

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Б.АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ

**12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУГЕ КӨШУДІ
ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ**

Нұр-Сұлтан
2021

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2021 жылғы 22 қараша №19 хаттама)

12 жылдық білім беруге көшуді Ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету. Әдістемелік ұсынымдар – Нұр-Сұлтан қаласы: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2021. – 2684 б.

Әдістемелік ұсынымдарда 12 жылдық орта білім беру тұжырымдама «Қазақстан-2050 Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты», Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарына, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленді.

12 жылдық білім беру тұжырымдама жобасын әзірлеуде 12 жылдық білім берудің әлемдік және отандық тәжірибесіне шолу; Қазақстанның 12 жылдық білім беруге көшуінің өзектілігі; орта білім берудің құндылықтары, мақсаты мен міндеттері; 12 жылдық білім беру құрылымы бөлімдеріне тоқталған. 12 жылдық орта білім берудің қазақстандық моделі құндылықтарға, педагогика және психология ғылымдарының заманауи қағидаттарына, жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтарға негізделген.

Әдістемелік ұсынымдама жалпы білім беретін мектептердің басшылары мен педагогтеріне, әдіскерлерге, білім басқармалары/бөлімдері мен білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету департаменттерінің басшыларына арналған.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2021

ЖОБА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Ы.АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ**

12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ

Нұр-Сұлтан
2021

КІРІСПЕ

12 жылдық орта білім беру тұжырымдамасы Қазақстан Республикасында 12 жылдық орта білім берудің мақсатын, міндеттерін, құрылымын, мазмұнын, ұйымдастыру шарттары мен енгізу кезеңдерін және одан күтілетін нәтижелерді айқындайды.

12 жылдық орта білім беру тұжырымдамалық негіздері «Қазақстан-2050 Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты», Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарына, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әзірленді.

Цифрлық технологияның жаппай енгізілуі, 4-ші өндірістік революция нәтижесінде ХХІ ғасыр мегасоциумында High-tech және High-Hume – технологияларының симбиозы, жасанды интеллект, «антропогендік сингулярлық» (адамзаттың жаңа технологияны игеру мүмкіндіктерінің олардың қарқынды дамуы мен жаңару жылдамдығына үлгермеуі), «техносфералық адамның» пайда болуы сияқты аса ірі құбылыстар мен трансформацияларды туындады.

Жаһандану жағдайында мемлекетіміздің тұрақты дамуы, интеллектуалдық және рухани тәуелсіздігінің баянды болуы оның адами капиталымен тікелей байланысты.

Еліміздің әлеуметтік, экономикалық тұрғыда қарқынды дамуын қамтамасыз ету үшін адами капиталдың басты факторы болып табылатын білім беру жүйесін ХХІ ғасыр талаптарына сай дамытудың маңызы ерекше. Жоғары рухани-адамгершілік, зияткерлік қасиеттерге ие, өзінің, отбасының және ел мүддесі үшін жасампаздықпен қызмет атқаруға мүдделі және бейімді тұлғаны қалыптастыратын білім берудің ұлттық моделін құру - Қазақстанның білім беру саясатының өзекті мәселесі.

1. 12-БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘЛЕМДІК ЖӘНЕ ОТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕСІНЕ ШОЛУ

Адам капиталы мен экономикасы бәсекеге қабілетті, білім беруді дамытудағы рейтингісі жоғары Экономикалық даму және ынтымақтастық ұйымына (әрі қарай - ЭЫДҰ) мүше елдерде орта білім берудің 12 жылдық моделі жұмыс істейді. Жалпы, 12-жылдық білім беру әлемнің 192 елінің 135-де жүзеге асырылады. 134 елде, оның ішінде ЭЫДҰ-ның 21 елінде мектепте балалар 6 жастан бастап білім алады. Берік пропедевтикалық білім беруді көздейтін бастауыш мектептегі оқу мен тәрбиелеудің ұзақтығы 5-6 жылды құрайды.

12 жылдық орта білім беруге көшкен дамыған елдер оқушылары білім сапасы бойынша PISA, TIMSS, PIRLS халықаралық зерттеулерінде жоғары көрсеткіштерге жетуде.

Тез өзгермелі заман талабын ескере отырып, дамыған елдер 12 жылдық орта білім беруді одан әрі жетілдірудің басты трендтерін ескере отырып, жаңғыртуда. Олар – орта білімді «өмір бойы оқу» ұстанымына және цифрландыру талаптарына сәйкестендіру, толықтырылған және виртуальды шынайылық (VR мен AR) әдісін қолдану, Agil және Scrum технологиясын енгізу, on-line курстарын ұйымдастыру; инженерлік ой-өріс және жоғары технологиялар бойынша конструкторлық дағдыларды қалыптастыратын STEM, STREAM, STEAM білім беру моделін жүзеге асыру.

Қазіргі кезде көпшілік жастар арасында маргиналдану, қарабайырлық, қатыгездік, жеңіл пайда табуға ұмтылу, нашарлық, суицид сияқты т.б. аса қатерлі құбылыстар орын алуда. NEET санатындағы, яғни тез өзгермелі жағдайлар мен жаңа талаптарға бейімделуге қабілетті және қоғам дамуына ілесе алмайтын жастардың көбеюі байқалады. Жоғары дамыған елдердің тәжірибесі мұндай келеңсіз жағдайлардың алдын алу үшін орта білім беруде тәрбие мәселесіне басымдық беріп, жастарды жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар, білім беру, тәрбиелеу және кәсіпке баулудың кешенді бірлестігі аясында дамыту қажет екендігін көрсетіп отыр.

Мысалы, Жапонияның бастауыш және орта мектептеріндегі білім берудің негізі «кокоро» болып табылады, бұл – тек білім мен дағдыларға ғана емес, адами сапаны (жүрек, жан, ақыл, менталитет, көңіл-күй ахуалы) қалыптастыруға ықпал ететін білім беру идеясы. «Кокороның» мәні – адам мен қоршаған ортаға деген құрметті қалыптастыру, басқа адамдарға деген жанашырлық пен жомарттық, әдемілікті сезіну, өзін-өзі бақылау, қоғамның дамуына үлес қосу. Бұл қағида барлық пәндердің бағдарламаларының мазмұнын қамтиды. Шет тілін оқу 10 жастан кейін жүргізіледі.

Финляндиядағы білім беру жүйесі теңдік (мектептер, білім алушылар, мұғалімдер, ата-аналар, пәндер арасындағы), сенім (педагогтерге сенім білдіру, тексерулердің болмауы, әрбір педагогке оқу бағдарламасы мен әдістемесін таңдауға шығармашылық еркіндіктің берілуі), практикалық бағыттылық, даралық (әрбір бала үшін оқыту мен дамытудың жеке жоспары жасалады)

сияқты ұстанымдарға негізделген. Инклюзивті білім беруге баса назар аударылған, әр оқушыға жеке көңіл бөлінеді және қолдау көрсетіледі.

Оңтүстік Кореяда 1-2-сыныптарда оқыту мазмұны барынша жеңілдетілген және негізінен білім алушыларды тәрбиелеуге бағытталған. Осы мақсатта оқу жоспарына ана тілі мен математикадан басқа «Дана өмір», «Дұрыс өмір», «Әсем өмір» және «Қауіпсіз өмір» кіріктірілген пәндері енгізілген. Жаратылыстану циклінің пәндері жеке оқытылмайды, «Ғылым, ғылыми зерттеулер мен тәжірибелер» пәні ретінде біріктірілген. Ағылшын тілін оқыту 3-сыныптан басталады. Өнер саласындағы пәндерге ерекше көңіл бөлінеді, олар тіпті жоғары сыныптарда да оқытылады. Барлық сыныптардың сабақ кестесіне оқушылардың шығармашылық және практикалық дағдыларын дамытатын «Креативті белсенді іс-әрекет» курсы енгізілген. Негізгі мектептен кейін білім алушылар өз траекториясын, яғни кәсіптік-техникалық білімді немесе 10-12-сыныптарда академиялық білім алуды таңдайды.

Қазақстанда қазіргі кезге дейін 11 жылдық орта білім беру моделі жұмыс істеп келеді. 12 жылдық орта білім беру Халықаралық «Мирас» мектебі, Naileybury халықаралық жеке мектебі мен «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымдарында жүзеге асырылды.

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ оқу бағдарламасы (NIS-Programme) білім алушылардың бойында іргелі академиялық білімді қалыптастыруға, оқушылардың жобалық және зерттеу қызметі арқылы сыни ойлау мен функционалдық сауаттылықты дамытуға, жаратылыстану-математикалық пәндерді тереңдетіп оқытуға, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудың жоғары деңгейіне және үштілді білім беруге бағытталған.

«Мирас» халықаралық мектебінде 12 жылдық білім беру қазақстандық білім беру стандарттарының талаптарын ескере отырып, Халықаралық Бакалавриат (International Baccalaureate Middle Years Programme) бағдарламасы бойынша жүзеге асырылады.

2005 және 2010 жылдары Қазақстанда 12 жылдық білім беру тұжырымдамасының жобалары әзірленді. Алайда, мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары мен үлгілік оқу бағдарламалары бекітілмеді.

2003-2015 жылдары Қазақстанда 12 жылдық білім беруге көшу бойынша эксперимент жүргізілді, оған 104 білім беру ұйымы, оның ішінде ауылдық жерден 49, қаладан 55 мектеп қатысты. Үлгілік оқу жоспарлары мен оқулық жобалары сынақтан өткізілді.

2015-2016 оқу жылында «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ тәжірибесі бойынша Қазақстанда орта білімнің жаңартылған білім беру мазмұнына көшуі басталып, 2019-2020 оқу жылында аяқталды. Оқу пәндерінің мазмұны білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуды көздей отырып, Блум таксономиясы негізінде оқу мақсаттары арқылы анықталды, оқу процесінде командалық зертеушілік іс-әрекеттер, жобалық зерттеулер тәсілі енгізілді және сыни ойлауды қалыптастыру мен критериялды бағалауды енгізу жүйелі қолға алынды. Алайда жаңартылған білім беру мазмұнын 11 жылдық білім беру моделі аясында жүзеге асырылды және оқу жүктемесінің ауырлығы,

міндетті пәндердің көптігі, кейбір пәндер мазмұнының шамадан тыс күрделі және шашыраңқы болуы жалпы білім беретін мектептердің педагогтері мен білім алушыларына айтарлықтай қиындықтар туғызып, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын өз дәрежесінде қалыптастыруға мүмкіндік бермеді. Орта білім мазмұнының мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім беру деңгейлерімен мазмұндық сабақтастығы толық қарастырылмады.

2. ҚАЗАҚСТАННЫҢ 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУГЕ КӨШУІНІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ

Қазақстандағы 11 жылдық білім беру жүйесі және оның 4+5+2 құрылымы білім берудің заманауи талаптарына және әлемдік озық тәжірибеге сәйкес келмейді. 4 жылдық бастауыш білім беру ана тілін жетік меңгерудің, орнықты ынта мен өздік оқу дағдыларын, баланың рухани-адамгершілік және ұлттық-мәдени құндылықтарға негізделген тұлғалық қасиеттерін қалыптастырудың берік іргетасын қалауға мүмкіндік бермейді.

Заманауи ғылым жаңалықтары, цифрлық технология, NEET жастар буынының проблемалары, қабілеттері айрықша Z, Альфа ұрпақтарының өсіп шығуы, бұрын белгісіз жаңа мамандықтардың пайда болуы білім берудегі жаңа басымдықтарды анықтап, оның философиясына, мақсат-міндеттері мен әдістемесіне айтарлықтай өзгеріс қажет етуде.

Қазақстандағы 11 жылдық орта білім беру мазмұны, әсіресе, жаратылыстану-математикалық білім аймағы пәндері, дәстүрлі, яғни академиялық білімге бағдарланған сипатта қалып отыр. Білім мазмұны алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, метапәндік дағдыларды қалыптастыруға лайықталмаған. Халықаралық білім сапасы зерттеулеріндегі көрсеткіштер өте төмен. Жобалар арқылы оқытудың, білім алушылардың инженерлік-технологиялық ой-өрісін дамытудың негізі болатын STEM білім беру моделі енгізілмей келеді.

Білім беру жүйесі білім алушылардың бойында 21 ғасырға қажетті мәдениетті қарым-қатынас құра білу, сыни және креативті ойлау, эмоциялық зияты, орта жағдайларының өзгеруіне икемділік, өз бетінше және командада жұмыс істеу, еңбек әдебін сақтау, экологиялық мәдениет, медиасауаттылық сияқты икемді дағдыларды қалаптастыруы тиісті.

Қазақстандық 11 жылдық білім берудің өзекті проблемаларының бірі – оқу жүктемесінің, әсіресе, бастауыш мектепте тым ауыр болуы. Қазақстанның бастауыш мектебінің үлгілік оқу жоспарындағы жүктеме әлемдік және ТМД елдері арасында ең жоғары. Міндетті оқу пәндерінің саны (12-15) ЭЫДҰ елдеріндегі міндетті оқу пәндерінің санынан (5-8) шамамен екі есеге артық.

Жаңартылған білім беру стандартында 1 сыныптан бастап мазмұны жағынан күрделі «Цифрлық сауаттылық», «Жаратылыстану», «Дүниетану», «Шет тілі» пәндері енгізілді және оқу жүктемесінің көлемі айтарлықтай өсті. Оқу жүктемесінің ауырлығы білім алушылардың денсаулығына, олардың

психоэмоционалдық жағдайына кері әсер етіп, оқу-танымдық іс-әрекетке ынта-ықыласын төмендетті.

11 жылдық мектепте білім берудің тәрбиелік әлеуетін қамтамасыз ету мәселесі толық шешілмей келеді. Қазақ халқының ұлттық құндылықтарын, баға жетпес рухани және мәдени мұрасын білім беру мазмұнына кіріктіру дәрежесі «Рухани жаңғыру» бағдарламасын жүзеге асыру, патриоттық тәрбие беру талаптарына сай емес.

Қолданыстағы білім беру моделінің қоғамдағы және еңбек нарығындағы өзгерістер жылдамдығына ілесе алмауы байқалады. 11 жылдық орта білім мазмұнында бүгінгі күнге және болашаққа қажетті кәсіби дағдылар мен құзыреттерді ерте қалыптастыру қарастырылмаған, бейіндік оқытудың бағдары айқындалмаған.

Қазақстандағы 11 жылдық орта білім мазмұны кәсіби дағдылар мен құзыреттіліктерді ерте қалыптастыруға бағытталмаған, жоғары сыныптарда бейіндік оқытуға толық мән берілмейді. Оқыту екі бағытта (қоғамдық-гуманитарлық және жаратылыстану-математикалық) жүргізілгенімен, бейіндеу дәстүрлі пәндердің сағат санын көбейтумен ғана шектелген. Сонымен қатар, бейінді оқыту нәтижелерін бағалаудың сәйкесті жүйесі жасалынбады. Ұлттық бірыңғай тестілеу негізінен түлектердің жалпы пәндік білімін бағалайды.

Отандық білім беру жүйесін әлемдік озық тәжірибеге сәйкестендіру, заманауи талаптарға сай білім сапасын арттыру және елдің тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін Қазақстанның орта білім беру жүйесін 12 жылдық модельге көшіру өзекті мәселе болып табылады. 12 жылдық орта білім беру моделіне көшу ел дамуының стратегиясын анықтайтын құжаттарда: Қазақстан – 2050 стратегиясында, «Ұлт жоспары – 100 нақты қадам» бағдарламасында, Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарында, «Білім туралы» Қазақстан Республикасының заңында, Қазақстан Республикасында білім мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жж. арналған мемлекеттік бағдарламасында көзделген.

Орта білім берудің 12 жылдық моделі қазақстандық білім беру жүйесін Қазақстан қол қойған келісімдерге – Лиссабон конвенциясы, Болон процесі, Баршаға арналған білім туралы дүниежүзілік декларациясы, Білім берудің халықаралық стандарттық жіктелімі, Біліктілікті танудың Еуропалық Конвенциясына сәйкестендіруге мүмкіндік береді.

Еуропа елдерінде жоғары оқу орындарына қабылдау 12 жылдық оқытудың болуын ескере отырып жүзеге асырылады. 12 жылдық орта білім моделі мектеп түлектерінің Еуропалық біліктілік шеңберінің (EQF) 4-ші деңгейін игеруге, сол арқылы сапалы жоғары білім алуға және болшақ табысты кәсіби қызмет атқаруға мүмкіндік береді.

3. 12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ, МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

12 жылдық орта білім берудің қазақстандық моделі құндылықтарға, педагогика және психология ғылымдарының заманауи қағидаттарына, жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтарға негізделген, жасампаздыққа бағдарланған лайықталған сипатта болады. 12 жылдық білім беру еліміздің адами капиталының және тұрақты дамуының шешуші тетігіне айналады.

Білім беру мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар басшылыққа алынатын болады:

Рухани-адамгершілік құндылықтар (*ізгілік, бауырмалдық мейірім, достық, махаббат, қамқорлық, сенім, ынсап, қанағат, рақым, намыс, жігер, ар-ождан, ұят, оптимизм, талап, құрмет, ізет, жауапкершілік, парыз*);

Отбасылық және мәдени құндылықтар (*отбасы дәстүрлері, отбасы берекесі, ана тілі, мемлекеттік тіл, тарих, ұлттық дәстүр және діл, ұлтжандылық, білім, ғылым, мәдениет, еңбекқорлық, жасампаз және шығармашылық еңбек*);

Ел-жер, табиғат құндылықтары (*атамекен, туған жер, қара шаңырақ, отбасы әл-ауқаты, білім ордасы, тарихи мұралар, табиғат, туған жердің және елдің табиғат және өндіріс байлықтары*);

Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік құндылықтары (*Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, азаматтық, азаматтық жауапкершілік, еркіндік, борыш, бостандық, толеранттық*);

Эстетикалық құндылықтар (*байқампаздық, сезімталдық, талғампаздық, зейін шоғырлығы, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары*);

Саламаттық құндылықтар (*өмір, денсаулық, уақыт мәдениеті, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, сабырлық, төзімділік, икемділік*)

12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МАҚСАТЫ

12 жылдық орта білім берудің мақсаты – жоғары рухани-адамгершілік қасиеттерге ие, заманауи қоғамның өзгермелі жағдайларына бейімделу, табысты өмір сүру және даму құзыреттіліктері қалыптасқан, өзінің жеке басының, отбасының және өз елінің мүддесі үшін жасампаздық қызметті жүзеге асыруға ықыласты және қабілетті тұлғаны қалыптастыру.

12 жылдық орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МІНДЕТТЕРІ:

1) Оқыту жүктемесін оңтайландыру және білім берудің жоғары технологиялық ресурстарын, оңтайлы әдістері мен тәсілдерін қолдану арқылы білім берудің денсаулықты сақтау сипатын, жайлылығын, эргономикалық қолайлылығын және білім беру ортасының инклюзивтілігін қамтамасыз ету.

2) Білімнің құндылық бағдары мен тәрбиелік әлеуетін күшейту, жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды білім мазмұнының тұғырнамасы ету арқылы мемлекеттік тілді, қазақ халқының және Қазақстан этностарының рухани құндылықтарын құрметтейтін және білетін, рухани бай, жоғары адамгершілік қасиеттерге ие, парасатты, мәдениетті, тұлғаны қалыптастыру.

3) Білім мазмұнына ғылым мен технология өзекті жаңалықтарын, болашақ мамандыққа қажетті құзыреттіліктерді үздіксіз енгізу және толықтыру арқылы білім берудің футурологиялық, болашаққа бағыттылық жасампаздық сипатын қамтамасыз ету.

4) Білім мазмұнының қолданбалы, практикалық бағдарланған сипатын нығайту, жоба орындау, зерттеу жұмыстары, зертханалық және практикалық сабақтардың үлесін арттыру арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын, білімді өмірлік практикада қолдану дағдыларын, шығармашылығы мен креативтілігін дамыту.

5) Таныс емес жағдайларда білімді қолдануға бағытталған оқу мақсаттары жүйесін енгізу және мәселелерді шешуге бағытталған контекстік тапсырмалардың үлесін арттыру арқылы қазақстандық мектеп оқушыларының халықаралық салыстырмалық зертеулердегі көрсеткіштерін жақсарту

6) STEM, STREAM, STEAM, SMART - білім беруді енгізу, цифрлық кеңістіктегі көпфункционалды MakerSpace ортасын құру арқылы білім алушылардың инженерлік-технологиялық ойлауын, конструкциялау, жобалау, модельдеу, Startup жобаларын орындау дағдыларын дамыту.

7) Оқушылардың эмоционалды интеллект, мәдени қарым -қатынас жасау, сыни ойлау, қоршаған орта жағдайының өзгерістеріне икемділік, өз бетінше және ұжымда жұмыс істей білу, еңбек этикасын сақтау, медиа сауаттылық сияқты 21 ғасырдың икемді дағдыларын дамыту.

8) Оқытудың мазмұны мен әдістерін тартымдылығын және өмірлік жағдаяттармен, проблемалармен байланыстылығын арттыру, қолайлы психологиялық орта құру, шығармашылық оқу-танымдық жұмысқа еркіндік беру, субъект-субъект қарым қатынасын орнату арқылы білім алушылардың оқуға, өзіндік білім алуға деген ынта-ықыласын арттыру

9) Білім берудің инклюзивті сипатын күшейту, білім беру процесінің жеке тұлғаға бағдарлығын қамтамасыз ету, әмбебап дизайндық оқыту принциптерін қолдану, әрбір оқушының ерекшеліктері мен қабілеттеріне сай саралап оқыту, жеке психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету арқылы оның ішкі әлеуеті мен мүмкіндіктерін ашу, жеке тұлғалық даму траекториясын жүзеге асыру.

10) Оқушылардың сапалы білімге, замануи білім беру ресурстарына тең құқықтары мен қолжетімділігін қамтамасыз ету, диагностикалық сараптау және

бағдарлы шаралар қолдану арқылы қала мен ауыл мектептеріндегі білім сапасының айырмашылығын теңестіру.

11) Оқушының бейімділігі мен қабілетін диагностикалау, ерте кәсіби бағдарлау және мамандықтарға бағыттап бейіндік оқыту арқылы мектеп бітірушілерінің бастапқы кәсіби біліктілік алуын қамтамасыз ету, болашақ мамандығын игеруге дайындығын жақсарту.

12) Білім берудің әр деңгейінен кейін жоспарланған пәндік нәтижелер мен метапәндік құзыреттіліктерді үйлестіру негізінде білім беру деңгейлерінің мазмұндық және ұйымдастырушылық сабақтастығын қамтамасыз ету, оқу материалдарының қайталануын жою.

13) Шетелдік жоғары оқу орындарына түсу кезінде Қазақстандық мектеп түлектерінің жалпы орта білімі туралы аттестаттарының танылуын қамтамасыз ету.

4. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ҚҰРЫЛЫМЫ

Қазақстанның 12 жылдық орта білім беру құрылымы (5+5+2) 6 жастан 17 жасқа дейінгі білім алушыларды тәрбиелеу мен оқытудың біртұтас жүйесін құруға бағытталады. Құрылым үш деңгейді қамтиды: бастауыш білім беру, негізгі орта білім беру және жалпы орта білім беру.

Оқу пәндері мен оқу материалдарының көлемі тұлға дамуының жас кезеңдеріне және білім алушылардың психологиялық, физиологиялық ерекшеліктеріне, когнитивті қабілеттеріне сәйкес беріліп, сабақтастық ұстанымдары сақталады.

Әрбір деңгейде білім алушылардың пәндік және метапәндік құзыреттілігінің қалыптасу дәрежесі бағаланады.

Бастауыш білім берудің мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту деңгейі арасындағы сабақтастықты қамтамасыз етуге ерекше мән беріледі. Сабақтастықты қамтамасыз ету мақсатында 5 жасар балалар міндетті мектепалды даярлықпен қамтылады.

Әрбір білім беру деңгейінің түлектерінде қалыптастырылатын метапәндік құзыреттіліктердің сабақтасты негізінде мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту, орта білім беру, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім беру деңгейлері арасындағы сабақтастығы жүзеге асырылады;

Мектеп бітірушілерді жоғары, кәсіптік білім беру бағдарламаларын игеруге даярлау тиімділігін арттыру мақсатында мектеп пен жоғары оқу орны арасындағы сабақтастық қамтамасыз етіледі.

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ДЕҢГЕЙІ (1-5-сыныптар)

Бастауыш білім берудің мақсаты – ұлттық құндылықтар тұғырнамасында сапалы білім мен ізгі тәрбиені ұштастырып, білім алушының мемлекеттік және ана тілінде сөйлеу мәдениетін жетілдіру, негізгі мектепте ғылым негіздерін игеруге қажетті білім, білік және дағдыларын қалыптастыру.

Бастауыш білімнің ұзақтығының кем дегенде 5 жыл болуы баланың жас кезеңдерінің және интеллектінің даму кезеңдерінің заңдылықтарына негізделген.

Бес жылдық бастауыш мектеп (6 жастан бастап) балалық шақтың мектепке дейінгі кезеңімен сабақтастықты сақтай, ойын әрекеттеріне басымдық бере отырып, баланың танымдық қызығушылықтары мен мотивтерінің қалыптасуын, зияткерлік, дене, эмоционалдық және эстетикалық дамуын қамтамасыз етеді.

Бастауыш сыныптарда баланың бойында адалдық, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сезімталдық қоршаған әлемге, мемлекеттік тіл мен ана тіліне, қазақ халқының және басқа да Қазақстандағы этностардың дәстүрлері мен мәдениетіне құрметпен қарау сияқты тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруға басымдық беріледі.

Бастауыш білім беру деңгейінде академиялық сипаттағы пәндерді, шетел тілдерін оқыту қысқартылады, олардың орнына мемлекеттік тіл мен ана тілін оқыту, тәрбиелік әлеуеті мол, баланың психоэмоционалдық жағдайына және оның ішкі әлеуетін ашуға, білім алушының эмоциялық зиятын (EQ) дамытуға ықпал ететін «Музыка», «Бейнелеу өнері», «Технология» пәндерінің үлесі артады.

Бастауыш білім берудің нәтижелері қоршаған орта туралы бастапқы білім беру, базалық деңгейде сөйлеу, оқу, есептеу, дене шынықтыру-қозғалыс дағдыларының қалыптасуы болып есептеледі. Оқушылардың өз бетімен ізденіп, оқуына негіз болатын ойлау операцияларын меңгеріп, танымдық іс-әрекетке пайдалану дағдылары қалыптасады.

НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУ ДЕҢГЕЙІ (6-10-сыныптар)

Негізгі орта білім берудің (6-10-сыныптар) мақсаты - білім алушыларға жалпы орта білім беру деңгейінің және бейіндік оқытуға даярлықтың іргетасы болып табылатын базалық орта білімді беру. Негізгі орта білім беру деңгейінде білім алушылар белгілі бір пәндер бойынша ғылым негіздерін меңгереді.

Негізгі орта білім беру деңгейінде білім алушының жаратылыстану-ғылыми және гуманитарлық дүниетанымы, функционалдық сауаттылығы мен мен 21 ғасырдың икемді дағдыларын, кәсіби бағдарлануын қамтамасыз ететін пәндік білім және метапәндік құзыреттіліктері қалыптастырылады.

Негізгі орта мектепті аяқтағаннан кейін социометрия және квалиметрия тәсілдері арқылы білім алушының базалық білім деңгейін, сондай-ақ оның кәсіптік бағдарын анықтау шаралары жүргізіледі. Бағалау нәтижелері бойынша білім алушы колледжде немесе белгілі бір бейін бойынша 11-12 сыныптарда оқуын жалғастыруға мүмкіндік алады.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРУ ДЕҢГЕЙІ (11-12-сыныптар)

Жалпы орта білім беру – білім алушылардың әлеуметтік және кәсіптік жағынан өзін-өзі анықтауы үшін жеткілікті пәндік білім мен метапәндік

құзыреттерді, әмбебап оқу іс-әрекеттерін қалыптастыруға бағытталған орта білім берудің соңғы кезеңі.

Бұл деңгейдің ерекшелігі – оқытудың функционалдық-іс-әрекеттік сипаты және бейіндік оқыту. Бейіндік оқыту пәндік білім мазмұнын кіріктіру есебінен міндетті оқу пәндерінің санын барынша қысқарту, таңдау бойынша мамандықтарға бағытталған бейіндік пәндерді енгізу және «пәндік» оқытудан «жобалар» арқылы оқытуға, STEM, STEAM білім беруге басымдық берумен ерекшеленеді.

Әлемдік озық тәжірибеге сай бейіндік оқыту: технологиялық, жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттар бойынша жүзеге асады. Бейіні бойынша таңдау оқу курстарын жеңілдетілген деңгейде ағылшын тілінде беру жүзеге асырылады.

Топтық жұмыс негізінде технологиялық жобаларды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін көпфункционалды оқу ортасы арқылы шығармашылықты дамытуға, ізденушілік-зерттеу әрекеттеріне басымдық беріледі.

Техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім беру (бакалавриат) оқу бағдарламаларымен сабақтастық пен бірізділік жолға қойылып, пәндер мен олардың мазмұныныңдағы қайталаулар жойылады, білім берудің мамандықтарға кәсіби бағдарлығы арттырылады.

5. 12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ

12 жылдық мектептің мазмұнын анықтаудың ғылыми-теориялық негізіне тұлғалық-іс-әрекеттік әдіснама тұрғысында жетілдірілген білім мазмұны теориясы алынды. Заманауи оқыту және білім мазмұны ғылымының талаптарына әлем туралы білім, іс-әрекет тәсілдерін жүзеге асыру тәжірибесі, шығармашылық іс-әрекет тәжірибесі, эмоционалды және құндылық қатынастарының нормалар жүйесі кешенін қамтитын төрт элементтік білім мазмұнының теориясы сәйкес келеді. Бұл теория білім беру мазмұнын анықтаудың классикалық қағидаттарынан басқа оқушылардың функционалдық сауаттылығын, өздігінен білім алу дағдыларын және әлемнің жылдам өзгермелі жағдайында өзін-өзі жетілдіруге, креативтілікке, ұтқырлыққа бейімделуге мүмкіндік беретін оқу материалдарын іріктеудің жаңа ұстанымдарымен ерекшеленеді.

Білім беру мазмұнын құру мен оқыту биоадекваттық қағидаттар мен нейропедагогика қағидаттарын (адамның екіжақты тұтас динамикалық ойлауын дамыту) басшылыққа ала отырып жүргізіледі.

Білім берудің мазмұны мен әдістері әрекеттік-құзыреттілік, конструктивистік парадигмасы аясында жүзеге асырылып 12 жылдық мектептің түлегі бойында ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік ақпараттық-технологиялық құзыреттіліктердің қалыптастыруды көздейді.

Халқымыздың социогенетикалық коды болып табылатын ұлттық құндылықтар, ана тілі, қазақ халқының рухани және мәдени мұрасы орта білім беру мазмұнының өзегіне айналады. «Рухани жаңғыру» бағдарламасының

негізгі идеялары, Абайдың «Толық адам» тұжырымдамасы, Әбунасыр әл Фараби, Жүсіп Баласағұни, Махмұд әл Қашқари, әл Хорезми, Қожа Ахмет Яссауи және әлемнің басқа да ұлы ойшылдарының мәдени және рухани мұрасы 12 жылдық орта білім берудің философиялық тұғырнамасы ретінде қарастырылады.

«Іс-әрекеттік» ұстанымы – білім мазмұнын оқу мақсаттары жүйесін білу, түсіну, білімді үлгі бойынша қолдану, білімді жаңа жағдайда қолдану, білімді шығармашылықпен қолдану деңгейлерін қамтитын танымдық мәселелерді және функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған оқушының өз бетімен жүзеге асыратын іс-әрекеті (репродуктивті деңгейден конструктивті, өнімді деңгейге дейін) ретінде қарастырады.

12 жылдық білім футурологиялық, болашаққа бағыттылық сипатқа ие болады, яғни білім берудің болжамдық, конструктивтік, жасампаздық-шығармашылық функциялары күшейтіледі. STEM, STEAM білім беру, Smart - және Start-up жобаларын іске асыру жандандырылады.

«Ақпараттық коммуникациялық технологияның дидактикалық мүмкіндіктерін есепке алу» жаңа ұстанымы білім алушылардың ақпараттық және АКТ-ны сауатты пайдалана білу құзыреттіліктерін қалыптастырушы ғана емес, жалпы кибернетикалық педагогиканың мазмұнын құрастыруда, 4К оқыту моделін жүзеге асыруда жүйе құраушы және негізін қалаушы ұстаным ролін атқарады.

Оқу пәндерінің санын және оқытылатын теориялық материалдардың көлемін экстенсивті көбейтудің орнына, интенсивті тәсілдемеге, яғни пәндерді оңтайлы кіріктіруге, тиімді оқыту технологиялары негізінде білім беру процесінің нәтижелігін арттыруға, қазіргі заманғы білім беру ресурстарын қолдануға басымдық беріледі.

Пәндер мазмұнын интеграциялау ғылыми негізде, пәнаралық байланыстың дидактикалық талаптарын сақтау және пәндердің мазмұндық желісінің сабақтастығы мен үздіксіздігін ескере отырып жүзеге асырылады.

Білім берудің әр деңгейінен кейін жоспарланған пәндік нәтижелер мен метапәндік құзыреттіліктерді үйлестіру негізінде білім беру деңгейлерінің мазмұндық және ұйымдастырушылық сабақтастығы қамтамасыз етіледі, пәндер мен оқу материалдарының қайталануы жойылады.

6. БІЛІМ БЕРУ САЛАЛАРЫНЫҢ МАЗМҰНЫН ҚҰРУ ҰСТАНЫМДАРЫ

12 жылдық мектептің 1-сыныбына арналған «Әліппе» пәнінің мазмұндық құрылымы Ахмет Байтұрсынұлының: әрбір әріпті жете тану, әрбір дыбыстың сөз жасаудағы қызметін ескеру, оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге өту әдістемелік ұстанымдарына негізделеді. Балаға білімді өмір тәжірибесі арқылы беру ұстанымына баса назар аударылады.

«Қазақ тілі» және «Қазақ әдебиеті» пәндерінің мазмұны қазақ тіл білімінің жүйесінен, әдеби мұралардан, көркем мәтіндерден, сөз өнерінен тұрады. «Қазақ тілі» пәнін оқытудың басты ерекшелігі – бастауыш сыныптарда қазақ тілінің ана

тілі ретіндегі қызметіне, орта сыныптарда қазақ тілінің ұлт тілі ретіндегі қызметіне, жоғары сыныптарда қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі қызметіне басымдық беру.

Оқытуы өзге тілде жүргізілетін мектептерде «Қазақ тілі» пәнін оқытуда білім алушылардың әлеуметтік ортада өмір сүруіне қажетті тілдік-коммуникативтік құзыреттіліктерін дамытуға басымдық беріледі. Мемлекеттік тілді меңгеру арқылы әр білім алушының елжандылық қасиеттері, сөйлеу және қарым-қатынас мәдениеті қалыптасады. «Қазақ тілі» (Т2) пәнінің мазмұны тілдік білімді бағалаудың халықаралық, Еуропалық стандарттарына негізделіп, тіл үйретудің деңгейлік жүйесімен түзіледі.

«Қазақ әдебиеті» пәнін оқытудың басты ерекшелігі – әдеби білім мазмұнын беруде логикалық бірізділікті, жүйелілікті, сабақтастықты сақтай отырып, білім алушылардың бойына ұлттық-рухани, адамгершілік, мәдени-эстетикалық құндылықтарды дарыту; білім алушылардың ой-танымын кеңейту, тілдік қорын байыту арқылы олардың шығармашылық қабілетін дамыту; оқу сауаттылығын әлемдік талаптарға сай қалыптастыру.

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептердегі орыс тілін оқыту 3-сыныптан басталады. Екінші тіл ретіндегі орыс тілінің мазмұны оқушылардың оқу, жазу, сөйлеу коммуникативтік құзыреттерін дамытуға бағытталады. Күтілетін нәтиже – орыс тілін ұлтаралық қатынас құралы ретінде меңгеру.

Оқыту орыс тілінде жүргізілетін мектептердегі «орыс тілі» пәнінің оқу материалы сызықтық-концентрлі тәсіл арқылы келесі кезеңдерді: Букварь (1-сынып), Орыс тілі бастауыш мектепте (2-5 сыныптар), Орыс тілі негізгі мектепте (6-10 сыныптар), Орыс тілі бейіндік мектепте (11-12 сыныптар) қамтып оқытуға бағытталып құрылады. Барлық кезеңдердегі білім мазмұны оқушылардың тілдік, сөйлеу, коммуникативтік және мәдениеттанушылық құзыреттерін дамытуға бағытталған.

Білім алушының ана тілін орнықты меңгеруін, оның дүниетанымының ана тілінде қалыптасуын қамтамасыз етуді көздей отырып және басқа елдердің тәжірибесі негізінде «Шетел тілі» пәнін оқытуды 4-сыныптан бастау ұсынылады.

Шетел тілін оқыту жалпыеуропалық құзыреттілік жүйесіне (CEFR) сәйкес жүргізіледі. Шетел тілін меңгертудің бастауыш білім беруде А1, негізгі орта білім беруде А2, В1, жалпы орта білім беруде В2 деңгейлері ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды пән мазмұнынның өзегі ретінде ұстана отырып жүзеге асырылады. Оқыту білім мазмұнын күрделендіру емес, оқытудың тиімді әдістемесін қолдану арқылы жүргізіледі.

«Адам және қоғам» білім саласының мазмұны «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері» оқу пәндерінің мазмұнынан тұрады.

12 жылдық білім беруде «Қазақ тарихы» пәнін оқытудың *басты ерекшелігі* – бастауыш сыныптарда «Дүниетану» пәні аясында алғашқы тарихи түсініктерді қалыптастыру, негізгі орта білім беру деңгейінде пәннің базалық мазмұны Ұлттық мемлекет дамуының негізгі кезеңдері бойынша сабақтастық, мемлекеттік тұтастық пен тарихи дамуының логикалық үйлесімді бейнесін қалыптастыруға басымдық беру, жалпы орта білім беру деңгейлерінде отандық

тарихтың айрықша белгілері мен өзіндік ерекшеліктерін ашу, ұлттық тарихтың түйінді оқиғаларын әлемдік үдерістермен үндестіруді зерделеуге басымдық беру, өскелең ұрпақтың тарихи санасын, ұлттық рухын өз еліне деген мақтаныш пен патриоттық сезімге тәрбиелеу арқылы қалыптастыру.

12 жылдық білім беруде «Дүниежүзі тарихы» пәнін оқытудың басты ерекшелігі -әлем елдері тарихын және қоғамдық-әлеуметтік маңызды тарихи оқиғаларды оқытуда жүйелілік пен сабақтастық принциптерін жүзеге асыру. Дүниежүзілік тарихтың барысы мен үдерістері тұрғысынан ұлттық тарихқа басымдық беріп, әлемдік өркениетке қосқан үлесін көрсету; ұлттық тұтастық пен тарихи сананы қалыптастыру; әлемдік тарихтың түйіндік оқиғалары мен процестерін көрсете отырып, ұлттық бірегейлік, қауіпсіздікті нығайту мен өнегелі құндылықтарды танытуға басымдық беру.

Бастауыш мектепте өскелең ұрпақтың эстетикалық дүниетанымын, музыкалық мәдениетін қалыптастырып дамытуда, жан-жақты жарасымды дамыған, рухани жан-дүниесі бай, еңбекқор, шебер, шығармашыл тұлға тәрбиелеуде «Технология және өнер» білім аймағының ролі зор.

Білім алушыларда жаратылыстану саласының білім негіздері бастауыш білім беру деңгейіндегі «Дүниетану» пәні арқылы қалыптасады. 6-10-сыныптарда әлемнің ғылыми-жаратылыстану бейнесінің мазмұны «Жаратылыстану», «Химия», «Биология», «География», «Физика» пәндері арқылы жүйеленіп беріледі.

«Жаратылыстану» білім саласы пәндерін оқытудың мақсаты – ғылыми-танымдық, жобалау-зерттеушілік, тәжірибелік дағдыларын дамыту, білімді, ғылымды, өндіріс пен технологияны, конструктивтік дағдыларды ұштастыру негіздерін игеру, экологиялық, техногендік факторларды ескере отырып, адамның денсаулығы мен өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге үйрету, пәндік білімді өмірдегі жағдайда пайдалана алу дағдыларын қалыптастыру. 12 жылдық мектепте жаратылыстану-ғылыми пәндерді оқытудың ерекшелігі қолданбалы сипатын күшейту болып табылады. «Жаратылыстану» білім беру саласындағы пәндер мазмұнының кемінде 30%-ы практикалық және зертханалық жұмыстан тұратын болады.

Жаратылыстану пәндерін оқыту – білім алушыларға өмірде өздерін қалыптастырып, кәсіп таңдауға, оған бейімділіктерін анықтауға білімдерді кіріктіре отырып STEM оқыту технологиясын енгізуді, біртұтас жаратылыстану-ғылыми білім алуды және коллаборациялық, медиасауаттылық, икемді (Soft skills), кросс-функционалдық дағдылар мен футурологиялық дағдыларын дамытуды және тұрақты даму мақсаттарын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

12 жылдық мектепте STEM-оқыту моделі жүзеге асырылады. STEM-оқыту мазмұны пәнаралық және қолданбалы тәсілдерді пайдалануға, сондай-ақ жаратылыстану циклі пәндерін математика және инженерлік әдістерді бірыңғай оқыту жүйесіне кіріктіруге негізделген. STEM және STEAM-оқыту мектепте және мектептен тыс жерлерде оқушылардың жобалық және оқу-зерттеу қызметін жүзеге асырудың негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Білім берудің бұл трендтері мамандығы жаратылыстану ғылымдарымен түйіскен

жоғары технологиялық өндіріспен байланысты болашақ мамандарды даярлауға бағытталған.

Жалпы орта білім беру деңгейінің оқу жоспарында міндетті базалық пәндер үлесі мейлінше азайтылып, таңдау курстарының, бейініне сәйкес бейіндік пәндердің үлесі арттырылады.

Таңдау курстары ғылым мен технологияның заманауи даму бағыттарына сәйкесті инновациялық процестердің мәнін түсінуге және практикалық дағдыларын дамытуға бағдарланады. Олар: медициналық биология, биотехнология, өнеркәсіптегі химия, қолданбалы математика және физика, экология, геоэкология, ақпараттық технологиялар, модельдеу, робототехника, 3D-принтинг, т.б. қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы таңдау курстары: психология, логика, эстетика, экономика, элеуметтану, саясаттану, құқықтану, дінтану, мәдениеттану, дизайн өнері, жарнама өнері, қосымша шетел тілдері және т.б. элективтік бейінді курстар.

«Технология және өнер» білім аймағының мақсаты еңбекті адам өмірінің басты құндылықтарының бірі, жасампаздықтың іс-әрекеттің, ел экономикасының іргетасы ретінде ұғындыра отыру, білім алушылардың практикалық дағдыларын дамыту, әртүрлі өндіріс пен инновациялық технологиялар саласында шеберлікке және іскерлікке баулу, жобалау, конструкциялау, модельдеу, құрастыру дағдыларын дамыту.

Музыка пәнінің мазмұны рухани құндылық, адамның эмоционалдық интеллектін (EI) дамыту құралы ретінде қарастырылып, музыка жауһарларымен, қазақтың ұлттық өнер туындыларымен, балалар әндерімен толығады. Әр оқушының табиғи қабілеттері мен құштарлығын зерделей отырып, оның музыка өнеріндегі дарынын дамыту, ұлттық музыкалық аспаптарда, оның ішінде домбырада ойнау дағдылары қалыптастырылады.

«Дене шынықтыру және денсаулық» білім беру саласы денсаулық сақтайтын пәндік-кеңістіктік орната отырып, денсаулығы мықты, дене бітімі келісті, қайратты, жігерлі, шымыр, епті, өз бейіміне қарай спорт түрлерін меңгерген тұлғаны қалыптастыру, ұлттық спорт түрлері мен халық ойындары негізінде елжандылыққа тәрбиелеу, салауатты өмір салтын дамыту.

7. 12 ЖЫЛДЫҚ МЕКТЕПТІҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

12 жылдық мектептегі оқу-тәрбие процесі оқушылардың жас ерекшеліктері мен психологиялық ерекшеліктерін ескеріп, денсаулықты сақтау принципін сақтай отырып, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын, озық педагогикалық тәжірибені қолдану негізінде жүзеге асады.

Білім беру ұйымының академиялық еркіндігі типтік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламаларының балама нұсқаларын таңдауда, оқу процесін ұйымдастыруда кеңейеді.

Оқу процесінде шағын, ауылдық және қалалық мектептердегі білім беру қажеттіліктері мен оқушының жеке даму траекториясын ескере отырып,

деңгейлік саралауды табысты жүзеге асыруға мүмкіндік беретін педагогикалық технологиялар қолданылады.

Білім берудің төрт элементті мазмұнын жүзеге асыру білім беру процесін тәрбиелеу, білім беру мен дамытудың компоненттерін біріктіре жүргізуге, білімді практикада қолдануда метапәндік құзыреттіліктер мен дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді.

Денсаулықты сақтайтын, эргономикалық білім беру ортасы құрылады, оған ынталандыратын және шабыттандырушы атмосфера, үздіксіз ғылыми, әдістемелік, психологиялық және педагогикалық қолдау көрсетіледі. Мұғалім мен оқушылар арасындағы білім беру процесі ынтымақтастық принципіне, «субъект-субъект» өзара әрекеттесуіне негізделіп құрылады.

Әрбір білім алушының ерекшеліктері мен қабілеттерін ескеріп, оны ішкі потенциалын ашу мақсатында, оларға сапалы білімге қол жеткізуге тең дәрежеде жағдай жасау мақсатында білім берудің инклюзивті сипаты арттырылады, әмбебап дизайндық оқыту принциптері жүзеге асырылады, әрбір білім алушыға үздіксіз жеке психологиялық-педагогикалық қолдау көрсетіледі;

Мұғалімге оқу процесін ұйымдастыру мен жүргізудің алгоритмін құруда, әдістерін анықтауда сенімділік пен шығармашылық белсенділікке кең мүмкіндіктер беріледі.

Жалпы алғанда, білім беру процесі аралас оқу түрпатында сипатталады, әр түрлі білім беру ресурстарының көмегімен дербес белсенді танымдық әрекет жасауға мүмкіндік ашылады.

Бастауыш білім беру ұйымдарындағы оқу процесі негізінен ойын түрінде жүзеге асады. Оқушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, моторикасын, құбылыстар мен оқиғаларды өз бетінше зерттеу дағдыларын дамытатын ойындар қолданылады.

Негізгі мектепте оқу процесі оқушылардың оқу пәндерінің базалық негіздерін меңгеруге, оқытудың қолданбалы аспектісін күшейте отырып, 21 ғасырдың икемдік дағдыларын, өз бетімен білім алу дағдыларын дамытуға бағытталған. Білімді таныс емес жағдайларда қолдану және алынған білімді шығармашылықпен қолдану бойынша оқу - тәжірибелік іс - шаралардың үлесі артады. Оқыту процесі оқушылардың алдын-ала дайындығы бойынша жүйелі жұмыстармен, мұғалімдер мен психологтардың оқушылардың қызығушылығын, бейімділігі мен қабілетін анықтау бойынша жұмысымен (балалар мен ата-аналардан, мұғалімдерден сұрақ қою, кәсіби бағдар тесттері, жеке тесттер, оқушылардың танымдық қызығушылықтары мен мүмкіндіктерін диагностикалау) оқу процесінің субъектілері мен жұмыс берушілердің қатысуымен бірге жүреді.

Бейіндік оқыту мектеп деңгейінде немесе бір немесе бірнеше бағыт бойынша мектептер желісінде жүргізілетін болады. Жоғарғы сыныптарға мамандандырылған пәндерді енгізу техникалық және кәсіптік, жоғары білім беру ұйымдарымен сабақтастыққа, олардың материалдық - техникалық, оқу - әдістемелік ресурстары мен интеллектуалдық әлеуетін шоғырландыруға бағытталған (оқу - өндірістік шеберханалар базасын қамтамасыз ететін, оқытуды

тартатын) университеттер мен колледждердің қызметкерлері дәрістік және практикалық сабақтарға, бірлескен ғылыми жобаларға және т.б.).

SAT (Scholastic Assessment Test) үлгісі бойынша бір мамандыққа тұрақты қызығушылық таныта алатын түлектер жоғары оқу орындарына түсу емтихандарынсыз -ақ түсе алады.

Жобалық оқыту мен STEM, STEAM үйренудің алғышарттарының бірі - зерттеу топтарының идеяларын топтастыру және пікір алмасу үшін цифрлық кеңістіктегі көпфункционалды орта (MakerSpace ортасы). 12 жылдық білім беретін мектептер көпфункционалды зертханалармен, шеберханалармен және робототехника кабинеттерімен жабдықталады.

Оқытуда негізгі мектептің жоғары сыныптары мен мамандандырылған мектептегі «пәндік» білімге қарағанда, «жобаларға» үлкен рөл беріледі. Мұнда білім алушылар алған білімдерін зерттеу тобының құрамында тәжірибеде қолдануға мүмкіндік алады. Технологиялық жобаны жүзеге асыру бірлескен қызметке арналған көпфункционалды ортада жүзеге асырылады. Agile және Scrum технологияларын қолдану ғылыми жобаны тиімді жүзеге асыруға ықпал етеді.

«Виртуалды шындықты» қолдана отырып, зерттелетін құбылыстың мәні мен процестің динамикалық ағымының тереңдігін сипаттайтын, сабақ барысында көрнекілікті арттыратын VR және AR әдістерін қолдану оқушылардың АКТ дағдылары мен функционалды сауаттылығын қалыптастырады. Мұнда теория практикамен үйлесімді түрде үйлеседі.

8. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУДЕН КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕЛЕР

1. Білім беру мазмұны білім алушылардың әлем туралы білімдерін, іс-әрекет әдістерін меңгеру тәжірибесін, шығармашылық қабілеттерін, эмоционалды және құндылықтық қатынас нормаларын кіріктіре дамытуды қамтамасыз ететін мәдениеттану теориясы негізінде құрылады.

2. Әлемдік ұлы ойшылдардың мәдени және рухани мұралары орта білім берудің 12 жылдық моделінің философиялық тұғырнамасына айналады. «Рухани жағыру» бағдарламасының идеялары мен А.Құнанбаевтың «Толық адам» тұжырымдамасы білім мазмұнына кіріктіріледі.

3. Оқыту тіліне қарамастан орта мектептің әрбір түлегі белгіленген деңгейде мемлекеттік тілді меңгеріп шығады.

4. Тұлғаға бағдарланған іс-әрекеттік-құзыреттік әдіснамасын қолдану негізінде мазмұнның қолданбалық, практикалық әлеуеті күшейеді, білім алушылардың функционалды сауаттылығы артады, білім алушыларда ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық метапәндік тұлғалық құзыреттіліктері қалыптасады;

5. Орта білім беру футурологиялық, болашаққа бағыттылық сипатқа ие болады. Мектептер жанынан Maker space – көпфункционалды аймақтар мен оқу-өндірістік кешендер құрылады. Білім берудің болжамдық, инжинерингке бағытталған конструктивтік, жобалау, модельдеу сияқты икемді (эмбебап) дағдылар қалыптасады, жасампаздық-шығармашылық функциялары

күшейтіледі. STEM, STEAM білім беру, Smart - және Start-up жобалары іске асырылады, осы арқылы болшақ мамандықтарды игеруге дайындығы жақсартылады;

6. Үлгілік оқу жоспарының мазмұнына Тұрақты даму мақсаттары, 4.0 Өндірістік революция, Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және технологиялық дамуы мүдделері, цифрландыру, жасанды интеллект пен жаңа мамандықтар нарығының қалыптасуын ескеретін пәнаралық компоненттер біріктіріледі.

7. Үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламаларының балама нұсқаларын таңдау, оқу процесін ұйымдастырудағы білім беру ұйымының академиялық еркіндігі кеңейеді.

8. Білім беру мазмұнын іске асыру білім беру, тәрбиелеу және дамыту компоненттерін үйлесімді біріктіреді, метапәндік құзыреттіліктер мен білімді практикалық қолдану дағдыларын меңгеруге мүмкіндік береді.

9. Денсаулықты сақтайтын, эргономикалық, инклюзивті сипаттағы, ынталандыратын және шабыттандыратын атмосфера, үздіксіз ғылыми, әдістемелік, психологиялық және педагогикалық қолдау көрсетілетін білім беру ортасы құрылады. Мұғалім мен оқушылар арасындағы білім беру процесі ынтымақтастық принципіне, «субъект-субъект» өзара әрекеттесуіне негізделген.

10. Білім берудің инклюзивтік сипаты артады, әрбір білім алушының қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктері ескеріліп, әрбір білім алушыға педагогикалық-психологиялық қолдау көрсету арқылы тең дәрежеде сапалы білімге қол жеткізіледі;

11. Әрбір білім беру деңгейінің мазмұндық желілері, күтілетін нәтижелері мен түлектерінде қалыптастырылатын метапәндік құзыреттіліктердің сабақтастығын негізінде барлық білім беру деңгейлері арасындағы сабақтастығы, «өмір бойы білім алу» тұжырымдамасы жүзеге асырылады;

12. Оқушылардың кәсіптік бейімін ерте диагностикалау, бейіналды дайындық жүргізу және жалпы білім беру деңгейінде кәсіптік бағдарлы бейінді оқытуды жүргізу арқылы мектеп бітірушілердің болашақ өмір еңбек жолын таңдауына, кәсіптік білім беру ұйымдарында оқуын жалғастыруына және қарапайым кәсіби біліктілікті игеруіне мүмкіндік кеңейтіледі.

13. 12 жылдық мектептің түлегі бейіндік пәндерді қарапайым деңгейде ағылшын тілінде меңгереді. Бейіндік пәндер бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін үздіксіз мониторинг жасай отырып, отандық жоғары оқу орнының сәйкес мамандығына қабылдау емтихандарынсыз қабылдау жүзеге асырылады.

14. 12 жылдық орта білім беру моделі мектеп бітірушілерге еуропалық біліктілік шеңберінің (EQF) 4-ші деңгейін меңгеруге, осылайша жоғары сапалы білім алуға және болашақта табысты кәсіби қызметке мүмкіндік алуға мүмкіндік береді.

9. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУГЕ КӨШУ ШАРТТАРЫ ЖӘНЕ КЕЗЕҢДЕРІ

1) Нормативтік құқықтық актілерді (мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын, үлгілік оқу жоспарларын, үлгілік оқу бағдарламаларын) әзірлеу;

2) 12 жылдық білім беру тұжырымдамасын, МЖББС, оқу бағдарламаларын қоғамдық ортада таныстыру және талқылау, оқулық авторлары мен педагогтерге түсіндіру жұмыстарын жүргізу;

3) «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, «Білім беру объектілеріне қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар» және басқа ережелерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу;

4) 12 жылдық білім беру міндеттері мен ерекшеліктеріне сәйкес педагог кадрларды және оқулық авторларын даярлау, біліктілігін арттыру және қайта даярлау курстарының бағдарламаларына өзгерістер енгізу;

5) 12 жылдық білім беруді ғылыми-әдіснамалық және әдістемелік қамтамасыз ету негіздерін әзірлеу;

6) Білім алушылардың оқу жетістіктерін және білім беру процесінің тиімділігін, сондай-ақ білім берудің әрбір деңгейінде жеке тұлғаның даму сапасын квалиметриялық өлшеу және бағалау, кәсіби өзін-өзі анықтауға психологиялық-педагогикалық диагностикалау жүйесін әзірлеу;

7) 12 жылдық білім берудің мазмұны мен оқыту ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру ұйымдарының инфрақұрылымын, материалдық-техникалық базаны жаңғырту, оқыту және ақпараттық-коммуникациялық ресурстарды жетілдіру;

8) Үздіксіз білім беруді жүзеге асыру мақсатында техникалық және кәсәптәк білім беру ұйымдарымен, жоғары оқу орындарымен, еңбек нарығымен өзара іс-қимыл арқылы бейіналды даярлық және бейіндік оқытуды үйлестіру;

9) 12 жылдық білім беруге арналған оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеу;

10) Оқушылардың оқу дағдыларын, өз бетімен білім алу білігін қалыптастыру мақсатында мектеп кітапханаларын барлық пәндер мен сыныптар үшін қосымша әдебиеттермен (электронды, қағаз түріндегі) қамтамасыз етуге бағытталған «Мектеп кітапханасы», «Оқуға құштар мектеп» жобаларын жүзеге асыру;

11) «Мектеп индустриясы» ұлттық орталығын құрып мектеп шеберханалары мен зертханаларын жабдықтау, білім алушылардың әрдайым дұрыс отыруын, дене сымбатын сақтауға ықпал ететін парталарымен қамтамасыз ету;

12) Заманауи 12 жылдық мектеп моделінің оңтайлы жұмыс жасауын қамтамасыз ету үшін жаңа «Мектептану» курсы дайындау.

12 жылдық орта білім берудің Қазақстандық моделі жылдам өзгермелі қоғам жағдайына тез бейімделе алатын, өз бетімен өмір бойы білім алуға қабілетті, сыни және креативті ойлайтын, функционалды сауатты, белсенді, өзінің өмірлік мүддесіне, ел мүддесіне және адамзат қоғамының жарқын болашағына қызмет етуге ықыласты және қабілетті тұлғаны қалыптастырады.

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ

1-ТАРАУ. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (бұдан әрі – стандарт) Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына, ҚР Үкіметінің 2012 жылғы 6 наурыздағы № 290 қаулысымен бекітілген «Білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын әзірлеу қағидаларына» сәйкес әзірленген.

2. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін ұйымдары білім беруді:

1) осы стандартқа;

2) үлгілік оқу жоспарларына;

3) Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілеген тәртіппен бекітілген басқа да нормативтік құжаттарға сәйкес жүзеге асырады.

3. Стандарт:

1) білім беру мазмұнына;

2) білім алушылар мен тәрбиеленушілердің оқу жүктемесінің ең көп көлеміне;

3) білім алушылардың даярлық деңгейіне қойылатын талаптарды анықтайды.

4. Стандарт тұлғаның, қоғамның және мемлекеттің мүдделерін көздейді.

5. Осы стандарт:

1) білім беру жүйесін мемлекеттік реттеуде;

2) білім беру процесінде барлық субъектілердің құқығы мен міндеттерін реттеуде;

3) білім беру қызметін лицензиялауда;

4) білім беру ұйымдарын аттестаттауда;

5) қаржыландыру механизмін анықтауда негіз болып табылады.

6. Стандарт:

1) Қазақстан Республикасындағы білім беру кеңістігінің біртұтастығын, орта білім беру деңгейлері және білім салалары бойынша орта білім мазмұнының жүйелілігін, сабақтастығын және үздіксіздігін;

2) барлық білім алушылар үшін білімнің тең мүмкіндігі мен тең қолжетімділігін;

3) жалпы орта білім беретін ұйымдардың типіне, оқыту нысанына және түріне қарамастан, білім мазмұнына қойылатын бірыңғай талаптарды;

4) мектепке дейінгі тәрбие және оқыту және бастауыш білім берудің сабақтастығы мен үздіксіздігін қамтамасыз етеді.

7. Стандарттың талаптары:

- 1) оқу бағдарламаларын, оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеуде және олардың сапасын сараптауда;
- 2) білім беру деңгейлері арасындағы сабақтастықты қамтамасыз етуде;
- 3) білім беру процесін жүзеге асыруда;
- 4) жалпы білім беру ұйымының қызметі нәтижесін бағалау жүйесін әзірлеуде және білім алушылардың дайындық деңгейін айқындау мен оларды қорытынды аттестаттаудың бақылау-өлшеу материалдарын дайындауда;
- 5) педагог кадрларды даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру бағдарламаларын даярлауда міндетті болып табылады.

8. Осы Стандартта Заңға сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады. Оларға қосымша мынадай терминдер мен олардың анықтамалары енгізілді:

1) бастауыш білім берудің базалық мазмұны - типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, білім беру ұйымдарында оқып-білуге міндетті бастауыш білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі;

2) орта білім - білім алушылардың Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдендірілген бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес пәндік оқу бағдарламаларын меңгеруі нәтижесінде алатын білімі;

3) білім беру мазмұны - тұлғаның біліктілігі мен жан-жақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында арнайы ұйымдастырылатын оқу үдерісінің өзегін құрайтын білімдер жиынтығы (кешені); білім мазмұны білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде әзірленетін пәндік оқу бағдарламаларында нақтыланып, жүйеленеді;

4) жалпы білім беретін мектеп - білім алушылар мен тәрбиеленушілерге бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде дайындалған пәндік және қосымша білім беру бағытындағы оқу бағдарламаларын жүзеге асыратын оқу орны;

5) үлгілік оқу жоспары - мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сай оқу пәндерінің тізбесі мен сағат көлемін айқындайтын, оқу жүктемесінің міндетті және өзгермелі бөлігін нақтылайтын, оқыту тілін анықтайтын нормативтік-құқықтық акт; үлгілік оқу жоспары МЖМББС-тің құрамдас бөлігі ретінде білім беру ұйымдарының қызметін қаржыландыруда басшылыққа алынатын негізгі құжат болып саналады;

6) үлгілік оқу жоспарының тұрақты бөлігі - мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына енгізілген және жалпы орта білім беретін ұйымдарда оқытылатын міндетті оқу пәндерінің жиыны;

7) үлгілік оқу жоспарының өзгермелі бөлігі - білім алушылардың қажеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, әрбір жалпы орта білім беретін ұйымның өзі таңдайтын/анықтайтын оқу пәндері мен курстарының жиынтығы;

8) жалпы білім беретін оқу бағдарламасы - әрбір оқу пәні бойынша меңгерілуге тиісті білім мазмұны мен көлемін, одан күтілетін нәтижелерді айқындайтын базалық-нормативтік құжат;

9) оқу жүктемесінің көлемі - әрбір оқу жылы бойынша үлгілік оқу жоспарының міндетті және өзгермелі (мектеп және оқушы) бөліктеріндегі оқу пәндерінің мазмұнын меңгеру үшін белгіленген оқу сағаттарының көлемі;

10) білім алушының дайындық деңгейі - білім алушылардың білім мазмұны бойынша меңгерген базалық, метапәндік және пәндік нәтижелерінің көрсеткіші;

11) базалық нәтижелер - жалпы білім беретін мектептің оқу сатылары бойынша белгіленген міндеттерге сай әрбір білім алушының игеруі тиіс функционалдық сауаттылығының көрсеткіші, түпкі нәтижесі;

12) метапәндік нәтижелер - оқушылардың тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына мүмкіндік беретін, тұлғалық құзыреттіліктер түрінде көрініс табатын білім алушылардың әмбебап білім, тәжірибе және қабілеттерінің даму көрсеткіші;

13) пәндік нәтижелер - білім алушының міндетті оқу пәндері бойынша меңгерген білімі мен білік, дағдыларының көрсеткіші;

14) пайдалы білім - заманауи білім беру талаптарына сай білім алушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері мен ұлттық ділін ескере отырып, олардың дүниетанымы мен сауаттылығын өзара бірлікте жетілдіруді, құндылық бағдарын қалыптастыруды көздейтін, тұлғалық дамуын қамтамасыз етуді білім;

15) білім мазмұнын дүниетанымдық аспектіде меңгерту - теориялық білім арқылы оқушының танымын, ұлттық ділі мен санасын дамытуға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға басымдық бере отырып, оның әлемге (Адам мен Табиғатқа) ізгі қатынасын қалыптастыруды көздей оқыту;

16) құндылықтар - адамның бойына жақсы қасиеттерді сіңіретін, оларды ізгілікке бастайтын, қоғамдағы өз орнын саналы түрде иемденуге, адамзат баласын бірін-бірі, өзі өмір сүріп отырған ортаны, ғаламды сүйуге, құрметтеуге ықпал ететін рухани қайнаркөз. Құндылықтар адам өмірінің мәнін құрайды, оның ең басты мүдделері мен бағдарларын айқындайды. Құндылықтар: адам, өмір, еркіндік, сұлулық, адалдық, адамгершілік, бауырмалдық, бақыт, махаббат, ар, ізгілік және т.б.

17) құндылық бағдар - білім алушының өмірге, қоршаған әлемге, өзіне деген қатынасын анықтайтын, оның барлық әрекетіне мән дарытатын, тұлғалық қатынас жүйесін құрайтын, адам белсенділігінің мазмұнын анықтайтын аса күрделі әлеуметтік-психологиялық феномен. Құндылықтар – мотивацияның аспектісі, ал құндылық бағдар - субъектінің өз әрекетін реттеп отыру кезіндегі басқалардан гөрі басымырақ маңызға ие құндылықтар туралы жеке концепциясы;

18) эмоционалды интеллект (ЭИ) - тұлғаның өз сезімдері мен эмоцияларын қадағалай білуге, басқаруға, өзіне мотивация туғызуға, өзге адамдардың сезімдерін түсінуге, олардың эмоцияларды да басқара алуға қабілеттілігі. ЭИ тұлғалық тұрғыдан өзін-өзі дамытуға және айналасындағы адамдармен қарым-қатынасты жақсартуға мүмкіндік тудырады;

19) ғылым негіздері - жалпы орта білім беретін мектептің негізгі сатысындағы оқу пәндерінің білім мазмұны арқылы берілетін теориялық білімнің қайнары, ғылым салаларының тірек ұғымдар жүйесі;

20) бағалау - әзірленген критерийлер негізінде білім алушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін оқудан күтілетін нәтижелермен салыстыру процесі;

21) бағалау критерийлері - білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын нақты өлшеуіштер;

22) білім беру процесінің мониторингі - білім беру ұйымдарындағы білім беру процесін жүзеге асырудың нәтижелері мен жай-күйіндегі өзгерістердің динамикасын жүйелі бақылау, диагностикалау, талдау, бағалау және жай-күйін болжау;

23) білім беру құндылықтары - білім беру мазмұнын айқындау үшін негіз болатын, білім алушының тұлғасын қалыптастыруда жетекші фактор болып табылатын оқу мақсаттарының жүйесін құрудағы бағдарлар;

24) білім беру қызметі - білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім беру субъектілерінің мақсатқа бағытталған, педагогикалық негізделген, дәйекті өзара іс-қимылы барысында жеке адамды оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттері шешілетін процесс;

25) білім беру саласы - мән-дес оқу пәндерінің жиынтығын қамтитын бастауыш білім берудің базалық мазмұнының құраушы бөлігі;

26) ағымдық бағалау - сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылар үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді;

27) жиынтық бағалау - белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді/ортақ тақырыптарды оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;

28) инклюзивті білім беру - ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуға тең қол жеткізуі үшін жағдай жасау;

29) оқу жүктемесінің инварианттық компоненті - білім беру ұйымдарының типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан барлық білім алушылар оқып білуге міндетті оқу пәндерін айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құрамдас компоненті;

30) оқу жүктемесінің вариативтік компоненті - білім алушылардың білімге деген қажеттіліктеріне сәйкес білім беру ұйымы айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құрамдас компоненті;

31) оқытудан күтілетін нәтижелер - оқыту процесі аяқталғанда білім алушының нені біліп, түсініп, көрсете алатынын сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы, оның ішінде білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктері ескеріледі;

32) сабақтан тыс іс-әрекет - білім беру ұйымындағы біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі, үлгілік оқу жоспарында айқындалған оқу жүктемесінен тыс іске асырылатын білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысандарының бірі;

33) үлгілік оқу жоспары - оқу пәндерінің (сабақ) тізбесін регламенттейтін және тиісті білім беру деңгейінің оқу жүктемесінің инварианттық және вариативтік компоненттерінің көлемін айқындайтын құжат;

34) элективті курс - білім алушылардың таңдауы бойынша курс, білім алушылардың білім дайындығын кеңейтуге бағытталған оқу жоспарының вариативтік компонентінің құрамдас бөлігі.

9. Бастауыш білім берудің **мақсаты** - ұлттық құндылықтар тұғырнамасында сапалы білім мен ізгі тәрбиені ұштастырып, білім алушының мемлекеттік және ана тілінде сөйлеу мәдениетін жетілдіру, негізгі мектепте оқытылатын ғылым негіздерін игеруге қажетті тұлғалық құзыреттіліктерін қалыптастыру.

10. Бастауыш білім берудің **міндеттері**:

1) Білім алушының мемлекеттік және ана тілінде сауатты оқу, жазу және есептеу дағдыларын меңгерту;

2) Білім алушының интеллектуалдық әлеуетін дамыту, зерттеу, зерделеу әрекеттеріне баулу, модельдеуге машықтандыру;

3) Білім алушының құндылық бағдарын, ізгілік дүниетанымын, ұлттық сана-сезімін, ділін қалыптастыру;

4) Білім алушының әлеуметтік-тұлғалық қабілеттерін дамыту, сөз әдебі мен тілдік қарым-қатынас мәдениетінің, өз ойын жеткізудің қарапайым нормаларын меңгерту;

5) Білім алушының эмоционалды интеллектісін дамыту, өзіне деген сенімін, ізгілік мақсатқа жетуде табандылығын, ізденуге ынта-ықыласын, ерік-жігерін арттыру, саналы жауапкершілігін қалыптастыру.

6) Білім алушының денесін шынықтыру, денсаулығын нығайту, физиологиялық-гигиеналық дағдыларын жетілдіру.

7) Еңбек мәдениетін, эстетикалық талғамын дамыта отырып, шығармашылыққа баулу.

8) Білім алушылардың ерекше білім алу қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып әлеуметтендіру және жан-жақты дамыту.

11. Осы Стандарт:

1) оқу пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын әзірлеуде;

2) жалпы білім берудің бастауыш деңгейінде оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру үшін қажетті жағдай жасауда;

3) бастауыш білім берудің академиялық және практикалық бағыттылығын үйлестіруде;

4) білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сай оқу пәндері мазмұнының ішкі сабақтастығын қамтамасыз етуде;

5) оқу жүктемесінің шекті көлемін айқындауда;

6) құндылықтарға негізделген білім беру мазмұны мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланысын қамтамасыз етуге;

7) білім беруді ұйымдастырудың дидактикалық ұстанымдарын айқындауда;

8) ерекше білім беру қажеттілігін қамтамасыз етуге, және білім алушылардың қосымша білім беру қызметтерін алу қанағаттандыратын қолайлы жағдайлар жасауға;

9) жалпы орта білім беру ұйымдарының типтері мен түрлерінің әртүрлілігі жағдайында бастауыш білім берудің баламалылығын қамтамасыз етуге;

10) білім беру ұйымдарындағы инновациялық практиканы қолдау мен дамытуда;

11) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруда;

12) білім алушылардың оқу нәтижелерін бағалауда;

13) педагог мамандарды даярлайтын жоғары және арнаулы оқу орындарының білім бағдарламаларын әзірлеуде;

14) педагог мамандардың кәсіби біліктілігін арттыру бағдарламасын әзірлеуде басшылыққа алынады.

12. Жеңіл ақыл-ой кемістігі және орташа ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған білім беру ұйымдарындағы инварианттық компоненттің оқу пәндерінің көлемі мен мазмұны үлгілік оқу бағдарламаларында айқындалады.

2-ТАРАУ. БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

13. Оқу пәндерінің базалық білім мазмұны стандартта белгіленген білім берудің мақсаты мен міндеттеріне сай анықталады.

14. Бастауыш білім беру мазмұны мынадай **құндылықтарға** негізделеді:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

15. Бастауыш білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары баланы жеке тұлға ретінде қалыптастыруға, оның дара қабілеттерін, талабы мен қызығушылығын, мінез-құлық мәдениетін, болашақта негізгі мектептің білім беру

бағдарламаларын меңгеруіне қажетті сөйлесім, оқу, жазу, есептеу дағдыларын шығармашылық тұрғыдан, құндылықтар негізінде дамытуға бағытталады.

16. Бастауыш білім мазмұнын **алты** білім саласы құрайды: «Тіл және сөз әлемі», «Математика және информатика», «Адам, Қоғам және Табиғат», «Өнер әлемі», «Дене мәдениеті және саламаттылық», «Еңбек мәдениеті».

17. «**Тіл және сөз әлемі**» білім саласының білім мазмұны келесі оқу пәндері аясында жүзеге асырылады:

1) «Әліппе» (қазақ (ұйғыр/өзбек/тәжік) тілдерінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Букварь» (орыс тілінде жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Көркем сөз» (қазақ тілінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Қазақ тілі» (қазақ тілінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Қазақ тілі (Мемлекеттік тіл)» (қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Орыс тілі» (қазақ тілінде жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Литературное чтение» (орыс тілінде жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Шетел тілі» (қазақ тілінде жалпы білім беретін ұйымдар үшін), «Шетел тілі» (қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдар үшін).

2) Қазақстан аумағында жинақы тұратын этностардың тілінде оқытатын білім беру ұйымдарында "Тіл және сөз әлемі" білім беру саласына осы этностың "Ана тілі" оқу пәні қосымша енеді. Ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде оқытатын білім беру ұйымдарына арналған "Ана тілі" оқу пәні үлгілік оқу жоспарының инвариантты компонентіне енеді.

18. «**Тіл және сөз әлемі**» білім саласы бойынша ана тілі ретінде оқытылатын тіл пәндерінің оқу бағдарламаларының мазмұны грамматикалық және лексикалық тақырыптардың үйлесімділігі бойынша жүйеленеді.

19. «Тіл және сөз әлемі» білім саласы бойынша оқу бағдарламасындағы күтілетін нәтижелер **тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым, тілдесім** әрекеттері негізінде айқындалады.

20. «Тіл және сөз әлемі» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

-білім алушылардың мемлекеттік тілді және өз ана тілін меңгеруге ынта-ықыласын оятуды, дүниетанымын кеңейтуді;

-мемлекеттік тілді ауызша және жазбаша қарым-қатынас деңгейінде меңгертуді;

-ана тілінде ауызша және жазбаша сауатты сөйлеу дағдыларын, функционалдық сауаттылығын дамытуды;

-орыс және шетел тілдерінде қарапайым қарым-қатынас жасау біліктерін қалыптастыруды;

-алғашқы тілдік ұғымдарды меңгертуді, оқу мәтіндері арқылы тіл дамытуды, түсініп, мәнерлеп оқуға, сауатты, көркем жазуға икемі мен бейімін қалыптастыруды;

-дыбыс жүйесі, сөз жүйесі, сөз құрамы, сөйлем, мәтін бойынша тілдік білімі мен дағдыларын меңгертуді;

-сөздік қорын және байланыстыра сөйлеу дағдыларын қалыптастыруды;

- көркем шығармалар арқылы оқушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, әдептілік, еңбексүйгіштік, ізгілік, шығармашылық қасиеттерін тәрбиелеуді;

- көркем және ғылыми-танымдық жеңіл мәтіндерді түсініп, мәнерлеп оқу, талдау біліктерін қалыптастыруды;

- шығарманың логикалық жүйесін, байланысын сақтай отырып әңгімелеу және оған жоспар құру біліктерін дамытуды;

- оқушылардың оқырмандық мәдениетін, көркем шығарманы эстетикалық тұрғыда қабылдауын, сөз өнеріне сүйіспеншілік сезімін оятуды, өзіндік іс-әрекеті арқылы талғампаздығын қалыптастыруды;

- тілдесуге қажетті шығармашылық, әлеуметтік, танымдық, сөйлеу қабілеттерін және ақпаратпен өздігінен жұмыс істеу, өздігінен білім алу, өзін-өзі жетілдіру, өз ойын ашық, еркін жеткізе және дәлелдей алу біліктерін дамытуды қамтамасыз етуі тиіс.

21. **«Математика және информатика»** білім саласының мазмұны «Математика» және «Цифрлық сауаттылық» оқу пәндері аясында іске асырылады.

22. **«Математика және информатика»** білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

- материалдық әлемнің (айналадағы заттардың, үдерістердің, құбылыстардың) маңызды қасиеттерін, байланыстарын, кеңістік пішіндерін, сандық қатынастарын сипаттайтын бастапқы математикалық білімді игеруді және пайдалануды;

- натурал және бөлшек сандар, цифрлар және сандау жүйелері, нөл саны, арифметикалық амалдар және алгоритмдер, Қазақстанның және басқа елдердің ежелгі өлшемдері, ұлы математиктердің өмірі және шығармашылығы жайындағы ұлттық және жалпыазаматтық құндылықтармен таныстыру арқылы мәдениеттің алуан түрлілігіне құрмет көрсетуді;

- математикалық білім мазмұнын ұлттық құндылықтармен үйлестіру және әмбебап оқу іс-әрекеттерін ұйымдастыру арқылы ұлттық дүниетаным қалыптастыруды және тұлғалық қасиеттерді тәрбиелеуді;

- сандар, арифметикалық амалдар, шамалар және оларды өлшеу, ауызша және жазбаша есептеу тәсілдері, есептер, өрнектер, теңдеулер, теңсіздіктер, фигуралар мен олардың қасиеттері, жиын, логика, комбинаторика элементтері жайлы білімді және сәйкес әрекет тәсілдерін игеруді және қолдануды;

- геометриялық фигураларды зерттеу, ажырату және кескіндеу, кестелермен, схемалармен, графиктермен және диаграммалармен, тізбектермен, жиынтықтармен жұмыс істеу, деректерді жинақтау және ұсыну, талдау және түсіндіру, математикалық терминдер мен символдарды оқу және өмірлік жағдаяттарда қолдану дағдыларын дамытуды;

- ізденіс және шығармашылық сипатындағы математикалық есептерді шығару білігін, өз бетінше математикалық модельдеу, жобалау, құрылымдау дағдыларын қалыптастыруды;

- стандартты емес, қызықты, логикалық, комбинаторикалық және өмірлік жағдаяттық (құзыреттілік) есептерді шешу, жобалау және зерттеу іс-әрекеті арқылы математикалық және шығармашылық қабілеттерді, сыни ойлауды дамытуды;

- нысандардың және олардың арасындағы қатынастардың сандық сипаттамасымен байланысты оқулықтарда және цифрлық форматтағы оқу құралдарында келтірілген ақпаратты іздеу, салыстыру, іріктеу, оқу және өмірлік жағдаяттарда қолдану сауаттылығын арттыруды, ақпарат беру құралдарын (кестелерді, диаграммаларды, сұлбаларды, суреттерді, алгоритмдерді) тиімді қолдану және қажетті ақпаратты өз бетінше бөліп алу білігін қалыптастыруды;

- оқу-танымдық әрекетті және оқу мотивтерін, математиканы оқуға деген оң көзқарас пен қызығушылықты, өзін-өзі реттеу біліктерін (іс-әрекетті жоспарлау, оны орындаудың тиімді жолдарын іздестіру, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалауды) қалыптастыруды;

- танымдық қабілеттерді, функционалдық сауаттылықты, логикалық және алгоритмдік ойлауды дамытуды **қамтамасыз етуі тиіс.**

23. «Адам, Қоғам және Табиғат» білім саласының мазмұны «Өзін-өзі тану», «Дүниетану» пәндері аясында іске асырылады.

24. «Адам, Қоғам және Табиғат» білім саласының мазмұнына **қойылатын талаптар:**

- ұлттық құндылықтар арқылы оқушы бойында намыс, ар-ождан, рух, талап, жасампаздық, ұлтжандылық, мейірімділік, сезімталдық, әдептілік қасиеттерін тәрбиелеуді;

- қоғамдағы мәдени мұралар, ұлағатты ой-пікірлер, өнегелі және ізгі іс-әрекеттер жайлы алғашқы түсініктер беруді;

- оқығанды түйсінуге, ой қорытуға, жасампаздыққа ұмтылуға, игілікті қамқарекет жасауға тәрбиелеуді;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалауды;

- өзін-өзі тану және өзін-өзі дамыту қажеттілігін түсініп, іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеуді;

- үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсету, топта, сыныпта, үйде адамдармен достық қарым-қатынасқа тәрбиелеуді; үйлесімді қарым-қатынас және шығармашылық іс-әрекет дағдысын меңгертуді;

- өзінің тәртібін, мінез-құлқын адамгершілік нормалар тұрғысынан бағалауды;

- адамды, табиғатты құндылық ретінде тануды және бағалауды;

- тірі және өлі табиғат нысандары мен құбылыстары және олардың байланысы мен өзара тәуелділігі туралы білім беруді;

- адамның табиғатпен, қоршаған ортамен өзара тәуелді қарым-қатынасы және өзара әрекеттестігі туралы ұлттық дүниетанымға негізделген білімді игертуді;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтары туралы ұлттық құндылықтарға негізделген білім беруді, оларды зерттеу, қорғау дағдыларын қалыптастыруды;

- әлеуметтік-қоғамдық және табиғи ортаға бейімделе алуға және оның мүшелерімен ізгілік қарым-қатынас жасауға үйретуді;

- адам, қоғам және табиғат туралы білімін әртүрлі өмірлік жағдаяттарда қолдану дағдыларын қалыптастыруды, табиғатқа қамқорлық жасауды;

- қоршаған ортаны зерттеудің ғылыми қарапайым әдістерін меңгертуді;

- түрлі дереккөздерден ақпараттар алу және қажетіне қарай пайдалануды, тәжірибе жүргізу, бақылау, зерттеу, талдау, жобалау, болжау, жүйелеу, салыстыру, жинақтау, топтастыру, құрастыру, модельдеу және қорытынды жасаудың бастапқы дағдыларын қалыптастыруды **қамтамасыз етуі тиіс.**

25. **«Өнер әлемі»** білім саласының мазмұны «Бейнелеу өнері» мен «Саз өнері» оқу пәндері аясында іске асырылады.

26. **«Өнер әлемі» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:**

- көркем өнер туындылары арқылы оқушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, көркемдік-эстетикалық, сезімталдық, талғам, байқампаздық, мейірімділік, әдептілік қасиеттерін тәрбиелеуді;

- қазақтың ұлттық, кәсіби музыка, бейнелеу өнері, этностардың мәдениеті туралы түсініктерін қалыптастыруды;

- өнер (музыка, бейнелеу, қолданбалы-сәндік, сәулет, дизайн) түрлері туралы бастапқы білім беруді;

- өнер түрлеріне қызығушылығын дамытуды, өнер арқылы ұлттық әдет-ғұрып пен салт-дәстүрлерді құрметтеу сезімін қалыптастыруды;

- оқушының көркемдік-бейнелеу іскерліктерін, музыкалық қабілеттерін, шығармашылық әлеуеті мен қиялын дамытуды;

- өнер туындылары жайында ақпарат іздестіру, қабылдау, түсіну, талдау, өздігінен пайдалану дағдыларын қалыптастыруды;

- өз шығармашылық іс-әрекеттері арқылы ойын бейнелеп және дәлелдеп бере алу дағдыларын қалыптастыруды;

- эстетикалық талғамын, сезімталдығын дамытуды **қамтамасыз етуі тиіс.**

27. **«Дене мәдениеті және саламаттылық»** білім беру саласының мазмұны «Дене шынықтыру» оқу пәні аясында іске асырылады.

28. **«Дене мәдениеті және саламаттылық» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:**

- адам өміріндегі дене шынықтырудың рөлі туралы түсінік қалыптастыруды;

- спорт, би, гимнастика және ұлттық спорт түрлерін меңгеруін, оларды денсаулығын нығайту үшін қолдана білуін;

- ұлттық спорт ойындарының дүниетанымдық және тәрбиелік мәнін түсінуді;

- өмірлік маңызды және денсаулыққа пайдалы қимыл-қозғалыс икемділігі мен дағдысын жетілдіруді;

- жылдамдық, икемділік, ептілік, шыдамдылық, жігерлілік, намысшылдық, әділдік сынды дене шынықтыру мәдениеті сапаларын жетілдіруді;

- акробатикалық, гимнастикалық, жеңіл атлетикалық, спорттық би және басқа да бағыттағы дене шынықтыру жаттығуларын меңгертуді;

- денсаулықты нығайту, ағзаның қызметтік мүмкіндіктерін арттыру, дене бітімін, сымбатын жетілдіру және дамытуды;

- жеке гигиена ережелерін, дене және психикалық саулықты нығайту мен салауатты өмір салты қағидаларын сақтауды;

- оқу, ойын және жарыс әрекеті жағдайында құрдастарымен қарым-қатынас жасау мәдениетіне тәрбиелеуді;

- жалпы дамыту жаттығуларын өздігінен орындауға, өзін-өзі жетілдіруге тәрбиелеуді;

- спорттық ойындарға қатысу арқылы жеңіске жетуге ұмтылысын шыңдауды **қамтамасыз етуі тиіс.**

29. «**Еңбек мәдениеті**» білім саласының мазмұны «Еңбекке баулу» пәні арқылы жүзеге асырылады.

30. «**Еңбек мәдениеті**» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

- қол еңбегі арқылы оқушының байқампаздық, ұқыптылық, ептілік, жинақылық, жасампаздық, еңбексүйгіштік, төзімділік, шыдамдылық қасиеттерін тәрбиелеуді;

- қолөнер туындылары мен олардың маңызы туралы ұлттық-дүниетанымдық түсініктерін қалыптастыруды;

- еңбек етуге психологиялық дайындығын, қызығушылығын, құлшынысын дамытуды;

- еңбекті, еңбек адамын, кәсіп иесін құрметтеу, еңбектің адамзатқа пайдасы туралы түсінігін қалыптастыруды,

- бастапқы еңбек дағдыларды игеруін;

- еңбек мәдениетін үйренуге бейімдеуді, еңбек қауіпсіздігін сақтау дағдысын қалыптастыруды;

- көркемдік-шығармашылық іс-әрекет тәжірибесін қалыптастыруды;

- түрлі материалдармен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіруді;

- мүсіндеу, құрастыру, құрау, жапсыру, ою, тігу, илеу жоспарлау, модельдеу біліктілігін дамытуды;

- қолөнер туындылары жайлы ақпарат жинақтау, талдау және шығармашылықпен қолдануды;

- өз қолымен жасалған туындылар арқылы өз мүмкіндігіне деген сенімін арттыруды;

- отбасында, мектепте, мектептен тыс ортада қоғамдық пайдалы еңбекпен шұғылдану дағдысын қалыптастыруды **қамтамасыз етуі тиіс.**

31. «**Өмір қауіпсіздігінің негіздері**» оқу курсы міндетті меңгеру қамтамасыз етіледі.

32. «**Жолда жүру ережелері**» оқу курсының мазмұнын 1-5-сыныптарда сынып сағаттары есебінен (әр сыныпта 6 сағаттан) және сабақтан тыс уақытта жылдық жұмыс жоспарында тақырыптары мен мерзімін көрсете отырып, сынып жетекшілері жүзеге асырады.

33. Білім беру ұйымдары білім беру қызметін алынған лицензияға сәйкес жүзеге асырады

3-ТАРАУ. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖҮКТЕМЕСІНІҢ ЕҢ ЖОҒАРЫ КӨЛЕМІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

34. Бастауыш мектептегі білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің шектік көлемі 26 сағаттан аспауы тиіс.

35. Білім алушылардың инвариантты және вариативтік компоненттерден тұратын оқу жүктемесінің жалпы көлемі, сондай-ақ сыныптар бойынша апталық және жылдық оқу жүктемесі Үлгілік оқу жоспарында белгіленеді (қосымша 1).

36. Үлгілік оқу жоспарларының білім алушылардың ерекшеліктеріне қарай бейімделген икемді нұсқалары болуы тиіс.

37. Сыныпты екі топқа бөлуді қалалық жалпы білім беретін ұйымдарда сыныптарда білім алушылар саны 24 және одан артық, ауылдық жерлерде білім алушылар саны 20 және одан артық, шағын жинақты мектептерде білім алушылар саны 10 және одан артық болғанда:

- 1) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптарда қазақ тілі бойынша;
- 2) оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптарда орыс тілі бойынша;
- 3) шетел тілі бойынша;
- 4) цифрлық сауаттылық бойынша;
- 5) өзін-өзі тану бойынша жүзеге асыруға болады.

Тиісті мемлекеттік органдар шектеу іс-шараларын жүзеге асырған, карантин, әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар туындаған жағдайларда барлық оқу пәндері бойынша сыныпты топтарға бөлу бір сыныпта 15 білім алушыға дейінгі толымдылықпен жүргізіледі.

38. Инклюзивті білім беруде пәндер бойынша сыныпты топтарға бөлу әрбір ерекше білім беру қажеттілігі бар балаға сынып толымдылығындағы білім алушылардың жалпы санын үшке кеміту есебінен жүзеге асырылады.

4-ТАРАУ. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДЫҚ ДЕҢГЕЙІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

39. Білім алушылардың дайындық деңгейі «Тіл және сөз әлемі», «Математика және информатика», «Адам, Қоғам және Табиғат», «Өнер әлемі», «Дене мәдениеті және саламаттылық», «Еңбек мәдениеті» білім беру салалары аясында метапәндік құзыреттіліктерге ұласатын пәндік нәтижелер бойынша анықталады.

40. Білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау *«Білу – Түсіну – Білімді үлгі бойынша қолдану – Білімді жаңа жағдайда қолдану – Білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі

41. Білім алушылардың дайындық деңгейі метапәндік құзыреттіліктер мен пәндік нәтижелер бойынша анықталады.

42. Бастауыш білім беру мазмұны төмендегідей **метапәндік құзыреттіліктерді** қалыптастыруға бағдарланған:

- 1) Ғылыми-танымдық (дүниетанымдық, шығармашылық);

2) Мәдени-әлеуметтік (ұлттық мәдени құндылықтар, оның әлеуметтік ортада жүзеге асуы);

3) Тілдік-коммуникативтік (қарым-қатынас);

4) Ақпараттық-технологиялық (цифрлық сауаттылық және инновация, бейімділік).

43. Бастауыш білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

1) **Ғылыми-танымдық** құзыреттілік:

- тілдің адам өміріндегі маңызы туралы ойын жеткізе алады;

- тілдік бірліктерді қарым-қатынаста ойды жеткізудің құралы ретінде сауатты қолданады;

- адам, қоғам, табиғат туралы түсінігін, олардың өзара үйлесімділігін спаттап, ойын дәлелдей алады;

- қоршаған ортасын зерделеу тәсілдерін меңгереді, бақылау, тәжірибе жасауға икемделеді.

- сандар, шамалар, ұғымдар, геометриялық фигуралар мен олардың арасындағы қатынастар жайлы математикалық мазмұнды ақиқат және жалған қарапайым пікірін жеткізе алады;

- стандартты және office (офистік) программаларды қолданып, жобалық жұмыстар жасай алады;

- STEAM-білім беру элементтерін пайдаланып, қарапайым роботтар құрастыра алады;

- түркі халықтарының музыка мәдениетіндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды ажырата алады;

- бейнелеу өнерінің композициялық заңдылықтарын ажырата алады;

- композициялық заңдылықтарға сүйеніп, шығармашылық жұмыстар орындай алады;

- табиғаттың сауықтыру факторларының (су, күн сәулесі, ауа) көмегімен өз денсаулығын жақсарту жолдарын біледі;

- қарапайым өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдап, қолдана алады;

- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыра алады.

2) **Мәдени-әлеуметтік** құзыреттілік:

- мемлекеттік тілде сөйлеудің қажеттілігін түсінеді, өмірлік жағдаяттарда қолданады;

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасайды;

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алады;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеу, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінеді, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын біледі.

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасайды;

-заттарды олардың ортақ белгілеріне қарай және кеңістікте орналасуы бойынша жіктей алады;

- желіде этикалық және құқықтық нормалар ережелерін, техника қауіпсіздігі ережесін, өз денсаулығын сақтауды біледі;

- ұлттық музыкалық мәдениеттің қоғамдағы рөлі туралы пікірін білдіре алады;

-классикалық музыканың ең озық үлгілері әлемдік мәдениет деңгейінің көрсеткіші екенін жеткізе алады;

- көркем-образдық шығармаларды ажыратып, талдай алады;

-табиғи-тұрмыстық және ұлттық нақыштағы ертеңгілік гигиеналық жаттығуларды өздігінен жасай біледі.

3) Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- тыңдалған оқу материалдарының мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;

- мәтіндегі негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;

- терминдердің мағынасын ажырата алады;

- өз ойын жүйелі, орфографиялық нормаларға сай сауатты жаза алады;

- ауызша сөзде өз пікірін жүйелі жеткізеді, орфоэпиялық нормаларды сақтайды;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

- адамның табиғатпен, қоғаммен қарым-қатынастың қажеттілігін түсініп, коммуникативтік дағдыларын шыңдай алады;

- адам, қоғам, табиғат, аспан әлемі, табиғат физикасы жайлы және географиялық, экологиялық, экономикалық, тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

- дүниетану бойынша жеке, жұптық және топтық зерттеу жұмыстарын орындайды, бақылаулар, сарамандық (практикалық) жұмыстарды, эко жоба жасап қорғауда, коллаборациялық орта құрып қарым-қатынасқа түседі;

- жиналған ақпарат негізінде жалпылама сипаттағы хабарлама дайындауда;

- есептерді шешудің баламалы әдістері мен тәсілдерін біледі;

- бейнелеу өнері бойынша көркем туындылардың әлемдік, отандық озық үлгілерін ажырата алады;

- командаларда, топтарда бірлесе жұмыс істеу үшін қозғалыс қимылдарын жасауға икемді;

- дайындаған бұйымы бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуге бейім.

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

- дүниетану пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- адам, қоғам, табиғат туралы шығармашылық жұмыстарында оқу-танымдық, ғылыми-зерттеу жобаларында, кластер, кесте, сызба құруда, сұлба, диаграмманы және т.б. цифрлық сауаттылықпен орындайды;

- логикалық ойын программаларының нәтижелерін салыстыруды, желілік қызметтердің мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпарат жинақтауды біледі;

- цифрлық технологияларды ақпараттың сан алуан түрлерімен жұмыс жасауды біледі;

- топ құрамында домбыра және ұрмалы аспаптармен музыкалық шығармалар орындауға қатыса алады;

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруға белсенді;

- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасай біледі.

44. Оқу бағдарламаларында сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер осы стандарттағы білім салалары аясында айқындалған бастауыш білім беру деңгейінен күтілетін нәтижелерге бағдарланады.

45. «Тіл және сөз әлемі» білім саласы пәндері бойынша бастауыш білім беру деңгейінен күтілетін пәндік нәтижелер:

46. «Әліппе»/«Букварь» пәні бойынша (әліппе оқу пәні 1-сыныпта оқу жылының аяғына дейін оқытылады)

Білім алушы:

- адамның сөйлеу тілінің ауызша және жазбаша түрі болатынын,
- білімді болу үшін сауатты жазу мен оқудың қажеттігін,
- тілдегі әріптер жиынтығы әліпби деп аталатынын,
- әріптердің баспа және жазу таңбасы болатынын,
- ауызша айтылған әр дыбыстың жазбаша әріп түрінде жазылатынын;
- әр әріптің бас және кіші әріп түрінде жазылатынын;
- сөз құрамындағы әріптердің үзбей жазылуы тиіс екенін;
- сөз ішіндегі дыбыстарды дұрыс айтудың нормасын;
- сөздерден сөйлем құраудың жолдарын;
- сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерінің түрлерін;
- сөздің буынға бөлінетінін, тасымалданатынын;
- кейбір сөздердің айтылуы мен жазылуында ерекшелік болатынын;
- дыбыстан сөз, сөзден сөйлем, сөйлемнен мәтін құралатынын;
- тілдік бірліктерге қатысты ең қарапайым ұғымдарды **біледі**.

Білім алушы:

- ауызша және жазбаша тілде сауатты сөйлеудің маңызын;
- білім жинау үшін сауатты жазу мен оқудың қажеттігін;
- дыбыс пен әріптің байланысты екенін;
- әріптердің белгілі бір жүйемен түзілетінін;
- әріптердің баспа және жазу таңбасында айырмашылықтар болуының себебін;
- бас және кіші әріптерді дұрыс таңбалаудың сауаттылықпен байланысын;

- өз ойын ауызша және жазбаша жеткізудің ерекшеліктерін;
- ауызша сөйлеуде дыбыстарды дұрыс айтудың қажеттігін;
- жазбаша жұмыста әріптерді дұрыс, көркем жазу талабы қойылатынын;
- сөйлем соңында тыныс белгісінің бірін дұрыс қоюдың қажеттігін;
- өзі үшін дұрыс тыңдаудың, оқудың, ауызша сөйлеудің, сауатты жазудың, мәдениетті тілдесудің маңызын;
- мәтін құрау үшін ойды дұрыс, жүйелі жеткізу керегін;
- өлең мәтіндерін мәнерлеп оқи алу керегін;
- сауатты сөйлеу үшін өзінің сөздік қорын жаңа сөзбен байытып отыруы тиіс екенін;

- оқу және қоғамдық қызметте жетістікке жету үшін сөйлеу этикасы мен сөйлеу қарым-қатынас мәдениетін меңгеру қажеттігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша**:

- сөздегі дыбыстарды ажыратуда;
- сөздегі буын санын анықтауда;
- сөзді буынға бөлуде графикалық сызбасын;
- оқулықтан немесе тақтадан көшіріп жазуда;
- берілген сөздерден жай сөйлем құрап жазуда;
- тірек сөзбен шағын мәтін құрап айтуда/жазуда;
- логикалық екпінді сақтай отырып, өлеңді мәнерлеп оқуда;
- дайын жоспар бойынша мәтінді мазмұнын баяндағанда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес**:

- әр түрлі өмірлік жағдайларда буындап оқу және жазу ережелері бойынша жаңа сөздерді;
- жаңа сөздерді жазу кезінде емле ережелерін;
- сөйлемдерді өз бетінше жазғанда жаңа сөздерді;
- оқу дағдыларын жетілдіру мақсатында өз таңдауы бойынша шығармаларды оқиды;
- сөздік қорын сипаттау, әңгімелеу, қарым-қатынас жасау, сөйлеу үшін қолдана отырып толықтырады;
- жаңа сөздерді сауатты жазу үшін алдын-ала дыбыстық және дыбыстық әріптік талдау жасайды;
- диктант түрлерін жазғанда;
- жай сөйлемдерден күрделі сөйлем құрағанда;
- жаңа тірек сөздерге сүйеніп, шағын мәтін құрағанда;
- сурет бойынша шағын мәтін жазғанда;
- мәтін түрін ажыратқанда;
- оқыған жаңа мәтіндегі тірек сөзді анықтағанда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен**:

- тақырып бойынша шағын мәтін құрағанда;
- анаграмма жазғанда;
- шағын ұяқасты шумақтар құрағанда;
- бір мәселеге қатысты өз ойын ауызша немесе жазбаша білдіргенде;
- сурет бойынша мәтін құрағанда немесе мәтін бойынша сурет салғанда;
- мәтіндегі кейіпкер әрекетіне қысқаша пікірін білдіргенде **қолданады**.

47. «Қазақ/орыс/ұйғыр/өзбек/тәжік тілі» пәні бойынша пәндік нәтижелер:

Білім алушы:

- әрбір адам үшін ана тілінің рөлін;
- ана тілінің құнды мұра екенін, әр адам өз ана тілінде сөйлеуі тиіс екенін;
- ана тілі арқылы адам басқа да ұлттық құндылықтарды танып, бойына сіңіретінін;
- тілдің өзгелермен қарым-қатынас жасаудың, ой мен сезімді жеткізудің ерекше құралы екенін;
- тіл тазалығын сақтаудың, дұрыс сөйлеудің талаптарын;
- қарапайым тіл терминдерінің мағынасы мен анықтамасын;
- тілдің ауызша және жазбаша түріне тән құралдарды;
- ауызша сөйлеудің орфоэпиялық нормаларын;
- жазбаша тілдің орфографиялық нормаларын;
- сөздің мағынасы оның ең негізгі белгісі екенін; сөздердің айтылуы мен жазылуына қарай топтарға бөлінетінін; кейбір сөздердің бірнеше мағына білдіретінін;
- сөз құрамының түбірден және қосымшадан тұратынын; бір сөзден бірнеше сөз туатынын;
- зат пен құбылыстың атауын, сынын, санын, әрекетін білдіретін сөздер тобы болатынын;
- әрекеттің мезгілін, мекенін, себебін, сапасын білдіретін сөздер тобы болатынын;
- табиғаттағы заттардың дыбысы мен қимылын білдіретін сөздердің өзгешелігін;
- көңіл-күйді білдіретін, жан-жануарларды шақыру, жекіру сөздерінің қалай айтылатыны мен жазылатынын; ол сөздердің әр халықта әртүрлі қолданылатынын;
- сөйлем түрлері және оған қатысты тыныс белгілерін;
- сөйлеуде кідіріс, екпін қойып айту нормаларын;
- сөз тіркесі мен сөйлемнің, сөйлем мен мәтіннің ерекшеліктерін;
- тақырыптың мәтін мазмұнымен байланысын, мәтіннің тұрақты құрылымын;
- монологтік, диалогтік сөз түрлерінің ерекшеліктері мен бастапқы талаптарын;
- мәтіннің сөйлеу тіліне қарай баяндау, сипаттау, пайымдау болып бөлінетінін, олардың өзіне тән тілдік құралдары мен ерекшеліктерін;
- қарым-қатынаста әлеуметтік рөліне сай сөйлеу мәдениеті талаптарын;
- әртүрлі өмірлік жағдаяттарға тән қарапайым этикеттік сөздерді **біледі**.

Білім алушы:

- адам үшін ана тілінің маңызын;
- ана тілінің ата-бабалардан жалғасып келе жатқан құнды мұра екенін, әр адам өз ана тілінде сөйлеуі тиіс екенін;
- ана тілі арқылы адам ұлттық құндылықтарды бойына сіңіретінін;

- ауызша және жазбаша тілде дұрыс, сауатты, сыпайы сөйлеудің адам мәдениетінің көрсеткіші екенін;

- қарым-қатынас жасауда, ойды және сезімді жеткізуде әр халыққа тән сөйлеу ерекшеліктері мен әдебінің болатынын;

- ана тілінде сөз тазалығын сақтаудың маңызын;

- пәндік термин сөздерді дұрыс қолданудың қажеттігін;

- монологте, диалогте сөз әдебі орамдарын орынды қолданудың мәнін;

- ойды жеткізуде сөзді мағынасына қарай талғап жұмсау қажеттігін;

- қаратпа және одағай сөздерді қолданудың ұлттық әдеппен байланысын;

- монологтік сөзде мәтіннің мазмұндық-құрылымдық жүйесін сақтаудың маңызын;

- диалогтік сөзге қойылатын талаптарды сақтаудың мәнін;

- баяндау, сипаттау, пайымдау мәтіндерін құруда негізгі тілдік құралдарды талғап жұмсаудың маңызын;

- жай сөйлем түрлерінің айтылу, жазылу ерекшеліктерін білудің қажеттігін;

- мәтін мазмұнына қарай дауыс ырғағын, мәнерін сақтап оқудың сауаттылықпен байланысын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша**:

- сызбаны пайдаланып, сөздің мағынасы мен маңызын түсіндіргенде;

- жартылай дайын монологтік сөз мәтінін толықтырып жазғанда;

- ұлттық құндылықтарға, күнделікті өмірде кездесетін таныс тақырыптарға арналған диалогтерді жалғастырғанда;

- ұлттық қолөнері шеберлерінің, суретшілердің туындылары мен сюжеттік картиналар бойынша тірек сөздерді қолданып, сипаттау мәтінін құрғанда;

- модельге сүйеніп, өзі көрген, естіген мәселе бойынша қарапайым баяндау, пайымдау мәтіндерін жазғанда;

- кесте бойынша сөзге (дыбыстық, сөз мағынасы, сөз құрамына қарай) талдау жасағанда;

- модельге сәйкес ауызша және жазбаша тілдің ерекшеліктерін анықтағанда;

- диаграммаға сөздерді лексикалық мағынасы бойынша топтастырғанда;

- сөздің орфографиялық және орфоэпиялық нормаларына қатысты салыстырмалы кесте түзгенде;

- қате жазылған мәтіндерді өңдеуде;

- сөздіктерден ана тіліндегі этнолингвистикалық атаулардың мағынасын ашуда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайда**:

- баяндау, сипаттау, пайымдау түріндегі мәтіндерге мазмұндық-құрылымдық талдау жасауда;

- тілдік ұғымдарды бір-бірінен ажыратуда, ортақ белгілерін анықтауда;

- ұлттық құндылықтарға қатысты таныс тақырыпта әңгімелеу, сипаттау, пайымдау түріндегі құрылымы қарапайым мәтіндер құрауда;

- отбасылық құндылықтарға, оқу-білімге қатысты рөлдік ойындарға қатысып, диалог құрауда;

- мазмұндама жазуда;

- қосымша ақпарат көздерінен алынған мәтін бойынша өз пікірін, ой қорытындысын жазуда, айтуда **қолданады**.

Білім алушылар меңгерген білімін **шығармашылықпен**:

- алынған ақпараттарды жинақтауда, талдауда, өзінің мақсатына сай өңдеуде;

- өзіндік ізденіс нәтижелерін кесте, диаграмма, сызба, постер түрінде рәсімдеуде;

- жеке және топтық зерттеу жұмыстарын жүргізуде: болжам жасауда, жоспар құруда, жоба қорғауда;

- ұлттық құндылықтарға байланысты ұсынылған тақырыпта баяндау, сипаттау, пайымдау түріндегі мәтіндер түзуде;

- шығармашылық тапсырмаларды (қысқа мақал-мәтел бойынша ребус, ертегі, тақпақ, сөзжұмбақтар, жаңылтпаш, шығарма) орындауда;

- жеке көзқарастары мен сезімдерін жеткізу сипатындағы жазба жұмыстарда (хат, эссе, жарнама, хабарлама);

- өнер байқауларында (мәнерлеп оқу, сахналық қойылымдар);

- ұлттық мерекелердегі дәстүрлі ойындарда (Наурыз-Думан);

- ақпарат құралдарының көмегімен өз білімі мен ізденім дағдыларын жетілдіруде;

- өзгелердің және өзінің іс-әрекеттерін, орындаған жұмыстарын бағалауда;

- өмірлік жағдаяттарда (сұқбатта, өмірбаянын айтуда/жазуда және т.б.)

қолданады.

48. «Қазақ тілі» (мемлекеттік тіл) пәні бойынша

Білім алушы:

- қазақ тілінің дыбыстық ерекшеліктерін;

- тіл дыбыстарын дұрыс айту нормаларын, жазу емлесін;

- қазақша сауатты жазудың талаптарын;

- қарапайым деңгейге тән тілдік бірліктерді;

- оқу, отбасылық, әлеуметтік салаларға қатысты белсенді сөздердің мағынасын;

- күнделікті қарым-қатынаста жиі қолданылатын бейтарап сөздердің мағынасын;

- қазақ тіліндегі сөйлем мүшелерінің орын тәртібін;

- сабақта қолданылатын тұрақты сөйлесім үлгілерін;

- қарапайым тілдік бірліктердің сөйлемдер құрауда атқаратын қызметін;

- оқу мәтіндерінің жанры мен типін, құрылымын;

- қарым-қатынаста қолданылатын сөз әдеби нормаларын;

- сөздікпен, қазақ тіліндегі түрлі дереккөздермен жұмыс істеу тәсілдерін;

- сөздік қорын үздіксіз толықтырып отыру әдістерін;

- елтанымдық лексика арқылы берілетін қазақ халқының ұлттық ерекшеліктерін біледі.

Білім алушы:

- қазақ тілінің мемлекеттік тіл екенін және сол тілде сөйлеу қажеттігін;
- тіл арқылы көрініс табатын ұлттық құндылықтардың мәнін;
- қазақ тілінің ауызша, жазбаша қарым-қатынас құралы екенін;
- сөздердің қазақтың ұлттық дүниетанымымен байланысты екенін;
- қазақ тілі мен өз ана тілінің ерекшеліктері мен ұқсастығын;
- қоғамдағы мемлекеттік тіл мен өз ана тілінің әлеуметтік рөлін;
- қазақша сөйлеуде үндестік заңын сақтаудың маңызын;
- деңгейлік тілдік нормаларды сақтаудың қажеттігін;
- қарым-қатынаста сөз әдебі нормаларын сақтаудың маңызын;
- тіл үйренуде нәтижеге жету үшін үздіксіз, жүйелі жұмыс жасаудың қажеттігін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- оқу мәтіндерінің жанры мен типін ажыратуда;
- оқу мәтіндерінің түрін ажыратуда;
- мәтін мазмұны бойынша қарапайым жоспар құруда, сұрақтарға жауап беруде;
- оқыған, тыңдаған материалдардың негізгі мазмұнын баяндауда;
- қарапайым деңгейдегі тілдік бірліктерді меңгертуге арналған тапсырмаларды орындауда;
- жаңа сөздерді белсендіруге бағытталған тапсырмалар орындауда;
- сөздер мен сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын ажыратуда;
- сөйлем мүшелерінің орын тәртібін сақтай отырып, сөйлем құрауда;
- сөздерден сөйлемдер құрауда;
- берілген оқу мәтіндерінің үлгісімен шағын мәтін құрауда;
- қазақ тіліндегі әндерді орындауда, өлеңдерді жатқа мәнерлеп оқуда

қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайда:**

- диктант түрлерін жазуда;
- қазақ тіліндегі қосымша ақпаратты өз ана тіліне аударуда;
- тақырыптық жағдаятқа сәйкес диалог құруда;
- сөздіктің көмегімен шағын мәтін құрауда;
- қарапайым аудио-бейне материалдар мазмұны бойынша тапсырмалар орындауда;
- түрлі жағдаяттарда айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым, тілдесім дағдыларын дамытуда;
- жағдаяттық, рөлдік ойындарға қатысуда;
- қазақ тілінде шағын көркем шығармаларды талдауда;
- жаңа тілдік ортада мәдениетаралық қарым-қатынасқа түсудің бастапқы тәжірибелерінде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен:**

- тірек сөздер, суреттер мен таңбалар, сызба және бейне материалдардың көмегімен ойын ауызша/жазбаша жеткізуде;

- сөйлеу мақсатына сәйкес қатысымдық құралдарды таңдауда;
- ұсынылған тақырып бойынша қазақ тілінде қарапайым деңгейде еркін тілдесуде;
- шығармашылық тапсырмалар (хат, тілек, құттықтау, хабарлама жазу) орындауда;
- жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;
- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- зияткерлік сайыстарға қатысу кезінде;
- қазақ тілін өз бетінше меңгеруге қажетті сөздік қорын дамытуда;
- қазақ тіліндегі қосымша ақпараттар арқылы өз білімін жетілдіруде **қолданады.**

49. «Көркем сөз»/ «Литературное чтение» пәні бойынша

Білім алушы:

- дауыстап, мәнерлеп және іштей оқу талаптарын;
- балаларға арналған көркем әдебиет жанрларын;
- фольклорлық шығармалардың түрлерін;
- мәтіннің мағыналық бөліктерін,
- кейіпкерлерге мінездеме беру тәсілдерін;
- қарапайым әдебиеттану ұғымдарын;
- әлемдік балалар әдебиеті үлгілерінің атын, авторларын;
- мәтін мазмұны мен формасының байланысын;
- көркем сөз мәтініндегі бейнелеуіш құралдарды (тенеу, эпитет, салыстыру);
- жазба жұмысының түрлерін (жазбаша сипаттау, пайымдау, пікір, хат, шағын әңгіме, шығарма, этнографиялық мәтіндер);
- қажетті ақпаратты көркем, оқу-танымдық, ғылыми-көпшілік мәтіндерден, ғаламтор желісінен іздеудің тәсілдерін;
- анықтамалық-энциклопедиялық басылымдармен жұмыс жасау жолдарын;
- үлгі бойынша кітапқа, шығармаға қысқаша шолу жасау тәсілдерін;
- өтілген әдеби шығармалардың тақырыбын/атын, негізгі мазмұнын, олардың авторлары жайлы қысқаша мәліметтерді **біледі.**

Білім алушы:

- әдебиеттің ұлттық және әлемдік мәдениеттің негізін және адамгершілік құндылықтар мен дәстүрлерді сақтау құралы ретіндегі рөлін;
- оқудың адамның зияткерлік мәдениетін қалыптастырудағы, өзін-өзі тәрбиелеу мен өзін сауатты адам ретінде танытудағы маңызын;
- әлемдік балалар әдебиеті шығармаларының мазмұнын, идеясын;
- оқу сауаттылығының деңгейлеріне сәйкес мәтіннің құрылымдық бірліктерінің өзара байланысын;
- қарапайым әдебиеттану ұғымдарының мәнін;
- әртүрлі жанрлардағы мәтіндердің ерекшелігін;
- халық ертегілері мен әдеби ертегілердің айырмашылығын;
- мәтінді оқуда мағыналық екпін, кідірістер жасаудың қажеттілігін;
- көркем шығармадағы бейнелеуіш құралдардың рөлін;

- шағын зерттеулер негізінде этнографиялық жазбалар жазудың мәнін;
- жұптық, топтық, ұжымдық жұмыстарда ынтымақтастықтың қажеттілігін;

- бірлескен әрекетте әдеп нормаларын сақтаудың маңыздылығын **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- түрлі жанрдағы мәтіндерді түсіндіруде, талдауда, қарапайым жоспар құруда;

- кітап мазмұнына, шығармаға шолу жасауда;
- өзін қызықтыратын кітаптарды таңдауда, оқуда, таныстыруда;
- берілген тақырып бойынша шағын ауызша/жазбаша мәтін құруда;
- оқыған шығарма жайлы пікір айтуда және мазмұндауда;
- шығармалардың атауын талдап түсіндіруде, балама нұсқасын ұсынуда;
- кейіпкерлерді сипаттауда, олардың іс-әрекеттеріне баға беруде және өз пікірлерін негіздеуде;

- танымдық және тұлғалық рефлексия жасауда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес:**

- көркем, ғылыми-танымдық шығармалардың мазмұны бойынша жазбаша және ауызша жұмыстар орындауда;

- шығармашылық тапсырмаларды құрастыруда және орындауда;

- оқуға арналған кітаптарды өз бетінше таңдауда;

- ұсынылған шығармалардағы қоғамдық мәні бар нысандар, өз отбасыларының тарихы, айналадағы құбылыстар жайында этнографиялық жазбалар жазуда;

- мәтін бойынша хабарламалар, тұжырымдар жасауда;

- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем шығармаларды топтастыруда (іріктеуде);

- мәтіннің мазмұны мен формасын анықтауда;

- өз қалауы бойынша поэзиялық шығармаларды жатқа оқуда;

- әдебиетті ұлттық, әлемдік мәдениеттің феномені, адамгершілік құндылықтарды, дәстүрлерді сақтау мен жеткізу құралы ретінде түсіндіруде;

- әлемдік балалар әдебиеті шығармалары мазмұнын, идеясын талдауда;

- рөлдік ойындарды орындауда;

- шығарма мазмұнын сыни тұрғыдан талқылап, ой елегінен өткізуде;

- әртүрлі қайнаркөздерден ақпарат жинауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде;

- сандық нысанда жазуда;

- өз сөзін аудио, бейне және графикалық түрде жеткізуде;

- сыни ойлап, шешім қабылдауда;

- бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен:**

- элеуметтік орта, ондағы құбылыстар, қазіргі адамдар, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, ерекше тұлғалары туралы шағын зерттеулер жүргізіп, этнографиялық тұрғыдан көркемдеп жазуда;

- ертегілер, оқиғалар, өлеңдер құрауда;

- ұлттық құндылықтарға арналған суреттер мен иллюстрациялар бойынша әңгіме құрауда;

- шағын шығармаларды немесе жеке эпизодтарды сахналауда;

- кейіпкерге хат жазуда;

- шығарма мазмұны бойынша сурет салуда;

- авторлық мәтін негізінде шағын монологтік мәлімдеме құрауда;

- мазмұнды сызбаға айналдыруда, кестеге салуда **қолданады.**

50. Шетел тілі» пәні бойынша

Білім алушы:

- шетел тілінің дыбыстық ерекшеліктерін;

- шетел тілінің әліпбиін, транскрипциясын, оқу ережелерін;

- тіл дыбыстарын дұрыс айту нормаларын, жазу емлесін;

- бастауыш деңгейге тән тілдік бірліктерді;

- оқу, отбасылық, әлеуметтік салаларға қатысты және күнделікті қарым-қатынаста жиі қолданылатын сөздердің мағынасын;

- шетел тіліндегі сөйлем мүшелерінің орын тәртібін;

- сабақты ұйымдастыруда қолданылатын тұрақты сөйлесім үлгілерін;

- қарапайым тілдік бірліктердің сөйлемдер құрауда атқаратын қызметін;

- қарым-қатынаста қолданылатын сөз әдебі нормаларын;

- сөздікпен, шетел тіліндегі түрлі дереккөздермен жұмыс істеу тәсілдерін;

- сөздік қорын үздіксіз толықтырып отыру әдістерін **біледі.**

Білім алушы:

- тіл – қарым-қатынас құралы екенін, үйреніп жатқан шетел тіліне лайықты құрмет көрсетіп, сол тілді үйрену қажет екенін;

- шетел тілін үйрену арқылы оқытылып отырған тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарымен танысып, салыстыру арқылы өз ұлттық құндылықтарының ерекшеліктерін тереңірек танитынын;

- шетел тілінің сол тілде сөйлейтін/жазатын адамдармен түсінісуге, ауызша, жазбаша мәтіндерді қабылдауға мүмкіндік беретін байланыс құралы екенін;

- елтанымдық лексиканы білу арқылы өзге ұлттардың ұлттық ерекшеліктерін танитынын;

- сөздердің оқытылып отырған тілде сөйлейтін ұлттың дүниетанымымен байланысты екенін;

- шетел тілі мен өз ана тілінің ерекшеліктері мен ұқсастығын;

- шетел тілі мен өз ана тілінің әлеуметтік рөлін;

- деңгейлік тілдік нормаларды сақтаудың қажеттігін;

- қарым-қатынаста сөз әдебі нормаларын сақтаудың маңызын;

- шетел тілінде сауатты жазудың талаптарын;

- тіл үйренуде нәтижеге жету үшін үздіксіз, жүйелі жұмыс жасаудың қажеттілігін **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- оқу мәтіндерінің мәні мен мазмұнын ажыратуда;

- мәтін мазмұны бойынша жоспар құруда, мазмұнын баяндауда;

- оқыған, тыңдаған материалдардың негізгі мазмұнын түсінуде;
  - қарапайым деңгейдегі тілдік бірліктерді меңгертуге арналған тапсырмаларды орындауда;
  - жаңа сөздердің сөздік қордағы қолданысын арттыруға бағытталған тапсырмалар орындауда;
  - сөздер мен сөз тіркестерінің лексикалық мағынасын ажыратуда;
  - сөйлем мүшелерінің орын тәртібін сақтай отырып, сөйлем құрауда;
  - сөздерден сөйлем, сөйлемдерден ауызша/жазбаша мәтін құрауда;
  - берілген оқу мәтіндерінің үлгісімен шағын мәтін құрауда;
  - шетел тіліндегі әндерді орындауда, өлеңдерді жатқа мәнерлеп оқуда
- қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайда:**

- диктант түрлерін жазуда;
- шетел тіліндегі ақпаратты өз ана тіліне аударуда;
- тақырыптық жағдаятқа сәйкес диалог құрауда;
- сөздіктің көмегімен шағын мәтін құрауда;
- қарапайым жазба және аудио-визуалды ақпаратты қабылдап, сөйлеу мақсатына сәйкес өңдеуде;
- түрлі жағдаяттарда айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым, тілдесім дағдыларын дамытуда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен:**

- тірек сөздер, суреттер мен таңбалар, сызба және бейне материалдардың көмегімен ойын ауызша/жазбаша жеткізуде;
  - сөйлеу мақсатына сәйкес қатысымдық құралдарды таңдауда;
  - ұсынылған тақырып бойынша шетел тілінде қарапайым деңгейде тілдесуде;
  - шетел тілінде шағын көркем шығармалар оқуда;
  - шығармашылық тапсырмалар (хат, тілек, құттықтау, хабарлама жазу) орындауда;
  - жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;
  - шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
  - зияткерлік сайыстарға қатысу кезінде;
  - шетел тілін өз бетінше меңгеруге қажетті сөздік қорын дамытуда;
  - шетел тіліндегі қосымша ақпараттар арқылы өз білімін жетілдіруде
- қолданады.**

51. «**Математика және информатика**» білім саласы бойынша бастауыш білім беру деңгейін бітірген білім алушының пәндік нәтижелері.

52. «**Математика**» пәні бойынша

Білім алушы:

- сандар, шамалар және өлшеулер, сандармен және шамалар мәндерімен орындалатын амалдар, алгебра және геометрия элементтері, жиындар және оларға қолданылатын амалдар, логика және комбинаторика элементтері, математикалық модельдеу ұғымдарын білдіретін терминдерді, математикалық символдар, амалдар және қатынастар таңбаларын;
- амалдардың қасиеттерін, амалдарды орындау тәртібінің ережелерін;

- бөлімдері бірдей, алымдары бірдей бөлшектерді салыстыру, бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу мен азайту ережелерін;
- бір таңбалы сандарды қосу және көбейту кестелерін;
- шамалардың стандартты бірліктері арасындағы қатынастарды;
- негізгі, жазық және кеңістіктік геометриялық фигуралар атауларын;
- тік төртбұрыш, шаршы және үшбұрыштың периметрін, тік төртбұрыш, шаршы және тік бұрышты үшбұрыштың ауданын, тік бұрышты параллелепипед пен текшенің көлемін, бірқалыпты түзу сызықты қозғалыс кезіндегі қашықтықты, жылдамдықты және уақытты табу формулаларын біледі.

Білім алушы:

- натурал сандармен, нөлмен және шамалар мәндерімен орындалатын арифметикалық амалдардың мағынасын;
- амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланыстарды;
- санның және шаманың үлестері мағынасын;
- бөлімдері бірдей бөлшектерді, үтірден кейінгі екіден артық емес ондық таңбалары бар ондық бөлшектерді қосу мен азайтудың мағынасын;
- жиындардың «бірігуі» мен «қиылысуы» амалдарының мағынасын;
- бұрыс бөлшек пен аралас санның, жай бөлшекті ондық бөлшекке, ондық бөлшекті жай бөлшекке, бөлшекті процентке, процентті бөлшекке түрлендірудің мағынасын;
- шамалардың (баға, сан және құн; бір заттың массасы, заттардың саны және жалпы массасы; бір затқа кеткен шығын, заттардың саны және жалпы шығын; өнімділік, уақыт және жұмыс көлемі; түсімділік, аудан мен өнімнің массасы; жылдамдық, уақыт және қашықтық; тік төртбұрыштың ұзындығы, ені және ауданы; тік бұрышты параллелепипедтің биіктігі, ені, ұзындығы және көлемі) арасындағы тәуелділікті түсінеді.

Білім алушы* меңгерген білімін **үлгі бойынша:*

- өрнектерді жазу және салыстыру, сандық өрнектерді түрлендіру, есептер мен теңдеулерді шешу, есептеулерді ұтымды жолмен орындау үшін математикалық символдарды, арифметикалық амалдарды және олардың қасиеттерін пайдаланғанда;
- натурал сандарға және шаманың (ұзындығы, ауданы, көлемі, массасы, уақыты, жылдамдығы) стандартты өлшем бірліктері мәндеріне есептеудің ауызша және жазбаша тәсілдерін пайдаланғанда;
- шамаларды өлшеу құралдарын таңдағанда;
- математикалық тілді және сандар мен есептердің графикалық модельдерін пайдаланғанда, әртүрлі жағдаяттарды модельдейтін сұлбалар, диаграммалар, графикалық модельдер және кестелер түрінде ұсынылған мәліметтерді оқығанда;
- теңдеулер мен есептерді шешу, ауызша және жазбаша есептеулер жүргізу, санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу алгоритмдерін пайдаланғанда;

- жай бөлшекті ондық бөлшекке және ондық бөлшекті жай бөлшекке түрлендіргенде, процентті бөлшек түрінде және керісінше, бөлшекті процент түрінде өрнектегенде;

- геометриялық фигураларды бір-бірінен ажыратқанда, жазық геометриялық фигуралар мен симметриялы фигураларды бейнелегенде;

- теңдеу мен теңсіздікті шешкенде шешуде, геометриялық фигураларды салғанда және проблемалық жағдаятты (мәтінді есепті) қысқаша жазуға, сызба, сұлба, кесте, диаграмма түрінде модельдегенде;

- берілген заңдылық бойынша сандар мен фигуралардың тізбегін құрғанда;

- қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерінің, көбейтудің қосуға және азайтуға қатысты үлестірімділік қасиеттерінің, арифметикалық амалдардағы 1 мен 0-дің қасиеттерінің әріптік жазбасын құрғанда;

- математикалық мазмұнды қарапайым пікірлердің ақиқаттығын немесе жалғандығын анықтағанда **қолданады.**

Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:

- сандардың, өрнектердің, сан мен пішіннің арасындағы қатынастарды, геометриялық фигуралардың ерекшеліктерін талдау;

- санды өрнектердің мен айнымалысы бар өрнектердің мәндерін салыстыру нәтижелерін және шамалардың түрлі топтарының арасындағы тәуелділікті талдау;

- жай және ондық бөлшектерді түзуді, салыстыруды, қосуды және азайтуды жазық фигуралардың бөліктері мен сан сәулесіне салынған кесінді бөліктері арқылы түсіндіру;

- ауызша және жазбаша есептеулер жүргізу мен есептерді шығару әдістерінің ұтымды болуы;

- теңдеулер мен теңсіздіктер құру, геометриялық фигуралар, сызбалар, сұлбалар және диаграммалар құрастыру;

- ақпаратты кестелер, графиктер, диаграммалар түрінде көрсету және талдау;

- есептерді қысқаша жазба, сұлба, сызба, кесте, қарапайым график түрінде модельдеу;

- заттар, сандар мен фигуралар тізбегіндегі жетпей тұрған элементті, тізбектегі заңдылықтың бұзылуын табу;

- қиын емес комбинаторлық және логикалық есептерді **шығару үшін қолданады.**

Білімі алушы алған білімін шығармашылықпен:

- заттарды олардың ортақ белгілеріне қарай және кеңістікте орналасуы бойынша жіктеу;

- шамалар арасындағы тәуелділіктің математикалық моделін жасау;

- нақты әлемдік нысандар мен үдерістердің қарапайым модельдерін суреттер және сызбалар түрінде кескіндеу;

- өлшеу нәтижелерін бағалау;

- сандар, шамалар, ұғымдар, геометриялық фигуралар мен олардың арасындағы қатынастар жайлы математикалық мазмұнды ақиқат және жалған қарапайым пікірлер құрау;

- берілген мәліметтерді графикалық модель, кесте, сызба, диаграмма түрінде көрсету;

- есептерді шешудің баламалы әдістері мен тәсілдерін іздестіру;

- ұсынылған мәліметтер немесе математикалық модель бойынша есепті және оған кері есепті құру;

- өзі таңдап алған заңдылық бойынша сандар мен фигуралардың тізбегін түзу үшін;

- логикалық операциялардың (салыстыру, талдау, жалпылау, нақтылау, жіктемелеу, аналогия, себеп-салдарлы байланыстарды тағайындау, пайымдаулар түзу, белгілі ұғымдарға келтіру) көмегімен оқу және өмірлік жағдаяттарды **шешу үшін қолданады.**

53. «Цифрлық сауаттылық» пәні бойынша:

Білім алушы:

- информатиканың іргелі ұғымдарының мәнін;

- ақпаратты іздеуді, алмасуды, табуды, салыстыруды, іріктеуді;

- ақпараттық іс-әрекеттің негізгі түрлерін меңгеруді;

- интернет желісін пайдаланып, оқу және өмірлік жағдаяттарды шешуді;

- әлеуметтік желідегі қауіпсіздікті сақтауды;

- заманауи цифрлық құрылғыларды қолдану тәсілдерін;

- программалық жабдықтамаларды қолдану жолдарын;

- STEAM-оқыту арқылы жобалық іс-әрекет қалыптастыруды;

- роботтар құрастыру және оларды басқаруды;

- берілген үлгілер бойынша модельдеуді;

- алгоритм мен программалау тілдері туралы қарапайым түсініктерді;

- операциялық жүйе ұғымын **біледі.**

Білім алушы:

- ақпараттық процесстердің мәні мен мағынасын дұрыс ажыратудың қажеттігін;

- компьютермен жұмыс жасаудың тиімді және қажет екенін;

- ақпарат алу мен жөнелтуде Интернет желісін қолданудың тиімділігін;

- цифрлық құрылғыларды қолдану арқылы өз қажеттіліктерін өтей алатынын;

- алгоритмдеу, программалау ұғымдарын дұрыс меңгерудің маңыздылығын;

- ойын программалау ортасында жобалар құрудың негізгі идеясын меңгеру арқылы болашақта өз бағдарламаларын жасау мүмкіндігінің кеңейетінін;

- роботтарды программалап, құрастыруды меңгеру арқылы еліміздің индустриялық дамуына өз үлестерін қоса алатынын **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- цифрлық технологияларды ақпараттың сан алуан түрлерімен жұмыс жасауда;

- техника қауіпсіздігі ережесін, өз денсаулығын сақтауда;

- интернет арқылы ақпарат алмасуда;
- әлеуметтік желілерде маңызды мәліметтер бөлісуде;
- алгоритмдеу қасиеттерін программалауда;
- модельдеу арқылы қарапайым робот құрастыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес**:

- цифрлық құрылғылардың мүмкіндіктерін тексеруде;
- логикалық ойын программаларының нәтижелерін салыстыруда;
- желіде этикалық және құқықтық нормалар ережелерін сақтауда;
- ақпарат көздері ретінде интернет желісіндегі өздеріне қажет мәліметтерді табуда;
- электронды оқу құралдары—мен мобильді үйретуші программалар арқылы өз білімін тереңдетуде;
- түрлі дерек көздерден жас ерекшеліктеріне сәйкес ақпараттар іздеуде;
- оқу барысында программалық жабдықтама элементтерін салыстыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен**:

- стандартты және office (офистік) программаларды қолданып, жобалық жұмыстар жасауда;
- программалау арқылы 2D ойындарын құруда;
- желілік қызметтердің мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпарат жинақтауда;
- STEAM-білім беру элементтерін пайдаланып, қарапайым роботтар құрастыруда **қолданады**.

54. «Адам, Қоғам және Табиғат» білім саласы бойынша бастауыш білім беру деңгейін бітірген білім алушының пәндік нәтижелер:

55. «Дүниетану» пәні бойынша

Білім алушы:

- отбасылық құндылықтарды, отбасы мен отбасы мүшелерін, туыстық қарым-қатынастарды, баланың отбасындағы орнын;
- мектеп, мектеп ережесі, сынып, күн тәртібі, мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас негіздерін;
- достық пен жолдастық ұғымдарының мәнін, жауапкершілік және тәртіп, сыныптағы өзін-өзі басқару ережелерін;
- адамның қоғамдағы рөлін, мамандық түрлерін, қоғамдық орындардағы әдептілік ережелерін, қоршаған ортадағы қауіпсіздікті;
- адамның дене мүшелерін, ішкі ағзаларының құрылысын, гигиенасын, денсаулыққа пайдалы және зиянды жағдайларды;
- Отан ұғымын, мемлекеттік рәміздерді, еліміздің астанасы мен ірі қалаларын, халқымыздың салт-дәстүрі мен мерекелердің түрлерін;
- еліміздің тарихи, мәдени, демалыс және өнеркәсіп орындары, өлкеміздің шаруашылық түрлері, өндірілетін отандық өнімдері туралы қарапайым мәліметтерді;
- Қазақстан Республикасының Ата Заңы, Цифрлы Қазақстан, Қазақстанның жасыл экономикасы мен экологиясы, туризмі туралы қарапайым түсініктерді;

- қазақ халқының шығу тарихы, Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар мен ірі тұлғалар туралы жалпы мәліметтерді;

- Қазақстан және өз өлкесінің табиғатын, жыл мезгілдерін, маусымдық еңбек түрлерін, оның ерекшеліктерін;

- жанды және жансыз табиғат түрлерін, олардың өзара байланысын, пайдасын, жанды табиғат тіршілігіне қажетті жағдайларды;

- өсімдіктер және жануарлар топтары, тіршілік ортасына бейімделуі, көбеюі, олардың адам өміріндегі маңызы, адамның табиғатпен үйлесімді тіршілік етуі туралы бастапқы ұғымдарды;

- Қазақстанның ұлттық қорықтары мен саябақтары, Қызыл кітап туралы алғашқы мәліметтерді;

- заттар және олардың қасиеттері, қолданысы, табиғат ресурстары, жер бедері, көкжиек және оның тұстары, табиғи апат түрлері мен олардың әсері туралы қарапайым мәліметтерді;

- Жер планетасы, Ғарыш, ғарыш денелері, Жер мен Күн арасындағы байланысты;

- табиғат физикасы (денелердің қозғалысы, күш, жарық, дыбыс, жылу) туралы алғашқы ұғымдарды **біледі**.

Білім алушы:

- еліміздің ұлттық құндылықтарына тиісті құрмет көрсетудің маңызын;

- отбасылық құндылықтардың маңызын, отбасы мүшелерінің рөлін, туыстық қатынастардағы өз орнын, ата-ана алдындағы борышын, отбасылық мерекелердің мән-мағынасын;

- мектептің адам өміріндегі маңызын, мектеп ережелері мен талаптарын, оқушылар арасындағы достықтың маңыздылығын;

- қоршаған ортаның адам өмірі үшін маңызын;

- салауатты өмір салтын ұстанудың, тұрмыстық қауіпсіздік ережелерін, өз денсаулығы мен жеке бас гигиенасын сақтаудың маңыздылығын;

- еліміздің табиғи ресурстарын қорғаудың, үнемді пайдаланудың қажеттілігін;

- Қазақстанның болашақ дамуына, өз өлкесінің табиғатын қорғауға, тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтауға өз үлесін қоса алатынын;

- Қазақстанның әлемдік қауымдастықтағы рөлін, елдегі бейбітшілік пен тұрақтылықтың, Қазақстан халықтары достығының маңызын;

- жанды және жансыз табиғат нысандары мен құбылыстарының өзара байланысын, адам мен табиғат арасындағы үйлесімділікті сақтаудың маңызын;

- Жер ғаламшары үшін Күннің рөлін, жердегі тіршілікке Ғарыштың әсерін, Ғарышты игерудегі Қазақстанның үлесін;

- күнделікті өмірдегі электрдің және энергия көздерінің қызметін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- туыстық атауларды ажыратуда, отбасы мүшелерімен қарым-қатынас жасауда;

- мектеп ережесіне сәйкес өз күн тәртібін құрастыруда;

- досының портретін жасауда, оның басты қасиеттерін анықтауда;

- мамандық түрлерін ажыратуда, еңбек адамына құрмет көрсетуде, қоғамдағы өз құқығы мен міндеттерін ажыратуда, әдептілік ережелерін сақтауда;
  - адамның дене мүшелерінің қызметін анықтауда, жеке бас гигиенасын, дұрыс тамақтану ережелерін сақтауда, өз ағзасын түрлі аурудан қорғау үшін салауатты өмір салтын ұстануда, алғашқы көмек көрсетуде;
  - Отан ұғымын суреттеуде, мемлекеттік рәміздерді сипаттауда, еліміздің астанасы мен ірі қалаларының суреті мен атауларын сәйкестендіруде, халқымыздың салт-дәстүрі мен мерекелер түрлерін ажыратуда;
  - өнеркәсіптер мен шаруашылық түрлерін ажыратуда, ұлттық өнімдерді бағалауда;
  - мұғалімнің көмегімен Қазақстанның экономикалық және экологиялық жағдайларына, Қызыл кітап мазмұнына талдау жасауда, өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық көрсетуде;
  - еліміздің тарихи, мәдени орындарына, Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар мен ірі тұлғаларға құрмет көрсетуде;
  - адам, қоғам, табиғат арасындағы өзара байланысты сипаттауда;
  - қоршаған ортаны, маусымдық ерекшеліктерді бақылауда, ауа райын болжауда;
  - өз өлкесінде өсетін өсімдіктерден гербарий жасауда, өсімдіктер мен жануарлар топтарын ажыратуда;
  - заттар мен денелердің қасиетін анықтау мақсатында тәжірибелер жүргізуде;
  - қоршаған ортадағы табиғат нысандарын глобус пен картадан көрсетуде
- қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сыныптағы өзін-өзі басқаруда белсенділік танытуда;
- қоршаған ортадағы қауіпсіздік нормаларын сақтауға байланысты рөлдік ойындарға қатысуда;
- күн мен түннің, жыл мезгілдерінің ауысу себептерін анықтау мақсатында тәжірибе жасауда;
- өсімдіктер мен жануарлардың көптүрлігін, олардың тіршілігіндегі ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау мақсатында сызбалар жасауда;
- түсбағдар арқылы көкжиек тұстарын бағдарлауда, жергілікті жердің сұлбасын құруда;
- географиялық картамен жұмыс барысында географиялық диктант жазуда;
- табиғат құбылыстарына бақылау жасауда;
- отбасы шығындарын есептеп, жоспарлауда, ұлттық валютаны күнделікті өмірде пайдалануда;
- денсаулыққа пайдалы және зиянды тағам түрлерін ажыратып, кесте толтыруда;
- адам ағзасын жұкпалы аурудан қорғауда, салауатты өмір салтын сақтауда;
- Қазақстан экологиясы, оны қорғау және жергілікті жер экономикасының маңызын көрсету үшін кластер құрастыруда;

- жергілікті жердегі демалыс, көрнекті, мәдени-тарихи орындарды таныстыру мақсатында туристік маршрут құруда;
- өсімдіктер мен жануарлар топтарына байланысты модельдер мен сызбалар жасауда;
- қоршаған орта туралы алынған ақпараттар бойынша өз пікірін, ой қорытындысын айтуда, жазуда;
- картадан Қазақстанды, ірі қалаларды, өнеркәсіп орындарын, өз елді мекендерін анықтап, кескін картаға түсіруде;
- Цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды өз бетімен әртүрлі дерек көздерінен іздеуде;
- Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғаларды зерттеп, баяндауда;
- табиғат физикасы, заттар мен денелердің қасиеттерін анықтау мақсатында тәжірибе жасауда;
- қазақ халқының ұлттық құндылықтарын, өлкенің табиғаты мен жәдігерлерін дәріптеуде қолданады.

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- қоршаған орта туралы алынған ақпараттарды зерттеу мақсатына сай жинақтауда, талдауда, өңдеуде;
- дүниетану бойынша жеке және топтық зерттеу жұмыстарын жүргізуде, жоспарын құруда, болжам, бақылау, тәжірибе жасауда, эко жоба қорғауда;
- адам, қоғам, табиғат, аспан әлемі, табиғат физикасы жөнінде өзіндік ізденіс арқылы кластер, кесте, сызба құруда, сұлба, диаграмма жасауда;
- топсаяхатта, үлескіде, тірі табиғат бұрышында зерттеулер жүргізуде;
- ұсынылған тақырып бойынша сарамандық жұмыстар жүргізуде;
- қоршаған ортаны тануға бағытталған шығармашылық сипаттағы тапсырмаларды (эссе, жоба, ребус, сөзжұмбақтар, анаграммалар, бейнежазба, альбом, гербарий, т.б.) орындауда;
- қазақ халқының ұлттық құндылықтарын, өлкенің табиғаты мен жәдігерлерін зерттеуде, баяндама жасауда;
- еліміздің экономикасын, өнеркәсібін, ауыл шаруашылығын зерттеп, шығармашылық туындылар мен өнімдер жасауда;
- Республикалық, халықаралық олимпиадаларда, түрлі интеллектуалды байқауларда жобалар қорғауда;
- өзінің және өзгелердің орындаған шығармашылық жұмыстарының нәтижелерін бағалауда қолданады.

56. «Өзін-өзі тану» пәні бойынша

Білім алушы:

- «өзін-өзі тану», «жалпыадамзаттық құндылықтар», «ұлттық құндылықтар», «отбасы», «ұжым», «мәдениет», «адамгершілік», «достық», «қайырымдылық», «қамқорлық», «ар-ождан», «тәртіп», «парыз», «борыш», «жауапкершілік», «еңбексүйгіштік», «жанашырлық», «мейірімділік», «алғыс», «құрмет», «өзара көмек», «өзара түсіністік», «денсаулық», «жомарттық», «дәстүр», «келісім», «мінез-құлық мәдениеті» ұғымдарының мазмұнын;
- отбасындағы мінез-құлық ережелерін;
- ұжымдағы қарым-қатынастың ережелері мен мәнін;

- қоғамдық орындардағы мінез-құлық ережелерін;
- табиғаттағы мінез-құлық ережелерін;
- Қазақстан Республикасы азаматының құқықтары мен міндеттерін **біледі.**

Білім алушы:

- өз бойында адамгершілік қасиеттерді дамытудың маңыздылығын;
- өмірде ой, сөз және іс бірлігін сақтау қабілетін дамытудың маңыздылығын;
- білімнің, кітаптың, білім алудың және мектептің адам өміріндегі, оның өзін-өзі жүзеге асырудағы рөлін;
- адамның өзін-өзі-тануындағы халық даналығының атқаратын рөлін;
- отбасының адам өміріндегі рөлін, отбасындағы сүйіспеншілік пен сенімге негізделген өзара қарым-қатынастың мәнін;
- өзара түсіністіктің адами қарым-қатынастың негізі ретіндегі маңызын; адамдардың қарым-қатынасындағы әдеп ережелерінің рөлін;
- адам мен табиғаттың өзара байланысын, табиғатты аялап, оған ұқыпты қараудың маңыздылығын;
- патриотизмнің мәнін, Отанның адам тағдырындағы маңызын;
- туған тарих пен мәдениеттің адам өміріндегі маңызын, дәстүрлер мен мәдени жетістіктерді сақтау және көбейту қажеттілігін **түсінеді.**

Білім алушы алған білімдерін үлгі бойынша:

- адамгершілік таңдау жағдайларын түсіндіруде, талдауда, өз пікірін қалыптастыруда;
- фольклорлық шығармаларды (мақал-мәтелдер, ертегілер), тәмсілдерді, ойшылдардың, жазушылардың, қоғам қайраткерлерінің пікірлерін түсіндіруде;
- кино өнерінің туындылары мен интернет материалдары бойынша пікір білдіруде;
- өнер туындылары кейіпкерлерін, бейнерепортаждардың нақты қатысушыларын сипаттауда, олардың іс-әрекеттерін бағалап, өз пікірін негіздеуде;
- рөлдік ойындарды орындауда;
- тақырыптық ақпаратты таңдауда;
- берілген тақырыптар бойынша ауызша/жазбаша мәтіндер құрастыруда;
- танымдық және тұлғалық рефлексияда **қолданады.**

Білім алушы алған білімдерін жаңа жағдайда:

- көркем, ғылыми-танымдық шығармалардың мазмұны бойынша жазбаша және ауызша жұмыстарды орындауда;
- өз отбасы тарихының нақты оқиғаларын, нақты адамдарды сипаттауда;
- ертегілер, өлеңдер, моральдық-адамгершілік сипаттағы жағдаяттарды құрастыруда;
- жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға арналған суреттер мен иллюстрациялар бойынша әңгімелер құрастыруда;
- шығарманың мазмұны бойынша сурет салуда;
- адамдардың іс-әрекеттері мен қасиеттерін салыстыруда және олар туралы тұжырымдар жасауда;

- ұсынылған өмірлік жағдаяттардағы адамгершілік таңдауды дәлелдеуде **қолданады.**

Білім алушы алған білімдерін **шығармашылықпен:**

- өзін-өзі дамыту және өзін-өзі тануда;
- жобалау қызметін әзірлеу және іске асыруда;
- қоршаған әлеммен өзара қарым-қатынас құруда;
- бастамашылық, көшбасшылық танытуда;
- адамдар арасындағы өзара қарым-қатынас жағдаятын модельдеуде;
- шағын шығармаларды немесе жекелеген эпизодтарды сахналауда;
- шығармашылық жұмыстарда (эссе, коллаж, кейіпкерге хат, тұлғаның «портреті» және т.б.);
- ақпаратты жинау, өңдеу, талдау және түсіндіруде;
- жиналған ақпарат негізінде жалпылама сипаттағы хабарлама дайындауда;
- қоршаған әлеммен байланысты шағын зерттеулер жүргізуде;
- ақпарат беруде;
- өз сөзін аудио, бейне және графикалық түрде беруде **қолданады.**

57. «Өнер әлемі» білім саласы бойынша бастауыш білім беру деңгейін бітірген білім алушының пәндік нәтижелер:

58. «Саз өнері» пәні бойынша

Білім алушы:

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранын;
- ұлттық және кәсіби музыканың түрлерін;
- ұлттық музыкалық аспаптардың түрлерін (домбыра, қобыз, сыбызғы, жетіген, дауылпаз, балалайка, гусли, свирель), атауларын;
- күйші-композиторлардың шығармашылығы жайлы қарапайым ақпараттарды;
- қазіргі заманғы Қазақстан композиторлары және олардың шығармашылығы жайлы деректерді;
- үйренген әндердің сөзін, әнін, авторларын;
- ән орындаудың негізгі ережелерін;
- әнді уақытылы бастауды және аяқтауды;
- симфониялық оркестр құрамын және оған жататын ішекті, ағаш және жезді үрмелі, ұрмалы аспаптардың атауларын;
- музыканың вокалдық, аспаптық, жеке, хор және оркестрлік түрлері болатынын;
- музыкалық және ұрмалы, жоғары және төмен, қысқа және ұзақ дыбыстардың түрлерін;
- республикамыздың негізгі концерттік және театр мекемелері жайлы қарапайым мәліметтерді;
- әлемге танымал театр атауларын **біледі.**

Білім алушы:

- ұлттық саз өнерінің баға жетпес рухани құндылық екенін;
- туған өлкесінің дәстүрі мен өз елінің музыкалық өміріне байланысты оқиғаларының арасындағы байланысты;

- домбыра қағыстарын көзбен көріп, саз иірімдерін құлақпен ілу арқылы домбыраны нотасыз тартуды үйренуге болатынын;
- музыкалық шығармалардың адамның көңіл-күйіне (көңілді – мұңды, салмақты – үрейлі) әсер ететінін;
- әр түрлі сипаттағы әндерді көркем әрі мәнерлі түрде тамағына күш салмай, табиғи дауысымен орындаудың маңыздылығын;
- классикалық музыканың ең озық үлгілері әлемдік мәдениет деңгейінің көрсеткіші екенін;
- түркі халықтарының музыка мәдениетіндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды;
- батыс Еуропаның классикалық музыка түрлерінің жалпы сипатын;
- Еуропа және Шығыс музыка өнерінің дәстүрлеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды **түсінеді.**

Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:

- музыкаға сәйкес қимыл-қозғалыстар жасауда;
- ән шумағын, күйдің буынын ажыратуда;
- тез, орташа және жай екпіндердің дыбыс динамикасын ажыратуда;
- дыбыстың қатты немесе ақырын естілуін ажыратуда;
- музыкалық аспаптардың тембрлік бояуын салыстыруда;
- музыкаға сәйкес би қимылдарын жасауда;
- ырғақтық ойындар мен ырғақтық сүйемелдер жасауда;
- ән, күй, би, марш жанрларын ажыратуда;
- композитор – орындаушы – тыңдаушы – деген ұғымдармен танысуда;
- ырғақ, екпін, динамика, тембр, әуен, сүйемел (аккомпанемент) сынды негізгі музыкалық терминдерді ажыратуда **қолданады.**

Оқушы алған білімін жаңа жағдайда:

- музыканың мазмұнына сай сурет салуда;
- таяқшалар, ағаш қасықтар, қоңырау, сылдырмақтар сияқты тағы да басқа ұрмалы аспаптармен ырғақтық сүйемел жасауда;
- музыкадағы аңдар мен құстардың үнін тану кезінде;
- музыканың қазақтың ою-өрнек түрлерімен байланысын ажыратуда;
- қазақтың халық аспаптары оркестрінің құрамымен танысуда;
- ұлттық музыкалық мәдениеттің белгілі өкілдерінің шығармашылығына мұғалімнің көмегімен талдау жасау кезінде;
- халықтық және кәсіби (композиторлық) музыка жанр түрлеріне мұғалімнің көмегімен талдау жасағанда;
- музыкалық аспаптармен танысқанда **қолданады.**

Оқушы алған білімін шығармашылықпен:

- аңыз-күйлерді сахналауда;
- музыкалық сахналық қойылымдар жасауда;
- мектепте және басқа да музыкалық мерекелер мен фестивальдарда өнер көрсетуде;
- қазақ халқының дәстүрлі мәдениетін сыни тұрғыдан бағалауда, саз өнері өкілдерінің шығармашылығына талдау жасауда;

- домбыра аспабымен күй тартуда, басқа да музыкалық аспаптарда ойнауда;

- домбырада және ұрмалы аспаптарда қарапайым ырғақпен ән орындауда;

- топ құрамында домбыра және ұрмалы аспаптармен музыкалық шығармалар орындауда қолданады.

59. «Бейнелеу өнері» пәні бойынша

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің түрлерін (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларын (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды);

- көркем-образдық шығармаларды ажыратып, талдауды;

- бейнелеу өнері түрлерінің көркем образдық тілін (графиканың образдық тілін: сызық, штрих, дақ, рең; кескіндеменің образдық тілін: түс, түстік реңк, түстік үйлесімділікті) ажыратуды;

- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері мен бағыттарын;

- бейнелеу өнері бойынша көркем туындылардың әлемдік, отандық озық үлгілерінің атаулары мен авторларын;

- бейнелеу өнерінің композициялық заңдылықтарын (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.);

- көркем бейнені құраудың графикалық құралдары мен тәсілдерін;

- сызықтық нобай салуды, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруды, көркем қолөнер бұйымдарын жасауды;

- бейнелеу өнері бойынша қарапайым көркем өнер терминдері мен олардың анықтамаларын;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының көркемдік құрал тәсілдерін;

- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларының (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) айырмашылықтарын біледі.

Білім алушы:

- халық шеберлері мен суретшілерінің шығармаларындағы халықтық рухты;

- бейнелеу өнері дәстүрлі ұлттық өнерімізді сақтау мен ұрпаққа жеткізудің бір құралы ретінде маңызды рөл атқаратынын;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды білу арқылы олардың өмірді әсемдікке қарай өзгерте алу мүмкіндіктерін тануға болатынын;

- өнер мен табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті тану арқылы сиықсыздық пен жалғандықтың айырмашылығын көре алуға, қоршаған ортаның сұлулығын аңғарып, түйсіне алуға болатынын;

- өнер шығармасын табиғатпен байланыста қарау оны талдап, ерекшеліктерін тану мүмкіндігін арттыра түсетінін;

- көркем өнер туындыларындағы бейнелеу өнер құралдарының маңызын;

- ертегілердегі көркем образдарды құраудағы кітап иллюстрациясының рөлін;

- дәстүрлі дүниетанымда түстердің белгілі бір тұрақты мәнге ие екенін, олардың таңбалық, рәміздік мағынасын;

- бейнелеу өнеріндегі, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықтың сиықсыздық пен жылтырақтықтан айырмашылығын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша**:

- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері мен бағыттарын ажыратуда;

- бейнелеу өнері бойынша көркем туындыларының әлемдік, отандық озық үлгілері жайлы оқығанын мазмұндауда;

- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігін ажыратып, олардың маңызын мұғалімнің көмегімен талдауда;

- композициялық заңдылықтарға сүйеніп, шығармашылық жұмыстар орындауда;

- графикалық құралдар мен тәсілдердің көмегімен көркем бейнені құрауда;

- берілген тақырып бойынша бейнелеу өнеріндегі өзіндік ұқсастықтар мен айырмашылықтарды ажыратуда;

- берілген тақырып бойынша сызықтық нобай салуда, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруда, көркем қол өнер бұйымдарын жасауда;

- өздерінің көркемдік, шығармашылық іс-әрекеттеріне баға бере отырып, өз пікірлерін негіздеу мақсатында бейнелеу өнері бойынша қарапайым көркем өнер терминдері мен анықтамаларын қолдануда;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының қарапайым көркемдік құралдары мен тәсілдерін қолдануда;

- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің қарапайым үлгілерін қолдануда;

- табиғи және жасанды көркем материалдармен оқу-шығармашылық тапсырмалар мен жаттығулар орындауда;

- түстерді ұлттық белгі және дүниетанымдық мағынасы бар таңба ретінде қарастырып, олардың рәміздік, семантикалық мағынасын ажыратуда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес**:

- берілген тақырып бойынша бейнелеу өнерінің түрлеріне сәйкес композиция құрауда;

- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары, өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына талдау жасауда;

- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын жинақтау, талдауда;

- көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;

- ұлттық мерекелерге байланысты композициялық шығармаларында өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін жасауда;

- бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда;

- тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын талдауда;

- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, түсіндіруде;

- өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда құрастырып, жеткізуде;

- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау арқылы аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын ажыратуда;

- табиғатты бақылай отырып, одан алған тікелей әсердің негізінде тақырыптық сюжеттік суреттер құрастырып, салуда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен:**

- табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармалар орындауда;

- ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композициялар құрауда;

- ұлттық дәстүрлі өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармалар құрастыруда;

- заманауи көркем өнер шығармалары мен дәстүрлі халықтық қол өнері үлгілерін байланыстыра отырып, тақырыптық сюжеттік композициялар орындауда;

- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі жаңа көркем өнердің озық үлгілерінің нышандарын, рәміздік белгілерін, тақырыптық бағыттарын композицияларында қолдануда;

- танымал ертегілер мен көркем шығармалар мазмұнына сүйене отырып, тақырыптық сурет салуда;

- түстерді композициялық ортаға үйлесімді бағындыруда;

- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады**.

60. «Дене мәдениеті» білім саласы бойынша бастауыш білім беру деңгейін бітірген білім алушының пәндік нәтижелер:

61.«Дене шынықтыру» пәні бойынша

білім алушы:

- өмірлік және оқу жағдаяттарын шешу үшін қозғалыс қимылдары мен дағдыларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін;

- өзінің денсаулығына қажетті оқу және демалу күн тәртібін;

- спорттық-сауықтыру жаттығуларының қарапайым түрлерін;

- дене жаттығуларының негізгі түрлерін (сабақ, ертеңгілік жаттығулар және т.б.);
- дене және психикалық дамуында дұрыс тамақтану гигиенасын;
- адам денсаулығына ықпал ететін ұлттық нақыштағы спорттық-сауықтыру жаттығулар түрлері туралы қарапайым түсініктерді;
- денсаулықты нығайтуға арналған әртүрлі жаттығу тәсілдерін;
- адам денсаулығына ықпал ететін спорттық-сауықтыру жаттығулар түрлері туралы қарапайым түсініктерді;
- сауықтыру жаттығуларын, қозғалыс қимылдарын орындаудың қарапайым тәсілдерін **біледі**.

Білім алушы:

- қазақтың ұлттық қимыл-қозғалыс ойындарының құндылық мәнін;
- қазақтың ұлттық ойындарын меңгеру арқылы денсаулықты нығайтуға болатынын;
- адам ағзасын дамытудағы денешынықтырудың, ұлттық нақыштағы қозғалыс қимылдары мен дағдыларының мәнін;
- қарапайым талдау жасау және кез келген жағдаяттарды шешу үшін жаттығу типтерін дұрыс таңдаудың қажеттігін;
- спорттық жаттығулардың базалық түрлерін (гимнастика, жеңіл атлетика, шаңғы, баскетбол, футбол және т.б.) меңгерудің маңызын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- денсаулықты нығайту мақсатында әртүрлі жаттығулар жасауда;
- өзінің денсаулығына қажетті оқу және демалу күн тәртібін анықтауда;
- қазақтың ұлттық ойындарының алғашқы қозғалыс қимылдары мен дағдыларын меңгеруде;
- спорттық-сауықтыру жаттығуларының қарапайым түрлерін орындауда;
- дене жаттығуларының негізгі түрлерін (сабақ, ертеңгілік жаттығулар және т.б.) орындауда;
- дене және психикалық дамуында дұрыс тамақтану гигиенасын сақтауда;
- денсаулықты нығайтуға арналған әртүрлі жаттығу тәсілдерін меңгеруде;
- сауықтыру жаттығуларын, қозғалыс қимылдары мен дағдыларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін меңгеруде;
- спорттық ойын элементтеріне табиғи-тұрмыстық элементтері бар ұлттық ойындарды енгізу арқылы командалық қимыл-қозғалыс ойындарын ойнауда **қолданады**.

Оқушы алған білімін жаңа жағдайда:

- ұлттық тәрбиені дәріптейтін табиғи-тұрмыстық ойындар арқылы шынығу ережелері мен жеке гигиенаны сақтауда;
- командаларда, топтарда бірлесе жұмыс істеу үшін алғашқы қозғалыс қимылдарын жасауда;
- оқу жағдаяттарын шешу үшін, ұлттық нақыштағы, табиғи-тұрмыстық негіздегі дене дайындығының негізгі түрлерін (күш, жылдамдық, төзімділік, икемділік, координация) дамытуда;
- өмірлік және оқу жағдаяттарын шешу үшін түрлі қозғалыс қимылдарын жасауда;

- әртүрлі жағдаяттарда проблемаларды шешуде, өзін, өмірін, достарын қорғау мақсатында;

- түрлі ақпарат көздері арқылы алғашқы циклдағы ұлттық ойындар жайлы түсініктерін арттыруда;

- дене дайындығы нормативтеріне сәйкес қазақтың ұлттық ойындары сипатындағы жалпы дене дайындығын жүзеге асыруда;

- жүрек соғысының жиілігі бойынша (ЖСЖ) бойынша дене жүктемесіне бақылау жүргізуде **қолданады.**

Оқушы алған білімін шығармашылықпен:

- ұлттық тәрбие элементтерінен құралған қозғалыс әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы сауықтыру жаттығуларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін жетілдіруде;

- дене және психикалық саулығын жақсарту мақсатында өзіндік күн тәртібі мен қимыл-әрекет дағдыларының жүйесін жасауда;

- табиғи-тұрмыстық және ұлттық нақыштағы ертеңгілік гигиеналық жаттығуларды өздігінен жасау дағдысын жетілдіруде;

- табиғаттың сауықтыру факторларының (су, күн сәулесі, ауа) көмегімен өз денсаулығын жақсартуда;

- қимыл-қозғалыс және ұлттық спорт ойындарының командалық жарыстарына қатысуда **қолданады.**

62. «Еңбек мәдениеті» білім саласы бойынша бастауыш білім беру деңгейін бітірген білім алушының пәндік нәтижелер:

63. «Еңбекке баулу» пәні бойынша

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін;

- мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын;

- еңбек мәдениеті негіздерін;

- қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;

- техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін;

- материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;

- отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындылары туралы қарапайым ақпараттарды;

- қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;

- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);

- безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын;

- зат бөлшектері мен бұйымдарды сызғыштың көмегімен өлшеу, белгілеу, қию және желімдеу техникасын;

- дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді;

- қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;

- қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін *біледі*.

Білім алушы:

- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;

- заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;

- еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;

- адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;

- адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;

- қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін;

- мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;

- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;

- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;

- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;

- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;

- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;

- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;

- табиғи материалды жинау және сақтауда;

- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;

- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес:**

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;

- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;

- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;

- үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде;

- модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда;

- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;

- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен**:

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;

- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;

- дайындаған бұйымы бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде;

- бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда;

- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;

- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда;

- сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда;

- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда **қолданады**.

64. Бағалау нақты бөлім немесе тақырып бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін қадағалау негізінде әрбір оқу пәні бойынша оқу бағдарламасындағы күтілетін нәтижеге сәйкес жүзеге асырылады.

65. Білім алушылардың оқу жетістіктерін **бағалау** білім алушылардың білімдерін бағалау критерийлері арқылы жүзеге асырылады. Бағалау критерийлері білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу жетістіктерінің деңгейін өлшеу үшін пайдаланылады.

66. Бағалау нақты бөлім/тақырып бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін қадағалау негізінде әрбір оқу пәні бойынша **білімді игеру деңгейлеріне** сәйкес жүзеге асырылады.

67. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау ағымдық және жиынтық бағалау (ағымдық, тоқсандық, қорытынды) түрінде жүзеге асырылады.

68. Бастауыш білім беру деңгейінде бағалау 2-сыныптан бастап ағымдық және жиынтық бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

69. Бастауыш білім берудің оқу бағдарламаларын жүзеге асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау тәртібін білім беру саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

70. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім алуы үшін, даму бұзушылықтарын түзету және әлеуметтік бейімделуі үшін жағдай жасалады.

5-ТАРАУ ОҚУ МЕРЗІМІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

71. Бастауыш білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламасын меңгеру мерзімі – **бес жыл**

72. Оқу жылының ұзақтығы 1-сыныпта – 33 оқу апта, 2-5-сыныптарда 34 оқу апта.

73. Оқу жылындағы каникул уақытының ұзақтығы кемінде 30 күнді құрайды.

74. Каникулдар оқу жылында үш рет – күзде, қыста және көктемде беріледі. 1-сыныптың білім алушылары үшін үшінші тоқсанда ұзақтығы бір апта болатын қосымша каникул уақыты беріледі.

НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ

1-ТАРАУ. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты "Білім туралы" 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Заң) 5-бабының 5-1) тармақшасына және 56-бабына сәйкес әзірленді және Негізгі орта білім беру мазмұнына, оқу жүктемесінің ең жоғарғы көлеміне, білім алушылардың дайындық деңгейіне және оқу мерзіміне қойылатын талаптарды айқындайды.

3. Осы стандарттың нормативтік-құқықтық базасы:

1) Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы.;

2) "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 – III Заңы.;

3) "Білім туралы "Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 24 қазандағы Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы.;

4) "Қазақстан Республикасындағы Тіл туралы Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі №151 Заңы.;

5) "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" 2002 жылғы 8 тамыздағы №345-II Қазақстан Республикасының Заңы.;

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары.;

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысымен бекітілген "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасы

ҚР ҚҰ 40.1.01-2008 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік стандарттау жүйесі. Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын құруға, баяндауға, ресімдеуге, мазмұндауға және белгілеуге қойылатын жалпы талаптар.;

"ҚР МЖ Мемлекеттік стандарттарды әзірлеу тәртібі" ҚР СТ 1.2-2002.;

"стандарттарды құруға, мазмұндауға, ресімдеуге, мазмұнына қойылатын жалпы талаптар" ҚР СТ 1.5-2004.;

"Балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеу мен білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 30 желтоқсан №1684.

2. Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты:

- 1) оқу пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын әзірлеуде;
- 2) негізгі орта білім беру деңгейінде оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру үшін қажетті жағдай жасауда;
- 3) негізгі орта білім берудің академиялық және практикалық бағыттылығын үйлестіруде;
- 4) оқу пәндері мазмұнының ішкі сабақтастығын қамтамасыз етуде;
- 5) оқу жүктемесінің шекі көлемін айқындауда;
- 6) құндылықтарға негізделген білім беру мазмұны мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланысын қамтамасыз етуге;
- 7) білім беруді ұйымдастырудың дидактикалық ұстанымдарын айқындауда;
- 8) ерекше білім беру қажеттілігін қамтамасыз етуге, және білім алушылардың қосымша білім беру қызметтерін алу қанағаттандыратын қолайлы жағдайлар жасауға;
- 9) балалардың денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге, сондай-ақ білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен қосымша білім беру қызметтерін алу қажеттіліктерін қанағаттандыруға қолайлы жағдайлар жасауға;
- 10) жалпы орта білім беретін ұйымдардың типтері мен түрлерінің әртүрлілігі жағдайында негізгі орта білім берудің баламалылығын қамтамасыз етуге;
- 11) білім беру ұйымдарындағы инновациялық практиканы қолдау мен дамытуда;
- 12) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруда;
- 13) білім алушылардың оқу нәтижелерін бағалауда;
- 14) педагог мамандарды даярлайтын жоғары және арнаулы оқу орындарының білім бағдарламаларын әзірлеуде;
- 15) педагог мамандардың кәсіби біліктілігін арттыру бағдарламасын әзірлеуде басшылыққа алынады.

Жеңіл ақыл-ой кемістігі және орташа ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған білім беру ұйымдарындағы инварианттық компоненттің оқу пәндерінің көлемі мен мазмұны үлгілік оқу бағдарламаларында айқындалады

3. Осы Стандартта Заңға сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады. Оларға қосымша мынадай терминдер мен олардың анықтамалары енгізілді:

1) Негізгі орта білім берудің базалық мазмұны – типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, білім беру ұйымдарында оқып- білуге міндетті Негізгі орта білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі;

2) орта білім – білім алушылардың Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдендірілген бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес пәндік оқу

бағдарламаларын меңгеруі нәтижесінде алатын білімі;

3) білім беру мазмұны – тұлғаның біліктілігі мен жан-жақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында арнайы ұйымдастырылатын оқу үдерісінің өзегін құрайтын білімдер жиынтығы (кешені); білім мазмұны білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде әзірленетін пәндік оқу бағдарламаларында нақтыланып, жүйеленеді;

4) жалпы білім беретін мектеп – білім алушылар мен тәрбиеленушілерге бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде дайындалған пәндік және қосымша білім беру бағытындағы оқу бағдарламаларын жүзеге асыратын оқу орны;

5) үлгілік оқу жоспары – мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына сай оқу пәндерінің тізбесі мен сағат көлемін айқындайтын, оқу жүктемесінің міндетті және өзгермелі бөлігін нақтылайтын, оқыту тілін анықтайтын нормативтік-құқықтық акт; үлгілік оқу жоспары МЖМББС-тің құрамдас бөлігі ретінде білім беру ұйымдарының қызметін қаржыландыруда басшылыққа алынатын негізгі құжат болып саналады;

6) үлгілік оқу жоспарының тұрақты бөлігі – мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына енгізілген және жалпы орта білім беретін ұйымдарда оқытылатын міндетті оқу пәндерінің жиыны;

7) үлгілік оқу жоспарының өзгермелі бөлігі – білім алушылардың қажеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, әрбір жалпы орта білім беретін ұйымның өзі тандайтын/анықтайтын оқу пәндері мен курстарының жиынтығы;

8) жалпы білім беретін оқу бағдарламасы – әрбір оқу пәні бойынша меңгерілуге тиісті білім мазмұны мен көлемін, одан күтілетін нәтижелерді айқындайтын базалық-нормативтік құжат;

9) оқу жүктемесінің көлемі – әрбір оқу жылы бойынша үлгілік оқу жоспарының міндетті және өзгермелі (мектеп және оқушы) бөліктеріндегі оқу пәндерінің мазмұнын меңгеру үшін белгіленген оқу сағаттарының көлемі;

10) білім алушының дайындық деңгейі – білім алушылардың білім мазмұны бойынша меңгерген базалық, метапәндік және пәндік нәтижелерінің көрсеткіші;

12) метапәндік құзыреттіліктер –білім алушылардың тұлғалық қасиеттері, әмбебап білім, тәжірибе және қабілеттерінің даму көрсеткіші ретіндегі білім салалары бойынша күтілетін нәтижелер;

13) пәндік нәтижелер – білім алушының міндетті оқу пәндері бойынша меңгерген білімі мен білік, дағдыларының көрсеткіші;

14) пайдалы білім – заманауи білім беру талаптарына сай білім алушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері мен ұлттық ділін ескере отырып, олардың дүниетанымы мен сауаттылығын өзара бірлікте жетілдіруді, құндылық бағдарын қалыптастыруды көздейтін, тұлғалық дамуын қамтамасыз етуді білім;

15) білім мазмұнын дүниетанымдық аспектіде меңгерту – теориялық білім арқылы оқушының танымын, ұлттық ділі мен санасын дамытуға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға басымдық бере отырып, оның әлемге (Адам мен Табиғатқа) ізгі қатынасын қалыптастыруды көздей оқыту;

16) құндылықтар – адамның бойына жақсы қасиеттерді сіңіретін, оларды ізгілікке бастайтын, қоғамдағы өз орнын саналы түрде иемденуге, адамзат баласын бірін-бірі, өзі өмір сүріп отырған ортаны, ғаламды сүюге, құрметтеуге ықпал ететін рухани қайнаркөз. Құндылықтар адам өмірінің мәнін құрайды, оның ең басты мүдделері мен бағдарларын айқындайды. Құндылықтар: адам, өмір, еркіндік, сұлулық, адалдық, адамгершілік, бауырмалдық, бақыт, махаббат, ар, ізгілік және т.б.

17) құндылық бағдар – білім алушының өмірге, қоршаған әлемге, өзіне деген қатынасын анықтайтын, оның барлық әрекетіне мән дарытатын, тұлғалық қатынас жүйесін құрайтын, адам белсенділігінің мазмұнын анықтайтын аса күрделі әлеуметтік-психологиялық феномен. Құндылықтар – мотивацияның аспектісі, ал құндылық бағдар – субъектінің өз әрекетін реттеп отыру кезіндегі басқалардан гөрі басымырақ маңызға ие құндылықтар туралы жеке концепциясы;

18) эмоционалды интеллект (ЭИ) – тұлғаның өз сезімдері мен эмоцияларын қадағалай білуге, басқаруға, өзіне мотивация туғызуға, өзге адамдардың сезімдерін түсінуге, олардың эмоцияларды да басқара алуға қабілеттілігі. ЭИ тұлғалық тұрғыдан өзін-өзі дамытуға және айналасындағы адамдармен қарым-қатынасты жақсартуға мүмкіндік тудырады;

19) ғылым негіздері – жалпы орта білім беретін мектептің негізгі сатысындағы оқу пәндерінің білім мазмұны арқылы берілетін теориялық білімнің қайнары, ғылым салаларының тірек ұғымдар жүйесі;

20) бағалау – әзірленген критерийлер негізінде білім алушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін оқудан күтілетін нәтижелермен салыстыру процесі;

21) бағалау критерийлері – білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын нақты өлшеуіштер;

22) білім беру процесінің мониторингі – білім беру ұйымдарындағы білім беру процесін жүзеге асырудың нәтижелері мен жай-күйіндегі өзгерістердің динамикасын жүйелі бақылау, диагностикалау, талдау, бағалау және жай-күйін болжау;

23) білім беру құндылықтары – білім беру мазмұнын айқындау үшін негіз болатын, білім алушының тұлғасын қалыптастыруда жетекші фактор болып табылатын оқу мақсаттарының жүйесін құрудағы бағдарлар;

24) білім беру қызметі – білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім беру субъектілерінің мақсатқа бағытталған, педагогикалық негізделген, дәйекті өзара іс-қимылы барысында жеке адамды оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттері шешілетін процесс;

25) білім беру саласы – мәндес оқу пәндерінің жиынтығын қамтитын Негізгі орта білім берудің базалық мазмұнының құраушы бөлігі;

26) ағымдық бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылар үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді

және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді;

27) жиынтық бағалау – белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді/ортақ тақырыптарды оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;

28) инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуға тең қол жеткізуі үшін жағдай жасау;

29) оқу жүктемесінің инварианттық компоненті – білім беру ұйымдарының типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан барлық білім алушылар оқып білуге міндетті оқу пәндерін айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құрамдас компоненті;

30) оқу жүктемесінің вариативтік компоненті – білім алушылардың білімге деген қажеттіліктеріне сәйкес білім беру ұйымы айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құрамдас компоненті;

31) оқытудан күтілетін нәтижелер – оқыту процесі аяқталғанда білім алушының нені біліп, түсініп, көрсете алатынын сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы, оның ішінде білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктері ескеріледі;

32) сабақтан тыс іс-әрекет – білім беру ұйымындағы біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі, үлгілік оқу жоспарында айқындалған оқу жүктемесінен тыс іске асырылатын білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысандарының бірі;

33) үлгілік оқу жоспары – оқу пәндерінің (сабақ) тізбесін регламенттейтін және тиісті білім беру деңгейінің оқу жүктемесінің инварианттық және вариативтік компоненттерінің көлемін айқындайтын құжат.

34) элективті курс – білім алушылардың таңдауы бойынша курс, білім алушылардың білім дайындығын кеңейтуге бағытталған оқу жоспарының вариативтік компонентінің құрамдас бөлігі.

35) ерте кәсіптік бағдарлау – міндетті оқу пәндері мен таңдау пәндері мазмұны және сыныптан тыс қосымша әлеуметтендіруші іс-шаралар арқылы білім алушының болашақ кәсіби бағдарын анықтап, оған дайындығын ұйымдастыру;

3. Негізгі орта білімнің мақсаты - білім алушыларға құндылықтарға негізделген базалық орта білім беру, бейіндік оқуға және бастапқы кәсіби білім алуға қажетті құзыреттіліктерді қалыптастыру.

Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

4. Негізгі орта білім берудің міндеттері:

Білім алушының:

- 1) Рухани-адамгершілік қасиеттерін, қазақ халқының және Қазақстан

этностарының рухани құндылықтарына, тілі мен мәдениетіне құрметін, Қазақстанның дамып өркендеуіне мүдделілік көзқарасын дамыту.

2) Оқу пәндері бойынша базалық білімді игеруіне жағдай жасау;

3) Мемлекеттік тілді меңгеруін қамтамасыз ету;

4) Азаматтық жауапкершілі, патриоттық, толеранттылық, еңбексүйгіштік, белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру;

5) Денсаулық сақтау және салауатты өмір салтына құндылық және дүниетанымдық ұстанымдарды қалыптастыру;

6) Жеке мүмкіндіктер мен қабілеттерді, шығармашылық ойлауды дамыту, оқу-танымдық және жасампаздық қызметке қызығушылықты қалыптастыру;

7) Кәсіби бағдарлануын, ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік және ақпараттық-технологиялық құзыреттіліктерін қалыптастыру.

8) Өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту, мақсаттарына қол жеткізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту.

9) Алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін дамыту;

10) Инженерлік-технологиялық ойлауын, жобалау, конструкциялау, модельдеу, зерттеу, Smart технологияларды игеру дағдыларын дамыту;

11) Білімін үлгі бойынша, таныс емес жағдайларда және шығармашылықпен қолдану дағдыларын дамыту;

12) Кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыру;

13) Эмоционалды интеллект, қоршаған орта жағдайларына икемділік, салауатты өмір сүру, ұстамдылық, әдептілік, сыни ойлау, коммуникативтік мәдениет, медиа сауаттылық дағдыларын дамыту.

14) Экологиялық мәдениетін, қоршаған ортаға қамқорлық жасау дағдыларын дамыту.

2-ТАРАУ. НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

7. Оқу пәндерінің базалық білім мазмұны стандартта белгіленген білім берудің мақсаты мен міндеттеріне сай анықталады.

8. Негізгі орта білім беру мазмұны мынадай құндылықтарға негізделеді:

Рухани-адамгершілік құндылықтар (*ізгілік, бауырмалдық мейірім, достық, махаббат, қамқорлық, сенім, ынсап, қанағат, рақым, намыс, жігер, ар-ождан, ұят, оптимизм, талап, құрмет, ізет, жауапкершілік, парыз*);

Отбасылық және мәдени құндылықтар (*отбасы дәстүрлері, отбасы берекесі, ана тілі, мемлекеттік тіл, тарих, ұлттық дәстүр және діл, ұлтжандылық, білім, ғылым, мәдениет, еңбекқорлық, жасампаз және шығармашылық еңбек*);

Ел-жер, табиғат құндылықтары (*атамекен, туған жер, қара шаңырақ, отбасы әл-ауқаты, білім ордасы, тарихи мұралар, табиғат, туған жердің және*

елдің табиғат және өндіріс байлықтары);

Мемлекеттік тіл құндылығы;

Қазақстандық патриотизм және азаматтық жауапкершілік құндылықтары (*Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, азаматтық, азаматтық жауапкершілік, еркіндік, борыш, бостандық, толеранттық*);

Эстетикалық құндылықтар (*байқампаздық, сезімталдық, талғампаздық, зейін шоғырлығы, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары*);

Саламаттық құндылықтар (*өмір, денсаулық, уақыт мәдениеті, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, сабырлылық, төзімділік, икемділік*)

9. Негізгі орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары білім алушылардың жоғары рухани-адамгершілік қасиеттерін, оқу пәндері бойынша базалық білім негіздерін, кәсіби бағдарлануын, ғылыми-танымдық, мәдени-элеуметтік, тілдік-коммуникативтік және ақпараттық-технологиялық құзыреттіліктерін қалыптастыруға бағытталады.

Техникалық және кәсіптік білім берудің, жоғары білім берудің (бакалавриаттың) оқу бағдарламаларымен сабақтастық пен дәйектілік жолға қойылады, пәндердің қайталануы мен олардың мазмұны жойылады, білім берудің мамандықтарға кәсіптік бағдарлануы арттырылады.

10. Негізгі орта білім мазмұнын **жеті** білім саласы құрайды: «Филология», «Математика және информатика», «Жаратылыстану», «Адам және Қоғам», «Технология», «Өнер», «Дене мәдениеті және саламаттылық»,

11. «Филология» білім саласының білім мазмұны келесі оқу пәндері аясында жүзеге асырылады:

1) "Қазақ тілі", "Қазақ әдебиеті" (оқыту қазақ және қазақ емес тілдері бар жалпы білім беру ұйымдары үшін), "Орыс тілі", "Әлем әдебиеті" (оқыту орыс тілінде жүргізілетін жалпы білім беру ұйымдары үшін), "Орыс тілі" (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін жалпы білім беру ұйымдары үшін), "Ұйғыр/ өзбек/ тәжік тілі" (оқыту ұйғыр/ өзбек/ тәжік тілінде жүргізілетін жалпы білім беру ұйымдары үшін), "Ұйғыр/ өзбек/ Тәжік әдебиеті" (оқыту ұйғыр / өзбек / тәжік тілінде, "Шетел тілі" (ағылшын, француз, неміс);

Сыныптарында бір нақты этностың 10 және одан да көп баласы оқитын жалпы білім беру ұйымдарында үлгілік оқу жоспарының вариативтік компоненті есебінен қосымша осы этностың тілі мен әдебиеті бойынша интеграцияланған курс ретінде "Ана тілі" оқытылады.

Білім алушылардың нақты этностың тілін ана тілі ретінде ықшам тұратын жерлерде оқып-үйренуі мәселесін шешу жергілікті атқарушы білім беру органдарының құзыретіне кіреді;

Қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдарда "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқыту қазақ тілінде жүзеге асырылады.

3. Филология білім саласының мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушының ой-танымын кеңейту, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру, оқушылардың тілдік дағдыларын дамыту, қазақ тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға

қалыптастыру, тіл нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

4. Филология саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

1) Қазақ тілін білім алушыларға ана тілі, ұлт тілі және мемлекеттік тіл ретінде меңгеруін қамтамасыз ету;

2) Тілдік, коммуникативтік және этномәдениеттанулық құзыреттілікті жетілдіруге сәйкес мемлекеттік, ана тілі және шетел тілі бойынша оқу материалын және тілдік жүйені меңгеру;

3) Қарым-қатынас салалары шеңберінде оқушылардың сөздік қорын және сөйлеуінің грамматикалық құрылысын байыту;

4) Күнделікті және ресми қарым-қатынас салаларында тілдік коммуникативтік дағдыларды жетілдіру;

5) Әр түрлі стильдегі мәтіндерді құру кезінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру;

6) Оқытудың жүйелілігі мен сабақтастығы қағидаттарын сақтау есебінен орфографиялық және пунктуациялық сауаттылықты жетілдіру;

7) Білім алушыны қазақ халқының мәдениеті, әдебиеті, ұлттық салт-дәстүрімен таныстырып, мәдени ортада пайдалануға баулу, қазақ еліне, мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін тәрбиелеу.

8) Көркем шығарма арқылы оқушылардың бейнелі (образды) ойлау мен ұлттық таным-түсінігін, рухани болмысын шыңдау, рухани-адамгершілік құндылықтармен байыту;

9) Көркем шығарманың теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту, әдебиетті оқытуды функционалдық сауаттылыққа бағыттау;

10) Қазақ әдебиеті мұраларын мәдени құндылық ретінде бағалау, жалпы әдеби білім арқылы мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру.

11) Шығармада көрініс тапқан дәуірдің тарихи және эстетикалық қозғалысын сыни тұрғыда талдау білігін қалыптастыру;

12) Көркем шығарманы талдау кезінде оқушылардың дүниетанымдық ұстанымын қалыптастыру: көркем шығарманың идеясын анықтау және автордың идеялық көзқарастары мен шығармада көрініс тапқан дәуірдің ерекшеліктерін талдау;

13) Оқырман мәдениетін, мәтінді өңдеу дағдыларын қалыптастыру, көркем шығарманы эстетикалық қабылдауға тәрбиелеу;

14) Білім алушының шығармашылық қабілеттерін шыңдау, әдеби-көркем, поэтикалық туындылар жазу, шешендік, ақындық, жазушылық дағдыларын дамыту;

15) Филология саласында ғылыми зерттеулерді жүргізу дағдыларын қалыптастыру;

16) Филология, Журналистика, көркем мәдениет және өнер салалары бойынша оқушылардың кәсіптік бағдарын (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлығын (9-10-сыныптар) қалыптастыру..

- «**Математика және информатика**» білім саласының мазмұны «Математика» және «Информатика» оқу пәндері аясында іске асырылады.

«Математика және» білім саласының мақсаты- Математика және информатика пәндерінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.

«Математика және информатика» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

1) Математика мен информатика мазмұнын басқа ғылымдармен интеграциялау негізінде қоршаған шындық құбылыстарының бірлігі мен өзара байланысы туралы дүниетанымды қалыптастыру;

- 2) Математика мен информатиканың әлемдегі рөлін, математика туралы ғылымның әмбебап тілі, құбылыстар мен процестерді модельдеу құралы ретіндегі түсініктерін анықтау және түсіну қабілетін қалыптастыру, осы ғылымдардың көмегімен қоршаған шындықта туындайтын мәселелерді шешу;

3) адам қызметінің әртүрлі салалары үшін маңызды танымдық мәдениеттің негізі болып табылатын математика мен информатикаға тән зияткерлік қызметтің жалпы тәсілдерін қалыптастыру;

4) математика мен информатиканы оқытудағы мектептегі білім беру деңгейлерінің сабақтастығы, пәнаралық және пәнішілік байланыс;

5) жалпы орта білім беру деңгейінде оқуды жалғастыруға және аралас пәндерді оқуға, күнделікті өмірде қолдануға қажетті базалық математикалық білім мен дағдыларды меңгеру;

6) базалық жүйесін игеру математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

7) функционалдық сауаттылықты, логикалық, алгоритмдік және операциялық ойлауды, кеңістіктік қиялды, математика мен информатиканың әртүрлі тілдерін (сөздік, символикалық, Талдамалық, графикалық) пайдалану, әртүрлі нысандарда ұсынылған ақпаратты қабылдау және сыни талдау қабілетін дамыту;

8) Есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

9) Өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

10) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту

11) әртүрлі бағыттар бойынша ғылыми жобаларды орындау кезінде оқушылардың әртүрлі математикалық әдістермен және ақпараттық технологиялармен операция жасау біліктерін жүйелі қалыптастыру;

12) оқушыларды жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша кәсіптік бағдарлау (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлау (9-10-сыныптар).

"Адам және қоғам" білім беру саласына "Қазақ тарихы", "Дүниежүзі тарихы", "Құқық негіздері", "Өзін-өзі тану" пәндері кіреді.

24. «Адам және қоғам» білім беру саласының мазмұны «Қазақ тарихы», «Әлем тарихы», «Құқық негіздері», «Өзін-өзі тану» пәндері аясында іске асырылады.

Қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдарда "Қазақ тарихы" оқу пәнін оқыту қазақ тілінде жүзеге асырылады.

«Адам және қоғам» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

- ұлттық құндылықтар арқылы білім алушы бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, отанға құрмет пен азаматтық жауапкершілік қасиеттерін тәрбиелеуді;

- қазақ елінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беруді;

- қазақ елінің тарихи даму негізінде мәдениет пен мемлекеттілік дәстүр сабақтастығы, түркілер өркениеті тарихының дүниетанымдық, әлеуметтік, мәдени, саяси үлгілері туралы білім беруді;

- адам және қоғам құбылыстарын дүниежүзілік-тарихи кеңістіктегі Қазақ хандығының әлем өркениетіне қосқан үлесі негізінде оқытуды;

- қазақ елі тарихын бүкіл адамзат тарихындағы маңызды тарихи оқиғалар аясында салыстыра оқытуды;

- ұлттық кодты, тарихи және мәдени ескерткіштерді қалпына келтіру мен сақтау, ұлттық мұра мен салт-дәстүрлерге құрметпен қарауға тәрбиелеуді;

- білім алушылардың бойында тұлғалық құзыреттер қалыптастыруда тарихи тұлғалар қызметінің маңызы, қазақ би-шешендерінің, жырауларының құнды рухани мұралары туралы білім беруді;

- адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беруді;

- әлемнің басқа халықтарының тарихымен және әлемдік мәдениеттің көрінекті үлгілерімен таныстыра отырып, оқушылар бойында басқа халықтардың тарихын, мәдениеті мен дәстүрлерін құрметтеу сезімін қалыптастыруды;

- шетелдер тарихындағы демократия мен парламентарлық жүйенің қалыптасу процесімен таныстыра отырып, оқушылардың бойында демократиялық қоғам құндылықтарын құрметтеу дағдысын қалыптастыруды;

- дүниежүзінің жеке аймақтары мен елдеріндегі өткен оқиғалардың хронологиялық бірізділігін, тарихи процестің логикасын түсіну қабілетін дамытуды;

- білім алушылардың санасында тарихты зерделеудің көпөлшемділігі және тарихи процестің дамуының альтернативті жолдары бар екендігі туралы

түсінік қалыптастыруды;

- әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беруді;

- қазақ еліндегі және шетелдердегі негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерін және тарихи тұлғалардың қызметін жалпыадамзаттық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамытуды;

- білім алушылардың тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру және дамытуды (зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау әр түрлі деректерден алынған ақпараттарды талдау, бағалау, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану);

- қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени ортада бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білуді;

- оқушылардың тарихи білімді шығармашылықпен қолдану, тарихи деректермен жұмыс істеу, дәлелді пайымдау, тарихи оқиғалар мен құбылыстарды салыстырмалы талдау негізінде өзіндік пікір білдіру дағдыларын дамытуды;

- қазіргі заман саяси, әлеуметтік-экономикалық, рухани және мәдени процестерді айғақтауда тарихи білімді қолдану дағдыларын қалыптастыруды;

- тарихи талдау әдістерін қолдана отырып шығармашылық, танымдық, зерттеушілік, жобалық жұмыстарды орындаушылық дағдыларын дамытуды;

- құқықтық сауаттылыққа, адамның құқықтары мен бостандықтарын, қоғамдық өмірдің демократиялық принциптерін құрметтеу қасиеттерін тәрбиелеуді;

- іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі аясында адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, құқықтық мемлекет, заңды жауапкершілік туралы базалық білім беруді;

- құқықпен реттелетін әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық білімін қолдану дағдысын қалыптастыруды;

- қарым-қатынас мәдениетін меңгеру: өзгелерді тыңдай білу және өз пікірін білдіру, өз ұстанымын дәйекті дәлелдей алу дағдыларын дамытуды;

- білім алушылардың азаматтық жауапкершілігін, шешім қабылдай білуін, қоғам дамуының проблемаларына сыни көзқарасын білдіру, бейіндік оқуға бағдарлану қабілетін дамытуды;

- Отаны мен халқы алдындағы жауапкершілігін сезінетін жас ұрпақтың азаматтық ұстанымын қалыптастыруды;

- Қазақстан мен әлемнің басқа аймақтарындағы тарихи дамудың жалпы сипаты мен ерекшеліктерін анықтау мақсатында салыстырмалы тарихи сипаттамалар жасауды

- адамзаттың ежелгі дәуірден біздің уақытқа дейінгі дамуының тарихи жолын, оның әлеуметтік, рухани және адамгершілік тәжірибесін, Қазақстан тарихының әлемдік-тарихи үдерістегі маңызын ашатын жүйелі білімді меңгеру;

- қазақстандық патриотизм сезімін жүйелі қалыптастыру, өз Отанының рухани байлығы мен әлемдік мәдениетке құрметпен қарау;

- қазіргі заманның ағымдағы оқиғаларын бағалауда тарихи білімді талдау

және шығармашылық қолдану дағдыларын қалыптастыру;

- өзара байланыстағы философиялық, этикалық, эстетикалық, құқықтық білім негіздерімен қамтамасыз ету;

- қазіргі әлемде адамның қоғамдық-құқықтық қатынастарының тұтас көрінісін, құқықтық сауаттылықты және өмірде құқықтық білімді пайдалана білуді қалыптастыру;- қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар саласындағы ғылыми зерттеулердің бастапқы дағдыларының қалыптасуын;

- тарих, халықаралық қатынастар, мәдениеттану, саясаттану, әлеуметтану, философия, Құқықтану, педагогика, Әлеуметтік жұмыс бағыттары бойынша оқушылардың кәсіби бағдарлануын (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлығын (9-10-сыныптар) қамтамасыз етуі тиіс.

«Жаратылыстану» білім беру саласының мазмұнына қойылатын талаптар

«Жаратылыстану және технология» білім беру саласының мазмұны «Өлкетану тану», «Физика», «Химия», «Биология», «География», оқу пәндерінде іске асырылады.

«Жаратылыстану-Технология» білім беру саласының мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиісті:

- әлемнің қазіргі заманғы физикалық бейнесінің негізінде жатқан негіз қалаушы физикалық ұғымдарды, заңдарды, теориялар мен қағидаттарды; табиғатты ғылыми танудың әдістерін тану;

- табиғи құбылыстар мен процестердің, заңдар мен заңдылықтардың мәнін түсіну, сондай-ақ алынған нәтижелерді түсіндіру үшін объектілерді ұсыну;

- қоршаған әлемде, өмірлік тәжірибеде, тұрмыста болып жатқан қарапайым физикалық процестерді (Заттың агрегаттық күйлерінің, атмосфералық құбылыстардың, электромагниттік әсерлесулердің, механикалық құбылыстардың өзгерістері) дәлелді түсіндіру үшін алынған физикалық білімдерді қолдана білуге дағдыландыру;

- адам игілігі үшін жасалатын табиғи құбылыстар мен процестердегі, әртүрлі жасанды объектілердегі физикалық заңдардың барысын талдау біліктері мен дағдыларын дамыту;

- жаратылыстану ғылымдарының негіздері мен жалпы заңдылықтарын, табиғаттың даму заңдылықтарын, «адам-қоғам-табиғат» жүйесіндегі үйлесімділік қағидаларын, оларды адам игілігіне қолдану әдістері мен құралдарын білуді;

- білім алушының заманауи жаратылыстану дүниетанымын қалыптастыру және дамыту;

- ғылыми танымдық терминологияны меңгеру, ғылыми ұғымдарды пайдалана білу, бірыңғай ғылыми заңдылықтар мен принциптерді жалпылау және іріктеу;

- табиғатты, экономиканы және қоғамды кешенді зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті мәселелерін түсіну (*шешуімен бірге*);

- ғылыми, кеңістіктік ойлауды дамыту және зерттеу, графика және жобалау дағдыларын қалыптастыру;
- ұлттық құндылықтарға негізделген экологиялық мәдениет қалыптастыру, тіршілік қауіпсіздігін сақтауға, қоршаған ортаға жауапкершілікпен, құрметпен қарауға тәрбиелеу;
- адамгершілікке, отансүйгіштікке, туған жер табиғатына қамқорлық жасауға, табиғи байлықты сақтауға баулу;
- жаратылыстану ғылыми бағыттары бойынша өздігінен білім алу және кәсіби бағдар беру;
- білімді кіріктіру және қолданбалы сипатын арттыру арқылы білім алушылардың бастапқы өндірістік, тәжірибелік, инженерлік және SMART-технология дағдыларын қалыптастыру.
- өлшеу жүргізу және аспаптар мен құралдарды пайдалану жөніндегі нұсқаулықтарға сәйкес механикалық, жарық, жылу, электр және магниттік құбылыстарды зерделеу бойынша тәжірибелік-эксперименттік жұмыс жүргізу;
- оқу міндеттерін, тұрмыстық және зертханалық практиканың міндеттерін шешу үшін физика бойынша білімді басқа жаратылыстану-ғылыми білімдермен синтездеу білігін дағдыландыру;
- өз іс-әрекеттерін оларды ұйымдастырудың физикалық заңдары негізінде ғылыми негізделген дәлелдеу алгоритмдерімен қамтамасыз ету;
- табиғи және техногендік апаттардың қауіптілік дәрежесін бағалау қабілетін, энергетикалық ресурстардың адам тыныс-тіршілігі үшін маңыздылығын, адам қызметінің физикалық процестерге, табиғи объектілерге, қоршаған ортаның экологиялық жай-күйіне әсерін дамыту болып табылады;
- қоршаған ортаға жауапкершілікпен және ұқыпты қарауға тәрбиелеу;
- табиғат пен қоғамды кешенді зерделеу негізінде география ғылымы, жер шарындағы географиялық заңдылықтар, әлемнің саяси картасы, әлемдік шаруашылық, әлем халқы және адамзаттың жаһандық проблемалары туралы жан-жақты білімді қалыптастыру;
- табиғи, әлеуметтік-экономикалық, геоэкологиялық процестер мен құбылыстарды талдау процесінде жаңа географиялық, саяси, экологиялық ойлауды қалыптастыру;
- алынған географиялық білімді басқа ғылымдармен байланыс негізінде жүйелендіру және ауқымды түрде қарастыру білігін қалыптастыру, Қазақстанның әлемдік қоғамдастықтағы орнын ұғыну;
- географиялық-экологиялық мәдениетті, қоршаған ортаға эмоционалды-құндылықты қатынасты тәрбиелеу;
- химия мазмұнын басқа ғылымдармен интеграциялау негізінде заттар, тірі организмдер және қоршаған орта әлемінің бірлігі мен өзара байланысы туралы дүниетанымды қалыптастыру;
- қоғамның материалдық, зияткерлік және мәдени салаларын өзгертудегі химия мен химиялық технологияның рөлі туралы тұтас түсінікті қалыптастыру;
- химия бойынша білімнің ғылым мен техниканың заманауи жаңалықтарымен өзара байланысын көрсету;

- оқытудың мазмұнында Қазақстанның химия өнеркәсібін дамытудың сұрау салуын және тәжірибесін ашу;
- оқушылардың биологиялық сауаттылығын қалыптастыру;
- биология мазмұнын басқа ғылымдармен интеграциялау негізінде заттар, тірі организмдер және қоршаған орта әлемінің бірлігі мен өзара байланысы туралы дүниетанымды қалыптастыру;
- биология мен биотехнологияның рөлі туралы тұтас түсінікті қалыптастыру;
- биология бойынша білімнің ғылым мен техниканың заманауи жаңалықтарымен өзара байланысын жүзеге асыру;
- Биологияны оқыту мазмұнында Қазақстан өнеркәсібінің сұранысын ашу;
- ЖОО-мен, ҒЗИ-мен және өндірістермен өзара байланыста жобаларды, зерттеу жұмыстарын құруда оқушылардың химиялық және биологиялық білімін (жаратылыстану-ғылыми пәндермен интеграцияланған) және зерттеу мәдениетін қалыптастыру;
- оқушыларды жаратылыстану-ғылыми бағыттар бойынша кәсіптік бағдарлау (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлау (9-10-сыныптар); географиялық кәсіптер әлемінде және еңбек нарығын ескере отырып, кәсіптік білім берудің тиісті жүйесінде бағдарлай білуді дамыту.

28. «Өнер» білім саласының мазмұны «Бейнелеу өнері» мен «Саз өнері» оқу пәндері аясында іске асырылады.

31. «Өнер» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптар:

- көркем өнер туындылары арқылы оқушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, көркемдік-эстетикалық, сезімталдық, талғам, байқампаздық, мейірімділік, әдептілік қасиеттерін тәрбиелеуді;
- қазақтың ұлттық, кәсіби музыка, бейнелеу өнері, этностардың мәдениеті туралы түсініктерін қалыптастыруды;
- өнер (музыка, бейнелеу, қолданбалы-сәндік, сәулет, дизайн) түрлері туралы бастапқы білім беруді;
- өнер түрлеріне қызығушылығын дамытуды, өнер арқылы ұлттық әдет-ғұрып пен салт-дәстүрлерді құрметтеу сезімін қалыптастыруды;
- оқушының көркемдік-бейнелеу іскерліктерін, музыкалық қабілеттерін, шығармашылық әлеуеті мен қиялын дамытуды;
- өнер туындылары жайында ақпарат іздестіру, қабылдау, түсіну, талдау, өздігінен пайдалану дағдыларын қалыптастыруды;
- өз шығармашылық іс-әрекеттері арқылы ойын бейнелеп және дәлелдеп бере алу дағдыларын қалыптастыруды;
- эстетикалық талғамын, сезімталдығын дамытуды
- туған өлкенің өнер жауһарлары мен мәдениет ескерткіштеріне ұқыпты қарауға тәрбиелеу;
- табиғат сұлулығын, қоршаған әлемнің эстетикасын көре және қабылдай білу және көркемдік-шығармашылық процестің жалпы заңдылықтарын анықтау;
- дәстүрлі және индустриалды қоғамның құбылысы ретінде өнер туралы

тұтас көзқарасты қалыптастыру;

- алғашқы, ежелгі және халықтық сәндік-қолданбалы өнерді қамтитын дәстүрлі өнер туралы тұтас түсінік;

- оқушыларды кәсіптік бағдарлау мақсатында мәдени тұтастық мәнмәтінінде қазақ өнерімен таныстыру;

- көркем-эстетикалық талғамға, этноөнерді, Қазақстан халықтарының және әлемнің басқа да елдерінің этномәдени дәстүрлерін қабылдау және құрметтеу мәдениетіне тәрбиелеу;

- Еңбек нарығының қажеттілігін ескере отырып, өндіріс пен қоғам, еңбек пен тұрмыс мәдениеті, қазіргі заманғы өндірістік процестерді автоматтандыру, компьютерлендіру және экологияландыру арасындағы саналы өзара байланысты қалыптастыру;

- дизайн-жоба әдісін қолдана отырып, оқу-практикалық қызметті ұйымдастыру арқылы оқушылардың бойында кәсіпкерлік тапқырлықты және бұйымды дайындау процесіне шығармашылық көзқарасты қалыптастыру;

- ғылыми-зерттеу жұмысының дағдыларын дарыту, белгілі бір бұйымды жасаудың және пайдаланудың әлеуметтік, экономикалық немесе экологиялық нәтижелерін (салдарларын) егжей-тегжейлі зерделеу;

- дизайн (интерьер, киім), компьютерлік дизайн, кітап графикасы (Графикалық дизайн), өнертану, сәулет, мүсін, жеңіл өнеркәсіп (тігін өндірісі, Тоқу), агротехника бағыттары бойынша оқушылардың кәсіби бағдарын (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлығын (9-10-сыныптар) қамтамасыз етуі тиіс.

20. "Технология" білім беру саласына келесі пәндер кіреді: "Технология", "Мамандықтар әлеміне кіріспе", "Графика және дизайн".

21. "Технология" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

- оқушыларды жеке немесе қоғамдық маңызы бар бұйымдарды жасау бойынша практикалық қызметтің алуан түрлеріне қосу негізінде технологиялық Білім, Технологиялық Мәдениет туралы түсінік алу;

- Қазақстан халқының халықтық қолөнері мен кәсіпшілігінің даму тарихымен, Қазақ ұлттық сәндік-қолданбалы өнерінің түрлерімен таныстыру мақсатында этномәдени компонентті қолдану;

- танымдық, технологиялық және зерттеу-жобалау қызметі процесінде көрнекі ақпаратты тіркеудің, түрлендірудің, өңдеудің әмбебап құралы ретінде графикалық бейнелеу тәсілдерін меңгеру;

- әлемнің қазіргі заманғы бейнесінің технологиялық аспектісі туралы түсініктерді қалыптастыру;

- технологиялық ойлауды, графикалық мәдениетті қалыптастыру және жобалау қызметін ұйымдастыру;

- технологиялық және техникалық қызмет саласындағы қолданбалы міндеттерді шешу тәжірибесін қалыптастыру;

- заттық әлем, құбылыстар мен процестер туралы ақпаратты визуалдауда және беруде бейнелердің рөлінің мәнін, оның өмірдегі, адам қызметінің әртүрлі салаларындағы (ғылымдағы, техника мен өнердегі) қоршаған шындықты тану,

онымен барабар өзара іс-қимыл жасау және оны түрлендіру үшін маңыздылығын түсіну;

- қоршаған болмыстың объектілерін, процестерін, құбылыстарын және басқа да заңдылықтарын визуализациялау үшін графикалық бейнелердің әртүрлі түрлерін (эскиздер, сызбалар, схемалар, белгілер және т. б.) құру тәсілдерін практикалық игеру;

- проекциялау әдістерін қолдану дағдыларын; графикалық бейнелердің негізгі түрлерін құру тәсілдерін меңгеру (тік бұрышты проекциялардағы сызбалар, эскиздер, техникалық суреттер, схемалар)

- бейнелердің масштабын, түрін, құрамын өзгерту тәсілдерін практикалық игеру; репродуктивті және шығармашылық жобалау қызметі процесінде күрделі емес бөлшектердің ксонометриялық проекциялары мен техникалық суреттерін орындау білігі;

- геометриялық денелерді қалыптастыру тәсілдерін білу; жобалау-графикалық қызметте графикалық жұмыстарды орындау үшін заттардың геометриялық пішінін талдай білу (бетінің кескінінің сипаты және оның өлшемдері);

- сәулет-құрылыс сызбалары және олардың мақсаты туралы түсінік; күрделі емес құрылыс сызбаларын оқи білу; есік және терезе ойықтарының, санитарлық-техникалық жабдықтардың шартты бейнелерін білу;

- объектілерді олардың бейнелері бойынша кеңістікте түрлендірудің негізгі тәсілдерін меңгерумен байланысты объектілерді олардың бейнелері бойынша психикалық түрлендірудің жалпы зияткерлік қабілетін дамыту (заттың кеңістіктік жағдайының өзгеруі, оның бөліктерінің өзара орналасуы, пішінді өзгерту және пр өлшемдерінің өзгеруі

- оқу графикалық міндеттерін, сондай-ақ жобалау-конструкторлық қызмет элементтері бар міндеттерді шешудің эвристикалық тәсілдерін қалыптастыру арқылы шығармашылық жобалау қызметінің тәжірибесін игеру;

- жасампаздық қызметке оң көзқарас қалыптастыру;

- адамның өндірістік қызметінің салалары мен мамандықтары туралы алынған ақпарат негізінде оқыту бейінін таңдау және болашақ мамандыққа бағдарлану процесін психологиялық-педагогикалық қолдауға міндетті;

- кәсіптік бағдарлау (7-8-сыныптар) және бейіналды даярлық (9-10-сыныптар), әртүрлі кәсіптердің ерекшеліктерімен танысу, Кәсіптік таңдау проблемаларын шешудегі бағдарлау; кәсіп иесіне және адамның жеке ерекшеліктеріне қойылатын негізгі талаптарды білу; мамандықтардағы еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, кәсіптік және өмірлік перспективаларды дербес және саналы жоспарлау және түзету білігі; әлеуетті жұмыс берушіге жеке қасиеттер мен мүмкіндіктерді ұсына білу

-Қазақстан экономикасын дамытатын мамандықтарды және технологияларды игеруге қажетті біліктіліктермен таныстыруды;

- түрлі материалдарды өңдеудің технологиясы негіздерін игеруді;

- цифрлық, компьютерлік технологияны пайдалана отырып, дизайн, модельдеу, құрастыру, өңдеу, түрлендіру, өндіріп шығару технологияларын меңгеру;

- бизнес-идеяларды тудыру және оларды кәсіпкерлік әрекет деңгейіне дейін дамытуға дағдыландыруын;
- білім алушылардың қаржылық сауаттылық негіздерін меңгеруін
- бастапқы кәсіпкерлік бағдарлану және сол кәсіпке сәйкес дағдыларды игеруін;
- еңбек және кәсіби қарым-қатынастар мәдениетін үйренуге бейімдеуді, еңбек қауіпсіздігін сақтау дағдысын қалыптастыруды;
- отбасында, мектепте, мектептен тыс ортада қоғамдық пайдалы еңбекпен шұғылдану дағдысын қалыптастыруды **қамтамасыз етуі тиіс.**

32. «Дене мәдениеті және саламаттылық» білім беру саласының мазмұны «Дене шынықтыру» оқу пәні аясында іске асырылады.

23. "Дене шынықтыру" білім беру саласы пәнінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

- адамгершілік, еңбек және эстетикалық тәрбие міндеттеріне сәйкес жеке тұлғаның денсаулығын, үйлесімді дамуын нығайту және сақтау;
- өмірлік маңызды қозғалыс дағдыларын қалыптастыруға, қозғалыс-танымдық белсенділікті арттыруға ықпал ететін дене жаттығуларының негізгі түрлерімен одан әрі танысу; - оқушылардың қозғалыс мәдениетін қалыптастыруға және денсаулықты нығайтуға бағытталған қозғалыс әрекеттері мен дене жаттығуларының негізгі түрлерін меңгеру;
- дене тәрбиесі және салауатты өмір салты саласында білім мен дағдыларды қалыптастыру;
- спорт, би, гимнастика және ұлттық спорт түрлерін меңгеру, денсаулықты нығайту үшін қолдана білу;
- дене шынықтырудың жылдамдық, икемділік, ептілік, төзімділік, қуат, адалдық, әділдік сияқты қасиеттерін жетілдіру;
- акробатикалық, гимнастикалық, жеңіл атлетикалық, спорттық би және басқа да бағыттағы дене жаттығуларын игеру;
- денсаулықты нығайту, ағзаның функционалдық мүмкіндіктерін арттыру, мүсінді, мүсінді жетілдіру және дамыту;
- жеке гигиена ережелерін, физикалық және психикалық денсаулықты және салауатты өмір салтын нығайту ережелерін сақтау; -
- оқу, ойын және жарыс қызметі жағдайында құрдастарымен қарым-қатынас мәдениетін тәрбиелеу;
- бұқаралық спорт түрлерінің мазмұндық негізін құрайтын жаттығулар техникасын жетілдіру есебінен дене қасиеттерін тәрбиелеу;
- спорттың әртүрлі түрлерінде олимпиадалық резервті дамыту және қалыптастыру үшін жағдай жасау;
- спорт, педагогика (оның ішінде қосымша білім беру саласы), туризм бағыттары бойынша оқушыларды кәсіптік бағдарлау (7-8 сыныптар) және бейіналды даярлау (9-10 сыныптар).

24. Негізгі орта білім берудің мақсаты мен мазмұнына қойылатын талаптар Білім беру салаларының пәндері бойынша жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын әзірлеу кезінде негізгі бағдарлар болып табылады.

25. Жалпы білім беретін оқу бағдарламалары білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, түйінді және пәндік құзыреттерге қол жеткізуге бағдарлануы тиіс.

26. Негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары білім алушылардың қоғамдық-гуманитарлық, жаратылыстану-математикалық білімдерін меңгеруіне және өз бетінше алуына және оларды оқу-танымдық және практикалық қызметте қолдануға, адамгершілік және эстетикалық мәдениетті, азаматтық жауапкершілікті, патриотизмді, толеранттылықты, өзін-өзі жетілдіруге табиғи уәждемені дамытуға, салауатты өмір салтын жүргізуге бағытталуы тиіс. кәсіптік бағдарлау және бейіналды даярлық.

27. Бағдарламаларда пәнаралық байланыстарды іске асыру жолымен тұлғаның жан-жақты дамуы үшін жағдайлар көрсетіледі.

28. Жалпы білім беретін оқу бағдарламасы үш бөлімнен тұрады: бірінші бөлім Оқу пәнінің мазмұнын игерудің мақсаттарын, міндеттерін, күтілетін нәтижелерін, оқу бағдарламасын меңгеру нәтижелерін бағалау жүйесін айқындайды; екінші бөлім метапәндік және пәндік нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған оқу пәнінің мазмұнын көрсетеді; үшінші бөлім нақты пән бойынша оқу процесін ұйымдастыру шарттарын сипаттайды

29. Негізгі орта білім беру деңгейінде үлгілік оқу жоспарының вариативтік компонентінің инварианттық компонентінен және оқу курстарынан бейіналды даярлықтың арнайы пәнінің мазмұны арқылы білім алушылардың жеке білім беру траекториясын мақсатты педагогикалық қолдау жүзеге асырылуы тиіс.

30. Жалпы білім беретін оқу бағдарламаларында білім берудің базалық мазмұны, сондай – ақ кәсіптік бағдарлау және бейіналды даярлық мақсатында 9-10-сыныптардағы пәндер бойынша тереңдетілген және кеңейтілген білім беру мазмұны көрсетілуге тиіс.

31. Білім алушылардың пәндерді тереңдетіп оқу қажеттіліктерін қанағаттандыру, жаратылыстану-ғылыми цикл пәндерін көптілді оқытуды іске асыру және таңдау бойынша пәндерді зерделеу мақсатында бейіналды даярлық шеңберінде ілгері деңгейдегі білім беретін оқу бағдарламалары әзірленеді.

32. Білім беретін оқу бағдарламаларында тіршілік қауіпсіздігі, апат қаупін азайту негіздері бойынша материалдар көзделуге тиіс, олар оны енгізу үшін ең жоғары жағдайлардың болуын ескере отырып, ілеспе теориялық немесе практикалық компонент түрінде барлық оқу пәндерінің мазмұнына интеграциялануға тиіс.

3-ТАРАУ. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ ЖҮКТЕМЕСІНІҢ ЕҢ ЖОҒАРЫ КӨЛЕМІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

- 1) 6-10 сыныптардағы оқу жылының ұзақтығы 34 оқу аптасын құрайды.
- 2) Сыныптағы және сыныптан тыс (факультативтік, жеке және үйірме сабақтары) оқу жұмысының барлық түрлерін қоса алғанда, білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі: 6 – сыныпта – 33 сағаттан, 7 – сыныпта – 33 сағаттан, 8 – сыныпта-34 сағаттан, 9-сыныпта-36 сағаттан, 10-сыныпта-38 сағаттан аспауға тиіс. 4. Оқу аптасының ұзақтығына қарамастан,

негізгі орта білім беру деңгейіндегі білім алушылардың міндетті (Инвариантты) оқу жүктемесі алты сабақтан аспайды.

3) Оқу жылындағы каникул уақытының ұзақтығы 6-10 сыныптарда кемінде 30 күнді құрайды. Демалыс оқу жылында 3 рет – күзде, қыста және көктемде беріледі. Каникулдың нақты мерзімдерін Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілейді.

4) Жалпы білім беру ұйымында сабақтың ұзақтығы 45 минуттан аспауы тиіс.

5) Оқу жоспарларында пәнді оқуға бөлінетін оқу уақыты тиісті оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын әзірлеу кезінде ескеріледі.

6) Инвариантты және вариативті компоненттер пәндері бойынша білім алушылардың оқу жүктемесінің жалпы көлемі оқу жоспарымен белгіленеді.

7) Бейіналды оқытуды ескере отырып, пәндер бойынша білім алушылардың міндетті оқу жүктемесінің көлемі оқу жоспарымен белгіленеді.

4-ТАРАУ. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДЫҚ ДЕҢГЕЙІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

51. Оқу бағдарламаларында сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер осы стандарттағы білім салалары аясында айқындалған негізгі орта білім беру деңгейінен күтілетін нәтижелерге бағдарланады.

47. Білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау *«Білу – Түсіну – Білімді үлгі бойынша қолдану – Білімді жаңа жағдайда қолдану – Білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі

48. Білім алушылардың дайындық деңгейі метапәндік құзыреттіліктер мен пәндік нәтижелер бойынша анықталады.

49. Негізгі орта білім беру мазмұны төмендегідей **метапәндік құзыреттіліктерді** қалыптастыруға бағдарланған:

1) метапәндік нәтижелер – тұлғаның даму деңгейі негізгі құзыреттіліктерде көрініс табатын және білім алушылардың өмірлік мәселелерді дербес және табысты шешуге мүмкіндік беретін, жеке тұлғаның өзін-өзі анықтау, әлеуметтендіру және шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыру қабілеттерін қалыптастыруды қамтамасыз ететін әмбебап білімнің, тәжірибе мен қабілеттердің, құндылық бағдарларының тұтас жүйесін меңгеруінде көрініс табатын білім алушы; білім берудің Мета-пәндік нәтижелері мыналарды қамтиды түйінді құзыреттер: білім алушыларда ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, лингвистикалық-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық метапәндік құзыреттер келесі мазмұнды қалыптастыру:

1) ғылыми-танымдық құзыретке когнитивтік қабілеттер, шығармашылыққа, өз бетінше білім алуға және зерттеу қызметіне қабілеттер кіреді;

2) мәдени-әлеуметтік құзыретке қоршаған әлемге құндылық қатынасы, патриотизм, рухани-адамгершілік, ұлттық құндылықтарға, заңға, қоғамдағы

жалпы қабылданған нормалар мен мінез-құлық қағидаларына құрмет, оларды практикада іске асыру қабілеті кіреді;

3) лингвистикалық-коммуникативтік құзыреттілік қазақ, орыс және ағылшын (шетел) тілдеріндегі коммуникация мәдениетін, өзара қарым-қатынас этикасын, ауызша, жазбаша өнімді коммуникация қабілетін қамтиды және орта білім деңгейлері бойынша айқындалатын нәтижелерде көрініс табады;

4) ақпараттық-технологиялық құзырет цифрлық технологияларды, өнеркәсіп пен өндіріс саласындағы инновациялық технологияларды игеру мен пайдалану қабілетін, зерттеу, инженерлік-конструкторлық дағдыларды қамтиды.

Әртүрлі қызмет түрлеріндегі - оқу, шығармашылық, спорттық, әлеуметтік, коммуникативтік - метапәндік нәтижелер портфолиода көрсетіледі, оның негізінде орта білім деңгейі аяқталғаннан кейін білім алушының сипаттамасы жасалады. Білім алушының портфолиосы әлеуметтік сауалнама нәтижелерін, білім алушының даму процесін және оның қоғамдық қызметін, психологиялық зерттеуді, эссе жазуды, тестілеуді, әртүрлі оқу және әлеуметтік жобаларды орындау деңгейін, конкурстар мен жарыстардағы жетістіктерді есепке алу арқылы жасалады.

- 2) пәндік нәтижелер – оқу пәндері бойынша білім дайындығының және білім алушылардың білімін практикалық қызметте қолдану қабілетінің деңгейі. 12. Пәндік нәтижелер-бұл оқу пәні аясында қалыптасатын білім, дағды, дағды. 13. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау ішкі (ағымдағы, аралық, қорытынды бақылау) және сыртқы бағалау (аралық, қорытынды бақылау) болып бөлінеді.

- 14. Оқыту нәтижелерін сырттай бағалау мыналарды қамтиды: 1) білім беру сапасын аралық мемлекеттік бақылау – 5 және 10 – сыныптарды аяқтау бойынша бағалау; 2) Ұлттық бірыңғай тестілеу-12-сыныптан кейін білім берудің күтілетін нәтижелеріне қол жеткізуді бағалау.

- 15. Пәндер бойынша оқу жетістіктерін ағымдағы бақылау Көп деңгейлі бағалау жүйесі бойынша жүзеге асырылады.

- 16. Оқу жетістіктерін қорытынды және аралық бақылау типтік, вариативті, проблемалық және шығармашылық жағдайларды ескеретін бағалау жүйесімен жүзеге асырылады

52. «Филология» білім саласы пәндері бойынша білім беру деңгейіне қойылатын талаптар:

53. «Қазақ тілі» пәні

9. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;
- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;
- эссе жаза алуы;
- әр түрлі жанрдағы мәтіндерді стильдік ерекшелігіне сай жазуы;

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;
- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- тіл ережелерін білуі, қолдана алуы;
- грамматикалық кестелер арқылы жан-жақты алған білімдерін талдай алуы;
- диалог құру және оны жалғастыру шеберлігінің қалыптасуы;
- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі,
- өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;
- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

10. «Қазақ тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: *«білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

11. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

тірек сөздер арқылы тақырыпты болжау, негізгі ойды анықтау, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау, қыстырма, қаратпа, одағай сөздер арқылы өз ойын білдіру;

2) оқылым:

мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану, хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы, жанрлық ерекшеліктері, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер, оқылым стратегияларын қолдану, қажетті ақпаратты таба білу;

3) жазылым:

мәтін бөлімдеріне (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) жоспар құру, хат, хабарлама, жарнаманы жанрлық ерекшеліктеріне сәйкес жазу, сюжетті суреттер

негізінде әңгіме жазу, эссенің бөлімдерін меңгеру (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды), мекен мен оқиғаны сипаттайтын не суреттейтін эссе жазу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: қазақ тілінің дыбыстар жүйесі, үндестік заңы, емле заңдылықтары;

орфоэпиялық норма: ілгерінді, кейінді, тоғыспалы ықпал;

лексикалық норма: сөздердің тура және ауыспалы мағынасы, көп мағыналы сөздер, синоним, омоним, антоним;

грамматикалық норма: туынды сөздер, күрделі сөздер, зат есімнің мағыналық түрлері, сын есім, шырай категориясы, сан есім, мағыналық түрлері, төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзі;

пунктуациялық норма: төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

12. 6-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы*:

- тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжай;

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтай;

- тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсінеді, анықтай;

- лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тани;

- хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырата;

- берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құра біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;

- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдауда;

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, негізгі және қосымша ақпаратты анықтауда;

- мәтін мазмұнын түсінуде, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыруда;

- мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзетуде және редакциялауда;

- қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазуда;

- төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;

- тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені талдағанда;

- тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беруде, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіруде;

- ауызекі стильдегі мәтіндердің

мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыра;

- оқылым стратегияларын қолдану:

жалпы мазмұнын түсіну үшін, нақты ақпаратты табу үшін оқуда;

- жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда;

- сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білуде;

- жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында;

- зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы түрлендіріп;

- сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігін тану, сын есімді зат есім орнына білуде;

- сан есімнің мағыналық түрлерін ажыратып, сан есімді зат есім орнына қоюда;

- төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін біліп, төл сөзді төлеу сөзге айналдыруда

қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысуда, өз пікірін білдіруде;

- энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білуде;

- жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда;

- сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыруда;

- эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазуда;

- тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимдерді көркемдік ерекшеліктеріне сай;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- мәтіндерді салыстыруда;

- мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда қолданады.

13. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

көтерілген мәселені болжау, әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдау, мәтін мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты түсіну, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау, жалпы және нақты сұрақтар, мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыру, ресми сөздер мен тіркестерді, терминдерді орынды қолдану, диалогке қатысу.

2) оқылым:

мәтіннен негізгі және детальді ақпаратты анықтау, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеуді тілдік құралдар арқылы тану, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату, мәтін негізінде нақтылау сұрақтарын құрастыру, оқылым стратегияларын қолдану, комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу, сілтеме жасау.

3) жазылым:

әртүрлі жанрдағы мәтіндер жазу үшін жоспар құру, мінездеме, өмірбаян, құттықтауды жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай жазу, графиктік мәтін құрастыру, эссе жазу барысында абзацты жүйелі құрастыру, «келісу, келіспеу» эссесін жазу, жинақы мәтін жазу, мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау.

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жеке, бірге, бөлек, дефис арқылы жазылатын сөздер;

орфоэпиялық норма: сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін;

лексикалық норма: көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздер;

грамматикалық норма: есімдік, етістік, етіс түрлері, салт және сабақты етістік, үстеу, үстеудің мағыналық түрлері;

пунктуациялық норма: қазақ тіліндегі тыныс белгінің түрлері, даралаушы тыныс белгілері.

14. 7-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы*:

- мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжай;

- мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтайды;

- ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажыратады;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құрады;

- ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін ажыратады;

- қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсінеді, дұрыс қолданады;

- жоспар құруды біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
- тыңдалған мәтіннің мазмұнын;
- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, өмірбаян, жаңалық, интервью) көтерілген мәселені талдауда;

- детальді ақпаратты анықтауда;
- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

-- ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдағанда;

- ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде;

- коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде;

- мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- мәтіндерді салыстыруда;
- мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда;
- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, мінездеме, құттықтау, өмірбаян құрастырып жазуда;
- эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу

себептерін айқын көрсетуде;

- ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыруда;

- оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқуда;

- мәтіндегі адамдар арасындағы қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

15. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью,

пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;

3) жазылым:

тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

16. 8-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында *білім алушы*:

- мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай;

- ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата;

- мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыра

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдана, авторына сілтеме жасай;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құра;

- жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жаза біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді;
- мәтіндік және графикалық (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялауды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беруде;
- публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы;
- хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттарының, қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;
- сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалардан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдап;
- өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылауда;
- оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасауда, іріктеп оқуда, зерттеп оқуда;
- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазуда;
- мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеруде;
- синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялауда;
- етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында;
- еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсініп;
- шылау түрлерін ажыратып, орынды;
- одағай түрлерін ажыратып; орынды;
- оқшау сөздердің қызметін түсініп;
- сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдауда;
- идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбын, құрылымын, мақсатты аудиториясын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдай;
- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақала, нұсқаулық, әңгіме құрастырып жазуда;
- мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет

беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазуда;

- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз (дискуссивті эссе) көзқарасын жазуда;

- фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолданады.

17. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;

3) жазылым:

тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

18. 9-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы*:

- мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін

мәселені болжай;

- мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтай;

- перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыра;

- тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құра біледі.

Білім алушы:

- әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдауды;

-сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

-тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтап;

-тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыруда;

-тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдауда;

-оқылым стратегияларын қолдану:

комментарий жасауда, іріктеп оқуда, талдап оқуда;

-мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазуда;

-тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазуда;

-сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай;

- сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты тауып, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдауда;

- коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізуде;

-публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда;

-мақала, аннотация, презентация, құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдануда, авторына сілтеме жасауда;

-БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасауда,, редакциялауда;

-сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлерін, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажыратуда; тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану;

- сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелерді;

- жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазуда;

-эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп (аргументативті эссе) жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады.

20. 10-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 10-сыныптың соңында *білім алушы:*

- мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беруді, түпнұсқамен салыстыруды;

- тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра;

- мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыра;

- белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана;

- жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құра;

- құрмалас сөйлемнің жасалу жолдарын, түрлерін

біледі.

Білім алушы:

- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, Жолдау) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін;

- әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;

- мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беруде;

- қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдауда, орта көлемді монолог дайындауда;

- мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графикалық мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді

(тенденция) анықтап жазуда;

- жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея)

дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялауда;

-салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда;

- мақала, аннотация, презентация, тұжырымдамалар, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде көрсетіп, авторына сілтеме жасауда;

- мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыруда;

- мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазуда;

- стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс;

- құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырата

тын) ережеге сай қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын (аргументативті эссе) дәлелдеп жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады.

10. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- халық ауыз әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқу (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- ауыз әдебиеті мен жазба әдебиетінің байланысын, сабақтастығын, ерекшеліктерін танып білу;

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;

- әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- кейіпкерлер портреті мен образын ашу;

- бейнелі (образды) ойлауы мен ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;

- әдеби-теориялық білімдерді меңгеруі;

- көркем шығарманың ұлттық, көркемдік сипатын танып білуі;
- оқылған шығармалардан дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы;
- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;
- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;
- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;
- шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыруы;
- шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуы;
- шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;
- әдеби эссе жаза алуы;
- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- фольклордағы халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін білуі;
- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;
- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі, өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;
- сөз әдеби талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: *«білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

12. Әр тоқсанға тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

14. 6-сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы*:

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;

- шығармадағы эпизодтарды;

- әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеуді;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;

- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;

- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы);

- бағдарламаға сәйкес 4-5 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекетін;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін;

- балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен ізденіп оқуды;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;

- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;

- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;

- кейіпкерлерді өзара салыстыруда;

- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;

- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазуда;
- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

15Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;
- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауды;
- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;
- шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау);
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;
- жоспар құруды;
- бағдарламаға сәйкес 5-6 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін;
- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
- шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын;
- балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен ізденіп оқуды;
- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;

- кейіпкерлерді өзара салыстыруда;
- шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, ассонанс, аллитерация) анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;
- әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттауда;
- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда;
- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;
- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;
- шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

17. Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;
- көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашуды;
- көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін;
- шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді;
- шығармадағы көркемдегіш құралдарды (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ);
- бағдарламаға сәйкес 6-7 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 4-5 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
- әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін;
- шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын;
- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтауда;

- шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуда;

- кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беруде;

- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

- шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

19Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;

- әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтауды;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеуді;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдануды;

- шығармадағы көркемдегіш құралдарды (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис);

- бағдарламаға сәйкес 7-8 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 5-6 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды;

- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтауда;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашуда;

- шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

- шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда;

- шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазуда қолданады.

21. Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін;

- әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын;

- әдеби шығармадағы психологизмді;

- көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін;

- эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін;

- бағдарламаға сәйкес 8-9 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 6-7 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- әдеби шығармадағы психологизмді;

- көркем шығармадағы авторлық ұстанымды;

- көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдауда;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазуда;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беруде;

- шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдануда;

- оқылған шығармалардан дәйек келтіруді немесе өз пікірін дәйектей алуда;

- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

- шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда;
- әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазуда қолданады.

3. Цель обучения учебному предмету «Русский язык» — развитие творческой, активной языковой личности путем формирования коммуникативных навыков по всем видам речевой деятельности на основе усвоения знаний о языке, норм употребления средств разных уровней, их активизации в продуктивной речевой деятельности, обогащения словарного запаса.

5. Задачи обучения:

1. формирование знаний о русском языке, его функционировании в разных сферах и ситуациях общения, стилистических ресурсах, основных нормах литературного языка (орфоэпических, орфографических, лексических и грамматических), правилах речевого этикета;

2. обогащение словарного запаса, расширение арсенала используемых грамматических средств русского языка;

3. формирование умений оценивать и выбирать языковые средства с точки зрения нормативности, соответствия ситуации общения;

4. формирование читательской грамотности, обучение разным видам чтения текста в зависимости от коммуникативных задач;

5. развитие критического мышления: поиск, обработка, анализ, синтез, оценка, интерпретация информации;

6. развитие и совершенствование умений создавать устные и письменные монологические высказывания в разных речевых жанрах;

7. совершенствование умений успешно вести диалог в разных ситуациях общения, участвовать в дискуссии;

8. формирование и развитие функциональной грамотности использования навыков чтения, письма в условиях взаимодействия с обществом, адаптации и функционирования в нем;

9. формирование представлений о национально-культурной специфике русского языка, о культуре русского, казахского и других народов;

10. воспитание сознательного отношения к языку как средству общения, источнику знаний, духовно-нравственной ценности, средству успешной социализации.

6. Обучение русскому языку осуществляется через интеграцию с другими предметами. Лексико-грамматический материал по русскому языку изучается в контексте речевых тем, связанных с различными предметными областями.

7. Учебная программа по учебному предмету «Русский язык» рассчитана на пять лет обучения в основной средней школе.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Русский язык»

1. Объем учебной нагрузки по предмету «Русский язык» составляет: в 6 классе — 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;

- в 7 классе — 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- в 8 классе — 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- в 9 классе — 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;
- в 10 классе — 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

Требования к уровню подготовки обучающихся по предмету «Русский язык»

Требования к уровню подготовки обучающихся ориентируются на метапредметные учебно-информационные умения:

- умение извлекать информацию из различных источников;
- умение составлять план;
- умение отбирать материал по заданной теме;
- умение составлять письменные тезисы;
- умение подбирать цитаты;
- умение составлять таблицы, схемы, графики.

6 класс

Обучающийся знает:

- особенности употребления многозначных слов, слов с прямым и переносным значением, синонимов, антонимов, омонимов, заимствованных, эмоционально окрашенных слов, эпитетов, сравнений, гипербол;

- как правильно писать проверяемые и непроверяемые гласные и согласные, не-произносимые согласные, чередующиеся гласные в корне слова, ь для обозначения мягкости согласных, окончания существительных, прилагательных, собственные имена существительные, суффиксы -ек, -ик, -чик / -щик существительных; суффиксы -к-, -ск- прилагательных, существительные на -мя, личные окончания глаголов, -тся и -ться в глаголах, не с существительными, прилагательными, местоимениями, глаголами

Обучающийся понимает:

- тему и основную информацию сплошных и несплошных текстов.;

- какие знаки препинания ставятся в предложениях с однородными членами, обобщающим словом при однородных членах, обращением, с сравнительными оборотами, тире между подлежащим и сказуемым

Обучающийся применяет знания по образцу:

- исправляет орфографические ошибки с помощью словаря, редактировать предложения;

- употребляет формы рода, числа имен существительных и местоимения, согласовать имена существительные, прилагательные в роде, числе и падеже, в соответствии с нормой

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- пишет текст (повествование, описание, рассуждение), тексты разных стилей (сказка, рассказ, рекламный текст, объявление, поздравление, дневник,

личное письмо);

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческую работу (70–80 слов) от имени заданного героя, создает проект.;

- пишет эссе-описание, эссе-повествование, эссе-рассуждение

7 класс

Обучающийся знает:

- как формулировать основную мысль текста с опорой на композицию.;

- особенности употребления неологизмов, архаизмов, фразеологизмов, метафор, олицетворений, эпитетов, антитезы, перифразов, прямого порядка слов, инверсии, риторических фигур

- как писать правильно разделительные ь и ы, буквы и, ы после ц, буквы о, е после шипящих и ц, гласные и согласные в приставках, приставки на з, с, пре- и при-, сложные имена существительные, прилагательные, буквы н, нн в прилагательных, суф-фиксы -к-, -ск- прилагательных, краткие прилагательные, падежные окончания числительных, от-рицательные, неопределенные местоимения, буквы о, а, е, ь на конце наречий, буквы н и нн в наречиях, слитно, раздельно, через дефис наречия

Обучающийся понимает:

- основную, детальную и неизвестную информацию сплошных и несплошных текстов ...;

- знаки препинания надо ставить в предложениях с однородными членами, прямой, косвенной речью.

Обучающийся применяет знания по образцу:

- исправляет орфографические и пунктуационные ошибки с помощью словаря, редактирует текст.;

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- пишет тексты разных стилей (заметка, репортаж, интервью, кулинарный рецепт, рекламный текст, сказка, рассказ, личное письмо);

Обучающийся применяет знания творчески:

- писать творческую работу (90–110 слов), представляя себя в заданной ситуации, создавать проект .

8 класс

Обучающийся знает:

-особенности употребления национально-специфических слов, синонимов, антонимов, паронимов, неологизмов, метафор, олицетворений, сравнений, эпитетов, инверсии, аллегории, перифразов, анафоры, риторических фигур;

-пишет правильно гласные и согласные в корне слова, и, ы после приставок, приставки пре- и при-, н, нн в прилагательных, причастиях, не и ни

со словами разных частей речи, сложные слова, слитно, отдельно, через дефис слова, падежные окончания существительных, приставки, суффиксы, личные окончания глаголов, предлоги со словами, частицы

Обучающийся понимает:

- основную и детальную, известную и неизвестную информацию сплошных и несплошных текстов;

- какие знаки препинания ставятся в предложениях с обособленными определениями, обстоятельствами, сравнительными оборотами.

Обучающийся применяет знания по образцу:

- представляет информацию текста в виде таблиц, схем, диаграмм, иллюстраций, инфографики; преобразовывает в текст информацию, заключенную в схемах, таблицах, диаграммах, инфографике

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- пишет тексты разных стилей (публицистическая статья, заметка, интервью, инструкция, объяснительная записка, объявление, информационное письмо, письмо-просьба, письмо-приглашение, поздравление, дневник, запись в блоге);

-Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческую работу (110–130 слов), выбирая определенную роль, создает проект

9 класс

Обучающийся знает:

- особенности употребления эмоционально окрашенных, профессиональных, заимствованных слов, синонимов, антонимов, терминов, неологизмов, окказионализмов, фразеологизмов, метафор, инверсии, градации, перифразов, анафоры.;

-пишет правильно гласные и согласные в корне слова, ь в словах, буквы о, е после шипящих, не, ни со словами, сложные слова, падежные окончания, суффиксы существительных, суффиксы прилагательных, причастий, личные окончания, приставки глаголов, числительные, наречия, союзы, омонимичные самостоятельные и служебные части речи .

Обучающийся понимает:

- основную и детальную, открытую и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов, высказывать критическое отношение к их содержанию

- какие знаки препинания ставятся между подлежащим и сказуемым, в неполных предложениях, предложениях с обособленными определениями, обстоятельствами, приложениями, уточняющими членами, вводными конструкциями, однородными членами, обращением, прямой и косвенной речью, цитатой, сравнительными оборотами

Обучающийся применяет знания по образцу:

- представляет информацию текста в виде таблиц, схем, диаграмм, иллюстраций, инфографики; преобразовывает в текст информацию, заключенную в схемах, таблицах, диаграммах, инфографике

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- пишет текст-описание с элементами рассуждения, текст-повествование с элементами описания, тексты разных стилей (доклад, реферат, аннотация, характеристика, объявление, меню, заметка, интервью, репортаж, очерк, рассказ, комментарии в интернет-форуме, блоге, переписка в чате

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет контрастные по содержанию фрагменты текста, творческую работу (130–150 слов), создает проект

10 класс

Обучающийся знает:

-особенности употребления научной, общественно-политической лексики, стилистически окрашенных, национально-специфических слов, терминов, фразеологизмов, аббревиатур, синонимов, паронимов, иронии, риторических фигур.;

- как правильно писать гласные и согласные в корне слова, ь в словах, гласные после шипящих и ц, собственные имена существительные, не, ни со словами, слитно, раздельно, через дефис слова, падежные окончания существительных, суффиксы прилагательных, буквы н и nn в причастиях, прилагательных, неопределенные и отрицательные местоимения, личные окончания, приставки глаголов, наречия .

Обучающийся понимает:

- открытую и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов, соотносит ин-формацию текста с и-формацией из других источников, с личным опытом;

- какие знаки препинания ставятся в сложносочиненных, сложноподчиненных бессоюзных сложных предложениях, в предложениях с однородными, обособленными членами, вводными конструкциями.

Обучающийся применяет знания по образцу:

- представляет информацию в виде презентации с использованием таблиц, схем, инфографики, гиперссылок;

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- пишет тексты разных стилей (научно-популярная статья, публицистическая статья, заметка, интервью, объявление, отчет о поездке, рассказ, личное письмо, комментарии в интернет-форуме, запись в блоге;

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческую работу (150–170 слов), фрагмент, являющийся композиционной частью текста (начало, продолжение романа, рассказа), создает проект.

3. «Ағылшын тілі» пәнінің мақсаты –тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, шетел тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

«Ағылшын тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу

әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;

- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;

- шетел тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;

- шетел тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;

- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауға бағдар беру;

- шетел тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;

- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;

- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;

- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;

- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;

- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;

- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

8. «Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

9. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда «Ағылшын тілі» пәні бойынша білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

1) тыңдалым дағдысы:

- білім алушы түрлі жанрлардағы мәтіндерің негізгі мазмұнын (диалог, монолог, формалар, кестелер, сызбалар, диаграммалар арқылы берілген ақпараттың маңызды мағыналық, толық не ішінара іріктейді;

- мәтіндерде кездесетін терминдер мен лексикалық бірліктердің мағынасын түсінеді;

- әртүрлі мәтіндердің жанры мен стильдерін ажыратады;

- әртүрлі жанр мен стильдегі мәтінмен жұмыс жасауда сәйкестіктер мен ерекшеліктерді тауып, өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын контекстке қарай ажыратады;

2) айтылым дағдысы:

- білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізеді; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдар көмегімен, өз сөздерін дұрыс ресімдейді;

- қоршаған ортаға деген эмоционалды бағалаудағы көзқарасын білдіре алады;

- өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстырады; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдайды; қорытынды шығарылған және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынады;

3) оқылым дағдысы:

- оқыту стратегияларын қолдануды біледі;

- оқиғалар мен құбылыстардың әсері және себеп-салдарлық өзара байланысын орнатады;

- кітаптар және электронды ресурстарды пайдаланып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстырады;

- түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалайды;

4) жазылым дағдысы:

- білім алушылар ақпаратты редакциялайды және түзетеді;

- орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды;

- медиа-ақпарат негізіне сүйеніп түрлі мәтіндердегі мәселелерге өзінің көзқарасын білдіре алады, проблемалық сұрақтарды талдайды;

- әртүрлі тақырыпта эссе жазады (6-7 сыныптар үшін шекті көлемі – 170-200 сөз, 8-10 сыныптар үшін 250 – 350 сөз).

10. Пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- шетел тілінің өзіндік ерекшеліктерін айқындау;

- шетел мәдениетінің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- шетел тілін меңгеруде өзінің ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;

- теориялық – практикалық білімдерді меңгеруі;

- оқытылатын шетел тілінің ұлттық, тілдік ерекшеліктерін танып білуі;

- ақпаратқа байланысты өз пікірін дәйектей алуы;

- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;

- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;

- шеттілдік білім жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;

- шеттілдік мәтіндегі танымдық ақпаратты ана тілімен салғастыруы;

- берілген ақпарат желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан сипаттауы;

- мәтінді ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;

- эссе жаза алуы;

- ақпараттың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білуі;

- рухани-мәдени құндылықтарды дәйектей алуы;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін түсінуі;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, қоғам мүшелерімен коммуникацияға түсуі;

- *коммуникативтік құзыреттілік:*

- шет тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсініп, түрлі жағдаяттарда қолдана алуы;

- өз ойын ауызша және жазбаша түрде жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- шетел тілінде жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті ақпаратты іздеп табуы, өңдеп, қолдана білуі;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- ақпараттық технологиялық құралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «**Ағылшын тілі**» пәнінен білім берудегі дайындық деңгейін айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- шетел тілінде берілген мәтін не ақпараттың тақырыбын, идеясын, мазмұнын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;

- мәтінде көтерілген мәселелерді анықтауда;

- ұлттық құндылықтарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылып отырған шетел тілін ана тілімен салыстыруда;

- ана тілі мен оқытылып отырған шетел тілін өзара салыстыра отырып, тарихи және мәдени құндылығына баға беруде және шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- тіл жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;

- қоршаған ортада оқиғалар мен адамдар әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- тілдік ақпаратты өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

«Адам және қоғам» білім беру саласы бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

«Қазақ тарихы» оқу пәнінің мақсаты – ұлттық құндылықтар арқылы білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

4. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің міндеттері:

- қазақ елінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;

- қазақ елінің тарихи даму негізінде мәдениет пен мемлекеттілік дәстүр сабақтастығы, түркілер өркениеті тарихының дүниетанымдық, әлеуметтік, мәдени, саяси үлгілері туралы түсінік қалыптастыру;

- Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

- Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

- ұлттық кодты, тарихи және мәдени ескерткіштерді қалпына келтіру мен сақтау, ұлттық мұра мен салт-дәстүрлерге құрметпен қарауға тәрбиелеу;

- тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

- тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

- тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

- қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

- коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.

6. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 1)6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

- 2)7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

- 3)8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

- 4)9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

- 5)10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

«Қазақ тарихы» пәні бойынша 6-10 сынып білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

6-сыныптың соңында білім алушы:

- қазақ тарихының кезеңделуін;
- тас дәуіріндегі ежелгі адамдардың өміріндегі өзгерістерді; кәсіптерін;
- көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын;
- Ботай мәдениетінің ежелгі Қазақ тарихындағы маңызын
- ежелгі адамдар өміріндегі металды игерудің маңыздылығын;
- андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін;
- Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін;
- Арқайым қаласының мысалында қола дәуірінің ежелгі қоныстарының ерекшеліктерін;
- алғашқы адамдардың наным-сенімдерін, дүниетанымын;
- Шілікті және Бешатыр, Берел, Тасмола археологиялық мәдениеттерінің ерекшеліктерін;
- көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін;
- Қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдардың ерекшеліктерін;
- Есік обасынан табылған «Алтын адам» археологиялық олжасының ерекшеліктерін;
- Сақ патшайымы Томирисінің, сақ жауынгері Шырақтың тарихтағы рөлін;
- Сарматтардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасын;
- алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің (үйсіндер мен қаңлылар) құрылуын;
- алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің материалдық және рухани мәдениетітегі жетістіктерін;
- Ұлы Жібек жолының пайда болуын;
- тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін *біледі*.
- *Білім алушы:*
- - қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдар мен бірлестіктердің арасындағы сабақтастық байланысты;
- атқа міну мәдениеті пайда болуының мәнін;
- металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын;
- Сақтардың материалдық және рухани мәдениетінің ерекшеліктерін;
- ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін;
- өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын;
- өлкенің аңыз- ертегілерінің мән-мағынасын *түсінеді*
- *Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:*
- ежелгі адамдар өміріндегі өзгерістерді сипаттауда;
- археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтауда;
- туған өлкенің археологиялық ескерткіштерін сипаттауда;
- картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсетуде;

- ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсетуде қолданады.

- *Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:*

- археологиялық ескерткіштерді Қазақстан картасынан көрсетуде;

- тарихи мұраны жеткізудегі жәдігердің рөлін сипаттауда;

- Ә. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындауда;

- Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтауда қолданады;

- *Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:*

- алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсетуде;

- мұражай жәдігерлеріне вертуалды саяхат жасау арқылы қазақ жеріндегі материалдық және рухани мәдениеттегі жетістіктерін анықтауда;

- тарихи деректер негізінде сақтардың шаруашылығының ерекшеліктерін, еңбек құралдары мен қару түрлерін анықтауда қолданады.

7-сыныптың соңында білім алушы

- ортағасырлық Қазақ тарихының кезеңделуін;

- ерте орта ғасырлардағы мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз қағанаты, Қимақ қағанатының даму ерекшеліктерін;

- X ғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін, қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін;

- түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін;

- түркі әлемінің көрнекті мәдениет және ғылым қайраткерлерін;

- XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді;

- XIII - XV ғасырлардағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысындағы ортақ белгілерді;

- ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін;

- Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін;

- «қазақ» этнонимінің мағынасын;

- Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын;

- Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің тарихи маңызын;

- Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызын;

- қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін;

- қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін біледі.

- *Білім алушы:*

- ерте орта ғасырлардағы мемлекеттердің қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін;

- Атлах шайқасының тарихи маңызын;

- Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі

мен ерлігін;

- Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін;

- «Ұлық Ұлыс» ұғымын мәнін;

- түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін;

- ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын;

- ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін;

- түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын;

- көшпелілердің қолданбалы өнер және әскери өнер жетістіктерін;

- Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің тарихи маңызын;

- туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін;

- Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарихи-Рашиди» еңбегінің тарихи маңызын;

- ортағасырдағы Қазақстан жерін зерттеген саяхатшылардың еңбектерінің тарихи маңызын;

- қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін *түсінеді*.

- *Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:*

- түркі тілдес тайпалардың аумақтық орналасуын картада көрсетуде;

- - XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтауда;

- - өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттауда;

- - Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтауда *қолданады*.

- *Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:*

- тарихи деректерді қолдану арқылы қоғамның тұрмысы мен мәдениетінің ерекшеліктерін талдауда;

- «Ұлы Дала Елі» ұғымын тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда;

- Қазтуған, Доспамбет, Шалкиіз, Жиёмбет, Марғасқа, Ақтамберді шығармаларындағы ұлттық құндылықтарды сипаттауда *қолданады*

- *Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:*

- - тарихи деректер негізінде Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтауда;

- «Кодекс Куманикус» сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтауда *қолданады*.

- *8-сыныптың соңында білім алушы:*

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайын;

- Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және Отан қорғаушы батырларды;

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей

империясының саясатының мәнін;

- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатын;
- Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын;

- Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуін;

- XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерін;

- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді *біледі*.

Білім алушы:

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайындағы өзгерістерді;

- Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және батырлардың . Отан қорғаудағы маңыздылығын;

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясатының мәнін;

- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатының ерешеліктерін;

- Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын;

- Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілу себептерін;

- XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерінің ерекшеліктерін;

- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді;

- Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын;

- Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын;

- патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді;

- отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін;

- Жәңгір ханның билігі кезіндегі Бөкей ордасындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістерді;

- отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін;

- Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қазақ хандығындағы әскери бекіністердің салынуының мақсаттарын

талдауда;

- қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қортындысына сүйніп, олардың қызметін сипаттауда;

- - қазақ хандығындағы әскери бекіністердің салынуының мақсаттарын анықтауда ;

- - Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының тарихи деректеріне сүйне отырып, оның ішкі және сыртқы саясатының жетістіктерін баяндауда;

- - қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің деректерін пайдаланып, себеп-салдарын талдауда;

- - қолданбалы өнер материалдарын зерделеп жетістіктерін сипаттауда;

- -салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын сипаттауда;

- -халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда *қолданады*.

- *Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:*

- - Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беруде;

- - Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдауда;

- - Жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді талдауда;

- - Қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қызметін сипаттауда;

- - Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалауда;

- - қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалауда;

- - Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтауда *қолданады*;

- *Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:*

- - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда;

- салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтауда;

- дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтауда;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда *қолданады*.

- *9-сыныптың соңында білім алушы:*

- - XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді;

- - қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметін;

- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы қызметін;

- Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметін;

- Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30

жылдардағы экономикалық саясатын;

- Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатының салдарын;
- күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын;
- ХХ ғасырдың 20-30-жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын;
- ХХ ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді;
- қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсыновтың қазақ тіл білімінің негізін салып, дамытудағы қызметін;
- Көрнекті жазушылар Ж.Аймауытов, С.Торайғыров, М.Жұмабаев, Қ.Кемеңгерұлы, Б. Майлин, І. Жансүгіровтың шығарамаларының мақсатын;
- Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы қызметін
- Қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін;
- Б. Момышұлының Ұлы Отан Соғысы кезіндегі көрсеткен ерлігін;
- Ұлы Отан Соғысында батырлығымен танылған қазақтың батыр қыздарының ерлігін;
- соғыс жылдарындағы халық рухын көтерген өнер мен әдебиеттің белгілі тұлғаларының (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) қызметін біледі.

Білім алушы:

- ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестердің мәнін;
- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін;
- 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің салдары (қазақ, қырғыз халқының геноциді) мен тарихи маңызын;
- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы идеясын
- қазақ зиялыларының (М.Дулатов, А.Байтұрсынов, Ж.Досмұхамедов, Х.Досмұхамедов, М.Тынышбаев, М.Шоқай) қоғамдағы рөлі мен қызметінің ұлттық санаға тигізген әсерін;
- - ХХ ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын;
- 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін;
- -қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін;
- Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы ролін;
- қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін;
- соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын;
- -соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі

маңызын түсінеді.

- *Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:*

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестердің мәнін сипаттауда;

- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін көрсетуде;

- тарихи деректер негізінде «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы қызметін сипаттауда;

- Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметінің қажеттілігін баяндауда;

- деректер негізінде Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30 жылдардағы экономикалық саясатың себебін анықтауда;

- тарихи деректер негізінде қазақ зиялыларының Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатына қарсылығын анықтауда;

- - күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарының себебін талдауда;

- XX ғасырдың 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының кері әсерін көрсетуде

- XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістердің ерекшеліктерін айқындауда қолданады.

- *Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:*

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді салыстырмалы талдауда (жұмысшылар ереуілдері, Қарқаралы петициясы);

- 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беруде;

- - «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын салыстырмалы талдауда;

- тарихи деректер негізінде Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшық қызметіне баға беруде;

- тарихи картаны пайдаланып, азамат соғысының негізгі оқиғаларын сипаттауда;

- Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беруде;

- XX ғасырды 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдауда;

- тарихи картаны пайдаланып, Қазақ АКСР-нің шекараның өзгеруін анықтап, сипаттауда;

- соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) халық рухын көтерудегі маңызын бағалауда;

- ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беруде;

- тарихи деректер негізінде кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын талдап, анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық

саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерге талдағанда;

- күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдап, сипаттағанда;

- 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін сипаттағанда;

- тарихи құжаттар бойынша Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдауда;

- деректер негізінде Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдегенде қолданады.

- *10-сыныптың соңында білім алушы:*

- Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған саяси- әлеуметтік, экономикалық мәселелерді;

- XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын;

- Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін

- Кеңес үкіметі кезіндегі қоғам қайраткерлерінің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметін

- Карлаг жүйесінің жойылуына Кеңгір лагеріндегі көтерілістің әсерін анықтау

- өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасауды;

- әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдауды;

- 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығын;

- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын;

- Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын;

- өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын;

- Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын;

- Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалауды;

- ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды;

- Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н.Назарбаевтың ролін;

- қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын;

- Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуын тарихи құжаттар негізінде сипаттауды;

- Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын біледі.

- *Білім алушы:*

- кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін;

- қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын;

- «Байқоңыр» ғарыш айлағының әлемдік ғылымдағы ролін;

- қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы ролін ;

- Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттерін;
- Қазақ КСР-ң тілдер туралы Заңы қабылдануының маңыздылығын;
- Сегізінші «алтын» бесжылдық халықтың әл-ауқатын көтерудегі ықпалын;
- Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын;
- Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістер мен қаупін *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдауда;
- ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» мақаласының өзектілігін айқындауда;
- Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалауда;
- ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік «Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламаларының қажеттілігін сипаттауда;
- Елбасы Н.Назарбаевтың еңбектерін зерделеуде;
- «Мәңгілік Ел» Жалпыұлттық идеясы, «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласының маңыздылығын бағалауда қолданады.
- Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:
  - өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беруде;
  - дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдауда;
  - қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беруде;
  - қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасауда;
  - білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдауда;
- нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдауда;
- Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдауда;
- сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеуде;
- демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасауда;
- Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беруде;
- Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен байланыстарын талдауда;
- Қазақстанның өркендеуі бағдарларын айқындауда қолданады.

«**Әлем тарихы**» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

«**Әлем тарихы**» оқу пәнінің міндеттері:

- адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;

- тарихты зерделеудің көпөлшемділігі және тарихи процестің дамуының альтернативті жолдары туралы түсінік қалыптастыру;

- әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

- негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерінің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

- тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

- тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

- тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

- қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

- коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

. «**Әлем тарихы**» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

1) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

2) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

3) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.

«Әлем тарихы» пәні бойынша 6-10 сынып білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

6-сыныптың соңында білім алушылар:

- ежелгі дүние тарихының негізгі кезеңдерін;

- тарихтағы жыл санау жүйесін;

- түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын;

- адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын;

- ежелгі дүниедегі алғашқы мемлекеттер тарихының өзіндік ерекшеліктерін;
- алғашқы өркениет ошақтарының маңызын;
- Қосөзен, Египет, Үндістан, Қытай, Греция, Рим және Қазақ жеріндегі ежелгі мемлекеттердің қалыптасу, даму ерекшеліктерін;
- Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын;
- Ежелгі мемлекеттердің мәдениеттегі жетістіктерін;
- Орта Азия халықтарының грек-македон басқыншыларына қарсы күресін;
- ежелгі дүние тарихында болған аса маңызды оқиғаларды;
- мәдени-экономикалық дамудағы Ұлы Жібек жолының сауда жолы ретіндегі маңызын;
- Ежелгі Грекия мен Римде мемлекеттің пайда болып дамуының өзіндік ерекшеліктерін мәдени өмірін және антик мәдениеттің әлемдік мәдениетке қосқан үлесін;
- Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісінің себептерін;
- ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын;
- ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін;
- әр түрлі халықтар мен этностардың мифтерін, аңыздарын және шежірелерін;
- тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді біледі
- Білім алушылар:
  - ежелгі дәуірдегі уақыттық және кеңістіктік өлшемдердің мәнін;
  - ежелгі дүниенің табиғи-климаттық жағдайындағы ерекшеліктерді және оның адамдардың өмір сүруіне әсерін;
  - ежелгі дүние тарихы шеңберіндегі тарихи оқиғалардың негізгі себептерін;
  - ежелгі адамдардың еңбек құралдарын, баспанасын, киімдерін, сыртқы келбетіндегі ерекшеліктерін
  - басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсінеді.
- Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:
  - Үндістандағы «касталық жүйе» ұғымын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіруде;
  - «алғашқы қауымдық өнер» ұғымын ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттауда;
  - тарихи деректер негізінде Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттауда;
  - «империя» ұғымын ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіруде;
  - ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттауда қолданады.
- Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:
  - тарихи деректер негізінде ежелгі дүние өнерінің ерекшеліктерін сипаттауда;

- тарихи деректерге сәйкес Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін себептерін анықтауда

- кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруа шылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттауда;

- Месопотамия, Инд алқабы өркениеті. Ніл Хуанхэ ежелгі өркениеттеріннің шаруашылық жүйесін салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын дәлелдеуде;

- экономикалық ілгерілеуді анықтау үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыруда;

- археологиялық деректер негізінде ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттауда қолданады.

7-сыныптың соңында білім алушылар:

- орта ғасырдағы дүние жүзі тарихының негізгі кезеңдерін;

- Батыс Рим империясы ыдырауының салдарын;

- ортағасырлық қоғамның негізгі белгілері мен ерекшеліктерін, феодалдық қатынастардың мәнін;

- орта ғасырлардағы қоғамның әлеуметтік құрылымын;

- орта ғасырлардағы мемлекеттік құрылыс пен билік түрлерін;

- V-X ғасырлардағы орталықтанған мемлекеттердің құрылуының алғышарттары мен хронологиясын;

- VI-X ғасырлардағы арабтардың орта ғасырлық тарихын, ислам дүниесіндегі мәдениеттің ерекшеліктерін;

- XI-XV ғасырлардағы Еуропа мемлекеттері дамуындағы ерекшеліктерді;

- крест жорықтарының нәтижелерін;

- ортағасырлардағы Шығыс әлемінің тарихи көрінісін;

- Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын;

- XI-XV ғасырлардағы Орта және Орталық Азия мемлекеттерінің әлеуметтік дамуын;

- моңғол-татар шапқыншылығы қарсаңындағы феодалдық бытыраңқылықты;

- Еуропада орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуын;

- орыс жерлерін біріктірудің аяқталуы мен Алтын Орданың құлауын;

- орта ғасырдағы тарихи тұлғалар мен ғылымның, мәдениеттің көрнекті қайраткерлерін;

- орта ғасырдағы өркениет аймақтары және олардың маңызын;

- Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттауды біледі.

Білім алушылар:

- орта ғасырлардағы жер иеленудің, салықтың негізгі түрлерін;

- тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын;

- Ортағасырлық қалалардың сәулеті мен өнерінің бейнеленуін;
- қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін;
- ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін;
- «феод» және «феодализм», «отаршылдық саясат», «парламент», «Бас штаттар», «сейм», «кортес», «Боярлар Думасы», «гуманизм», «реформация», «протестантизм», «лютеранство», «кальвинизм», «контрреформация», «кезуиттер ордені ұғымдарын;
- адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін;
- жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтарды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- ортағасырлық түрлі деректерден тарихи ақпараттарды таба білуде;
- деректер негізінде Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттауда;
- Ортағасырлық ойшылдардың гуманистік идеяларын орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтауда;
- қайта өрлеу мәдениеті туындылары бойынша ортағасырлық өнерді сипаттауда;
- дереккөздеріне сүйене отырып, тарихи диктант жазуда;
- картадағы шартты белгілер бойынша крест жорықтарының себеп-салдарын анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда;
- тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда;
- Орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;
- орта ғасырдағы тарихи оқиғалар мен фактілерді талдауда;
- орта ғасырдағы тарихи үдерістің маңызды белгілерін анықтауда;
- орта ғасырдағы тарихи оқиғалардың себеп-салдарын анықтауда;
- Хлодигтік Франк мемлекеті және Ұлы Карлдың Франк империясы мысалында ерте феодализм мемлекеттің даму ерекшеліктерін сипаттауда;
- Ортағасырлық мемлекеттердің сыртқы саясатын көршілес мемлекеттермен қарым-қатынасы мысалында сипаттауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- талдамалық ақпарат беруде;
- тарихи зерттеу жұмыстарын жазуда;
- ортағасырлық кескін картамен тарихи оқиғаларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда;
- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде;
- орта ғасырдағы қалалық мәдениет пен қайта өрлеу дәуірінің визуалды дереккөздері жәдігерлерді, суреттер мен сәулет ескерткіштерін талдамалық-

зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;

- қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтарды игеруде ортағасырдағы мәдени құндылықтардың маңызын бағалауда қолданады.

8-сыныптың соңында білім алушылар:

- жаңа замандағы дүниежүзі тарихының хронологиялық шеңберін, негізгі кезеңдерін;

- Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін;

- қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын;

- Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді;

- отарлау саясатының мәнін, отаршылдыққа қарсы қозғалыстарды;

- Француз буржуазиялық революциясының себебі мен нәтижесін;

- әлемдік саясаттың өзгеруіне әсер еткен империалистік соғыстарды;

- қоғамдық дамуға әсер еткен Ағартушылық дәуір идеяларын;

- XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді;

- еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді;

- XVII-XIX ғасырлардағы дүниежүзі мәдениетінің негізгі жетістіктерін, мәдениеттің дамуына үлес қосқан көрнекті тұлғаларды;

- Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсерін;

- XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ой және әлеуметтік-экономикалық дамуды;

- XIX ғасыр–XX ғасырдың басындағы дүние жүзі елдерінің дамуында болған негізгі белгілер мен ерекшеліктерді;

- XIX ғ. дүние жүзі елдерінің даму үдерісін және негізгі ерекшеліктерді;

- халықаралық қатынастардың өзекті мәселелерді;

- XIX ғ. мәдениеттің дамуын, әлемдік ғылым мен көркем мәдениеттің маңызды жетістіктерін біледі.

Білім алушылар:

- экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін;

- трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін;

- қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде опалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын;

- еуропалық революциялардың солтүстік америкалық қоғамның дамуына ықпалын түсінеді

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өнер туындыларын пайдаланып тарихи оқиғаларды интерпретациялауда;

- деректер негізінде өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтауда;

- Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтауда;
- республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтауда;
- картаны пайдаланып ХІХ ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттауда;
  - «басыбайлы құқық», «декабристер», «халықшылдар», «жеке террор», «пролетариат диктатурасы» ұғымдарын тарихи оқиғаны түсіндіруде;
  - деректер бойынша Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттауда;
  - «либерализм, «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын тарихи оқиғаларды түсіндіруде;
  - «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіруде;
  - тарихи картаны пайдаланып Еуропа және Азия мемлекеттерінің шекараларын, шайқастар, көтерілістер орындарын; колониялар мен жартылай колонияларды тарихын сипаттауда қолданады.
- Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:
  - Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтауда;
  - әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтауда;
  - тарихи деректер негізінде ХVІІІ–ХІХ ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттауда;
  - отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы ХІХ ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтауда;
  - тарихи құжат бойынша АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін талдауда;
  - ХІХ ғасыр жазушыларының қоғамдық қызметінің маңызын анықтау үшін Ч.Диккенс, Ф.Достоевский, Абай, Р.Тагор шығармаларын тарихи талдауда қолданады.
- Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:
  - Наполеон соғыстары мысалында басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалауда;
  - тарихи деректер негізінде түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін талдауда;
  - өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдауда;
  - тарихи түпдерек материалдар негізінде тарихи үдерістер мен оқиғаларға, тарихи тұлғаларға сипаттама беруде;
  - тарихи деректерден жаңа замандағы тарихи оқиғалардың даму заңдылықтарын және себеп-салдарлық байланыстарын талдап, сипаттауда;
  - жаңа заман кезеңіндегі саяси тарихтағы негізгі өзгерістерді бүгінгі күнмен салыстыра талдауда қолданады.

9-сыныптың соңында білім алушылар:

- XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын;
- Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары, себептері мен негізгі шайқастарын;
- Ресейдегі революциялық оқиғалар, олардың салдарын
- Алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін;
- Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің саяси дамуын, мемлекет құрудағы қайраткерлердің саяси-қызметін;
- Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді;
- Еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдердің қоғам өміріндегі орнын;
- алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін;
- Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын
- Ұлы Отан соғысы жылдарындағы кеңес өкіметі адамдарының ерліктерін;
- «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысын дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін *біледі*.

Білім алушы

- тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін;
- XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылыми ашулар мен жаңа технологиялардың маңыздылығын;
- тарихи кезеңді сипаттауда «позитивизм», «прагматизм», «экзистенциализм», «секуляризация» «ұждан бостандығы», «зайырлы мемлекет», «мемлекеттік дін» ұғымдарын;
- қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын;
- әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Дж. Кейнс теориясының рөлін;
- АҚШ, Франция, Германия мысалында дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын;
- тоталитаризм қалыптасу мен дамуының алғышарттарын; түсіндіру
- социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдауда;
- фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Дүниежүзінің картасы бойынша I дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем картасының өзгеруін сипаттауда;
- тарихи оқиғаның нәтижелерін дереккөздер арқылы талдау бойынша

әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісі әсерін сипаттауда;

- тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда;
- фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда;

- әлемнің саяси картасындағы өзгеріс терді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдауда;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда;

- Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;

- Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау мен бағалауда;

- XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалауда;

- фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда

- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау

- арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалауда;

- Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын бағалауда

- Дүниежүзілік соғыстар мен соғыстан кейінгі бейбіт әлемді қалыптастырудағы халықаралық конференциялар мен іс-шараларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда;

- XX ғасырдағы мәдениет және ғылымның визуалды дереккөздерін талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;

- «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда;

- Пәннің қазіргі заманда өзекті болып отырған мәселелері бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда *қолданады*.

10-сыныптың соңында білім алушылар:

- XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді;

- пән бойынша негізгі ұғымдарды;

- 1946-1991 жж. қырғи қабақ соғыс және әлемдегі интеграциялық және

дезинтеграциялық процестерді;

- халықаралық ұйымдардың құрылуын;
- XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуын;
- халықаралық аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын;
- Шығыс Еуропадағы қақтығыстар «барқыт төңкерісі» себептері мен салдарын;

- халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін;

- XX ғасырдың екінші жартысындағы Таяу Шығыстағы дағдарысты;
- XX ғасырдың екінші жартысындағы батыс елдерінің даму ерекшеліктерін;

ерекшеліктерін;

- Германдық «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» ерекшеліктерін;
- XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерекшеліктерін;

ерекшеліктерін;

- қазіргі әлемнің жаһанданудың ерекшеліктерін;
- жаһанданудың әлемдік экономика мен саясаттың дамуына ықпал етуін;
- қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын;
- АҚШ тағы Ғылыми техникалық революцияның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына әсерін;

елдердің дамуына әсерін;

- әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызын;
- Адамзаттың мәдени мұрасын сақтау бойынша ЮНЕСКО-ның қызметін біледі.

біледі.

Білім алушы

- XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесін;
- Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын;
- қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін;

рөлін;

- Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің бейбіт жолдарын;
- әлемнің дамыған мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды;

ететін факторларды;

- социализмнің «шведтік моделінің» белгілерін;
- Ұлыбритания мысалында неоконсерватизм саясатының ерекшеліктерін;

ерекшеліктерін;

- Қытайда 1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесіндегі өзгерістерді;
- Үндістан тәуелсіздік алғаннан кейінгі аумақтық өзгерістердің себептері мен салдарын;

мен салдарын;

- қазіргі Түркия Республикасының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктерін;
- ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын;

салдарын;

- XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын *түсінеді.*

мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын *түсінеді.*

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- дүниежүзінің картасы бойынша «қырғи қабақ соғыс» кезеңіндегі әлем картасының өзгеруін сипаттауда;
- тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтарды сипаттауда;
- тарихи оқиғаның нәтижелерін халықаралық конференция шешімдер бойынша талдауда;
- «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдауда;
- «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, ХХ ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялауда;
- «жаһандану» ұғымын қолдана отырып, қазіргі әлемнің даму тенденцияларын талдауда;
- ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдауда;
- ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялауда; фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда;
- әлемдегі қоғамдық-саяси өзгерістер мен құбылыстарды сипаттау арқылы КСРО-ның ыдырау себептерін тұжырымдауда;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда;
- адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалауда;
- Қазіргі әлемдегі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;
- «жаңа саяси ойлау» ұғымын қолдана отырып, КСРО-ның сыртқы саясатындағы өзгерістерді анықтауда;
- Швеция мысалында Солтүстік Еуропа елдеріндегі әлеуметтік мемлекеттің ерекшеліктерін сипаттауда;
- Батыстағы «әл-ауқатты мемлекеттердің» даму ерекшеліктерін аналитикалық қорытындылау мен бағалауда;
- Жапония және Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды айқындауда;
- қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді анықтауда;
- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде;
- адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасауда; *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын айқындап, ұлттық құндылықтарды дәріптеуде;
- жаһандану жағдайында саяси және экономикалық интеграцияның маңыздылығын бағалауда;
- постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтауда;
- жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеуде;
- адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудың маңыздылығын бағалауда;
- XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау бойынша пікір сайыстарда тұжырым жасауда;
- ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) нәтижелерін білім алушының өнертапқыштық қабілеті мен дағдысын дамытуда;
- Байқоңыр ғарыш айлағының ғарышты игерудегі рөлін бағалау бойынша зерттеу жұмыстарында;
- Жаһандық әлемдегі өзгерістер мен оқиғаларды салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуға;
- Қазіргі замандағы қоғамдағы көкейкесті мәселелерге талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;
- «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда;
- Жаһандық мәселелер бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда қолданады.

«Құқық негіздері» пәнінің мақсаты – білім алушылардың құқықтық сауаттылығы мен құқықтық мәдениетін арттыру, жалпыадамзаттық құндылықтарға: патриотизм, азаматтық жауапкершілік, ынтымақтастық, ашықтық және өмір бойы білім алу қажеттілігіне негізделген құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімдерін қалыптастыру.

«Құқық негіздері» пәнінің міндеттері:

- Құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімді қалыптастыру;
- Оқу-тәжірибелік іс-әрекетте құқықтық ақпаратты іздеу, талдау және қолдану қабілетін қалыптастыру;
- Оқушылардың коммуникативті дағдыларын, дәлелді талқылау дағдыларын дамыту;
- Тәжірибелік жағдаяттарды шешу кезінде құқықтың негізгі білімдерін күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік беретін құқықтық ойлау дағдыларын дамыту;
- Құқық нормалары мен жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу, өз іс-әрекеті үшін азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің қажеттілігін саналы түрде түсіну.

«Құқық негіздері» пәні бойынша білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

10-сыныптың соңында білім алушы:

- Конституцияда кепілдік берілген адам мен азаматтың құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін;
- ұлттық құқық салаларының негізгі мазмұнын (конституциялық, отбасылық, еңбек, әкімшілік, қылмыстық, азаматтық құқық);
- негізгі заң терминологиясын;
- қажетті нормативтік құқықтық актіні қайдан табу керек, онымен қалай жұмыс істеу керек және өмірлік жағдайларды шешу кезінде заңдылықты қалай қолдану керектігін;
- қолданыстағы заңнама нормаларына сүйене отырып, өз көзқарасын қалай дәлелді түрде білдіруге болатынын;
- цифрландырудың құқықтық аспектілері, мемлекеттік қызметтерді алу және мемлекеттік органдарға жүгіну кезінде ақпараттық ресурстарды пайдалану жолдарын біледі.

Білім алушы:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасын сақтау, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетін;
- Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік істерді басқаруға тікелей және өз өкілдері арқылы қатысуға, жеке өтініш жасауға, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарына жеке және ұжымдық өтініштер жолдауға құқығы бар екенін;
- құқықтың негізгі қызметін - қоғамдық процестерді реттеу және қорғау, мемлекеттің тұрақты құқықтық және саяси жүйесін құру қызметін;
- Қазақстан Республикасында биліктің бірден-бір көзі халық екенін; құқықтар міндеттермен тығыз байланыстылығын;
- басқа тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын бұзғаны үшін заң алдындағы жауапкершілігін;
- адамның табиғатты сақтауға және табиғат байлығын ұқыпты ұстауға міндеттілігін;
- Қазақстан Республикасын қорғау әрбір азаматтың қасиетті борышы міндеттілігін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- негізгі құқықтық құжаттарды (өтініштер, өтініштер, жеке шарттар) дайындауда;
- заңдылықты, нормативтік құқықтық актінің мазмұнын талдауда;
- негізгі заң терминологиясын қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- өмірлік жағдаяттарды шешу кезінде (келісімшарттар жасасу, өз ісін ашу, сатып алу-сату, жалға беру және т.б.);
- негізгі құқықтық құжаттарды зерделеуде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке және топтық зерттеулер жасағанда;

- болжау, жоспарлау, жобаны қорғауда;
- алынған құқықтық ақпаратты мақсатына сәйкес жинағанда, талдауда және өңдеуде;
- өз бетінше зерттеу нәтижелерін кесте, диаграмма, диаграмма, постер түрінде құрастырғанда;
- заң терминологиясын сөйлеуде және жазуда қолданады.

58. «Математика және информатика» білім саласы

«Математика» пәнінің мақсаты - «математика» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.

«Математика» пәнінің міндеттері:

- 1) математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;
- 2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;
- 3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;
- 4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;
- 5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;
- 6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;
- 7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;
- 8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;
- 9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;
- 10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

4. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 6-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат;
- 2) 7-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат.

5. Пән бойынша күтілетін нәтижелер түрінде қалыптастырылатын метапәндік құзыреттер:

1) ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- математикалық тұжырымдарды дәлелдей білу немесе өз пікіріңізді дәлелдей білу; - функционалдық сауаттылық; - өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту және өзін-өзі жүзеге асыру қабілеті; - оқу мен танымға уәждеменің қалыптасуы; - индуктивті және дедуктивті ойлау әдістерін қолдана білу, есептерді шешудің әртүрлі стратегияларын көру; - шамаларды табумен байланысты практикалық міндеттерді қою және шешу білігі (қажет болған жағдайда анықтамалықтар мен техникалық құралдарды пайдалана отырып); - ғылыми ақпаратты талдау, өңдеу, синтездеу және пайдалану қабілеті;

2) Әлеуметтік-мәдени құзыреттілік: - оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата білу; - Қазақстанның, туған өлкенің табиғаты мен байлығын сақтау, мәдени мұраны сақтау қажеттілігін түсіну, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын түсіну; - әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық бірегейлігін және мәдениетін білу;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік: - мемлекеттік және ана тілдерін білу, қазақ халқының және Қазақстан аумағында тұратын басқа да этностардың тарихын, мәдениетін, дәстүрлері мен басқа да құндылықтарын құрметтеу; - қарым-қатынас жасай білу және сөйлеу этикасының талаптарын сақтау; - ойынды ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді түрде баяндай білу; - жұптық және топтық жұмыста, әртүрлі жағдайларда басқа ойлармен бөлісе білу, қарым-қатынас жасай білу, қарым-қатынасқа түсу;

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік: - электрондық оқулықтар мен оқу ресурстарын пайдалана білу; - дереккөздерде қажетті мәтінді табу, өңдеу, пайдалану; - электрондық анықтамалықтарды мақсаты бойынша пайдалану; - цифрлық сауаттылық талаптарына сәйкес шығармашылық жұмыстарды ресімдей білу; - акт, медиабілім мүмкіндіктерін пайдалана білу.

«Математика» пәні бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар.

6-сынып

6-сынып білім алушылары:

- 1) сандардың ең үлкен ортақ бөлгіші;
- 2) сандардың ең кіші ортақ еселігі;
- 3) жай бөлшек;
- 4) ондық бөлшек ұғымының мағынасын түсінеді.

10. 6-сынып білім алушылары:

- 1) сан бөлгішінің анықтамасын;
- 2) екі және бірнеше сандардың ортақ бөлгішінің анықтамасын;
- 3) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ бөлгішінің анықтамасын;
- 4) сан еселігінің анықтамасын;
- 5) екі және бірнеше сандардың ортақ еселігінің анықтамасын;
- 6) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ еселігінің анықтамасын;
- 7) жай санның анықтамасын;
- 8) құрама санның анықтамасын;

- 9) натурал сандардың 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштік белгілерін;
- 10) бөлшектің негізгі қасиетін;
- 11) натурал, бөлшек және аралас сандармен орындалатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;
- 12) екі немесе одан көп арифметикалық амалдары бар санды өрнектерде арифметикалық амалдардың орындау ретін;
- 13) жай бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін;
- 14) ондық бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін;
- 15) сандарды дөңгелектеу ережесін;
- 16) пайыз ұғымының анықтамасын;
- 17) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табу тәсілдерін;
- 18) шеңбер мен дөңгелек элементтерін;
- 19) диаграмма түрлерін (сызықтық, бағанды, дөңгелек) біледі.

11. 6-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:

- 1) бөлшек және аралас сандарды оқу, жазу және салыстыру;
- 2) координаталары берілген нүктелерді координаталық (санды) сәуледе кескіндеу;
- 3) координаталық (санды) сәуледе кескінделген нүктелердің координаталарын табу;
- 4) санды және әріпті өрнектердің мәндерін табу;
- 5) арифметикалық амалдардың компоненттерінің арасындағы тәуелділіктерді қолданып, теңдеулерді шығару;
- 6) мәтінді есептерді арифметикалық тәсілдермен және теңдеудің көмегімен шығару;
- 7) транспортирдің көмегімен бұрыштың шамасын өлшеу;
- 8) шамасы берілген бұрышты салу;
- 9) натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу;
- 10) натурал сандардың ең үлкен ортақ бөлгішін табу;
- 11) натурал сандардың ең кіші ортақ еселігін табу;
- 12) бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру;
- 13) аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу;
- 14) жай бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу;
- 15) жай бөлшектерді қысқарту;
- 16) жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру;
- 17) жай бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану;
- 18) санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға есептер шығару;
- 19) ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу;
- 20) ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру;
- 21) ондық бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану;
- 22) ондық бөлшектерді дөңгелектеуді орындау;
- 23) берілгендер қатарының ең үлкен және ең кіші мәндерін табу;
- 24) сандардың арифметикалық ортасын, мода мен медианасын, ауытқуын

табуда;

- 25) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табуда;
- 26) формулалар бойынша есептеуде;
- 27) сызықтық, бағанды, дөңгелек диаграмманы салу.

7-сынып

12. 7-сынып білім алушыларда:

- 1) айнымалысы бар өрнек;
- 2) айнымалысы бар теңсіздік;
- 3) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі;
- 4) функцияның анықталу облысы;
- 5) екі айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі;
- 6) жиын және бос жиын;
- 7) жазықтық, сфера және шар туралы түсініктері болады.

13. 7-сынып білім алушылары:

- 1) қатынас;
- 2) пропорция;
- 3) координаталық (сандық) түзу (ось);
- 4) оң сан;
- 5) теріс сан;
- 6) санның модулі;
- 7) санның абсолют шамасы;
- 8) берілген санға қарама-қарсы сан;
- 9) бүтін сан;
- 10) рационал сан;
- 11) шексіз периодты ондық бөлшек;
- 12) коэффициент;
- 13) ұқсас қосылғыштар;
- 14) перпендикуляр кесінділер;
- 15) параллель кесінділер;
- 16) түзуге жүргізілген перпендикуляр;
- 17) координаталық жазықтық;
- 18) координаталық ширек;
- 19) тікбұрышты координаталар жүйесі;
- 20) центрлік симметрия;
- 21) осьтік симметрия;
- 22) масштаб ұғымдарының мағынасын түсінеді.

14. 7-сынып алушылар:

- 1) пропорцияның қасиетін;
- 2) тура және кері пропорционалдық тәуелділіктердің қасиеттерін;
- 3) қарама-қарсы сандар қасиетін;
- 4) модульдің (санның абсолют шамасының) белгісін;
- 5) рационал сандарға қолданылатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;
- 6) жұп санның анықтамасын;

- 7) тақ санның анықтамасын;
- 8) $a \geq 0$, $a \leq 0$ теңсіздіктерінің мағынасын;
- 9) ақиқат санды теңдіктердің қасиеттерін;
- 10) ақиқат санды теңсіздіктердің қасиеттерін;
- 11) айнымалы мәнінің анықтамасын;
- 12) мағынасы болмайтын санды өрнектің анықтамасын;
- 13) айнымалының мүмкін мәндерінің анықтамасын;
- 14) айнымалының мүмкін емес мәндерінің анықтамасын;
- 15) тепе-тең өрнектердің анықтамасын;
- 16) тепе-тең түрлендірудің анықтамасын;
- 17) тепе-теңдіктің анықтамасын;
- 18) тепе-теңдікті дәлелдеу тәсілдерін;
- 19) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;
- 20) мәнделес теңдеулердің анықтамасын;
- 21) қосылғыштарды теңдеудің бір жақ бөлігінен екінші жақ бөлігіне көшіру арқылы теңдеуді шешу тәсілін;
- 22) сан аралықтарының атауларын мен белгілеулерін;
- 23) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктің анықтамасын;
- 24) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік шешімінің анықтамасын;
- 25) мәнделес теңсіздіктердің анықтамасын;
- 26) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесінің шешімінің анықтамасын;
- 27) функцияның анықтамасын;
- 28) функция аргументінің анықтамасын;
- 29) функция мәндер жиынының анықтамасын;
- 30) функцияның берілу тәсілдерін;
- 31) өспелі функцияның анықтамасын;
- 32) кемімелі функцияның анықтамасын;
- 33) сызықтық функцияның анықтамасын;
- 34) сызықтық функцияның қасиеттерін;
- 35) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;
- 36) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін шығару тәсілдерін біледі.

15. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:

- 1) санның модулін табу;
- 2) рационал сандарды салыстыру;
- 3) рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану;
- 4) шексіз периодты ондық бөлшектерді оқу мен жазу;
- 5) өрнектің коэффициентін табу;
- 6) ұқсас қосылғыштарды біріктіру мен жақшаны ашу;
- 7) тепе-тең түрлендірулерді орындау;
- 8) тепе-теңдіктерді дәлелдеу;
- 9) құрамында жақша мен ұқсас қосылғыштары бар теңдеулерді шешу;
- 10) айнымалысы бар өрнекті, теңдікті және теңсіздіктерді, тепе-теңдіктерді

ажырату;

- 11) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;
- 12) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;
- 13) сан аралықтарын кескіндеу;
- 14) сан аралықтарының бірігуін табу;
- 15) сан аралықтарының қиылысуын табу;
- 16) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару;
- 17) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шығару;
- 18) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару;
- 19) шеңбердің ұзындығы мен дөңгелектің ауданын есептеу;
- 20) координаталық түзу және координаталық жазықтықта координатасы рационал сан болатын нүктелерді салу;
- 21) координаталық түзуде және координаталық жазықтықта нүктенің координаталарын табу;
- 22) координаталық түзу нүктелерінің арақашықтығын табу;
- 23) нүктеден түзуге дейінгі қашықтықты табу;
- 24) центрлік-симметриялы және оське қарағанда симметриялы фигураларды салу;
- 25) формула, кесте және график бойынша берілген аргументке сәйкес функцияның мәнін және берілген функцияның мәніне сәйкес аргументтің мәнін табу;
- 26) $y = kx + b$ функциясының графигін салу;
- 27) сызықтық функцияның қасиеттерін анықтай білу;
- 28) графигі бойынша сызықтық функцияны формуламен беру;
- 29) формулалармен берілген сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуларын анықтай білу;
- 30) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің графигін салу;
- 31) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелерін қосу және алмастыру тәсілдерімен, графиктік тәсілмен шығару;
- 32) мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шешу.

«Алгебра» пәнінің міндеттері:

- 1) математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;
- 2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;
- 3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;
- 4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық

облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

б) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.

«Алгебра» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

«Алгебра» пәні бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар.

8-сынып

9. 8-сынып білім алушыларында:

- 1) көпмүшенің стандарт түрі;
- 2) көпмүшені көбейткіштерге жіктеу туралы түсінігі болады.

10. 8-сынып білім алушылары:

- 1) натурал көрсеткішті дәреженің анықтамасын;
- 2) бүтін көрсеткішті дәреженің анықтамасын;
- 3) бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін;
- 4) санның стандарт түрінің анықтамасын;
- 5) бірімүшенің анықтамасын;
- 6) көпмүшенің анықтамасын;
- 7) бірімүше дәрежесінің анықтамасын;
- 8) көпмүше дәрежесінің анықтамасын;
- 9) көпмүшелерді қосудың ережесін;
- 10) көпмүшелерді азайтудың ережесін;
- 11) көпмүшелерді көбейтудің ережесін;
- 12) бірімүшені бірімүшеге бөлудің ережесін;
- 13) көпмүшені бірімүшеге бөлудің ережесін;

- 14) қысқаша көбейту формулаларын;
  - 15) көпмүшені көбейткіштерге жіктеу тәсілдерін;
  - 16) рационал бөлшектің негізгі қасиетін;
  - 17) абсолют қателіктің анықтамасын;
  - 18) салыстырмалы қателіктің анықтамасын;
  - 19) кездейсоқ оқиғаның анықтамасын біледі.
11. 8-сынып білім алушылары келесі біліктерін қолданады:
- 1) бүгін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану;
  - 2) бірмүшені стандарт түрде жазу;
  - 3) көпмүшені стандарт түрде жазу;
  - 4) бірмүшенің дәрежесін таба білу;
  - 5) көпмүшенің дәрежесін таба білу;
  - 6) көпмүшенің ұқсас мүшелерін біріктіру;
  - 7) көпмүшелермен қосу, азайту және көбейтуді орындау;
  - 8) бірмүше мен көпмүшені бірмүшеге бөлуді орындау;
  - 9) ортақ көбейткішті жақшаның сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көпмүшені көбейткіштерге жіктеуді орындау;
  - 10) қысқаша көбейту формулаларын қолдану;
  - 11) рационал бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару;
  - 12) рационал өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;
  - 13) санды стандарт түрде жазу;
  - 14) $y = ax^2$ функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау;
  - 15) $y = ax^3$ функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау;
  - 16) $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау;
  - 17) шама мен санның жуық мәнін жазу;
  - 18) сандардың жуық мәндерімен амалдар орындау;
  - 19) шама мен санның жуық мәнінің абсолют қателігін табу;
  - 20) шама мен санның жуық мәнінің салыстырмалы қателігін табу.

9-сынып

12. 9-сынып білім алушыларында:
- 1) функцияның таңба тұрақтылық аралықтары;
  - 2) жиындағы функциялардың ең үлкен және кіші мәндері туралы түсінігі болады.
13. 9-сынып білім алушылары:
- 1) иррационал санның анықтамасын;
  - 2) нақты санның анықтамасын;
  - 3) арифметикалық квадрат түбірдің анықтамасын;
  - 4) арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін;
  - 5) құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендірудің түрлерін;
  - 6) квадрат теңдеудің анықтамасын;
  - 7) квадрат теңдеудің түрлерін;

- 8) келтірілген квадрат теңдеудің анықтамасын;
- 9) биквадрат теңдеудің анықтамасын;
- 10) квадрат теңдеу түбірлерінің формулаларын;
- 11) Виет теоремасын және Виет теоремасына кері теореманы;
- 12) квадрат үшмүшенің анықтамасын;
- 13) квадрат үшмүше түбірлерінің анықтамасын;
- 14) бөлшек-рационал теңсіздіктің анықтамасын;
- 15) интервалдар әдісінің мағынасын;
- 16) кездейсоқ оқиғаның анықтамасын біледі.

14. 9-сынып білім алушылары келесі біліктерді үлгі бойынша қолданады:

- 1) $y = \sqrt{x}$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау;
- 2) $y = ax^2 + n$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау;
- 3) $y = a(x - m)^2$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау;
- 4) $y = a(x - m)^2 + n$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау;
- 5) $y = ax^2 + bx + c$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау;
- 6) құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендіру;
- 7) квадрат теңдеуді шығару;
- 8) Виет теоремасын және Виет теоремасына кері теореманы қолдану;
- 9) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген квадрат теңдеуді

шығару;

10) квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулерді шығару;

11) бөлшек-рационал теңдеуді шығару;

12) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар бөлшек-рационал теңдеуді шығару;

13) квадрат және бөлшек-рационал теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару;

14) квадрат үшмүшенің түбірлерін табу;

15) квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу;

16) квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі және интервалдар әдісімен шығару;

17) рационал теңсіздіктерді интервалдар әдісімен шығару.

10-сынып

15. 10-сынып білім алушылары:

- теңдеулердің мәндестігі туралы теоремаларды және олардан шығатын салдарды;

- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеудің анықтамасын;

- бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесінің анықтамасын;

- екі айнымалысы бар теңсіздіктің анықтамасын;

- екі айнымалысы бар теңсіздікті шығару алгоритмін;

- екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесінің анықтамасын;

- сандар тізбегінің анықтамасын;

- сандар тізбегінің қасиеттерін;

- сандар тізбегінің берілу тәсілдерін (баяндау, аналитикалық, рекурренттік,

графиктік тәсілдер);

- арифметикалық прогрессияның анықтамасын;
- арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласын;
- арифметикалық прогрессияның негізгі қасиетін;
- арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласын;
- геометриялық прогрессияның анықтамасын;
- геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласын;
- геометриялық прогрессияның негізгі қасиетін;
- геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласын;
- шексіз кемімелі геометриялық прогрессияның мүшелерінің қосындысының мәнін есептеу формуласын;
- математикалық индукция әдісінің маңызын;
- өлшемі 1 радианға тең бұрыштың анықтамасын;
- бірлік шеңбердің анықтамасын;
- бұрыштың градустық және радиандық өлшемдері арасындағы байланысты беретін формуланы;
- кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсы және котангенсының анықтамасын;
- 0° , 30° , 45° , 60° , 90° бұрыштарының синусының, косинусының, тангенсының және котангенсының мәндерін;
- тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын;
- тригонометриялық функциялардың қасиеттерін (периодтылығы, жұптығы, тақтығы);
- негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді;
- келтіру формулаларын;
- қосу формулаларын;
- қосбұрыш және жартыбұрыштардың формулаларын;
- тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулаларын;
- тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулаларын;
- классикалық ықтималдықтың анықтамасын;
- геометриялық ықтималдықтың анықтамасын біледі.
- 16. 10-сынып білім алушылары келесі біліктерді үлгі бойынша қолданады:
- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулерді шығару;
- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шығару;
- мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі арқылы шығару;
- бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шығару;
- екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шығару;
- екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйелерін шығару;
- сандар тізбегінің жалпы мүшесінің формуласын табу;

- сандар тізбегінің түрін анықтау;
  - сандар тізбегінің қасиеттерін анықтау;
  - арифметикалық және геометриялық прогрессияларды ажырату;
  - арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесін табу;
  - арифметикалық прогрессияның n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу;
  - геометриялық прогрессияның n -ші мүшесін табу;
  - геометриялық прогрессияның n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу;
  - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысының мәнін есептеу;
  - математикалық тұжырымдарды математикалық индукция әдісінің көмегімен дәлелдеу;
  - бұрыштың градустық және радиандық өлшемдерін табу;
  - бұрыштың градустық және радиандық өлшемдері арасындағы байланысты беретін формуланы қолдану;
  - тригонометриялық функциялардың мәндерін табу;
  - негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қолдану;
  - келтіру формулаларын қолдану;
  - қосу формулаларын қолдану;
  - қосбұрыш және жартыбұрыштардың формулаларын қолдану;
  - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру;
  - тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру;
  - құрамында тригонометриялық функциялары бар өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;
  - оқиғаның классикалық ықтималдығын табу;
  - оқиғаның геометриялық ықтималдығын табу;
  - таңдауда арифметикалық ортаны, мода мен медиананы табу.
- «Геометрия» пәнінің мақсаты: геометрия пәнінен базалық білім мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.
- «Геометрия» пәнінің міндеттері:
    - математикалық білім, және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;
    - әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;
    - есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

- өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;

- практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

- коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

- өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

- математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

- қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

- математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.

- «Геометрия» пәнінен білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

- 8-сынып білім алушылары:

- геометрия нені оқытатынын;

- геометрия аксиомаларын;

- кесіндінің анықтамасын;

- сәуленің (жартытүзудің) анықтамасын;

- бұрыштың анықтамасын;

- кесінділердің теңдігінің анықтамасын;

- бұрыштардың теңдігінің анықтамасын;

- фигуралардың теңдігінің анықтамасын;

- бұрыштың биссектрисасының және кесіндінің ортасының анықтамаларын;

- кесінділерді және бұрыштарды салыстыруды;

- теореманы, теореманың шарты мен қорытындысын, теореманы дәлелдеуді, теоремалардың түрлерін;

- сыбайлас бұрыштардың анықтамасын;

- сыбайлас бұрыштардың қасиеттерін;

- вертикаль бұрыштардың анықтамасын;

- вертикаль бұрыштардың қасиеттерін;

- үшбұрыштың анықтамасын, үшбұрыштардың түрлерін;

- үшбұрыштың медианасының, биссектрисасының және биіктігінің анықтамаларын;

- үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы;

- үшбұрыштар теңдігінің белгілерін;
- теңбүйірлі үшбұрыштың қасиеттері мен белгілерін;
- перпендикуляр түзулердің анықтамасын;
- берілген түзуге перпендикуляр мен көлбеудің анықтамасын;
- перпендикуляр түзулердің қасиеттерін;
- тікбұрышты үшбұрыштың анықтамасын;
- тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін;
- үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының арасындағы қатыстарды;
- үшбұрыштың теңсіздігін;
- сүйір бұрышы 30° және 45° болатын тікбұрышты үшбұрыштардың қасиеттерін;
- параллель түзулердің анықтамасын;
- параллельдік аксиомасын;
- екі түзуді үшінші түзу қиғанда пайда болған бұрыштардың анықтамаларын;
- түзулердің параллельдік белгілерін;
- параллель түзулердің қасиеттерін;
- үшбұрыш бұрыштарының қосындысы туралы теореманы;
- шеңбердің анықтамасын;
- радиустың, диаметрдің, доғаның және хорданың анықтамаларын;
- шеңберге жүргізілген жанаманың анықтамасын;
- диаметр мен хорданың перпендикулярлығы туралы теореманы және оған кері теореманы;
- шеңберді қиюшының анықтамасын;
- шеңберге одан тыс жатқан нүктеден жүргізілген жанамалардың қасиетін;
- центрлік бұрыш пен доғаның градустық өлшемінің анықтамасын;
- екі шеңбердің өзара орналасуын;
- үшбұрышқа сырттай сызылған шеңбердің анықтамасын;
- үшбұрышқа іштей сызылған шеңбердің анықтамасын;
- нүктелердің геометриялық орны ұғымын;
- кесінділердің ұштарынан және бұрыштың қабырғаларынан бірдей қашықтықта жатқан нүктелердің жиынын;
- «геометриялық салу» ұғымының мәнін;
- салу есептерін шешу кезеңдерін;
- салудағы талдаудың мәнін;
- салу есептерін шешудегі дәлелдеуді және зерттеуді;
- сызбаларды орындаудың қарапайым ережелерін біледі.
- 8-сынып білім алушылары келесі біліктерін қолданады:
- сызу құралдарымен жұмыс істеу;
- фигуралардың белгілеулерін дұрыс оқи білу және жаза білу;
- геометриялық фигураларды кескіндеу;
- есептің шарты бойынша сызбаларды орындау;

- сызбалардан геометриялық фигураларды танып білу және олардың өзара орналасуын ажырата білу;
- қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу;
- фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп және қосымша салуларды қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу;
- суретте нүктелерді, кесінділерді және түзулерді белгілеу, кесінділерді және транспортирдің көмегімен бұрыштарды салыстыру, бұрыштың биссектрисасын жүргізу;
- нүктелердің, кесінділердің және түзулердің өзара орналасуын анықтау және сипаттау;
- суретте аталған фигураларды өзара орналасуы бойынша кескіндеу;
- кесінділерге амалдар орындау;
- сүйір, тік, доғал және жазыңқы бұрыштарды ажырата білу;
- сүйір, тік, доғал және жазыңқы бұрыштарды кескіндеу;
- суреттен вертикаль және сыбайлас бұрыштарды табу;
- берілген бұрышпен вертикаль немесе сыбайлас болатын бұрышты салу;
- вертикаль немесе сыбайлас бұрыштардың біреуінің белгілі градустық өлшемі бойынша екіншісінің градустық өлшемін табу;
- суреттен берілген үшбұрыштарды және олардың қабырғаларын, төбелері мен бұрыштарын табу;
- үшбұрыштарды кескіндеу және олардың периметрін табу;
- үшбұрыштың биссектрисасын, биіктігін және медианасын салу;
- сүйірбұрышты, тікбұрышты және доғалбұрышты үшбұрыштарды ажырата білу және оларды суреттерде кескіндеу;
- қабырғалары әртүрлі, теңбүйірлі және теңқабырғалы үшбұрыштарды ажырата білу және оларды суреттерде кескіндеу;
- есептерді шешуде теңбүйірлі және теңқабырғалы үшбұрыштардың қасиеттерін пайдалану;
- екі тең үшбұрыштардың сәйкес элементтерін табу;
- есептерді шешуде үшбұрыштар теңдігінің белгілерін пайдалану;
- берілген нүкте арқылы берілген түзуге перпендикуляр түзуді жүргізу;
- перпендикуляр түзулердің қасиеттерін қолдануға есептер шешу;
- ұзындығы берілген нүктеден берілген түзуге дейінгі қашықтыққа тең болатын кесіндіні анықтау;
- есептерді шешуде тікбұрышты үшбұрыштардың белгілерін қолдану;
- параллель екі түзуді үшінші түзу қиғанда пайда болған бұрыштардың теңдігін орнату;
- суреттен айқыш, сәйкес және тұстас бұрыштардың жұптарын көрсету;
- түзулердің параллельдігіне арналған есептерді шешу;
- үшбұрыштың екі бұрышының белгілі шамалары бойынша үшінші бұрышының шамасын табу;
- үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысын табу;
- шеңберге жанама жүргізу;
- үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің центрлерінің,

радиустарының және жанасу нүктелерінің орналасуын көрсету;

- есептерді шешуде жанаманың қасиеттерін пайдалану;

- суретте үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлерді кескіндеу;

- үшбұрышқа сырттай сызылған шеңбердің центрін табу;

- үшбұрышқа іштей сызылған шеңбердің центрін табу;

- кесінділердің ұзындықтарын және бұрыштардың шамасын өлшеуге, сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін қолдануға, салуға арналған есептерді шешу;

- сызу құралдарының көмегімен кесіндіні және бұрышты тең екі бөлікке бөлу;

- бұрыштың биссектрисасын салу;

- кесіндінің орта перпендикулярларын жүргізу;

- берілген түзуге перпендикуляр түзуді салу;

- белгілі элементтері бойынша тікбұрышты үшбұрышты, үшбұрышты салу;

- кесіндіні берілген қатынаста бөлу;

- төртінші пропорционал кесіндіні салу.

- 8-сынып білім алушылары:

- төртбұрыштың, дөңес төртбұрыштың анықтамаларын;

- төртбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теореманы;

- параллелограмның анықтамасын және оның элементтерін;

- параллелограмның қасиеттері мен белгілерін;

- тіктөртбұрыштың, ромбтың және квадраттың анықтамаларын, белгілерін және қасиеттерін;

- Фалес теоремасын;

- пропорционал кесінділер туралы теореманы;

- трапецияның, теңбүйірлі және тікбұрышты трапециялардың анықтамаларын және олардың элементтерін;

- үшбұрыштың орта сызығының анықтамасын және оның қасиеттерін;

- трапецияның орта сызығының анықтамасын және оның қасиеттерін;

- үшбұрыштың төрт тамаша нүктелерінің атауларын;

- үшбұрыштың медианаларының, биіктіктерінің, биссектрисаларының және қабырғаларына жүргізілген орта перпендикулярлардың қасиеттерін;

- тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің анықтамаларын;

- Пифагор теоремасын және оған кері теореманы;

- негізгі тригонометриялық тепе-теңдікті және кейбір басқадай тепе-теңдіктерді;

- 30° , 45° , 60° бұрыштардың тригонометриялық функцияларының мәндерін;

- тікбұрышты үшбұрыштарды шешудің негізгі әдістерін;

- кесінді ортасының координаталарының формуласын;

- тікбұрышты координаталар жүйесіндегі екі нүктенің

арақашықтығының формуласын;

- түзу мен шеңбердің теңдеулерін;
- теңшамалы және теңқұралған фигуралардың анықтамаларын;
- аудандарды өлшеу аксиомаларын, аудандардың өлшем бірліктерін;
- тіктөртбұрыш, квадрат, үшбұрыш, параллелограмм және трапецияның

аудандарын табу формулаларын біледі.

- 9-сынып білім алушылары келесі біліктерді қолданады:
- қоршаған әлемдегі заттарды суреттеуде геометриялық тілді пайдалану;
- талдау жүргізу, салыстыру, жалпылау, нақтылау, аналогияны қолдану, ой

қорыта білу;

- сызу құралдарымен жұмыс істеу;
- есептің шарты бойынша сызбаларды орындау;
- қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу;
- геометриялық шамалардың (ұзындықтар, бұрыштар, аудандар)

мәндерін есептеу;

- 0-ден 90° -қа дейінгі бұрыштардағы тригонометриялық функциялардың мәндерін анықтау, белгілі бір мәні бойынша тригонометриялық функциялардың мәндерін табу;

- үшбұрыштардың, төртбұрыштардың қабырғаларын, бұрыштарын және аудандарын табу;

- фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп, қосымша салуларды, алгебралық және тригонометриялық аппаратты қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу;

- параллелограмды, тіктөртбұрышты, квадратты, ромбты және трапецияны сипаттауды және ажырата білу;

- суреттен төртбұрыштарды және олардың қабырғаларын, төбелері мен бұрыштарын табу;

- суретте төртбұрышты, оның диагональдары мен биіктіктерін кескіндеу;

- параллелограмның элементтерінің арасындағы қатыстарды бейнелейтін

есептерді шешу;

- циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні тең n бөлікке бөлу;

- пропорционал кесінділерді салу;

- берілген екі кесіндінің қатынасындай етіп кесіндіні қатынасқа бөлу;

- трапецияның белгісіз элементтерін табуға арналған есептерді шешу;

- үшбұрыш пен трапецияның орта сызықтарының қасиеттерін қолдануға арналған есептерді шешу;

- үшбұрыштың тамаша нүктелерін пайдаланып есептерді шешу;

- сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндерін табуға арналған есептерді шешу;

- тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін сүйір бұрыштың тригонометриялық функцияларын қолдану;

- тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларын табу үшін Пифагор теоремасын қолдану;

- қабырғалары бойынша үшбұрыштың тікбұрышты болатынын тексеру;

- геометриялық есептерді шешуде негізгі тригонометриялық тепе-

теңдіктерді қолдану;

- $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $\operatorname{tg} \alpha$ және $\operatorname{ctg} \alpha$ мәндерінің біреуінің белгілі мәні бойынша қалғандарының мәндерін табу;

- үшбұрыш элементтерінің жуық сандық мәндерін табуға арналған есептерді шешу;

- синус, косинус, тангенс және котангенстің белгілі мәндері бойынша бұрышты салу;

- кесінді ортасының координаталарын оның ұштарының координаталары бойынша табу;

- нүктелердің арақашықтығын (кесіндінің ұзындығын) осы нүктелердің координаталары бойынша табу;

- тікбұрышты координаталар жүйесіндегі екі нүктенің арақашықтығын табу формуласын пайдаланып есептер шешу;

- центрінің координаталары мен радиусы бойынша шеңбердің теңдеуін жазу;

- берілген теңдеуі бойынша шеңбердің центрінің координаталары мен радиусын табу;

- екі нүкте арқылы өтетін немесе координаталық осьтердің біреуіне параллель болатын түзудің теңдеуін табу;

- түзулердің, түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің қиылысу нүктесін табу;

- берілген элементтері бойынша квадраттың, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, үшбұрыштың және трапецияның аудандарын есептеу;

- тіктөртбұрыштың, квадраттың, үшбұрыштың, параллелограммның және трапецияның аудандарын табу формулаларын қолдану.

- 10-сынып білім алушылары:

- бағытталған кесіндінің және вектордың анықтамасын;

- вектордың ұзындығының, нөлдік вектордың анықтамасын;

- бірдей және қарама-қарсы бағытталған векторларды, бағытталған кесінділердің және векторлардың теңдігін;

- нүктеден векторды салу туралы теореманы;

- векторларды қосу мен азайту амалдарының анықтамаларын;

- екі векторды қосудың үшбұрыш және параллелограмм ережелерін;

- үшбұрыш, параллелограмм және көпбұрыш ережелерін қолдану аймағын;

- векторлардың айырымын салудың әртүрлі тәсілдерін;

- векторларды қосу амалының қасиеттерін;

- векторды санға көбейтудің анықтамасын;

- векторлардың коллинеарлық критерийін;

- векторды санға көбейтудің қасиеттерін;

- векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу туралы теореманы;

- вектордың координаталарының анықтамасын;

- вектордың координаталарын оның ұштарының координаталары бойынша табу ережесін;

- координаталары берілген векторлардың теңдігін;

- координаталары берілген векторларға амалдар қолдану туралы теореманы;
- коллинеар векторлардың координаталары арасындағы байланысты;
- вектордың ұзындығын есептеу формуласын;
- екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын;
- вектордың координаталарын оның ұзындығы және осы вектормен Ox осі арасындағы бұрышы арқылы өрнектелуін;
- векторлардың скалярлық көбейтіндісінің анықтамасын және қасиеттерін;
- координаталары берілген векторлардың скалярлық көбейтіндісін;
- векторлардың арасындағы бұрыштың косинусының формуласын;
- векторлардың перпендикулярлық шартын;
- тікбұрышты координаталар жүйесінде түзудің әртүрлі берілу тәсілдерін;
- түзудің бұрыштық коэффициентінің анықтамасын;
- түзудің бұрыштық коэффициентінің геометриялық мағынасын;
- түзулердің параллельдік және перпендикулярлық шарттарын;
- екі нүктемен, нүкте және бұрыштық коэффициентімен берілген түзудің теңдеулерін;
- жазықтықтағы қозғалыстың және оның дербес түрлерінің параллель (көшіру, осьтік және центрлік симметриялар, бұру) анықтамаларын;
- фигуралардың теңдігі туралы теореманың тұжырымдамасын;
- гомотетияның анықтамасын және оның қасиеттерін;
- ұқсастық түрлендірудің және ұқсас фигуралардың анықтамасын;
- ұқсас фигуралардың қасиеттерін;
- ұқсастық түрлендірудің қасиеттерінің тұжырымдамасын;
- үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін;
- ұқсас фигуралардың аудандарының арасындағы байланысты;
- дөңес көпбұрыштың анықтамасын;
- дөңес n -бұрыштың бұрыштарының қосындысы туралы теореманы;
- іштей сызылған бұрыштың өлшемі туралы теореманы;
- шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттерін және белгілерін;
- дұрыс көпбұрыштың анықтамасын;
- дұрыс көпбұрыштардың қасиеттерін;
- дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің бар болуы туралы теореманы;
- іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын дұрыс көпбұрыштың қабырғасы арқылы өрнектейтін формулаларды;
- дұрыс көпбұрыштың ауданын оның периметрі мен оған іштей сызылған шеңбердің радиусы арқылы өрнектейтін формуланы;
- дұрыс көпбұрыштың ауданын оған сырттай сызылған шеңбердің радиусы арқылы өрнектейтін формуланы;
- кейбір дұрыс көпбұрыштарды салуды;
- косинустар теоремасын;

- синустар теоремасын;
- үшбұрыштың бұрыштарының косинустарын оның қабырғалары арқылы өрнектейтін формуланы;
- бұрыштың (доғаның) градусық және радиандық өлшемдерінің арасындағы байланысты;
- доға ұзындығының оның градусық және радиандық өлшемдері арқылы өрнектелуін;
- π санының үтірден кейін екі таңбаға дейінгі дәлдікпен алынған жуық мәнін;
- шеңбердің ұзындығын оның радиусы және диаметрі арқылы өрнектейтін формулаларды;
- доға ұзындығының формуласын;
- бұрыштың градусық өлшемін радианға көшіру ережесін;
- бұрыштың радиандық өлшемін градусқа көшіру ережесін;
- дөңгелектің және сектордың аудандарының формулаларын;
- сегменттің ауданын есептеу ережесін;
- стереометрия аксиомаларын және олардың қарапайым салдарларын;
- түзулердің, түзу мен жазықтықтың, екі жазықтықтың өзара орналасуының түрлерін;
- кеңістіктегі параллель түзулердің қасиеттерін;
- параллель жазықтықтардың анықтамасын;
- түзу мен жазықтықтың параллельдігінің анықтамасын;
- түзу мен жазықтықтың арасындағы бұрыштың анықтамасын;
- түзулердің, түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығының анықтамасын біледі.
- 10-сынып білім алушылары келесі біліктерді қолданады:
- қоршаған әлемдегі заттарды суреттеуде геометриялық тілді пайдалану;
- талдау жүргізу, салыстыру, жалпылау, нақтылау, аналогияны қолдану, ой қорыта білу;
- сызу құралдарымен жұмыс істеу;
- жазық және кеңістіктік геометриялық фигураларды кескіндеу;
- есептің шарты бойынша сызбаларды орындау;
- фигураларды түрлендіру;
- сызбалардан геометриялық фигураларды танып білу, олардың өзара орналасуын ажырата білу;
- қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу;
- дөңес және дөңес емес көпбұрыштарды ажырата білу;
- векторларға амалдар қолдану, вектордың ұзындығын және координаталарын, векторлардың арасындағы бұрышты есептеу;
- геометриялық шамалардың (ұзындықтар, бұрыштар, аудандар) мәндерін есептеу;
- фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп және қосымша салуларды, алгебралық және тригонометриялық аппаратты, симметрия түсінігін қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу;

- жазық және кеңістіктік фигураларды ажырата білу;
- векторларды суретте кескіндеу және белгілеу немесе жазылудан вектордың басы мен ұшын ажырата білу;
- жазықтықтағы екі және бірнеше векторлардың қосындысын табу;
- суретте екі вектордың қосындысы мен айырымын геометриялық түрде кескіндей білу;
- векторлардың қосындысын табу үшін үшбұрыш, параллелограм және көпбұрыштар ережелерін қолдану;
- вектордың санға көбейтіндісін табу;
- коллинеар векторларды ажырата білу;
- векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу;
- векторлардың жіктелуін суретте кескіндеу;
- векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеуге арналған есептерді шешу;
- вектордың координаталарын оның басы мен ұшының координаталары бойынша табу;
- бірнеше векторлардың қосындысының (айырымының) және вектордың санға көбейтіндісінің координаталарын табу;
- есептерді шешуде координаталары берілген векторлардың теңдігі мен коллинеарлық шарттарын пайдалану;
- координаталары бойынша вектордың ұзындығын табу;
- векторлардың скалярлық көбейтіндісін табу;
- координаталары берілген векторлардың скалярлық көбейтіндісін табу;
- векторлардың арасындағы бұрыштың косинусын табу;
- есептеуге және дәлелдеуге арналған есептерді шешуде векторлардың скалярлық көбейтіндісін пайдалану;
- екі нүктемен, нүкте және бұрыштық коэффициентімен берілген түзудің теңдеулерін табу;
- түзудің бұрыштық коэффициентін табу;
- геометриялық есептерді шешуде түзулердің параллельдік және перпендикулярлық шарттарын пайдалану;
- осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру кезіндегі фигуралардың бейнелерін салу;
- гомотетия кезіндегі әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу;
- ұқсас үшбұрыштардың сәйкес элементтерін табу;
- үшбұрыштардың ұқсастық коэффициентін табу;
- есептерді шешуде үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін пайдалану;
- ұқсас фигуралардың аудандарының арасындағы қатынасты қолдану;
- дұрыс көпбұрыштың төбесіндегі бұрыштарды табу;
- дөңес n -бұрыштың бұрыштарының қосындысын және дұрыс n -бұрыштың бұрыштарын, бұрыштарының қосындысы бойынша дұрыс көпбұрыштың қабырғаларының санын табу;
- центрлік және іштей сызылған бұрыштарды суретте кескіндей және таба білу;
- есептерді шешуде центрлік және іштей сызылған бұрыштардың

қасиеттерін қолдану;

- дұрыс көпбұрыштың қабырғасын және ауданын оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арқылы өрнектеу;

- үшбұрыштың элементтерін табу үшін синустар және косинустар теоремаларын қолдану;

- геометриялық есептерді шешуде тригонометрияны қолдану;

- шеңбердің ұзындығын және доғаның ұзындығын табу;

- доғаның және бұрыштың градустық өлшемін радианға және керісінше көшіруді орындау;

- дөңгелектің ауданын радиусы және диаметрі бойынша табу;

- центрлік бұрышы градуспен немесе радианмен өлшенген сектордың ауданын, сегменттің ауданын табу;

- негізгі кеңістіктік фигураларды кескіндеу;

- түзулердің және жазықтықтардың өзара орналасуын сызбаларда көрнекі түрде бейнелеу;

- призманың, пирмиданың, цилиндрдің, конустың, шардың кескіндерін салу.

«Информатика» пәнінің мақсаты: білім алушылардың оқуда және күнделікті өмірде ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану үшін цифрлық сауаттылық бойынша базалық білімдерін қалыптастыру.

«Информатика» пәнінің міндеттері:

- компьютер, заманауи цифрлық құрылғылар және олардың қоғамдағы алатын орны туралы бастапқы мағлұматтар беру;

- ақпараттық ойлауын қалыптастыруға мүмкіндік беретін информатиканың іргелі ұғымдарының мәнін және ақпараттық іс-әрекеттің негізгі түрлерін меңгерту;

- есептеу ойлау стилін және программалау сауаттылығын қалыптастыру;

- қарапайым роботтарды құрастыру, модельдеу және программалау дағдыларын қалыптастыру;

- цифрлық технологияларды пайдаланып, ақпараттық процестерді іске асыру дағдыларын қалыптастыру;

- компьютермен және Интернетте жұмыс істеу кезінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері мен ақпараттық этика, авторлық құқық нормаларын сақтауды үйрету.

«Информатика» пәнінен білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

6-сынып бойынша:

- Білім алушы:
- эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдауды және шешуді;
- интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылауды;
- компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы;
- операциялық жүйелердің негізгі функцияларын біледі;
- **Білім алушы:**
- "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын;
- компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін;
- компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысының жұмысын, сыртқы жады, кеш-жады) түсінеді.
- **Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**
- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:**
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;
-
- **7-сынып бойынша:**
- **Білім алушы:**
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауды және ашуды;
- пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдауды біледі;
- **Білім алушы:**
- сымсыз байланыстың артықшылықтарын;
- пайдаланушы интерфейсдердің эргономикалылығын;
- бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыруды;
- процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсінеді;
- **Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда;
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауда және ашуда қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**
- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау кезінде;
- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауды;
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашуда қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:**
- Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазуды қолданады;

-
- **8-сынып бойынша:**
- **Білім алушы:**
  - - 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіруді;
  - - басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттауды;
  - - 3D-баспасын баптауды;
  - - желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтауды (интернетте алаяқтық пен агрессия);
  - - 3D-редактордың мүмкіндіктерін;
  - - компьютерлік желілерді жіктеуді;
  - - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;
  - - бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыруды;
  - - кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыруды біледі.
- **Білім алушы:**
  - - желінің өткізу қабілетін анықтауды;
  - - әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалануды;
  - - электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалануды;
- **Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
  - - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;
  - - ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсілді;
  - - абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді;
  - - электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**
  - - сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер);
  - - 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын;
  - - айналу денелерін құру және оларды түрлендіруді;
  - - электрондық кестенің элементтерін пішімдеуді;
  - - электрондық кестеде диаграммаларды жасауды;
  - - электрондық кестеде шартты пішімдеуді;
  - - электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін;
  - - электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасауды;
  - - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;
  - - электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін;
  - - мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеуді;

- - сұрыптау алгоритмдерін қолданады.
- **Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:**
- - редактордағы объектілердің модельдерін құруды;
- - алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыруды қолданады.
- **9-сынып бойынша:**
- **Білім алушы:**
- - While (уайл) цикл операторын пайдалануды;
- - ақпараттың қасиеттерін анықтауды (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық)
- - электрондық кестеде деректер базасын жасауды;
- - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды біледі;
- **Білім алушы:**
- - компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалауды;
- - желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарын;
- - "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсінеді;
- **Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
- - деректер түрлерін жіктеуді;
- - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- - For (фор) цикл операторын;
- - электрондық кестеде деректер базасын жасауды қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**
- - деректер түрлерін жіктеуді;
- - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- - For (фор) цикл операторын;
- - цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс));
- - электрондық кестеде деректер базасын;
- - деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыруды;
- - электрондық кестеде деректер базасын жасауды;
- - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;
- - Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасауды қолданады;
- **Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:**
- - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- - For (фор) цикл операторын;

- - цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс)) қолданады;

- **10-сынып бойынша:**

- **Білім алушы:**

- - процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;

- - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;

- - пернетақтадан кейпкерді басқаруды;

- - ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді біледі.

- **Білім алушы:**

- - процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;

- - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;

- - пернетақтадан кейпкерді басқаруды;

- - ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді;

- - бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру түсінеді.

- **Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**

- - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;

- - дайын сценарий бойынша ойын әзірлеуді;

- - кейіпкер қозғалысын программалауды;

- - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;

- - PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;

- - ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;

- - ойынның артқы фонын құруды қолданады;

- **Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**

- - кейіпкер қозғалысын программалауды;

- - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;

- - сұрыптау алгоритмдерін қолданады;

- **Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:**

- - ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыруды;

- - PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;

- - ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;

- - ойынның артқы фонын құруды қолданады.

«Жаратылыстану және технология» білім саласы

«Жаратылыстану және технология» білім саласының құрамына «Биология», «География», «Химия», «Физика» пәндері кіреді

«Биология» пәнінің мақсаты –білім алушыларға тірі ағзалардың көптүрлілігі, биологиялық заңдылықтар туралы білім беріп, адами және ұлттық құндылықтар негізінде психологиялық, физиологиялық және моральдық тұрғыда денсаулықты сақтауға баулып, генетикалық сауаттылықты қалыптастыру, табиғатқа жауапкершілікпен қарайтын экологиялық мәдениет пен тұлғалық қасиеттерін дамыту.

4. «Биология» пәнінің міндеттері:

1) органикалық дүниенің құрылымын, жер бетіндегі тірі ағзалардың құрылысы мен тіршілік әрекетіндегі ерекшеліктер туралы, биоценоз тіршілік құрылымының ерекше формалары ретінде және биологиялық алуантүрлілік табиғаттағы тұрақты дамудың бейнесі екенін білу;

2) табиғатты, биологиялық көптүрлілікті сақтауда биологиялық білімнің рөлін түсіну, биологиялық апаттардың алдын алу, экологиялық этика нормалары мен ережелері бойынша экологиялық тәрбие беру;

3) гендік, хромосомалық аурулардың алдын алу үшін генетикалық сауаттылықты қалыптастыру, салауатты өмір салты негіздеріне баулу, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

4) кәсіби бағдар және еңбек тәрбиесі, биологиялық білім беру саласында алған білімдерін жүзеге асыруы негізінде оқушылардың бір сала бойынша өмір жолын таңдауы, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология,

5) биологиялық процестердің заңдылықтарын проблемалық оқыту негізінде логикалық ой-өрісті және танымдық қызығушылығын дамыту,

6) биологиялық эксперимент нәтижелерін өздігінен талдау қабілетін және биологиялық білімді өмірде қолдана білетін, нәтижелі іс-әрекет жүргізу мүмкіндігіне қолжеткізетін тәжірибелік дағдылықтарын дамыту;

«Биология» пәні бойынша білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

7-сыныпта:

өсімдіктердің бөлімдерінің, класстарының, тұқымдастарының сипатын жүйелі оқыту принципіне негізделеді.

Біледі:

өсімдіктер жасушасының құрылысы мен қызметін;

өсімдік жасушасының бөлінуін;

өсімдіктегі тропизм құбылысын заттардың қозғалысын, тыныс алуын;

өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін, өсуін және дамуын;

өсімдіктердің тіршілік ортасын

өсімдіктер бірлестіктеріне адам әрекетінің әсерін біледі.

Түсінеді:

Білім алушылар өсімдіктер әлемі мен ортаның өзара байланысты екенін;

Өсімдіктер тіршілігіне, олардың мекен ету ортасына адамзат әрекетінің әсерін;

өсімдіктер әлемінің көптүрлілігін сақтап қалудың, табиғи бірлестіктерді

қорғаудың биосфера тепе-теңдігіндегі рөлін;

өсімдіктерде қоректену, тыныс алу, заттардың тасымалдануы, өсу, көбею сынды тіршілік үдерістерінің жүру жағдайларын;

Өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер жасушаларының құрылысын анықтау;

зертханалық жұмыстарды орындауда ұлғайтқыш аппаратураны қолдану, пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырғаның орналасуы және тіршілік механизмдерін сипаттау;

сабақ және тамырдың құрылысын зерттеу;

өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдерін анықтау;

Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсерін зерттеу;

улы саңырауқұлақтармен, өсімдіктермен уланудың алдын-алуды;

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері

Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында өсімдіктердің тынысалуын зерттеу;

Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуін зерттеу;

Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау;

өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру;

өздігінен және айқас тозанданудың айрмашылықтарын сипаттау;

гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтану үдерісін зерттеу;

өсімдіктердің жеке дамуын сипаттау;

Дәрілік өсімдіктердің түрлерін ажырату.

Білімді шығармашылықпен қолданады:

өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу;

фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуін зерттеу;

туған өлкеде өсетін дәрілік өсімдіктердің түрлерін анықтау;

оқып танысқан өсімдік тұқымдастары өкілдерінде маусымдық және адам әрекетінің әсерінен болған өзгерістерді бақылау.

8-сыныпта:

Табиғи жүйесіне сәйкес жануарлар әлемінің типтері, класстарын және тұқымдастарын жүйелі қарастырылады

Біледі:

жануарлар жасушалардың құрылысын, ондағы органоидтарының қызметін;

жануарлардың сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама жасау;

жануарлардың қозғалыс мүшелерінің құрылысы мен қызметін;

жануарлардың негізгі жүйелік категорияларын, түрлердің белгілерін, типтерді, кластарды, жануарлардың тұқымдастарын, жануарлардың кең тараған түрлерін және үй жануарларының қолтұқымдарын; жануарлардың көбеюін, өсуін, дамуын біледі.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

иммунитет және оның адам өміріндегі маңызын; ЖИТС (жүре пайда болған иммундық тапшылық синдромы)-тің алдын алуды; күйіс қайыратын (сиыр) және күйіс қайырмайтын жануарлардың асқорыту жүйесіндегі ерекшеліктерді зерттеу; Жануарлардағы тура және түрленіп даму үдерісі; гетеротрофты организмдердің қоректену ерекшеліктерін, сарофиттер, паразиттер түрлерін жіктеуді; прокриоттық және эукариоттық, автотрофты және гетеротрофты организмдерді ажырату; жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру, жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату.

Түсінеді:

биологиялық әртүрліліктің рөлін, түрлердің сан мөлшерінің реттелуін, биосферадағы тепе-теңдікті сақтау мақсатында табиғи бірлестіктерді қорғауды; жануар түрлерінің көптүрлілігіне және олардың тіршілік орталарына адам әрекетінің әсерін түсінде.

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуын зерттеу, омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру; жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру; буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша салыстыру.

Білімді шығармашылықпен қолданады:

Өзі тұратын аймақта кең таралған жануарлардың жиі кездесетін түрлерін және олардың мал шарушылығындағы маңызын зерделейді; жануар түрлерінің көптүрлілігіне және олардың тіршілік орталарына адам әрекетінің әсерін, бұл әрекеттің нәтижелерін және үй жануарларының қолтұқымдарын шығару жолдарын зерттеу; адам ауруларының қоздырғыштары мен тасымалдаушыларының түрлерін анықтайды. жануарлар тұқымдастарының белгілі бір өкілдерін зерттеу

тәжірибелерінің нәтижелерін ұсыну;

9-сыныпта:

адам және оның денсаулығы бойынша, адам туралы ғылымдар: анатомия, физиология және гигиена медициналық білім негізін құрайды және олардың өзара тығыз байланысты сипатын жүйелі оқыту принципіне негізделеді. *Біледі*

адам ағзасының құрылыс ерекшеліктерін;

денсаулықты сақтау үшін гигиеналық талаптарды орындау;

анатомия, физиология, және гигиена ұғымдарын;

адамның асқорыту, тыныс алу, бөліп шығару, заттардың тасымалдануы, тірек-қимыл жүйелері мен координация және реттелу, көбею, өсу, даму үдерістерін;

адам организмінде тіршілік әрекеттерінің нейрогуморальдық реттелуінің ролін;

адамның өмір сүру ұзақтығы мен денсаулығына жағымсыз экологиялық факторлардың әсерін;

адам денсаулығына зиянды әдет-дағдылардың қауіпті әсері туралы біледі.

Түсінеді

адамның биоэлеуметтік табиғатын,

мүшелер мен мүшелер жүйесінің қызметін;

ішкі мүшелердің топографиясы. Жасуша және оның құрылысы

аурулардың себебін білуге және дене белсенділігі мен аурудың алдын алу арқылы салауатты өмір салтын қалыптастырудағы маңызын;

денсаулықты сақтау мақсатында жеке бастың және қоғамдық гигиеналық ережелерін сақтаудың маңыздылығын,

адамның табиғаттағы орнын және адамның табиғатты қорғаудағы басты ролін түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

денсаулыққа экологиялық және элеуметтік факторлардың, ақыл-ой және дене еңбегінің, денешынықтыру мен спорттың әсерін;

жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын;

көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін;

есту гигиенасының ережелерін;

бездердің негізгі қызметтерін сипаттау

сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау,

адам ағзасына және оның туылатын болашақ ұрпағына алкогольдің және темекі шегудің зиянды әсерін зерделеу

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

тамақтану рационын жасай білу, дәрумендердің түрлері мен пайдасы туралы түсіндіру;

адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін зерделеу,

Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары және олардың алдын алу;

Асқорыту жолдарының ауруларын болжау;

Жыныстық жолмен берілетін аурулардың алдын алу шаралары;

Білімді шығармашылықпен қолданады:

адам ағзасында тіршілік әрекеттерінің нейрогуморальдық реттелуінің рөлін;

эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;

адамның жеке тұлға болып қалыптасуында қоршаған ортаның рөлін зерделеу;

дене температурасының өзгеруі, созылмалы және тұқым қуалайтын аурулардың түрлерін білу;

пандемиялық және эпидемиологиялық жұқпалы аурулардың шығу себептерін және олардан қорғану шараларын зерттеу,

иммунитетті көтерудің денсаулықты нығайтудағы ролін зерттеу.

9-сыныпта:

Жасуша, ағзалардың көбеюі, жеке дамуы, генетика негіздері, түрлердің пайда болу теориясы, эволюциялық процестердің механизмі жүйелі түрде беріледі

Біледі

тірі ағзаларға тән жалпы белгілер;

тіршіліктің құрылым деңгейлері;

жасушалық теорияның негізгі қағидалары,

жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін;

экология негіздері, биосфера және оны қорғау, адамның биосфераға әсерін;

тұқымқуалаушылық заңдылықтары туралы ғалымдардың зерттеулерін,

түр, экожүйе, биоценоз, биосфера түсініктерінің мәнін;

эволюциялық ілімнің негіздерін;

экожүйелер қызметінің құрылымы мен принциптерін;

адам әрекетінің экожүйелерге әсерін;

қазақ халқының табиғатты қорғаудағы әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерін біледі.

Түсінеді

түрлердің бір-бірімен және олардың өлі табиғатпен байланысын;

прокариоттар және эукариоттар жасушаларының құрылысындағы ерекшеліктерді;

жасушаның тіршілік әрекеттерінің негізгі принциптерін,
ортаның экологиялық факторларын;
адамзат алдында тұрған проблемаларды шешуде биологиялық білімнің ролін;
органикалық және бейорганикалық заттардың жасушадағы ролін өзгергіштік, тұқым қуалаушылық, ген, генотип, мутациялар түсініктерінің маңызын түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:
тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздерін,
адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін;
биологияның зерттеу объектілерін;
биологияның дамуына айтарлықтай үлес қосқан шетелдік және отандық ғалымдар ,олардың еңбектерін қолданады.

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

биотехнологияда алынатын өнімдерінің медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықтағы маңызын зерделеу;
қоршаған ортаның қолайсыз факторларының адамның тұқым қуалаушылығына жағымсыз әсерін зерделеу;

Білімді шығармашылықпен қолданады:

әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану;
микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу
қоршаған ортаның қолайсыз факторларының адамның тұқым қуалаушылығына жағымсыз әсері;
адамның генетикалық ауруларының алдын алу үшін генетикалық зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау;
мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу;
жынысты анықтау кезінде хромосомалардың ролін түсіндіретін сызба жасау;
медицина, экология, биотехнология, биохимия жаңалықтарын зерделеу.

География пәнінің міндеттері:

- географияның ғылыми пән ретіндегі рөлі мен оның қазіргі заманғы адамзат мәселелерін, сондай-ақ ғаламдық мәселелерді шешудегі әлеуетін түсінуге мүмкіндік беру;
- оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара

байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

- қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

- оқушылардың географиялық зерттеу әдістері мен зерттеу дағдыларын игеруіне ықпал жасау;

- оқушылардың география ғылымының түсініктері мен терминдерін меңгеруіне ықпал жасау;

- кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

- географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«География» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

Оқытудың **I сатысында** (1-5 сыныптар) география бойынша қарапайым танымдық білімдер «Қоршаған орта» пәнінің мазмұнында берілген.

Оқытудың **II сатысында** (6-сыныпта - «Өлкетану» 1-5-сыныпта оқытылатын пәнінің мазмұнының жалғасы, ал 7-10-сыныптарда төмендегідей жүйелі курстарда берілген:

- Жалпы физикалық географияның бастапқы курсы (7-сынып);

- Қазақстанның физикалық географиясы (8-сынып);

- Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы (геоэкономика Елтану негізінде) (9-сынып);

- Гуманитарық география (10-сынып);

Пән мазмұнында біртұтастыққа, географиялық қабықтың даму кезеңдеріне геожүйенің өзара байланысы мен өзара әрекетіне және осы жүйенің әртүрлі даму кезеңдеріндегі адам баласының өсуі мен орнына басты назар аударылады. Қазақстан географиясы негізінде әлемдік географиялық кеңістікті қарастыра аламыз

«География» пәнінен білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

7-сынып

Білім алушы:

- бастапқы географиялық ұғымдарды, география ғылымының дамуы кезеңдерін, саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;
- картография негізін және карталардың түрлерін, жіктелуін және элементтерін; саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;
- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;
- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;
- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;
- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;
- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;
- материктер мен мұхиттардың, жекелеген аумақтардың, елдердің және табиғаты ерекшеліктерін;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;
- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;
- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін;
- адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;
- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;
- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;
- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;
- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;
- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық

және сапалық сипаттамаларын анықтауда;

- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіруде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графикалық және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;

- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геоэкономикалық, геоэкологиялық және геосаяси жағдайды, экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын сипаттауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде қолданады.

8-сынып

Білім алушы:

- бастапқы географиялық ұғымдарды, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;
- геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;
- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;
- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;
- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;
- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;
- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;
- Қазақстан Республикасының табиғаты ерекшеліктерін;
- географияның, табиғатты пайдаланудың негізгі категорияларын;
- табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлері мен типтерін, жалпы қағидаттарын, географиялық ерекшеліктерін; табиғатты қорғау шараларын және тұрақты даму қағидаттарын; табиғатты пайдаланудың мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын;
- адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың ролін; табиғи заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;
- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;
- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін;
- «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын;
- қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің ролін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған)

ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;

- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;

- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;

- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;

- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;

- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;

- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графикалық және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;

- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету

үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде қолданады.

9-сынып

Білім алушы:

- географиялық ұғымдарды, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;

- геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;

- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;

- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;

- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;

- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;

- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;

- халық құрамы мен құрылымын, демографиялық жағдайды сипаттау үшін демографиялық көрсеткіштерді, «демографиялық саясат» ұғымын қолдануды, елді мекендердің түрлерін, құрылымын, функцияларын, орналасу факторлары мен даму серпінін;

- әлем, жекелеген өңірлер, елдер және Қазақстан Республикасы шаруашылығының аумақтық және салалық құрылымын, даму жағдайлары мен факторларын;

- дүниежүзінің заманауи геосаясатын, саяси картасының мазмұнын; мемлекеттік аумақтың құрылымын және мемлекеттік түрлерін; мемлекеттік шекараларды, олардың түрлері мен серпінін; елдердің типологиясын; экономикалық жүйелердің модельдерін; жекелеген аймақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының демографиялық саясаты ерекшеліктерін; Қазақстан Республикасының экономикалық және саяси географиялық жағдайын, аумақтық-әкімшілік бөлінуін; Қазақстан аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін;

- Қазақстан Республикасының заманауи геосаяси және геоэкономикалық

жағдайының ерекшеліктерін; Қазақстанның аймақтық, халықаралық саяси процестерге, халықаралық географиялық еңбек бөлінісіне, қатысын;

- географияның, геоинформатиканың, геоэкологияның, табиғатты пайдаланудың, геосаясаттың, геоэкономиканың негізгі категорияларын;

- дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін; халықтардың өмір сүру деңгейі мен сапасының айырмашылықтарын; жекелеген аймақтар мен елдер шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымының географиялық ерекшеліктерін; жекелеген аймақтар мен елдердің географиялық өзгешеліктерін, олардың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі, халықаралық географиялық еңбек бөлінісі жүйесіндегі мамандануы бойынша айырмашылықтарын;

- халықаралық экономикалық қатынастардың мақсаттары мен нысандарын; халықаралық байланыстардың түрлерін;

- табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлері мен типтерін, жалпы қағидаттарын, географиялық ерекшеліктерін; табиғатты қорғау шараларын және тұрақты даму қағидаттарын; табиғатты пайдаланудың мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын;

- адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;

- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;

- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін; геосаяси процестерді; геосаясат субъектілерінің рөлі мен ықпал өрісін, өзара әрекеттестігін; «Байқоңыр» ғарыш айлағының өңірлік және халықаралық маңыздылығын;

- дүниежүзінің заманауи экономикалық-географиялық және саяси-географиялық көрінісін; географияның басқа ғылымдармен интеграциялану қажеттілігін; геоэкологиялық, әлеуметтік, геоэкономикалық және геосаяси процестердің ерекшеліктері мен серпінін;

- халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын;

- «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын;

- қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің рөлін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған)

ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;

- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін;
- геосаяси субъектілердің рөлі мен ықпал ету аймақтарын, өзара әрекеттесу сипатын, дүние жүзінің геосаяси аудандастырылуын; адамзаттың ғаламдық проблемаларының себептері мен оларды шешу жолдарын **түсінеді**;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;
- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;
- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;
- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;
- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;
- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;
- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;
- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;
- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;
- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;
- графиктік және кестелік нысанда ақпаратты беруде;
- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;
- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;
- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;
- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен

құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геоэкономикалық, геоэкологиялық және геосаяси жағдайды, экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын сипаттауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, и тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде **қолданады**.

«Физика» пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеру;

2) оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға; физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.

«Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

1) ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- физикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы;

- функционалдық сауаттылық;

- өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс;

- оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс;
- индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс;
- шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді құрастыра және шығара білуі тиіс;
- ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс;

2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;
- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс
- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

«Физика» пәніне білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

7-сынып

7-сынып білім алушылары:

- табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату;
- физикалық шамаларды олардың SI- жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру;
- дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;
- кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;
- түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;
- s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;

- дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын;

- электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу;

- тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру;

- сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау;

- серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатандық коэффициентін анықтау;

- пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру;

- заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;

- қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;

- газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру;

- 7.3.1.5 - сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;

- қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру

- гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау;

- гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеуді түсінеді.

- «Физика» пәні бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

- 7-сынып білім алушылары:

- физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру;

- скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру;

- келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру;

- механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру;

- үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру;

- күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;

- денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау;

- механикалық энергияның екі түрін ажырату;

- күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;

- тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;

- геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;

- Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу;

- жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіруді т.б. біледі.

11. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:

- үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, : санды: стандартты түрде жазу;
- қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу;
- бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау;
- әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;
- тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
- инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру;
- күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру;
- масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату;
- Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу;
- тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау;
- есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану;
- есептер шығаруда Архимед заңын қолдану;
- механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану;
- атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну;
- манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау;
- кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;
- сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру;
- дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу;
- механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;
- қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;
- кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану;
- жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану;
- энергияның түрленуіне мысалдар келтіру;
- механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;
- «Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру;
- жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау;
- тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;
- көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау.

8-сынып

12. 8-сынып білім алушылары:

- температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;
- техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;
- заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;
- отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау;

- су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау;
- меншікті булану жылуын анықтау;
- қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру;
- жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау;
- электр зарядын сипаттау;
- Үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру;
- электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру;
- электр зарядының сақталу заңын түсіндіру;
- Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;
- электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсінеді.

13. 8-сынып білім алушылары:

- молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;
- Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;
- дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;
- жылу берілудің түрлерін салыстыру;
- әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру;
- жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;
- тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау;
- жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану;
- молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау;
- балку/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;
- заттың балку және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
- термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;
- термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
- жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;
- жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау т.б. біледі.

14. 8-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:

- жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;
- заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
- эксперимент көмегімен мұздың меншікті балку жылуын анықтау;
- молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне

және кері айналуын сипаттау;

- жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну
- іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін

сипаттау

- біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу;
- электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу;
- потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын

түсіндіру;

- конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау;
- электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын

түсіндіру

- электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;

- кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру
- электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;
- физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
- тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік

сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру;

- эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу

- тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;
- кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;
- есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану
- өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент

арқылы алу;

- өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау;

- өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу

- жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану
- Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
- эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;
- $kВт \cdot сағ$ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика

жүзінде анықтау;

- металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау

- қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру

- сұйықтардағы электр тогын сипаттау

- магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;

- магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;

- тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау

- жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;

- магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау;
- электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру
- электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру;
- Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру
- Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу;
- эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау;
- айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру;
- дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау
- жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
- жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
- тәжирибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
- экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
- сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау
- жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
- линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графикалық есептер шығару үшін қолдану;
- жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
- жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
- көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
- қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру

9-сынып білім алушылары:

- теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау;
- горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау ;
- горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу;
- дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау;
- сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану;
- центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
- абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату;
- жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау;
- аспан сферасының негізгі элементтерін атау;
- жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау;
- әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру;

- жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
- Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
- Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру;
- инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;
- Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
- ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
- Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
- Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдануды түсінеді.

13. 9-сынып білім алушылары:

- Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану;
- вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу;
- уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
- Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;
- үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау;
- салмақсыздық күйді түсіндіру;
- бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
- ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру;
- дене импульсі мен күш импульсін ажырату;
- импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
- механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілдермен анықтау;
- табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;
- Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру;
- жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру;
- энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
- еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;
- тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау;
- алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау;
- еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;

- резонанс құбылысын сипаттау;
- тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау;
  - механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру;
  - электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру;
  - шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру;
  - толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану;
  - Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;
  - фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру;
  - фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
  - рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру;
    - рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру;
    - α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру;
    - α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау;
    - ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау;
    - атом ядросының масса ақауын анықтау;
    - радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру;
    - радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
    - тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау т.б. біледі
    - **9-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:**
      - векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту;
      - түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;
      - түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану;
      - теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау;
      - эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;
      - теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру;
      - еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану;
      - эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;
      - формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
      - тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау;
      - гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу;

- маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
- математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;
- период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;
- әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
- су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау
- дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;
- дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;
- резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;
- жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;
- табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбыстықолдануға мысалдар келтіру;
- көлденең және бойлық толқындарды салыстыру;
- жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау;
- ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану;
- атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
- ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
- ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру;
- радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру;
- радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
- элементар бөлшектерді жіктеу
- адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;
- жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау;

«Химия» пәні бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар **білім алушылар білуі тиіс:**

химия символикасы, маңызды жаратылыстану-ғылыми ұғымдар, заңдар, химия теориялары; қарапайым және күрделі заттарды танудың эксперименттік әдістері; химиядағы стехиометрия және сандық қатынастар туралы түсінік; химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрамы мен құрылымы; қарапайым заттардың, екілік қосылыстардың, оксидтердің, қышқылдардың, негіздердің, тұздардың және органикалық қосылыстардың жіктелуі, номенклатурасы, құрамы, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; табиғаттағы заттардың табылуы мен айналымы және олардың биосферадағы экологиялық

рөлі; микро-және макроэлементтердің биологиялық рөлдері; бейорганикалық заттар кластары арасындағы генетикалық байланыстар; органикалық қосылыстар кластарының өзара байланысы; химиялық реакциялар ағымының жіктелуі мен заңдылықтары және олардың табиғаттағы, өндірістегі және адам өміріндегі рөлі; зертханада және өнеркәсіпте адам өміріне қажетті заттар мен материалдарды алу тәсілдері;

аса маңызды заттар мен олардың туындыларын қолдану салалары; ауаны, су ресурстарын қорғауда, табиғи суды ластанудан тазартуда экологиялық проблемалар мен оларды шешу жолдары; аса маңызды заттар мен материалдардың органикалық синтезі; А. М. Бутлеровтың Органикалық заттардың химиялық құрылымы теориясының негізгі ережелері, изомерия және гомология туралы ұғымдар, көміртек атомдары арасындағы қарапайым және бірнеше байланыстар, көмірсутек радикалы, органикалық қосылыстардың маңызды функционалды топтары, заттардың органикалық қосылыстардың әртүрлі кластарына жататындығы; зерттелген көмірсутектердің химиялық құрылымы, қасиеттері, табиғатта болуы және практикалық маңызы, олардың оттегі және азот бар туындылары;

органикалық заттар реакцияларының негізгі түрлері: алмастыру, қосу, изомерлеу, гидрогенизация, гидратация, этерификация; ұғымдар: мономер, полимер, құрылымдық буын, полимеризация дәрежесі, полимерлердің сызықтық және кеңістіктік құрылымы; істей алу керек: химиялық эксперименттерді орындау кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтау; заттардың қасиеттерін болжау, зертханада қарапайым және күрделі заттарды алу, заттарды индикатор және сапалы реакциялар көмегімен тану; табиғаттың химиялық объектілерін сипаттау, бақылау және практикалық зерттеу негізінде заттардың қасиеттерін сипаттау; күнделікті өмірде заттармен жұмыс істеу бойынша алынған білім мен дағдылар; Д. И. Менделеевтің химиялық элементтерінің периодтық жүйесінің негізгі заңдылықтарын атомдардың құрылысы туралы білім негізінде түсіндіру; А. М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылымы теориясының негізгі ережелері;

логикалық, танымдық, сандық және сапалық есептеу есептерін шешу; зерттелген Бейорганикалық және органикалық заттардың қасиеттерін, олардың генетикалық байланысын, алудың маңызды тәсілдерін растайтын химиялық реакциялар теңдеулерін құру; заттардың қасиеттерін олардың химиялық құрылымы негізінде түсіндіру; зерттелетін Органикалық заттардың құрылымдық формулаларын құру және оларды халықаралық және тривиалды номенклатура бойынша атау; Органикалық заттардың алуан түрлілігінің себептерін, органикалық және бейорганикалық қосылыстардың өзара байланысын, заттардың құрамы, құрылымы, қасиеттері мен практикалық қолданылуы арасындағы себептік байланысты түсіндіру; органикалық заттармен қарапайым тәжірибелер жүргізу, қосылыстар мен Полимерлік материалдарды белгілі белгілері бойынша тану; Органикалық заттардың қатысуымен химиялық формулалар мен теңдеулер бойынша есептеулер жүргізу;

оршаған ортаның химиялық ластануының адам ағзасына және басқа тірі организмдерге әсерін бағалау; әртүрлі дереккөздерді (ғылыми-танымал

басылымдар, компьютерлік деректер базасы, интернет желісінің ресурстары) пайдалана отырып, химиялық ақпаратты өз бетінше іздеуді жүргізу; заттардың құрамын, қасиеттерін, класын анықтау; химиялық байланыс; химиялық реакциялардың типтері; заттардың формулаларын жасау; металдардың, бейметалдардың және олардың қосылыстарының қасиеттерін сипаттайтын химиялық теңдеулер; металдар мен бейметалдардың генетикалық қатарлары; атомдардың құрылымын және металдардың, бейметалдардың және олардың қосылыстарының қасиеттерін химиялық элементтердің периодтық жүйесіндегі орны бойынша түсіндіру; атомдардың құрылысы туралы білім негізінде қышқыл-негізгі және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру мерзімділігі;

ауіпсіздік техникасы ережелерін сақтай отырып демонстрациялар, зертханалық тәжірибелер, практикалық жұмыстар жүргізу, химиялық жабдықтармен жұмыс істеу, газдарды алу, жинау және тану; Бейорганикалық заттарға сапалы реакциялар; катиондарды (Na^{2+} , Ba^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Fe^{3+}) и аниондарды (SO_4^{2-} , S^{2-} , CO_3^{2-} , Cl^-) тану; химиялық формулалар бойынша есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакцияға қатысатын заттардың біреуінің белгілі мөлшері, массасы немесе көлемі бойынша заттың массасын немесе газ көлемін; химиялық реакцияның жылу әсерін; бастапқы заттар туралы белгілі деректер бойынша заттың массасын, көлемін (газын) немесе мөлшерін; реакция өнімі шығымының теориялық мүмкін болатын массалық немесе көлемдік үлесі бойынша, қоспаның құрамындағы заттың массалық үлесі бойынша; заттың молекулалық формуласын табу; әртүрлі ақпараты бар және әртүрлі нысандағы мәтіндерді;

қолдану: практикада-бағдарланған интеграцияланған білім, оқудағы іскерліктер мен дағдылар; заттарды, табиғи құбылыстарды, айналымды тану және табиғатта заттарды табу әдістері, өмірде практикалық қолданылатын заттардың құрылымы, құрамы мен қасиеттері; функционалдық әмбебап қабілеттер, оқу және өмірлік проблемаларды шешу үшін ойлау және шығармашылық дербестік; бейіннің өзін-өзі анықтау және таңдау үшін білім жүйесі, рефлексивті іскерліктер, өз қызметін талдау дағдылары; өзінің әлеуетті резервтерін және әртүрлі бейіндер бойынша білім алуды жалғастыру қабілеттерін объективті бағалау; коммуникативтік-ақпараттық цифрлық білім беру ресурстары, химиялық және экологиялық мазмұндағы презентациялар, бейнероликтер жасаудағы компьютерлік бағдарламалар;

Технология білім беру саласы «Технология» пәні

"Технология (ұлдар үшін)" пәні бойынша білім алушылар білуге тиіс: технологиялық операцияларды орындау кезінде еңбек қауіпсіздігі ережесі және электр қауіпсіздігі ережесі; негізгі ауыл шаруашылығы дақылдары, машиналар және ауыл шаруашылығы салалары; машиналардың негізгі бөлшектері мен механизмдерінің құрылысы және жұмыс істеу принципі; есептеу және графикалық операцияларды жүргізу ережесі; Конструкциялық материалдар қасиеттерінің сипаттамасы, оларды өңдеу процесінде шикізат пен

материалдарды технологиялық түрлендіру негіздері; сәндік-қолданбалы өнер түрлері, материалдарды көркем өңдеу тәсілдері; қазіргі заманғы өндіріс және қызмет көрсету саласының негіздері;;

меңгеруі керек: дәстүрлі технологияларды пайдалана отырып, түрлендіру қызметінде графикалық бейнелердің әр түрлі түрлерін (эскиздер, сызбалар, схемалар, белгілер) қолдану; материалдарды таңдау, нақты міндеттерді орындау үшін технологиялық операциялардың алгоритмін құру және қолдану; әртүрлі технологияларды қолдану арқылы тұтыну бұйымдарын, оның ішінде сәндік-қолданбалы өнерді дайындау; жұмыс нәтижелерін сыни бағалау, өз қызметін түзету; жобаларды өз бетінше әзірлеу және орындау; технологиялық терминологияны меңгеру және оны жобаларды таныстыру кезінде қолдану; алынған білімді, іскерлікті және дағдыларды әртүрлі өмірлік жағдайларда пайдалану;; оларға түсінік беру, олардың негізінде жаңа мәтіндер шығару;

мыналарды: электр құралдарын, жабдықтар мен құралдарды пайдалану кезінде қауіпсіз еңбек ережесін; әлеуметтік қатынастар саласындағы стандартты проблемаларды шешу кезінде технологиялық білімді (тұрмыстық санитариялық-техникалық құрылғыларды ұсақ жөндеу, тұрмыстық мақсаттағы заттарды дайындау және т. б.); отбасылық маркетинг және өзін-өзі басқару элементтерін; схемаларды, сызбаларды, қосымша әдебиеттерді оқу арқылы ақпаратты өз бетінше алу, өңдеу, түрлендіру, пайдалану, сақтау және беру білігін; шығармашылық жобалық қызметтегі білімді қолдану

2) "Технология» пәні (қыздар үшін)" бойынша білім алушылар білуге тиіс: еңбек қауіпсіздігі және өртке қарсы қауіпсіздік техникасы ережесі; ас үй электр жабдығын пайдалану ережесі; Ыдыс және мүкәммалмен жарақтандыру ережесі; мата түрлері; матаның физикалық-механикалық қасиеттері; тігін машиналарының түрлері, құрылысы, мақсаты және жұмыс істеу принципі; тігін операцияларының технологиясы; көкөністердің сыныптамысы, тағамдық құндылығы, бастапқы өңдеу тәсілдері; өнімдерді жылумен өңдеу тәсілдері; балық тағамдарын, қамырдан жасалған бұйымдарды дайындау технологиясы; бірінші және екінші тағамдарды дайындау технологиясы; тәуліктік мәзір жасау ережесі; киім мен аяқ киімді күту тәсілдері, киімді жөндеудің қарапайым тәсілдері; ;

істей алу керек: жұмыс орнын ұйымдастыру; дәстүрлі технологияларды қолдана отырып, графикалық бейнелердің әр түрлерін (эскиздер, сызбалар, сызбалар, белгілер) қолдану; материалдарды сыртқы белгілері бойынша таңдау және әр түрлі технологияларды қолдана отырып бұйымдар жасау (үлгі, сурет, эскиз, сызба бойынша); үлгілер, өрнектер жасау; тұрғын үй-жайлардың интерьерін безендіру; киім мен аяқ киімге күтім жасау, киімге қарапайым жөндеу жүргізу; тәуліктік мәзір құру; қамырдан бұйымдар дайындау; ет пен балықтан бірінші және екінші тағамдарды дайындау; интерьерді безендіру дизайнына сәйкес кейбір жөндеу-әрлеу жұмыстарын сызу; машина тігісінің сапасын, жіптің керілуін реттеу; машинкаға инені орнату; тігін машинасына арналған табандарды орнату; тігін бұйымдарындағы ақауларды жою және сапасын анықтау; лекалдарда моделдеу; нөмірлеу бойынша тоқылған инелерді және

ілгектерді таңдау; әртүрлі ақпараты бар және әртүрлі пішіндегі, пішіндегі мәтіндерді қабылдау;

қолдану: заманауи технологияның жаңа әдістері мен құралдарын; машина тігістерін; сәндік тігістердің түрлерін; тігін бұйымдарын технологиялық өңдеуді; инелер мен жіптерді; әртүрлі операциялар кезінде тігін машиналарының табандарын; инелерде және ілгектерде тоқу техникасының түрлерін; тігін жабдығында жұмыс істеу кезінде қолдың дұрыс орналасуын; тағамдарды дайындау технологиясын; жеке гигиена ережелерін;

"Кәсіптер әлеміне кіріспе" пәні бойынша білім алушылар білуге тиіс: психикалық процестер (қабылдау, зейін, есте сақтау, ойлау) және олардың кәсіби қызметтегі рөлі; өз қабілеттерінің "адам-адам", "адам-техника", "адам-табиғат" кәсіптерінің типтеріне сәйкестігі; кәсіптердің тізбесі, қызметтің әртүрлі салаларындағы кәсіптердің сипаттамалары және оларды игеруге қойылатын талаптар; кәсіптердің әртүрлі топтары бойынша еңбек қызметін ұйымдастыру шарттары; кәсіптік өзін-өзі айқындаудағы және мамандық таңдаудағы мотивтер мен құндылық бағдарлары; оқу орындарының әртүрлі типтерінің ерекшелігі; еңбек нарығындағы;

істей алу керек: кәсіптер әлеміне бағдарлай алу; өз мүдделері мен бейімділіктерін ескере отырып, болашақ кәсіби қызметінің бағытын таңдау, қажетті жеке қасиеттерін дамытуға жауапты қарым-қатынасты қалыптастыру; өзінің психологиялық, физикалық, зияткерлік мүмкіндіктерін объективті бағалай білу және болашақ кәсіби қызметінің бағытын таңдау кезінде оларды нақты сала маманына қойылатын талаптармен байланыстыра білу; кәсіби және өмірлік жоспарларды құру; әртүрлі ақпараты бар және әртүрлі нысандағы мәтіндерді қабылдау, оларды жаңғырту, өңдеу, оларға интерпретация беру, олардың негізінде жаңа;

- қолдану: кәсіби өзін-өзі анықтауда және мансап таңдауда құндылық бағдарлары; болашақ кәсіби қызметке дайындықта өзінің табиғи және алған қабілеттері мен білімдері; практикалық қызметте кәсіби бағытталған дағдылар;

4) "Графика және жобалау" пәні бойынша білім алушылар білуге тиіс: визуалды ақпаратты тіркеу мен түрлендірудің әмбебап құралы, коммуникацияның және ақпаратты берудің маңызды құралы ретінде графикалық бейнелердің мақсатын; графикалық бейнелердің әр түрлерін алу және оларды ғылымда, техникада, өнерде және басқа да қызмет салаларында пайдалану тәсілдерін; графикалық бейнелерді құрастырудың базалық әдісі ретінде проекциялауды; сызбаларды ресімдеудің және графикалық жұмыстар технологиясының жалпы ережелерін (аспаптық және компьютерлік); қалыптау және құрастыру тәсілдерін; бұйымдарды жобалау және дайындау әдістерін; бөлшектер мен олардың қосылыстарын стандарттауға қойылатын талаптарды; графиканың;

- істей алуы керек: берілген үлгілер бойынша (натурадан) және ұсыну бойынша әртүрлі заттардың аксонометриялық проекциялары мен техникалық суреттерін орындау; заттың кеңістіктік бейнесін оның проекциялық бейнесі немесе ауызша сипаттамасы бойынша қайта жасау; заттардың пішінін талдау тәсілдерін меңгеру, олардың конструктивтік ерекшеліктерін анықтау; нысанды

және кеңістіктік жағдайын өзгерту жолымен оның кескіні бойынша затты ақылмен түрлендіру; әртүрлі мақсаттағы бөлшектер мен құрастыру бірліктерінің сызбаларын, эскиздері мен техникалық суреттерін оқу және орындау; Құрастыру сызбасын егжей-тегжейлі орындау; және процестер мен құбылыстарды модельдеуге; эвристикалық, қызықты және шығармашылық графикалық міндеттерді жобалау қызметінің элементтерімен шешуге; графикалық бейнелерді алу және жобалау құжаттамасын жасау үшін компьютерлік технологияларды пайдалануға;

- олданду: әр түрлі нақты жағдайларда: типтік, вариативті (ұқсас) және жана жағдайларда графикалық бейнелерді құру, қайта құру, қабылдау және түрлендіру кезінде графикалық іс-әрекеттің меңгерілген тәсілдерін қолдану; оқу, практикалық және жобалау-зерттеу, шығармашылық іс-әрекетте алынған білімді және геометрографиялық модельдеу және графикалық бейнелерді білім алу дағдыларын қолдану

64. «Өнер» білім беру саласы

«Музыка» пәні

1. Музыка пәнін оқытудың мақсаты – қазақтың ұлттық музыкасы жайлы тереңірек мағлұмат беру, домбыра аспабының құрылымымен таныстыру және тартып үйренудің алғашқы қадамдарын меңгерту, ұлттық құндылықтар негізінде білім алушылардың музыкалық мәдениеттілігін, шығармашылық қабілетін дамыту;

Музыка пәнін оқытудың міндеттері:

- Қазақтың ұлттық, кәсіби музыкасы мен бейнелеу өнерінің өзара үндестігі жайлы, этностардың музыкалық мәдениеті жайлы түсінігін қалыптастыру;

- Музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі рөлі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру;

- Өнер түрлеріне қызығушылығын дамыту, өнер арқылы ұлттық әдет-ғұрыппен салт-дәстүрлерді құрметтеу сезімін қалыптастыру;

- Оқушының көркемдік-бейнелеу іскерліктерін, музыкалық қабілеттерін, шығармашылық әлеуеті мен қиялын дамытуды қалыптастыру;

- Өнер туындылары жайында ақпарат іздестіру, қабылдау, түсіну, талдау, зерттеу және орындаушылық, өздігінен пайдалау дағдылары қалыптастыру;

- Өз шығармашылық іс-әрекеттері арқылы ойын бейнелеп, дәлелдей білу, музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту

- музыка өнері негізінде эстетикалық талғамын, сезімталдығын қалыптастыру; Қазіргі таңда халық музыкасын кеңінен насихаттап, таратып жүрген ұлт-аспаптар оркестрлері және этно-фольклорлық ансамбльдер, оны ұйымдастырушы продюсер-музыканттар еңбегі жайлы мағлұматтар алады.

- Ұлттық музыка әлемі бойынша жалпы дүниетанымы толығымен қалыптасады. Күй тыңдау дағдысы қалыптасады.

- музыкалық-шығармашылық жұмыстарға идеялар қосу негізінде өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тану және өзін-өзі дамытуын қалыптастыру;

Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- музыка тарихы дамуының тұтастығы мен үздіксіздігінің маңызы туралы ойын жеткізе алады;
- Музыкалық мәдениетті тану арқылы білімдік ақпаратты іріктейді;
- Музыкалық туындылардың шығу кезеңдеріне сай сипаттамасын саралайды;
- Музыкалық туындаларды талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- Атадан мұра болып жеткен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлейді;
- Халықтық және классикалық музыканы таратушы өнер адамдары шығармашылықтарының маңыздылығын анықтайды;
- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;
- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалап, өмірлік жағдайда қолданады;
- қазақ күйшілерінің шығармашылық мұрасын талдап, қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді;
- ұлттық материалдық мәдениеттің қолдану ерекшеліктерін сипаттау арқылы, қазіргі кездегі музыка өнерінің даму тенденцияларын айқындайды;

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- Ұлттық құндылықтардың мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;
- музыкалық терминдердің мағынасын ажырата алады;
- тақырыпқа қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;
- музыка пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады;
- Тыңдау, талдау жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады;
- музыкалық туындыны жұптық және топтық орындаушылық кезінде ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;
- музыка тарихы мен әдебиеті бойынша деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;
- талдау жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді; әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;
- «Рухани жаңғыру» аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады.

«Музыка» оқу пәні бойынша шекті оқу жүктемесінің көлемі:

1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

6-сынып білім алушысының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

6-сыныптың соңында білім алушы:

- Қазақ музыка тарихындағы халық композиторларының өмір жолдары, шығармашылықтары жайлы және атадан ұрпаққа үздіксіз жалғасып келе жатқан күйшілік дәстүр бойынша терең мағлұмат алады.

- Әр өңірдің күйшілік мектебінің ерекшеліктері және айырмашылықтарын ажырата алатын болады. Күйдің орындалуына және сипатына қарай қай өңірдің, қандай күйші-композиторының шығармасы екендігін тани алу мүмкіндігіне ие болады.

- Домбыра аспабының тек музыкалық аспап қана емес, қазақ халқымен ғасырдан ғасыр бойы бірге келе жатқан қасиетті де киелі, ажырамас жан серігі екендігін түйсінеді.

- Домбыра аспабының тиегінен бастап құлағына дейін құрылымымен таныс болады. Сабақ барысында «құйма құлақ» әдісі арқылы үйренген күйлерін жеке-дара немесе екі-үш бала болып та бірге қосылып домбырада орындап бере алатын болады. Топпен жұмыс жасай білу қабілеті қалыптасады.

- Музыкалық қабілеттері-ырғақты сезіну, аспаптық дыбысты дауыспен қайталау арқылы таза ала білу дағдысы қалыптасады.

- Өткен ғасырлардан ұрпақтан ұрпаққа жеткен күй мұраларының қазіргі заманда насихатталып, таратылуында еңбек сіңірген заманауи күйші-композиторлар, орындаушы-күйшілер шығармашылығынан хабардар болады.

- Бұрынғы орындау мен жаңаша орындау үлгісін тыңдап, салыстыра алады. Күйдің тек халықтық дәстүрде ғана емес классикалық және эстрадалық музыка әлемінде алып отырған ерекше жанр екендігін түйсінеді.

- Халық әндері, сал-серілер шығармашылығымен танысады. Қазақ халқының өте бай, тек ұлтымызға ғана тән өнер туындылары- өсиетке толы терме-толғау, жыр-дастандарымен сусындайды.

- Қазіргі таңда халық музыкасын кеңінен насихаттап, таратып жүрген ұлт-аспаптар оркестрлері және этно-фольклорлық ансамбльдер, оны ұйымдастырушы продюсер-музыканттар еңбегі жайлы мағлұматтар алады. Ұлттық музыка әлемі бойынша жалпы дүниетанымы толығымен қалыптасады. Күй тыңдау дағдысы қалыптасады.

Білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

7-сыныптың соңында білім алушы:

- 1. Музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы (туған өлкедегі музыкалық өнердің ерекшеліктері туралы біледі. Туған өлкенің жыршы-термеші, әнші және сазгерлерінің шығармашылығы туралы тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі мен жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтайды.

- Әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыра алады.

- 3.Қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерінен хабардар болады.

- Қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерінің заманауи интерпретациясын салыстыра алады.

- Әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізуді түйсінеді.

- әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауысты немесе канон элементтерін пайдаланып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау мәнері қалыптасады. Әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыра алады.

«Дене мәдениеті» білім саласы бойынша негізгі орта білім беру деңгейін бітірген білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

«Дене шынықтыру» пәні бойынша білім алушының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар:

"Дене шынықтыру" пәні бойынша білім алушылар **білуге тиіс:** салауатты өмір салтын қалыптастырудағы дене шынықтыру мен спорттың рөлі; қимыл әрекеттерін қалыптастыру және қозғалыс қасиеттерін дамыту негіздері; ағзаны шынықтыру тәсілдері; дене жаттығуларын орындау техникасын, дене жүктемесінің режимдерін (жүрек соғу жиілігі бойынша), сабақ кезіндегі ағымдағы көңіл-күйді бақылау әдістері (сыртқы және ішкі белгілері бойынша); дене жаттығуларының күн режиміндегі рөлі; дене шынықтырудың дене шынықтыру жүйелерінің функционалдық жағдайына әсері.;

менгеруі керек: негізгі дене қасиеттерін дамытуға арналған жалпы дамыту жаттығуларының кешендерін, таңғы гимнастика жаттығуларының кешендерін құру және орындау; денсаулықты нығайтуда, дене және спорттық жетілдіруде өз мүдделері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жеке дене шынықтыру сабақтарын жоспарлай білу; спорттық ойындарда гимнастикалық, акробатикалық жеңілдетілген жаттығуларды (комбинацияларды), техникалық-тактикалық әрекеттерді орындау; дене жаттығуларын орындау кезінде қауіпсіздікті сақтау; Спорт саласындағы әртүрлі ақпараты бар мәтіндерді қабылдау, оларды жаңғырту

мыналарды: дене бітімін және дене бітімін Түзету, дене қасиеттерін дамыту, қозғалыс техникасын жетілдіру бойынша жаттығуларды; белсенді демалыс және салауатты өмір салтын жүргізу үшін дене шынықтырумен және спортпен шұғылдануды; жұмыс қабілетін арттыру, денсаулықты сақтау және нығайту, жеке, ұжымдық және отбасылық демалысты ұйымдастыру және өткізу үшін дене шынықтыру жаттығуларын, бұқаралық спорттық жарыстарға қатысуды **қолдану қажет.;**

71. **Бағалау** нақты бөлім немесе тақырып бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін қадағалау негізінде әрбір оқу пәні бойынша оқу

бағдарламасындағы күтілетін нәтижеге сәйкес жүзеге асырылады.

72. Білім алушылардың оқу жетістіктерін **бағалау** білім алушылардың білімдерін бағалау критерийлері арқылы жүзеге асырылады. Бағалау критерийлері білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, оқу жетістіктерінің деңгейін өлшеу үшін пайдаланылады.

73. Бағалау нақты бөлім/тақырып бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін қадағалау негізінде әрбір оқу пәні бойынша **білімді игеру деңгейлеріне және білім беру салалары бойынша метапәндік құзыреттіліктердің қалыптасуын бағалау** түрінде жүзеге асырылады.

74. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау ағымдық және жиынтық бағалау (ағымдық, тоқсандық, қорытынды) түрінде жүзеге асырылады.

75. Негізгі орта білім беру деңгейінде бағалау ағымдық және жиынтық бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

76. Негізгі орта білім берудің оқу бағдарламаларын жүзеге асыратын білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың оқу жетістіктерін критериалды бағалау тәртібін білім беру саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

77. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың білім алуы үшін, даму бұзушылықтарын түзету және әлеуметтік бейімделуі үшін жағдай жасалады.

Бөлім 5. БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ШАРТТАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

1. Мазмұны мен дайындық деңгейіне қойылатын талаптар нақты білім беру процесінде жүзеге асырылады:

1) оқушылардың тұлғасын қалыптастыру, олардың рухани әлеуетін дамыту, өзін-өзі анықтау, өзін-өзі жүзеге асыру үшін ақпараттық-білім беру кеңістігі ретінде тұтас процесті құру; дамудың жеке траекториясын құру;

2) білім алушының негізгі қызметі ретінде оқуға басты назар аударылатын оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру үшін оқу-әдістемелік, кадрлық және материалдық-техникалық жағдайларды ұсыну болып табылады;

3) күтілетін нәтижелерге қол жеткізудің әртүрлі жолдары мен тәсілдерін анықтау бойынша шығармашылық бастамаларды қолдау;

4) білім беру ұйымдарына білім алушылардың рухани-адамгершілік әлеуетін дамыту шарты ретінде тәрбие процесі жүйесін шығармашылық құрастыру үшін мүмкіндіктер беру;

5) мектепті қоғамдастықтың мәдени-жасампаз орталығы ретінде дамыту шарты негізінде әлеуметтік әріптестік тетіктерін енгізу арқылы жүзеге асырылады;

6) қабілеттері мен білім беру қажеттіліктері әртүрлі деңгейдегі білім алушылар үшін тең білім беру мүмкіндіктер берудің басшылық қағидаты ретінде білім беру процесін ұйымдастыруға инклюзивтік тәсілді дамыту арқылы жүзеге асырылады;

7) нақты қол жеткізілген нәтижелер негізінде мектептің қызметін одан әрі

дамытуды жоспарлауға бағдарлайтын басқару жүйесін құру.

2. Жалпы білім беретін ұйымды қаржылық қамтамасыз ету жеткілікті болуы тиіс:

1) кепілдік берілген тегін жалпыға қолжетімді орта білім беру үшін;

2) жалпы білім беру ұйымының қажетті материалдық-техникалық базасын құру үшін;

3) білім алушылардың өмір қауіпсіздігін және денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету үшін жағдайлар жасау болып табылады.

3. Білім алушылардың денсаулығын нығайту және олардың қозғалыс белсенділігін арттыру мақсатында жергілікті атқарушы органдар сыныптан тыс жұмыс ретінде спорттық секциялық сабақтарды ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

4. Мемлекеттік білім беру ұйымдары қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеу жүйесі Қазақстан Республикасының қолданыстағы «Білім туралы» Заңының 52-бабында белгіленген тәртіппен айқындалады.

5. Денсаулық жағдайына байланысты ұзақ уақыт бойы жалпы білім беру ұйымына бара алмайтын білім алушылар үйде немесе емдеу ұйымдарында жеке тегін білім алумен қамтамасыз етіледі.

6. Даму мүмкіндіктері шектеулі білім алушылар үшін олардың білім алуы, даму бұзылыстарын түзету және әлеуметтік бейімделуі үшін жағдайлар жасалады.

7. Жалпы білім беру ұйымы санитарлық-гигиеналық ережелер мен нормаларға сәйкес келетін материалдық-техникалық базамен қамтамасыз етілуі керек.

8. Жалпы білім беру ұйымының материалдық-техникалық базасында төмендегілер болады:

1) сабақтар мен сабақтан тыс іс-шараларды өткізу, демалу, тамақтану, медициналық қызмет көрсету, спортпен шұғылдану, мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізу, білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін қауіпсіз және қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сай келетін тиісті инфрақұрылымы бар ғимараттар;

2) қазіргі заманғы жабдықтармен жаратандырылған оқу пәндері кабинеттері (байланыс және коммуникация, желілік өзара іс-қимыл құралдары, кең жолақты интернет, мультимедиялық кабинеттер, интерактивті тақта, аудио-және бейнетехника, цехтар мен шеберханалар);

3) санитариялық-гигиеналық нормаларға сәйкес үй-жайлардың, киім ілетін орындардың, санитариялық тораптар мен жеке гигиена бөлмелерінің қажетті жарық және ауа-жылу режимдері;

4) мүмкіндігі шектеулі білім алушылар үшін ғимараттарда арнайы жасалған жағдайлар;

5) мектеп-интернат жағдайында білім алушылардың тұруына, тамақтануына және демалуына арналған ғимараттар, мектеп жанындағы учаске.

9. Жергілікті атқарушы органдар және жалпы білім беретін ұйым білім алушылардың өмірі мен денсаулығын сақтау қауіпсіздігі үшін:

- 1) салауатты өмір салтын насихаттау;
- 2) әлеуметтік және психологиялық қызметті күшейту;
- 3) ғимаратты күзетуді қамтамасыз ету;
- 4) жергілікті халықпен және ата-аналар жұртшылығымен тығыз байланысты ұйымдастыру;
- 5) білім алушылардың бейресми ортасын зерделеу;
- 6) профилактикалық іс-шаралар жүргізу (әлеуметтік сауалнама, психологиялық қолдау, құқық тәртібі органдары мен медициналық мекемелердің қызметкерлерімен кездесулер өткізу);
- 7) профилактикалық медициналық қарап-тексеру жүргізуді уақтылы ұйымдастыру;
- 8) қауіпсіздік техникасын, өртке қарсы сақтық шаралары қағидаларын сақтау;
- 9) үй-жайлардың жарық және ауа-жылу режимін сақтау;
- 10) компьютерлік техникамен жұмыс режимін сақтау;
- 11) жол жүру қауіпсіздігі қағидаларын сақтауды насихаттау;
- 12) білім алушылар мен тәрбиеленушілерді тасымалдау кезінде қауіпсіздік техникасын сақтау қағидастарына негізделеді.

10. Жалпы білім беретін, оның ішінде жеке меншік, ұйымдардағы білім беру процесі оқу жоспары негізінде әзірленетін, жалпы білім беретін ұйым дербес бекітетін және жергілікті атқарушы білім беру органдарымен келісілетін оқу жұмыс жоспары шеңберінде жүзеге асырылады.

11. Республикалық жалпы білім беретін мамандандырылған мектеп-интернаттардағы білім беру процесі оқу жоспары негізінде әзірленетін және Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы уәкілетті органы бекітетін оқу жұмыс жоспары шеңберінде жүзеге асырылады.

12. Сыныпты 2 топқа бөлу қалалық жалпы білім беру ұйымдарында 24 және одан да көп білім алушылар, ауылдық ұйымдарда 20 және одан да көп, шағын жинақталған мектептерде 10-нан кем емес оқушылар болғанда іске асырылады.

13. Сыныпты 2 топқа бөлу: оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 6-10 сыныптардағы қазақ тілі бойынша; оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 6-10 сыныптардағы қазақ әдебиеті бойынша; оқыту қазақ және ұйғыр, тәжік және өзбек тілдерінде жүргізілетін 6-10 сыныптардағы орыс тілі бойынша; 6-10 сыныптардағы информатика бойынша; 6-10 сыныптардағы технология бойынша (сынып толымдылығына қарамастан ұлдар мен қыздар топтары); 6-10 сыныптардағы дене шынықтыру бойынша (сынып толымдылығына қарамастан ұлдар мен қыздар) іске асырылады.

14. 6-10 – сыныптарда шет тілі бойынша сабақ өткізу кезінде сыныпты 3 топқа бөлу қалалық жалпы білім беру ұйымдарында – 24 және одан да көп білім алушылар, ауылдық ұйымдарда - 20 және одан да көп, шағын жинақталған мектептерде - 10-нан кем емес оқушылар болған кезде іске асырылады.

15. Пәндердің тереңдетілген мазмұнын іске асыру жағдайында оқытуды екі тілде жүргізуге жол беріледі (оқыту тілі орыс/өзбек/ұйғыр/тәжік тілі болғанда – мемлекеттік тіл; оқыту тілі қазақ/орыс/өзбек/ұйғыр/тәжік тілі болғанда – шет

тілі).

16. Қазақстан Республикасының Білім беру ұйымдарында ұлттық азшылықтардың тілдерін оқыту негізгі орта білім берудің ҮОЖ вариативтік компонентінің сағаттары есебінен жүзеге асырылады және жергілікті бюджет бөлетін қаражаттан қаржыландырылады. Аз ұлттардың ана тілдерін оқыту топта кемінде 10 адам болған кезде 6-10 сыныптарда жүзеге асырылады.

88. Сыныпта даму мүмкіндігі шектеулі балалар болған жағдайда сыныпты бөлу қалалық жалпы білім беру ұйымдарында 21 білім алушы, ауылдық білім алушылар - 17, шағын жинақталған мектептерде осындай бір балаға есептегенде - 8 білім алушы болғанда жүзеге асырылады.

89. Қоғамдық пайдалы еңбекті ұйымдастыру, үлгілік оқу жоспарының оқушы компонентінің оқу жүктемесі көлемінде еңбек практикасын өткізу қамқоршылық кеңестің немесе ата-аналар комитетінің қатысуымен жүзеге асырылады.

ОҚУ МЕРЗІМІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

Негізгі орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламасын меңгеру мерзімі – бес жыл

Оқу жылының ұзақтығы 6-10-сыныптарда 34 оқу аптасын құрайды.

Оқу жылындағы каникул уақытының ұзақтығы кемінде 30 күнді құрайды.

Каникулдар оқу жылында үш рет – күзде, қыста және көктемде беріледі. 1-сыныптың білім алушылары үшін үшінші тоқсанда ұзақтығы бір апта болатын қосымша каникул уақыты беріледі.

ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ

1 тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (бұдан әрі – Жалпы орта білім берудің МЖМС) 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының (бұдан әрі – Заң) 5-бабы, 5-1) тармақшасына және 56-бабына сәйкес әзірленді және білім берудің мазмұнына, оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне, білім алушылардың дайындық деңгейіне және оқу процесін ұйымдастыруға және оқу мерзіміне қойылатын талаптарды айқындайды.

1. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін ұйымдары білім беру қызметін жүзеге асырады:

1) осы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартымен;

2) үлгілік оқу жоспарлары;

3) Қазақстан Республикасының орта білім беру саласындағы уәкілетті органы белгіленген тәртіппен бекіткен басқа да нормативтік құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады.

1. Жалпы орта білім берудің МЖМС білім беру мазмұнын айқындайтын жалпы нормаларды қамтиды, адамның, қоғамның және мемлекеттің мүдделерін көздейді.

3. Осы стандарттың нормативтік-құқықтық базасы:

1) Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы.;

2) "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі №319 – III Заңы.;

3) "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 24 қазандағы Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы;

4) "Қазақстан Республикасындағы Тіл туралы Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі №151 Заңы;

5) "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" 2002 жылғы 8 тамыздағы №345-II Қазақстан Республикасының Заңы;

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандағы № 636 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары;

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 726 қаулысымен бекітілген "Білімді ұлт" сапалы білім беру" ұлттық жобасы

ҚР ҚҰ 40.1.01-2008 Қазақстан Республикасының Мемлекеттік стандарттау жүйесі. Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын құруға, баяндауға, ресімдеуге, мазмұндауға және белгілеуге қойылатын жалпы талаптар;

"ҚР МЖ Мемлекеттік стандарттарды әзірлеу тәртібі" ҚР СТ 1.2-2002;

"стандарттарды құруға, мазмұндауға, ресімдеуге, мазмұнына қойылатын жалпы талаптар" ҚР СТ 1.5-2004;

"Балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеу мен білім беру объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 30 желтоқсан №1684.

2. Орта білім берудің МЖМС:

1) орта білім берудің базалық және бейінді (міндетті) мазмұнының жалпы нормаларын, құрылымы мен құрамын айқындайды;;

2) білім алушылардың оқу жүктемесінің көлемін, білім беру процесін ұйымдастыру шарттарын, білімді бақылау және бағалау жүйесін регламенттейді;

3) жалпы білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптарды белгілейді;

4) білім беру процесін жүзеге асыру шарттарына: мемлекеттік бюджет қаражатын ұтымды пайдалануға, жалпы білім беру ұйымдарының материалдық-техникалық базасын нормативтік қамтамасыз етуге және білім алушылардың денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғауға қойылатын талаптарды белгілейді.

3. Орта білім берудің МЖМС:

1) оқу пәндері бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын әзірлеуде;

2) жалпы орта білім беру деңгейінде оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру үшін қажетті жағдай жасауда;

3) жалпы орта білім берудің академиялық және практикалық бағыттылығын үйлестіруде;

4) оқу пәндері мазмұнының ішкі сабақтастығын қамтамасыз етуде;

5) оқу жүктемесінің шекті көлемін айқындауда;

6) құндылықтарға негізделген білім беру мазмұны мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланысын қамтамасыз етуге;

7) білім беруді ұйымдастырудың дидактикалық ұстанымдарын айқындауда;

8) білім алушылардың денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге,

9) білім алушылардың ерекше білім беру қажеттілігін қамтамасыз етуге және қосымша білім беру қызметтерін алу қанағаттандыратын қолайлы жағдайлар жасауға;

10) жалпы орта білім беретін ұйымдардың типтері мен түрлерінің әртүрлілігі жағдайында жалпы орта білім берудің баламалылығын қамтамасыз етуде;

11) білім беру ұйымдарындағы инновациялық практиканы қолдау мен дамытуда;

12) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруда;

13) білім алушылардың оқу нәтижелерін бағалауда;

14) педагог мамандарды даярлайтын жоғары және арнаулы оқу орындарының білім бағдарламаларын әзірлеуде;

15) педагог мамандардың кәсіби біліктілігін арттыру бағдарламасын әзірлеуде;

16) жеңіл ақыл-ой кемістігі және орташа ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған білім беру ұйымдарындағы инварианттық компоненттің оқу пәндерінің көлемі мен мазмұны үлгілік оқу бағдарламаларын әзірлеуде басшылыққа алынады.

5. Орта білім беру стандартының әдіснамалық негіздері:

1) білім берудің метапәндік нәтижелерімен айқындалатын ғылыми-танымдық, ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық метапәндік тұлғалық құзыреттіліктерде көрінетін білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған білім беру мазмұнын іріктеуге жүйелі-қызметтік көзқарас;

2) қалыптасудың гуманистік және мәдениеттанушылық сипатын қамтамасыз ететін табиғи үйлесімділік және мәдениеттілік ұстанымдары;

3) білім берудің тәрбиелік және әлеуметтендіру әлеуетін күшейтуге, ноосфералық-гуманистік дүниетанымды қалыптастыруға және білім алушылардың қоршаған әлемге құндылық қатынасын қалыптастыруға бағытталған аксиологиялық тәсіл;

5) білім беру мен денсаулық сақтаудың биоаквативтілігі қағидаты, білім алушыларға оқу және психологиялық жүктемені азайтуды және ішкі ынталандыру тетіктерін ашуды және өзін-өзі дамыту қабілетін дамытуды қамтамасыз ететін;

5) оқу материалын біртіндеп кеңейту мен тереңдетуді көздейтін және білім беру салалары мен білім беру деңгейлері арасындағы оқытудың тұтастығы мен сабақтастығын қамтамасыз ететін концентрлік қағидат;

6) білім берудің кәсіби-бағдарлы сипатын іске асыру және білім алушыларға кәсіби салаларға бағытталған бейіндік оқыту үшін жағдай жасау мақсатында оқытуды саралау;

7) білім алушылардың ақпараттық-коммуникациялық және экологиялық мәдениеті мен медиасауаттылығын дамыту қағидаты.

6. Стандартта Заңға сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады. Оларға қосымша мынадай терминдер мен олардың анықтамалары енгізілді:

1) орта білім – білім алушылардың Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдендірілген бастауыш, жалпы орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес пәндік оқу бағдарламаларын меңгеруі нәтижесінде алатын білімі;

2) білім беру мазмұны – тұлғаның біліктілігі мен жан-жақты дамуын қамтамасыз ету мақсатында арнайы ұйымдастырылатын оқу үдерісінің өзегін құрайтын білімдер жиынтығы (кешені);

3) жалпы білім беретін мектеп – білім алушылар мен тәрбиеленушілерге бастауыш, жалпы орта және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттары негізінде дайындалған пәндік және қосымша білім беру бағытындағы оқу бағдарламаларын жүзеге асыратын оқу орны;

4) үлгілік оқу жоспары – мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру

стандартына сай оқу пәндерінің тізбесі мен сағат көлемін айқындайтын, оқу жүктемесінің міндетті және өзгермелі бөлігін нақтылайтын, оқыту тілін анықтайтын нормативтік-құқықтық акт; үлгілік оқу жоспары МЖМББС-тің құрамдас бөлігі ретінде білім беру ұйымдарының қызметін қаржыландыруда басшылыққа алынатын негізгі құжат болып саналады;

5) үлгілік оқу жоспарының тұрақты бөлігі – мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына енгізілген және жалпы орта білім беретін ұйымдарда оқытылатын міндетті оқу пәндерінің жиыны;

6) үлгілік оқу жоспарының өзгермелі бөлігі – білім алушылардың қажеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, әрбір жалпы орта білім беретін ұйымның өзі таңдайтын/анықтайтын оқу пәндері мен курстарының жиынтығы;

7) жалпы білім беретін оқу бағдарламасы – әрбір оқу пәні бойынша меңгерілуге тиісті білім мазмұны мен көлемін, одан күтілетін нәтижелерді айқындайтын базалық-нормативтік құжат;

8) оқу жүктемесінің көлемі – әрбір оқу жылы бойынша үлгілік оқу жоспарының міндетті және өзгермелі (мектеп және оқушы) бөліктеріндегі оқу пәндерінің мазмұнын меңгеру үшін белгіленген оқу сағаттарының көлемі;

9) білім алушының дайындық деңгейі – білім алушылардың білім мазмұны бойынша меңгерген базалық, метапәндік және пәндік нәтижелерінің көрсеткіші;

10) метапәндік құзыреттіліктер – білім алушылардың тұлғалық қасиеттері, әмбебап білім, тәжірибе және қабілеттерінің даму көрсеткіші ретіндегі білім салалары бойынша күтілетін нәтижелер;

11) пәндік нәтижелер – білім алушының міндетті оқу пәндері бойынша меңгерген білімі мен білік, дағдыларының көрсеткіші;

12) пайдалы білім – заманауи білім беру талаптарына сай білім алушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері мен ұлттық ділін ескере отырып, олардың дүниетанымы мен сауаттылығын өзара бірлікте жетілдіруді, құндылық бағдарын қалыптастыруды көздейтін, тұлғалық дамуын қамтамасыз ететін білім;

13) білім мазмұнын дүниетанымдық аспектіде меңгерту – теориялық білім арқылы оқушының танымын, ұлттық ділі мен санасын дамытуға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға басымдық бере отырып, оның әлемге (Адам мен Табиғатқа) ізгі қатынасын қалыптастыруды көздей оқыту;

14) құндылықтар – адамның бойына жақсы қасиеттерді сіңіретін, оларды ізгілікке бастайтын, қоғамдағы өз орнын саналы түрде иемденуге, адамзат баласын бірін-бірі, өзі өмір сүріп отырған ортаны, ғаламды сүйуге, құрметтеуге ықпал ететін рухани қайнаркөз.

15) құндылық бағдар – білім алушының өмірге, қоршаған әлемге, өзіне деген қатынасын анықтайтын, оның барлық әрекетіне мән дарытатын, тұлғалық қатынас жүйесін құрайтын, адам белсенділігінің мазмұнын анықтайтын аса күрделі әлеуметтік-психологиялық феномен.

16) эмоционалды интеллект (ЭИ) – тұлғаның өз сезімдері мен эмоцияларын қадағалай білуге, басқаруға, өзіне мотивация туғызуға, өзге адамдардың сезімдерін түсінуге, олардың эмоцияларды да басқара алуға

қабілеттілігі. ЭИ тұлғалық тұрғыдан өзін-өзі дамытуға және айналасындағы адамдармен қарым-қатынасты жақсартуға мүмкіндік тудырады;

17) ғылым негіздері – жалпы орта білім беретін мектептің негізгі сатысындағы оқу пәндерінің білім мазмұны арқылы берілетін теориялық білімнің қайнары, ғылым салаларының тірек ұғымдар жүйесі;

18) бағалау – әзірленген критерийлер негізінде білім алушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін оқудан күтілетін нәтижелермен салыстыру процесі;

19) бағалау критерийлері – білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын нақты өлшеуіштер;

20) білім беру процесінің мониторингі – білім беру ұйымдарындағы білім беру процесін жүзеге асырудың нәтижелері мен жай-күйіндегі өзгерістердің динамикасын жүйелі бақылау, диагностикалау, талдау, бағалау және жай-күйін болжау;

21) білім беру құндылықтары – білім беру мазмұнын айқындау үшін негіз болатын, білім алушының тұлғасын қалыптастыруда жетекші фактор болып табылатын оқу мақсаттарының жүйесін құрудағы бағдарлар;

22) білім беру қызметі – білім алушылардың ерекше білім беру қажеттіліктерін және жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, білім беру субъектілерінің мақсатқа бағытталған, педагогикалық негізделген, дәйекті өзара іс-қимылы барысында жеке адамды оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттері шешілетін процесс;

23) білім беру саласы – мәнделес оқу пәндерінің жиынтығын қамтитын жалпы орта білім берудің базалық мазмұнының құраушы бөлігі;

24) білім алушыларды қорытынды аттестаттау – тиісті білім беру деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында көзделген оқу пәндерінің көлемін олардың меңгеру дәрежесін айқындау мақсатында жүргізілетін рәсім;

25) ерекше білім беру қажеттіліктері – денсаулығына байланысты білім алуда ұдайы немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларына мұқтаж балалардың қажеттіліктері;

26) жалпы орта білім берудің базалық мазмұны – типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, білім беру ұйымдарында оқып білуге міндетті жалпы орта білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі;

27) оқытудан күтілетін нәтижелер – оқыту процесі аяқталғаннан кейін білім алушының білуін, түсінуін, көрсетуін сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы;

28) сабақтан тыс іс-әрекет – біртұтас оқу-тәрбие процесінің құрамдас бөлігі, білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысаны;

29) ағымдық бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылар үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты

қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді;

30) жиынтық бағалау – белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді/ортақ тақырыптарды оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;

31) инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуға тең қол жеткізуі үшін жағдай жасау;

32) сабақтан тыс іс-әрекет – білім беру ұйымындағы біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі, үлгілік оқу жоспарында айқындалған оқу жүктемесінен тыс іске асырылатын білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысандарының бірі;

33) элективті курс – білім алушылардың таңдауы бойынша курс, білім алушылардың білім дайындығын кеңейтуге бағытталған оқу жоспарының вариативті компонентінің құрамдас бөлігі.

34) ерте кәсіптік бағдарлау – міндетті оқу пәндері мен таңдау пәндері мазмұны және сыныптан тыс қосымша әлеуметтендіруші іс-шаралар арқылы білім алушының болашақ кәсіби бағдарын анықтап, оған дайындығын ұйымдастыру;

35) білім беру мазмұнын меңгерудің базалық деңгейі-білім алушылардың білім, білік және дағды көлемінің міндетті минимумын меңгеру деңгейі;

36) білім беру мазмұнын игерудің ілгері деңгейі-білім алушылардың білімнің, машықтар мен дағдылардың кеңейтілген және тереңдетілген көлемін меңгеру деңгейі;

37) бейіндік мектеп-жалпы орта білім берудің білім беретін оқу бағдарламасын іске асыратын оқу орны;

38) бейінді оқыту-білім алушылардың мүдделерін, бейімділігі мен қабілеттерін ескере отырып, оқытуды саралау және даралау процесі, білім беру процесін ұйымдастыру.

7. Орта білім берудің МЖМБС құрылымы келесі бөлімдерден тұрады:

1) білім мазмұнына қойылатын талаптар;

2) білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар;

3) білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар;

4) білім беру процесін ұйымдастыру шарттарына қойылатын талаптарды қамтуға тиіс.

8. Орта білімнің мақсаты - білім алушыларға құндылықтарға негізделген жалпы орта білім беру, бейіндік оқыту және бастапқы кәсіби білім беру арқылы білім алушының бойында келешек жоғары білім алуға және мамандықтарды игеруге қажетті пәндік білім мен метапәндік құзыреттіліктерді қалыптастыру.

Жалпы орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМУ мақсаты.

9. Орта білім берудің міндеттері:

1) Тұлғаға бағдарланған іс-әрекеттік-құзыреттік әдіснамасын қолдану негізінде мазмұнның қолданбалық, практикалық әлеуетін күшейту, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру, білім алушыларда ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық метапәндік тұлғалық құзыреттіліктерді қалыптастыру.

2) Білім алушының рухани-адамгершілік қасиеттерін, қазақ халқының және Қазақстан этностарының рухани құндылықтарына, тілі мен мәдениетіне құрметін, Қазақстанның дамып өркендеуіне мүдделілік көзқарасын қалыптастыру.

3) Білім алушының мемлекеттік тілді меңгеруін қамтамасыз ету;

4) Білім алушының таңдаған бейіндік оқу пәндері, таңдау курстары бойынша кәсіби бағдарлы тереңдетілген білімді игеруіне жағдай жасау;

5) Білім алушының өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту, мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамыту.

6) Пәндер мазмұнын ғылыми негізде интеграциялау, пәнаралық байланыстың дидактикалық талаптарын сақтау және пәндердің мазмұндық желісінің сабақтастығы мен үздіксіздігін ескеру негізінде міндетті оқу пәні мазмұнын жүзеге асыру;

7) Білім алушының алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін, жобалау, конструкциялау, модельдеу, зерттеу дағдыларын дамыту;

8) Білім алушының білімін үлгі бойынша, таныс емес жағдайларда және шығармашылықпен қолдану дағдыларын дамыту;

9) Білім алушыда бейіндік оқыту арқылы мамандықты саналы түрде таңдау және меңгеру, мамандықтарды игеруге бейімдеу дағдыларын қалыптастыру;

10) Оқушының бейімділігі мен қабілетін диагностикалау, ерте кәсіби бағдарлау және мамандықтарға бағыттап бейіндік оқыту арқылы мектеп бітірушілерінің бастапқы кәсіби біліктілік алуын қамтамасыз ету, болашақ мамандығын игеруге дайындығын жақсарту;

11) STEM білім беруді енгізу, біртұтас жаратылыстану-ғылыми білім алуды және кросс-функционалдық дағдылар мен футурологиялық дағдыларды дамыту.

12) Эмоционалды интеллект, қоршаған орта жағдайларына икемділік, салауатты өмір сүру, ұстамдылық, әдептілік, сыни ойлау, коммуникативтік икемділік, медиа сауаттылық дағдыларын дамыту.

13) Тұрақты даму мақсаттары аясында білім алушының экологиялық мәдениетін, қоршаған ортаға қамқорлық жасау дағдыларын дамыту;

14) Білім мазмұны мен оны игертуді халықаралық стандарттар талаптарына сәйкестендіру;

15) Білім берудің инклюзивті сипатын күшейту, білім беру процесінің

жеке тұлғаға бағдарлығын қамтамасыз ету, әмбебап дизайндық оқыту принциптерін қолдану, әрбір оқушының ерекшеліктері мен қабілеттеріне сай саралап оқыту, жеке психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету арқылы оның ішкі әлеуеті мен мүмкіндіктерін ашу, жеке тұлғалық даму траекториясын жүзеге асыру.

16) Оқушылардың сапалы білімге, замануи білім беру ресурстарына тең құқықтары мен қолжетімділігін қамтамасыз ету, диагностикалық сараптау және бағдарлы шаралар қолдану арқылы қала мен ауыл мектептеріндегі білім сапасының айырмашылығын теңестіру.

17) Білім берудің әр деңгейінен кейін жоспарланған пәндік нәтижелер мен метапәндік құзыреттіліктерді үйлестіру негізінде білім беру деңгейлерінің мазмұндық және ұйымдастырушылық сабақтастығын қамтамасыз ету, оқу материалдарының қайталануын жою.

18) Шетелдік жоғары оқу орындарына түсу кезінде Қазақстандық мектеп түлектерінің жалпы орта білімі туралы аттестаттарының танылуын қамтамасыз ету.

2-ТАРАУ. ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

10. Орта білім беру – білім алушылардың әлеуметтік және кәсіптік жағынан өзін-өзі анықтауы үшін жеткілікті пәндік білім мен метапәндік құзыреттерді, әмбебап оқу іс-әрекеттерін қалыптастыруға бағытталған орта білім берудің соңғы кезеңі.

Бұл деңгейдің ерекшелігі – оқытудың функционалдық-іс-әрекеттік сипаты және бейіндік оқыту. Жалпы орта білім беру деңгейінде пәндік білім мазмұнын кіріктіру есебінен міндетті оқу пәндерінің санын барынша қысқарту, таңдау бойынша мамандықтарға бағытталған бейіндік пәндерді енгізу және «пәндік» оқытудан «жобалар» арқылы оқытуға, STEM, STEAM білім беруге басымдық беріледі.

Жалпы орта білім беру деңгейінде бейіндік оқыту: жаратылыстану-математикалық, қоғамдық-гуманитарлық және технологиялық бағыттар бойынша жүзеге асады.

Техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім беру (бакалавриат) оқу бағдарламаларымен сабақтастық пен бірізділік жолға қойылып, пәндер мен олардың мазмұнының қайталаулар жойылады, білім берудің мамандықтарға кәсіби бағдарлығы арттырылады.

11. Жалпы орта білім беру мазмұны мынадай **құндылықтарға** негізделеді:

- рухани -адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- -мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;
- мемлекеттік тіл құндылығы;
- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)
- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық)
- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

12. Орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары білім алушылардың жоғары рухани-адамгершілік қасиеттерін, оқу пәндері бойынша білім негіздерін, кәсіби бағдарлануын, ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік және ақпараттық-технологиялық құзыреттіліктерін қалыптастыруға бағытталады.

Жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары оқушылардың оқу және практикалық қызметке деген жеке қасиеттері мен жеке қабілеттерін дамытуға, өз бетінше білім алу мен өзін-өзі дамытудың, шығармашылық өзін-өзі жүзеге асырудың берік дағдыларын қалыптастыруға, білім берудің кейінгі деңгейлерінде оқуын жалғастыруға дайындалуға бағытталған.

Оқу бағдарламасы үш бөлімнен тұрады: бірінші бөлім Оқу пәнінің мазмұнын игерудің мақсаттарын, міндеттерін, күтілетін нәтижелерін, осы нәтижелерге қол жеткізу тәсілдерін, оқу бағдарламасын меңгеру нәтижелерін бағалау жүйесін айқындайды; екінші бөлім метапәндік және пәндік нәтижелерге қол жеткізуге бағытталған оқу пәнінің мазмұнын көрсетеді; үшінші бөлім нақты пән бойынша оқу процесін ұйымдастыру шарттарын айқындайды.

Оқу бағдарламаларында білім берудің құрылымы, базалық және озық мазмұны, сағат көлемінің бөлінуі көрсетілуге тиіс.

Оқу бағдарламаларында экология және тұрақты даму, өмір қауіпсіздігі және апаттар қаупін азайту негіздері бойынша материалдар көзделуі тиіс, олар барлық оқу пәндерінің мазмұнына толассыз компонент түрінде интеграцияланады.

Жалпы орта білім берудің оқу бағдарламалары білім алушылардың қоғамдық-гуманитарлық, жаратылыстану-математикалық білімдерін меңгеруіне және өз бетінше зерделеуіне және оларды практикалық қызметте қолдануға бағытталуы тиіс.

Оқу бағдарламалары білім алушылардың қазіргі қоғамда табысты бейімделуін, белсенді өмірлік ұстанымды, тұлғааралық және этносаралық қарым-қатынастың жоғары мәдениетін қалыптастыруды, жеке тұлғаның өзін-өзі айқындауын, кәсіби бағдарлауды және бейінді даярлауды қамтамасыз етуі тиіс.

Жалпы орта білім беру деңгейінде үлгілік оқу жоспарының вариативтік компонентінің инварианттық компонентінен және оқу курстарынан бейіндік даярлық пәндерінің білім алушыларының жеке білім беру траекториясы жүзеге асырылуға тиіс.

Оқу бағдарламаларында пәндер бойынша білім мазмұнын игерудің базалық және ілгері деңгейі көрсетілуі тиіс.

2.1 Орта білім берудің базалық пәндер мазмұнына қойылатын талаптар:

11. Жалпы орта білім мазмұнын бес білім саласы құрайды: «Тіл және сөз әлемі», «Математика және информатика», «Адам, Қоғам және Табиғат», «Дене мәдениеті және саламаттылық», «Технология».

12. "Тіл және әдебиет" білім беру саласы пәндерді қамтиды:

1) "Қазақ тілі", "Орыс тілі" (қазақ тілінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдар үшін, қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), "әлемдік әдебиет" (көптілді оқыту), "Ұйғыр тілі", "Өзбек тілі", "тәжік тілі", "Ұйғыр әдебиеті", "өзбек әдебиеті", "тәжік әдебиеті" (этнос тілінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдар үшін), "Шетел тілі";

2) Қазақстан аумағында жинақы тұратын этностың тілінде оқытатын жалпы білім беретін ұйымдарда "Тіл және әдебиет" білім беру саласына осы этностың "ана тілі" және "туған әдебиеті" қосымша кіреді. Білім алушылардың нақты этностың тілін ана тілі ретінде ықшам тұратын жерлерде оқып үйрену мәселесін шешу жергілікті атқарушы білім беру органдарының құзыретіне кіреді.

3) қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдарда "Қазақ әдебиеті" оқу пәнін оқыту қазақ тілінде жүзеге асырылады.

4) жалпы білім беретін ұйымдарда "Әлем әдебиеті/Мировая литература" оқу пәнін оқыту көптілді оқыту арқылы жүзеге асырылады. Оның мазмұнында қазақ әдебиеті 40% - ды құрайды, ол қазақ тілінде оқытылады, орыс әдебиеті 20% - ды құрайды, орыс тілінде оқытылады, шетел әдебиеті -40% - ды құрайды, Шетел тілінде оқытылады.

1) 104. "Тіл және әдебиет" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) білім берудің алдыңғы деңгейлеріндегі "Тіл және әдебиет" білім беру саласының пәндері бойынша алынған білімді жүйелеу және қорыту;

2) білім берудің кейінгі деңгейлеріндегі оқыту мазмұнымен сабақтастық және білім берудің кейінгі деңгейлерінде оқытуды жалғастыруға дайындық болып табылады;

3) қазақ, орыс және шет тілдерінің жұмыс істеуінің нақты қажеттіліктеріне сәйкес тілдік жүйелердің көрсетілуі;

4) тілдік, тілдік, коммуникативтік және этномәдениеттанулық құзыреттілікті дамыту;

5) лингвистикалық біліктерді дамыту: талдау, синтездеу, салыстыру, қорыту әдістері;

6) күнделікті және ресми қарым-қатынас салаларында коммуникативтік дағдыларды жетілдіру;

7) "Тіл және әдебиет" білім беру саласының пәндері бойынша білім мен

заңдылықтарды іс жүзінде қолдану адамның өнімді іс-әрекетін ұйымдастыру және оның мәдениетін дамыту құралы ретінде;

8) филология саласында ғылыми зерттеулердің дағдыларын қалыптастыру;

9) әлемдік әдебиет шығармаларында көрініс тапқан дәуірдің тарихи және эстетикалық қозғалысын қабылдау;

10) өзінің ұлттық мәдениетін әлемдік мәдениеттің ажырамас құрамдас бөлігі ретінде қабылдау, оның бірегейлігі мен қайталанбастығын бағалау;

11) оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану және жобалық зерттеулерді орындау дағдыларын дамыту болып табылады.

13. "Адам және қоғам" білім беру саласына "Қазақ тарихы", "Әлем тарихы", "адам. Қоғам. Мемлекет", "Өзін-Өзі Тану". Біріктірілген пәні-Адам. Қоғам. "Саясаттану"," әлеуметтану"," мәдениеттану"," дінтану"," құқық негіздері"," Экономикалық теория негіздері "пәндері енеді. 106. Қазақ тілінде оқытпайтын жалпы білім беретін ұйымдарда "Қазақ тарихы" оқу пәнін оқыту қазақ тілінде жүзеге асырылады.

"Адам және қоғам" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) білім берудің алдыңғы деңгейлеріндегі "адам және қоғам" білім беру саласының пәндері бойынша алынған білімді жүйелеу және қорыту;

2) білім берудің кейінгі деңгейлеріндегі оқыту мазмұнымен сабақтастық және жоғары білім деңгейінде оқуды жалғастыруға дайындық болып табылады;

3) белсенді азаматтық ұстанымды, қазақстандық патриотизмді қалыптастыру;

4) қоғамдық-саяси және әлеуметтік-экономикалық ақпаратты пайдалану, қорыту және талдау қабілеті;

5) қазіргі заманғы қазақстандық қоғамды қалыптастыру және дамыту жағдайында мақсаттар қою және жеке, әлеуметтік және қоғамдық сипаттағы белгілі бір проблемаларды шешу жолдарын табу қабілеті;

6) Қазақстан Республикасы мемлекеттік билігінің құрылысы, мемлекеттік органдардың функциялары, олардың мақсаттары мен міндеттері туралы білімді қорыту;

7) адамның өнімді қызметін ұйымдастыру және оның мәдениетін дамыту құралы ретінде "адам және қоғам" білім беру саласының пәндері бойынша білім мен заңдылықтарды практикалық қолдану;

8) өзара байланыстағы философиялық, этикалық, эстетикалық, құқықтық білім негіздерін меңгеру; 9) қазіргі әлемде адамның қоғамдық-құқықтық қатынастарының тұтас көрінісін, құқықтық сауаттылықты және өмірде құқықтық білімді пайдалана білуді қалыптастыру;

10) қоғамдық-гуманитарлық ғылымдар саласындағы ғылыми зерттеулердің дағдыларын қалыптастыру;

11) оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану және жобалық зерттеулерді орындау дағдыларын дамыту.

14. "Математика және информатика" білім беру саласына "Математика" пәні кіреді. 109. "Математика және информатика" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) білім берудің алдыңғы деңгейлерінде математикадан алынған білімді жүйелеу және қорыту;

2) білім берудің кейінгі деңгейлеріндегі оқыту мазмұнымен сабақтастық және жоғары білім деңгейінде оқуды жалғастыруға дайындық болып табылады;

3) логикалық ойлауды, алгоритмдік мәдениетті, кеңістіктік қиялды, болашақ кәсіби қызмет үшін қажетті деңгейде сыни ойлауды, сондай-ақ кейіннен жоғары мектепте оқуды дамыту;

4) математиканың даму тарихымен, математикалық идеялардың эволюциясымен танысу арқылы тұлғаның мәдениетін математиканың құралдарымен тәрбиелеу;

5) ғылыми-техникалық прогресс үшін математиканың маңыздылығын түсіну;

6) "Математика және информатика" білім беру саласының пәндері бойынша білім мен заңдылықтарды адамның өнімді қызметін ұйымдастыру және оның мәдениетін дамыту құралы ретінде практикалық қолдану;

7) білім алушының жеке қабілеттерін, мүмкіндіктерін, қажеттіліктері мен мүдделерін іске асыру;

8) білім алушылардың іс жүзінде маңызды математикалық дағдылар мен дағдыларды, оларды қолдану қабілеттерін меңгеруі;

9) пәндердің қолданбалы және практикалық бағыттылығын күшейту;

10) пәнді оқытудың екі негізгі функциясын іске асыру: математикалық білім берудің өзі және математиканың көмегімен білім беру;

11) оқыту және жобалық зерттеулерді орындау процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту.

15. "Жаратылыстану" білім беру саласына "қазіргі жаратылыстану" пәні кіреді. "Заманауи жаратылыстану" кіріктірілген пәніне "Физика", "Астрономия", "Химия", "Биология", "Экология және тұрақты даму", "тіршілік қауіпсіздігі негіздері" пәндері кіреді.

111. "Жаратылыстану" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) білім берудің алдыңғы деңгейлеріндегі жаратылыстану пәндері бойынша алынған білімді жүйелеу және қорыту;

2) білім берудің кейінгі деңгейлеріндегі оқыту мазмұнымен сабақтастық және жоғары білім деңгейінде оқуды жалғастыруға дайындық болып табылады;

3) Заманауи коэволюциялық, синергетикалық парадигма мен сыныптан кейінгі білім императивтерін ескере отырып, білім алушылардың білімін тереңдету;

4) "табиғат-қоғам-адам-техносфера" мегасистемасының орнықты және үйлесімді дамуын қамтамасыз ету құндылықтары мен мақсаттарына қол жеткізуге бағытталу;

5) ноосфералық-гуманистік дүниетанымды және экологиялық мәдениетті

қалыптастыру;

6) Қазақстанның индустриялық-инновациялық дамуы үшін оларды пайдалану тұрғысынан өндірістің жаңа ғылымды қажетсінетін технологияларын игеруге бағытталу;

7) адамның өнімді қызметін ұйымдастыру және оның мәдениетін дамыту құралы ретінде жаратылыстану-ғылыми білім мен заңдылықтарды практикалық қолдану;

8) жаратылыстану ғылымдары мен әлем танымының басқа да компоненттерінің жаһандық интеграциясы негізінде әлемнің тұтас ғылыми бейнесін қалыптастыратын іргелі жаратылыстану ғылымдары мен ғылыми таным әдіснамасын меңгеру;

9) тұрақты танымдық қажеттіліктер мен қызығушылықты, креативтілікті, сыни ойлауды, өз бетінше білім алуға дайындықты дамыту;

10) оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану және жобалық зерттеулерді орындау дағдыларын дамыту.

16. "Дене шынықтыру" білім беру саласына "Дене шынықтыру", "Алғашқы әскери және технологиялық дайындық" пәндері кіреді.

113. "Дене шынықтыру" білім беру саласы пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) қозғалыс белсенділігінің заңдылықтары, спорттық жаттығу, дене шынықтыру сабақтарының болашақ еңбек қызметі үшін маңызы, әке және ана функцияларын орындау, армияда қызметке даярлау туралы білім көлемін кеңейту;

2) оқушылардың жас және жыныстық ерекшеліктеріне сәйкес организмнің функционалдық қабілеттерін арттыру; спорттың базалық түрлерінде техникалық және тактикалық іс-қимылдар мен тәсілдерді жетілдіру;

3) жалпы дамыту және сауықтыру бағыттары, дене тәрбиесі мен қолданбалы дене шынықтырудың қазіргі заманғы сауықтыру жүйелерінің технологияларын меңгеру;

4) дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру қызметінің жеке және ұжымдық нысандарында құзыреттілікті дамыту, белсенді демалыс пен спорттық жарыстарды ұйымдастыруда шығармашылық дағдыларды дамыту;

5) жеке тұлғаның өзін-өзі бағалауы, адамгершілік сана-сезімі, дүниетанымы, ұжымшылдық, мақсатқа ұмтылушылықты, сенімділікті, ұстамдылықты, өзін-өзі басқаруды дамыту.

6) спорттың әртүрлі түрлерінде олимпиадалық резервті дамыту және қалыптастыру үшін жағдайлар жасау;

7) Оқушылардың Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріндегі қызметі туралы және әскери іс негіздері бойынша білім туралы түсініктерін қалыптастыру;

8) оқушылардың өмірлік дағдылары мен қабілеттерін дамытуға ықпал ету;

9) оқушылардың теориялық білім мен практикалық дағдыларды берік игеруі негізінде оларды Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде қызметке даярлау;

10) оқушылардың бойында логикалық өзара байланысты ұғымдардың үйлесімді жүйесін, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріндегі қызмет туралы біртұтас түсінік қалыптастыру;

11) білім алушылардың азаматтық дүниетанымын, Қазақстан Республикасының егемендігін қорғау қажеттілігіне сенімін, әскери қызметке жауапты қарауға саналы дайындығын қалыптастыру;

12) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне, олардың дәстүрлеріне, әскер түрлері мен тектеріндегі қызмет ерекшеліктеріне, әскери кәсіпке дұрыс қызығушылықты дамыту болып табылады.

2.2 Жалпы орта білім берудің бейіндік пәндерінің мазмұнына қойылатын талаптар

114. Жалпы орта білім берудің бейіндік оқыту мазмұны екі білім беру бағытынан тұрады: жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық.

115. Бейіндік пәндерді көптілді оқытуға жол беріледі.

116. Жаратылыстану-математикалық бағыт екі профильді қамтиды: физика-математикалық және химия-биологиялық.

117. Физика-математикалық профильге келесі пәндер кіреді: "Математика" (ілгері деңгей), "Физика" (ілгері деңгей), "Smart технология", "English for specific purposes", "Графика және жобалау".

Физика-математикалық бейіннің мазмұнын меңгеруді қамтамасыз ету үшін:

1) математиканың, физиканың, графика мен жобалаудың есептерін және де моделдеудің жаңа құралдарын іс-тәжірибе мақсатында пайдалана білу;

2) физика, математика, есептерін шешудің практикалық мәнінің танымдық мүмкіндіктерін және де жобалау мен моделдеуді нақтылықтың танымының ғылыми әдістері ретінде ұсыну;

3) білім алушылардың математикалық және физикалық моделдеудің аппаратын игеруге машықтану, жалпы мәдени және кәсіби біліктілігін, білімін қалыптастыру;

4) әртүрлі сипаттағы Физика-математикалық моделдеудің қолданылуын қалыптастыруда элементарлық практикалық біліктілігін меңгерту;

5) моделдеу мен жобалауда қолданылатын кең көлемде таратылған Физика-математикалық әдістерін ұсыну;

6) оқу мазмұнының басқа білім беру деңгейлерімен сабақтастығы;

7) таңдаған бейіні бойынша ЖОО оқуын жалғастыруға дайындығы, өзін-өзі кәсіби анықтауы және тұлға ретінде қалыптасуы.

119. Химия-биологиялық бейінге мынандай пәндер кіреді: «Химия» (тереңдетілген), «Биология» (тереңдетілген), «Рекреациялық география», «English for specific purposes», «Информатика және АКТ».

Химия-биологиялық бейіннің мазмұнын меңгеруді қамтамасыз ету үшін:

1) пәнаралық байланысты сақтай отырып, жаратылыстану ғылымдары

циклы пәндерін кең көлемде және тереңдетіп оқыту;

2) жаратылыстану ғылымдарының қазіргі заманғы концепциясы білімін меңгеру;

3) жоғарғы білім деңгейінде оқыту мазмұны мен химия, биология және география білім мазмұндарының сабақтастығы және сәйкес бейінін таңдауы мен оқуын жалғастыруға бағыттау;

4) қазіргі заманғы жаратылыстану негізін тану әдістері және оны оқу саласында практикада қолдану;

5) өз бетінше жұмыс жасауды қалыптастыру және біліктілігін дамыту, негізгі білім беру модулдері бойынша жобалық зерттеулерді орындау олардың нәтижелерін негіздеу және талдау;

6) қиын деңгейлік теориялық және қолданбалы сипаттағы есептерді шешудің практикалық дағдысына үйрету;

7) жаратылыстану ғылымы нысаналары мен процесстерін үйренуді және моделдеуді жасауды қалыптастыру мен дағдысын дамыту.

8) таңдаған бейіні бойынша ЖОО оқуын жалғастыруға дайындығы, өзін-өзі кәсіби анықтауы және тұлға ретінде қалыптасуы.

121. Қоғамдық-гуманитарлық бағытқа үш бейін кіреді: филологиялық, әлеуметтік-экономикалық, тарихи-құқықтық.

122. Филология бейініне қазақ тілінде оқытатын мектептер үшін "Қазақ тілі" (ілгері деңгей), "Қазақ әдебиеті" (ілгері деңгей); орыс тілінде оқытатын мектептер үшін "Орыс тілі" (ілгері деңгей), "орыс әдебиеті" (ілгері деңгей); "әлемдік әдебиет", "Екінші Шетел тілі", "Smart технология" пәндері кіреді.

123. Филологиялық бейіндегі пәндердің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) қоғам қызметінің әртүрлі салаларында тілдің қолданылу ерекшеліктерін білу: қоғамдық-саяси, қоғамдық-экономикалық, ғылыми, бейресми күнделікті қарым-қатынас және т. б.;

2) Әр түрлі жағдайлардағы қазақ / орыс тілінің қызмет ету ерекшеліктерін меңгеру;

3) көп мәдениетті қоғамда ауызша және жазбаша сөйлеу мәдениетін және қарым-қатынас нысанын дамыту;

4) объектілерді салыстыру, салыстыру, бағалау және сыныптау үшін өлшемшарттарды дербес іріктеу арқылы жүзеге асырылады;

5) білім алушыларды ұлттық және әлемдік әдебиет құндылықтарына тарту, бейбітшілікке қатынасты қалыптастыру және дамыту;

6) сөйлеуді дайындау дағдыларын меңгеру (тақырыпты таңдау, тақырыпты тұжырымдау, ішкі, психологиялық көзқарас және т. б.) және оны көпшілік алдында айту;

7) өздігінен білім алу білігі мен қабілетін дамыту, негізгі білім беру модульдері бойынша жобалық зерттеулерді өз бетінше орындау, олардың нәтижелерін талдау және негіздеу; 1) таңдаған бейіні бойынша білім берудің кейінгі деңгейлерінде оқуды жалғастыруға дайындықты, кәсіби өзін-өзі айқындау және жеке тұлғаның қалыптасуын қамтиды.

Филологиялық бейін

Филологиялық бейіннің мазмұнын меңгеруді қамтамасыз ету үшін:

- қазақ тілінің ролін табиғи тасығыш ана тілі ретінде және ҚР мемлекеттік тілі ретінде, орыс тілін табиғи тасығыш ана тілі ретінде ұлтаралық сөйлесу құралы ретінде сезіну;

- "тіл" және "сөз" түрлі түсініктерін дұрыс терминологиялық қолдану біліктілігі;

- сөз стилін меңгеру: әңгімелесумен және кітаппен (арнайы-іскер, ғылыми, публицистикалық, көркемдік), қоғамның түрлі саласы қызметтерінде қазақ/орыс тілдерінің қолдану ерекшелігі біліктілігі: қоғамдық-саяси, қоғамдық-экономикалық, ғылыми, күнделікті сөйлесу және т.б.;

- әртүрлі типті жағдайларда қазақ/орыс тілдерінің қолдану ерекшеліктерін меңгеру;

- сөз айту мен әңгімелесу саласында жанрлардың өзара байланысының заңдылығын ашу;

- нақты жанр бойынша сөз айтуды тудыратын механизм шеберлігі (мәтінді тудыру мақсаты);

- сөз адресатын есепке алу, ресми-ресми емес жағдайдағы әңгіме;

- композиция, мәтіндегі байланыс құралы, кеңістіктік-уақытша жоспар, лексикалық-грамматикалық маркерлік стилистикалық құралы;

- сөз айтудың маркирленген осы немесе өзге жанрын қазақ/орыс тілінде меңгеру;

- тақырыптық жол шеңберінде синонимдік қатар ұсыныстары мен сөздің өңімен, синтаксистік синонимді және лексиканы меңгеруі;

- ауызша және жазбаша сөзді және сөйлесу түрі мен сөзді тудырғанда оны есепке алу ерекшеліктерін меңгеру;

- ауызша (дауыс ырғағы, сарын, дауыстың тембрі, сөздің шапшаңдығы) және жазбаша (орфографиялық нормы, пунктуация, стилистика) сөзді сауатты көркемдеу ережесін меңгеру;

- авторлық айқындаманың сөйлемшесінің өзгешеліктерін қорғау; тақырыптарды ашу тәсілдерін қолдану;

- диалогты жүргізу тактикасын және стратегиясын меңгеру;

- сөз адресатына бағдарланған монолог тудыру тактикасын және стратегиясын меңгеру:

- респонденттермен байланыс тәсілдерін қорғау;

- әңгімелесу кезінде есепке алуды талап ететін халықтық тілді-тасығыштар дәстүрі мен жөн жорағыларын білу,

124. **Тарихи-құқықтық бейінге мынандай пәндер кіреді:**«Қазіргі әлемдегі Қазақстан», «Қазақстандық заңнама», «English for specific purposes», «Smart технология», «Әдеп және қарым-қатынас психологиясы».

125. Тарихи-құқықтық бейін пәндерінің мазмұны мынаны қамтамасыз етуі тиісті:

- қазақстандық патриотизм, азаматтық белсенділік орнын қалыптастыру;

- элементарлық-экономикалық және қоғамдық-саяси ақпаратты талдауды

және кеңейтуді қолдануды қалыптастыру;

- қазіргі заманғы қазақстандық қоғамды дамыту мен қалыптастыру жағдайында әлеуметтік және қоғамдық сипаттағы тұлғалық проблеманы шешудің жолын табу мен нақты мақсат қою;

- Қазақстан Республикасының мемлекеттік басшыларының құрылымын, мемлекеттік органдардың қызметтерін және олардың міндеттері мен мақсаттарын білу;

- адам мен азаматтың қоғамдық қатынас жүйесінде және оның құқықтық реттелуінде орнын анықтау;

- білім алушылардың тарихи және қоғамдық-саяси ақпараттарды жан жақты түсінуін, жалпы мәдени және кәсіби біліктілігін, білмін, күзiреттілікті талдай білуін қалыптастыру;

- көп мәдениетті, ұлттықты, дінділікті, барлық халықтың мәдениеті мен тарихын сыйлау және сенімділік тәрбиесін бүтіндей және біртұтас әлем бейнесінде қалыптастыру;

- оқу мазмұнының басқа білім беру деңгейлерімен сабақтастығы;

- таңдаған бейіні бойынша ЖОО оқуын жалғастыруға дайындығы, өзін-өзі кәсіби анықтауы және тұлға ретінде қалыптасуы.

126. Әлеуметтік-экономикалық бейінге мынадай пәндер кіреді: « Экономика және кәсіпкерлік негіздер», «Қазіргі әлемдегі Қазақстан», «English for specific purposes», «Информатика және АКТ», «Қазақстанның қазіргі геоэкономикасы».

127. Әлеуметтік-экономикалық бейіннің мазмұнын меңгеруді қамтамасыз ету үшін:

- өз Отанына деген намыстық сезімін, қазақстандық азаматтық бірдейліктің негізін қалыптастыру;

- қазақстандық қоғамның даму болашағын мен заңдылығын, әртүрлі әлеуметтік өмір саласында ұсыну;

- экономика мен кәсіпкерлік саласының қызметінде оқушылардың қабілетін дамыту және кәсіби бағдар беру;

- мемлекеттің стратегиялық даму жоспарын жүзеге асыру нәтижесі мен мазмұнын, экономикалық, саяси, әлеуметтік реформалардың мақсаты туралы білімін қалыптастыру;

- қоғамның түрлі тіршілік әрекетінің әлеуметтік жиынтықтар байланысы және оның субъекттері арасындағы қатынастың құрамы ретіндегі білімі: әлеуметтік тұтастықпен, институттармен, тұлғалармен;

- білім алушылардың әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси ақпараттарды жан жақты түсінуін, жалпы мәдени және кәсіби біліктілігін, білімін, күзiреттілікті талдай білуін қалыптастыру;

- экономикалық мәдениетті, экономикалық ойлауды қалыптастыру, бірбеткейсіз шығармашылықты ойлау мен әрекет етуге қабілеттілігі;

- оқу мазмұнының басқа білім беру деңгейлерімен сабақтастығы;

- таңдаған бейіні бойынша ЖОО оқуын жалғастыруға дайындығы, өзін-өзі кәсіби анықтауы және тұлға ретінде қалыптасуы.

3.4 Техникалық және кәсіптік білім берудің бейіндік пәндерінің мазмұнына қойылатын талаптар

144. Техникалық және кәсіптік білім берудің оқу бағдарламалары білім алушылардың бейіндік пәндерді меңгеруіне және өз бетінше оқып-үйренуіне, сондай-ақ білімдерін практикалық қызметте қолдана білуіне бағытталуы тиіс. Оқу бағдарламалары білім алушылардың қазіргі қоғамда табысты бейімделуін, белсенді өмірлік ұстанымды, тұлғааралық және этносаралық қарым-қатынастың жоғары мәдениетін қалыптастыруды, жеке тұлғаның өзін-өзі айқындауын, кәсіби бағдарлауды және бейінді даярлауды қамтамасыз етуі тиіс.

145. Техникалық және кәсіптік білім беру деңгейінде бейінді даярлық мазмұны мен практикалық оқыту мазмұны арқылы білім алушылардың жеке білім беру траекториясын мақсатты педагогикалық қолдау жүзеге асырылуға тиіс.

146. Оқу бағдарламаларында бірыңғай болып табылатын білім берудің базалық мазмұны, сондай - ақ бейінді даярлықты кәсіптік бағдарлау мақсатында бейінді пәндер бойынша білім берудің тереңдетілген және кеңейтілген мазмұны көрсетілуге тиіс.

147. Техникалық және кәсіптік білім берудің бейіндік оқыту мазмұны алты бейіннен тұрады:

- 1) техникалық-технологиялық;
- 2) әлеуметтік-экономикалық;
- 3) көркем-технологиялық;
- 4) аграрлық-техникалық;
- 5) педагогикалық.

132. Техникалық-технологиялық бейінде келесі пәндер бар: " физика және Электротехника негіздері"; "Графика және жобалау;"Smart технология".

133. Техникалық-технологиялық бейіндегі пәндердің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) Физика, математика, информатика және коммуникациялық технологиялар курсының практикалық маңызы туралы түсінік;

2) оқушылардың физикалық заңдардың жалпы теориясы, математикалық есептеулер, есептеу және талдау әдістері, ақпараттық және коммуникациялық технологиялармен жұмыс істеу дағдылары мен біліктерін қалыптастыру;

3) Электротехника, информатика және коммуникациялық технологиялар негіздерін табысты және сауатты меңгеру үшін сапалы физикалық, математикалық процестердің мазмұнын түсіну;

4) оқытылатын пәндер бойынша практикалық міндеттерді шешу үшін алдыңғы пәндердің ең маңызды әдістері туралы түсінік;

5) Электр энергетикасы пәндері бойынша теориялық және практикалық дағдыларды қалыптастыру;

6) Электр тізбектерінің көмегімен өндірістік, зерттеу сипатындағы практикалық міндеттерді шешу біліктері мен дағдыларын игеру;

- 7) бейіндік бағыттағы үздіксіз, жүйелі білім беру;

8) әлемді танудың ғылыми әдістерінің бірі ретінде модельдеудің практикалық мәні туралы түсінік;

9) Оқушылардың кәсіптік білімін, өндірістік және технологиялық үдерістерді модельдеудің математикалық аппаратын меңгеру дағдысын және іскерлігін қалыптастыру;

10) математикалық модельдеудің есептеу әдістерін түсіну, оған кіретін элементтерді, олардың өзара байланыстарын ескере отырып, технологиялық процеске мазмұнды талдау жүргізе білу және модель түрін, модель параметрлерін анықтау;

11) технологиялық процестің моделін жасау үшін пайдаланылатын неғұрлым кең таралған математикалық әдістер туралы түсінік;

12) есептеу экспериментінің көмегімен технологиялық процесті зерттеудің тұрақты дағдыларын қалыптастыру-есептеу және

13) Есептеу техникасының көмегімен ғылыми - зерттеу, өндірістік сипаттағы практикалық міндеттерді шешу (Excel, MathLab, Statistika бағдарламалық пакеттерін пайдалану және т.б.) біліктері мен дағдыларын меңгеру.

134. Әлеуметтік-экономикалық бейінде келесі пәндер бар:" Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық географиясы";" Қазіргі әлемдегі Қазақстан";"Smart технология".

135. Әлеуметтік-экономикалық бейіндегі пәндердің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) әлеуметтік өмірдің әртүрлі салалары, қазақстандық қоғамның даму заңдылықтары мен перспективалары туралы түсінік;

2) білім алушылардың экономика және кәсіпкерлік саласындағы өнімді қызметке кәсіптік бағдарлануы және қабілетін дамыту;

3) Қазақстанды әлеуметтік-экономикалық жаңғырту және индустриялық-инновациялық дамыту жолдары туралы жүйелі білімді қалыптастыру;

4) жаһандану жағдайында адамзаттың тұрақты дамуының заңдылықтары, проблемалары мен жолдары туралы білімді игеру;

5) білім алушыларда әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси ақпаратты талдау, түсіну және түсіндіру дағдыларын қалыптастыру;

6) экономикалық мәдениетті, экономикалық ойлауды, ерекше шығармашылық ойлау және практикалық міндеттерді шешу қабілетін қалыптастыру;

7) өздігінен білім алу білігі мен қабілетін дамыту, негізгі білім беру модульдері бойынша жобалық зерттеулерді өз бетінше орындау, олардың нәтижелерін талдау және негіздеу;

8) кәсіби қызметте экономикалық ақпаратты пайдаланудың тұрақты дағдыларын қалыптастыру;

9) таңдалған бейін бойынша тұлғаның үздіксіз білім алуы және кәсіби қалыптасуы.

138. Көркем-технологиялық бейінде келесі пәндер бар:" Smart технология";" Графика және жобалау";"халықтық қолданбалы өнер".

139. Көркемдік-технологиялық бейіндегі пәндердің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) шындықты танудың ғылыми әдістерінің бірі ретінде компьютерлік модельдеудің практикалық мәні туралы түсінік;

2) оқушылардың кәсіби құзыреттілігін, технологиялық үдерістерді компьютерлік үлгілеудің компьютерлік аппаратын меңгеру білігін, іскерлігін және дағдыларын қалыптастыру;

3) компьютерлік модельдеудің есептеу әдістерін тұжырымдамалық түсіну, оған кіретін элементтерді, олардың өзара байланысын ескере отырып, технологиялық процеске мазмұнды талдау жүргізе білу және модельдің түрі мен параметрлерін анықтау;

4) Технологиялық процестің моделін жасау үшін қолданылатын ең көп таралған компьютерлік әдістер туралы түсінік;

5) бақыланатын кіріс, шығыс параметрлері бар объект ретінде Технологиялық процесті зерттеудің тұрақты дағдыларын қалыптастыру;

4)компьютерлік технология (AdobeIllustrator, CorelDRAW, PhotoShoh, 3dsmaxdesign 2012 Компьютерлік бағдарламалық пакеттерін пайдалану) көмегімен ғылыми-зерттеу, өндірістік сипаттағы практикалық міндеттерді шешу біліктері мен дағдыларын меңгеру;

б) таңдалған бейін бойынша тұлғаның үздіксіз білім алуы және кәсіби қалыптасуы.

140. Аграрлық-техникалық бейін келесі пәндерді қамтиды:" физика және Электротехника негіздері";" салалар бойынша заманауи технологиялар";"Smart технология".

141. Аграрлық-техникалық бейіндегі пәндердің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиіс:

1) Электротехника негіздерін сәтті және сауатты меңгеру үшін сапалы физикалық, математикалық процестердің мазмұнын түсіну;

2) Электр энергетикасы пәндері бойынша теориялық және практикалық дағдыларды қалыптастыру;

3) бейінді бағыттағы жүйелі білім беру;

4) ҚР экономикасында агроөнеркәсіптік кешеннің мәні мен маңыздылығын танудың озық ғылыми әдістерінің бірі ретінде қазіргі заманғы технологиялардың практикалық маңызы туралы түсінік;

5) оқушылардың кәсіби құзыреттілігін, білімін, іскерлігін және ауыл шаруашылығы құрылымдарында өндірісті жоспарлау мен ұйымдастыруды меңгеру дағдыларын қалыптастыру;

б) ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудегі технологиялық процесс элементтеріне мазмұнды талдау жүргізе білу;

7) Өсімдік шаруашылығы, мал шаруашылығы өнімдерін өндірудегі, қайта өңдеудегі, сақтаудағы өндірістік-технологиялық қызмет туралы ұсыну болып табылады;

8) Машиналар мен олардың кешендерін таңдау, өндіру, қайта өңдеу және сақтау кезінде ауыл шаруашылығы техникасын, технологиялық жабдықты жоғары тиімді пайдалануды ұйымдастыру;

9) агроөнеркәсіптік кешен өнімін өндірудің барлық технологиялық процесін зерттеудің орнықты дағдыларын қалыптастыру;

10) техникалық құралдармен және компьютерлік технологиямен ғылыми-зерттеу, өндірістік сипаттағы практикалық міндеттерді шешу біліктері мен дағдыларын меңгеру; б) таңдалған бейін бойынша тұлғаның үздіксіз білім алуы және кәсіби қалыптасуы.

142. Педагогикалық бейінде келесі пәндер бар: "әлемдік көркем мәдениет"; "білім берудегі математикалық әдістер мен ақпараттық технологиялар"; "педагогикалық шығармашылық".

143. Педагогикалық профиль пәндерінің мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі керек:

1) оқытылатын оқу пәндерінің өзіндік өмір мен еңбекке дайындалу құралы ретіндегі маңыздылығын түсіну;

2) мақсатты өз бетінше қою және негіздеу, танымдық іс-әрекетті жоспарлау және оған қол жеткізу үшін ақпараттық технологияларды пайдалану біліктерін қалыптастыру;

3) математикалық әдістер мен қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың көмегімен ақпаратты өз бетінше табу, талдау, іріктеу жүргізу, түрлендіру, сақтау, түсіндіру және көшіруді жүзеге асыру біліктерін қалыптастыру;

4) математикалық әдістердің логикалық амалдарын (талдау, синтездеу, жалпылау, құрылымдау, тікелей және жанама дәлелдеу, аналогия бойынша дәлелдеу, модельдеу, ой эксперименті, материалдарды жүйелеу) қолдана отырып, ақпаратты өңдеу білігін қалыптастыру;

5) математикалық әдістерді тұжырымдамалық түсіну, оған кіретін элементтерді, олардың өзара байланыстарын ескере отырып, ақпараттық технологияларға мазмұнды талдау жүргізе білу;

б) ақпараттық технологияларда қолданылатын ең көп таралған математикалық әдістер туралы түсінік;

7) білім берудегі өз қызметін жоспарлау және жүзеге асыру үшін математикалық әдістер мен ақпараттық технологияларды пайдалану;

8) әлемдік мәдениеттің даму тарихы туралы түсінік қалыптастыру;

9) рухани мәдениеттің бір бөлігі ретінде көркем мәдениет туралы идеяларды қалыптастыру;

10) көркем әдебиеттің әртүрлі салаларындағы жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға баулу;

11) өткен және қазіргі кездегі көркемдік тәжірибені игеру;

12) көркемдік талғамға тәрбиелеу;

13) эстетикалық қажеттіліктерді қалыптастыру;

14) бейбітшілікке толерантты қарым-қатынасты дамытуды қалыптастыру;

- 15) шығармашылықтың іс-әрекеттегі рөлінің практикалық мәні туралы түсінік қалыптастыру;
- 16) педагогикалық қызметте модельдеудің шығармашылық әдістерін тұжырымдамалық түсінуді қалыптастыру;
- 17) педагогикалық процесс моделін құру үшін қолданылатын ең көп таралған шығармашылық әдістер туралы түсініктерді қалыптастыру;
- 18) таңдаған мамандығы бойынша тұлғаның кәсіби қалыптасуын қалыптастыру және өзін-өзі жетілдіру;
- 19) таңдалған бейін бойынша тұлғаның үздіксіз білім алуы және кәсіби қалыптасуы.

3 тарау Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар.

3.1 Жалпы орта білім беру.

147. 11-12 сыныптардағы оқу жылының ұзақтығы 34 оқу аптасын құрайды.

148. 11-12-сыныптарда сыныптағы және сыныптан тыс (факультативтік, жеке және үйірме сабақтары) оқу жұмысының барлық түрлерін қоса алғанда, білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі 38 сағаттан аспауы тиіс.

149. Шағын жинақталған мектептерде сыныптардың қалыптасуы нақты мектептің жағдайы, оқушылар мен мұғалімдер санымен анықталады. 11-12 сыныптарды біріктіруге жол берілмейді.

150. Оқу жылындағы каникул уақытының ұзақтығы кемінде 30 күнді құрайды. Демалыс оқу жылында 3 рет - күзде, қыста және көктемде беріледі. Каникулдың нақты мерзімдерін Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілейді.

151. Жалпы білім беру ұйымында сабақтың ұзақтығы 45 минуттан аспауы тиіс. Пәндер мазмұнының теориялық және практикалық бөліктерінің оңтайлы үйлесуі үшін қосарланған сабақтар өткізу ұсынылады.

152. Оқу жоспарларында пәнді оқуға бөлінетін оқу уақыты тиісті оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын әзірлеу кезінде ескеріледі.

153. Инвариантты және вариативті компоненттерді құрайтын пәндер бойынша білім алушылардың оқу жүктемесінің жалпы көлемі оқу жоспарымен белгіленеді.

154. Бейіндік оқытуды ескере отырып, пәндер бойынша білім алушылардың міндетті оқу жүктемесінің көлемі оқу жоспарымен белгіленеді.

3.2 Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар.

Техникалық және кәсіптік білім беру.

155. Техникалық және кәсіптік білім берудің 1-2 курсының оқу жылының ұзақтығы 36-40 оқу аптасын құрайды.

156. 11-12-сыныптарда сыныптағы және сыныптан тыс (факультативтік,

жеке және үйірме сабақтары) оқу жұмысының барлық түрлерін қоса алғанда, білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі 40 сағаттан аспауы тиіс.

157. Оқу жылындағы каникул уақытының ұзақтығы кемінде 8 аптаны құрайды. Демалыс МЖМБС сәйкес оқу жылында 2 рет беріледі. Толық оқу жылындағы оқу уақытының көлемі, каникулдарға 11 аптадан кем емес және мереке күндеріне 1 аптаны құрайтын уақытты есептемегенде, 40 аптадан аспайды.

158. ТЖКБ ұйымдарында оқу сабағының ұзақтығы 45 минуттан аспауы тиіс. Пәндер мазмұнының теориялық және практикалық бөліктерінің оңтайлы үйлесуі үшін қосарланған сабақтар өткізу ұсынылады.

159. Оқу жоспарларында пәндерді оқуға бөлінетін уақыт тиісті оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын әзірлеу кезінде ескеріледі.

160. Базалық және бейінді компоненттерді құрайтын пәндер бойынша білім алушылардың оқу жүктемесінің жалпы көлемі оқу жоспарында белгіленеді.

161. Білім алушылардың оқу жүктемесінің көлемін айқындау кезінде білім беру ұйымының:

1) вариативтік курстар немесе факультативтер есебінен оқу бағдарламаларына дербес пәндерді және (немесе) қосымша тақырыптар мен бөлімдерді енгізу арқылы мамандық бойынша теориялық және (немесе) практикалық даярлықты кеңейтуге және (немесе) тереңдетуге;

2) қазіргі заманғы оқыту технологияларын пайдалана отырып, циклге бөлінген оқу уақытының көлемін сақтай отырып, үлгілік оқу жоспарында базалық және бейінді пәндерді зерделеуге бөлінген оқу уақытының көлемін

4-ТАРАУ. БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ БОЙЫНША ДАЙЫНДЫҚ ДЕҢГЕЙІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

51. Оқу бағдарламаларында сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер осы стандарттағы білім салалары аясында айқындалған жалпы орта білім беру деңгейінен күтілетін нәтижелерге бағдарланады.

46. Білім алушылардың дайындық деңгейі «Тіл және сөз әлемі», «Математика және информатика», «Адам, Қоғам және Табиғат», «Өнер әлемі», «Дене мәдениеті және саламаттылық», «Еңбек мәдениеті» білім беру салалары аясында метапәндік құзыреттіліктерге ұласатын пәндік нәтижелер бойынша анықталады.

47. Білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау *«Білу – Түсіну – Білімді үлгі бойынша қолдану – Білімді жаңа жағдайда қолдану – Білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі

48. Білім алушылардың дайындық деңгейі метапәндік құзыреттіліктер мен пәндік нәтижелер бойынша анықталады.

49. Жалпы орта білім беру мазмұны төмендегідей **метапәндік**

құзыреттіліктерді қалыптастыруға бағдарланған:

1. Ғылыми-танымдық құзыреттілік (когнитивтік қабілеттер, білімдік ақпаратты іріктеп алу, саралау, өңдеу, ғылыми жаңалықтарды игеру, ізденімпаздық, зерттеушілік, шығармашылық, үздіксіз білім алу)

2. Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік (Мемлекеттік мүдделер мен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлеу және оларды қоғамдық, әлеуметтік және табиғи ортада жүзеге асыру, икемді дағдылар, жауапкершілік)

3. Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік (Тілдік және қарым-қатынас мәдениеті, мемлекеттік тілді меңгеру)

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік (Цифрлық сауаттылық, өндірістік технология процесстерінің негіздерін меңгеру, қазіргі және болжамды кәсіптердің негіздерін игеру)

4.1 Базалық пәндер бойынша орта білім берудің пәндік нәтижелері.

31. «Қазақ тілі» /«Орыс тілі»/ «Ұйғыр тілі»/ «Өзбек тілі»/ «Тәжік тілі» пәндері бойынша білім алушылар:

тіл жүйесінің деңгейлік құрылымын; лексикалық және фразеологиялық құралдардың стилистік ерекшеліктерін; лексикалық синонимдерді, сөздердің парадигмалық байланысын (антонимдік жұп, сөздердің синонимдік қатары, омонимдер), сөйлеуде лексикалық және фразеологиялық құралдарды қолдану ерекшеліктерін, кірме сөздердің белгілерін, тілді қолдану аясының ерекше белгілері ретінде кәсіби сөздер мен терминдерді, кәсіби және термин сөздердің ерекшеліктерін, тұрақты бірлік түрлері ретіндегі терминдік байланысты, әртүрлі сөздіктерді, мәтінді лексикалық-стилистикалық талдау алгоритмін; сөздегі әріп пен дыбыстың арақатынасын; әдеби тілдің орфографиялық және орфоэпиялық нормаларын; сөйлеу стильдерін; қиын сөздерді айту ерекшеліктерін; басқа тілден енген сөздердің айтылуын; бір түбірден тұратын сөздің сөйлемдегі байланыс құралы ретіндегі қызметін; сөзжасам түрлерін; сөздің сөзжасамдық ұясын; әр сөз табында сөздің жасалу ерекшеліктерін; сөйлесімде негізгі сөздер мен шылау сөздерді қолдану ерекшеліктерін; сөз тіркесі мен сөйлемдегі грамматикалық байланысты; жай және құрмалас сөйлемдерді сөйлем мүшесіне талдау ерекшеліктерін; сөйлем түрлерін (жай, құрмалас); мәтінді стилистикалық өңдеуде синонимдік қатарды пайдалану ерекшеліктерін; басқа біреудің сөзін беру тәсілдері, әртүрлі стиль мен жанрда мәтін құрау тәсілін; пунктуация нормаларын; қарым-қатынас үрдісінде тілді қолдану ерекшеліктерін, тілдік этикет ережелерін **білуі тиіс;**

стилистикалық түрлеріне қарай лексикалық құралдарды қолдану ережесін; белгілі бір ғылым саласында кәсіби жіне терминдік сөздер мен сөз тіркестерін қолдануды; қарым-қатынас тақырыбы аясында сөзжасамдық ұяны қолдана алуды; сөз тіркесі мен сөйлемде грамматикалық байланысты дұрыс жүзеге асыруды; синтаксистік құрылымды анықтауды, сөйлемдегі сө тіркесі мен

тіркесті айыра білуді; синтаксистік синонимдер арқылы құрастырылатын мәтіндегі грамматикалық құрылымды түрлендіруді; жазылымда орфографиялық және пунктуациялық нормаларды сақтауды; мәтінге стильдік түзетулер жасауды; мәтінді өңдеуді; белгілі бір стиль мен жанрдағы мәтінді құрастыруға қойылатын талапты сақтауды; сөйлеу этикетін сақтай отыра, қарым-қатынас жасауды, қолдау білдіруді және қорытындылай алады **менгеруі тиіс**;

мәтінді талдау, түзетулер енгізу және өңдеу үшін тілдік білікті; өз ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дұрыс беруде тілдік білікті; әртүрлі өмірлік жағдаяттарда адамдармен қарым-қатынас жасау кезінде қатысымдық білікті **қолдануы тиіс**.

32. По предмету «Литература» (полиязычное обучение) обучающийся должен

знать: содержание изученных литературных произведений; основные факты жизни и творчества писателей – классиков XIX века; основные закономерности историко-литературного процесса и черты литературных направлений; основные теоретико-литературные понятия;

уметь: определять принадлежность прочитанных произведений к одному из литературных родов и жанров; объяснять связь произведений с эпохой их написания и соотносить с современностью; выявлять авторскую позицию и отношение к героям произведения; анализировать и интерпретировать художественное произведение, используя сведения по истории и теории литературы; аргументировано формулировать свое отношение к прочитанному произведению; сопоставлять литературные произведения с произведениями других авторов; сопоставлять литературные произведения с их интерпретациями в смежных видах искусства – живописи, музыке, театре и кинематографе; писать сочинения разных жанров на литературные темы и прочитанные произведения и рецензии; писать доклады, рефераты по изученной теме; выступать перед аудиторией на литературные темы;

применять: выразительные средства языка в соответствии с коммуникативной задачей; ключевые эпизоды (сцены) в прочитанном произведении, методы анализа и интерпретации эпизода (сцены); литературоведческий аппарат при разговоре о произведении; различные информационные источники, включая энциклопедии, словари, Интернет-ресурсы и другие базы данных.

33. По предмету «Иностранный язык» обучающийся должен:

знать: функциональные особенности устных и письменных профессионально-ориентированных текстов, в том числе научно-технического характера; требования к оформлению документации (в пределах программы), принятые в профессиональной коммуникации и в странах Европы и изучаемого языка; стратегии коммуникативного поведения в ситуациях международного профессионального общения (в пределах программы);

уметь: понимать устную (монологическую, диалогическую) речь в пределах профессиональной тематики; участвовать в обсуждении тем, связанных со специальностью; самостоятельно готовить и делать устные сообщения на профессиональные темы, в том числе с использованием

мультимедийных технологий; извлекать необходимую информацию из англоязычных источников, созданных в различных знаковых системах (текст, таблица, график, диаграмма, аудиовизуальный ряд и др.) в типичных ситуациях профессионально-делового общения; аннотировать, реферировать и излагать на родной язык / с родного языка основное содержание текстов по специальности, при необходимости пользуясь словарем; писать сообщения, статьи, тезисы, рефераты на профессиональные темы; распознавать и употреблять в устных и письменных высказываниях основные грамматические единицы, характерные для профессиональной речи; распознавать и употреблять в устных и письменных высказываниях основную терминологию своей широкой и узкой специальности, включающую активный (800 лексических единиц) и пассивный (520 лексических единиц) лексический минимум терминологического характера; отбирать информационные источники и критически оценивать информацию, необходимую для выполнения коммуникативных задач в профессиональной деятельности; самостоятельно определять способ достижения поставленной учебной и коммуникативной задачи;

применять: полученные знания при деловом общении будущего современного специалиста (работа с поисковыми сайтами, страницами зарубежных вузов и профессиональных сообществ, электронными энциклопедиями и др., пользование электронной почтой на иностранном языке); знания и умения в процессе выполнения учебной и научно-исследовательской работы (доклады и выступления на конференции, оформление заявок на гранты и стажировки по программам академической мобильности и др.); знания и умения при ведении деловой документации (отчёты, технические инструкции) и ведения переписки в ситуациях, типичных для профессионально-делового общения.

34. «Қазақ тарихы» пәні бойынша білім алушы:

пән бойынша білім алушылар:

- отан тарихындағы әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік негізгі үрдістерін;
- содержание и хронологические рамки основных периодов отечественной истории;
- қазақ елінің аса көрнекті тұлғалардың қызметтері мен маңызы туралы;
- таңдаған профиль бойынша әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік отан тарихындағы нәтижелері мен проблемалар **білуі тиіс**;
- отан тарихындағы құбылыстар мен процестерін саралау;
- әртүрлі тарихи оқиғаларға дәлел келтірілген өзіндік көзқарасты шығару үшін бар білімдерін пайдалана алу;
- қисынды ойлау, өзіндік пікірін немесе позициясын тұжырымдап айту **меңгеруі тиіс**;
- полемика мен дискуссияларды жүргізу;
- әр түрлі қоғамдық-саяси және тарихи құжаттармен өз бетімен жұмыс істеу;
- тарихи дамуының кезеңдердегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды салыстырмалы талдау;

- қоғамдық-саяси құбылыстар мен процестерінің маңызын түсіну;
- тарихи құбылыстарының себептік-нәтижелік байланыстарын анықтау білу;
- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды моделдеу мен болжам жасау **қолдануы тиіс.**

35. "Адам. Қоғам. Мемлекет."білім алушы: білуге тиіс: әлеуметтік-саяси процестер мен құбылыстарды зерттеуде қалыптасқан негізгі тәсілдер; адамның әлеуметтік қасиеттері мен сипаттамалары, оның басқа адамдармен өзара іс-қимылы; адамдардың бірлескен қызметінің нысаны ретінде қоғамның мәні, қоғам өмірінің негізгі салаларының тән белгілері мен белгілері; қоғамның негізгі әлеуметтік және саяси институттарының мәні мен сипаттамалары, олардың даму үрдістері; қоғамдық қатынастарды реттейтін әлеуметтік нормалардың мазмұны мен маңызы; мемлекеттің пайда болуының негізгі теориялары мен факторлары, оның белгілері мен құрылымы, ;

меңгеруі керек: негізгі әлеуметтік объектілерді сипаттай отырып, олардың маңызды белгілерін; адамды әлеуметтік-белсенді болмыс ретінде; негізгі әлеуметтік рөлдер; зерттелген әлеуметтік объектілердің себеп-салдарлық және функционалдық байланыстарын түсіндіру (адам мен қоғамның, маңызды әлеуметтік институттардың, қоғам мен табиғи ортаның, қоғам мен мемлекеттің, қоғамның ішкі жүйелері мен элементтерінің өзара байланысын қоса алғанда); әлеуметтік объектілерді, қоғам мен адам туралы пайымдауларды салыстыру, олардың ортақ белгілері мен айырмашылықтарын анықтау; зерттелген әлеуметтік объектілердің өзара байланысын түсіндіру (адам мен қоғамның, қоғам мен түрлі салалардағы адамдардың іс-әрекетін бағалау; әлеуметтік нормалар мен қоғамның демократиялық құндылықтары тұрғысынан адамдардың мінез-құлқын бағалау;

қолдану: пәннің ұғымдық-категориялық аппаратын; қоғамдық-саяси процестер мен құбылыстардың мәнін талдау үшін зерттеу дағдылары мен әдіснамалық құралдарды; адамның, қоғам мен мемлекеттің өзара байланысын жүйелі және салыстырмалы талдау дағдыларын; пән бойынша ғылыми және анықтамалық әдебиетпен жұмыс істеу дағдыларын; осы пәнді оқу кезінде компьютерде жұмыс істеу дағдыларын, қазіргі заманғы техникалық құралдар мен ақпараттық технологияларды; ақпараттық ресурстарды пайдалану, берілген тақырып бойынша ақпаратты әртүрлі тасымалдаушылардан іздеу дағдыларын (БАҚ материалдары, оқу мәтіні және басқа бейімделген көздер); адам және азамат құқықтарын іске асыру және қорғау, азаматтық міндеттерін саналы түрде орындау.

36. "Әлем тарихы" пәні бойынша білім алушы:

білуі керек: батыс және шығыс қоғамының әлеуметтік құрылымының эволюциясын, әлеуметтік қозғалыстарды; еуропалық және афро-азиялық әлем елдерінің дамуының негізгі бағыттарын; мемлекет пен саяси режимдердің түрлері мен типтерін, басқару жүйелерін дамытуды; жекелеген өңірлер мен мемлекеттердің даму ерекшеліктерін; курстың түйінді проблемалары бойынша

маңызды тарихи дереккөздерді; Әлем тарихының басты пікірталас тарихнамалық проблемаларын;

меңгеруі керек: әр түрлі аймақтардың діни-өркениеттік ерекшеліктеріне назар аудару; аймақтағы тарихи процестің динамикасын талдау; Шығыс пен Батыстың жаңа тарихындағы процестер мен құбылыстарды ғылыми тұрғыдан сипаттау; Батыс пен Шығыстағы оқиғалар мен процестердің себептері мен салдарын түсіндіру; қолдану: жинақталған білімді басқа пәндерді оқу кезінде; тарихи ақпаратты кешенді іздеу, жүйелеу және түсіндіру; тарихи ақпаратты электрондық өңдеу әдістері; коммуникативтік әдістерді.

38. «Математика» пәні бойынша оқушы:

математикалық анализ элементтерін (функцияның шегі, үздіксіздігі, нүктедегі және жиындағы функция, туынды, оның геометриялық және физикалық мағнасы, элементар және күрделі функцияның туындыларын табу формулалары; функцияны зерттеуде және тәжірибелік есептерді шешуде туындыны қолдану; алғашқы және оның геометриялық мағнасы интеграл, Ньютон-Лейбниц формуласы; анықталған интегралдың көмегімен жазық фигураның ауданын табу формуласы; анықталған интегралдың көмегімен дененің көлемін табу формуласы; дифференциалдық теңдеу ұғымы, дифференциалдық теңдеулердің түрлері); теңдеулер мен теңсіздіктерді және олардың жүйелерін шешудің негізгі әдістері; комплекс сандар, комплекс сандардың жазылуының әр түрлі формалары (алгебралық формада, тригонометриялық формада және көрсеткіштік формадағы комплекс сандар); стохастика элементтері (кездейсоқ шаманың анықтамасы және оның түрлері; алмастырулар, орналастырулар және терулер санын қайталаусыз есептеу үшін формулалар; Ньютон биномының формуласын; кездейсоқ шаманының үлестірім заңы); көпмүшелер үшін Евклид алгоритмін; көпмүшені қалдықпен бөлуді; стереометрия аксиомаларын; түзулердің және жазықтықтардың өзара орналасуы түрлерінің қасиеттері мен белгілерін; кеңістіктік геометриялық фигуралардың қасиеттерін; параллель проекциялаудың қасиеттерін; призманың, пирамиданың, қиық пирамиданың, цилиндрдің, конустың, қиық конустың бүйір және толық бетінің аудандарының формулаларын; сфераның ауданын; тікбұрышты параллелепипедтің, тік және көлбеу призмалардың, пирамиданың, қиық пирамиданың, цилиндрдің, конустың, қиық конустың, шардың көлемдерін; кеңістіктегі координаталық геометрияның негізгі формулаларын *білуі*;

функцияның туындысын және алғашқы функцияны табуды, анықталған интегралды есептеуді; функцияның нүктедегі шегін табуды; функцияның нүктедегі үзіліссіздігін дәлелдеуді; геометриялық, физикалық және қолданбалы есептерді, соның ішінде функцияның графигіне жанама мен нормалінің теңдеуін құруға, жиындағы функцияның ең үлкен және ең кіші мәндерін табуға есептер шешуді; математикалық анализ аппаратын пайдаланып функцияны зерттеу және оның графигін салуды; анықталған интегралдың көмегімен жазық фигураның ауданын және дененің көлемін табуды; қарапайым дифференциалдық теңдеулерді шешуді; параметрі бар теңдеулер мен теңсіздіктерді шешуді; стандартты емес әдістермен теңдеулерді және теңсіздіктерді шешуді; бірнеше

айнымалысы бар теңдеулер жүйесін шешуді; алгебралық және тригонометриялық формаларда берілген комплекс сандарға амалдар қолдануды; көпмүшенің түбірлерін табуды; көпмүшелердің ең үлкен ортақ бөлгішін; есептерді шешу кезінде дедукциялық пайымдаулар жасауды; түзулердің және жазықтықтардың кескіндерін салуді және суретте олардың өзара орналасуларын бейнелеуді; жазықтықтағы кеңістіктік фигураларды және олардың элементтерін; көпжақтың жазықтықпен қималарын; нүктеден жазықтыққа дейінгі қашықтықты, параллель жазықтықтардың арақашықтығын, түзулердің арасындағы бұрыштың, түзу мен жазықтықтың арасындағы, екі жазықтықтың арасындағы бұрыштың шамасын табуды; призманың, пирамиданың, қиық пирамиданың, цилиндрдің, конустың, қиық конустың бүйір және толық бетінің аудандарын; сфераның ауданын; тікбұрышты параллелепипедтің, тік және көлбеу призмалардың, пирамиданың, қиық пирамиданың, цилиндрдің, конустың, қиық конустың, шардың көлемдерін; кесіндінің ұштарының координаталары бойынша оның ортасы координаталарын; координаталары бойынша нүктелердің арақашықтығын; кеңістіктегі вектордың координаталарын; координаталары бойынша вектордың ұзындығын және векторлардың арасындағы бұрышты; координаталарымен берілген векторлардың скалярлық көбейтіндісін; векторлардың арасындағы бұрыштың косинусын; центрі мен радиусының координаталары бойынша сфераның теңдеуін табуды *меңгеруі*;

өмірдегі әр түрлі жағдайда қарапайым математикалық моделдерді салу және зерттеу үшін математикалық білім мен білік жүйесін; математикалық формулаларды пайдалана білу, жеке жағдайларды қорыту негізінде шамалар арасындағы байланыс формулаларын өз бетінше құрастыруды; қоршаған әлем және салалас пәндерде болатын заңдылықтарды суреттеу және талдау үшін игерілген алгебралық түрлендірулер мен функционалдық-графикалық түсініктерді; ауызша және жазбаша тілде өзінің ойын білдіру үшін математикалық терминдер мен символикаларды; танып білу, проекциялау, құрылымдау және зерттеу әдістерін; геометриялық, физикалық, экономикалық және тағы басқа қолданбалы есептерді шешу үшін математикалық анализ аппаратын; қажет болған жағдайда қосымша салуларды пайдаланып геометриялық есептерді шешу үшін, геометриялық фигуралардың оқып игерілген қасиеттерін және олардың арасындағы қатынастарды; геометриялық және тәдірибелік есептерді шешу үшін алгебралық және тригонометриялық аппаратты; геометриялық және тәдірибелік есептерді шешу үшін кеңістіктегі векторлы-координаталық әдісті; өткізілген зерттеулерді бейнелеу, түсіндіру және дәлелдемелеу үшін геометриялық моделдерді және көрнекі құралдарды; пайымдаудың идукциялық және дедукциялық тәсілдерін; геометриялық есептерді шешудің әр түрлі стратегиясын; нақты объектілердің көлемін және беттерінің аудандарын, жер учаскесінің ауданын табу, төңректегі бұрыштар мен қашықтықтарды өлшеу үшін оқып игерілген формулаларды; қарапайым өлшеу құралдарын (сызғыш, циркуль, рулетка, бұрыш өлшейтін құрал); нақты объектілерді суреттеу және зерттеу үшін оқып игерілген формулаларды және геометриялық фигуралардың қасиеттерін; жазық және кеңістіктік геометриялық

фигуралардың қасиеттері туралы, геометриялық шамаларды табу туралы ғылыми ақпараттарды **қолдана білуі тиіс.**

39. "Қазіргі жаратылыстану" пәні бойынша білім алушы: білуі керек: адамзат қоғамының жер табиғаты мен оның салдарларына әсерін, қоршаған ортадағы тәртіп ережелерін; "табиғат-қоғам-адам-техносфера" мегасистемасының тұрақты және үйлесімді дамуын қамтамасыз етудің құндылықтары мен мақсаттарын; Қазақстанның индустриялық-инновациялық дамуы үшін пайдалану тұрғысынан өндірістің жаңа ғылымды қажетсінетін технологияларының негізгі сипаттамаларын; адамның өнімді қызметін ұйымдастыру және оның мәдениетін дамыту құралы ретінде жаратылыстану-ғылыми білімдер мен заңдылықтарды практикалық қолдануды.;

білуі керек: іргелі және қолданбалы

білім берудің жаңа тұжырымдамаларына бағдарлану; оқу бағдарламасының әрбір модулі бойынша жобалық зерттеулерді өз бетінше орындау; Оқу және өмірлік проблемаларды шешу үшін өзінің функционалдық әмбебап қабілеттерін, ойлау және шығармашылық дербестігін дамыту; қиын өмірлік жағдайларда жаратылыстану білімдерін тану, түсіндіру және қолдану; өз іс-әрекеттерін талдау, жаратылыстану білімі мен фактілерін пайдалана отырып шешімдерді негіздеу; жаратылыстану пәндерінің әртүрлі бөлімдерінің біліміне негізделген түсініктемелерді таңдау және жалпылау; жаратылыстану пәндерінің әртүрлі бөлімдері мен және алынған қорытындыларды өмірлік жағдайлардың жекелеген аспектілерімен байланыстыру; қоғамдық және жаһандық жағдайларды шешу үшін жаратылыстану білімін пайдалану; табиғи білімнің жекелеген блоктары арасында байланыс орнату,

қолдану: өзін-өзі оқыту, өзін-өзі дамыту және өзін-өзі жүзеге асыру үшін; оқуды жалғастыру және болашақ мамандықты таңдау үшін; қауіпсіздікті сақтау және қоршаған ортаны қорғау және салауатты өмір салтын жүргізу үшін; өмірде практикалық маңызы бар заттардың, табиғи құбылыстардың құрылымын, құрамы мен қасиеттерін тану және түсіндіру үшін.

37. "Өзін-өзі тану" пәні бойынша білім алушы:

40. "Дене шынықтыру" пәні бойынша білім алушы:

11-12 сынып оқушылары «Дене шынықтыру» пәнін оқу нәтижесінде:

– денсаулыққа, сырқаттанудың алдын алуға және өміршеңділікке дене шынықтыру сауықтыру жүйесінің ықпалын;

– дене шынықтыру сабақтарында қауіпсіздік талаптарын сақтауды;

жаттығуларын орындау техникасына бақылау әдістерін, дене шынықтыру жүктемесінің ережесін (жүрек соғысының жиілігі бойынша), сабақ барысындағы көңіл-күйін;

– күн тәртібіндегі дене шынықтыру жаттығуларының рөлін;

– жас және жыныстық ерекшеліктеріне сәйкес дене бітімінің функционалды жағдайына дене шынықтырудың ықпалын;

– жеке дененің жетілуі мен дене дайындығын бағалау мен бақылау тәсілдерін **білуі/түсінуі тиіс;**

– денсаулықты нығайтуда дене шынықтыру мен спортты жетілдіру қажеттілігін, өзінің қызығушылығын ескеріп, дене шынықтырумен айналысуды

ұйымдастыруды;

– гимнастикалық, акробатикалық, жеңіл атлетикалық жаттығуларды (аралас кешенін), спорттық ойындардағы техникалық-тактикалық әрекеттерді орындауды;

– спорт түрлерінің бірін тандап жарыстар өткізуді;

– бағдарламалық спорт түрлерінің бірі бойынша мектептік жарыстар өткізуді;

– бағдарламалық спорт түрлерінің бірі бойынша мектептік жарыстарда төрешілік жұмысты атқаруды **меңгеруі тиіс**.

Дене қимылдарының қасиеттерін **көрсетуі тиіс**:

«Жылдамдық; Күш; Төзімділік (кез келген жаттығу таңдалып алынады); Қимылдарды үйлестіру».

Меңгерген білімі мен біліктілігін күнделікті өмірде және практикалық әрекетте **қолдануы тиіс**:

– жұмысқа қабілеттілігін артыруды, денсаулықты нығайту мен сақтауды;

– бұқаралық-спорттық жарыстарға қатысу және жеке, ұжымдық жанұялық демалысты өткізу мен ұйымдастыруды;

– салауатты өмір салтын қалыптастыру мен таңдауда, белсенді шығармашылық әрекеттерді.

41. «**Алғашқы әскери және технологиялық дайындық**» пәні бойынша:

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің рәміздері; Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскер түрлері, құрамы; ел тәуелсіздігін және мемлекетіміздің территориялық тұтастығын қорғау бойынша Қазақстан Республикасы азаматтарының конституциялық және заң шығарушы құқықтары мен міндеттері; Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің жалпыәскери жарғыларының атқаратын қызметі; қазіргі заманғы ұрыстың жалпы сипатын; қару және оқ-дәрілерді қолдану кезіндегі қауіпсіздік ережелерін; сапқа тұру және саппен қозғалуға арналған пәрмендер, алдын ала берілетін және орындауға берілетін пәрмендердің арасындағы айырмашылықты; бағдар және жергілікті жерде бағдарлау туралы жалпы түсінікті; алғашқы дәрігерлік көмек көрсетудің жалпы ережелерін *білулері тиіс*;

Саптық, атыс және тактикалық дайындықтар пәрмендерін орындауды; жергілікті жерде бағдарлауды; алғашқы дәрігерлік көмек көрсетуді; автоматты (пулеметті) жартылай бұзу және жинауды орындауды; кедергілерден (бекіністер) өтуді; радиациялық қауіп, химиялық құралдармен жұмыс жасауды *орындай білулері керек*;

Тактикалық, атыс, және саптық дайындықтар сабақтарында, әскери-патриоттық жарыстарға қатысқанда және оқу жиындарындағы әскери топография білімдерінен; түрлі оқиғалар жағдайында дәрігерлік білім негіздерінен алған білім пен дағдыларды *қолдана алуы керек*.

4.2 Жалпы орта білім берудің бейіндік пәндері бойынша оқытудың пәндік нәтижелері

Физика-математикалық бейін

43. "Математика" (тереңдетілген деңгей) пәні бойынша оқушылар:

білу керек: бірінші және екінші тамаша шектерді; екінші ретті туындының геометриялық және физикалық мағыналарын; функция графигіне жүргізілген нормал теңдеуінің формуласы; функция графигінің дөңес және ойыс аралықтарын табу алгоритмі; функция графигінің иілу нүктесін табу алгоритмі; дифференциалдық теңдеуді құру және шешу; Горнер схемасы; Виет және Безу теоремасы; бірнеше айнымалылы көпмүшеліктің стандартты түрі; симметриялы көпмүшеліктің түрі; көп айнымалылы тепе-теңдіктер мен теңсіздіктердің дәлелденуі; орын алмастырылған және қайталанбалы орналастырылған сандарды есептеу формуласы; ықтималдықтар оқиғасын есептеуге арналған комбинаторика формуласы; Бернулли формуласы; геометрияның базалық курсының формулаларын қорыту және теоремаларын дәлелдеу; екінші және үшінші ретті анықтауыштардың қасиеттері; векторлардың векторлық көбейтіндісі және оның қасиеттері, геометриялық мағынасы; векторлардың аралас көбейтіндісі мен оның қасиеттері және геометриялық мағынасы; нүктемен және екі коллинеар емес векторлармен жазықтықтардың кеңістіктегі берілуінің түрлі тәсілдері; бір тізудің бойында жатпайтын үш нүктемен; нормал вектормен және нүктемен; кеңістіктегі түзудің конондық және параметрлік теңдеулері; жазықтықтан нүктеге дейін және екі жазықтық арасындағы қашықтықтың формуласы; түзу мен жазықтық, екі жазықтық арасындағы бұрыштарды есептеу формуласы; сфераға жанама жазықтықтың анықтамасы мен қасиеттері; дөңес және дұрыс көпмүшеліктердің қасиеттері; іштей және сырттай сызылған цилиндрдің, конустың, қыйылған конустың және шардың қасиеттері; шар секторы мен шар қабаты беттерінің аудандары мен көлемдері формуласы;

Меңгеру керек: бірінші тамаша шек пен шек турлы теореманы қолдана отырып, нүктедегі функцияның шегін табу; екінші тамаша шек пен шек турлы теореманы қолдана отырып, нүктедегі функцияның шегін табу; функция графигінің нормалды теңдеуін құру; жоғарғы ретті туындыларды есептеу; функция графигінің дөңес және ойыс аралықтарын табу; функция графигінің иілу нүктесін табу; бірінші және екінші туындылардың көмегімен функцияны зерттеу және графигін тұрғызу; айнамылы логарифмнің негізінде болатын логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу; дифференциалдық теңдеулерді шешу; оқиға ықтималдықтарын есептеу үшін комбинаторика формуласын қолдану; Горнер схемасы; екінші және үшінші ретті анықтауыштарды есептеу; векторлардың координаталары бойынша олардың векторлық, аралас көбейтінділерін табу; түрлі тәсілдермен берілген жазықтықтар теңдеулері; түзудің теңдеуі; сфераға жанама жазықтықтың теңдеуі; жазықтықтан нүктеге дейін және екі жазықтық арасындағы қашықтық; түзу мен жазықтық, екі жазықтық арасындағы бұрыштарды есептеу; іштей және сырттай сызылған цилиндрдің, конустың, қыйылған конустың және шардың элементтері; іштей

және сырттай сызылған цилиндрдің, конустың, қыйылған конустың, қиылған шардың бейнесін тұрғызу;

қолдана білу керек: анықтамалық материалдар, калькулятор, практикалық есептеу есептері үшін компьютерді; қарапайым математикалық моделдерді зерттеу және тұрғызу үшін математикалық білім иен меңгеру жүйесін; аралас пән және қоршаған ортаның бар заңдылықтарын талдауды және функциональды-графиктік ұсыныс және алгебралық түрлендірулерді меңгеру; инструментальды және ауызша, тиімді жақындата-тіркестіре және дәл есептеу, практикалық есептеу техникасы; математика үшін сипаттағы ойлау стилі, оның абстрактылықпен, дәлелділікпен, қатаңдығымен, өзінің ауызша және жазбаша сөйлеу мағынасын жеткізу үшін математика терминологиясымен және символикасымен; танымдық әдістер, жобалау, құрастыру және зерттеу; геометриялық, физикалық, экономикалық және басқа қолданбалы есептерді шешу үшін математикалық анализ аппараты; геометриялық фигуралардың көлемін және аудандарын есептеу үшін векторлардың векторлық, аралас, көбейтіндісі; практикалық және геометриялық есептерді шешу үшін векторно-координаталық әдіс; нақты нысандардың сызықты және бұрыштық элементтерін түрлі әдістермен өлшеу; практикалық мазмұнды есептерде геометриялық шаманы табу формуласы; айналу денелерінің көлемін және беттің аудандарының формулаларын қорыту үшін математикалық анализ аппараты; геометриялық шамалардың экстремальды мәнін табу; диаграмма графиктік, таблица түрінде берілген нақты сандық берілгендерді жобалық-зерттеулік қызметтерде қолдану;

44. «Физика» (тереңдетілген деңгей) пәні бойынша оқушылар:

Ғылыми таным әдістері бойынша игерген білімдерін физикалық құбылыс, заң, теория, модель сияқты физикалық ұғымдардың мәнін түсіндіру үшін пайдалана алуы; табиғатты танып-білудің қазіргі заманғы ғылыми әдістерін, физиканың басқа ғылымдардың және техниканың дамуындағы маңызын сипаттай алуы және түсіндіре алуы тиіс.

Механика (классикалық және релятивтік механика) бойынша: материялық нүктенің кинематикасын және динамика заңдарын, импульс пен энергияның сақталу заңдарын, масса мен энергияның өзара байланысын; Эйнштейн постулаттарын; релятивтік эффектілердің мәнін; еркін және еріксіз тербелістер, механикалық толқындардың интерференциясын, дифракциясын,

молекулалық физика және термодинамика бойынша: орташа квадраттық жылдамдық; қаныққан және қанықпаған булар, кристалл және аморф денелер, беттік керілу, капиллярлық құбылыстар, термодинамикалық жүйе, адиабаттық процесс, қыздырғыш, жұмыс денесі, тоңазытқыш, жылу қозғалтқышының ПӘК-і; идеал газ заңдарын; термодинамика заңдарын физикалық мағынасын;

электродинамика бойынша: электростатикалық өріс, электростатикалық өрістің күш сызықтары, кернеулік, потенциал, потенциалдар айырымы, электр сыйымдылығы, диэлектрлік өтімділік, конденсатордың электростатикалық өрісінің энергиясы, электр тогының күші, бөгде күштер, электр қозғаушы күш, газдардағы, сұйықтардағы, шалаөткізгіштердегі электр тогы, иондану; магнит

өрісінің индукциясы, магнит ағыны, индукция ЭҚК-і, өздік индукция ЭҚК-і, индуктивтік, магнит өрісінің энергиясы; Ампер күші, Лоренц күші; тербелмелі контур, еркін электромагниттік тербелістер, айнымалы электр тогы, трансформатор, электромагниттік толқынның, оның ішінде оптикалық диапазондағы да толқынның таралу жылдамдығы, когеренттілік, интерференция, дифракция, дисперсия, жарық поляризациясы, сыну көрсеткіші; электр зарядының сақталу заңының, Кулон заңының, толық тізбек үшін Ом заңының, Ампер заңының, электромагниттік индукция заңының; жарықтың шағылу мен сынуы, суперпозиция принципінің; Ленц ережелері, Томсон формуласының мағынасын;

кванттық физика және астрофизика элементтері бойынша: атомның негізгі және қозған энергетикалық күйі; массалар ақауы, ядролық реакцияның энергетикалық шығуы, тізбекті ядролық бөліну реакциясы, радиоактивті ыдырау, ядролардың бөлінуі, элементар бөлшектердің өзара әрекеттесуі; Бор постулаттарының мәні; сыртқы фотоэффект; радиоактивті ыдырау, ядролық реакциялардағы сақталу заңдардың; атомның ядролық моделі, Бор бойынша сутегі атомының моделі; абсолют қара дене, ядроның протондық-нейтрондық моделі, жарықтың толқындық және кванттық модельдердің мәнін; Ғалам, Әлем мағынасын біліуі тиіс.

Механика бойынша: классикалық және релятивтік механика заңдары мен принциптері негізінде физикалық құбылыстарды сипаттау және болжам жасау үшін эксперименттік зерттеулер жүргізу, физикалық модельдер жасау және оларды пайдалану; қозғалыстың кинематикалық заңдарына, Ньютон заңдарына, көлік құралдарының қозғалысы кезінде инерттілікті және үйкелісті ескеруге; күштері әрекетінен денелер жүйесінің қозғалысы, Жердің жасанды серіктерінің қозғалысына, әр түрлі инерциалдық санақ жүйелерінде ұзындықтың қысқаруын, уақыттың баяулауын анықтауға, масса мен энергияның байланыс заңын қолдануға, серіппелі және математикалық маятниктердің тербеліс амплитудаларын, периодын, тербеліс жиілігін, толқынның ұзындығы мен жылдамдығын анықтауға сапалық, сандық және графикалық есептер шығара алуы;

молекулалық физика және термодинамика бойынша: идеал газ күйінің параметрлерін; ауа ылғалдылығын, беттік керілуді есептеуге өлшеулер жүргізе алуы; зат мөлшерін, қысымды, температураны, молекулалардың тығыздығын, көлемін және концентрациясын, молекулалардың хаосты қозғалысының орташа квадраттық жылдамдығын және орташа кинетикалық энергиясын, беттік керілуді анықтауға; идеал газдың ішкі энергиясының өзгерісін, жылу мөлшерін, ПӘК-ті есептеуге арналған формулаларды пайдаланып есептеуге өлшеулер жүргізе алуы;

электродинамика бойынша: электр тогының күшін, электр кернеуін, электр кедергісін, меншікті электр кедергісін, электр тогының қуатын, ток көзінің ЭҚК-ін және ішкі кедергісін өлшей алуы және анықтай алуы; гармониялық тербелістердің негізгі сипаттамалары, айнымалы ток тізбегіндегі ток күші мен кернеу, көрінетін жарықтың толқын ұзындығы, заттың сыну көрсеткіші, жинағыш және шашыратқыш линзалардың фокустық қашықтығын анықтау; денелердің толқындық қозғалысын, шағылу, сыну процестерін,

толқындардың интерференциясын, дифракциясын, толқындардың дисперсиясын; физикалық шамаларды тікелей өлшеуден туындайтын абсолют және салыстырмалы қателерді есептей алуы; Ампер, Лоренц күштерін, біртекті электр және магнит өрістеріндегі зарядталған бөлшектердің қозғалысының сипаттамаларын есептей алуы, индукция ЭҚК-ін және өздік индукция ЭҚК-ін, магнит өрісінің энергиясын, Ленц ережесі бойынша индукциялық токтың, Ампер және Лоренц күштерінің бағытын анықтай алуы; магнит өрістерін график түрінде бейнелей алуы; гармониялық тербелістердің ығысуы мен фазасын, электромагниттік тербелістердің энергетикалық сипаттамаларын, ток күші мен кернеудің әрекеттегі мәндерін; трансформация коэффициентін; дифракциялық максимумдар ретін, толқынның жиілігі, ұзындығы және жылдамдығы арасындағы байланысты, электромагниттік толқындардың сипаттамаларын, жарық шоқтарының призмалардан, жазық параллель пластиналардан, линзалар жүйесінен өтетін жолын салуға; жұқа линзадағы кескіндердің сипаттамаларын анықтауы;

кванттық физика және астрофизика элементтері бойынша: заряд таңбасын немесе суреттегі тректері бойынша элементар бөлшектердің қозғалыс бағытын анықтау арқылы физикалық эксперименттерді жоспарлай алуы және жүргізе алуы; фотонның энергиясы мен импульсін, фотоэффектінің қызыл шегін, кідірткіш потенциалды, шығу жұмысын; атомның бір энергетикалық күйден екінші бір күйіне өту кезіндегі атомның сәуле шығару жиілігі мен ұзындығын; ядролық реакциялардың өнімдерін, атом ядросының байланыс энергиясын, ядролық реакцияның энергетикалық шығуын, радиоактивті заттардың жартылай ыдырау периодын анықтауға сапалық, сандық есептер шығара алуы тиіс.

Физикадан игерілген білімі мен білігін күнделікті өмірде қолдана алуы:

күнделікті өмірде, тұрмыста пайда болған ахуалдық мәселені және танымдық міндеттерді шешуде; көлік құралын, тұрмыстық электроприборларды, радио-телекоммуникациялық байланыс құралдарын қолданудың үрдісінде адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде; табиғат ортасына және экологиялық жағдайға өзіндік көзқарасын анықтауда; қоршаған ортамен қарымқатынаста өз әрекеттерін бағалауда және түзетуде.

45. «English for specific purposes» пәні бойынша оқушылар:

Білуі керек: кәсіби-бағдарланған мәтіндердің ауызша және жазбаша функционалды ерекшеліктерін, оның ішінде ғылыми-техникалық сипаттағы; құжаттамаларды ресімдеуге қойылатын талаптарды (бағдарлама шегінде), қабылданған кәсіби коммуникацияларды мен Европа елдерін және үйренетін тілді; халықаралық кәсіби қатынас кездерінде коммуникативтік жүріс-тұрыс стратегияларын (бағдарлама шегінде);

Меңгеру керек: кәсіби тақырып шегіндегі (монологтық, диалогтық) әңгімелерді ауызша түсіну; мамандыққа байланысты тақырыпты талқылауға қатысу; мультимедиялық технологияларды пайдалана отырып, дербес дайындалу және кәсіби тақырыпқа ауызша хабарлама жасау; түрлі белгілік жүйелерде жасалған ағылшын тілдеріндегі дереккөздерден қажетті ақпараттарды шығару (мәтін, кесте, кескіндеме, диаграмма, аудиовизуалды қатар және т.б.) кәсіби-іскерлік қатынастардың типтік жағдайларында;

аннотациялау, рефераттау және ана тілінде / ана тілінен мамандық бойынша мәтіннің негізгі мазмұнын, қажетінше сөздікті қолдана отырып баяндау; хабарлама жазу, мақала, тезис, кәсіби тақырыпқа рефераттар; кәсіби әңгімелер үшін сипатты ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі грамматикалық бірліктерді тану және пайдалану; ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі терминологияны кең және тар мамандықтарда белсенді қосылатын (800 лексикалық бірлік) және белсенді емес (520 лексикалық бірлікті) терминологиялық сипаттағы лексикалық минимумды тану және пайдалану; кәсіби қайраткерлігіндегі коммуникативтік тапсырмаларды орындау үшін қажетті ақпараттық дереккөздерді іріктеу және ақпараттарды сыни бағалау; қойылған оқу және коммуникативтік міндет жетістіктеріне жету амалдарын дербес анықтау.

пайдалану: қазіргі болашақ маманның іскерлік қатынас кезінде алған білімі (іздеу сайттары мен жұмыс, шет елдік жоо парақтары және кәсіби қауымдастық пен, электронды энциклопедия және т.б., Шетел тілінде электронды почтаны пайдалану); оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының орындалу үдерісін білу және меңгеру (баяндамалар және конференцияларда сөз сөйлеу, гранттарға өтініш ресімдеу және академиялық мобилділік бағдарламасы бойынша тағылымдама және т.б.); іскерлік құжаттарды жүргізу барысында білу және меңгеру (есептер, техникалық нұсқаулықтар) және кәсіби-іскерлік қатынас үшін типтік жағдайда хат-хабарды жүргізу.

46. Smart технологияпәні бойынша оқушылар:

білуі тиіс: математикалық моделдеу туралы негізгі ұғымды; математикалық моделдер классификациясының түрлі жолдарын; математикалық моделдеудің негізгі кезеңдерін; детерминанттық физикалық үдерістердің математикалық моделдеуін; стохасттық жүйелердің моделдеуін; кездейсоқ санды; қойылған бөлшектену заңымен кездейсоқ сандарды салдарын генерациялау; имитациялық стохасттық моделдеуді; информатикадағы математикалық моделдеуді, математика, физика, химия, биологиядағы және т.б.; адам іс-әрекетінің басқа саласындағы математикалық моделдеу (экономика, ауыл шаруашылығы, эпидемиология және т.б.);

меңгеруі керек: моделдеу әдістерін тандау; зерттеу жұмыстарын жүргізу; талдау жасау және алынған нәтижелердің интерпретациясын, олардың дұрыстығын бағалау; жақындатылған есептердің кемшілігін анықтау, алгоритмнің соңына назар аудару.

пайдалануы керек: қолданбалы міндеттерді моделдеу; бағдарламалау тілі негізіндегі жұмыстар үшін; пәндік-коммуникативтік органы моделдеу үшін бағдарлама құралдарын; компьютерлік эксперимент жүргізу кезі және алынған нәтижелердің талдауы; компьютерлік моделдеу технологиясын игеру үшін; жобалау іс-әрекетінде.

47. «Графика және жобалау» пәні бойынша білім алушылар:

білуі тиіс: графикалық кескіндердің көру ақпараттарын тіркейтін және өзгертетін әмбебап құралдары ретіндегі, тілдік қарым-қатынас пен ақпарат берудің маңызды құралы ретіндегі болмысын; түрлі графикалық кескіндерді алудың және оларды ғылымда, техникада, өнерде және қызметтің басқа да

салаларында қолданудың тәсілдерін; сызуды рәсімдеудің жалпы ережелері мен графикалық жұмыстардың технологиясын (құралдық және компьютерлік); пішінжасау мен конструкциялау тәсілдерін; жобалау және өнімді әзірлеу әдістерін; бөлшектерді стандарттау мен оларды қосуға қойылатын талаптарды; графиканың түрлерінің (инженерлік, сәулет-құрылыстық, қолданбалы, жобалау және ақпараттық графика) ерекшеліктерін және олардың жобалау-зерттеу және өндірістік қызметте қолданылу ерекшеліктерін;

меңгеруі тиіс: түрлі нәрселердің берілген үлгілерінен (натурадан) және елесетету бойынша аксонометриялық проекциялар мен техникалық суреттер орындау; нәрсенің кеңістіктегі бейнесін оның проекциялық бейнесі немесе сөздік сипаттамасы бойынша қайта жаңғырту; нәрсенің формасын талдау тәсілдерін игеріп, олардың құрылымдық ерекшеліктерін айқындау; нәрсенің бейнесі бойынша оның формасын және кеңістіктегі орнын өзгерту жолымен ойша қайта өзгерту; сызбаларды, эскиздерді және бөлшектер мен түрлі мақсатқа арналған құрастыру бөлшектерінің техникалық суреттерін оқу және орындау; құрастыру сызбасын бөлшектеуді орындау; нысандардың байланыстарын нақтылауға және үдерістер мен құбылыстарды модельдеуге мүмкіндік беретін таңбалық кескіндерді (схемалар, графика, диаграммалар мен басқа таңбалар) орындау; жобалау қызметінің элементтері бар эвристикалық, қызықты және шығармашылық графикалық есептер шығару; графикалық кескіндер алу үшін және жобалау құжаттарын құрастыру үшін қажетті компьютерлік технологияны қолдана білу;

қолдануы тиіс: түрлі нақты жағдаяттарда: типтік, вариативтік (ұқсас) және жаңа жағдаяттарда кездесетін графикалық кескіндерді құруда, қайта құруда, қабылдауда және қайта өзгертуде меңгерілген графикалық іс-әрекет тәсілдерін; алған білімі мен геометрографикалық модельдеу және графикалық кескіндерді қайта өзгерту дағдыларын оқу, тәжірибе және жобалау-зерттеу, шығармашылық қызметінде қолдану.

48. «Инновациялық технологиялардың негіздері» пәні бойынша білім алушылар:

49. Химия-биологиялық бейін

50. «Химия» (тереңдетілген деңгей) пәні бойынша оқушылар:

білуі керек: ұғымдар, заңдарды, мектеп курсындағы неорганикалық, жалпы және органикалық химияны, металлургия негіздерін, мұнайхимия және органикалық синтезді; нанохимияның ашылуын; маңызды заттардың өндірістік синтезін және оны қолданудағы материалдарды; стехиометрия, неорганикалық заттар мен органикалық бірігудің сандық және сапалық талдауын; классификациясын, номенклатурасын, формулсын, түзелуін және неорганикалық заттық ерекшелігін, органикалық және кешенді бірігуді; классификациясын, тетіктері мен химиялық реакциялардың заңдылығын, қышқылды-қалпына келтіру реакциясын, маңызды қышқылдарды және қалпына келтірушілерді, ионно-электронды теңгерімдердің әдістерін; реакцияның өту сипатына ортаның ықпалын; стандарттық электродтық әлеуеттер қатарын; балқулар электролизін және ерітінділер мен олардың мәнін; Фарадей электролизі заңын; электр тогының химиялық дереккөзін; химиялық кинетика негіздерін,

Аррениус теңдеуін, Вант-Гофа, гомогенді және гетерогенді катализді, активаторлар мен ингибиторды. Химиядағы және биохимиядағы катализдің мәнін; энтальпия, энтропия, Гиббс энергиясын, жай заттардан химиялық бірігудің топтасуы жылулығын; Гесс заңын және оның салдарын; дисперсті және коллоид жүйесін, зол мен гелді; биологиялық нысандағы коллоидты ерітінділерді, табиғатта және техникада; ерітінді түрлерін, химиялық бірігулерден ерітіндіні ажырату, кристаллогидраты; ерітіндідегі ерітілген заттардың құрамын білдіру амалдары (молярлы үлесі, көптік үлесі, молярлы концентрация, 1 мл - титр ерітіндідегі заттар құрамының көлемді үлесін); судың басқада шығармасын, сутегі көрсеткішін, ерітілу шығармасын; тану әдістері мен заттардың құрамын зерттеу, аналитикалық зерттеуді орындау техникасын және титрлеу түрлерін, сандық және сапалық есептер формулалар мен реакцияның теңесуі бойынша; ғылыми ұстанымдар мен маңызды химиялық заттар мен материалдардың қалдықсыз өндіріс технологиясы, өндіріске экологиялық және экономикалық талаптар; шикізат: жанданатын және жанданбайтын көздер, Қазақстанның пайдалы қазбаларын, полиметалдық руда, көмір, мұнай, газ, минералды тыңайтқыштар, кремний және темірорганикалық өндірілетін; химияның рөлі мен табиғаттағы, ғылымдағы, адам өміршеңдігі мен қазақстан экономикасындағы маңызы; қауіпсіздікті сақтау шаралары мен өндіріс кесірінен қоршаған ортаны ластауды алдыналу және заттарды пайдалану; жүйелерді кіріктіру (математикалық компьютерлік, биологиялық, географиялық және физикалық) құрамын зерттеу үшін және заттардың түзелуі мен нанохимияның ашылуын;

меңгеруі керек: қоршаған орта химиялық құбылысын талдау, заттардың қасиеті мен құрамының сапасын және санын сипаттау және зерттеу; табиғаттың химиялық нысандарын сипаттауда заттардың химиялық тану әдістерін пайдалану және тәжірбиелі-эксперименталды жобаларды орындау, тұрмыс қалдықтары мен өнеркәсіптік өндіріс қалдықтарын жоюдың жолын іздеу; танымдық және логикалық тапсырмаларды орындау, қазіргі химиялық теория мен тәжірибенің негізгі мәселелері бойынша дербес жобалық зерттеулер; неорганикалық заттар молекулаларының құрылымдық және кеңістіктік формуласын құрастыру, органикалық және кешенді бірігуі; химиялық өнімдер өндірісінің технологиялық және лабораториялық үдерісін компьютерлік моделдеуді жүзеге асыру; заттарды тазалау мен бөлуді жүргізу, дистилляцияны, перекристаллизацияны, қуалауды, хроматографияны, минералды тыңайтқыштарды анықтау, желім, волокн, каучиктер, кешенді бірігуін;

қолдану: кіріктірілген пәндер мен функционал сауаттылық тұрмыстағы және есептік және эксперименталдық тапсырмаларды шешу, қосындылар мен заттардың сандық және сапалық талдауы; биосфера мен адам организміне қоршаған ортаны ластаудың химиялық ықпалын зерттеудің білімі мен дағдысы; заттар туралы ақпараттардың сыни бағасы, күнделікті өмірде қолданатын және төтенше жағдайды моделдеу барысында жауапты шешімдер мен алғашқы медициналық көмек көрсету; элементтік құрамының сапалық және сандық дағдысын анықтау, осы химиялық талдау бойынша молекулярлық формуласын табу және газ буының тығыздығы бойынша; еселік байланыстарын байқау және органикалық бірігудегі қызметтік топтары; таңдаудың сезімталдығы және одан

ары кәсіби білім беру бағдарламаларын игеру; ережелерді орындауды меңгеру және еңбек нормасын қорғау, техника қауіпсіздігі мен өрттен қорғау, өзінің өмірі мен денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету.

51. «Биология» пәні бойынша оқушылар:

білу керек: тірі табиғатта болмайтын ДНК құрылымын құру, тұқым қуалаушылық күрделі түрде іске асыратын тектік инжинирия облысында жетістікке жету; трансгенттік жануарлар мен өсімдіктердің негізін құрауда жатқан биотехнология облысының басты демеушісін ашу; кеңінен тараған адам ауруларына диагноз қоятын, адамның тегін анықтау; организмдерді ауыстыру жұмысы;

меңгеру керек: биоорганикалық бірігулердің құрылымын зерттеудің негізгі әдістерін; органикалық химия әдістерімен биологиялық функцияның басты бірігуін және құрылымын зерттеу; биология облысының оқу қызметінде ғылыми білімін қолдану; ғылыми және оқу әдебиеттерімен өз бетімен жұмыс жасау, ғылыми эксперимент жүргізу, сынақ құбылыстарын теориялық тұрғыдан негіздеу;

қолдана білу керек: биологиялық нысандармен экспериментальды ғылыми-зерттеу жұмысарын жүргізу қабілеттілігі; биология облысында жобалау қызметін ұйымдастыру қабілеттілігі; биологиялық ойлау жүйесінің негізгі әдістерін меңгеруін; оқу және кәсіби қызметінде жоғары нәтижеге жетуге бағытталған дәлелділікті;

52. «Рекреациялық география» пәні бойынша оқушы:

нысандарды, пәннің негізгі міндеттерін; басты терминдер мен ұғымдарды; география ғылымдары жүйесіндегі рекреациялық географияның орнын; рекреацияның негізгі функцияларын және әлеуметтік-экономикалық мәнін; рекреацияның түрлерін, рекреациялық қызметін, олардың аумақтық ерекшеліктерін; рекреацияның игерілуін, игерілгендігін және даму келешегін; еркін және рекреациялық уақытты; рекреациялық ландшафтардың бейнесін бағалаудың негіздерін, олардың түрлерін; демалу индустриясының әлеуетін және емдеу-сауықтыру инфрақұрылымын; өндірістік, өндірістік емес салалар және тұрғын үй қоры нысандарының рекреациялық мәнін; климаттық, гидрологиялық, минералдық, орманды, таулы, көлді-теңізді, биологиялық ресурстар демалысты ұйымдастыру орны ретінде; медициналық географияның негізгі аспектілерін; рекреациялық нысандарды және аумақтық рекреациялық жүйелерді (АРЖ), оларды жобалаудың ерекшеліктерін; мәдени-тарихи рекреациялық ресурстарды; табиғи және тарихи мұраларды игерудің рекреациялық принциптерін; туристік ресурстарды және туризмнің түрлерін, табиғатты рекреациялық және туристік тұрғыдан пайдалануды; табиғат кешендеріне түсетін рекреациялық салмақты; рекреациялық аумақтар мен экологиялық туризмнің экологиялық тірегін; ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды, олардың жіктелуін және рекреациялық пайдаланылу проблемаларын; ұлттық парктерді және олардың түрлерін; тар және кең шеңберде рекреациялық маманданған аудандарды; «туристік орталық» және «туризм орталығы» ұғымдарын, туристік орталықтардың түрлерін; заманауи жағдайында ел аймақтары дамуының өзекті проблемаларын шешудегі

рекреациялық экономиканың рөлін; халықаралық туризмнің табиғи және тарихи-мәдени әлеуетін, маусымдық проблемаларын; халықаралық туризм қазіргі заманның дүниежүзілік шаруашылық саласының ғаламдық әлеуметтік-экономикалық құбылысы ретінде; туристік сұраныс, демалыс, қызмет, рухани және емдеу-сауықтыру географиясын; ЮНЕСКО-ның тізіміне кіргізілген Қазақстанның және әлемнің дүниежүзілік мәдени және табиғи мұрасы нысандарын білуі тиіс;

рекреациялық кәсіптің қарапайым түрлерін жобалауды; аумақтың рекреациялық құрылымын талдауды және туристік-рекреациялық әлеует пен оның проблемаларын талдауды; табиғат ресурстарына, табиғат және антропогендік нысандарға рекреациялық баға беруді; өз өлкесінің рекреациялық ресурстарының тізімдемесін құрастыруды; мәдени-тарихи мұра аспектілерін және рекреациялық-сауықтандыру саласының дамуын талдауды; туристік мақсатта табиғатты пайдаланудың функционалдық жобасын жасауды; табиғи және антропогендік кешендерге тигізілетін рекреациялық салмақты анықтауды; өз өлкесінде туризмнің экологиялық тұрақты даму сұрақтарын шешуді; рекреациялық география үшін қызығушылық тудыратын қажетті параметрлерді көрсету, карталарды оқуды және құрастыруды; рекреациялық қызмет түрлерін және олардың болашақта өзгеруін модельдеуді; өзінің және рекреанттардың мінез-құлық мәдениетін жоғарылату үшін рекреациялық кешендегі мінез-құлық ережелерін, білімдерін талдауды және көрсете білуді; рекреацияның медициналық-биологиялық, әлеуметтік-мәдени, экономикалық функцияларын талдауды; туристтерге қызмет көрсету бағдарламаларын құрастыруды, анимациялық бағдарламалар әзірлеуді; мектепте, үй жағдайында, қоғамдық орындарда рекреациялық кеңістікті жобалауды; ғылыми-жаратылыстану және гуманитарлық пәндермен ішкі метапәндік байланысты көрсете алуы тиіс;

экскурсиялық жұмыс дағдыларын, рекреациялық нысандар, ресурстар, табиғи және антропогендік ландшафтарды оқу барысында алынған білімді, тұлғаның рекреациядағы экологиялық көзқарасын; жобалау және практикалық іс-әрекетте рекреациялық географияның зерттеу әдістерін; ақпараттың рекреациялық-географиялық көздерін; іс-әрекетте қажетті мазмұнындағы карталарды пайдалана алуы тиіс.

Білуі керек: кәсіби-бағдарланған мәтіндердің ауызша және жазбаша функционалды ерекшеліктерін, оның ішінде ғылыми-техникалық сипаттағы; құжаттамаларды ресімдеуге қойылатын талаптарды (бағдарлама шегінде), қабылданған кәсіби коммуникацияларды мен Европа елдерін және үйренетін тілді; халықаралық кәсіби қатынас кездерінде коммуникативтік жүріс-тұрыс стратегияларын (бағдарлама шегінде);

Меңгеру керек: кәсіби тақырып шегіндегі (монологтық, диалогтық) әңгімелерді ауызша түсіну; мамандыққа байланысты тақырыпты талқылауға қатысу; мультимедиялық технологияларды пайдалана отырып, дербес дайындалу және кәсіби тақырыпқа ауызша хабарлама жасау; түрлі белгілік жүйелерде жасалған ағылшын тілдеріндегі дереккөздерден қажетті ақпараттарды шығару (мәтін, кесте, кескіндеме, диаграмма, аудиовизуалды қатар және т.б.) кәсіби-іскерлік қатынастардың типтік жағдайларында;

аннотациялау, рефераттау және ана тілінде / ана тілінен мамандық бойынша мәтіннің негізгі мазмұнын, қажетінше сөздікті қолдана отырып баяндау; хабарлама жазу, мақала, тезис, кәсіби тақырыпқа рефераттар; кәсіби әңгімелер үшін сипатты ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі грамматикалық бірліктерді тану және пайдалану; ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі терминологияны кең және тар мамандықтарда белсенді қосылатын (800 лексикалық бірлік) және белсенді емес (520 лексикалық бірлікті) терминологиялық сипаттағы лексикалық минимумды тану және пайдалану; кәсіби қайраткерлігіндегі коммуникативтік тапсырмаларды орындау үшін қажетті ақпараттық дереккөздерді іріктеу және ақпараттарды сыни бағалау; қойылған оқу және коммуникативтік міндет жетістіктеріне жету амалдарын дербес анықтау.

пайдалану: қазіргі болашақ маманның іскерлік қатынас кезінде алған білімі (іздеу сайттары мен жұмыс, шет елдік жоо парақтары және кәсіби қауымдастық пен, электронды энциклопедия және т.б., Шетел тілінде электронды почтаны пайдалану); оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының орындалу үдерісін білу және меңгеру (баяндамалар және конференцияларда сөз сөйлеу, гранттарға өтініш ресімдеу және академиялық мобилділік бағдарламасы бойынша тағылымдама және т.б.); іскерлік құжаттарды жүргізу барысында білу және меңгеру (есептер, техникалық нұсқаулықтар) және кәсіби-іскерлік қатынас үшін типтік жағдайда хат-хабарды жүргізу.

54. «Smart технология» пәні бойынша оқушылар:

білуі керек: мәліметтерді өңдеудің негізгі бағыттары: интерполяция, аппроксимация, сонымен қатар, сандық кіріктіру; функционалдық және статистикалық математикалық моделдеу көмегі мен түрлі технологиялық үдерістерді зерттеудің негізгі әдісін; түрлі нысандарды зерттеу барысында болжамдар мен есептер үшін теңестіру жүйесінің дифференциалдық, линиялық емес, линиялық шешудің жақындатылған және нақты әдісін; негізгі математикалық әдістері мен ғылыми әдіс ретінде моделдеудің теориялық негіздері, талдау алгоритм мен технологиялық үдерістер синтезі; биология мен химияда қолданылатын моделдің негізгі түрлері; моделдердің түзелу мүмкіндігі мен технологиялық үдерістер параметрлері арасындағы байланысты бағалау үшін корреляциялық, регрессиялық талдау әдісін; технологиялық үдерістерді ұйымдастыру үшін граф теориясы базасында моделдеу негіздері;

меңгеруі керек: моделдеу жүйесінің әдісін таңдау, технологиялық үдерістерге жүйелік талдау жүргізу; технологиялық үдерістерді моделдеу кезінде сандық және сапалық талдау әдісін қолдану; өнеркәсіптік тапсырмаларды практикалық және жаңа ғылыми принциптік шешімдерді, техникалық есептердің дәлдігін арттыру және интенсификациялар, ақпараттарды жинаудың жүйесін жетілдіру мақсатында математикалық моделдеуді творчестволық қолдану;

қолдану: сандық әдістер көмегі мен өлшемдерді өңдеу үшін, функционалды модел параметрлерін идентификациялау және моделді құрылымдау үшін; уақытша реттерді талдау және болжам моделін құру үшін;

практикалық тапсырмаларды шешу үшін математикалық моделдің статистикалық және функционалды таңдау үшін; жұмысты кешенді басқару және желілік жобалау үшін.

55. «Smart технология» бойынша білім алушы :

56. Филологиялық бейін

57. «Қазақ тілі» (тереңдетілген) пәні бойынша білім алушылар:

ұсынылған 1300-1500 лексикалық минимумды; кәсіби бағыттағы жаңа лексикалық бірліктердің мағыналарын; сөзжасамдық мағына, туынды сөздердің түрлерін; сөз таптарын, олардың түрлену жүйесін; жай және құрмалас сөйлем түрлерін; стиль түрлерін; мәтіннің негізгі ойын, мәтінге жоспар құруды; затты, құбылысты баяндау, сипаттау, салыстыру, өз пікірін білдіру, түйін жасауды; тезис, реферат жазуды; мәтіндегі мәдени, ұлттық және эстетикалық ерекшеліктерді **білуі тиіс**.

Төмендегідей дағдыларды:

*тыңдалым әрекеті бойынша:*өзіне қатысты айтылған хабардың, ақпараттың мазмұнын түсінуді; радио, телехабарларда берілетін жаңалықтардың мазмұнын; кәсіби бағыттағы ақпараттарды тыңдап түсінуді; кәсіби мәтіндерді түсініп, өмірлік жағдаяттарда пайдалануды; тілдік қарым-қатынаста қолданылатын ұғымдардың мағынасын дұрыс қабылдауды;

*оқылым әрекеті бойынша:*әртүрлі тақырыпта ұсынылған мәтіндерді, құжаттарды оқуды және түсінуді; оқылған мәтіннің негізгі мазмұнын; көркем әдебиет, ғылыми, қоғамдық-саяси мәтін үзінділерін нормативті деңгейде оқуды;

айтылым әрекеті бойынша: өзін қоршаған ортасы (отбасы, мектебі, достары, т.б.) туралы ауызша ақпарат беруді; оқылған мәтіннің негізгі мазмұнын жеткізуді; әлеуметтік-тұрмыстық және кәсіби бағыттағы сұхбаттарға түсуді; кәсіби сөйлесімді өмірлік жағдаяттарда пайдалануды;

жазылым әрекеті бойынша: кәсіби бағыттағы мәтіндерді құрастыруды; құжаттарды логикалық мазмұнына сай жүйелі толтыруды; пунктуация заңдылықтарын орынды пайдалануды;

тілдесім әрекеті бойынша: диалогті тыңдап, соған ұқсатып диалог құруды; өзіне таныс жағдаяттарда ешкімнің көмегінсіз сұхбатқа араласуды; үнтаспадағы диалогті тыңдап, монолог түрінде айтып беруді; үнтаспада жазылған сұрақтарды тыңдап, оларға жауап беруді; өзіне таныс және кәсіби бағдарлы тақырыптар туралы пікірлесуді **меңгеруі тиіс**.

Алған білімін: *тыңдалым әрекеті бойынша:* аудиотаспадан тыңдаған диалогті, монологті түсініп, ондағы мазмұнды жеткізуде; тыңдаған ақпаратқа баға беруде; *оқылым әрекеті бойынша:* оқыған мәтіндерді түсінуде; оқылған мәтіннің негізгі мазмұнын талдауда; оқылған мәтінді ой желісіне бөлуде; ұсынылған мәтіннен өзіне қажетті деректі таңдауда; *айтылым әрекеті бойынша:*өзінің алған әсері, арманы, отбасы, досы, әріптесі туралы мағлұмат беруде; кәсіби бағдарлы оқыған әңгіме не мәтіні туралы айтуда; әлеуметтік-тұрмыстық және кәсіби жағдаяттарға қатысты өз көзқарасын білдіруде; өз бетінше газет- журналдарға шолу жасауда, негізгі ойды анықтауда; *жазылым әрекеті бойынша:* өзінің алған әсері туралы шағын әңгімелер жазуда; өзіне

қатысты құжаттарды сауатты толтыруда; ұсынылған тақырыптар бойынша жоспар түзу, тезис, реферат жазуда; кәсіби бағытта мәтін құрастыруда; *тілдесім әрекеті бойынша*: алынған ақпарат бойынша пікір айтуда; әлеуметтік-тұрмыстық, кәсіби бағыттағы жағдаяттарда сұхбат құруда; белгілі бір тақырып бойынша диалогке, полилогке қатысуда; тілдесім әрекетінде қазақ тілінің сөз мәдениеті нормаларын сақтап қолдануда **қолдануы тиіс**.

58. По предмету «Қазақ әдебиеті»/ «Русская литература» (продвинутый уровень)

32. «Қазақ әдебиеті»/ «Орыс әдебиеті» пәндері бойынша білім алушылар:

оқылған әдеби шығармалардың мазмұнын; XIX- XX ғасырлардағы классик жазушылардың өмірі мен шығармашылығынан негізгі деректерді; тарихи-әдеби процестің және әдеби бағыттардың негізгі заңдылықтарын; негізгі әдеби-теориялық ұғымдарды **білуі тиіс**;

оқылған шығарманың белгілі бір әдеби жанрға жататындығын; шығарманың жазылып отырған кезеңмен байланысын және сол заманға қатысын түсіндіруді; шығарма кейіпкерлеріне авторлық көзқарасты анықтауды; әдеби тарихы мен теориясы бойынша мәліметтерді пайдалана отырып, көркем шығарманы талдауды және түсіндіріп беруді; оқылған шығармаға деген өз көзқарасын дәйекті бере алуды; көркем шығарманы басқа авторлардың шығармаларымен салыстыруды; көркем шығарманы сол бойынша жасалған басқа өнер түрлері – живопись, музыка, театр және кино өнеріндегі түрімен салыстыруды; әдеби тақырыпта және оқылған шығармалар бойынша түрлі жанрларда шығармалар жазуды, пікір жазуды; оқылған тақырып бойынша баяндама, реферат жазуды; әдеби тақырыпта аудиторияда сөйлеуді **меңгеруі тиіс**;

қатысымдық міндеттерге орай тілдің көркемдегіш құралдарын; оқылған шығарманың түйінді сәттерін, талдау әдістерін және эпизодты түсіндіріп беруді; шығарма туралы айтылғанда әдебитанымдық білімін; ақпарат көздерін, энциклопедияларды, сөздіктерді, Интернетті және басқа да мәліметтерді **қолдануы тиіс**.

59. "Шетел тілі" пәні бойынша (ілгері деңгей) білім алушы:

білуі тиіс: кәсіптік бағытталған, оның ішінде ғылыми-техникалық сипаттағы ауызша және жазбаша мәтіндердің функционалдық ерекшеліктерін; Еуропа мен оқытылатын тіл елдерінде кәсіби коммуникацияда Қабылданған құжаттаманы ресімдеуге қойылатын талаптарды (бағдарлама шегінде); халықаралық кәсіби қарым-қатынас жағдайында коммуникативтік мінез-құлық стратегиясын (бағдарлама шегінде).;

меңгеруі керек: кәсіби тақырып шегінде ауызша (монологиялық, диалогтік) сөйлеуді түсіну; мамандыққа байланысты тақырыптарды талқылауға қатысу; кәсіби тақырыптарға, оның ішінде мультимедиялық технологияларды пайдалана отырып, ауызша хабарламаларды өз бетінше дайындау және жасау; кәсіби-іскерлік қарым-қатынастың типтік жағдайларында әртүрлі белгілік жүйелерде құрылған ағылшын тілді дереккөздерден қажетті ақпаратты алу (мәтін, кесте, график, диаграмма, аудиовизуалды қатар және т. б.); аннотация

жасау, реферир

қолдану: болашақ заманауи маманның іскерлік қарым-қатынасы кезінде алған білімдерін (іздеу сайттарымен, шетелдік жоғары оқу орындары мен кәсіби қоғамдастықтардың беттерімен, электрондық энциклопедиялармен және т.б. жұмыс істеу, электрондық почтаны Шетел тілінде пайдалану); оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау процесінде білім мен іскерліктер (баяндамалар мен конференцияда сөз сөйлеу, академиялық ұтқырлық бағдарламалары бойынша гранттар мен тағылымдамаларға өтінімдер ресімдеу және т. б.); іскерлік құжаттаманы жүргізу және кәсіби-іскерлік қарым-қатынасқа тән жағдайларда хат б.б. "Әлемдік әдебиет" пәні бойынша білім алушы: білуі керек: басқа да бірқатар өнердегі әдебиеттің ерекшелігін; көркем мәтінді оқырмандық қабылдау мәдениетін, авторлық ұстанымды түсінуді, әдеби үдерістің тарихи және эстетикалық шарттылығын; бейнелі және аналитикалық ойлауды, оқушылардың эстетикалық және шығармашылық қабілеттерін,

меңгеруі керек: әдеби шығарманың мазмұнын жаңғырта білу; әдебиет тарихы мен теориясы бойынша мәліметтерді пайдалана отырып көркем шығарманы талдай және түсіндіре білу (тақырып, мәселе, адамгершілік пафос, образдар жүйесі, композиция ерекшеліктері, тілдің бейнелеу-мәнерлі құралдары, көркем деталь); зерделенген шығарманың эпизодын (сахнасын) талдай білу, оның шығарма проблематикасымен байланысын түсіндіре білу; көркем әдебиетті қоғамдық өмірмен және мәдениетпен байланыстыра білу; зерделенген әдеби шығармалардың нақты-тарихи және жалпы адамзаттық мазмұнын аша білу; орыс әдебиетінің "өтпелі" тақырыптары мен; қолдану: алынған білім мен дағдыларды практикалық іс-әрекетте және күнделікті өмірде: өзінің мәдени даму жолдарын анықтау, кәсіби өзін-өзі анықтау, классикалық мұра мен заманауи мәдени процесіте бағдарлау, өзіндік көркемдік шығармалар жазу;

61. Тарих-құқықтық бейін

62. «Қазақ тарихы» пәні бойынша білі алушы

Оқу пәннің нәтижесінде білім алушы тиісті:

Хабардар болуы керек:

- отан тарихындағы әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік негізгі үрдістерін;

- содержание и хронологические рамки основных периодов отечественной истории;

- қазақ елінің аса көрнекті тұлғалардың қызметтері мен маңызы туралы;

- таңдаған профиль бойынша әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік отан тарихындағы нәтижелері мен проблемалар;

Ұйымдастыра алуы керек:

- отан тарихындағы құбылыстар мен процестерін саралау;

- әртүрлі тарихи оқиғаларға дәлел келтірілген өзіндік көзқарасты шығару үшін бар білімдерін пайдалана алу;

- қисынды ойлау, өзіндік пікірін немесе позициясын тұжырымдап айту.

Дағдысы болу керек:

- полемика мен дискуссияларды жүргізу;
- әр түрлі қоғамдық-саяси және тарихи құжаттармен өз бетімен жұмыс істеу;
- тарихи дамуының кезендердегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды салыстырмалы талдау;
- қоғамдық-саяси құбылыстар мен процестерінің маңызын түсіну;
- тарихи құбылыстарының себептік-нәтижелік байланыстарын анықтау білу;
- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды моделдеу мен болжам жасау;

63. «Қазіргі әлемдегі Қазақстан»

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде меңгеруші **білуі** тиіс:

Хабардар болуы керек:

- тәуелсіз Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік дамуының негізгі үрдістерін;
- Тәуелсіз Қазақстанның әртүрлі тарихи даму кезендердегі экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениет реформалау мақсаттарын, мазмұны мен нәтижелерін білу;
- Қазақстанның геополитикалық жағдайын, мемлекеттің сыртқы саясатының приоритеттерін, халықаралық және өңірлік қауіпсіздік жүйесіндегі Қазақстанның ролін білу;
- Қазіргі Қазақстанның негізгі әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдениеттік дәрежелері мен проблемаларын білу.

Ұйымдастыра алуы керек:

- қазіргі Қазақстандағы құбылыстар мен процестерін саралау ;
- әртүрлі тарихи оқиғаларға дәлел келтірілген өзіндік көзқарасты шығару үшін бар білімдерін пайдалана алу;
- қисынды ойлау, өзіндік пікірін немесе позициясын тұжырымдап айту.

Дағдысы болу керек:

- полемика мен дискуссияларды жүргізу;
- әр түрлі қоғамдық-саяси және тарихи құжаттармен өз бетімен жұмыс істеу;
- тарихи дамуының кезендердегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды салыстырмалы талдау;
- қоғамдық-саяси құбылыстар мен процестерінің маңызын түсіну;
- тарихи құбылыстарының себептік-нәтижелік байланыстарын анықтай білу;
- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды моделдеу мен болжам жасау;

64. «Қазақстандағы заңнама» пәні бойынша білім алушы:

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде меңгеруші **білуі** тиіс:

- Қазақстан заңнамасының құрылымын және негізгі элементтерін;
- заңнаманың қазіргі таңдағы түсінігін;
- адам мен азаматтың құқықтары мен міндеттерін;
- Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің

түрлері мен жүйесін;

- Конституциялық құрылыс негіздерін, Конституциялық құқықтар мен бостандықтарды, міндеттерді;

- жеке тұлғаның құқықтық мәртебесін;

- адам мен азаматтың құқықтары мен міндеттерін;

- Қазақстанда адам құқықтары мен бостандықтарын қорғау механизмін;

- мемлекеттік-құқықтық жүйені, Президенттің мәртебесін, Парламент және сот жүйесінің құрылу және қызметтерінің тәртібін;

- жергілікті атқарушы және жергілікті өкілді органдардың құрылымы мен жүйесін;

- Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысын;

- Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдарының жүйесін;

- Қазақстан Республикасында мемлекеттік қызметтің тәртібін;

- қоғамдық қатынастардың құқықтық реттелуін және ұлттық құқықтың негізгі салаларын;

- әлеуметтік-экономикалық саланы құқықтық реттеу (еңбек заңнамасы, денсаулық сақтау туралы, әлеуметтік және зейнетақымен қамсыздандандыру туралы, салық заңнамасы, неке және отбасы туралы, бәләм туралы, әскери қызмет және әскери қызметшілердәң мәртебесі туралы және т.б.);

- азаматтық және азаматтық іс жүргізу заңнамаларын құқықтық реттеу;

- әкімшілік заңнаманы құқықтық реттеу;

- экология және жер заңнамаларын құқықтық реттеу;

- қылмыстық және қылмыстық іс жүргізу заңнамаларын құқықтық реттеу.

Меңгеру керек:

- мемлекеттің құқықтық саясатының мазмұнын түсіндіре білуі;

- адам мен азаматтың азаматтық құқықтары мен бостандықтарының құқықтық түсінігін ашуы;

- құқықтық жауапкершілік түсінігін ұғынуы;

- заңның қолданылуына өздігінен баға беруі;

- құқықтық сұрақтар бойынша жеке көзқарасының болуы;

- заңнаманың бір немесе бірнеше салалары бойынша даулы сұрақтар пайда болуы негізінде алынған мәліметтерді талдай білуі;

- заңның нормаларын қолдану (немесе орындамау) арасындағы себептік байланыстарды анықтауы;

- қоғамдық және құқықтық өзекті мәселелер бойынша дискуссияларға қатысып, алған мәліметтерді аргумент ретінде пайдалана отырып, талқыланып жатқан сұрақтар бойынша жеке пікірін құруы;

- құқықтық, адамгершілік, этикалық және моральдық нормаларды біріктіре отырып талдауы;

- қоғамның мемлекеттік-құқықтық институттарының қызметтеріне баға беруі.

Игеру керек:

- қолданыстағы заңнамаға сәйкес қоғамдық-құқықтық көзқарастарды қалыптастыру;

- қолданыстағы заңнаманы білуіне негізделіп, жеке пікірін және өзіндік

көзқарасын қалыптастыру;

- заңдарды білмеуінің алдын алу;;
- құқықтық мәдениетті дамытуда мемлекеттік басқару органдары мен құқық қорғау органдарының байланысын түсіну;

- құқық нормаларын және оларды қолдануды ұғыну;
- қоғамдық ортаның ерекшеліктерін бағалай білуі, қоғамға қарсы құбылыстарға, идеологиялық діни қозғалыстарға қарсы тұра алуы.

- Білуі керек: кәсіби-бағдарланған мәтіндердің ауызша және жазбаша функционалды ерекшеліктерін, оның ішінде ғылыми-техникалық сипаттағы; құжаттамаларды ресімдеуге қойылатын талаптарды (бағдарлама шегінде), қабылданған кәсіби коммуникацияларды мен Европа елдерін және үйренетін тілді; халықаралық кәсіби қатынас кездерінде коммуникативтік жүріс-тұрыс стратегияларын (бағдарлама шегінде);

- Меңгеру керек: кәсіби тақырып шегіндегі (монологтық, диалогтық) әңгімелерді ауызша түсіну; мамандыққа байланысты тақырыпты талқылауға қатысу; мультимедиялық технологияларды пайдалана отырып, дербес дайындалу және кәсіби тақырыпқа ауызша хабарлама жасау; түрлі белгілік жүйелерде жасалған ағылшын тілдеріндегі дереккөздерден қажетті ақпараттарды шығару (мәтін, кесте, кескіндеме, диаграмма, аудиовизуалды қатар және т.б.) кәсіби-іскерлік қатынастардың типтік жағдайларында; аннотациялау, рефераттау және ана тілінде / ана тілінен мамандық бойынша мәтіннің негізгі мазмұнын, қажетінше сөздікті қолдана отырып баяндау; хабарлама жазу, мақала, тезис, кәсіби тақырыпқа рефераттар; кәсіби әңгімелер үшін сипатты ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі грамматикалық бірліктерді тану және пайдалану; ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі терминологияны кең және тар мамандықтарда белсенді қосылатын (800 лексикалық бірлік) және белсенді емес (520 лексикалық бірлікті) терминологиялық сипаттағы лексикалық минимумды тану және пайдалану; кәсіби қайраткерлігіндегі коммуникативтік тапсырмаларды орындау үшін қажетті ақпараттық дереккөздерді іріктеу және ақпараттарды сыни бағалау; қойылған оқу және коммуникативтік міндет жетістіктеріне жету амалдарын дербес анықтау.

- пайдалану: қазіргі болашақ маманның іскерлік қатынас кезінде алған білімі (іздеу сайттары мен жұмыс, шет елдік жоо парақтары және кәсіби қауымдастық пен, электронды энциклопедия және т.б., Шетел тілінде электронды почтаны пайдалану); оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының орындалу үдерісін білу және меңгеру (баяндамалар және конференцияларда сөз сөйлеу, гранттарға өтініш ресімдеу және академиялық мобилділік бағдарламасы бойынша тағылымдама және т.б.); іскерлік құжаттарды жүргізу барысында білу және меңгеру (есептер, техникалық нұсқаулықтар) және кәсіби-іскерлік қатынас үшін типтік жағдайда хат-хабарды жүргізу.

66. «Әдеп және қарым-қатынас психологиясы» пәні бойынша білім алушы:
Оқу пәнінің нәтижесінде үйренушілер білулері керек:
білу:

- әдеп қағидасының негізі - адамгершілік туралы ғылым;
- негізгі ғибраттың мөлшері, адамгершілік, рухтық идея, қазақ халқының мәдени жөн-жоралғыларын сақтау;
- әдептілікті бағалау, Отан, адамгершілік, міндет, рақымшылық, бейбітшілдік- бұлар көпұлтты қазақ халқының негізгі мәдениеті;
- ғибрат негіздері, олардың қоғамдық ортадағы құрастыру жолының мағынасы;
- адам өміріндегі адамгершілік және рухани байлық;
- араласудың ерекшелігі, адамдарға деген мейірбандық және қамқоршылық, қарым – қатынас жасау алға қойған тәрбие болу керек. Эмоциялық қайырым, жан ашу, сезіну, толеранттылық, адамгершілік сананың қалыптасуы;

білу:

- іскерлік қарым – қатынас жасау, жұрт алдында сөз сөйлеу, келіссөздер, іскерлік мәжілістер өткізу;
- әдептілік мақсатын және денсаулықты сақтау жолын ұстану;
- ұжымдағы келіспеушілікке ескерту жасау;
- әдептілік жолын және басқарушының шешімін қабылдап, баға беру;
- шығармашылық әдепті сақтау және шын өмірде психологиялық білім алу;

Білу дағдылары:

- әлеуметтік жауапкершілікті зерттеу және өмір стратегиясын жүзеге асыру;
- мәдениетаралық қарым-қатынасты басқару, эффекті түрде жүзеге асыру, мәдениетаралық ортада қызмет атқару;
- қалпына келтіру, рухани астасуды сақтау және әлеуметтік-адамгершілікті сезіну;
- ұжымдық коммуникация және ұжымды ұйымдастыра білу;
- әлеуметтік әрекеттестік, басқа адамдардың қызығушылығын ескере отырып, қоғамдық ортаға тарту, өз мақсатын ескере отырып, ұжымның қызығушылығын ояту;
- психологиялық білімді таңдап қолдану арқылы, менеджменттің тапсырмасын шешу;

67.Smart технология пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: басқару теориясының негіздері және басқарудың иерархиялық құрылымы; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық есептер; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен менеджмент есептерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері; Экономикалық есептерді шешу кезінде қолданбалы компьютерлік бағдарламалардың негізгі мүмкіндіктері; негізгі экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер және оларды іске асыру алгоритмдері; күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістері, бағдарламалық модельдеу құралдарының мүмкіндіктері.;

меңгеруі керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, Басқару

жүйелерінің мақсаттары мен функцияларын құрылымдау және талдау, қолданбалы салаға жүйелік талдау жүргізу; басқарушылық шешімдерді қабылдау кезінде талдаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану; бағдарламалық пакеттерді пайдалану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және т. б.);

қолдану: қарапайым қолданбалы экономикалық модельдер; қолданбалы есептерді модельдеу; менеджмент есептерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау әдістері; трендті құру, регрессия және корреляцияны есептеу әдістері; экономикадағы интеграл және туынды құралдар; оңтайлы басқару және жоспарлау есептерін шешу (ресурстарды ең жақсы бөлу туралы есеп; капиталды араластыру және бөлу туралы есептер; тапсырысты орналастыру және материалды кесу туралы есептер; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеті).

68. Әлеуметтік-экономикалық бейін

69. «Экономика және кәсіпкерлік негіздері» пәні бойынша білім алушы:

«Экономика және кәсіпкерлік негіздері» пәнін оқушылар осы пәнді игеру нәтижесінде мына жағдайларды **білуі тиіс**:

- экономикалық үрдіс кезеңдерін;
- қазіргі заман экономикасының құрылымын;
- қоғамдық тұтыну және оның қанағаттану әдістерін;
- басқару теориясы негіздерін және иерархиялық құрылымды басқаруды;
- экономикалық білімді тәжірибеде қолдана білуді үйрету;
- кәсіпкерлік қызметтің классификациялық формасын;
- кәсіпкерлік қызметтерін;
- кәсіпкерліктің ұйымдық-құқықтық формасын;
- қазақстандық кәсіптің даму ерекшеліктерін;
- ұтымды құралдарды қолдану мүмкіндігін және оларды ұлғайту

жолдарын;

- кәсіпкерлік қызметтің даму факторларын

Істей білуі тиіс:

- экономикалық мәселелерді қоя білу;
- басқару шешімдерін шығару кезінде сандық және сапалық әдістерді қолдана білу;
- кәсіпкерлік қызметті талдау және жоспарлай білу;
- тұтыну тауарларын жарнамалауды талдай білу;
- өзінің экономикалық қызметін талдап, анализ жасай білу;
- шығындардың кетуіндегі ұтымдылық және саналы шешімдер қабылдау туралы қоғам арасында қызу талқылай білу;
- бизнес-жоспар құру;
- өндіріске және тауарды сатуға арналған ең жақсы ресурстар үйлесімін тауып және пайдалана білу;
- өзінің нақты көзқарасын білдіру және әр түрлі қызмет саласында алдына мақсат қоя білу.

шеберлігінің болуы:

- қатысушылардың экономика саласындағы теоретикалық білім дәрежесін көтеру;
- экономикалық мәліметті талдай білу шеберлігі;
- болашағы баар биснес-жоспарлаудың бастапқы шеберлігін қалыптастыру;
- компания мақсаты үшін қоғам және бизнес, тәуекелділік болашағын, жана ойдың сәйкестігін бағалау;
- бизнес-жоспарды талдау;
- нарыққа шығу стратегиясын талдау;
- экономикалық мазмұндағы анықтамалық әдебиеттермен жұмыс жасау;
- компьютерде жұмыс жасау шеберлігінің және осы пәнді оқу барысында ақпараттық технологияларды қолдануды дамыту;
- өзінің коммуникативтік қабілеттілігін жетілдіру;
- ақпарат көздерін сауатты қолдана білу.

70. «Қазіргі әлемдегі Қазақстан» пәні бойынша білім алушы Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде меңгеруші **білуі** тиіс:

Хабардар болуы керек:

- тәуелсіз Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік дамуының негізгі үрдістерін;
- Тәуелсіз Қазақстанның әртүрлі тарихи даму кезендердегі экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениет реформалау мақсаттарын, мазмұны мен нәтижелерін білу;
- Қазақстанның геополитикалық жағдайын, мемлекеттің сыртқы саясатының приоритеттерін, халықаралық және өңірлік қауіпсіздік жүйесіндегі Қазақстанның ролін білу;
- Қазіргі Қазақстанның негізгі әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдениеттік дәрежелері мен проблемаларын білу.

Ұйымдастыра алуы керек:

- қазіргі Қазақстандағы құбылыстар мен процестерін саралау ;
- әртүрлі тарихи оқиғаларға дәлел келтірілген өзіндік көзқарасты шығару үшін бар білімдерін пайдалана алу;
- қисынды ойлау, өзіндік пікірін немесе позициясын тұжырымдап айту.

Дағдысы болу керек:

- полемика мен дискуссияларды жүргізу;
- әр түрлі қоғамдық-саяси және тарихи құжаттармен өз бетімен жұмыс істеу;
- тарихи дамуының кезендердегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды салыстырмалы талдау;
- қоғамдық-саяси құбылыстар мен процестерінің маңызын түсіну;
- тарихи құбылыстарының себептік-нәтижелік байланыстарын анықтай білу;
- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды моделдеу мен болжам жасау;

Білуі керек: кәсіби-бағдарланған мәтіндердің ауызша және жазбаша

функционалды ерекшеліктерін, оның ішінде ғылыми-техникалық сипаттағы; құжаттамаларды ресімдеуге қойылатын талаптарды (бағдарлама шегінде), қабылданған кәсіби коммуникацияларды мен Европа елдерін және үйренетін тілді; халықаралық кәсіби қатынас кездерінде коммуникативтік жүріс-тұрыс стратегияларын (бағдарлама шегінде);

Меңгеру керек: кәсіби тақырып шегіндегі (монологтық, диалогтық) әңгімелерді ауызша түсіну; мамандыққа байланысты тақырыпты талқылауға қатысу; мультимедиялық технологияларды пайдалана отырып, дербес дайындалу және кәсіби тақырыпқа ауызша хабарлама жасау; түрлі белгілік жүйелерде жасалған ағылшын тілдеріндегі дереккөздерден қажетті ақпараттарды шығару (мәтін, кесте, кескіндеме, диаграмма, аудиовизуалды қатар және т.б.) кәсіби-іскерлік қатынастардың типтік жағдайларында; аннотациялау, рефераттау және ана тілінде / ана тілінен мамандық бойынша мәтіннің негізгі мазмұнын, қажетінше сөздікті қолдана отырып баяндау; хабарлама жазу, мақала, тезис, кәсіби тақырыпқа рефераттар; кәсіби әңгімелер үшін сипатты ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі грамматикалық бірліктерді тану және пайдалану; ауызша және жазбаша сөйлемдердегі негізгі терминологияны кең және тар мамандықтарда белсенді қосылатын (800 лексикалық бірлік) және белсенді емес (520 лексикалық бірлікті) терминологиялық сипаттағы лексикалық минимумды тану және пайдалану; кәсіби қайраткерлігіндегі коммуникативтік тапсырмаларды орындау үшін қажетті ақпараттық дереккөздерді іріктеу және ақпараттарды сыни бағалау; қойылған оқу және коммуникативтік міндет жетістіктеріне жету амалдарын дербес анықтау.

пайдалану: қазіргі болашақ маманның іскерлік қатынас кезінде алған білімі (іздеу сайттары мен жұмыс, шет елдік жоо парақтары және кәсіби қауымдастық пен, электронды энциклопедия және т.б., Шетел тілінде электронды почтаны пайдалану); оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының орындалу үдерісін білу және меңгеру (баяндамалар және конференцияларда сөз сөйлеу, гранттарға өтініш ресімдеу және академиялық мобилділік бағдарламасы бойынша тағылымдама және т.б.); іскерлік құжаттарды жүргізу барысында білу және меңгеру (есептер, техникалық нұсқаулықтар) және кәсіби-іскерлік қатынас үшін типтік жағдайда хат-хабарды жүргізу.

72. Smart технология пәні бойынша білім алушы:

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде білім алушы

білуі тиіс:

- басқару теориясының негізін және басқарудың иерархиялық құрылымын;
- экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық міндеттерін;
- экономикалық-модельдеу көмегімен менеджмент міндеттерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістерін;
- ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негізін;
- экономикалық міндеттердің шешімін табуда қолданбалы компьютерлік бағдарлама мүмкіндіктерінің негіздерін;
- негізгі экономикалық-математикалық әдістері мен үлгісі және оларды

жүзеге асыру алгоритмін;

- күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістерін, модельдеудің программалық құралдарының мүмкіндіктерін.

жасай білуі тиіс:

- жүйелердің модельдеу әдістерін тандай білу, басқару жүйесінің мақсаты мен қызметін талдау, қолданбалы салада жүйелі анализ өткізу;

- басқару шешімін қабылдау кезінде саралаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану;

- экономикалық міндеттердің шешімі мен модельдеу кезінде бағдарламалық пакеттерді қолдану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және с.с.);

- тауар нарығы мен қызметі туралы білімін тереңдей түсу мақсатында экономикалық-математикалық модельдеуді шығармашылық тұрғыда қолдану, олардың қызмет етуіндегі заңдылықтарын түсіну.

дағдысы болуы тиіс:

- қарапайым қолданбалы экономикалық модельдерді тұжырымдау;

- қолданбалы міндеттерді модельдеу;

- менеджмент міндеттерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау;

- тренд, регрессия құрылымы және корреляцияны есептеу;

- интеграл мен экономикадағы туындысын қолдану;

- оңтайлы басқару мен жоспарлау міндеттерін шешу (ресурстарды тарату туралы міндет; қосындылар туралы міндеттері мен капиталды тарату; тапсырысты орналастыру мен материалды үлгісінің міндеттері; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеттері).

73. «Қазақстанның қазіргі геэкономикасы» пәні бойынша білім алушы:

«Қазақстанның қазіргі геэкономикасы» пәнінен оқушы:

нысандарды, пәннің негізгі міндеттерін; негізгі терминдер мен ұғымдарды; географиялық ғылымдар жүйесіндегі геээкономиканың орнын, қазіргі дүниежүзілік экономикадағы Қазақстанның рөлін; Қазақстанның ұлттық кеңістіктік қызығушылық жүйесін; Қазақстан экономикасының нарықтық жаңғыруын және дамудың ұлттық стратегиясын; экономиканың индустриалды-инновациялық реформасын; экономика дамуының қазақстандық моделін; Қазақстанның интеграциялық белсенділігін; Қазақстанның геодемографиясын және адамзат әлеуеті дамуының көрсеткіштерін (АДИ); экономиканың тұрақты дамуы туралы ұғымды; Қазақстанның тұрақты дамуы концепциясын; Қазақстанның «жасыл» экономикасы - тұрақты дамудың жаңа бағыты ретінде; Қазақстанның геээкологиялық проблемаларын; мемлекеттік инфрақұрылым туралы ұғымды; геэээкономикалық болжау технологиялары және жоспарлау стратегиясының негізгі әдістерін; агроэкология және азық-түлік сапасы проблемаларын; халықты сапалы ауыз сумен қамтамасыз ету проблемаларын; экономикалық аймақтануды білуі тиіс;

Қазақстанның орнын, ролін және қызығушылықтарын, ұлттық даму стратегиясын талдауды, оларды жобалауды жүзеге асыра алуы; геодемография проблемаларын, оларды шешу жолдарын анықтауды; экономиканың қазақстандық типінің ерекшеліктерін анықтауды; елдің және оның аймақтарының экономикалық даму моделін жобалауды; дүниежүзілік экономикалық кеңістіктегі ықпалдастық үдерісін талдауды; экономиканың тұрақты даму белгілерін анықтауды; геоэкологиялық проблемаларды талдауды, халықтың проблемаларын бөліп көрсетіп және оларды шешу жолдарын ұсынуды; елде және оның аймақтарында талап етілген мамандықтарды анықтауды және атауды жүзеге асыра алуы тиіс;

экономикадағы реформалар және нарықтық жаңадан жасалу үдерістерін оқу барысында алынған білімді; алынған білімді өз мамандығын таңдау барысында; елде және әлемде болып жатқан үдерістерді талдау барысында геоэкономикалық зерттеулер әдісін; экономикалық-географиялық ақпарат көздерін; іс-әрекетте қажетті мазмұнындағы карталарды пайдала алуы тиіс.

Білім беру салалары бойынша күтілетін нәтиже ретіндегі метапәндік құзыреттіліктер

20. Физика-математикалық бейін

Физика-математикалық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) ақпаратты қолдану, жинақтау және саралау қабілеттілігі, ақпараттық қоғамды қалыптастыру және дамыту жағдайында мақсат қою және олардың жетістікке жету жолдарын іздеу;

2) ауызекі және жазбаша тілін логикалық дұрыс, дәлелді және түсінікті құрастыру қабілеттілігі, пікірсайыс және пікірталасты (полемика) жүргізу дағдысына ие болу қабілеттілігі;

3) информатика, математика, физика, астрономия, моделдеу, графика және жобалау және т.б. облыстарында білімдерін жүйелендіру қабілеттілігі;

4) ақпараттық қоғамның мәні мен даму мәселесін түсіну;

5) математика, физика есептерін қоя білу мен шешу, және де ақпараттық-коммуникациондық технологияны қолданып, қолданбалы есептерді жобалау;

6) қолданбалы обылыстарда талдау әдістерін концептуальды, логикалық, және Физика-математикалық деңгейде қолдану қабілеттілігі;

7) түрлі пәндер облыстарының нысаналары моделдерін және де Физика-математикалық есептерін түрлендіру және жобалау, талдау, тұрғызу;

8) математиканың, физиканың аналитикалық және имитациялық есептерін және де үйлесімді жобалықтар шешімі мен оның параметрлерін таңдау мақсатында бағдарламалық-аппараттық әзірleme тәртібі моделдеуін орындау қабілеттілігі;

9) өз құзіреттілігі аумағында жеке шешім қабылдай алуы және өз бетінше жұмыс жасай білу қабілеттілігі;

10) әруақытта жаңа білім алуға құштарлығы және жаңа технологияны меңгеру қабілеттілігі;

11) өмірдің әртүрлі облыстарында базалық және қолданбалы білімін

қолдана білу біліктілігі;

12) әлемнің ғылыми суреттемесі туралы және диалектикалық әлемдік көзқарасын қалыптастыру қабілеттілігі; физикалық табиғаттағы аспан денелері; жер және космостық процесстердің байланысы;

13) есептерді шешудің практикалық тәсілін және адекватті теориялық әдістерін табу қабілеттілігі;

14) қиындық деңгейі бойынша және аспаптар жиынтығына қарай нақты есептерді зерттеуді орындау үшін ең лайық қажетті шешуді таңдау қабілеттілігі;

15) есептерді шешу үшін жаңа аспап құралдарын қолдану және табу біліктілігі;

16) қолданбалы есептерді шешу үшін шығармашылыққа тәрбиелеу;

17) әлемдегі адамның орнын түсіну, қоғам мен адамның өмірқауіпсіздігін қамтамасыз ету, табиғатты тиімді пайдалану және қоршаған ортаны қорғау, өмірлік есепті, практикалық есепті шешу үшін алған білімі мен біліктілігін қолдану біліктілігі;

18) түрлі ғылымдар мен пәндердің өзара байланысын көре білу;

21. Химия-биологиялық бейін

Химия-биологиялық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) жаратылыстануғылым білімдерін және ақпаратты қолдана білу және кеңейту, біліктілігін жүйелендіру;

2) экологиялық мәдениеттің, әлемдік көзқарастың және эколого-гуманистикалықтың әлемдік ғылыми суреттемесінің негізін қалыптастыру;

3) жаратылыстану, гуманитарлық және техникo-технологиялық ғылымдарының өзара тәуелділігі мен өзара байланысын түсінуді қалыптастыру;

4) экономикалық, технологиялық, әлеументтік және этикалық қызметтерге адамның және жаратылыстану ғылымы мен технологиялық өндірістің қоршаған ортаға әсерін нысаналы бағалау;

5) оқу, жобалық-зерттеу, шығармашылық қызметтеріне өз бетімен оқу тәсілдерін меңгеру;

6) зертханалық құралдарды қолдану кезінде сынақ қызметі жұмысының қауіпсіздік біліктілігінің қалыптасуы;

- тәжірибелік-сынақ жұмыстарын жүргізуді, ғылымды тану әдісін қолдануды қалыптастыру;

- меңгерген білімін дамытуды және түрлендіруді, талдауды қалыптастыру;

9) жаңашыл технологияларды меңгеруді және әруақытта білімін жаңартуға ұмтылуды қалыптастыру;

10) Қазақстанның индустриалды-жаңашыл модернизациясы үшін технология және білімді меңгеруге ұмтылуда, туған өлкесінің табиғи байлығын сақтауда шын ынтасының болуы.

22. Филологиялық бейін

Филологиялық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

- 1) қазақ тілінің ана тілі және ҚР мемлекеттік тілі ретінде мағынасын бағалау мен сезіну ролі;
- 2) қазақ әдебиетінің мәнін рухани-адамдық факторының тұлғалық дамуында қазақ халқының ұлттық-мәдени бағасының құрамдас күзіреті ретінде сезіну;
- 3) орыс тілін табиғи тасығыш ана тілі ретінде және ұлтаралық қатынас тілі ретінде сезіну;
- 4) сөз стилдерін меңгеру: әңгімелесу және әдеби (ресми-іскерлік, ғылыми, публицистикалық, көркемдік);
- 5) қазақ/орыс тілдерінің әр түрлі қоғамдық қызмет салаларында қолданудың ерекшелігін білу: қоғамдық-саяси, қоғамдық-экономикалық, ғылыми, ресми емес күнделікті қарым-қатынас және т.с.с.;
- 6) қарым-қатынас саласында және өз ойын айта алатын сөйлеу жанрында өзара байланыс заңдылықтарын ашу қабілеттілігі;
- 7) әлеуметтік қарым-қатынас және коммуникациялық құралдарын ауызша және жазбаша сөйлеуге қодана білу;
- 8) диалогты, дискуссияны жүргізу мәдениеті; іскерлік этикасын ережесін білу және қолдану.

23. Тарихи-құқықтық бейін

Тарихи-құқықтық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

- 1) ең мәнді тарихи оқиғалар мен процесстерді, тарихи оқиғалардың себепті-салдарлы байланыстарын түсіндіруді және талдауды қалыптастыру;
- 2) Қазақстандағы тәуелсіздіктің өту кезеңіндегі әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени процесстердің ерекшеліктері туралы ұсыну;
- 3) адам мен азаматтың бостандығы және конституциялық құқығын білу біліктілігі; Конституциямен кепілденген құқық пен бостандықты қорғау қабілеттілігі, алған білімін қолдана білу қабілеттілігі;
- 4) оқушының жалпы мәдени, адамдық-рухани сапасы, этикалық нормаларды меңгеруі;
- 5) ауызекі және жазбаша тілін логикалық дұрыс, дәлелді және түсінікті құрастыру қабілеттілігі, пікірсайыс және пікірталасты (полемика) жүргізу дағдысына ие болу қабілеттілігі.

24. Әлеуметтік-экономикалық бейін

Әлеуметтік-экономикалық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

- 1) әртүрлі өмір жағдайларында өз бетінше шешім қабылдау түсінігін меңгерту және экономикалық ойлау негізін қалыптастыру;
- 2) оқушылардың еліміздің экономикалық өміріне белсене араласуына қажетті күзреттіліктерді қалыптастыру;
- 3) қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени оқиғалар мен процесстерге дәлелді тұлғалық баға бере алу қабілеттілігі;
- 4) әлеуметтік дамудың қоғамдық ішкі жүйесінің көрсеткіштері мен критерийлерін қалыптастыру;

- 5) туындаған әлеуметтік проблемаларды көрсете білу, оларды шешу әдістерін қолдану мен әзірлеу қабілеттілігі;
- 6) кәсіпкерлік қызметке қатысуын және алғашқы білімін қалыптастыру;
- 7) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолданып қолданбалы есептерді шешу мен қоя білу қабілеттілігі;
- 8) адамдармен пікірлесу кезінде олардың ерекшеліктерін ескеру және сыйлағындық таныту, топтық жұмысқа белсене араласу және тиімді әрекеттесу қабілеттілігі.

2.3. Техникалық-кәсіптік білім беру бейіндері бойынша күтілетін нәтиже ретіндегі метапәндік құзыреттіліктер

25. Технологиялық бейін

Технологиялық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) материалдарды түрлендірудің қазіргі заманғы технологияларының негізін білу, қазіргі заманғы технологияларды өндірісте, ауылшаруашылық өндірісінде, экономикада, бизнесте, білім беруде, тұрмыстық және қызмет көрсету салаларында қолдану;

2) адамның тіршілік әрекетінің негізі формалары мен рухани өндірістің және материалдардың прогрессивтік технологияларын ұсыну;

3) өз қызметін жоспарлай білу, оның нәтижесі мен тиімділігін болжау және бағалау, қажетті білімді өз бетінше үйрену, графикалық жұмыстарды орындау, өзінің кәсіби қажеттілігін анықтай алу және т.с.с.;

4) қызметін атқаруда даярлықтың құралымымен бірге коркемдік-қолданбалы және конструкторлық, жобалау қызметтерінде дағдыны қалыптастыру;

5) ғылыми-техникалық шығармашылықта компьютерлік технологияны көмекші құрал есебінде қолдануда ілгерлі қолданушының дағдысын меңгеру;

6) алған технологиялық білімін қолдана алу, кәсіби қызметін ғылым саласында, білім беруде, өндірісте, адамның тіршілік әрекетінде пайдалану;

7) дербестікке, алғырлыққа, адалдыққа, саналылыққа, өз қызметінің нәтижесінің жауапкершілігіне, кісілікке, ұжымшылдыққа (командада жұмыс жасай білу), адамдарға құрмет, өзін-өзі ұстау мәдениеті және тату-тәтті қарым-қатынас, өмірде орны бар табиғи жаратылысты белсенді адам болып қалыптасуға тәрбиелеу;

8) кәсіби есептерді шешуде математикалық модельдеумен жүйелік талдауды қолдану арқылы технологиялық процесстерді талдау қабілеті;

26. Әлеуметтік-экономикалық бейін

Әлеуметтік-экономикалық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) экономикалық ойлау қабілетін қалыптастыру, рациональды экономикалық тәртіп дағдысы, кәсіби оқуын жалғастыруға және практикалық қызметтің тиімділігі үшін алдағы алғышарттарды құру;

2) түрлі өмір жағдайларында өз бетімен шешім қабылдау дағдысын қалыптастыру, қазақстандық қоғамының өмірдегі болып жатқан өзгерістерге оқушылардың әлеументтік үйренісуі;

3) оқушылардың әлеументтік ортада, кәсіпкерлік пен экономика саласындағы қызметтерге қалыптасуын дамыту;

4) азаматтылыққа тәрбиелеу мен адамдықты қалыптастыру және демократиялық бағалау мен оқушылардың көзін жеткізе білу;

5) қолдана білу қабілеті, ақпаратты талдау және қорытындылау, қоғамдағы әлеументтік-экономикалық саласындағы реформалау жағдайында мақсат қоя білу және осы мақсатқа жетудің жолын табу;

6) ауызекі және жазбаша тілін логикалық дұрыс, дәлелді және түсінікті құрастыру қабілеттілігі, пікірсайыс және пікірталасты (полемика) жүргізу дағдысына ие болу қабілеттілігі;

7) командалық жұмыста тиімді өзарабайланыстылықты қалыптастыру, біріккен қызметте ролдерді бөлу қабілеттілігі; өз тәртібі мен қоршаған орта тәртібін сәйкесінше бағалау;

8) критериалды ойлау дағдысын дамыту, стандартты емес креативтік есептерді шешу қабілеттілігі.

28. Көркемдік - технологиялық бейін

Көркемдік - технологиялық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) ақпаратты талдау мен қорытындылау, қолдану мүмкіндігі;

2) жоспарлау, ұйымдастыру және басқарудың белгілі бір есептерін шешуге бағытталған ақпаратты жинау және талдау;

3) жобалық жұмысты жобалау мен ұйымдастыруға қисынды дұрыс, шығармашылық және дәлелді түрде келу қабілеттілігі;

4) көркемдік-өнеркәсіптік өндіріс негізінің түп нұсқасы мен проблемасын түсіну;

5) бейнелеу және декоративті-қолданбалы өнердің түрлі облыс қызметтерінде дербес көркемдік-шығармашылық қабілеттілігі;

6) кәсіби облысында практикалық есептерді шешу үшін бейнелеу және декоративті-қолданбалы өнердің базалық біліміне AdobeIllustrator, CorelDRAW, PhotoShoh, 3dsMaXDesign 2012 түрлі бағдарламалармен қамтамасыз етуді қолдана білу қабілеттілігі;

7) Қазақстан территориясында тұратын қазақ халқының және басқа этностардың тарихына, мәдениетіне, дәстүріне және басқада бағалылығына сыйластық;

29. Аграрлық-технологиялық бейін

Аграрлық-технологиялық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

1) математиканы базалық пән ретінде, физиканың заңдары мен құбылыстарын талдау және қорытындылауды қолдана білу қабілеттілігі;

2) түрлі техникалық құралдарда болып жатқан есептер шығару әдістерін нақты анықтау қабілеттілігі;

- 3) электротехника есептерін шешу жолдары мен мағынасын түсіну;
- 4) түрлі есептерді шешу кезінде математикалық және физикалық есептеулерді қолдану қабілеттілігі;
- 5) қазіргі заманғы техниканы қолдана отырып жалпыэнергетикалық және дербесэнергетикалық есептерді шешу қабілеттілігі;
- 6) анализдің есептеу әдістерін қолдану қабілеттілігі, электроэнергетиканың практикалық есептерін шешу үшін математика, физика, информатиканы білу;
- 5) кәсіби есептерді шешу үшін қоғам мен табиғатта болып жатқан құбылыстар мен процесстерді ескере отырып әлеуметтік-экономикалық, технико-технологиялық және экологиялық факторларды қолдану қабілеттілігі;
- 6) өзінің кәсіби қызметін бағдарлау үшін қажетті экономикалық ақпараттарды қолдану және табу;
- 7) нарықтық қатынас жағдайында ақпаратты талдау, мақсат қоя білу және оған жету жолдарын табуды қолдану қабілеттілігі;
- 8) түрлі тауарлар мен қызмет көрсету нарығында сұраныс пен ұсыныстың өзгеруін болжау және талдау қабілеттілігі;
- 9) кәсіби қызметтің түрлі салаларында ұйымдастырушылық-басқару, ғылыми-аналитикалық жұмыстарын жүргізу қабілеті;
- 10) қазақ, орыс, шет тілдерін әлеуметтік-тұрмыстық және ғылыми қарым-қатынаста қолдану, басқа тілді ортада кәсіби қызметі мен оқуын жалғастыру қабілеті;
- 12) ауыл шаруашылығы саласындағы практикалық есептерді шешу үшін анализдің есептеу әдісін, қолданбалы математиканы білу, статистиканы, түрлі компьютерлік бағдарламалармен қамтамасыз етуді қолдана білу қабілеті;

30. Педагогикалық бейін

Педагогикалық бейін пәндерін оқуда міндетін қисынға келтіру және келесі метапәнді нәтижесін қамтамасыз ету:

- 1) азаматтың айқындамасының адамдық құралымын қалыптастыру;
- 2) кәсіби мәселелерді шешу кезінде педагогикалық әдістемені және кәсіби білімін қолдану қабілеттілігі;
- 3) ақпараттық қоғамның даму проблемаларын түсіну;
- 4) білім беру процессінде практикалық мәселелерді шешу үшін анализдің математикалық әдістерін қолдану, қолданбалы математика, статистиканың түрлі бағдарламаларымен қамтамасыз ету қабілеттілігі;
- 5) кәсіби мәселелерді шешу кезінде ақпараттық технологияға жүйелік анализдің математикалық әдістерін қолдана алу қабілеттілігі;
- 6) ақпаратты талдау және қорытындылауды пайдалана білу қабілеттілігі;
- 8) жобалық жұмыстар жүргізу, ғылыми-аналитикалық қызметте және әзірлеуде логикалық тәсілдерді, шығармашылық таныту және дәлел-дәйектемелерді келтіру қабілеттілігі;
- 9) қазіргі заманғы педагогикалық ғылым проблемаларын түсіну және талдау қабілеттілігі;
- 10) ақпаратты талдау және қорытындылау, мақсат қоя білу және оған жету жолдарын табуды қолдану қабілеттілігі;

11) кәсіби мәселелерді шешу үшін жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру мотивациясы;

13) педагогикалық мәселелерді шешуде критериалды ойлау, шығармашылық, креативтік қабілеттілігі.

4.3. Техникалық-кәсіптік білім беру бейіндері бойынша күтілетін пәндік нәтижелер

74. Техникалық-технологиялық бейін 75. "Физика және Электротехника негіздері" пәні бойынша білім алушы: білуге тиіс: есептерді шешудің негізгі бағыттары, эксперименттік өлшеу, графикалық шешім және математикалық есептеу; оқушылардың болашақ қызметі саласынан процестер мен құбылыстарды шешуге және болжауға мүмкіндік беретін математикалық әдістер; математикалық және энергетикалық есептерді, физикалық құбылыстарды зерттеу және шешудің негізгі тәсілдері; негізгі анықтамалар, теоремалар, ережелер, әдістер, физикалық заңдар және оларды практикада қолдану; электр энергетикасында болып жатқан процестердің маңызды сапалық және сандық жақтары; параметрлері бөлінген тізбектердің негізгі теңдеулері мен сипаттамалары; сызықтық емес;

меңгеруі керек: Электрэнергетикалық есептерді шешу әдістерін таңдау; бағдарламада қарастырылған барлық пәндерге есептерді шешудегі практикалық дағдылар; теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу, функция графигін құру, функцияларды саралау және біріктіру; энергетиканың практикалық есептерін шешуге интеграциялау әдістерін қолдану; тұрақты токтың электр тізбектерін есептеу үшін зерттеу дағдыларын пайдалану; қолдану: оқу-зертханалық жабдықтарды басқару бойынша жұмыс процесінде; есептерді шешу және эксперименттік жұмыстарды жүргізу үшін компьютерді пайдалану кезінде білім мен іскерліктер; модель құрылымын құру кезінде.

76. "Графика және жобалау" пәні бойынша білім алушы

білуге тиіс: графикалық бейнелердің әртүрлі түрлерін құрудың жалпы теориясы мен тәсілдерінің негіздері (сызба, аксонометрия, техникалық сурет, сандық белгілері бар проекциялар); конструкторлық құжаттаманы жасау ережесі (ЕСҚЖ-ға сәйкес); бұйымды жобалау мен жасаудың негізгі кезеңдері; бұйымды қалыптастыру және дайындау процесіндегі технологиялық және конструкторлық талаптар; бөлшектердің қосылыстарын қолдану туралы (алмалы-салмалы және ажыратылмайтын қосылыстар) және механизмдердегі қозғалыс берілістерінің түрлері туралы; сәулет-құрылыс сызбалары және олардың мақсаты туралы; жобалық ойларды білдіру құралы ретінде графика мен макеттеу;

меңгеруі керек: бұйымның графикалық құжаттамасын оны жасау кезеңдеріне сәйкес әзірлеу; жобалық графика мен макеттеу үшін арнайы құралдарды, материалдар мен технологияны пайдалану; графикалық бейнеде статистикалық деректерді, білімді, уақыт пен кеңістіктегі заттар мен фактілердің арақатынасын және олардың даму тенденциясын визуалды ұсыну; ақпаратты

визуализациялаудың аспаптық және символдық құралдарын меңгеру; зерттелетін объектілердің геометриялық, физикалық, динамикалық параметрлерін көрнекі түрде модельдеу; ақпараттың мазмұнын ықшам, символдық-символдық пішінге модельдеу; технология мен дизайн талаптарына сәйкес техникалық нысандардың объектілерін визуализациялау және модельдеу; компьютерлік графика құралдарын қолдана отырып нысандарды визуализациялау және модельдеу;

қолдану: модельдеудің, жобалаудың және құрастырудың әртүрлі сатыларындағы графикалық бейнелердің құралдары мен тәсілдерін; кешенді сызбаларды, аксонометриялық проекцияларды, техникалық суреттерді, схемаларды құру дағдыларын.

77. Smart технология пәні бойынша білім алушы: білуі керек: мәліметтерді өңдеудің негізгі бағыттары: интерполяция, аппроксимация, сондай-ақ сандық ықпалдастыру әдістері; функционалдық және статистикалық математикалық модельдердің көмегімен әртүрлі технологиялық процестерді зерттеудің негізгі әдістері; әртүрлі объектілерді зерттеу кезінде есептеу және болжау үшін сызықтық, сызықты емес, дифференциалдық теңдеулер жүйесін дәл және шамамен шешу әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері және негізгі математикалық әдістер; химия мен биологияда, экономикада қолданылатын модельдердің негізгі түрлері; технологиялық процесс параметрлері арасындағы байланысты бағалау және ықтималды модельді құру үшін корреляциялық, регрессиялық талдау әдістері;;

істей алу керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, технологиялық процеске жүйелік талдау жүргізу; Технологиялық процестерді модельдеу кезінде сандық және сапалық талдау әдістерін қолдану; ақпарат жинау жүйесін жетілдіру, техникалық есептердің дәлдігін арттыру, өнеркәсіптің түбегейлі жаңа ғылыми және практикалық міндеттерін шешу мақсатында математикалық модельдеуді шығармашылықпен қолдану; қолдану: бағдарламада көзделген барлық пәндерге міндеттерді шешуде практикалық дағдылар; энергетиканың практикалық міндеттерін шешуге интеграциялау әдістерін қолдану.

78. Әлеуметтік-экономикалық профиль

79. "Қазақстанның қазіргі геэкономикасы" пәні бойынша білім алушы: білуі керек: пәннің объектілері, негізгі міндеттері; негізгі терминдер мен ұғымдар; геэкономиканың география ғылымы жүйесіндегі орны, Қазақстанның қазіргі әлемдік экономикадағы орны мен рөлі; Қазақстанның ұлттық кеңістік мүдделерінің жүйесі; Қазақстан экономикасының нарықтық өзгерістері және ұлттық даму стратегиясы; экономиканың индустриялық-инновациялық реформасы; экономиканы дамытудың қазақстандық моделі; Қазақстанның интеграциялық белсенділігі; Геодемография және Қазақстандағы адам әлеуетінің даму көрсеткіштері (Ади); экономиканың тұрақты дамуы туралы түсінік; Қазақстанның тұрақты даму тұжырымдамасы; Қазақстанның "жасыл" экономикасы тұрақты дамудың жаңа векторы ретінде; болжау және стратегиялық жоспарлау технологиясын; агроэкология мәселелері

істеуі керек: Қазақстанның орнын, рөлі мен мүдделерін, ұлттық даму

стратегияларын талдау, оларды үлгілеуді жүзеге асыру; Геодемография проблемаларын анықтау, шешу жолдарын ұсыну; экономиканың қазақстандық типінің ерекше ерекшеліктерін анықтау; елдің және оның өңірлерінің экономикалық даму модельдерін жобалау; әлемдік экономикалық кеңістікке интеграциялау процесін талдау; экономиканың тұрақты даму белгілерін анықтау; геоэкологиялық проблемаларды талдау, халықтың проблемаларын айқындау және оларды шешу жолдарын ұсыну; даму болжамдарын анықтау және елде және өңірлерде сұранысқа ие мамандықтарды; мыналарды: экономикадағы нарықтық қайта құрулар мен реформалар процесін зерделеу кезінде алынған білімді; өз мамандығын таңдау кезінде алынған білімді; елде және әлемде болып жатқан процестерді талдау кезінде геоэкономиканы зерттеу әдістерін; экономикалық-географиялық ақпарат көздерін; қызметте қажетті мазмұн картасын қолдану.

80. «Қазіргі әлемдегі Қазақстан» пәні бойынша білім алушы:

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде меңгеруші білуі тиіс:

Хабардар болуы керек:

- тәуелсіз Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениеттік дамуының негізгі үрдістерін;

- Тәуелсіз Қазақстанның әртүрлі тарихи даму кезеңдердегі экономикалық, қоғамдық-саяси және мәдениет реформалау мақсаттарын, мазмұны мен нәтижелерін білу;

- Қазақстанның геополитикалық жағдайын, мемлекеттің сыртқы саясатының приоритеттерін, халықаралық және өңірлік қауіпсіздік жүйесіндегі Қазақстанның ролін білу;

- Қазіргі Қазақстанның негізгі әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдениеттік дәрежелері мен проблемаларын білу.

Ұйымдастыра алуы керек:

- қазіргі Қазақстандағы құбылыстар мен процестерін саралау ;

- әртүрлі тарихи оқиғаларға дәлел келтірілген өзіндік көзқарасты шығару үшін бар білімдерін пайдалана алу;

- қисынды ойлау, өзіндік пікірін немесе позициясын тұжырымдап айту.

Дағдысы болу керек:

- полемика мен дискуссияларды жүргізу;

- әр түрлі қоғамдық-саяси және тарихи құжаттармен өз бетімен жұмыс істеу;

- тарихи дамуының кезеңдердегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды салыстырмалы талдау;

- қоғамдық-саяси құбылыстар мен процестерінің маңызын түсіну;

- тарихи құбылыстарының себептік-нәтижелік байланыстарын анықтай білу;

- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық жағдайларды моделдеу мен болжам жасау;

81. Smart технология пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: басқару теориясының негіздері және басқарудың иерархиялық құрылымы; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық есептер; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен менеджмент есептерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері; Экономикалық есептерді шешу кезінде қолданбалы компьютерлік бағдарламалардың негізгі мүмкіндіктері; негізгі экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер және оларды іске асыру алгоритмдері; күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістері, бағдарламалық модельдеу құралдарының мүмкіндіктері.;

меңгеруі керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, Басқару жүйелерінің мақсаттары мен функцияларын құрылымдау және талдау, қолданбалы салаға жүйелік талдау жүргізу; басқарушылық шешімдерді қабылдау кезінде талдаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану; бағдарламалық пакеттерді пайдалану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және т. б.);

қолдану: қарапайым қолданбалы экономикалық модельдер; қолданбалы есептерді модельдеу; менеджмент есептерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау әдістері; трендті құру, регрессия және корреляцияны есептеу әдістері; экономикадағы интеграл және туынды құралдар; оңтайлы басқару және жоспарлау есептерін шешу (ресурстарды ең жақсы бөлу туралы есеп; капиталды араластыру және бөлу туралы есептер; тапсырысты орналастыру және материалды кесу туралы есептер; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеті).

85. «Әдеп және қарым-қатынас психологиясы» пәні бойынша білі алушы: Оқу пәнінің нәтижесінде үйренушілер білулері керек:

білу:

- әдеп қағидасының негізі - адамгершілік туралы ғылым;
- негізгі ғибраттың мөлшері, адамгершілік, рухтық идея, қазақ халқының мәдени жән-жоралғыларын сақтау;
- әдептілікті бағалау, Отан, адамгершілік, міндет, рақымшылық, бейбітшілдік- бұлар көпұлтты қазақ халқының негізгі мәдениеті;
- ғибрат негіздері, олардың қоғамдық ортадағы құрастыру жолының мағынасы;
- адам өміріндегі адамгершілік және рухани байлық;
- араласудың ерекшелігі, адамдарға деген мейірбандық және қамқоршылық, қарым – қатынас жасау алға қойған тәрбие болу керек. Эмоциялық қайырым, жан ашу, сезіну, толеранттылық, адамгершілік сананың қалыптасуы;

білу:

- іскерлік қарым – қатынас жасау, жұрт алдында сөз сөйлеу, келіссөздер, іскерлік мәжілістер өткізу;
- әдептілік мақсатын және денсаулықты сақтау жолын ұстану;
- ұжымдағы келіспеушілікке ескерту жасау;

- әдептілік жолын және басқарушының шешімін қабылдап, баға беру;
- шығармашылық әдепті сақтау және шын өмірде психологиялық білім алу;

Білу дағдылары:

- әлеуметтік жауапкершілікті зерттеу және өмір стратегиясын жүзеге асыру;
- мәдениетаралық қарым-қатынасты басқару, эффекті түрде жүзеге асыру, мәдениетаралық ортада қызмет атқару;
- қалпына келтіру, рухани астасуды сақтау және әлеуметтік-адамгершілікті сезіну;
- ұжымдық коммуникация және ұжымды ұйымдастыра білу;
- әлеуметтік әрекеттестік, басқа адамдардың қызығушылығын ескере отырып, қоғамдық ортаға тарту, өз мақсатын ескере отырып, ұжымның қызығушылығын ояту;
- психологиялық білімді таңдап қолдану арқылы, менеджменттің тапсырмасын шешу;

86. Көркемөнер-технологиялық бейін

81. Smart технологияпәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: басқару теориясының негіздері және басқарудың иерархиялық құрылымы; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық есептер; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен менеджмент есептерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері; Экономикалық есептерді шешу кезінде қолданбалы компьютерлік бағдарламалардың негізгі мүмкіндіктері; негізгі экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер және оларды іске асыру алгоритмдері; күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістері, бағдарламалық модельдеу құралдарының мүмкіндіктері.;

меңгеруі керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, Басқару жүйелерінің мақсаттары мен функцияларын құрылымдау және талдау, қолданбалы салаға жүйелік талдау жүргізу; басқарушылық шешімдерді қабылдау кезінде талдаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану; бағдарламалық пакеттерді пайдалану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және т. б.);

қолдану: қарапайым қолданбалы экономикалық модельдер; қолданбалы есептерді модельдеу; менеджмент есептерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау әдістері; трендті құру, регрессия және корреляцияны есептеу әдістері; экономикадағы интеграл және туынды құралдар; оңтайлы басқару және жоспарлау есептерін шешу (ресурстарды ең жақсы бөлу туралы есеп; капиталды араластыру және бөлу туралы есептер; тапсырысты орналастыру және материалды кесу туралы есептер; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеті).

88. "Графика және жобалау" пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: графикалық бейнелердің әртүрлі түрлерін құрудың жалпы теориясы мен тәсілдерінің негіздері (сызба, аксонометрия, техникалық сурет,

сандық белгілері бар проекциялар); конструкторлық құжаттаманы жасау ережесі (ЕСҚЖ-ға сәйкес); бұйымды жобалау мен жасаудың негізгі кезеңдері; бұйымды қалыптастыру және дайындау процесіндегі технологиялық және конструкторлық талаптар; бөлшектердің қосылыстарын қолдану туралы (алмалы-салмалы және ажыратылмайтын қосылыстар) және механизмдердегі қозғалыс берілістерінің түрлері туралы; сәулет-құрылыс сызбалары және олардың мақсаты туралы; жобалық ойларды білдіру құралы ретінде графика мен макеттеу; істеуі керек: бұйымның графикалық құжаттамасын оны жасау кезеңдеріне сәйкес әзірлеу; жобалау графикасы мен макеттеу үшін арнайы құралдарды, материалдар мен технологияны пайдалану; графикалық бейнеде статистикалық деректерді, білімді, заттар мен фактілердің арақатынасын көзбен шолып ұсыну.

қолдану: модельдеудің, жобалаудың және құрастырудың әртүрлі сатыларындағы графикалық бейнелердің құралдары мен тәсілдерін; кешенді сызбаларды, аксонометриялық проекцияларды, техникалық суреттерді, схемаларды құру дағдыларын. 89. "Халықтық қолданбалы өнер" пәні бойынша білім алушы білуге тиіс: өз елінің, өз халқының әлемдік мәдениет және халықтық қолданбалы өнерінің тарихын; бұйымдарды, халықтық қолданбалы өнер заттарын сәндік-орнаменттік шешудің ерекшеліктерін; бұйымдарды, халықтық қолданбалы өнер заттарын модельдеу, құрастыру және жобалау әдістерін; жобаланатын бұйымдарда, заттарда қолданылатын материалдардың техникалық сипаттамаларын, қасиеттерін және мәнерлі мүмкіндіктерін; бұйымдар мен бұйымдарды дайындау және өндіру технологиясын, пайдалану шарттарын; халықтық қолданбалы өнер объектілерін жобалау кезінде қолданылатын техникалық құралдарды.;

меңгеруі керек: кәсіби міндеттерді шешу үшін әр түрлі көздерден ақпарат жинау және талдау; бейнелеу өнерінің әр түрлі түрлерінің мәнерлі құралдарын іс жүзінде пайдалану; бұйымдардың эскиздері мен сызбаларын әзірлеу, сюжетті таңдау, композиция жасау; қосымша материалдарды пайдалану, орындау; ұсынылатын бұйымдардың, заттардың композициялық, стилистикалық шешімдерін әзірлеу; олардың эстетикалық сапаларының жоғары деңгейін және технологиялық және экономикалық талаптарға сәйкестігін қамтамасыз ете отырып, бұйымдардың, заттардың көркемдік жобаларын әзірлеу; Жобаланатын бұйымға қажетті құжаттаманы (эскиздер, сызбалар, макеттер, демонстрациялық графикалық туындылар, эскиздер) әзірлеу; кәсіби қызмет саласында қолданылатын ақпаратты жинаудың, сақтаудың және өңдеудің компьютерлік әдістерін пайдалану; заманауи ақпараттық білім беру технологияларын пайдалана отырып, жаңа білім; қолдану90. Аграрлық-техникалық профиль

91. "Физика және Электротехника негіздері" пәні бойынша білім алушы: білуге тиіс: есептерді шешудің негізгі бағыттары, эксперименттік өлшеу, графикалық шешім және математикалық есептеу; оқушылардың болашақ қызметі саласынан процестер мен құбылыстарды шешуге және болжауға мүмкіндік беретін математикалық әдістер; математикалық және энергетикалық есептерді, физикалық құбылыстарды зерттеу және шешудің негізгі тәсілдері; негізгі анықтамалар, теоремалар, ережелер, әдістер, физикалық заңдар және

оларды практикада қолдану; электр энергетикасында болып жатқан процестердің маңызды сапалық және сандық жақтары; параметрлері бөлінген тізбектердің негізгі теңдеулері мен сипаттамалары; сызықтық емес;

меңгеруі керек: электр энергетикалық есептерді шешу әдістерін таңдау; бағдарламада қарастырылған барлық пәндерге есептерді шешудегі практикалық дағдылар; теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу.

92. "Салалар бойынша заманауи технологиялар" пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: тірі организмдер - өсімдіктер мен жануарлар құрылысының, тіршілік әрекетінің биологиялық ерекшеліктері, оларды реттеу тәсілдері; мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы бойынша жалпы мәліметтер; ауыл шаруашылығы жануарлары мен дақылдарын өсірудің қазіргі заманғы технологиялары, өнімді бағдарламалау; ауыл шаруашылығы машиналары туралы негізгі мәліметтер, мал шаруашылығы және Өсімдік шаруашылығы салалары бойынша оларды пайдалану және талап етілетін жұмыс режиміне дайындау қағидалары; Доңғалақты және шынжыр табанды тракторлардың барлық тетіктерінің ішкі жану қозғалтқыштары және;

меңгеруі керек: ауыл шаруашылық өнімдерін алу, өңдеу және сақтаудың оңтайлы технологиялық әдістерін таңдау

81. Smart технология пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: басқару теориясының негіздері және басқарудың иерархиялық құрылымы; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық есептер; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен менеджмент есептерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері; Экономикалық есептерді шешу кезінде қолданбалы компьютерлік бағдарламалардың негізгі мүмкіндіктері; негізгі экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер және оларды іске асыру алгоритмдері; күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістері, бағдарламалық модельдеу құралдарының мүмкіндіктері.;

меңгеруі керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, Басқару жүйелерінің мақсаттары мен функцияларын құрылымдау және талдау, қолданбалы салаға жүйелік талдау жүргізу; басқарушылық шешімдерді қабылдау кезінде талдаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану; бағдарламалық пакеттерді пайдалану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және т. б.);

қолдану: қарапайым қолданбалы экономикалық модельдер; қолданбалы есептерді модельдеу; менеджмент есептерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау әдістері; трендті құру, регрессия және корреляцияны есептеу әдістері; экономикадағы интеграл және туынды құралдар; оңтайлы басқару және жоспарлау есептерін шешу (ресурстарды ең жақсы бөлу туралы есеп; капиталды араластыру және бөлу туралы есептер; тапсырысты орналастыру және материалды кесу туралы есептер; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеті).

94. Педагогикалық профиль

95. "Әлемдік көркем мәдениет" пәні бойынша білім алушы

білуге тиіс: көркем мәдениеттің мәдениеті, бірлігі мен алуан түрлілігі; өнердің түрлері мен жанрлары; әртүрлі дәуірлер мен халықтардың мәдениет тарихы; өнердегі негізгі бағыттар мен стильдер; әртүрлі дәуірлер мен халықтардың эстетикалық мұраттары; меңгеруі керек: әр түрлі стильдегі өнер туындыларын ажырата білу; өнер туындыларын өз бетінше бағалау; қазіргі заманғы адамның рухани дамуы үшін классиканың рөлін түсіндіру; қазіргі заманғы өнердің танымал жанрлары туралы өзінің пікірін қалыптастыру; өнер бойынша анықтамалық және арнайы әдебиетті пайдалану; қолдану: өнердің түрлері мен жанрлары; әр түрлі дәуірлер мен халықтардың мәдени тарихы; өнердегі негізгі бағыттар мен стильдер; әр түрлі дәуірлер мен халықтардың эстетикалық мұраттары.

81. Smart технология пәні бойынша білім алушы:

білуге тиіс: басқару теориясының негіздері және басқарудың иерархиялық құрылымы; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен шешілетін негізгі шаруашылық есептер; экономикалық-математикалық модельдеу көмегімен менеджмент есептерін шешудің теориялық негіздері мен қолданбалы әдістері; ғылыми әдіс ретінде модельдеудің теориялық негіздері; Экономикалық есептерді шешу кезінде қолданбалы компьютерлік бағдарламалардың негізгі мүмкіндіктері; негізгі экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер және оларды іске асыру алгоритмдері; күрделі әлеуметтік-экономикалық жүйелерді модельдеу әдістері, бағдарламалық модельдеу құралдарының мүмкіндіктері;

меңгеруі керек: жүйелерді модельдеу әдістерін таңдау, Басқару жүйелерінің мақсаттары мен функцияларын құрылымдау және талдау, қолданбалы салаға жүйелік талдау жүргізу; басқарушылық шешімдерді қабылдау кезінде талдаудың сандық және сапалық әдістерін қолдану; бағдарламалық пакеттерді пайдалану (Ms Excel, MathCad, Simplexwin, Statistika және т. б.);

қолдану: қарапайым қолданбалы экономикалық модельдер; қолданбалы есептерді модельдеу; менеджмент есептерін шешу үшін қолданбалы экономикалық-математикалық модельдерді таңдау әдістері; трендті құру, регрессия және корреляцияны есептеу әдістері; экономикадағы интеграл және туынды құралдар; оңтайлы басқару және жоспарлау есептерін шешу (ресурстарды ең жақсы бөлу туралы есеп; капиталды араластыру және бөлу туралы есептер; тапсырысты орналастыру және материалды кесу туралы есептер; тасымалдаудың оңтайлы жоспарын жасау міндеті.

97. "Педагогикалық шығармашылық" пәні бойынша білім алушы білу: Педагогикалық шеберлік элементтері: гуманистік бағыт, педагогикалық қабілет, педагогикалық техника; коммуникативтік дағдылар; педагогикалық қарым-қатынас негіздері; шығармашылық технологияларының теориялық негіздері; жұмыс ерекшеліктері мен алгоритмі; меңгеруі керек: техникалық шығармашылықтың әдістері мен тәсілдерін меңгеру; оқушыларды белсенді шығармашылық қызметке жұмылдыру; Педагогикалық шеберлік деңгейін арттыру мақсатында оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда шығармашылық

әдістерді қолдану; Педагогикалық шеберлік деңгейін арттыру мақсатында оқу-тәрбие процесін ұйымдастыруда шығармашылық әдістерді; практикалық қызметті, оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру үшін шығармашылық қабылдауды; шығармашылық технологиясына бағытталған жеке тәсілді қолдану.

Бөлім 5. БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ШАРТТАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

5.1 Оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері

12 жылдық мектептегі оқу-тәрбие процесі білім алушылардың жас және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, денсаулық сақтау қағидатын сақтай отырып, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын, үздік педагогикалық практиканы пайдалану негізінде жүзеге асырылады.

Білім беру ұйымының үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламаларының балама нұсқаларын таңдауда, білім беру процесін ұйымдастыруда академиялық еркіндігі кеңеюде.

Оқу процесінде білім беру қажеттіліктерін және білім алушының, оның ішінде шағын жинақты, ауылдық және қалалық мектептер жағдайында ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың жеке даму траекториясын ескере отырып, деңгейлік саралауды табысты іске асыруға мүмкіндік беретін педагогикалық технологиялар пайдаланылады.

Білім берудің төрт элементтік мазмұнын іске асыру білім берудің білімдік, тәрбиелік және дамытушылық компоненттерін біріктіруде оқу процесін жүзеге асыруға, метапәндік құзыреттер мен білімді практикалық пайдалану дағдыларын меңгеруге мүмкіндік береді.

Денсаулық сақтау, эргономикалық, инклюзивті білім беру ортасы, рухтандыратын және ынталандыратын атмосферасы бар, үздіксіз ғылыми-әдістемелік және психологиялық-педагогикалық сүйемелденетін болады. Педагог пен білім алушылар арасындағы білім беру процесі ынтымақтастық, «субъект-субъект» өзара іс-қимыл қағидаты негізінде құрылады.

Педагогке оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру және өткізу алгоритмдерін әзірлеуде және әдістерін айқындауда өзіндік және шығармашылық қызмет үшін сенім және кең мүмкіндіктер берілетін болады.

Жалпы алғанда, оқу процесі әртүрлі білім беру ресурстарын қолдана отырып, тәуелсіз белсенді танымдық белсенділікке әкелетін аралас оқытумен (**blended learning**) ерекшеленеді.

Бейіні бойынша таңдау оқу құралдарын жеңілдетілген деңгейде ағылшын тілінде беру жүзеге асырылады.

Топтық жұмыс негізінде технологиялық жобаларды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін көпфункционалды оқу орталығы арқылы шығармашылықты дамытуға, ізденушілік-зерттеу әрекеттеріне басымдық беріледі.

Жалпы орта білім беру деңгейінде оқу-тәрбие процесі білім алушылардың

оқу пәндерінің базалық теориялық негіздерін меңгеруіне, оқытудың қолданбалы аспектісін бір мезгілде күшейте отырып, 21 ғасырдың қатты және жұмсақ дағдыларын игеруіне бағытталады. Білімді таныс, бейтаныс жағдайларда қолдану және алған білімдерін шығармашылық қолдану бойынша практикалық іс-әрекеттің үлесі артып келеді. Оқыту процесі білім беру процесі субъектілері мен жұмыс берушілердің қатысуымен білім алушыларды бейіндік даярлау бойынша жүйелі жұмыспен сүйемелденеді.

Бейіндік оқыту мектеп деңгейінде немесе мектептер желісінде бір немесе бірнеше бағыт бойынша жүзеге асырылатын болады.

Жоғары сыныптарда бейіндік пәндерді енгізу техникалық және кәсіптік, жоғары білім беру ұйымдарымен сабақтастықты, олардың материалдық-техникалық, оқу-әдістемелік ресурстары мен зияткерлік әлеуетін шоғырландыруды (оқу-өндірістік шеберханалар базасын ұсыну, ЖОО-лар мен колледждердің профессорлық-оқытушылық құрамын дәрістік және практикалық сабақтарға, бірлескен ғылыми жобаларға және т.б. тарту) көздейді.

SAT – (Scholastic Assessment Test) моделіне сәйкес белгілі бір мамандыққа тұрақты қызығушылық танытуға қабілетті түлектерді жоғары оқу орындарына түсу емтихандарынсыз қабылдай алады.

STEM, STEAM-оқыту сандық кеңістікте көп функциялы ортада (MakerSpace орта), көп функциялы зертханаларда, шеберханаларда және робототехника кабинеттерінде жүзеге асырылады.

Оқуда негізгі мектептің жоғары сыныптарында және бейіндік мектепте «пәндік» оқытуға қарағанда «жобаларға» үлкен рөл берілетін болады. Мұнда оқушылар алған білімдерін зерттеу тобының құрамында іс жүзінде қолдануға мүмкіндік алады. Технологиялық жобаны іске асыру бірлескен қызметке арналған көп функциялы ортада жүзеге асырылады. **Agile** және **Scrum** технологияларын қолдану зерттеу жобасын тиімді жүзеге асыруға ықпал етеді.

Сабақ барысында көрнекілікті арттыратын, зерттелетін құбылыстың мәнінің тереңдігін және «виртуалды шындық» көмегімен процестің динамикалық ағымын сипаттайтын VR және AR әдістерін қолдану білім алушылардың АКТ дағдыларын, функционалдық сауаттылығын қалыптастырады. Мұнда теория практикамен үйлеседі.

5.2 БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ШАРТТАРЫ

162. Мазмұны мен дайындық деңгейіне қойылатын талаптар нақты білім беру процесінде жүзеге асырылады:

1) оқушылардың тұлғасын қалыптастыру, олардың рухани әлеуетін дамыту, өзін-өзі анықтау, өзін-өзі жүзеге асыру үшін ақпараттық-білім беру кеңістігі ретінде тұтас процесті құру; дамудың жеке траекториясын құру;

2) оқушының негізгі қызметі ретінде оқуға басты назар аударылатын оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру үшін оқу-әдістемелік, кадрлық және материалдық-техникалық жағдайларды ұсыну болып табылады;

3) күтілетін нәтижелерге қол жеткізудің әртүрлі жолдары мен тәсілдерін анықтау бойынша шығармашылық бастамаларды қолдау;

4) білім беру ұйымдарына білім беру субъектілерінің рухани-адамгершілік әлеуетін дамыту шарты ретінде тәрбие процесі жүйесін шығармашылық тұрғыдан құрастыру үшін мүмкіндіктер беру;

5) бейіндік оқытуды іске асыру және білім алушылардың өндірістік практикадан өтуі шарты ретінде мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетіктерін енгізу арқылы жүзеге асырылады;

6) қабілеттері мен білім беру қажеттіліктері әртүрлі деңгейдегі балалар үшін тең білім беру мүмкіндіктерін ұсынудың басшылық қағидаты ретінде білім беру процесін ұйымдастыруға инклюзивтік тәсілді дамыту болып табылады;

7) нақты қол жеткізілген нәтижелер негізінде мектептің қызметін одан әрі дамытуды жоспарлауға бағдарлайтын басқару жүйесін құру.

163. Жалпы білім беретін ұйымды қаржылық қамтамасыз ету жеткілікті болуы тиіс:

1) кепілдік берілген тегін жалпыға қолжетімді орта білім беру үшін;

2) жалпы білім беру ұйымының қажетті материалдық-техникалық базасын құру үшін;

3) білім алушылардың өмір қауіпсіздігін және денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету үшін жағдайлар жасау болып табылады.

164. Білім алушылардың денсаулығын нығайту және олардың қозғалыс белсенділігін арттыру мақсатында жергілікті атқарушы органдар сыныптан тыс жұмыс нысанында спорттық секциялық сабақтарды ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

165. Мемлекеттік білім беру ұйымдары қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеу жүйесі Қазақстан Республикасының қолданыстағы «Білім туралы» Заңының 52-бабында белгіленген тәртіппен айқындалады.

166. Денсаулық жағдайына байланысты ұзақ уақыт бойы жалпы білім беру ұйымына бара алмайтын білім алушылар үйде немесе емдеу ұйымдарында жеке тегін оқытумен қамтамасыз етіледі.

167. Даму мүмкіндіктері шектеулі білім алушылар үшін олардың білім алуы, даму бұзылыстарын түзету және әлеуметтік бейімделуі үшін жағдайлар жасалады.

168. Жалпы білім беру ұйымы санитарлық-гигиеналық ережелер мен нормаларға сәйкес келетін материалдық-техникалық базамен қамтамасыз етілуі керек.

169. Жалпы білім беру ұйымының материалдық-техникалық базасы:

1) сабақтар мен сабақтан тыс іс-шараларды өткізу, демалу, тамақтану, медициналық қызмет көрсету, спортпен шұғылдану, мәдени-бұқаралық іс-шараларды өткізу, білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін қауіпсіз және қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сай келетін тиісті инфрақұрылымы бар ғимараттар;

2) қазіргі заманғы жабдықтармен жарақтандырылған оқу пәндері кабинеттері (байланыс және коммуникация, желілік өзара іс-қимыл құралдары, кең жолақты интернет, мультимедиялық кабинеттер, интерактивті тақта, аудио-және бейнетехника, цехтар мен шеберханалар);

3) санитариялық-гигиеналық нормаларға сәйкес үй-жайлардың, киім ілетін орындардың, санитариялық тораптар мен жеке гигиена бөлмелерінің қажетті жарық және ауа-жылу режимдері;

4) мүмкіндігі шектеулі білім алушылар үшін ғимараттарда арнайы жасалған жағдайлар;

5) мектеп-интернат жағдайында білім алушылардың тұруына, тамақтануына және демалуына арналған ғимараттар, мектеп жанындағы учаске.

170. Жергілікті атқарушы органдар және жалпы білім беретін ұйым білім алушылардың өмірі мен денсаулығын сақтау қауіпсіздігі үшін:

1) салауатты өмір салтын насихаттау;

2) әлеуметтік және психологиялық қызметті күшейту;

3) ғимаратты күзетуді қамтамасыз ету;

4) жергілікті халықпен және ата-аналар жұртшылығымен тығыз байланысты ұйымдастыру;

5) білім алушылардың бейресми ортасын зерделеу;

6) профилактикалық іс-шаралар жүргізу (әлеуметтік сауалнама, психологиялық қолдау, құқық тәртібі органдары мен медициналық мекемелердің қызметкерлерімен кездесулер өткізу);

7) профилактикалық медициналық қарап-тексеру жүргізуді уақтылы ұйымдастыруға міндетті;

8) қауіпсіздік техникасын, өртке қарсы сақтық шаралары қағидаларын сақтау;

9) үй-жайлардың жарық және ауа-жылу режимін сақтау;

10) компьютерлік техникамен жұмыс режимін сақтау;

11) жол жүрісі қауіпсіздігі қағидаларын сақтауды насихаттау;

12) балаларды тасымалдау кезінде қауіпсіздік техникасын сақтау қағидастарына негізделеді.

171. Жалпы білім беретін, оның ішінде жеке меншік ұйымдардағы білім беру процесі оқу жоспары негізінде әзірленетін, жалпы білім беретін ұйым дербес бекітетін және жергілікті атқарушы білім беру органдарымен келісілетін жұмыс оқу жоспары шеңберінде жүзеге асырылады.

172. Республикалық жалпы білім беретін мамандандырылған мектеп-интернаттардағы білім беру процесі оқу жоспары негізінде әзірленетін және Қазақстан Республикасының Білім беру саласындағы уәкілетті органы бекітетін жұмыс оқу жоспары шеңберінде жүзеге асырылады.

173. Сыныпты 2 топқа бөлу қалалық жалпы білім беру ұйымдарында сыныпты 24 және одан да көп білім алушы толтырған кезде, ауылдық мектептерде – 20 және одан да көп білім алушы, шағын жинақты мектептерде – сабақ өткізген кезде кемінде 10 білім алушы болған кезде жүзеге асырылады:

орыс тілінде оқытатын 11-12 сыныптардағы қазақ тілі бойынша;

қазақ және ұйғыр, тәжік және өзбек тілдерінде оқытатын 11-12 сыныптарда орыс тілінен;

11-12 сыныптарда Шетел тілі бойынша;

«Қазақ тілі»; «Smart технология»; «English for specific purposes»; «Екінші Шетел тілі» бейіндік пәндері бойынша 11-12 сыныптарда;

дене шынықтыру бойынша 11-12 сыныптарда (сыныптың толымдылығына қарамастан ұлдар мен қыздар топтары).

174. Сыныпта даму мүмкіндігі шектеулі балалар болған жағдайда, сыныпты бөлу оқушылардың жалпы санын әрбір осындай жасөспірімге үшке азайту есебінен жүзеге асырылады.

175. Қоғамдық пайдалы еңбекті ұйымдастыру, үлгілік оқу жоспарының оқушы компонентінің оқу жүктемесі көлемінде еңбек практикасын өткізу қамқоршылық кеңестің немесе ата-аналар комитетінің қатысуымен жүзеге асырылады.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	3
1. 12-БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘЛЕМДІК ЖӘНЕ ОТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕСІНЕ ШОЛУ	4
2. ҚАЗАҚСТАННЫҢ 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУГЕ КӨШУІНІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ	6
3. 12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ ҰНДЫЛЫҚТАРЫ, МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ	8
4. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ҚҰРЫЛЫМЫ	10
5. 12 ЖЫЛДЫҚ ОРТА БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ	12
6. БІЛІМ БЕРУ САЛАЛАРЫНЫҢ МАЗМҰНЫН ҚҰРУ ҰСТАНЫМДАРЫ	13
7. 12 ЖЫЛДЫҚ МЕКТЕПТІҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	16
8. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУДЕН КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕЛЕР	18
9. 12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУГЕ КӨШУ ШАРТТАРЫ ЖӘНЕ КЕЗЕҢДЕРІ	20
БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ	21
НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ	63
ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ЖАЛПЫҒА МІНДЕТТІ СТАНДАРТЫ	192

ЖОБА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Ы.АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БІЛІМ АКАДЕМИЯСЫ**

ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЫ

Нұр-Сұлтан
2021

ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЫ (1-5 СЫНЫПТАР)
(оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептің бастауыш сыныбына арналған)

№	Білім салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны					Жалпы жүктеме	
		1	2	3	4	5	Апталық	Жылдық
I.	Тіл және сөз әлемі	6	6	8	10	10	40	1354
1	Әліппе	6	-	-	-	-	6	198
2	Қазақ тілі	-	3	3	3	3	12	408
3	Көркем сөз	-	3	3	3	3	12	408
4	Орыс тілі	-	-	2	2	2	6	204
5	Шетел тілі	-	-	-	2	2	4	136
II.	Математика және информатика	4	5	5	5	5	24	812
6	Математика	4	4	4	4	4	20	676
7	Цифрлық сауаттылық	-	1	1	1	1	4	136
III.	Адам, қоғам және табиғат	2	3	3	3	3	14	474
8	Дүниетану	1	2	2	2	2	9	305
9	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	169
IV	Өнер әлемі	2	2	2	2	2	10	338
10	Саз өнері	1	1	1	1	1	5	169
11	Бейнелеу өнері	1	1	1	1	1	5	169
V	Еңбек мәдениеті	1	1	1	1	1	5	169
12	Еңбекке баулу	1	1	1	1	1	5	169
VI	Дене мәдениеті және саламаттылық	2	2	2	2	2	10	338
13	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	338
Инварианттық оқу жүктемесі		17	19	21	23	23	102	3485
Таңдау пәндері Дене шынықтыру		1	1	1	1	1	5	169
Белсенді қозғалмалы сипаттағы жеке және топтық сабақтар		1	1	2	2	2	8	271
Вариативтік оқу жүктемесі		2	2	3	3	3	13	440
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		18	21	24	26	26	115	3925

**ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЫ (1-5 СЫНЫПТАР)
(ОҚЫТУ ҰЙҒЫР, ӨЗБЕК, ТӘЖІК ТІЛДЕРІНДЕ ЖҮРГІЗІЛЕТІН МЕКТЕПТІҢ
БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРЫНА АРНАЛҒАН)**

№	Білім салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша сағат саны					Жалпы жүктеме	
		1	2	3	4	5	Апталық	Жылдық
I	Тіл және сөз әлемі	7	7	8	10	10	42	1421
1	Әліппе	6	-	-	-	-	6	198
2	Ана тілі	-	3	3	3	3	12	408
3	Көркем сөз	-	3	3	3	3	12	408
4	Қазақ тілі	1	1	2	2	2	8	271
5	Шетел тілі	-	-	-	2	2	4	136
II	Математика және информатика	4	5	5	5	5	24	812
7	Математика	4	4	4	4	4	20	676
8	Цифрлық сауаттылық	-	1	1	1	1	4	136
III	Адам, қоғам және табиғат	2	3	3	3	3	14	474
9	Дүниетану	1	2	2	2	2	9	305
10	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	169
IV	Өнер әлемі	2	2	2	2	2	10	338
11	Саз өнері	1	1	1	1	1	5	169
12	Бейнелеу өнері	1	1	1	1	1	5	169
V	Еңбек мәдениеті	1	1	1	1	1	5	169
13	Еңбекке баулу	1	1	1	1	1	5	169
VI	Дене мәдениеті және саламаттық	2	2	2	2	2	10	338
14	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	338
Инварианттық оқу жүктемесі		18	20	21	23	23	105	3552
Таңдау пәндері: Дене шынықтыру		-	-	1	1	1	5	169
Белсенді қозғалмалы сипаттағы жеке және топтық сабақтар		1	1	2	2	2	8	271
Вариативтік компонент		1	1	3	3	3	13	440
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		19	21	24	26	26	116	3992

ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЫ (1-5 СЫНЫПТАР)
(оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептің бастауыш сыныбына арналған)

№	Білім салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны					Жалпы жүктеме		айырмасы
		1	2	3	4	5	Апталық	Жылдық	
I.	Тіл және сөз әлемі	6	6	8	10	10	37	1353	
1	Әліппе	6	-	-	-	-	6	198	0
2	Қазақ тілі	-	3	3	3	3	12	408	0
3	Көркем сөз	-	3	3	3	3	12	408	0
4	Орыс тілі	-	-	2	2	2	6	204	-66
5	Шетел тілі	-	-	-	2	2	4	136	-134
II.	Математика және информатика	4	5	5	5	5	24	745	
6	Математика	4	4	4	4	4	20	609	+2
7	Цифрлық сауаттылық	-	1	1	1	1	4	136	-0,5
III.	Адам, қоғам және табиғат	2	3	3	3	3	13	475	
8	Дүниетану	1	2	2	2	2	9	305	-34
9	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	170	+34
IV	Өнер әлемі	3	3	3	3	3	15	507	
10	Саз өнері	1	1	1	1	1	5	169	+34
11	Бейнелеу өнері	1	1	1	1	1	5	169	
V	Еңбек мәдениеті	1	1	1	1	1	5	169	
12	Еңбекке баулу	1	1	1	1	1	5	169	+203
VI	Дене мәдениеті және саламаттылық	2	2	2	2	2	10	338	+102
13	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	338	-68
Инварианттық оқу жүктемесі		17	19	21	23	23	102	3317	-29
Вариативтік компонент									
Таңдау пәндері Дене шынықтыру		1	1	1	1	1	5	169	+34
Белсенді қозғалмалы сипаттағы жеке және топтық		1	1	2	2	2	8	305	+68
Вариативтік оқу жүктемесі		2	2	3	3	3	13	474	+102
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		18	21	24	26	26	115	3791	+463,5

**Негізгі орта білім берудің үлгілік оқу жоспары
қазақ тілінде оқыту**

№	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық жүктеме					Жүктеме, сағат	
		6	7	8	9	10	Апталық	Жылдық
Инвариантты компонент								
Негізгі компонент								
I	Тіл және әдебиет	11	10	10	10	11	52	1768
1	Қазақ тілі	3	3	3	2	3	14	476
2	Қазақ әдебиеті	3	2	2	3	3	13	442
	Әлем әдебиеті	2	2	2	2	2	10	340
3	Орыс тілі	3	3	3	3	3	15	510
4	Шет тілі	2	2	2	2	2	10	340
II	Математика және информатика	6	6	6	6	6	30	1020
5	Математика	5	5	5	5	5	25	850
6	Информатика	1	1	1	1	1	5	170
III	Жаратылыстану	3	5	7	7	7	29	986
7	Жаратылыстану	-	-	-	-	-	1	34
8	Биология	1	1	1	2	2	7	238
9	География	2	2	2	1	1	8	272
10	Физика	-	2	2	2	2	8	272
11	Химия	-	-	2	2	2	6	204
IV	Адам және қоғам	3	4	4	4	5	20	680
12	Қазақ тарихы	2	2	2	2	2	10	340
13	Әлем тарихы	-	1	1	1	1	4	136
14	Құқық негіздері	-	-	-	-	1	1	34
15	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	170
V	Өнер	3	1	-	-	-	4	136
16	Музыка	2	1	-	-	-	3	102
17	Бейнелеу өнері	1	-	-	-	-	1	34
VI	Технология	2	2	2	2	2	10	340
18	Технология	2	1	1	-	-	4	136
19	Графика және жобалау	-	1	1	1	1	4	136
20	Мамандықтар әлеміне кіріспе				1	1	2	68
VII	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
21	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
Инвариантты оқу жүктемесі		30	30	31	31	33	155	5270
Вариативті компонент								
Мектеп компоненті								
Қолданбалы курстар		2	2	2	4	4	14	476
Ученический компонент								
Жеке және топтық жұмыс		1	1	1	1	1	5	170
Вариативті оқу жүктемесі		3	3	3	5	5	19	646
Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі		33	33	34	36	38	174	5916

Негізгі орта білім берудің үлгілік оқу жоспары
орыс тілінде оқыту

№	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық жүктеме					Жүктеме, сағат	
		6	7	8	9	10	Апталық	Жылдық
Инвариантты компонент								
Негізгі компонент								
I	Тіл және әдебиет	11	10	10	10	11	52	1768
1	Орыс тілі	3	3	3	2	2	13	442
2	Орыс әдебиеті	2	2	2	3	3	12	408
3	Қазақ тілі	3	2	2	2	3	12	408
4	Қазақ әдебиеті	1	1	1	1	1	5	170
5	Шет тілі	2	2	2	2	2	10	340
II	Математика және информатика	6	6	6	6	6	30	1020
6	Математика	5	5	5	5	5	25	850
7	Информатика	1	1	1	1	1	5	170
III	Жаратылыстану	3	5	7	7	7	29	986
8	Жаратылыстану	-	-	-	-	-	1	34
9	Биология	1	1	1	2	2	7	238
10	География	2	2	2	1	1	8	272
11	Физика	-	2	2	2	2	8	272
12	Химия	-	-	2	2	2	6	204
IV	Адам және қоғам	3	4	4	4	5	20	680
13	Қазақ тарихы	2	2	2	2	2	10	340
14	Әлем тарихы	-	1	1	1	1	4	136
15	Құқық негіздері	-	-	-	-	1	1	34
16	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	170
V	Өнер	3	1	-	-	-	4	136
17	Музыка	2	1	-	-	-	3	102
18	Бейнелеу өнері	1	-	-	-	-	1	34
VI	Технология	2	2	2	2	2	10	340
19	Технология	2	1	1	-	-	4	136
20	Графика және жобалау	-	1	1	1	1	4	136
21	Мамандықтар әлеміне кіріспе				1	1	2	68
VII	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
22	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
Инвариантты оқу жүктемесі		30	30	31	31	33	155	5270
Вариативті компонент								
Мектеп компонент								
Қолданбалы курстар		2	2	2	4	4	14	476
Оқушы компоненті								
Жеке және топтық жұмыс		1	1	1	1	1	5	170
Вариативті оқу жүктемесі		3	3	3	5	5	19	646
Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі		33	33	34	36	38	174	5916

**Негізгі орта білім берудің үлгілік оқу жоспары
ұйғыр, өзбек, тәжік тілдерінде оқыту**

№	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық жүктеме					Жүктеме, сағат	
		6	7	8	9	10	Апталық	Жылдық
Инвариантты компонент								
Негізгі компонент								
I	Тіл және әдебиет	12	12	12	11	11	58	1972
1	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	3	3	3	2	2	13	442
2	Ұйғыр/өзбек/тәжік әдебиеті	2	2	2	2	2	10	340
3	Қазақ тілі	2	2	2	2	2	10	340
4	Қазақ әдебиеті	1	1	1	1	1	5	170
5	Орыс тілі	2	2	2	2	2	10	340
6	Шет тілі	2	2	2	2	2	10	340
II	Математика және информатика	6	6	6	6	6	30	1020
7	Математика	5	5	5	5	5	25	850
8	Информатика	1	1	1	1	1	5	170
III	Жаратылыстану	3	5	7	7	7	29	986
9	Жаратылыстану	-	-	-	-	-	1	34
10	Биология	1	1	1	2	2	7	238
11	География	2	2	2	1	1	8	272
12	Физика	-	2	2	2	2	8	272
13	Химия	-	-	2	2	2	6	204
IV	Адам және қоғам	3	4	4	4	5	20	680
14	Қазақ тарихы	2	2	2	2	2	10	340
15	Дүниежүзі тарихы	-	1	1	1	1	4	136
16	Құқық негіздері	-	-	-	-	1	1	34
17	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	170
V	Өнер	3	1	-	-	-	4	136
18	Музыка	2	1	-	-	-	3	102
19	Бейнелеу өнері	1	-	-	-	-	1	34
VI	Технология	2	2	2	2	2	10	340
20	Технология	2	1	1	-	-	4	136
21	Графика және жобалай	-	1	1	1	1	4	136
22	Мамандықтар әлеміне кіріспе				1	1	2	68
VI I	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
23	Дене шынықтыру	2	2	2	2	2	10	340
Инвариантты оқу жүктемесі		31	32	33	32	33	161	5474
Вариативті компонент								
Мектеп компоненті								
Қолданбалы курстар		1	-	-	3	4	8	272
Оқушы компоненті								
Жеке және топтық жұмыс		1	1	1	1	1	5	170
Вариативті оқу жүктемесі		2	1	1	4	5	13	442
Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі		33	33	34	36	38	174	5916

Үлгілік оқу жоспары
Жалпы орта білім беру
 Қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Жаратылыстану-математикалық бағыт
 Физика-математикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жүктеме
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
<i>I</i>	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
1	Қазақ тілі/ Русский язык	1	1	2	68
2	Русский язык / Қазақ тілі	1	1	2	68
3	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
4	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
5	Қазақ тарихы	2	2	4	136
7	Геоэкология	1	1	2	68
8	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>III</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
9	Математика	3	3	6	204
<i>IV</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
10	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
<i>V</i>	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
11	Дене шынықтыру және денсаулық	2	2	4	136
12	Алғашқы әскери дайындық	1	1	2	68
<i>Базалық пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
1	Математика (озық уровень)	2	2	4	136
2	Физика (озық уровень)	2	2	4	136
3	Графика және жобалау	2	2	4	136
4	English for specific purposes	2	2	4	136
5	Smart-технология	2	2	4	136
6	Инновациялық технологиялар негіздері	1	1	2	68
<i>Бейінді пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		31	31	62	2108
Вариативті компонент					
<i>Мектеп компоненті</i>					
Қолданбалы курстар		4	4	8	272
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік тәжірибе		3	3	6	204
<i>Вариативті оқу жүктемесі</i>		7	7	14	476
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
Қазақ/ орыс тілдерінде оқыту
Жаратылыстану-математикалық бағыт
Химиялық-биологиялық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/ Русский язык	1	1	2	68
	Орыс тілі / Қазақ тілі	1	1	2	68
	әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>III</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
9	Математика	3	3	6	204
<i>IV</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
10	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
<i>V</i>	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
11	Дене шынықтыру	2	2	4	136
12	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Химия (озық деңгей)	2	2	4	136
	Биология (озық деңгей)	2	2	4	136
	Рекреациялық география	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	Инновационных технологиялар негіздері	1	1	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		31	31	62	2108
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
Қолданбалы курстар		4	4	8	272
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік практика		3	3	6	204
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		7	7	14	476
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
Қазақ/ орыс тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Филологиялық бейін

Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат		
	11	12	апталық	жылдық	
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/ Русский язык	1	1	2	68
	Орыс тілі / Қазақ тілі	1	1	2	68
	әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
5	Қазақ тарихы	2	2	4	136
7	Геоэкология	1	1	2	68
8	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>III</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
9	Математика	3	3	6	204
<i>IV</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
10	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
<i>V</i>	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
11	Дене шынықтыру	2	2	4	136
12	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
	<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазақ тілі/Русский язык	2	2	4	136
	Қазақ әдебиеті/Русская литература	3	3	6	204
	Русский язык/Қазақ тілі (озық деңгей)	2	2	4	136
	Шетел тілі	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	11	11	22	748
	<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>	31	31	62	2108
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
	Қолданбалы курстар	4	4	8	272
<i>Оқушы компоненті</i>					
	Оқу-өндірістік практика	3	3	6	204
	<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>	7	7	14	476
	<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>	38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
Қазақ/ орыс тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Тарихи-құқықтық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/ Русский язык	1	1	2	68
	Орыс тілі / Қазақ тілі	1	1	2	68
	әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
	<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазіргі әлемдегі Қазақстан	3	3	6	204
	Қазақстан заңнамасы	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Этика және қарым-қатынас психологиясы	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	11	11	22	748
	<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>	31	31	62	2108
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
	Қолданбалы курстар	4	4	8	272
<i>Оқушы компоненті</i>					
	Оқу-өндірістік практика	3	3	6	204
	<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>	7	7	14	476
	<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>	38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
Қазақ/ орыс тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Әлеуметті-экономикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/ Русский язык	1	1	2	68
	Орыс тілі / Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
	<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазақстанның қазіргі геоэкономикасы	3	3	6	204
	Экономика және кәсіпкерлік негіздері	2	2	4	136
	Қазіргі әлемдегі Қазақстан	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>	11	11	22	748
	<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>	31	31	62	2108
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
	Қолданбалы курстар	4	4	8	272
<i>Оқушы компоненті</i>					
	Оқу-өндірістік практика	3	3	6	204
	<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>	7	7	14	476
	<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>	38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде оқыту
Жаратылыстану-математикалық бағыт
Физика-математикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	8	8	16	544
	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	1	1	2	68
	Қазақ тілі	2	2	4	136
	Орыс тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		22	22	44	1496
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Математика (озық деңгей)	2	2	4	136
	Физика (озық деңгей)	2	2	4	136
	Графика және жобалау	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	Инновациялық технологиялар негіздері	1	1	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		33	33	66	2244
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
Қолданбалы курстар		3	3	6	204
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік практика		2	2	4	136
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		5	5	10	340
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде оқыту
Жаратылыстану-математикалық бағыт
Химия-биологиялық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	8	8	16	544
	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	1	1	2	68
	Қазақ тілі	2	2	4	136
	Орыс тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		22	22	44	1496
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Математика (озық деңгей)	2	2	4	136
	Физика (озық деңгей)	2	2	4	136
	Графика және жобалау	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	Инновациялық технологиялар негіздері	1	1	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		33	33	66	2244
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
Қолданбалы курстар		3	3	6	204
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік практика		2	2	4	136
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		5	5	10	340
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Филологиялық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	8	8	16	544
	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	1	1	2	68
	Қазақ тілі	2	2	4	136
	Орыс тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		22	22	44	1496
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазақ тілі (озық деңгей)	2	2	4	136
	Ұйғыр/өзбек/тәжік	2	2	4	136
	Орыс тілі (озық деңгей)	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	2	2	4	136
	Шетел тілі	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		33	33	66	2244
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
Қолданбалы курстар		3	3	6	204
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік практика		2	2	4	136
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		5	5	10	340
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Тарихи-құқықтық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	8	8	16	544
	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	1	1	2	68
	Қазақ тілі	2	2	4	136
	Орыс тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		22	22	44	1496
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазіргі әлемдегі Қазақстан	3	3	6	204
	Қазақстан заңнамасы	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Этика және қарым-қатынас психологиясы	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		33	33	66	2244
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
	Қолданбалы курстар	3	3	6	204
<i>Оқушы компоненті</i>					
	Оқу-өндірістік практика	2	2	4	136
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		5	5	10	340
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
жалпы орта білім беру
ұйғыр/өзбек/тәжік тілдерінде оқыту
Қоғамдық-гуманитарлық бағыт
Әлеуметтік-экономикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		11	12	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	8	8	16	544
	Ұйғыр/өзбек/тәжік тілі	1	1	2	68
	Қазақ тілі	2	2	4	136
	Орыс тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		22	22	44	1496
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Экономика және кәсіпкерлік негіздері	2	2	4	136
	Қазіргі әлемдегі Қазақстан	2	2	4	136
	English for specific purposes	2	2	4	136
	Smart-технологиясы	2	2	4	136
	Қазақстанның қазіргі геоэкономикасы	3	3	6	204
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		11	11	22	748
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		33	33	66	2244
Вариативті компонент					
<i>Мектепкомпоненті</i>					
Қолданбалы курстар		3	3	6	204
<i>Оқушы компоненті</i>					
Оқу-өндірістік практика		2	2	4	136
<i>Вариативтік оқу жүктемесі</i>		5	5	10	340
<i>Ең жоғары оқу жүктемесінің көлемі</i>		38	38	76	2584

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Инженерлік-технологиялық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	1	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Физика және электротехника негіздері	2	2	4	136
	Графика және жобалау	-	2	2	68
	SMART технология	2	-	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Әлеуметтік-экономикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	2	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Қазақстанның қазіргі геоэкономикасы	-	2	2	68
	Қазіргі әлемдегі Қазақстан	2	2	4	136
	SMART технология	-	2	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Медициналық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	2	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Заманауи медициналық технологиялар	2	2	4	136
	SMART технология	2	-	2	68
	Этика және қарым-қатынас психологиясы	-	2	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Көркемдік-технологиялық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	2	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	SMART технология	2	-	2	68
	Графика және жобалау	-	2	2	68
	Халықтық қолданбалы өнер	2	2	2	136
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Аграрлық-техникалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	2	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Физика және электротехника негіздері	2	2	4	136
	Салалар бойынша заманауи технологиялар	-	2	2	68
	SMART технология	2	-	2	68
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

Үлгілік оқу жоспары
техникалық және кәсіптік білім беру
қазақ/орыс тілдерінде оқыту
Педагогикалық бейін

	Білім беру салалары және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағат саны		Жүктеме, сағат	
		1	2	апталық	жылдық
Инвариантты компонент					
<i>Негізгі пәндер</i>					
	<i>Тіл және әдебиет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тілі/Русскийязық	1	1	2	68
	Орыс тілі/Қазақ тілі	1	1	2	68
	Әлемдік әдебиет (көптілді оқыту)	3	3	6	204
	Шетел тілі	1	1	2	68
<i>I</i>	<i>Адам. Қоғам. Мемлекет</i>	6	6	12	408
	Қазақ тарихы	2	2	4	136
	Геоэкология	1	1	2	68
	Өзін-өзі тану	1	1	2	68
<i>II</i>	<i>Математика және информатика</i>	3	3	6	204
	Математика	3	3	6	204
<i>V</i>	<i>Жаратылыстану</i>	2	2	4	136
<i>0</i>	Қазіргі жаратылыстану	2	2	4	136
	<i>Дене шынықтыру</i>	3	3	6	204
<i>1</i>	Дене шынықтыру	2	2	4	136
<i>2</i>	Алғашқы әскери жайындық	1	1	2	68
<i>Негізгі пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		20	20	40	1360
<i>Бейіндік пәндер</i>					
	Әлемдік көркем мәдениет	2	-	2	68
	SMART технология	-	2	2	68
	Педагогикалық шығармашылық	2	2	4	136
<i>Бейіндік пәндер бойынша оқу жүктемесі</i>		4	4	8	272
<i>Инвариантты оқу жүктемесі</i>		24	24	48	1632

МАЗМҰНЫ

1. Бастауыш білім беру деңгейінің үлгілік оқу жоспарлары	265
2. Негізгі орта білім беру деңгейінің үлгілік оқу жоспарлары	268
3. Жалпы орта білім беру деңгейінің үлгілік оқу жоспарлары	271

ЖОБА

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім Академиясы

**БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ДЕҢГЕЙІНІҢ
ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ**

Нұр-Сұлтан
2021

КІРІСПЕ

Бастауыш білім беру тұжырымдамасы қазақстандық білім беру жүйесінің ұлттық моделіне сүйенеді. Ол білім берудің мақсаты мен міндетінде, білім мазмұнында ұлттық құндылықтарды басшылыққа алуымен, Әл-Фараби, Ж. Баласағуни, М. Қашқари, Абай, Ақымет Байтұрсынұлы идеялары арқылы қалыптасқан ұлттық ойлау мен ұлттық санаға негізделуімен, оқу мерзімін 11 жылдан 12 жылға дейін ұзартумен ерекшеленеді.

12 жылдық білім беру жүйесінің құрылымында бастауыш білім беру деңгейі 1-5 сыныптарды қамтиды.

Бастауыш мектеп бойынша оқу бағдарламаларын меңгерту алты жастан басталып, бес жылға созылады. Балалар 10-12 жасқа келгенде, бастауышты бітіреді де, орта буынға көшеді.

Бастауыш білім беруде пәндер бойынша әзірленген оқу бағдарламалары білім алушыны оқу, жазу, есептеу дағдыларын қалыптастыруға, тұлғаның дамуы мен оның әлеуметтенуін қамтамасыз етуге бағытталған.

Бастауыш білім берудің құрылымы мен мазмұны отандық және әлемдік тәжірибелерге сүйеніп, білім алушының бойында қалыптасатын құзыреттіліктер бойынша айқындалды.

Мәселен, Қытайда бастауыш мектепке оқуға 6 жастан бастап қабылданады, 11 жасқа дейін 6 жыл оқиды. Оқушылар қытай тілі, математика, жаратылыстану, музыка, сурет, табиғаттану негіздері, тарих пен география пәндері бойынша білім алады.

Жапонияда балалар бастауыш мектепке 6 жастан бастап барады. Бастауыш мектепке оқуға түсетін балалардан арифметика негіздерін біліп, катакана мен хирагана оқу техникаларын міндетті түрде меңгерулері талап етіледі.

Австралияда бастауыш мектепке 6 жастан келген балалар 12 жасқа дейін оқиды. Мектепте ағылшын тілі, математика, қоғамдық және жаратылыстану ғылымдары, музыка, сурет пәндерінен білім алады.

Қорыта айтқанда, 6 жастағы балалардағы танымдық процестердің дамуының өте маңызды ерекшеліктеріне мыналарды жатқызуға болады:

Мектепке барар алдында баланың сөздік қоры ересек адамдармен кәдімгі өмірдің өзіне қатысты кез-келген мәселе бойынша түсінісе алатындай дәрежеге жетеді. Бұл жаста бала түрлі жағдаяттарда қандай сөзді қолдануға болатынын біледі. Бала сөзге дыбыстық талдау жасай алады. Сөзді дыбыстарға бөліп, сөздегі дыбыстардың ретін анықтай алады (егер бала балабақшаға барып жүрсе). 6 жасар бала түсінікті тілмен сөйлесіп, мәтін бойынша қатынас жасай алады, яғни не туралы айтылу керектігін жеткілікті түрде сипаттан бере алады, сондықтан да контекстегі талқыланатын жағдай тікелей айтылмаса да балаға толық түсінікті болады.

Бала заттардың түсін, пішінін, мөлшерін және олардың кеңістіктегі орналасуын айырып қана қоймай, оған ұсынылған заттардың да түрін, пішінін дұрыс атай алады, заттарды мөлшеріне қарай сәйкестендіріп анықтай алады. Қарапайым пішіндерді бейнелеп, оларды берілген түске бояй алады. Бұл жастағы балалар заттардың белгілі бір эталондарға сәйкестігін көрсете алады.

6 жасар бала еркін есте сақтай алады, еске сақтау тәсілдерімен саналы қолдана алады. Бірақ та ырықсыз еске сақтау жемісті бола бермек.

Ойлау тіл дамуы және ғылыми ұғымдарды меңгеру бірлігінде дамиды. Баланың білуге құмарлығы үнемі айналадағы әлемді танып білуге бағытталған. Бала ойын барысында эксперимент жүргізеді, себеп-салдарлық байланысты және тәуелділікті анықтауға тырысады. Онда айналадағы өмір құбылыстары бойынша көптеген сұрақтар туындайды. Ақыл-ой жағынан бала қаншалықты пәрменді болса, ол сонша көп сұрақ қояды және оның сұрақтары соншалықты алуан түрлі болады.

Бала заттың бейнесін ғана емес, оның қимыл-қозғалыстары туралы да ойлайды. Бейнелі ойлау - 6 жасар бала ойлауының негізгі түрі.

6 жасар бала өз қиялында алуан түрлі оқиғалар құрай алады, баланың өзі сол оқиғада сонда әртүрлі қасиетімен танылады.

Ойын барысында қалыптаса отырып, қиял басқа да іс-әрекет түрлеріне өте алады.

Баланың мүмкіндіктері оның жасының психофизиологиялық ерекшеліктері баланың мектепке дайындығын, оның психологиялық және физиологиялық дамуын оқыту процесіне бейімдеудің маңызын көрсетеді.

Бұл – 12 жылдық білім беруге көшу жағдайында мектепке баланы алты жастан қабылдауға негіз болатын тұжырым.

Қазақстанның 12 жылдық білім беруге көшуі білім берудің жаңа ұлттық моделін жобалаудың стратегиялық міндетін табысты шешуге мүмкіндік береді. Әлемнің басым көпшілігінде қолдау тапқан 12 жылдық білім беруге көшу - өскелең ұрпақты ғылым мен техника жылдам өзгеріп отырған заман талабына сай оқыту қажеттілігін шешудің бір жолы.

Бастауыш білім берудің басым бағыттары:

- оқушының ана тілін және мемлекеттік тілді меңгеруі;
- оқушының ізгілік пен ұлттық құндылықтарға негізделген дүниетанымын қалыптастыру;
- әлемдік білім кеңістігіндегі жаңашыл білім беру қағидалары мен А.Байтұрсынұлы негізін қалаған дәстүрлі жүйені тоғыстыра отырып, бастауыштық білім берудің әдіснамалық ұлттық базасын қалыптастыру;
- бастауыш білім беру жүйесінде ұлттық рухани-мәдени құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруды басты қағидатқа айналдыру;
- оқушының оқырмандық қызығушылығын қалыптастыруға, кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға ұмтылу; сол арқылы бала бойында ана тіліне, Отанына, халқына, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет сезімін қалыптастыру;
- эмоционалдық, этикалық, моральдық, физиологиялық дамуын қамтамасыз ету;
- қоршаған ортаға сүйіспеншілігін қалыптастыру;

Бастауыш білім беру жүйесінде сабақтастықты сақтау жағдайында 5 жасар балалар мектеп алды даярлықтан өтуі міндетті саналады.

Бастауыш білім берудің мақсаты – ұлттық құндылықтар тұғырнамасында сапалы білім мен ізгі тәрбиені ұштастырып, білім алушының

мемлекеттік және ана тілінде сөйлеу мәдениетін жетілдіру, негізгі мектепте ғылым негіздерін игеруге қажетті тұлғалық құзіреттіліктерін қалыптастыру.

Бастауыш білім берудің міндеттері:

1) Білім алушының мемлекеттік және ана тілінде сауатты оқу, жазу және есептеу дағдыларын меңгерту;

2) Білім алушының интеллектуалдық әлеуетін дамыту, зерттеу, зерделеу әрекеттеріне баулу, модельдеуге машықтандыру;

3) Білім алушының адамға, отбасына, қоғамға және табиғатқа құндылық бағдарын, ізгілік дүниетанымын, ұлттық сана-сезімін, ділін қалыптастыру;

4) Білім алушының әлеуметтік-тұлғалық қабілеттерін дамыту, сөз әдебі мен қарым-қатынас мәдениетінің, өз ойын жеткізудің қарапайым нормаларын меңгерту;

5) Білім алушының эмоционалды интеллектісін дамыту, өзіне деген сенімін, ізгілік мақсатқа жетуде табандылығын, ізденуге ынта-ықыласын, ерік-жігерін арттыру, саналы жауапкершілігін қалыптастыру.

6) Білім алушының денесін шынықтыру, денсаулығын нығайту, физиологиялық-гигиеналық дағдыларын жетілдіру.

Бастауыш білім берудің мазмұндық тұғырнамасы төмендегі ұлттық құндылықтар болып табылады:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- Ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты)

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)

- Қазақстандық патриотизм құндылықтары (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық, толеранттық)

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

Білім мазмұнында айқындалған салалар бойынша күтілетін нәтижелер төмендегі метапәндік құзыреттіліктер түрінде қалыптасады:

1) ғылыми-танымдық (дүниетанымдық, шығармашылық))

2) мәдени-әлеуметтік (ұлттық мәдени құндылықтар, оның әлеуметтік ортада жүзеге асуы)

3) тілдік-коммуникативтік (қарым-қатынас):

4) ақпараттық-технологиялық (цифрлық сауаттылық және инновация, бейімділік).

Білім салаларының 11-жылдық білім беру жүйесінде қалыптасқан құрамын сақтай отырып, өзгерістер мен толықтырулар енгізілді:

1) «Тіл және сөз әлемі» (оқу пәндері: «Әліппе», «Букварь», «Қазақ тілі», «Қазақ тілі (Мемлекеттік тіл)», «Көркем сөз», «Литературное чтение», «Орыс

тілі/Шетел тілі»);

2) «Математика және информатика» (оқу пәндері: «Математика», «Информатика»);

3) «Адам, Қоғам және Табиғат» (оқу пәндері: «Өзін-өзі тану», «Дүниетану»);

4) «Өнер әлемі» («Саз өнері», «Бейнелеу өнері»);

5) «Дене мәдениеті және саламаттылық» (дене шынықтыру);

6) «Еңбек мәдениеті» (Еңбекке баулу).

Білім алушының білімді меңгеру деңгейі төмендегі жүйеде айқындалады:

- Білу;
- Түсіну;
- Үлгі бойынша қолдану;
- Жаңа жағдайда қолдану;
- Шығармашылықпен пайдалану.

Бастауыш білім беруде қалыптасқан білім, білік, дағдылар мен құзыреттіліктер негізі орта білім беруде жалғасын табады.

«Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 1-сыныбына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына сәйкес әзірленді.

«Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы – әліппе пәні бойынша меңгерілуге тиісті білім мазмұны мен көлемін, одан күтілетін нәтижелерді айқындайтын базалық-нормативтік құжат.

Әліппе пәнінің мақсаты – әріп таныту, оқуға, жазуға үйрету, негізгі тілдік ұғымдар мен сөйлеу әрекетінің түрлерін үйретіп, ұлттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру.

2. "Әліппе" пәнінің міндеттері:

- 1) оқу әрекетіне бейімдеу;
- 2) дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін (сөйлеу) туралы қарапайым түсінік (ажырату, салыстыру, топтастыру және талдау) қалыптастыру;
- 3) дыбыс пен әріпті (баспа және жазба түрлері) үйрету;
- 4) оқу (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу, мәнерлеп оқу) және жазу дағдыларын қалыптастыру;
- 5) көркем жазу дағдыларын (әріп элементтері, әріптер, әріптердің бір-бірімен жалғануы арқылы буындар мен сөздер жазу) және жазудың қарапайым емлесін (сөздер мен сөйлемдерді жазудың кейбір ережелері) игерту;
- 6) сөйлеу мәдениетінің нормаларын меңгерту арқылы сөздік қорын байыту, үйлесімді сөйлеу дағдыларын дамыту;
- 7) коммуникативтік әрекет түрлерін жетілдіру танымдық қызығушылықтарын, шығармашылық белсенділіктері мен өздігінен жұмыс жасау дағдыларын дамыту.
- 8) ұлттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаның адамгершілік, патриоттық, эстетикалық қасиеттерін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Әліппе» пәнінің құрылымы мен мазмұны А.Байтұрсынұлының мынадай ұстанымдары негізінде айқындалды:

- 1) дыбыспен жаттығу;
- 2) әрбір дыбыстың сөз жасаудағы қызметін есепке алу;
- 3) оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге өту;
- 4) білімді тәжірибе арқылы өздігінен алу.

Әріп таныту реті А. Байтұрсынұлының еңбектерімен қатар лингвист және әдіскер ғалымдардың зерттеулері негізінде, олардың мәтінде кездесу жиілігіне, өзара тіркесімі мен сөзжасау қызметіне қарай құрылды.

«Әліппе» пәні мазмұны мынадай ұлттық құндылықтарға негізделеді:

- *Рухани-мәдени құндылықтар* (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- *Материалдық құндылықтар* (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар)

- *Адамгершілік құндылықтар* (ізгілік, мейірім, достық, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- *Эстетикалық құндылықтар* (байқампаздық, сезімталдық, талғам)

- *Саяси құндылықтар* (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық)

- *Саламаттық құндылықтар* (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

«Әліппе» оқу пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісін ұйымдастыруда сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Әліппе» пәнінің базалық мазмұны

Пән бойынша базалық білімнің мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға негізделеді: қазақстандық патриотизмнің рухани-мәдени және тарихи құндылықтары, білім алушының жеке басының адамгершілік қасиеттері, эстетикалық және денсаулық сақтау мәдениеті. «Әліппе» оқулығының мазмұнын (сөздер, сөйлемдер, мәтіндер) іріктеу осы құндылықтарды іске асыруға бағытталған.

«Әліппе» пәні бойынша оқу жүктемесі аптасына 6 сағаттан, барлығы 33 оқу аптасында 198 сағатты құрайды.

«Әліппе» пәнінің мазмұны оқу кезеңдеріне сәйкес бөлінген:

- 1) әліппеге дейінгі кезең – 12 сағат,
- 2) әліппе кезеңі – 84 сағат
- 3) әліппеден кейінгі кезең 102 сағат

Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) қазақ тілінің дыбыстық және әріптік жүйесінен;
- 2) негізгі тілдік бірліктерден (дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін);
- 3) қазақ тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдылардан;
- 4) орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық нормалардың қарапайым түсініктерінен құралады.

Әліппеге дейінгі кезең – 12 сағат.

Әліппеге дейінгі кезеңнің міндеттері:

- 1) оқу әрекетіне қызығушылығын ояту;
- 2) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс туралы қарапайым түсінік қалыптастыру;
- 3) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс сызба-модельдерін ажырату және қолдану дағдыларын қалыптастыру;
- 4) сөзге дыбыстық талдау жүргізу: сөздегі буын санын анықтау, сөз ішіндегі дыбыстарды екі, үш буынды сөзбен анықтау; дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату;
- 5) жазуға дайындық кезеңінде - қолдың ұсақ моторикасын дамыту (боюу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлба салу, әріп элементтерін жазу).
- 6) тыңдай білуге және сұрақты түсінуге, сұрақтарға дұрыс жауап беруге үйрету.

Дайындық кезендері:

Психофизиологиялық дайындық: зейінді дамыту, дыбысталған сөзді қабылдау және оны дыбыстық талдау, естігенді түсіну және дәйекті баяндау, сөздердің тақырыптық топтарын салыстыру.

Есте сақтау қабілеттерін дамыту: мақал-мәтелдерді, өлең, жұмбақ, жаңылтпаштарды жаттау.

Қиялды дамыту: түсінгенін айту, мәтінді жалғастыру, сюжеттық суреттер, өз тәжірибесінен, тыңдаған әңгіме, ертегілердің желісімен әңгіме құрастыру

Дене дайындығы: қол саусақтары мен қол бұлшықеттерінің ұсақ моторикасын дамыту, сергіту сәттерін өткізу, сабақта ойын және оқу іс-әрекетінің түрлерін жиі ауыстыру.

Қарым-қатынас, байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту, құндылықтарды тәбиелеу: өзі, отбасы, достары туралы әңгімелеу, топта сөйлеу, диалог құру, рольдік ойындар, сахналау.

Лексикалық сипаттау бойынша сөздік қорын байыту: байланысты сөйлеуді (әңгімелеу, сипаттау) дамыту.

Мәнерлеп сөйлеу, сөйлеу мәдениеті дағдыларын қалыптастыру: диалогтық сөйлеу этикеті (сәлемдесу, қоштасу, алғыс айту, сұрау, кешірім сұрау).

Орфоэпия нормаларына сәйкес айтылым дағдыларын жетілдіру: дыбыстардың дұрыс айтылуына бағытталған жаттығулар, сөздердің айтылуы мен дыбысталуын салыстыру, балалардың сөйлеу кезіндегі дыбыстардың айтылуындағы кемшіліктерді түзету..

Балалардың көркем әдебиеті шығармаларының негізінде бойларына құндылықтарды дарыту, патриоттыққа, адамгершілікке тәрбиелеу (тыңдау, қайталау, сұрақтарға жауап беру, сахналау, т.б.)

Оқуға дайындық:

Тілдің негізгі бірліктерге бөлінуі туралы қарапайым түсінік (сөйлем, сөз, буын, дыбыс), сөйлеу бірліктерін модельдеу.

Терминдерді қолданбай сөйлем түрлерін дауыс ырғағына қарай ажырату (сұраулы сөйлем, хабарлы сөйлем, лепті сөйлем).

Фонемалық естуді дамыту: сөзді дыбыстық, буындық талдау, сөз құрамындағы дыбыстарды ажырату, сөзді буынға бөлу, дыбыстарды графикалық белгілеу, сөздегі дыбыстардың саны мен реттілігін анықтау.

Жазуға дайындық:

Жазуға арналған гигиеналық талаптарды орындау: дұрыс отыру, қолдарын, дәптерді партаға дұрыс қою, қарындашты, қаламды дұрыс ұстау.

Оқушының ұсақ моторикасын дамыту: қолдың ұсақ бұлшықеттерін дамытуға арналған жаттығулар (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлба салу, әріп элементтерін жазу).

Көру арқылы қабылдау мен кеңістікте бағдарлау дағдыларын дамыту: түстерді ажырату, дәптердің бетіне орналастыру (жоғары-төмен, оң жақ – сол жақ), дәптердегі жұмыс жолымен танысу.

Сурет салу, штрихтау, бастыру, сызықтар арқылы фигураларды біріктіру, өрнектерді қолын үзбей бояу, түзу, сынық сызық, ирек сызық сызу, жұмыс жолын сақтай отырып, заттарды салу, әріптердің 8-9 элементтерін жазу.

Әліппе кезеңі – 84 сағат.

Әліппе кезеңінің міндеттері:

- 1) қазақ әліпбиінің дыбыс пен әріптерін таныту, дыбыстардың айтылуына жаттықтыру;
- 2) дауысты және дауыссыз дыбыс түрлерін ажыратуға жаттықтыру;
- 3) әріптердің баспа және жазба түрлерін үйрету;
- 4) дыбыстан буын, буыннан сөз, сөзден сөйлем құрауға, жазуға, оқуға үйрету;
- 5) дұрыс, үзбей, буындап оқу дағдыларын қалыптастыру;
- 6) көркем жазу дағдыларын қалыптастыру;
- 7) сөздік қорын байыту, өз ойын жеткізе білуге үйрету;
- 8) негізгі тыныс белгі түрлерін (нүкте, сұрау белгісі, леп белгісі) қолдана білуді қалыптастыру;
- 9) ұлттық рухани құндылықтарға деген сүйіспеншілікті қалыптастыру.

Ауызша сөйлеуді дамыту.

Сөздің дыбысталуына назар аударту, буындар мен сөздердің анық айтылуы..

Лексикалық тақырыптар бойынша сөздік қорын байыту, дамыту, жандандыру.

Байланыстырып сөйлеуді дамыту: сұраққа жауап табу, мәтіннің мазмұны бойынша шығармашылық тапсырмалар, оқылған мәтіннің сюжетін толықтыру, суреттер бойынша әңгімелер құрастыру.

Мәтінді оқуға қызығушылықтарын оятып, оны шығармашылықпен мазмұндау, эмоционалды, нақты, дәйекті мазмұндауға дағдыландыру, топпен және жеке ертегілерді, жұмбақтарды, әңгімелерді құрастыру.

Оқуға үйрету

«Әліппе» оқулығындағы әріптердің реттілігі олардың мәтінде кездесу жиілігіне, өзара тіркесімі мен сөзжасау қызметіне қарай құрылған.

Әліпби әріптерінің графикалық бейнесін, баспа және жахбаша, кіші және бас әріптерді меңгерту.

Сөздің дыбыстық моделін құрастыру және оқу. Дыбыс әріппен белгіленетінін ұғындыру, сөздің таныс әріптеріне бағыттап, сөздің дыбыстық

моделіне сәйкестендіру.

Буындарды оқу: дұрыс, үзбей, буындап (екі буынды, үш буынды сөздер) оқу дағдыларын қалыптастыру.

Сөйлемдерді оқу: дұрыс, үзбей, буындап (2-3 сөз) оқу, танысқан әріптерден құралған сөздермен шағын мәтін оқу (3-5 сөйлем).

Интонацияны, кідірістерді сақтай отырып, сөйлемнің соңындағы тыныс белгілеріне сәйкес хабарлы, сұраулы, лепті сөйлемдерді мәнерлеп оқу.

Жазуға үйрету

Әріп элементтерін және бас әріп пен кіші әріптерді үлгі бойынша жұмыс жолына жазу, парақтағы кеңістікті бағдарлай білуді қалыптастыру (жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жазу жолының жоғарғы және төменгі сызықтары мен тік көлбеу сызықтардан шықпау).

Әріптер мен олардың басқа әріптермен жалғап үйлесімді, ырғақты жазылуы (үзіп жазу, үзбей жазу), әріптер мен сөздердің жолда дұрыс орналасуы. Сөздерді оларға дыбыстық талдау жасалғаннан кейін жазу.

Сөздер мен сөйлемдерді баспа және қолжазба үлгілерінен көшіру.

Айтылуы мен жазылуы сәйкес келетін қысқа сөздерді жазу.

Емле ережелеріне сәйкес адам аттарын, қала, өзен, көл атаулырын, жануарларға қойлған аттарын бас әріппен жазу. Сөйлем басында тұрған сөзді бас әріппен жазу.

3-4 сөзден немесе 1-2 сөйлемнен тұратын диктант жазу.

Тіл дамыту

Жаңа таныстырылған әріпті қамтитын сөздермен сөздік қорын байыту. Орфоэпиялық нормаларға сәкес сөйлету арқылы оқушылардың дұрыс сөйлеу, тыңдау, еске сақтау дағдыларын дамыту.

Жай сөйлемдерді айтқыздан бастап, суреттер бойынша әңгімелеу, мәтіннің мазмұнын айтуға көшу.

Мәтінді қарапайым талдау: мәтінде кім, не туралы айтылғанын анықтау, оқиғалардың реттілігін анықтау, кейіпкерлердің іс-әрекеттерін бағалау, кейіпкерлердің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, мәтінді жалғастыру.

Оқылған әңгімелер бойынша тұлғаның адамгершілік құндылықтары мен патриоттық қасиеттерін тәрбиелеу.

Тыңдау материалының көлемі 10 сөйлемнен, өлең шумақтары 3-тен аспауы керек. Тыңдалым материалының көлемі: 30 сек - 1 мин.

Қазақ тіліндегі жұп дыбыстардың (а-ә, о-ө, ұ-ү, ы-і, л-р, н-ң, с-з, с-ш, ж-ш, п-б, к-қ, г-ғ) ерекшеліктерін тану, өзге тілден енген сөздерде кездесетін дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;

Әліпбидегі әріптер мен әрбір әріптің дыбыстық мәнін, қарапайым тілдік ұғым мен түсініктерді **менгертудің реті мен көлемі:**

1) 1-тоқсан: тілдік ұғымдар туралы қарапайым түсінік (сөйлеу дағдылары) (әліппеге дейінгі кезең) – 12 сағат;

а, р, л, у, н, бекіту (2 сағ) – 12 сағат;

с, о, т, қ, ы, з, м, е, д, ш, ұ, бекіту (2 сағ) – 24 сағат;

2) 2-тоқсан: б, й, к, і, ң, ғ, ж, ә, п, ү, бекіту (3 сағ) – 24 сағат;

ө, г, и, я, ю, х, һ, щ, в, э, Ы, ц, ф, ч, ь-ъ, әліпби – 2 сағ, бекіту (4 сағ) –

24 сағат.

Ескерту: ң – 3 сағат, я, ю, х, һ, щ, в, э, Ы, ц, ф, ч, ь-ъ 1 сағаттан; қалған дыбыс пен әріпке 2 сағаттан беріледі. Әріптер оқу бағдарламасында берілген ретпен оқытылады.

Ескерту: I жартыжылдық бойынша жазба жұмыстарының көлемі: әліппеге дейінгі кезеңде графикалық диктант – 1-3 таңба, әліппе кезеңінде әріптік диктант – 3-5 әріп, буын диктанты – 3-6 буын, сөздік диктант – 2-5 сөз, диктант – 3-12 сөз. Жазба жұмыстарының санын мұғалім білім алушылардың меңгеру деңгейі мен қажеттілігіне орай айқындайды. Жазба жұмыстарын күнделікті жүйелі ұйымдастыру ұсынылады.

Әліппеден кейінгі кезең 102 сағат

Оқу

Дұрыс, саналы, мәнерлеп оқуды жетілдіру. Буындап оқудан тұтас сөздермен оқуға көшу, мәтінді (4-10 сөйлем) түсініп, дауыстап оқу; Берілген мәтіндер оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес қарапайым және сонымен қатар патриоттық, ұлттық құндылықтарды тәрбиелеуге бағытталған.

Өлеңдерді, мәтіндерді аудиожазбалардың, мұғалімнің оқуының үлгісі бойынша мәнерлеп оқу, оқу кезінде үзілістерді сақтау. 5-6 өлеңді, жұмбақтарды, мақал-мәтелдерді, жаңылтпаштарды жатқа айту.

Мәтінді қарапайым талдау: мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау, кейіпкерлердің іс-әрекеттері мен мінез-құлқын бағалау, мәтінді бөліктерге бөлу, тақырып қою, мазмұндау.

Тұтас сөздермен саналы, дұрыс оқу. 3-5 буынды сөздер буындап оқылады. Сыныптан тыс оқу: таңдау бойынша 1-1,5 беттен тұрады.

Оқу жылдамдығы

Оқу кезеңі	Сөздер саны	
	Төменгі деңгей	Жоғары деңгей
4 тоқсаң соңы	25- 30 сөз	40-45 сөз

Жазу, грамматика, орфография, тыныс белгілері.

Қарапайым грамматикалық ұғымдар: сөйлеу (ауызша және жазбаша); сөйлеуді бірліктерге бөлу: сөйлем, сөз, буын, дыбыстар мен әріптер; дыбыстардың қарапайым жіктелуі: дауысты және дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар.

Үлгі бойынша баспа және қолжазба мәтіндерін көшіру дағдыларын жетілдіру; буындарды, сөздерді, сөйлемдерді өз беттерімен жазу. Әріптердің бір-бірімен дұрыс қосылуы, сөздердің дыбыстық талдаудан кейін жазылуы; жазу кезінде сөйлемдердің дұрыс ресімделуі (сөйлемдегі бірінші сөздің бас әріппен жазылуы, сөйлем ішінде сөздердің бөлек жазылуы сөйлемнің соңында нүкте қойылуы)

Есту диктантын, көру диктантын жазу.

Тіл дамыту. Коммуникативтік қарым-қатынас дағдыларын дамыту

Оқулық материалдары арқылы рухани-мәдени құндылықтарды (отбасы, ұлт, тіл, білім, дәстүрлер және т. б.), ұлттық құндылықтарды, халық, тарихын және рухани байлығын (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлық және т. б.); адамгершілік құндылықтарды (ізгілік, мейірімділік, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік және т. б.), қазақстандық патриотизм (Отан, Тәуелсіздік, патриотизм, заң, құқық, міндет, бостандық, парыз, ар-намыс, төзімділік); салауатты өмір салтының құндылықтары (өмір, денсаулық, уақыт, дене шынықтыру, психикалық денсаулық және т.б.). қалыптастыру, тілдерін дамыту.

Коммуникативтік қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру: берілген тақырыптағы диалогтарға қатысу, әңгімелесу, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру: сөйлеу этикеті; рөлдер бойынша шығармадағы диалогтарды оқу, сахналау, рөлдік ойындар.

Оқылған мәтіндерді қарапайым талдау: мәтін мазмұны бойынша қарапайым және күрделі сұрақтарға жауаптар, оқығанды бағалау; сұрақтар, жоспар бойынша мәтін мазмұнын жаңғырту, мәтінді шығармашылықпен құрастыру. Оқылған кейіпкерлер мен оқиғалардың сипаттамасы: кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, оның мінез-құлқының ерекшеліктері, іс-әрекетінің себептерін түсіндіру, мінез-құлқын бағалау.

Мәтінді мазмұндау: егжей-тегжейлі, қысқаша.

Мәтінді талдау: кейіпкерлерді, салыстыруларды, эпитеттерді, сипаттау сөздерін табу. Көркем сөзге эстетикалық тәрбиелеу: тілдің көркем сөз құралдарының қолданылуын бақылау және олардың мәтіндегі рөлін білу.

«Әліппе» пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

Ғылыми-танымдық құзыреттер:

- * оқылған ақпаратты есту арқылы қабылдайды, оқиды және түсінеді,
- * мәтінді мазмұндайды: толық және қысқа, сұрақтар бойынша және шығармашылықпен мазмұндау;
- * ауызша қарым-қатынастың мақсаттары мен жағдайларын түсінеді, алынған ақпаратқа өз пікірін білдіру, өз сөзін және кейіпкерлердің сөзін талдау үшін пайдаланады.

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- * ауызша және жазбаша сөйлеудің айырмашылықтарын біледі; дыбыстар мен әріптер; дыбысты әріппен белгілейді;
- * сөйлеудің негізгі тілдік бірліктері: сөйлем, сөз, буын, дыбыстар (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауысты дыбыстар);
- * модельдеу әдісін меңгереді: сөздердің, сөйлемдердің дыбыстық схемаларды жасайды; схемаларды оқиды, оларға сөздер мен сөйлемдерді таңдайды;

* сөздердің айтылуының орфоэпиялық нормаларын және сөйлемдердің дұрыс интонациясын сақтайды ;

* оқу тәсілін меңгерген, екі буынды және үш буынды сөздерді тұтас оқиды;

* оқығанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап бере алады; сұрақты тұжырымдай алады;

* шағын монологтарды құрайды: өз әсерлері туралы, шығарма (кейіпкерлер, оқиғалар) туралы әңгімелейді; әңгімелеу және сипаттау мәтіндерін ауызша құрайды;

* бас және кіші әріптерді, буындарды, сөздерді жазады, оларды басқа әріптермен біріктіру дағдысына ие;

* баспа және қолжазба мәтіндерін дұрыс көшіре алады;

* айтылуынан айырмашылығы жоқ сөздерді , сондай-ақ емле ережелеріне бағынатын сөздерден диктант жаза алады:

* сөйлемдегі сөздерді ажыратып, бөлек жазады;

* сөйлемнің басындағы сөздер және жалқы есімдердің бас әріптен жазыды;

* сөздерден буындарды ажырата алады;

* сөйлемнің соңындағы тыныс белгілері.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттер:

* қарым-қатынас мақсатында диалогтік және монологтық сөйлеуді құруға қатысады; сөйлеу этикетін қолданады (сәлемдесуді, ризашылықты, қоштасуды , өтініш білдіруді және т.б.);

* оқу міндеттеріне сәйкес ауызша мәлімдемелерді айтуды меңгереді (өзі, өз отбасы, достары, мектебі туралы айту; өз ойлары мен сезімдерін сипаттау);

* оқылған және тыңдағаны туралы жеке пікірін білдіреді;

* өлеңдерді, мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды жатқа оқиды, әдеби ойындарға қатысады (викториналар, сахналау, жаттау және т.б.).

Ақпараттық-технологиялық құзыреттер:

* оқылған мәтіндерді түсіну және қайталау, әңгімелерге қатысу үшін жеткілікті сөздік қоры бар; оқылған мәтінде, түрлі дереккөздерде жаңа сөздерді өз бетінше табады;

* коммуникативтік міндеттерді тиімді шешу үшін тілдік құралдарды мақсаттар мен шарттарға сәйкес таңдайды ;

* ақпарат алу үшін оқудың әртүрлі түрлерін біледі: дұрыс оқу (әдеби айтылым нормаларын сақтау; екпін қоюдағы қателердің болмауы; сөйлемдерді оқу кезінде үзілістерді және дұрыс интонацияны сақтау); саналы оқу (оқығанның мағынасын түсіну және түсіндіру), мәнерлеп оқу (үзілістерді сақтау, интонацияны дұрыс таңдау); іріктеп оқу (қойылған мақсатты түсіну және қажетті ақпаратты табу); оқу тәсілдері: тұтас сөздермен оқуға көшу мен буындық оқу.

«Әліппе» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Білім алушы:

- ауызша және жазбаша сөйлеу формаларының айырмашылығын;

- дыбыс пен әріптер; ауызша сөйлеу дыбыстарының жазбаша сөйлеудегі әріптермен белгіленуі кезіндегі сәйкестігі мен сәйкессіздігін;

- ақпаратты алу және беру үшін сауатты жазу мен оқудың маңызын;

- әліпбидің әріптері (саны мен реттілігі), олардың баспа және жазбаша нұсқасындағы бас және кіші әріптерді;
- сөздегі дыбыстардың дұрыс айтылу нормаларын; сөздің дыбыстық схемасын құрастыруды;
- сөйлеуді тілдік бірліктерге бөлу: сөйлем, сөз, буын және дыбыс; дыбыстардың жіктелуі: дауысты және дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстыларды;
- үзіп және үзбей жазуда әріптерді жазу тәсілдерін;
- сөйлемнің соңында қойылатын тыныс белгілерінің түрлерін **біледі**.

Білім алушы:

- қарым-қатынас үшін ауызша және жазбаша сөйлеудің маңызы, өзін-өзі жүзеге асыру мақсатында сөйлеу әрекетінің түрлерін (коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру міндеттерін);
- оқу қызметінде ақпаратты жинау және пайдалану үшін сауатты жазуды және оқуды меңгеру қажеттілігін (ақпараттық құзыреттілік);
- сауатты оқу мен жазуды қалыптастыру үшін ана тілінің дыбыстық және әріптік жүйелерінің айырмашылығы мен ұқсастығын (тілдік құзыреттілік);
- дұрыс оқу мен сауатты жазуды меңгеру үшін айтылым мен емле ережелерінің мағынасын (тілдік-коммуникативтік құзыреттілік);
- дұрыс, каллиграфиялық жазудың сәтті жазбаша қарым-қатынас үшін маңызын (мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);
- өз ойлары мен сезімдерін нақты білдіру үшін сөйлемнің соңында белгілі бір тыныс белгілерін қою қажеттілігін (тілдік - коммуникативтік, мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);
- нақты, жарқын және бейнелі сөйлеу үшін сөздік қорын кеңейтудің маңыздылығын (тілдік - коммуникативтік, мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);
- оқу және қоғамдық қызметте жетістікке жету үшін сөйлеу этикасы мен сөйлеу қарым-қатынас мәдениетін (мәдени-әлеуметтік құзыреттілік) **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- жаңа сөздерді буындап оқуда;
- жұмыс жолын сақтай отырып, кіші және бас әріптерді жазуда; әріптердің бір-бірімен жалғану үлгісін;
- сөздің дыбыстық және дыбыстық әріптік сұлбасын құрастыруда және оқуда;
- сөздің буындық құрамын сөздегі дауысты дыбыстардың саны бойынша анықтауда; сөздің буындық моделінде графикалық түрде белгілеуде;
- сөйлемді дұрыс рәсімдеуде (сөйлемнің бірінші сөзінің басындағы бас әріп, сөйлемнің соңындағы нүкте);
- оқу кезінде орфоэпиялық нормаларды сақтауда, сөйлемнің соңында тыныс белгісіне сәйкес дұрыс интонацияны таңдауда, үзілісті сақтай отырып мәнерлеп оқуда;
- дайын жоспар бойынша, сұрақтар бойынша мәтінді баяндауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- әр түрлі өмірлік жағдайларда буындап оқу және жазу ережелері бойынша жаңа мәтіндерді оқуда (кітапханаға бару, интернеттен іздеу, жалпы пайдалану орындарына бару);

- жаңа сөздерді өз бетінше жазуда, олардың емле ережелерін қолдана отырып, құттықтаулар, достарымен ұялы телефон арқылы хат алмасу, күнделік жүргізу және т. б. әрекеттерде;

- жаңа ақпаратқа қызығушылықты арттыру, оқу дағдыларын жетілдіру мақсатында өз таңдауы бойынша оқу үшін шығармаларды таңдауда;

- сөйлеу үшін қарым-қатынас жасау, сөздік қорын толықтыруда;

- жаңа сөздерді сауатты жазу мақсатында алдын ала дыбыстық талдау жасауда;

- меңгерілген сөздер материалында жұмыстың жаңа түрлерін орындауда (диктанттар, сөйлем, мәтін құрастыру; сурет бойынша шығармалар, жобалар, түрлі деңгейлі ойын тапсырмаларында);

- тірек сөздерден ауызша мәтін құрауда, иллюстрациялар бойынша мәтін мазмұнын құруда;

- әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- оқыған нәрсесі бойынша мәтін құрастыруда;

- иллюстрациялық материалдары бойынша мәтін құруда;

- тақырып туралы мәтіннің басы мен соңын болжауда және құрастыруда, мәтін мазмұнын дамытуда өз нұсқасын ұсынуда;

- рөлдік және дидактикалық ойындарға, қойылымдарға қатысуда;

- жобалар жасауда, кейіпкердің іс-әрекетіне түсініктеме береді, оқыған шығармасына жеке пікірін білдіреді;

- мәтіндерді түрлі жағдаятпен байланыстырып, орфографиялық нормаларға сай қолданады.

«Қазақ тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Қазақ тілі» бастауыш білім беру бағдарламасының мақсаты – ұлттық құндылықтар негізінде дұрыс ойлап, сауатты оқи және жаза алатын білім дағдыларын дамыта отырып, негізгі мектепте оқытылатын ғылым негіздерін игеруге қажетті білім, білік, дағды құзыреттіліктерін қалыптастыру.

«Қазақ тілі» бастауыш білім беру бағдарламасының міндеттері:

- 1) ұлттық құндылықтар туралы түсінік қалыптастыру;
- 2) ұлттық құндылықтарды айқындайтын тірек сөздер арқылы сөздік қорын молайту;
- 3) қазақ тілінің фонетикасы, лексикасы мен грамматикасынан бастапқы білім бере отырып, тілді қолдану шеберліктерін жетілдіру;
- 5) түрлі жағдаяттарда өз ойларын нормаға сай мәдениетті жеткізуге машықтандыру;
- 6) ұлттық құндылықтарға арналған мәтіндер арқылы сөйлеу әрекетінің тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым түрлерін дамыту;
- 7) мақал-мәтелдер мен фразеологизмдерді, бейнелі образды сөздер мен жұмбақ-жаңылтпаштардың тәрбиелік мәнін аңғарту;
- 8) ауызша сөйлеу мен жазбаша сөйлеудің тілдік қатынас тәсілдерін меңгерту;
- 9) түрлі мәтіндер арқылы табиғатты аялау, өзара сыйластық, үлкенге құрмет, кішіге ізет және қамқорлық көрсету қасиеттерін қалыптастыру;
- 10) қазақстандық патриотизм (отан, тәуелсіздік, елжандылық, ар, намыс, борыш, рух, толеранттық) сияқты құндылықтарды «сөз – сөйлем – мәтін» байланыс жүйесі арқылы бойына сіңіру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Қазақ тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік, тілдік бірліктердің функционалды қызметі, мәтін бірлігі, денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Қазақ тілі» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Қазақ тілі» оқу пәнінің жоспары

1. Оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 2-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 2) 3-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 3) 4-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат
- 4) 5- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

2. «Қазақ тілі» пәні бойынша жазба жұмыстарының көлемі:

- 1) сөздік диктант – 2-сыныпта 5-7 сөз, 3-сыныпта 8-12 сөз, 4-сыныпта 12-15 сөз, 5-сыныпта 15-20 сөз;
- 2) бақылау диктанты – 2-сыныпта 25-30 сөз, 3-сыныпта 35-50 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз, 5-сыныпта 75-100 сөз;
- 3) сюжетті сурет, оқыған және тыңдаған материалдар бойынша жинақы мәтін жазу - 2-сыныпта 20-30 сөз, 3-сыныпта 30-50 сөз, 4-сыныпта 50-70 сөз, 5-сыныпта 70-90 сөз;
- 4) мазмұндама көлемі – 2-сыныпта 40-60 сөз, 3-сыныпта 60-80 сөз, 4-сыныпта 80-100 сөз, 5-сыныпта 100-110 сөз;
- 5) эссе мәтінінің көлемі – 2-сыныпта 25-35 сөз, 3-сыныпта 35-55 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз, 5 -сыныпта 75-100 сөз.

«Қазақ тілі» оқу пәнінің бастауышқа арналған базалық білім мазмұны:

- 1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқығаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);
- 2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу);
- 3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, мақал-мәтел, пейзаж, портрет, диалог, монолог, пікірталас, сұқбат);
- 4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөздер);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты және дауыссыз дыбыстар, буын, тасымал, екпін түрлері);

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша, жұрнақ және жалғау; сөзжасам түрлері: біріккен сөз, қос сөз, тіркесті сөз, қысқарған сөз);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім, сын есім, сан есім, есімдік, үстеу, етістік, еліктеуіш сөздер, одағай, шылау);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (бастауыш пен баяндауыштық қатынастағы тіркес; анықтауыштық қатынастағы тіркес: сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; есімдік+зат есім; толықтауыштық қатынастағы тіркестер: зат есім + етістік; пысықтауыштық қатынастағы тіркес: үстеу + етістік; еліктеуіш сөз + етістік);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем; жай сөйлем және құрмалас сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, стильдік норма; сөйлеу әдебінің нормалары; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдар);

11) шығармашылық жұмыс (тірек сөздерді қолданып әңгімелеу, салыстыра сипаттау және баяндау мәтіндерін құрастыру; аудиовизуалды материалдар бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру, мазмұндама жазу; сызба, кесте, фотосуреттерді қолданып мәтін (хат, шақырту, нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, жарнама) құрастыру; күнделік, өмірбаян жазу);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, суреттеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем);

3) мәтін түрлері (ертегі, мысал, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет, диалог);

4) сөз және оның мағынасы: мәндес сөздер, қарама -қарсы мағыналы сөздер);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді); буын және тасымал

6) сөз құрамы (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, жіктік жалғауы);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім: жалпы және жалқы есім; сын есім: түр-түс атаулары; сан есім: есептік және реттік сан есім; етістік: болымды және болымсыз етістік)

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім + етістік, сын есім+зат есім; сан есім+зат есім);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем; хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі);

11) шығармашылық жұмыс (суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет);

4) сөз және оның мағынасы (тура мағыналы және ауыспалы мағыналы сөздер, синоним, антоним, омоним);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және тасымал)

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы);

7) сөз таптары (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем атаулары; сан есім, дара және күрделі сан есім: есептік, реттік сан есімдер; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу есімдіктері, етістік: дара және күрделі; осы шақ, келер шақ, өткен шақ);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім мен етістік; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; сілтеу есімдігі+зат есім; зат есім + етістік);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: жай сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою, сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі, кешірім сұрау);

11) шығармашылық жұмыс (салыстыра суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; тірек сөздерді қолданып әңгімелеу; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру; кесте толтыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог, монолог);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, бата, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет);

4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөз);

5) фонетика (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және оның түрлері, тасымал);

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы; сөз тудырушы белсенді жұрнақтар; біріккен сөз, қос сөз);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем, сын-сапа атаулары; сан есім: есептік, реттік, жинақтық сан есім; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу, болымсыздық есімдіктері, етістіктің шақтары; үстеу: мекен, мезгіл үстеулері; одағай);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім мен етістік; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; сілтеу есімдігі+зат есім; зат есім + етістік; үстеу + етістік);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: жай сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою, сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі, кешірім сұрау; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдар);

11) шығармашылық жұмыс (салыстыра суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; тірек сөздерді қолданып әңгімелеу; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру; кесте толтыру; мәтін бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру; хат, құттықтау, хабарландыру мәтінін құрастыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог, монолог, пікірталас);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет, сұқбат);

4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөздер);

5) фонетика (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және оның түрлері, тасымал, екпін және оның түрлері);

6) сөз құрамы (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы; сөз тудырушы белсенді жұрнақтар; біріккен сөз, қос сөз, тіркесті күрделі сөздер, қысқарған сөздер);

7) сөз таптары (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем, сын-сапа атаулары, қатыстық сын есімдер; сан есім: есептік, реттік, жинақтық сан есім; топтау, болжалдық, бөлшектік сан есімдер; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу, болымсыздық, белгісіздік, жалпылау есімдіктері; етістіктің шақтары, тұйық етістік; үстеудің мағыналық топтары, одағай, шылау, еліктеуіш сөздер);

8) сөздердің байланысы (зат есім мен етістік; зат есім мен зат есім; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; есімдік+зат есім; зат есім + етістік; үстеу + етістік; еліктеуіш сөз + етістік);

9) сөйлем (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем; құрмалас сөйлемнің құрылымдық түрлері: салалас және сабақтас сөйлемдер);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою; сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау, кешірім сұрау, өтініш айту; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдарды қолдану);

11) шығармашылық жұмыс (тірек сөздерді қолданып әңгімелеу, салыстыра сипаттау және баяндау мәтіндерін құрастыру; аудиовизуалды материалдар бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру, мазмұндама жазу; сызба, кесте,

фотосуреттерді қолданып мәтін (хат, шақырту, нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, жарнама) құрастыру; күнделік, өмірбаян жазу);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

4 тарау. «Қазақ тілі» пәнінен күтілетін нәтижелер.

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- мәтіннің баяндау, суреттеу түрлерін;
- ауызша сөйлеудегі сөз әдеби талаптарын;
- дауысты, дауыссыз дыбыстардың ерекшеліктерін;
- сөз құрамындағы буын мен тасымалды біледі;

Білім алушы:

- мәтін түрлерінен ізеттілік, отбасын және отанын сүюдің маңызын;
- жұмбақ, ертегі, әңгіме арқылы мәдени мұралардың маңызын;
- сөз құрамындағы түбір мен қосымшаны айырады;
- мәнделес сөздер, қарама -қарсы мағыналы сөздердің мәнін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сөйлемнің хабарлы, сұраулы түрлерін сөйлеуде;
- ұлттық құндылықтар тақырыбындағы мәтіндердегі заттық, сындық, сандық, қимыл ұғымындағы сөздерді жаттығу жұмысында;
- ойды жеткізуде түбір мен қосымшаны құрал ретінде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- жұптық және топтық жұмыстарда мәнделес және қарама-қарсы мағынадағы сөздерді түсініп;
- мәтіндерді түрлі жағдаятпен байланыстырып, орфографиялық нормаларға сай;
- әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жазбаша сөйлеуде сөздердің байланысын шығармашылықпен;
- табиғат құбылыстарын білдіретін сөздерді мәтін құрастыруда;
- фотосуреттерді пайдаланып, әдеби тіл нормасына сай хабарландыру мәтінін жазуда қолданады.

3-сынып бойынша:

Білім алушы:

- оқылым арқылы мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты;
- тыңдаған мәтін бойынша мазмұнды;
- әңгімелеу, суреттеу мәтіндеріндегі тірек сөздерді біледі.

Білім алушы:

- ауызша сөйлеудегі диалогтың қызметін;
- оқу мәтіндерінен сөздердің тура және ауыспалы мағынасын;
- ертегі және мысал өлеңдері арқылы жамандық пен жақсылық қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- дара және күрделі сан есімдерді сөйлем құрауда;
- есімдіктердің түрлерін мәтін құрауда;
- сөйлем түрлерін ауызша сөйлеуде пікірін жүйелі жеткізуде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта;
- жағдаяттарға сай сөйлем мен диалогта тура және ауыспалы мағыналы сөздерді;
- адам, қоғам, табиғат туралы және олардың үйлесімділігін сипаттауда септік жалғауларын тиімді қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- сын есімнің түрлерін мәтін құрауда;
- қоршаған орта туралы жазба жұмыстарында жалғауларды қызметіне сай;
- сөйлеу әдеби нормаларын рухани-адамгершілік құндылықтар тұрғысынан қолданады.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- табиғатқа қатысты атаулардың мағынасын;
- қимыл-әрекет пен зат атауын білдіретін сөздердің байланысын;
- көңіл-күйді білдіретін сөйлем түрлерін біледі.

Білім алушы:

- монологтан адамгершілік қасиеттерді білдіретін сөздердің мәнін;
- ертегілерден туған өлкенің табиғаты туралы ақпарат беретін сөйлемдердің түрлерін;
- диалогтардан рұқсат сұрау, кешірім сұрау әдебінің қолданысын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- емле ережелерін пайдаланып, мәдени құндылықтар тақырыбындағы мәтіндерден біріккен сөздер мен қос сөздерді;
- сөздердің тура және ауыспалы мағынасын пайдаланып, қазақ тілінің маңызы туралы ойын жеткізуде;
- ізгі қасиеттерге қатысты сөзжасамдық жұрнақтар арқылы жасалған атауларды түсініп, мәтінде қолдана алады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- синоним, омоним, антонимдерді түрлі жағдаятта ойды жеткізудің құралы ретінде
- адам, қоғам, табиғатқа қатысты тірек сөздерді пайдаланып, жай сөйлем түрлерін құрауда тыныс белгілерді;
- ізгілікке қатысты атауларды сөйлемде қажет сөздермен байланыстырып, сауатты қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- тілдік бірліктердің функционалдық қызметін сөйлеу әрекеті түрлерінде шығармашылықпен;
- тірек сөздерді пайдаланып хат мәтінін құрастыруда;
- әдеби тіл нормасына сай хабарландыру мәтінін жазуда;
- ұлттық мерекелерге қатысты құттықтау мәтінін құрастыруда қолданады.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- қоғамдық қарым-қатынаста тіл мен оның қызметін және ойды жеткізу тәсілдерін;
- ауызша және жазбаша сөйлеуде сөз әдеби нормаларын сақтап қолдануды;
- түрлі оқу мәтіндерінен ұлттық құндылықтарды анықтай біледі.

Білім алушы:

- тыңдалған мәтіндер арқылы сөздердің тура және ауыспалы мәндерін;
- өмірлік қажеттіліктердегі ауызша сөйлеуде сөз екіні түрлерінің рөлі мен маңызын;
- қарым-қатынас үдерісінде құрмалас сөйлемдерді орынды қолдану қажеттілігін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- септік жалғаулары мен тіркесті күрделі сөздерді жұптық және топтық жұмыс түрлерін орындауда;
- сөз таптары заңдылықтарын орфографиялық нормаға сай қолдануда ;
- адам, қоғам, табиғат үйлесімділігін электронды оқулықтар мен оқу ресурстары арқылы түсініп қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тұлғалық ізгі қасиеттерді зерделеп, оны әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетінде;
- дереккөздерден оқу-танымдық ақпараттарды іріктеп, өмірлік жағдаяттарда;

- тірек сөздер, сызба кесте, диаграммамен берілген рухани-мәдени құндылықтар туралы оқу материалдарын өңдеп, түрлі жаттығуларда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- табиғи ортада коммуникативтік сөйлеу түрлеріне бейімдеп, ойын жеткізуде;
- ұлттық мұраларды сақтап, жеткізіп тұрған мәтін құрамындағы тілдік бірліктерді талдауда;
- сөздердің байланысын анықтап, жазба жұмыстарын орындауда (жоспар құру, мазмұндама, эссе, т.б) қолданады.

«Көркем сөз» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

2. **«Көркем сөз»** пәнінің мақсаты - оқу дағдыларын жетілдіру, оқушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілуіне, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуына мүмкіндік туғызу. Сонымен қатар, пән бойынша бағдарлама оқушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, көркем шығармаларды қазіргізаман тұрғысынан бағалай білуге үйретеді. Бастауыш білім берудегі «Асыл сөз» пәні білім алушыларды жоғары сыныптардағы «Қазақ әдебиетінің» жүйелі курсы менгеруге дайындайды.

3. «Көркем сөз» пәнінің міндеттері:

- 1) әдеби көркем шығарманы сезіммен қабылдап, түсіну;
- 2) шығарманы санасында қайта жаңғырту арқылы өзіндік пайымдау жасау;
- 3) ауыз әдебиетінің, отандық және әлемдік балалар әдебиетінің озық үлгілерін оқыту барысында ұлттық, жалпыадамзаттық мәдениетпен таныстыру;
- 3) коммуникацияның түрлі тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды меңгеру;
- 4) дауыстап және іштей оқуды түрлі формада қолдана отырып оқу сапасын (дұрыс, түсініп, шапшаң, мәнерлеп) жетілдіру;
- 7) көркемдік-танымдық сипаттағы мәтіндерді талдап, ой қорытындысын жасау арқылы оқырмандық мәдениетін қалыптастыру;
- 8) алған білімін өмір жағдаяттарына байланысты қолданып, дұрыс шешім жасай білуге үйрету;
- 9) оқылған шығарма сюжетінің ізімен немесе еркін тақырыпта ауызша, жазбаша шығармашылық жұмыс түрлерін орындауға дағдыландыру.
- 10) көркем шығармаларға қарапайым талдаулар жасау арқылы жекеленген әдеби-теориялық ұғымдармен таныстырып, мәтіндегі сөз қолданыстарының бейнелік ерекшеліктерін ашу.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

3. «Көркем сөз» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Көркем сөз» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке

ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, сөз мәдениетін қалыптастыратын, өз ойларын анық, дәл баяндай білу білігі мен дағдысын қалыптастыратын әдіс-тәсілдер қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Көркем сөз» пәнінің базалық мазмұны

4. Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған төмендегідей құндылықтарға негізделеді:

- *Рухани-мәдени құндылықтар* (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- *Материалдық құндылықтар* (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар)

- *Адамгершілік құндылықтар* (ізгілік, мейірім, достық, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- *Эстетикалық құндылықтар* (байқампаздық, сезімталдық, талғам)

- *Саяси құндылықтар* (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық)

- *Саламаттық құндылықтар* (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік)

5. «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 2-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

2) 3-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

3) 4-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

4) 5-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

6. «Көркем сөз» пәні бойынша оқу жылдамдығының нормасы:

1) 2-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 40-45 сөз,

2) II жартыжылдық соңында 50-55 сөз;

3) 3-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 60-65 сөз, II жартыжылдық соңында 65-70 сөз;

4-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 75-80 сөз, II жартыжылдық соңында 80-90 сөз.

5-сыныпта I жартыжылдық соңында минутына 90-95 сөз, II жартыжылдық соңында 95-100 сөз

Ескерту: шылау, одағай, еліктеу сөздер, қос сөздер жеке сөз ретінде саналады.

7. 2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) ауыз әдебиеті үлгілерінен: балаларға арналған санамақтар, өтірік өлеңдер, төрт-түлік жырлары (төрт түлік туралы өлеңдер, бесік жыры, Наурыз жыры, ертегілер (әртүрлі тақырыптағы хайуанаттар жайындағы ертегілер мен қиял-ғажайып оқиғалы ертегілер), аңыздар, мақал-мәтелдер, әртүрлі тақырыптағы жұмбақ, жаңылтпаштар, жазба әдебиеті үлгілерінен осы жастағы балалардың түсінігі мен қабылдауына лайықты классик және көрнекті ақын-жазушылардың, сондай-ақ балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары (соңғы бес жылдағы) қамтылады.

2) ғылыми-танымдық шығармалар: өмірбаян, мәтіндер (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы);

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілер;

4) оқу дағдысы: шығарманы дауыстап дұрыс әрітүсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу.

5) әдебиет терминдеріне қарапайым түсінік:

әдеби шығарманың жанры бойынша:

- халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, өтірік өлеңдер, жыр, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар) туралы қарапайым мағлұматтар; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы практикалық тұрғыда түсініктер.

көркем шығарманың құрылымы бойынша:

- негізгі ой, басталуы, жалғасуы, аяқталуы туралы қарапайым мағлұмат, шығарманың тақырыбы мен идеясы туралы практикалық тұрғыда түсініктер.

көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:

- портрет, диалог, мінездеу туралы практикалық түрде түсініктер.

көркем шығарманың тілі бойынша: шығарманың тіліндегі көркемдегіш құралдар туралы қарапайым түсінік.

б) **мәтінмен жұмыс:** шығарманың мазмұны бойынша берілген сұрақтарға жауап беру, шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау, өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу, қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою, оның жауабын шығармадан табу, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын мен аяқталуын анықтау, мәтін кейіпкерлерін атау, кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау, сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі, кестеге салу, көркем шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру, жазбаша шығармашылық жұмыстар жүргізу: шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар, санамақтар құрастыру, сурет, тірек-сызба, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыс жазу.

8. 3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) **ауыз әдебиеті үлгілері:** ертегілер, аңыз әңгімелер, бата, мысалдар, шешендік сөздер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, нақыл сөздер;

жазба әдебиеті үлгілерінен осы жастағы балалардың түсінігі мен қабылдауына лайықты классик және көрнекті ақын-жазушылардың, сондай-ақ балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары (соңғы бес жылдағы) қамтылады.

2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян, (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, адамзат сырлары, техника жетістіктері, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы), тыйым сөздер, ырымдар, т.с.с.;

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;

4) әдебиет терминдеріне қарапайым түсінік:

әдеби шығарманың жанры бойынша:

- халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар, бата, аңыз, шешендік сөздер) туралы ұғымдар; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы түсініктерді дамыту.

көркем шығарманың құрылымы бойынша:

- негізгі ой, басталуы, жалғасуы, дамуы, аяқталуы туралы мағлұмат, шығарманың тақырыбы мен идеясы қарапайым түсініктер.

көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:

- портрет, диалог, мінездеу туралы қарапайым түсініктер.

көркем шығарманың тілі бойынша қарапайым түсінік: эпитет, теңеу туралы түсініктер.

5) мәтінмен жұмыс: шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу, көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау, қолдануға (практикалық) және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру, кейіпкердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті мен мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау, көркем шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру, шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмдерден нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру, шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау, мәтіннен немесе мәтін бөлімдерінен түйін сөздерді көрсету, түйін сөздер мен негізгі ой арасындағы байланысты орнату, сөздіктермен жұмыс жасау, шығармашылық жұмыстар: шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу;

б) оқу дағдысы: шығарманы іштей саналы түрде түсініп оқу. Көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) ауыз әдебиеті үлгілері: батырлар жырынан үзінділер, аңыз әңгімелер мен қиял-ғажайып оқиғалар, шешендік сөздер, ертегітүрлері, мысалдар, мақал-мәтелдер, жұмбақтар, жаңылтпаштар; ұсынылатын ақын-жазушылар:Б.Алтынсарин, А.Құнанбаев, Ж.Жабаев, А.Байтұрсынов,М.Дулатов, Ж.Аймауытов, М. Жұмабаев, С.Торайғыров, С.Дөнентаев,С. Сейфуллин,Б.Майлин, І. Жансүгіров, М. Әуезов, А.Токмағамбетов,С.Бегалин,Ө.Тұрманжанов,М.Иманжанов, С.Бақбергенов, М.Әлімбаев,Б.Соқпақбаев,С. Сарғасқаев, Ә. Дүйсенбиев, Ж. Смақов, Ж. Кәрбозин,О. Әубәкіров,Т. Молдағалиев, Қ. Мырза Әли, М. Мақатаев, Ф.Оңғарсынова, Қ. Баянбай, М. Қабанбай, А.Асылбеков, Е.Өтетілеуов, Е.Ерботин, Қ. Жұмағалиев,Ш. Смаханұлы, Ө. Қанахин, Б. Кірісбаев, Е.Елубай, Н. Айтұлы өлең-жырлары, ертегі-мысалдары, әңгімелері және балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары(соңғы бес жылдағы).

2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян, күнделік (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, адамзат сырлары, техника жетістіктері, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы);

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;

4)әдеби-теориялық білім:

әдеби шығарманың жанры бойынша:

- халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, өтірік өлеңдер, жыр, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар, шешендік сөздер) туралы түсініктерді дамыту, батырлар жыры туралы мағлұмат; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, фантастикалық шығарма, естеліктер туралы түсініктер.

көркем шығарманың құрылымы бойынша:

- шығарманың тақырыбы мен идеясы, сюжеті, композициясы туралы қарапайым түсініктер.

көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:

- портрет, диалог, монолог, мінездеу туралы қарапайым түсініктер.

көркем шығарманың тілі бойынша: эпитет, теңеу, кейіптеу, әсірелеу , қайталаулар туралы практикалық түрде түсінік.

5) мәтінмен жұмыс: мәтін бойынша автордың көзқарасына өз пікірін білдіру, шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделгенсұрақтар қою және жауап беру, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу, шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау, өлеңдерге сай ырғақты таңдай білу, сөздіктерге сүйене отырып, сөздердің мағынасын түсіндіру, жазушы тіліне назар аудару, көркем сөздерді қолдану, эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру, көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру,

түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу, тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету, «автормен диалог» жүргізу, оқыған шығарманың басты ойын өздігінен тұжырымдау, мәтін бөлімдері арасында мағыналық байланысты орнату, оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып жоспар құру, негізгі ойды тұжырымдау, оны мәтін атауымен сәйкестендіру, жоспар бойынша мәтінді мазмұндау, шығарма кейіпкерлерінің образын сезіне отырып, рөлге бөліп оқу, шығармашылық жұмыс: таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу, кейіпкерлерге мінездеме беру;

б) оқу дағдысы: шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу.

5-сынып бойынша базалық мазмұн

5-сынып- орта және жоғары буындағы «Қазақ әдебиеті» курсына өтетін көпір. Сондықтан тақырыптық ұстаныммен қатар монографиялық ұстаным басшылыққа алынып, қазақ әдебиетінің қысқа нұсқасын ұсыну көзделді.

Асыл мұра бөлімі. Төрт түлік жырлары.Мақал-мәтелдер. Жаңылтпаштар.Қазақ мифтік әңгімелері. «Ұмай ана және Аю батыр»

мифі. Ертегілер және түрлері. «Керқұла атты Кендебай» ертегісі.«Газшаның қырық өтірігі» ертегісі. Аңыз әңгімелер. «Жиренше шешен мен Жәнібек хан». «Алпамыс батыр» жыры.Айтыс. «Сүйінбай мен Тәтті қыз» айтысы. Бұхар жырау. «Әй Абылай. Абылай» Дулат Бабатайұлы «Еспенбет» дастанынан үзінді.

Әдеби-теориялық ұғымдар. Халық ауыз әдебиеті. Фольклор. Миф. Ертегі. Аңыз әңгіме. Жыр. Жыр түрлері. Айтыс. Ақындар айтысы. Арнау.Гипербола мен литота.

Күтілетін нәтиже.

1.Халық ауыз әдебиеті үлгілері туралы біледі. Олардың мағынасын түсінеді және жауап береді. Шығарманы дұрыс, түсініп, мәнерлеп оқиды

1. Мәтіндегі қажетті ақпаратты тауып, белгілеп оқиды

2. Шығарманың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді

3. Шығармадағы тірек сөздерді табады

4. Жазушы қолданған көркем сөздерді табады

5. Шығарманың мазмұнын дайын үлгі бойынша әңгімелейді

6. Мәтіндегі тірек сөздер мен көркем сөздерді қолдана отырып, өз ойы мен сезімін жеткізеді

7. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі

8. Мәтіндегі негізгі ойды, оның басталуын, жалғасуын, аяқталуын анықтайды

9. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен(музыка, бейнелеу) салыстырады

10. Дайын ұйқастар мен өлең жолдарын пайдаланып, шумақтар

құрастырады

11. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.

Жарық жұлдыздар бөлімі. Абай Құнанбайұлы «Күз», «Ғылым таппай мақанба».

Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт». Махамбет Өтемісұлы «Ерулі атқа ер салмай», Мәшһүр-Жісіп Көпейұлы «Жиреншенің баласы туралы», Шәкәрім Құдайбердіұлы «Адамдық борышың», Ә. Бөкейханов «От» (аударма), А. Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диқаншысы» өлеңі, М. Жұмабаев «Қазақ тілі», «Түркістан», «Жаз», Ж. Аймауытов «Қартқожаның балалық шағы» («Қартқожа» романынан үзінді), С. Торайғыров «Шәкірт ойы», С. Сейфуллин "Аққудың айырылуы" (поэмадан үзінді), І. Жансүгіров «Жетісу суреттері» (үзінді), Б. Майлин «Түйебай» әңгімесі, С. Мұқанов «Шәйін тігінші» («Менің мектептерім» романынан үзінді), М. Әуезов «Абай жолы» романынан үзінді (Барлас пен Байкөкшенің қонақ болуы) «Ақын қонақтар».

Әдеби-теориялық ұғымдар. Жыр. Жырау. Дастан. Тақырып пен идея. Эпитет, теңеу, кейіптеу. Өлең құрылысы. Әңгіме. Сюжет пен композиция. Фабула. Риторикалық сұрау. Пейзаж.

Күтілетін нәтиже.

1. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі.
2. Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды.
3. Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады.
4. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) салыстырады.
5. Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды.
6. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.
7. Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді.
8. Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады.
9. Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады.
10. Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады.

Адам болам десеніз. М. Мақатаев «Қазақстан». М. Қабанбаев «Сурет салғым келмейді» (повестен үзінді). А. Сейдімбекұлы «Бақ, Дәулет және Аман» ертегісі. М. Әлімбаев «Екі тақтай-бір көпір». Қ. Мырза Әлі «Сағаттың сыры», Н. Айтұлы «Бастау». Т. Әбдірайым «Ала бұға аулаған күн» хикаяты, Ә. Қайран Е. Ерботин «Құйын», «Өтірік өлең», Бейбіт Сарыбай «Ақтабан» повесінен үзінді.

Әдеби-теориялық ұғымдар. Дастан. Тақырып пен идея. Эпитет, теңеу, кейіптеу. Өлең құрылысы. Әңгіме. Сюжет пен композиция. Фабула. Риторикалық сұрау. Пейзаж.

Күтілетін нәтиже.

1. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі.

2. Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды.

3. Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады.

4. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) салыстырады.

5. Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды.

6. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.

7. Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді

8. Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады.

9. Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады.

10. Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады.

Құндылықтар бөлімі. 3. Наурызбаева, Л. Калаус «Алтын тостағанды іздеу» повесінен үзінді. С. Хасан «Карантин», «Жұрттың баласы»

өлеңдері. С. Баязитов «Киіктің айнасы». Ахетов Қуат «Дәрумендер дауасы» өлеңі. М. Мыса «Әлиханнның түймесі» әңгіме. Б. Кірісбаев «О-ғып, бұ-ғып», «Екеу» өлеңдер. М. Жаманбалинов «Сурет» өлең, Н. Ораз «Ақ тырналардың ұясы».

Әдеби-теориялық ұғымдар. Жанр түрлері. Фэнтези. Сатира мен юмор. Ұлттық бояу. Тартыс.

Күтілетін нәтиже.

1. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі.

2. Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды.

3. Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады.

4. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) салыстырады.

5. Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды.

6. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.

7. Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді

8. Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады.

9. Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады.

10. Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады.

Сыныптар бойынша оқу материалдарын топтастыруға ұсынылатын тақырыптар

2-сынып.

1. Оқысаңыз, балалар.

2. Менің отбасым және достарым.

3. Туған өлкем.

4. Табиғат-менің өз үйім.

5. Асыл мұра.

6. Жақсыдан үйре.
7. Дені саудың жаны сау.
8. Саяхат.

3-сынып.

1. Біз мектепке келеміз
2. Туған жер –алтын бесігім
3. Ана тілің –арың бұл
4. Көңілді мерекелер
5. Атадан қалған асыл сөз
6. Табиғат аясында
7. Болашаққа саяхат
8. Әдептілік, ар-ұят-адамдықтың белгісі

4-сынып.

1. Өнер білім бар жұрттар.
2. Менің отбасым.
3. Кім болам?
4. Гүлденген Қазақстаным.
5. Туған өлкем-тұнған шежіре.
6. Арналы бұлақ-асыл сөз.
7. Ғажайып әлем.
8. Табиғатты аялайық.

5-сынып.

Асыл мұра.
Жарық жұлдыздар.
Адам болам десеңіз.
Құндылықтар.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Әдебиеттік оқу» пәнінен күтілетін нәтижелер.

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды;
- өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды;
- мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) басты сипаттарын;
- халық ауыз әдебиеті үлгілерін ажырата алуды;
- шығармадағы негізгі ойды, оның басталу, жалғасуы, аяқталуын;
- мәтін кейіпкерін атауды;

- портрет, диалог, монолог, мінездеу туралы түсініктерді біледі.

Білім алушы:

- көркем шығармалардың мазмұнын;
- шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті;
- мәтіндегі оқиғаның байланыстарын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

шығарманы дайын немесе өзі құрған жоспар бойынша

- әңгімелеуде;
- мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда;
- поэзиялық шығармаларды оқуда;
- прозалық шығармаларды қарапайым талдауда;
- мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде

қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде;
- негізгі ой, халық ауыз әдебиеті туралы білімін мәтінді қабылдауда;
- жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда;
- шығарманың тақырыбын анықтауда;
- оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда;

- шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда;
- кейіпкерлерге мінездеме беруде;
- мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда;
- шығарманы сахналауда;

- шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады.

3-сынып бойынша:

Білім алушы:

- әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды;
- өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды;
- мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) ажырата алуды;
- табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы қарапайым

мағлұматты;

- шығармадағы негізгі ойды, оның басталу, жалғасуы, аяқталуын;
- мәтін кейіпкерін сипаттауды;
- эпитет, теңеу, өлеңнің ұйқасы туралы практикалық түрде түсінікті біледі.

Білім алушы:

- көркем шығармалардың мазмұнын;
- шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті;
- мәтіндегі оқиғаның байланыстарын, себеп-салдарын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- шығарманы дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен әңгімелеуде;
- мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда;
- поэзиялық шығармаларды оқуда;
- прозалық шығармаларды қарапайым талдауда;
- мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде

қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде;
- негізгі ой, халық ауыз әдебиеті туралы білімін мәтінді қабылдауда;
- жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда;
- шығарманың тақырыбын анықтауда;
- оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда;
- шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда;
- кейіпкерлерге мінездеме беруде;
- мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда;
- шығарманы сахналауда;
- шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды;
- өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды;
- мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) басты сипаттарын;
- халық ауыз әдебиеті үлгілерін ажырата алуды;
- естеліктердің, фантастикалық шығармалардың басты сипаттарын;
- шығармаданың басты идеясын атауды;
- мәтін кейіпкерін табуды;
- өлеңнің ұйқасы туралы түсінікті біледі.

Білім алушы:

- көркем шығармалардың мазмұнын;
- шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті;
- мәтіндегі оқиғаның байланыстарын, себеп-салдарын, дәлелдерін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- шығарманы дайын немесе өзі құрған жоспар бойынша әңгімелеуде;
- мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда;
- поэзиялық шығармаларды оқуда;
- прозалық шығармаларды қарапайым талдауда;
- мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде

қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде;
- әдеби-теориялық білімін мәтінді талдауда;
- жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда;
- шығарманың тақырыбын анықтауда;
- оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда;
- шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда;
- кейіпкерлерге мінездеме беруде;
- мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда;
- шығарманы сахналауда;
- шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- өлеңдерді, прозалық шығармалардан үзіндіні мәнерлеп оқуды;
- көркем шығарманы оқу арқылы көркем ойлауды, көркем сөйлеуді;
- көркем шығарманы оқу арқылы оқиғаның санасында қайта жаңғыртып, көркем бейнелеуді біледі.

Білім алушы:

- көркем әдебиет туындыларындағы адамзаттың ортақ құндылықтарын айқындау жолдарын;
- поэзиялық туындыларды мәнермен оқуда оқу интонациясын дұрыс қою тәсілдерін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- прозалық, поэзиялық шығармаларды талдауда;
- жазбаша, ауызша жұмыс түрлерінде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- жазу барысында өзі оқыған шығармалардағы негізгі ойды өз сөзімен беруде;
- шағын эссе жазу кезінде;
- өз ойын көркем сөзбен кестелеп беруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- мысалдардағы диалог пен монолог арқылы кейіпкерлердің мінезін сипаттауда;
- жалпы шығарма оқиғасын жетілдіруде;
- Қазақстан халқының мәдениетіне, салт-дәстүріне байланысты тақырыптарға өзінің жеке көзқарасын білдіруде қолданады.

5- тарау. Бағалау

«Асыл сөз» пәнін меңгеру нәтижелері критериалды бағалауды қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара тығыз байланысына негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері білім беру процесін тиімді жоспарлау және ұйымдастыру мақсатында пайдаланылады.

Критериалды бағалау қалыптастырушы және жиынтық бағалаудан тұрады.

Қалыптастырушы бағалау үздіксіз өткізіледі, оқушы мен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және оқу процесін дер кезінде түзетуге мүмкіндік береді.

Жиынтық бағалау белгілі оқу мерзімінде оқу блогін оқып бітіргенде өткізіледі, оқушыларға кері байланысты қамтамасыз ету үшін, пән бойынша тоқсандық және жылдық бағаларды қою үшін қолданылады.

**Типовая учебная программа
по предмету «Русский язык» для 3-5 классов
(для школ с казахским языком обучения)**

1. Общие положения

1.1 Объект учебного предмета. «Русский язык» для школ с казахским, уйгурским, узбекским языками обучения как учебный предмет входит в содержание образовательной области «Язык и мир слова» в соответствии с в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом основного среднего образования, утвержденным приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от _____ 2021 года № ____ «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования» (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов Республики Казахстан под № ____). Программа ориентирована на Европейскую систему уровней владения языком, включающих три крупных уровня: **А** (элементарное владение), **В** (самостоятельное владение), **С** (свободное владение) и построена с учетом национальной модели образования Республики Казахстан.

Для организации процесса изучения русского языка как второго и оценки степени владения им выделены базовый (5-7 классы) и средний (8-9 классы) уровни.

Базовый уровень подразделяется на три подуровня: 1 подуровень (А 2 – А 2. 2) – 5 класс; 2 подуровень (А 2 - А2. 2.1 и А 2.2.2.)- 6 класс; 3 подуровень (А2+) – 7 класс, средний уровень – также на три подуровня: 1 подуровень (В1 – В.1 и В.1.2.) – 8класс; 2 подуровень (В1+ - В.1+) – 9 класс. Роль и место предмета в составе других дисциплин определяются статусом русского языка как второго и социальной значимостью формирования русскоязычной коммуникативной компетенции, обеспечивающей возможность общения в важнейших сферах жизнедеятельности школьников.

1.2. Общая цель учебного предмета «Русский язык» – формирование и развитие способности практического применения коммуникативной компетенции в основных сферах речевого общения соответствующими языковыми средствами.

1.3. В соответствии с основной целью учебного предмета «Русский язык» на начальном уровне предусмотрена реализация следующих **задач**:

- научить учащихся строить простые типовые предложения, широко употребляемые в живой русской речи;
- формировать навыки осознанного, правильного выразительного чтения текстов разных типов и стилей;
- обогащать и активизировать словарный запас учащихся, развивать связную речь (монологическую и диалогическую), прививать нормы русского речевого этикета;

- развивать познавательный интерес, пробуждать творческую активность, самостоятельную деятельность в обучении;
- формировать нравственные, эстетические и этические нормы поведения.

1.4. Дидактические основания, регулирующие отбор содержания учебного предмета.

Отбор содержания обучения произведен на основе дидактических принципов *научности, преемственности, перспективности, доступности* языкового материала в соответствии с возрастными возможностями обучаемых в 3-5 классах.

Отбор и распределение содержания учебного предмета подчинены *научному* принципу, в соответствии с которым обучающиеся овладевают звуками русского языка, а затем соотносят их с буквами. Отобранное базовое содержание программы ориентировано на комплексное обучение элементам всех уровней языка и видам речевой деятельности (аудированию, говорению, чтению, письму) на базе текстового материала страноведческого, этнокультуроведческого характера т.е. на формирование и развитие ключевых компетенций.

Практическая направленность обучения определила выбор главного принципа *коммуникативности*, благодаря которому обеспечивается речевая направленность учебного процесса, максимальная приближенность его к условиям естественного общения. Данный принцип способствует развитию таких свойств личности, как ее коммуникабельность в различных ситуациях общения, готовность к сотрудничеству. Коммуникативная направленность в обучении вызывает необходимость вводить языковой материал в связном тексте или предложении.

Содержание предмета «Русский язык» в школе с казахским языком обучения состоит из трех блоков: речевой деятельности, языкового материала и текстов для чтения и развития речи, охватывающих сферы общения: учебную, социально-бытовую, социально-культурную, игровую. Для изучения предлагаются адаптированные тексты следующих жанров: устное народное творчество, фольклор, художественные (прозаические и поэтические), публицистические.

При отборе содержания обучения русскому языку как второму следует учитывать сферу речевой деятельности младших школьников, уровневые минимумы (лексический, грамматический, тематико-ситуативный, фонетико-орфоэпический и др.) для начального этапа обучения, явление транспозиции и интерференции.

Ведущими компонентами при отборе языкового материала являются словарь (список слов для активного усвоения) и тематика для чтения и развития речи.

1.5. Вариативная часть содержания учебного предмета направлена на организацию внеклассного чтения (1 час в неделю) в пределах государственного общеобязательного стандарта начального образования: в 3-ем классе 32 часа, в 4-ом 32 часа, в 5-ом 32 часа.

Для более глубокого изучения учащимися предмета «Русский язык» в школе с казахским языком обучения можно периодически проводить уроки внеклассного чтения. Например:

3 класс: «Ребятам о зверятах»

4 класс: «Труд красит человека»

2. Организация учебного предмета

1) *Объем учебной нагрузки по предмету «Русский язык» составляет 192 часа:*

В соответствии с базисным учебным планом ГОС НО (ТУП для школ с казахским языком обучения - приложение Б.) на обучение русскому языку в 3-5 классах дается по 2 часа в неделю. Продолжительность недели – 5 дней, в программе даётся следующее распределение часов:

в 3 классе 2 часа в неделю, общее количество – 64 ч. (2 ч. х 32);

в 4 классе 2 часа в неделю, общее количество – 64 ч. (2 ч. х 32).

в 5 классе 2 часа в неделю, общее количество – 64 ч. (2 ч. х 32);

Общее количество – 192 часа.

3. Базовое содержание учебного предмета «Русский язык» для 3-5 классов казахской школы

3.1. Базовое содержание учебного предмета «Русский язык» для 3 класса казахской школы

Весь курс русского языка в начальных классах казахской школы делится на следующие этапы:

3 класс: предварительный устный курс (10 часов), который закладывает первоначальные основы умения читать и говорить по-русски

(обучение аудированию и говорению, обогащение словарного запаса учащихся, обучение грамоте и развитие связной устной речи) на материале лексико-грамматического минимума (64 часа);

4-5 классы: развитие всех видов речевой деятельности (аудирования, говорения, чтения, письма) на базе лексико-грамматического, тематико-ситуативного и других минимумов для начального этапа обучения русскому языку как второму (64 часа).

Отбор содержания обучения подчинен общей цели – формированию компетенций в соответствии с поставленными задачами каждого периода обучения.

Обучение русскому языку начинается с **предварительного устного курса**, содержание которого предусматривает формирование элементарной устной речи учащихся в процессе овладения в игровых и учебных ситуациях на основе учебного материала.

В процессе обучения учащиеся овладевают умениями и навыками речевой деятельности на изучаемом языке (аудирование, говорение, чтение и письмо),

практически усваивают элементы всех уровней русского языка на основе текстового материала, страноведческого, этнокультуроведческого характера.

В 4-5 классе продолжается комплексное обучение всем видам речевой деятельности на материале лексико-грамматического, тематико-ситуативного минимумов и других минимумов для начального этапа обучения русскому языку

Единицей обучения является текст страноведческого, этнокультуроведческого характера.

3 класс

Всего 64 ч. (2 ч. в неделю)

Тема 1. «Школа. Класс. Учебные вещи» - 7 часов

Тема 2. «Дом. Квартира. Мебель» - 6 часов

Тема 3. «Семья. Члены семьи и их работа» - 7 часов

Тема 4. «Посуда и пища. Овощи и фрукты» - 6 часов

Тема 5. «Одежда и обувь. Игрушки» - 7 часов

Тема 6. «Зимой. Каникулы. Игры» - 7 часов

Тема 7. «Домашние животные и птицы» - 7 часов

Тема 8. «Дикие животные и птицы» - 7 часов

Примечание: в первой четверти 10 часов выделяется на предварительный устный курс

Речевая деятельность

Аудирование. Различение на слух и произношение гласных и согласных в сильных позициях: для гласных – под ударением, для согласных (глухих и звонких) перед гласными, для согласных (твердых и мягких) перед гласными и на конце слова. Произношение слов со звуками [ш], [ж], [ц], со стечением согласных. Различение в речи слов и предложений. Понимание прочитанных учителем (или в звукозаписи) небольших рассказов, сказок и др.

Говорение. Построение предложений по речевым образцам. Ответы на вопросы. Составление высказываний из 2-4 предложений с опорой на наглядность, на ситуацию (в пределах лексико-грамматического минимума). Проговаривание диалога из 2-4 реплик.

Чтение. Сознательное, правильное, плавное чтение по слогам (целыми словами и предложениями) небольших текстов, включающих усвоенные слова, грамматические формы и синтаксические конструкции. Понимание содержания текста. Ответы на вопросы по содержанию прочитанного. Пересказ прочитанного по вопросам. Чтение вслух с соблюдением пауз, выделение голосом словесного ударения. Интонирование повествовательных и вопросительных предложений. Заучивание небольших стихотворений.

Письмо. Закрепление умений и навыков каллиграфически грамотного письма. Овладение умением списывать слова и короткие предложения (сначала с доски, а затем – с книги).

Раздельное написание предлога с последующим словом. Перенос слова. Большая буква в начале предложения, в собственных именах, кличках животных.

Письмо под диктовку букв, открытых и закрытых слогов, слов, написание которых совпадает с произношением.

Темы для чтения и развития речи:

1. Школа. Класс. Учебные вещи.
2. Дом. Квартира. Мебель.
3. Семья. Члены семьи и их работа.
4. Посуда и пища. Овощи и фрукты.
5. Одежда и обувь. Игрушки.
6. Зимой. Каникулы. Игры.
7. Домашние животные и птицы.
8. Дикие животные и птицы.

Понимание и употребление слов и выражений, необходимых для учебного процесса

Посмотрите; иди (-те) к доске, на место; подними (-те), опусти (-те) руки; первый (второй, третий) ряд; выходите из класса, войдите в класс, заходите в класс; достань (-те) книги, тетради, ручки; покажи (-те), возьми (-те), положи (-те), открой (-те); сделаем зарядку, споем песенку. *В каком классе ты учишься? (Я учусь во втором классе.)* Вопросы и краткие ответы: *Как тебя зовут? – Айжан. А тебя? – Ильяс. Что ты взял? – Мел и т.п.*

Языковой материал. Элементы фонетики и орфоэпии. Формирование умений и навыков правильного произношения слов (в пределах лексического минимума). Соотнесение звука и буквы. Дифференциация гласных и согласных звуков и букв. Гласные и согласные звуки и буквы, алфавит, звук и буква **й**, звуки и буквы **я, е, е, ю**; глухие и звонкие согласные звуки и буквы **б-п, в-ф, г-к, д-т, ж-ш, з-с**; твердые (**ц, ж, ш**) и мягкие (**ч, щ**); буквы **ь, ъ**.

Грамматика.

1. Существительные в именительном падеже: а) мужского рода с нулевым окончанием (стол) и окончанием **-а, -я** при обозначении лица (ученик, папа, Петя); б) женского рода с окончанием **-а, -я** (парта, тетя); в) среднего рода с окончанием **-о, -е** (село, поле).
2. Существительные мужского и женского рода в именительном падеже множественного числа с окончанием **-и, -ы** (Это ученики, парты). Лексическое усвоение слов с окончанием **-а** (дома), с чередованием в основе (стулья).
3. Сочетание прилагательных, притяжательных, указательных местоимений с существительными (синий карандаш, моя тетрадь, мои книги, этот дом).
4. Глаголы несовершенного вида настоящего времени 1, 2 и 3 лица, их сочетания с существительными и личными местоимениями (Мальчик играет. Он играет. Дети играют. Они играют. Ты читаешь. Я читаю. Я пишу).
5. Глаголы прошедшего времени мужского и женского рода единственного числа совершенного вида (нарисовал (-а)).
6. Существительные со значением объекта: а) в винительном падеже (при переходных глаголах) с нулевым окончанием в мужском

роде и с окончанием –у, –ю в женском роде (мальчик рисует шар, читает книгу, поет песню); б) в родительном падеже с предлогом у при одушевленных существительных с окончанием –а, –я (для мужского рода), –и, –и (для женского рода) (У мальчика (девочки) книга.). Местоимение 1 лица единственного числа с предлогом у в том же значении.

7. Существительные в винительном падеже со значением направления (Куда идут дети? - Дети идут в школу (в поле, на улицу)).

8. Выражение отрицания при существительных (Это книга? Нет, это не книга.), при глаголах (Мальчик пишет? Нет, он не пишет.), при прилагательных и притяжательных местоимениях (Это красный карандаш? Нет, это не красный карандаш. Это твой карандаш? Нет, это не мой карандаш.).

Примечание: Речевые модели и примерные образцы диалогической речи даны в Приложении 1; список слов для активного усвоения дается в Приложении 2.

3.2. Базовое содержание учебного предмета «Русский язык» для 4 класса казахской школы

Всего 64 ч. (2 ч. в неделю)

Тема 1. «Школа. Урок. На уроке» - 8 часов

Тема 2. «Осень. Работа в саду (огороде)» - 8 часов

Тема 3. «Время. (месяц, неделя. времена года)» - 8 часов

Тема 4. «Тело человека. Личная гигиена» - 8 часов

Тема 5. «Зима. Новый год» - 8 часов

Тема 6. «Весна. Весной. Праздники» - 8 часов

Тема 7. «Наша Родина» - 8 часов

Тема 8. «Скоро лето. Каникулы» - 8 часов

Речевая деятельность. Аудирование. Различение на слух и правильное произношение звуков русского языка в словах лексического минимума для 3 класса. Различение в речи слов, словосочетаний и предложений. Понимание речи учителя, учащихся. Понимание прочитанных текстов.

Говорение. Построение типовых предложений по речевым образцам для 3 класса; по картине, личным впечатлениям, по вопросам. Составление высказывания из 4-6 предложений (в пределах лексико-грамматического минимума). Проговаривание диалога из 4-6 реплик. Построение второй реплики, реагируя на вопрос или побуждение, или первой реплики вопросительного, побудительного характера.

Чтение. Сознательное, правильное, плавное чтение по слогам (целыми словами и предложениями) текстов, включающих слова лексического минимума, усвоенные грамматические формы и синтаксические конструкции. Ответы на вопросы по содержанию прочитанного. Пересказ прочитанного. Выразительное чтение. Скорость чтения не менее 40-50 слов в минуту. Чтение и озвучивание небольших текстов и стихотворений.

Письмо. Списывание без изменения и с изменением слов в предложении. Знаки препинания в конце предложения. Большая буква в собственных именах существительных. Письмо под диктовку открытых, закрытых слогов, слов, написание которых совпадает с произношением, и письмо под диктовку слов орфографического минимума для 4 класса.

Темы для чтения и развития речи

1. Школа. Урок. На уроке.
2. Осень. Работа в саду (огороде).
3. Время (месяц, неделя, времена года).
4. Тело человека. Личная гигиена.
5. Зима. Новый год.
6. Весна. Весной. Праздники.
7. Наша Родина.
8. Скоро лето. Каникулы.

Понимание и употребление слов и выражений, необходимых для учебного процесса. Споем песенку. Я учусь в четвёртом классе. Неполные предложения в ответах: - Как тебя зовут? – Арман. А тебя? – Зере. – Что ты взял? – Карандаш и т.п.

Языковой материал. Элементы фонетики и орфоэпии. Формирование навыков правильного произношения слов (в рамках лексического минимума). Различение на слух и произношение гласных и согласных (в том числе и непарных). Усвоение звуков русского языка и соотнесение их с буквами: 1) гласных, сходных со звуками казахского языка (*а, е*); 2) согласных, сходных со звуками казахского языка (*б, п, д, т, з, с, л, м, р*); 3) гласных, отличающихся от соответствующих гласных казахского языка (*о, у, и, ы*); 4) согласных, отличающихся от соответствующих согласных казахского языка (*г, к, х, ж, ш*); 5) гласной *э*; 6) согласных губно-зубных (*в, ф*); 7) согласных *ц, ч, щ*; 8) полугласного *й*; 9) йотированных гласных *е, ю, я*; 10) *ь, ь*.

Грамматика. 1. Понятие «окончание». Существительные в именительном падеже: а) мужского рода с нулевым окончанием (дом) и окончанием *-а (-я)* при обозначении лица (дедушка, Коля); б) женского рода с окончанием *-а (-я)* (книга, земля); в) среднего рода с окончанием *-о (-е)* (яблоко, платье). **2.** Существительные в именительном падеже множественного числа с окончанием *-и, -ы* мужского и женского рода (столы, книги). Лексически усваиваются слова с окончанием *-а* (глаза), с чередованием в основе (деревья). **3.** Сочетание прилагательных и притяжательных местоимений с существительными (синий карандаш, моя сумка, мой портфель). **4.** Глаголы в настоящем времени 1 и 3 лица в сочетании с существительными и личными местоимениями (Ученик (он) пишет. Ученики (они) пишут. Я пишу). **5.** Выражение отрицания при существительных (Это парта? Нет, это не парта.), при глаголах (Марат пишет? Нет, он не пишет.), при прилагательных и притяжательных местоимениях (Это синий карандаш? Нет, это не синий карандаш. Это твоя тетрадь? Нет, это не моя

тетрадь.). **6.** Количественные числительные до 10-ти и порядковые числительные в пределах лексического минимума.

Понимание и употребление слов, необходимых для учебного процесса

Вопрос, выучить; дописать; вспомнить; как? какой? (какая? какие?) когда? кончить, кто? куда?; мало, много, можно; надо, назвать, называться, наизусть, неправильно; ответ, отвечать, отгадать, откуда?; пожалуйста, показать, по-казахски, по-русски, почему? правильно, произносить, прочитать; рассказ, рассказать, рассказывать, рассмотреть, сколько? словарь, составить, спасибо, списать, спрашивать, стихотворение; чей? (чья? чьи?).

Примечание: Речевые модели и примерные образцы диалогической речи даны в Приложении 1; список слов для активного усвоения дается в Приложении 2.

3.3. Базовое содержание учебного предмета «Русский язык» для 5 класса

Речевая деятельность. Аудирование. Воспринимать предъявляемое в нормальном темпе устное сообщение (текст) продолжительностью звучания 1-2 мин. Усваивать основную информацию текста художественной литературы или несложных учебных текстов. Воспроизводить услышанное после двух предъявлений. Правильно понимать интонационное выражение просьбы, приказа, пожелания, удивления, одобрения и т. д.

Чтение. Читать и понимать общее содержание небольших художественных текстов. Выделять в тексте основные смысловые части, находить начало новой темы в тексте. Определять тему текста, его эмоциональный настрой. Использовать толковый словарь для установления значения слова. Составлять простой план прочитанного. Развернуто (близко к тексту или своими словами) пересказывать тексты повествовательного характера и несложные описания (портрета, предмета, животного, местности, помещения).

Говорение. Устная монологическая речь. Конструировать и интонировать различные по цели высказывания предложения. Использовать различные структурно-семантические типы диалогических единств (запрос информации и речевая реакция на него; сообщение информации и реакция на сообщение; побуждение к действию и речевая реакция на него). Употреблять в речи формулы русского речевого этикета: приветствия, поздравления, пожелания, благодарности, прощания. Составлять небольшие по объему (3-5 простых фраз) устные высказывания описательного и повествовательного характера, развивающие одну мысль. Разворачивать микротему заданной темы на основе предложения. Воспроизводить прочитанное или услышанное сообщение, соответствующее возврату и уровню развития детей.

Диалогическая речь. Моделировать диалогическую речь типа запрос, передача информации. Участвовать в диалоге, используя формулы речевого этикета. Вести разговор на простые бытовые и учебные темы (узнать, который час; попросить какой-нибудь предмет; приветствовать; поздравить и т. д.). Правильно интонировать вопросительные и побудительные предложения.

Письменная речь. Разворачивать высказывание из 5-6 предложений на основе заданной темы, развивая одну мысль. Использовать элементарные средства связи предложения в тексте. Письменно воспроизводить прослушанный или прочитанный текст повествовательного характера (объемом 8-10 предложений). Составлять и записывать план прочитанного текста. Подробно излагать содержание небольших произведений повествовательного характера (или отрывки из них) с элементами описания. Кратко излагать по готовому или самостоятельно составленному плану; писать сочинение по сюжетным картинкам; по картине; по теме, связанной с прочитанным текстом; на основе личных наблюдений и впечатлений учащихся.

Ситуативно-предметное содержание тематики для развития устной и письменной речи

1. Книжки – наши друзья
2. Нет на свете Родины дороже.
3. Дружить – счастливым быть.
4. Что такое хорошо и что такое плохо.
5. Зимунка – зима.
6. Братья наши меньшие.
7. Наши интересы и занятия.
8. Скоро лето!

Повторение изученного в начальных классах (3 часа)

Совершенствование умений конструирования словосочетаний и предложений по моделям, усвоенным в начальной школе. Развитие орфографических, орфоэпических навыков, умений использования в речи основных грамматических форм имен существительных, прилагательных и глаголов.

Языковой материал

Синтаксис. Пунктуация. Предложение. Виды предложений по цели высказывания. Виды предложений по интонации.

Фонетика. Графика. Орфоэпия. Алфавит. Звуки и буквы. Гласные и согласные звуки. Соотношение звуков и букв. Буквы *е, ё, ю, я*, обозначающие сочетания звуков (*ель, ёлка, ежик, юг, яблоня*). Слог и ударение. Разноместность и подвижность русского ударения. Звонкие и глухие согласные. Обозначение мягкости согласных с помощью *ь*. Гласные после шипящих. *Ь* после шипящих. Гласные после *ц*. Разделительные *ъ* и *ь*. Перенос слов. основные правила переноса слов: невозможность оставления на строке или перенос на другую строку одной буквы, неотделимость при переносе *ь, ъ, й*, от предшествующих букв (*под-езд, трам-вай*). Орфоэпический словарь русского языка. Фонетический разбор слова.

Морфемика. Словообразование. Орфография. Состав слова. Окончание. Основа слова. Основы на твердые и мягкие согласные. Корень слова. Однокоренные слова и формы слова. Суффикс. Приставка. Правописание

приставок и предлогов. Правописание безударных гласных в корне слова. Разбор слова по составу.

Лексика. Слово. Лексическое значение слова. Однозначные и многозначные слова. Прямое и переносное значение слов. Толковые словари русского языка.

Морфология. Орфография. Культура речи. Имя существительное как часть речи. Общее грамматическое значение существительного. Существительные одушевленные и неодушевленные. Наричательные и собственные имена существительные (имена, фамилии, отчества людей, географические названия, клички животных и др.). Их написание с заглавной буквы. Морфологические признаки существительных – род, число, падеж. Род имен существительных. Определение рода существительных по окончаниям. Существительные женского рода с окончаниями – *а*, *-я*, и с *ь* на конце. Существительные среднего рода с окончаниями – *о*, *-е*. Существительные мужского рода с твердой основой и нулевым окончанием. Число имени существительного. Единственное и множественное число имен существительных. Изменение существительных по падежам. Падежи имен существительных. Именительный падеж – начальная форма существительного. Выделение в существительных окончаний всех трех родов в именительном падеже единственного числа. Употребление существительного в именительном падеже в роли подлежащего.

Родительный падеж: принадлежности (*книга учителя*); отрицания (*У меня нет собаки*); местонахождения предмета с предлогами *у*, *около* (*ждать у кинотеатра, стоять около школы*); для обозначения исходной точки движения с предлогами *с*, *из*, *от* (*иду с тренировки, из магазина, от остановки трамвая*); даты (*первого сентября, 2009 года*); для обозначения отсутствия чего-либо с предлогом *без* (*чай без сахара*); места действия с предлогами *вокруг*, *напротив*, *посреди* (*вокруг дама, напротив стадиона, посреди площади*). Окончания *-а*, *-я* у существительных мужского рода, с нулевым окончанием и у существительных среднего рода. Окончания *-ы*, *-и* у существительных женского и мужского рода на *-а*, *-я*.

Дательный падеж: адресата (*помочь другу, рассказать маме*); для обозначения направления движения с предлогом *к* (*подойти к столу, прийти к другу*); различных значений с предлогом *по* (*тетрадь по русскому языку, соревнование по футболу, прогулка по лесу, городу*). Окончание *-е* в дательном падеже у существительных женского и мужского рода на *-а*, *-я*; *-у*, *-ю*, у существительных мужского рода с нулевым окончанием и существительных среднего рода.

Винительный падеж: объекта действия (после переходных глаголов: *любить природу*); для обозначения направления движения с предлогами *в*, *на* (*ехать в город, на экскурсию*); времени действия (*приду в среду, сделаю во вторник, встретимся в воскресенье*); различных значений времени с предлогами *через*, *за*, *под*, *в*, *на* (*через год, за неделю*); направленности действия (*положить в сумку, поставить на пол*). Окончания *-у*, *-ю* в винительном падеже у существительных женского и мужского рода на *-а*, *-я*. Совпадение окончаний

именительного и винительного падежей у неодушевленных существительных мужского и среднего рода. Совпадение окончаний одушевленных существительных мужского рода единственного числа в родительном и винительном падежах.

Творительный падеж: в значении орудия действия (*есть вилкой и ножом, писать ручкой, мелом*); для обозначения совместности действия с предлогом *с* (*дружить с Санжаром, переписываться с другом*); для обозначения объекта занятий, увлечений и др. (*заниматься спортом, интересоваться театром, увлекаться шахматами*); местонахождения предмета с предлогами *за, над, под, перед, между, рядом с (со)* (*за школой, над землей, под крышей, перед домом, рядом с кинотеатром*); качественная характеристика действия (*работать с интересом, смотреть с улыбкой, учиться с увлечением*); характеристика субъекта действия после глаголов *быть, стать, являться, называться* (*Он стал моим другом. Она была хорошей спортсменкой*).

Написание в единственном числе под ударением окончаний **-ой, -ом** у существительных мужского и женского рода с основой на шипящий и *ц*, а в безударном положении – окончаний – **ей, –ем**.

Предложный падеж: объекта речи с предлогами **о, об, (обо)** (*рассказывать о школе, семье*); для обозначения местонахождения объекта с предлогами *в, на* (*в школе, на стадионе, в театре, на улице*); для обозначения способа передвижения (*на машине, на самолете*); для обозначения времени (*в январе, в июне*). Окончания предложного падежа в единственном числе: **-е** у существительных женского рода (*в комнате, в доме, на окне*).

Синтаксическое употребление имен существительных. Морфологический разбор имени существительного.

Глагол как часть речи. Неопределенная форма глагола. Показатели неопределенной формы глагола **-ть, -ти, -чь**. Употребление неопределенной формы глагола в сочетании со словами *надо, нельзя, должен, нужно, можно, готов, согласен, начало, мочь, кончить, стать, продолжать, хотеть*. Времена глагола. Настоящее время глагола. Изменение глаголов настоящего времени по лицам и числам. Прошедшее время глагола. Изменение глаголов прошедшего времени по лицам и числам. Прошедшее время глагола. Изменение глаголов прошедшего времени по родам и числам. Будущее время глагола. Простое и сложное будущее время. Образование сложного будущего времени. Изменение по лицам и числам вспомогательного глагола *быть* (*Я буду читать. Ты будешь читать*). Употребление неопределенной формы глагола в будущем сложном времени. Синтаксическое употребление глаголов. Морфологический разбор глагола. Правописание *не* с глаголами (*не был, ненавидеть*). Мягкий знак после шипящих в глаголах (*беречь, учишься*).

Имя прилагательное как часть речи. Изменение прилагательных по родам, числам и падежам. Согласование прилагательных с существительными в роде, числе, падеже. Родовые окончания прилагательных. Склонение прилагательных мужского, женского и среднего рода в единственном и множественном числе. Синтаксическое употребление прилагательных.

Морфологический разбор имени прилагательного. Правописание гласных в падежных окончаниях прилагательных.

Повторение изученного (3 часа)

Развитие связной устной и письменной речи (8 часов)

4. Ожидаемые результаты по предмету «Русский язык» для учащихся 3-5 классов казахской школы

4.1. Ожидаемые результаты для учащихся 3 класса:

Обучающийся 3 класса

Знает:

- звуки и буквы в слове (гласные/согласные, твердые/мягкие согласные, звонкие/глухие согласные);
- узнаёт на слух слово, словосочетание и предложение;
- выделяет в прослушанном слове мягкие и твердые согласные;
- воспроизводит услышанные слова со стечением согласных и звуками [ш],[ж],[ц],[ч],[щ];
- владеет словами лексического минимума для 2 класса;
- различает на слух в процессе аудирования гласные и согласные в сильных позициях.

Понимает:

- понимает прочитанные учителем (или в звукозаписи) небольшие сказки, рассказы;
- читает правильно, сознательно, целыми словами;
- выделяет голосом ударение в словах лексического минимума;
- интонирует предложения по цели высказывания;
- выработал темп чтения к концу учебного года –30-35 слов в минуту;

Творчески использует знания:

- строит в процессе говорения предложения на основе заданных вопросов;
- составляет диалоги по образцам из 2-4 реплик;
- составляет высказывания из 2-4 предложений с опорой на наглядность;
- читает наизусть небольшие стихотворения.

Применяет знания в новой ситуации:

- списывает каллиграфически грамотно, целыми словами;
- отдельно пишет предлоги с последующими словами;
- пишет большую букву в начале предложения и собственных именах существительных;
- пишет под диктовку слова, написание которых совпадает с произношением.

- выработал примерный темп письма к концу учебного года –25 знаков в минуту.

4.2 Ожидаемые результаты по предмету «Русский язык» для 4 класса Обучающийся 4 класса

Знает:

- знает гласные и согласные, сходные со звуками казахского языка;
- различает гласные, отличающиеся от соответствующих гласных казахского языка;
- различает согласные, отличающиеся от соответствующих согласных казахского языка;
- употребляет падежные формы в составе синтаксических конструкций;
- владеет словами лексического минимума для 3 класса;
- различает на слух глухие и звонкие, твердые и мягкие согласные;
- воспроизводит услышанные слова, словосочетания и предложения (в рамках лексико-грамматического минимума);
- заучивает со слов учителя (или в звукозаписи) небольшие стихотворные тексты, песни;

Понимает:

- понимает слова, выражения, употребляемые учителем в учебном процессе;
- строит вторую реплику, реагируя на вопрос или побуждение;
- строит первую реплику вопросительного, побудительного характера с опорой на знакомые образцы;
- составляет высказывания из 4-6 предложений с опорой на наглядность, на ситуацию;

Творчески использует знания:

- читает целыми словами и предложениями;
- отвечает на вопросы по содержанию прочитанного;
- пересказывает прочитанное по вопросам;
- отвечает на вопросы по прочитанному;
- выработал скорость чтения –40-50 слов в минуту;
- списывает с доски (или книги) целыми словами и короткими предложениями;

Применяет знания в новой ситуации:

- переносит слова с одной строки на другую по слогам;
- пишет имена, фамилии, клички животных, начинает предложения с большой буквы;
- ставит соответствующие знаки в конце предложения;
- пишет под диктовку открытые и закрытые слоги, слова (в пределах орфографического минимума для 3 класса);

- выработал примерный темп письма к концу учебного года – 30 знаков в минуту.

4.3 Ожидаемые результаты по учебной дисциплине «Русский язык» для учащихся 5 класса

Обучающийся 5 класса

Знает:

- отличие звуков речи и букв, звонких и глухих, твердых и мягких; значения *е, ё, ю, я*; понятие слога и правила переноса;
- об особенностях ударения в русском языке, общие сведения о месте ударения в формах слов;
- о морфемах (значимых частях слова) их позициях в составе слова, значениях и функциях, различает однокоренные слова и формы слова;
- орфографические правила: безударные проверяемые гласные в корне слова; непроверяемые гласные и согласные; проверяемые согласные в корне слова; непроизносимые согласные в корне слова; буквы *и, у, а* после шипящих; разделительные *Ъ, Ъ*; написание предлогов с другими словами; употребление *Ь* для обозначения мягкости согласных; большая буква и кавычки в именах собственных; *о* и *е* после шипящих и *Ц*; в окончаниях существительных; *не* с глаголами; *ь* после шипящих в неопределенной форме глаголов и во 2-ом лице единственного числа; безударные гласные в окончаниях имен прилагательных.
- пунктуационные правила: точка, вопросительный и восклицательный знаки в конце предложения.

Понимает:

- производит фонетический разбор слова;
- осуществляет морфемный разбор слова.

Творчески использует знания:

- различает лексическое и грамматическое значения слов, прямое и переносное значения, однозначные и многозначные слова и употребляет в речи;
- определяет имя существительное, глагол, имя прилагательное как часть речи;
- различает одушевленные и неодушевленные, нарицательные и собственные существительные;
- определяет род, число, падеж существительных и склоняет их;
- определяет неопределенную форму глаголов и изменяет их по лицам и числам;
- изменяет прилагательные по родам, числам и падежам.

Применяет знания в новой ситуации:

- составляет различные виды предложений по цели высказывания, по интонации;
- имеет представление об орфоэпическом, орфографическом и толковом словарях и использует их на практике.

5. Оценка

Оценивание результатов изучения предмета «Русский язык» осуществляется с применением системы критериального оценивания.

Критериальное оценивание – процесс оценивания, основанный на сравнении учебных достижений учащихся с четко определенными, коллективно выработанными, заранее известными всем участникам процесса (учащимся, администрации школы, педагогическому персоналу, родителям и иным законным представителям) критериями, соответствующими целям и содержанию начального образования, способствующими формированию учебно-познавательных способностей учащихся.

Критериальное оценивание основано на взаимосвязи преподавания, обучения и оценивания. Результаты критериального оценивания используются для эффективного планирования и организации образовательного процесса.

Система критериального оценивания в начальной школе включает формативное оценивание (ФО) и внутреннее суммативное оценивание за раздел (СОР).

Формативное (текущее) оценивание (ФО) – определяет текущий уровень усвоения знаний и навыков в повседневной работе на уроке и/или дома и осуществляет оперативную взаимосвязь между учащимся и педагогом в ходе обучения, позволяет учащимся понимать, насколько правильно они выполняют задания в период изучения нового материала и достигают целей обучения.

Внутреннее суммативное оценивание за раздел (СОР). – определяет уровень усвоения знаний и сформированность навыков по завершении изучения крупного раздела или блока учебных материалов по классам.

Внутреннее суммативное оценивание осуществляется педагогами школы. Отметки, выставленные за суммативные работы, являются основой для определения итоговых оценок за отчетные периоды обучения.

В 1 классе с учетом возрастных особенностей учащихся применяется только формативное оценивание. Четвертные оценки выставляются в 3-4 четверти. Итоговая оценка за год в 1 классе выставляется по результатам формативного оценивания.

Во 2 классе внедряется внутреннее суммативное оценивание за раздел (СОР). Четвертные оценки выставляются в 1-4 четверти по результатам формативного оценивания (ФО). В конце учебного года проводится одно внутреннее суммативное оценивание. Годовая оценка выставляется с учетом формативного и внутреннего суммативного оценивания в определенном процентном соотношении (ФО+СОЧ).

В 3-5 классах результаты обучения учащегося представляются в виде:

- Четвертной оценки в конце каждой четверти, включающей

результаты формативного и внутреннего суммативного оценивания за четверть в определенном процентном соотношении (ФО+СОР+СОЧ).

- Годовой оценки, включающей результаты формативного и внутреннего суммативного оценивания за четыре четверти по предметам в определенном процентном соотношении».

«Ағылшын тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Ағылшын тілі» пәнінің **мақсаты** - ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін үйрету, қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру арқылы тілдің А1 орта деңгейін меңгерту.

«Ағылшын тілі» пәнінің міндеттері:

- 1) ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін таныту;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін) ажырату, салыстыру, топтастыру, талдау дағдыларын дамыту;
- 3) ағылшын тілі А1 орта деңгейінің базалық сөздік қорын меңгерту;
- 4) ағылшын тілі бойынша қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру;
- 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
- 6) ағылшын тілі мен оқытылып отырған ел туралы жалпы түсінігін қалыптастыру;
- 7) тілдік білімі мен дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға үйрету.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Ағылшын тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Ағылшын тілі» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

Бағдарлама шетел тілін оқытудың жалпыеуропалық стандартына (Common European Framework of Reference, CEFR) сәйкес құрастырылды. Бағдарламаға сәйкес бастауыш білім беру аяқталғаннан кейін білім алушылар шетел тілін меңгерудің жалпыеуропалық құзыреттеріне (Common European Framework of Reference, CEFR) сәйкес А1 орта (A1 mid) деңгейіне жетуі тиіс.

«Ағылшын тілі» пәнін оқыту бағдарламасының мазмұны ағылшын тілінің А1 орта деңгейін сөйлеу әрекетінің «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым» және «Жазылым» түрлері арқылы оқытуды қарастырады.

3-тарау. «Ағылшын тілі» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 4-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 2) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін);
- 3) ағылшын тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдыларды;
- 4) тілдік нормалардың қарапайым түсініктерін қамтиды.

4-сынып А1 (low) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

- 1) ағылшын тілінің әліпбиін;
  - 2) әріптердің дыбысталуын;
  - 3) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
  - 4) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);
  - 5) А1 (low) деңгейінің сөздік қорын қамтиды.
- 4-сынып – А1 (low) деңгейінің міндеттері:
- 1) ағылшын тілінің әріптері мен олардың дыбысталуын таныту;
  - 2) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы) үйрету;
  - 3) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы) машықтандыру;
  - 4) А1 (low) деңгейінің сөздік қорын меңгерту;
  - 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
  - 6) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы түсінік қалыптастыру;
  - 7) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу дағдыларына машықтандыру;
  - 8) өзін қысқаша таныстыруды үйрету (5 сөйлем);

4-сынып А1 бастапқы деңгей (Low)

Тыңдалым:

1) баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен түсіну;

2) баяу және айқын дыбысталып айтылған қарапайым сұрақтарды, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, қысқа сұрақтарды, дыбыстар мен әріптерді мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

3) берілген тақырыптар бойынша таныс сөздер мен фразалардың айтылуын мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

4) мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтардың мағынасын түсіну және жауап қайтару;

5) түстер мен сандар туралы қысқа сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен түсіну және жауап қайтару;

6) баяу және айқын дыбысталып айтылған шағын әңгімелердің жалпы мәнін түсіну (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен).

Айтылым:

1) өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтару (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);

2) өзіне не ұнайтынын және не ұнамайтынын айту;

3) заттар мен іс-әрекеттерді сипаттау үшін шектеулі қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін қолдану;

4) сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында сұрақ қою, сұраққа жауап беру, нұсқаулықтарды дұрыс қолдана білу.

Оқылым:

1) берілген әріптер мен дыбыстарды ажырату, есте сақтау және дұрыс оқуға дағдылану;

2) берілген тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін, жәй сөйлемдерді оқу;

3) қарапайым иллюстрацияланған сөздікті пайдалану;

4) қысқа мәтіндердің негізгі ойын түсіну;

5) қысқа мәтіндерден нақты ақпаратты түсіну.

Жазылым:

1) әріптерді дұрыс жазуды үйрену;

2) бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді ажырату, дұрыс жазу;

3) дауыстап оқылған әріптер мен жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу;

4) тірек сөздердің көмегімен сөйлем құрау және сұрақтарға қысқа жауап жазу;

5) тақырып бойынша берілген жаңа сөздерді дұрыс жазуға машықтандыру;

6) сөйлем соңында тыныс белгілерін дұрыс қою.

Ағылшын тілін қолдану:

4-сынып – A1 (low)

1) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);

3) коммуникативтік қатынаста сөз әдебін (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу);

4) A1 (low) деңгейінің сөздік қорын қарым-қатынас жасауда;

5) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мәліметін;

6) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақ-жауаптармен жұмыс жасауда.

5-сынып A1 (mid) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

1) ағылшын тілінің әліпбиіне тән дыбысталу ерекшеліктерін және оқу ережелерін (ойын, сызба-суреттер арқылы);

2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды және ережелерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

3) сабақ барысында және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;

4) A1 (mid) деңгейінің лексикасын қамтиды.

5-сынып – A1 (mid) деңгейінің міндеттері:

1) ағылшын тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктері мен айтылу ережелерін меңгерту;

2) сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін үйрету;

3) сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін қолдануға дағдыландыру;

4) A1 (mid) сөздік қорын меңгерту;

5) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы түсінігін дамыту;

6) ағылшын тілін іс жүзінде қолдануға ынталандыру.

5-сынып A1 орта деңгейі (Mid):

Тыңдалым:

1) сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды түсіну;

2) дыбыстар мен әріптерді, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, сұрақтарды түсіну;

3) берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын түсіну;

4) оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі түсіну.

5) таныс тақырыптар аясында берілген қысқа қарапайым мәтіндердің негізгі мағынасын мәнмәтіндік түсіндірмелердің көмегімен түсіну;

б) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. тыңдау.

Айтылым:

1) оқу тақырыптары аясында жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыру;

2) оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап беру;

3) оқу тақырыптары аясында өзге адамдар мен заттардың қысқаша сипаттамасын беру;

4) дауыстап оқу барысында таныс сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс айту;

5) коммуникативтік қатынас орнату (әңгімелесу, пікір алмасу) барысында дұрыс жауап қайтаруды және сөз әдебіне үйрену;

б) жұппен, топпен жыне сыныппен жұмыс істеу барысында қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді дұрыс қолдану;

7) оқу тақырыптары аясында қысқаша әңгімелеу;

8) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айту.

Оқылым:

1) таныс сөздерді сызба, суретті сөздіктердің көмегімен ажырату және дұрыс оқу;

2) сабақ барсындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды оқу арқылы түсіну;

3) оқу жоспары тақырыптары аясында қысқаша көркем және ғылыми-танымдық мәтіндерді мұғалімнің қолдауымен оқи бастау;

4) оқу тақырыптары аясында шағын мәтіндерде берілген негізгі ақпаратты иллюстрациялық материалдардың көмегімен оқып түсіну;

5) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. мәнерлеп оқу.

Жазылым:

1) жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазу;

2) тыңдау арқылы сөздер мен сөз тіркестерін жазу;

3) қарапайым сұрақтарға жауап жазу;

4) сюжетті суретке қарап мәтін құрастыру;

5) жазылымда кісі аттарын, жер-су атауларын және сөйлемдерді бас әріппен дұрыс жазу;

б) жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата білу, дұрыс жазу.

Ағылшын тілін қолдану:

1) жеке басына қатысты ақпарат беру;

2) өзге адамдар мен заттарды сипаттау және ақпарат беру;

3) берілген тақырыптар аясында сюжетті суреттерді сипаттау;

- 4) коммуникативтік қатынаста грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдану;
- 5) коммуникативтік қатынаста сөздерді дұрыс қолдану;
- 6) ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтарды жатқа айту;
- 7) А1 орта (Mid) деңгейінде лексиканы пайдалану.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Ағылшын тілі» пәнінен күтілетін нәтижелер.

4-сынып А1 бастапқы деңгей (Low) бойынша:

Білім алушы:

- ағылшын тілінің әріптері мен олардың дыбысталу ерекшеліктерін;
- қарапайым тілдік бірліктерді;
- бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді және олардың дұрыс жазылуын;
- мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтарға жауап беруді және сұрақ қоюды;
- ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- А1 (low) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- есту арқылы дыбыстарды, сөздер мен сөз тіркестерін;
- белгілі бір тақырып аясында қойылған сұрақтарды;
- баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен;
- қысқа мәтіндердің жалпы мазмұнын;
- оқытылып отырған тіл еліне қатысты кейбір елтанымдық атауларды;
- шет тілін үйрену қажеттілігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сызба-модель, сурет, белгілерді қолдана отырып, қысқа сөйлемдер құрастыруда;
- берілген тақырып пен иллюстрация бойынша мәтіннің мазмұнын болжауда;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды
- А1 (low) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтаруда (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);
- ағылшын тілінде өзін қысқаша таныстыруда;

- сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында ағылшын тілінің A1 (low) деңгейінің сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарын дұрыс **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- берілген тақырып аясында мұғалімнің қолдауымен қысқаша диалог, мәтін құрастыруда;
- иллюстрациялық материалдарды, заттар мен іс-әрекеттерді сипаттауда;
- жұппен, топпен жыне ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;
- шығармашылық тапсырмалар орындауда (хат, тілек, құтықтау, хабарлама жазу) **қолданады**.

5-сынып A1 (mid) деңгей бойынша:

Білім алушы:

- ағылшын тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктерін, дыбыстардың оқу ережелерін, әліпбиінің транскрипциясын;
- жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата және дұрыс жаза;
- сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін;
- ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды;
- A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- сабақ барысындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды;
- берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын;
- оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі;
- оқытылып отырған тіл елінің мәдениетімен танысу арқылы толерантты болуды;
- шетел тілін үйрену арқылы оқытылып отырған тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарымен танысып, салыстыру арқылы өз ұлттық құндылықтарының ерекшеліктерін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;
- жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазуда;
- ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айтуда;
- A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;

- ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап қайтаруда;
- сюжетті суретке қарап мәтін құрастыруда;
- коммуникативтік қатынаста қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді және грамматикалық құрылымдарды дұрыс **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыруда;
- тыңдалым материалына өз ойын білдіруде;
- ұсынылған тақырып аясында қысқаша мәлімет беруде;
- өзге адамдар мен заттарды қысқаша сипаттауда;
- жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда

қолданады.

Primary education
Standard curriculum for the “English” discipline
(for grades 4-5 taught in the Kazakh language)

Chapter 1. General provisions

1. The curriculum “On approval of state compulsory educational standards for all levels of education” was approved by the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan was developed in accordance with the state mandatory standard of primary education, approved by the order of № ...(registered in the state register of regulatory legal acts of the Republic of Kazakhstan № .....).

The purpose of the English discipline is to teach the A1 mid level of the language the alphabet and sound system of the English language, the formation of simple language skills.

Objectives of the “English” discipline:

- 1) introducing the alphabet and sound system of the English language;
- 2) developing skills of distinguishing, comparing, grouping, analyzing the basic language units (sound, word, sentence, text) of the primary level;
- 3) acquisition the basic word stock of A1 mid level of English;
- 4) formation of simple language skills in English;
- 5) arousing learner’s interest in learning a foreign language;
- 6) formation of a general understanding of the English language and the country of a learning language;
- 7) teaching to use language knowledge and skills in everyday life.

Chapter 2. Organization of the teaching process

The organization of the teaching process of the “English” discipline is based on the principles of consistency, continuity and health, progressing from simple to complex.

The organization of the teaching process of the “English” discipline is carried out through the effective use of modern educational technologies and resources, taking into account the learners’ age and individual abilities.

In teaching process, games are used to increase learners’ motivation and desire for learning, to develop physical culture and physical fitness.

The purpose of the discipline is defined in the following three integral components:

- 1) Teaching goals based on values;
- 2) Educational goal aimed at the formation of individual competencies;
- 3) Developing goal based on creativity.

The program is developed in accordance with the Common European Framework of Reference (CEFR). According to the program, after the completion of primary education, learners must acquire the level of A1 mid in accordance with the Common European Framework of Reference (CEFR).

The content of the program of teaching “English” captures the A1 mid level of English through “Listening”, “Speaking”, “Reading” and “Writing”.

Chapter 3. Basic content of the “English” discipline

The content of basic knowledge of the discipline is based on the values defined in the standard (spiritual and cultural values, country and land resources, moral values, aesthetic values, Kazakhstani patriotism, health values, the value of the state language).

Teaching hours of the “English” discipline per year and week:

- 1) in the 4th grade - 2 hours per week, 68 hours - in the academic year;
- 2) in the 5th grade - 2 hours per week, 68 hours - in the academic year;

Discipline content:

- 1) alphabet and sound system of the English language;
- 2) basic language units (sound, word, sentence, text) of the primary level;
- 3) basic grammar usage skills;
- 4) primary understanding of basic language norms.

Basic content of A1 Low level for Grade 4 captures:

- 1) the English alphabet;
- 2) pronunciation of letters;
- 3) basic language units (through games, drawings);
- 4) basic grammar usage skills (through games, illustrations);
- 5) Vocabulary of A1 (low) level.

Grade 4 - Objectives of A1 (low) level:

- 1) introducing learners with the letters of the English language and their pronunciation;
- 2) teaching basic language units (through games, drawings);
- 3) practicing basic grammar skills (through games, illustrations);
- 4) acquiring the vocabulary of A1 (low) level by learners;
- 5) arousing learners’ interest in learning a foreign language;
- 6) formation of a general understanding of the English language and the country of a learning language;
- 7) practicing the skills of answering and asking simple questions related to the topic;
- 8) teaching learners to give short information about themselves (5 sentences);

Grade 4 A1 Low-level:

Listening:

- 1) understand the basic classroom instructions with the support of the teacher, spoken slowly and clearly;

2) understand and repeat basic words used in everyday life and in the classroom, sounds and letters with teacher's support, spoken slowly and clearly;

3) understand and pronounce the familiar words and phrases on the given topics correctly with teacher's support;

4) understand and answer basic questions with the support of the teacher;

5) understand and answer short questions about colors and numbers with teacher's support;

6) understand the general idea of short stories told slowly and clearly (with teacher's support and with the help of illustrative materials).

Speaking:

1) making up short sentences to give personal information, to describe other people and things, answer questions (with teacher's support and with the help of illustrative materials);

2) speaking about personal likes and dislikes;

3) using basic words and phrases to describe things and actions;

4) be able to ask questions, to give instructions correctly in communication with the teacher and other learners in the classroom.

Reading:

1) practicing to differentiate, memorize and read the given letters and pronounce sounds correctly;

2) reading basic words, phrases and simple sentences on the given topics;

3) using a simple illustrated dictionary;

4) understanding the main idea of short texts;

5) understanding detailed information from short texts.

Writing:

1) learning to write letters correctly;

2) differentiating the words written with capital and low case, correct spelling;

3) writing listened letters and familiar words;

4) making up sentences using the key words and writing short answers to questions;

5) practicing writing new words on the topic;

6) using correct punctuations in writing.

Learners use in English:

Grade 4 - A1 (low)

1) basic language units (through games, drawings);

2) basic grammar structures (through games, illustrations);

3) speech norms in communication (greeting, thanking, apologizing, apologizing, asking permission, saying goodbye);

4) the vocabulary of A1 low level in communication;

5) general information about the English language and the country of the learning language;

6) asking simple questions and answering questions related to the topic.

Basic content of A1 Mid level for Grade 5 captures:

- 1) phonetic peculiarities and pronunciation rules of the English letters (through games, drawings);
- 2) basic grammar structures and rules (through games, drawings);
- 3) basic word combinations and phrases used in class and in everyday life;
- 4) Vocabulary of A1 Mid-level.

Grade 5 - Objectives of A1 Mid-level:

- 1) practicing the pronunciation rules of English letters;
- 2) teaching the order of words in sentences;
- 3) practicing to use word combinations and phrases used in class and in everyday life;
- 4) acquisition of the vocabulary of A1 Mid- level;
- 5) improving the understanding of English language and the country of the learning language;
- 6) encouraging to use English in practice or real situation.

Grade 5 A1 Mid-level:

Listening:

- 1) understand the basic instructions used in the classroom;
- 2) understand sounds and letters, words used in everyday life and in the classroom;
- 3) understand familiar words and word combinations in the context of the given topics;
- 4) understand a short story in the context of the topics covered in the curriculum using the key words or diagrams in detail.
- 5) understand the main idea of short texts given in the context of topics covered in the curriculum with the help of contextual explanations;
- 6) understand and learn poems, riddles, counts, riddles, etc. in English taken from the children's literature.

Speaking:

- 1) make up sentences to give information about a person (8-10 sentences);
- 2) ask and answer special questions to get information on learning topics;
- 3) describe other people and things;
- 4) pronounce familiar words and word combinations correctly in reading loudly in class;
- 5) use word combinations and speech norms in the process of communication (conversation, exchange of views);
- 6) use necessary words, phrases and sentences in working in pairs, groups and classes;
- 7) tell a short story on a given topics;
- 8) learn English poems, riddles, counts, riddles, etc.

Reading:

- 1) differentiate familiar words with the help of diagrams, pictures and dictionaries and read them correctly;
- 2) read and understand the tasks of the classroom activities;

3) start reading short literary and scientific texts on the topic captured in the curriculum with teacher's support;

5) read and understand poems, riddles, counts, riddles etc. in English.

Writing:

1) write simple sentences with the teacher's support or using key words and diagrams in accordance with the given topic;

2) write listened words, word combinations and simple sentences;

3) write answers to basic questions;

4) write a short text based on describing the picture;

5) learn to write personal names, places and sentences with capital letter in writing;

6) differentiate the writing and pronunciation of frequently used words independently.

Learners use in English:

1) giving personal information;

2) describing and giving information about other people and things;

3) describing pictures on a given topic;

4) in class and everyday communication (words, word combinations and grammar structures);

5) reading and getting information about the language and country of the learning language;

6) reading and learning poems, riddles in English;

7) using vocabulary of the A1 Mid-level.

Chapter 4. Expected results

Expected results of the discipline are focused on meta-subject competencies (scientific-cognitive, cultural-social, language-communicative, information-technological) defined in the mandatory state standard of primary education.

Expected results of the "English" discipline.

Grade 4 A1 Low-level:

A learner knows:

- English letters and features of their pronunciation;

- simple language units;

- capital and low case words and their correct spelling;

- to answer simple questions and ask questions with the teacher's support;

- general information about the English language and the country of study;

- the vocabulary of A1 (low) level.

A learner understands:

- words and phrases by hearing sounds;

- questions on a specific topic;

- simple instructions used in the classroom, spoken slowly and clearly with the teacher's support;

- general content of short texts;

- some ethnographic names related to the country of study;

- the necessity to learn a foreign language.

A learner uses acquired knowledge according to the model:

- to make up short sentences using diagrams, models, pictures, symbols;
- to predict the content of the text on a given topic and illustration;
- simple grammatical structures
- A1 Low-level vocabulary.

A learner uses acquired knowledge in the new situation:

- in real-life situations;
- to make up short sentences about himself/herself and other people and things, to answer questions (with the teacher's support and with the help of illustrative materials);
- to give personal information;
- in communicating with the teacher and other learners by using correctly the vocabulary and grammatical structures of A1 Low-level.

A learner uses acquired knowledge creatively

- to make up a short dialogue, a text on a given topic with the teacher's support;
- to describe illustrative materials, objects and actions;
- to perform project work in pairs, groups and classes;
- to carry out creative tasks (writing letters, wishes, congratulations, messages).

Grade 5 A1 Mid-level:

A learner knows:

- features of pronunciation of English letters, rules of reading, transcription of the alphabet;
- to distinguish the spelling and pronunciation of frequently used words independently and correctly;
- word order in sentences;
- general information about the English language and the country of the learning language;
- simple grammatical structures;
- Vocabulary of A1 (mid) level

A learner understands:

- the basic instructions used in the classroom;
- pronunciation of familiar words and phrases on the given topics;
- the general content and the main content of short texts covered in the curriculum using the key words or diagrams in detail;
- to be tolerant by getting acquainted with the culture of the country of the learning language;
- features of their national values by getting acquainted with the national values of the people of the learning language by comparing them.

A learner uses acquired knowledge according to the model:

- simple conversational patterns in the class activities and in everyday life;
- to write simple sentences with the teacher's support or with the help of key words and diagrams in accordance with general and educational topics;
- to learn by heart English poems, riddles, counts, riddles, etc.;

- vocabulary of A1 Mid-level;

A learner uses acquired knowledge in the new situation:

- to communicate in real-life situations;
- to ask and answer special questions to get information;
- to make up a text based on describing the picture;
based on the picture of the plot;

- necessary words, phrases and sentences and grammatical structures in the process of communication.

A learner uses acquired knowledge creatively:

- to make up sentences give personal information;
- to expresses his /her opinion on the listening material;
- to give a brief overview on a given topic;
- to describe other people and things;
- to perform project work in pairs, groups and classes.

«Неміс тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 4-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Неміс тілі» пәнінің **мақсаты** - неміс тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін үйрету, қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру арқылы тілдің А1 орта деңгейін меңгерту.

«Неміс тілі» пәнінің міндеттері:

- 1) неміс тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін таныту;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін) ажырату, салыстыру, топтастыру, талдау дағдыларын дамыту;
- 3) неміс тілі А1 орта деңгейінің базалық сөздік қорын меңгерту;
- 4) неміс тілі бойынша қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру;
- 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
- 6) неміс тілі мен оқытылып отырған ел туралы жалпы түсінігін қалыптастыру;
- 7) тілдік білімі мен дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға үйрету.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Неміс тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Неміс тілі» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын және дене мәдениетін қалыптастыратын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

Бағдарлама шетел тілін оқытудың жалпыеуропалық стандартына (Common European Framework of Reference, CEFR) сәйкес құрастырылды. Бағдарламаға сәйкес бастауыш білім беру аяқталғаннан кейін білім алушылар шетел тілін меңгерудің жалпыеуропалық құзыреттеріне (Common European Framework of Reference, CEFR) сәйкес А1 орта (A1 mittleres) деңгейіне жетуі тиіс.

«Неміс тілі» пәнін оқыту бағдарламасының мазмұны неміс тілінің А1 орта деңгейін сөйлеу әрекетінің «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым» және «Жазылым» түрлері арқылы оқытуды қарастырады.

3-тарау. «Неміс тілі» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Неміс тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 4-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 2) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) неміс тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін);
- 3) неміс тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдыларды;
- 4) тілдік нормалардың қарапайым түсініктерін қамтиды.

4-сынып А1 (niedriges) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

- 1) неміс тілінің әліпбиін;
- 2) әріптердің дыбысталуын;
- 3) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 4) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);

5) А1 (niedriges) деңгейінің сөздік қорын қамтиды.

4-сынып – А1 (niedriges) деңгейінің міндеттері:

- 1) неміс тілінің әріптері мен олардың дыбысталуын таныту;
- 2) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы) үйрету;
- 3) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы) машықтандыру;
- 4) А1 (niedriges) деңгейінің сөздік қорын меңгерту;
- 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
- 6) неміс тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы түсінік қалыптастыру;
- 7) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу дағдыларына машықтандыру;
- 8) өзін қысқаша таныстыруды үйрету (5 сөйлем);

4-сынып А1 бастапқы деңгей (niedriges)

Тыңдалым:

1) баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен түсіну;

2) баяу және айқын дыбысталып айтылған қарапайым сұрақтарды, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, қысқа сұрақтарды, дыбыстар мен әріптерді мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

3) берілген тақырыптар бойынша таныс сөздер мен фразалардың айтылуын мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

4) мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтардың мағынасын түсіну және жауап қайтару;

5) түстер мен сандар туралы қысқа сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен түсіну және жауап қайтару;

6) баяу және айқын дыбысталып айтылған шағын әңгімелердің жалпы мәнін түсіну (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен).

Айтылым:

1) өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтару (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);

2) өзіне не ұнайтынын және не ұнамайтынын айту;

3) заттар мен іс-әрекеттерді сипаттау үшін шектеулі қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін қолдану;

4) сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында сұрақ қою, сұраққа жауап беру, нұсқаулықтарды дұрыс қолдана білу.

Оқылым:

1) берілген әріптер мен дыбыстарды ажырату, есте сақтау және дұрыс оқуға дағдылану;

2) берілген тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін, жәй сөйлемдерді оқу;

3) қарапайым иллюстрацияланған сөздікті пайдалану;

4) қысқа мәтіндердің негізгі ойын түсіну;

5) қысқа мәтіндерден нақты ақпаратты түсіну.

Жазылым:

1) әріптерді дұрыс жазуды үйрену;

2) бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді ажырату, дұрыс жазу;

3) дауыстап оқылған әріптер мен жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу;

4) тірек сөздердің көмегімен сөйлем құрау және сұрақтарға қысқа жауап жазу;

5) тақырып бойынша берілген жаңа сөздерді дұрыс жазуға машықтандыру;

6) сөйлем соңында тыныс белгілерін дұрыс қою.

Неміс тілін қолдану:

4-сынып – A1 (niedriges)

- 1) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);
- 3) коммуникативтік қатынаста сөз әдебін (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу);
- 4) A1 (niedriges) деңгейінің сөздік қорын қарым-қатынас жасауда;
- 5) неміс тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мәліметін;
- 6) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақ-жауаптармен жұмыс жасауда.

5-сынып A1 (mittleres) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

- 1) неміс тілінің әліпбиіне тән дыбысталу ерекшеліктерін және оқу ережелерін (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды және ережелерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 3) сабақ барысында және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;
- 4) A1 (mittleres) деңгейінің лексикасын қамтиды.

5-сынып – A1 (mittleres) деңгейінің міндеттері:

- 1) неміс тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктері мен айтылу ережелерін меңгерту;
- 2) сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін үйрету;
- 3) сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін қолдануға дағдыландыру;
- 4) A1 (mittleres) сөздік қорын меңгерту;
- 5) неміс тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы түсінігін дамыту;
- 6) неміс тілін іс жүзінде қолдануға ынталандыру.

5-сынып A1 орта деңгей (mittleres):

Тыңдалым:

- 1) сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды түсіну;
- 2) дыбыстар мен әріптерді, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, сұрақтарды түсіну;
- 3) берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын түсіну;
- 4) оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі түсіну.
- 5) таныс тақырыптар аясында берілген қысқа қарапайым мәтіндердің негізгі мағынасын мәнмәтіндік түсіндірмелердің көмегімен түсіну;
- 6) балалар әдебиетінен алынған неміс тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. тыңдау.

Айтылым:

- 1) оқу тақырыптары аясында жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыру;

2) оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап беру;

3) оқу тақырыптары аясында өзге адамдар мен заттардың қысқаша сипаттамасын беру;

4) дауыстап оқу барысында таныс сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс айту;

5) коммуникативтік қатынас орнату (әңгімелесу, пікір алмасу) барысында дұрыс жауап қайтаруды және сөз әдебіне үйрену;

6) жұппен, топпен жыне сыныппен жұмыс істеу барысында қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді дұрыс қолдану;

7) оқу тақырыптары аясында қысқаша әңгімелеу;

8) балалар әдебиетінен алынған неміс тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айту.

Оқылым:

1) таныс сөздерді сызба, суретті сөздіктердің көмегімен ажырату және дұрыс оқу;

2) сабақ барсындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды оқу арқылы түсіну;

3) оқу жоспары тақырыптары аясында қысқаша көркем және ғылыми-танымдық мәтіндерді мұғалімнің қолдауымен оқи бастау;

4) оқу тақырыптары аясында шағын мәтіндерде берілген негізгі ақпаратты иллюстрациялық материалдардың көмегімен оқып түсіну;

5) балалар әдебиетінен алынған неміс тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. мәнерлеп оқу.

Жазылым:

1) жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазу;

2) тыңдау арқылы сөздер мен сөз тіркестерін жазу;

3) қарапайым сұрақтарға жауап жазу;

4) сюжетті суретке қарап мәтін құрастыру;

5) жазылымда кісі аттарын, жер-су атауларын және сөйлемдерді бас әріппен дұрыс жазу;

6) жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата білу, дұрыс жазу.

Неміс тілін қолдану:

1) жеке басына қатысты ақпарат беру;

2) өзге адамдар мен заттарды сипаттау және ақпарат беру;

3) берілген тақырыптар аясында сюжетті суреттерді сипаттау;

4) коммуникативтік қатынаста грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдану;

5) коммуникативтік қатынаста сөздерді дұрыс қолдану;

6) неміс тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтарды жатқа айту;

7) A1 орта (mittleres) деңгейінде лексиканы пайдалану.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Неміс тілі» пәнінен күтілетін нәтижелер.

4-сынып А1 бастапқы деңгей (niedriges) бойынша:

Білім алушы:

- неміс тілінің әріптері мен олардың дыбысталу ерекшеліктерін;
- қарапайым тілдік бірліктерді;
- бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді және олардың дұрыс жазылуын;
- мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтарға жауап беруді және сұрақ қоюды;
- неміс тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- А1 (niedriges) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- есту арқылы дыбыстарды, сөздер мен сөз тіркестерін;
- белгілі бір тақырып аясында қойылған сұрақтарды;
- баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен;
- қысқа мәтіндердің жалпы мазмұнын;
- оқытылып отырған тіл еліне қатысты кейбір елтанымдық атауларды;
- шет тілін үйрену қажеттілігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сызба-модель, сурет, белгілерді қолдана отырып, қысқа сөйлемдер құрастыруда;
- берілген тақырып пен иллюстрация бойынша мәтіннің мазмұнын болжауда;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды
- А1 (niedriges) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтаруда (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);
- неміс тілінде өзін қысқаша таныстыруда;
- сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында неміс тілінің А1 (niedriges) деңгейінің сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарын дұрыс **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- берілген тақырып аясында мұғалімнің қолдауымен қысқаша диалог, мәтін құрастыруда;
- иллюстрациялық материалдарды, заттар мен іс-әрекеттерді сипаттауда;
- жұппен, топпен жыне ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;

- шығармашылық тапсырмалар орындауда (хат, тілек, құтықтау, хабарлама жазу) **қолданады**.

5-сынып A1 (mittleres) деңгей бойынша:

Білім алушы:

- неміс тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктерін, дыбыстардың оқу ережелерін, әліпбиінің транскрипциясын;

- жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата және дұрыс жаза;

- сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін;

- неміс тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;

- қарапайым грамматикалық құрылымдарды;

- A1 (mittleres) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- сабақ барысындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды;

- берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын;

- оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі;

- оқытылып отырған тіл елінің мәдениетімен танысу арқылы толерантты болуды;

- шетел тілін үйрену арқылы оқытылып отырған тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарымен танысып, салыстыру арқылы өз ұлттық құндылықтарының ерекшеліктерін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;

- жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазуда;

- неміс тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айтуда;

- A1 (mittleres) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;

- ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап қайтаруда;

- сюжетті суретке қарап мәтін құрастыруда;

- коммуникативтік қатынаста қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді және грамматикалық құрылымдарды дұрыс **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыруда;

- тыңдалым материалына өз ойын білдіруде;

- ұсынылған тақырып аясында қысқаша мәлімет беруде;

- өзге адамдар мен заттарды қысқаша сипаттауда;

- жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда **қолданады**.

«Француз тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 4-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1.«Француз тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді. Бағдарлама шетел тілін оқытудың жалпыеуропалық стандартына (Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues, CECRL) сәйкес құрастырылды. Бағдарламаға сәйкес бастауыш білім беру аяқталғаннан кейін білім алушылар шетел тілін меңгерудің жалпыеуропалық құдыреттеріне (Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues, CECRL) сәйкес A1 орта (A1 débutant) деңгейіне жетуі тиіс.

«Француз тілі» пәнінің мақсаты француз тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін үйрету, қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру арқылы тілдің A1 орта деңгейін меңгерту.

«Француз тілі» пәнінің міндеттері:

- 1) француз тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін таныту;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін) ажырату, салыстыру, топтастыру, талдау дағдыларын дамыту;
- 3) француз тілі A1 орта деңгейінің базалық сөздік қорын меңгерту;
- 4) француз тілі бойынша қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру;
- 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
- 6) француз тілі мен оқытылып отырған ел туралы жалпы түсінігін қалыптастыру;
- 7) тілдік білімі мен дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға үйрету.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

2. «Француз тілі» пәнін оқыту бағдарламасының мазмұны француз тілінің A1 орта деңгейін сөйлеу әрекетінің «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым» және «Жазылым» түрлері арқылы оқытуды қарастырады.

«Француз» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Француз» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. Оқу пәнінің базалық мазмұны

3. Оқу пәнінің базалық мазмұны.

Француз тілі пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 4 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;
- 2) 5 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

3.2. Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) француз тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін);

3) француз тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдыларды;

4) тілдік нормалардың қарапайым түсініктерін қамтиды.

«Француз тілі» пәнін оқыту 4-сынып – А1.1 (élémentaire), 5-сынып – А1 (débutant) деңгейлерінде ұйымдастырылады.

4-сынып – А1 (élémentaire) деңгейінің мазмұны:

- 1) француз тілінің әліпбиін;
- 2) әріптердің дыбысталуын;
- 3) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 4) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);

5) А1.1 (élémentaire) деңгейінің сөздік қорын қамтиды.

4-сынып – А1.1 (élémentaire) деңгейінің міндеттері:

- 1) француз тілінің әріптері мен олардың дыбысталуын таныту;
- 2) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы) үйрету;
- 3) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы) машықтандыру;
- 4) А1.1 (élémentaire) деңгейінің сөздік қорын меңгерту;
- 5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;
- 6) француз тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы түсінік қалыптастыру;

7) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу дағдыларына машықтандыру;

8) өзін қысқаша таныстыруды үйрету (5 сөйлем);

5-сынып – А1 (débutant) деңгейінің мазмұны:

1) француз тілінің әліпбиіне тән дыбысталу ерекшеліктерін және оқу ережелерін (ойын, сызба-суреттер арқылы);

2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды және ережелерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

3) сабақ барысында және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;

4) А1 (débutant) деңгейінің лексикасын қамтиды.

5-сынып – А1 (débutant) деңгейінің міндеттері:

- 1) француз тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктері мен айтылу ережелерін меңгерту;
- 2) сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін үйрету;
- 3) сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін қолдануға дағдыландыру;
- 4) A1 (débutant) сөздік қорын меңгерту;
- 5) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы түсінігін дамыту;
- 6) француз тілін іс жүзінде қолдануға ынталандыру.

«Француз тілі» пәнінің базалық білім мазмұны 4-сынып A1.1 бастапқы деңгей (Elémentaire)

Тыңдалым:

- 1) баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен түсіну;
- 2) баяу және айқын дыбысталып айтылған қарапайым сұрақтарды, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, қысқа сұрақтарды, дыбыстар мен әріптерді мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;
- 3) берілген тақырыптар бойынша таныс сөздер мен фразалардың айтылуын мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;
- 4) мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтардың мағынасын түсіну және жауап қайтару;
- 5) түстер мен сандар туралы қысқа сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен түсіну және жауап қайтару;
- 6) баяу және айқын дыбысталып айтылған шағын әңгімелердің жалпы мәнін түсіну (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен).

Айтылым:

- 1) өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтару (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);
- 2) өзіне не ұнайтынын және не ұнамайтынын айту;
- 3) заттар мен іс-әрекеттерді сипаттау үшін шектеулі қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін қолдану;
- 4) сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында сұрақ қою, сұраққа жауап беру, нұсқаулықтарды дұрыс қолдана білу.

Оқылым:

- 1) берілген әріптер мен дыбыстарды ажырату, есте сақтау және дұрыс оқуға дағдылану;
- 2) берілген тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін, жәй сөйлемдерді оқу;
- 3) қарапайым иллюстрацияланған сөздікті пайдалану;
- 4) қысқа мәтіндердің негізгі ойын түсіну;
- 5) қысқа мәтіндерден нақты ақпаратты түсіну.

Жазылым:

- 1) әріптерді дұрыс жазуды үйрену;
- 2) бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді ажырату, дұрыс жазу;
- 3) дауыстап оқылған әріптер мен жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу;
- 4) тірек сөздердің көмегімен сөйлем құрау және сұрақтарға қысқа жауап жазу;
- 5) тақырып бойынша берілген жаңа сөздерді дұрыс жазуға машықтандыру;
- 6) сөйлем соңында тыныс белгілерін дұрыс қою.

Француз тілін қолдану:**4-сынып – A1.1 (élémentaire)**

- 1) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);
- 2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);
- 3) коммуникативтік қатынаста сөз әдебін (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу);
- 4) A1.1 (élémentaire) деңгейінің сөздік қорын қарым-қатынас жасауда;
- 5) француз тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мәліметін;
- 6) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақ-жауаптармен жұмыс жасауда.

5-сынып A1 орта деңгей (Débutant):**Тыңдалым:**

- 1) сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды түсіну;
- 2) дыбыстар мен әріптерді, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, сұрақтарды түсіну;
- 3) берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын түсіну;
- 4) оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі түсіну.
- 5) таныс тақырыптар аясында берілген қысқа қарапайым мәтіндердің негізгі мағынасын мәнмәтіндік түсіндірмелердің көмегімен түсіну;
- 6) балалар әдебиетінен алынған **француз** тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. тыңдау.

Айтылым:

- 1) оқу тақырыптары аясында жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыру;
- 2) оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап беру;
- 3) оқу тақырыптары аясында өзге адамдар мен заттардың қысқаша сипаттамасын беру;
- 4) дауыстап оқу барысында таныс сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс айту;
- 5) коммуникативтік қатынас орнату (әңгімелесу, пікір алмасу) барысында дұрыс жауап қайтаруды және сөз әдебіне үйрену;

6) жұппен, топпен жыне сыныппен жұмыс істеу барысында қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді дұрыс қолдану;

7) оқу тақырыптары аясында қысқаша әңгімелеу;

8) балалар әдебиетінен алынған француз тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айту.

Оқылым:

1) таныс сөздерді сызба, суретті сөздіктердің көмегімен ажырату және дұрыс оқу;

2) сабақ барсындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды оқу арқылы түсіну;

3) оқу жоспары тақырыптары аясында қысқаша көркем және ғылыми-танымдық мәтіндерді мұғалімнің қолдауымен оқи бастау;

4) оқу тақырыптары аясында шағын мәтіндерде берілген негізгі ақпаратты иллюстрациялық материалдардың көмегімен оқып түсіну;

5) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. мәнерлеп оқу.

Жазылым:

1) жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазу;

2) тыңдау арқылы сөздер мен сөз тіркестерін жазу;

3) қарапайым сұрақтарға жауап жазу;

4) сюжетті суретке қарап мәтін құрастыру;

5) жазылымда кісі аттарын, жер-су атауларын және сөйлемдерді бас әріппен дұрыс жазу;

6) жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата білу, дұрыс жазу.

Француз тілін қолдану:

1) жеке басына қатысты ақпарат беру;

2) өзге адамдар мен заттарды сипаттау және ақпарат беру;

3) берілген тақырыптар аясында сюжетті суреттерді сипаттау;

4) коммуникативтік қатынаста грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдану;

5) коммуникативтік қатынаста сөздерді дұрыс қолдану;

6) француз тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтарды жатқа айту;

7) A1 орта (débutant) деңгейінде лексиканы пайдалану.

4-тарау. «Француз тілі» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

4-сынып A1 бастапқы деңгей (Low) бойынша:

Білім алушы:

- француз тілінің әріптері мен олардың дыбысталу ерекшеліктерін;

- қарапайым тілдік бірліктерді;
- бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді және олардың дұрыс жазылуын;
- мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтарға жауап беруді және сұрақ қоюды;
- француз тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- A1 (low) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- есту арқылы дыбыстарды, сөздер мен сөз тіркестерін;
- белгілі бір тақырып аясында қойылған сұрақтарды;
- баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен;
- қысқа мәтіндердің жалпы мазмұнын;
- оқытылып отырған тіл еліне қатысты кейбір елтанымдық атауларды;
- шет тілін үйрену қажеттілігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сызба-модель, сурет, белгілерді қолдана отырып, қысқа сөйлемдер құрастыруда;
- берілген тақырып пен иллюстрация бойынша мәтіннің мазмұнын болжауда;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды
- A1 (low) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтаруда (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);
- француз тілінде өзін қысқаша таныстыруда;
- сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында ағылшын тілінің A1 (low) деңгейінің сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарын дұрыс **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- берілген тақырып аясында мұғалімнің қолдауымен қысқаша диалог, мәтін құрастыруда;
- иллюстрациялық материалдарды, заттар мен іс-әрекеттерді сипаттауда;
- жұппен, топпен жыне ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;
- шығармашылық тапсырмалар орындауда (хат, тілек, құтықтау, хабарлама жазу) **қолданады**.

5-сынып A1 (mid) деңгей бойынша:

Білім алушы:

- француз тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктерін, дыбыстардың оқу ережелерін, әліпбиінің транскрипциясын;
- жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы

- айырмашылықты өз бетінше ажырата және дұрыс жаза;
- сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін;
- француз тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды;
- A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- сабақ барысындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды;
- берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын;
- оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі;
- оқытылып отырған тіл елінің мәдениетімен танысу арқылы толерантты болуды;
- шетел тілін үйрену арқылы оқытылып отырған тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарымен танысып, салыстыру арқылы өз ұлттық құндылықтарының ерекшеліктерін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;
- жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазуда;
- француз тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айтуда;
- A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап қайтаруда;
- сюжетті суретке қарап мәтін құрастыруда;
- коммуникативтік қатынаста қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді және грамматикалық құрылымдарды дұрыс **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыруда;
- тыңдалым материалына өз ойын білдіруде;
- ұсынылған тақырып аясында қысқаша мәлімет беруде;
- өзге адамдар мен заттарды қысқаша сипаттауда;
- жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда

қолданады.

5-тарау. Бағалау

Әріптік жүйе бойынша баға	Баллдың сандық эквиваленті	Баллдық жүйе бойынша баға	Баллдың сандық эквиваленті
A	5	10	Жауаптардың толықтығы, еркіндігі, дәйектілігі және сенімділігі айқын; аудио мәтіндерді толық түсіну. Лексикалық және грамматикалық өзін-өзі түзету әдісімен түзетілетін сөйлеудегі кейбір қателіктер жіберіледі.
A-	5	9	Жауаптың мазмұны қарым-қатынас жағдайына сәйкес келеді; толық жауаптар; аудиотекстерді толық түсіну; сөйлеуде лексика мен грамматика бойынша материалдардың 90%-ын пайдаланады; елеусіз қателерге жол беріледі (5-ке дейін).
B	4	8	Өтілген материалдың 85% түсінеді; қателерге жол беріледі (6-7); сабақ барысында жеке және топтық жұмыстарға белсенді қатысады.
B-	4	7	Жауаптар грамматикалық және логикалық тұрғыдан дұрыс; мүмкін болатын тілдік қателер саны 8-9; сабақ барысында жеке және топтық жұмыстарға қатысады.
C	3	6	Өтілген материалдарды меңгеру және оларды қандай да бір модельде еркін пайдалану мүмкіндігі орташа; ықтимал қателер саны - 12; сабақ барысында жеке және топтық жұмыстарға қатысады.
C-	3	5	Өтілген материалдарды меңгеру және оларды қандай да бір модельде еркін пайдалану мүмкіндігі орташадан төмен; ықтимал қателер саны – 12-ден жоғары; сабақ барысында жеке және топтық жұмыстарға қатысуда белсенділік танытпайды.
D	2	4	Негізгі тілдік материалдарды қолдану үшін қажетті білім жеткіліксіз; көптеген грамматикалық және дыбыстық қателіктер жібереді, түсінуді қиындатады; сөйлеу үлгілерін қолдана отырып жауап беру толық емес; сабақ барысында жеке және топтық жұмыс барысында енжарлық танытады.
D-	2	3	Өтілген материалды ішінара меңгереді; сабақ барысында жауап беру белгілі бір ұсыныстар мен таныс фразалар аясында ғана жүзеге асырылады; тапсырмаларды төмен деңгейде орындайды.
FX	1	2	Француз тілін жеке сөздер деңгейінде біледі; сабақ барысында тілдік материалды қолдану жеткіліксіз; тілдік материалды қолдану барысында көптеген лексикалық, грамматикалық және дыбыстық қателер болады.
F	1	0	Тілдік қолданыстың болмауы; жауаптың мүмкін еместігі немесе жауаптан бас тартады.

**Programme scolaire de type de la discipline « Langue française »
pour les classes de 4re à 5^e
au niveau de l'enseignement primaire**

Chapitre 1. Conditions générales

Programme scolaire de type est déterminé dans le cadre du Standart obligatoire d'Etat de l'enseignement secondaire (primaire, secondaire de base, secondaire général) approuvé par la Décision gouvernementale de la République du Kazakhstan du ... №.....

Le but : le programme scolaire de la discipline «Langue française» vise à atteindre le niveau A1 par les apprenants. Le programme de l'école primaire de la discipline «Langue française» vise à développer les compétences linguistiques des étudiants, à accroître leur intérêt et leur confiance en eux-mêmes, ainsi qu'à développer des attitudes positives à l'égard de l'apprentissage du français. Le contenu du programme d'école primaire vise à développer la capacité des étudiants à utiliser le français dans la communication au quotidien et à créer une base solide pour la poursuite de leurs études.

Les tâches :

1. la démonstration du système sonore et alphabétique de la langue française
2. la différence des compétences du discernement, de la comparaison, du groupement, de l'analyse des unités linguistiques principales (le son, le mot, la phrase, le texte) inhérent au niveau primaire
3. La maîtrise du lexique fondamental du français du niveau moyen A1
4. la formation des simples compétences linguistiques en français.
5. susciter l'intérêt à l'apprentissage de la langue française
6. la formation de la compréhension commune du français et du pays étudié
7. apprendre à utiliser des connaissances et des savoir-faires dans la vie quotidienne

Chapitre 2. Organisation du contenu de la matière "Langue française"

L'organisation de la matière est basée sur les principes de continuité, de cohérence, du simple au complexe qui s'effectue en prenant en compte des capacités d'âge et individuelles des apprenants, de l'utilisation effective des technologies et des ressources formatives.

Le but de leçon se détermine dans les unités inseparables :

1. l'objectif éducatif, basé sur les valeurs de la vie
2. l'objectif formatif, dirigé à la formation des compétences personnelles
3. l'objectif de développement, basé sur la création et la créativité

Le chapitre 3. Le contenu de la discipline «La langue française »

Ce programme est basé sur les valeurs, formées par les standards :

- les valeurs morales
- les valeurs esthétiques

- le patriotisme kazakhstanai
- le mode de vie saine

Le développement des qualités personnelles dans l'unité organique avec le large éventail de compétences sont à la base pour donner aux étudiants les valeurs fondamentales de l'éducation: le patriotisme et la responsabilité civile, le respect, la coopération, le travail acharné et la créativité, la transparence, l'apprentissage tout au long de la vie. Ces valeurs sont destinées à devenir l'orientation personnelle durable de l'étudiant, motivant son comportement et ses activités quotidiennes.

Le volume du travail scolaire selon la discipline est :

- 1) 4e année- 2 heures par semaine, 68 heures de l'année scolaire;
- 2) 5e année – 2 heures par semaine, 68 heures de l'année scolaire; scolaire;

Le contenu de la matière:

- 1.le système sonore et alphabétique de la langue française
- 2.les unités linguistiques principales(le son,le mot,la phrase.le texte)inherent au niveau primaire

- 3.Les simples compétences grammaticales du français
4. la formation des simples compétences linguistiques en français.

Le contenu de la 4e année (le niveau élémentaire)

- 1.l'alphabet français
2. la prononciation des mots
- 3,les simples blocs linguistiques
- 4.les simples compétences grammaticales
- 5.la maîtrise du lexique fondamental du français du niveau moyen A1

1) **compréhension de l'orale** : comprendre les consignes de classe et suivre des instructions courtes et simples prononcées lentement et distinctement sur un certain nombre d'activités en classe ; des questions personnelles générales prononcées lentement et clairement ; les noms de personnages illustres et les noms de lieux ; (prononciation) de certains mots du vocabulaire général et thématique ; quelques questions de base comme «qu'est-ce que c'est?»; les phonèmes et les combinaisons de lettres ; les lettres de l'alphabet ;

2) **production orale** : composer des phrases simples à la sur les gens, les objets et les activités en classe ; poser des questions simples sur les personnes, les objets et les activités en classe au cours de conversations simples ; prononcer distinctement des mots et des phrases familiers ; savoir se présenter et poser des questions dans des conversations simples ;exprimer dans la conversation l'opinion positive et négative ;raconter les récits utilisant le lexique sur les thèmes communs et les thèmes appris ;

3) **compréhension écrite** : prononcer et nommer les lettres de l'alphabet ; reconnaître les majuscules dans les noms propres et les noms de lieux ; reconnaître visuellement quelques mots familiers ; utiliser l'alphabet pour ranger les mots dans l'ordre alphabétique (par la première lettre); reconnaître ,defir et pronncker le grand

nombre des mots sur les thèmes appris ; comprendre avec le soutien l'information et les détails dans les simples textes courts d'après les textes thématiques

4)production écrite: rédiger et vérifier à l'aide de l'enseignant, l'écriture de phrases courtes sur des sujets personnels, généraux et éducatifs ; écrire des mots et des phrases de longueur et de forme standard ; des phrases courtes pour décrire des personnes, des lieux et des objets; relier des mots ou des phrases en utilisant des conjonctions ; écrire correctement des lettres majuscules et minuscules pour la rédaction des noms, des noms de lieux et des phrases courtes sous la direction d'un enseignant ; écrire un grand nombre de mots familiers fréquemment utilisés sous la direction d'un enseignant ; placer le point à la fin d'une phrase courte et familière sous la direction d'un enseignant ;

5)utilisation du français : utiliser les simples unités linguistiques (à l'aide de jeux et des images), les simples constructions grammaticales (à l'aide des jeux et des illustrations), les mots polis, nécessaires dans la conversation (saluer, remercier, s'excuser, demander,), utiliser le vocabulaire du niveau A1 (élémentaire, l'information commune sur la langue française et sur le pays étudié) ; travailler avec les questions et les réponses simples.

Le contenu de la 5e année (le niveau débutant):

1. les particularités phonétiques de l'alphabet français et les règles de lecture
2. les simples constructions grammaticales
3. les simples blocs linguistiques, utilisés dans les leçons et dans la vie quotidienne
4. la maîtrise du lexique fondamental du français du niveau moyen A1

1) **compréhension de l'orale :** comprendre les consignes de classe et suivre des instructions courtes et simples qui vont permettre de faire les exercices en classe ; comprendre un grand nombre de questions courantes; les phrases souvent utilisées dans des petits dialogues sur des sujets familiers ; les couleurs et la quantité ; les questions simples relatives à la quantité et les couleurs, l'identification du phonème manquant des mots ; reconnaître des informations factuelles dans de petits dialogues sur des sujets familiers ; utiliser des indices contextuels afin de prédire le contenu de petits dialogues sur des sujets familiers ; écouter des petits récits sur les sujets familiers ;

2)production orale : se présenter, composer des phrases simples sur les autres personnes et les objets, ainsi que sur le type d'activités réalisées en classe ; poser des questions sur les besoins essentiels et visant à trouver des informations sur les sujets familiers et les activités dans la classe; utiliser un nombre limité de mots courants, d'expressions et de phrases courtes pour décrire les objets et les activités dans la classe; répondre avec support aux questions simples, en présentant des informations personnelles et des données factuelles; donner des réponses courtes et échanger de paroles lors de petits dialogues avec d'autres personnes sur un nombre limité de sujets; mettre le bon accent sur les mots composés familiers; donner un ordre ou une instruction simple aux autres; raconter les récits utilisant le lexique sur les thèmes communs et les thèmes appris ;

3)compréhension écrite: identifier, mémoriser et prononcer les combinaisons de sons et de lettres fréquemment utilisées; lire avec un support significatif des mots simples, des phrases et des propositions sur des sujets familiers; révéler les idées

principales des phrases simples sur des sujets familiers en utilisant des indices contextuelles; comprendre avec un support visuel significatif des informations factuelles dans des textes simples sur des sujets familiers;

4)production écrite : rédiger des réponses courtes aux questions sous forme de phrases séparées ; exercices de dictées de mots fréquemment utilisés ; faire des phrases courtes pour la définition des personnes, des lieux et des objets; écrire correctement des lettres majuscules et minuscules des mots fréquemment utilisés; placer le point à la fin d'une phrase courte sous la direction d'un enseignant; écrire les réponses sur les questions simples, composer les textes sur les images thématiques, savoir vérifier les fautes orthographiques.

5)utilisation du français : présenter l'information personnelle, la description et la présentation de l'information aux autres gens et les objets, la description des images sur les thèmes donnés, l'utilisation correcte des constructions grammaticales dans la communication, l'emploi correct des mots, retenir les vers, les mots-croisés, les comptes en français, utiliser le vocabulaire du niveau A1 (moyen)

Chapitre 4

Système des objectifs d'apprentissage

4-e année (élémentaire)

L'apprenant doit:

- 1) comprendre des instructions courtes et simples prononcées lentement et distinctement pour effectuer un certain nombre d'activités en classe
- 2) comprendre des questions personnelles courantes avec l'aide de l'enseignant
- 1) comprendre des questions personnelles courantes avec l'aide de l'enseignant
- 3) Savoir des lettres françaises et leur prononciation
- 4) Pouvoir prononcer correctement des sons
- 5) Comprendre des unités linguistiques
- 6) Utiliser des simples constructions grammaticales
- 7) Comprendre la nécessité d'apprentissage du français
- 8) Poser et répondre aux questions simples
- 9) Se présenter en français
- 10) utiliser les mots polis dans la conversation
- 11) Exprimer ses idées, en composant des phrases courtes et utiliser les schémas, les images, les symboles
- 12) décrire des personnes et des objets avec des phrases simples dans un nombre limité de sujets généraux et éducatifs
- 13) Raconter le contenu des textes et des illustrations écrire des phrases courtes pour décrire des personnes, des lieux et des objets
- 14) comprendre avec le soutien des enseignants les principaux points des petits dialogues d'une grande partie de sujets généraux et d'étude
- 15) utiliser correctement les majuscules et les minuscules pour écrire les noms, les noms de lieux et des phrases

5-e année (débutant)

L' apprenant doit:

1. distinguer les particularités phonétiques de l'alphabet français et les règles de lecture

2, différencier l'écriture et la prononciation des mots utilisés rarement ;

3, connaître les règles de lecture et savoir la transcription

4. connaître l'ordre des mots dans la proposition ;

5. savoir le lexique du niveau A1

Faire connaissance avec les valeurs nationales des gens à l'aide de comparaisons de la langue natale

6. faire connaissance avec la culture française ;

7. utiliser le français dans la vie quotidienne ;

8. poser et répondre aux questions sur les thèmes étudiés ;

9. Savoir décrire des gens et des objets

10. déclarer par cœur des comptes, des vers en français

11. les simples constructions grammaticales

12. les simples blocs linguistiques, utilisés dans les leçons et dans la vie quotidienne

13. reconnaître des informations factuelles dans de petits dialogues sur des sujets familiers et les activités dans la classe;

14. utiliser un nombre limité de mots courants, d'expressions et de phrases courtes pour décrire les objets et les activités dans la classe; ;

15. révéler les idées principales des phrases simples sur des sujets familiers en utilisant des indices contextuelles;

16. comprendre avec un support visuel significatif des informations factuelles dans des textes simples sur des sujets familiers

17. donner l'information brève sur le thème proposé &

«Математика» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 1-5-сыныптарына арналған)

1. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2021 жылғы _____ № ____ қаулысымен бекітілген «Барлық білім деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тіркеу Реестрінде № _____ тіркелген) Орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Бастауыш білім деңгейіндегі (1-5-сыныптар) Математика «Математика және информатика» білім беру саласының кіріктірілген оқу пәні болып табылады. Оны оқыту натурал сандардың және нөлдің арифметикасын, аса маңызды шамаларды, сондай-ақ бөлшек сандардың, есеп және оны шешу үдерісінің, математикалық тілдің, алгебра және геометрияның элементтерінің, жиындар теориясы мен логиканың пропедевтикасын қамтиды.

3. Бастауыш сыныптарда математиканы оқытудың негізгі мақсаты – ұлттық құндылықтар негізінде білім алушыларда әлемді бейнелеу, модельдеу және тануды қабылдауға бағытталған материалдық өмірдің мәнді қасиеттерінің, байланыстарының, кеңістік пішіндер мен сандық қатынастарының логикалық бірлігін сипаттайтын негізгі математикалық ұғымдар жайлы білім негізін қалау; білімдерді қолдану және арнайы математикалық әрекет тәсілдерін түрлі оқу және өмірлік жағдаяттарда қолдану, сондай-ақ қатысымдық, зияткерлік, алгоритмдік, кеңістіктік-графикалық және зерттеушілік құзыреттіліктерді қалыптастыру.

4. Бастауыш білім беру деңгейінде математикалық білім берудің негізгі мақсатына сәйкес оқу пәні төмендегі міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған:

- математикалық білім мен білікті, алгоритмдік және графикалық мәдениет дағдыларын, берік есептеу, өлшеу және графикалық біліктерді қалыптастыру, сондай-ақ білім берудің негізгі деңгейінде оқуын жалғастыру үшін оқушыларға қажетті мақсатты түрде бағытталған алдын-ала (пропедевтикалық) даярлауды жүзеге асыру;

- оқу міндеттерін шешу, өзге пәндерді оқып үйрену және күнделікті өмірде қолдану үшін математикалық терминдерді, амал алгоритмдері мен әрекет тәсілдерін, геометриялық салуларды қолдану білігін қалыптастыру;

- когнитивті біліктер мен ойлау операцияларын (талдау, жинақтау, аналогия, жалпылау, абстрактілеу және модельдеу, жіктелмеу); бала тұлғасының зейін, қабылдау, ес, ойлау, ауызша және жазбаша, соның ішінде математикалық тіл сияқты функционалдық қасиеттерін дамыту; көрнекі-образды және логикалық ойлауды, кеңістіктік қиялды дамыту;

- оқу-танымдық әрекетті және оқу мотивтерін, математиканы оқуға оң көзқарас пен қызығушылықты, өздігінен жұмыс жасау білігін (жоспарлай алу, жоспар бойынша түрлі әрекеттер, оның ішінде ойлау әрекетін де орындау, өзін-

өзі бақылау және өзін-өзі бағалау); ақпаратты іздеу және іріктеу біліктерін, өз уақытын басқару және өзін-өзі реттеу біліктерін қалыптастыру;

- стандартты емес, қызықты тапсырмалар, жобалау әрекеті мен өмірлік (құзыреттілік) есептерді шешу арқылы математикалық және шығармашылық қабілеттерін, сыни ойлауды анықтау және дамыту;

- тұлғалық, танымдық және ерік-жігері қасиеттерін кең ауқымды дағдылармен (қатынас жасау мәдениетін, үлкенге құрмет және кішіге қамқорлық жасауға; патриоттық сезімге; қазақ халқы мен Қазақстан территориясында тұрып жатқан өзге де халықтардың тарихына, мәдениеті мен салт-дәртүрлеріне, құндылықтарына құрметпен қарауға тәрбиелеу) табиғи байланыста тәрбиелеу;

- қатысымдық және әлеуметтік біліктерін дамыту: топпен жұмыс жасау біліктері, өз пікірін, өз көзқарасын білдіру, басқа адамдардың пікірін құрметтеу, көшбасшылық қасиеттерін

- көрсету, өз жұмысын жазбаша және ауызша түрде таныстыру дағдыларын дамыту;

- пәнаралық және пәнішілік байланыстарды жүзеге асыру.

5. Білім берудің бастауыш деңгейінде математикадан оқу бағдарламаны түзудің қажеттігін айқындайтын негізгі себептер:

- оқытудың 12 жылдық моделіне көшуге себепші болған құрылымдық өзгерістерге (5+5+2), оқытудың алты жастан басталуына сәйкес оқу пәнінің мақсаты мен міндеттер жүйесін, оқу пәнінің мазмұнының жаңа нұсқасын дайындау;

- алты жастағы баланың бастапқы мүмкіндіктерін теңестіру мен мектепке дейінгі және бастауыш деңгейлері арасындағы математикалық білім берудегі сабақтастықты жүзеге асырудың алғышарттарын жасау үшін қарапайым математикалық түсініктерді жүйелеуге және математикалық ұғымдар мен әрекет тәсілдері жүйесін оқытуға арналған шартты түрдегі екі бөліктен тұратын 1-сыныпта математиканы оқыту мазмұнын құрылымдау;

- оқытудың мақсаты, құралдары, нәтижелері, перспективтік-сабақтастық байланысты ескере отырып, оқыту мен игеру нысандары сияқты оқу пәнінің мазмұнын оқу бағдарламасында бейнелеу;

- шамалар және оларды өлшеу, шамалар мәндеріне амалдар қолдану, алгебра және геометрия элементтері, жиындар, комбинаторика теориясы, есептер, алгебра, геометрия элементтері, жиындар, логика және комбинаторика теориялары және математикалық тіл сияқты математиканы оқыту мазмұнының құраушысын натурал сандар, нөл саны мен бөлшектердің айналасына топтауды оңтайландыру;

- оқытылатын нысандардың әртүрлі болмауын, оқыту мақсаттарының жүйесі мен күтілетін нәтижелерді сыныптар бойынша Блум таксономиясы негізінде қайта бөлуді оңтайландыру үшін білім берудің базалық мазмұнын математикалық ұғымдар мен әрекет тәсілдері жүйесін оның компоненттерін нақтылай отырып, біршама өзіндік ірілендірілген бірлік түрінде құрылымдау;

- оқу пәнінің контенттік және когнитивтік құраушысын математикадан TIMSS халықаралық зерттеулердің талаптарына сай үйлестіру.

2. Оқу пәнін ұйымдастыру

6. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемін:

- 1) 1-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 132 сағат;
- 2) 2-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;
- 3) 3-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;
- 4) 4-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;
- 5) 5-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат құрайды.

7. Пәнді оқытудың негізгі ұстанымдары

- концентрлер бойынша натурал сандарды, бөлшектерді, шамаларды, сандармен және шамалармен амалдар орындауды оқытумен байланысты бағдарламаны құрудың шиыршық тәсілі;

- математика пәні арқылы мақсатты түрде оқу әрекетін (оқу білігі) қалыптастыру;

- оқытудың пәндік-білімдік парадигмасынан тұлғаға бағдарланған, іс-әрекеттік (құзыреттілік) парадигмаға көшу;

- оқу материалы мен оқу мақсаттары жүйесін негізгі мазмұндық-әдістемелік желілер бойынша бөлу;

- бағалаушылық, орындаушылық, рефлексивтік деңгейде оқушылардың оқу әрекеттерін қастамасыз ету.

8. «Математика» пәнін оқытуда қолданылатын педагогикалық тұғырлар:

Педагогикалық тұғырлар тиімді оқыту үшін жағдайлар жасау арқылы оқу үдерісін жобалау мен ұйымдастыру бойынша бірлескен оқу және педагогикалық әрекет моделін анықтайды.

Математиканы оқытуда төмендегідей тұғырлар жүзеге асырылады:

- оқу және танымдық әрекеттерді (мақсат қоя алу, есептері шығару, алынған нәтижелерге жауап беру) қалыптастыру негізі ретіндегі іс-әрекеттік тұғыр;

- тәжірибеге бағдарланған тұғыр (математиканы оқытудың өмірмен байланысы);

- тұлғаға бағдарланған тұғыр;

- дифференциалды оқыту

3. Оқу пәнінің базалық мазмұны

3.1. 1-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.

Заттарды санау. Санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандар. Есептік және реттік сандар. 1-ден 9-ға дейінгі сандар мен цифрлар, нөл саны мен 0 цифры, 10 саны. Бір таңбалы сандарды көрнекі кескіндеу, салыстыру. Сан сәулесі және натурал сандар қатарының кесіндісі. Сандарды қосу және азайту, амалдардың және олардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланыс. Қосудың ауыстырымдылық қасиеті, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиеті. 2-ден 9-ға дейінгі сандардың және 10 санының құрамы, ондықтан аттамай, бір таңбалы сандарды қосу кестесі. 10 көлеміндегі сандарды кестелік қосу және азайту. 2-ден үстемелеп және шегермелеп санау.

Таңдалған өлшемнің көмегімен өлшеуге болатын нысандардың (заттың, құбылыс пен үдерістің) қасиеті ретіндегі шамалар (ұзындық, масса, көлем (сыйымдылық), уақыт). Шаманы өлшеммен (сантиметр, килограмм, литр, сағат) өлшеу және оның натурал санмен өрнектелген сандық мәнін анықтау. Циферблат бойынша уақытты (сағ) анықтау. 1 см тең бөлімдері бар сызғышпен кесіндінің ұзындығын өлшеу. Біртекті шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, монеталармен 10 көлеміндегі операциялар.

2) *«Алгебра элементтері».*

Сандардың қосындысы мен айырмасы (өрнек). Қосындының және айырманың мәні (өрнектің мәні). Қосындының компоненттері (қосылғыштар) және айырманың компоненттері (азайғыш пен азайтқыш). Өрнектер (қосынды және айырма) құру, оқу, жазу, салыстыру, олардың мәндерін табу. Теңдік және теңсіздік. Белгісіз санның ($\square$) белгісі бар теңдіктер мен теңсіздіктер және сәйкес сандарды таңдау.

3) *«Геометрия элементтері».*

Геометриялық фигуралар қоршаған орта нысандарының пішіні мен өлшемін қабылдау эталоны ретінде. Геометриялық фигуралар: нүкте, түзу, кесінді, сәуле, сынық және қисық сызықтар (тұйықталған және тұйықталмаған), бұрыш. Түзу, сынық сызықтарды және бұрышты модельдеу. Торкөзді қағазда (жазықтықта) фигураларды (нүкте, түзу, кесінді, сәуле) кескіндеу. Сан сәулесінде белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуы.

Қоршаған әлем нысандарының кеңістікте және жазықтықта өзара орналасуы. Қозғалыс бағыттары: солдан оңға, оңнан солға, жоғарыдан төменге, төменнен жоғарыға. Кесінділердің ұзындықтарын өлшеу және салыстыру. Кесінділер ұзындықтарының қосындысы.

4) *«Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».*

Есеп. Жай есеп. Берілгенге кері есеп. Қосу мен азайтуға берілген жай есептерді, оған кері есепті талдау және шығару. Бір амалды есептерді құру, оны және шешуін модельдеу, шығару және шешуі мен жауабын жазу.

5) *«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».*

Жиын және оның элементтері. Табиғаты әртүрлі нысандардан (заттар, жан-жануарлар, фигуралар, әріптер, т.б.) жиындар құру және оларды элементтерінің белгісіне қарай жіктеу. Жиын элементтерінің саны, теңсанды жиындар және бос жиын. Жиындардың бірігуі және жиыннан оның бөлігін айырып алу. Табиғаттағы құбылыстар, сандар, теңдіктер мен теңсіздіктер жайлы тура және тура емес пікірлер. Логикалық ойын-есептер, цифрлардан және фигуралардан тұратын басқатырғыш-тар. Тізбектер: аптадағы күндер реті, жыл мезгілдерінің ауысуы, суреттер, ойыншықтар, 10 көлеміндегі сандар. Заттардың комбинациялары. Екі, үш заттарды алмастырудың нұсқалары.

б) *Математикалық тіл..*

Математикалық терминдер, қосу және азайту, тең, артықжәне, кем, таңбалары, цифрлар, сандық фигуралар, сан сәулесі, қосу мен азайтуға берілген жай есептердің заттық және графикалық модельдері. Мәліметтер жинау және жүйелеу. Сурет және пиктограмма құрастыру.

3.2. 2-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.

Ондық. Ондықтармен және бірліктермен санау. Екі таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың графикалық модельдері мен ондық (разрядтық) құрамы. 100 саны.

20 көлеміндегі сандардың рим нумерациясы. Қосудың терімділік қасиеті. Ондықтан аттап бір таңбалы сандарды қосу кестесі. 20 көлеміндегі сандарды кестелік қосу және азайту. 100 көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. 2-ден, 3-тен, 4-тен, 5-тен үстемелеп және шегермелеп санау.

Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: дециметр, метр, центнер, тәулік, апта, ай. Өлшеуге арналған құралдар: ұзындықты (оқушы және сынып сызғышы, жиналмалы сызғыш, өлшеуіш таспа, рулетка) және сыйымдылықты (литрлік кружка, өлшеуіш ыдыстар, өлшеуіш ыдыстар жиынтығы). Ұзындықты өлшеуге арналған құралдар (оқушы, сынып және жиналмалы сызғыш, өлшеуіш лента, рулетка), ыдыстар (литрлік кружка, өлшеуіш ыдыстар, өлшеуіш ыдыстар жиынтығы). Заттың ұзындығын өлшеу және оның сандық мәнін анықтау. Циферблат бойынша уақытты араб және рим нумерациясының цифрларымен анықтау. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның бірліктерін түрлендіру Шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, монета-лармен 100 көлеміндегі операциялар.

2) «Алгебра элементтері».

Санды өрнектер және бір әріпті өрнектер (қосынды, айырма). Санды теңдіктер және теңсіздіктер. Жақшалар. Жақшалы және жақшасыз өрнек-тердегі (қосынды, айырма) амалдардың орындалу реті. Қосу және азайтудағы 0-дің қасиетінің әріптік жазбасы.

Теңдеу және оның шешімі (түбірі). Қосудың және азайтудың белгісіз компоненттерін табуға берілген теңдеулер.

3) «Геометрия элементтері».

Жазық және кеңістіктік фигуралар, олардың шегаралары мен аймақтары.

Бұрыш, оның төбесі және қабырғалары. Көпбұрыш, оның төбелері, қабырғалары мен бұрыштары. Нүктені, кесіндіні, сәулені, түзуді белгілеу. Фигуралардың модельдері, көпбұрыштардың модельдері мен оның бөліктерінен композициялар құрастыру.

Торкөзді қағазда (жазықтықта) бұрышты, үшбұрышты, төртбұрышты, сызықтарды кескіндеу. Сынық сызықтың ұзындығы. Көпбұрыштардың қабырғаларының ұзындықтарын өлшеу және салыстыру. Берілген ұзындығы бойынша кесінді салу алгоритмі. Сызықта белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуы.

4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».

Қосу мен азайтуға берілген жай есептер. Құрама есеп. Жай есептерді, екі амалды (қосу және азайту) және берілгенге кері есептерді талдау, модельдеу және шығару, құрама есептерді әр түрлі тәсілмен шығару және шешу тәсілдері мен амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, шешуін және жауабын жазу.

5) *«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».*

Геометриялық фигуралардың жиындары, оларды элементтерінің белгісіне қарай жіктеу. Теңсанды жиындар-дың бірігуі және жиын-нан оның тең санды бөліктерін айырып алу. Қоршаған ортадағы заттар, сандар, санды және әріпті теңдіктер, ұзындық бірліктері және олардың арақатынасы жайлы тура және тура емес пікірлер. Сәйкестікті және ақиқаттық-ты тағайындауға берілген логикалық есептер, ребустар (математикалық емес мазмұнды), әртүрлі сандардан тұратын басқатырғыштар. Тізбектер: жылдағы айлар реті, күн режимі бойынша оқушының әрекеті, сандардың қосындылары мен айырмалары, 100 көлеміндегі сандар. Заттардың комбинациялары. Заттардан «екі-екіден» комбинациялар құрастыру нұсқалары.

б) *Математикалық тіл..*

Математикалық терминдер, ондықтың көрнекі моделі, екі таңбалы санның ондық (разрядтық) құрамының графикалық моделі, рим нумерациясының таңбалары, латын әліпбиінің бас және кіші әріптері, қатынас таңбалары, жазық фигуралар мен олардың бөліктерінің модельдері, сан сәулесі, сан кесіндісі, жай және екі амалды құрама есептің графикалық моделі. Мәліметтер жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба құрастыру.

3.3. 3-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) *«Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.*

Жүздік. Жүздіктермен, ондықтармен және бірліктермен санау. Үш таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың графикалық модельдері мен ондық (разрядтық) құрамы.

1 000 саны. 1000 көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Көбейту мен бөлу амалдардың және олардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланыс. Көбейтудің ауыстырымдылық қасиеті, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеті. Бір таңбалы сандарды көбейту кестесі, бір таңбалы санға кестелік көбейту және бөлу (қалдықсыз және қалдықпен), ондықтарды, жүздіктерді бір таңбалы санға көбейту және бөлу. Үлестер. Үлестерді жазу, салыстыру, көрнекі кескіндеу, санның үлесін, үлесі бойынша санды табу.

Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: миллиметр, километр, грамм, тонна, секунд. Массаны өлшеуге арналған таразылар (иінтіректі, табақшалы, механикалық, электронды, қоймалық). Заттың массасын таразымен өлшеу және оның сандық мәнін анықтау. 24 сағаттық форматта сағаттардың әр түрлерінің циферблаттары бойынша уақытты анықтау. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, уақыттың бірліктерін түрлендіру. Шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, бір таңбалы санға кестелік көбейту және бөлу, монеталармен және купюралармен 1000 көлеміндегі операциялар. Шама бірлігінің үлесін және үлесі бойынша шаманың бірлігін табу.

2) *«Алгебра элементтері».*

Сандардың көбейтіндісі мен бөліндісі (өрнек). Көбейтіндінің және бөліндінің мәні (өрнектің мәні). Көбейтіндінің компоненттері (көбейткіштер) және

бөліндінің компоненттері (бөлінгіш пен бөлгіш). Санды өрнектер және екі әріпті өрнектер (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді). Жақшалы және жақшасыз өрнектердегі (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) амалдардың орындалу реті. Айнымалы шама. Бір айнымалыдан тұратын өрнек және оның мәні. Көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиетінің, қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетінің әріптік жазбасы. Арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табуға берілген теңдеулер.

3) *«Геометрия элементтері».*

Бұрыштардың түрлері: тік, сүйір, доғал, жазық. Тік бұрыштың моделі, транспортир. Бұрыштарды салыстыру және өлшеу, бұрыштың градустық өлшемі. Көпбұрыштардың және төртбұрыштардың түрлері. Тік төртбұрыштың, шаршының, тік бұрышты үшбұрыштың белгілері. Бұрышты және көпбұрышты белгілеу. Көпбұрыштың периметрі оның барлық қабырғаларының ұзындықтарының қосындысы ретінде. Торкөзді қағазда төртбұрышты, тік төртбұрышты, шаршыны және үшбұрышты кескіндеу, бөліктерге бөлінген әр фигураның толық және толық емес торкөздерін санау. Тік бұрышты, тік төртбұрышты, шаршыны және тік бұрышты үшбұрышты салу алгоритмі. Жазық фигураларға тиісті және тиісті емес нүктелерді кескіндеу. Жазық фигурада белгіленген нүктелердің орналасуы

4) *«Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».*

Көбейту мен бөлуге, шамалар арасындағы тәуелділікке, үлестерге берілген жай есептер.

Екі амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, екі амалдан артық емес (барлық амалдарға) құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді әртүрлі тәсілмен шығару және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.

5) *«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».*

Мың көлеміндегі сандардың жиыны, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу.

Теңсанды жиындардың бірігуі және жиынды теңсанды бөліктерге бөліктеу. Күн режимі, сандар, әріпті теңдіктер, теңдеулер, масса мен уақыттың бірліктері және олардың арақатынасы жайлы тура және тура емес пікірлер. Құйып алуға және өлшеуге берілген логикалық есептер, сандық есептер, бірдей цифрлардан тұратын басқатырғыштар, ребустар (математикалық мазмұнды). Тізбектер: кесте бойынша мектептегі күнделікті сабақтардың, оқушының сабақтағы әрекетінің реті, 1 000 көлеміндегі сандардың, үлестердің, сандардың көбейтінділері мен бөлінділері. Заттардың комбинациялары. Заттардан «үш-үштен» комбинациялар құрастыру нұсқалары.

6) *Математикалық тіл..*

Математикалық терминдер, жүздіктің көрнекі моделі, үш таңбалы сандардың ондық (разрядтық) құрамының графикалық моделі, мың көлеміндегі сандардың разрядтар мен класс кестесі, көбейту мен бөлудің таңбалары, бұрыштың градустық өлшемінің таңбасы, әріпті теңдіктер, жай және екіден артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Мәліметтерді жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба және кесте құрастыру.

3.4. 4-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.

Мың. Мыңдармен, ондық мыңдармен, жүздік мыңдармен санау. Миллион көлеміндегі көп таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың разрядтық және кластық құрамы. 1 000 000 саны. Көп таңбалы сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу. Көп таңбалы сандарды қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиеттері, қосындыны санға көбейту, қосынды мен көбейтіндіні санға бөлу. Көп таңбалы сандарды бір таңбалы санға көбейту және бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен) ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Екі таңбалы санды екі таңбалы санға бөлу. Бірдей екі көбейткіштің көбейтіндісі, санның квадраты. Бөлшектер. Проценттер. Бөлшек және процентті жазу, оқу. Дұрыс, бұрыс және ондық бөлшек, аралас сандар, олардың көрнекі кескіндері. Ондық бөлшектердің разрядтық құрамы, оларды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу. Жай бөлшектерді, ондық бөлшектерді салыстыру, қосу және азайту. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды, санның процентін және проценті бойынша санды табу.

Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: мг, жыл, ғасыр, мүшел. Геометриялық фигураның ауданы оның жазықтықта өлшенетін орынды алу қасиеті ретінде, ауданның өлшем бірліктері. Жылдамдық белгілі бір уақыт аралығында қозғалыстағы нысан орнының қаншалықты өзгергенін көрсететін оның қасиеті ретінде, жылдамдықтың өлшем бірліктері. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, уақыттың, ауданның бірліктерін түрлендіру. Біртекті шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу мен азайту, бір таңбалы санға көбейту және бөлу, купюралармен 1 000 000 көлеміндегі операциялар. Шаманың сандық мәнінің бөлігі мен процентін табу, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табу.

2) «Алгебра элементтері».

Санды өрнектер және үш әріпті өрнектер. Үш амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдау. Қосу мен көбейтудің терімділік қасиетінің, қосу және азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетінің әріптік жазбасы. Екі айнымалысы бар өрнек және оның мәні. Айнымалы шамалар арасындағы тәуелділік формулалары. Амалдың белгілі компоненті немесе нәтижесі санды өрнек түрінде ұсынылатын теңдеулер. Айнымалысы бар теңсіздіктер ($x < \square$, $x > \square$) және оларды шешу.

3) «Геометрия элементтері».

Шеңбер мен дөңгелек, олардың шегаралары мен аймақтары, центрі, радиусы, диаметрі. Жазық фигураларды өлшеміне қарай салыстыру. Жазық фигураның ауданы оны құрайтын шаршылардың саны ретінде. Палетка. Тік төртбұрыштың, шаршының, тік бұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданының формулалары. Құрастырылған фигуралардың периметрі мен ауданы. Тік төртбұрыштың периметрі мен ауданының фигура қабырғаларының ұзындықтарының, пішінінің өзгеруіне тәуелділігі. Жазықтықта түзулердің өзара орналасуы: қиылысатын, параллель және перпендикуляр түзулер. Жазық

фигуралардың қиылысуы мен бірігуі, олардың аймақтары. Түзуге қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигуралар. Жазық фигуралардың симметрия осі. Түзуге қатысты симметриялы нүктелерді торкөзді қағазда салу. Торкөзді қағазда қиылысатын, параллель және перпендикуляр түзулерді кескіндеу. Берілген периметрі және ауданы бойынша тік төртбұрыш пен шаршы, берілген радиусы бойынша шеңбер, перпендикуляр түзулер салу алгоритмі. Дөңгелек пен шеңберде белгіленген нүктелердің орналасуы.

4) *«Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».*

Шамалар арасындағы тәуелділікке, бөліктерге және проценттерге берілген жай есептер. Үш амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, үш амалдан артық емес құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді (барлық амалдарға) әртүрлі тәсілмен шығару, шешу тәсілдерін және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.

5) *«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».*

Көп таңбалы сандардың жиындары, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу.

Сандық жиындардың бірігуі мен қиылысуы, жиындардың бірігуіне және жиындардың қиылысуына тиісті немесе тиісті емес элементтер санын анықтау. Жиындарды белгілеу.

Демалыс және каникул, сандар, аудан бірліктері және олардың арақатынасы, әріпті теңдіктер, айнымалысы бар теңсіздіктер, формулалар, жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлер. Соңынан бастап талдауға, кестелер мен графтар құруға берілген логикалық есептер. Тізбектер: қазақ алфавитіндегі әріптер, санды және әріпті өрнектер, екінші кластың разрядтық сандары, сандардың квадраттары, бөлшек сандар (жай және ондық бөлшектер). Заттардың комбинациялары. Нұсқалар таңдау, «мүмкіндіктер тармағын (нұсқалар)» құру.

б) *Математикалық тіл.*

Математикалық терминдер, миллион көлеміндегі сандардың разрядтар мен кластар кестесі, проценттің таңбасы, әріпті теңдіктер және формулалар, жай және үштен артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Мәліметтерді жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба, кесте, диаграмма құрастыру.

3.5. 5-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) *«Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.*

Миллион. Миллиондармен, ондық миллиондармен, жүздік миллиондармен санау.

Миллиард көлеміндегі сандардың жазу, оқу, салыстыру, олардың разрядтық және кластық құрамы. 1 000 000 000 саны. Натурал сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесі. Миллион көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу. Көп таңбалы сандарды екі таңбалы және үш таңбалы санға көбейту және бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен) ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Микрокалькулятордың көмегімен есептеулер жүргізу. Бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі, санның кубы. Ондық

бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесі. Аралас сан мен ондық бөлшектерді бүтін және бөлшектік бөліктің қосындысы түріне келтіру, бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру, бөлшек сандарды қосу және азайту.

Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: мм², км², га. Геометриялық фигураның көлемі оның кеңістікте өлшенетін орынды алу қасиеті ретінде, көлемнің өлшем бірліктері.

Қозғалыстағы дененің жақындау жылдамдығы және алыстау жылдамдығы. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, ауданның, уақыттың, көлемнің, жылдамдықтың бірліктерін түрлендіру. Біртекті шама мәндерін салыстыру, қосу мен азайту және бір таңбалы, екі таңбалы, үш таңбалы сандарға көбейту мен бөлу, өзге елдердің ақшаларымен (рубль, евро, доллар) миллион көлеміндегі операциялар Шаманың сандық мәнінің бөлігі мен процентін табу, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табу.

2) «Алгебра элементтері».

Санды өрнектер және әріпті өрнектер (екі және үш әріпті), үштен артық амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды өрнектерді ықшамдау. Бөлшек сандардан бір амалды санды өрнектер (қосынды және айырма) құру, оқу, жазу, салыс-тыру. Үш айнымалыдан тұратын өрнек және оның мәні. Айнымалы шамалар арасындағы тәуелділік формулалары. Амалдардың белгісіз компоненті әріпті өрнек түрінде ұсынылатын теңдеулер. Айнымалысы бар теңсіздіктер және олардың шешімдер жиыны.

3) «Геометрия элементтері».

Тік бұрышты параллелепипед және текше (жақтары, төбелері, қырлары), оларды белгілеу. Бұрыштары мен қабырғаларына қарай үшбұрыштың түрлері. Кеңістіктік фигураларды өлшеміне қарай салыстыру. Тік бұрышты параллелепипед пен текшенің көлемі әр фигураны құрайтын текшелердің саны ретінде. Тік бұрышты параллелепипед пен текше көлемінің формулалары. Құрастырылған фигуралардың көлемі. Фигура көлемінің оның қырларының ұзындығына тәуелділігі. Кеңістік фигуралардың әр түрлі ракурстағы бейнесі. Кеңістіктік фигуралардың жазбалары. Тік бұрышты параллелепипед пен текше жазбасын кескіндеу. Торкөзді қағазда оське қатысты симметриялы кесінділер мен көпбұрыштарды салу. Тік бұрышты параллелепипед пен текше беттерінде белгіленген нүктелердің орналасуы.

4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».

Шамалар арасындағы тәуелділікке, бөліктерге және проценттерге берілген жай есептер. Төрт амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, төрт амалдан артық емес құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді (барлық амалдарға) әртүрлі тәсілмен шығару, шешу тәсілдерін және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.

5) «Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».

Бөлшек сандар жиыны, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу.

Тең жиындар, қиылысатын жиындар, қиылыспайтын жиындар, жиынның ішкі жиыны.

Мерекелер, апта күндері, жыл мезгілдерінің ай атаулары, айдағы және жылдағы күндер саны, сандар, формулалар, көлем бірліктері және олардың арақатынасы, жиындардың бірігуі мен қиылысуы, ішкі жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлер.

Кеңістіктік ойлауды дамытуға, жиындардың бірігуі мен қиылысуына берілген логикалық есептер. Тізбектер: орыс алфавитіндегі әріптер, теңдеулер, үшінші кластың разрядтық сандары, сандардың кубтары, бөлшек сандар (жай және ондық бөлшектер, аралас сандар).

Заттардың комбинациялары. Күнделікті өмірдегі әртүрлі мәселелерді шешумен байланысты комбинаторлық есептер.

б) Математикалық тіл.

Математикалық терминдер, миллиард көлеміндегі сандардың разрядтар мен класстар кестесі, формулалар, жай және төрттен артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Нысанның бірқалыпты түзу сызықты қозғалысы жайлы мәліметтерді жинау және бір-біріне қарама-қарсы, қарама-қарсы бағыттағы, қуып жету және қалып қою қозғалыс сұлбасы.

4. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

4.1. 1-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

– 10 көлеміндегі заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандарды (есептік және реттік), нөл санын;

– қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты;

– тиімді есептеу үшін қосудың ауыстырымдылық қасиеті, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиеттерін;

– ондықтан аттамай біртаңбалы сандарды қосу кестесін;

– шамалар (ұзындық, масса, сыйымдылық (көлем), уақыт) және шамалардың өлшемдерін (см, кг, л, сағ);

– 1 тг-лік, 2 тг-лік, 5 тг-лік, 10 тг-лік монеталарды;

– геометриялық фигураларды: нүкте, түзу, қисық, сынық, тұйықталған және тұйықталмаған сызықтарды, кесіндіні, сәулені, бұрышты;

– қарапайым геометриялық фигуралардың атауларын;

– мәтінді математикалық есептердің компоненттерін;

– бірінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді;

– «+», «-», «≠», «=», «>» таңбалары мен цифрларды, белгісіз сан таңбасын (□) біледі.

Білім алушы:

– заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандардың (есептік және реттік) құрылуын, санауға болатын заттың жоқтығын сипаттайтын нөл санын (натурал емес);

– базалық санау бірлігі ретіндегі бір санын;

- ортақ элементтері болмайтын жиындардың бірігуі ретіндегі қосу амалынын;
- жиынның бөлігін бөліп алу ретіндегі азайту амалын;
- қосу мен азайтудың өзара кері амал екенін;
- қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижесінің арасындағы байланысты;
- шамалардың (ұзындық, масса, сыйымдылық (көлем), уақыт) сандық мәнін түсінеді;
- теңдікті, теңсіздікті таниды (ажыратады);
- бір амалдан тұратын өрнектерді (қосынды, айырма) құрады, оқиды, жазады және ажыратады;
- фигураларды (нүкте, түзу, кесінді, сәуле, сызықтар) ажырата алады;
- математикалық жаттығулардың ерекше түрі ретіндегі есепті;
- белгілі бір қасиетіне қарай біріктірілген нысандардың жиынтығы ретіндегі жиынды, теңсанды жиындардың элементтерінің саны бірдей болатынын, бос жиында бірде-бір элементтің болмайтынын, жиындардың бірігуіне қосу, ал жиынның бөлігін бөліп алуға азайтудың сәйкес келетінін **түсінеді**.

Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:

- 1-ден үстемелеп және шегермелеп санайды, біртаңбалы натурал сандарды тура және кері бағытта атайды;
- біртаңбалы сандардың натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды;
- біртаңбалы сандардың және 10 санының құрамын анықтайды;
- біртаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады;
- қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижесінің байланысын қолданады;
- тиімді есептеулер жүргізу үшін қосудың ауыстырымдылық қасиетін, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиетін қолданады;
- 10 көлемінде бөліктер бойынша, санның натурал қатардағы орны, қосылғыштардың орындарын ауыстыру, қосу мен азайтудың өзара кері екендігі негізінде қосу мен азайтуды орындайды;
- ондықтан аттамай біртаңбалы сандарды қосу кестесі мен азайтуды ауызша орындайды;
- ұзындықтың (см), массаның (кг), сыйымдылықтың (л), уақыттың (сағ) сандық мәндерін қосу мен азайтуды орындайды;
- өлшеу үшін шамалардың өлшемдерін (см, кг, л, сағ) қолданады және шаманың сандық мәнін анықтайды;
- 12 сағаттық форматта циферблат бойынша сағатпен уақытты анықтайды;
- теңдікке ($x = \square$) және теңсіздікке ($x < \square$, $x > \square$) лайық санды анықтайды;
- пішіні бойынша фигураларды салыстырады және олардың арасындағы «бірдей» немесе «эртүрлі» қатынасты анықтайды;
- қолда бар материалдардың көмегімен түзу, қисық, сынық сызықтарды және бұрышты модельдейді;

- кесінділердің ұзындықтарын өлшейді және салыстырады, кесінділердің ұзындықтарының қосындысын табады;
  - торкөзді қағазда кесінді сызады;
  - суреттің сюжеті және сөздік сипаттамасы бойынша қосу мен азайтуға берілген жай есептердің шарты мен сұрағын (белгілі мен ізделінді) бөле алады;
  - бір амалды есепті сурет, сұлба түрінде модельдейді;
  - қосу мен азайтуға берілген есептің амалын таңдап алу мен шешу тәсілін түсіндіре алады;
  - табиғаттағы құбылыстар, сандар, теңдіктер мен теңсіздіктер жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды;
  - санды теңдіктерді жазады және оқиды, пікірдің тура не тура емес екенін анықтайды;
  - сюжетті сурет, сандық фигура, заттармен практикалық әрекеттер көмегімен жиындардың бірігуін және жиынның бөлігін бөліп алуды иллюстрациялап көрсетеді;
  - екі жиынның бірігуіндегі және жиынның бөліп алынған бөлігі мен қалған бөлігіндегі элементтердің санын анықтайды;
  - «+», «-», «≠», «=», «>» таңбалары мен цифрларды, белгісіз сан таңбасын (□) пайдаланады;
  - сан сәулесінде нүктелерді белгілейді және нүктелердің бірі-біріне қатысты орналасуын, «көрші» сандарды, сандар аралығы мен ретін анықтайды;
- Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:***
- 10-ға дейінгі сандарды 2-ден санауды көрсетеді және 2, 4, 6, 8, 10 сандарының жартысын табады;
  - 1 тг-лік, 2 тг-лік 5 тг-лік, 10 тг-лік монеталармен түрлі әрекеттер орындайды;
  - өрнектерді (қосынды, айырма) салыстырады және қатынастарды («тең», «артық», «кем») анықтайды, қосындының және айырманың мәнін табады;
  - жазықтықта (торкөзді қағазда) нүктені, түзуді, кесіндіні, сәулені кескіндейді;
  - қосу мен азайтуға берілген жай есептің шешуін санды теңдік (сол жағында құрылған өрнек, ал оң жағында – оның мәні) түрінде модельдейді;
  - қосындыны және қалдықты табуға, бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген жай есептерді талдайды және шығарады;
  - заттардан, тірі заттардан, фигуралардан, әріптерден және т.б. жиын құрады;
  - элементтердің түсіне, пішініне, өлшеміне, материалына қарай жиындарды жіктейді;
  - біртаңбалы сандарды құру, салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін қолда бар заттарды, сан сәулесін ***қолданады.***

Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:

– кесіндіде белгіленге нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын (сол жақта, оң жақта, арасында, солға қарай, оңға қарай); қоршаған ортадағы заттардың орналасуын, бағытын (алдында-артында, сол жақта-оң жақта, жоғарыда-төменде, арасында, жанында, үстінде, астында, ішінде, сыртында, арасында) анықтайды;

– кері есептер (қосындыны және қалдықты табуға, бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға) құрастырады және шығарады;

– ойын түріндегі қарапайым логикалық есептерді, цифрлары және фигуралары бар басқатырғыштарды шығарады;

– біртаңбалы натурал сандардың ретіндегі заңдылықтарды (ережені) анықтайды;

– аптадағы күндердің, жыл мезгілдерінің ауысуының, суреттердің, ойыншықтардың, фигуралардың ретін құрады;

– берілген заңдылық (ереже) бойынша 10 көлеміндегі натурал сандардың кесіндісіндегі сандардың ретін құрады және бұзылуды табады;

– қоршаған ортадағы екі, үш заттарды орналастырудың нұсқаларын құрады;

– мәліметтер жинайды және сурет, пиктограмма түрінде жүйелейді.

4.2. 2-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

– 100 көлеміндегі заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандарды (есептік және реттік), нөл санын;

– қосудың терімділік қасиетін;

– ондықтан аттап біртаңбалы сандарды қосудың кестесін;

– екітаңбалы сандарды (разрядтан аттап және разрядтан аттамай) қосу меназайтуды;

– шамалардың стандартты (дм, м, ц, тәулік) және стандартты емес (апта, ай) бірліктерін;

– өлшеу құралдарын;

– берілген ұзындығы бойынша кесінді салуды;

– 10 тг-лік, 20 тг-лік, 50 тг-лік, 100 тг-лік, 200 тг-лік монеталарды;

– екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз өрнектердегі амалдардың орындалу ретін;

– геометриялық фигураларды: үшбұрышты, дөңгелекті, шаршыны, тіктөртбұрышты, текшені, шарды, цилиндрді, конусты, пирамиданы;

– екінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді;

– жақшаны *біледі*.

Білім алушы:

– санаудың ірірек өлшем бірлігін – ондықты;

– ондықтармен және бірліктермен санау нәтижесі ретіндегі екітаңбалы сандардың құрылуын;

– екітаңбалы сандардың разрядтық (ондық) құрамын;

- әріпті өрнектердегі әріптің мәнін;
  - теңсанды жиындардың бірігуі бастапқы жиын элементтерінен тұратынын, жиынды теңсанды жиындарға бөлу оны теңсанды жиындарға бөлетінін *түсінеді*.
- Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:**
- ірірек санау бірлігі – ондықты құрады;
  - 10-нан біртіндеп қосады және азайтады, толық (разрядтық) ондықтарды тура және кері бағытта атайды;
  - екітаңбалы сандарды санның натурал қатарындағы орнын, екітаңбалы сандардың разрядтық (ондық) құрамын анықтайды, разрядтық қосылғыштарға жіктейді;
  - екітаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады;
  - рим нумерациясындағы 20-ға дейінгі сандарды оқиды, жазады;
  - өлшеу үшін шамалардың стандартты (дм, м, ц, тәул) және стандартты емес (апта, ай) бірліктерін қолданады және олардың сандық мәндерін анықтайды;
  - түрлі өлшеу құралдарының (сызғыш пен таспабау) шәкілдері бойынша ұзындықтың сандық мәнін анықтайды;
  - тиімді есептеулер жүргізу үшін қосудың терімділік қасиетін қолданады;
  - ондықтан аттап біртаңбалы сандарды қосу кестесін құрады және қолданады;
  - ондықтан аттап біртаңбалы сандарды қосу кестесін және азайтуды ауызша орындайды; ондықтарды қосу мен азайтуды; екітаңбалы санға біртаңбалы санды кестеден тыс қосуды, екітаңбалы саннан біртаңбалы санды азайтуды; разрядтан аттамайтын екітаңбалы сандарды разрядтық қосу мен азайтуды; екітаңбалы санды разрядтық және қолайлы қосылғыштарға жіктей отырып, екітаңбалы сандарды қосу мен азайтуды орындайды;
  - екітаңбалы сандарды қосу мен азайтудың (разрядтан аттап және аттамай) алгоритмін қолданады;
  - 100 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады;
  - шамалардың сандық мәндерін қосады және азайтады;
  - ұзындықтың (см, дм, м), массаның (кг, ц) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп түрлендіреді;
  - ұзындықтың сандық мәнін түрлі өлшеу құралдарының шәкілдерімен анықтайды;
  - бір амалдан тұратын санды және әріпті (бір әрпі бар) өрнектерді, екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз өрнектерді құрады, оқиды, жазады және ажыратады;
  - екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (бір әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма) салыстырады;
  - осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды;
  - санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектің мәндерін табады;
  - қосу мен азайтудағы 0 санының қасиетін әріпті теңдік түрінде көрсетіп жазады және қолданады: $a+0=a$, $a-0=a$;

- фигураларды ұзындығына қарай салыстырады және олардың арасындағы «ұзын» және «қысқа» қатынастарын анықтайды;
- нүктені, кесіндіні, сәулені, түзуді әріппен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;
- сызғыштың көмегімен берілген ұзындығы бойынша кесінді сызады;
- көпбұрыштың (үшбұрыштың, шаршының, тіктөртбұрыштың) қабырғаларын өлшейді және салыстырады;
- сынық сызықтың ұзындықтарын анықтайды және көпбұрыштың барлық қабырғаларының қосындысын табады;
- қосу мен азайтудағы 0-дің қасиетін әріпті теңдік түрінде жазады, оны пікір ретінде оқиды және әріптің әртүрлі мәндерінде тура екенін тексереді;
- жылдағы айлардың реті, оқушының күн режимі бойынша әрекетінің ретін құрады;
- қосу мен азайтуға берілген жай және құрама (екі амалды) есептердің шарты мен сұрағын (белгілі мен ізделінді) мәтін бойынша бөліп көрсетеді;
- бір және екі амалды есептерді сурет, сызба, қысқаша жазу түрінде модельдейді;
- қосу мен азайтуға берілген жай есептерді санды теңдік; қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін, тура және жанама түрде тұжырымдалған «артық», «кем» қатынастарын берілген есептерді теңдеу; екі амалды құрама есепті түсіндірмесі жоқ санды теңдік түрінде модельдейді;
- екі амалды есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді;
- қосындыны және қалдықты табуға, қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін табуға, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген жай есептерді талдайды және шығарады;
- екінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді қолданады;
- қосу мен азайтудың таңбаларын («+», «-»), қатынас таңбаларын («=», «>», «<»), теңдеудегі белгісіз санды және өрнектердің (қосынды, айырма) компоненттерін белгілеу үшін латын алфавитінің кіші әріптерін қолданады;
- нүктелерді, кесінділерді, сәулелер мен түзулерді латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және жазады;
- екітаңбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін ондықтардың моделін, екітаңбалы сандардың графикалық модельдерін қолданады;

Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:

- сандарды 20-ға дейін 2-ден, 30-ға дейін 3-тен, 40-қа дейін 4-тен, 50-ге дейін 5-тен топтан санауды және заттардың топтарын 2, 3, 4, 5 тең бөліктерге бөлуді көрсетіп береді;
- екі жиынды біріктіру, жиынды бөліктерге бөлу жағдайын модельдейді және қосу мен азайту амалдарының көмегімен сипаттап береді;
- 10 тг-лік, 20 тг-лік, 50 тг-лік, 100 тг-лік, 200 тг-лік және 1-сыныпта өткен 1 тг-лік, 2 тг-лік, 5 тг-лік монеталармен түрлі әрекеттер орындайды;

- араб және рим нумерациясындағы циферблат бойынша уақытты: сағат пен минутты анықтайды;
- санды теңдікті, санды теңсіздікті, әріпті өрнекті, әріпті өрнекті, теңдеуді таниды және ажыратады;
- теңдеуді «сынап көру» тәсілімен табады;
- жазық, кеңістік фигураларды ажыратады және жіктейді, оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді;
- геометриялық фигуралардың жиынын құрады, жиындарды фигуралардың түсіне, пішініне, өлшеміне қарай жіктейді;
- теңсанды жиындардың бірігуін және жиынды теңсанды бөліктерге бөлуді сурет, сызба, заттармен практикалық әрекеттер көмегімен иллюстрациялап береді;
- теңсанды жиындардың бірігуіндегі, жиынның бөлініп алынған бөлігіндегі элементтер санын анықтайды;
- қоршаған ортаның заттары; сандар, санды және әріпті теңдіктер, ұзындық бірліктері және олардың арасындағы қатынастар жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды;
- жай есептерді шешудің амалын және шешу тәсілін; амалдарды таңдаудың және олардың ретін, қосу мен азайтуға берілген екі амалды есептерді шешу тәсілін негіздеп береді;
- жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық не кем санды табуға берілген жай есептерді талдайды және шығарады;
- екі амалды (қосу мен азайтуға берілген жай есептердің комбинациясы) есептерді талдайды және шығарады, мүмкін болатын әртүрлі шешу тәсілдерін түсіндіреді және салыстырады, әлдеқайды тиімдісін анықтайды;
- сызық бойынша орналастырылған нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын (сол жақта, оң жақта, арасында, солға қарай, оңға қарай, жоғарыда, төменде) анықтайды;
- жазықтықта (торкөзді қағазда) бұрышты, түзу, қисық және сынық сызықтарды (тұйықталған және тұйықталмаған), жазық фигураларды (үшбұрыш, төртбұрыш) кескіндейді.

Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:

- жазық фигуралардың модельдерін дайындайды, оларды бөліктерге бөледі және олардан композициялар құрастырады;
- сәйкестік пен ақиқаттығын тағайындауға арналған логикалық есептерді, түрлі сандармен басқатырғыштарды шығарады, ребустарды (математикалық емес мазмұнды) шешеді;
- толық ондықтар мен 100 көлеміндегі сандар тізбегінің заңдылығын (ережесін) анықтайды;
- қосындылар мен айырмалардың, 100 көлеміндегі натурал сандар кесіндісіндегі сандардың тізбегін берілген заңдылық (ереже) бойынша құрады және ондағы бұзылуды табады;
- қоршаған ортадағы заттардан «екіден» комбинациялар нұсқасын құрады;

- кері есептер (қосындыны және қалдықты, қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық не кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген) құрастырады және шығарады;
- мәліметтерді жинайды және сурет, пиктограмма, сызба түрінде жүйелейді.

4.3. 3-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

- 1000 көлеміндегі заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандарды (есептік және реттік);
- ірірек санау білгігі – жүздікті;
- үштаңбалы сандардың разрядтық құрамын;
- көбейтудің (бөлудің) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты;
- тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеттерін; санды 0-ге бөлуге болмайтынын;
- біртаңбалы сандарды көбейту кестесін;
- үштаңбалы сандарды ауызша қосу мен азайту тәсілдерін;
- ондықтарды, жүздіктерді біртаңбалы санға көбейту мен бөлудің ауызша тәсілдерін;
- үштаңбалы сандарды қосу мен азайтудың алгоритмдерін;
- амалдардың орындалу ретін;
- массаны анықтау үшін өлшеу құралдарын;
- шамалардың стандартты бірліктерін (мм, км, г, т, с), оларды өлшеу үшін қолдануды және сандық мәнін анықтауды;
- сағаттың әр түрлерін;
- 24 сағаттық форматта циферблат бойынша уақытты: сағатты, минутты, секундты анықтауды;
- 200 тг-лік, 500 тг-лік, 1 000 тг-лік монеталар мен купюраларды;
- бұрыштардың түрлерін (тік, сүйір, доғал);
- көпбұрыштарды;
- үшінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді ***біледі***.

Білім алушы:

- жүздіктермен, ондықтармен және бірліктермен санау нәтижесі ретіндегі үштаңбалы сандарды құруды түсінеді;
- айнымалысы бар теңсіздікті, санды теңсіздікті, теңдеуді, әріпті теңдікті; жақшалы және жақшасыз бір және екі амалды санды және әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді); бір айнымалысы бар өрнектерді ажыратады;
- теңсанды жиындардың бірігуінің көбейтуге, жиынды тең бөліктерге және әр бөлігінде бірнешедең болатын бөліктерге бөлу – бөлуге сәйкес келетінін;
- көбейту мен бөлудің өзара кері амалдар екенін ***түсінеді***.

Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:

- санаудың ірірек бірлігі – жүздікті құрады;
- 100-ден үстемелейді және шегермелейді, толық (разрядтық) жүздіктерді тура және кері бағытта атайды;
- үштаңбалы сандардың натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды;
- үштаңбалы сандардың разрядтық құрамын, разрядтық бірліктердің жалпы санын анықтайды, разрядтық қосылғыштарға жүктейді;
- үштаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады;
- үлестерді оқиды, жазады, салыстырады;
- тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің (бөлудің) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты, көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеттерін қолданады;
- біртаңбалы сандардың көбейту кестесін құрады және қолданады;
- жүздіктерді ауызша қосу мен азайтуды; разрядтан аттамай үштаңбалы сандарды разрядтық қосу мен азайтуды; разрядтық және қолайлы қосылғыштарға жіктеу арқылы үштаңбалы сандарды ондықтан аттап қосу және азайтуды; екітаңбалы сандарға келтірілген үштаңбалы сандарды қосу және азайтуды орындайды;
- үштаңбалы сандарды қосу мен азайту (разрядтан аттамай және аттап) алгоритмдерін орындайды;
- біртаңбалы санға кестелік көбейту және бөлуді (қалдықпен және қалдықсыз); ондықтарды, жүздіктерді біртаңбалы санға көбейту мен бөлуді ауызша орындайды;
- санның үлесін, үлесі бойынша санды табады;
- өлшеу үшін шамалардың стандартты бірліктерін (мм, км, г, т, с) қолданады және шамалардың сандық мәндерін анықтайды;
- циферблат бойынша 24 сағаттық форматтағы әртүрлі сағаттардың көмегімен уақытты: сағатты, минутты, секундты анықтайды;
- ұзындықтың (см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), уақыттың (сағ, мин, тәул) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп, өлшем бірліктерін түрлендіреді;
- 1 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады;
- шамалардың сандық мәндерін біртаңбалы санға қосу мен азайтуды, кестелік көбейту мен бөлуді орындайды;
- шама (ұзындығы мен масса) бірліктерінің үлесін және үлесі бойынша шаманың бірлігін табады;
- бір және екі амалды жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді), бір айнымалысы бар өрнектерді құрады, оқиды, жазады және ажыратады;
- санды өрнектер мен бір және екі амалды жақшалы және жақшасыз әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) салыстырады;
- осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды;

- санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектердің мәнін табады;
- көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиеттерін; $a \cdot 0 = 0$, $0 : a = 0$, $a : 1 = a$, $a \cdot 1 = a$; санды 0-ге бөлуге болмайтынын: $a \neq 0$; қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін: $a + b = b + a$; $a \cdot b = b \cdot a$; әріпті өрнек түрінде көрсетеді;
- көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиеттерін; қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін әріпті теңдік түрінде жазады; пікір ретінде оқиды және әріптің әртүрлі мәнінде тура екенін тексереді;
- теңдеуді «сынап көру» тәсілімен және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысқа сүйеніп, теңдеулерді шешеді;
- бұрыштардың, көпбұрыштардың және төртбұрыштардың түрлерін таниды және атайды;
- шамасы бойынша бұрыштарды салыстырады және олардың арасындағы «артық» не «кем» қатынастыраны анықтайды;
- бұрыштарды өлшейді және салыстырады, бұрыштардың градустық өлшемін анықтайды;
- барлық қабырғаларының ұзындықтарының қосындысы ретіндегі көпбұрыштың периметрін анықтайды;
- бұрышты, көпбұрышты әріппен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және жазады;
- позиция, бағыт және қозғалыс жайлы нұсқауға сай жазықтықта (торкөзді қағазда) бұрышты (тік, сүйір, доғал), тіктөртбұрышты, шаршы мен тікбұрышты үшбұрышты кескіндейді;
- теңсанды жиындардың бірігуіндегі элементтер санын, жиынды теңсанды жиындарға бөлгендегі бір бөліктегі элементтер саны мен теңсанды бөліктер санын анықтайды;
- мәтін бойынша жай және құрама (екі амалды) есептердің (барлық амалдарға берілген) шарты мен сұрағын бөліп көрсетеді;
- бір және екі амалды есептерді сурет, сызба, қысқаша жазу, кесте түрінде модельдейді;
- көбейту мен бөлуге, үлестерге, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді шешудегі амал мен тәсілді таңдауды; амалдарды және олардың ретін, екіден артық емес амалдан (барлық амалдарға берілген) тұратын есепті шешу тәсілін таңдауды негіздеп береді;
- екіден артық емес амалдан тұратын есептің жауабын оның шартына сәйкестігін түсіндіреді;
- барлық амалдарға берілген жай есептердің барлық түрлерінің шешулерін, үлесті табуды санды теңдік, шамалар арасындағы тәуелділікті санды теңдік және айнымалысы бар өрнектер; амалдардың белгісіз компоненттерін табуға, жанама түрде тұжырымдалған «артық», «кем», «есе артық», «есе кем» қатынастарына, шамалар арасындағы тәуелділікке, үлесі бойынша санды табуға берілген жай есептерді теңдеу түрінде; екі амалдан артық емес құрама есептерді түсіндірмесі бар амалдар бойынша санды теңдік түрінде модельдейді;

– бірдей қосылғыштардың қосындысын; бірнеше бөліктерге және тең бөліктерге бөлуге, көбейту мен бөлудің белгісіз компоненттерін табуға, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке есе артық не кем санды табуға, еселік салыстыруға, шамалар арасындағы тәуелділікке (тауардың бағасы, саны мен құны; бір заттың массасы, заттың саны, жалпы массасы; бір затқа кеткен шығын, заттың саны, жалпы шығын) негізделген, шаманың үлесі мен үлесі бойынша санды табуға берілген жай есептерді талдайды және шығарады; кері есептер құрастырады және шығарады;

– бұрыштарды, көпбұрыштарды, олардың төбелерін, қабырғалары мен бұрыштарын латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайда және жазады;

– амал таңбаларын («+», «-», «×», «·», «:»), қатынас таңбаларын («=», «>», «<»), теңдеулердегі белгісіз санды және өрнектердегі (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) компоненттерді, әріпті теңдіктерді белгілеу үшін латын алфавитінің кіші әріптерін қолданады;

– үшінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді қолданады.

Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:

– заттармен, суреттермен, сызбалармен практикалық әрекеттер орындау арқылы көбейту мен бөлудің мәнін көрсетіп береді;

– нысанды (бүтінді) және шаманы тең бөліктерге бөлу нәтижесі ретіндегі үлесті шығаруды көрсетіп береді;

– өлшеу құралдарындағы (шәкілі бар және жоқ) массаның сандық мәнін анықтайды;

– 200 тг-лік, 500 тг-лік, 1 000 тг-лік монеталармен және купюралармен түрлі әрекеттер орындайды;

– бұрыштық пен сызғыштың көмегімен бұрыш, тіктөртбұрыш пен шаршыны (берілген қабырғалары бойынша), тік бұрышқа іргелес жатқан екі қабырғасы бойынша тікбұрышты үшбұрыш салады;

– жазық фигураға белгіленген нүктелерді (ішінде, шегарасында, сол жағында, оң жағында, жоғарыда, төменде) анықтайды;

– мың көлеміндегі натурал сандар жиыны құрады және сандардың натурал қатарындағы кесіндідегі санның орны мен цифрлар санына қарай сандық жиындарды жіктейді;

– күн режімі жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды;

– сандар, әріпті теңдіктер мен теңдеулер, уақыт мен массаның бірліктері, бірліктер арасындағы арақатынас жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды;

– толық ондықтар, үлестер мен 100 көлеміндегі сандар тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;

– екіден артық емес амалды есепті (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары) талдайды және шығарады; оларды шешудің барлық мүмкін тәсілдерін салыстырады және әлдеқайда тиімдісін анықтайды;

– үштанбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтық қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін жүздіктердің моделін, үштанбалы сандардың графикалық модельдерін; үлестерді құру мен салыстыруды иллюстрациялау үшін кесінділердің және жазық фигуралардың бөліктерін *қолданады*.

Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:

– бұрыштарды, көпбұрыштарды жіктейді, оларды қоршаған орта заттарымен сәйкестендіреді;

– қолда бар материалдарды пайдаланып, тік, сүйір, доғал, жазық бұрыштарды модельдейді;

– құю мен өлшеуге арналған басқатырғыштарды, логикалық есептерді, сандық есептерді, бірдей цифрлардан тұратын басқатырғыштарды шығарады, ребус математикалық мазмұнды) шешеді;

– сабақ кестесіне сай мектептегі күнделікті сабақтардың ретін, сабақтағы оқушының әрекетінің ретін құрады;

– көбейтінділер мен бөлінділердің, үлестердің, берілген заңдылық (ереже) бойынша 1000 көлеміндегі натурал сандардың сан кесіндісіндегі сандардың ретін құрады және бұзылуды табады;

– қоршаған ортадағы заттардан «үштен» комбинациялардың нұсқаларын құрады;

– мәліметтерді жинайды және сурет, пиктограмма, сызба, кесте түрінде жүйелейді.

4.4. 4-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

– миллион көлеміндегі натурал сандарды (есептік және реттік);

– ірірек санау бірлігі – мыңды;

– миллион көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын;

– мыңдар класы сандарын қосу және азайту алгоритмдерін;

– мыңдар класы сандарын ауызша көбейту және бөлу тәсілдерін;

– өтілген сандар аймағындағы көбейту мен бөлудің (қалдықпен және қалдықсыз) алгоритмдерін;

– бөлімдері бірдей бөлшектерді, үтірден кейінгі екіден артық емес ондық бөлшектердің қосу мен азайту алгоритмдері;

– біртаңбалы сандар мен 10 санының квадраты;

– санның проценті мен бөлігін және проценті мен бөлігі бойынша санын табу ережесін;

– сандар мен ондық бөлшектерді дөңгелектеу ережесін; бөлімдері бірдей және алымдары бірдей бөлшектерді салыстыруды; ондық бөлшектерді салыстыруды;

– есептерді шешудің арифметикалық және алгебралық тәсілдерін;

– шамалардың стандартты бірліктері (жыл, ғасыр, см², дм², м², ар, км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) ;

– ұзындықтың (мм, см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), ауданның (см^2 , дм^2 , м^2), уақыттың (с, мин, сағ, тәул), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) өлшем бірліктері арасындағы қатынасты;

– 200 тг, 500 тг, 1 000 тг, 2 000 тг, 5 000 тг, 10 000 тг, 20 000 тг купюралар;

– санды өрнектерді ықшамдау және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланысқа сүйеніп, теңдеуді шешу тәсілдерін;

– шеңбер мен дөңгелекті;

– тіктөртбұрыштың, шаршының, тікбұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданын табу формулаларын: $P=(a+b)\cdot 2$, $P=4\cdot a$, $P=a+b+c$, $S=a\cdot b$, $S=a^2$, $S=(a\cdot b):2$;

– төртінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді **біледі**.

Білім алушы:

– бірінші және екінші класс бірліктерінен миллион көлеміндегі көптаңбалы сандарды құруды;

– нысан (бүтін) мен шаманы бір немесе бірнеше тең бөліктерге бөлу, екі натурал санның бөліндісі ретіндегі үлесті, бүтіннің жүзден бір бөлігі ретіндегі процентті, бөлімдері 10, 100 болатын ондық бөлшектерді жазу ретіндегі ондық бөлшектерді құрады;

– екі бірдей көбейткіштердің көбейтіндісі ретіндегі санның квадратын;

– көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиетін, қосындыны санға көбейту ережесін, қосындыны және көбейтіндіні санға бөлуді;

– әріпті теңдіктер мен формулаларды; шамалар арасындағы тәуелділік формулаларын;

– оське (түзуге) қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды;

– жиындардың бірігуі мен қиылысуының мәнін;

– латын алфавитінің бас әріптерімен жиындарды белгілеу қабылданғанын **түсінеді**.

Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:

– ірірек санау бірлігі – мыңды құрады;

– 1000-нан үстемелейді және шегермелейді; толық мыңдықтарды тура және кері бағытта атайды;

– екінші класс сандарының сандардың натурал қатарындағы орнын анықтайды;

– миллион көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын, разрядтық бірліктердің барлық санын, әр кластың бірліктерін анықтайды, бірінші және екінші класс бірліктерінің қосындысына жіктейді;

– үтірден кейінгі екі таңбаға дейінгі ондық бөлшектердің разрядтық құрамын анықтайды;

– миллион көлеміндегі сандарды оқиды, жазады, салыстырады;

– көптаңбалы сандарды берілген разрядқа дейін соңында нөлі бар өзіне жақын санмен алмастырады;

- дұрыс, бұрыс бөлшекті, аралас сандарды ажыратады;
- жай бөлшектерді, аралас сандарды, проценттерді, үтірден кейінгі екі таңбадан артық емес ондық бөлшектерді оқиды, жазады;
- процентті бөлімі 100 болатын бөлшек түрінде және керісінше бөлшектерді бөлімі 100 болатын процент түрінде жазады;
- бөлімдері бірдей және алымдары бірдей бөлшектерді, үтірден кейін екіден артық емес таңбалары бар ондық бөлшектерді салыстырады;
- ондық бөлшекті жақын санмен және үтірден кейінгі кіші таңбасы бар жақын бөлшекпен алмастырады;
- нысан (бүтін) мен шаманы бір немесе бірнеше тең бөліктерге бөлу, екі натурал санның бөліндісі ретіндегі үлесті, бүтіннің жүзден бір бөлігі ретіндегі процентті, бөлімдері 10, 100 болатын ондық бөлшектерді жазу ретіндегі ондық бөлшектерді құруды көрсетіп береді;
- бөлімдерін сақтай отырып, сәйкес алымдарын қосу және азайту түріндегі бөлімдері бірдей бөлшектерді, бүтін және бөлшектік бөліктерін қосу мен азайту түріндегі үтірден кейін екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлшектерді қосу және азайтуды көрсетіп береді;
- тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиеттерін, қосындыны санға көбейту, қосындыны санға бөлу тәсілдерін қолданады;
- миллион көлеміндегі сандармен амалдар орындағанда біртаңбалы сандарды қосу мен көбейту кестесін қолданады;
- мыңдарды қосу мен азайту; кестелік жағдайларға немесе екітаңбалы сандарды есептеулерге келтірілген төрттаңбалы сандарды қосу мен азайтуды ауызша орындайды;
- мыңдар класындағы сандарды қосу және азайту алгоритмін орындайды;
- мыңдар разрядындағы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлуді; біртаңбалы, екітаңбалы, үштаңбалы сандарды 10, 100, 1 000 сандарына көбейту және көптаңбалы сандарды осы сандарға (қалдықсыз және қалдықпен) бөлуді, қосындыны санға көбейту, қосындыны санға бөлу ережесіне сүйеніп, екі және үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлуді; екітаңбалы санды екітаңбалы санға бөліндінің мәнін таңдау әдісі арқылы бөлуді ауызша орындайды;
- сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен), екітаңбалы, үштаңбалы және төрттаңбалы сандарды біртаңбалы санға (разрядтан аттамай және разрядтан аттап) көбейту мен бөлу; кейбір разрядтарда, көбейтінді мен бөлудің мәнінде нөл болған жағдайдағы үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлу алгоритмін қолданады;
- бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу мен азайту алгоритмін, үтірден кейінгі екі таңбадан артық емес ондық бөлшектерді қосу мен азайту алгоритмдерін орындайды;
- біртаңбалы сандардың және 10 санының квадратын табады;
- санның бөлігі мен процентін және бөлігі мен проценті бойынша санды табады;

- өлшеу үшін шамалардың стандартты бірліктерін (жыл, ғасыр, см², дм², м², ар, км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) қолданады және сандық мәнін анықтайды;
- ұзындықтың, (мм, см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), ауданның (см², дм², м²), уақыттың (с, мин, сағ, тәул), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп, өлшем бірліктерін түрлендіреді;
- 1 000 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады;
- шаманың сандық мәнін біртаңбалы санға қосу мен азайтуды, көбейту мен бөлуді орындайды;
- шаманың (ұзындық, масса, аудан) сандық мәнінің бөлігі мен процентін, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табады;
- екі, үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті өрнектерді (үш әрпі бар), екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей және үтірден кейін екі таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) оқиды, жазады және ажыратады;
- екі және үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды өрнектерді, әріпті өрнектерді (үш әрпі бар) салыстырады;
- осындай өрнектердегі амалдарды орындаудың ретін анықтайды;
- санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектердің мәндерін табады;
- үш амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдайды;
- бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден соң екі таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын өрнектердің (қосынды және айырма) мәндерін табады;
- қосу мен көбейтудің терімділік қасиеттерін: $a+(b+c)=(a+b)+c$, $a\cdot(b\cdot c)=(a\cdot b)\cdot c$; қосу мен азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетін: $(a+b)\cdot c = a\cdot c + b\cdot c$, $(a-b)\cdot c = a\cdot c - b\cdot c$ (егер $a > b$ не $a = b$) ; шамалар арасындағы тәуелділік формулаларын s, v, t : $s=v\cdot t$, $t=s:v$, $v=s:t$ әріпті тендік түрінде жазады;
- әріпті тендік пен формулаларды ажыратады; формула бойынша шамалар арасындағы тәуелділікті анықтайды;
- теңдейлерді санды өрнектерді ықшамдау және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланысқа сүйеніп шешеді;
- $x < \square$ және $x > \square$ түріндегі теңсіздіктер үшін сәйкес санды табады;
- жазық фигураның ауданын палеткамен табады;
- тіктөртбұрыштың, шаршының, тікбұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданын құрады және қолданады: $P=(a+ b)\cdot 2$, $P=4\cdot a$, $P=a+ b +c$, $S=a\cdot b$, $S=a^2$, $S=(a\cdot b):2$;
- шеңбер мен дөңгелектің центрін, радиусын, диаметрін әріптермен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;
- позиция, бағыт пен қозғалысты сақтай отырып, жазықтықта (торкөзді қағазда) қиылысатын, параллель және перпендикуляр түзулерді кескіндейді;
- периметр мен ауданның берілген мәні бойынша тіктөртбұрыш пен шаршыны, түзуге қатысты симметриялы нүктелерді, қиылысатын жазық фигураларды бұрыштық пен сызғыштың көмегімен, циркульдің көмегімен

берілген радиусы бойынша шеңбер мен дөңгелекті жазықтықта (торкөзді қағазда) кескіндейді;

– периметрдің және ауданның берілген мәні бойынша тіктөртбұрыш пен шаршы салады және фигураның пішінің өзгеруіне қарай оның ауданы мен периметрінің де өзгеретінін түсіндіреді;

– миллион көлеміндегі сандардың жиынын құрады және көптаңбалы сандардың кластық және разрядтық құрамына қарай және натурал сандар кесіндісіндегі санның орнына қарай жіктейді;

– қосу мен азайтудың терімділік қасиетін, қосу мен азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетін әріпті теңдік түрінде жазады, пікір ретінде оқиды және әріптің түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді;

– фигураның периметрі мен ауданын табудың формуласын жазады, пікір ретінде оқиды және әріптің түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді;

– мәтін бойынша жай және құрама (үш амалдан артық емес) есептердің (барлық амалдарға берілген) шарты мен сұрағын (белгігі мен ізделінді) бөліп көрсетеді;

– 1-3 амалды есептерді сурет, сызба, сұлба, қысқаша жазу, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті) түрінде модельдейді;

– көбейту мен бөлуге, үлес пен процентке, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептерді шешу амалы мен тәсілін таңдауды негіздейді;

– 1-3 амалды (барлық арифметикалық амалдарға берілген) есептерді шешудің амалын және амалдар ретін, тәсілдерін таңдауды негіздейді;

– үшеуден артық емес амалмен шығарылатын есептің жауабын есептеулерде болжалдайды және есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді;

– барлық амалдарға, бөлігі мен процентін табуға берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік және айнымалысы бар өрнек түрінде; шамалар арасындағы тәуелділікке, санды бөлігі мен процентін табу есебінің шешуін теңдеу түрінде; үш амалдан артық емес құрама есептердің шешулерін санды теңдік; түсіндірмесі бар және түсіндірмесі жоқ амалдар бойынша модельдейді;

– санның және шаманың мәнінің бөлігі мен процентін, бөлігі мен проценті бойынша санды және шаманың мәнін табуға берілген; шамалар арасындағы тәуелділікке (бірқалыпты қозғалыстағы жылдамдық, уақыт, қашықтық; тіктөртбұрыштың (шаршының), тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларының ұзындықтары мен периметрі; тіктөртбұрыштың (шаршының), тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларының ұзындықтары мен ауданы) берілген есептерді талдайды және шығарады; кері есептер шығарады;

– шамалар арасындағы тәуелділікке, пропорционал бөлуге, екі айырма бойынша белгісізді табуға берілген 2-3 амалды (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары) есептерді талдайды және шығарады, оларды шешудің барлық мүмкін тәсілдерін түсіндіреді және салыстырады, әлдеқайда тиімдісін анықтайды;

– көптанбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін миллион көлеміндегі разрядтар мен кластар кестесін, үтірден кейінгі екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлесті иллюстрациялау үшін ондық бөлшектердің разрядтар кестесін, бөлімдері бірдей жай бөлшектерді, үтірден кейін бір таңбасы бар ондық бөлшектерді құру және салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін кесіндінің және жазық фигуралардың бөліктерін, сан сәулесін қолданады;

– шеңбердің центрін, радиусы мен диаметрін латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша оқиды және жазады;

– жиындарды, көпбұрыштардың периметрі мен ауданын жазу үшін латын алфавитінің бас әрпін, көпбұрыш қабырғаларын және айнымалы шамаларды жазу үшін кіші әріпті, процентті жазу үшін %, бұрыштың градустық өлшемі жазуда ⁰ таңбасын қолданады.

Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:

– жазық геометриялық фигуралардың ауданын палеткамен квадрат сантиметрмен өлшеуді көрсетіп береді;

– 200 тг, 500 тг, 1 000 тг, 2 000 тг, 5 000 тг, 10 000 тг, 20 000 тг купюралармен түрлі әрекеттер орындайды;

– екі және үш амалды жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (үш әрпі бар) өрнектерді, екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден кейін екі таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды және айырма) құрады;

– оське (түзуге) қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды ажыратады және жіктейді, оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді;

– өлшемдері бойынша жазық фигураларды салыстырады және олардың арасындағы «артық» не «кем», «кең» және «тар» қатынастарын анықтайды;

– торкөзді қағазда фигураларды (тік төртбұрыш, шаршы) сызады, фигураны бөлген торкөздерді санайды;

– фигураның периметрі мен ауданының формуласы бойынша белгісіз қабырғаларын, жазық фигуралардың қиылысу және бірігу облысын табады;

– суретте бейнеленген құрамды фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың периметрі мен ауданын анықтайды;

– шеңбер мен дөңгелекте белгіленген нүктелердің (дөңгелектің ішкі облысында және шегарасында, сол жақта, оң жақта, жоғарыда, төменде) орналасуын анықтайды;

– Эйлер-Венн диаграмманың көмегімен сандық жиындардың қиылысуы мен бірігуін көрсетеді;

– көптанбалы сандардың бірігуі мен қиылысуына тиісті және тиісті емес элементтердің санын анықтайды;

– демалыс және каникул, сандар, ауданның бірліктері мен олардың арасындағы қатынас, әріпті теңдік, айнымалысы бар теңсіздік, формулалар, жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлерді анықтайды.

Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:

– соңынан бастап талдау, кестелер мен графтар құру арқылы логикалық есептерді шығарады;

– екінші класс разрядтық сандарының, бөлшектердің (жай және ондық) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;

– қазақ алфавиті әріптерінің, біртаңбалы сандар квадратының, санды және әріпті өрнектердің, екінші класс разряд бірліктерінің, бөлшек сандардың (жай және ондық) берілген немесе өз бетімен таңдап алған заңдылығы (ережесі) бойынша тізбек құрады және бұзылушылықты табады;

– «мүмкіндіктер тармағын» құрады және комбинаторлық есептерді шығаруда қолданады;

– кері есептерді құрастырады және шығарады;

– мәліметтер жинайды және сурет, пиктограмма, сызба, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті) түрінде жүйелейді.

4.5. 5-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

– миллиард көлеміндегі натурал сандарды (есептік және реттік);

– миллиард көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын;

– көптаңбалы сандарды дөңгелектеу, үтірден кейін үштен артық емес таңбасы бар ондық бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесін;

– бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретіндегі санның кубын;

– тиімді есептеулер жүргізу үшін санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу ережелерін;

– сандарды ауызша көбейту және бөлу тәсілдерін; 1 000 000 көлеміндегі сандарды қосу мен азайту; миллиард көлеміндегі кестелік жағдайларға келтірілген сандардың ауызша көбейту және бөлу алгоритмін;

– разрядтық сандардың ондық, жүздік, мыңдық бөлігін табу ережесін;

– миллион класын;

– купюралар (тг) мен өзге мемлекеттердің валюталарын (рубль, евро, доллар);

– тікбұрышты параллелепипедті, текшені;

– шамалар арасындағы тәуелділік, санды қалдықпен бөлу, текше мен тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын;

– есепте шешудің арифметикалық және алгебралық тәсілдерін;

– бесінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді;

– шамалардың стандартты бірліктерін (мм^2 , км^2 , га, мм^3 , см^3 , дм^3 , м^3 , км^3 , км/сағ , км/мин , км/с , м/сағ , м/мин , м/с);

– ауданның (мм, см, дм, м, км), массаның (мг, г, кг, ц, т), ауданның (м^2 , км^2 , ар, га), уақыттың (с, мин, сағ, тәул, жыл, ғасыр, мүшел), көлемнің (см^3 , дм^3 , м^3 , км^3), жылдамдықтың (км/сағ , км/мин , км/с , м/сағ , м/мин , м/с) бірліктерін және олардың арасындағы қатынасты **біледі**.

Білім алушы:

- ірірек санау бірлігі – миллионды;
- үтірден кейінгі үш таңбадан артық емес ондық бөлшектерді;
- аралас сан мен ондық бөлшекті;
- біртаңбалы сандардың, 10, 100 сандарының кубын;
- тең жиындардың бірдей элементтерден тұратынын, әр элементі басқа жиынға тиісті болатын немесе бастапқы жиынның бөлігі ретіндегі ішкі жиынды;
- санды қалдықпен бөлу формуласын $a=b \cdot c+r$ *түсінеді*.

Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:

- ірірек санау бірлігін – миллионды құрады, 1 000 000-нан үстемелейді және шегермелейді; толық (разрядтық) миллиондарды тура және кері бағытта атайды;
- үшінші класс сандарының натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды;
- миллиард көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын, разрядтық бірліктердің жалпы санын, әр класс бірліктерін анықтайды; үшінші, екінші, бірінші класс бірліктерінің қосындысына жіктейді;
- үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектердің разрядтық құрамын анықтайды;
- миллиард көлеміндегі сандарды; үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді оқиды, жазады, салыстырады;
- берілген разрядқа дейін санды дөңгелектеу ережесін қолданады; ереже бойынша көптаңбалы сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектейді; үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектейді;
- үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді құруды көрсетіп береді;
- натурал сандарды қосу және азайту ретіндегі үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді қосу мен азайтуды орындайды;
- тиімді есептеулер жүргізу үшін санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу ережесін қолданады;
- миллиард көлеміндегі сандармен амалдар орындауда біртаңбалы сандарды көбейту кестесі мен бөлуді қолданады;
- мыңдар класының разрядтық сандарын қосу мен азайтуды; кестелік немесе екітаңбалы сандарға жағдайларға келтірілген мыңдар класының сандарын қосу мен азайтуды ауызша орындайды; миллион көлеміндегі сандарды қосу мен азайту алгоритмін қолданады;
- микрокалькулятордың көмегімен есептеулер (қосу мен азайту) орындайды;
- мыңдар класының сандарын біртаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді; мыңдар класының разрядтық сандарын нөлмен аяқталатын сандарға көбейту мен бөлуді; санды қосындыға көбейту санды көбейтіндіге бөлу тәсілдеріне сүйеніп, көптаңбалы сандарды біртаңбалы және екітаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді ауызша орындайды;
- микрокалькулятордың көмегімен есептеулер (көбейту мен бөлу) орындайды;

– көптаңбалы сандарды екі, үштаңбалы сандарға (ондықтан аттамай және ондықтан аттап) көбейту мен бөлу (қалдықпен және қалдықсыз) және көбейкіштер мен бөлінгіштің кейбір разрядында нөл болған және көбейтіндінің және бөліндінің мәнінде нөл болған жағдайлардағы көбейту мен бөлу алгоритмін орындайды;

– нөлмен аяқталатын сандардың ондық, жүздік, мыңдық бөлігін табады;

– біртаңбалы сандардың және 10, 100 сандарының кубын табады;

– үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді қосу мен азайтуды орындайды;

– аралас сан мен ондық бөлшекті бүтін мен бөлшектік бөлігі түрінде жазады;

– бұрыс бөлшекті аралас санға және अपралас санды бұрыс бөлшекке айналдырады;

– кеңістік геометриялық фигураларды текшелермен куб сантиметрмен өлшеуді көрсетіп береді;

– шамалардың стандартты бірліктерін (мм^2 , км^2 , га, мм^3 , см^3 , дм^3 , м^3 , км^3 , км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с) қолданады және сандық мәнін анықтайды; ұзындықтың (мм, см, дм, м, км), массаның (мг, г, кг, ц, т), ауданның (м^2 , км^2 , ар, га), уақыттың (с, мин, сағ, тәул, жыл ғасыр, мүшел), көлемнің (см^3 , дм^3 , м^3 , км^3), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с) бірліктерін арасындағы қатынасқа сүйеніп түрлендіреді;

– 1 000 000 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады;

– шамалардың сандық мәндерін екітаңбалы, үштаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді орындайды;

– шаманың (ұзындық пен масса, аудан, көлем) сандық мәнінің бөлігі мен процентін, оның бөлігі мен проценті бойынша шаманың мәнін табады;

– үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді, үш айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) оқиды, жазады және ажыратады;

– үштен артық емес амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді салыстырады; осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды; санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектің мәнін табады;

– үштен артық емес амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдайды;

– бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектердің (қосынды мен айырма) мәнін табады;

– санды қалдықпен бөлу формуласын әріпті теңдік түрінде көрсетеді:
 $a = b \cdot c + r$

– формула бойынша шамалар арасындағы тәуелділікті анықтайды;

– амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысқа немесе тура теңдіктің қасиетіне сүйеніп, теңдеулерді шешеді, қарапайым теңсіздіктердің шешімдер жиынын табады;

– тікбұрышты параллелепипедті, текшені ажыратады;

– кеңістік фигуралардың көлемін текшелермен өлшейді;

– тікбұрышты параллелепипедтің, текшенің көлемін табу формулаларын құрады және қолданады: $V=a \cdot b \cdot c$, $V=a^3$;

– тікбұрышты параллелепипедті, текшені әріптермен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;

– фигураның белгісіз қырын формула бойынша табады;

– суретте бейнеленген құрама фигуралардың, қоршаған ортадағы кеңістік фигуралардың көлемін табады және позиция, бағыт пен қозғалыс жайлы нұсқауды сақтай отырып, жазықтықта (торкөзді қағазда) тікбұрышты параллелепипед пен текшенің жазбасын кескіндейді;

– бұрыштықтың көмегімен берілген түзуге перпендикуляр жүргізу, торкөзді қағазда әр түрде орналасқан фигураларды (кесінділерді, төрбұрышты, тіктөртбұрышты, шаршыны) салу және дәптердің сызықтарымен беттеспейтін түзуге (оське) қатысты әр фигураға симметриялы фигура салады;

– шамалар арасындағы тәуелділіктің, санды қалдықпен бөлудің, текше мен тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын жазады, пікір ретінде оқиды және айнымалының түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді;

– мәтін бойынша жай және құрама (үш және одан артық барлық амалдарға берілген) есептердің шарты мен сұрағын бөліп көрсетеді;

– үш және одан артық есептерді сызба, қысқаша жазу, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті), сұлба, алгоритм, график түрінде модельдейді; көбейту мен бөлуге, үлес пен бөлшекке, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептерді шешу амалы мен тәсілін; төрттен артық амалмен шығарылатын есептерді (барлық амалға берілген) шешу амалын және ретін, тәсілін таңдап алуды негіздейді;

– төрттен артық емес амалмен шығарылатын есептің жауабын есептеулерде болжалдайды және есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді;

– барлық амалдарға, бөлігі мен процентін табуға берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік; шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептердің шешуін санды теңдік және айнымалысы бар өрнек; санды оның бөліктері мен проценті бойынша табудың шешуін теңдеу түрінде, төрт амалдан артық емес амалмен шығарылатын құрама есептердің шешулерін түсіндірмесі бар, түсіндірмесі жоқ амалдар түрінде; қарама-қарсы қозғалыс, бірінен-бірі қарама-қарсы қозғалыс, қуып жету және қалып қоюға қозғалысына берілген есептердің шешулерін теңдеу түрінде модельдейді;

– санның және шаманың мәнінің бөлігін және процентін табуға, бөлігі мен проценті бойынша санды және шаманың мәнін табуға; шамалар арасындағы тәуелділікке (өнімділік, уақыт, орындалған жұмыс; түсімділік, аудан, өнім массасы; тікбұрышты параллелепипедтің (текшенің) биіктігі, ұзындығы, ені, көлемі; бірқалыпты түзу сызықты бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету қозғалысының жақындау және алыстау жылдамдығы, уақыт, қашықтық) берілген есептерді талдайды және шығарады, кері есептер құрастырады және шығарады;

– төрттен артық емес амалдан тұратын (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары), шамалар арасындағы тәуелділікке берілген, бір-

біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жетуге берілген есептерді талдайды және шығарады, оларды шешудің әртүрлі тәсілдерін салыстырып, әлдеқайда тиімдісін анықтайды;

– бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету қозғалысқа берілген есептерді арифметикалық және алгебралық тәсілмен шығарады;

– көптанбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін миллиард көлеміндегі разрядтар мен кластар кестесін, үтірден кейінгі екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлесті иллюстрациялау үшін ондық бөлшектердің разрядтар кестесін, бөлімдері бірдей жай бөлшектерді, үтірден кейін бір таңбасы бар ондық бөлшектерді құру және салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін кесіндінің және жазық фигуралардың бөліктерін, сан сәулесін қолданады;

– текшені, тікбұрышты параллелепипедті, олардың төбелерін, қырлары мен жақтарын латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;

– текшенің және тікбұрышты параллелепипедтің көлемін белгілеу үшін латын алфавитінің бас әрпін, қырларын белгілеу үшін кіші әрпін қолданады;

– бесінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді **қолданады**.

Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:

– купюралармен (тг) және өзге мемлекеттердің валюталарымен (рубль, евро, доллар), бұрын өткен монеталар және купюралармен (тг) түрлі әрекеттер орындайды;

– үштен артық амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді, үш айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) құрады;

– кеңістік фигураларды, үшбұрыштарды ажыратады және жіктейді, қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді;

– кеңістік фигураларды өлшеміне қарай салыстырады және олардың арасындағы «артық» немесе «кем», «жоғары» немесе «төмен», «жуан» немесе «жіңішке» қатынастарын анықтайды;

– алдынан, жоғары жағынан және жанынан кеңістік фигуралардың түрін анықтайды, фигураны сол жаққа, оң жаққа бұрған кездегі орналасуының, алдынан, жоғары жағынан және жанынан оның түрінің өзгеруін түсіндіреді;

– тікбұрышты параллелепипед пен текшенің бетінде белгіленген нүктелердің (алдыңғы, артқы, жоғары және төмен, сол және оң жағындағы) ішкі облысында, шегарасында, сол жақта, оң жақта, жоғары, төмен) орналасуын анықтайды;

– бөлшек сандар жиынын құрады және бөлшектердің түрлеріне (үлестер, дұрыс және бұрыс бөлшектер, аралас сандар, ондық бөлшектер) қарай сандық жиындарды жіктейді;

- Эйлер–Венн диаграммасының көмегімен қиылысатын және қиылыспайтын жиындарды, ішкі жиынды, тең жиындарды иллюстрациялайды;
- бөлшек сандар жиынына тиісті және тиісті емес, натурал және бөлшек сандар жиының ішкі жиыны элементтерінің санын анықтайды;
- апта күндері, жыл мезгілдерінің айлар атауы, айдағы және жылдағы күндер саны, сандар, формулалар, көлем мен оның бірліктерінің арақатынасы, жиындардың бірігуі мен қиылысуы, ішкі жиын жайлы пікірлерді ақиқат не жалған екенін анықтайды;
- үшінші классы разрядтық сандарының, бөлшектердің (жай және ондық бөлшектер, аралас сандар) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;
- сызбадағы түзу бойынша нысандардың қозғалысы жайлы ақпарат пен мәліметті түсіндіреді, бастапқы позиция мен қозғалыс бағытын (бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету) анықтайды.

Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:

- үш амалмен шығарылатын кері есептер құрастырады;
- екі және үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (үш әрпі бар) өрнектерді, екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден кейін екі-үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) құрады;
- сандардың, бөлшектердің (жай және ондық) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;
- текшенің, тікбұрышты параллелепипедтің жазбасын дайындайды және фигуралардың модельдерін құрастырады;
- кеңістіктік ойлауға, жиындардың бірігуі мен қиылысуына берілген логикалық есептерді шығарады;
- қазақ алфавитінің, теңдеулердің, үшінші класс разрядтық сандарының, сандардың кубының, бөлшек сандардың (жай және ондық) берілген немесе өзі таңдап алған заңдылық (ереже) бойынша тізбек құрады және бұзылуды табады;
- түрлі өмірлік жағдаяттармен байланысты комбинаторлық есептерді таңдап алу әдісімен шығарады.

5. Бағалау

«Математика» пәнін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалау жүйесін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Критериалды бағалау – оқушылардың оқу жетістіктерін нақты белгіленген, ұжымдық түрде әзірленген үдеріске қатысушылардың барлығына (оқушылар, мектеп әкімшілігі, педагогикалық ұжым, ата-аналар және басқа да заңды өкілдер) бұрыннан белгілі мақсаттарға және оқушылардың оқу-танымдық қабілетін қалыптастыруға ықпал ететін бастауыш білім беру мазмұнына сәйкес критерийлермен салыстыруға негізделген бағалау үдерісі.

Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара байланысына негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері оқу үдерісін тиімді жоспарлау

және ұйымдастыру үшін қолданылады.

Бастауыш мектептегі критериалды бағалау жүйесі қалыптастырушы бағалау (ҚБ) мен бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалауды (БЖБ) қамтиды.

Қалыптастырушы (ағымдағы) бағалау (ҚБ) – сыныптағы және/немесе үйдегі күнделікті жұмыста білім мен дағдыларды игерудің ағымдағы деңгейін анықтайды және оқыту кезінде білім алушы мен мұғалім арасындағы тығыз өзара байланысты жүзеге асырады, білім алушыларға жаңа білімді меңгеру және оқу мақсаттарына жету кезінде тапсырмаларды қаншалықты дұрыс орындайтынын түсінуге мүмкіндік береді.

Бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалау (БЖБ) – сыныптар бойынша оқу материалының үлкен бөлімін немесе блогын оқытуды аяқтағаннан кейін білімді меңгеру және дағдыларды қалыптастыру деңгейін анықтайды.

Бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалауды мектеп педагогтері жүзеге асырады. Жиынтық жұмысқа қойылған бағалар оқудың есеп беру кезеңіндегі қорытынды бағаны анықтау үшін негіз болып табылады.

Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеріліп, 1-сыныпта тек қалыптастырушы бағалау түрі қолданылады. Тоқсандық бағалар 3-4-тоқсанда ғана қойылады. 1-сыныпта қорытынды баға қалыптастырушы бағалаудың нәтижесі бойынша қойылады.

2-сыныпта бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалау (БЖБ) енгізіледі. Тоқсандық бағалар 1-4-тоқсандағы қалыптастырушы бағалаудың нәтижесі бойынша қойылады. Оқу жылының аяғында бір ішкі жиынтық бағалау жүзеге асырылады. Жылдық баға қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалауды ескере отырып, белгілі бір пайыздық мөлшерлеменен (ҚБ+БЖБ) қойылады.

3-5-сыныптарда білім алушылардың оқу нәтижесі төмендегідей түрде қойылады:

- тоқсан бойынша қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалаудың нәтижелерін қамтитын белгілі бір пайыздық мөлшерлеменен (ҚБ+БЖБ+ТЖБ) әр тоқсанның соңында қойылатын тоқсандық баға.

- пәндер бойынша төрт тоқсандағы қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалау нәтижелерін қамтитын белгілі бір пайыздық мөлшерлеменен қойылатын жылдық баға.

«Цифрлық сауаттылық» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы №... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

Цифрлық сауаттылық пәнін оқытудың мақсаты - цифрлық ортада ақпаратты алу, өңдеу, тарату және пайдалану туралы білімдерді меңгерте отырып, цифрлық технология мен Интернет ресурстарын қауіпсіз, әрі тиімді түрде қолдануға қажетті білім мен дағдыларды қалыптастыру

Міндеттері:

1) цифрлық құрылғылармен және цифрлық білім ресурстарын сауатты, әрі дұрыс қолдану үшін цифрлық сауаттылық туралы мағлұматтар беру;

2) цифрлық сауаттылықтың құрамды бөліктері ретінде цифрлық тұтынушы, цифрлық құзырлылық және цифрлық қауіпсіздік түсініктерін беру;

3) компьютер, заманауи цифрлық құрылғылар, Интернет және олардың қоғамдағы алатын орны туралы бастапқы түсініктер беру;

4) ақпараттың негізгі қасиеттерімен таныстыру, оларды ақпаратты ұйымдастыру жолдары мен алға қойылған мақсатты шешуде оқу іс - әрекетін жоспарлай білуге үйрету;

5) ақпараттық ойлауды қалыптастыруға мүмкіндік беретін пәннің іргелі ұғымдарының мәнін және ақпараттық іс-әрекеттің негізгі түрлерін меңгерту;

б) есептеу ойлау стилін және программалау сауаттылығын қалыптастыру;

7) цифрлық технологияларды пайдаланып, ақпараттық процестерді іске асыру дағдыларын қалыптастыру;

8) компьютермен және Интернетте жұмыс істеу кезінде қауіпсіз жұмыс істеу ережелері мен ақпараттық этика, авторлық құқық нормаларын сақтауды үйрету;

9) қарапайым роботтарды құрастыру, модельдеу және оларды басқару дағдыларын қалыптастыру;

10) пәннің пәнішілік және пәнаралық сабақтастылығын дамытуда цифрлық технологияның мүмкіндіктерін қолданудың алғашқы дағдысын қалыптастыру;

11) тиімді шешімдер таңдай білуге бағытталған клиптік ойлай білуді қалыптастыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Цифрлық сауаттылық» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

Білім алушыларға «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқытудың негізгі формасы – ойын түріндегі сабақ болып табылады. Сабақ әрбір сыныптағы оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқу-танымдық тапсырмаларды шешуге бағытталып, жоспарланған өзіндік танымдық іс-әрекетін және цифрлық сауаттылығын қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

Оқытуды ұйымдастыру формасы оқушылардың жеке қабілеттерін дамытуды («орта деңгейдегі» оқушыға бағдарлану) қамтамасыз етпейді, сабақта оқушылардың ұжымдық, топтық, жеке жұмыстарын ұйымдастыру ұсынылады.

Компьютерді, цифрлық құрылғыларды, мобильдік құрылғылар мен планшеттерді қолдану білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Сабақты өткізу барысында білім алушылардың цифрлық қауіпсіздігін, киберқауіпсіздігін және цифрлық гигиена талаптарын біртіндеп жас ерекшеліктеріне сәйкес үйрету қарастырылады. Кибербуллингтен қорғану ережелері таныстырылады.

Роботпен жұмыс жасау процесі құрастыру-модельдеу- программалау **(басқару)** тізбегі арқылы жүйелі түрде беру ұсынылады.

Сонымен бірге Роботты құрастыру симулятивтік технологияны қолдану арқылы жүзеге асырылады. Компьютерде практикалық жұмыстарды орындау білім алушылардың цифрлық сауаттылығын қалыптастыруға мүмкіндік береді

Оқытудың ақпараттық-рецептивтік, репродуктивтік, проблемалық, зерттеушілік, сыни тұрғыдан ойлау және т.б. интерактивтік әдістері компьютерді қолдану жағдайында олардың жіктелуіне қарамастан, жаңа мазмұнмен толықтырылады және бастауыш мектепте «Цифрлық сауаттылықты» оқыту үшін түсінікті іс-әрекетті қалыптастыруға қолданылуы мүмкін

Цифрлық сауаттылық пәні бойынша берілетін сабақтың басым бөлігі компьютерді қолданумен орындалатын практикалық тапсырмалар көлемімен ерекшеленеді. Сабақта цифрлық дидактикалық құралдарды, цифрлық білім ресурстарын, электрондық бағалаудың онлайндық сервистерін пайдалану білім алушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

«Цифрлық сауаттылық» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу процесінде білім алушылардың ынтасын, білімге деген құштарлығын арттыратын, цифрлық сауаттылығы мен мәдениетін қалыптастыратын, логикалық ойлау қабілетін дамытуға ықпал ететін үйретуші 2D, 3D ойындары қолданылады.

Сабақтың мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсаты;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсаты;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Цифрлық сауаттылық» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

Бастауыш сыныптағы «Цифрлық сауаттылық» пәнін оқыту құрылымының негізгі бағыттары:

Ақпарат және ақпараттық процесстер бағыты, мұнда өскелең ұрпақтың заманауи ақпараттық дүниетанымдық көзқарастары қалыптасады.

Цифрлық сауаттылық, цифрлық тұтынушы, цифрлық құзырлылық және цифрлық қауіпсіздік түсініктері беріледі.

Ақпарат ұғымы, ақпаратты берудің әртүрлі тәсілдері, ақпараттық процесстердің түрлері – ақпаратты сақтау, тасымалдау және өңдеу мағлұматтары цифрлық сауаттылықтың құрамдас бөліктерімен байланыстырылып, қарастырылады.

Компьютер бағыты, мұнда цифрлық технологиялармен жұмыс істеудің цифрлық дағдылары, сонымен қатар компьютер әмбебап (есептеуіш қана емес) ақпараттық машина ретіндегі түсінігі мен киберқауіпсіздік, цифрлық қауіпсіздік, цифрлық гигиена түсініктерін беру арқылы цифрлық сауаттылық қалыптасады.

Алгоритмдеу және программалау бағыты, мұнда оқушы алгоритмдеу мен программалаудың маңызды ұғымдары мен оны практикалық тұрғыдан қолдана алуды, алгоритмдерді сипаттау, құрылымдау, талдау және ойын программаларын программалауды меңгереді.

Алгоритм мен программалау ұғымы оқушыларды іс-әрекеттің әртүрлі түрінің үлгісі туралы түсінікті қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Робототехника бағыты, мұнда оқушы қарапайым роботтарды құрастыруды, модельдеуді және программалауды меңгереді. Нәтижесінде оқушы пәнаралық байланыстың маңыздылығын түсіне отырып, STEM-сауаттылығын қалыптастыра алады.

Зерттеушілік бағыты, оқушыларда тек қана пән бойынша емес, сонымен қатар оқу іс-әрекеті бойынша шығармашылық қарым-қатынасты қалыптастыруға мүмкіндік береді.

«Цифрлық сауаттылық» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1 тоқсан 9 сағат

1) Ақпарат және ақпараттық процесстер

- Цифрлық сауаттылық түсінігі.
- Цифрлық сауаттылықтың құрамды бөліктері: Цифрлық тұтынушы, Цифрлық құзырлылық, Цифрлық қауіпсіздік.
- Ақпарат.
- Ақпарат түрлері.
- Ақпарат көздері.
- Ақпаратты қабылдаушы.
- Ақпараттық процесстер.

Практикалық жұмыстар:

- Цифрлық құрылғылармен жұмыс жасау кезіндегі қауіпсіздік ережелерімен танысу.
- Ақпаратты қабылдаушы және тасымалдаушы рөлдерін атқару.
- Ақпарат процесстері: іздеу, жинақтау, сақтау, жөнелту, пайдалану, өңдеу әрекеттеріне жаттығулар орындау.
- Информатика кабинетіне саяхат.

2) Компьютер

- Қауіпсіздік ережелері.
- Компьютер.
- Енгізу құрылғылары.
- Шығару құрылғылары.
- Компьютерді басқару.

2 тоқсан 8 сағат

- Мобильдік құрылғылар.
- Графикалық ақпараттарды өңдеу.
- Мәтіндік ақпараттарды өңдеу.
- Интернетте ақпаратты іздеу.
- Әлеуметтік желілер.
- Киберқауіпсіздік.
- Желілік этика.

Практикалық жұмыстар:

- Компьютердің негізгі құрылғыларының қызметін таныстыру
- Енгізу және шығару құрылғыларының айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау
- Пернетақтамен жаттығу жұмыстарын жасау
- Мобильді құрылғылардың өзара байланысын салыстыру
- «Менің мектебім» тақырыбында сурет салу
- Интернет әлеміне саяхат ұйымдастыру
- «Әлеуметтік желілердің пайдасы мен зияны» мазмұнды сызбасын жасау

- Интернетті қолдануда құпиялылық, тұтастық және қол жетімділіктің қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ету
- Әлеуметтік желіде қарым-қатынас жасауда желі этикасын сақтау.

3 тоқсан 10 сағат

3) Алгоритмдеу және программалау

- Алгоритм
- Алгоритмнің берілу түрлері.
- Алгоритм орындаушылары.
- Орындаушылардың командалар жүйесі.
- Сызықтық алгоритмдер.
- Программа ұғымы.
- Ойын программалау ортасы.
- Ойын программалау ортасының терезесі.
- Ойын программалау ортасының командалары.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Алгоритмді берілу түрлерін салыстыру
- Алгоритм орындаушыларына рөлдік ойындар ұйымдастыру
- Күнделікті өмірден сызықтық алгоритмге мысал келтіру (театрға бару алгоритмін құру, кітапханадан үйге кітап алу алгоритмін құру және т.б.)
- Ойын программалау ортасының интерфейсімен таныстыру
- Ойын программалау ортасының негізгі командаларының қызметтері туралы ақпарат беру
- Ойын программалау ортасында қарапайым жобалар құру.

4 тоқсан 7 сағат

4) Робототехника негіздері

- Робот біздің өмірімізде.
- Роботтың түрлері.
- Роботты құрастыру бөлшектері.
- Білім беру роботы.
- Роботты программалау ортасы.
- Роботтың қарапайым қозғалысы.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Робот түрлерімен суреттері арқылы таныстыру
- Роботтың құрастырушы бөліктері мен олардың атқаратын қызметін кесте түрінде ұсыну
- Робот бөлшектерімен интерактивті тапсырма орындау
- Роботты программалау ортасымен танысу

- Робот құрастыру нұсқаулығын талқылау
- Берілген блоктардың қызметтерін салыстыру
- Роботтың қозғалысына рөлдік ойын ұйымдастыру.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

Тоқсан 9 сағат

1) Ақпарат және ақпараттық процесстер

- Ақпараттың қасиеттері
- Ақпараттың өлшем бірліктері.
- Заманауи ақпаратты тасымалдаушылар
- Смартфон
- Планшет

Практикалық жұмыстар:

- Ақпараттың қасиеттерін талдау
- Ақпараттың өлшем бірліктерін қарапайым математикалық амалдарды қолдану арқылы орындау;
- Ақпарат тасымалдауыштарына рөлдік ойын ұйымдастыру
- Смартфонды қолданып, «Менің бір күнім» атты бейне түсіру
- Планшетті қолданып фотоколлаж жасау
- Смартфонмен, планшетпен компьютерді байланыстыру

2) Компьютер

- Цифрлық құрылғылар
- Файлдар мен бумалар.
- Файлдармен жұмыс.
- Программалар терезесі.

2 тоқсан 8 сағат

- Дыбыстық ақпараттарды өңдеу.
- Графикалық ақпараттарды өңдеу.
- Пернетақтамен жаттығу
- Мәтіндік ақпараттарды өңдеу.
- Интернеттегі ақпаратпен жұмыс.
- Мессенджер және чат
- Цифрлық гигиена.
- Киберқауіпсіздік.

Практикалық жұмыстар:

- Цифрлық құрылғылармен ақпарат алмасуды ұйымдастыру
- Цифрлық құрылғыларда файл, бума құру
- Дыбыстық ақпараттарды цифрлық құрылғыларды қолданып жазу, өңдеу жұмыстарын орындау

- Цифрлық құрылғылар көмегімен «Алғашқы қар», «Безендірілген шырша» бейнесін салу, өңдеу жұмыстарын орындау
- «Кім жылдам?» атты пернетақтадан мәтін теру жарысын ұйымдастыру
- «Сенімді» ақпарат пен «сенімсіз» ақпаратты ажырату жолдарын ұсыну
- Планшет, смартфондардағы мессенджерлер мен чаттарды компьютермен байланыстыру
- Цифрлық құрылғылармен жұмыс істеуде цифрлық гигиенаны ұстану
- Интернетті қолдануда құпиялылық, тұтастық және қол жетімділіктің қауіпсіздік шараларын қамтамасыз ету

3 тоқсан 10 сағат

3) Алгоритмдеу және программалау

- Алгоритм қасиеттері.
- Алгоритм түрлері.
- Алгоритмді графикалық түрде ұсыну.
- Тармақталу алгоритмі.
- Ойын программалау ортасы.
- Ойын программалау ортасында қарапайым программаларды құру.
- Сценарий құру.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Алгоритм қасиеттерін талдау
- Алгоритм түрлеріне мысал келтіру
- Қарапайым математикалық есептерді графикалық түрде ұсыну
- Күнделікті өмірде кездесетін таңдау жағдайларына алгоритм құру
- Ойын программалау ортасының терезе элементтерін талдау
- Қарапайым ойын сценарийін ойын программалау ортасында жүзеге асыру

4 тоқсан 7 сағат

4) Робототехника негіздері

- Робот қозғалтқыштары (мотор).
- Үлкен мотор
- Орта мотор
- Роботқозғалысы.
- Дөңгелек айналым қозғалысы.
- Роботтың бұрылысы.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Робот қозғалтқыштарымен танысу
- Үлкен және орта мотордың қызметтерін салыстыру

- Роботтың қарапайым алға, артқа қозғалысын ұйымдастыру
- Дөңгелектердің суреттерін салу
- Бұрылыс жасайтын робот жобасын жүзеге асыру

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1 тоқсан 9 сағат

1) Ақпарат және ақпараттық процесстер

- Ақпараттық процесстер.
- Ақпаратты қорғау.
- Бейнеақпараттар.
- Ақпаратты алу түрлері: AR (толықтырылған) , VR (виртуалды).

Практикалық жұмыстар:

- Ақпарат процесстеріне: іздеу, жинақтау, сақтау, жөнелту, пайдалану, өңдеу әрекеттерін орындау
- Ақпаратты қорғау әдістеріне мазмұнды сызба құрастыру
- Цифрлық құрылғылар көмегімен бейнеақпараттады өңдеу жұмыстарын орындау
- Толықтырылған және виртуалды шындық суреттерін тамашалау

2) Компьютер

- Компьютер құрылғылары.
- Файлдар.
- Файл типтері.
- Мәтіндік ақпарат.

2 тоқсан 8 сағат

- Презентация.
- Презентация шаблондары.
- Анимация.
- Растрлық кескіндер.
- Ақпарат алмасу.
- Вирустар.
- Вирустан қорғау программалары.

Практикалық жұмыстар:

- Компьютер құрылғыларымен рөлдік ойындар ұйымдастыру
- Файлдар мен олардың типтерінің салыстырмалы кестесін құру
- Мәтіндік ақпаратты цифрлық құрылғыларды қолданып өңдеу жұмыстарын орындау
- Презентация құруда цифрлық технология мүмкіндіктерін қолдану

- «Ана-өмір гүлі» тақырыбында презентация жасау
- «Қош келдің, әз-Наурыз!» суретін салу
- Цифрлық құрылғылар көмегімен ақпарат алмасу әрекеттерін орындау
- Ақпараттарды вирустан қорғау жолдарының салыстырмалы кестесін толтыру
- Цифрлық құрылғыларда файлдарды вирусқа тексеру әрекетін жүзеге асыру

3 тоқсан 10 сағат

3) Алгоритмдеу және программалау

- Циклдік алгоритмдер.
- Ойын программалау ортасы.
- Басқару командалары.
- Циклдік алгоритмдерді пайдаланып, ойындар құру.
- Логикалық операторлар.
- Салыстыру операторлары.
- Ойынға дыбыстарды қосу.
- Жобалық жұмыстар.

Практикалық жұмыстар:

- Күнделікті өмірден циклдік алгоритмге мысалдар келтіру
- Басқару командаларының қызметтерімен танысу
- Циклдік алгоритмдерді пайдаланып ойын программалау ортасында диалог құру
- Логикалық және салыстыру операторларын қолданып жобалар құру
- Диалогты дыбыспен жандандыру

4 тоқсан 7 сағат

4) Робототехника негіздері

- Датчиктер.
- Датчик түрлері.
- Түс датчигі.
- Түс датчигін пайдаланып, роботты құрастыру.
- «Бағдаршам» роботы.
- Жанасу датчигі.
- Жанасу датчигін пайдаланып, роботты құрастыру.
- «РобоСумо» роботы.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Датчик түрлерімен танысу
- Датчик түрлерімен қарапайым жобаларды жүзеге асыру
- Қызыл, сары, қара жолақта роботты тоқтату

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

1 тоқсан 9 сағат

1) Ақпарат және ақпараттық процестер

- Ақпаратты кодтау.
- Ақпаратты кодтау әдістері.
- Ондық кодтау.
- Екілік кодтау.
- Ақпаратты шифрлау.
- QR-код.
- Цифрлық қауіпсіздік.

Практикалық жұмыстар:

- Ақпаратты кодтар әдістерімен жасырылған мәтіндерді табу
- Екілік, ондық кодтарды қолданып, сандарды кодтау және декодтау.
- Ақпаратты шифрлау әдістерін талдау
- QR-код мүмкіндіктерін қолданып, ақпарат алмасу
- Цифрлық құрылғылармен жұмыс жасауда цифрлық қауіпсіздік ережелерін сақтау

2) Компьютер

- Жүйелік блок.
- Мәтіндік құжаттармен жұмыс.
- Мәтіндік ақпараттарды қорғау.

2 тоқсан 7 сағат

- Презентацияға нысандар кірістіру.
- Векторлық кескіндер.
- Ортақ файлдар.
- Плагиат.
- Авторлық құқық.
- Кибербуллинг.

Практикалық жұмыстар:

- Жүйелі блок құрауыштарымен рөлдік ойындар құрастыру
- «Тәуелсіздік - тұғырым» тақырыбында сурет салу
- Ақпарат алмасуда ортақ файлдарды құру және қолдану
- Ақпаратты өңдеуде плагиат және авторлық құқықты сақтану
- Интернетте, әлеуметтік желілерде кибербуллинг салдарынан сақтану шараларын ұйымдастыру

3 тоқсан 10 сағат

3) Алгоритмдеу және программалау

- Циклдік алгоритмдер.
- Ойын программалау ортасы.

- Кіріктірілген циклді қолданып, ойынды құру.
- 2D ойынын құрастыру.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Алгоритмдерді программалауда цикл қолдану мысалдарын талдау
- Ойын программалау ортасында 2D ойындарын жүзеге асыру
- Кіріктірілген циклдарды пайдаланып, жобалар жасау

4 тоқсан 7 сағат

4) Робототехника негіздері

- Ультрадыбыстық датчик.
- Түстерді сұрыптау.
- Гироскопиялық датчиктер
- «Лабиринт» Роботы.
- «КегельРинг» Роботы.
- Жобалық жұмыс.

Практикалық жұмыстар:

- Робот құрастыруда ультрадыбыстық датчиктерді қолдану
- Түстерді сұрыптау тапсырмаларын орындау
- Робот көмегімен «Дұрыс жол табу» ойынын ұйымдастыру
- Гироскопиялық датчиктерді қолданып, жоба құру

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Цифрлық сауаттылық пәні «Математика-информатика» пәндерінің мазмұндық тақырыптарын қамти отырып, білім алушыда ақпарат, компьютер және алгоритмдеу мен программалау туралы түсініктерін қалыптастырады.

Цифрлық сауаттылық пәні математика, қазақ тілі, сурет, физика, технология және т.б. пәндерді сабақтастырып оқытудың негізін құрайды.

Цифрлық сауаттылық пәні бағдарламасының негізгі ерекшелігі пәндік білім, білік, дағдыларды ғана емес, сондай-ақ цифрлық дағдыларды қалыптастыруға бағытталады: білімді функционалдық және шығармашылық тұрғыдан қолдану, сыни ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, топта және жеке жұмыс істей білу, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау. Цифрлық дағдылар оқушылардың мектептегі білім беруде ғана емес болашақта цифрлық технология бойынша бәсекеге қабілетті ортада табысқа жетудің кепілі болып табылады.

Бастауыш білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- цифрлық сауаттылық бойынша дүниетанымдық көзқарасын қалыптастыру туралы түсінік алады;
- цифрлық сауаттылықтың құрамды бөліктері ретінде цифрлық тұтынушы, цифрлық құзырлылық пен цифрлық қауіпсіздікті қоғамдағы маңыздылығы туралы ойын жеткізе алады;
- ақпарат-компьютер-алгоритм түсініктерінің өзара байланыстылығын дәлелдейді;
- Роботты құрастыруға сәйкес құрастыру, модельдеу, алгоритмдеу мен программалауды жүйелеп, қолданады;
- болашақта өз программаларын жасау, қарапайым роботтар құрастыру және оларды басқару мүмкіндіктері кеңейеді;
- компьютерді және интернет желісін оқу және өмірлік жағдаяттарды шешуде пайдалана біледі;
- оқу-танымдық әрекетін цифрлық технологияларды қолдану арқылы ұйымдастыруға, жоспарлауға, өзін-өзі басқаруға, бағалауға, өзіндік ой қорытындысын шығаруға үйренеді.

2) Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- цифрлық сауаттылықтың қоғамдағы қажеттілігін түсінеді, цифрлық технологиялардың мүмкіндіктерін өмірлік жағдаяттарда қолданады;
- цифрлық қауіпсіздіктің талаптарын сақтап, ақпараттарды іздеуде, алуда, қабылдауда, жеткізуде, сақтауда цифрлық технологияны сауатты түрде қолдана алады;
- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алады;
- ақпараттық қоғам жағдайына бейімдей отырып, ақпараттық процестерді әлеуметтік ортада жүзеге асыра алады.

3) Коммуникативтік құзыреттілік:

- оқу материалдарының мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;
- Интернет желісіндегі өзіне қажетті ақпаратты іздеп, таба алады;
- Цифрлық сауаттылық пәнінде қолданылатын терминдердің мағынасын түсініп, ажырата алады;
- алгоритмдеу мен программалауда өз ойын жүйелі, программаны жазу талаптарына сай командаларды сауатты жаза алады;
- цифрлық технологиялармен жұмыс жасауда санитарлық-техникалық және эргономикалық нормаларды сақтай алады;
- ақпараттар туралы өз ойын жүйелі, әрі орфографиялық нормаларға сай сауатты жаза алады;

- ақпарат-компьютер-алгоритм үйлесімділігін жүйелі түрде жеткізеді, компьютерде жұмыс жасау нормаларын сақтайды;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;
- әлеуметтік желілерде, мессенджерлерде маңызды ақпараттарды желілік этика нормаларын сақтай отырып, ақпаратты өзара бөлісе біледі;
- Интернет желісімен жұмыс істегенде этикалық және құқықтық нормалар ережелерін сақтай алады.

4) Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электрондық оқулықтар мен цифрлық білім ресурстарын қолдана алады;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табады, өңдеп, қолданады;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;
- компьютерді және Интернетті ақпаратты іздеу, жинақтау, өңдеу, сақтауда және ақпарат алмасуда қолданады;
- әлеуметтік желідегі қауіпсіздікті сақтай алады.
- STEAM-оқыту арқылы жобалық іс-әрекеттерді орындай алады.

«Цифрлық сауаттылық» пәнінен күтілетін нәтижелер 2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Цифрлық сауаттылық түсінігін;
- Цифрлық сауаттылықтың құрамды бөліктерін;
- Ақпарат және оның түрлерін;
- Ақпарат көздерін;
- Ақпарат қабылдаушыны;
- Ақпараттық процесстерді;
- Компьютердің енгізу және шығару құрылғыларын;
- Компьютерді басқаруды;
- Ақпараттарды өңдеуді;
- Әлеуметтік желілерді;
- Киберқауіпсіздік пен желілік этиканы;
- Алгоритм және оның түрлерін;
- Робот түрлерін;
- Білім беру роботының қолданылу мақсатын;
- Роботтың қарапайым қозғалысын **біледі**.

Білім алушы:

- цифрлық құрылғылар және интернет желілерімен жұмыс істеу қауіпсіздік ережелерін сақтау маңыздылығын;
- ақпаратпен жұмыс жасаудың мәнін;
- ақпарат түрлерін бір-бірінен ажырата білуді;
- әлеуметтік желілерді қолдану ережелерін;

- желідегі барлық ақпарат сенімді және пайдалы емес екенін;
- желідегі қажетсіз байланыстардың тәуекелдерін;
- алгоритмдер мен программалау ұғымдарын;
- ауызша алгоритмді іске асыруды;
- графикалық ақпараттарды өңдеуді;
- мәтінді теру ережесін сақтау керектігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- цифрлық технологияларды ақпараттың сан алуан түрлерімен жұмыс жасауда;
- техника қауіпсіздігі ережесін сақтауда;
- ақпарат түрлерімен жұмыс жасауда;
- компьютердің енгізу және шығару құрылғыларымен жұмыс жасауда;
- компьютерді басқаруда;
- графикалық және мәтіндік ақпараттарды өңдеуде;
- интернеттен қажетті ақпаратты іздеуде;
- әлеуметтік желілерді пайдалануда;
- алгоритм түрлерімен жұмыс жасауда;
- ойын программалау ортасында программа жазғанда;
- робот бөлшектерін құрастыруда;
- робот қозғалысын ұйымдастыруда;
- қарапайым программаны роботқа жүктеуде;
- модельдеу арқылы қарапайым робот құрастыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- цифрлық құрылғылардың мүмкіндіктерін пайдалануда;
- ақпарат түрлерін салыстыруда;
- ақпараттық процесстерді жүзеге асыруда;
- әлеуметтік желілерді мақсатты пайдалануда;
- ойын программаларының нәтижелерін салыстыруда;
- қарапайым робот құрастыруда программа мүмкіндіктерін пайдалануда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- интернет мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпарат өңдеу жұмыстарын;
- түрлі алгоритмдерді құрастырып, қарапайым программаларды;
- робот жинағын қолданып, жобалық жұмыстарды **жасайды**.

3-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Ақпараттың қасиеттері мен өлшем бірліктерін;
- Ақпарат тасымалдауыш түрлерін;
- Файлдар мен бумаларды;
- Программа терезесінің элементтерін;
- Дыбыстық ақпараттарды;
- Графикалық ақпараттарды;

- Мәтіндік ақпараттарды;
- Цифрлық гигиенаны;
- Қиберқауіпсіздік ережелерін;
- Тармақталу алгоритмін;
- Ойын программалау ортасында қарапайым программа құруды;
- Қарапайым ойынға сценарий құруды;
- Робот қозғалтқыштарының түрлерін;
- Дөңгелек айналым қозғалысын;
- Робот қозғалысының түрлерін **біледі**.

Білім алушы:

- Ақпарат қасиеттерінің маңыздылығын;
- Ақпарат өлшем бірліктерін ажырата алуды;
- Цифрлық құрылғылардың өміріміздегі орнын;
- Дыбыстық ақпаратты өңдеу қажеттілігін;
- Графикалық ақпаратты өңдеу қажеттілігін;
- Мәтінді ақпаратты өңдеу қажеттілігін;
- Мессенджер мен чаттың маңыздылығын;
- Ақпарат алмасу мәдениетін;
- Цифрлық гигиенаны сақтауды;
- Қиберқауіпсіздік ережелерін сақтауды;
- Алгоритмдеу, программалау ұғымдарын меңгерудің маңыздылығын;
- Алгоритмді графикалық түрде ұсыну қажеттілігін;
- Күнделікті өмірдегі міндеттерді шешуді жоспарлауды;
- Ойын программалау ортасында жобаларды жүзеге асыруды;
- Болашақта өз бағдарламаларын жасау мүмкіндігінің кеңейетінін;
- Роботтарды программалап, құрастыруды меңгеру арқылы еліміздің индустриялық дамуына өз үлестерін қоса алатынын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Ақпараттық процесстерді жүзеге асыруда;
- Дыбыстық ақпараттарды өңдеуде;
- Графикалық ақпараттарды өңдеуде;
- Мәтіндік ақпараттарды өңдеуде;
- Интернеттегі ақпаратпен жұмыс жасау барысында;
- Мессенджер мен чатпен жұмыс жасауда;
- Алгоритмді графикалық түрде ұсынуда;
- Интернетпен жұмыс жасау барысында қауіпсіздік ережелерін сақтауды;
- Программалау барысында алгоритмдеу қасиеттерін жүзеге асыруда;
- Ойын программалау ортасында қарапайым программаларды құруда;
- Робот қозғалтқыштарын пайдаланып жоба құруда;
- Модельдеу арқылы қарапайым робот құрастыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- желіде этикалық және құқықтық нормалар ережелерін сақтауда;

- ақпарат көздері ретінде интернет желісіндегі өздеріне қажет мәліметтерді табуда;
- программалар мүмкіндіктерін өз жобаларын жүзеге асыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- программалау арқылы жобалар құрып, түрлі ойындар;
- желілік қызметтердің мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпаратты өңдеу жұмыстарын;
- робот құрастырғыш бөлшектерін пайдаланып, өз бетінше қарапайым жобалар **жасайды**.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- ақпаратты іздеуді;
- ақпарат алмасуды;
- қажетті ақпаратты табуды;
- түрлі ақпараттарды салыстыруды;
- ақпараттарды іріктеуді;
- ақпарат алу түрлерін;
- мәтінді ақпаратпен жұмыс жасауды;
- бейнеақпаратпен жұмыс жасауды;
- файл типтерін ажырата алуды;
- презентация шаблондарын, анимацияларды қолдануды;
- вирустардың түрлерін;
- ақпаратты вирустан қорғауды;
- циклдік алгоритмді жүзеге асыруды;
- циклдық алгоритмдермен ойын құруды;
- логикалық операторларды қолдануды;
- салыстыру операторларының жұмысын;
- ойынға дыбыстар қосуды;
- датчик түрлерін;
- датчик түрлерін қолданып, робот құрастыруды;
- роботтарды басқаруды **біледі**.

Білім алушы:

- Ақпараттық процесстердің мәні мен мағынасын дұрыс ажыратудың қажеттігін;
- Ақпаратты қорғау маңыздылығын;
- Бейнеақпараттарды өңдеу жұмыстарын;
- Файл типтерін ажыратуды;
- Презентация шаблондарын қолдану мақсатын;
- Анимация қосу жолдарын;
- Растрлық кескіндерді өңдеу маңыздылығын;
- Вирустардан ақпаратты қорғау қажеттігін;

- Компьютермен жұмыс жасаудың тиімді және қажет екенін;
- Алгоритмдеу, программалау ұғымдарын дұрыс меңгерудің маңыздылығын;
- Циклдік ақпаратты жүзеге асыруды;
- Ойын программалау ортасында басқару командаламен жұмыс жасауды;
- Циклдік алгоритмдерді ойын құруда пайдалануды;
- Ойында дыбыстар қосу қажеттігін;
- Датчиктермен жобаларды жүзеге асыруды;
- Датчиктерді пайдаланып, роботты құрастырудың практикалық маңыздылығын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Ақпараттық процесстерді жүзеге асыруда;
- Ақпаратты алу түрлерімен жұмыс жасауда;
- Компьютер құрылғыларын күнделікті міндеттерін шешуде;
- Шаблондады қолданып, анимация қосылған презентация құруда;
- Растрлық кескіндерді өңдеуде, шығармашылықпен кескін құруда;
- Ақпаратты қорғауда антивирустық программалар қызметін пайдалануда;
- Алгоритмдеу, программалау ұғымдарын практика барысында;
- Циклдық алгоритмдерді орындауда;
- Логикалық және салыстыру опретаорларымен жұмыс жасау кезінде;
- Ойынға дыбыстар қосуда;
- Датчиктерді роботтарды құрастыру барысында пайдалануда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- ақпарат көздері ретінде интернет желісіндегі өздеріне қажет мәліметтерді шешу үшін;
- ақпараттық процесстерді күнделікті міндеттерді шешу үшін өңдеуде;
- Циклдік алгоритмдерді пайдаланып, ойындар құруда
- қарапайым роботтарды құрастыруда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- желілік қызметтердің мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпарат өңдеу амалдарын;
- растрлық кескіндермен жұмыс жасауда шығармашылық суреттерді;
- робот құрастырғыш бөлшектерін пайдаланып, қарапайым роботтар түрлерін өз бетінше **құрастырады**.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Ақпаратты кодтауды;
- Ақпаратты шифрлауды;
- QR-код ұғымын;
- Цифрлық қауіпсіздік ережелерін;
- Жүйелі блок құрылымын;

- Мәтіндік құжаттармен жұмысты;
- Мәтіндік ақпараттарды қорғауды;
- Презентацияға сурет, бейне, дыбыс кірістіруді;
- Векторлық кескіндермен жұмыс жасауды;
- Файлдарды ортақ пайдалануды;
- Ақпаратпен жұмыс жасауда авторлық құқықты сақтауды;
- Кибербуллинг түсінігін;
- Интернет желісін пайдаланып, оқу және өмірлік жағдаяттарды шешуді;
- Әлеуметтік желідегі қауіпсіздікті сақтауды;
- Циклдік алгоритмдерді пайдалануды;
- Ойын программалау ортасын қолдануды;
- Кіріктірілген циклдермен жұмыс жасауды;
- 2D ойынын құрастыруды;
- Программалық жабдықтамаларды қолдану жолдарын;
- Ультрадыбыстық датчиктермен жұмыс жасауды;
- Датчиктер көмегімен түстерді сұрыптауды;
- Датчиктермен жобалық жұмыстарды жүзеге асыруды **біледі**.

Білім алушы:

- Ақпаратты кодтау маңыздылығын;
- Ақпаратты шифрлау қажеттілігін;
- Деректердің QR-кодын құру маңыздылығын;
- Цифрлық қауіпсіздікті сақтау қажеттігін;
- Компьютердің жұмыс істеу міндеттерін;
- Мәтіндік құжаттарды өңдеу қажеттігін;
- Мәтіндік ақпараттарды қорғау маңыздылығын;
- Презентацияға нысан кірістіруді;
- Файлдарды ортақ пайдалану мақсатын;
- Плагиат пен авторлық құқық ұғымдарының маңыздылығын;
- Ойынды құруда кіріктірілген циклді қолдануды;
- Ойынды программалау ортасында жобалық жұмыстарды жүзеге асыруды;
- Робот жұмысын ұйымдастыруда датчиктердің қызметін пайдалануды **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- цифрлық технологияларды ақпараттың сан алуан түрлерін өңдеуде;
- ақпараттарды кодтау мен шифрлауда;
- әлеуметтік желілерде маңызды мәліметтер бөлісуде;
- түрлі датчиктерді робот жасауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- түрлі дерек көздерден жас ерекшеліктеріне сәйкес ақпараттар іздеу үшін;
- цифрлық білім ресурстары мен мобильді үйретуші программалар арқылы өз білімін тереңдетуде **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- стандартты және қолданбалы программаларды қолданып, жобалық жұмыстарды;

- желілік қызметтердің мүмкіндіктерін пайдаланып, ақпаратты өңдеу жұмыстарын;

- робот құрастырғыш бөлшектерін пайдаланып, қарапайым роботтарды өз бетінше құрастырады.

5-тарау. БАҒАЛАУ

Бастауыш сыныптарда «Цифрлық сауаттылық» пәнінің бөлімдері бойынша және тоқсан бойынша жиынтық бағалаулар жүргізілмейді.

«Цифрлық сауаттылық» пәні бойынша жартыжылдық соңында «есептелді» («есептелмеді») қойылады.

Білім алушы оқу жылында сабаққа қатысумен бірге оқыту мақсаттары бойынша практикалық тапсырмаларды орындаған жағдайда «есептелді» қойылады.

«Дүниетану» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

Мақсаты - Дүниетану пәнін оқытудың мақсаты - бастауыш білім беру деңгейінде білім алушылардың қоршаған ортасы, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар ретінде табиғат пен қоғамның өзара байланысы мен үйлесімділігі туралы ғылыми дүниетанымын қалыптастыру. Табиғатпен танысу қарапайым зерттеу біліктері мен дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

1) білім алушыларда адам, қоғам және табиғат құбылыстары мен нысандарының өзара байланысы мен үйлесімділігі туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) білім алушылардың табиғи, әлеуметтік және цифрлы технологиялық ортадағы мінез-құлық пен қауіпсіздік нормалары және экологиялық мәдениет туралы түсініктерін қалыптастыру;

3) білім алушылардың дүниені танып білудің заманауи әдіс-тәсілдерін, технологияларын меңгеруін қамтамасыз ету, оларды ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде адам мен табиғат арасындағы үйлесімділікті сақтауға дағдыландыру;

4) білім алушылардың зияткерлік, шығармашылық, сыни тұрғыдан ойлау және зерттеушілік қабілеттерін, коммуникативтік дағдыларын, қажетті ақпаратты қабылдау және пайдалану біліктерін дамыту;

5) дүниетану мен жаратылыстану ғылымдарының негізінде білім алушылардың тұлғалық, азаматтық, әлеуметтік, көшбасшылық, ақпараттық құзыреттіліктерін метапәндік тұрғысынан қалыптастыру;

білім алушылардың оқытудың келесі деңгейлеріндегі гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының алғашқы ғылыми ұғымдары мен түсініктерін қалыптастыру

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Дүниетану» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, бірізділік, сабақтастық, тұлғалық-бағдарлық, жас ерекшелік, ғылымилық, көрнекілік, денсаулықты сақтау, өлкетану, кіріктіру, теория мен практиканың байланысы ұстанымдарына негізделеді.

«Дүниетану» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Дүниетану» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат
- 2) 2-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 3) 3-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 4-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 5) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 8 сағат

1. Мені қоршаған орта

- Отбасы. Отбасы мүшелері.

- Менің мектебім.

Менің күн тәртібім.

- Қоғамдық көлік және қауіпсіздік.

- Менің Отаным. (Мемлекеттік рәміздер)

2. Адам және денсаулық.

- Мен – адаммын. Адамның дене мүшелері.

- Адам гигиенасы. Денсаулық және қауіпсіздік ережелері.

- Адам еңбегінің түрлері.

- Қоршаған ортаның адам үшін маңызы (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Жеке бас гигиенасының ережесін құрастыру.

Топсаяхат: Көктемгі адам еңбегін бақылау. Мектеп медпунккіне саяхат.

2) «Табиғат» 16 сағат

2 тоқсан 8 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктер әлемі.
- Өсімдік топтары.
- Көкөніс пен жемістер.
  - Қазақстанның жануарлар әлемі.
  - Үй жануарлары.
  - Жабайы аңдар.
  - Құстар. Үй құстары.
- Өсімдіктер мен жануарларды күту (*Қорытынды сабақ*)

Практикалық жұмыстар: Өсімдіктің бөліктерін анықтау. Үй жануарлары мен жабайы аңдарға, құстар мен үй құстарына айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау.

Топсаяхат: Табиғаттағы жыл мезгілдері мен өсімдік және жануарлар тіршілігіне бақылау жасау.

3) 3 тоқсан 9 сағат

2. Жансыз табиғат

- Тіршілікке қажетті жағдайлар: «Ауа», «су», «топырақ», «күн көзі».
- Ауаның маңызы
- Судың маңызы.
- Топырақтың маңызы.
- Ауа райы.
- Күн. Апта. Ай. Жыл мезгілдері.
- Маусымдық өзгерістер.
- Жансыз табиғаттың пайдасы
- Жанды және жансыз табиғат (*қорытынды сабақ*)

Практикалық жұмыстар: Ауа, су, топырақ, күн көзінің маңызы туралы бейнематериалдарды талдау.

Топсаяхат: Қысқы табиғатты бақылау.

4) «Менің Отаным»

4- тоқсан. 8 сағат

1. Менің елім - Қазақстан

- Менің Отаным - Қазақстан.
- Қазақстан Республикасының астанасы – Нұр-Сұлтан қаласы.
- Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті.
- Менің қалам/ауылым.
- Наурыз мерекесі.

2. Еліміздің құндылықтары

- Менің өлкемнің ескерткіштері.

- Қазақстанның көрікті жерлері Медеу мұз айдыны, Алтын адам т.б. (тек суретпен таныстырып кету)

- Отаным- мақтанышым (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Қазақстан Республикасының астанасы Нұр-Сұлтан қаласы туралы бейнематериалдарды талдау.

Топсаяхат: Қаланың/ ауылдың көрікті жерлеріне саяхат жасау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 16 сағат

1. Мені қоршаған орта.

- Отбасы мүшелерінің міндеттері.
- Әке мен ананың отбасындағы рөлі.
- Менің отбасымдағы орным.
- Туыстық қарым-қатынастар.
- Отбасылық дәстүрлер. Отбасылық демалыс.
- Мектеп ұжымы, мектеп ережесі.
- Жауапкершілік және тәртіп.

2. Адам және денсаулық.

- Адамның өмір сүруіне қажетті жағдайлар.
- Адамның дене мүшелерінің күтімі.
- Адамның сезім мүшелері.
- Адамның физиологиялық өсуі. Адам өміріндегі ұйқының маңызы.
- Денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдар.
- Дәрумендердің маңызы.
- Тіс күтімінің денсаулық сақтаудағы маңызы.
- Спорт және салауатты өмір салты.
- Маусымдық еңбек түрлері (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Мектеп ережесін құрастыру. Денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды анықтау. Маусымдық еңбек түрлерін анықтау.

Топсаяхат: Жергілікті жердегі спорт кешеніне саяхат.

2) «Табиғат» 32 сағат

2 тоқсан 16 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктің өсуіне керекті жағдайлар.
- Өсімдік бөліктері.
- Өсімдік бөліктерінің қызметі.
- Мәдени өсімдіктер.
- Жабайы өсімдіктер.
- Ағаштар және олардың түрлері.
- Бұталар және олардың түрлері.
- Бөлме өсімдіктері және оның түрлері.
- Шөптесін өсімдіктер.

- Өсімдіктерді қорғау.
- Жануарлар тіршілігіне қажетті жағдайлар.
- Жануарлардың түрлері.
- Үй жануарларының пайдасы.
- Құстардың түрлері.
- Жануарлардың бейімделуі.
- Өсімдіктер мен жануарлардың адам өміріндегі маңызы (Қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар:

Ағаштар, бұталар мен шөптесін өсімдіктерінің айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау. Күзгі өсімдіктерден гербарий жасау.

Топсаяхат: Саябақтағы ағаштарды, бұталар мен шөптесін өсімдіктерді бақылау. Жануарлардың күзгі тіршілігін бақылау.

3) 3 тоқсан 20 сағат

2.Жансыз табиғат

- Ауаның қасиеттері.
- Ауаның маңызы.
- Ауа райы және климат
- Ауа райының маусымдық өзгерістері
- Ауа райын болжау.
- Жел – ауаның қозғалысы.
- Жауын-шашын.
- Бұлт. Тұман.
- Судың қасиеті.
- Судың табиғаттағы күйі.
- Судың маңызы.
- Судың ластануы
- Топырақ түрлері.
- Топырақтың маңызы.
- Топырақтың ластануы
- Күн – жарық пен жылу көзі.
- Көкжиек. Көкжиек тұстары.
- Тұсбағдар.
- Жергілікті жерді бағдарлау.
- Жансыз табиғаттың маңызы (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар:

Ауа-райын бақылау. Тұсбағдармен жұмыс. Топырақ түрлерін ажырату.

Топсаяхат: Қыста қардың жаууын бақылау.

4) «Менің Отаным»

4 тоқсан 16 сағат

1. Менің елім – Қазақстан.

- Қазақстан – Тәуелсіз мемлекет.
- Мемлекеттік рәміздердің атрибуттары.
- Ұлттық тенге.
- Отанымыздың ірі қалалары.
- Еліміздің мал және егін шаруашылығы.
- Әсем қала – Алматы.
- Өлкемнің демалыс орындары.
- Құрылыс. Сәулет өнері.

2. Еліміздің құндылықтары.

- Қазақстан халықтар достығы
- Менің өлкемнің табиғаты.
- Менің өлкемнің жәдігерлері.
- Ұлттық ойындар.
- Өлкемнің мұражайы.
- Бәйтерек - өмір ағашы.
- Мәңгілік ел қақпасы.
- Менің елім – Қазақстан (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар:

«Менің елім – Қазақстан» тақырыбына ЭССЕ, сурет, шығармашылық сипаттағы жұмыс.

Топсаяхат: Жергілікті жердегі көрікті жерлерге саяхат. Мұражайға саяхат.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 16 сағат

1. Мені қоршаған орта

- Ата мен әженің отбасындағы орны.
- Ата-анасының жұмыс орны, олардың мамандығы.
- Отбасындағы шығынды үнемдеу
- Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас.
- Отбасы және қоғамдық орындардағы әдеп.

2. Адам және денсаулық.

- Адам – табиғаттың бір бөлшегі.
- Адам ағзасының құрылысы. Қаңқа.
- Бұлшық еттер және оның қызметі.
- Тері және оның қызметі.
- Тыныс алу мүшелері және оның гигиенасы.
- Ас қорыту мүшелері. Зәр шығару жүйесі.
- Тамақтану гигиенасы.
- Денені шынықтыру. - Таза ауада демалу.
- Спорт түрлері, оның денсаулыққа пайдасы.

- Үлескідегі еңбек.

- Қоғам. Адам. Денсаулық. (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Отбасының кірісі мен шығынын есептеу. «Жұқпалы аурулар және одан сақтану жолдары» ЭССЕ.

Топсаяхат: Асханаға және мектеп үлескісіне саяхат.

2) «Табиғат» 32 сағат

2 тоқсан 16 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктердің көптүрлілігі.

- Өсімдіктердің тіршілік ортасына бейімделуі.

- Өсімдіктердің маусымдық өзгерістері.

- Өсімдіктердің көбеюі.

- Жеміс. Тұқым. Тұқымның таралуы.

- Өсімдіктердің табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы.

- Жануарлар әлемінің көптүрлілігі: бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер.

- Бауырмен жорғалаушылар, құстар.

- Сүтқоректілер.

- Қыстайтын құстар.

- Жыл құстары.

- Жануарлардың қоректенуі Қыстайтын құстар.

- Жыл құстары.

- Өсімдікқоректі жануарлар.

- Жыртқыш жануарлар.

- Жануарлардың көбеюі.

- Өсімдіктер мен жануарларды қорғау (Қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Тұқымның өнуін бақылау. Өсімдікқоректі және жыртқыш жануарлардың ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау.

Топсаяхат: Қыстайтын және жыл құстарының күзгі тіршілігін бақылау.

3) 3 тоқсан 20 сағат

2. Жансыз табиғат

- Ауаның құрамы.

- Ауа: жылы және суық ауа.

- Желдің пайдасы мен зияны.

- Ауа райынан болатын қауіп-қатерлер.

- Ауаны ластанудан сақтау.

- Табиғаттағы су айналымы.

- Табиғи су көздері: бұлақтар, сарқырамалар және т.б. – Су көздерінің тазалығын сақтау.

- Топырақтың құрамы (күм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа).

- Ауа. Су- энергия көзі

- Топырақты қорғау

- Глобус және карта.

- Тұсбағдардың аралық бағдары.
- Жер бедері.
- Өз өлкемнің жер бедері
- Таулар.
- Жазықтар.
- Өзендер.
- Көлдер.
- Бізді қоршаған орта (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Ауаның құрамын анықтауға тәжірибе жасау.

Топырақтың құрамын анықтауға тәжірибе жасау. Картамен жұмыс.

Топсаяхат: Жергілікті жердегі жер бедерін бақылау.

4) «Менің Отаным»

4 - тоқсан 16 сағат

1.Менің елім - Қазақстан

- Қазақстан Республикасының Ата Заңы.
- Рәміздерім – мақтанышым.
- Отанымыздың Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар.
- Қазақстанның мәдени орындары.
- Қазақстан спортшылары.
- ЭКСПО-2017.
- Өлеуметтік желі және қауіпсіздік.
- Еліміздің шаруашылығы

2. Еліміздің құндылықтары

- Қазақ халқының ұлттық құндылықтары.
- «Алтын адам» аңызы.
- «Бәйтерек» монументі.
- «Мәңгілік Ел» қақпасы.
- Көне қалалар мен ескерткіштер.
- Тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтау.
- Қазақ халқының ұлттық мерекелері, салт дәстүрлері.
- Отан (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің ерекшеліктерін анықтау.

Топсаяхат: Жергілікті жердегі тарихи және мәдени ескерткіштерге саяхат.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 16 сағат

1. Мені қоршаған орта

- Отбасы – қоғамның бір бөлшегі.

- Жеті ата. Баланың ата-ана алдындағы борышы.
- Үнемшілдік және ысырапшылдық.
- Отбасылық мерекелер.
- Сыныптағы өзін-өзі басқару.
- Достық пен жолдастық.
- Мен білетін мамандықтар
- Туризм және демалыс.

2. Адам және денсаулық.

- Адамның тірек-қимыл жүйесі.
- Қан айналым жүйесі. Жүрек және оның қызметі.
- Мидың қызметі. Жүйке жүйесі.
- Алғашқы медициналық көмек.
- Спорт - денсаулық кепілі. Спорт жарақаттарын алдын-алу.
- Жұқпалы аурулар және олардан қорғану жолдары.
- Қоғамдық пайдалы еңбек.
- Дені сау ұрпақ – ұлт болашағы (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Жұқпалы аурулардан сақтану шараларын құрастыру.

Адам үшін қан мен жүректің маңызын анықтау. Эссе.

Топсаяхат: Жергілікті жердің медициналық орындарына, шипажайларға саяхат.

2) «Табиғат» 32 сағат

2-тоқсан 16 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктердің фотосинтезі (оттектің бөлінуі).
- Біржылдық және көпжылдық өсімдіктер.
- Дәнді дақылдар.
- Гүлді өсімдіктер.
- Өсімдік топтарының қоршаған орта жағдайларына бейімделуі.
- Дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер.
- Өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысы.
- Омыртқалы және омыртқасыз жануарлар.
- Жануарлардың пайдасы мен зияны.
- Бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылардың түрлері.
- Құстардың адамға пайдасы.
- Сүтқоректілердің қоректенуі мен көбеюі.
- Жануарлар әлемінің тіршілік ортасына бейімделуі.
- Табиғатта қауіпсіздік ережесін сақтау
- Қазақстан қорықтары мен қорықшалары.
- Жанды табиғаттың өзара байланысы (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар:. Дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер түрлерін анықтау.

Бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілердің айырмашылықтар мен ұқсастықтарын анықтау.

Топсаяхат: табиғаттағы өсімдіктер мен жануарлар тіршілігін бақылау.

Мектеп үлескісіндегі гүлді өсімдіктер.

3) 3 тоқсан 20 сағат

2.Жансыз табиғат

- Ауа райының құбылыстары.
- Табиғи апаттар.
- Су қоймалары.
- Суды үнемдеу мен қорғау.
- Судың шаруашылықтағы маңызы
- Топырақтың таралуы.
- Табиғат белдеулері
- Табиғат зоналары
- Топырақтың табиғат зоналары бойынша өзгеруі.
- Жер бедерінің формалары.
- Пайдалы қазбалар.
- Тау жыныстарының түрлері, қасиеті
- Қазақстанның кен орындары.
- Карта, оның түрлері.
- Сызба және масштаб.
- Материктер.
- Теңіздер
- Мұхиттар.
- Денелер. Заттар.Табиғи және жасанды денелер.
- Жансыз табиғат және адам. (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар:

Қазақстанның физикалық картасынан ірі өзендерді, көлдерді және теңіздерді тауып, белгілеу.

Пайдалы қазбаларды картадан табу.

Топсаяхат: Жергілікті су қоймаларына саяхат.

4) «Менің Отаным»

4 – тоқсан 16 сағат

1.Менің елім - Қазақстан

- Қазақстан –көпұлтты мемлекет.
- Ұлы жібек жолы.
- Түркістан – рухани астана.
- Қазақстан тарихындағы батырлар.
- Ұлы дала даналары (билері).
- Қазақ хандары

- Ежелгі таңбалар (Таңбалы тас, Күлтегің, Орхон-Енисей).
- -Өлкемнің экономикасы.
- -Өнеркәсіп орындары
- - Ауыл шаруашылығы.

2. Еліміздің құндылықтары

-Қазақстандық ұлттық бренд.

- Қазақстанның әлемдік қауымдастықтағы рөлі.

-Мерекелер: кәсіби, тарихи, ұлттық және мемлекеттік мерекелер.

-Қазақстандағы музейлер.

-«Ақылды қала».

-Қазақстан тарихы: тәуелсіздік (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Қазақстан музейлерінің атауылары мен олардың орналасуын анықтау.

Қазақстан мерекелерінің атауылары мен олардың орналасуын анықтау

Топсаяхат: Жергілікте жердегі музейге саяхат

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 16 сағат

1. Мені қоршаған орта

- Отбасы - шағын мемлекет.

- Отбасы және бала құқықтары. Борыш пен міндет.

- Мен және ғаламтор. Ғаламтордың пайдасы мен зияны.

- Қазақстан және әлемдік жаһандану.

- Қазақстанның экологиялық мәселелері

Қазақстандағы жасыл экономика.

- Менің қиялымдағы болашақ Қазақстан. Мен - елімнің болашағымын.

- Қазақстан туризмі.

- Менің сүйікті мамандығым.

2. Адам және денсаулық.

- Адам ағзасындағы мүшелер жүйесінің өзара байланысы: жүйке, тыныс алу, ас қорыту, зәр шығару, қан айналым жүйелері.

- Адам ағзасының аурудан қорғану жолдары.

- Тыныс алу жаттығулары.

- Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын белгілер

- Адам ағзасы және дәрумендер.

- Адам ағзасына мобильді құрылғылардың зияны.

- Ақыл-ой еңбегінің маңызы.

- Қоршаған орта және адам денсаулығы (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Менің өлкемнің туризмі. Маршрут құру, ғылыми жоба.

Топсаяхат: Өлкедегі өсімдіктер әлемі.

2) «Табиғат» 32 сағат

2 тоқсан 16 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктердің жер бетінде таралуы.
- Өсімдіктер тіршілігіндегі топырақтың маңызы.
- Өсімдіктердің тіршілік циклі.
- Балдырлар.
- Жалпақ жапырақтылар мен қылқан жапырақтылар.
- Өсімдіктерді қорғау жолдары.
- ҚР «Қызыл кітабы»
- Жануарлардың бірлесіп өмір сүруі.
- Бунақденелілердің тіршілік ету циклі;
- Балықтар мен қосмекенділердің әртүрлі тіршілік ету ортасына бейімделуі
- Бауырымен жорғалаушылардың таралуы.
- Құстардың тіршілік ортасына бейімделуі.
- Қоректік тізбектің құрылымы.
- Азайып бара жатқан жануарлар.
- Ұлттық саябақтар.
- Өсімдіктер мен жануарлар әлемі. (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Өсімдіктердің алуантүрлілігі: жалпақ жапырақтылар мен қылқан жапырақтылардың түрлерін ажырату.

Топсаяхат: Табиғат нысандарына саяхат.

3) 3 тоқсан 20 сағат

2. Жансыз табиғат

- Ауаның ластану көздері және тазарту шаралары.
- Судың агрегаттық күйі.
- Судың ластануы және оны тазарту.
- Тіршіліктегі топырақтың маңызы.
- Кен орындарын қалпына келтіру жолдары.
  - Географиялық белдеулер және зоналардағы табиғат ерекшеліктері.
  - Атмосферада жауын-шашынның түзілуі.
- Ауа райы және климат.
- Жер планетасы.
- Географиялық қабаттар
  - Жердің табиғи серігі – Ай.
  - Күн жүйесі. Жер мен Күн арасындағы байланыс. Күн мен түннің ауысуы.
  - Ғарыш. Ғарыш денелері. Ғаламшарлар.
- Ғарышты зерттеу. Ғарышкерлер.
- Жарық пен қараңғы. Дыбыс.
- Жылу және жылыту құрылғылары. электрлік ұғымы.
- Магнит және оның маңызы.
- Қозғалыс және оның маңызы.
- Жансыз табиғат ұғымдары мен түсініктері (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар:

- Климаттың адамзат тіршілігіне әсерін анықтау.
- Қазақстан аймақтарының климатын салыстыру.
- Өз өлкесінің ауа райын салыстыру.
  - Жарық пен қараңғы, дыбыс, жылу және жылыту құрылғылары, электрлік, магнит, қозғалыс тақырыптарына тәжірибелік жұмыстар.
  - Аспан денелерін бақылау.

Топсаяхат: Табиғатты ластау жолдарын көру мақсатында серуенге шығу.

4) Менің Отаным»

4 – тоқсан 16 сағат

1. Менің елім - Қазақстан

- Цифрлы Қазақстан».
- Өлемдік қауымдастық және Қазақстан.
- Көшпелі және отырықшы өмір салты оның ерекшеліктері.
- Қазақ халқының шығу тарихы.
- Ботай мәдениеті.
- Сақ тайпалары
- Ғұн тайпалары.
- Қазақ хандығы.
- Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар.
- Ұлы жібек картада.

2. Еліміздің құндылықтары

- Көрнекті тарихи тұлғалар.
- Ұлы Отан соғысы, оның қаһармандары
(Б. Момышұлы, Ә. Молдағұлова, М. Мәметова, Р. Қошқарбаев, т.б.)
- Қазіргі заманымыздың халық қаһармандары.
- Өнер қайраткерлері.
- «Технологиялық прогресс».
- Қазақстан: бейбітшілік пен тұрақтылық (қорытынды сабақ)

Практикалық жұмыстар: Ұлы Жібек жолындағы қалаларды анықтау.

Болашақтың қаласы. Жоба.

Топсаяхат: Жергілікті жердің «Мәдениет орталығына» саяхат.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

Дүниетану пәні жаратылыстану пәндерінің мазмұндық тақырыптарын қамти отырып, адам, қоғам және табиғат туралы түсініктерін қалыптастырады.

Қоршаған орта пәні жаратылыстану, тарих, география, биология, физика, химия сияқты пәндерді оқытудың негізін құрайды.

Қоршаған орта бағдарламасының негізгі ерекшелігі пәндік білім, білік, дағдыларды ғана емес, сондай-ақ кең басқа да дағдыларды қалыптастыруға бағытталады: білімді функционалдық және шығармашылық тұрғыдан қолдану, сыни ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, топта және жеке жұмыс істей білу, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау. Кең ауқымды дағдылар оқушылардың мектептегі білім беру практикасында да, сондай-ақ болашақта да табыстылығының кепілі болып табылады.

Бастауыш білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

1) Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде өзін, отбасы мүшелерін, қоршаған ортасын құрметтеуге үйренеді;

- адам өмірінде қоршаған ортаның маңыздылығын және оның қажеттілігін түсінеді, қоршаған ортаны зерттеу, бақылау арқылы адамдар әрекетін, мінез-құлқын тануға ұмтылады;

- адам, қоғам, табиғаттың өзара үйлесімділігін туралы білімін дәлелдейді;

- оқу-танымдық әрекетке сәйкес зерттеу әдістерін ажыратады (бақылау, тәжірибе, эксперимент, модельдеу, есептеу);

- табиғатты қорғайды, экологиялық, адамгершілік тәрбие туралы түсінік алады;

- оқу танымдық әрекетін ұйымдастыруға, жоспарлауға, өзін-өзі басқаруға, бағалауға, өзіндік ой қорытындысын шығаруға үйренеді;

1) Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алады;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеу, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінеді, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын біледі.

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасайды;

3) Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

- адамның табиғатпен, қоғаммен қарым-қатынастың қажеттілігін түсініп, коммуникативтік дағдыларын шындай алады;

- адам, қоғам, табиғат, аспан әлемі, табиғат физикасы жайлы және географиялық, экологиялық, экономикалық, тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

- дүниетану бойынша жеке, жұптық және топтық зерттеу жұмыстарын орындайды, бақылаулар, сарамандық (практикалық) жұмыстарды, эко жоба жасап қорғауда, коллаборациялық орта құрып қарым-қатынасқа түседі;

- қарым-қатынас дағдыларды дамыту негізінде тұлғалық, танымдық, шығармашылық қасиеттері қалыптасады;

4) Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

- дүниетану пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- адам, қоғам, табиғат туралы шығармашылық жұмыстарында оқу-танымдық, ғылыми-зерттеу жобаларында, кластер, кесте, сызба құруда, сұлба, диаграмманы және т.б. цифрлық сауаттылықпен орындайды;

- ақпараттық ресурстар мен ғаламторды пайдалана отырып, ақпаратты іздейді, табады, алынған ақпараттардан кестелер, схемалар, модельдер жасайды, қорғайды.

«Дүниетану» пәнінен күтілетін нәтижелер.

1 сынып

Білім алушы:

- Отбасы, мектеп, Отан ұғымдарын;

- адам, өсімдіктер және жануарлар әлемін;

- тіршілікке қажетті жағдайлар: «Ауа», «су», «топырақ», «күн көзін»;

- маусымдық өзгерістердің ерекшеліктерін;

- Қазақстан Республикасының тұңғыш Президентін;

- туған өлкесінің ескерткіштерін біледі.

Білім алушы:

- отбасы мүшелерінің рөлін;

- Мемлекеттік рәміздерінің маңызын;

- адамның дене мүшелері қызметін;

- өсімдік топтарының ерекшеліктерін;

- көкөніс пен жемістер айырмашылықтарын;

- жабайы аңдар мен құстардың ерекшеліктерін;

- үй жануарлары мен үй құстарының пайдасын;

- ауаның, судың, топырақтың, ауа райының маңызын;

- жансыз табиғаттың пайдасын;

- Қазақстан Республикасының астанасының маңызын;

- Қазақстанның көрікті жерлерінің құндылығын (Медеу мұз айдыны, Алтын адам т.б.) түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- күн тәртібін реттеп;

- адам гигиенасын, денсаулық және қауіпсіздік ережелерін сақтап;
- өсімдіктер мен жануарларды күтіп, қамқорлық көрсетуде;
- күн, апта, ай, жыл мезгілдерін күнделікті өмірде;
- наурыз мерекесін өткізуде;
- Отанды мақтанышпен дәріптеуде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- қоғамдық көлік және қауіпсіздік ережелерін күнделікті өмірде сақтап;
- адам еңбегінің түрлерін күнделікті өмірде орындап;
- жанды және жансыз табиғатты қорғауда;
- қала/ауыл тіршігіне араласуда қолданады.

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Қоршаған ортаның адам үшін маңызы зерттеуде;
- жекебас гигиенасының ережесін құрастыруда;
- өсімдіктің бөліктерін бақылауда;

- үй жануарлары мен жабайы аңдардың, құстар мен үй құстарының айырмашылығы мен ұқсастығын анықтауда;

- ауа, су, топырақ, күн көзінің маңызы туралы бейнематериалдарды талдауда;

- Қазақстан Республикасының астанасы Нұр-Сұлтан қаласы туралы бейнематериалдарды талдауда қолданады.

2 сынып

Білім алушы:

- отбасы мүшелерінің міндеттерін, туыстық қарым-қатынастарын;
- мектеп ұжымын;
- адамның өмір сүруіне қажетті жағдайларды;
- адамның сезім мүшелерін;
- өсімдіктің өсуіне керекті жағдайларды;
- ағаштар, бұталар, шөптер, мәдени, жабайы, бөлме өсімдіктері және олардың түрлерін;
- жануарлардың түрлерін;
- ауаның, судың қасиеттерін, ауа райы және климаттың өзгерістерін;
- жел – ауаның қозғалысын, жауын-шашын, бұлт, тұман айырмашылықтарын;
- топырақ түрлерін;
- Қазақстанның – Тәуелсіз мемлекет екенін, мемлекеттік рәміздердің атрибуттарын, әсем қала – Алматыны;
- құрылыс, сәулет өнерін;
- маусымдық еңбек түрлерін біледі.

Білім алушы:

- әке мен ананың және өзінің отбасындағы рөлін;
- адамның физиологиялық өсуін, адам өміріндегі ұйқының маңызын;
- дәрумендердің маңызын;
- өсімдіктің бөліктерін, қызметін;

- құстардың түрлерін ажыратып, жануарлардың бейімделуін;
- үй жануарларының пайдасын;
- ауаның маңызын, ауа райының маусымдық өзгерістерін;
- топырақтың маңызын;
- Күн – жарық пен жылуды беретінін;
- көкжиек, көкжиектің тұстарын анықтап, жергілікті жерді бағдарлауды;
- Ұлттық теңгенің маңызын, Отанымыздың ірі қалаларын;
- еліміздің мал және егін шаруашылығының, өлкенің демалыс орындарының маңызын;
- Қазақстан халықтар достығының бірлігін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- мектеп ережесін орындауда;
- адамның дене мүшелерінің күтімін;
- тіс күтімінің денсаулық сақтаудағы маңызын;
- өсімдіктерді қорғау жолдарын;
- жануарлар тіршілігіне қажетті жағдайларды жасауда;
- ауа райын болжап, бақылау жасауда;
- судың қасиетін, судың табиғаттағы күйін, маңызын, ластануын анықтауда;
- топырақтың ластануын айқындауда;
- туған өлкенің табиғаты мен жәдігерлерін бақылауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- отбасылық дәстүрлерді, демалыстарды өзінің өмірінде;
- жауапкершілік және тәртіпті сақтауда;
- денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды таңдауда;
- спорт және салауатты өмір салтын сақтауда;
- өсімдіктер мен жануарлардың адам өміріндегі маңызын түсіндіруде;
- ұлттық ойындарды ойнағанда;
- өлкенің мұражайына, Бәйтерек, Мәңгілік ел қақпасына топсаяхаттағанда қолданады.

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Мектеп ережесін құрастыруда;
- денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды анықтауда;
- маусымдық еңбек түрлерін орындауда;
- ағаштар, бұталар мен шөптесін өсімдіктерінің айырмашылығы мен ұқсастығын анықтауда;
- күзгі өсімдіктерден гербарий жасауда;
- ауа-райы құбылыстарын шартты белгілермен белгілеуде;
- тұсбағдармен жұмыс жасауда;
- «Менің елім – Қазақстан» тақырыбына ЭССЕ, сурет, шығармашылық сипаттағы жұмыс жасауда қолданады.

3 сынып

Білім алушы:

- адам ағзасының құрылысын, қаңқаны;
- бұлшық еттер және оның қызметін;
- тері және оның қызметін;
- ас қорыту мүшелерін, зәр шығару, тыныс алу жүйесін;
- өсімдіккөректі жануарлардың ерекшеліктерін;
- жыртқыш жануарлардың тіршілігін;
- жануарлардың көбеюін;
- табиғи су көздері: бұлақтарды, сарқырамаларды;
- жер бедерінің, таулардың, жазықтардың, өзендердің, көлдердің ұғымдарын;
- Қазақстан Республикасының Ата Заңын;
- Қазақстанның мәдени орындарын;
- спорт түрлерін, Қазақстан спортшыларының жетістіктерін;
- ЭКСПО-2017 жетістіктерін біледі.

Білім алушы:

- рәміздерде бейнеленген символдардың маңызын;
- ата мен әженің отбасындағы орнын, ата-ананың жұмыс орнын, олардың мамандығын;
- мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты;
- адам – табиғаттың бір бөлшегін;
- өсімдіктердің көптүрлілігін, көбеюін, тұқымның таралуын;
- өсімдіктердің тіршілік ортасына бейімделуін;
- өсімдіктердің табиғаттағы және адам өміріндегі маңызын;
- жануарлар әлемінің көптүрлілігін (бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырмен жорғалаушылар, құстар, сүтқоректілер, қыстайтын құстар, жыл құстары, жануарлардың қоректенуі, қыстайтын құстар, жыл құстары);
- ауа райында болатын қауіп-қатерлерді;
- табиғаттағы су айналымының маңызын;
- Отанымыздың Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғаларын;
- еліміздегі шаруашылық түрлерінің маңызын;
- қазақ халқының ұлттық құндылықтарын: көне қалалар мен ескерткіштерді, тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтаудың маңызын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- отбасындағы шығынды үнемдеуде;
- отбасы және қоғамдық орындардағы әдепті сақтауда;
- тыныс алу мүшелерінің, тамақтанудың гигиенасын сақтауда;
- өсімдіктердің маусымдық өзгерістерін бақылауда;
- жеміс, тұқымның өсіп-өнуін зерттеуде;
- ауаның жылы және суық түрлерін тәжірибе жасауда;
- ауаның құрамын анықтауда;
- желдің пайдасы мен зиянын анықтауда;

- су көздерінің тазалығын сақтау жолдарын құрастыруда;
- топырақтың құрамын (кұм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа) анықтауда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- денені шынықтыруда, спорт түрлерімен шұғылдануда;
- үлескідегі еңбек барысында;
- өсімдіктер мен жануарларды қорғауда;
- ауаны, суды ластанудан сақтауда;
- топырақты қорғауда;
- әлеуметтік желінің қауіпсіздік ережелерін сақтауда;
- «Алтын адам», «Бәйтерек» монументі, «Мәңгілік Ел» қақпасы туралы ақпарат жинауда;
- қазақ халқының ұлттық мерекелерін, салт-дәстүрлерін нәсихаттауда **қолданады.**

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- отбасының кірісі мен шығынын есептеуде;
- «Жұқпалы аурулар және одан сақтану жолдарын» талдауда;
- өсімдікқоректі және жыртқыш жануарлардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыруда;
- глобус және картаны пайдалануда;
- тұсбағдардың аралық тұстарын анықтауда;
- ауа, су, топырақтың құрамын анықтауда **қолданады.**

4 сынып

Білім алушы:

- жеті ата, баланың ата-ана алдындағы міндетін;
- туризм және демалыс орындарын;
- адамның тірек-қимыл жүйесін;
- өсімдіктердің фотосинтез (оттектің бөлінуі) үдерісін;
- біржылдық және көпжылдық өсімдіктердің ерекшеліктерін;
- дәнді дақылдар, гүлді, дәрілік, улы өсімдіктердің айырмашылықтарын;
- омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың түрлерін;
- Қазақстан қорықтары мен қорықшаларының маңызын;
- табиғи апаттардың түрлерін;
- су қоймаларының маңызын;
- топырақтың таралуын
- материктер, теңіздер, мұхиттардың айырмашылықтарын;
- Ұлы жібек жолының және Рухани астана – Түркістанның маңызын;
- Қазақстан тарихындағы батырлар, ұлы дала даналары (билері), қазақ хандарының ерлігін;
- ежелгі таңбаларды (Таңбалы тас, Күлтегін, Орхон-Енисей) **біледі.**

Білім алушы:

- отбасы – қоғамның бір бөлшегі екенін;
- мамандық түрлерінің маңызын;
- қан айналым жүйесі, жүрек және оның қызметін;
- мидың қызметі мен жүйке жүйесін;
- өсімдік топтарының қоршаған орта жағдайларына бейімделуін;
- өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысын;
- жануарлардың пайдасы мен зиянын;
- бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылардың түрлерін;
- құстардың адамға пайдасын;
- сүтқоректілердің қоректенуі мен көбеюін;
- жануарлар әлемінің тіршілік ортасына бейімделуін;
- судың шаруашылықтағы маңызын;
- табиғат белдеулерін, зоналарын, топырақтың табиғат зоналары бойынша өзгеруін, жер бедерінің формаларын;
- пайдалы қазбаларды, тау жыныстарының түрлері мен қасиетін, Қазақстанның кен орындарын;
- заттар мен табиғи, жасанды денелерді;
- Қазақстанның көпұлтты мемлекеттігін;
- өлкенің экономикасын, өнеркәсіп орындарын, ауыл шаруашылығын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сыныптағы өзін-өзі басқаруда;
- достық пен жолдастықты түсінуде;
- алғашқы медициналық көмек көрсетуде;
- спорт - денсаулық кепілін сақтауда, спорт жарақаттарын алдын-алуға;
- жұкпалы аурулар және олардан қорғану жолдарын сақтауда;
- табиғатта қауіпсіздік ережесін сақтауда;
- ауа райының құбылыстарын бақылауда;
- суды үнемдеу мен қорғауда;
- карта, сызба және масштабпен жұмыс жасауда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- үнемшілдік және ысырапшылдықты тұрмыстық әрекетте салыстыруда;
- Қазақстандық ұлттық брендтерді ажыратуда;
- Қазақстанның әлемдік қауымдастықтағы рөлін анықтауда;
- мереке түрлерін: отбасылық, кәсіби, тарихи, ұлттық және мемлекеттік мерекелерді атап өтуде;
- Қазақстандағы музейлердің маңыздылығын анықтауда;
- «Ақылды қала» идеясын талдауда **қолданады.**

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- қоғамдық пайдалы еңбек ету барысында;
  - жұқпалы аурулардан сақтану шараларын құрастыруда;
  - адам үшін қан мен жүректің маңызын анықтауда;
  - дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер түрлерін айқындауда;
  - бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілердің айырмашылықтар мен ұқсастықтарын салыстыруда;
  - Қазақстанның физикалық картасынан ірі өзендерді, көлдерді және теңіздерді белгілеуде;
  - пайдалы қазбаларды картадан табуда;
  - Қазақстан музейлерінің атаулары мен олардың орналасуын анықтауда
- қолданады.**

5 сынып

Білім алушы:

- адам ағзасындағы тұқым қуалайтын белгілерді;
- өсімдіктердің жер бетінде таралуы мен тіршілік циклін, балдырларды, жалпақ және қылқан жапырақтыларды, өсімдіктерді қорғау жолдарын;
- жануарлардың қоректік тізбек құрылымын;
- ұлттық саябақтардың ерекшеліктерін;
- кен орындарын қалпына келтіру жолдарын;
- ауа райы және климаттың ерекшелігін;
- географиялық қабаттардың түрлерін;
- жер планетасын, оның табиғи серігін, ғарышты, ғарыш денелерін, ғаламшарларды, ғарышты зерттеуді, ғарышкерлерді;
- қозғалыс және оның маңызын, жарық пен қараңғыны, дыбысты, жылу және жылыту құрылғыларын, электрлік ұғымын, магнит және оның қасиетін біледі.

Білім алушы:

- отбасы - шағын мемлекет екенін;
- Қазақстанның экологиялық мәселелерін, жасыл экономикасын, туризмінің маңызын;
- адам ағзасындағы мүшелер жүйесінің өзара байланысын (жүйке, тыныс алу, ас қорыту, зәр шығару, қан айналым жүйелері);
- ақыл-ой еңбегінің маңызын;
- өсімдіктер тіршілігіндегі топырақтың маңызын;
- ҚР «Қызыл кітабының» маңызын;
- жануарлардың бірлесіп өмір сүру ерекшеліктерін;
- бунақденелілердің тіршілік ету циклін;
- балықтар мен қосмекенділердің әртүрлі тіршілік ету ортасына бейімделуін;
- бауырымен жорғалаушылардың таралу жолдарын;
- құстардың тіршілік ортасына бейімделуін;
- тіршіліктегі топырақтың маңызын;

- географиялық белдеулер және зоналардағы табиғат ерекшеліктерін;
- атмосферада жауын-шашынның түзілуі себептерін;
- Күн жүйесін, Жер мен Күн арасындағы байланысты, Күн мен түннің ауысуын;
- көшпелі және отырықшы өмір салтының ерекшеліктерін;
- қазақ халқының шығу тарихын: Ботай мәдениеті, сақ тайпалары, ғұн тайпалары, қазақ хандығы.
- Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалардың ерекшеліктерін;
- көрнекті тарихи тұлғалар, ұлы Отан соғысы қаһармандарының ерлігін;
- қазіргі заманымыздың халық қаһармандары мен өнер қайраткерлерінің еңбегінің жетістіктерін **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- отбасы және бала құқықтары мен міндеттерін орындауда;
- адам ағзасының аурудан қорғану жолдарын сақтауда;
- тыныс алу жаттығуларын жасауда;
- адам ағзасына қажетті дәрумендердің пайдасын айқындауда;
- ауаның, судың, топырақтың ластану көздерін анықтап, тазарту шараларын жүзеге асыруда;
- судың агрегаттық күйін анықтауда;
- цифрлы Қазақстанды ерекшелігін, әлемдік қауымдастықтағы Қазақстанның орнын анықтауда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- ғаламтордың пайдасы мен зиянын ажыратуда;
- Қазақстан және әлемдік жаһанданудың маңызын түсіндіруде;
- Қазақстанның болашағын болжауда **қолданады.**

Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:

- өлкенің туризміне маршрут құруда, ғылыми жоба жасауда;
- климаттың адамзат тіршілігіне әсерін зерттеуде;
- Қазақстан аймақтарының климатын салыстыруда;
- өз өлкесінің ауа райын болжауда;
- жарық пен қараңғы, дыбыс, жылу және жылыту құрылғылары, электрлік, магнит, қозғалыс тақырыптарына тәжірибелік-зерттеу жұмыстарын орындауда;
- аспан денелерін бақылауда;
- адам ағзасына мобильді құрылғылардың зиянын зерттеуде;
- технологиялық прогресті, болашақтың қаласын жобалауда;
- Ұлы Жібек жолындағы қалаларды анықтауда **қолданады.**

«Саз өнері» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 1-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Саз өнері» оқу пәнінің мақсаты:

білім алушылардың музыкалық мәдениетін дамыту;
қазақ музыкасы мен әлемдік музыка өнерінің әлеуметтік-мәдени және рухани-адамгершілік құндылықтары туралы ұғымдарын қалыптастыру;
білім алушылардың музыкалық және шығармашылық қабілеттерін дамыту;
өзін-өзі шығармашылық көрсету жолдары және музыкалық қызметтегі коммуникация арқылы негізгі білімді меңгеру

«Саз өнері» оқу пәнінің міндеттері:

- музыканың адам өміріндегі рөлі туралы ойларын қалыптастыру;
- Қазақстан халықтарының мәдениеті мен дәстүрлерін, сондай-ақ әлемнің мәдени алуан түрлілігін құрметтеуге тәрбиелеу;
- музыканы басқа өнер түрлерімен біріктіру арқылы әлемнің тұтас бейнесі туралы түсінік қалыптастыру;
- білім алушылардың музыкалық қабілеттері мен шығармашылық белсенділігін ашу;
- негізгі музыкалық жанрлар, музыканың мәнерлі құралдары, халық және классикалық музыкалық аспаптардың жіктелуі туралы білім беру;
- музыкалық іс-әрекет дағдыларын дамыту;
- музыка арқылы байланыс формалары туралы түсінік қалыптастыру;
- ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Саз өнері» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Саз өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Саз өнері» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Саз өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

«Саз өнері» оқу пәнінің базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

- Музыка тыңдау;
- Орындаушылық іс -әрекет;
- Музыкалық түсініктер;
- Шығармашылық іс -әрекет.

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» - қоршаған орта дыбыстары (шулы және музыкалық); музыканың сипаттамасы – көңілді -көңілсіз, қуанышты-қайғылы; музыкалық мәнерлілік құралдарын анықтау - регистр, темп, динамика, әуеннің бағыты.

«Орындаушылық іс-әрекет» - қарапайым әуендерді таза интонациялау, жас ерекшеліктеріне сай әндерді орындау, домбыра аспабында ырғақтық сүйемел жасау.

Орындауға ұсынылған әндер – халық әндері, балаларға арналған Қазақстан композиторларының әндері.

Орындауға ұсынылған аспаптар – балаларға арналған ұрмалы және домбыра аспабы.

Осы қызмет түрлерін игеру нәтижесінде білім алушылардың ән айту ережелерін меңгеруі, ән айту әдістері: дұрыс тыныс алу, дикция, интонация, ережеге сәйкес әндерді орындауы, үндестікпен ән айту, қазақ халқының салт -

дәстүрге байланысты әндерін, Қазақстан композиторларының балаларға арналған тақырыптық әндерін орындауы, балалардың шулы және домбыра аспабында ырғақтық сүйемел жасау болып табылады.

"Музыкалық түсініктер" – ән, би, күй, марш, тыңдаушы, орындаушы, әнші, ақын, күйші, музыкант, композитор, оркестр, дирижер, халық музыкасы, композитор музыкасы, әуен, ырғақ, темп, регистр, динамика, сүйемелдеу, әннің құрылымы: шумақ, шумақ- қайырма.

«Шығармашылық іс -әрекет» - ән, би арқылы музыка сипатын жеткізу, әндерді сахналау, пластикалық интонация, актелік шеберлік элементтері, қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау: берілген мәтінге, әуенге ырғақтық сүйемелдеу, би және рөлдік қойылымдар, концерттік нөмірлер мен қойылымдарды дайындау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» - ұлттық және классикалық музыкалық аспаптардың дыбыс бояуын анықтау. Музыканын көркемдеуіш құралдарын пайдалану (ырғақ, динамика, тембр, лад, көркем бейне). Музыкалық жанрларды анықтау: ән, күй, би, марш, вокалдық, аспаптық.

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады – хор құрамында, ансамбльде, жеке дауыспен түрлі сипаттағы әндерді ән айту ережелеріне сәйкес орындау, әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау.

Домбыра аспабында жеңіл ән-күйлерді орындау.

Осы қызмет түрлерін игеру нәтижесі білім алушылардың ән айту ережелерін меңгеруі, ән айту және күй орындау әдістері: дұрыс тыныс алу, дикция, интонация, ережеге сәйкес әндерді орындауы, үндестікпен ән айту, қазақ халқының салт-дәстүрге байланысты әндерін, Қазақстан композиторларының балаларға арналған тақырыптық әндерін орындауы, балалардың шулы және қазақтың ұлттық музыкалық аспаптарында ырғақты сақтап орындауы болып табылады.

"Музыкалық түсініктер" - тембр, ырғақ, динамика, темп, музыкалық (көркем) бейне, домбыра қағыстары, халық музыкасы, халық әні, халықтық күйші-композитор, композиторлық музыкасы, композиторлық ән. Қазақ халық күйлері және әндерінің жанрлық ерекшеліктері.

«Шығармашылық іс-әрекет» - музыкалық шығарманың сипатын ырғақтық қимылдармен, шапалақпен, әңгіме, сурет түрінде және басқа да музыкалық-шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету. Белгілі мәтінге, музыкаға дауыс көмегімен, музыкалық аспаптармен, би қимылдарымен импровизация жасау.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» келесі музыка ұғымдарын анықтау - көңілді, мұңды, ойнақы, нәзік, әуен, екпін, динамика, регистр, ырғақ, көркем бейне. Музыкалық шығарманы әуен, интонация арқылы ажырату. Симфониялық оркестрлердің музыкалық аспаптардың топтарын білу. Төкпе, шертпе күйлерді ажырату.

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады – хор құрамында, ансамбльде, жеке дауыспен түрлі сипаттағы әндерді ән айту ережелеріне сәйкес орындау. Әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау. қарапайым әуендерді таза орындау.

Халық ән-күйлерін домбыра аспабында орындау. Ұрмалы аспаптардың көмегімен музыкалық шығармаларға ырғақтық сүйемел жасап ансамбльмен орындау.

"Музыкалық түсініктер" - музыка құрылымы, интонация, музыкалық штрихтар, домбыра қағыстары, ансамбль, оркестр, айтыс, терме, халық билері, бал билері, заманауи билері, лирикалық музыка, батырлық музыка, балет, опера, речитатив (тақпақты саз), концерт.

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» - түрлі орындаудағы музыкалық шығармаларды тыңдау және талқылау: вокалдық және аспаптық, жеке және оркестр құрамындағы орындау. Музыкалық шығармадағы көркем бейнелерін және жанр түрлерін анықтау және салыстыру.

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады –Ән орындау ережелерін сақтау. Дыбыстардың арасын үзбей дұрыс тыныс алып, әндерді орындау.

Домбыра аспабының көмегімен оркестр құрамында музыкалық шығармаларды орындау.

"Музыкалық түсініктер" - ұлттық оркестр, үрлемелі оркестр, ұлттық аспаптар, аспаптардың топтасуы: ішекті, үрмелі, соқпалы;

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды орындау және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика; білім алушылардың идеялары негізінде, түрлі материалдар, ресурстар көмегімен музыкалық шығармашылық жұмыстарды құру. Меңгерілген білімдерін және дағдыларын шығармашылық қойылымдарда, ұжыммен ән орындауда, домбырашылар ансамбль құрамында музыкалық шығармалар орындауда, театрланған сахналауда көрсету.

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» – түрлі орындаудағы музыкалық шығармаларды тыңдау және талқылау: классикалық музыкалырды тыңдай отырып, оркестр құрамындағы аспаптарды ажырату; музыкалық шығармадағы көркем образдарын және жанр түрлерін анықтау және салыстыру.

«Орындаушылық іс-әрекет» Ән орындау ережелерін сақтау. Домбыра аспабының көмегімен оркестр құрамында халық композиторларының ән-күйлерін орындау.

"Музыкалық түсініктер" - ұлттық оркестр, үрмелі оркестр, симфониялық оркестр; ұлттық, классикалық аспаптар, аспаптардың топтасуы: ішекті, үрмелі,

соқпалы; классикалық музыкалық формалар: соната, рондо, вариация, симфония, музыка стильдері: халықтық, классикалық, заманауи (эстрадалық), жеке әншілік өнер.

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика; білім алушылардың идеялары негізінде, түрлі материалдар, ресурстар көмегімен музыкалық шығармашылық жұмыстарды құру. Меңгерілген білімдерін және дағдыларын шығармашылық қойылымдарда, ұжыммен ән орындауда, домбырашылар ансамбль құрамында, театрланған сахналауда көрсету.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Саз өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер.

1-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранын;
- ұлттық фольклорлық музыканың түрлерін;
- ұлттық музыкалық аспаптардың атауларын;
- үйренген әндердің сөзін, әуенін;
- ән орындаудың негізгі ережелерін;
- домбыраның құрылысын;
- негізгі музыкалық ұғымдарды **біледі**.

Білім алушы:

- музыканың кейбір көркемдеуіш құралдарын;
- әндердің қарапайым құрылымын;
- домбыра ойнаудағы төмен-жоғары қағыстарды;
- музыкалық жанрлардың қолдану мақсатын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әнді ән айту ережелеріне сәйкес орындауда;
- музыкаға сәйкес қимыл-қозғалыстар жасауда;
- ән шумағын, күйдің буынын ажыратуда;
- тез, орташа және баяу екпіндерді ажыратуда;
- дыбыстың қатты немесе ақырын естілуін ажыратуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- музыканың мазмұнын сурет арқылы жеткізуде;
- ұрмалы және музыкалық аспаптармен ырғақтық сүйемел жасауда;
- музыкадағы жан-жануарлар мен құстардың бейнесін тану кезінде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- сыныптық, мектептік іс-шараларда өнер көрсетуде қолданады.

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- ұлттық және кәсіби музыканың түрлерін;
- ұлттық музыкалық аспаптардың түрлері мен атауларын;
- күйші-композиторлардың, сал-серілердің шығармашылығы жайлы қарапайым ақпараттарды;
- үйренген әндердің сөзін, әуенін, авторларын;
- ән орындаудың негізгі ережелерін;
- домбыра орындаудың тәсілдерін;
- музыканың вокалдық және аспаптық түрлері болатынын;
- жеке, ансамбль, хор және оркестрлік орындау түрлерін;
- музыкалық жоғары және төмен, қысқа және ұзақ дыбыстардың түрлерін біледі.

Білім алушы:

- халықтың салт-дәстүрі мен ұлттық музыка арасындағы байланысты;
- музыкалық шығармалардың адамның көңіл-күйіне (көңілді – мұңды, салмақты – жігерлі) әсер ететінін;
- домбыраны нотасыз үйренуге болатынын;
- әндерді мәнерлі түрде табиғи дауыспен орындаудың маңыздылығын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- музыкалық аспаптардың тембрін салыстыруда;
- музыкаға сәйкес би қимылдарын жасауда;
- ырғақтық ойындар мен ырғақтық сүйемелдер жасауда; қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- музыканың қазақтың ою-өрнек түрлерімен байланысын ажыратуда;
- қазақтың халық аспаптары оркестрінің құрамымен танысуда;
- ұлттық музыкалық мәдениеттің белгілі өкілдерінің шығармашылығына мұғалімнің көмегімен талдау жасау кезінде; қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу;
- сыныптық, мектептік және мектептен тыс өткізілетін музыкалық іс-шараларда өнер көрсетуде; қолданады.

3-сынып бойынша:

Білім алушы:

- жеке, ансамбльдік орындау түрлерін;
- әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуіш құралдарын анықтау және салыстыру;
- музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді;
- төкпе, шертпе күйлерді ажырата;
- бас буын, орта буын, кіші саға, үлкен саға туралы;
- музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату **біледі**.

Білім алушы:

- түрлі сипатты әндерді орындауда көркем бейнелерді ашу маңыздылығын;
- домбыра аспабында орындалған ән-күйлердің сипатын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- ән, күй, би, марш жанрларын ажыратуда;
- композитор – орындаушы – тыңдаушы деген ұғымдарды ажыратуда;
- ырғақ, екпін, динамика, тембр, әуен, сүйемелдеу сынды негізгі музыкалық терминдерді ажыратуда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- ұлттық музыкалық мәдениеттің белгілі өкілдерінің шығармашылығына мұғалімнің көмегімен талдау жасау кезінде;
- халықтық және кәсіби музыка түрлеріне мұғалімнің көмегімен талдау жасағанда;
- музыкалық аспаптармен танысқанда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- аңыз-күйлерді сахналауда;
- музыкалық көркемдеуіш құралдарды қолдана отырып, қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасауда;
- саз өнері өкілдерінің шығармашылығына талдау жасауда **қолданады**.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- музыкалық көркемдеуіш құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік бейнені анықтай және салыстыра;
- музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру;
- хор және оркестрлік орындау түрлерін;

- ұлттық оркестр құрамын және оған жататын аспаптар топтарын ажырата;

- қазақ, орыс халық аспаптары, үрлемелі, джаз, эстрада оркестрлерін ерекшеліктерін;

- республикамыздың концерттік мекемелері жайлы қарапайым мәліметтерді **біледі**.

Білім алушы:

- музыкалық аспаптарды топтау заңдылықтарын;

- әндердің жанрлық ерекшеліктерін;

- ұлттық және классикалық музыканың озық үлгілерін;

- түркі халықтарының музыка мәдениетіндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- эн, күй, би, марш жанрларын ажыратуда;

- композитор – орындаушы – тыңдаушы деген ұғымдарды ажыратуда;

- ырғақ, екпін, динамика, тембр, әуен, сүйемелдеу сынды негізгі музыкалық терминдерді ажыратуда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- ұрмалы-соқпалы және домбыра аспабымен эн-күйлерді орындау барысында;

- басқа ұлттардың музыкалық аспаптармен танысқанда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын;

- домбыра аспабымен күй тартуда, басқа да музыкалық аспаптарда ойнауда;

- домбырада және ұрмалы аспаптарда қарапайым ырғақпен эн орындауда;

- музыкалық-сахналық қойылымдар жасауда;

- музыкалық сайыстарда, фестивальдарда өнер көрсету барысында **қолданады**.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Қазақстан музыка өнерінің көрнекті өкілдерінің шығармашылығы туралы;

- Батыс Еуропаның классикалық музыка түрлерінің жалпы сипатын;

- симфониялық оркестр құрамын және оған жататын ішекті, ағаш және жезді үрмелі, ұрмалы аспаптардың атауларын;

- республикамыздың концерттік және театр мекемелері жайлы қарапайым мәліметтерді;

- әлемге танымал театр атауларын **біледі**.

Білім алушы:

- Еліміздің дәстүрлі орындаушылық мектептердің ерекшеліктерін;

- Қазақстанда тұратын ұлттардың дәстүрін;

- Еуропа және Шығыс музыка өнерінің дәстүрлеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- домбыра орындау барысында халық композиторларының қағыс ерекшеліктерін;
- ән орындау кезінде дыбыс таза орындау, дұрыс тыныс алу ережелерін;
қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу кезінде;

домбыра аспапбында халық композиторларының ән-күйлерін орындау барысында қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- өз бетінше жаңа музыкалық шығармаларды үйрену барысында;
- топ құрамында домбыра және ұрмалы аспаптармен музыкалық шығармалар орындауда;
- мектеп сахнасында өнер көрсету уақытында **қолданады.**

«Бейнелеу өнері» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 1-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Бейнелеу өнері» пәні оқу бағдарламасының негізгі **мақсаты** - оқушыларды пән бойынша білім, білік, іскерлік дағдыларын қалыптастыру және өнерге деген қызығушылықтары мен оң көзқарастарын дамыта отырып, оқушылардың бойында табиғат пен әлеуетке негізделген көркем шығармашылық жеке қабілеттерін арттыру, қоршаған орта шындығын көркемдік образдық тұрғыда қабылдау болып табылады;

Бастауыш мектепте бейнелеу өнерін оқытудың мақсаты оқушылардың жан – жақты көркемдік және шығармашылық дамуы болып табылады:

1. эстетикалық танымның шығармашылық әдістері негізінде рухани мәдениеттің бір бөлігі ретінде жеке тұлғаға көркем мәдени тәрбие беру;
2. туған табиғатын, халқының мәдениетін сүйеге, басқа ұлттар мен этностардың мәдениетін құрметтеу арқылы эстетикалық және адамгершілік сезімдерін қалыптастыру;
3. қабылдау мен практикалық әрекет арқылы дүниені тұтас, үйлесімді қабылдауын қалыптастыру және өнермен қарым – қатынас қажеттілігін дамыту;
4. көркемдік қызметтегі біліктілік пен дағдылардың ынтымақтастығын, қиялын, қоршаған әлемді және өнерді көркем қабылдауын дамыту;
5. графика, кескіндеме, мүсін, сәндік – қолданбалы өнер, дизайн, сәулет сияқты пластикалық өнер түрлері және олардың адам мен қоғамдағы рөлі туралы алғашқы білімді меңгеру;
6. әртүрлі көркем өнер материалдармен жұмыс жасау тәжірибесін алу, бастапқы бейнелеу сауаттылығын меңгеру;

Бұл мақсатқа жету келесі негізгі **міндеттерді** шешуді қамтиды:

1. Оқушылардың бейнелеу әлемін эмоционалды – образды түрде қабылдауы және оны көркемдік тұрғыда танып білуге қызығушылығын дамыту;
2. Бейнелеу, сәндік – қолданбалы, сәулет, мүсін және дизайн өнерлерінің туындыларын қабылдау мәдениетін тәрбиелеу;

3. Оқушылардың көзбен көру арқылы есте сақтауын, образды ассоциативті ойлауын және көркемдік шығармашылық қабілетін дамыту;
4. Монументтік өнер және сәулет ескерткіштерінің, тарих ескерткіштерінің атауларымен таныстыру;
5. Оқушылардың сәулет, кескіндеме, графика, мүсін сәндік – қолданбалы өнер, халық өнері және дизайн өнерлерінің әйгілі мәдениет ескерткіштерімен қарым-қатынасы негізінде эстетикалық талғамы мен эстетикалық көзқарасын және бейнелеу өнеріне деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру;
6. Жазықтық бетінде, заттарға қарап көлемді, ойдан, қиял, елестету арқылы бейнелеу оқушыларды көркем шығармашылықтың әртүрлі тәсілдерін меңгеру процесімен таныстыру және практикалық көркем іс – әрекетте тәжірибе жинақтау;
7. Танымал әлем және Қазақстан бейнелеу өнері өкілдері мен олардың көркем туындыларымен таныстыру;
8. Бейнелеу өнері, сәндік-қолданбалы өнер, сәулет және дизайн бағыттары бойынша көркем туындылардың айырмашылықтарын анықтау мен осы өнер түрлерінің адам мен қоғам өміріндегі орны мен маңызын анықтау;

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, көркемдік шығармашылық қабілеттерін дамытып, эстетикалық талғамдарын қалыптастыратын, көркемдік тұрғыда ойлай, қабылдай білу қабілеттерін дамытатын шығармашылық тұрғыда тапсырмалар орындау көзделеді.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) көркем шығармашылық іс әрекеттер мен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты;

3-тарау. «Бейнелеу өнері» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Бейнелеу өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

Бейнелеу өнері пәнінің базалық мазмұны төмендегідей негізгі бөлімдерді қамтиды:

графика; кескіндеме; сәндік қолданбалы өнер; мүсін өнері; сәулет өнері; дизайн.

Әр сыныпта бейнелеу өнерінің оқытылатын түрлерімен техникалары.

1. Жазқтықта жұмыс балалардың графиканың, кескіндемнің әртүрлі материалдарын игеруге бағытталған: түрлі – түсті карандаштар, акварель, тушь, пастель, гуашь.

2. Сәндік – қолданбалы өнерді оқытуда іс – әрекет, әртүрлі бейнелеу өнері материалдары карандаш, фломастер, бояуларды қолданып ою – өрнектер, әшекей бұйымдар, табиғи формаларды жалпылау және әдептеу негізінде сәндік композициялар орындаумен байланысты.

3. Көлемді жұмыс саздан немесе ериексаздан рельеф пен мүсін орындауды қамтиды; көркем құрастыру және дизайнда – қағаздан қарапайым геометриялық фигуралар жасау, дайын көлемді әртүрлі көлемді қораптар, пластикалық ыдыстар, пакеттер фигураларды қолданып жасау, заттық кеңістіктік композиция (ұжымдық жұмыс) бұтақтар, жапрақтар, қарағай мен өрік жаңғақтары, тастар, ракушкалар және т.б. табиғи материалдармен жұмыс.

4. Өнер туындыларын көркемдік – шығармашылық тұрғыда қабылдау (мұражай педагогикасы) табиғат пен қоршаған шындық туралы әңгімелесіу, экскурсия, пікірталас, жобалау және зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы жүргізіледі.

5. Дамытушы және көркемдік тапсырмалар әр сыныпта бірқатар тәрбиелік мәселелерді қарастыру арқылы шешіледі: өнердегі композициялық тапсырмалар, кеңістіктік ойлау мен өнердегі және өмірдегі кеңістік туралы түсініктерді дамыту, өнердегі және қоршаған шындықтағы пішін туралы түсінікті қалыптастыру.

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істуді үйрету. Сурет материалдары: қарындаш, түсті қарындаш, қалам, фломастер қолданып *бейнелеп үйренесіз* сызықпен, нүктемен, дақпен. Алма немесе алмұрты бейнелейміз. Көркемдік жабдығы – қарындаш.

Кескіндеме. кескіндеме материалдарымен таныстыру; Бояуларды араластырып үйренеміз; алма немесе алмұрты акварель бояуымен бейнелейміз.

Сәндік-қолданбалы өнер. Әлем әшекейлерге толы. Гүлдер, көбелектер қанаттарындағы өрнектерді түсті қағазбен қыйып өрнектеу. Әдемі балықтардың

бейнесін монотипия техникасында орындау. Құстарды безендіру. Көлемді аппликация орындау. *Табиғи және жасанды материалдармен танысып безендіріп үйренесің.*

Мүсін. ермексаз., саз – илеу, көлемді, жазық пішінді мүсіндер орындап үйрену, жемістерді мүсіндеу. Бедерлі (рельеф) композицияны орындау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. Графикалық материалдар көмір, пастель, гельді қалам, соус, сангина мүмкіндіктерімен танысып, графиканың айқындап көлемді беретін құралдары сызық, нүкте, штрих, дақ және жарық пен көлеңкені қолданып графикалық сурет салу. «Күзгі бұтақ»: табиғи пішіндер. Орындалу тәсілі – сызықтық сурет. Көркемдік жабдығы – пастель.. «Жануарлар туралы ертегіге сурет саламыз»: суреттегі композиция тәсілдерін қолданамыз. Көркемдік жабдығы – кара гельді қалам.

Кескіндеме. Үш негізгі бояу-сары, қызыл, көк. Ақ және кара бояулар туралы білім беріліп «Гүлшоғы»: тұстану. Негізгі және қосымша түстер. Көркемдік жабдығы – акварель. «Көкөністер»: Өсімдіктер әлемі пішінінің әртүрлілігі. Қосымша түстер қолданамыз. Көркемдік жабдығы – гушь.

Сәндік қолданбалы қолөнер. «Сиқырлы сырмақ»: өрнек, оның қолданылуы. Қазақ халқының ою - өрнегінің ерекшеліктері. Өрнектің түрлері. Сәндік өрнек құрастыру. Көркемдік жабдығы – түрлі түсті қарындаштар. «Ыдыс-аяқты безендіреміз»: ыдысқа өрнек салу. Сызық, дақ, түстер ырғағы. Дөңгелектегі, жолақтағы өрнек.

Мүсін. Анималистика өнерімен танысу. «Жануарларды мүсіндейміз» – түлкі, қоян. Пластикалық материалдармен жұмыс жасау. Көркемдік жабдығы – ермексаз. «Натюрмортты мүсіндейміз»: «натюрморт» жанрымен танысу. Релефті композицияны орындау. Көркемдік жабдығы – ермексаз.

Сәулет өнері. Сәулет өнерінің түрлері, материалдары, бейнелеу-мәнерлеу құралдары. Қазақстан сәулет өнері ескерткіштері. «Киіз үй». Өнердің күнделікті адам өміріндегі рөлін көрсету. Қағаз бен ермексаздан құрастыру.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. Графикалық көркем-мәнерлеу құралдары: туштау, штрихтау. Қарындаштардың қатты, жұмсақтығын анықтау. Қарындашпен жұмыс жасау тәсілдері. Көз деңгейі. Тіктөртбұрыш, шеңбер перспективасы. Қарапайым перспектива. Жарық пен көлеңке. Меншікті көлеңке. Түспелі көлеңке. Өнді түрлендіруге жаттығулар жасау. Куб суреті. Цилиндр суреті. Куб, Цилиндрге жақын пішіні бар бұйымдармен тұрмыстық жанр тақырыбына натюрморт. Көркемдік жабдығы – қарандаш.

Кескіндеме.

Тұстану. Түстік шеңбер. Түстік қатынас. (қарама-қарсы түстер) контраст. Калорит. Ашық түсті бояу реңктері. Қоңырқай түсті бояу реңктері. Жарық пен көлеңке. Жылт (блик). Шағылыс (рефлекс). Түспелі көлеңке. Натюрморт жанрындағы практикалық сабақтардың жана ұғымдарын талдау. Жемістерден натюрморт орындау.

Сәндік-қолданбалы өнер. Сәндік-қолданбалы өнердің пайда болуы және оның адам өміріндегі рөлі. Халық мәдениетінің табиғаты туралы түсінік (үй безендіру, тұрмыстық заттар, құрал-саймандар, костюмдер; музыка, әндер, билер; эпостар, аңыздар, ертегілер). *Көркемдеуші материалдар турлі-түсті қарындаштар.* Ою - өрнектердегі туған жер табиғатының әсем көрінісі (геометриялық, өсімдік, жануар бейнелі өрнектер). Тік бұрышты пішіндегі өрнектер. Шеңбер ішіндегі өрнектер. Тік бұрыш пішінді қазақша өрнектердің эскизін орындау. Халық мотивтерінің натюрморт шығармаларындағы көрінісі. *Орындау техникасы - апп-ликация, коллаж.*

Мүсін. Мүсіндік материалдар және олардың образдар жасаудағы рөлі; тұтас кесектен (балшықтан, пластилиннен) мүсіндеу техникасын, бейне жасау үшін пластикалық мүсіндік материалдармен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдерін меңгеру (пластилин, саз – илеу, көлемді жинақтау, пішінді жасау); жануардың, адамның, ойыншықтың мүсінін модельдеу.

Сәулет өнері. *Көркемдік материалдары - ватман қағазы, желім ПВА.* Орындау техникасы - қағаз пластикасы. Геометриялық денелер макеті (куб, призма, пирамида, цилиндр) Эскиз. Конструкция. Макет. «Балалар алаңы ансамблі» тақырыбын жабдықтау бойынша топтық жұмыс.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. Қазақстан графика өнері. Қазақстанның алғашқы график суретшілер Ш. Уалиханов Ә. Қастеев, Ә.Исмаилов, Б.Сарсенбаев, Қ.Қожықов, Н.Хлудов А.Бортников,Н.Крутильников,О.Белослюдова-Жилинская шығармашылықтарымен танысу. Екі әртүрлі пішіндегі үй тұрмысы заттарынан тұратын натюрморт орындау. Көркемдік жабдығы – қарандаш. Мата қыртысының суреті. Көркемдік жабдығы – қарандаш.

Кескіндеме. Қазақстан кескіндеме өнері. Қазақстан кескіндеме өнері шеберлері Қ. Телжанов У.Тансықбаев, Ш. Сариев , С.Мәмбеев, А.Ғалымбаева Г. Ысмайылова шығармашылықтарымен танысу. Бейнелеу өнері жанрлары: *тарихи жанр, батальдық жанр, маринистік жанр, анималистік жанрбілім беру.* Акварель гризайль техникасында екі әртүрлі пішіндегі үй тұрмысы заттарынан тұратын натюрморт орындау. Акварель мата қыртысының суреті. Туған жердің пейзажы гуашь.

Сәндік-қолданбалы өнер. Қазақ халқының сәндік – қолданбалы өнер бұйымдары туралы білімдерін қалыптастыру. Киіз үй жиһаздары абдыра, ағаш төсек, адал бақан, терме алаша, түскиіз, сандық, сандыққап, құрақ көрпе т.б. түрлері. Ат абзелдері туралы білімдері ер-тұрман, айыл, ат дорба, жүген, ауыздық, ашамай ер, доға, белдік, камшы т.б түрлері. Үй жиһаздарының көшірмесін картон қағаздан жасау және беті өрнектермен безендіу. Папье – маше техникасында тостаған макетін жасап бетін көркем безендіру.

Мүсін. Қазақ мүсін мектебінің негізін салушы, еліміздің бірінші кәсіби мүсіншісі Хакімжан Наурызбаев шығармашылығымен таныстыру. Қазақ халқының дәстүрлі ағаштан және теріден жасалатын ыдыстарынан құралған натюрморт барельеф орындау. Көркемдік жабдығы – ермексаз.

Сәулет өнері. Бейне. Эскиз. Конструкция. Ертегідегі әсем ғимараттар көрінісін бейнелеу. («Патша сарайы»). Белгілі сәулеттік ғимараттар-мен және қазіргі заман сәулет құрылыстарымен танысу. (Қожа Ахмет Иассауи мавзолейі). Эскиз. Конструкция. Макет.*Көркемдік материалдары ПВХ , желім.*

Дизайн. Дизайн тарихы және түрлері (графикалық дизайн, жиһаз дизайны, киім дизайны, көлік дизайны) туралы білімдерін қалыптастыру. Графикалық дизайн: таңбалар, логотиптер құрастыру эскиз. *Көркемдік материалдары- қағаз, карандаш, фломастер.*

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. ХХ ғасырдың 60-80 жылдардағы Қазақстан графика өнері шеберлері. (Е.Сидоркин .М.Қисамединов Ч.Кенжебаевтың К.Баранов Е.Төлепбаевтың Т.Ордабеков). Тәуелсіз Қазақстан графика өнері шеберлері шығармашылығы. Баспа графикасы түрлері мен техникаларымен таныстыру (Ксилография Линогравюра Офорт т.б.). Линогравюра техникасында натюрморт орындау.

Кескіндеме. Тәуелсіз Қазақстан кескіндеме өнері шеберлері шығармашылығы. «Портрет»: портрет жанрымен танысу. Портретші-суретшілердің шығармашылығымен таныстыру. Птрет көшірмесін орындау. Көркемдік жабдығы – гуашь. Монотипия техникасын үйрету, жұмыстар орындау. Көркемдік жабдығы – акварель гуашь.

Сәндік-қолданбалы өнер. Батик өнері шығу тарихы техникалары. гүлді композиция суық батик техникасында орындау. Көркемдік жабдығы – ағаш кергішке керілген мата, анелин бояулары.

Жұмыртқа қабығынан орындалатын кракле техникасында жұмыс. Көркемдік жабдығы - тақтайша эскизге сәйкес боялған, қағаз, жұмыртқа қабығы.

Мүсін. Жануарлардың мүсіні барельеф ермексаз Көркемдік жабдығы – ермексаз.

Сәулет өнері. Заманауи сәулет өнері. Макет.*Көркемдік материалдары ПВХ , желім.*

Дизайн. киім және көлік дизайны эскиздерін орындау әдістері. Дәстүрлі емес материалдардан киім үлгісін орындау. (Топтық жұмыс). Эскиздері негізінде көлік макетін орындау.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Бейнелеу өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер:

1-сынып бойынша:

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің түрлерін;
- табиғи және жасанды көркем материалдардың түрін, қасиетін;
- қоршаған табиғат ортасының ерекшелігін;
- табиғи және жасанды шыққан бояулардың атауларын;

- көркем материалдардың түрлерін (табиғи, қағаз, жұқа картон, мата, желім), мен олардың қасиеттерін түсінеді.
- қоршаған ортаның сұлулығын көре, аңғара, түйсіне және қабылдай білу қажеттігін *түсінеді*;
- табиғаттың төрт кезеңінің /жаз, күз, қыс, көктем/ әрбір жыл мезгіліндегі ауа-райының бояу түстерінің табиғи өзгеруі мен ерекшелігін **біледі**.

Білім алушы:

- табиғаттағы заттар мен құбылыстардың түстік, реңдік қатынастарын ажыратып терең;
- бейнелеу өнері заңдылықтарын, терминдерін, техникаларын атауларын және түрлерін;
- сәндік қолданбалы өнер үлгілерін орындауда жапсыру сабағында композиция құрастыру тәсілдерін;
- қарапайым безендірудің түрлері: бояу, құрастыру, аппликация т.б. түсінеді;
- берілген тақырып бойынша сызықтық нобай салуды, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруды ;
- қазақ халқының дүниетанымында ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін *түсінеді*;
- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын ;
- оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеу, таңдау, жинау, өңдеу мен талдау қажет екенін ;
- заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстыру, теңестіру, кеңістікті;
- геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрау қажеттігін *түсінеді*;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- көлденең, тік, көлбеу, доға тәрізді, толқынды сызықтарды оқу тапсырмасын орындауда ;
- көркем материалдардың: гуашь, акварель, пастель, бор, қарындаш, ермексаз материалдарының мәнерлі мүмкіндіктерін пайдалана отырып, композициялық жұмысты құрастыруда ;
- табиғат мотивтері мен ертегі бейнелерін сомдау мен құрастыру барысында және сәндік композицияларды орындауда;
- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында ;
- сәнді қолданбалы өнер түрлерінің қарапайым үлгілерін орындауда табиғи және жасанды көркем материалдарды ;
- кескіндеу, бейнелеу, безендіру, құрастыру жұмыстары барысында математикалық дәлдіктің және симметриялық ережелерді ұстана отырып;
- күнделікті өмірге және тұрмысқа қажетті бұйымдардың үлгілерін жасауда, құрастыру жұмыстарында композиция заңдылықтарын;

- сәндік қолданбалы өнер үлгілерін орындауда жапсыру сабағында композиция құрастыру тәсілдерін ;

- оқушылар өз қызметінде пайдаланатын материалдардың (бейнелеу және графикалық) ерекшеліктері және олардың бейнені сомдау мен құрастыру мүмкіндіктері, бейнелеу іс әрекеттерінің компоненттері: сызық, рең, жағынды, дақ, түс, симметрия, сурет, өрнек, ою-өрнек; жазық және көлемді сурет, бедер т.б. құрал тәсілдерін оқу тапсырмаларды орындауда **қолданады;**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- өз іс-әрекеттерін жоспарланған нәтижелермен байланыстырып, нәтижеге қол жеткізу процесінде өз қызметін бақылап жүзеге асыруда, ұсынылған шарттар мен талаптар шеңберіндегі іс-әрекет тәсілдерін анықтауда;

- оқу тапсырмасының дұрыс орындалуын бағалау қабілеті мен оны шешудің өзіндік мүмкіндіктерін ескере отырып;

- композициялық шығармаларды орындауда өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, ұлттық мерекелерге байланысты нысандардың образдық белгілерін ;

- табиғатты бақылай отырып, одан алған тікелей әсердің негізінде тақырыптық сюжеттік суреттер мен композициялар құрастыруда ;

- тақырыптық композиция құрастыру барысында көркем образдық туындылардың мағынасын ашып, бояу түстерінің қатынасын, үйлесімділігін шығарып;

- берілген оқу тапсырмасы бойынша сызықтық, реңдік, түстік нобайларды орындауда ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастырып;

- ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстердің кереғарлығын, үйлесімділігін ұстана отырып, бұйымдар мен заттарға ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруда ;

- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын оқу тапсырмасын орындау барысында тиімді;

- қазақ халық ертегілерінің сарындық мазмұны аясында кейіпкерлердің образдарын сомдауда кітап иллюстрациясы құрастыру мен безендіруде ;

- оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеп, таңдап, жинақтап, өңдеп;

- заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстырып, талдап, теңестіріп, кеңістіктегі жәй-күйін тақырыптық сурет орындағанда ескеріп, ;

- геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрауда **қолданады;**

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- көркем терминдер, анықтамалар мен ұғымдарды;

- табиғи және жасанды, негізгі және қосымша түстерді ажыратып, негізгі түстерден құрама, қосымша түстерді алу әдісі мен тәсілдерін ;

- көркемдік шығармашылық іс-әрекеттердің түрлері: жазықтықта және көлемдік кеңістікте бейнелеу тәсілдері мен жолдарын;
- жазықтықта, көлемдік кеңістікте сурет салу немесе көркемдеп құрастыру: әр түрлі көркемдік материалдарды пайдалана отырып, көркемдік безендіру жұмыстары мен сәндік композиция жұмыстарын құрастыру мәнерін;
- халықтың өмір салты, өнері, тәлім-тәрбиесі ырым-жоралары, қоршаған орта жөніндегі түсінігі, оның халық ауыз әдебиетіндегі көрінісін бейнелеуде көркем образдар құралатынын;
- табиғи және жасанды көркем материалдармен оқу, шығармашылық тапсырмалар мен жаттығуларды орындаудың жолын, техникасының ерекшеліктерін;
- әлем және отандық ертегілерге иллюстрацияларды сомдауды, құрастыруды;
- қоршаған ортаның сұлулығын көре, аңғара, түйсіне және көркемдік тұрғыда қабылдау қажеттігін біледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- күрделі түстерді алу үшін бояулардың негізгі түстерін араластырып, оқу, шығармашылық жұмыстарында ұтымды;
- графикалық құрал-тәсілдерді: сызық, дақ, рең, нүкте және т.б. образдық бейнелердің мәнерін сақтай отырып, композициялық шығармаларында;
- пәндік әлемді, өсімдіктер мен жануарларды бейнелеудің бастапқы образдық тұрғыда бейнелеу дағдыларын;
- жазықтықта және кеңістікте көркемдік нысаналарды көркем образдық тұрғыда бейнелеудің негізгі заңдылықтары мен ережелерін оқу тапсырмаларын орындауда;
- бейнелеу өнері түрлерінің көркем образдық тілін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын сомдауда;
- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері мен негізгі бағыттарын сюжеттік композицияларды құрауда;
- композициялық заңдылықтарды (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) өздерінің шығармашылық жұмыстарын сомдауда;
- көркем бейнені құрауда, сомдауда графикалық құралдар мен тәсілдерді;
- жазықтықта, көлемдік кеңістікте сурет салу немесе көркемдеп құрастыру жұмыстарында (әр түрлі көркемдік материалдарды пайдалана отырып, көркемдік безендіру жұмыстары мен сәндік композиция) құрастыру мәнерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;
- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
- құрастыру, дизайн, мүсін және сәулет нысаналарын композициялық жобалау жұмыстарында көркемдік мәнерлеу құралдары ретінде ;

- көркемдік шығармашылық іс-әрекеттерді (жазықтықта және көлемдік кеңістіктікте бейнелеу тәсілдері мен жолдарын) оқу тапсырмаларын орындауда ;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда;
- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыру;
- оқу шығармашылық жаттығуларда заттардың пішіндерін, түстерін бейнелегенде, кеңістікте дұрыс орналасуы, заттың пішіні, түр-түсі, реңдік қатынасын дұрыс;
- оқу, шығармашылық тапсырмалар мен жаттығуларды орындауда табиғи және жасанды көркем материалдарымен жұмыс жасауда әртүрлі техникаларды **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

-табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;

-ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауда;

-ұлттық дәстүрлі өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда;

-заманауи көркем өнер шығармалары мен дәстүрлі халықтық қол өнері үлгілерін байланыстара отырып, тақырыптық сюжеттік композицияларды орындауда;

- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі жаңа көркем өнердің озық үлгілерінің нышандарын, рәміздік белгілерін, тақырыптық бағыттарын композицияларында;

- танымал ертегілер мен көркем шығармалар мазмұнына сүйене отырып, тақырыптық сурет салуда;

- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда;

- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда;

- көркем шығармашылық туындының жәй-күйін (эмоционалдық, сарындық мазмұны мен мағынасын) кітап иллюстрациясын безендіру жұмыстарында;

- халықтың өмір салты, өнері, тәлім-тәрбиесі ырым-жоралары, қоршаған орта жөніндегі түсінік, оның халық ауыз әдебиетіндегі көрінісін бейнелеуде көркем образдар құраудың заңдылықтарын **қолданады**.

3-сынып бойынша

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларының айырмашылықтарын;

- XX ғасырдың 50-70 жылдарындағы қазақстандық кәсіби бейнелеу өнерінің көрнекті өкілдерінің есімдері мен олардың көркем туындыларын ажырата;

Қазақстан монументалды өнері, сәулеттік тарихи көне ескерткіштерінің орны мен атауларын;

- бейнелеу өнері, сәндік-қолданбалы өнер, сәулет, мүсін және дизайндық көркем шығармалардың өзіндік айырмашылықтары мен олардың адам мен қоғам өмірінде алатын орны мен маңызын ажырата;

- композициялық заңдылықтар мен ережелер: түс, асимметрия, фактура, колорит, перспектива, симметрия, рең, тепе-теңдік, ырғақ т.б. сүйене отырып, оқу, шығармашылық тапсырмаларды орындауда көркем образдық бейнені сомдап құрастыра;

- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларын (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) ажырата;

- қоршаған табиғат ортасында және жеке адам бойындағы нағыз шынайы сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата;

- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларын (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды);

- бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата;

- көркем-образдық шығармаларды ажыратып, талдай;

- бейнелеу өнері түрлерінің көркем образдық тілін (мысалы, графиканың образдық тілі: сызық, штрих, дақ, рең; кескіндеменің образдық тілі: түс, түстік реңк, түстік үйлесімділік) ажырата;

- Қазақстанның танымал кәсіби суретшілерінің шығармашылықтарын және олардың көркем туындыларының тақырыбын/атын, жанрлық, стильдік бағытын, көркемдік сюжетін, мазмұнын, авторларын;

- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларының (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) айырмашылықтарын ажыратып;

- бейнелеу өнері ұғымдарының мәнін, мағынасын *біледі*.

Білім алушы:

- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігін ;

- көркем бейнені құраудың графикалық құралдары мен тәсілдерін айқындаушы мәнерін;

- бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, табиғи ерекшелігін, көркемдік сипатын, мағынасын;

- бейнелеу өнеріндегі өзіндік ұқсастықтар мен айырмашылықтарын;

- сызықтық, реңдік нобай салуды, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрауды, қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін құрастыру қажеттігін;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының айырмашылықтары мен көркемдік құрал тәсілдерін ажыратып;

- бейнелеуші және айқындаушы көркемдік құрал-тәсілдердің негізінде талдау жасау қажеттігін;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының көркемдік құралы мен тәсілін;

- қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерінің (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) түрлерін, атауларын, даму тарихын мен табиғи ерекшелігін;

- қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдаудың ерекшелігін;

- дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды;

- қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын *түсінеді*;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- бейнелеу өнері бойынша көркем шығармашылық іс әрекеттерде қажетті көркем материалдарды (акварель, гуашь, бор, қарындаштар, ермексаз, құрастыруға арналған әр түрлі түсті қағаздар т.б.) оқу, шығармашылық жұмыстарында;

- оқу тапсырмаларын орындауда шығармашылық композиция құрауда бейненің жарық, көлеңкесін анықтап, негізгі және құрама, жылы және суық түстерінің ара жігін ажыратып;

- бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтарын (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.);

- көркем бейнені құраудың графикалық құралдары мен тәсілдерін айқындаушы мәнерін түсінеді;

- бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, табиғи ерекшелігін, көркемдік сипатын, мағынасын ажыратып, оқу, шығармашылық жұмыстарда;

- оқу, шығармашылық жұмыстарында бейнелеу өнеріндегі өзіндік ұқсастықтар мен айырмашылықтарын;

- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрау, уақыт пен кеңістік бірегейлігі мен байланысының ара жігін ажыратып, оқу, шығармашылық жұмыстарында;

- қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерін (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) құрастыруда;

- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің қарапайым үлгілерін құрастыруда;

- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі замануи көркем өнердің озық үлгілерінің нысандарын, мазмұнын, рәміздік белгілерін, тақырыптық сюжеттік сарынын құрастыруда;

- дизайндық жобалау мен форма мен мазмұндық, түстік, реңдік, көркемдік безендіру бойынша тапсырмалар мен жаттығуларды орындауда дәстүрлі сәулет өнері бойынша көне қалалардың (Отрар, Тараз, Сарайшық, Түркістан т.б.) нобайын жасауда;

- ерте және орта ғасырлардағы оба түрлері, көне қала құрылыстары, ғимараттар т.б; дәстүрлі ежелгі сәулет өнері ескерткіштерін дизайндық жобалау жұмыстарын орындауда;

- қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдау бойынша орындалу әдістері мен техникаларын;

- дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды;

- қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын ашып, оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындауда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сурет, кескіндеме, графика, мүсін, сәулет өнер түрлерінің көркем мәнерлік, образдық тілдік қатынасында олардың негізгі құрал-тәсілдерін дербес түрде өздерінің оқу, шығармашылық іс-әрекеттерінде (ойша, елестете отырып қиял бойынша бейнелеу) орын алатын көркем иллюстрацияларды құрастыруда;

- заттар мен бұйымдардың өлшемдері мен пішімдері туралы, перспективаның қарапайым ережелерін ұстана отырып, композициялық заңдылықтарға сүйене отырып, оқу, шығармашылық тапсырмаларында;

- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарына ою-өрнектерді сомдап, құрастыруда;

- табиғат құбылыстарындағы өзгерістерді бақылау барысында аспан мен жердің, қардың, күзгі жапырақтар түстері мен реңдік қатынастарын;

- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде;

- өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде ;

- сызықтық, реңдік шешімдерде нобай салуды, ою-өрнектің үлгілерін құрауда, қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін құрастыруда;

- қазақ халқының дәстүрлі ежелгі мүсін түрлері (қойтас, құлпытас, бал-бал тас, кісі тас, мін тас, сын тас т.б.) мен атаулары, форма мен мазмұндық, тарихи, табиғи ерекшеліктерін ескеріп, оқу тапсырмаларын орындауда ;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының айырмашылықтары мен көркемдік құрал тәсілдерін шығармашылық тапсырмаларды орындауда;

- бейнелеуші және айқындаушы көркемдік құрал-тәсілдердің негізінде талдау жасауда;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының көркемдік құралы мен тәсілін оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындау барысында **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауд;
- ұлттық дәстүрлі өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда;
- заманауи көркем өнер шығармалары мен дәстүрлі халықтық қол өнері үлгілерін байланыстара отырып, тақырыптық сюжеттік композицияларды орындауда;
- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі жаңа көркем өнердің озық үлгілерінің нышандарын, рәміздік белгілерін, тақырыптық бағыттарын композицияларында;
- танымал ертегілер мен көркем шығармалар мазмұнына сүйене отырып, тақырыптық сурет салуда;
- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда;
- дәстүрлі ұлттық, халықтық дүниетанымда ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін түсініп, оны ұлттық белгі мен дүниетанымдық мән-мағынасы бар таңба ретінде қарастырып, осы белгілер мен таңбалардың рәміздік, семантикалық мағынасын талдап, олардың мазмұндық нысандарын суретке айналдыруда, белгілі бір композициялық ортаға үйлесімді бағындыруда ;
- қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерін (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) құрастыруда ;
- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің қарапайым үлгілерін құрастыруда ;
- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі заманауи көркем өнердің озық үлгілерінің нысандарын, мазмұнын, рәміздік белгілерін, тақырыптық сюжеттік сарынын құрастыруда ;
- қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдау бойынша орындалу әдістері мен техникаларын;
- дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды;
- қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын ашып, оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындауда **қолданады.**

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын ажырата ;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік ұлттық рәміздері, туған өлкенің өнері мен мәдениетінің айрықша өзіндік белгілерін, көркемдік тарихи көне ескерткіштерінің атаулары мен орындарын ;

- қазақстандық және шетелдік өнердің көрнекті өкілдері мен олардың негізгі көркем шығармаларының атауларын;
- бейнелеу сауаттылығының негіздерін (түсі, реңі, пропорциясы, композициясы т.б.) ажырата;
- кескіндеме түрлері (станоктық, монументалды, сәндік, миниатюралар т.б.) мен техникаларын біледі;
- мүсін түрлері, (бедер, бюст, мүсін, ескерткіш және т.б.) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды біледі;
- сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін біледі;
- сәндік қолөнер түрлері, (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды ;
- елдің және әлемнің көркем мұражайларының атауларын ;
- монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстарды ;
- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын;
- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық жұмыс жасау іс әрекеттерін ;
- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерін ;
- композиция құра білу біліктілігі мен орындалатын шығармашылық жұмысты талдап, көркемдік тұрғыда баға бере ;
- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ;
- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін ;
- кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ;
- композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін **біледі**.

Білім алушы:

- жалпы өнердің, бейнелеу өнерінің қоғамда, адам өмірінде алатын орны мен маңызын ;
- көркем шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекетінің себептерін, шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, олардың іс-әрекеттерін нақты өмірлік жағдаяттарға сайып жобалауды ;
- көркем шығармаларды орындаудың логикалық, конструктивтік және техникалық құрастыру мен жобалау әдіс-тәсілдерін;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі өнер арасындағы уақыт, кеңістік, форма мен мазмұн құрау, семантикалық және семионтикалық мағыналық ерекшеліктері ажыратып;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі халықтық өнер мүмкіндіктерінің айырмашылықтары мен ұқсастықтарын;
- өнердегі және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті; сиықсыздық пен жалғандықтың айырмашылығын;
- табиғат пен өнер шығармасын салыстыру, талдау мен қарастыру барысында олардың ерекшелігін;
- ұлттық суретшілердің реалистік шығармаларымен бірге абстракциялық композицияларын, дәстүрлі қол өнер бұйымдарымен бірге, жаңа бағыт, мотивте жасалған жаңа бұйымдарын, сувенирлік сипаттағы шығармаларды терең;
- жаңа формалардың пайда болуы, дәстүрлі қол өнер бұйымдарының жаңаша сипаты мен мағынасын;
- көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің көркемдік құралдары арқылы композиция құраудың маңызын;
- қазақ халық ертегілерінде жағымды, жағымсыз кейіпкерлердің көркемдік образдық шешімін дұрыс құрауды;
- көркем безендіру жұмысы бағытында кітәп иллюстрациясының рөлін, маңызын, айырмашылығын;
- бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесін;
- суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі қол өнер бұйымдарының алатын орны мен маңызы, жалпы ою-өрнек мотивтерін құрауда, жаңа қол өнер бұйымдарының сувенирлік сипаттағы айырмашылығын;
- сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін ;
- елдің және әлемнің көркем өнер мұражайларында орын алған көркем туындыларды және олардың авторларын ажыратып ;
- монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстардың ерекшеліктерін ;
- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ;
- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін;
- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін ;
- кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ;
- бейнелеу өнері іс- әрекетінде тақырыптық шығармашылық композицияның негізгі бағытын, жанрын, стилін, мәні мен мазмұнын *түсінеді*;

- композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін;
- кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибеде пайдалану қажеттігін *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- негізгі және құрама, жылы және суық түстерді араластыру арқылы, түстік шешімдерді тауып, палитрада оқу жаттығуларын *орындайды*;
- оқу, шығармашылық жұмыстарын орындауда көркем материалдарды (гуашь, акварель) тиімді ;
- ойша немесе еркін тақырыптарда композиция құрастыруда, көркем бейненің логикалық, контруктивтік тұрғыда орындалу реттілігін сақтай отырып оқу тапсырмасын *орындайды*;
- көркем шығармалардың сюжеттік сарынын анықтауда композициялық шешімді тиімді;
- тақырыптық сюжеттік композиция құрастыруда көркем бейнелі шығарманың образдық, семантикалық белгілерін тиімді;
- көркемдік стиль мен орындау техникаларын ұстана отырып заманауи қолөнер бұйымдарының жаңа үлгілерін (қағаз пластикасы, икебана, коллаж, граттаж т.б.) жасауда сюжеттік мотивтерді тақырыптық сурет құрастыруда тиімді;
- Қазақстан кәсіби суретшілерінің көркем туындыларындағы сюжеттік мотивтерді қолдана отырып, өзіндік баға беріп, талдау жасап қолданады;
- оқу және көркем-шығармашылық міндеттерді шешудің тиімді жолдарын;
- оқу, шығармашылық жұмыс және практикалық қызметтің басқа да түрлерін орындау барысында игерілген білімді;
- заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқу тапсырмаларын орындау барысында тиімді *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;
- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда ;
- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда ;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда ;
- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыруда ;

- көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;
- ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;
- бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда ;
- тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;
- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ;
- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем безендіру жұмысы бағытының ролін, маңызын, айырмашылығын кітәп иллюстрациясының құрастыруда ;
- бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесінде ;
- суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі халықтық қол өнер бұйымдарының үлгілерін құрастыруда ою-өрнек мотивтерін құрауда ;
- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік қатынастарын оқу тапсырмаларында ;
- ежелгі сәулет құрылыстарында орын алатын форма мен мазмұндық шешімдері мен ою-өрнек үлгілерін шығармашылық тапсырмаларды орындау барысында;
- сәндік қолөнер түрлері (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) және көркемдік қол өнер материалдарының түрлерін ажыратып ;
- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын оқу тапсырмаларын орындау барысында ;
- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін тақырыптық композициялар орындау барысында;
- кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен

өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибесінде *қолданады*.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- тақырыптық сурет композициясын құрастыруда оқу жаттығуларын сауатты орындай ;
- бейнелеу өнері бойынша көркем туындыларының әлемдік, отандық озық туындылардың авторларын және олардың шығармаларының атауларын ажырата;
- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігінің мағынасы мен мазмұнын талдай;
- бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтар (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) мен ережелерге сүйеніп, шығармашылық тапсырмаларды сауатты орындай ;
- бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, тарихи, көркемдік сипатын дұрыс ұғына;
- бейнелеу өнеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарын талдап, ажырата;
- сызықтық нобай салуды, ою-өрнекті құрастыруды, көркем қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін жасауды;
- бейнелеу өнері бойынша қарапайым көркем өнер терминдері мен оларға анықтамалар беріп, ажыратай;
- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің негізінде шығармашылықпен таңдай, талдай ;
- әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі өнерге қалыптасқан көркемдік талғам негізінде баға беруді;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларына байланысты жаттығуларды орындай;
- қарапайым бейнелеу өнерінің көркем өнертану ұғымдарының мәнін, мағынасын;
- білім мен іскерлікті бекітуде, сыныпта талданған оқу материалдарын кеңітіп, тереңдетуде, жаттығуларды өзбетінше орындау іскерлігін мен машықтылығын қалыптастыруда, жеке өзіне берілген тапсырмаларды орындау барысында өзбетінше жұмыс жасай *біледі*.

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің орнын, маңызын, қызметін және адамның жан-жақты рухани дамуына қосатын қомақты үлесін;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының тарихи, табиғи даму ерекшеліктерін ;
- әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі заманауи өнердің айырмашылықтарын;
- бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, тарихи, көркемдік сипатын ;

- бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын;
- ою-өрнектің эмоционалды-мазмұндық мүмкіндіктерін бейнелеу өнерінің көркемдік әдіс-құралдары секілді қарастыру қажеттігін ;
- оқу, жаттығу тапсырмаларын орындауда бейнелеу өнерінде қалыптасқан композициялық заңдылықтар мен ережелерді (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) қатаң ұстануды;
- көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің құрал тәсілдерінің мен маңызын ;
- мүсін өнерінің тарихи, табиғи сипаты, ертедегі тастардың діни-мифологиялық түсініктерінен, ерекшеліктерін ;
- қазақтың дәстүрлі ұлттық музыкалық аспаптарының түрлерін, формаларын, түстерін;
- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек өнерінің тарихи, табиғи ерекшеліктерін *түсінеді*;
- құлпытастар, таңбалар, белгілер мен олардың дәстүрлі өнерде алатын орнын;
- ою-өрнек киімді, үй жиһаздарын, әшекей бұйымдарын сәндеу, өрнектеу үшін пайдаланатынын;
- бейнелеу өнерінде пайдаланатын сурет, жарық пен көлеңке, перспектива заңдылықтарына сәйкес кеңістік, жеке нәрсенің ұқсастығын;
- бейнелеу өнеріндегі, көркем эстетика мен әлемдік және отандық мәдениет негіздерін;
- қол өнері бұйымдарының әшекейін әсемдік тұрғыдан барынша толығырақ қабылдап, өзінің жеке қатынасын орнату қажеттігін *түсінеді*;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- көркем-образдық шығармаларда және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті сиықсыздық пен жалғандықтың белгілерінен ажыратып, өздерінің тақырыптық, сюжеттік композицияларын құрауда;
- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек бойынша композиция құрастыруда ;
- табиғи материалдарды көркемдеп өңдеуде (шөптер, тастар, тамырлар, дәнді-дақылдар т.б.);
- қол өнері бұйымдарының (ши, орау, тоқыма тоқу, кесте тігу т.б) қарапайым үлгілерін құрауда шығармашылық тапсырмаларда *қолданады*;
- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрлары бойынша (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) композиция құрауда;
- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында;
- көркем-образдық шығармаларда, табиғат, қоршаған орта үйлесімділігінің белгілерін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын құрауда ;

- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері, жанрлық ерекшеліктері мен негізгі бағыттарын тақырыптық суретті құрауда;
- танымал көркем туындылардың әлемдік және отандық озық үлгілерінің авторлары мен атаулары жайлы пікір айтып мазмұндауда;
- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрастыру бірегейлігін ажыратып, олардың маңызын терең талдауда;
- бейнелеу өнерінің өзіндік ұқсастық белгілері мен айырмашылықтарын ажыратып, оқу тапсырмаларында **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;
- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;
- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда;
- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдап құрастыруда;
  - көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;
  - ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;
- бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда;
- тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;
- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ;
- өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде ;
  - бейнелеу өнерінде табиғаттағы, халықтық шығармашылығындағы адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата отырып, сыни ойлап, шешім қабылдауда;
  - табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;
- ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауда;
- қол өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда;
- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда;
- ұлттық қол өнер, халықтық дүниетанымда ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін түсініп, оны ұлттық белгі мен дүниетанымдық мән-мағынасы бар таңба ретінде қарастырып;
- әлемдік және отандық көркем өнер мұражайларында орын алған туындыларды және олардың авторларын көркемдік талдау жасау барысында ***қолданады.***

«Еңбекке баулу» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

Мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының еңбекке құндылығын қалыптастыру, техникалық ойлау қабілеттерін дамыту

Міндеттері:

- қоршаған әлемнің үйлесімді тұтастығы, ондағы адамның өзі қолдан жасайтын заттық ортасымен бірге алғандағы орны туралы түсінікті қалыптастыру;
- оқушылардың әр түрлі материалдарды (табиғи материалдар, қағаз, саз балшық, ермексаз, тоқыма материалдар) көркем өңдеудегі практикалық дағдысын қалыптастыру;
- құрастыру және үлгілеу (модельдеу) негіздерін, қарапайым еңбек құралдарын пайдалана білу машығын қалыптастыру;
- қоршаған ортаға ілтипатты және жанашырлықпен қарауға тәрбиелеу;
- оқушылардың заттар мен құбылыстарды эстетикалық қабылдауы мен бағалауын қалыптастыру;
- жасампаз еңбек адамын құрметтеуге және шеберлер еңбегінің құндылығын бағалауға үйрету;
- еңбек қауіпсіздік ережелерін сақтауға және еңбек мәдениетіне тәрбиелеу.
- оқушылардың байқағыштығын, шығармашылық қабілетін, интуициясын (сезіну, сезіне білуін) дамыту;
- оқушылардың бейнелі, нақты-логикалық ойлауын, қиялын дамыту;
- қол ептілігін, көзбен мөлшерлеу және басқа да практикалық біліктілігін дамыту.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Еңбекке баулу» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Еңбекке баулу» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Еңбекке баулу» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Еңбекке баулу» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Табиғи материалдардың түрлері. Оларды дайындау туралы мағлұмат. Табиғи материалдан жасалатын құрамақтар. *Кептірілген өсімдіктерден аппликациялау.* Жапырақтарды жинау және кептіру тәсілдері. Жапырақ пен гүлдерден қарапайым композиция құрастыру. Қу бұтақтан санамақ таяқшаларын жасау Кепкен өсімдіктерден аппликация құрастыру. Конкурсқа жұмыс ұсыну.

Ұсақ тастардан мозаика құрастыру. Тастарды жинау. Мозаикамен және оны жасау техникасымен таныстыру: «Жаңбыр тамшылары», «Арайлы күн», «Сүйікті гүлім», «Балық өрнегі». Оқушылардың ойдан және үлгі бойынша мозаика құрастыруы. Табиғат көрінісін еске түсіре отырып, бейне жасау. Ең жақсы жұмысты анықтау және талдау.

Құрал-саймандар: қайшы, желімдеуге арналған қылқалам.

Көрнекілік: табиғат әлемі, құрамақ (поделка) үлгілері, қоянның суреті, т. б.

Сарамандық жұмыс. Кептірілген жапырақтан пішін, бейне жапсыру.

Ұсынылатын бұйымдар: көбелек, қоңыз, көжек және т. б.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Қағаздың шығу тарихы, қағаздың түрлері, қолданылуы мен қасиеттері. Қағазды умаждау, жырту, суға салып жұмсарту, бүктеу, шиыршықтау. Қажетті құрал-жабдықтармен таныстыру. Қарапайым графикалық сауаттылық элементтерімен таныстыру (сызба, сурет, контур, бүктеу, қию сызықтары). Үлгі-қалып бойынша белгілеу, сызық бойымен қию. Аппликация туралы алғашқы түсінік. Түс және түс реңктері. Пішін, фактура

туралы түсінік. Апликацияның қарапайым түрлерін дайындау. Қағазды үнемдеп пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін орындау. Үлгі қалыпты пайдаланып геометриялық пішіндерді (үшбұрыш, көпбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш, ромбтар) дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете қию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Апликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптар.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.

Ермексазбен жұмыс (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ермексаз жайлы түсінік және олардың қасиеттері, қолданылуы. Ермексаздың қазіргі шыққан түрлерімен таныстыру және үнемді пайдалану. Ермексазбен жұмыс істеу ережесі. Қолданылатын құрал-жабдықтармен таныстыру. Санитарлық-гигиеналық талаптар және қауіпсіздік ережелері.

Практикалық жұмыс. Ермексазбен жұмыс істеуге дайындық: ермексаз кесегін көз мөлшермен бөлу, иілгіштігін арттыру үшін оны жұмсарту, домалақтау, созу, сопайту, басу, тегістеу, бөлшектерді біріктіру. Үлгі бойынша мүсіндеу: домалақ, сопақ пішінді заттар (жемістер, көкөністер, ойыншықтар т.б.). Бөлшектерді созу, ию арқылы пішінге келтіріп, оны біріктіріп, құстарды, жан-жануарларды, т.б. мүсіндеу.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Ермексазды алақан арасында және тақтай бетінде жалпақтау, алақанмен айналдырып домалақтау, сопақша пішінге келтіру, дөңгелек пішіннің үстінен алақанмен басу.

Техникалық үлгілеу және құрастыру (6 сағат)

Еңбек қауіпсіздігінің ережелері. Гигиеналық талаптарды орындау. Жұмыс орнын дайындау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Құрастыру туралы мәлімет. Әр түрлі машиналардың, көліктің түрлерімен таныстыру. Конструктормен жұмыс жасау әдістері. Конструктор бөлшектерінен модель жасау және қайта бөлшектеу.

Мерекелік тақырыпта шығармашылық жұмыс жасау. Пішінді қарапайым үлгілеу (ашпахаттар, шырша ойыншықтары, т. б.), сыйлық әзірлеу, әдемілеп орау. Ассиметрия және симметрия туралы түсінік беру. Әр түрлі материалмен жұмыс жасау ерекшеліктері, біріктіру тәсілі.

Қалып-үлгі бойынша белгілеу. Кешенді шығармашылық жұмыс. Логикалық мазмұнға негізделген қию. Композиция. Апликация, ата-анаға, құрметті демалыстағы ұстаз-зейнеткерге сыйлық. Түймені пайдаланып композиция құрау.

Практикалық жұмыс. Үшбұрыш, шаршы, төртбұрышты пішіндерден бұйымдар құрастыру. Конструктор бөлшектерінен үлгі немесе сурет бойынша бұйым құрастыру, қайта бөлшектеу. Қағаздан аппликация жасау.

Көркем бұйымдар жасау (6 сағат)

Ине, оймақ, қайшы, түйреуішті пайдалану кезінде техникалық қауіпсіздік ережелерін сақтау. Оқушының жекебас гигиенасы. Жұмыс орнын дайындау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Маталар туралы алғашқы білім алады, матаның оң және теріс бетін ажырата біледі. Мақтадан тоқылған матаның түрлері, қолданылуы. Мата туралы түсінік (түрлері, қасиеттері). Материалды үнемді пайдалану. Тоқыма материалдарын өңдеудің құралдары мен әдістерімен танысады, матаны белгілеу, кесу, тігу, кесте тігу бойынша қарапайым дағдылар мен қабілеттерге ие болады.

Практикалық жұмыс. Маталарды түрлі үлгі бойынша қию және қатты қағаз бетіне желімдеу. Жіптің түрлерімен таныстыру (жуан, жіңішке). Түрлі түсті жіптерді пайдаланып, көлемді заттардың сыртын желімдеу (шар, доп, т.б.)

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, қию, желімдеу.

Халық қолөнері әліппесі (5 сағ)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ұлттық бұйымдар туралы жалпы түсінік, олардың қолданылуы, қандай материалдан жасалатындығы, ерекшеліктері. Ұлттық бұйымдарды безендіру. Қарапайым ою-өрнек түрлерімен таныстыру. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағаздан қарапайым ою-өрнек түрлерін ойып үйрену. «Қошқармүйіз» өрнегі. Геометриялық фигураларды түс, пішін үйлесімділігін сақтай отырып, құрастыра білу. Қағаз, түсті қағаздан т.б. материалдардан сырмақ, текемет, құрақ көрпе т.б. бұйымдар жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, қию, желімдеу, құрастыру, бастыру, жапсыру.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Табиғи материалмен жұмыс жасау кезінде еңбек қауіпсіздігін және оқушының жекебас гигиенасын сақтау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Табиғат көрінісі мен зат пішіні. Материалдың түрі және қасиеті. Табиғи материалды жинау және сақтау (ағаштың жапырағы, бүрі, жаңғағы, бұтағы, майда тас). Тастан, ұлу қабыршағынан, тұқымнан мозаика құрастыру.

Композиция құрудың қарапайым негіздері: өлшем үйлесімі, симметрия, асимметрия, ырғақ, бейнелеу өнері курсы бойынша қимыл-қозғалысты бере білу. Бұйымдардың бөлшектерін ермексазбен біріктіру.

Құрал-саймандар мен жабдықтар: біз, қайшы түрлері, тақтай, желім, ермексаз, материал салатын қорап, тұқым түрлерін жинайтын конверттер, қол сүлгі, қылқалам.

Көрнекілік: дайын бұйымдар, альбомдар, жан-жануарлар мен өсімдік әлемінің энциклопедиялары.

Практикалық жұмыс. Табиғи материалдан «Ормандағы мүсіндер» атты композиция құрастыру. Кепкен өсімдіктерден аппликациялар мен гүлдестелер жасау. Мозаика құрастыру.

Ұсынылатын бұйымдар: Табиғи материал мен ермексаздан жасалған ойыншықтар-сувенирлер (аң, құс, жануарлар, ертегі кейіпкерлері). Панно (аппликациялар). Кепкен өсімдік гүлдестелері, тастан, ұлу қабығынан, тұқымнан жасалған мозаика.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Қағазды дайындау, өңдеу жолдары. Қағаз түрлері туралы түсініктерін толықтыру. Бүктеу, бүгу, контур, ортаңғы сызықтарды салу. Симметрия, ассиметрия туралы түсінік. Симметриялық қию. Табиғатта кездесетін симметриялық заттар. Аппликация түрлері (әріптік, заттық, тақырыптық, сюжеттік, сәндік, жазық және көлемді). Оригами туралы алғашқы түсінік. Оригамидың шығу тарихы және дамуы. Оригамидың шартты белгілері, бүктеудің негізгі тәсілдері. Мозаика туралы түсінік. Қажетті құрал-жабдықтар. Көлемді ойыншықтар құрастыру тәсілімен таныстыру. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Әртүрлі аппликация түрлерін жасау (симметриялық қию тәсілдерін пайдалану). Аппликациялық жұмыста заттың көлемін көрсету. Тақырып бойынша өз бетінше аппликациялар құрастыру. Оригами тәсілімен жұмыстар орындау. Әртүрлі геометриялық фигуралардан мозаика жасау. Қағазды қолмен жұлу, умаждау тәсілдері арқылы әртүрлі бейне, композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қию, желім жағу, жапсыру, құрастыру, умаждау, жұлу, бүктеу, бүгу, сызу.

Ермексаз және сазбалшықпен жұмыс (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Сазбалшық, оның өнеркәсіпте пайдаланылуы туралы түсінік беру. Халық шеберлерінің сазбалшықтан жасаған бұйымдарымен, әртүрлі мүсіндермен таныстыру. Сазбалшықтан бұйымдар жасауға қажетті құрал-жабдықтар. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру. Сазбалшықты дайындау тәсілі (сазбалшықты илеу, оның жұмысқа дайындығын анықтау). Үлгі және сурет бойынша жануарлар мен адам бейнесін мүсіндеу техникасы. Қырғышты қолдану. Мүсін бөліктерінің үйлесімін сақтау. Қазақ және басқа да ұлттардың халық қолөнері шеберлері бұйымдарымен танысу.

Бедерлі мүсіндеу. Қауіпсіздік техникасы ережесі және санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

Ескерту. Сазбалшықты дайындау мүмкіндігі болмаған жағдайда дүкендегі дайын сазбалшықты немесе ермексазды пайдалануға болады.

Практикалық жұмыс. Шиыршықталған сазбалшықтан ұлттық ыдыстар мүсіндеу. Бүтін сазбалшық кесегінен және жеке бөлшектерді біріктіру арқылы ұлттық ойыншықтар мүсіндеу. Ыдыстар мен ойыншықтарға әртүрлі тәсілдермен

өрнек түсіру. Арнайы қалыптарға салып мүсіндеу. Бұйымды безендіру. Бедерлі мүсіндеу жұмыстары.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Илеу, кептіру, созу, жалпайту, домалақтау, өрнек түсіру (бояу, бедерлеу, әшекейлеу).

Техникалық модельдеу және құрастыру (7сағат)

Қағаз, желім, қайшы, қылқалам және басқа да құрал-жабдықтармен жұмыс істеу кезіндегі еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Материалды және құрал-сайманды таңдау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. 1-сыныпта өткен сабақты қайталау: сызық түрлері мен олардың белгіленуі (түзу, толқынды-ирек, сынық); қағаздың түрлері және оның қолданылу аясы; қағаздан симметриялы бір оське бағынған жадағай пішінді бұйымдар жасау; желімді пайдалану; қағазды бүктеу түрлері (негізгі тәсіл, қыр түсіру) және қию.

Қағазды өңдеу технологиясы. Модельдеу және құрастыру алгоритмі. Пластмасса, металл, ағаш бөлшекті конструкторлар және «Лего», құрал-саймандары (гайка кілті).

Графикалық сауаттылық элементтері. Конструктор моделі шартты белгілерін түсіне білу және қолдану. Негізгі пунктир, сирек пунктир сызықтарды ажырату және оны оқи білу.

Құрал-саймандар: тегістегіш, қалып-үлгі, қайшы түрлері, қылқалам, гайка кілті. *Көрнекілік:* карусель, әткеншек, аяқарба, автомашина, мотоцикл, ұшақ, тікұшақ, су қатынасы көліктерінің модельдері.

Сарамандық жұмыс. Бұйым үлгісін талдау (сұрақ-жауап түрінде): оны құрастыру жолын және қажет бітімін шығару тәсілін анықтау. Бұрынғы өткен және игерген тәжірибені жетілдіру. Бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін енгізіп отыру. Қағаздан үлгі, сурет бойынша және ойша шырша ойыншығын жасау. Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыру.

Көшеге топсаяхатқа шығу. Тасымал көліктерімен (автомашина, автобус, троллейбус және т. б.) танысу.

Өңгіме өткізу тақырыптары (ұсыныс ретінде): «Біз көріп жүрген машиналар», «Техникалық ойыншықтар», «Аялдама» және т. б.

Ұсынылатын бұйымдар: шырша ойыншықтары, ашпахаттар, сурет-апликациялар, сурет-мозаикалар, жол белгілері, гүлдер. Ұшақ, тікұшақ, ойыншық арба, т. б. модельдері. «Оригами» тәсілімен жасалған бұйымдар.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Әр түрлі материалмен (мата, жіп, тоқыма жіп, қағаз, су моншақ, табиғи материал, сым және т. б.) жұмыс жасау барысында еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін қадағалау.

Теориялық, технологиялық мәліметтер. Дәстүрлі емес материал түрлерімен таныстыру. Материал түрлері. Әр түрлі материалдарды өзіндік қасиеті бойынша салыстыру. Әр материалдың өзіндік қасиетіне қарай (физикалық, механикалық) пайдалану. Бұйым құрастыруға қажетті материалды

таңдай білу. Олардың атауы (қағаз, мата, жіп, ермексаз, қауырсын, түтікшелер, т. б.) мен қолданылу аясы. Ермексаз, желім, жіп пен сымның құрамақ бөлшектерін біріктіру қасиеті. Үлгі бойынша, графикалық сызба белгі және өз ойынан бұйым жасау технологиясы.

Практикалық жұмыс. Жұмыртқа қабығы, «Киндер-сюрприз», қауырсын, синтепон, поролон, жіп, түтікшелер, орауыш материалдар, т.б. пайдаланып, түрлі бұйымдар жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Аралас техника, белгілеу, сызу, бүгі қию, біріктіру, желімдеу, құрастыру.

Халық қолөнері әліппесі (5 сағ)

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Халық қолөнері түрлерімен танысу. Қазақтың сәндік-қолданбалы өнерінің ерекшеліктері. Ою-өрнек ою тәсілдері. («Кемпірқосақ» өрнегі). Өрнектегі түстер. Түстерді дұрыс орналастыру. Өрім өру материалдарын пайдаланып, қамшы өру (қағаз таспа, сабан, таспа, тері, жұмсақ сым).

Оқушылардың өз қиялынан композиция құрастыру. Әр түрлі материалдан бұйым жасау әдістері (бүктеу, желімдеу, біріктіру, тігу, қию). Қалып-үлгімен пішу.

Көрнекілік: мұражайға, табиғат аясына топсаяхат.

Құрал-саймандар: тақтайша, қарындаш, өшіргіш, қайшы, қол сүлгі, қырғыш, т. б.

Практикалық жұмыс. Қалып-үлгімен дәптерге өрнек сызу. Симметриялы өрнектерді қию. Жұмсақ сымнан құрамақ жасау. Үлгі бойынша оюларды ою.

Ұсынылатын бұйымдар: «Кемпірқосақ» оюын пайдаланып, қоржын, алаша, т.б. жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер: Сызу, қию, ою, жасау.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Интеллект, сезім, нақты істің бірлігіне қол жеткізу.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Сабаннан, кендір жіптен, кепкен өсімдіктен, ойыншық, заттар жасау. Аппликация. Симметриялы, асимметриялы бұйымдардың ерекшеліктері. Оларды өрнектеу.

Құрал-саймандар: қайшы, біз, шымшуық, ине, қысқаш.

Көрнекілік: дайын бұйымдар үлгілері, табиғи материалдар альбомы.

Сарамандық жұмыс. Табиғи материалдың өзіндік ерекшелігін ескере отырып құрамақ жасау. Құрал-саймандарды орнымен қолдану. Құрамақ бөлшектерін ермексазбен, желіммен, түйрегішпен қосып біріктіру.

Ұсынылатын бұйымдар: сабаннан, кендір жіптен ойыншықтар, құс, жануарлар бейнесін жасау. Оларды өрнектеу. «Күн» атты сәндік панно, сақина, білезік.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Техникалық, теориялық мәліметтер. Қатырма қағаз, түрлері, оның алыну жолы, пайдаланылуы, қасиеттері туралы түсінік беру. Қатырма қағазды бүктеу тәсілі. Қағаз бен қатырма қағазды салыстыру. Графикалық сызбаларды қағаз бетіне түсіру арқылы нобай жасау. (Өлшем бірліктері контур, бүктеу, қию сызықтары). Үлгіқалып бойынша белгілеу, сызық бойымен қию. Жазба туралы түсініктерін толықтыру. Сурет, сызба, нобай бойынша бұйымды белгілеуді үйрену, бұйымды дайындау ретін, өлшемін, формасын анықтау. Көлемді аппликация дайындау. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін орындау. Үлгі қалыпты пайдаланып, шаршы, тіктөртбұрыштар дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете қию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Көлемді аппликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Көлемді оригами түрлерін жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.

Техникалық үлгілеу және құрастыру. Робототехника (10 сағат)

Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. *Техникалық-технологиялық мәліметтер.* Техника тарихынан дерек. Құрастыру және үлгілеу технологиясы. Сызба-үлгіні оқу. Модельді сызба бойынша құрастыру және бөлшектеу. Ойнамалы және қозғалмайтын тетіктер бірігуі. Қағаз және қатырғықағаздан шырша ойыншығын жасау. Өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыру. Ұлттық заттарды безендіруге ою-өрнектер құрастыру. Мозаика. Қиял-ғажайып модельдер құрастыру. Робототехникаға кіріспе. Қауіпсіздік техникасы. Роботтардың түрлері, қазіргі әлемде қолданылуы. Нұсқаулықпен жұмыс істеу Символдар, терминология. Бағдарламалау құралдары. Механизмдерді зерттеу. Қарапайым механизмдер мен механикалық беріліс. Бағдарламалық және аппараттық құралдар. LEGO WeDo конструкторының мысалының механизмдері мен дизайнын зерттеу.

Практикалық жұмыс. Сызбаны, модельді оқу. Бұйымдарды құрастыру және бөлшектеуде құрал-саймандарды өз орнымен қолдану. Тікұшақ түрлерін ойша үлгілеу. «Лего» бойынша машинаның түрлі моделін құрастыру. «Робот – билейтін құстар» үлгісін құрастыру және жинау. «Барабаншы маймыл роботы» немесе Robot - Smart spinner моделін құрастыру және құрастыру.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Модельдерді әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Табиғи материалдан, матадан және дәстүрлі материалдардан т. б. пайдаланып бұйым жасау. Шығармашылық жұмыс. Қиял-ғажайып әлемінің заттарын, кейіпкерлерін қиялдау арқылы елестету, оқушының қиялын ертегі кейіпкерлерін ойдан шығару арқылы дамыту. Материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер

жасау. Қазақ, орыс, ұйғыр, т. б. халықтар ою-өрнектерін қолдану. Қауіпсіздік ережелерін еске түсіру.

Құрал-саймандар: қайшы, ине, оймақ, қалып-үлгі.

Көрнекілік. Ұлттық киімдер үлгісі. Ермексазды пайдаланып, композиция құрастыру. Көзбен өлшеу. Адамның, жан-жануардың қимыл-қозғалысын бейнелеу. Ұжымдық жұмыс.

Практикалық жұмыс. Қазақтың және басқа да ұлт өкілдерінің ұлттық киімдерімен танысу. Ұлттық ою-өрнек, кестемен өрнектелген аппликациялар, мозаика, ойыншықтар жасау. Белгілі бір ұлттың халық ертегісі кейіпкерінің киімін, ыдысын ойдан жобалау, қалып-үлгі бойынша оның үлгісін қию, «көктеу», «қаю», «көмкеру», «сабақша тәрізді» тігістерді қолдану. Халық ою-өрнектерін кестелеу. «Наурыз» мейрамын қарсы алуға дайындық. 3–4 баутаспадан өрім өру.

Ұсынылатын бұйымдар: ұлттық киім киген ертегі кейіпкерлері, зергерлік бұйымдар, тұрмыстық заттар. Ұсақ тастан, түймеден, жұмыртқа қабығынан, табиғи материалдан мозаика жасау; шүберектен, жұмсақ заттан және пенопластан жасалған ойыншықтар, «қырық өтірік» кейіпкерлері бейнесіндегі ойыншықтар, қазақ, орыс, ұйғыр және т. б. халықтардың ұлттық киімдері мұражайының альбомы. «Күстүмсық», «таңдай», «құс қанаты» ою-өрнегін салу.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер: Құрастыру, өлшеу, қию, тігу, кестелеу.

Ұлттық бұйымдар (5 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ұлттық бұйымдар туралы жалпы түсінік, олардың қолданылуы, қандай материалдан жасалатындығы, ерекшеліктері, бөлшек атауларының формаларын ажырата білу. Ұлттық тұрмыстық бұйымдарға түсетін ою-өрнектердің түрлері және безендірілуі. Қарапайым ою-өрнектер желімдеу. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағаздан, ермексаз немесе сазбалшықтан тұрмыстық бұйымдар жасау (сандық, қобдиша, сыйлық қорап, т.б.) оларға түсті қағаздан ою-өрнек желімдеу. Қамшы өру. Ши тоқу тәсілі

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, бұгу, қайыру, қию, желімдеу, құрастыру, өру, жапсыру.

4-сынып бойынша базалық мазмұн

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Түрлі материалмен жұмыс жасау кезінде еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Материалды және құрал-сайманды орнымен пайдалану.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. 1–3-сыныптарда өткен бұйым жасау әдістерін еске түсіру, қайталау. Симметрия, ырғақ пен үйлесімділікті қолдану

техникасы. Сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыру. Материал таңдау.

Құрал-саймандар: қайшы, біз, ине, тістеуік.

Көрнекілік: дайын бұйым үлгілері.

Сарамандық жұмыс. Бір мақсатқа арналған заттың алуан түрлі формасын шығармашылықпен іздестіру.

Ұсынылатын бұйымдар. Табиғи материалдан құрамақ жасау.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Техникалық, теориялық мәліметтер. Қағаз және қатырма қағаздың түрлері, қасиеті, қолданылуы туралы білімдерін толықтыру. Желім және оның түрлері, қасиеті. Қатырма қағаз бөлшектерін желімдеу кезінде желімді жағу ережесі. Үлгіқалып және берілген өлшем бойынша дайындаманы белгілеу. Бөліктерді жинау. Қозғалмалы ойыншықтар жасау тәсілі. Квиллинг туралық түсінік. Квиллинг дайындаудың техникасы. Қағаз жолақтарынан композиция құрастыру, Киригами туралы түсінік. Ашық хаттар дайындау. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, кию тәсілдерін орындау. Үлгіқалыпты пайдаланып, шаршы, тіктөртбұрыштар дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете кию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Апликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Сыззу, өлшеу, белгілеу, бүктеу, қаттау, кию, құрастыру, біріктіру, желімдеу.

Құрастыру, үлгілеу және жобалау. Робототехника (8 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Әртүрлі құрастыру жұмыстарына қойылатын талаптар: пайдалылығы, мықтылығы, әдемілігі. Құрастыратын жұмыстың ерекшелігі, сәйкес материал мен жабдықты таңдай білу.

Жоба, жобалау туралы түсінік. Оқушыларды жобамен жұмыс істеуге дайындау. Қарапайым жоба түрі (ұсынылған ойды талдау, әзірлеу, шешу жолын іздеу, орындау, жобаны қорғау). Бұйымның көркемдік, технологиялық, құрастыру ерекшеліктеріне талдау жасау. Жобалық жұмыстың қорытындысы.

Оқушылардың шығармашылық жұмыстарынан көрме ұйымдастыру. Модуль датчиктер және Motors Exploring пайдалану LEGO, WeDo. LEGO WeDo бағдарламасын ағдарламалау. Сенсорлар мен қозғалтқыштарды зерттеу. конструкторлық бағдарламалау үшін бағдарламаны қалай дұрыс пайдалану керек. Қозғалтқыш және беріліс, жоғары және төмен тісті доңғалақтар, экранға қосу циклі, экраннан шегерім, шкивтер мен жұдырықшалар, қашықтық датчигі, көлбеу датчигі, таңбалау, берілістер, дөңгелек түрлері.

Практикалық жұмыс. Конструктор құралдарының үлгілерін құрастыру. «Арыстан роботы», «Робот – ұшқыш құс», «Робот – қақпашы» , «Робот –

Желдеткіштер» . «Робот – Ұшақ». «Робот – Гигант» . «Робот – желкенді қайық» моделдерін құрастыру және жинау. Әртүрлі материалдардан құрастыру және үлгілеу (оқушылардың шығармашылық жұмыстары). Көрме ұйымдастыру.

Топтық немесе ұжымдық жұмыс. Жобалық тапсырма ретінде технологиялық құрастыру жұмыстары ұсынылады. Жоба жұмысының жоспарын құру. 1-кезең. Жобаны әзірлеу (Не үшін, кімге керек? Не жасаймыз? Қалай жасаймыз?). 2-кезең. Жобаны орындау (Топ мүшелеріне міндеттерін бөліп беру. Бұйымды әзірлеу. Қажетті түзетулерді енгізу). 3-кезең. Жобаны қорғау (Не үшін жасадық? Жасайтын бұйымның бейнесі қалай пайда болды? Қандай қиындықтар болды? Қиындықты қалай жеңдік? Нәтижеге жеттік пе?)

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Робот модельдерін жобалау, құрастыру және бағдарламалау

Тұрмыстық техника және үй мәдениеті (2 сағат)

Техникалық мәліметтер. Тұрмыстық техникамен және үй мәдениеті. Күтімі. Тұрмыстық техника түрлері.

Өлшеу аспаптары (таرازылар, сағаттар, дабылдар, термометрлер).

Компьютерлік техника (калькуляторлар, смартфондар, планшеттер және дербес компьютерлер, ноутбуктер).

Үйді тазалауға арналған жабдықтар (шаңсорғыш, бу тазалағыштар және тіпті бумен сүрткіштер).

Киім күтуге арналған жабдықтар (кір жуғыш машина, кептіргіш, үтіктеу тақтасы, үтік, тігін машинасы, шаш алғыш, аяқ киім кептіргіштер).

Ыңғайлы микроклиматты құруға арналған жабдықтар (кондиционерлер, тазартқыштар, жуғыштар және ауа ылғалдағыштар, жылыту радиаторлары, желдеткіштер, ауа ионизаторлары, метеостанциялар).

Практикалық жұмыс. Компьютерлік техника , өлшеу аспаптары, үйді тазалауға арналған жабдықтар мен киім күтуге арналған жабдықтар, ыңғайлы микроклиматты құруға арналған жабдықтардың жұмыс істеу ережелерін зерделеу. Үй жағдайында техникаларды пайдалану. Киім мен аяқ киімге күтім жасау. Киімді ұсақ жөндеу. Кітаптарды ұсақ жөндеу. Қауіпсіздік және тазалық сақтау ережелері. Құрылғының кинематикалық схемасымен танысу.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Мата, баутаспа, жіп, сым түрлері және олардың қасиеті. Материалды үнемді пайдалану. Белгілеу, пішу, тігу, кестелеу, ілмек бізбен тоқу, моншақ-маржан бастыру арқылы бұйымды әдемілеу. Шалма тігіс, қайып-тігу, ілмек бізбен айналдыра тоқу. Сым, жалтырауық қағаздан әсемдік бұйымдарын жасау. Дайын бұйымды үлгі қиығы, қалып-үлгісі, өлшемі бойынша талдау.

Шілтерлі бұйым тоқу

Шілтер бұйымдарын (жаға, жең ұшы, панно, т. б.) баутаспаны бастырып тігу. «Қырықаяқ» баутаспасы.

Ілмек бізбен тоқу

Жіп және ілмек біз түрлері. Ілмек біз таңдау. Көз тастап тоқу тәсілі. Осы тәсілмен бұйым тоқу. Шашақ (пайдаланылуы, жасау технологиясы).

Матадан бұйым тігу

Дайын сызба үлгі бойынша бұйым өлшемін белгілеу. Өлшемі белгіленбеген, қалып-үлгімен қиылған пішінділер. Олардың өңі мен астарын анықтау, үлгі сызығын белгілеу. Матаны пішу, бөлшектерді біріктіріп (қиықтарды) көктеу. Жіп таңдау. Шалма тігіс. Ілмек бізбен тоқу. Қолданылатын жіпті бекіту тәсілдері. Әдемілеуге қарапайым халық ою-өрнегін пайдалану.

Зер төгу

Сәндік зер төгу технологиясы туралы. Сызба үлгі бойынша сумоншақ-маржан төгу. Әр алуан моншақ-маржан тастарының түстері бойынша үйлесіп келуі. Қазақтың зер төккен әсемдік бұйымдары.

Құрал-саймандар: тақтай, қарындаш, өшіргіш, қайшы, ине, тоқыма ілмек бізі, біз.

Экскурсия. Мұражай, шеберханаға бару. Халық ісмерлері тіккен киім үлгілерімен танысу.

Көрнекілік. Дайын бұйым үлгілері. Зер төгудің әдістері (бастыру, кестелеу, т. б.), түрлері, ою-өрнектің суреті көрсетілген альбом.

Сарамандық жұмыс. Матаға зер төгу. Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгеру. Шалма тігіс және ілмек бізбен тоқылған бұйымға салыстырмалы талдау жасау. Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасау. Моншақ тізудің сызбасы, технологиясы. Ескі саусақты қолғаптан, жұмсақ ойыншықтар жасау. Қуыршақ киімдерін (үлгі бойынша) тігу. Әдемілеу. Ою-өрнек, інжу-маржан бастыру.

Ұсынылатын бұйымдар: Кілемше, әмиан, сөмке. Сүлгі, төсеме, қуыршақ көйлегінің желбірі. Табиғи материалдан алқа, білезік жасау, моншақтан гүл-зер төгу, моншақ қосып өру, кендір жіптен шынжыр, білезік өру.

Ұлттық киімдер (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ұлттық киімдер туралы жалпы түсінік, олардың түрлері, маусымдық ерекшеліктері, ерлер, әйелдер, балалар киімдерінің ерекшеліктері. Ұлттық бас киім, кеудешелер, көйлектер, аяқ киім түрлері, атаулары, формалары және оларды безендіру әшекейлері. Заманауи ұлттық нақыштағы шығарылатын киім үлгілері. Қажетті құрал-жабдықтар. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағаз, басқа да тиімді материалдардан конус пішінінде сәукеле, қарапайым тәсілмен тақия немесе бөрік жасау. Ою түрлерін сызу, қиып алу, ою-өрнектермен безендіру. Ұлттық бұйым түрлерін қиып жапсыру немесе тігу, ермексизден жапсырмалау. Ерлер немесе әйелдер киім үлгілерін аппликациялық тәсілмен орындау. Ұлттық киімдерді ою-өрнекпен безендіру.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Өлшеу, белгілеу, пішу, қию, үлгіні бастыру, тігу, безендіру, біріктіру, желімдеу, жапсырмалау, кестелеу.

5-сынып бойынша базалық мазмұн: Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Табиғи материалдар жинау мақсатында табиғатқа, саябаққа топсеруенге шығу. Табиғи материалдардың түрлері. Жинаған материалдарды сұрыптау, сақтау тәсілдері. Материалдарды өңдеу әдістері. Қажетті құрал-жабдықтар. Қауіпсіздік техникасы ережесі сақтау және санитарлық-гигиеналық талаптарды орындау. Сабанды аппликация мен тоқуға дайындау: кесу, булау, тегістеу, жылтырату, тондау және т.б. Аппликация түрлері: Геометриялық элементтермен және қисық сызықты элементтермен аппликация. Құрылысқа арналған табиғи материалдың түрлері: жемістер, тұқымдар, бұтақтар, тамырлар, қабығы және т.б. жинау және сақтау әдістері.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Практикалық жұмыс. Табиғи материалдардан көлемді ойыншықтар жасау. Сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалау және модельдеу, панно құрастыру. Жіңішке шыбықтардан себет, қол сөмке тоқу. Өсімдік тамырынан құстар бейнесін жасау, сабаннан панно, тұрмыстық заттар жасау. Кептірілген өсімдіктерден сәндік бейнелер жасау. Табиғи материалдарды өңдеу тәсілдері (кесу, аралау, бұрғылау, тегістеу, желімдеу және т.б.). Үлгі немесе дизайн бойынша табиғи материалдан қолөнер бұйымдарын жасау кезінде табиғи материалдарды өңдеу әдістерін игеру.

Құрал-саймандар: қайшы, біз, ине, тістеуік, желім.

Көрнекілік: дайын бұйым үлгілері.

Сарамандық жұмыс. Бір мақсатқа арналған заттың алуан түрлі формасын шығармашылықпен іздестіру.

Ұсынылатын бұйымдар. «Күзгі әлем» тақырыбында сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалау, модельдеу, панно жасау. Шыбықтардан себет, қол сөмке тоқу. Ағаштардан сувенир жасау.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Техникалық, теориялық мәліметтер. Қағаздан бұйым дайындаудың инновациялық тәсілдері. Киригами туралы түсінік. Киригами дайындау техникасы. Көлемді (3-D) ашық хаттар дайындау. Бүктелген қағаздардан композиция құрастыру. Кусудама туралы түсінік. Кусудама дайындау техникасы. Срапбукинг жасау технологиясы. Дизайнер мамандығымен таныстыру. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қатырма қағаз бен қағаздан берілген өлшем бойынша бұйымның жазбасын дайындау. Бөлшектерді бояу, сурет салу арқылы безендіру, ұсақ бөлшектерін толықтыру. Қағаз жолақтарынан, конустан көлемді ашық хаттар, кусудама шам құрастыру. Срапбукинг-дәптер жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.

Тұрмыстық техника және үй мәдениеті» (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер .

Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника (шаш кептіргіш).

Демалыс және ойын-сауыққа арналған жабдықтар (музыкалық орталық, ойнатқыш, DVD-плеер, теледидар, радиоқабылдағыш, үй кинотеатры және акустикалық жабдық, фотоаппарат және бейнекамера, телефон аппараттары).

Ас үй аспаптары:

- Азық-түлікті сақтау үшін: тоңазытқыштар, мұздатқыштар; Механикалық өңдеу үшін: тағамдық процессор, араластырғыш, блендер, ет тартқыш;
- Термиялық өңдеу үшін: электр немесе газ плитасы, микротолқынды пеш, нан пісіргіш, мультипісіргіш, электр пеші, гриль, фритер, тостер, вафли пісіргіш, йогурт жасаушы және т.б.
- Сусындарды дайындау үшін: кофеқайнатқыш, кофе тартқыш, электр шәйнек, шырын сыққыш; блендр.
- Ыдыс жуғыш машина, шаң сорғыш.

Практикалық жұмыс. Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника (шаш кептіргіш). Демалыс және ойын-сауыққа арналған жабдықтар. Ас үй аспаптарымен жұмыс жасау ережелерін зерделеу. Дастархан мәзірін жасау. Тамақтану мәденеті. Қауіпсіздік және тазалық сақтау ережесі. Құрылғының кинеметикалық схемасымен танысу.

"Ақылды үй" ұжымдық жұмысы.

Құрастыру және техникалық үлгілеу. Роботехника (8 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Кеңістіктік денелер және кеңістік құрастырулар. Кеңістік элементтері (ұзындығы, ені, объектілердің биіктігі). Дененің үш проекциясы. Параллелепипед. Параллелепипедті ашу. Параллелепипедтің қағаздағы графикалық көрінісі (сызба, үш проекция). Параллелепипедтің қағаз үлгілерін жасау және сым жақтауын жасау. Параллелепипедтің төбелерімен, қырларымен, беттерімен таныстыру. Параллелепипед пішіні бар денелердің, заттардың мысалдары. Текше. Текшені ашыңыз. Қағаздан текше үлгісін жасау. Параллелепипедтерден және текшелерден заттарды жасау (робот, қарындаш ұстағыш «Кірпі», құрама кулондар). Lego Education WeDo бағдарламалық құралы . Scratch интерфейсін, негізгі түсініктерді, қолданбаны басқаруға арналған пернелер тіркесімін оқу. «Дыбыс» блогы. Дыбыстық жолдардың мүмкіндіктерін тексеру. «Басқару» блогымен, «Қозғалыс» блогымен, «Сенсорлық» блогы. Сенсорлардың сценарийлері мен LEGO WeDo моторын тексеру . Жаңа блогы. «Операторлар» блогы, «Айнымалылар» блогы.

Практикалық жұмыс. Үлкен тікұшақ» моделін құру – үлгілерді жобалау және бағдарламалау. Ғарыш кемесі, Бульдозер , «Бронетранспорт» моделі т.б. үлгілерін құрастыру .

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Робот модельдерін жобалау, құрастыру және бағдарламалау.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Сабақ барысында алдыңғы сыныптарда алған білімдерін жалғастыру, жетілдіру. Көркем бұйым жасау ісі барысындағы еркін ізденіс, шығармашылық тың шешімге бағытталған.

Әртүрлі маталар, баутаспа, тоқыма жіп, сым түрлері және олардың қасиеті. Материалды тиімді пайдалану. Белгілеу, пішу, тігу, кестелеу, ілмек бізбен тоқу, моншақ-маржан бастыру арқылы бұйымды әдемілеу. Шалма тігіс, қайып-тігу, ілмек бізбен айналдыра тоқу. Сым, жалтырауық қағаздан әсемдік бұйымдарын жасау. Дайын бұйымды үлгі қиығы, қалып-үлгісі, өлшемі бойынша талдау.

Шілтерлі бұйым тоқу

Шілтер бұйымдарын (жаға, жең ұшы, панно, т. б.) баутаспаны бастырып тігу. «Қырықаяқ» баутаспасы.

Ілмек бізбен тоқу

Жіп және ілмек біз түрлері. Ілмек біз таңдау. Көз тастап тоқу тәсілі. Осы тәсілмен бұйым тоқу. Шашақ (пайдаланылуы, жасау технологиясы).

Матадан бұйым тігу

Дайын сызба үлгі бойынша бұйым өлшемін белгілеу. Өлшемі белгіленбеген, қалып-үлгімен қиылған пішінділер. Олардың өңі мен астарын анықтау, үлгі сызығын белгілеу. Матаны пішу, бөлшектерді біріктіріп (қиықтарды) көктеу. Жіп таңдау. Шалма тігіс. Ілмек бізбен тоқу. Қолданылатын жіпті бекіту тәсілдері. Әдемілеуге қарапайым халық ою-өрнегін пайдалану.

Зер төгу

Сәндік зер төгу технологиясы туралы. Сызба үлгі бойынша моншақ-маржан төгу. Әр алуан моншақ-маржан тастарының түстері бойынша үйлесіп келуі. Қазақтың зер төккен әсемдік бұйымдары.

Құрал-саймандар: тақтай, қарындаш, өшіргіш, қайшы, ине, тоқыма ілмек бізі, біз.

Экскурсия. Мұражай, шеберханаға бару. Халық ісмерлері тіккен киім үлгілерімен танысу.

Көрнекілік. Дайын бұйым үлгілері. Зер төгудің әдістері (бастыру, кестелеу, т. б.), түрлері, ою-өрнектің суреті көрсетілген альбом.

Сарамандық жұмыс. Матаға зер төгу. Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгеру. Шалма тігіс және ілмек бізбен тоқылған бұйымға салыстырмалы талдау жасау. Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасау. Моншақ тізудің сызбасы, технологиясы. Ескі саусақты қолғаптан, жұмсақ ойыншықтар жасау. Қуыршақ киімдерін (үлгі бойынша) тігу. Әдемілеу. Ою-өрнек, інжу-маржан бастыру.

Ұсынылатын бұйымдар: Дастарқан, жастықтыс, сөмке. Сүлгі, төсеме, қуыршақ көйлегінің желбірі. Табиғи материалдан алқа, білезік жасау, моншақтан гүл-зер төгу, моншақ қосып өру, кендір жіптен шынжыр, білезік өру.

Зергерлік өнер (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Зергерлік өнер туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру. Зергерлік бұйым үлгілерімен (сырға, білезік, алқа,

жүзік) таныстыру, олардың қолданылуы, әшекей бұйымдарды жасауға қолданылатын материалдармен танысу. Дәстүрлі емес материалдарды пайдаланып, білезік, алқа, белдік, шашбау, т.б. бұйымдар жасау. Фольга туралы түсінік. Қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтау және санитарлық-гигиеналық талаптарды орындау.

Практикалық жұмыс. Фольгадан, кәмпит қағаздарынан және жез сымнан шынжыр, әртүрлі сырға, жүзік үлгілерін жасау. Фольгадан білезік, алқа жасау, жүзік үстіне өрнектер түсіру.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Жез сымды түзулеу, ию, бұрау, кесу, кию, біріктіру, үлгіні бастыру, қалам ұшымен өрнек түсіру.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Еңбекке баулу» пәнінен күтілетін нәтижелер.

1-сыныпта:

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін;
- еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
- техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін;
- қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);
- қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;
- қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі.

Білім алушы:

- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;
  - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;
  - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;
  - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;
  - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтауды
  - үй жұмыстарына көмектесуді *түсінеді*.
- Білім алушы* меңгерген білімін үлгі бойынша:
- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;
  - техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;
  - құрал-саймандарды орнымен қолдануда;

- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;
- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;
- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;
- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;
- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;
- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда қолданады.

2-сыныпта:

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін;
- мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын;
- еңбек мәдениеті негіздерін;
- техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін;
- материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;
- қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);
- безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын;
- қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;
- қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін *біледі*.

Білім алушы:

- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;
- заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;
- еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;

- қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін **үлгі бойынша:**

- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;
- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;
- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;
- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;
- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;
- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;
- табиғи материалды жинау және сақтауда;
- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;
- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **жаңа жағдайға сәйкес:**

- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;
- үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде;
- модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда;
- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;
- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін **шығармашылықпен:**

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;
- қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде;
- бұйымды әдемілеу барысында, оған жанаша әрлеу тәсілдерін қолдануда;
- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;
- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда;

- сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда;
- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда **қолданады**.

3-сыныпта:

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі маңызын, қажеттілігін;
- мамандықтар және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын;
- еңбек мәдениеті негіздерін;
- қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
- техникалық мәлімет, бұйымдарды дайындаудың тәсілдері және оның түрлерін;
- материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;
- отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындыларының жасалу техникасын;
- қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;
- қолөнер бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);
- безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын;
- дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді;
- қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;
- қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін **біледі**.

Білім алушы:

- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;
- заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;
- еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;
- адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;
- адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;
- қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін;
- мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;
- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;
- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;
- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;
- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;
- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;
- табиғи материалды жинау және сақтауда;
- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;
- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;
- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;
- үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде;
- модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда;
- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;
- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;
- қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде;
- бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда;
- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;
- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда;
- сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда;
- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда **қолданады.**

4-сынып бойынша

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін;
- мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын;
- еңбек мәдениеті негіздерін;
- қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
- техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін;
- материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;
- отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындылары туралы қарапайым ақпараттарды;
- қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);
- безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын;
- зат бөлшектері мен бұйымдарды сызғыштың көмегімен өлшеу, белгілеу, қию және желімдеу техникасын;
- дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді;
- қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;
- қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін *біледі*

Білім алушы:

- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;
- заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;
- еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;
- адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;
- адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;
- қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін;
- мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын *түсінеді*

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;
- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;

- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;
- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;
- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;
- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;
- табиғи материалды жинау және сақтауда;
- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;
- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;
- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;
- үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде;
- модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда;
- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;
- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;
- қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде;
- бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда;
- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;
- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда;
- сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда;
- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда қолданады.

5-сынып бойынша

Білім алушы:

- еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін;
  - мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын;
  - еңбек мәдениеті негіздерін;
  - қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
  - техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін;
  - материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;
  - отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындылары туралы қарапайым ақпараттарды;
  - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін;
  - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу);
  - безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын;
  - зат бөлшектері мен бұйымдарды сызғыштың көмегімен өлшеу, белгілеу, қию және желімдеу техникасын;
  - дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді;
  - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын;
  - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі
- Білім алушы:*
- материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін;
  - заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;
  - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін;
  - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;
  - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;
  - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін;
  - мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;
- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;
- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;
- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;

- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;
- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;
- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;
- табиғи материалды жинау және сақтауда;
- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;
- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;
- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;
- үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде;
- модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда;
- әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда;
- еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
- модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда;
- қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде;
- бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда;
- мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда;
- материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда;
- сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда;
- өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда **қолданады.**

5-тарау. БАҒАЛАУ

«Көркем еңбек» пәні бойынша критериалды бағалау, оның ішіндегі қалыптастырушы бағалауды пайдаланады.

Ұсыныс: көптеген ұсыныс, тілектерді ескере отырып, 5 балдық жүйе қайтадан енгізілсе. Себебі оқушының нақты білімі көрініп тұрады.

Ал қазіргі «Критериалды бағалау» жүйесінің кемшілік жақтары бар.

- Ол: күнделікті қалыптастырушы бағалаудан жоғары балл алып жүрген оқушы, жиынтық бағалау кезінде нашар көрсеткіш көрсетіп қалады. Ал керісінше, күнделікті қалыптастырушы бағалауда төмен балл алған оқушы, жиынтық бағалау кезінде жоғары балл алады.

Критериалдық бағалау жүйесіндегі ұпайлардың саны бағаланған кезде электрондық күнделікте 5 баллдық жүйеге ауысады. Сондықтан төменде әр сыныпқа және әр бөлімдерге қарай бағалау көрсеткіштерін ұсына отырып, аталған бағалау көрсеткіштерін негізге алып 5 баллдық бағалауды ұсынамыз.

1-сынып білім алушылары бағаланбайды.

2-сынып бойынша:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Табиғи материалдан композиция құрастыра алады;
- *Кепкен өсімдіктерден аппликациялар мен гүлдестелер жасай алады;
- *Мозаика құрастырады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады;

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қағазды дайындау, өңдеу жолдарымен танысады;
- *Қағазды бүктейді, бүгеді, контур жасайды, ортаңғы сызықтарды салады;
- *Симметрия, ассиметрия туралы түсінік алады;
- *Симметриялық қия алады;
- *Оригамидың шартты белгілерімен танысып, бүктеудің негізгі тәсілдерін меңгереді;
- *Қарапайым оригами түрлерін жасай алады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады;

Ермексаз және сазбалшықпен жұмыс (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Сазбалшықтың ерекшелігін біледі;
- *Шиыршықталған сазбалшықтан ұлттық ыдыстарды мүсіндейді;
- *Бүтін сазбалшық кесегінен және жеке бөлшектерді біріктіру арқылы ұлттық ойыншықтарды мүсіндей алады;
- *Ыдыстар мен ойыншықтарға әртүрлі тәсілдермен өрнек түсіре алады;
- *Бұйымды безендіреді;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады;

Техникалық модельдеу және құрастыру (7сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін енгізеді;
- *Қағаздан үлгі, сурет бойынша және ойша шырша ойыншықтарын жасайды;
- *Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойынан өзгешеліктер енгізе отырып құрастырады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады;

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Дәстүрлі емес материал түрлерін қасиеттері бойынша салыстыра алады;
- *Жұмыртқа қабығын пайдаланып, түрлі бұйым жасай алады;
- *Үлгі бойынша бұйым жасай алады;
- *Өз ойынан бұйым жасайды;
- *Қауіпсіздік ережелерін сақтайды;

Халық қолөнері әліппесі (5 сағ)

Бағалау критерийлері:

- *Қазақтың сәндік-қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін біледі;
- *Ою-өрнек тәсілдерін анықтай алады;
- *«Кемпірқосақ» өрнегін ойып, түстерді дұрыс орналастыра алады;
- *Өрім материалдарын пайдаланып, қамшы өре алады;
- * Үлгі бойынша оюларды ояды;
- *Қауіпсіздік ережелерін сақтайды;

3-сынып бойынша:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Табиғи материалдың өзіндік ерекшелігін біледі ;
- *Сабаннан, кендір жіптен ойыншықтар жасай алады;
- *құрама бөлшектерін ермексазбен, желіммен, түйрегішпен біріктіре алады;
- * «Күн» атты сәндік панно жасайды;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қатырма қағазбен танысып, қасиетін біледі;
- *Графикалық сызбаларды қағаз бетіне түсіру арқылы нобай жасвайды;
- *Көлемді аппликация жасай алады;
- * Өртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдей алады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.

Техникалық үлгілеу және құрастыру. Робототехника (10 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қатырма қағазбен танысып, қасиетін біледі;
- * Модельді сызба бойынша құрастырады және бөлшектейді.
- * Ойнамалы және қозғалмайтын тетіктерді біріктіреді;
- * «Лего» бойынша машинаның түрлі моделін құрастыра алады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қазақтың және басқа да ұлт өкілдерінің ұлттық киімдерін ажырата алады;
- * Ұлттық ою-өрнек, кестемен өрнектелген аппликациялар, мозаика жасай алады.
- * Тігіс түрлерін қолдана алады;
- *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.

Ұлттық бұйымдар (5 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Ұлттық бұйымдарды ажырата алады;
- * Қағаздан, ермексаздан немесе сазбалшықтан тұрмыстық бұйымдар жасай алады.
- *Қауіпсіздік ережелерін сақтайды.

4 -сынып бойынша:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Сызба бойынша табиғи материалдардан композиция құрастыра алады.
- *Құрал-саймандарды орнымен қолдануда қауыпсіздік ережесін сақтайды.
- *Материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын ажырата алады.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін біледі.
- *Түрлі –түсті қағаздардан композиция құрастыра алады.
- *Қарапайым оригами түрлерін жасай алады.

Құрастыру, үлгілеу және жобалау. Робототехника (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыра алады.
- *Қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеп ,оларды жүзеге асыра алады.
- *Бұйымның көркемдік, технологиялық, құрастыру ерекшеліктеріне талдау жасай алады

Тұрмыстық техника және үй мәдениеті (2 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Тұрмыстық техника түрлерімен жұмыс істеу ережелерін біледі.
- *Үй жағдайында техникаларды пайдалануда қауыпсіздік ережелерін біледі.
- *Жеке бас гигиенасын сақтауда тұрмыстық техникаларды қолдана алады.

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін біледі.
- *Бұйымды әдемілеу барысында оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолданады.
- *Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасайды.
- *Матаны пішіп,, бөлшектерін біріктіріп көктей алады.

Ұлттық киімдер (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қалып-үлгі бойынша ою-өрнек түрлерін сала алады.
- *Ұлттық бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін сақтайды.
- *Нұсқаларын қолданады.

5-сынып бойынша:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Табиғи материалдардан көлемді ойыншықтар жасай алады;
- *Сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалайды және модельдейді;
- *Өсімдік тамырынан құстар бейнесін жасай алады;
- *Қауіпсіздік ережесін ұстанады;

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Қағаздан бұйым жасаудың инновациялық тәсілдерімен танысады;
- *Киригами дайындау техникасын меңгереді;
- *Кусудама дайындау техникасымен танысып, меңгереді;
- *Қауіпсіздік ережесін сақтайды;

Тұрмыстық техника және үй мәдениеті» (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника құралдарын пайдалана алады;
- *Ас үй аспаптарын пайдалану ережелерін біледі;
- *Дастарқан мәзірін жасауды үйренеді;
- *Қауіпсіздік ережесін ұстанады;

Құрастыру және техникалық үлгілеу. Роботехника (8 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Кеңістік денелері, кеңістік элементтері туралы біледі, анықтай алады;
- * Параллелепипедтің қағаз үлгілерін және сым жақтауын жасайды;
- *Қағаздан текше үлгісін жасай алады;
- *Қауіпсіздік ережесін ұстанады;

Көркем бұйым жасау (6 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Матаға зер сала алады;
- *Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгереді;
- *Моншақ тізудің сызбасын, технологиясын меңгереді;
- *Қауіпсіздік ережесін ұстанады;

Зергерлік өнер (4 сағат)

Бағалау критерийлері:

- *Зергерлік өнер туралы түсінік алады;
- * Фольгадан, кәмпит қағаздарынан және жез сымнан шынжыр, сырға, жүзік үлгілерін жасай алады;
- *Жасаған заттарына өрнек түсіре алады;
- *Қауіпсіздік ережесін ұстанады;

«Дене шынықтыру» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы
(қазақ тілінде оқытылатын мектептің 2-5-сыныптарына арналған)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).

Мақсаты - ұлттық спорт түрлері мен халық ойындары негізінде елжандылыққа тәрбиелеу, салауатты өмір салтын игерту арқылы дене бітімі шымыр, қайратты, жігерлі, епті, өз бейіміне қарай спорт түрлерін меңгеруге икемді тұлғаны қалыптастыру.

Міндеттері:

- өзінің денсаулығына қажетті оқу және демалу күн тәртібін, спорттық-сауықтыру жаттығуларының қарапайым түрлерін, дене жаттығуларының негізгі түрлерін білу;
- жас ерекшеліктеріне байланысты қазақтың ұлттық ойындарына дағды-машықтарын қалыптастыру;
- қозғалыс дағдыларын меңгеру, жүйке жүйесі мен тұтас ағзаны дамытуға көмектесу;
- сенсомоторлық дамуды жандандыру, негізгі қозғалыстарға ұқсас қимылдарды оңтайландыру;
- қарапайым талдау жасау және кез келген жағдаяттарды шешуде жаттығу типтерін дұрыс таңдау;
- дене және психикалық дамуында дұрыс тамақтану гигиенасын сақтау, денсаулықты нығайтуға арналған сауықтыру жаттығуларының тәсілдерін меңгеру;
- жүрек соғысының жиілігі бойынша (ЖСЖ) бойынша дене жүктемесіне бақылау жүргізу;
- дене және психикалық саулығын жақсарту мақсатында өзіндік күн тәртібі мен қимыл-әрекет дағдыларының жүйесін жасау;
- қазақтың ұлттық қимыл-қозғалыс ойындарының құндылық мәнін, оларды меңгеру арқылы денсаулықты нығайтуды, ұлттық нақыштағы қозғалыс қимылдары мен дағдыларының мәнін түсіну.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Дене шынықтыру» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Дене шынықтыру» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Дене шынықтыру» пәнінің базалық мазмұны:

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға негізделіп құрылады:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

«Дене шынықтыру» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 99 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 3) 3-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 4) 4-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 5) 5-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

1. Денсаулық мағынасын білу; қауіпсіздік ережесі; дене тәрбиесі дегеніміз не; күн тәртібі және таңғы жаттығу мен сергіту сәті; жүру және жүгіру; секіру және лақтыру.

2. Ойын арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамыту; сюжеттік-рөлдік қозғалмалы ойындар; бірқатар қимыл-қозғалыс дағдылар; шағын және жұптасып қарым-қатынас жасау дағдылары; дене тәрбиесінің пайдасы.

3. Гимнастика дегеніміз не; гимнастикалық жаттығулар жасау; қауіпсіздік ережесі; сымбат және үйлестіру; бірқатар гимнастикалық дене тұрқыларын үйрену; қарапайым гимнастикалық құрал-жабдықтарда қозғалу; сенің жеке денені шынықтыру мүмкіндіктерің.

4. Қазақтың ұлттық қозғалыс ойындары; қазақ халқының салт дәстүрлері және мәдениетімен таныстыру; қозғалмалы ойындар арқылы тарту; ойын арқылы қозғалыс дағдыларын үйрету.

5. Техника қауіпсіздігі; дене белсенділігі кезінде жүрек соғысы және тыныс алу; ойын – жеке дене қасиеттерін дамыту құралы; кеңістік динамикасы және қозғалыс.

6. Құралдармен қозғалмалы ойындар; қозғалмалы ойындар арқылы тірек-қимыл аппаратын дамыту; түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдылары; тірек-қимыл дене жаттығуларын дамыту.

7. Доппен ойын; секіртпемен орындалатын ойындар мен тапсырмалар; ойын арқылы қарым-қатынас пен әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойын арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту; ойын арқылы коммуникативті дағдыларын дамыту ойындары; ойынға шығармашылық идеялар; жеке қозғалыс белсенділігі; саламатты өмір салтын қалыптастыру; ашық ауадағы дене қозғалысы; жылдамдық, күш пен ептілік; секіруді дамытатын тапсырмалар мен дене жаттығулары; эстафета және қозғалмалы ойындар.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1. Жеңіл атлетика дегеніміз не? Атлетика арқылы дене қасиеттерін дамыту; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы жалпы түсінік; таңғы жаттығулар жиынтығы; лақтыру, секіру және жүгіру дағдылары; лақтыру, секіру және жүгірудің эстафеталық элементтері.

2. Спорттық ойындарды (волейбол, футбол, баскетбол, ұлттық ойындар) меңгеру үшін қозғалыс ойындар; жеңілдетілген спорттық ойындар ережесі; қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрі; доппен қозғалмалы ойындар; қозғалыстар арқылы ойындар; жұптық және топтық жұмыстар; гимнастика арқылы денені дамыту; қауіпсіздік ережесі; әр түрлі дене қимылдары мен іс-шаралар арқылы күшті дамыту.

3. Кең ауқымды гимнастикалық жаттығулар; өрмелеу, тепе-теңдікті (вестибулярлық аппаратты) дамыту.

4. Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары: қазақтың ұлттық ойындарымен таныстыру; рөлдік-сюжеттік ойындар; ынтымақтастық және әділ ойын.

5. Денеге түсетін күш пен денсаулық; қауіпсіздік ережесі; төзімділікті тәрбиелейтін белсенді қозғалыс; дене жаттығуларын орындау кезіндегі ағзаның өзгеруі.

6. Қазақтың дәстүрлі жүгіру ойындары; жұптық және топтық ойындар; қозғалыс ойындардың көптүрлілігі; көрнекі ойындар; кіріктірілген ойындар, қарапайым жабдықтар арқылы ойындар; шабуыл әрекеті арқылы ойындар.

7. Топтық ойындар арқылы әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; коммуникативті дағдыларды дамыту; жеке шығармашылық қабілет; топтық жұмыс арқылы шығармашылық өздігінен жасалатын қозғалыстағы прогресс.

8. Денсаулық және дене белсенділігі; таза ауадағы дене тәрбиесі (іс-әрекеті); жеке және топтық белсенділік арқылы жүгіру қабілеттері; түрлі ұзындыққа және биіктікке секіру; қолжалғау (эстафета) және қозғалмалы ойындар.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1. Жеңіл атлетика арқылы қозғалыс әрекеттер; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы негізгі түсініктер; түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығулар; лақтыру, секіру және жүгірудің түрлері; қолжалғау элементтері бар жеңіл атлетика.

2. Қозғалыс және спорт ойындары; қозғалмалы ойындарындағы қозғалыс дағдылары; қозғалыс координациясына бағытталған қозғалмалы ойындар; шапшаңдыққа бағытталған қозғалмалы ойындар.

3. Ұжымда жұмыс атқару; акробатика негіздерінде гимнастика; қауіпсіздік ережесі; жаттығулар арқылы икемділікті дамыту; аэробика элементтері бар гимнастика; гимнастикалық жаттығулардағы реттілік; тепе-теңдікті дамытуға арналған ойындар.

4. Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары; қазақтың ұлттық ойындарына баулу; ынтымақтастық және әділ ойын.

5. Денсаулық және дене белсенділігі; қауіпсіздік ережесі; дене белсенділігі және төзімділік; дене жаттығуларын кезінде өзін-өзі басқару.

6. Жұптық және топтық жұмыстардағы тапсырмалар; төзімділікті дамытуға бағытталған ойындар; топтық ойындар элементтері.

7. Дәлдік пен мергендікті дамытатын ойындар; дамытатын ойындар; топтағы шығармашылықты дамытуға бағытталған ойындар.

8. Баскетбол элементтері бар эстафета ойын арқылы әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойындағы қарым-қатынас дағдылары.

9. Жарыс элементтері бар ойындар; жігерлендіру және қозғалыс қасиеттерін дамыту; топтық қозғалыс әрекетінің прогресі.

10. Саламатты өмір салтын қалыптастыру; жеңіл атлетика арқылы саламатты өмір салты; жүгіру ойындарына қатысу; ұзындыққа және биіктікке секіру; лақтыру дағды-машықтары.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1. Жүгіру, секіру және лақтыру; қауіпсіздік ережесі; қысқа қашықтыққа жүгіру; ұзындыққа секіру негіздері; лақтырудың түрлері мен дағды-машықтары; жеңіл атлетика элементтері бар эстафета.

2. Жеңілдетілген спорттық ойындар; волейбол доптарымен ойындар; спорттық ойындар; орындалу техникасы жеңіл тапсырмалар; топтағы негізгі жұмыстар.

3. Гимнастиканың негізгі элементтері; қауіпсіздік ережесі; жалпы дамытуға арналған жаттығулар; акробатиканың жеңіл орындалатын элементтері; оңтайландырылған гимнастикалық құралдармен жаттығулар; гимнастикалық құралдарға бағытталған тапсырмалар.

4. Қазақ ұлттық ойындары; қазақтың қозғалыс ойындары; ұлттық зияткерлік ойындар.

5. Шаңғы/дала жарысы/коньки даярлық негіздері; қауіпсіздік ережесі.

6. Тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамыту; аэробикалық жаттығудың пайдасы; қашықтықтан өту тапсырмалары; бірлескен және шытырман тапсырмалар арқылы оқыту; басқалармен ынтымақтастық және көшбасшылық; шытырман және бірлескен тапсырмалар арқылы оқыту; ойындардағы қиялды дамыту.

7. Баскетбол элементтері бар ойындар; жеңілдетілген баскетбол ойындар; қарым-қатынас орнату үшін ойындар; қауіпсіздік ережесі; допты игеру дағдыларын дамыту; доппен жасалатын жаттығуларды құрастыру; ойындардағы топтық іс-әрекеттер.

8. Доппен түрлендірілген ойындар; денсаулық туралы білу; практика арқылы машықтандыру; қозғалмалы ойындар дене шынықтырудың компоненті ретінде.

9. Жүгіру дағдылары мен денсаулықты нығайту; денсаулықты нығайтуға арналған ойындар мен эстафеталар.

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

1. "Жүгіру, секіру және лақтыру түрлерін оқыту"; қауіпсіздік ережесі; қысқа қашықтыққа жүгіру техникасын үйрету; орта және алыс қашықтық техникасын үйрету; жүгіріп келіп және бір орында ұзындыққа секіру техникасы; әртүрлі снарядтарды нысанаға, қашықтыққа лақтыру техникасы; топтық эстафеталық жұмыс.

2. "Өзгертілген командалық ойын"; ойынның қабылдау техникасын үйрету; негізгі қабылдау тактикасын үйрету; ойын кезінде көшбасшылық дағдыны қалыптастыру.

3. "Гимнастика арқылы денсаулықты нығайту"; қауіпсіздік ережесі; кешенді жалпы дамыту жаттығуларының негізін құру; акробатикалық жаттығулар орындау; снарядтарда гимнастикалық жаттығудың техникасын үйрету; гимнастикалық жиынтықтың негізін құру.

4. "Қазақтың ұлттық және зияткерлік ойындары"; ұлттық ойындар аясындағы тактикалар мен стратегияларды оқып үйрену.

5. "Шаңғы/кросс/коньки дайындығы"; қауіпсіздік ережелері; ағзаны қалпына келтіру техникасының түрлеріне шолу жасау; қозғалыс техникасының элементтерін үйрету; қашықтықты өту тактикасының негіздері.

6. "Интерактивті іс-әрекеттегі ойын-сауық ойындар"; ойындағы бірлескен іс-әрекет және көшбасшылық; ойын арқылы қиындықты шешу жолдарын оқыту; ойын құруға арналған шығармашылық қабілет; ойын-сауық ойындарын құру.

7. "Ойын кезіндегі шабуылдау дағдыларын түсіну және үйрету"; қауіпсіздік ережелері; ойын кезінде допты иелену; ойын кеңістігінде бағдарлау дағдыларына үйрету; жеке және командалық ойын әрекеттері; ойын стратегиясын құрудағы дағдыны дамыту.

8. "Жеңіл атлетика дағдысын дамыту және шолу"; ойын арқылы жеңіл атлетика дағдысын дамыту; денені қыздыру және тыныс алу жүйесін қалпына келтіру; қозғалыс белсенділігі арқылы денсаулықты нығайту.

Аталмыш бағдарлама мектепте дененің шынығуы мен адамгершілікке тәрбиелеудің кешенді жүйесін құрайтын дене шынықтырудың барлық негізгі нысандарының мазмұнын қамтыған және аталмыш міндеттерді барлық оқу жылында біртіндеп шешуге мүмкіндік береді. Әрбір үшінші сағат оқушылардың ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеуде (қазақтың ұлттық қозғалмалы ойындарының сағат санын кеңейту арқылы) және сауықтыру процесіне бағытталған.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Дене шынықтыру» пәнінен күтілетін нәтижелер.

1-сынып бойынша:

Білім алушы:

- дене жаттығуларының негізгі түрлерін;
- өскелең ұрпақтың бойына ұлттық тәрбиені сіңіретін сауықтыру жаттығуларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін;
- жас ерекшеліктеріне орай, жағдайға сәйкес әртүрлі жаттығуларды орындай **біледі**.

Білім алушы:

- денсаулықты нығайтуда ұлттық ойындардың маңызын;
- қимыл-қозғалыс қабілеттіліктерінің жан-жақты әртүрлілігін;
- дұрыс дене бітімін қалыптастыру әдіс-тәсілдерін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- үй жағдайында дене қасиеттерін дамытатын жаттығуларды;
- өз бетінше жалпы дамытатын жаттығулардың кешенін;
- жеке, қоғамдық гигиена талаптарын өз бетінше **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- жанұяда, аулада, сыныптастарымен үйренген дене жаттығуларын;
- болашақта таңдайтын спорт түрлерімен бірге;
- алған дене тәрбиесі білімін күнделікті өмірде **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- дене қасиеттерін жан-жақты жетілдіретін дене жаттығуларын;
- тәрбиелік мәні бар қазақтың ұлттық ойындарынан жаттығулар;
- алған білімдерін өз бетінше жетілдіруге амал-тәсілдер **жасайды**.

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- ұлттық мәтіндегі әртүрлі дене жаттығуларын;
- қозғалмалы ойындардың ережелерін;
- жеке және топтық жұмыстарды орындай **біледі**.

Білім алушы:

- кең ауқымды дене жаттығуларын өз бетінше орындауды;
- ойындарды меңгеру дағды-машықтарын;
- ойындар арқылы шығармашылық қасиеттерін дамытуды **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз бетінше коммуникативті дағдыларды;
- кез келген жерлерде жеке дене мүмкіндіктерін;
- ойын арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамытуды **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- кез келген жерлерде жеке шығармашылық қабілеттіліктерін;
- қазақтың ұлттық ойындарын дүниетанымдық тұрғыда;
- санитарлық-гигиеналық тазалық шарттарын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- дене қасиеттерін дамыту арқылы әр түрлі дене қимылдарын;
- рөлдік-сюжеттік ойындарда өз бетінше қимыл-әрекеттер;
- түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдыларын **жасайды**.

3-сынып бойынша:

Білім алушы:

- өз бетінше жалпыдамытатын дене жаттығуларын орындай;
- табиғаттың сауықтыру факторларын қолдана;
- дене жаттығуларының негізгі түрлерін (сабақ, ертеңгілік жаттығулар және т.б.);
- күн тәртібін орындай **біледі**.

Білім алушы:

- жеке денсаулығы мағынасын;
- ойын түрлері арқылы қозғалыс әрекеттерін;
- түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығуларды **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қозғалыс координациясына бағытталған іс-қимылдарды;
- дене қабілеттерін дамытуда жеке белсенділікті;

- қазақтың ұлттық ойындарындағы ынтымақтастықты **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- дене жаттығулары кезінде өзін-өзі басқаруды;
- топтық ойындар элементтерін;
- вестибулярлық аппаратты дамытатын дене жаттығуларын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- үйренген ойын түрлерінің әдіс-тәсілдерін;
- қазақтың ұлттық ойындарының сауықтыру сипатындағы дене жаттығуларын;
- ойын түрлері бойынша жаттығулардағы реттілікті **жасайды**.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- таңғы жаттығулар жиынтығын өз бетінше орындай;
- спорт түрлері арқылы дене қасиеттерін дамытуды;
- командалық қимыл-қозғалыс ойындарын;
- орындалу техникасы жеңіл тапсырмаларды **біледі**.

Білім алушы:

- жұппен қарым-қатынас жасау дағдыларын;
- сабақ кезіндегі топтармен негізгі жұмыстарды;
- ұлттық зияткерлік ойындарды **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қазақтың ұлттық ойындарындағы әділ ойынды;
- дене қабілеттерін дамытуда топтық белсенділікті;
- командаларда, топтарда бірлесе жұмыс істеу үшін алғашқы қозғалыс қимылдары мен дағдыларын;
- гимнастиканың негізгі элементтерін **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- қысқы спорт түрлерінің даярлық негіздерін;
- тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамытуды;
- бірлескен тапсырмалар арқылы оқытуды қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- дене жаттығуларын орындауда әр оқушы бірі-бірімен ынтымақтастық;
- ойындардағы топтық іс-әрекеттерді;
- басқалармен бірге орындауға икемді дене жаттығуларын;
- ойын практикасы арқылы білім алуды **жасайды**.

5-сынып бойынша:

Білім алушы:

- арнайы жаттығулардың қолданбалы түрлерін;
- спорттық құрал-жабдықтардың сипаттамасын;
- спорттық ойын түрлеріне табиғи-тұрмыстық элементтері бар ұлттық ойындарды қосуды;
- ойын түрлерінің қауіпсіздік ережелерін **біледі**.

Білім алушы:

- ойындар арқылы тірек-қимыл аппаратын дамытуды;
- шағын топпен қарым-қатынас жасау дағдыларын;
- сымбат дене түркын үйлестіруін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрін;
- денсаулықты нығайту үшін, бойына ұлттық тәрбиені сіңіретін сауықтыру жаттығуларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін;
- сабақ, жаттығу, жаттықтыру кездерінде күш-ерік қасиеттерін;
- әртүрлі снарядтарды пайдалану техникасын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- ойындардағы қиялдар мен жеделдетілген ұшқыр ойды дамытуды;
- ұлттық ойындар аясындағы тактикаларды оқып үйренуді;
- шытырман тапсырмаларды орындау арқылы оқытуды **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- сабақ, жаттығу, жаттықтыру кездерінде көшбасшылық;
- ұлттық ойындардағы стратегияларды;
- өз бетінше денені қыздыруды, тыныс алу жүйесін қалпына келтіруді **жасайды**.

2-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:

Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Жоғарғы сөреден 30 м жүгіру, (сек)	7,3	7,3
Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	109	100
	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	170	135
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығу бірін таңдау)	1 шақырым дала жарысы (кросс)	уақыт есептелмейді	
	Шаңғымен 1 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
	1000 м жүгіру	уақыт есептелмейді	
Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	3×10 м қайталап жүгіру (сек)	11,4	12,0

3-сынып: білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:

Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Төменгі сөреден 30 м жүгіру (сек)	7,0	7,0
Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	117	105
	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	175	150
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығулар бірін таңдау)	1,5 шақырым дала жарысы	уақыт есептелмейді	
	Шаңғымен 2 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
	1500 м жүгіру	уақыт есептелмейді	

Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	Алға бірізділікпен домалау, аунау (рет)	2	2
	3×10 м қайталап жүгіру (сек)	11,0	11,5

4-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:

Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Төменгі сөреден 30 м жүгіру (сек)	7,0	7,0
	Жылдам қарқында секіртпемен секіру (с)	уақыт есептелмейді	
Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	117	105
	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	175	150
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығулар бірін таңдау)	2 шақырым дала жарысы	уақыт есептелмейді	
	Шаңғымен 2 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
	2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді	
Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	Алға бірізділікпен домалау, аунау (рет)	3	3
	3×10 м қайталап жүгіру (с)	10,3	10,5

5-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:

Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Төменгі сөреден 60 м жүгіру	6,2	6,3
Күш	Кермеде тартылу (рет)	2	-
	Бір орынна ұзындыққа секіру (см)	137	130
	Аласа кермеде асыла жатып тартылу (рет)	-	6
	Арқада жатып (қол желкеде) денені көтеру (1 мин ішінде көтеру саны)	12	12
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығулардың бірін таңдау)	Дала жарысы 2 шақырым	уақыт есептелмейді	
	Шаңғымен 2 шақырым жүгіру	уақыт есептелмейді	
	1500 м жүгіру (мин.,сек)	11,0	11,30
	3×10 м қайталап жүгіру (сек)	9,8	10,3

2-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		жоғары	орташа дан жоғары	орта ша	жоғары	орташа дан жоғары	орташа
1	3x10м қайталап жүгіру (сек)	9,8	10,2	10,6	10,4	10,8	11,5
2	30 м жоғары сөре (старт) жүгіру (сек)	6,2	6,8	7,2	6,3	6,9	7,3

3	1000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
4	6 м қашықтық допты нысанаға лақтыру (5рет)	3	2	1	3	2	1
5	Кермеде тартылу (рет)	3	2	1	-	-	-
6	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	8	6	4
7	Шаңғымен 1 шақырым жүру (мин.,сек)	8,30	9,00	9,30	9,00	9,30	10,00
8	Қарсыз аудандарда 1000 м кросс	уақыт есептелмейді					

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне байланысты ұлдар мен қыздар нормативтері бөлек қабылдануы тиіс.

2-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	6,4	7,3	7,2 – 6,9	6,8 – 6,0	5,9 -5,6	5,5
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	121,0	105	106 -112	113 – 129	130 – 137	136
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	253,0	158,0	159,0 - 205,0	206,0 – 300,0	302,0 – 347,0	348,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,4	11,7	11,6 – 11,1	11,0 – 9,8	9,7 – 9,2	9,1
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	11,7	7,0	8,0 – 9,0	10,0 -14,0	15,0 – 16,0	17,0

2-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру	6,5	7,6	7,5 –7,1	7,0 – 6,0	5,9 -5,5	5,4
Бір орыннан ұзындыққа секіру	113,0	97	98 - 105	106 – 120	121 – 129	130
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	218,0	128,0	126,0 - 168,0	169,0 – 255,0	256,0 – 298,0	299,0
3x10 қайталап жүгіру	10,7	12,1	12,0 – 11,5	11,4 – 10,4	10,3 – 9,7	9,6
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	9,6	5,0	5,5 – 7,0	7,5 -12,5	13,0 – 14,5	13,5

3-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар	қыздар
---	----------------------	-------	--------

		төмен	орташа дан төмен	орта ша	орташа дан жоғары	жоғары	төмен
1.	3x10 м қайталап жүгіру, сек	9,1	9,8	10,4	9,6	10,4	11,0
2.	30 м жүгіру, сек	5,7	6,2	7,0	5,8	6,3	7,2
3.	1500 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
4.	Екі аяқтап 8 рет секіру, м	12,5	9,0	6,0	12,1	8,8	5,0
5.	6 м қашықтық шағын допты нысана тигізу (5 рет)	4	3	1	4	3	1
6.	Биік кермеде тартылу (рет)	4	2	1	-	-	-
7.	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	13	8	6
8	Шаңғымен 1000 м жүгіру (мин, сек)	8,00	8,30	9,00	8,30	9,00	9,30
9	Шаңғымен 2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
10	15 м жүзу	уақыт есептелмейді					
11	1,5 шакырым жүгіру (қарсыз өңірлерде)	уақыт есептелмейді					

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;

3-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	X	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	6,2	7,1	7,0 – 6,7	6,6 – 5,8	5,7 -5,4	5,3
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	134	111	112 -122	123– 145	146 – 157	157
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	262	148	149 - 200	201–314	315–366	367,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	11,3	11,2 – 10,8	10,7– 9,6	9,5 – 9,1	9,0
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	12,8	8,0	9,0–10,0	11,0-15,0	16,0– 17,0	18,0

3-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	X	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	6,4	7,5	7,4 – 6,8	6,7 – 5,9	5,8 -5,4	5,3
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	120	99	100 – 109	110 – 130	131 – 141	142
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	236	123	124 - 178	179 – 288	289– 343	344
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	11,3	11,2 – 10,8	10,7 – 9,6	9,5 – 9,1	9,0

Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	12,0	7,5	8,0 –9,5	10,0 -14,0	14,5 – 16,0	17,5
--	------	-----	----------	------------	-------------	------

4-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
1	30 м жүгіру, сек	5,5	6,0	6,8	5,6	6,1	7,0
2	2000 м жүгіру (мин.,сек)	уақыт есептелмейді					
3	Ұзындыққа секіру (см)	300	260	220	260	220	180
4	Биіктікке секіру (см)	100	90	80	95	90	80
5	Доп лақтыру (150 гр), м	27	22	18	17	15	12
6	Биік кермеде тартылу (рет)	5	3	2	-	-	-
7	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	14	9	7
8	Шаңғымен 1 шақырымға жүгіру (мин.,сек)	7,00	7,30	8,00	7,30	8,00	8,30
9	Шаңғымен 2 шақырымға жүгіру	уақыт есептелмейді					
10	25 м жүзу	уақыт есептелмейді					
11	Қарсыз аудандарда 2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;

4-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	5,8	6,7	6,6 – 6,3	6,2 – 5,4	5,3 -5,0	4,3
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	145	122	123 -132	133 – 156	157– 166	167
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	317	214	215 - 265	266 – 368	369 – 419,	420
3х10 қайталап жүгіру (сек)	9,7	10,6	10,5 – 10,2	10,1 – 9,4	9,3 – 9,0	8,9

Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	14,7	10,0	11,0 – 12,0	13,0 - 17,0	18,0 – 19,0	20,0
--	------	------	-------------	-------------	-------------	------

4-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташада н төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	6,0	6,9	6,8 – 6,5	6,4 – 5,6	5,5 - 5,2	5,1
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	135	114	115 - 125	126 – 146	147 – 157	158
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	301	208	210 - 255	254 – 348	349 – 395	396
3х10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	10,7	10,6 – 10,4	10,3 – 9,7	9,6 – 9,4	9,3
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	13,6	8,5	9,0 – 11,0	11,5 - 15,5	16,0 – 18,0	18,5

5-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
1	60 м жүгіру (сек)	10,0	10,6	11,2	10,4	10,8	11,4
2	2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
3	Ұзындыққа секіру (см)	340	300	260	300	260	220
4	Биіктікке секіру (см)	110	100	85	105	95	80
5	Доп лақтыру (150г), м	34	27	20	21	17	14
6	Биік кермеде тартылу (рет)	6	4	3	-	-	-
7	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	15	10	8
8	Арқанға өрмелеу (м)	5	4	3	4	3	2
9	Шаңғымен 1 шақырым жүгіру, (мин.,сек)	6,30	7,00	7,40	7,00	7,30	8,10
10	Шаңғымен 2 шақырым жүгіру	уақыт есептелмейді					
11	Жүзу (м)	25	12	12	25	12	10
12	Қарсыз аудандарда 1500 м жүгіру (мин.,сек)	8,50	9,30	10,00	9,00	9,40	10,30

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;

5-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	5,6	6,5	6,4 – 5,9	6,0 – 5,3	5,2 -4,9	4,8
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	153	132	133 -142	143–163	164– 173	174
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	366	259	260- 312	313–419	420 – 472	473,0
3х10 қайталап жүгіру (сек)	9,3	10,0	9,9 – 9,7	9,6 – 9,0	8,9 – 8,7	8,6
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	17,6	13,0	14,0–15,0	16,0-20,0	21,0 – 22,0	23,0

5-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташадан төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	5,8	6,5	6,4 – 6,2	5,9 – 5,3	5,2 -5,0	4,9
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	146,0	124	125 -135	136 – 156	157 – 167	168
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	325,0	212,0	213 - 271	272–386	387 – 440	441,0
3х10 қайталап жүгіру (сек)	9,7	10,6	10,5–10,2	10,1 – 9,3	9,2 – 9,0	8,9
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	16,0	11,5	12,0 –13,5	14,0 -18,0	18,5 – 20,0	23,5

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУДІҢ ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУЫ

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін «Әліппе» пәнінің
үлгілік оқу бағдарламаларының
салыстырмалы талдауы

Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы "26" наурыздағы № 123 бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына (оқыту қазақ тілінде) арналған «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы алдыңғы бағдарламалардан түбегейлі өзгеше болды.

Бағдарлама құрылымы мен мазмұны жалпыдидактикалық қағидаттар және А. Байтұрсынұлының төмендегідей әдістемелік қағидаттары негізінде айқындалды:

- 1) дыбыспен жаттығу;
- 2) әрбір дыбыстың сөз жасаудағы қызметін есепке алу;
- 3) оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге өту;
- 4) білімді тәжірибе арқылы өздігінен алу.

«Әліппе» пәнінің мақсаты – әріп таныту, оқуға мен жазуға үйрету, негізгі тілдік ұғымдар мен сөйлеу әрекетінің түрлерін ұлттық рухани құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру, - деп екі бағдарламада да нақты берілген.

Бұл бағдарламаларда пәнді оқыту міндеттерінде айырмашылықтар бар.

Пәнді оқыту міндеттері екі бағдарламада да ерекшеленеді. Қолданыстағы бағдарламада пәнді оқытуда 6 міндет, ал 12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында 8 міндет қарастырылған. Мысалы; 5-8 міндеттер (5)көркем жазу дағдыларын (әріп элементтері, әріптер, әріптердің бір-бірімен жалғануы арқылы буындар мен сөздер жазу) және жазудың қарапайым емлесін (сөздер мен сөйлемдерді жазудың кейбір ережелері) игерту; 6) сөйлеу мәдениетінің нормаларын меңгерту арқылы сөздік қорын байыту, үйлесімді сөйлеу дағдыларын дамыту; 7)коммуникативтік әрекет түрлерін жетілдіруде танымдық қызығушылықтарын, шығармашылық белсенділіктері мен өздігінен жұмыс жасау дағдыларын дамыту; 8)ұлттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаның адамгершілік, патриоттық, эстетикалық қасиеттерін қалыптастыру) маңыздылығына қарай құрылған. Ал қолданыстағы бағдарламада бұл міндеттер мына түрде берілген: 5) коммуникативтік әрекет түрлерін жетілдіру, сөздік қорын байыту; 6) ана тіліне, Отанына, халқына, оның мәдениеті мен

салт-дәстүріне құрметпен қарай білуге үйрету, ұлттық рухани құндылықтарды бойына сіңіру.

Қолданыстағы 11 жылдық бағдарламаның 2-тарауы «Әліппе пәнінің мазмұны» деп аталып, онда оқу жүктемесінің көлемі және білім мазмұны екі кезең (Әліппеге дейінгі және Әліппе кезеңі) бойынша беріліп, ал Әліппеден кейінгі кезең «Ана тілі» пәнінде қарастырылады.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында «2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру», - деп жеке тарау болып қарастырылып, «Әліппе» пәнін ұйымдастыру А. Байтұрсынұлының ұстанымдарына (оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік, тілдік бірліктердің функционалды қызметі, мәтін бірлігі және көрнекілік) негізделіп, оқу үдерісінде сабақ мақсатының өзі үш ажырамас бірлікте айқындалатындығы нақты көрсетілген. Мысалы:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

Осылайша, 12 жылдық білім беру бағдарламасының ұсынылған жобасындағы Қазақ тілі пәнін оқытуда құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат ерекше маңызды тұжырымдамалық мәнге ие болып отыр.

12 жылдық білім беру бағдарламасы жобасының 3-тарауында «Әліппе» пәнінің базалық мазмұны бірізділікпен нақтыланып, үш кезеңде (Әліппеге дейінгі кезең, Әліппе кезеңі және Әліппеден кейінгі кезең) қарастырылып, кең көлемде айқындалған. Атап айтатын болсақ:

Әліппеге дейінгі кезең «Дайындық кезеңдері» деп алынып, оның өзі іштей үш кезеңде:

- *Психофизиологиялық дайындық,*
- *Оқуға дайындық,*
- *Жазуға дайындық*

болып қарастырылады.

Әліппе кезеңі:

- Ауызша сөйлеуді дамыту;
- Оқуға үйрету;
- Жазуға үйрету;
- Тіл дамыту

Әліппеден кейінгі кезең:

- Оқу;
- Жазу, грамматика, орфография, тыныс белгілері;

- Тіл дамыту. Коммуникативтік қарым-қатынас дағдыларын дамыту бөлімдерінде қарастырылады.

Екі бағдарламаның да құрылымында «Әліппе пәнін оқытуда күтілетін нәтижелер» жеке тарау болып қарастырылған.

Қорыта келе, қолданыстағы 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына арналған «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасына әлі де толықтырулар енгізу қажеттігін анықталып, 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жағдайында «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасы әзірленді.

Сонымен, 12 жылдық білім беру бағдарламасы жобасының жаңашылдығы:

- 1) 3-тарауда пәннің 2-5 сыныптарға арналған базалық білім мазмұны 12 жылдық бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылған;
- 2) Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған *метапәндік құзыреттіліктерге* (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланған.
- 3) Күтілетін нәтижелер «Білу – түсіну – білімді - үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес ұсынылған.

«Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)

<p style="text-align: center;">Қолданыстағы 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-сыныбына арналған «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №123, 26 наурыз 2021ж.)</p>	<p style="text-align: center;">12 жылдық бастауыш білім берудің 1-сыныбына арналған «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық</p>	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>2. «Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығына сәйкес әзірленді.</p>

актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. Бағдарлама құрылымы мен мазмұны жалпыдидактикалық қағидаттар және А. Байтұрсынұлының әдістемелік қағидаттары негізінде айқындалды:

- 1) дыбыспен жаттығу;
- 2) әрбір дыбыстың сөз жасаудағы қызметін есепке алу;
- 3) оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге өту;
- 4) білімді тәжірибе арқылы өздігінен алу.

3. Әріпті таныту реті А. Байтұрсынұлының еңбектерімен қатар лингвист және әдіскер ғалымдардың зерттеулері негізінде, олардың мәтінде кездесу жиілігіне, өзара тіркесімі мен сөзжасау қызметіне қарай құрылды.

4. «Әліппе» пәнінің мақсаты – әріп таныту, оқуға мен жазуға үйрету, негізгі тілдік ұғымдар мен сөйлеу әрекетінің түрлерін ұлттық рухани құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру.

5. «Әліппе» пәнінің міндеттері:

- 1) оқу әрекетіне бейімдеу;
- 2) дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін (сөйлеу) туралы қарапайым түсінік (ажырату, салыстыру, топтастыру және талдау) қалыптастыру;
- 3) дыбыс пен әріпті (баспа және жазба түрлері) үйрету;
- 4) оқу (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу, мәнерлеп оқу) және жазу дағдыларын қалыптастыру;
- 5) коммуникативтік әрекет түрлерін жетілдіру, сөздік қорын байыту;
- 6) ана тіліне, Отанына, халқына, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрметпен қарай білуге үйрету, ұлттық рухани құндылықтарды бойына сіңіру.

2-тарау. «Әліппе» пәнінің мазмұны

6. «Әліппе» пәні бойынша оқу жүктемесі аптасына 6 сағаттан, барлығы I жартыжылдықта 96 сағатты құрайды.

7. Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) қазақ тілінің дыбыстық және әріптік жүйесінен;

«Әліппе» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы – әліппе пәні бойынша меңгерілуге тиісті білім мазмұны мен көлемін, одан күтілетін нәтижелерді айқындайтын базалық-нормативтік құжат.

Әліппе пәнінің мақсаты – әріп таныту, оқуға, жазуға үйрету, негізгі тілдік ұғымдар мен сөйлеу әрекетінің түрлерін үйретіп, ұлттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыру.

2. "Әліппе" пәнінің міндеттері:

- 1) оқу әрекетіне бейімдеу;
- 2) дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін (сөйлеу) туралы қарапайым түсінік (ажырату, салыстыру, топтастыру және талдау) қалыптастыру;
- 3) дыбыс пен әріпті (баспа және жазба түрлері) үйрету;
- 4) оқу (буындап оқу, тұтас оқу, түсініп оқу, мәнерлеп оқу) және жазу дағдыларын қалыптастыру;
- 5) көркем жазу дағдыларын (әріп элементтері, әріптер, әріптердің бір-бірімен жалғануы арқылы буындар мен сөздер жазу) және жазудың қарапайым емлесін (сөздер мен сөйлемдерді жазудың кейбір ережелері) игерту;
- 6) сөйлеу мәдениетінің нормаларын меңгерту арқылы сөздік қорын байыту, үйлесімді сөйлеу дағдыларын дамыту;
- 7) коммуникативтік әрекет түрлерін жетілдіру танымдық қызығушылықтарын, шығармашылық белсенділіктері мен өздігінен жұмыс жасау дағдыларын дамыту.
- 8) ұлттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаның адамгершілік, патриоттық, эстетикалық қасиеттерін қалыптастыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Әліппе» пәнінің құрылымы мен мазмұны А. Байтұрсынұлының мынадай ұстанымдары негізінде айқындалды:

- 5) дыбыспен жаттығу;
- 6) әрбір дыбыстың сөз жасаудағы қызметін есепке алу;
- 7) оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге өту;
- 8) білімді тәжірибе арқылы өздігінен алу.

Әріп таныту реті А. Байтұрсынұлының еңбектерімен қатар лингвист және әдіскер ғалымдардың зерттеулері негізінде, олардың мәтінде кездесу жиілігіне, өзара тіркесімі мен сөзжасау қызметіне қарай

<p>2) негізгі тілдік бірліктерден (дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін);</p> <p>3) қазақ тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдылардан;</p> <p>4) орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық нормалардың қарапайым түсініктерінен құралады.</p> <p>8. «Әліппе» пәнін оқыту екі кезең бойынша (әліппеге дейінгі кезең – 12 сағат, әліппе кезеңі – 84 сағат) ұйымдастырылады.</p> <p>9. «Әліппе» пәнінің мазмұны I жартыжылдықта «Әліппе» оқулығы (әліппеге дейінгі және әліппе кезеңдері) арқылы жүзеге асырылады.</p> <p>10. Әліпбидегі әріптер мен әрбір әріптің дыбыстық мәнін, қарапайым тілдік ұғым мен түсініктерді меңгертудің реті мен көлемі:</p> <p>1) 1-тоқсан: тілдік ұғымдар туралы қарапайым түсінік (сөйлеу дағдылары) (әліппеге дейінгі кезең) – 12 сағат; а, р, л, у, н, бекіту (2 сағ) – 12 сағат; с, о, т, к, ы, з, м, е, д, ш, ұ, бекіту (2 сағ) – 24 сағат;</p> <p>2) 2-тоқсан: б, й, к, і, ң, ғ, ж, ә, п, ү, бекіту (3 сағ) – 24 сағат; ө, г, и, я, ю, х, һ, щ, в, э, ё, ц, ф, ч, ь-ъ, әліпби – 2 сағ, бекіту (4 сағ)–24 сағат.</p> <p>Ескерту: ң – 3 сағат, я, ю, х, һ, щ, в, э, ё, ц, ф, ч, ь-ъ 1 сағаттан; қалған дыбыс пен әріпке 2 сағаттан беріледі. Әріптер оқу бағдарламасында берілген ретпен оқытылады.</p> <p>11. Әліппеге дейінгі кезеңнің міндеттері:</p> <p>1) оқу әрекетіне қызығушылығын ояту;</p> <p>2) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс туралы қарапайым түсінік қалыптастыру;</p> <p>3) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс сызба-модельдерін ажырату және қолдану дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>4) сөзге дыбыстық талдау жүргізу: сөздегі буын санын анықтау, сөз ішіндегі дыбыстарды екі, үш буынды сөзбен анықтау; дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату;</p>	<p>құрылды.</p> <p>«Әліппе» оқу пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Оқу үдерісін ұйымдастыруда сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p> <p>1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;</p> <p>2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;</p> <p>3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.</p> <p>3-тарау. «Әліппе» пәнінің базалық мазмұны</p> <p>«Әліппе» пәнінің базалық мазмұны мынадай ұлттық құндылықтарға негізделеді:</p> <p>- <i>Рухани-мәдени құндылықтар</i> (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, мәдениет, рухани-мәдени мұра);</p> <p>- <i>Материалдық құндылықтар</i> (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар)</p> <p>- <i>Адамгершілік құндылықтар</i> (ізгілік, мейірім, достық, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)</p> <p>- <i>Эстетикалық құндылықтар</i> (байқампаздық, сезімталдық, талғам)</p> <p>- <i>Саяси құндылықтар</i> (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық)</p> <p>- <i>Саламаттық құндылықтар</i> (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).</p> <p>«Әліппе» пәні бойынша оқу жүктемесі аптасына 6 сағаттан, барлығы 33 оқу аптасында 198 сағатты құрайды.</p> <p>«Әліппе» пәнінің мазмұны оқу кезеңдеріне сәйкес бөлінген:</p> <p>1) әліппеге дейінгі кезең – 12 сағат,</p> <p>2) әліппе кезеңі – 84 сағат</p>
--	--

5) жазуға дайындық кезеңінде - қолдың ұсақ моторикасын дамыту (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлба салу, әріп элементтерін жазу).

6) тыңдай білуге және сұрақты түсінуге, сұрақтарға дұрыс жауап беруге үйрету.

Ескерту: тыңдау материалының көлемі 10 сөйлемнен, өлең шумақтары

3-тен аспауы керек.

12. Әліппе кезеңінің міндеттері:

1) қазақ әліпбиінің дыбыс пен әріптерін таныту, дыбыстардың айтылуына жаттықтыру;

2) дауысты және дауыссыз дыбыс түрлерін ажыратуға жаттықтыру;

3) әріптердің баспа және жазба түрлерін үйрету;

4) дыбыстан буын, буыннан сөз, сөзден сөйлем құрауға, жазуға, оқуға үйрету;

5) дұрыс, үзбей, буындап оқу дағдыларын қалыптастыру;

6) көркем жазу дағдыларын қалыптастыру;

7) сөздік қорын байыту, өз ойын жеткізе білуге үйрету;

8) негізгі тыныс белгі түрлерін (нүкте, сұрау белгісі, леп белгісі) қолдана білуді қалыптастыру;

9) ұлттық рухани құндылықтарға деген сүйіспеншілікті қалыптастыру.

Ескерту: I жартыжылдық бойынша жазба жұмыстарының көлемі: әліппеге дейінгі кезеңде графикалық диктант – 1-3 таңба, әліппе кезеңінде әріптік диктант – 3-5 әріп, буын диктанты – 3-6 буын, сөздік диктант – 2-5 сөз, диктант – 3-12 сөз. Жазба жұмыстарының санын мұғалім білім алушылардың меңгеру деңгейі мен қажеттілігіне орай айқындайды. Жазба жұмыстарын күнделікті жүйелі ұйымдастыру ұсынылады.

13. «Әліппе» пәнінің базалық білім мазмұны.

14. Тыңдалым мен айтылым:

1) мұғалімнің, өзге білім алушылардың сөзін тыңдай білу, тыңдалым мәнін түсіну, сұраққа дұрыс әрі нақты жауап беруді

3) әліппеден кейінгі кезең 102 сағат

Оқу пәнінің мазмұны:

1) қазақ тілінің дыбыстық және әріптік жүйесінен;

2) негізгі тілдік бірліктерден (дыбыс, буын, сөз, сөйлем, мәтін);

3) қазақ тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдылардан;

4) орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық нормалардың қарапайым түсініктерінен құралады.

Әліппеге дейінгі кезең – 12 сағат.

Әліппеге дейінгі кезеңнің міндеттері:

1) оқу әрекетіне қызығушылығын ояту;

2) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс туралы қарапайым түсінік қалыптастыру;

3) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс сызба-модельдерін ажырату және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

4) сөзге дыбыстық талдау жүргізу: сөздегі буын санын анықтау, сөз ішіндегі дыбыстарды екі, үш буынды сөзбен анықтау; дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырату;

5) жазуға дайындық кезеңінде - қолдың ұсақ моторикасын дамыту (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлба салу, әріп элементтерін жазу).

6) тыңдай білуге және сұрақты түсінуге, сұрақтарға дұрыс жауап беруге үйрету.

Дайындық кезеңдері:

Психофизиологиялық дайындық: зейінді дамыту, дыбысталған сөзді қабылдау және оны дыбыстық талдау, естігенді түсіну және дәйекті баяндау, сөздердің тақырыптық топтарын салыстыру.

Есте сақтау қабілеттерін дамыту: мақал-мәтелдерді, өлең, жұмбақ, жаңылтпаштарды жаттау.

Қиялды дамыту: түсінгенін айту, мәтінді жалғастыру, сюжеттік суреттер, өз тәжірибесінен, тыңдаған әңгіме, ертегілердің желісімен әңгіме құрастыру

Дене дайындығы: қол саусақтары мен қол бұлшықеттерінің ұсақ моторикасын дамыту, сергіту сәттерін өткізу, сабақта ойын және оқу іс-әрекетінің түрлерін жиі ауыстыру.

қалыптастыру; коммуникативтік мақсаттарына сәйкес қарым-қатынас дағдыларын дамыту;

2) ертегі айту; өлең, санамақ, мақал-мәтел, жаңылтпаш, жұмбақты жатқа айту;

3) дауысты және дауыссыз дыбыстарды ажырата білуді; буын, сөзді буынға бөлу; дауысты дыбыстардың буын құрау дағдыларын қалыптастыру;

4) дыбыстың әріппен жазылуын; сөздің дыбыстық және әріптік құрамының сәйкестігін/ сәйкес еместігін анықтау;

5) сөздік қорын байыту; сөзді тіркестіре білу, сөйлем- және шағын мәтін (сюжетті суреттер бойынша әңгіме құрау; көрген-білгені, естігені туралы әңгімелеу) құрай білу;

6) сөз әдебінің формаларын қолдану (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу).

Ескерту: Тыңдалым материалының көлемі: 30 сек - 1 мин.

15. Оқылым:

1) сөздер мен сөйлемдердің құрылымын сызба арқылы түсініп, тани білу (сөздегі буын санын, сөйлемдегі сөз санын анықтау);

2) сөздің мағынасын, сөйлемде айтылған ойды түсіну;

3) қазақ тіліндегі жұп дыбыстардың (а-ә, о-ө, ұ-ү, ы-і, л-р, н-ң, с-з, с-ш, ж-ш, п-б, к-қ, г-ғ) ерекшеліктерін тану, өзге тілден енген сөздерде кездесетін дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;

4) сөйлемді (2-6 сөз), мәтінді (4-10 сөйлем) түсініп, дауыстап оқу;

5) буындап оқудан сөзді үзбей, толық оқуға үйрету.

Ескерту: оқуға берілген мәтіннің көлемі әліппе кезеңінің басында

4-6 сөйлемнен, соңында 10 сөйлемнен аспауы керек. Әр сөйлемдегі сөздердің саны 2-6-дан аспауы керек.

16. Жазылым:

1) жазуға дайындық (дұрыс отырғызу, жарықтың дұрыс түсуі, дәптердің көлбеу орналасуы және жазу кезінде

Қарым-қатынас, байланыстырып сөйлеу дағдыларын дамыту, құндылықтарды тәбиелеу: өзі, отбасы, достары туралы әңгімелеу, топта сөйлеу, диалог құру, рольдік ойындар, сахналау.

Лексикалық сипаттау бойынша сөздік қорын байыту: байланысты сөйлеуді (әңгімелеу, сипаттау) дамыту.

Мәнерлеп сөйлеу, сөйлеу мәдениеті дағдыларын қалыптастыру: диалогтық сөйлеу этикеті (сәлемдесу, қоштасу, алғыс айту, сұрау, кешірім сұрау).

Орфоэпия нормаларына сәйкес айтылым дағдыларын жетілдіру: дыбыстардың дұрыс айтылуына бағытталған жаттығулар, сөздердің айтылуы мен дыбысталуын салыстыру, балалардың сөйлеу кезіндегі дыбыстардың айтылуындағы кемшіліктерді түзету..

Балалардың көркем әдебиеті шығармаларының негізінде бойларына құндылықтарды дарыту, патриоттыққа, адамгершілікке тәрбиелеу (тыңдау, қайталау, сұрақтарға жауап беру, сахналау, т.б.)

Оқуға дайындық:

Тілдің негізгі бірліктерге бөлінуі туралы қарапайым түсінік (сөйлем, сөз, буын, дыбыс), сөйлеу бірліктерін модельдеу.

Терминдерді қолданбай сөйлем түрлерін дауыс ырғағына қарай ажырату (сұраулы сөйлем, хабарлы сөйлем, лепті сөйлем).

Фонемалық естуді дамыту: сөзді дыбыстық, буындық талдау, сөз құрамындағы дыбыстарды ажырату, сөзді буынға бөлу, дыбыстарды графикалық белгілеу, сөздегі дыбыстардың саны мен реттілігін анықтау.

Жазуға дайындық:

Жазуға арналған гигиеналық талаптарды орындау: дұрыс отыру, қолдарын, дәптерді партаға дұрыс қою, қарындашты, қаламды дұрыс ұстау.

Оқушының ұсақ моторикасын дамыту: қолдың ұсақ бұлшықеттерін дамытуға арналған жаттығулар (бояу, сурет салу, түрлі бағытта сызықтар жүргізу, сұлба салу, әріп элементтерін жазу).

Көру арқылы қабылдау мен кеңістікте бағдарлау дағдыларын дамыту: түстерді ажырату, дәптердің бетіне орналастыру (жоғары-төмен, оң жақ – сол жақ), дәптердегі жұмыс жолымен танысу.

Сурет салу, штрихтау, бастыру, сызықтар арқылы фигураларды

қарындаш/қаламды ұстай білу); парақтағы кеңістікті бағдарлай білуді қалыптастыру (жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жазу жолының жоғарғы және төменгі сызықтары мен тік көлбеу сызықтардан шықпау); сурет салу, штрихтау, бастыра жазу, әріп элементтерін жазу;

2) сурет бойынша сөйлем құрастыру, берілген сөздерден сөйлемдер құрастыру, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау, сөйлемдердің графикалық модельдерін құру;

3) көркем жазу нормаларын сақтай отырып, әріп элементтерін, бас және кіші әріптерді, буын, сөз, сөйлемді және оларды байланыстыра жазу;

4) сөйлемнің басындағы сөзді бас әріптен жазу, сөйлем ішінде сөздердің бөлек жазылуы, сөйлемнің соңына тыныс белгісін қою;

5) қарапайым сұрақтарға жазбаша жауап беру, сюжетті суретке қарап мәтін құрастыру;

6) қатесіз, көркем жазу дағдыларын қалыптастыру.

3-тарау. «Әліппе» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

17. Әліппеге дейінгі кезеңдегі күтілетін нәтижелер:

1) сөйлеу, сөйлем, сөз, буын, дыбыс туралы бастапқы тілдік ұғымдарды түсінеді;

2) сұрақты тыңдайды және оны түсінеді, сұрақтарға жауап береді;

3) сөйлем, сөз, буын, дыбыстың графикалық сызбасын таниды;

4) сөзге дыбыстық талдау жасайды;

5) көмекші құралдар (тірек сызба, сюжетті сурет) арқылы оқиганың ретін сақтай отырып баяндайды;

6) коммуникативтік қатынаста сөз әдебін (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу) дұрыс қолдана алады;

7) дәптер бетінде берілген суреттерді бояйды, әріп элементтерін, үзік сызықтарды бастырып жүргізеді, жазады.

18. Әліппе кезеңіндегі күтілетін нәтижелер:

біріктіру, өрнектерді қолын үзбей бояу, түзу, сынық сызық, ирек сызық сызу, жұмыс жолын сақтай отырып, заттарды салу, әріптердің 8-9 элементтерін жазу.

Әліппе кезеңі – 84 сағат.

Әліппе кезеңінің міндеттері:

1) қазақ әліпбиінің дыбыс пен әріптерін таныту, дыбыстардың айтылуына жаттықтыру;

2) дауысты және дауыссыз дыбыс түрлерін ажыратуға жаттықтыру;

3) әріптердің баспа және жазба түрлерін үйрету;

4) дыбыстан буын, буыннан сөз, сөзден сөйлем құрауға, жазуға, оқуға үйрету;

5) дұрыс, үзбей, буындап оқу дағдыларын қалыптастыру;

6) көркем жазу дағдыларын қалыптастыру;

7) сөздік қорын байыту, өз ойын жеткізе білуге үйрету;

8) негізгі тыныс белгі түрлерін (нүкте, сұрау белгісі, леп белгісі) қолдана білуді қалыптастыру;

9) ұлттық рухани құндылықтарға деген сүйіспеншілікті қалыптастыру.

Ауызша сөйлеуді дамыту.

Сөздің дыбысталуына назар аударту, буындар мен сөздердің анық айтылуы..

Лексикалық тақырыптар бойынша сөздік қорын байыту, дамыту, жандандыру.

Байланыстырып сөйлеуді дамыту: сұраққа жауап табу, мәтіннің мазмұны бойынша шығармашылық тапсырмалар, оқылған мәтіннің сюжетін толықтыру, суреттер бойынша әңгімелер құрастыру.

Мәтінді оқуға қызығушылықтарын оятып, оны шығармашылықпен мазмұндау, эмоционалды, нақты, дәйекті мазмұндауға дағдыландыру, топпен және жеке ертегілерді, жұмбақтарды, әңгімелерді құрастыру.

Оқуға үйрету

«Әліппе» оқулығындағы әріптердің реттілігі олардың мәтінде кездесу жиілігіне, өзара тіркесімі мен сөзжасау қызметіне қарай

<p>1) дыбыс пен әріпті таниды, оларды бір-бірінен ажыратады;</p> <p>2) мәтіннен сөйлемді, сөйлемнен сөзді, сөзден буынды, буыннан дыбысты бөледі, жаңа үйренген дыбысты анықтайды;</p> <p>3) дауысты дыбыстардың буын құрайтынын біледі, сөздегі буын санын анықтайды;</p> <p>4) оқу түрлерін (буындап оқу, сөздерді тұтас оқу, мәнерлеп оқу) қолданады, түсініп оқиды;</p> <p>5) дыбыстарды дұрыс дыбыстайды, оның мағына ажыратушы қызметін түсінеді;</p> <p>6) сызба-модель, сурет белгілері арқылы сөз, сөйлем, шағын мәтін құрастырады;</p> <p>7) сөйлеу барысында жалғауларды дұрыс қолданады;</p> <p>8) тақырыбы мен иллюстрациясы бойынша мәтіннің мазмұнын болжайды, өз ойын білдіреді;</p> <p>9) мұғалімнің қолдауымен мәтіннің, сюжетті суреттің мазмұны бойынша сұрақ қоя алады, сұраққа жауап береді;</p> <p>10) сөйлемді бас әріптен бастап жазып, соңына тиісті тыныс белгісін қояды;</p> <p>11) айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді еске сақтап, естуі бойынша жазады;</p> <p>12) көркем жазу талаптарына сай, жазу жолы, жол аралығын, жолдың жоғарғы және төменгі сызықтарын сақтап, әріптің, әріптердің өзара байланыс элементтерін жазады;</p> <p>13) ана тілін, Отанын, халқын, мәдениеті мен салт-дәстүрін құрметтей біледі;</p> <p>14) еліміздің рәміздерін (Әнұран, Елтаңба, Ту) біледі.</p>	<p>құрылған.</p> <p>Әліпби әріптерінің графикалық бейнесін, баспа және жажбаша, кіші және бас әріптерді меңгерту.</p> <p>Сөздің дыбыстық моделін құрастыру және оқу. Дыбыс әріппен белгіленетінін ұғындыру, сөздің таныс әріптеріне бағыттап, сөздің дыбыстық моделіне сәйкестендіру.</p> <p>Буындарды оқу: дұрыс, үзбей, буындап (екі буынды, үш буынды сөздер) оқу дағдыларын қалыптастыру.</p> <p>Сөйлемдерді оқу: дұрыс, үзбей, буындап (2-3 сөз) оқу, танысқан әріптерден құралған сөздермен шағын мәтін оқу (3-5 сөйлем).</p> <p>Интонацияны, кідірістерді сақтай отырып, сөйлемнің соңындағы тыныс белгілеріне сәйкес хабарлы, сұраулы, лепті сөйлемдерді мәнерлеп оқу.</p> <p>Жазуға үйрету</p> <p>Әріп элементтерін және бас әріп пен кіші әріптерді үлгі бойынша жұмыс жолына жазу, парақтағы кеңістікті бағдарлай білуді қалыптастыру (жазу жолын, жоларалық кеңістікті, жазу жолының жоғарғы және төменгі сызықтары мен тік көлбеу сызықтардан шықпау).</p> <p>Әріптер мен олардың басқа әріптермен жалғап үйлесімді, ырғақты жазылуы (үзіп жазу, үзбей жазу), әріптер мен сөздердің жолда дұрыс орналасуы. Сөздерді оларға дыбыстық талдау жасалғаннан кейін жазу.</p> <p>Сөздер мен сөйлемдерді баспа және қолжазба үлгілерінен көшіру. Айтылуы мен жазылуы сәйкес келетін қысқа сөздерді жазу.</p> <p>Емле ережелеріне сәйкес адам аттарын, қала, өзен, көл атаулырын, жануарларға қойлған аттарын бас әріппен жазу. Сөйлем басында тұрған сөзді бас әріппен жазу.</p> <p>3-4 сөзден немесе 1-2 сөйлемнен тұратын диктант жазу.</p> <p>Тіл дамыту</p> <p>Жаңа таныстырылған әріпті қамтитын сөздермен сөздік қорын байыту. Орфоэпиялық нормаларға сәкес сөйлету арқылы оқушылардың дұрыс сөйлеу, тыңдау, еске сақтау дағдыларын дамыту.</p> <p>Жай сөйлемдерді айтқызудан бастап, суреттер бойынша әңгімелеу, мәтіннің мазмұнын айтуға көшу.</p>
--	---

Мәтінді қарапайым талдау: мәтінде кім, не туралы айтылғанын анықтау, оқиғалардың реттілігін анықтау, кейіпкерлердің іс-әрекеттерін бағалау, кейіпкерлердің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, мәтінді жалғастыру.

Оқылған әңгімелер бойынша тұлғаның адамгершілік құндылықтары мен патриоттық қасиеттерін тәрбиелеу.

Тыңдау материалының көлемі 10 сөйлемнен, өлең шумақтары 3-тен аспауы керек. Тыңдалым материалының көлемі: 30 сек - 1 мин.

Қазақ тіліндегі жұп дыбыстардың (а-ә, о-ө, ұ-ү, ы-і, л-р, н-ң, с-з, с-ш, ж-ш, п-б, к-қ, г-ғ) ерекшеліктерін тану, өзге тілден енген сөздерде кездесетін дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;

Әліпбидегі әріптер мен әрбір әріптің дыбыстық мәнін, қарапайым тілдік ұғым мен түсініктерді **меңгертудің реті мен көлемі:**

1) 1-тоқсан: тілдік ұғымдар туралы қарапайым түсінік (сөйлеу дағдылары) (әліппеге дейінгі кезең) – 12 сағат;

а, р, л, у, н, бекіту (2 сағ) – 12 сағат;

с, о, т, қ, ы, з, м, е, д, ш, ұ, бекіту (2 сағ) – 24 сағат;

2) 2-тоқсан: б, й, к, і, н, ғ, ж, ә, п, ү, бекіту (3 сағ) – 24 сағат;

ө, г, и, я, ю, х, һ, щ, в, э, Ы, ц, ф, ч, ь-ъ, әліпби – 2 сағ, бекіту (4 сағ)

–
24 сағат.

Ескерту: н – 3 сағат, я, ю, х, һ, щ, в, э, Ы, ц, ф, ч, ь-ъ 1 сағаттан; қалған дыбыс пен әріпке 2 сағаттан беріледі. Әріптер оқу бағдарламасында берілген ретпен оқытылады.

Ескерту: I жартыжылдық бойынша жазба жұмыстарының көлемі: әліппеге дейінгі кезеңде графикалық диктант – 1-3 таңба, әліппе кезеңінде әріптік диктант – 3-5 әріп, буын диктанты – 3-6 буын, сөздік диктант – 2-5 сөз, диктант – 3-12 сөз. Жазба жұмыстарының санын мұғалім білім алушылардың меңгеру деңгейі мен қажеттілігіне орай айқындайды. Жазба жұмыстарын күнделікті жүйелі ұйымдастыру ұсынылады.

Әліппеден кейінгі кезең 102 сағат

Оқу

Дұрыс, саналы, мәнерлеп оқуды жетілдіру. Буындап оқудан тұтас

сөздермен оқуға көшу, мәтінді (4-10 сөйлем) түсініп, дауыстап оқу; Берілген мәтіндер оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес қарапайым және сонымен қатар патриоттық, ұлттық құндылықтарды тәрбиелеуге бағытталған.

Өлеңдердн, мәтіндерді аудиожазбалардың, мұғалімнің оқуының үлгісі бойынша мәнерлеп оқу, оқу кезінде үзілістерді сақтау. 5-6 өлеңді, жұмбақтарды, мақал-мәтелдерді, жаңылтпаштарды жатқа айту.

Мәтінді қарапайым талдау: мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау, кейіпкерлердің іс-әрекеттері мен мінез-құлқын бағалау, мәтінді бөліктерге бөлу, тақырып қою, мазмұндау.

Тұтас сөздермен саналы, дұрыс оқу. 3-5 буынды сөздер буындап оқылады.

Сыныптан тыс оқу: таңдау бойынша 1-1,5 беттен тұрады.

Оқу жылдамдығы

Оқу кезеңі	Сөздер саны	
	Төменгі деңгей	Жоғары деңгей
4 тоқсан соңы	25- 30 сөз	40-45 сөз

Жазу, грамматика, орфография, тыныс белгілері.

Қарапайым грамматикалық ұғымдар: сөйлеу (ауызша және жазбаша); сөйлеуді бірліктерге бөлу: сөйлем, сөз, буын, дыбыстар мен әріптер; дыбыстардың қарапайым жіктелуі: дауысты және дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстылар.

Үлгі бойынша баспа және қолжазба мәтіндерін көшіру дағдыларын жетілдіру; буындарды, сөздерді, сөйлемдерді өз беттерімен жазу. Әріптердің бір-бірімен дұрыс қосылуы, сөздердің дыбыстық талдаудан кейін жазылуы; жазу кезінде сөйлемдердің дұрыс ресімделуі (сөйлемдегі бірінші сөздің бас әріппен жазылуы, сөйлем ішінде сөздердің бөлек жазылуы сөйлемнің соңында нүкте қойылуы)

Есту диктантын, көру диктантын жазу.

Тіл дамыту. Коммуникативтік қарым-қатынас дағдыларын дамыту

Оқулық материалдары арқылы рухани-мәдени құндылықтарды (отбасы, ұлт, тіл, білім, дәстүрлер және т. б.), ұлттық құндылықтарды, халық, тарихын және рухани байлығын (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлық және т. б.); адамгершілік құндылықтарды (ізгілік, мейірімділік, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік және т. б.), қазақстандық патриотизм (Отан, Тәуелсіздік, патриотизм, заң, құқық, міндет, бостандық, парыз, ар-намыс, төзімділік); салауатты өмір салтының құндылықтары (өмір, денсаулық, уақыт, дене шынықтыру, психикалық денсаулық және т.б.). қалыптастыру, тілдерін дамыту.

Коммуникативтік қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру: берілген тақырыптағы диалогтарға қатысу, әңгімелесу, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру: сөйлеу этикеті; рөлдер бойынша шығармадағы диалогтарды оқу, сахналау, рөлдік ойындар.

Оқылған мәтіндерді қарапайым талдау: мәтін мазмұны бойынша қарапайым және күрделі сұрақтарға жауаптар, оқығанды бағалау; сұрақтар, жоспар бойынша мәтін мазмұнын жаңғырту, мәтінді шығармашылықпен құрастыру. Оқылған кейіпкерлер мен оқиғалардың сипаттамасы: кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, оның мінез-құлқының ерекшеліктері, іс-әрекетінің себептерін түсіндіру, мінез-құлқын бағалау.

Мәтінді мазмұндау: егжей-тегжейлі, қысқаша.

Мәтінді талдау: кейіпкерлерді, салыстыруларды, эпитеттерді, сипаттау сөздерін табу. Көркем сөзге эстетикалық тәрбиелеу: тілдің көркем сөз құралдарының қолданылуын бақылау және олардың мәтіндегі рөлін білу.

4-тарау. «Әліппе» пәні бойынша күтілетін нәтижелер:

Күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

Ғылыми-танымдық құзыреттер:

* оқылған ақпаратты есту арқылы қабылдайды, оқиды және түсінеді,

	<ul style="list-style-type: none"> * мәтінді мазмұндайды: толық және қысқа, сұрақтар бойынша және шығармашылықпен мазмұндау; * ауызша қарым-қатынастың мақсаттары мен жағдайларын түсінеді, алынған ақпаратқа өз пікірін білдіру, өз сөзін және кейіпкерлердің сөзін талдау үшін пайдаланады. Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік: * ауызша және жазбаша сөйлеудің айырмашылықтарын біледі; дыбыстар мен әріптер; дыбысты әріппен белгілейді; * сөйлеудің негізгі тілдік бірліктері: сөйлем, сөз, буын, дыбыстар (дауысты, дауыссыз, жуан және жіңішке дауысты дыбыстар); * модельдеу әдісін меңгереді: сөздердің, сөйлемдердің дыбыстық схемаларды жасайды; схемаларды оқиды, оларға сөздер мен сөйлемдерді тандайды; * сөздердің айтылуының орфоэпиялық нормаларын және сөйлемдердің дұрыс интонациясын сақтайды ; * оқу тәсілін меңгерген, екі буынды және үш буынды сөздерді тұтас оқиды; * оқығанның мазмұны бойынша сұрақтарға жауап бере алады; сұрақты тұжырымдай алады; * шағын монологтарды құрайды: өз әсерлері туралы, шығарма (кейіпкерлер, оқиғалар) туралы әңгімелейді; әңгімелеу және сипаттау мәтіндерін ауызша құрайды; * бас және кіші әріптерді, буындарды, сөздерді жазады, оларды басқа әріптермен біріктіру дағдысына ие; * баспа және қолжазба мәтіндерін дұрыс көшіре алады; * айтылуынан айырмашылығы жоқ сөздерді , сондай-ақ емле ережелеріне бағынатын сөздерден диктант жаза алады; * сөйлемдегі сөздерді ажыратып, бөлек жазады; * сөйлемнің басындағы сөздер және жалқы есімдердің бас әріптен жазыды; * сөздерден буындарды ажырата алады; * сөйлемнің соңындағы тыныс белгілері. Мәдени-әлеуметтік құзыреттер: * қарым-қатынас мақсатында диалогтік және монологтық
--	--

сөйлеуді құруға қатысады; сөйлеу этикетін қолданады (сәлемдесуді, ризашылықты, қоштасуды, өтініш білдіруді және т.б.);

* оқу міндеттеріне сәйкес ауызша мәлімдемелерді айтуды меңгереді (өзі, өз отбасы, достары, мектебі туралы айту; өз ойлары мен сезімдерін сипаттау);

* оқылған және тыңдағаны туралы жеке пікірін білдіреді;

* өлеңдерді, мақал-мәтелдерді, жұмбақтарды жатқа оқиды, әдеби ойындарға қатысады (викториналар, сахналау, жаттау және т.б.).

Ақпараттық-технологиялық құзыреттер:

* оқылған мәтіндерді түсіну және қайталау, әңгімелерге қатысу үшін жеткілікті сөздік қоры бар; оқылған мәтінде, түрлі дереккөздерде жаңа сөздерді өз бетінше табады;

* коммуникативтік міндеттерді тиімді шешу үшін тілдік құралдарды мақсаттар мен шарттарға сәйкес таңдайды ;

* ақпарат алу үшін оқудың әртүрлі түрлерін біледі: дұрыс оқу (әдеби айтылым нормаларын сақтау; екпін қоюдағы қателердің болмауы; сөйлемдерді оқу кезінде үзілістерді және дұрыс интонацияны сақтау); саналы оқу (оқығанның мағынасын түсіну және түсіндіру), мәнерлеп оқу (үзілістерді сақтау, интонацияны дұрыс таңдау); іріктеп оқу (қойылған мақсатты түсіну және қажетті ақпаратты табу); оқу тәсілдері: тұтас сөздермен оқуға көшу мен буындық оқу.

«Әліппе» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Білім алушы:

- ауызша және жазбаша сөйлеу формаларының айырмашылығын;
- дыбыс пен әріптер; ауызша сөйлеу дыбыстарының жазбаша сөйлеудегі әріптермен белгіленуі кезіндегі сәйкестігі мен сәйкессіздігін;
- ақпаратты алу және беру үшін сауатты жазу мен оқудың маңызын;

- әліпбидің әріптері (саны мен реттілігі), олардың баспа және жазбаша нұсқасындағы бас және кіші әріптерді;

- сөздегі дыбыстардың дұрыс айтылу нормаларын; сөздің дыбыстық схемасын құрастыруды;

- сөйлеуді тілдік бірліктерге бөлу: сөйлем, сөз, буын және дыбыс;

дыбыстардың жіктелуі: дауысты және дауыссыз, жуан және жіңішке дауыстыларды;

- үзіп және үзбей жазуда әріптерді жазу тәсілдерін;
- сөйлемнің соңында қойылатын тыныс белгілерінің түрлерін

біледі.

Білім алушы:

- қарым-қатынас үшін ауызша және жазбаша сөйлеудің маңызы, өзін-өзі жүзеге асыру мақсатында сөйлеу әрекетінің түрлерін (коммуникативтік құзыреттілікті қалыптастыру міндеттерін);

- оқу қызметінде ақпаратты жинау және пайдалану үшін сауатты жазуды және оқуды меңгеру қажеттілігін (ақпараттық құзыреттілік);

- сауатты оқу мен жазуды қалыптастыру үшін ана тілінің дыбыстық және әріптік жүйелерінің айырмашылығы мен ұқсастығын (тілдік құзыреттілік);

- дұрыс оқу мен сауатты жазуды меңгеру үшін айтылым мен емле ережелерінің мағынасын (тілдік-коммуникативтік құзыреттілік);

- дұрыс, каллиграфиялық жазудың сәтті жазбаша қарым-қатынас үшін маңызын (мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);

- өз ойлары мен сезімдерін нақты білдіру үшін сөйлемнің соңында белгілі бір тыныс белгілерін қою қажеттілігін (тілдік - коммуникативтік, мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);

- нақты, жарқын және бейнелі сөйлеу үшін сөздік қорын кеңейтудің маңыздылығын (тілдік - коммуникативтік, мәдени-әлеуметтік құзыреттілік);

- оқу және қоғамдық қызметте жетістікке жету үшін сөйлеу этикасы мен сөйлеу қарым-қатынас мәдениетін (мәдени-әлеуметтік құзыреттілік) **түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- жаңа сөздерді буындап оқуда;

- жұмыс жолын сақтай отырып, кіші және бас әріптерді жазуда; әріптердің бір-бірімен жалғану үлгісін;

- сөздің дыбыстық және дыбыстық әріптік сұлбасын құрастыруда және оқуда;

- сөздің буындық құрамын сөздегі дауысты дыбыстардың саны

бойынша анықтауда; сөздің буындық моделінде графикалық түрде белгілеуде;

- сөйлемді дұрыс рәсімдеуде (сөйлемнің бірінші сөзінің басындағы бас әріп, сөйлемнің соңындағы нүкте);

- оқу кезінде орфоэпиялық нормаларды сақтауда, сөйлемнің соңында тыныс белгісіне сәйкес дұрыс интонацияны таңдауда, үзілісті сақтай отырып мәнерлеп оқуда;

- дайын жоспар бойынша, сұрақтар бойынша мәтінді баяндауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- әр түрлі өмірлік жағдайларда буындап оқу және жазу ережелері бойынша жаңа мәтіндерді оқуда (кітапханаға бару, интернеттен іздеу, жалпы пайдалану орындарына бару);

- жаңа сөздерді өз бетінше жазуда, олардың емле ережелерін қолдана отырып, құттықтаулар, достарымен ұялы телефон арқылы хат алмасу, күнделік жүргізу және т. б. әрекеттерде;

- жаңа ақпаратқа қызығушылықты арттыру, оқу дағдыларын жетілдіру мақсатында өз таңдауы бойынша оқу үшін шығармаларды таңдауда;

- сөйлеу үшін қарым-қатынас жасау, сөздік қорын толықтыруда;

- жаңа сөздерді сауатты жазу мақсатында алдын ала дыбыстық талдау жасауда;

- меңгерілген сөздер материалында жұмыстың жаңа түрлерін орындауда (диктанттар, сөйлем, мәтін құрастыру; сурет бойынша шығармалар, жобалар, түрлі деңгейлі ойын тапсырмаларында);

- тірек сөздерден ауызша мәтін құрауда, иллюстрациялар бойынша мәтін мазмұнын құруда;

- әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- оқыған нәрсесі бойынша мәтін құрастыруда;

- иллюстрациялық материалдары бойынша мәтін құруда;

- тақырып туралы мәтіннің басы мен соңын болжауда және құрастыруда, мәтін мазмұнын дамытуда өз нұсқасын ұсынуда;

	<ul style="list-style-type: none"> - рөлдік және дидактикалық ойындарға, қойылымдарға қатысуда; - жобалар жасауда, кейіпкердің іс-әрекетіне түсініктеме береді, оқыған шығармасына жеке пікірін білдіреді; - мәтіндерді түрлі жағдаятпен байланыстырып, орфографиялық нормаларға сай қолданады.
--	--

**«Қазақ тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына және
12 жылдық бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына (ЖОБА) арналған)**

Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы "10" мамырдағы № 199 бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 сыныптары үшін (оқыту қазақ тілінде) "Қазақ тілі" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы алдыңғы бағдарламалардан түбегейлі өзгеше болды.

Бағдарламаға алғаш рет бөлімдер мен тоқсандар бойынша оқытудың күтілетін нәтижелері түріндегі оқу мақсаттарының жүйесі енгізілді. Оқулық авторлары да, мұғалімдер де бағдарламада жазылған осы оқу мақсаттарының шегінен шығуға құқысы жоқ. Яғни, сол берілген оқу мақсаттарының аясында жұмыс жасайды.

Осы бағдарламада «Қазақ тілі» пәнін оқыту мақсаты – сөйлеу әрекетінің түрлерін: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылымды дамыту арқылы тіл туралы бастапқы білімді меңгерту және оны тілдік нормаларды сақтай отырып, оқу әрекеті мен күнделікті өмірде қолдану, - деп берілген.

12 жылдық білім беруде оқыту мақсатын айқындау басқа формада өзгертіліп берілген. 12 жылдық бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасында пәннің мақсаты – ұлттық құндылықтар негізінде дұрыс ойлап, сауатты оқи және жаза алатын білім дағдыларын дамыта отырып, негізгі мектепте оқытылатын ғылым негіздерін игеруге қажетті білім, білік, дағды құзыреттіліктерін қалыптастыру, - деп айқындалған.

Екі бағдарламаның мақсаттарын салыстыра келе, келесідей қорытынды жасауға болады: қолданыстағы бағдарламада сөйлеу әрекетінің түрлерін дамыту арқылы тіл туралы бастапқы білімді меңгерту мақсаты көзделсе, 12 жылдық білім беруде пәнді оқытудың басым мақсаты білім алушының ұлттық құндылықтар негізінде дұрыс ойлап, сауатты оқи және жаза алатын білім дағдыларын дамыту басты назарда ұсталынған.

Пәнді оқыту міндеттері екі бағдарламада да ерекшеленеді. 12 жылдық білім беру бағдарламасында олар неғұрлым нақтыланған және маңыздылығына қарай құрылған. Мысалы, 11 жылдық білім беру бағдарламасында 1,2-міндеттер: 1) тіл білімі бойынша бастапқы теориялық түсініктер беру; 2) сөйлеу әрекетінің түрлерін (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) дамыту, -деп берілсе, ал 12 жылдық білім беруде бұл міндеттер жүйеленіп 6-міндетте «б) ұлттық құндылықтарға арналған мәтіндер арқылы сөйлеу әрекетінің тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым түрлерін дамыту, - деп қарастырылған.

11 жылдық білім беру бағдарламасының 5-тармағында «Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет»,

«ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына ықпал етеді», - деп берілген. Алайда, мұнда айтылған әрбір ұғымдарды («қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу») авторлар оқулық жазғанда, ал мұғалімдер оқу процесінде жеке-жеке қарастыруы мүмкін емес жағдай. Себебі бұл ұғымдар бір-бірін толықтырып, бір-бірімен тығыз байланыста жүйелілікпен қарастырылуы қажет. 12 жылдық білім беруде бұл ұғымдар жеке тармақ емес, пәнді оқытудың 9-10 міндеттерінде (9) түрлі мәтіндер арқылы табиғатты аялау, өзара сыйластық, үлкенге құрмет, кішіге ізет және қамқорлық көрсету қасиеттерін қалыптастыру; 10) қазақстандық патриотизм (отан, тәуелсіздік, елжандылық, ар, намыс, борыш, рух, толеранттық) сияқты құндылықтарды «сөз – сөйлем – мәтін» байланыс жүйесі арқылы бойына сіңіру.) бірізділікпен, жүйелілікпен қарастырылған.

Қолданыстағы 11 жылдық бағдарламаның 2-тарауы «Қазақ тілі оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру» деп аталып, онда оқу жүктемесінің көлемі және 2-4 сыныптарға арналған білім мазмұны берілген. Ондағы әр сыныпқа жеке берілген білім мазмұнында жеңілден күрделіге қарай ұстанымдары ескерілмеген. Сонымен қатар бұл тарауда пәнді оқытуды ұйымдастыруда негізге алынатын дидактикалық ұстанымдар берілмеген.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында «2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру», - деп жеке тарау болып қарастырылып, «Қазақ тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік, тілдік бірліктердің функционалды қызметі, мәтін бірлігі және көрнекілік ұстанымдарына негізделіп, оқу үдерісінде сабақ мақсатының өзі үш ажырамас бірлікте айқындалатындығы нақты көрсетілген. Мысалы:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

Осылайша, 12 жылдық білім беру бағдарламасының ұсынылған жобасындағы Қазақ тілі пәнін оқытуда құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат ерекше маңызды тұжырымдамалық мәнге ие болып отыр.

12 жылдық білім беру бағдарламасы жобасының жаңашылдығы:

- 1) 3-тарауда пәннің 2-5 сыныптарға арналған базалық білім мазмұны 12 жылдық бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылған;

- 2) 4-тарауда "білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жана жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану" жүйесіне сәйкес оқытудан күтілетін нәтижелер ұсынылған.
- 3) Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланған.

Қолданыстағы 11 жылдық білім беру бағдарламасында оқыту нәтижелері берілмеген. Оларды жоғарыда айтылғандай бөлімдер мен тоқсандарға ұсынылатын оқу мақсаттар жүйесі алмастырады. Бірақ мұндай көзқарас мұғалімнің қызметін шектейді, оны қатаң оқыту шеңберіне енгізеді, өйткені сабақта мұғалім тек екі-үш мақсатты ғана орындауы керек және олардан кетуге құқығы жоқ. Мақсаттар жүйесінде тәрбиелік мақсаттардың айқын берілмеуі, грамматикалық тақырыптардың нақты қарастырылмауы білім алушыларға өз ұлттының ана тілін меңгеруге қиындық тудырады.

Осылайша, қолданыстағы бағдарламаны талдау мынаны көрсетті:

- 1) оқыту нәтижелерінің болмауы;
- 2) тәрбиелік мақсаттардың берілмеуі;
- 3) грамматикалық тақырыптардың нақты қарастырылмауы;
- 4) оқу мақсаттар жүйесінде оқу мақсаттарының қайталанып берілуі.

Қолданыстағы бағдарламаның жоғарыда айтылған кемшіліктердің болуы (қатаң реттелген оқу мақсаттарының жүйесіне құрылып берілуі, эстетикалық және рухани-тәрбиелік міндеттердің нақты қарастырылмауы және нақты оқыту нәтижелерінің болмауы) мамандар мен жалпы жұртшылық тарапынан бірқатар шағымдар тудырды.

Сондықтан жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, "Қазақ тілі" пәнінің оқу бағдарламасын қайта құру қажеттілігі туындады.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасы:

- 1) білім берудің базалық білім мазмұны ұлттық құндылықтарға бағдарланды;
- 2) қазақ тілі пәнін ұйымдастырудың ұстанымдарына негізделіп құрылды;
- 3) оқу үдерісін ұйымдастыруда сабақ мақсаты үш ажырамас бірлікте айқындалып берілді;
- 3) білімді игеру деңгейлері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер метапәндік құзыреттіліктерге бағдарланып енгізілді.

**«Қазақ тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының
салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)**

<p style="text-align: center;">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p style="text-align: center;">12 жылдық бастауыш білім берудің «Қазақ тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (2-5-сыныптарына арналған) (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. Бастауыш мектепте «Қазақ тілі» пәнін оқыту мақсаты – сөйлеу әрекетінің түрлерін: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылымды дамыту арқылы тіл туралы бастапқы білімді меңгерту және оны тілдік нормаларды сақтай отырып, оқу әрекеті мен күнделікті өмірде қолдану.</p> <p>3. «Қазақ тілі» пәнін оқыту міндеттері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тіл білімі бойынша бастапқы теориялық түсініктер беру; 2) сөйлеу әрекетінің түрлерін (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) дамыту; 3) білім алушылардың сөздік қорын толықтыру және сөздің грамматикалық құрылысын меңгерте отырып, тілін дамыту және жетілдіру; 	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ..... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>«Қазақ тілі» бастауыш білім беру бағдарламасының мақсаты – ұлттық құндылықтар негізінде дұрыс ойлап, сауатты оқи және жаза алатын білім дағдыларын дамыта отырып, негізгі мектепте оқытылатын ғылым негіздерін игеруге қажетті білім, білік, дағды құзыреттіліктерін қалыптастыру.</p> <p>«Қазақ тілі» бастауыш білім беру бағдарламасының міндеттері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ұлттық құндылықтар туралы түсінік қалыптастыру; 2) ұлттық құндылықтарды айқындайтын тірек сөздер арқылы сөздік қорын молайту;

4) тілдің қоғамдық мәнін түсінуге, қарым-қатынас жасау салалары мен түрлі жағдаяттарда өз ойларын сауатты және мәдениетті түрде жеткізе білуге дағдыландыру;

5) түрлі мәтіндер негізінде білім алушыларға адамдардың өзара түсінісуі, сыйластық, құрмет сезімдері, адамгершілік қасиеттері, өзінің және өзгенің іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарай білуі сияқты ізгі қасиеттерді қалыптастыру;

6) түрлі қарым-қатынас жағдаяттарында сөйлеу этикетін қолдану;

7) ауызша және жазбаша сөйлеу нормалары мен тіл мәдениеті негіздерін меңгерту;

8) қарым-қатынас жасаудың түрлерін мақсатты түрде қолдануға, ойын жинақтауға, ауызша немесе жазбаша мәтіндерге сүйене отырып, өзіндік пайымдау жасауға үйрету.

4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.

5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына ықпал етеді.

2-тарау. «Қазақ тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. Оқу жүктемесінің көлемі:

1) 2-сынып – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағат;

2) 3-сынып – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағат;

3) 4-сынып – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағатты құрайды.

7. «Қазақ тілі» пәні бойынша жазба жұмыстарының көлемі:

1) сөздік диктант – 2-сыныпта 5-7 сөз, 3-сыныпта 9-12 сөз, 4-сыныпта 12-15 сөз;

3) қазақ тілінің фонетикасы, лексикасы мен грамматикасынан бастапқы білім бере отырып, тілді қолдану шеберліктерін жетілдіру;

5) түрлі жағдаяттарда өз ойларын нормаға сай мәдениетті жеткізуге машықтандыру;

6) ұлттық құндылықтарға арналған мәтіндер арқылы сөйлеу әрекетінің тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым түрлерін дамыту;

7) мақал-мәтелдер мен фразеологизмдерді, бейнелі образды сөздер мен жұмбақ-жаңылтпаштардың тәрбиелік мәнін аңғарту;

8) ауызша сөйлеу мен жазбаша сөйлеудің тілдік қатынас тәсілдерін меңгерту;

9) түрлі мәтіндер арқылы табиғатты аялау, өзара сыйластық, үлкенге құрмет, кішіге ізет және қамқорлық көрсету қасиеттерін қалыптастыру;

10) қазақстандық патриотизм (отан, тәуелсіздік, елжандылық, ар, намыс, борыш, рух, толеранттық) сияқты құндылықтарды «сөз – сөйлем – мәтін» байланыс жүйесі арқылы бойына сіңіру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Қазақ тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік, тілдік бірліктердің функционалды қызметі, мәтін бірлігі және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Қазақ тілі» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

2) диктант – 2-сыныпта 25-30 сөз, 3-сыныпта 35-50 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз;

3) мазмұндама мәтінінің көлемі – 2-сыныпта 40-60 сөз, 3-сыныпта 60-80 сөз, 4-сыныпта 80-100 сөз;

4) шығарма мәтінінің көлемі – 2-сыныпта 25-35 сөз, 3-сыныпта 35-55 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз.

8. «Қазақ тілі» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тіл және сөйлеу: сөйлеудің адам өміріндегі маңызы мен қажеттілігі; ауызекі және жазба тілде сөйлеу туралы түсінік; дауыс күші, сазы – ауызекі сөйлеудің мәнерлеуші құралдары; ауызекі сөйлеу кезіндегі кимыл мен ым-ишара; диалог; монолог;

2) сөйлеу мәдениеті: түрлі жағдаяттарға байланысты сұхбаттасын тыңдау, сөйлеу мәдениетін сақтау; амандасу жағдаятында қолданылатын сөздер; амандасу, өтініш білдіру, алғыс айту жағдаятын құрастыру;

3) фонетика: У дыбысы; сөз ішінде у дыбысының бірде дауысты, бірде дауыссыз болып келуі; У әрпінің емлесі: дауыссыз дыбыстан кейін келген у әрпінің алдында ү, ұ дыбыстары естілгенімен, жазылғанда олардың орнына у-дың өзі ғана жазылатыны, дауысты ы, і әріптеріне аяқталған сөздерге у әрпі қосылғанда, ы, і әріптерінің түсіп қалатыны; И дыбысы. И – дауысты, й – дауыссыз дыбыс екені. И – дыбысының бірде жуан, бірде жіңішке болатыны; И, й әріптерінің емлесі; Я, ю әріптерінің жазылуы; дауыссыз дыбыстардың қатаң, ұяң, үнді болып бөлінетіні; Б, п дыбыстары; Б және п әріптерінің емлесі; Қ, ғ және к, г дыбыстары; Қ, к дыбыстарына аяқталған сөздерге дауысты ы, і дыбыстары жалғанса, олардың ғ, г дыбыстарына айналуы; Л, р дыбыстары. Л, р әріптерінің емлесі. Н, н дыбыстары; олардың бір-бірінен айырмашылығы және емлесі; сөздерді, дыбыстарды орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту: бүгін – бүгүн, түгін – түтүн, көсек – көсөу);

4) мәтін, мәтін туралы түсінік: жеке сөйлемдерден мәтіннің өзгешелігі; мәтіннің тақырыбы және ондағы негізгі ойды анықтау; мәтінге, сюжетті суреттерге ат қою; тақырып (мәтіннің аты), тірек сөздер арқылы мәтіннің мазмұнын болжау; тыңдаған мәтін бойынша түсінбеген сөздерін белгілеу; тыңдаған мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру; тыңдалған материалға өз пікірін білдіру; оқыған мәтін

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Қазақ тілі» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 2-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 2) 3-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 3) 4-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат
- 4) 5- сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

2. «Қазақ тілі» пәні бойынша жазба жұмыстарының көлемі:

- 1) сөздік диктант – 2-сыныпта 5-7 сөз, 3-сыныпта 8-12 сөз, 4-сыныпта 12-15 сөз, 5-сыныпта 15-20 сөз;
- 2) бақылау диктанты – 2-сыныпта 25-30 сөз, 3-сыныпта 35-50 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз, 5-сыныпта 75-100 сөз;
- 3) сюжетті сурет, оқыған және тыңдаған материалдар бойынша жинақы мәтін жазу - 2-сыныпта 20-30 сөз, 3-сыныпта 30-50 сөз, 4-сыныпта 50-70 сөз, 5-сыныпта 70-90 сөз;

мазмұны бойынша сұрақтар құрастыру және жауап беру; берілген тірек сөздерді қолданып ауызша әңгіме құрау;

5) мәтіннің құрылымы (басы, ортасы (негізгі), соңы (қорытынды) туралы ұғым: негізгі ойды беру формасы сөйлем; мәтіндегі азат жолдың рөлі; мәтіндегі сөйлемдердің байланысы; дұрыс құрылмаған мәтінді қайта құру;

6) мәтін түрлері: әңгімелеу, сипаттау, пайымдау: заттар мен құбылыстар туралы әңгімелеу, сипаттап айту; мәтіннің тақырыбы және ондағы негізгі ойды анықтау; мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау;

7) сөйлем: сөйлем туралы түсінік; сөйлемнің мәтіннен өзгешелігі; тұтас мәтінді сөйлемдерге бөлу, сөйлемдердің ара жігін ажырату; айтылу мақсатына қарай сөйлем түрлері: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, лепті сөйлем; сөйлем соңына қойылатын тыныс белгілер (нүкте, сұрау, леп белгісі);

8) сөйлемдегі сөздердің байланысы: сұрақ қою арқылы сөйлемнің ішінен бір-бірімен байланысып тұрған сөздерді табу; сөздердің орналасу тәртібін ескере отырып, сөздерден сөйлем құрау; сұрақ бойынша сөйлемді толықтырып жазу; үлгі, сызба, суреттер бойынша сөйлем құрап жазу; дұрыс құрылмаған сөйлемді түзеп, қайта жазу;

9) сөз және оның мағынасы: сөз және оның мағынасы туралы түсінік; мәтіндегі синоним, антоним, омоним сөздердің мағыналарын ажырата білу; берілген тақырып, сұрақ бойынша қажетті ақпараттарды іріктеп алу үшін дереккөздерді (сөздік, анықтамалық, энциклопедия) қолдана білу;

10) сөз құрамы: сөздің түбірі мен қосымшасы туралы алғашқы түсінік; түбір мен қосымшаның бір-бірінен айырмашылығы; қосымша түрлері: жұрнақ пен жалғау, олардың белгіленуі;

11) сөз таптары: заттың атын, сынын, қимылын білдіретін сөздер туралы түсінікті қайталау; сөз табы туралы түсінік; зат есім, оның мағынасы, сұрақтары; жалқы есім және жалпы есім; жалқы есімнің жазылу емлесі; зат есімнің жекеше және көпше түрлері; зат есімнің көпше түрін сөз құрамына талдау, көптік жалғаулары, оларды дұрыс қолдану; етістік, оның анықтамасы, сұрақтары; дара және күрделі етістіктер; сын есім және оның анықтамасы, сұрақтары; сын есіммен зат есімнің

4) мазмұндама көлемі – 2-сыныпта 40-60 сөз, 3-сыныпта 60-80 сөз, 4-сыныпта 80-100 сөз, 5-сыныпта 100-110 сөз;

5) эссе мәтінінің көлемі – 2-сыныпта 25-35 сөз, 3-сыныпта 35-55 сөз, 4-сыныпта 55-70 сөз, 5 -сыныпта 75-100 сөз.

«Қазақ тілі» оқу пәнінің бастауышқа арналған базалық білім мазмұны:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, мақал-мәтел, пейзаж, портрет, диалог, монолог, пікірталас, сұқбат);

4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөздер);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты және дауыссыз дыбыстар, буын, тасымал, екпін түрлері);

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша, жұрнақ және жалғау; сөзжасам түрлері: біріккен сөз, қос сөз, тіркесті сөз, қысқарған сөз);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім, сын есім, сан есім, есімдік, үстеу, етістік, еліктеуіш сөздер, одағай, шылау);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (бастауыш пен баяндауыштық қатынастағы тіркес; анықтауыштық қатынастағы тіркес: сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; есімдік+зат есім; толықтауыштық қатынастағы тіркестер: зат есім + етістік; пысықтауыштық қатынастағы тіркес: үстеу + етістік; еліктеуіш сөз + етістік);

байланысы; дара және күрделі сын есімдер; сан есім және оның анықтамасы, сұрақтары; сан есімнің зат есіммен байланысып айтылуы; дара және күрделі сан есімдер;

12) шығармашылық жұмыс: оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдарға байланысты сұрақтар мен жоспар бойынша мазмұндама жазу; тірек сөздерді, суреттерді пайдаланып постер құрастыру; жеке сурет немесе сюжетті суреттер негізінде шағын сипаттау, әңгімелеу мәтіндерін құрап жазу; үлгі бойынша қарапайым хабарландыру, хабарлама және нұсқаулық жазу; құраған мәтінінде жіберілген қателерді (орфографиялық, пунктуациялық, әріптік) мұғалімнің көмегімен тауып түзету; дұрыс құрылмаған мәтінді түзеп, қайта жазу; жазба жұмыстарын каллиграфиялық талаптарға сай жазу;

13) жыл бойы өткенді қайталау.

9. «Қазақ тілі» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тіл және сөйлеу: ауызекі және жазба тілде сөйлеу ерекшеліктері;

2) сөйлеу мәдениеті: түрлі жағдаяттағы қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, тілдік нормаларды сақтап сөйлеу; интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл мен ым-ишара, қаратпа сөздерді қолдана отырып, тыңдарманның назарын аудару; өзгенің пікіріне өз көзқарасын білдіруде тілдік және этикалық нормаларды сақтау;

3) мәтін: мәтін туралы 2-сыныпта өтілгенді қайталау; көмекші сөздердің көмегімен әңгімелеу, сипаттау, пайымдау мәтін түрлерін және құрылымдық бөліктерін анықтау; мәтіннің тақырыбын және ондағы негізгі ойды анықтау; мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру; мәтіндерге салыстырмалы талдау; ұқсас тақырыпта берілген мәтін түрлерін, стилін салыстыру;

4) тыңдалған мәтін бойынша тірек сөздерді белгілеу; ашық және жабық сұрақтарға жауап беру; берілген тақырып пен суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау; берілген мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздерді, жоспарды пайдаланып ауызша әңгіме құрау;

5) қаратпа сөз, оның тыныс белгісі; қыстырма сөз, оның тыныс белгісі;

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем; жай сөйлем және құрмалас сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, стильдік норма; сөйлеу әдебінің нормалары; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдар);

11) шығармашылық жұмыс (тірек сөздерді қолданып әңгімелеу, салыстыра сипаттау және баяндау мәтіндерін құрастыру; аудиовизуалды материалдар бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру, мазмұндама жазу; сызба, кесте, фотосуреттерді қолданып мәтін (хат, шақырту, нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, жарнама) құрастыру; күнделік, өмірбаян жазу);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, суреттеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем);

3) мәтін түрлері (ертегі, мысал, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет, диалог);

4) сөз және оның мағынасы: мән-дес сөздер, қарама -қарсы мағыналы сөздер);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді); буын және тасымал

6) сөз құрамы (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, жіктік жалғауы);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім: жалпы және жалқы есім; сын есім: түр-түс атаулары; сан есім: есептік

б) фонетика: дыбыс туралы 2-сыныпта өткенді қайталау; Э, е, ф, в, ц, ч, ш, щ дыбыстарының ерекшеліктерін меңгерту; бұл дыбыстарды дұрыс айтып, сауатты жазуға дағдылану; В, ф дыбыстары мен әріптерінің ерекшеліктерін салыстыру; Ч, щ дыбыстары мен әріптерінің ерекшеліктері; Х, һ дыбыстары, олардың айтылу ерекшеліктері; Х, һ дыбыстарына қатысты сөздердің емлесі; сөз ішінде қатар тұрған дауыссыз дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (сенбі – сембі, Жангүл – Жаңгүл);

7) сөз және оның мағынасы: сөз және оның мағынасы туралы берілген білімді еске түсіру; сөз мағыналарымен жұмыс: сөз өзінің тура мағынасынан басқа ауыспалы мағынада қолданылатынын және бір сөздің бірнеше мағынада жұмсалатынын байқау; мәндел және қарама-қарсы мағыналы сөздер; тура және ауыспалы мағыналы сөздердің мағынасын мәнмәтінде түсіну, сөйлеу барысында пайдалану; түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) берілген тақырып, сұрақ бойынша алған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау;

8) сөз құрамы: сөз құрамы жайында 2-сыныпта өтілген ұғымдарды қайталау; түбір сөз және туынды сөз; туынды сөз жасайтын жұрнақтар; түбірлес сөздер; қосымшалардың емлесі: буын үндестігін сақтау, қосымша жалғанғанда кейбір сөздердің соңғы дыбысының өзгеруі немесе түсіп қалуы туралы түсінік;

9) сөйлем: сөйлем туралы 2-сыныпта берілген білімді қайталау; сөйлем мүшелері; тұрлаулы және тұрлаусыз мүшелер; бастауыш пен баяндауыштың байланысы; бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықша; жалаң және жайылма сөйлем; үлгі сызба, сұрақ бойынша сөйлем құрау;

10) сөз таптары: сөз таптары туралы берілген ұғымды қайталау; зат есім туралы 2-сыныпта өтілген материалды еске түсіру; негізгі және туынды зат есім; туынды зат есім жасайтын жұрнақтар; зат есімнің тәуелденуі; тәуелдік жалғау, оның жекеше және көпше түрлері; тәуелдік жалғаудың емлесі; етістік туралы берілген білімді еске түсіру, негізгі және туынды етістік, болымды және болымсыз етістік; сөз таптары; сын есім жайында берілген білімді еске түсіру, негізгі және туынды сын есімдер;

және реттік сан есім; етістік: болымды және болымсыз етістік)

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім + етістік, сын есім+зат есім; сан есім+зат есім);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем; хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі);

11) шығармашылық жұмыс (суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет);

4) сөз және оның мағынасы (тура мағыналы және ауыспалы мағыналы сөздер, синоним, антоним, омоним);

5) фонетика туралы бастапқы түсінік (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және тасымал)

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс

салыстырмалы шырай жұрнақтарымен таныстыру; сан есім туралы берілген білімді еске түсіру; есептік және реттік сан есімдер;

11) шығармашылық жұмыс: жоспар немесе сызба негізінде тірек сөздерді қолданып әңгімелеу, салыстыра сипаттау және көмекші сөздерді қолданып пайымдау мәтіндерін құрап жазу; оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып, мазмұндама жазу; сызба, график, кесте, фотосуреттер қолданып мәтін (хат, шақыру, нұсқаулық, презентация) құрастырып жазу; өзіндік іс-әрекеті баяндалған күнделік, өмірбаян жазу; жіберілген қателерді (пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық, стилистикалық) тауып, орфографиялық сөздік пен анықтамалық арқылы түзету;

12) жыл бойы өткенді қайталау.

10. «Қазақ тілі» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тіл және сөйлеу: ауызекі және жазба тілде сөйлеу туралы түсініктерін кеңейту; тірек сөздер мен жоспарды пайдаланып монолог құрау;

2) сөйлеу мәдениеті: сөйлеу мақсаты мен ортасына сәйкес белгілі бір тақырып аясында диалог құру; сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, сезімі мен көңіл күйіне әсерін ескеру; интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл мен ым-ишара, және қыстырма, одағай сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тындарманды қызықтыру;

3) фонетика: буын үндестігі туралы ұғым қалыптастыру: дауысты дыбыстардың сөз ішінде жуан-жіңішкелігіне қарай үндесіп айтылуы және жазылуы; дыбыс үндестігі туралы түсінік; сөзге қосымшалар жалғауда дыбыс үндестігін ескеріп қолдану: түбірдің соңғы дыбысы қатаң болса, оған жалғанатын қосымшаның бірінші дыбысы қатаң болып келетіні, түбірдің соңғы дыбысы ұяң немесе үнді болса, оған жалғанатын қосымшаның бірінші дыбысы да ұяң не үнді болып сәйкестенуі, дауысты дыбыстың әсерінен түбірдің соңындағы қатаң дыбыстың ұяң не үнді болып өзгеруі;

4) мәтін: мәтін түрлері (әңгімелеу, сипаттау, пайымдау) туралы берілген ұғымды кеңейту; мәтіннің құрылымын талдау; мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау; пайымдаудың мазмұндық және құрылымдық

септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы);

7) сөз таптары (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем атаулары; сан есім, дара және күрделі сан есім: есептік, реттік сан есімдер; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу есімдіктері, етістік: дара және күрделі; осы шақ, келер шақ, өткен шақ);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім мен етістік; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; сілтеу есімдігі+зат есім; зат есім + етістік);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: жай сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою, сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі, кешірім сұрау);

11) шығармашылық жұмыс (салыстыра суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; тірек сөздерді қолданып әңгімелеу; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру; кесте толтыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог, монолог);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, бата, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет);

ерекшеліктерін (түсіндіру, дәлелдеу, қорытынды) анықтау; мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру; мәтіндерді салыстырмалы талдау: бір тақырыпта түрлі жанрда берілген мәтіндерді салыстыру;

5) тыңдалған материал бойынша негізгі тұсын түртіп алу және солардың негізінде мәтіннің мазмұнын айту; берілген мәтіннің тақырыбы мен диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу; аудио-бейне жазба мазмұнын өзіндік бағалау;

6) сөз тіркесі, сөйлем: сөйлемге қатысты өтілгенді қайталау; сөйлемдегі сөз тіркестерін табу; сөйлемнің бірыңғай мүшелері және олардың тыныс белгісі; жай және құрмалас сөйлем; құрмалас сөйлемді сызба бойынша құрау; құрмалас сөйлемнің тыныс белгісі;

7) диалогте қолданылатын тыныс белгілер;

8) күрделі сөз туралы жалпы түсінік: біріккен сөз; біріккен сөздің жасалуы және оның жиі кездесетін түрлері; қос сөз және олардың жасалуы; қос сөздердің мәні және емлесі; қысқарған сөз; қысқарған сөздердің жасалуы және олардың емлесі; бірігу, қосарлану, тіркесу жолымен туынды сөздер жасау;

9) сөз және оның мағынасы: тұрақты сөз тіркестері туралы түсінік беру; мәнмәтінде тұрақты сөз тіркестері мен көпмағыналы сөздерді ажырата білу, мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану; түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, диаграмма) берілген тақырыпты, қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау;

10) сөз таптары: зат есім туралы өтілгенді қайталау, зат есімнің септелуі; септік жалғауының аттары мен септелуі; септік жалғауының емлесі; тәуелденген сөздердің септелуі; көптік жалғаулы сөздердің септелуі; зат есімнің жіктелуі; жіктік жалғаулары, олардың жекеше, көпше түрлері; етістік, туралы өтілгенді қайталау; етістік, оның жіктелуі; жекеше және көпше жіктеу үлгілері; етістіктің шақтары: осы шақ, өткен шақ, келер шақ; сын есім; қарсы мәндес сын есімдер; сан есім, дара және күрделі сан есімдер, емлесі; есімдік туралы жалпы түсінік; жіктеу есімдіктері, олардың септелуі; үстеу туралы түсінік; шылау туралы

4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөз);

5) фонетика (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және оның түрлері, тасымал);

6) сөз құрамы туралы бастапқы түсінік (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы; сөз тудырушы белсенді жұрнақтар; біріккен сөз, қос сөз);

7) сөз таптары туралы бастапқы түсінік (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем, сын-сапа атаулары; сан есім: есептік, реттік, жинақтық сан есім; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу, болымсыздық есімдіктері, етістіктің шақтары; үстеу: мекен, мезгіл үстеулері; одағай);

8) сөздердің байланысы туралы бастапқы түсінік (зат есім мен етістік; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; сілтеу есімдігі+зат есім; зат есім + етістік; үстеу + етістік);

9) сөйлем туралы бастапқы түсінік (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: жай сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою, сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау әдебі, кешірім сұрау; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдар);

түсінік, олардың мәні; шылау мен шылау тұлғалас қосымшалардың жазылуы; одағай сөздер және олардың емлесі; еліктеуіш сөздер туралы түсінік; олардың мәні мен емлесі;

11) шығармашылық жұмыс: оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып, мазмұндама және тірек сөздерді қолданып эссе жазу; берілген тақырыпта әңгімелеу, сипаттау және пайымдау элементтері бар мәтін құрап жазу; түрлі стильде мәтін жазу; қабырға газетіне мақала, жарнама, жаңалық жазу; мінездеме жазу; жіберілген қателерді (пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық, стилистикалық) анықтап, орфографиялық сөздік пен анықтамалық арқылы түзету;

12) жыл бойы өткенді қайталау.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 2.2.1.1 кодында: «2» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік саны.

12. Оқу мақсаттарының жүйесі:

11) шығармашылық жұмыс (салыстыра суреттеу, сипаттау, баяндау мәтіндерін құрастыру; тірек сөздерді қолданып әңгімелеу; фотосуреттерді қолданып мәтін құрастыру; кесте толтыру; мәтін бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру; хат, құттықтау, хабарландыру мәтінін құрастыру);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) тіл және оның қызметі (ақпарат беру, оқиғаны баяндау, суреттеу, әңгімелеу);

2) сөйлеу түрлері (ауызша және жазбаша сөйлеу: сөйлем, диалог, монолог, пікірталас);

3) мәтін түрлері (әңгіме, ертегі, жыр, мысал, өлең, жұмбақ, жаңылтпаш, пейзаж, портрет, сұқбат);

4) сөз және оның мағынасы (тура және ауыспалы мағына; синоним, антоним, омоним, көп мағыналы сөздер);

5) фонетика (дауысты дыбыстар: жуан – жіңішке; еріндік-езулік; ашық – қысаң; дауыссыз дыбыстар: қатаң, ұяң, үнді; буын және оның түрлері, тасымал, екпін және оның түрлері);

6) сөз құрамы (түбір мен қосымша; қосымшалар: көптік жалғау, тәуелдік жалғауы, септік жалғауы: атау септік, ілік септік, барыс септік, жатыс септік, табыс септік, шығыс септік, көмектес септік; жіктік жалғауы; сөз тудырушы белсенді жұрнақтар; біріккен сөз, қос сөз, тіркесті күрделі сөздер, қысқарған сөздер);

7) сөз таптары (зат есім: жалпы – жалқы есім, деректі – дерексіз зат есім; сын есім: түр-түс, көлем, сын-сапа атаулары, қатыстық сын есімдер; сан есім: есептік, реттік, жинақтық сан есім; топтау, болжалдық, бөлшектік сан

Бөлімше (түйінді дағдылар)	«Тындалым және айтылым» бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары		
	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Тындаған материалдың мазмұнын түсіну	2.1.1.1 тындаған материал бойынша түсінбеген сөздерін белгілеу, мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру	3.1.1.1 тындаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру	4.1.1.1 тындаған материал бойынша негізгі тұстарын түртіп алу және солардың негізінде мәтіннің мазмұнын айту
1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	2.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздердің негізінде мәтіннің мазмұнын болжау	3.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен берілген суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау	4.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен берілген диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу
1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу	3.1.3.1 түрлі жағдаяттағы (қоғамдық ортада) қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу	4.1.3.1 сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, белгілі бір тақырып аясында сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу

есімдер; есімдік: жіктеу, сұрау, сілтеу, болымсыздық, белгісіздік, жалпылау есімдіктері; етістіктің шақтары, тұйық етістік; үстеудің мағыналық топтары, одағай, шылау, еліктеуіш сөздер);

8) сөздердің байланысы (зат есім мен етістік; зат есім мен зат есім; сын есім+зат есім; сан есім+зат есім; есімдік+зат есім; зат есім + етістік; үстеу + етістік; еліктеуіш сөз + етістік);

9) сөйлем (жай сөйлем: хабарлы сөйлем, сұраулы сөйлем, бұйрықты сөйлем, лепті сөйлем; құрмалас сөйлемнің құрылымдық түрлері: салалас және сабақтас сөйлемдер);

10) әдеби тіл нормалары және сөйлеу этикеті (орфоэпиялық, орфографиялық норма: дыбыстарды дұрыс айту және дұрыс жазу; пунктуация: сөйлемнің тыныс белгілерін дұрыс қою; сөйлеу әдебінің нормалары: амандасу, қоштасу; рұқсат сұрау, кешірім сұрау, өтініш айту; қаратпа және қыстырма сөзді құрылымдарды қолдану);

11) шығармашылық жұмыс (тірек сөздерді қолданып әңгімелеу, салыстыра сипаттау және баяндау мәтіндерін құрастыру; аудиовизуалды материалдар бойынша тірек сөздерді анықтау, жоспар құру, мазмұндама жазу; сызба, кесте, фотосуреттерді қолданып мәтін (хат, шақырту, нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, жарнама) құрастыру; күнделік, өмірбаян жазу);

12) тоқсанды және жыл бойы өткенді қайталау.

4 тарау. «Қазақ тілі» пәнінен күтілетін нәтижелер 2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- мәтіннің баяндау, суреттеу түрлерін;
- ауызша сөйлеудегі сөз әдебі талаптарын;
- дауысты, дауыссыз дыбыстардың ерекшеліктерін;

1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	2.1.4.1 тірек сөздерді қатыстыра отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	3.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	4.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, монолог құрау	<ul style="list-style-type: none"> - сөз құрамындағы буын мен тасымалды біледі; <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - мәтін түрлерінен ізеттілік, отбасын және отанын сүюдің маңызын; - жұмбақ, ертегі, әңгіме арқылы мәдени мұралардың маңызын; - сөз құрамындағы түбір мен қосымшаны айырады; - мәндес сөздер, қарама -қарсы мағыналы сөздердің мәнін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сөйлемнің хабарлы, сұраулы түрлерін сөйлеуде; - ұлттық құндылықтар тақырыбындағы мәтіндердегі заттық, сындық, сандық, қимыл ұғымындағы сөздерді жаттығу жұмысында; - ойды жеткізуде түбір мен қосымшаны құрал ретінде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда мәндес және қарама-қарсы мағынадағы сөздерді түсініп; - мәтіндерді түрлі жағдаятпен байланыстырып, орфографиялық нормаларға сай; - әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - жазбаша сөйлеуде сөздердің байланысын шығармашылықпен; - табиғат құбылыстарын білдіретін сөздерді мәтін құрастыруда;
1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	2.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұнына өз ойын (ұнайды, ұнамайды, себебі ..., пайдалы, пайдасыз болды, себебі ...) білдіру	3.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша айтылған өзгенің пікіріне (келісу, келіспеу себебін) өз көзқарасын білдіру	4.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұнына өзіндік баға беру	
1.6 Тыңдарманның назарын аудару	2.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) қолданып, тақырыпқа (Сіз қалай ойлайсыз? Сіз не ұсынар едіңіз?) назарын аударту	3.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара), қаратпа сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманның назарын аударту	4.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) және қыстырма, одағай сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманды қызықтыру	
1.7 Дыбыстарды, сөздерді орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	2.1.7.1 сөз ішінде дауысты дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (бүгін-бүгүн, түгін – түтүн, көсеу – көсеу)	3.1.7.1 сөз ішінде қатар тұрған дауыссыз дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (сенбі	4.1.7.1 сөз ішіндегі және сөз бен сөздің арасындағы буын, дыбыс үндестігін сақтап айту	

		– сембі, Жангүл – Жаңгүл)		<ul style="list-style-type: none"> - фотосуреттерді пайдаланып, әдеби тіл нормасына сай хабарландыру мәтінін жазуда қолданады. <p>3-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - оқылым арқылы мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты; - тыңдаған мәтін бойынша мазмұнды; - әңгімелеу, суреттеу мәтіндеріндегі тірек сөздерді біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ауызша сөйлеудегі диалогтың қызметін; - оқу мәтіндерінен сөздердің тура және ауыспалы мағынасын; - ертегі және мысал өлеңдері арқылы жамандық пен жақсылық қасиеттерді түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - дара және күрделі сан есімдерді сөйлем құрауда; - есімдіктердің түрлерін мәтін құрауда; - сөйлем түрлерін ауызша сөйлеуде пікірін жүйелі жеткізуде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетін жаңа жағдаятта; - жағдаяттарға сай сөйлем мен диалогта тура және ауыспалы мағыналы сөздерді; - адам, қоғам, табиғат туралы және олардың үйлесімділігін сипаттауда септік жалғауларын тиімді қолданады.
--	--	------------------------------	--	--

Бөлімше (түйінді дағдылар)	«Оқылым» бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары		
	2-сынып	3-сынып	4-сынып
2.1 Мәтін түрлері мен құрылымдық бөліктерін анықтау	2.2.1.1 сұрақ қою арқылы (не істеді? қандай? неліктен?) мәтін түрлерін (әңгімелеу/сипаттау / пайымдау) және құрылымдық бөліктерін (басы, негізгі бөлім, соңы) анықтау	3.2.1.1 тірек сөздер, көмекші сөздер арқылы мәтін түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, пайымдау) және оның құрылымдық бөліктерін анықтау	4.2.1.1 мәтін түрлерін (әңгімелеу/сипаттау/ пайымдау) және олардың құрылымдық бөліктерін анықтау
2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	2.2.2.1 синоним, антоним, омоним (сөздік қолдану) сөздерді ажырату және мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану	3.2.2.1 тура және ауыспалы мағыналы сөздердің мағынасын ажырата білу, сөйлеу барысында қолдану	4.2.2.1 тұрақты сөз тіркестері мен көп мағыналы сөздерді ажырата білу, мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану
2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру	3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру	4.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- сын есімнің түрлерін мәтін құрауда;
- қоршаған орта туралы жазба жұмыстарында жалғауларды қызметіне сай;
- сөйлеу әдебі нормаларын рухани-адамгершілік құндылықтар тұрғысынан қолданады.

4-сынып бойынша:

Білім алушы:

- табиғатқа қатысты атаулардың мағынасын;
- қимыл-әрекет пен зат атауын білдіретін сөздердің байланысын;
- көңіл-күйді білдіретін сөйлем түрлерін біледі.

Білім алушы:

- монологтан адамгершілік қасиеттерді білдіретін сөздердің мәнін;
- ертегілерден туған өлкенің табиғаты туралы ақпарат беретін сөйлемдердің түрлерін;
- диалогтардан рұқсат сұрау, кешірім сұрау әдебінің қолданысын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- емле ережелерін пайдаланып, мәдени құндылықтар тақырыбындағы мәтіндерден біріккен сөздер мен қос сөздерді;
- сөздердің тура және ауыспалы мағынасын пайдаланып, қазақ тілінің маңызы туралы ойын жеткізуде;
- ізгі қасиеттерге қатысты сөзжасамдық жұрнақтар арқылы жасалған атауларды түсініп, мәтінде қолдана алады.

2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	2.2.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	3.2.4.1 өз бетінше мәтіннің тақырыбын және мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау	4.2.4.1 мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау	<p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - синоним, омоним, антонимдерді түрлі жағдаятта ойды жеткізудің құралы ретінде - адам, қоғам, табиғатқа қатысты тірек сөздерді пайдаланып, жай сөйлем түрлерін құрауда тыныс белгілерді; - ізгілікке қатысты атауларды сөйлемде қажет сөздермен байланыстырып, сауатты қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тілдік бірліктердің функционалдық қызметін сөйлеу әрекеті түрлерінде шығармашылықпен; - тірек сөздерді пайдаланып хат мәтінін құрастыруда; - әдеби тіл нормасына сай хабарландыру мәтінін жазуда; - ұлттық мерекелерге қатысты құттықтау мәтінін құрастыруда қолданады. <p>5-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - қоғамдық қарым-қатынаста тіл мен оның қызметін және ойды жеткізу тәсілдерін; - ауызша және жазбаша сөйлеуде сөз әдебі нормаларын сақтап қолдануды; - түрлі оқу мәтіндерінен ұлттық құндылықтарды анықтай біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тыңдалған мәтіндер арқылы сөздердің тура және ауыспалы мәндерін; - өмірлік қажеттіліктердегі ауызша сөйлеуде сөз екпіні түрлерінің рөлі мен маңызын;
2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.5.1 дереккөздерден (сөздік, энциклопедия) мәліметті табу жолын анықтап, берілген тақырып, сұрақ бойынша мәліметті іріктеп алу	3.2.5.1 берілген тақырып, сұрақ бойынша түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) алынған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау	4.2.5.1 дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта, диаграмма) қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау	
2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	2.2.6.1 мұғалімнің көмегімен белгілі бір тақырыпта жазылған мәтіндердің	3.2.6.1 мұғалімнің көмегімен ұқсас тақырыпта берілген мәтін түрлерін, стилін (көркем мәтін, ғылыми-	4.2.6.1 белгілі бір тақырыпта берілген мәтіннің түрлерін,	

	ұқсастығы мен айырмашылығын (жанры, мәтін түрі) табу	танымдық мәтін), жанрын салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын табу	жанрын, стилін (мақала, репортаж, жаңалық, өмірбаян, мінездеме, жарнама, хабарландыру) салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау	<ul style="list-style-type: none"> - қарым-қатынас үдерісінде құрмалас сөйлемдерді орынды қолдану қажеттілігін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - септік жалғаулары мен тіркесті күрделі сөздерді жұптық және топтық жұмыс түрлерін орындауда; - сөз таптары заңдылықтарын орфографиялық нормаға сай қолдануда ; - адам, қоғам, табиғат үйлесімділігін электронды оқулықтар мен оқу ресурстары арқылы түсініп қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тұлғалық ізгі қасиеттерді зерделеп, оны әдеби тіл нормалары мен сөйлеу этикетінде; - дереккөздерден оқу-танымдық ақпараттарды іріктеп, өмірлік жағдаяттарда; - тірек сөздер, сызба кесте, диаграммамен берілген рухани-мәдени құндылықтар туралы оқу материалдарын өңдеп, түрлі жаттығуларда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - табиғи ортада коммуникативтік сөйлеу түрлеріне бейімдеп, ойын жеткізуде; - ұлттық мұраларды сақтап, жеткізіп тұрған мәтін құрамындағы тілдік бірліктерді талдауда; - сөздердің байланысын анықтап, жазба жұмыстарын орындауда (жоспар құру, мазмұндама, эссе, т.б) қолданады.
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары			
	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу	2.3.1.1 мұғалім көмегімен жеке сурет, сюжетті суреттер арқылы шағын сипаттау/әңгімелеу мәтіндерін құрап жазу	3.3.1.1 жоспарда сызбаны қолдана отырып, тірек сөздер арқылы әңгімелеу, мәтінін салыстыра сипаттау, көмекші сөздер арқылы пайымдау мәтінін құрап жазу	4.3.1.1 берілген тақырып бойынша әңгімелеу, сипаттау және пайымдау элементтері бар мәтін құрап жазу	
3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	2.3.2.1 үлгі бойынша қарапайым хабарландыру, хабарлама жазу	3.3.2.1 өзіндік іс-әрекеті баяндалған күнделік, өмірбаян, хабарландыру жазу	4.3.2.1 тірек сөздерді қолданып, белгілі бір стильде мәтін (мақала,	

			мінездеме, сұхбат) жазу	
3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	2.3.3.1 оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құру және тірек сөздерді пайдалана отырып, мазмұндама жазу	3.3.3.1 оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құрып, мазмұндама жазу	4.3.3.1 оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып, мазмұндама/ тірек сөздерді пайдаланып эссе жазу	
3.4 Жазба жұмыстарының түрлі формада ұсыну	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді, сөйлем, суреттерді пайдаланып, қарапайым постер, құттықтау, нұсқаулық (бұйым жасау нұсқаулығы, қауіпсіздік ережесі) құрастыру	3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен сызба, график, кесте, фотосуреттер пайдаланып, мәтінді (хат, шақыру, нұсқаулық) құру/компьютерде теру	4.3.4.1 мәтінді құруда (жаңалық, репортаж, жарнама) сызба, график, кесте, фото және диаграмманы қолмен сызу/компьютерде теру	
3.5 Қатені табу және түзету	2.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету және құраған сөйлемін толықтыру	3.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету	4.3.5.1 стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен анықтап түзету, жазба жұмысын пунктуациялы	

			қ, орфографиялы қ, грамматикалы қ нормаларға сәйкес өз бетінше редакциялау	
3.6 Каллигра фиялық нормалард ы сақтау	2.3.6.1 бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап, оларды байланыстырып көлбеу және таза жазу	3.3.6.1 кең жолды дәптерде бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап көлбеу, үзбей және біркелкі жазу, жазу қарқынын жеделдету	4.3.6.1 каллиграфиял ық нормаларды сақтау, жазу техникасын жетілдіру	
3.7 Пунктуация лық нормалар ды сақтау	2.3.7.1 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану	3.3.7.1 қаратпа, қыстырма сөздерді ажырату және тыныс белгілерін дұрыс қою	4.3.7.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгісін қою	
		3.3.7.2 мұғалім көмегімен бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықшаның орнын білу және қою	4.3.7.2 сөйлемнің бірыңғай мүшелерін ажырату және тыныс белгісін (үтір, қос нүкте) қою	
			4.3.7.3 диалогке тән	

			тыныс белгілерді қою
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Тілдік нормалардың қолданысы бөлімі бойынша оқу мақсаттары		
	2-сынып	3-сынып	4-сынып
4.1 Сөздердің орфография лық, орфоэпия лық нормала рын сақтау	2.4.1.1 я, ю әріптерінің емлесін сақтап жазу	3.4.1.1 э, ф, в, ц әріптері бар сөздерді сауатты жазу	4.4.1.1 сөзге қосымшалар жалғауда дыбыс үндестігін ескеріп қолдану
	2.4.1.2 у, и, й әріптерінің емлесін сақтап жазу	3.4.1.2 түбір сөздегі -ы, -і-нің дауысты дыбыстан басталатын қосымша жалғанған кездегі өзгерісін сақтап жазу	4.4.1.2 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану
	2.4.1.3 дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, үнді, ұяң) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу	3.4.1.3 ч, щ әріптері бар сөздердің емлесін білу	4.4.1.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу
	2.4.1.4 дауыссыз л, р, ң дыбыстарының емлесін сақтап жазу	3.4.1.4 х, һ әріптері бар сөздерді ажыратып жазу	
4.2 Грамматика лық нормалар	2.4.2.1 мұғалімнің көмегімен түбір мен қосымшаны ажырату	3.4.2.1 негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес	4.4.2.1 күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу

ды сақтау		сөздердің мағынасын ажырату	(біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз)
2.4.2.2 көптік жалғауларды дұрыс қолдану	3.4.2.2 тәуелдік жалғауларының қолданысын білу	4.4.2.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу	
2.4.2.3 сөз таптарын (зат есім, сын есім, сан есім, етістік) ажырату	3.4.2.3 сөйлемнен сөз таптарын (зат есім, сын есім, сан есім, етістік) табу	4.4.2.3 зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу	
2.4.2.4 зат есімнің жалпы және жалқы түрлерін ажырату, жалқы есімнің жазылу емлесін сақтау	3.4.2.4 негізгі, туынды зат есім/сын есім/етістікті анықтау	4.4.2.4 жіктеу есімдіктерін септей алу	
2.4.2.5 дара және күрделі зат есім/сын есім/сан есім/етістікті анықтау	3.4.2.5 болымды және болымсыз етістіктердің айырмашылығын анықтау	4.4.2.5 үстеуді мағынасына қарай ажырату, етістікпен байланыстырып, сөйлемде қолдану	
2.4.2.6 сөйлемдегі бір-бірімен байланысып тұрған сөздерді табу	3.4.2.6 есептік және реттік сан есімдердің айырмашылығын анықтау	4.4.2.6 сөз таптарының сөйлемдегі қызметін анықтау	
	3.4.2.7 сөйлемнің тұрлаулы (бастауыш,	4.4.2.7 сөз бен сөзді, сөйлем	

		баяндауыш) және тұрлаусыз мүшелерін ажырату	мен сөйлемді байланыстыратын шылауларды (және, себебі, мен, пен) қолдану	
		3.4.2.8 мұғалімнің көмегімен жалаң және жайылма сөйлемдерді ажырату	4.4.2.8 сөйлемде одағай, еліктеуіш сөздерді ажырату және қолдану	
			4.4.2.9 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану	
13. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.				

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде осы бағдарламаны жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Қазақ тілі» пәнінің 2-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

Төменде қосымшада берілген «11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар» ұсынылып отыр.

Бастауыш білім беру деңгейінің
2-4-сыныптарына арналған
«Қазақ тілі» пәнінен
үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің
2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік
оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар
(оқыту қазақ тілінде)

1) 2-сынып:

Ортақ тақырып	Бөлім (сөйлеу әрекетінің түрі)	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары **
1-тоқсан			
1. Өзім туралы 2. Менің отбасым және достарым	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	2.1.1.1 тыңдаған материал бойынша түсінбеген сөздерін белгілеу, мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	2.1.4.1 тірек сөздерді қатыстыра отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау
		1.6 Тыңдарманның назарын аудару	2.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) қолданып, тақырыпқа (Сіз қалай ойлайсыз? Сіз не ұсынар едіңіз?) назарын аударту
		1.7 Дыбыстарды, сөздерді, орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	2.1.7.1 сөз ішінде дауысты дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (бүгін – бүгүн, түтін – түтүн, көсеу – көсеу)

	Оқылым	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	2.2.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.5.1* дереккөздерден (сөздік, анықтамалық, энциклопедия) мәліметті табу жолын анықтап, берілген тақырып, сұрақ бойынша мәліметті іріктеп алу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	2.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құру және тірек сөздерді пайдалана отырып, мазмұндама жазу
			2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді, сөйлем, суреттерді пайдаланып, қарапайым постер, құттықтау, нұсқаулық (бұйым жасау нұсқаулығы, қауіпсіздік ережесі) құрастыру
		3.5 Қатені табу және түзету	2.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып түзету және құрастырған сөйлемін толықтыру
3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	2.3.6.1 бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап, оларды байланыстырып көлбеу және таза жазу		
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.1 Орфографиялық, орфоэпиялық нормаларды сақтау	2.4.1.1* я, ю әріптерінің емлесін сақтап жазу
			2.4.1.2* у, и, й әріптерінің емлесін сақтап жазу
			2.4.1.3* дауыссыз дыбыс түрлерін (қатаң, ұяң, үнді) ажырату және дауыссыз п-б, қ-ғ, к-г дыбыстарының емлесін сақтап жазу
			2.4.1.4* дауыссыз л, р, ң дыбыстарының емлесін сақтап жазу
2-тоқсан			
3. Менің мектебім	Тыңдалым және айтылым	1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	2.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздердің негізінде мәтіннің мазмұнын болжау
4. Менің туған өлкем		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	2.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша өз ойын (ұнайды, ұнамайды, себебі ..., пайдалы болды, пайдасыз болды, себебі ...) білдіру

Оқылым	2.1 Мәтін түрлері мен құрылымдық бөліктерін анықтау	2.2.1.1* сұрақ қою арқылы (не істеді? қандай? неліктен?) мәтін түрлерін (әңгімелеу/сипаттау/пайымдау) және құрылымдық бөліктерін (басы, негізгі бөлім, соңы) анықтау
	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
	2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	2.2.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
	2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.5.1* дереккөздерден (сөздік, анықтамалық, энциклопедия) мәліметті табу жолын анықтап, берілген тақырып, сұрақ бойынша мәліметті іріктеп алу
	2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	2.2.6.1 мұғалімнің көмегімен белгілі бір тақырыпта жазылған мәтіндердің ұқсастығы мен айырмашылығын (жанры, мәтін түрі) табу
Жазылым	3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	2.3.1.1 мұғалім көмегімен жеке сурет/сюжетті суреттер арқылы шағын сипаттау/әңгімелеу мәтіндерін құрап жазу
		2.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құру және тірек сөздерді пайдалана отырып, шағын мәтін жазу
	3.4 Жазба жұмыстарын түрлі формада ұсыну	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен тірек сөздерді, сөйлем, суреттерді пайдаланып, қарапайым постер, құттықтау, нұсқаулық (бұйым жасау нұсқаулығы, қауіпсіздік ережесі) құрастыру
	3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	2.3.6.1 бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап, оларды байланыстырып көлбеу және таза жазу
	3.5 Қатені табу және түзету	2.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып түзету және құраған сөйлемін толықтыру
3.7 Пунктуациялық нормаларды сақтау	2.3.7.1 сөйлем түрлерін айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қою	

	Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	2.4.2.6 сөйлемдегі бір-бірімен байланысып тұрған сөздерді табу
3-тоқсан			
5. Дені саудың жаны сау	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	2.1.1.1 тыңдаған материал бойынша түсінбеген сөздерін белгілеу, мәтін мазмұны бойынша қойылған сұрақтарға жауап беру
		1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	2.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздердің негізінде мәтіннің мазмұнын болжау
1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау		2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу	
1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау		2.1.4.1 тірек сөздерді қатыстыра отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	
1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру		2.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны туралы өз ойын (ұнайды, ұнамайды, себебі ..., пайдалы болды, пайдасыз болды, себебі ...) білдіру	
1.6 Тыңдарманның назарын аудару		2.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) қолданып, тақырыпқа (Сіз қалай ойлайсыз? Сіз не ұсынар едіңіз?) назарын аударту	
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Оқылым	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	2.2.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
		2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	2.2.2.1* синоним, антоним, омоним (сөздік қолдану) сөздерді ажырату және мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.5.1* дереккөздерден (сөздік, анықтамалық, энциклопедия) мәліметті табу жолын анықтап, берілген тақырып, сұрақ бойынша мәліметті іріктеп алу

		2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	2.2.6.1 мұғалімнің көмегімен белгілі бір тақырыпта жазылған мәтіндердің ұқсастығы мен айырмашылығын (жанры, мәтін түрі) табу
	Жазылым	3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	2.3.2.1* үлгі бойынша қарапайым хабарландыру, хабарлама жазу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	2.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құру және тірек сөздерді пайдалана отырып, мазмұндама жазу
		3.5 Қатені табу және түзету	2.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып түзету және құрастырған сөйлемін толықтыру
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	2.3.6.1 бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап, оларды байланыстырып көлбеу және таза жазу
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	2.4.2.1 мұғалімнің көмегімен түбір мен қосымшаны ажырату
			2.4.2.2 көптік жалғауларын дұрыс қолдану
			2.4.2.3* сөз таптарын (зат есім, сын есім, сан есім, етістік) ажырату
			2.4.2.4 зат есімнің жалпы және жалқы түрлерін ажырату, жалқы есімнің жазылу емлесін сақтау
			2.4.2.5* дара және күрделі зат есім/сын есім/сан есім/етістікті анықтау
4-тоқсан			
7. Қоршаған орта	Тыңдалым және айтылым	1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	2.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздердің негізінде мәтіннің мазмұнын болжау
8. Саяхат		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	2.1.4.1 тірек сөздерді қатыстыра отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау
		1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	2.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша өз ойын (ұнайды, ұнамайды, себебі ..., пайдалы болды, пайдасыз болды, себебі ...) білдіру
	Оқылым	2.1 Мәтін түрлері мен құрылымдық бөліктерін анықтау	2.2.1.1* сұрақ қою арқылы (не істеді? қандай? неліктен?) мәтін түрлерін (әңгімелеу/сипаттау/пайымдау) және құрылымдық бөліктерін (басы, негізгі бөлім, соңы) анықтау

		2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	2.2.4.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойды анықтау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.5.1* дереккөздерден (сөздік, анықтамалық, энциклопедия) мәліметті табу жолын анықтап, берілген тақырып, сұрақ бойынша мәліметті іріктеп алу
Жазылым		3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу	2.3.1.1 мұғалім көмегімен жеке сурет, сюжетті суреттер арқылы шағын сипаттау/әңгімелеу мәтіндерін құрап жазу
		3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	2.3.2.1* үлгі бойынша қарапайым хабарландыру, хабарлама жазу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	2.3.3.1* мұғалімнің көмегімен оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құру және тірек сөздерді пайдалана отырып, мазмұндама жазу
		3.5 Қатені табу және түзету	2.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып түзету және құраған сөйлемін толықтыру
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	2.3.6.1 бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап, оларды байланыстырып көлбеу және таза жазу
	Тілдік нормалардың қолданысы		4.1 Орфографиялық, орфоэпиялық нормаларды сақтау
		4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	2.4.2.1 мұғалімнің көмегімен түбір мен қосымшаны ажырату 2.4.2.5* дара және күрделі зат есім/сын есім/сан есім/етістікті анықтау

2) 3-сынып:

Ортақ тақырып	Бөлім (сөйлеу әрекетінің түрі)	Бөлімше (дағды)	Оқу мақсаттары **
1-тоқсан			

1. Жанды табиғат 2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	3.1.1.1 тыңдаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
		1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	3.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	3.1.3.1 түрлі жағдаяттағы (қоғамдық ортада) қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	3.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау
		1.6 Тыңдарманның назарын аудару	3.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара), қаратпа сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманның назарын аударту
		Оқылым	2.1 Мәтін түрлері мен құрылымдық бөліктерін анықтау
	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру		3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
	2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау		3.2.4.1 өз бетінше мәтіннің тақырыбын және мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
	2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу		3.2.5.1* берілген тақырып, сұрақ бойынша түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) алған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау
	Жазылым		3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	3.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құрып, мазмұндама жазу
		3.5 Қатені табу және түзету	3.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	3.3.6.1 кең жолды дәптерде бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап көлбеу, үзбей және біркелкі жазу, жазу қарқынын жеделдету

		3.7 Пунктуациялық нормаларды сақтау	3.3.7.1* қаратпа, қыстырма сөздерді ажырату және тыныс белгілерін дұрыс қою
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.1 Орфографиялық, орфоэпиялық нормаларды сақтау	3.4.1.1* э, ф, в, ц әріптері бар сөздерді сауатты жазу
			3.4.1.3* ч, щ әріптері бар сөздердің емлесін білу
			3.4.1.4* х, һ әріптері бар сөздерді ажыратып жазу
2-тоқсан			
3.Уақыт 4.Сәулет өнері	Тыңдалым және айтылым	1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	3.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	3.1.3.1 түрлі жағдаяттағы (қоғамдық ортада) қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру		3.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша айтылған өзгенің пікіріне (келісу, келіспеу себебін) өз көзқарасын білдіру	
1.6 Тыңдарманның назарын аудару		3.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара), қаратпа сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманның назарын аударту	
1.7 Сөздерді, дыбыстарды орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту		3.1.7.1 сөз ішінде қатар тұрған дауыссыз дыбыстардың өзара үндесуін сақтап айту (сенбі – сембі, Жангүл – Жаңгүл)	
	Оқылым	2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	3.2.2.1 тура және ауыспалы мағыналы сөздердің мағынасын ажырата білу, сөйлеу барысында қолдану
		2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	3.2.4.1 өз бетінше мәтіннің тақырыбын және мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.5.1* берілген тақырып, сұрақ бойынша түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) алған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау

		2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	3.2.6.1 мұғалімнің көмегімен ұқсас тақырыпта берілген мәтін түрлерін, стилін (көркем мәтін, ғылыми-танымдық мәтін/жанрын салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын табу
	Жазылым	3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	3.3.2.1 өзіндік іс-әрекеті баяндалған күнделік, өмірбаян, хабарландыру жазу
		3.4 Жазба жұмыстарын түрлі формада ұсыну	3.3.4.1* мұғалімнің көмегімен сызба, график, кесте, фотосуреттер пайдаланып, мәтін (хат, шақыру, нұсқаулық) құру/компьютерде теру
		3.5 Қатені табу және түзету	3.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	3.3.6.1 кең жолды дәптерде бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап көлбеу, үзбей және біркелкі жазу, жазу қарқынын жеделдету
		3.7 Пунктуациялық нормаларды сақтау	3.3.7.2 мұғалім көмегімен бастауыш пен баяндауыштың арасына қойылатын сызықшаның орнын білу және қою
		Тілдік нормалардың қолданысы	4.1 Орфографиялық, орфоэпиялық нормаларды сақтау
	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау		3.4.2.1* негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату
			3.4.2.7* сөйлемнің тұрлаулы (бастауыш, баяндауыш) және тұрлаусыз мүшелерін ажырату
			3.4.2.8 мұғалімнің көмегімен жалаң және жайылма сөйлемдерді ажырату
3-тоқсан			
5. Өнер және айтылым	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдаған материалдың мазмұнын түсіну	3.1.1.1 тыңдаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
		1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	3.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау
6. Атақты тұлғалар		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	3.1.3.1 түрлі жағдаяттағы (қоғамдық ортада) қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	3.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау

	1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	3.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша айтылған өзгенің пікіріне (келісу, келіспеу себебін) өз көзқарасын білдіру
Оқылым	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
	2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	3.2.4.1 өз бетінше мәтіннің тақырыбын және мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
	2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.5.1* берілген тақырып, сұрақ бойынша түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) алған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау
	2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	3.2.6.1 мұғалімнің көмегімен ұқсас тақырыпта берілген мәтін түрлерін, стилін (көркем мәтін, ғылыми-танымдық мәтін, жанрын салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын табу
Жазылым	3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу	3.3.1.1* жоспар, сызбаны қолдана отырып, тірек сөздер арқылы әңгімелеу мәтінін, салыстыра сипаттау мәтінін, көмекші сөздер арқылы пайымдау мәтінін құрап жазу
	3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	3.3.2.1 өзіндік іс-әрекеті баяндалған күнделік, өмірбаян, хабарландыру жазу
	3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	3.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша мұғалімнің көмегімен жоспар құрып, мазмұндама жазу
	3.4 Жазба жұмыстарын түрлі формада ұсыну	3.3.4.1* мұғалімнің көмегімен сызба, график, кесте, фотосуреттермен мәтін (хат, шақыру, нұсқаулық) құрастыру/ компьютерде теру
	3.5 Қатені табу және түзету	3.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету
	3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	3.3.6.1 кең жолды дәптерде бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап көлбеу, үзбей және біркелкі жазу, жазу қарқынын жеделдету
Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	3.4.2.2 тәуелдік жалғауларының қолданысын білу
		3.4.2.3 сөйлемнен сөз таптарын (зат есім, сын есім, сан есім, етістік) табу
		3.4.2.4* негізгі, туынды зат есім/сын есім/етістікті анықтау
		3.4.2.5 болымды және болымсыз етістіктердің айырмашылығын анықтау

			3.4.2.6 есептік және реттік сан есімдердің айырмашылығын анықтау
4-тоқсан			
7. Су – тіршілік көзі 8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	3.1.1.1 тыңдаған материал бойынша тірек сөздерді белгілеу, ашық және жабық сұрақтарға жауап беру
		1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	3.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген суреттер, фото, диаграмма бойынша мәтіннің мазмұнын болжау
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	3.1.3.1 түрлі жағдаяттағы (қоғамдық ортада) қатысымдық әрекеттерде өз сөзін жүйелі түрде жоспарлап, сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	3.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, берілген тақырып бойынша әңгіме құрау
			3.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұны бойынша айтылған өзгенің пікіріне (келісу/келіспеу себебін) өз көзқарасын білдіру
			3.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара), қаратпа сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманның назарын аударту
	Оқылым	2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	3.2.2.1 тура және ауыспалы мағыналы сөздердің мағынасын ажырата білу, сөйлеу барысында қолдану
		2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша пікір білдіруге бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы жәнөнегізгі ойды анықтау	3.2.4.1 өз бетінше мәтіннің тақырыбын және мұғалімнің көмегімен негізгі ойды анықтау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.5.1* берілген тақырып, сұрақ бойынша түрлі дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта) алған ақпараттарда кездесетін жаңа сөздердің мағынасын сөздіктер арқылы ашу, жүйелеу, мағлұматтардың маңызды тұстарын анықтау
		Жазылым	3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу

		3.4 Мәтінді түрлі формада ұсыну	3.3.4.1* мұғалімнің көмегімен сызба, график, кесте, фотосуреттер пайдаланып, мәтін (хат, шақыру, нұсқаулық) құру/компьютерде теру
		3.5 Қатені табу және түзету	3.3.5.1 жіберілген пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық қателерді мұғалімнің көмегімен тауып, түзету
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	3.3.6.1 кең жолды дәптерде бас әріп пен кіші әріптің биіктігі мен мөлшерін сақтап көлбеу, үзбей және біркелкі жазу, жазу қарқынын жеделдету
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	3.4.2.1* негізгі түбірге жұрнақтар жалғау арқылы туынды сөз жасау, түбірлес сөздердің мағынасын ажырату 3.4.2.4 негізгі, туынды зат есім/сын есім/етістікті анықтау

3) 4-сынып:

Ортақ тақырып	Бөлім (сөйлеу әрекетінің түрі)	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары **
1-тоқсан			
1. Менің Отаным – Қазақстан	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	4.1.1.1 тыңдаған материал бойынша негізгі тұсын түртіп алу және солардың негізінде мәтіннің мазмұнын айту
		1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	4.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	4.1.3.1 сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, белгілі бір тақырып аясында сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	4.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, монолог құрау
		1.7 Сөздерді, дыбыстарды орфоэпиялық нормаларға сәйкес дұрыс айту	4.1.7.1 сөз ішіндегі және сөз бен сөздің арасындағы буын, дыбыс үндестігін сақтап айту
	Оқылым	2.1 Мәтін түрлері мен құрылымдық бөліктерін анықтау	4.2.1.1* мәтін түрлерін (әңгімелеу/ сипаттау/пайымдау) және олардың құрылымдық бөліктерін анықтау

		2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	4.2.4.1 мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау
		2.6 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.5.1* дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, карта, диаграмма) қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау
	Жазылым	3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу	4.3.1.1 берілген тақырып бойынша әңгімелеу, сипаттау және пайымдау элементтері бар мәтін құрап жазу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	4.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып мазмұндама/тірек сөздерді пайдаланып эссе жазу
		3.5 Қатені табу және түзету	4.3.5.1 стилистикалық қателерді мұғалімінің көмегімен анықтап түзету, жазба жұмысын пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық нормаларға сәйкес өз бетінше редакциялау
		3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	4.3.6.1 каллиграфиялық нормаларды сақтау және жазу техникасын жетілдіру
		3.7 Пунктуациялық нормаларды сақтау	4.3.7.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгісін қою
		Тілдік нормалардың қолданысы	4.1 Орфографиялық, орфоэпиялық нормаларды сақтау
	4.4.1.2 сөзге қосымшалар жалғауда буын үндестігін ескеріп қолдану		
	4.4.1.3 айтылуы мен жазылуында айырмашылығы бар сөздерді анықтап жазу		
2-тоқсан			
3. Мәдени мұра	Тыңдалым және айтылым	1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	4.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу
4. Мамандықтар әлемі		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	4.1.3.1 сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, белгілі бір тақырып аясында сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	4.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, монолог құрау

	1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	4.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұнына өзіндік баға беру
	1.6 Тыңдарманның назарын аудару	4.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) және қыстырма, одағай сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманды қызықтыру
Оқылым	2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	4.2.2.1 тұрақты сөз тіркестері мен көп мағыналы сөздерді ажырата білу, мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану
	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
	2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	4.2.4.1 мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау
	2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.5.1* дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, диаграмма) қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау
	2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	4.2.6.1 белгілі бір тақырыпта берілген мәтіннің түрлерін, жанрын, стилін (мақала, репортаж, жаңалық, өмірбаян, мінездеме, жарнама, хабарландыру) салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
	Жазылым	3.2 Түрлі стильде мәтін жазу
3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу		4.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып мазмұндама/тірек сөздерді пайдаланып эссе жазу
3.5 Қатені табу және түзету		4.3.5.1 стилистикалық қателерді мұғалімінің көмегімен анықтап түзету, жазба жұмысын пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық нормаларға сәйкес өз бетінше редакциялау
3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау		4.3.6.1 каллиграфиялық нормаларды сақтау, жазу техникасын жетілдіру
3.7 Пунктуациялық нормаларды сақтау		4.3.7.2 сөйлемнің бірыңғай мүшелерін ажырату және тыныс белгісін (үтір, қос нүкте) қою;

			4.3.7.3 диалогке тән тыныс белгілерді қою
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	4.4.2.1* күрделі сөздердің түрлерін ажырата алу (біріккен сөз, қос сөз, қысқарған сөз) 4.4.2.6 сөз таптарының сөйлемдегі қызметін анықтау
3-тоқсан			
5. Табиғат құбылыстары 6. Қоршаған ортаны қорғау	Тыңдалым және айтылым	1.2 Мәтіннің мазмұнын болжау	4.1.2.1* мәтіннің тақырыбы мен берілген диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдеу
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	4.1.3.1 сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, белгілі бір тақырып аясында сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
		1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау	4.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, монолог құрау
		1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру	4.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұнына өзіндік баға беру
		1.6 Тыңдарманның назарын аудару	4.1.6.1 интонацияны, вербалды емес тілдік құралдарды (қимыл, ым-ишара) және қыстырма, одағай сөздерді қолдана отырып, тақырыпқа тыңдарманды қызықтыру
	Оқылым	2.2 Мәтіндегі лексикалық бірліктердің қолданылуын түсіну	4.2.2.1 тұрақты сөз тіркестері мен көп мағыналы сөздерді ажырата білу, мағынасын түсіну, сөйлеу барысында қолдану
		2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	4.2.4.1 мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.5.1* дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, диаграмма) қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау
		2.6 Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	4.2.6.1 белгілі бір тақырыпта берілген мәтіннің түрлерін, жанрын, стилін (мақала, репортаж, жаңалық, өмірбаян, мінездеме, жарнама, хабарландыру) салыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
		Жазылым	3.1 Мәтін түрлеріне сәйкес мәтін құрап жазу

		3.4 Жазба жұмыстарын түрлі формада ұсыну	4.3.4.1* мәтінді құруда (жаңалық, репортаж, жарнама) сызба, график, кесте, фото және диаграмманы қолмен сызу/компьютерде теру
		3.5 Қатені табу және түзету	4.3.5.1 стилистикалық қателерді мұғалімінің көмегімен анықтап түзету, жазба жұмысын қазақ тілінің пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық нормаларға сәйкес өз бетінше редакциялау
	Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	4.4.2.3* зат есімді септеу, тәуелденген сөздердің септелуін білу
			4.4.2.2 жіктік жалғауларының қолданысын білу
4.4.2.4 жіктеу есімдіктерін септей алу			
4-тоқсан			
7. Ғарышқа саяхат	Тыңдалым және айтылым	1.1 Тыңдалған материалдың мазмұнын түсіну	4.1.1.1 тыңдаған материал бойынша негізгі тұстарын түртіп алу және солардың негізінде мәтіннің мазмұнын айту
		1.3 Түрлі жағдаяттарда сөйлеу мәдениетін сақтау	4.1.3.1 сұхбаттасының жасын, жай-күйін ескере отырып, белгілі бір тақырып аясында сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу
1.4 Берілген тақырып бойынша әңгіме құрау		4.1.4.1 тірек сөздер мен жоспарды пайдалана отырып, монолог құрау	
1.5 Тыңдалған материал бойынша өз пікірін білдіру		4.1.5.1 аудио-бейнежазба мазмұнына өзіндік баға беру	
8. Болашаққа саяхат	Оқылым	2.3 Мәтін мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.3.1 мәтін мазмұны бойынша шешім табуға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру
		2.4 Мәтіннің тақырыбы және негізгі ойды анықтау	4.2.4.1 мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау
		2.5 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.5.1* дереккөздерден (мәтін, сөздік, сызба, кесте, диаграмма) қажетті ақпараттарды табу, кездескен жаңа сөздердің мағынасын мәнмәтін бойынша анықтап, ақпаратты қорытындылау, бағалау
	Жазылым	3.2 Түрлі стильде мәтін жазу	4.3.2.1 тірек сөздерді қолданып белгілі бір стильде мәтін (мақала, мінездеме, сұхбат) жазу
		3.3 Оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды	4.3.3.1* оқыған, тыңдаған және аудиовизуалды материалдар бойынша жоспар құрып мазмұндама/тірек сөздерді пайдаланып эссе жазу

	материалдар бойынша жазба жұмыстар жазу	
	3.4 Жазба жұмыстарын түрлі формада ұсыну	4.3.4.1* мәтінді құруда (жаңалық, репортаж, жарнама) сызба, график, кесте, фото және диаграмманы қолмен сызу/компьютерде теру
	3.5 Қатені табу және түзету	4.3.5.1 стилистикалық қателерді мұғалімінің көмегімен анықтап түзету, жазба жұмысын қазақ тілінің пунктуациялық, орфографиялық, грамматикалық нормаларға сәйкес өз бетінше редакциялау
	3.6 Каллиграфиялық нормаларды сақтау	4.3.6.1 каллиграфиялық нормаларды сақтау және жазу техникасын жетілдіру
Тілдік нормалардың қолданысы	4.2 Грамматикалық нормаларды сақтау	4.4.2.5 үстеуді мағынасына қарай ажырату, етістікпен байланыстырып, сөйлемде қолдану
		4.4.2.7 сөз бен сөзді, сөйлем мен сөйлемді байланыстыратын шылауларды (және, себебі, мен, пен) қолдану
		4.4.2.8* сөйлемде одағай, еліктеуіш сөздерді ажырату және қолдану
		4.4.2.9 етістікті тиісті шақта (өткен шақ, келер шақ, осы шақ) қолдану

Ескерту:

- 1) «**» белгіленген оқу мақсаттары сөйлеу әрекетінің түрлері бойынша кешенді және түрлі нұсқада қолданыла алады;
- 2) «*» белгіленген оқу мақсаттарының бөлігі жүзеге асырылады;
- 3) «/» белгісі оқу мақсатындағы бөліп қарастырылатын бөліктерді көрсетеді.

«Әдебиеттік оқу» және «Көркем сөз» пәндерінің Үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде жүргізілетін бастауыш білім берудің 2-4 сыныптарына және
12 жылдық бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына арналған(Жоба))

Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы "10" мамырдағы № 199 бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 сыныптары үшін (оқыту қазақ тілінде) "Әдебиеттік оқу" пәні бойынша жаңартылған білім беру мазмұнының үлгілік оқу бағдарламасы алдыңғы бағдарламалардан түбегейлі өзгеше болды.

Бағдарламаға алғаш рет бөлімдер мен тоқсандар бойынша оқытудың күтілетін нәтижелері түріндегі оқу мақсаттарының жүйесі енгізілді. Оқулық авторлары да, мұғалімдер де бағдарламада жазылған осы оқу мақсаттарының шегінен шығуға құқысы жоқ. Тек осы мақсаттар ғана шығармаларға қатысты пысықталады деп көрсетілген. Бұдан пән мазмұнында нені үйрену және қандай мысалдар негізінде үйрету маңызды екені емес, қалай үйрену маңызды екені, яғни оларды әдеби талдауға үйрету керектігі қарастырылмағаны байқалады.

Ал "Әдебиеттік оқу" оқу пәні ретінде оқу міндеттерінің бірі әдебиеттің жоғары көркем үлгілерінде қалыптасқан оқуға деген қызығушылықты оятуы керек. Сондықтан шығармаларды білім берудің негізгі мазмұны ретінде тандау өте маңызды. Сонымен, "Әдебиеттік оқу" пәнінде «қалай үйрену» маңызды емес, «нені үйрету» маңызды екені айқындалған.

Бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына арналған «Көркем сөз» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасында жоғарыда айтылғандарға байланысты 12 жылдық білім беруде оқыту мақсатын айқындау басқа формада өзгертіліп беріледі. Бастауыш мектепте «Көркем сөз» пәнін оқытудың басым мақсаты білім алушының оқу құзыреттілігін, оқу қызметін өз бетінше білім алу құралы ретінде пайдалану қабілетін, ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілуіне, өмірлік дағдыларын шыңдауына мүмкіндік туғызу болып табылады.

Жаңартылған мазмұн бағдарламасында мақсат біршама ерекшеленеді: сөз өнері арқылы баланың жеке басының дамуына ықпал ету, өнермен қарым-қатынас қажеттілігін тәрбиелеу, оқушыны көркем әдебиет әлеміне енгізу, оны адамзаттың рухани тәжірибесімен таныстыру, оқу процесінде кіші мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылық дағдыларын қалыптастыру.

Екі бағдарламаның мақсаттарын салыстырған кезде келесі қорытынды жасауға болады: ұсынылған 12 жылдық білім беру бағдарламасында негізгі назар білім, білік және дағдылардың жиынтығы ретінде оқу құзыреттілігі ұғымына, кіші мектеп оқушыларында кітапты оқуға дейін, оқыған кезде және оқығаннан кейін мақсатты жеке түсіну қабілетіне аударылады.

Пәнді оқу міндеттері екі бағдарламада да ерекшеленеді. 12 жылдық білім беру бағдарламасында олар неғұрлым нақтыланған және маңыздылығына қарай құрылған. Мысалы, жаңартылған мазмұн бағдарламасында бірінші міндет: "1) білім алушылардың оқырмандық қызығушылықтарын, эстетикалық сезімдері мен көркемдік талғамдарын қалыптастыру үшін қолайлы жағдайлар жасау, олардың оқырман қызметіне деген қажеттіліктері",- деп берілген. Бұл міндетті шешуде келесідей сұрақтар туындайды: ол қандай қолайлы жағдайлар? Оларды қалай құруға болады? Оларды кім нақты құруы керек (мұғалім, жалпы мектеп, ата-ана)? Бұдан шығатын қорытынды бір міндетті шешу үшін осындай бірнеше сұрақтардың шешімі қарастырылуы керек.

Ал, 12 жылдық білім беру бағдарламасында бірінші міндет нақты және нақты тұжырымдалып берілген: "1) бастауыш сынып оқушыларының білім беру жүйесіндегі базалық дағды ретінде саналы, дұрыс, еркін және мәнерлеп оқуды меңгеру".

Жаңартылған мазмұн бағдарламасының 8-тармағында «библиографиялық біліктерді қалыптастыру» міндеті қойылған. Бұл жерде кіші мектеп оқушыларының аннотация негізінде, сондай-ақ кітапхана каталогында кітап таңдау мүмкіндігі туралы айтылатыны түсінікті. 12 жылдық білім беру бағдарламасының 7-тармағында «көркемдік-танымдық сипаттағы мәтіндерді талдап, ой қорытындысын жасау арқылы оқырмандық мәдениетін қалыптастыру» деп беріліп, білім алушының оқуға және кітапқа деген қызығушылығын арттыру міндеті қойылған.

Жаңартылған мазмұн бағдарламасында әдебиеттану және тілдік дағдыларды оқытуға көбірек көңіл бөле отырып, "әдебиеттік оқу" пәнін оқытуда тәрбиелік мақсатқа ерекше назар аудармайтынын атап өтуге болады, ал 12 жылдық білім беру бағдарламасында осыған ерекше мән беріледі, мысалы, «ауыз әдебиетінің, отандық және әлемдік балалар әдебиетінің озық үлгілерін оқыту барысында ұлттық, жалпыадамзаттық мәдениетпен таныстыру», деп бір міндет ретінде қарастырады.

Сонымен қатар «Көркем сөз» пәнін оқытуды ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделіп, «сабақ мақсаты құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсатта» құрылатындығы көрсетілген.

Осылайша, 12 жылдық білім беру бағдарламасының ұсынылған жобасындағы оқу міндеттері арнайы әдеби құзіреттілікті қалыптастырумен қатар, өнер туындыларының эстетикалық мәнін (эмоционалды тұрғыда) түсінуге және көркем шығарманың тәрбиелік мазмұнына бағытталған. "Әдебиеттік оқу" пәнін оқытуда тәрбие міндеті ерекше маңызды рөл атқаратыны белгілі. Сондықтан бұл тәрбиелік мақсат 12 жылдық білім беру бағдарламасында маңызды тұжырымдамалық мәнге ие болып отыр.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында оқытылатын шығармалардың түрлері айқындалып, бөлімдер мен сыныптар бойынша жүйеленді.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жаңашылдығы:

1) Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылған;

2) "білу-түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану"жүйесіне сәйкес оқытудан күтілетін нәтижелер ұсынылған.

Жаңартылған мазмұн бағдарламасында оқыту нәтижелері жоқ. Оларды жоғарыда айтылғандай бөлімдер мен тоқсандарға ұсынылатын мақсаттар жүйесі алмастырады. Бірақ мұндай көзқарас мұғалімнің қызметін шектейді, оны қатаң оқыту шеңберіне енгізеді, өйткені сабақта мұғалім тек екі-үш мақсатты ғана орындауы керек және олардан кетуге құқығы жоқ. Мақсаттар жүйесінде тәрбиелік мақсаттар жоқ, сондықтан әдебиет сабақтары әдеби және сөйлеу білімін механикалық өңдеуге айналдырады.

Білім алушы жыл соңында меңгеруі тиіс деп ұсынылып отырған оқыту нәтижелері бізді кеңестік сынақтан өткен оқыту жүйесіне қайтарады, бірақ онымен салыстырғанда оқушыларды қазіргі заманға бейімдеуге бағытталған ("білімді жаңа жағдайларда қолданады").

Осылайша, қолданыстағы бағдарламаны талдау мынаны көрсетті:

1) әдеби шығарманы эстетикалық объект ретінде түсінуге жалпы мәдени бағыттың болмауы, соған байланысты білім берудің негізгі мазмұны ең жақсы әдеби мәтіндер емес, мақсаттар жүйесі болып табылады;

2) тәрбиелік мақсаттардың болмауы, бұл көркем мәтіндердің мысалында білім алушылардың тек әдеби және тілдік дағдыларын құрметтейді, ал әдебиет туындылары ойлар мен сезімдерді тәрбиелеуге ықпал етеді, қоршаған әлемді ойлауға, талдауға, білуге үйретеді;

3) сыни ескертулер тудырған критериалды бағалау жүйесімен ауыстырылған оқыту нәтижелерінің болмауы (күнделікті бағалардың болмауы, бақылау жұмысы үшін баға мәні бойынша қорытынды баға ретінде қойылған кезде жиынтық бағалаудың басымдығы).

Осы кемшіліктердің барлығы 12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында ескерілді:

1) білім берудің базалық мазмұны ретінде әдеби шығармалар анықталды, бөлімдер мен тоқсандарға бөлінді;

2) пәнді оқытудың ұлттық құндылықтарға бағдарланған тәрбиелік мақсат ұсынылады;

3) білімді игеру деңгейлері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер енгізілді.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, "Әдебиеттік оқу" пәнінің оқу бағдарламасын қайта құру қажеттілігі туындады, өйткені қолданыстағы жаңартылған мазмұн бағдарламасының қатаң реттелген оқу мақсаттарының жүйесіне құрылып берілуіне, эстетикалық және рухани-тәрбиелік міндеттердің нақты қарастырылмауына және нақты оқыту нәтижелерінің болмауына байланысты мамандар мен жалпы жұртшылық тарапынан бірқатар шағымдар тудырды.

**«Әдебиеттік оқу» және «Көркем сөз» пәндерінің үлгілік оқу
бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)**

<p>Қолданыстағы 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Әдебиеттік оқу» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p>12 жылдық бастауыш білім берудің «Көркем сөз» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (2-5-сыныптарына арналған)</p>
<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p>	
<p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Әдебиеттік оқу» пәнінің мақсаты – бастауыш сынып білім алушыларының көркем шығарманы сезіммен қабылдауы, түсінуі, санасында қайта жаңғырта алуы және шығармадан қабылдағанын өзінің шығармашылық әрекетінде жүзеге асыруға ұмтылуы арқылы функционалдық сауаттылығын қалыптастыру.</p> <p>3. «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша төмендегідей міндеттерді жүзеге асыру көзделеді:</p> <p>1) әдеби көркем шығармаларды оқыту арқылы қазақтың рухани қазынасын меңгерту;</p>	<p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>2. «Көркем сөз» пәнінің мақсаты - оқу дағдыларын жетілдіру, оқушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілуіне, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуына мүмкіндік туғызу.</p> <p>Бағдарлама оқушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, көркем шығармаларды қазіргі заман тұрғысынан бағалай білуге үйретеді.</p>

<p>2) коммуникативтік (айтылым, тыңдалым, оқылым, жазылым) дағдыларды қалыптастыру;</p> <p>3) ауыз әдебиетінің, отандық және әлемдік балалар әдебиетінің озық үлгілерімен таныстыру арқылы білім алушыларға адамдардың өзара түсінісуі, сыйластық, құрмет сезімдері, адамгершілік қасиеттері, өзінің және өзгенің іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарай білуі сияқты ізгілікті қасиеттерді қалыптастыру;</p> <p>4) оқу сапасын (дауыстап, түсініп, іштей, мәнерлеп, көз жүгіртіп, болжап оқу) жетілдіру;</p> <p>5) білім алушылардың оқырмандық мәдениетін қалыптастыра отырып, сөз әдебі нормаларын орынды қолдану дағдыларын меңгерту;</p> <p>6) сыни ойлауын жетілдіру;</p> <p>7) көркемдік-танымдық сипаттағы мәтіндерді өз мақсатына сай іріктеп, саралап, талдап, ой қорытындысын жасауға үйрету;</p> <p>8) алған білімін өмір жағдаяттарына байланысты қолданып, дұрыс шешім жасай білуге үйрету;</p> <p>9) оқылған шығарма сюжетінің ізімен немесе еркін тақырыпта ауызша, жазбаша шығармашылық жұмыс түрлерін орындауға дағдыландыру.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.</p>	<p>Бастауыш білім берудегі «Асыл сөз» пәні білім алушыларды жоғары сыныптардағы «Қазақ әдебиетінің» жүйелі курсы мен меңгеруге дайындайды.</p> <p>3. «Көркем сөз» пәнінің міндеттері:</p> <p>4) әдеби көркем шығарманы сезіммен қабылдап, түсіну;</p> <p>5) шығарманы санасында қайта жаңғырту арқылы өзіндік пайымдау жасау;</p> <p>3) ауыз әдебиетінің, отандық және әлемдік балалар әдебиетінің озық үлгілерін оқыту барысында ұлттық, жалпыадамзаттық мәдениетпен таныстыру;</p> <p>б) коммуникацияның түрлі тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды меңгеру;</p> <p>4) дауыстап және іштей оқуды түрлі формада қолдана отырып оқу сапасын (дұрыс, түсініп, шапшаң, мәнерлеп) жетілдіру;</p> <p>7) көркемдік-танымдық сипаттағы мәтіндерді талдап, ой қорытындысын жасау арқылы оқырмандық мәдениетін қалыптастыру;</p> <p>8) алған білімін өмір жағдаяттарына байланысты қолданып, дұрыс шешім жасай білуге үйрету;</p> <p>9) оқылған шығарма сюжетінің ізімен немесе еркін тақырыпта ауызша, жазбаша шығармашылық жұмыс түрлерін орындауға дағдыландыру.</p> <p>10) көркем шығармаларға қарапайым талдаулар жасау арқылы жекеленген әдеби-теориялық ұғымдармен таныстырып, мәтіндегі сөз қолданыстарының бейнелік ерекшеліктерін ашу.</p>
<p>2-тарау. «Әдебиеттік оқу» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 2-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p>	<p>2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>4. «Көркем сөз» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.</p>

<p>2) 3-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 3) 4-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды. 7. «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша оқу жылдамдығының нормасы: 4) 2-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 40-45 сөз, II жартыжылдық соңында 50-55 сөз; 5) 3-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 60-65 сөз, II жартыжылдық соңында 65-70 сөз; 6) 4-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 75-80 сөз, II жартыжылдық соңында 80-90 сөз. Ескерту: шылау, одағай, еліктеу сөздер, қос сөздер жеке сөз ретінде саналады. 8. «Әдебиеттік оқу» пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны: 1) ауыз әдебиеті үлгілерінен: балаларға арналған тақпақ, санамақ, мадақтау, өтірік өлеңдер, төрт-түлік жырлары (төрт түлік туралы өлеңдер, жан-жануарлар айтысы), Наурыз жыры, ертегілер (әртүрлі тақырыптағы хайуанаттар жайындағы ертегілер мен қиял-ғажайып оқиғалы ертегілер), мақал-мәтелдер, әртүрлі тақырыптағы жұмбақ, жаңылтпаштар, жазба әдебиеті үлгілерінен: Ы. Алтынсарин, А. Құнанбаев, Ж. Жабаев, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, С. Сейфуллин, Б. Майлин, М. Әуезов, С. Бегалин, Б. Соқпақбаев, Ш. Смаханұлы, Қ. Мырза Әли, М. Әлімбаев, Ө. Тұрманжанов, Ж. Смақов, Қ. Баянбай, Ә. Дүйсенбиев, Ф. Оңғарсынова, Ә. Табылдиев, А. Асылбеков, Ө. Қанахин, Т. Молдағалиев, Е. Өтетілеуов, Б. Кірісбаев, Е. Елубай, С. Қалиев, С. Сейітов, Б. Ысқақов, Д. Жұмагелдинова, М. Айымбетов, М. Абылқасымованың өлең-жырлары, ертегі-мысалдары, әңгімелері; 2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы); 3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілер;</p>	<p>«Көркем сөз» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады. Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, сөз мәдениетін қалыптастыратын, өз ойларын анық, дәл баяндай білу білігі мен дағдысын қалыптастыратын әдіс-тәсілдер қолданылады. Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады: 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты</p> <p>3-тарау. «Көркем сөз» пәнінің базалық мазмұны</p> <p>5. Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған төмендегідей құндылықтарға негізделеді: - <i>Рухани-мәдени құндылықтар</i> (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, мәдениет, рухани-мәдени мұра); - <i>Материалдық құндылықтар</i> (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар) - <i>Адамгершілік құндылықтар</i> (ізгілік, мейірім, достық, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім) - <i>Эстетикалық құндылықтар</i> (байқампаздық, сезімталдық, талғам) - <i>Саяси құндылықтар</i> (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық)</p>
--	---

<p>4) әдеби-теориялық білім: халық ауыз әдебиеті жөнінде (ертегі, өтірік өлең, жыр, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар) өлеңнің ұйқасқа құрылатыны, ақынның көңіл-күйі туралы түсінік (өлең түрлері: табиғат лирикасы, арнау өлеңдер, мысал өлеңдер, сықақ өлеңдер), мәтіндегі көркем сөз жөнінде практикалық түрде түсінік, мәтін түрлері, мәтіндегі негізгі ой туралы қарапайым мағлұмат, диалог туралы;</p> <p>5) мәтінмен жұмыс: шығарманың мазмұны бойынша берілген сұрақтарға жауап беру, шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау, шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау, өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу, қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою, оның жауабын шығармадан табу, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын мен аяқталуын анықтау, мәтіндегі негізгі ойды, оның басталуын, жалғасуын, шарықтау шегін, аяқталуын анықтау, мәтінді әңгімелеу, мәтін кейіпкерлерін атау, кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау, сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі, кестеге салу, көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, мультфильм) нұсқасымен салыстыру, мәтінге берілген суреттермен жұмыс, мәтін мазмұны бойынша сурет салу, сөздік жұмысын жүргізуге қатысу, түсіндірілетін сөздермен жұмыс, жазбаша шығармашылық жұмыстар жүргізу: шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар, санамақтар құрастыру, сурет, каллиграмма, аппликация, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыс жазу;</p> <p>6) оқу дағдысы: шығарманы дауыстап дұрыс әрі түсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу.</p> <p>9. «Әдебиеттік оқу» пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p> <p>1) ауыз әдебиеті үлгілері: аңыз әңгімелер, бата, мысалдар, шешендік сөздер, нақыл сөздер, жазба әдебиеті үлгілері: ұсынылатын ақын-жазушылардың шығармалары: Ы. Алтынсарин, А. Құнанбаев, Ж. Жабаев,</p>	<p>- <i>Саламаттық құндылықтар</i> (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік)</p> <p>6. «Көркем сөз» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 2-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>2) 3-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>3) 4-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>4) 5-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>7. «Көркем сөз» пәні бойынша оқу жылдамдығының нормасы:</p> <p>7) 2-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 40-45 сөз,</p> <p>8) II жартыжылдық соңында 50-55 сөз;</p> <p>9) 3-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 60-65 сөз, II жартыжылдық соңында 65-70 сөз;</p> <p>10) 4-сыныптың I жартыжылдық соңында минутына 75-80 сөз, II жартыжылдық соңында 80-90 сөз.</p> <p>11) 5-сыныпта I жартыжылдық соңында минутына 90-95 сөз, II жартыжылдық соңында 95-100 сөз</p> <p>Ескерту: шылау, одағай, еліктеу сөздер, қос сөздер жеке сөз ретінде саналады.</p> <p>8. 2-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>1) ауыз әдебиеті үлгілерінен: балаларға арналған санамақтар, өтірік өлеңдер, төрт-түлік жырлары (төрт түлік туралы өлеңдер, бесік жыры, Наурыз жыры, ертегілер (әртүрлі тақырыптағы хайуанаттар жайындағы ертегілер мен қиял-ғажайып оқиғалы ертегілер), аңыздар, мақал-</p>
--	--

А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, С. Сейфуллин, Б. Майлин, М. Әуезов, С. Бегалин, Б. Соқпақбаев, Ш. Смаханұлы, Қ. Мырза Әли, М. Әлімбаев, Ө. Тұрманжанов, Ж. Смақов, Қ. Баянбай, Ә. Дүйсенбиев, Ф. Оңғарсынова, Ә. Табылдиев, А. Асылбеков, Ө. Қанахин, Т. Молдағалиев, Е. Өтетілеуов, Б. Кірісбаев, Е. Елубай, С. Қалиев, С. Сейітов, Б. Ысқақов, Д. Жұмагелдинова, М. Айымбетов, М. Абылқасымованың өлең-жырлары, ертегі-мысалдары, әңгімелері;

2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян, күнделік (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, адамзат сырлары, техника жетістіктері, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы);

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;

4) әдеби-теориялық білім: халық ауыз әдебиетінің негізгі жанрлары (ертегі, аңыз, бата, жаңылтпаш, жұмбақ, мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, шешендік сөздер) туралы ұғымдар, олардың басты белгілері, мысал, әңгіме туралы ұғым, шығарманың тақырыбы, идеясы, сюжеті туралы қарапайым түсініктер, теңеу, эпитет, кейіптеу қолданысы, олардың анықтамалары, кейіпкерге мінездеме, портрет, диалог, монолог туралы);

5) мәтінмен жұмыс: шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу, көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау, қолдануға (практикалық) және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру, кейіпкердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті мен мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау, көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм) нұсқасымен салыстыру, шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмдерден нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру, шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау, мәтіннен немесе мәтін бөлімдерінен түйін сөздерді көрсету, түйін сөздер мен негізгі ой арасындағы байланысты орнату, сөздіктермен жұмыс жасау, шығармашылық жұмыстар: шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу;

мәтелдер, әртүрлі тақырыптағы жұмбақ, жаңылтпаштар, жазба әдебиеті үлгілерінен осы жастағы балалардың түсінігі мен қабылдауына лайықты классик және көрнекті ақын-жазушылардың, сондай-ақ балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары (соңғы бес жылдағы) қамтылады.

2) ғылыми-танымдық шығармалар: өмірбаян, мәтіндер (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы);

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілер;

4) оқу дағдысы: шығарманы дауыстап дұрыс әріптүсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу.

5) әдебиет терминдеріне қарапайым түсінік:

әдеби шығарманың жанры бойынша:

- халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, өтірік өлеңдер, жыр, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар) туралы қарапайым мағлұматтар; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы практикалық тұрғыда түсініктер.

көркем шығарманың құрылымы бойынша:

- негізгі ой, басталуы, жалғасуы, аяқталуы туралы қарапайым мағлұмат, шығарманың тақырыбы мен идеясы туралы практикалық тұрғыда түсініктер.

көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:

- портрет, диалог, мінездеу туралы практикалық түрде түсініктер.

көркем шығарманың тілі бойынша: шығарманың тіліндегі көркемдегіш құралдар туралы қарапайым түсінік.

б) **мәтінмен жұмыс:** шығарманың мазмұны бойынша берілген сұрақтарға жауап беру, шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау,

б) оқу дағдысы: шығарманы іштей саналы түрде түсініп, көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу.

10. «Әдебиеттік оқу» пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) ауыз әдебиеті үлгілері: батырлар жырынан үзінділер, аңыз әңгімелер мен қиял-ғажайып оқиғалар, шешендік сөздер, ертегілер, мысалдар, ұсынылатын ақын-жазушылардың шығармалары: Б. Алтынсарин, А. Құнанбаев, Ж. Жабаев, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, С. Сейфуллин, Б. Майлин, М. Әуезов, С. Бегалин, Б. Соқпақбаев, Ш. Смаханұлы, Қ. Мырза Әли, М. Әлімбаев, Ө. Тұрманжанов, Ж. Смақов, Қ. Баянбай, Ә. Дүйсенбиев, Ф. Оңғарсынова, Ә. Табылдиев, А. Асылбеков, Ө. Қанахин, Т. Молдағалиев, Е. Өтетілеуов, Б. Кірісбаев, Е. Елубай, С. Қалиев, С. Сейітов, Б. Ысқақов, Д. Жұмагелдинова, М. Айымбетов, М. Абылқасымованың өлең-жырлары, ертегі-мысалдары, әңгімелері, ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, очерк, естелік, өмірбаян, күнделік, әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;

2) әдеби-теориялық білім: көркем мәтіндердегі пейзаж, портрет, мінездеу, диалог, монологтың орны туралы қарапайым түсінік, жазушы қолданған көркем сөздерді (теңеу, кейіптеу, эпитет, аллитерация, әсірелеу) табу, шығарманың тақырыбы мен идеясы, композициясы, сюжеті туралы практикалық тұрғыда түсіндіру, эпикалық жырлар, аңыз, теңеу, мысал, диалог, монолог, сатира, кейіптеу, фантастикалық шығарма, портрет, лирика, мінездеме, қайталау, логикалық екпін, сюжет, естелік туралы ұғымдар;

3) мәтінмен жұмыс: мәтін бойынша автордың көзқарасына өз пікірін білдіру, шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу, шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау, өлеңдерге сай ырғақты таңдай білу, сөздіктерге сүйене отырып, сөздердің мағынасын түсіндіру, жазушы тіліне назар аудару, көркем сөздерді қолдану, эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру,

үзіндісін мазмұндау, сахналау, өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу, қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою, оның жауабын шығармадан табу, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын мен аяқталуын анықтау, мәтін кейіпкерлерін атау, кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау, сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі, кестеге салу, көркем шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру, жазбаша шығармашылық жұмыстар жүргізу: шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар, санамақтар құрастыру, сурет, тірек-сызба, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыс жазу.

9. 3-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) ауыз әдебиеті үлгілері: ертегілер, аңыз әңгімелер, бата, мысалдар, шешендік сөздер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, нақыл сөздер;

жазба әдебиеті үлгілерінен осы жастағы балалардың түсінігі мен қабылдауына лайықты классик және көрнекті ақын-жазушылардың, сондай-ақ балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары (соңғы бес жылдағы) қамтылады.

2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян, (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, адамзат сырлары, техника жетістіктері, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы), тыйым сөздер, ырымдар, т.с.с.;

3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;

4) әдебиет терминдеріне қарапайым түсінік:

көркем шығарманы басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм, кинофильм) нұсқасымен салыстыру, түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу, тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету, «автормен диалог» жүргізу, оқыған шығарманың басты ойын өздігінен тұжырымдау, мәтін бөлімдері арасында мағыналық байланысты орнату, оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып жоспар құру, негізгі ойды тұжырымдау, оны мәтін атауымен сәйкестендіру, жоспар бойынша мәтінді мазмұндау, шығарма кейіпкерлерінің образын сезіне отырып, рөлге бөліп оқу, шығармашылық жұмыс: таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу;

4) оқу дағдысы: шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу.

11. Мұғалім ортақ тақырыптардың мазмұны аясында оқу мақсатын жүзеге асыруда білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес өзге де әдебиеттерді қолдана алады.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

12. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 3.2.1.1. кодында: «3» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

13. Оқу мақсаттарының жүйесі:

Бөлімше (түйінді дағдылар)	Тыңдалым және айтылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары		
	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Шығарман	2.1.1.1	3.1.1.1	4.1.1.1

әдеби шығарманың жанры бойынша:

- халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар, бата, аңыз, шешендік сөздер) туралы ұғымдар; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы түсініктерді дамыту.

көркем шығарманың құрылымы бойынша:

- негізгі ой, басталуы, жалғасуы, дамуы, аяқталуы туралы мағлұмат, шығарманың тақырыбы мен идеясы қарапайым түсініктер.

көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:

- портрет, диалог, мінездеу туралы қарапайым түсініктер.

көркем шығарманың тілі бойынша қарапайым түсінік: эпитет, теңеу туралы түсініктер.

5) мәтінмен жұмыс: шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу, көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау, қолдануға (практикалық) және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру, кейіпкердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті мен мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау, көркем шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру, шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмдерден нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру, шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау, мәтіннен немесе мәтін бөлімдерінен түйін сөздерді көрсету, түйін сөздер мен негізгі ой арасындағы байланысты орнату, сөздіктермен жұмыс жасау, шығармашылық жұмыстар: шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу;

ың мазмұнын түсіну	шығарманың мазмұны бойынша берілген сұрақтарға жауап беру	шығарманың маңызды тұстарын анықтау үшін ашық сұрақтар қою және жауап беру	шығарманың мазмұнын толық түсіну, кейбір тұстарын нақтылау, оқиғаның себеп-салдарын анықтау үшін сұрақтар қою және жауап беру	<p>б) оқу дағдысы: шығарманы іштей саналы түрде түсініп оқу. Көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу.</p> <p>10. 4-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>1) ауыз әдебиеті үлгілері: батырлар жырынан үзінділер, аңыз әңгімелер мен қиял-ғажайып оқиғалар, шешендік сөздер, ертегітүрлері, мысалдар, мақал-мәтелдер, жұмбақтар, жаңылтпаштар; ұсынылатын ақын-жазушылар: Ы.Алтынсарин, А.Құнанбаев, Ж.Жабаев, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Ж.Аймауытов, М. Жұмабаев, С.Торайғыров, С.Дөнентаев, С. Сейфуллин, Б.Майлин, І. Жансүгіров, М. Әуезов, А.Токмағамбетов, С.Бегалин, Ө.Тұрманжанов, М.Иманжанов, С.Бақбергенов, М.Әлімбаев, Б.Соқпақбаев, С. Сарғасқаев, Ө. Дүйсенбиев, Ж. Смақов, Ж. Кәрбозин, О. Әубәкіров, Т. Молдағалиев, Қ. Мырза Әли, М. Мақатаев, Ф.Оңғарсынова, Қ. Баянбай, М. Қабанбай, А.Асылбеков, Е.Өтетілеуов, Е.Ерботин, Қ. Жұмағалиев, Ш. Смаханұлы, Ө. Қанахин, Б. Кірісбаев, Е.Елубай, Н. Айтұлы өлең-жырлары, ертегі-мысалдары, әңгімелері және балаларға арнап жазылған шығармалардан өткізіліп жүрген байқау жүлдегерлерінің туындылары (соңғы бес жылдағы).</p> <p>2) ғылыми-танымдық шығармалар: мақала, естелік, өмірбаян, күнделік (аспан әлемі, су асты тіршілігі, табиғат құбылыстары, жаратылыс құпиялары, адамзат сырлары, техника жетістіктері, халықтық әдет-ғұрып, салт-дәстүр туралы);</p> <p>3) әлем халықтары балалар әдебиетінің көрнекті өкілдерінің үлгілі шығармалары: әңгіме, мысал, ертегілері;</p> <p>4) әдеби-теориялық білім:</p> <p>әдеби шығарманың жанры бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - халық ауыз әдебиеті үлгілері (ертегі, өтірік өлеңдер, жыр, жұмбақ, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар,
1.2 Шығарманы мазмұндау	2.1.2.1* шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау	3.1.2.1* шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау	4.1.2.1* шығарма мазмұнын түрлі баяндау тәсілдерін (І немесе ІІІ жаққа өзгертіп, жағдаяттар қосып, оқиғаларды өрбітіп) қолданып, шығарманы қысқаша, толық, ішінара мазмұндау	
1.3 Шығарма дағы оқиғаны болжау	2.1.3.1 шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау	3.1.3.1 шығармадағы кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, ондағы оқиғаларға сүйеніп, сюжеттің дамуын болжау	4.1.3.1 шығарманың тақырыбы және қорытынды бөлімі негізінде сюжеттің дамуын болжау, оның себебін түсіндіру	
1.4 Тыңдарманың	2.1.4.1 сөйлеу барысында	3.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді,	4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді,	

назарын аударту	мақал-мәтелдерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану	нақыл сөздерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану	өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану	<p>шешендік сөздер) туралы түсініктерді дамыту, батырлар жыры туралы мағлұмат; өлең, өлеңнің ұйқасы, түрлері: табиғат лирикасы, азаматтық лирика, фантастикалық шығарма, естеліктер туралы түсініктер.</p> <p>көркем шығарманың құрылымы бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шығарманың тақырыбы мен идеясы, сюжеті, композициясы туралы қарапайым түсініктер. <p>көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - портрет, диалог, монолог, мінездеу туралы қарапайым түсініктер. <p>көркем шығарманың тілі бойынша: эпитет, теңеу, кейіптеу, әсірелеу, қайталаулар туралы практикалық түрде түсінік.</p> <p>5) мәтінмен жұмыс: мәтін бойынша автордың көзқарасына өз пікірін білдіру, шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру, шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу, шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау, өлеңдерге сай ырғақты таңдай білу, сөздіктерге сүйене отырып, сөздердің мағынасын түсіндіру, жазушы тіліне назар аудару, көркем сөздерді қолдану, эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру, көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыру, түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу, тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету, «автормен диалог» жүргізу, оқыған шығарманың басты ойын өздігінен тұжырымдау, мәтін бөлімдері арасында мағыналық байланысты орнату, оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып жоспар</p>
		3.1.4. 2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану	4.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану, презентация, видеоролик жасау	
1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу	3.1.5.1 өз ойы мен сезімін көркем-бейнелі сөздерді қолдана отырып жеткізу	4.1.5.1 өз ойы мен сезімін, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру	
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары:			
2.1 Оқу түрлерін қолдану	2.2.1.1 шығарманы дауыстап дұрыс әрі түсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу	3.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп, теріп оқу	4.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, теріп оқу, шапшаң оқу	

	2.2.1.2 шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу	3.2.1.2 шығарманы іштей саналы түрде түсініп, көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып,сын тұрғысынан бағалап оқу	4.2.1.2* шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу	<p>кұру, негізгі ойды тұжырымдау, оны мәтін атауымен сәйкестендіру, жоспар бойынша мәтінді мазмұндау, шығарма кейіпкерлерінің образын сезіне отырып, рөлге бөліп оқу, шығармашылық жұмыс: таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу, кейіпкерлерге мінездеме беру;</p> <p>б) оқу дағдысы: шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу.</p> <p>11. 5-сынып бойынша базалық мазмұн</p> <p>5-сынып- орта және жоғары буындағы «Қазақ әдебиеті» курсына өтетін көпір. Сондықтан тақырыптық ұстаныммен қатар монографиялық ұстаным басшылыққа алынып, қазақ әдебиетінің қысқа нұсқасын ұсыну көзделді.</p> <p>Асыл мұра бөлімі. Төрт түлік жырлары.Мақал-мәтелдер. Жаңылтпаштар.Қазақ мифтік әңгімелері. «Ұмай ана және Аю батыр» мифі. Ертегілер және түрлері. «Керқұла атты Кендебай» ертегісі.«Газшаның қырық өтірігі» ертегісі. Аңыз әңгімелер. «Жиренше шешен мен Жәнібек хан». «Алпамыс батыр» жыры.Айтыс. «Сүйінбай мен Тәтті қыз» айтысы. Бұхар жырау. «Әй Абылай. Абылай» Дулат Бабатайұлы «Еспенбет» дастанынан үзінді.</p> <p>Әдеби-теориялық ұғымдар. Халық ауыз әдебиеті. Фольклор. Миф. Ертегі. Аңыз әңгіме. Жыр. Жыр түрлері. Айтыс. Ақындар айтысы. Арнау.Гипербола мен литота.</p> <p>Күтілетін нәтиже.</p> <p>1. Халық ауыз әдебиеті үлгілері туралы біледі. Олардың мағынасын түсінеді және жауап береді. Шығарманы дұрыс, түсініп, мәнгерлеп оқиды</p> <p>12. Мәтіндегі қажетті ақпаратты тауып, белгілеп оқиды</p>
2.2 Шығарманың мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу	3.2.2.1 қолдануға (практикалық) және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру	4.2.2.1 шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру	
2.3 Шығарманың тақырыбы мен ондағы негізгі ойды анықтау	2.2.3.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау	3.2.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу	4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу	
2.4	2.2.4.1	3.2.4.1	4.2.4.1	

Әдеби шығарманың жанрын анықтау	мақал-мәтел, жұмбақ, ертегі, тұрмыс-салт жырлары, әңгіме, өлеңнің жанрлық ерекшеліктерін анықтау	өлең, мысал, нақыл сөз, аңыз, бата, әңгіменің жанрлық ерекшеліктерін анықтау	аңыз, шешендік сөз, батырлар жыры, фантастикалық әңгімелердің жанрлық ерекшеліктерін анықтау	<p>13. Шығарманың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді</p> <p>14. Шығармадағы тірек сөздерді табады</p> <p>15. Жазушы қолданған көркем сөздерді табады</p> <p>16. Шығарманың мазмұнын дайын үлгі бойынша әңгімелейді</p> <p>17. Мәтіндегі тірек сөздер мен көркем сөздерді қолдана отырып, өз ойы мен сезімін жеткізеді</p> <p>18. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі</p> <p>19. Мәтіндегі негізгі ойды, оның басталуын, жалғасуын, аяқталуын анықтайды</p> <p>20. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен(музыка, бейнелеу) салыстырады</p> <p>21. Дайын ұйқастар мен өлең жолдарын пайдаланып, шумақтар құрастырады</p> <p>22. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.</p> <p>Жарық жұлдыздар бөлімі. Абай Құнанбайұлы «Күз», «Ғылым таппай мақанба».</p> <p>Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт».Махамбет Өтемісұлы «Ерулі атқа ер салмай», Мәшһүр-Жісіп Көпейұлы « Жиреншенің баласы туралы», Шәкәрім Құдайбердіұлы «Адамдық борышың», Ә. Бөкейханов «От» (аударма), А.Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диканшысы» өлеңі, М. Жұмабаев «Қазақ тілі», «Түркістан», « Жаз», Ж. Аймауытов « Қартқожаның балалық шағы» («Қартқожа» романынан үзінді), С. Торайғыров « Шәкірт ойы», С. Сейфуллин "Аққудың айырылуы" (поэмадан үзінді), І. Жансүгіров «Жетісу суреттері» (үзінді), Б. Майлин «Түйебай» әңгімесі, С. Мұқанов «Шәйін тігінші» (« Менің мектептерім» романынан үзінді), М. Әуезов «Абай жолы» романынан үзінді (Барлас пен Байкөкшенің қонақ болуы) «Ақын қонақтар» .</p>
2.5 Шығарманың композициясын анықтау	2.2.5.1 мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуы мен аяқталуын анықтау	3.2.5.1 көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау	4.2.5.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау	
2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	2.2.6.1 кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау	3.2.6.1 кейіпкердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті мен мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау	4.2.6.1 кейіпкердің, кейіпкерлердің іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, салыстырып бағалау	
2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдард	2.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы көркемдеуіш	3.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы әдеби көркемдеуіш	4.2.7.1 шығармадан әдеби көркемдегіш құралдарды (тенеу, кейіптеу, эпитет, аллитерация,	

ың қолданысын анықтау	құралдарды (теңеу, кейіптеу) табу	құралдарды (теңеу, эпитет, кейіптеу) табу	әсірелеу) табу және оларды қолдану	<p>Әдеби-теориялық ұғымдар. Жыр. Жырау. Дастан. Тақырып пен идея Эпитет, теңеу, кейіптеу. Өлең құрылысы. Әңгіме. Сюжет пен композиция. Фабула. Риторикалық сұрау. Пейзаж.</p> <p>Күтілетін нәтиже.</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі. 12. Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды. 13. Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады. 14. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) салыстырады. 15. Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды. 16. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды. 17. Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді 18. Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады. 19. Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады. 20. Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады. <p>Адам болам десеңіз. М. Мақатаев «Қазақстан». М. Қабанбаев «Сурет салғым келмейді» (повестен үзінді) .А. Сейдімбекұлы «Бак, Дәулет және Аман» ертегі М. Әлімбаев «Екі тақтай-бір көпір». Қ. Мырза Әлі «Сағаттың сыры», Н. Айтұлы «Бастау». Т. Әбдірайым «Ала бұға аулаған күн» хикаяты, Ә. Қайран Е. Ерботин «Құйын», «Өтірік өлең», Бейбіт Сарыбай «Ақтабан» повесінен үзінді.</p>
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	2.2.8.1 мұғалімнің көмегімен сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау	3.2.8.1 эпизодтарды салыстыру, сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау	4.2.8.1 эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру	
	2.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, мультфильм) нұсқасымен салыстыру	3.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм) нұсқасымен салыстыру	4.2.8.2 көркем шығарманы басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм, кинофильм) нұсқасымен салыстыру	
2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.9.1 сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты	3.2.9.1 шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмнен	4.2.9.1 түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу, тұжырым жасау және себеп-салдарлық	

	берілген үлгі, кестеге салу	нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру	байланысын сызба түрінде көрсету	<p>Әдеби-теориялық ұғымдар. Дастан.Тақырып пен идея.Эпитет, теңеу, кейіптеу. Өлең құрылысы.Әңгіме. Сюжет пен композиция. Фабула. Риторикалық сұрау.Пейзаж.</p> <p>Күтілетін нәтиже.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі. 2.Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды. 3.Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады. 4.Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен(музыка, бейнелеу) салыстырады. 5.Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды. 6.Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды. 7.Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді 8.Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады. 9.Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады. 10.Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады. <p>Құндылықтар бөлімі. 3. Наурызбаева, Л.Калаус «Алтын тостағанды іздеу» повесінен үзінді. С.Хасан «Карантин», «Жұрттың баласы» өлеңдері.С. Баязитов «Киіктің айласы». Ахетов Қуат «Дәрумендер дауасы» өлеңі. М. Мыса «Әлиханнның түймесі» әңгіме.Б. Кірісбаев « О-ғып, бұ-ғып», «Екеу» өлеңдер. М. Жаманбалинов «Сурет» өлең, Н. Ораз «Ақ тырналардың ұясы».</p> <p>Әдеби-теориялық ұғымдар. Жанр түрлері. Фэнтези. Сатира мен юмор.Ұлттық бояу.Тартыс.</p> <p>Күтілетін нәтиже.</p> <ol style="list-style-type: none"> 11. Жазушы туралы қарапайым мәліметті біледі. 12. Мәтіндегі негізгі ойға сәйкес нақыл сөздер мен мақал-мәтелдерді атайды.
Бөлімше (түйінді дағдылар)	Жазылым бөлімі (сөйлеу әрекетінің түрі) бойынша оқу мақсаттары:			
3.1 Шығарманың жоспарын құру	2.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы бөліктерге бөліп, жоспар құру	3.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы логикалық бөліктерге бөліп, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру	4.3.1.1 оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру	
3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	2.3.2.1* мұғалім көмегімен үлгі бойынша шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар, санамақтар құрастыру	3.3.2.1* шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу	4.3.2.1 таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу	
3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі	2.3.3.1 мұғалімнің көмегімен сурет, каллиграмма, аппликация,	3.3.3.1 шығармашылық жұмысын сурет, сценарий түрінде ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысын сызба, диафильм,	

формада ұсыну	фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыс жазу		презентация түрінде ұсыну	
3.4 Қатені табу және түзету	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық қателерді табу және түзету	3.3.4.1 көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше орфографиялық, пунктуациялық қателерді табу және түзету	4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше сын тұрғысынан бағалау және лексикалық, орфографиялық, пунктуациялық қателерді тауып түзету	<p>13. Мұғалімнің көмегімен шығарманың тақырыбына сай келетін басқа атаулар ұсынады.</p> <p>14. Мұғалімнің көмегімен шығарма үзіндісін басқа өнер туындысымен(музыка, бейнелеу) салыстырады.</p> <p>15. Шығарманы немесе үзіндісін сахналайды.</p> <p>16. Сурет, тірек-сызбалар, фотосуреттер пайдаланып, шығармашылық жұмыстар орындайды.</p> <p>17. Шығарманың үзіндісіне сүйеніп, алдағы оқиғаны болжап әңгімелейді</p> <p>18. Әдебиет терминдерін біледі, ажырата алады.</p> <p>19. Табиғат және азаматтық лирика түрлерін ажырата алады.</p> <p>20. Мысалдарды оқып, кейіпкерлеріне талдау жасай алады.</p> <p style="text-align: center;">Сыныптар бойынша оқу материалдарын топтастыруға ұсынылатын тақырыптар</p> <p style="text-align: center;">2-сынып</p> <p>1) Оқысаңыз, балалар. 2) Менің отбасым және достарым. 3) Туған өлкем. 4) Табиғат-менің өз үйім. 5) Асыл мұра. 6) Жақсыдан үйре. 7) Дені саудың жаны сау. 8) Саяхат.</p> <p style="text-align: center;">3-сынып</p> <p>1) Біз мектепке келеміз 2) Туған жер –алтын бесігім 3) Ана тілің –арың бұл 4) Көңілді мерекелер 5) Атадан қалған асыл сөз 6) Табиғат аясында 7) Болашаққа саяхат 8) Әдептілік, ар-ұят-адамдықтың белгісі</p> <p style="text-align: center;">4-сынып</p>
<p>14. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Әдебиеттік оқу» пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p>				

	<ol style="list-style-type: none"> 1) Өнер білім бар жұрттар. 2) Менің отбасым. 3) Кім болам? 4) Гүлденген Қазақстаным. 5) Туған өлкем-тұнған шежіре. 6) Арналы бұлақ-асыл сөз. 7) Ғажайып әлем. 8) Табиғатты аялайық. <p style="text-align: center;">5-сынып</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Асыл мұра. 2) Жарық жұлдыздар. 3) Адам болам десеңіз. 4) Құндылықтар.
	<p style="text-align: center;">4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>12. Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.</p> <p>13. «Көркем сөз» пәнінен күтілетін нәтижелер.</p> <p style="text-align: center;">2-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды; - өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды; - мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) басты сипаттарын; - халық ауыз әдебиеті үлгілерін ажырата алуды; - шығармадағы негізгі ойды, оның басталу, жалғасуы , аяқталуын; - мәтін кейіпкерін атауды; - портрет, диалог, монолог, мінездеу туралы түсініктерді біледі.

	<p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығармалардың мазмұнын; - шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті; - мәтіндегі оқиғаның байланыстарын түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - шығарманы дайын немесе өзі құрған жоспар бойынша әңгімелеуде; - мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда; - поэзиялық шығармаларды оқуда; - прозалық шығармаларды қарапайым талдауда; - мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде; - негізгі ой, халық ауыз әдебиеті туралы білімін мәтінді қабылдауда; - жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда; - шығарманың тақырыбын анықтауда; - оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда; - шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда; - кейіпкерлерге мінездеме беруде; - мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда; - шығарманы сахналауда; - шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады.
--	--

	<p>3-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды; - өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды; - мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) ажырата алуы; - табиғат лирикасы, азаматтық лирика, мысал туралы қарапайым мағлұматты; - шығармадағы негізгі ойды, оның басталу, жалғасуы , аяқталуын; - мәтін кейіпкерін сипаттауды; - эпитет, теңеу, өлеңнің ұйқасы туралы практикалық түрде түсінікті біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығармалардың мазмұнын; - шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті; - мәтіндегі оқиғаның байланыстарын, себеп-салдарын түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - шығарманы дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен әңгімелеуде; - мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда; - поэзиялық шығармаларды оқуда; - прозалық шығармаларды қарапайым талдауда; - мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде; - негізгі ой, халық ауыз әдебиеті туралы білімін мәтінді қабылдауда; - жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда; - шығарманың тақырыбын анықтауда;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда; - шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда; - кейіпкерлерге мінездеме беруде; - мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда; - шығарманы сахналауда; - шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады. <p>4-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әңгімелерді/өлеңдерді мәнерлеп оқуды; - өлеңді мәнерлеп жатқа оқуды; - мәтін түрлерінің (сипаттау, әңгімелеу, пайымдау) басты сипаттарын; - халық ауыз әдебиеті үлгілерін ажырата алуды; - естеліктердің, фантастикалық шығармалардың басты сипаттарын; - шығарманың басты идеясын атауды; - мәтін кейіпкерін табуды; - өлеңнің ұйқасы туралы түсінікті біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығармалардың мазмұнын; - шығарма авторы туралы қысқаша мәліметті; - мәтіндегі оқиғаның байланыстарын, себеп-салдарын, дәлелдерін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - шығарманы дайын немесе өзі құрған жоспар бойынша әңгімелеуде; - мәнерлеп оқу, жатқа оқу дағдысын дамытуда; - поэзиялық шығармаларды оқуда; - прозалық шығармаларды қарапайым талдауда; -мәтін кейіпкерін сипаттауда және оның іс-әрекетіне баға беруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тірек сөздерді тауып және жазбаша, ауызша сөйлеуде; - әдеби-теориялық білімін мәтінді талдауда; - жинаған ақпараттарын берілген үлгі, кестеге салуда; - шығарманың тақырыбын анықтауда; - оқиғаға өз көзқарасы мен ойын білдіруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем шығарманы басқа үлгідегі басқа өнер туындысымен (музыка, бейнелеу) нұсқасымен салыстыруда; - шағын өлең, жұмбақтар, санамақтар құрастыруда; - кейіпкерлерге мінездеме беруде; - мәтіндегі ойды жалғастырып әңгімелеуде, оқиғаны болжауда; - шығарманы сахналауда; - шығарма бойынша сурет салуда, кесте, сызба құрастыруда немесе керісінше сурет бойынша мәтін құрастыруда, кесте, сызба, фотосуреттер бойынша ауызша, жазбаша сөйлеуде қолданады. <p>5-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өлеңдерді, прозалық шығармалардан үзіндіні мәнерлеп оқуды; - көркем шығарманы оқу арқылы көркем ойлауды, көркем сөйлеуді;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - көркем шығарманы оқу арқылы оқығанын санасында қайта жаңғыртып, көркем бейнелеуді біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем әдебиет туындыларындағы адамзаттың ортақ құндылықтарын айқындау жолдарын; - поэзиялық туындыларды мәнермен оқуда оқу интонациясын дұрыс қою тәсілдерін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - прозалық, поэзиялық шығармаларды талдауда; - жазбаша, ауызша жұмыс түрлерінде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - жазу барысында өзі оқыған шығармалардағы негізгі ойды өз сөзімен беруде; - шағын эссе жазу кезінде; - өз ойын көркем сөзбен кестелеп беруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - мысалдардағы диалог пен монолог арқылы кейіпкерлердің мінезін сипаттауда; - жалпы шығарма оқиғасын жетілдіруде; - Қазақстан халқының мәдениетіне, салт-дәстүріне байланысты тақырыптарға өзінің жеке көзқарасын білдіруде қолданады. <p style="text-align: center;">5- тарау. Бағалау</p> <p>15. «Асыл сөз» пәнін меңгеру нәтижелері критериалды бағалау жүйесін қолдану арқылы жүзеге асырылады. Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара тығыз байланысына негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері білім беру процесін тиімді жоспарлау және ұйымдастыру мақсатында пайдаланылады. Критериалды бағалау қалыптастырушы және жиынтық бағалаудан тұрады. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз өткізіледі, оқушы мен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді</p>
--	---

	<p>және оқу процесін дер кезінде түзетуге мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау белгілі оқу мерзімінде оқу блогін оқып бітіргенде өткізіледі, оқушыларға кері байланысты қамтамасыз ету үшін, пән бойынша тоқсандық және жылдық бағаларды қою үшін қолданылады.</p>
--	---

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Әдебиеттік оқу» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде осы бағдарламаны жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Көркем сөз» пәнінің 2-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

Төменде қосымшада берілген «11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар» ұсынылып отыр.

Бастауыш білім беру деңгейінің
2-4-сыныптарына арналған «Әдебиеттік оқу»
пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына
Қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған
«Әдебиеттік оқу» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар
(оқыту қазақ тілінде)

1) 2-сынып:

Ортақ тақырыптар	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары*
1-тоқсан		
1. Өзім туралы 2. Менің отбасым және достарым	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	2.1.1.1 шығарманың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру
	1.2 Шығарманы мазмұндау	2.1.2.1* шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау
	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	2.1.3.1 шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	2.2.1.1 мәтінді дауыстап дұрыс әрі түсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу; 2.2.1.2 шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	2.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау
	2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	2.2.4.1 мақал-мәтел, жұмбақ, ертегі, тұрмыс-салт жырлары, әңгіме, өлеңнің жанрлық ерекшеліктерін анықтау

	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	2.2.6.1 кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	2.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу) табу
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	2.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, мультфильм) нұсқасымен салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.9.1 сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі кестеге салу
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	2.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы бөліктерге бөліп, жоспар құру
	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	2.3.2.1* мұғалім көмегімен үлгі бойынша шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар мен санамақтар құрастыру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	2.3.3.1 шығармашылық жұмысын мұғалімнің көмегімен сурет, каллиграмма, аппликация, фотосуреттер арқылы ұсыну
	3.4 Қатені табу және түзету	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық қателерді табу және түзету
2-тоқсан		
3. Менің мектебім	1.2 Шығарманы мазмұндау	2.1.2.1* шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау
4. Менің туған өлкем	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	2.1.3.1 шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	2.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	2.2.1.2 шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу

	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	2.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау
	2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	2.2.4.1 мақал-мәтел, жұмбақ, ертегі, тұрмыс-салт жырлары, әңгіме, өлеңнің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	2.2.6.1 кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	2.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, мультфильм) нұсқасымен салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.9.1 сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі кестеге салу
	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	2.3.2.1* мұғалім көмегімен үлгі бойынша шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар мен санамақтар құрастыру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	2.3.3.1 шығармашылық жұмысын мұғалімнің көмегімен сурет, каллиграмма, аппликация, фотосуреттер арқылы ұсыну
	3. 4 Қатені табу және түзету	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық қателерді табу және түзету
3-тоқсан		
5. Дені саудың жаны сау	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	2.1.1.1 шығарманың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап беру
	1.2 Шығарманы мазмұндау	2.1.2.1* шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау
6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	2.1.3.1 шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	2.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану

1.5 Тындалған шығарма бойынша пікір білдіру	2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу
2.1 Оқу түрлерін қолдану	2.2.1.1 мәтінді дауыстап дұрыс әрі түсініп оқу, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу; 2.2.1.2 шығарманы іштей оқып, ондағы қажетті ақпараттарды белгілеп оқу
2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу
2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	2.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау
2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	2.2.4.1 мақал-мәтел, жұмбақ, ертегі, тұрмыс-салт жырлары, әңгіме, өлеңнің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
2.5 Шығарманың композициясын анықтау	2.2.5.1 мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуы мен аяқталуын анықтау
2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	2.2.6.1 кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау
2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	2.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу) табу
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	2.2.8.1 мұғалімнің көмегімен сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау; 2.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, мультфильм) нұсқасымен салыстыру
2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.9.1 сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі кестеге салу
3.1 Шығарманың жоспарын құру	2.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы бөліктерге бөліп, жоспар құру
3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	2.3.3.1 шығармашылық жұмысын мұғалімнің көмегімен сурет, каллиграмма, аппликация, фотосуреттер арқылы ұсыну
3.4 Қатені табу және түзету	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық қателерді табу және түзету

4-тоқсан		
7. Қоршаған орта 8. Саяхат	1.2 Шығарманы мазмұндау	2.1.2.1* шығарманың мазмұнын дайын жоспар бойынша немесе өз сөзімен мазмұндау, үзіндісін мазмұндау, сахналау
	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	2.1.3.1 шығарманың тақырыбы мен үзіндісіне (бастапқы бөліміне) сүйеніп, оқиғаның соңын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	2.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	2.1.5.1 өз ойы мен сезімін тірек сөздерді пайдалана отырып жеткізу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	2.2.2.1 мұғалім көмегімен қарапайым және нақтылау сұрақтарын қою және оның жауабын шығармадан таба білу
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	2.2.3.1 мұғалімнің көмегімен мәтіннің тақырыбы мен негізгі ойын анықтау
	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	2.2.5.1 мұғалімнің көмегімен көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуы мен аяқталуын анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	2.2.6.1 кейіпкердің сыртқы келбетін сипаттау, мінез-құлқы мен іс-әрекетін бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	2.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу) табу
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	2.2.8.1 мұғалімнің көмегімен сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау; 2.2.8.2 мұғалімнің көмегімен кейіпкердің іс- әрекетіндегі өзгерісті, эпизодтарды немесе негізгі оқиғаларды салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	2.2.9.1 сұраққа жауапты анықтамалық кітаптардан, жинақтардан, сөздіктерден табу және ақпаратты берілген үлгі кестеге салу
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	2.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы бөліктерге бөліп, жоспар құру

	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	2.3.2.1* мұғалім көмегімен үлгі бойынша шағын ертегілер, жұмбақтар жазу немесе дайын ұйқастарды қатыстырып шумақтар мен санамақтар құрастыру
	3.4 Қатені табу және түзету	2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен орфографиялық, пунктуациялық, стилистикалық қателерді табу және түзету

2) 3-сынып:

Ортақ тақырыптар	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары*
1-тоқсан		
1. Жанды табиғат	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	3.1.1.1 шығарманың маңызды тұстарын анықтау үшін ашық сұрақтар қою және жауап беру
	1.2 Шығарманы мазмұндау	3.1.2.1* шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау
2. Жақсы дан үйрен, жаман нан жирен (жарық пен қараңғы)	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	3.1.3.1 шығармадағы кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, ондағы оқиғаларға сүйеніп, сюжеттің дамуын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	3.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	3.1.5.1 өз ойы мен сезімін көркем-бейнелі сөздерді қолдана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	3.2.1.1 мәтінді дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп, теріп оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.2.1 шығарма мазмұны бойынша қолдануға (практикалық), бағалауға және шығармашылыққа негізделген сұрақтар қою және жауап беру
2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	3.2.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді анықтау	
2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	3.2.4.1 өлең, мысал, нақыл сөз, аңыз, бата, әңгіменің жанрлық ерекшеліктерін анықтау	

	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	3.2.6.1 кейіпкердің портретін сипатта, оның іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	3.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, эпитет, кейіптеу) табу
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	3.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм) нұсқасымен салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.9.1 шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмнен нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	3.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы логикалық бөліктерге бөліп, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	3.3.3.1 шығармашылық жұмысын сурет, сценарий түрінде ұсыну
	3.4 Қатені табу және түзету	3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше орфографиялық, пунктуациялық қателерді табу және түзету
2-тоқсан		
3. Уақыт	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	3.1.1.1 шығарманың маңызды тұстарын анықтау үшін ашық сұрақтар қою және жауап беру
4. Сәулет өнері	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	3.1.3.1 шығармадағы кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, ондағы оқиғаларға сүйеніп, сюжеттің дамуын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	3.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, нақыл сөздерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	3.1.5.1 өз ойы мен сезімін көркем-бейнелі сөздерді қолдана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	3.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп, теріп оқу; 3.2.1.2 шығарманы іштей саналы түрде түсініп, көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу

	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.2.1 қолдануға (практикалық), бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	3.2.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу
	2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	3.2.4.1 өлең, мысал, нақыл сөз, аңыз, бата, әңгіменің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	3.2.5.1 көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	3.2.6.1 кейіпкерлердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	3.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, эпитет, кейіптеу) табу
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	3.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм) нұсқасымен салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.9.1 шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмнен нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	3.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы логикалық бөліктерге бөліп, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	3.3.2.1* шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу
	3.4 Қатені табу және түзету	3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше орфографиялық, пунктуациялық қателерді табу және түзету
3-тоқсан		
5. Өнер	1.2 Шығарманы мазмұндау	3.1.2.1* шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау

6. Атақты тұлғалар	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	3.1.3.1 шығармадағы кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, ондағы оқиғаларға сүйеніп, сюжеттің дамуын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	3.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, нақыл сөздерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану 3.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	3.1.5.1 өз ойы мен сезімін көркем-бейнелі сөздерді қолдана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	3.2.1.2 шығарманы іштей саналы түрде түсініп, көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.2.1 қолдануға (практикалық), бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	3.2.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді табу
	2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	3.2.4.1 өлең, мысал, нақыл сөз, аңыз, бата, әңгіменің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	3.2.5.1 көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	3.2.6.1 кейіпкерлердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен дәлелдер келтіріп бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	3.2.7.1 мұғалімнің көмегімен шығармадағы әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, эпитет, кейіптеу) табу
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	3.2.8.1 эпизодтарды салыстыру, сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау	
2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.9.1 шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмнен нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру	

	3.1 Шығарманың жоспарын құру	3.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы логикалық бөліктерге бөліп, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	3.3.2.1* шығарма кейіпкеріне хат, ертегі–(кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	3.3.3.1 шығармашылық жұмысын сурет, сценарий түрінде ұсыну
	3.4 Қатені табу және түзету	3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше орфографиялық, пунктуациялық қателерді табу және түзету
4-тоқсан		
7. Су – тіршілік көзі	1.2 Шығарманы мазмұндау	3.1.2.1* шығарманың мазмұнын бірлесе құрастырған жоспар бойынша немесе өз сөзімен толық, таңдауына қарай мазмұндау, сахналау
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	3.1.3.1 шығармадағы кейіпкерлердің мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, ондағы оқиғаларға сүйеніп, сюжеттің дамуын болжау
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	3.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, нақыл сөздерді, вербалды емес тілдік құралдарды қолдану; 3.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	3.1.5.1 өз ойы мен сезімін көркем-бейнелі сөздерді қолдана отырып жеткізу
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	3.2.1.2 шығарманы іштей саналы түрде түсініп, көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып, сын тұрғысынан бағалап оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	3.2.2.1 қолдануға (практикалық), бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	3.2.3.1 шығарманың тақырыбын анықтау және негізгі ойды білдіріп тұрған мәтін бөлігін, сөйлемді анықтау

	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	3.2.5.1 көркем шығармадағы оқиғаның басталуын, дамуын және аяқталуын анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	3.2.6.1 кейіпкердің портретін сипаттау, оның іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен дәлелдер келтіріп тауып, бағалау
	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	3.2.8.1 эпизодтарды салыстыру, сюжеттің дамуындағы өзгерістерді анықтау; 3.2.8.2 мұғалімнің көмегімен көркем шығарма үзіндісін басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм) нұсқасымен салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	3.2.9.1 шығарманың мазмұнына сәйкес түрлі дереккөздерден: иллюстрация, әдеби кітаптар, мультфильмнен нақты ақпаратты табу және ақпаратты сызба түрінде беру
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	3.3.1.1 мұғалім көмегімен оқылған шығарманы логикалық бөліктерге бөліп, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
	3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	3.3.2.1* шығарма кейіпкеріне хат, ертегі (кейіпкер қосу, соңын өзгерту), өлең (төрт жолды), әңгіме (оқығаны, көргені бойынша) жазу
	3.4 Қатені табу және түзету	3.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше орфографиялық, пунктуациялық қателерді табу және түзету

3) 4-сынып:

Ортақ тақырыптар	Бөлімше (түйінді дағдылар)	Оқу мақсаттары*
1-тоқсан		
1. Менің Отаным – Қазақстан	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	4.1.1.1 шығарманың мазмұнын толық түсіну, кейбір тұстарын нақтылау, оқиғаның себеп-салдарын анықтау үшін сұрақтар қою және жауап беру
	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	4.1.3.1 шығарманың тақырыбы және қорытынды бөлімі негізінде сюжеттің дамуын болжау, оның себебін түсіндіру
2. Құндылықтар	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	4.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану, презентация, видеоролик жасау
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	4.1.5.1 өз ойын, сезімін, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	4.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, теріп оқу, шапшаң оқу

2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.2.1 шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу
2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	4.2.4.1 аңыз, шешендік сөз, батырлар жыры, фантастикалық әңгімелердің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	4.2.6.1 кейіпкердің, кейіпкерлердің іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, салыстырып бағалау
2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	4.2.7.1 шығармадан әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу, эпитет, аллитерация, әсірелеу) табу және оларды қолдану
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	4.2.8.2 көркем шығарманы басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм, кинофильм) нұсқасымен салыстыру
2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.9.1 түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу және тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету
3.1 Шығарманың жоспарын құру	4.3.1.1 оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	4.3.2.1 таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу
3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсыну
3.4 Қатені табу және түзету	4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше сын тұрғысынан бағалау және лексикалық, орфографиялық, пунктуациялық қателерді тауып түзету
2-тоқсан	

3. Мәдени мұра	1.2 Шығарманы мазмұндау	4.1.2.1* шығарма мазмұнын түрлі баяндау тәсілдерін (I немесе III жаққа өзгертіп, жағдаяттар қосып, оқиғаларды өрбітіп) қолданып, шығарманы қысқаша, толық, ішінара мазмұндау
	4. Мамандықтар әлемі	
	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	4.1.3.1 шығарманың тақырыбы және қорытынды бөлімі негізінде сюжеттің дамуын болжау, оның себебін түсіндіру
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
		4.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану, презентация, видеоролик жасау
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	4.1.5.1 өз ойын, сезімін, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	4.2.1.2* шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.2.1 шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу
	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	4.2.5.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	4.2.6.1 кейіпкердің, кейіпкерлердің іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, салыстырып бағалау
	2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	4.2.7.1 шығармадан әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу, эпитет, аллитерация, әсірелеу) табу және оларды қолдану

	2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	4.2.8.1 эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру
	2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.9.1 түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу және тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету
	3.1 Шығарманың жоспарын құру	4.3.1.1 оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
	3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсыну
	3. 4 Қатені табу және түзету	4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше сын тұрғысынан бағалау және лексикалық, орфографиялық, пунктуациялық қателерді тауып түзету
3-тоқсан		
5. Табиғат құбылыстары	1.1 Шығарманың мазмұнын түсіну	4.1.1.1 шығарманың мазмұнын толық түсіну, кейбір тұстарын нақтылау, оқиғаның себеп-салдарын анықтау үшін сұрақтар қою және жауап беру
6. Қоршаған ортаны қорғау	1.2 Шығарманы мазмұндау	4.1.2.1* шығарма мазмұнын түрлі баяндау тәсілдерін (I немесе III жаққа өзгертіп, жағдаяттар қосып, оқиғаларды өрбітіп) қолданып, шығарманы қысқаша, толық, ішінара мазмұндау
	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	4.1.3.1 шығарманың тақырыбы және қорытынды бөлімі негізінде сюжеттің дамуын болжау, оның себебін түсіндіру
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	4.1.5.1 өз ойын, сезімін, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру
		4.1.4.2 сөйлеу барысында иллюстрациялар, көрнекіліктер, фотосуреттер қолдану, презентация, видеоролик жасау
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	4.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, теріп оқу, шапшаң оқу

	4.2.1.2* шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу
2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.2.1 шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау	4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу
2.4 Әдеби шығарманың жанрын анықтау	4.2.4.1 аңыз, шешендік сөз, батырлар жыры, фантастикалық әңгімелердің жанрлық ерекшеліктерін анықтау
2.5 Шығарманың композициясын анықтау	4.2.5.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау
2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	4.2.6.1 кейіпкердің, кейіпкерлердің іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, салыстырып бағалау
2.7 Әдеби көркемдеуіш құралдардың қолданысын анықтау	4.2.7.1 шығармадан әдеби көркемдегіш құралдарды (теңеу, кейіптеу, эпитет, аллитерация, әсірелеу) табу және оларды қолдану
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	4.2.8.1 эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру
2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.9.1 түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу және тұжырым жасау және себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету
3.1 Шығарманың жоспарын құру	4.3.1.1 оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	4.3.2.1 таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу
3.4 Қатені табу және түзету	4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше сын тұрғысынан бағалау және лексикалық, орфографиялық, пунктуациялық қателерді тауып түзету

4-тоқсан		
7. Ғарышқа саяхат	1.2 Шығарманы мазмұндау	4.1.2.1* шығарма мазмұнын түрлі баяндау тәсілдерін (I немесе III жаққа өзгертіп, жағдаяттар қосып, оқиғаларды өрбітіп) қолданып, шығарманы қысқаша, толық, ішінара мазмұндау
8. Болашаққа саяхат	1.3 Шығармадағы оқиғаны болжау	4.1.3.1 шығарманың тақырыбы және қорытынды бөлімі негізінде сюжеттің дамуын болжау, оның себебін түсіндіру
	1.4 Тыңдарманның назарын аударту	4.1.4.1 сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану
	1.5 Тыңдалған шығарма бойынша пікір білдіру	4.1.5.1 өз ойын, сезімін, көзқарасын өмірде болған, өзге шығармадағы ұқсас оқиғалармен салыстыра отырып білдіру
	2.1 Оқу түрлерін қолдану	4.2.1.1 шығарманы дауыстап түсініп, рөлге бөліп, мәнерлеп оқу, теріп оқу, шапшаң оқу
		4.2.1.2* шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу
	2.2 Шығарма мазмұны бойынша сұрақтар қою және жауап беру	4.2.2.1 шығарманы қайта құруға, интерпретациялауға және бағалауға негізделген сұрақтар қою және жауап беру
	2.3 Шығарманың тақырыбы мен негізгі ойды анықтау тақырыбы мен негізгі ойын анықтау	4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу
	2.5 Шығарманың композициясын анықтау	4.2.5.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың композициялық құрылымын (сюжеттің басталуы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі, шешімі) анықтау
	2.6 Кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалау	4.2.6.1 кейіпкердің, кейіпкерлердің іс-әрекеті, мінез-құлқының өзгеру себептерін мәтіннен тауып, салыстырып бағалау
2.8 Көркем шығарма элементтерін салыстыру	4.2.8.1 эпизодтар мен оқиғалардың негізінде жатқан маңызды тұстарын талдау және салыстыру	
	4.2.8.2 көркем шығарманы басқа үлгідегі (иллюстрация, музыка (күй), мультфильм, кинофильм) нұсқасымен салыстыру	

2.9 Түрлі дереккөздерден ақпарат алу	4.2.9.1 түрлі дереккөздерден қажетті ақпаратты табу, өңдеу және тұжырым жасау, себеп-салдарлық байланысын сызба түрінде көрсету
3.1 Шығарманың жоспарын құру	4.3.1.1 оқылған шығармадағы оқиға жүйесін анықтап, оны бөліктерге бөлу, әр бөлікке ат қойып, жоспар құру
3.2 Шығарманың түрлі жанры бойынша шығармашылық жұмыс жазу	4.3.2.1 таныс мәтінге жаңа кейіпкерлер қосу, жаңа сюжеттер енгізу, өлең (төрт жолды) жазу
3.3 Шығармашылық жұмыстарды түрлі формада ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсыну
3. 4 Қатені табу және түзету	4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіру, өз бетінше сын тұрғысынан бағалау және лексикалық, орфографиялық, пунктуациялық қателерді тауып түзету

Ескерту:

* – сөйлеу әрекетінің түрлері бойынша оқу мақсаттары кешенді және түрлі нұсқада немесе бөлігі қолданылады

**«Ағылшын тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының
салыстырмалы талдауы**

<p align="center">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес) (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p align="center">12 жылдық бастауыш білім берудің «Ағылшын тілі» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 4-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. «Ағылшын тілі» пәнінен оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Ағылшын тілі» пәнінен оқу бағдарламасы:</p> <p>1) талдау, бағалау және шығармашылық ойлауды қалыптастыратын әртүрлі тапсырмалар;</p> <p>2) ауызша және жазбаша түрдегі дереккөздердің сан алуан түрімен танысу;</p> <p>3) ынталандыратын және қызықты пәндік мазмұны арқылы білім алушылардың ағылшын тілінен А1 деңгейіне жетуі мақсатын көздейді.</p> <p>3. Бастауыш сыныптардағы оқу бағдарламасының мазмұны білім алушыларды ағылшын тілін күнделікті өмірде пайдалануға үйретуге, сондай-ақ ағылшын тілін одан әрі үйрену үшін қажетті мықты негіз қалауға бағытталған. Бастауыш мектептің ағылшын тілі оқу бағдарламасы білім алушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, олардың ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыруға, өз-өзіне деген сенімділікті нығайтып, ағылшын тілін оқуға деген қызығушылығын қалыптастыруға бағытталған.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік, құрмет, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық,</p>	<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ..... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>«Ағылшын тілі» пәнінің мақсаты - ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін үйрету, қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру арқылы тілдің А1 орта деңгейін меңгерту.</p> <p>«Ағылшын тілі» пәнінің міндеттері:</p> <p>1) ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін таныту;</p> <p>2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін) ажырату, салыстыру, топтастыру, талдау дағдыларын дамыту;</p> <p>3) ағылшын тілі А1 орта деңгейінің базалық сөздік қорын меңгерту;</p>

ашықтық, өмір бойы білім алу сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына көмектеседі. Білім алушылар осы құндылықтарды үнемі басшылыққа алады, яғни бұл құндылықтар олардың күнделікті жүріс-тұрысы мен мінез-құлқын анықтайды.

2-тарау. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. Сыныптар бойынша жылдық оқу жүктемесі:

- 1) 1-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 66 сағат;
- 2) 2-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылына – 68 сағат;
- 3) 3-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 4-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

7. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

4) тыңдалым (listening): сабақтағы кейбір іс-әрекеттерге қатысты баяу және анық айтылатын қысқаша негізгі нұсқауларды тыңдау, баяу және анық айтылатын жеке басқа қатысты негізгі жалпы сұрақтар, жалпы есім және жер-су атаулары, күнделікті өмірде және сыныпта қолданылатын сөздердің кейбір ауқымының ауызша айтылатын түрі, «Бұл не?» түріндегі қысқаша негізгі сұрақтар, фонемалар мен фонемалар тіркесімдерінің дыбыстары, әліпби әріптерінің атаулары;

5) айтылым (speaking): адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі жеке мәлімдемелер; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі қарым-қатынас жасаудағы сұрақтар; таныс сөздер мен сөз тіркестерді анық айту; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы қолдау сұрақтары; басқалармен қарапайым өзара әрекеттесуде таныстыру және өтініш жасау;

6) оқылым (reading): әліпбидің әріптерін дыбыстау және атау, есімдер мен жер-су атауларында бастапқы әріптерді тану, жергілікті ортаға тән кейбір таныс сөздерді анықтау, сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретпен орналастыру үшін әліпби қолдану;

7) ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдердің, көпше түрдегі зат есімдердің адамдар мен жер туралы сөйлескенде қолданылуы, 1-ден 20-ға дейінгі есептік сандар, адамдар мен заттарды сипаттайтын негізгі сын есімдер, бір нәрсенің не екенін/қай жерде

4) ағылшын тілі бойынша қарапайым тілдік дағдыларды қалыптастыру;

5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;

6) ағылшын тілі мен оқытылып отырған ел туралы жалпы түсінігін қалыптастыру;

7) тілдік білімі мен дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға үйрету.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Ағылшын тілі» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.

«Ағылшын тілі» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

Бағдарлама шетел тілін оқытудың жалпыеуропалық стандартына (Common European Framework of Reference, CEFR) сәйкес құрастырылды. Бағдарламаға сәйкес бастауыш білім беру аяқталғаннан кейін білім алушылар шетел тілін меңгерудің жалпыеуропалық құзыреттеріне (Common

екенін көрсету үшін a, an, some, the, this, these қолданылуы; which, what, where, how сұрау есімдіктері негізгі сұрақтарды қоюда қолданылуы; қандай да бір нәрселерді көрсетуде this, these that, those сілтеу есімдіктері қолданылуы; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдіктердің қолданылуы; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды түрде] қолдану; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін осы шақ түрлері [болымды, болымсыз және сұраулы].

8. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

2) тыңдалым (listening): сабақта берілетін бірқатар негізгі қысқаша қолдау нұсқаулары, жеке басқа қатысты негізгі жалпы көптеген сұрақтар, түске және санға қатысты күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі идеялары, түс және сан сияқты ерекшеліктерге қатысты қысқаша негізгі сұрақтар, сөздердегі қалдырылып кеткен көп нүктенің орнына жетіспейтін фонемаларды қою, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгімедегі арнайы ақпарат, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндік түйін сөздерді қолдану, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша баяу және анық айтылған қысқаша әңгімелер, таныс сөздер мен сөйлемдердің ауызша айтылатын түрі;

3) айтылым (speaking): таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша жеке ақпарат, адамдар және заттарға қатысты негізгі мәлімдемелер, таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша негізгі қажеттіліктер мен ақпарат алуға қатысты сұрақтар; заттарды, іс-әрекеттерді және сыныптағы күнделікті іс-әрекеттерді сипаттау үшін негізгі сөздердің, сөз тіркестерінің және қысқа сөйлемдердің кейбір ауқымын қолдану; жеке және нақты ақпарат беретін негізгі қолдау сұрақтарына жауап беру; қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; көп буынды сөздерге екпінді дұрыс орналастыру; басқаларға түсінікті болатын қарапайым нұсқаулар;

4) оқылым (reading): жиі кездесетін дыбыс пен әріптің жазылу үлгілерін анықтау, есте сақтау және дыбыстау; таныс тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді елеулі қолдау арқылы

European Framework of Reference, CEFR) сәйкес А1 орта (А1 mid) деңгейіне жетуі тиіс.

«Ағылшын тілі» пәнін оқыту бағдарламасының мазмұны ағылшын тілінің А1 орта деңгейін сөйлеу әрекетінің «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым» және «Жазылым» түрлері арқылы оқытуды қарастырады.

3-тарау. «Ағылшын тілі» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 4-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 2) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

Оқу пәнінің мазмұны:

- 1) ағылшын тілінің дыбыстық және әріптік жүйесін;
- 2) бастауыш деңгейге тән негізгі тілдік бірліктерді (дыбыс, сөз, сөйлем, мәтін);
- 3) ағылшын тілі бойынша қарапайым грамматикалық дағдыларды;
- 4) тілдік нормалардың қарапайым түсініктерін қамтиды.

4-сынып А1 (low) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

оқу; мәтінмәндік түйінді сөздерді қолдану арқылы таныс тақырыптардағы қарапайым сөйлемдердің негізгі идеялары; таныс тақырыптар бойынша қысқаша, қарапайым мәтіндегі арнайы ақпаратты елеулі, әсіресе көрнекі түрде қолдау көрсетуімен түсіну;

5) жазылым (writing): қолдау көрсетумен сұрақтарға сөз тіркесі түрінде қысқа жауаптар жазу; дауыстап оқыған немесе әріптеп айтқан кезде әріптерді және жиі кездесетін сөздерді жазу; адамдарды, орындарды/жерлерді және заттарды анықтауға арналған қысқаша сөз тіркестер; білім алушыларға дауыстап оқу немесе әріптеп айтқан кезде әріптер мен жиі кездесетін сөздер, жиі кездесетін таныс сөздердегі бас әріптер мен кіші әріптерді жазғанда мұқият болу, мұғалімнің қолдауымен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде кейбір жиі кездесетін сөздерді дұрыс жазу, мұғалімнің көмегімен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде қысқа сөйлемдердің соңына нүкте қою;

6) ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – оның ішінде қарапайым сипаттамаларды беру кезінде кейбір ережеге бағынбайтын көпше түр; 1 - 50 дейінгі есептік сан есімдер, сипаттауда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдер қолдану; заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану; адамдардың кім екенін және олар немен айналысатынын сұрауға арналған which, what, where, whose сұрау есімдіктері, ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану; адамдар мен заттарды сипаттау үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдік қолдану; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды және жағымсыз түрде] қолдану; адамның не қалайтынын және ұнататынын және әдеттері мен фактілері туралы сөйлесу үшін осы шақты [болымды, болымсыз, сұраулы] және қысқартуларды қолдану; иесін сипаттау және анықтау үшін have got + noun қолдану; заттардың қайда екенін айту үшін here/there мекен үстеуін қолдану, қабілет туралы сөйлесу үшін және өтініш пен ұсыныстар жасау үшін can қолдану, рұқсат беру/сұрау үшін can/can't қолдану; орын мен бағыт көрсететін көмекші сөздер: адамдардың және заттардың қай жерде екенін сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, to қолдану; уақыт білдіретін көмекші сөздер: күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at қолдану; ұнайтын немесе ұнамайтын нәрселерді білдіру үшін would you

1) ағылшын тілінің әліпбиін;

2) әріптердің дыбысталуын;

3) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

4) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);

5) A1 (low) деңгейінің сөздік қорын қамтиды.

4-сынып – A1 (low) деңгейінің міндеттері:

1) ағылшын тілінің әріптері мен олардың дыбысталуын таныту;

2) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы) үйрету;

3) қарапайым грамматикалық дағдыларды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы) машықтандыру;

4) A1 (low) деңгейінің сөздік қорын меңгерту;

5) шет тілін үйренуге деген қызығушылығын ояту;

6) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы түсінік қалыптастыру;

7) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу дағдыларына машықтандыру;

8) өзін қысқаша таныстыруды үйрету (5 сөйлем);

4-сынып A1 бастапқы деңгей (Low)

Тыңдалым:

1) баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен түсіну;

2) баяу және айқын дыбысталып айтылған қарапайым сұрақтарды, күнделікті тұрмыста және сыныпта

like + noun, to enquire, like + verb + ing; сөздер мен сөз тіркестерін байланыстыру үшін and, or, but жалғаулықтарды қолдану; қысқа жауап беру үшін me, too қолдану.

9. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тыңдалым (listening): мұғалімнің көмегімен сабақта берілетін негізгі қысқаша нұсқаулар; жеке ақпаратты сұрау үшін кейбір мұғалімнің көмегімен сұрақтар; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі ұстанымдары; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша мұғалім қолдау көрсететін сұрақтар; фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату; жалпы және кейбір оқу тақырыптары қысқаша, мұғалімнің қолдауы көрсетілген ақпарат немесе әңгімеге қатысты арнайы ақпарат; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша қолдау көрсетілген әңгімелердің мәнмәтіні бойынша мазмұнды болжау үшін жасырын әңгімелер; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша әңгіме айту; әр әрпі бойынша айтылған қысқаша негізгі сөздер;

2) айтылым (speaking): кейбір жалпы тақырыптарға жеке ақпараттарды ұсынатын негізгі ұстанымдар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қазіргі тәжірибені анықтау үшін сұрақтар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына адамдар мен объектілердің қысқаша, негізгі сипаттамасы, өткен тәжірибені бастап сипаттау; кейбір жалпы және оқу тақырыптарының сұрақтарына жауап беру; дауыстап оқыған кезде таныс сөздер мен қысқаша сөз тіркестерін анық айту; басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, пікір айту; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, негізгі әңгімелер мен оқиғаларды қайтадан айту;

3) оқылым (reading): қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу; мұғалімнің көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану; мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі

қолданылатын сөздерді, қысқа сұрақтарды, дыбыстар мен әріптерді мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

3) берілген тақырыптар бойынша таныс сөздер мен фразалардың айтылуын мұғалімнің қолдауымен түсіну және қайталау;

4) мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтардың мағынасын түсіну және жауап қайтару;

5) түстер мен сандар туралы қысқа сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен түсіну және жауап қайтару;

6) баяу және айқын дыбысталып айтылған шағын әңгімелердің жалпы мәнін түсіну (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен).

Айтылым:

1) өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтару (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);

2) өзіне не ұнайтынын және не ұнамайтынын айту;

3) заттар мен іс-әрекеттерді сипаттау үшін шектеулі қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін қолдану;

4) сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында сұрақ қою, сұраққа жауап беру, нұсқаулықтарды дұрыс қолдана білу.

Оқылым:

1) берілген әріптер мен дыбыстарды ажырату, есте сақтау және дұрыс оқуға дағдылану;

2) берілген тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін, жәй сөйлемдерді оқу;

3) қарапайым иллюстрацияланған сөздікті пайдалану;

4) қысқа мәтіндердің негізгі ойын түсіну;

5) қысқа мәтіндерден нақты ақпаратты түсіну.

Жазылым:

1) әріптерді дұрыс жазуды үйрену;

2) бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді ажырату, дұрыс жазу;

мағынасын түсіну; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына елеулі қолдауды көрсете отырып қысқаша, қарапайым мәтіндерді түсіну;

4) жазылым (writing): кейбір жеке, жалпы және кейбір оқу тақырыптарына едәуір қолдауды көрсете отырып, қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу; адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу; сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, қысқа қарапайым сөйлемдер жазу; қарапайым байланыс сөздерін қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану;

5) ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – кейбір жалпы irregular plural forms қоса алғанда, меншік туралы әңгімені жүргізу үшін тәуелді түрдегі тиісті атаулар мен зат есімдер; 1-ден 100-ге дейінгі есептік сандар және 1-ден 10-ге дейінгі реттік сандар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты тәуелдік сын есімдерді қоса алғанда сын есімдер, заттарды сипаттау үшін қарапайым бір буынды [салыстырмалы форма] және кейбір екі буынды сын есімдер; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына заттарға қатысты келесі анықтауыштар a, an, the, some, any, this, these, that, those; кейбір таныс тақырыптарға келесі сұрау есімдіктерін қолдану: which, what, where, whose, how many, what kind of ...; ашық және жабық сұрақтарда келесі сілтеу есімдіктерді қолдану this, these, that, those; іс-әрекеттер және оқиғаларды сипаттау үшін жеке объектілік септіктегі жіктеу есімдіктері [жанама] және объектілік септіктегі тікелей есімдіктер; жалпы осы шақ түрлері present simple forms [болымды, болымсыз, сұраулы] және нені қалайсың және ұнатасың, тұрмыс қалпы және деректер, кестеде белгіленген болашақ қарапайым оқиғалар туралы әңгімелесу үшін contractions, іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін өткен шақ түрлері (Past Simple); қазіргі кездегі жағдай туралы сөйлесу туралы қысқаша жауаптар және құрылымдарды қоса алғанда жалпы common Present Continuous forms; қысқаша жауаптарды және құрылымдарды қоса алғанда, has got/have got there is/are сөйлемдер және сұрақтар; уақыт және

3) дауыстап оқылған әріптер мен жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу;

4) тірек сөздердің көмегімен сөйлем құрау және сұрақтарға қысқа жауап жазу;

5) тақырып бойынша берілген жаңа сөздерді дұрыс жазуға машықтандыру;

6) сөйлем соңында тыныс белгілерін дұрыс қою.

Ағылшын тілін қолдану:

4-сынып – A1 (low)

1) қарапайым тілдік бірліктерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды (ойын, иллюстрациялық материалдар арқылы);

3) коммуникативтік қатынаста сөз әдебін (сәлемдесу, алғыс білдіру, кешірім сұрау, өтініш айту, рұқсат сұрау, қоштасу);

4) A1 (low) деңгейінің сөздік қорын қарым-қатынас жасауда;

5) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мәліметін;

6) тақырыпқа байланысты қарапайым сұрақ-жауаптармен жұмыс жасауда.

5-сынып A1 (mid) деңгейі бойынша базалық мазмұн:

1) ағылшын тілінің әліпбиіне тән дыбысталу ерекшеліктерін және оқу ережелерін (ойын, сызба-суреттер арқылы);

2) қарапайым грамматикалық құрылымдарды және ережелерді (ойын, сызба-суреттер арқылы);

3) сабақ барысында және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін;

4) A1 (mid) деңгейінің лексикасын қамтиды.

5-сынып – A1 (mid) деңгейінің міндеттері:

қайталауға қатысты үстеулер: sometimes, often, always, never to indicate when and how often, begin to use simple adverbs of manner example given well, badly; сұраныс жасау және рұқсат сұрау, міндет туралы әңгіме айту үшін must/mustn't/have to; орналасқан жері туралы көмекші сөздер: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above to, адамдар мен заттардың қайда екендігін сипаттау туралы: күндер және уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at және өткен жетіге қатысты көмекші сөздер; бір жерге шақыру және тиісті жауаптарды қолдану үшін yes please, no thanks, let's + verb, verbs go enjoy like + verb + ing; сөздер мен сөйлемдерді байланыстыру үшін conjunctions and, or; қысқаша жауапты беру үшін Me, too and I don't.

10. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тыңдалым (listening): көптеген сыныптағы нұсқаулар, жеке басқа қатысты көптеген қолдау сұрақтары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқаша қолдау әңгімелердің негізгі идеялары, жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көптеген қысқа қолдау сұрақтары, басында, ортасында және соңында келетін фонемалар мен аралас фонемаларды анықтау; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердегі егжей-тегжейлі және кейбір нақты ақпарат; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердің мазмұнын және мағынасын болжауға арналған мәнмәтіндік көмектер; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқа әңгімелер; кейбір жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясындағы сөздерді, сондай-ақ ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату;

2) айтылым (speaking): көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат беретін қарапайым хабарлы сөйлемдер, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында басынан өткізген және осы шақтағы тәжірибе жайлы сұрастыруға арналған сұрақтар, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында заттар мен адамдардың қысқаша қарапайым сипаттамалары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап, көптеген сөздер, қысқа сөз тіркестері мен қарапайым сөйлемдерді анық дауыстап айту, адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу, оң және теріс пікірін білдіру, кейбір жалпы тақырыптар мен

1) ағылшын тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктері мен айтылу ережелерін меңгерту;

2) сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін үйрету;

3) сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін қолдануға дағдыландыру;

4) A1 (mid) сөздік қорын меңгерту;

5) ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы түсінігін дамыту;

6) ағылшын тілін іс жүзінде қолдануға ынталандыру.

5-сынып A1 орта деңгей (Mid):

Тыңдалым:

1) сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды түсіну;

2) дыбыстар мен әріптерді, күнделікті тұрмыста және сыныпта қолданылатын сөздерді, сұрақтарды түсіну;

3) берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын түсіну;

4) оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі түсіну.

5) таныс тақырыптар аясында берілген қысқа қарапайым мәтіндердің негізгі мағынасын мәнмәтіндік түсіндірмелердің көмегімен түсіну;

6) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. тыңдау.

Айтылым:

1) оқу тақырыптары аясында жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыру;

2) оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап беру;

оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым оқиғаларды мазмұндау;

3) оқылым (reading): мәтінде көптеген сөздерді танып, ажыратып, айту; мұғалімнің көмегімен қысқа, көркем әдеби және ғылыми-көпшілік қарапайым мәтіндері, көптеген жалпы тақырып және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлер, мұғалімнің көмегімен сынып немесе мектеп кітапханасында топтама бойынша кітаптарды, жұмыс парақшаларын және өзге де баспа материалдарын табу, мәнмәтіндік көмектерді пайдалана отырып, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердің негізгі идеяларын анықтау, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты және ұсақ ақпаратты мұғалімнің көмегімен түсіну;

4) жазылым (writing): жеке басқа қатысты негізгі ақпарат, жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында мұғалімнің көмегімен сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану, мұғалімнің көмегімен адам, орын және заттарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер, жеке басқа қатысты негізгі ақпаратты беру мақсатында бір абзац болатын қысқа сөйлемдер тізбегін жазу, негізгі көмекші сөздер арқылы сөйлемдерді жалғастыру, есімдерді, орынды жазғанда бас және кіші әріптерді дұрыс қолданып, жеке жазбаша жұмыс орындағанда қысқа сөйлемдер жазу, жеке жазбаша жұмыс орындағанда ең жиі кездесетін таныс сөздерді дұрыс жазу, өз бетімен сөйлем жазғанда нүкте мен сұрақ белгісін дұрыс қою;

5) ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер, оның ішінде жалпы ережеге бағынбайтын көпше түрдегі зат есімдер және саналмайтын зат есімдер, адам есімінен кейін келетін және тәуелділікті көрсететін 's/s', заттарды атау және сипаттау; 1-ден 1000-ға дейінгі натурал сандар мен 1-ден 100-ге дейінгі реттік сандар; заттарды сипаттау мақсатында жалпы және бағдарламада көрсетілген кейбір тақырыптар бойынша сын есімдер, оның ішінде тәуелдік сын есім; салыстыру жасау үшін бір буындық және кейбір екі буындық [comparative and superlative] сын есімдер; жалпы және оқу бағдарламасының кейбір тақырыптары бойынша a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those сілтеуіш сөздері; таныс тақырыптар бойынша сұрақ қоя алу үшін who, what, where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұраулы есімдер;

3) оқу тақырыптары аясында өзге адамдар мен заттардың қысқаша сипаттамасын беру;

4) дауыстап оқу барысында таныс сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс айту;

5) коммуникативтік қатынас орнату (әңгімелесу, пікір алмасу) барысында дұрыс жауап қайтаруды және сөз әдебіне үйрену;

6) жұппен, топпен жыне сыныппен жұмыс істеу барысында қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді дұрыс қолдану;

7) оқу тақырыптары аясында қысқаша әңгімелеу;

8) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айту.

Оқылым:

1) таныс сөздерді сызба, суретті сөздіктердің көмегімен ажырату және дұрыс оқу;

2) сабақ барсындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды оқу арқылы түсіну;

3) оқу жоспары тақырыптары аясында қысқаша көркем және ғылыми-танымдық мәтіндерді мұғалімнің қолдауымен оқи бастау;

4) оқу тақырыптары аясында шағын мәтіндерде берілген негізгі ақпаратты иллюстрациялық материалдардың көмегімен оқып түсіну;

5) балалар әдебиетінен алынған ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. мәнерлеп оқу.

Жазылым:

1) жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазу;

2) тыңдау арқылы сөздер мен сөз тіркестерін жазу;

3) қарапайым сұрақтарға жауап жазу;

4) сюжетті суретке қарап мәтін құрастыру;

5) жазылымда кісі аттарын, жер-су атауларын және сөйлемдерді бас әріппен дұрыс жазу;

қысқа хабарлық сөйлемдер, сұрақтар мен жауаптардағы this, these, that, those сілтеуіш сөздері мен объектілік есімдіктер; жеке басқа қатысты ақпаратты беру және әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін жіктік есімдерді (Personal Subject) және объектілік есімдерді, оның ішінде mine, yours тәуелдік есімдіктерін, қолдану; таныс тақырыптар бойынша қысқаша нұсқаулар беру үшін [болымды және болымсыз] бұйрық рай; жеке басқа қатысты ақпарат беру, әдеттегі істер, фактілер мен уақыты белгіленген болашақ жайлы әңгімелесу үшін қарапайым осы шақ simple present түрлерін, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану; іс-қимыл мен сезімдерді сипаттап, қарапайым оқиғалар жайлы әңгімелеу үшін ережеге бағынатын және бағынбайтын [regular and irregular] past simple қарапайым өткен шақты, оның ішінде қысқы жауаптар мен қысқартуларды қолдану; нақ осы шақта не болып жатқанын және жоспарлап қойғанын әңгімелеу үшін жеке және таныс тақырыптардың шектеулі қатары бойынша Present Continuous созылмалы осы шақты, сондай-ақ таныс және сыныптағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін зат есімге ұқсайтын -ing формасын қолдану; has got/have got there is/are орамдары, болымсыз және сұраулы сөйлемдер, оның ішінде қысқа және толық жауапта мен қысқартулар; қашан және қаншалықты жиі екенін көрсету үшін мерзім мен жиілік үстеулерін: sometimes, often, always, never, қарапайым қимыл-сын үстеулерін, мысалы, well, badly, сондай-ақ қимылды сипаттау үшін -ly жалғауымен аяқталатын қимыл-сын үстеулерін, мысалы slowly, quickly, қолдана бастау; сап өтініш және рұқсат сұрау үшін; must/mustn't/have to міндет жайлы сөз болса, міндетті түрде істеу қажет заттар болғанда have + object + infinitive тіркесін пайдалану; орналасу жерін, позиция мен бағытты білдіретін көмекші сөздер: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left, уақытты білдіретін көмекші сөздер: in, on, at, before, after, әрекеттің кіммен немесе немен болып жатқанын көрсету үшін with/without, не арқылы екенін көрсету үшін with және кімге екенін көрсету үшін for; would you like to (... қалайсыз ба?) – адамнан қалағанын сұрау үшін және оған сәйкесінше жауап yes please (иә, рақмет), no thanks (жоқ, рақмет), сондай-ақ let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing; қарапайым іс-қимылды сипаттау үшін мақсатты білдіретін тұйық етістік және want, start етістіктері + тұйық етістік, сезімді білдіру үшін declarative what [a/an] + сын есім + зат есім; сөздер мен

б) жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата білу, дұрыс жазу.

Ағылшын тілін қолдану:

- 1) жеке басына қатысты ақпарат беру;
- 2) өзге адамдар мен заттарды сипаттау және ақпарат беру;
- 3) берілген тақырыптар аясында сюжетті суреттерді сипаттау;
- 4) коммуникативтік қатынаста грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолдану;
- 5) коммуникативтік қатынаста сөздерді дұрыс қолдану;
- 6) ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтарды жатқа айту;
- 7) А1 орта (Mid) деңгейінде лексиканы пайдалану.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Ағылшын тілі» пәнінен күтілетін нәтижелер.

4-сынып А1 бастапқы деңгей (Low) бойынша:

Білім алушы:

- ағылшын тілінің әріптері мен олардың дыбысталу ерекшеліктерін;
- қарапайым тілдік бірліктерді;
- бас әріппен және кіші әріппен жазылатын сөздерді және олардың дұрыс жазылуын;
- мұғалімнің қолдауымен қарапайым сұрақтарға жауап беруді және сұрақ қоюды;

сөз тіркестерін қосу үшін and, or, but, because жалғаулықтары; қысқа жауап бергенде Me, too және I don't; жеке және таныс тақырыптарда қарапайым осы және өткен шақтағы іс-қимылдар үшін When орамын пайдалану.

11. Сөйлеу әрекетінің түрлері:

1) 1-бөлім «Тыңдалым» (Listening): білім алушы таныс тақырыптардағы қысқаша әңгімелесудің негізгі идеяларын түсінеді, таныс сөздер мен сөз тіркестерін таниды, түстер мен сандар туралы қысқаша сұрақтарды түсінеді, таныс тақырыптардағы қысқаша әңгіменің мазмұнын және мағынасын болжау үшін мәнмәтінді пайдаланады, баяу және анық айтылған қысқа әңгімелердің жалпы мағынасын түсінеді;

2) 2-бөлім «Айтылым» (Speaking): білім алушы қарапайым тілде өзі жайлы айтып береді, сұрақтар құрастырып, сұрақтарға жауап береді, заттар мен оқиғаларды сипаттайтын қарапайым сөздерді және сөз тіркестерін дауыстап айтады, сөйтіп дұрыс интонация мен екпінді көрсетеді, өзіне ұнайтын және ұнамайтын жайлы айтады;

3) 3-бөлім «Оқылым» (Reading): білім алушы көрнекі сөздікті қолданады, әлеуметтік және күнделікті өмір туралы қысқаша көркем әдебиет және деректі әдебиет мәтіндерді оқиды және түсінеді, қысқаша мәтіндердің негізгі идеясын анықтайды, қысқаша мәтіндерде нақты мәліметтерді анықтайды, қазақ және әлемдік әдеби шығармалардағы ортақ адами құндылықтарды анықтайды;

4) 4-бөлім «Жазылым» (Writing): білім алушы жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазып, сөйтіп олардың жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты білетінін көрсетеді, диктант түрінде қысқа сөйлемдерді жазады және сөйлемнің соңында қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қояды;

5) 5-бөлім «Ағылшын тілі грамматикасын қолдану» (Use of English): білім алушы оқиғаларды суреттеу және жеке басқа қатысты мәліметтерді беру үшін базалық модальды етістіктерді және жалпы present, past simple мен continuous шақтарын қолдану арқылы өз ойларын жеткізеді.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

12. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші сан бөлімнің ретін, үшінші

- ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
- A1 (low) деңгейінің сөздік қорын **біледі**.

Білім алушы:

- есту арқылы дыбыстарды, сөздер мен сөз тіркестерін;
- белгілі бір тақырып аясында қойылған сұрақтарды;
- баяу және айқын дыбысталып айтылған сыныпта қолданылатын қарапайым нұсқауларды мұғалімнің қолдауымен;
- қысқа мәтіндердің жалпы мазмұнын;
- оқытылып отырған тіл еліне қатысты кейбір елтанымдық атауларды;
- шет тілін үйрену қажеттілігін **түсінеді**.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сызба-модель, сурет, белгілерді қолдана отырып, қысқа сөйлемдер құрастыруда;
- берілген тақырып пен иллюстрация бойынша мәтіннің мазмұнын болжауда;
- қарапайым грамматикалық құрылымдарды
- A1 (low) деңгейінің сөздік қорын **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде;
- өзі туралы және басқа адамдар мен заттар туралы қысқа сөйлемдер құрастыру, сұрақтарға жауап қайтаруда (мұғалімнің қолдауымен және иллюстрациялық материалдардың көмегімен);
- ағылшын тілінде өзін қысқаша таныстыруда;
- сыныпта мұғаліммен және өзге білім алушылармен қарым-қатынасқа түсу барысында ағылшын тілінің A1 (low) деңгейінің сөздік қоры мен грамматикалық құрылымдарын дұрыс **қолданады**.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

және төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.1.2.1 кодында: «1» – сынып, «1» – бөлім, «2.1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

13. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Тыңдалым» (Listening):

1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
A1 деңгейі бағытында жұмыс жасау	A1 төмен деңгей	A1 орташа деңгей	A1 жоғары деңгей
1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну	3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну	4.1.1.1 сабақта берілетін көптеген нұсқауларды түсіну
1.1.2.1 баяу әрі анық айтылған кейбір қарапайым жеке сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну	2.1.2.1 көптеген жалпы жеке сұрақтарды мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну	3.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін кейбір қысқа қолдау сұрақтарын түсіну	4.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін көптеген қолдау сұрақтарын түсіну
1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын	2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну	3.1.3.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну	4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну

- берілген тақырып аясында мұғалімнің қолдауымен қысқаша диалог, мәтін құрастыруда;
- иллюстрациялық материалдарды, заттар мен іс-әрекеттерді сипаттауда;
- жұппен, топпен жыне ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда;
- шығармашылық тапсырмалар орындауда (хат, тілек, құтықтау, хабарлама жазу) **қолданады.**

5-сынып A1 (mid) деңгей бойынша:

Білім алушы:

- ағылшын тіліне тән әріптерінің дыбысталу ерекшеліктерін, дыбыстардың оқу ережелерін, әліпбиінің транскрипциясын;
  - жиі қолданылатын сөздердің жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты өз бетінше ажырата және дұрыс жаза;
  - сөйлемдердегі сөздердің орналасу тәртібін;
  - ағылшын тілі мен оқытылып отырған тіл елі туралы жалпы мағлұматты;
  - қарапайым грамматикалық құрылымдарды;
  - A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын **біледі.**
- Білім алушы:*
- сабақ барысындағы іс-әрекетке қатысты нұсқаулықтарды;
  - берілген тақырыптар аясында таныс сөздер мен сөз тіркестерінің айтылуын;
  - оқу жоспарында берілген тақырыптар аясында қысқа берілген әңгімелеуде жалпы мазмұнын мен негізгі мазмұнын тірек сөздердің немесе сызбалардың көмегімен егжей-тегжейлі;
  - оқытылып отырған тіл елінің мәдениетімен танысу арқылы толерантты болуды;

кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну	әңгіменің негізгі мәнін түсіну			<ul style="list-style-type: none"> - шетел тілін үйрену арқылы оқытылып отырған тілде сөйлейтін халықтың ұлттық құндылықтарымен танысып, салыстыру арқылы өз ұлттық құндылықтарының ерекшеліктерін түсінеді. <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i> <ul style="list-style-type: none"> - сабақты ұйымдастыруда және күнделікті өмірде қолданылатын қарапайым тұрақты сөйлесім үлгілерін; - жалпы және оқу тақырыптарына сәйкес мұғалімнің қолдауымен немесе тірек сөздер мен сызба-суреттердің көмегімен жәй сөйлемдер жазуда; - ағылшын тіліндегі өлең, жаңылтпаш, санамақ, жұмбақтар т.б. жатқа айтуда; - A1 (mid) деңгейінің сөздік қорын қолданады; <i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i> <ul style="list-style-type: none"> - шынайы өмірлік жағдаяттардағы тілдесуде; - ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қою және жауап қайтаруда; - сюжетті суретке қарап мәтін құрастыруда; - коммуникативтік қатынаста қажетті сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді және грамматикалық құрылымдарды дұрыс қолданады; <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> <ul style="list-style-type: none"> - жеке басы туралы ақпарат беретін сөйлемдер құрастыруда; - тыңдалым материалына өз ойын білдіруде; - ұсынылған тақырып аясында қысқаша мәлімет беруде; - өзге адамдар мен заттарды қысқаша сипаттауда; - жұптық, топтық, ұжымдық сипаттағы ізденіс жұмыстарын орындауда қолданады.
1.1.4.1 бір нәрсенің не екені туралы қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну	2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну	3.1.4.1 кейбір жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау сұрақтарын түсіну	4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну	
1.1.5.1 фонемалардың дыбыстары мен фонемалар тіркесімдерін ажырату	2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау	3.1.5.1 фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату	4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау	
	2.1.6.1 күнделікті және таныс тақырыптарға қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгімедегі кейбір ерекше ақпаратты түсіну	3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну	4.1.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну	
	2.1.7.1 күнделікті және таныс	3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына	4.1.7.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына	

	тақырыптарға қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану	қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану	қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын және мағынасын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану
	2.1.8.1 күнделікті және таныс тақырыптарға қатысты баяу және анық айтылған қысқа әңгімелерді түсіну	3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну	4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну
1.1.9.1 әліпби әріптерін ажырату	2.1.9.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді ауызша айтылған кезде түсіну	3.1.9.1 ежіктеп оқылған қысқа қарапайым сөздерді ажырату	4.1.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ежіктеп оқылған сөздерді ажырату
			4.1.10.1 білім алушының ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату

2) 2-бөлім «Айтылым» (Speaking):

1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
A1 деңгейі бағытында жұмыс жасау	A1 төмен деңгей	A1 орташа деңгей	A1 жоғары деңгей

1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру	2.2.1.1 таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты жеке ақпарат, адамдар және нысандар туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру	3.2.1.1 кейбір жалпы тақырыптарға қатысты жеке ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру	4.2.1.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары на қатысты ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру	
1.2.2.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым әңгімелерде сұрақтар қою	2.2.2.1 негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін және таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты ақпарат табу үшін сұрақтар қою	3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою	4.2.2.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптары на қатысты қазіргі және өткен тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою	
1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту	2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа	3.2.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау	4.2.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары на қатысты адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және	

	сөйлемдерді қолдану		оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау	
1.2.4.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым қолдау сұрақтарына жауап беру	2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру	3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру	4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру	
1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану	2.2.5.1 түрлі дыбыстардың арасындағы айырмашылықты анық айту	3.2.5.1 таныс сөздер мен қысқа сөз тіркестерін дауыстап оқыған кезде анық айту	4.2.5.1 көптеген сөздерді, қысқа сөз тіркестерін және қарапайым сөйлемдерді анық айту	
1.2.6.1 басқа адамдармен өзара әрекеттесу барысында сұхбатты бірінші бастау және өтінішпен хабарласу	2.2.6.1 қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым	3.2.6.1 басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу	4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу	

	әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу			
	2.2.7.1 көп буынды таныс сөздерге екпінді дұрыс қою	3.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, оның ішінде пікір айту	4.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында көптеген орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану	
	2.2.8.1 басқаларға қарапайым нұсқаулар беру	3.2.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру	4.2.8.1 оң және теріс пікірлер білдіру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру	
3) 3-бөлім «Оқылым» (Reading):				
1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
A1 деңгейі бағытында жұмыс жасау	A1 төмен деңгей	A1 орташа деңгей	A1 жоғары деңгей	

1.3.1.1 әліпби әріптерінің дыбысын ажырату және оларды атау	2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту	3.3.1.1 қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту	4.3.1.1 мәтіндердегі көптеген сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту	
1.3.2.1 есімдер мен мекендердің атауларының бірінші әріптерін ажырату	2.3.2.1 жиі кездесетін дыбыстар мен сөздер тіркесімін анықтау, есте сақтау және айту	3.3.2.1 сабақтағы тапсырмаларға қатысты таныс нұсқауларды оқу және мұғалімнің шамалы көмегімен мағынасын түсіну	4.3.2.1 қысқа қарапайым көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен түсіну	
1.3.3.1 жергілікті ортадағы кейбір көзге таныс сөздерді ажыратып, анықтау	2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді және сабақтағы тапсырмаларға қатысты таныс нұсқауларды оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну	3.3.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу	4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау	
1.3.4.1 сөздің бірінші	2.3.4.1 мұғалімнің	3.3.4.1 мұғалімнің шамалы	4.3.4.1 мұғалімнің	

<p>әріптерін әліпбилік ретімен орналастыру үшін әліпбиді қолдану</p>	<p>көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану</p>	<p>көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану</p>	<p>көмегімен сыныпта немесе мектеп кітапханасын ан жіктелімі бойынша кітаптарды, жұмыс парақтарын және басқа да баспа материалдарын табу</p>	
	<p>2.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып таныс тақырыптарға қатысты қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну</p>	<p>3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну</p>	<p>4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну</p>	
	<p>2.3.6.1 таныс тақырыптарға қатысты қарапайым мәтіндердегі кейбір ерекше ақпаратты мұғалімнің және берілген</p>	<p>3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді</p>	<p>4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше</p>	

	суреттердің көмегімен түсіну	мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну	ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну	
4) 4-бөлім «Жазылым» (Writing):				
1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
A1 деңгейі бағытында жұмыс жасау	A1 төмен деңгей	A1 орташа деңгей	A1 жоғары деңгей	
	2.4.1.1 сұрақтарға және басқа да анықтау мәтіндеріне мұғалімнің көмегімен сөйлем түрінде қысқа жауаптар жазу	3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру	4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру	
	2.4.2.1 дауыстап немесе ежіктеп оқылған әріптерді және жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу	3.4.2.1 сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу	4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану	
	2.4.3.1 адамдарды,	3.4.3.1 адамдарды, мекендерді және	4.4.3.1 мұғалімнің	

	мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу	нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу	көмегімен адамдарды, мекендерді және нысандарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер жазу	
		3.4.4.1 сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, мұғалімнің көмегімен қысқа қарапайым сөйлемдер жазу	4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу	
	2.4.5.1 білім алушыларға дауыстап немесе ежіктеп оқылған әріптерді және жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу	3.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру	4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру	
	2.4.6.1 есімдер мен мекен-жайларды жазған кезде мұғалімнің көмегімен бас әріптер мен кіші	3.4.6.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің атауын және	4.4.6.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің	

	әріптерді дұрыс қолдану	қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану	атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану	
	2.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі қолданылатын кейбір таныс сөздерді дұрыс жазу	3.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу	4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу	
	2.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде өте жиі қолданылатын қысқа сөйлемдерді жазған кезде нүктені қолдану	3.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану	4.4.8.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде сөйлемдерді жазған кезде нүкте мен сұрақ белгісін орынды қолдану	
5) 5-бөлім «Ағылшын тілін қолдану» (Use of English):				
1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	

А1 деңгейі бағытында жұмыс жасау	А1 төмен деңгей	А1 орташа деңгей	А1 жоғары деңгей
1.5.1.1 адамдар мен мекендер туралы сөйлескен кезде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану	2.5.1.1 қарапайым сипаттамалар берген кезде зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде қолдану	3.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде қолдану тиістілік туралы сөйлескен кезде тиісті есімдер мен зат есімдермен бірге ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану	4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану
1.5.2.1 санау үшін 1 - 20 есептік сан есімдерді қолдану	2.5.2.1 санау үшін 1 - 50 есептік сан есімдерді қолдану	3.5.2.1 санау үшін 1 - 100 есептік сан есімдерді және 1 - 10 реттік сан есімдерді қолдану	4.5.2.1 1 - 1000 есептік сан есімдерді және 1 - 100 реттік сан есімдерді қолдану
1.5.3.1 адамдар мен заттарды сипаттау барысында қарапайым сын	2.5.3.1 сипаттамаларда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын	3.5.3.1 заттарды сипаттау үшін кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану,	4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын

есімдерді қолдану	есімдерді қолдану	салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада) қолдану	есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану	
1.5.4.1 бір нәрсенің не екенін/қайда орналасқанын көрсету үшін a, an, some, the, this, these анықтауыш сөздерін қолдану	2.5.4.1 заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану	3.5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану	4.5.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, нөлдік артикль, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану	
1.5.5.1 қарапайым сұрақтар қою үшін which, what, where, how сұрау есімдіктерін қолдану	2.5.5.1 адамдардың кім екені және олардың не істеп жатқаны туралы сұрақтар қою үшін which, what, where,	3.5.5.1 кейбір таныс тақырыптарға қатысты which, what, where, whose, how many, what kind of ... сұрау есімдіктерін қолдану	4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау	

	whose сұрау есімдіктерін қолдану		есімдіктерін қолдану
1.5.6.1 заттарды көрсету үшін this, these that, those сілтеу есімдіктерін қолдану	2.5.6.1 ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану	3.5.6.1 ашық және жабық сұрақтар қою үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану	4.5.6.1 қысқа баяндамаларда, сұрақтар мен жауаптар бергенде this, these, that, those сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қолдану
1.5.7.1 негізгі қарапайым ақпарат беру үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану	2.5.7.1 адамдар мен заттарды сипаттау үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану	3.5.7.1 іс-әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін жеке (жанама) объектілік есімдіктерді тікелей объектілік есімдіктермен үйлестіріп қолдану	4.5.7.1 жеке ақпарат беру және іс-әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін mine, yours жеке жіктеу және объектілік есімдіктерді, оның ішінде жанама объектілік есімдіктерді қолдану
1.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық	2.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық	3.5.8.1 кейбір таныс тақырыптарға қатысты қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық	4.5.8.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты қысқа нұсқаулар беру үшін қарапайым

формаларын (болымды түрде) қолдану	формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану	формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану	бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану
1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану	2.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз және фактілер туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану	3.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану	4.5.9.1 жеке ақпарат беру үшін және әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін жалпы белгісіз осы шақ формаларын, оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды қолдану іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау және қарапайым оқиғаларды мазмұндау үшін белгісіз өткен шақ (стандартты және стандарты емес) формаларын, оның ішінде,

			оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды одан әрі қолдану	
	2.5.10.1 осы шақтың нақты формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану	3.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану	4.5.10.1 кейбір жеке және таныс тақырыптарға қатысты қазір не болып жатқаны және болашақтағы жоспарлар туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану, таныс және сабақтағы тапсырмаларды сипаттау үшін swimming, spelling -ing формасын зат есім ретінде қолдану	
1.5.11.1 қысқа пікірлер айту және сұрақтар қою	2.5.11.1 иемденгендері жайлы сұрау немесе хабарлау үшін	3.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа	4.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау, болымсыз және сұрақ	

үшін there is/there are сөздерін қолдану	have got + зат есімді қолдану	жауаптар мен қысқартуларды қолдану	формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану	
	2.5.12.1 заттардың қайда орналасқанын айту үшін here/there үстеулерін қолдану	3.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау	4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану	
1.5.13.1 мүмкіндіктерді сипаттау үшін	2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар	3.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін сап сөзін қолдану, міндеттер	4.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін сап сөзін	

<p>can/can't сөздерін қолдану</p>	<p>мен ұсыныстар жасау үшін can сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану</p>	<p>туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану</p>	<p>қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін have + объект + тұйық райды қолдану</p>	
<p>1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану;</p>	<p>2.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану</p>	<p>3.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану және next/last week сөздерімен көмекші сөздерді қолданбау</p>	<p>4.5.14.1 at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left орналасу, қалып және бағыт көмекші сөздерін қолдану; уақытты білдіретін in, on, at, before, after көмекші сөздерін қолдану; with/without қолдану, атап айтқанда, затпен байланысты көрсету үшін</p>	

			with, ал кім үшін екенін көрсету үшін for сөзін қолдану	
		3.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану	4.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing олданду, қарапайым іс-әрекеттерді сипаттау үшін мақсат тұйық райын және want, start + тұйық райды қолдану, сезімдерді білдіру үшін баяндаушы what [a/an] + үстеу + етістікті қолдану	
	2.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but	3.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but	4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but,	

	біріктіргіштері н қолдану	біріктіргіштерін қолдану	because біріктіргіштерін қолдану
	2.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too сөздерін қолдану	3.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану	4.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану, жеке және таныс тақырыптарға қатысты қарайым осы шақтағы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін when бағыныңқы сөзін қолдану
<p>14. Осы оқу бағдарламасы бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p>			

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде осы бағдарламаны жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Ағылшын тілі» пәнінің 4-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік-тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

Төменде қосымшада берілген «11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар» ұсынылып отыр.

Бастауыш білім беру деңгейінің

1-4-сыныптарына арналған

«Ағылшын тілі» пәнінен

үлгілік оқу бағдарламасына

қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Ағылшын тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру
бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Өзім туралы	Сәлемдесу және атаулар	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру
	Түстер	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.1.9.1 әліпби әріптерін ажырату; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.3.1 адамдар мен заттарды сипаттау барысында қарапайым сын есімдерді қолдану; 1.5.6.1 заттарды көрсету үшін this, these that, those сілтеу есімдіктерін қолдану
	1 – 20	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну;

		1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.2.1 санау үшін 1 - 20 есептік сан есімдерді қолдану
Менің мектебім	Сыныптағы заттар	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.1.9.1 әліпби әріптерін ажырату; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.1.1 адамдар мен мекендер туралы сөйлескен кезде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану; 1.5.4.1 бір нәрсенің не екенін/қайда орналасқанын көрсету үшін a, an, some, the, this, these анықтауыш сөздерін қолдану; 1.5.6.1 заттарды көрсету үшін this, these that, those сілтеу есімдіктерін қолдану; 1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер туралы сөйлесу үшін қарапайым on уақыт көмекші сөзін қолдану
	Сабақтағы іс-әрекеттер	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды түрде) қолдану; 1.5.13.1 мүмкіндіктерді сипаттау үшін can/can't сөздерін қолдану
	Заттарды сипаттау	1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 1.2.2.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым әңгімелерде сұрақтар қою; 1.2.6.1 басқа адамдармен өзара әрекеттесу барысында сұхбатты бірінші бастау және өтінішпен хабарласу; 1.5.3.1 адамдар мен заттарды сипаттау барысында қарапайым сын есімдерді қолдану
2-тоқсан		
Менің отбасым және достарым	Отбасы мен достар	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну;

		<p>1.2.2.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым әңгімелерде сұрақтар қою;</p> <p>1.2.4.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым қолдау сұрақтарына жауап беру;</p> <p>1.5.1.1 адамдар мен мекендер туралы сөйлескен кезде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану;</p> <p>1.5.4.1 бір нәрсенің не екенін/қайда орналасқанын көрсету үшін a, an, some, the, this, these анықтауыш сөздерін қолдану;</p> <p>1.5.7.1 негізгі қарапайым ақпарат беру үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану</p>
	Менің үйімде	<p>1.1.9.1 әліпби әріптерін ажырату;</p> <p>1.5.3.1 адамдар мен заттарды сипаттау барысында қарапайым сын есімдерді қолдану;</p> <p>1.5.11.1 қысқа пікірлер айту және сұрақтар қою үшін there is/there are қолдану;</p> <p>1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер туралы сөйлесу үшін қарапайым on уақыт көмекші сөзін қолдану</p>
	Апта күндері	<p>1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну;</p> <p>1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту;</p> <p>1.3.2.1 есімдер мен мекендердің атауларының бірінші әріптерін ажырату</p>
Бізді қоршаған әлем	Жануарлар	<p>1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну;</p> <p>1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну;</p> <p>1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту;</p> <p>1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану;</p> <p>1.3.1.1 әліпби әріптерінің дыбысын ажырату және оларды атау;</p> <p>1.5.2.1 санау үшін 1 - 20 есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>1.5.13.1 мүмкіндіктерді сипаттау үшін can/can't сөздерін қолдану</p>
	Ыстық және суық	<p>1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну;</p> <p>1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану;</p> <p>1.5.3.1 адамдар мен заттарды сипаттау барысында қарапайым сын есімдерді қолдану;</p>

		1.5.7.1 негізгі қарапайым ақпарат беру үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану
	Қазақстанда	1.1.4.1 бір нәрсенің не екені туралы қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.3.1.1 әліпби әріптерінің дыбысын ажырату және оларды атау; 1.3.2.1 есімдер мен мекендердің атауларының бірінші әріптерін ажырату; 1.3.4.1 сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретімен орналастыру үшін әліпбиді қолдану; 1.5.11.1 қысқа пікірлер айту және сұрақтар қою үшін there is/there are қолдану; 1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер туралы сөйлесу үшін қарапайым on уақыт көмекші сөзін қолдану
3-тоқсан		
Саяхат	Мектепке бару	1.1.2.1 баяу әрі анық айтылған кейбір қарапайым жеке сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.1.4.1 бір нәрсенің не екені туралы қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.5.5.1 қарапайым сұрақтар қою үшін which, what, where, how сұрау есімдіктерін қолдану; 1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану
	... қалай жетуге болады?	1.1.2.1 баяу әрі анық айтылған кейбір қарапайым жеке сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.3.4.1 сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретімен орналастыру үшін әліпбиді қолдану
	Бұл қайда орналасқан?	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.5.1 қарапайым сұрақтар қою үшін which, what, where, how сұрау есімдіктерін қолдану; 1.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды түрде) қолдану;

		1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер туралы сөйлесу үшін қарапайым on уақыт көмекші сөзін қолдану
	Үлкен қызыл автобус	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.1.5.1 фонемалардың дыбыстары мен фонемалар тіркесімдерін ажырату; 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.5.6.1 заттарды көрсету үшін this, these that, those сілтеу есімдіктерін қолдану
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Туған күн	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.2.6.1 басқа адамдармен өзара әрекеттесу барысында сұхбатты бірінші бастау және өтінішпен хабарласу; 1.3.3.1 жергілікті ортадағы кейбір көзге таныс сөздерді ажыратып, анықтау; 1.5.2.1 санау үшін 1 - 20 есептік сан есімдерді қолдану; 1.5.5.1 қарапайым сұрақтар қою үшін which, what, where, how сұрау есімдіктерін қолдану
	Қазақстандағы көктем	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту
	Бас киімдер мен маскалар	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.2.6.1 басқа адамдармен өзара әрекеттесу барысында сұхбатты бірінші бастау және өтінішпен хабарласу; 1.5.11.1 қысқа пікірлер айту және сұрақтар қою үшін there is/there are сөздерін қолдану
	Әңгіме сағаты	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну; 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.2.4.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым қолдау сұрақтарына жауап беру
4-тоқсан		
Тағам мен сусын	Маған ұнайтын нәрселер	1.1.4.1 бір нәрсенің не екені туралы қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 1.2.2.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым әңгімелерде сұрақтар қою;

		1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.3.4.1 сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретімен орналастыру үшін әліпбиді қолдану
	Ыстық және суық	1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.5.7.1 негізгі қарапайым ақпарат беру үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану; 1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану
	Жануарлар	1.1.3.1 жалпы атаулар мен мекендердің атауларын мұғалімнің көмегімен ажырату, күнделікті өмірде және сабақта қолданылатын кейбір сөздерді ауызша айтылған түрде түсіну 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану
	Таза немесе лас	1.1.2.1 баяу әрі анық айтылған кейбір қарапайым жеке сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.2.3.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді анық айту; 1.5.5.1 қарапайым сұрақтар қою үшін which, what, where, how сұрау есімдіктерін қолдану
Дені саудың жаны сау	Бас пен қол	1.2.1.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 1.5.1.1 адамдар мен мекендер туралы сөйлескен кезде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану; 1.5.9.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану
	Қимылдайық	1.1.1.1 сабақтағы кейбір тапсырмаларға қатысты баяу және анық айтылған қысқа қарапайым нұсқауларды түсіну; 1.2.4.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым қолдау сұрақтарына жауап беру; 1.3.3.1 жергілікті ортадағы кейбір көзге таныс сөздерді ажыратып, анықтау; 1.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды түрде) қолдану; 1.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін in, at, next to, near, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер туралы сөйлесу үшін қарапайым on уақыт көмекші сөзін қолдану
	Қуыршақ жасау	1.1.5.1 фонемалардың дыбыстары мен фонемалар тіркесімдерін ажырату; 1.2.2.1 адамдар, нысандар және сабақтағы іс-әрекеттер туралы қарапайым әңгімелерде сұрақтар қою;

		1.5.4.1 бір нәрсенің не екенін/қайда орналасқанын көрсету үшін a, an, some, the, this, these анықтауыш сөздерін қолдану; 1.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды түрде) қолдану
	Ерекше би	1.1.4.1 бір нәрсенің не екені туралы қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 1.2.5.1 қысқа әңгімелерде сөздерді қолдану; 1.5.6.1 заттарды көрсету үшін this, these that, those сілтеу есімдіктерін қолдану

1) 2-сынып:

Ортақ тақырыптар	Тақырып тар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Өзім туралы	Тағы да сәлем	2.1.2.1 көптеген жалпы жеке сұрақтарды мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну; 2.2.6.1 қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; 2.3.2.1 жиі кездесетін дыбыстар мен сөздер тіркесімін анықтау, есте сақтау және айту; 2.4.5.1 білім алушыларға дауыстап немесе ежіктеп оқылған әріптерді және жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу; 2.4.6.1 жиі қолданылатын таныс сөздерді жазған кезде мұғалімнің көмегімен бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану
	Мен ... істей аламын	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.1.2.1 көптеген жалпы жеке сұрақтарды мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну; 2.2.2.1 негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін және таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты ақпарат табу үшін сұрақтар қою; 2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру; 2.2.8.1 басқаларға қарапайым нұсқаулар беру; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can/can't сөздерін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
	Менің киімдерім мен заттарым	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.2.1.1 таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты жеке ақпарат, адамдар және нысандар туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.5.1.1 қарапайым сипаттамалар берген кезде зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде қолдану;

		2.5.3.1 сипаттамаларда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдерді қолдану
Менің отбасым және достарым	Достарымның есімдері	2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту; 2.4.2.1 дауыстап немесе ежіктеп оқылған әріптерді және жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу
	Көмек	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.2.5.1 түрлі дыбыстардың арасындағы айырмашылықты анық айту; 2.2.6.1 қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; 2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту; 2.4.1.1 сұрақтарға және басқа да анықтау мәтіндеріне мұғалімнің көмегімен сөйлем түрінде қысқа жауаптар жазу; 2.5.6.1 ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
	Мен танытын адамдар	2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 2.2.1.1 таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты жеке ақпарат, адамдар және нысандар туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.5.3.1 сипаттамаларда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдерді қолдану; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
2-тоқсан		
Менің мектебім	Санау және өлшеу	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну;

		<p>2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау;</p> <p>2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру;</p> <p>2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану;</p> <p>2.5.2.1 санау үшін 1 - 50 есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>2.5.11.1 мамандықтарды сипаттау және олар туралы сұрақтар қою үшін have got + зат есімді қолдану</p>
	Мектеп маңайында	<p>2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау;</p> <p>2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану;</p> <p>2.4.3.1 адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу;</p> <p>2.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану</p>
	Мектептегі күндер	<p>2.1.2.1 көптеген жалпы жеке сұрақтарды мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну;</p> <p>2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану;</p> <p>2.3.2.1 жиі кездесетін дыбыстар мен сөздер тіркесімін анықтау, есте сақтау және айту;</p> <p>2.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі қолданылатын кейбір таныс сөздерді дұрыс жазу</p>
	Сынып суреттері	<p>2.2.2.1 негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін және таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты ақпарат табу үшін сұрақтар қою;</p> <p>2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру;</p> <p>2.3.2.1 жиі кездесетін дыбыстар мен сөздер тіркесімін анықтау, есте сақтау және айту;</p> <p>2.5.7.1 адамдар мен заттарды сипаттау үшін жеке жіктеу есімдіктері мен объектілік есімдіктерді қолдану</p>
Бізді қоршаған әлем	Әртүрлі мекендер	<p>2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау;</p> <p>2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану;</p> <p>2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру;</p>

		2.5.5.1 адамдардың кім екені және олардың не істеп жатқаны туралы сұрақтар қою үшін which, what, where, whose сұрау есімдіктерін қолдану; 2.5.12.1 заттардың қайда орналасқанын айту үшін here/there үстеулерін қолдану
	Белгілерді оқу	2.2.1.1 таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты жеке ақпарат, адамдар және нысандар туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.2.2.1 негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін және таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты ақпарат табу үшін сұрақтар қою; 2.2.7.1 көп буынды таныс сөздерге екпінді дұрыс қою 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну; 2.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
	Бұл қайдан шыққан?	2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау; 2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну
	Сыртта өтетін күндер	2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау; 2.2.2.1 негізгі қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін және таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты ақпарат табу үшін сұрақтар қою; 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну; 2.5.4.1 заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану
3-тоқсан		
Дені саудың жаны сау	Біздің тәніміз	2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту; 2.3.6.1 таныс тақырыптарға қатысты қарапайым мәтіндердегі кейбір ерекше ақпаратты мұғалімнің және берілген суреттердің көмегімен түсіну;

		2.5.6.1 ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану
	Өлшейік	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 2.5.2.1 санау үшін 1 - 50 есептік сан есімдерді қолдану
	Дулығалар мен шоқпарлар	2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну; 2.2.8.1 басқаларға қарапайым нұсқаулар беру басқаларға қарапайым нұсқаулар беру; 2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту; 2.3.4.1 мұғалімнің көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану
	Оқу сағаты	2.1.5.1 аяқталмаған сөздердегі жетіспейтін фонемаларды анықтау; 2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру; 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну; 2.4.3.1 адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін сан сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	Ерекше күндер	2.1.1.1 сабақта берілетін көптеген қарапайым қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру; 2.5.8.1 қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану; 2.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз және фактілер туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану
	Үй тағамдары	2.1.7.1 күнделікті және таныс тақырыптарға қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану; 2.1.9.1 таныс сөздер мен сөйлемдерді ауызша айтылған кезде түсіну; 2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту
	Бұл не үшін арналған?	2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 2.1.6.1 күнделікті және таныс тақырыптарға қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгімедегі кейбір ерекше ақпаратты түсіну;

		<p>2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру;</p> <p>2.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі қолданылатын кейбір таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>2.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде өте жиі қолданылатын қысқа сөйлемдерді жазған кезде нүктені қолдану</p>
4-тоқсан		
Қоршаған орта	Ауа-райы	<p>2.1.8.1 күнделікті және таныс тақырыптар бойынша баяу және нақты айтылған қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану;</p> <p>2.5.3.1 сипаттамаларда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдерді қолдану</p>
	Жыл мезгілдерінің ауысуы	<p>2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>2.2.7.1 көп буынды таныс сөздерге екпінді дұрыс қою;</p> <p>2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну;</p> <p>2.3.6.1 таныс тақырыптарға қатысты қарапайым мәтіндердегі кейбір ерекше ақпаратты мұғалімнің және берілген суреттердің көмегімен түсіну;</p> <p>2.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз және фактілер туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану</p>
	Жануарлар не істей алады?	<p>2.1.4.1 түс немесе сандар сияқты сипаттамаларға қатысты қысқа қарапайым сұрақтарды мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>2.5.10.1 осы шақтың нақты формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану;</p> <p>2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can/can't сөздерін қолдану;</p> <p>2.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but біріктіргіштерін қолдану;</p> <p>2.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too сөздерін қолдану</p>
	Теңіздегі қызықты оқиғалар	<p>2.1.3.1 күнделікті және таныс тақырыптардың түстер немесе сандар сияқты сипаттамаларына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану;</p> <p>2.3.1.1 сөздерді басқаларға дауыстап оқып, ежіктеп айту;</p>

		2.4.5.1 білім алушыларға дауыстап немесе ежіктеп оқылған әріптерді және жиі қолданылатын таныс сөздерді жазу
Саяхат	А-дан Б-ға дейін	2.2.3.1 нысандарды, тапсырмаларды және сабақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін кейбір қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және қысқа сөйлемдерді қолдану; 2.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз және фактілер туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану; 2.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on қарапайым орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану
	Көлік түрлері	2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру; 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну; 2.5.13.1 мүмкіндіктер туралы сөйлесу, сұранымдар мен ұсыныстар жасау үшін can сөзін қолдану, рұқсат туралы сөйлесу үшін can/can't сөздерін қолдану
	Менің ұшағым	2.2.1.1 таныс тақырыптарға және сабақтағы іс-әрекеттерге қатысты жеке ақпарат, адамдар және нысандар туралы қарапайым сөйлемдер құрастыру; 2.5.11.1 мамандықтарды сипаттау және олар туралы сұрақтар қою үшін have got + зат есімді қолдану
	Велосипед туралы әңгіме	2.1.8.1 күнделікті және таныс тақырыптар бойынша баяу және нақты айтылған қысқа әңгімелерді түсіну; 2.5.10.1 осы шақтың нақты формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) қолдану
	Ал енді бірігейік	2.2.4.1 қарапайым қолдау сұрақтарына жеке және нақты ақпарат беріп, жауап беру; 2.3.3.1 таныс және жалпы тақырыптарға қатысты қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді оқу және мұғалімнің көмегімен мағынасын түсіну; 2.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде өте жиі қолданылатын қысқа сөйлемдерді жазған кезде нүктені қолдану

2) 3-сынып:

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Жанды табиғат	Жануарлар түрлері	3.1.5.1 фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату;

		<p>3.2.1.1 кейбір жалпы тақырыптарға қатысты жеке ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.5.5.1 кейбір таныс тақырыптарға қатысты which, what, where, whose, how many, what kind of ... сұрау есімдіктерін қолдану;</p> <p>3.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану және last week сөздерімен көмекші сөздерді қолданбау</p>
	Дене мүшелері	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>3.2.1.1 кейбір жалпы тақырыптарға қатысты жеке ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.3.1.1 қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту</p>
	Жануарлар туралы әндер мен билер	<p>3.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін кейбір қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>3.1.9.1 ежіктеп оқылған қысқа қарапайым сөздерді ажырату;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>3.5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану;</p> <p>3.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану</p>
	Қолөнер жобасы	<p>3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну;</p> <p>3.2.6.1 басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу</p>
Жақсыдан үйрен, жаманнан үйрен (Жарық пен қараңғы)	Күн мен түн	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;</p> <p>3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну</p>
	Жарық көздері	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>3.2.1.1 кейбір жалпы тақырыптарға қатысты жеке ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p>

		<p>3.3.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу;</p> <p>3.5.3.1 заттарды сипаттау үшін кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада) қолдану;</p> <p>3.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін сап сөзін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану</p>
	Түнгі қыдырыс	<p>3.1.5.1 фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату;</p> <p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.2.3.1 адамдар мен нысандарға қысқаша әрі қарапайым сипаттама беру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттау;</p> <p>3.2.6.1 басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>3.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру;</p> <p>3.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу</p>
2-тоқсан		
Уақыт	Менің күн тәртібім	<p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.2.1.1 кейбір жалпы тақырыптарға қатысты жеке ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>3.5.2.1 санау үшін 1 - 100 есептік сан есімдерді және 1 - 10 реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>3.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану және last week сөздерімен көмекші сөздерді қолданбау</p>

	Апта күндері	<p>3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;</p> <p>3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>3.2.6.1 басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>3.3.1.1 қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту;</p> <p>3.4.4.1 сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, мұғалімнің көмегімен қысқа қарапайым сөйлемдер жазу;</p> <p>3.4.6.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану;</p> <p>3.5.2.1 санау үшін 1 - 100 есептік сан есімдерді және 1 - 10 реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>3.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану;</p> <p>3.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану</p>
	Қолайлы уақытта	<p>3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;</p> <p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.1.9.1 ежіктеп оқылған қысқа қарапайым сөздерді ажырату;</p> <p>3.2.6.1 басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>3.3.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу;</p> <p>3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну;</p> <p>3.5.2.1 санау үшін 1 - 100 есептік сан есімдерді және 1 - 10 реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>3.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану және last week сөздерімен көмекші сөздерді қолданбау</p>
Сәулет өнері	Төрт қабырға	3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну;

	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>3.2.3.1 адамдар мен нысандарға қысқаша әрі қарапайым сипаттама беру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттау;</p> <p>3.3.4.1 мұғалімнің шамалы көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану;</p> <p>3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>3.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану</p>
Біздің қала	<p>3.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>3.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде қолдану, тиістілік туралы сөйлескен кезде тиісті есімдер мен зат есімдермен бірге ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану;</p> <p>3.5.3.1 заттарды сипаттау үшін кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада) қолдану;</p> <p>3.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану, адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>3.5.14.1 адамдар мен заттардың орнын сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above орналасу көмекші сөздерін қолдану, күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at уақыт көмекші сөздерін қолдану және last week сөздерімен көмекші сөздерді қолданбау</p>
Үйімнің маңайында	<p>3.1.4.1 кейбір жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>3.3.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p>

		<p>3.4.4.1 сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, мұғалімнің көмегімен қысқа қарапайым сөйлемдер жазу;</p> <p>3.5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану</p>
3-тоқсан		
Өнер	Музыка аспаптары	<p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.2.3.1 адамдар мен нысандарға қысқаша әрі қарапайым сипаттама беру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттау;</p> <p>3.2.5.1 таныс сөздер мен қысқа сөз тіркестерін дауыстап оқыған кезде анық айту;</p> <p>3.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, оның ішінде пікір айту;</p> <p>3.2.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру;</p> <p>3.3.1.1 қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту;</p> <p>3.3.2.1 сабақтағы тапсырмаларға қатысты таныс нұсқауларды оқу және мұғалімнің шамалы көмегімен мағынасын түсіну;</p> <p>3.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау</p>
	Орындықтың суретін салу	<p>3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну;</p> <p>3.1.3.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа, баяу және нақты айтылған әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>3.3.4.1 мұғалімнің шамалы көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану;</p> <p>3.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану</p>
	Менің музыкам	<p>3.1.5.1 фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату;</p> <p>3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>3.4.3.1 адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу;</p> <p>3.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру;</p> <p>3.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану</p>

	Көлеңкелі куыршақтар көрсетілімі	<p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>3.4.6.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану;</p> <p>3.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану</p>
Атақты тұлғалар	Ғарышты зерттеу	<p>3.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін кейбір қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.2.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру;</p> <p>3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну;</p> <p>3.4.1.1 мұғалімнің елеулі көмегімен кейбір жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>3.4.2.1 сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу;</p> <p>3.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану, іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін белгісіз өткен шақты қолдану</p>
	Марко Поло	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>3.2.3.1 адамдар мен нысандарға қысқаша әрі қарапайым сипаттама беру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттау;</p> <p>3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>3.2.5.1 таныс сөздер мен қысқа сөз тіркестерін дауыстап оқыған кезде анық айту;</p> <p>3.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, оның ішінде пікір айту;</p> <p>3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну;</p> <p>3.4.2.1 сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу;</p>

		<p>3.4.3.1 адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу;</p> <p>3.4.6.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану;</p> <p>3.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану</p>
	Жарқын идеялар	<p>3.1.9.1 ежіктеп оқылған қысқа қарапайым сөздерді ажырату;</p> <p>3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>3.5.3.1 заттарды сипаттау үшін кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада) қолдану;</p> <p>3.5.6.1 ашық және жабық сұрақтар қою үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану;</p> <p>3.5.7.1 іс-әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін жеке (жанама) объектілік есімдіктерді тікелей объектілік есімдіктермен үйлестіріп қолдану</p>
	Қазақстанда ашылған жаңалықтар	<p>3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;</p> <p>3.1.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>3.2.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>3.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру</p>
4-тоқсан		
Су – тіршілік көзі	Жауын, жауын	<p>3.2.5.1 таныс сөздер мен қысқа сөз тіркестерін дауыстап оқыған кезде анық айту;</p> <p>3.3.1.1 қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту;</p> <p>3.3.2.1 сабақтағы тапсырмаларға қатысты таныс нұсқауларды оқу және мұғалімнің шамалы көмегімен мағынасын түсіну</p>
	Теңіз жағасында	<p>3.1.4.1 кейбір жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>3.1.5.1 фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату;</p> <p>3.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p>

		3.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану
	Жағажайдағы оқиға	3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 3.3.2.1 сабақтағы тапсырмаларға қатысты таныс нұсқауларды оқу және мұғалімнің шамалы көмегімен мағынасын түсіну; 3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; 3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну; 3.4.8.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану; 3.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану
Демалыс мәдениеті. Мерекелер	Ойын-сауық орындары	3.1.7.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану; 3.2.8.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру; 3.3.3.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу; 3.3.5.1 мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; 3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну; 3.4.7.1 мұғалімнің қолдауымен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 3.5.9.1 сіздің нені қалайтыныңыз, нені ұнататыныңыз, әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін қарапайым белгісіз осы шақ формаларын (болымды, болымсыз және сұраулы түрде) және қысқартуларды қолдану, іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін белгісіз өткен шақты қолдану; 3.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану
	Сан ойындары	3.1.1.1 сабақта берілетін көптеген тапсырмаларға қатысты қысқа қолдау нұсқауларын түсіну; 3.3.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің елеулі көмегімен түсіну; 3.5.2.1 санау үшін 1 - 100 есептік сан есімдерді және

		<p>1 - 10 реттік сан есімдерді қолдану; 3.5.8.1 кейбір таныс тақырыптарға қатысты қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану; 3.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану</p>
	Батпырауық	<p>3.1.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қолдау ақпараттағы немесе әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну; 3.2.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 3.3.4.1 мұғалімнің шамалы көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану ; 3.5.3.1 заттарды сипаттау үшін кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада) қолдану; 3.5.8.1 кейбір таныс тақырыптарға қатысты қарапайым нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану; 3.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану; 3.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but біріктіргіштерін қолдану</p>

3) 4-сынып:

Ортақ тақырыптар	Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Менің Отаным – Қазақстан	Балалар ойындары 1	<p>4.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін көптеген қолдау сұрақтарын түсіну; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу; 4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану; 4.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін me, too және I don't сөздерін қолдану, жеке және таныс тақырыптарға қатысты қарайым осы шақтағы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін when бағыныңқы сөзін қолдану</p>

	Балалар ойындары 2	<p>4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.2.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі және өткен тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою;</p> <p>4.4.3.1 мұғалімнің көмегімен адамдарды, мекендерді және нысандарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер жазу;</p> <p>4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану;</p> <p>4.5.8.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты қысқа нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану</p>
	Олимпиадалық ойындар	<p>4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу;</p> <p>4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану</p>
	Эзоп ертегілері 1	<p>4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>4.2.5.1 көптеген сөздерді, қысқа сөз тіркестерін және қарапайым сөйлемдерді анық айту;</p> <p>4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау;</p> <p>4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану</p>
	Эзоп ертегілері 2	<p>4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>4.2.8.1 оң және теріс пікірлер білдіру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру;</p> <p>4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану;</p>

		4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану
Құндылықтар	Дәстүрлі әңгімелер 1	4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну; 4.2.2.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі және өткен тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою; 4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 4.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, 2 let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану, қарапайым іс-әрекеттерді сипаттау үшін мақсат тұйық райын және want, start + тұйық райды қолдану, сезімдерді білдіру үшін баяндаушы what [a/an] + үстеу + етістікті қолдану
	Дәстүрлі әңгімелер 2	4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну; 4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану; 4.5.7.1 жеке ақпарат беру және іс-әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін mine, yours жеке жіктеу және объектілік есімдіктерді, оның ішінде жанама объектілік есімдіктерді қолдану
	Адамдар мен мекендер	4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау; 4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; 4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану
	Айдаһарлар мен жануарлар 1	4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;

		<p>4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану;</p> <p>4.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let’s + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану, қарапайым іс-әрекеттерді сипаттау үшін мақсат тұйық райын және want, start + тұйық райды қолдану, сезімдерді білдіру үшін баяндаушы what [a/an] + үстеу + етістікті қолдану;</p> <p>4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but, because біріктіргіштерін қолдану</p>
	Айдаһарлар мен жануарлар 2	<p>4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау;</p> <p>4.4.3.1 мұғалімнің көмегімен адамдарды, мекендерді және нысандарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер жазу;</p> <p>4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану;</p> <p>4.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let’s + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану, қарапайым іс-әрекеттерді сипаттау үшін мақсат тұйық райын және want, start + тұйық райды қолдану, сезімдерді білдіру үшін баяндаушы what [a/an] + үстеу + етістікті қолдану</p>
2-тоқсан		
Мәдени мұра	Қазыналар картасы 1	<p>4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау;</p> <p>4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен сыныпта немесе мектеп кітапханасынан жіктелімі бойынша кітаптарды, жұмыс парақтарын және басқа да баспа материалдарын табу;</p> <p>4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану;</p> <p>4.5.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, нөлдік артикль, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану;</p>

	4.5.8.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты қысқа нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану
Қазыналар картасы 2	4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; 4.5.8.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты қысқа нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану; 4.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау, болымсыз және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану; 4.5.14.1 at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left орналасу, қалып және бағыт көмекші сөздерін қолдану, in, on, at, before, after уақыт көмекші сөздерін қолдану, затпен байланысты көрсету үшін with / without, ал кім үшін екенін көрсету үшін for сөзін қолдану
Қазына мен сандар 1	4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау; 4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; 4.5.2.1 1 - 1000 есептік сан есімдерді және 1 - 100 реттік сан есімдерді қолдану
Қазына мен сандар 2	4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну; 4.2.5.1 көптеген сөздерді, қысқа сөз тіркестерін және қарапайым сөйлемдерді анық айту; 4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану; 4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану
Ғаламшарымыздың қазынасы 1	4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау; 4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау; 4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу

	Ғаламшары-мыздың қазынасы 2	4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну; 4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; 4.2.8.1 оң және теріс пікірлер білдіру, кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру; 4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну
Мамандықтар әлемі	Ым-ишара тілі	4.1.1.1 сабақта берілетін көптеген нұсқауларды түсіну; 4.2.1.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру; 4.3.1.1 мәтіндердегі көптеген сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; 4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану; 4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін 's/s' тәуелдеу формаларын қолдану; 4.5.6.1 қысқа баяндамаларда, сұрақтар мен жауаптар бергенде this, these, that, those сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қолдану
	Бүкіл әлем бойынша қарым-қатынас	4.1.1.1 сабақта берілетін көптеген нұсқауларды түсіну; 4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 4.1.10.1 білім алушының ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату; 4.2.1.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру; 4.3.1.1 мәтіндердегі көптеген сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; 4.4.6.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану
	Технологиялар	4.1.2.1 жеке ақпаратты талап ететін көптеген қолдау сұрақтарын түсіну; 4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау; 4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдан, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану;

		4.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау, болымсыз және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану
3-тоқсан		
Табиғат құбылыстары	Ауа-райы 1	4.1.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ежіктеп оқылған сөздерді ажырату; 4.2.1.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру; 4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; 4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру; 4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 4.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану and future arrangements on a limited range of personal and familiar topics, таныс және сабақтағы тапсырмаларды сипаттау үшін swimming, spelling -ing формасын зат есім ретінде қолдану; 4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but, because біріктіргіштерін қолдану
	Ауа-райы 2	4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну; 4.2.2.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қазіргі және өткен тәжірибе туралы білу үшін сұрақтар қою; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында көптеген орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану; 4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну; 4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 4.4.8.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде сөйлемдерді жазған кезде нүкте мен сұрақ белгісін орынды қолдану
	Жанартаулар	4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну; 4.1.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну; 4.1.7.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелердің мазмұнын және мағынасын болжау үшін мәнмәтіндегі ой өрнекті қолдану;

		<p>4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау;</p> <p>4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану</p>
	Қар мен мұз	<p>4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>4.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін сап сөзін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін have + объект + тұйық райды қолдану;</p> <p>4.5.14.1 at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left орналасу, қалып және бағыт көмекші сөздерін қолдану, in, on, at, before, after уақыт көмекші сөздерін қолдану, затпен байланысты көрсету үшін with / without, ал кім үшін екенін көрсету үшін for сөзін қолдану;</p> <p>4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but, because біріктіргіштерін қолдану</p>
Қоршаған ортаны қорғау	Денсаулық 1	<p>4.2.5.1 көптеген сөздерді, қысқа сөз тіркестерін және қарапайым сөйлемдерді анық айту;</p> <p>4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>4.5.9.1 жеке ақпарат беру үшін және әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін жалпы белгісіз осы шақ формаларын, оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды қолдану</p> <p>іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау және қарапайым оқиғаларды мазмұндау үшін белгісіз өткен шақ (стандартты және стандарты емес) формаларын, оның ішінде, оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды одан әрі қолдану;</p> <p>4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану</p>
	Денсаулық 2	<p>4.1.10.1 білім алушының ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату;</p> <p>4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану;</p>

	<p>4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану;</p> <p>4.5.10.1 қазір не болып жатқаны туралы сөйлесу үшін нақ осы шақ формаларын, сонымен қатар қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану and future arrangements on a limited range of personal and familiar topics, таныс және сабақтағы тапсырмаларды сипаттау үшін swimming, spelling -ing формасын зат есім ретінде қолдану</p>
Жануарларды сақтайық 1	<p>4.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында көптеген орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану;</p> <p>4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану;</p> <p>4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану</p>
Жануарларды сақтайық 2	<p>4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау;</p> <p>4.3.2.1 қысқа қарапайым көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру</p>
Ғаламшарға көмектесейік 1	<p>4.1.3.1 көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгіменің негізгі мәнін түсіну;</p> <p>4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу;</p> <p>4.3.2.1 қысқа қарапайым көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен түсіну;</p>

		4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану
	Ғаламшарға көмектесейік 2	4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.2.8.1 оң және теріс пікірлер білдіру, 2 кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа, қарапайым оқиғаларды айтып беру; 4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; 4.5.8.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты қысқа нұсқаулар беру үшін қарапайым бұйрық формаларын (болымды және болымсыз түрде) қолдану
4-тоқсан		
Ғарышқа саяхат	Ғарышқа сапар 1	4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау; 4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау; 4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану; 4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану; 4.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін сап сөзін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін have + объект + түйық райды қолдану
	Ғарышқа сапар 2	4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; 4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну; 4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу
	Ғаламшарлар 1	4.1.6.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;

	<p>4.3.1.1 мәтіндердегі көптеген сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту;</p> <p>4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен сыныпта немесе мектеп кітапханасынан жіктелімі бойынша кітаптарды, жұмыс парақтарын және басқа да баспа материалдарын табу;</p> <p>4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу;</p> <p>4.5.2.1 1 - 1000 есептік сан есімдерді және 1 - 100 реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>4.5.17.1 қысқа жауаптар беру үшін <i>me, too</i> және <i>I don't</i> сөздерін қолдану, жеке және таныс тақырыптарға қатысты қарайым осы шақтағы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін <i>when</i> бағыныңқы сөзін қолдану</p>
Ғаламшарлар 2	<p>4.1.4.1 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты көптеген қысқа қолдау сұрақтарын түсіну;</p> <p>4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану;</p> <p>4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде, оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін 's/s' тәуелдеу формаларын қолдану</p> <p>4.5.2.1 1-1000 есептік сан есімдерді және 1 - 100 реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану</p>
Өзге ғаламдықтар 1	<p>4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау;</p> <p>4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру;</p> <p>4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану;</p> <p>4.5.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін <i>a, an, the, нөлдік артикль, some, any, this, these, that, those</i> анықтауыштарын қолдану;</p> <p>4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін <i>and, or, but, because</i> біріктіргіштерін қолдану</p>

	Өзге ғаламдықтар 2	<p>4.3.5.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру;</p> <p>4.5.9.1 жеке ақпарат беру үшін және әдеттеріңіз, фактілер, қарапайым болашақта жоспарланған оқиғалар туралы сөйлесу үшін жалпы белгісіз осы шақ формаларын, оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды қолдану</p> <p>іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау және қарапайым оқиғаларды мазмұндау үшін белгісіз өткен шақ (стандартты және стандарты емес) формаларын, оның ішінде, оның ішінде қысқа жауап формалары мен қысқартуларды одан әрі қолдану</p>
Машиналар	Баяу машиналар 1	<p>4.1.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>4.2.3.1 адамдар мен нысандарды қысқаша әрі қарапайым сипаттау, көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өткен тәжірибені сипаттай бастау;</p> <p>4.3.3.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлерді анықтау;</p> <p>4.4.1.1 мұғалімнің көмегімен бірқатар қарапайым жеке, жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру;</p> <p>4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>4.5.5.1 көптеген таныс тақырыптарға қатысты who, what and where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұрау есімдіктерін қолдану;</p> <p>4.5.12.1 қашан және қай жиілікпен екенін көрсету үшін sometimes, often, always, never уақыт пен жиілік үстеулерін қолдану, well, badly мысалында қимыл-әрекет сын бейнесінің қарапайым үстеулерін қолдана бастау, slowly, quickly мысалында іс-әрекеттерді сипаттау үшін қимыл-әрекет сын бейнесінің жалпы үстеулерін қолдану</p>
	Баяу машиналар 2	<p>4.1.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қолдау әңгімедегі кейбір арнайы ақпарат пен егжей-тегжейді түсіну;</p> <p>4.2.1.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты ақпарат беретін қарапайым сөйлемдер құрастыру;</p> <p>4.3.2.1 қысқа қарапайым көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру;</p> <p>4.5.1.1 зат есімдерді жеке және көпше түрде,</p>

	оның ішінде бейстандартты көпше түрде және саналмайтын зат есімдерді қолдану, заттарды атау, сипаттау және белгілеу үшін ‘s/s’ тәуелдеу формаларын қолдану; 4.5.6.1 қысқа баяндамаларда, сұрақтар мен жауаптар бергенде this, these, that, those сілтеу есімдіктерін және объектілік есімдіктерді қолдану
Жылдам машиналар 1	4.1.5.1 бастапқы, ортаңғы және ақырғы фонемаларды және олардың тіркесімін анықтау; 4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.2.7.1 қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында көптеген орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану; 4.3.1.1 мәтіндердегі көптеген сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; 4.4.2.1 кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану; 4.5.14.1 at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left орналасу, қалып және бағыт көмекші сөздерін қолдану, in, on, at, before, after уақыт көмекші сөздерін қолдану, затпен байланысты көрсету үшін with / without, ал кім үшін екенін көрсету үшін for сөзін қолдану
Жылдам машиналар 2	4.2.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сұрақтарға жауап беру; 4.2.6.1 басқа адамдармен ауқымды қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; 4.4.4.1 негізгі жеке ақпарат беру үшін мұғалімнің көмегімен бір абзацта рет-ретімен бірқатар қысқа сөйлем жазу; 4.4.7.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; 4.5.3.1 заттарды сипаттау үшін көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты сын есімдер мен тәуелдеу сын есімдерін қолдану, салыстыру жүргізу үшін қарапайым бір буынды және кейбір екі буынды сын есімдерді (салыстырмалы формада және асырмалы шырайда) қолдану; 4.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін can сөзін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін have + объект + тұйық райды қолдану; 4.5.16.1 сөздер мен сөз тіркестерін біріктіру үшін and, or, but, because біріктіргіштерін қолдану
Роботтар 1	4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну; 4.4.8.1 өз бетімен жазба жұмыстарын орындаған кезде сөйлемдерді жазған кезде нүкте мен сұрақ белгісін орынды қолдану;

		<p>4.5.4.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты заттарды анықтау үшін a, an, the, нөлдік артикль, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану;</p> <p>4.5.11.1 has got/have got there is/are баяндау, болымсыз және сұрақ формаларын, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану;</p> <p>4.5.14.1 at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left орналасу, қалып және бағыт көмекші сөздерін қолдану, in, on, at, before, after уақыт көмекші сөздерін қолдану, затпен байланысты көрсету үшін with/without, ал кім үшін екенін көрсету үшін for сөзін қолдану</p>
	Роботтар 2	<p>4.1.8.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа әңгімелерді түсіну;</p> <p>4.3.2.1 қысқа қарапайым көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен түсіну;</p> <p>4.3.4.1 мұғалімнің көмегімен сыныпта немесе мектеп кітапханасынан жіктелімі бойынша кітаптарды, жұмыс парақтарын және басқа да баспа материалдарын табу;</p> <p>4.3.6.1 көптеген жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердегі кейбір ерекше ақпарат пен егжей-тегжейді мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>4.4.5.1 қарапайым біріктіргіштерді қолданып кейбір көмекші сөйлемдермен байланыстыру;</p> <p>4.5.13.1 сұранымдар жасау және рұқсат беру үшін can сөзін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін must/mustn't/have to сөз тіркестерін қолдану, міндеттер туралы сөйлесу үшін have + объект + тұйық райды қолдану;</p> <p>4.5.15.1 бір нәрсені ұсыну үшін would you like to сөз тіркесін және yes please, no thanks тиісті жауаптарын қолдану, let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing қолдану, қарапайым іс-әрекеттерді сипаттау үшін мақсат тұйық райын және want, start + тұйық райды қолдану, сезімдерді білдіру үшін баяндаушы what [a/an] + үстеу + етістікті қолдану</p>

«Математика» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдау

(оқыту қазақ тілінде жүргізілетін 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына және 12 жылдық бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына (ЖОБА) арналған)

Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы "10" мамырдағы № 199 бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 сыныптары үшін (оқыту қазақ тілінде) "" пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы алдыңғы бағдарламалардан түбегейлі өзгеше болды.

Бағдарламаға алғаш рет бөлімдер мен тоқсандар бойынша оқытудың күтілетін нәтижелері түріндегі оқу мақсаттарының жүйесі енгізілді. Оқулық авторлары да, мұғалімдер де бағдарламада жазылған осы оқу мақсаттарының шегінен шығуға құқысы жоқ. Яғни, сол берілген оқу мақсаттарының аясында жұмыс жасайды.

Қолданыстағы 11 жылдық білім беру бағдарламасында «Математика» пәнінің оқу курсының негізгі мақсаты – білім алушылардың математикалық таным негіздерін меңгеруіне және тиісті дағдыларын қалыптастыруына мүмкіндік жасау, - деп берілсе, ал 12 жылдық бастауыш білім берудің 2-5 сыныптарына арналған «Математика» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасында пәннің мақсаты – ұлттық құндылықтар негізінде білім алушыларда әлемді бейнелеу, модельдеу және тануды қабылдауға бағытталған материалдық өмірдің мәнді қасиеттерінің, байланыстарының, кеңістік пішіндер мен сандық қатынастарының логикалық бірлігін сипаттайтын негізгі математикалық ұғымдар жайлы білім негізін қалау; білімдерді қолдану және арнайы математикалық әрекет тәсілдерін түрлі оқу және өмірлік жағдаяттарда қолдану, сондай-ақ қатысымдық, зияткерлік, алгоритмдік, кеңістіктік-графикалық және зерттеушілік құзыреттіліктерді қалыптастыру, - деп айқындалған.

Екі бағдарламаның мақсаттарын салыстыра келе, қолданыстағы бағдарламада оқу пәні мақсатының толық ашылмағандығын: «білім алушылардың математикалық таным негіздерін меңгеруіне мүмкіндік жасау деп қысқа сөйлеммен берілуінен байқауға болады. Ал 12 жылдық білім беруде пәнді оқытудың басым мақсаты - ұлттық құндылықтар негізінде білім алушыларда әлемді бейнелеу, модельдеу және тануды қабылдауға бағытталған кеңістік пішіндер мен сандық қатынастарының логикалық бірлігін сипаттайтын негізгі математикалық ұғымдар жайлы білім негізін қалау басты назарда ұсталынған.

Пәнді оқыту міндеттері екі бағдарламада да ерекшеленеді. 12 жылдық білім беру бағдарламасында олар неғұрлым нақтыланған және маңыздылығына қарай құрылған.

Қолданыстағы 11 жылдық бағдарламаның 2-тарауы «Математика оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру» деп аталып, онда оқу жүктемесінің көлемі және 2-4 сыныптарға арналған білім мазмұны берілген. Ондағы әр сыныпқа жеке берілген білім мазмұнында жеңілден күрделіге қарай ұстанымдары ескерілмеген. Сонымен қатар бұл тарауда пәнді оқытуды ұйымдастыруда негізге алынатын дидактикалық ұстанымдар берілмеген.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасында «2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру», - деп жеке тарау болып қарастырылып, «Математика» пәнін оқытудың ұстанымдары, пәнді оқытуда қолданылатын педагогикалық тұғырлар нақты көрсетілген.

Осы бағдарламаның 3-тарауында «Математика пәнінің базалық мазмұны» төмендегі 6 бөлім бойынша қарастырылады:

- 1) *«Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.*
- 2) *«Алгебра элементтері».*
- 3) *«Геометрия элементтері».*
- 4) *«Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».*
- 5) *«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».*
- 6) *Математикалық тіл.*

Ал қолданыстағы 11 жылдық білім беру бағдарламасында:

- 1) *«Сандар мен шамалар*
- 2) *«Алгебра элементтері».*
- 3) *«Геометрия элементтері».*
- 4) *«Жиындар. Логика элементтері».*
- 5) *«Математикалық моделдеу» болып 5 бөлімде қарастырылады.*

Осылайша екі бағдарламаны салыстыра келе, 12 жылдық білім беру бағдарламасының ұсынылған жобасында пәннің базалық мазмұны толықтырылып, жүйелілікпен қарастырылғаны байқалды.

12 жылдық білім беру бағдарламасы жобасының жаңашылдығы:

- 4) 3-тарауда пәннің 2-5 сыныптарға арналған базалық білім мазмұны 12 жылдық бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылған;
- 5) 4-тарауда "білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану" жүйесіне сәйкес оқытудан күтілетін нәтижелер ұсынылған.

б) Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланған.

Қолданыстағы 11 жылдық білім беру бағдарламасында оқыту нәтижелері берілмеген. Оларды жоғарыда айтылғандай бөлімдер мен тоқсандарға ұсынылатын оқу мақсаттар жүйесі алмастырады. Бірақ мұндай көзқарас мұғалімнің қызметін шектейді, оны қатаң оқыту шеңберіне енгізеді, өйткені сабақта мұғалім тек екі-үш мақсатты ғана орындауы керек және олардан кетуге құқығы жоқ. Мақсаттар жүйесінде тәрбиелік мақсаттардың айқын берілмеуі, грамматикалық тақырыптардың нақты қарастырылмауы білім алушыларға өз ұлттының ана тілін меңгеруге қиындық тудырады.

Осылайша, қолданыстағы бағдарламаны талдау мынаны көрсетті:

- 1) пәнді оқытудың мақсат, міндеттерінің нақты қарастырылмауы;
- 2) стандартта көрсетілген күтілетін нәтижелердің болмауы;
- 2) пәннің базалық мазмұнының толыққанды ашылмауы;
- 3) оқу мақсаттар жүйесінде оқу мақсаттарының қайталанып берілуі.

Қорыта айтқанда қолданыстағы бағдарламада жоғарыда айтылған кемшіліктердің болуы (қатаң реттелген оқу мақсаттарының жүйесіне құрылып берілуі, эстетикалық және рухани-тәрбиелік міндеттердің нақты қарастырылмауы және нақты оқыту нәтижелерінің болмауы) мамандар мен жалпы жұртшылық тарапынан бірқатар шағымдар тудырды.

Сондықтан жоғарыда айтылғандарды тұжырымдай келе, "Математика" пәнінің оқу бағдарламасын қайта құру қажеттілігі туындады.

12 жылдық білім беру бағдарламасының жобасы:

- 1) білім берудің базалық білім мазмұны ұлттық құндылықтарға бағдарланды;
- 2) математика пәнін ұйымдастырудың ұстанымдарына негізделіп құрылды;
- 3) оқу үдерісін ұйымдастыруда сабақ мақсаты үш ажырамас бірлікте айқындалып берілді;
- 3) білімді игеру деңгейлері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер метапәндік құзыреттіліктерге бағдарланып енгізілді.

«Математика» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының

салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)

<p style="text-align: center;">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p style="text-align: center;">12 жылдық бастауыш білім берудің «Математика» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Математика» пәнінің оқу курсының негізгі мақсаты – білім алушылардың математикалық таным негіздерін меңгеруіне және тиісті дағдыларын қалыптастыруына мүмкіндік жасау.</p> <p>Бұл оқу пәні қоршаған ортаны бейнелеу мен түсіну тәсілі ретінде қабылдауды дамытуға бағытталған және білім алушылардың қабылдауы мен танымын кеңейтуді, математика ғылымына қызығушылығын талап етеді.</p> <p>3. Бастауыш білім беру деңгейінде математикалық білім берудің негізгі мақсатына сәйкес оқу пәні келесі Міндеттері: ді айқындайды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) логикалық ойлауды, кеңістіктік елестетуді және математикалық терминдерді пайдалану біліктілігін дамыту; 2) оқу және тәжірибелік проблемаларды шешу, арифметикалық алгоритмдерді пайдалану, геометриялық салулар мен математикалық зерттеулер жүргізу қабілеттерін дамыту; 3) сыни тұрғыдан ойлауды, шығармашылық қабілеттерді дамыту; 4) өзінің математикалық білімі мен біліктерін басқа пәндерді меңгеруде, сонымен қатар күнделікті өмірде қалай пайдалану керектігін түсіну; 5) тұлғалық қасиеттер: білуге құштарлық, мақсаттылық, жауапкершілік, сенімділік және тәуелсіздікті дамыту; 	<p style="text-align: center;">3. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2021 жылғы _____ № ____ қаулысымен бекітілген «Барлық білім деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» (Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тіркеу Реестрінде № _____ тіркелген) Орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. Бастауыш білім деңгейіндегі (1-5-сыныптар) Математика «Математика және информатика» білім беру саласының кіріктірілген оқу пәні болып табылады. Оны оқыту натурал сандардың және нөлдің арифметикасын, аса маңызды шамаларды, сондай-ақ бөлшек сандардың, есеп және оны шешу үдерісінің, математикалық тілдің, алгебра және геометрияның элементтерінің, жиындар теориясы мен логиканың пропедевтикасын қамтиды.</p> <p>3. Бастауыш сыныптарда математиканы оқытудың негізгі мақсаты – білім алушыларда әлемді бейнелеу, модельдеу және тануды қабылдауға бағытталған материалдық өмірдің мәнді қасиеттерінің, байланыстарының, кеңістік пішіндер мен сандық қатынастарының логикалық бірлігін сипаттайтын негізгі математикалық ұғымдар жайлы білім негізін қалау; білімдерді қолдану және арнайы математикалық әрекет тәсілдерін түрлі оқу және өмірлік жағдаяттарда қолдану, сондай-ақ қатысымдық, зияткерлік, алгоритмдік, кеңістіктік-графикалық және зерттеушілік құзыреттіліктерді қалыптастыру.</p>

6) түсінудің, түсіндірудің, талдаудың, синтездің, жүйелеудің, қолданудың және суреттеудің когнитивтік дағдыларын дамыту;

7) коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларды, топпен жұмыс істеу және өз көзқарасын білдіру, басқа адамдардың пікірін құрметтеу, көшбасшылық қасиеттерді көрсету, өз жұмысын жазбаша және ауызша түрде таныстыру дағдыларын дамыту;

8) ақпаратты іздестіру және таңдау, өз уақытын басқару, өзін-өзі реттеу дағдыларын дамытуға негізделген.

4. «Математика» пәнінің оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушының сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.

5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.

2-тарау. «Математика» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 1-сыныпта – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 132 сағат;

2) 2-сыныпта – аптасына 4 сағат, оқу жылында – 136 сағат.

3) 3-сыныпта – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат;

4) 4-сыныпта – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағатты құрайды.

7. «Математика» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) «Сандар мен шамалар»: натурал сандар және 0 саны, тура, кері және реттік санау, сандарды оқу, жазу және салыстыру, сандар құрамы, разрядтық құрамы, разрядтық қосылғыштар, ондықтар, сандарды топтап санау, сандармен амалдар орындау, сандарды қосу мен азайту, қосу мен азайту өзара кері амалдар, қосудың ауыстырымдылық қасиеті, 1 мен 0-дің қасиеті, сандардың қосу кестесі, шамалар және олардың өлшем бірліктері, ұзындық, масса, көлем сыйымдылық, уақыт шамалары, шамаларды өлшеу, салыстыру, түрлендіру, циферблат бойынша уақытты анықтау, тиындармен әрекеттер;

4. Бастауыш білім беру деңгейінде математикалық білім берудің негізгі мақсатына сәйкес оқу пәні төмендегі міндеттерді жүзеге асыруға бағытталған:

- математикалық білім мен білікті, алгоритмдік және графикалық мәдениет дағдыларын, берік есептеу, өлшеу және графикалық біліктерді қалыптастыру, сондай-ақ білім берудің негізгі деңгейінде оқуын жалғастыру үшін оқушыларға қажетті мақсатты түрде бағытталған алдын-ала (пропедевтикалық) даярлауды жүзеге асыру;

- оқу міндеттерін шешу, өзге пәндерді оқып үйрену және күнделікті өмірде қолдану үшін математикалық терминдерді, амал алгоритмдері мен әрекет тәсілдерін, геометриялық салуларды қолдану білігін қалыптастыру;

- когнитивті біліктер мен ойлау операцияларын (талдау, жинақтау, аналогия, жалпылау, абстрактілеу және модельдеу, жіктемелеу); бала тұлғасының зейін, қабылдау, ес, ойлау, ауызша және жазбаша, соның ішінде математикалық тіл сияқты функционалдық қасиеттерін дамыту; көрнекі-образды және логикалық ойлауды, кеңістіктік қиялды дамыту;

- оқу-танымдық әрекетті және оқу мотивтерін, математиканы оқуға оң көзқарас пен қызығушылықты, өздігінен жұмыс жасау білігін (жоспарлай алу, жоспар бойынша түрлі әрекеттер, оның ішінде ойлау әрекетін де орындау, өзін-өзі бақылау және өзін-өзі бағалау); ақпаратты іздеу және іріктеу біліктерін, өз уақытын басқару және өзін-өзі реттеу біліктерін қалыптастыру;

- стандартты емес, қызықты тапсырмалар, жобалау әрекеті мен өмірлік (құзыреттілік) есептерді шешу арқылы математикалық және шығармашылық қабілеттерін, сыни ойлауды анықтау және дамыту;

- тұлғалық, танымдық және ерік-жігері қасиеттерін кең ауқымды дағдылармен (қатынас жасау мәдениетін, үлкенге құрмет және кішіге қамқорлық жасауға; патриоттық сезімге; қазақ халқы мен Қазақстан территориясында тұрып жатқан өзге де халықтардың тарихына, мәдениеті мен салт-дәртүрлеріне,

2) «Алгебра элементтері»: сандық өрнектер, әріптік өрнектер, сандық және әріптік өрнектерді құрастыру, жазу және оқу, әріптік өрнектің мәні, теңдік құру үшін әріптік өрнектер түрінде қолдану, өрнектерді салыстыру, теңдіктер мен теңсіздіктер, теңдеулер, тура және тура емес теңдіктер, теңдеулерді шешу;

3) «Геометрия элементтері»: геометриялық фигуралар және олардың жіктелуі, нүкте, түзу, қисық сызық, тұйықталған және тұйықталмаған сызық, кесінді, сәуле, бұрыш, жазық және кеңістік фигуралар, геометриялық фигуралардың қабырғаларын өлшеу және салыстыру, геометриялық фигураларды кескіндеу және салу, түзу, қисық сызық, сынық сызық, кесінді, геометриялық фигуралардан құралған композициялар, нысандардың орналасуы және бағыты, нүктелер координаталары және қозғалыс бағыты, нүктелердің сан сәулесінде орналасуы;

4) «Жиындар. Логика элементтері»: жиындар және оларға амалдар қолдану, жиындар, жиындардың жіктелуі, жиындарды салыстыру, тең жиындар, бос жиын, пікірлер, ақиқат немесе жалған тұжырымдар, ребустар, логикалық есептер, тізбектер, сандар мен амалдар тізбегі, заттар комбинациялары, «екі-екіден» заттар комбинациялары;

5) «Математикалық моделдеу»: есептер және математикалық модель, есептерді кесте, сызба, қысқа жазба түрінде моделдеу, ұғымдар, терминдер, есептерді талдау және шығару, кері есептер, есептерді шығару тәсілдері, математикалық тіл, сандарды бейнелеу, «+», «-», « $\neq$ », «=», « $>$ », « $<$ » белгілері, сан сәулесі, қосу және азайту амалдарының компоненттері, деректерді жинақтау, жүйелеу, кестелер, пиктограммалар, диаграммалар.

8. «Математика» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) «Сандар мен шамалар»: 100 көлемінде сандар, тура, кері және реттік санау, екітаңбалы сандарды оқу, жазу және салыстыру, сандар құрамы, сандарды римше нөмірлеу, 1000 көлемінде сандарды оқу, жазу және салыстыру, тура және кері санау, сандармен амалдар орындау, көбейту және бөлу, қосудың ауыстырымдылық, терімділік қасиеттері, көбейтудің ауыстырымдылық қасиеті, біртаңбалы сандарды ондықтан аттап қосу кестесі, 2, 3, 4, 5-ке көбейту және бөлу кестесі, біртаңбалы сандарды

құндылықтарына құрметпен қарауға тәрбиелеу) табиғи байланыста тәрбиелеу;

- қатысымдық және әлеуметтік біліктерін дамыту: топпен жұмыс жасау біліктері, өз пікірін, өз көзқарасын білдіру, басқа адамдардың пікірін құрметтеу, көшбасшылық қасиеттерін

- көрсету, өз жұмысын жазбаша және ауызша түрде таныстыру дағдыларын дамыту;

- пәнаралық және пәнішілік байланыстарды жүзеге асыру.

5. Білім берудің бастауыш деңгейінде математикадан оқу бағдарламаны түзудің қажеттігін айқындайтын негізгі себептер:

- оқытудың 12 жылдық моделіне көшуге себепші болған құрылымдық өзгерістерге (5+5+2), оқытудың алты жастан басталуына сәйкес оқу пәнінің мақсаты мен міндеттер жүйесін, оқу пәнінің мазмұнының жаңа нұсқасын дайындау;

- алты жастағы баланың бастапқы мүмкіндіктерін теңестіру мен мектепке дейінгі және бастауыш деңгейлері арасындағы математикалық білім берудегі сабақтастықты жүзеге асырудың алғышарттарын жасау үшін қарапайым математикалық түсініктерді жүйелеуге және математикалық ұғымдар мен әрекет тәсілдері жүйесін оқытуға арналған шартты түрдегі екі бөліктен тұратын 1-сыныпта математиканы оқыту мазмұнын құрылымдау;

- оқытудың мақсаты, құралдары, нәтижелері, перспективтік-сабақтастық байланысты ескере отырып, оқыту мен игеру нысандары сияқты оқу пәнінің мазмұнын оқу бағдарламасында бейнелеу;

- шамалар және оларды өлшеу, шамалар мәндеріне амалдар қолдану, алгебра және геометрия элементтері, жиындар, комбинаторика теориясы, есептер, алгебра, геометрия элементтері, жиындар, логика және комбинаторика теориялары және математикалық тіл сияқты математиканы оқыту мазмұнының құраушысын натурал сандар, нөл саны мен бөлшектердің айналасына топтауды оңтайландыру;

ондықтан аттап қосу және азайту, екітаңбалы сандарды қосу және азайту, шамалар және өлшем бірліктері, өлшеу аспаптар шәкілдері, шамалар: ұзындық, масса, көлем мәндерін салыстыру, ұзындық, масса, көлем уақыт өлшемдерін түрлендіру, монеталармен әрекеттер;

2) «Алгебра элементтері»: сандық және әріптік өрнектер, қосу және көбейту қасиеттері, санды 1-ге көбейту және бөлу, жақшалы және жақшасыз әріптік, сандық өрнектер, теңдіктер мен теңсіздіктер, теңдеулерді шешу, күрделі теңдеулер;

3) «Геометрия элементтері»: геометриялық фигуралар және олардың жіктелуі, бұрыштар түрлері, көпбұрыштардың жіктелуі, тіктөртбұрыш, шаршы, тікбұрышты үшбұрыштың белгілері, геометриялық фигуралардың қабырғаларын табу, периметрді табу формуласы, геометриялық фигураларды кескіндеу және салу, кесінділер мен түзулер, тік бұрыш, жазық фигуралардың моделдері, жазық фигураларды салу, геометриялық фигуралардың орнын, қозғалысын және бағытын анықтау, нүктелер координаталары және қозғалыс бағыты, нүктелердің сызықта орналасуы;

4) «Жиындар. Логика элементтері»: жиындар және оларға амалдар қолдану, жиындарды диаграмма арқылы көрнекі түрде кескіндеу, сандық жиындардың жіктелуі, жиындар элементтері, жиындардың қиылысуы мен бірігуі, пікірлер, ақиқат және жалған тұжырымдар, басқатырғыштар, логикалық есептер, тізбектер, сандар тізбектеріндегі заңдылықтар, заттар комбинациялары, «үш-үштен» заттар комбинациялары;

5) «Математикалық моделдеу»: есептер және математикалық модель, есептерді кесте, сызба, қысқа жазба түрінде моделдеу, есептерді талдау және шығару, шамалар арасындағы байланысқа есептер шығару, тура және жанама сұрақтары болатын есептер, екі амалды есептер, сандық өрнек түрінде берілген есептер, математикалық тіл, екітаңбалы сандардың графикалық моделі, латын алфавитінің бас әріптері, $\in$ және $\notin$ таңбалары, деректерді жинақтау, кестелер мен диаграммаларды кескіндеу.

9. «Математика» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) «Сандар мен шамалар»: 1000 көлемінде сандар, тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орын, сандарды оқу, жазу және

- оқытылатын нысандардың әртүрлі болмауын, оқыту мақсаттарының жүйесі мен күтілетін нәтижелерді сыныптар бойынша Блум таксономиясы негізінде қайта бөлуді онтайландыру үшін білім берудің базалық мазмұнын математикалық ұғымдар мен әрекет тәсілдері жүйесін оның компоненттерін нақтылай отырып, біршама өзіндік ірілендірілген бірлік түрінде құрылымдау;

- оқу пәнінің контенттік және когнитивтік құраушысын математикадан TIMSS халықаралық зерттеулердің талаптарына сай үйлестіру.

2. Оқу пәнін ұйымдастыру

6. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемін:

1) 1-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 132 сағат;

2) 2-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;

3) 3-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;

4) 4-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат;

5) 5-сыныпта аптасына 4 сағаттан, оқу жылында 136 сағат

құрайды.

7. Пәнді оқытудың негізгі ұстанымдары

- концентрлер бойынша натурал сандарды, бөлшектерді, шамаларды, сандармен және шамалармен амалдар орындауды оқытумен байланысты бағдарламаны құрудың шиыршық тәсілі;

- математика пәні арқылы мақсатты түрде оқу әрекетін (оқу білігі) қалыптастыру;

- оқытудың пәндік-білімдік парадигмасынан тұлғаға бағдарланған, іс-әрекеттік (құзыреттілік) парадигмаға көшу;

- оқу материалы мен оқу мақсаттары жүйесін негізгі мазмұндық-әдістемелік желілер бойынша бөлу;

- бағалаушылық, орындаушылық, рефлексивтік деңгейде оқушылардың оқу әрекеттерін қастамасыз ету.

салыстыру, сандардың разрядтық және кластық құрамы, разрядтық қосылғыштардың қосындысы, мындық, үлестер: оқу, жазу және салыстыру, сандармен амалдар орындау, бөлшектер, бөлшектерді салыстыру, санның квадраты және кубы,

1 мен 0-дің көбейту және бөлу қасиеттері, көбейтудің ауыстырымдылық, терімділік, үлестірімділік қасиеттері;

6, 7, 8, 9-ға көбейту және бөлу кестесі, қалдықпен бөлу, кестеден тыс көбейту және бөлу, қосынды мен көбейтіндіні санға бөлу, қосындыны санға көбейту, кестелік көбейту және бөлу, санның үлесі, кері амал, шамалар және өлшем бірліктері, палетка, шамаларды өлшеу, салыстыру, түрлендіру, купюралар және олармен әрекеттер жасау, сағаттар түрлері, уақытты анықтау, купюралармен әрекеттер;

2) «Алгебра элементтері»: сандық және әріптік өрнектер, өрнектерді құрастыру, жазу және оқу, өрнектің мәні, әріптік теңдік түрінде берілген көбейтудің ауыстырымдылық, терімділік қасиеттері, сандық өрнектерді салыстыру, жақшалы және жақшасыз өрнектерде амалдардың орындалу тәртібі, теңдіктер мен теңсіздіктер, теңдеулер, теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу;

3) «Геометрия элементтері»: геометриялық фигуралар және олардың жіктелуі, шеңбер мен дөңгелек, центр, радиус, диаметр, симметриялы және симметриялы емес фигуралар, тікбұрышты үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш аудандары, құрастырылған фигуралардың периметрі, геометриялық фигураларды кескіндеу және салу, параллель және қиылысатын түзулер, шеңбер сызу, кеңістіктік фигуралардың жазбасы, кеңістіктік фигуралардың орналасуы, нүктелер координаталары және қозғалыс бағыты, жазық фигурада белгіленген нүктелер;

4) «Жиындар. Логика элементтері»: жиындар және олармен орындалатын амалдар, ішкі жиынтық, жиындардың қиылысуы мен бірігуі, пікірлер, ақиқат және жалған тұжырымдар, логикалық есептер, кестелер мен графтар, тізбектер, заңдылық, тізбектерді құрастыру, заттардың комбинациялары;

5) «Математикалық моделдеу»: есептер және математикалық модель, есептерді моделдеу, есептерді талдау және шығару, математикалық тіл, көптаңбалы сандардың графикалық моделі, разрядтар және кластар кестесі,

8. «Математика» пәнін оқытуда қолданылатын педагогикалық тұғырлар:

Педагогикалық тұғырлар тиімді оқыту үшін жағдайлар жасау арқылы оқу үдерісін жобалау мен ұйымдастыру бойынша бірлескен оқу және педагогикалық әрекет моделін анықтайды.

Математиканы оқытуда төмендегідей тұғырлар жүзеге асырылады:

- оқу және танымдық әрекеттерді (мақсат қоя алу, есептері шығару, алынған нәтижелерге жауап беру) қалыптастыру негізі ретіндегі іс-әрекеттік тұғыр;
- тәжірибеге бағдарланған тұғыр (математиканы оқытудың өмірмен байланысы);
- тұлғаға бағдарланған тұғыр;
- дифференциалды оқыту

6. Оқу пәнінің базалық мазмұны

3.1. 1-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.

Заттарды санау. Санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандар. Есептік және реттік сандар. 1-ден 9-ға дейінгі сандар мен цифрлар, нөл саны мен 0 цифры, 10 саны. Бір таңбалы сандарды көрнекі кескіндеу, салыстыру. Сан сәулесі және натурал сандар қатарының кесіндісі. Сандарды қосу және азайту, амалдардың және олардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланыс. Қосудың ауыстырымдылық қасиеті, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиеті. 2-ден 9-ға дейінгі сандардың және 10 санының құрамы, ондықтан аттамай, бір таңбалы сандарды қосу кестесі. 10 көлеміндегі сандарды кестелік қосу және азайту. 2-ден үстемелеп және шегермелеп санау.

Таңдалған өлшемнің көмегімен өлшеуге болатын нысандардың (заттың, құбылыс пен үдерістің) қасиеті ретіндегі

жиын белгілерінің атаулары, латын алфавитінің әріптері, амалдар компоненттерінің атаулары, деректерді жинақтау, жүйелеу, салыстыру, диаграммалар мен пиктограммалар.

10. «Математика» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) «Сандар мен шамалар»: көптаңбалы сандар, натурал сандар қатарындағы санның орны, көптаңбалы сандарды оқу, жазу, салыстыру және дөңгелектеу, көптаңбалы сандардың разрядтық және кластық құрамы, разрядтық қосылғыштардың қосындысы, миллион, бөлшектер, бөлшектерді салыстыру, дұрыс және бұрыс бөлшектер, аралас сандар, пайыз, бүтіннің бөлігін пайызбен көрсету, сандармен амалдар орындау, бөлшектерді қосу және азайту, көбейту мен бөлудің қасиеттері, натурал сандардың жіктелуі, көптаңбалы сандарды қосу және азайту, калькулятор көмегімен есептеулер, 10, 100, 1000-ға бөлу, сандарды көбейту және бөлу, санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге көбейту және бөлу, көптаңбалы сандарды қалдықпен бөлу, аралас санды бұрыс бөлшекке және бұрыс бөлшекті аралас санға түрлендіру, пайызды бөлшекке, бөлшекті пайызға түрлендіру, шамалар және өлшем бірліктері, шамаларды өлшеу, салыстыру және өрнектеу, шетелдік және ұлттық валюта, олармен әрекеттер;

2) «Алгебра элементтері»: сандық және әріптік өрнектер, өрнектерді құрастыру, бірнеше бір айнымалысы бар өрнектер, бөлшектерді қосу және азайту, бөлшектері бар өрнектерді салыстыру, жақшалы және жақшасыз өрнектерде амалдардың орындалу тәртібі, қуып жету қозғалысы мен бір бағыттағы қалып қою қозғалысына байланысты формулалар, сандарға қалдықпен бөлу формуласы, теңдіктер мен теңсіздіктер, теңдеулер, қос теңсіздіктер, теңдеулерді шешу;

3) «Геометрия элементтері»: геометриялық фигуралар және олардың жіктелуі, тікбұрышты үшбұрыш, куб, тікбұрышты параллелепипед және оның элементтері, үшбұрыштардың жіктелуі, тікбұрышты параллелепипедтің көлемі, фигуралардың аудандары, геометриялық фигураларды кескіндеу және салу, перпендикуляр түзулер, симметрия осі, симметриялы және симметриялы емес жазық фигуралар, бұрыштың градустық өлшемі, пирамида, цилиндр, конустың жазбасы, нүктелер

шамалар (ұзындық, масса, көлем (сыйымдылық), уақыт). Шаманы өлшеммен (сантиметр, килограмм, литр, сағат) өлшеу және оның натурал санмен өрнектелген сандық мәнін анықтау. Циферблат бойынша уақытты (сағ) анықтау. 1 см тең бөлімдері бар сызғышпен кесіндінің ұзындығын өлшеу. Біртекті шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, монеталармен 10 көлеміндегі операциялар.

2) «Алгебра элементтері».

Сандардың қосындысы мен айырмасы (өрнек). Қосындының және айырманың мәні (өрнектің мәні). Қосындының компоненттері (қосылғыштар) және айырманың компоненттері (азайғыш пен азайтқыш). Өрнектер (қосынды және айырма) құру, оқу, жазу, салыстыру, олардың мәндерін табу. Теңдік және теңсіздік. Белгісіз санның (x) белгісі бар теңдіктер мен теңсіздіктер және сәйкес сандарды таңдау.

3) «Геометрия элементтері».

Геометриялық фигуралар қоршаған орта нысандарының пішіні мен өлшемін қабылдау эталоны ретінде. Геометриялық фигуралар: нүкте, түзу, кесінді, сәуле, сынық және қисық сызықтар (тұйықталған және тұйықталмаған), бұрыш. Түзу, сынық сызықтарды және бұрышты модельдеу. Торкөзді қағазда (жазықтықта) фигураларды (нүкте, түзу, кесінді, сәуле) кескіндеу. Сан сәулесінде белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуы.

Қоршаған әлем нысандарының кеңістікте және жазықтықта өзара орналасуы. Қозғалыс бағыттары: солдан оңға, оңнан солға, жоғарыдан төменге, төменнен жоғарыға. Кесінділердің ұзындықтарын өлшеу және салыстыру. Кесінділер ұзындықтарының қосындысы.

4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».

Есеп. Жай есеп. Берілгенге кері есеп. Қосу мен азайтуға берілген жай есептерді, оған кері есепті талдау және шығару. Бір амалды есептерді құру, оны және шешуін модельдеу, шығару және шешуі мен жауабын жазу.

5) «Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».

координаталары және қозғалыс бағыты, нысандардың қозғалыс сызбалары, бастапқы орын және бағыт;

4) «Жиындар. Логика элементтері»: жиындар және оларға амалдар қолдану, жиындар арасындағы қатынас, жиындардың қиылысуы мен бірігуі аймақтары, жиындардың ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері, пікірлер, математикалық мазмұны бар тұжырымдар, ақиқат және жалған тұжырымдар, логикалық есептер, тізбектер, сандар, бөлшектер тізбектеріндегі заңдылықтар, тізбектерді құрастыру, заттардың комбинациялары, комбинаторика есептері;

5) «Математикалық моделдеу»: есептер және математикалық модель, есептерді моделдеу, есептерді талдау және шығару, есептердің алгебралық және арифметикалық тәсілдері, математикалық тіл, бөлшектерді салыстыру, бөлшектермен амалдар, латын алфавитінің әріптерімен белгілеу және оқу, пайызды % символымен белгілеуді қолдану, бұрыштың градусық өлшемін ⁰ символымен белгілеуді қолдану, қозғалыс графиктері, сызбалары

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

12. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1-бөлім: Сандар мен шамалар				
Бөлім ше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Натурал сандар және 0	1.1.1.1 натурал сандар/ нөл санының құрылу жолын түсіну, 10/11-	2.1.1.1 100-ге дейінгі сандардың құрылу жолын түсіну, 100 көлеміндегі	3.1.1.1 1000-ға дейінгі сандардың құрылу жолын түсіну, 1000	4.1.1.1 көптаңбалы сандардың құрылу жолын түсіну, натурал

Жиын және оның элементтері. Табиғаты әртүрлі нысандардан (заттар, жан-жануарлар, фигуралар, әріптер, т.б.) жиындар құру және оларды элементтерінің белгісіне қарай жіктеу. Жиын элементтерінің саны, теңсанды жиындар және бос жиын. Жиындардың бірігуі және жиыннан оның бөлігін айырып алу. Табиғаттағы құбылыстар, сандар, теңдіктер мен теңсіздіктер жайлы тура және тура емес пікірлер. Логикалық ойын-есептер, цифрлардан және фигуралардан тұратын басқатырғыш-тар. Тізбектер: аптадағы күндер реті, жыл мезгілдерінің ауысуы, суреттер, ойыншықтар, 10 көлеміндегі сандар. Заттардың комбинациялары. Екі, үш заттарды алмастырудың нұсқалары.

6) *Математикалық тіл.*

Математикалық терминдер, қосу және азайту, тең, артықжәне, кем, таңбалары, цифрлар, сандық фигуралар, сан сәулесі, қосу мен азайтуға берілген жай есептердің заттық және графикалық модельдері. Мәліметтер жинау және жүйелеу. Сурет және пиктограмма құрастыру.

3.2. 2-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.

Ондық. Ондықтармен және бірліктермен санау. Екі таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың графикалық модельдері мен ондық (разрядтық) құрамы. 100 саны.

20 көлеміндегі сандардың рим нумерациясы. Қосудың терімділік қасиеті. Ондықтан аттап бір таңбалы сандарды қосу кестесі. 20 көлеміндегі сандарды кестелік қосу және азайту. 100 көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. 2-ден, 3-тен, 4-тен, 5-тен үстемелеп және шегермелеп санау.

Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: дециметр, метр, центнер, тәулік, апта, ай. Өлшеуге арналған құралдар: ұзындықты (оқушы және сынып сызғышы, жиналмалы сызғыш, өлшеуіш таспа, рулетка) және сыйымдылықты (литрлік кружка, өлшеуіш ыдыстар, өлшеуіш ыдыстар

саны. Бөлшектер	20 көлемінде тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орнын анықтау	сандарды тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орнын анықтау	көлеміндегі сандарды тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орнын анықтау	сандар қатарындағы 1 000 000 көлеміндегі санның орнын анықтау	<p>жиынтығы). Ұзындықты өлшеуге арналған құралдар (оқушы, сынып және жиналмалы сызғыш, өлшеуіш лента, рулетка), ыдыстар (литрлік кружка, өлшеуіш ыдыстар, өлшеуіш ыдыстар жиынтығы). Заттың ұзындығын өлшеу және оның сандық мәнін анықтау. Циферблат бойынша уақытты араб және рим нумерациясының цифрларымен анықтау. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның бірліктерін түрлендіру Шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, монета-лармен 100 көлеміндегі операциялар.</p> <p>2) <i>«Алгебра элементтері».</i></p> <p>Санды өрнектер және бір әріпті өрнектер (қосынды, айырма). Санды теңдіктер және теңсіздіктер. Жақшалар. Жақшалы және жақшасыз өрнек-тердегі (қосынды, айырма) амалдардың орындалу реті. Қосу және азайтудағы 0-дің қасиетінің әріптік жазбасы.</p> <p>Теңдеу және оның шешімі (түбірі). Қосудың және азайтудың белгісіз компоненттерін табуға берілген теңдеулер.</p> <p>3) <i>«Геометрия элементтері».</i></p> <p>Жазық және кеңістіктік фигуралар, олардың шегаралары мен аймақтары.</p> <p>Бұрыш, оның төбесі және қабырғалары. Көпбұрыш, оның төбелері, қабырғалары мен бұрыштары. Нүктені, кесіндіні, сәулені, түзуді белгілеу. Фигуралардың модельдері, көпбұрыштардың модельдері мен оның бөліктерінен композициялар құрастыру.</p> <p>Торкөзді қағазда (жазықтықта) бұрышты, үшбұрышты, төртбұрышты, сызықтарды кескіндеу. Сынық сызықтың ұзындығы. Көпбұрыштардың қабырғаларының ұзындықтарын өлшеу және салыстыру. Берілген ұзындығы бойынша кесінді салу алгоритмі. Сызықта белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуы.</p> <p>4) <i>«Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».</i></p> <p>Қосу мен азайтуға берілген жай есептер. Құрама есеп. Жай есептерді, екі амалды (қосу және азайту) және берілгенге кері есептерді талдау, модельдеу және шығару, құрама есептерді әр</p>
1.1.1.2	біртаңбалы сандарды және 10 санын/11-ден 20-ға дейінгі сандарды оқу, жазу және салыстыру	2.1.1.2 екітаңбалы сандарды оқу, жазу және салыстыру	3.1.1.2 үштаңбалы сандарды оқу, жазу және салыстыру	4.1.1.2 көптаңбалы сандарды оқу, жазу және салыстыру/сандарды берілген разрядқа дейін дөңгелектеу	
1.1.1.3	біртаңбалы сандардың құрамын/20 көлемінде сандардың разрядтық құрамын анықтау, разрядтық қосылғыштарға жіктеу	2.1.1.3 екітаңбалы сандардың разрядтық құрамын анықтау, разрядтық қосылғыштарға жіктеу/12-ге дейінгі рим сандарын оқу, жазу және қолдану	3.1.1.3 үштаңбалы сандардың разрядтық және кластық құрамын және разрядтық бірліктердің жалпы санын анықтау, разрядтық қосылғыштарға жіктеу	4.1.1.3 көптаңбалы сандардың разрядтық және кластық құрамын және разрядтық бірліктердің жалпы санын анықтау, разрядтық қосылғыштарға жіктеу	
1.1.1.4	санаудың ірі бірлігі	2.1.1.4 санаудың ірі бірлігі	3.1.1.4 санаудың ірі бірлігі	4.1.1.4 санаудың ірі бірлігі	

ондықты құрастыру, 100-ге дейін ондықтармен санау, жазу және салыстыру	жүздікті құрастыру, 1000-ға дейін жүздіктермен санау, жазу, салыстыру	мыңдықты құрастыру, 1 000 000-ға дейін мыңдықтармен санау, жазу, салыстыру	миллионды құрастыру, жүз миллион көлемінде санау, жазу, салыстыру	<p>түрлі тәсілмен шығару және шешу тәсілдері мен амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, шешуін және жауабын жазу.</p> <p>5) <i>«Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».</i></p> <p>Геометриялық фигуралардың жиындары, оларды элементтерінің белгісіне қарай жіктеу. Теңсанды жиындардың бірігуі және жиын-нан оның тең санды бөліктерін айырып алу. Қоршаған ортадағы заттар, сандар, санды және әріпті теңдіктер, ұзындық бірліктері және олардың арақатынасы жайлы тура және тура емес пікірлер. Сәйкестікті және ақиқаттық-ты тағайындауға берілген логикалық есептер, ребустар (математикалық емес мазмұнды), әртүрлі сандардан тұратын басқатырғыштар. Тізбектер: жылдағы айлар реті, күн режимі бойынша оқушының әрекеті, сандардың қосындылары мен айырмалары, 100 көлеміндегі сандар. Заттардың комбинациялары. Заттардан «екі-екіден» комбинациялар құрастыру нұсқалары.</p> <p>6) <i>Математикалық тіл..</i></p> <p>Математикалық терминдер, ондықтың көрнекі моделі, екі таңбалы санның ондық (разрядтық) құрамының графикалық моделі, рим нумерациясының таңбалары, латын әліпбиінің бас және кіші әріптері, қатынас таңбалары, жазық фигуралар мен олардың бөліктерінің модельдері, сан сәулесі, сан кесіндісі, жай және екі амалды құрама есептің графикалық моделі. Мәліметтер жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба құрастыру.</p> <p>3.3. 3-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:</p> <p>1) <i>«Сандар және шамалар».</i> Арифметикалық амалдар.</p> <p>Жүздік. Жүздіктермен, ондықтармен және бірліктермен санау. Үш таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың графикалық модельдері мен ондық (разрядтық) құрамы.</p> <p>1 000 саны. 1000 көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Көбейту мен бөлу амалдардың және олардың компоненттері мен нәтижелері</p>
1.1.1.5 20-ға дейінгі сандарды 2-ден топтап тура және кері санау/ тәжірибе арқылы 2, 4, 6, 8, 10 заттың жартысын табу	2.1.1.5 50-ге дейін 3, 4, 5-тен топтап тура және кері санау/ жұп/тақ сандарды ажырату/заттар тобын 6, 7, 8, 9-дан тең бөліктерге бөлуді көрсету	3.1.1.5 үлесті құру жолын көрсетіп беру, оларды оқу, жазу және салыстыру	4.1.1.5 пайыз бүтіннің жүзден бір бөлігі екенін түсіну	
		3.1.1.6 жай бөлшектерді оқу, жазу, бөлімдері бірдей жай бөлшектерді көрнекілік қолдану арқылы салыстыру	4.1.1.6 бөлімдері немесе алымдары бірдей жай бөлшектерді салыстыру, сан сәулесінде салыстыру/ дұрыс бөлшек, бұрыс бөлшек, аралас сандарды ажырату	

1.2 Сандар мен амалдар орындау	1.1.2.1 қосу амалын ортақ элементтері жоқ жиындардың бірігуі, азайтуды жиынның бөлігін ажыратып алу ретінде түсіну	2.1.2.1 көбейтуді бірдей қосылғыштардың қосындысын табу, бөлуді заттардың түрлеріне қарай және тең бөліктерге бөлу ретінде түсіну	3.1.2.1 бөлшек дегеніміз бір бүтіннің бір не бірнеше бөліктері және екі натурал санның қатынасы екенін түсіну/санның квадратын бірдей екі көбейткіштің, ал санның кубы бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде түсіну	4.1.2.1 бөлімдері бірдей жай бөлшектерді қосу және азайтуды бөлімдерін өзгертпей қалдырып, сәйкес алымдарны қосу және азайту деп түсіну	<p>арасындағы өзара байланыс. Көбейтудің ауыстырымдылық қасиеті, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеті. Бір таңбалы сандарды көбейту кестесі, бір таңбалы санға кестелік көбейту және бөлу (қалдықсыз және қалдықпен), ондықтарды, жүздіктерді бір таңбалы санға көбейту және бөлу. Үлестер. Үлестерді жазу, салыстыру, көрнекі кескіндеу, санның үлесін, үлесі бойынша санды табу.</p> <p>Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: миллиметр, километр, грамм, тонна, секунд. Массаны өлшеуге арналған таразылар (иітіректі, табақшалы, механикалық, электронды, қоймалық). Заттың массасын таразымен өлшеу және оның сандық мәнін анықтау. 24 сағаттық форматта сағаттардың әр түрлерінің циферблаттары бойынша уақытты анықтау. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, уақыттың бірліктерін түрлендіру. Шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу және азайту, бір таңбалы санға кестелік көбейту және бөлу, монеталармен және купюралармен 1000 көлеміндегі операциялар. Шама бірлігінің үлесін және үлесі бойынша шаманың бірлігін табу.</p> <p>2) «Алгебра элементтері».</p> <p>Сандардың көбейтіндісі мен бөліндісі (өрнек). Көбейтіндінің және бөліндінің мәні (өрнектің мәні). Көбейтіндінің компоненттері (көбейткіштер) және бөліндінің компоненттері (бөлінгіш пен бөлгіш). Санды өрнектер және екі әріпті өрнектер (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді). Жақшалы және жақшасыз өрнектердегі (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) амалдардың орындалу реті. Айнымалы шама. Бір айнымалыдан тұратын өрнек және оның мәні. Көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиетінің, қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетінің әріптік жазбасы. Арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табуға берілген теңдеулер.</p> <p>3) «Геометрия элементтері».</p> <p>Бұрыштардың түрлері: тік, сүйір, доғал, жазық. Тік бұрыштың моделі, транспортир. Бұрыштарды салыстыру және өлшеу, бұрыштың градустық өлшемі. Көпбұрыштардың және</p>
	1.1.2.2 қосу және азайту өзара кері амалдар екенін түсіну, қосумен азайту компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты анықтау	2.1.2.2 көбейту және бөлу өзара кері амалдар екенін түсіну, көбейту мен бөлу компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты анықтау	3.1.2.2 көбейту және бөлуді орындауда 0 мен 1 сандарының қасиеттерін қолдану, санды 0 санына бөлуге болмайтынын білу	4.1.2.2 көптаңбалы сандармен арифметикалық амалдарды орындауда 0 мен 1 сандарының қасиеттерін қолдану	
	1.1.2.3	2.1.2.3	3.1.2.3	4.1.2.3	

қосудың ауыстырымдылық қасиетін/ 0 мен 1 сандарының қасиетін қолдану	қосудың ауыстырымдылық, терімділік қасиеттерін/ көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін тиімді есептеулер жүргізу үшін қолдану	тиімді есептеу үшін көбейтудің ауыстырымдылық/ үлестірімділік, терімділік қасиеттерін қолдану	көптаңбалы сандармен есептеулер жүргізгенде қосу және көбейтудің қасиеттерін қолдану	<p>төртбұрыштардың түрлері. Тік төртбұрыштың, шаршының, тік бұрышты үшбұрыштың белгілері. Бұрышты және көпбұрышты белгілеу. Көпбұрыштың периметрі оның барлық қабырғаларының ұзындықтарының қосындысы ретінде. Торкөзді қағазда төртбұрышты, тік төртбұрышты, шаршыны және үшбұрышты кескіндеу, бөліктерге бөлінген әр фигураның толық және толық емес торкөздерін санау. Тік бұрышты, тік төртбұрышты, шаршыны және тік бұрышты үшбұрышты салу алгоритмі. Жазық фигураларға тиісті және тиісті емес нүктелерді кескіндеу. Жазық фигурада белгіленген нүктелердің орналасуы</p> <p>4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».</p> <p>Көбейту мен бөлуге, шамалар арасындағы тәуелділікке, үлестерге берілген жай есептер.</p> <p>Екі амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, екі амалдан артық емес (барлық амалдарға) құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді әртүрлі тәсілмен шығару және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.</p> <p>5) «Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».</p> <p>Мың көлеміндегі сандардың жиыны, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу.</p> <p>Теңсанды жиындардың бірігуі және жиынды теңсанды бөліктерге бөліктеу. Күн режимі, сандар, әріпті теңдіктер, теңдеулер, масса мен уақыттың бірліктері және олардың арақатынасы жайлы тура және тура емес пікірлер. Құйып алуға және өлшеуге берілген логикалық есептер, сандық есептер, бірдей цифрлардан тұратын басқатырғыштар, ребустар (математикалық мазмұнды). Тізбектер: кесте бойынша мектептегі күнделікті сабақтардың, оқушының сабақтағы әрекетінің реті, 1 000 көлеміндегі сандардың, үлестердің, сандардың көбейтінділері мен бөлінділері. Заттардың комбинациялары. Заттардан «үш-үштен» комбинациялар құрастыру нұсқалары.</p>
1.1.2.4 біртаңбалы сандарды ондықтан аттамай қосу кестесін құру, білу және қолдану	2.1.2.4 біртаңбалы сандарды ондықтан аттап қосу кестесін құру, білу және қолдану/2, 3, 4, 5 сандарына көбейту кестесін құру, білу және қолдану	3.1.2.4 6, 7, 8, 9 сандарына көбейту мен бөлу кестесін құру, білу және қолдану	4.1.2.4 2-ге, 5-ке, 10-ға бөлінгіштік белгілерге сүйеніп, натурал сандарды топтастыру	
1.1.2.5 ондықтан аттамай біртаңбалы сандарды/ 20 көлеміндегі біртаңбалы мен екітаңбалы	2.1.2.5 біртаңбалы сандарды ондықтан аттап қосу және азайту/300+20 0	3.1.2.5 үштаңбалы сандарды/ мыңдықтарды санның ондық құрамы негізінде ауызша қосу	4.1.2.5 көптаңбалы сандарды ондық құрамы негізінде ауызша қосу және азайтуды орындау, микрокалькулят	

сандарды/ ондықтарды ауызша қосу және азайтуды орындау	(3жүзд.+2жүзд ,), 170-130 (17онд.- 13онд.) түрінде ауызша қосу және азайтуды орындау	және азайтуды орындау	ордың көмегімен есептеулер жүргізу	<p><i>б) Математикалық тіл..</i></p> <p>Математикалық терминдер, жүздіктің көрнекі моделі, үш таңбалы сандардың ондық (разрядтық) құрамының графикалық моделі, мың көлеміндегі сандардың разрядтар мен класс кестесі, көбейту мен бөлудің таңбалары, бұрыштың градустық өлшемінің таңбасы, әріпті теңдіктер, жай және екіден артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Мәліметтерді жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба және кесте құрастыру.</p> <p>3.4. 4-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:</p> <p><i>1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.</i></p> <p>Мың. Мыңдармен, ондық мыңдармен, жүздік мыңдармен санау. Миллион көлеміндегі көп таңбалы сандарды жазу, оқу, салыстыру, олардың разрядтық және кластық құрамы. 1 000 000 саны. Көп таңбалы сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу. Көп аңбалы сандарды қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиеттері, қосындыны санға көбейту, қосынды мен көбейтіндіні санға бөлу. Көп таңбалы сандарды бір таңбалы санға көбейту және бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен) ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Екі таңбалы санды екі таңбалы санға бөлу. Бірдей екі көбейткіштің көбейтіндісі, санның квадраты. Бөлшектер. Проценттер. Бөлшек және процентті жазу, оқу. Дұрыс, бұрыс және ондық бөлшек, аралас сандар, олардың көрнекі кескіндері. Ондық бөлшектердің разрядтық құрамы, оларды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу. Жай бөлшектерді, ондық бөлшектерді салыстыру, қосу және азайту. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды, санның процентін және проценті бойынша санды табу.</p> <p>Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: мг, жыл, ғасыр, мүшел. Геометриялық фигураның ауданы оның жазықтықта өлшенетін орынды алу қасиеті ретінде, ауданның</p>
	2.1.2.6 екітаңбалы сандарды: 40+17, 57-40, 57-17, 35±12 жағдайларынд а ондықтан аттамай ауызша қосу және азайтуды орындау	3.1.2.6 біртаңбалы санға қалдықпен бөлуді орындау	4.1.2.6 10, 100, 1000 сандарына қалдықсыз және қалдықпен бөлу	
	2.1.2.7 45±9, 40-14, жағдайларынд а: ондықтан аттап, ауызша қосу мен азайтуды орындау	3.1.2.7 кестеден тыс: 17•5, 96:6, 75:15, 84:4 жағдайларынд а ауызша көбейту мен бөлуді орындау	4.1.2.7 екітаңбалы/ үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға ауызша көбейту мен бөлуді орындау	
	2.1.2.8 34+ 23, 57-23, 45±19, 47+33,	3.1.2.8 үштаңбалы сандарды жазбаша қосу	4.1.2.8 көптаңбалы сандарды жазбаша қосу	

	80-47, 100-35 жағдайларында: екітаңбалы сандарды қосу және азайту алгоритмдерін қолдану	және азайту алгоритмдерін қолдану	және азайту алгоритмдерін қолдану	<p>өлшем бірліктері. Жылдамдық белгілі бір уақыт аралығында қозғалыстағы нысан орнының қаншалықты өзгергенін көрсететін оның қасиеті ретінде, жылдамдықтың өлшем бірліктері. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, уақыттың, ауданның бірліктерін түрлендіру. Біртекті шаманың сандық мәндерін салыстыру, қосу мен азайту, бір таңбалы санға көбейту және бөлу, купюралармен 1 000 000 көлеміндегі операциялар. Шаманың сандық мәнінің бөлігі мен процентін табу, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табу.</p> <p>2) <i>«Алгебра элементтері».</i></p> <p>Санды өрнектер және үш әріпті өрнектер. Үш амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдау. Қосу мен көбейтудің терімділік қасиетінің, қосу және азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетінің әріптік жазбасы. Екі айнымалысы бар өрнек және оның мәні. Айнымалы шамалар арасындағы тәуелділік формулалары. Амалдың белгілі компоненті немесе нәтижесі санды өрнек түрінде ұсынылатын теңдеулер. Айнымалысы бар теңсіздіктер ($x < \square$, $x > \square$) және оларды шешу.</p> <p>3) <i>«Геометрия элементтері».</i></p> <p>Шеңбер мен дөңгелек, олардың шегаралары мен аймақтары, центрі, радиусы, диаметрі. Жазық фигураларды өлшеміне қарай салыстыру. Жазық фигураның ауданы оны құрайтын шаршылардың саны ретінде. Палетка. Тік төртбұрыштың, шаршының, тік бұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданының формулалары. Құрастырылған фигуралардың периметрі мен ауданы. Тік төртбұрыштың периметрі мен ауданының фигура қабырғаларының ұзындықтарының, пішінінің өзгеруіне тәуелділігі. Жазықтықта түзулердің өзара орналасуы: қиылысатын, параллель және перпендикуляр түзулер. Жазық фигуралардың қиылысуы мен бірігуі, олардың аймақтары. Түзуге қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигуралар. Жазық фигуралардың симметрия осі. Түзуге қатысты симметриялы нүктелерді торкөзді қағазда салу. Торкөзді қағазда қиылысатын, параллель және</p>
		3.1.2.9 100 көлеміндегі сандарды ауызша көбейту мен бөлуді орындауда қосындыны және көбейтіндіні біртаңбалы санға бөлу, қосындыны санға көбейту ережесін қолдану	4.1.2.9 санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге көбейту және бөлу ережелерін қолдану	
		3.1.2.10 23·2, 123·2, 46:2, 246:2 жағдайларында: екітаңбалы/үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлу	4.1.2.10 көптаңбалы сандарды біртаңбалы/екітаңбалы/үштаңбалы сандарға қалдықпен бөлуді орындау	

			алгоритмдерін қолдану		перпендикуляр түзулерді кескіндеу. Берілген периметрі және ауданы бойынша тік төртбұрыш пен шаршы, берілген радиусы бойынша шеңбер, перпендикуляр түзулер салу алгоритмі. Дөңгелек пен шеңберде белгіленген нүктелердің орналасуы.
			3.1.2.11 28·3, 269·2, 84:3, 538:2 жағдайларында: екі/үш таңбалы сандарды бір таңбалы санға көбейту мен бөлу алгоритмдерін қолдану	4.1.2.11 екі таңбалы/үш таңбалы санға жазбаша көбейту және бөлу алгоритмдерін қолдану	4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері». Шамалар арасындағы тәуелділікке, бөліктерге және проценттерге берілген жай есептер. Үш амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, үш амалдан артық емес құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді (барлық амалдарға) әртүрлі тәсілмен шығару, шешу тәсілдерін және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.
			3.1.2.12 нөлдермен аяқталатын үш таңбалы санды бір таңбалы санға жазбаша көбейту және бөлу тәсілін қолдану	4.1.2.12 нөлмен аяқталатын көп таңбалы сандарды бір таңбалы/екі таңбалы/үш таңбалы санға жазбаша көбейту және бөлу алгоритмін қолдану	5) «Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері». Көп таңбалы сандардың жиындары, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу. Сандық жиындардың бірігуі мен қиылысуы, жиындардың бірігуіне және жиындардың қиылысуына тиісті немесе тиісті емес элементтер санын анықтау. Жиындарды белгілеу. Демалыс және каникул, сандар, аудан бірліктері және олардың арақатынасы, әріпті теңдіктер, айнымалысы бар теңсіздіктер, формулалар, жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлер. Соңынан бастап талдауға, кестелер мен графтар құруға берілген логикалық есептер. Тізбектер: қазақ алфавитіндегі әріптер, санды және әріпті өрнектер, екінші кластың разрядтық сандары, сандардың квадраттары, бөлшек сандар (жай және ондық бөлшектер). Заттардың комбинациялары. Нұсқалар таңдау, «мүмкіндіктер тармағын (нұсқалар)» құру.
			3.1.2.13 бөліндінің бір разрядында нөл болатын кезде үш таңбалы	4.1.2.13 бөлінді мәнінде нөлдер болатын жағдайда көп таңбалы	6) Математикалық тіл. Математикалық терминдер, миллион көлеміндегі сандардың разрядтар мен кластар кестесі, проценттің таңбасы, әріпті теңдіктер және формулалар, жай және үштен артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Мәліметтерді жинау және жүйелеу. Сурет, пиктограмма, сұлба, кесте, диаграмма құрастыру.

			санды бір таңбалы санға бөлу алгоритмін және кері амал алгоритмін қолдану	санды бір таңбалы/ екі таңбалы/ үш таңбалы санға бөлу алгоритмін және кері амал алгоритмін қолдану	<p>3.5. 5-сынып бойынша «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұны:</p> <p>1) «Сандар және шамалар». Арифметикалық амалдар.</p> <p>Миллион. Миллиондармен, ондық миллиондармен, жүздік миллиондармен санау.</p> <p>Миллиард көлеміндегі сандардың жазу, оқу, салыстыру, олардың разрядтық және кластық құрамы. 1 000 000 000 саны. Натурал сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесі. Миллион көлеміндегі қосу мен азайтудың ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу. Көп таңбалы сандарды екі таңбалы және үш таңбалы санға көбейту және бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен) ауызша және жазбаша (алгоритмдері) есептеу тәсілдері. Микрокалькулятордың көмегімен есептеулер жүргізу. Бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі, санның кубы. Ондық бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесі. Аралас сан мен ондық бөлшектерді бүтін және бөлшектік бөліктің қосындысы түріне келтіру, бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру, бөлшек сандарды қосу және азайту.</p> <p>Шамалар және олардың жаңа өлшем бірліктері: мм², км², га. Геометриялық фигураның көлемі оның кеңістікте өлшенетін орынды алу қасиеті ретінде, көлемнің өлшем бірліктері.</p> <p>Қозғалыстағы дененің жақындау жылдамдығы және алыстау жылдамдығы. Өлшем бірліктерінің арақатысына сүйеніп ұзындықтың, массаның, ауданның, уақыттың, көлемнің, жылдамдықтың бірліктерін түрлендіру. Біртекті шама мәндерін салыстыру, қосу мен азайту және бір таңбалы, екі таңбалы, үш таңбалы сандарға көбейту мен бөлу, өзге елдердің ақшаларымен (рубль, евро, доллар) миллион көлеміндегі операциялар Шаманың сандық мәнінің бөлігі мен процентін табу, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табу.</p> <p>2) «Алгебра элементтері».</p>
			3.1.2.14 санның/шаманың бөлігін табу және бөлігі бойынша санды/шаманы табу: 100 көлеміндегі сандар мен жүздіктердің жартысын, төрттен бір, оннан бір бөлігін табу	4.1.2.14 аралас санды бұрыс бөлшекке және бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру	
				4.1.2.15 бөлімдері бірдей жай бөлшектерді қосу және азайту алгоритмін қолдану	
1.3	1.1.3.1	2.1.3.1	3.1.3.1	4.1.3.1	

Шама лар және өлшем бірлік тері	ұзындық/масса/ көлем (сыйымдылық) / уақыт шамаларын ажырату, оларды өлшеу үшін өлшемдер мен құралдарды таңдау, өлшемдер жүргізу	әртүрлі өлшеу құралдары шкалаларын бір бірінен ажырату және шамалардың сәйкес мәндерін анықтау	ауданы болатын нысандарды атау және ауданды өлшеуге арналған өлшемдер мен құралдарды таңдап алу, палеткамен өлшеу	кеңістік геометриялық фигураларды атау, көлемді өлшеуге арналған өлшемдер мен құралдарды таңдау, текшелермен (кубиктермен (1 см ³) өлшеу	<p>Санды өрнектер және әріпті өрнектер (екі және үш әріпті), үштен артық амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды өрнектерді ықшамдау. Бөлшек сандардан бір амалды санды өрнектер (қосынды және айырма) құру, оқу, жазу, салыс-тыру. Үш айнымалыдан тұратын өрнек және оның мәні. Айнымалы шамалар арасындағы тәуелділік формулалары. Амалдардың белгісіз компоненті әріпті өрнек түрінде ұсынылатын теңдеулер. Айнымалысы бар теңсіздіктер және олардың шешімдер жиыны.</p> <p>3) «Геометрия элементтері».</p> <p>Тік бұрышты параллелепипед және текше (жақтары, төбелері, қырлары), оларды белгілеу. Бұрыштары мен қабырғаларына қарай үшбұрыштың түрлері. Кеңістіктік фигураларды өлшеміне қарай салыстыру. Тік бұрышты параллелепипед пен текшенің көлемі әр фигураны құрайтын текшелердің саны ретінде. Тік бұрышты параллелепипед пен текше көлемінің формулалары. Құрастырылған фигуралардың көлемі. Фигура көлемінің оның қырларының ұзындығына тәуелділігі. Кеңістік фигуралардың әр түрлі ракурстағы бейнесі. Кеңістіктік фигуралардың жазбалары. Тік бұрышты параллелепипед пен текше жазбасын кескіндеу. Торкөзді қағазда оське қатысты симметриялы кесінділер мен көпбұрыштарды салу. Тік бұрышты параллелепипед пен текше беттерінде белгіленген нүктелердің орналасуы.</p> <p>4) «Есептер. Есептерді шешу әдістері мен тәсілдері».</p> <p>Шамалар арасындағы тәуелділікке, бөліктерге және проценттерге берілген жай есептер. Төрт амалдан артық емес құрама есептер. Жай есептерді, төрт амалдан артық емес құрама есептерді, берілгенге кері есептерді талдау және шығару, модельдеу, құрама есептерді (барлық амалдарға) әртүрлі тәсілмен шығару, шешу тәсілдерін және амалдардың ретін салыстыру, есептің шешуін модельдеу, есептің шешуі мен жауабын жазу.</p> <p>5) «Жиындар. Логика және комбинаторика элементтері».</p> <p>Бөлшек сандар жиыны, оларды элементтерінің белгілеріне қарай жіктеу.</p>
	1.1.3.2 өлшем бірліктерді: ұзындық (см, дм)/ масса (кг)/ көлем (сыйымдылық) (л), уақыт (сағ) қолданып, шамаларды өлшеу	2.1.3.2 ұзындық (м)/ масса (ц) өлшем бірліктерін қолданып өлшеу	3.1.3.2 ұзындық (мм, км)/масса (г, т) /аудан (см ² , дм ² , м ²)/уақыт (сек) өлшем бірліктерін қолданып өлшеу	4.1.3.2 көлем (сыйымдылық) (мм ³ , см ³ , дм ³ , м ³), аудан (га, ар) өлшем бірліктерін қолданып өлшеу	
	1.1.3.3 ұзындық (см, дм)/масса (кг)/ көлем (сыйымдылық) (л)/уақыт (сағ) салыстыру	2.1.3.3 ұзындық (см, дм, м)/масса (кг, ц)/ көлем (сыйымдылық) (л)/ уақыт: (сағ, тәул,	3.1.3.3 ұзындық (мм, см, дм, м, км)/масса (г, кг, ц, т)/ көлем (сыйымдылық)	4.1.3.3 ұзындық (мм, см, дм, м, км)/масса: (г, кг, ц, т)/көлем (сыйымдылық) (л, мм ³ , см ³ , дм ³ , м ³)/ аудан:	

және шамалар мәндерімен қосу мен азайту амалдар орындау	апта, ай, жыл) өлшем бірліктерін салыстыру және шамалар мәндерімен қосу/азайту/көбейту/бөлу амалын орындау	(л)/аудан (см ² , дм ² , м ²)/уақыт: (сек, мин, сағ, тәул, ай, жыл, ғасыр) өлшем бірліктерін салыстыру және шамалар мәндерімен қосу/азайту/көбейту/бөлу амалын орындау	(мм ² , см ² , дм ² , м ² , ар, га)/уақыт (сек, мин, сағ, тәул, жыл, ғасыр) өлшем бірліктерін салыстыру және шамалар мәндерімен қосу/азайту/көбейту/ бөлу амалын орындау	<p>Тең жиындар, қиылысатын жиындар, қиылыспайтын жиындар, жиынның ішкі жиыны.</p> <p>Мерекелер, апта күндері, жыл мезгілдерінің ай атаулары, айдағы және жылдағы күндер саны, сандар, формулалар, көлем бірліктері және олардың арақатынасы, жиындардың бірігуі мен қиылысуы, ішкі жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлер.</p> <p>Кеңістіктік ойлауды дамытуға, жиындардың бірігуі мен қиылысуына берілген логикалық есептер. Тізбектер: орыс алфавитіндегі әріптер, теңдеулер, үшінші кластың разрядтық сандары, сандардың кубтары, бөлшек сандар (жай және ондық бөлшектер, аралас сандар).</p> <p>Заттардың комбинациялары. Күнделікті өмірдегі әртүрлі мәселелерді шешумен байланысты комбинаторлық есептер.</p> <p><i>б) Математикалық тіл.</i></p> <p>Математикалық терминдер, миллиард көлеміндегі сандардың разрядтар мен класстар кестесі, формулалар, жай және төрттен артық емес құрама есептердің графикалық моделі. Нысанның бірқалыпты түзу сызықты қозғалысы жайлы мәліметтерді жинау және бір-біріне қарама-қарсы, қарама-қарсы бағыттағы, қуып жету және қалып қою қозғалыс сұлбасы.</p> <p style="text-align: center;">7. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>4.1. 1-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 10 көлеміндегі заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандарды (есептік және реттік), нөл санын; – қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты; – тиімді есептеу үшін қосудың ауыстырымдылық қасиетірін, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиеттерін; – ондықтан аттамай біртаңбалы сандарды қосу кестесін; – шамалар (ұзындық, масса, сыйымдылық (көлем), уақыт) және шамалардың өлшемдерін (см, кг, л, сағ); – 1 тг-лік, 2 тг-лік, 5 тг-лік, 10 тг-лік монеталарды;
1.1.3.4 ұзындық өлшем бірліктерін (см, дм) олардың арақатысына сүйеніп түрлендіру	2.1.3.4 ұзындық (см, дм, м)/масса (кг, ц)/уақыт (сағ, мин, тәул, ай, жыл) өлшем бірліктерін олардың арақатысына сүйеніп түрлендіру	3.1.3.4 ұзындық (мм, см, дм, м, км)/масса (г, кг, ц, т)/аудан (см ² , дм ² , м ²)/уақыт (сек, мин, сағ, тәул, ай, жыл, ғасыр) бірліктерін олардың арақатысына сүйеніп түрлендіру	4.1.3.4 ұзындық (мм, см, дм, м, км)/масса (г, кг, ц, т)/ аудан (мм ² , см ² , дм ² , м ² , га, ар)/көлем: (мм ³ , см ³ , дм ³ , м ³)/уақыт (сек, мин, сағ, тәул, жыл, ғасыр) өлшем бірліктерін олардың арақатысына сүйеніп түрлендіру	
1.1.3.5	2.1.3.5	3.1.3.5	4.1.3.5	

	уақытты циферблат бойынша 12 сағаттық форматта анықтау/ уақыт өлшем бірліктерін (минут, сағат, күн, апта, ай, жыл) ажырату	циферблат бойынша уақытты анықтау: сағат және минут	эртүрлі сағатпен уақытты анықтау: сағат, минут, секунд	уақыт өлшем бірлігінің үлесін табу ($1/60$ сағ=1 мин, $1/2$ сағ=30 мин, $1/7$ апта=1 күн)	<ul style="list-style-type: none"> – геометриялық фигураларды: нүкте, түзу, қисық, сынық, тұйықталған және тұйықталмаған сызықтарды, кесіндіні, сәулені, бұрышты; – қарапайым геометриялық фигуралардың атауларын; – мәтінді математикалық есептердің компоненттерін; – бірінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді; – «+», «-», «≠», «=», «>» таңбалары мен цифрларды, белгісіз сан таңбасын ($\square$) біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> – заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандардың (есептік және реттік) құрылуын, санауға болатын заттың жоқтығын сипаттайтын нөл санын (натурал емес); – базалық санау бірлігі ретіндегі бір санын; – ортақ элементтері болмайтын жиындардың бірігуі ретіндегі қосу амалынын; – жиынның бөлігін бөліп алу ретіндегі азайту амалын; – қосу мен азайтудың өзара кері амал екенін; – қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижесінің арасындағы байланысты; – шамалардың (ұзындық, масса, сыйымдылық (көлем), уақыт) сандық мәнін түсінеді; – теңдікті, теңсіздікті таниды (ажыратады); – бір амалдан тұратын өрнектерді (қосынды, айырма) құрады, оқиды, жазады және ажыратады; – фигураларды (нүкте, түзу, кесінді, сәуле, сызықтар) ажырата алады; – математикалық жаттығулардың ерекше түрі ретіндегі есепті; – белгілі бір қасиетіне қарай біріктірілген нысандардың жиынтығы ретіндегі жиынды, теңсанды жиындардың элементтерінің саны бірдей болатынын, бос жиында бірде-бір элементтің болмайтынын, жиындардың бірігуіне қосу, ал
	1.1.3.6 1 тг, 2 тг, 5 тг, 10 тг, 20 тг монеталармен түрліше төлем жасау	2.1.3.6 50 тг, 100 тг монеталарды, 200 тг, 500 тг купюраларды ажырату және түрліше төлем жасау	3.1.3.6 1000 тг, 2000 тг, 5000 тг купюраларды ажырату және түрліше төлем жасау	4.1.3.6 10 000 тг, 20 000 тг купюраларын және түрлі мемлекеттің валюталарын (рубль, евро, доллар) ажырату және түрлі төлем жасау	
2-бөлім: Алгебра элементтері					
Бөлім ше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
2.1 Санды және әріпті өрнектер	1.2.1.1 санды және әріпті өрнектерді (қосынды, айырма)/ теңдік,	2.2.1.1 санды және әріпті өрнектерді (көбейтінді, бөлінді)/теңдіктер мен	3.2.1.1 бір/екі әрпі бар әріпті өрнектерді ажырату, құрастыру, жазу және оқу	4.2.1.1 санды және әріпті өрнектерді түрлендіру	

	теңсіздіктерді ажырату, құрастыру, жазу және оқу	теңсіздіктерді ажырату, құрастыру, жазу және оқу			<p>жиынның бөлігін бөліп алуға азайтудың сәйкес келетінін түсінеді.</p> <p>Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1-ден үстемелеп және шегермелеп санайды, біртаңбалы натурал сандарды тура және кері бағытта атайды; – біртаңбалы сандардың натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды; – біртаңбалы сандардың және 10 санының құрамын анықтайды; – біртаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады; – қосудың (азайтудың) компоненттері мен нәтижесінің байланысын қолданады; – тиімді есептеулер жүргізу үшін қосудың ауыстырымдылық қасиетін, қосу мен азайтудағы 1 мен 0-дің қасиетін қолданады; – 10 көлемінде бөліктер бойынша, санның натурал қатардағы орны, қосылғыштардың орындарын ауыстыру, қосу мен азайтудың өзара кері екендігі негізінде қосу мен азайтуды орындайды; – ондықтан аттамай біртаңбалы сандарды қосу кестесі мен азайтуды ауызша орындайды; – ұзындықтың (см), массаның (кг), сыйымдылықтың (л), уақыттың (сағ) сандық мәндерін қосу мен азайтуды орындайды; – өлшеу үшін шамалардың өлшемдерін (см, кг, л, сағ) қолданады және шаманың сандық мәнін анықтайды; – 12 сағаттық форматта циферблат бойынша сағатпен уақытты анықтайды; – теңдікке ($x = \square$) және теңсіздікке ($x < \square$, $x > \square$) лайық санды анықтайды; – пішіні бойынша фигураларды салыстырады және олардың арасындағы «бірдей» немесе «әртүрлі» қатынасты анықтайды; – қолда бар материалдардың көмегімен түзу, қисық, сынық сызықтарды және бұрышты модельдейді;
	1.2.1.2 әріптің берілген мәніндегі бір амалды әріпті өрнектің мәнін табу	2.2.1.2 әріптің берілген мәніндегі екі амалды әріпті өрнектің мәнін табу	3.2.1.2 әріптердің берілген мәндерінде екі әрпі бар әріпті өрнектің мәнін табу	4.2.1.2 әріптердің берілген мәндеріндегі бірнеше әрпі бар әріпті өрнектің мәнін табу	
				4.2.1.3 әріпті өрнектерді құру және есептер шығару барысында қолдану	
	1.2.1.3 қосу мен азайту амалдары арасындағы қатынасты әріпті өрнектер түрінде: $a+b=c$, $c-a=b$, $c-b=a$ көрсету және қолдану	2.2.1.3 қосу мен көбейтудің қасиеттерін әріпті теңдік түрінде: $a+b=b+a$, $(a+b)+c=a+(b+c)$ $ab=ba$ көрсету және қолдану	3.2.1.3 көбейтудің үлестірімділік және терімділік қасиеттерін әріпті теңдік түрінде: $(ab)c=a(bc)$, $a(b+c)=ab+ac$, $a(b-c)=ab-ac$ көрсету және қолдану	4.2.1.4 бөлімдері бірдей жай бөлшектермен қосу және азайту амалдарын орындау	

	1.2.1.4 қосу және азайту жағдайында 0-дің қасиетін әріпті өрнек түрінде: $a+0=a$, $a-0=a$ көрсету	2.2.1.4 санды 1-ге көбейту және бөлу жағдайларын әріпті теңдік түрінде: $a \cdot 1=a$, $a:1=a$ көрсету	3.2.1.4 санды 0-ге көбейту, 0-ге бөлуге болмайтын жағдайларды әріпті теңдік түрінде: $a \cdot 0 =0$, $a \neq 0$ көрсету	4.2.1.5 алымдары бірдей немесе бөлімдері бірдей жай бөлшектерді салыстыру, сан сәулесінде салыстыру	<ul style="list-style-type: none"> – кесінділердің ұзындықтарын өлшейді және салыстырады, кесінділердің ұзындықтарының қосындысын табады; – торкөзді қағазда кесінді сызады; – суреттің сюжеті және сөздік сипаттамасы бойынша қосу мен азайтуға берілген жай есептердің шарты мен сұрағын (белгілі мен ізделінді) бөле алады; – бір амалды есепті сурет, сұлба түрінде модельдейді; – қосу мен азайтуға берілген есептің амалын таңдап алу мен шешу тәсілін түсіндіре алады; – табиғаттағы құбылыстар, сандар, теңдіктер мен теңсіздіктер жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды; – санды теңдіктерді жазады және оқиды, пікірдің тура не тура емес екенін анықтайды; – сюжетті сурет, сандық фигура, заттармен практикалық әрекеттер көмегімен жиындардың бірігуін және жиынның бөлігін бөліп алуды иллюстрациялап көрсетеді; – екі жиынның бірігуіндегі және жиынның бөліп алынған бөлігі мен қалған бөлігіндегі элементтердің санын анықтайды; – «+», «-», «$\neq$», «=», «>» таңбалары мен цифрларды, белгісіз сан таңбасын ($\square$) пайдаланады; – сан сәулесінде нүктелерді белгілейді және нүктелердің бірі-біріне қатысты орналасуын, «көрші» сандарды, сандар аралығы мен ретін анықтайды; <p>Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 10-ға дейінгі сандарды 2-ден санауды көрсетеді және 2, 4, 6, 8, 10 сандарының жартысын табады; – 1 тг-лік, 2 тг-лік 5 тг-лік, 10 тг-лік монеталармен түрлі әрекеттер орындайды; – өрнектерді (қосынды, айырма) салыстырады және қатынастарды («тен», «артық», «кем») анықтайды, қосындының және айырманың мәнін табады; – жазықтықта (торкөзді қағазда) нүктені, түзуді, кесіндіні, сәулені кескіндейді;
	1.2.1.5 жақшасыз әріпті/санды өрнектерді салыстыру	2.2.1.5 екі амалдан артық жақшасыз санды өрнектерді салыстыру	3.2.1.5 үш амалдан артық санды өрнектерді салыстыру	4.2.1.6 бөлімдері бірдей жай бөлшектері бар өрнектердің мәндерін салыстыру	
	2.2.1.6 екі/үш амалды жақшалы және жақшасыз өрнектерде арифметикалық амалдардың орындалу тәртібін анықтау, олардың мәнін табу	2.2.1.6 екі/үш амалды жақшалы және жақшасыз өрнектерде арифметикалық амалдардың орындалу тәртібін анықтау, олардың мәнін табу	3.2.1.6 төрт амалды жақшалы және жақшасыз өрнектерде арифметикалық амалдардың орындалу тәртібін анықтау, олардың мәнін табу	4.2.1.7 төрт амалдан артық жақшалы және жақшасыз өрнектерде арифметикалық амалдардың орындалу тәртібін анықтау, олардың мәнін табу	
			3.2.1.7	4.2.1.8	

			<p>формулаларды шамалардың арасындағы өзара қатынасты орнатушы теңдік ретінде түсіну</p>	<p>бірқалыпты түзу сызықты қозғалыстағы арақашықтық формуласын $s=v \cdot t$, $t=s:v$, $v=s:t$/қуып жету қозғалысы мен қалып қою қозғалысына байланысты формулаларды/ қалдықпен бөлу формуласын $a=b \cdot c+r$/ шығарып алу және қолдану</p>	<p>– қосу мен азайтуға берілген жай есептің шешуін санды теңдік (сол жағында құрылған өрнек, ал оң жағында – оның мәні) түрінде модельдейді;</p> <p>– қосындыны және қалдықты табуға, бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген жай есептерді талдайды және шығарады;</p> <p>– заттардан, тірі заттардан, фигуралардан, әріптерден және т.б. жиын құрады;</p> <p>– элементтердің түсіне, пішініне, өлшеміне, материалына қарай жиындарды жіктейді;</p> <p>– біртаңбалы сандарды құру, салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін қолда бар заттарды, сан сәулесін қолданады.</p> <p>Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:</p> <p>– кесіндіде белгіленге нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын (сол жақта, оң жақта, арасында, солға қарай, оңға қарай); қоршаған ортадағы заттардың орналасуын, бағытын (алдында-артында, сол жақта-оң жақта, жоғарыда-төменде, арасында, жанында, үстінде, астында, ішінде, сыртында, арасында) анықтайды;</p> <p>– кері есептер (қосындыны және қалдықты табуға, бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға) құрастырады және шығарады;</p> <p>– ойын түріндегі қарапайым логикалық есептерді, цифрлары және фигуралары бар басқатырғыштарды шығарады;</p> <p>– біртаңбалы натурал сандардың ретіндегі заңдылықтарды (ережені) анықтайды;</p> <p>– аптадағы күндердің, жыл мезгілдерінің ауысуының, суреттердің, ойыншықтардың, фигуралардың ретін құрады;</p> <p>– берілген заңдылық (ереже) бойынша 10 көлеміндегі натурал сандардың кесіндісіндегі сандардың ретін құрады және бұзылуды табады;</p> <p>– қоршаған ортадағы екі, үш заттарды орналастырудың нұсқаларын құрады;</p>
2.2	1.2.2.1	2.2.2.1	3.2.2.1	4.2.2.1	
Теңдік тер мен теңсіздіктер. Теңдеулер.	теңдік және теңсіздікті, теңдеуді тану/ тура және тура емес теңдікті айыра білу	$x < \square$ және $x > \square$ түріндегі теңсіздіктерге сәйкес келетін сандарды анықтау	қарапайым теңсіздіктердің шешімдер жиынын табу	қос теңсіздіктердің шешімдер жиынын табу	
	1.2.2.2	2.2.2.2	3.2.2.2	4.2.2.2	
	таңдап алу әдісі және қосу мен азайту амалдарының байланысы негізінде	көбейту мен бөлуге берілген қарапайым теңдеулерді, $x+(25-6)=38$, $(24-3)-x=8$, $a+6=7+80$	көбейту мен бөлуге берілген қарапайым теңдеулерді, құрылымы күрделі $x \cdot (25:5)=60$,	$39+490:k=46$, $230 \cdot a+40=1000$: 2 түріндегі теңдеулерді шешу	

	теңдеулерді шешу	түріндегі күрделі теңдеулерді шешу	$(24 \cdot 3):x=6$, $x:(17 \cdot 2)=2$, $k+124:4=465$ түріндегі теңдеулерді шешу		– мәліметтер жинайды және сурет, пиктограмма түрінде жүйелейді.
3-бөлім: Геометрия элементтері					
Бөлім ше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
3.1 Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы	1.3.1.1 геометриялық фигураларды: нүкте, түзу, қисық, сынық сызық, тұйықталған және тұйықталмаған сызықтар, кесінді, сәуле, бұрышты бір бірінен ажырату және атау	2.3.1.1 бұрыш түрлерін (тік, сүйір, доғал) бір-бірінен ажырату және атау/ тіктөртбұрышты, шаршыны, тікбұрышты үшбұрышты мәнді белгілері бойынша ажырату және атау	3.3.1.1 шеңбер, дөңгелек және олардың элементтерін (центр, радиус, диаметр) бір бірінен ажырату және атау/симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды айыра білу және оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіру	4.3.1.1 тікбұрышты үшбұрышты, текше, тікбұрышты параллелепипед және олардың элементтерін (төбесі, қабырғалары, қырлары) бір-бірінен ажырату және атау	<p>– шамалардың стандартты (дм, м, ц , тәулік) және стандартты емес (апта, ай) бірліктерін;</p> <p>– өлшеу құралдарын;</p> <p>– берілген ұзындығы бойынша кесінді салуды;</p> <p>– 10 тг-лік, 20 тг-лік, 50 тг-лік, 100 тг-лік, 200 тг-лік монеталарды;</p> <p>– екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз өрнектердегі амалдардың орындалу ретін;</p> <p>– геометриялық фигураларды: үшбұрышты, дөңгелекті, шаршыны, тіктөртбұрышты, текшені, шарды, цилиндрді, конусты, пирамиданы;</p> <p>– екінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді;</p> <p>– жақшаны <i>біледі</i>.</p> <p>Білім алушы:</p> <p>– санаудың ірірек өлшем бірлігін – ондықты;</p> <p>– ондықтармен және бірліктермен санау нәтижесі ретіндегі екітаңбалы сандардың құрылуын;</p> <p>– екітаңбалы сандардың разрядтық (ондық) құрамын;</p> <p>– әріпті өрнектердегі әріптің мәнін;</p>
	1.3.1.2 жазық фигураларды	2.3.1.2 Көпбұрыштар	3.3.1.2	4.3.1.2 Үшбұрыштар	

	(үшбұрыш, дөңгелек, шаршы, тіктөртбұрыш) және кеңістік фигураларды (куб, шар, цилиндр, конус, пирамида, тікбұрышты параллелепипед) тану және қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіру	дың классификациясы	геометриялық фигуралардың классификациясы	дың классификациясы	<p>– теңсанды жиындардың бірігуі бастапқы жиын элементтерінен тұратынын, жиынды теңсанды жиындарға бөлу оны теңсанды жиындарға бөлетінін түсінеді.</p> <p>Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ірірек санау бірлігі – ондықты құрады; – 10-нан біртіндеп қосады және азайтады, толық (разрядтық) ондықтарды тура және кері бағытта атайды; – екітаңбалы сандарды санның натурал қатарындағы орнын, екітаңбалы сандардың разрядтық (ондық) құрамын анықтайды, разрядтық қосылғыштарға жіктейді; – екітаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады; – рим нумерациясындағы 20-ға дейінгі сандарды оқиды, жазады; – өлшеу үшін шамалардың стандартты (дм, м, ц, тәул) және стандартты емес (апта, ай) бірліктерін қолданады және олардың сандық мәндерін анықтайды; – түрлі өлшеу құралдарының (сызғыш пен таспабау) шәкілдері бойынша ұзындықтың сандық мәнін анықтайды; – тиімді есептеулер жүргізу үшін қосудың терімділік қасиетін қолданады; – ондықтан аттап біртаңбалы сандарды қосу кестесін құрады және қолданады; – ондықтан аттап біртаңбалы сандарды қосу кестесін және азайтуды ауызша орындайды; ондықтарды қосу мен азайтуды; екітаңбалы санға біртаңбалы санды кестеден тыс қосуды, екітаңбалы саннан біртаңбалы санды азайтуды; разрядтан аттамайтын екітаңбалы сандарды разрядтық қосу мен азайтуды; екітаңбалы санды разрядтық және қолайлы қосылғыштарға жіктей отырып, екітаңбалы сандарды қосу мен азайтуды орындайды; – екітаңбалы сандарды қосу мен азайтудың (разрядтан аттап және аттамай) алгоритмін қолданады; – 100 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады;
1.3.1.3	геометриялық фигуралардың (үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) қабырғаларын өлшеу және салыстыру	2.3.1.3 көпбұрыштардың, қоршаған ортадағы заттар қабырғаларының ұзындығын өлшеу, периметрді табуға арналған формулаларды:	3.3.1.3 тіктөртбұрыш шаршы $S=a \cdot b$, тікбұрышты үшбұрыш $S=(a \cdot b):2$, ауданы формуласын шығарып алу және қолдану	4.3.1.3 тікбұрышты параллелепипед көлемінің формуласын ($V=a \cdot b \cdot c$) қорытып шығару және қолдану	

		у, құру және қолдану			<ul style="list-style-type: none"> – шамалардың сандық мәндерін қосады және азайтады; – ұзындықтың (см, дм, м), массаның (кг, ц) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп түрлендіреді; – ұзындықтың сандық мәнін түрлі өлшеу құралдарының шәкілдерімен анықтайды; – бір амалдан тұратын санды және әріпті (бір әрпі бар) өрнектерді, екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз өрнектерді құрады, оқиды, жазады және ажыратады; – екі амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (бір әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма) салыстырады; – осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды; – санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектің мәндерін табады; – қосу мен азайтудағы 0 санының қасиетін әріпті теңдік түрінде көрсетіп жазады және қолданады: $a+0=a$, $a-0=a$; – фигураларды ұзындығына қарай салыстырады және олардың арасындағы «ұзын» және «қысқа» қатынастарын анықтайды; – нүктені, кесіндіні, сәулені, түзуді әріппен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды; – сызғыштың көмегімен берілген ұзындығы бойынша кесінді сызады; – көпбұрыштың (үшбұрыштың, шаршының, тіктөртбұрыштың) қабырғаларын өлшейді және салыстырады; – сынық сызықтың ұзындықтарын анықтайды және көпбұрыштың барлық қабырғаларының қосындысын табады; – қосу мен азайтудағы 0-дің қасиетін әріпті теңдік түрінде жазады, оны пікір ретінде оқиды және әріптің әртүрлі мәндерінде тура екенін тексереді; – жылдағы айлардың реті, оқушының күн режимі бойынша әрекетінің ретін құрады;
		2.3.1.4 фигураның белгісіз қабырғасын оның периметрі мен белгілі қабырғалары арқылы табу	3.3.1.4 суретте кескінделген құрастырылған фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың периметрін анықтау	4.3.1.4 суретте бейнеленген құрама фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың ауданын анықтау	
		2.3.1.5 берілген периметрі бойынша жазық фигуралар салу, олардың пішіндері өзгеруіне қарай периметрдің қалай өзгеретінін түсіндіру	3.3.1.5 берілген ауданы бойынша жазық фигуралар салу, олардың пішіндері өзгеруіне қарай ауданының қалай өзгеретінін түсіндіру	4.3.1.5 жазық фигураларды осіне қатысты симметриялы болатын фигуралармен нүктелі қағазда толықтыру, бұрыштың шамасын табу	
3.2 Геометриялық фигур	1.3.2.1 түзу, тұйықталған және тұйықталмаға	2.3.2.1 нүктелі қағазда кесінділер, түзулер мен	3.3.2.1 нүктелі қағазда параллель және	4.3.2.1 нүктелі қағазда перпендикуляр түзулер, симметриялы	

аларды кескіндеу және салу	н және қисық, сынық сызықты жазықтықта/ қарапайым жазық геометриялық фигураларды (үшбұрыш, төртбұрыш) нүктелі қағазда кескіндеу	геометриялық фигураларды орны, қозғалыс және бағыты бойынша нұсқаулыққа сәйкес сызу	қиылысатын түзулерді/ қиылысатын геометриялық жазық фигураларды сызу, олардың қиылысу және бірігу аймағын табу	және симметриялы емес жазық фигураларды сызу	<ul style="list-style-type: none"> – қосу мен азайтуға берілген жай және құрама (екі амалды) есептердің шарты мен сұрағын (белгілі мен ізделінді) мәтін бойынша бөліп көрсетеді; – бір және екі амалды есептерді сурет, сызба, қысқаша жазу түрінде модельдейді; – қосу мен азайтуға берілген жай есептерді санды теңдік; қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін, тура және жанама түрде тұжырымдалған «артық», «кем» қатынастарын берілген есептерді теңдеу; екі амалды құрама есепті түсіндірмесі жоқ санды теңдік түрінде модельдейді; – екі амалды есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді; – қосындыны және қалдықты табуға, қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін табуға, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық және кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген жай есептерді талдайды және шығарады; – екінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді қолданады; – қосу мен азайтудың таңбаларын («+», «-»), қатынас таңбаларын («=», «>», «<»), теңдеудегі белгісіз санды және өрнектердің (қосынды, айырма) компоненттерін белгілеу үшін латын алфавитінің кіші әріптерін қолданады; – нүктелерді, кесінділерді, сәулелер мен түзулерді латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және жазады; – екітаңбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін ондықтардың моделін, екітаңбалы сандардың графикалық модельдерін қолданады; <p>Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:</p>
	1.3.2.2 берілген ұзындығы бойынша кесінді сызу	2.3.2.2 тік бұрышты сызу	3.3.2.2 (берілген қабырғалары бойынша) тіктөртбұрыш пен шаршы, циркульдің көмегімен шеңбер сызу	4.3.2.2 градустық өлшемі бойынша бұрыш, тік бұрышқа тиісті екі қабырғасы бойынша тікбұрышты үшбұрыш, шеңбер және дөңгелекті радиусы бойынша, тікбұрышты сызғыштың көмегімен түзуге перпендикуляр түзу сызу	
	1.3.2.3	2.3.2.3	3.3.2.3	4.3.2.3	

	жазық фигуралардың модельдерінен және бөліктерінен композиция құрастыру	жазық фигуралардың модельдерін бөлу және олардан композиция құрастыру	кеңістік геометриялық фигуралардың (тікбұрышты параллелепед, куб) жазбасын дайындау және олардың моделін құрастыру	кеңістік геометриялық фигуралардың (пирамида, цилиндр, конус) жазбасын ажырату, фигураларды олардың жазбасымен сәйкестендіру және олардың моделін құрастыру	<ul style="list-style-type: none"> – сандарды 20-ға дейін 2-ден, 30-ға дейін 3-тен, 40-қа дейін 4-тен, 50-ге дейін 5-тен топтан санауды және заттардың топтарын 2, 3, 4, 5 тең бөліктерге бөлуді көрсетіп береді; – екі жиынды біріктіру, жиынды бөліктерге бөлу жағдайын модельдейді және қосу мен азайту амалдарының көмегімен сипаттап береді; – 10 тг-лік, 20 тг-лік, 50 тг-лік, 100 тг-лік, 200 тг-лік және 1-сыныпта өткен 1 тг-лік, 2 тг-лік, 5 тг-лік монеталармен түрлі әрекеттер орындайды; – араб және рим нумерациясындағы циферблат бойынша уақытты: сағат пен минутты анықтайды; – санды теңдікті, санды теңсіздікті, әріпті өрнекті, әріпті өрнекті, теңдеуді таниды және ажыратады; – теңдеуді «сынап көру» тәсілімен табады; – жазық, кеңістік фигураларды ажыратады және жіктейді, оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді; – геометриялық фигуралардың жиынын құрады, жиындарды фигуралардың түсіне, пішініне, өлшеміне қарай жіктейді; – теңсанды жиындардың бірігуін және жиынды теңсанды бөліктерге бөлуді сурет, сызба, заттармен практикалық әрекеттер көмегімен иллюстрациялап береді; – теңсанды жиындардың бірігуіндегі, жиынның бөлініп алынған бөлігіндегі элементтер санын анықтайды; – қоршаған ортаның заттары; сандар, санды және әріпті теңдіктер, ұзындық бірліктері және олардың арасындағы қатынастар жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды; – жай есептерді шешудің амалын және шешу тәсілін; амалдарды таңдаудың және олардың ретін, қосу мен азайтуға берілген екі амалды есептерді шешу тәсілін негіздеп береді; – жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық не кем санды табуға берілген жай есептерді талдайды және шығарады;
	1.3.2.4 геометриялық фигуралар арасындағы негізгі қатынастарды анықтау (үлкен-кіші, жоғары-төмен, кең-тар, жуан-жіңішке, қалың-жұқа)	2.3.2.4 бастапқы орнын, бағытын, қозғалысын (оңға, солға, тура, толық бұрылу, сағат тілімен және сағат тіліне кері жартыға, төрттен бірге бұрылу), анықтау айқындайтын нұсқаулыққа сәйкес әрекет жасау	3.3.2.4 солға және оңға бұрғанда, үстінен және жанынан қарағанда кеңістік фигуралардың қалпындағы өзгерістерді түсіндіру	4.3.2.4 симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды бір бірінен ажырату және оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіру	
	1.3.2.5				

	заттардың кеңістікте (оң жақта, сол жақта, жоғарыда, төменде, үстінде, астында, арасында, алдында, артында) орналасуын анықтау				<ul style="list-style-type: none"> – екі амалды (қосу мен азайтуға берілген жай есептердің комбинациясы) есептерді талдайды және шығарады, мүмкін болатын әртүрлі шешу тәсілдерін түсіндіреді және салыстырады, әлдеқайды тиімдісін анықтайды; – сызық бойынша орналастырылған нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын (сол жақта, оң жақта, арасында, солға қарай, оңға қарай, жоғарыда, төменде) анықтайды; – жазықтықта (торкөзді қағазда) бұрышты, түзу, қисық және сынық сызықтарды (тұйықталған және тұйықталмаған), жазық фигураларды (үшбұрыш, төртбұрыш) кескіндейді. <p>Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жазық фигуралардың модельдерін дайындайды, оларды бөліктерге бөледі және олардан композициялар құрастырады; – сәйкестік пен ақиқаттығын тағайындауға арналған логикалық есептерді, түрлі сандармен басқатырғыштарды шығарады, ребустарды (математикалық емес мазмұнды) шешеді; – толық ондықтар мен 100 көлеміндегі сандар тізбегінің заңдылығын (ережесін) анықтайды; – қосындылар мен айырмалардың, 100 көлеміндегі натурал сандар кесіндісіндегі сандардың тізбегін берілген заңдылық (ереже) бойынша құрады және ондағы бұзылуды табады; – қоршаған ортадағы заттардан «екіден» комбинациялар нұсқасын құрады; – кері есептер (қосындыны және қалдықты, қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке артық не кем санды табуға, айырмалық салыстыруға берілген) құрастырады және шығарады; – мәліметтерді жинайды және сурет, пиктограмма, сызба түрінде жүйелейді. <p>4.3. 3-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p>
3.3 Нүктелер координаттары және қозғалыс бағыты	1.3.3.1 сан сәулесінде белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын анықтау	2.3.3.1 сызықта белгіленген нүктелерді бір-біріне қатысты орналасуын анықтау	3.3.3.1 жазық фигурада белгіленген нүктелердің орнын бір-біріне қатысты анықтау	4.3.3.1 қозғалыстың басталуы мен бағытын пайдалана отырып, нысандар қозғалысы сызбасын құру, сәйкес есептеулер жүргізу	
4-бөлім: Жиындар. Логика элементтері					

Бөлім ше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
4.1 Жиындар және олармен орындалатын амалдар	1.4.1.1 екі жиынның бірігуін және жиыннан оның бөлігін айырып алуды көрнекі түрде кескіндеу	2.4.1.1 тең жиындардың бірігуін және жиыннан оның тең бөліктерін айырып алуды диаграмма арқылы көрнекі түрде кескіндеу	3.4.1.1 екі жиынның бірігуі мен қиылысуын Эйлер-Венн диаграммасының көмегімен көрнекі түрде кескіндеу	4.4.1.1 жиындар арасындағы қатынастың (тең, қиылысатын, қиылыспайтын жиындар, ішкі жиын) сипатын анықтай білу	<ul style="list-style-type: none"> – 1000 көлеміндегі заттарды санаудың нәтижесі ретіндегі натурал сандарды (есептік және реттік); – ірірек санау білгігі – жүздікті; – ұштаңбалы сандардың разрядтық құрамын; – көбейтудің (бөлудің) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты; – тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеттерін; санды 0-ге бөлуге болмайтынын; – біртаңбалы сандарды көбейту кестесін; – ұштаңбалы сандарды ауызша қосу мен азайту тәсілдерін; – ондықтарды, жүздіктерді біртаңбалы санға көбейту мен бөлудің ауызша тәсілдерін; – ұштаңбалы сандарды қосу мен азайтудың алгоритмдерін; – амалдардың орындалу ретін; – массаны анықтау үшін өлшеу құралдарын; – шамалардың стандартты бірліктерін (мм, км, г, т, с), оларды өлшеу үшін қолдануды және сандық мәнін анықтауды; – сағаттың әр түрлерін; – 24 сағаттық форматта циферблат бойынша уақытты: сағатты, минутты, секундты анықтауды; – 200 тг-лік, 500 тг-лік, 1 000 тг-лік монеталар мен купюраларды; – бұрыштардың түрлерін (тік, сүйір, доғал); – көпбұрыштарды; – үшінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді <i>біледі</i>. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жүздіктермен, ондықтармен және бірліктермен санау нәтижесі ретіндегі ұштаңбалы сандарды құруды түсінеді; – айнымалысы бар теңсіздікті, санды теңсіздікті, теңдеуді, әріпті теңдікті; жақшалы және жақшасыз бір және екі амалды санды және әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма,
	1.4.1.2 жиындарды элементтерінің белгілері (нысандардың түсі, пішіні, өлшемі, материалы, әрекеті) бойынша құру	2.4.1.2 сандардың жазылуындағы цифрлар саны, 2-ге бөлінуі, сандық тізбектегі алатын орындары бойынша сандық жиындар құру және жіктеу (бөліктеу)	3.4.1.2 сандардың жиындарын, олардың бірігуі мен қиылысуын элементтердің берілген немесе оқушылардың өздері анықтаған қасиеттері бойынша құру	4.4.1.2 түзу сызықтардың, геометриялық фигуралардың қиылысуын көрсету, қиылысу және бірігу аймақтарын белгілеу	
	1.4.1.3 жұп құру арқылы нысандар	2.4.1.3 жиындар мен олардың элементтерін	3.4.1.3 сандар жиынының ішкі	4.4.1.3 есептерді/ теңдеулер мен теңсіздіктерді	

	жиындарын салыстыру/ тең жиындарды, бос жиындарды анықтау	диаграммада белгілеу, элементтердің жиынға жиындардың бірігуіне және қиылысуына тиістілігін анықтау	жиындарын элементтердің берілген немесе оқушылардың өздері анықтаған қасиеттері бойынша құру	шешуде жиындардың қиылысуы мен бірігуінің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттерін қолдану	көбейтінді, бөлінді); бір айнымалысы бар өрнектерді ажыратады; – теңсанды жиындардың бірігуінің көбейтуге, жиынды тең бөліктерге және әр бөлігінде бірнешедең болатын бөліктерге бөлу – бөлуге сәйкес келетінін; – көбейту мен бөлудің өзара кері амалдар екенін <i>түсінеді</i> . Білім алушы алған білімін үлгі бойынша: – санаудың ірірек бірлігі – жүздікті құрады; – 100-ден үстемелейді және шегермелейді, толық (разрядтық) жүздіктерді тура және кері бағытта атайды; – үштаңбалы сандардың натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды; – үштаңбалы сандардың разрядтық құрамын, разрядтық бірліктердің жалпы санын анықтайды, разрядтық қосылғыштарға жүктейді; – үштаңбалы сандарды оқиды, жазады, салыстырады; – үлестерді оқиды, жазады, салыстырады; – тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің (бөлудің) компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты, көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін, көбейту мен бөлудегі 1 мен 0-дің қасиеттерін қолданады; – біртаңбалы сандардың көбейту кестесін құрады және қолданады; – жүздіктерді ауызша қосу мен азайтуды; разрядтан аттамай үштаңбалы сандарды разрядтық қосу мен азайтуды; разрядтық және қолайлы қосылғыштарға жіктеу арқылы үштаңбалы сандарды ондықтан аттап қосу және азайтуды; екітаңбалы сандарға келтірілген үштаңбалы сандарды қосу және азайтуды орындайды; – үштаңбалы сандарды қосу мен азайту (разрядтан аттамай және аттап) алгоритмдерін орындайды; – біртаңбалы санға кестелік көбейту және бөлуді (қалдықпен және қалдықсыз); ондықтарды, жүздіктерді біртаңбалы санға көбейту мен бөлуді ауызша орындайды;
4.2 Пікірлер	1.4.2.1 тұжырымдардың ақиқаттығын немесе ақиқат еместігін анықтау	2.4.2.1 тұжырымдардың ақиқаттығын немесе жалғандығын анықтау, ақиқат немесе жалған тұжырымдар құру	3.4.2.1 ақиқат немесе жалған пікірлер құру	4.4.2.1 Математикалық мазмұндағы пікірлер құру, олардың ақиқаттығын немесе жалғандығын анықтау	
	1.4.2.2 бірдей цифрлар мен фигуралардан тұратын басқатырғыштар, ребустар шешу, сәйкестік пен ақиқаттықты анықтауға берілген қарапайым логикалық	2.4.2.2 сандық есептерді, әртүрлі сандардан тұратын басқатырғыштарды, ауыстырып құюға және өлшеуге берілген логикалық есептерді	3.4.2.2 кестелер және графтар құру әдісімен логикалық пайымдауға берілген есептерді шығару	4.4.2.2 кеңістік ойлау қабілетін дамытуға арналған логикалық есептерді шығару	

	есептерді шығару	зерттеу және шығару			<ul style="list-style-type: none"> – санның үлесін, үлесі бойынша санды табады; – өлшеу үшін шамалардың стандартты бірліктерін (мм, км, г, т, с) қолданады және шамалардың сандық мәндерін анықтайды; – циферблат бойынша 24 сағаттық форматтағы әртүрлі сағаттардың көмегімен уақытты: сағатты, минутты, секундты анықтайды; – ұзындықтың (см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), уақыттың (сағ, мин, тәул) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп, өлшем бірліктерін түрлендіреді; – 1 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады; – шамалардың сандық мәндерін біртаңбалы санға қосу мен азайтуды, кестелік көбейту мен бөлуді орындайды; – шама (ұзындығы мен масса) бірліктерінің үлесін және үлесі бойынша шаманың бірлігін табады; – бір және екі амалды жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді), бір айнымалысы бар өрнектерді құрады, оқиды, жазады және ажыратады; – санды өрнектер мен бір және екі амалды жақшалы және жақшасыз әріпті (екі әрпі бар) өрнектерді (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) салыстырады; – осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды; – санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектердің мәнін табады; – көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиеттерін; $a \cdot 0 = 0$, $0 : a = 0$, $a : 1 = a$, $a \cdot 1 = a$; санды 0-ге бөлуге болмайтынын: $a \neq 0$; қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін: $a + b = b + a$; $a \cdot b = b \cdot a$; әріпті өрнек түрінде көрсетеді; – көбейту мен бөлудегі 0 мен 1-дің қасиеттерін; қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық қасиетін әріпті теңдік түрінде
4.3 Тізбектер	1.4.3.1 10-ға дейінгі/ 20-ға дейінгі сандар тізбегін/ ондықтармен 100-ге дейін және кері ретпен сандар тізбегін құрастыру/ 100 көлеміндегі сандар, суреттер, фигуралар, символдардан тұратын тізбектердің заңдылықтары н анықтау	2.4.3.1 100-ге дейінгі сандар/1000-ға дейінгі жүздіктер тізбектерінің заңдылығын анықтау	3.4.3.1 1000-ға дейінгі сандар/ мыңдықтарме н миллионға дейінгі сандар тізбектерінің заңдылығын анықтау	4.4.3.1 1 000 000-ға дейінгі сандар/алымдар ы бірдей немесе бөлімдері бірдей жай бөлшектермен өрнектелген сандар тізбектерінің заңдылықтарын анықтау	
	1.4.3.2 іс-әрекет және табиғат күйінің тізбектілігін анықтау/ сандар, фигуралар, ойыншықтар, түрлі-түсті моншақтар	2.4.3.2 берілген заңдылық бойынша тізбекті құрастыру, тізбектегі заңдылықтың бұзылуын табу	3.4.3.2 өзі таңдаған заңдылық бойынша тізбектер құрастыру, тізбектегі заңдылықтың бұзылуын табу	4.4.3.2 заңдылықты немесе ережені өзі таңдап, сандар/сандар тобы тізбектерін құру	

	тізбектерін құру және тізбектегі заңдылықтың бұзылуын табу				жазады; пікір ретінде оқиды және әріптің әртүрлі мәнінде тура екенін тексереді; – теңдеуді «сынап көру» тәсілімен және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысқа сүйеніп, теңдеулерді шешеді; – бұрыштардың, көпбұрыштардың және төртбұрыштардың түрлерін таниды және атайды; – шамасы бойынша бұрыштарды салыстырады және олардың арасындағы «артық» не «кем» қатынастыраны анықтайды; – бұрыштарды өлшейді және салыстырады, бұрыштардың градустық өлшемін анықтайды; – барлық қабырғаларының ұзындықтарының қосындысы ретіндегі көпбұрыштың периметрін анықтайды; – бұрышты, көпбұрышты әріппен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және жазады; – позиция, бағыт және қозғалыс жайлы нұсқауға сай жазықтықта (торкөзді қағазда) бұрышты (тік, сүйір, доғал), тіктөртбұрышты, шаршы мен тікбұрышты үшбұрышты кескіндейді; – теңсанды жиындардың бірігуіндегі элементтер санын, жиынды теңсанды жиындарға бөлгендегі бір бөліктегі элементтер саны мен теңсанды бөліктер санын анықтайды; – мәтін бойынша жай және құрама (екі амалды) есептердің (барлық амалдарға берілген) шарты мен сұрағын бөліп көрсетеді; – бір және екі амалды есептерді сурет, сызба, қысқаша жазу, кесте түрінде модельдейді; – көбейту мен бөлуге, үлестерге, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептерді шешудегі амал мен тәсілді таңдауды; амалдарды және олардың ретін, екіден артық емес амалдан (барлық амалдарға берілген) тұратын есепті шешу тәсілін таңдауды негіздеп береді;
4.4	1.4.4.1 қоршаған ортадағы заттардан «екі -екіден» комбинациялар жиынын құрастыру	2.4.4.1 қоршаған ортадағы заттардан «үш-үштен» комбинациялар жиынын құрастыру	3.4.4.1 «мүмкіндік ағашы» туралы түсінігі болу, күнделікті өмірде кездесетін түрлі жағдаяттар мен есеп шығаруда қолдану	4.4.4.1 таңдап алу әдісімен комбинаторлық есептерді шығару	
5-бөлім: Математикалық модельдеу					
Бөлім ше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
5.1	1.5.1.1 есепті сызба, сурет, қысқаша жазба түрінде модельдеу/ есепті шешу үшін тірек сызбасын таңдау	2.5.1.1 бір-екі амалмен орындалатын есепті кесте, сызба, қысқаша жазба түрінде модельдеу	3.5.1.1 екі-үш амалмен орындалатын есепті кесте, сызықтық/бағандық диаграмма, сызба, қысқаша	4.5.1.1 есепті сызба, алгоритм, дөңгелек диаграмма, график түрінде модельдеу	

			жазба түрінде модельдеу		<ul style="list-style-type: none"> – екіден артық емес амалдан тұратын есептің жауабын оның шартына сәйкестігін түсіндіреді; – барлық амалдарға берілген жай есептердің барлық түрлерінің шешулерін, үлесті табуды санды теңдік, шамалар арасындағы тәуелділікті санды теңдік және айнымалысы бар өрнектер; амалдардың белгісіз компоненттерін табуға, жанама түрде тұжырымдалған «артық», «кем», «есе артық», «есе кем» қатынастарына, шамалар арасындағы тәуелділікке, үлесі бойынша санды табуға берілген жай есептерді теңдеу түрінде; екі амалдан артық емес құрама есептерді түсіндірмесі бар амалдар бойынша санды теңдік түрінде модельдейді; – бірдей қосылғыштардың қосындысын; бірнеше бөліктерге және тең бөліктерге бөлуге, көбейту мен бөлудің белгісіз компоненттерін табуға, тура және жанама түрде тұжырымдалған бірнеше бірлікке есе артық не кем санды табуға, еселік салыстыруға, шамалар арасындағы тәуелділікке (тауардың бағасы, саны мен құны; бір заттың массасы, заттың саны, жалпы массасы; бір затқа кеткен шығын, заттың саны, жалпы шығын) негізделген, шаманың үлесі мен үлесі бойынша санды табуға берілген жай есептерді талдайды және шығарады; кері есептер құрастырады және шығарады; – бұрыштарды, көпбұрыштарды, олардың төбелерін, қабырғалары мен бұрыштарын латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайда және жазады; – амал таңбаларын («+», «-», «×», «÷», «:»), қатынас таңбаларын («=», «>», «<»), теңдеулердегі белгісіз санды және өрнектердегі (қосынды, айырма, көбейтінді, бөлінді) компоненттерді, әріпті теңдіктерді белгілеу үшін латын алфавитінің кіші әріптерін қолданады; – үшінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді қолданады. <p>Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:</p>
1.5.1.2 сандарды, заттарды, тауардың құнын салыстыру кезінде қолданылатын ұғымдарды пайдалану/ заттар арасындағыара - қашықтықты, бағытты, орналасуын анықтайтын терминдер пайдалану	2.5.1.2 есептерді шығару барысында баға, мөлшер (сан), құн/ ұзындығы, ені, периметр шамаларының өзара тәуелділігін пайдалану	3.5.1.2 есептерді шығаруда бір заттың массасы, саны, жалпы масса/ бір затқа жіберілген шығын, заттардың саны, жалпы шығын/ұзынд ығы, ені, ауданы ұғымдарының өзара тәуелділігін пайдалану	4.5.1.2 есептерді шығаруда жұмысқа жіберілген уақыт, атқарылған жұмыс, өнімділік/ егіннің түсімділігі, ауданы мен массасы/ жылдамдық, арақашықтық, уақыт/биіктік, ені, ұзындық, көлем шамаларының өзара тәуелділігін пайдалану		
1.5.1.3 қосынды және қалдықты табуға берілген есептерді талдау және шығару/кері есеп	2.5.1.3 бірдей қосылғыштард ың қосындысын табуға, мазмұнына қарай және бірдей бөліктерге	3.5.1.3 санның және шаманың үлесін табуға берілген есептерді талдау және шығару, кері есеп	4.5.1.3 бүтіннің бөлігін табуға берілген есептерді талдау және шығару, кері есеп құрастыру, шығару		

	құрастыру және шығару	бөлуге берілген есептерді талдау және шығару, кері есеп құрастыру және шығару	құрастыру және шығару		<ul style="list-style-type: none"> – заттармен, суреттермен, сызбалармен практикалық әрекеттер орындау арқылы көбейту мен бөлудің мәнін көрсетіп береді; – нысанды (бүтінді) және шаманы тең бөліктерге бөлу нәтижесі ретіндегі үлесті шығаруды көрсетіп береді; – өлшеу құралдарындағы (шәкілі бар және жоқ) массаның сандық мәнін анықтайды; – 200 тг-лік, 500 тг-лік, 1 000 тг-лік монеталармен және купюралармен түрлі әрекеттер орындайды; – бұрыштық пен сызғыштың көмегімен бұрыш, тіктөртбұрыш пен шаршыны (берілген қабырғалары бойынша), тік бұрышқа іргелес жатқан екі қабырғасы бойынша тікбұрышты үшбұрыш салады; – жазық фигураға белгіленген нүктелерді (ішінде, шегарасында, сол жағында, оң жағында, жоғарыда, төменде) анықтайды; – мың көлеміндегі натурал сандар жиыны құрады және сандардың натурал қатарындағы кесіндідегі санның орны мен цифрлар санына қарай сандық жиындарды жіктейді; – күн режимі жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды; – сандар, әріпті теңдіктер мен теңдеулер, уақыт мен массаның бірліктері, бірліктер арасындағы арақатынас жайлы тура және тура емес пікірлерді анықтайды; – толық ондықтар, үлестер мен 100 көлеміндегі сандар тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды; – екіден артық емес амалды есепті (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары) талдайды және шығарады; оларды шешудің барлық мүмкін тәсілдерін салыстырады және әлдеқайда тиімдісін анықтайды; – ұштаңбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтық қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін жүздіктердің моделін, ұштаңбалы сандардың графикалық модельдерін; үлестерді құру
	1.5.1.4 санды бірнеше бірлікке арттыру, кеміту, айырмалық салыстыруға берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару	2.5.1.4 санды бірнеше есе арттыру/кемітуге, айырмалық салыстыруға, еселік салыстыруға берілген есептерді талдау және шығару, кері есептерді құрастыру және салыстыру	3.5.1.4 шамалар арасындағы тәуелділікке/пропорционал бөлуге берілген есептерді талдау және шығару	4.5.1.4 шамалар арасындағы тәуелділікке/пропорционал бөлуге/белгісізді екі айырым бойынша табуға берілген есептерді талдау және шығару	
	1.5.1.5 қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін табуға берілген есептерді талдау және	2.5.1.5 көбейту мен бөлудің белгісіз компоненттерін табуға/тік төрт бұрыштың (шаршының)	3.5.1.5 жанама сұрақтары болатын есептерді («бірнеше бірлік артық/кем»),	4.5.1.5 тікбұрышты параллелепипедтің (кубтың) көлемі мен қырының ұзындығын табуға берілген есептерді	

шығару, кері есептер құрастыру және шығару	ұзындығы, ені, периметрін табуға берілген есептерді, тура және жанама тұжырымдармен «бірнеше бірлік артық/кем», «бірнеше есе артық/кем» берілген есептерді (айырмалық салыстыруға қатысты) талдау және шығару, кері есептерді құрастыру және шығару	«бірнеше есе артық/кем» қатынастарымен байланысты), тіктөртбұрыштың (шаршының) қабырғаларымен ауданын табуға, еселік салыстыруға берілген есептерді талдау және шығару	талдау және шығару	мен салыстыруды иллюстрациялау үшін кесінділердің және жазық фигуралардың бөліктерін қолданады. Білім алушы алған білімін шығармашылықпен: – бұрыштарды, көпбұрыштарды жіктейді, оларды қоршаған орта заттарымен сәйкестендіреді; – қолда бар материалдарды пайдаланып, тік, сүйір, доғал, жазық бұрыштарды модельдейді; – құю мен өлшеуге арналған басқатырғыштарды, логикалық есептерді, сандық есептерді, бірдей цифрлардан тұратын басқатырғыштарды шығарады, ребус математикалық мазмұнды) шешеді; – сабақ кестесіне сай мектептегі күнделікті сабақтардың ретін, сабақтағы оқушының әрекетінің ретін құрады; – көбейтінділер мен бөлінділердің, үлестердің, берілген заңдылық (ереже) бойынша 1000 көлеміндегі натурал сандардың сан кесіндісіндегі сандардың ретін құрады және бұзылуды табады; – қоршаған ортадағы заттардан «үштен» комбинациялардың нұсқаларын құрады; – мәліметтерді жинайды және сурет, пиктограмма, сызба, кесте түрінде жүйелейді. 4.4. 4-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер: Білім алушы: – миллион көлеміндегі натурал сандарды (есептік және реттік); – ірірек санау бірлігі – мыңды; – миллион көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын; – мыңдар класы сандарын қосу және азайту алгоритмдерін; – мыңдар класы сандарын ауызша көбейту және бөлу тәсілдерін; – өтілген сандар аймағындағы көбейту мен бөлудің (қалдықпен және қалдықсыз) алгоритмдерін;
1.5.1.6 қосу мен азайтуға берілген есептерге қатысты таңдаған амалдарын негіздеу,	2.5.1.6 көбейту мен бөлуге берілген есептерге қатысты таңдаған амалдарын негіздеу,	3.5.1.6 есептеу кезінде жауабын алдын ала болжау, нәтижесін құрама есептің шартына	4.5.1.6 әртүрлі құрама есептерді құрастыру, салыстыру, шығару	

шығару әдісін түсіндіру	шығару әдісін түсіндіру	сәйкес түсіндіру		
	2.5.1.7 екі амалмен орындалатын есептерді (санды бірнеше есе арттыру/кеміт уге, еселік салыстыруға берілген жай есептердің түрлі комбинациялары) модельдеу және шығару	3.5.1.7 үш амалмен шығарылатын есептерді (шамалар арасындағы тәуелділікке құрылған жай есептердің түрлі комбинациялары) модельдеу және шығару	4.5.1.7 үш-төрт амалмен шығарылатын есептерді модельдеу және түрлі әдіспен шығару, ең тиімді әдісті анықтау	<ul style="list-style-type: none"> – бөлімдері бірдей бөлшектерді, үтірден кейінгі екіден артық емес ондық бөлшектердің қосу мен азайту алгоритмдері; – біртаңбалы сандар мен 10 санының квадраты; – санның проценті мен бөлігін және проценті мен бөлігі бойынша санын табу ережесін; – сандар мен ондық бөлшектерді дөңгелектеу ережесін; <p>бөлімдері бірдей және алымдары бірдей бөлшектерді салыстыруды; ондық бөлшектерді салыстыруды;</p> <ul style="list-style-type: none"> – есептерді шешудің арифметикалық және алгебралық тәсілдерін; – шамалардың стандартты бірліктері (жыл, ғасыр, см², дм², м², ар, км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) ; – ұзындықтың (мм, см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), ауданның (см², дм², м²), уақыттың (с, мин, сағ, тәул), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) өлшем бірліктері арасындағы қатынасты; – 200 тг, 500 тг, 1 000 тг, 2 000 тг, 5 000 тг, 10 000 тг, 20 000 тг купюралар;
	2.5.1.8 барлық арифметикалық амалдарға берілген жай есептердің шешуін санды өрнектер және теңдеулер түрінде/ құрама есептердің шешуін санды өрнектер және жекелеген амалдар	3.5.1.8 айнымалысы бар өрнектер мен теңдеулер түрінде барлық арифметикалық амалдарға берілген қарапайым есептерді шешуді, қосу мен азайтуға берілген құрама есептерді	4.5.1.8 теңдеу мен сандық өрнек арқылы құрама есепті шығарудың моделін құрастыру	<ul style="list-style-type: none"> – санды өрнектерді ықшамдау және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланысқа сүйеніп, теңдеуді шешу тәсілдерін; – шеңбер мен дөңгелекті; – тіктөртбұрыштың, шаршының, тікбұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданын табу формулаларын: $P=(a+b)\cdot 2$, $P=4\cdot a$, $P=a+b+c$, $S=a\cdot b$, $S=a^2$, $S=(a\cdot b):2$; – төртінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> – бірінші және екінші класс бірліктерінен миллион көлеміндегі көптаңбалы сандарды құруды; – нысан (бүтін) мен шаманы бір немесе бірнеше тең бөліктерге бөлу, екі натурал санның бөліндісі ретіндегі үлесті, бүтіннің жүзден бір бөлігі ретіндегі процентті, бөлімдері 10, 100

		түрінде модельдеу	сандық өрнектер түрінде моделдеу		
				4.5.1.9 бір-біріне кездесу және қарама-қарсы бағыттағы қозғалыс, артынан қуып жету, бір бағыттағы қалып қою қозғалысына берілген есептерді арифметикалық және алгебралық әдіспен шешу	<p>болатын ондық бөлшектерді жазу ретіндегі ондық бөлшектерді құрады;</p> <ul style="list-style-type: none"> – екі бірдей көбейткіштердің көбейтіндісі ретіндегі санның квадратын; – көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиетін, қосындыны санға көбейту ережесін, қосындыны және көбейтіндіні санға бөлуді; – әріпті теңдіктер мен формулаларды; шамалар арасындағы тәуелділік формулаларын; – оське (түзуге) қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды; – жиындардың бірігуі мен қиылысуының мәнін; – латын алфавитінің бас әріптерімен жиындарды белгілеу қабылданғанын <i>түсінеді</i>. <p>Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ірірек санау бірлігі – мыңды құрады; – 1000-нан үстемелейді және шегермелейді; толық мыңдықтарды тура және кері бағытта атайды; – екінші класс сандарының сандардың натурал қатарындағы орнын анықтайды; – миллион көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын, разрядтық бірліктердің барлық санын, әр кластың бірліктерін анықтайды, бірінші және екінші класс бірліктерінің қосындысына жіктейді; – үтірден кейінгі екі таңбаға дейінгі ондық бөлшектердің разрядтық құрамын анықтайды; – миллион көлеміндегі сандарды оқиды, жазады, салыстырады; – көптаңбалы сандарды берілген разрядқа дейін соңында нөлі бар өзіне жақын санмен алмастырады; – дұрыс, бұрыс бөлшекті, аралас сандарды ажыратады; – жай бөлшектерді, аралас сандарды, проценттерді, үтірден кейінгі екі таңбадан артық емес ондық бөлшектерді оқиды, жазады;
5.2 Матем атикал ық тіл	1.5.2.1 цифрды саннан ажырату, бір таңбалы сандарды түрлі тәсілдермен: нүктелер жиынтығы- мен, таяқшалармен және сан	2.5.2.1 екітаңбалы сандардың графикалық моделін құру, разрядтық кестені қолдану	3.5.2.1 көптаңбалы сандардың графикалық моделін құру, кластар мен разрядтар кестесін қолдану	4.5.2.1 жай бөлшектердің құрылуын, салыстыру, қосу және азайтуды бейнелеу үшін жазық фигуралардың бөлігі және сан сәулесін қолдану	

	сәулесінде көрсету				<ul style="list-style-type: none"> – процентті бөлімі 100 болатын бөлшек түрінде және керісінше бөлшектерді бөлімі 100 болатын процент түрінде жазады; – бөлімдері бірдей және алымдары бірдей бөлшектерді, үтірден кейін екіден артық емес таңбалары бар ондық бөлшектерді салыстырады; – ондық бөлшекті жақын санмен және үтірден кейінгі кіші таңбасы бар жақын бөлшекпен алмастырады; – нысан (бүтін) мен шаманы бір немесе бірнеше тең бөліктерге бөлу, екі натурал санның бөліндісі ретіндегі үлесті, бүтіннің жүзден бір бөлігі ретіндегі процентті, бөлімдері 10, 100 болатын ондық бөлшектерді жазу ретіндегі ондық бөлшектерді құруды көрсетіп береді; – бөлімдерін сақтай отырып, сәйкес алымдарын қосу және азайту түріндегі бөлімдері бірдей бөлшектерді, бүтін және бөлшектік бөліктерін қосу мен азайту түріндегі үтірден кейін екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлшектерді қосу және азайтуды көрсетіп береді; – тиімді есептеулер жүргізу үшін көбейтудің терімділік және үлестірімділік қасиеттерін, қосындыны санға көбейту, қосындыны санға бөлу тәсілдерін қолданады; – миллион көлеміндегі сандармен амалдар орындағанда біртаңбалы сандарды қосу мен көбейту кестесін қолданады; – мыңдарды қосу мен азайту; кестелік жағдайларға немесе екітаңбалы сандарды есептеулерге келтірілген төрттаңбалы сандарды қосу мен азайтуды ауызша орындайды; – мыңдар класындағы сандарды қосу және азайту алгоритмін орындайды; – мыңдар разрядындағы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлуді; біртаңбалы, екітаңбалы, үштаңбалы сандарды 10, 100, 1 000 сандарына көбейту және көптаңбалы сандарды осы сандарға (қалдықсыз және қалдықпен) бөлуді, қосындыны санға көбейту, қосындыны санға бөлу ережесіне сүйеніп, екі және үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға
	1.5.2.2 «+», «-», «=», «≠», «>», «<» таңбаларын/ цифрларды, (□) белгісіз сан символын қолдану	2.5.2.2 жиынды белгілеу үшін латын алфавитінің бас әріптерін, жиын элементтерін белгілеу үшін латын алфавитінің кіші әріптерін, жиынға тиістілігін және тиісті еместігін белгілеу үшін €, және € таңбаларын қолдану	3.5.2.2 екі жиынның қиылысуы ∩, екі жиынның бірігуі ∪, бос жиын ∅, таңбаларын қолдану		
	1.5.2.3 сандардың қосындысы мен айырмасын/са ндарды салыстыру (артық/кем)/ көршілес сандарды, сандық	2.5.2.3 бұрыштарды, көпбұрыштард ы, шеңбердің центрін, радиусті, диаметрді латын алфавитінің әріптерімен таңбалау,	3.5.2.3 бұрыштарды, көпбұрыштард ы латын алфавитінің бас әріптерімен таңбалау, оларды таңбалануы бойынша оқу	4.5.2.3 текшені, тікбұрышты параллелепипед ті латын алфавитінің бас әріптерімен таңбалау, оларды таңбалануы бойынша оқу	

	аралықтарды, сандар қатарын көрсету үшін сан сәулесін қолдану	оларды белгіленуі бойынша оқу			көбейту мен бөлуді; екітаңбалы санды екітаңбалы санға бөліндінің мәнін таңдау әдісі арқылы бөлуді ауызша орындайды; – сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлудің (қалдықсыз және қалдықпен), екітаңбалы, үштаңбалы және төрттаңбалы сандарды біртаңбалы санға (разрядтан аттамай және разрядтан аттап) көбейту мен бөлу; кейбір разрядтарда, көбейтінді мен бөлудың мәнінде нөл болған жағдайдағы үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға көбейту мен бөлу алгоритмін қолданады; – бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу мен азайту алгоритмін, үтірден кейінгі екі таңбадан артық емес ондық бөлшектерді қосу мен азайту алгоритмдерін орындайды; – біртаңбалы сандардың және 10 санының квадратын табады; – санның бөлігі мен процентін және бөлігі мен проценті бойынша санды табады; – өлшеу үшін шамалардың стандартты бірліктерін (жыл, ғасыр, см ² , дм ² , м ² , ар, км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) қолданады және сандық мәнін анықтайды; – ұзындықтың, (мм, см, дм, м, км), массаның (г, кг, ц, т), ауданның (см ² , дм ² , м ²), уақыттың (с, мин, сағ, тәул), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, м/сағ, м/мин) өлшем бірліктері арасындағы қатынасқа сүйеніп, өлшем бірліктерін түрлендіреді; – 1 000 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады; – шаманың сандық мәнін біртаңбалы санға қосу мен азайтуды, көбейту мен бөлуді орындайды; – шаманың (ұзындық, масса, аудан) сандық мәнінің бөлігі мен процентін, бөлігі мен проценті бойынша шаманың сандық мәнін табады; – екі, үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті өрнектерді (үш әрпі бар), екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей және үтірден кейін екі таңбасы бар
1.5.2.4	қосу мен азайту амалдарының компоненттері атауларын өрнектерді оқу мен жазуда қолдану	2.5.2.4 көбейту және бөлу амалдарының компоненттері атауларын өрнектерді оқу мен жазуда қолдану	3.5.2.4 қосу мен азайту, көбейту және бөлу амалдары компоненттерінің атауларын жақшалы өрнектерді оқу мен жазуда қолдану	4.5.2.4 (10 %, 20 %, 25 %, 50 %, 75%, 100 %) пайызды % символымен/ бұрыштың градустық өлшемін ⁰ символымен белгілеуді қолдану	
1.5.2.5	деректерді жинақтау, жүйелеу және толықтыру/ қолда бар материалдарды пайдаланып, кестелер, пиктограмма мен диаграммалар құрастыру	2.5.2.5 деректерді жинақтау, жүйелеу, кестелер және диаграммалар құрастыру	3.5.2.5 деректерді жинақтау, жүйелеу және диаграммалар мен пиктограммалар қолданып салыстыру	4.5.2.5 ақпаратты түсіндіру, салыстыру және мәліметтерді жиынтықтау, қозғалыс графиктерін құру, қозғалысқа арналған есептерге сызба құрастыру	

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған

**«Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына
Қосымша**

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырып тар	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Бағдарлама бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1. Өзім туралы 2. Менің мектебім	1А Сандар мен цифрлар	1.1 Натурал сандар және 0 саны. Бөлшектер	1.1.1.1**натурал сандар құрылу жолын түсіну, 10 көлемінде тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орнын анықтау; 1.1.1.2** біртаңбалы сандарды және 10 санын оқу, жазу және салыстыру; 1.1.1.3** біртаңбалы сандардың құрамын анықтау
		3.2 Геометриялық фигураларды кескіндеу және салу	1.3.2.5 заттардың кеңістікте (оң жақта, сол жақта, жоғарыда, төменде, үстінде, астында, арасында, алдында, артында) орналасуын анықтау; 1.3.2.4 геометриялық фигуралар арасындағы негізгі қатынастарды анықтау (үлкен-кіші, жоғары-төмен, кең-тар, жуан-жіңішке, қалың-жұқа)
		1.2 Сандармен амалдар	1.1.2.1 қосу амалын ортақ элементтері жоқ жиындардың бірігуі, азайтуды жиынның бөлігін ажыратып алу ретінде түсіну;

ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) оқиды, жазады және ажыратады;

– екі және үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды өрнектерді, әріпті өрнектерді (үш әрпі бар) салыстырады;
– осындай өрнектердегі амалдарды орындаудың ретін анықтайды;

– санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектердің мәндерін табады;

– үш амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдайды;
– бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден соң екі таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын өрнектердің (қосынды және айырма) мәндерін табады;

– қосу мен көбейтудің терімділік қасиеттерін: $a+(b+c)=(a+b)+c$, $a\cdot(b\cdot c)=(a\cdot b)\cdot c$; қосу мен азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетін: $(a+b)\cdot c = a\cdot c+b\cdot c$, $(a-b)\cdot c = a\cdot c-b\cdot c$ (егер $a>b$ не $a=b$); шамалар арасындағы тәуелділік формулаларын s , v , t : $s=v\cdot t$, $t=s:v$, $v=s:t$ әріпті теңдік түрінде жазады;

– әріпті теңдік пен формулаларды ажыратады; формула бойынша шамалар арасындағы тәуелділікті анықтайды;

– теңдейлерді санды өрнектерді ықшамдау және амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы өзара байланысқа сүйеніп шешеді;

– $x<\square$ және $x>\square$ түріндегі теңсіздіктер үшін сәйкес санды табады;

– жазық фигураның ауданын палеткамен табады;
– тіктөртбұрыштың, шаршының, тікбұрышты үшбұрыштың периметрі мен ауданын құрады және қолданады: $P=(a+b)\cdot 2$, $P=4\cdot a$, $P=a+b+c$, $S=a\cdot b$, $S=a^2$, $S=(a\cdot b):2$;

– шеңбер мен дөңгелектің центрін, радиусын, диаметрін әріптермен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;

– позиция, бағыт пен қозғалысты сақтай отырып, жазықтықта (торкөзді қағазда) қиылысатын, параллель және перпендикуляр түзулерді кескіндейді;

		ды орындау	1.1.2.5** ондықтан аттамай бір таңбалы сандарды ауызша қосу және азайтуды орындау; 1.1.2.3** 1 санының қасиетін қолдану	<p>– периметр мен ауданның берілген мәні бойынша тіктөртбұрыш пен шаршыны, түзуге қатысты симметриялы нүктелерді, қиылысатын жазық фигураларды бұрыштық пен сызғыштың көмегімен, циркульдің көмегімен берілген радиусы бойынша шеңбер мен дөңгелекті жазықтықта (торкөзді қағазда) кескіндейді;</p> <p>– периметрдің және ауданның берілген мәні бойынша тіктөртбұрыш пен шаршы салады және фигураның пішінің өзгеруіне қарай оның ауданы мен периметрінің де өзгеретінін түсіндіреді;</p> <p>– миллион көлеміндегі сандардың жиынын құрады және көптаңбалы сандардың кластық және разрядтық құрамына қарай және натурал сандар кесіндісіндегі санның орнына қарай жіктейді;</p> <p>– қосу мен азайтудың терімділік қасиетін, қосу мен азайтуға қатысты көбейтудің үлестірімділік қасиетін әріпті теңдік түрінде жазады, пікір ретінде оқиды және әріптің түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді;</p> <p>– фигураның периметрі мен ауданын табудың формуласын жазады, пікір ретінде оқиды және әріптің түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді;</p> <p>– мәтін бойынша жай және құрама (үш амалдан артық емес) есептердің (барлық амалдарға берілген) шарты мен сұрағын (белгігі мен ізделінді) бөлп көрсетеді;</p> <p>– 1-3 амалды есептерді сурет, сызба, сұлба, қысқаша жазу, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті) түрінде модельдейді;</p> <p>– көбейту мен бөлуге, үлес пен процентке, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептерді шешу амалы мен тәсілін таңдауды негіздейді;</p> <p>– 1-3 амалды (барлық арифметикалық амалдарға берілген) есептерді шешудің амалын және амалдар ретін, тәсілдерін таңдауды негіздейді;</p>
3.3 Нүктелер координаттары және қозғалыс бағыты	1.3.3.1 сан сәулесінде белгіленген нүктелердің бір-біріне қатысты орналасуын анықтау	4.3 Тізбектер	1.4.3.1** 10-ға дейінгі сандар тізбегін және кері ретпен сандар тізбегін құрастыру	
5.2 Математикалық тіл	1.5.2.1 цифрды саннан ажырату, көрнекі түрде бір таңбалы сандарды түрлі тәсілдермен: нүктелер жиынтығымен, таяқшалармен және сан сәулесінде көрсету; 1.5.1.2 ** сандарды, заттарды, тауардың құнын салыстыру кезінде қолданылатын ұғымдарды пайдалану/заттар арасындағы арақашықтықты, бағытты, орналасуын анықтайтын терминдер пайдалану; 1.5.2.3 сандардың қосындысы мен айырмасын/сандарды салыстыру (артық/кем), көршілес сандарды, сандық аралықтарды, сандар қатарын көрсету үшін сан сәулесін қолдану; 1.5.2.2** «+», «-», «=», «≠», «>», «<» таңбаларын қолдану; 1.5.2.4 қосу мен азайту амалдарының			

			компоненттері атауларын өрнектерді оқу мен жазуда қолдану	
1B Геометриялық фигуралар	4.1 Жиындар және олармен орындалатын амалдар	1.4.1.2 жиындарды элементтерінің белгілері (нысандардың түсі, пішіні, өлшемі, материалы, әрекеті) бойынша жіктеу		<p>– үшеуден артық емес амалмен шығарылатын есептің жауабын есептеулерде болжалдайды және есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді;</p> <p>– барлық амалдарға, бөлігі мен процентін табуға берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік және айнымалысы бар өрнек түрінде; шамалар арасындағы тәуелділікке, санды бөлігі мен процентін табу есебінің шешуін теңдеу түрінде; үш амалдан артық емес құрама есептердің шешулерін санды теңдік; түсіндірмесі бар және түсіндірмесі жоқ амалдар бойынша модельдейді;</p> <p>– санның және шаманың мәнінің бөлігі мен процентін, бөлігі мен проценті бойынша санды және шаманың мәнін табуға берілген; шамалар арасындағы тәуелділікке (бірқалыпты қозғалыстағы жылдамдық, уақыт, қашықтық; тіктөртбұрыштың (шаршының), тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларының ұзындықтары мен периметрі; тіктөртбұрыштың (шаршының), тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларының ұзындықтары мен ауданы) берілген есептерді талдайды және шығарады; кері есептер шығарады;</p> <p>– шамалар арасындағы тәуелділікке, пропорционал бөлуге, екі айырма бойынша белгісізді табуға берілген 2-3 амалды (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары) есептерді талдайды және шығарады, оларды шешудің барлық мүмкін тәсілдерін түсіндіреді және салыстырады, әлдеқайда тиімдісін анықтайды;</p> <p>– көптаңбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін миллион көлеміндегі разрядтар мен кластар кестесін, үтірден кейінгі екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлекті иллюстрациялау үшін ондық бөлшектердің разрядтар кестесін, бөлімдері бірдей жай бөлшектерді, үтірден кейін бір таңбасы бар ондық бөлшектерді құру және салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін кесіндінің және жазық фигуралардың бөліктерін, сан сәулесін қолданады;</p>
	3.1 Геометриялық фигуралар	1.3.1.1 геометриялық фигураларды: нүкте, түзу, қисық және сынық сызықтар, тұйықталған және тұйықталмаған сызықтар, кесінді, сәуле, бұрышты бір-бірінен ажырату және атау; 1.3.1.2 жазық фигураларды (үшбұрыш, дөңгелек, шаршы, тіктөртбұрыш)/кеңістік фигураларды (куб, шар, цилиндр, конус, пирамида, тікбұрышты параллелепипед) тану және қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіру		
	3.2 Геометриялық фигураларды кескіндеу және салу	1.3.2.3 жазық фигуралардың модельдерінен және бөліктерінен композиция құрастыру		
1C Шамалар және	5.1 Есептер және	1.5.1.2** сандарды, заттарды, тауардың құнын салыстыру кезінде қолданылатын ұғымдарды пайдалану		

	өлшем бірліктері	математикалық модель		<ul style="list-style-type: none"> – шеңбердің центрін, радиусы мен диаметрін латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша оқиды және жазады; – жиындарды, көпбұрыштардың периметрі мен ауданын жазу үшін латын алфавитінің бас әрпін, көпбұрыш қабырғаларын және айнымалы шамаларды жазу үшін кіші әріпті, процентті жазу үшін %, бұрыштың градустық өлшемі жазуда ⁰ таңбасын <i>қолданады</i>. <p>Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жазық геометриялық фигуралардың ауданын палеткамен квадрат сантиметрмен өлшеуді көрсетіп береді; – 200 тг, 500 тг, 1 000 тг, 2 000 тг, 5 000 тг, 10 000 тг, 20 000 тг купюралармен түрлі әрекеттер орындайды; – екі және үш амалды жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (үш әрпі бар) өрнектерді, екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден кейін екі таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды және айырма) құрады; – оське (түзуге) қатысты симметриялы және симметриялы емес жазық фигураларды ажыратады және жіктейді, оларды қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді; – өлшемдері бойынша жазық фигураларды салыстырады және олардың арасындағы «артық» не «кем», «кең» және «тар» қатынастарын анықтайды; – торкөзді қағазда фигураларды (тік төртбұрыш, шаршы) сызады, фигураны бөлген торкөздерді санайды; – фигураның периметрі мен ауданының формуласы бойынша белгісіз қабырғаларын, жазық фигуралардың қиылысу және бірігу облысын табады; – суретте бейнеленген құрамды фигуралардың, қоршаған ортадағы жазық фигуралардың периметрі мен ауданын анықтайды;
		1.3 Шамалар және олардың өлшем бірліктері	1.1.3.1** ұзындық/масса/көлем (сыйымдылық) шамаларын ажырату, оларды өлшеу үшін өлшемдер мен құралдарды таңдау, өлшемдер жүргізу; 1.1.3.2** өлшем бірліктері: ұзындық (см, дм)/масса (кг)/көлем (сыйымдылық) (л) қолданып, шамаларды өлшеу; 1.1.3.3** ұзындық (см, дм)/масса (кг)/көлем (сыйымдылық) (л) салыстыру және шамалар мәндерімен қосу мен азайту амалдар орындау	
2-тоқсан				
3. Менің отбасым және достарым	2А 10 көлеміндегі сандарды қосу және азайту	1.2 Сандармен амалдарды орындау	1.1.2.4 біртаңбалы сандарды ондықтан аттамай қосу кестесін құру, білу және қолдану; 1.1.2.3 қосудың ауыстырымдылық қасиетін, 0-дің қасиетін қолдану	
4. Бізді қоршаған әлем		1.1 Натурал сандар және 0 саны. Бөлшектер	1.1.1.1** нөл санының құрылу жолын түсіну; 1.1.1.4 санаудың ірі бірлігі ондықты құрастыру, 100-ге дейін ондықтармен санау, жазу және салыстыру	
		4.3 Тізбектер	1.4.3.1** ондықтармен 100-ге дейін және кері ретпен сандар тізбегін құрастыру, 100 көлеміндегі сандар, суреттер, фигуралар, символдардан	

			тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау	<p>– шеңбер мен дөңгелекте белгіленген нүктелердің (дөңгелектің ішкі облысында және шегарасында, сол жақта, оң жақта, жоғарыда, төменде) орналасуын анықтайды;</p> <p>– Эйлер-Венн диаграмманың көмегімен сандық жиындардың қиылысуы мен бірігуін көрсетеді;</p> <p>– көптаңбалы сандардың бірігуі мен қиылысуына тиісті және тиісті емес элементтердің санын анықтайды;</p> <p>– демалыс және каникул, сандар, ауданның бірліктері мен олардың арасындағы қатынас, әріпті теңдік, айнымалысы бар теңсіздік, формулалар, жиындар жайлы ақиқат және жалған пікірлерді анықтайды.</p> <p>Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:</p> <p>– соңынан бастап талдау, кестелер мен графтар құру арқылы логикалық есептерді шығарады;</p> <p>– екінші класс разрядтық сандарының, бөлшектердің (жай және ондық) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;</p> <p>– қазақ алфавиті әріптерінің, біртанбалы сандар квадратының, санды және әріпті өрнектердің, екінші класс разряд бірліктерінің, бөлшек сандардың (жай және ондық) берілген немесе өз бетімен таңдап алған заңдылығы (ережесі) бойынша тізбек құрады және бұзылушылықты табады;</p> <p>– «мүмкіндіктер тармағын» құрады және комбинаторлық есептерді шығаруда қолданады;</p> <p>– кері есептерді құрастырады және шығарады;</p> <p>– мәліметтер жинайды және сурет, пиктограмма, сызба, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті) түрінде жүйелейді.</p> <p>4.5. 5-сынып оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p> <p>– миллиард көлеміндегі натурал сандарды (есептік және реттік);</p> <p>– миллиард көлеміндегі сандардың разрядтық және кластық құрамын;</p> <p>– көптаңбалы сандарды дөңгелектеу, үтірден кейін үштен</p>
	1.2	Сандармен амалдарды орындау	1.1.2.5** ондықтарды ауызша қосу және азайтуды орындау; 1.1.2.1 қосу амалын ортақ элементтері жоқ жиындардың бірігуі, азайтуды жиынның бөлігін ажыратып алу ретінде түсіну	
	2.1	Санды және әріпті өрнектер	1.2.1.1** санды өрнектерді (қосынды, айырма) ажырату, құрастыру, жазу және оқу	
	5.2	Математикалық тіл	1.5.2.2** «+», «-», «=», «>», «<» белгілерін қолдану; 1.5.2.4 қосу мен азайту компоненттері атауларын өрнектерді оқу мен жазуда қолдану	
2В	1.1	Натурал сандар және 0 саны. Бөлшектер	1.1.1.5** тәжірибе арқылы 2, 4, 6, 8, 10 заттың жартысын табу	
	4.3	Тізбектер	1.4.3.1** 100 көлеміндегі сандар, суреттер, фигуралар, символдардан тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау; 1.4.3.2 іс-әрекет және табиғат күйінің тізбектілігін анықтау/сандар, фигуралар, ойыншықтар, түрлі-түсті моншақтар тізбектерін құру және	

			тізбектегі заңдылықтың бұзылуын табу	<p>артық емес таңбасы бар ондық бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектеу ережесін;</p> <ul style="list-style-type: none"> – бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретіндегі санның кубын; – тиімді есептеулер жүргізу үшін санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу ережелерін; – сандарды ауызша көбейту және бөлу тәсілдерін; <p>1 000 000 көлеміндегі сандарды қосу мен азайту; миллиард көлеміндегі кестелік жағдайларға келтірілген сандардың ауызша көбейту және бөлу алгоритмін;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разрядтық сандардың ондық, жүздік, мыңдық бөлігін табу ережесін; – миллион класын; – купюралар (тг) мен өзге мемлекеттердің валюталарын (рубль, евро, доллар); – тікбұрышты параллелепипедті, текшені; – шамалар арасындағы тәуелділік, санды қалдықпен бөлу, текше мен тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын; – есепте шешудің арифметикалық және алгебралық тәсілдерін; – бесінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді; – шамалардың стандартты бірліктерін (мм^2, км^2, га, мм^3, см^3, дм^3, м^3, км^3, км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с); – ауданның (мм, см, дм, м, км), массаның (мг, г, кг, ц, т), ауданның (м^2, км^2, ар, га), уақыттың (с, мин, сағ, тәул, жыл, ғасыр, мүшел), көлемнің (см^3, дм^3, м^3, км^3), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с) бірліктерін және олардың арасындағы қатынасты біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ірірек санау бірлігі – миллионды; – үтірден кейінгі үш таңбадан артық емес ондық
	4.2 Тұжырымдар		1.4.2.2** бірдей цифрлар мен фигуралардан тұратын басқатырғыштар, есептер, ребустар шешу	
2С Шамалар және өлшем бірліктері	3.1	Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы	1.3.1.3 геометриялық фигуралардың (үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) қабырғаларын өлшеу және салыстыру	
	3.2	Геометриялық фигураларды кескіндеу және салу	1.3.2.2 берілген ұзындығы бойынша кесінді сызу	
	1.3	Шамалар және олардың өлшем бірліктері	1.1.3.1** ұзындық/масса/көлем (сыйымдылық) шамаларын ажырату, оларды өлшеу үшін өлшемдер мен құралдарды таңдау, өлшемдер жүргізу; 1.1.3.2** өлшем бірліктерді (ұзындық (см, дм)/масса(кг)/көлем (сыйымдылық) (л) қолданып өлшеу; 1.1.3.3** ұзындық (см, дм)/масса (кг)/көлем (сыйымдылық) (л) салыстыру және шамалар мәндерімен қосу мен азайту амалдар орындау;	

			1.1.3.4 ұзындық өлшем бірліктерін: см, дм олардың арақатысына сүйеніп түрлендіру	<p>бөлшектерді;</p> <ul style="list-style-type: none"> – аралас сан мен ондық бөлшекті; – біртаңбалы сандардың, 10, 100 сандарының кубын; – тең жиындардың бірдей элементтерден тұратынын, әр элементі басқа жиынға тиісті болатын немесе бастапқы жиынның бөлігі ретіндегі ішкі жиынды; – санды қалдықпен бөлу формуласын $a=b \cdot c+r$ <i>түсінеді</i>. <p>Білім алушы алған білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ірірек санау бірлігін – миллионды құрады, 1 000 000-нан үстемелейді және шегермелейді; толық (разрядтық) миллиондарды тура және кері бағытта атайды; – үшінші класс сандарының натурал сандар қатарындағы орнын анықтайды; – миллиард көлеміндегі сандардың разряддық және кластық құрамын, разрядтық бірліктердің жалпы санын, әр класс бірліктерін анықтайды; үшінші, екінші, бірінші класс бірліктерінің қосындысына жіктейді; – үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектердің разрядтық құрамын анықтайды; – миллиард көлеміндегі сандарды; үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді оқиды, жазады, салыстырады; – берілген разрядқа дейін санды дөңгелектеу ережесін қолданады; ереже бойынша көптаңбалы сандарды көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектейді; үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді көрсетілген разрядқа дейін дөңгелектейді; – үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді құруды көрсетіп береді; – натурал сандарды қосу және азайту ретіндегі үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді қосу мен азайтуды орындайды; – тиімді есептеулер жүргізу үшін санды қосындыға көбейту, санды көбейтіндіге бөлу ережесін қолданады;
3-тоқсан				
5. Саяхат 6. Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	3А Сандармен амалдар орындау. Есептер.	1.1 Натурал сандар және 0 саны. Бөлшектер	1.1.1.2** біртаңбалы сандарды салыстыру	
		5.1 Есептер және математикалық модель	1.5.1.1**есепті сызба, сурет, қысқаша жазба түрінде модельдеу/есепті шешу үшін тірек сызбасын таңдау; 1.5.1.3** қосынды және қалдықты табуға берілген есептерді талдау және шығару/кері есеп құрастыру және шығару; 1.5.1.4 санды бірнеше бірлікке арттыру, кеміту, айырмалық салыстыруға берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару; 1.5.1.5 қосу мен азайтудың белгісіз компоненттерін табуға берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару	
		5.2 Математикалық тіл	1.5.2.2 «+», «-», «=», «≠», «>», «<» таңбаларын/ цифрларды, (□) белгісіз сан символын қолдану	
		1.2 Сандар-	1.1.2.2 қосу және азайту өзара кері амалдар екенін түсіну, қосу және	

	мен амалдарды орындау	азайту амалдары компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысты анықтау; 1.1.2.3 қосудың ауыстырымдылық қасиетін қолдану	<ul style="list-style-type: none"> – миллиард көлеміндегі сандармен амалдар орындауда біртаңбалы сандарды көбейту кестесі мен бөлуді қолданады; – мыңдар класының разрядтық сандарын қосу ман азайтуды; кестелік немесе екітаңбалы сандарға жағдайларға келтірілген мыңдар класының сандарын қосу мен азайтуды ауызша орындайды; миллион көлеміндегі сандарды қосу мен азайту алгоритмін қолданады; – микрокалькулятордың көмегімен есептеулер (қосу мен азайту) орындайды; – мыңдар класының сандарын біртаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді; мыңдар класының разрядтық сандарын нөлмен аяқталатын сандарға көбейту мен бөлуді; санды қосындыға көбейту санды көбейтіндіге бөлу тәсілдеріне сүйеніп, көптаңбалы сандарды біртаңбалы және екітаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді ауызша орындайды; – микрокалькулятордың көмегімен есептеулер (көбейту мен бөлу) орындайды; – көптаңбалы сандарды екі, үштаңбалы сандарға (ондықтан аттамай және ондықтан аттап) көбейту мен бөлу (қалдықпен және қалдықсыз) және көбейкіштер мен бөлінгіштің кейбір разрядында нөл болған және көбейтіндінің және бөліндінің мәнінде нөл болған жағдайлардағы көбейту мен бөлу алгоритмін орындайды; – нөлмен аяқталатын сандардың ондық, жүздік, мыңдық бөлігін табады; – біртаңбалы сандардың және 10, 100 сандарының кубын табады; – үтірден кейінгі үш таңбаға дейінгі ондық бөлшектерді қосу мен азайтуды орындайды; – аралас сан мен ондық бөлшекті бүтін мен бөлшектік бөлігі түрінде жазады; – бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдырады;
3В Шамалар. Уақытты бағдарлау	1.3 Шамалар және олардың өлшем бірліктері	1.1.3.5 уақытты циферблат бойынша 12 сағаттық форматта анықтау/уақыт өлшем бірліктерін (минут, сағат, күн, апта, ай, жыл) ажырату; 1.1.3.1** уақыт шамаларын ажырату, оларды өлшеу үшін өлшемдер мен құралдарды таңдау, өлшемдер жүргізу; 1.1.3.2** өлшем бірліктерді: уақыт (сағ) қолданып өлшеу	
3С Теңдік және теңсіздік. Теңдеу Қосу кестесін қолдану. Есептер	2.2 Теңдік және теңсіздік Теңдеу	1.2.2.1 теңдік және теңсіздікті, теңдеуді, тура және тура емес теңдік пен теңсіздікті айыра білу; 1.2.2.2 таңдап алу әдісі және қосу мен азайту амалдарының байланысы негізінде теңдеулерді шешу	
	2.1 Санды және әріпті өрнектер	1.2.1.1 санды және әріпті өрнектерді (қосынды, айырма)/теңдік және теңсіздікті ажырату, құрастыру, жазу және оқу; 1.2.1.2 әріптің берілген мәніндегі бір амалды әріпті өрнектің мәнін табу; 1.2.1.3 қосу мен азайту арасындағы қатынасты әріпті өрнектер түрінде: $a+b=c$, $c-a=b$, $c-b=a$ көрсету және қолдану; 1.2.1.4 қосу және азайту жағдайында 0-дің қасиетін әріпті өрнек түрінде: $a+0=a$, $a-0=a$ көрсету;	

			1.2.1.5 жақшасыз әріпті/санды өрнектерді салыстыру	<ul style="list-style-type: none"> – кеңістік геометриялық фигураларды текшелермен куб сантиметрмен өлшеуді көрсетіп береді; – шамалардың стандартты бірліктерін (мм^2, км^2, га, мм^3, см^3, дм^3, м^3, км^3, км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с) қолданады және сандық мәнін анықтайды; ұзындықтың (мм, см, дм, м, км), массаның (мг, г, кг, ц, т), ауданның (м^2, км^2, ар, га), уақыттың (с, мин, сағ, тәул, жыл ғасыр, мүшел), көлемнің (см^3, дм^3, м^3, км^3), жылдамдықтың (км/сағ, км/мин, км/с, м/сағ, м/мин, м/с) бірліктерін арасындағы қатынасқа сүйеніп түрлендіреді; – 1 000 000 000 көлеміндегі шамалардың сандық мәндерін салыстырады; – шамалардың сандық мәндерін екітаңбалы, үштаңбалы сандарға көбейту мен бөлуді орындайды; – шаманың (ұзындық пен масса, аудан, көлем) сандық мәнінің бөлігі мен процентін, оның бөлігі мен проценті бойынша шаманың мәнін табады; – үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді, үш айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) оқиды, жазады және ажыратады; – үштен артық емес амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді салыстырады; осындай өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтайды; санды өрнектердің және әріптің мәні берілген әріпті өрнектің мәнін табады; – үштен артық емес амалдан тұратын санды өрнектерді ықшамдайды; – бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектердің (қосынды мен айырма) мәнін табады;
		5.2 Математикалық тіл	1.5.2.2 «+», «-», «=», «>», «<» белгілерін/цифрларды қолдану, ($\square$) белгісіз сан символын қолдану	
4-тоқсан				
7. Тағам мен сусын 8. Дені саудың жаны сау	4А Күнделікті өмірдегі есептеулер	1.1	1.1.1.1** 11-20 көлемінде тура және кері санау, натурал сандар қатарындағы орнын анықтау; 1.1.1.2** 11-ден 20-ға дейінгі сандарды оқу, жазу және салыстыру; 1.1.1.3** 20 көлемінде сандардың разрядтық құрамын анықтау, разрядтық қосылғыштарға жіктеу; 1.1.1.5** 20-ға дейінгі сандарды 2-ден топтап тура және кері санау	
		1.2	1.1.2.5 20 көлеміндегі біртаңбалы мен екітаңбалы сандарды ауызша қосу және азайтуды орындау	
		1.3	1.1.3.6 1 тг, 2 тг, 5 тг, 10 тг, 20 теңгелік тиындармен түрлі төлем жасау	
		4.3	1.4.3.1** 20-ға дейінгі сандар тізбегін және кері ретпен сандар тізбегін құрастыру	

		5.1 Есептер және математикалық модель	1.5.1.4 санды бірнеше бірлікке арттыру, кеміту, айырмалық салыстыруға берілген есептерді талдау және шығару, кері есептер құрастыру және шығару; 1.5.1.3 қосынды және қалдықты табуға берілген есептерді талдау және шығару, кері есеп құрастыру және шығару; 1.5.1.6 қосу мен азайтуға берілген есептерге қатысты таңдаған амалдарын негіздеу, шығару әдісін түсіндіру	<ul style="list-style-type: none"> – санды қалдықпен бөлу формуласын әріпті теңдік түрінде көрсетеді: $a=b \cdot c+r$ – формула бойынша шамалар арасындағы тәуелділікті анықтайды; – амалдардың компоненттері мен нәтижелері арасындағы байланысқа немесе тура теңдіктің қасиетіне сүйеніп, теңдеулерді шешеді, қарапайым теңсіздіктердің шешімдер жиынын табады; – тікбұрышты параллелепипедті, текшені ажыратады; – кеңістік фигуралардың көлемін текшелермен өлшейді; – тікбұрышты параллелепипедтің, текшенің көлемін табу формулаларын құрады және қолданады: $V=a \cdot b \cdot c$, $V=a^3$; – тікбұрышты параллелепипедті, текшені әріптермен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды; – фигураның белгісіз қырын формула бойынша табады; – суретте бейнеленген құрама фигуралардың, қоршаған ортадағы кеңістік фигуралардың көлемін табады және позиция, бағыт пен қозғалыс жайлы нұсқауды сақтай отырып, жазықтықта (торкөзді қағазда) тікбұрышты параллелепипед пен текшенің жазбасын кескіндейді; – бұрыштықтың көмегімен берілген түзуге перпендикуляр жүргізу, торкөзді қағазда әр түрде орналасқан фигураларды (кесінділерді, төрбұрышты, тіктөртбұрышты, шаршыны) салу және дәптердің сызықтарымен беттеспейтін түзуге (оське) қатысты әр фигураға симметриялы фигура салады; – шамалар арасындағы тәуелділіктің, санды қалдықпен бөлудің, текше мен тікбұрышты параллелепипедтің көлемін табу формуласын жазады, пікір ретінде оқиды және айнымалының түрлі мәндерінде ақиқаттығын тексереді; – мәтін бойынша жай және құрама (үш және одан артық барлық амалдарға берілген) есептердің шарты мен сұрағын бөліп көрсетеді; – үш және одан артық есептерді сызба, қысқаша жазу, кесте, диаграмма (сызықтық, бағандық және дөңгелекті), сұлба,
4В Жиын және логика элементтері	5.2 Математикалық тіл	1.5.2.5 деректерді жинақтау, жүйелеу және толықтыру/қолда бар материалдарды пайдаланып, кестелер, пиктограмма мен диаграммалар құрастыру		
	4.2 Тұжырымдар	1.4.2.1 тұжырымдардың ақиқаттығын немесе ақиқат еместігін анықтау; 1.4.2.2** сәйкестік пен ақиқаттықты анықтауға берілген қарапайым логикалық есептерді шығару		
	4.1 Жиындар және олармен орындалатын амалдар	1.4.1.2 жиындарды элементтерінің белгілері (нысандардың түсі, пішіні, өлшемі, материалы, әрекеті) бойынша құру және олардың классификациясы; 1.4.1.3 жұп құру арқылы нысандар жиындарын салыстыру, тең жиындарды, бос жиындарды анықтау; 1.4.1.1 екі жиынның бірігуін және жиыннан оның бөлігін айырып алуды		

			диаграмма арқылы көрнекі түрде кескіндеу	<p>алгоритм, график түрінде модельдейді; көбейту мен бөлуге, үлес пен бөлшекке, шамалар арасындағы тәуелділікке берілген жай есептерді шешу амалы мен тәсілін; төрттен артық амалмен шығарылатын есептерді (барлық амалға берілген) шешу амалын және ретін, тәсілін таңдап алуды негіздейді;</p> <p>– төрттен артық емес амалмен шығарылатын есептің жауабын есептеулерде болжалдайды және есептің жауабының шартына сәйкестігін түсіндіреді;</p> <p>– барлық амалдарға, бөлігі мен процентін табуға берілген жай есептердің шешулерін санды теңдік; шамалар арасындағы тәуелділікке берілген есептердің шешуін санды теңдік және айнымалысы бар өрнек; санды оның бөліктері мен проценті бойынша табудың шешуін теңдеу түрінде, төрт амалдан артық емес амалмен шығарылатын құрама есептердің шешулерін түсіндірмесі бар, түсіндірмесі жоқ амалдар түрінде; қарама-қарсы қозғалыс, бірінен-бірі қарама-қарсы қозғалыс, қуып жету және қалып қоюға қозғалысына берілген есептердің шешулерін теңдеу түрінде модельдейді;</p> <p>– санның және шаманың мәнінің бөлігін және процентін табуға, бөлігі мен проценті бойынша санды және шаманың мәнін табуға; шамалар арасындағы тәуелділікке (өнімділік, уақыт, орындалған жұмыс; түсімділік, аудан, өнім массасы; тікбұрышты параллелепипедтің (текшенің) биіктігі, ұзындығы, ені, көлемі; бірқалыпты түзу сызықты бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету қозғалысының жақындау және алыстау жылдамдығы, уақыт, қашықтық) берілген есептерді талдайды және шығарады, кері есептер құрастырады және шығарады;</p> <p>– төрттен артық емес амалдан тұратын (барлық амалдарға берілген жай есептердің комбинациялары), шамалар арасындағы тәуелділікке берілген, бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жетуге берілген есептерді талдайды және шығарады, оларды шешудің әртүрлі тәсілдерін салыстырып, әлдеқайда тиімдісін анықтайды;</p>
	4.4 Нысандардың комбинациялары		1.4.4.1 қоршаған ортадағы заттардан «екі-екіден» комбинациялар жиынын құрастыру	
	1.3 Шамалар және олардың өлшем бірліктері		1.1.3.1 ұзындық/масса/көлем (сыйымдылық)/уақыт шамаларын ажырату, оларды өлшеу үшін өлшемдер мен құралдарды таңдау, өлшемдер жүргізу; 1.1.3.3** ұзындық (см, дм)/масса (кг)/көлем (сыйымдылық) (л)/уақыт (сағ) салыстыру және шамалар мәндерімен қосу мен азайту амалдар орындау	
4С Нысандардың орналасуы және бағыты	3.1 Геометриялық фигуралар және олардың классификациясы		1.3.1.2 жазық фигураларды (үшбұрыш, дөңгелек, шаршы, тіктөртбұрыш) және кеңістік фигураларды (куб, шар, цилиндр, конус, пирамида, тікбұрышты параллелепипед) тану және қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіру	
	3.2 Геометриялық фигураларды кескіндеу және салу		1.3.2.1 түзу, тұйықталған және тұйықталмаған және қисық, сынық сызықты жазықтықта/қарапайым жазық геометриялық фигураларды (үшбұрыш, төртбұрыш) нүктелі қағазда кескіндеу; 1.3.2.2 берілген ұзындығы бойынша	

			<p>кесінді сызу; 1.3.2.3 жазық фигуралардың моделдерінен және бөліктерінен композиция құрастыру; 1.3.2.4 геометриялық фигуралар арасындағы негізгі қатынастарды анықтау (үлкен-кіші, жоғары-төмен, кең-тар, жуан-жіңішке, қалың-жұқа)</p>	<p>– бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету қозғалысқа берілген есептерді арифметикалық және алгебралық тәсілмен шығарады;</p> <p>– көптаңбалы сандарды құру, салыстыру, разрядтар бойынша қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін миллиард көлеміндегі разрядтар мен кластар кестесін, үтірден кейінгі екіден артық емес таңбасы бар ондық бөлекті иллюстрациялау үшін ондық бөлшектердің разрядтар кестесін, бөлімдері бірдей жай бөлшектерді, үтірден кейін бір таңбасы бар ондық бөлшектерді құру және салыстыру, қосу мен азайтуды иллюстрациялау үшін кесіндінің және жазық фигуралардың бөліктерін, сан сәулесін қолданады;</p> <p>– текшені, тікбұрышты параллелепипедті, олардың төбелерін, қырлары мен жақтарын латын алфавитінің бас әріптерімен белгілейді, белгіленуі бойынша атайды және оқиды;</p> <p>– текшенің және тікбұрышты параллелепипедтің көлемін белгілеу үшін латын алфавитінің бас әрпін, қырларын белгілеу үшін кіші әрпін қолданады;</p> <p>– бесінші сыныпта оқытылатын математикалық ұғымдармен және олардың қасиеттерімен, әрекет тәсілдерімен байланысты терминдерді қолданады.</p> <p>Білім алушы алған білімін жаңа жағдайда:</p> <p>– купюралармен (тг) және өзге мемлекеттердің валюталарымен (рубль, евро, доллар), бұрын өткен монеталар және купюралармен (тг) түрлі әрекеттер орындайды;</p> <p>– үштен артық амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (екі және үш әрпі бар) өрнектерді, үш айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектер мен үтірден кейінгі үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) құрады;</p> <p>– кеңістік фигураларды, үшбұрыштарды ажыратады және жіктейді, қоршаған ортадағы заттармен сәйкестендіреді;</p>
	5.1 Есептер және математи калық модель	1.5.1.2** заттардың орналасуын, арақашықтығын, бағытын анықтайтын терминдерді пайдалану		

- кеңістік фигураларды өлшеміне қарай салыстырады және олардың арасындағы «артық» немесе «кем», «жоғары» немесе «төмен», «жуан» немесе «жіңішке» қатынастарын анықтайды;
  - алдынан, жоғары жағынан және жанынан кеңістік фигуралардың түрін анықтайды, фигураны сол жаққа, оң жаққа бұрған кездегі орналасуының, алдынан, жоғары жағынан және жанынан оның түрінің өзгеруін түсіндіреді;
  - тікбұрышты параллелепипед пен текшенің бетінде белгіленген нүктелердің (алдыңғы, артқы, жоғары және төмен, сол және оң жағындағы) ішкі облысында, шегарасында, сол жақта, оң жақта, жоғары, төмен) орналасуын анықтайды;
  - бөлшек сандар жиынын құрады және бөлшектердің түрлеріне (үлестер, дұрыс және бұрыс бөлшектер, аралас сандар, ондық бөлшектер) қарай сандық жиындарды жіктейді;
  - Эйлер–Венн диаграммасының көмегімен қиылысатын және қиылыспайтын жиындарды, ішкі жиынды, тең жиындарды иллюстрациялайды;
  - бөлшек сандар жиынына тиісті және тиісті емес, натурал және бөлшек сандар жиының ішкі жиыны элементтерінің санын анықтайды;
  - апта күндері, жыл мезгілдерінің айлар атауы, айдағы және жылдағы күндер саны, сандар, формулалар, көлем мен оның бірліктерінің арақатынасы, жиындардың бірігуі мен қиылысуы, ішкі жиын жайлы пікірлерді ақиқат не жалған екенін анықтайды;
  - үшінші классы разрядтық сандарының, бөлшектердің (жай және ондық бөлшектер, аралас сандар) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;
  - сызбадағы түзу бойынша нысандардың қозғалысы жайлы ақпарат пен мәліметті түсіндіреді, бастапқы позиция мен қозғалыс бағытын (бір-біріне қарама-қарсы, бірінен-бірі қарама-қарсы, қалып қою және қуып жету) анықтайды.
- Білім алушы алған білімін шығармашылықпен:***
- үш амалмен шығарылатын кері есептер құрастырады;

– екі және үш амалдан тұратын жақшалы және жақшасыз санды және әріпті (үш әрпі бар) өрнектерді, екі айнымалысы бар өрнектерді, бөлімдері бірдей жай бөлшектерден және үтірден кейін екі-үш таңбасы бар ондық бөлшектерден тұратын санды өрнектерді (қосынды мен айырма) құрады;

– сандардың, бөлшектердің (жай және ондық) тізбегіндегі заңдылықты (ережені) анықтайды;

– текшенің, тікбұрышты параллелепипедтің жазбасын дайындайды және фигуралардың модельдерін құрастырады;

– кеңістіктік ойлауға, жиындардың бірігуі мен қиылысуына берілген логикалық есептерді шығарады;

– қазақ алфавитінің, теңдеулердің, үшінші класс разрядтық сандарының, сандардың кубының, бөлшек сандардың (жай және ондық) берілген немесе өзі таңдап алған заңдылық (ереже) бойынша тізбек құрады және бұзылуды табады;

– түрлі өмірлік жағдаяттармен байланысты комбинаторлық есептерді таңдап алу әдісімен шығарады.

8. Бағалау

«Математика» пәнін оқыту нәтижелерін бағалау критериалды бағалау жүйесін қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Критериалды бағалау – оқушылардың оқу жетістіктерін нақты белгіленген, ұжымдық түрде әзірленген үдеріске қатысушылардың барлығына (оқушылар, мектеп әкімшілігі, педагогикалық ұжым, ата-аналар және басқа да заңды өкілдер) бұрыннан белгілі мақсаттарға және оқушылардың оқу-танымдық қабілетін қалыптастыруға ықпал ететін бастауыш білім беру мазмұнына сәйкес критерийлермен салыстыруға негізделген бағалау үдерісі.

Критериалды бағалау оқыту, оқу және бағалаудың өзара байланысына негізделген. Критериалды бағалау нәтижелері оқу үдерісін тиімді жоспарлау және ұйымдастыру үшін қолданылады.

Бастауыш мектептегі критериалды бағалау жүйесі

қалыптастырушы бағалау (ҚБ) мен бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалауды (БЖБ) қамтиды.

Қалыптастырушы (ағымдағы) бағалау (ҚБ) – сыныптағы және/немесе үйдегі күнделікті жұмыста білім мен дағдыларды игерудің ағымдағы деңгейін анықтайды және оқыту кезінде білім алушы мен мұғалім арасындағы тығыз өзара байланысты жүзеге асырады, білім алушыларға жаңа білімді меңгеру және оқу мақсаттарына жету кезінде тапсырмаларды қаншалықты дұрыс орындайтынын түсінуге мүмкіндік береді.

Бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалау (БЖБ) – сыныптар бойынша оқу материалының үлкен бөлімін немесе блогын оқытуды аяқтағаннан кейін білімді меңгеру және дағдыларды қалыптастыру деңгейін анықтайды.

Бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалауды мектеп педагогтері жүзеге асырады. Жиынтық жұмысқа қойылған бағалар оқудың есеп беру кезеңіндегі қорытынды бағаны анықтау үшін негіз болып табылады.

Оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеріліп, 1-сыныпта тек қалыптастырушы бағалау түрі қолданылады. Тоқсандық бағалар 3-4-тоқсанда ғана қойылады. 1-сыныпта қорытынды баға қалыптастырушы бағалаудың нәтижесі бойынша қойылады.

2-сыныпта бөлім бойынша ішкі жиынтық бағалау (БЖБ) енгізіледі. Тоқсандық бағалар 1-4-тоқсандағы қалыптастырушы бағалаудың нәтижесі бойынша қойылады. Оқу жылының аяғында бір ішкі жиынтық бағалау жүзеге асырылады. Жылдық баға қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалауды ескере отырып, белгілі бір пайыздық мөлшерлеменен (ҚБ+БЖБ) қойылады.

3-5-сыныптарда білім алушылардың оқу нәтижесі төмендегідей түрде қойылады:

- тоқсан бойынша қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалаудың нәтижелерін қамтитын белгілі бір пайыздық мөлшерлеменен (ҚБ+БЖБ+ТЖБ) әр тоқсанның соңында қойылатын тоқсандық баға.

	- пәндер бойынша төрт тоқсандағы қалыптастырушы және ішкі жиынтық бағалау нәтижелерін қамтитын белгілі бір пайыздық мөлшерлемен қойылатын жылдық баға.
--	--

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 2-4-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде осы бағдарламаны жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Математика» пәнінің 2-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

**«Дүниетану» пәнінің үлгілік оқу
бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)**

<p style="text-align: center;">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дүниетану» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p style="text-align: center;">12 жылдық бастауыш білім берудің «Дүниетану» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Дүниетану» пәнін оқытудың мақсаты: ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар тұрғысынан білім алушылардың бойында адам, табиғат және қоғамның өзара байланысуы және өзара тәуелділігі туралы білім жүйесін қалыптастыру.</p> <p>3. Оқыту міндеттері:</p> <p>1) білім алушыларда қоғам және табиғат құбылыстары мен нысандарының өзара байланысы мен өзара тәуелділігі туралы түсініктер қалыптастыру;</p> <p>2) білім алушыларда табиғи, әлеуметтік және технологиялық ортадағы мінез-құлық нормаларын және қауіпсіздік ережелерін қалыптастыру;</p>	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>Мақсаты - Дүниетану пәнін оқытудың мақсаты - бастауыш білім беру деңгейінде білім алушылардың қоршаған ортасы, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар ретінде табиғат пен қоғамның өзара байланысы мен үйлесімділігі туралы ғылыми дүниетанымын қалыптастыру. Табиғатпен танысу арқылы қарапайым зерттеу біліктері мен дағдыларын дамыту.</p> <p>Міндеттері:</p> <p>б) білім алушыларда адам, қоғам және табиғат құбылыстары мен нысандарының өзара байланысы мен үйлесімділігі туралы түсініктерін қалыптастыру;</p>

<p>3) білім алушыларда табиғи және әлеуметтік шынайылықты тану әдістерін: бақылау, эксперимент, сауалнама тәжірибелерінің қалыптасуын қамтамасыз ету;</p> <p>4) білім алушылардың танымдық әрекетін дамытуды қамтамасыз ету;</p> <p>5) білім алушыларды қазіргі қазақстандық қоғамға тән ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар жүйесіне дағдыландыру;</p> <p>6) білім алушылардың өзін қоршаған ортаға, қоғамның табиғи және мәдени құндылықтарына дұрыс қатынастарын қалыптастыру.</p> <p>4. «Дүниетану» пәнінің оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты білім берудің басты құндылықтарын білім алушыларға дарытудың негізі болып табылады. Бұл құндылықтар білім алушының тәртібі мен күнделікті іс-әрекеттерін ынталандыратын тұрақты тұлғалық бағдары болады.</p> <p>2-тарау. «Дүниетану» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Дүниетану» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат; 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 3) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 4) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты құрайды. 	<p>7) білім алушылардың табиғи, әлеуметтік және цифрлы технологиялық ортадағы мінез-құлық пен қауіпсіздік нормалары және экологиялық мәдениет туралы түсініктерін қалыптастыру;</p> <p>8) білім алушылардың дүниені танып білудің заманауи әдіс-тәсілдерін, технологияларын меңгеруін қамтамасыз ету, оларды ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде адам мен табиғат арасындағы үйлесімділікті сақтауға дағдыландыру;</p> <p>9) білім алушылардың зияткерлік, шығармашылық, сыни тұрғыдан ойлау және зерттеушілік қабілеттерін, коммуникативтік дағдыларын, қажетті ақпаратты қабылдау және пайдалану біліктерін дамыту;</p> <p>10) дүниетану мен жаратылыстану ғылымдарының негізінде білім алушылардың тұлғалық, азаматтық, әлеуметтік, көшбасшылық, ақпараттық құзыреттіліктерін метапәндік тұрғысынан қалыптастыру;</p> <p>11) білім алушылардың оқытудың келесі деңгейлеріндегі гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының алғашқы ғылыми ұғымдары мен түсініктерін қалыптастыру</p> <p>Дүниетану пәні жаратылыстану пәндерінің мазмұндық тақырыптарын қамти отырып, адам, қоғам және табиғат туралы түсініктерін қалыптастырады.</p> <p>Дүниетану пәні оршаған орта пәні жаратылыстану, тарих, география, биология, физика, химия сияқты пәндерді оқытудың негізін құрайды.</p> <p>2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>«Дүниетану» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, бірізділік, сабақтастық, тұлғалық-бағдарлық, жас ерекшелік, ғылымилық, көрнекілік,</p>
---	---

<p>7. «Дүниетану» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:</p> <p>1) «Мен және қоғам» бөлімі: отбасы; отбасы мүшелеріне қатысты туыстық байланыстар жүйесіндегі өз орнын анықтау; «шежіре» ұғымы; отбасындағы қамқорлық; тауар-ақша қатынасының қарапайым түрлері; тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымы; мектеп және мектеп қауымдастығы; мектептің адам өміріндегі маңызы; мектептегі функционалдық аймақтардың орналасқан жері; күн тәртібі; тәулік уақыты мен апта күндерінің атаулары; өзін мектеп оқушысы және сынып ұжымының мүшесі ретінде сипаттау; менің атамекенім; мекенжай атауы және елді мекенінің географиялық орналасқан жері; өзі тұратын елді мекеннің басты көшесі, ғимараттары және көрнекі жерлері; денсаулық пен қауіпсіздік; жеке бас гигиенасын сақтаудың маңыздылығы; тамақтану режимі; үйдегі қауіпсіздік ережелері; жолда жүру тәртібі; жаяу жүргіншілердің қозғалысын реттейтін жол белгілерінің мәні; мерекелер; отбасылық мерекелер;</p> <p>2) «Еліміздің табиғаты» бөлімі: жергілікті жерде бағдарлану; жергілікті белгілер бойынша көкжиек тұстарын анықтау; табиғатта өзін-өзі ұстау ережелері; климат және ауа райы; ауа райының адам өміріне және оның іс-әрекетіне әсері; табиғи жағдайлар және олардың адам өмірі мен қызметіне әсері; жыл мезгілдеріне орай табиғатта бос уақытты өткізу мүмкіндіктері; туризм; туризмнің мәні; туристердің негізгі мақсаттары;</p> <p>3) «Тарих беттерінен» бөлімі: ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер: ежелгі адамдар, сақтар, Томирис патшайымы, ежелгі заманның танымал тарихи ескерткіштері және жәдігерлері туралы алғашқы мәліметтер; Қазақстан аумағындағы көне жазулар туралы түсінік; Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздермен танысу, оларды сипаттау; Қазақстан елордасы – Астана қаласы.</p> <p>8. «Дүниетану» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:</p>	<p>денсаулықты сақтау, өлкетану, кіріктіру, теория мен практиканың байланысы ұстанымдарына негізделеді.</p> <p>«Дүниетану» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.</p> <p>Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты. <p>3-тарау. «Дүниетану» пәнінің базалық мазмұны</p> <p>Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.</p> <p>«Дүниетану» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат 2) 2-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 3) 3-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 4) 4-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 5) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
---	---

<p>1) «Мен және қоғам» бөлімі: отбасы; отбасы мүшелерінің ауызша портретін жасау; отбасындағы әдеп нормаларын түсіндіру; отбасы қажеттіліктерінің құрылымы; мектеп және мектеп қауымдастығы; мектептегі оқу және оқудан тыс әрекет түрлері; мектеп қауымдастығының құрылымы; ұжымдық, топтық және тұлғааралық мінез-құлық нормалары; сынып ұжымын сипаттау; менің атамекенім; көрікті жерлерін сипаттау; Қазақстан картасындағы ірі өзен-көлдер, қалалар, жолдар, өз облысы; денсаулық пен қауіпсіздік; пайдалы және зиянды тағамдардың арасындағы айырмашылықтары; күнделікті жағдаяттардағы (үйде және қоғамдық орындарда) қауіпсіздік ережелері; көлік түрлері, олардың қажеттілігі; қоғамдық көліктегі өзін-өзі ұстау ережелері; құқық және міндет; құқық, міндет және жауапкершілік; қоғамға қызмет етудің әлеуметтік маңызы; Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелері;</p> <p>2) «Елімнің табиғаты» бөлімі: жергілікті жерде бағдарлану; тұсбағдардың көмегімен көкжиек бағыттарын анықтау; ауа райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және кері әсері; ірі табиғи нысандардың (тау, жазық, көлдер мен өзендер) шаруашылық маңызы; өз өңіріндегі табиғи жағдайлардың (жер бедері, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары) оң және кері тұстары; табиғаттың қолайсыз және қауіпті құбылыстарын жіктеу; туризм; туризмнің негізгі түрлері; туризмнің түрлерін дамытуға қолайлы нысандар; туристік нысандардың ерекшеліктері;</p> <p>3) «Тарих беттерінен» бөлімі: «мал шаруашылығы» және «егін шаруашылығы» туралы алғашқы түсінік алу; көне қалалар мен ескерткіштер; ғұндардың өмір салты туралы алғашқы түсінік; Ботай мәдениетінің ерекшеліктері; қазақ халқының жылқыны қолға үйретуі; көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері; Әл-Фарабидің ғылымның дамуына қосқан үлесі; Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерінің мәні; Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерінің қолданылу саласын анықтау; Қазақстан халықтары достығының маңыздылығы.</p>	<p>1-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>1) «Адам және қоғам» 1 тоқсан 8 сағат 1. Мені қоршаған орта - Отбасы. Отбасы мүшелері. - Менің мектебім. Менің күн тәртібім. - Қоғамдық көлік және қауіпсіздік. - Менің Отаным. (Мемлекеттік рәміздер)</p> <p>2. Адам және денсаулық. - Мен – адаммын. Адамның дене мүшелері. - Адам гигиенасы. Денсаулық және қауіпсіздік ережелері. - Адам еңбегінің түрлері. - Қоршаған ортаның адам үшін маңызы (қорытынды сабақ) <i>Практикалық жұмыстар:</i> Жеке бас гигиенасының ережесін құрастыру. <i>Топсаяхат:</i> Көктемгі адам еңбегін бақылау. Мектеп медпунктіне саяхат.</p> <p>2) «Табиғат» 16 сағат 2 тоқсан 8 сағат 1. Жанды табиғат - Өсімдіктер әлемі. - Өсімдік топтары. - Көкөніс пен жемістер. - Қазақстанның жануарлар әлемі. - Үй жануарлары. - Жабайы аңдар. - Құстар. Үй құстары. - Өсімдіктер мен жануарларды күту (<i>Қорытынды сабақ</i>) <i>Практикалық жұмыстар:</i> Өсімдіктің бөліктерін анықтау. Үй жануарлары мен жабайы аңдарға, құстар мен үй құстарына айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау.</p>
---	--

<p>9. «Дүниетану» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:</p> <p>1) «Мен және қоғам» бөлімі: отбасы; отбасы мүшелерінің арасындағы туыстық қатынастар; әулет шежіресін құрастыру; өз әулетінің құндылықтарын анықтау; өз шығындарын жоспарлау; өз шығындарын оңтайландыру жолдарын ұсыну; мектеп және мектеп қауымдастығы; сыныптың өзін-өзі басқару ережелері; түрлі көзқарастар жағдайында сыныпта ұжымдық шешімді қабылдау жолдары; қоғамда өзін өзі ұстау әдеп нормалары; адамдар арасындағы достықтың маңыздылығы; менің атамекенім; елді мекендердің түрлі белгілері; қала мен ауылдың байланысы; денсаулық пен қауіпсіздік; тұрмыстық құралдарды пайдалану ережелері; спорт түрлерін топтастыру, спорттың қандай да бір түрімен айналысу үшін қажетті негізгі және өзінің қабілеттерін анықтау; табиғи ортадағы қауіп-қатерлер; өзінің табиғи ортадағы қауіпсіздігін жоспарлау; құқық және міндет; Қазақстан Республикасы Конституциясының маңызы; мерекелер; Қазақстан халықтарының ұлттық мерекелерінің маңызы;</p> <p>2) «Елімнің табиғаты» бөлімі: жергілікті жерде бағдарлану; астрономиялық белгілер бойынша көкжиек бағыттарын анықтау; масштаб пен шартты белгілерді пайдалана отырып, жергілікті жердің жоспарын құру; климат және ауа райы; жер климатының негізгі түрлері; ауа райы мен климаттың қолайсыз жағдайларында өзін-өзі ұстау ережелері; табиғи жағдайлардың адам өміріне және оның іс-әрекетіне әсері; адамдардың табиғи жағдайларға байланысты орналасуын талдау (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары); геологиялық және табиғи-климаттық апаттар туындаған жағдайдағы өзін-өзі ұстау ережелері; туризм; Қазақстанның барынша тартымды туристік нысандарының рейтингісі;</p> <p>3) «Тарих беттерінен» бөлімі: көшпелі және отырықшы өмір салтының ерекшеліктері; тарих және мәдениет ескерткіштерін сақтау маңыздылығын түсіндіру; Қазақстанның тарихи тамыры; Түркілердің өмір салтымен танысу; Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар;</p>	<p><i>Топсаяхат:</i> Табиғаттағы жыл мезгілдері мен өсімдік және жануарлар тіршілігіне бақылау жасау.</p> <p>3) <i>3 тоқсан 9 сағат</i></p> <p>2. Жансыз табиғат</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тіршілікке қажетті жағдайлар: «Ауа», «су», «топырақ», «күн көзі». - Ауаның маңызы - Судың маңызы. - Топырақтың маңызы. - Ауа райы. - Күн. Апта. Ай. Жыл мезгілдері. - Маусымдық өзгерістер. - Жансыз табиғаттың пайдасы - Жанды және жансыз табиғат (қорытынды сабақ) <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Ауа, су, топырақ, күн көзінің маңызы туралы бейнематериалдарды талдау.</p> <p><i>Топсаяхат:</i> Қысқы табиғатты бақылау.</p> <p>4) «Менің Отаным»</p> <p>4- тоқсан</p> <p>8 сағат</p> <p>1. Менің елім - Қазақстан</p> <ul style="list-style-type: none"> - Менің Отаным - Қазақстан. - Қазақстан Республикасының астанасы – Нұр-Сұлтан қаласы. - Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. - Менің қалам/ауылым. - Наурыз мерекесі. <p>2. Еліміздің құндылықтары</p> <ul style="list-style-type: none"> - Менің өлкемнің ескерткіштері. - Қазақстанның көрікті жерлері Медеу мұз айдыны, Алтын адам т.б. (тек суретпен таныстырып кету) - Отаным- мақтанышым (қорытынды сабақ)
---	---

Қазақ хандығының құрылу себептері; көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері; хандар, батырлар мен билердің рөлі; Абылай хан; Керей хан; Жәнібек хан; Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм; Қазақстанның бейресми рәміздерінің мәнін түсіндіру («Алтын адам», «Бәйтерек» монументі, «Мәңгілік Ел» қақпасы); тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлі.

10. «Дүниетану» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) «Мен және қоғам» бөлімі: отбасы; отбасының қоғам өміріндегі маңызы; отбасы мүшелерінің функционалдық рөлі; отбасы бюджетінің негізгі кіріс-шығыстары; отбасы бюджетін оңтайландыру жолдары; мектеп және мектеп қауымдастығы; мектептің өзін-өзі басқару ұйымына мүше болу жолдары; көшбасшыға тән тұлғалық қасиеттер; менің атамекенім; түрлі дәрежедегі әкімшілік-аумақтық бірліктерді (аймақ, аудан, облыс); өз аймағының экономикалық қызмет атқаратын субъектілері; денсаулық пен қауіпсіздік; спорттың әр түрлеріндегі жарақаттану себептері; спорттың әр түрлеріндегі жарақаттану қауіптері; жасанды ортадағы қауіп-қатерлер; жасанды ортадағы өз қауіпсіздігін жоспарлау; құқық және міндет; Конституцияның қоғам өміріндегі маңызы; демократиялық құқықтар мен бостандықтар, міндеттер; мерекелер. кәсіби мерекелердің тарихы;

2) «Елімнің табиғаты» бөлімі: жергілікті жерде бағдарлану; нысанның басқа нысандарға қатысты орны; глобус пен карталардың қолданылуы; параллельдер, меридиандар, экватор; климат және ауа райы; адамзат дамуына климаттың әсері; табиғи жағдайлардың адам өміріне және оның іс-әрекетіне әсері; өз өңіріндегі және Қазақстан аймақтарындағы адамдардың табиғи жағдайларға (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары) байланысты шаруашылық іс-әрекеттері; өз өңірінде табиғи апаттар туындау

Практикалық жұмыстар: Қазақстан Республикасының астанасы Нұр-Сұлтан қаласы туралы бейнематериалдарды талдау.

Топсаяхат: Қаланың/ ауылдың көрікті жерлеріне саяхат жасау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

1) «Адам және қоғам»

1 тоқсан 16 сағат

1. Мені қоршаған орта.

- Отбасы мүшелерінің міндеттері.

- Әке мен ананың отбасындағы рөлі.

- Менің отбасымдағы орным.

- Туыстық қарым-қатынастар.

- Отбасылық дәстүрлер. Отбасылық демалыс.

- Мектеп ұжымы, мектеп ережесі.

- Жауапкершілік және тәртіп.

2. Адам және денсаулық.

- Адамның өмір сүруіне қажетті жағдайлар.

- Адамның дене мүшелерінің күтімі.

- Адамның сезім мүшелері.

- Адамның физиологиялық өсуі. Адам өміріндегі ұйқының маңызы.

- Денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдар.

- Дәрумендердің маңызы.

- Тіс күтімінің денсаулық сақтаудағы маңызы.

- Спорт және салауатты өмір салты.

- Маусымдық еңбек түрлері (қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар: Мектеп ережесін құрастыру.

Денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды анықтау.

Маусымдық еңбек түрлерін анықтау.

Топсаяхат: Жергілікті жердегі спорт кешеніне саяхат.

2) «Табиғат» 32 сағат

ықтималдылығы; туризм. Қазақстан мен Астана бойынша туристік маршрут құру;

3) «Тарих беттерінен» бөлімі: «технологиялық прогресс» ұғымы анықтамасымен танысу; тарихи мұражайлардың қызметі; мұражайдың өзіндік жобасы; қазақ халқының шығу тарихы; сақтар, ғұндар, түркілер және қазақтар арасындағы байланысты графикалық түрде бейнелеу; Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар; Қазақстанның XX-XXI ғасырлардағы жетістіктерінен мысалдар; шығармашылық және еңбек салаларындағы көрнекті қайраткерлердің өмірбаяны; Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм; «Қазақстан» атауымен байланысты ұлттық бренд; Қазақстанның әлемдік сахнадағы рөлі.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген.

Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

12. Оқу мақсаттарының жүйесі:

Бөлімше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1) «Мен және қоғам»				
1.1 Мен және менің отбасым	1.1.1.1 түрлі дереккөздерді зерттеу негізінде Отбасы» ұғымын түсіну	2.1.1.1 отбасылық мұрағат негізінде отбасы мүшелерінің ауызша	3.1.1.1 отбасы мүшелерінің арасындағы туыстық қатынастар-	4.1.1.1 отбасының қоғам өміріндегі маңызын дәлелдеу;

2 тоқсан 16 сағат

1. Жанды табиғат

- Өсімдіктің өсуіне керекті жағдайлар.
- Өсімдік бөліктері.
- Өсімдік бөліктерінің қызметі.
- Мәдени өсімдіктер.
- Жабайы өсімдіктер.
- Ағаштар және олардың түрлері.
- Бұталар және олардың түрлері.
- Бөлме өсімдіктері және оның түрлері.
- Шөптесін өсімдіктер.
- Өсімдіктерді қорғау.
- Жануарлар тіршілігіне қажетті жағдайлар.
- Жануарлардың түрлері.
- Үй жануарларының пайдасы.
- Құстардың түрлері.
- Жануарлардың бейімделуі.
- Өсімдіктер мен жануарлардың адам өміріндегі маңызы (Қорытынды сабақ).

Практикалық жұмыстар:

Ағаштар, бұталар мен шөптесін өсімдіктерінің айырмашылығы мен ұқсастығын анықтау. Күзгі өсімдіктерден гербарий жасау.

Топсаяхат: Саябақтағы ағаштарды, бұталар мен шөптесін өсімдіктерді бақылау. Жануарлардың күзгі тіршілігін бақылау.

3) 3 тоқсан 20 сағат

2. Жансыз табиғат

- Ауаның қасиеттері.
- Ауаның маңызы.
- Ауа райы және климат
- Ауа райының маусымдық өзгерістері

	<p>және мәнін түсіндіру; 1.1.1.2 отбасы мүшелеріне қатысты туыстық байланыстар жүйесіндегі өз орнын анықтау; 1.1.1.3 отбасы мүшелерінің арасындағы өзара қамқорлықтың маңызын түсіндіріп, мысал келтіру; 1.1.1.4 тауар-ақша қатынасының қарапайым түрлерін түсіндіру; 1.1.1.5 тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымын, олардың</p>	<p>портретін жасау; 2.1.1.2 мысалдар келтіре отырып, өз отбасындағы әдеп нормаларын түсіндіру; 2.1.1.3 түрлі дереккөздерді зерттеу арқылы жалпыға ортақ әдеп нормаларын анықтау; 2.1.1.4 бақылау мен сауалнама негізінде тұтыну заттарына деген отбасы қажеттіліктерінің құрылымын</p>	<p>ды түсіндіру; 3.1.1.2 әулет шежіресін құрастыру; 3.1.1.3 өз әулетінің құндылықтарын анықтау; 3.1.1.4 өз шығындарын жоспарлау және негіздеу; 3.1.1.5 өз шығындарын оңтайландыру жолдарын ұсыну</p>	<p>4.1.1.2 отбасы мүшелерінің функционалдық рөлін талдау; 4.1.1.3 отбасы бюджетінің негізгі кіріс-шығыстарын талдау; 4.1.1.4 отбасы бюджетін оңтайландыру жолдарын ұсыну</p>	<p>- Ауа райын болжау. - Жел – ауаның қозғалысы. - Жауын-шашын. - Бұлт. Тұман. - Судың қасиеті. - Судың табиғаттағы күйі. - Судың маңызы. - Судың ластануы - Топырақ түрлері. - Топырақтың маңызы. - Топырақтың ластануы - Күн – жарық пен жылу көзі. - Көкжиек. Көкжиек тұстары. - Тұсбағдар. - Жергілікті жерді бағдарлау. - Жансыз табиғаттың маңызы (қорытынды сабақ). <i>Практикалық жұмыстар:</i> Ауа-райын бақылау. Тұсбағдармен жұмыс. Топырақ түрлерін ажырату. <i>Топсаяхат:</i> Қыста қардың жаууын бақылау. 4) «Менің Отаным» 4 – тоқсан 16 сағат 1. Менің елім – Қазақстан. - Қазақстан – Тәуелсіз мемлекет. - Мемлекеттік рәміздердің атрибуттары. - Ұлттық тенге. - Отанымыздың ірі қалалары. - Еліміздің мал және егін шаруашылығы. - Әсем қала – Алматы. - Өлкемнің демалыс орындары. - Құрылыс. Сәулет өнері. 2. Еліміздің құндылықтары.</p>
--	--	--	--	--	--

	қайдан келетінін анықтау	, олардың түсу көзін анықтау			<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан халықтар достығы - Менің өлкемнің табиғаты. - Менің өлкемнің жәдігерлері. - Ұлттық ойындар. - Өлкемнің мұражайы. - Бәйтерек - өмір ағашы. - Мәңгілік ел қақпасы. - Менің елім – Қазақстан (қорытынды сабақ). <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> «Менің елім – Қазақстан» тақырыбына ЭССЕ, сурет, шығармашылық сипаттағы жұмыс. <i>Топсаяхат: Жергілікті жердегі көрікті жерлерге саяхат. Мұражайға саяхат.</i></p>
1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	1.1.2.1 мектептің адам өміріндегі маңызын түсіндіру; 1.1.2.2 мектептегі функционалдық аймақтардың орналасқан жерін анықтау; 1.1.2.3 мектептегі тәртіп ережелерін сақтау маңыздылығын түсіндіру; 1.1.2.4 күн тәртібін сақтаудың маңызын түсіндіру және күн тәртібін құрастыру;	2.1.2.1 мектептегі оқу және оқудан тыс әрекет түрлерін түсіндіру; 2.1.2.2 мектеп қауымдастығының құрылымын және мүшелерінің қызметін анықтау; 2.1.2.3 мектеп қауымдастығындағы ұжымдық, топтық және тұлғааралық мінез-құлық нормаларын түсіндіру;	3.1.2.1 сыныптың өзін-өзі басқару ережелерін түсіндіру және өз нұсқасын ұсыну; 3.1.2.2 түрлі көзқарастар жағдайында сыныпта ұжымдық шешімді қабылдау жолдарын түсіндіру; 3.1.2.3 қоғамда өзін-өзі ұстау әдеп нормаларын түсіндіру; 3.1.2.4 өз тәжірибесінен мысал келтіре отырып,	4.1.2.1 мектептің өзін-өзі басқару ұйымына мүше болу жолдарын түсіндіру; 4.1.2.2 оқушылар арасындағы көшбасшыға тән тұлғалық қасиеттерді анықтау	<p>3-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>1) «Адам және қоғам» 1 тоқсан 16 сағат</p> <p>1. Мені қоршаған орта</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ата мен әженің отбасындағы орны. - Ата-анасының жұмыс орны, олардың мамандығы. - Отбасындағы шығынды үнемдеу - Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас. - Отбасы және қоғамдық орындардағы әдеп. <p>2. Адам және денсаулық.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Адам – табиғаттың бір бөлшегі. - Адам ағзасының құрылысы. Қаңқа. - Бұлшық еттер және оның қызметі. - Тері және оның қызметі. - Тыныс алу мүшелері және оның гигиенасы. - Ас қорыту мүшелері. Зәр шығару жүйесі. - Тамақтану гигиенасы. - Денені шынықтару. - Таза ауада демалу.

	1.1.2.5 тәулік уақыты мен апта күндерінің атауларын қолдану; 1.1.2.6 өзін мектеп оқушысы және сынып ұжымының мүшесі ретінде сипаттау	2.1.2.4 өз сыныбының ұжымын сипаттау	адамдар арасындағы достықтың маңыздылығын дәлелдеу		<ul style="list-style-type: none"> - Спорт түрлері, оның денсаулыққа пайдасы. - Үлескідегі еңбек. - Қоғам. Адам. Денсаулық. (қорытынды сабақ). <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Отбасының кірісі мен шығынын есептеу. «Жұқпалы аурулар және одан сақтану жолдары» ЭССЕ.</p> <p><i>Топсаяхат:</i> Асханаға және мектеп үлескісіне саяхат.</p> <p>2) «Табиғат» 32 сағат 2 тоқсан 16 сағат</p> <p>1. Жанды табиғат</p> <ul style="list-style-type: none"> -Өсімдіктердің көптүрлілігі. -Өсімдіктердің тіршілік ортасына бейімделуі. -Өсімдіктердің маусымдық өзгерістері. - Өсімдіктердің көбеюі. -Жеміс. Тұқым. Тұқымның таралуы. -Өсімдіктердің табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы.
1.3 Менің атамекенім	1.1.3.1 өз мекенжайын атау және елді мекенінің география-лық орналасқан жерін сипаттау; 1.1.3.2 өзі тұратын елді мекеннің басты көшесін, ғимараттарын және көрнекі жерлерін сипаттау	2.1.3.1 өз зерттеулеріне сүйене отырып, өлкесінің көрікті жерлерін сипаттау және бейнелеу; 2.1.3.2 Қазақстан картасынан ірі өзен-көлдерді, қалаларды, жолдарды,	3.1.3.1 елді мекендерді түрлі белгілері бойынша ажырату (типі, көлемі, қызметі); 3.1.3.2 қала мен ауылдың байланысын зерттеу, мысалдар келтіру	4.1.3.1 түрлі дәрежедегі әкімшілік-аумақтық бірліктерді (аймақ, аудан, облыс) ажырату; 4.1.3.2 түрлі дереккөздерге негізделі отырып, өз аймағының экономикалық қызмет атқаратын субъектілері	<ul style="list-style-type: none"> - Жануарлар әлемінің көптүрлілігі: бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер. -Бауырмен жорғалаушылар, құстар. - Сүтқоректілер. - Қыстайтын құстар. - Жыл құстары. -Жануарлардың қоректенуі Қыстайтын құстар. - Жыл құстары. -Өсімдікқоректі жануарлар. - Жыртқыш жануарлар. -Жануарлардың көбеюі. -Өсімдіктер мен жануарларды қорғау (Қорытынды сабақ). <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Тұқымның өнуін бақылау. Өсімдікқоректі және жыртқыш жануарлардың ұқсастығы мен айырмашылығын анықтау.</p>

		өз облысын көрсету		не сипаттама беру	<i>Топсаяхат:</i> Қыстайтын және жыл құстарының күзгі тіршілігін бақылау.
1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	1.1.4.1 жеке бас гигиенасын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру; 1.1.4.2 тамақтану режимін сақтаудың қажеттілігін түсіндіру; 1.1.4.3 үйдегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру; 1.1.4.4 жолда жүру тәртібін, жаяу жүргіншілердің қозғалысын реттейтін жол белгілерінің мәнін түсіндіру; 1.1.4.5 үй мен мектеп арасындағы қауіпсіз маршрут	2.1.4.1 түрлі дереккөздер негізінде пайдаланы және зиянды тағамдардың арасындағы айырмашылықтарды анықтау; 2.1.4.2 күнделікті жағдаяттардағы (үйде және қоғамдық орын дарда) қауіпсіздік ережелерін түсіндіру; 2.1.4.3 көлік түрлерін, олардың қажеттілігін ажырату;	3.1.4.1 тұрмыстық құралдарды пайдалану ережелерін графикалық түрде көрсету; 3.1.4.2 спорт түрлерін топтастыру, спорттың қандай да бір түрімен айналысу үшін қажетті негізгі және өзінің қабілеттерін анықтау; 3.1.4.3 түрлі дереккөзде негізінде табиғи ортадағы қауіп-қатерлерді анықтау	4.1.4.1 спорттың әртүрлеріндегі жарақаттану себептерін зерттеу; 4.1.4.2 спорттың әртүрлеріндегі жарақаттану қаупін азайту және алдын алу әдістерін ұсыну; 4.1.4.3 түрлі дереккөздер негізінде жасанды ортадағы қауіп-қатерлерді анықтау және бағалау; 4.1.4.4 жасанды ортадағы өз қауіпсіздігін жоспарлау	<i>Топсаяхат:</i> Қыстайтын және жыл құстарының күзгі тіршілігін бақылау. 3) 3 тоқсан 20 сағат 2.Жансыз табиғат - Ауаның құрамы. - Ауа: жылы және суық ауа. - Желдің пайдасы мен зияны. -Ауа райынан болатын қауіп-қатерлер. -Ауаны ластанудан сақтау. -Табиғаттағы су айналымы. -Табиғи су көздері: бұлақтар, сарқырамалар және т.б. –Су көздерінің тазалығын сақтау. - Топырақтың құрамы (күм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа). -Ауа. Су- энергия көзі - Топырақты қорғау - Глобус және карта. -Тұсбағдардың аралық бағдары. - Жер бедері. -Өз өлкемнің жер бедері - Таулар. - Жазықтар. - Өзендер. - Көлдер. - Бізді қоршаған орта (қорытынды сабақ). <i>Практикалық жұмыстар:</i> Ауаның құрамын анықтауға тәжірибе жасау. Топырақтың құрамын анықтауға тәжірибе жасау. Картамен жұмыс. <i>Топсаяхат:</i> Жергілікті жердегі жер бедерін бақылау. 4) «Менің Отаным» 4 – тоқсан 16 сағат 1.Менің елім - Қазақстан

	жоспарын құрастыру; 1.1.4.6 шұғыл көмек қызметтерін білу және олармен хабарласу жағдайларын анықтау	2.1.4.4 қоғамдық көліктегі өзін-өзі ұстау ережелерін түсіндіру	және бағалау; 3.1.4.4 табиғи ортадағы өзінің қауіпсіздігін жоспарлау		<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан Республикасының Ата Заңы. - Рәміздерім – мақтанышым. - Отанымыздың Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар. - Қазақстанның мәдени орындары. - Қазақстан спортшылары. - ЭКСПО-2017. - Әлеуметтік желі және қауіпсіздік. - Еліміздің шаруашылығы <p>2. Еліміздің құндылықтары</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақ халқының ұлттық құндылықтары. - «Алтын адам» аңызы. - «Бәйтерек» монументі. - «Мәңгілік Ел» қақпасы. - Көне қалалар мен ескерткіштер. - Тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтау. - Қазақ халқының ұлттық мерекелері, салт дәстүрлері. - Отан (қорытынды сабақ) <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерінің ерекшеліктерін анықтау. <i>Топсаяхат:</i> Жергілікті жердегі тарихи және мәдени ескерткіштерге саяхат.</p> <p>4-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>1) «Адам және қоғам» 1 тоқсан 16 сағат</p> <p>1. Мені қоршаған орта</p> <ul style="list-style-type: none"> -Отбасы – қоғамның бір бөлшегі. - Жеті ата. Баланың ата-ана алдындағы борышы. - Үнемшілдік және ысырапшылдық. - Отбасылық мерекелер. - Сыныптағы өзін-өзі басқару. - Достық пен жолдастық.
1.5 Құқық және міндет		2.1.5.1 өз өмірінен мысалдар келтіру негізінде құқықты, міндетті және жауапкершілікті ажырату; 2.1.5.2 қоғамға қызмет етудің әлеуметтік маңызын түсіндіру	3.1.5.1 Қазақстан Республикасы Конституциясының маңызын түсіндіру	4.1.5.1 Конституцияның қоғам өміріндегі маңызы туралы қорытындылар жасау; 4.1.5.2 Қазақстан Республикасының азаматы ретінде демократиялық құқықтары, бостандықтары, міндеттерінен мысалдар	

				келтіру	
1.6 Мереке- лер	1.1.6.1 отбасылық мерекелердің бірін сипаттау	2.1.6.1 таңдауы бойынша Қазақстан Республика сының ұлттық және мемлекет- тік мерекелері нің мәнін түсіндіру	3.1.6.1 зерттеулер негізінде Қазақстан халықтарын ың ұлттық мерекелері н шығармаш ылық түрде ұсыну	4.1.6.1 зерттеулер негізінде кәсіби мерекелердің тарихын шығармашы лық түрде таныстыру	<ul style="list-style-type: none"> - Мен білетін мамандықтар - Туризм және демалыс. 2. Адам және денсаулық. - Адамның тірек-қимыл жүйесі. - Қан айналым жүйесі. Жүрек және оның қызметі. - Мидың қызметі. Жүйке жүйесі. - Алғашқы медициналық көмек. - Спорт - денсаулық кепілі. Спорт жарақаттарын алдын-алу. - Жұқпалы аурулар және олардан қорғану жолдары. - Қоғамдық пайдалы еңбек. - Дені сау ұрпақ – ұлт болашағы (қорытынды сабақ) <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Жұқпалы аурулардан сақтану шараларын құрастыру.</p> <p>Адам үшін қан мен жүректің маңызын анықтау. Эссе.</p> <p><i>Топсаяхат:</i> Жергілікті жердің медициналық орындарына, шипажайларға саяхат.</p>
2) «Елімнің табиғаты»					
2.1 Жергілік ті жерде бағдар- лау	1.2.1.1 жергілікті белгілер бойынша көкжиек тұстарын анықтау; 1.2.1.2 табиғатта өзін-өзі ұстау ережелерін сақтаудың қажеттілігін түсіндіру	2.2.1.1 тұсбағдард ың көмегімен көкжиек бағыттарын анықтау	3.2.1.1 астрономия лық белгілер бойынша көкжиек бағыттарын анықтау; 3.2.1.2 масштаб пен шартты белгілерді пайдалана отырып, жергілікті жердің	4.2.1.1 нысанның басқа нысандарға қатысты орнын анықтау; 4.2.1.2 глобус пен карталардың қолдану аясын, олардан негізгі нысандарды көрсете білу;	<ul style="list-style-type: none"> 2) «Табиғат» 32 сағат 2 тоқсан 16 сағат 1. Жанды табиғат - Өсімдіктердің фотосинтезі (оттектің бөлінуі). - Біржылдық және көпжылдық өсімдіктер. - Дәнді дақылдар. - Гүлді өсімдіктер. - Өсімдік топтарының қоршаған орта жағдайларына бейімделуі. - Дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер. - Өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысы. - Омыртқалы және омыртқасыз жануарлар. - Жануарлардың пайдасы мен зияны. - Бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылардың түрлері. - Құстардың адамға пайдасы. - Сүтқоректілердің қоректенуі мен көбеюі.

			жоспарын құру	4.2.1.3 глобус пен картадан параллельдерді, меридиандарды, экваторды көрсете білу	-Жануарлар әлемінің тіршілік ортасына бейімделуі. -Табиғатта қауіпсіздік ережесін сақтау -Қазақстан қорықтары мен қорықшалары. -Жанды табиғаттың өзара байланысы (қорытынды сабақ). <i>Практикалық жұмыстар:</i> . Дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер түрлерін анықтау. Бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілердің айырмашылықтар мен ұқсастықтарын анықтау.
2.2 Климат және ауа райы	1.2.2.1 ауа райының адамға және оның іс-әрекетіне әсерін анықтау	2.2.2.1 ауа райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және кері әсерін талдау	3.2.2.1 Жер климатының негізгі түрлерінің сипаттамаларын анықтау; 3.2.2.2 ауа райы мен климаттың қолайсыз жағдайларында өзін-өзі ұстау ережелерін құрастыру	4.2.2.1 адамзат дамуына климаттың әсерін талдау	<i>Топсаяхат:</i> табиғаттағы өсімдіктер мен жануарлар тіршілігін бақылау. Мектеп үлескісіндегі гүлді өсімдіктерді бақылау. 3) 3 тоқсан 20 сағат 2.Жансыз табиғат - Ауа райының құбылыстары. - Табиғи апаттар. - Су қоймалары. - Суды үнемдеу мен қорғау. -Судың шаруашылықтағы маңызы -Топырақтың таралуы. -Табиғат белдеулері -Табиғат зоналары -Топырақтың табиғат зоналары бойынша өзгеруі. - Жер бедерінің формалары. - Пайдалы қазбалар. - Тау жыныстарының түрлері, қасиеті - Қазақстанның кен орындары. - Карта, оның түрлері. - Сызба және масштаб. - Материктер. - Теңіздер - Мұхиттар.
2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	1.2.3.1 жыл мезгілдеріне орай табиғатта бос уақытты өткізу	2.2.3.1 ірі табиғи нысандардың (тау, жазық, көлдер мен	3.2.3.1 адамдардың табиғи жағдайларға	4.2.3.1 өз өңіріндегі және Қазақстан аймақтарындағы	

	мүмкіндіктерін анықтау	өзендер) шаруашылық маңызын анықтау; 2.2.3.2 өз өңіріндегі табиғи жағдайлардың (жер бедері, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары) оң және кері тұстарын талдау; 2.2.3.3 табиғаттың қолайсыз және қауіпті құбылыстарын жіктеу	байланысты орналасуын талдау (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары); 3.2.3.2 геологиялық және табиғи-климаттық апаттар туындаған жағдайдағы өзін-өзі ұстау ережелерін құрастыру	адамдардың табиғи жағдайларға (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары) байланысты шаруашылық іс-әрекетін талдау; 4.2.3.2 зерттеу негізінде өз өңірінде табиғи апаттар туындауы ықтималдылығын болжау	<p>- Денелер. Заттар. Табиғи және жасанды денелер. - Жансыз табиғат және адам. (қорытынды сабақ)</p> <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Қазақстанның физикалық картасынан ірі өзендерді, көлдерді және теңіздерді тауып, белгілеу. Пайдалы қазбаларды картадан табу. <i>Топсаяхат:</i> Жергілікті су қоймаларына саяхат.</p> <p>4) «Менің Отаным» 4 – тоқсан 16 сағат 1. Менің елім - Қазақстан - Қазақстан –көпұлтты мемлекет. - Ұлы жібек жолы. - Түркістан – рухани астана. - Қазақстан тарихындағы батырлар. - Ұлы дала даналары (билері). - Қазақ хандары - Ежелгі таңбалар (Таңбалы тас, Күлтегін, Орхон-Енисей). - Өлкемнің экономикасы. - Өнеркәсіп орындары - Ауыл шаруашылығы.</p> <p>2. Еліміздің құндылықтары - Қазақстандық ұлттық бренд. - Қазақстанның әлемдік қауымдастықтағы рөлі. - Мерекелер: кәсіби, тарихи, ұлттық және мемлекеттік мерекелер. - Қазақстандағы музейлер. - «Ақылды қала». - Қазақстан тарихы: тәуелсіздік (қорытынды сабақ).</p> <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Қазақстан музейлерінің атауылары мен олардың орналасуын анықтау.</p>
2.4 Туризм	1.2.4.1 туризмнің мәнін түсіндіру;	2.2.4.1 туризмнің негізгі	3.2.4.1 Қазақстанның барынша	4.2.4.1 ақпараттың қолжетімді көздерін	

	1.2.4.2 туристердің негізгі мақсаттарын анықтау	түрлерін ажырату; 2.2.4.2 зерттеу негізінде Қазақстанда туризмнің түрлерін дамытуға қолайлы нысандарды анықтау; 2.2.4.3 туристік нысандардың ерекшеліктерін сипаттау	тартымды туристік нысандарының рейтингін жасау	(интернет, кітаптар, БАҚ) пайдалана отырып, Қазақстан мен Астана бойынша туристік маршрут құру	Қазақстан мерекелерінің атауылары мен олардың орналасуын анықтау <i>Топсаяхат: Жергілікте жердегі музейге саяхат</i> 5-сынып бойынша базалық мазмұн: 1) «Адам және қоғам» 1 тоқсан 16 сағат 1. Мені қоршаған орта - Отбасы - шағын мемлекет. - Отбасы және бала құқықтары. Борыш пен міндет. - Мен және ғаламтор. Ғаламтордың пайдасы мен зияны. - Қазақстан және әлемдік жаһандану. - Қазақстанның экологиялық мәселелері Қазақстандағы жасыл экономика. - Менің қиялымдағы болашақ Қазақстан. Мен - елімнің болашағымын. - Қазақстан туризмі. - Менің сүйікті мамандығым. 2. Адам және денсаулық. - Адам ағзасындағы мүшелер жүйесінің өзара байланысы: жүйке, тыныс алу, ас қорыту, зәр шығару, қан айналым жүйелері. - Адам ағзасының аурудан қорғану жолдары. - Тыныс алу жаттығулары. - Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын белгілер - Адам ағзасы және дәрумендер. - Адам ағзасына мобильді құрылғылардың зияны. - Ақыл-ой еңбегінің маңызы. - Қоршаған орта және адам денсаулығы (қорытынды сабақ) <i>Практикалық жұмыстар: Менің өлкемнің туризмі. Маршрут құру, ғылыми жоба.</i> <i>Топсаяхат: Өлкедегі өсімдіктер әлемі.</i>
3) «Тарих беттерінен»					
3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	1.3.1.1 көрнекі материалдарды зерделеу арқылы ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеу; 1.3.1.2 ежелгі заманның танымал тарихи	2.3.1.1 көрнекі материалдар негізінде иемденуші және өндіруші шаруашылық арасындағы	3.3.1.1 көшпелі және отырықшы өмір салтының ерекшеліктерін түсіндіру; 3.3.1.2 тарих және	4.3.1.1 түрлі дереккөздер негізінде тарихи кезеңдердегі технологиялық прогресті анықтау; 4.3.1.2 тарихи	

	ескерткіш-тері/ жәдігерлері туралы әңгімелеу	айырмашылықты анықтау; 2.3.1.2 түрлі дереккөздерді зерделеу арқылы көне қалалар мен ескерткіштерді сипаттау	мәдениет ескерткіштерін сақтау маңыздылығын түсіндіру	мұражайлардың қызметін түсіндіру; 4.3.1.3 мұражайдың өзіндік жобасын ұсыну	2) «Табиғат» 32 сағат 2 тоқсан 16 сағат 1. Жанды табиғат -Өсімдіктердің жер бетінде таралуы. -Өсімдіктер тіршілігіндегі топырақтың маңызы. -Өсімдіктердің тіршілік циклі. - Балдырлар. -Жалпақ жапырақтылар мен қылқан жапырақтылар. -Өсімдіктерді қорғау жолдары. -ҚР «Қызыл кітабы» -Жануарлардың бірлесіп өмір сүруі. -Бунақденелілердің тіршілік ету циклі; -Балықтар мен қосмекенділердің әртүрлі тіршілік ету ортасына бейімделуі -Бауырымен жорғалаушылардың таралуы. - Құстардың тіршілік ортасына бейімделуі. -Қоректік тізбектің құрылымы. - Азайып бара жатқан жануарлар. - Ұлттық саябақтар. -Өсімдіктер мен жануарлар әлемі. (қорытынды сабақ) <i>Практикалық жұмыстар:</i> Өсімдіктердің алуантүрлілігі: жалпақ жапырақтылар мен қылқан жапырақтылардың түрлерін ажырату. <i>Топсаяхат:</i> Табиғат нысандарына саяхат.
3.2 Қазақстанның тарихи тамыры	1.3.2.1 көрнекі материалдар негізінде сақтардың өмір салтын сипаттау	2.3.2.1 көрнекі материалдарды зерделеу арқылы ғұндардың өмір салтын сипаттау	3.3.2.1 түрлі материалдарды зерделеу арқылы түркілердің өмір салтын анықтау	4.3.2.1 түрлі дереккөздер негізінде қазақ халқының шығу тарихын түсіндіру; 4.3.2.2 сақтар, ғұндар, түркілер және қазақтар арасындағы байланысты графикалық түрде бейнелеу	3) 3 тоқсан 20 сағат 2. Жансыз табиғат -Ауаның ластану көздері және тазарту шаралары. -Судың агрегаттық күйі. -Судың ластануы және оны тазарту. -Тіршіліктегі топырақтың маңызы. -Кен орындарын қалпына келтіру жолдары. - Географиялық белдеулер және зоналардағы табиғат ерекшеліктері.

3.3 Қазақ- стан тарихын- дағы маңызды оқиғалар	1.3.3.1 Қазақстан аумағындағы көне жазулар туралы баяндау; 1.3.3.2 түрлі материалдард ы, әдістермен құралдарды пайдалана отырып, көне жазуларды бейнелеу	2.3.3.1 Ботай мәдениеті- нің ерекшелік- терін сипаттау	3.3.3.1 Қазақ хандығыны ң құрылу себептерін түсіндіру	4.3.3.1 Қазақстан- ның XX-XXI ғасырлар- дағы жетістіктерін (мәдениет, ғылым, білім, экономика) түсіндіру	<ul style="list-style-type: none"> - Атмосферада жауын-шашынның түзілуі. - Ауа райы және климат. - Жер планетасы. -Географиялық қабаттар -Жердің табиғи серігі – Ай. - Күн жүйесі. Жер мен Күн арасындағы байланыс. Күн мен түннің ауысуы. -Ғарыш. Ғарыш денелері. Ғаламшарлар. -Ғарышты зерттеу. Ғарышкерлер. - Жарық пен қараңғы. Дыбыс. - Жылу және жылыту құрылғылары. электрлік ұғымы. - Магнит және оның маңызы. - Қозғалыс және оның маңызы. - Жансыз табиғат ұғымдары мен түсініктері (қорытынды сабақ) <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Климаттың адамзат тіршілігіне әсерін анықтау. Қазақстан аймақтарының климатын салыстыру. Өз өлкесінің ауа райын салыстыру.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жарық пен қараңғы, дыбыс, жылу және жылыту құрылғылары, электрлік, магнит, қозғалыс тақырыптарына тәжірибелік жұмыстар. - Аспан денелерін бақылау. <p><i>Топсаяхат:</i> Табиғатты ластау жолдарын көру мақсатында серуенге шығу.</p> <p>4) Менің Отаным» 4 – тоқсан 16 сағат 1.Менің елім - Қазақстан</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цифрлы Қазақстан». - Өлемдік қауымдастық және Қазақстан. - Көшпелі және отырықшы өмір салты оның ерекшеліктері. - Қазақ халқының шығу тарихы. - Ботай мәдениеті.
3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайрат- керлері	1.3.4.1 дереккөздер-ді зерделеу арқылы Томирис туралы әңгімелеу	2.3.4.1 әл- Фарабидің ғылымның дамуына қосқан үлесі туралы әңгімелеу	3.3.4.1 тарихи мысалдар негізінде хандар, батырлар мен билердің рөлін түсіндіру; 3.3.4.2 тарихи мысалдар негізінде қазақ халқының азаттығы үшін	4.3.4.1 шығармашы лық және еңбек салаларында ғы көрнекті қайраткерлер дің өмірбаяндық мәліметте- ріне сүйене отырып, елімізге сіңірген еңбегі туралы қорытынды жасау	<p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Климаттың адамзат тіршілігіне әсерін анықтау. Қазақстан аймақтарының климатын салыстыру. Өз өлкесінің ауа райын салыстыру.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жарық пен қараңғы, дыбыс, жылу және жылыту құрылғылары, электрлік, магнит, қозғалыс тақырыптарына тәжірибелік жұмыстар. - Аспан денелерін бақылау. <p><i>Топсаяхат:</i> Табиғатты ластау жолдарын көру мақсатында серуенге шығу.</p> <p>4) Менің Отаным» 4 – тоқсан 16 сағат 1.Менің елім - Қазақстан</p> <ul style="list-style-type: none"> - Цифрлы Қазақстан». - Өлемдік қауымдастық және Қазақстан. - Көшпелі және отырықшы өмір салты оның ерекшеліктері. - Қазақ халқының шығу тарихы. - Ботай мәдениеті.

			күрескен тұлғалардың рөлін шығармашылық түрде көрсету		<p>-Сақ тайпалары</p> <p>- Ғұн тайпалары.</p> <p>- Қазақ хандығы.</p> <p>- Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар.</p> <p>- Ұлы жібек картада.</p> <p>2. Еліміздің құндылықтары</p> <p>-Көрнекті тарихи тұлғалар.</p> <p>- Ұлы Отан соғысы, оның қаһармандары (Б.Момышұлы, Ә.Молдағұлова, М.Мәметова. Р.Қошқарбаев, т.б.)</p> <p>- Қазіргі заманымыздың халық қаһармандары.</p> <p>- Өнер қайраткерлері.</p> <p>-«Технологиялық прогресс».</p> <p>- Қазақстан: бейбітшілік пен тұрақтылық (қорытынды сабақ)</p> <p><i>Практикалық жұмыстар:</i> Ұлы Жібек жолындағы қалаларды анықтау.</p> <p>Болашақтың қаласы. Жоба.</p> <p><i>Топсаяхат: Жергілікті жердің «Мәдениет орталығына» саяхат.</i></p>
3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	<p>1.3.5.1 Қазақстан Республикасының рәміздерін өзге елдердің рәміздерінен ажырату;</p> <p>1.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы әңгімелеу;</p> <p>1.3.5.3 Қазақстан астанасы туралы шығармашылық жұмыстарын таныстыру</p>	<p>2.3.5.1 Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерінің мәнін түсіндіру;</p> <p>2.3.5.2 бақылаулар негізінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерінің қолданылу саласын анықтау;</p> <p>2.3.5.3 Қазақстан халықтары</p>	<p>3.3.5.1 Қазақстанның бейресми рәміздерінің мәнін түсіндіру («Алтын адам», «Бәйтерек» монументі, «Мәңгілік Ел» қақпасы);</p> <p>3.3.5.2 тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлін түсіндіру</p>	<p>4.3.5.1 зерттеулер негізінде «Қазақстан» атауымен байланысты мағыналық ассоциациялар қатарын (ұлттық бренд) ұсыну;</p> <p>4.3.5.2 Қазақстанның әлемдік сахнадағы рөлін анықтау</p>	<p>4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.</p> <p>2) Ғылыми-танымдық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде өзін, отбасы мүшелерін, қоршаған ортасын құрметтеуге үйренеді; - адам өмірінде қоршаған ортаның маңыздылығын және оның қажеттілігін түсінеді, қоршаған ортаны зерттеу, бақылау арқылы адамдар әрекетін, мінез-құлқын тануға ұмтылады;

		ДОСТЫҒЫ- НЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫ -ҒЫН ТҮСІНДІРУ			<p>- адам, қоғам, табиғаттың өзара үйлесімділігін туралы білімін дәлелдейді;</p> <p>- оқу-танымдық әрекетке сәйкес зерттеу әдістерін ажыратады (бақылау, тәжірибе, эксперимент, модельдеу, есептеу);</p> <p>- табиғатты қорғайды, экологиялық, адамгершілік тәрбие туралы түсінік алады;</p> <p>- оқу танымдық әрекетін ұйымдастыруға, жоспарлауға, өзін-өзі басқаруға, бағалауға, өзіндік ой қорытындысын шығаруға үйренеді;</p> <p>3) Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p> <p>- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алады;</p> <p>- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеу, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінеді, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын біледі.</p> <p>- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасайды;</p> <p>4) Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:</p> <p>- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;</p> <p>- адамның табиғатпен, қоғаммен қарым-қатынастың қажеттілігін түсініп, коммуникативтік дағдыларын шыңдай алады;</p> <p>- адам, қоғам, табиғат, аспан әлемі, табиғат физикасы жайлы және географиялық, экологиялық, экономикалық, тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;</p> <p>- дүниетану бойынша жеке, жұптық және топтық зерттеу жұмыстарын орындайды, бақылаулар, сарамандық (практикалық) жұмыстарды, эко жоба жасап қорғауда, коллаборациялық орта құрып қарым-қатынасқа түседі;</p> <p>- қарым-қатынас дағдыларды дамыту негізінде тұлғалық, танымдық, шығармашылық қасиеттері қалыптасады;</p>
<p>13. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дүниетану» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p>					

	<p>5) Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады; - дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табады, өңдеп, қолданады; - электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады; - шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді; - дүниетану пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады; - адам, қоғам, табиғат туралы шығармашылық жұмыстарында оқу-танымдық, ғылыми-зерттеу жобаларында, кластер, кесте, сызба құруда, сұлба, диаграмманы және т.б. цифрлық сауаттылықпен орындайды; - ақпараттық ресурстар мен ғаламторды пайдалана отырып, ақпаратты іздейді, табады, алынған ақпараттардан кестелер, схемалар, модельдер жасайды, қорғайды. <p>«Дүниетану» пәнінен күтілетін нәтижелер.</p> <p>1 сыныпта:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Отбасы, мектеп, Отан ұғымдарын; - адам, өсімдіктер және жануарлар әлемін; - тіршілікке қажетті жағдайлар: «Ауа», «су», «топырақ», «күн көзін»; - маусымдық өзгерістердің ерекшеліктерін; - Қазақстан Республикасының тұңғыш Президентін; - туған өлкесінің ескерткіштерін біледі. <p>Білім алушы:</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - отбасы мүшелерінің рөлін; - Мемлекеттік рәміздерінің маңызын; - адамның дене мүшелері қызметін; - өсімдік топтарының ерекшеліктерін; - көкөніс пен жемістер айырмашылықтарын; - жабайы аңдар мен құстардың ерекшеліктерін; - үй жануарлары мен үй құстарының пайдасын; - ауаның, судың, топырақтың, ауа райының маңызын; - жансыз табиғаттың пайдасын; - Қазақстан Республикасының астанасының маңызын; - Қазақстанның көрікті жерлерінің құндылығын (Медеу мұз айдыны, Алтын адам т.б.) түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - күн тәртібін реттеп; - адам гигиенасын, денсаулық және қауіпсіздік ережелерін сақтап; - өсімдіктер мен жануарларды күтіп, қамқорлық көрсетуде; - күн, апта, ай, жыл мезгілдерін күнделікті өмірде; - наурыз мерекесін өткізуде; - Отанды мақтанышпен дәріптеуде қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоғамдық көлік және қауіпсіздік ережелерін күнделікті өмірде сақтап; - адам еңбегінің түрлерін күнделікті өмірде орындап; - жанды және жансыз табиғатты қорғауда; - қала/ауыл тіршігіне араласуда қолданады. <p>Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қоршаған ортаның адам үшін маңызы зерттеуде; - жекебас гигиенасының ережесін құрастыруда; - өсімдіктің бөліктерін бақылауда; - үй жануарлары мен жабайы аңдардың, құстар мен үй құстарының айырмашылығы мен ұқсастығын анықтауда;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - ауа, су, топырақ, күн көзінің маңызы туралы бейнематериалдарды талдауда; - Қазақстан Республикасының астанасы Нұр-Сұлтан қаласы туралы бейнематериалдарды талдауда қолданады. <p>2 сыныпта:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - отбасы мүшелерінің міндеттерін, туыстық қарым-қатынастарын; - мектеп ұжымын; - адамның өмір сүруіне қажетті жағдайларды; - адамның сезім мүшелерін; - өсімдіктің өсуіне керекті жағдайларды; - ағаштар, бұталар, шөптер, мәдени, жабайы, бөлме өсімдіктері және олардың түрлерін; - жануарлардың түрлерін; - ауаның, судың қасиеттерін, ауа райы және климаттың өзгерістерін; - жел – ауаның қозғалысын, жауын-шашын, бұлт, тұман айырмашылықтарын; <ul style="list-style-type: none"> - топырақ түрлерін; - Қазақстанның – Тәуелсіз мемлекет екенін, мемлекеттік рәміздердің атрибуттарын, әсем қала – Алматыны; - құрылыс, сәулет өнерін; - маусымдық еңбек түрлерін біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әке мен ананың және өзінің отбасындағы рөлін; - адамның физиологиялық өсуін, адам өміріндегі ұйқының маңызын; - дәрумендердің маңызын; - өсімдіктің бөліктерін, қызметін; - құстардың түрлерін ажыратып, жануарлардың бейімделуін; - үй жануарларының пайдасын;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - ауаның маңызын, ауа райының маусымдық өзгерістерін; - топырақтың маңызын; - Күн – жарық пен жылуды беретінін; - көкжиек, көкжиектің тұстарын анықтап, жергілікті жерді бағдарлауды; - Ұлттық теңгенің маңызын, Отанымыздың ірі қалаларын; - еліміздің мал және егін шаруашылығының, өлкенің демалыс орындарының маңызын; - Қазақстан халықтар достығының бірлігін түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мектеп ережесін орындауда; - адамның дене мүшелерінің күтімін; - тіс күтімінің денсаулық сақтаудағы маңызын; - өсімдіктерді қорғау жолдарын; - жануарлар тіршілігіне қажетті жағдайларды жасауда; - ауа райын болжап, бақылау жасауда; - судың қасиетін, судың табиғаттағы күйін, маңызын, ластануын анықтауда; - топырақтың ластануын айқындауда; - туған өлкенің табиғаты мен жәдігерлерін бақылауда қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отбасылық дәстүрлерді, демалыстарды өзінің өмірінде; - жауапкершілік және тәртіпті сақтауда; - денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды таңдауда; - спорт және салауатты өмір салтын сақтауда; - өсімдіктер мен жануарлардың адам өміріндегі маңызын түсіндіруде; - ұлттық ойындарды ойнағанда; - өлкенің мұражайына, Бәйтерек, Мәңгілік ел қақпасына топсаяхаттағанда қолданады. <p>Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мектеп ережесін құрастыруда;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - денсаулыққа пайдалы және зиянды тағамдарды анықтауда; - маусымдық еңбек түрлерін орындауда; - ағаштар, бұталар мен шөптесін өсімдіктерінің айырмашылығы мен ұқсастығын анықтауда; - күзгі өсімдіктерден гербарий жасауда; - ауа-райы құбылыстарын шартты белгілермен белгілеуде; - тұсбағдармен жұмыс жасауда; - «Менің елім – Қазақстан» тақырыбына ЭССЕ, сурет, шығармашылық сипаттағы жұмыс жасауда қолданады. <p>3 сыныпта:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - адам ағзасының құрылысын, қаңқаны; - бұлшық еттер және оның қызметін; - тері және оның қызметін; - ас қорыту мүшелерін, зәр шығару, тыныс алу жүйесін; - өсімдіккоректі жануарлардың ерекшеліктерін; - жыртқыш жануарлардың тіршілігін; - жануарлардың көбеюін; -табиғи су көздері: бұлақтарды, сарқырамаларды; - жер бедерінің, таулардың, жазықтардың, өзендердің, көлдердің ұғымдарын; - Қазақстан Республикасының Ата Заңын; - Қазақстанның мәдени орындарын; - спорт түрлерін, Қазақстан спортшыларының жетістіктерін; - ЭКСПО-2017 жетістіктерін біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рәміздерде бейнеленген символдардың маңызын; - ата мен әженің отбасындағы орнын, ата-ананың жұмыс орнын, олардың мамандығын; - мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынасты; - адам – табиғаттың бір бөлшегін; - өсімдіктердің көптүрлілігін, көбеюін, тұқымның таралуын;
--	---

- өсімдіктердің тіршілік ортасына бейімделуін;
- өсімдіктердің табиғаттағы және адам өміріндегі маңызын;
- жануарлар әлемінің көптүрлілігін (бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырмен жорғалаушылар, құстар, сүтқоректілер, қыстайтын құстар, жыл құстары, жануарлардың қоректенуі, қыстайтын құстар, жыл құстары);
- ауа райында болатын қауіп-қатерлерді;
- табиғаттағы су айналымының маңызын;
- Отанымыздың Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғаларын;
- еліміздегі шаруашылық түрлерінің маңызын;
- қазақ халқының ұлттық құндылықтарын: көне қалалар мен ескерткіштерді, тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтаудың маңызын **түсінеді.**
- Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
- отбасындағы шығынды үнемдеуде;
- отбасы және қоғамдық орындардағы әдепті сақтауда;
- тыныс алу мүшелерінің, тамақтанудың гигиенасын сақтауда;
- өсімдіктердің маусымдық өзгерістерін бақылауда;
- жеміс, тұқымның өсіп-өнуін зерттеуде;
- ауаның жылы және суық түрлерін тәжірибе жасауда;
- ауаның құрамын анықтауда;
- желдің пайдасы мен зиянын анықтауда;
- су көздерінің тазалығын сақтау жолдарын құрастыруда;
- топырақтың құрамын (күм, саз, өсімдіктер мен жануарлардың қалдықтары, су, ауа) анықтауда **қолданады.**
- Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:**
- денені шынықтыруда, спорт түрлерімен шұғылдануда;
- үлескідегі еңбек барысында;
- өсімдіктер мен жануарларды қорғауда;
- ауаны, суды ластанудан сақтауда;
- топырақты қорғауда;
- әлеуметтік желінің қауіпсіздік ережелерін сақтауда;

	<ul style="list-style-type: none"> - «Алтын адам», «Бәйтерек» монументі, «Мәңгілік Ел» қақпасы туралы ақпарат жинауда; - қазақ халқының ұлттық мерекелерін, салт-дәстүрлерін нәсихаттауда қолданады. Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен: - отбасының кірісі мен шығынын есептеуде; - «Жұқпалы аурулар және одан сақтану жолдарын» талдауда; - өсімдіктерді және жыртқыш жануарлардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыруда; - глобус және картаны пайдалануда; - тұсбағдардың аралық тұстарын анықтауда; - ауа, су, топырақтың құрамын анықтауда қолданады. 4 – сыныпта: Білім алушы: - жеті ата, баланың ата-ана алдындағы міндетін; - туризм және демалыс орындарын; - адамның тірек-қимыл жүйесін; - өсімдіктердің фотосинтез (оттектің бөлінуі) үдерісін; - біржылдық және көпжылдық өсімдіктердің ерекшеліктерін; - дәнді дақылдар, гүлді, дәрілік, улы өсімдіктердің айырмашылықтарын; - омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың түрлерін; - Қазақстан қорықтары мен қорықшаларының маңызын; - табиғи апаттардың түрлерін; - су қоймаларының маңызын; - топырақтың таралуын - материктер, теңіздер, мұхиттардың айырмашылықтарын; - Ұлы жібек жолының және Рухани астана – Түркістанның маңызын; - Қазақстан тарихындағы батырлар, ұлы дала даналары (билері), қазақ хандарының ерлігін; - ежелгі таңбаларды (Таңбалы тас, Күлтегін, Орхон-Енисей) біледі.
--	---

Білім алушы:

- отбасы – қоғамның бір бөлшегі екенін;
- мамандық түрлерінің маңызын;
- қан айналым жүйесі, жүрек және оның қызметін;
- мидың қызметі мен жүйке жүйесін;
- өсімдік топтарының қоршаған орта жағдайларына бейімделуін;
- өсімдіктер мен жануарлардың өзара байланысын;
- жануарлардың пайдасы мен зиянын;
- бунақденелілер, балықтар, қосмекенділер, бауырымен жорғалаушылардың түрлерін;
- құстардың адамға пайдасын;
- сүтқоректілердің қоректенуі мен көбеюін;
- жануарлар әлемінің тіршілік ортасына бейімделуін;
- судың шаруашылықтағы маңызын;
- табиғат белдеулерін, зоналарын, топырақтың табиғат зоналары бойынша өзгеруін, жер бедерінің формаларын;
- пайдалы қазбаларды, тау жыныстарының түрлері мен қасиетін, Қазақстанның кен орындарын;
- заттар мен табиғи, жасанды денелерді;
- Қазақстанның көпұлтты мемлекеттігін;
- өлкенің экономикасын, өнеркәсіп орындарын, ауыл шаруашылығын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- сыныптағы өзін-өзі басқаруда;
- достық пен жолдастықты түсінуде;
- алғашқы медициналық көмек көрсетуде;
- спорт - денсаулық кепілін сақтауда, спорт жарақаттарын алдын-алуда;
- жұқпалы аурулар және олардан қорғану жолдарын сақтауда;
- табиғатта қауіпсіздік ережесін сақтауда;
- ауа райының құбылыстарын бақылауда;
- суды үнемдеу мен қорғауда;

	<p>- карта, сызба және масштабпен жұмыс жасауда қолданады.</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - үнемшілдік және ысырапшылдықты тұрмыстық әрекетте салыстыруда; -Қазақстандық ұлттық брендтерді ажыратуда; -Қазақстанның әлемдік қауымдастықтағы ролін анықтауда; -мереке түрлерін: отбасылық, кәсіби, тарихи, ұлттық және мемлекеттік мерекелерді атап өтуде; -Қазақстандағы музейлердің маңыздылығын анықтауда; <p>- «Ақылды қала» идеясын талдауда қолданады.</p> <p>Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоғамдық пайдалы еңбек ету барысында; - жұкпалы аурулардан сақтану шараларын құрастыруда; - адам үшін қан мен жүректің маңызын анықтауда; - дәрілік өсімдіктер мен улы өсімдіктер түрлерін айқындауда; - бунақденелілер, балықтар, космекенділер, бауырымен жорғалаушылар, құстар мен сүтқоректілердің айырмашылықтар мен ұқсастықтарын салыстыруда; - Қазақстанның физикалық картасынан ірі өзендерді, көлдерді және теңіздерді белгілеуде; - пайдалы қазбаларды картадан табуда; - Қазақстан музейлерінің атаулары мен олардың орналасуын анықтауда қолданады. <p>5 – сыныпта:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - адам ағзасындағы тұқым қуалайтын белгілерді; - өсімдіктердің жер бетінде таралуы мен тіршілік циклін, балдырларды, жалпақ және қылқан жапырақтыларды, өсімдіктерді қорғау жолдарын; -жануарлардың қоректік тізбек құрылымын; - ұлттық саябақтардың ерекшеліктерін; -кен орындарын қалпына келтіру жолдарын;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - ауа райы және климаттың ерекшелігін; -географиялық қабаттардың түрлерін; -жер планетасын, оның табиғи серігін, ғарышты, ғарыш денелерін, ғаламшарларды, ғарышты зерттеуді, ғарышкерлерді; -қозғалыс және оның маңызын, жарық пен қараңғыны, дыбысты, жылу және жылыту құрылғыларын, электрлік ұғымын, магнит және оның қасиетін біледі. Білім алушы: - отбасы - шағын мемлекет екенін; - Қазақстанның экологиялық мәселелерін, жасыл экономикасын, туризмінің маңызын; - адам ағзасындағы мүшелер жүйесінің өзара байланысын (жүйке, тыныс алу, ас қорыту, зәр шығару, қан айналым жүйелері); - ақыл-ой еңбегінің маңызын; -өсімдіктер тіршілігіндегі топырақтың маңызын; -ҚР «Қызыл кітабының» маңызын; -жануарлардың бірлесіп өмір сүру ерекшеліктерін; -бунақденелілердің тіршілік ету циклін; -балықтар мен қосмекенділердің әртүрлі тіршілік ету ортасына бейімделуін; -бауырымен жорғалаушылардың таралу жолдарын; - құстардың тіршілік ортасына бейімделуін; -тіршіліктегі топырақтың маңызын; - географиялық белдеулер және зоналардағы табиғат ерекшеліктерін; - атмосферада жауын-шашынның түзілуі себептерін; - Күн жүйесін, Жер мен Күн арасындағы байланысты, Күн мен түннің ауысуын; - көшпелі және отырықшы өмір салтының ерекшеліктерін; - қазақ халқының шығу тарихын: Ботай мәдениеті, сақ тайпалары, ғұн тайпалары, қазақ хандығы. - Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалардың ерекшеліктерін;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - көрнекті тарихи тұлғалар, ұлы Отан соғысы қаһармандарының ерлігін; - қазіргі заманымыздың халық қаһармандары мен өнер қайраткерлерінің еңбегінің жетістікерін түсінеді. Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - отбасы және бала құқықтары мен міндеттерін орындауда; - адам ағзасының аурудан қорғану жолдарын сақтауда; - тыныс алу жаттығуларын жасауда; - адам ағзасына қажетті дәрумендердің пайдасын айқындауда; - ауаның, судың, топырақтың ластану көздерін анықтап, тазарту шараларын жүзеге асыруда; - судың агрегаттық күйін анықтауда; - цифрлы Қазақстанды ерекшелігін, әлемдік қауымдастықтағы Қазақстанның орның анықтауда қолданады. Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - ғаламтордың пайдасы мен зиянын ажыратуда; - Қазақстан және әлемдік жаһанданудың маңызын түсіндіруде; - Қазақстанның болашағын болжауда қолданады. Білім алушылар меңгерген білімін шығармашылықпен: - өлкенің туризміне маршрут құруда, ғылыми жоба жасауда; - климаттың адамзат тіршілігіне әсерін зерттеуде; - Қазақстан аймақтарының климатын салыстыруда; - өз өлкесінің ауа райын болжауда; - жарық пен қараңғы, дыбыс, жылу және жылыту құрылғылары, электрлік, магнит, қозғалыс тақырыптарына тәжірибелік-зерттеу жұмыстарын орындауда; - аспан денелерін бақылауда; - адам ағзасына мобильді құрылғылардың зиянын зерттеуде; - технологиялық прогресті, болашақтың қаласын жобалауда; - Ұлы Жібек жолындағы қалаларды анықтауда қолданады.
--	--

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дүниетану» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Дүниетану» пәнінің 1-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың 3-тарауда пәннің базалық мазмұнында(әр сынып бойынша тоқсанға бөлініп, тақырып, сағат саны көрсетілген) қарастырылған.

Бастауыш білім беру деңгейінің
1-4-сыныптарына арналған
«Дүниетану» пәнінен үлгілік
оқу бағдарламасына
Қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Дүниетану» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырып	Бөлімшелер	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1 Өзім туралы	1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	1.1.2.6 өзін мектеп оқушысы және сынып ұжымының мүшесі ретінде сипаттау
	1.1 Мен және менің отбасым	1.1.1.5 тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымын, олардың түсу көзін анықтау
		1.1.2.4 күн тәртібін сақтау маңызын түсіндіру және күн тәртібін құру
		1.1.2.5 тәулік уақыты мен апта күндерінің атауларын қолдану
	1.1.1.3 отбасы мүшелерінің арасындағы өзара қамқорлықтың маңызын түсіндіріп, мысал келтіру	
2 Менің мектебім	1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	1.1.2.1 мектептің адам өміріндегі маңыздылығын түсіндіру
		1.1.2.6 өзін мектеп оқушысы және сынып ұжымының мүшесі ретінде сипаттау

		1.1.4.4 жолда жүру тәртібін, жаяу жүргіншілердің қозғалысын реттейтін жол белгілерінің мәнін түсіндіру
		1.1.4.5 үй мен мектеп арасындағы қауіпсіз маршрут жоспарын құрастыру
		1.1.2.2 мектептегі функционалдық аймақтардың орналасқан жерін анықтау
		1.1.2.3 мектептегі тәртіп ережелерін сақтау маңыздылығын түсіндіру
2-тоқсан		
3 Менің отбасым және достарым	1.1 Мен және менің отбасым	1.1.1.1 түрлі дереккөздерді зерттей отырып, «отбасы» ұғымын түсіну және мәнін түсіндіру
		1.1.1.2 отбасындағы өзге мүшелерге қатысты өзінің туыстық байланыстар жүйесіндегі орнын анықтау
		1.1.6.1 отбасылық мерекелердің бірін сипаттау
		1.1.1.3 отбасы мүшелерінің арасындағы қамқор қарым-қатынастың маңызын түсіндіріп, мысалдар келтіру
		1.1.4.3 үйдегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру
	1.3 Менің атамекенім	1.1.3.1 өз мекенжайын атау және елді мекенінің географиялық орналасқан жерін сипаттау
	1.1 Мен және менің отбасым	1.1.1.5 тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымын, олардың өндіру көзін анықтау
4 Бізді қоршаған әлем	2.1 Жергілікті жерде бағдарлау	1.2.1.1 жергілікті белгілер бойынша көкжиек тұстарын анықтау
		1.1.3.1 өз мекенжайын атау және елді мекенінің географиялық орналасқан жерін сипаттау
	1.3 Менің атамекенім	1.1.3.2 өзі тұратын елді мекеннің басты көшесін, ғимараттарын және көрнекі жерлерін сипаттау
		2.2 Климат және ауа-райы
		1.2.3.1 жыл мезгілдеріне орай табиғатта бос уақытты өткізу мүмкіндіктерін анықтау
3-тоқсан		
5 Саяхат	3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	1.3.1.1 көрнекі материалдарды зерделеу арқылы ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеу

	3.2 Қазақстанның тарихи тамырлары	1.3.2.1 көрнекі материалдар негізінде сақтардың өмір салтын сипаттау
		1.3.4.1 дереккөздерді зерделеу арқылы Томирис туралы әңгімелеу
	2.4 Туризм	1.2.4.1 туризмнің мәнін түсіндіру
		1.2.4.2 туристердің негізгі мақсаттарын анықтау
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	1.3.5.3 Қазақстан астанасы туралы шығармашылық жұмыстарын таныстыру
6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	3.2 Қазақстанның тарихи тамыры	1.3.2.1 көрнекі материалдар негізінде сақтардың өмір салтын сипаттау
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	1.3.5.2 тәуелсіз мемлекеттің негізгі белгілері туралы әңгімелеу
		1.3.5.1 Қазақстан Республикасының рәміздерін өзге елдердің рәміздерінен ажырату
	3.3 Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар	1.3.3.1 Қазақстан аумағындағы көне жазулар туралы білу
		1.3.3.2 түрлі материалдарды, әдістер мен құралдарды пайдалана отырып, көне жазуларды бейнелеу
	3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	1.3.1.2 ежелгі заманның танымал тарихи ескерткіштері/жәдігерлері туралы әңгімелеу
3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	1.3.5.3 Қазақстан астанасы туралы шығармашылық жұмыстарын таныстыру	
4-тоқсан		
7 Тағам мен сусын	1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	1.1.4.2 тамақтану режимін сақтаудың қажеттілігін түсіндіру
	3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	1.3.1.1 көрнекі материалдарды зерделеу арқылы ежелгі адамдардың өмірі туралы әңгімелеу
	1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	1.1.4.1 жеке бас гигиенасын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру
		1.1.4.2 тамақтану режимін сақтаудың қажеттілігін түсіндіру

	1.1 Мен және менің отбасым	1.1.1.4 тауар-ақша қатынасының қарапайым түрлерін түсіндіру
		1.1.1.5 тұтыну заттарына деген өз қажеттіліктерінің құрылымын, олардың өндіру көзін анықтау
8 Дені саудың жаны сау	1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	1.1.4.1 жеке бас гигиенасын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру
		1.1.4.3 үйдегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру
		1.1.4.6 шұғыл көмек қызметтерін білу және олармен хабарласу жағдайларын анықтау
	2.1 Жергілікті жерде бағдарлау	1.2.1.2 табиғатта өзін-өзі ұстау ережелерін сақтаудың қажеттілігін түсіндіру

2) 2-сынып:

Ортақ тақырып	Бағдарлама бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1 Өзім туралы	1.1 Мен және менің отбасым	2.1.1.1 отбасылық мұрағат негізінде отбасы мүшелерінің ауызша портретін жасау
		2.1.1.2 мысалдар келтіре отырып, өз отбасындағы әдеп нормаларын түсіндіру
		2.1.1.3 түрлі дереккөздерді зерттеу арқылы жалпыға ортақ әдеп нормаларын анықтау
		2.1.1.4 бақылау мен сауалнама негізінде тұтыну заттарына деген отбасы қажеттіліктерінің құрылымын, олардың түсу көзін анықтау
2 Менің отбасым және достарым	1.5 Құқық және міндет	2.1.5.1 өз өмірінен мысалдар келтіру негізінде құқықты, міндетті және жауапкершілікті ажырату
		2.1.5.2 қоғамға қызмет етудің әлеуметтік маңыздылығын түсіндіру
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	2.3.5.3 Қазақстан халықтары достығының маңыздылығын түсіндіру
2-тоқсан		

3 Менің мектебім	1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	2.1.2.1 мектептегі оқу және оқудан тыс әрекет түрлерін түсіндіру
		2.1.2.2 мектеп қауымдастығының құрылымын және мүшелерінің қызметін анықтау
		2.1.2.3 мектеп қауымдастығындағы ұжымдық, топтық және тұлғааралық мінез-құлық нормаларын түсіндіру
		2.1.2.4 өз сыныбының ұжымын сипаттау
4 Менің туған елім	1.3 Менің атамекенім	2.1.3.1 өз зерттеулеріне сүйене отырып, өлкесінің көрікті жерлерін сипаттау және бейнелеу
		2.1.3.2 Қазақстан картасынан ірі өзен-көлдерді, қалаларды, жолдарды, өз облысын көрсету
	1.4 Денсаулық және қауіпсіздік	2.1.4.3 көлік түрлерін, олардың қажеттілігін ажырату
		2.1.4.4 қоғамдық көліктегі өзін өзі ұстау ережелерін түсіндіру
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	2.3.5.1 Қазақстан Республикасы мемлекеттік рәміздерінің маңызын түсіндіру
		2.3.5.2 бақылаулар негізінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерінің қолданылу саласын анықтау
3-тоқсан		
5 Дені саудың жаны сау	1.2 Мектеп және мектеп қауымдастығы	2.1.2.1 мектептегі оқу және оқудан тыс әрекет түрлерін түсіндіру
	1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	2.1.4.1 түрлі дереккөздер негізінде пайдалы және зиянды тағамдардың арасындағы айырмашылықтарды анықтау
		2.1.4.2 күнделікті жағдаяттардағы (үйде және қоғамдық орындарда) қауіпсіздік ережелерін түсіндіру
6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1.6 Мерекелер	2.1.6.1 таңдауы бойынша Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелерінің мәнін түсіндіру
		2.3.1.2 түрлі дереккөздерді зерделеу арқылы көне қалалар мен ескерткіштерді сипаттау
	3.2 Қазақстанның тарихи тамыры	2.3.2.1 көрнекі материалдарды зерделеу арқылы ғұндардың өмір салтын сипаттау

	3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	2.3.1.1 көрнекі материалдар негізінде иемденуші және өндіруші шаруашылық арасындағы айырмашылықты анықтау
	3.4 Көрнекті тарихи тұлғалар және мәдениет қайраткерлері	2.3.4.1 әл-Фарабидің ғылымның дамуына қосқан үлесі туралы әңгімелеу
	3.3 Қазақстан тарихындағы маңызды оқиғалар	2.3.3.1 Ботай мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
4-тоқсан		
7 Қоршаған орта	2.1 Жергілікті жерде бағдарлау	2.2.1.1 тұсбағдар көмегімен көкжиек бағыттарын анықтау
	2.2 Климат және ауа-райы	2.2.2.1 ауа-райының адам өмірі мен шаруашылық іс-әрекетіне оң және кері әсерін талдау
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	2.2.3.1 ірі табиғи нысандардың (тау, жазық, көлдер мен өзендер) шаруашылық маңызын анықтау
		2.2.3.2 өз өңіріндегі табиғи жағдайлардың (жер бедері, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары) оң және кері тұстарын талдау
2.2.3.3 табиғаттың қолайсыз және қауіпті құбылыстарын жіктеу		
8 Саяхат	1.3 Менің атамекенім	2.1.3.1 өз зерттеулеріне сүйене отырып, өлкесінің көрікті жерлерін сипаттау және бейнелеу
	2.4 Туризм	2.2.4.1 туризмнің негізгі түрлерін ажырату
		2.2.4.2 зерттеу негізінде Қазақстанда туризмнің түрлерін дамытуға қолайлы нысандарды анықтау
		2.2.4.3 туристік нысандардың ерекшеліктерін сипаттау
3.1 Ежелгі мәдениеттер мен өркениеттер	2.3.1.2 түрлі дереккөздерді зерделеу арқылы көне қалалар мен ескерткіштерді сипаттау	

3) 3-сынып:

Ортақ тақырып	Бағдарлама бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1 Жанды табиғат	2.2 Климат және ауа-райы	3.2.2.1 Жер климатының негізгі түрлерінің сипаттамаларын анықтау
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	3.2.3.1 адамдардың табиғи жағдайларға байланысты орналасуын талдау (рельеф, климат, өсімдік және жануарлар әлемі, су нысандары)
	2.2 Климат және ауа-райы	3.2.2.2 ауа-райы қолайсыз жағдайларда өзін-өзі ұстау ережелерін құрастыру
	2.3 Табиғи жағдайлар және олардың әсері	3.2.3.2 геологиялық және табиғи-климаттық апаттар туындаған жағдайдағы өзін-өзі ұстау ережелерін құрастыру
	1.4 Денсаулық пен қауіпсіздік	
		3.1.4.4 табиғи ортадағы өзінің қауіпсіздігін жоспарлау
2 Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен	1.1 Мен және менің отбасым	3.1.1.3 өз отбасының құндылықтарын анықтау
	3.5 Қазақстан тарихы: тәуелсіздік, мемлекеттілік және патриотизм	3.3.5.2 тұлғаның, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дамуындағы еңбектің рөлін түсіндіру

«Көркем еңбек» және «Бейнелеу өнері» пәндерінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)

<p style="text-align: center;">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p style="text-align: center;">12 жылдық бастауыш білім берудің «Бейнелеу өнері» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Көркем еңбек» пәнін оқытудың мақсаты – жеке тұлғаның қалыптасуы және өз ойын білдіруінің негізі ретінде, рухани-адамгершілік мәдениетін дамыту, шығармашылық, кеңістіктік-образдық ойлауын, көркемдік-технологиялық білімінің негізін қалыптастыру.</p> <p>3. «Көркем еңбек» оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) әртүрлі іс-әрекеттерді кіріктіру арқылы пәндік білімдерді, дағдыларды және қабілеттерді дамыту;</p> <p>2) ұлттық және әлемдік материалдық мәдениет пен өнер шығармаларымен таныстыру арқылы құндылық бағыттарын қалыптастыру;</p> <p>3) білім алушылардың визуалды және эстетикалық қабылдауын, сыни ойлауын дамыту үшін терминологиялық аппарат қалыптастыру;</p>	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>«Бейнелеу өнері» пәні оқу бағдарламасының негізгі мақсаты - оқушыларды пән бойынша білім, білік, іскерлік дағдыларын қалыптастыру және өнерге деген қызығушылықтары мен оң көзқарастарын дамыта отырып, оқушылардың бойында табиғат пен әлеуетке негізделген көркем шығармашылық жеке қабілеттерін арттыру, қоршаған орта шындығын көркемдік образдық тұрғыда қабылдау болып табылады;</p> <p>Бастауыш мектепте бейнелеу өнерін оқытудың мақсаты оқушылардың жан – жақты көркемдік және шығармашылық дамуы болып табылады:</p> <p>7. эстетикалық танымның шығармашылық әдістері негізінде рухани мәдениеттің бір бөлігі ретінде жеке тұлғаға көркем мәдени тәрбие беру;</p>

<p>4) бақылау, эксперимент жүргізу және көрсетілім жасау арқылы зерттеу дағдыларын дамыту;</p> <p>5) әртүрлі материалдар мен құралдарды қолдану арқылы шығармашылықпен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>6) білім алушылардың өзін-өзі бағалауын жоғарылату және жағымды көзқарас қалыптастыру;</p> <p>7) коммуникацияның бір тілі ретінде ұлттық және әлемдік мәдениет мұраларының мағынасын, көркем еңбектің рөлін түсіндіру;</p> <p>8) өз жұмысын жасау үшін, әртүрлі ақпарат түрлерін (іздеу, жинау, сұрыптау) бағдарлау қабілетін дамытуға ықпал жасайтын, әртүрлі танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерді өздігінен шешу тәжірибелерін қалыптастыру;</p> <p>9) ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды орындау процесінде қолдың моторикасын, сенсорикалық, қиялдауы мен шығармашылығын, елестетуін және қабылдауын дамыту.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.</p> <p>2-тарау. «Көркем еңбек» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. Пән бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағат;</p> <p>2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;</p>	<p>8. туған табиғатын, халқының мәдениетін сүйеге, басқа ұлттар мен этностардың мәдениетін құрметтеу арқылы эстетикалық және адамгершілік сезімдерін қалыптастыру;</p> <p>9. қабылдау мен практикалық әрекет арқылы дүниені тұтас, үйлесімді қабылдауын қалыптастыру және өнермен қарым – қатынас қажеттілігін дамыту;</p> <p>10. көркемдік қызметтегі біліктілік пен дағдылардың ынтымақтастығын, қиялын, қоршаған әлемді және өнерді көркем қабылдауын дамыту;</p> <p>11. графика, кескіндеме, мүсін, сәндік – қолданбалы өнер, дизайн, сәулет сияқты пластикалық өнер түрлері және олардың адам мен қоғамдағы рөлі туралы алғашқы білімді меңгеру;</p> <p>12. әртүрлі көркем өнер материалдармен жұмыс жасау тәжірибесін алу, бастапқы бейнелеу сауаттылығын меңгеру;</p> <p>Бұл мақсатқа жету келесі негізгі міндеттерді шешуді қамтиды:</p> <p>9. Оқушылардың бейнелеу әлемін эмоционалды – образды түрде қабылдауы және оны көркемдік тұрғыда танып білуге қызығушылығын дамыту;</p> <p>10. Бейнелеу, сәндік – қолданбалы, сәулет, мүсін және дизайн өнерлерінің туындыларын қабылдау мәдениетін тәрбиелеу;</p> <p>11. Оқушылардың көзбен көру арқылы есте сақтауын, образды ассоциативті ойлауын және көркемдік шығармашылық қабілетін дамыту;</p> <p>12. Монументтік өнер және сәулет ескерткіштерінің, тарих ескерткіштерінің атауларымен таныстыру;</p> <p>13. Оқушылардың сәулет, кескіндеме, графика, мүсін сәндік – қолданбалы өнер, халық өнері және дизайн өнерлерінің әйгілі мәдениет ескерткіштерімен қарым-қатынасы</p>
--	--

<p>3) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;</p> <p>4) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.</p> <p>7. Әртүрлі жұмыстарды орындау барысында еңбек гигиенасының және қауіпсіздік техникасының ережелері сақталады.</p> <p>8. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады:</p> <p>1) «Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту» бөлімі: қоршаған әлемді, әртүрлі материалдарды зерттеу арқылы зерттеушілік дағдыларын және шығармашылық елестету қабілеттерін дамыту, қазақ халқының және басқа халықтардың дәстүрі мен мәдениетін зерделеу, өзінің шығармашылық идеяларын әзірлеу;</p> <p>2) «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау» бөлімі: қоршаған ортаны бейнелеуде практикалық дағдыларын дамыту, әртүрлі материалдармен эксперимент жүргізу, әртүрлі жұмыс техникаларын меңгеру, өзінің іс-әрекетін жоспарлау;</p> <p>3) «Презентация, талдау және бағалау» бөлімі: презентация арқылы коммуникативтік және сөйлеу дағдыларын дамыту, соның аясында өзінің және басқалардың жұмысын бағалау, презентациялау және түсіндіру.</p> <p>9. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p> <p>1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), жасанды әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, қазақ халқының қолданбалы өнері, ою-өрнектер, шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдары арқылы көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету;</p> <p>2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік</p>	<p>негізінде эстетикалық талғамы мен эстетикалық көзқарасын және бейнелеу өнеріне деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру;</p> <p>14. Жазықтық бетінде, заттарға қарап көлемді, ойдан, қиял, елестету арқылы бейнелеу оқушыларды көркем шығармашылықтың әртүрлі тәсілдерін меңгеру процесімен таныстыру және практикалық көркем іс – әрекетте тәжірибе жинақтау;</p> <p>15. Танымал әлем және Қазақстан бейнелеу өнері өкілдері мен олардың көркем туындыларымен таныстыру;</p> <p>16. Бейнелеу өнері, сәндік-қолданбалы өнер, сәулет және дизайн бағыттары бойынша көркем туындылардың айырмашылықтарын анықтау мен осы өнер түрлерінің адам мен қоғам өміріндегі орны мен маңызын анықтау;</p> <p style="text-align: center;">2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.</p> <p>«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, көркемдік шығармашылық қабілеттерін дамытып, эстетикалық талғамдарын қалыптастыратын, көркемдік тұрғыда ойлай, қабылдай білу қабілеттерін дамытатын шығармашылық тұрғыда тапсырмалар орындау көзделеді.</p> <p>Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p>
--	--

бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

10. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, жасанды әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, Қазақстан халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерді (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары

1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
3) көркем шығармашылық іс әрекеттер мен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты;
3-тарау. «Бейнелеу өнері» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Бейнелеу өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

Бейнелеу өнері пәнінің базалық мазмұны төмендегідей негізгі бөлімдерді қамтиды:

графика; кескіндеме; сәндік қолданбалы өнер; мүсін өнері; сәулет өнері; дизайн.

Әр сыныпта бейнелеу өнерінің оқытылатын түрлерімен техникалары.

1. Жазқтықта жұмыс балалардың графиканың, кескіндеменің әртүрлі материалдарын игеруге бағытталған: түрлі – түсті карандаштар, акварель, тушь, пастель, гуашь.

2. Сәндік – қолданбалы өнерді оқытуда іс – әрекет, әртүрлі бейнелеу өнері материалдары карандаш, фломастер, бояуларды

мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау пайымдаулары, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

11. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық

қолданып ою – өрнектер, әшекей бұйымдар, табиғи формаларды жалпылау және әдептеу негізінде сәндік композициялар орындаумен байланысты.

3. Көлемді жұмыс саздан немесе ериексаздан рельеф пен мүсін орындауды қамтиды; көркем құрастыру және дизайнда – қағаздан қарапайым геометриялық фигуралар жасау, дайын көлемді әртүрлі көлемді қораптар, пластикалық ыдыстар, пакеттер фигураларды қолданып жасау, заттық кеңістіктік композиция (ұжымдық жұмыс) бұтақтар, жапрақтар, қарағай мен өрік жаңғақтары, тастар, ракушкалар және т.б. табиғи материалдармен жұмыс.

4. Өнер туындыларын көркемдік – шығармашылық тұрғыда қабылдау (мұражай педагогикасы) табиғат пен қоршаған шындық туралы әңгімелесу, экскурсия, пікірталас, жобалау және зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы жүргізіледі.

5. Дамытушы және көркемдік тапсырмалар әр сыныпта бірқатар тәрбиелік мәселелерді қарастыру арқылы шешіледі: өнердегі композициялық тапсырмалар, кеңістіктік ойлау мен өнердегі және өмірдегі кеңістік туралы түсініктерді дамыту, өнердегі және қоршаған шындықтағы пішін туралы түсінікті қалыптастыру.

1-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істуді үйрету. Сурет материалдары: қарындаш, түсті қарындаш, қалам, фломастер қолданып *бейнелеп үйренесіз* сызықпен, нүктемен, дақпен. Алма немесе алмұрты бейнелейміз. Көркемдік жабдығы – қарындаш.

Кескіндеме. кескіндеме материалдарымен таныстыру; Бояуларды араластырып үйренеміз; алма немесе алмұрты акварель бояуымен бейнелейміз.

Сәндік-қолданбалы өнер. Әлем әшекейлерге толы. Гүлдер, көбелектер қанаттарындағы өрнектерді түсті қағазбен қыйып

жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

12. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық

өрнектеу. Әдемі балықтардың бейнесін монотипия техникасында орындау. Құстарды безендіру. Көлемді аппликация орындау. *Табиғи және жасанды материалдармен танысып безендіріп үйренесің.*

Мүсін. ермексаз., саз – илеу, көлемді, жазық пішінді мүсіндер орындап үйрену, жемістерді мүсіндеу. Бедерлі (рельеф) композицияны орындау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. Графикалық материалдар көмір, пастель, гельді қалам, соус, сангина мүмкіндіктерімен танысып, графиканың айқындап көлемді беретін құралдары сызық, нүкте, штрих, дақ және жарық пен көлеңкені қолданып графикалық сурет салу. «Күзгі бұтақ»: табиғи пішіндер. Орындалу тәсілі – сызықтық сурет. Көркемдік жабдығы – пастель.. «Жануарлар туралы ертегіге сурет саламыз»: суреттегі композиция тәсілдерін қолданамыз. Көркемдік жабдығы – қара гельді қалам.

Кескіндеме. Үш негізгі бояу-сары, қызыл, көк. Ақ және қара бояулар туралы білім беріліп «Гүлшоғы»: тұстану. Негізгі және қосымша түстер. Көркемдік жабдығы – акварель. «Көкөністер»: Өсімдіктер әлемі пішінінің әртүрлілігі. Қосымша түстер қолданамыз. Көркемдік жабдығы – гушь.

Сәндік қолданбалы қолөнер. «Сиқырлы сырмақ»: өрнек, оның қолданылуы. Қазақ халқының ою - өрнегінің ерекшеліктері. Өрнектің түрлері. Сәндік өрнек құрастыру. Көркемдік жабдығы – түрлі түсті қарындаштар. «Ыдыс-аяқты безендіреміз»: ыдысқа өрнек салу. Сызық, дақ, түстер ырғағы. Дөңгелектегі, жолақтағы өрнек.

Мүсін. Анималистика өнерімен танысу. «Жануарларды мүсіндейміз» – түлкі, қоян. Пластикалық материалдармен жұмыс жасау. Көркемдік жабдығы – ермексаз. «Натюрмортты

жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

13. Бағдарлама мазмұны әртүрлі көркемдік-шығармашылық әрекетті қарастырады. Сабақ барысында іске асырылатын шығармашылық әрекеттің түрлерін көркем еңбек мұғалімнің өзі анықтайды. Бұл ретте көркемдік-шығармашылық әрекеттің негізгі үш түрі: құрылымдау, бейнелеу және сәндеу әрекеттері міндетті түрде іске асырылады.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

15. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту»:

Бөлім-шелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Қоршаға	1.1.1.1 қоршаған	2.1.1.1 қоршаған	3.1.1.1 табиғатпен	4.1.1.1 табиғатпен

мүсіндейміз»: «натюрморт» жанрымен танысу. Релефті композицияны орындау. Көркемдік жабдығы – ермексаз.

Сәулет өнері. Сәулет өнерінің түрлері, материалдары, бейнелеу-мәнерлеу құралдары. Қазақстан сәулет өнері ескерткіштері. «Киіз үй». Өнердің күнделікті адам өміріндегі рөлін көрсету. Қағаз бен ермексаздан құрастыру.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

Графика. Графикалық көркем-мәнерлеу құралдары: туштау, штрихтау. Қарындаштардың қатты, жұмсақтығын анықтау. Қарындашпен жұмыс жасау тәсілдері. Көз деңгейі. Тіктөртбұрыш, шеңбер перспективасы. Қарапайым перспектива. Жарық пен көлеңке. Меншікті көлеңке. Түспелі көлеңке. Өнді түрлендіруге жаттығулар жасау. Куб суреті. Цилиндр суреті. Куб, Цилиндрге жақын пішіні бар бұйымдармен тұрмыстық жанр тақырыбына натюрморт. Көркемдік жабдығы – қарандаш.

Кескіндеме.

Түстану. Түстік шеңбер. Түстік қатынас. (қарама-қарсы түстер) контраст. Калорит. Ашық түсті бояу реңктері. Қоңырқай түсті бояу реңктері. Жарық пен көлеңке. Жылт (блик). Шағылыс (рефлекс). Түспелі көлеңке. Натюрморт жанрындағы практикалық сабақтардың жаңа ұғымдарын талдау. Жемістерден натюрморт орындау.

Сәндік-қолданбалы өнер. Сәндік-қолданбалы өнердің пайда болуы және оның адам өміріндегі рөлі. Халық мәдениетінің табиғаты туралы түсінік (үй безендіру, тұрмыстық заттар, құрал-саймандар, костюмдер; музыка, әндер, билер; эпостар, аңыздар, ертегілер). *Көркемдеуші материалдар түрлі-түсті қарындаштар.* Ою - өрнектердегі туған жер табиғатының әсем көрінісі (геометриялық, өсімдік, жануар бейнелі өрнектер). Тік бұрышты пішіндегі өрнектер. Шеңбер ішіндегі өрнектер. Тік бұрыш пішінді қазақша өрнектердің эскизін орындау. Халық

н ортаны білу және түсіну	ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	<p>мотивтерінің натюрморт шығармаларындағы көрінісі. <i>Орындау техникасы - апп-ликация, коллаж.</i></p> <p>Мүсін. Мүсіндік материалдар және олардың образдар жасаудағы рөлі; тұтас кесектен (балшықтан, пластилиннен) мүсіндеу техникасын, бейне жасау үшін пластикалық мүсіндік материалдармен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдерін меңгеру (пластилин, саз – илеу, көлемді жинақтау, пішінді жасау); жануардың, адамның, ойыншықтың мүсінін модельдеу.</p> <p>Сәулет өнері. <i>Көркемдік материалдары - ватман қағазы, желім ПВА.</i> Орындау техникасы - қағаз пластикасы. Геометриялық денелер макеті (куб, призма, пирамида, цилиндр) Эскиз. Конструкция. Макет. «Балалар алаңы ансамблі» тақырыбын жабдықтау бойынша топтық жұмыс.</p>
1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын) суреттеу	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	<p>4-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>Графика. Қазақстан графика өнері. Қазақстанның алғашқы график суретшілер Ш. Уалиханов Ә. Қастеев, Ә.Исмаилов, Б.Сарсенбаев, Қ.Қожықов, Н.Хлудов А.Бортников,Н.Крутильников,О.Белослюдова-Жилинская шығармашылықтарымен танысу. Екі әртүрлі пішіндегі үй тұрмысы заттарынан тұратын натюрморт орындау. Көркемдік жабдығы – қарандаш. Мата қыртысының суреті. Көркемдік жабдығы – қарандаш.</p> <p>Кескіндеме. Қазақстан кескіндеме өнері шеберлері Қ. Телжанов У.Тансықбаев, Ш. Сариев , С.Мәмбеев, А.Ғалымбаева Г. Ысмайылова шығармашылықтарымен танысу. Бейнелеу өнері жанрлары: <i>тарихи жанр, батальдық жанр, маринистік жанр, анималистік жанр</i> білім беру. Акварель гризайль техникасында екі әртүрлі пішіндегі үй тұрмысы заттарынан тұратын натюрморт орындау. Акварель мата қыртысының суреті. Туған жердің пейзажы гуашь.</p>
	1.1.2.2 қазақ халқының	2.1.2.2 Қазақстан	3.1.2.2 қазақ халқының	4.1.2.2 қазақ халқының	

	қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	<p>Сәндік-қолданбалы өнер. Қазақ халқының сәндік – қолданбалы өнер бұйымдары туралы білімдерін қалыптастыру. Киіз үй жиһаздары абдыра, ағаш төсек, адал бақан, терме алаша, түскиіз, сандық, сандыққап, құрақ көрпе т.б. түрлері. Ат абзелдері туралы білімдері ер-тұрман, айыл, ат дорба, жүген, ауыздық, ашамай ер, доға, белдік, қамшы т.б түрлері. Үй жиһаздарының көшірмесін картон қағаздан жасау және беті өрнектермен безендіу. Папье – маше техникасында тостаған макетін жасап бетін көркем безендіру.</p> <p>Мүсін. Қазақ мүсін мектебінің негізін салушы, еліміздің бірінші кәсіби мүсіншісі Хакімжан Наурызбаев шығармашылығымен таныстыру. Қазақ халқының дәстүрлі ағаштан және теріден жасалатын ыдыстарынан құралған натюрморт барельеф орындау. Көркемдік жабдығы – ермексаз.</p> <p>Сәулет өнері. Бейне. Эскиз. Конструкция. Ертегідегі әсем ғимараттар көрінісін бейнелеу. («Патша сарайы»). Белгілі сәулеттік ғимараттар-мен және қазіргі заман сәулет құрылыстарымен танысу. (Қожа Ахмет Иассауи мавзолейі). Эскиз. Конструкция. Макет.<i>Көркемдік материалдары ПВХ , желім.</i></p> <p>Дизайн. Дизайн тарихы және түрлері (графикалық дизайн, жиһаз дизайны, киім дизайны, көлік дизайны) туралы білімдерін қалыптастыру. Графикалық дизайн: таңбалар, логотиптер құрастыру эскиз. <i>Көркемдік материалдары- қағаз, карандаш, фломастер.</i></p> <p>5-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>Графика. XX ғасырдың 60-80 жылдардағы Қазақстан графика өнері шеберлері. (Е.Сидоркин .М.Қисамединов Ч.Кенжебаевтың К.Баранов Е.Төлепбаевтың Т.Ордабеков). Тәуелсіз Қазақстан графика өнері шеберлері шығармашылығы. Баспа графикасы түрлері мен техникаларымен таныстыру (Ксилография</p>
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
		2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерде	3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі	

		н ақпаратты жинау	дереккөздерден ақпарат жинау	дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	Линогравюра Офорт т.б.). Линогравюра техникасында натюрморт орындау. Кескіндеме. Тәуелсіз Қазақстан кескіндеме өнері шеберлері шығармашылығы. «Портрет»: портрет жанрымен танысу. Портретші-суретшілердің шығармашылығымен таныстыру. Пртрет көшірмесін орындау. Көркемдік жабдығы – гуашь. Монотипия техникасын үйрету, жұмыстар орындау. Көркемдік жабдығы – акварель гуашь. Сәндік-қолданбалы өнер. Батик өнері шығу тарихы техникалары. гүлді композиция суық батик техникасында орындау. Көркемдік жабдығы – ағаш кергішке керілген мата, анелин бояулары. Жұмыртқа қабығынан орындалатын кракле техникасында жұмыс. Көркемдік жабдығы - тақтайша эскизге сәйкес боялған, қағаз, жұмырқа қабығы. Мүсін. Жануарлардың мүсіні барельеф ермексаз Көркемдік жабдығы – ермексаз. Сәулет өнері. Заманауи сәулет өнері. Макет. <i>Көркемдік материалдары ПВХ, желім.</i> Дизайн. киім және көлік дизайны эскиздерін орындау әдістері. Дәстүрлі емес материалдардан киім үлгісін орындау. (Топтық жұмыс). Эскиздері негізінде көлік макетін орындау.
1.4 Жоспарлау		2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың реттілігін анықтау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
2) 2-бөлім «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау»:					
Бөлім-шелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтері н әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтері н әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер					
Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.					

2.2 Шығарма шылық жұмысты орындау материал дары мен техникал ары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдард ы (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдард ы (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып , материалда рды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимен т жүргізу	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып , өздігімен таңдалған материалда рды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимен т жүргізу	<p>«Бейнелеу өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер: 1-сынып бойынша: Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнерінің түрлерін; - табиғи және жасанды көркем материалдардың түрін, қасиетін; - қоршаған табиғат ортасының ерекшелігін; - табиғи және жасанды шыққан бояулардың атауларын; - көркем материалдардың түрлерін (табиғи, қағаз, жұқа картон, мата, желім), мен олардың қасиеттерін түсінеді. - қоршаған ортаның сұлулығын көре, аңғара, түйсіне және қабылдай білу қажеттігін <i>түсінеді</i>; - табиғаттың төрт кезеңінің /жаз, күз, қыс, көктем/ әрбір жыл мезгіліндегі ауа-райының бояу түстерінің табиғи өзгеруі мен ерекшелігін біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - табиғаттағы заттар мен құбылыстардың түстік, реңдік қатынастарын ажыратып терең; - бейнелеу өнері заңдылықтарын, терминдерін, техникаларын атауларын және түрлерін; - сәндік қолданбалы өнер үлгілерін орындауда жапсыру сабағында композиция құрастыру тәсілдерін; - қарапайым безендірудің түрлері: бояу, құрастыру, аппликация т.б. түсінеді; - берілген тақырып бойынша сызықтық нобай салуды, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруды ; - қазақ халқының дүниетанымында ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін <i>түсінеді</i>; - табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен
			3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалда рды ұсыну	4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалда рды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
2.3 Дайында у	1.2.3.1 қарапайым тәсілдермен материалдард	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдард ы және	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған	

технологиялары	ы және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	<p>қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын ;</p> <p>- оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеу, таңдау, жинау, өңдеу мен талдау қажет екенін ;</p> <p>- заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстыру, теңестіру, кеңістікті;</p> <p>- геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрау қажеттігін түсінеді;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <p>- көлденең, тік, көлбеу, доға тәрізді, толқынды сызықтарды оқу тапсырмасын орындауда ;</p> <p>- көркем материалдардың: гуашь, акварель, пастель, бор, қарындаш, ермексаз материалдарының мәнерлі мүмкіндіктерін пайдалана отырып, композициялық жұмысты құрастыруда ;</p> <p>- табиғат мотивтері мен ертегі бейнелерін сомдау мен құрастыру барысында және сәндік композицияларды орындауда;</p> <p>- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында ;</p> <p>- сәнді қолданбалы өнер түрлерінің қарапайым үлгілерін орындауда табиғи және жасанды көркем материалдарды ;</p> <p>- кескіндеу, бейнелеу, безендіру, құрастыру жұмыстары барысында математикалық дәлдіктің және симметриялық ережелерді ұстана отырып;</p> <p>- күнделікті өмірге және тұрмысқа қажетті бұйымдардың үлгілерін жасауда, құрастыру жұмыстарында композиция заңдылықтарын;</p> <p>- сәндік қолданбалы өнер үлгілерін орындауда жапсыру сабағында композиция құрастыру тәсілдерін ;</p>
	1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау	2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен, және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	

	1.2.3.3 шығармашы- лық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	2.2.3.3 шығармашы- лық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	3.2.3.3 шығармашы- лық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	4.2.3.3 көркем жұмысты орындау үшін әдіс- тәсілдерді өздігінен таңдау	<p>- оқушылар өз қызметінде пайдаланатын материалдардың (бейнелеу және графикалық) ерекшеліктері және олардың бейнені сомдау мен құрастыру мүмкіндіктері, бейнелеу іс әрекеттерінің компоненттері: сызық, рең, жағынды, дақ, түс, симметрия, сурет, өрнек, ою-өрнек; жазық және көлемді сурет, бедер т.б. құрал тәсілдерін оқу тапсырмаларды орындауда қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <p>- өз іс-әрекеттерін жоспарланған нәтижелермен байланыстырып, нәтижеге қол жеткізу процесінде өз қызметін бақылап жүзеге асыруда, ұсынылған шарттар мен талаптар шеңберіндегі іс-әрекет тәсілдерін анықтауда;</p> <p>- оқу тапсырмасының дұрыс орындалуын бағалау қабілеті мен оны шешудің өзіндік мүмкіндіктерін ескере отырып;</p> <p>- композициялық шығармаларды орындауда өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, ұлттық мерекелерге байланысты нысандардың образдық белгілерін ;</p> <p>- табиғатты бақылай отырып, одан алған тікелей әсердің негізінде тақырыптық сюжеттік суреттер мен композициялар құрастыруда ;</p> <p>- тақырыптық композиция құрастыру барысында көркем образдық туындылардың мағынасын ашып, бояу түстерінің қатынасын, үйлесімділігін шығарып;</p> <p>- берілген оқу тапсырмасы бойынша сызықтық, реңдік, түстік нобайларды орындауда ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастырып;</p> <p>- ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстердің кереғарлығын, үйлесімділігін ұстана отырып, бұйымдар мен заттарға ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрастыруда ;</p> <p>- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің</p>
				4.2.3.4 шығармашы- лық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және	

	құралдарды қолдану	құралдарды қолдану	құралдарды қолдану	құралдарды қолдану	
3) 3-бөлім «Презентация, талдау және бағалау»:					
Бөлімшелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау		2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен орындау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындылар	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындылар	

бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын оқу тапсырмасын орындау барысында тиімді;

- қазақ халық ертегілерінің сарындық мазмұны аясында кейіпкерлердің образдарын сомдауда кітап иллюстрациясы құрастыру мен безендіруде ;
- оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеп, таңдап, жинақтап, өңдеп;
- заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстырып, талдап, теңестіріп, кеңістіктегі жәй-күйін тақырыптық сурет орындағанда ескеріп, ;
- геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрауда *қолданады*;

2-сынып бойынша:

Білім алушы:

- көркем терминдер, анықтамалар мен ұғымдарды;
- табиғи және жасанды, негізгі және қосымша түстерді ажыратып, негізгі түстерден құрама, қосымша түстерді алу әдісі мен тәсілдерін ;
- көркемдік шығармашылық іс-әрекеттердің түрлері: жазықтықта және көлемдік кеңістікте бейнелеу тәсілдері мен жолдарын;
- жазықтықта, көлемдік кеңістікте сурет салу немесе көркемдеп құрастыру: әр түрлі көркемдік материалдарды пайдалана отырып, көркемдік безендіру жұмыстары мен сәндік композиция жұмыстарын құрастыру мәнерін;
- халықтың өмір салты, өнері, тәлім-тәрбиесі ырым-жоралары, қоршаған орта жөніндегі түсінігі, оның халық ауыз әдебиетіндегі көрінісін бейнелеуде көркем образдар құралатынын;

		материалдарын анықтау	ының суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау және салыстыру	ының негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдарын салыстыру және айырмашылығын көрсету	<ul style="list-style-type: none"> - табиғи және жасанды көркем материалдармен оқу, шығармашылық тапсырмалар мен жаттығуларды орындаудың жолын, техникасының ерекшеліктерін; - әлем және отандық ертегілерге иллюстрацияларды сомдауды, құрастыруды; - қоршаған ортаның сұлулығын көре, аңғара, түйсіне және көркемдік тұрғыда қабылдау қажеттігін біледі. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - күрделі түстерді алу үшін бояулардың негізгі түстерін араластырып, оқу, шығармашылық жұмыстарында ұтымды; - графикалық құрал-тәсілдерді: сызық, дақ, рең, нүкте және т.б. образдық бейнелердің мәнерін сақтай отырып, композициялық шығармаларында; - пәндік әлемді, өсімдіктер мен жануарларды бейнелеудің бастапқы образдық тұрғыда бейнелеу дағдыларын; - жазықтықта және кеңістікте көркемдік нысаналарды көркем образдық тұрғыда бейнелеудің негізгі заңдылықтары мен ережелерін оқу тапсырмаларын орындауда; - бейнелеу өнері түрлерінің көркем образдық тілін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын сомдауда; - бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері мен негізгі бағыттарын сюжеттік композицияларды құрауда; - композициялық заңдылықтарды (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) өздерінің шығармашылық жұмыстарын сомдауда; - көркем бейнені құрауда, сомдауда графикалық құралдар мен тәсілдерді;
3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау	
<p>16. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p>					

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1 Өзім туралы	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету

- жазықтықта, көлемдік кеңістікте сурет салу немесе көркемдеп құрастыру жұмыстарында (әр түрлі көркемдік материалдарды пайдалана отырып, көркемдік безендіру жұмыстары мен сәндік композиция) құрастыру мәнерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;
- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
- құрастыру, дизайн, мүсін және сәулет нысаналарын композициялық жобалау жұмыстарында көркемдік мәнерлеу құралдары ретінде ;
- көркемдік шығармашылық іс-әрекеттерді (жазықтықта және көлемдік кеңістікте бейнелеу тәсілдері мен жолдарын) оқу тапсырмаларын орындауда ;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда;
- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыру;
- оқу шығармашылық жаттығуларда заттардың пішіндерін, түстерін бейнелегенде, кеңістікте дұрыс орналасуы, заттың пішіні, түр-түсі, реңдік қатынасын дұрыс;
- оқу, шығармашылық тапсырмалар мен жаттығуларды орындауда табиғи және жасанды көркем материалдарымен жұмыс жасауда әртүрлі техникаларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

-табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;</p> <p>-ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауда;</p> <p>-ұлттық дәстүрлі өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда;</p> <p>-заманауи көркем өнер шығармалары мен дәстүрлі халықтық қол өнері үлгілерін байланыстара отырып, тақырыптық сюжеттік композицияларды орындауда;</p> <p>- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі жаңа көркем өнердің озық үлгілерінің нышандарын, рәміздік белгілерін, тақырыптық бағыттарын композицияларында;</p> <p>- танымал ертегілер мен көркем шығармалар мазмұнына сүйене отырып, тақырыптық сурет салуда;</p> <p>- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда;</p> <p>- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда;</p> <p>- көркем шығармашылық туындының жәй-күйін (эмоционалдық, сарындық мазмұны мен мағынасын) кітап иллюстрациясын безендіру жұмыстарында;</p> <p>- халықтың өмір салты, өнері, тәлім-тәрбиесі ырым-жоралары, қоршаған орта жөніндегі түсінік, оның халық</p>
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	
2 Менің мектебім	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдар	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	

		ы мен техникалары		<p>ауыз әдебиетіндегі көрінісін бейнелеуде көркем образдар құраудың заңдылықтарын қолданады.</p> <p>3-сынып бойынша</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларының айырмашылықтарын; - XX ғасырдың 50-70 жылдарындағы қазақстандық кәсіби бейнелеу өнерінің көрнекті өкілдерінің есімдері мен олардың көркем туындыларын ажырата; <p>Қазақстан монументалды өнері, сәулеттік тарихи көне ескерткіштерінің орны мен атауларын;</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнері, сәндік-қолданбалы өнер, сәулет, мүсін және дизайндық көркем шығармалардың өзіндік айырмашылықтары мен олардың адам мен қоғам өмірінде алатын орны мен маңызын ажырата; - композициялық заңдылықтар мен ережелер: түс, асимметрия, фактура, колорит, перспектива, симметрия, рең, тепе-теңдік, ырғақ т.б. сүйене отырып, оқу, шығармашылық тапсырмаларды орындауда көркем образдық бейнені сомдап құрастыра; - бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларын (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) ажырата; - қоршаған табиғат ортасында және жеке адам бойындағы нағыз шынайы сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата; - бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларын (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды);
		2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.1 қарапайым тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
2-тоқсан				
3 Менің отбасым және достарым	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің визуалды суреттеу құралдармен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдар	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	

		ы мен техникалары		
4 Бізді қоршаған әлем	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	<ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата; - көркем-образдық шығармаларды ажыратып, талдай; - бейнелеу өнері түрлерінің көркем образдық тілін (мысалы, графиканың образдық тілі: сызық, штрих, дақ, рең; кескіндеменің образдық тілі: түс, түстік реңк, түстік үйлесімділік) ажырата; - Қазақстанның танымал кәсіби суретшілерінің шығармашылықтарын және олардың көркем туындыларының тақырыбын/атын, жанрлық, стильдік бағытын, көркемдік сюжетін, мазмұнын, авторларын; - бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрларының (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) айырмашылықтарын ажыратып; - бейнелеу өнері ұғымдарының мәнін, мағынасын біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігін; - көркем бейнені құраудың графикалық құралдары мен тәсілдерін айқындаушы мәнерін; - бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, табиғи ерекшелігін, көркемдік сипатын, мағынасын; - бейнелеу өнеріндегі өзіндік ұқсастықтар мен айырмашылықтарын; - сызықтық, реңдік нобай салуды, ою-өрнектің қарапайым үлгілерін құрауды, қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін құрастыру қажеттігін; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының айырмашылықтары мен көркемдік құрал тәсілдерін ажыратып; - бейнелеуші және айқындаушы көркемдік құрал-тәсілдердің негізінде талдау жасау қажеттігін;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану		
3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру		

3-тоқсан			
5 Саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Материалдар және өнердегі жұмыс техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу
		2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау
6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау
	2 Шығармашы		1.2.3.1 қарапайым тәсілдер мен материалдарды және

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының көркемдік құралы мен тәсілін;
  - қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерінің (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) түрлерін, атауларын, даму тарихын мен табиғи ерекшелігін;
  - қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдаудың ерекшелігін;
  - дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды;
  - қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын **түсінеді**;
- Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:**
- бейнелеу өнері бойынша көркем шығармашылық іс әрекеттерде қажетті көркем материалдарды (акварель, гуашь, бор, қарындаштар, ермексаз, құрастыруға арналған әр түрлі түсті қағаздар т.б.) оқу, шығармашылық жұмыстарында;
  - оқу тапсырмаларын орындауда шығармашылық композиция құрауда бейненің жарық, көлеңкесін анықтап, негізгі және құрама, жылы және суық түстерінің ара жігін ажыратып;
  - бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтарын (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.);
  - көркем бейнені құраудың графикалық құралдары мен тәсілдерін айқындаушы мәнерін түсінеді;
  - бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, табиғи ерекшелігін, көркемдік сипатын, мағынасын ажыратып, оқу, шығармашылық жұмыстарда;

	лық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	<ul style="list-style-type: none"> - оқу, шығармашылық жұмыстарында бейнелеу өнеріндегі өзіндік ұқсастықтар мен айырмашылықтарын; - бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрау, уақыт пен кеңістік бірегейлігі мен байланысының ара жігін ажыратып, оқу, шығармашылық жұмыстарында; - қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерін (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) құрастыруда; - бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің қарапайым үлгілерін құрастыруда; - әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі замануи көркем өнердің озық үлгілерінің нысандарын, мазмұнын, рәміздік белгілерін, тақырыптық сюжеттік сарынын құрастыруда; - дизайндық жобалау мен форма мен мазмұндық, түстік, реңдік, көркемдік безендіру бойынша тапсырмалар мен жаттығуларды орындауда дәстүрлі сәулет өнері бойынша көне қалалардың (Отрар, Тараз, Сарайшық, Түркістан т.б.) нобайын жасауда; - ерте және орта ғасырлардағы оба түрлері, көне қала құрылыстары, ғимараттар т.б; дәстүрлі ежелгі сәулет өнері ескерткіштерін дизайндық жобалау жұмыстарын орындауда; - қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдау бойынша орындалу әдістері мен техникаларын; - дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды; - қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын ашып, оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындауда қолданады.
			1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру		
4-тоқсан				
7 Тағам мен сусын	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	

		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	<p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сурет, кескіндеме, графика, мүсін, сәулет өнер түрлерінің көркем мәнерлік, образдық тілдік қатынасында олардың негізгі құрал-тәсілдерін дербес түрде өздерінің оқу, шығармашылық іс-әрекеттерінде (ойша, елестете отырып қиял бойынша бейнелеу) орын алатын көркем иллюстрацияларды құрастыруда; - заттар мен бұйымдардың өлшемдері мен пішімдері туралы, перспективаның қарапайым ережелерін ұстана отырып, композициялық заңдылықтарға сүйене отырып, оқу, шығармашылық тапсырмаларында; - табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарына ою-өрнектерді сомдап, құрастыруда; - табиғат құбылыстарындағы өзгерістерді бақылау барысында аспан мен жердің, қардың, күзгі жапырақтар түстері мен реңдік қатынастарын; - ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде; - өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде ; - сызықтық, реңдік шешімдерде нобай салуды, ою-өрнектің үлгілерін құрауда, қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін құрастыруда; - қазақ халқының дәстүрлі ежелгі мүсін түрлері (қойтас, құлпытас, бал-бал тас, кісі тас, мін тас, сын тас т.б.) мен
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	
8 Дені саудың жаны сау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық өнердің идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) суреттеу құралдарымен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	

2) 2-сынып:

Ортақ тақырып тар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1 Өзім туралы	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерден ақпаратты жинау
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың реттілігін анықтау
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну
	<p>атаулары, форма мен мазмұндық, тарихи, табиғи ерекшеліктерін ескеріп, оқу тапсырмаларын орындауда ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының айырмашылықтары мен көркемдік құрал тәсілдерін шығармашылық тапсырмаларды орындауда; - бейнелеуші және айқындаушы көркемдік құрал-тәсілдердің негізінде талдау жасауда; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының көркемдік құралы мен тәсілін оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындау барысында қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауд; - ұлттық дәстүрлі өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда; - заманауи көркем өнер шығармалары мен дәстүрлі халықтық қол өнері үлгілерін байланыстара отырып, тақырыптық сюжеттік композицияларды орындауда; - әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі жаңа көркем өнердің озық үлгілерінің нышандарын, рәміздік белгілерін, тақырыптық бағыттарын композицияларында; - танымал ертегілер мен көркем шығармалар мазмұнына сүйене отырып, тақырыптық сурет салуда; - табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда; 		

2 Менің отбасым және достарым	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанларын анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын) суреттеу	<p>- дәстүрлі ұлттық, халықтық дүниетанымда ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін түсініп, оны ұлттық белгі мен дүниетанымдық мән-мағынасы бар таңба ретінде қарастырып, осы белгілер мен таңбалардың рәміздік, семантикалық мағынасын талдап, олардың мазмұндық нысандарын суретке айналдыруда, белгілі бір композициялық ортаға үйлесімді бағындыруда ;</p> <p>- қазақ халқының ұлттық дәстүрлі киім үлгілерін (бас киім, сырт киім, аяқ киім, ерлер киімдері, әйелдер киімдері мен балалар киімдері) құрастыруда ;</p> <p>- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің қарапайым үлгілерін құрастыруда ;</p> <p>- әлемдік, отандық классикалық көркем өнер шығармалары мен қазіргі кезеңдегі замануи көркем өнердің озық үлгілерінің нысандарын, мазмұнын, рәміздік белгілерін, тақырыптық сюжеттік сарынын құрастыруда ;</p> <p>- қазақ халқының қол өнер шеберлерінің ұлттық ою-өрнектерді құрастыру мен сомдау бойынша орындалу әдістері мен техникаларын;</p> <p>- дәстүрлі сәнді қолданбалы өнер шығармаларын орындауда қажетті көркем материалдарды;</p> <p>- қазақ халқының дәстүрлі қол өнері және оның түрлері, тарихы мен табиғи сипатын ашып, оқу тапсырмалары мен жаттығуларды орындауда қолданады.</p> <p>4-сынып бойынша:</p> <p>Білім алушы:</p> <p>- бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанларын ажырата ;</p> <p>- Қазақстан Республикасының мемлекеттік ұлттық рәміздері, туған өлкенің өнері мен мәдениетінің айрықша</p>
		1.3 Шығармашылық идеялар мен сезімдерді көрсету және дамыту	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау	

2-тоқсан			
3 Менің мектебі м	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерден ақпаратты жинау
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу
3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	
4 Менің туған өлкем	1 Шығармашылық идеяны	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс,

өзіндік белгілерін, көркемдік тарихи көне ескерткіштерінің атаулары мен орындарын ;

- қазақстандық және шетелдік өнердің көрнекті өкілдері мен олардың негізгі көркем шығармаларының атауларыны;
- бейнелеу сауаттылығының негіздерін (түсі, реңі, пропорциясы, композициясы т.б.) ажырата;
- кескіндеме түрлері (станоктық, монументалды, сәндік, миниатюралар т.б.) мен техникаларын біледі;
- мүсін түрлері, (бедер, бюст, мүсін, ескерткіш және т.б.) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды біледі;
- сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін біледі;
- сәндік қолөнер түрлері, (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды ;
- елдің және әлемнің көркем мұражайларының атауларын ;
- монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас мате-риалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстарды ;
- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын;
- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық жұмыс жасау іс әрекеттерін ;
- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерін ;
- композиция құра білу біліктілігі мен орындалатын шығармашылық жұмысты талдап, көркемдік тұрғыда баға бере ;

	зерттеу және дамыту		пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	<ul style="list-style-type: none"> - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ; - суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін ; - кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ; - композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін <i>біледі</i>. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы өнердің, бейнелеу өнерінің қоғамда, адам өмірінде алатын орны мен маңызын ; - көркем шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекетінің себептерін, шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, олардың іс-әрекеттерін нақты өмірлік жағдаяттарға сайып жобалауды ; - көркем шығармаларды орындаудың логикалық, конструктивтік және техникалық құрастыру мен жобалау әдіс-тәсілдерін; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі өнер арасындағы уақыт, кеңістік, форма мен мазмұн құрау, семантикалық және семионтикалық мағыналық ерекшеліктері ажыратып; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі халықтық өнер мүмкіндіктерінің айырмашылықтары мен ұқсастықтарын; - өнердегі және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті; сиықсыздық пен жалғандықтың айырмашылығын;
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	
	2. Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.1. Презентация	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	
3-тоқсан				
5 Дені саудың жаны сау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	

		1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын) суреттеу	<ul style="list-style-type: none"> - табиғат пен өнер шығармасын салыстыру, талдау мен қарастыру барысында олардың ерекшелігін; - ұлттық суретшілердің реалистік шығармаларымен бірге абстракциялық композицияларын, дәстүрлі қол өнер бұйымдарымен бірге, жаңа бағыт, мотивте жасалған жаңа бұйымдарын, сувенирлік сипаттағы шығармаларды терең; - жаңа формалардың пайда болуы, дәстүрлі қол өнер бұйымдарының жаңаша сипаты мен мағынасын; - көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің көркемдік құралдары арқылы композиция құраудың маңызын; - қазақ халық ертегілерінде жағымды, жағымсыз кейіпкерлердің көркемдік образдық шешімін дұрыс құрауды; - көркем безендіру жұмысы бағытында кітәп иллюстрациясының рөлін, маңызын, айырмашылығын; - бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесін; - суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі қол өнер бұйымдарының алатын орны мен маңызы, жалпы ою-өрнек мотивтерін құрауда, жаңа қол өнер бұйымдарының сувенирлік сипаттағы айырмашылығын; - сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін ; - елдің және әлемнің көркем өнер мұражайларында орын алған көркем туындыларды және олардың авторларын ажыратып ; - монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б.
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	
			2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау	
6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.2 Қазақстан халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	
	2 Шығармашы	2.2 Шығармашы	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып,	

	лық жұмысты жасау және дайындау	лық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстардың ерекшеліктерін ;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ; - суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін; - кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін ; - кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ; - бейнелеу өнері іс- әрекетінде тақырыптық шығармашылық композицияның негізгі бағытын, жанрын, стилін, мәні мен мазмұнын <i>түсінеді</i>; - композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін; - кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибеде пайдалану қажеттігін <i>түсінеді</i>. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - негізгі және құрама, жылы және суық түстерді араластыру арқылы, түстік шешімдерді тауып, палитрада оқу жаттығуларын <i>орындайды</i>; -оқу, шығармашылық жұмыстарын орындауда көркем материалдарды (гуашь, акварель) тиімді ;
		2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
		2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	
4-тоқсан				
7 Қоршаған орта	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаның бейнелері	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	<ul style="list-style-type: none"> - ойша немесе еркін тақырыптарда композиция құрастыруда, көркем бейненің логикалық, конструктивтік тұрғыда орындалу реттілігін сақтай отырып оқу тапсырмасын <i>орындайды</i>; - көркем шығармалардың сюжеттік сарынын анықтауда композициялық шешімді тиімді; - тақырыптық сюжеттік композиция құрастыруда көркем бейнелі шығарманың образдық, семантикалық белгілерін тиімді; - көркемдік стиль мен орындау техникаларын ұстана отырып заманауи қолөнер бұйымдарының жаңа үлгілерін (қағаз пластикасы, икебана, коллаж, граттаж т.б.) жасауда сюжеттік мотивтерді тақырыптық сурет құрастыруда тиімді; - Қазақстан кәсіби суретшілерінің көркем туындыларындағы сюжеттік мотивтерді қолдана отырып, өзіндік баға беріп, талдау жасап қолданады; - оқу және көркем-шығармашылық міндеттерді шешудің тиімді жолдарын; -оқу, шығармашылық жұмыс және практикалық қызметтің басқа да түрлерін орындау барысында игерілген білімді; -заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқу тапсырмаларын орындау барысында тиімді қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда; - сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда ; - балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	
8 Саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	
	2 Шығармашылық	2.2 Шығармашылық	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік,	

	жұмысты жасау және дайындау	жұмысты орындау материалдары мен техникалары	табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда ;</p> <p>- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда ;</p> <p>-ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыруда ;</p> <p>- көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;</p> <p>- ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;</p> <p>-бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда ;</p> <p>-тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;</p> <p>-ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ;</p> <p>- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда қолданады.</p>
		2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	
3) 3-сынып:				
Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары	
1-тоқсан				
1 Жанды табиғат	1 Шығармашылық идеяны	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	3.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз	

	зерттеу және дамыту		жұмыстарында интерпретациялау	<p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем безендіру жұмысы бағытының рөлін, маңызын, айырмашылығын кітәп иллюстрациясының құрастыруда ; - бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесінде ; - суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі халықтық қол өнер бұйымдарының үлгілерін құрастыруда ою-өрнек мотивтерін құрауда ; - табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік қатынастарын оқу тапсырмаларында ; - ежелгі сәулет құрылыстарында орын алатын форма мен мазмұндық шешімдері мен ою-өрнек үлгілерін шығармашылық тапсырмаларды орындау барысында; - сәндік қолөнер түрлері (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) және көркемдік қол өнер материалдарының түрлерін ажыратып ; - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын оқу тапсырмаларын орындау барысында ; - кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін тақырыптық композициялар орындау барысында; - кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін,
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
		2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Жұмысты қорғау және талқылау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	
2 Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық)	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	
		1.3 Шығармашы	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып,	

пен қараңғы)		лық идеяларды дамыту	шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	<p>жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибесінде <i>қолданады</i>.</p> <p>5-сынып бойынша: Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тақырыптық сурет композициясын құрастыруда оқу жаттығуларын сауатты орындай ; - бейнелеу өнері бойынша көркем туындыларының әлемдік, отандық озық туындылардың авторларын және олардың шығармаларының атауларын ажырата; - бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігінің мағынасы мен мазмұнын талдай; - бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтар (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) мен ережелерге сүйеніп, шығармашылық тапсырмаларды сауатты орындай ; - бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, тарихи, көркемдік сипатын дұрыс ұғына; - бейнелеу өнеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарын талдап, ажырата; - сызықтық нобай салуды, ою-өрнекті құрастыруды, көркем қол өнер бұйымдарының қарапайым үлгілерін жасауды; - бейнелеу өнері бойынша қарапайым көркем өнер терминдері мен оларға анықтамалар беріп, ажыратай; - бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің негізінде шығармашылықпен таңдай, талдай ; - әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі өнерге қалыптасқан көркемдік талғам негізінде баға беруді; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларына байланысты жаттығуларды орындай;
	2 Шығармашы лық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашы лық жұмысты орындау материалдар ы мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.2.Өнердегі тәсілдерді талдау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау және салыстыру	
2-тоқсан				
3 Уақыт	1 Шығармашы лық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашы лық идеяларды дамыту	3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<ul style="list-style-type: none"> - қарапайым бейнелеу өнерінің көркем өнертану ұғымдарының мәнін, мағынасын; - білім мен іскерлікті бекітуде, сыныпта талданған оқу материалдарын кеңітіп, тереңдетуде, жаттығуларды өзбетінше орындау іскерлігін мен машықтылығын қалыптастыруда, жеке өзіне берілген тапсырмаларды орындау барысында өзбетінше жұмыс жасай біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнерінің орнын, маңызын, қызметін және адамның жан-жақты рухани дамуына қосатын қомақты үлесін; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларының тарихи, табиғи даму ерекшеліктерін ; - әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі заманауи өнердің айырмашылықтарын; - бейнелеу өнері шығармаларының табиғи, тарихи, көркемдік сипатын ; - бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын; - ою-өрнектің эмоционалды-мазмұндық мүмкіндіктерін бейнелеу өнерінің көркемдік әдіс-құралдары секілді қарастыру қажеттігін ; - оқу, жаттығу тапсырмаларын орындауда бейнелеу өнерінде қалыптасқан композициялық заңдылықтар мен ережелерді (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) қатаң ұстануды; - көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің құрал тәсілдерінің мен маңызын ; - мүсін өнерінің тарихи, табиғи сипаты, ертедегі тастардың діни- мифологиялық түсініктерінен, ерекшеліктерін ;
		2.3 дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	
4 Сәулет өнері	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
	2 Шығармашылық жұмысты	2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын	

	жасау және дайындау		келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру 3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау; 3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну	<ul style="list-style-type: none"> - қазақтың дәстүрлі ұлттық музыкалық аспаптарының түрлерін, формаларын, түстерін; - қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек өнерінің тарихи, табиғи ерекшеліктерін <i>түсінеді</i>; - құлпытастар, таңбалар, белгілер мен олардың дәстүрлі өнерде алатын орнын; - ою-өрнек киімді, үй жиһаздарын, әшекей бұйымдарын сәндеу, өрнектеу үшін пайдаланатынын; - бейнелеу өнерінде пайдаланатын сурет, жарық пен көлеңке, перспектива заңдылықтарына сәйкес кеңістік, жеке нәрсенің ұқсастығын; - бейнелеу өнеріндегі, көркем эстетика мен әлемдік және отандық мәдениет негіздерін; - қол өнері бұйымдарының әшекейін әсемдік тұрғыдан барынша толығырақ қабылдап, өзінің жеке қатынасын орнату қажеттігін <i>түсінеді</i>; <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем-образдық шығармаларда және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті сиықсыздық пен жалғандықтың белгілерінен ажыратып, өздерінің тақырыптық, сюжеттік композицияларын құрауда; - қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек бойынша композиция құрастыруда ; - табиғи материалдарды көркемдеп өңдеуде (шөптер, тастар, тамырлар, дәнді-дақылдар т.б); - қол өнері бұйымдарының (ши, орау, тоқыма тоқу, кесте тігу т.б) қарапайым үлгілерін құрауда шығармашылық тапсырмаларда <i>қолданады</i>; - бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
3-тоқсан				
5 Өнер	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	
	2 Шығармашылық	2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу,	

	жұмысты жасау және дайындау		<p>белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру</p> <p>3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану</p>	<p>жанрлары бойынша (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) композиция құрауда;</p> <p>- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында;</p> <p>- көркем-образдық шығармаларда, табиғат, қоршаған орта үйлесімділігінің белгілерін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын құрауда ;</p> <p>- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері, жанрлық ерекшеліктері мен негізгі бағыттарын тақырыптық суретті құрауда;</p> <p>- танымал көркем туындылардың әлемдік және отандық озық үлгілерінің авторлары мен атаулары жайлы пікір айтып мазмұндауда;</p> <p>- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрастыру бірегейлігін ажыратып, олардың маңызын терең талдауда;</p> <p>- бейнелеу өнерінің өзіндік ұқсастық белгілері мен айырмашылықтарын ажыратып, оқу тапсырмаларында қолданады.</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <p>- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;</p> <p>- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;</p> <p>- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;</p> <p>- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының</p>
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау және салыстыру	
6 Атақты тұлғалар	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
			3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	
	2 Шығармашы	2.2 Шығармашы	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып,	

	лық жұмысты жасау және дайындау	лық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда; -ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдап құрастыруда; - көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда; - ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін; -бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда; -тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде; -ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ; -өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде ; - бейнелеу өнерінде табиғаттағы, халықтық шығармашылығындағы адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата отырып, сыни ойлап, шешім қабылдауда;
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
4-тоқсан				
7 Су – тіршілік көзі	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	3.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдар	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	

		ы мен техникалары	3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну	<p>- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда қолданады.</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <p>- табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;</p> <p>- ертегілерге, тарихи оқиғаларға, тұрмыстық жағдайларға байланысты тақырыптық, сюжеттік композицияларды құрауда;</p> <p>- қол өнер құндылықтарына байланысты суреттер мен иллюстрацияларға композициялық шығармаларды сомдап құрастыруда;</p> <p>- табиғаттың жеке көріністерінің схемалық, композициялық көркемдік бейнесін жасауға ұмтылып, кейін осы схемалық көркем бейнелерді ою-өрнектерге айналдыру барысында әр түрлі қол өнер бұйымдарында стильденген мотивтерін кіріктіріп, сомдап, құруда;</p> <p>- ұлттық қол өнер, халықтық дүниетанымда ақ, қара, сары, көк, жасыл, қызыл түстер белгілі бір тұрақты мағына беретінін түсініп, оны ұлттық белгі мен дүниетанымдық мән-мағынасы бар таңба ретінде қарастырып;</p> <p>- әлемдік және отандық көркем өнер мұражайларында орын алған туындыларды және олардың авторларын көркемдік талдау жасау барысында қолданады.</p>
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	
8 Демалу мәдениеті. Мерекелер	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
			3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
			3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	

		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
4) 4-сынып:				
Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары	
1-тоқсан				
1 Менің Отаным - Қазақстан	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию,	

	жасау және дайындау		формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
			4.2.3.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау	
2 Құндылықтар	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдар	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және	

		ы мен техникалары	құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу	
		2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.2.Өнердегі тәсілдерді талдау	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдарын салыстыру және айырмашылығын көрсету	
2-тоқсан				
3 Мәдени мұра	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	
	2 Шығармашылық	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді	

	жұмысты жасау және дайындау		нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру
			4.2.3.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдарын салыстыру және айырмашылығын көрсету
4 Мамандықтар әлемі	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету
		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау
	2 Шығармашы	2.2 Материалдар	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып,

	лық жұмысты жасау және дайындау	және өнердегі жұмыс техникалары	өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу; 4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
3-тоқсан				
5 Табиғат құбылыстары	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	
		1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаның бейнелері	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу
		2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау
6 Қоршаған ортаны қорғау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу; 4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды
		2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру
4-тоқсан			
7 Ғарышқа саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау

		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау; 4.2.3.3 көркем жұмысты орындау үшін әдіс-тәсілдерді өздігінен таңдау				
2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау		4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану		
8 Болашаққа саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	

		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
2	Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу	
		2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
3	Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	

Ескерту: 11 жылдық білім берудің 1-4 сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінің мазмұнында «Бейнелеу өнері» мен «Еңбекке баулу» пәндері біріктірілген болатын. 12 жылдық білім беруде «Бейнелеу өнері» өз алдына жеке пән болып қарастырылады. Пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасында (1-5-сыныптарына арналған) ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

**«Музыка» және «Саз өнері» пәндерінің үлгілік оқу бағдарламаларының
салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)**

<p align="center">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p align="center">12 жылдық бастауыш білім берудің «Саз өнері» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Музыка» пәнін оқытудың мақсаты – білім алушылардың музыка бойынша негізгі білімі мен біліктерін, музыкалық іс-әрекеттерінде шығармашылық пен өз ойын жеткізу және қарым-қатынас жасау тәсілдерін меңгеру, ұлттық және жалпыадамзаттық мәдениеттің адамгершілік-эстетикалық құндылықтары туралы түсініктерін қалыптастыру, музыкалық және шығармашылық қабілеттерін дамыту.</p> <p>3. «Музыка» пәнін оқытудың міндеттері:</p> <p>1) музыкалық сауаттылық негізі бойынша білімдерін қалыптастыру;</p> <p>2) стиль, жанр, музыканың көркемдік құралдары туралы түсініктерді қалыптастыру;</p>	<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің .... жылғы .... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>«Саз өнері» оқу пәнінің мақсаты:</p> <ul style="list-style-type: none"> -білім алушылардың музыкалық мәдениетін дамыту; -қазақ музыкасы мен әлемдік музыка өнерінің әлеуметтік-мәдени және рухани-адамгершілік құндылықтары туралы ұғымдарын қалыптастыру; -білім алушылардың музыкалық және шығармашылық қабілеттерін дамыту; -өзін-өзі шығармашылық көрсету жолдары және музыкалық қызметтегі коммуникация арқылы негізгі білімді меңгеру <p>«Саз өнері» оқу пәнінің міндеттері:</p> <ul style="list-style-type: none"> - музыканың адам өміріндегі рөлі туралы ойларын қалыптастыру;

<p>3) музыкалық сауаттылықтың негізгі терминдері мен ұғымдарын меңгеру;</p> <p>4) музыкалық іс-әрекет процесінде білімдері мен дағдыларын, сонымен бірге музыканы өнердің басқа да түрлерімен кіріктіре отырып дамыту;</p> <p>5) музыкалық орындаушылық дағдыларын, сонымен қатар ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану арқылы қалыптастыру;</p> <p>6) қазақтың дәстүрлі музыкасы мен фольклорының, әлем халықтарының музыкалық шығармашылығының, классикалық және заманауи композиторлар шығармаларының озық үлгілерін білу;</p> <p>7) музыкалық іс-әрекеттер процесінде білім алушылардың көркемдікті қабылдау қабілеттерін қалыптастыру;</p> <p>8) музыкалық іс-әрекеттер процесінде зерттеушілік, шығармашылықпен және сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>9) білім алушылардың өмір тәжірибесі негізінде іс-әрекеттерінің танымдық және эмоционалдық өрісін, адамгершілік-эстетикалық сезімдерін, ассоциациялық және бейнелеп ойлау дағдыларын, музыкалық іс-әрекеттер арқылы қоршаған ортаға өзінің қарым-қатынасын білдіруге деген талап-тілектерін қалыптастыру.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен тығыз байланыста дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты басты құндылықтарын бойына сіңіруіне негіз болады. Бұл құндылықтар білім алушылардың мінез-құлқы мен күнделікті іс-әрекетіне ықпал ететін тұрақты тұлғалық бағдарына негіз болады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан халықтарының мәдениеті мен дәстүрлерін, сондай-ақ әлемнің мәдени алуан түрлілігін құрметтеуге тәрбиелеу; - музыканы басқа өнер түрлерімен біріктіру арқылы әлемнің тұтас бейнесі туралы түсінік қалыптастыру; - білім алушылардың музыкалық қабілеттері мен шығармашылық белсенділігін ашу; - негізгі музыкалық жанрлар, музыканың мәнерлі құралдары, халық және классикалық музыкалық аспаптардың жіктелуі туралы білім беру; - музыкалық іс-әрекет дағдыларын дамыту; - музыка арқылы байланыс формалары туралы түсінік қалыптастыру; - ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдыларын дамыту <p style="text-align: center;">2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>«Саз өнері» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.</p> <p>«Саз өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.</p> <p>Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
---	---

<p>2-тарау. «Музыка» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Музыка» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағат; 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 3) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 4) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды. <p>7. «Музыка» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:</p> <p>1) «Музыка тыңдау, талдау және орындау»:</p> <p>музыкалық сауаттылық. Ұғымдар: ән, би, күй, марш, тыңдаушы, орындаушы, әнші, ақын, күйші, музыкант, композитор, оркестр, дирижер, халық музыкасы, композиторлық музыкасы, нота, нота сызыықтары, скрипка кілті, такт, такт сызығы, төрттік, сегіздік, әуен, жоғары, төмен, бір биіктіктегі әуен, ырғақ, екпін, регистр, динамика, аккомпанемент, әннің құрылымы: шұмақ, шұмақ-қайырма;</p> <p>музыканы тыңдау ережесі. Дирижерлық негізгі қимылдар: зейін, тыныс алу, әндетудің аяқталуы. Аспаптардың атаулары: фортепиано, скрипка, домбыра, асатаяқ, қоңырау, тұяқтас, дауылпаз, балаларға арналған шулы аспаптар: ксилофон, металлофон, барабан, үшбұрыш, маракастар, бубен;</p> <p>музыканы тыңдау және талқылау. Қоршаған ортадағы дыбыстарды тыңдау және тану (шулы және музыкалық). Музыканың сипатын талқылау: көңілді, мұңды, қуанышты, қайғылы. Музыкалық көркем құралдарды анықтау: регистр, екпін, динамика, әуеннің бағыты;</p> <p>аспаптарда ойнау және ән айту. Ән айту ережелері, ән салу тәсілдері: дұрыс тыныс алу, дикция, таза орындау. Әнді ән айту ережелеріне сәйкес орындау. Балаларға арналаған, тақырыптық, қазақ халық және әдет-ғұрып әндерін орындау. Әнді дирижерлық</p>	<p>3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.</p> <p>3-тарау. «Саз өнері» пәнінің базалық мазмұны</p> <p>Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.</p> <p>«Саз өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат; 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; <p>«Саз өнері» оқу пәнінің базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Музыка тыңдау; - Орындаушылық іс -әрекет; - Музыкалық түсініктер; - Шығармашылық іс -әрекет. <p>1-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>«Музыка тыңдау» - қоршаған орта дыбыстары (шулы және музыкалық); музыканың сипаттамасы – көңілді -көңілсіз, қуанышты-қайғылы; музыкалық мәнерлілік құралдарын анықтау - регистр, темп, динамика, әуеннің бағыты.</p>
--	---

қимылдардың көмегімен, бір дауыста орындау. Ре, ля ноталары аралығындағы дыбыс көлеміне қарай қарапайым әуендерді таза орындау. Қазақ ұлттық және балаларға арналған шулы музыкалық аспаптарда ойнау;

2) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру»:

музыкалық шығарманың сипатын түрлі музыкалық-шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету: ән, би, сахналанған ән. Қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару: белгілі мәтінге, тыңдалған музыкаға ырғақтық суреттер;

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау»:

меңгерілген білімдері мен дағдыларды музыкалық-шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету.

8. «Музыка» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) «Музыка тыңдау, талдау және орындау»:

музыкалық сауаттылық. Ұғымдар: тембр, ырғақ, динамика, темп, лад: мажор, минор, музыкалық (көркем) образ, халық музыкасы, халық әні, халықтық күйші-композитор, композиторлық музыкасы, композиторлық ән. Қазақ халық күйлері және әндерінің жанрлық ерекшеліктері. Ұлттық және классикалық музыкалық аспаптардың дыбыс бояуын анықтау. Музыкалық шығарманың құрылымы: мотив, музыкалық фраза, сөйлем. Ноталардың ұзақтықтары және паузалар: бүтін, жартылық, төрттік, сегіздік;

музыканы тыңдау және талқылау. Музыканы тыңдау және музыкалық көркем құралдардың көмегімен сипатын талқылау (ырғақ, динамика, тембр, лад, көркем образ). Музыкалық жанрларды: ән, күй, би, марш, әуеннің түрлерін: вокалдық, аспаптық анықтау;

аспаптарда ойнау және ән айту. Хор құрамында, ансамбльде, жеке дауыспен түрлі сипаттағы әндерді ән айту ережелеріне сәйкес орындау. Әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау. Ре, до ноталары аралығындағы дыбыс көлеміне қарай қарапайым әуендерді таза

«Орындаушылық іс-әрекет» - қарапайым әуендерді таза интонациялау, жас ерекшеліктеріне сай әндерді орындау, домбыра аспабында ырғақтық сүйемел жасау.

Орындауға ұсынылған әндер – халық әндері, балаларға арналған Қазақстан композиторларының әндері.

Орындауға ұсынылған аспаптар – балаларға арналған ұрмалы және домбыра аспабы.

Осы қызмет түрлерін игеру нәтижесінде білім алушылардың ән айту ережелерін меңгеруі, ән айту әдістері: дұрыс тыныс алу, дикция, интонация, ережеге сәйкес әндерді орындауы, үндестікпен ән айту, қазақ халқының салт -дәстүрге байланысты әндерін, Қазақстан композиторларының балаларға арналған тақырыптық әндерін орындауы, балалардың шулы және домбыра аспабында ырғақтық сүйемел жасау болып табылады.

"Музыкалық түсініктер" – ән, би, күй, марш, тыңдаушы, орындаушы, әнші, ақын, күйші, музыкант, композитор, оркестр, дирижер, халық музыкасы, композитор музыкасы, әуен, ырғақ, темп, регистр, динамика, сүйемелдеу, әннің құрылымы: шумақ, шумақ- қайырма.

«Шығармашылық іс -әрекет» - ән, би арқылы музыка сипатын жеткізу, әндерді сахналау, пластикалық интонация, актелік шеберлік элементтері, қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау: берілген мәтінге, әуенге ырғақтық сүйемелдеу, би және рөлдік қойылымдар, концерттік нөмірлер мен қойылымдарды дайындау.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» - ұлттық және классикалық музыкалық аспаптардың дыбыс бояуын анықтау. Музыканын көркемдеуіш құралдарын пайдалану (ырғақ, динамика, тембр, лад, көркем бейне). Музыкалық жанрларды анықтау: ән, күй, би, марш, вокалдық, аспаптық.

орындау. Аспаптар көмегімен музыкалық шығармаларға қарапайым ырғақтық сүйемелдеуді ансамбльмен орындау (балаларға арналған шулы, ұлттық соқпалы аспаптармен). Қарапайым әуендерді нота арқылы орындау;

2) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру»:

музыкалық шығарманың сипатын ырғақтық қимылдармен, шапалақпен, әңгіме, сурет түрінде және басқа да музыкалық-шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету. Белгілі мәтінге, музыкаға дауыс көмегімен, музыкалық аспаптар, әсем және би қимылдары арқылы импровизация жасау,

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау»:

шығармашылық жұмыстарды бағалау және көрсету: ән, би, сурет, импровизация, сахналанған әндер.

9. «Музыка» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) «Музыка тыңдау, талдау және орындау»:

музыкалық сауаттылық. Ұғымдар: музыкалық лад, музыкалық форма, интонация, музыкалық штрихтар, музыкалық өлшемдер (2/4, 3/4), метр, үлес, әлсіз үлес, екпінді үлес, ансамбль, оркестр, айтыс, терме, халық билері, бал билері, заманауи билері, лирикалық музыка, батырлық музыка, балет, опера, речетатив (тақпақты саз), концерт;

музыканы тыңдау және талқылау. Музыкалық шығармаларды тыңдау және талдау: сипаты (көңілді, мұңды, ойнақы, нәзік), мазмұны, жанр, музыкалық көркем құралдарды (әуен, екпін, динамика, регистр, ырғақ, музыкалық лад, форма, интонация, штрихтар, музыкалық өлшем), көркем образ. Музыкалық шығарманы әуен, интонация арқылы анықтау;

музыкалық жанрлар: ән, марш, би, айтыс, терме, опера, балет, симфония. Дәстүрлі музыка орындаушылары: ақын, термеші, сал, сері. Негізгі музыкалық интонациялар. Музыкалық формалар: шумақты, шумақты-қайырмалы, бір бөлімді, екі бөлімді, музыкалық штрихтар, музыкалық өлшем. Ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестрлердің

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады – хор құрамында, ансамбльде, жеке дауыспен түрлі сипаттағы әндерді ән айту ережелеріне сәйкес орындау, әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау.

Домбыра аспабында жеңіл ән-күйлерді орындау.

Осы қызмет түрлерін игеру нәтижесі білім алушылардың ән айту ережелерін меңгеруі, ән айту және күй орындау әдістері: дұрыс тыныс алу, дикция, интонация, ережеге сәйкес әндерді орындауы, үндестікпен ән айту, қазақ халқының салт-дәстүрге байланысты әндерін, Қазақстан композиторларының балаларға арналған тақырыптық әндерін орындауы, балалардың шулы және қазақтың ұлттық музыкалық аспаптарында ырғақты сақтап орындауы болып табылады.

"Музыкалық түсініктер" - тембр, ырғақ, динамика, темп, музыкалық (көркем) бейне, домбыра қағыстары, халық музыкасы, халық әні, халықтық күйші-композитор, композиторлық музыкасы, композиторлық ән. Қазақ халық күйлері және әндерінің жанрлық ерекшеліктері.

«Шығармашылық іс-әрекет» - музыкалық шығарманың сипатын ырғақтық қимылдармен, шапалақпен, әңгіме, сурет түрінде және басқа да музыкалық-шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету. Белгілі мәтінге, музыкаға дауыс көмегімен, музыкалық аспаптармен, би қимылдарымен импровизация жасау.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» келесі музыка ұғымдарын анықтау - көңілді, мұңды, ойнақы, нәзік, әуен, екпін, динамика, регистр, ырғақ, көркем бейне. Музыкалық шығарманы әуен, интонация арқылы ажырату. Симфониялық оркестрлердің музыкалық аспаптардың топтарын білу. Төкпе, шертпе күйлерді ажырату.

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады – хор құрамында, ансамбльде, жеке дауыспен түрлі сипаттағы

музыкалық аспаптардың топтары. Орындаушылардың саны бойынша ансамбль түрлері;

аспаптарда ойнау және ән айту. Әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау. Ән айту ережелерінің көмегімен түрлі сипаттағы әндерді көркем образдарын көрсете отырып орындау. Қарапайым әуендерді нота арқылы орындау. Соқпалы аспаптарда (балаларға арналған, ұлттық аспаптар) ойнау арқылы дағдыларын көрсету, музыкалық штрихтарды аспапта орындау барысында қолдану;

2) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру»:

қарапайым музыкалық шығармаларды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану: нота ұзақтықтары, паузалар, екпін, ырғақ;

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау»:

менгерілген музыкалық білімдері мен дағдыларын шығармашылық жұмыстар арқылы көрсету. Өзінің және басқалардың шығармашылық жұмыстарын бағалау.

10. «Музыка» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны келесі бөлімдерден тұрады:

1) «Музыка тыңдау, талдау және орындау»:

музыкалық сауаттылық. Ұғымдар: ұлттық оркестр, үрмелі оркестр, симфониялық оркестр, ұлттық, классикалық аспаптар, аспаптардың топтасуы: ішекті, үрмелі, соқпалы; классикалық музыкалық формалар: соната, рондо, вариация, симфония, музыка стильдері: халықтық, классикалық, заманауи (эстрадалық), жеке әншілік өнер. Музыкалық жанрлар: лирикалық (ән, романс, серенада, элегия, баркарола), қозғалыс әрекет түрлері (би, марш), баяндау түрлері (эпостық жыр, былина), синкреттік жанрлар (опера, балет), аспаптық (симфония, рондо, вариация, сюита). Эпостық шығармаларды орындаушылар және шығарушылар: жырау, жыршы, сказитель. Музыка түрлері: вокалдық (жеке дауыспен, хор және ансамбль құрамында), аспаптық (жеке және оркестр құрамында), би музыкасы. Хор

әндерді ән айту ережелеріне сәйкес орындау. Әнді дирижерлық қимылдардың көмегімен орындау. қарапайым әуендерді таза орындау.

Халық ән-күйлерін домбыра аспабында орындау. Ұрмалы аспаптардың көмегімен музыкалық шығармаларға ырғақтық сүйемел жасап ансамбльмен орындау.

"Музыкалық түсініктер" - музыка құрылымы, интонация, музыкалық штрихтар, домбыра қағыстары, ансамбль, оркестр, айтыс, терме, халық билері, бал билері, заманауи билері, лирикалық музыка, батырлық музыка, балет, опера, речитатив (таптакты саз), концерт.

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика.

4-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» - түрлі орындаудағы музыкалық шығармаларды тыңдау және талқылау: вокалдық және аспаптық, жеке және оркестр құрамындағы орындау. Музыкалық шығармадағы көркем бейнелерін және жанр түрлерін анықтау және салыстыру.

«Орындаушылық іс-әрекет» келесі қызмет түрлерін ұсынады – Ән орындау ережелерін сақтау. Дыбыстардың арасын үзбей дұрыс тыныс алып, әндерді орындау.

Домбыра аспабының көмегімен оркестр құрамында музыкалық шығармаларды орындау.

"Музыкалық түсініктер" - ұлттық оркестр, үрлемелі оркестр, ұлттық аспаптар, аспаптардың топтасуы: ішекті, үрмелі, соқпалы;

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды орындау және импровизация жасау үшін

құрамындағы дауыс түрлері: ерлер (бас, баритон, тенор), әйелдер (сопрано, альт), балалар (дискант, сопрано);

музыканы тыңдау және талқылау. Түрлі орындаудығы музыкалық шығармаларды тыңдау және талқылау: вокалдық және аспаптық, жеке және оркестр құрамындағы орындау. Музыкалық шығармадағы көркем образдарын және жанр түрлерін анықтау және салыстыру;

аспаптарда ойнау және ән айту. Канонмен, қарапайым екі дауыстағы элементтерімен түрлі сипаттағы әндерді орындау. Ән орындау ережелерін сақтау. Дыбыстардың арасын үзбей жатық, пунктирлі ырғақтағы әндерді орындау, жеке дауыспен, топта, музыкалық аспаптың сүйемелдеуімен және сүйемелдеусіз орындау. Қарапайым әуендерді, қайырмаларды нота арқылы орындау. Музыкалық аспаптар көмегімен (балаларға арналған шулы, ұлттық соқпалы аспаптар) өз партиясының ырғақтық сүйемелдеуін ансамбль, оркестр құрамында орындау;

2) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру»:

білім алушылардың идеялары негізінде, түрлі материалдар, ресурстар көмегімен музыкалық шығармашылық жұмыстарды құру. Меңгерілген білімдерін және дағдыларын шығармашылық қойылымдарда, ұжыммен ән орындауда, ансамбль құрамында, театрланған сахналауда көрсету;

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау»:

музыкалық шығармашылық жұмыстарды, бағалау, көрсету, өз жұмыстарын жақсарту мақсатымен ұсыныстар айту.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика; білім алушылардың идеялары негізінде, түрлі материалдар, ресурстар көмегімен музыкалық шығармашылық жұмыстарды құру. Меңгерілген білімдерін және дағдыларын шығармашылық қойылымдарда, ұжыммен ән орындауда, домбырашылар ансамбль құрамында музыкалық шығармалар орындауда, театрланған сахналауда көрсету.

5-сынып бойынша базалық мазмұн:

«Музыка тыңдау» – түрлі орындаудағы музыкалық шығармаларды тыңдау және талқылау: классикалық музыкалырды тыңдай отырып, оркестр құрамындағы аспаптарды ажырату; музыкалық шығармадағы көркем образдарын және жанр түрлерін анықтау және салыстыру.

«Орындаушылық іс-әрекет» Ән орындау ережелерін сақтау. Домбыра аспабының көмегімен оркестр құрамында халық композиторларының ән-күйлерін орындау.

"Музыкалық түсініктер" - ұлттық оркестр, үрмелі оркестр, симфониялық оркестр; ұлттық, классикалық аспаптар, аспаптардың топтасуы: ішекті, үрмелі, соқпалы; классикалық музыкалық формалар: соната, рондо, вариация, симфония, музыка стильдері: халықтық, классикалық, заманауи (эстрадалық), жеке әншілік өнер.

«Шығармашылық іс-әрекет» - қарапайым музыкалық шығармаларды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркем құралдарды қолдану; әуен, ырғақ, темп, динамика; білім алушылардың идеялары негізінде, түрлі материалдар, ресурстар көмегімен музыкалық шығармашылық жұмыстарды құру. Меңгерілген білімдерін және дағдыларын шығармашылық қойылымдарда, ұжыммен ән орындауда, домбырашылар ансамбль құрамында, театрланған сахналауда көрсету.

12. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Музыканы тыңдау, талдау және орындау»:

Оқу мақсаттары жүйесінің бөлімшелері	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Музыка тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдарың көмегімен музыканың сипатын анықтау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
	1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату	2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау	3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату	4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Саз өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер.

1-сынып бойынша:

Білім алушы:

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранын;
- ұлттық фольклорлық музыканың түрлерін;
- ұлттық музыкалық аспаптардың атауларын;
- үйренген әндердің сөзін, әуенін;
- ән орындаудың негізгі ережелерін;
- домбыраның құрылысын;
- негізгі музыкалық ұғымдарды **біледі**.

Білім алушы:

- музыканың кейбір көркемдеуші құралдарын;
- әндердің қарапайым құрылымын;
- домбыра ойнаудағы төмен-жоғары қағыстарды;
- музыкалық жанрлардың қолдану мақсатын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әнді ән айту ережелеріне сәйкес орындауда;
- музыкаға сәйкес қимыл-қозғалыстар жасауда;
- ән шумағын, күйдің буынын ажыратуда;
- тез, орташа және баяу екпіндерді ажыратуда;
- дыбыстың қатты немесе ақырын естілуін ажыратуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- музыканың мазмұнын сурет арқылы жеткізуде;

1.2 Музыкалық-орындаушылық іс- әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелерін сәйкес орындау	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау	<ul style="list-style-type: none"> - ұрмалы және музыкалық аспаптармен ырғақтық сүйемел жасауда; - музыкадағы жан-жануарлар мен құстардың бейнесін тану кезінде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сыныптық, мектептік іс-шараларда өнер көрсетуде қолданады. <p>2-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ұлттық және кәсіби музыканың түрлерін; - ұлттық музыкалық аспаптардың түрлері мен атауларын; - күйші-композиторлардың, сал-серілердің шығармашылығы жайлы қарапайым ақпараттарды; - үйренген әндердің сөзін, әуенін, авторларын; - ән орындаудың негізгі ережелерін; - домбыра орындаудың тәсілдерін; - музыканың вокалдық және аспаптық түрлері болатынын; - жеке, ансамбль, хор және оркестрлік орындау түрлерін; - музыкалық жоғары және төмен, қысқа және ұзақ дыбыстардың түрлерін <p>біледі.</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - халықтың салт-дәстүрі мен ұлттық музыка арасындағы байланысты; - музыкалық шығармалардың адамның көңіл-күйіне (көңілді – мұңды, салмақты – жігерлі) әсер ететінін; - домбыраны нотасыз үйренуге болатынын; - әндерді мәнерлі түрде табиғи дауыспен орындаудың маңыздылығын түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p>
	1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну	2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау	3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау	4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету	
	1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу	2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау	3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолданып отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету	4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолданып отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету	

1.3 Музыкалық сауаттылық Музыкалық көркемдеуші құралдар	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау	<ul style="list-style-type: none"> - музыкалық аспаптардың тембрін салыстыруда; - музыкаға сәйкес би қимылдарын жасауда; - ырғақтық ойындар мен ырғақтық сүйемелдер жасауда; қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музыканың қазақтың ою-өрнек түрлерімен байланысын ажыратуда; - қазақтың халық аспаптары оркестрінің құрамымен танысуда; - ұлттық музыкалық мәдениеттің белгілі өкілдерінің шығармашылығына мұғалімнің көмегімен талдау жасау кезінде; қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу; - сыныптық, мектептік және мектептен тыс өткізілетін музыкалық іс-шараларда өнер көрсетуде; қолданады. <p>3-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - жеке, ансамбльдік орындау түрлерін; - әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру; - музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; - төкпе, шертпе күйлерді ажырата; - бас буын, орта буын, кіші саға, үлкен саға туралы; - музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p>
Музыкалық шығарманың құрылымы және формасы	1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шумақ, шумақ - қайырма	2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау	3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді	4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония	
Музыкалық ұғымдар	1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу	2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату	3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында	4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық	

			а негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату	ұғымдарды қолдану	<ul style="list-style-type: none"> - түрлі сипатты әндерді орындауда көркем бейнелерді ашу маңыздылығын; - домбыра аспабында орындалған ән-күйлердің сипатын түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ән, күй, би, марш жанрларын ажыратуда; - композитор – орындаушы – тыңдаушы деген ұғымдарды ажыратуда; - ырғақ, екпін, динамика, тембр, әуен, сүйемелдеу сынды негізгі музыкалық терминдерді ажыратуда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ұлттық музыкалық мәдениеттің белгілі өкілдерінің шығармашылығына мұғалімнің көмегімен талдау жасау кезінде; - халықтық және кәсіби музыка түрлеріне мұғалімнің көмегімен талдау жасағанда; - музыкалық аспаптармен танысқанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аңыз-күйлерді сахналауда; - музыкалық көркемдеуіш құралдарды қолдана отырып, қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасауда; - саз өнері өкілдерінің шығармашылығына талдау жасауда қолданады. <p>4-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музыкалық көркемдеуіш құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік бейнені анықтай және салыстыра; - музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру; - хор және оркестрлік орындау түрлерін;
Музыканың жанрлары мен стильдері	1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу	2.1.3.4 музыкалық жанрларды анықтау	3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату	4.1.3.4 шығармаларды түрлі жанрлармен стильдерде орындау	
Музыкалық аспаптар	1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау	2.1.3.5 ұлттық және классикалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру	3.1.3.5 ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестр аспаптарын ажырату	4.1.3.5 орындау тәсілдеріне қарай музыкалық аспаптардың тобын ажырату	
Нота сауаттылығы	1.1.3.6 нота сауаттылығының негіздерін білу	2.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау	3.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау	4.1.3.6 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау барысында нота сауаттылығын	

				ың негіздерін қолдану	
2) 2-бөлім «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру»:					
Оқу мақсаттары жүйесінің бөлімшелері	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын түрлі материалдар мен ресурстар таңдау	<ul style="list-style-type: none"> - ұлттық оркестр құрамын және оған жататын аспаптар топтарын ажырата; - қазақ, орыс халық аспаптары, үрлемелі, джаз, эстрада оркестрлерін ерекшеліктерін; - республикамыздың концерттік мекемелері жайлы қарапайым мәліметтерді біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музыкалық аспаптарды топтау заңдылықтарын; - әндердің жанрлық ерекшеліктерін; - ұлттық және классикалық музыканың озық үлгілерін; - түркі халықтарының музыка мәдениетіндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ән, күй, би, марш жанрларын ажыратуда; - композитор – орындаушы – тыңдаушы деген ұғымдарды ажыратуда; - ырғақ, екпін, динамика, тембр, әуен, сүйемелдеу сынды негізгі музыкалық терминдерді ажыратуда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ұрмалы-соқпалы және домбыра аспабымен ән-күйлерді орындау барысында; - басқа ұлттардың музыкалық аспаптармен танысқанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын; - домбыра аспабымен күй тартуда, басқа да музыкалық аспаптарда ойнауда; - домбырада және ұрмалы аспаптарда қарапайым ырғақпен ән орындауда; - музыкалық-сахналық қойылымдар жасауда;
		1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару	2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды	

		құралдарды қолдану	шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану	музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану	<p>- музыкалық сайыстарда, фестивальдарда өнер көрсету барысында қолданады.</p> <p>5-сынып бойынша:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан музыка өнерінің көрнекті өкілдерінің шығармашылығы туралы; - Батыс Еуропаның классикалық музыка түрлерінің жалпы сипатын; - симфониялық оркестр құрамын және оған жататын ішекті, ағаш және жезді үрмелі, ұрмалы аспаптардың атауларын; - республикамыздың концерттік және театр мекемелері жайлы қарапайым мәліметтерді; - әлемге танымал театр атауларын біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Еліміздің дәстүрлі орындаушылық мектептердің ерекшеліктерін; - Қазақстанда тұратын ұлттардың дәстүрін; - Еуропа және Шығыс музыка өнерінің дәстүрлеріндегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарды түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - домбыра орындау барысында халық композиторларының қағыс ерекшеліктерін; - ән орындау кезінде дыбыс таза орындау, дұрыс тыныс алу ережелерін; <p>қолданады.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <p>әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу кезінде;</p> <p>домбыра аспабында халық композиторларының ән-күйлерін орындау барысында қолданады.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p>
3) 3-бөлім «Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау»:					
Оқу мақсаттары жүйесінің бөлімшелері	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу	
13. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш					

білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.	<ul style="list-style-type: none"> - өз бетінше жаңа музыкалық шығармаларды үйрену барысында; - топ құрамында домбыра және ұрмалы аспаптармен музыкалық шығармалар орындауда; - мектеп сахнасында өнер көрсету уақытында қолданады.
---	--

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4 сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Музыка» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1. Өзім туралы	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану; 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс- әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкесорындау; 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну
		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау;

			1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ, қайырма; 1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
2. Менің мектебім	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану; 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс- әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылықМузыкалық көркемдеуші құралдар	1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу; 1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау; 1.1.3.6 нота сауаттылығының негіздерін білу
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
2-тоқсан			
3. Менің отбасым және достарым	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс- әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкесорындау; 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну

		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау; 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ, қайырма; 1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу; 1.1.3.6 нота сауаттылығының негіздерін білу
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
4. Бізді қоршаған әлем	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс- әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу; 1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
		3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
3-тоқсан			
5. Саяхат	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану; 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау; 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ, қайырма;

			1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу; 1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу; 1.1.3.6 нота сауаттылығының негіздерін білу
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
6. Салт - дәстүр және ауыз әдебиеті	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау; 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылық. Музыканың түрлері, жанрлары, стильдері (бағыттары)	1.1.3.1 есту қабілетіне сүйене отырып музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау; 1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ, қайырма; 1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу; 1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу; 1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу
4-тоқсан			
7. Тағам мен сусын	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану

		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкес орындау; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.2 әннің құрылымын ажырату: шұмақ, шумақ, қайырма; 1.1.3.5 түрлі музыкалық аспаптардың дыбысталуын анықтау; 1.1.3.6 нота сауаттылығының негіздерін білу
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
8. Дені саудың жаны сау	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	1.1.1.1 есту қабілетіне сүйеніп таныс дыбыстарды, музыканы тану; 1.1.1.2 шулы және музыкалық дыбыстарды ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	1.1.2.1 ән айтуда оның сипатына және әндету ережелеріне сәйкесорындау; 1.1.2.2 әнді орындау барысында негізгі дирижерлық қимылдарды түсіну; 1.1.2.3 музыкалық аспаптардың көмегімен шығармаларды сүйемелдеу
		1.3 Музыкалық сауаттылық	1.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды білу; 1.1.3.4 музыкалық жанрларды білу
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	1.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	1.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсете білу

2) 2-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1. Өзім туралы	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музикалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музиканың сипатын анықтау; 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
		1.2 Музикалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музикалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғықпен сүйемелдеп орындау
		1.3 Музикалық сауаттылық	2.1.3.1 музикалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру; 2.1.3.4 музикалық жанрларды анықтау; 2.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музикалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музикалық шығармашылық	2.2.1.2 қарапайым музикалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музикалық көркемдеуші құралдарды қолдану
2. Менің отбасым және достарым	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музикалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музиканың сипатын анықтау; 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
		1.2 Музикалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музикалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғықпен сүйемелдеп орындау
		1.3 Музикалық сауаттылық	2.1.3.2 музикалық шығармадағы негізгі әуенді, музикалық фраза, музикалық сөйлемді анықтау;

			2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 2.1.3.5 ұлттық және классикалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру; 2.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
2-тоқсан			
3. Менің мектебім	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау; 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғықпен сүйемелдеп орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру; 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
4. Менің туған өлкем		1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау

	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғықпен сүйемелдеп орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру; 2.1.3.4 музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.5 ұлттық және классикалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру
		2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Мұзыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
3-тоқсан			
5. Дені саудың жаны сау	Музыканы тыңдау талдау және орындау	1.1 Музыка тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау; 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау; 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 2.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану

6. Салт – дәстүр және ауыз әдебиеті	Музыканы тыңдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау; 2.1.1.2 әуеннің вокалдық, аспаптық түрін ажырату және анықтау
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2 1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру; 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 2.1.3.4 музыкалық жанрларды анықтау; 2.1.3.5 ұлттық және классикалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу; 2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу
4-тоқсан			
1. Қоршаған орта	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау

		1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және салыстыру; 2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау; 2.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыс арқылы шығарманың сипатын жеткізу
8. Саяхат	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Мзыканы тыңдау және талдау	2.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен музыканың сипатын анықтау
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	2.1.2.1 түрлі сипатты әндерді жеке, ансамбль және хор құрамында ән айту ережесін сақтап орындау; 2.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 2.1.2.3 ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғықпен сүйемелдеп орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	2.1.3.2 музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау; 2.1.3.3 негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 2.1.3.5 ұлттық және классикалық аспаптардың дыбысталуын салыстыру
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	2.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Мзыканы көрсету және бағалау	2.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу

3) 3-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1. Жанды табиғат	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 3.1.3.5 ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестр аспаптарын ажырату
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну
2. Жақсыдан үйрен, жаманнан жирен (жарық пен қараңғы)	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әнге және басқа музыкалық шығармаларға байланысты өз идеясын ұсыну және сахналау; 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату;

			3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
2-тоқсан			
4. Уақыт	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну; 3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
5. Сәулет өнері	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау

		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
3-тоқсан			
5. Өнер	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.2 музыкалық форманың құрылымын анықтау: шумақ, шумақ-қайырма, бір бөлімді, екі бөлімді; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.5 ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестр аспаптарын ажырату
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну; 3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану

6. Атақты тұлғалар	Музыканы тыңдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.5 ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестр аспаптарын ажырату; 3.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музиканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу
4-тоқсан			
7. Су – тіршілік көзі	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру; 3.1.1.2 музыкалық шығармаларды интонация, әуен арқылы танып ажырату
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлық қимылдар көмегімен орындау

		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдарды анықтау және оларды орындауда қолдану; 3.1.3.3 музыкалық шығармаларды талдау барысында негізгі музыкалық ұғымдарды анықтау және ажырату; 3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
8. Демалыс мәдениеті. Мерекелер	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	3.1.1.1 тыңдалған әуеннің сипатын, мазмұнын, жанрын, көркемдеуші құралдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	3.1.2.1 көркем образдарды аша отырып, түрлі сипатты әндерді орындау; 3.1.2.2 әнді негізгі дирижерлік қимылдар көмегімен орындау; 3.1.2.3 музыкалық штрихтарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	3.1.3.4 музыкалық жанрлар мен стильдерді анықтау және ажырату; 3.1.3.5 ұлттық, үрмелі, симфониялық оркестр аспаптарын ажырату; 3.1.3.6 нотамен қарапайым әуендер орындау
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	3.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстар жасау үшін өз идеясын ұсыну; 3.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	3.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету, өзінің және өзгелердің жұмыстарын бағалай білу

4) 4-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқыту мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1. Менің Отаным - Қазақстан	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру; 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау; 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану; 4.1.3.4 шығармаларды түрлі жанрлар мен стильдерде орындау; 4.1.3.5 орындау тәсілдеріне қарай музыкалық аспаптардың тобын ажырату
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау
2. Құндылықтар	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау; 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету; 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету

		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония; 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
2-тоқсан			
3. Мәдени мұра	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру; 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау; 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония; 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау

4. Мамандықтар әлемі	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыка тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен, әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау; 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану; 4.1.3.6 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау барысында нота сауаттылығының негіздерін қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музиканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
3-тоқсан			
5. Табиғат құбылыстары	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музиканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру; 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау;

			4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау; 4.1.3.2 музыкалық форманың классикалық түрлерін ажырату: соната, рондо, вариация, симфония; 4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану; 4.1.3.4 шығармаларды түрлі жанрлар мен стильдерде орындау; 4.1.3.6 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау барысында нота сауаттылығының негіздерін қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау
			4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
б. Қоршаған ортаны қорғау	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Мзыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау; 4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету; 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.5 орындау тәсілдеріне қарай музыкалық аспаптардың тобын ажырату; 4.1.3.6 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау барысында нота сауаттылығының негіздерін қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау;

			4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу
4-тоқсан			
7. Ғарышқа саяхат	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру; 4.1.1.2 музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау; 4.1.2.3 музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдана отырып, аспаптарда ойнау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен шығарманы орындау және импровизациялау; 4.1.3.5 орындау тәсілдеріне қарай музыкалық аспаптардың тобын ажырату; 4.1.3.6 ауызша және жазбаша жұмыстарды орындау барысында нота сауаттылығының негіздерін қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.1 музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау
8. Болашаққа саяхат	Музыканы тыңдау, талдау және орындау	1.1 Музыканы тыңдау және талдау	4.1.1.1 музыкалық көркемдеуші құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау және салыстыру
		1.2 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	4.1.2.1 ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындау;

			4.1.2.2 түрлі сипаттағы әндерді айтуда жеңіл, созып орындау дағдыларын көрсету
		1.3 Музыкалық сауаттылық	4.1.3.3 ауызша және жазбаша жұмыстарда негізгі музыкалық ұғымдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмыстар құру	2.1 Музыкалық шығармашылық	4.2.1.2 қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуші құралдарды қолдану
	Музыкалық-шығармашылық жұмысты көрсету және бағалау	3.1 Музыканы көрсету және бағалау	4.3.1.1 өз шығармашылық жұмысын көрсету және бағалай білу, жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Саз өнері» пәнінің 1-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

«Көркем еңбек» және «Еңбекке баулу» пәндерінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)

<p align="center">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p align="center">12 жылдық бастауыш білім берудің «Еңбекке баулу» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Көркем еңбек» пәнін оқытудың мақсаты – жеке тұлғаның қалыптасуы және өз ойын білдіруінің негізі ретінде, рухани-адамгершілік мәдениетін дамыту, шығармашылық, кеңістіктік-образдық ойлауын, көркемдік-технологиялық білімінің негізін қалыптастыру.</p> <p>3. «Көркем еңбек» оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) әртүрлі іс-әрекеттерді кіріктіру арқылы пәндік білімдерді, дағдыларды және қабілеттерді дамыту;</p> <p>2) ұлттық және әлемдік материалдық мәдениет пен өнер шығармаларымен таныстыру арқылы құндылық бағыттарын қалыптастыру;</p> <p>3) білім алушылардың визуалды және эстетикалық қабылдауын, сыни ойлауын дамыту үшін терминологиялық аппарат қалыптастыру;</p>	<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>Мақсаты – бастауыш сынып оқушыларының еңбекке құндылығын қалыптастыру, техникалық ойлау қабілеттерін дамыту</p> <p>Міндеттері:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қоршаған әлемнің үйлесімді тұтастығы, ондағы адамның өзі қолдан жасайтын заттық ортасымен бірге алғандағы орны туралы түсінікті қалыптастыру; – оқушылардың әр түрлі материалдарды (табиғи материалдар, қағаз, саз балшық, ермексаз, тоқыма материалдар) көркем өңдеудегі практикалық дағдысын қалыптастыру; – құрастыру және үлгілеу (модельдеу) негіздерін, қарапайым еңбек құралдарын пайдалана білу машығын қалыптастыру;

<p>4) бақылау, эксперимент жүргізу және көрсетілім жасау арқылы зерттеу дағдыларын дамыту;</p> <p>5) әртүрлі материалдар мен құралдарды қолдану арқылы шығармашылықпен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>6) білім алушылардың өзін-өзі бағалауын жоғарылату және жағымды көзқарас қалыптастыру;</p> <p>7) коммуникацияның бір тілі ретінде ұлттық және әлемдік мәдениет мұраларының мағынасын, көркем еңбектің рөлін түсіндіру;</p> <p>8) өз жұмысын жасау үшін, әртүрлі ақпарат түрлерін (іздеу, жинау, сұрыптау) бағдарлау қабілетін дамытуға ықпал жасайтын, әртүрлі танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерді өздігінен шешу тәжірибелерін қалыптастыру;</p> <p>9) ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды орындау процесінде қолдың моторикасын, сенсорикалық, қиялдауы мен шығармашылығын, елестетуін және қабылдауын дамыту.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.</p> <p>2-тарау. «Көркем еңбек» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. Пән бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағат;</p> <p>2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;</p>	<p>– қоршаған ортаға ілтипатты және жанашырлықпен қарауға тәрбиелеу;</p> <p>– оқушылардың заттар мен құбылыстарды эстетикалық қабылдауы мен бағалауын қалыптастыру;</p> <p>– жасампаз еңбек адамын құрметтеуге және шеберлер еңбегінің құндылығын бағалауға үйрету;</p> <p>– еңбек қауіпсіздік ережелерін сақтауға және еңбек мәдениетіне тәрбиелеу.</p> <p>– оқушылардың байқағыштығын, шығармашылық қабілетін, интуициясын (сезіну, сезіне білуін) дамыту;</p> <p>– оқушылардың бейнелі, нақты-логикалық ойлауын, қиялын дамыту;</p> <p>– қол ептілігін, көзбен мөлшерлеу және басқа да практикалық біліктілігін дамыту.</p> <p>2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>«Еңбекке баулу» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.</p> <p>«Еңбекке баулу» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p> <p>1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;</p> <p>2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;</p> <p>3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.</p>
--	--

<p>3) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 4) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.</p> <p>7. Әртүрлі жұмыстарды орындау барысында еңбек гигиенасының және қауіпсіздік техникасының ережелері сақталады.</p> <p>8. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады:</p> <p>1) «Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту» бөлімі: қоршаған әлемді, әртүрлі материалдарды зерттеу арқылы зерттеушілік дағдыларын және шығармашылық елестету қабілеттерін дамыту, қазақ халқының және басқа халықтардың дәстүрі мен мәдениетін зерделеу, өзінің шығармашылық идеяларын әзірлеу;</p> <p>2) «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау» бөлімі: қоршаған ортаны бейнелеуде практикалық дағдыларын дамыту, әртүрлі материалдармен эксперимент жүргізу, әртүрлі жұмыс техникаларын меңгеру, өзінің іс-әрекетін жоспарлау;</p> <p>3) «Презентация, талдау және бағалау» бөлімі: презентация арқылы коммуникативтік және сөйлеу дағдыларын дамыту, соның аясында өзінің және басқалардың жұмысын бағалау, презентациялау және түсіндіру.</p> <p>9. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p> <p>1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), жасанды әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, қазақ халқының қолданбалы өнері, ою-өрнектер, шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдары арқылы көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету;</p> <p>2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік</p>	<p>3-тарау. «Еңбекке баулу» пәнінің базалық мазмұны</p> <p>Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.</p> <p>«Еңбекке баулу» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 33 сағат; 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 2) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 3) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат; 4) 5-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;</p> <p>1-сынып бойынша базалық мазмұн: Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат) <i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Табиғи материалдардың түрлері. Оларды дайындау туралы мағлұмат. Табиғи материалдан жасалатын құрамақтар. <i>Кептірілген өсімдіктерден аппликациялау.</i> Жапырақтарды жинау және кептіру тәсілдері. Жапырақ пен гүлдерден қарапайым композиция құрастыру. Қу бұтақтан санамақ таяқшаларын жасау Кепкен өсімдіктерден аппликация құрастыру. Конкурсқа жұмыс ұсыну. <i>Ұсақ тастардан мозаика құрастыру.</i> Тастарды жинау. Мозаикамен және оны жасау техникасымен таныстыру: «Жаңбыр тамшылары», «Арайлы күн», «Сүйікті гүлім», «Балық өрнегі». Оқушылардың ойдан және үлгі бойынша мозаика құрастыруы. Табиғат көрінісін еске түсіре отырып, бейне жасау. Ең жақсы жұмысты анықтау және талдау. <i>Құрал-саймандар:</i> қайшы, желімдеуге арналған қылқалам.</p>
---	---

бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

10. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, жасанды әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, Қазақстан халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерді (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары

Көрнекілік: табиғат әлемі, құрамақ (поделка) үлгілері, қоянның суреті, т. б.

Сарамандық жұмыс. Кептірілген жапырақтан пішін, бейне жапсыру.

Ұсынылатын бұйымдар: көбелек, қоңыз, көжек және т. б.

Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Қағаздың шығу тарихы, қағаздың түрлері, қолданылуы мен қасиеттері. Қағазды умаждау, жырту, суға салып жұмсарту, бүктеу, шиыршықтау. Қажетті құрал-жабдықтармен таныстыру. Қарапайым графикалық сауаттылық элементтерімен таныстыру (сызба, сурет, контур, бүктеу, қию сызықтары). Үлгі-қалып бойынша белгілеу, сызық бойымен қию. Апликация туралы алғашқы түсінік. Түс және түс реңктері. Пішін, фактура туралы түсінік. Апликацияның қарапайым түрлерін дайындау. Қағазды үнемдеп пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін орындау. Үлгі қалыпты пайдаланып геометриялық пішіндерді (үшбұрыш, көпбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш, ромбтар) дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете қию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Апликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптар.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.

Ермексазбен жұмыс (4 сағат)

мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау пайымдаулары, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

11. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ермексаз жайлы түсінік және олардың қасиеттері, қолданылуы. Ермексаздың қазіргі шыққан түрлерімен таныстыру және үнемді пайдалану. Ермексазбен жұмыс істеу ережесі. Қолданылатын құрал-жабдықтармен таныстыру. Санитарлық-гигиеналық талаптар және қауіпсіздік ережелері.

Практикалық жұмыс. Ермексазбен жұмыс істеуге дайындық: ермексаз кесегін көз мөлшермен бөлу, иілгіштігін арттыру үшін оны жұмсарту, домалақтау, созу, сопайту, басу, тегістеу, бөлшектерді біріктіру. Үлгі бойынша мүсіндеу: домалақ, сопақ пішінді заттар (жемістер, көкөністер, ойыншықтар т.б.). Бөлшектерді созу, ию арқылы пішінге келтіріп, оны біріктіріп, құстарды, жан-жануарларды, т.б. мүсіндеу.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Ермексазды алақан арасында және тақтай бетінде жалпақтау, алақанмен айналдырып домалақтау, сопақша пішінге келтіру, дөңгелек пішіннің үстінен алақанмен басу.

Техникалық үлгілеу және құрастыру (6 сағат)

Еңбек қауіпсіздігінің ережелері. Гигиеналық талаптарды орындау. Жұмыс орнын дайындау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Құрастыру туралы мәлімет. Әр түрлі машиналардың, көліктің түрлерімен таныстыру. Конструктормен жұмыс жасау әдістері. Конструктор бөлшектерінен модель жасау және қайта бөлшектеу.

Мерекелік тақырыпта шығармашылық жұмыс жасау. Пішінді қарапайым үлгілеу (ашпахаттар, шырша ойыншықтары, т. б.), сыйлық әзірлеу, әдемілеп орау. Ассиметрия және симметрия туралы түсінік беру. Әр түрлі материалмен жұмыс жасау ерекшеліктері, біріктіру тәсілі.

Қалып-үлгі бойынша белгілеу. Кешенді шығармашылық жұмыс. Логикалық мазмұнға негізделген қию. Композиция. Апликация,

жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

12. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық

ата-анаға, құрметті демалыстағы ұстаз-зейнеткерге сыйлық. Түймені пайдаланып композиция құрау.

Практикалық жұмыс. Үшбұрыш, шаршы, төртбұрышты пішіндерден бұйымдар құрастыру. Конструктор бөлшектерінен үлгі немесе сурет бойынша бұйым құрастыру, қайта бөлшектеу. Қағаздан аппликация жасау.

Көркем бұйымдар жасау (6 сағат)

Ине, оймақ, қайшы, түйреуішті пайдалану кезінде техникалық қауіпсіздік ережелерін сақтау. Оқушының жекебас гигиенасы. Жұмыс орнын дайындау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Маталар туралы алғашқы білім алады, матаның оң және теріс бетін ажырата біледі. Мақтадан тоқылған матаның түрлері, қолданылуы. Мата туралы түсінік (түрлері, қасиеттері). Материалды үнемді пайдалану. Тоқыма материалдарын өңдеудің құралдары мен әдістерімен танысады, матаны белгілеу, кесу, тігу, кесте тігу бойынша қарапайым дағдылар мен қабілеттерге ие болады.

Практикалық жұмыс. Маталарды түрлі үлгі бойынша қию және қатты қағаз бетіне желімдеу. Жіптің түрлерімен таныстыру (жуан, жіңішке). Түрлі түсті жіптерді пайдаланып, көлемді заттардың сыртын желімдеу (шар, доп, т.б.)

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, қию, желімдеу.

Халық қолөнері әліппесі (5 сағ)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ұлттық бұйымдар туралы жалпы түсінік, олардың қолданылуы, қандай материалдан жасалатындығы, ерекшеліктері. Ұлттық бұйымдарды безендіру. Қарапайым ою-өрнек түрлерімен таныстыру. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

13. Бағдарлама мазмұны әртүрлі көркемдік-шығармашылық әрекетті қарастырады. Сабақ барысында іске асырылатын шығармашылық әрекеттің түрлерін көркем еңбек мұғалімнің өзі анықтайды. Бұл ретте көркемдік-шығармашылық әрекеттің негізгі үш түрі: құрылымдау, бейнелеу және сәндеу әрекеттері міндетті түрде іске асырылады.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

15. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту»:

Бөлім-шелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Қоршағ	1.1.1.1 қоршаған	2.1.1.1 қоршаған	3.1.1.1 табиғатпен	4.1.1.1 табиғатпен

Практикалық жұмыс. Қағаздан қарапайым ою-өрнек түрлерін ойып үйрену. «Қошқармүйіз» өрнегі. Геометриялық фигураларды түс, пішін үйлесімділігін сақтай отырып, құрастыра білу. Қағаз, түсті қағаздан т.б. материалдардан сырмақ, текемет, құрақ көрпе т.б. бұйымдар жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, қию, желімдеу, құрастыру, бастыру, жапсыру.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Табиғи материалмен жұмыс жасау кезінде еңбек қауіпсіздігін және оқушының жекебас гигиенасын сақтау.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. Табиғат көрінісі мен зат пішіні. Материалдың түрі және қасиеті. Табиғи материалды жинау және сақтау (ағаштың жапырағы, бүрі, жаңғағы, бұтағы, майда тас). Тастан, ұлу қабыршағынан, тұқымнан мозаика құрастыру.

Композиция құрудың қарапайым негіздері: өлшем үйлесімі, симметрия, асимметрия, ырғақ, бейнелеу өнері курсы бойынша қимыл-қозғалысты бере білу. Бұйымдардың бөлшектерін ермексазбен біріктіру.

Құрал-саймандар мен жабдықтар: біз, қайшы түрлері, тақтай, желім, ермексаз, материал салатын қорап, тұқым түрлерін жинайтын конверттер, қол сүлгі, қылқалам.

Көрнекілік: дайын бұйымдар, альбомдар, жан-жануарлар мен өсімдік әлемінің энциклопедиялары.

Практикалық жұмыс. Табиғи материалдан «Ормандағы мүсіндер» атты композиция құрастыру. Кепкен өсімдіктерден аппликациялар мен гүлдестелер жасау. Мозаика құрастыру.

Ұсынылатын бұйымдар: Табиғи материал мен ермексаздан жасалған ойыншықтар-сувенирлер (аң, құс, жануарлар, ертегі

ан органы білу және түсіну	ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстард ың визуалды сипаттамасы н (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстард ың визуалды сипаттамасы н (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарын да интерпретац иялау	жасалған сәндік өрнектер (ою- өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарынд а интерпретация лау	<p>кейіпкерлері). Панно (апликациялар). Кепкен өсімдік гүл-дестелері, тастан, ұлу қабығынан, тұқымнан жасалған мозаика.</p> <p style="text-align: center;">Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)</p> <p><i>Теориялық, техникалық мәліметтер.</i> Қағазды дайындау, өңдеу жолдары. Қағаз түрлері туралы түсініктерін толықтыру. Бүктеу, бұғу, контур, ортаңғы сызықтарды салу. Симметрия, ассиметрия туралы түсінік. Симметриялық қию. Табиғатта кездесетін симметриялық заттар. Апликация түрлері (әріптік, заттық, тақырыптық, сюжеттік, сәндік, жазық және көлемді). Оригами туралы алғашқы түсінік. Оригамидың шығу тарихы және дамуы. Оригамидың шартты белгілері, бүктеудің негізгі тәсілдері. Мозаика туралы түсінік. Қажетті құрал-жабдықтар. Көлемді ойыншықтар құрастыру тәсілімен таныстыру. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.</p> <p><i>Практикалық жұмыс.</i> Әртүрлі апликация түрлерін жасау (симметриялық қию тәсілдерін пайдалану). Апликациялық жұмыста заттың көлемін көрсету. Тақырып бойынша өз бетінше апликациялар құрастыру. Оригами тәсілімен жұмыстар орындау. Әртүрлі геометриялық фигуралардан мозаика жасау. Қағазды қолмен жұлу, умаждау тәсілдері арқылы әртүрлі бейне, композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау.</p> <p><i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Қию, желім жағу, жапсыру, құрастыру, умаждау, жұлу, бүктеу, бұғу, сызу.</p> <p style="text-align: center;">Ермексаз және сазбалшықпен жұмыс (4 сағат)</p> <p><i>Теориялық, техникалық мәліметтер.</i> Сазбалшық, оның өнеркәсіпте пайдаланылуы туралы түсінік беру. Халық шеберлерінің сазбалшықтан жасаған бұйымдарымен, әртүрлі мүсіндермен таныстыру. Сазбалшықтан бұйымдар жасауға қажетті құрал-жабдықтар. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру.</p>	
1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырмашы- лық ерекшелік- терін (сипаттамасы н) суреттеу	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалар ын білу және олардың ерекшеліктер ін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары н білу және олардың ерекшеліктері н (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру		
	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы	2.1.2.2 Қазақстан халықтарыны	3.1.2.2 қазақ халқының және әлем	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем		

	өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	ң қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	Сазбалшықты дайындау тәсілі (сазбалшықты илеу, оның жұмысқа дайындығын анықтау). Үлгі және сурет бойынша жануарлар мен адам бейнесін мүсіндеу техникасы. Қырғышты қолдану. Мүсін бөліктерінің үйлесімін сақтау. Қазақ және басқа да ұлттардың <i>халық қолөнері шеберлері бұйымдарымен танысу</i> .
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	Бедерлі мүсіндеу. Қауіпсіздік техникасы ережесі және санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау. Ескерту. Сазбалшықты дайындау мүмкіндігі болмаған жағдайда дүкендегі дайын сазбалшықты немесе ермексазды пайдалануға болады. <i>Практикалық жұмыс.</i> Шиыршықталған сазбалшықтан ұлттық ыдыстар мүсіндеу. Бүтін сазбалшық кесегінен және жеке бөлшектерді біріктіру арқылы ұлттық ойыншықтар мүсіндеу. Ыдыстар мен ойыншықтарға әртүрлі тәсілдермен өрнек түсіру. Арнайы қалыптарға салып мүсіндеу. Бұйымды безендіру. Бедерлі мүсіндеу жұмыстары. <i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Илеу, кептіру, созу, жалпайту, домалақтау, өрнек түсіру (баяу, бедерлеу, әшекейлеу).
		2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерд	3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерд	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда)	Техникалық модельдеу және құрастыру (7сағат) Қағаз, желім, қайшы, қылқалам және басқа да құрал-жабдықтармен жұмыс істеу кезіндегі еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Материалды және құрал-сайманды таңдау. <i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> 1-сыныпта өткен сабақты қайталау: сызық түрлері мен олардың белгіленуі (түзу, толқынды-ирек, сынық); қағаздың түрлері және оның қолданылу аясы; қағаздан симметриялы бір оське бағынған жадағай пішінді бұйымдар жасау; желімді пайдалану; қағазды бүктеу түрлері (негізгі тәсіл, қыр түсіру) және қию.

		ен ақпаратты жинау	ен ақпарат жинау	ақпаратты іріктеп алу	<p>Қағазды өңдеу технологиясы. Модельдеу және құрастыру алгоритмі. Пластмасса, металл, ағаш бөлшекті конструкторлар және «Лего», құрал-саймандары (гайка кілті).</p> <p><i>Графикалық сауаттылық элементтері.</i> Конструктор моделі шартты белгілерін түсіне білу және қолдану. Негізгі пунктир, сирек пунктир сызықтарды ажырату және оны оқи білу.</p> <p><i>Құрал-саймандар:</i> тегістегіш, қалып-үлгі, қайшы түрлері, қыл-калам, гайка кілті.</p> <p><i>Көрнекілік:</i> карусель, әткеншек, аяқарба, автомашина, мотоцикл, ұшақ, тікұшақ, су қатынасы көліктерінің модельдері.</p> <p><i>Сарамандық жұмыс.</i> Бұйым үлгісін талдау (сұрақ-жауап түрінде): оны құрастыру жолын және қажет бітімін шығару тәсілін анықтау. Бұрынғы өткен және игерген тәжірибені жетілдіру. Бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін енгізіп отыру. Қағаздан үлгі, сурет бойынша және ойша шырша ойыншығын жасау. Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыру.</p> <p>Көшеге топсаяхатқа шығу. Тасымал көліктерімен (автомашина, автобус, троллейбус және т. б.) танысу.</p> <p>Әңгіме өткізу тақырыптары (ұсыныс ретінде): «Біз көріп жүрген машиналар», «Техникалық ойыншықтар», «Аялдама» және т.б.</p> <p><i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> шырша ойыншықтары, ашпахаттар, сурет-апликациялар, сурет-мозаикалар, жол белгілері, гүлдер. Ұшақ, тікұшақ, ойыншық арба, т. б. модельдері. «Оригами» тәсілімен жасалған бұйымдар.</p>
1.4	Жоспарлау	2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың реттілігін анықтау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
2) 2-бөлім «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау»:					
Бөлім-шелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
2.1	Қоршаған ортаны бейнелеу	2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу
2.2	Шығармашылық жұмысты орында	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды
Көркем бұйым жасау (6 сағат)					
<p>Әр түрлі материалмен (мата, жіп, тоқыма жіп, қағаз, су моншақ, табиғи материал, сым және т. б.) жұмыс жасау барысында еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін қадағалау.</p>					

у материалдары мен техникалары	(көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	(көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	(көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	ы (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p><i>Теориялық, технологиялық мәліметтер.</i> Дәстүрлі емес материал түрлерімен таныстыру. Материал түрлері. Әр түрлі материалдарды өзіндік қасиеті бойынша салыстыру. Әр материалдың өзіндік қасиетіне қарай (физикалық, механикалық) пайдалану. Бұйым құрастыруға қажетті материалды таңдай білу. Олардың атауы (қағаз, мата, жіп, ермексаз, қауырсын, түтікшелер, т. б.) мен қолданылу аясы. Ермексаз, желім, жіп пен сымның құрамақ бөлшектерін біріктіру қасиеті. Үлгі бойынша, графикалық сызба белгі және өз ойынан бұйым жасау технологиясы.</p> <p><i>Практикалық жұмыс.</i> Жұмыртқа қабығы, «Киндер-сюрприз», қауырсын, синтепон, поролон, жіп, түтікшелер, орауыш материалдар, т.б. пайдаланып, түрлі бұйымдар жасау.</p> <p><i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Аралас техника, белгілеу, сызу, бүгі қию, біріктіру, желімдеу, құрастыру.</p> <p>Халық қолөнері әліппесі (5 сағ)</p> <p><i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Халық қолөнері түрлерімен танысу. Қазақтың сәндік-қолданбалы өнерінің ерекшеліктері. Ою-өрнек ою тәсілдері. («Кемпірқосақ» өрнегі). Өрнектегі түстер. Түстерді дұрыс орналастыру. Өрім өру материалдарын пайдаланып, қамшы өру (қағаз таспа, сабан, таспа, тері, жұмсақ сым).</p> <p>Оқушылардың өз қиялынан композиция құрастыру. Әр түрлі материалдан бұйым жасау әдістері (бүктеу, желімдеу, біріктіру, тігу, қию). Қалып-үлгімен пішу.</p> <p><i>Көрнекілік:</i> мұражайға, табиғат аясына топсаяхат.</p> <p><i>Құрал-саймандар:</i> тақтайша, қарындаш, өшіргіш, қайшы, қол сүлгі, қырғыш, т. б.</p> <p><i>Практикалық жұмыс.</i> Қалып-үлгімен дәптерге өрнек сызу. Симметриялы өрнектерді қию. Жұмсақ сымнан құрамақ жасау. Үлгі бойынша оюларды ою.</p>
			3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну	4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.1 қарапайым тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау,	

				қосу және біріктіру	<p><i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> «Кемпірқосақ» оюын пайдаланып, қоржын, алаша, т.б. жасау. <i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер:</i> Сызу, қию, ою, жасау.</p> <p>3-сынып бойынша базалық мазмұн: Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат) Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Интеллект, сезім, нақты істің бірлігіне қол жеткізу. <i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Сабаннан, кендір жіптен, кепкен өсімдіктен, ойыншық, заттар жасау. Аппликация. Симметриялы, асимметриялы бұйымдардың ерекшеліктері. Оларды өрнектеу. <i>Құрал-саймандар:</i> қайшы, біз, шымшуық, ине, қысқаш. <i>Көрнекілік:</i> дайын бұйымдар үлгілері, табиғи материалдар альбомы. <i>Сарамандық жұмыс.</i> Табиғи материалдың өзіндік ерекшелігін ескере отырып құрамақ жасау. Құрал-саймандарды орнымен қолдану. Құрамақ бөлшектерін ермексазбен, желіммен, түйрегішпен қосып біріктіру. <i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> сабаннан, кендір жіптен ойыншықтар, құс, жануарлар бейнесін жасау. Оларды өрнектеу. «Күн» атты сәндік панно, сақина, білезік.</p> <p>Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат) <i>Техникалық, теориялық мәліметтер.</i> Қатырма қағаз, түрлері, оның алыну жолы, пайдаланылуы, қасиеттері туралы түсінік беру. Қатырма қағазды бүктеу тәсілі. Қағаз бен қатырма қағазды салыстыру. Графикалық сызбаларды қағаз бетіне түсіру арқылы нобай жасау.(Өлшем бірліктері контур, бүктеу, қию сызықтары). Үлгіқалып бойынша белгілеу, сызық бойымен қию. Жазба туралы түсініктерін толықтыру. Сурет, сызба, нобай бойынша бұйымды белгілеуді үйрену, бұйымды дайындау ретін,</p>
1.2.3.2	айқындалған материалдар мен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары)	2.2.3.2	айқындалған тәсілдермен және материалдар мен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары)	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен, және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
1.2.3.3	шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	2.2.3.3	шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	4.2.3.3 көркем жұмысты орындау үшін әдіс-тәсілдерді өздігінен таңдау	
				4.2.3.4 шығармашылық	

				жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	өлшемін, формасын анықтау. Көлемді аппликация дайындау. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау. <i>Практикалық жұмыс.</i> Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін орындау. Үлгі қалыпты пайдаланып, шаршы, тіктөртбұрыштар дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете қию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Көлемді аппликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Көлемді оригами түрлерін жасау. <i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.
2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	Техникалық үлгілеу және құрастыру. Робототехника (10 сағат) Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. <i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Техника тарихынан дерек. Құрастыру және үлгілеу технологиясы. Сызба-үлгіні оқу. Модельді сызба бойынша құрастыру және бөлшектеу. Ойнамалы және қозғалмайтын тетіктер бірігуі. Қағаз және қатырғықағаздан шырша ойыншығын жасау. Өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыру. Ұлттық заттарды безендіруге ою-өрнектер құрастыру. Мозаика. Қиял-ғажайып модельдер құрастыру. Робототехникаға кіріспе. Қауіпсіздік техникасы. Роботтардың түрлері, қазіргі әлемде қолданылуы. Нұсқаулықпен жұмыс істеу Символдар, терминология. Бағдарламалау құралдары. Механизмдерді зерттеу. Қарапайым механизмдер мен механикалық беріліс. Бағдарламалық және аппараттық құралдар. LEGO WeDo конструкторының мысалының механизмдері мен дизайнын зерттеу.
3) 3-бөлім «Презентация, талдау және бағалау»:					
Бөлімшелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	

			пайдаланып, таныстыру		<p><i>Практикалық жұмыс.</i> Сызбаны, модельді оқу. Бұйымдарды құрастыру және бөлшектеуде құрал-саймандарды өз орнымен қолдану. Тікұшақ түрлерін ойша үлгілеу. «Лего» бойынша машинаның түрлі моделін құрастыру. «Робот – билейтін құстар» үлгісін құрастыру және жинау. «Барабаншы маймыл роботы» немесе Robot - Smart spinner моделін құрастыру және құрастыру. <i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Модельдерді әзірлеу, құрастыру және бағдарламалау.</p> <p style="text-align: center;">Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p style="text-align: center;"><i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Табиғи материалдан, матадан және дәстүрлі материалдардан т. б. пайдаланып бұйым жасау. Шығармашылық жұмыс. Қиял-ғажайып әлемінің заттарын, кейіпкерлерін қиялдау арқылы елестету, оқушының қиялын ертегі кейіпкерлерін ойдан шығару арқылы дамыту. Материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасау. Қазақ, орыс, ұйғыр, т. б. халықтар ою-өрнектерін қолдану. Қауіпсіздік ережелерін еске түсіру.</p> <p><i>Құрал-саймандар:</i> қайшы, ине, оймақ, қалып-үлгі.</p> <p><i>Көрнекілік.</i> Ұлттық киімдер үлгісі. Ермексазды пайдаланып, композиция құрастыру. Көзбен өлшеу. Адамның, жан-жануардың қимыл-қозғалысын бейнелеу. Ұжымдық жұмыс.</p> <p><i>Практикалық жұмыс.</i> Қазақтың және басқа да ұлт өкілдерінің ұлттық киімдерімен танысу. Ұлттық ою-өрнек, кестемен өрнектелген аппликациялар, мозаика, ойыншықтар жасау. Белгілі бір ұлттың халық ертегісі кейіпкерінің киімін, ыдысын ойдан жобалау, қалып-үлгі бойынша оның үлгісін қию, «көктеу», «қаю», «көмкеру», «сабақша тәрізді» тігістерді қолдану. Халық ою-өрнектерін кестелеу. «Наурыз» мейрамын қарсы алуға дайындық. 3–4 баутаспадан өрім өру.</p> <p><i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> ұлттық киім киген ертегі кейіпкерлері, зергерлік бұйымдар, тұрмыстық заттар. Ұсақ тастан,</p>
3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау		2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындылары ның негізгі суреттеу құралдары мен орындау материалдары ын анықтау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындылары ның суреттеу құралдары мен орындау материалдары ын анықтау және салыстыру	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларын ың негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдары н салыстыру және айырмашылығын көрсету	
3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау	

16. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1 Өзім туралы	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау
		1.3 Шығармашы	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін

түймеден, жұмыртқа қабығынан, табиғи материалдан мозаика жасау; шүберектен, жұмсақ заттан және пенопластан жасалған ойыншықтар, «қырық өтірік» кейіпкерлері бейнесіндегі ойыншықтар, қазақ, орыс, ұйғыр және т. б. халықтардың ұлттық киімдері мұражайының альбомы. «Құстұмсық», «таңдай», «құс қанаты» ою-өрнегін салу.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер: Құрастыру, өлшеу, кию, тігу, кестелеу.

Ұлттық бұйымдар (5 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер. Ұлттық бұйымдар туралы жалпы түсінік, олардың қолданылуы, қандай материалдан жасалатындығы, ерекшеліктері, бөлшек атауларының формаларын ажырата білу. Ұлттық тұрмыстық бұйымдарға түсетін ою-өрнектердің түрлері және безендірілуі. Қарапайым ою-өрнектер желімдеу. Жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қағаздан, ермексаз немесе сазбалшықтан тұрмыстық бұйымдар жасау (сандық, қобдиша, сыйлық қорап, т.б.) оларға түсті қағаздан ою-өрнек желімдеу. Қамшы өру. Ши тоқу тәсілі

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Белгілеу, бүгу, қайыру, кию, желімдеу, құрастыру, өру, жапсыру.

4-сынып бойынша базалық мазмұн

Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)

Түрлі материалмен жұмыс жасау кезінде еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Материалды және құрал-сайманды орнымен пайдалану.

Техникалық-технологиялық мәліметтер. 1–3-сыныптарда өткен бұйым жасау әдістерін еске түсіру, қайталау. Симметрия, ырғақ пен үйлесімділікті қолдану техникасы. Сызба-модель бойынша

		лық идеяларды дамыту	(көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	<p>ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыру. Материал таңдау. <i>Құрал-саймандар:</i> қайшы, біз, ине, тістеуік. <i>Көрнекілік:</i> дайын бұйым үлгілері. <i>Сарамандық жұмыс.</i> Бір мақсатқа арналған заттың алуан түрлі формасын шығармашылықпен іздестіру. <i>Ұсынылатын бұйымдар.</i> Табиғи материалдан құрамақ жасау. Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат) <i>Техникалық, теориялық мәліметтер.</i> Қағаз және қатырма қағаздың түрлері, қасиеті, қолданылуы туралы білімдерін толықтыру. Желім және оның түрлері, қасиеті. Қатырма қағаз бөлшектерін желімдеу кезінде желімді жағу ережесі. Үлгікалып және берілген өлшем бойынша дайындаманы белгілеу. Бөліктерді жинау. Қозғалмалы ойыншықтар жасау тәсілі. Квиллинг туралық түсінік. Квиллинг дайындаудың техникасы. Қағаз жолақтарынан композиция құрастыру, Киригами туралы түсінік. Ашық хаттар дайындау. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау. <i>Практикалық жұмыс.</i> Қағазды бұрыштап бұғу арқылы шаршы шығару және екіге бүктеп, бұғу сызығын тегістеу. Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін орындау. Үлгікалыпты пайдаланып, шаршы, тіктөртбұрыштар дайындап алу, олардың бұрыштарын дөңгелете қию. Түрлі түсті әртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдеу. Апликациялық жұмыстар орындау. Композиция құрастыру. Қарапайым оригами түрлерін жасау. <i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Сызу, өлшеу, белгілеу, бүктеу, қаттау, қию, құрастыру, біріктіру, желімдеу. Құрастыру, үлгілеу және жобалау. Робототехника (8 сағат) <i>Теориялық, техникалық мәліметтер.</i> Әртүрлі құрастыру жұмыстарына қойылатын талаптар: пайдалылығы, мықтылығы,</p>
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалы мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	
2 Менің мектебім	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және	

		жұмысты орындау материалдары мен техникалары	жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>әдемілігі. Құрастыратын жұмыстың ерекшелігі, сәйкес материал мен жабдықты таңдай білу.</p> <p>Жоба, жобалау туралы түсінік. Оқушыларды жобамен жұмыс істеуге дайындау. Қарапайым жоба түрі (ұсынылған ойды талдау, әзірлеу, шешу жолын іздеу, орындау, жобаны қорғау). Бұйымның көркемдік, технологиялық, құрастыру ерекшеліктеріне талдау жасау. Жобалық жұмыстың қорытындысы.</p> <p>Оқушылардың шығармашылық жұмыстарынан көрме ұйымдастыру. Модуль датчиктер және Motors Exploring пайдалану LEGO, WeDo. LEGO WeDo бағдарламасын ағдарламалау. Сенсорлар мен қозғалтқыштарды зерттеу. конструкторлық бағдарламалау үшін бағдарламаны қалай дұрыс пайдалану керек. Қозғалтқыш және беріліс, жоғары және төмен тісті доңғалақтар, экранға қосу циклі, экраннан шегерім, шкивтер мен жұдырықшалар, қашықтық датчигі, көлбеу датчигі, таңбалау, берілістер, дөңгелек түрлері.</p> <p>Практикалық жұмыс. Конструктор құралдарының үлгілерін құрастыру. «Арыстан роботы», «Робот – ұшқыш құс», «Робот – қақпашы», «Робот – Желдеткіштер». «Робот – Ұшақ». «Робот – Гигант». «Робот – желкенді қайық» моделдерін құрастыру және жинау. Әртүрлі материалдардан құрастыру және үлгілеу (оқушылардың шығармашылық жұмыстары). Көрме ұйымдастыру.</p> <p>Топтық немесе ұжымдық жұмыс. Жобалық тапсырма ретінде технологиялық құрастыру жұмыстары ұсынылады. Жоба жұмысының жоспарын құру. 1-кезең. Жобаны әзірлеу (Не үшін, кімге керек? Не жасаймыз? Қалай жасаймыз?). 2-кезең. Жобаны орындау (Топ мүшелеріне міндеттерін бөліп беру. Бұйымды әзірлеу. Қажетті түзетулерді енгізу). 3-кезең. Жобаны қорғау (Не үшін жасадық? Жасайтын бұйымның бейнесі қалай пайда болды?)</p>
		2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.1 қарапайым тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
2-тоқсан				
3 Менің отбасым және достарым	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын анықтау	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің визуалды суреттеу құралдармен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және	

		орындау материалдары мен техникалары	жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<p>Қандай қиындықтар болды? Қиындықты қалай жеңдік? Нәтижеге жеттік пе?</p> <p>Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Робот модельдерін жобалау, құрастыру және бағдарламалау</p> <p>Тұрмыстық техника және үй мәдениеті (2 сағат)</p> <p>Техникалық мәліметтер. Тұрмыстық техникамен және үй мәдениеті. Күтімі. Тұрмыстық техника түрлері.</p> <p>Өлшеу аспаптары (таرازылар, сағаттар, дабылдар, термометрлер).</p> <p>Компьютерлік техника (калькуляторлар, смартфондар, планшеттер және дербес компьютерлер, ноутбуктер).</p> <p>Үйді тазалауға арналған жабдықтар (шаңсорғыш, бу тазалағыштар және тіпті бұмен сүрткіштер).</p> <p>Киім күтуге арналған жабдықтар (кір жуғыш машина, кептіргіш, үтіктеу тақтасы, үтік, тігін машинасы, шаш алғыш, аяқ киім кептіргіштер).</p> <p>Ыңғайлы микроклиматты құруға арналған жабдықтар (кондиционерлер, тазартқыштар, жуғыштар және ауа ылғалдағыштар, жылыту радиаторлары, желдеткіштер, ауа ионизаторлары, метеостанциялар).</p> <p>Практикалық жұмыс. Компьютерлік техника, өлшеу аспаптары, үйді тазалауға арналған жабдықтар мен киім күтуге арналған жабдықтар, ыңғайлы микроклиматты құруға арналған жабдықтардың жұмыс істеу ережелерін зерделеу. Үй жағдайында техникаларды пайдалану. Киім мен аяқ киімге күтім жасау. Киімді ұсақ жөндеу. Кітаптарды ұсақ жөндеу. Қауіпсіздік және тазалық сақтау ережелері. Құрылғының кинематикалық схемасымен танысу.</p> <p>Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p>Техникалық-технологиялық мәліметтер. Мата, баутаспа, жіп, сым түрлері және олардың қасиеті. Материалды үнемді</p>
4 Бізді қоршаған әлем	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	1.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру		

		талқылау және бағалау		
3-тоқсан				
5 Саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	пайдалану. Белгілеу, пішу, тігу, кестелеу, ілмек бізбен тоқу, моншақ-маржан бастыру арқылы бұйымды әдемілеу. Шалма тігіс, қайып-тігу, ілмек бізбен айналдыра тоқу. Сым, жалтырауық қағаздан әсемдік бұйымдарын жасау. Дайын бұйымды үлгі қиығы, қалып-үлгісі, өлшемі бойынша талдау. <i>Шілтерлі бұйым тоқу</i> Шілтер бұйымдарын (жаға, жең ұшы, панно, т. б.) баутаспаны бастырып тігу. «Қырықаяқ» баутаспасы. <i>Ілмек бізбен тоқу</i> Жіп және ілмек біз түрлері. Ілмек біз таңдау. Көз тастап тоқу тәсілі. Осы тәсілмен бұйым тоқу. Шашақ (пайдаланылуы, жасау технологиясы). <i>Матадан бұйым тігу</i> Дайын сызба үлгі бойынша бұйым өлшемін белгілеу. Өлшемі белгіленбеген, қалып-үлгімен қиылған пішінділер. Олардың өңі мен астарын анықтау, үлгі сызығын белгілеу. Матаны пішу, бөлшектерді біріктіріп (қиықтарды) көктеу. Жіп таңдау. Шалма тігіс. Ілмек бізбен тоқу. Қолданылатын жіпті бекіту тәсілдері. Әдемілеуге қарапайым халық ою-өрнегін пайдалану. <i>Зер төгу</i> Сәндік зер төгу технологиясы туралы. Сызба үлгі бойынша сумоншақ-маржан төгу. Әр алуан моншақ-маржан тастарының түстері бойынша үйлесіп келуі. Қазақтың зер төккен әсемдік бұйымдары. <i>Құрал-саймандар:</i> тақтай, қарындаш, өшіргіш, қайшы, ине, тоқыма ілмек бізі, біз. <i>Экскурсия.</i> Мұражай, шеберханаға бару. Халық ісмерлері тіккен киім үлгілерімен танысу.
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Материалдар және өнердегі жұмыс техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
			1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау	
			2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану
6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	<i>Көрнекілік.</i> Дайын бұйым үлгілері. Зер төгудің әдістері (бастыру, кестелеу, т. б.), түрлері, ою-өрнектің суреті көрсетілген альбом. <i>Сарамандық жұмыс.</i> Матаға зер төгу. Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгеру. Шалма тігіс және ілмек бізбен

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.1 қарапайым тәсілдер мен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	тоқылған бұйымға салыстырмалы талдау жасау. Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасау. Моншақ тізудің сызбасы, технологиясы. Ескі саусақты қолғаптан, жұмсақ ойыншықтар жасау. Қуыршақ киімдерін (үлгі бойынша) тігу. Әдемілеу. Ою-өрнек, інжу-маржан бастыру. <i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> Кілемше, әмиан, сөмке. Сүлгі, төсеме, қуыршақ көйлегінің желбірі. Табиғи материалдан алқа, білезік жасау, моншақтан гүл-зер төгу, моншақ қосып өру, кендір жіптен шынжыр, білезік өру.
			1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану		
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	
4-тоқсан				
7 Тағам мен сусын	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	<p style="text-align: center;">Ұлттық киімдер (4 сағат)</p> <p><i>Теориялық, техникалық мәліметтер.</i> Ұлттық киімдер туралы жалпы түсінік, олардың түрлері, маусымдық ерекшеліктері, ерлер, әйелдер, балалар киімдерінің ерекшеліктері. Ұлттық бас киім, кеудешелер, көйлектер, аяқ киім түрлері, атаулары, формалары және оларды безендіру әшекейлері. Заманауи ұлттық нақыштағы шығарылатын киім үлгілері. Қажетті құрал-жабдықтар. Қауіпсіздік ережелерін, санитарлық-гигиеналық талаптарды сақтау.</p> <p><i>Практикалық жұмыс.</i> Қағаз, басқа да тиімді материалдардан конус пішінінде сәукеле, қарапайым тәсілмен тақия немесе бөрік жасау. Ою түрлерін сызу, қиып алу, ою-өрнектермен безендіру. Ұлттық бұйым түрлерін қиып жапсыру немесе тігу, ермексизден жапсырмалау. Ерлер немесе әйелдер киім үлгілерін аппликациялық тәсілмен орындау. Ұлттық киімдерді ою-өрнекпен безендіру.</p> <p><i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Өлшеу, белгілеу, пішу, қию, үлгіні бастыру, тігу, безендіру, біріктіру, желімдеу, жапсырмалау, кестелеу.</p> <p style="text-align: center;">5-сынып бойынша базалық мазмұн: Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)</p>
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдар	1.2.2.1 қарапайым әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	

		ы мен техникалары		<p>Табиғи материалдар жинау мақсатында табиғатқа, саябаққа топсеруенге шығу. Табиғи материалдардың түрлері. Жинаған материалдарды сұрыптау, сақтау тәсілдері. Материалдарды өңдеу әдістері. Қажетті құрал-жабдықтар. Қауіпсіздік техникасы ережесі сақтау және санитарлық-гигиеналық талаптарды орындау. Сабанды аппликация мен тоқуға дайындау: кесу, булау, тегістеу, жылтырату, тондау және т.б. Аппликация түрлері: Геометриялық элементтермен және қисық сызықты элементтермен аппликация. Құрылысқа арналған табиғи материалдың түрлері: жемістер, тұқымдар, бұтақтар, тамырлар, қабығы және т.б. жинау және сақтау әдістері.</p> <p><i>Техникалық-технологиялық мәліметтер. Практикалық жұмыс.</i> Табиғи материалдардан көлемді ойыншықтар жасау. Сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалау және модельдеу, панно құрастыру. Жіңішке шыбықтардан себет, қол сөмке тоқу. Өсімдік тамырынан құстар бейнесін жасау, сабаннан панно, тұрмыстық заттар жасау. Кептірілген өсімдіктерден сәндік бейнелер жасау. Табиғи материалдарды өңдеу тәсілдері (кесу, аралау, бұрғылау, тегістеу, желімдеу және т.б.). Үлгі немесе дизайн бойынша табиғи материалдан қолөнер бұйымдарын жасау кезінде табиғи материалдарды өңдеу әдістерін игеру.</p> <p><i>Құрал-саймандар:</i> қайшы, біз, ине, тістеуік, желім.</p> <p><i>Көрнекілік:</i> дайын бұйым үлгілері.</p> <p><i>Сарамандық жұмыс.</i> Бір мақсатқа арналған заттың алуан түрлі формасын шығармашылықпен іздестіру.</p> <p><i>Ұсынылатын бұйымдар.</i> «Күзгі әлем» тақырыбында сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалау, модельдеу, панно жасау. Шыбықтардан себет, қол сөмке тоқу. Ағаштардан сувенир жасау.</p> <p style="text-align: center;">Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)</p> <p><i>Техникалық, теориялық мәліметтер.</i> Қағаздан бұйым дайындаудың инновациялық тәсілдері. Киригами туралы түсінік.</p>
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	
8 Дені саудың жаны сау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық өнердің идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) суреттеу құралдарымен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	

2) 2-сынып:			
Ортақ тақырып тар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары
1-тоқсан			
1 Өзім туралы	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерден ақпаратты жинау
		1.4 Жоспарлау	2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың реттілігін анықтау
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу
			3 Презентация, талдау және бағалау

Киригами дайындау техникасы. Көлемді (3-D) ашық хаттар дайындау. Бүктелген қағаздардан композиция құрастыру. Кусудама туралы түсінік. Кусудама дайындау техникасы. Скрапбукинг жасау технологиясы. Дизайнер мамандығымен таныстыру. Қажетті құрал-жабдықтар. Қағазды үнемді пайдалану. Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтау.

Практикалық жұмыс. Қатырма қағаз бен қағаздан берілген өлшем бойынша бұйымның жазбасын дайындау. Бөлшектерді бояу, сурет салу арқылы безендіру, ұсақ бөлшектерін толықтыру. Қағаз жолақтарынан, конустан көлемді ашық хаттар, кусудама шам құрастыру. Скрапбукинг-дәптер жасау.

Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Қағазды белгілеу, бұғу, шиыршықтау, сызу, жырту, қию, желімдеу.

Тұрмыстық техника және үй мәдениеті» (4 сағат)

Теориялық, техникалық мәліметтер .

Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника (шаш кептіргіш).

Демалыс және ойын-сауыққа арналған жабдықтар (музыкалық орталық, ойнатқыш, DVD-плеер, теледидар, радиоқабылдағыш, үй кинотеатры және акустикалық жабдық, фотоаппарат және бейнекамера, телефон аппараттары).

Ас үй аспаптары:

- Азық-түлікті сақтау үшін: тоңазытқыштар, мұздатқыштар; Механикалық өңдеу үшін: тағамдық процессор, араластырғыш, блендер, ет тартқыш;

- Термиялық өңдеу үшін: электр немесе газ плитасы, микротолқынды пеш, нан пісіргіш, мультипісіргіш, электр пеші, гриль, фритер, тостер, вафли пісіргіш, йогурт жасаушы және т.б.

- Сусындарды дайындау үшін: кофеқайнатқыш, кофе тартқыш, электр шәйнек, шырын сыққыш; блендр.

		талқылау және бағалау		<p>Ыдыс жуғыш машина, шаң сорғыш.</p> <p>Практикалық жұмыс. Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника (шаш кептіргіш). Демалыс және ойын-сауыққа арналған жабдықтар. Ас үй аспаптарымен жұмыс жасау ережелерін зерделеу. Дастархан мәзірін жасау. Тамақтану мәденеті. Қауіпсіздік және тазалық сақтау ережелері. Құрылғының кинеметикалық схемасымен танысу.</p> <p>"Ақылды үй" ұжымдық жұмысы.</p> <p>Құрастыру және техникалық үлгілеу. Роботехника (8 сағат)</p> <p>Теориялық, техникалық мәліметтер. Кеңістіктік денелер және кеңістік құрастырулар. Кеңістік элементтері (ұзындығы, ені, объектілердің биіктігі). Дененің үш проекциясы. Параллелепипед. Параллелепипедті ашу. Параллелепипедтің қағаздағы графикалық көрінісі (сызба, үш проекция). Параллелепипедтің қағаз үлгілерін жасау және сым жақтауын жасау. Параллелепипедтің төбелерімен, қырларымен, беттерімен таныстыру. Параллелепипед пішіні бар денелердің, заттардың мысалдары. Текше. Текшені ашыңыз. Қағаздан текше үлгісін жасау. Параллелепипедтерден және текшелерден заттарды жасау (робот, қарындаш ұстағыш «Кірпі», құрама кулондар).Lego Education WeDo бағдарламалық құралы . Scratch интерфейсін, негізгі түсініктерді, қолданбаны басқаруға арналған пернелер тіркесімін оқу. «Дыбыс» блогы. Дыбыстық жолдардың мүмкіндіктерін тексеру. «Басқару» блогымен, «Қозғалыс» блогымен, «Сенсорлық» блогы. Сенсорлардың сценарийлері мен LEGO WeDo моторын тексеру . Жаңа блогы. «Операторлар» блогы, «Айнымалылар» блогы.</p> <p>Практикалық жұмыс. Үлкен тікұшақ» моделін құру – үлгілерді жобалау және бағдарламалау. Ғарыш кемесі, Бульдозер , «Бронетранспорт» моделі т.б. үлгілерін құрастыру .</p>
2 Менің отбасым және достарым	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын) суреттеу	
		1.3 Шығармашылық идеялар мен сезімдерді көрсету және дамыту	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
	3. Презентация,	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен	

	талдау және бағалау		орындау материалдарын анықтау	<p>Жұмыста қолданылатын тәсілдер. Робот модельдерін жобалау, құрастыру және бағдарламалау.</p> <p>Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p><i>Техникалық-технологиялық мәліметтер.</i> Еңбек қауіпсіздігі және оқушының жекебас гигиенасы ережелерін сақтау. Сабақ барысында алдыңғы сыныптарда алған білімдерін жалғастыру, жетілдіру. Көркем бұйым жасау ісі барысындағы еркін ізденіс, шығармашылық тың шешімге бағытталған.</p> <p>Өртүрлі маталар, баутаспа, тоқыма жіп, сым түрлері және олардың қасиеті. Материалды тиімді пайдалану. Белгілеу, пішу, тігу, кестелеу, ілмек бізбен тоқу, моншақ-маржан бастыру арқылы бұйымды әдемілеу. Шалма тігіс, қайып-тігу, ілмек бізбен айналдыра тоқу. Сым, жалтырауық қағаздан әсемдік бұйымдарын жасау. Дайын бұйымды үлгі қиығы, қалып-үлгісі, өлшемі бойынша талдау.</p> <p><i>Шілтерлі бұйым тоқу</i></p> <p>Шілтер бұйымдарын (жаға, жең ұшы, панно, т. б.) баутаспаны бастырып тігу. «Қырықаяқ» баутаспасы.</p> <p><i>Ілмек бізбен тоқу</i></p> <p>Жіп және ілмек біз түрлері. Ілмек біз таңдау. Көз тастап тоқу тәсілі. Осы тәсілмен бұйым тоқу. Шашақ (пайдаланылуы, жасау технологиясы).</p> <p><i>Матадан бұйым тігу</i></p> <p>Дайын сызба үлгі бойынша бұйым өлшемін белгілеу. Өлшемі белгіленбеген, қалып-үлгімен қиылған пішінділер. Олардың өңі мен астарын анықтау, үлгі сызығын белгілеу. Матаны пішу, бөлшектерді біріктіріп (қиықтарды) көктеу. Жіп таңдау. Шалма тігіс. Ілмек бізбен тоқу. Қолданылатын жіпті бекіту тәсілдері. Әдемілеуге қарапайым халық ою-өрнегін пайдалану.</p> <p><i>Зер төгу</i></p>
2-тоқсан				
3 Менің мектебім	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерден ақпаратты жинау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	

4 Менің туған өлкем	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	<p>Сәндік зер төгу технологиясы туралы. Сызба үлгі бойынша моншақ-маржан төгу. Өр алуан моншақ-маржан тастарының түстері бойынша үйлесіп келуі. Қазақтың зер төккен әсемдік бұйымдары.</p> <p><i>Құрал-саймандар:</i> тақтай, қарындаш, өшіргіш, қайшы, ине, тоқыма ілмек бізі, біз.</p> <p><i>Экскурсия.</i> Мұражай, шеберханаға бару. Халық ісмерлері тіккен киім үлгілерімен танысу.</p> <p><i>Көрнекілік.</i> Дайын бұйым үлгілері. Зер төгудің әдістері (бастыру, кестелеу, т. б.), түрлері, ою-өрнектің суреті көрсетілген альбом.</p> <p><i>Сарамандық жұмыс.</i> Матаға зер төгу. Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгеру. Шалма тігіс және ілмек бізбен тоқылған бұйымға салыстырмалы талдау жасау. Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасау. Моншақ тізудің сызбасы, технологиясы. Ескі саусақты қолғаптан, жұмсақ ойыншықтар жасау. Қуыршақ киімдерін (үлгі бойынша) тігу. Әдемілеу. Ою-өрнек, інжу-маржан бастыру.</p> <p><i>Ұсынылатын бұйымдар:</i> Дастарқан, жастықтыс, сөмке. Сүлгі, төсеме, қуыршақ көйлегінің желбірі. Табиғи материалдан алқа, білезік жасау, моншақтан гүл-зер төгу, моншақ қосып өру, кендір жіптен шынжыр, білезік өру.</p> <p style="text-align: center;">Зергерлік өнер (4 сағат)</p> <p><i>Теориялық, техникалық мәліметтер.</i> Зергерлік өнер туралы алғашқы түсініктерін қалыптастыру. Зергерлік бұйым үлгілерімен (сырға, білезік, алқа, жүзік) таныстыру, олардың қолданылуы, әшекей бұйымдарды жасауға қолданылатын материалдармен танысу. Дәстүрлі емес материалдарды пайдаланып, білезік, алқа, белдік, шашбау, т.б. бұйымдар жасау. Фольга туралы түсінік. Қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтау және санитарлық-гигиеналық талаптарды орындау.</p>
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	
	2. Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.1. Презентация	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	
3-тоқсан				

5 Дені саудың жаны сау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	<p><i>Практикалық жұмыс.</i> Фольгадан, кәмпит қағаздарынан және жез сымнан шынжыр, әртүрлі сырға, жүзік үлгілерін жасау. Фольгадан білезік, алқа жасау, жүзік үстіне өрнектер түсіру.</p> <p><i>Жұмыста қолданылатын тәсілдер.</i> Жез сымды түзулеу, ию, бұрау, кесу, қию, біріктіру, үлгіні бастыру, қалам ұшымен өрнек түсіру.</p> <p>4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.</p> <p>«Еңбекке баулу» пәнінен күтілетін нәтижелер.</p> <p>1-сыныпта:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін; - еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын; - техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін; - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу); - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын; - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p>
		1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрларын анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын) суреттеу	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	
			2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3. Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау	

6 Салт-дәстүр және ауыз әдебиеті	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	2.1.2.2 Қазақстан халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	<ul style="list-style-type: none"> - материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін; - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін; - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін; - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін; - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтауды - үй жұмыстарына көмектесуді түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда; - техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда; - құрал-саймандарды орнымен қолдануда; - зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда; - жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жана жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда; - әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда; - әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда; - еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру		
	2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану		
3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру		
4-тоқсан				

7 Қоршаған орта	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	2.1.1.1 қоршаған ортамен танысу барысында нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	<ul style="list-style-type: none"> - модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда; - мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда; - материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда қолданады. <p>2-сыныпта:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін; - мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын; - еңбек мәдениеті негіздерін; - техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін; <p>қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды;</p> <ul style="list-style-type: none"> - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу); - безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын; - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын; - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін; - заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаның бейнелері	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану		
3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну		
8 Саяхат	1 Шығармашы	1.3 Шығармашы	2.1.3.1 шығармашылық идеялары мен сезімдерін	

	лық идеяны зерттеу және дамыту	лық идеяларды дамыту	(көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдармен көрсету	<ul style="list-style-type: none"> - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін; - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін түсінеді. <i>Білім алушы</i> меңгерген білімін үлгі бойынша: <ul style="list-style-type: none"> - қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда; - техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда; - құрал-саймандарды орнымен қолдануда; - зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда; - еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда; - үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда; - табиғи материалды жинау және сақтауда; - зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде; - жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады. <i>Білім алушы</i> меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: <ul style="list-style-type: none"> - әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда; - компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда; - үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белілеуде;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	2.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.3 Дайындау технологиялары	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру 2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	
3) 3-сынып:				

Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары	
1-тоқсан				
1 Жанды табиғат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	3.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	<ul style="list-style-type: none"> - модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда; - әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда; - еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады. <p><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда; - модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда; - қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде; - бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда; - мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда; - материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда; - сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда; - өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда қолданады. <p>3-сыныпта:</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еңбектің адам өміріндегі маңызын, қажеттілігін; - мамандықтар және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын; - еңбек мәдениеті негіздерін; - қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
		2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Жұмысты қорғау және талқылау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	

2 Жақсыдан үйрен, жаман жирен (жарықпен қараңғы)	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	<ul style="list-style-type: none"> - техникалық мәлімет, бұйымдарды дайындаудың тәсілдері және оның түрлерін; - материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды; - отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындыларының жасалу техникасын; - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін; - қолөнер бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу); - безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын; - дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді; - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын; - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін; - заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін; - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін; - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін; - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін; - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
3 Презентация, талдау және бағалау	3.2.Өнердегі тәсілдерді талдау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау және салыстыру		
2-тоқсан				

3 Уақыт	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін; - мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын түсінеді. Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда; - техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда; - құрал-саймандарды орнымен қолдануда; - зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда; - еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда; - үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда; - табиғи материалды жинау және сақтауда; - зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде; - жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады. Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: - қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда; - әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда; - компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда; - үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белілеуде;
		1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
		2.3 дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	

4 Сәулет өнері	1 Шығармашы лық идеяны зерттеу және дамыту	1.4 Жоспарлау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	<ul style="list-style-type: none"> - модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда; - әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда; - еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады. <p><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда; - модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда; - қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде; - бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда; - мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда; - материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда; - сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда; - өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда қолданады. <p>4-сынып бойынша</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін; - мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын; - еңбек мәдениеті негіздерін; - қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын;
	2 Шығармашы лық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологияла ры	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау; 3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну	
3-тоқсан				
5 Өнер	1 Шығармашы лық идеяны	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін	

	зерттеу және дамыту	білу және түсіну	(жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру 3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	<ul style="list-style-type: none"> - техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін; - материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды; - отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындылары туралы қарапайым ақпараттарды; - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу); - безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын; - зат бөлшектері мен бұйымдарды сызғыштың көмегімен өлшеу, белгілеу, қию және желімдеу техникасын; - дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді; - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын; - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін; - заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін; - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін; - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін; - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру 3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау және салыстыру	
6 Атақты тұлғалар	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	3.1.2.1 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	

		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету 3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	<p>- қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін;</p> <p>- мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын түсінеді</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <p>- қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда;</p> <p>- техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда;</p> <p>- құрал-саймандарды орнымен қолдануда;</p> <p>- зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда;</p> <p>- еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда;</p> <p>- үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда;</p> <p>- қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда;</p> <p>- табиғи материалды жинау және сақтауда;</p> <p>- зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде;</p> <p>- жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жана жағдайға сәйкес:</p> <p>- қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда;</p> <p>- әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;</p> <p>- компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда;</p>
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
4-тоқсан				
7 Су – тіршілік көзі	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	3.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	<ul style="list-style-type: none"> - үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белгілеуде; - модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда; - әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда; - еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады <p><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда; - модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда; - қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде; - бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда; - мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда; - материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда; - сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда; - өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда қолданады. <p>5-сынып бойынша <i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - еңбектің адам өміріндегі мәнін, қажеттілігін; - мамандықтар әлемі және кәсіпті дұрыс таңдаудың маңыздылығын; 	
		2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	3.2.2.1 аса күрделі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу		3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну
		3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау		3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну
8 Демалу мәдениеті. Мереке-лер	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету		
			3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау		

	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	<ul style="list-style-type: none"> - еңбек мәдениеті негіздерін; - қыз және ұл баланың еңбек түрлерін, еңбек тәртібін және қолданатын құралдарын; - техникалық мәлімет, жұмыс тәсілдері және оның түрлерін; - материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын және өнім сапасына қойылатын негізгі талаптарды; - отандық және әлемдік мәдениеттің өнер туындылары туралы қарапайым ақпараттарды; - қағаз және картонмен, матамен және әр түрлі материалдармен жұмыс жасау, техникалық модельдеу техникасының ерекшеліктерін; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін (таңбалау, кесу, құрастыру, өңдеу); - безендіру түрлерін, бояу, жапсырмалау, түзу тігу және оның басқа нұсқаларын; - зат бөлшектері мен бұйымдарды сызғыштың көмегімен өлшеу, белгілеу, қию және желімдеу техникасын; - дизайн және өнімдерді түстермен сәйкестендіруді және безендіруді; - қауіпсіздік ережелерін сақтаудың маңыздылығын және материалдар мен құралдарды мақсатты қолдану талаптарын; - қауіпсіз жұмыс орнын ұйымдастыруды, еңбек құралдарын құрметтеу, материалдарды үнемдеу қажеттілігін біледі <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - материалдық мәдениеттің адам еңбегінің жасампаздығының нәтижесі екендігін; - заттар әлеміндегі мәдени-тарихи дәстүрлерді, мәдени құндылықтарды және оларды сақтау мен дамыту қажеттілігін; - еңбектің, адам еңбегінің құндылығын және қажеттілігін; - адам өмірі мен еңбегінің табиғатпен, қоғаммен өзара тығыз байланыста екенін;
			3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
	2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану		
3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру		
4) 4-сынып:				
Ортақ тақырыптар	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімдері	Оқу мақсаты жүйесінің бөлімшелері	Оқу мақсаттары	
1-тоқсан				
1 Менің Отаным - Қазақстан	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	

		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	<ul style="list-style-type: none"> - адамның технологиялық әрекетінің сыртқы ортаға және адам денсаулығына әсерін; - қолөнер туындылары жайлы қарапайым ақпарат жинақтаудан бастап, оны шығармашылықпен қолдануға дейінгі аралықтағы жұмыстар қажырлы еңбекті, таудай талапты қажет ететіндігін; - мектеп үлескесіндегі күз және қыс мезгіліндегі жұмыстарға өз үлесін қосудың маңыздылығын түсінеді. Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - қалып-үлгі бойынша ою-өрнек салуда; - техникалық суретті, сызбаларды, қарапайым сызуларды оқуда; - құрал-саймандарды орнымен қолдануда; - зат пішінін, түсін, түрін салыстыруда; - еңбек және оны түсінуге қатысты ұғымдарды игеруге берілген сөздерден сөйлемдер, сөйлемдерден шағын мәтіндер құрап жазуда; - үлгіні табиғи затпен, тұлыппен, ойыншықпен салыстыруда; - қарапайым бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін анықтауда; - табиғи материалды жинау және сақтауда; - зат бөлшектері мен бұйымдарды қалып-үлгі және сызғыштың көмегімен өлшеуде; - жұмысқа қажетті материалдар мен құралдарды алдымен мұғалімнің көмегімен, сосын өз бетінше таңдауда қолданады. Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: - қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеу және оларды жүзеге асыруда; - әзірленген жобаға сәйкес жұмыс орнын ұйымдастыру, қажетті материалдарды, құралдар мен құрылғыларды таңдауда;
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
			4.2.3.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау	
2 Құндылықтар	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	

		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	<ul style="list-style-type: none"> - компьютерде берілген мәтінмен және суреттермен жұмыс жасауда; - үлгілерді мұғаліммен бірге талдау (мәнді белгілерін айқындау: салыстыру, жалпылау, қорыту, тұжырым жасау), жұмысты орындау тәсілін белілеуде; - модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыруда; - әр материалдың өзіндік қасиетіне (физикалық, механикалық) қарай таңдау және пайдалануда; - еңбек әрекетін ұйымдастыру және жоспарлау, оның барысы мен нәтижесін бақылауда қолданады <p><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әр нақты жағдайда өнімді шығарудың ұтымды конструкторлық шешімдері мен технологиялық әдістерін таңдау және қолдануда; - модельдеу және құрастыру алгоритмін құрып, жүзеге асыруда; - қағаздан, матадан дайындаған бұйымдары бойынша өз ойын ауызша немесе жазбаша жеткізуде; - бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолдануда; - мәтін бойынша құрастырулар мен бұйымдар дайындауда; - материалдарды түрлі тәсілмен қолдану арқылы ерекше бір ғажайып бейнелер жасауда; - сызба-модель бойынша ертегі мазмұнына сәйкес композиция құрастыруда; - өз қиялы бойынша жасалатын бұйым моделін құрастыруда қолданады. <p style="text-align: center;">5-тарау. БАҒАЛАУ</p>
2	Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу	
		2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
3	Презентация, талдау және бағалау	3.2.Өнердегі тәсілдерді талдау	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдарын салыстыру және айырмашылығын көрсету	
2-тоқсан				
3 Мәдени мұра	1 Шығармашылық идеяны	1.2 Өнер, мәдениет және	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық	

	зерттеу және дамыту	дәстүрлерді білу және түсіну	ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	<p>«Көркем еңбек» пәні бойынша критериалды бағалау, оның ішіндегі қалыптастырушы бағалауды пайдаланады.</p> <p>Ұсыныс: көптеген ұсыныс, тілектерді ескере отырып, 5 балдық жүйе қайтадан енгізілсе. Себебі оқушының нақты білімі көрініп тұрады.</p> <p>Ал қазіргі «Критериалды бағалау» жүйесінің кемшілік жақтары бар.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ол: күнделікті қалыптастырушы бағалаудан жоғары балл алып жүрген оқушы, жиынтық бағалау кезінде нашар көрсеткіш көрсетіп қалады. Ал керісінше, күнделікті қалыптастырушы бағалауда төмен балл алған оқушы, жиынтық бағалау кезінде жоғары балл алады. <p>Критериалдық бағалау жүйесіндегі ұпайлардың саны бағаланған кезде электрондық күнделікте 5 баллдық жүйеге ауысады. Сондықтан төменде әр сыныпқа және әр бөлімдерге қарай бағалау көрсеткіштерін ұсына отырып, аталған бағалау көрсеткіштерін негізге алып 5 баллдық бағалауды ұсынамыз.</p> <p>1-сынып білім алушылары бағаланбайды.</p> <p>2-сынып бойынша:</p> <p>Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Табиғи материалдан композиция құрастыра алады; *Кепкен өсімдіктерден аппликациялар мен гүлдестелер жасай алады; *Мозаика құрастырады; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады; <p>Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Қағазды дайындау, өңдеу жолдарымен танысады; *Қағазды бүктейді, бүгеді, контур жасайды, ортаңғы сызықтарды салады; *Симметрия, ассиметрия туралы түсінік алады;
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	
2	Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
			4.2.3.4 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
3	Презентация, талдау және бағалау	3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау	4.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының негізгі мәнерлеу құралдары мен материалдарын	

			салыстыру және айырмашылығын көрсету	<p>*Симметриялық қия алады; *Оригамидың шартты белгілерімен танысып, бүктеудің негізгі тәсілдерін меңгереді; *Қарапайым оригами түрлерін жасай алады; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады; Ермексаз және сазбалшықпен жұмыс (4 сағат) Бағалау критерийлері: *Сазбалшықтың ерекшелігін біледі; *Шиыршықталған сазбалшықтан ұлттық ыдыстарды мүсіндейді; *Бүтін сазбалшық кесегінен және жеке бөлшектерді біріктіру арқылы ұлттық ойыншықтарды мүсіндей алады; *Ыдыстар мен ойыншықтарға әртүрлі тәсілдермен өрнек түсіре алады; *Бұйымды безендіреді; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады; Техникалық модельдеу және құрастыру (7сағат) Бағалау критерийлері: *Бұйымды әдемілеу барысында, оған жаңаша әрлеу тәсілдерін енгізеді; *Қағаздан үлгі, сурет бойынша және ойша шырша ойыншықтарын жасайды; *Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойынан өзгешеліктер енгізе отырып құрастырады; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды ұстанады; Көркем бұйым жасау (6 сағат) Бағалау критерийлері: *Дәстүрлі емес материал түрлерін қасиеттері бойынша салыстыра алады; *Жұмыртқа қабығын пайдаланып, түрлі бұйым жасай алады; *Үлгі бойынша бұйым жасай алады; *Өз ойынан бұйым жасайды; *Қауіпсіздік ережелерін сақтайды;</p>
4 Мамандықтар әлемі	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Материалдар және өнердегі жұмыс техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу; 4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	
3-тоқсан				

5 Табиғат құбылы стары	1 Шығармашы лық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	<p>Халық қолөнері әліппесі (5 сағ) Бағалау критерийлері: *Қазақтың сәндік-қолданбалы өнерінің ерекшеліктерін біледі; *Ою-өрнек тәсілдерін анықтай алады; *«Кемпіркосақ» өрнегін ойып, түстерді дұрыс орналастыра алады; *Өрім материалдарын пайдаланып, қамшы өре алады; * Үлгі бойынша оюларды ояды; *Қауіпсіздік ережелерін сақтайды;</p> <p style="text-align: center;">3-сынып бойынша:</p> <p style="text-align: center;">Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат) Бағалау критерийлері: *Табиғи материалдың өзіндік ерекшелігін біледі ; *Сабаннан, кендір жіптен ойыншықтар жасай алады; *құрамақ бөлшектерін ермексазбен, желіммен, түйрегішпен біріктіре алады; * «Күн» атты сәндік панно жасайды; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.</p> <p style="text-align: center;">Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат) Бағалау критерийлері: *Қатырма қағазбен танысып, қасиетін біледі; *Графикалық сызбаларды қағаз бетіне түсіру арқылы нобай жасвайды; *Көлемді аппликация жасай алады; * Өртүрлі фигуралардан пішіндер құрастырып, қағаз бетіне желімдей алады; *Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.</p> <p style="text-align: center;">Техникалық үлгілеу және құрастыру. Робототехника (10 сағат) Бағалау критерийлері: *Қатырма қағазбен танысып, қасиетін біледі; * Модельді сызба бойынша құрастырады және бөлшектейді.</p>
		1.2 Өнер, мәдениет, дәстүрлерді білу және түсіну	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы, көңіл-күйі) түсіндіру	
	2 Шығармашы лық жұмысты жасау және дайындау	2.1 Қоршаған ортаның бейнелері	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдер мен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
		2.3 Дайындау технологияла ры	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
	3 Презентация, талдау және бағалау	3.3 Шығармашы лық жұмысты талқылау және бағалау	4.3.3.1 шығармашылық жұмысты жақсартуға ұсыныс жасап, критерийлерге сәйкес жұмысты бағалау	

6 Қоршаған ортаны қорғау	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	<p>* Ойнамалы және қозғалмайтын тетіктерді біріктіреді;</p> <p>* «Лего» бойынша машинаның түрлі моделін құрастыра алады;</p> <p>* Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.</p> <p>Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Қазақтың және басқа да ұлт өкілдерінің ұлттық киімдерін ажырата алады;</p> <p>* Ұлттық ою-өрнек, кестемен өрнектелген аппликациялар, мозаика жасай алады.</p> <p>* Тігіс түрлерін қолдана алады;</p> <p>* Қауіпсіздік ережелері мен гигиеналық талаптарды сақтайды.</p> <p>Ұлттық бұйымдар (5 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Ұлттық бұйымдарды ажырата алады;</p> <p>* Қағаздан, ермексаздан немесе сазбалшықтан тұрмыстық бұйымдар жасай алады.</p> <p>* Қауіпсіздік ережелерін сақтайды.</p> <p style="text-align: center;">4 -сынып бойынша:</p> <p>Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Сызба бойынша табиғи материалдардан композиция құрастыра алады.</p> <p>* Құрал-саймандарды орнымен қолдануда қауіпсіздік ережесін сақтайды.</p> <p>* Материалдар және олардың түрлері мен қасиеттерін, қолдану технологиясын ажырата алады.</p> <p>Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Қағазға желім жағу, қию тәсілдерін біледі.</p> <p>* Түрлі –түсті қағаздардан композиция құрастыра алады.</p> <p>* Қарапайым оригами түрлерін жасай алады.</p> <p>Құрастыру, үлгілеу және жобалау. Робототехника (8 сағат)</p>
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалы мен техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу;	
		2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
	3 Презентация,	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық	

	талдау және бағалау		әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	<p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Модельдерді үлгі немесе сурет бойынша ойдан өзгешеліктер енгізе отырып құрастыра алады. *Қарапайым ұжымдық шығармашылық жобаларды әзірлеп, оларды жүзеге асыра алады. *Бұйымның көркемдік, технологиялық, құрастыру ерекшеліктеріне талдау жасай алады <p>Тұрмыстық техника және үй мәдениеті (2 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Тұрмыстық техника түрлерімен жұмыс істеу ережелерін біледі. *Үй жағдайында техникаларды пайдалануда қауыпсіздік ережелерін біледі. *Жеке бас гигиенасын сақтауда тұрмыстық техникаларды қолдана алады. <p>Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін біледі. *Бұйымды әдемілеу барысында оған жаңаша әрлеу тәсілдерін қолданады. *Табиғи материалдан сәндік бұйымдар жасайды. *Матаны пішіп,, бөлшектерін біріктіріп көктей алады. <p>Ұлттық киімдер (4 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Қалып-үлгі бойынша ою-өрнек түрлерін сала алады. *Ұлттық бұйымдарды дайындаудың технологиялық реттілігін сақтайды. *Нұсқаларын қолданады. <p>5-сынып бойынша:</p> <p>Табиғи материалмен жұмыс (4 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Табиғи материалдардан көлемді ойыншықтар жасай алады;
4-тоқсан				
7 Ғарышқа саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.1 Қоршаған ортаны білу және түсіну	4.1.1.1 табиғатпен жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	
		1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	
			4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау;	

			4.2.3.3 көркем жұмысты орындау үшін әдіс-тәсілдерді өздігінен таңдау	<p>* Сюжеттік композиция кейіпкерлерін жобалайды және модельдейді;</p> <p>* Өсімдік тамырынан құстар бейнесін жасай алады;</p> <p>* Қауіпсіздік ережесін ұстанады;</p> <p>Қағаз және қатырма қағазбен жұмыс (8 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Қағаздан бұйым жасаудың инновациялық тәсілдерімен танысады;</p> <p>* Киригами дайындау техникасын меңгереді;</p> <p>* Қусудама дайындау техникасымен танысып, меңгереді;</p> <p>* Қауіпсіздік ережесін сақтайды;</p> <p>Тұрмыстық техника және үй мәдениеті» (4 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Сыртқы күтімге арналған шағын тұрмыстық техника құралдарын пайдалана алады;</p> <p>* Ас үй аспаптарын пайдалану ережелерін біледі;</p> <p>* Дастарқан мәзірін жасауды үйренеді;</p> <p>* Қауіпсіздік ережесін ұстанады;</p> <p>Құрастыру және техникалық үлгілеу. Роботехника (8 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Кеңістік денелері, кеңістік элементтері туралы біледі, анықтай алады;</p> <p>* Параллелепипедтің қағаз үлгілерін және сым жақтауын жасайды;</p> <p>* Қағаздан текше үлгісін жасай алады;</p> <p>* Қауіпсіздік ережесін ұстанады;</p> <p>Көркем бұйым жасау (6 сағат)</p> <p>Бағалау критерийлері:</p> <p>* Матаға зер сала алады;</p> <p>* Шалма тігіс және ілмек бізбен кестелеу тәсілін меңгереді;</p> <p>* Моншак тізудің сызбасын, технологиясын меңгереді;</p> <p>* Қауіпсіздік ережесін ұстанады;</p>
		2.4 Қауіпсіздік техникасын сақтау	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	
8 Болашаққа саяхат	1 Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту	1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялары мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	
		1.4 Жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
	2 Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау	2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	4.2.2.1 әртүрлі әдістер мен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды қолданып, эксперимент жүргізу	
		2.3 Дайындау технологиялары	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыстан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	

	3 Презентация, талдау және бағалау	3.1 Презентация	4.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін шығармашылық әдістермен, арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	Зергерлік өнер (4 сағат) Бағалау критерийлері: *Зергерлік өнер туралы түсінік алады; * Фольгадан, кэмпит қағаздарынан және жез сымнан шынжыр, сырға, жүзік үлгілерін жасай алады; *Жасаған заттарына өрнек түсіре алады; *Қауіпсіздік ережесін ұстанады.
--	---	--------------------	---	---

Ескерту: 11 жылдық білім берудің 1-4 сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінің мазмұнында «Бейнелеу өнері» мен «Еңбекке баулу» пәндері біріктірілген болатын. 12 жылдық білім беруде «Еңбекке баулу» өз алдына жеке пән болып қарастырылады. Пәнінің үлгілік оқу бағдарламасының жобасында (1-5-сыныптарына арналған) ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

**«Дене шынықтыру» пәнінің үлгілік оқу бағдарламаларының
салыстырмалы талдауы
(оқыту қазақ тілінде)**

<p style="text-align: center;">11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дене шынықтыру» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Бұйрық №199, «10» мамыр, 2018 жыл)</p>	<p style="text-align: center;">Бастауыш білім берудің «Дене шынықтыру» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 1-5-сыныптарға арналған) (ЖОБА)</p>
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Дене шынықтыру» пәнін оқытудың мақсаты денені салауатты шынықтыруға, спорттық-спецификалық қозғалу дағдылары мен дене (физикалық) қабілеттерін игеруге бағытталған дене шынықтырудың негіздерін қалыптастыру болып табылады.</p> <p>3. «Дене шынықтыру» пәнін оқытудың міндеттері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дене шынықтыру және спорт саласындағы теориялық білімдері мен тәжірибелік дағдыларын дамыту; 2) өзінің дене және психикалық денсаулығын нығайту үшін ұмтылуға ынталандыру; 3) білім алушылардың төзімділікке, ширақтыққа, күштілікке, ептілікке және икемділікке ықпал ететін қозғалыс дағдыларын дамыту; 4) Отанға деген патриоттық сезімін, құрметтеуге, жауапкершілік 	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>Мақсаты - ұлттық спорт түрлері мен халық ойындары негізінде елжандылыққа тәрбиелеу, салауатты өмір салтын игерту арқылы дене бітімі шымыр, қайратты, жігерлі, епті, өз бейіміне қарай спорт түрлерін меңгеруге икемді тұлғаны қалыптастыру.</p> <p>Міндеттері:</p> <ul style="list-style-type: none"> • өзінің денсаулығына қажетті оқу және демалу күн тәртібін, спорттық-сауықтыру жаттығуларының қарапайым түрлерін, дене жаттығуларының негізгі түрлерін білу; • жас ерекшеліктеріне байланысты қазақтың ұлттық ойындарына дағды-машықтарын қалыптастыру; • қозғалыс дағдыларын меңгеру, жүйке жүйесі мен тұтас ағзаны дамытуға көмектесу;

<p>пен өзара түсіністікке тәрбиелеу;</p> <p>5) білім алушылардың өз өмірлерінде салауатты өмір салтын ұстануға және үйренген дене-қимыл дағдыларын алдағы уақытта қолдануға ынталандыру;</p> <p>б) жалпы адамзат мәдениетінің бөлігі ретінде дене шынықтыру туралы түсініктерін қалыптастыру.</p> <p>4. «Дене шынықтыру» пәнін оқыту білім алушыларға:</p> <p>1) пән туралы білімдерін, біліктері мен дағдыларын күнделікті өмірлерінде қолдануға;</p> <p>2) қимыл-қозғалыс дағдыларын жақсарту және білім алушылардың дене дамуын жетілдіру қажеттіліктерін бағалауға;</p> <p>3) адамгершілік қасиетін дамытудың маңыздылығын түсінуге және әділ бәсекелестік пен өздерін үздіксіз дамытудың қажеттілігін түсінуге;</p> <p>4) жеке гигиена ережелерін сақтау қажеттілігін түсінуге;</p> <p>5) дене қимыл-қозғалыс жаттығулары адамның дене және энергетикалық жүйелеріне әсерін білуге;</p> <p>б) өзінің және басқалардың дене жағдайын бағалауға;</p> <p>7) сыни тұрғыдан ойлау және шығармашылық ойлау, мәселелерді шешу және коммуникативтік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.</p> <p>5. Кең ауқымды дағдылармен бірлесе жеке қасиеттердің дамуы «қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты білім берудің басты құндылықтарды білім алушыларға дарыту негізі болып табылады. Бұл құндылықтар білім алушының тәртібі мен күнделікті іс-әрекеттерін ынталандыратын тұрақты тұлғалық бағдары болады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • сенсомоторлық дамуды жандандыру, негізгі қозғалыстарға ұқсас қимылдарды оңтайландыру; • қарапайым талдау жасау және кез келген жағдаяттарды шешуде жаттығу типтерін дұрыс таңдау; • дене және психикалық дамуында дұрыс тамақтану гигиенасын сақтау, денсаулықты нығайтуға арналған сауықтыру жаттығуларының тәсілдерін меңгеру; • жүрек соғысының жиілігі бойынша (ЖСЖ) бойынша дене жүктемесіне бақылау жүргізу; • дене және психикалық саулығын жақсарту мақсатында өзіндік күн тәртібі мен қимыл-әрекет дағдыларының жүйесін жасау; • қазақтың ұлттық қимыл-қозғалыс ойындарының құндылық мәнін, оларды меңгеру арқылы денсаулықты нығайтуды, ұлттық нақыштағы қозғалыс қимылдары мен дағдыларының мәнін түсіну.
--	---

--	--

<p>2-тарау. Дене шынықтыру пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Дене шынықтыру» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 99 сағат; 2) 2-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 3) 3-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 4) 4-сыныпта – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды. <p>7. «Дене шынықтыру» оқу пәнінің базалық мазмұны:</p> <p>1) «Дене шынықтыру» пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны: денсаулық мағынасын білу; қауіпсіздік ережесі; дене тәрбиесі дегеніміз не; күн тәртібі және таңғы жаттығу мен сергіту сәті; жүру және жүгіру; секіру және лақтыру; ойын арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамыту; сюжеттік- рөлдік қозғалмалы ойындар; бірқатар қимыл-қозғалыс дағдылар; шағын және жұптасып қарым-қатынас жасау дағдылары; дене тәрбиесінің пайдасы; гимнастикалық жаттығулар арқылы шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлау; қауіпсіздік ережесі; сымбат және үйлестіру; бірқатар гимнастикалық фигураларды үйрену; қарапайым гимнастикалық снарядтарда қозғалу; сенің жеке физикалық мүмкіндіктерің; қазақ ұлттық қозғалыс ойындары; қазақ халқының салт дәстүрлері және мәдениетімен таныстыру; қозғалмалы ойындар арқылы тарту; ойын арқылы қозғалыс дағдыларын үйрету; техника қауіпсіздігі; дене белсенділігі кезінде жүрек соғысы және тыныс алу; ойын – жеке физикалық қасиеттерді дамыту құралы; кеңістік динамикасы және қозғалыс; құралдармен қозғалмалы ойындар; қозғалмалы ойындар арқылы қимыл-тірек аппаратын дамыту; түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдылары; тірек қимыл жаттығуларын дамыту; доппен ойын; секіртпемен орындалатын ойындар мен тапсырмалар; ойын арқылы қарым-қатынас пен әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойын арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту; ойын арқылы коммуникативті дағдыларын дамыту ойындары; ойынға шығармашылық идеялар; жеке қозғалыс белсенділігі; салауатты өмір салтын қалыптастыру; ашық ауада физикалық қозғалыс;</p>	<p>2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>«Дене шынықтыру» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және денсаулықты сақтау ұстанымдарына негізделеді.</p> <p>«Дене шынықтыру» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.</p> <p>Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, дене мәдениетін қалыптастыратын, дене бітімін дамытатын ойындар қолданылады.</p> <p>Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.
---	--

<p>жылдамдық, күш пен ептілік; секіруді дамыту үшін тапсырмалар; эстафета және қозғалмалы ойындар;</p> <p>2) «Дене шынықтыру» пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны: атлетика арқылы дене қасиеттерін дамыту; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы жалпы түсінік; таңғы жаттығулар жиынтығы; лақтыру, секіру және жүгіру дағдылары; лақтыру, секіру және жүгірудің эстафеталық элементтері; спорттық ойындарды меңгеру үшін қозғалыс ойындар; қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрі; доппен қозғалмалы ойындар; қозғалыстар арқылы ойындар; жұптық және таптық жұмыстар; гимнастика арқылы денені дамыту; қауіпсіздік ережесі; әр түрлі физикалық іс шаралар арқылы күшті дамыту; кең ауқымды гимнастикалық жаттығулар; өрмелеу, тепе теңдікті дамыту; қазақ ұлттық қозғалыс ойындары: қазақтың ұлттық ойындарымен таныстыру; рөлдік-сюжеттік ойындар; ынтымақтастық және әділ ойын; денеге түсетін күш пен денсаулық; қауіпсіздік ережесі; төзімділікке тәрбиелеу үшін белсенді қозғалыс; дене жаттығулары кезінде ағзаның өзгеруі; қазақтың дәстүрлі жүгіру ойындары; жұптық және топтық ойындар; қозғалыс ойындардың көптүрлілігі; көрнекті ойындар; кіріктірілген ойындар, жай жабдықтар арқылы ойындар; шабуыл әрекеті арқылы ойындар; топтық ойындар арқылы әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; коммуникативті дағдыларды дамыту; жеке шығармашылық қабілет; топтық жұмыс арқылы шығармашылық өздігінен жасалатын қозғалыстағы прогресс; денсаулық және дене белсенділігі; таза ауадағы дене тәрбиесі (іс-әрекеті); жеке және топтық белсенділік арқылы жүгіру қабілеттері; түрлі ұзындыққа және биіктікке секіру; эстафета және қозғалмалы ойындар;</p> <p>3) «Дене шынықтыру» пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны: жеңіл атлетика арқылы қозғалыс әрекеттер; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы негізгі түсініктер; түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығулар; лақтыру, секіру және жүгірудің түрлері; эстафета элементтері бар жеңіл атлетика; қозғалыс және спорт ойындары; қозғалмалы ойындарындағы қозғалыс дағдылары; қозғалыс</p>	<p>1-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>8. Денсаулық мағынасын білу; қауіпсіздік ережесі; дене тәрбиесі дегеніміз не; күн тәртібі және таңғы жаттығу мен сергіту сәті; жүру және жүгіру; секіру және лақтыру.</p> <p>9. Ойын арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамыту; сюжеттік-рөлдік қозғалмалы ойындар; бірқатар қимыл-қозғалыс дағдылар; шағын және жұптасып қарым-қатынас жасау дағдылары; дене тәрбиесінің пайдасы.</p> <p>10. Гимнастика дегеніміз не; гимнастикалық жаттығулар жасау; қауіпсіздік ережесі; сымбат және үйлестіру; бірқатар гимнастикалық дене тұрқыларын үйрену; қарапайым гимнастикалық құрал-жабдықтарда қозғалу; сенің жеке денені шынықтыру мүмкіндіктерің.</p> <p>11. Қазақтың ұлттық қозғалыс ойындары; қазақ халқының салт дәстүрлері және мәдениетімен таныстыру; қозғалмалы ойындар арқылы тарту; ойын арқылы қозғалыс дағдыларын үйрету.</p> <p>12. Техника қауіпсіздігі; дене белсенділігі кезінде жүрек соғысы және тыныс алу; ойын – жеке дене қасиеттерін дамыту құралы; кеңістік динамикасы және қозғалыс.</p> <p>13. Құралдармен қозғалмалы ойындар; қозғалмалы ойындар арқылы тірек-қимыл аппаратын дамыту; түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдылары; тірек-қимыл дене жаттығуларын дамыту.</p> <p>14. Доппен ойын; секіртпемен орындалатын ойындар мен тапсырмалар; ойын арқылы қарым-қатынас пен әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойын арқылы шығармашылық қабілеттерін дамыту; ойын арқылы коммуникативті дағдыларын дамыту ойындары; ойынға шығармашылық идеялар; жеке қозғалыс белсенділігі; саламатты өмір салтын қалыптастыру; ашық ауадағы дене қозғалысы; жылдамдық, күш пен ептілік;</p>
---	--

координациясына бағытталған қозғалмалы ойындар; шапшандыққа бағытталған қозғалмалы ойындар; ұжымда жұмыс атқару; акробатика негіздерінде гимнастика; қауіпсіздік ережесі; жаттығулар арқылы икемділікті дамыту; аэробика элементтері бар гимнастика; гимнастикалық жаттығулардағы реттілік; тепе-теңдікті дамытуға арналған ойындар; қазақ ұлттық қозғалыс ойындары; қазақтың ұлттық ойындарына баулу; ынтымақтастық және әділ ойын; денсаулық және физикалық белсенділік; қауіпсіздік ережесі; физикалық белсенділік және төзімділік; дене жаттығулары кезінде өзін-өзі басқару; жұптық және топтық жұмыстардағы тапсырмалар; төзімділікті дамытуға бағытталған ойындар; топтық ойындар элементтері; дәлдік пен мергендікті дамытатын ойындар; дамытатын ойындар; топтағы шығармашылықты дамытуға бағытталған ойындар; баскетбол элементтері бар эстафета; ойын арқылы әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойындағы қарым-қатынас дағдылары; жарыс элементтері бар ойындар; жігерлендіру және қозғалыс қасиеттерін дамыту; топтық қозғалыс әрекетінің прогресі; жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты; салауатты өмір салтын қалыптастыру; жүгіру ойындарына қатысу; ұзындыққа және биіктікке секіру; лақтыру тәжірибелері;

4) «Дене шынықтыру» пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны: жүгіру, секіру және лақтыру; қауіпсіздік ережесі; қысқа қашықтыққа жүгіру; ұзындыққа секіру негіздері; лақтырудың түрлері мен тәжірибелер; жеңіл атлетика элементтері бар эстафета; жеңілдетілген спорттық ойындар; волейбол доптарымен ойындар; спорттық ойындар; техникасы жеңіл тапсырмалар; топтағы негізгі жұмыстар; гимнастиканың негізгі элементтері; қауіпсіздік ережесі; жалпы дамытуға арналған жаттығулар; акробатиканың жеңіл элементтері; жеңіл гимнастикалық құралдармен жаттығулар; гимнастикалық құралдарға бағытталған тапсырмалар; қазақ ұлттық ойындары; қазақтың қозғалыс ойындары; ұлттық зияткерлік ойындар; шаңғы/кросс/коньки даярлық негіздері; қауіпсіздік ережесі; тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамыту; аэробикалық

секіруді дамытатын тапсырмалар мен дене жаттығулары; эстафета және қозғалмалы ойындар.

2-сынып бойынша базалық мазмұн:

9. Жеңіл атлетика дегеніміз не? Атлетика арқылы дене қасиеттерін дамыту; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы жалпы түсінік; таңғы жаттығулар жиынтығы; лақтыру, секіру және жүгіру дағдылары; лақтыру, секіру және жүгірудің эстафеталық элементтері.

10. Спорттық ойындарды (волейбол, футбол, баскетбол, ұлттық ойындар) меңгеру үшін қозғалыс ойындар; жеңілдетілген спорттық ойындар ережесі; қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрі; доппен қозғалмалы ойындар; қозғалыстар арқылы ойындар; жұптық және топтық жұмыстар; гимнастика арқылы денені дамыту; қауіпсіздік ережесі; әр түрлі дене қимылдары мен іс-шаралар арқылы күшті дамыту.

11. Кең ауқымды гимнастикалық жаттығулар; өрмелеу, тепе-теңдікті (вестибулярлық аппаратты) дамыту.

12. Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары: қазақтың ұлттық ойындарымен таныстыру; рөлдік-сюжеттік ойындар; ынтымақтастық және әділ ойын.

13. Денеге түсетін күш пен денсаулық; қауіпсіздік ережесі; төзімділікті тәрбиелейтін белсенді қозғалыс; дене жаттығуларын орындау кезіндегі ағзаның өзгеруі.

14. Қазақтың дәстүрлі жүгіру ойындары; жұптық және топтық ойындар; қозғалыс ойындардың көптүрлілігі; көрнекі ойындар; кіріктірілген ойындар, қарапайым жабдықтар арқылы ойындар; шабуыл әрекеті арқылы ойындар.

15. Топтық ойындар арқылы әлеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; коммуникативті дағдыларды дамыту; жеке

жаттығудың пайдасы; қашықтықтан өту тапсырмалары; бірлескен және шытырман тапсырмалар арқылы оқыту; басқалармен ынтымақтастық және көшбасшылық; шытырман және бірлескен тапсырмалар арқылы оқыту; ойындардағы қиялды дамыту; баскетбол элементтері бар ойындар; қарым-қатынас орнату үшін ойындар; қауіпсіздік ережесі; допты игеру дағдыларын дамыту; доппен жасалатын жаттығуларды құрастыру; ойындардағы топтық іс-әрекеттер; доппен түрлендірілген ойындар; денсаулық туралы білу; практика арқылы машықтандыру; қозғалмалы ойындар дене шынықтырудың компоненті ретінде; жүгіру дағдылары мен денсаулықты нығайту; денсаулықты нығайтуға арналған ойындар мен эстафеталар.

8. Бұл бағдарлама мектепте дененің шынығуы мен адамгершілікке тәрбиелеудің кешенді жүйесін құрайтын дене шынықтырудың барлық негізгі нысандарының мазмұнын қамтыған және бұл міндеттерді барлық оқу жылында біртіндеп шешуге мүмкіндік береді. Әрбір үшінші сағат оқушылардың белсенділігін арттыруға (спорт және қозғалмалы ойындар санын кеңейту арқылы) және сауықтыру процесіне бағытталған.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

9. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

10. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Қозғалыс әрекеттері»:

Бөлімше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
---------	---------	---------	---------	---------

шығармашылық қабілет; топтық жұмыс арқылы шығармашылық өздігінен жасалатын қозғалыстағы прогресс.

16. Денсаулық және дене белсенділігі; таза ауадағы дене тәрбиесі (іс-әрекеті); жеке және топтық белсенділік арқылы жүгіру қабілеттері; түрлі ұзындыққа және биіктікке секіру; қолжалғау (эстафета) және қозғалмалы ойындар.

3-сынып бойынша базалық мазмұн:

11. Жеңіл атлетика арқылы қозғалыс әрекеттер; қауіпсіздік ережесі; денсаулық туралы негізгі түсініктер; түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығулар; лақтыру, секіру және жүгірудің түрлері; қолжалғау элементтері бар жеңіл атлетика.

12. Қозғалыс және спорт ойындары; қозғалмалы ойындарындағы қозғалыс дағдылары; қозғалыс координациясына бағытталған қозғалмалы ойындар; шапшаңдыққа бағытталған қозғалмалы ойындар.

13. Ұжымда жұмыс атқару; акробатика негіздерінде гимнастика; қауіпсіздік ережесі; жаттығулар арқылы икемділікті дамыту; аэробика элементтері бар гимнастика; гимнастикалық жаттығулардағы реттілік; тепе-теңдікті дамытуға арналған ойындар.

14. Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары; қазақтың ұлттық ойындарына баулу; ынтымақтастық және әділ ойын.

15. Денсаулық және дене белсенділігі; қауіпсіздік ережесі; дене белсенділігі және төзімділік; дене жаттығулары кезінде өзін-өзі басқару.

16. Жұптық және топтық жұмыстардағы тапсырмалар; төзімділікті дамытуға бағытталған ойындар; топтық ойындар элементтері.

<p>1.1 Негізгі қозғалыс дағдыларын дамыту: тірек-қозғалыс аппараты, денені және объектіні басқара білу</p>	<p>1.1.1.1 қарапайым дене жаттығуларын орындауда негізгі қимыл-қозғалыс машықтарын білу, жасай алу</p>	<p>2.1.1.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттер-ді талқылау және қолдану</p>	<p>3.1.1.1 негізгі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыс машықтарын білу, түсіну және жақсартып жалғастыру</p>	<p>4.1.1.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде негізгі қозғалыс машықтарының түсіну және көрсету</p>	<p>17. Дәлдік пен мергендікті дамытатын ойындар; дамытатын ойындар; топтағы шығармашылықты дамытуға бағытталған ойындар. 18. Баскетбол элементтері бар эстафета ойын арқылы элеуметтік дағдылар; қауіпсіздік ережесі; ойындағы қарым-қатынас дағдылары. 19. Жарыс элементтері бар ойындар; жігерлендіру және қозғалыс қасиеттерін дамыту; топтық қозғалыс әрекетінің прогресі. 20. Саламатты өмір салтын қалыптастыру; жеңіл атлетика арқылы саламатты өмір салты; жүгіру ойындарына қатысу; ұзындыққа және биіктікке секіру; лақтыру дағды-машықтары.</p>
<p>1.2 Физикалық дамуға ықпал ететін түрлі дене жаттығуларында түйіндес қозғалыстарды жақсарту және орындау</p>	<p>1.1.2.1 негізгі дене қозғалыстарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен қалай байланысты болатынын білу</p>	<p>2.1.2.1 өздігінен байланыстыруды оқу арқылы негізгі қозғалыс дағдыларын түсіну және жетілдіру</p>	<p>3.1.2.1 дене дамуы үшін қарастырылған түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыстарды қалай орындау керек екендігін білу және түсіну</p>	<p>4.1.2.1 дене дамуына ықпал ететін түрлі жүйелі жаттығулармен қозғалыстарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету</p>	<p>4-сынып бойынша базалық мазмұн: 10. Жүгіру, секіру және лақтыру; қауіпсіздік ережесі; қысқа қашықтыққа жүгіру; ұзындыққа секіру негіздері; лақтырудың түрлері мен дағды-машықтары; жеңіл атлетика элементтері бар эстафета. 11. Жеңілдетілген спорттық ойындар; волейбол доптарымен ойындар; спорттық ойындар; орындалу техникасы жеңіл тапсырмалар; топтағы негізгі жұмыстар. 12. Гимнастиканың негізгі элементтері; қауіпсіздік ережесі; жалпы дамытуға арналған жаттығулар; акробатиканың жеңіл орындалатын элементтері; оңтайландырылған гимнастикалық құралдармен жаттығулар; гимнастикалық құралдарға бағытталған тапсырмалар. 13. Қазақ ұлттық ойындары; қазақтың қозғалыс ойындары; ұлттық зияткерлік ойындар. 14. Шаңғы/дала жарысы/коньки даярлық негіздері; қауіпсіздік ережесі.</p>

<p>1.3 Кеңістікті, ағынды, салмақты, уақытты түсінгенін көрсету арқылы кезектілігін сақтап, жаттығуларды дұрыс әрі тиімді орындау</p>	<p>1.1.3.1 дене жаттығуларының әр түрінде қозғалыстарды орындау мәнмәтінің де уақыт, кеңістік, салмақ пен бір қалыптылық түсініктері туралы білу</p>	<p>2.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсету</p>	<p>3.1.3.1 уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсететін машықтарды және жүйелілікті дамытады және жетілдіру</p>	<p>4.1.3.1 қимылды орындаудың уақыт, кеңістік және бір қалыптылық туралы түсініктерін көрсететін бірқатар тиімді машықтарды және жүйеліліктерді түсіну және қолдана білу</p>	<p>15. Тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамыту; аэробикалық жаттығудың пайдасы; қашықтықтан өту тапсырмалары; бірлескен және шытырман тапсырмалар арқылы оқыту; басқалармен ынтымақтастық және көшбасшылық; шытырман және бірлескен тапсырмалар арқылы оқыту; ойындардағы қиялды дамыту.</p> <p>16. Баскетбол элементтері бар ойындар; жеңілдетілген баскетбол ойындар; қарым-қатынас орнату үшін ойындар; қауіпсіздік ережесі; допты игеру дағдыларын дамыту; доппен жасалатын жаттығуларды құрастыру; ойындардағы топтық іс-әрекеттер.</p> <p>17. Доппен түрлендірілген ойындар; денсаулық туралы білу; практика арқылы машықтандыру; қозғалмалы ойындар дене шынықтырудың компоненті ретінде.</p> <p>18. Жүгіру дағдылары мен денсаулықты нығайту; денсаулықты нығайтуға арналған ойындар мен эстафеталар.</p> <p style="text-align: center;">5-сынып бойынша базалық мазмұн:</p> <p>9. "Жүгіру, секіру және лақтыру түрлерін оқыту"; қауіпсіздік ережесі; қысқа қашықтыққа жүгіру техникасын үйрету; орта және алыс қашықтық техникасын үйрету; жүгіріп келіп және бір орында ұзындыққа секіру техникасы; әртүрлі снарядтарды нысанаға, қашықтыққа лақтыру техникасы; топтық эстафеталық жұмыс.</p> <p>10. "Өзгертілген командалық ойын"; ойынның қабылдау техникасын үйрету; негізгі қабылдау тактикасын үйрету; ойын кезінде көшбасшылық дағдыны қалыптастыру.</p> <p>11. "Гимнастика арқылы денсаулықты нығайту"; қауіпсіздік ережесі; кешенді жалпы дамыту жаттығуларының негізін құру; акробатикалық жаттығулар орындау; снарядтарда</p>
<p>1.4 Өзінің және басқалардың дене қозғалыстарын, кемшіліктерін және әлеуетін анықтау</p>	<p>1.1.4.1 қозғалыс машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін сипаттай білу</p>	<p>2.1.4.1 қимыл кемшіліктері мен түзету қабілеттілігін дамыту үшін қозғалу машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктері</p>	<p>3.1.4.1 өзінің күшті жақтары мен кемшіліктерін анықтайды және басқалардың жақтарын және кемшіліктері</p>	<p>4.1.4.1 дене жаттығуларын шебер орындау үшін әлеуетті анықтап, қозғалыстың күшті және әлсіз жақтарын салыстыру</p>	

		н түсіну және түсіндіру	сапасын талқылау		гимнастикалық жаттығудың техникасын үйрету; гимнастикалық жиынтықтың негізін құру.
1.5 Өзінің және басқалардың қызметін жақсарту үшін негізгі қозғалыс әрекеттерді бағалау дамыту	1.1.5.1 түрлі кеңістіктер де бірқатар қарапайым іс-қимылдарды білу және орындай алу	2.1.5.1 кеңістікте және динамикада қарапайым өзгерістермен іс-қимылдарды ұғыну және жеткізе білу	3.1.5.1 орындау және бағалау кезінде бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсету және анықтай білу	4.1.5.1 қолданылатын бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсете және түсіндіре отырып, өзінің және басқаларының іс-қимылдарды орындауына ортақтасу	<p>12. "Қазақтың ұлттық және зияткерлік ойындары"; ұлттық ойындар аясындағы тактикалар мен стратегияларды оқып үйрену.</p> <p>13. "Шаңғы/кросс/коньки дайындығы"; қауіпсіздік ережелері; ағзаны қалпына келтіру техникасының түрлеріне шолу жасау; қозғалыс техникасының элементтерін үйрету; қашықтықты өту тактикасының негіздері.</p> <p>14. "Интерактивті іс-әрекеттегі ойын-сауық ойындар"; ойындағы бірлескен іс-әрекет және көшбасшылық; ойын арқылы қиындықты шешу жолдарын оқыту; ойын құруға арналған шығармашылық қабілет; ойын-сауық ойындарын құру.</p> <p>15. "Ойын кезіндегі шабуылдау дағдыларын түсіну және үйрету"; қауіпсіздік ережелері; ойын кезінде допты иелену; ойын кеңістігінде бағдарлау дағдыларына үйрету; жеке және командалық ойын әрекеттері; ойын стратегиясын құрудағы дағдыны дамыту.</p> <p>16. "Жеңіл атлетика дағдысын дамыту және шолу"; ойын арқылы жеңіл атлетика дағдысын дамыту; денені қыздыру және тыныс алу жүйесін қалпына келтіру; қозғалыс белсенділігі арқылы денсаулықты нығайту.</p>
1.6 Қозғалыс қабілеттерін жақсарту үшін оқудың әр кезеңдерінде қиындықтар мен	1.1.6.1 қарапайым, өзгертілген дене жаттығулары орындау кезінде туындауға мүмкін	2.1.6.1 тәуекелдердің туындау мүмкіндігін түсіну, қарапайым және өзгертілген дене жаттығулар	3.1.6.1 қозғалыс қызметін оқытудың түрлі кезеңдерінде тәуекелдердің туындауын	4.1.6.1 жаттығулардың әр түрін орындау кезінде тәуекелдерді қысқарту және туындайтын	<p>Аталмыш бағдарлама мектепте дененің шынығуы мен адамгершілікке тәрбиелеудің кешенді жүйесін құрайтын дене шынықтырудың барлық негізгі нысандарының мазмұнын қамтыған және аталмыш міндеттерді барлық оқу жылында біртіндеп шешуге мүмкіндік береді. Әрбір үшінші сағат оқушылардың ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеуде (қазақтың ұлттық қозғалмалы ойындарының сағат санын кеңейту арқылы) және сауықтыру процесіне бағытталған.</p>

тәуекелдерді түсіну	тәуекелдерді және қиындықтарды білу	ын жетілдіру кезінде машықтар мен шеберлікті нығайту	қысқарту және қиындықтарды еңсеру шеберлігі мен машықтарын жетілдіру	қиындықтарды еңсеру қабілеттілігін көрсетіп, орындалатын жаттығулардың күрделілігін деңгейін тани білу	<p>4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.</p> <p>«Дене шынықтыру» пәнінен күтілетін нәтижелер.</p> <p>1-сынып бойынша:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дене жаттығуларының негізгі түрлерін; - өскелең ұрпақтың бойына ұлттық тәрбиені сіңіретін сауықтыру жаттығуларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін; - жас ерекшеліктеріне орай, жағдайға сәйкес әртүрлі жаттығуларды орындай біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - денсаулықты нығайтуда ұлттық ойындардың маңызын; - қимыл-қозғалыс қабілеттіліктерінің жан-жақты әртүрлілігін; - дұрыс дене бітімін қалыптастыру әдіс-тәсілдерін түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - үй жағдайында дене қасиеттерін дамытатын жаттығуларды; - өз бетінше жалпы дамытатын жаттығулардың кешенін; - жеке, қоғамдық гигиена талаптарын өз бетінше қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жанұяда, аулада, сыныптастарымен үйренген дене жаттығуларын; - болашақта таңдайтын спорт түрлерімен бірге; - алған дене тәрбиесі білімін күнделікті өмірде қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дене қасиеттерін жан-жақты жетілдіретін дене жаттығуларын; 									
<p>2) 2-бөлім «Қозғалыс дағдылары арқылы шығармашылық қасиеттер және сыни ойлау»:</p>														
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Бөлімше</th> <th>1-сынып</th> <th>2-сынып</th> <th>3-сынып</th> <th>4-сынып</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2.1 Өзгеріп отыратын жағдайларда әрекет ету үшін балама шешімдер арқылы қозғалыспен байланысты жоспарларды, стратегияларды және</td> <td>1.2.1.1 дене қызметін орындау және оған қатысу кезінде қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларын білу және түсіну</td> <td>2.2.1.1 қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларды талқылау және көрсету</td> <td>3.2.1.1 бірқатар қозғалыс идеяларын, стратегиялармен және жоспарлармен баламаларды талдау үшін проблемаларды жою</td> <td>4.2.1.1 баламаларды анықтап және жасап қозғалыс идеяларын, стратегияларды және жоспарларды анықтау</td> </tr> </tbody> </table>	Бөлімше	1-сынып	2-сынып	3-сынып		4-сынып	2.1 Өзгеріп отыратын жағдайларда әрекет ету үшін балама шешімдер арқылы қозғалыспен байланысты жоспарларды, стратегияларды және	1.2.1.1 дене қызметін орындау және оған қатысу кезінде қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларын білу және түсіну	2.2.1.1 қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларды талқылау және көрсету	3.2.1.1 бірқатар қозғалыс идеяларын, стратегиялармен және жоспарлармен баламаларды талдау үшін проблемаларды жою	4.2.1.1 баламаларды анықтап және жасап қозғалыс идеяларын, стратегияларды және жоспарларды анықтау			
Бөлімше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып										
2.1 Өзгеріп отыратын жағдайларда әрекет ету үшін балама шешімдер арқылы қозғалыспен байланысты жоспарларды, стратегияларды және	1.2.1.1 дене қызметін орындау және оған қатысу кезінде қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларын білу және түсіну	2.2.1.1 қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларды талқылау және көрсету	3.2.1.1 бірқатар қозғалыс идеяларын, стратегиялармен және жоспарлармен баламаларды талдау үшін проблемаларды жою	4.2.1.1 баламаларды анықтап және жасап қозғалыс идеяларын, стратегияларды және жоспарларды анықтау										

идеяларды бейімдеу			әдістерін қолдану	және ұйымдастыру	- тәрбиелік мәні бар қазақтың ұлттық ойындарынан жаттығулар; - алған білімдерін өз бетінше жетілдіруге амал-тәсілдер жасайды. 2-сынып бойынша: Білім алушы: - ұлттық мәтіндегі әртүрлі дене жаттығуларын; - қозғалмалы ойындардың ережелерін; - жеке және топтық жұмыстарды орындай біледі. Білім алушы: - кең ауқымды дене жаттығуларын өз бетінше орындауды; - ойындарды меңгеру дағды-машықтарын; - ойындар арқылы шығармашылық қасиеттерін дамытуды түсінеді. Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - өз бетінше коммуникативті дағдыларды; - кез келген жерлерде жеке дене мүмкіндіктерін; - ойын арқылы қарым-қатынас дағдыларын дамытуды қолданады. Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - кез келген жерлерде жеке шығармашылық қабілеттіліктерін; - қазақтың ұлттық ойындарын дүниетанымдық тұрғыда; - санитарлық-гигиеналық тазалық шарттарын қолданады. Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: - дене қасиеттерін дамыту арқылы әр түрлі дене қимылдарын; - рөлдік-сюжеттік ойындарда өз бетінше қимыл-әрекеттер; - түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдыларын жасайды. 3-сынып бойынша: Білім алушы: - өз бетінше жалпыдамытатын дене жаттығуларын орындай;
2.2 Команда жетекшісінің рөлін кезектесіп орындау арқылы мақсаттарға қол жеткізу үшін өз бетімен және бірлесе жұмыс істеу	1.2.2.1 әрекет мақсаттарын а қол жеткізу үшін өз бетінше қалай жұмыс істеу керек екендігін білу	2.2.2.1 әрекет мақсаттарын а қол жеткізу үшін командада жұмыс істеу және өздік жұмыс жөніндегі білімді нығайту	3.2.2.1 өздік және командалық жұмыстың мағынасын түсіну және көшбасшылықты ауыстыру арқылы көрсету	4.2.2.1 көшбасшылық рөлдерімен кезектесе алмасып, әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше және топта жұмыс істей білу	
2.3 Қолайлы оқу ортасын құру үшін бірлесіп жұмыс істеуге дағдыларын білу мен түсіну	1.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып,	2.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып,	3.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай	4.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай	

	кеңістік, ресурстар мен идеяларды білу және бөлісу	идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін бекіту	отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін қолдану	отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік айрмашылығын білу	<ul style="list-style-type: none"> - табиғаттың сауықтыру факторларын қолдана; - дене жаттығуларының негізгі түрлерін (сабақ, ертеңгілік жаттығулар және т.б.); - күн тәртібін орындай біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жеке денсаулығы мағынасын; - ойын түрлері арқылы қозғалыс әрекеттерін; - түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығуларды түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қозғалыс координациясына бағытталған іс-қимылдарды; - дене қабілеттерін дамытуда жеке белсенділікті; - қазақтың ұлттық ойындарындағы ынтымақтастықты қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дене жаттығулары кезінде өзін-өзі басқаруды; - топтық ойындар элементтерін; - вестибулярлық аппаратты дамытатын дене жаттығуларын қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - үйренген ойын түрлерінің әдіс-тәсілдерін; - қазақтың ұлттық ойындарының сауықтыру сипатындағы дене жаттығуларын; - ойын түрлері бойынша жаттығулардағы реттілікті жасайды. <p>4-сынып бойынша:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - таңғы жаттығулар жиынтығын өз бетінше орындай; - спорт түрлері арқылы дене қасиеттерін дамытуды; - командалық қимыл-қозғалыс ойындарын; - орындалу техникасы жеңіл тапсырмаларды біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұппен қарым-қатынас жасау дағдыларын; - сабақ кезіндегі топтармен негізгі жұмыстарды;
2.4 Бірқатар дене жаттығуларында ережелер мен құрылымдық амалдарды пайдалану, қолдану және жасау	1.2.4.1 таңдалған дене жаттығулары н орындау кезінде қарапайым ережелерді және құрылымдық тәсілдерді атап өту және пайдалану	2.2.4.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде ережелерді және құрылымдық тәсілдерді талқылау және көрсету	3.2.4.1 бірқатар дене жаттығуларына қатысқан кезде ережелерді және құрылымдық тәсілдерді білетінін қолдану және пайдалану	4.2.4.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде ережелер мен құрылымдық тәсілдерді жасау және қолдану	
2.5 Өзінің және басқалардың шығармашылық міндеттеріне сыни қарау, қажет болған жағдайда, құрылымдық	1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін	2.2.5.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттерді талқылау және қолдану	3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивтік	4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық	

ұсыныстар жасау	жақтарын іздеу және бақылау		vti ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану	тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқалардың көзқарастарын біріктіру	<ul style="list-style-type: none"> - ұлттық зияткерлік ойындарды түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қазақтың ұлттық ойындарындағы әділ ойынды; - дене қабілеттерін дамытуда топтық белсенділікті; - командаларда, топтарда бірлесе жұмыс істеу үшін алғашқы қозғалыс қимылдары мен дағдыларын; - гимнастиканың негізгі элементтерін қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қысқы спорт түрлерінің даярлық негіздерін; - тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамытуды; - бірлескен тапсырмалар арқылы оқытуды қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дене жаттығуларын орындауда әр оқушы бірі-бірімен ынтымақтастық; - ойындардағы топтық іс-әрекеттерді; - басқалармен бірге орындауға икемді дене жаттығуларын; - ойын практикасы арқылы білім алуды жасайды. <p>5-сынып бойынша:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - арнайы жаттығулардың қолданбалы түрлерін; - спорттық құрал-жабдықтардың сипаттамасын; - спорттық ойын түрлеріне табиғи-тұрмыстық элементтері бар ұлттық ойындарды қосуды; - ойын түрлерінің қауіпсіздік ережелерін біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ойындар арқылы тірек-қимыл аппаратын дамытуды; - шағын топпен қарым-қатынас жасау дағдыларын; - сымбат дене тұрқын үйлестіруін түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрін;
2.6 Эмоциялар, көңіл-күйлер және тақырыптарды көрсету үшін бірқатар құрылымдық идеяларды дамыту	1.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін кейбір композициялық элементтермен танысу және пайдалану	2.2.6.1 шығармашылық қабілеттерді және идеяларды түсіндіру және көрсету	3.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жасау үшін композициялық идеялармен эксперимент жасау	4.2.6.1 белгілі бір тақырыпта р-ды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін бірқатар композициялық идеяларды анықтау және құрау	
2.7 Физикалық жаттығулар кезінде жеке және топтық	1.2.7.1 дербес және топтық қызметті орындау	2.2.7.1 патриоттық сезімнің не екенін білу, бір бірімен	3.2.7.1 патриотизмнің мағынасын түсіндіру,	4.2.7.1 топтық және дербес дене	

тапсырмаларды орындау барысында топпен жұмыс істеп, әділ жарыса білу, патриоттық сезімін дамыту	кезінде өзара қалай әрекет етуді білу, патриоттықтың неге негізделгенін түсіну	әрекет ету, адал бәсекелестіктің мағынасын түсіну	топтық және дербес дене қимылдарында өзара іс-қимыл мен адал ойын көрсету	қимылдарында патриоттық сезімін, өзара іс-қимылдар мен адал бәсекелестікті көрсету	<ul style="list-style-type: none"> - денсаулықты нығайту үшін, бойына ұлттық тәрбиені сіңіретін сауықтыру жаттығуларын пайдаланудың қарапайым тәсілдерін; - сабақ, жаттығу, жаттықтыру кездерінде күш-ерік қасиеттерін; - әртүрлі снарядтарды пайдалану техникасын қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ойындардағы қиялдар мен жеделдетілген ұшқыр ойды дамытуды; - ұлттық ойындар аясындағы тактикаларды оқып үйренуді; - шытырман тапсырмаларды орындау арқылы оқытуды қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сабақ, жаттығу, жаттықтыру кездерінде көшбасшылық; - ұлттық ойындардағы стратегияларды; - өз бетінше денені қыздыруды, тыныс алу жүйесін қалпына келтіруді жасайды. <p>2-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:</p>																						
2.8 Түрлі қимыл контекстерінен туындаған рөлдерді орындау және олардың айырмашылықтарын түсіну	1.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде өзінің рөлін және басқалардың рөлін білу, тани бастау, айырмашылықтарды құрметтеу	2.2.8.1 әр түрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі рөлдерді көрсету және атау	3.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде өзінің және басқалардың рөлін, олардың айырмашылықтарын түсіндіре отырып, көрсету	4.2.8.1 түрлі әрекеттерді орындау кезінде түрлі рөлдермен, олардың айырмашылықтарын ұғына отырып, эксперимент жасау	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Дене сапалары</th> <th>Дене жаттығулары</th> <th>Ұлдар</th> <th>Қыздар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Жылдамдық</td> <td>Жоғарғы сөреден 30 м жүгіру, (сек)</td> <td>7,3</td> <td>7,3</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Күш</td> <td>Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)</td> <td>109</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру</td> <td>170</td> <td>135</td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығу бірін таңдау)</td> <td>1 шақырым дала жарысы (кросс)</td> <td colspan="2">уақыт есептелмейді</td> </tr> <tr> <td>Шаңғымен 1 шақырым қашықтықты өту</td> <td colspan="2">уақыт есептелмейді</td> </tr> </tbody> </table>	Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар	Жылдамдық	Жоғарғы сөреден 30 м жүгіру, (сек)	7,3	7,3	Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	109	100	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	170	135	Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығу бірін таңдау)	1 шақырым дала жарысы (кросс)	уақыт есептелмейді		Шаңғымен 1 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар																								
Жылдамдық	Жоғарғы сөреден 30 м жүгіру, (сек)	7,3	7,3																								
Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	109	100																								
	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	170	135																								
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығу бірін таңдау)	1 шақырым дала жарысы (кросс)	уақыт есептелмейді																									
	Шаңғымен 1 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді																									
3) 3-бөлім «Денсаулық және салауатты өмір салты»:																											

Бөлімше	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
3.1 Денсаулық пен салауатты өмір салтының дене белсенділігіне маңыздылығын түсіну	1.3.1.1 денсаулық туралы жалпы түсінік алу, дене белсенділігін ұғыну	2.3.1.1 дене жаттығу-лар жасау барысында сауықтыру артықшылығын талқылау және сипаттау	3.3.1.1 дене жаттығуларының, сауықтыру пайдасы денсаулықты нығайтуға ықпал ететін көрсете білу және түсіну	4.3.1.1 дене жаттығулары үшін денсаулық және салауатты өмір салтын маңыздылығын талдау және түсіну
3.2 Дене жаттығуларын орындау барысында денені ширату мен босатудың қажеттілігін түсіну	1.3.2.1 жаттығуларды орындау кезінде денені ширатып шынықтырудың маңызын сипаттау	2.3.2.1 дене белсенділігінің алдында денені шынықтырудың маңыздылығы туралы білімін көрсету және түсіндіру	3.3.2.1 дене қызметімен айналысқанда денені қыздыру және босаңсыту маңызын түсіндіру	4.3.2.1 дене қызметімен айналысқан кезде, денені қыздыру және босаңсыту қажеттілігін көрсету және талқылау
3.3 Дене жаттығулар	1.3.3.1 дене жаттығулары	2.3.3.1 дене жаттығулары	3.3.3.1 дене жаттығулары	4.3.3.1 дене қимылдары

	1000 м жүгіру	уақыт есептелмейді	
Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	3×10 м қайталап жүгіру (сек)	11,4	12,0
3-сынып: білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:			
Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Төменгі сөреден 30 м жүгіру (сек)	7,0	7,0
Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	117	105
	Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	175	150
Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығулар бірін таңдау)	1,5 шақырым дала жарысы	уақыт есептелмейді	
	Шаңғымен 2 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	1500 м жүгіру	уақыт есептелмейді	
	Алға бірізділікпен домалау, аунау (рет)	2	2
	3×10 м қайталап жүгіру (сек)	11,0	11,5
4-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:			
Дене сапалары	Дене жаттығулары	Ұлдар	Қыздар
Жылдамдық	Төменгі сөреден 30 м жүгіру (сек)	7,0	7,0
	Жылдам қарқында секіртпемен секіру (с)	уақыт есептелмейді	

ын орындау кезінде тыныс алу, жүрек соғысының жиілігі, дене қызуы сияқты ағзадағы физикалық өзгерістерді қалай бақылайтынын білу	н орындау кезінде ағзадағы физикалық өзгерістерді анықтау	н орындау кезінде ағзадағы өзгерістерін қалай бақылайтынын білу	н орындау кезінде физикалық өзгерістерді анықтау үшін бірқатар бақылау стратегияларын көрсету және түсіндіру	н орындау кезінде немесе орындағаннан кейін белгілі бір физикалық өзгерістерді көру үшін бірқатар бақылау стратегияларын қолдану		Күш	Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	117	105
							Нығыз допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	175	150
3.4 Денсаулық жағдайын нығайтуға бағытталған бірқатар физикалық жүктемелеріне қатысу барысында сәйкес әрекет етіп, қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау және оларды жеңе білу	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықта р мен тәуекелдерді анықтау	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықта р мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықта р мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау		Төзімділік (ұсынылып отырған жаттығулар бірін тандау)	2 шақырым дала жарысы	уақыт есептелмейді	
							Шаңғымен 2 шақырым қашықтықты өту	уақыт есептелмейді	
						2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді		
						Қимыл-қозғалыс үйлесімділігі	Алға бірізділікпен домалау, аунау (рет)	3	3
							3×10 м қайталап жүгіру (с)	10,3	10,5
5-сынып білім алушылары дене қимылдарының мына қасиеттерін көрсетуі тиіс:									
Дене сапалары		Дене жаттығулары		Ұлдар	Қыздар				
Жылдамдық		Төменгі сөреден 60 м жүгіру		6,2	6,3				
Күш		Кермеде тартылу (рет)		2	-				
		Бір орынна ұзындыққа секіру (см)		137	130				
		Аласа кермеде асыла жатып тартылу (рет)		-	6				
		Арқада жатып (қол желкеде) денені көтеру (1 мин ішінде көтеру саны)		12	12				
Төзімділік (ұсынылып		Дала жарысы 2 шақырым		уақыт есептелмейді					

		негізгі жолдарын анықтау	түсіну және көрсету	және қолдану	отырған жаттығулардың бірін таңдау)	Шаңғымен 2 шақырым жүгіру			уақыт есептелмейді			
						1500 м жүгіру (мин.,сек)			11,0	11,30		
						3×10 м қайталап жүгіру (сек)			9,8	10,3		
2-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:												
					№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
							жоғары	орташадан жоғары	орташа	жоғары	орташадан жоғары	орташа
3.5	1.3.5.1	2. 3.5.1	3. 3.5.1	4.3.5.1								
Мектептен тыс және мектеп ішіндегі физикалық қызметтерге қатысу үшін мүмкіндіктерін анықтау және ұсыну	дене қимылдарына қатысу мүмкіндіктерін анықтау	мектептен тыс және мектеп кезінде дене қимылдарына қатысу мүмкіндігін түсіну және анықтау	түрлі дене қызметтеріне қатысу мүмкіндігін қалай алу керектігін қарастыру және түсіндіру	дене қимылдарына қатысудың түрлі мүмкіндіктерін, оларға қатысу мүмкіндіктерін алу жолдарын зерттейді және салыстыру								
11. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дене шынықтыру» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.												
					1	3x10м қайталап жүгіру (сек)	9,8	10,2	10,6	10,4	10,8	11,5
					2	30 м жоғары сөре (старт) жүгіру (сек)	6,2	6,8	7,2	6,3	6,9	7,3
					3	1000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
					4	6 м қашықтық допты нысанаға лақтыру (5рет)	3	2	1	3	2	1
					5	Кермеде тартылу (рет)	3	2	1	-	-	-
					6	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	8	6	4
					7	Шаңғымен 1 шақырым жүру (мин.,сек)	8,30	9,00	9,30	9,00	9,30	10,00

8	Қарсыз аудандарда 1000 м кросс	уақыт есептелмейді
---	--------------------------------	--------------------

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне байланысты ұлдар мен қыздар нормативтері бөлек қабылдануы тиіс.

2-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі
(ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташа дан төмен	орташа	орташа дан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	6,4	7,3	7,2 – 6,9	6,8 – 6,0	5,9 -5,6	5,5
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	121,0	105	106 - 112	113 – 129	130 – 137	136
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	253,0	158,0	159,0 - 205,0	206,0 – 300,0	302,0 – 347,0	348,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,4	11,7	11,6 – 11,1	11,0 – 9,8	9,7 – 9,2	9,1
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	11,7	7,0	8,0 – 9,0	10,0 - 14,0	15,0 – 16,0	17,0

2-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі
(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	X	төмен	орташа дан төмен	орта ша	орташа дан жоғары	жоғары
30 м жүгіру	6,5	7,6	7,5 – 7,1	7,0 – 6,0	5,9 - 5,5	5,4
Бір орыннан ұзындыққа секіру	113,0	97	98 - 105	106 – 120	121 – 129	130
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру	218,0	128,0	126,0 - 168,0	169,0 – 255,0	256,0 – 298,0	299,0
3x10 қайталап жүгіру	10,7	12,1	12,0 – 11,5	11,4 – 10,4	10,3 – 9,7	9,6
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	9,6	5,0	5,5 – 7,0	7,5 - 12,5	13,0 – 14,5	13,5

3-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		төмен	орташа дан төмен	орташа	орташа дан жоғары	жоғары	төмен
1.	3x10 м қайталап жүгіру, сек	9,1	9,8	10,4	9,6	10,4	11,0
2.	30 м жүгіру, сек	5,7	6,2	7,0	5,8	6,3	7,2

	3.	1500 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
	4.	Екі аяқтап 8 рет секіру, м	12,5	9,0	6,0	12,1	8,8	5,0
	5.	6 м қашықтық шағын допты нысана тигізу (5 рет)	4	3	1	4	3	1
	6.	Биік кермеде тартылу (рет)	4	2	1	-	-	-
	7.	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	13	8	6
	8	Шаңғымен 1000 м жүгіру (мин, сек)	8,00	8,30	9,00	8,30	9,00	9,30
	9	Шаңғымен 2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
	10	15 м жүзу	уақыт есептелмейді					
	11	1,5 шақырым жүгіру (қарсыз өңірлерде)	уақыт есептелмейді					
	<p>Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;</p> <p>3-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)</p>							
	Сынақ түрлері		Дене дайындығының деңгейі					

	Х	төм	орташа	орташ	орташада	жоғары
		н	ан	а	н жоғары	
			төмен			
30 м жүгіру (сек)	6,2	7,1	7,0 – 6,7	6,6 – 5,8	5,7 -5,4	5,3
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	134	111	112 - 122	123– 145	146 – 157	157
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	262	148	149 - 200	201– 314	315–366	367,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	11,3	11,2 – 10,8	10,7– 9,6	9,5 – 9,1	9,0
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	12,8	8,0	9,0 – 10,0	11,0- 15,0	16,0– 17,0	18,0
3-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (қыздар)						
Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төм	орташа	орташ	орташада	жоғар
		ен	дан	а	ан	ы
			төмен		н жоғары	
30 м жүгіру (сек)	6,4	7,5	7,4 – 6,8	6,7 – 5,9	5,8 -5,4	5,3
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	120	99	100 – 109	110 – 130	131 – 141	142

Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	236	123	124 - 178	179 – 288	289– 343	344
3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	11,3	11,2 – 10,8	10,7 – 9,6	9,5 – 9,1	9,0
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	12,0	7,5	8,0 –9,5	10,0 - 14,0	14,5 – 16,0	17,5

4-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		Х	төмен	орташада н төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
1	30 м жүгіру, сек	5,5	6,0	6,8	5,6	6,1	7,0
2	2000 м жүгіру (мин.,сек)	уақыт есептелмейді					
3	Ұзындыққа секіру (см)	300	260	220	260	220	180
4	Биіктікке секіру (см)	100	90	80	95	90	80
5	Доп лақтыру (150 гр), м	27	22	18	17	15	12
6	Биік кермеде тартылу (рет)	5	3	2	-	-	-

	7	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	14	9	7
	8	Шаңғымен 1 шақырымға жүгіру (мин.,сек)	7,00	7,30	8,00	7,30	8,00	8,30
	9	Шаңғымен 2 шақырымға жүгіру	уақыт есептелмейді					
	10	25 м жүзу	уақыт есептелмейді					
	11	Қарсыз аудандарда 2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
<p>Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;</p> <p>4-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі (ұлдар)</p>								
		Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
			Х	төмен	орташа дан төмен	орташа	орташа дан жоғары	жоғары
		30 м жүгіру (сек)	5,8	6,7	6,6 – 6,3	6,2 – 5,4	5,3 -5,0	4,3

Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	145	122	123 - 132	133 – 156	157– 166	167
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	317	214	215 - 265	266 – 368	369 – 419,	420
3x10 қайталап жүгіру (сек)	9,7	10,6	10,5 – 10,2	10,1 – 9,4	9,3 – 9,0	8,9
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	14,7	10,0	11,0 – 12,0	13,0 - 17,0	18,0 – 19,0	20,0

4-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі
(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төме н	орташ адан төмен	орташ а	орташа дан жоғары	жоғар ы
30 м жүгіру (сек)	6,0	6,9	6,8 – 6,5	6,4 – 5,6	5,5 -5,2	5,1
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	135	114	115 - 125	126 – 146	147 – 157	158
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	301	208	210 - 255	254 – 348	349 – 395	396

3x10 қайталап жүгіру (сек)	10,0	10,7	10,6 – 10,4	10,3 – 9,7	9,6 – 9,4	9,3
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	13,6	8,5	9,0 – 11,0	11,5 - 15,5	16,0 – 18,0	18,5

5-сынып оқушыларының қимыл-қозғалыс сапаларын игеру дағдыларын анықтауға арналған оқу нормативтері:

№	Қорытынды жаттығулар	ұлдар			қыздар		
		Х	төмен	орташа деген төмен	орташа	орташадан жоғары	жоғары
1	60 м жүгіру (сек)	10,0	10,6	11,2	10,4	10,8	11,4
2	2000 м жүгіру	уақыт есептелмейді					
3	Ұзындыққа секіру (см)	340	300	260	300	260	220
4	Биіктікке секіру (см)	110	100	85	105	95	80
5	Доп лақтыру (150г), м	34	27	20	21	17	14
6	Биік кермеде тартылу (рет)	6	4	3	-	-	-
7	Асылып жатып аласа кермеде тартылу (рет)	-	-	-	15	10	8

8	Арқанға өрмелеу (м)	5	4	3	4	3	2
9	Шаңғымен 1 шақырым жүгіру, (мин.,сек)	6,30	7,00	7,40	7,00	7,30	8,10
10	Шаңғымен 2 шақырым жүгіру	уақыт есептелмейді					
11	Жүзу (м)	25	12	12	25	12	10
12	Қарсыз аудандарда 1500 м жүгіру (мин.,сек)	8,50	9,30	10,00	9,00	9,40	10,30

Ескерту - білім беру саласының аймақтық және жергілікті жердегі органдары климаттық және экологиялық жағдайларға байланысты оқу нормативтерін өзгертуге құқықтары бар. Физиологиялық ерекшеліктеріне орай, ұлдар мен қыздарда нормативтер бөлек қабылдануы тиіс;

5-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі
(ұлдар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	Х	төмен	орташа дан төмен	орташа	орташа ан жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	5,6	6,5	6,4 – 5,9	6,0 – 5,3	5,2 – 4,9	4,8
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	153	132	133 - 142	143– 163	164– 173	174

Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	366	259	260- 312	313-419	420 – 472	473,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	9,3	10,0	9,9 – 9,7	9,6 – 9,0	8,9 – 8,7	8,6
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	17,6	13,0	14,0– 15,0	16,0- 20,0	21,0 – 22,0	23,0

5-сынып оқушыларының дене дайындықтарын бағалау кестесі
(қыздар)

Сынақ түрлері	Дене дайындығының деңгейі					
	X	төмен	орташа дан төмен	орта ша	орташада н жоғары	жоғары
30 м жүгіру (сек)	5,8	6,5	6,4 – 6,2	5,9 – 5,3	5,2 -5,0	4,9
Бір орыннан ұзындыққа секіру (см)	146,0	124	125 - 135	136 – 156	157 – 167	168
Нығыздалған допты екі қолмен бастан асыра лақтыру (см)	325,0	212,0	213 - 271	272– 386	387 – 440	441,0
3x10 қайталап жүгіру (сек)	9,7	10,6	10,5– 10,2	10,1 – 9,3	9,2 – 9,0	8,9
Қолдың білезік буынының динамометриясы (оң қолмен)	16,0	11,5	12,0 – 13,5	14,0 - 18,0	18,5 – 20,0	23,5

--	--

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Дене шынықтыру» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған
«Дене шынықтыру» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 1-сынып:

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Денсаулық туралы білу және түсіну	Қауіпсіздік ережесі. «Дене тәрбиесі дегеніміз не»	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.3.1.1 денсаулық туралы жалпы түсінік алу, дене белсенділігін ұғыну
	Күн тәртібі және таңғы жаттығу серігуі	1.3.2.1 жаттығуларды орындау кезінде денені ширатып шынықтырудың маңызын сипаттау
		1.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде ағзадағы физикалық өзгерістерді анықтау
	Жүру және жүгіру	1.1.2.1 негізгі дене қозғалыстарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен қалай байланысты болатынын білу
Секіру және лақтыру	1.1.1.1 дене жаттығуларын орындауда негізгі қимыл-қозғалыс машықтарын білу, жасай алу	
	1.3.5.1 дене қимылдарына қатысу мүмкіндіктерін анықтау	
2-бөлім Ойын арқылы өзара қарым-қатынасты	Сюжеттік-рөлдік қозғалмалы ойындар	1.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде өзінің рөлін және басқаларының рөлін білу, тани бастау, айырмашылықтарды құрметтеу
	Бірқатар қимыл-қозғалыс дағдылары	1.1.2.1 негізгі дене қозғалыстарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен қалай байланысты болатынын білу
		1.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше қалай жұмыс істеу керек екендігін білу

және қарым-қатынас дағдыларын дамыту	шағын және жұптасып қарым-қатынас жасау дағдылары	
	Шағын топтарда және жұптасып қарым-қатынас жасау дағдылары	1.2.1.1 дене қызметін орындау және оған қатысу кезінде қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларын білу және түсіну
		1.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, кеңістік, ресурстар мен идеяларды білу және бөлісу
	Дене тәрбиесінің пайдасы	1.3.5.1 дене қимылдарына қатысу мүмкіндіктерін анықтау
2-тоқсан		
3-бөлім Гимнастикалық жаттығулар арқылы шығармашылық және сыни тұрғыдан ойлау	Қауіпсіздік ережесі. Сымбат және үйлестіру	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.3.2.1 жаттығуларды орындау кезінде денені ширатып шынықтырудың маңызын сипаттау
	Бірқатар гимнастикалық фигуралар үйрену	1.1.2.1 негізгі дене қозғалыстарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен қалай байланысты болатынын білу
	Қарапайым гимнастикалық снарядтарда қозғалу	1.1.5.1 түрлі кеңістіктерде бірқатар қарапайым іс-қимылдарды білу және орындай алу
		1.1.4.1 қозғалыс машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін сипаттай білу
	Сенің жеке физикалық мүмкіндіктерің	1.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше қалай жұмыс істеу керек екендігін білу
	1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін жақтарын іздеу және бақылау	
4-бөлім Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары	Қазақ халқының салт дәстүрлері және мәдениетімен таныстыру	1.2.7.1 дербес және топтық қызметті орындау кезінде өзара қалай әрекет етуді білу
		1.3.5.1 дене қимылдарына қатысу мүмкіндіктерін анықтау
	Қозғалмалы ойындар арқылы тарту	1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін жақтарын іздеу және бақылау

		1.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін кейбір композициялық элементтермен танысу және пайдалану
3-тоқсан		
5-бөлім Ойын арқылы қозғалыс дағдылары н үйрету	Қауіпсіздік ережесі. Дене белсенділігі кезінде жүрек соғысы және тыныс алу	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде ағзадағы физикалық өзгерістерді анықтау
	Ойын – жеке физикалық қасиеттерді дамыту құралы	1.3.1.1 денсаулық туралы жалпы түсінік алу, дене белсенділігін ұғыну
		1.1.4.1 қозғалыс машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін сипаттай білу
	Кеңістік динамикасы және қозғалыс	1.1.5.1 түрлі кеңістіктерде бірқатар қарапайым іс-қимылдарды білу және орындай алу
	Құралдармен қозғалмалы ойындар	1.1.3.1 дене жаттығуларының әр түрінде қозғалыстарды орындау мәнмәтінінде уақыт, кеңістік, салмақ пен бір қалыптылық түсініктері туралы білу
6-бөлім Қозғалмалы ойындар арқылы қимыл-тірек аппаратын дамыту	Түрлі жаттығулар арқылы денені басқару дағдылары	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше қалай жұмыс істеу керек екендігін білу
	Тірек қимыл жаттығуларын дамыту	1.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде өзінің рөлін және басқаларының рөлін білу, тани бастайды, айырмашылықтарды құрметтеу
		1.1.4.1 қозғалыс машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін сипаттай білу
	Доппен ойын	1.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, кеңістік, ресурстар мен идеяларды білу және бөлісу
		1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін жақтарын іздеу және бақылау

	Секіртпемен орындалатын ойындар мен жаттығулар	1.2.1.1 дене қызметін орындау және оған қатысу кезінде қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларын білу және түсіну 1.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін кейбір композициялық элементтермен танысу және пайдалану
4-тоқсан		
7-бөлім Ойын арқылы қарым-қатынас пен әлеуметтік дағдылар	Қауіпсіздік ережесі. Ойын арқылы шығармашылық қабілеттер	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде өзінің рөлін және басқаларының рөлін білу, тани бастау, айырмашылықтарды құрметтеу
	Коммуникативті дағдыларын дамыту ойындары	1.1.2.1 негізгі дене қозғалыстарын және олардың қарапайым дене жаттығуларымен қалай байланысты болатынын білу
		1.2.4.1 таңдалған дене жаттығуларын орындау кезінде қарапайым ережелерді және құрылымдық тәсілдерді атап өту және пайдалану
	Ойынға шығармашылық идеялар	1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін жақтарын іздеу және бақылау
		1.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін кейбір композициялық элементтермен танысу және пайдалану
Жеке қозғалыс белсенділігі	1.1.6.1 қарапайым, өзгертілген дене жаттығуларын орындау кезінде туындауға мүмкін тәуекелдерді және қиындықтарды білу	
8-бөлім Салауатты өмір салтын қалыптастыру	Ашық ауада физикалық қозғалыс	1.3.4.1 бірқатар дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді анықтау
		1.3.1.1 денсаулық туралы жалпы түсінік алу, дене белсенділігін ұғыну
	Жылдамдық күш пен ептілік	1.1.3.1 дене жаттығуларының әр түрінде қозғалыстарды орындау мәнмәтінінде уақыт, кеңістік, салмақ пен бір қалыптылық түсініктері туралы білу
	Секіруді дамыту үшін тапсырмалар	1.1.5.1 түрлі кеңістіктерде бірқатар қарапайым іс-қимылдарды білу және орындай алу
	Эстафета және қозғалмалы ойындар	1.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларының күшті жақтарын және жақсартуды қажет ететін жақтарын іздейді және бақылау

		1.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше қалай жұмыс істеу керек екендігін білу
2) 2-сынып:		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Атлетика арқылы дене қасиеттерін дамыту	Қауіпсіздік ережесі. Денсаулық туралы жалпы түсінік	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.3.1.1 дене жаттығулар жасау барысында сауықтыру артықшылығын талқылау және сипаттау
	Таңғы жаттығулар жиынтығы	2.3.2.1 дене белсенділігінің алдында денені шынықтырудың маңыздылығы туралы білімін көрсету және түсіндіру
		2.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде ағзадағы өзгерістерін қалай бақылайтынын білу
	Лақтыру секіру және жүгіру дағдылары	2.1.2.1 өздігінен байланыстыруды оқу арқылы негізгі қозғалыс дағдыларын түсіну және жетілдіру
	Лақтыру секіру және жүгірудің эстафеталық элементтері	2.1.1.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттерді талқылау және қолдану
2.3.5.1 мектептен тыс және мектеп кезінде дене қимылдарына қатысу мүмкіндігін түсіне бастайды және анықтайды		
2-бөлім Спорттық ойындарды меңгеру үшін қозғалыс ойындар	Қозғалмалы ойындардың қимыл дағдылар спектрі	2.2.8.1 әртүрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі рөлдерді көрсету және атау
		2.1.2.1 өздігінен байланыстыруды оқу арқылы негізгі қозғалыс дағдыларын түсіну және жетілдіру
	Доппен қозғалмалы ойындар	2.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін командада жұмыс істей бастайды және өзіндік жұмыс жөніндегі білімді нығайту

	Қозғалыстар арқылы ойындар	2.2.1.1 қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларды талқылау және көрсету
		2.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін бекіту
	Жұптық және таптық жұмыстар	2.3.5.1 мектептен тыс және мектеп кезінде дене қимылдарына қатысу мүмкіндігін ұғыну
2-тоқсан		
3-бөлім Гимнастика арқылы денені дамыту	Қауіпсіздік ережесі. Әр түрлі физикалық іс-шаралар арқылы күшті дамыту	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.3.2.1 дене белсенділігінің алдында денені шынықтырудың маңыздылығы туралы білімін көрсету және түсіндіру
	Кең ауқымды гимнастикалық жаттығулар	2.1.2.1 өздігінен байланыстыруды оқу арқылы негізгі қозғалыс дағдыларын түсіну және жетілдіру
	Өрмелеу	2.1.5.1 кеңістікте және динамикада қарапайым өзгерістермен іс-қимылдарды ұғыну және жеткізе білу
		2.1.4.1 қимыл кемшіліктерін түзету қабілеттілігін дамыту үшін қозғалу машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін түсіну және түсіндіру
	Тепе-теңдікті дамыту	2.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін командада жұмыс істей бастау және өзіндік жұмыс жөніндегі білімді нығайту
2.2.5.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттерді талқылау және қолдану		
4-бөлім Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары	Қазақтың ұлттық ойындарымен танысу	2.2.7.1 патриоттық сезімнің не екенін білу, бір бірімен әрекет ету, адал бәсекелестіктің мағынасын түсіну
		2.3.5.1 мектептен тыс және мектеп кезінде дене қимылдарына қатысу мүмкіндігін түсіне бастайды және анықтау
	Сюжеттік-рөлдік ойындар	2.2.5.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттерді талқылау және қолдану
	БІнтымақтастық және әділ ойын	2.2.6.1 шығармашылық қабілеттерді және идеяларды түсіндіру және көрсету

3-тоқсан		
5-бөлім Денеге түсетін күш пен денсаулық	Қауіпсіздік ережесі. Белсенді қозғалыс және төзімділік	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде ағзадағы өзгерістерін қалай бақылайтынын білу
	Дене жаттығулары кезінде ағзаның өзгеруі	2.3.1.1 дене жаттығулар жасау барысында сауықтыру артықшылығын талқылау және сипаттау
		2.1.4.1 қимыл кемшіліктерін түзету қабілеттілігін дамыту үшін қозғалу машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін түсіну және түсіндіру
	Дәстүрлі қазақтың жүгіру ойындары	2.1.5.1 кеңістікте және динамикада қарапайым өзгерістермен іс-қимылдарды ұғыну және жеткізе білу
Жұптық және топтық ойындар	2.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсету	
6-бөлім Қозғалыс ойындардың әралуандығы	Көрнекті ойындар	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін командада жұмыс істей бастайды және өзіндік жұмыс жөніндегі білімді нығайту
	Кіріктірілген ойындар	2.2.8.1 әр түрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі рөлдерді көрсету және атау
		2.1.4.1 қимыл кемшіліктерін түзету қабілеттілігін дамыту үшін қозғалу машықтары бойынша өзінің күшті жақтарын және кемшіліктерін түсіну және түсіндіру
	Жай жабдықтар арқылы ойындар	2.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін бекіту
		2.2.5.1 қажет болған жағдайда шығармашылық міндеттерді талқылау және қолдану
	Шабуыл әрекеті арқылы ойындар	2.2.1.1 қозғалыс идеяларын, стратегияларын және жоспарларды талқылау және көрсету
2.2.6.1 шығармашылық қабілеттерді және идеяларды түсіндіру және көрсету		
4-тоқсан		

7-бөлім Топтық ойындар арқылы әлеметтік дағдылар	Қауіпсіздік ережесі. Коммуникативті дағдыларды дамыту	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.2.8.1 әр түрлі дене жаттығуларын орындау кезіндегі рөлдерді көрсету және атау
	Жеке шығармашылық қабілет	2.1.2.1 өз бетінше байланыстыруды үйреніп, негізгі қозғалыс машықтарын түсіну және жақсарту
		2.2.4.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде ережелерді және құрылымдық тәсілдерді талқылау және көрсету
	Шығармашылық-топтық жұмыс арқылы	2.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмалары мен басқаларының тапсырмалары бойынша талқылау және қорытындылар шығару, сонымен қатар конструктивті ұсыныс жасау
2.2.6.1 шығармашылық қабілеттерді және идеяларды түсіндіру және көрсету		
Өздігінен жасалатын қозғалыстағы прогресс	2.1.6.1 тәуекелдердің туындау мүмкіндігін түсіну, қарапайым және өзгертілген дене жаттығуларын жетілдіру кезінде машықтар мен шеберлікті нығайту	
8-бөлім Денсаулық және дене белсенділігі	Таза ауадағы дене тәрбиесі (іс-әрекеті)	2.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін аз ғана дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді түсіну, оларға жауап қайтарудың кейбір негізгі жолдарын анықтау
		2.3.1.1 дене жаттығулар жасау барысында сауықтыру артықшылығын талқылау және сипаттау
	Жеке және топтық белсенділік арқылы жүгіру қабілеттері	2.1.3.1 қарапайым дене жаттығуларын орындау кезінде уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсету
	Түрлі ұзындыққа және биіктікке секіру	2.1.5.1 кеңістікте және динамикада қарапайым өзгерістермен іс-қимылдарды ұғыну және жеткізе білу
	Эстафета және қозғалмалы ойындар	2.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмалары мен басқаларының тапсырмалары бойынша талқылау және қорытындылар шығару, сонымен қатар конструктивті ұсыныс жасау
		2.2.2.1 әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін командада жұмыс істей бастайды және өзіндік жұмыс жөніндегі білімді нығайту

3) 3-сынып:

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Жеңіл атлетика арқылы қозғалыс әрекеттері	Қауіпсіздік ережесі. Денсаулық туралы негізгі түсініктер	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
		3.3.1.1 дене жаттығуларының, сауықтыру пайдасы денсаулықты нығайтуға ықпал ететін көрсете білу және түсіну
	Түрлі іс-әрекетке бағытталған жаттығулар	3.3.2.1 дене қызметімен айналысқанда денені қыздыру және босаңсыту маңызын түсіндіру 3.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде физикалық өзгерістерді анықтау үшін бірқатар бақылау стратегияларын көрсету және түсіндіру
	Лақтыру, секіру және жүгірудің түрлері	3.1.2.1 дене дамуы үшін қарастырылған түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыстарды қалай орындау керек екендігін білу және түсіну
	Эстафета элементтері бар жеңіл атлетика	3.1.1.1 негізгі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыс машықтарын білу, түсіну және жақсартып жалғастыру 3.3.5.1 түрлі дене қызметтеріне қатысу мүмкіндігін қалай алу керектігін қарау және түсіндіру
2-бөлім Қозғалыс және спорт ойындар	Қозғалмалы ойындарындағы қозғалыс дағдылары	3.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде басқаларының рөлін түсіну және көрсету, олардың айырмашылықтарын ұғыну
	Қозғалыс координациясына бағытталған қозғалмалы ойындар	3.1.2.1 дене дамуы үшін қарастырылған түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыстарды қалай орындау керек екендігін білу және түсіну 3.2.2.1 өздік және командалық жұмыстың мағынасын түсіну және көшбасшылықты ауыстыру арқылы оны көрсету
		3.2.1.1 бірқатар қозғалыс идеяларымен, стратегиялармен және жоспарлармен баламаларды талдау үшін проблемаларды жою әдістерін қолдану

	Шапшаңдыққа бағытталған қозғалмалы ойындар	3.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін қолдану
	Ұжымда жұмыс атқару	3.3.5.1 түрлі дене қызметтеріне қатысу мүмкіндігін қалай алу керектігін қарайды және түсіндіру
2-тоқсан		
3-бөлім Акробатика негіздерінде гимнастика	Қауіпсіздік ережесі. Жаттығулар арқылы икемділікті дамыту	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
	Аэробика элементтері бар гимнастика	3.3.2.1 дене қызметімен айналысқанда денені қыздыру және босаңсыту маңызын түсіндіру
		3.1.2.1 дене дамуы үшін қарастырылған түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыстарды қалай орындау керек екендігін білу және түсіну
	Гимнастикалық жаттығулардағы реттілік	3.1.5.1 орындау және бағалау кезінде бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсету және анықтай білу
		3.1.4.1 өзінің күшті жақтары мен кемшіліктерін анықтау және басқалардың жаттығуларды орындау сапасын талқылау
Тепе-теңдікті дамытуға арналған ойындар	3.2.2.1 өздік және командалық жұмыстың мағынасын түсіну және көшбасшылықты ауыстыру арқылы көрсету	
	3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивті ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану	
4-бөлім Қазақ ұлттық қозғалыс ойындары	Қазақтың ұлттық ойындарына баулу	3.2.7.1 патриотизмнің мағынасын түсіндіру, топтық және дербес дене қимылдарында өзара іс қимыл мен адал ойын көрсету
		3.3.5.1 түрлі дене қызметтеріне қатысу мүмкіндігін қалай алу керектігін қарау және түсіндіру
	Ынтымақтастық және әділ ойын	3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивті ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану
		3.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жасау үшін композициялық идеялармен эксперимент жасау
3-тоқсан		

5-бөлім Денсаулық және физикалық белсенділік	Қауіпсіздік ережесі. Физикалық белсенділік және төзімділік	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
		3.3.3.1 дене жаттығуларын орындау кезінде физикалық өзгерістерді анықтау үшін бірқатар бақылау стратегияларын көрсету және түсіндіру
	Дене жаттығулары кезінде өзін-өзі басқару	3.3.1.1 дене жаттығуларының, сауықтыру пайдасы денсаулықты нығайтуға ықпал ететін көрсете білу және түсіну
		3.1.4.1 өзінің күшті жақтары мен кемшіліктерін анықтау және басқалардың жаттығуларды орындау сапасын талқылау
	Жұптық және топтық жұмыстардағы тапсырмалар	3.1.5.1 орындау және бағалау кезінде бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсету және анықтай білу
	Төзімділікті дамытуға бағытталған ойындар	3.1.3.1 уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсететін машықтарды және жүйелілікті дамыту және жетілдіру
6-бөлім Топтық ойындар элементтері	Дәлдік пен мергендікті дамытатын ойындар	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
		3.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде басқаларының рөлін түсіну және көрсету, олардың айырмашылықтарын ұғыну
	Дамытатын ойындар	3.2.2.1 өзіндік және командалық жұмыстың мағынасын түсіну және көшбасшылық рөлдерімен алмасып, оны көрсету
		3.1.4.1 өзінің күшті жақтары мен кемшіліктерін анықтау және басқалардың жаттығуларды орындау сапасын талқылау
	Топтағы шығармашылықты дамытуға бағытталған ойындар	3.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік, білімін қолдану
3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивті ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану		

	Баскетбол элементтері бар эстафета	3.2.1.1 бірқатар қозғалыс идеяларымен, стратегиялармен және жоспарлармен баламаларды талдау үшін проблемаларды жою әдістерін қолдану 3.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жасау үшін композициялық идеялармен эксперимент жасау
4-тоқсан		
7-бөлім Ойын арқылы әлеуметтік дағдылар	Қауіпсіздік ережесі. Ойындағы қарым-қатынас дағдылары	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
		3.2.8.1 түрлі қарапайым әрекеттерді орындау кезінде басқаларының рөлін түсіну және көрсету, олардың айырмашылықтарын ұғыну
	Жарыс элементтері бар ойындар	3.1.2.1 дене дамуы үшін қарастырылған түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде қозғалыстарды қалай орындау керек екендігін білу және түсіну
		3.2.4.1 бірқатар дене жаттығуларына қатысқан кезде ережелерді және құрылымдық тәсілдерді білетінін қолдану және пайдалану
	Жігерлендіру және қозғалыс қасиеттерін дамыту	3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивті ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану
		3.2.6.1 тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жасау үшін композициялық идеялармен эксперимент жасау
Топтық қозғалыс әрекетінің прогресі	3.1.6.1 қозғалыс қызметін оқытудың түрлі кезеңдерінде тәуекелдердің туындауын қысқарту және қиындықтарды еңсеру шеберлігі мен машықтарын жетілдіру	
8-бөлім Жеңіл атлетика арқылы салауатты өмір салты	Салауатты өмір салтын қалыптастыру	3.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде тиісінше жауап қайтарып, қиындықтар мен тәуекелдерді қалай еңсеру керек екендігін түсіну және көрсету
		3.3.1.1 дене жаттығуларының, сауықтыру пайдасы денсаулықты нығайтуға ықпал ететін көрсете білу және түсіну
	Жүгіру ойындарына қатысу	3.1.3.1 уақытты, кеңістікті және бірқалыптылықты түсінетінін көрсететін машықтарды және жүйелілікті дамыту және жетілдіру
	Ұзындыққа және биіктікке секіру	3.1.5.1 орындау және бағалау кезінде бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсету және анықтай білу
	Лақтыру тәжірибелері	3.2.5.1 өзінің шығармашылық тапсырмаларын және басқаларын талдау үшін конструктивті ұсыныстар жасау туралы алынған білімді пайдалану және қолдану

		3.2.2.1 өздік және командалық жұмыстың мағынасын түсіну және көшбасшылықты ауыстыру арқылы көрсету
4) 4-сынып:		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырып/ ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім Жүгіру, секіру және лақтыру	Қауіпсіздік ережесі. Қысқа қашықтыққа жүгіру	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.3.1.1 дене жаттығулары үшін денсаулық және салауатты өмір салтын маңыздылығын талдау және түсіну
	Ұзындыққа секіру негіздері	4.3.2.1 дене қызметімен айналысқан кезде, денені қыздыру және босаңсыту қажеттілігін көрсету және талқылау
		4.3.3.1 дене қимылдарын орындау кезінде немесе орындағаннан кейін белгілі бір физикалық өзгерістерді көру үшін бірқатар бақылау стратегияларын қолдану
	Лақтырудың түрлерімен тәжірибелер	4.1.2.1 дене дамуына ықпал ететін түрлі жүйелі жаттығулар мен қозғалыстарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету
	Жеңіл атлетика элементтері бар эстафета	4.1.1.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде негізгі қозғалыс машықтарын түсіну және көрсету
4.3.5.1 дене қимылдарына қатысудың түрлі мүмкіндіктерін зерттеу және салыстыру, оларға қатысу мүмкіндіктерін алу жолдары		
2-бөлім Жеңілдетілген спорттық ойындар	Волейбол доптарымен ойындар	4.2.8.1 түрлі әрекеттерді орындау кезінде түрлі рөлдермен эксперимент жасау және орындауға кірісу, олардың айырмашылықтарын бағалау
	Спорттық ойындар	4.1.2.1 дене дамуына ықпал ететін түрлі жүйелі жаттығулар мен қозғалыстарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету
		4.2.2.1 көшбасшылық рөлдерімен кезектесе алмасып, әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше және топта жұмыс істей білу

	Техникасы жеңіл тапсырмалар	4.2.1.1 баламаларды анықтап және жасап қозғалыс идеяларын, стратегияларды және жоспарларды анықтайды және ұйымдастыру
		4.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік айрмашылығын білу
	Топтағы негізгі жұмыстар	4.3.5.1 дене қимылдарына қатысудың түрлі мүмкіндіктерін, оларға қатысу мүмкіндіктерін алу жолдарын зерттейді және салыстыру
2-тоқсан		
3-бөлім Гимнастиканың негізгі элементтері	Қауіпсіздік ережесі. Жалпы дамытуға арналған жаттығулар	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.3.2.1 дене қызметімен айналысқан кезде, денені қыздыру және босаңсыту қажеттілігін көрсету және талқылау
	Акробатиканың жеңіл элементтері	4.1.2.1 дене дамуына ықпал ететін түрлі жүйелі жаттығулар мен қозғалыстарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету
	Жеңіл гимнастикалық құралдармен жаттығулар	4.1.5.1 қолданылатын бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсете және түсіндіре отырып, өзінің және басқаларының іс-қимылдарды орындауына ортақтасу
		4.1.4.1 дене жаттығуларын шебер орындау үшін әлеуетті анықтап, қозғалыстың күшті және әлсіз жақтарын салыстыру
	Гимнастикалық құралдарға бағытталған тапсырмалар	4.2.2.1 көшбасшылық рөлдерімен кезектесе алмасып, әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше және топта жұмыс істей білу 4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқаларының көзқарастарын біріктіру
4-бөлім Қазақ ұлттық ойындары	Қазақтың қозғалмалы ойындары	4.2.7.1 топтық және дербес дене қимылдарында патриоттық сезімін, өзара іс қимылдар мен адал бәсекелестікті көрсету
		4.3.5.1 дене қимылдарына қатысудың түрлі мүмкіндіктерін, оларға қатысу мүмкіндіктерін алу жолдарын зерттеу және салыстыру
	Ұлттық зияткерлік ойындар	4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқаларының көзқарастарын біріктіру
		4.2.6.1 белгілі бір тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін бірқатар композициялық идеяларды анықтау және құрау
3-тоқсан		

5-бөлім Шаңғы/кро сс/ коньки даярлық негіздері	Қауіпсіздік ережесі. Тапсырма арқылы дене шынықтыру компоненттерін дамыту	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.3.3.1 дене қимылдарын орындау кезінде немесе орындағаннан кейін белгілі бір физикалық өзгерістерді көру үшін бірқатар бақылау стратегияларын қолдану
	Аэробикалық жаттығудың пайдасы	4.3.1.1 дене жаттығулары үшін денсаулық және салауатты өмір салтын маңыздылығын талдау және түсіну
		4.1.4.1 дене жаттығуларын шебер орындау үшін әлеуетті анықтап, қозғалыстың күшті және әлсіз жақтарын салыстыру
	Қашықтықтан өту тапсырмалары	4.1.5.1 қолданылатын бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсете және түсіндіре отырып, өзінің және басқаларының іс-қимылдарды орындауына ортақтасу
4.1.3.1 қимылды орындаудың уақыт, кеңістік және бір қалыптылық туралы түсініктерін көрсететін бірқатар тиімді машықтарды және жүйеліліктерді түсіну және қолдана білу		
6-бөлім Бірлескен және шытырман тапсырмал ар арқылы оқыту	Басқалармен ынтымақтастық және көшбасшылық	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.2.2.1 көшбасшылық рөлдерімен кезектесе алмасып, әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше және топта жұмыс істей білу
	Шытырман және бірлескен тапсырмалар арқылы оқыту	4.2.8.1 түрлі әрекеттерді орындау кезінде түрлі рөлдермен эксперимент жасайды және орындауға кірісу, олардың айырмашылықтарын бағалау
		4.1.4.1 дене жаттығуларын шебер орындау үшін әлеуетті анықтап, қозғалыстың күшті және әлсіз жақтарын салыстыру
	Ойындардағы қиялды дамыту	4.2.3.1 түрлі дене жаттығулары орындауда қолайлы оқыту ортасын құру маңыздылығын мойындай отырып, идеяларды, ресурстар кеңістік айрмашылығын білу
		4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқаларының көзқарастарын біріктіру
	Баскетбол элементтері бар ойындар	4.2.1.1 баламаларды анықтап және жасап қозғалыс идеяларын, стратегияларды және жоспарларды анықтау және ұйымдастыру
		4.2.6.1 белгілі бір тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін бірқатар композициялық идеяларды анықтау және құрау

4-тоқсан		
7-бөлім Қарым-қатынас орнату үшін ойындар	Қауіпсіздік ережесі. Допты игеру дағдыларын дамыту	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.2.8.1 түрлі әрекеттерді орындау кезінде түрлі рөлдермен эксперимент жасайды және орындауға кірісу, олардың айырмашылықтарын бағалау
	Доппен жасалатын жаттығуларды құрастыру	4.2.6.1 белгілі бір тақырыптарды, көңіл күйлер мен эмоцияларды жеткізу үшін бірқатар композициялық идеяларды анықтау және құрау
		4.2.4.1 түрлі дене жаттығуларын орындау кезінде ережелер мен құрылымдық тәсілдерді жасайды және қолдану
	Ойындардағы топтық іс-әрекеттер	4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқаларының көзқарастарын біріктіру
		4.1.2.1 дене дамуына ықпал ететін түрлі жүйелі жаттығулар мен қозғалыстарды орындау сапасын арттыруды түсіну және көрсету
Доппен түрлендірілген ойындар	4.1.6.1 жаттығулардың әр түрін орындау кезінде тәуекелдерді қысқарту және туындайтын қиындықтарды еңсеру қабілеттілігін көрсетіп, орындалатын жаттығулардың күрделілігінің деңгейін тани білу	
8-бөлім Денсаулық туралы білім алу және практика арқылы машықтандыру	Қозғалмалы ойындар дене шынықтырудың компоненті ретінде	4.3.4.1 денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене жаттығуларын орындау кезінде қиындықтар мен тәуекелдерді еңсеру үшін тиісті реакцияларды таңдау және қолдану
		4.3.1.1 дене жаттығулары үшін денсаулық және салауатты өмір салтын маңыздылығын талдау және түсіну
	Жүгіру дағдылары мен денсаулықты нығайту	4.1.3.1 қимылды орындаудың уақыт, кеңістік және бір қалыптылық туралы түсініктерін көрсететін бірқатар тиімді машықтарды және жүйеліліктерді түсіну және қолдана білу
		4.1.5.1 қолданылатын бірқатар іс-қимылдарды, кеңістікті, динамиканы және байланыстарды көрсете және түсіндіре отырып, өзінің және басқаларының іс-қимылдарды орындауына ортақтасу
	Денсаулықты нығайтуға арналған ойындар мен эстафеталар	4.2.5.1 орындаушыларға конструктивтік ұсыныстар жасау үшін шығармашылық тапсырмаларға қатысты өзінің сыни тұрғыдан көзқарасы мен басқаларының көзқарастарын біріктіру
		4.2.2.1 көшбасшылық рөлдерімен кезектесе алмасып, әрекет мақсаттарына қол жеткізу үшін өз бетінше және топта жұмыс істей білу
Ескерту:		

*шаңғы/коньки/кросс даярлық сабақтарын аймақтардың ауа райына сәйкес өзара алмастыруға болады.

Ескерту: 11 жылдық бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Дене шынықтыру» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында қосымша түрінде ұзақ мерзімді жоспар берілген. 12 жылдық білім берудің «Дене шынықтыру» пәнінің 2-5-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасында ұзақ мерзімді жоспардың орнына «Күнтізбелік тақырыптық жоспар» ұсынылатын болады.

ЖОБА

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Б.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім Академиясы

**НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУ ДЕҢГЕЙІНІҢ
ҮЛГІЛІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ**

Нұр-Сұлтан
2021

КІРІСПЕ

12 жылдық орта білім беру тұжырымдамасы қазақстандық білім беру жүйесінің ұлттық моделі арқылы әлемдік білім беру кеңістігіндегі орнын айшықтайды. Білім берудің функциясы, мақсаты мен міндеттері, мазмұны білім берудің әлемдік озық ғылыми-теориялық тұжырымдарына негізделеді. Білім беру мазмұнының құрамы ұлттық құндылықтарды басшылыққа алуымен, Әл-Фараби, Ж. Баласағуни, М. Қашқари, Абай, Ақымет Байтұрсынұлы идеялары арқылы қалыптасқан ұлттық ұлттық санаға негізделуімен, оқу мерзімін 11 жылдан 12 жылға дейін ұзартумен ерекшеленеді.

12 жылдық білім беру жүйесінің құрылымында негізгі орта білім беру деңгейі 5 жылды 6-10 сыныптарды қамтиды.

Негізгі орта білім берудің құрылымы мен мазмұны білім алушының бойында қалыптасатын білім жүйесі, құзыреттіліктер мен құндылықтар бойынша айқындалды. Пәндер бойынша әзірленген оқу бағдарламалары білім алушыда ғылым негізіндегі білім жүйесін, білімді үлгі бойынша қолдану, білімді таныс емес жағдайда қолдану, білім мен іс-әрекет тәжірибесін шығармашылықпен қолдану және эмоционалды-құндылық қатынастарын қалыптастыруға бағытталған.

Қазақстанның 12 жылдық білім беруге көшуі білім берудің жаңа ұлттық моделін жобалаудың стратегиялық міндетін табысты шешуге мүмкіндік береді.

Негізгі орта білім берудің басым бағыттары:

- оқушының ана тілін және мемлекеттік тілді меңгеруі;
- оқушының ізгілік пен ұлттық құндылықтарға негізделген дүниетанымын қалыптастыру;
- негізгі орта білім беру жүйесінде ұлттық рухани-мәдени құндылықтар негізінде жеке тұлғаны қалыптастыруды басты қағидатқа айналдыру;
- оқушының оқырмандық қызығушылығын қалыптастыруға, кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға ұмтылу; сол арқылы бала бойында ана тіліне, Отанына, халқына, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет сезімін қалыптастыру;
- эмоционалды, этикалық, моральдық, физиологиялық дамуын қамтамасыз ету;
- қоршаған ортаға сүйіспеншілігін қалыптастыру;

Негізгі орта білім берудің мақсаты – ұлттық құндылықтар тұғырнамасында сапалы білім мен ізгі тәрбиені ұштастырып, білім алушының мемлекеттік және ана тілінде сөйлеу мәдениетін жетілдіру, ғылым негіздерін игеру, қажетті тұлғалық құзіреттіліктерін қалыптастыру.

Негізгі орта білім берудің міндеттері:

- 1) Білім алушының интеллектуалдық әлеуетін дамыту, зерттеу, зерделеу әрекеттеріне баулу, модельдеуге машықтандыру;
- 2) Білім алушының адамға, отбасына, қоғамға және табиғатқа құндылық бағдарын, ізгілік дүниетанымын, ұлттық сана-сезімін, ділін қалыптастыру;

3) Білім алушының әлеуметтік-тұлғалық қабілеттерін дамыту, сөз әдебі мен қарым-қатынас мәдениетінің, өз ойын жеткізудің қарапайым нормаларын меңгерту;

4) Білім алушының эмоционалды интеллектісін дамыту, өзіне деген сенімін, ізгілік мақсатқа жетуде табандылығын, ізденуге ынта-ықыласын, ерік-жігерін арттыру, саналы жауапкершілігін қалыптастыру.

5) Білім алушының денесін шынықтыру, денсаулығын нығайту, физиологиялық-гигиеналық дағдыларын жетілдіру.

Негізгі орта білім берудің мазмұндық тұғырнамасы төмендегі ұлттық құндылықтар болып табылады:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- Ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты)

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)

- Қазақстандық патриотизм құндылықтары (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, бостандық, толеранттық)

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

Білім мазмұнында айқындалған салалар бойынша күтілетін нәтижелер төмендегі метапәндік құзыреттіліктер түрінде қалыптасады:

1) ғылыми-танымдық (дүниетанымдық, шығармашылық))

2) мәдени-әлеуметтік (ұлттық мәдени құндылықтар, оның әлеуметтік ортада жүзеге асуы)

3) тілдік-коммуникативтік (қарым-қатынас):

4) ақпараттық-технологиялық (цифрлық сауаттылық және инновация, бейімділік).

Білім салаларының 11-жылдық білім беру жүйесінде қалыптасқан құрамын сақтай отырып, өзгерістер мен толықтырулар енгізілді

Білім алушының білімді меңгеру деңгейі төмендегі жүйеде айқындалады:

- Білу;

- Түсіну;

- Үлгі бойынша қолдану;

- Жаңа жағдайда қолдану;

- Шығармашылықпен пайдалану.

Негізгі орта білім беруде қалыптасқан білім, құзыреттіліктер мен құндылықтар кәсіби бағдарланған білім беруге негізделген жалпы орта білім беруде жалғасын табады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Қазақ тілі» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы
(оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ тіркелген).

2. Қазақ тілі пәнін оқыту мақсаты – қазақ тілінің әлеуметтік-қоғамдық қызметі (ана тілі-ұлт тілі-мемлекеттік тіл) туралы біртұтас білім бере отырып, тілдің танымдық, құрылымдық, тарихи мәнін, тілді қолданудың нормативті жүйесін игеріп, сөйлеу мәдениеті тәсілдерін меңгерген, ұлттық рухты бойына сіңірген дара тұлға тәрбиелеу. Ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

бастауыш, орта, жоғары сыныптарда білім беру мазмұнының академиялық және практикалық бағыттылығы арасындағы теңгерімді сақтай отырып,

- бастауыш сыныптарда қазақ тілінің ана тілі ретіндегі қызметіне, өмірлік қажеттіліктеріне коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану;

- орта сыныптарда қазақ тілінің ұлт тілі ретіндегі қызметіне, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды өзіне үйлесімді үйлестіруге, кез келген өмірлік жағдайларда функционалдық сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігін көрсетуге, сондай-ақ оқу және қолданбалы тапсырмаларды шешуге;

- жоғары сыныптарда қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі қызметіне басымдық бере оқыту. Қоғамның барлық саласында қазақ тілін қолданудың заңдылықтарын, іскерлік, дипломатиялық қарым-қатынас мәдениетін, сөйлеу мәдениетін, яғни қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде қолдануды өз міндетіне алады, қазақ тілінің мемлекеттік статусын көтеруге өзіндік үлес қосады, мемлекеттік тілді қолдануға ынталы болады.

4. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық)

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

5. Теориялық материалдар оқушының қазақ тілі туралы ұғымдарын кеңейтуге, тіл жайындағы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, тіл байлығын түсініп, қолдануға мүмкіндік береді. Қазақ тілінен білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

6. «Қазақ тілі» пәнін оқу арқылы білім алушылар:

1) тілдің ана тілі, ұлт тілі, мемлекеттік тіл ретіндегі қызметіне басымдық беруді;

2) білім алушылардың жас ерекшеліктеріне, қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сәйкес тілдік дағдыларын дамытуды;

3) оқушылардың танымдық қабілетін арттырып, сыни ойлау қабілеті мен шығармашылық әлеуетін дамытуды;

4) әлеуметтік-тұлғалық құзыреттілігін,

5) жазу сауаттылығын қалыптастыруды;

6) тұлғаның танымдық, мәдениетін қалыптастыруды;

7) ұлттық, рухани-адамгершілік, мәдени-тарихи және эстетикалық құндылықтарды танытуды;

8) оқушылардың тілдік қорын байытуды;

9) туған тілі мен еліне деген құрмет сезімін, рухани болмысын, қазақстандық патриотизмді қалыптастыруды;

10) шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту және пайдалануды қамтамасыз етеді.

2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

7. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

1) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

2) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

3) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

4) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

5) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

8. «Қазақ тілі» пәнінің оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың

келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

9. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;
- функционалды сауаттылығының қалыптасуы;
- эссе жаза алуы;
- әр түрлі жанрдағы мәтіндерді стильдік ерекшелігіне сай жазуы;

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;
- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- тіл ережелерін білуі, қолдана алуы;
- грамматикалық кестелер арқылы жан-жақты алған білімдерін талдай алуы;

- диалог құру және оны жалғастыру шеберлігінің қалыптасуы;

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі,

- өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

10. «Қазақ тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: *«білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

3 тарау. «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны

11. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

тірек сөздер арқылы тақырыпты болжау, негізгі ойды анықтау, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау, қыстырма, қаратпа, одағай сөздер арқылы өз ойын білдіру;

2) оқылым:

мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану, хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы, жанрлық ерекшеліктері, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер, оқылым стратегияларын қолдану, қажетті ақпаратты таба білу;

3) жазылым:

мәтін бөлімдеріне (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) жоспар құру, хат, хабарлама, жарнаманы жанрлық ерекшеліктеріне сәйкес жазу, сюжетті суреттер негізінде әңгіме жазу, эссенің бөлімдерін меңгеру (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды), мекен мен оқиғаны сипаттайтын не суреттейтін эссе жазу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: қазақ тілінің дыбыстар жүйесі, үндестік заңы, емле заңдылықтары;

орфоэпиялық норма: ілгерінді, кейінді, тоғыспалы ықпал;

лексикалық норма: сөздердің тура және ауыспалы мағынасы, көп мағыналы сөздер, синоним, омоним, антоним;

грамматикалық норма: туынды сөздер, күрделі сөздер, зат есімнің мағыналық түрлері, сын есім, шырай категориясы, сан есім, мағыналық түрлері, төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзі;

пунктуациялық норма: төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

12. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

көтерілген мәселені болжау, әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдау, мәтін мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты түсіну, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау, жалпы және нақты сұрақтар, мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыру, ресми сөздер мен тіркестерді, терминдерді орынды қолдану, диалогке қатысу.

2) оқылым:

мәтіннен негізгі және детальді ақпаратты анықтау, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеуді тілдік құралдар арқылы тану, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату, мәтін негізінде нақтылау сұрақтарын құрастыру, оқылым стратегияларын қолдану, комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу, сілтеме жасау.

3) жазылым:

әртүрлі жанрдағы мәтіндер жазу үшін жоспар құру, мінездеме, өмірбаян,

құттықтауды жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай жазу, графиктік мәтін құрастыру, эссе жазу барысында абзацты жүйелі құрастыру, «келісу, келіспеу» эссесін жазу, жинақы мәтін жазу, мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау.

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жеке, бірге, бөлек, дефис арқылы жазылатын сөздер;

орфоэпиялық норма: сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін;

лексикалық норма: көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздер;

грамматикалық норма: есімдік, етістік, етіс түрлері, салт және сабақты етістік, үстеу, үстеудің мағыналық түрлері;

пунктуациялық норма: қазақ тіліндегі тыныс белгінің түрлері, даралаушы тыныс белгілері.

13. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;

3) жазылым:

тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері,

есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

14. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;

3) жазылым:

тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

15. 10-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

әртүрлі жанрдағы орта көлемді мәтіндердегі мақсатты аудитория мен тілдік құралдардың рөлін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу, мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау, мәтінде айтылған ойға өз көзқарасын білдіру, сыни тұрғыдан баға беру;

2) оқылым:

тұтас емес мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу, қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану, мақала, аннотация, презентация, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, әртүрлі стильдегі мәтіндердің қызметін, құрылымын, ерекшелігін салыстыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу, ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау;

3) жазылым:

күрделі жоспар құру, әртүрлі жанрдамәтіндер құрастыру, жағдаятты талқылау, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе), перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру, мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру, мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу, эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау;

орфоэпиялық норма: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу;

лексикалық норма: лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану;

грамматикалық норма: құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу, салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану;

пунктуациялық норма: құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану.

4 тарау. «Қазақ тілі» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

16. 6-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы*:

- тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжай;

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтай;

- тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсінеді, анықтай;

- лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тани;

- хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырата;

- берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құра біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;

- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдауда;

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, негізгі және қосымша ақпаратты анықтауда;

- мәтін мазмұнын түсінуде, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыруда;

- мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзетуде және редакциялауда;

- қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазуда;

- төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;

- тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені талдағанда;

- тыңдалған мәтін мазмұнын негізінде сұрақтарға жауап беруде, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіруде;

- ауызекі стильдегі мәтіндердің

мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыра;

- оқылым стратегияларын қолдану:

жалпы мазмұнын түсіну үшін, нақты ақпаратты табу үшін оқуда;

- жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда;

- сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білуде;

- жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында;

- зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы

түрлендіріп;

- сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігін тану, сын есімді зат есім орнына білуде;

- сан есімнің мағыналық түрлерін ажыратып, сан есімді зат есім орнына қоюда;

- төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін біліп, төл сөзді төлеу сөзге айналдыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысуда, өз пікірін білдіруде;

- энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білуде;

- жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда;

- сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыруда;

- эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазуда;

- тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимдерді көркемдік ерекшеліктеріне сай;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- мәтіндерді салыстыруда;

- мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда қолданады.

17. 7-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжай;

- мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтайды;

- ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажыратады;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құрады;

- ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін ажыратады;

- қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсінеді, дұрыс қолданады;

- жоспар құруды біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
- тыңдалған мәтіннің мазмұнын;
- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, өмірбаян, жаңалық, интервью) көтерілген мәселені талдауда;

- детальді ақпаратты анықтауда;
- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

-- ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдағанда;

- ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде;

- коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде;

- мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- мәтіндерді салыстыруда;

- мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, мінездеме, құттықтау, өмірбаян құрастырып жазуда;

- эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу

себептерін айқын көрсетуде;

- ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыруда;

- оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқуда;

- мәтіндегі адамдар арасындағы қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

18. 8-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында *білім алушы:*

- мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай;

- ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата;

- мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыра

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған

деректерді қолдана, авторына сілтеме жасай;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құра;

- жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жаза біледі.

Білім алушы:

- рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді;

- мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялауды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беруде;

- публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы;

- хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттарының, қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;

- сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалар дан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдап;

- өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылауда;

- оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасауда, іріктеп оқуда, зерттеп оқуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазуда;

- мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеруде;

- синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялауда;

- етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында;

- еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсініп;

- шылау түрлерін ажыратып, орынды;

- одағай түрлерін ажыратып; орынды;

- оқшау сөздердің қызметін түсініп;

- сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- коммуникативтік жағдаятқа сай

көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу,

пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдауда;

- идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбын, құрылымын, мақсатты аудиториясын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдай;

- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақала, нұсқаулық, әңгіме құрастырып жазуда;

- мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазуда;

- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз (дискуссивті эссе) көзқарасын жазуда;

- фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолданады.

19. 9-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы*:

- мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжай;

- мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтай;

- перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыра;

- тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құра біледі.

Білім алушы:

- әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдауды;

- сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтап;

- тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыруда;

- тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдауда;

- оқылым стратегияларын қолдану:

комментарий жасауда, іріктеп оқуда, талдап оқуда;

- мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазуда;

- тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазуда;

- сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай;

- сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты тауып, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдауда;

- коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізуде;

- публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда;

- мақала, аннотация, презентация, құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдануда, авторына сілтеме жасауда;

- БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасауда,, редакциялауда;

- сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлерін, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажыратуда; тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану;

- сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелерді;

- жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазуда;

- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп (аргументативті эссе) жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады.

20. 10-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 10-сыныптың соңында *білім алушы:*

- мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беруді, түпнұсқамен салыстыруды;

- тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра;

- мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыра;

- белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана;

- жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құра;

- құрмалас сөйлемнің жасалу жолдарын, түрлерін біледі.

Білім алушы:

- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрадағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, Жолдау) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін;

- әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;

- мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беруде;

- қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдауда, орта көлемді монолог дайындауда;

- мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графикалық мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазуда;

- жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялауда;

- салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда;

- мақала, аннотация, презентация, тұжырымдамалар, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;

- ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде көрсетіп, авторына сілтеме жасауда;

- мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрада мәтіндер құрастыруда;

- мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазуда;

- стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс;

- құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын (аргументативті эссе) дәлелдеп жазуда;

- оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Қазақ әдебиеті» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы
(оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № ____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Қазақ әдебиеті» пәні оқу бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу, білім алушыларды ұлттық құндылықтар мен әдеби мұраларды түсінуге, әдебиетті бағалай білуге үйрету.

3. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқыту мақсаты – ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушының ой-танымын кеңейту, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру. Әдеби шығармада бейнеленген құбылысты көркемдік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды меңгерген, білім негіздерін өмірлік жағдайларда қолдана білетін шығармашыл тұлға қалыптастыру.

4. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқытудың міндеттері:

- көркем өнер түрлері ішіндегі сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін (өнер түрлерімен салыстыр отырып) ашу;

- әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- көркем шығарма арқылы оқушылардың бейнелі (образды) ойлау мен ұлттық таным-түсінігін, рухани болмысын шыңдауға, рухани-адамгершілік құндылықтармен байытуға күш салу;

- оқушылардың әдеби-теориялық білімдерін тереңдету барысында әдебиеттану ғылымының негіздерін түсінуге, мазмұндық, жанрлық, стильдік ерекшеліктерінің даму өрісін тануға жол ашу;

- көркем шығарманың ұлттық сипаты, мазмұндық жаңалығы мен дәстүрлік жалғастығы, көркемдік сипаты тұрғысында тануға және бағалауға бағдар беру;

- көркем шығарманың теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту, әдебиетті оқытуды функционалдық сауаттылыққа бағыттау;

- ұлттық әдебиеттің өзіндік сипатын туыстас әдебиет пен әлемдік әдебиеттің озық үлгілері аясында салыстыру арқылы әдеби және мәдени мұра байланысының тарихи-типологиялық, ұлттық ерекшелік тұрғысында тану мен

бағалауға жол салу;

- қазақ әдебиеті мұраларын мәдени құндылық ретінде бағалау, жалпы әдеби білім арқылы мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру.

5. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар оқушының қазақ әдебиеті туралы ұғымдарын кеңейтуге, әдебиет туралы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, дилеммаларды, мінездерді зерттеуге мүмкіндік береді. Қазақ әдебиеті білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

7. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқу арқылы білім алушылар:

1) фольклорлық мұралардан басталатын көркем әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқып түсінуге (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.) дағдыланады;

2) көркем өнер түрлері ішіндегі сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін танып біледі;

3) әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындайды;

4) әдебиеттану ғылымының негіздерін түсінеді, мазмұндық, жанрлық, стильдік ерекшеліктерін меңгереді;

5) шығарманы талдау, сараптау, ой қорыту, бағалау, шығармашылықпен қолдану қабілеттерін дамытады;

6) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

7) ұлттық әдебиеттің өзіндік сипатын туыстас әдебиет пен әлемдік әдебиеттің озық үлгілері аясында салыстырады;

8) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

9) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады.

- 10) ауызша, жазбаша тілін дамытады;
- 11) оқырмандық мәдениетін қалыптастырады.

2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

8. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 1) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 2) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 3) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 5) 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

9. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

10. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- халық ауыз әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқу (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- ауыз әдебиеті мен жазба әдебиетінің байланысын, сабақтастығын, ерекшеліктерін танып білу;

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;

- әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- кейіпкерлер портреті мен образын ашу;

- бейнелі (образды) ойлауы мен ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;

- әдеби-теориялық білімдерді меңгеруі;

- көркем шығарманың ұлттық, көркемдік сипатын танып білуі;

- оқылған шығармалардан дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы;

- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;

- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;

- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;

- шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыруы;

- шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуы;

- шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;

- әдеби эссе жаза алуы;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- фольклордағы халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін білуі;

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі, өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: *«білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

12. Әр тоқсанға тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

3-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны

13. 6-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) «Керқұла атты Кендебай» ертегісі;

2) «Қырық өтірік» ертегісі;

3) Ә.Тәжібаевтың «Толағай» ертегісі;

4) Асан қайғы «Асан қайғының жерге айтқан сыны» аңызы;

5) Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі;

6) Серік Қалиев «Бақ атай туралы аңыз»;

7) Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейіткүл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімелері;

8) Абай Құнанбайұлының «Ғылым таппай мақтанба», «Жасымда ғылым

бар деп ескермедім», «Әсемпаз болма әрнеге» өлеңдері;

9) Ахмет Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диқаншысы» өлеңі;

10) Мағжан Жұмабаев «Тез барам» өлеңі;

11) Ілияс Жансүгіров «Бөбек бөлеу», «Сәлемдеме» өлеңдері;

12) Бердібек Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты;

13) Сәуірбек Бақбергенов «Қасиет» әңгімесі;

14) Сапарғали Бегалин «Бала Шоқан» әңгімесі;

15) Марат Қабанбай «Бауыр» әңгімесі;

16) Нұрдәулет Ақыш «Мейірімділік сәулесі» ертегі хикаяты;

17) Мұзафар Әлімбаев «Серуендетем атамды» өлеңі;

18) Ділдер Мамырбаева «Көк түйме» әңгімесі.

14. 7-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) «Аяз би» ертегісі;

2) «Қобыланды батыр» жыры;

3) «Кетбұғаның естіртуі»

4) Әл-Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңдері;

5) Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын, Ақ Жайық» толғаулары;

6) Абай Құнанбайұлы «Күз», «Қыс», «Жазғытұры», «Жаз» өлеңдері, «Бірінші», «Жетінші» қарасөздері;

7) Сұлтанмахмұт Торайғыров «Туған еліме», «Шәкірт ойы» өлеңдері;

8) Спандияр Көбеев «Көлбақа мен Юпитер» мысалы;

9) Сәбит Дөнентаев «Бозторғай» мысал өлеңі;

10) Әбділдә Тәжібаев «Сырдария» өлеңі;

11) Жұбан Молдағалиев «Мен қазақпын» поэмасы;

12) Күләш Ахметова «Қазағым менің» өлеңі;

13) Сайын Мұратбеков «Жусан иісі» әңгімесі;

14) Оралхан Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат» әңгімесі;

15) Қалмақан Әбдіқадыров «Қажымұқан» хикаяты;

16) Асқар Алтай «Прописка» әңгімесі;

17) Жүмекен Нәжімеденов «Дастархан» өлеңі.

15. 8-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»;

2) Орхон-Енисей ескерткіштері «Күлтегін» жыры;

3) «Қыз Жібек» жыры;

4) Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»;

5) Шортанбай Қанайұлы «Зар заман»;

6) Сүйінбай Аронұлы «Сүйінбай мен Қатағанның айтысы»;

8) Абай Құнанбайұлы «Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы», «Құлақтан кіріп бойды алар» өлеңдері, «Отыз бірінші», «Он тоғызыншы» қарасөздері;

9) Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық» өлеңі;

10) Мағжан Жұмабаев «Батыр Баян» поэмасы;

11) Міржақып Дулатов «Елім-ай» өлеңі;

- 12) Мұхтар Әуезов «Көксерек» повесі;
- 13) Ғабит Мүсірепов «Ананың анасы» әңгімесі;
- 14) Қасым Аманжолов «Туған жер» өлеңі;
- 15) Қасым Қайсенов «Жау тылындағы бала»;
- 16) Сансызбай Сарғасқаев «Тәмпіш қара»;
- 17) Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі;
- 18) Төлен Әбдіков «Қонақтар» әңгімесі;
- 19) Шона Смаханұлы шымшымалары;
- 20) Сәуле Досжан «Ауылдан шыққан миллионер» повесі.

16. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) «Қам Бура-бекұлы Бамсы Бәрік әңгімесінің баяны» («Қазақ энциклопедиясы» баспасынан шыққан), Қорқыттың нақыл сөздері;
- 2) Ахмет Яссауи «Даналық кітабы»;
- 3) Ақтамберді жыраудың «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет» толғаулары;
- 4) Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»;
- 5) Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа» өлеңдері;
- 6) «Біржан-Сара» айтысы;
- 7) Абай Құнанбайұлы «Қансонарда бүркітші шығады аңға», «Көңіл құсы күйқылжыр шартарапқа», «Жүректе қайрат болмаса» өлеңдері, «Жиырма тоғызыншы» қарасөзі;
- 8) Шәкәрім Құдайбердіұлы «Еңлік-Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі;
- 9) Міржақып Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы;
- 10) Сәбит Мұқанов «Балуан шолақ» повесі;
- 11) Бауыржан Момышұлы «Ұшқан ұя» повесі;
- 12) Дулат Исабеков «Әпке» драмасы;
- 13) Тынымбай Нұрмағамбетов «Он төрт жасар жігіт» әңгімесі;
- 14) Мұқағали Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы;
- 15) Тахауи Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі;
- 16) Жүніс Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Шолпанға көшкен ауыл» фантастикалық әңгімелері;
- 17) Мұхтар Шаханов «Нарынқұм зауалы»;
- 18) Роза Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі.

17. 10-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Жүсіп Баласағұн «Кұтты білік»;
- 2) Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?»;
- 3) Төле би «Ердің бақыты – әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім жақын? Не қымбат? Не қиын?»;
- 4) Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым»;
- 5) Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені»;
- 6) «Біржан-Сара» айтысы;
- 7) Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай»;
- 8) Махамбет Өтемісұлы «Ереуіл атқа ер салмай», «Мен, мен, мен едім»,

«Бағаналы терек»;

9) Шоқан Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»;

10) Абай Құнанбайұлы «Әуелде бір суық мұз – ақыл зерек», ««Жігіттер, ойын арзан, күлкі қымбат», ««Сегіз аяқ»» өлеңдері, «Отыз жетінші» қарасөзі;

11) Ілияс Жансүгіров «Құлагер» поэмасы;

12) Бейімбет Майлин «Шұғаның белгісі» повесі;

13) Сәкен Сейфуллин «Сыр сандық» өлеңі;

14) Ғабит Мүсірепов «Ұлпан» романы;

15) Т.Айбергенов «Сағыныш», Ф.Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»;

16) Несіпбек Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы;

17) Қажығали Мұхамбетқалиев «Тар кезең» романы;

18) Есенғали Раушанов «Ғайша-Бибі» поэмасы.

4-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

18. 6-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы*:

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;

- шығармадағы эпизодтарды;

- әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеуді;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;

- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;

- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы);

- бағдарламаға сәйкес 4-5 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекетін;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін;

- балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен ізденіп оқуды;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;

- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын

талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;
- кейіпкерлерді өзара салыстыруда;
- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;
- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;
- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазуда;
- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

19. 7-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;
- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауды;
- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;
- шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау);
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;
- жоспар құруды;
- бағдарламаға сәйкес 5-6 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену

ерекшеліктерін;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
- шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын;
- балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен

ізденіп оқуды;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
- өздігінен білімін арттыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын

талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;
- кейіпкерлерді өзара салыстыруда;
- шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, ассонанс, аллитерация) анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттауда;

- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда;

- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;

- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- сыни ойлауда және сыни талқылауда;

- әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;

- шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

20. 8-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы

мағлұматты;

- көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашуды;
- көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін;
- шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді;
- шығармадағы көркемдегіш құралдарды (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ);
- бағдарламаға сәйкес 6-7 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 4-5 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
- әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін;
- шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын;
- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын

талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;
- көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтауда;
- шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуда;
- кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;
- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беруде;
- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;
- шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

21. 9-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;

- әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтауды;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеуді;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдануды;

- шығармадағы көркемдегіш құралдарды (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис);

- бағдарламаға сәйкес 7-8 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 5-6 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды;

- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтауда;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашуда;

- шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;
- шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда;
- шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазуда қолданады.

22. 10-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін;
- әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын;
- әдеби шығармадағы психологизмді;
- көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін;
- эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін;

- бағдарламаға сәйкес 8-9 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 6-7 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын;
- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;
- әдеби шығармадағы психологизмді;
- көркем шығармадағы авторлық ұстанымды;
- көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін;
- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын;
- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдауда;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазуда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беруде;

- шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде;

- көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдануда;

- оқылған шығармалардан дәйек келтіруді немесе өз пікірін дәйектей алуда;

- әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

- шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда;

- әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазуда қолданады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Әлем әдебиеті» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы
(оқыту қазақ тілінде)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы __ қазандағы № __ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Әлем әдебиеті» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, қазіргі заманғы әдебиетті бағалай білуге үйретеді. Бағдарламада әдеби-теориялық ұғымдарды талдауға, бағалау мен салыстыруға негізделген адамзаттың мәңгілік сұрақтары, қазіргі заманғы дилеммалар, мәселелер қарастырылған.

3. «Әлем әдебиеті» пәні бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, білім алушыларға жанрларды меңгерту.

4. «Әлем әдебиеті» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

- заманауи әлемге сай өзін-өзі тануға, өзін-өзі дамытуға ынтық рухани жағынан дамыған тұлға тәрбиелеу;

- гуманистік дүниетаным, ұлттық таным, азаматтық позиция, патриоттық сезім, әлемдік және отандық мәдениетке, әдебиетке сүйіспеншілік пен құрметін қалыптастыру;

- өзге өнер түрлерімен бір қатарда әдебиеттің де өзіндік ерекшеліктері туралы түсініктерін дамыту;

- көркем мәтінді қабылдауды, оқырмандық мәдениетті қалыптастыру;

- оқушылардың эстетикалық талғамын қалыптастыру;

- туындының мазмұнын түсініп, мәнін ұғуға баулу, көркемдік құндылығын таныту;

- ақын-жазушылардың әдебиеттегі алатын орнын, азаматтық тұлғасын таныту;

- шығарманың көркемдік ерекшелігіне, композициялық-сюжеттік желісіне талдау жасатып үйрету.

5. Теориялық материалдар оқушының әлем әдебиеті туралы ұғымдарын кеңейтуге, әдебиет туралы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, дилеммаларды, мінездерді зерттеуге мүмкіндік береді. Кез келген өнер туындысы бойынша өз ойын ашық, еркін білдіру қабілетін дамытады. Әлем әдебиеті білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби

формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

6. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

7. «Әлем әдебиеті» пәнін оқу арқылы білім алушылар:

1) әлем халықтарының әдебиеті туралы түсінік алады;

2) әлем халықтарының тұрмысы, тарихы, әлеуметтік жағдайы туралы танымдық деректермен таныс болады;

3) әлем әдебиетінің жалпыадамзаттық құндылық ретіндегі болмысын, адамзат мәдениетіндегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

4) әлем әдебиетінің мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, әлем халықтарының тарихы, мәдениеті және руханиятымен танысады; жақсы мен жаманды айырып үйренеді;

5) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

6) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады.

2-тарау. «Әлем әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

8. «Әлем әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

1) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

2) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

3) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағатты құрайды.

9. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

10. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;
- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;
- көркем мәтін мазмұнын, мәнін игеру;
- көркем шығарманың идеясы мен пафосын, көтерілген мәселелерді анықтау;
- көркем шығарманы талдай отырып, өзін қоршаған әлемді тану;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігі, ұлттық болмысы мен мәдениетін салыстыру;
- әдебиетті ұлттық, әлемдік мәдениеттің феномені, адамгершілік құндылықтарды, дәстүрлерді сақтау мен жеткізу құралы ретінде түсіндіру;
- қазақ және әлем әдебиетіндегі ортақ үндестікті салыстыру.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алу;
- әлем әдебиетін оқи отырып, туған елінің рухани мәдениетін салыстыру;
- жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды салғастыру;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білу;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалау;
- әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасау.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі, өмірлік жағдаяттарда қолдана алу;
- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алу;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білу;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісу, пікірлесу, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Әлем әдебиеті» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

3-тарау. «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны

12. 6-сыныпқа арналған «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Г.Х. Андерсен «Қар ханшайымы», «Жабайы аққулар», «Ұсқынсыз үйрек» ертегілері;
- 2) Ежелгі грек мифтері;
- 3) Эзоп «Ұры мен анасы», «Алтын жұмыртқадан айрылған әйел», «Балта иесі» мысалдары;
- 4) Рабғузидің «Қисса-сұл әнбия» қиссасы (түркі);
- 5) А.С. Пушкин «Балықшы мен балық» ертегісі;
- 6) Д. Свифт «Гулливердің саяхаты» хикаяты.
- 7) Э.С. Томпсон «Жануарлар» туралы әңгімелері;
- 8) Льюис Кэрролл «Алиса ғажайыптар елінде».

13. 7-сыныпқа арналған «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Ағайынды Гриммдер ертегілері;
- 2) Лұқман Хәкімнің тәмсіл әңгімелері;
- 3) Байрон «Теңіз көкжалы» жинағынан;
- 4) А. Грин «Алқызыл желкендер» хикаяты;
- 5) Р. Киплинг «Маугли» джунгли әңгімелері;
- 6) М.Ю. Лермонтов «Жалғыз терек» өлеңі;
- 7) А.С. Экзюпери «Ата-жұрт» хикаяты;
- 8) Д.Роулинг «Хэрри Поттер және философиялық тас» фэнтезиі;
- 9) Артур Конан Дойл «Шерлок Холмс».

14. 8-сыныпқа арналған «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Ч.Диккенс «Оливер Твистің басынан кешкендері»;
- 2) Р.Э. Распе «Мюнхгаузеннің басынан кешкен» хикаялары;
- 3) В. Гюго «Козетта» әңгімесі;
- 4) Жюль Габриэль Верн «Әлемде сексен күн ішінде»;
- 5) О.Хаям рубаилары;
- 6) Д.Дефо «Робинзон Крузоның басынан кешкендері»;
- 7) У.Шекспир «Ромео мен Джульетта» трагедиясы;
- 8) П.Мерименің «Матео Фальконе» новелласы;
- 9) Джозеф Рудьярд Киплинг «Он бес жасар капитан»;
- 10) Марк Твен «Том Сойер және Геклберри Финн».

15. 9-сыныпқа арналған «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Э. По «Алтын қоңыз» хикаяты;
- 2) А. Ахматова өлеңдері;
- 3) Ш.Руставели «Жолбарыс тонды жиһанкез»;
- 4) Эсхил «Бұғауланған Прометей» трагедиясы;
- 5) Д.Г. Байрон сонеттері;
- 6) А. Рюноскэ «Мұғалім Мори», «Өрмекші» әңгімелері;
- 7) Ш. Айтматов «Ақ кеме» повесі;
- 8) Р.Тагор өлеңдері;
- 9) Жюль Габриэль Верн «Он бес жасар капитан»;
- 10) Н.В. Гоголь «Ревизор».

16. 10-сыныпқа арналған «Әлем әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) Э. Хемингуэй «Шал мен теңіз»;
- 2) У. Уитмен өлеңдері;
- 3) К. Паустовский «Алтын раушан» әңгімесі;
- 4) Л.Н. Толстой «Адамға қанша жер керек?»;
- 5) Д.Г. Байронның «Корсар» поэмасы;
- 6) У.Шекспир «Гамлет» трагедиясы;
- 7) С.Сервантес «Дон Кихот Ламанчылық»
- 8) Джек Лондон «Ақ азу»;
- 9) Орхан Памук «Менің атым Қырмызы»;
- 10) Халид Хусейн «Жарқыраған мың күн».

4-тарау. «Әлем әдебиеті» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

13. 6-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы*:

- әлемдік балалар әдебиетінің үлгілерін, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжауды;

- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;

- тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтауды;

- әдеби шығарманың сюжеттік дамуын;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- шығарманың эпизодтарын;

- кейіпкерлер портреті мен образын;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды біледі.

Білім алушы:

- әлемдік балалар әдебиеті үлгілерін мұғалімнің көмегімен және өз бетімен ізденіп оқуды;

- оқыған шығарманың мазмұнын;

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекетін;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- көркем шығармада көтерілген мәселені;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- әдеби шығармадағы адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;
- кейіпкерлерді өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлем әдебиеті үлгілерін қазақ әдебиеті туындыларымен салыстыруда;
- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;
- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазуда;
- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

14. 7-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әлемдік балалар әдебиетінің үлгілерін, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжауды;
- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;
- әдеби шығарманың жанрын, сюжетін, идеясын анықтауды;
- шығарманың эпизодтарын;
- фэнтази жанрының ерекшеліктерін;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды біледі.

Білім алушы:

- әлемдік балалар әдебиеті үлгілерін мұғалімнің көмегімен және өз бетімен ізденіп оқуды;
- оқыған шығарманың мазмұнын;
- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
- көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекетін;
- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
- шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;
- кейіпкерлердің типтерін тек тұрғысынан сипаттауды;
- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
- әдеби шығармадағы адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;
- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;
- кейіпкерлерді өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлем әдебиеті үлгілерін қазақ әдебиеті туындыларымен салыстыруда;
- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда;

- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;

- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазуда;
- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- әлем ақындары мен жазушыларының шығармашылығы туралы деректер жинауда және презентация дайындауда;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

15. 8-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әлемдік балалар әдебиетінің үлгілерін, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдауды;

- әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдауды;

- кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтауды;

- көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін;

- шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыруды;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды біледі.

Білім алушы:

- әлемдік балалар әдебиеті үлгілерін мұғалімнің көмегімен және өз бетімен ізденіп оқуды;

- оқыған шығарманың мазмұнын;

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- әдеби шығармадағы адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстыруда;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлем әдебиеті үлгілерін қазақ әдебиеті туындыларымен салыстыруда;
- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда;

- шығарманың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;
- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуда;

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- әлем ақындары мен жазушыларының шығармашылығы туралы деректер жинауда және презентация дайындауда;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

16. 9-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында *білім алушы:*

- шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін;

- эпилог, прологтарды;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашуды;

- көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- әдеби шығармадағы адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдануды;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;

- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлем әдебиеті үлгілерін қазақ әдебиеті туындыларымен салыстыруда;

- шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда;

- шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазуда;

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;

- әлем ақындары мен жазушыларының шығармашылығы туралы деректер жинауда және презентация дайындауда;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

17. 10-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 10-сыныптың соңында *білім алушы:*

- әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасауды;

- әдеби шығармадағы психологизмді;

- әдеби шығарманың идеясы мен пафосын;

- көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды біледі.

Білім алушы:

- эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды;

- әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;

- шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені;

- көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;

- әдеби шығармадағы адамгершілік қасиеттерді түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдануды;

- көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;

- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- әлем әдебиеті үлгілерін қазақ әдебиеті туындыларымен салыстыруда;

- көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда;

- шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен

салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда;

- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазуда;

- әлем ақындары мен жазушыларының шығармашылығы туралы деректер жинауда және презентация дайындауда;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» для 5-10 классов уровня основного среднего образования (с нерусским языком обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом общего среднего образования, утвержденным приказом Министра образования и науки Республики Казахстан

В результате освоения предметного содержания предлагаемого курса русского языка и литературы у обучающихся предполагается *формирование универсальных учебных действий* (познавательных, регулятивных, коммуникативных) позволяющих достигать *предметных, метапредметных и личностных* результатов. метапредметные учебно-информационные умения:

- умение извлекать информацию из различных источников;
- умение составлять план;
- умение отбирать материал по заданной теме;
- умение составлять письменные тезисы;
- умение подбирать цитаты;
- умение составлять таблицы, схемы, графики.

2. Цели обучения русскому языку – научить школьников практически владеть языком, пользоваться русской речью в производственной и общественной деятельности как средством межнационального общения

3. Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности: аудирования, говорения, чтения и письма.

По окончании основной средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на уровне B2 (продвинутый уровень) согласно CEFR – Европейской системы оценки уровня владения иностранным языком

4. Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:

1) дать определенный круг знаний о строе русского языка, его структуре, уровнях и единицах (фонемах, морфемах, лексемах, типах словосочетаний и предложений);

2) сформировать навыки конструирования единиц речи (высказываний и сложных синтаксических целых) и умения построить функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение) в устной и письменной, а также использовать их с учетом стилистических норм, целей и условий языковой коммуникации, речевого этикета;

3) выработать орфоэпические, интонационные, орфографические и пунктуационные навыки, привить навыки различных видов чтения: поискового, ознакомительного, исследовательского, переработки прочитанной информации;

4) развитие речи, мышления, воображения обучающихся, умения выбирать средства родного языка в соответствии с целями, задачами и условиями общения;

5) развитие навыков анализа произведений разной жанровой природы, аргументированного формулирования своего отношения к прочитанному;

темы, идеи и особенностей композиции, сюжета произведения, языковых особенностей произведения, ключевых эпизодов, действий и поступков героев; особенностей стиля писателя; сравнения их с произведениями мировой литературы и произведениями других видов искусства;

6) обогащение словарного запаса обучающихся коммуникативно-актуальной лексикой и фразеологией русского языка;

7) формирование толерантного отношения к языкам и культурам разных народов;

5. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений русской, мировой и казахской литературы

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»

6. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:

- 1) в 6 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- 2) в 7 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- 3) в 8 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- 4) в 9 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;
- 5) в 10 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году.

7. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц

8. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов:

- 1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов;
- 2) понимание лексического значения слов;
- 3) понимание содержания художественных произведений;
- 4) определение основной мысли;
- 5) прогнозирование содержания текста.

9. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы:

- 1) разнообразие словарного запаса;
- 2) пересказ прослушанного/прочитанного текста;
- 3) соблюдение речевых норм;
- 4) создание монологического высказывания;
- 5) участие в диалоге;
- 6) оценивание устного высказывания.

10. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы:

- 1) понимание содержания текста;
- 2) определение стилей и типов речи;
- 3) формулирование вопросов и ответов;
- 4) владение разными видами чтения;
- 5) составление плана;
- 6) анализ художественных произведений;
- 7) извлечение информации из различных ресурсов;
- 8) сравнительный анализ текстов.

11. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы:

- 1) создание текстов разных жанров и стилей речи;
- 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала;
- 3) представление информации в различных формах;
- 4) творческое письмо;
- 5) написание эссе;
- 6) соблюдение орфографических норм;
- 7) соблюдение пунктуационных норм;

12. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы:

- 1) использование грамматических форм слов;
- 2) использование синтаксических конструкций.

Глава 3. Базовое содержание дисциплины

13. Базовое содержание для 6 класса

1) слушание: общее содержание сообщения продолжительностью не более 2-3 минут, тема текста; значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики; основное содержание произведений фольклора и литературы/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы; определение основной мысли текста на основе вопросов; прогнозирование содержания текста по вопросам;

2) говорение: использование синонимов, антонимов, омонимов в устной речи; пересказ основного содержания близко к тексту; соблюдение орфоэпических норм; монологическое высказывание (описание, повествование) на основе иллюстраций, комиксов; участие в диалоге; оценивание монолога/диалога с точки зрения соответствия предложенной теме/ ситуации;

3) чтение: общее содержание текста; ключевые слова и словосочетания; стилистические особенности текстов разговорного стиля (письма, дневники), художественного стиля (стихотворение, сказка); повествование и его характерные признаки; вопросы по содержанию текста и ответы на них; ознакомительное, комментированное чтение, чтение по ролям; составление плана по опорным словам; анализ содержания небольших произведений фольклора и литературы, их тема и основная идея; извлечение необходимой информации по теме из различных источников; сравнение содержания и темы текстов;

4) письмо: тексты (письмо, дневник, стихотворение, сказка), использование элементов разговорного и художественного стилей; изложение основного содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде рисунков; творческие работы на литературные темы, выражение своего отношения к героям художественных произведений или их поступкам с использованием эпитетов и сравнений; эссе (повествования или описания) объемом 60-80 слов по данному началу/концу; правописание безударных падежных окончаний; знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами.

5). Использование языковых единиц:

1. использование грамматических форм слов: падежные формы существительных, прилагательных, числительных, местоимений, согласование существительных с именами прилагательными, местоимениями, порядковыми числительными по роду, числу и падежу; глаголы с зависимыми словами в нужных формах; числительные для обозначения количества;

2. использование синтаксических конструкций: безличные конструкции, выражающие модальные значения и различные состояния человека; синтаксические конструкции для выражения своего мнения, сомнения, просьбы, уверенности/согласия\несогласия, побуждения собеседника к высказыванию и др.

б) Изучаемые произведения:

Н.А. Некрасов. «Дедушка Мазай и зайцы».

М.Ю. Лермонтов. «Гроза».

С. Есенин. «Буря».

Ф. Тютчев. «Весенняя гроза», «Зима недаром злится», «Сказка о ветре» (из цикла «Новые сказки»).

Абай. «Лето».

Русская сказка «Мудрый отец».

Болгарская сказка «Сказка о бочке».

М. Скребцова. «Сердце матери».

М. Жумабаев. «Матери».

Г. Боргуль. «Подружка Маша».

Я. Дубенская. «Мы разные».

В. Бережная. «Много у меня друзей».

О. Чекашова. «Мой друг».

Ю. Белоусова. «Дружба – это дар».

А.М. Волков. «Волшебник Изумрудного города».

В. Маяковский. «Кем быть?».

Дж. Родари. «Чем пахнут ремесла?».

Сказка «Заработанный рубль».

Г. Ветрова. Цикл рассказов о художниках.

Казахская народная сказка «Мастер Али».

Шакарим. «Жизнь», «Человек похож порою то на волка, то на сыть...»

И.С. Тургенев. «Бежин луг» (отрывок).

Б. Заходер. «Моя вообразилка».

В. Гауф. «Сказка – дочь королевы Фантазии».

Н. Носов. «Приключения Незнайки. Незнайка на Луне».

В. Львовский. «Песенка о зарядке».

В. Донникова. «На катке».

В. Голявкин. «В любом деле нужно работать».

«Великие батыры казахской степи»

(о Кажмуране Мунайтпасове).

Татьяна Лило. «Каникулы».

Тамара Крюкова. «Хрустальный ключ» (фрагмент произведения, глава 48 «Легенда о вольном граде»).

Саша Черный. «Летом».
К.Ушинский «Четыре желания».
Д.Досжанов «Родник».

14.Базовое содержание для 7 класса

1) слушание: понимание основной информации сообщения продолжительностью до 2-4 минут, определение ключевых слов; значение слов социально- культурной тематики; содержание рассказов, поэтических произведений/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определение темы и основной мысли, характеристика и оценка поступков персонажей или лирического героя; основная мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний; прогнозирование содержания текста по ключевым словам;

2) говорение: словарный запас, включающий фразеологические единицы, паронимы, заимствованные слова; подробный, выборочный пересказ содержания текста; лексические нормы, связанные с выбором соответствующих слов, речевой избыточностью и недостаточностью; монологическое высказывание (описание, повествование, рассуждение) с опорой на ключевые слова или план; диалог-расспрос, смена позиции «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли; оценка монолога/диалога с точки зрения полноты, логичности содержания с опорой на ключевые слова/план;

3) чтение: понимание основной информации, определение темы, цели или назначения текста; стилистические особенности текстов художественного стиля (рассказ, басня), официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка; поздравление, объявление, реклама); принадлежность текста к типу описание на основе характерных признаков; формулирование вопросов, направленных на оценку содержания текста, и ответы на вопросы, выражение своего мнения по теме и/или поднимаемой проблеме; виды чтения, включая изучающее и выборочное чтение; простой план; анализ содержания художественных произведений небольшого объема, определение особенностей изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя; извлечение необходимой информации по предложенной теме из различных источников, сопоставление полученных сведений; сравнение содержания, идей и структурных особенностей текстов;

4) письмо: тексты художественного стиля (стихотворение, сказка, рассказ) и официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, поздравление, объявление, реклама); подробное изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ; творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов; эссе (повествования, рассуждения, описания) объемом 80 -100 слов по картине/ теме; правописание безударных глагольных окончаний; знаки препинания в предложениях с прямой и косвенной речью.

5) Использование языковых единиц:

1. использование грамматических форм слов: существительные в качестве несогласованных определений, отглагольные существительные, краткие прилагательные; возвратные глаголы; дробные и собирательные числительные в разных формах, неопределенные местоимения и наречия для обозначения количества;

2. использование синтаксических конструкций: активные и пассивные конструкции; простые и сложные предложения, выражающие определительные, изъяснительные, временные, целевые, причинно-следственные отношения; прямая и косвенная речь.

б) Изучаемые произведения:

Валентина Осеева. «Кто наказал его?».

Бахыт Каирбеков. Стихи из цикла «Лица друзей».

И.А. Крылов «Ворона и Лисица».

А.П. Чехов. «Хамелеон».

Ч. Айтматов. «Солдатенок».

М.Д. Зверев. «Ласточки на паровозе».

М.М. Пришвин. «Этажи леса».

В. Токарева. «Кошка на дороге».

В. Астафьев. «Белогрудка».

Г. Троепольский. «Белый Бим, черное ухо».

С. Сейфуллин. Поэма «Разлученные лебеди».

К. Кулиев. «Не разоряйте птичьего гнезда».

К.Д. Ушинский «Лето».

Ф. И. Тютчев. «Есть в осени первоначальной...».

Ф. Тютчев. «Чародейкою зимою».

С. Есенин. «Зима»

Роберт Стайн. Детский детектив «Проклятие гробницы фараона» (отрывки).

Марат Джумагазиев.

Стихотворение «Семь чудес света».

Керролл Льюис. «Алиса в стране чудес».

К. Булычев. «Сто лет тому вперед» (фрагменты произведения).

Мифы об Атлантиде.

А.Р. Беляев. «Последний человек из Атлантиды».

Г. Тукай. «Родной язык».

К. Бальмонт. «Язык, великолепный наш язык».

И. Бунин. «Слово».

И. С. Тургенев. «Русский язык».

М. Макатаев. «Три счастья».

Г. Андерсен. «Снежная королева».

Казахская народная сказка «Ер Тостик».

Лаймен Фрэнк Баум. «Удивительный Волшебник из страны Оз».

Б. Полевой. «Повесть о настоящем человеке» (отрывок).

Мифы о Луне и Солнце.

С.Цыганков. «О космическом корабле «Планета Земля» (в стихах и

прозе).

Н. Носов. «Телефон».

Майк Гелприн. «Свеча горела».

И.Тургенева «Воробей».

Е.Пермяк «Надежный человек».

Айзек Азимов «Ну и здорово же было!»

15.Базовое содержание для 8 класса

1) слушание: понимание сообщения продолжительностью 3-5 минут, извлечение необходимой информации и/или определение последовательности событий; значение слов учебно-образовательной тематики; понимание содержания небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определение сюжетной линии или настроения стихотворения; определение основной мысли текста; прогнозирование содержания по заголовку или началу текста;

2) говорение: словарный запас, включающий эмоционально-окрашенную лексику, термины; использование приёмов сжатия текста; сжатый пересказ текста; соблюдение морфологических норм использования форм разных частей речи; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений; диалог-обмен мнениями по предложенной теме; оценка монолога/диалога, основанного на личных впечатлениях/наблюдениях;

3) чтение: понимание главной и второстепенной информации сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями; стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); принадлежность текста к типу рассуждение на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, предположения, и ответы на вопросы, приведение аргументов, связывание информации текста с другими фактами из реальной жизни; виды чтения, включая поисковое; сложный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-изобразительные средства; извлечение необходимой информации, сопоставление и определение противоречивой информации; сравнение содержания текстов, цели и целевой аудитории;

4) письмо: тексты публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв) и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо); сжатое изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде таблицы, схемы диаграммы, графика; творческие работы (в том числе на литературные темы): представление себя в предлагаемой ситуации и описание собственных ощущений, использование эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов,

сравнений, фразеологизмов и олицетворений; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 100-120 слов на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений; правописание гласных и согласных в разных частях слова, слов через дефис; знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями.

5). Использование языковых единиц:

1. использование грамматических форм слов: собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения; использование соответствующего ситуации общения глагола совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении; составные числительные в соответствующих формах;

2. использование синтаксических конструкций: простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения; сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения

б) Изучаемые произведения:

Д. Свифт. «Путешествия Гулливера».

В. Обручев. «Земля Санникова».

Ю. Домбровский. «Хранитель древности» (отрывок).

Г. Скребицкий. «Четыре художника».

Стихи А. Кунанбаева. «Времена года».

И.А. Бунин. «Листопад».

К. Паустовский.

«Осень».

Притча «Внешняя и внутренняя красота».

Л. Толстой. «После бала».

Н. Заболоцкий. «Некрасивая девочка», «О красоте человеческих лиц».

Д. Федюкин. «Баллада о здоровом образе жизни».

С.А. Абрамов. «Выше радуги».

В. Высоцкий. «Утренняя гимнастика».

Н.В. Гоголь. «Ночь перед Рождеством».

Ф. Онгарсынова. «Казахские традиции».

С. Мауленов. «Наурыз».

М. Макатаев. «Наурыз-думан».

Е. Шварц. «Сказка о потерянном времени».

В. Драгунский «Денискины рассказы».

М. Кабанбаев. «Арстан, я и виолончель».

В.Г. Короленко. «Слепой музыкант».

А.А. Бек. «Волоколамское шоссе».

Б. Момышулы. «За нами - Москва».

К. Кайсенов. «В тылу врага»,

Р. Гамзатов. «Журавли».

Муса Джалиль «Варварство».

В. Маяковский. «Секрет молодости».

А. Алексин. «Безумная Евдокия».

16. Базовое содержание для 9 класса

1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединение разрозненных фактов в общий контекст, определение причинно-следственных связей, выводы; значение слов историко-культурной тематики; содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/ фрагментов, определение ключевых моментов развития сюжета или конфликта; определение основной мысли текста, выявление авторской позиции; прогнозирование содержания по отрывку прослушанного текста;

2) говорение: словарный запас, достаточный для замены слов общезыковыми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами); пересказ содержания текста с творческими дополнениями; соблюдение синтаксических норм, включающих правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; диалог по общественно-значимым проблемам, аргументация собственной точки зрения; оценка монолога/диалога), составленного на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков;

3) чтение: понимание главной, второстепенной и детальной информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание), официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); принадлежность текстов к смешанному типу на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, интерпретации, предположения, ответы на разные типы вопросов; виды чтения чтение, включая аналитическое; цитатный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определение структурно-композиционных особенностей; извлечение необходимой информации из различных источников, определение ее актуальности, достоверности, полезности и ценности; сравнение содержания, языковых особенностей текстов;

4) письмо: тексты публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); выборочное изложение текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; творческие работы (в том числе на литературные темы): выбор определенной роли и речевого поведения в соответствии с установкой, использование эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования) объемом 120-140 слов по предложенной проблеме: выражение согласия\несогласия с позицией автора; слитное или раздельное написание НЕ

с разными словами; знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения.

5) Использование языковых единиц:

1. использование грамматических форм слов: сложные существительные, прилагательные, наречия в соответствующих формах; глаголы движения; действительные и страдательные причастия; деепричастия совершенного и несовершенного вида; сложные числительные в соответствующих формах;

2. использование синтаксических конструкций: причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями; деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями.

б) Изучаемые произведения:

Притча «Волшебная копейка».

А. Кунанбаев. «Слова назидания»: «Четырнадцатое слово».

В. Железников.

«Чучело».

М. Ауэзов.

«Сирота».

Г. Мусрепов. «Рассказы о матери».

Л. Кассиль. «Ход белой королевы».

С. Муканов. «Баулан Шолак».

Н.А. Заболоцкий. «Не позволяй душе лениться».

А. Мусатов. «Как хлеб на стол пришел».

О. Сулейменов. «Земля, поклонись человеку».

Р. Брэдли. «Зелёное утро».

И. Ефремов. «Звёздные корабли».

О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата».

Ч. Айтматов. «Плаха» (фрагмент об Акбаре).

К. Мырзагалиев. «Красная книга».

Янка Мавр. «Сын воды».

П.Н. Васильев. «Иртыш».

Н.В. Гоголь. «Старосветские помещики».

А.П. Чехов. «Сирена».

А.С. Пушкин. «Моцарт и Сальери».

К.Г. Паустовский. «Старый повар».

Б.П. Екимов «Музыка старого дома».

И. Жансугуров. Поэма «Кюйши»

(отрывок).

Е.С. Вельтистов. «Приключения Электроника».

Жюль Верн. «Дети капитана Гранта».

17. Базовое содержание для 10 класса

1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определение подтекста, цели высказывания и отношения говорящего к событиям и героям, выводы; значение слов общественно-политической тематики; понимание содержания прозаических,

драматических, поэтических произведений/ фрагментов, определение слов, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям; определение основной мысли текста с учетом структуры текста; прогнозирование содержания текста на основе утверждений;

2) говорение: словарный запас, достаточный для эффективного общения по широкому кругу тем; пересказ содержания текста, демонстрация собственного понимания проблематики, оценка позиции автора; соблюдение речевых норм, включение в высказывание лексических и синтаксических единиц, соответствующих стилю; монологическое высказывание (рассуждение, убеждение), использование приемов привлечения внимания и учет целевой аудитории; дискуссия по предложенной проблеме, синтез различных точек зрения и формулирование путей решения проблемы; оценка монолога/диалога, использование приемов привлечения внимания и учёт целевой аудитории;

3) чтение: понимание главной, второстепенной и скрытой (подтекст) информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, тезисы, статья), официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков; формулирование вопросов с перефразированием информации текста, и ответы на них, различение факта и мнения; разные виды чтения, техники критического мышления при чтении; тезисный план; анализ содержания художественных произведений, выявление авторской позиции и оценка содержания произведения; извлечение и синтез информации, выводы на основе полученных сведений, выражение собственного мнения; сравнение текстов, анализ содержания, определение авторской позиции;

4) письмо: тексты публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция); изложение информации прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста с творческой интерпретацией содержания; представление информации в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, использование в письме изобразительно-выразительных средств; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 140-160 слов по предложенной проблеме: обоснование своего мнения и предложение путей решения проблемы; правописание союзов, предлогов, частиц; знаки препинания в сложных предложениях.

5) Использование языковых единиц:

1. использование грамматических форм слов: существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах; глаголы в соответствующих формах; числительные в соответствующих формах;

2. использование синтаксических конструкций: простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения.

б) Изучаемые произведения:

- А. Кунанбаев. «Слова назидания» - «17 Слово»
 М. Шаханов. «Четыре матери»
 В. Гундарев «На земле Абая»
 К. Паустовский. «Мещерская сторона» (отрывки).
 Ч. Айтматов. «Плаха» (отрывок).
 В. Распутин. «Прощание с Матерой» (отрывок).
 С. Сейфуллин.
 Поэма «Кокшетау».
 А.С. Пушкин. «Капитанская дочка».
 М. Шаханов. «Отрарская поэма о побежденном победителе» или «Просчет Чингисхана».
 М. Ауэзов «Путь Абая».
 Абиш Кекилбаев.«Плеяды – созвездие надежды».
 А. Байтурсынов. «Великий поэт казахов».
 Ч.Т. Айтматов. «Легенда о рогатой матери-оленихе» («Белый пароход»)
 Р. Брэдбери. «Всё лето в один день».
 У. Шекспир. «Ромео и Джульетта».
 К.Г. Паустовский. «Телеграмма».
 С. Чёрный. «Диета», «Зеркало».
 Б. Акунин. Роман «Турецкий гамбит»
 (отрывки документальных вставок).
 М. Светлов. «Гренада».
 М. Горький. «Сказки об Италии».
 В. Астафьев. «Деревья растут для всех».
 М.Ю. Лермонтов. «Смерть поэта».
 Е.А. Евтушенко. «Людей неинтересных в мире нет».
 В.Ян. «Чингиз-хан» (отрывок).
 Абай. «Не будь падким на все».
 Ч. Айтматов. «Плаха» (фрагмент самосуда Бостона).

Глава 4. Ожидаемые результаты по предмету «Русский язык и литература» ориентируются на метапредметные компетенции (научно-познавательные, культурно-социальные, языково-коммуникативные, информационно-технологические), определенные в общеобязательном государственном стандарте.

6 класс

Обучающийся знает:

- как правильно писать безударные падежные окончания;
- как применять знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами

Обучающийся понимает:

- общее содержание сообщения продолжительностью не более 2-3 минут, определяя тему текста;
- значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики;
- общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания

Обучающийся применяет знания по образцу:

- излагает основное содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала.

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- представляет информацию в виде рисунков

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческие работы на литературные темы, выражая свое отношение к героям художественных произведений или их поступкам с использованием эпитетов и сравнений;

- пишет эссе (объем 60-80 слов) по данному началу/концу, учитывая особенности текста повествования или описания

7 класс

Обучающийся знает:

- как правильно писать безударные гласные окончания;

- как применять знаки препинания в предложениях с прямой и косвенной речью

Обучающийся понимает:

- основную информацию сообщения продолжительностью до 2-4 минут, определяя ключевые слова;

- значение слов социально-культурной тематики;

- основную информацию, определяя тему, цель или назначение текста;

Обучающийся применяет знания по образцу:

- излагает подробно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- представляет информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ, представляет информацию в виде диаграммы, графика, отражая основную и детальную информацию

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов;

- пишет эссе (объем 80 -100 слов) по картине/ теме, учитывая особенности текста повествования, рассуждения описания

8 класс

Обучающийся знает:

- как правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис;

- как применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями

Обучающийся понимает:

- сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий;

- значение слов учебно-образовательной тематики;

- главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных

текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями;

Обучающийся применяет знания по образцу:

- излагает кратко содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- представляет информацию в виде таблицы, схемы диаграммы, графика

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с использованием эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений

- пишет эссе (объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания

9 класс

Обучающийся знает:

- правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с разными словами;

- как применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения

Обучающийся понимает:

- основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы;

- значение слов историко-культурной тематики;

- главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов

Обучающийся применяет знания по образцу:

- излагает выборочно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- представляет информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор

- пишет эссе (объем 120-140 слов) по предложенной проблеме, выражая свое согласие\несогласие с позицией автора, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования

10 класс

Обучающийся знает:

- как правильно писать союзы, предлоги, частицы;

- как применять знаки препинания в сложных предложениях

Обучающийся понимает:

- основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы;

- значение слов общественно-политической тематики;

- главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов

Обучающийся применяет знания по образцу:

- излагает информацию прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста, творчески интерпретируя содержание

Обучающийся использует знания в новых условиях:

- представляет информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот

Обучающийся применяет знания творчески:

- пишет творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств;

- пишет эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/описания

Распределение часов в четверти варьируется по усмотрению учителя

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
202... жылғы «...» қазандағы
№ ... бұйрығына ...-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына ...-қосымша

**Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Ағылшын тілі» пәнінен 12 жылдық білім берудің
үлгілік оқу бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. 1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № ____ бұйрығымен бекітілген. Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Ағылшын тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен ағылшын тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің **ҰЛТТЫҚ ДҮНИЕТАНЫМЫН** (өзіне, өзін қоршаған ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.

3. **«Ағылшын тілі» бағдарламасының мақсаты** – бейіндік оқуға және білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру. Тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, ағылшын тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

4. «Ағылшын тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;
- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;

- ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;

- ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;

- ағылшын тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауға бағдар беру;

- ағылшын тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;

- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;

- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;

- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;

- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;

- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;

- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

5. Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуы:

- рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар білім алушылардың ағылшын тілінің фонетикалық жүйесін, гарамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

7. «Ағылшын тілі» пәнін оқыту арқылы білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау:

1) білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау

Блум таксономиясы бойынша білу, түсіну, қолдану, талдау (анализ), синтез, бағалау жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

2) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашады;

3) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік береді;

4) білім алушылардың ағылшын тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттырады;

5) білім алушыларға ағылшын тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін береді;

6) білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін береді;

7) өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

3-тарау. Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

8. «Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

6-сыныпқа арналған ағылшын тілі пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Үйде және үйден тыс жерде»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына

қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және

қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

2) «Тірі организмдер»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік,

сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып

ұлттық және басқа да жағымды қасеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

3) «Құндылықтар»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық

және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдай

ларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

4) «Мамандықтар әлемі»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында

қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шықан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді;

салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде “will” және “going to”; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

5) «Жасампаздық»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен;

ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым – қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

б) «Оқу (қызығып оқимыз)

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық

ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым – қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің

айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

7) «Ғажайыптар әлемінде»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу

тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing

негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

8) «Спорт»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде

пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу

тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде “will” және “going to” ; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

9) «Демалыс»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді;

бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді; бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады .

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді;

қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі;

ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of,

a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады

7-сыныпқа арналған ағылшын тілі пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Біздің сынып»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын

мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым

қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

2) «Батырлар»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс

істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылм және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын;

көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу

барысында қарапайым сөйлемдерде “will” және ‘going to’; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

3) «Жергілікті жер»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ

және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы,көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау

арқылы сөйлемдерді логикалық түрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

4) «Драма және комедия»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және

салытстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

5) «Денсаулық»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын

пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ, күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде “will” және “going to”; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

б) «Саяхат және демалыс»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылм мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылм және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды

мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы,көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр

түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

«Оқу (қызығып оқимыз)»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және

отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында

берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және

салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

«Көршілер»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар

туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы,көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен

орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

10) «Көлік»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; оқылм мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік; ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;

оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылм және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; өз ойын анық және еркін жеткізуді; сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің

таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен; ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен; ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен; ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді;

әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау,ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста , пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді; пәндік лексика мен синтаксисті; ұзағырақ,күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын; көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын; көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді;

қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым

қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды; жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды; әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды; таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды; бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі;

жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды; әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды; "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта; заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді; салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай); any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;

whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта; таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін; қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді; таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to"; таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты; таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын; be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін; таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday); таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді; таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық шылауларын; осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

8-сыныпқа арналған ағылшын тілі пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Хобби және демалыс»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен

қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын,

мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің ішіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much*, *too many*, *none any*, *enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither*, *either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine*, *yours*, *ours*, *theirs*,

hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

2) «Коммуникациялар және технологиялар»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына

қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік

тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бей таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмек пен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін дінгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much*, *too many*, *none any*, *enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither*, *either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine*, *yours*, *ours*, *theirs*, *hers*, *his*, *myself*, *yourself*, *themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу

тақырыптары бойынша think know believe hope,say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

3) «Демалыс және саяхат»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында

басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің ішіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары

бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін too much, too many, none any, enough сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

4) «Ғарыш және Жер»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін

айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салытстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды ; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән

қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бей таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмек пен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much, too many, none any, enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither, either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу

тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope,say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

5) «Оқу (қызығып оқимыз)»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сойлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа

жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің негізіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын

түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much, too many, none any, enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither, either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша *think know believe hope, say, tell* бар бағыныңқы сөйлемдерді; *sure, certain* бар бағыныңқы сөйлемдерді, *which, who, that, where* бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

б) «Көңіл көтеру және медиа»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға

арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты;

таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің ішіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much, too many, none any, enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither, either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы

және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

7) «Табиғи апаттар»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы

ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің негізіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі

туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much, too many, none any, enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither, either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша *think know believe hope, say, tell* бар бағыныңқы сөйлемдерді; *sure, certain* бар бағыныңқы сөйлемдерді, *which, who, that, where* бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

8) «Салауатты әдеттер»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен

қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын,

мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің ішіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much*, *too many*, *none any*, *enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither*, *either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын

сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

9) «Киім және сән»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді;

қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді;

кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды; әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда; әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын; жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді;

таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды; көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік

тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бей таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмек пен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін дінгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды; таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін *too much*, *too many*, *none any*, *enough* сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қояды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде *neither*, *either* сөздерін; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды; таныс және оқу тақырыптары бойынша *mine*, *yours*, *ours*, *theirs*, *hers*, *his*, *myself*, *yourself*, *themselves* қоса өздік және еріксіз есімдіктерді; таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша; өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды; таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; фразалық етістіктерді және етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды; жалпы және оқу

тақырыптары бойынша think know believe hope,say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

9-сыныпқа арналған ағылшын тілі пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Бізді қоршаған орта»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша iс жүзiнде өзара ұзақ әңгiме және әңгiмелесудегi негiзгi ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгiмеде бiр шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетiнше; кең ортадағы ұзақ әңгiмеде ақпараттың көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмедегi болжамды мағынаның көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмеде сөйлеушiнiң ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгiмелесудегi мәнмәтiннен мағынаны шамалы қолдаумен; бiрқатар ауызша жанрлардың өзiне тән ерекшелiктерiн шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемдi әңгiмелердi түсiнедi;

көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы бiлiм алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерiн дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшiлiк оқу тақырыптары негiзiнде ресми және бейресми сөйлеу түрiн; ақпарат алу үшiн күрделi сұрақтарды түсiнедi;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негiзiнде пiкiрлердi, өз ойын жеткiзудi; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерiмен, сөйлеммен

жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздікте Рді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several,

plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

2) «Күнделікті өмір және сауда»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру

қабілеттерін; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін

түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктеРді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шықан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін дінгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ,

өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге *not as quickly as/far less quickly* сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін *as, like to* көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, *since, as, so ... that, such a ... that* құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты *if / unless / if only* және *wish [that] [present reference]* шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

3) «Көңіл көтеру және медиа»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктеРді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды

қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі

етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

4) «Спорт, денсаулық, дене шынықтыру»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша iс жүзiнде өзара ұзақ әңгiме және әңгiмелесудегi негiзгi ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгiмеде бiр шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетiнше; кең ортадағы ұзақ әңгiмеде ақпараттың көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмедегi болжамды мағынаның көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмеде сөйлеушiнiң ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгiмелесудегi мәнмәтiннен мағынаны шамалы қолдаумен; бiрқатар ауызша жанрлардың өзiне тән ерекшелiктерiн шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемдi әңгiмелердi түсiнедi;

көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы бiлiм алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерiн дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшiлiк оқу тақырыптары негiзiнде ресми және бейресми сөйлеу түрiн;

ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, "why" сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

5) «Оқу (қызығып оқимыз)»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық,

әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған,

белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге *not as quickly as/far less quickly* сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін *as, like to* көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, *since, as, so ... that, such a ... that* құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты *if / unless / if only* және *wish [that] [present reference]* шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

б) «Табиғат әлемі»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар,

тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа

мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктеРді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың

көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

7) «Саяхат және көлік»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім

алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;

таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, "why" сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

8) «Тамақ және сусын»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем

және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін діңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу

тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

9) «Мамандықтар әлемі»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым

және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз; кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен; оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін; ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді;

кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді; күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді; оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді; көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды; Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және

басқа да жағымды қасеттерді дәріптеуді біледі;

әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды; көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктеРді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаналығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шықан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін дінгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды; жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды; ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды; қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі;

әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді; таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды; жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын; келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын; төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды ; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын; ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly

сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді; сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін *as, like to* көмекші сөздерін; таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, *since, as, so ... that, such a ... that* құрылымдарын; жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты *if / unless / if only* және *wish [that] [present reference]* шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

10-сыныпқа арналған ағылшын тілі пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Хобби»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды

мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және

оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Өртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұрау лы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды форма ларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модаль ды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздер ді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістік терді және фразалық етіс тіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін

so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

2) «Дене шынықтыру және спорт»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгiмелесудегi негiзгi ойды өз бетiнше қолдаусыз; кеңейтiлген әңгiмеде бiршама нақты ақпаратты өз бетiнше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгiмеде ақпараттың көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмедегi болжамды мағынаның көп бөлiгiн қолдаусыз; ұзақ әңгiмеде сөйлеушiнiң(лердiң) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгiмелесудегi мәнмәтiннiң мағынасын; бiрқатар ауызша жанрлардың өзiне тән ерекшелiктерiн; ұзақ әңгiмеде келтiрiлген ақпараттағы шамалы сәйкессiздiктердi түсiнедi;

көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы бiлiм алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерiн дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезiнде ресми және бейресми стильдi; Жалпы және оқу тақырыптары негiзiнде ақпарат алу мақсатында күрделi сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсiнедi;

Кенеттен берiлген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап берудi; Талқылау, келiсу, серiктестiк үшiн сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды бiледi. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын

түсіндіру мақсатында сөйлемдерді , ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды ;мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан

есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұрау лы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

3) «Планета және Жер, ондағы біздің орнымыз»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік,

еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және

көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұраулы және бұйрық

сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды форма ларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

4) «Қайырымдылық және қақтығыс»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ

әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған

оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші

сөздер формасындағы етістік терді және фразалық етіс тіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

5) «Оқу (қызығып оқимыз)»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы бiлiм алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерiн дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы

жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс

тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұрау лы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

б) «Салт-дәстүр және тіл»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық

сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін

түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге

кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

7) «Саяхат және туризм»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын

талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші

сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістік терді және фразалық етіс тіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

8) «Ғылым және технология»

Пәннің мазмұны бойынша күтілетін нәтижелер:

жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;

тыңдалым және оқылымда өзiгiнен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн;- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады;

топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын;

ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды; айтылым мен жазылымда әлемнiң кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады.

Тыңдалым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз; кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз; кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді;

көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы бiлiм алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерiн дамытады.

Айтылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді; Жалпы және оқу

тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды; Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді;

Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді; Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі. Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде; Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;

таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі;

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі;

Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; Өртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; Жалпы таныс

және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

Ағылшын тілін қолдану дағдысы бойынша күтілетін нәтижелер:

Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдаланады; Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді; таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді; Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды; Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын; Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бірнеше түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын; Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді; көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолданады; созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын; хабарлы, сұрау лы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды форма ларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын; таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді; таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді; шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын; үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолданады.

Негізгі орта білім беруді аяқтағанда «Ағылшын тілі» пәні бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер

1) тыңдалым дағдысы:

- білім алушы түрлі жанрлардағы мәтіндерің негізгі мазмұнын (диалог, монолог, формалар, кестелер, сызбалар, диаграммалар арқылы берілген ақпараттың маңызды мағыналық, толық не ішінара іріктейді;
- мәтіндерде кездесетін терминдер мен лексикалық бірліктердің мағынасын түсінеді;
- әртүрлі мәтіндердің жанры мен стильдерін ажыратады;
- әртүрлі жанр мен стильдегі мәтінмен жұмыс жасауда сәйкестіктер мен ерекшеліктерді тауып, өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын контекске қарай ажыратады;

2) айтылым дағдысы:

- білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізеді; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдар көмегімен, өз сөздерін дұрыс ресімдейді;
- қоршаған ортаға деген эмоционалды бағалаудағы көзқарасын білдіре алады;
- өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстырады; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдайды; қорытынды шығарылған және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынады;

3) оқылым дағдысы:

- оқыту стратегияларын қолдануды біледі;
- оқиғалар мен құбылыстардың әсері және себеп-салдарлық өзара байланысын орнатады;
- кітаптар және электронды ресурстарды пайдаланып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстырады;
- түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалайды;

4) жазылым дағдысы:

- білім алушылар ақпаратты редакциялайды және түзетеді;
- орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды;
- медиа-ақпарат негізіне сүйеніп түрлі мәтіндердегі мәселелерге өзінің көзқарасын білдіре алады, проблемалық сұрақтарды талдайды;
- әртүрлі тақырыпта эссе жазады (6-7 сыныптар үшін шекті көлемі – 170-200 сөз, 8-10 сыныптар үшін 250 – 350 сөз).

10. Пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер ажыратылады:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін айқындау;
- ағылшын мәдениетінің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;
- шетел тілін меңгеруде өзінің ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;
- теориялық – практикалық білімдерді меңгеруі;
- оқытылатын шетел тілінің ұлттық, тілдік ерекшеліктерін танып білуі;

- ақпаратқа байланысты өз пікірін дәйектей алуы;
- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;
- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;
- шеттілдік білім жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;
- шеттілдік мәтіндегі танымдық ақпаратты ана тілімен салғастыруы;
- берілген ақпарат желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан сипаттауы;
- мәтінді ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;
- эссе жаза алуы;
- ақпараттың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білуі;
- рухани-мәдени құндылықтарды дәйектей алуы;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін түсінуі;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, қоғам мүшелерімен коммуникацияға түсуі;

коммуникативтік құзыреттілік:

- ағылшын тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсініп, түрлі жағдаяттарда қолдана алуы;
- өз ойын ауызша және жазбаша түрде жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- ағылшын тілінде жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті ақпаратты іздеп табуы, өңдеп, қолдана білуі;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- ақпараттық технологиялық құралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Ағылшын тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- шетел тілінде берілген мәтін не ақпараттың тақырыбын, идеясын, мазмұнын талдауда;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;
- мәтінде көтерілген мәселелерді анықтауда;
- ұлттық құндылықтарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылып отырған ағылшын тілін ана тілімен салыстыруда;
- ана тілі мен оқытылып отырған ағылшын тілін өзара салыстыра отырып, тарихи және мәдени құндылығына баға беруде және шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- тіл жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- қоршаған ортада оқиғалар мен адамдар әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- тілдік ақпаратты өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

For grades 6-10 of the basic secondary education level

Standard curriculum of 12-year education in the subject "foreign language" (teaching in English)

Chapter 1. General provisions

1. 1. The curriculum was developed by the order of the Minister of Education and Science of the Republic of Kazakhstan dated 20__ "On the approval of state mandatory standards of education at all levels of education"._____ No. ___ in accordance with the state mandatory standard of basic secondary education approved by the order

2. the main direction of the program of the discipline "foreign language" is to create opportunities for the formation of students' personal qualities and the development of cognitive activity through mastering knowledge, skills, rules of communication, improving communicative tastes, improving communicative and intercultural competencies, teaching independence through the formation of the ability to self-education. Through comparative education, students are taught to appreciate their national worldview (attitude to themselves, to the environment, to their place in the social environment) in their native and foreign languages.

3. The purpose of the "foreign language" program is the formation of competencies necessary for specialized training and education in the association of upbringing, education, and creative development. The development of cognitive activity of the student through teaching a foreign language in continuity with national values, the formation of cultural knowledge and tastes, skills. Formation of the spiritual and moral world, cognitive and emotional intelligence, critical thinking and self-expression of the individual through artistic works. The formation of a person who possesses the knowledge, skills, and skills necessary for the communicative perception of a linguistic phenomenon, who is able to freely apply the acquired knowledge in everyday life, in a foreign language environment.

4. tasks of studying the discipline "foreign language":

- efforts to master students' speech skills based on the technology of communicative learning;
- orientation of students to expand knowledge about the cultural environment in which they live;
- to reveal the specific features of a foreign language (in comparison with the native one);
- efforts to enrich the thinking and national outlook of students, the realities of spiritual ideas with human values through teaching a foreign language;
- orientation to reading fiction in a foreign language in the original, artistic analysis of its national character, substantial novelty;
- consolidation of the theoretical foundations of a foreign language through practical activities and harmonization of language learning with functional literacy;
- formation of comprehensive knowledge of cultural values among students;
- orientation of the student to achieve the goals of self-development through self-education, formation and development of interaction skills;
- to promote the formation of algorithmic, heuristic, analytical, creative thinking among students;
- development of design, simulation, research abilities of students;
- organization of formation of skills of conscious choice of future profession, profession, early adaptation to the profession, specialized training;
- development of students' critical thinking skills, communication and information literacy.

5. value orientation of the content of education:

- spiritual and cultural values (family, nationality, language, education, traditions, honor, conscience, spirit, diligence, demand, creation, history, mentality, science, culture, spiritual and cultural heritage);
- values of natural resources (atameken, tungan zher, Shanyrak, historical monuments, nature, natural resources, production, family well-being) ;
- moral values (virtue, charity, friendship, love, affection, brotherhood, care, responsibility, virtue, care, satisfaction, grace, duty, faith);
- aesthetic values (observation, sensitivity, taste, works of art, literature, culture);
- national patriotism (motherland, independence, patriotism, law, right, duty, freedom, duty, honor, freedom, tolerance) ;
- healthy values (life, health, time, physical culture, mental health, will, endurance, flexibility).

6. theoretical material allows students to master the phonetic system, grammatical structure of a foreign language, study lexical and grammatical material, check the knowledge, skills, and skills of students.

7. determination of expected results from students by studying the discipline "foreign language" and evaluation of student's educational achievements:

1) Determination of expected results from students and assessment of student's educational achievements

Knowledge, understanding, application, analysis (analysis), synthesis,

evaluation according to Bloom's taxonomy.

2) opens up the opportunity for students to get higher education in Kazakhstan and abroad;

3) gives students the opportunity to continue their professional education in Kazakhstan and abroad;

4) increases students' access to news and information published in English;

5) provides students with the opportunity to read original literary works in English;

6) provides students with the opportunity to present Kazakhstan in their country and abroad;

7) provides an opportunity to study throughout life, develop skills, study strategies and effectively use the knowledge gained at school.

Chapter 3. Requirements for the maximum amount of training load of students

8. the maximum amount of academic load on the subject "foreign language":

6th grade-2 hours a week, in the academic year-68 hours;

7th grade-2 hours a week, in the academic year-68 hours;

8th grade-2 hours a week, in the academic year-68 hours;

9th grade-3 hours a week, in the academic year-102 hours;

10th grade-3 hours a week, in the academic year-102 hours.

The content of basic knowledge of English for grade 6 consists of the following sections:

1) "At home and outside"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special information and sections of a long conversation; simple speech of local English

speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand: the

basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and can do:

write simple ads (congratulations, warnings, letters, etc.); to fill out a short and simple questionnaire with personal data (name, country, address); write systematically, supporting one-line sentences; write systematically, keeping a long sentence, one blank for the transmission of information; linking sentences independently from each other with the help of unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics; accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in

written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

2) "Living organisms"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special information and sections of a long conversation; simple speech of local English

speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

3) "Values"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

4) "The world of work"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

5) "Creativity"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

6) "Reading (we read with pleasure)"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

7) "Fantasy World"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

8) "Sport"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening..

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

9) "Vacation"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

Patience and tolerance in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; read simple art, fairy tales, poems etc. for the listening, reading and speaking in accordance with the topics of study; the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education student.

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; systematic presentation of oral and written evidence; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; information understandable to others in a way.

Expected results on listening skills:

Students understand:

simple instructions from the teacher during the lesson; simple questions about providing personal information; simple questions about family members, friends and simple things around them; without the support of simple conversations; without supporting the general idea of a long conversation; supporting the basic idea of a long conversation; the speaker's game in a simple conversation; with the support of the speaker's thoughts in a long conversation; with the support of most of the special

information and sections of a long conversation; simple speech of local English speakers on tape, video and other sources; the emotional state of the text (speaker) from an audio cassette; simple works of art, fairy tales, poems, etc. develop national and universal values and other positive qualities through listening.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of sentences using common topics; simple questions to get information on common topics; opinions on common topics;

Students know and are able to:

-flexibly respond to various comments with complete sentences based on several different topics of study; exchange information at a basic level on several general education topics, interaction;

Students apply:

clear and concise sentences for expressing their ideas in pairs, groups and with the whole class; subject vocabulary and syntax based on several common topics; description of actions on various general education topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, novelty of content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the basic idea of simple short texts; special information in simple short texts with a little help from the teacher; information on familiar topics; several short texts in fiction and nonfiction with a little help from the teacher;

Students know and are able to:

read fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view; the main idea from the context of short texts; the author's opinion or point of view in short texts; properties of words, sentences and texts in a number of written genres; promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values;

Students apply:

with a little help from a teacher, familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify differences between facts and opinions in simple short texts on various general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, address); write systematically, supporting single-line sentences; write systematically, supporting long sentences of one free line to transmit information; connect sentences independently using unions;

The student applies:

writing skills about what he/she likes and what he/she doesn't like; logical combination of a sentence with some support, using conjunctions on familiar topics;

accurate data describing people, places and objects; appropriate punctuation in written assignments;

Expected results on the use of the English language:

The student applies:

calculable and uncountable nouns, including common phrases describing time and place; words "many, much, a lot of, a few" in a limited set of familiar general and educational topics; adjectives in describing things, including dependent adjectives; simple monosyllabic and two-syllabic adjectives (comparative and selective pronouns); pronouns any, no each, every; query words, who, how often, how long in an expanded set; basic nouns, reference nouns and numeric nouns some, any, something, nothing on familiar reading topics; simple verbs, present and past tense verbs in a limited number of regular and irregular verbs; the words "will" and "going to" in simple sentences when talking about specific plans for the future in relation to familiar learning topics; present and past tense to describe procedures, habits and situations of everyday life related to familiar learning topics; present tense forms in the sense of present and future tense on familiar topics; words be / look / sound/ feel/ taste / smell and be like; adverbs on familiar topics, basic and relative forms of adverbs, adverbs of frequency and period (last week, yesterday); basic verbs in the infinitive form verb / verb + ing in the context of familiar learning topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of sentences in small texts within familiar reading topics; subordinate clauses with a word when describing the present and past tense.

The content of basic knowledge of English for grade 7 consists of the following sections:

1) "Our class"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the

support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

2) "Heroes"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the

topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in

simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

3) "Terrain"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based

on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and

comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

4) "Drama and Comedy"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of

native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short

and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

5) "Health"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking

materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the

main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context

of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

6) "Travel and vacations"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody,

everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

7) "Reading (we read with pleasure)"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the

support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write

informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

8) "Neighbors"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context

of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

9) "Transport"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

patience and tolerance in individual, pair and group work; intercultural understanding through reading and listening; ability to work with information; critical thinking skills, communicative and information literacy of students in the field of the topics studied;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking materials in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

listening and speaking skills for creative problem solving in a group; clear and free expression of their ideas; speaking and listening skills for feedback from classmates; evaluation of feedback and responses; analysis and promotion of opinions and views in sentences and letters; knowledge and comparisons of features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination for expressing thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

long or more complex instructions from the teacher during the lesson with the support of the teacher;

with limited teacher support, a longer and more complex tape recording of native English speakers; more complex questions about providing personal information with the support of a teacher; with the support of a teacher, long and complex questions about family members, friends and things around them; with the support of a teacher, long and complex questions related to learning topics; with limited support for most of the special information and sections in a long story; without supporting the general idea of a longer and more complex conversation;

the meaning of the expanded text is based on the meaning of the text; the speaker's play in a longer and more complex conversation; with the help of a teacher, long and complex stories of local English speakers recorded on tape, video and other sources; simple works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, develop national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

basic information about themselves and others at the level of discussion based

on common topics;

simple questions for getting information on general topics; Comments in discussion proposals on several different topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments based on various educational topics with a proposal through discussion, reflection; communicate in a longer conversation and use general and educational topics;

Students apply:

proposals in pairs, groups and with the whole class in discussion to express their ideas in a competitive manner; subject vocabulary and syntax; general and educational topics for longer and more complex dialog constructions; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of simple short texts; simple, short text with special information without the help of a teacher; information about long texts on familiar topics; the main idea of long texts in the context of familiar reading topics;

Students know:

the author's opinion or point of view in short texts; the properties of words, sentences and texts in the context of written genres; the promotion of national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

familiar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding; skills to identify and correctly use the differences between facts and opinions in simple short texts on any general education topics.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

write simple and short correspondence (thanks and apologies); fill out short and simple questionnaires using personal data (name, country, city, street); fill out questionnaires using various personal data (name, address, phone number, nationality, family); write a personal opinion on a familiar topic of study; write informal information; write a simple biography;

The student applies:

description of personal actions; logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; correct spelling of words related to a familiar topic of reading; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; pronouns "more, little, few less, fewer not as many, not as much"; several different adjectives, as well as correct and incorrect adjectives in familiar and comparative topics in familiar reading topics; uses various indicators on familiar general education and educational topics, including the words all, other; uses general questions forming different time forms on educational topics; someone somebody, everybody, no-one on based on familiar and educational topics; compound nouns and abstract nouns describing time and place on familiar topics; the future tense form "will" to make promises, suggestions and predictions on familiar general and educational topics; active and some passive forms of the present and past tense on familiar general education topics; present and future tense to indicate the type of activity and its past on familiar general education topics; common verbs on familiar general education and educational topics with the words "it" and "there"; on the most familiar general education and educational topics; various adjectives, including adjectives, enough, quite, rather; many familiar general and modal forms on educational topics, including words (mustn't, need, should) ?; various auxiliary words denoting time, place and direction, auxiliary words before nouns and adjectives in simple phrases to indicate who and by what means performed an action on various familiar general and educational topics; basic verbs in the infinitive form verb /verb + ing in the context of limited general and educational topics; short texts in the context of familiar general and educational topics also use: so, if, when, where, before, after to connect parts of a sentence; subordinate clauses with if (in null conditional sentences), where there are subordinate clauses in the context of well-known and read topics to describe specific information; subordinate clauses before / after, which, who, that, where uses relative clauses.

The content of basic knowledge of English for grade 8 consists of the following sections:

1) "Hobbies and leisure"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and

written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on

familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

2) "Communications and technologies"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

3) "Vacations and travel"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present

information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of

verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

4) "Space and Earth"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion,

coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the

words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

5) "Reading (we read with pleasure)"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences

and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the

evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell;

subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

6) "Entertainment and Media"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational

topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

7) "Natural disasters"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences

and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the

evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell;

subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

8) "Healthy habits"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results on conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion,

coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the

words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which, who, that to general and educational topics.

9) "Clothes and fashion"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

tolerance and patience in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to self-knowledge and self-improvement in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; skills to transmit and present information in a clear form; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; knowledge and skills to compare features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings.

Expected results on listening skills:

Students understand:

with a little support, the main points of a long conversation; with a little support for some of the information in a long conversation; with a little support for some key information in an extended story; with a little support for the necessary information from various taped excerpts on everyday topics; with the support of the speaker(s) in a long conversation; with a little support for the meaning in the context of some long conversations; understands the features of a number of oral genres. - works of art, fairy tales, poems, etc. through listening, he develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal informal constructions when talking about several educational topics; complex questions in order to obtain information on a number of educational topics;

Students know and are able to:

respond to sudden comments using thought-provoking elements in a sentence; plan and create priorities for the implementation of educational tasks;

methods of communication with classmates for partnership, discussion, coordination.

Students must apply:

suggestions or thoughts to describe what others have said, in pairs, groups or with the whole class; subject vocabulary and syntax on the basis of various common and a number of topics; some longer designs on various General and educational topics; analysis of artistic works of fiction and nonfiction, the national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of the text in the context of unfamiliar general education topics; special information in texts on general education topics; information about long texts on familiar topics for reading

Students know and are able to:

read long texts in fiction and scientific literature in the context of familiar and unfamiliar common reading topics; identify the main idea of the text of short texts in the context of popular topics; determine the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, novelty of content from an artistic point of view

Students apply: the

skill to distinguish the author's opinion or point of view in short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill to identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts; a little help from acquaintances and some

unfamiliar digital or printed resources to check the meaning and expand understanding

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract nouns and complex phrases on familiar general and educational topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including the words too much, too many, none any, enough, on familiar general and educational topics; common participles as adjectives and correctly put adjectives before nouns on familiar general and educational topics;

various pointers, including neither, either, on well-known general and educational topics; questions that include different time forms, on familiar general and educational topics; proper and reflexive pronouns, including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves, on many familiar general and educational topics;

a variety of simple perfect forms for expressing the last tense, unfinished and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including the present tense with a future meaning, on many familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms on a number of familiar general and educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms on a range of familiar general and educational topics; forms of indirect speech for statements on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions on various familiar and general educational topics; prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on various familiar and general educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions on familiar general and educational topics; subordinate clauses with think, know, believe, hope, say, tell; subordinate clauses with sure, certain, use determinative relative adjuncts which,

who, that to general and educational topics.

The content of basic knowledge of English for grade 9 consists of the following sections:

1) "The world around us"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Listening perception:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan

and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar

general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

2) "Everyday life and shopping"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality,

kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and

indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

3) "Entertainment and Media"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a

long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if

only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

4) "Sport, health, physical culture"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan

and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar

general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

5) "Reading (we read with pleasure)"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality,

kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of

present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

6) "World of nature"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a

long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if

only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

7) "Travel and transport"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with

classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones

for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

8) "Food and drink"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and

some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself, real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on

a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

9) "the World of work"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, and cognitive abilities independent speaking and writing; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking in accordance with the topics of study. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student.

Application:

speaking and listening skills for creative problem solving in a group; speaking and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; skills of systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge and explanations of the features of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions;

a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

Practically long conversations on academic topics and without accompanying the main points of the conversation; in a large-scale conversation with little or no support for specific information; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; with little support for the speaker's thoughts in a long conversation; with little support for the meaning from the context of a long

conversation; with little support for the features of a number of oral genres; understands large stories on educational topics;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities of the student.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

formal and informal speech based on most educational topics; difficult questions for information;

Students know and are able to: express opinions on any general education topic;

respond to unexpected comments with discussion elements, suggestions; plan and create priorities for the implementation of educational tasks; interact with classmates for partnership, discussion, agreement

Students apply:

work: in pairs, group, with a class to explain what others have said in sentences or discussions; subject vocabulary and syntax based on the most general and a number of educational topics; describe and use some long, complex events on general and educational topics; artistic analysis of works of fiction and scientific literature, the national character of fairy tales, the novelty of the content, national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics;

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values; fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

plan, write, edit and check works at the text level on general education and educational topics without the support of a teacher; write information about yourself,

real events and actions; perform written tasks with grammatical literacy; record official and unofficial information; identify inconsistencies in the evidence presented by short simple texts;

The student applies:

a logical combination of sentences with some support, the use of conjunctions on different topics of study; the main ideas of texts in the context of unfamiliar general education topics; the correct spelling of words related to a familiar reading topic; correct and competent punctuation in written assignments.

Expected results on the use of English

The student applies:

some abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and academic topics, as well as unfamiliar topics; various quantitative ones for calculable and uncountable nouns, including, several, plenty, a large/small, number/amount, on familiar general and academic topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles and comparative structures, for example, as...as, much ...than to indicate the level on familiar general and educational topics; defining words including all, half, both

[of], as predeterminatives on familiar general and educational topics; questions that include different temporal and modal forms, on familiar general and educational topics; pronouns, including indefinite pronouns anybody, anyone, anything, and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms to express the last tense, indefinite and unfinished past on familiar general and educational topics; a variety of forms of the future tense, including the present long and present simple tense with future meaning, on familiar general and educational topics; a variety of present and past simple forms and recent perfect simple forms in descriptive and indirect speech on a number of common and familiar educational topics; forms of present continuous time and past continuous forms, including some passive forms, on a number of common and familiar educational topics; forms of indirect speech for statements, questions and commands: say, ask, tell, including queries on a number of familiar general and educational topics; structures of adverbs of comparative degree not as quickly as / far less quickly with correct and incorrect adverbs; a variety of modal forms for various functions: obligations, necessity, opportunity, permission, requests, suggestions, prohibition - on familiar general and educational topics; prepositions before nouns and adjectives, use prepositions, as, like to, to indicate how to use dependent prepositions following adjectives, on a number of familiar general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; different conjunctions, for example, since, as, to explain the structure of so... that, sucha ... when explaining familiar general and educational topics; if/unless/if only in the second subordinate clause of the condition and the wish [that] [present reference] condition, use determinative subordinate clauses, including with the word "why", on familiar general and educational topics.

The content of basic knowledge of English for grade 10 consists of the following sections:

1) "Hobby"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of

literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions

on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

2) "Physical culture and sports"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide

range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs,

on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

3) "The planet and the Earth and our place on it"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for

calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/if only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

4) "Charity and Conflict"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tollerantnym in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and

adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/if only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

1) «Чтение (читаем с удовольствием)»

Ожидаемые результаты по содержанию дисциплины:

Воспитание и развитие:

умения быть терпеливым и толлерантным в парной и групповой работе; уважение к различным точкам зрения в индивидуальной, парной и групповой работе; творческая, социальная, познавательная и независимая способность говорить и писать; навыки критического мышления, коммуникативной и информационной грамотности студентов в области изучаемых тем; способность к обучению и самосовершенствованию в аудировании и чтении;

Восприятие на слух:

простых произведений искусства, сказок, стихов и т. д. для прослушивания, чтения и разговора по темам обучения. через ценности патриотизма, духовности, доброты, трудолюбия, любви и семейного воспитания учащегося;

Применение:

навыков разговорной речи и аудирования для творческого решения задач в группе; навыков разговорной речи и аудирования для обеспечения обратной связи; информации в понятной для других форме; систематического изложения доказательств в устной и письменной форме; воображения для выражения мыслей, идей, переживаний и чувств; знаний особенности чужой культуры, образа жизни, обычаев и традиций; широкого спектра мировоззрений в устной и письменной речи.

Ожидаемые результаты по навыкам аудирования:

Учащиеся понимают:

без самостоятельной поддержки основную идею длительного разговора; без самостоятельной поддержки какую-то конкретную информацию в развернутом разговоре; без поддержки большую часть информации при длительном разговоре в широкой среде; без поддержки большую часть предполагаемого смысла в длительном разговоре; при длительном разговоре без поддержки говорящего (-ей); значение контекста в длительном разговоре; особенности ряда устных жанров; незначительные неточности в информации,

данной в длительной беседе;

произведения искусства, сказки, стихи и др. через слушание развивает национальные и общечеловеческие ценности и другие положительные качества.

Ожидаемые результаты по разговорным навыкам:

Учащиеся понимают:

Формальный и неформальный стиль в разговоре; комплексные вопросы для получения информации по общей и учебной тематике;

Учащиеся знают и умеют:

выражать свое мнение, используя общие и образовательные темы; отвечать на внезапные комментарии в предложениях и обсуждениях, используя общие и образовательные темы;

Общаться с одноклассниками для обсуждения, соглашения, партнерства

Учащиеся применяют:

работу в парах, группах и со всем классом, на определенном уровне предложений, размышления, чтобы объяснить мысли других; предметную лексику и синтаксис на основе бесконечного количества общих и учебных тем; сложные, длительные конструкции на основе нескольких общих и образовательных тем; художественный анализ произведений художественной и научной литературы, национального характера сказок, новизны содержания, национальных и общечеловеческих ценностей.

Ожидаемые результаты по навыкам чтения:

Учащиеся понимают:

основную идею длинных текстов в контексте различных незнакомых учебных тем; специальную информацию в длинных текстах на различные знакомые темы для чтения; доказательства в длинных текстах в контексте знакомых тем для чтения

Учащиеся знают и умеют:

читать длинные тексты в различной художественной и научно-популярной литературе на знакомые и некоторые незнакомые для чтения темы; выявлять основную идею текста коротких и некоторых длинных текстов в контексте различных знакомых тем; продвижение национальных и других положительных качеств в художественной и научной литературе путем анализа и сравнения событий, персонажей, ценностей художественную литературу на иностранном языке в оригинале, анализировать ее национальный характер, новизну содержания с художественной точки зрения;

Учащиеся применяют:

навык различать мнение или точку зрения автора в длинных и коротких текстах на различные незнакомые для чтения темы; навык определения характеристики слов, предложений и текстов в контексте большинства письменных жанров; навык выявления несоответствия в доказательствах, представленных в коротких текстах; некоторые незнакомые цифровые или печатные ресурсы, чтобы проверить значение и расширить понимание.

Ожидаемые результаты по навыкам письма:

Учащийся знает и умеет:

Планировать, написать, редактировать и проверить текстовую работу на общеобразовательные и учебные темы без поддержки преподавателя; самостоятельно описывать свой опыт или реальные события и действия на знакомые общеобразовательные и учебные темы; писать знакомые общеобразовательные и учебные темы с равномерной грамматической грамотностью; выполнять общие и образовательные темы в различных письменных жанрах с небольшой поддержкой соответствующего стиля и языковой формы;

Учащийся применяет:

При поддержке учителя примеры и подтверждения доказательств по общеизвестным общеобразовательным темам; тексты на знакомые и образовательные темы, используя разные союзы; слова, которые очень распространены и часто используются при чтении тем; Самостоятельный формат лексики в целом и ряд учебных тем в бесконечных письменных жанрах в соответствии с уровнем текста; Грамотную пунктуацию в письменных работах на уровне текста на знакомые и образовательные темы.

Ожидаемые результаты по использованию английского

Учащийся применяет:

разные абстрактные составные существительные и сложные именные группы по знакомым общим и учебным темам, а также незнакомым темам; количественные для исчисляемых и не исчисляемых существительных и именные группы по знакомым общим и учебным темам; различные сложные прилагательные и обычные прилагательные в качестве причастий, сравнительные структуры, при помощи которых можно указать уровень, и усилительные прилагательные по знакомым общим и учебным темам; определяющие слова и предопределяющие по знакомым общим и учебным темам; разные типы вопросов по знакомым общим и учебным темам; относительные, демонстративные, неопределенные и количественные местоимения и большое количество рефлексивных местоимений по многим знакомым общим и учебным темам; разнообразие простых совершенных форм, включая некоторые пассивные формы, включая обстоятельство времени, по знакомым общим и учебным темам; разнообразные формы будущего времени, в том числе некоторые пассивы, по знакомым общим и учебным темам; разнообразие активных и пассивных простых настоящих и прошлых форм и прошлых совершенных простых форм в повествовании и косвенной речи по ряду знакомых общих и учебных тем; формы настоящего непрерывного времени и прошлых непрерывных форм, в том числе непрерывное растущее разнообразие пассивных форм, по ряду знакомых общих и учебных тем; разнообразие представленных речевых форм для заявлений, вопросов и команд, в том числе косвенных и встроенных вопросов с know, wonder по ряду знакомых общих и учебных тем; разнообразие структуры наречия сравнительной степени с правильными и неправильными наречиями, использовать различные предварительно вербальные, послесловесные наречия и наречия конечных положений по ряду знакомых общих и учебных тем; различные модальные формы для различных функций и ограниченного числа модальных форм

прошлого времени, включая should / shouldn't have, чтобы выразить сожаление и критику, по знакомым общим и учебным темам; разнообразие предлогов перед существительными и прилагательными, использовать все большее число зависимых предлогов, следующих за существительными и прилагательными, и увеличение разнообразия зависимых предлогов, следующих за глаголами, по ряду знакомых общих и учебных тем; формы инфинитива после ограниченного количества глаголов и прилагательных, использовать формы герундия после ограниченного количества глаголов и предлогов, использовать предложные глаголы и начинать использовать фразовые глаголы на знакомые общие и учебные темы; союзы so, if, when, where, before, after для связи частей предложений в ограниченном спектре знакомых общих и учебных тем; if/only в третьей логической структуре, использовать относительные придаточные предложения, включая со словом which.

6) "Traditions and language"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent

punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/if only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

7) "Music and movies"

Expected results on the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the

ability to learn and Excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and

some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive

forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

1) «Путешествие и туризм»

Ожидаемые результаты по содержанию дисциплины:

Воспитание и развитие:

умения быть терпеливым и толерантным в парной и групповой работе; уважение к различным точкам зрения в индивидуальной, парной и групповой работе; творческая, социальная, познавательная и независимая способность говорить и писать; навыки критического мышления, коммуникативной и информационной грамотности студентов в области изучаемых тем; способность к обучению и самосовершенствованию в аудировании и чтении;

Восприятие на слух:

простых произведений искусства, сказок, стихов и т. д. для прослушивания, чтения и разговора по темам обучения. через ценности патриотизма, духовности, доброты, трудолюбия, любви и семейного воспитания учащегося;

Применение:

навыков разговорной речи и аудирования для творческого решения задач в группе; навыков разговорной речи и аудирования для обеспечения обратной связи; информации в понятной для других форме; систематического изложения доказательств в устной и письменной форме; воображения для выражения мыслей, идей, переживаний и чувств; знаний особенности чужой культуры, образа жизни, обычаев и традиций; широкого спектра мировоззрений в устной и письменной речи.

Ожидаемые результаты по навыкам аудирования:

Учащиеся понимают:

без самостоятельной поддержки основную идею длительного разговора; без самостоятельной поддержки какую-то конкретную информацию в развернутом разговоре; без поддержки большую часть информации при

длительном разговоре в широкой среде; без поддержки большую часть предполагаемого смысла в длительном разговоре; при длительном разговоре без поддержки говорящего (-ей); значение контекста в длительном разговоре; особенности ряда устных жанров; незначительные неточности в информации, данной в длительной беседе;

произведения искусства, сказки, стихи и др. через слушание развивает национальные и общечеловеческие ценности и другие положительные качества.

Ожидаемые результаты по разговорным навыкам:

Учащиеся понимают:

Формальный и неформальный стиль в разговоре; комплексные вопросы для получения информации по общей и учебной тематике;

Учащиеся знают и умеют:

выражать свое мнение, используя общие и образовательные темы; отвечать на внезапные комментарии в предложениях и обсуждениях, используя общие и образовательные темы;

Общаться с одноклассниками для обсуждения, соглашения, партнерства

Учащиеся применяют:

работу в парах, группах и со всем классом, на определенном уровне предложений, размышления, чтобы объяснить мысли других; предметную лексику и синтаксис на основе бесконечного количества общих и учебных тем; сложные, длительные конструкции на основе нескольких общих и образовательных тем; художественный анализ произведений художественной и научной литературы, национального характера сказок, новизны содержания, национальных и общечеловеческих ценностей.

Ожидаемые результаты по навыкам чтения:

Учащиеся понимают:

основную идею длинных текстов в контексте различных незнакомых учебных тем; специальную информацию в длинных текстах на различные знакомые темы для чтения; доказательства в длинных текстах в контексте знакомых тем для чтения

Учащиеся знают и умеют:

читать длинные тексты в различной художественной и научно-популярной литературе на знакомые и некоторые незнакомые для чтения темы; выявлять основную идею текста коротких и некоторых длинных текстов в контексте различных знакомых тем; продвижение национальных и других положительных качеств в художественной и научной литературе путем анализа и сравнения событий, персонажей, ценностей художественную литературу на иностранном языке в оригинале, анализировать ее национальный характер, новизну содержания с художественной точки зрения;

Учащиеся применяют:

навык различать мнение или точку зрения автора в длинных и коротких текстах на различные незнакомые для чтения темы; навык определения характеристики слов, предложений и текстов в контексте большинства письменных жанров; навык выявления несоответствия в доказательствах,

представленных в коротких текстах; некоторые незнакомые цифровые или печатные ресурсы, чтобы проверить значение и расширить понимание.

Ожидаемые результаты по навыкам письма:

Учащийся знает и умеет:

Планировать, написать, редактировать и проверить текстовую работу на общеобразовательные и учебные темы без поддержки преподавателя; самостоятельно описывать свой опыт или реальные события и действия на знакомые общеобразовательные и учебные темы; писать знакомые общеобразовательные и учебные темы с равномерной грамматической грамотностью; выполнять общие и образовательные темы в различных письменных жанрах с небольшой поддержкой соответствующего стиля и языковой формы;

Учащийся применяет:

При поддержке учителя примеры и подтверждения доказательств по общеизвестным общеобразовательным темам; тексты на знакомые и образовательные темы, используя разные союзы; слова, которые очень распространены и часто используются при чтении тем; Самостоятельный формат лексики в целом и ряд учебных тем в бесконечных письменных жанрах в соответствии с уровнем текста; Грамотную пунктуацию в письменных работах на уровне текста на знакомые и образовательные темы.

Ожидаемые результаты по использованию английского

Учащийся применяет:

разные абстрактные составные существительные и сложные именные группы по знакомым общим и учебным темам, а также незнакомым темам; количественные для исчисляемых и не исчисляемых существительных и именные группы по знакомым общим и учебным темам; различные сложные прилагательные и обычные прилагательные в качестве причастий, сравнительные структуры, при помощи которых можно указать уровень, и усилительные прилагательные по знакомым общим и учебным темам; определяющие слова и предопределяющие по знакомым общим и учебным темам; разные типы вопросов по знакомым общим и учебным темам; относительные, демонстративные, неопределенные и количественные местоимения и большое количество рефлексивных местоимений по многим знакомым общим и учебным темам; разнообразие простых совершенных форм, включая некоторые пассивные формы, включая обстоятельство времени, по знакомым общим и учебным темам; разнообразные формы будущего времени, в том числе некоторые пассивы, по знакомым общим и учебным темам; разнообразие активных и пассивных простых настоящих и прошлых форм и прошлых совершенных простых форм в повествовании и косвенной речи по ряду знакомых общих и учебных тем; формы настоящего непрерывного времени и прошлых непрерывных форм, в том числе непрерывное растущее разнообразие пассивных форм, по ряду знакомых общих и учебных тем; разнообразие представленных речевых форм для заявлений, вопросов и команд, в том числе косвенных и встроенных вопросов с know, wonder по ряду знако

мых общих и учебных тем; разнообразие структуры наречия сравнительной степени с правильными и неправильными наречиями, использовать различные предварительно вербальные, послесловесные наречия и наречия конечных положений по ряду знакомых общих и учебных тем; различные модальные формы для различных функций и ограниченного числа модальных форм прошлого времени, включая should / shouldn't have, чтобы выразить сожаление и критику, по знакомым общим и учебным темам; разнообразие предлогов перед существительными и прилагательными, использовать все большее число зависимых предлогов, следующих за существительными и прилагательными, и увеличение разнообразия зависимых предлогов, следующих за глаголами, по ряду знакомых общих и учебных тем; формы инфинитива после ограниченного количества глаголов и прилагательных, использовать формы герундия после ограниченного количества глаголов и предлогов, использовать предлогные глаголы и начинать использовать фразовые глаголы на знакомые общие и учебные темы; союзы so, if, when, where, before, after для связи частей предложений в ограниченном спектре знакомых общих и учебных тем; if/only в третьей логической структуре, использовать относительные придаточные предложения, включая со словом which.

9) "Science and Technology"

Expected results according to the content of the discipline:

Education and development:

the ability to be patient and tolerant in pair and group work; respect for different points of view in individual, pair and group work; artistic, social, educational and independent ability to speak and write; critical thinking skills, communication and information literacy of students in the field of the study; the ability to learn and excel in listening and reading;

Perception by ear:

simple works of art, fairy tales, poems, etc. for listening, reading and talking about learning topics. through the values of patriotism, spirituality, kindness, hard work, love and family education of the student;

Application:

conversational and listening skills for creative problem solving in a group; conversational and listening skills to provide feedback; information in a form understandable to others; systematic presentation of evidence in oral and written form; imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; knowledge of the peculiarities of someone else's culture, lifestyle, customs and traditions; a wide range of worldviews in oral and written speech.

Expected results on listening skills:

Students understand:

without independent support for the main idea of a long conversation; without independent support for some specific information in a detailed conversation; without support for most of the information during a long conversation in a wide environment; without support for most of the intended meaning in a long conversation; during a long conversation without the support of the speaker(s); the meaning of context in a long conversation; features of a number of oral genres; minor

inaccuracies in the information given in a long conversation;

works of art, fairy tales, poems, etc. through listening develops national and universal values and other positive qualities.

Expected results in conversational skills:

Students understand:

Formal and informal style in conversation; complex questions for obtaining information on general and academic topics;

Students know and are able to:

express their opinions using general and educational topics; respond to sudden comments in proposals and discussions using general and educational topics;

Communicate with classmates for discussion, agreement, partnership

Students must apply:

work in pairs, groups or with the whole class, at a certain level, sentences, thoughts, to explain the thoughts of others; subject vocabulary and syntax on the basis of an infinite number of General educational subjects; complex, long-term construction on the basis of a few General education; artistic analysis of works of literature and national character of fairy tales, the novelty of the content of national and universal values.

Expected results on reading skills:

Students understand:

the main idea of long texts in the context of various unfamiliar educational topics; special information in long texts on various familiar reading topics; proofs in long texts in the context of familiar reading topics

Students know and are able to:

read long texts in various fiction and popular science literature on familiar and some unfamiliar topics for reading; identify the main idea of the text of short and some long texts in the context of various familiar topics; promote national and other positive qualities in fiction and scientific literature by analyzing and comparing events, characters, values of fiction in a foreign language in the original, analyze its national character, the novelty of the content from an artistic point of view;

Students apply:

the skill of distinguishing the author's opinion or point of view in long and short texts on various topics unfamiliar to reading; the skill of determining the characteristics of words, sentences and texts in the context of most written genres; the skill of identifying inconsistencies in the evidence presented in short texts; some unfamiliar digital or printed resources to test the meaning and expand understanding.

Expected results on writing skills:

The student knows and is able to:

Plan, write, edit and check text work on general education and educational topics without the support of a teacher; independently describe your experience or real events and actions on familiar general education and educational topics; write familiar general education and educational topics with uniform grammatical literacy; perform general and educational topics in various written genres with little support for the appropriate style and language form;

The student applies:

With the support of the teacher, examples and confirmations of evidence on well-known general education topics; texts on familiar and educational topics using different conjunctions; words that are very common and often used when reading topics; An independent vocabulary format in general and a number of educational topics in endless written genres in accordance with the level of the text; Competent punctuation in written works at the level of the text on familiar and educational topics.

Expected results on the use of English

The student applies:

various abstract compound nouns and complex nominal groups on familiar general and educational topics, as well as unfamiliar topics; quantitative for calculable and non-calculable nouns and nominal groups on familiar general and educational topics; various complex adjectives and ordinary adjectives as participles, comparative structures with which you can specify the level, and reinforcing adjectives on familiar general and educational topics; defining words and predestining on familiar general and educational topics; different types of questions on familiar general and educational topics; relative, demonstrative, indefinite and quantitative pronouns and a large number of reflexive pronouns on many familiar general and educational topics; a variety of simple perfect forms, including some passive forms, including the circumstance of time, on familiar general and educational topics; a variety of future tense forms, including some passives, on familiar general and educational topics; a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narration and indirect speech on a number of familiar general and educational topics; forms of the present continuous time and past continuous forms, including a continuous growing variety of passive forms, on a number of familiar general and educational topics; a variety of presented speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a number of well-known general and educational topics; a variety of the structure of adverbs of a comparative degree with correct and incorrect adverbs, use various pre-verbal, post-verbal adverbs and adverbs of final positions on a number of familiar general and educational topics; various modal forms for various functions and a limited number of modal forms of the past tense, including should/shouldn't have to express regret and criticism, on familiar general and educational topics; a variety of prepositions before nouns and adjectives, use an increasing number of dependent prepositions following nouns and adjectives, and an increase in the variety of dependent prepositions following verbs, on a number of well-known general and educational topics; infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited number of verbs and prepositions, use prepositional verbs and start using phrasal verbs on familiar general and educational topics; conjunctions so, if, when, where, before, after to connect parts of prepositions in a limited range of familiar general and educational topics; if/if only in the third logical structure, use relative subordinate clauses, including with the word which.

"Foreign language" at the completion of basic secondary education, the

expected results of students in the discipline

1) listening skills:

- the student selects the main content of texts of various genres (dialogues, monologues, forms, tables, diagrams, diagrams, meaningful, full or partial;
- understands the meaning of terms and lexical units found in texts;
- distinguishes genres and styles of different texts;
- is able to find and compare coincidences and peculiarities in working with text of different genres and styles, distinguishes by context the meanings of unfamiliar words in context;

2) pronunciation skills:

- the student conducts a dialogue in situations of formal and informal everyday communication; with the help of lexical and grammatical means of the language correctly forms his words;
- is able to express his attitude to the environment in an emotional assessment;
- analyzes and compares texts, arguing his point of view; argues, assessing events, opinions and problems; offers his solutions to the problem in which the conclusion is made and given;

3) reading skills:

- knows how to apply learning strategies;
- the influence of events and phenomena and establishes causal relationships;
- analyzes and compares the meanings of words using book and electronic resources;
- critically assesses the content of texts of various genres and styles;

4) writing skills:

- students edit and correct information;
- observes spelling and grammatical norms;
- is able to express his attitude to the problems of various texts based on media information, analyze problematic issues;
- writes essays on various topics (the maximum volume for grades 6-7 is 170-200 words, for grades 8-10 - 250-350 words).

10. there are metasubject competencies formed in the form of expected results from students in the discipline:

scientific and cognitive competence:

- identification of specific features of a foreign language;
- definition of artistic-aesthetic, spiritual-cultural, ideological character of foreign culture;
- formation of one's own national identity in mastering a foreign language;
- possession of theoretical and practical knowledge;
- knowledge of national, linguistic features of the foreign language being studied;
- the ability to argue your opinion in connection with information;
- aesthetic perception of a literary text;
- formation of functional literacy;

- express their attitude to the actions of the heroes and events depicted in the literary work;

- compare and evaluate modern innovations of the foreign language education system;

- to compare cognitive information in a foreign language text with the native language;

- to characterize this information network from the point of view of its own;

- ability to analyze the text from the point of view of national value;

- ability to write an essay;

- assessment of the historical and artistic value of information.

cultural and social competence:

- to know the characteristic features of foreign culture, everyday life, traditions and customs;

- formation of spiritual and cultural values;

- understanding by each people of their identity, national identity and culture;

- evaluate the importance of spiritual and moral values and moral qualities of a person, adapt to the socio-social, natural environment, enter into communication with members of society;

- communicative competence:

- understand the need for foreign language speech and be able to use it in various situations;

- the ability to systematically, argumentatively express their thoughts orally and in writing;

- the ability to speak a foreign language in pairs and group work, to share opinions in various situations, to communicate, to communicate with others.

information technology competence:

- ability to use electronic textbooks and educational resources;

- find, process and use the necessary information from sources;

- the ability to design creative works in accordance with the requirements of digital literacy;

- the ability to use the capabilities of information technology tools.

11. the determination of the expected learning outcomes in the subject "foreign language" and the assessment of the student's educational achievements is carried out in accordance with the system "to know – to understand – to apply knowledge on a model – to apply knowledge in new conditions – to creatively apply knowledge"

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің

20__ жылғы «__» _____

№ ____ бұйрығына ____ -қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәні бойынша
Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № ____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Неміс тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен неміс тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің ұлттық дүниетанымын (өзіне, өзін қоршаған ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.

3. «Неміс тілі» бағдарламасының мақсаты –білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Неміс тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру; тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, неміс тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

4. «Неміс тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;

- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;

- неміс тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;

- неміс тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен

байытуға күш салу;

- неміс тіліндегі қазақ көркем әдебиетті оқуға;
- неміс тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;
- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;
- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;
- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;
- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;
- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;
- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

5. Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуы:

- рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);
- табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;
- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);
- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);
- ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);
- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар білім алушылардың неміс тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

7. Оқу пәнінің маңыздылығы оның әлем тілдерінің бірі болуымен, ғылым, білім және туризм тілі болып табылатындығымен анықталады. Қазақстан мектептерінде неміс тілінің оқытылуының тарихи негіздемесі мемлекетте этникалық немістердің тұруына, сонымен қатар кеңестік Қазақстан жерінде неміс тілінің үстем мәртебеге ие болуына байланысты. Неміс тілін оқыту:

- 1) әртүрлі өмірлік жағдайларда білім алушыларға табысты қарым-қатынасқа түсуді қамтамасыз етеді;
- 2) Немісдік жоғары оқу орындарына түсуге мүмкіндік береді – Германия, Аустрия, Швейцария;
- 3) неміс тіліндегі жаңалықтар мен ақпараттарды білім алушылардың

қол жеткізуіне қамтамасыз етеді;

4) неміс тіліндегі әдеби шығармалардың аутенттілік мәтініне білім алушылардың қол жеткізуіне мүмкіндік береді;

5) мектепте алған білімдері, дағдылары және оқыту стратегияларына сүйене отырып, өмір бойы білім алуға мүмкіндік береді.

8. «Неміс тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасы білім алушылардың тіл дағдыларын дамыту бойынша тіл қызметінің төрт түрін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамытуға бағытталған.

9. Негізгі орта білімді (6-10-сыныптар) аяқтаған кезде білім алушылар Жалпыеуропалық шет тілін меңгеру біліктілігіне сәйкес (Common European Framework of Reference, CEFR/Комон Еуроен Фрамуорк оф Реферанс, СИЕФАР) тілдік А2 деңгейін меңгерулері қажет: 6 - сынып – А1.1, 7 - сынып – А1.2, 8 - сынып – А2.1, 9 және 10 - сыныптар – А2.2) тіл қызметі түрлерінің оқыту мақсаттары жазылған, олар неміс тілін оқытудың түпкі нәтижесіне қол жеткізуге бағытталған.

10. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

11. Негізгі орта мектептің түлегі бойында білім салалары бойынша күтілетін нәтиже түрінде қалыптасуға тиісті метапәндік құзыреттіліктер:

- ғылыми-танымдық құзыреттілік (когнитивтік қабілеттер, білімдік ақпаратты іріктеп алу, саралау, өңдеу, ғылыми жаңалықтарды игеру, ізденімпаздық, зерттеушілік, шығармашылық, үздіксіз білім алу)

- мәдени-әлеуметтік құзыреттілік (Мемлекеттік мүдделер мен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлеу және оларды қоғамдық, әлеуметтік және табиғи ортада жүзеге асыру, икемді дағдылар, жауапкершілік)

- тілдік-коммуникативтік құзыреттілік (Тілдік және қарым-қатынас мәдениеті, мемлекеттік тілді меңгеру)

- ақпараттық-технологиялық құзыреттілік (Цифрлық сауаттылық, өндірістік технология процестерінің негіздерін меңгеру, қазіргі және болжамды кәсіптердің негіздерін игеру)

12. «Неміс тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

2-тарау. Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

2.1. «Неміс тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

6-сыныпқа арналған базалық мазмұн

6-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.1 – орта деңгейіне сай келеді.

6 сыныпқа арналған пәндік-тақырыптық мазмұн:

1. Танысуға рұқсат етіңіз.

1.1 Сыныпқа келген жаңа оқушы

1.2 Қазақ және неміс есімдер

1.3 Біздің айналамыздағы сандар: жас ерекшелігі, телефон нөмірі

2. Менің шығу тегім

2.1 Елдер мен континенттер

2.2 Мен Қазақстаннанмын. Ал сен ше?

2.3 Сен қайда тұрасың?

3. Мектеп туралы

3.1 Мектеп жабдықтары

3.2 Сенің ұстазың кім?

3.3 Менің 6 сыныбым

4. Мектеп және менің бос уақытым

4.1 Менің ұстазым

4.2 Неміс тілі сабағы

4.3 Мектепте және мектептен бос уақытта немен айналысасың?

5. Күн тәртібі

5.1 Уақыт

5.2 Менің күн тәртібім (Қазақ оқушысы)

5.3 Мониканың күн тәртібі (Неміс оқушысы)

6. Мектепте өткен бір күнім

6.1 Сабақ кестесі

6.2 Сабақтан тыс

6.3 Қазақстан мен Германияның мектептері

7. Менің хоббиім

7.1 Мен қалаймын және жасай аламын

7.2 Концертке барғың келеді ме

7.3 Қазақ және неміс оқушыларының хоббилері.

8. Дүниежүзіндегі мектептер

8.1 Ана тілі және шет тілдер

8.2 Әлем оқушыларының мектепке дейінгі барар жолдары

8.3 Досыммен хат алмасу

7-сыныпқа арналған базалық мазмұн

7-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.2 жоғары деңгейіне сай келеді.

7-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау;

- 2) базалық білім деңгейін көрсету;
- 3) күнделікті қолданылатын қарапайым сөйлемдерді, фразаларды түсіну;
- 4) күнделікті қолданылатын сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу, қарапайым диалог құрастыру;
- 5) өзін және өзге адамды таныстыру;
- 6) өзіне қажетті қарапайым ақпаратты (дүкенде, көшеде) қолдану;
- 7) қарапайым ашықхаттар жазу, өзі туралы хат жазу, сауалнама толтыру;
- 8) өзгертіп, қайталап айту ылған сөздердің мағынасын түсіну;
- 9) ана тіліне сүйеніп сөздердің мағынасын интуитивті түрде таба білу;
- 10) оқытылатын тіл елінің реалиясымен, салт-дәстүрімен; ауызша және ауызша емес дағдылары тәртібіндегі сөйлеу коммуникацияларымен танысу;
- 11) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану.

7-сыныптағы тәрбиелік аспект:

- 1) неміс тілі мен мәдениетіне оң көзқарас таныту;
- 2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.

7-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.

7-сыныптағы дамыту аспекті:

1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;

2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;

3) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік құбылысты тану, оны талдау, ана тіліндегі оған барабар құбылыстармен салыстыру) белсендендіру;

4) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану.

7-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның қарапайым деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.

7- сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұн:

1. Мектеп және оқу

1.1. Сағат неше?

1.2 Менің күн тәртібім

2. Біздің Отанымыз Қазақстан

2.1 Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан

2.2 Менің пәтерім. Жиһаз

3. Германия

3.1 Германияның астанасы – Берлин.

3.2 Мерекелер.

3.3 Ұлттық тағамдар.

4. Спорт

4.1 Әйгілі спортшылар.

4.2 Спорт менің отбасымда.

8-сыныпқа арналған базалық мазмұн

8-сыныпқа арналған арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.1 төмен деңгейіне сай келеді.

8-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау;

2) жиі қолданыстағы фразаларды түсіну;

3) жай сөйлемдерді қолданып, оқу, мектеп, өзі туралы, жақын адамдары және қарапайым тұрмыстық қажеттіліктер туралы әңгімелеу;

4) қарапайым мәтіндерді, хабарландыруларды, хаттарды оқу және түсіну;

5) жеке басына қатысты қысқаша жазбалар/хаттар жазу;

6) таныс тақырыптар және іс-әрекеттер шеңберінде ақпаратпен алмасуды талап ететін қарапайым, қалыптасқан жағдаяттарда қарым-қатынас жасау;

7) елтану бағытында білім алу, қарым-қатынас нормаларымен, неміс тілін тасымалдаушылардың ұлттық мінезі және ұлттық менталитетінің ерекшеліктерімен танысу;

8) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану.

8-сыныптағы тәрбиелік аспект:

1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;

2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.

8-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңейіп, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.

8-сыныптағы дамыту аспектісі:

1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;

2) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану;

3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу;

4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;

5) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, өзінің оқу-әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді белсендендіру.

27. 8-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның

8-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:

1. Менің Отаным-Қазақстан

1.1 Нұр-Сұлтан қаласының көрікті жерлері

1.2 Отанымның көрнекті тұлғалары

2. Өнер әлемінде

2.1 Қазақстанның кино және театры

2.2 Германиядағы кино және театр

2.3 Музыка және әдебиет

3. Мамандықтар әлемі

3.1 Менің арманымдағы мамандық

3.2 Болашақ мамандығы

3.3 Менің туған өлкемнің сұранысқа ие мамандықтары

4. Адам және оның тілдік мүмкіндіктері

4.1 Германиядағы тіл мерекелері

4.2 Дүние жүзіндегі мектеп алмасу бағдарламасы

9-сыныпқа арналған базалық мазмұн

9-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 орта деңгейіне сай келеді.

9-сыныптағы мәденаралық-коммуникативті аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік мәдени деңгейде қарым-қатынас жасау;

2) әңгімелесу барысында жалпы ақпаратты, кейбір күрделілеу сөйлемдерді түсіну;

3) күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімелесу;

4) қарапайым мәтіндегі маңызды ақпаратты түсіну күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімеге қолдау жасау;

5) жеке сипаттағы хаттар жазу;

6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, тілді тасымалдаушылардың қарым-қатынас және стереотиптер нормаларын, ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу;

7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану.

9-сыныптағы тәрбиелік аспект:

1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;

2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.

9-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.

9-сыныптағы дамыту аспектісі:

1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебин, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту;

2) кітаптарды, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, тілдің тиімді

меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;

3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу, пікірталасқа қатысу;

4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен салыстыру;

5) Неміс тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді белсендендіру;

9-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу

9-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:

1. Баламалы энергия көздері

1.1 Күн энергиясы

1.2 Жердің энергиясы

2. Кәсібилік пен уақыт талабы

2.1 Қазақстан мен Германиядағы білім беру

2.2 Қазақстандағы мамандық таңдау

2.3 Германияда мамандық таңдау

3. Тұлға дамуы

3.1. Мені шабыттандыратын Қазақстанның белгілі тұлғалары

3.2 Менің жеке даму стратегиям

4. Қазіргі әлемдегі адам

4.1 Адам және қоршаған орта

4.2 Адами құндылықтар

4.3 Тұлға дамуына қоршаған ортаның әсері

10-сыныпқа арналған базалық мазмұн

10-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 жоғары деңгейіне сай келеді.

10-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-мәдени деңгейде қарым қатынас жасау;

2) Күнделікті жағдаятта «Тамақ және сусын», «Пәтер», «Киім», «Денсаулық», «Бос уақыт», «Саяхат және білім» тақырыптарында коммуникативтік ниетті іске асыру;

3) өзіндік әңгіме жүргізу;

4) күрделілігі орта деңгейдегі мәтіндердегі маңызды ақпаратты түсіну;

5) жеке басына қатысты қысқаша хаттар жазу;

6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, қарым-қатынас нормаларын, тіл тасымалдаушыларының ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу;

7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану.

10-сыныптағы тәрбиелік аспект:

1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;

2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.

10-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы қоршаған орта туралы жалпы мәдениетті көтеру, ой-өрісін кеңейту, оқытылатын тіл елінің білімін үйрену.

10-сыныптағы дамыту аспектісі:

1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту;

2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен салыстыру;

3) Неміс тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді белсендендіру;

4) тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;

5) өз ойын қисынды және жүйелі түрде баяндау, жалпыға ортақ тақырыптардағы пікірталастарға қатысу;

10-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.

10-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:

1. Табиғат құбылыстары

1.1 Табиғи апаттар

1.2 Біздің планетаның негізгі зиянкесі – адам

2. Адам және оның мүмкіндіктері

2.1 Адам ағзасының бірегей мүмкіндіктері

2.2 Данышпан адамдар

3. Қазақстанның және Германияның көрнекті тұлғалары

3.1 Қазақстанның көрнекті тұлғалары

3.2 Германияның көрнекті тұлғалары

4. Замануи технологиялар

4.1 Технологиялық прогресс және ғылыми жетістіктер

4.2 Интернет барлық жерде

5. Жастар және оның мәселелері

5.1 Жастар субмәдениеті

5.2 Жастар арасындағы буллинг

6. Қайырымдылық және қақтығыстар

6.1 Қайырымдылық үйден басталады.

6.2 Жұмыссыздық

7. Неміс тілінде сөйлейтін мемлекеттер

7.1 Германия және оның тарихы

7.2 Австрия мен Швейцария

8. Қазақстан мен Германияның мәдени мұралары

8.1. Қазақстанның мәдени мұралары

8.2 Германияның мәдени мұралары

Тыңдалым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы:

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);

- кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен түсінеді

- бағдарламаға сәйкес 4-5 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;

- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;

- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) біледі.

Тыңдалым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:

- тақырып бойынша жеке тіркестер мен ең көп қолданылатын сөздерді;

- қолдаумен биографиялық сипаттағы ақпарат сұралған күрделілеу сұрақтарды;

- кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен;

- ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен;

- ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен;

- ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен;

- шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен;

- қолдаумен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзақ әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсінеді.

Тыңдалым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:

- ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтауды

- ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтауды біледі

Тыңдалым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:

- жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік

- ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі

- ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі

- ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз дерлік түсінеді

- ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтауын

- ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтауын біледі

меңгерген білімін үлгі бойынша:

-қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсінуін қолданады

Тыңдалым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:

- тыңдалған мәтінде қолдау көрсетілмеген және қолдау көрсетілген негізгі кезеңдерді;

-тыңдалған мәтінде әңгімелесу барысында, түрлі жағдаяттарда негізгі ақпаратты;

-тыңдалған мәтіннен ақпаратты ала алады және негізгі мазмұнды, негізгі фактілерді;

-тыңдалған мәтіннен іздеу мақсатында қажетті нақты ақпаратты немесе қызықтыратын ақпаратты;

-қабылданған мәтіннің жүйелілік, логикалық байланыс фактілердің байланысын белгілей алады және толық мазмұнын;

- бір тақырыпқа байланысты сөздерді қайталай алады және сөздерді

- күрделілігі орташа мәтіндерден өмірбаяндық ақпарат бере алады және мазмұнын;

-кейбір жалпы және білім беру тақырыптары бойынша ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай алады және түсінеді

Айтылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда

- жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдана алады;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда;

- кейіпкерлерді өзара салыстыруда;

- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтауда меңгерген білімін үлгі бойынша қолданады

Айтылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:

- жалпы тақырыптардың көбі бойынша пікірталастарда өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беруді

- жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдауды

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтаруды

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айтуды біледі.

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қаныс жасап көруде;

- пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізуде қолданады.

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті;

- кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуда қолданады.

білімді шығармашылықпен меңгереді (немесе меңгерген білімін шығармашылықпен қолданады):

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіреді.

Айтылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:

- кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын

- кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын түсінеді

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қоя

- жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айта

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қоя

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айта

- жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтара

- оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көруді

- жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысуды біледі

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу

үшін өзара қарым-қатынас жасап көруді

- әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуын қолданады

Айтылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:

- жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын түсінеді

- жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қоя

- кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айта

- жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтара

- жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қоя

- кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айта біледі

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтаруды

- жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен

- жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолданады меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуда қолданады

Айтылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:

- жалпы және білім беру тақырыптары бойынша орташа мәтіндердегі маңызды сәттерді түсінеді, ойын негіздеп айтуды;

- кейбір ортақ тақырыптарда ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қоюды біледі және сұрақтарға жауап береді;

- көптеген жалпы және білім беру тақырыптарында ұзақ әңгімелерде өз білімін қолданып, түсініп, өз көзқарасын баяндауды;

- жалпы және оқу тақырыптарында өз пікірін ойын анық, нақты шығармашылықпен баяндайды, сөйлеседі және әңгімені қолдап, пікірін айтуды;

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында айырықша ақпаратты және детальдары түсінеді, талдауды;

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір түсініктемеге икемділікпен жауап береді;

- әр түрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша жай, ұзақ оқиғаларды мазмұндауды;
- белгілі дәрежедегі икемділік аясында басқалар айтқан ұсыныстар немесе пайымдауларды жұптық, топтық жұмыс, барлық сыныппен өткізілген жұмыстарда дәлелдеуді;
- жалпы және білім беру тақырыптары бойынша орташа мәтіндердегі маңызды сәттерді түсінеді, негіздейді және дәлелдерді келтіруді;
- кейбір ортақ тақырыптарда ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қояды біледі, сол ақпаратқа ойын білдіруді;
- көптеген жалпы және білім беру тақырыптарында ұзақ әңгімелерде өз білімін қолданып, өз көзқарасын анықтауды;
- жалпы және оқу тақырыптарында өз пікірін нақты шығармашылықпен баяндайды және әңгімені қолдап, сөйлесіп ойын анық біледі

Оқылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіне біледі.
  - жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды;
  - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді.
- меңгерген білімін үлгі бойынша
- көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқуда;
  - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтауда қолданады.
- меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:
- жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтауда;
  - көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтауда;

- мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалануда;

- кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтауда қолданады.

Оқылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:

- кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды

- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды

- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді

- таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден кейбір көлемді мәтіндерді оқи

- әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтай

- көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтай біледі

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдау көрсету арқылы пайдалануын

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтауда қолданады

Оқылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:

жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды

- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды

- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді

- таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқи

- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтай біледі

- көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтауда

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде

келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтауда қолданады

Оқылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында
білім алушы:

- кішігірім қолдауы бар кейбір ұзақ мәтіндерді оқып, мәтіннің ең негізгі ойын анықтауды;
- бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ, орташа деңгейдегі мәтіндердегі негізгі ақпаратты көңіл бөліп, мәтінді оңай түсінуді;
- жалпы және білім беру тақырыптары бойынша ұзақ мәтіндерде автордың, көзқарасы немесе пікірін анықтай алуды;
- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндерде арнайы ақпаратты және детальдарды түсіне алуды;
- жазылған жанрлардың көпшілігінде сөздің, ұсыныстар мен мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтауды;
- түсінудің құндылығын және кеңеюін тексеру үшін таныс және беймәлім қағаздар мен сандық ресурстарды қолдануды;
- кез-келген жалпы және білім беру тақырыптары бойынша қарапайым және ортақ фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтай алуды;
- танымал жалпы және білім беру тақырыптары шеңберінде көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқи алуды біледі;
- танымал жалпы және білім беру тақырыптары шеңберінде ұзын мәтіннің мағынасын анықтай алуды біледі

Жазылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында
білім алушы:

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзете алады;
- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жаза алады;
- адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жаза алады;
- жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жаза алады;
- базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыра алады;
- кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіре алады.

Жазылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында
білім алушы:

- әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуді;
- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын

сөздерді дұрыс жазуды;

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдануды біледі.

- әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді түсінеді.

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазуда;

- жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы тақырыптарды абзацпен жазуда қолданады.

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді;

- таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен қолданады.

Жазылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуін

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазуын түсінеді

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазуды

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалана

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалана

- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды біледі

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді

- әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолданады

Жазылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:

- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуін

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес

стиль және регистрді пайдалануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалануын түсінеді

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазуды

- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазуды біледі

- таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалануын

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолданады

Жазылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:

- қолдаумен кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы;

- кейбір жалпы және білім беру тақырыптары үшін түйінді сөздерді дәйекті абзац ретінде;

- әр түрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде қолдау көрсетуді жоспарлайды, және сол жоспар бойынша қысқаша өз ойын біледі

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы;

меңгерген білімін үлгі бойынша

- жеке ақпарат беру үшін қысқа электронды хаттарды қолдаумен;

- кейбір танымал жалпы және білім беру тақырыптары бойынша кішігірім қолданым арқылы логикалық негізде негізгі сөздерді қолдана отырып, ұсыныстарды абзацқа біріктіре алып;

- кейбір таныс жалпы және білім беру тақырыптары үшін мысалдармен егізделген және дәлелдермен қамтамасыз етілген жазыламдарды қолданады

меңгерген білімін шығармашылықпен:

- кейбір таныс жалпы тақырыптары бойынша жазбаша жұмыста кішігірім қолдаумен, логикалық түрде мини-эссе.

- кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін дұрыс қолданады.

Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы:

- әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда;

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты

көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдана алады;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктердің дара түрін қолдана алады;

- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;

- шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде;

- кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес қолданады

Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:

- таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде 100-ге дейінгі сандық және реттік сан есімдерді қалай қолдануға болатындығын;

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын зат есімдер мен күрделі сөз тіркестерін қолдануды;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде күшті және әлсіз етістіктерді қолдануды;

- зат есімдердің генитикалық жағдайы, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Барыс септігіндегі қосымшаны;

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімнің септелуін қолдануды;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдердің күшті/әлсіз / әйелдік септелуін қолдануды;

- Präteritum/Präteritum-да sein / зайн етістігінің конъюгациясын қалай қолдануға болады / претерит, қайтарылатын етістіктер, қайтарылатын етістіктердің конъюгациясы, модальды етістіктерді қолдану ерекшеліктерін;

- таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша индикативті және иелік есімдіктердің формаларын қолдануды;

- әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жеке сөйлемдерді қолдануды;

- жалпы және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша бөлінетін және бөлінбейтін қосымшалармен етістіктерді қолдануды;

- күрделі зат есімдерді қалай қолдануға болады: зат есім+зат есім: das Wörterbuch/das Vurterbuch, сын есім+зат есім: Leichtathletik / Layhtatletik, етістік + зат есімді қолдануды;

- wo сұрағына жауап беру кезінде жеке және иелік есімдіктерді Dativ/datif-ке in/in, an/an, auf/auf көмекші сөздер арқылы қалай қолдануға болады?/ wo? әр түрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарында

- әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы көмекші von/фон, mit/mit, zu/цу сөздерді қолдануды біледі.

Wo?/ Wo?, Woher?/ Воер?, Was?/ Сіз?, Wann?/ Ванна?, Wieviel/e?/ Бетіл / E?, Wessen?/ Вессен?. сұрақ сөзі бар сұраулы сөйлемдер, сұрақ сөзі wozu?/ воцу? көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша um/ақыл ... zu/цу инфинитивті айналымы қолданады.

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- қазіргі кездегі әлсіз/күшті етістіктердің конъюгациясын, таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектріндегі сөйлемдегі сөз тәртібін (Тікелей/кері) қолданады.

Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдануын түсінеді

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қысқан анықтауышты қолдана

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалана біледі

меңгерген білімін үлгі бойынша:

- көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mein, dein, unser/майн, дайн, унзер сөздерін қоса алғанда жіктік және тәуелдік есімдіктерін

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Презенс (осы шақ) Präteritum/Претеритум (өткен шақ), Perfekt/Перфект (өткен шақ) шақ формаларын

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wurde ... gegründet/вурде ... гегрюндет пассивті құрылымын сәйкесінше қолданады

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- таныс жалпы және оқу тақырыптары үйреншікті ауқымында үздіксіз осы және өткен шақ формаларын

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеудің салыстырмалы шырай құрылымын

- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вохин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында raten, empfehlen/ратен, эмпфелен етістіктерінен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер,

одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды

- жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, warum, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолданады

Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін түрлі күрделі сын есімдерді және салыстырмалы құрылымдарды мысалы, mehr... als/мер... альс қолдануын түсінеді

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдануын

таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалануын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдануын біледі

- Futurum/Футурум (келер шақ) туралы білімдерін жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолданады

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұранымдарды қоса алғанда нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін төлеу сөздің кейбір формаларын

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды

- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты септікті пайдалануды қажет ететін зат есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді

- таныс жалпы және оқу тақырыптарындаum/ум... zu/цу...инфинитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді

- жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында dass/дасс және ob/об жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы

толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін *der, welcher, die, welche, das, welches*/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді

-таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолданады

меңгерген білімін шығармашылықпен:

- осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысу құрылымдарын қолдану, бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыруда қолданады

Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын зат есімдер мен күрделі фразаларды, орынды және уақытты сипаттайтын күрделі номиналды тіркестерді;

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, дара бір буынды және екі буынды сын есімдерді;

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде етістіктерді түсінеді ;

- табыс септігіндегі толықтауышты, *wohin?* сұрағына жауап беру үшін *in, an, auf* предлогтарының көмегімен *Akkusativ* формасындағы толықтауышты қолдану, *Dativ* (*mit, nach, aus, zu, von, bei, seit*) пен *Akkusativ* (*durch, für, ohne, um, gegen, bis*) формасын қажет ететін предлогтарды;

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздық мағынасын беретін түрлі формаларды (*Nein/nicht / kein*);

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөздерсіз сұраулы сөйлемдер құрастыру, *Wie?, Wo?, Woher?, Was?, Wann?, Wieviel/e?, Wessen?* сұрақ сөздерін қолдану, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді қолдану, *wozu?* сұраулы сөзін және *um ... zu, damit* (инфинитивтік оралымын);

- іс-әрекетті білдіру үшін *sein* и *haben* в *Präsens/ Präteritum/ Perfekt*, формаларындағы әлсіз және күшті етістіктердің жіктелуін қолдана алады және өздік етістіктерінің жіктелуін модаль етістіктерді біледі;

меңгерген білімін үлгі бойынша:

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында бөлінетін және бөлінбейтін префиксі бар етістіктерді;

бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және *Passive/Пассив* ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше;

-әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктеу есімдіктерін қолдану, барыс септігінде тәуелдік есімдіктерін қолдану, *wo?*

сұрағына жауап беру барысында in, an, auf предлогтары арқылы жасалған Dativ формасындағы толықтауыштарды;

-әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu предлогтарын қолдана алды және Dativ und Akkusativ ті керек ететін предлогтарды (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über, neben) қолданады;

меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

-табыс септігіндегі толықтауышты қолдану, wohin? сұрағына жауап беру үшін in, an, auf предлогтарының көмегімен Akkusativ формасындағы толықтауышты қолдану, Dativ формасын қажет ететін mit, nach, aus, zu, von, bei, seit және Akkusativ формасын қажет ететін durch, für, ohne, um, gegen, bis предлогтарды;

-таныс жалпы және оқу тақырыптарында starke, schwache, weibliche Deklination зат есімдердің септелуін;

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде und және aber, көмекші сөздерді қазіргімен бұрынғы әрекеттерді сипаттауда қолданады меңгерген білімін шығармашылықпен:

- таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде есептік және реттік сан есімдерді, ай, күн ай аттарын, уақытты айтуды;

- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu предлогтарын қолдана алды және Dativ und Akkusativ ті керек ететін предлогтарды (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über, neben) қолданады.

PROJEKT

Anhang ____
zum Befehl des Ministers der Bildung und
Wissenschaft der Republik Kasachstan
vom _____ № _____

Einheitsbildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“
für die 6.-10. Klassen der Mittelschulbildung

Kapitel 1. Allgemeines

1. Das Bildungsprogramm ist in Übereinstimmung mit dem Staatlichen allgemeinverbindlichen Standard der Mittelschulbildung, der durch den Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom ____ 20__ № ____ „Über Genehmigung der Staatlichen allgemeinverbindlichen Bildungsstandards aller Bildungsstufen“ (ins Register der staatlichen Registrierung der Normativ- und Rechtsakten der Republik Kasachstan unter № ____ eingetragen) genehmigt wurde, ausgearbeitet.

2. Der Schwerpunkt des Schulfachs «Deutsch» ist die Schaffung von Möglichkeiten für die Bildung von persönlichen Qualitäten und die Entwicklung der kognitiven Aktivität durch die Beherrschung von Wissen, Fähigkeiten, Regeln der Kommunikation, Verbesserung der kommunikativen Fähigkeiten, Verbesserung der kommunikativen und interkulturellen Kompetenzen, Lernen der Selbständigkeit durch die Bildung der Fähigkeit zur Selbstbildung. Der Lernende wird lernen, seine nationale Weltanschauung (Einstellung zu sich selbst, seiner Umgebung, seinem Platz im sozialen Umfeld) zu bewerten, indem er die Muttersprache und die deutsche Sprache vergleicht.

3. Die Hauptrichtung des Schulfachsfachs «Deutsch» - Bildung von Kompetenzen, die für die berufliche Ausbildung und des Lernens in der Einheit von Erziehung, Bildung, Kreativität und Entwicklung; die Entwicklung der kognitiven Aktivität der Lernenden, durch das Erlernen der deutschen Sprache in Kontinuität mit den nationalen Werten, die Bildung des kulturellen Wissens, der geistigen und moralischen Welt, kognitiv-emotionale Intelligenz, kritisches Denken und Ausdruck der Persönlichkeit durch Künstlerische Werke. Bildung einer Person, die Kenntnisse, Fähigkeiten, Fertigkeiten besitzt, die für die kommunikative Wahrnehmung eines sprachlichen Phänomens notwendig sind, die das gewonnene Wissen im Alltag frei anwenden kann, im deutschsprachigen Umfeld.

4. Die Ziele des Schulfachs «Deutsch» sind die Entwicklung der kognitiven Tätigkeit des Lernenden durch das Erlernen der deutschen Sprache in der Kontinuität mit nationalen Werten, die Bildung von kulturellen Kenntnissen .die Bildung der Persönlichkeit, die die Kenntnisse, Fertigkeiten, Fertigkeiten besitzt, die für die kommunikative Wahrnehmung des Sprachphänomens notwendig sind, die das gewonnene Wissen im Alltag, im deutschsprachigen Umfeld frei anwenden kann.

6. Wertorientierung des Lerninhalts:

- spirituelle und kulturelle Werte (Familie, Patriotismus, Sprache, Bildung, Traditionen, Ehre, Gewissen, Geist, Fleiß, Bedürfnisse, Kreativität, Geschichte, Mentalität, Wissenschaft, Kultur, spirituelles und kulturelles Erbe);

- die Werte der natürlichen Reichtümer und Landressourcen (Heimat-Atameken, Heimatland, Shanyrak, historische Denkmäler, Natur, natürliche Ressourcen, Produktion, Wohlbefinden der Familie) ;

- moralische Werte (Güte, Nächstenliebe, Freundschaft, Liebe, Zuneigung, Brüderlichkeit, Fürsorge, Verantwortung, Würde, Ehrlichkeit, Zufriedenheit, Nächstenliebe, Pflicht, Vertrauen);

- ästhetische Werte (Beobachtung, Sensibilität, Geschmack, Kunstwerke, Literatur, Kultur);

- kasachischer Patriotismus (Heimat, Unabhängigkeit, Patriotismus, Gesetz, Recht, Pflicht, Freiheit, Pflicht, Ehre, Freiheit, Ehre, Toleranz) ;

- werte der Gesundheit (Leben, Gesundheit, Zeit, körperliche Kultur, psychische Gesundheit, Wille, Ausdauer, Flexibilität).

6. Das theoretische Material ermöglicht es den Lernenden, das phonetische System, die grammatische Struktur der deutschen Sprache zu beherrschen, das Vokabular und das grammatische Material zu studieren, die Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten der Lernenden zu überprüfen.

7. Das Bildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“ ist auf die Entwicklung von Sprachfertigkeiten der Lernenden in vier Sprechfähigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben) gerichtet.

8. Nach dem Abschluss der Grundallgemeinbildung erreichen die Lernenden Sprachniveau A2 dem Common European Framework of Reference (CEFR) gemäß (6.Klasse - A1.1, 7.Klasse – A1.2, 8.Klasse – A2.1, 9. und 10.Klassen - A2.2)).

9. Der Inhalt des Niveaus der grundlegenden sekundären Bildung und die Organisation des Lehr- und Bildungsprozesses beinhaltet die Festlegung und Umsetzung der folgenden drei Komponenten der Ziele in ihrer Einheit.

1) Pädagogische Ziele basierend auf Werten;

2) Bildungsziele, die auf die Bildung persönlicher Kompetenzen abzielen;

3) Entwicklungsziele: Basierend auf Kreativität und Kreativität.

10. Definiert metapredmetnyh Kompetenzen, die in Form von erwarteten Ergebnissen für das Thema am Ende des Niveaus der primären Sekundarstufe gebildet werden:

kommunikativ-Sprachkompetenz - eine Sammlung von Sprachkenntnissen über die Regeln des Funktionierens von Sprachmitteln (phonetisch, Rechtschreibung, lexikalisch und grammatisch) in der Sprache und Fähigkeiten ihrer Verwendung für kommunikative Zwecke;

Soziokulturelle Kompetenz - eine Sammlung von Wissen über die national-kulturellen Besonderheiten der Länder der Sprache, die Fähigkeit, ihre Sprache und Nicht-Sprache Verhalten in Übereinstimmung mit dieser Besonderheit zu bauen, die Fähigkeit, auf dieser Grundlage ihr Land und ihre Kultur unter den Bedingungen der fremdsprachigen interkulturellen Kommunikation zu vertreten;

Lehr- und kognitive Kompetenz - die Gesamtheit der allgemeinen und

speziellen Lernfähigkeiten, die für die Verwirklichung der selbständigen Tätigkeit nach der Beherrschung der Fremdsprache notwendig sind, die Erfahrung ihrer Nutzung;

Informationstechnologie-Kompetenz - eine Sammlung von Wissen und Fähigkeiten, um mit Computertechnik zu arbeiten, moderne Software zu verwenden, die für die Lösung professioneller Probleme entwickelt wurde, die Fähigkeit, die notwendigen Informationen mit Hilfe von Netzwerktechnologien zu erhalten

11. Die Bestimmung der erwarteten Ergebnisse im Lehrfach "Deutsch" und die Bewertung der pädagogischen Leistungen des Schülers erfolgt nach dem System «Wissen – verstehen – vorbildliches Wissen anwenden – Wissen unter neuen Bedingungen anwenden – Wissen kreativ anwenden».

Kapitel 2. Inhaltsaufbau vom Schulfach „Deutsch“

4. Der maximale Umfang von Schulfachsbelastung im Schulfach „Deutsch“ beträgt:

1) in der 6. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

2) in der 7. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

3) in der 8. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

4) in der 9. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

5) in der 10. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr.

Grundinhalt für die 6.Klasse

Grundinhalt für die 6.Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.1 – mittleres Niveau A1.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den Alltags- und Lernebenen kommunizieren;

2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;

3) einfache Sätze verstehen;

4) auf einfache Alltagsfragen antworten und Fragen stellen;

5) sich selbst mündlich vorstellen;

6) elementare Dialoge führen;

7) einfache nützliche Informationen (aus Plakaten, Tabellen, Werbung) herausstellen;

8) einfache Postkarten schreiben;

9) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Gestik, Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;

10) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;

11) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und danach streben, deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen

Zusammenwirkens praktisch zu verwenden;

12) Realien, Sitten und Bräuche der deutschsprachigen Länder kennen lernen und Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen.

Erzieherischer Aspekt in der 6.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 5.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 6.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit denen der Muttersprache) aktivieren;

3) am Lehrbuch, Wörterbuch arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden.

Strategischer Aspekt in der 6.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 6. Klasse:

1. Darf ich mich vorstellen?

1.1 Neu in der Klasse

1.2 Kasachische und deutsche Namen

1.3 Zahlen um uns herum: Alter, Telefonnummer

2. Meine Herkunft

2.1 Länder und Kontinente

2.2 Ich komme aus Kasachstan. Und du?

2.3 Wo wohnst du?

3. Reden wir über die Schule

3.1 Schulbedarf

3.2 Ist das deine Lehrerin?

3.3 Meine 6-Klasse

4. Schule und Freizeit

4.1 Lehrer und Menschen anderer Berufe

4.2 Deutschstunde

4.3 Was kannst du in der Schule und in deiner Freizeit tun?

5. Tagesablauf

5.1 Zeit

5.2 Was und wann mache ich?

5.3 Mein bester Tag

6. Schultag

6.1 Stundenplan

- 6.2 Schule nach dem Unterricht
- 6.3 Schule in Kasachstan und Deutschland
- 7. Mein Hobby
  - 7.1 Ich will und kann
  - 7.2 Kommst du mit mir zum Konzert?
  - 7.3 Hobbys kasachischer und deutscher Schüler
- 8. Schulen auf der ganzen Welt
  - 8.1 Mutter- und Fremdsprachen
  - 8.2 Der Weg zur Schule der Schüler verschiedener Länder
  - 8.3 Brieffreund

Grundinhalt für die 7.Klasse

Grundinhalt für die 7. Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.2 – hohes Niveau A1.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 7.Klasse:

- 1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;
- 2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;
- 3) einfache gebräuchliche Sätze und Phrasen verstehen;
- 4) auf Alltagsfragen antworten, Fragen stellen, einfachen Dialog bilden;
- 5) sich selbst und andere Person vorstellen;
- 6) einfache nützliche Informationen (im Geschäft, auf der Straße) herausstellen;
- 7) einfache Postkarten, persönliche Briefe schreiben, Fragebogen ausfüllen;
- 8) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;
- 9) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;
- 10) Realien, Sitten und Bräuche, Traditionen der deutschsprachigen Länder kennen lernen, Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen;
- 11) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

Erzieherischer Aspekt in der 7.Klasse:

- 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;
- 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 7.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 7.Klasse:

- 1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;
- 2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;
- 3) rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit

organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit denen der Muttersprache) aktivisieren;

4) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden.

Strategischer Aspekt in der 7.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 7. Klasse:

1. Schule und Studium

1.1. Wie spät ist es?

1.2 Mein Tagesablauf

2. Unsere Heimat ist Kasachstan

2.1 Die Hauptstadt von Kasachstan- Nursultan

2.2 Meine Wohnung. Die Möbel

3. Deutschland

3.1 Die Hauptstadt Deutschlands - Berlin

3.2 Feiertage

3.3 Nationale Gerichte

4. Sport

4.1 Berühmte Sportler

4.2 Sport in meiner Familie

Grundinhalt für die 8.Klasse

Grundinhalt für die 8. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.1 – niedriges Niveau A2.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 8.Klasse:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;

2) oft gebräuchliche Sätze und Umgangssprachen verstehen;

3) in einfachen Sätzen über Lernen, Schule, Herkunft, nächste Umgebung und elementare Alltagsbedürfnisse erzählen;

4) einfache Texte, Anzeigen, Briefe lesen und verstehen;

5) kurze Zetteln, Briefe persönlichen Charakters schreiben;

6) in einfachen typischen Situationen, die unmittelbaren Informationsaustausch im Rahmen der bekannten Themen und Tätigkeitsarten fordern, umgehen;

7) landeskundliche Kenntnisse erwerben, sich mit Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern bekannt machen;

8) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

Erzieherischer Aspekt in der 8.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 8.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den

Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 8.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;

3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen;

4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

5) rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren.

Strategischer Aspekt in der 8.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 8. Klasse:

1.Meine Heimat ist Kasachstan

1.1 Sehenswürdigkeiten von NurSultan

1.2 Herausragende Persönlichkeiten meiner Heimat

2. In der Welt der Kunst

2.1 Das Kino und das Theater Kasachstans

2.2 Kino und Theater Deutschland

2.3 Musik und Literatur

3.Welt der Berufe

3.1 Beruf meiner Träume

3.2 Beruf der Zukunft

3.3 Gefragte Berufe meiner Heimat

4. Der Mensch und seine Sprachfähigkeiten

4.1 Sprachurlaub in Deutschland

4.2 Schulaustauschprogramm weltweit

4.3 Kasachstan und seine Sprachfähigkeiten

Grundinhalt für die 9.Klasse

Grundinhalt für die 9. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – mittleres Niveau A2.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 9.Klasse:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der sozialkulturellen Ebene kommunizieren;

2) einzelne schwierigere Sätze, allgemeine Informationen im Gesprächsverlauf verstehen;

3) sich einem Gespräch über alltägliche irdische Dinge anschließen;

4) wichtige Informationen in einfachen Texten verstehen;

5) einfache Briefe persönlichen Charakters schreiben;

6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von

Deutschsprachträgern kennen;

7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

Erzieherischer Aspekt in der 9.Klasse:

- 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;
- 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 9.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 9.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;

3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, diskutieren;

4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

5) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren.

Strategischer Aspekt in der 9.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 9. Klasse:

1. Alternative Energiequellen

1.1 Die Energie der Sonne

1.2 Energie der Erde

2. Professionalität und Zeitanforderungen

2.1 Bildung in Kasachstan und Deutschland

2.2 Berufswahl in Kasachstan

2.3 Berufswahl in Deutschland

3. Persönliche Entwicklung

3.1. Berühmte Persönlichkeiten Kasachstans, die mich inspirieren

3.2 Strategie meiner persönlichen Entwicklung

4. Der Mensch in der modernen Welt

4.1 Mensch und Umwelt

4.2 Allgemeine Werte

4.3 Auswirkungen der Umwelt auf die Persönlichkeitsentwicklung

Grundinhalt für die 10.Klasse

Grundinhalt für die 10. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – hohes Niveau A2.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 10.Klasse:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der sozialkulturellen Ebene kommunizieren;

2) kommunikative Absicht in alltäglichen Situationen: Essen und Trinken, Wohnung, Kleidung, Gesundheit, Freizeit, Reisen, Ausbildung realisieren;

3) Gespräche selbstständig führen;

4) wichtige Informationen in Texten mittlerer Schwierigkeit verstehen;

5) Briefe persönlichen Charakters schreiben;

6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern kennen;

7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

Erzieherischer Aspekt in der 10.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 10.Klasse : allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 10.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

3) rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren;

4) moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;

5) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, zu allgemeinen Themen diskutieren.

Strategischer Aspekt in der 10.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 10. Klasse:

1. Natürliche Phänomene

2. Der Mensch und seine Fähigkeiten und

2.1 Einzigartige Fähigkeiten des menschlichen Körpers

2.2 Geniale Menschen

3. Herausragende Menschen in Kasachstan und Deutschland

3.1 Herausragende Menschen Kasachstans

3.2 Herausragende Menschen in Deutschland

4. Moderne Technik

4.1 Technischer Fortschritt und wissenschaftliche Fortschritte.

4.2 Internet überall

5. Die Jugend und ihre Probleme

5.1 Jugend-Subkultur

5.2 Bulling unter Jugendlichen

6. Nächstenliebe und Konflikte

6.1 Wohltätigkeit beginnt zu Hause.

6.2 Arbeitslosigkeit

Erwartete Ergebnisse zum Studienfach "Deutsch" der Grundschulbildung

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse

durch die Sprechfähigkeit "Hören» :

versteht:

- mit Unterstützung für einzelne Sätze und die am häufigsten verwendeten

Wörter nach Thema

- Quizfragen und biografische Informationen zur Verfügung stellen

- keine Unterstützung Quizfragen zu allgemeinen und Lernthemen

- mit Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen

- mit Unterstützung für die meisten spezifischen Informationen und Details in einem kurzen Gespräch zu einigen Unterrichtsthemen

- unterstützt Geschichten, einschließlich einer längeren Konversation zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse

durch die Fähigkeit "Hören»:

versteht:

- einzelne Sätze und die am häufigsten verwendeten Wörter nach Thema

- komplexere Fragen mit Unterstützung über die Bereitstellung persönlicher Informationen

- unterstützung für komplexere Fragen zu einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen

- mit begrenzter Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen

- mit Unterstützung der meisten spezifischen Informationen und Details in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen

- unterstützt Sinn aus dem Kontext der langen Konversation zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen

- meinung des Sprechers(-sie) in einem langen Gespräch mit Unterstützung zu begrenzten allgemeinen und pädagogischen Themen

- mit Geschichten Unterstützung, einschließlich einer längeren Konversation zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse

durch die Fähigkeit "Hören»:

weiß:

- mit wenig Sinn Unterstützung aus dem Kontext einer langen Konversation zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

versteht:

- highlights in einem langen Gespräch über eine begrenzte Anzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen - mit wenig Unterstützung für einige detaillierte Informationen in einem langen Gespräch/Gespräch über eine begrenzte

Palette von allgemeinen und pädagogischen Themen

- wie man charakteristische Merkmale auf Wort-, Satz- und Textebene bestimmter mündlicher Genres identifiziert

- mit Unterstützung für Geschichten zu allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- mit etwas Unterstützung die meisten Details des Arguments in einem erweiterten Gespräch über eine begrenzte Palette von allgemeinen und pädagogischen Themen

- mit ein wenig Unterstützung einige der impliziten Bedeutungen in einem langen Gespräch über einige allgemeine und pädagogische Themen

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- mit Unterstützung der Meinung des Sprechers(-sie) in einem längeren Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse

durch die Fähigkeit "Hören» :

weiß:

- wie man mit geringfügiger Unterstützung die Meinung des Sprechers (-sie) in einem langen Gespräch zu allgemeinen und pädagogischen Themen zu bestimmen

- wie man mit wenig Unterstützung Bedeutung aus dem Kontext einer langen Konversation zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen zu identifizieren

versteht:

- praktisch ohne Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen

- mit wenig Unterstützung oder ohne Unterstützung der spezifischsten Informationen in einem erweiterten Gespräch über eine Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen

- praktisch ohne Unterstützung die meisten Details der Argumente in einem langen Gespräch über eine breite Palette von gemeinsamen und Lernthemen

- wie man charakteristische Merkmale auf Wort-, Satz- und Textebene bestimmter mündlicher Genres definiert

- große Geschichten zu allgemeinen und Lernthemen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse

durch die Fähigkeit "Hören»:

versteht:

- highlights ohne Unterstützung oder mit Unterstützung im angehörten Text;

- abgehörter Text, der in der Kommunikation in verschiedenen Situationen verwendet wird;

- der volle Inhalt des hörbaren Textes und stellt die Reihenfolge, die logische Verbindung der Tatsachen, die in der Audionachricht übertragen werden;

- wörter und wiederholen Sie nur diejenigen von ihnen, die zu einem Thema beziehen

- texte von mittlerer Komplexität und biografische Informationen zur

Verfügung stellen;

- versteht und extrahiert die wichtigsten Inhalte, die wichtigsten Fakten in der angehörten Text enthalten;

- und extrahiert, um die notwendigen spezifischen Informationen oder Informationen zu finden, die interessiert sind;

- identifiziert Inkonsistenzen in den gegebenen Argumenten in einem langen Gespräch zu einigen allgemeinen und Lernthemen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse

durch die Fähigkeit «Sprechen»:

weiß:

- wie man grundlegende Informationen über sich selbst und andere auf der Ebene der einfachen Sätze in typischen Situationen vermittelt

- wie man einfache Fragen stellt, um Informationen innerhalb einiger allgemeiner Themen zu erhalten

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, auf einer grundlegenden Ebene des Informationsaustausches innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren

- legt Gedanken klar und klar auf Satzebene während der dampfenden, Gruppenarbeit und der Arbeit der ganzen Klasse

versteht:

- wie man mit einer gewissen Flexibilität auf der Vorschlagsebene auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, auf einer grundlegenden Ebene des Informationsaustausches innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren

- legt Gedanken klar und klar auf Satzebene während der dampfenden, Gruppenarbeit und der Arbeit der ganzen Klasse

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet spezifisches Vokabular und Syntax innerhalb einiger gebräuchlicher Themen

- erzählt einfache Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- äußert Stellungnahme auf Vorschlagsebene unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse

durch die Fähigkeit «Sprechen»:

weiß:

- wie Informationen über sich selbst und andere auf Diskussionsebene zu den meisten gemeinsamen Themen zu vermitteln

- wie einfache Fragen zu stellen, um Informationen innerhalb der meisten allgemeinen Themen zu erhalten und unterstützt eine kurze Konversation

- äußert seine Meinung in den neuen Bedingungen auf der Ebene des Vorschlags mit Elementen der Argumentation in verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen

versteht:

- wie man Fragen mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu beantworten

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, in einem längeren Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren

- legt die Gedanken klar und deutlich auf der Satzebene und während der Diskussion während des Paares, der Gruppenarbeit und der Arbeit der gesamten Klasse

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet spezifische Vokabeln und Syntax innerhalb einiger gebräuchlicher und lehrreicher Themen

- erzählt einige längere Geschichten und Ereignisse zu einigen allgemeinen und Lernthemen

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- äußert Stellungnahme auf Vorschlagsebene unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse

durch die Fähigkeit «Sprechen»:

weiß:

- wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben

versteht:

- herausfordernde Fragen, um Informationen in einigen allgemeinen und pädagogischen Themen zu erhalten

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- formale und informelle Register im Gespräch zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- in der Entwicklung des Wortschatzes, der für die selbständige Beherrschung der Fremdsprache notwendig ist

- äußern Sie Ihre Meinung auf der Ebene der Argumentation innerhalb der meisten allgemeinen und pädagogischen Themen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- unter neuen Bedingungen in der Kommunikation in realen Situationen

- einige längere Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse

durch die Fähigkeit «Sprechen»:

weiß

- wie man formale und informelle Register im Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen verwenden

- wie man komplexere Fragen stellt, um Informationen über allgemeine Themen und einige Lernthemen zu erhalten

- wie man mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf Kommentare innerhalb der allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert

- wie mit Klassenkameraden für die Zusammenarbeit, Diskussion, Abstimmung, Planung und Priorisierung zu interagieren, um Lernaufgaben zu erfüllen

versteht:

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- wie man eine Meinung auf der Ebene der Argumentation zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen äußert

- wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben

- wie man einige längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen nacherzählt

Zum Ende des Schuljahres Schüler 10 Klasse in der Fähigkeit "Sprechen»:

weiß:

- wie man formale und informelle Register im Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen verwenden

- wie man komplexere Fragen stellt, um Informationen über allgemeine Themen und einige Lernthemen zu erhalten

- wie man mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf Kommentare innerhalb der allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert

- wie mit Klassenkameraden für die Zusammenarbeit, Diskussion, Abstimmung, Planung und Priorisierung zu interagieren, um Lernaufgaben zu erfüllen

versteht:

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

- wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- wie man eine Meinung auf der Ebene der Argumentation zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen äußert

- wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben

- wie man einige längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen nacherzählt

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse

nach der Fertigkeit "Lesen»:

weiß:

- wie man die charakteristischen Eigenschaften eines Wortes, Satzes und Textes innerhalb einiger geschriebener Genres bestimmt

- wie man mit etwas Unterstützung vertraute Papier- und digitale Ressourcen verwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern

versteht:

- highlights in einigen kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen

- mit wenig Unterstützung für spezifische Informationen und Details in kurzen, einfachen Texten unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

- Bedeutung aus dem Kontext in kurzen Texten unter einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- liest mit wenig Unterstützung einige kurze Texte und macht auch eine Nachricht in Verbindung mit dem gelesenen Text

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- bestimmt die Einstellung oder Meinung des Autors in kurzen Texten zu einigen allgemeinen und lehrreichen Themen

- ermittelt den Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse

nach der Fertigkeit "Lesen»:

weiß:

- unabhängig von spezifischen Informationen und Details in kurzen, einfachen Texten unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

versteht:

- highlights in kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen

- Argumentdetails unter einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- liest selbst einige kurze, einfache Texte

- definiert Bedeutung aus dem Kontext innerhalb einiger bekannter allgemeiner

und Lernthemen, einschließlich langer Texte

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- bestimmt die Einstellung oder Meinung des Autors in kurzen Texten innerhalb der meisten allgemeinen und lehrreichen Themen

- definiert die charakteristischen Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb der meisten geschriebenen Genres

- verwendet selbst vertraute Papier- und digitale Ressourcen, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern

- der Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse

nach der Fertigkeit "Lesen»:

weiß:

- nationale Besonderheiten anderer Nationalitäten durch Kenntnisse des fremdsprachigen Vokabulars

- Argumentdetails innerhalb der meisten bekannten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte

- charakteristische Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb einiger geschriebener Genres

- wie man Volkslieder in einer Fremdsprache, ausdrucksstarke Lesung von Gedichten auswendig

versteht:

- highlights in Texten unter einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen

- einige lange Texte der künstlerischen und nicht-künstlerischen Literatur innerhalb der bekannten und einige unbekanntem gemeinsame und pädagogische Themen

- essenzen und Inhalt der Lehrtexte

- haltung oder Meinung des Autors zu verschiedenen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- mit etwas Unterstützung für vertraute Papier- und digitale Ressourcen, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse

nach der Fertigkeit "Lesen»:

weiß:

- wie man die Bedeutung aus dem Kontext in kurzen und einigen langen Texten innerhalb einer Vielzahl von vertrauten allgemeinen und Lernthemen bestimmt

- wie man die Einstellung oder Meinung des Autors zu verschiedenen ungewohnten allgemeinen und Lernthemen einschließlich langer Texte bestimmt

- wie man vertraute und einige unbekanntem Papier- und digitale Ressourcen verwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern

versteht:

- highlights in den Texten von unbekanntem verschiedenen allgemeinen und Lehr-Themen, darunter einige lange Texte

- spezifische Informationen und Details in den Texten unter verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte

- Argumentdetails in vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- wie man Inkonsistenzen in den gegebenen Argumenten in kurzen Texten zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen erkennt

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- wie lange Texte verschiedener künstlerischer und nicht künstlerischer Literatur innerhalb vertrauter und einiger ungewohnter allgemeiner und lehrreicher Themen zu lesen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse

nach der Fertigkeit "Lesen»:

weiß:

- wie begründet man die wichtigsten Punkte in den durchschnittlichen Texten zu allgemeinen und pädagogischen Themen

- wie man spezifische Fragen stellt, um Informationen innerhalb einiger allgemeiner Themen zu erhalten;

- wie man Wissen in der Erklärung und Interaktion in einer längeren Konversation zu den meisten allgemeinen und Lernthemen anwendet

- wie man kreativ Ihre Meinung äußert, legt Gedanken klar und klar und unterstützt Gespräche im Rahmen einiger allgemeiner und lehrreicher Themen;

versteht:

- wie kann man spezifische Informationen und Argumentdetails in langen Texten innerhalb einiger allgemeiner und lehrreicher Themen frei definieren;

- wie man mit einer gewissen Flexibilität auf der Vorschlagsebene auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert;

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, Wissen kreativ anzuwenden und reagieren mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen;

- versucht, einfache und lange Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen zu erzählen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- wenn Sie mit einem gewissen Grad an Flexibilität kommentieren, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Paarens, der Gruppenarbeit und der Arbeit der gesamten Klasse gesagt haben

- in der Darstellung der Gedanken klar und klar auf der Ebene des Satzes und während der Diskussion während des Paares, Gruppenarbeit und die Arbeit der gesamten Klasse

- bei der Verwendung von spezifischem Vokabular und Syntax innerhalb einiger allgemeiner und Lernthemen

- bei der Übertragung von grundlegenden Informationen über sich selbst und

andere auf Diskussionsebene zu den meisten gemeinsamen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse

durch die Fähigkeit "Schreiben»:

weiß:

- wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren Arbeiten auf Textebene zu einigen allgemeinen und Lernthemen

- wie richtig häufig verwendete Wörter zu einigen gemeinsamen Themen zu schreiben

versteht:

- wie man Sätze mit Basiswortbündel mit Unterstützung verknüpfen

- kombinieren Sie Sätze logisch mit etwas Unterstützung, indem Sie grundlegende Wörter bündeln, zu einigen vertrauten allgemeinen Themen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- schreibt mit Unterstützung für Schlüsselwörter konsistente Sätze in einem Absatz zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen

- schreibt mit Unterstützung für aktuelle Daten auf Textebene, beschreibt Menschen, Orte und Objekte

- schreibt mit Unterstützung für eine Sequenz von langen Sätzen, um persönliche Informationen zu übertragen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet das entsprechende Format auf der Textebene einiger geschriebener Genres auf vertraute allgemeine und einige Unterrichtsthemen

- verwendet Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu einigen vertrauten allgemeinen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse

durch die Fähigkeit "Schreiben»:

weiß:

- wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren Arbeiten mit Unterstützung auf Textebene zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen

- wie richtig häufig verwendete Wörter auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen zu schreiben

- Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

versteht:

- kombinieren Sie Sätze logisch in einem Absatz mit geringfügiger Unterstützung, indem Sie grundlegende Wörter bündeln, zu verschiedenen vertrauten allgemeinen Themen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- schreibt mit Unterstützung über persönliche Gefühle und Meinungen zu einigen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen

- schreibt mit Unterstützung Thema in Absatz für die Übertragung von persönlichen Informationen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

-verwendet Argumente, unterstützt durch Beispiele und Begründung, auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen

- verwendet mit einiger Unterstützung das entsprechende Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres auf vertraute allgemeine und einige Lernthemen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse

durch die Fähigkeit "Schreiben»:

weiß:

- mit einigen Argumente Unterstützung, mit Beispielen und Begründung, auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen

- richtig häufig verwendete Wörter zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen

versteht:

- mit Unterstützung für passenden Stil und Groß-/Kleinschreibung in einigen schriftlichen Genres auf allgemeine und pädagogische Themen

- wie man mit den nationalen Werten der Menschen, die die Sprache zu lernen, durch das Erlernen einer Fremdsprache, und durch einen tieferen Vergleich

- Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- mit minimaler Unterstützung für das entsprechende Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- unter neuen Bedingungen beim Schreiben von Arten von Diktaten

besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):

- in der mündlichen/schriftlichen Übertragung des Spiels mit Hilfe von Referenzwörtern, Zeichnungen und Symbolen, Zeichnung und Video;

- sätze logisch in einen Absatz mit Basiswörtern Bündel, auf vertraute allgemeine Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse

durch die Fähigkeit "Schreiben»:

weiß:

- wie man mit wenig Unterstützung über reale, fiktive Ereignisse, Handlungen oder Erfahrungen aus der Vergangenheit zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen schreibt

- wie man Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten auf mittlerer Alphabetisierungsstufe im Text zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie richtig häufig verwendete Wörter auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen zu schreiben

-wie zu verwenden mit Unterstützung für passenden Stil und Groß-/Kleinschreibung in schriftlichen Genres auf allgemeine und pädagogische Themen

versteht:

- wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren Arbeiten mit wenig Unterstützung auf Textebene auf allgemeine und pädagogische Themen

- wie man Sätze logisch in einem Absatz kombiniert, indem man die grundlegenden Wörter des Bündels verwendet, zu vertrauten allgemeinen Themen
- wie man mit minimaler Unterstützung das entsprechende Format auf Textebene für geschriebene Genres auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen verwendet

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an

- schreibt mit moderater grammatikalischer Kompetenz zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse

durch die Fähigkeit "Schreiben»:

weiß:

- wie man die grundlegende Bedeutung des Lesens mit wenig Unterstützung für einige durchschnittliche Texte zu verstehen, und wie man eine Nachricht in Verbindung mit dem gelesenen Text zu machen;

- wie man die wichtigsten Punkte in den langen und mittleren Texten der meisten unbekanntesten allgemeinen und pädagogischen Themen versteht

- wie man Sinn aus dem Kontext, Haltung oder Meinung des Autors in langen Texten innerhalb der meisten vertrauten allgemeinen und Lernthemen bestimmt

versteht:

- wie man Argumentdetails in einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen definiert;

- wie die charakteristischen Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb der meisten geschriebenen Genres zu verstehen

- wie man die meisten vertrauten und unbekanntesten Papier- und digitalen Ressourcen anwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern;

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, den Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in einfachen und durchschnittlichen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen zu verstehen

- versucht, die langen Texte der künstlerischen und nicht-künstlerischen Literatur im Rahmen der bekannten und einigen unbekanntesten allgemeinen und pädagogischen Themen zu verstehen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- bei der Bestimmung der Bedeutung aus den Kontexten der langen Texte innerhalb der meisten bekanntesten allgemeinen und pädagogischen Themen

- im Ausdruck der Haltung oder Meinung des Autors in kurzen Texten unter den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen

- bei der Bestimmung des Unterschieds zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse

nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:

weiß:

- wie man Verben in einem begrenzten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie Adjektive und Possessivpronomen verwenden, wenn Sie Themen zu

allgemeinen und einigen Unterrichtsthemen beschreiben

versteht:

- in welchen Fällen verwenden Sie verschiedene Formen der Negation (nicht/kein / nicht / kain) auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen

- wie man komplexe Sätze mit Gewerkschaften und/und und aber/aber baut, um einfache gegenwärtige und vergangene Aktionen zu persönlichen und vertrauten Themen zu beschreiben

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- verwendet Fragen und W-Fragen/In-Frageneinschließlich Fragewörter Wie?/V? Wie lange?/Wi lange? Wieviel?/Beth? in einer erweiterten Palette von vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- verwendet modale Verben, um die Möglichkeit auszudrücken, zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- verwendet die imperative Stimmung des Verbs in einem begrenzten Spektrum von bekannten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet relevante Substantive, einschließlich allgemeiner Phrasen, die Zeit und Ort beschreiben, zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- verwendet Formen der Gegenwart Praesens/Presence, um über Aktionen zu einem begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen zu sprechen

- verwendet verschiedene Formen der Wortbildung über einen begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen

- verwendet Präpositionen, um über Zeit und Ort zu sprechen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse

nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:

versteht:

- wie man quantitative und Ordnungszahlen bis zu 100 in einem begrenzten Spektrum von bekannten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie man Substantive und komplexe Sätze verwendet, die Ort und Zeit nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen beschreiben

- wie man starke und schwache Verben in einem erweiterten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- genitiv von Substantivnamen, Ergänzung im Dativ zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- wie man die Deklination von Substantiven zu allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie benutzt man die starke/schwache/weibliche Deklination von Substantivnamen in vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- wie benutzt man die Konjugation des Verbs sein / zayn in Präteritum / Präteritum, wiederkehrende Verben, Konjugation von wiederkehrenden Verben, Merkmale der Verwendung von modalen Verben

weiß:

- wie man die Formen von Zeigefinger und Possessivpronomen für einen begrenzten Kreis von bekannten gemeinsamen und pädagogischen Themen

verwendet

- wie man unpersönliche Sätze zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie man Verben mit trennbaren und untrennbaren Präfixen nach einer Reihe von üblichen allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie Sie komplizierte Nomen: Nomen+Nomen: das Wörterbuch
Adjektiv+Nomen: Leichtathletik/Лайхтатлетик, verb+Substantiv:
Esslöffel/Эслёффель, Fahrstuhl/Фарштуль

- wie benutzt man persönliche und possessive Pronomen im Dativ, Ergänzungen in Dativ / Datif mit Präpositionen in / in, an / an, auf / auf bei der Beantwortung der Frage wo?/in? in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- präpositionen von/Hintergrund, mit/mit, zu/tsu in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- verwendet Fragesätze ohne Fragewort, Fragewörter: Wie? /V?, Wo?/In?, Woher?Wowereit?, Was?Sie?, Wann?Wannes?, Wieviel/e?/Bethel/äh?, Wessen?Wessen?. fragesätze mit Fragewort, Fragewort wozu?/воу? zu/tsu zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet die Konjugation von schwachen/starken Verben im Präsens, die Reihenfolge der Wörter im Satz (vorwärts/rückwärts) in einem erweiterten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse

nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:

weiß:

- einige abstrakte Substantive und komplexe Sätze zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- eine Vielzahl von Adjektiven vor Substantiven, mit Deklination der Namen von Adjektiven, nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- fragen, die verschiedene Zeitformen umfassen, zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

versteht:

- konsistente Definition, starke/schwache/weibliche und gemischte Deklination von Adjektiven nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- verschiedene quantitative Zahlen für berechnete und nicht zählbare Substantive zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- wie man das Wissen richtig passive Konstruktion wurde ... gegründet/wurde ... gegründet zu einer Vielzahl von üblichen allgemeinen und pädagogischen Themen

- wie man Wissen unter neuen Bedingungen persönliche und possessive Pronomen, einschließlich mein, dein, unser/main, dein, Unzer zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- zeitformen Präsens (Gegenwart), Präteritum (vergangene Erzählzeit), Perfekt/Perfekt (vergangene Konversationszeit) zu vertrauten allgemeinen und

Lernthemen

- hilfswortfunktion des Verbs werden /werden in Futurum / Futurum (Zukunft) zu vielen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- formen der gegenwärtigen kontinuierlichen Zeit und vergangener kontinuierlicher Formen in einer Reihe von vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen

- einige Formen von komplexen Vorschlägen für Aussagen, Aussagen zu einer Reihe von vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen

- die Strukturen des Adverbs des vergleichenden Grades nach einer Reihe bekannter allgemeiner und lehrreicher Themen

- verschiedene modale Formen für verschiedene Funktionen zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- nutzt das Wissen in den neuen Bedingungen der Wortkombination mit Präpositionen in / in, an / an, auf / auf, hinter / hinter, neben / neben, über / über, unter / unter, zwischen / zwischen, vor /for bei der Beantwortung von Fragen wo?/in? (Dativ/Datif) und wohin?/wohin? (Akkusativ/Akkusatif) zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- form der unendlichen Umdrehung um/um... zu/zue... nach den Verben raten/raten, empfehlen/empfehlen in vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- komponierende Gewerkschaften und/und, aber/aber , oder/oder, denn/denn in vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- zusätze, verwenden Sie Zusätze mit dass/dass, ob/ob, verbündete Wörter wer/ver, wie/wie, was/Sie, warum/varum, welche/Welche zu allgemeinen und pädagogischen Themen

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse

nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:

weiß:

- wie man einige abstrakte zusammengesetzte Substantive und komplexe Namensgruppen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen sowie unbekannt Themen verwendet

- wie man verschiedene quantitative Zahlen für berechnete und nicht zählbare Substantive zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie man Wissen über Futurum / Futurum (Future Time) systematisiert, zukünftige Zeitformen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet

- wie Fragebogen mit infinitiv um/um... zu/zue... in vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden

versteht:

- wie man verschiedene komplexe Adjektive und Vergleichsstrukturen verwendet, wie mehr... als/mer... als, um das Niveau zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen anzugeben

- wie benutzt man Fragen, die verschiedene zeitliche und modale Formen beinhalten, zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- wie benutzt man Pronomen, einschließlich des unbestimmten persönlichen Man/Manpronomen und seiner Verwendung mit modalen Verben zu vielen

bekannten allgemeinen und Lernthemen

- wie man das Wissen über zusätzliche Sätze mit den Gewerkschaften dass / das und ob/ ob sowie mit verbündeten Wörtern verwendet, wenn man vertraute allgemeine und pädagogische Themen erklärt

- wie verwenden Sie die Anhängsel definitive Sätze mit relativen Pronomen der/der, welcher/welcher, die /di, welche/welche, das/das, welches/welches für den Plural zu bekannten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- wie man die vergangene Erzählzeit (Präteritum), die vergangene Konversationszeit (Perfekt), Plusquamperfek (Plusquamperfek) auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen verwendet

- wie verwende ich Formen der gegenwärtigen kontinuierlichen Zeit und der Vergangenheit kontinuierlicher Formen, einschließlich einiger passiver Formen, zu einer Reihe von allgemeinen und vertrauten Lernthemen

- wie man einige Formen der indirekten Rede für Aussagen, Aussagen, Fragen und Befehle verwendet: Sagen, fragen, erzählen, einschließlich Anfragen zu einer Reihe von vertrauten allgemeinen und Lernthemen

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet die Strukturen der Koordination der Zeiten in Bezug auf Gegenwart und Vergangenheit, um direkte Rede in indirekte, indirekte Rede in direkte auf einer Reihe von bekannten allgemeinen und Lehrthemen umzuwandeln

- verwendet eine Vielzahl von modalen Formen für verschiedene Funktionen: Verpflichtungen, Notwendigkeiten, Möglichkeiten, Genehmigungen, Anfragen, Vorschläge, Verbote - zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen

- verwendet einige Präpositionen vor Substantiven, die die Verwendung eines bestimmten Falles für eine Reihe von bekannten allgemeinen und Lernthemen erfordern

Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse

nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:

weiß:

- wie man relevante abstrakte Substantive und komplexe Namensphrasen verwendet, die Ort und Zeit nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen beschreiben;

- wie man eine Vielzahl von Adjektiven in vergleichenden und ausgezeichneten Abschlüssen auf eine begrenzte Palette von vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen anwendet, verwenden Sie einfache einsilbige und zweisilbige Adjektive;

- wie man Verben in einem begrenzten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen einbezieht

- wie man eine Ergänzung im Akkusativ verwendet, die Verwendung einer Ergänzung in Akkusativ mit Präpositionen in, an, auf, bei der Beantwortung der Frage wohin? Präpositionen, die Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) und Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) erfordern;

- verwenden Sie verschiedene Formen der Negation (Nein/ nicht/ kein/) zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen.

versteht:

- wie bewerbe ich Fragesätze ohne Fragewort, Fragewörter: Wie?, Wo?, Woher?, Was?, Wann?, Wieviel/e?, Wessen?. fragesätze mit Fragewort, Fragewort wozu? und die unendliche Wendung um ... zu, und die Vereinigung damit (damit) in vertrauten allgemeinen und Lehrthemen;

- wie benutzt man die Konjugation des Verbs sein und haben in Präsens/ Präteritum/ Perfekt, schwache und starke Verben, wiederkehrende Verben, Konjugation von wiederkehrenden Verben, in der Lage sein, modale Verben zu verwenden;

- wie anwenden Verben mit trennbaren und неотделяемыми Präfixen im Präsens/ Präteritum/ Perfekt., Plusquamperfekt по Palette von üblichen Allgemeinen und pädagogischen Themen;

- wie zu verwenden словосложение: Substantiv + Substantiv: das Wörterbuch, Adjektiv + Nomen: Leichtathletik, verb + Substantiv: Essloeffel, Fahrstuhl;

- verwenden Sie persönliche Pronomen und Substantive im Dativ, possessive Pronomen im Dativ, verwenden Sie Ergänzungen in Dativ mit Präpositionen in, an, auf bei der Beantwortung der Frage wo? in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen;

wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:

- versucht, Präpositionen von, Mit, zu in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden. Und Präpositionen, die Dativ und Akkusativ erfordern (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über, neben)

- versucht, die Ergänzung im Akkusativ anzuwenden, die Verwendung der Ergänzung in Akkusativ mit Präpositionen in, an, auf, bei der Beantwortung der Frage wohin? Präpositionen, die Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) und Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) erfordern;

- versucht, starke, schwache, weibliche Deklination in vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden;

wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:

- verwendet Formen von Zeigefinger und Possessivpronomen für einen begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen;

- verwendet eine Reihe von Sätzen mit Gewerkschaften und und aber, um verschiedene gegenwärtige und vergangene Aktivitäten zu persönlichen und vertrauten Themen zu beschreiben;

- verwendet quantitative und sequentielle numerische Datums- und Zeitbezeichnungen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen.

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2019 жылғы «   » ақпандағы
№ _____ бұйрығына 12-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2017 жылғы « 27 » шілдедегі
№ 352 бұйрығына 186-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№115 бұйрығына 404-қосымша

Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11-сыныптарына арналған
«Француз тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).

2. Оқу пәнінің маңыздылығы оның қарым-қатынас, ғылым, бизнес, туризм және спорт тілі болып табылатындығымен анықталады.

Француз тілін білу:

- 1) әртүрлі өмірлік жағдайда кездесетін қарым-қатынаста білім алушылардың сенімін арттырады;
- 2) Қазақстанда ғана емес, шетелде де жоғары білім алу мүмкіндігін береді;
- 3) Қазақстанда және шетелде кәсіптік білімді жалғастыруға мүмкіндік береді;
- 4) француз тілінде таратылатын жаңалықтар мен ақпаратқа білім алушылардың қол жеткізу мүмкіндігін кеңейтеді;
- 5) француз тіліндегі әдеби шығармалардың аутенттілік мәтініне білім алушылардың қол жеткізуіне мүмкіндік береді;

6) білім алушыларға Қазақстанды ел ішінде және одан тыс жерлерде таныстыруға мүмкіндік береді;

7) мектепте алған білімдері, дағдылары және оқыту стратегияларына сүйене отырып, өмір бойы білім алуға мүмкіндік береді.

3. «Француз тілі» оқу пәнінің оқу бағдарламасы білім алушылардың тіл дағдыларын дамытуға арналған тіл қызметінің төрт түріне (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) бағытталған. Жалпы орта білімді (10-11-сыныптар) аяқтаған кезде білім алушылардың Жалпыеуропалық шет тілін меңгеру біліктілігіне сәйкес (Common European Framework of Reference, CEFR/Каммон Эуропин Фрэмуок оф Референс, СИЕФАР) тілдік B1 (орташа – B1.2) деңгейін меңгерулері қажет.

2-тарау. «Француз тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Француз тілі» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

1) 10-сыныпта аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты;

2) 11-сыныпта аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына сәйкес болады (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 тіркелген).

5. Оқу бағдарламасы меңгеру деңгейіне сәйкес француз тілін оқыту кезеңдерін (сыныптарды), тілдік дағдылары мен сөйлеу қызметінің түрлері бойынша (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) бағалау критерийлерін, оқудың барлық кезеңіне (10,11-сыныптар) арналған ұзақ мерзімді жоспарды қамтиды.

6. «Француз тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың (Тыңдалым. Айтылым. Оқылым. Жазылым. Француз тілін қолдану) бөлімдері бойынша құрылған.

7. Әрбір бөлімде белгіленген оқытудың мақсаты мұғалімге барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, француз тілін қолдану) дамыту бойынша жұмысын жүйелі жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, оларды келесі оқудың кезеңдері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді.

8. Бағдарламаның базалық мазмұнында француз тілін оқытудың жалпы мақсаттары сынып бөлінісінде ұсынылған.

9. «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым», «Жазылым» бөлімдерінде шетел тілін меңгеру деңгейлеріне сәйкес (10 сынып – B1.1, 11 сынып – B1.2) тіл қызметі түрлерінің оқыту мақсаттары жазылған, олар француз тілін оқытудың түпкі нәтижесіне қол жеткізуге бағытталған.

10. «Француз тілін қолдану» бөлімінде білім алушы оқытудың деңгейіне

қойылатын талаптарға сәйкес француз тілінің лексика-грамматикалық, синтаксистік құрылымдарымен танысады.

11. Базалық мазмұны (Contenu/Қоңтөню):

12.10-сынып (B1.1-деңгейі).

13. Мәдениетаралық-коммуникативтік аспект:

1) шет тілі мәдениетінің өкілдерімен әлеуметтік-мәдени деңгейде қарым қатынас жасау;

2) ұзақ талқылаудың негізгі мазмұнын түсіну, өз пікірін жеткізу немесе әңгіме кезінде сұхбат жүргізу, кез келген дерлік ойды білдіру үшін қарапайым тілдік құралдарды кең көлемде еркін пайдалану, өмірде туындайтын стандарттан тыс жағдайлардың шешімін табу;

3) таныс тақырыпқа байланысты әңгімеге дайындықсыз қатысу;

4) шағым беру;

5) интервью/кеңес берген кезде бастамашылық таныту;

6) таныс немесе қызықтыратын тақырыптарға байланысқан қарапайым мәтіндер жазу;

7) жеке сипаттағы хаттар жазу, оларда өзінің жеке ұайымы мен әсерлері туралы хабарлау;

8) елтану және мәдениеттану білімінің болуы, қарым-қатынас және стереотиптер нормаларын, француз тілі тасымалдауыштарының ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу, оларды нақты тілдік және мәдени ортада қолдану;

9) айтылатын ойды құрастыру, оларды мәтінге біріктіру ережелерін білу;

10) әр түрлі коммуникативтік функцияларды орындау үшін пікірлерді пайдалану;

11) өзара қарым-қатынас схемаларына сәйкес айтылатын ойды тізбектеп құру.

14. Тәрбиелік аспект:

1) француз тілі және мәдениетіне оң көзқарас қалыптастыру;

2) әр түрлі көзқарастарды құрметтеу, толеранттылық таныту, Отанға деген патриотизмдік сезімді қалыптастыру.

15. Жалпы білім беру аспектісі: француз тілі арқылы жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.

16. Дамыту аспекті:

1) тілдік қабілеттер мен тілдік болжамдарды, тілдік мінез-құлық мәдениетін, француз тілін үйренуге қызығушылығын, тұлғаның жағымды қасиеттерін дамыту: ерік-жігер қасиеттері, есте сақтау қабілеттерін дамыту;

2) тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін анықтамалық әдебиеттерді, оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;

3) өз ойын қисынды және жүйелі түрде баяндау, жалпыға ортақ тақырыптарға пікірталас, коммуникативтік сипаттағы стандарттан тыс жағдайларды шешу;

4) жалпы адамзат мәдениетінің дамуында ұлттық мәдениеттердің (өзінің

және шетелдік) жетістіктері туралы және өзге мәдениет көзқарасында өзінің ана тілі мен мәдениетінің рөлі туралы кеңінен түсініктің болуы.

17. Стратегиялық аспект: шетел тілінде өздігінен қарым-қатынас жасауға қабілетті және оған дайын екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның негізгі қасиеттеріне ие болу.

18. 11-сынып (B1.2-деңгейі).

19. Мәдениаралық-коммуникативтік аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен барлық деңгейде табысты қарым-қатынас жасау;

2) ұзақ талқылаудың негізгі мазмұнын егжей-тегжейлі түсіну;

3) туындаған проблемалар туралы сауал- хабарлама қабылдау;

4) сұхбат/кеңес процесі барысында (мысалы, дәрігерге өз ауруы белгілерін сипаттау) қажетті ақпарат беру;

5) бұл жағдай неге проблема болып табылатындығын түсіндіру;

6) қысқа әңгіменің, мақаланың, әңгіменің мазмұнының, талқылаудың, документальды фильмді талқылаудың сюжетін мазмұндау;

7) бірқатар нақтылаушы сұрақтарға өз көзқарасын білдіру және жауап беру;

8) бар ақпараттарды тексере және растай отырып, алдын-ала дайындалған әңгімені өткізу, не қалай жасалатындығы туралы нақты нұсқаулық бере отырып, әңгіме құрастыру;

9) қызығушылық тудыратын тұрмыстық және тұрмыстық емес мәселелер жөнінде жинақталған нақты ақпараттармен еркін алмасу;

10) қызықтыратын тақырыптарға қарапайым қысқа эссе жазу;

11) елтану және мәдениеттану білімінің болуы, қарым-қатынас нормаларын және стереотиптерін, француз тілінде сөйлеушілердің ұлттық менталитетінің және ұлттың мінезінің ерекшеліктерін білу, оларды нақты тілдік және мәдени ортада еркін қолдану;

12) айтылатын ойды құрастыру және оларды мәтінге біріктіру ережелерін білу;

13) айтылатын ойды әртүрлі қарым-қатынас функцияларын орындау барысында еркін және бейсаналы түрде қолдану;

14) пікірлерді өзара іс-қимылсыз басына сәйкес дәйекті құру.

20. Тәрбиелік аспект:

1) француз тілі мен мәдениетіне оң көзқарас қалыптастыру;

2) әртүрлі көзқарастарды құрметтеу, толеранттылық және Отанға деген патриоттық сезім білдіру.

21. Жалпы білім беру аспектісі: француз тілі арқылы жалпы мәдениетті көтеру, ой-өрісті, оқытылатын тіл елі туралы, жалпы қоршаған әлем туралы білімді өрістету.

22. Дамыту аспектісі:

1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, француз тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту;

2) тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін анықтамалық

әдебиеттерді, оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;

3) өз ойын қисынды және жүйелі түрде баяндау, жалпыға ортақ тақырыптарға пікірталас, коммуникативтік сипаттағы стандарттан тыс жағдайларды шешу;

4) жалпы адамзат мәдениетінің дамуында ұлттық мәдениеттердің (өзінің және шетелдік) жетістіктері туралы және өзге мәдениет көзқарасында өзінің ана тілі мен мәдениетінің рөлі туралы кеңінен түсініктің болуы.

23. Стратегиялық аспект: шетел тілінде өздігінен қарым-қатынас жасауға қабілетті және оған дайын екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның негізгі қасиеттеріне ие болу.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

24. Бағдарламада «оқу мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді.

1-бөлім. Тыңдалым (Compréhension orale/Компрэансьон ораль):

Білім алушылар білуге тиісті:	
10- сынып	11 - сынып
B1.1	B1.2
10.1.1 мектепте, демалыста және т.б. жерлерде қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну	11.1.1 кәсіптік салада қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну
10.1.2 оқумен байланысты күнделікті сұрақтар және тақырыптар туралы қарапайым ақпараттық хабарламалардың негізгі ойын және нақты бөлшектерін айқын және таныс айтылыммен жеткізгенде түсіну	11.1.2 оқуға және болашақ кәсіби қызметке байланысты күнделікті сұрақтар мен тақырыптар туралы егжей-тегжейлі қарапайым ақпараттық хабарламаларды түсіну
10.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру	11.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру
10.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу тақырыбына байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну	11.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу және кәсіби тақырыпқа байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну
10.1.5 баяу, нақты нормативті	11.1.5 баяу, нақты нормативті

айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді жалпы түрде түсіну	айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді егжей-тегжейлі түсіну
10.1.6 қарапайым техникалық ақпаратты түсіну, мысалы, күнделікті қолданылатын құрылғыларды пайдалану ережелері	11.1.6 техникалық сипаттағы нақты нұсқаулықтарды түсіну
10.1.7 радио арқылы берілген ақпарат мәліметтерінің негізгі ойын және таспаға жазылған таныс тақырыптардағы қарапайым мәтіндерді баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну	11.1.7 радиодан берілген немесе таспаға жазылған қызықтыратын тақырыптағы ақпараттың басым бөлігін баяу және нақты нормативті айтылған жағдайда түсіну
10.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну	11.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну

2-бөлім. Айтылым (Production orale/Продуксьон ораль):

Білім алушылар білуге тиісті:	
10-сынып	11-сынып
B1.1	B1.2
10.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу;	11.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу;
10.2.2 таныс, қызықтыратын тақырыптарды, өзінің тәжірибесін, сонымен қатар осы тәжірибеге байланысты өз реакциясын, сезімін қарапайым тілмен сипаттау	11.2.2 өте тез бір оқиғаны сипаттау немесе бірқатар дәйекті тұжырымдамалар ретінде кітап немесе кітаптың сюжетін айту және оған деген өз реакциясын сипаттау
10.2.3 дәлелдемелерді ойын қадағалауды қиынға соқпайтындай етіп құру	11.2.3 жалпы және оқу тақырыптарына байланысты өзінің көзқарасын түсіндіру, негіздеу және әңгімелесушінің көзқарасын бағалау
10.2.4 бір оқиғаның себептерін қысқаша сипаттау және бір мәселені, жоспар және әрекетті шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру	11.2.4 бір оқиғаның себептерін егжей-тегжейлі түсіндіру және бір мәселені, жоспар, әрекетті және бір істі шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру
10.2.5 тақырыпқа қатысты тұрмыстық және оқу салалары бойынша қысқаша, алдын-ала дайындалған екпін түсіруі мен интонациясына қарамай түсінуге болатын хабарландырулар жасау	11.2.5 тақырыпқа қатысты оқу және кәсіби салалар бойынша қысқаша, алдын-ала дайындалған екпін түсіруі мен интонациясына қарамай түсінуге болатын хабарландырулар жасау

10.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған қарапайым баяндама әзірлеу	11.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған кең көлемдегі баяндама әзірлеу
10.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну	11.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну
10.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын қарапайым байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау	11.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын күрделі байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау

3-бөлім. Оқылым (Compréhension écrits/Компрэансьон экрит):

Білім алушылар білуге тиісті:	
10-сынып	11-сынып
B1.1	B1.2
10.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді оқу және оны жеткілікті деңгейде түсіну	11.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді жеткілікті деңгейде түсіну
10.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну	11.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну
10.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен ақпаратты жинау	11.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін үлкен көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен немесе әртүрлі мәтіндерден ақпарат жинау
10.3.4 күнделікті жазбаша материалдан мысалы, хаттардан, брошюралардан және қысқаша ресми құжаттардан өзекті ақпаратты табу және түсіну	11.3.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көркем және басқа да әдебиеттерден ұзақ мәтіндерді оқу
10.3.5 белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған мәтіндердегі негізгі қорытынды ойларды түсіну	11.3.5 мәтінде қозғалған тақырыптың тұжырымдама тізбегін түсіну
10.3.6 таныс тақырыптағы газет мақаласының негізгі тұжырымдамасын анықтау	11.3.6 таныс тақырыптағы әртүрлі типтегі газет мақалаларының негізгі тұжырымдамасын анықтау
10.3.7 қарапайым тілде жазылған	11.3.7 құрылғыларды қолдану бойынша

ережелерді мысалы, қауіпсіздік ережелерін түсіну	жазылған қарапайым нұсқаулықтарды түсіну
10.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаздағы және цифрлы кейбір таныс емес ресурстарды қолдану	11.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаз және цифрлы таныс емес ресурстарды қолдану
10.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау	11.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау

4-бөлім. Жазылым (Production écrite/Продуксьон экрит):

Білім алушылар білуге тиісті:	
10 - сынып	11 - сынып
B1.1	B1.2
10.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын мәселелердің кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу	11.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын сұрақтардың кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу
10.4.2 бірқатар таныс, қызықтыратын мәселелер бойынша жай, нақты сипаттама жасау	11.4.2 өзінің тәжірибесін сипаттай отырып, оған қатысты өз сезімдері мен әсері туралы байланысқан мәтін құрастыру
10.4.3 қызықтыратын тақырып бойынша қысқа эссе жазу	11.4.3 іс әрекет өрісі шеңберінде орналасқан таныс күнделікті және әлеуметтік мәселелер бойынша жинақталған нақты ақпарат туралы өз пікірін жүйелеу және хабарлау
10.4.4 жеке хат, жазбахат, нені негізгі санайтынын айтып, қажетті қарапайым ақпарат сұрап жеке хат және жазбалар жазу	11.4.4 жеке хат, жазбахат, нені негізгі санайтынын айтып ақпарат сұрап хат жазу
10.4.5 өз сезімдері мен оған әсері туралы өз тәжірибесін егжей-тегжейлі сипаттайтын хаттар жазу	11.4.5 жаңалықтар және мәдениетке қатысты музыка, фильмдерге байланысты абстракті тақырыптар бойынша өз ойларын білдіріп, жеке хаттар жазу
10.4.6 проблеманы айқындап түсіндіретін, сұрақ қойылған хабарламаларды жазу	11.4.6 достарына, мұғаліміне, қызмет көрсетушілерге немесе күнделікті өмірде кездесетін тұлғаларға нені басты деп санайтынын анық білдіріп, маңызды ақпаратты қамтитын қысқа жазбахат жазу
10.4.7 қызықтыратын тақырып бойынша ауызша айтылғанды кейіннен қолдануға болатындай етіп, нақты жазба жазу	11.4.7 қарапайым дәрістер барысында таныс тақырыпқа қарапайым сөйлеу тілінде нормативтік диалектіде түсінікті етіп айтылғандардың негізгі кезеңдерін

	тізімдеп жазба ретінде жазу
10.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу	11.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, әртүрлі көлемдегі қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу
10.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу	11.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу

5-бөлім. Француз тілін қолдану (Utilisation de la langue/Итилизасьон дө ля льяңг):

Білім алушылар білуге тиісті:	
10-сынып	11-сынып
B1.1	B1.2
10.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану	11.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану
10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сын есімдерді қолдану	11.5.2 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін түрлі сандық сын есімдерді қолдану
10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшелер және шырайлар ретінде түрлі күрделі сын есімдерді және жай сын есімдерді қолдану	11.5.3 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көмегімен салыстырмалы құрылым жасауға болатын есімшелер ретінде күрделі сын есімдерді және жай сын есімдерді қолдану
10.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив рөлінде синонимдерді, антонимдерді және басқа да қызметтік сөздерді қолдану	11.5.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтауыш және болжауыш сөздерді қолдану
10.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістіктің түрлі шақ формаларын және модальды түрлерін қамтитын сұрақтарды қолдану	11.5.5 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану
10.5.6 оп белгісіз есімдігі мен сандық есімдіктерді қоса таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімдікті қолдану	11.5.6 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатысымдық, көрсетімдік, белгісіз және сандық есімдіктерді және рефлексивтік есімдіктердің көбін қолдану
10.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған	11.5.7 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша

формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану	жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану
10.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларының сан-алуан түрлілігін, оның ішінде ырықсыз етісті қолдану	11.5.8 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын, оның ішінде пассив түрлерін қолдану
10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын сипаттама және төлеу сөзде қолдану	11.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын көп мөлшерде хабарлы және төлеу сөзде қолдану
10.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және үздіксіз өткен шақ түрлерін, оның ішінде үздіксіз өсетін пассив форма түрлерін қолдану	11.5.10 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және үздіксіз өткен шақ түрлерін, оның ішінде үздіксіз өсетін пассив форма түрлерін қолдану
10.5.11 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш, сұрақтар мен команда үшін оның ішінде жанама және жапсарлас сұрақтарда ұсынылған тілдік формаларды артығымен түрлендіріп қолдану	11.5.11 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш білдіру, бұйрық беру және сұрақ қою, оның ішінде жанама сұрақтар қою үшін сөйлеу формаларын қолдану
10.5.12 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай үстеулерінің құрылымындағы дұрыс және дұрыс емес үстеулердің сан-алуан түрлілігін қолдану	11.5.12 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай формасындағы үстеулердің сан-алуан түрлі құрылымын, әртүрлі вербалды үстеулерді қолдану
10.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш және сын білдіру мақсатында осы және өткен шақты белгілеу үшін әртүрлі модальды формаларды қолдану	11.5.13 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш және сын білдіру мақсатында өткен шақ модалді формасын қолдану
10.5.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында және географиялық атаулардың алдында көмекші сөздерді қолдану	11.5.14 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында көмекші сөздердің алуан түрлілігін қолдану
10.5.15 таныс жалпы және оқу	11.5.15 жалпы таныс және оқу

тақырыптары бойынша етістік пен сын есімдерден кейін инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, шартты рай формасын қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау	тақырыптары бойынша етістіктің инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді, мақсат, шартты, іс-әрекет бағыныңқылы құрмалас сөйлемдерді қолдану
10.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіргенде әртүрлі жалғаулықтарды, SI (си) шартты бағыныңқылыларды қолдану	11.5.16 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде SI (си) шартты бағыныңқылымен инфинитивті құрылымдарды (күрделі толықтауышты, күрделі бастауышты), есімшелі конструкцияларды, жақсыз конструкцияларды қолдану
10.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарым-қатынас процесінде етістіктің ашық райын және шартты райын белсендендіру	11.5.17 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатысымдық бағыныңқы сөйлемдерді, етістіктің ашық райы және шартты райы формаларын қолдану

25. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11-сыныптарына арналған «Француз тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының қосымшасындағы Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

26. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылды.

Жалпы орта білім беру деңгейінің
10-11-сыныптарына арналған
«Француз тілі» оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына
қосымша

Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11-сыныптарына арналған
«Француз тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу
бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар

1) 10 - сынып (B1.1):

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыпта р	Бөлі мдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
<p>1. Әлеуметтік кепілдік – мемлекет жетістігі: 1.1 Әлеуметтік қорғалу және кепілдіктер 1.2 Белсенді азаматтық ұстаным</p>	Тың далым	<p>10.1.1 мектепте, демалыста және т.б. жерлерде қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну; 10.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру; 10.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді жалпы түрде түсіну; 10.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	Айт ылым	<p>10.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу; 10.2.2 таныс, қызықтыратын тақырыптарды, өзінің тәжірибесін, сонымен қатар осы тәжірибеге байланысты өз реакциясын, сезімін қарапайым тілмен сипаттау; 10.2.3 дәлелдемелерді ойын қадағалауды қиынға соқпайтындай етіп құру; 10.2.4 бір оқиғаның себептерін қысқаша сипаттау және бір мәселені, жоспар және әрекетті шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру; 10.2.5 тақырыпқа қатысты тұрмыстық және оқу салалары бойынша қысқаша, алдын-ала дайындалған екіпін түсіруі мен интонациясына карамай түсінуге болатын хабарландырулар жасау; 10.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар</p>

		<p>сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p> <p>10.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын қарапайым байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау</p>
Оқылым		<p>10.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді оқу және оны жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>10.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен ақпаратты жинау;</p> <p>10.3.4 күнделікті жазбаша материалдан мысалы, хаттардан, брошюралардан және қысқаша ресми құжаттардан өзекті ақпаратты табу және түсіну;</p> <p>10.3.5 белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған мәтіндердегі негізгі қорытынды ойларды түсіну;</p> <p>10.3.6 таныс тақырыптағы газет мақаласының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>10.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаздағы және цифрлы кейбір таныс емес ресурстарды қолдану;</p> <p>10.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
Жазылым		<p>10.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын мәселелердің кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>10.4.2 бірқатар таныс, қызықтыратын мәселелер бойынша жай, нақты сипаттама жасау;</p> <p>10.4.3 қызықтыратын тақырып бойынша қарапайым қысқа эссе жазу;</p> <p>10.4.6 проблеманы айқындап түсіндіретін, сұрақ қойылған хабарламаларды жазу;</p> <p>10.4.7 қызықтыратын тақырып бойынша ауызша айтылғанды кейіннен қолдануға болатындай етіп, нақты жазба жазу;</p> <p>10.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу</p>
Тілді қолдану		<p>10.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістіктің түрлі шақ формаларын және модальды түрлерін қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын сипаттама және төлеу сөзде қолдану;</p> <p>10.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістік пен сын есімдерден кейін инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, шартты</p>

		рай формасын қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау; 10.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіргенде әртүрлі жалғаулықтарды, SI (си) шартты бағыныңқылыларды қолдану
2-тоқсан		
<p>2. Кәсібилік: уақыт талабы: 2.1 Білім - табысқа жол 2.2 Болашақ маманның кәсіби қасиеттері</p>	Тыңдалым	<p>10.1.2 оқумен байланысты күнделікті сұрақтар және тақырыптар туралы қарапайым ақпараттық хабарламалардың негізгі ойын және нақты бөлшектерін айқын және таныс айтылыммен жеткізгендетүсіну; 10.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілгенікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру; 10.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу тақырыбына байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну; 10.1.5 баяу, нақты нормативті айтылғанжағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді жалпы түрде түсіну; 10.1.6 қарапайым техникалық ақпаратты түсіну, мысалы, күнделікті қолданылатын құрылғыларды пайдалану ережелері; 10.1.7 радио арқылы берілген ақпарат мәліметтерінің негізгі ойын және таспаға жазылған таныс тақырыптардағы қарапайым мәтіндерді баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну; 10.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	Айттылым	<p>10.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу; 10.2.2 таныс, қызықтыратын тақырыптарды, өзінің тәжірибесін, сонымен қатар осы тәжірибеге байланысты өз реакциясын, сезімін қарапайым тілмен сипаттау; 10.2.3 дәлелдемелерді ойын қадағалауды қиынға соқпайтындай етіп құру; 10.2.4 бір оқиғаның себептерін қысқаша сипаттау және бір мәселені, жоспар және әрекетті шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру; 10.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған қарапайым баяндама әзірлеу; 10.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну</p>

	Оқы лым	<p>10.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді оқу және оны жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>10.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну;</p> <p>10.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен ақпаратты жинау;</p> <p>10.3.5 белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған мәтіндердегі негізгі қорытынды ойларды түсіну;</p> <p>10.3.6 таныс тақырыптағы газет мақаласының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>10.3.7 қарапайым тілде жазылған ережелерді түсіну, мысалы қауіпсіздік ережелері;</p> <p>10.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаздағы және цифрлы кейбір таныс емес ресурстарды қолдану;</p> <p>10.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	Жаз былым	<p>10.4.2 бірқатар таныс, қызықтыратын мәселелер бойынша жай, нақты сипаттама жасау;</p> <p>10.4.3 қызықтыратын тақырып бойынша қарапайым қысқа эссе жазу;</p> <p>10.4.4 жеке хат, жазбахат, нені негізгі санайтынын айтып, қажетті қарапайым ақпарат сұрап жеке хат және жазбалар жазу;</p> <p>10.4.5 өз сезімдері мен оған әсері туралы өз тәжірибесін егжей-тегжейлі сипаттайтын хаттар жазу;</p> <p>10.4.6 проблеманы айқындап түсіндіретін, сұрақ қойылған хабарламаларды жазу;</p> <p>10.4.7 қызықтыратын тақырып бойынша ауызша айтылғанды кейіннен қолдануға болатындай етіп, нақты жазба жазу;</p> <p>10.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу;</p> <p>10.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу</p>
	Тілді қолдану	<p>10.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану;</p> <p>10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі сандық сын есімдерді қолдану;</p> <p>10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшелер және шырайлар ретінде түрлі күрделі сын есімдерді және жай сын есімдерді қолдану;</p> <p>10.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>

		<p>бойынша етістіктің түрлі шақ формаларын және модальды түрлерін қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш және сын білдіру үшін осы және өткен шақты білдірумен әр түрлі модальды формаларды қолдану;</p> <p>10.5.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында және географиялық атаулардың алдында көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>10.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістік пен сын есімдерден кейін инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, шартты рай формасын қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау;</p> <p>10.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарым-қатынас процесінде етістіктің ашық райын және шартты райын белсендендіру</p>
3-тоқсан		
<p>3. Көшбасшылық қасиеттерді дамыту: 3.1 Жастардың бос уақытын ұйымдастыру 3.2 Тұлғааралық қарым-қатынас. Келіспеушілік жағдайларды шешу</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>10.1.1 мектепте, демалыста және т.б. жерлерде қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну;</p> <p>10.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру;</p> <p>10.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу тақырыбына байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну;</p> <p>10.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді жалпы түрде түсіну;</p> <p>10.1.7 радио арқылы берілген ақпарат мәліметтерінің негізгі ойын және таспаға жазылған таныс тақырыптардағы қарапайым мәтіндерді баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну;</p> <p>10.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	<p>Айттылым</p>	<p>10.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу;</p> <p>10.2.2 таныс, қызықтыратын тақырыптарды, өзінің тәжірибесін, сонымен қатар осы тәжірибеге</p>

		<p>байланысты өз реакциясын, сезімін қарапайым тілмен сипаттау;</p> <p>10.2.3 дәлелдемелерді ойын қадағалауды қиынға соқпайтындай етіп құру;</p> <p>10.2.4 бір оқиғаның себептерін қысқаша сипаттау және бір мәселені, жоспар және әрекетті шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру;</p> <p>10.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған қарапайым баяндама әзірлеу;</p> <p>10.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p> <p>10.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын қарапайым байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау</p>
	Оқы лым	<p>10.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді оқу және оны жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>10.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну;</p> <p>10.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен ақпаратты жинау;</p> <p>10.3.5 белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған мәтіндердегі негізгі қорытынды ойларды түсіну;</p> <p>10.3.6 таныс тақырыптағы газет мақаласының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>10.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаздағы және цифрлы кейбір таныс емес ресурстарды қолдану;</p> <p>10.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қысқа мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	Жаз ылым	<p>10.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын мәселелердің кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>10.4.2 бірқатар таныс, қызықтыратын мәселелер бойынша жай, нақты сипаттама жасау;</p> <p>10.4.3 қызықтыратын тақырып бойынша қарапайым қысқа эссе жазу;</p> <p>10.4.5 өз сезімдері мен оған әсері туралы өз тәжірибесін егжей-тегжейлі сипаттайтын хаттар жазу;</p> <p>10.4.6 проблеманы айқындап түсіндіретін, сұрақ қойылған хабарламаларды жазу;</p> <p>10.4.7 қызықтыратын тақырып бойынша ауызша айтылғанды кейіннен қолдануға болатындай етіп, нақты жазба жазу;</p>

		<p>10.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу</p>
	<p>Тілді қолдану</p>	<p>10.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша абстракттілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану;</p> <p>10.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі сандық сын есімдерді қолдану;</p> <p>10.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив рөлінде синонимдерді, антонимдерді және басқа да қызметтік сөздерді қолдану;</p> <p>10.5.6 он белгісіз есімдігі мен сандық есімдіктерді қоса таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімдікті қолдану;</p> <p>10.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын сипаттама және төлеу сөзде қолдану;</p> <p>10.5.10 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш, сұрақтар мен команда үшін оның ішінде жанама және жапсарлас сұрақтарда ұсынылған тілдік формаларды артығымен түрлендіріп қолдану;</p> <p>10.5.11 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш, сұрақтар мен команда үшін оның ішінде жанама және жапсарлас сұрақтарда ұсынылған тілдік формаларды артығымен түрлендіріп қолдану;</p> <p>10.5.12 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай үстеулерінің құрылымындағы дұрыс және дұрыс емес үстеулердің сан-алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>10.5.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында және географиялық атаулардың алдында көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>10.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістік пен сын есімдерден кейін инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, шартты рай формасын қолдану және фразалық етістіктерді қолдана бастау;</p> <p>10.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіргенде әртүрлі жалғаулықтарды, SI (си) шартты бағыныңқылыларды қолдану</p>
<p>4-тоқсан</p>		

<p>4. Ғылым және техника: 4.1 Қазақстан әлемдік аренада 4.2 Қазақстан ұлттық экономикасының бәсекеге қабілеттілігі 4.3 Қазақстан және Францияның саяси жүйесі</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>10.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру; 10.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу тақырыбына байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну; 10.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді жалпы түрде түсіну; 10.1.7 радио арқылы берілген ақпарат мәліметтерінің негізгі ойын және таспаға жазылған таныс тақырыптардағы қарапайым мәтіндерді баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну; 10.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	<p>Айттылым</p>	<p>10.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу; 10.2.3 дәлелдемелерді ойын қадағалауды қиынға соқпайтындай етіп құру; 10.2.4 бір оқиғаның себептерін қысқаша сипаттау және бір мәселені, жоспар және әрекетті шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру; 10.2.5 тақырыпқа қатысты тұрмыстық және оқу салалары бойынша қысқаша, алдын-ала дайындалған екпін түсіруі мен интонациясына карамай түсінуге болатын хабарландырулар жасау; 10.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған қарапайым баяндама әзірлеу; 10.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>10.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді оқу және оны жеткілікті деңгейде түсіну; 10.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен ақпаратты жинау; 10.3.4 күнделікті жазбаша материалдан мысалы, хаттардан, брошюралардан және қысқаша ресми құжаттардан өзекті ақпаратты табу және түсіну; 10.3.5 белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған мәтіндердегі негізгі қорытынды ойларды түсіну;</p>

		<p>10.3.6 таныс тақырыптағы газет мақаласының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>10.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаздағы және цифрлы кейбір таныс емес ресурстарды қолдану</p>
Жазылым		<p>10.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын мәселелердің кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>10.4.2 бірқатар таныс, қызықтыратын мәселелер бойынша жай, нақты сипаттама жасау;</p> <p>10.4.3 қызықтыратын тақырып бойынша қарапайым қысқа эссе жазу;</p> <p>10.4.6 проблеманы айқындап түсіндіретін, сұрақ қойылған хабарламаларды жазу;</p> <p>10.4.7 қызықтыратын тақырып бойынша ауызша айтылғанды кейіннен қолдануға болатындай етіп, нақты жазба жазу;</p> <p>10.4.8 мәтін құрылымын тұжырымдауды пайдаланып қысқаша хаттардан үзінділерді қайта қарапайым тілмен жазу</p>
Тілді қолдану		<p>10.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану;</p> <p>10.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшелер және шырайлар ретінде түрлі күрделі сын есімдерді және жай сын есімдерді қолдану;</p> <p>10.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предетерминатив рөлінде синонимдерді, антонимдерді және басқа да қызметтік сөздерді қолдану;</p> <p>10.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша етістіктің түрлі шақ формаларын және модальды түрлерін қамтитын сұрақтарды қолдану;</p> <p>10.5.6 он белгісіз есімдігі мен сандық есімдіктерді қоса таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімдікті қолдану;</p> <p>10.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>10.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын сипаттама және төлеу сөзде қолдану;</p> <p>10.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш және сын білдіру үшін осы және өткен шақты білдірумен әр түрлі модальды формаларды қолдану;</p> <p>10.5.14 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында және</p>

		географиялық атаулардың алдында көмекші сөздерді қолдану
--	--	--

2) 11 – сынып (B1.2):

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыпта р	Бөлі мдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
<p>1. Әлеуметтік кепілдік – мемлекет жетістігі: 1.1 Конституция – ҚР Ата заңы 1.2 Ұлт денсаулығы – табысты болашақтың негізі. Медициналық сақтандыру</p>	Тыңдалым	<p>11.1.1 кәсіптік салада қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну; 11.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру; 11.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу және кәсіби тақырыпқа байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну; 11.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді егжей-тегжейлі түсіну; 11.1.7 радиодан берілген немесе таспаға жазылған қызықтыратын тақырыптағы ақпараттың басым бөлігін баяу және нақты нормативті айтылған жағдайда түсіну; 11.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	Айтылым	<p>11.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу; 11.2.3 жалпы және оқу тақырыптарына байланысты өзінің көзқарасын түсіндіру, негіздеу және әңгімелесушінің көзқарасын бағалау; 11.2.4 бір оқиғаның себептерін егжей-тегжейлі түсіндіру және бір мәселені, жоспар, әрекетті және бір істі шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру; 11.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған кең көлемдегі баяндама әзірлеу; 11.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p>

		11.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын күрделі байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау
Оқылым		<p>11.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>11.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін үлкен көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен немесе әртүрлі мәтіндерден ақпарат жинау;</p> <p>11.3.5 мәтінде қозғалған тақырыптың тұжырымдама тізбегін түсіну;</p> <p>11.3.6 таныс тақырыптағы әртүрлі типтегі газет мақалаларының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>11.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаз және цифрлы таныс емес ресурстарды қолдану</p>
Жазылым		<p>11.4.2 өзінің тәжірибесін сипаттай отырып, оған қатысты өз сезімдері мен әсері туралы байланысқан мәтін құрастыру;</p> <p>11.4.3 іс әрекет өрісі шеңберінде орналасқан таныс күнделікті және әлеуметтік мәселелер бойынша жинақталған нақты ақпарат туралы өз пікірін жүйелеу және хабарлау;</p> <p>11.4.4 жеке хат, жазбахат, нені негізгі санайтынын айтып ақпарат сұрап хат жазу хат жазу;</p> <p>11.4.7 қарапайым дәрістер барысында таныс тақырыпқа қарапайым сөйлеу тілінде нормативтік диалектіде түсінікті етіп айтылғандардың негізгі кезеңдерін тізімдеп жазба ретінде жазу;</p> <p>11.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, әртүрлі көлемдегі қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу</p>
Тілді қолдану		<p>11.5.5 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану;</p> <p>11.5.7 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>11.5.8 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын, оның ішінде пассив түрлерін қолдану;</p> <p>11.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын көп мөлшерде хабарлы және төлеу сөзде қолдану;</p> <p>11.5.10 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және үздіксіз өткен шақ түрлерін, оның ішінде үздіксіз өсетін</p>

		<p>пассив форма түрлерін қолдану;</p> <p>11.5.11 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш білдіру, бұйрық беру және сұрақ қою, оның ішінде жанама сұрақтар қою үшін сөйлеу формаларын қолдану;</p> <p>11.5.12 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай формасындағы үстеулердің сан-алуан түрлі құрылымын, әртүрлі вербалды үстеулерді қолдану;</p> <p>11.5.15 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша етістіктің инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді, мақсат, шартты, іс-әрекет бағыныңқылы құрмалас сөйлемдерді қолдану;</p> <p>11.5.16 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде SI (си) шартты бағыныңқылымен инфинитивті құрылымдарды (күрделі толықтауышты, күрделі бастауышты), есімшелі конструкцияларды, жақсыз конструкцияларды қолдану</p>
2-тоқсан		
<p>2. Кәсібилік – уақыт талабы:</p> <p>2.1 IT-технологиялар</p> <p>2.2 Мәдениет диалогы</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>11.1.1 кәсіптік салада қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну;</p> <p>11.1.2 оқуға және болашақ кәсіби қызметке байланысты күнделікті сұрақтар мен тақырыптар туралы егжей-тегжейлі қарапайым ақпараттық хабарламаларды түсіну;</p> <p>11.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру;</p> <p>11.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу және кәсіби тақырыпқа байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну;</p> <p>11.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>11.1.6 техникалық сипаттағы нақты нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>11.1.7 радиодан берілген немесе таспаға жазылған қызықтыратын тақырыптағы ақпараттың басым бөлігін баяу және нақты нормативті айтылған жағдайда түсіну;</p> <p>11.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	<p>Айтылым</p>	<p>11.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу;</p>

		<p>11.2.2 өте тезбір оқиғаны сипаттау немесе бірқатар дәйекті тұжырымдамалар ретінде кітап немесе кітаптың сюжетін айту және оған деген өз реакциясын сипаттау;</p> <p>11.2.3 жалпы және оқу тақырыптарына байланысты өзінің көзқарасын түсіндіру, негіздеу және әңгімелесушінің көзқарасын бағалау;</p> <p>11.2.4 бір оқиғаның себептерін егжей-тегжейлі түсіндіру және бір мәселені, жоспар, әрекетті және бір істі шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру;</p> <p>11.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған кең көлемдегі баяндама әзірлеу;</p> <p>11.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p> <p>11.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын күрделі байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау</p>
	Оқы лым	<p>11.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>11.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну;</p> <p>11.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін үлкен көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен немесе әртүрлі мәтіндерден ақпарат жинау;</p> <p>11.3.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көркем және басқа да әдебиеттерден ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>11.3.5 мәтінде қозғалған тақырыптың тұжырымдама тізбегін түсіну;</p> <p>11.3.6 таныс тақырыптағы әртүрлі типтегі газет мақалаларының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>11.3.7 құрылғыларды қолдану бойынша жазылған қарапайым нұсқаулықтарды түсіну;</p> <p>11.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаз және цифрлы таныс емес ресурстарды қолдану</p>
	Жаз ылым	<p>11.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын сұрақтардың кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>11.4.2 өзінің тәжірибесін сипаттай отырып, оған қатысты өз сезімдері мен әсері туралы байланысқан мәтін құрастыру;</p> <p>11.4.3 іс әрекет өрісі шеңберінде орналасқан таныс күнделікті және әлеуметтік мәселелер бойынша</p>

		<p>жинақталған нақты ақпарат туралы өз пікірін жүйелеу және хабарлау;</p> <p>11.4.5 жаңалықтар және мәдениетке қатысты музыка, фильмдерге байланысты абстракті тақырыптар бойынша өз ойларын білдіріп, жеке хаттар жазу;</p> <p>11.4.6 достарына, мұғаліміне, қызмет көрсетушілерге немесе күнделікті өмірде кездесетін тұлғаларға нені басты деп санайтынын анық білдіріп, маңызды ақпаратты қамтитын қысқа жазбахат жазу;</p> <p>11.4.7 қарапайым дәрістер барысында таныс тақырыпқа қарапайым сөйлеу тілінде нормативтік диалектіде түсінікті етіп айтылғандардың негізгі кезеңдерін тізімдеп жазба ретінде жазу;</p> <p>11.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, әртүрлі көлемдегі қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу;</p> <p>11.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу</p>
	Тілді қолдану	<p>11.5.5 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану;</p> <p>11.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтардың дара актив және пассив формаларының сан-алуан түрлілігі мен соңғы аяқталған формаларын көп мөлшерде хабарлы және төлеу сөзде қолдану;</p> <p>11.5.11 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш білдіру, бұйрық беру және сұрақ қою, оның ішінде жанама сұрақтар қою үшін сөйлеу формаларын қолдану;</p> <p>11.5.12 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай формасындағы үстеулердің сан-алуан түрлі құрылымын, әртүрлі вербалды үстеулерді қолдану;</p> <p>11.5.13 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш және сын білдіру мақсатында өткен шақ модалді формасын қолдану;</p> <p>11.5.14 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында көмекші сөздердің алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>11.5.15 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша етістіктің инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді, мақсат, шартты, іс-әрекет бағыныңқылы құрмалас сөйлемдерді қолдану;</p> <p>11.5.16 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде SI (си) шартты бағыныңқылымен инфинитивті құрылымдарды (күрделі толықтауышты, күрделі бастауышты), есімшелі конструкцияларды, жақсыз</p>

		<p>конструкцияларды қолдану</p> <p>11.5.17 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатысымдық бағыныңқы сөйлемдерді, етістіктің ашық райы және шартты райы формаларын қолдану</p>
3-тоқсан		
<p>3. Көшбасшылық қасиеттерді дамыту:</p> <p>3.1 Пікірталас. Диспут. Көпшілік алдында сөйлеу</p> <p>3.2 Қазіргі жастардың өздігінен оқуы және өзін-өзі дамытуы.</p> <p>3.3 Қазақстандық патриотизм, жастардың құқықтары мен міндеттері.</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>11.1.1 кәсіптік салада қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну;</p> <p>11.1.2 оқуға және болашақ кәсіби қызметке байланысты күнделікті сұрақтар мен тақырыптар туралы егжей-тегжейлі қарапайым ақпараттық хабарламаларды түсіну;</p> <p>11.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру;</p> <p>11.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу және кәсіби тақырыпқа байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну;</p> <p>11.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>11.1.7 радиодан берілген немесе таспаға жазылған қызықтыратын тақырыптағы ақпараттың басым бөлігін баяу және нақты нормативті айтылған жағдайда түсіну;</p> <p>11.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну</p>
	<p>Айтылым</p>	<p>11.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу;</p> <p>11.2.2 өте тезбір оқиғаны сипаттау немесе бірқатар дәйекті тұжырымдамалар ретінде кітап немесе кітаптың сюжетін айту және оған деген өз реакциясын сипаттау;</p> <p>11.2.3 жалпы және оқу тақырыптарына байланысты өзінің көзқарасын түсіндіру, негіздеу және әңгімелесушінің көзқарасын бағалау;</p> <p>11.2.4 бір оқиғаның себептерін егжей-тегжейлі түсіндіру және бір мәселені, жоспар, әрекетті және бір істі шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру;</p> <p>11.2.5 тақырыпқа қатысты оқу және кәсіби салалар бойынша қысқаша, алдын-ала дайындалған екпін түсіруі мен интонациясына қарамай түсінуге болатын хабарландырулар жасау;</p> <p>11.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық</p>

		<p>түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған кең көлемдегі баяндама әзірлеу;</p> <p>11.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p> <p>11.2.8 өз тәжірибесіне деген сезімі мен реакциясын күрделі байланысқан мәтін ретінде құрастыра отырып өз тәжірибесін сипаттау</p>
	Оқылым	<p>11.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>11.3.2 бір-бірімен тұрақты жеке хат жазысу барысында мүмкіндік беру шегінде сипатталған оқиғалар, сезімдер мен тілектердің сипаттамасын түсіну;</p> <p>11.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін үлкен көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен немесе әртүрлі мәтіндерден ақпарат жинау;</p> <p>11.3.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көркем және басқа да әдебиеттерден ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>11.3.5 мәтінде қозғалған тақырыптың тұжырымдама тізбегін түсіну;</p> <p>11.3.6 таныс тақырыптағы әртүрлі типтегі газет мақалаларының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>11.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаз және цифрлы таныс емес ресурстарды қолдану;</p> <p>11.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	Жазылым	<p>11.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын сұрақтардың кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>11.4.2 өзінің тәжірибесін сипаттай отырып, оған қатысты өз сезімдері мен әсері туралы байланысқан мәтін құрастыру;</p> <p>11.4.3 іс әрекет өрісі шеңберінде орналасқан таныс күнделікті және әлеуметтік мәселелер бойынша жинақталған нақты ақпарат туралы өз пікірін жүйелеу және хабарлау ;</p> <p>11.4.6 достарына, мұғаліміне, қызмет көрсетушілерге немесе күнделікті өмірде кездесетін тұлғаларға нені басты деп санайтынын анық білдіріп, маңызды ақпаратты қамтитын қысқа жазбахат жазу;</p> <p>11.4.7 қарапайым дәрістер барысында таныс тақырыпқа қарапайым сөйлеу тілінде нормативтік диалектіде түсінікті етіп айтылғандардың негізгі кезеңдерін тізімдеп жазба ретінде жазу;</p> <p>11.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, әртүрлі көлемдегі</p>

		қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу; 11.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу
	Тілді қолдану	11.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану; 11.5.3 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көмегімен салыстырмалы құрылым жасауға болатын есімшелер ретінде күрделі сын есімдерді және жай сын есімдерді қолдану; 11.5.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтауыш және болжауыш сөздерді қолдану; 11.5.7 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай аяқталған формалардың сан-алуан түрлілігін, мезгіл және мекен пысықтауыштарды, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану; 11.5.8 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын, оның ішінде пассив түрлерін қолдану; 11.5.13 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш және сын білдіру мақсатында өткен шақ модалді формасын қолдану
4-тоқсан		
4. Еліміздің экономикасы және бәсекеге қабілеттілігі: 4.1 Қазақстан мен Францияның дипломатиялық қарым-қатынасы 4.2 Жасыл экономика	Тыңдалым	11.1.1 кәсіптік салада қолданылатын белгілі тақырыптардағы әдебиеттік нормаларға сәйкес нақты айтылған пікірлердің негізгі ережелерін түсіну; 11.1.3 айқын әдеби тілде айтылған жағдайда жалпылама ұзақ жүргізілген пікірталастың негізгі сәттерін бақылап отыру; 11.1.4 баяндама пәні таныс, ал баяндаманың өзі қарапайым және нақты құрылымды болған жағдайда оқу және кәсіби тақырыпқа байланысты дәріс немесе әңгімені түсіну; 11.1.5 баяу, нақты нормативті айтылған жағдайда таныс тақырыптардағы қысқа қарапайым әңгімелерді егжей-тегжейлі түсіну; 11.1.7 радиодан берілген немесе таспаға жазылған қызықтыратын тақырыптағы ақпараттың басым бөлігін баяу және нақты нормативті айтылған жағдайда түсіну; 11.1.8 қызықтыратын тақырыптардағы теледидар бағдарламаларының басым бөлігін, мысалы, сұхбаттарды, қысқа дәрістерді, репортаждарды баяу және нақты айтылған жағдайда түсіну
	Айтылым	11.2.1 еркін, қарапайым тілмен бірқатар дәйекті тұжырымдар түрінде қызықты сұрақтардың бірін сипаттай білу; 11.2.3 жалпы және оқу тақырыптарына

		<p>байланысты өзінің көзқарасын түсіндіру, негіздеу және әңгімелесушінің көзқарасын бағалау;</p> <p>11.2.4 бір оқиғаның себептерін егжей-тегжейлі түсіндіру және бір мәселені, жоспар, әрекетті және бір істі шешудің түрлі нұсқалары туралы түсіндірме беру;</p> <p>11.2.6 басынан бастап ойын толық түсініп отыруға болатын және негізгі ережелері анық түсіндірілген, таныс тақырып бойынша алдын-ала дайындалған кең көлемдегі баяндама әзірлеу;</p> <p>11.2.7 өзінің баяндамасы бойынша бірқатар сұрақтарға жауап беру, егер сұрақ жылдам айтылған болса, оны қайталап қоюды өтіну;</p>
	Оқы лым	<p>11.3.1 қызықтыратын тақырыптағы нақты мәліметтері бар қарапайым мәтіндерді жеткілікті деңгейде түсіну;</p> <p>11.3.3 қажетті ақпаратты табу үшін үлкен көлемді мәтінді қарастыру, сонымен қатар нақты тапсырманы орындау үшін мәтіннің әр бөлігінен немесе әртүрлі мәтіндерден ақпарат жинау;</p> <p>11.3.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша көркем және басқа да әдебиеттерден ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>11.3.6 таныс тақырыптағы әртүрлі типтегі газет мақалаларының негізгі тұжырымдамасын анықтау;</p> <p>11.3.8 мағынасын тексеру және түсінікті кеңейту үшін қағаз және цифрлы таныс емес ресурстарды қолдану;</p> <p>11.3.9 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ мәтіндерде келтірілген аргументтердегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>
	Жаз ылым	<p>11.4.1 жекелеген қысқа элементтерін біріктіріп, таныс және қызықтыратын сұрақтардың кең шеңберінде қарапайым байланысқан мәтін жазу;</p> <p>11.4.6 достарына, мұғаліміне, қызмет көрсетушілерге немесе күнделікті өмірде кездесетін тұлғаларға нені басты деп санайтынын анық білдіріп, маңызды ақпаратты қамтитын қысқа жазбахат жазу;</p> <p>11.4.7 қарапайым дәрістер барысында таныс тақырыпқа қарапайым сөйлеу тілінде нормативтік диалектіде түсінікті етіп айтылғандардың негізгі кезеңдерін тізімдеп жазба ретінде жазу;</p> <p>11.4.8 берілген мәтіннің алғашқы редакциясы мен құрылымын пайдаланып, әртүрлі көлемдегі қысқаша жазба үзінділерін қарапайым тілмен қайта жазу;</p> <p>11.4.9 оқиғаны жазбаша түрде айтып шығу</p>
	Тілді қолдану	<p>11.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша абстрактілі құрамдас зат есімдерді және күрделі атаулы топтарды қолдану;</p> <p>11.5.2 таныс емес жалпы және оқу</p>

	<p>тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін түрлі сандық сын есімдерді қолдану;</p> <p>11.5.4 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша анықтауыш және болжауыш сөздерді қолдану;</p> <p>11.5.8 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын, оның ішінде пассив түрлерін қолдану;</p> <p>11.5.12 таныс және таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша салыстырмалы шырай формасындағы үстеулердің сан-алуан түрлі құрылымын, әртүрлі вербалды үстеулерді қолдану;</p> <p>11.5.13 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша өкініш және сын білдіру мақсатында өткен шақ модалді формасын қолдану;</p> <p>11.5.14 таныс және ішінара таныс емес жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімнің алдында көмекші сөздердің алуан түрлілігін қолдану;</p> <p>11.5.15 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша етістіктің инфинитив түрін қолдану, герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді, мақсат, шартты, іс-әрекет бағыныңқылы құрмалас сөйлемдерді қолдану</p>
--	--

Annexe 7
à l'ordre du Ministre de l'Éducation
et de la Science de la République du Kazakhstan
du «   » _____ 2017 № _____

Annexe 198-2
à l'ordre du Ministre de l'Éducation
et de la Science de la République du Kazakhstan
du « 3 » avril 2013 №115

Programme scolaire de type de la discipline « Langue française » pour les classes de 5e à 9e au niveau de l'enseignement secondaire de base d'après le nouveau contenu

Chapitre 1. Conditions générales

1. Programme scolaire de type est élaboré conformément au Standart obligatoire d'Etat de l'enseignement secondaire de base approuvé par l'ordre du Ministre de l'Éducation et de la Science de la République du Kazakhstan du 31 octobre 2018 №604 «Sur l'approbation des Standards d'enseignement obligatoires d'Etat de tous les niveaux d'enseignement» (inscrit au Registre de l'enregistrement par l'Etat des actes juridiques normatifs de la République du Kazakhstan sous le numéro 17669).

2. L'importance de la discipline est définie par ce que le français est une des langues mondiales, langue de la science, de l'enseignement et du tourisme. La connaissance de la langue française permet de:

- 1) augmenter l'assurance des apprenants lors de la communication dans de diverses situations de vie;
- 2) accorder l'accès à l'enseignement supérieure non seulement au Kazakhstan, mais aussi à l'étranger;
- 3) continuer la formation professionnelle au Kazakhstan et à l'étranger;
- 4) élargir l'accès des apprenants aux nouvelles et à l'information répandues en français;
- 5) accorder aux apprenants l'accès aux textes authentiques des oeuvres littéraires en français;
- 6) aux apprenants présenter le Kazakhstan à l'intérieur du pays et à l'étranger;
- 7) apprendre pendant toute la vie en s'appuyant sur les habitudes, les stratégies d'apprentissage et les connaissances reçues à l'école.

3. Le programme scolaire de la discipline «Langue française» est orienté vers le développement des compétences linguistiques et langagières des apprenants (compréhension de l'oral, production orale, production écrite, compréhension des écrits). À la fin de l'enseignement secondaire de base (classes de 5e à 9e) les apprenants doivent atteindre le niveau de langue A2 conformément au Cadre

européen commun de référence pour les langues (Common European Framework of Reference, CEFR).

Chapitre 2. Organisation du contenu de la discipline "Langue française"

4. Le volume maximal de travail pour la discipline «Langue française» est:

- 1) en classe de 5e - 3 heures par semaine, 102 heures de l'année scolaire;
- 2) en classe de 6e - 3 heures par semaine, 102 heures de l'année scolaire;
- 3) en classe de 7e - 3 heures par semaine, 102 heures de l'année scolaire;
- 4) en classe de 8e - 3 heures par semaine, 102 heures de l'année scolaire;
- 5) en classe de 9e - 3 heures par semaine, 102 heures de l'année scolaire.

Le volume maximal de travail pour la discipline dépend du Plan scolaire de type approuvé par l'ordre du Ministre de l'Éducation et de la Science de la République du Kazakhstan du novembre 2012 № 500 «Sur l'approbation des Plans scolaires de type aux niveaux de l'enseignement primaire, de l'enseignement secondaire de base, de l'enseignement secondaire générale de la République du Kazakhstan» (inscrit au Registre de l'enregistrement par l'Etat des actes juridiques normatifs de la République de Kazakhstan sous le numéro 8170).

5. Le programme scolaire contient les étapes de l'enseignement de la langue française (les classes) conformément aux niveaux de langue, aux critères d'évaluation des compétences linguistiques et langagières (compréhension de l'oral, production orale, production écrite, compréhension des écrits), au plan à long terme pour toute la durée de l'enseignement (classes de 5e à 9e).

6. Le contenu du programme scolaire de la discipline «Langue française» est structuré selon les chapitres (Compréhension de l'oral, Production orale, Production écrite, Compréhension des écrits, Utilisation de la langue française).

7. Les buts de l'enseignement désignés dans chaque chapitre permettent au professeur de planifier systématiquement le travail du développement de toutes les formes d'activités langagières (compréhension de l'oral, production orale, production écrite, compréhension des écrits), évaluer les compétences acquises des apprenants, les informer des étapes suivantes de l'apprentissage.

8. Dans le chapitre « Contenu de base » on présente les objectifs communs de l'enseignement de la langue française par classes.

9. Dans les chapitres «Compréhension de l'oral», «Production orale», «Production écrite», «Compréhension des écrits» on prescrit les buts de l'enseignement selon les compétences langagières mis en corrélation avec les niveaux de langue (A1.1, A1.2, A2.1, A2.2), l'acquisition desquels est orientée vers le résultat final de l'enseignement de la langue française.

10. Dans le chapitre «Utilisation de la langue française» l'apprenant fait connaissance avec les exigences de l'utilisation correcte des structures lexicales, grammaticales et syntaxiques de la langue française.

11. Contenu de base (Contenu/КОНТЕНТ) pour la classe de 5e est conforme au niveau de langue A1.1, c'est le niveau moyen de A1.

12. Classe de 5e, aspect interculturel et communicatif:

- 1) participation à la communication interculturelle aux niveaux de vie

quotidienne et scolaire avec les représentants de la culture de la langue étudiée;

2) connaissances initiales de la langue française;

3) compréhension des phrases simples;

4) réponse aux questions quotidiennes simples, savoir poser ces questions;

5) présentation de soi à l'oral;

6) communication dans une conversation élémentaire;

7) identification d'une information simple dont l'apprenant a besoin (affiches, tableaux, publicités);

8) rédaction des cartes postales simples;

9) compréhension de l'essentiel de l'énoncé à l'aide des gestes, de la périphrase, des répétitions;

10) divination par intuition du lexique avec le support de la langue maternelle;

11) initiation aux valeurs ethno-culturelles du pays de la langue étudiée et utilisation pratique de la langue française dans les situations de la coopération interculturelle;

12) connaissance des réalités, des coutumes, des traditions du pays de la langue étudiée, des habitudes verbales et non-verbales dans la communication.

13. Classe de 5e, aspect éducatif:

1) formation de l'attitude positive envers la langue française et à la culture;

2) respect de divers points de vue, manifestation de la tolérance.

14. Classe de 5e, aspect instructif:

1) élévation du niveau de culture générale, de l'intelligence, de la connaissance du pays de la langue étudiée, du monde entier au moyen de la langue française.

15. Classe de 5e, aspect pratique:

1) développement des capacités langagières, de la culture du comportement langagier, de l'intérêt pour l'apprentissage de la langue française, des caractéristiques positives de la personnalité: la volonté, la mémoire;

2) identification de la culture natale (personnelle) et de langue étrangère, utilisation des procédés rationnels pour maîtriser la langue étrangère, organisation des études, intensification des processus intellectuels (identification de n'importe quel phénomène de la langue, son analyse, comparaison avec l'analogue dans la langue maternelle);

3) travail avec le manuel, le dictionnaire, prise des notes d'étude, utilisation des nouvelles technologies de l'enseignement assurant l'efficacité de l'apprentissage de la langue dans les paramètres donnés.

16. Classe de 5e, aspect stratégique:

1) possession des caractéristiques élémentaires de la personnalité linguistique secondaire.

17. Contenu de base (Contenu/КОНТЕНТЮ) pour la classe de 6e est conforme au niveau de langue A1.2, c'est le haut niveau de A1.

18. Classe de 6e, aspect interculturel et communicatif:

1) participation à la communication interculturelle aux niveaux de vie quotidienne et scolaire avec les représentants de la culture de la langue étudiée;

2) connaissances de base de la langue française;

3) compréhension des propositions et des phrases familiers simples;

4) réponse aux questions quotidiennes simples, savoir poser ces questions, composition du dialogue simple;

5) présentation de soi et d'une autre personne à l'oral;

6) identification d'une information simple dont l'apprenant a besoin (au magasin, dans la rue);

7) rédaction des cartes postales simples, des lettres sur sa personnalité, remplissage des formulaires;

8) compréhension de l'essentiel de l'énoncé à l'aide des périphrases, des répétitions;

9) divination par intuition du lexique avec le support de la langue maternelle;

10) connaissance des réalités, des coutumes, des traditions du pays de la langue étudiée, des habitudes verbales et non-verbales dans la communication.

11) initiation aux valeurs ethno-culturelles du pays de la langue étudiée et utilisation pratique de la langue française dans les situations de la coopération interculturelle;

19. Classe de 6e, aspect éducatif:

10) formation de l'attitude positive envers la langue française et la culture;

11) respect de divers points de vue, manifestation de la tolérance.

20. Classe de 6e, aspect instructif:

1) élévation du niveau de culture générale, de l'intelligence, de la connaissance du pays de la langue étudiée, du monde entier au moyen de la langue française.

21. Classe de 6e, aspect pratique:

1) développement des capacités langagières, de la culture du comportement langagier, de l'intérêt pour l'apprentissage de la langue française, développement des caractéristiques positives de la personnalité: la volonté, la mémoire;

2) identification de la culture natale (personnelle) et de langue étrangère, utilisation des procédés rationnels pour maîtriser la langue étrangère, organisation des études, intensification des processus intellectuels (identification de n'importe quel phénomène de la langue, son analyse, comparaison avec l'analogue dans la langue maternelle);

3) travail avec le manuel, le dictionnaire, prise des notes d'étude, utilisation des nouvelles technologies de l'enseignement assurant l'efficacité de l'apprentissage de la langue dans les paramètres donnés.

22. Classe de 6e, aspect stratégique:

1) possession des caractéristiques élémentaires de la personnalité linguistique secondaire.

23. Contenu de base (Contenu/КОНТЕНТ) pour la classe de 7e est conforme au niveau de langue A2.1, c'est le bas niveau de A2.

24. Classe de 7e, aspect interculturel et communicatif:

1) participation à la communication interculturelle aux niveaux de vie sociale et scolaire avec les représentants de la culture de la langue étudiée;

2) compréhension des phrases familières et fréquemment utilisées;

3) récit en forme de propositions simples sur ses études, son école, son origine, ses proches et ses besoins élémentaires de vie;

4) lecture et compréhension des textes simples, des annonces, des lettres;

5) rédaction des notes/lettres courtes à caractère personnel;

6) communication dans les situations types simples demandant l'échange d'information direct dans le cadre de sujets et d'activités familiers;

7) possession des connaissances de civilisation, des normes de la communication, de la spécificité du caractère national et des particularités de la mentalité nationale des francophones;

8) initiation aux valeurs ethno-culturelles du pays de la langue étudiée et utilisation pratique de la langue française dans les situations de la coopération interculturelle.

25. Classe de 7e, aspect éducatif:

1) manifestation de l'attitude positive envers la langue française et la culture;

2) respect de divers points de vue, manifestation de la tolérance.

26. Classe de 7e, aspect instructif:

1) élévation du niveau de culture générale, de l'intelligence, de la connaissance du pays de la langue étudiée, du monde entier au moyen de la langue française.

27. Classe de 7e, aspect pratique:

1) développement des capacités langagières, de la culture du comportement langagier, de l'intérêt pour l'apprentissage de la langue française, des caractéristiques positives de la personnalité: la volonté, la mémoire;

2) travail avec le manuel, la littérature référentielle, prise des notes d'étude, utilisation des nouvelles technologies de l'enseignement assurant l'efficacité de l'apprentissage de la langue dans les paramètres donnés;

3) exposé logique et successif de ses idées;

4) identification de la culture natale (personnelle) et de langue étrangère, comparaison de la langue maternelle avec la langue étrangère;

5) utilisation des procédés rationnels pour maîtriser la langue étrangère, organisation des études, intensification des processus intellectuels.

28. Classe de 7e, aspect stratégique:

1) possession des caractéristiques de base de la personnalité linguistique secondaire.

29. Contenu de base (Contenu/КОНТЕНТ) pour la classe de 8e est conforme au niveau de langue A2.2, c'est le niveau moyen de A2.

30. Classe de 8e, aspect interculturel et communicatif:

1) participation à la communication interculturelle aux niveaux socio-culturel et scolaire avec les représentants de la culture de la langue étudiée;

2) compréhension des propositions plus compliquées, de l'information globale au cours de la conversation;

3) participation dans les conversations sur les affaires quotidiennes;

4) compréhension de l'information importante des textes simples;

5) rédaction des lettres personnelles simples;

6) possession des connaissances de civilisation, des normes de la communication, de la spécificité du caractère national et des particularités de la mentalité nationale des natifs;

7) initiation aux valeurs ethno-culturelles du pays de la langue étudiée et utilisation pratique de la langue française dans les situations de la coopération

interculturelle.

31. Classe de 8e, aspect éducatif:

- 1) manifestation de l'attitude positive envers la langue française et la culture;
- 2) respect de divers points de vue, manifestation de la tolérance.

32. Classe de 8e, aspect instructif:

1) élévation du niveau de culture générale, de l'intelligence, de la connaissance du pays de la langue étudiée, du monde entier au moyen de la langue française.

33. Classe de 8e, aspect pratique:

1) développement des capacités langagières, de la culture du comportement langagier, de l'intérêt pour l'apprentissage de la langue française, développement des caractéristiques positives de la personnalité: la volonté, la mémoire;

2) travail avec le manuel, la littérature référentielle, prise des notes d'étude, utilisation des nouvelles technologies de l'enseignement assurant l'efficacité de l'apprentissage de la langue dans les paramètres donnés;

3) exposé logique et successif de ses idées, discussion;

4) identification de la culture natale (personnelle) et de langue étrangère, comparaison de la langue maternelle avec la langue étrangère;

5) utilisation des procédés rationnels pour maîtriser la langue étrangère, organisation des études, intensification des processus intellectuels.

34. Classe de 8e, aspect stratégique:

1) possession des caractéristiques de base de la personnalité linguistique secondaire.

35. Contenu de base (Contenu/КОНТЕНТ) pour la classe de 9e est conforme au niveau de langue A2.2, c'est le haut niveau de A2.

36. Classe de 9e, aspect interculturel et communicatif:

1) communication au niveau socio-culturel avec les représentants de la culture de la langue étudiée;

2) réalisation de son intension communicative dans les situations de communication selon les sujets suivants: la nourriture et les boissons, l'appartement, les vêtements, la santé, le loisir, les voyages et la formation;

3) participation indépendante dans une conversation;

4) compréhension de l'information importante des textes de complexité moyenne;

5) rédaction des lettres personnelles;

6) possession des connaissances de civilisation, des normes de la communication, de la spécificité du caractère national et des particularités de la mentalité nationale des natifs;

7) initiation aux valeurs ethno-culturelles du pays de la langue étudiée et utilisation pratique de la langue française dans les situations de la coopération interculturelle.

37. Classe de 9e, aspect éducatif:

- 1) manifestation de l'attitude positive envers la langue française et la culture;
- 2) respect de divers points de vue, manifestation de la tolérance.

38. Classe de 9e, aspect instructif:

1) élévation du niveau de culture générale, de l'intelligence, de la connaissance

du pays de la langue étudiée, du monde entier au moyen de la langue française.

39. Classe de 9e, aspect pratique:

1) développement des capacités langagières, de la culture du comportement langagier, de l'intérêt pour l'apprentissage de la langue française, des caractéristiques positives de la personnalité: la volonté, la mémoire;

2) identification de la culture natale (personnelle) et de langue étrangère, comparaison de la langue maternelle avec la langue étrangère;

3) utilisation des procédés rationnels pour maîtriser la langue étrangère, organisation des études, intensification des processus intellectuels;

4) utilisation des nouvelles technologies de l'enseignement assurant l'efficacité de l'apprentissage de la langue dans les paramètres donnés;

5) exposé logique et successif de ses idées, discussion sur des sujets généraux.

40. Classe de 9e, aspect stratégique:

1) possession des caractéristiques de base de la personnalité linguistique secondaire.

Chapitre 3. Système d'objectifs d'apprentissage

41. Les objectifs d'apprentissage dans le programme sont présentés par le codage. Dans le code le premier chiffre désigne la classe, le deuxième chiffre désigne le sous-chapitre, le troisième montre le numérotage de l'objet.

1) Le sous-chapitre 1. Compréhension de l'oral:

L'apprenant doit:				
5 ^e	6 ^e	7 ^e	8 ^e	9 ^e
classe de	classe de	classe de	classe de	classe de
A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	A 2.2
5.1.1	6.1.1	7.1.1	8.1.1	9.1.1
comprendre avec support des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet	comprendre des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet	comprendre avec un petit support les points essentiels d'une conversation longue sur le nombre limité de sujets généraux et de sujets d'étude	comprendre pratiquement sans support les moments principaux d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude	comprendre sans support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude

5.1.2 comprendre les questions simples et donner une information personnelle	6.1.2 comprendre avec support des questions plus compliquées qui demandent de donner des informations personnelles	7.1.2 comprendre avec un petit support quelques informations détaillées dans une conversation longue sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude	8.1.2 comprendre avec un petit support ou sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude	9.1.2 comprendre sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude
5.1.3 comprendre sans support les questions simples sur des sujets généraux et les sujets d'étude	6.1.3 comprendre avec support les questions plus compliquées sur un large éventail de sujets généraux et d'étude	7.1.3 comprendre avec un petit support une grande partie des détails d'une argumentation dans une conversation élargie sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude	8.1.3 comprendre pratiquement sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude	9.1.3 comprendre sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude
5.1.4 comprendre avec support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude	6.1.4 comprendre avec un support limité les points essentiels d'une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude	7.1.4 comprendre avec un petit support certains sens sous-entendus dans une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude	8.1.4 comprendre pratiquement sans support la plupart de sens sous-entendus dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude	9.1.4 comprendre sans support la grande partie de sens sous-entendu dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude
5.1.5 comprendre avec support la grande partie de l'information spécifique et les détails dans une conversation courte sur certains sujets d'étude	6.1.5 comprendre avec support la grande partie de l'information spécifique et les détails dans une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude	7.1.5 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude	8.1.5 définir avec un tout petit support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude	9.1.5 définir l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude
5.1.6 définir avec support le	6.1.6 définir avec support le	7.1.6 définir avec un tout petit	8.1.6 définir avec un tout petit	9.1.6 définir le sens du contexte

sens du contexte d'une conversation courte sur des sujets généraux et sujets d'étude	sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude	support le sens du contexte d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude	support le sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude	d'une conversation longue sur différents sujets généraux et d'étude
5.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation simple sur certains sujets généraux et sujets d'étude	6.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude limités	7.1.7 commencer à définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux	8.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux	9.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte du grand nombre de genres oraux
5.1.8 comprendre avec support les récits, y compris une conversation longue sur certains sujets généraux et sujets d'étude	6.1.8 comprendre avec support des récits, y compris une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude	7.1.8 comprendre avec support des récits sur des sujets généraux et d'étude	8.1.8 comprendre de grands récits sur les sujets généraux et d'étude	9.1.8 commencer à définir les non-conformités dans les arguments donnés lors d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude

2) Le sous-chapitre 2. Production orale:

L'apprenant doit:				
5 ^e classe de	6 ^e classe de	7 ^e classe de	8 ^e classe de	9 ^e classe de
A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	A 2.2
5.2.1 donner l'information principale sur soi-même et sur les autres au niveau des propositions simples dans des situations typiques	6.2.1 donner l'information principale sur soi-même et sur les autres au niveau de la discussion sur la plupart de sujets généraux	7.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur certains sujets généraux et d'étude	8.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur la plupart de sujets généraux et d'étude	9.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur des sujets généraux et d'étude
5.2.2 poser des questions simples	6.2.2 poser des questions simples	7.2.2 poser des questions	8.2.2 poser des questions plus	9.2.2 poser des questions

pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux	pour s'informer dans le cadre de la plupart des sujets généraux, soutenir une courte conversation	composées pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude	composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et de certains sujets d'étude	composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et d'étude
5.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude	6.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude	7.2.3 exprimer l'opinion au niveau de raisonnement dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude	8.2.3 exprimer l'opinion au niveau de raisonnement dans le cadre sur n'importe quels sujets généraux et d'étude	9.2.3 expliquer et argumenter son point de vue sur des sujets généraux et d'étude
5.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition sur quelques commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude	6.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement sur quelques commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude	7.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement sur quelques commentaires dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude	8.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude	9.2.4 répondre avec un certain degré de flexibilité au niveau de raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude
5.2.5 essayer d'interagir au niveau de base d'échange d'information dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude	6.2.5 essayer d'interagir dans une conversation plus longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude	7.2.5 essayer d'interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude	8.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude	9.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude
5.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition pendant le travail en paire, en groupe et en	6.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition et au cours de la discussion pendant le travail	7.2.6 essayer de commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement	8.2.6 commenter r avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement	9.2.6 commenter r avec un certain degré de flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement

classe entière	en paire, en groupe et en classe entière	pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière	pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière	pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière
5.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux	6.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude	7.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de sujets généraux et d'étude différents	8.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre d'une grande partie de sujets généraux et de certains sujets et d'étude	9.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre illimité de sujets généraux et d'étude
5.2.8 raconter des histoires simples et des événements sur divers sujets généraux et d'étude	6.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur certains sujets généraux et d'étude	7.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur divers sujets généraux et d'étude	8.2.8 raconter certaines histoires plus longues et des événements sur une grande partie de sujets généraux et d'étude	9.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur la plupart de sujets généraux et d'étude

3) Le sous-chapitre 3. Compréhension des écrits:

L'apprenant doit:				
5 ^e	6 ^e	7 ^e	8 ^e	9 ^e
classe de	classe de	classe de	classe de	classe de
A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	A 2.2
5.3.1 comprendre des moments principaux dans certains textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude	6.3.1 comprendre des moments principaux dans des textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude	7.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes dans le cadre de quelques sujets généraux et d'étude inconnus	8.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes sur divers sujets généraux et d'étude inconnus, y compris quelques textes longs	9.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes longs sur une grande partie de sujets généraux et d'étude inconnus
5.3.2 comprendre avec un tout petit support les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains	6.3.2 comprendre de manière autonome les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains	7.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de la plupart de sujets	8.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de divers sujets généraux	9.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y

sujets généraux et d'étude	sujets généraux et d'étude	généraux et d'étude connus	et d'étude connus, y compris quelques textes longs	compris quelques textes longs
5.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude connus	6.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs	7.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs	8.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs	9.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans des textes longs dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus
5.3.4 lire avec un petit support quelques textes courts, faire un message selon le texte lu	6.3.4 lire de manière autonome certains textes simples et courts issus d'oeuvres littéraires	7.3.4 lire quelques textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus	8.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes divers dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus	9.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus
5.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude familiers	6.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude familiers, y compris des textes longs	7.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers	8.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts et quelques textes longs dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude familiers	9.3.5 définir le sens du contexte dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers
5.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude	6.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude	7.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus	8.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus, y compris des textes longs	9.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude
5.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du	6.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du	7.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du	8.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du	9.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du

texte dans le cadre de certains genres écrits	texte dans le cadre de la plupart de genres écrits	texte dans le cadre de la plupart de genres écrits	texte dans le cadre de la plupart de genres écrits	texte dans le cadre de n'importe quel genre écrit
5.3.8 utiliser avec un certain support les ressources familières en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension	6.3.8 utiliser de manière autonome les ressources familières en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension	7.3.8 utiliser avec un tout petit support les ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension	8.3.8 utiliser les ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension	9.3.8 utiliser la plupart de ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension
5.3.9 définir la différence entre le fait et l'opinion dans les textes courts et simples sur divers sujets généraux et d'étude	6.3.9 définir la différence entre le fait et l'opinion dans les textes courts et simples sur n'importe quels sujets généraux et d'étude	7.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes courts et simples sur certains sujets généraux et d'étude	8.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude	9.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes longs sur divers sujets généraux et d'étude

4) Le sous-chapitre 4. Production écrite:

L'apprenant doit:				
5 ^e classe de	6 ^e classe de	7 ^e classe de	8 ^e classe de	9 ^e classe de
A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	A 2.2
5.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux au niveau du texte sur certains sujets généraux et d'étude	6.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude	7.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude	8.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec un tout petit support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude	9.4.1 planifier, écrire, corriger et lire sans support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude
5.4.2 écrire à l'aide de mots clefs les propositions successives en paragraphe sur certains sujets généraux et	6.4.2 décrire avec support des événements réels, imaginés, des actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux	7.4.2 décrire avec un tout petit support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains	8.4.2 décrire avec un tout petit support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des	9.4.2 décrire de manière autonome des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des

d'étude	et d'étude	sujets généraux et d'étude familiaux	sujets généraux et d'étude familiaux	sujets généraux et d'étude familiaux
5.4.3 écrire avec support les données au niveau du texte en décrivant les gens, les lieux et les objets	6.4.3 décrire avec support des sentiments personnels et des opinions sur certains sujets généraux et d'étude familiaux	7.4.3 écrire avec la correction grammaticale moyenne sur certains sujets généraux et d'étude familiaux	8.4.3 écrire avec la correction grammaticale modérée sur divers sujets généraux et d'étude familiaux	9.4.3 écrire avec la correction grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude familiaux
5.4.4 écrire avec support la succession de longues propositions pour transmettre l'information personnelle	6.4.4 écrire avec support les sujets en paragraphe pour transmettre l'information personnelle	7.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude	8.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans les genres écrits sur des sujets généraux et d'étude	9.4.4 utiliser avec un petit support le style correspondant et le registre dans différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude
5.4.5 lier avec support les propositions à l'aide de connecteurs logiques de base	6.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiaux	7.4.5 utiliser avec un certain support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiaux	8.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur des sujets généraux et d'étude familiaux	9.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur des sujets généraux et d'étude illimités familiaux
5.4.6 lier logiquement les propositions avec un certain support en utilisant des connecteurs de base sur certains sujets généraux familiaux	6.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe avec un petit support en utilisant des connecteurs de base sur différents sujets généraux familiaux	7.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs de base sur des sujets généraux familiaux	8.4.6 lier avec logique de manière autonome les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs de base sur des sujets généraux familiaux	9.4.6 écrire les textes cohérents sur des sujets généraux et sujets d'étude familiaux, en utilisant des connecteurs de base différents
5.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour quelques	6.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour différents	7.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte pour différents	8.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte pour des genres	9.4.7 utiliser de manière autonome le format correspondant au niveau du texte

genres écrits sur des sujets généraux familiers et certains sujets d'étude	genres écrits sur des sujets généraux familiers et certains sujets d'étude	genres écrits sur des sujets généraux et d'étude familiers	écrits sur des sujets généraux et d'étude familiers	pour les genres écrits illimités sur des sujets généraux et d'étude familiers
5.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux	6.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux et d'étude familiers	7.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur différents sujets généraux et d'étude familiers	8.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur des sujets généraux et d'étude familiers	9.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur des sujets généraux et d'étude familiers sans limites
5.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur certains sujets généraux familiers	6.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur certains sujets généraux et d'étude familiers	7.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude familiers	8.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale moyenne au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude familiers	9.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude familiers

5) Le sous-chapitre 5. Utilisation de la langue:

L'apprenant doit:				
5 ^e classe de	6 ^e classe de	7 ^e classe de	8 ^e classe de	9 ^e classe de
A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	A 2.2
5.5.1 utiliser les noms correspondants calculables et incalculables du masculin / féminin sur certains sujets généraux et d'étude	6.5.1 utiliser certains noms abstraits et les phrases nominatives composées décrivant le lieu et le temps sur des sujets généraux et d'étude familiers	7.5.1 utiliser les noms abstraits et les phrases composées sur des sujets généraux et d'étude familiers	8.5.1 utiliser certains noms abstraits composés et les groupes nominatifs composés sur des sujets généraux et d'étude familiers ainsi que sur des sujets inconnus	9.5.1 utiliser différents noms abstraits composés et différents groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ainsi que des sujets inconnus
5.5.2 utiliser «très» dans le	6.5.2 utiliser «trop, très» dans	7.5.2 utiliser divers adjectifs	8.5.2 utiliser divers adjectifs	9.5.2 utiliser divers adjectifs

spectre limité de sujets généraux et d'étude familiers	le spectre élargi de sujets généraux et d'étude familiers	numéraux cardinaux pour les noms calculables et incalculables, y compris les mots «beaucoup de, pas beaucoup de, assez de, peu de» sur des sujets généraux et d'étude familiers	numéraux cardinaux pour les noms calculables et incalculables selon les sujets généraux et d'étude familiers	numéraux cardinaux pour les noms calculables et incalculables, groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers
5.5.3 utiliser les adjectifs, y compris les adjectifs possessifs «mon, ma, ton, ta, son, sa, mes, tes, ses» pour la description des objets sur des sujets généraux et certains sujets d'étude	6.5.3 utiliser les adjectifs simples monosyllabiques et à deux syllabes devant et après les noms	7.5.3 utiliser une grande variété d'adjectifs réguliers et irréguliers au degré comparatif et superlatif de comparaison sur le spectre limité de sujets généraux et d'étude familiers	8.5.3 utiliser divers adjectifs composés et des adjectifs ordinaires en forme de participes et les structures comparatives, par exemple, «plus (moins, assez) ... que» pour indiquer le niveau sur des sujets généraux et d'étude familiers	9.5.3 utiliser divers adjectifs composés et des adjectifs ordinaires en forme de participes et les structures comparatives à l'aide desquelles on peut indiquer le niveau et aussi les adjectifs amplificateurs sur des sujets généraux et d'étude familiers
5.5.4 utiliser les articles définis «le, la, l', les», les articles indéfinis «un, une, des», les articles partitifs «du, de la, des, de l'» sur des sujets généraux et d'étude familiers	6.5.4 utiliser divers démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude familiers, connaître les cas de l'omission des articles devant les noms propres	7.5.4 utiliser de divers démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude, savoir les particularités de l'utilisation des articles devant les noms propres	8.5.4 utiliser diverses formes d'articles sur des sujets généraux et d'étude, y compris avec les noms abstraits et de chose, dans les structures négatives, après les mots exprimant la quantité, devant le groupe adjectif + nom, devant les noms géographiques	9.5.4 utiliser diverses formes d'articles sur des sujets généraux et d'étude familiers, y compris avec les noms abstraits et de chose, dans les structures négatives, après les mots exprimant la quantité
5.5.5 utiliser les questions, y	6.5.5 utiliser les questions qui	7.5.5 utiliser les questions qui	8.5.5 Utiliser dans le discours	9.5.5 utiliser différents types

compris les questions avec « comment, qui, quoi, que » sur des sujets généraux et d'étude familiaux	comprennent les formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiaux	comprennent différentes formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiaux	des adjectifs interrogatifs « quel (s) / quelle (s) », les particules négatives « jamais, rien, personne », la restriction « ne ... que »	de questions sur des sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.6 utiliser les pronoms personnels et les adjectifs démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.6 utiliser les pronoms personnels et les adjectifs démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude familiaux	7.5.6 utiliser les pronoms personnels, indéfinis sur des sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.6 utiliser dans le discours les pronoms relatifs simples «qui, que, dont, où»	9.5.6 utiliser les pronoms possessifs et démonstratifs «celui / celle / ceu, le mien / la mienne / les miens / les miennes»
5.5.7 utiliser les formes simples achevées de verbes simples pour exprimer ce qui s'est passé sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.7 utiliser les formes simples achevées pour exprimer le passé incertain et inachevé sur des sujets généraux et d'étude familiaux	7.5.7 utiliser la variété de formes simples achevées pour exprimer le passé composé, l'imparfait sur des sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.7 utiliser les temps passés Passé composé, Imparfait, Plus-que-parfait sur des sujets généraux et d'étude familiaux	9.5.7 utiliser la Concordance des temps au plan du présent et du passé sur des sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.8 utiliser la forme du présent des verbes réguliers pour parler des actions sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.8 utiliser la forme du futur pour proposer, promettre, faire des pronostics sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiaux	7.5.8 utiliser différentes formes du futur, y compris le futur proche sur plusieurs sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.8 réviser les connaissances sur le Futur simple, utiliser les formes du futur sur des sujets généraux et d'étude familiaux	9.5.8 reconnaître à l'oral et à l'écrit les verbes connus de l'Indicatif (Present, Passé composé, Futur proche, Imparfait, Plus-que-parfait, Futur dans le passé) sur des sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.9 utiliser le présent des verbes irréguliers pour la description des	6.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales	7.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales	8.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales	9.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales

actions, des habitudes et des états sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	présents et passés, actifs et passifs sur le nombre croissant sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiaux	présents et passés simples achevés sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux	présents et passés simples achevés dans le discours direct et indirect sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux	actives et passives, présents et passés, dans le discours direct et indirect sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.10 utiliser les formes du présent au sens du présent et du futur sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés pour désigner une action interrompue passée sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	7.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés sur l'éventail de sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés, y compris quelques formes passives sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux	9.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés, y compris la gamme croissante de formes passives sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.11 utiliser les adverbes, les adverbes de fréquence sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.11 utiliser la variété augmentée d'adverbes, les formes simples et comparatives sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiaux	7.5.11 utiliser les structures de l'adverbe au comparatif avec les adverbes réguliers et irréguliers sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.11 utiliser certaines formes des phrases complexes sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux	9.5.11 utiliser la variété augmentée de formes langagières présentées pour déclarer, poser des questions et donner une commande sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux
5.5.12 utiliser les prépositions pour parler du temps et du lieu, les utiliser sur certains sujets généraux et d'étude familiaux	6.5.12 utiliser les prépositions pour décrire les objets, pour désigner le temps; utiliser les prépositions d'orientation «à gauche, à droite, tout droit», utiliser la variété augmentée de prépositions de lieu sur différents	7.5.12 utiliser les prépositions devant les noms et les adjectifs dans les phrases sur des sujets généraux et d'étude familiaux	8.5.12 utiliser les prépositions correspondants après les verbes sur différents sujets généraux et d'étude familiaux	9.5.12 utiliser des pronoms relatifs avec la préposition sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux

	<p>5.5.13 utiliser le conjonction «et» pour lier les parties de propositions dans de petits textes sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers</p>	<p>6.5.13 utiliser le conjonction «ou» pour lier les parties de propositions dans de petits textes sur l'éventail élargi de sujets généraux et d'étude familiers</p>	<p>7.5.13 utiliser les différents conjonctions sur des sujets généraux et d'étude familiers</p>	<p>8.5.13 utiliser dans le discours les phrases complexes coordonnées avec les conjonctions «ou, mais, ni...ni»</p>	<p>9.5.13 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielles, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action.</p>
	<p>5.5.14 utiliser la négation «ne ...pas» pour la description des actions simples au présent sur des sujets personnels et familiers</p>	<p>6.5.14 utiliser la négation «ne ...rien» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels et sur des sujets familiers</p>	<p>7.5.14 utiliser la négation «ne ...rien» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels et sur des sujets généraux et d'étude familiers</p>	<p>8.5.14 utiliser la négation «ne...plus, jamais, rien, personne», la restriction «ne ...que» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels et familiers</p>	<p>9.5.14 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielles, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action.</p>
	<p>5.5.15 utiliser la tournure impersonnelle «il y a» pour indiquer la présence d'un ou de quelques objets au Présent</p>	<p>6.5.15 utiliser la tournure impersonnelle «il fait» pour parler du temps qu'il fait au Présent</p>	<p>7.5.15 utiliser les prépositions «y, en» pour remplacer les COI avec les prépositions «à» et «de»</p>	<p>8.5.15 utiliser le Présent du Subjonctif pour exprimer la permission, le désir, l'interdiction au présent</p>	<p>9.5.15 utiliser le Présent du Subjonctif après les verbes et les expressions désignant les sentiments</p>
	<p>5.5.16 utiliser la forme «je voudrais» pour exprimer la demande</p>	<p>6.5.16 utiliser le mode Conditionnel Présent pour exprimer la supposition, la demande polie, le doute au présent</p>	<p>7.5.16 utiliser le mode Conditionnel Présent pour exprimer la supposition, la demande polie, le doute au présent</p>	<p>8.5.16 utiliser le mode Conditionnel dans la proposition simple pour exprimer le souhait, la supposition, la proposition, la demande polie et dans la proposition</p>	<p>9.5.16 utiliser le mode Conditionnel dans la proposition simple pour exprimer le souhait, la supposition, la proposition, la demande polie et dans la proposition</p>

			subordonnée circonstancielle de condition pour exprimer la condition réelle et irréalte au présent et au futur	subordonnée circonstancielle de condition pour exprimer la condition réelle et irréalte au présent et au futur
5.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer l'ordre au présent	6.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer la demande, le souhait, le conseil	7.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer le conseil	8.5.17 savoir expliquer la règles de la concordance des temps dans la phrase complexe	9.5.17 savoir distinguer le discours direct du discours indirect, Exprimer l'impulsion à l'aide de l'Impératif

42. Ce programme scolaire est effectué en conformité avec le Plan à long terme du Programme scolaire de type de la discipline « Langue française » pour les classes de 5e à 9e au niveau de l'enseignement secondaire de base d'après le nouveau contenu.

43. C'est le professeur de langue qui détermine le nombre d'heures de travail au cours du trimestre accordées pour chaque chapitre et sous-chapitre.

Annexe
 au Programme scolaire de type
 de la discipline « Langue française »
 pour les classes de 5e à 9^e
 au niveau de l'enseignement secondaire de base d'après le nouveau contenu

Plan à long terme
 du Programme scolaire de type de la discipline « Langue française » pour les
 classes de 5e à 9e au niveau de l'enseignement secondaire de base d'après le nouveau
 contenu

1) Classe de 5e (A1.1):

Sujet	Chapitres	Objectifs d'apprentissage. L'apprenant doit:
1. Vie scolaire 1.1 Présentation 1.2 Objets. Fournitures scolaires	Compréhension de l'oral	5.1.1 comprendre avec support des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet; 5.1.3 comprendre sans support les questions simples sur des sujets généraux et les sujets d'étude; 5.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation courte sur des sujets généraux et sujets d'étude; 5.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation simple sur quelques sujets généraux et sujets d'étude
	Production orale	5.2.1 donner l'information principale sur soi-même et sur les autres au niveau des propositions simples dans des situations typiques; 5.2.2 poser des questions simples pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux; 5.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition à certains commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude; 5.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière; 5.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux
	Compréhension des écrits	5.3.1 comprendre les moments principaux dans certains textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude; 5.3.2 comprendre avec un tout petit support les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude; 5.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude familiaux
	Production écrite	5.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux au niveau du texte sur certains sujets généraux et d'étude; 5.4.2 écrire à l'aide des mots clefs les propositions successives en paragraphe sur certains sujets généraux et d'étude; 5.4.3 écrire avec support les données au niveau du texte

		<p>en décrivant les gens, les places et les objets;</p> <p>5.4.6 lier avec logique les propositions avec un certain support en utilisant des connecteurs logiques de base sur certains sujets généraux familiers ;</p> <p>5.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour quelques genres écrits sur des sujets généraux familiers et certains sujets d'étude</p>
	Utilisation de la langue française	<p>5.5.1 utiliser les noms correspondants calculables et incalculables du masculin/féminin sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.5.4 utiliser les articles définis «le, la, l', les», les articles indéfinis «un, une, des », les articles partitifs «du, de la, des, de l'» sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>5.5.7 utiliser les formes simples achevées de verbes simples pour exprimer ce qui s'est passé sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.9 utiliser le présent des verbes irréguliers pour la description des actions, des habitudes et des états sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.11 utiliser les adverbes, les adverbes de fréquence sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers</p>
<p>2. L'homme. Ma famille. Mon habitat.</p> <p>2.1 Mon arbre généalogique</p> <p>2.2 Traditions familiales</p>	Compréhension de l'oral	<p>5.1.1 comprendre avec support des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet;</p> <p>5.1.3 comprendre sans support les questions simples sur des sujets généraux et les sujets d'étude ;</p> <p>5.1.4 comprendre avec support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude;</p> <p>5.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation courte sur des sujets généraux et sujets d'étude;</p>
	Production orale	<p>5.2.1 donner l'information principale sur soi-même et sur les autres au niveau des propositions simples dans des situations typiques;</p> <p>5.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition à certains commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p> <p>5.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux</p>
	Compréhension des écrits	<p>5.3.1 comprendre les moments principaux dans certains textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.2 comprendre avec un tout petit support les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.4 lire avec un petit support quelques textes courts, faire un message selon le texte lu;</p> <p>5.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.8 utiliser avec un certain support les ressources familières en papier et en chiffre pour vérifier la signification et</p>

		élargir la compréhension; 5.3.9 définir la différence entre le fait et l'opinion dans les textes courts et simples sur de divers sujets généraux et d'étude
	Production écrite	5.4.2 écrire à l'aide des mots clefs les propositions successives en paragraphe sur certains sujets généraux et d'étude; 5.4.3 écrire avec support les données au niveau du texte en décrivant les gens, les places et les objets; 5.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour quelques genres écrits sur des sujets généraux familiers et certains sujets d'étude; 5.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux familiers
	Utilisation de la langue française	5.5.1 utiliser les noms correspondants calculables et incalculables du masculin / féminin sur certains sujets généraux et d'étude; 5.5.2 utiliser «très» dans le spectre limité des sujets généraux et d'étude familiers; 5.5.3 utiliser les adjectifs, y compris les adjectifs possessifs «mon, ma, ton, ta, son, sa, mes, tes, ses» pour la description des objets sur des sujets généraux et certains sujets d'étude; 5.5.4 utiliser les articles définis «le, la, l', les», les articles indéfinis «un, une, des », les articles partitifs «du, de la, des, de l'» sur des sujets généraux et d'étude familiers ; 5.5.5 utiliser les questions, y compris les questions avec « comment, qui, quoi, que » sur des sujets généraux et d'étude familiers; 5.5.7 utiliser les formes simples achevées de verbes simples pour exprimer ce qui s'est passé sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers; 5.5.11 utiliser les adverbes, les adverbes de fréquence sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers; 5.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer l'ordre au présent
3. Langue et culture des peuples du Kazakhstan: 3.1 Les nationalités et les langues 3.2 Fêtes	Compréhension de l'oral	comprendre avec support des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet 5.1.2 comprendre les questions simples et donner l'information personnelle; 5.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation courte sur des sujets généraux et sujets d'étude; 5.1.8 comprendre avec support les récits, y compris la conversation longue à certains sujets généraux
	Production orale	5.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude; 5.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition à certains commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude; 5.2.5 essayer d'interagir au niveau de base avec l'échange d'information dans le cadre de divers sujets généraux; 5.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;

		<p>5.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux;</p> <p>5.2.8 raconter des histoires simples et des événements sur divers sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>5.3.1 comprendre les moments principaux dans certains textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.2 comprendre avec un tout petit support les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.3 détails d'arguments dans le contexte des sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Production écrite	<p>5.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux au niveau du texte sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.4.3 écrire avec support les données au niveau du texte en décrivant les gens, les;</p> <p>5.4.4 écrire avec support la succession des longues propositions pour transmettre l'information personnelle;</p> <p>5.4.5 lier les propositions à l'aide des connecteurs logiques de base avec soutien;</p> <p>5.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour quelques genres écrits sur des sujets généraux familiers et certains sujets d'étude;</p> <p>5.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux familiers</p>
	Utilisation de la langue française	<p>5.5.1 utiliser les noms correspondants calculables et incalculables du masculin / féminin sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.5.2 utiliser «très» dans le spectre limité des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.4 utiliser les articles définis «le, la, l', les», les articles indéfinis «un, une, des », les articles partitifs «du, de la, des, de l'» sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>5.5.8 utiliser la forme du présent des verbes réguliers pour parler des actions sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.9 utiliser le présent des verbes irréguliers pour la description des actions, des habitudes et des états sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.13 utiliser la conjonction «et» pour lier les parties de propositions dans de petits textes sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.14 utiliser la négation «ne ...pas» pour la description des actions simples au présent sur des sujets personnels et familiers;</p> <p>5.5.15 utiliser la tournure impersonnelle «il y a» pour indiquer la présence d'un ou de quelques objets au Présent;</p> <p>5.5.16 utiliser la forme «je voudrais» pour exprimer la demande</p>
4. Mode de vie sain	Compréhension	<p>5.1.1 comprendre avec support des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet;</p>

<p>4.1 Mes loisirs</p> <p>4.2 Mes goûts</p>	de l'oral	<p>5.1.5 comprendre avec support la grande partie de l'information spécifique et les détails dans le contexte d'une conversation courte sur certains sujets d'étude;</p> <p>5.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation courte sur des sujets généraux et sujets d'étude;</p> <p>5.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation simple sur certains sujets généraux et sujets d'étude</p>
	Production orale	<p>5.2.2 poser des questions simples pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux;</p> <p>5.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition à certains commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p> <p>5.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux</p>
	Compréhension des écrits	<p>5.3.4 lire avec un petit support quelques textes courts, faire un message selon le texte lu;</p> <p>5.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>5.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>5.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le contexte de certains genres écrits</p>
	Production écrite	<p>5.4.3 écrire avec support les données au niveau du texte en décrivant les gens, les places et les objets;</p> <p>5.4.6 lier avec logique les propositions avec un certain support en utilisant des connecteurs logiques de base sur certains sujets généraux familiaux;</p> <p>5.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte pour quelques genres écrits sur des sujets généraux familiaux et certains sujets d'étude;</p> <p>5.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux;</p> <p>5.4.9 utiliser la ponctuation dans les travaux écrits avec l'intelligibilité grammaticale modérée au niveau du texte sur certains sujets généraux familiaux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>5.5.4 utiliser les articles définis « le, la, l', les », les articles indéfinis « un, une, des », les articles partitifs « du, de la, des, de l' » sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>5.5.6 utiliser les pronoms personnels et les adjectifs démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>5.5.8 utiliser la forme du présent des verbes réguliers pour parler des actions sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>5.5.10 utiliser les formes du présent au sens du présent et du futur sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux;</p>

		<p>5.5.11 utiliser les adverbes, les adverbes de fréquence sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.12 utiliser les prépositions pour parler du temps et du lieu, les utiliser sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.13 utiliser la conjonction «et» pour lier les parties de propositions dans de petits textes sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>5.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer l'ordre au présent</p>
--	--	---

2) Classe de 6e (A1.2):

Sujet	Chapitres	Objectifs d'apprentissage. L'apprenant doit:
1. Vie scolaire 1.1 Activités quotidiennes 1.2 Les saisons	Compréhension de l'oral	<p>6.1.1 comprendre des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet;</p> <p>6.1.2 comprendre avec support des questions plus compliquées qui demandent de donner des informations personnelles;</p> <p>6.1.3 comprendre avec support les questions plus compliquées sur un large éventail de sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.4 comprendre avec un support limité les points essentiels d'une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.5 comprendre avec support la grande partie de l'information spécifique et les détails dans une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude limités</p>
	Production orale	<p>6.2.1 donner l'information principale sur soi-même et sur les autres au niveau de la conversation sur les la plupart de sujets généraux;</p> <p>6.2.2 poser des questions simples pour s'informer dans le cadre de la plupart des sujets généraux, soutenir une courte conversation;</p> <p>6.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>6.3.1 comprendre des moments principaux dans des textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.3.2 comprendre de manière autonome les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.3.4 lire de manière autonome certains textes simples et courts issus d'oeuvres littéraires;</p> <p>6.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits;</p> <p>6.3.8 utiliser de manière autonome les ressources familières en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension;</p>

		6.3.9 définir la différence entre le fait et l'opinion dans les textes courts et simples sur n'importe quels sujets généraux et d'étude
	Production écrite	<p>6.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.4.2 décrire avec support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.4.3 décrire avec support sur des sentiments personnels et des opinions sur certains sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe avec un petit soutien en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux familiaux;</p> <p>6.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur certains sujets généraux et d'étude familiaux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>6.5.1 utiliser certains noms abstraits et les phrases nominatives composées décrivant le lieu et le temps sur des sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.5.2 utiliser «trop, très» dans le spectre élargi des sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.5.8 utiliser la forme du futur proche sur des sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passés, actives et passives sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>6.5.14 utiliser la négation «ne ... rien» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels et sur des sujets familiaux;</p> <p>6.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer la demande, le souhait, le conseil</p>
2 L'homme. Ma famille. Mon habitat 2.1 Le logement 2.2 Ma ville/ village	Compréhension de l'oral	<p>6.1.1 comprendre des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet;</p> <p>6.1.3 comprendre avec support les questions plus compliquées sur un large éventail de sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.4 comprendre avec un support limité les points essentiels d'une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.1.7 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude limités</p> <p>6.1.8 comprendre avec support des récits, y compris une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>6.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.6 exposer nettement et clairement ses idées au niveau de la proposition et au cours de la discussion pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p>

		6.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur certains sujets généraux et d'étude
	Com préhension des écrits	6.3.1 comprendre des moments principaux dans des textes courts et simples sur des sujets généraux et d'étude; 6.3.2 comprendre de manière autonome les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude; 6.3.4 lire de manière autonome certains textes simples et courts issus d'oeuvres littéraires; 6.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude; 6.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits
	Prod uction écrite	6.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude; 6.4.2 décrire avec support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude; 6.4.3 décrire avec support sur des sentiments personnels et des opinions sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ; 6.4.4 écrire avec support les sujets en paragraphe pour transmettre l'information personnelle; 6.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits différents sur certains sujets généraux et d'étude familiaux et certains sujets d'étude; 6.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux et d'étude familiaux
	Utili sation de la langue française	6.5.1 utiliser certains noms abstraits et les phrases nominatives composées décrivant le lieu et le temps sur des sujets généraux et d'étude familiaux; 6.5.3 utiliser les adjectifs simples monosyllabiques et polysyllabiques devant et après les noms; 6.5.5 utiliser les questions qui comprennent les formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiaux ; 6.5.7 utiliser les formes simples achevées pour exprimer le passé incertain et inachevé sur des sujets généraux et d'étude familiaux; 6.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevées pour désigner une action interrompue passée sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiaux; 6.5.11 utiliser la variété augmentée d' adverbess, les formes simples et comparatives sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiaux
3. La langue et la culture 3.1 Fêtes. Cuisine nationale	Com préhension de l'oral	6.1.1 comprendre des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet; 6.1.4 comprendre avec un support limité les points essentiels d'une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude; 6.1.5 comprendre avec support la grande partie de

3.2 Le repas		l'information spécifique et les détails dans une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude; 6.1.6 définir avec support le sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude
	Production orale	6.2.2 poser des questions simples pour s'informer dans le cadre de la plupart des sujets généraux, soutenir une courte conversation; 6.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude; 6.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude; 6.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur certains sujets généraux et d'étude
	Compréhension des écrits	6.3.2 comprendre de manière autonome les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude; 6.3.4 lire de manière autonome certains textes simples et courts issus d'oeuvres littéraires; 6.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude familiers, y compris des textes longs; 6.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits; 6.3.8 utiliser de manière autonome les ressources familières en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension
	Production écrite	6.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude; 6.4.2 décrire avec support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude; 6.4.3 décrire avec support sur des sentiments personnels et des opinions sur certains sujets généraux familiers; 6.4.4 écrire avec support les sujets en paragraphe pour transmettre l'information personnelle; 6.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe avec un petit soutien en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux familiers; 6.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits différents sur certains sujets généraux et d'étude; 6.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux et d'étude familiers
	Utilisation de la langue française	6.5.1 utiliser certains noms abstraits et les phrases nominatives composées décrivant le lieu et le temps sur des sujets généraux et d'étude familiers; 6.5.3 utiliser les adjectifs simples monosyllabiques et polysyllabiques devant et après les noms; 6.5.5 utiliser les questions qui comprennent les formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiers ; 6.5.7 utiliser les formes simples achevées pour exprimer

		<p>le passé incertain et inachevé sur des sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.5.11 utiliser la variété augmentée d' adverbess, les formes simples et comparatives sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.5.15 utiliser la tournure impersonnelle «il fait» pour parler du temps au Présent;</p> <p>6.5.16 utiliser le mode Conditionnel Présent pour exprimer la supposition, la demande polie, le doute;</p> <p>6.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer la demande, le souhait, le conseil</p>
<p>4. Mode de vie sain</p> <p>4.1 Le corps</p> <p>4.2 L' apparence</p>	Compréhension de l'oral	<p>6.1.1 comprendre des phrases isolées et des mots les plus courants sur le sujet;</p> <p>6.1.5 comprendre avec support la grande partie de l'information spécifique et les détails dans une conversation longue sur les sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>6.2.2 poser des questions simples pour s'informer dans le cadre de la plupart des sujets généraux, soutenir une courte conversation;</p> <p>6.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement à certains commentaires dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.5 essayer d'interagir dans une conversation plus longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>6.3.2 comprendre de manière autonome les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs;</p> <p>6.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits</p>
	Production écrite	<p>6.4.2 décrire avec support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.4.3 décrire avec support sur des sentiments personnels et des opinions sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>6.4.4 écrire avec support les sujets en paragraphe pour transmettre l'information personnelle;</p> <p>6.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>6.4.7 utiliser avec un certain support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits différents sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>6.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur certains sujets généraux et d'étude familiaux</p>
	Utili	6.5.4 utiliser divers démonstratifs sur des sujets généraux

	sation de la langue française	<p>et d'étude familiers, connaître les cas de l'omission d' articles devant les noms propres;</p> <p>6.5.5 utiliser les questions qui comprennent les formes temporaires sur des sujets généraux et d'étud familiers e ;</p> <p>6.5.6 utiliser les pronoms personnels et les adjectifs démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>6.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés pour désigner une action interrompue passée sur le nombre limité de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>6.5.11 utiliser la variété augmentée d' adverbess, les formes simples et comparatives sur le nombre croissant de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>6.5.13 utiliser le conjonction «ou» pour lier les parties de propositions dans de petits textes sur l'éventail élargi de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>6.5.15 utiliser la tournure impersonnelle «il fait» pour parler du temps au Présent;</p> <p>6.5.16 utiliser le mode Conditionnel Présent pour exprimer la supposition, la demande polie, le doute;</p> <p>6.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer la demande, le souhait, le conseil</p>
--	-------------------------------	---

3) Classe de 7e (A2.1):

Sujet	Chapitres	Objectifs d'apprentissage. L'apprenant doit:
<p>1. Histoire du pays natal:</p> <p>1.1 Curiosités du pays natal</p> <p>1.2 La ville et le village</p>	Compréhension de l'oral	<p>7.1.1 comprendre avec un petit support les points essentiels d'une conversation longue sur le nombre limité de sujets généraux et de sujets d'étude;</p> <p>7.1.2 comprendre avec un petit support quelques informations détaillées dans une conversation longue sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude</p> <p>7.1.4 comprendre avec un petit support certains sens sous-entendus dans une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude</p> <p>7.1.8 comprendre avec support des récits sur des sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>7.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation à certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de la plupart des sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.6 essayer de commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ;</p> <p>7.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de sujets généraux et d'étude différents</p>
	Compréhension des écrits	<p>7.3.1 comprendre les moments principaux dans les textes dans le cadre de quelques mots inconnus sur des sujets généraux et d'étude inconnus ;</p>

		<p>7.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs ;</p> <p>7.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits ;</p> <p>7.3.8 utiliser avec un tout petit support les ressources familières ou inconnues en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension</p>
	Production écrite	<p>7.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.4.2 décrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.4.3 écrire avec la correction grammaticale moyenne sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux familiaux;</p> <p>7.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur différents sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude familiaux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>7.5.1 utiliser les noms abstraits et les phrases composées sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.3 utiliser une grande variété d'adjectifs réguliers et irréguliers au degré comparatif et superlatif de comparaison sur le spectre limité de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.4 utiliser de divers démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude, savoir les particularités de l'utilisation des articles devant les noms propres;</p> <p>7.5.7 utiliser la variété de formes simples achevées pour exprimer le passé composé, l'imparfait sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passés, actives et passives sur des sujets généraux et d'étude familiaux;</p> <p>7.5.11 utiliser les structures de l'adverbe au comparatif avec les adverbes réguliers et irréguliers sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.12 utiliser les prépositions devant les noms et les adjectifs dans les phrases sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.13 utiliser les différents conjonctions sur des sujets généraux et d'étude familiaux</p>
2. Patrimoine culturel	Compréhension de l'oral	<p>7.1.1 comprendre avec un petit support les points essentiels d'une conversation longue sur le nombre limité de sujets généraux et de sujets d'étude;</p>

<p>2.1 Sites historiques</p> <p>2.2 Invitation au cinéma, théâtre, concert</p>		<p>7.1.3 comprendre avec un petit support une grande partie des détails d'une argumentation dans une conversation élargie sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.5 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.1.6 définir avec un tout petit support le sens du contexte d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.7 commencer à définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux;</p> <p>7.1.8 comprendre avec support des récits sur des sujets généraux et d'étude</p>
	<p>Production orale</p>	<p>7.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de la plupart des sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.5 essayer d'interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>7.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de sujets généraux et d'étude différents;</p> <p>7.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur divers sujets généraux et d'étude</p>
	<p>Compréhension des écrits</p>	<p>7.3.1 comprendre les moments principaux dans les textes dans le cadre de quelques mots inconnus sur des sujets généraux et d'étude inconnus ;</p> <p>7.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs</p>
	<p>Production écrite</p>	<p>7.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.4.2 décrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.4.5 utiliser avec un certain support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux familiers;</p> <p>7.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte pour différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur différents sujets généraux et d'étude familiers</p>
	<p>Utilisation de la</p>	<p>7.5.4 utiliser de divers démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude, savoir les particularités de l'utilisation des</p>

	langue française	<p>articles devant les noms propres;</p> <p>7.5.5 utiliser les questions qui comprennent différentes formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.6 utiliser les pronoms personnels, indéfinis sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>7.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passées, actives et passives sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>7.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés pour l'action interrompue passée sur l'éventail de sujets généraux et d'étude familiers</p> <p>7.5.13 utiliser les différents conjonctions sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.14 utiliser la négation «ne ... rien» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels et sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.16 utiliser le mode Conditionnel Présent pour exprimer la supposition, la demande polie, le doute au présent;</p> <p>7.5.17 utiliser l'impératif pour exprimer le conseil</p>
<p>3. Epoque de la paix et de la création:</p> <p>3.1 Mode et vêtements</p> <p>3.2 Choix et achats</p>	Compréhension de l'oral	<p>7.1.1 comprendre avec un petit support les points essentiels d'une conversation longue sur le nombre limité de sujets généraux et de sujets d'étude;</p> <p>7.1.3 comprendre avec un petit support une grande partie des détails d'une argumentation dans une conversation élargie sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.4 comprendre avec un petit support certains sens sous-entendus dans une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.5 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>7.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation à certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de la plupart des sujets généraux;</p> <p>7.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement à certains commentaires dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre de sujets généraux et d'étude différents;</p> <p>7.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur divers sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>7.3.1 comprendre les moments principaux dans les textes dans le cadre de quelques mots inconnus sur des sujets généraux et d'étude inconnus;</p> <p>7.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes courts et simples sur certains sujets généraux</p>

		et d'étude
	Production écrite	<p>7.4.2 décrire avec un tout petit support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.3 écrire avec la correction grammaticale moyenne sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.5 utiliser avec un certain support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte pour différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale modérée au niveau du texte sur différents sujets généraux et d'étude familiaux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>7.5.1 utiliser les noms abstraits et les phrases composées sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.2 utiliser divers adjectifs numériques cardinaux pour les noms calculables et incalculables, y compris les mots «beaucoup de, pas beaucoup de, assez de, peu de» sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.3 utiliser une grande variété d' adjectifs réguliers et irréguliers au degrés comparatif et superlatif de comparaison sur le spectre limité de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.5 utiliser les questions qui comprennent différentes formes temporaires sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.6 utiliser les pronoms personnels, indéfinis sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5. utiliser la variété de formes simples achevées pour exprimer le passé composé, l'imparfait sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.8 utiliser différentes formes du futur, y compris le futur proche sur plusieurs sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passées, actives et passives sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.13 utiliser les différents conjonctions sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>7.5.15 utiliser les prépositions «y, en» pour remplacer les COI avec les prépositions «à» et «de»</p>
4. Personne et ses possibilités: 4.1 Voyage 4.2 Séjours linguistiques	Compréhension de l'oral	<p>7.1.1 comprendre avec un petit support les points essentiels d'une conversation longue sur le nombre limité de sujets généraux et de sujets d'étude ;</p> <p>7.1.2 comprendre avec un petit support quelques informations détaillées dans une conversation longue sur un éventail limité de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.5 définir avec support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.1.6 définir avec un tout petit support le sens du contexte d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude ;</p>

		<p>7.1.7 commencer à définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux;</p> <p>7.1.8 comprendre avec support des récits sur des sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>7.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation à certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de la plupart des sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.2.5 essayer d'interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>7.2.6 essayer de commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière</p>
	Compréhension des écrits	<p>7.3.1 comprendre les moments principaux dans les textes dans le cadre de quelques mots inconnus sur des sujets généraux et d'étude inconnus;</p> <p>7.3.4 lire quelques textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>7.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus ;</p> <p>7.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits</p>
	Production écrite	<p>7.4.1 planifier, écrire, corriger et lire avec support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>7.4.2 décrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur certains sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.4.3 écrire avec la correction grammaticale moyenne sur certains sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>7.4.5 utiliser avec un certain support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.4.6 lier avec logique les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux familiers</p>
	Utilisation de la langue française	<p>7.5.1 utiliser les noms abstraits et les phrases composées sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.3 utiliser une grande variété d' adjectifs réguliers et irréguliers au degrés comparatif et superlatif de comparaison sur le spectre limité de sujets généraux et d'étude familiers ;</p>

		<p>7.5.4 utiliser de divers démonstratifs sur des sujets généraux et d'étude, savoir les particularités de l'utilisation des articles devant les noms propres;</p> <p>7.5.6 utiliser les pronoms personnels, indéfinis sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>7.5.7 utiliser la variété de formes simples achevées pour exprimer le passé composé, l'imparfait sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.8 utiliser différentes formes du futur, y compris le futur proche sur plusieurs sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.12 utiliser les prépositions devant les noms et les adjectifs dans les phrases sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>7.5.15 utiliser les prépositions «y, en» pour remplacer les COI avec les prépositions «à» et «de»</p>
--	--	---

4) Classe de 8e (A2.2):

Sujet	Chapitres	Objectifs d'apprentissage. L'apprenant doit:
1. Innovations dans le monde: 1.1 Médias de masse. Internet. 1.2 Réseaux sociaux	Compréhension de l'oral	8.1.1 comprendre pratiquement sans support les moments principaux d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude ; 8.1.5 définir avec un tout petit support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ; 8.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux; 8.1.8 comprendre de grands récits sur les sujets généraux et d'étude
	Production orale	8.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur la plupart de sujets généraux et d'étude ; 8.2.3 exprimer l'opinion au niveau de raisonnement dans le cadre sur n'importe quels sujets généraux et d'étude ; 8.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude; 8.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ; 8.2.6 commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ; 8.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre d'une grande partie de sujets généraux et de certains sujets et d'étude
	Compréhension des écrits	8.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes sur divers sujets généraux et d'étude inconnus, y compris quelques textes longs ; 8.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs ;

		<p>8.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes divers dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>8.3.8 utiliser les ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension ;</p> <p>8.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Production écrite	<p>8.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux avec un petit support au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.2 écrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.3 écrire avec l'intelligibilité grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude différents;</p> <p>8.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.8 écrire correctement les mots souvent utilisés sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.9 utiliser la ponctuation dans les travaux écrits avec l'intelligibilité grammaticale moyenne au niveau du texte sur des sujets généraux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>8.5.2 utiliser divers quantitatifs pour les noms calculables et incalculables selon les sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.5 utiliser des adjectifs interrogatifs « quel (s) / quelle (s) », les particules négatives « jamais, rien, personne », la restriction « ne ... que »;</p> <p>8.5.6 utiliser dans le discours les pronoms relatifs simples « qui, que, dont, où »;</p> <p>8.5.7 utiliser les temps passés Passé composé, Imparfait, Plus-que-parfait sur des sujets généraux;</p> <p>8.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passés, actives et passives dans les discours direct et indirect sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.12 utiliser les prépositions correspondants après les verbes sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.14 utiliser la négation « ne...plus, jamais, rien, personne », la restriction « ne ... que » pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels</p>
<p>2. Patrimoine culturel</p> <p>2.1 Littérature et choix de livres</p> <p>2.2</p>	Compréhension de l'oral	<p>8.1.1 comprendre pratiquement sans support les moments principaux d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude;</p> <p>8.1.2 comprendre avec un petit support ou sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.3 comprendre pratiquement sans support une grande</p>

Bibliothèque. Médiathèque		<p>partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux;</p> <p>8.1.8 comprendre de grands récits sur les sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>8.2.3 exprimer l'opinion au niveau de raisonnement dans le cadre sur n'importe quels sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude;</p> <p>8.2.6 commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p> <p>8.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre d'une grande partie de sujets généraux et de certains sujets et d'étude;</p> <p>8.2.8 raconter certaines histoires plus longues et des événements sur une grande partie de sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>8.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes sur divers sujets généraux et d'étude inconnus, y compris quelques textes longs ;</p> <p>8.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs;</p> <p>8.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs;</p> <p>8.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes divers dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>8.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus, y compris des textes longs ;</p> <p>8.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits</p>
	Production écrite	<p>8.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux avec un petit support au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.2 écrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.3 écrire avec l'intelligibilité grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude différents;</p> <p>8.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.6 lier avec logique de manière autonome les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux;</p>

		<p>8.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.9 utiliser la ponctuation dans les travaux écrits avec l'intelligibilité grammaticale moyenne au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude différents</p>
	Utilisation de la langue française	<p>8.5.1 utiliser certains noms abstraits composés et les groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude ainsi que des sujets inconnus;</p> <p>8.5.3 utiliser de divers adjectifs simples et composés à titre des participes et les structures comparatives, par exemple, «plus (moins, assez) ... que» pour indiquer le niveau sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.6 utiliser dans le discours les pronoms relatifs simples «qui, que, dont, où»;</p> <p>8.5.8 réviser les connaissances sur le Futur simple, utiliser les formes du futur sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passées, actives et passives dans les discours direct et indirect sur des sujets généraux;</p> <p>8.5.13 utiliser les phrases complexes avec les conjonctions «ou, mais, ni...ni»;</p> <p>8.5.15 utiliser Présent du Subjonctif pour exprimer la permission, le désir, l'interdiction;</p> <p>8.5.17 expliquer la régularité de la concordance des temps dans la phrase complexe</p>
<p>3. Epoque de la paix et de la création:</p> <p>3.1 L'environnement et l'écologie</p> <p>3.2 Les bonnes manières dans la vie quotidienne</p>	<p>Compréhension de l'oral</p>	<p>8.1.1 comprendre pratiquement sans support les moments principaux d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude;</p> <p>8.1.2 comprendre avec un petit support ou sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude</p> <p>8.1.3 comprendre pratiquement sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.5 définir avec un tout petit support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.1.6 définir avec un tout petit support le sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>8.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.2.2 poser des questions plus composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et de certains sujets d'étude;</p> <p>8.2.3 exprimer l'opinion au niveau de la proposition avec raisonnement dans le cadre de n'importe quels sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p>

		<p>8.2.6 commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p> <p>8.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre d'une grande partie de sujets généraux et de certains sujets et d'étude ;</p> <p>8.2.8 raconter certaines histoires plus longues et des événements sur une grande partie de sujets généraux et d'étude</p>
	Com préhension des écrits	<p>8.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes sur divers sujets généraux et d'étude inconnus, y compris quelques textes longs ;</p> <p>8.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs;</p> <p>8.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts et quelques textes longs dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>8.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus, y compris des textes longs ;</p> <p>8.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits ;</p> <p>8.3.8 utiliser les ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension ;</p> <p>8.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes courts sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Prod uction écrite	<p>8.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux avec un petit support au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.2 écrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.3 écrire avec l'intelligibilité grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude différents;</p> <p>8.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant avec les exemples et l'argumentation sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.6 lier avec logique de manière autonome les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux;</p> <p>8.4.7 utiliser avec un petit support le format correspondant au niveau du texte des genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.8 писать правильно часто используемые слова на знакомые общие и учебные темы;</p> <p>8.4.9 utiliser la ponctuation dans les travaux écrits avec</p>

		l'intelligibilité grammaticale moyenne au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude différents
	Utilisation de la langue française	<p>8.5.1 utiliser certains noms abstraits composés et les groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude ainsi que des sujets inconnus;</p> <p>8.5.2 utiliser divers quantitatifs pour les noms calculables et incalculables selon les sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.3 utiliser de divers adjectifs simples et composés à titre des participes et les structures comparatives, par exemple, «plus (moins, assez) ... que» pour indiquer le niveau sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.4 utiliser de diverses formes des articles sur des sujets généraux et d'étude, y compris avec les noms abstraits et de chose, dans les structures négatives, après les mots exprimant la quantité, devant le groupe adjectif + nom, devant les noms;</p> <p>8.5.6 utiliser dans le discours les pronoms relatifs simples «qui, que, dont, où»;</p> <p>8.5.8 réviser les connaissances sur le Futur simple, utiliser les formes du futur sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.14 utiliser la négation «ne...plus, jamais, rien, personne», la restriction «ne ... que» pour la description des actions simples au présent et au passé sur des sujets personnels;</p> <p>8.5.16 utiliser le mode Conditionnel pour exprimer le souhait, la supposition, la la demande polie et dans la proposition subordonnée circonstancielle de condition pour exprimer la condition réelle et irréaliste dans au présent et au futur</p>
<p>4. L'homme et ses capacités</p> <p>4.1 Progrès et vie humaine</p> <p>4.2 Mes réalisations personnelles</p>	<p>Compréhension de l'oral</p>	<p>8.1.1 comprendre pratiquement sans support les moments principaux d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude ;</p> <p>8.1.2 comprendre avec un petit support ou sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude</p> <p>8.1.3 comprendre pratiquement sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.4 comprendre pratiquement sans support la plupart de sens sous-entendus dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.5 définir avec un tout petit support l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.6 définir avec un tout petit support le sens du contexte d'une conversation longue sur la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte de quelques genres oraux</p>
	Production orale	<p>8.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.2.2 poser des questions plus composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et de certains sujets d'étude ;</p> <p>8.2.3 exprimer l'opinion au niveau de raisonnement dans</p>

		<p>le cadre sur n'importe quels sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.2.4 répondre avec une certaine flexibilité au niveau de la proposition avec raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>8.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>8.2.6 commenter avec une certaine flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière;</p> <p>8.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre d'une grande partie de sujets généraux et de certains sujets et d'étude</p>
	Com préhension des écrits	<p>8.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs ;</p> <p>8.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris certains textes longs ;</p> <p>8.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes divers dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>8.3.5 définir le sens du contexte dans les textes courts et quelques textes longs dans le cadre de divers sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>8.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur sur différents sujets généraux et d'étude inconnus, y compris des textes longs ;</p> <p>8.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de la plupart de genres écrits ;</p> <p>8.3.8 utiliser les ressources familières ou inconnus en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension</p>
	Prod uction écrite	<p>8.4.1 planifier, écrire, corriger et lire les travaux avec un petit support au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.2 écrire avec un certain support des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.3 écrire avec l'intelligibilité grammaticale modérée sur des sujets généraux;</p> <p>8.4.4 utiliser avec support le style correspondant et le registre dans certains genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant avec les exemples et l'argumentation sur des sujets généraux;</p> <p>8.4.6 lier avec logique de manière autonome les propositions en paragraphe en utilisant des connecteurs logiques de base sur des sujets généraux</p>
	Utili	8.5.1 utiliser certains noms abstraits composés et les

	sation de la langue française	<p>groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude ainsi que des sujets inconnus;</p> <p>8.5.2 utiliser divers quantitatifs pour les noms calculables et incalculables selon les sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.3 utiliser de divers adjectifs simples et composés à titre des participes et les structures comparatives, par exemple, «plus (moins, assez) ... que» pour indiquer le niveau sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de certaines formes verbales présents et passés, actives et passives dans les discours direct et indirect sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés, y compris quelques formes passives sur des sujets généraux et d'étude limités;</p> <p>8.5.11 utiliser certaines formes des phrases complexes sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>8.5.12 utiliser les prépositions correspondants après les verbes sur des sujets généraux;</p> <p>8.5.16 utiliser le mode Conditionnel pour exprimer le souhait, la supposition, la la demande polie et dans la proposition subordonnée circonstancielle de condition pour exprimer la condition réelle et irréalité dans au présent et au futur</p>
--	-------------------------------	--

5) Classe de 9e (A2.2):

Sujet	Chapitres	Les objectifs d'apprentissage.
<p>1. Innovations dans le monde</p> <p>1.1 Energie renouvelable</p> <p>1.2 Développement de l'énergie verte</p>	<p>Compréhension de l'oral</p> <p>Production orale</p>	<p>9.1.1 comprendre sans support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude;</p> <p>9.1.2 comprendre sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.3 comprendre sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.4 comprendre sans support la grande partie de sens sous-entendu dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.5 définir l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.6 définir le sens du contexte d'une conversation longue sur différents sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte du grand nombre de genres oraux</p> <p>9.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.3 expliquer et argumenter son point de vue sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.2. 4 répondre avec un certain degré de flexibilité au niveau de raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets</p>

	généraux et d'étude ; 9.2.6 commenter avec un certain degré de flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ; 9.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre illimité de sujets généraux et d'étude ; 9.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur la plupart de sujets généraux et d'étude
Compréhension des écrits	9.3.1 comprendre des moments principaux dans les textes longs sur une grande partie de sujets généraux et d'étude inconnus ; 9.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs ; 9.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans des textes longs dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus ; 9.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ; 9.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude ; 9.3.8 utiliser la plupart de ressources familières ou inconnues en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension ; 9.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes longs sur divers sujets généraux et d'étude
Production écrite	9.4.1 planifier, écrire, corriger et lire sans support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ; 9.4.2 décrire de manière autonome des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude familiers ; 9.4.3 écrire avec la correction grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude familiers ; 9.4.4 utiliser avec un petit support le style correspondant et le registre dans différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude ; 9.4.6 écrire les textes cohérents sur des sujets généraux et sujets d'étude familiers, en utilisant des connecteurs de base différents ; 9.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur des sujets généraux et d'étude familiers sans limites ; 9.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude familiers
Utilisation de la langue française	9.5.1 utiliser différents noms abstraits composés et différents groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ainsi que des sujets inconnus ; 9.5.2 utiliser divers adjectifs numériques cardinaux pour les noms calculables et incalculables, groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ;

		<p>9.5.3 utiliser de divers adjectifs simples et composés à titre des participes et les structures comparatives à l'aide desquels on peut indiquer le niveau et les adjectifs amplificateurs sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.5.4 utiliser diverses formes d'articles sur des sujets généraux et d'étude familiers, y compris avec les noms abstraits et de chose, dans les structures négatives, après les mots exprimant la quantité.</p> <p>9.5.5 utiliser différents types de questions sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>9.5.6 utiliser les pronoms possessifs et démonstratifs «celui / celle / ceu, le mien / la mienne / les miens / les miennes»</p> <p>9.5.7 utiliser la Concordance des temps au plan du présent et du passé sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.8 reconnaître à l'oral et à l'écrit les verbes connus de l'Indicatif (Present, Passé composé, Futur proche, Imparfait, Plus-que-parfait, Futur dans le passé) sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales actives et passives, présents et passés, dans le discours direct et indirect sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>9.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés, y compris la gamme croissante de formes passives sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.11 utiliser la variété augmentée de formes langagières présentées pour déclarer, poser des questions et donner une commande sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.12 utiliser des pronoms relatifs avec la préposition sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.13 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielles, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action;</p> <p>9.5.14 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielles, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action.;</p> <p>9.5.15 utiliser le Présent du Subjonctif après les verbes et les expressions désignant les sentiments ;</p> <p>9.5.16 utiliser le mode Conditionnel dans la proposition simple pour exprimer le souhait, la supposition, la proposition, la demande polie et dans la proposition subordonnée circonstancielle de condition pour exprimer la condition réelle et irréalité au présent et au futur ;</p> <p>9.5.17 savoir distinguer le discours direct du discours indirect, Exprimer l'impulsion à l'aide de l'Impératif</p>
--	--	---

<p>2. Professionalisme est l'exigence du temps:</p> <p>2.1 Système éducatif au Kazakhstan et en France</p> <p>2.2 Choix de la profession</p>	<p>Compréhension de l'oral</p>	<p>9.1.2 comprendre sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.3 comprendre sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.4 comprendre sans support la grande partie de sens sous-entendu dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.5 définir l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.6 définir le sens du contexte d'une conversation longue sur différents sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte du grand nombre de genres oraux ;</p> <p>9.1.8 commencer à définir les non-conformités dans les arguments donnés lors d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	<p>Production orale</p>	<p>9.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.3 expliquer et argumenter son point de vue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.4 répondre avec un certain degré de flexibilité au niveau de raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>9.2.6 commenter avec un certain degré de flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ;</p> <p>9.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre illimité de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur la plupart de sujets généraux et d'étude</p>
	<p>Compréhension des écrits</p>	<p>9.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs ;</p> <p>9.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>9.3.5 définir le sens du contexte dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes longs sur divers sujets généraux et d'étude</p>
	<p>Production</p>	<p>9.4.1 planifier, écrire, corriger et lire sans support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p>

	écrite	<p>9.4.2 décrire de manière autonome des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.4.3 écrire avec la correction grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.4.4 utiliser avec un petit support le style correspondant et le registre dans différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant par des exemples et l'argumentation sur des sujets généraux et d'étude illimités ;</p> <p>9.4.7 utiliser de manière autonome le format correspondant au niveau du texte pour les genres écrits illimités sur des sujets généraux et d'étude familiaux</p>
	Utilisation de la langue française	<p>9.5.1 utiliser différents noms abstraits composés et différents groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiaux ainsi que des sujets inconnus ;</p> <p>9.5.2 utiliser divers adjectifs numériques cardinaux pour les noms calculables et incalculables, groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.3 utiliser divers adjectifs composés et des adjectifs ordinaires en forme de participes et les structures comparatives à l'aide desquelles on peut indiquer le niveau et aussi les adjectifs amplificateurs sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.5 utiliser différents types de questions sur des sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevées, y compris la gamme croissante de formes passives sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.11 utiliser la variété augmentée de formes langagières présentées pour déclarer, poser des questions et donner une commande sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.12 utiliser des pronoms relatifs avec la préposition sur un rang de sujets généraux et d'étude familiaux ;</p> <p>9.5.15 utiliser le Présent du Subjonctif après les verbes et les expressions désignant les sentiments ;</p> <p>9.5.17 savoir distinguer le discours direct du discours indirect, Exprimer l'impulsion à l'aide de l'Impératif</p>
<p>3. Développement personnel</p> <p>3.1 Personnalités qui vous inspirent</p> <p>3.2 Ma croissance personnelle</p>	Compréhension de l'oral	<p>9.1.1 comprendre sans support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude ;</p> <p>9.1.3 comprendre sans support une grande partie de détails d'une argumentation dans une conversation longue sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.5 définir l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.6 définir le sens du contexte d'une conversation longue sur différents sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte du grand nombre de genres oraux ;</p>

		9.1.8 commencer à définir les non-conformités dans les arguments donnés lors d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude
	Production orale	<p>9.2.1 utiliser les registres formels et informels dans une conversation sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.3 expliquer et argumenter son point de vue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>9.2.6 commenter avec un certain degré de flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ;</p> <p>9.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre illimité de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.8 raconter des histoires plus longues et des événements sur la plupart de sujets généraux et d'étude</p>
	Compréhension des écrits	<p>9.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans des textes longs dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus ;</p> <p>9.3.4 lire des textes longs issus d'oeuvres littéraires et publicistes dans le cadre de sujets généraux et d'étude familiers et inconnus ;</p> <p>9.3.5 définir le sens du contexte dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.3.6 définir l'attitude ou l'opinion de l'auteur dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de n'importe quel genre écrit ;</p> <p>9.3.9 définir les non-conformités dans les arguments cités dans les textes longs sur divers sujets généraux et d'étude</p>
	Production écrite	<p>9.4.1 planifier, écrire, corriger et lire sans support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.4.2 décrire de manière autonome des événements réels, imaginés, les actions ou l'expérience du passé sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.4.3 écrire avec la correction grammaticale modérée sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant avec les exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude illimités ;</p> <p>9.4.6 écrire les textes cohérents sur des sujets généraux et sujets d'étude familiers, en utilisant des connecteurs de base différents ;</p> <p>9.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur des sujets généraux et d'étude familiers sans limites ;</p> <p>9.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux</p>

		écrits avec la correction grammaticale au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude familiers
	Utilisation de la langue française	<p>9.5.1 utiliser les noms abstraits composés et les groupes nominatifs différents sur des sujets généraux et d'étude ainsi que des sujets inconnus;</p> <p>9.5.2 utiliser divers adjectifs numéraux cardinaux pour les noms calculables et incalculables, groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.3 utiliser divers adjectifs composés et des adjectifs ordinaires en forme de participes et les structures comparatives à l'aide desquelles on peut indiquer le niveau et aussi les adjectifs amplificateurs sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>9.5.4 utiliser diverses formes d' articles sur des sujets généraux et d'étude familiers, y compris avec les noms abstraits et de chose, dans les structures négatives, après les mots exprimant la quantité ;</p> <p>9.5.5 utiliser différents types de questions sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>9.5.8 reconnaître à l'oral et à l'écrit les verbes connus de l'Indicatif (Present, Passé composé, Futur proche, Imparfait, Plus-que-parfait, Futur dans le passé) sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.9 utiliser correctement la variété augmentée de formes verbales actives et passives, présents et passées, dans le discours direct et indirect sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers</p>
<p>4. L'homme dans le monde moderne</p> <p>4.1 Relations interpersonnelles</p> <p>4.2 Collaboration. Interaction</p>	<p>Compréhension de l'oral</p>	<p>9.1.1 comprendre sans support les points essentiels d'une conversation longue sur des sujets généraux et les sujets d'étude;</p> <p>9.1.2 comprendre sans support l'information la plus concrète dans une conversation élargie sur un large éventail de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.4 comprendre sans support la grande partie de sens sous-entendu dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.5 définir l'opinion de son interlocuteur dans une conversation longue sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.1.6 définir le sens du contexte d'une conversation longue sur différents sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.1.7 définir les caractéristiques au niveau du mot, de la proposition et du texte du grand nombre de genres oraux;</p> <p>9.1.8 commencer à définir les non-conformités dans les arguments donnés lors d'une conversation longue sur certains sujets généraux et d'étude</p>
	Production orale	<p>9.2.2 poser des questions composées pour s'informer dans le cadre de sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.2.3 expliquer et argumenter son point de vue sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.2.4 répondre avec un certain degré de flexibilité au niveau de raisonnement aux commentaires dans le cadre de sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.2.5 interagir avec les camarades de classe pour coopérer, discuter, coordonner, planifier et établir des priorités en</p>

	<p>vue de l'exécution de tâches d'étude ;</p> <p>9.2.6 commenter avec un certain degré de flexibilité ce que les autres ont dit au niveau de la proposition ou du raisonnement pendant le travail en paire, en groupe et en classe entière ;</p> <p>9.2.7 utiliser le lexique spécifique et la syntaxe dans le cadre illimité de sujets généraux et d'étude</p>
Co m p r é h e n s i o n d e s é c r i t s	<p>9.3.2 comprendre les informations spécifiques et les détails dans les textes simples, courts dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus, y compris quelques textes longs ;</p> <p>9.3.3 comprendre les détails d'argumentation dans des textes longs dans le cadre de sujets généraux et d'étude connus ;</p> <p>9.3.5 définir le sens du contexte dans les textes longs dans le cadre de la plupart de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.3.7 définir les caractéristiques du mot, de la proposition et du texte dans le cadre de n'importe quel genre écrit;</p> <p>9.3.8 utiliser la plupart de ressources familières ou inconnues en papier et en chiffre pour vérifier la signification et élargir la compréhension</p>
Pro d u c t i o n é c r i t e	<p>9.4.1 planifier, écrire, corriger et lire sans support les travaux au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude ;</p> <p>9.4.4 utiliser avec un petit support le style correspondant et le registre dans différents genres écrits sur des sujets généraux et d'étude;</p> <p>9.4.5 utiliser avec support les arguments en les justifiant avec les exemples et l'argumentation sur certains sujets généraux et d'étude illimités;</p> <p>9.4.6 écrire les textes cohérents sur des sujets généraux et sujets d'étude familiers, en utilisant des connecteurs de base différents ;</p> <p>9.4.7 utiliser de manière autonome le format correspondant au niveau du texte pour les genres écrits illimités sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.4.8 écrire correctement des mots fréquemment utilisés sur des sujets généraux et d'étude familiers sans limites ;</p> <p>9.4.9 utiliser les signes de ponctuation dans les travaux écrits avec la correction grammaticale au niveau du texte sur des sujets généraux et d'étude familiers</p>
Utili s a t i o n d e l a l a n g u e f r a n ç a i s	<p>9.5.1 utiliser différents noms abstraits composés et différents groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ainsi que des sujets inconnus ;</p> <p>9.5.2 utiliser divers adjectifs numériques cardinaux pour les noms calculables et incalculables, groupes nominatifs sur des sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.3 utiliser divers adjectifs composés et des adjectifs ordinaires en forme de participes et les structures comparatives à l'aide desquelles on peut indiquer le niveau et aussi les adjectifs amplificateurs sur des sujets généraux et d'étude familiers;</p> <p>9.5.8 reconnaître à l'oral et à l'écrit les verbes connus de l'Indicatif (Present, Passé composé, Futur proche, Imparfait, Plus-que-parfait, Futur dans le passé) sur des sujets généraux et</p>

		<p>d'étude familiers ;</p> <p>9.5.10 utiliser les formes du présent continu et les formes passées inachevés, y compris la gamme croissante de formes passives sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.12 utiliser des pronoms relatifs avec la préposition sur un rang de sujets généraux et d'étude familiers ;</p> <p>9.5.13 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielle, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action;</p> <p>9.5.14 utiliser les types répandus des propositions subordonnées supplémentaires, déterminatives et circonstancielle, exprimer la raison, le temps, parler du lieu d'action.;</p> <p>9.5.17 savoir distinguer le discours direct du discours indirect, Exprimer l'impulsion à l'aide de l'Impératif</p>
--	--	--

**Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7-сыныптарына арналған
«Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. Оқу бағдарламасының мақсаты - «Математика» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.

3. Міндеттері:

1) математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін

қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Математика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 6-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат;

2) 7-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат.

5. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

6. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

1) ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- математикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы;

- функционалдық сауаттылық;

- өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс;

- оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс;

- индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс;

- шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді құрастыра және шығара білуі тиіс;

- ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс;

2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

5. 6-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Натурал сандар және нөл». Натурал сандар және нөл саны. Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік. Натурал сандарды қосу. Натурал сандарды азайту. Натурал сандарды көбейту. Натурал сандарды бөлу. Арифметикалық амалдардың қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санды өрнектер. Әріпті өрнектер. Санды және әріпті өрнектердің мәндері. Өрнектерді ықшамдау. Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Формула. Формула арқылы есептеу. Натурал сандардан тұратын сандар тізбектері;

2) «Натурал сандардың бөлінгіштігі». Натурал сандардың бөлгіші мен еселігі. Жай және құрама сандар. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері. 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштікбелгілері. Жұп және тақ сандар. Дәреже. Дәреженің негізі. Дәреженің көрсеткіші. Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу. Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік;

3) «Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Жай бөлшектерді оқу және жазу. Жай бөлшектің негізгі қасиеті. Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер. Аралас сан. Аралас санның бүтін және бөлшек бөліктері. Бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру. Аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу. Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу. Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру. Жай бөлшектерді қосу және азайту. Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту. Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту. Өзара кері сандар. Жай бөлшектерді және аралассандарды бөлу. Жай бөлшектер мен аралас сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу. Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер;

4) «Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру. Ондық бөлшектерді қосу және азайту. Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді көбейту. Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу. Ондық бөлшекті 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу. Ондық және жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолдану. Ондық бөлшектерді дөңгелектеу. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері;

5) «Жиын». Жиын. Жиын элементтері. Жиындарды кескіндеу. Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын. Жиындардың бірігуі мен қиылысуы;

6) «Пайыз». Пайыз. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу. Мәтінді есептерді шығару;

7) «Бұрыш. Көпбұрыш». Бұрыш. Бұрыштың шамасы. Бұрышты салу және өлшеу. Транспортер. Бұрыштарды салыстыру. Көпбұрыш. Көпбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарын өлшеу, периметрін табу;

8) «Диаграмма». Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор. Диаграмма. Бағанды, сызықтық және дөңгелек диаграммалар. Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері;

9) «Кеңістік фигураларының жазбалары». Тік бұрышты параллелепипед (текше). Тік бұрышты параллелепипедтің (текшенің) жазбасы. Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер;

10) 6-сыныптағы математика курсы қайталау.

6. 7-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 6-сыныптағы математика курсы қайталау.

2) «Қатынас және пропорция». Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы. Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті. Тура пропорционалдық тәуелділік. Кері пропорционалдық тәуелділік. Мәтінді есептерді пропорция көмегімен шығару. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табуды пропорция арқылы шығару. Масштаб. Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера;

3) «Рационал сандар және оларға амалдар қолдану». Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар. Бүтін сандар. Рационал сандар. Санның модулі. Рационал сандарды салыстыру. Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу. Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу. Рационал сандарды азайту. Координаталық түзде нүктелердің арақашықтығы. Рационал сандарды көбейту. Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері. Рационал сандарды бөлу. Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Мәтінді есептерді шығару;

4) «Алгебралық өрнектер». Айнымалы. Айнымалысы бар өрнек. Жақшаны ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік. Алгебралық өрнектерді түрлендіру. Мәтінді есептерді шығару;

5) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер». Санды теңдіктер және олардың қасиеттері. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәтінді есептерді шығару;

6) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері». Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері. Сан аралықтары.

Санаралықтарының бірігуі мен қиылысуы. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Мәндес теңсіздіктер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу;

7) «Координаталық жазықтық». Жазықтық. Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер мен кесінділер. Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі. Центрлік симметрия. Осьтік симметрия;

8) «Кеңістіктегі фигуралар». Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, «көрінбейтін» сызықтар. Вектор ұғымы;

9) «Статистика. Комбинаторика». Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш. Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару.

10) «Шамалар арасындағы тәуелділіктер». Шамалар арасындағы тәуелділіктерді беру тәсілдері: аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл. Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу. Тура пропорционалдық және оның графигі.

11) «Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу және оның графигі. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу. Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару.

12) 6-7-сыныптардағы математика курсы қайталау.

3-тарау. Сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер

6-сынып

9. 6-сынып білім алушылары:

- 1) сандардың ең үлкен ортақ бөлгіші;
- 2) сандардың ең кіші ортақ еселігі;
- 3) жай бөлшек;
- 4) ондық бөлшек ұғымының мағынасын түсінеді.

10. 6-сынып білім алушылары:

- 1) сан бөлгішінің анықтамасын;
- 2) екі және бірнеше сандардың ортақ бөлгішінің анықтамасын;
- 3) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ бөлгішінің анықтамасын;
- 4) сан еселігінің анықтамасын;
- 5) екі және бірнеше сандардың ортақ еселігінің анықтамасын;
- 6) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ еселігінің анықтамасын;
- 7) жай санның анықтамасын;

- 8) құрама санның анықтамасын;
- 9) натурал сандардың 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштік белгілерін;
- 10) бөлшектің негізгі қасиетін;
- 11) натурал, бөлшек және аралас сандармен орындалатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;
- 12) екі немесе одан көп арифметикалық амалдары бар санды өрнектерде арифметикалық амалдардың орындау ретін;
- 13) жай бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін;
- 14) ондық бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін;
- 15) сандарды дөңгелектеу ережесін;
- 16) пайыз ұғымының анықтамасын;
- 17) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табу тәсілдерін;
- 18) шеңбер мен дөңгелек элементтерін;
- 19) диаграмма түрлерін (сызықтық, бағанды, дөңгелек) біледі.

11. 6-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:

- 1) бөлшек және аралас сандарды оқу, жазу және салыстыру;
- 2) координаталары берілген нүктелерді координаталық (санды) сәуледе кескіндеу;
- 3) координаталық (санды) сәуледе кескінделген нүктелердің координаталарын табу;
- 4) санды және әріпті өрнектердің мәндерін табу;
- 5) арифметикалық амалдардың компоненттерінің арасындағы тәуелділіктерді қолданып, теңдеулерді шығару;
- 6) мәтінді есептерді арифметикалық тәсілдермен және теңдеудің көмегімен шығару;
- 7) транспортирдің көмегімен бұрыштың шамасын өлшеу;
- 8) шамасы берілген бұрышты салу;
- 9) натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу;
- 10) натурал сандардың ең үлкен ортақ бөлгішін табу;
- 11) натурал сандардың ең кіші ортақ еселігін табу;
- 12) бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру;
- 13) аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу;
- 14) жай бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу;
- 15) жай бөлшектерді қысқарту;
- 16) жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру;
- 17) жай бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану;
- 18) санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға есептер шығару;
- 19) ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу;
- 20) ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру;
- 21) ондық бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану;
- 22) ондық бөлшектерді дөңгелектеуді орындау;

- 23) берілгендер қатарының ең үлкен және ең кіші мәндерін табу;
- 24) сандардың арифметикалық ортасын, мода мен медианасын, ауытқуын табуда;
- 25) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табуда;
- 26) формулалар бойынша есептеуде;
- 27) сызықтық, бағанды, дөңгелек диаграмманы салу.

7-сынып

12. 7-сынып білім алушыларда:

- 1) айнымалысы бар өрнек;
- 2) айнымалысы бар теңсіздік;
- 3) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі;
- 4) функцияның анықталу облысы;
- 5) екі айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі;
- 6) жиын және бос жиын;
- 7) жазықтық, сфера және шар туралы түсініктері болады.

13. 7-сынып білім алушылары:

- 1) қатынас;
- 2) пропорция;
- 3) координаталық (сандық) түзу (ось);
- 4) оң сан;
- 5) теріс сан;
- 6) санның модулі;
- 7) санның абсолют шамасы;
- 8) берілген санға қарама-қарсы сан;
- 9) бүтін сан;
- 10) рационал сан;
- 11) шексіз периодты ондық бөлшек;
- 12) коэффициент;
- 13) ұқсас қосылғыштар;
- 14) перпендикуляр кесінділер;
- 15) параллель кесінділер;
- 16) түзуге жүргізілген перпендикуляр;
- 17) координаталық жазықтық;
- 18) координаталық ширек;
- 19) тікбұрышты координаталар жүйесі;
- 20) центрлік симметрия;
- 21) осьтік симметрия;
- 22) масштаб ұғымдарының мағынасын түсінеді.

14. 7-сынып алушылар:

- 1) пропорцияның қасиетін;
- 2) тура және кері пропорционалдық тәуелділіктердің қасиеттерін;
- 3) қарама-қарсы сандар қасиетін;

- 4) модульдің (санның абсолют шамасының) белгісін;
- 5) рационал сандарға қолданылатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;
- 6) жұп санның анықтамасын;
- 7) тақ санның анықтамасын;
- 8) $a \geq 0$, $a \leq 0$ теңсіздіктерінің мағынасын;
- 9) ақиқат санды теңдіктердің қасиеттерін;
- 10) ақиқат санды теңсіздіктердің қасиеттерін;
- 11) айнымалы мәнінің анықтамасын;
- 12) мағынасы болмайтын санды өрнектің анықтамасын;
- 13) айнымалының мүмкін мәндерінің анықтамасын;
- 14) айнымалының мүмкін емес мәндерінің анықтамасын;
- 15) тепе-тең өрнектердің анықтамасын;
- 16) тепе-тең түрлендірудің анықтамасын;
- 17) тепе-теңдіктің анықтамасын;
- 18) тепе-теңдікті дәлелдеу тәсілдерін;
- 19) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;
- 20) мәнделес теңдеулердің анықтамасын;
- 21) қосылғыштарды теңдеудің бір жақ бөлігінен екінші жақ бөлігіне көшіру арқылы теңдеуді шешу тәсілін;
- 22) сан аралықтарының атауларын мен белгілеулерін;
- 23) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктің анықтамасын;
- 24) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік шешімінің анықтамасын;
- 25) мәнделес теңсіздіктердің анықтамасын;
- 26) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесінің шешімінің анықтамасын;
- 27) функцияның анықтамасын;
- 28) функция аргументінің анықтамасын;
- 29) функция мәндер жиынының анықтамасын;
- 30) функцияның берілу тәсілдерін;
- 31) өспелі функцияның анықтамасын;
- 32) кемімелі функцияның анықтамасын;
- 33) сызықтық функцияның анықтамасын;
- 34) сызықтық функцияның қасиеттерін;
- 35) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;
- 36) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін шығару тәсілдерін біледі.

15. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:

- 1) санның модулін табу;
- 2) рационал сандарды салыстыру;
- 3) рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану;
- 4) шексіз периодты ондық бөлшектерді оқу мен жазу;
- 5) өрнектің коэффициентін табу;

- 6) ұқсас қосылғыштарды біріктіру мен жақшаны ашу;
- 7) тепе-тең түрлендірулерді орындау;
- 8) тепе-теңдіктерді дәлелдеу;
- 9) құрамында жақша мен ұқсас қосылғыштары бар теңдеулерді шешу;
- 10) айнымалысы бар өрнекті, теңдікті және теңсіздіктерді, тепе-теңдіктерді ажырату;
- 11) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;
- 12) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;
- 13) сан аралықтарын кескіндеу;
- 14) сан аралықтарының бірігуін табу;
- 15) сан аралықтарының қиылысуын табу;
- 16) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару;
- 17) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шығару;
- 18) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару;
- 19) шеңбердің ұзындығы мен дөңгелектің ауданын есептеу;
- 20) координаталық түзу және координаталық жазықтықта координатасы рационал сан болатын нүктелерді салу;
- 21) координаталық түзуде және координаталық жазықтықта нүктенің координаталарын табу;
- 22) координаталық түзу нүктелерінің арақашықтығын табу;
- 23) нүктеден түзуге дейінгі қашықтықты табу;
- 24) центрлік-симметриялы және оське қарағанда симметриялы фигураларды салу;
- 25) формула, кесте және график бойынша берілген аргументке сәйкес функцияның мәнін және берілген функцияның мәніне сәйкес аргументтің мәнін табу;
- 26) $y = kx + b$ функциясының графигін салу;
- 27) сызықтық функцияның қасиеттерін анықтай білу;
- 28) графигі бойынша сызықтық функцияны формуламен беру;
- 29) формулалармен берілген сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуларын анықтай білу;
- 30) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің графигін салу;
- 31) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелерін қосу және алмастыру тәсілдерімен, графигтік тәсілмен шығару;
- 32) мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шешу.

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
202... жылғы «...» қазандағы
№ ... бұйрығына ...-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына ...-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Информатика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы

1- тарау. Жалпы ережелер

2-

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің .... жылғы ...

№ ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ...тіркелген).

2. «Информатика» оқу пәнін оқыту мақсаты білім алушыларды ақпаратпен жұмыс істеудің, жалпы оқу және жалпы мәдениеттілік негіздерін қалыптастыру, ақпараттық және коммуникациялық технологияларды меңгеру, заманауи ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану үшін базалық білім, білік және дағдылармен қамтамасыз ету болып табылады.

3. Негізгі міндеттер:

1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс-әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын түсінуді қалыптастыру;

2) ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс-әрекетінде тиімді пайдалану біліктерін дамыту;

3) білім алушыларды жүйелерді талдау, шешімдерді әзірлеу, программалық қосымшаларды жасау, өздерінің өнімдерін бағалау үшін компьютермен жұмыс істеудің базалық қағидаларды түсінуді қамтамасыз ету;

4) талдау, абстракциялау, модельдеу және программалау арқылы түрлі тапсырмалар шеше білуді дамыту;

5) білім алушылардың бойынша жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және жалпы заңдылықтарды айқындау, қойылған міндеттерді шешудің тиімді және ұтымды тәсілдерін іздеу қабілеттілігін қамтитын логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеу ойлауын дамыту;

6) білім алушылардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған қағидаларды сақтау, жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғам мүдделерін ескеру;

7) білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуына ықпал ету.

2-тарау. «Информатика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Информатика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 3) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқыту мақсаттары көрсетілетін бөлімшелерге бөлінген: дағды немесе білік, білім немесе түсінік.

6. «Информатика» пәні бойынша бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) компьютерлік жүйелер;
- 2) ақпараттық процестер;
- 3) компьютерлік ойлау;
- 4) денсаулық және қауіпсіздік.

7. «Компьютерлік жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) компьютердің құрылғылары;
- 2) бағдарламалық қамтамасыз ету;
- 3) компьютерлік желілер.

8. «Ақпараттық процестер» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) ақпаратты өлшеу мен ұсыну;
- 2) ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.

9. "Компьютерлік ойлау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) модельдеу;
- 2) алгоритмдер;
- 3) программалау;
- 4) робототехника.

10. "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) эргономика;
- 2) ақпараттық қауіпсіздік.

6-сыныпқа арналған «Информатика» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) «Компьютердің құрылғылары». Есептеу техникасының даму тарихы. Компьютерлік негізгі құрылғылардың әрекеттестігі; Компьютердің жады түрлері (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы

жады, кеш-жады); Процессор және оның негізгі сипаттамалары; Мақсатына байланысты компьютердің аппараттық конфигурациясын таңдау;

2) «Программалық қамтамасыз ету». Операциялық жүйелердің негізгі функциялары. IDE (ай ди и) (Integrated Development Environment (интегрированный девелопмент энвайронмент)) интерфейсінің мүмкіндіктері;

3) «Эргономика». Эргономика міндеттері (барынша жайлылық пен тиімділік үшін);

4) «Компьютерлік желілер». Сымсыз байланыстың артықшылықтары;

7-сыныпқа арналған «Информатика» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) «Компьютердің құрылғылары». Процессор және оның сипаттамасы, Компьютердің конфигурациясы; Компьютер құнын есептеу;

2) «Алгоритмдер». Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдер; Салынған және құрамдас шарттарды, тармақталған алгоритмдерді программалау;

8-сыныпқа арналған «Информатика» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) «Компьютерлік желілер». Компьютерлік желінің мақсаты, жіктелуі (ауқымы бойынша, топологиясы бойынша, тиістілігі бойынша); Компьютерлік желінің өткізу қабілеті; Бүлгіт технологияларды қолдану арқылы құжаттармен ортақ жұмыс істеу;

2) «Ақпаратты ұсыну және өлшеу». Ақпараттың көлемін бағалаудың алфавиттік тәсілі; Ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аудару;

3) «Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру». Мәтіндік құжаттардағы сілтемелерді ұйымдастыру. Сілтемелер. Гиперсілтемелер. Мазмұны. Реферат құру; Электрондық кестелердегі деректер пішімдері. Абсолюттік және салыстырмалы сілтемелер. Функциялар графиктерін құру. Кірістірілген функцияларды пайдалану: математикалық (сомасы, көбейтіндісі, дәрежесі), статистикалық (ең төменгі, ең жоғары, орташа, есеп), логикалық (егер); Мәтіндік процессордағы кестелерді жасау, өңдеу және пішімдеу. Электрондық кестелер, электрондық кестенің негізгі ұғымдары. Деректерді енгізу, редакциялау және пішімдеу, маркер толтыру. Деректер типтері. Формулалар енгізу. Шартты пішімдеу. Диаграммаларды құру;

4) "Модельдеу". Интеграцияланған дайындау ортасында қолданбалы міндеттерді шешу; Процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде зерттеу және құру;

5) "Программалау". Цикл операторлары (параметрі бар цикл, алғышартты цикл, кейінгі шартты цикл); Бағдарламалау тіліннің алфавиті және синтаксисі. Мәліметтер типтері; Сұрыптау;

6) "Эргономика". Электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері, электрондық құрылғылардың теріс әсерінен қорғау тәсілдері.

7) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желідегі пайдаланушының қауіпсіздігі:

алаяқтық, интернеттегі агрессия.

9-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпарат қасиеттері (өзектілігі, дәлдігі, анықтығы, құндылығы);

2) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Дерекқор, өріс, жазба. Электрондық кестеде деректер базасын құру. Деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеу;

3) "Модельдеу".Компьютер құнын есептеу; Мәселені қалыптастыру; Алгоритмді әзірлеу; Алгоритмді программалау; Программаны тестілеу.

4) "Программалау". Мәліметтер типтері;Файлдарды оқу және жазу; Кірістірілген шарттарды программалау; Тармақталған алгоритмдерді программалау; Күрделі шарттарды программалау; Таңдауды ұйымдастыру; While (уайл) циклі; For (фор) циклі; Continue (континю) циклін басқару; Break (брик) циклін басқару; Else (элс) циклін басқару; Алгоритмнің трассировкасы;

5) "Эргономика". Компьютерде ұзақ уақыт жұмыс істеу тәуекелін бағалау;

6) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желіде жұмыс істеудің этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарлары

10-сыныпқа арналған «Информатика» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) "Программалау". Бір өлшемді массив. Екі өлшемді массив. Массивтерді өңдеудің негізгі алгоритмдері: массив элементтерін іздеу, сұрыптау, орнын ауыстыру, жою және қою. PyGame (пайгейм) кітапханасы. Ойынның артқы фоны. Ойынға арналған дайын кейіпкерлер. Кейіпкер қозғалысы. Дайын сценарий бойынша ойын программалау. Ойын нәтижелерін есептеу;

3-тарау. Оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша күтілетін нәтижелер

Компьютерлік жүйелер

Білім алушы:

- компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы;

- компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін;

- операциялық жүйелердің негізгі функцияларын;

- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауды және ашуды;

- компьютерлік желілерді жіктеуді;

- бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыруды;

- пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдауды біледі;

Білім алушы:

- компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысының жұмысын, сыртқы жады, кеш-жады);

- бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыруды;

- сымсыз байланыстың артықшылықтарын;

- желінің өткізу қабілетін анықтауды;

- процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдауды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады.

Ақпараттық процестер

Білім алушы:

- ақпараттың қасиеттерін анықтауды (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық);

- кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыруды біледі;

Білім алушы:

- "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аударуды жүзеге асыруды;

- ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсілді;

- абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді;

- электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды қолданады;

- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер);

- мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеуді;

- электрондық кестенің элементтерін пішімдеуді;

- электрондық кестеде диаграммаларды жасауды;

- электрондық кестеде шартты пішімдеуді;

- электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін;

- электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасауды;

- электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін;

- электрондық кестеде деректер базасын;

- деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыруды қолданады;
Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер);

- электрондық кестеде диаграммаларды жасауды;

- электрондық кестеде деректер базасын құруды қолданады;

3) Компьютерлік ойлау

Білім алушы:

- 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіруді;

- 3D-редактордың мүмкіндіктерін;

- басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттауды;

- процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық)

электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;

- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;

- While (уайл) цикл операторын пайдалануды;

- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;

- пернетақтадан кейпкерді басқаруды біледі;

Білім алушы:

- пернетақтадан кейпкерді басқаруды;

- ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- деректер түрлерін жіктеуді;

- Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;

- Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;

- Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;

- For (фор) цикл операторын;

- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;

- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;

- ойынның артқы фонын құруды;

- кейіпкер қозғалысын программалауды;

- дайын сценарий бойынша ойын әзірлеуді қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын;

- айналу денелерін құру және оларды түрлендіруді;

- Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасауды;

- Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;

- сұрыптау алгоритмдерін;

- For (фор) цикл операторын;

- цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс));

- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;

- кейіпкер қозғалысын программалауды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- 3D-редактордағы объектілердің модельдерін құруды;

- Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазуды;

- алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыруды;

- Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;

- Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;

- Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;

- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;

- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;

- ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыруды;

- ойынның артқы фонын құруды қолданады.

4) Денсаулық және қауіпсіздік

Білім алушы:

- эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдауды және шешуді;

- интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылауды;

- желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтауды (интернетте алаяқтық пен агрессия) біледі;

Білім алушы:

- пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын;

- әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалануды;

- компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалауды;

- "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын;

- желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарын түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;

- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;

- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді қолданады.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпығаміндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-

коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық)бағдарланады.

«Информатика» пәнінен күтілетін нәтижелер.

6-сынып бойынша:

Білім алушы:

- эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдауды және шешуді;

- интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылауды;
- компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы;
- операциялық жүйелердің негізгі функцияларын біледі;

Білім алушы:

- "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын;
- компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін;
- компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысының жұмысын, сыртқы жады, кеш-жады) түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін;
- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;

7-сынып бойынша:

Білім алушы:

- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауды және ашуды;
- пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдауды біледі;

Білім алушы:

- сымсыз байланыстың артықшылықтарын;
- пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын;
- бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыруды;
- процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда;
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауда және ашуда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау кезінде;
- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауды;
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашуда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазуды қолданады;

8-сынып бойынша:

Білім алушы:

-3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіруді;

- басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттауды;

- 3D-баспасын баптауды;

- желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтауды (интернетте алаяқтық пен агрессия);

- 3D-редактордың мүмкіндіктерін;

- компьютерлік желілерді жіктеуді;

- Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;

- бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыруды;

- кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыруды біледі.

Білім алушы:

- желінің өткізу қабілетін анықтауды;

- әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалануды;

- электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалануды;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;

- ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсілді;

- абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді;

- электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер);

- 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын;

- айналу денелерін құру және оларды түрлендіруді;

- электрондық кестенің элементтерін пішімдеуді;

- электрондық кестеде диаграммаларды жасауды;

-электрондық кестеде шартты пішімдеуді;

- электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін;

- электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасауды;

- Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;

- электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін;

- мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеуді;
- сұрыптау алгоритмдерін қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- редактордағы объектілердің модельдерін құруды;
- алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыруды қолданады.

9-сынып бойынша:

Білім алушы:

- While (уайл) цикл операторын пайдалануды;
- ақпараттың қасиеттерін анықтауды (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық)
- электрондық кестеде деректер базасын жасауды;
- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды біледі;

Білім алушы:

- компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалауды;
- желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарын;
- "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- деректер түрлерін жіктеуді;
- Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- For (фор) цикл операторын;
- электрондық кестеде деректер базасын жасауды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- деректер түрлерін жіктеуді;
- Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- For (фор) цикл операторын;
- цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс));
- электрондық кестеде деректер базасын;
- деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыруды;
- электрондық кестеде деректер базасын жасауды;
- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;
- Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасауды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды;
- Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды;
- For (фор) цикл операторын;

- цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс)) қолданады;

10-сынып бойынша:

Білім алушы:

- процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- пернетақтадан кейпкерді басқаруды;
- ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді біледі.

Білім алушы:

- процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- пернетақтадан кейпкерді басқаруды;
- ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді;
- бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;
- дайын сценарий бойынша ойын әзірлеуді;
- кейіпкер қозғалысын программалауды;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;
- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;
- ойынның артқы фонын құруды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- кейіпкер қозғалысын программалауды;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- сұрыптау алгоритмдерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыруды;
- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;
- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;
- ойынның артқы фонын құруды қолданады.

ЖОБА
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
202... жылғы «...» қазандағы
№ ... бұйрығына ...-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына ...-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған
«Биология» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің ... жылғы ....
... № ... қаулысымен бекітілген Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік
жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген.

2. «Биология» пәнінің оқу бағдарламасы негізгі биологиялық түсініктер
мен құбылыстарды биожүйенің ағзалық деңгейінен бастап жоғары
деңгейлерге дейін қарастыру мен эволюциялық және экологиялық ойлауды
қалыптастыратын жүйелі сабақтастықты қамтамасыз етеді.

3. «Биология» пәнінің мақсаты – білім алушыларға тірі ағзалардың
көптүрлілігі, биологиялық заңдылықтар туралы білім беріп, адами және ұлттық
құндылықтар негізінде психологиялық, физиологиялық және моральдық
тұрғыда денсаулықты сақтауға баулып, генетикалық сауаттылықты
қалыптастыру, табиғатқа жауапкершілікпен қарайтын экологиялық мәдениет
пен тұлғалық қасиеттерін дамыту.

4. Оқу пәнінің міндеттері:

1) органикалық дүниенің құрылымын, жер бетіндегі тірі ағзалардың
құрылысы мен тіршілік әрекетіндегі ерекшеліктер туралы, биоценоз тіршілік
құрылымының ерекше формалары ретінде және биологиялық алуантүрлілік
табиғаттағы тұрақты дамудың бейнесі екенін білу;

2) табиғатты, биологиялық көптүрлілікті сақтауда биологиялық білімнің
рөлін түсіну, биологиялық апаттардың алдын алу, экологиялық этика
нормалары мен ережелері бойынша экологиялық тәрбие беру;

3) гендік, хромосомалық аурулардың алдын алу үшін генетикалық
сауаттылықты қалыптастыру, салауатты өмір салты негіздеріне баулу,
психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

4) кәсіби бағдар және еңбек тәрбиесі, биологиялық білім беру саласында

алған білімдерін жүзеге асыруы негізінде оқушылардың бір сала бойынша өмір жолын таңдауы, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология,

5) биологиялық процестердің заңдылықтарын проблемалық оқыту негізінде логикалық ой-өрісті және танымдық қызығушылығын дамыту,

6) биологиялық эксперимент нәтижелерін өздігінен талдау қабілетін және биологиялық білімді өмірде қолдана білетін, нәтижелі іс-әрекет жүргізу мүмкіндігіне қолжеткізетін тәжірибелік дағдылықтарын дамыту.

2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

6. «Биология» оқу пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған.

7. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

8. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;
- 2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;
- 3) ағза мен қоршаған орта;
- 4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

9. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;
- 2) қоректену;
- 3) заттардың тасымалдануы;
- 4) тыныс алу;
- 5) бөліп шығару;
- 6) қозғалыс;
- 7) координация және реттелу.

10. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) көбею;
- 2) жасушалық айналым;
- 3) өсу және даму;
- 4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;
- 5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.

11. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) биосфера, экожүйе, популяция;
- 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

12. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) молекулалық биология мен биохимия;
- 2) жасушалық биология;
- 3) микробиология және биотехнология;
- 4) биофизика.

3-тарау. Оқу пәнінің базалық мазмұны

13. 7-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі

1) «Тірі ағзаларды жүйелеу». Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

жүйелеудің маңызын түсіндіру;

жүйеленуде тірі ағзалардың орынын анықтау;

жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану

Өсімдіктер құрылысындағы ерекшеліктер. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар

Күтілетін нәтижелер:

балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау;

Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар;

саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау;

Зертханалық жұмыс «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату;

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:

2) «Жасушалық биология». Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.

Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға

Күтілетін нәтижелер:

жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымын түсіндіру;

өсімдіктер жасушаларын ажырату

Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке.

Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу».

Күтілетін нәтижелер:

өсімдік ұлпаларын жіктеу;

Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль

Күтілетін нәтижелер:

прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері»

3) Қоректену

Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы

Күтілетін нәтижелер:

жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру

Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс «Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу

4) Заттардың тасымалдануы

Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;

өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу;

Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары.

Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс «Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу». Зертханалық жұмыс «Тамыр аймақтарын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу;

сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау;

Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері

ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру

5) Тыныс алу

Өсімдіктер үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі.

Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында өсімдіктердің тынысалуын зерттеу.

Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу

6) Бөліп шығару

Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу;

7) Қозғалыс

Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер);

жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру;

өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау;

«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі

8) Көбею. Өсу және даму.

Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау

Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен.

Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері»

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру;

Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы

Күтілетін нәтижелер:

айқас тозандану мен өздігінен тозанданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау;

гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау

Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит

Күтілетін нәтижелер:

мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру;

Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі

Күтілетін нәтижелер:

ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру

Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар.

Зертханалық жұмыс «Жылдық сақинаны санау»

Күтілетін нәтижелер:

ағзалардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау;

өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу;

өсімдіктердің онтогенез кезеңдерін ажырату;

«Ағза мен қоршаған орта» бөлімі

9) Биосфера, экожүйе, популяция

Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)»

Күтілетін нәтижелер:

жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу.

10) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері

Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктерін сипаттау;

Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктері

Күтілетін нәтижелер:

Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің өсімдіктеріне мысал келтіру

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

11) Молекулалық биология мен биохимия

Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс «Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу». Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы

Күтілетін нәтижелер:

судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау;

тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау.

Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс «Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу.

Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктер үшін минералдық тыңайтқыштар құрамындағы азот, калий және фосфордың маңызын оқып білу.

12) Микробиология және биотехнология

Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы.

Зертханалық жұмыс «Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру»

Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары

Күтілетін нәтижелер:

бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау;

Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері

вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру

14. 8-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері»

1) Тірі ағзалардың көптүрлілігі

Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер

Күтілетін нәтижелер:

омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау;

Дихотомиялық әдіс.

Дихотомиялық кілттерді қолдану

Күтілетін нәтижелер:

жануарларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану

Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама.

Демонстрация «Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау»

Күтілетін нәтижелер:

буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану

Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау»

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:

2) Жасушалық биология

Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлар жасушаларын ажырату.

Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері

Күтілетін нәтижелер:

жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі

3) Қоректену

Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы.

Модельдеу «Адамның, сиырдың және жауынқұртының» асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру

Күтілетін нәтижелер:

омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру

4) Заттардың тасымалдануы

Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар

Күтілетін нәтижелер:

жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу

Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау

Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау

5) Тыныс алу

жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты.

Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау;
анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату.

Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу «Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру.

6) Бөліп шығару

Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру

Күтілетін нәтижелер:

омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру

Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы

әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату

7) Қозғалыс

Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау

Күтілетін нәтижелер:

омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру

тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау

8) Координация және реттелу

Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру;

Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері

Күтілетін нәтижелер:

жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау;

Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі

Күтілетін нәтижелер:

жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау

«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі

9) Көбею

Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру

10) Жасушалық айналым

Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны.

Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру;

сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау

Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру.

11) Өсу және даму

Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар.

Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату

жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру

12) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары

Жануарларда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлар ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу;

үздік және үздіксіз өзгергіштікті атау;

белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру;

хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклейн қышқылының маңызын түсіндіру

Үй жануарларының шығу орталықтары

Күтілетін нәтижелер:

мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу;

Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер

Күтілетін нәтижелер:

маңызды үй жануарлары қолтұқымын сипаттау

«Ағза мен қоршаған орта» бөлімі

13) Биосфера, экожүйе, популяция

Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарымқатынас түрі. Популяция

санының өзгеруі.

Күтілетін нәтижелер:

популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау;

ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу;

жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату;

Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау;

тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру

14) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері

Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері

экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру;

Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары

Күтілетін нәтижелер:

Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жануарларын сипаттау;

ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары

Күтілетін нәтижелер:

Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мысал келтіру

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

15) Молекулалық биология мен биохимия

Микробиология және биотехнология

Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес

Күтілетін нәтижелер:

қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау

15. 9-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:

1) Жасушалық биология

Ұлпалардың әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке.

Күтілетін нәтижелер:

Зертханалық жұмыс «Ұлпаларды жіктеу»

ұлпалардың түрлерін жіктеу

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі

2) Қоректену

Адамның асқорыту жүйесінің құрылысы.

Модельдеу «Адамның асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру

Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару

адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау

Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы.

Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау;

адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру;

Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу

Күтілетін нәтижелер:

ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау;

Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары.

Зертханалық жұмыс «Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау»

Күтілетін нәтижелер:

адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;

Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару

Күтілетін нәтижелер:

ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату;

Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу;

Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс «Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу

3) Заттардың тасымалдануы

Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы

Күтілетін нәтижелер:

лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау

Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық

эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер құрамын сипаттау.

Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В-лимфоциттердің әрекет етуі

Күтілетін нәтижелер:

лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау;

гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру;

Адам жүрегінің құрылысы мен қызметі

Күтілетін нәтижелер:

адам жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау;

қантамырларының құрылысы мен қызметі

қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі сипаттау;

Адамның қанайналым жүйесі

Күтілетін нәтижелер:

адамның қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау;

Зертханалық жұмыс «Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу;

Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.

Күтілетін нәтижелер:

қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау

4) Тыныс алу

Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері

Күтілетін нәтижелер:

адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу;

Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)

Күтілетін нәтижелер:

адамның тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру

Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке

қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы

Күтілетін нәтижелер:

өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау;

Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі

тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;

Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері.

Зертханалық жұмыс «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау

5) Бөліп шығару

Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)

Күтілетін нәтижелер:

адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау;

бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу;

Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі

терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;

Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары

Күтілетін нәтижелер:

тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру

Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері

Күтілетін нәтижелер:

нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;

Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, іріңді ангина т.б.)

бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау;

Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары

Күтілетін нәтижелер:

зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру.

б) Қозғалыс

Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі

Күтілетін нәтижелер:

тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;

Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы.

Зертханалық жұмыс «Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы».

Демонстрация «Сүйектің химиялық құрамы»

Күтілетін нәтижелер:

сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу;

Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы

Күтілетін нәтижелер:

сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру;

Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі

буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату;

Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс «Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу» Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу

Күтілетін нәтижелер:

бұлшық ет ұлпасының қызметтері

түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау;

адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану;

Бұлшық еттің жұмысы.

Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу»

Зертханалық жұмыс «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;

бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу

Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары

Күтілетін нәтижелер:

гиподинамия салдарын атау;

сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау

7) Координация және реттелу

Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері

Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары

Күтілетін нәтижелер:

орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру;
жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау;

Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері

Күтілетін нәтижелер:

ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру;

жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру;

Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері

Күтілетін нәтижелер:

жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру

Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы.

Зертханалық жұмыс «Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу

Күтілетін нәтижелер:

көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау;

Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы.

Зертханалық жұмыс «Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу». (құлақтың есту қабілетін анықта)

Күтілетін нәтижелер:

дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зертеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау;

«Гормондар», «Гуморальдық реттелу» ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;

бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру;

Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)

Күтілетін нәтижелер:

эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау;
Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар).

Зертханалық жұмыс «Тері сезімталдығын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

терінің сезімталдығын зерттеу;

«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі

8) Көбею. Өсу және даму.

Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу

Күтілетін нәтижелер:

жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау;

Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы, сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары

жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру

Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері

Күтілетін нәтижелер:

адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

9) Молекулалық биология мен биохимия

Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық

Күтілетін нәтижелер:

биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау;

Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз

Күтілетін нәтижелер:

көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау;

Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері

нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау

10) Биофизика

Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер

Күтілетін нәтижелер:

тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу

16. 10-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі

1) Тірі ағзаларды жүйелеу

Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау»

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)

2) Биосфера және экожүйе

Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы

Күтілетін нәтижелер:

популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:

3) Жасушалық биология

Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері

Күтілетін нәтижелер:

өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру;

Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу

«Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу»

Күтілетін нәтижелер:

микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу

4) Қоректену

Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару

Күтілетін нәтижелер:

ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату;

Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу;

5) Заттардың тасымалдануы

Зертханалық жұмыс «Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу». Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру

Күтілетін нәтижелер:

дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу;

Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды

Күтілетін нәтижелер:

активті және пассивті тасымалдарды салыстыру;

Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс «Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс «Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері»

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру;

ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу;

сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу

б) Тыныс алу

Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері

Күтілетін нәтижелер:

тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру;

Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері

Күтілетін нәтижелер:

бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру

7) Бөліп шығару

Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері

Күтілетін нәтижелер:

нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;

филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау

Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату

8) Қозғалыс

Бұлшық еттің жұмысы.

Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу»

Зертханалық жұмыс «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;

бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу

9) Координация және реттелу

Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу «Жүйке ұлпаларын зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату;

жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау;

Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу «Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу»

Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер

Күтілетін нәтижелер:

жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау

Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу

Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі

нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

10) Биофизика

Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер.

Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі

«компьютер-ми» интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу

Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері

Күтілетін нәтижелер:

ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру;

Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс «Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі

11) Жасушалық айналым

Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру

Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2

Күтілетін нәтижелер:

жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру

Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

митоздың кезеңдерін сипаттау

Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу «Митоз кезеңдерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

мейоз кезеңдерін сипаттау

митоз бен мейоз үдерісін салыстыру

12) Өсу және даму

Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула.

Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез

Күтілетін нәтижелер:

ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру

ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру

әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау;

эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау

13) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары

Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі.

Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік

Күтілетін нәтижелер:

белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру;

хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклейн қышқылының маңызын түсіндіру

Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны.

Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты

хромосомалар жиыны

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру;

соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санының әртүрлілігін түсіндіру

Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс

Күтілетін нәтижелер:

тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу;

Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері

Күтілетін нәтижелер:

ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау

Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары.

Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі

Күтілетін нәтижелер:

генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау;

Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы

Күтілетін нәтижелер:

моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару;

дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару;

Аллельді гендердің әрекеттесуі: толықжәне толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы

Күтілетін нәтижелер:

толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру;

талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау;

Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі.

Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм

Күтілетін нәтижелер:

жынысты анықтау теориясын сипаттау;

жынысты анықтау кезінде хромосомалардың ролін түсіндіретін сызба жасау;

Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор

Күтілетін нәтижелер:

адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру;

Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері.

Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Модельдеу «Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру»

Күтілетін нәтижелер:

адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау;

шежіре сызбасын құру;

Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары.

Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары

Күтілетін нәтижелер:

мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологиялардың қолданылуын зерттеу

14) Эволюциялық даму мен селекция негіздері

Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері

Күтілетін нәтижелер:

Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу

Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы

Күтілетін нәтижелер:

К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу;

эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру;

Күтілетін нәтижелер:

Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу «Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)»

Күтілетін нәтижелер:

эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау

ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау;

«Түр» ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері.

«Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері

Күтілетін нәтижелер:

түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау;

түр түзілу үдерісін түсіндіру

«Ағза мен қоршаған орта» бөлімі

15) Биосфера, экожүйе, популяция

Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері.

Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; су және құрлық экожүйелерін салыстыру;

Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық,

pH, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)»

Күтілетін нәтижелер:

жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу

Қоректік тізбектер және қоректік торлар.

Модельдеу «Қоректік тізбек пен торды құру»

Күтілетін нәтижелер:

табиғи қоректік тізбектерді салыстыру;

қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру

Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар.

Экожүйелердің алмасуы

Күтілетін нәтижелер:

экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау

Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері.

Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау;

су және құрлық экожүйелерін салыстыру;

Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері.

Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі

Күтілетін нәтижелер:

популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау;

ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу;

жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату;

Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі

Күтілетін нәтижелер:

тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау;

тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру

Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы

Күтілетін нәтижелер:

популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау;

Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері

Күтілетін нәтижелер:

энергия ағымының тиімділігін есептеу;

энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру;

Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі

Күтілетін нәтижелер:

азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру

16) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері

Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор

Күтілетін нәтижелер:

адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау;

Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері

Күтілетін нәтижелер:

экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру;

Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры

Күтілетін нәтижелер:

биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу;

Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау;

Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары

Күтілетін нәтижелер:

Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру

Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері

Күтілетін нәтижелер:

пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері

пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру;

Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері

жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру;

озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

17) Молекулалық биология мен биохимия

Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық

Күтілетін нәтижелер:

биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау;

Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал,

жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз

көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау;

Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері

Күтілетін нәтижелер:

нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау

Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы.

Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану;

ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН)

әсерін зерттеу

Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу «Дезоксирибонуклеин қышқылы» молекуласын құру»

Күтілетін нәтижелер:

дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау;

дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу

18) Микробиология және биотехнология

Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы.

Зертханалық жұмыс «Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу;

Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс «Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау;

Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес

Күтілетін нәтижелер:

қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау

Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта).

Инсулин өндірісі

Күтілетін нәтижелер:

инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау;

биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру.

4-тарау «Биология» оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

7-сыныпта:

өсімдіктердің бөлімдерінің, класстарының, тұқымдастарының сипатын жүйелі оқыту принципіне негізделеді.

Біледі:

өсімдіктер жасушасының құрылысы мен қызметін;

өсімдік жасушасының бөлінуін;

өсімдіктегі тропизм құбылысын заттардың қозғалысын, тыныс алуын;

өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін, өсуін және дамуын;

өсімдіктердің тіршілік ортасын

өсімдіктер бірлестіктеріне адам әрекетінің әсерін біледі.

Түсінеді:

Білім алушылар өсімдіктер әлемі мен ортаның өзара байланысты екенін;

Өсімдіктер тіршілігіне, олардың мекен ету ортасына адамзат әрекетінің әсерін;

өсімдіктер әлемінің көптүрлілігін сақтап қалудың, табиғи бірлестіктерді қорғаудың биосфера тепе-теңдігіндегі рөлін;

өсімдіктерде қоректену, тыныс алу, заттардың тасымалдануы, өсу, көбею сынды тіршілік үдерістерінің жүру жағдайларын;

Өсімдіктердің қозғалу тәсілдерін түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер жасушаларының құрылысын анықтау;

зертханалық жұмыстарды орындауда ұлғайтқыш аппаратураны қолдану, пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырғаның орналасуы және тіршілік механизмдерін сипаттау;

сабақ және тамырдың құрылысын зерттеу;

өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдерін анықтау;

Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсерін зерттеу;

ұлы саңырауқұлақтармен, өсімдіктермен уланудың алдын-алуды;

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері

Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында өсімдіктердің тынысалуын зерттеу;

Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуін зерттеу;

Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау;

өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру;

өздігінен және айқас тозанданудың айрмашылықтарын сипаттау;

гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтану үдерісін зерттеу;

өсімдіктердің жеке дамуын сипаттау;
Дәрілік өсімдіктердің түрлерін ажырату.

Білімді шығармашылықпен қолданады:

өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу;
фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуін зерттеу;

туған өлкеде өсетін дәрілік өсімдіктердің түрлерін анықтау;
оқып танысқан өсімдік тұқымдастары өкілдерінде маусымдық және адам әрекетінің әсерінен болған өзгерістерді бақылау.

8-сыныпта:

Табиғи жүйесіне сәйкес жануарлар әлемінің типтері, класстарын және тұқымдастарын жүйелі қарастырылады

Біледі:

жануарлар жасушалардың құрылысын, ондағы органоидтарының қызметін;

жануарлардың сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама жасау;

жануарлардың қозғалыс мүшелерінің құрылысы мен қызметін;

жануарлардың негізгі жүйелік категорияларын, түрлердің белгілерін, типтерді, кластарды, жануарлардың тұқымдастарын,

жануарлардың кең тараған түрлерін және үй жануарларының қолтұқымдарын;

жануарлардың көбеюін, өсуін, дамуын біледі.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

иммунитет және оның адам өміріндегі маңызын; ЖИТС (жүре пайда болған иммундық тапшылық синдромы)-тің алдын алуды;

күйіс қайыратын (сиыр) және күйіс қайырмайтын жануарлардың асқорыту жүйесіндегі ерекшеліктерді зерттеу;

Жануарлардағы тура және түрленіп даму үдерісі;

гетеротрофты организмдердің қоректену ерекшеліктерін, сарофиттер, паразиттер түрлерін жіктеуді;

прокриоттық және эукариоттық, автотрофты және гетеротрофты организмдерді ажырату;

жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру,

жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату.

Түсінеді:

биологиялық әртүрліліктің рөлін, түрлердің сан мөлшерінің реттелуін, биосферадағы тепе-теңдікті сақтау мақсатында табиғи бірлестіктерді қорғауды; жануар түрлерінің көптүрлілігіне және олардың тіршілік орталарына адам

әрекетінің әсерін түсінде.

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуын зерттеу, омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру;
жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру;
буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша салыстыру.

Білімді шығармашылықпен қолданады:

Өзі тұратын аймақта кең таралған жануарлардың жиі кездесетін түрлерін және олардың мал шарушылығындағы маңызын зерделейді;
жануар түрлерінің көптүрлілігіне және олардың тіршілік орталарына адам әрекетінің әсерін, бұл әрекеттің нәтижелерін және үй жануарларының қолтұқымдарын шығару жолдарын зерттеу;
адам ауруларының қоздырғыштары мен тасымалдаушыларының түрлерін анықтайды.
жануарлар тұқымдастарының белгілі бір өкілдерін зерттеу тәжірибелерінің нәтижелерін ұсыну;

9-сыныпта:

адам және оның денсаулығы бойынша, адам туралы ғылымдар: анатомия, физиология және гигиена медициналық білім негізін құрайды және олардың өзара тығыз байланысты сипатын жүйелі оқыту принципіне негізделеді. *Біледі*
адам ағзасының құрылыс ерекшеліктерін;
денсаулықты сақтау үшін гигиеналық талаптарды орындау;
анатомия, физиология, және гигиена ұғымдарын;
адамның асқорыту, тыныс алу, бөліп шығару, заттардың тасымалдануы, тірек-қимыл жүйелері мен координация және реттелу, көбею, өсу, даму үдерістерін;
адам организмінде тіршілік әрекеттерінің нейрогуморальдық реттелуінің рөлін;
адамның өмір сүру ұзақтығы мен денсаулығына жағымсыз экологиялық факторлардың әсерін;
адам денсаулығына зиянды әдет-дағдылардың қауіпті әсері туралы біледі.

Түсінеді

адамның биоэлеуметтік табиғатын,
мүшелер мен мүшелер жүйесінің қызметін;
ішкі мүшелердің топографиясы. Жасуша және оның құрылысы
аурулардың себебін білуге және дене белсенділігі мен аурудың алдын алу арқылы салауатты өмір салтын қалыптастырудағы маңызын;
денсаулықты сақтау мақсатында жеке бастың және қоғамдық гигиеналық

ережелерін сақтаудың маңыздылығын,

адамның табиғаттағы орнын және адамның табиғатты қорғаудағы басты ролін түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

денсаулыққа экологиялық және әлеуметтік факторлардың, ақыл-ой және дене еңбегінің, денешынықтыру мен спорттың әсерін;

жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын;

көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін;

есту гигиенасының ережелерін;

бездердің негізгі қызметтерін сипаттау

сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау,

адам ағзасына және оның туылатын болашақ ұрпағына алкогольдің және темекі шегудің зиянды әсерін зерделеу

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

тамақтану рационын жасай білу, дәрумендердің түрлері мен пайдасы туралы түсіндіру;

адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін зерделеу,

Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары және олардың алдын алу;

Асқорыту жолдарының ауруларын болжау;

Жыныстық жолмен берілетін аурулардың алдын алу шаралары;

Білімді шығармашылықпен қолданады:

адам ағзасында тіршілік әрекеттерінің нейрогуморальдық реттелуінің ролін;

эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;

адамның жеке тұлға болып қалыптасуында қоршаған ортаның ролін зерделеу;

дене температурасының өзгеруі, созылмалы және тұқым қуалайтын аурулардың түрлерін білу;

пандемиялық және эпидемиологиялық жұқпалы аурулардың шығу себептерін және олардан қорғану шараларын зерттеу;

иммунитетті көтерудің денсаулықты нығайтудағы ролін зерттеу

10-сыныпта:

Жасуша, ағзалардың көбеюі, жеке дамуы, генетика негіздері, түрлердің пайда болу теориясы, эволюциялық процестердің механизмі жүйелі түрде

беріледі

Біледі

тірі ағзаларға тән жалпы белгілер;

тіршіліктің құрылым деңгейлері;

жасушалық теорияның негізгі қағидалары,

жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін;

экология негіздері, биосфера және оны қорғау, адамның биосфераға әсерін;

тұқымқуалаушылық заңдылықтары туралы ғалымдардың зерттеулерін,

түр, экожүйе, биоценоз, биосфера түсініктерінің мәнін;

эволюциялық ілімнің негіздерін;

экожүйелер қызметінің құрылымы мен принциптерін;

адам әрекетінің экожүйелерге әсерін;

қазақ халқының табиғатты қорғаудағы әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерін біледі.

Түсінеді

түрлердің бір-бірімен және олардың өлі табиғатпен байланысын;

прокариоттар және эукариоттар жасушаларының құрылысындағы ерекшеліктерді;

жасушаның тіршілік әрекеттерінің негізгі принциптерін,

ортаның экологиялық факторларын;

адамзат алдында тұрған проблемаларды шешуде биологиялық білімнің ролін;

органикалық және бейорганикалық заттардың жасушадағы ролін

өзгергіштік, тұқым қуалаушылық, ген, генотип, мутациялар түсініктерінің маңызын түсінеді.

Білім алушылар оқу үдерісінде алған білімді үлгі бойынша қолданады:

тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздерін,

адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін;

биологияның зерттеу объектілерін;

биологияның дамуына айтарлықтай үлес қосқан шетелдік және отандық ғалымдар, олардың еңбектерін қолданады.

Білімді жаңа жағдайда қолданады:

биотехнологияда алынатын өнімдерінің медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықтағы маңызын зерделеу;

қоршаған ортаның қолайсыз факторларының адамның тұқым қуалаушылығына жағымсыз әсерін зерделеу;

Білімді шығармашылықпен қолданады:

әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану;

микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу

қоршаған ортаның қолайсыз факторларының адамның тұқым қуалаушылығына жағымсыз әсері;

адамның генетикалық ауруларының алдын алу үшін генетикалық зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау;

мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу;

жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау;

медицина, экология, биотехнология, биохимия жаңалықтарын зерделеу.

ЖОБА
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
202... жылғы «...» қазандағы
№ ... бұйрығына ...-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына ...-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған
«География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Негізгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

География пәнінің мақсаты – дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

География пәнін міндеттері:

- географияның ғылыми пән ретіндегі рөлі мен оның қазіргі заманғы адамзат мәселелерін, сондай-ақ ғаламдық мәселелерді шешудегі әлеуетін түсінуге мүмкіндік беру;

- оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

- қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

- оқушылардың географиялық зерттеу әдістері мен зерттеу дағдыларын игеруіне ықпал жасау;

- оқушылардың география ғылымының түсініктері мен терминдерін меңгеруіне ықпал жасау;

- кеңістіктік ойлау мен картографиялық дағдыларды қалыптастыру;

- географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

Географияның мектеп курсы мазмұнын саралау және құрылымын түзу негізіне оқушылардың нақты географиялық объектілер, процестер, құбылыстар және заңдылықтар, олардың уақыт пен кеңістіктегі өзара байланысы мен дамуы туралы арнайы мазмұнды меңгеру кезіндегі жас ерекшеліктерін, логикалық ойлауы мен ғылым негіздерінің тіркесін бағамдайтын оқу пәнінің логикасы алынған. Сондай-ақ оқу материалы құрылымы мен мазмұнын анықтауда оқушылардың іргелі білім-дағдыларын ізгілендіру, әлеуметтендіру, экономикаландыру бағытымен байланысты. Қолданбалы сипаттағы басты мақсат оқушылардың практикалық іс-дағдыларын қалыптастыру болып табылады. Сондай-ақ пәннің оқу материалы негізінде ғылыми танымды қалыптастыруда басты географиялық аумақтық әдіс қолданылады. Оқу пәнінің құрылымы мен мазмұны жеке тұлғаны оқытудың дидактикалық принципіне емес, оқытудың мазмұндық және процессуалдық жағына негізделеді.

Географияны зерттеу объектісі - географиялық қоршаған орта компоненттерінің орналасуы мен өзара әрекеттесуінің заңдары мен заңдылықтары және олардың әртүрлі деңгейлердегі комбинациясы. Зерттеу объектісінің күрделілігі және пәндік саланың кеңдігі бірыңғай Географияны географиялық ғылымдар жүйесін құрайтын бірқатар мамандандырылған (салалық) ғылыми пәндерге бөлуге әкелді. География екі (физикалық және экономикалық) немесе үш (физикалық, экономикалық және гуманитарлық-әлеуметтік) тармақтарға бөлінеді. Кейде жеке географиялық пән ретінде географиялық картографияны да қоса аламыз.

География ерекше дүниетанымдық пән болып саналады. Сонымен бірге географиялық білім ғаламдық, аймақтық және жергілікті деңгейдегі әлеуметтік-экономикалық және экологиялық проблемаларды шешу үшін де қажет. Географиялық білімнің негізгі мазмұнын меңгерген оқушылар экономика, демография, әлемтану, және т.б. ғылым салалары бойынша да еркін бағыт-бағдар алу мүмкіндігін игереді.

«География» пәнін ұйымдастыру оңайдан қиынға, жеңілден күрделіге қарай, жүйелілік, бірізділік, сабақтастық, тұлғалық-бағдарлық, жас ерекшелік, ғылымилық, көрнекілік, денсаулықты сақтау, өлкетану, кіріктіру, теория мен практиканың байланысы ұстанымдарына негізделеді.

«География» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын заманауи пәннің өзгешілік мүмкіндіктеріне негізделген білім беру технологиялары, оқу құралдары мен әдіс-тәсілдерін ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӨРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

3-тарау. «География» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«География» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

Оқытудың **I сатысында** (1-5 сыныптар) география бойынша қарапайым танымдық білімдер «Қоршаған орта» пәнінің мазмұнында берілген.

Оқытудың **II сатысында** (6-сыныпта - «Өлкетану» 1-5-сыныпта оқытылатын пәнінің мазмұнының жалғасы, ал 7-10-сыныптарда төмендегідей жүйелі курстарда берілген:

- Жалпы физикалық географияның бастапқы курсы (7-сынып);
- Қазақстанның физикалық географиясы (8-сынып);
- Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы (геоэкономика Елтану негізінде) (9-сынып);
- Гуманитарлық география (10-сынып);
- Бейіндік дайындық курстары (11-12-сынып)

Пән мазмұнында біртұтастыққа, географиялық қабықтың даму кезеңдеріне геожүйенің өзара байланысы мен өзара әрекетіне және осы жүйенің әртүрлі даму кезеңдеріндегі адам баласының өсуі мен орнына басты назар аударылады. Қазақстан географиясы негізінде әлемдік географиялық кеңістікті қарастыра аламыз.

Оқытудың **III сатысында** (11-12-сыныптар) оқытудың кең көлемді нұсқасы ұсынылады. Инженерлік, технологиялық, физикалық математикалық Жаратылыстану, гуманитарлық, биотехнологиялық. Оқыту бейініне қарай **міндетті және таңдау бойынша курстар енгізіледі**. Онда кіріктірілген тендендетілген пәндер орын алады.

1 Пәннің 7-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны

География ғылымының дамуы кезеңдері. География ғылымының дамуына қосқан үлесі саяхатшылар мен зерттеушілер. Географиялық зерттеу нысандары мен әдістері. Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері. Геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы.

Географиялық дерек көздері. Географиялық тәжірибелер. Далалық зерттеу әдістері. Географияда графикалық әдістердің қолданылуы.

Картография негіздері және карталардың түрлері, жіктелуі және элементтері; геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктері. Географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды картадан көрсету тәсілдері.

Литосфера. Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы. Жердің тектоникалық құрылысы. Литосфераның тектоникалық қозғалыстары.

Литосфералық катаклизмдер. Жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары. Жер бедерінің жіктелуі. Материктер мен мұхиттардың ірі орографиялық объектілері. Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі. Пайдалы қазбалардың Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы. Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері. Тау жыныстарының жасын анықтау. Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте. Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері.

Атмосфера және оның құрамдас бөліктері. Ауа райы және метеорологиялық элементтер. Атмосфералық құбылыстар. Климат қалыптастырушы факторлар. Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы. Климаттық белдеулер. Материктердің климаттық ерекшеліктері. Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері. Адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері.

Гидросфера және оның құрамдас бөліктері. Су ресурстарының маңыздылығы. Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы. Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері. Мұхит суларының қозғалыстары. Мұхиттармен байланысты апаттар. Дүниежүзілік мұхиттың проблемалары. Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы. Құрлық суларының шаруашылық маңызы. Өзен аңғарының құрылысы. Өзендердің гидрологиялық режимі. Көлдер мен мұздықтар. Құрлық суларының экологиялық проблемалары. Су апаттары.

Биосфера. Биосфера және оның құрамдас бөліктері. Топырақ, оның құрамы мен құрылымы. Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер. Материктердің табиғи зоналары. Мұхиттардың тіршілік дүниесі. Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау. Табиғи-аумақтық кешендер. Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы. Географиялық қабықтың заңдылықтары.

2 Пәннің 8-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны

Қазақстан аумағының зерттелуі, отандық географтардың зерттеулері. География ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары.

Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы. Қазақстанның басты орографиялық нысандары. Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары. Минералды ресурстарды өндіру және өндеу орталықтары. Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру. Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар.

Қазақстанның климатын түзуші факторлар. Қазақстанның климаттық жағдайы, климаттық ресурстары. Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар.

Қазақстанның ішкі суларының түрлері. Қазақстанның су ресурстарына шаруашылық маңыздылығы тұрғыдан баға беру. Су ресурстарының экологиялық проблемалары. Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары.

Биосфера. Қазақстанның топырақ түрлері. Топырақтың экологиялық проблемалары. Табиғи-аумақтық кешендер, қалыптасуы, түрлері.

Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері. Қазақстанның табиғи мұрасы. Ноосфераның қалыптасуы. Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары. Табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар. Антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдары.

3 Пәнінің 9-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясы (геоэкономика Елтану негізінде)

Әлеуметтік география. Халық географиясы. Қазақстан халқы, саны, ұдайы өсу. Халық санағы. Қазақстан халқының демографиялық көрсеткіштері мен демографиялық жағдайы, ұлттық және діни құрамы. Қазақстандағы халықтың көші-қоны. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Қазақстанның демографиялық саясаты. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары. Урбандалу үдерісі. Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру.

Экономикалық география. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті. Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері. Қазақстанда адамдық капиталды дамыту. Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары. Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы. Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі.

Қазақстан шаруашылығы, оның салалық және аумақтық құрылымы. Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым.

Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны. Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны.

Елтану және саяси география негіздері. Саяси интеграция. Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы. Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер. Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

4 Пәнінің 10-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

Әлеуметтік география. Халық географиясы. Ұдайы өсудің түрлері. Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай. Дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары. Дүниежүзі халқының діни құрамы. Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары. Ұлтаралық және дінаралық келісім. Демографиялық проблемалар. Демографиялық саясат. Дүниежүзі халқының көші-қоны. Көші-қон саясаты. Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы. Елді мекендердің жіктелуі. Елді мекендердің функционалды зоналары. Урбандалу үдерісі.

Экономикалық география. Табиғи ресурстар. Табиғи ресурстардың жіктелуі. Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау. Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті. Табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар. Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері. Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері. Тұрақты даму. Әлеуметтік-экономикалық ресурстар. Ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары. Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері.

Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары. Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері, орналастыру факторлары. Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері. Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары. Көлік инфрақұрылымы. Әлеуметтік инфрақұрылым. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы. Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп.

Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі. Халықаралық экономикалық қатынас түрлері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері. Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы, даму үрдістері.

Елтану және саяси география негіздері. Дүниежүзінің саяси картасы. Елдердің саяси типологиясы. Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер. Дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы. Саяси интеграция.

Дүниежүзі елдері. Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы. Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы. Дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«География» пәні 1-5 сыныпта оқылатын «Дүниетану/Қоршаған орта» пәні және 6-сыныпта оқытылатын «Өлкетану» пәні мазмұнының жалғасы

болып табылады.

«География» пәні бағдарламасының негізгі ерекшелігі пәндік білім, білік, дағдыларды ғана емес, сондай-ақ кең басқа да дағдыларды қалыптастыруға бағытталады: білімді функционалдық және шығармашылық тұрғыдан қолдану, сыни ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану, топта және жеке жұмыс істей білу, проблемаларды шешу және шешімдер қабылдау. Кең ауқымды дағдылар оқушылардың мектептегі білім беру практикасында да, сондай-ақ болашақта да табыстылығының кепілі болып табылады.

Бастауыш білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

1) Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде өзін, отбасы мүшелерін, қоршаған ортасын құрметтеуге үйренеді;

- адам өмірінде қоршаған ортаның маңыздылығын және оның қажеттілігін түсінеді, қоршаған ортаны зерттеу, бақылау арқылы адамдар әрекетін, мінез-құлқын тануға ұмтылады;

- адам, қоғам, табиғаттың өзара үйлесімділігін туралы білімін дәлелдейді;

- оқу-танымдық әрекетке сәйкес зерттеу әдістерін ажыратады (бақылау, тәжірибе, эксперимент, модельдеу, есептеу);

- табиғатты қорғайды, экологиялық, адамгершілік тәрбие туралы түсінік алады;

- оқу танымдық әрекетін ұйымдастыруға, жоспарлауға, өзін-өзі басқаруға, бағалауға, өзіндік ой қорытындысын шығаруға үйренеді;

1) Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алады;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеу, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінеді, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын біледі.

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасайды;

2) Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

- адамның табиғатпен, қоғаммен қарым-қатынастың қажеттілігін түсініп, коммуникативтік дағдыларын шыңдай алады;

- адам, қоғам, табиғат, аспан әлемі, табиғат физикасы жайлы және географиялық, экологиялық, экономикалық, тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

- дүниетану бойынша жеке, жұптық және топтық зерттеу жұмыстарын орындайды, бақылаулар, сарамандық (практикалық) жұмыстарды, эко жоба жасап қорғауда, коллаборациялық орта құрып қарым-қатынасқа түседі;

- қарым-қатынас дағдыларды дамыту негізінде тұлғалық, танымдық, шығармашылық қасиеттері қалыптасады;

3) Ақпараттық-технологиялық ұзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

- дүниетану пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- адам, қоғам, табиғат туралы шығармашылық жұмыстарында оқу-танымдық, ғылыми-зерттеу жобаларында, кластер, кесте, сызба құруда, сұлба, диаграмманы және т.б. цифрлық сауаттылықпен орындайды;

- ақпараттық ресурстар мен ғаламторды пайдалана отырып, ақпаратты іздейді, табады, алынған ақпараттардан кестелер, схемалар, модельдер жасайды, қорғайды.

«География» пәнінен күтілетін нәтижелер

7-сынып

Білім алушы:

- бастапқы географиялық ұғымдарды, география ғылымының дамуы кезеңдерін, саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;

- картография негізін және карталардың түрлерін, жіктелуін және элементтерін; саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;

- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;

- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;

- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;

- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;

- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;

- материктер мен мұхиттардың, жекелеген аумақтардың, елдердің табиғаты ерекшеліктерін;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи заңдылықтардың,

процестердің, құбылыстардың мәнін;

- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;

- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін;

- адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;

- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;

- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;

- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;

- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;

- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;

- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графиктік және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;
- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;
- қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геοэкономикалық, геοэкологиялық және геосаяси жағдайды, экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын сипаттауда;
- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;
- жасалған эксперимент, тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;
- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;
- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде қолданады.

8-сынып

Білім алушы:

- бастапқы географиялық ұғымдарды, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;
- геοэкологиялық, экономикалық-геοграфиялық, әлеуметтік-геοграфиялық, саяси-геοграфиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;
- заманауи геοақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;
- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;
- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;
- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;
- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;
- Қазақстан Республикасының табиғаты ерекшеліктерін;
- географияның, табиғатты пайдаланудың негізгі категорияларын;
- табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлері мен типтерін, жалпы қағидаттарын, географиялық ерекшеліктерін; табиғатты қорғау

шараларын және тұрақты даму қағидаттарын; табиғатты пайдаланудың мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын;

- адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;

- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;

- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін;

- «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын;

- қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің рөлін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;

- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;

- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;

- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;

- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;

- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;

- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графиктік және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;

- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде қолданады.

9-сынып

Білім алушы:

- географиялық ұғымдарды, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;

- геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;

- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;

- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте

пайдалануды;

- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;

- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;

- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;

- халық құрамы мен құрылымын, демографиялық жағдайды сипаттау үшін демографиялық көрсеткіштерді, «демографиялық саясат» ұғымын қолдануды, елді мекендердің түрлерін, құрылымын, функцияларын, орналасу факторлары мен даму серпінін;

- әлем, жекелеген өңірлер, елдер және Қазақстан Республикасы шаруашылығының аумақтық және салалық құрылымын, даму жағдайлары мен факторларын;

- дүниежүзінің заманауи геосаясатын, саяси картасының мазмұнын; мемлекеттік аумақтың құрылымын және мемлекеттік түрлерін; мемлекеттік шекараларды, олардың түрлері мен серпінін; елдердің типологиясын; экономикалық жүйелердің модельдерін; жекелеген аймақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының демографиялық саясаты ерекшеліктерін; Қазақстан Республикасының экономикалық және саяси географиялық жағдайын, аумақтық-әкімшілік бөлінуін; Қазақстан аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін;

- Қазақстан Республикасының заманауи геосаяси және геэкономикалық жағдайының ерекшеліктерін; Қазақстанның аймақтық, халықаралық саяси процестерге, халықаралық географиялық еңбек бөлінісіне, қатысын;

- географияның, геоинформатиканың, геоэкологияның, табиғатты пайдаланудың, геосаясаттың, геэкономиканың негізгі категорияларын;

- дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін; халықтардың өмір сүру деңгейі мен сапасының айырмашылықтарын; жекелеген аймақтар мен елдер шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымының географиялық ерекшеліктерін; жекелеген аймақтар мен елдердің географиялық өзгешеліктерін, олардың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі, халықаралық географиялық еңбек бөлінісі жүйесіндегі мамандануы бойынша айырмашылықтарын;

- халықаралық экономикалық қатынастардың мақсаттары мен нысандарын; халықаралық байланыстардың түрлерін;

- табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлері мен типтерін, жалпы қағидаттарын, географиялық ерекшеліктерін; табиғатты қорғау шараларын және тұрақты даму қағидаттарын; табиғатты пайдаланудың мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын;

- адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың ролін; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;
- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;
- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін; геосаяси процестерді; геосаясат субъектілерінің ролі мен ықпал өрісін, өзара әрекеттестігін; «Байқоңыр» ғарыш айлағының өңірлік және халықаралық маңыздылығын;
- дүниежүзінің заманауи экономикалық-географиялық және саяси-географиялық көрінісін; географияның басқа ғылымдармен интеграциялану қажеттілігін; геоэкологиялық, әлеуметтік, геоэкономикалық және геосаяси процестердің ерекшеліктері мен серпінін;
- халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын;
- «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын;
- қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің ролін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;
- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін;
- геосаяси субъектілердің ролі мен ықпал ету аймақтарын, өзара әрекеттесу сипатын, дүние жүзінің геосаяси аудандастырылуын; адамзаттың ғаламдық проблемаларының себептері мен оларды шешу жолдарын **түсінеді**;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;
- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;
- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;
- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;
- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;
- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графикалық және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;

- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геоэкономикалық, геоэкологиялық және геосаяси жағдайды, экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын сипаттауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, и тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде **қолданады**.

10-сынып

Білім алушы:

- географиялық ұғымдарды, географиялық зерттеу нысандары мен әдістерін;
- геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін;
- заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын;
- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай технология негізінде қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды;
- географиялық-экологиялық іс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын;
- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін;
- географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін;
- халық құрамы мен құрылымын, демографиялық жағдайды сипаттау үшін демографиялық көрсеткіштерді, «демографиялық саясат» ұғымын қолдануды, елді мекендердің түрлерін, құрылымын, функцияларын, орналасу факторлары мен даму серпінін;
- әлем, жекелеген өңірлер, елдер шаруашылығының аумақтық және салалық құрылымын, даму жағдайлары мен факторларын;
- дүниежүзінің заманауи геосаясатын, саяси картасының мазмұнын; мемлекеттік аумақтың құрылымын және мемлекеттік түрлерін; мемлекеттік шекараларды, олардың түрлері мен серпінін; елдердің типологиясын; экономикалық жүйелердің модельдерін; жекелеген аймақтардың, елдердің және демографиялық саясаты ерекшеліктерін;
- географияның, геоинформатиканың, геоэкологияның, табиғатты пайдаланудың, геосаясаттың, геоэкономиканың негізгі категорияларын;
- дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін; халықтардың өмір сүру деңгейі мен сапасының айырмашылықтарын; жекелеген аймақтар мен елдер шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымының географиялық ерекшеліктерін; жекелеген аймақтар мен елдердің географиялық өзгешеліктерін, олардың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі, халықаралық географиялық еңбек бөлінісі жүйесіндегі мамандануы бойынша айырмашылықтарын;
- халықаралық экономикалық қатынастардың мақсаттары мен нысандарын; халықаралық байланыстардың түрлерін;
- табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлері мен типтерін, жалпы қағидаттарын, географиялық ерекшеліктерін; табиғатты қорғау шараларын және тұрақты даму қағидаттарын; табиғатты пайдаланудың мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын;
- адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

Білім алушы:

- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін;
- заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын;
- географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын;
- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін; геосаяси процестерді; геосаясат субъектілерінің рөлі мен ықпал өрісін, өзара әрекеттестігін; «Байқоңыр» ғарыш айлағының өңірлік және халықаралық маңыздылығын;
- дүниежүзінің заманауи экономикалық-географиялық және саяси-географиялық көрінісін; географияның басқа ғылымдармен интеграциялану қажеттілігін; геоэкологиялық, әлеуметтік, геоэкономикалық және геосаяси процестердің ерекшеліктері мен серпінін;
- халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын;
- «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын;
- қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің рөлін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды;
- өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін;
- геосаяси субъектілердің рөлі мен ықпал ету аймақтарын, өзара әрекеттесу сипатын, дүние жүзінің геосаяси аудандастырылуын; адамзаттың ғаламдық проблемаларының себептері мен оларды шешу жолдарын **түсінеді**;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- географиялық объектілерді, процестер мен құбылыстарды жоспар бойынша сипаттауда;
- практикалық және зертханалық жұмыстарды орындауда;
- нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді;
- географиялық құбылыстар мен процестердің жүру жағдайларын түсіндіруде;
- географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтауда;
- картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық

дағдыларын қолдануда;

- географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын;

- географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін;

- географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі қолдану техникалары арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреуде;

- зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынуда;

- графикалық және кестелік нысанда ақпаратты беруде;

- заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты анықтауда;

- географиялық объектілердің орналасу факторларын сипаттауда;

- эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын құруда **қолданады**;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды жасауда;

- заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін анықтауда;

- географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын анықтауда;

- қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геоэкономикалық, геоэкологиялық және геосаяси жағдайды, экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын сипаттауда;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, географиялық ақпаратты жинау және өңдеуде; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме жасауда;

- жасалған эксперимент, и тәжірибелер нәтижелерін қорытындылуда; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне баға беруде;

- табиғи-рекреациялық ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық нысандардың, үрдістер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға беруде;

- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды жүргізуде **қолданады**.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. 7-9-сыныптардағы физика курсының оқытудың мақсаты – оқушылардың ғылыми көзқарасының негізін қалыптастыру. Әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауды, бақылау қабілеттерін дамыту және табиғат құбылыстарын талдау және таңдау арқылы өмірге қажетті практикалық есептердің шешімдерін таба білуге дағдыландыру.

3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеру;

2) оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға; физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.

2-тарау. «Физика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

5. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

1) ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- физикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей

алуы;

- функционалдық сауаттылық;
- өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс;
- оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс;
- индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс;
- шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді құрастыра және шығара білуі тиіс;
- ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс;

2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;
- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс
- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

6. Оқу пәнінің 7-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Физика – табиғат туралы ғылым». Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері.

2) «Физикалық шамалар мен өлшеулер». Халықаралық бірліктер жүйесі (SI); скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;

Зертханалық жұмыс:

№ 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;

№ 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап

шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.

3) «Механикалық қозғалыс». Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; қозғалыстың салыстырмалылығы; тұзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу.

4) «Тығыздық». Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу;

№ 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау.

5) «Денелердің өзара әрекеттесуі». Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу.

Зертханалық жұмыс:

№ 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу;

№ 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу.

6) «Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым». Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш;

Зертханалық жұмыс:

№ 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу;

№ 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.

7) «Жұмыс және қуат». Механикалық жұмыс; қуат.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.

8) «Энергия». Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.

9) «Жай механизмдер». Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті.

№ 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау;

№ 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;

№ 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;

3) практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.

10) «Жер және Ғарыш». Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнгізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

7. Оқу пәнінің 8-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Жылулық құбылыстар». Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы.

№1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру;

Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау.

2) «Заттың агрегаттық күйлері». Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау.

№2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу.

1) «Термодинамика негіздері». Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу.

2) «Электростатика негіздері». Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын

зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау.

3) «Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы).

№3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу;

№4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу;

№5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу;

№6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу;

№7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.

4) «Электромагниттік құбылыстар». Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар.

№8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу;

№9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері.

5) «Жарық құбылыстары». Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру

кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар.

№10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;

№11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру.

8. Оқу пәнінің 9-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Кинематика негіздері». Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу.

№1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау;

№2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері.

2) «Астрономия негіздері». Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.

3) «Динамика негіздері». Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу.

4) «Сақталу заңдары». Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.

5) «Тербелістер және толқындар». Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі;

математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы.

№3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау;

№4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі.

б) «Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар». Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару.

7) «Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периодын есептеу.

8) «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі». Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.

3-тарау. Сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер

7-сынып

9. 7-сынып білім алушылары:

- 1) табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату;
- 2) физикалық шамаларды олардың SI- жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру;
- 3) дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;
- 4) кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;
- 5) түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;
- 6) s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;
- 7) - дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен

қозғалысын;

8) электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу;

9) тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру;

10) сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау;

11) серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;

12) пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру;

13) заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау;

14) қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;

15) газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру;

16) 7.3.1.5 - сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану;

17) қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру;

18) гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау;

19) гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеуді түсінеді.

10.7-сынып білім алушылары:

1) физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру;

2) скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру;

3) келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру;

4) механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру;

5) үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру;

6) күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету;

7) денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау;

8) механикалық энергияның екі түрін ажырату;

9) күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;

10) тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;

11) геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру;

12) Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу;

13) жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіруді т.б. біледі.

11. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:

1) үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, : санды: стандартты түрде жазу;

2) қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу;

- 3) бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау;
- 4) әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану;
- 5) тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
- 6) инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру;
- 7) күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру;
- 8) масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату;
- 9) Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу;
- 10) тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау;
- 11) есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану;
- 12) есептер шығаруда Архимед заңын қолдану;
- 13) механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану;
- 14) атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну;
- 15) манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау;
- 16) кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;
- 17) сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру;
- 18) дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу;
- 19) механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;
- 20) қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру;
- 21) кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану;
- 22) жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану;
- 23) энергияның түрленуіне мысалдар келтіру;
- 24) механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану;
- 25) «Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру;
- 26) жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау;
- 27) тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;
- 28) көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау.

8-сынып

12. 8-сынып білім алушылары:

- 1) температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу;
- 2) техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;
- 3) заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру;
- 4) отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау;
- 5) су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау;
- 6) меншікті булану жылуын анықтау;

- 7) қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру;
- 8) жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау;
- 9) электр зарядын сипаттау;
- 10) Үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру;
- 11) электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру;
- 12) электр зарядының сақталу заңын түсіндіру;
- 13) Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;
- 14) электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсінеді.

13. 8-сынып білім алушылары:

- 1) молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;
- 2) Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;
- 3) дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;
- 4) жылу берілудің түрлерін салыстыру;
- 5) әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру;
- 6) жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;
- 7) тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау;
- 8) жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану;
- 9) молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау;
- 10) балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;
- 11) заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
- 12) термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;
- 13) термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;
- 14) жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;
- 15) жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау т.б. біледі.

14. 8-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:

- 1) жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;
- 2) заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;
- 3) эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау;
- 4) молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау;
- 5) жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну;
- 6) іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау;

- 7) біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу;
- 8) электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу;
- 9) потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру;
- 10) конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау;
- 11) электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру;
- 12) электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;
- 13) кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;
- 14) электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;
- 15) физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау;
- 16) тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру;
- 17) эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу;
- 18) тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;
- 19) кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру;
- 20) есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану;
- 21) өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу;
- 22) өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау;
- 23) өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу;
- 24) жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану;
- 25) Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;
- 26) эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;
- 27) $\text{кВт}\cdot\text{сағ}$ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау;
- 28) металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау;
- 29) қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру;
- 30) сұйықтардағы электр тогын сипаттау;
- 31) магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;
- 32) магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;
- 33) тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау;
- 34) жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;
- 35) магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау;

- 36) электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру;
- 37) электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру;
- 38) Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру;
- 39) Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу;
- 40) эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау;
- 41) айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру;
- 42) дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау;
- 43) жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
- 44) жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару;
- 45) тәжирибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру;
- 46) экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
- 47) сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау;
- 48) жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану;
- 49) линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графикалық есептер шығару үшін қолдану;
- 50) жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру;
- 51) жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
- 52) көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау;
- 53) қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру.

9-сынып

15. 9-сынып білім алушылары:

- 1) теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау;
- 2) горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау;
- 3) горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу;
- 4) дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау;
- 5) сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану;
- 6) центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану;
- 7) абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату;
- 8) жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды атау;
- 9) аспан сферасының негізгі элементтерін атау;
- 10) жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан

координатасын анықтау;

11) әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру;

12) жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру;

13) Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру;

14) Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру;

15) инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру;

16) Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;

17) ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру;

18) Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;

19) Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдануды түсінеді.

16. 9-сынып білім алушылары:

1) Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану;

2) вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу;

3) уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;

4) Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану;

5) үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау;

6) салмақсыздық күйді түсіндіру;

7) бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;

8) ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру;

9) дене импульсі мен күш импульсін ажырату;

10) импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;

11) механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау;

12) табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру;

13) Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру;

14) жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру;

15) энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;

- 16) еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру;
  - 17) тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау;
  - 18) алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау;
  - 19) еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау;
  - 20) резонанс құбылысын сипаттау;
  - 21) тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау;
  - 22) механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру;
  - 23) электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру;
  - 24) шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру;
  - 25) толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану;
  - 26) Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;
  - 27) фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру;
  - 28) фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
  - 29) рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру;
  - 30) рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру;
  - 31) α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру;
  - 32) α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау;
  - 33) ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау;
  - 34) атом ядросының масса ақауын анықтау;
  - 35) радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру;
  - 36) радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
  - 37) тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау т.б. біледі.
17. 9-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:
- 1) векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту;
  - 2) түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану;
  - 3) түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану;
  - 4) теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау;
  - 5) эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;
  - 6) теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру;

- 7) еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану;
- 8) эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау;
- 9) формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау;
- 10) тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау;
- 11) гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу;
- 12) маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу;
- 13) математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау;
- 14) период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау;
- 15) әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
- 16) су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау;
- 17) дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау;
- 18) дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;
- 19) резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру;
- 20) жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау;
- 21) табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбыстықолдануға мысалдар келтіру;
- 22) көлденең және бойлық толқындарды салыстыру;
- 23) жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау;
- 24) ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану;
- 25) атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
- 26) ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
- 27) ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру;
- 28) радиактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру;
- 29) радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
- 30) элементар бөлшектерді жіктеу
- 31) адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;
- 32) жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау.

ЖОБА
Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
202... жылғы «...» қазандағы
№ ... бұйрығына ...-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына ...-қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған «Химия»
пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің ... жылғы ...
... № ... қаулысымен бекітілген Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік
жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген.

2. Химия курсының мазмұны жалпы химияның іргелі негіздерін игеруге,
Химия бөлімдерінің теориялық ережелерін және Қазақстанның әлеуметтік-
экономикалық прогресі үшін химия ғылымы мен химия өнеркәсібінің рөлін
түсінуге бағытталған.

3. «Химия» оқу пәнінің мақсаты:

1) заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы
мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім
жүйесін қалыптастыру;

2) заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану
біліктерін дамыту.

4. Оқу пәнінің міндеттері:

1) Заттардың атомдармен молекулаларының құрылымын, химиялық
реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруін;

2) химиялық реакциялар кезіндегі зат массасы мен энергия сақталу
заңдарын;

3) химиялық реакцияның жылдамдығының әртүрлі жағдайда өзгеру
заңдылықтарын;

4) химиялық реакцияларды жүргізу ережелерін, өмір мен қоршаған
орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтауды;

5) эксперименттерді жоспарлаудың ғылыми әдістері;

6) химиялық процестер мен олардың заңдылықтарын болжау және
түсіндіру үшін химияның басты заңдылықтарын қолдануды және бағалауды
білулері қажет.

2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Химия» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды;
- 4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

6. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:

- 1) заттардың бөлшектері;
- 2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;
- 3) химиядағы энергетика;
- 4) химия және қоршаған орта;
- 5) химия және өмір.

7. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерге бөлінген. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

8. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) атомдар, иондар және молекулар;
- 2) атомның құрамы мен құрылысы;
- 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы;
- 4) химиялық байланыстардың түрлері.

9. «Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі;
- 2) химиялық реакциялардың жіктелуі;
- 3) зат массасының сақталу заңы;
- 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

10. «Химиядағы энергетика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;
- 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы;
- 3) химиялық тепе-теңдік;
- 4) қышқылдар мен негіздер теориясы.

11. «Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) заттардың жіктелуі;

2) Жер химиясы;

3) көміртек және оның қосылыстары химиясы.

12. «Химия және өмір» бөлімі «Биохимия» бөлімшесінен тұрады.

3-тарау. Оқу пәнінің базалық мазмұны

12. 7-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Химия пәні.

№1 практикалық жұмыс

«Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу»

Элемент, қоспа және қосылыс.

№1 зертханалық тәжірибе «Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру»

Қоспаларды бөлу әдістері.

№2 зертханалық тәжірибе «Ластанған ас тұзын тазарту»

Күтілетін нәтижелер:

химия ғылымының негізін оқытатынын білу

химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну

элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну

таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу;

элемент (жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу

қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу

қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу

2) Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі

Атомдар мен молекулалар

Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар

Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар

Күтілетін нәтижелер:

атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу

әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу

элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу

заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу

протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу

алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының құрамын білу

3) Ауа. Жану реакциясы.

Ауа. Ауаның құрамы

№6 зертханалық тәжірибе «Балауыз шамның жануы»

Жану үдерісі

№ 2 практикалық жұмыс/көрсетілім

«Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру»

Күтілетін нәтижелер:

ауа құрамын білу;

заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу

атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну

затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білу

заттардың таза оттеkte жақсырақ жанатындығын түсіну

4) Химиялық реакциялар

Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар.

№7 зертханалық тәжірибе «Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау».

№8 зертханалық тәжірибе «Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы»

Сұйылтылған қышқылдардың металдармен әрекеттесуі.

№9 зертханалық тәжірибе

«Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі».

№10 зертханалық тәжірибе

«Сутекке сапалық реакция»

Сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі.

№ 3 практикалық жұмыс

«Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция»

Күтілетін нәтижелер:

химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу

pH шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу

сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау

сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру

кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру

4) Химиялық элементтердің периодтық кестесі

Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы. Периодтық кестенің құрылымы

Күтілетін нәтижелер:

И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс,

Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру;

периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен

периодтар

5) Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула.

Салыстырмалы атомдық масса Валенттілік. Химиялық формулалар.

Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу

Күтілетін нәтижелер:

элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу

химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу

6) Адам ағзасындағы химиялық элементтер

Тағам құрамындағы қоректік заттар.

№ 4 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау»

Адам ағзасындағы химиялық элементтер.

Тыныс алу үдерісі.

№11 зертханалық тәжірибе

«Тыныс алу үдерісін зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну;

адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) білу;

7) Геологиялық химиялық қосылыстар

Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы

Қазақстанның пайдалы қазбалары

Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері

Күтілетін нәтижелер:

Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну;

Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу;

табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу.

13. 8-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі 1)

Химияның ұғымдары және заңдары

Ғылым және химия.

Қауіпсіздік техникасының ережелері

№2 практикалық жұмыс

«Су жылыту»

Жалын құрылымы

Таза заттар, қосылыстар және қоспалар

Қоспадағы заттарды бөлу

әдістері.

Химия және қоршаған орта

Күтілетін нәтижелер:

химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну

зертханалық құрал-жабдықтармен танысу және оларды қолдану әдістері
суды жылыту әдісжай затты (элемент) бірдей атомдардың жиынтығы
ретінде түсіну;

таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін
білу;

жай зат (элемент), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу;

қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған
білімдерін қоспа құрамындағы таныс заттарды ажыратуға қолдана алу

2) Затты құрайтын ұсақ бөлшектер.

Атом Химиялық элемент Атомдық масса. Салыстырмалы атомдық масса.

Изотоп. Атом және молекула. Атом-молекулалық ілім

Күтілетін нәтижелер:

атомның ашылу тарихын түсіндіру

атомның құрамы және құрлысың анықтаған ғалымдар

протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін,
массасын зарядын білу;

әрбір химиялық элементтің таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом
түрі екенін білу;

алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+ , n^0 , e^-) мен атом ядросының
құрамын білу;

атомдық массаны анықтамасын білу

салыстырмалы атомдық массаны табу

изотоп түсінігін білу

табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары
бөлшек сан болатындығын түсіну; 8.2.10 жердегі элементтердің басым бөлігі
планеталардың қалыптасу кезінде пайда болған изотоптар қоспасы түрінде
кездесетіндігін түсіну

атомдар, иондар мен молекулалардың айырмашылығын білу

атом-молекулалық ілімнің негізгі ережелерін түсіндіру

3) Химиялық формула

Валенттілік. Биэлементтік қосылыстардың

химиялық формулалары. Құрам тұрақтылық заңы. Қосылыстардың
формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу

Күтілетін нәтижелер:

элементтер валенттіліктерін анықтау

элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы
атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық
қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу

құрам тұрақтылық заңың түсіну және қолдану

химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы
молекулалық/ формулалық массасын есептеу

4) Заттардың өзгерісі.

Физикалық және химиялық құбылыстар. Заттардың агрегаттық күйлері

Күтілетін нәтижелер:

физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату

салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру

судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру

заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру

5) Химиялық есептер

Күрделі заттың құрамын сандық талдау. Химиялық формула табу. Зат мөлшері. Моль. Молярлық масса. Авогадро заңы. Молярлық көлем. Тығыздық. Салыстырмалы тығыздық. Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы. Химиялық реакция типтері Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы. Көлемдік үлес. Мольдік үлес. Орташа молярлық масса. Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар.

Күтілетін нәтижелер:

химиялық формула бойынша атомдардың валенттілігін анықтау

химиялық формула бойынша массалық үлес, массалық қатынас табу

атомдардың валенттілігіне сәйкес қосылыстардың формулаларын құру

массалық үлес және массалық қатынас бойынша заттардың химиялық

формуланы табу

зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде –мольді білу 8.5.6 масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу

молярлық массасын есептей алу

зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде –мольді білу және Авогадро санын білу;

молярлық көлемді табу

газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу;

газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану

бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу

әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау;

реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру;

заттар массасының сақталу заңын білу

көлемдік үлес, мольдік үлес және орташа молярлық массаны табу

табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау

6) Химиялық элементтердің периодтық кестесі

Химиялық элементтердің периодтық кестелерін

құру тарихы. Периодтық кестенің құрылымы. Металдар. Бейметалдар. Бейорганикалық заттардың түрлері

Күтілетін нәтижелер:

И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру

периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен периодтар

I-II топ металдар мен V-VII топ бейметалдар атомдарының құрамы және құрылысы бойынша сипаттау және салыстыру

бейорганикалық заттардың түрлерін білу, салыстыру және сипаттау

7) Заттар

Металдар мен бейметалдар және олардың қосылыстары. I-II топ металдар мен V-VII топ бейметалдардың химиялық қасиеттері. Биэлементтік заттар. Гидридтер. Оксидтер. №3 Практикалық жұмыс «Негізгі, қышқыл оксидтердің қасиеттері». Негіздер. Қышқылдар. Индикаторлар. Тұздар. Генетикалық байланыс. №4 Практикалық жұмыс «Металдар мен бейметалдардың қосылыстарының генетикалық байланысы». №5 Практикалық жұмыс «Негізгі, қышқыл оксидтердің қасиеттері». Сандық есептердің тәжірибелік шешімі.

Күтілетін нәтижелер:

металдар мен бейметалдарға жіктеу;

заттарды құрамына қарай металдар, бейметалдар және күрделіге заттарды жіктеу

металдар (натрий, кальций) мен бейметалдардың (фосфор, сера, хлор) химиялық қасиеттерінің зерттеу

биэлементтік заттардың жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларын білу

гидридтерді білу және қасиеттерін сипаттау

оксидтердің жіктелуін білу

оксидтердің қасиеттерін сипаттау

негізгі мен қышқыл оксидтердің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу

негіздердің, сілтілердің жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу

негіздердің қасиеттерін сипаттау, алу әдістерін түсіндіру

қышқылдардың жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу

«қышқылдық» және «сабындылық» қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу;

химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу;

pH шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу;

«антацидтік заттарды» қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну

Тұздардың жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу

орташа тұздардың физикалық және химиялық қасиеттері

негіздердің, қышқылдардың және тұздардың бір бірімен және олардың қосылыстарының генетикалық байланысың түсіну

металдар мен бейметалдардың қосылыстарының генетикалық байланысың зерттеу

негізгіздер, қышқылдар, тұздардың химиялық қасиеттерің анықтау металдар мен бейметалдардың қосылыстарының химиялық қасиеттеріне байланысты есептер шешу

8) Тірі организмдегі химиялық элементтер

Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау». Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі.

Күтілетін нәтижелер:

тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды білу және анықтай алу

адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) білу;

тыныс алу үдерісін түсіну

9) Геохимия және экохимия

Жер қыртысындағы химиялық элементтер. Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы. Қазақстанның пайдалы қазбалары. Химия және экология. Қоршаған ортадағы заттардың өзгерісі. Қышқыл жаңбыр. Экологияға байланысты есептер

Күтілетін нәтижелер:

кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу;

металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау

Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу;

табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу

минералдарды өндірудің экологиялық аспектілерің түсіндіру

табиғаттағы заттардың ашытуының ыдырау процесін түсіндіру

қышқыл жаңбырдың құрамына қандай заттар кіретінін білу

қышқыл жаңбырдың пайда болу себептерін білу

экологиялық мазмұны бар есептер шешу

14. 9-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі 1)

Электролиттік диссоциация

Электролиттер мен бейэлектролиттер. №1 көрсетілім «Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы». Электролиттік диссоциациялану теориясы. Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. №1 зертханалық тәжірибе «Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау». Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер. №1 практикалық жұмыс «Ион алмасу реакциялары». Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері. Тұздар гидролизі. №2 зертханалық тәжірибе. «Тұздар гидролизі»

Күтілетін нәтижелер:

электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және

мысалдар келтіру

заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру

электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу

иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру

ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату

қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру

күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу

алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру

ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру

қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру

қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау

орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау

орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру

орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау

2) Бейорганикалық қосылыстардың сапалық талдауы

Катиондарға сапалық реакциялар. №3 зертханалық тәжірибе. «Li⁺, Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Sr²⁺, Ba²⁺, Cu²⁺ катиондарын жалын түсінің боялуы бойынша анықтау». №4 зертханалық тәжірибе «Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺ катиондарына сапалық реакциялар». Аниондардың сапалық реакциялары. №5 зертханалық тәжірибе. «Сулы ерітіндідегі Cl⁻, Br⁻, I⁻, PO₄³⁻, SO₄²⁻, CO₃²⁻, NO₃⁻, SiO₃²⁻ аниондарын анықтау». №2 практикалық жұмыс «Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы». Есептер шығару. «Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер»

Күтілетін нәтижелер:

Li⁺, Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Sr²⁺, Ba²⁺, Cu²⁺ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау

Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу

хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат-иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау

белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру

әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу

3) Химиялық реакция жылдамдығы

Химиялық реакциялардың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. №2 көрсетілім «Өртүрлі реакциялар

жылдамдығы». № 6 зертханалық тәжірибе «Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері». Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»

Күтілетін нәтижелер:

реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру

реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру

4) Қайтымды реакциялар

Қайтымды және қайтымсыз химиялық реакциялар. Химиялық тепе-теңдік. №3 көрсетілім. «Қайтымды химиялық реакциялар». №7 зертханалық тәжірибе «Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы»

Күтілетін нәтижелер:

қайтымды және қайтымсыз реакцияларды білу

тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және

Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау

химиялық тепе – теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату

химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру

5) Тотығу-тотықсыздану реакциялары

Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану. Тотығу-тотықсыздану реакциялары. Электрондық баланс әдісі.

Күтілетін нәтижелер:

тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану

тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну

тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну

тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну

электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою

б) Металдар мен құймалар

Металдардың жалпы сипаттамасы. №4 көрсетілім «Металдардың кристалдық тор модельдері». Металдар құймалары. №5 көрсетілім «Металдар және құймалар». Металдарды алу. Есептер шығару «Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын есептеу»

Күтілетін нәтижелер:

металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу

металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру

құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу
шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру
Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру
үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

кеннен металды алу үдерісін сипаттау
қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы
белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу

7) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары
1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. №6 көрсетілім
«Натрийдің сумен әрекеттесуі». 2 (II)-топ металдары және олардың
қосылыстары.

№8 зертханалық тәжірибе «Кальцийдің сумен және қышқыл
ерітіндісімен әрекеттесуі». 13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның
қосылыстары.

№7 көрсетілім «Алюминий мен оның құймалары». №9 зертханалық
тәжірибе

«Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі» №4
практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер
шығару.

Күтілетін нәтижелер:

атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін
түсіндіру

сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттерін
сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру

1 (I) □ ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру
және реакция теңдеулерін құрастыру

кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және
қолданылуын сипаттау

атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның
маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау

алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
(I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен
әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу

8) 17 (VII), 16 (VI), 15 (VI), 14 (IV) -топ элементтері және олардың
қосылыстары

Галогендер. Хлор. Хлорсутек қышқылы. №10 зертханалық тәжірибе.
«Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу». 16 (VI)-топ
элементтері. Күкірт. №7 көрсетілім. «Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері».
Күкірттің қосылыстары. №5 практикалық жұмыс «Сұйылтылған күкірт
қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу».
Есеп шығару «Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі
шығымының массалық /көлемдік үлестеріне есептеулер». Азот. №11
зертханалық тәжірибе «Азот молекуласының моделі». Аммиак. №12
зертханалық тәжірибе «Аммиак молекуласының моделі». Аммиактың
қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. №6 практикалық жұмыс. «Аммиактың

алынуы және оның қасиеттерін зерттеу». Аммиак өндірісі. Азот қышқылы. №13 зертханалық тәжірибе. «Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері». Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері. Фосфор және оның қосылыстары. Минералды тыңайтқыштар. №8 көрсетілім «Минералды тыңайтқыштар». Кремний және оның қосылыстары. №9 көрсетілім. «Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торының модельдері»

Күтілетін нәтижелер:

галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау

топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі

хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу

16 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау

күкірттің аллотропиялық түрөзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру

күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру

қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру

күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу

теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу

азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру

аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру

аммиакты алуды

қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру

аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алуды білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу

аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;

азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру;

азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру

азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру

нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция

теңдеулерін құрастыру

фосфордың аллотропиялық түрөзгерістерін салыстыру

фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау

фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру

минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау

азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу

кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру

кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау

кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру

9) Адам ағзасындағы химиялық элементтер

Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы. Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау.

№14 зертханалық тәжірибе «Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау».

№15 зертханалық тәжірибе. «Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау». Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы.

Күтілетін нәтижелер:

адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe)

Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру

адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру

тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау

қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру

10) Органикалық химияға кіріспе

Органикалық заттардың ерекшеліктері. Органикалық қосылыстардың жіктелуі. №10 көрсетілім «Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері». Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. №11 көрсетілім «Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері» Органикалық қосылыстардың номенклатурасы Органикалық қосылыстардың изомериясы. №12 көрсетілім «Пентан изомерлерінің модельдері». Есеп шығару «Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу»

Күтілетін нәтижелер:

органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру

көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу

функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру

гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу
органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер,
алкиндер,арендер, спирттер,альдегидтер, карбон қышқылдары,
аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық
изомерлерінің формулаларын құрастыру
газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық
пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау

11) Көмірсутектер. Отын .

Алкандар. Алкендер. Алкиндер. Ароматты көмірсутектер. Бензол

Көмірсутекті отындар. №14 көрсетілім «Отын түрлері». Мұнай.

№15 көрсетілім «Мұнай және мұнай өнімдері» №13 көрсетілім
«Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін
түссіздендіруі».

Күтілетін нәтижелер:

алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция
теңдеулерімен дәлелдеу

еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл
еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру

қанықпағандық ұғымын сипаттау

этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу,
гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция
теңдеулерімен дәлелдеу;

полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен
полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;

пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу,
қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу

этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу,
гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция
теңдеулерімен дәлелдеу;

бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;

құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін
екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың
артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;

Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау
және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану
аймақтарын атау

12) Оттекті және азотты органикалық қосылыстар

Оттекті органикалық заттар. Спирттер. Карбон қышқылдары. №16
зертханалық тәжірибе «Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу».

Күрделіэфирлер мен майлар. Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар.
Көмірсулар. Амин қышқылдары. Нәруыздар. №17 зертханалық тәжірибе

«Нәруыздардың денатурациясы»

Күтілетін нәтижелер:

оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу;
спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру;
метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру;
этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;
карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау;
күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру;
сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;
синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;
көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;
нәруыздағы аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру;
нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;
29-нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру.

15. 10-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі

1) Металдардың жалпы қасиеттері

Металдардың жалпы сипаттамасы. Металдардың белсенділік қатары. Металдарды алу. Металдар құймалары. Металдар коррозиясы. Есептер шығару.

Күтілетін нәтижелер:

металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу

металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау

металдардың электрохимиялық қатарында орналасу принципін түсіну

кеннен металды алу үдерісін сипаттау

шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру;

Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

коррозия түрлерін, оның пайда болу себептерін білу және оның металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне теріс әсерін түсіндіру

құйма немесе қоспадағы металдың массалық үлесін есептеу

2) s-элементтері

s-элементтерінің жалпы сипаттамасы. Натрий, калий және олардың маңызды қосылыстары. Кальций, магний және олардың қосылыстары. Судың кермектігі және оны жою тәсілдері. Қазақстан жер қойнауындағы сілтілік және сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстары.

Күтілетін нәтижелер:

s-элементтерінің жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру;

металдық, тотықсыздану қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құру;

натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарын алу тәсілдерін білу;

сумен реакциялардағы натрий, калий және кальцийдің химиялық

белсенділігінің айырмашылығын түсіндіру;

натрий және калий қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру;

кальций, магний және олардың маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;

натрий, калий, кальций иондарына сапалық реакцияларды зерттеу;

кальций және магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру

судың кермектігін және оны жою тәсілдерін түсіндіру;

Қазақстанда таралған сілтілік және сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстарын білу;

металдар мен олардың қосылыстарының генетикалық байланысын көрсететін химиялық теңдеулер бойынша реагент затының немесе өнімнің массасын, мөлшерін есептеу.

3) d-элементтері

Периодтық жүйеде d-элементтердің орналасуы, атомдардың құрылымдық ерекшеліктері. Мыс және оның маңызды қосылыстары. Хром және оның маңызды қосылыстары. Темір және маңызды қосылыстары. №4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару.

Күтілетін нәтижелер:

d-элементтердің атомдарының құрылымы негізінде периодтық жүйеде орнын түсіндіру;

Қазақстандағы мыс, темір, хром кен орындарын және олардың қосындыларын атау

Мыстың және оның маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру;

Cu²⁺ иондарын тани білу

хром мен оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру өзіне тән физикалық және химиялық қасиеттерін, темір мен оның қосылыстарының өндірілуін сипаттау;

Fe²⁺, Fe³⁺ иондарын айыра білу

металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу

4) Екі ұдайлы металдар

Мырыш және оның қосылыстары. Алюминий және оның қосылыстары

№ 2 Практикалық жұмыс. «Катиондарға сапалық реакциялар»

Күтілетін нәтижелер:

мырыш қосылыстарының екі дайлы қасиеттерін зерттеу;

мырыштың қолданылуын сипаттау

алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу

описывать применение атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау

Li⁺, Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Sr²⁺, Ba²⁺ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау 10.1.4.33 Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺ Al³⁺; Zn²⁺ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу

5) Бейметалдар химиясы

Бейметалдардың жалпы сипаттамасы.14 (IV) топ элементтері. Көміртек және оның қосылыстары. Кремний және оның қосылыстары. Қазақстан силикат өнеркәсібі.15 (V) топ элементтері. Азот. Аммиак, аммоний тұздары. Азот қышқылы және оның тұздары. Фосфор және оның қосылыстары. 16 (VI) топ элементтері. Күкірт және оның қосылыстары. Күкірт қышқылы және оның тұздары.17 (VII) топ элементтері.. Галогендер. Хлор. Хлорсутек, тұз қышқылы және хлоридтер. Йод. Йодтың адам өміріндегі биологиялық рөлі. Есептер шығару. №3 практикалық жұмыс «Кейбір аниондарға сапалық реакциялар тақырыбындағы эксперименттік есептерді шешу»

Күтілетін нәтижелер:

бейметалдар құрылысының ерекшеліктерін білу

бейметалдардың және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы туралы білу;

кейбір бейметалдар мен олардың қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін зерттеу

көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;

улы газбен уланудың қалай болатынын түсіндіру және алғашқы көмек көрсету тәсілдерін сипаттау

кремнийдің қолданылу саласын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру;

кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.7 шыны мен цемент өндіру процесін және оларды қолдануды сипаттау

молекула құрылысы негізінде азоттың төмен химиялық белсенділігін түсіндіру;

газ тәрізді аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуы мен химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;

азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топыраққа және су ресурстарына әсерін талдау

азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құру;

азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттерін зерттеу;

сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесу ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру;

нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулерін жазу.

азот және Фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсыну;

фосфордың, ортофосфор қышқылының және фосфаттардың физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;

қоршаған ортаға азот оксидтерінің, нитраттар мен фосфаттардың әсерін түсіндіру

16 (VI) топ элементтерінің жалпы сипаттамасын сипаттау;

реакцияның, күкірттің аллотропты түрленуінің теңдеуін құрастырудың физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін

көрсету;

қышқыл жаңбырдың пайда болуына күкірт диоксидінің рөлін және олардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

сұйылтылған және концентрацияланған күкірт қышқылының қасиеттерін салыстыру;

күкірт қышқылының тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу

топтағы галогендердің физикалық және химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру;

тұз қышқылының химиялық қасиеттерін зерттеу және оны қолдану саласын білу

адам ағзасындағы йодтың биологиялық рөлін білу және Қазақстан аумағында йод тапшылығымен байланысты аурулардың пайда болуын түсіндіру, осы проблеманы шешу жолдарын ұсыну

теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу

хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат - иондарға сапалы реакцияларды білу

аниондарды анықтау бойынша эксперимент жоспарын құру және оны іс жүзінде жүзеге асыру

б) Органикалық химияға кіріспе

Органикалық қосылыстардың құрамы мен құрылысы. Жіктелуі. А.М. Бутлеровтың химиялық құрылыс теориясы. Көміртек атомын будандастыру Гомологиялық қатарлар. IUPAC номенклатурасы. Изомерия түрлері.

Күтілетін нәтижелер:

органикалық химияны көмірсутектер және олардың туындылары химиясы ретінде түсіну;

көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату;

көмірсутектер мен олардың туындыларының жіктелуін білу: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, амин қышқылдары;

қосылыстардың осы класына тән химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде функционалдық топ ұғымын түсіндіру

А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидаларын білу

гомологиялық қатарлардың қалыптасуын және олардың гомологтарының қасиеттерінің ұқсастығын түсіндіру;

қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау

изомерияның түрлерін атау және көміртек қаңқасы, еселі байланыстың орналасуы, функционалдық топтар және класаралық изомерлерінің формулаларын құру

7) Көмірсутектер

Алкандар. Құрылымы, физикалық қасиеттері, алу әдістері. Алкандардың химиялық қасиеттері. Қолданылуы. Есептер шығару. Алкендер. Құрылымы,

изомериясы. Алкендердің физикалық және химиялық қасиеттері. Алу әдістері және қолданылуы. Алкадиендер. Құрылысы, гомологиялық қатары, изомериясы, алынуы. Алкадиендердің физикалық және химиялық қасиеттері. Каучук. Алкиндер. Изомерияның құрылысы, гомологиялық қатары, қасиеттері, алынуы және қолданылуы. Ароматты көмірсутектер. Бензол гомологтары. Көмірсутектер кластары арасындағы генетикалық байланыс.

Күтілетін нәтижелер:

алкандардың молекула құрылысын, алу әдістерін білу
алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оларды реакция теңдеулерімен растау;

алкандарды галогендеу мысалында алмастыру реакциясының еркін-радикалды механизмін түсіндіру;

алкандардың жану өнімдерін және қоршаған орта үшін экологиялық салдарын бағалау

элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын шығару;

жану өнімдері мен гомологиялық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау

«Қанықпау» терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіру;

цис және транс-изомерлер молекулаларын ажырату және оны стереоизомерияның бір түрі ретінде түсіну

қосу реакцияларының теңдеулерін құру: галогендеу, гидрогалогендеу, гидрогенизация, гидратация; алкендердің тотығуы, полимеризация

полимерлеу реакцияларының мәнін түсіндіру;

полиалкендерді қолдану саласын атау және оларды қайта өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалау

алкадиендердің қасиеттерін олардың құрылысы негізінде түсіндіру;

изомерлер формулаларын құрастыру

алкадиендердің қасиеттерін білу;

каучук пен резеңке алуды зерттеу

алкиндердің құрылымдық формулаларын құрастыру

этиннің мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін зерттеу (жану, гидрогенизация, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялардың теңдеулерімен растау

бензол молекуласының құрылымын түсіндіру;

бензол молекуласындағы байланыс түзілу энергиясын электрондардың делокализациясы позициясынан түсіндіру;

бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастыру

бензол мен оның гомологтарына тән қосу реакцияларын құрастыру;

толуол молекуласындағы атомдардың өзара әсерін түсіндіру

әр түрлі көмірсутектер арасындағы генетикалық байланысты растайтын өзгерістер схемасын жасау

8) Көмірсутектердің табиғи көздері

Табиғи газ. Көмір. Мұнай, құрамы, өңдеу әдістері және мұнай өнімдері. Көмірсутек шикізатын өндіруге және тасымалдауға байланысты экологиялық проблемалар.

Күтілетін нәтижелер:

құрамында көміртегі бар қосылыстар отын ретінде пайдаланылатынын білу және отынның баламалы түрлерін зерттеу және олардың кемшіліктері мен артықшылықтарын белгілеу;

Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын атау мұнайды фракциялау процесін және фракцияларды қолдану саласын түсіндіру;

каталитикалық және термиялық крекинг процестерін түсіндіру көмірсутек шикізатын өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

9) Көмірсутектердің галоген туындылары

Көмірсутектердің галоген туындыларын алу. Галоген туындыларының химиялық қасиеттері

Күтілетін нәтижелер:

галоген туындылар алу реакцияларының радикалды механизмін түсіндіру;

галоген туындыларының әсеріне байланысты қоршаған ортаның проблемаларын анықтау

галогеноалкандардың орынбасу реакцияларының теңдеулерін құрастыру

10) Оттекті және азотты органикалық қосылыстар

Оттекті органикалық заттар. Спирттер: жіктелуі, изомериясы. Біратомдық спирттердің қасиеттері. Көпатомды спирттер. Альдегидтер. Карбон қышқылдары. Күрделі эфирлер мен майлар. Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар. Көмірсулар. Амин қышқылдары. Нәруыздар. Органикалық қосылыстар кластары арасындағы генетикалық байланыс

Күтілетін нәтижелер:

оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу;

спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын білу

этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру;

метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру

этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу;

көпатомды және біратомдық спирттерге сапалы реакциялар жүргізу

альдегидтердің құрамын білу, химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау

карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау

күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру

сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу;

синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру;

көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

нәруыздағы α - аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру

нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу;

нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру;

органикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланысты растайтын өзгерістер схемасын жасау

Химияны оқыту нәтижелері бойынша күтілетін нәтижелер:

білуі тиіс:

- химияның негізгі ұғымдық аппараты және символикалық тілі, заттардың жіктелуі;

- қарапайым химиялық реакциялардың өту шарттары

- қарапайым химиялық формулалар және ауаның химиялық құрамы

түсіну:

химия ғылымының қазіргі жаратылыстану саласы ретіндегі негіздері, физикалық және химиялық құбылыстар, атомдардың электронды құрылымы.

үлгі бойынша қолдану:

химиялық зертханада жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері, қарапайым қоспаларды бөлу әдістері, заттардың агрегаттық қасиеттерін түсіндіруге арналған бөлшектердің кинетикалық теориясы.

бейтаныс жағдайларда қолдану

күнделікті өмірде кездесетін қышқылдармен жұмыс істеу ережелері, химиялық реакциялардың белгілері және бейтаныс заттарды тануға арналған сапалы реакциялар.

шығармашылық қолдану

зертханада газ алу сызбасын сызады, қоспаларды үш заттан бөлу жоспарын жасайды.

Қазақстан мектептерінде химияны оқытуды 7 сыныптан бастау керек. 7-сыныпқа арналған химия пәнінің типтік оқу бағдарламасында оқушылардан белгілі бір зерттеу дағдыларын қажет ететін оқу мақсаттары бар. Мақсаттарға қол жеткізу үшін

салқындату процесін зерттеу, салқындату қисығын құру және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес бақылауларыңызды түсіндіру;

судың қайнау процесін зерттеу, қыздыру қисығын құру және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес олардың бақылауларын түсіндіру

оқушылар графиктермен, қажетті мәліметтермен, физикалық өлшем бірліктерімен жұмыс істеу дағдыларына ие болуы керек, ақпаратты бір формадан екіншісіне аудара білуі керек. Оқытудың осы мақсаттарына қол жеткізу математика және физика саласында алдын-ала білімді қажет етеді, сондықтан студенттерді осындай оқу мақсаттарына дайындау қажет.

Оқу мақсаттары

атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңыздылығын түсіну

металл алу үшін кенді өңдеу процесін сипаттау;

Қазақстанның қандай минералдық және табиғи ресурстарға, олардың кен орындарына бай екенін білу;

табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерттеу тыныс алу процесін түсіндіре білу ауқымды болып табылады, бұл көп оқу уақытын қажет етеді, тиісінше фактілерді, құбылыстарды, жағдайларды, модельдерді көрсете отырып нақтылауды талап етеді.

Химия оқушыларды химиялық демонстрациялар мен эксперименттерге қызықтырады, ал зертханалық және практикалық жұмыстарды жүргізу тиісті жағдайларды қажет етеді. Эксперименттік оқу мақсаттарына келесі мақсаттар жатады:

Төменде санамаланған оқыту мақсаттарына қол жеткізу бойынша сабақтар өткізу үшін зерттеуді орындау нәтижелерін объективті бағалау үшін қажетті жабдықтар мен реактивтер ұсына отырып, әрбір оқушы немесе оқушылар тобы үшін қолайлы жағдай жасау қажет:

сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакциясын зерттеңіз және іс жүзінде сапалы сутегі реакциясын жүргізіңіз;

сұйылтылған қышқылдардың кейбір карбонаттармен реакциясын зерттеңіз және іс жүзінде көмірқышқыл газына сапалы реакция жасаңыз;

элементтердің және қосылыстардың физикалық қасиеттері туралы білімдерін қоспаның құрамында бейтаныс заттарды тану үшін пайдалану;

қоспаларды бөлу бойынша экспериментті жоспарлай және жүргізе білу

кейбір қоректік заттарды білу және анықтай білу: көмірсулар (крахмал), ақуыздар, майлар;

оқыту мақсатында оқыту мақсаттарын нақты тұжырымдау үшін химиялық элементтердің немесе олардың топтарының, химиялық қосылыстардың формулаларын немесе атауларын көрсету қажет.

7-сынып оқушыларының жас және психологиялық ерекшеліктеріне сәйкес оларды оңтайландыру және рационализациялау мақсатында оқу мақсаттарын қайта қарап, әр оқушының сыныпта оқытудың белгілі бір мақсатына жету үшін уақыт факторын ескеру қажет.

8-сыныпта химияны оқыту нәтижелері бойынша күтілетін нәтижелер: білуі тиіс:

- химиялық ұғымдар мен терминдер, олардың мағынасын түсіну

- химияның негізгі заңдары мен теориялық ережелері

- химиялық құбылыстардың жүйелілігі мен себептілігі, заттардың генезисі, заттар мен химиялық реакцияларды тану тәсілдері (әдістері), заттарды қолдану туралы білім.

түсіну:

электролиттік диссоциация процесі; металдардың ерекше қасиеттері және оларды қолданудың негізгі салалары химиялық түрлендірудің негізгі механизмдері; молекулааралық және молекулааралық байланыстардан пайда болған заттардың түзілу механизмі мен қасиеттері; газ заңдары, кинетикалық теорияның негіздері;

үлгі бойынша қолдану:

химиялық заттармен, зертханалық жабдықтармен қауіпсіз жұмыс істеу үшін теориялық білім; табиғатта және күнделікті өмірде болып жатқан химиялық құбылыстарды түсіндіру; әртүрлі жағдайларда химиялық

өзгерістердің өту мүмкіндігін анықтау; химиялық жіктеу бойынша затты тану; заттардың Бейорганикалық және органикалық қосылыстардың әртүрлі сыныптарына жататындығын анықтау; қоршаған ортада өзін экологиялық сауатты ұстау; қоршаған ортаның химиялық ластануының адам ағзасына және басқа да тірі организмдерге әсерін бағалау.

Бейтаныс жағдайларда қолдану

әр түрлі қышқылдар мен негіздердің сутегі көрсеткішінің мәні; заттарды бөлу және тазарту; сыни ойлау және химиялық эксперименттердің нәтижелерін әзірлеу, жүргізу, жазу және талдау үшін ғылыми әдістерді білу.

Шығармашылық қолдану

радиоактивті ыдыраудың салдары; химиялық реакциялардың жүруіне сыртқы ортаның әртүрлі жағдайларының әсері; электр тогы көздерінің модельдерін жасауға әртүрлі материалдардың электр өткізгіштігі.

8-сыныпта аптасына 2 сағаттық жүктеме кезінде оқушылар 72 оқу мақсатына жету үшін жоғары жылдамдықпен оқиды, бұл олардың оқу бағдарламасын меңгеру сапасына әсер етеді. Спиральды тік қағида келесі оқу мақсаттары үшін сақталады:

заттың мөлшерін өлшеу бірлігі ретінде моль білу және Авогадро санын білу

атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу;

Протонды, электронды, нейтронды және олардың атомда орналасуын, массасын, зарядын білу;

заттың массасын, санын және құрылымдық бөлшектердің санын формулалар бойынша есептеу

әрбір химиялық элемент символмен белгіленетінін және атомдардың белгілі бір түрі болып табылатынын білу;

химиялық элементтердің салыстырмалы атомдық массасының анықтамасын білу;

элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын пайдалана отырып, биэлементтік химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу

атомдардағы электрондар ядродан өсіп келе жатқан қашықтықта энергия деңгейлері бойынша рет-ретімен бөлінетінін түсіну;

атомның құрылымын (p^+ , N^0 , e^-) және алғашқы 20 элементтің атом ядросының құрамын білу

атомдық санның, топтың, кезеңнің физикалық мағынасын түсіндіру - - периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен кезеңдер

түсіну өнімдерімен реакциялардың жану, негізінен, болып табылады оксиді, және бұл жанған кезде көміртегі бар жанғыш оны ішінен толықсытады мүмкін образовы-ваться көмірқышқыл газы, улы газ немесе көміртек

білуге шарттары, жану заттары мен азық-түлік реакциялар жану

білу, ол жану кезінде металдар мен бейметалдар оксидтері құрылады

әртүрлі жанармайдың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну;

атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың мәнін түсіну

тез тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру;

бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан энергияның өзгеруін түсіндіру

заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектер теориясына сәйкес қатты, сұйық және газ тәрізді заттардың құрылымын түсіндіре білу

білу және түсіну балуан алмат кебіспаев қол-фикацию мен қасиеттері, оксидтері, құрауы реакциялардың теңдеулері сипаттайтын, олардың химиялық қасиеттері

білу, ол жану кезінде металдар мен бейметалдар оксидтері құрылады ауаның және жер қыртысының құрамындағы оттегінің пайыздық құрамын білу

ауаның құрамын білу

негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру

антацидті құралдарды қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптандырылуын түсіну

қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құру

сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және іс жүзінде сутекке сапалы реакция жүргізу;

әмбебап индикаторды қолдана отырып қышқылдар мен сілтілерді анықтай білу,

шкаланың рН негізінде

периодтық жүйенің жағдайы бойынша химиялық элементті сипаттау

периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен кезеңдер

парниктік эффектiнiң себептерiн түсiндiру және шешу жолдарын ұсыну -

табиғаттағы көміртек айналымын құрастыру және түсіндіру

кейбір металдар басқаларға қарағанда тез тотығуға ұшырайтынын білу;

металл коррозиясының пайда болуына әсер ететін факторларды зерттеу

судың кең таралуын, бірегей қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын

түсіндіру

Табиғаттағы су айналымын түсіндіру;

судың ластану қаупі мен себептерін анықтау, суды тазарту тәсілдерін түсіндіру

көміртектің және оның қосылыстарының табиғаттағы таралуын сипаттау - көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу

көміртекті жағу кезінде көмірқышқыл газы мен көміртегі тотығының пайда болу жағдайларын сипаттау және улы газдың тірі организмдерге физиологиялық әсерін түсіндіру

табиғаттағы және тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау және

тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау.

реактивтер мен реакция өнімдерінің формулаларын жазып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру;

әр түрлі металдардың қышқыл ерітінділерімен реакциясын зерттеу

жоспар әзірлеу және металдардың тұз ерітінділерімен реакцияларын жүргізу

буландыру техникасын қолдана отырып, заттың 100 г суға ерігіштігін есептеу, алынған нәтижелерді анықтамалық мәліметтермен салыстыру

«судың кермектігін» анықтау және оны жою жолдарын түсіндіру

көмірқышқыл газын ала білу, оның бар екендігін дәлелдеу және қасиеттерін зерттеу.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Қазақ тарихы» пәнінен 12 жылдық білім берудің
үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20____ жылғы «____» _____ №____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ болып тіркелді).

2. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің мазмұны әлем тарихындағы Қазақстанның алатын орны мен рөлін, оның жалпыәлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін түсінуге мүмкіндік береді.

3. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің мақсаты – ұлттық құндылықтар арқылы білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

4. Оқу пәнінің міндеттері:

1) қазақ елінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;

2) қазақ елінің тарихи даму негізінде мәдениет пен мемлекеттілік дәстүр сабақтастығы, түркілер өркениеті тарихының дүниетанымдық, әлеуметтік, мәдени, саяси үлгілері туралы түсінік қалыптастыру;

3) Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

4) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

5) ұлттық кодты, тарихи және мәдени ескерткіштерді қалпына келтіру мен сақтау, ұлттық мұра мен салт-дәстүрлерге құрметпен қарауға тәрбиелеу;

6) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

7) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

8) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

9) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

10) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.

5. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық)

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім,

2-тарау. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

1)6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

2)7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

3)8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

4)9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

5)10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).

7. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.

8. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:

- 1) өзгеріс пен сабақтастық;
- 2) себеп пен салдар;
- 3) дәлел;
- 4) ұқсастық пен айырмашылық;
- 5) маңыздылық;
- 6) интерпретация.

9. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) «Өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды, сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді;

2) «Себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды;

3) «Дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды;

4) «Ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады.

5) «Маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды;

6) «Интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды.

10. Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- отан тарихы дамуының тұтастығы мен үздіксіздігін сипаттайтын негізгі оқиғалардың, құбылыстар мен процестердің маңызы туралы ойын жеткізе алады;

- тарихи картадағы өзгерістерді, түрлі объектілердің орналасқан жерін анықтау арқылы білімдік ақпаратты іріктейді;

- проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді өңдейді,

- қоғамда болып жатқан қазіргі заманғы саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағдарлану үшін тарихи мәліметтерді саралайды;

- тарихи оқиғалардың себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- тарихи даму барысында қалыптасқан ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлейді;

- археологиялық деректерге сүйене отырып, ежелгі және орта ғасырлық мәдениет ошақтарының маңыздылығын анықтайды;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;

- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалап, өмірлік жағдайда қолданады;

- қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдап, қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді;

- ұлттық материалдық мәдениеттің қолдану ерекшеліктерін сипаттау арқылы, қазіргі кездегі қолданбалы өнердің даму тенденцияларын айқындайды;

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- тарихи деректердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;

- тарихи терминдердің мағынасын ажырата алады;

- тарихи оқиғаларға қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;

- тарих пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады;

- зерттеу жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады;

- жұптық және топтық жұмыстарда, тарихи оқиғалар мен процестерді талқылауда ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

- тарихи деректер негізінде тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- тарихи деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- жобалық зерттеу жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

- тарих пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- тақырып мазмұнына сәйкес тарихи деректі, бейнефильм материалдарын меңгереді;

- ақпараттық технологияның озық үлгілерін қолдана отырып, тарихи мұражайға 3D вертуалды саяхат жасау арқылы оқу материалын меңгереді;

- «Рухани жаңғыру» аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады.

3-тарау. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны

11. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

Тарихқа кіріспе. Қазақ тарихы туралы біз қандай деректерден білеміз? Қазақстанның тарихи картасы. Қазақстанның ежелгі тарихын кезеңдеу.

1) Тас дәуіріндегі Қазақстан: Палеолит. Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары: алғашқы қауымдық тобыр және рулық қауым. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау, терімшілік және балық аулау). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің ескерткіштері: тұрақтар, петроглифтер және т.б. Мезолит. Неолит - неолиттік революция. Егіншілік пен мал шаруашылығы, қолөнер және ерте металлургияның түрлі формалары. Атқа міну мәдениетінің пайда болуы. Қазақстанның археологиялық мәдениеттері (Ботай мәдениеті).

2) Қола дәуіріндегі Қазақстан. Қазақстан аумағындағы этникалық үдерістер. Қазақстан аумағындағы тарихи-мәдени қауымдастықтар. Шаруашылық және қоғамдық құрылыс. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Мал шаруашылығының түрлі формаларының пайда болуы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Ежелгі қоныстар. Ежелгі наным-сенімдер және өнер.

3) Ерте мемлекеттік құрылымдар. Ерте мемлекеттік құрылымдардың тарихы. Грек, парсы жазба ескерткіштері. Сақ патшайымы Томирисінің парсы патшасы Кирге қарсы күресі, Шырақтың ерлігі, Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы күресі; Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. «Аңдық стиль». Есік қаласының қорғаны – «Алтын адам». Шілікті, Берел, Бесшатыр, Тасмола және т.б. археологиялық ескерткіштер.

4) Савромат-сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті.

5) Алғашқы мемлекеттік бірлестіктер. Үйсіндер мен Қаңлылар. Үйсіндер мен Қаңлылар туралы жазба деректер. Үйсін мемлекетінің саяси және этникалық тарихы. Үйсіндер мен Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндер мен Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндер мен Қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті. «Полихромдық стиль».

6) Қазақстан тарихындағы ғұндар. Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың мемлекеттік құрылысы. Ғұндардың ыдырауы. Ғұндардың жаппай қоныс аударуының басталуы. Ғұн көсемі: Аттила және оның жорықтары. Халықтардың ұлы қоныс аударуы. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы.

7) Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Этногенез. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

8) Өлкетану. Туған өлкенің аңыз-ертегілері. Біздің айналамыздағы өлке тарихы мен табиғатының ескерткіштері. Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер.

12. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Түркі империясының әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлақ шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Наймандар, керейіттер, жалайырлар, қидандар. Қыпшақ хандығы. Қазақ халқының қалыптасуындағы қыпшақтардың рөлі. «Дешті Қыпшақ» түсінігі. Шаруашылығы: жайылымдық мал шаруашылығы, отырықшы-егіншілік. Сауда. Қолөнер мен металлургия. Қала мәдениеті. Сәулет және қала құрылысын дамыту. Ұлы Жібек жолы: тарихи маңызы. Түркі жазба ескерткіштері. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті мәдениет және ғылым қайраткерлері;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс қаған империясының пайда болуы. Шыңғыс қаған жорықтары. Отырар қорғанысы. Шыңғыс қаған империясының бөлінуі. Жошы ұлысының құрылуы және кеңеюі. Жошы ұлысының әлемдік тарихтағы орны. Алтын Орда. Ұлық-Ұлыс. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір әскери жорықтары. Ноғайлы Ордасы. Әбілқайыр хандығы. Сібір хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы.

XIII – XV ғғ. мәдениет. Қобыланды. Алпамыс. Едіге, Орақ-Мамай. Кетбұға. Асан қайғы. Сыпыра жырау. Өтеміс қажы.

4) қазақ халқының қалыптасуы. Қазақтар – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. «Қазақ» этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы.

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің «Тарихи Рашиди» еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси бірлігін қалпына келтіру. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы.

6) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тәуке ханның билігі. «Жеті жарғы». Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік

стратификациясы.

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік, сауданың дамуы және қолөнер.

8) Өлкетану. Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы). Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық қолөнері. Бір халық – бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары).

13. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығы: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. «Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама» заманы. Қарақұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының саяси тарихы. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты.

2) Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1773-1776 жж. Е. Пугачев бастаған шаруалар көтерілісі.

3) XVIII ғасырдағы қазақ халқының материалдық және рухани мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері.

4) Қазақ халқының отарлауға қарсы ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). Әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуі. 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары).

XIX ғасырдың 40-60 жылдардағы Ұлы даланың отарлау объектісіне айналуы. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Кенесары-Ұлы даланың соңғы ханы. Жанқожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XIX ғасыр басындағы қазақ мемлекеттігінің құлдырауы.

5) XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елі. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің жер және қоныстандыру және саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық өміріндегі өзгерістер. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Қазақ-қытай қатынастар және шекара мәселелері (Қоқанмен, Хиуа, Маңғыстау, Ресеймен шекаралық мәселелер). Капиталистік қатынастардың ене бастауы. Қалалар. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар (аграрлық отарлау). Сауда қатынастарының дамуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы.

6) XIX ғасыр – XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.

XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (Г.Н. Потанин, В.В. Радлов, Т.И. Седельников, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Ақан сері, Жаяу Мұса, Дәулеткерей Шығайұлы). Қоғамдық сананың дағдарысы – Зар Заман. Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және

К. Халид, Нұржан Наушабайдың тарихи еңбектері.

7) өлкетану: Туристік маршруттар. Жомарт жүрек. Туған өлкенің шежіресі. Мектебімнің тарихы.

14. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпіннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Жадид қозғалысы. Қарқаралы петициясы. I және II Мемлекеттік Дума құрамындағы қазақ депутаттары. Ұлттық баспаның дамуы («Қазақ» газеті, «Айқап» журналы). 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. қазақ, қырғыз халқының геноциді. 1917 жылғы революциялар. «Алаш» партиясының құрылуы. «Алашорда» үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары: Ә. Бөкейханның қоғамдық-саяси және мемлекеттік қызметі; А. Байтұрсыновтың қоғамдық-саяси және ағартушылық қызметі; М. Дүлатовтың қоғамдық-саяси және шығармашылық қызметі; М. Тынышбаевтың қоғамдық-саяси және кәсіби қызметі; М. Шоқайдың қоғамдық-саяси көзқарасы мен қызметі. XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері мен мұралары;

2) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы. «Үш Жүз» және оның көсемі Көлбай Тоғысов. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920

жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының «Алашорда» үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. «Әскери коммунизм саясаты». Қырревком қызметі. 1921-1922 жж. аштық. Жер-су реформасы. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. 1924-25 жылдардағы шекараны қайта межелеу. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы, бекітілуі. Қазақ зиялыларының қазақ елі шекарасын анықтаудағы ролі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1928 жылдар) табыстары және салдары. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде («социализм, марксизм теориясы» мақсатта көрсету). Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). Республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуы туралы пікір-талас - С. Сәдуақасов. «Кіші Қазан» (мазмұны және жүзеге асырылуы). 1928 ж. 27 тамыздағы «Байлар шаруашылықтарын тәркілеу туралы» Республика Аткомы мен Халық Комиссарлар Кеңесінің Декреті. «Бай шаруашылықтарының тәркілеу» туралы. Ауыл шаруашылығындағы жаппай күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының қасіретті салдары. 1929-1932 жылдардағы шаруалар көтерілістері және наразылықтар. 1931-1933 жылдардағы ашаршылық. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың («Бесеудің хаты») қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер, сталиндік қуғын-сүргіндер. Қазақстан аумағындағы кеңестік «еңбек түзеу» концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар). 1936 ж. КСРО-ның жаңа «толық жеңіске жеткен социализмнің» сталиндік Конституциясының қабылдануы. 1936-1938 жж. «Үлкен террор» және оның Қазақстандағы салдары. Қазақстанға одақтас республика «дәрежесінің» берілуі (Қазақстан шекарасындағы өзгерістер мақсатта көрсетілуі);

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А. Байтұрсынов – «ұлт ұстазы». Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ. Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы ролі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж. Аймауытов, С. Торайғыров, М. Жұмабаев, Қ. Кемеңгерұлы, Б. Майлин, І. Жансүгіров шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. 1936 ж. Мәскеудегі қазақ өнері мен әдебиетінің он күндігі. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология (Т. Жүргенов, Ж. Шанин т.б.). Социалистік реализм (С. Сейфуллин, С. Мұқанов, Ғ. Мүсірепов, Ғ. Мұстафин);

5) II дүниежүзілік соғыс және қазақстандықтар. Кеңес-Герман соғысының басталуы. Фашистік басшылығының жоспарларында Қазақстанның соғыс және соғыстан кейінгі жылдарындағы орны. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың ерлігі мен

тағдыры. Қазақстандықтардың ІІ дүниежүзілік соғыс шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б. Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақ қыздарының соғыстағы өшпес ерлігі (М. Мәметова, Ә. Молдағұлова, Х. Доспанова және т.б.). Қазақстан – майдан арсеналы. Соғыстың қорытындысы және нәтижелері. Республика еңбекшілерінің жеңіске жету ісіне қосқан үлесі. Соғыс кезінде Кеңес мемлекетінің ұлт қатынастары саласындағы саясаты. Бірқатар халықтардың Қазақстанға депортациялануы және олардың тағдырлары. Соғыс жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М. Әуезов, Ә. Марғұлан, Ж. Жабаев, Д. Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино).

15. 10-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Қазақстандағы соғыстан кейінгі саяси-жағдай (1945-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. «Бекмаханов ісі». Ж. Шаяхметовтің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі;

2) Сталиннің өлімі және республиканың кейінгі қоғамдық-саяси өміріндегі өзгерістер. Хрущевтік волонтаристік жүйенің қалыптасуы және Қазақстан (1953-1964 жж.). «Жылымық» кезеңі. Кеңгір лагеріндегі көтеріліс, Карлаг жүйесінің жойылуы. Қазақстанда «Хрущевтік кезеңдегі» өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен («Байқоңыр» ғарыш айлағы). «1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір, мемлекет қайраткері Ж. Тәшенов (1915-1986 жж.) (Тың өлкесін құруға қарсылық мақсатта көрсету), Н. Оңдасынов (1904-1989). 1959 ж. Теміртау оқиғасы. Отандастарымыздың Қытайдан оралуы;

3) 1964-1982 жылдардағы Қазақстан. Сегізінші («алтын») бесжылдықтың (1966-1970 жж.) Қазақстандағы қорытындылары. Қазақстан «Тоқырау» кезеңінде (1970-1985 жылдар). 1970-1980-жылдардың ортасындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы әкімшілік-әміршілдік қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноград оқиғасы. Д.А. Қонаевтың (1912-1993 жж.) мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі;

4) кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1945-1985-жылдар): жетістіктері және қайшылықтары. Білім беру, денсаулық сақтау салаларындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә. Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Мағауин, М. Шаханов, Ә. Кекілбаев, Қ. Мырзалы т.б.). Өнер (театр, кино Ш. Айманов, А. Қарсақбаев, С. Қожықов т.б.);

5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). «Қайта құру» жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, мәселелері,

қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан көтеріліс (себептері, барысы мен салдары). 1986 жылғы желтоқсан көтерілісінің қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. «Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация» (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы «Тамыз бүлігі»). КСРО-ның ыдырауы. Семей полигонының жабылуы. Қазақстан Компартиясының таралуы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар, көппартиялық саяси жүйе қалыптастыруға талпыныстар. «Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының» қабылдануы;

6) Қазақ мемлекетігінің қайта жаңғыруы (1991-1997 жылдар). «Мемлекеттік тәуелсіздік туралы» Конституциялық заңның қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә. Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы (ұлттық әскер, қауіпсіздік органдар). Мемлекеттік құрылысы және әкімшілік аумақтық құрылымы. Қазақстандағы көппартиялық жүйенің қалыптасуы. Азаматтық қозғалыстар және қоғамдық ұйымдар. Нарықтық экономикаға көшу: маңызы және қиыншылықтары. Дербес ақша-қаржы жүйесінің қалыптасуы. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері және наградалары. Қазақстанның әлемдік қауымдастықта және әлем елдерімен дипломатиялық қатынастар орнату. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. Этно-демографиялық өзгерістер. Халық санағы. Шет елдердегі қазақ диаспорасы. Дүние жүзі қазақтарының құрылтайы. Қазақстандық диаспоралар. 1993 және 1995 жылдардағы Конституция;

7) Қазақстан Республикасының нығаюы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. «Қазақстан – 2030» стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі, аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Халықаралық саясаттағы Қазақстанның бастамалары. Қазақстан Республикасының БҰҰ, АӨСШК, ШЫҰ, ЕЭҚ және т.б. мүше болуы. ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа Елордасы. Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуы. Қазақстанның мемлекеттік стратегиялық даму құжаттары мен бағдарламалары («Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты, «5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам» Ұлт жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі; «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қоғамдық қозғалыстар. Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан Президенттігіне сайлануы. Ұлттық қоғамдық кеңестің құрылуы. (Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2 қыркүйек 2019 ж. Қазақстан халқына арналған «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы мақсатта көрсету). «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаланың қойып отырған міндеттері. Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістері мен қаупі (2020-

2021 жж.).

8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. «Болашақ» мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. 2019-2020 жж. – Жастар жылы. Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттері. Қазақстандағы қоғамдық келісімді сақтау саясаты. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы. Ұлттық құндылықтардың артуы. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы. «Ұлы даланың жеті қыры».

4-тарау. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- қазақ тарихының кезеңделуін;
- тас дәуіріндегі ежелгі адамдардың өміріндегі өзгерістерді; кәсіптерін;
- көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын;
- Ботай мәдениетінің ежелгі Қазақ тарихындағы маңызын
- ежелгі адамдар өміріндегі металды игерудің маңыздылығын;
- андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін;
- Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін;
- Арқайым қаласының мысалында қола дәуірінің ежелгі қоныстарының ерекшеліктерін;
- алғашқы адамдардың наным-сенімдерін, дүниетанымын;
- Шілікті және Бесшатыр, Берел, Тасмола археологиялық мәдениеттерінің ерекшеліктерін;
- көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін;
- Қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдардың ерекшеліктерін;
- Есік обасынан табылған «Алтын адам» археологиялық олжасының ерекшеліктерін;
- Сақ патшайымы Томирисінің, сақ жауынгері Шырақтың тарихтағы рөлін;
- Сарматтардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасын;
- алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің (үйсіндер мен қаңлылар) құрылуын;
- алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің материалдық және рухани мәдениетітегі жетістіктерін;
- Ұлы Жібек жолының пайда болуын;
- тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін *біледі*.

Білім алушылар:

- қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдар мен бірлестіктердің

арасындағы сабақтастық байланысты;

- атқа міну мәдениеті пайда болуының мәнін;
- металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын;
- Сақтардың материалдық және рухани мәдениетінің ерекшеліктерін;
- ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін;
- өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын;
- өлкенің аңыз- ертегілерінің мән-мағынасын *түсінеді*

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- ежелгі адамдар өміріндегі өзгерістерді сипаттауда;
- археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтауда;
- туған өлкенің археологиялық ескерткіштерін сипаттауда;
- картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсетуде;
- ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсетуде *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- археологиялық ескерткіштерді Қазақстан картасынан көрсетуде;
- тарихи мұраны жеткізудегі жәдігердің рөлін сипаттауда;
- Ә. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындауда;
- Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтауда *қолданады;*

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсетуде;
- мұражай жәдігерлеріне вертуалды саяхат жасау арқылы қазақ жеріндегі материалдық және рухани мәдениеттегі жетістіктерін анықтауда;
- тарихи деректер негізінде сақтардың шаруашылығының ерекшеліктерін, еңбек құралдары мен қару түрлерін анықтауда *қолданады.*

7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- ортағасырлық Қазақ тарихының кезеңделуін;
- ерте орта ғасырлардағы мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз қағанаты, Қимақ қағанатының даму ерекшеліктерін;
- X ғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін, қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін;
- түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін;
- түркі әлемінің көрнекті мәдениет және ғылым қайраткерлерін;
- XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді;
- XIII - XV ғасырлардағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысындағы ортақ белгілерді;
- ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін;
- Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің

ерекшеліктерін;

- «қазақ» этнонимінің мағынасын;
- Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын;
- Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің

тарихи маңызын;

- Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызын;
- қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін;
- қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін

біледі.

Білім алушы:

- ерте орта ғасырлардағы мемлекеттердің қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін;

- Атлах шайқасының тарихи маңызын;

- Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін;

- Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін;

- «Ұлық Ұлыс» ұғымын мәнін;

- түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін;

- ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын;

- ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін;

- түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын;

- көшпелілердің қолданбалы өнер және әскери өнер жетістіктерін;

- Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің тарихи маңызын;

-туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін;

- Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарихи-Рашиди» еңбегінің тарихи маңызын;

- ортағасырдағы Қазақстан жерін зерттеген саяхатшылардың еңбектерінің тарихи маңызын;

- қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін *түсінеді.*

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- түркі тілдес тайпалардың аумақтық орналасуын картада көрсетуде;

- XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтауда;

- өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттауда;

- Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтауда *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тарихи деректерді қолдану арқылы қоғамның тұрмысы мен мәдениетінің ерекшеліктерін талдауда;

- «Ұлы Дала Елі» ұғымын тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда;

- Қазтуған, Доспамбет, Шалкиіз, Жиёмбет, Марғасқа, Ақтамберді шығармаларындағы ұлттық құндылықтарды сипаттауда қолданады

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- тарихи деректер негізінде Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтауда;

- «Кодекс Куманикус» сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтауда қолданады.

8-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайын;

- Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және Отан қорғаушы батырларды;

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясатының мәнін;

- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатын;

- Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын;

- Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуін;

- XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерін;

- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді біледі.

Білім алушылар:

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайындағы өзгерістерді;

- Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және батырлардың . Отан қорғаудағы маңыздылығын;

- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясатының мәнін;

- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатының ерешеліктерін;

- Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын;

- Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілу себептерін;

- XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерінің ерекшеліктерін;

- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді;

- Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен

батырлардың рөлін;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын;

- Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын;

- патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді;

- отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін;

- Жәңгір ханның билігі кезіндегі Бөкей ордасындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістерді;

- отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін;

- Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қазақ хандығындағы әскери бекіністердің салынуының мақсаттарын талдауда;

- қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қортындысына сүйніп, олардың қызметін сипаттауда;

- қазақ хандығындағы әскери бекіністердің салынуының мақсаттарын анықтауда ;

- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының тарихи деректеріне сүйне отырып, оның ішкі және сыртқы саясатының жетістіктерін баяндауда;

- қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің деректерін пайдаланып, себеп-салдарын талдауда;

- қолданбалы өнер материалдарын зерделеп жетістіктерін сипаттауда;

- салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын сипаттауда;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беруде;

- Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдауда;

- Жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді талдауда;

- Қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қызметін сипаттауда;

- Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалауда;

- қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалауда;

- Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтауда қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда;

- салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен

маңыздылығын анықтауда;

- дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтауда;
- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда қолданады.

9-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді;
- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметін;
- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы қызметін;
- Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметін;
- Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30 жылдардағы экономикалық саясатын;
- Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатының салдарын;
- күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын;
- XX ғасырдың 20-30-жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын;
- XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді;
- қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсыновтың қазақ тіл білімінің негізін салып, дамытудағы қызметін;
- Көрнекті жазушылар Ж.Аймауытов, С.Торайғыров, М.Жұмабаев, Қ.Кемеңгерұлы, Б. Майлин, І. Жансүгіровтың шығарамаларының мақсатын;
- Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы қызметін
- Қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін;
- Б. Момышұлының Ұлы Отан Соғысы кезіндегі көрсеткен ерлігін;
- Ұлы Отан Соғысында батырлығымен танылған қазақтың батыр қыздарының ерлігін;
- соғыс жылдарындағы халық рухын көтерген өнер мен әдебиеттің белгілі тұлғаларының (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) қызметін біледі.

Білім алушылар:

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестердің мәнін;
- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін;
- 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің салдары (қазақ, қырғыз халқының геноциді) мен тарихи маңызын;

- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы идеясын

- қазақ зиялыларының (М.Дулатов, А.Байтұрсынов, Ж.Досмұхамедов, Х.Досмұхамедов, М.Тынышбаев, М.Шоқай) қоғамдағы рөлі мен қызметінің ұлттық санаға тигізген әсерін;

- XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын;

- 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін;

- қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін;

- Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөлін;

- қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін;

- соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын;

- соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық–саяси процестердің мәнін сипаттауда;

- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін көрсетуде;

- тарихи деректер негізінде «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы қызметін сипаттауда;

- Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметінің қажеттілігін баяндауда;

- деректер негізінде Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30 жылдардағы экономикалық саясатың себебін анықтауда;

- тарихи деректер негізінде қазақ зиялыларының Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатына қарсылығын анықтауда;

- күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарының себебін талдауда;

- XX ғасырдың 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының кері әсерін көрсетуде

- XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістердің ерекшеліктерін айқындауда *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық–саяси процестерді салыстырмалы талдауда (жұмысшылар ереуілдері, Қарқаралы петициясы);

- 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беруде;

- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын салыстырмалы талдауда;

- тарихи деректер негізінде Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшық қызметіне баға беруде;

- тарихи картаны пайдаланып, азамат соғысының негізгі оқиғаларын сипаттауда;
- Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беруде;
- XX ғасырды 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдауда;
- тарихи картаны пайдаланып, Қазақ АКСР-нің шекараның өзгеруін анықтап, сипаттауда;
- соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) халық рухын көтерудегі маңызын бағалауда;
- ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беруде;
- тарихи деректер негінде кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын талдап, анықтауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерге талдағанда;
- күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдап, сипаттағанда;
- 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін сипаттағанда;
- тарихи құжаттар бойынша Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдауда;
- деректер негізінде Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдегенде қолданады.

10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған саяси- әлеуметтік, экономикалық мәселелерді;
- XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын;
- Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін
- Кеңес үкіметі кезіндегі қоғам қайраткерлерінің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметін
- Карлаг жүйесінің жойылуына Кеңгір лагеріндегі көтерілістің әсерін анықтау
- өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасауды;
- әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдауды;
- 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығын;
- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын;
- Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын;
- өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның

жариялануының тарихи маңызын;

- Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын;
- Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалауды;

- ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды;
- Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін;
- қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын;

- Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуын тарихи құжаттар негізінде сипаттауды;

- Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын біледі.

Білім алушы:

- кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін;

- қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын;
- «Байқоңыр» ғарыш айлағының әлемдік ғылымдағы рөлін;
- қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөлін ;
- Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттерін;

- Қазақ КСР-ң тілдер туралы Заңы қабылдануының маңыздылығын;
- Сегізінші «алтын» бесжылдық халықтың әл-ауқатын көтерудегі ықпалын;

- Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын;

- Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістер мен қаупін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдауда;

- ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» мақаласының өзектілігін айқындауда;

- Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалауда;
- ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік «Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламаларының қажеттілігін сипаттауда;

- Елбасы Н.Назарбаевтың еңбектерін зерделеуде;
- «Мәңгілік Ел» Жалпыұлттық идеясы, «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласының маңыздылығын бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беруде;

- дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдауда;

- қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне

баға беруде;

- қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасауда;

- білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беруде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдауда;

- нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдауда;

- Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдауда;

- сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеуде;

- демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасауда;

- Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беруде;

- Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен байланыстарын талдауда;

- Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындауда қолданады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Шетелдер тарихы» пәнінен 12 жылдық білім берудің
үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы «__»_____ №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ болып тіркелді).

2. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің міндеттері:

1) адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;

2) тарихты зерделеудің көпөлшемділігі және тарихи процестің дамуының альтернативті жолдары туралы түсінік қалыптастыру;

3) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

4) негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерінің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

5) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;

6) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;

7) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

9) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі

деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.

2-тарау. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Шетелдер тарихы» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 1) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 2) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 3) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).

5. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.

6. «Шетелдер тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктер) негізделеді:

- 1) өзгеріс пен сабақтастық;
- 2) себеп пен салдар;
- 3) дәлел;
- 4) ұқсастық пен айырмашылық;
- 5) маңыздылық;
- 6) интерпретация.

7. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:

1) «өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды; сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді;

2) «себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды;

3) «дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге

қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды,

4) «ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады;

5) «маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды;

6) «интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды.

8. «Шетелдер тарихы» бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- шетелдердегі негізгі оқиғалар, құбылыстар және мен тарихи даму процестерін жалпыадамзаттық тарих контекстінде талдайды;

- саяси оқиғаларға байланысты тарихи картадағы өзгерістерді анықтау арқылы білімдік ақпаратты іріктейді;

- проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді өңдейді,

- шетелдерде болып жатқан жаһандық, саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағдарлану үшін тарихи мәліметтерді саралайды;

- тарихи оқиғалардың себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- тарихи даму барысында қалыптасқан жалпыадамзаттық мәдени құндылықтарды қастерлейді;

- тарихи деректерге сүйене отырып, ежелгі өркениет ошақтарының маңыздылығын анықтайды;

- дүниежүзілік өнер туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;

- әлемдік ғалымдардың білім мен ғылымдағы ашқан жаңалықтарының маңыздылығын бағалап, өзіндік өнертапқыштық дағдысын дамытуда қолданады;

- шетелдер тарихындағы демократия мен парламентарлық жүйенің қалыптасу процесін талдау негізінде демократиялық қоғам құндылықтарын айқындайды.

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- тарихи деректердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;

- тарихи терминдердің мағынасын ажырата алады;

- тарихи оқиғаларға қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;

- тарих пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады;

- зерттеу жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады;

- жұптық және топтық жұмыстарда, тарихи оқиғалар мен процестерді талқылауда ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

- тарихи деректер негізінде тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- тарихи деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- жобалық зерттеу жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

- шетелдер тарихындағы маңызды тарихи оқиғалар туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- тақырып мазмұнына сәйкес тарихи деректі, бейнефильм материалдарын меңгереді;

- ақпараттық технологияның озық үлгілерін қолдана отырып, әлемдік тарихи мұражайға 3D вертуалды саяхат жасау арқылы оқу материалын меңгереді;

- шетелдер тарихы аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады.

3-тарау. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны

9. 6-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Тарих, уақыт және кеңістік. Тарих дегеніміз не? Тарих және археология. Артефактілер. Жазба деректер. Тарихи уақыт. Уақыт кезеңдерін анықтайтын терминдер: жыл, онжылдық, ғасыр, дәуір. Мерзімдермен қолданылатын терминдер: біздің заманымызға дейінгі, біздің заманымыз. Уақыт таспасы. Бұл оқиға қайда болды? Тарих және география. Тарихи кеңістік. Географиялық және тарихи карталар.

2) Алғашқы адамдар және қоғам. Африкадағы адамның пайда болуы. Адам және табиғат. Гоминидтер және ең көне адамдар. Тас дәуірінің құралдары. Аңшылар мен терімшілер және оның қоғамы. Ежелгі адамдардың көші-қоны және жаңа жерлерді игеру. Адамдардың жаңа ортаға бейімделуі. Жаңа құралдар мен технологиялар. «Неолиттік революция» ұғымы. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері: мал шаруашылығы мен егіншіліктің пайда болуы. Көне діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі мен түрлері.

3) Ежелгі өзенаралық өркениеттері. «Құнарлы жарты айдың» табиғи жағдайлары. Месопотамиядағы қала-мемлекеттер: Шумер және Аккад. Абыздар, әскербасылар мен билеушілері. Алғашқы әулеттер. Шаруашылық жүйесі, мәдениет, діни наным-сенімдер. Саргонның жаулап алуы және алғашқы

империя. Вавилон империясы және Хаммурапи заңдары. Инд алқабы өркениеті. Ніл өркениеті: Мысырдың алғашқы патшалығы. Перғауындар. Хуанхэ өзені бойындағы өркениет. Қытайдың өзенаралық әулеттері. Ежелгі Орта Азия өркениеті. Малшаруашылығы қоғамдары. Атқа мінушілер мен дөңгелекті арбалар.

4) Ежелгі Мысыр. Орта және Жаңа патшалық. Ежелгі Мысырдың әлеуметтік құрылымы, экономикасы, діни наным-сенімдері және ғылыми білімі.

5) Ежелгі Үндістан. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Ежелгі Үндістандағы индуизм және буддизм. Мәдениет пен ғылыми білімді дамыту.

6) Ежелгі Қытай. Империялардың дүниеге келуі. Учение Конфуций мен Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, экономикалық және әлеуметтік құрылымы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті.

7) Ежелгі Грекия. Гомер кезеңі және архаикалық дәуір. Классикалық кезең. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы.

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері).

9) Ежелгі Рим. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және ерте республика кезеңі тұсында). Кейінгі республика. Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Рим империясының құлауы. Рим және батыс өркениетінің тамыры.

10) Қазақстан аумағындағы ежелгі қоғамдар. Қазақстан аумағындағы ежелгі мемлекеттер. Ежелгі әлемдегі көшпенділердің рөлі. Ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымы. Шаруашылық жүйесі. Халықтардың ұлы қоныс аударуына жол салған тайпалар.

10.7-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Ортағасырдың басталуы. Батыс Рим империясы құлауының салдары. Тарихтағы «орта ғасыр» түсінігі. Орта ғасырлар тарихын кезеңдеу. «Феодализм» түсінігі. Франктер корольдігіндегі феодалдық қатынастардың пайда болуы. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырдағы батыс және шығыстық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері.

2) Византия империясы. Юстиниан I, Юстиниан II тұсындағы Византияның Түрік қағандығымен дипломатиялық қарым-қатынастары.

Византия және Киев Русі.

3) Ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Ортағасырлық шығыс мәдениетінің дамуы.

4) Крест жорықтар. Орта ғасырдағы католик шіркеуі. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдары.

5) Шыңғыс империясы. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия орталықтанған мемлекеттерінің қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері

6) Осман империясы. Осман империясының құрылуы мен гүлденуі. Мехмет II және сұлтан Сүлеймен I кануни.

7) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. «Қара індет». Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк.

8) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. таптық-өкілдік монархия. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Англия (Генрих VIII Тюдор), Қытай, Жапония, Үндістан (Ұлы Моғолдар империясы).

9) Халықаралық сауда және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолының батыс және шығыс елдерінің мәдени және экономикалық дамуына әсері. Қытайдағы Мин әулетінің теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдары. Колумбтың келуіне дейінгі Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания).

10) Қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстық ренессанс (Бабыр, Фирдауси, Низами, Навои, Алишер).

11) реформация. Реформацияның себептері мен маңызы және оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер және Жан Кальвин. Контрреформация.

12) Кейінгі орта ғасырдағы ғылымның дамуы. Зайырлылық және әлемге көзқарастардың өзгеруі. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар (Ұлықбек, Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно, Иоганн Кеплер).

11. 8-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) жаңа заманның басталуы. Курсқа кіріспе. «Жаңа заман» түсінігі, жаңа заман тарихын кезеңдеу. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. XVII ғасырдағы ағылшын бұржуазиялық революциясы. Өнеркәсіп төңкерісі, мәні, маңызы және салдары. Индустриалды қоғамның әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының

ерекшеліктері.

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы және күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. Франция мен Ұлыбританияның Үндістанға үстемдік жүргізудегі бәсекелестігі. Британ отарлық империясының құрылуы. XVIII ғасырдағы Үндістанның әлеуметтік-экономикалық жағдайы.

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері және олардың қоғам дамуына көзқарастары. «Ағартушылық абсолютизмі». Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық процестердің таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. Солтүстік Америкадағы ағылшын отарларының әлеуметтік-экономикалық дамуы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. «Тәуелсіздік декларациясы».

4) Француз бұржуазиялық революциясы. Француз абсолютизмнің дағдарысы. XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революциясының негізгі оқиғалары. Ағартушылық дәуірі идеяларының революцияның барысы мен нәтижелеріне әсері. Революциялық оқиғалардың Франция бейнелеу өнеріндегі көрінісі. Республикалық құрылыстың ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Азаматтық кодекс. Антифранцуздық коалициялар. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Наполеон империясының күйреуі.

5) XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Ресей. Қырым соғысының себептері мен салдары; Ұлыбритания мен Ресейдің Иранға ықпал ету бәсекелестігі. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері.

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі («боксерлер» көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды «ықпал ету аймақтарына» бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы. «Миссионерлік», «экспансия», «фактория», «отарлау» түсініктері.

7) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Германия, Италия мемлекеттерінің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы. Либерализм, национализм, социализм. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

8) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы және әлеуметтік-экономикалық даму. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы.

9) XIX ғасырдың II жартысындағы еуропалық отарлық үстемдік. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы отаршылдыққа қарсы (сипайлар) көтеріліс.

Үндістанды басқарудағы өзгерістер. XIX ғасырдың соңында әлемдік отарлық жүйенің қалыптасуы.

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Америка Құрама Штаттарының «Айқын болашақ» идеясы және АҚШ территориясының ұлғаюы. Қиыр шығыстық саясат. «Жапонияны ашу». «Мейдзи» реформалары. Канонер дипломатиясы. Трансатлантикалық құл саудасы. 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы және Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы. XIX ғасыр соңындағы өнеркәсіптің өркендеуі және әлеуметтік-экономикалық даму.

11) XIX ғасырдағы өзгерістерге суретшілер және жазушылар көзқарастарымен шолу. XIX ғ. әдебиет пен өнер. Өнер стилдері. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э.Золя, А.Кунанбаев, Ч.Диккенс, Ф.М.Достоевский, Р. Тагор);

12) Ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч.Дарвин, Г.Мендель және т.б.).

12. 9-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Бірінші дүниежүзілік соғыс. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. XX ғасырдың басындағы жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі;

2) Версаль-Вашингтон жүйесі. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың күйреуі. Мандаттық жүйе. Ұлттар Лигасының құрылуы және қызметі. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі;

3) Ресейдегі революциялық оқиғалар және оның салдары. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. «Еңбекшілер құқығы туралы Декларация». Азамат соғысы және шетел интервенциясы. «Әскери коммунизм» саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

4) Азия елдері соғысаралық кезеңде.

Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың Түрік Республикасын құрудағы рөлі. Ататүрік реформалары.

Париж бітім конференциясында «Қытай мәселесі». Синьхай революциясы. Гоминьдан үкіметі мен Қытай коммунистік партиясының күресі. Сунь Ятсеннің «Үш халықтық принципі». 1925-1927, 1927-1937 жылдардағы Азамат соғысы. Жапонияға қарсы біртұтас майдан құру мәселесі. Чан Кайши үкіметінің саясаты.

Үнді ұлттық конгресі мен Мұсылмандар Лигасы лидерлері Үндістанның тәуелсіздігіне қол жеткізу жолындағы күрестегі ұстанымдары. М. Гандидің

басшылығымен күш қолданбай қарсыласу (сатыграха) науқандары.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония (күріш бүлігі). «Танака меморандумы» және басқыншылық саясат. «Антикоминтерндік пакт» пен «Үштік пакт». Жапонияның Қытайдағы және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

5) әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдары. «Гүлдену» кезеңіндегі Америка Құрама Штаттарының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдары.

Франклин Делано Рузвельттің «Жаңа бағыты». Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штаттарының сыртқы саясаты. Германияның, Францияның, Жапонияның әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдары;

6) Тоталитаризм мен демократияға қарсы тұру. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитарлық саяси режим (әкімшілік-әміршілік жүйе). Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Социалистік реализм, Сталиндік жеке басқа табыну. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі.

I дүниежүзілік соғыстан кейінгі Италия. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. «Маттеотти дағдарысы». Б. Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты.

Германия. Веймар республикасының құрылуы. Соғыс салдары, экономикалық және саяси дағдарыстар. А. Гитлер және ұлттық социалистік партия. Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты.

Халықтық майдан.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майдан үкіметі.

Соғысаралық кезеңдегі Испания. Примо де Ривера әскери-монархиялық режимі. Буржуазиялық-демократиялық революция. Республиканы жариялау. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және

1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы;

7) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері. Берлин-Рим-Токио осінің қалыптасуы. Антикоминтерн пактісі. Австрия аншлюсі. Мюнхен келісімі, Молотов-Риббентроп пактісі.

Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік «Жаңа тәртіп».

Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы.

Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штаттарының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция. Ленд-лиз туралы заң. Соғыс кезіндегі түбегейлі өзгеріс. «Үлкен үштік». «Екінші майдан» ашу.

Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен сабақтары;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым. Өнер стильдерінің әлеуметтік жағдайы (реализм, авангардизм, символизм, модерн). Бұқаралық мәдениет. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі.

XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер.

13. 10-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Отарсыздандыру процесін күшейту және әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы. Британдық Үндістанды бөлу және екі мемлекеті: Үндістан және Пәкістанның қалыптасуы. Үндіқытайдағы отаршылдық мәселесінің шиеленісуі. Африка жылы.

Маршалл жоспары. У.Черчилдің Фултондағы сөзі және «қырғи қабақ соғыстың» басталуы. Трумэн доктринасы. Екі полюсті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Әлемдік «социалистік лагерьдің» қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. 1948-1962 жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» негізгі оқиғалары;

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы.

XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. 50-60 жылдардағы «экономикалық ғажайып». Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы «мемлекеттік әл-ауқаттылық» негізінің қалыптасуы.

КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. «Хрущев жылымығы». Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. «Тоқырау» кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы);

4) екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге бағыт алу үдерісі. 1979-1991 жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» түйінді оқиғалары және оның аяқталуы. КСРО-дағы қайта құру саясаты, «жаңа саяси ойлау». «Қырғи қабақ соғыстың» салдары: әлем картасындағы өзгерістер (барқыт төңкерісі, Германияның бірігуі, распад КСРО-ның ыдырауы);

5) XX ғасырдың екінші жартысындағы Таяу Шығыс. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. «Араб көктемі»: әлемдік саясат үшін себептері мен салдары;

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы Батыс елдерінің даму ерешеліктері. Ұлыбританиядағы консерватизмнің неоконсерватизмге ауысуы. «Тэтчеризм». Социализмнің «швед үлгісінің» қалыптасуы мен ерекшеліктері. Германиядағы «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» белгілері. Жоғары дамыған Еуропа елдерінің әлеуметтік құрылымы мен адамдардың өмір сүру деңгейі;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерешеліктері. Коммунистік Қытай: саяси және әлеуметтік-экономикалық жүйе сипаттамасы. Үндістанның тәуелсіз дамуы: мәселелер және шешу жолдары. XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы;

1950-1960 жылдардағы жапондық «экономикалық ғажайыптың» себептері. «Азиялық секіріс» және жаңа индустриялық елдердің құрылуы;

8) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті сақтау мәселесі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер және оның салдары;

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, мәдениет.

Ғылымның негізгі даму бағыттары. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогрестің жаңа кезеңі. АҚШ-тағы ғылыми техникалық революцияның елдердің дамуына әсері. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. Ғарышты игері, «Байқоңыр» ғарыш айлағы. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Қоғамның бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы білім берудің рөлі.

4-тарау. «Шетелдер тарихы» оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- ежелгі дүние тарихының негізгі кезеңдерін;
- тарихтағы жыл санау жүйесін;
- түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын;
- адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын;
- ежелгі дүниедегі алғашқы мемлекеттер тарихының өзіндік ерекшеліктерін;
- алғашқы өркениет ошақтарының маңызын;
- Қосөзен, Египет, Үндістан, Қытай, Греция, Рим және Қазақ жеріндегі ежелгі мемлекеттердің қалыптасу, даму ерекшеліктерін;
- Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын;
- Ежелгі мемлекеттердің мәдениеттегі жетістіктерін;
- Орта Азия халықтарының грек-македон басқыншыларына қарсы күресін;
- ежелгі дүние тарихында болған аса маңызды оқиғаларды;
- мәдени-экономикалық дамудағы Ұлы Жібек жолының сауда жолы ретіндегі маңызын;
- Ежелгі Грекия мен Римде мемлекеттің пайда болып дамуының өзіндік

ерекшеліктерін мәдени өмірін және антик мәдениеттің әлемдік мәдениетке қосқан үлесін;

- Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісінің себептерін;
- ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын;
- ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін;
- әр түрлі халықтар мен этностардың мифтерін, аңыздарын және шежірелерін;

- тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді біледі

Білім алушылар:

- ежелгі дәуірдегі уақыттық және кеңістіктік өлшемдердің мәнін;

- ежелгі дүниенің табиғи-климаттық жағдайындағы ерекшеліктерді және оның адамдардың өмір сүруіне әсерін;

- ежелгі дүние тарихы шеңберіндегі тарихи оқиғалардың негізгі себептерін;

- ежелгі адамдардың еңбек құралдарын, баспанасын, киімдерін, сыртқы келбетіндегі ерекшеліктерін

- басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Үндістандағы «касталық жүйе» ұғымын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіруде;

- «алғашқы қауымдық өнер» ұғымын ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттауда;

- тарихи деректер негізінде Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттауда;

- «империя» ұғымын ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіруде;

- ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- тарихи деректер негізінде ежелгі дүние өнерінің ерекшеліктерін сипаттауда;

- тарихи деректерге сәйкес Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін себептерін анықтауда

- кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруа шылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттауда;

- Месопотамия, Инд алқабы өркениеті. Ніл Хуанхэ ежелгі өркениеттеріннің шаруашылық жүйесін салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын дәлелдеуде;

- экономикалық ілгерілеуді анықтау үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыруда;

- археологиялық деректер негізінде ежелгі қоғамның дамуындағы

жазудың рөлін сипаттауда қолданады.

7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- орта ғасырдағы дүние жүзі тарихының негізгі кезеңдерін;
- Батыс Рим империясы ыдырауының салдарын;
- ортағасырлық қоғамның негізгі белгілері мен ерекшеліктерін, феодалдық қатынастардың мәнін;
- орта ғасырлардағы қоғамның әлеуметтік құрылымын;
- орта ғасырлардағы мемлекеттік құрылыс пен билік түрлерін;
- V-X ғасырлардағы орталықтанған мемлекеттердің құрылуының алғышарттары мен хронологиясын;
- VI-X ғасырлардағы арабтардың орта ғасырлық тарихын, ислам дүниесіндегі мәдениеттің ерекшеліктерін;
- XI-XV ғасырлардағы Еуропа мемлекеттері дамуындағы ерекшеліктерді;
- крест жорықтарының нәтижелерін;
- ортағасырлардағы Шығыс әлемінің тарихи көрінісін;
- Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын;
- XI-XV ғасырлардағы Орта және Орталық Азия мемлекеттерінің әлеуметтік дамуын;
- моңғол-татар шапқыншылығы қарсаңындағы феодалдық бытыраңқылықты;
- Еуропада орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуын;
- орыс жерлерін біріктірудің аяқталуы мен Алтын Орданың құлауын;
- орта ғасырдағы тарихи тұлғалар мен ғылымның, мәдениеттің көрнекті қайраткерлерін;
- орта ғасырдағы өркениет аймақтары және олардың маңызын;
- Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттауды біледі.

Білім алушылар:

- орта ғасырлардағы жер иеленудің, салықтың негізгі түрлерін;
- тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын;
- Ортағасырлық қалалардың сәулеті мен өнерінің бейнеленуін;
- қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін;
- ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін;
- «феод» және «феодализм», «отаршылдық саясат», «парламент», «Бас штаттар», «сейм», «кортес», «Боярлар Думасы», «гуманизм», «реформация», «протестантизм», «лютеранство», «кальвинизм», «контрреформация», «кезуиттер ордені ұғымдарын;
- адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін;
- жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтарды

түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- ортағасырлық түрлі деректерден тарихи ақпараттарды таба білуде;
- деректер негізінде Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттауда;
- Ортағасырлық ойшылдардың гуманистік идеяларын орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтауда;
- қайта өрлеу мәдениеті туындылары бойынша ортағасырлық өнерді сипаттауда;
- дереккөздеріне сүйене отырып, тарихи диктант жазуда;
- картадағы шартты белгілер бойынша крест жорықтарының себеп-салдарын анықтауда *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда;
- тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда;
- Орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;
- орта ғасырдағы тарихи оқиғалар мен фактілерді талдауда;
- орта ғасырдағы тарихи үдерістің маңызды белгілерін анықтауда;
- орта ғасырдағы тарихи оқиғалардың себеп-салдарын анықтауда;
- Хлодигтік Франк мемлекеті және Ұлы Карлдың Франк империясы мысалында ерте феодалдық мемлекеттің даму ерекшеліктерін сипаттауда;
- Ортағасырлық мемлекеттердің сыртқы саясатын көршілес мемлекеттермен қарым-қатынасы мысалында сипаттауда *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- талдамалық ақпарат беруде;
- тарихи зерттеу жұмыстарын жазуда;
- ортағасырлық кескін картамен тарихи оқиғаларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда;
- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде;
- орта ғасырдағы қалалық мәдениет пен қайта өрлеу дәуірінің визуалды дереккөздері жәдігерлерді, суреттер мен сәулет ескерткіштерін талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;
- қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтарды игеруде ортағасырдағы мәдени құндылықтардың маңызын бағалауда *қолданады.*

8-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- жаңа замандағы дүниежүзі тарихының хронологиялық шеңберін, негізгі кезеңдерін;
- Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін;
- қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің

айырмашылығын;

- Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді;

- отарлау саясатының мәнін, отаршылдыққа қарсы қозғалыстарды;
- Француз буржуазиялық революциясының себебі мен нәтижесін;
- әлемдік саясаттың өзгеруіне әсер еткен империалистік соғыстарды;
- қоғамдық дамуға әсер еткен Ағартушылық дәуір идеяларын;
- XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді;

- еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді;

- XVII-XIX ғасырлардағы дүниежүзі мәдениетінің негізгі жетістіктерін, мәдениеттің дамуына үлес қосқан көрнекті тұлғаларды;

- Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсерін;
- XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ой және әлеуметтік-экономикалық дамуды;

- XIX ғасыр–XX ғасырдың басындағы дүние жүзі елдерінің дамуында болған негізгі белгілер мен ерекшеліктерді;

- XIX ғ. дүние жүзі елдерінің даму үдерісін және негізгі ерекшеліктерді;
- халықаралық қатынастардың өзекті мәселелерді;
- XIX ғ. мәдениеттің дамуын, әлемдік ғылым мен көркем мәдениеттің маңызды жетістіктерін біледі.

Білім алушылар:

- экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін;
- трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін;
- қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде опалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын;
- еуропалық революциялардың солтүстік америкалық қоғамның дамуына ықпалын түсінеді

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өнер туындыларын пайдаланып тарихи оқиғаларды интерпретациялауда;

- деректер негізінде өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтауда;

- Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтауда;
- республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтауда;
- картаны пайдаланып XIX ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттауда;

- «басыбайлы құқық», «декабристер», «халықшылдар», «жеке террор», «пролетариат диктатурасы» ұғымдарын тарихи оқиғаны түсіндіруде;

- деректер бойынша Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттауда;

- «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық»

ұғымдарын тарихи оқиғаларды түсіндіруде;

- «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіруде;

- тарихи картаны пайдаланып Еуропа және Азия мемлекеттерінің шекараларын, шайқастар, көтерілістер орындарын; колониялар мен жартылай колонияларды тарихын сипаттауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтауда;

- әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтауда;

- тарихи деректер негізінде XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттауда;

- отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтауда;

- тарихи құжат бойынша АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін талдауда;

- XIX ғасыр жазушыларының қоғамдық қызметінің маңызын анықтау үшін Ч.Диккенс, Ф.Достоевский, Абай, Р.Тагор шығармаларын тарихи талдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Наполеон соғыстары мысалында басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалауда;

- тарихи деректер негізінде түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін талдауда;

- өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдауда;

- тарихи түпдерек материалдар негізінде тарихи үдерістер мен оқиғаларға, тарихи тұлғаларға сипаттама беруде;

- тарихи деректерден жаңа замандағы тарихи оқиғалардың даму заңдылықтарын және себеп-салдарлық байланыстарын талдап, сипаттауда;

- жаңа заман кезеңіндегі саяси тарихтағы негізгі өзгерістерді бүгінгі күнмен салыстыра талдауда қолданады.

9-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын;

- Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары, себептері мен негізгі шайқастарын;

- Ресейдегі революциялық оқиғалар, олардың салдарын;

- Алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін;

- Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің саяси дамуын, мемлекет құрудағы қайраткерлердің саяси-қызметін;

- Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді;
- Еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдердің қоғам өміріндегі орнын;
- алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін;
- Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын
- Ұлы Отан соғысы жылдарындағы кеңес өкіметі адамдарының ерліктерін;
- «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысын дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін біледі.

Білім алушылар:

- тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін;
- XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылыми ашулар мен жаңа технологиялардың маңыздылығын;
- тарихи кезеңді сипаттауда «позитивизм», «прагматизм», «экзистенциализм», «секуляризация» «ұждан бостандығы», «зайырлы мемлекет», «мемлекеттік дін» ұғымдарын;
- қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын;
- әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Дж. Кейнс теориясының рөлін;
- АҚШ, Франция, Германия мысалында дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын;
- тоталитаризм қалыптасу мен дамуының алғышарттарын; түсіндіру
- социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдауда;
- фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- Дүниежүзінің картасы бойынша I дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем картасының өзгеруін сипаттауда;
- тарихи оқиғаның нәтижелерін дереккөздер арқылы талдау бойынша әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісі әсерін сипаттауда;
- тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда;
- фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда;
- әлемнің саяси картасындағы өзгеріс терді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды

салыстырғанда;

- Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;

- Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау мен бағалауда;

- XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалауда;

- фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда;

- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау

- арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалауда;

- Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын бағалауда

- Дүниежүзілік соғыстар мен соғыстан кейінгі бейбіт әлемді қалыптастырудағы халықаралық конференциялар мен іс-шараларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда;

- XX ғасырдағы мәдениет және ғылымның визуалды дереккөздерін талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;

- «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда;

- Пәннің қазіргі заманда өзекті болып отырған мәселелері бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда қолданады.

10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушылар:

- XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді;

- пән бойынша негізгі ұғымдарды;

- 1946-1991 жж. қырғи қабақ соғыс және әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді;

- халықаралық ұйымдардың құрылуын;

- XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуын;

- халықаралық аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын;

- Шығыс Еуропадағы қақтығыстар «барқыт төңкерісі» себептері мен салдарын;

- халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін;

- XX ғасырдың екінші жартысындағы Таяу Шығыстағы дағдарысты;

- XX ғасырдың екінші жартысындағы батыс елдерінің даму ерекшеліктерін;

- Германдық «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» ерекшеліктерін;
- XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерекшеліктерін;
- қазіргі әлемнің жаһанданудың ерекшеліктерін;
- жаһанданудың әлемдік экономика мен саясаттың дамуына ықпал етуін;
- қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын;
- АҚШ тағы Ғылыми техникалық революцияның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына әсерін;
- әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызын;
- Адамзаттың мәдени мұрасын сақтау бойынша ЮНЕСКО-ның қызметін біледі.

Білім алушылар:

- XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесін;
- Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын;
- қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін;
- Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің бейбіт жолдарын;
- әлемнің дамыған мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды;
- социализмнің «шведтік моделінің» белгілерін;
- Ұлыбритания мысалында неоконсерватизм саясатының ерекшеліктерін;
- Қытайда 1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесіндегі өзгерістерді;
- Үндістан тәуелсіздік алғаннан кейінгі аумақтық өзгерістердің себептері мен салдарын;
- қазіргі Түркия Республикасының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктерін;
- ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын;
- XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- дүниежүзінің картасы бойынша «қырғи қабақ соғыс» кезеңіндегі әлем картасының өзгеруін сипаттауда;
- тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтарды сипаттауда;
- тарихи оқиғаның нәтижелерін халықаралық конференция шешімдер бойынша талдауда;
- «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдауда;
- «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялауда;
- «жаһандану» ұғымын қолдана отырып, қазіргі әлемнің даму

тенденцияларын талдауда;

- ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдауда;

- ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялауда; фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда;

- әлемдегі қоғамдық-саяси өзгерістер мен құбылыстарды сипаттау арқылы КСРО-ның ыдырау себептерін тұжырымдауда;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда;

- адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалауда;

- Қазіргі әлемдегі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда;

- «жаңа саяси ойлау» ұғымын қолдана отырып, КСРО-ның сыртқы саясатындағы өзгерістерді анықтауда;

- Швеция мысалында Солтүстік Еуропа елдеріндегі әлеуметтік мемлекеттің ерекшеліктерін сипаттауда;

- Батыстағы «әл-ауқатты мемлекеттердің» даму ерекшеліктерін аналитикалық қорытындылау мен бағалауда;

- Жапония және Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды айқындауда;

- қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді анықтауда;

- тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде;

- адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасауда; *қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын айқындап, ұлттық құндылықтарды дәріптеуде;

- жаһандану жағдайында саяси және экономикалық интеграцияның маңыздылығын бағалауда;

- постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтауда;

- жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеуде;

- адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудың маңыздылығын бағалауда;

- XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау бойынша пікір сайыстарда тұжырым жасауда;

- ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) нәтижелерін білім

алушының өнертапқыштық қабілеті мен дағдысын дамытуда,

- Байқоңыр ғарыш айлағының ғарышты игерудегі рөлін бағалау бойынша зерттеу жұмыстарында;

- Жаһандық әлемдегі өзгерістер мен оқиғаларды салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуға;

- Қазіргі замандағы қоғамдағы көкейкесті мәселелерге талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда;

- «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда;

- Жаһандық мәселелер бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда қолданады.

Жоба

Негізгі орта білім беру деңгейінің
10-сыныбына арналған «Құқық негіздері» пәнінен
12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20____ жылғы «___» _____ №____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ болып тіркелді).

2. «Құқық негіздері» пәнінің негізгі мақсаты – білім алушылардың құқықтық сауаттылығы мен құқықтық мәдениетін арттыру, жалпыадамзаттық құндылықтарға: патриотизм, азаматтық жауапкершілік, ынтымақтастық, ашықтық және өмір бойы білім алу қажеттілігіне негізделген құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімдерін қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) Құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімді қалыптастыру;

2) Оқу-тәжірибелік іс-әрекетте құқықтық ақпаратты іздеу, талдау және қолдану қабілетін қалыптастыру;

3) Оқушылардың коммуникативті дағдыларын, дәлелді талқылау дағдыларын дамыту;

4) Тәжірибелік жағдаяттарды шешу кезінде құқықтың негізгі білімдерін күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік беретін құқықтық ойлау дағдыларын дамыту;

5) Құқық нормалары мен жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу, өз іс-әрекеті үшін азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің қажеттілігін саналы түрде түсіну.

2-тарау. «Құқық негіздері» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі 10-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).

5. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыруды көздейді. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға және олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

6. Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- қолданыстағы заңнама нормаларын сақтаудың маңыздылығы туралы түсінік бере алады;

- қарым-қатынаста құқықтық терминологияны сауатты қолданады;

- қолданыстағы заңнама нормаларына сүйене отырып, өз көзқарасын дәлелдей алады;

- құқықтық мәтіндерді, нормативтік құқықтық актілерді талдау және жұмыс істеу әдістерін меңгереді.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- қолданыстағы заңнама нормаларын сақтау және құрметтеу қажеттілігін түсінеді;

- басқа адамдардың құқықтары мен мүдделерін құрметтейді;

- мемлекеттік мүдделер мен демократиялық құндылықтарды қорғау - Қазақстан Республикасының әрбір азаматының міндеті екенін түсінеді;

- Қазақстанның табиғаты мен байлығын, туған жерін сақтау, мәдени мұраларды сақтау қажеттігін түсінеді, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын біледі.

- рухани-адамгершілік құндылықтар мен адами ізгі қасиеттердің мәнін бағалайды, әлеуметтік және табиғи ортаға бейімделеді, оның мүшелерімен қарым-қатынас жасайды;

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- құқықтық мәтіндердің, нормативтік құқықтық актілердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіреді;

- құқықтық актінің мазмұнына талдау жасап, оны тәжірибеде қолдана алады;
  - заң терминдерінің мағыналарын ажырата алады;
  - негізгі құқықтық құжатты (өтініш, жеке шарт) дұрыс ресімдеуді біледі;
  - қолданыстағы заңнама нормаларын дәлелдей отырып, өз ойын жүйелі түрде ауызша айтады;
  - жұппен және топпен, әр түрлі жағдайда пікір алмасады;
- Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:*
- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын пайдалана алады;
  - ақпараттық ресурстар мен жүйелерді пайдалана отырып, мемлекеттік қызметтерді ала алады және электрондық үндеу жібере алады;
  - қажетті құқықтық актіні дереккөздерден табады, өңдейді және пайдаланады;
  - мақсатына сәйкес электрондық анықтамалықтарды, нормативтік құқықтық актілерді пайдаланады;
  - шығармашылық жұмыстарды цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді.

3-тарау. «Құқық негіздері оқу пәнінің базалық білім мазмұны»

7. 10-сыныпқа арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Құқық және мемлекет» бөлімі:

1) Құқық: құқықтың түсінігі, принциптері және қайнар көздері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: моральдық нормалар, діни нормалар, әдет-ғұрыптар, корпоративтік нормалар.

2) Мемлекет қоғамды басқарудың саяси институты ретінде. Мемлекеттік белгілер. Мемлекеттің егемендігі.

3) Қазақстан Республикасы Конституциясының жалпы сипаттамасы. Конституциялық құрылыстың негіздері.

4) Адам мен азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері.

5) Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен принциптері.

6) Азаматтық қоғамның түсінігі, негізгі элементтері және институттары.

7) Қоғамды демократияландыру процесі аясында құқықтық мәдениетті қалыптастыру. Қазақстан Республикасының 2020-2030 жылдарға арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы

«Қоғамдық құқық» бөлімі:

1) Конституциялық құқық жүйесі. Конституциялық құқық институттары: Президент, Парламент, Үкімет, Конституциялық Кеңес, Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару.

2) Сот жүйесі. Судьялардың мәртебесі.

3) Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдары: прокуратура, ішкі істер органдары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет.

4) Қазақстан Республикасының азаматтығы: алу және тоқтату негіздері.

5) Азаматтардың мемлекеттік басқаруға қатысуы. Азаматтардың мемлекеттік органдар мен соттарға жүгіну тәртібі. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы.

6) Әкімшілік құқық жүйесі. Әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі;

7) Қылмыстық құқық жүйесі. Қылмыстық құқықтың мазмұны мен құрылымы. Қылмыстық жауапкершілік. Қылмыстық құқық бұзушылықтар және қылмыстық жауапкершілікке тартылған тұлғалар. Қылмыстық жаза түсінігі және одан босату.

«Жеке құқық» бөлімі:

1) Азаматтық құқықтың жүйесі және негізгі институттары. Азаматтық құқықтың принциптері. Азаматтық құқықтың объектілері мен субъектілері. Мәмілелердің түсінігі және түрлері. Меншік құқығының түсінігі және қорғалуы.

2) Отбасы құқығы жүйесі. Отбасы құқығының қайнар көздері. Отбасылық қатынастарды құқықтық реттеу. Неке қию және бұзу тәртібі. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері.

3) Еңбек құқығы жүйесі. Қазақстан Республикасындағы еңбек қатынастарын құқықтық реттеу. Еңбек шартының мазмұны.

4) Тұтынушылардың құқықтары туралы заңнама. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау.

4-тарау. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушы:

- Конституцияда кепілдік берілген адам мен азаматтың құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін;

- ұлттық құқық салаларының негізгі мазмұнын (конституциялық, отбасылық, еңбек, әкімшілік, қылмыстық, азаматтық құқық);

- негізгі заң терминологиясын;

- қажетті нормативтік құқықтық актіні қайдан табу керек, онымен қалай жұмыс істеу керек және өмірлік жағдайларды шешу кезінде заңдылықты қалай қолдану керектігін;

- қолданыстағы заңнама нормаларына сүйене отырып, өз көзқарасын қалай дәлелді түрде білдіруге болатынын;

- цифрландырудың құқықтық аспектілері, мемлекеттік қызметтерді алу және мемлекеттік органдарға жүгіну кезінде ақпараттық ресурстарды пайдалану жолдарын біледі.

Білім алушы:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасын сақтау, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетін;

- Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік істерді басқаруға тікелей және өз өкілдері арқылы қатысуға, жеке өтініш жасауға, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарына жеке және ұжымдық өтініштер жолдауға құқығы бар екенін;

- құқықтың негізгі қызметін - қоғамдық процестерді реттеу және қорғау, мемлекеттің тұрақты құқықтық және саяси жүйесін құру қызметін;

- Қазақстан Республикасында биліктің бірден-бір көзі халық екенін; құқықтар міндеттермен тығыз байланыстылығын;

- басқа тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын бұзғаны үшін заң алдындағы жауапкершілігін;

- адамның табиғатты сақтауға және табиғат байлығын ұқыпты ұстауға міндеттілігін;

- Қазақстан Республикасын қорғау әрбір азаматтың қасиетті борышы міндеттілігін *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- негізгі құқықтық құжаттарды (өтініштер, өтініштер, жеке шарттар) дайындауда;

- заңдылықты, нормативтік құқықтық актінің мазмұнын талдауда;

- негізгі заң терминологиясын *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- өмірлік жағдаяттарды шешу кезінде (келісімшарттар жасасу, өз ісін ашу, сатып алу-сату, жалға беру және т.б.);

- негізгі құқықтық құжаттарды зерделеуде *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке және топтық зерттеулер жасағанда;

- болжау, жоспарлау, жобаны қорғауда;

- алынған құқықтық ақпаратты мақсатына сәйкес жинағанда, талдауда және өңдеуде;

- өз бетінше зерттеу нәтижелерін кесте, диаграмма, диаграмма, постер түрінде құрастырғанда;

- заң терминологиясын сөйлеуде және жазуда *қолданады*.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7 сыныптарына арналған
«Музыка» пәнінен 12 жылдық білім берудің
үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20____ жылғы «___» қазандағы №____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ болып тіркелді).

2. Білім алушының жеке тәжірибесі негізінде музыка өнерінің табиғатын танып білу мен үздік шығармаларды қабылдауы арасында өзара байланыс орнату осы бағдарлама құрылымының маңызды принциптерінің бірі болып саналады.

3. Пәнді оқытудың мақсаты – қазақтың ұлттық музыкасы жайлы тереңірек мағлұмат беру, домбыра аспабының құрылымымен таныстыру және тартып үйренудің алғашқы қадамдарын меңгерту, ұлттық құндылықтар негізінде білім алушылардың музыкалық мәдениеттілігін, шығармашылық қабілетін дамыту;

4. Пәнді оқытудың міндеттері:

1) қазақтың ұлттық, кәсіби музыкасы мен бейнелеу өнерінің өзара үндестігі жайлы, этностардың музыкалық мәдениеті жайлы түсінігін қалыптастыру;

2) музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі рөлі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру;

4) өнер түрлеріне қызығушылығын дамыту, өнер арқылы ұлттық әдет-ғұрыппен салт-дәстүрлерді құрметтеу сезімін қалыптастыру;

5) оқушының көркемдік-бейнелеу іскерліктерін, музыкалық қабілеттерін, шығармашылық әлеуеті мен қиялын дамытуды қалыптастыру;

6) өнер туындылары жайында ақпарат іздестіру, қабылдау, түсіну, талдау, зерттеу және орындаушылық, өздігінен пайдалау дағдылары қалыптастыру;

7) өз шығармашылық іс-әрекеттері арқылы ойын бейнелеп, дәлелдей білу, музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту;

8) музыка өнері негізінде эстетикалық талғамын, сезімталдығын қалыптастыру; Қазіргі таңда халық музыкасын кеңінен насихаттап, таратып жүрген ұлт-аспаптар оркестрлері және этно-фольклорлық ансамбльдер, оны ұйымдастырушы продюсер-музыканттар еңбегі жайлы мағлұматтар алады.

9) Ұлттық музыка әлемі бойынша жалпы дүниетанымы толығымен қалыптасады. Күй тыңдау дағдысы қалыптасады.

10) музыкалық-шығармашылық жұмыстарға идеялар қосу негізінде өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тану және өзін-өзі дамытуын қалыптастыру.

2-тарау. «Музыка» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Музыка» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

6. «Музыка» пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны бөлімдер бойынша ұйымдастырылған.

1. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерден тұрады:

1) «Танымдық»;

2) «Музыка тыңдап, орындау»;

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау»;

1) «Танымдық» бөлімінде тақырып бойынша музыка тарихынан мәлімет беріледі.

2) «Музыка тыңдап, орындау» бөлімінде үйренетін туындыны тыңдалады, үйрену, музыкалық-орындаушылық іс-әрекет.

3) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау» бөлімінде тақырып бойынша өздік жұмыс-қосымша мәліметтер жинақтау.

7. «Музыка» пәні бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- музыка тарихы дамуының тұтастығы мен үздіксіздігінің маңызы

туралы ойын жеткізе алады;

- Музыкалық мәдениетті тану арқылы білімдік ақпаратты іріктейді;
- Музыкалық туындылардың шығу кезеңдеріне сай сипаттамасын

саралайды;

- Музыкалық туындаларды талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- Атадан мұра болып жеткен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлейді;

- Халықтық және классикалық музыканы таратушы өнер адамдары шығармашылықтарының маңыздылығын анықтайды;

- халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;

- «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалап, өмірлік жағдайда қолданады;

- қазақ күйшілерінің шығармашылық мұрасын талдап, қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді;

- ұлттық материалдық мәдениеттің қолдану ерекшеліктерін сипаттау арқылы, қазіргі кездегі музыка өнерінің даму тенденцияларын айқындайды;

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- Ұлттық құндылықтардың мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;

- музыкалық терминдердің мағынасын ажырата алады;

- тақырыпқа қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;

- музыка пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады;

- Тыңдау, талдау жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады;

- музыкалық туындыны жұптық және топтық орындаушылық кезінде ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;

- музыка тарихы мен әдебиеті бойынша деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;

- талдау жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді; әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;

- «Рухани жаңғыру» аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады.

3-тарау. «Музыка» пәнінің базалық мазмұны

8. 6-сыныпқа арналған «Музыка» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

- 1) Қазақ халқының музыка тарихы

- Қазақ халқының күйшілік мектебі. Төкпе және шертпе күй
- Халық композиторлары мен күйшілерінің мұралары.
- Кәсіби күйшілік мектебі
- Ұлт аспаптар оркестрі, этно-фольклорлық ансамбльдер
- Күй-классикалық музыка әлемінде
- Заманауи күй орындаушылық мектебі
- Қазақ халқының ән мұрасы. Халық әндері, жыр, терме, толғау дәстүрлі тұрмыс-салт әндері және заманауи музыка: Қазақ халқының тұрмыс-салт әндері. Жаңғырған салт-дәстүр әндері. Халық музыкасының интерпретациясы.

9. 7-сыныпқа арналған «Музыка» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Халықтық және классикалық музыканың үздік туындылары: Симфониялық музыка. Опера өнері. Балет өнері. Қазақстанның кәсіби музыкасы.

2) Заманауи музыка мәдениеті: Эстрадалық музыка. Заманауи музыкалық жанрлар. Джаз, поп, рок, рэп стиліндегі музыка.

3) Музыка және өнер түрлері: Музыка және поэзия. Музыка және бейнелеу өнері. Музыка және театр. Музыка және кино.

4) Музыка – өмір тынысы: Интеллектуалды музыка. Музыка және технология. Дыбыстау және музыкамен көркемдеу.

4-тарау. «Музыка» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушы:

- қазақ музыка тарихындағы халық композиторларының өмір жолдары, шығармашылықтары жайлы және атадан ұрпаққа үздіксіз жалғасып келе жатқан күйшілік дәстүр бойынша терең мағлұмат алады;

- әр өңірдің күйшілік мектебінің ерекшеліктері және айырмашылықтарын ажырата алатын болады. Күйдің орындалуына және сипатына қарай қай өңірдің, қандай күйші-композиторының шығармасы екендігін тани алу мүмкіндігіне ие болады;

- домбыра аспабының тек музыкалық аспап қана емес, қазақ халқымен ғасырдан ғасыр бойы бірге келе жатқан қасиетті де киелі, ажырамас жан серігі екендігін түйсінеді;

- домбыра аспабының тиегінен бастап құлағына дейін құрылымымен таныс болады. Сабәк барысында «құйма құлақ» әдісі арқылы үйренген күйлерін жеке-дара немесе екі-үш бала болып та бірге қосылып домбырада орындап бере алатын болады. Топпен жұмыс жасай білу қабілеті қалыптасады;

- музыкалық қабілеттері-ырғақты сезіну, аспаптық дыбысты дауыспен қайталау арқылы таза ала білу дағдысы қалыптасады;

- өткен ғасырлардан ұрпақтан ұрпаққа жеткен күй мұраларының қазіргі заманда насихатталып, таратылуында еңбек сіңірген заманауи күйші-

композиторлар, орындаушы-күйшілер шығармашылығынан хабардар болады;

- бұрынғы орындау мен жаңаша орындау үлгісін тыңдап, салыстыра алады. Күйдің тек халықтық дәстүрде ғана емес классикалық және эстрадалық музыка әлемінде алып отырған ерекше жанр екендігін түйсінеді;

- халық әндері, сал-серілер шығармашылығымен танысады. Қазақ халқының өте бай, тек ұлтымызға ғана тән өнер туындылары- өсиетке толы терме-толғау, жыр-дастандарымен сусындайды;

- қазіргі таңда халық музыкасын кеңінен насихаттап, таратып жүрген ұлт-аспаптар оркестрлері және этно-фольклорлық ансамбльдер, оны ұйымдастырушы продюсер-музыканттар еңбегі жайлы мағлұматтар алады. Ұлттық музыка әлемі бойынша жалпы дүниетанымы толығымен қалыптасады. Күй тыңдау дағдысы қалыптасады.

7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

Білім алушы:

- музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы (туған өлкедегі музыкалық өнердің ерекшеліктері туралы біледі. Туған өлкенің жыршы-термеші, әнші және сазгерлерінің шығармашылығы туралы тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі мен жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтайды;

- әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыра алады;

- қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерінен хабардар болады;

- қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерінің заманауи интерпретациясын салыстыра алады;

- әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізуді түйсінеді;

- әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауысты немесе канон элементтерін пайдаланып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау мәнері қалыптасады. Әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыра алады.

**Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Бейнелеу өнері» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу
бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Жалпы білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

«Бейнелеу өнері» пәні оқу бағдарламасының негізгі **мақсаты** - оқушыларды пән бойынша білім, білік, іскерлік дағдыларын қалыптастыру және жетілдіру, өнерге деген қызығушылықтары мен оң көзқарастарын дамыта отырып, оқушылардың бойында табиғат пен әлеуетке негізделген көркем шығармашылық жеке қабілеттерін арттыру, эмоциялық-бейнелі, көркемдік ойлау түрін қалыптастыруға бағытталып тұлғаның рухани іс-әрекеті қалыптасуының шарты болып табылады.

Бейнелеу өнерін оқытудың мақсаты оқушылардың жан-жақты көркемдік және шығармашылық дамуы болып табылады:

- 1) эстетикалық сезімдерді, бейнелеу өнеріне қызығушылығын тәрбиелеу;
- 2) өнегелі тәжірибесін байыту, ізгілік пен зұлымдық туралы ойларын дамыту; адамгершілік сезімдерін тәрбиелеу, Қазақстан және басқа елдердегі халықтардың мәдениетін құрметтеу;
- 3) қиялын, кез келген іске шығармашылық тұрғыдан қарау ниеті мен икемділігін, өнер мен қоршаған әлемді қабылдау қабілетін, көркемдік қызметте бірлесіп жұмыс істеу шеберліктері мен дағдыларын дамыту;
- 4) өнер құралдарының көмегімен оқушылардың шынайы өмірге деген эстетикалық көзқарасын тәрбиелеу және өмірлік түйсігін қалыптастыру;
- 5) туған табиғатына, халқының мәдениетіне, халық шығармашылығына деген қызығушылығы мен сүйіспеншілігін тәрбиелеу;
- 6) графика, кескіндеме, мүсін, сәндік – қолданбалы өнер, дизайн, сәулет өнер түрлері және олардың адам мен қоғамдағы ролі туралы негізгі білімді меңгеру;
- 7) әртүрлі көркем өнер материалдармен жұмыс жасау тәжірибесін алу, негізгі бейнелеу сауаттылығын меңгеру;

8) оқушылардың көркемдік талғамын, аналитикалық қабілеттерін және эстетикалық ынтасын олардың жеке көркем композициясын жасау кезінде, сондай-ақ сыныпта орындалған жұмыстарды қарау және талқылау процесінде дамыту.

Бұл мақсатқа жету келесі негізгі **міндеттерді** шешуді қамтиды:

1) оқушылардың бейнелеу әлемін эмоционалды – образды түрде қабылдауы және оны көркемдік тұрғыда танып білуге қызығушылығын және образды ассоциативті ойлауын және көркемдік шығармашылық қабілетін дамыту;

2) өзінің қоршаған әлемге көзқарасын шығармашылық жұмыстарында көрсете білу қабілетін дамыту және сурет, кескіндеме, композиция бойынша бейнелеу сауаты негіздерімен таныстыру;

3) оқушылардың сәулет, кескіндеме, графика, мүсін сәндік – қолданбалы өнер, халық өнері және дизайн өнерлерінің әйгілі мәдениет ескеркіштерімен қарым-қатынасы негізінде эстетикалық талғамы мен эстетикалық көзқарасын және бейнелеу өнеріне деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру;

4) жылы және суық түстермен таныстыру және оларды айыра білуге үйрету және бейнелеу өнерінің түрлерімен (графика, кескіндеме, сәндік-қолданбалы өнер, мүсін, дизайн, сәулет өнері) және жанрларымен (пейзаж, портрет, натюрморт, анималистика және т.б.) таныстыру;

5) бейнелеу, сәндік – қолданбалы, сәулет, мүсін және дизайн өнерлерінің туындыларын қабылдау мәдениетін тәрбиелеу, көркемдік дағдыларды меңгеру (әртүрлі материалдармен жұмыс істеу және әртүрлі бейнелеу техникасын игеру);

6) оқушыларда сезімдік-эмоциялық белгілерді дамыту және зейін, есте сақтау, қиял, елестету шынайы өмірде көркем мәдениеттің көрінісін байқай білу қабілетін дамыту (мұражайлар, сәулет, дизайн, мүсін және т.б.);

7) оқушылардың қолдарының моторикасын, иілгіштігін, икемділігін және көзбен шамалау дәлдігін жақсарту, көркем шығармашылықтың әртүрлі тәсілдерін меңгеру процесімен таныстыру және практикалық көркем іс – әрекетте тәжірибе жинақтау;

8) өзінің көлемді композицияларын жасау немесе жазық және көлемді-кеңістіктік тәсілдер үйлесімдіктерін пайдалану арқылы көркемдік құрастыру элементтерімен таныстыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, көркемдік шығармашылық қабілеттерін дамытып, эстетикалық

талғамдарын қалыптастыратын, көркемдік тұрғыда ойлай, қабылдай білу қабілеттерін дамытатын шығармашылық тұрғыда тапсырмалар орындау көзделеді.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;
- 3) көркем шығармашылық іс әрекеттер мен креативтілікке негізделген ДАМУ мақсаты;

3-тарау. «Бейнелеу өнері» пәнінің базалық мазмұны

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Бейнелеу өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;
- 2) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

Бейнелеу өнері пәнінің базалық мазмұны төмендегідей негізгі бөлімдерді қамтиды:

- графика; кескіндеме; сәндік қолданбалы өнер; мүсін өнері; сәулет өнері; дизайн.

- бейнелеу өнері туралы білім жүйесі;

- жақын және алыс шетел халықтарының өнер тарихын, сәндік-қолданбалы өнерін, қазіргі заманғы бейнелеу өнерін білу;

- бейнелеу іс-әрекетінде білім, іскерліктер және дағдылар (әуедегі перспективаны анықтау, берілген тақырыпта композиция орындау, композиция мазмұнын ашу);

- мәдениет және сәулет ескерткіштері саласындағы білім мен дағдылар;

- заманауи дизайн саласындағы білім.

Оқу пәнінің базалық білім мазмұны

1. «Өнер мен көркемдік іс-әрекеттің адам өміріндегі және қоғамдағы рөлі»:

1) өнер мен көркемдік іс-әрекеттің адам өмірінде және мәдениетті дамытудағы рөлі, өнердің бастауы мен мәні, өнер және дүниетаным, халықтық дәстүрлі өнер, бейнелеу символикасы мен дәстүрлі бейнелердің мәдениетті дамытудағы рөлі, тарихи дәуірлер және көркемдік стилдер, мәдениетті көзбен бейнелеу тұтастығы;

2) адамның көркемдік іс-әрекетінің әлемді игерудегі рөлі;

3) әлем, өмірдегі және табиғаттағы құбылыстар туралы түсініктерін өнер туындыларында бейнелеу;

4) әртүрлі тарихи дәуірлерде адамның эстетикалық бейнесі өзгергіштігінің өнерде көрініс алуы, тарихи ескерткіштердің көркемдік-эстетикалық мәні, визуалды-кеңістік өнерлерінің Отан бейнесін қалыптастырудағы рөлі;

5) мәдениеттердің көркемдік диалогы, әртүрлі тарихи дәуірлер мен халықтардың кеңістік-визуалды өнері, Батыс және Шығыс халықтарының көркем мәдениетіндегі мәнерлілік құралдарының ерекшеліктері;

6) өнердегі негізгі көркемдік стилдер мен бағыттар, әлемнің бейнелеу өнерінің ұлы шеберлері, әлемдегі ең ірі көркем мұражайлар;

7) өнердің адам өмірінің материалдық ортасын құрудағы рөлі, өнердің адам өмірінің заттық-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі қазіргі замандағы өнер;

8) қазіргі замандағы бейнелеу өнері, сәулет, дизайн;

9) визуалды өнерлердің бейнелік табиғаты, олардың қазіргі әлемдегі рөлі, мұражайдың қазіргі заман мәдениетіндегі рөлі.

2. «Өмір мен өнердің рухани-адамгершілік проблемалары»:

1) өнер бейнелерінде адамзаттың өнегелі ізденісін, жеке адамның өнегелі таңдауын көрсету;

2) өнерде көрініс тапқан отбасылық өмірдің дәстүрлі және қазіргі замандағы тіршілік салты;

3) өмірдегі және өнердегі әлем, Отанды қорғау бейнелері;

4) өнердегі және қазіргі өмірдегі халық мерекелері, әдет-ғұрыптар;

5) өмірдегі және өнердегі халықтар арасындағы, әртүрлі буын ұрпақтары арасындағы өзара байланыстар.

3. «Әсем өнерлер тілі және көркем бейне»:

1) көркем бейнелеу ерекшелігі, көркем бейне – кез келген өнердің негізі мен мақсаты, көркем бейнелеудің шарттылығы, өнердегі шынайылық пен қиял;

2) көркемдік мәнерлеу құралдары, көркемдік материалдар және көркемдік техникалар;

3) кескіндеме, графика, мүсін материалдары;

4) композиция – көркем шығарманың басты мәнерлілік құралы, композицияда шығарманың болмысын ашу, пропорциялар, желілік және әуе перспективасы, композициядағы қарама-қарсылық;

5) түс, түстік байланыстар, картина реңкі, түстің қарбаластығы мен қанықтығы, жарық пен түс, бояудың сипаты;

6) сызық, штрих, дақ және көркем бейне;

7) табиғаттың, адамның, аңның эмоциялық жай-күйін кескіндеу құралдарымен жеткізу;

8) көлем және пішін, заттай әлемнің көптүрлі пішіндерін жазықтық пен кеңістікте бейнелеп көрсету, пішіндерді өзгерту және стильдеу, пішін мен сипаттың өзара байланысы;

9) кескіндеме мен суретте, сәулет, сәндік-қолданбалы өнерде композиция

жасаудағы ырғақтың рөлі.

4. «Әсем өнер түрлері мен жанрлары»:

1) кескіндеме, графика, мүсін, өнердің алуан түрлеріндегі көркем бейненің ерекшеліктері;

2) портрет, пейзаж, натюрморт, тұрмыстық, тарихи, анималистикалық жанрлар;

3) өнер туындысындағы сюжет және мазмұн, заттай әлемді бейнелеу;

4) натурадан салу, көзге елестету арқылы салу;

5) бейнелеу өнеріндегі тарихи, мифологиялық тақырыптар;

6) көркем шығармашылық тәжірибесі;

7) өнердің конструктивтік түрлері, сәулет және дизайн, өнердің адам өмірінің заттай-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі;

8) сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық, архитектуралық бейне, сәулет – ғасырлар шежіресі, дизайн түрлері;

9) өнеркәсіптік дизайн, сән индустриясы, архитектуралық және ландшафтты дизайн;

10) жобалау мәдениеті, кеңістік және заттай ортаны жобалау, графикалық дизайн, арт-дизайн, компьютерлік графика және анимация;

11) сәндік-қолданбалы өнер түрлері, халық өнері, сәндік-қолданбалы өнер бастаулары, халық өнеріндегі бейне семантикасы, ою-өрнек және оның шығу тегі, ою-өрнек түрлері, сәндік бейнені стильдеу және белгілік сипаты, сәндік-қолданбалы өнер материалдары, адам өміріндегі безендіру, сәндік-қолданбалы өнерінің қоғам өміріндегі функциялары.

6-сынып бойынша базалық мазмұн:

Өнер туындыларын қабылдау:

1) ұлттық-мәдени дәстүрлерді ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу қабілетін дамыту, өзінің отандық өнердің тағдырына қатыстылығын саналы түрде сезінуін, Қазақстанның көркем мұраларына құрметпен әрі ұқыппен қарауын тәрбиелеу;

2) әлем халықтарының өнеріне деген қызығушылығын тәрбиелеу, өнердің алуан түрлері мен жанрларындағы туындыларды қабылдау және талдау қабілеттерін қалыптастыру.

Графика:

1) әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істеу тәсілдері;

2) суреттің өнердегі рөлі: негізгі және қосалқы;

3) сурет құралдарымен бейнеленген табиғаттың, адамның, ғимараттардың, заттардың әсемдігі мен алуан түрлілігі;

4) ағаштарды, құстарды, аңдарды бейнелеу: ортақ және өзіндік сипаттары;

5) сурет салу материалдары және техникасы: қарындаш, қалам, фломастер, көмір, пастель, борлар және т.б.;

6) «Жыл құстары», «Қазақстанның көне қалалары», «Спорттық жарыстар», «Қысқы пейзаж» атты тақырыптарға сурет салу;

7) суретші-графиктер В.Антощенко-Оленевтің, Е.Сидоркиннің,

С.Романовтың, М.Қисамединовтың және әлемдегі басқа да суретші-графиктердің туындыларымен танысу.

Кескіндеме:

- 1) түс – кескіндеу тілінің негізі;
- 2) сурет құралдарымен бейнеленген табиғаттың, адамның, ғимараттардың, заттардың әсемдігі мен алуан түрлілігі;
- 3) алға қойылған міндеттерге сәйкес кескіндік бейне жасау үшін көркемдік мәнерлеу құралдарын таңдау;
- 4) кескіндемедегі табиғат пен адам бейнелері;
- 5) түстің эмоциялық мүмкіндіктері, түстердің араласуы; түстің көмегімен кейіпкердің мінез-құлқын, оның эмоциялық жай-күйін көрсету;
- 6) пастозды кескіндеме, композициялық орталық, қозғалыс;
- 7) «Ғарыш», «Күзгі жаңбыр», «Жаңажылдық карнавал», «Қысқы каникулдар», «Астана-менің іңкәрім» атты тақырыптарға сурет салу;
- 8) кескіндеу материалдары: акварель және гуашь, палитра;
- 9) әртүрлі тақырыптарға композициялар салу (натюрморт, пейзаж, портрет және т.б.);
- 10) 20 ғасырдың 80-90-жылдарындағы қазақстандық суретші-кескіндемешілердің туындыларымен танысу.

Композиция:

- 1) композицияның мәнерлілігіне өлшем мен пішіннің әсері, композициядағы тепе-теңдік;
- 2) композициядағы статикалық, динамикалық, қозғалыс;
- 3) желілік және әуе перспективасы, композициядағы қарама-қарсылық, композицияда туындының болмысын ашу.

Сәндік-қолданбалы өнер:

- 1) қазақ халқының және әлем халықтарының қолөнер түрлері, Қазақстанның дәстүрлі халықтық қолданбалы өнері, сәндік-қолданбалы өнер материалдары, адам өміріндегі безендіру, жиһаз, музыкалық аспаптар;
- 2) киім, аяқ киім және тұрмыста қажетті басқа да заттар;
- 3) икебана, коллаж;
- 4) ою-өрнек және оның шығу тегі, ою-өрнек түрлері, әлемдік өнердегі негізгі ою-өрнек нақыштары;
- 5) символдарды қолдана отырып шығармашылық ою-өрнекті композиция орындау, сәндік бейнені стильдеу және белгілік сипаты, сәндік бейненің қоғам өміріндегі функциялары;
- 6) Қазақстанның және әлемнің әртүрлі елдеріндегі халық шеберлері мен сәндік-қолданбалы өнер суретшілерінің туындыларымен танысу.

Мүсін:

- 1) монументті және қондырғылы мүсін, тас мүсіндер, жұмырлы мүсін (ұсақ пластика), композицияның тұтастығы, типтендіру, мүсіннің негізгі тақырыптары;
- 2) халық ертегілерінің сарынымен екі, үш тұлғалы композициялар жасау;
- 3) мәнерлі бейне жасау үшін пластикалық мүсіндеу материалдарымен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдері (ермексаз, сазбалшық – илеу, көлемін

жинастыру, пішінді созу және құрастыру) ;

4) натурадан, есте қалғанын және көзге елестету арқылы мүсін жасау;

5) суретші-мүсіншілер Н. Журавлёвтің, Е. Мергеновтың, Х. Наурызбаевтың, М. Әйнековтың, Т. Досмағамбетовтың және әлемнің атақты суретші-мүсіншілерінің туындыларымен танысу.

21. Көркемдік құрастыру, дизайн және сәулет:

1) өнердің адам өмірінің заттай-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі;

2) графикалық дизайн, компьютерлік графика және анимация, стильдеу, арт-дизайн;

3) сәулет және дизайн, сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық.

7-сынып бойынша базалық мазмұн:

Өнер туындыларын қабылдау:

1) көркемдік-эстетикалық даму – жеке тұлғаның адамзат мәдениеті әлеміне енуіне, сондай-ақ өзін-өзі сәйкестендіру және бірегей жеке тұлғасын бекітуге ықпал ететін оны әлеуметтендірудің маңызды шарты;

2) өзінің көркем-шығармашылық іс-әрекеті тәжірибесін кеңейту; шығармашылық әлеуетін дамыту, көркем жоба-импровизациялар жасай білу;

Графика:

1) сызық, штрих, дақ және көркем бейне;

2) табиғаттың, адамның, аңның эмоциялық жай-күйін графика құралдары арқылы жеткізу;

3) әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істеу тәсілдері;

4) суреттің өнердегі рөлі: негізгі және қосалқы;

5) петроглифтер;

6) ағаштарды, құстарды, аңдарды бейнелеу: ортақ және өзіндік сипаттары;

7) сурет салу материалдары және техникасы: қарындаш, қалам, фломастер, көмір, пастель, борлар және т.б.;

8) «Күзгі натюрморт», «Алғашқы қар», «Түнгі пейзаж», «Арман қала» атты тақырыптарға сурет салу;

9) суретші-графиктер В.Антощенко-Оленевтің, Е.Сидоркиннің, С.Романовтың, М.Қисамединовтың және әлемнің танымал суретші-графиктерінің туындыларымен танысу.

Кескіндеме:

1) өнердің алуан түрлеріндегі көркем бейненің ерекшеліктері;

2) портрет, пейзаж, натюрморт, тұрмыстық, тарихи, анималистикалық жанрлар;

3) өнер туындысындағы сюжет және мазмұн;

4) түстік байланыстар, картина реңкі, түстің қарбаластығы мен қанықтығы, жарық пен түс, бояудың сипаты, түс спектрі, қарама-қарсылық (қарама-қарсы түстер), эмоциялық бейнелеу мен бейненің мәнерлілігіндегі ақ және қара бояулардың рөлі, түстің эмоциялық мүмкіндіктері;

5) түстің көмегімен кейіпкердің мінез-құлқын, оның эмоциялық жай-

күйін көрсету;

6) түс – кескіндеу тілінің негізі, түстердің ашық және қою реңктері, түс пен көлеңке, қоңыр түске түскен ақ дақ, рефлекс;

7) кескіндемедегі табиғат пен адам бейнелері;

8) пастозды кескіндеме, композициялық орталық, қозғалыс;

9) «Гүлдер, көкөністер мен жемістер», «Жаңбыр астында», «Менің бөлmem», «Қазақстанның сәулет өнері» атты тақырыптарға сурет салу;

10) кескіндеу материалдары: акварель және гуашь, палитра;

11) әртүрлі тақырыптарға композициялар салу (натюрморт, пейзаж, портрет және т.б.);

12) қазіргі қазақстандық суретші-кескіндемешілердің туындыларымен танысу.

26. Композиция:

1) сюжет таңдау, композиция ойын қалыптастыру;

2) композицияның түстік шешімін орындау, композициядағы түстің қарбаластығы мен қанықтығы;

3) кітаптардағы суреттер композициясын әзірлеу;

4) сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық.

Сәндік-қолданбалы өнер:

1) қазіргі замандағы сәндік өнер туралы қысқаша мәліметтер;

2) қазіргі стильдер, батик, батиктің шығу тарихы және түрлері (салқын, түйіншекті, ыстық, шибори);

3) композициялық ою-өрнек, қазіргі замандағы сәндік өнер ерекшелігі, жапсыру;

4) қазақтың ұлттық киім үлгілері;

5) әлем халықтарының сәндік-қолданбалы өнері (мысалы, дымков ойыншығы), әртүрлі елдер мен халықтардың дәстүрлі көркем қолөнер бұйымдары;

6) сәндік өнер, дәстүрлі технология, символ, стильдеу, контур, пропорциялар, ою-өрнек түрлері мен құрылымы, раппорт, әртүрлі халықтардың ою-өрнектеріндегі солярлық белгілер, табиғи пішіндерді стильдеу;

7) Қазақстанның және басқа елдердің халық шеберлерінің туындыларымен танысу.

Мүсін:

1) қазіргі замандағы мүсін өнері туралы қысқаша мәліметтер: горельеф, барельеф, мемориал;

2) көлем – мүсіндеу тілінің негізі, мүсіндеудің негізгі тақырыптары, жұмырлы мүсін (ұсақ пластика);

3) композицияның тұтастығы, типтендіру, қозғалыстағы аңдардың мүсіндерін жасау техникасы;

4) мәнерлі бейне жасау үшін пластикалық мүсіндеу материалдарымен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдері (ермексаз, сазбалшық – илеу, көлемін жинастыру, пішінді созу және құрастыру);

5) суретші-мүсіншілер Н. Журавлёвтің, Е. Мергеновтың, Х.

Наурызбаевтың, М. Әйнековтың, Т. Досмағамбетовтың және әлемнің атақты суретші-мүсіншілерінің туындыларымен танысу.

Көркемдік құрастыру, дизайн және сәулет:

- 1) архитектуралық бейне, сәулет – ғасырлар шежіресі;
- 2) дизайн түрлері, өнеркісіптік дизайн, сән индустриясы, архитектуралық және ландшафтты дизайн;
- 3) жобалау мәдениеті.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған **метапәндік құзыреттіліктерге** (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.

«Бейнелеу өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер:

6-сынып бойынша

Білім алушы:

- бейнелеу өнерінің адам мен қоғам өміріндегі орны мен мәні туралы;
- бейнелеу өнерінің барлық кезеңдерде өмір сүргені туралы, әртүрлі дәуірлердегі өнердің бейнелі тілдерінің көптүрлілігі және әлемді тану ерекшеліктері туралы түсінігін;
- бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, өнер тарихында портреттің, пейзаждың және натюрморттың негізгі даму кезеңдері туралы;
- бейнелеу өнеріндегі көркем мәнерлеудің негізгі құралдары (сызық, дақ, рең, түс, пішін, перспектива), бейнені ырғақты ұйымдастыру ерекшеліктерін;
- әлемдік және қазақстандық өнердегі портрет, пейзаж және натюрморт жанрларындағы көрнекті суретшілер мен өнер туындыларының аттарын;
- сәндік-қолданбалы өнердің бейнелі тілінің бастаулары мен ерекшелігін;
- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін ;
- кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ;
- композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін - ***Қазақстанның бірнеше халықтық көркем қолөнерін;***
- бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын ажырата;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік ұлттық рәміздері, туған өлкенің өнері мен мәдениетінің айрықша өзіндік белгілерін, көркемдік тарихи көне ескерткіштерінің атаулары мен орындарын;
- қазақстандық және шетелдік өнердің көрнекті өкілдері мен олардың негізгі көркем шығармаларының атауларын;
- кескіндеме түрлері (станоктық, монументалды, сәндік, миниатюралар т.б.) мен техникаларын;

- мүсін түрлері, (бедер, бюст, мүсін, ескерткіш және т.б.) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды;

- сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін *біледі*.

Білім алушы:

- *әртүрлі көркемдік материалдар, көркемдік техникалар және олардың көркем бейне жасаудағы мәнін;*

- бейнелеу өнері заңдылықтарын, терминдерін, *техникаларын атауларын және түрлерін;*

- *нақты материалмен жазық немесе көлемді сәндік композициялар жасау процесінде фактураны, түсті, пішінді, көлемді, кеңістікті мәнерлі пайдаланудың практикалық дағдыларын;*

- *әлемдік және қазақстандық өнердегі портрет, пейзаж және натюрморт жанрларындағы көрнекті суретшілер мен өнер туындыларының аттарын;*

- *бояуларды (гуашь және акварель), бірнеше графикалық материалдарды (қарындаш, көмір) қолдану, мүсін жасау дағдыларын меңгеру, коллаж техникасын түсінеді;*

- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік, сызықтық қатынастарын ;

- оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеу, таңдау, жинау, өңдеу мен талдау қажет екенін ;

- заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстыру, теңестіру, кеңістікті;

- геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрау қажеттігін *түсінеді*.

Білім алушы:

- сәндік қолөнер түрлері, (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды;

- елдің және әлемнің көркем мұражайларының атауларын ;

- монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстарды;

- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, перспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын;

- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық жұмыс жасау іс әрекеттерін;

Білім алушы:

- жалпы өнердің, бейнелеу өнерінің қоғамда, адам өмірінде алатын орны мен маңызын;

- көркем шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекетінің себептерін, шығарма

кейіпкерлерінің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, олардың іс-әрекеттерін нақты өмірлік жағдаяттарға сайып жобалауды ;

- көркем шығармаларды орындаудың логикалық, конструктивтік және техникалық құрастыру мен жобалау әдіс-тәсілдерін;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі өнер арасындағы уақыт, кеңістік, форма мен мазмұн құрау, семантикалық және семионтикалық мағыналық ерекшеліктері ажыратып;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі халықтық өнер мүмкіндіктерінің айырмашылықтары мен ұқсастықтарын;

- өнердегі және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті; сиықсыздық пен жалғандықтың айырмашылығын;

- табиғат пен өнер шығармасын салыстыру, талдау мен қарастыру барысында олардың ерекшелігін;

- ұлттық суретшілердің реалистік шығармаларымен бірге абстракциялық композицияларын, дәстүрлі қол өнер бұйымдарымен бірге, жаңа бағыт, мотивте жасалған жаңа бұйымдарын, сувенирлік сипаттағы шығармаларды терең;

- жаңа формалардың пайда болуы, дәстүрлі қол өнер бұйымдарының жаңаша сипаты мен мағынасын;

- көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің көркемдік құралдары арқылы композиция құраудың маңызын;

- қазақ халық ертегілерінде жағымды, жағымсыз кейіпкерлердің көркемдік образдық шешімін дұрыс құрауды;

- көркем безендіру жұмысы бағытында кітәп иллюстрациясының рөлін, маңызын, айырмашылығын;

- бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесін;

- суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі қол өнер бұйымдарының алатын орны мен маңызы, жалпы ою-өрнек мотивтерін құрауда, жаңа қол өнер бұйымдарының сувенирлік сипаттағы айырмашылығын;

- сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін ;

- елдің және әлемнің көркем өнер мұражайларында орын алған көркем туындыларды және олардың авторларын ажыратып ;

- монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстардың ерекшеліктерін ;

- тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, перспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ;

- суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін;

- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм»,

«бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін ;

- кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ;

- бейнелеу өнері іс- әрекетінде тақырыптық шығармашылық композицияның негізгі бағытын, жанрын, стилін, мәні мен мазмұнын *түсінеді*;

- композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін;

- кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибеде пайдалану қажеттігін *түсінеді*.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- негізгі және құрама, жылы және суық түстерді араластыру арқылы, түстік шешімдерді тауып, палитрада оқу жаттығуларын *орындайды*;

-оқу, шығармашылық жұмыстарын орындауда көркем материалдарды (гуашь, акварель) тиімді ;

- ойша немесе еркін тақырыптарда композиция құрастыруда, көркем бейненің логикалық, конструктивтік тұрғыда орындалу реттілігін сақтай отырып оқу тапсырмасын *орындайды*;

- көркем шығармалардың сюжеттік сарынын анықтауда композициялық шешімді тиімді;

- тақырыптық сюжеттік композиция құрастыруда көркем бейнелі шығарманың образдық, семантикалық белгілерін тиімді;

- көркемдік стиль мен орындау техникаларын ұстана отырып заманауи қолөнер бұйымдарының жаңа үлгілерін (қағаз пластикасы, икебана, коллаж, граттаж т.б.) жасауда сюжеттік мотивтерді тақырыптық сурет құрастыруда тиімді;

- Қазақстан кәсіби суретшілерінің көркем туындыларындағы сюжеттік мотивтерді қолдана отырып, өзіндік баға беріп, талдау жасап қолданады;

- оқу және көркем-шығармашылық міндеттерді шешудің тиімді жолдарын;

-оқу, шығармашылық жұмыс және практикалық қызметтің басқа да түрлерін орындау барысында игерілген білімді;

-заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқу тапсырмаларын орындау барысында тиімді *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;

- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда ;

- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;

- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық,

тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда ;

-ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыруда ;

- көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;

- ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;

- бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда;

- тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;

- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ;

- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- көркем безендіру жұмысы бағытының рөлін, маңызын, айырмашылығын кітәп иллюстрациясының құрастыруда ;

- бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесінде;

- суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі халықтық қол өнер бұйымдарының үлгілерін құрастыруда ою-өрнек мотивтерін құрауда;

- табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік қатынастарын оқу тапсырмаларында;

- ежелгі сәулет құрылыстарында орын алатын форма мен мазмұндық шешімдері мен ою-өрнек үлгілерін шығармашылық тапсырмаларды орындау барысында;

- сәндік қолөнер түрлері (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) және көркемдік қол өнер материалдарының түрлерін ажыратып;

- түстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын оқу тапсырмаларын орындау барысында ;

- кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм»,

«бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін тақырыптық композициялар орындау барысында;

- кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибесінде шығармашылықпен қолданады.

- сәндік-қолданбалы өнер туындыларындағы (халықтық, классикалық, қазіргі замандағы) конструктивтік, сәндік, бейнелеу элементтерін анықтап, материалдың, пішін мен декордың тұтастығын;

- бірыңғай стилистикамен біріктірілген заттай ортаның көркемдік-сәндік нысандарын (тұрмыс заттары, жиһаз, киім) жасауды;

- әртүрлі материалдармен натурадан, есте сақтау және елестету арқылы шығармашылық композициялық жұмыстар жасауды;

- өнер туындыларын белсенді қабылдау және өз түйсігінің әртүрлі деңгейлерін дәлелді түрде талдау, бейнелеу метафораларын түсіну және өнер туындысына тән әлемнің тұтас картинасын **шығармашылықпен қолданады.**

7-сынып бойынша:

Білім алушы:

- бейнелеу өнері бойынша көркем туындыларының әлемдік, отандық озық туындылардың авторларын және олардың шығармаларының атауларын ажырата;

- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігінің мағынасы мен мазмұнын талдай;

- бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтар (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) мен ережелерге сүйеніп, шығармашылық тапсырмаларды сауатты орындай;

-

- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің негізінде шығармашылықпен таңдай, талдай;

- әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі өнерге қалыптасқан көркемдік талғам негізінде баға беруді;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларына байланысты жаттығуларды орындай;

- қарапайым бейнелеу өнерінің көркем өнертану ұғымдарының мәнін, мағынасын;

- бейнелеу өнеріндегі жанрлық жүйе туралы және өнердің дамуын талдау және әлем танымын өзгерту, оны бейнелеу тәсілдерін түсіну үшін оның мәнін;

- бейнелеу өнеріндегі тақырыптық картинаның рөлі мен тарихы және оның жанрлық түрлері (тұрмыстық және тарихи жанр, өнердегі мифологиялық тақырыптар) туралы;

- туындының тұтастығы мен бейнелік құрылымы ретіндегі композиция

туралы, туындының композициялық құрылымы, пішіннің рөлі, туынды көлемінің мәнерлілік мәні, тұтас және бөлшектің ара қатынасы, әрбір фрагменттің мәні және оның метафоралық мағынасы туралы **біледі**.

Білім алушы:

- бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын;

- ою-өрнектің эмоционалды-мазмұндық мүмкіндіктерін бейнелеу өнерінің көркемдік әдіс-құралдары секілді қарастыру қажеттігін;

- оқу, жаттығу тапсырмаларын орындауда бейнелеу өнерінде қалыптасқан композициялық заңдылықтар мен ережелерді (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) қатаң ұстануды;

- көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің құрал тәсілдерінің мен маңызын;

- мүсін өнерінің тарихи, табиғи сипаты, ертедегі тастардың діни-мифологиялық түсініктерінен, ерекшеліктерін ;

- қазақтың дәстүрлі ұлттық музыкалық аспаптарының түрлерін, формаларын, түстерін;

- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек өнерінің тарихи, табиғи ерекшеліктерін **түсінеді**;

- құлпытастар, таңбалар, белгілер мен олардың дәстүрлі өнерде алатын орнын;

- ою-өрнек киімді, үй жиһаздарын, әшекей бұйымдарын сәндеу, өрнектеу үшін пайдаланатынын;

- бейнелеу өнерінде пайдаланатын сурет, жарық пен көлеңке, перспектива заңдылықтарына сәйкес кеңістік, жеке нәрсенің ұқсастығын;

- бейнелеу өнеріндегі, көркем эстетика мен әлемдік және отандық мәдениет негіздерін;

- қол өнері бұйымдарының әшекейін әсемдік тұрғыдан барынша толығырақ қабылдап, өзінің жеке қатынасын орнату қажеттігін **түсінеді**;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- көркем-образдық шығармаларда және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті сиықсыздық пен жалғандықтың белгілерінен ажыратып, өздерінің тақырыптық, сюжеттік композицияларын құрауда;

- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек бойынша композиция құрастыруда ;

- табиғи материалдарды көркемдеп өңдеуде (шөптер, тастар, тамырлар, дәнді-дақылдар т.б.);

- қол өнері бұйымдарының (ши, орау, тоқыма тоқу, кесте тігу т.б) қарапайым үлгілерін құрауда шығармашылық тапсырмаларда **қолданады**;

- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрлары бойынша (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) композиция құрауда;

- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында;

- көркем-образдық шығармаларда, табиғат, қоршаған орта үйлесімділігінің белгілерін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын құрауда;

- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері, жанрлық ерекшеліктері мен негізгі бағыттарын тақырыптық суретті құрауда;

- танымал көркем туындылардың әлемдік және отандық озық үлгілерінің авторлары мен атаулары жайлы пікір айтып мазмұндауда;

- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрастыру бірегейлігін ажыратып, олардың маңызын терең талдауда;

- бейнелеу өнерінің өзіндік ұқсастық белгілері мен айырмашылықтарын ажыратып, оқу тапсырмаларында және білім мен іскерлікті бекітуде, сыныпта талданған оқу материалдарын кеңітіп, тереңдетуде, жаттығуларды өзбетінше орындау іскерлігін мен машықтылығын қалыптастыруда, жеке өзіне берілген тапсырмаларды орындау барысында өзбетінше жұмыс жасағанда **қолданады.**

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;

- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;

- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;

- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;

- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда;

- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдап құрастыруда;

- көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;

- ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;

- бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда;

- тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;

- ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде,

таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде;

- өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде;

- бейнелеу өнерінде табиғаттағы, халықтық шығармашылығындағы адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата отырып, сыни ойлап, шешім қабылдауда;

- табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда **қолданады.**

- ***ірі тарихи оқиғалардың құрметіне ескерткіштер жасаудағы өнердің рөлі, суретші жасаған бейненің тарих оқиғаларын түсінуге тигізер әсері туралы;***

- ***өнерде стильдер мен бағыттардың болуы және суретшінің шығармашылық даралығының рөлі туралы шығармаларды қолданады.***

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;

- ***20 ғасырдағы Қазақстан және әлемдік бейнелеу өнерінің күрделі, қарама-қайшылықты және көркем оқиғаларға қанық жолдарын;***

сәулет және дизайнның негізгі даму және тарихи кезеңдері, қазіргі конструктивті өнер үрдістерін;

- суретшілер шығармашылығында ашылатын күнделікті өмірдің поэтикалық әсемдігін сезіну; адам өмірінің әрбір сәтінің маңыздылығын көрсетуде, адамның өз болмысы мен әлемнің сұлулығын түсінуді және сезінуіндегі өнердің рөлін түсінуді;

- натурадан және көзге елестету арқылы адам мүсініндегі тепе-теңдіктер мен қозғалыстарды көрсете білудің бастапқы дағдыларын қолдануды;

- жас ерекшелігіне қарай қолжетімді деңгейде кескіндеу, графика және жапсыру материалдарын;

- шынайы өмірді қабылдауда жітілік пен белсенділік қалыптастыратын қоршаған күнделікті өмірді байқағыштық, бейнелі көру дағдыларын қолдануды;

- көркемдік-танымдық материал жинағын шамалайтын тақырыптық композициялар құрудағы шығармашылық тәжірибені қолдану, таңдап алынған тақырып бойынша авторлық көзқарас қалыптастыру және оны көрсете білу тәсілдерін іздеуді;

- нақты материалмен (батик және т.б.) жұмыс істеу дағдыларын қолдануды;

- сәулет және дизайн туындыларын талдау; конструктивтік өнерлердің әсем өнерлер қатарындағы орнын, олардың ортақ бастамалары мен ерекшелігін;

- конструктивтік өнер түрлерінің бейнелеу тілінің ерекшеліктерін, функционалдық және көркем-бейнелік бастамалардың тұтастығы мен олардың әлеуметтік рөлін;

- көлемдік-кеңістік композицияларын құрастыру, сәулет-дизайндік нысандарды (графикада және көлемде) үлгілеуді;

- өз шығармашылығында конструктивтік өнерлердегі көркемдік-өндірістік процестің негізгі кезеңдерін үлгілеуді әлемдік және отандық көркем өнер мұражайларында орын алған туындыларды және олардың авторларын көркемдік талдау жасау барысында шығармашылықпен *қолданады*.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Технология» пәнінен үлгілік оқу бағдарлама жобасы (12 жылдық білім беру)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің .. жылғы ... № ... бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... болып тіркелген) сәйкес әзірленді.

2. Жалпы орта білім беру жүйесіндегі «Технология» пәнінің ерекшелігі әртүрлі өнер түрлерін зерделеу, идеяларын өнер тәсілдері арқылы көрсету, әмбебап (тұрмыстық) және арнайы (пәндік) білімдер мен икемділікті, материалдар мен нысандарды түрлендіру және көркем өңдеу дағдыларын, үй шаруашылығын жүргізу, технологиялар мен техниканы қолдану машықтарын иелену болып табылады.

3. Жаңа технологиялардың пайда болуы, жаңа кәсіптердің пайда болуы, мамандықты өзгерту қажеттілігі – мұның бәрі «Технология» пәнінің мазмұнын жетілдіруді талап етеді, онда өзін-өзі анықтау, өзін-өзі тану және өзін-өзі тәрбиелеу, оқушыларды кәсіптер әлемімен таныстыруға үлкен көңіл бөлінуі керек.

4. Технологияны оқытудың басты мақсаты оқушыларды өз бетінше жұмыс істеуге, бұқаралық кәсіптерді меңгеруге дайындауға ықпал ету болып табылады:

- жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру;
- жеке тұлғаның өзін-өзі анықтауын қамтамасыз етуге ықпал ететін жеке қасиеттерді дамыту;
- жеке тұлғаның өзін-өзі жүзеге асыруы үшін жағдай жасау;
- зерттеудің ғылыми әдісі туралы негізгі түсініктерді игеру;
- танымдық қабілеттерін қалыптастыру және дамыту, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу;
- нарықтық экономика, менеджмент және маркетингтің негізгі ұғымдарын меңгеру және оларды өнімдер мен қызметтерді жүзеге асыруда қолдану білігін қалыптастыру;
- ұлттық мәдениетті құрметтеуге, басқа мәдени бастауларға қатысты ашықтыққа тәрбиелеу;
- технологиялық білімді, сондай-ақ қауіпсіз әдістермен жеке немесе

әлеуметтік маңызы бар еңбек өнімдерін құрумен байланысты студенттерді технологиялық қызметтің әртүрлі түрлеріне қосу негізінде мәдениетті дамыту.

Оқу бағдарламасының мақсаты – еңбек технологиясы саласында функционалды сауаттылықты қалыптастыру, шындыққа шығармашылықпен қарайтын тұлға дамыту.

«Технология» оқу пәнінің бағдарламасы:

1) қоршаған ортада өнер, дизайн мен технология туралы түсінік пен білімді дамытуға;

2) Қазақстан және әлем халықтарының көркем-мәдениет мұрасын оқып үйренуге;

3) өнер мен дизайнның көркем тәсілдері арқылы шығармашылық идеяларды, технологиялық дағдыларды дамытуға;

4) зерттеу, жасау, талдау, нысандарды көркем түрлендіру үдерісінде оқушылардың шығармашылық және сыни тұрғыда ойлау дағдыларын дамытуға;

5) оқу қызметінің барлық түрлерінде ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалану арқылы тәжірибе алуға (зерттеу, идеялардың шығармашылықпен іске асыру, жұмыстардың таныстырылымы);

6) жұмыс нәтижесі үшін түрлі ақпарат көздері мен ресурстарының маңыздылығын түсіне отырып, зерттеу мен пайдалануға;

7) эстетикалық, еңбекке баулу, экономикалық, экологиялық, патриоттық тәрбиелеу мен рухани-өнегелік құндылықтарын қалыптастыруға;

8) уақыт, материалдың қасиеті мен басқа да факторлардың әсерін анықтап және оны ескере отырып қызметін өз бетінше жоспарлай алуға;

9) оқу мақсаттарына жетуде бірігіп жұмыс істеуді ұйымдастыру (жеке, жұптық және топтық жұмыс) бойынша тәжірибе жинауға бағытталған.

5. Оқу бағдарламасының мазмұны материалдарды бес ортақ білім беру бағыттары арқылы оқып-үйренуді қарастырады:

1) визуалды өнер;

2) сәндік-қолданбалы шығармашылық;

3) дизайн және технология: «Конструкциялық материалдарды өңдеу; тоқыма материалдарын өңдеу»;

4) үй мәдениеті;

5) тамақтану мәдениеті.

Ақпараттық технологиялар арқылы жобалау және әзірлеу.

Шығармашылық жобалар

6. «Визуалды өнер» бөлімінің мазмұны:

1) классикалық және заманауи өнер;

2) қазақстандық суретшілердің шығармашылығы;

3) бейнелеу өнері жанрлары мен түрлері;

4) сандық өнер (фотосурет, анимация, медиа құралдар);

5) бейнелеу (визуалды) өнерінің көркем тәсілдері;

6) көркемдік материалдар және техникалармен эксперименттеу бөлімдерін қамтиды.

7. «Сәндік-қолданбалы шығармашылық» бөлімінің мазмұны:

1) сәндік-қолданбалы өнер ерекшеліктері мен негізгі пішіндері, Қазақстанның және басқа елдердің сәндік-қолданбалы өнері;

2) сәндік-қолданбалы өнер материалдары, технологиялары мен құралдары;

3) ұлттық ою-өрнек;

4) ішкі көріністі сәнді безендіру қарастырады.

8. «Дизайн және технология» (ұлдар) бөлімінің мазмұны:

1) негізгі конструкциялық, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдарды;

2) материалдарды өңдеу құралдары мен жабдықтарын;

3) материалдарды әртүрлі тәсілдермен өңдеуді;

4) әртүрлі материалдардан бұйым дизайнын;

5) ұлттық тұрмыстық заттарды дайындау технологиясын;

6) қазақстандық және әлемдік сәулет ескерткіштерін;

7) макеттеуді;

8) ішкі көрініс дизайнын;

9) робототехника, көлік құралдарын модельдеуді қамтиды.

9. «Дизайн және технология» (қыздар) бөлімінің мазмұны:

1) негізгі тоқыма, табиғи, жасанды және дәстүрлі емес материалдарды;

2) тоқыма материалдарын өңдеу құралдары мен жабдықтарын;

3) тоқыма материалдарын әртүрлі тәсілдермен өңдеуді;

4) тоқыма материалдарынан бұйым дизайнын;

5) сән индустриясын, стиль және образ, ұлттық киім элементтерін дайындау технологиясын қамтиды.

10. «Үй мәдениеті» бөлімінің мазмұны (ұлдар):

1) тұрғын үйдің экологиясын;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік өсімдіктер шаруашылығы, ландшафтты дизайн негіздерін;

3) электр қуатының көздері туралы жалпы мәліметтерді, тұрмыстық техника және электр құралдарын қолдану мен жөндеуді;

4) тұрмыстық жөндеу жұмыстарын, ішкі көріністі ұйымдастыру мен жоспарлауды қамтиды.

11. «Үй мәдениеті» бөлімінің мазмұны (қыздар):

1) жеке гигиенаны, тұрғын үй экологиясын;

2) өсімдік шаруашылығы, сәндік өсімдіктер шаруашылығы, ландшафтты дизайн негіздерін;

3) киім күтімі мен ұзақ мерзімді сақтауды қамтиды

12. «Тамақтану мәдениеті» бөлімінің мазмұны:

1) дұрыс тамақтану негізін;

2) дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелерін, дастарқанды жабдықтауды;

3) тағам әзірлеу технологиясын;

4) әлем халықтарының тағамдарын қамтиды.

2- тарау. «Технология» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

13. «Технология» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 4) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 5) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

3-тарау. «Технология» пәнінің базалық мазмұны

14. Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

15. Жалпыадамзаттық құндылықтарды, практикалық тәжірибені, көпғасырлық мәдени дәстүрлерді ескере отырып, білім беру мазмұнын жаңарту оқушыларды технологияға оқытуға жаңа талаптар қояды. Оқыту мен тәрбиелеу процесі жас ұрпақтың азаматтық қалыптасуында маңызды рөл атқаратын трансформациялық қызметтің әртүрлі аспектілерін: техникалық, технологиялық, сәндік-қолданбалы, экологиялық, экономикалық, ақпараттық, кәсіптік бағдарлауды біріктіруге бағытталуы керек.

16. Бүгінгі таңда өркениеттің ұлттық және аймақтық ерекшеліктерін сақтай отырып, жоғары дамыған технологиялар мен технологиялар жағдайында жан-жақты дамыған тұлғаны қалыптастыру процесі ерекше маңызға ие.

Бастапқы деңгей - 1-5 сыныптар.

Негізгі деңгей - 6-10 сыныптар.

Бейіндік деңгей - 11-12 сыныптар.

17. Бастапқы деңгей оқушыларға адам өміріндегі еңбек қызметінің мәні, қарапайым негізгі материалдар, оларды өндеудің қасиеттері мен ерекшеліктері туралы түсінік береді; жоспарлау, жобалау, талдау, өнімді жобалау және оларды өндірудің технологиялық процесін қалыптастырады. Қарапайым еңбек әдістері мен дағдыларын үйрету жүзеге асырылады.

18. Негізгі деңгей оқушыны негізгі, кең таралған технологияларды үйренуге дайындайды. Бұл оқушыларға білімдерін бекітуге, жалпы еңбек дағдылары мен іскерліктерін меңгеруге, нарықтық экономика жағдайында зияткерлік, физикалық, эстетикалық дамуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Кәсіби өзін-өзі анықтау мақсатында кәсіптер әлемін зерттеу жүзеге асырылады.

19. Бейіндік деңгей мамандық таңдау бойынша бейінді оқытудың мақсатты кезеңдерін игеруді және қоғамның қазіргі озық әлеуметтік-экономикалық дамуы жағдайында одан әрі даярлауды көздейді.

20. Бұл деңгей оқушылардың өзін-өзі анықтау, өзін-өзі бағалау, өзін-өзі реттеу және өзін-өзі талдау принциптерін және нарықтық бәсекелестік жағдайында шешім қабылдауға мүмкіндік береді, оқушылардың кәсіби қызығушылығы мен ұмтылысын қалыптастыруға жағдай жасайды.

21. Оқушылардың қабілеттеріне, бейімділіктеріне, қажеттіліктеріне

сәйкес жекелеген пәндерді тереңдетіп оқытуды қамтамасыз ету, сондай-ақ мектептен кейінгі білім беру кезеңінде ойластырылған және негізделген шешімдер қабылдауға дайындық көзделеді.

22. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

6-сынып (ұлдар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі көркем құралдар, классикалық бейнелеу өнерінің үздік туындылары **техникасы**, қазақстандық суретшілердің шығармашылығы, бейнелеу, **қол өнерінің** түрлері мен жанрлары, ұлттық сәндік натюрморт, пейзаж, табиғатпен үйлесім, әуе перспективасы, индустриалды пейзаж, қала пейзажы, сызықтық перспектива, пластикалық пішіндер өнері, мүсін өнері, шығармашылық жұмыс, көрме ұйымдастыру;

2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі формалары мен ерекшеліктері, Қазақстан халқының сәндік-қолданбалы өнері, сәндік-қолданбалы өнердегі заманауи және дәстүрлі емес материалдар, материалдар мен құрал-жабдықтармен танысу, дәстүрлі емес материалдардан сәндік бұйым, идеяларды талқылау мен дамыту, нобай орындау, дәстүрлі емес материалдардан сәндік бұйым, бұйым дайындау, өру өнері, өру түрлері, материалдар және құрал-жабдықтармен танысу, бұйым өру, жұмыстардың көрмесі;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Конструкциялық материалдар, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, конструкциялық материалдарды өңдеуге арналған жабдықтар, қол еңбегі құралдары, құрылғылар, көркемдеп аралау, идеяларды құру, материалды таңдау және дайындау, сыртқы және ішкі сызықтар арқылы қисық пішінді бұйымды қыларамен көркемдеп аралау, сымнан бұйымдарды модельдеу, нобайлар дайындау (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері), материал таңдау, құралдар-жабдықтар мен құрылғылар, бұйым дайындау (шынжыр, басқатырғыш ойындары, жануарлардың пішіндері), түрлі материалдарды қолданып, музыкалық аспаптарды (ұрмалы және соқпалы) жобалау, музыкалық аспапты құрастыру, жұмыстардың көрмесі;

4) «Тамақтану мәдениеті» бөлімі: Дұрыс тамақтанудың негіздері, ас мәзірін әзірлеу; **Тағам дайындау технологиясы.**

5) «Үй мәдениеті» бөлімі: Электр қуатының негізгі көздері туралы жалпы мәліметтер, электротехникалық арматура, электр энергиясының әртүрлі көздерімен тәжірибе жасау (батарея, гальваникалық элементтер), тұрмыстағы жөндеу жұмыстары, өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары, өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

23. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

7-сынып (ұлдар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Портрет жанры, портрет түрлері, қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет, сызықты портрет, графика, орындалу техникасы, дәстүрлі емес материалдардан портрет жасау (сымнан) материалдардан орындалған портрет), портреттегі түс, орындау техникасы, заманауи портрет, фотоөнер, фотокамерамен тәжірибе, анимация,

қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар), сценарий дайындау, кейіпкерлер мен декорациялар құру, көркем өнер идеяларын іске асыру, дыбыс қосу, жұмысты қорғау; 2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Қазақстан халықтарының зергерлік өнерімен танысу, зергерлік бұйым нобайын орындау, материалдар мен құрал-жабдықтарды таңдау, зергерлік бұйым дайындау, бұйымды көркемдеп безендіру, табиғи материалдардың түрлері мен сипаттамалары (өздігінен ізденіс зерттеулері), табиғи материалдардан дайындалатын бұйым нобайын орындау, табиғи материалдардан бұйым дайындау, бұйымды көркемдеп безендіру, жұмысты қорғау, көрме ұйымдастыру;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Электрлік және қол еңбегі құралдары мен жабдықтары, тәжірибелік жұмыс, құрамалы бөлшектерден робот құру, роботтың шығу тарихы мен оның түрлері (өздігінен ізденіс зерттеулері), роботты жобалау және дайындау, нобай, материалдарды іріктеу, таңдау, робот құру, робот бөлшектерінің жылжымалы механизмін құру бойынша эксперимент жүргізу, көлік құралдарының түрлері туралы жалпы мәлімет (өздігінен ізденіс зерттеулері), көлік құралы үлгісін дайындау, нобай, материалдарды іріктеу, таңдау, көлік құралын орындау, үлгінің жеке бөліктерін дайындау, үлгіні құрастыру, безендіру, жұмысты қорғау, көрме ұйымдастыру; **Электротехникалық жұмыстарды орындау технологиясы.**

4) «Тамақтану мәдениеті» бөлімі: Қазақ халқы мен әртүрлі халықтардың дастарқан дәстүрі. Қоғамдық тамақтану орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері;

5) «Үй мәдениеті» бөлімі: Электрсызбалардың шартты белгілерімен танысу, электр тізбегі, батарейкалы шамшырақ дайындау, электрлік қол еңбегі құралдарын қолданып тұрмыстағы жөндеу жұмыстарын жүргізу, сәндік гүлдер түрлері, гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

24. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

8-сынып (ұлдар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Өнердегі заманауи техника мен ғылыми жетістіктер, табиғаттағы микро суреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттары (поп арт, инсталляция), өздігінен ізденіс зерттеулері, Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізінде тәжірибелік жұмыс орындау (2D немесе 3D форматында), жұмысты қорғау және көрме ұйымдастыру;

2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Пирография өнерімен танысу, көркемдеп күйдіру техникасы мен тәсілдері, нобай орындау, материалдарды таңдау және дайындау, бұйымды көркемдеп күйдіру, безендіру, жұмысты қорғау және көрме ұйымдастыру;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Ағашты механикалық өңдеуге арналған құрал-жабдықтар, ағашты механикалық өңдеу барысындағы жұмысты ұйымдастыру, ағаштан жасалған бұйымды өңдеу, бұйымның дизайны, материалды таңдау және дайындау, бұйымды жасау, материалдар мен бөлшектерді механикалық өңдеу, бұйымды безендіру, көрме ұйымдастыру;

4) «Үй мәдениеті» бөлімі: Ауыл шаруашылығы өндірісіндегі заманауи

техникалар мен жабдықтар, тұрмыстық құрал-жабдықтар мен электроарматураны жөндеу, үй экологиясы, үйдегі микроклимат.

25. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

9-сынып (ұлдар):

1) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Мозаика өнері, мозаика орындаудың түрлері мен техникалары, мозаикалық панноға арналған негіз дайындау, нобай және материалды таңдау, мозаика панносын орындау, көркемдеп безендіру мен жұмыстарын таныстыру;

2) «Дизайн және технология» бөлімі: Қазақ халқының тұрмыстық заттарымен танысу, қазақ халқының тұрмыстық заттарының орындалу техникасы мен материалдарын (торсық, дөңгелек үстел) зерделеу, идеяларды талдау және нобайды орындау, жұмысты жоспарлау, материалдарды өңдеу, бұйымды дайындау, көрме ұйымдастыру және жұмысты қорғау;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Үстел ойыны, шығу тарихы, үстел ойынының тұжырымдамасы, үстел ойынын дайындау, графикалық құжаттама, үстел ойының бөлшектерін дайындау, көркемдеп безендіру, ойынды тестілеу, сауалнама және ақпараттар жинау, жұмысты қорғау;

4) «Үй мәдениеті» бөлімі: Агротехнологияның дамуындағы ғылымның рөлі (өздігінен ізденіс зерттеулері), электрқұрылғылар мен тұрмыстық техникаларды таңдау және бағалау, бөлменің жөндеу жұмыстарына арналған заманауи материалдар мен құрал-жабдықтар (тәжірибелік жұмыс).

26. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

10-сынып (ұлдар):

1) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Заманауи интерьердегі сәндік бұйымдар, интерьердің сәнді заттарының (шамшырақ, сәнді сағаттар) дайындалу техникалары мен тәсілдерін зерделеу, идеяларды дамытуды талқылау мен нобай орындау, жұмысты жоспарлау, интерьерге арналған сәндік заттарды дайындау мен безендіру, жұмысты қорғау; 2) «Дизайн және технология» бөлімі: Сәулет өнерінің үздік туындылары, заманауи сәулет өнері, Қазақстан сәулет өнері (заманауи және тарихи), сәулеттік ғимараттар мен нысандардың (имитация немесе өз идеялары) нобайы, сызбасы, сәулеттік нысанның макетін орындауға қажетті материалдарды анықтау және таңдау, шығармашылық жұмыс, сәулеттік нысан макеті, жұмысты қорғау;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Интерьер заттары және жиһаздардың өндірілуі, белгілі бір интерьерге арналған заттарды дайындау (мысалы: көрме залына арналған модульді жиһаз, трансформацияланатын балаларға арналған жиһаз, сәнді шамшырақ), идеяны дамыту және талқылау, материалдарды таңдау, графикалық құжаттама, техникалық спецификация, бұйымды әзірлеу, әрлеу, жұмысты қорғау;

4) «Үй мәдениеті» бөлімі: Интерьер/экстерьердегі ландшафт элементтері, шығармашылық идеяларды визуалдау, интерьердегі жарықтандыру, табиғи және жасанды жарықтандыру, интерьерді жарықтандырудың жобасын даярлау (тұрғын үй бөлмелері, өндірістік, қоғамдық орындар), интерьерді аудандарға бөлу және жоспарлау (тұрғын үй бөлмелері, өндірістік, қоғамдық орындар).

27. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

6-сынып (қыздар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Бейнелеу өнеріндегі көркем құралдары, классикалық өнердің үздік туындылары **техникасы**, қазақстандық суретшілердің шығармашылығы, бейнелеу, **қол өнерінің** түрлері мен жанрлары, ұлттық сәндік натюрморт, пейзаж, табиғатпен үйлесім, әуе перспективасы, индустриалды пейзаж, қала пейзажы, сызықтық перспектива, пластикалық пішіндер өнері, мүсін өнері, шығармашылық жұмыс, көрме ұйымдастыру;

2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Сәндік-қолданбалы өнер, негізгі пішіндер мен ерекшеліктері, Қазақстан халықтарының сәндік-қолданбалы өнері, қазақтың ұлттық ою-өрнектері (түрлері, стилизация мен мотивтері), көркем кестелеу, кесте түрлері, материалдар және құрал-жабдықтармен танысу, нобай орындау, көркемдік кестемен бұйымды безендіру, өру өнері, өру түрлері, материалдар және құрал-жабдықтармен танысу, бұйым өру, жұмыстардың көрмесі;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Тоқыма материалдарының классификациясы мен сипаттамалары, материалдардың түрлері мен қасиеттерін зерттеу, тоқыма материалдарын өңдеуге арналған құрал-жабдықтар мен құрылғылар, тігін бұйымдарының классификациясы, идеядан өнімге (тігін бұйымдары), дизайн, киімді макеттеу (қағаз, тоқыма материалдар), костюм құру (мини-манекенде немесе қуыршақта), тоқыма мозаика техникасында тігін бұйымдарының дизайны (құрақ, пэчворк, квилт), идеяларды құру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмыстың орындалу бірізділігі, бұйым дайындау, бұйымды безендіру, жұмысты қорғау;

4) «Тамақтану мәдениеті» бөлімі: Дұрыс тамақтанудың негіздері, ас мәзірін әзірлеу, асхананың жабдықталуы, тағам әзірлеуге арналған құралдар-жабдықтар, аспаптар мен ыдыс-аяқтар, тағам дайындауға арналған құрал-жабдықтардың мүмкіндіктерін зерттеу, бутербродтар мен сусындардың әзірлену технологиясы, жемістер мен көкөністерден салаттар әзірлеу технологиясы;

5) «Үй мәдениеті» бөлімі: Жеке бастың гигиенасы, өз-өзіне күтім жасау, өсімдік шаруашылығының негізгі бағыттары, өсімдік шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

28. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

7-сынып (қыздар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Портрет жанры, портрет түрлері, қазақстандық суретшілердің шығармашылығындағы портрет, сызықты портрет, графика, орындалу техникасы, дәстүрлі емес материалдардан портрет жасау (сымнан орындалған портрет), портреттегі түс, орындалу техникасы, заманауи портрет, фотоөнер, фотокамерамен тәжірибе, анимация, қозғалатын элементтер (ермексазды анимация, көлеңкелі театр, саусақты және таяқшалы қуыршақтар), сценарий дайындау, кейіпкерлер мен декорациялар құру, көркем өнер идеяларын іске асыру, дыбыс қосу, жұмысты қорғау;

2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Тоқу өнері, ілмекпен тоқу, тоқу тәсілдері мен техникалары, бұйымның нобайын дайындау, материалдар мен

құрал-жабдықтарды таңдау, әртүрлі бұйымдарды ілмекпен тоқу (сулықтар, сөмкелер, ұялы телефондардың қабы), шалма бізбен тоқу, шалма біз және олардың түрлері, тоқу тәсілдері мен техникалары, бұйымның нобайын дайындау, әртүрлі бұйымдарды шалма бізбен тоқу (мойынорағыш, үшкіл орамал, тіреуіш, ұялы телефондардың қабы), жұмысты қорғау, көрме ұйымдастыру;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Тоқыма материалдарынан бұйым дайындау (авторлық қуыршақ, дамытатын ойыншықтар), идеяларды құру, нобай, түрлі-түсті және фактуралы тоқыма материалдарын зерттеу, материалдарды, құралдар мен жабдықтарды таңдау және дайындау, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөліктерін өңдеу, бөлшектерді біріктіру мен бұйымды безендіру, үйге арналған тоқыма бұйымдарының дизайны (алжапқыш, асханалық бұйымдар), идеяларды құру, нобай, материалды таңдау және дайындау, жұмысты орындау бірізділігі, бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, жеке бөліктерін өңдеу, бөлшектерді біріктіру мен бұйымды безендіру, жұмысты қорғау, көрме ұйымдастыру;

4) «Тамақтану мәдениеті» бөлімі: Қазақ халқы мен әртүрлі халықтардың және де қоғамдық тамақтану орындарындағы дастарқан басында өзін-өзі дұрыс ұстау ережелері, жартылай дайын өнімдерден тағамдар әзірлеу технологиясы, тағамдарды жылдам әзірлеудің технологиясы, десерт әзірлеу технологиясы;

5) Бөлім «Үй мәдениеті»: Гигиена ережелері, бөлмені ылғалды және құрғақ тазалау жұмысы, киім (аяқ киім) күтімі мен оларды сақтау, сәндік гүлдер түрлері, гүл өсіру шаруашылығындағы көктемгі жұмыстар.

29. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

8-сынып (қыздар):

1) «Визуалды өнер» бөлімі: Өнердегі заманауи техника мен ғылыми жетістіктер, табиғаттағы микро суреттер, бейнелеу өнеріндегі заманауи бағыттары (поп арт, инсталляция), өздігінен ізденіс зерттеулері, Қазақстанның заманауи суретшілері, өнердегі заманауи стильдік бағыттарды зерттеу негізінде тәжірибелік (шығармашылық) жұмыс орындау (2D немесе 3D форматында), жұмысты қорғау және көрме ұйымдастыру;

2) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Көркемдік жазба (батик, гжель, хохлома), жазбалар түрлері, жазбалардың тәсілдері мен техникасы, материалдары және құралдары, бұйымның нобайын орындау, материалдар мен құралдарды дайындау, көркемдік жазбаны орындау, сәндеу, безендіру, жұмысты қорғау және көрме ұйымдастыру;

4) «Тамақтану мәдениеті» бөлімі: Қазақтың ұлттық тағамдары, әлем халықтарының тағамдары (өздігінен ізденіс зерттеулері), әлем халықтарының тағамдары, тәжірибелік жұмыс (суши, пицца, көже);

5) «Үй мәдениеті» бөлімі: Тұрмыстық техниканы таңдау, тұрмыстық техниканы қолдану ережелері, өсімдік сән және интерьер элементі ретінде.

30. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

9-сынып (қыздар):

1) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Қазақтың ұлттық сәндік қолданбалы бұйымдары (ши тоқу, киіз бас), әртүрлі ұлттық бұйымдар, құрал-жабдықтар

мен материалдармен танысу, бұйымдарға нобайлар дайындау, құрал-жабдықтар мен материалдар дайындау, шығармашылық жұмыстарды орындау, әшекейлерді пайдалана отырып сәндеу, жұмысты қорғау, көрмеге ұсыну;

2) «Дизайн және технология» бөлімі: Қазақтың ұлттық киімі, этностиль, ою-өрнек стилизациясы, этностильдегі (бас киімдер, қазақтың ұлттық киімдері), этностильдегі бұйымдарды жасау (бас киімдер, қазақтың ұлттық киімдері), бұйымдарды әшекейлеу, жұмысты қорғау;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Халықтық пішім негізінде киім үлгісінің дизайны (тұтас жендер), бұйымдарға нобайлар дайындау, құрал-жабдықтар мен материалдарды дайындау, халықтық пішім негізінде киім үлгісінде бұйым дайындау, бөлшектерді пішу, бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді біріктіру мен безендіру, бұйымды ою-өрнек элементтерімен безендіру, жұмысты қорғау;

4) «Үй мәдениеті» бөлімі: Интерьерге арналған сәнді бұйымдар (2D/3D форматта), бұйымдарға нобайлар дайындау, құрал-жабдықтар мен материалдарды дайындау, интерьерге арналған 2D/3D сәнді бұйымдарды жасау, өсімдік шаруашылығындағы ғылымның рөлі, медицина, фитотерапия және косметологиядағы өсімдіктің рөлі.

31. «Технология» пәнінің базалық мазмұны.

10-сынып (қыздар):

1) «Сәндік-қолданбалы өнер» бөлімі: Қазақстанның дәстүрлі тоқыма өнері, қазақ кілемдері, алаша, кілем тоқу, гобелен, қазіргі кілемдер үлгілері, кілем тоқу материалдары мен құрал-жабдықтары, бұйым нобайын жасау, материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау, шығармашылық жұмысты орындау, декор жасау мен безендіру, жұмысты қорғау, көрме ұйымдастыру;

2) «Дизайн және технология» бөлімі: Заманауи сән әлеміндегі сарындық (стильді) бағыттар (өздігінен ізденіс зерттеулері), «Сән және жеке тұлға үйлесімділігі» эксперименті, жеке даралық имиджін жасау, идеяларды жүзеге асыру, аксессуарлар, шаш үлгісі, визаж құралдары негізінде жеке даралық образды жасау, киім топтамасын жасау эксперименті/жеке даралық имидж үшін аксессуарлар, жұмысты қорғау;

3) «Дизайн және технология» бөлімі: Сәнді киім дизайны «Fast cloth» қарапайым геометриялық формалар (пончо, кейп, туника) (сән журналдары), киім және аксессуарлардың заманауи өндірісі, нобай, идеяны жүзеге асыру, материалдар мен құрал-жабдықтарды дайындау, бұйымды жасау, бөлшектерді пішу, жеке бөлшектерді өңдеу, бөлшектерді жинау мен бұйымды сәндеу, жұмысты талдау мен бағалау, жұмысты қорғау;

4) «Үй мәдениеті» бөлімі: Ландшафт элементтері интерьерде /экстерьерде, шығармашылық идеяны визуалдау (нобай), шығармашылық идеяны іске асыру, интерьерді мерекеге орай безендіру, шығармашылық идеяны визуалдау (нобай), шығармашылық идеяны іске асыру.

33. «Шығармашылық идеяларды дамыту және зерттеу» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

1) қоршаған орта туралы білім мен түсінік;

2) тарих, мәдениет және дәстүр туралы білім мен түсінік;

- 3) ақпарат көздерімен жұмыс істеу;
- 4) шығармашылық іс-әрекет үдерісін жоспарлау;
- 5) дизайн дайындау бойынша тапсырмалармен жұмыс жасау;
- 6) материалдар, олардың қасиеттері мен жұмыс істеу техникалары;
- 7) шығармашылық жоба.

34. «Шығармашылық жұмыстарды жасау және дайындау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) шығармашылық идеялардың көркем көрінісі;
- 2) құралдар мен жабдықтар;
- 3) жасау технологиясы;
- 4) тамақтану мәдениеті;
- 5) үй мәдениеті;
- 6) техника қауіпсіздігі және еңбек гигиенасы ережелерін сақтау.

4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

36. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер білім берудің барлық деңгейінің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында белгіленген метапәндік құзыреттіліктерді (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, лингвистикалық-коммуникативтік, ақпараттық технологиялар) басшылыққа алады.

«Технология» пәнінен күтілетін нәтижелер:

6-сыныпта

Оқушы біледі:

ұлдар / қыздар

- қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктері;

- олардың қасиеттері мен мақсатын анықтай отырып, қазіргі және дәстүрлі емес материалдар;

- қол құралдарымен қауіпсіз жұмыс істеу және еңбек гигиенасын білу.

Ұлдар

- материалдардың жалпы қасиеттері мен құрылымын, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау

қыздар

- тоқыма материалдары мен бұйымдарының классификациясын білу және сипаттау

Оқушы түсінеді:

- шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін нобайлар мен эскиздерді қалай жасау керек;

- таңдалған құралдардың қасиеттерін ескере отырып, әдіс-тәсілдерді, көркем материалдарды қолдану;

Ұлдар

- ағаш ұстасының/слесарь үстелінің мақсаты мен орналасуы

қыздар

- тігін машинасының құрылғысы, жіптерді тігу, тігу тәсілдері;

Оқушы алған білімін үлгі бойынша қолданады:

- шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдаланады;

- қауіпсіздік шараларын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдаланады;

Қыздар

- тігістерді пайдалана отырып, қол құралдарымен және тігін машинасында тоқыма материалдарын кесу және өндеуді жүзеге асыру;

Оқушы білімді жаңа жағдайда пайдаланады:

- өсімдік шаруашылығы мен бау-бақша дақылдарының негізгі бағыттарын зерттейді және сипаттайды;

- бейімдеу, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша ұсыныстар жасайды

Ұлдар

- қол аспаптарын пайдалана отырып, ақауларды жою бойынша ішкі және қарапайым жөндеу операцияларын ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау

Оқушы білімін шығармашылықпен қолданады:

- пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды сипаттайды;

- дайын жұмысты бүкіл сыныпқа ұсынады (көрме).

7 сынып

Оқушы біледі:

- қазақтың ұлттық және әлемдік мәдениетінің өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктері;

- заманауи және дәстүрлі емес материалдар және оларды тиімді өңдеу және пайдалану жолдарын анықтайды;

.- қолмен жұмыс істейтін электр құралдарымен, жабдықтармен және еңбек гигиенасымен қауіпсіз жұмыс істеу жолдарын біледі және түсіндіреді.

Ұлдар

- материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттерін және олардың қолданылу аясын

Қыздар

-тоқыма материалдары мен бұйымдарының қасиеттері мен текстурасын қалай анықтауға болады

Оқушы түсінеді:

- шығармашылық идеяларды жүзеге асыру үшін эскиздерді, техникалық сызбаларды және сызбаларды қалай жасау керек;

- материалдардың қасиеттері мен практикалық жұмыс дағдылары туралы білімдерін көрсете отырып, техниканы, көркем материалдарды қалай пайдалану керек

Ұлдар

- қозғалысты беру механизмдері мен қолмен жүретін электр құралдарының құрылғысы және оларды құрылымдық, табиғи және жасанды

материалдарды өңдеу үшін пайдалану;

қыздар

- киімдерді дымқыл-жылулық өңдеу режимдері және оларды тәжірибеде қолдану.

Оқушы алған білімін үлгі бойынша қолданады:

- шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдаланады;

- қауіпсіздік шараларын сақтай отырып, оның маңыздылығын түсініп, көрсете отырып, материалдар мен құралдарды пайдаланады;

Қыздар

- тоқыма материалдарын кесу мен өңдеуді қол құралдарымен және тігін машинасында тігіс және жиектеу тігістерін пайдалана отырып жүзеге асырады;

Оқушы білімді жаңа жағдайда пайдаланады:

- сәндік гүл дақылдарын өсіру технологиясын оқып, сипаттау;

- бейімделу, өз жұмысын және басқалардың жұмысын жақсарту бойынша негізделген ұсыныстар енгізу.

Ұлдар

- қолмен жұмыс істейтін электр құралдары мен жабдықтарын пайдалана отырып, ақауларды жою бойынша ішкі және жөндеу жұмыстарын ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау;

Оқушы білімін шығармашылықпен қолданады:

- пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды салыстырады;

- мектеп аудиториясына дайын жұмысты ұсынады (көрме).

8-сыныпта

Оқушы біледі:

- тарихи-мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктері;

- материалдардың ассортименті және оларды қалай тиімді біріктіруге, өңдеуге және пайдалануға болатынын анықтайды;

- заманауи технологиялық машиналарда қауіпсіз жұмыс істеу жолдарын біледі және түсіндіреді

Ұлдар

жобаланған объектілерді дайындау кезіндегі материалдардың физикалық, механикалық және технологиялық қасиеттері

қыздар

- арматура мен әрлеу материалдарының жіктелуі мен сипаттамаларын анықтау, сипаттау және салыстыру

Оқушы түсінеді:

- әртүрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, бұйым жасаудың эскиздерін жасау және графикалық және технологиялық құжаттамаларды әзірлеуді;

- шығармашылық жұмыста әртүрлі әдістер мен көркем материалдарды

анықтау, таңдау және біріктіру;

Ұлдар

- конструктивті, табиғи және жасанды материалдарды өңдеуге арналған заманауи технологиялық машиналардың құрылғысы мен жұмыс істеу принципін және оларда операцияларды орындауды;

Қыздар

- киімдерді дымқыл термиялық өңдеуге арналған құрылғыларды таңдау және қолдану

Оқушы алған білімін үлгі бойынша қолданады:

- шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдаланады;

- қауіпсіздік шараларын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдаланады;

Қыздар

- заманауи тоқыма және әрлеу материалдарын және әртүрлі конструкцияларды пайдалана отырып, технологиялық құжаттамаға сәйкес тігін машинасында бұйымдар жасау

Оқушы білімді жаңа жағдайда пайдаланады:

- ауылшаруашылық өндірісіндегі заманауи техникалар мен жабдықтарды сипаттайды, жіктейді және бағалайды;

- қолданылған идеяларды салыстыру негізінде өзінің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасайды;

Ұлдар

- интерьерді ұйымдастыру бойынша практикалық жұмыстарды орындау барысында жарықтандыру, желдету және жылыту жүйелеріне қойылатын нормалар мен талаптарды сақтау

Оқушы білімін шығармашылықпен қолданады:

- пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды талқылайды және бағалайды;

- дайын жұмысты кең аудиторияға ұсынады (көрме, сән көрсетілімі).

9-сыныпта

Оқушы біледі:

- әртүрлі тарихи-мәдени шығу тегі өнер, қолөнер және дизайн туындыларының ерекшеліктерін;

- бұйымды дайындауға және безендіруге арналған заманауи және дәстүрлі емес материалдар;

- құрал-саймандармен және құрал-жабдықтармен қауіпсіз жұмыс жасау туралы жадынама жасауды

Ұлдар

- жобаланған объектінің қасиеттері мен мақсатын ескере отырып, материалдарды, оларды өңдеу және өңдеу әдістерін анықтау және негізделген

таңдау әдісі

қыздар

- табиғи және жасанды былғары мен үлбірдің түрлері мен қасиеттерін анықтау және салыстыру

Оқушы түсінеді:

- өнімді дайындаудың реттілігі мен ұтымды әдістерін анықтайтын графикалық және технологиялық құжаттаманы әзірледі;

- шығармашылық жұмыста әртүрлі техника мен көркемдік материалдарды анықтау, таңдау және біріктіру;

Ұлдар

- қазіргі технологиялық станоктарда конструкциялық материалдарды өңдеу бойынша күрделі операцияларды орындау жолын

Қыздар

- тігін машиналарына керек-жарақтарды таңдау және пайдалану (түйме тесігін өңдеу, найзағай бекіту үшін).

Оқушы алған білімін үлгі бойынша қолданады:

- шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдаланады;

- қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;

Қыздар

- тоқыма материалдарын өңдеу және өңдеу әдістерін, қол аспаптарын және тігін жабдықтарын және оларға керек-жарақтарды қолдануды анықтау және қолдану

Оқушы білімді жаңа жағдайда пайдаланады:

- ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың ғылыми тәсілдерін талқылайды және бағалайды;

- қолданылған идеялар мен тәсілдерді талдау және бағалау негізінде өзінің және басқалардың жұмысын бейімдеу, жетілдіру бойынша сыни ұсыныстар жасайды;

Ұлдар

- күнделікті өмірде жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды жолдарын табу

Қыздар

Оқушы білімін шығармашылықпен қолданады:

- пәндік терминологияны пайдалана отырып, өзінің және басқалардың жұмысында көрсетілген идеялар мен тақырыптарды талдау және бағалау критерийлерін қолдану;

- дайын жұмысты онлайн платформаларда кеңірек аудиторияға таныстыруды ұйымдастырады.

10-сыныпта

Оқушы біледі:

- әртүрлі тарихи және мәдени шығу тегі бар өнер, қолөнер және дизайндағы әртүрлі стильдер, материалдар мен тәсілдер;
- өнімді дайындау және өңдеу процесінде материалдарды қолданудың шешімдері мен тәсілдерін;
- жекелеген жұмыс түрлеріне және өндірілетін бұйымдарға қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулықтарды құрастыру.

Ұлдар

- техникалық, экологиялық және пайдалану сипаттамаларын ескере отырып, өңдеу және өңдеу материалдары мен әдістерін қалай анықтау және негізделген таңдау керек

Қыздар

- тоқылған, тоқыма емес маталарды анықтау және бағалау

Оқушы түсінеді:

- әр түрлі графикалық құралдарды пайдалана отырып, графикалық және технологиялық құжаттаманы құрастыруды;
- шығармашылық жұмыстарды жасауда бірқатар әдістер мен көркемдік материалдарды қолдану;

Ұлдар

- материалдарды өңдеуге арналған құралдар мен заманауи технологиялық машиналарды анықтау, таңдау және қолдану тәсілдерін;

Қыздар

- тігін машиналарында күрделі операцияларды орындау (кесте, аппликация)

Оқушы алған білімін үлгі бойынша қолданады:

- шығармашылық жұмыстар мен бұйымдарды жасау барысында қазақтың ұлттық мәдениетінің элементтерін пайдаланады;
- қауіпсіздік техникасын сақтай отырып, материалдар мен құралдарды пайдалану;

Қыздар

- өнімді дайындау процесінде материалдарды өңдеу әдістерін анықтау, таңдау және қолдану;

Оқушы білімді жаңа жағдайда пайдаланады:

- ландшафты дизайнның стильдерін, заманауи үрдістерін және элементтерін анықтайды және сипаттайды;
- өз жұмысының және басқалардың жұмысының мақсаты мен маңыздылығына негізделген баға мен өзіндік көзқарасты қамтамасыз етеді.

Ұлдар

- күнделікті өмірде жөндеу жұмыстары кезінде ақауларды жоюдың ұтымды жолдарын табу

Оқушы білімін шығармашылықпен қолданады:

- өзінің және басқалардың шығармашылығындағы тарихи, әлеуметтік

және мәдени контексттерді талдайды және бағалайды;

- БАҚ құралдары мен онлайн платформаларды пайдалана отырып, белгілі бір аудиторияға дайын жұмыстың тұсаукесерін ұйымдастырады.

37. Негізгі деңгей оқушыны негізгі, кең таралған технологияларды үйренуге дайындайды. Бұл оқушыларға білімдерін бекітуге, жалпы еңбек дағдылары мен іскерліктерін меңгеруге, нарықтық экономика жағдайында зияткерлік, физикалық, эстетикалық дамуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Кәсіби өзін-өзі анықтау мақсатында кәсіптер әлемін зерттеу жүзеге асырылады.

**Жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық білім бағдарламасына
салыстырмалы талдау
«Қазақ тілі» (оқыту қазақ тілінде)**

НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ СТАНДАРТЫ	
Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
Негізгі орта білім берудің (6-10-сыныптар) мақсаты	
<p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы «25» қазандағы № 545 бұйрығына 2-қосымша</p> <p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 192-қосымша</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>6. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік</p>	<p align="right">ЖОБА</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен 12-жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>8. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің</p>

құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).

7. Қазақ тілі пәнін оқыту мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

8. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктеріне коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану;

2) тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу;

3) аудиовизуалды материалды тыңдау барысында өз көзқарастарын білдіру;

4) мәтіндерге қойылған мақсатқа сәйкес қорытынды, синтез, анализ жасау дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

9. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6) 5-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

7) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

8) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

9) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

10) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 тіркелген).

10. Оқу мақсаттары мұғалім мен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін

мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ тіркелген).

9. Қазақ тілі пәнін оқыту мақсаты – қазақ тілінің әлеуметтік-қоғамдық қызметі (ана тілі-ұлт тілі-мемлекеттік тіл) туралы біртұтас білім бере отырып, тілдің танымдық, құрылымдық, тарихи мәнін, тілді қолданудың нормативті жүйесін игеріп, сөйлеу мәдениеті тәсілдерін меңгерген, ұлттық рухты бойына сіңірген дара тұлға тәрбиелеу. Ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

10. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

бастауыш, орта, жоғары сыныптарда білім беру мазмұнының академиялық және практикалық бағыттылығы арасындағы теңгерімді сақтай отырып,

- бастауыш сыныптарда қазақ тілінің ана тілі ретіндегі қызметіне, өмірлік қажеттіліктеріне коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану;

- орта сыныптарда қазақ тілінің ұлт тілі ретіндегі қызметіне, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды өзіне үйлесімді үйлестіруге, кез келген өмірлік жағдайларда функционалдық сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігін көрсетуге, сондай-ақ оқу және қолданбалы тапсырмаларды шешуге;

бірізділік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады:

- 1) тыңдалым және айтылым;
- 2) оқылым;
- 3) жазылым;
- 4) әдеби тіл нормаларын сақтау.

11. «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) болжау;
- 2) әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау;
- 3) мәтіннен ақпаратты анықтау;
- 4) негізгі ойды анықтау;
- 5) тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау;
- 6) сөйлеу мәдениетін дамыту.

12. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) ақпаратты түсіну;
- 2) мәтіннің стильдік ерекшелігін тану;
- 3) мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату;
- 4) мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу;
- 5) мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау;
- 6) оқылым стратегияларын қолдану;
- 7) әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

13. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) жоспар құру;
- 2) әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру;
- 3) жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну;
- 4) эссе жазу;
- 5) оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу;
- 6) мәтіндерді түзету және редакциялау.

14. «Әдеби тіл нормаларын сақтау бөлімі» келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) орфографиялық норма;
- 2) орфоэпиялық норма;
- 3) лексикалық норма;
- 4) грамматикалық норма;
- 5) пунктуациялық норма.

- жоғары сыныптарда қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі қызметіне басымдық бере оқыту. Қоғамның барлық саласында қазақ тілін қолданудың заңдылықтарын, іскерлік, дипломатиялық қарым-қатынас мәдениетін, сөйлеу мәдениетін, яғни қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде қолдануды өз міндетіне алады, қазақ тілінің мемлекеттік статусын көтеруге өзіндік үлес қосады, мемлекеттік тілді қолдануға ынталы болады.

11. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім)

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары)

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық)

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

5. «Қазақ тілі» пәнін оқу арқылы білім алушылар:

<p>10. 5-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) тыңдалым және айтылым: тірек сөздер арқылы тақырыпты болжау, негізгі ойды анықтау, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау, қыстырма, қаратпа, одағай сөздер арқылы өз ойын білдіру;</p> <p>2) оқылым: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану, хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы, жанрлық ерекшеліктері, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер, оқылым стратегияларын қолдану, қажетті ақпаратты таба білу;</p> <p>3) жазылым: мәтін бөлімдеріне (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) жоспар құру, хат, хабарлама, жарнаманы жанрлық ерекшеліктеріне сәйкес жазу, сюжетті суреттер негізінде әңгіме жазу, эссенің бөлімдерін меңгеру (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды), мекен мен оқиғаны сипаттайтын не суреттейтін эссе жазу;</p> <p>4) әдеби тіл нормалары: орфографиялық норма: қазақ тілінің дыбыстар жүйесі, үндестік заңы, емле заңдылықтары; орфоэпиялық норма: ілгерінді, кейінді, тоғыспалы ықпал; лексикалық норма: сөздердің тура және ауыспалы мағынасы, көп мағыналы сөздер, синоним, омоним, антоним; грамматикалық норма: туынды сөздер, күрделі сөздер, зат есімнің мағыналық түрлері, сын есім, шырай категориясы, сан есім, мағыналық түрлері, төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзі; пунктуациялық норма: төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.</p> <p>11. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) тыңдалым және айтылым: көтерілген мәселені болжау, әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдау, мәтін мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты түсіну, жетекші сұрақтар арқылы</p>	<p>11) тілдің ана тілі, ұлт тілі, мемлекеттік тіл ретіндегі қызметіне басымдық беруді;</p> <p>12) білім алушылардың жас ерекшеліктеріне, қажеттіліктері мен қызығушылықтарына сәйкес тілдік дағдыларын дамытуды;</p> <p>13) оқушылардың танымдық қабілетін арттырып, сыни ойлау қабілеті мен шығармашылық әлеуетін дамытуды;</p> <p>14) әлеуметтік-тұлғалық құзыреттілігін,</p> <p>15) жазу сауаттылығын қалыптастыруды;</p> <p>16) тұлғаның танымдық, мәдениетін қалыптастыруды;</p> <p>17) ұлттық, рухани-адамгершілік, мәдени-тарихи және эстетикалық құндылықтарды танытуды;</p> <p>18) оқушылардың тілдік қорын байытуды;</p> <p>19) туған тілі мен еліне деген құрмет сезімін, рухани болмысын, қазақстандық патриотизмді қалыптастыруды;</p> <p>20) шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауды дамыту және пайдалануды қамтамасыз етеді.</p> <p>2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <p>6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;</p>
--	--

негізгі ойды анықтау, жалпы және нақты сұрақтар, мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыру, ресми сөздер мен тіркестерді, терминдерді орынды қолдану, диалогке қатысу;

2) оқылым:

мәтіннен негізгі және детальді ақпаратты анықтау, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеуді тілдік құралдар арқылы тану, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату, мәтін негізінде нақтылау сұрақтарын құрастыру, оқылым стратегияларын қолдану, комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу, сілтеме жасау;

3) жазылым:

әртүрлі жанрдағы мәтіндер жазу үшін жоспар құру, мінездеме, өмірбаян, құттықтауды жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай жазу, графиктік мәтін құрастыру, эссе жазу барысында абзацты жүйелі құрастыру, «келісу, келіспеу» эссесін жазу, жинақы мәтін жазу, мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жеке, бірге, бөлек, дефис арқылы жазылатын сөздер;

орфоэпиялық норма: сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін;

лексикалық норма: көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздер;

грамматикалық норма: есімдік, етістік, етіс түрлері, салт және сабақты етістік, үстеу, үстеудің мағыналық түрлері;

пунктуациялық норма: қазақ тіліндегі тыныс белгінің түрлері, даралаушы тыныс белгілері.

12. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

мәтін негізінде оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау, әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалардан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау, факті мен көзқарасты ажырату, дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды

10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

7. «Қазақ тілі» пәнінің оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

8. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру;

- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;

- эссе жаза алуы;

- әр түрлі жанрдағы мәтіндерді стильдік ерекшелігіне сай жазуы;

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

анықтау, дәлелді жауап беру, салыстыру, талқылау, коммуникативтік жағдаятқа сайкөркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу;

2) оқылым:

мәтіндік және графиктік ақпаратты интерпретациялау, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін тану, хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттарының қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, мәтіннің тақырыбын, құрылымын, мақсатты аудиториясын, тілдік ерекшеліктерін талдау, мәтін негізінде проблемалық сұрақтар құрастыра білу, комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу, сілтеме жасау;

3) жазылым:

күрделі жоспар құру, шағын мақала, нұсқаулық, әңгіме құрастырып жазу, графиктік мәтін түрінде берілген процесті сипаттап жазу, дискуссивті эссе жазу, жинақы мәтін жазу, мәтін негізінде лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану;

лексикалық норма: фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану;

грамматикалық норма: есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлері, еліктеу сөздер, шылау түрлері, одағай, оқшау сөздер;

пунктуациялық норма: сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолдану.

13. 8-сыныпқа арналған

«Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

-тіл ережелерін білуі, қолдана алуы;

-грамматикалық кестелер арқылы жан-жақты алған білімдерін талдай алуы;

-диалог құру және оны жалғастыру шеберлігінің қалыптасуы;

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі,

- өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;

- сөз әдеби талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

8. «Қазақ тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;

3) жазылым:

тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графикалық мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

14. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

әртүрлі жанрдағы орта көлемді мәтіндердегі мақсатты аудитория мен тілдік құралдардың рөлін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік

3-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны

9. 6-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

тірек сөздер арқылы тақырыпты болжау, негізгі ойды анықтау, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау, қыстырма, қаратпа, одағай сөздер арқылы өз ойын білдіру;

2) оқылым:

мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтін арқылы тану, хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы, жанрлық ерекшеліктері, ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтіндер, оқылым стратегияларын қолдану, қажетті ақпаратты таба білу;

3) жазылым:

мәтін бөлімдеріне (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) жоспар құру, хат, хабарлама, жарнаманы жанрлық ерекшеліктеріне сәйкес жазу, сюжетті суреттер негізінде әңгіме жазу, эссенің бөлімдерін меңгеру (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды), мекен мен оқиғаны сипаттайтын не суреттейтін эссе жазу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: қазақ тілінің дыбыстар жүйесі, үндестік заңы, емле заңдылықтары;

орфоэпиялық норма: ілгерінді, кейінді, тоғыспалы ықпал;

лексикалық норма: сөздердің тура және ауыспалы мағынасы, көп мағыналы сөздер, синоним, омоним, антоним;

мәселелермен байланыстыра білу, мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау, мәтінде айтылған ойға өз көзқарасын білдіру, сыни тұрғыдан баға беру;

2) оқылым:

тұтас емес мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу, қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану, мақала, аннотация, презентация, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, әртүрлі стильдегі мәтіндердің қызметін, құрылымын, ерекшелігін салыстыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу, ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау;

3) жазылым:

күрделі жоспар құру, әртүрлі жанрдамәтіндер құрастыру, жағдаятты талқылау, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе), перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру, мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру, мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу, эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау;

орфоэпиялық норма: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу;

лексикалық норма: лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс

грамматикалық норма: туынды сөздер, күрделі сөздер, зат есімнің мағыналық түрлері, сын есім, шырай категориясы, сан есім, мағыналық түрлері, төл сөз бен төлеу сөз, автор сөзі;

пунктуациялық норма: төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану.

15.7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

көтерілген мәселені болжау, әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдау, мәтін мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты түсіну, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау, жалпы және нақты сұрақтар, мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыру, ресми сөздер мен тіркестерді, терминдерді орынды қолдану, диалогке қатысу.

2) оқылым:

мәтіннен негізгі және детальді ақпаратты анықтау, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеуді тілдік құралдар арқылы тану, ауызекі сөйлеу мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату, мәтін негізінде нақтылау сұрақтарын құрастыру, оқылым стратегияларын қолдану, комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу, сілтеме жасау.

3) жазылым:

әртүрлі жанрдағы мәтіндер жазу үшін жоспар құру, мінездеме, өмірбаян, құттықтауды жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай жазу, графиктік мәтін құрастыру, эссе жазу барысында абзацты жүйелі құрастыру, «келісу, келіспеу» эссесін жазу, жинақы мәтін жазу, мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне

қолдану;

грамматикалық норма: құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу, салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану;

пунктуациялық норма: құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелешуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

15. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» сан мен әріптен тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, әріппен берілген белгі сөйлеу әрекетінің дағдысын (тыңдалым және айтылым, оқылым, жазылым, әдеби тіл нормалары), әріппен қоса берілетін сандар бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

16. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

1) тыңдалым және айтылым:

Білім алушылар:					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Болжау	5.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылға н иллюстра циялар арқылы	6.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы	7.1.1.1 мәтін үзінділері н тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуы	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөзде рге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалғ ан сұрақтарға болжамме н жауап

сүйеніп, түзету, редакциялау.

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жеке, бірге, бөлек, дефис арқылы жазылатын сөздер;

орфоэпиялық норма: сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін;

лексикалық норма: көнерген сөз, эфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздер;

грамматикалық норма: есімдік, етістік, етіс түрлері, салт және сабақты етістік, үстеу, үстеудің мағыналық түрлері;

пунктуациялық норма: қазақ тіліндегі тыныс белгінің түрлері, даралаушы тыныс белгілері.

16. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым:

дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым:

тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық

	тақырыпты болжау	көтерілетін мәселені болжау	н болжау	мәселені болжау	беру, түпнұсқаммен салыстыру	
2. Әртүрлі жанрдағы мәтіндерді талдау	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру	6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулы, хабарландыру, өмірбаян, жаңалық, интервью) көтерілген мәселені талдау	7.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас), жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалардан (үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті - эмоционалды сөздердің рөлін талдау	9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік - экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, Жолдау) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін талдау	және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау; 3) жазылым: тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау; 4) әдеби тіл нормалары: орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам; грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі; пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері. 12. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны: 1) тыңдалым және айтылым: дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға

			н мәселені талдау			байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;
3. Мәтіннен ақпаратты анықтау	5.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау	6.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты анықтау	7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу	8.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау	9.1.3.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелер мен байланыстыра білу	2) оқылым: тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, мақала, аннотация, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау, сілтеме жасау;
4. Негізгі ойды анықтау	5.1.4.1 тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау	6.1.4.1 мәтіннің құрылымдық ерекшелігіне назар аударатырып, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау	7.1.4.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауысырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау	8.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау	9.1.4.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау	3) жазылым: тезистік жоспар құру, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;
5.	5.1.5.1	6.1.5.1	7.1.5.1	8.1.5.1	9.1.5.1	4) әдеби тіл нормалары: орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу; орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

Тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау	тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру	тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру	проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау	перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау	мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту	<p>лексикалық норма:сөздік қор мен сөздік құрам; грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем,жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;</p> <p>пунктуациялық норма:қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.</p> <p>13. 10-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) тыңдалым және айтылым: әртүрлі жанрадағы орта көлемді мәтіндердегі мақсатты аудитория мен тілдік құралдардың рөлін талдау, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу, мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау, мәтінде айтылған ойға өз көзқарасын білдіру, сыни тұрғыдан баға беру;</p> <p>2) оқылым: тұтас емес мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу, қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану, мақала, аннотация, презентация, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату, әртүрлі стильдегі мәтіндердің қызметін, құрылымын, ерекшелігін салыстыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу, ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау;</p> <p>3) жазылым: күрделі жоспар құру, әртүрлі жанрамәтіндер құрастыру, жағдаятты талқылау, өз ойын дәлелдеп жазу</p>
6. Сөйлеу мәдениетін дамыту	5.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма	6.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді	7.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді	8.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып,	9.1.6.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді	

	, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру	орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізу	және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу	диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу	монолог дайындау	(аргументативті эссе), перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 4) әдеби тіл нормалары: орфографиялық норма: жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру, мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру, мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графикалық мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу, эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау; орфоэпиялық норма: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; лексикалық норма: лексикалық стилистика заңдылықтарын дұрыс қолдану; грамматикалық норма: құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу, салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану; пунктуациялық норма: құрмалас сөйлемнің тыныс
2) оқылым:						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1. Ақпаратты түсіну	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау	6.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру	7.2.1.1 мәтіндік және графикалық (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу	
2.	5.2.2.1	6.2.2.1	7.2.2.1	8.2.2.1	9.2.2.1	

Мәтіннің стильдік ерекшелігін тану	лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану	ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	<p>белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану.</p> <p>4 тарау. «Қазақ тілі» пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>14. 6-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы: - тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжай; - тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтай; - тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтай; - мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсінеді, анықтай; - лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тани; - хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырата; - берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құра біледі. <i>Білім алушы:</i> - рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді; - өздігінен білімін арттыруды түсінеді. <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i> - әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдауда;</p>
3. Мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату	5.2.3.1 хат, хабарлама, жарнама, нұсқаулық, хабарландырудың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	6. 2.3.1 ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату	7.2.3.1 хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттарының, қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін	8.2.3.1 мақала, аннотация, презентация, құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	9.2.3.1 мақала, аннотация, презентация, тұжырымдамалар, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату	

			ажырату			
4. Мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау	5.2.4.1 ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру	6.2.4.1 ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыру	7.2.4.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	8.2.4.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау	9.2.4.1 эртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	<p>- тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, негізгі және қосымша ақпаратты анықтауда;</p> <p>- мәтін мазмұнын түсінуде, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыруда;</p> <p>- мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзетуде және редакциялауда;</p> <p>- қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазуда;</p> <p>- төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс жазуда;</p> <p>- сұрақтар құрастыруда;</p> <p>- тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <p>- әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама, жарнама, хабарландыру) көтерілген мәселені талдағанда;</p> <p>- тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беруде, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіруде;</p> <p>- ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыра;</p> <p>- оқылым стратегияларын қолдану: жалпы мазмұнын түсіну үшін, нақты ақпаратты табу үшін оқуда;</p> <p>- жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда;</p> <p>- сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді,</p>
5. Мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу	5.2.5.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға	6.2.5.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты, көтерілген мәселені	7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру	8.2.5.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша	9.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға	

	бағытталған сұрақтар құрастыру	анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарының құрастыру		сұрақтар құрастыру	арналған талқылау сұрақтарының құрастыру	кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білуде; - жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында; - зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы түрлендіріп; - сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігін тану, сын есімді зат есім орнына білуде; - сан есімнің мағыналық түрлерін ажыратып, сан есімді зат есім орнына қоюда; - төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін біліп, төл сөзді төлеу сөзге айналдыруда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысуда, өз пікірін білдіруде; - энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білуде; - жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазуда; - сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыруда; - эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазуда; - оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін
6. Оқылым стратегияларын қолдану	5.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: жалпы мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу	6.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу	7.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу	8.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу	9.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу	
7. әртүрлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу	5.2.7.1 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу	6.2.7.1 энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу, авторына сілтеме	7.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану, авторына	8.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына	9.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану,	

		жасау	сілтеме жасау	сілтеме жасау	авторына сілтеме жасау
--	--	-------	---------------	---------------	------------------------

3) жазылым:

	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Жос пар құру	5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құру	6.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құру	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру
2. Әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру	5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап,	6.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай	7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдік	8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдард	9.3.2.1 мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін

жазуда;

- тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимдерді көркемдік ерекшеліктеріне сай;

- **сыни ойлауда және сыни талқылауда;**

- мәтіндерді салыстыруда;

- мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда қолданады.

15. 7-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжай;

- мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтай;

- мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтайды;

- ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажыратады;

- әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құрады;

- ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін ажыратады;

- қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсінеді, дұрыс қолданады;

- жоспар құруды біледі.

Білім алушы:

- **рухани-мәдени құндылықтарды;**

- **ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;**

- **тыңдалған мәтіннің мазмұнын;**

- **өздігінен білімін арттыруды түсінеді.**

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

	хат, жарнама, хабарландыру құрастырып жазу	отырып, мінездеме, құттықтау, өмірбаян құрастырып жазу	егіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақала, нұсқаулық, әңгіме құрастырып жазу	ы орынды қолданып, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазу	әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру	<ul style="list-style-type: none"> - әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, құттықтау, хабарландыру, өмірбаян, жаңалық, интервью) көтерілген мәселені талдауда; - детальді ақпаратты анықтауда; - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; <p>сұрақтар құрастыруда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тілдік материалдарды өзара салыстыруда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі көтерілген мәселені талдағанда; - ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде; - коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізуде; - мәтін мазмұнын шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - мәтіндерді салыстыруда; - мәтін мазмұнын ұлттық құндылық ретінде бағалауда; - жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, мінездеме, құттықтау, өмірбаян құрастырып жазуда;
3. Жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	5.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру	6.3.3.1 ұсынылған тақырып бойынша деректер жинақтай отырып, графиктік мәтін (диаграмма, кесте, сызба) түрінде құрастыру	7.3.3.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет,	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу	9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу	

			сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу				- эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келіспеу - себептерін айқын көрсетуде; - ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыруда; - оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқуда; - мәтіндегі адамдар арасындағы қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады. 16. 8-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i> - мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжай; - ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата; - мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыра - ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдана, авторына сілтеме жасай; - әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құра; - жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жаза біледі. <i>Білім алушы:</i> - рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
4. Эссе жазу	5.3.4.1 эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу	6.3.4.1 эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу («келісу, келіспеу» эссесі)	7.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)	8.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)	9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)		
5. Оқылым	5.3.5.1 оқылым	6.3.5.1 оқылым	7.3.5.1 оқылым	8.3.5.1 оқылым	9.3.5.1 оқылым		

және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін (компрессия) жазу	және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазу	және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтін жазу	және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазу	және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу	және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу	<p>- тыңдалған мәтіннің мазмұнын; - мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялауды түсінеді.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <p>- проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беруде; публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы; - хроника, хабар, очерктердің және кеңсе құжаттарының, қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда; - сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екіпіннің мәнін түсініп қолданады.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <p>- әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас, жаңалық, ән, көркем әдеби шығармалардан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдап; - өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылауда; - оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасауда, іріктеп оқуда, зерттеп оқуда; - оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазуда; - мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеруде; - синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялауда; - етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ,</p>
6. Мәтіндерді түзету және редакциялау	5.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау	6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету,	7.3.6.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синоним	8.3.6.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдар	9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық	

	ау	редакциялау	дік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау	ын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау	түзетулер енгізу, редакциялау	рай түрлерін тілдесім барысында; - еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсініп; - шылау түрлерін ажыратып, орынды; - одағай түрлерін ажыратып; орынды; - оқшау сөздердің қызметін түсініп; - сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдауда; - идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбын, құрылымын, мақсатты аудиториясын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдай; - жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақала, нұсқаулық, әңгіме құрастырып жазуда; - мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазуда; - эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз (дискуссивті эссе) көзқарасын жазуда; - фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолданады. 17. 9-сынып білім алушыларынан күтілетін
--	----	-------------	--	--	-------------------------------	--

5) әдеби тіл нормаларын сақтау:

1. Орфографиялық норма	5.4.1.1 қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлелік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу	6.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу	7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу	8.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу	9.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
------------------------	--	---	--	---	--

2. Орфоэп иялық норма	5.4.2.1 сөз ішіндегі және сөз аралығынд ағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықт арына сәйкес айта білу	6.4.2.1 екпіннің түрлерін (сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін) сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану	7.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонац ия, кідіріс, логикалы қ екпіннің мәнін түсініп қолдану	8.4.2.1 сөйлеу ағымында ғы интонация ның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	-	<p>нәтижелер:</p> <p>Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында <i>білім алушы</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжай; - мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтай; - перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыра; - тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құра біледі. <p><i>Білім алушы</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспресивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдауды; - сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсініп, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтап; - тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыруда; - тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдауда; - оқылым стратегияларын қолдану: <p>комментарий жасауда, іріктеп оқуда, талдап оқуда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды
3. Лексика лық норма	5.4.3.1 тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздер, омоним, антоним, синонимде рді көркемдік ерекшелік теріне сай қолдану	6.4.3.1 көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөз, табу сөздердің қолданыс аясын түсіну және ажырата білу	7.4.3.1 фразеоло гизм, мақал- мәтелдер дің эмоциона лды мәнін, көркемді к ерекшелі ктерін түсініп қолдану	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшелік терін түсініп қолдану	9.4.3.1 стильдік ерекшелік терге сай тілдік бірліктерді дұрыс қолдана білу	

4. Грамматикалық норма	5.4.4.1 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану; 5.4.4.2 зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы түрлендіріп қолдану; 5.4.4.3 сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігі	6.4.4.1 сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіну, есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдану; 6.4.4.2 етістіктің етіс түрлері мен салт-сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану; 6.4.4.3 үстеудің мағыналық түрлерін ажырату, синонимдік қатарларын түрлендіріп	7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану; 7.4.4.2 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну. 7.4.4.3 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану; 7.4.4.4 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану;	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажырату, қолдану; 8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану; 8.4.4.3 сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындау	9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу; 9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдер	<p>тұстарын анықтап жазуда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазуда; - сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай; - сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты тауып, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдауда; - коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізуде; - публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда; - мақала, аннотация, презентация, құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда; - ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдануда, авторына сілтеме жасауда; - БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасауда,, редакциялауда; - сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлерін, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажыратуда; тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану;
------------------------	---	--	--	--	--	---

	<p>н тану, сын есімді зат есім орнына қолдана білу; 5.4.4.4 сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу, сан есімді зат есім орнына қолдана білу; 5.4.4.5 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін білу, төл сөзді төлеу сөзге айналдыру</p>	<p>қолдану</p>	<p>7.4.4.5 окшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу</p>	<p>ыш мүшелерді қолдана білу; 8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану</p>	<p>дің жасалу жолдарын білу, қолдану</p>	<p>- сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелерді; - жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала, аннотация, тезис құрастырып жазуда; -эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп (аргументативті эссе) жазуда; - оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады. 18. 10-сынып білім алушыларынан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 10-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i> - мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беруді, түпнұсқамен салыстыруды; - тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра; - мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтай; - мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыра; - белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана; - жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құра;</p>
--	---	----------------	--	--	--	--

5. Пунктуа ция лық норма	5.4.5.1 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану	6.4.5.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану	7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылат ын тыныс белгілері н (даралау шы және ерекшеле уші) дұрыс қолдану	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасы п қойылаты н тыныс белгілерін дұрыс қолдану	9.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралауш ы, ерекшелеу ші, ойдың аражігін ажырата тын) ережеге сай қолдану
--------------------------------------	--	--	---	---	--

- құрмалас сөйлемнің жасалу жолдарын, түрлерін біледі.

Білім алушы:

- қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс, интервью, пікірталас, мақала, Жолдау) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін;

- әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыруды түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;
- мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беруде;

- қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдауда, орта көлемді монолог дайындауда;

- мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графикалық мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазуда;

- жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялауда;

- салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажыратып, түрлендіріп;

- аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын қолданады.

17. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр тарауда қамтылуы тиіс оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

18. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

	<p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i> қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тануда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мақала, аннотация, презентация, <p>тұжырымдамалар, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажыратуда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде көрсетіп, авторына сілтеме жасауда; - мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыруда; - мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазуда; - стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс; - құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырата тын) ережеге сай қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын (аргументативті эссе) дәлелдеп жазуда; - оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазуда қолданады.
	<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша</p>

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді
жоспар (оқыту қазақ тілінде)

1) 5-сынып:

Лексика-грамматикалық бөлімдер	Грамматикалық материал	Тақырыптар/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
1. Мәдениет: тіл және қарым-қатынас. Фонетика	Дауысты, дауыссыз дыбыстардың емлесі. Үндестік заңы. Орфографиялық норма	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 5.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру
		Оқылым	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 5.2.2.1 лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану
		Жазылым	5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құру; 5.3.4.1 эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу
		Әдеби тіл нормалары	5.4.1.1 қазақ тілінің дыбыстар жүйесін, үндестік заңын, емлесілік ерекшеліктерін ескере отырып, орфографиялық нормаға сай жазу
2. Киіну. Сән.Талғам.	Дыбыс үндестігі	Тыңдалым және	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты

Фонетика		айтылым	диалог,монологтердегі (ән мәтіні, жарнама) көтерілген мәселені түсіндіру; 5.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау
		Оқылым	5.2.3.1 жарнама құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 5.2.5.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
		Жазылым	5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, жарнама құрастырып жазу; 5.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	5.4.2.1 сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарына сәйкес айта білу
3. Отбасылық дәстүрлер мен мерекелер. Лексика	Сөз және оның мағынасы	Тыңдалым және айтылым	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (ән мәтіні, хабарлама) көтерілген мәселені түсіндіру; 5.1.4.1 тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	5.2.4.1 ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру; 5.2.3.1 хаттың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат құрастырып жазу; 5.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазу

		Әдеби тіл нормалары	5.4.3.1 тура және ауыспалы мағыналы сөздерді, көп мағыналы сөздерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану
2- тоқсан			
4. Жануарлар әлемі мен өсімдіктер дүниесі. Лексика	Омоним. Синоним. Антоним	Тыңдалым және айтылым	5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру; 5.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау
		Оқылым	5.2.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты түсіну, анықтау; 5.2.3.1 хабарландырудың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап хабарландыру құрастырып жазу; 5.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	5.4.3.1 омоним, антоним, синонимдерді көркемдік ерекшеліктеріне сай қолдану
5. Бос уақыт және хобби. Морфология	Сөздің жасалу жолдары	Тыңдалым және айтылым	5.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру; 5.1.2.1 әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (хабарландыру) көтерілген мәселені түсіндіру
		Оқылым	5.2.2.1 лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану;

			5.2.3.1 хабарлама құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	5.3.4.1 эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу; 5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құру; 5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хабарландыру құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.1 жұрнақ арқылы жасалған туынды сөздерді және күрделі сөздерді ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
3-тоқсан			
6. Қиял әлемі. Морфология	Сөздің топтары. Зат есім. Зат есімнің мағыналық түрлері. Зат есімнің түрленуі	Тыңдалым және айтылым	5.1.1.1 тірек сөздер мен ұсынылған иллюстрациялар арқылы тақырыпты болжау; 5.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру
		Оқылым	5.2.2.1 лексиканың ауызекі сөйлеу және жазба стильдік айырмашылықтарын мәтіндер арқылы тану; 5.2.5.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру; 5.2.7.1 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу
		Жазылым	5.3.4.1 эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не

			суреттеп жазу; 5.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық қателерді сөздіктерге сүйене отырып, түзету және редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.2 зат есімдердің мағыналық түрлерін мәнмәтін аясында жалғаулар арқылы түрлендіріп қолдану
7. Көлік және жол белгілері. Морфология	Сан есім. Сан есімнің мағыналық түрлері. Сан есімнің заттануы	Тыңдалым және айтылым	5.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, негізгі және қосымша ақпаратты анықтау; 5.1.4.1 тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	5.2.3.1 нұсқаулық құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 5.2.5.1 мәтін мазмұнын түсінуге, нақты ақпараттарды анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру
		Жазылым	5.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазу; 5.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.4 сан есімнің мағыналық түрлерін ажырата білу, сан есімді зат есім орнына қолдана білу
8. Адамның сырт келбеті мен мінезі. Морфология	Сын есім. Сын есімнің мағыналық түрлері. Сын есімнің шырайлары. Сын есімнің заттануы	Тыңдалым және айтылым	5.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру; 5.1.4.1 тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	5.2.4.1 ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру; 5.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: жалпы

			мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу
		Жазылым	5.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру; 5.3.1.1 берілген мәтінге сәйкес кіріспе, негізгі және қорытынды бөлімдерді қамтитын қарапайым жоспар құру
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.3 сын есімдердің, шырай түрлерінің көркемдік ерекшелігін тану, сын есімді зат есім орнына қолдана білу
4-тоқсан			
9. Аспан әлемінің құпиялары. Синтаксис	Төл сөз. Автор сөзі. Төлеу сөз. Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру жолдары	Тыңдалым және айтылым	5.1.4.1 тірек сөздер мен жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау; 5.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру
		Оқылым	5.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: жалпы мазмұнын түсіну үшін оқу, нақты ақпаратты табу үшін оқу; 5.2.7.1 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу
		Жазылым	5.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпараттарды сақтай отырып, жинақы мәтін жазу; 5.3.4.1 эссенің кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімдерін сақтай отырып, өзіне таныс адамды, белгілі бір мекен мен оқиғаны сипаттап не суреттеп жазу
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.5 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін білу, төл сөзді төлеу сөзге айналдыру

10. Саяхат және демалыс. Синтаксис	Төл сөз бен автор сөзінің тыныс белгілері	Тыңдалым және айтылым	5.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру, көтерілген мәселе бойынша өз ойын білдіру; 5.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай эмоционалды сөздерді, дауыс ырғақтары арқылы қыстырма, қаратпа, одағай сөздерді еркін қолданып, диалогке даярлықсыз қатысу, өз пікірін білдіру
		Оқылым	5.2.7.1 энциклопедиялар, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпаратты ала білу; 5.2.4.1 ауызекі стильдегі мәтіндердің мазмұнын, тақырыбын және тілдік құралдарын салыстыру; 5.2.3.1 хаттың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	5.3.3.1 сюжетті суреттердің (фотосуреттер) желісі бойынша әңгіме құрастыру; 5.3.2.1 жанрлық ерекшеліктеріне сай ресімделуі мен құрылымын сақтап, хат құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	5.4.4.5 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің жасалу жолдарын, қызметін білу, төл сөзді төлеу сөзге айналдыру; 5.4.5.5 төл сөз, төлеу сөз, автор сөзінің тыныс белгілерін дұрыс қолдану

2) 6-сынып:

Лексика-грамматикалық бөлімдер	Грамматикалық материал	Тақырыптар/жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
1. Қазақстандағы	Орфографиялық	Тыңдалым	6.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы

көрікті жерлер. Лексикография	норма. Орфографиялық сөздік	және айтылым	бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжау; 6.1.4.1 мәтіннің құрылымдық ерекшелігіне назар аударатырып, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	6.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 6.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу
		Жазылым	6.3.3.1 ұсынылған тақырып бойынша деректер жинақтай отырып, графиктік мәтін (диаграмма, кесте, сызба) түрінде құрастыру; 6.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтін жазу
		Әдеби тіл нормалары	6.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Ұлттық және отбасылық құндылықтар. Фонетика	Екпін,оның түрлері	Тыңдалым және айтылым	6.1.4.1 мәтіннің құрылымдық ерекшелігіне назар аударатырып, жетекші сұрақтар арқылы негізгі ойды анықтау; 6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (құттықтау, интервью) көтерілген мәселені талдау
		Оқылым	6.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 6.2.5.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты, көтерілген мәселені анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру

		Жазылым	6.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып мінездеме, құттықтауқұрастырып жазу; 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	6.4.2.1 екпіннің түрлерін (сөз екпіні, тіркес екпіні, логикалық екпін) сөз және сөйлем ішінде орынды қолдану
3. Әлемнің жеті кереметі. Лексикография	Орфографиялық норма. Орфографиялық сөздік	Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты анықтау; 6.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру
		Оқылым	6.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру; 6.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу
		Жазылым	6.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құру; 6.3.4.1 эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу («келісу, келіспеу» эссесі)
		Әдеби тіл нормалары	6.4.1.1 тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу
2-тоқсан			
4. Астана – мәдениет пен өнер	Неологизм сөздер. Термин сөздер.	Тыңдалым және	6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог,

ордасы. Лексика	Диалект сөздер. Кәсіби сөздер	айтылым	монологтердегі (хабарландыру, жаңалық) көтерілген мәселені талдау; 6.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізу
		Оқылым	6.2.3.1 ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 6.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу
		Жазылым	6.3.4.1 эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу («келісу, келіспеу» эссесі); 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	6.4.3.1 неологизм, термин, диалект сөз, кәсіби сөздердің қолданыс аясын түсіну және ажырата білу
5. Тарихи тұлғалар. Лексика	Көнерген сөздер. Эвфемизм. Дисфемизм. Табу	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжау; 6.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру
		Оқылым	6.2.4.1 ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыру; 6.2.7.1 энциклопедия, сөздік, балаларға арналған

			газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	6.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құру; 6.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, өмірбаян құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	6.4.3.1 көнерген сөз, эвфемизм, дисфемизм, табу сөздердің қолданыс аясын түсіну және ажырата білу
3-тоқсан			
6. Су – тіршілік көзі. Қазақстандағы өзен-көлдер. Морфология	Есімдік, оның мағыналық түрлері	Тыңдалым және айтылым	6.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты анықтау; 6.1.5.1 тыңдалған мәтін мазмұны бойынша жалпы және нақты сұрақтарға жауап беру, мәтіндегі ақпаратты шынайы өмірмен байланыстыру
		Оқылым	6.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру; 6.2.4.1 ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыру
		Жазылым	6.3.3.1 ұсынылған тақырып бойынша деректер жинақтай отырып, графиктік мәтін (диаграмма, кесте, сызба) түрінде құрастыру; 6.3.4.1 эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу («келісу, келіспеу» эссесі)
		Әдеби тіл нормалары	6.4.4.1 сөйлемдегі есімдіктің қызметін түсіну, есімдікті зат есім, сын есімнің орнына қолдану

7. Спорт. Белгілі спорт жұлдыздары. Морфология	Етістік, оның мағыналық түрлері. Етіс түрлері	Тыңдалым және айтылым	6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, өмірбаян) көтерілген мәселені талдау; 6.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, детальді ақпаратты анықтау
		Оқылым	6.2.1.1 мәтіннен негізгі және қосымша, детальді ақпаратты анықтау, түсіндіру; 6.2.4.1 ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыру
		Жазылым	6.3.1.1 әртүрлі жанрадағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, қарапайым жоспар құру; 6.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, мінездеме, өмірбаян құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	6.4.4.2 етістіктің етіс түрлері мен салт-сабақты етістіктердің тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
8. Қазақ халқының әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлері. Наурыз. Морфология	Үстеу. Үстеудің мағыналық түрлері	Тыңдалым және айтылым	6.1.1.1 мәтіннің атауын талқылау және алғашқы бөлігін тыңдау арқылы көтерілетін мәселені болжау; 6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (жаңалық, құттықтау) көтерілген мәселені талдау
		Оқылым	6.2.3.1 ауызекі сөйлеу этикеттері мен көркем сөйлеудің құрылымдық және жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 6.2.7.1 энциклопедия, сөздік, балаларға арналған газет-журналдардан қажетті ақпараттарды алу, авторына сілтеме жасау

		Жазылым	6.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай құрылымын сақтай отырып, құттықтау құрастырып жазу; 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	6.4.4.3 үстеудің мағыналық түрлерін ажырату, синонимдік қатарларын түрлендіріп қолдану
4-тоқсан			
9. Әлемдегі ірі кітапханалар. Морфология	Үстеу. Үстеудің мағыналық түрлері	Тыңдалым және айтылым	6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (өмірбаян, хабарландыру) көтерілген мәселені талдау; 6.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізу
		Оқылым	6.2.4.1 ауызекі және ресми стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мазмұнын, тілдік ерекшелігін салыстыру; 6.2.5.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты, көтерілген мәселені анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру
		Жазылым	6.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ойды білдіретін сөйлемдерді іріктей отырып, жинақы мәтін жазу; 6.3.6.1 мәтіндегі орфографиялық және пунктуациялық қателерді сөздіктерге, емле ережелеріне сүйеніп, түзету, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	6.4.4.3 үстеудің мағыналық түрлерін ажырату, синонимдік қатарларын түрлендіріп қолдану

10. Ғылым мен технология жетістіктері. Пунктуация	Тыныс белгілерінің түрлері мен қызметі	Тыңдалым және айтылым	6.1.2.1 әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, интервью) көтерілген мәселені талдау; 6.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ресми сөздер мен тіркестер, дайын тіркестер мен терминдерді орынды қолданып, диалогке қатысу, ойын анық жеткізу
		Оқылым	6.2.2.1 ауызекі сөйлеу және көркем сөйлеудің стильдік ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 6.2.5.1 мәтіннен негізгі және қосымша ақпаратты, көтерілген мәселені анықтауға бағытталған нақтылау сұрақтарын құрастыру
		Жазылым	6.3.3.1 ұсынылған тақырып бойынша деректер жинақтай отырып, графиктік мәтін (диаграмма, кесте, сызба) түрінде құрастыру; 6.3.4.1 эссе тақырыбынан ауытқымай, абзац түрлерін жүйелі құрастырып, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу («келісу, келіспеу» эссесі)
		Әдеби тіл нормалары	6.4.5.1 қазақ тіліндегі тыныс белгілерінің түрлері мен қызметін (даралаушы) түсіну, дұрыс қолдану

3) 7-сынып:

Лексика-грамматикалық бөлімдері	Грамматикалық материал	Тақырыпта р/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			

1. Ауа райы және климаттық өзгерістер. Фонетика	Интонация. Кідіріс. Логикалық екпін	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.4.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
		Жазылым	7.3.3.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу; 7.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазу
		Әдеби тіл нормалары	7.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану
2. Көшпенділер мәдениеті. Орфография	Шылаудың емлесі. Орфографиялық норма	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (көркем әдеби шығармалардан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау; 7.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сайкөркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
		Оқылым	7.2.3.1 хроника құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 7.2.4.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем

			әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
		Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақалақұрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу
3. Денсаулық – зор байлық. Лексика	Қанатты сөздер. Фразеологизм. Мақал-мәтелдер	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
		Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 7.2.3.1 кеңсе құжаттарының, қызметтік жазбалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, нұсқаулық құрастырып жазу; 7.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы

			шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
		Әдеби тіл нормалары	7.4.3.1 фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану
2-тоқсан			
4. Сүйіспеншілік пен достық. Морфология	Етістіктің есімше, көсемше түрлері. Тұйық етістік	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.5.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
		Оқылым	7.2.4.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 7.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу
		Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше түрлерін, тұйық етістікті тілдесім барысында қолдану
5. Музыка өнері және қазақтың киелі домбырасы. Морфология	Етістіктің шақ түрлері. Рай түрлері	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (ән, интервью) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау; 7.1.4.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау

		Оқылым	7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру; 7.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын мақала құрастырып жазу; 7.3.6.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 етістіктің шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану
3-тоқсан			
6. Ғаламтор ғаламаты. Морфология	Шылау түрлері. Шылау емлесі	Тыңдалым және айтылым	7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.5.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
		Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
		Жазылым	7.3.3.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу; 7.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы

			мәтін жазу
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.3 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану
7. Қазақстандағы ұлттар достастығы. Морфология	Еліктеуіш сөз. Бейнелеуіш сөз	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиганың дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сайкөркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
		Оқылым	7.2.4.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 7.2.3.1 хроника, хабар, очерктердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	7.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе); 7.3.6.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.2 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну
8. Дұрыс тамақтану. Морфология	Одағай. Одағай түрлері	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (пікірталас, жаңалық) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау; 7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты

			ажырата білу
		Оқылым	7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру; 7.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын әңгіме құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.4 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану
4-тоқсан			
9. Жеңіс күні. Ұлы ерлікке тағзым. Морфология	Оқшау сөздің түрлері. Оқшау сөздердің қызметі	Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, көркем әдеби шығармадан үзінді) автор көзқарасы мен көтерілген мәселені талдау; 7.1.4.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
		Оқылым	7.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 7.2.3.1 хроника, хабар, очерктердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып,

			шағын мақалақұрастырып жазу
		Әдеби тіл нормалары	7.4.4.5 оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу
10. Ғылыми фантастика. Пунктуация	Сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілер. Сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілер	Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиганың дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.5.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
		Оқылым	7.2.4.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 7.2.5.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру; 7.2.7.1 энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	7.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
		Әдеби тіл нормасы	7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолдану

4) 8-сынып:

Лексика - граммат	Грамматикалық материал	Тақырыптар/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
-------------------	------------------------	-------------------------------	--

икалық бөлімдері			
1-тоқсан			
1. Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография	Жалқы есім емлесі	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау
		Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.3.1 мақала, аннотация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация) жазу; 8.3.6.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау
		Әдеби тіл нормасы	8.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу
2. Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика	Сөйлеу ағымындағы әуен, әуез, тембр, қарқын, кідіріс	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау; 8.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау
		Оқылым	8.2.4.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.3.1 мақала, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру;

			8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақала құрастырып жазу
		Әдеби тіл нормасы	8.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
2-тоқсан			
3. Кәсіп пен еңбек. Болашақ мамандықтары. Лексика	Сөздік қор. Сөздік құрам	Тыңдалым және айтылым	8.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 8.1.5.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
		Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.5.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру
		Жазылым	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
		Әдеби тіл нормасы	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсініп қолдану
4. Ғарышты игеру жетістіктері. Синтаксис	Сөз тіркесінің байланысу тәсілдері. Сөз тіркесінің байланысу түрлері.	Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
		Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.3.1 мақала, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
	Сөз тіркесінің түрлері	Жазылым	8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, аннотация, тезис құрастырып жазу;

			8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу
		Әдеби тіл нормасы	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажырату, қолдану
3-тоқсан			
5. Биоалуан түрлілік. Қызыл кітапқа енген жануарлар мен өсімдіктер. Синтаксис	Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері. Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері	Тыңдалым және айтылым	8.1.5.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 8.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
		Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.4.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.5.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру
		Жазылым	8.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай тілдік құралдарды орынды қолданып, мақалақұрастырып жазу; 8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу
		Әдеби тіл нормасы	8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану
6. Қоршаған орта және энергия ресурстары. Синтаксис	Сөйлемнің бірыңғай мүшелері. Сөйлемнің айқындауыш мүшелер	Тыңдалым және айтылым	8.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 8.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
		Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.4.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі

сис			мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау
		Жазылым	8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу; 8.3.6.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау
		Әдеби тіл нормасы	8.4.4.3 сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер және айқындауыш мүшелерді қолдана білу
7. Жасөспірім және заң. Синтаксис	Сөйлемнің айтылу мақсатына қарай түрлері	Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью, пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау; 8.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау
		Оқылым	8.2.3.1 мақала, презентация құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 8.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу; 8.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.3. 4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
		Әдеби тіл нормасы	8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану
4-тоқсан			
8. Театр өнері	Жай сөйлемнің	Тыңдалым және	8.1.2.1 әлеуметтік-қоғамдық, мәдени-тарихи тақырыптарға байланысты диалог, монолог, полилогтердегі (интервью,

мен мәдени еті. Синтаксис	түрлері	айтылым	пікірталас үзінді) автор көзқарасы мен экспрессивті-эмоционалды сөздердің рөлін талдау; 8.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау
		Оқылым	8.2.4.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтардан алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу
		Әдеби тіл нормасы	8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану
9. Қазақстандағы туризм және экотуризм. Пунктуация	Сөйлем соңында қабаттасып қолданылатын тыныс белгілері	Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.5.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
		Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.5.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру; 8.2.6.1 оқылым стратегияларын қолдану:комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
		Жазылым	8.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)

		Әдеби тіл нормасы	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану
5) 9-сынып:			
Лексика-грамматикалық бөлімдер	Грамматикалық материал	Тақырыптар / жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
1. Мәңгілік Ел – мұраты м. Стилистика	Мәтіндегі сөз таңдау, сөз қолдану (қисыны), сөз әрлеу	Тыңдалым Және айтылым	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (Жолдау) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін талдау
		Оқылым	9.2.3.1 мақала құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
		Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру; 9.3.2.1 мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру; 9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
		Әдеби тіл нормасы	9.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу

2. Жаһанд ану мәселел ері. Стилис тика	Қазақ әдеби стилінің түрлері	Тыңдалымж әнеайтылым	9.1.4.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау; 9.1.5.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту;
		Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.4.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
		Жазылым	9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу; 9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
		Әдеби тіл нормасы	9.4.3.1 стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктердің дұрыс колдана білу
2-тоқсан			
3. Тәуелсі здік жылдар ындағы Қазақст ан. ЭКСПО -2017 Синтак сис	Құрмалас сөйлемнің жасалу жолдары. Құрмалас сөйлемнің түрлері	Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс, интервью) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін талдау; 9.1.3.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу
		Оқылым	9.2.3.1 мақала, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 9.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді колдана білу; 9.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	9.3.5.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы

			мәтін (аннотация, тезис) жазу; 9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау		
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу		
4. Адам құқығы мен бостандығы. Синтаксис	Біңғайлас салалас. Себеп-салдар салалас. Қарсылықты салалас	Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 9.1.5.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту; 9.1.6.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау		
		Оқылым	9.2.4.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 9.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру		
		Жазылым	9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу(аргументативті эссе); 9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау		
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіру		
3-тоқсан					
5. Отбасы және демографиялық өзгеріс.	Түсіндірмелі салалас. Талғаулы салалас. Кезектес салалас	Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу; 9.1.4.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау		
		Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін		

Синтаксис			колданылған тілдік құралдар арқылы тану
		Жазылым	9.3.2.1 мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру; 9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
6. Биотехнология және гендік инженерия келешегі. Синтаксис	Шартты бағыныңқы сабақтас. Қарсылықты бағыныңқы сабақтас. Мезгіл бағыныңқы сабақтас	Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (пікірталас, дәріс) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың ролін талдау; 9.1.6.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау
		Оқылым	9.2.4.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 9.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу; 9.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау
		Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру; 9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
7. Бұқара	Себеп бағыныңқы	Тыңдалым және	9.1.4.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау; 9.1.5.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни

лық ақпарат құралдары. Синтаксис	сабақтас. Қимыл-сын бағыныңқы сабақтас. Мақсат бағыныңқы сабақтас	айтылым	тұрғыдан баға беріп айту
		Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.3.1 мақала, аннотация, презентация, тұжырымдамалар, тезистердің құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату
		Жазылым	9.3.2.1 мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру; 9.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу; 9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
4-тоқсан			
8. Әлемдегі қақтығыстар және бейбітшілік. Синтаксис	Аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдары	Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (мақала, интервью) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың рөлін талдау; 9.1.6.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау
		Оқылым	9.2.3.1 тұжырымдамалардың құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 9.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру; 9.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу
		Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру;

			9.3.4.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)	
		Әдеби тіл нормасы	9.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану	
9. Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану. Пунктуация	Құрмалас сөйлемнің тыныс белгілері	Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық, ғылыми тақырыптарға байланысты әртүрлі жанрдағы кең көлемді мәтіндердегі (дәріс) мақсатты аудитория мен көркемдегіш құралдардың ролін талдау; 9.1.3.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу	
		Оқылым	9.2.3.1 мақала, презентацияның құрылымы мен ресімделуі арқылы жанрлық ерекшеліктерін ажырату; 9.2.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру; 9.2.7.1 ғаламтор, энциклопедия, газет-журналдар, оқулықтар, ғылыми еңбектерден алынған деректерді дәлел ретінде қолдану, авторына сілтеме жасау	
		Жазылым	9.3.2.1 мақсатты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру; 9.3.6.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау	
		Әдеби тіл нормасы	9.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелешуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану	

«Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
--	---

<p style="text-align: center;">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы «25» қазандағы № 545 бұйрығына 3-қосымша</p> <p style="text-align: center;">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 193-қосымша</p> <p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)</p> <p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>17. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>18. Қазақ әдебиеті пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына,</p>	<p style="text-align: right;">Жоба</p> <p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде)</p> <p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № ____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Қазақ әдебиеті» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу, білім алушыларды ұлттық құндылықтар мен әдеби мұраларды түсінуге, әдебиетті бағалай білуге үйрету.</p> <p>3. «Қазақ әдебиеті» пәні оқу бағдарламасының мақсаты –</p>
---	--

өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, қазіргі заманғы әдебиетті бағалай білуге үйретеді. Бағдарламада әдеби-теориялық ұғымдар, талдауға, бағалау мен салыстыруға негізделген адамзаттың мәңгілік сұрақтары, қазіргі заманғы дилеммалар, мәселелер қарастырылған.

19. Қазақ әдебиеті бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, білім алушыларға жанрларды меңгерту.

20. Теориялық материалдар оқушының қазақ әдебиеті туралы ұғымдарын кеңейтуге, әдебиет туралы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, дилеммаларды, мінездерді зерттеуге мүмкіндік береді. Қазақ әдебиеті білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

21. Қазақ әдебиеті пәнін оқу арқылы білім алушылар:

7) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

8) қазақ әдебиетінің мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын, алға қойған міндеттерін, жеңістерін, мәселелерін, қарама-қайшылық пен қиындықтарын анықтайды және түсінеді;

9) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

10) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады.

ұлтымыздың құнды мұралары арқылы білім алушының ой-танымын кеңейту, ұлттық рухын, эстетикалық танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру. Әдеби шығармада бейнеленген құбылысты көркемдік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды меңгерген, білім негіздерін өмірлік жағдайларда қолдана білетін шығармашыл тұлға қалыптастыру.

4. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқытудың міндеттері:

- көркем өнер түрлері ішіндегі сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін (өнер түрлерімен салыстыр отырып) ашу;

- әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- көркем шығарма арқылы оқушылардың бейнелі (образды) ойлау мен ұлттық таным-түсінігін, рухани болмысын шыңдауға, рухани-адамгершілік құндылықтармен байытуға күш салу;

- оқушылардың әдеби-теориялық білімдерін тереңдету барысында әдебиеттану ғылымының негіздерін түсінуге, мазмұндық, жанрлық, стильдік ерекшеліктерінің даму өрісін тануға жол ашу;

- көркем шығарманың ұлттық сипаты, мазмұндық жаңалығы мен дәстүрлік жалғастығы, көркемдік сипаты тұрғысында тануға және бағалауға бағдар беру;

- көркем шығарманың теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту, әдебиетті оқытуды функционалдық сауаттылыққа бағыттау;

- ұлттық әдебиеттің өзіндік сипатын туыстас әдебиет пен әлемдік әдебиеттің озық үлгілері аясында салыстыру арқылы әдеби және мәдени мұра байланысының тарихи-типологиялық, ұлттық ерекшелік тұрғысында тану мен бағалауға жол салу;

- қазақ әдебиеті мұраларын мәдени құндылық ретінде бағалау, жалпы әдеби білім арқылы мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру.

2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

22. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 11) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 12) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 13) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 14) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 15) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 тіркелген).

23. «Қазақ әдебиеті» пәндік білімнің мазмұны бөлімдерге бөлінген: түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстырмалы анализ, сонымен қатар, дағдыларды қалыптастыратын бөлімшелерден тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша оқу мақсаттарынан тұрады.

24. «Түсіну және жауап беру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) көркем шығарма мазмұны мен пішіні;
- 2) әдеби шығарманың тұжырымдамасы;

5. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар оқушының қазақ әдебиеті туралы ұғымдарын кеңейтуге, әдебиет туралы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, дилеммаларды, мінездерді зерттеуге мүмкіндік береді. Қазақ әдебиеті білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

7. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқу арқылы білім алушылар:

1) фольклорлық мұралардан басталатын көркем әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқып түсінуге (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.) дағдыланады;

2) көркем өнер түрлері ішіндегі сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін танып біледі;

3) әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындайды;

4) әдебиеттану ғылымының негіздерін түсінеді, мазмұндық,

<p>3) көркем шығармадағы образ; 4) шығарма үзінділерімен жұмыс.</p> <p>25. «Анализ және интерпретация» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) әдеби шығарманың композициясы; 2) автор бейнесі; 3) көркем шығарманың тілі; 4) шығармашылық жұмыс. <p>26. «Бағалау және салыстыру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тарихи және көркемдік құндылығы; 2) заманауилығы мен жаңашылдығы; 3) әдеби эссе; 4) әдеби сын. <p>27. 5-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) түсіну және жауап беру: әдеби шығарманың фабуласы мен сюжеттік дамуы, кейіпкерлер портреті мен образы, шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту, әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясы; 2) анализ және интерпретация: салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу, шығармадағы тілдік бейнелеу: теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы, эпикалық шығармадағы автор бейнесі, көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу; 3) бағалау және салыстыру: шығарманың тарихи құндылығын бағалау, кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау, әдеби эссе, сыни хабарлама жазу. <p>12. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Керкұла атты Кендебай» ертегісі; 	<p>жанрлық, стильдік ерекшеліктерін меңгереді;</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) шығарманы талдау, сараптау, ой қорыту, бағалау, шығармашылықпен қолдану қабілеттерін дамытады; 6) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды; 7) ұлттық әдебиеттің өзіндік сипатын туыстас әдебиет пен әлемдік әдебиеттің озық үлгілері аясында салыстырады; 8) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады; 9) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады. 10) ауызша, жазбаша тілін дамытады; 11) оқырмандық мәдениетін қалыптастырады. <p>2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>8. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 2) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 3) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 4) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 5) 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат. <p>9. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМУ мақсаты. <p>10. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім</p>
--	---

<p>2) «Қобыланды батыр» жыры;</p> <p>3) Асан қайғы «Асан қайғының жерге айтқан сыны» аңызы;</p> <p>4) Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі;</p> <p>5) Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімелері;</p> <p>6) Ахмет Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диқаншысы» өлеңі;</p> <p>7) Бердібек Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты;</p> <p>8) Марат Қабанбай «Бауыр» әңгімесі;</p> <p>9) Тынымбай Нұрмағамбетов «Анасын сағынған бала» әңгімесі;</p> <p>10) Нұрдәулет Ақыш «Нағыз әже қайда?» әңгімесі;</p> <p>11) Джек Лондон «Мексика ұлы» әңгімесі.</p> <p>13. 6-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) түсіну және жауап беру: әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау, шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселе, идеясы, кейіпкерлердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау, көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту;</p> <p>туған өлкенің табиғаты және тарихы сипатталатын поэтикалық, прозалық шығармаларды білу; туған өлкеге арналған бір өлеңді жатқа мәнерлеп оқу, өлкетану аясында прозалық үзінділер жазудың алғашқы дағдыларын меңгеру;</p> <p>2) анализ және интерпретация: шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау, әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу, шығармадағы көркем</p>	<p>алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:</p> <p>ғылыми-танымдық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - халық ауыз әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқу (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.); - ауыз әдебиеті мен жазба әдебиетінің байланысын, сабақтастығын, ерекшеліктерін танып білу; - сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін меңгеру; - әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау; - кейіпкерлер портреті мен образын ашу; - бейнелі (образды) ойлауы мен ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы; - әдеби-теориялық білімдерді меңгеруі; - көркем шығарманың ұлттық, көркемдік сипатын танып білуі; - оқылған шығармалардан дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы; - көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы; - функционалдық сауаттылығының қалыптасуы; - әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі; - кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі; - шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыруы; - шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуы; - шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы; - әдеби эссе жаза алуы; - шығарманың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі. <p>мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p>
---	--

ауыстырулар: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау;

туған өлкенің ақындары мен жазушыларының шығармашылығы туралы деректер жинау және презентация дайындау. Мәтіннің ақпараттылық, оның көркемдік, тілдік ерекшеліктері негізінен өлкетану сипаттамаларын талдау;

3) бағалау және салыстыру:

кейіпкерлерді өзара салыстыру, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру, кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру, әдеби эссе жазу, сыни хабарлама жасау.

14. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) «Аяз би» ертегісі;

2) «Алып Ер Тұңға» жыры;

3) Әл Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңдері;

4) Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын, Ақ Жайық» толғаулары;

5) Абай Құнанбайұлы «Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін», «Ғылым таппай мақтанба» өлеңдері, қара сөздері: «Бірінші сөз», «Жетінші сөз», «Отыз бірінші сөз»;

6) С.Торайғыров «Шығамын тірі болсам адам болып», «Шәкірт ойы» өлеңдері;

7) С.Мұратбеков «Жусан иісі» әңгімесі;

8) О.Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат» әңгімесі;

9) Қалмақан Әбдіқадыров «Қажымұқан» хикаяты;

10) А.Алтай «Прописка» әңгімесі;

11) Е.Жүніс «Менің атым - Тәуелсіздік» өлеңі;

12) Р.Ғамзатов «Ана тілі» өлеңі, «Менің Дағыстаным» әңгімесі.

15.7-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық

- фольклордағы халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін білуі;

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, оның мүшелерімен ізгілікті қарым-қатынас жасай алуы.

тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі, өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;

- сөз әдеби талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру:

әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау, әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау, кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау, көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі, үзінділерді жатқа айту;

өңірде шығатын газет-журналдарды білу, энциклопедия ұғымын түсіну;

2) анализ және интерпретация:

шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру, эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесі, шығармадағы көркемдегіш құралдар: символ, синекдоха, эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ қолданысы, шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу;

туған өлке туралы, шындық көзқарас тұрғысынан адамдар туралы мақалалар мен очерктердің ақпараттылығы, мазмұнының тереңдігі, эмоционалды әсері тұрғысынан талдау, энциклопедияға қажетті материалдарды іріктей білу, өлкетанудың бағыттарын анықтау, өлкетанудың бағыттары бойынша электрондық энциклопедия құрастырудың ұжымдық жұмысына қатысу;

3) бағалау және салыстыру:

кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемесі, тарихи және көркемдік құндылығын, әдеби жанр түрлерінің даму барысы, жаңашылдығы, шығарманы ұлттық құндылығы, әдеби эссе жазу, әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы сыни шолу жазу.

16. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»;

2) Орхон-Енисей ескерткіштері «Күлтегін» жыры;

12. Әр тоқсанға тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

3- тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық бәлім мазмұны

13. 6-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) «Керқұла атты Кендебай» ертегісі;

2) «Қырық өтірік» ертегісі;

3) Ә.Тәжібаевтың «Толағай» ертегісі;

4) Асан қайғы «Асан қайғының жерге айтқан сыны» аңызы;

5) Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас» өлеңі;

6) Серік Қалиев «Бақ атай туралы аңыз»;

7) Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?» әңгімелері;

8) Абай Құнанбайұлының «Ғылым таппай мақтанба», «Жасымда ғылым бар деп ескермедім», «Әсемпаз болма әрнеге» өлеңдері;

9) Ахмет Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диқаншысы» өлеңі;

10) Мағжан Жұмабаев «Тез барам» өлеңі;

11) Ілияс Жансүгіров «Бөбек бөлеу», «Сәлемдеме» өлеңдері;

12) Бердібек Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты;

13) Сәуірбек Бақбергенов «Қасиет» әңгімесі;

14) Сапарғали Бегалин «Бала Шоқан» әңгімесі;

15) Марат Қабанбай «Бауыр» әңгімесі;

16) Нұрдәулет Ақыш «Мейірімділік сәулесі» ертегі хикаяты;

17) Мұзафар Әлімбаев «Серуендетем атамды» өлеңі;

18) Ділдәр Мамырбаева «Көк түйме» әңгімесі.

14. 7-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

<p>3) «Қыз Жібек» жыры; 4) Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»;</p> <p>5) Ш.Қанайұлы «Зар заман»; 6) С.Аронұлы «Сүйінбай мен Қатағанның айтысы»;</p> <p>8) Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық»; 9) М.Жұмабаев «Батыр Баян»; 10) М.Әуезов «Көксерек»;</p> <p>11) Қ.Қайсенов «Жау тылындағы бала»; 12) С.Сарғасқаев «Тәмпиш қара»; 13) М.Шаханов «Нарынқұм зауалы»; 14) Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі; 15) Т.Әбдіков «Қонақтар»; 16) А.С.Пушкин «Ескерткіш».</p> <p>17. 8-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) түсіну және жауап беру: шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілер, эпилог, прологтар, әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу, көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулер, көркем шығармалардан алған үзінділерді орынды қолдану;</p> <p>2) анализ және интерпретация: композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау, автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісі, шығармадағы көркемдегіш құралдары: психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис қолданысы, автор стилі, шығармадан алған үзінділерді өңдеп креативті жазу;</p> <p>3) бағалау және салыстыру: шығарманың тақырыбы мен идеясы, тарихи және көркемдік құндылығы, шығармадағы материалдық және рухани</p>	<p>1) «Аяз би» ертегісі; 2) «Қобыланды батыр» жыры;</p> <p>3) «Кетбұғаның естіртуі» 4) Әл-Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте құрыштай бол төзімді» өлеңдері; 5) Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын, Ақ Жайық» толғаулары; 6) Абай Құнанбайұлы «Күз», «Қыс», «Жазғытұры», «Жаз» өлеңдері, «Бірінші», «Жетінші» қарасөздері;</p> <p>7) Сұлтанмахмұт Торайғыров «Туған еліме», «Шәкірт ойы» өлеңдері; 8) Спандияр Көбеев «Көлбақа мен Юпитер» мысалы; 9) Сәбит Дөнентаев «Бозторғай» мысал өлеңі; 10) Әбділдә Тәжібаев «Сырдария» өлеңі; 11) Жұбан Молдағалиев «Мен қазақпын» поэмасы; 12) Күләш Ахметова «Қазағым менің» өлеңі; 13) Сайын Мұратбеков «Жусан иісі» әңгімесі; 14) Оралхан Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат» әңгімесі; 15) Қалмақан Әбдіқадыров «Қажымұқан» хикаяты;</p> <p>16) Асқар Алтай «Прописка» әңгімесі; 17) Жүмекен Нәжімеденов «Дастархан» өлеңі.</p> <p>15. 8-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:</p> <p>1) Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»; 2) Орхон-Енисей ескерткіштері «Күлтегін» жыры; 3) «Қыз Жібек» жыры; 4) Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»;</p> <p>5) Шортанбай Қанайұлы «Зар заман»; 6) Сүйінбай Аронұлы «Сүйінбай мен Қатағанның айтысы»;</p>
--	--

құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстыру, жаңашылдығы, шығарманың көркемдік-идеялық құндылығының гуманистік тұрғысы, әдеби эссе, шығармада жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу.

18. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

- 1) Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері;
- 2) Ахмет Йассауи «Даналық кітабы»;
- 3) Ақтамберді жыраудың «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет» толғаулары;
- 4) Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»;
- 5) Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа» өлеңдері;
- 6) Ш.Құдайбердіұлы «Еңлік-Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі;
- 7) М.Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы;
- 8) Б.Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі;
- 9) Д.Исабеков «Әпке» драмасы;
- 10) М.Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы;
- 11) Т.Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі;
- 12) Ж.Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері;
- 13) Р.Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі.

19. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) түсіну және жауап беру:
әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау, әдеби шығармадағы психологизм, көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесі, көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану;
- 2) анализ және интерпретация:
эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдар, автор бейнесінің идеялық-

8) Абай Құнанбайұлы «Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы», «Құлақтан кіріп бойды алар» өлеңдері, «Отыз бірінші», «Он тоғызыншы» қарасөздері;

9) Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық» өлеңі;

10) Мағжан Жұмабаев «Батыр Баян» поэмасы;

11) Міржақып Дулатов «Елім-ай» өлеңі;

12) Мұхтар Әуезов «Көксерек» повесі;

13) Ғабит Мүсірепов «Ананың анасы» әңгімесі;

14) Қасым Аманжолов «Туған жер» өлеңі;

15) Қасым Қайсенов «Жау тылындағы бала»;

16) Сансызбай Сарғасқаев «Тәмпиш қара»;

17) Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі;

18) Төлен Әбдіков «Қонақтар» әңгімесі;

19) Шона Смаханұлы шымшымалары;

20) Сәуле Досжан «Ауылдан шыққан миллионер» повесі.

16. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

- 1) «Қам Бура-бекұлы Бамсы Бәрік әңгімесінің баяны» («Қазақ энциклопедиясы» баспасынан шыққан), Қорқыттың нақыл сөздері;
- 2) Ахмет Яссауи «Даналық кітабы»;
- 3) Ақтамберді жыраудың «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет» толғаулары;
- 4) Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»;
- 5) Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа» өлеңдері;
- 6) «Біржан-Сара» айтысы;
- 7) **Абай Құнанбайұлы «Қансонарда бүркітші шығады аңға», «Көңіл құсы күйкылжыр шартарапқа», «Жүректе қайрат болмаса» өлеңдері, «Жиырма тоғызыншы» қарасөзі;**
- 8) Шәкәрім Құдайбердіұлы «Еңлік-Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі;
- 9) **Міржақып Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы;**
- 10) **Сәбит Мұқанов «Балуан шолақ» повесі;**

стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөлі, шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлері, автор стилі, автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу;

3) бағалау және салыстыру:

шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстыру, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру, әдеби эссе жазу, әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдау, шағын сын мақала жазу.

20. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Ж. Баласағұн «Құтты білік»;

2) Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?»;

3) Төле би «Ердің бақыты – әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім жақын? Не қымбат? Не қиын?»;

4) Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым»;

5) Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені»;

6) «Біржан-Сара» айтысы;

7) Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай»;

8) Махамбет Өтемісұлы «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны», «Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек»;

9) Ш.Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»;

10) І.Жансүгіров «Құлагер» поэмасы;

11) Б.Майлин «Шұғаның белгісі» хикаят;

12) Ғ.Мүсірепов «Ұлпан» романы;

13) Т.Айбергенов «Сағыныш», Ф.Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»;

14) Н.Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы;

11) Бауыржан Момышұлы «Ұшқан ұя» повесі;

12) Дулат Исабеков «Әпке» драмасы;

13) Тынымбай Нұрмағамбетов «Он төрт жасар жігіт» әңгімесі;

14) Мұқағали Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы;

15) Тахауи Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі;

16) Жүніс Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «**Шолпанға көшкен ауыл**» фантастикалық әңгімелері;

17) **Мұхтар Шаханов «Нарынкұм зауалы»;**

18) Роза Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі.

17. 10-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) Жүсіп Баласағұн «Құтты білік»;

2) Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?»;

3) Төле би «Ердің бақыты – әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім жақын? Не қымбат? Не қиын?»;

4) Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым»;

5) Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені»;

6) «Біржан-Сара» айтысы;

7) Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай»;

8) Махамбет Өтемісұлы «**Ереуіл атқа ер салмай**», «Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек»;

9) Шоқан Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»;

10) **Абай Құнанбайұлы «Әуелде бір суық мұз – ақыл зерек», «Жігіттер, ойын арзан, күлкі қымбат», «Сегіз аяқ» өлеңдері, «Отыз жетінші» қарасөзі;**

11) Илияс Жансүгіров «Құлагер» поэмасы;

12) Бейімбет Майлин «Шұғаның белгісі» повесі;

13) Сәкен Сейфуллин «Сыр сандық» өлеңі;

14) Ғабит Мүсірепов «Ұлпан» романы;

15) Т.Айбергенов «Сағыныш», Ф.Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»;

15) Қажығали Мұхамбетқалиев «Тар кезең» романы (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің кейбір бұйрықтарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 26 шілдедегі № 334 бұйрығымен өзгертілді)

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

21. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» сан мен әріптен тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, әріппен берілген белгі дағдыны (түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстыру), әріппен қоса берілетін сандар бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

22. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) түсіну және жауап беру:

Білім алушылар:					
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Көркем шығарманың мазмұны мен пішіні	5.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын	6. 1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын анықтайтын байланысты сюжеттік	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік композициялық талдау

- 16) Несіпбек Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы;
 17) Қажығали Мұхамбетқалиев «Тар кезең» романы;
 18) Есенғали Раушанов «Ғайша-Бибі» поэмасы.

4-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

18. 6-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:

Пәндік нәтижелер бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы:*

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды;
- шығармадағы эпизодтарды;
- әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеуді;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;
- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;
- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы);
- бағдарламаға сәйкес 4-5 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі.

Білім алушы:

- шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын;
  - көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекетін;
  - әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын;
  - фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін;
  - балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен ізденіп оқуды;
  - көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды;
  - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді;
  - өздігінен білімін арттыруды түсінеді.
- Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:*
- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

	сипаттау			желілері н, эпилог,п рологта рды анықтау	жасау	- көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; - сұрақтар құрастыруда; - көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда; - кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда; - кейіпкерлерді өзара салыстыруда; - шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i> - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; - шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде; - кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазуда; - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде; - әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде; - шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады. 19. 7-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i> - халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды
2. Әдеби шығарманың тұжырымды масы	5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау	6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру	7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау	8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу	9.1.2.1 әдеби шығармадағы психологизмді анықтау	
3.Көркем шығармадағы образ	5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын	6.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтері мен тек тұрғысынан	7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысы	8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеу	9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау	

	ашу	сипаттау	нан анықтау	лерді жіктеу	у	<p>(мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);</p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем мәтіндерді ауызша мазмұндап айтуды; - шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауды; - көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды; - шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау); - ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды; - жоспар құруды; - бағдарламаға сәйкес 5-6 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын; - шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені; - фольклорда халық тұрмысының, салт-дәстүрінің бейнелену ерекшеліктерін; - әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын; - шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын; - балалар әдебиеті үлгілерін мұғалім басшылығымен және өз бетімен ізденіп оқуды; - көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді; - өздігінен білімін арттыруды түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; - сұрақтар құрастыруда; - көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда;
4.Шығарма үзінділерімен жұмыс	5.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	6.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту	8.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану	
2) анализ және интерпретация:						
Білім алушылар:						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1.Әдеби шығарманың композициясы	5.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы	6.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизод	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру	8.2.1.1 композицияны тұтастала бөлшекте, бөлшектеп тұтасқа қарай	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндегі композициялы	

	суреттеулерді табу	тың алатын маңызына негіздеме жасау		талдау	қамалдарды талдау	<ul style="list-style-type: none"> - кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда; - кейіпкерлерді өзара салыстыруда; - шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, ассонанс, аллитерация) анықтауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; 	
2.	Автор бейнесі	5.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау	6.2.2.1 эпикалық поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау	7.2.2.1 эпикалық поэзиялық драмалық шығарманың автор бейнесін анықтау	8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау	9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау	<ul style="list-style-type: none"> - әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттауда; - шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасауда; - шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде; - кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде; - көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда; - шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады.
3.	Көркем шығарманың тілі	5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет,	6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстырулардың (троптар	7.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ,	8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық	9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтау	<ul style="list-style-type: none"> - шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады. <p>20. 8-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.); - әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты; - көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашуды; - көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін;

	ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау	ды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау	синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау	параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау	дың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру	<ul style="list-style-type: none"> - шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді; - шығармадағы көркемдегіш құралдарды (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ); - бағдарламаға сәйкес 6-7 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 4-5 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын; - шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені; - әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын; - әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін; - шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын; - көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда; - өз көзқарасын дәлелдеуде;
4. Шығармашылық жұмыс	5.2.4.1 көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу	6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы	7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу	8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу	9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу	<ul style="list-style-type: none"> - шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; - көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтауда; - шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазуда; - кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде; - көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда

		табиғат көрінісі н, оқиға орнын, кейіпкер бейнесі н сипатта п жазу				қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беруде; - әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда; - шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады. 21. 9-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер: Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i> - әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты; - әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін; - ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды; - әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтауды; - әдеби шығарманың идеясы мен пафосын; - көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеуді; - көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдануды; - шығармадағы көркемдегіш құралдарды (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис); - бағдарламаға сәйкес 7-8 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 5-6 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі. <i>Білім алушы:</i> - шығарманың сюжеті мен композициялық құрылысын; - шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені; - әдеби шығарманың идеясы мен пафосын; - әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін,
3) бағалау және салыстыру:						
Білім алушылар:						
	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1.Тарихи және көркемдік құндылығы	5.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалау	6.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына	7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемелі салыстырып, тарихи және көркемдік	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығы	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұнда туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығы	

		баға беру	к құндылығына баға беру	ын бағалау	бағалау	
2.Заманауилығы мен жаңашылдығы	5.3.2.1 кейіпкерлердің шынайы өмірмен салыстырып бағалау	6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтар жаңашылдығына баға беру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру	<p>эпилог, прологтарды;</p> <ul style="list-style-type: none"> - шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын; - шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын; - көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда; - шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перефраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтауда; - көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазуда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; - әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашуда;
3. Әдеби эссе	5.3.3.1 шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғы	6.3.3.1 шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық	7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе	8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап,	9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу	<ul style="list-style-type: none"> - шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда; - шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде; - көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда;

	сынан талдап, әдеби эссе жазу	құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	жазу	әдеби эссе жазу		<ul style="list-style-type: none"> - шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда; - шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазуда қолданады. <p>22. 10-сынып білім алушылардан күтілетін нәтижелер:</p> <p>Пәндік нәтижелер бойынша 9-сыныптың соңында <i>білім алушы</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әртүрлі жанрдағы шығармалардың негізгі мазмұнын, авторлары туралы мағлұматты;
4.Әдеби сын	5.3.4.1 оқырманың рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу	6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау	7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы сыни шолу жазу	8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу	9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілері мен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу	<ul style="list-style-type: none"> - әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетін; - әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын; - әдеби шығармадағы психологизмді; - көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін; - эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды; - шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін; - бағдарламаға сәйкес 8-9 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 6-7 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдеби шығарманың сюжеті мен композициясын; - шығарманың идеясы арқылы көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені; - әдеби шығарманың идеясы мен пафосын; - әдеби шығармадағы психологизмді; - көркем шығармадағы авторлық ұстанымды; - көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін; - шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін; - шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын; - көркем әдебиеттегі рухани-мәдени құндылықтарды; - ұлттық тәрбие мен адамгершілік қасиеттерді түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p>

23. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр тарауда қамтылуы тиіс оқу мақсаттарының көлемі

<p>белгіленген.</p> <p>24. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда; - эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдауда; - шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдауда; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазуда; - көркем шығармада көтерілген мәселелерді анықтауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; - шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беруде; - шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалауда; - шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беруде; - көтерілген мәселелерді шынайы өмірмен байланыстыра талдағанда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдануда; - оқылған шығармалардан дәйек келтіруді немесе өз пікірін дәйектей алуда; - әдеби көркем туындыларды ұлттық құндылық ретінде бағалауда; - шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазуда; - әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазуда қолданады.
Негізгі орта білім беру деңгейінің	

5-9-сыныптарына арналған
«Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Қазақ әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша
ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
Таза, мінсіз асыл сөз	«Керқұла атты Кендебай» ертегісі, «Қобыланды батыр» жыры, Асан қайғы «Асан қайғының жерге айтқан сыны» аңызы	Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; 5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 5.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Анализ және интерпретация	5.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу; 5.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу

			<p>құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау;</p> <p>5.2.4.1 көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу</p>
		Бағалау және салыстыру	<p>5.3.1.1 шығармадағы эпизодтар арқылы тарихи құндылығын бағалау;</p> <p>5.3.2.1 кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау;</p> <p>5.3.3.1 шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу</p>
2-тоқсан			
«Тәрбиенің қайнар бұлағы»	Дулат Бабатайұлы «О, Ақтан жас, Ақтан жас», Ыбырай Алтынсарин «Қыпшақ Сейітқұл», «Атымтай Жомарт», «Дүние қалай етсең табылады?»	Түсіну және жауап беру	<p>5.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау;</p> <p>5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау;</p> <p>5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу;</p> <p>5.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту</p>
		Анализ және интерпретация	<p>5.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу;</p> <p>5.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау;</p> <p>5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау;</p> <p>5.2.4.1 көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу</p>
		Бағалау және	5.3.3.1 шығармадағы кейіпкерді өзіндік

		салыстыру	құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 5.3.4.1 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу
3-тоқсан			
Адамгершілік - асыл қасиет	А.Байтұрсынұлы «Егіннің бастары» мысалы, «Адамдық диқаншысы» өлеңі, Б.Соқпақбаев «Менің атым Қожа» хикаяты, М.Қабанбай «Бауыр» әңгімесі	Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; 5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен идеясын анықтау; 5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 5.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Анализ және интерпретация	5.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу; 5.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау; 5.2.4.1 көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу
		Бағалау және салыстыру	5.3.2.1 кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 5.3.3.1 шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 5.3.4.1 оқырманның рухани дүниесіне шығарма әсерін талдай отырып, сыни хабарлама жазу
4-тоқсан			
Отбасы құндылықтары	Т.Нұрмағамбетов «Анасын сағынған бала» әңгімесі,	Түсіну және жауап беру	5.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай фабуласы мен сюжеттік дамуын сипаттау; 5.1.2.1 әдеби шығарманың тақырыбы мен

	Нұрдәулет Ақыш «Нағыз әже қайда?» әңгімесі, Д.Лондон «Мексика ұлы» әңгімесі		идеясын анықтау; 5.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер портреті мен іс-әрекеті арқылы образын ашу; 5.1.4.1 көркем шығармалардан шағын көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Анализ және интерпретация	5.2.1.1 әдеби шығармадағы екі нәрсені салыстыра суреттеулер мен қарама-қарсы суреттеулерді табу; 5.2.2.1 эпикалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 5.2.3.1 шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтау; 5.2.4.1 көркем шығармадан алған әсерін сипаттап авторға хат, өлең жазу
		Бағалау және салыстыру	5.3.1.1 шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу

2) 6-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
Туған жері-аялы алтын бесігім	«Аяз би» ертегісі «Алып Ер Тұңға» жыры, Әл Фараби «Қашықтасың туған жер», «Тіршілікте	Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.2.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; 6.3.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау;

	кұрыштай бол төзімді», Доспамбет жырау «Қоғалы көлдер, қом сулар», «Айналайын, Ақ Жайық»		6.3.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	
		Анализ және интерпретация	6.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау; 6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстыруларды(троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдардыпайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу	
		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 6.3.3.1 шығармадағы кейіпкерлер қарым- қатынасын отбасылық құндылықтұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау	
2-тоқсан				
Абайды оқы, таңырқа!	Абай Құнанбайұлы «Мен жазбаймын өлеңді ермек үшін», «Ғылым таппай мақтанба», «Бірінші сөз», «Жетінші сөз», «Отыз бірінші қара сөз»	Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік- қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; 6.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау; 6.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді	

			үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	
		Анализ және интерпретация	6.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау; 6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу	
		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 6.3.3.2 шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	
3-тоқсан				
Мен балаң жарық күнде сәуле қуған...	С.Торайғыров «Шығамын тірі болсам адам болып», «Шәкірт ойы», С.Мұратбеков «Жусан иісі», О.Бөкей «Тортай мінер ақбоз ат», Қалқаман Әбдіқадыров	Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; 6.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау; 6.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	

	«Қажымұқан»	Анализ және интерпретация	6.2.1.1 шығарма композициясындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау; 6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу	
		Бағалау және салыстыру	6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 6.3.3.1 шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 6.3.4.1 шығармада көтерілген мәселенің әлеуметтік рөлі туралы сыни хабарлама жасау	
Менің туған өлкем өлеңдер мен прозада		Түсінуге және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту	
		Анализ және интерпретация	6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу	

		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру
4-тоқсан			
Тәуелсіздік-қасиет тұнған ұлы ұғым	Е.Жүніс «Менің атым - Тәуелсіздік» өлеңі, А. Алтай Прописка», Р.Ғамзатов «Ана тілі», «Менің Дағыстаным»	Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру; 6.1.3.1 әдеби туындыдағы кейіпкердің типтерін тек тұрғысынан сипаттау; 6.1.4.1 көркем шығармалардан орта көлемді үзінділерді мәнерлеп оқу, жатқа айту
		Анализ және интерпретация	6.2.1.1 шығарма композиция-сындағы белгілі бір эпизодтың алатын маңызына негіздеме жасау; 6.2.2.1 эпикалық, поэзиялық шығармалардағы автор бейнесін анықтау; 6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу
		Бағалау және салыстыру	6.3.1.1 шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 6.3.2.1 кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беру; 6.3.3.1 шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан

			талдап, әдеби эссе жазу
Өлкені сипаттау өнері		Түсіну және жауап беру	6.1.1.1 әдеби шығарманың жанрын, фабуласын, сюжетін анықтау; 6.1.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру
		Анализ және интерпретация	6.2.3.1 шығармадағы көркем ауыстыруларды (троптарды: метафора, кейіптеу, метонимия, гипербола, литота, аллегория, антитеза, градация, арнау) анықтау; 6.2.4.1 әдеби көркемдегіш құралдарды пайдаланып шығармадағы табиғат көрінісін, оқиға орнын, кейіпкер бейнесін сипаттап жазу
		Бағалау және салыстыру	6.3.3.1 шығармадағы кейіпкерлер қарым-қатынасын отбасылық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу

3) 7-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
Көнеден жеткен жәдігерлер	«Қыз Жібек» жыры, Орхон-Енисей ескерткіштері, «Күлтегін» жыры, Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»,	Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау;

	Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»		7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
		Бағалау және салыстыру	7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
2-тоқсан			
Толғауы тоқсан қызыл тіл	Ш.Қанайұлы «Зар заман», С.Аронұлы «Сүйінбай мен Қатағанның айтысы», Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық»	Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың

			(символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру; 7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
3-тоқсан			
Балалар мен үлкендер	М.Жұмабаев «Батыр Баян», М.Әуезов «Көксерек», Қ. Қайсенов «Жау тылындағы бала», С.Сарғасқаев «Тәмпіш қара»	Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу

		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру; 7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
Туған өлке публицистика беттерінде		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
		Бағалау және салыстыру	7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру; 7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру
4-тоқсан			
Ұрпақ тәрбиесі	М.Шаханов «Нарынқұм зауалы», Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі, Т.Әбдіков «Қонақтар», А.С.Пушкин «Ескерткіш»	Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық

			шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (символ, синекдоха, қайталау түрлері: эпифора, анафора, аллитерация, ассонанс, риторикалық сұрақ) қолданысын талдау; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
		Бағалау және салыстыру	7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу; 7.3.4.1 әдеби шығарманың эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
«Менің туған өлкем» электрондық энциклопедиясы		Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.12.1 әдеби шығармадағы тұлғалық болмысты гуманистік тұрғыдан талдау
		Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру
		Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру; 7.3.4.1 электронды энциклопедияның эстетикалық құндылығы туралы шағын сыни шолу жазу
4) 8-сынып:			
Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
Дананың сөзі – ақылдың көзі	Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ	Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау;

	туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері, Ахмет Йассауи «Даналық кітабы», Ақтамберді жырау «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет», Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»		8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу; 8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	
		Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; 8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдепкреативті жазу	
		Бағалау және салыстыру	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу	
2-тоқсан				
Көркем әдебиет және эпикалық сарын	Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа», Ш.Құдайбердіұлы «Еңлік- Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі	Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу; 8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді	

			өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	
		Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; 8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу	
		Бағалау және салыстыру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу	
3-тоқсан				
Махаббат және абырой	М.Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы, Б.Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі, Д.Исабеков «Әпке» драмасы, М.Мақатаев «Аққулар ұйықтаған да» поэмасы	Түсінуге және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу; 8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	
		Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау;	

			8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; 8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдепкреативті жазу	
		Бағалау және салыстыру	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу	
4-тоқсан				
Қиял мен шындық	Т.Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі, Ж.Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері, Р. Мұқанова «Мәңгілік бала бейне»	Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу; 8.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	
		Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира,	

			ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау; 8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу
		Бағалау және салыстыру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 8.3.4.1 шығарма бойынша жазылған әдеби сын-пікірлерге сүйене отырып, өзіндік сыни пікір жазу

5) 9-сынып:

Оқу жоспарындағы ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан			
Атадан қалған асыл сөз	Ж. Баласағұн «Құтты білік», Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?», Төле би «Ердің бақыты –әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім	Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 әдеби шығармадағы психологизмді анықтау; 9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
		Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық

	жақын? Не қымбат? Не қиын?», Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым», Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені», «Біржан-Сара» айтысы		тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру; 9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу	
		Бағалау және салыстыру	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу	
2-тоқсан				
Тарихи шындық пен көркемдік шешім	Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай», Махамбет Өтемісұлы «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны», « Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек», Ш.Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»	Түсінужәне жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 әдеби шығармадағы психологизмді анықтау; 9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану	
		Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай	

			отырып, автор стиліне баға беру; 9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
		Бағалау және салыстыру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу
3-тоқсан			
Адам жанының құпиясы	І.Жансүгіров «Құлагер» поэмасы, Б.Майлин «Шұғаның белгісі» хикаяты, Ғ.Мүсірепов «Ұлпан» романы, Т.Айбергенов «Сағыныш», Ф.Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»	Түсінужәне жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 әдеби шығармадағы психологизмді анықтау; 9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
		Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру; 9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
		Бағалау және салыстыру	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы

			көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын сын мақала жазу
4-тоқсан			
Мәңгілік Ел – мәңгілік мұрат	Н.Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы, Қажығали Мұхамбетқалиев «Тар кезең» романы	Түсінужәне жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 әдеби шығармадағы психологизмді анықтау; 9.1.3.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
		Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру; 9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
		Бағалау және салыстыру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу; 9.3.4.1 әдеби шығарманы қазақ әдебиеті мен әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыра талдап, шағын

**Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған
«Қазақ әдебиеті» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде) бойынша
қорытынды**

1. Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасын әзірлеуде пәннің оқу бағдарламасының мақсаты мен міндеттері қайта қаралып, жаңа нұсқада жазылды.

2. Оқу бағдарламасында білім мазмұнының төмендегі құндылықтары қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

3. «Қазақ әдебиеті» пәнін оқу арқылы білім алушылардың меңгеруі тиіс дағдылары толықтырылды:

1) фольклорлық мұралардан басталатын көркем әдеби шығармаларды түрлі мақсатта оқып түсінуге (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.) дағдыланады;

2) көркем өнер түрлері ішіндегі сөз өнерінің өзіндік ерекшеліктерін танып біледі;

3) әдебиеттің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындайды;

4) әдебиеттану ғылымының негіздерін түсінеді, мазмұндық, жанрлық, стильдік ерекшеліктерін меңгереді;

5) шығарманы талдау, сараптау, ой қорыту, бағалау, шығармашылықпен қолдану қабілеттерін дамытады;

6) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

7) ұлттық әдебиеттің өзіндік сипатын туыстас әдебиет пен әлемдік әдебиеттің озық үлгілері аясында салыстырады;

8) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

9) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады.

10) ауызша, жазбаша тілін дамытады;

11) оқырмандық мәдениетін қалыптастырады.

4. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру үш түрлі мақсатқа негізділеді. Олар: *тәрбиелік мақсат, білімдік мақсат және дамыту мақсаты.*

5. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:

- 1) *ғылыми-танымдық құзыреттілік;*
- 2) *мәдени-әлеуметтік құзыреттілік;*
- 3) *тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;*
- 4) *ақпараттық-технологиялық құзыреттілік.*

6. «Қазақ әдебиеті» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: *«білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану»* жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

6. 6-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұнына:

- 1) «Қырық өтірік» ертегісі;
- 2) Ә.Тәжібаевтың «Толағай» ертегісі;
- 3) Серік Қалиев «Бақ атай туралы аңыз»;
- 4) Абай Құнанбайұлының «Ғылым таппай мақтанба», «Жасымда ғылым бар деп ескермедім», «Әсемпаз болма әрнеге» өлеңдері;
- 5) Мағжан Жұмабаев «Тез барам» өлеңі;
- 6) Илияс Жансүгіров «Бөбек бөлеу», «Сәлемдеме» өлеңдері;
- 7) Сәуірбек Бақбергенов «Қасиет» әңгімесі;
- 8) С.Бегалин «Бала Шоқан» әңгімесі;
- 9) Нұрдәулет Ақыш «Мейірімділік сәулесі» ертегі хикаяты;
- 10) М.Әлімбаев «Серуендетем атамды» өлеңі;
- 11) Ділдәр Мамырбаева «Көк түйме» әңгімесі енгізілді.

7. 7-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұнына:

- 1) «Қобыланды батыр» жыры;
- 2) С.Торайғыров «Туған еліме» өлеңі;
- 3) С.Көбеев «Көлбақа мен Юпитер» мысалы;
- 4) С.Дөнентаев «Бозторғай» мысал өлеңі;
- 5) Жұбан Молдағалиев «Мен қазақпын» поэмасы;
- 6) К.Ахметова «Қазағым менің» өлеңі;
- 7) Ж.Нәжімеденов «Дастархан» өлеңі енгізілді;

8. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұнына:

1) А.Құнанбайұлы «Өлең – сөздің патшасы, сөз сарасы», «Құлақтан кіріп бойды алар» өлеңдері, «Отыз бірінші», «Он тоғызыншы» қарасөздері;

2) Міржақып Дулатов «Елім-ай» өлеңі;

3) Ғ.Мүсіреповтің «Ананың анасы» әңгімесі;

4) Қ.Аманжоловтың «Туған жер» өлеңі енгізілді.

9. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) А.Құнанбайұлы «Қансонарда бүркітші шығады аңға», «Көңіл құсы құйқылжыр шартарапқа», «Жүректе қайрат болмаса» өлеңдері, «Жиырма тоғызыншы» қарасөзі;

2) М.Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы;

3) С.Мұқанов «Балуан шолақ» повесі;

4) Ж.Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Шолпанға көшкен ауыл» фантастикалық әңгімелері;

5) М.Шаханов «Нарынқұм зауалы» енгізілді.

10. 10-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұнына:

1) Махамбет Өтемісұлы «Ереуіл атқа ер салмай» өлеңі;

2) А.Құнанбайұлы «Әуелде бір суық мұз – ақыл зерек», ««Жігіттер, ойын арзан, күлкі қымбат», ««Сегіз аяқ»» өлеңдері, «Отыз жетінші» қарасөзі;

3) Сейфуллин «Сыр сандық» өлеңі;

4) Е.Раушанов «Файша-Бибі» поэмасы енгізілді.

11. Жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттары «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес білім алушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар түрінде берілді және жаңа күтілетін нәтижелер анықталды.

Сравнительная таблица Типовой учебной программы по учебному предмету «Русский язык и литература»

Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с нерусским языком обучения) по обновленному содержанию	Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» для 5-10 классов уровня основного среднего образования (с нерусским языком обучения)	
---	---	--

<p>Глава 1. Общие положения</p> <p>1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом общего среднего образования, утвержденным приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования» (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов Республики Казахстан под №17669</p>	<p>Глава 1. Общие положения</p> <p>1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом общего среднего образования, утвержденным приказом Министерства образования и науки Республики Казахстан</p>	
<p>2. Учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» способствует становлению мировоззрения обучающегося, дает возможность пользоваться информацией различных сфер: социально-бытовой, социально-культурной, научно-технической, учебно-профессиональной; помогает ориентироваться в общемировом образовательном пространстве.</p>	<p>В результате освоения предметного содержания предлагаемого курса русского языка и литературы у обучающихся предполагается <i>формирование универсальных учебных действий</i> (познавательных, регулятивных, коммуникативных) позволяющих достигать <i>предметных, метапредметных и личностных</i> результатов. метапредметные учебно-информационные умения:</p> <ul style="list-style-type: none"> – умение извлекать информацию из различных источников; – умение составлять план; – умение отбирать материал по заданной теме; – умение составлять письменные тезисы; – умение подбирать цитаты; – умение составлять таблицы, схемы, графики. 	<p>Добавлены метапредметные умения</p>
<p>3. Целью обучения учебному предмету «Русский язык и литература» является совершенствование навыков речевой деятельности, основанных на владении системой разноуровневых языковых средств, соблюдении правил норм русского литературного языка, правил речевого этикета, что способствует развитию функциональной грамотности обучающихся.</p>	<p>Цели обучения русскому языку – научить школьников практически владеть языком, пользоваться русской речью в производственной и общественной деятельности как средством межнационального общения</p>	

<p>4. Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности: аудирования, говорения, чтения и письма.</p>	<p>4. Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности: аудирования, говорения, чтения и письма.</p>	
<p>5. По окончании основной средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на уровне B2 (продвинутый уровень) согласно CEFR – Европейской системы оценки уровня владения иностранным языком.</p>	<p>. По окончании основной средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на уровне B2 (продвинутый уровень) согласно CEFR – Европейской системы оценки уровня владения иностранным языком</p>	
<p>6. Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) развитие навыков слушания, говорения, чтения, письма, необходимых для общения в социально-бытовой, социально-культурной, научно-технической, учебно-профессиональной сферах жизни; 2) формирование знаний о единицах языковой системы, правилах их сочетания, функционирования, навыков и умений конструирования синтаксических структур в соответствии с нормами и правилами русского языка; 3) формирование и развитие навыков мышления высокого порядка, направленных на анализ, синтез, оценку, интерпретацию полученной информации; 4) формирование навыка поискового, ознакомительного, исследовательского чтения, переработки прочитанной информации; 5) развитие навыков анализа произведений разной жанровой природы, аргументированного формулирования своего отношения к прочитанному; темы, идеи и особенностей композиции, сюжета произведения, языковых особенностей произведения, ключевых эпизодов, действий и поступков героев; особенностей стиля писателя; сравнения их с произведениями мировой литературы и произведениями других видов искусства; 6) обогащение словарного запаса обучающихся 	<p>6. Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:</p> <ol style="list-style-type: none"> 8) дать определенный круг знаний о строе русского языка, его структуре, уровнях и единицах (фонемах, морфемах, лексемах, типах словосочетаний и предложений), 9) - сформировать навыки конструирования единиц речи (высказываний и сложных синтаксических целых) и умения построить функционально-смысловые типы речи (повествование, описание, рассуждение) в устной и письменной, а также использовать их с учетом стилистических норм, целей и условий языковой коммуникации, речевого этикета; 10) - выработать орфоэпические, интонационные, орфографические и пунктуационные навыки, привить навыки различных видов чтения : поискового, ознакомительного, исследовательского, переработки прочитанной информации; 11) развитие речи, мышления, воображения обучающихся, умения выбирать средства родного языка в соответствии с целями, задачами и условиями общения; 12) развитие навыков анализа произведений разной 	<p>переформулированы</p>

<p>коммуникативно-актуальной лексикой и фразеологией русского языка;</p> <p>7) формирование толерантного отношения к языкам и культурам разных народов;</p>	<p>жанровой природы, аргументированного формулирования своего отношения к прочитанному; темы, идеи и особенностей композиции, сюжета произведения, языковых особенностей произведения, ключевых эпизодов, действий и поступков героев; особенностей стиля писателя; сравнения их с произведениями мировой литературы и произведениями других видов искусства;</p> <p>13) обогащение словарного запаса обучающихся коммуникативно-актуальной лексикой и фразеологией русского языка;</p> <p>14) формирование толерантного отношения к языкам и культурам разных народов;</p>	
<p>7. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений.</p>	<p>7. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений русской, <u>мировой и казахской литературы</u></p>	<p>Дополнено - <u>мировой и казахской литературы</u></p>
<p>Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»</p> <p>8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:</p> <p>1) в 5 классе– 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>2) в 6 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>3) в 7 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>4) в 8 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>5) в 9 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году.</p>	<p>Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»</p> <p>8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:</p> <p>1) в 6 классе– 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>2) в 7 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>3) в 8 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>4) в 9 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году;</p> <p>5) в 10 классе – 3 часа в неделю, 102 часа в учебном году.</p>	<p>Оставлено в соответствии с ТУП</p>

9. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц.	9. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц	
10. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов по классам.		исключено
11. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.		исключено
12. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов: 1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов; 2) понимание лексического значения слов; 3) понимание содержания художественных произведений; 4) определение основной мысли; 5) прогнозирование содержания текста.	12. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов: 1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов; 2) понимание лексического значения слов; 3) понимание содержания художественных произведений; 4) определение основной мысли; 5) прогнозирование содержания текста.	
13. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы: 1) разнообразие словарного запаса; 2) пересказ прослушанного/прочитанного текста; 3) соблюдение речевых норм; 4) создание монологического высказывания; 5) участие в диалоге; 6) оценивание устного высказывания.	13. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы: 1) разнообразие словарного запаса; 2) пересказ прослушанного/прочитанного текста; 3) соблюдение речевых норм; 4) создание монологического высказывания; 5) участие в диалоге; 6) оценивание устного высказывания.	
14. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) понимание содержания текста; 2) определение стилей и типов речи; 3) формулирование вопросов и ответов; 4) владение разными видами чтения; 5) составление плана;	14. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) понимание содержания текста; 2) определение стилей и типов речи; 3) формулирование вопросов и ответов; 4) владение разными видами чтения; 5) составление плана;	

6) анализ художественных произведений; 7) извлечение информации из различных ресурсов; 8) сравнительный анализ текстов.	6) анализ художественных произведений; 7) извлечение информации из различных ресурсов; 8) сравнительный анализ текстов.	
15. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы: 1) создание текстов разных жанров и стилей речи; 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) представление информации в различных формах; 4) творческое письмо; 5) написание эссе; 6) соблюдение орфографических норм; 7) соблюдение пунктуационных норм;	15. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы: 1) создание текстов разных жанров и стилей речи; 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) представление информации в различных формах; 4) творческое письмо; 5) написание эссе; 6) соблюдение орфографических норм; 7) соблюдение пунктуационных норм;	
16. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы: 1) использование грамматических форм слов; 2) использование синтаксических конструкций.	16. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы: 1) использование грамматических форм слов; 2) использование синтаксических конструкций.	
18. 5 класс 19. Виды речевой деятельности: 1) слушание: общее содержание сообщения продолжительностью не более 2-3 минут, тема текста; значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики; основное содержание произведений фольклора и литературы/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы; определение основной мысли текста на основе вопросов; прогнозирование содержания текста по вопросам;	17. Базовое содержание для 6 класса 1) слушание: общее содержание сообщения продолжительностью не более 2-3 минут, тема текста; значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики; основное содержание произведений фольклора и литературы/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы; определение основной мысли текста на основе вопросов; прогнозирование содержания текста по вопросам;	
2) говорение: использование синонимов, антонимов, омонимов в устной речи; пересказ основного содержания близко к тексту; соблюдение орфоэпических норм; монологическое высказывание (описание, повествование) на основе иллюстраций, комиксов; участие в диалоге; оценивание монолога/ диалога с точки зрения соответствия	2) говорение: использование синонимов, антонимов, омонимов в устной речи; пересказ основного содержания близко к тексту; соблюдение орфоэпических норм; монологическое высказывание (описание, повествование) на основе иллюстраций, комиксов; участие в диалоге; оценивание монолога/	

предложенной теме/ ситуации;	диалога с точки зрения соответствия предложенной теме/ ситуации;	
3) чтение: общее содержание текста; ключевые слова и словосочетания; стилистические особенности текстов разговорного стиля (письма, дневники), художественного стиля (стихотворение, сказка); повествование и его характерные признаки; вопросы по содержанию текста и ответы на них; ознакомительное, комментированное чтение, чтение по ролям; составление плана по опорным словам; анализ содержания небольших произведений фольклора и литературы, их тема и основная идея; извлечение необходимой информации по теме из различных источников; сравнение содержания и темы текстов;	3) чтение: общее содержание текста; ключевые слова и словосочетания; стилистические особенности текстов разговорного стиля (письма, дневники), художественного стиля (стихотворение, сказка); повествование и его характерные признаки; вопросы по содержанию текста и ответы на них; ознакомительное, комментированное чтение, чтение по ролям; составление плана по опорным словам; анализ содержания небольших произведений фольклора и литературы, их тема и основная идея; извлечение необходимой информации по теме из различных источников; сравнение содержания и темы текстов;	
4) письмо: тексты (письмо, дневник, стихотворение, сказка), использование элементов разговорного и художественного стилей; изложение основного содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде рисунков; творческие работы на литературные темы, выражение своего отношения к героям художественных произведений или их поступкам с использованием эпитетов и сравнений; эссе (повествования или описания) объемом 60-80 слов по данному началу/концу; правописание безударных падежных окончаний; знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами.	4) письмо: тексты (письмо, дневник, стихотворение, сказка), использование элементов разговорного и художественного стилей; изложение основного содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде рисунков; творческие работы на литературные темы, выражение своего отношения к героям художественных произведений или их поступкам с использованием эпитетов и сравнений; эссе (повествования или описания) объемом 60-80 слов по данному началу/концу; правописание безударных падежных окончаний; знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами.	
20. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: падежные	20. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов:	

<p>формы существительных, прилагательных, числительных, местоимений, согласование существительных с именами прилагательными, местоимениями, порядковыми числительными по роду, числу и падежу; глаголы с зависимыми словами в нужных формах; числительные для обозначения количества;</p> <p>2) использование синтаксических конструкций: безличные конструкции, выражающие модальные значения и различные состояния человека; синтаксические конструкции для выражения своего мнения, сомнения, просьбы, уверенности/согласия\несогласия, побуждения собеседника к высказыванию и др.</p>	<p>падежные формы существительных, прилагательных, числительных, местоимений, согласование существительных с именами прилагательными, местоимениями, порядковыми числительными по роду, числу и падежу; глаголы с зависимыми словами в нужных формах; числительные для обозначения количества;</p> <p>2) использование синтаксических конструкций: безличные конструкции, выражающие модальные значения и различные состояния человека; синтаксические конструкции для выражения своего мнения, сомнения, просьбы, уверенности/согласия\несогласия, побуждения собеседника к высказыванию и др.</p>	
	<p>Изучаемые произведения: Н.А. Некрасов. «Дедушка Мазай и зайцы». М.Ю. Лермонтов. «Гроза». С. Есенин. «Буря». Ф. Тютчев. «Весенняя гроза», «Зима не даром злится», «Сказка о ветре» (из цикла «Новые сказки»). Абай. «Лето». Русская сказка «Мудрый отец». Болгарская сказка «Сказка о бочке». М. Скребцова. «Сердце матери». М. Жумабаев. «Матери». ~~С. Михалков. «Мы с приятелем друзья».~~ Г. Боргуль. «Подружка Маша». Я. Дубенская. «Мы разные». ~~Н. Бичурина. «Чей гриб?».~~ В. Бережная. «Много у меня друзей». О. Чекашова. «Мой друг». Ю. Белоусова. «Дружба – это дар». А.М. Волков. «Волшебник Изумрудного города».</p>	<p>Выделено в отдельный пункт. Изучаемые произведения дополнены <u>К.Ушинский «Четыре желания».</u> <u>Д.Досжанов «Родник».</u></p> <p>— Исключены произведения ~~С. Михалков. «Мы с приятелем друзья».~~ ~~Н. Бичурина. «Чей гриб?».~~</p>

	<p>В. Маяковский. «Кем быть?».</p> <p>Дж. Родари. «Чем пахнут ремесла?».</p> <p>Сказка «Заработанный рубль».</p> <p>Г. Ветрова. Цикл рассказов о художниках.</p> <p>Казахская народная сказка «Мастер Али».</p> <p>Шакарим. «Жизнь», «Человек похож порою то на волка, то на сыть...»</p> <p>И.С. Тургенев. «Бежин луг» (отрывок).</p> <p>Б. Заходер. «Моя вообразилка».</p> <p>В. Гауф. «Сказка – дочь королевы Фантазии».</p> <p>Н. Носов. «Приключения Незнайки. Незнайка на Луне».</p> <p>В. Львовский. «Песенка о зарядке».</p> <p>В. Донникова. «На катке».</p> <p>В. Голявкин. «В любом деле нужно работать».</p> <p>«Великие батыры казахской степи» (о Кажмуране Мунайпасове).</p> <p>Татьяна Лило. «Каникулы».</p> <p>Тамара Крюкова. «Хрустальный ключ» (фрагмент произведения, глава 48 «Легенда о вольном граде»).</p> <p>Саша Черный. «Летом».</p> <p><u>К.Ушинский «Четыре желания».</u></p> <p><u>Д.Досжанов «Родник».</u></p>	
<p>21. 6 класс</p> <p>22. Виды речевой деятельности:</p> <p>1) слушание: понимание основной информации сообщения продолжительностью до 2-4 минут, определение ключевых слов; значение слов социально- культурной тематики; содержание рассказов, поэтических произведений/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определение темы и</p>	<p>Базовое содержание для 7 класса</p> <p>1) слушание: понимание основной информации сообщения продолжительностью до 2-4 минут, определение ключевых слов; значение слов социально- культурной тематики; содержание рассказов, поэтических произведений/фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определение темы и основной мысли, характеристика и</p>	

<p>основной мысли, характеристика и оценка поступков персонажей или лирического героя; основная мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний; прогнозирование содержания текста по ключевым словам;</p>	<p>оценка поступков персонажей или лирического героя; основная мысль текста на основе ключевых слов и словосочетаний; прогнозирование содержания текста по ключевым словам;</p>	
<p>2) говорение: словарный запас, включающий фразеологические единицы, паронимы, заимствованные слова; подробный, выборочный пересказ содержания текста; лексические нормы, связанные с выбором соответствующих слов, речевой избыточностью и недостаточностью; монологическое высказывание (описание, повествование, рассуждение) с опорой на ключевые слова или план; диалог-расспрос, смена позиции «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли; оценка монолога/диалога с точки зрения полноты, логичности содержания с опорой на ключевые слова/план;</p>	<p>2) говорение: словарный запас, включающий фразеологические единицы, паронимы, заимствованные слова; подробный, выборочный пересказ содержания текста; лексические нормы, связанные с выбором соответствующих слов, речевой избыточностью и недостаточностью; монологическое высказывание (описание, повествование, рассуждение) с опорой на ключевые слова или план; диалог-расспрос, смена позиции «говорящий» на «слушающий» с учетом выбранной роли; оценка монолога/диалога с точки зрения полноты, логичности содержания с опорой на ключевые слова/план;</p>	
<p>3) чтение: понимание основной информации, определение темы, цели или назначения текста; стилистические особенности текстов художественного стиля (рассказ, басня), официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка; поздравление, объявление, реклама); принадлежность текста к типу описание на основе характерных признаков; формулирование вопросов, направленных на оценку содержания текста, и ответы на вопросы, выражение своего мнения по теме и/или поднимаемой проблеме; виды чтения, включая изучающее и выборочное чтение; простой план; анализ содержания художественных произведений небольшого объема, определение особенностей изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя; извлечение необходимой информации по предложенной теме из различных источников, сопоставление полученных сведений;</p>	<p>3) чтение: понимание основной информации, определение темы, цели или назначения текста; стилистические особенности текстов художественного стиля (рассказ, басня), официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка; поздравление, объявление, реклама); принадлежность текста к типу описание на основе характерных признаков; формулирование вопросов, направленных на оценку содержания текста, и ответы на вопросы, выражение своего мнения по теме и/или поднимаемой проблеме; виды чтения, включая изучающее и выборочное чтение; простой план; анализ содержания художественных произведений небольшого объема, определение особенностей изображения главных и второстепенных персонажей, лирического героя; извлечение необходимой информации по</p>	

<p>сравнение содержания, идей и структурных особенностей текстов;</p>	<p>предложенной теме из различных источников, сопоставление полученных сведений; сравнение содержания, идей и структурных особенностей текстов;</p>	
<p>4) письмо: тексты художественного стиля (стихотворение, сказка, рассказ) и официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, поздравление, объявление, реклама); подробное изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ; творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов; эссе (повествования, рассуждения, описания) объемом 80 -100 слов по картине/ теме; правописание безударных глагольных окончаний; знаки препинания в предложениях с прямой и косвенной речью.</p>	<p>4) письмо: тексты художественного стиля (стихотворение, сказка, рассказ) и официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, поздравление, объявление, реклама); подробное изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ; творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов; эссе (повествования, рассуждения, описания) объемом 80 -100 слов по картине/ теме; правописание безударных глагольных окончаний; знаки препинания в предложениях с прямой и косвенной речью.</p>	
<p>23. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: существительные в качестве несогласованных определений, отглагольные существительные, краткие прилагательные; возвратные глаголы; дробные и собирательные числительные в разных формах, неопределенные местоимения и наречия для обозначения количества; 2) использование синтаксических конструкций: активные и пассивные конструкции; простые и сложные предложения, выражающие определительные, изъяснительные, временные, целевые, причинно-следственные отношения; прямая и</p>	<p>23. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: существительные в качестве несогласованных определений, отглагольные существительные, краткие прилагательные; возвратные глаголы; дробные и собирательные числительные в разных формах, неопределенные местоимения и наречия для обозначения количества; 2) использование синтаксических конструкций: активные и пассивные конструкции; простые и сложные предложения, выражающие определительные,</p>	

косвенная речь.	изъяснительные, временные, целевые, причинно-следственные отношения; прямая и косвенная речь.	
	<p>Изучаемые произведения:</p> <p>Валентина Осеева. «Кто наказал его?».</p> <p>Бахыт Каирбеков. Стихи из цикла «Лица друзей».</p> <p>И.А. Крылов «Ворона и Лисица».</p> <p>А.П. Чехов. «Хамелеон».</p> <p>Ч. Айтматов. «Солдатенок».</p> <p>М.Д. Зверев. «Ласточки на паровозе».</p> <p>М.М. Пришвин. «Этажи леса».</p> <p>В. Токарева. «Кошка на дороге».</p> <p>В. Астафьев. «Белогрудка».</p> <p>Г. Троепольский. «Белый Бим, черное ухо».</p> <p>С. Сейфуллин. Поэма «Разлученные лебеди».</p> <p>К. Кулиев. «Не разоряйте птичьего гнезда».</p> <p>К.Д. Ушинский «Лето».</p> <p>Ф. И. Тютчев. «Есть в осени первоначальной...».</p> <p>Ф. Тютчев. «Чародейкою зимою».</p> <p>С. Есенин. «Зима»</p> <p>Роберт Стайн. Детский детектив «Проклятие гробницы фараона» (отрывки).</p> <p>Марат Джумагазиев.</p> <p>Стихотворение «Семь чудес света».</p> <p>Керролл Льюис. «Алиса в стране чудес».</p> <p>К. Булычев. «Сто лет тому вперед» (фрагменты произведения).</p> <p>Мифы об Атлантиде.</p> <p>А.Р. Беляев. «Последний человек из Атлантиды».</p> <p>Г. Тукай. «Родной язык».</p> <p>К. Бальмонт. «Язык, великолепный наш язык».</p> <p>И. Бунин. «Слово».</p> <p>И. С. Тургенев. «Русский язык».</p> <p>М. Макатаев. «Три счастья».</p>	

	<p>Г. Андерсен. «Снежная королева». Казахская народная сказка «Ер Гостик». Лаймен Фрэнк Баум. «Удивительный Волшебник из страны Оз». Б. Полевой. «Повесть о настоящем человеке» (отрывок). Мифы о Луне и Солнце. С.Цыганков. «О космическом корабле «Планета Земля» (в стихах и прозе). Н. Носов. «Телефон». Майк Гелприн. «Свеча горела». <u>И.Тургенева «Воробей».</u> <u>Е.Пермяк «Надежный человек».</u> <u>Айзек Азимов «Ну и здорово же было!»</u></p>	
<p>24. 7 класс 25. Виды речевой деятельности: 1) слушание: понимание сообщения продолжительностью 3-5 минут, извлечение необходимой информации и/или определение последовательности событий; значение слов учебно-образовательной тематики; понимание содержания небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определение сюжетной линии или настроения стихотворения; определение основной мысли текста; прогнозирование содержания по заголовку или началу текста;</p>	<p>Базовое содержание для 8 класса 1) слушание: понимание сообщения продолжительностью 3-5 минут, извлечение необходимой информации и/или определение последовательности событий; значение слов учебно-образовательной тематики; понимание содержания небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определение сюжетной линии или настроения стихотворения; определение основной мысли текста; прогнозирование содержания по заголовку или началу текста;</p>	
<p>2) говорение: словарный запас, включающий эмоционально-окрашенную лексику, термины; использование приёмов сжатия текста; сжатый пересказ текста; соблюдение морфологических норм использования форм разных частей речи; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений; диалог-обмен мнениями по</p>	<p>2) говорение: словарный запас, включающий эмоционально-окрашенную лексику, термины; использование приёмов сжатия текста; сжатый пересказ текста; соблюдение морфологических норм использования форм разных частей речи; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе</p>	

<p>предложенной теме; оценка монолога/диалога, основанного на личных впечатлениях/наблюдениях;</p>	<p>личных впечатлений и наблюдений; диалог-обмен мнениями по предложенной теме; оценка монолога/диалога, основанного на личных впечатлениях/наблюдениях;</p>	
<p>3) чтение: понимание главной и второстепенной информации сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями; стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); принадлежность текста к типу рассуждение на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, предположения, и ответы на вопросы, приведение аргументов, связывание информации текста с другими фактами из реальной жизни; виды чтения, включая поисковое; сложный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-образительные средства; извлечение необходимой информации, сопоставление и определение противоречивой информации; сравнение содержания текстов, цели и целевой аудитории;</p>	<p>3) чтение: понимание главной и второстепенной информации сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями; стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); принадлежность текста к типу рассуждение на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, предположения, и ответы на вопросы, приведение аргументов, связывание информации текста с другими фактами из реальной жизни; виды чтения, включая поисковое; сложный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-образительные средства; извлечение необходимой информации, сопоставление и определение противоречивой информации; сравнение содержания текстов, цели и целевой аудитории;</p>	
<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв) и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо); сжатое изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в</p>	<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв) и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо); сжатое изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала;</p>	

<p>виде таблицы, схемы диаграммы, графика; творческие работы (в том числе на литературные темы): представление себя в предлагаемой ситуации и описание собственных ощущений, использование эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 100-120 слов на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений; правописание гласных и согласных в разных частях слова, слов через дефис; знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями.</p>	<p>представление информации в виде таблицы, схемы диаграммы, графика; творческие работы (в том числе на литературные темы): представление себя в предлагаемой ситуации и описание собственных ощущений, использование эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 100-120 слов на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений; правописание гласных и согласных в разных частях слова, слов через дефис; знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями.</p>	
<p>26. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения; использование соответствующего ситуации общения глагола совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении; составные числительные в соответствующих формах; 2) использование синтаксических конструкций: простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения; сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения</p>	<p>26. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения; использование соответствующего ситуации общения глагола совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении; составные числительные в соответствующих формах; 2) использование синтаксических конструкций: простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения; сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения</p>	
	<p>Изучаемые произведения: Д. Свифт. «Путешествия Гулливера». В. Обручев. «Земля Санникова». Ю. Домбровский. «Хранитель древности» (отрывок).</p>	

	<p>Г. Скребницкий. «Четыре художника». Стихи А. Кунанбаева. «Времена года». И.А. Бунин. «Листопад». К. Паустовский. «Осень». Притча «Внешняя и внутренняя красота». Л. Толстой. «После бала». Н. Заболоцкий. «Некрасивая девочка», «О красоте человеческих лиц». Д. Федюкин. «Баллада о здоровом образе жизни». С.А. Абрамов. «Выше радуги». В. Высоцкий. «Утренняя гимнастика». Н.В. Гоголь. «Ночь перед Рождеством». Ф. Онгарсынова. «Казахские традиции». С. Мауленов. «Наурыз». М. Макатаев. «Наурыз-думан». Е. Шварц. «Сказка о потерянном времени». В. Драгунский «Денискины рассказы». М. Кабанбаев. «Арстан, я и виолончель». В.Г. Короленко. «Слепой музыкант». А.А. Бек. «Волоколамское шоссе». Б. Момышулы. «За нами - Москва». К. Кайсенов. «В тылу врага», Р. Гамзатов. «Журавли». Муса Джалиль «Варварство». В. Маяковский. «Секрет молодости». А. Алексин. «Безумная Евдокия».</p>	
<p>27. 8 класс</p> <p>28. Виды речевой деятельности:</p>	<p>Базовое содержание для 9 класса</p> <p>1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения продолжительностью 4-6</p>	

<p>1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединение разрозненных фактов в общий контекст, определение причинно-следственных связей, выводы; значение слов историко-культурной тематики; содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/ фрагментов, определение ключевых моментов развития сюжета или конфликта; определение основной мысли текста, выявление авторской позиции; прогнозирование содержания по отрывку прослушанного текста;</p>	<p>минут, объединение разрозненных фактов в общий контекст, определение причинно-следственных связей, выводы; значение слов историко-культурной тематики; содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/ фрагментов, определение ключевых моментов развития сюжета или конфликта; определение основной мысли текста, выявление авторской позиции; прогнозирование содержания по отрывку прослушанного текста;</p>	
<p>2) говорение: словарный запас, достаточный для замены слов общезыко-выми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами); пересказ содержания текста с творческими дополнениями; соблюдение синтаксических норм, включающих правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; диалог по общественно-значимым проблемам, аргументация собственной точки зрения; оценка монолога/диалога), составленного на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков;</p>	<p>2) говорение: словарный запас, достаточный для замены слов общезыко-выми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами); пересказ содержания текста с творческими дополнениями; соблюдение синтаксических норм, включающих правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; диалог по общественно-значимым проблемам, аргументация собственной точки зрения; оценка монолога/диалога), составленного на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков;</p>	
<p>3) чтение: понимание главной, второстепенной и детальной информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание), официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); принадлежность текстов к смешанному типу на основе характерных признаков; формулирование проблемных</p>	<p>3) чтение: понимание главной, второстепенной и детальной информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание), официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); принадлежность текстов к смешанному типу на основе</p>	

<p>вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, интерпретации, предположения, ответы на разные типы вопросов; виды чтения чтение, включая аналитическое; цитатный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определение структурно-композиционных особенностей; извлечение необходимой информации из различных источников, определение ее актуальности, достоверности, полезности и ценности; сравнение содержания, языковых особенностей текстов;</p>	<p>характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, интерпретации, предположения, ответы на разные типы вопросов; виды чтения чтение, включая аналитическое; цитатный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определение структурно-композиционных особенностей; извлечение необходимой информации из различных источников, определение ее актуальности, достоверности, полезности и ценности; сравнение содержания, языковых особенностей текстов;</p>	
<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); выборочное изложение текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; творческие работы (в том числе на литературные темы): выбор определенной роли и речевого поведения в соответствии с установкой, использование эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования) объемом 120-140 слов по предложенной проблеме: выражение согласия\несогласия с позицией автора; слитное или раздельное написание НЕ с разными словами; знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения.</p>	<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); выборочное изложение текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; творческие работы (в том числе на литературные темы): выбор определенной роли и речевого поведения в соответствии с установкой, использование эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования) объемом 120-140 слов по предложенной проблеме: выражение согласия\несогласия с позицией автора; слитное или раздельное написание НЕ с разными словами; знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения.</p>	
<p>29. Использование языковых единиц:</p>	<p>29. Использование языковых единиц:</p>	

<p>1) использование грамматических форм слов: сложные существительные, прилагательные, наречия в соответствующих формах; глаголы движения; действительные и страдательные причастия; деепричастия совершенного и несовершенного вида; сложные числительные в соответствующих формах;</p> <p>2) использование синтаксических конструкций: причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями; деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями.</p>	<p>1) использование грамматических форм слов: сложные существительные, прилагательные, наречия в соответствующих формах; глаголы движения; действительные и страдательные причастия; деепричастия совершенного и несовершенного вида; сложные числительные в соответствующих формах;</p> <p>2) использование синтаксических конструкций: причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями; деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями.</p>	
	<p>Изучаемые произведения: Притча «Волшебная копейка». А. Кунанбаев. «Слова назидания»: «Четырнадцатое слово». В. Железников. «Чучело». М. Ауэзов. «Сирота». Г. Мусрепов. «Рассказы о матери». Л. Кассиль. «Ход белой королевы». С. Муканов. «Баулан Шолак». Н.А. Заболоцкий. «Не позволяй душе лениться». А. Мусатов. «Как хлеб на стол пришел». О. Сулейменов. «Земля, поклонись человеку». Р. Брэдбери. «Зелёное утро». И. Ефремов. «Звёздные корабли». О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата». Ч. Айтматов. «Плаха» (фрагмент об Акбаре). К. Мырзагалиев. «Красная книга». Янка Мавр. «Сын воды». П.Н. Васильев. «Иртыш». Н.В. Гоголь. «Старосветские помещики». А.П. Чехов. «Сирена». А.С. Пушкин. «Моцарт и Сальери». К.Г. Паустовский. «Старый повар».</p>	

	<p>Б.П. Екимов «Музыка старого дома». И. Жансугуров. Поэма «Кюйши» (отрывок). Е.С. Вельтистов. «Приключения Электроника». Жюль Верн. «Дети капитана Гранта».</p>	
<p>30. 9 класс 31. Виды речевой деятельности: 1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определение подтекста, цели высказывания и отношения говорящего к событиям и героям, выводы; значение слов общественно-политической тематики; понимание содержания прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определение слов, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям; определение основной мысли текста с учетом структуры текста; прогнозирование содержания текста на основе утверждений;</p>	<p>Базовое содержание для 10 класса</p> <p>1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определение подтекста, цели высказывания и отношения говорящего к событиям и героям, выводы; значение слов общественно-политической тематики; понимание содержания прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определение слов, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям; определение основной мысли текста с учетом структуры текста; прогнозирование содержания текста на основе утверждений;</p>	
<p>2) говорение: словарный запас, достаточный для эффективного общения по широкому кругу тем; пересказ содержания текста, демонстрация собственного понимания проблематики, оценка позиции автора; соблюдение речевых норм, включение в высказывание лексических и синтаксических единиц, соответствующих стилю; монологическое высказывание (рассуждение, убеждение), использование приемов привлечения внимания и учет целевой аудитории; дискуссия по предложенной проблеме, синтез различных точек зрения и формулирование путей решения проблемы; оценка монолога/диалога, использование приемов привлечения внимания и учёт целевой аудитории;</p>	<p>2) говорение: словарный запас, достаточный для эффективного общения по широкому кругу тем; пересказ содержания текста, демонстрация собственного понимания проблематики, оценка позиции автора; соблюдение речевых норм, включение в высказывание лексических и синтаксических единиц, соответствующих стилю; монологическое высказывание (рассуждение, убеждение), использование приемов привлечения внимания и учет целевой аудитории; дискуссия по предложенной проблеме, синтез различных точек зрения и формулирование путей решения проблемы; оценка</p>	

	<p>монолог/диалога, использование приемов привлечения внимания и учёт целевой аудитории;</p>	
<p>3) чтение: понимание главной, второстепенной и скрытой (подтекст) информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, тезисы, статья), официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков; формулирование вопросов с перефразированием информации текста, и ответы на них, различение факта и мнения; разные виды чтения, техники критического мышления при чтении; тезисный план; анализ содержания художественных произведений, выявление авторской позиции и оценка содержания произведения; извлечение и синтез информации, выводы на основе полученных сведений, выражение собственного мнения; сравнение текстов, анализ содержания, определение авторской позиции;</p>	<p>3) чтение: понимание главной, второстепенной и скрытой (подтекст) информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, тезисы, статья), официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков; формулирование вопросов с перефразированием информации текста, и ответы на них, различение факта и мнения; разные виды чтения, техники критического мышления при чтении; тезисный план; анализ содержания художественных произведений, выявление авторской позиции и оценка содержания произведения; извлечение и синтез информации, выводы на основе полученных сведений, выражение собственного мнения; сравнение текстов, анализ содержания, определение авторской позиции;</p>	
<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция); изложение информации прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста с творческой интерпретацией содержания; представление информации в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, использование в письме изобразительно-выразительных средств; эссе (рассуждение, рассуждение с</p>	<p>4) письмо: тексты публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция); изложение информации прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста с творческой интерпретацией содержания; представление информации в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию,</p>	

<p>элементами повествования/ описания) объемом 140-160 слов по предложенной проблеме: обоснование своего мнения и предложение путей решения проблемы; правописание союзов, предлогов, частиц; знаки препинания в сложных предложениях.</p>	<p>использование в письме изобразительно-выразительных средств; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/ описания) объемом 140-160 слов по предложенной проблеме: обоснование своего мнения и предложение путей решения проблемы; правописание союзов, предлогов, частиц; знаки препинания в сложных предложениях.</p>	
<p>32. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах; глаголы в соответствующих формах; числительные в соответствующих формах; 2) использование синтаксических конструкций: простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения.</p>	<p>32. Использование языковых единиц: 1) использование грамматических форм слов: существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах; глаголы в соответствующих формах; числительные в соответствующих формах; 2) использование синтаксических конструкций: простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения.</p>	
	<p>Изучаемые произведения: А. Кунанбаев. «Слова назидания» - «17 Слово» М. Шаханов. «Четыре матери» В. Гундарев «На земле Абая» К. Паустовский. «Мещерская сторона» (отрывки). Ч. Айтматов. «Плаха» (отрывок). В. Распутин. «Прощание с Матерой» (отрывок). С. Сейфуллин. Поэма «Кокшетау». А.С. Пушкин. «Капитанская дочка». М. Шаханов. «Отрарская поэма о побежденном победителе» или «Просчет Чингисхана». М. Ауэзов «Путь Абая». Абиш Кекилбаев.</p>	

	<p>«Плеяды – созвездие надежды».</p> <p>А. Байтурсынов. «Великий поэт казахов».</p> <p>Ч.Т. Айтматов. «Легенда о рогатой матери-оленихе» («Белый пароход»).</p> <p>Р. Брэдбери. «Всё лето в один день».</p> <p>У. Шекспир. «Ромео и Джульетта».</p> <p>К.Г. Паустовский. «Телеграмма».</p> <p>С. Чёрный. «Диета», «Зеркало».</p> <p>Б. Акунин. Роман «Турецкий гамбит» (отрывки документальных вставок).</p> <p>М. Светлов. «Гренада».</p> <p>М. Горький. «Сказки об Италии».</p> <p>В. Астафьев. «Деревья растут для всех».</p> <p>М.Ю. Лермонтов. «Смерть поэта».</p> <p>Е.А. Евтушенко. «Людей неинтересных в мире нет».</p> <p>В.Ян. «Чингиз-хан» (отрывок).</p> <p>Абай. «Не будь падким на все».</p> <p>Ч. Айтматов. «Плаха» (фрагмент самосууда Бостона).</p>																			
<p>Глава 3. Система целей обучения</p> <p>33. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвёртое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 6.2.1.4 «6» – класс, «2.1» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.</p>		<p>Исключено. Глава 3 заменена на главу 4</p>																		
<p>1) слушание</p> <table border="1" data-bbox="152 1348 1016 1458"> <tr> <td colspan="6">Учащиеся должны уметь...</td> </tr> <tr> <td>Подраздел</td> <td>5 класс</td> <td>6 класс</td> <td>7 класс</td> <td>8 класс</td> <td>9 класс</td> </tr> <tr> <td>ел</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Учащиеся должны уметь...						Подраздел	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс	ел						<p>Глава 4. Ожидаемые результаты по предмету «Русский язык и литература» ориентируются на метапредметные компетенции (научно-познавательные, культурно-социальные, языково-коммуникативные,</p>	<p>Перенесено в результаты обучения</p>
Учащиеся должны уметь...																				
Подраздел	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс															
ел																				

<p>1. Понимание устного сообщения/ аудио/ видеоматериалов</p>	<p>5.1.1.1 понимает содержание сообщения продолжительно не более 2-3 минут, определяя тему текста</p>	<p>6.1.1.1 понимает основную информацию сообщения продолжительно до 2-4 минут, выделяет ключевые слова</p>	<p>7.1.1.1 понимает сообщение продолжительно 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий</p>	<p>8.1.1.1 понимает основную и детальную информацию сообщения продолжительно 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы</p>	<p>9.1.1.1 понимает основную и детальную информацию сообщения, продолжительно до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы</p>	<p>информационно-технологические), определенные в общеобязательном государственном стандарте.</p> <p>6 класс</p> <p><i>Обучающийся знает:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - как правильно писать безударные падежные окончания; - как применять знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами <p><i>Обучающийся понимает:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - общее содержание сообщения продолжительностью не более 2-3 минут, определяя тему текста; - значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики; - общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания <p><i>Обучающийся применяет знания по образцу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - излагает основное содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала. <p><i>Обучающийся использует знания в новых условиях:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - представляет информацию в виде рисунков <p><i>Обучающийся применяет знания творчески:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пишет творческие работы на литературные темы, выражая свое отношение к героям художественных произведений или их поступкам с использованием эпитетов и сравнений; - пишет эссе (объем 60-80 слов) по данному началу/концу, учитывая особенности текста повествования или описания 		
---	---	--	--	---	---	---	--	--

2. Понимание лексического значения слов	5.1.2.1 понимать значение слов бытовой и духовно-нравственной тематики	6.1.2.1 понимать значение слов социально-культурной тематики	7.1.2.1 понимать значение слов учебно-образовательной тематики	8.1.2.1 понимать значение слов историко-культурной тематики	9.1.2.1 понимать значение слов общесовременно-политической тематики	7 класс <i>Обучающийся знает:</i> -как правильно писать безударные глагольные окончания; -как применять знаки препинания в предложениях с прямой и косвенной речью <i>Обучающийся понимает:</i> -основную информацию сообщения продолжительностью до 2-4 минут, определяя ключевые слова; - значение слов социально- культурной тематики; - основную информацию, определяя тему, цель или назначение текста;	
3. Понимание содержания художественных произведений	5.1.3.1 понимать основное содержание произведений фольклора и литературы/фрагментов, содержащих знакомые	6.1.3.1 понимать содержание рассказов, поэтических произведений/фрагментов, содержащих знаковые лексические	7.1.3.1 понимать содержание небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определяя сюжетную линию или настроен	8.1.3.1 понимать содержание прозаических, драматических поэтических произведений/фрагментов, определяя ключевые моменты	9.1.3.1 понимать содержание прозаических, драматических поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью	<i>Обучающийся применяет знания по образцу:</i> - излагает подробно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала <i>Обучающийся использует знания в новых условиях:</i> - представляет информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ 8.ПЗ. представляет информацию в виде диаграммы, графика, отражая основную и детальную информацию <i>Обучающийся применяет знания творчески:</i> - пишет творческие работы (в том числе на литературные темы) от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов; - -пишет эссе (объем 80 -100 слов) по картине/ теме, учитывая особенности текста повествования, рассуждения описания	

	лексические и грамматические единицы, определять тему	и грамматические единицы, определяя тему и основную мысль, характеризовать и оценивать поступки и персонажей или лирического героя	ие стихотворения	ы развития сюжета или конфликта	которые автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям	8 класс <i>Обучающийся знает:</i> -как правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис; -как применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями <i>Обучающийся понимает:</i> - сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий; - значение слов учебно-образовательной тематики; - главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями; <i>Обучающийся применяет знания по образцу:</i> - излагает сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала <i>Обучающийся использует знания в новых условиях:</i> - представляет информацию в виде таблицы, схемы диаграммы, графика <i>Обучающийся применяет знания творчески:</i> - пишет творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с использованием эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений		
4. Определение основной мысли	5.1.4.1 определять основную мысль текста на основе вопроса в	6.1.4.1 определять основную мысль текста на основе ключев	7.1.4.1 определять основную мысль текста, опираясь на содержание	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру			

		ых слов и словосочетаний	текста	позицию	ру текста	-пишет эссе(объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания		
5. Прогнозирование содержания текста	5.1.5.1 прогнозировать содержание текста по вопросам	6.1.5.1 прогнозировать содержание текста по ключевым словам	7.1.5.1 прогнозировать содержание по заголовку или началу текста	8.1.5.1 прогнозировать содержание по отрывку прослушанного текста	9.1.5.1 прогнозировать содержание текста на основе утверждений	<p>9 класс</p> <p><i>Обучающийся знает:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с разными словами; - как применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения <p><i>Обучающийся понимает:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы; - значение слов историко-культурной тематики; - главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов <p><i>Обучающийся применяет знания по образцу:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - излагает выборочно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала <p><i>Обучающийся использует знания в новых условиях:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - представляет информацию в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график <p><i>Обучающийся применяет знания творчески:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - пишет творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, 		

	<p>с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор - пишет эссе (объем 120-140 слов) по предложенной проблеме, выражая свое согласие\несогласие с позицией автора, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования</p>	
	<p>10 класс <i>Обучающийся знает:</i> - как правильно писать союзы, предлоги, частицы; - как применять знаки препинания в сложных предложениях <i>Обучающийся понимает:</i> - основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы; - значение слов общественно-политической тематики; - главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов <i>Обучающийся применяет знания по образцу:</i> - излагает информацию прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста, творчески интерпретируя содержание <i>Обучающийся использует знания в новых условиях:</i> - представляет информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот <i>Обучающийся применяет знания творчески:</i></p>	

						<p>- пишет творческие работы(в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств;</p> <p>-пишет эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/описания</p>		
1) говорение								
Учащиеся должны уметь								
Подраздел	Цели обучения							
	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс			
1 Разнообразие словарного запаса	5.2.1.1 владеть словарным запасом, включая синонимы, антонимы, омонимы	6.2.1.1 владеть словарным запасом, включая фразеологические единицы,	7.2.1.1 владеть словарным запасом, включая эмоционально-окрашенную лексику, термины	8.2.1.1 владеть словарным запасом, достаточным для замены слов общезначимых языков	9.2.1.1 владеть объемом словарного запаса, достаточным для эффективного общения			

		паронимы, заимствованные слова		ыми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами)	я по широкому кругу тем		
2. Пересказ прослушанного/прочитанного текста	5.2.2.1 пересказывать основное содержание близко к тексту	6.2.2.1 пересказывать подробно, выборочно содержание текста	7.2.2.1 пересказывать содержание, используя различные приемы сжатия текста	8.2.2.1 пересказывать содержание текста с творческими дополнениями	9.2.2.1 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики, оценивая позицию автора		

3. Соблюдение речевых норм	5.2.3.1-соблюдать орфоэпические нормы	6.2.3.1 соблюдать лексические нормы, связанные с выбором соответствующих слов, избегая повторов	7.2.3.1 соблюдать морфологические нормы использования форм разных частей речи	8.2.3.1 соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов	9.2.3.1. соблюдать речевые нормы, включая в высказывание лексические и синтаксические единицы, соответствующие стилю		
4. Создание монологического высказывания	5.2.4.1 создавать высказывание (описание, повествование)	6.2.4.1 создавать высказывание (описание, повествование,	7.2.4.1 создавать аргументированное высказывание	8.2.4.1-создавать аргументированное высказывание (рассуж	9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убежде		

	на основе иллюстраций, комиксов	рассуждение) с опорой на ключевые слова или план	(рассуждение с элементом ми описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений	дение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков	ние), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию		
5. Участие в диалоге	5.2.5.1 участвуют в диалоге, правильно понимая реплики и предоставляя обратную связь	6.2.5.1 участвовать в диалоге - расспросе, меняя позицию «говорящий» на «слушающий» с учетом	7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме	8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения	9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формул		

		выбранной роли			ируя пути решения проблемы		
6. Оценивание устного высказывания	5.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с точки зрения соответствия предложенной теме/ситуации	6.2.6.1оценивать высказывание (монолог/диалог), составленное с опорой на ключевые слова/план, с точки зрения полноты, логичности содержания	7.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог), основанное на личных впечатлениях/наблюдениях	8.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог), составленное на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков	9.2.6.1оценивать высказывание (монолог/диалог)с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории		
1) чтение							
Учащиеся должны уметь...							

Подраздел	Целиобучения				
	5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс
1. Понимание содержания текста	5.3.1.1 понимать общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания	6.3.1.1 понимать основную информацию, определяя тему, цель или назначение текста	7.3.1.1 понимать главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов	9.3.1.1 понимать главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов
2. Определение стилей и	5.3.2.1 определять стилисти	6.3.2.1 определять стилист	7.3.2.1 определять стилисти	8.3.2.1 определять стилист	9.3.2.1 определять стилист

<p>типов речи</p>	<p>ческие особенн ости текстов разговор ного стиля (письма, дневник и),худож ественно го стиля (стихотв орение, сказка); определя ть принадл ежность текста к типу повество ваниена основе характер ных признаков</p>	<p>ические особенн ости текстов художе ственно го стиля (рассказ , басня),о фициал ьно-деловог о стиля (объясн ительна я записка , расписк а; поздрав ление, объявле ние, реклама);опред елять принад лежнос ть текста к</p>	<p>ческие особенн ости текстов публици стическо го стиля (репорта ж о событии, заметка, отзыв),о фициаль но-делового стиля(до вереннос ть, заявлени е, договор, официал ьное поздравл ение, деловое письмо); определя ть принадл ежность текста к типу</p>	<p>ические особенн ости текстов публици стичес кого стиля(с татья, интервь ю, очерк, послани е),офиц иально-деловог о стиля (характ еристик а, автобио графия, резюме) ;опреде лять принад лежнос ть текстов к смешан ному типу на</p>	<p>ические особенн ости текстов публици стичес кого стиля(п роблем ная статья), научног о стиля (аннота ция, тезисы, статья), официа льно-деловог о стиля (инстру кция, правило , отчет, закон); определ ять принад лежнос ть текста к различн</p>		
-------------------	---	---	--	--	--	--	--

		типу описани ена основе характе рных признак ов	рассужд ение на основе характер ных признак ов	основе характе рных признак ов	ым типам на основе характе рных признак ов		
3 Формул ировани е вопросо в и ответов	5.3.3.1 формули ровать вопросы по содержа нию текста и отвечать на них	6.3.3.1 формули ровать вопрос ы, направл енные на оценку содерж ания текста, и отвечат ь на вопрос ы, выража я своё мнение по теме и/или подним аемой пробле	7.3.3.1 формули ро вать проблем ные вопросы по тексту, позволя ющиевы двигать идеи, предпо ложения ,и отвечать на вопросы, при водя аргументы, связыват ь	8.3.3.1 формули ровать пробле м ные вопрос ы по тексту, позволя ющие выдвига ть идеи, интерпр етации, предпол ожения, и отвечат ь на разные типы вопросо в	9.3.3.1 формули ро вать вопрос ы, перефра зируя информ ацию текста, и отвечат ь на них, различа я факт и мнение		

		ме	информацию текстас другими фак тами из реаль ной жизни				
4 Владени е разными видами чтения	5.3.4.1 владеть видами чтения (ознаком ительное , коммент ированн ое), читать по ролям	6.3.4.1 использ овать виды чтения, включа я изучаю щее и выборо чное чтение	7.3.4.1 использо вать виды чтения, включая поисков ое	8.3.4.1 использ овать виды чтения чтение, включа я аналити ческое	9.3.4.1 использ овать виды чтения владеть техника ми критиче ского мышле ния при чтении		
5 Составл ениепла на	5.3.5.1 составля ть план по опорным словам	6.3.5.1 составл ять простой план	7.3.5.1 составля ть сложный план	8.3.5.1 составл ять цитатн ый план	9.3.5.1 составл ять тезисны й план		
6 Анализ художес твенных произвед	5.3.6.1 анализир овать содержа ние	6.3.6.1 анализи ро вать содерж	7.3.6.1 анализир овать содержа ние	8.3.6.1 анализи ровать содерж а	9.3.6.1 анализи ровать содерж ание		

е ний	небольш их произвед ений фолькло ра и литерату ры, определя я тему и основну ю идею	а ние художес с твенны х произве де ний неболь шого объема, определ яя особенн ости изобра жения главны х и второст епенны х персо нажей, лири ческого героя	художес твенных произ ведений (поэтиче ских, прозаиче ских),оп ределяя жанровы е особенн ости и художес твенно- изобрази тельные средства	твенны х произ ведений (поэтич ес ких, прозаич еских, драмати чес ких), опреде ляя струк турно- компо зицион ные особенн ости	художес твен ных произве дений, выявляя авторск ую позици ю и оценива я содерж ание произве дения		
7 Извлече ние информа ции из различн	5.3.7.1 извлека ть необход имую информа	6.3.7.1 извлека ть необход имую	7.3.7.1 извлека ть необход имую информа	8.3.7.1 извлека ть необход имую	9.3.7.1 извлека ть и синтези ровать информ		

ых ресурсов	цию по предложенной теме из различных источников	информацию по предложенной теме из различных источников, сопоставляя полученные сведения	цию, сопоставляя и определяя противоречивую информацию	информацию из различных источников, определяя ее актуальность, достоверность, полезность и ценность	ацию, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение		
8 Сравнительный	5.3.8.1 сравнивать содержание и тему текстов	6.3.8.1 сравнивать содержание, идеи и структурные особенности текстов	7.3.8.1 сравнивать содержание текстов, цель и целевую аудиторию	8.3.8.1 сравнивать содержание, языковые особенности	9.3.8.1 сравнивать тексты, анализируя содержание, определяя авторскую позицию		
1) Письмо							

Учащиеся должны уметь					
Подраздел	Цели обучения				
	Класс 5	Класс 6	Класс 7	Класс 8	Класс 9
1 Создание текстов разных жанров и стилей речи	5.4.1.1 создавать тексты (письмо, дневник, стихотворение, сказка), используя элемент разговорного и художественного стилей	6.4.1.1 создавать тексты художественного стиля (стихотворение, сказка, рассказ) и официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, поздравление, объявление, реклама	7.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля(репортаж о событии, заметка, отзыв)и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо)	8.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме)	9.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля(проблемная статья), научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правильно, отчет, инструк

		)			ция)		
2 Синтез прослушанного, прочитанного и аудио визуального материала	5.4.2.1 излагать основное содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала	6.4.2.1 излагать подробно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала	7.4.2.1 излагать сжато содержание текста на основе прослушанного и/или аудиовизуального материала	8.4.2.1 излагать выборочно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала	9.4.2.1 излагать информацию прослушанного и прочитанного и / или аудио визуального текста, творчески интерпретируя содержание		
3 Представление информации в различных формах	5.4.3.1 представлять информацию в виде рисунков	6.4.3.1 представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков	7.4.3.1 представлять информацию в виде таблицы, схемы, диаграммы, графика	8.4.3.1 представлять информацию в виде презентации, в том числе содержа	9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе		

		в, комиксов, в т.ч. с использованием ИКТ		шейтаблицу, схему, диаграмму, график	таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот		
4 Творческое письмо	5.4.4.1 писать творческие работы на литературные темы, выражая свое отношение к героям художественных произведений или их поступкам с использо-	6.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы)от лица героя с использованием эпитетов, сравнений и фразеологизмов	7.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с	8.4.4.1 писать творческие работы (в том числена литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой,	9.4.4.1 писать творческие работы(в том числена литературные темы), фрагменты/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию,с использованием		

	зованием эпитетов и сравнени й		использо ванием эмоции онально- окра шенной лексики, эпитетов , сравнени й, фразеоло гизмов и олице творени й	сисполь зова нием эпи тетов, срав нений, фразе ологизм ов, олицетв орений и метафо р	М В письме изобраз ительно -вырази тельных средств		
5 Написа ние эссе	5.4.5.1 писать эссе (объем 60-80 слов) по данному началу/к онцу, учитыва я особенн ости текста повество вания	6.4.5.1 писать эссе (объем 80 -100 слов)по картине / теме, учитыва я особенн ости текста повеств ования, рассужд ения	7.4.5.1 писать эссе(объ ем 100- 120 слов) на основе цитат, послови ц, поговоро к, крылаты х выражен ий, соблюда	8.4.5.1 писать эссе (объем 120-140 слов) по предло женной пробле ме, выража я свое согласи е\несогл асие с позиции й	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предло женной пробле ме, обоснов ывая свое мнение и предлаг ая пути		

	или описани я	описани я	я особенн ости текста рассужд ения, рассужд ения с элемента ми повество вания/ описани я	автора, соблюд ая особенн ости текста рассужд ения, рассужд ения с элемент ами повеств ования	решени я пробле мы, соблюд ая особенн ости текста рассужд ения, рассужд ения с элемент ами повеств ования/ описани я		
6 Соблюд ение ор фограф ических норм	5.4.6.1 правиль но писать безударн ые падежны е окончан ия	6.4.6.1 правиль но писать безудар ные глаголь ные окончан ия	7.4.6.1 правиль но писать гласные и согласны е в разных частях слова, слова через дефис	8.4.6.1 правиль но выбира ть слитное или раздель ное написан ие НЕ с разным и словами	9.4.6.1 правиль но писать союзы, предлог и, частицы		

7	Соблюдение пунктуационных норм	5.4.7.1 применять знаки препинания в простых предложениях с обращениями и однородными членами	6.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с обращениями и косвенной речью	7.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями	8.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения	9.4.7.1 применять знаки препинания в сложных предложениях		
1) использование языковых единиц								
Учащиеся должны уметь...								
Подраздел	Класс 5	Класс 6	Класс 7	Класс 8	Класс 9			
1	Использование грамматических форм слов	5.5.1.1 образовывать падежные формы имен существительных, прилагательных, чисел	6.5.1.1 использовать имена существительные и качественные несогласованные	7.5.1.1 использовать собирательные, вещественные и абстрактные существительные	8.5.1.1 использовать сложные имена существительные, прилагательные, наречия	9.5.1.1 использовать имена существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образы)		

	<p>тельных, местоимений; 5.5.1.2 использовать существительные и прилагательные, местоимения, порядковые числительные, правильно бывая по роду, числу и падежу</p>	<p>делений, отглагольные существительные, краткие прилагательные</p>	<p>прилагательные и наречия в разных степенях сравнения</p>	<p>соответствующие их формам</p>	<p>аннотации от других частей речи) в соответствующих формах</p>		
	<p>5.5.1.2 использовать глаголы с зависимыми словами</p>	<p>6.5.1.2 использовать звратные глаголы</p>	<p>7.5.1.2 выбирать и использовать соответствующий</p>	<p>8.5.1.2 использовать глаголы движения; 8.5.1.2.о бра</p>	<p>9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих</p>		

	в нужных формах		ситуаци и общения глагол соверше нного и несовер шенного вида в условно м, изъявите льном и повелите льном наклоне нии	зовыват ь действи тельные и страдат ельные причас тия; 8.5.1.3. обра зовыват ь дееприч ас тия совер шенног о и несовер шенног о вида	формах		
	5.5.1.3 использо вать числитель ные для обозначе ния количес тва	6.5.1.3 использо вать дробны е и собира ель ные числи тельные в	7.5.1.3 использо вать составны е чис лительн ые в соответс тующи х формах	8.5.1.3 использо вать сложны е чис лительн ые в соответ ствующ их формах	9.5.1.3 использо вать числите ль ные в соответ ствующ их формах		

		разных формах, неопределённые местоимения и наречия для обозначения количества					
2 Использование синтаксических конструкций	5.5.2.1 использовать безличные конструкции, выражающие дальнейшие значения и различные состояния человека	6.5.2.1 использовать активные и пассивные конструкции	7.5.2.1 использовать простые осложнённые предложения с союзными членами предложения	8.5.2.1 использовать причастные обороты и их синонимичными конструкциями	9.5.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения		

	<p>5.5.2.2 использо вать необход имые синтакси ческие конструк ции для выражен ия своего мнения, сомнени я, просьбы, уверенно сти/ согласия \несогла сия, побужде ния собеседн ика к высказы ванию и др.</p>	<p>6.5.2.2 использо вать простые и сложны е предло жения, выража ющие определ ительны е, изъясни тельные , временн ые, целевые , причин но- следств енные отноше ния</p>	<p>7.5.2.2 использо вать сложные предлож ения, выража ющие условны е, уступите льные, сравните льные, сопостав ительны е отношен ия</p>	<p>8.5.2.2 использо вать дееприч аст ные оборот ы и заменят ь их синони мичным и констру кциями</p>			
		<p>6.5.2.3 использо вать прямою и косвенн</p>					

		ую речь					
34. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык и литература» для 5-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.							исключен
35. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя. Долгосрочный план определяет содержание, предлагаемое для изучения в разделе.							Распределение часов в четверти варьируется по усмотрению учителя изменено

Негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық білім берудің «Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу бағдарламасының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы	12 жылдық білім берудің оқу бағдарламасы
<p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы « » _____ № ____ бұйрығына 8-қосымша</p> <p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 198-қосымша</p>	<p>ЖОБА</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы</p>

<p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. Оқу пәнінің маңыздылығы коммуникация, ғылым, бизнес, туризм және спорт тілі боуымен анықталады. Ағылшын тілін меңгеру:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) білім алушылардың түрлі өмірлік жағдайларда қатынасқан кезде сенімділіктерін артады; 2) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашады; 3) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік береді; 4) білім алушылардың ағылшын тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттырады; 5) білім алушыларға ағылшын тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін береді; 6) білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін береді; 	<p style="text-align: center;">(оқыту ағылшын тілінде)</p> <p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. 1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № __ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Ағылшын тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен ағылшын тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің ұлттық дүниетанымын (өзіне, өзін қоршаған ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.</p> <p>3. «Ағылшын тілі» бағдарламасының мақсаты – бейіндік оқуға және білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру. Тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, ағылшын тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.</p> <p>4. «Ағылшын тілі» пәнін оқытудың міндеттері: - білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;</p>
--	---

<p>7) өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.</p> <p>3. «Ағылшын тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасы білім алушылардың негізгі мектепті аяқтағанда В1 деңгейінде тілдік дағдыларын:</p> <p>1) талдау, бағалау және сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамытатын түрлі тапсырмалар беру;</p> <p>2) кең ауқымды ауызша және жазбаша дереккөздермен жұмыс арқылы дамытуға бағытталған.</p> <p>2-тарау. «Ағылшын тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Ағылшын тілі» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 5-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>2) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>3) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>4) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p> <p>5) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.</p> <p>5. «Ағылшын тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сынып бойынша күтілетін нәтиже түріндегі оқыту мақсатын құрайтын бөлімшелерден тұрады.</p> <p>6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқыту мақсаттары мұғалімге тілдік қызметтің барлық түрін (мазмұн, тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, ағылшын тілінің қолданымын) дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, оларға оқытудың келесі кезеңі</p>	<p>- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;</p> <p>- ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;</p> <p>- ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;</p> <p>- ағылшын тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауға бағдар беру;</p> <p>- ағылшын тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;</p> <p>- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;</p> <p>- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;</p> <p>- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;</p> <p>- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;</p> <p>- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;</p> <p>- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.</p> <p>5. Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуы:</p> <p>- рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);</p> <p>- табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;</p> <p>- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);</p> <p>- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет,</p>
--	---

бойынша ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. «Мазмұн» бөлімі бойынша білім алушылар оларды әр түрлі оқу пәндерінде табысты қолдануға арналған дағдыларын дамытады: мәселелік тапсырмаларды шешуде айтылым мен тыңдалым дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрайды, оқу мен талдау арқылы мәдениетаралық түсінігін дамытады.

8. «Тыңдалым» бөлімі бойынша білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді, ақиқаттар мен ой пікірлерді анықтайды, таныс тақырыптар аясында жан-жақты түсінеді, қосымша ақпаратты алу мақсатында тыңдалған материал негізінде күрделі сұрақтарды тұжырымдайды, мәнмәтіндік тұспалдар көмегімен тыңдалған материалдан тұжырымдар жасайды, таныс тақырып бойынша ерекше ақпаратты анықтайды, таныс тақырып бойынша дәлелдерде сәйкессіздікті анықтайды.

9. «Айтылым» бөлімі бойынша білім алушылар таныс тақырып бойынша логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде мәтіннің негізгі идеясын жеткізеді, ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, таныс тақырыптың фотосуреттері, тақырыптары, түйінді сөздері, үзінділері арқылы мәтіннің мазмұнын болжайды, нақты ақпаратты алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды, тапсырмаларды орындау үшін оқушылармен (жұппен, топта) өзара қарым қатынас жасайды, таныс тақырып бойынша мәтінді қарама қарсы қояды және салыстырады, дәлелдерді бере отырып, ойын жеткізеді.

10. «Оқылым» бөлімі бойынша білім алушылар жалпы және таныс тақырып бойынша әр түрлі стиль мен жанрлардың мәтіндегі негізгі идеяны, сонымен қатар егжей тегжейін түсінеді, әр түрлі ақпарат көздерін қолданады (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет), таныс тақырып бойынша

мәдениет туындылары);

- ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);
- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар білім алушылардың ағылшын тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

7. «Ағылшын тілі» пәнін оқыту арқылы білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау:

- 1) білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау

Блум таксономиясы бойынша білу, түсіну, қолдану, талдау (анализ), синтез, бағалау жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

- 2) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашады;
- 3) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік береді;
- 4) білім алушылардың ағылшын тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттырады;
- 5) білім алушыларға ағылшын тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін береді;
- 6) білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін береді;
- 7) өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

3-тарау. Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

түрлі стиль мен жанрдың мәтінінен ерекше ақпаратты анықтайды, тақырыптар, фотосуреттер, түйінді сөздер, үзінділер арқылы мәтіннің мазмұнын болжайды, автордың қатынасын және ойын анықтайды, әр түрлі мәтіндерден ақпаратты бағалайды.

11. «Жазылым» бөлімі бойынша білім алушылар кестелер, диаграммалар, сызбалар, сауалнамалар, формаларды толтырады, таныс тақырыптар бойынша мәтіндерді жоспарлайды, жазады, редакциялайды және оқып шығады, қарым-қатынастық тапсырмаларға сәйкес мәтінде белгі жасайды, оқытылған тақырыптардың ақпаратын қолдана отырып, өткен шақ, осы шақ және келер шақпен байланысты оқиғаларды суреттейді және көрсетеді, таныс тақырыптың мәтінінде сөйлемдер мен абзацтарды байланыстырады және үйлестіреді, таныс тақырыптың мәтінінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады, сәйкес ережелер мен құрылымдарды қолдана отырып, әр түрлі стильдер мен жанрлар бойынша мәтіндер құрастырады.

12. «Ағылшын тілінің қолданымы» бөлімі бойынша білім алушылар кең лексикалық ауқымды және тілдің түрлілігін әдеттегідей жоғары дәлдікпен қолданып, өзінің ойын білдіреді. Білім алушылар өткен шақ, осы шақ және келер шақ қатарын және модальді етістіктердің кең ауқымды түрін еркін қолданады. алушылардың ағылшын тілінен А1 деңгейіне жетуі мақсатын көздейді.

3. Бастауыш сыныптардағы оқу бағдарламасының мазмұны білім алушыларды ағылшын тілін күнделікті өмірде пайдалануға үйретуге, сондай-ақ ағылшын тілін одан әрі үйрену үшін қажетті мықты негіз қалауға бағытталған. Бастауыш мектептің ағылшын тілі оқу бағдарламасы білім алушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, олардың ағылшын тіліне деген қызығушылығын арттыруға, өз-өзіне деген сенімділікті нығайтып, ағылшын тілін оқуға деген

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМЫТУ мақсаты.

8. «Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

9. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда «Ағылшын тілі»

пәні бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер.

1) тыңдалым дағдысы:

- білім алушы түрлі жанрлардағы мәтіндерің негізгі мазмұнын (диалог, монолог, формалар, кестелер, сызбалар, диаграммалар арқылы берілген ақпараттың маңызды мағыналық, толық не ішінара іріктейді;

- мәтіндерде кездесетін терминдер мен лексикалық бірліктердің мағынасын түсінеді;

- әртүрлі мәтіндердің жанры мен стильдерін ажыратады;

- әртүрлі жанр мен стильдегі мәтінмен жұмыс жасауда сәйкестіктер мен ерекшеліктерді тауып, өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын контекстке қарай ажыратады;

2) айтылым дағдысы:

- білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізеді; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдар көмегімен, өз сөздерін дұрыс ресімдейді;

- қоршаған ортаға деген эмоционалды бағалаудағы көзқарасын білдіре алады;

- өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстырады; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдайды; қорытынды шығарылған және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынады;

3) оқылым дағдысы:

- оқыту стратегияларын қолдануды біледі;

- оқиғалар мен құбылыстардың әсері және себеп-салдарлық өзара байланысын

қызығушылығын қалыптастыруға бағытталған.
4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.

5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік, құрмет, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына көмектеседі. Білім алушылар осы құндылықтарды үнемі басшылыққа алады, яғни бұл құндылықтар олардың күнделікті жүріс-тұрысы мен мінез-құлқын анықтайды.

2-тарау. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. Сыныптар бойынша жылдық оқу жүктемесі:

- 1) 1-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 66 сағат;
- 2) 2-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылына – 68 сағат;
- 3) 3-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 4-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

7. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

тыңдалым (listening): сабақтағы кейбір іс-әрекеттерге қатысты баяу және анық айтылатын қысқаша негізгі нұсқауларды тыңдау, баяу және анық айтылатын жеке басқа қатысты негізгі жалпы сұрақтар, жалпы есім және жер-су

орнатады;

- кітаптар және электронды ресурстарды пайдаланып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстырады;

- түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалайды;

4) жазылым дағдысы:

- білім алушылар ақпаратты редакциялайды және түзетеді;

- орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды;

- медиа-ақпарат негізіне сүйеніп түрлі мәтіндердегі мәселелерге өзінің көзқарасын білдіре алады, проблемалық сұрақтарды талдайды;

- әртүрлі тақырыпта эссе жазады (6-7 сыныптар үшін шекті көлемі – 170-200 сөз, 8-10 сыныптар үшін 250 – 350 сөз).

10. Пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер ажыратылады:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін айқындау;

- ағылшын мәдениетінің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- шетел тілін меңгеруде өзінің ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;

- теориялық – практикалық білімдерді меңгеруі;

- оқытылатын шетел тілінің ұлттық, тілдік ерекшеліктерін танып білуі;

- ақпаратқа байланысты өз пікірін дәйектей алуы;

- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;

- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;

- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;

- шеттілдік білім жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;

- шеттілдік мәтіндегі танымдық ақпаратты ана тілімен салғастыруы;

- берілген ақпарат желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан сипаттауы;

- мәтінді ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;

- эссе жаза алуы;

- ақпараттың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

атаулары, күнделікті өмірде және сыныпта қолданылатын сөздердің кейбір ауқымының ауызша айтылатын түрі, «Бұл не?» түріндегі қысқаша негізгі сұрақтар, фонемалар мен фонемалар тіркесімдерінің дыбыстары, әліпби әріптерінің атаулары;

айтылым (speaking): адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі жеке мәлімдемелер; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі қарым-қатынас жасаудағы сұрақтар; таныс сөздер мен сөз тіркестерді анық айту; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы қолдау сұрақтары; басқалармен қарапайым өзара әрекеттесуде таныстыру және өтініш жасау;

оқылым (reading): әліпбидің әріптерін дыбыстау және атау, есімдер мен жер-су атауларында бастапқы әріптерді тану, жергілікті ортаға тән кейбір таныс сөздерді анықтау, сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретпен орналастыру үшін әліпби қолдану;

ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдердің, көпше түрдегі зат есімдердің адамдар мен жер туралы сөйлескенде қолданылуы, 1-ден 20-ға дейінгі есептік сандар, адамдар мен заттарды сипаттайтын негізгі сын есімдер, бір нәрсенің не екенін/қай жерде екенін көрсету үшін a, an, some, the, this, these қолданылуы; which, what, where, how сұрау есімдіктері негізгі сұрақтарды қоюда қолданылуы; қандай да бір нәрселерді көрсетуде this, these that, those сілтеу есімдіктері қолданылуы; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдіктердің қолданылуы; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды түрде] қолдану; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін осы шақ түрлері [болымды, болымсыз және сұраулы].

8. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық

- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білуі;

- рухани-мәдени құндылықтарды дәйектей алуы;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін түсінуі;

- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, қоғам мүшелерімен коммуникацияға түсуі;

-коммуникативтік құзыреттілік:

- шеттілінде сөйлеудің қажеттілігін түсініп, түрлі жағдаяттарда қолдана алуы;

- өз ойын ауызша және жазбаша түрде жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- шетел тілінде жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті ақпаратты іздеп табуы, өңдеп, қолдана білуі;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- ақпараттық технологиялық құралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Шетел тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;

- шетел тілінде берілген мәтін не ақпараттың тақырыбын, идеясын, мазмұнын талдауда;

- өз көзқарасын дәлелдеуде;

- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;

- сұрақтар құрастыруда;

- мәтінде көтерілген мәселелерді анықтауда;

-ұлттық құндылықтарды өзара салыстыруда қолданады.

мазмұны:

тыңдалым (listening): сабақта берілетін бірқатар негізгі қысқаша қолдау нұсқаулары, жеке басқа қатысты негізгі жалпы көптеген сұрақтар, түске және санға қатысты күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі идеялары, түс және сан сияқты ерекшеліктерге қатысты қысқаша негізгі сұрақтар, сөздердегі қалдырылып кеткен көп нүктенің орнына жетіспейтін фонемаларды қою, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгімедегі арнайы ақпарат, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндік түйін сөздерді қолдану, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша баяу және анық айтылған қысқаша әңгімелер, таныс сөздер мен сөйлемдердің ауызша айтылатын түрі;

айтылым (speaking): таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша жеке ақпарат, адамдар және заттарға қатысты негізгі мәлімдемелер, таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша негізгі қажеттіліктер мен ақпарат алуға қатысты сұрақтар; заттарды, іс-әрекеттерді және сыныптағы күнделікті іс-әрекеттерді сипаттау үшін негізгі сөздердің, сөз тіркестерінің және қысқа сөйлемдердің кейбір ауқымын қолдану; жеке және нақты ақпарат беретін негізгі қолдау сұрақтарына жауап беру; қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; көп буынды сөздерге екпінді дұрыс орналастыру; басқаларға түсінікті болатын қарапайым нұсқаулар;

оқылым (reading): жиі кездесетін дыбыс пен әріптің жазылу үлгілерін анықтау, есте сақтау және дыбыстау; таныс

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылып отырған шетел тілін ана тілімен салыстыруда;
- ана тілі мен оқытылып отырған шетел тілін өзара салыстыра отырып, тарихи және мәдени құндылығына баға беруде және шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- тіл жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;
- қоршаған ортада оқиғалар мен адамдар әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;
- тілдік ақпаратты өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді елеулі қолдау арқылы оқу; мәтінмәндік түйінді сөздерді қолдану арқылы таныс тақырыптардағы қарапайым сөйлемдердің негізгі идеялары; таныс тақырыптар бойынша қысқаша, қарапайым мәтіндегі арнайы ақпаратты елеулі, әсіресе көрнекі түрде қолдау көрсетуімен түсіну;

жазылым (writing): қолдау көрсетумен сұрақтарға сөз тіркесі түрінде қысқа жауаптар жазу; дауыстап оқыған немесе әріптеп айтқан кезде әріптерді және жиі кездесетін сөздерді жазу; адамдарды, орындарды/жерлерді және заттарды анықтауға арналған қысқаша сөз тіркестер; білім алушыларға дауыстап оқу немесе әріптеп айтқан кезде әріптер мен жиі кездесетін сөздер, жиі кездесетін таныс сөздердегі бас әріптер мен кіші әріптерді жазғанда мұқият болу, мұғалімнің қолдауымен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде кейбір жиі кездесетін сөздерді дұрыс жазу, мұғалімнің көмегімен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде қысқа сөйлемдердің соңына нүкте қою;

ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – оның ішінде қарапайым сипаттамаларды беру кезінде кейбір ережеге бағынбайтын көпше түр; 1 - 50 дейінгі есептік сан есімдер, сипаттауда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдер қолдану; заттарды анықтау үшін a, an, the, some, any, this, these, that, those анықтауыштарын қолдану; адамдардың кім екенін және олар немен айналысатынын сұрауға арналған which, what, where, whose сұрау есімдіктері, ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін this, these, that, those сілтеу есімдіктерін қолдану; адамдар мен заттарды сипаттау үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдік қолдану; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды және жағымсыз түрде]

қолдану; адамның не қалайтынын және ұнататынын және әдеттері мен фактілері туралы сөйлесу үшін осы шақты [болымды, болымсыз, сұраулы] және қысқартуларды қолдану; иесін сипаттау және анықтау үшін have got + noun қолдану; заттардың қайда екенін айту үшін here/there мекен үстеуін қолдану, қабілет туралы сөйлесу үшін және өтініш пен ұсыныстар жасау үшін can қолдану, рұқсат беру/сұрау үшін can/can't қолдану; орын мен бағыт көрсететін көмекші сөздер: адамдардың және заттардың қай жерде екенін сипаттау үшін at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, to қолдану; уақыт білдіретін көмекші сөздер: күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at қолдану; ұнайтын немесе ұнамайтын нәрселерді білдіру үшін would you like + noun, to enquire, like + verb + ing; сөздер мен сөз тіркестерін байланыстыру үшін and, or, but жалғаулықтарды қолдану; қысқа жауап беру үшін me, too қолдану.

9. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тыңдалым (listening): мұғалімнің көмегімен сабақта берілетін негізгі қысқаша нұсқаулар; жеке ақпаратты сұрау үшін кейбір мұғалімнің көмегімен сұрақтар; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі ұстанымдары; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша мұғалім қолдау көрсететін сұрақтар; фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату; жалпы және кейбір оқу тақырыптары қысқаша, мұғалімнің қолдауы көрсетілген ақпарат немесе әңгімеге қатысты арнайы ақпарат; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша қолдау көрсетілген әңгімелердің мәнмәтіні бойынша мазмұнды болжау үшін жасырын әңгімелер; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша әңгіме айту; әр әрпі бойынша айтылған қысқаша негізгі сөздер;

2) айтылым (speaking): кейбір жалпы тақырыптарға жеке ақпараттарды ұсынатын негізгі ұстанымдар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қазіргі тәжірибені анықтау үшін сұрақтар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына адамдар мен объектілердің қысқаша, негізгі сипаттамасы, өткен тәжірибені бастап сипаттау; кейбір жалпы және оқу тақырыптарының сұрақтарына жауап беру; дауыстап оқыған кезде таныс сөздер мен қысқаша сөз тіркестерін анық айту; басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, пікір айту; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, негізгі әңгімелер мен оқиғаларды қайтадан айту;

3) оқылым (reading): қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу; мұғалімнің көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану; мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына елеулі қолдауды көрсете отырып қысқаша, қарапайым мәтіндерді түсіну;

4) жазылым (writing): кейбір жеке, жалпы және кейбір оқу тақырыптарына едәуір қолдауды көрсете отырып, қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу; адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу; сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, қысқа қарапайым сөйлемдер жазу; қарапайым байланыс сөздерін қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазған кезде

есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану;

5) ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – кейбір жалпы irregular plural forms қоса алғанда, меншік туралы әңгімені жүргізу үшін тәуелді түрдегі тиісті атаулар мен зат есімдер; 1-ден 100-ге дейінгі есептік сандар және 1-ден 10-ге дейінгі реттік сандар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты тәуелдік сын есімдерді қоса алғанда сын есімдер, заттарды сипаттау үшін қарапайым бір буынды [салыстырмалы форма] және кейбір екі буынды сын есімдер; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына заттарға қатысты келесі анықтауыштар a, an, the, some, any, this, these, that, those; кейбір таныс тақырыптарға келесі сұрау есімдіктерін қолдану: which, what, where, whose, how many, what kind of ...; ашық және жабық сұрақтарда келесі сілтеу есімдіктерді қолдану this, these, that, those; іс-әрекеттер және оқиғаларды сипаттау үшін жеке объектілік септіктегі жіктеу есімдіктері [жанама] және объектілік септіктегі тікелей есімдіктер; жалпы осы шақ түрлері present simple forms [болымды, болымсыз, сұраулы] және нені қалайсың және ұнатасың, тұрмыс қалпы және деректер, кестеде белгіленген болашақ қарапайым оқиғалар туралы әңгімелесу үшін contractions, іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін өткен шақ түрлері (Past Simple); қазіргі кездегі жағдай туралы сөйлесу туралы қысқаша жауаптар және құрылымдарды қоса алғанда жалпы common Present Continuous forms; қысқаша жауаптарды және құрылымдарды қоса алғанда, has got/have got there is/are сөйлемдер және сұрақтар; уақыт және қайталауға қатысты

үстеулер: sometimes, often, always, never to indicate when and how often, begin to use simple adverbs of manner example given well, badly; сұраныс жасау және рұқсат сұрау, міндет туралы әңгіме айту үшін must/mustn't/have to; орналасқан жері туралы көмекші сөздер: at, behind, between, in, in front of, near, next to, on, under, above to, адамдар мен заттардың қайда екендігін сипаттау туралы: күндер және уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at және өткен жетіге қатысты көмекші сөздер; бір жерге шақыру және тиісті жауаптарды қолдану үшін yes please, no thanks, let's + verb, verbs go enjoy like + verb + ing; сөздер мен сөйлемдерді байланыстыру үшін conjunctions and, or; қысқаша жауапты беру үшін Me, too and I don't.

10. «Ағылшын тілі» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

тыңдалым (listening): көптеген сыныптағы нұсқаулар, жеке басқа қатысты көптеген қолдау сұрақтары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқаша қолдау әңгімелердің негізгі идеялары, жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көптеген қысқа қолдау сұрақтары, басында, ортасында және соңында келетін фонемалар мен аралас фонемаларды анықтау; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердегі егжей-тегжейлі және кейбір нақты ақпарат; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердің мазмұнын және мағынасын болжауға арналған мәнмәтіндік көмектер; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқа әңгімелер; кейбір жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясындағы сөздерді, сондай-ақ ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату;

айтылым (speaking): көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір

оқу тақырыптары бойынша ақпарат беретін қарапайым хабарлы сөйлемдер, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында басынан өткізген және осы шақтағы тәжірибе жайлы сұрастыруға арналған сұрақтар, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында заттар мен адамдардың қысқаша қарапайым сипаттамалары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап, көптеген сөздер, қысқа сөз тіркестері мен қарапайым сөйлемдерді анық дауыстап айту, адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу, оң және теріс пікірін білдіру, кейбір жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым оқиғаларды мазмұндау;

оқылым (reading): мәтінде көптеген сөздерді танып, ажыратып, айту; мұғалімнің көмегімен қысқа, көркем әдеби және ғылыми-көпшілік қарапайым мәтіндері, көптеген жалпы тақырып және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлер, мұғалімнің көмегімен сынып немесе мектеп кітапханасында топтама бойынша кітаптарды, жұмыс парақшаларын және өзге де баспа материалдарын табу, мәнмәтіндік көмектерді пайдалана отырып, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердің негізгі идеяларын анықтау, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты және ұсақ ақпаратты мұғалімнің көмегімен түсіну;

жазылым (writing): жеке басқа қатысты негізгі ақпарат, жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында мұғалімнің көмегімен сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану, мұғалімнің көмегімен адам, орын және заттарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер, жеке басқа қатысты негізгі ақпаратты беру мақсатында бір абзац болатын қысқа

сөйлемдер тізбегін жазу, негізгі көмекші сөздер арқылы сөйлемдерді жалғастыру, есімдерді, орынды жазғанда бас және кіші әріптерді дұрыс қолданып, жеке жазбаша жұмыс орындағанда қысқа сөйлемдер жазу, жеке жазбаша жұмыс орындағанда ең жиі кездесетін таныс сөздерді дұрыс жазу, өз бетімен сөйлем жазғанда нүкте мен сұрақ белгісін дұрыс қою;

ағылшын тілін қолдану (use of English): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер, оның ішінде жалпы ережеге бағынбайтын көпше түрдегі зат есімдер және саналмайтын зат есімдер, адам есімінен кейін келетін және тәуелділікті көрсететін 's/s', заттарды атау және сипаттау; 1-ден 1000-ға дейінгі натурал сандар мен 1-ден 100-ге дейінгі реттік сандар; заттарды сипаттау мақсатында жалпы және бағдарламада көрсетілген кейбір тақырыптар бойынша сын есімдер, оның ішінде тәуелдік сын есім; салыстыру жасау үшін бір буындық және кейбір екі буындық [comparative and superlative] сын есімдер; жалпы және оқу бағдарламасының кейбір тақырыптары бойынша a, an, the, zero article, some, any, this, these, that, those сілтеуіш сөздері; таныс тақырыптар бойынша сұрақ қоя алу үшін who, what, where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұраулы есімдер; қысқа хабарлық сөйлемдер, сұрақтар мен жауаптардағы this, these, that, those сілтеуіш сөздері мен объектілік есімдіктер; жеке басқа қатысты ақпаратты беру және әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін жіктік есімдерді (Personal Subject) және объектілік есімдерді, оның ішінде mine, yours тәуелдік есімдіктерін, қолдану; таныс тақырыптар бойынша қысқаша нұсқаулар беру үшін [болымды және болымсыз] бұйрық рай; жеке басқа қатысты ақпарат беру, әдеттегі істер, фактілер мен уақыты белгіленген болашақ жайлы әңгімелесу үшін қарапайым осы шақ simple present түрлерін, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану; іс-қимыл мен

сезімдерді сипаттап, қарапайым оқиғалар жайлы әңгімелеу үшін ережеге бағынатын және бағынбайтын [regular and irregular] past simple қарапайым өткен шақты, оның ішінде қысқы жауаптар мен қысқартуларды қолдану; нақ осы шақта не болып жатқанын және жоспарлап қойғанын әңгімелеу үшін жеке және таныс тақырыптардың шектеулі қатары бойынша Present Continuous созылмалы осы шақты, сондай-ақ таныс және сыныптағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін зат есімге ұқсайтын -ing формасын қолдану; has got/have got there is/are орамдары, болымсыз және сұраулы сөйлемдер, оның ішінде қысқа және толық жауапта мен қысқартулар; қашан және қаншалықты жиі екенін көрсету үшін мерзім мен жиілік үстеулерін: sometimes, often, always, never, қарапайым қимыл-сын үстеулерін, мысалы, well, badly, сондай-ақ қимылды сипаттау үшін -ly жалғауымен аяқталатын қимыл-сын үстеулерін, мысалы slowly, quickly, қолдана бастау; can өтініш және рұқсат сұрау үшін; must/mustn't/have to міндет жайлы сөз болса, міндетті түрде істеу қажет заттар болғанда have + object + infinitive тіркесін пайдалану; орналасу жерін, позиция мен бағытты білдіретін көмекші сөздер: at, in, on, behind, between, in front of, near, next to, opposite, above, up, down, on the right, on the left, уақытты білдіретін көмекші сөздер: in, on, at, before, after, әрекеттің кіммен немесе немен болып жатқанын көрсету үшін with/without, не арқылы екенін көрсету үшін with және кімге екенін көрсету үшін for; would you like to (... қалайсыз ба?) – адамнан қалағанын сұрау үшін және оған сәйкесінше жауап yes please (иә, рақмет), no thanks (жоқ, рақмет), сондай-ақ let's + етістік, go enjoy like етістіктері + етістік + ing; қарапайым іс-қимылды сипаттау үшін мақсатты білдіретін тұйық етістік және want, start етістіктері + тұйық етістік, сезімді білдіру үшін declarative what [a/an] + сын есім + зат есім; сөздер мен сөз тіркестерін

қосу үшін and, or, but, because жалғаулықтары; қысқа жауап бергенде Me, too және I don't; жеке және таныс тақырыптарда қарапайым осы және өткен шақтағы іс-қимылдар үшін When орамын пайдалану.

11. Сөйлеу әрекетінің түрлері:

1) 1-бөлім «Тыңдалым» (Listening): білім алушы таныс тақырыптардағы қысқаша әңгімелесудің негізгі идеяларын түсінеді, таныс сөздер мен сөз тіркестерін таниды, түстер мен сандар туралы қысқаша сұрақтарды түсінеді, таныс тақырыптардағы қысқаша әңгіменің мазмұнын және мағынасын болжау үшін мәнмәтінді пайдаланады, баяу және анық айтылған қысқа әңгімелердің жалпы мағынасын түсінеді;

2) 2-бөлім «Айтылым» (Speaking): білім алушы қарапайым тілде өзі жайлы айтып береді, сұрақтар құрастырып, сұрақтарға жауап береді, заттар мен оқиғаларды сипаттайтын қарапайым сөздерді және сөз тіркестерін дауыстап айтады, сөйтіп дұрыс интонация мен екпінді көрсетеді, өзіне ұнайтын және ұнамайтын жайлы айтады;

3) 3-бөлім «Оқылым» (Reading): білім алушы көрнекі сөздікті қолданады, әлеуметтік және күнделікті өмір туралы қысқаша көркем әдебиет және деректі әдебиет мәтіндерді оқиды және түсінеді, қысқаша мәтіндердің негізгі идеясын анықтайды, қысқаша мәтіндерде нақты мәліметтерді анықтайды, қазақ және әлемдік әдеби шығармалардағы ортақ адами құндылықтарды анықтайды;

4) 4-бөлім «Жазылым» (Writing): білім алушы жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазып, сөйтіп олардың жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты білетінін көрсетеді, диктант түрінде қысқа сөйлемдерді жазады және сөйлемнің соңында қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қояды;

5) 5-бөлім «Ағылшын тілі грамматикасын қолдану» (Use of

<p>English): білім алушы оқиғаларды суреттеу және жеке басқа қатысты мәліметтерді беру үшін базалық модальды етістіктерді және жалпы present, past simple мен continuous шақтарын қолдану арқылы өз ойларын жеткізеді</p>	
<p>3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13. Бағдарламадағы оқу мақсаттары кодтау арқылы ұсынылған. Код бойынша бірінші сан сыныпты, екінші сан оқу мақсаттарының нөмірін білдіреді. <ul style="list-style-type: none"> 14. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлімдерге бөлінген: <ul style="list-style-type: none"> 1) «Мазмұн» (content): 5-сынып орташадан төмен деңгей 2 5.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану 5.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану 5.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу 5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару 5.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану 5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну 5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру 	<p style="text-align: center;">«Мазмұн»</p> <p>6 сынып</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; - оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады. - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; - кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде; - ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; - ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады. <p>7 сынып «Мазмұн»</p> <ul style="list-style-type: none"> - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді; - оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік;

<p>және бекіту</p> <p>5.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p> <p>5.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p> <p>5.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p> <p>6-сынып орташадан жоғары деңгей 2</p> <p>6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану</p> <p>6.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану</p> <p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу</p> <p>6.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару</p> <p>6.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану</p> <p>6.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p> <p>6.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін; - оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады. - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын; - өз ойын анық және еркін жеткізуді; - сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды; - сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; - ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады. <p>8 сынып «Мазмұн»</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; - айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін; - оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін;
--	---

<p>6.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p> <p>6.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p> <p>6.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p> <p>7-сынып төмен деңгей 1</p> <p>7.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану</p> <p>7.1.2.1 сыныптастары ның кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану</p> <p>7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу</p> <p>7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару</p> <p>7.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану</p> <p>7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p> <p>7.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p>	<ul style="list-style-type: none"> - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады. - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; - кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; -ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады. <p>9 сынып «Мазмұн»</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; - айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; - оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын
---	--

<p>7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p> <p>7.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p> <p>7.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p> <p>8-сынып орташа деңгей 1</p> <p>8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану</p> <p>8.1.2.1 сыныптастары ның кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу</p> <p>8.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару</p> <p>8.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану</p> <p>8.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p> <p>8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p> <p>8.1.8.1</p>	<p>дамытады</p> <ul style="list-style-type: none"> - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; - кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; - ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды; - айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады; <p>10-сынып «Мазмұн»</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; - айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; - оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - тыңдалым және оқылымда өздігінен бiлiм алу және өз-өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, енбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын;
---	--

<p>оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p> <p>8.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p> <p>8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p> <p>9-сынып жоғары деңгей 1</p> <p>9.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану</p> <p>9.1.2.1 сыныптастары ның кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану</p> <p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу</p> <p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару</p> <p>9.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану</p> <p>9.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p> <p>9.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p> <p>9.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті</p>	<ul style="list-style-type: none"> - кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; - ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салытстыруды; - айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады; <p style="text-align: center;">«Тыңдалым»</p> <p>6 сынып</p> <ul style="list-style-type: none"> - сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын; - жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды; - өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды; - қарапайым әңгімелерді қолдаусыз; - ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз; - ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы; - қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын; - ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен; - ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен; - жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін; - тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді. - қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.
---	--

дамыту

9.1.9.1

ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану

9.1.10.1

сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану

2) «Тыңдалым» (listening):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.2.1.1

сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну

5.2.2.1

жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну

5.2.3.1

жалпы және оқу тақырыптары

7 сынып «Тыңдалым»

- сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен;
  - жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; ;
  - жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен;
  - ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз;
  - ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен;
  - ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен;
  - ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;
  - жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді.
-
- қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

8 сынып «Тыңдалым»

- ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойларды шамалы қолдаумен;
- ұзақ әңгімелесудегі ақпараттың бір шама бөлігін шамалы қолдаумен;
- кеңейтілген әңгімедегі негізгі ақпараттардың біраз бөлігін шамалы қолдаумен;
- өмірдегі күнделікті тақырыптар бойынша таспаға жазылған түрлі

ның қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну

5.2.4.1

жалпы және оқу тақырыптарын

дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну

5.2.5.1

әр түрлі оқу тақырыптарын

да қысқаша сөйлесуде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну

5.2.6.1

жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінен мағынаны қолдаумен анықтау

5.2.7.1

бірқатар жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау

5.2.8.1

жалпы және оқу тақырыптарын

дағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну

6-сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.2.1.1

сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну

6.2.2.1

жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдаумен түсіну

6.2.3.1

жалпы және оқу тақырыптарының кең ортадағы күрделірек сұрақтарын қолдаумен түсіну

6.2.4.1

жалпы және оқу тақырыптарын

дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды шектеулі қолдау

үзінділерден қажетті ақпараттарды шамалы қолдаумен;

- көпшілік ұзақ әңгімедегі сөйлеушінің (лердің) ойын қолдаумен;
- кейбір ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен;
- бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен түсінеді.
- көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

9 сынып «Тыңдалым»

- оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз;
- кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше;
- кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен;
- ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен;
- бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен;
- оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді.
- көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа

көрсетуімен түсіну

6.2.5.1

жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде арнайы ақпа раттар мен бөлім дердің көп бөлігін қолдаумен түсіну

6.2.6.1

жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігін де ұзақ сөйлесу дегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен анықтау

6.2.7.1

шектеулі жалпы және оқу тақырыптарын да мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау

6.2.8.1

жалпы және оқу тақырыптарын дағы көпшілік ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну

7-сынып

төмен деңгей 1

7.2.1.1

ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну

7.2.2.1

жалпы және оқу тақырыпта рындағы ақпараттың бір шама бөлігін шектеулі орта дағы ұзақ сөйлесуде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен түсіну

7.2.3.1

жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну

7.2.4.1

жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарымды мағынаны

шамалы қолдау көрсетумен түсіну

7.2.5.1

жағымды қасиеттерін дамытады.

10 сынып «Тыңдалым»

- ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз;
- кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз бетінше қолдаусыз;
- кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз;
- ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын;
- бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін;
- ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді.
- көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

3. «Айтылым» (speaking)

6 сынып

- жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты;
- жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды;

жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын қолдаумен анықтау

7.2.6.1

жалпы және оқу тақырыптарының кей бірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау

7.2.7.1

бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтай бастау

7.2.8.1

жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдаумен түсіну

8-сынып

орташа деңгей 1

8.2.1.1

ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну

8.2.2.1

жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну

8.2.3.1

жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну

8.2.4.1

жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде ұйғарымды мағынаның үлкен бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну

8.2.5.1

жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен анықтау

- жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді.
- **бірнеше түрлі** оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді;
- **бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі.**
- **жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді қолданады.**
- **бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті;**
- әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.
- **Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады**

7-сынып «Айтылым»

- Жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты;
- Жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды;
- **Бірнеше түрлі** оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді.
- **Әртүрлі** оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген коментарийлерге талқылау, ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді;
- **Ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі.**
- **Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді қолданады;**
- **Пәндік лексика мен синтаксисті;**
- **Ұзағырақ, күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын қолданады.**
- **Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің**

8.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау

8.2.7.1

бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау

8.2.8.1

жалпы және оқу тақырыптарын дағы көлемді әңгімелерді түсіну

9-сынып

жоғары деңгей 1

9.2.1.1

ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын қолдаусыз түсіну

9.2.2.1

жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну

9.2.3.1

жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну

9.2.4.1

жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін қолдаусыз түсіну

9.2.5.1

жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау

9.2.6.1

Ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады

8-сынып «Айтылым»

- **Бірнеше** оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді;
- бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі **сұрақтарды түсінеді.**
- **кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді;**
- оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды;
- серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі.
- **жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды қолданады;**
- **әр түрлі** жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті;
- **әр түрлі** жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

- **Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады**

9-сынып «Айтылым»

- **көпшілік** оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін;
- ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді.
- кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді;
- күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен

әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау

9.2.7.1

көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау

9.2.8.1

жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді түсіне бастау

3) «Айтылым» (speaking):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.3.1.1

бірқатар жалпы тақырыптар аясында сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру

5.3.2.1

бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою

.3.3.1

бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу

5.3.4.1

алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру

5.3.5.1

алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында базалық деңгейде ақпарат алмасуда өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену

5.3.6.1

жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу

5.3.7.1

бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану

жауап беруді;

- оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды;

серіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;

- **жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді қолданады;**

- көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәндік лексика мен синтаксисті;

- көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.

- **Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады**

10-сынып «Айтылым»

- **Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді;**

- Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды;

- Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді.

- **Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді;**

- **Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі.**

- **Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде қолданады;**

<p>5.3.8.1 эр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым оқиғаларды мазмұндау 6-сынып орташадан жоғары деңгей 2</p> <p>6.3.1.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру</p> <p>6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою</p> <p>6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайым дау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу</p> <p>6.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру</p> <p>6.3.5.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену</p> <p>6.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын пікірталаста анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу</p> <p>6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p> <p>6.3.8.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау 7-сынып төмен деңгей 1</p> <p>7.3.1.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде; - Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады. - Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады <p>4) «Оқылым» (reading): 6-сынып</p> <ul style="list-style-type: none"> - қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын; - қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен; - таныс тақырыптар аясында ақпараттарды; - көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді. - қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды; - қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын; - бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; - көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі. - мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен; - шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды; - әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерекпен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.
--	--

бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйле су кезінде рес ми және бейрес ми регистрлер ді пайдалану

7.3.2.1

бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою

7.3.3.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу

7.3.4.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген ком ментарийлерге пайымдау эле менттерімен бі раз икемділік пен сөйлеммен жауап беру

7.3.5.1

оқу тапсырмаларын орындау мақ сатында басым дықтарды жос парлау мен құру, серік тестік, талқы лау, келісу үшін сыныптас тарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену

7.3.6.1

жұпта, топта және барлық сыныппен жұ мыста басқалар дың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену

7.3.7.1

әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксис ті пайдалану

7.3.8.1

әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау

8- сынып

орташа деңгей 1

8.3.1.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану

8.3.2.1

жалпы тақырып тар және бірқа тар оқу тақырып тары

7 сынып «Оқылым»

- **қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын;**
- **қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз;**
- **таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын;**
- көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен;
- **таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді.**
- **қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын;**
- жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді;
- **көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.**
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен **қолданады;**
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды;
- кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс **қолданады.**

8 сынып «Оқылым»

аясында ақпарат алу үшін күрделірек сұрақтар қою

8.3.3.1
кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу

8.3.4.1
жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру

8.3.5.1
оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасау

8.3.6.1
жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру

8.3.7.1
көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану

8.3.8.1
көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау

9-сынып
жоғары деңгей 1

9.3.1.1
жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану

9.3.2.1
жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою

9.3.3.1
жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру

- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын;
- **жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты;**
- **таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді.**
- таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды ;
- көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды;
- көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды;
- **көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.**
- әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды;
- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды;
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады.
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолданады;

9 сынып «Оқылым»

- **әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны;**
- **әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты;**
- **таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін**

және негіздеу

9.3.4.1

жалпы және оқу тақырыптары аясында күт пеген коммен тарийлерге пайымдау мен және сөйлеммен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен жауап беру

9.3.5.1

оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптас тарымен өзара қарым-қатынас жасау

9.3.6.1

жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру

9.3.7.1

шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану

9.3.8.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау

4) «Оқылым» (reading):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.4.1.1

жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну

5.4.2.1

бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұға лімнің шамалы көмегімен түсіну

5.4.3.1

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну

5.4.4.1

түсінеді.

- таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды;
- әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды;
- **көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.**
- әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды;
- көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды;
- қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды;
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады.
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады;

10 сынып «Оқылым»

- таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын;
- **таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты;**
- әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді;
- таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды;
- таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды;
- **ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды;**
- **көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді,**

көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу

5.4.5.1

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау

5.4.6.1

кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау

5.4.7.1

бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау

5.4.8.1

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен

қолдану

5.4.9.1

әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылы

ғын анықтау

6-сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.4.1.1

жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну

6.4.2.1

бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну

6.4.3.1

бірқатар ұзақ мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну

6.4.4.1

құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.

- кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді;
- әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді **анықтауды**;
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады.
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды **қолданады**;

5) «Жазылым» (writing):

5-сынып

- **қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды**;
- **жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды**;
- **бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды**;
- **ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды**;
- **жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі.**
- **ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды**;
- **таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді**;
- **адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды**;
- **жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады.**

көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу

6.4.5.1

ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау

6.4.6.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау

6.4.7.1

көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау

6.4.8.1

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану

6.4.9.1

кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау

7-сынып «оқылым»

төмен деңгей 1

7.4.1.1

таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну

7.4.2.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну

7.4.3.1

кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну

7.4.4.1

таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір

7 сынып «Жазылым» (writing)

- қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды;
- жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды;
- әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды;
- таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды;
- бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;
- өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі.
- жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды;
- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;
- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;
- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

8 сынып «Жазылым»

- жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді;
- өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды;
- жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды;
- ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;
- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді

ұзақ мәтіндерді оқу

7.4.5.1

көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтау

7.4.6.1

әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау

7.4.7.1

көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау

7.4.8.1

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолдану

7.4.9.1

кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау

8-сынып

орташа деңгей 1

8.4.1.1

кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әр түрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары мәтіндерінің негізгі идеясын түсіну

8.4.2.1

кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну

8.4.3.1

кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлелдерін түсіну

анықтауды біледі.

- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;
- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды;
- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;
- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

9 сынып «Жазылым»

- жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің негізіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді;
- өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды;
- жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды;
- ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;
- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі.
- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;
- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді;
- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;
- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты

<p>8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу</p> <p>8.4.5.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтау</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау</p> <p>8.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау</p> <p>8.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p> <p>8.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарын дағы қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p> <p>9-сынып жоғары деңгей 1</p> <p>9.4.1.1 көпшілік таныс емес жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын түсіну</p> <p>9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну</p> <p>9.4.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы</p>	<p>қолданады.</p> <p>10-сынып «Жазылым»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтіндің деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді; - Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды; - Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды; - Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі. - Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен; - Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды; - Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; - Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес; - Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.
--	--

ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсіну

9.4.4.1

таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу

9.4.5.1

көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау

9.4.6.1

көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау

9.4.7.1

кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау

9.4.8.1

мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану

9.4.9.1

әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау

5) «Жазылым» (writing):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.5.1.1

кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру

5.5.2.1

кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы абзацта сөйлемдерді мұғалімнің қолдауымен жүйелі жазу

5.5.3.1

адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейін де

6) «Ағылшын тілін қолдану» (use of English):

6-сынып

- саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолданады;
- "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта қолданады;
- заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолданады;
- салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай) қолданады;
- any, no each, every есімдіктерін пайдаланады;
- whose, how often, how long сұраулы сөздерін кеңейтілген жиынтықта қолданады;
- таныс оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін қолданады;
- қарапайым осы және өткен шақта шектеулі көлемде дұрыс және бұрыс етістіктерді қолданады;
- таныс оқу тақырыптарына қатысты келер шақта нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында қарапайым сөйлемдерде "will" және "going to" қолданады;
- таныс оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді,

сипаттай отырып мұға лімнің қолдауымен нақты мәлімет терді жазу

5.5.4.1

жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу

5.5.5.1

сөйлемдерді негізгі сабақтастыр ғыш жалғаулықтарды пайдаланып мұғалімнің көмегінсіз өз бетімен байланыстыру

5.5.6.1

кейбір жалпы таныс тақырып тарда негізгі сабақтастыр ғыш жалғаулық тарды қолда нып, біршама қолдау мен сөйлемді абзац қа логикалық біріктіру

5.5.7.1

таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес формат ты біршама қолдаумен қолдану

5.5.8.1

кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу

5.5.9.1

бірқатар жалпы таныс тақырыптардағы мәтін деңге йіндегі жазба ша жұмыстарда тыныс белгіле рін орынды сауаттылықпен қолдану

6-сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.5.1.1

әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру

6.5.2.1

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу

әдеттерді және жағдай ларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақты **қолданады**;

- таныс оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын **қолданады**;
- be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of сөздерін **қолданады**;
- таныс оқу тақырыптары бойынша үстеулер, үстеудің негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін (last week, yesterday) **қолданады**;
- таныс оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді **қолданады**;
- таныс оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулық **шылауларын қолданады**;
- осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін **when** сөзімен бағыныңқы сөйлемдерді **қолданады**.

7 сынып «Ағылшын тілін қолдану»

<p>6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу</p> <p>6.5.4.1 жеке ақпарат беруге арналған тақырыпты абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу</p> <p>6.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен қолдаумен қолдану</p> <p>6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырып тарда негізгі сабақ тастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдау мен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру</p> <p>6.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен пайдалану</p> <p>6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p> <p>6.5.9.1 бірқатар жалпы таныс және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p> <p>7-сынып «жазылым» төмен деңгей 1</p> <p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру</p> <p>7.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді</p>	<ul style="list-style-type: none"> - таныс оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолданады; - "more, little, few less, fewer not as many, not as much" есімдіктерін кеңейтілген жиынтықта қолданады; - таныс оқу тақырыптарда салыстырмалы және күшейтпелі шырайда бірнеше түрлі сын есімдер мен дұрыс және бұрыс сын есімдерді қолданады; - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде all, other сөздерін қолданады - жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды қолданады - таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік, сілтеу және сандық есімдіктерін someone somebody, everybody, no-one қолданады - таныс жалпы тақырыптар бойынша аяқталмаған, белгісіз өткен шақты жеткізу үшін қарапайым аяқталған шақты қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты уәде беру, ұсыныс, және болжау жасау үшін келер шақтың «will» формасын пайдаланады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті формаларын дұрыс қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бұрын болған іс-әрекет және оның түрін көрсету үшін созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ортақ жақсыз етістіт it және there сөздерімен бірге қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары көпшілігі бойынша түрлі үстеулерді, оның ішінде мөлшерді білдіретін too, not enough, quite, rather үстеулерін қолданады - көптеген кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша модальды формаларды, оның ішінде mustn't (тыйым) need (қажеттілік) should (ұсыныс) сөздерін қолданады - түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты әрекетті кім және қандай құралдарды қолданумен орындағанын білдіру үшін уақыт, орналасқан жерді және бағытты білдіретін көмекші сөздердің алуан
--	---

шамалы қолдаумен жазу

7.5.3.1

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу

7.5.4.1

жалпы және оқу тақырып тарына кейбір жазбаша жанр да орынды сти лі мен тіл фор масын қолдау мен қолдану

7.5.5.1

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысал дары және негіздеумен біршама қолдау мен қолдану

7.5.6.1

жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулық тарды қолда нып, сөйлемді абзацқа логика лық біріктіру

7.5.7.1

таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес формат ты шамалы қолдаумен пайдалану

7.5.8.1

әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу

7.5.9.1

әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңге йіндегі жазба ша жұмыстарда тыныс белгіле рін орынды сауаттылықпен қолдану

8-сынып

орташа деңгей 1

8.5.1.1

жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру

8.5.2.1

түрін, қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді **қолданады**

- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді **қолданады**
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндер де сөйлем бөлік терін байлыныс тыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын **қолданады**
- нақты ақпаратты сипаттау үшін жалпы таныс және оқу тақырыптары аясында if бар бағыныңқы сөйлемдерді (нөлдік шартты сөйлемдерде) where бар бағыныңқы **сөйлемдерді**;
- before / after бар (өткен шақ мағынадағы) бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді **қолданады**

8-сынып «Use of English»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды **қолданады**
- таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін too much, too many, none any, enough сөздерімен қоса есептік сан есімдерді **қолданады**
- таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді **дұрыс қояды**
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін **қолданады**
- таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды **қолданады**

<p>таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу</p> <p>8.5.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу</p> <p>8.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын қолдаумен қолдану</p> <p>8.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p> <p>8.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейін дегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгіле рін орта деңгей дегі сауаттылықпен қолдану</p> <p>9-сынып жоғары деңгей 1</p> <p>9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолданады - таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолданады - көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты пайдаланады - көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолданады - көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптары негізінде қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолданады - таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын; - саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын; - фразалық етістіктерді және етістіктерді қолдана алады - таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды қолданады - жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope,say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді; sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді
---	--

түзету және тексеру

9.5.2.1

таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен жазу

9.5.3.1

таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу

9.5.4.1

жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шама лы қолдаумен қолдану

9.5.5.1

шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану

9.5.6.1

әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу

9.5.7.1

жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында ғы шексіз жазбаша жанрларда үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес қолдану

9.5.8.1

шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

9.5.9.1

жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолдану

Ағылшын тілін қолдану» (use of English):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.6.1.1

қолданады

9-сынып «Use of English»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды **пайдаланады**
- **саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолданады**
- таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді **қолданады**
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді **қолданады**
- таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды **қолданады**
  - жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді **қолданады**
  - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын **қолданады**
  - **келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолданады**
  - төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды **қолданады**

бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану

5.6.2.1

"many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта қолдану

5.6.3.1

жалпы және оқу тақырыптарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және таңдаулы шырай) қолдану

5.6.4.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша any, no each, every сөздерін пайдалану

5.6.5.1

жалпы таныс және оқу тақырыптарында сұрақтарды, оның ішінде whose, how often, how long кеңейтілген жиынтықта қолдану

5.6.6.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін қолдану

5.6.7.1

таныс жалпы тақырыптарында шектеулі ортасы бойынша [белгісіз шақта] болған оқиғаны жеткізіп беру үшін аяқталған формада тұрған жалпы етістіктерді (қолдану

5.6.8.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында болжау үшін келер шақтың «болады» және «жиналу»

формаларын пайдалану

5.6.9.1

- **созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолданады**

- көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасайды, сұрақ қою үшін айтады, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын **қолданады**

- ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін **қолданады**

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін **қолданады**

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді;

сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін **қолданады**

- таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын;

шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын;

көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді **қолданады**

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын **қолданады**

- жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді **қолданады**

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыпта рына қатысты күнделікті өмірдегі рәсім дерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақ, ережеге бағы натын және бағынбайтын формаларды қолдану
5.6.10.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын

қолдану

5.6.11.1

шектеулі таныс жалпы оқу және тақырыптары бойынша be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of қолдану

5.6.12.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулер, негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін last week, yesterday қолдану

5.6.15.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану

5.6.16.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ғы шағын мәтіндерде сөйлем бөлікте рін байлыныс тыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану

5.6.17.1

жекелеген және

таныс тақырыптарға осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

6-сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.6.1.1

10-сынып «Use of English»

- Таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды **пайдаланады**
- Таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді **қолданады**
- таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді **қолданады**
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтауыш және анықтауыш сөздерді **қолданады**
- Жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды **қолданады**
- **Қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын қолданады**
- Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша **бірнеше** түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын **қолданады**
- Таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді **қолданады**
- көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс **қолданады**
- созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын **қолданады**

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану

6.6.2.1

"more, little, few less, fewer not as many, not as much" сияқты сөздерді таныс, жалпы және оқу тақырыптарында кеңейтілген жиынтықта қолдану

6.6.3.1

жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану

6.6.4.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде all, other сөздерін қолдану

6.6.5.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды қолдану

6.6.6.1

көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік, сілтеу және сандық есімдіктерін someone somebody, everybody, no-one қолдану

6.6.7.1

таныс жалпы тақырыптар бойынша аяқталмаған, белгісіз өткен шақты жеткізу үшін қарапайым аяқталған шақты қолдану

6.6.8.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты уәде беру, ұсыныс, және болжау жасау үшін келер шақтың «болады» формасын пайдалану

6.6.9.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті

- хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды **қолданады**
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын; етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін қолданады
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкінішпен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын **қолданады**
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістік терден соң келетін көмекші сөздерді **қолданады**
- таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді **қолданады**
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын **қолданады**
- үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді **қолданады**

формаларын дұрыс қолдану

6.6.10.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бұрын болған іс-әрекет және оның түрін көрсету үшін созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану

6.6.11.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ортақ жақсыз етістігі it және there сөздерімен бірге қолдану

6.6.12.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары көпшілігі бойынша түрлі үстеулерді, оның ішінде мөлшерді білдіретін too, not enough, quite, rather үстеулерін қолдану

6.6.13.1

көптеген кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша модальды формаларды, оның ішінде mustn't (тыйым) need (қажеттілік) should (ұсыныс) сөздерін қолдану

6.6.14.1

түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты әрекетті кім және қандай құралдарды қолданумен орындағанын білдіру үшін уақыт, орналасқан жерді және бағытты білдіретін көмекші сөздердің алуан түрін, қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану

6.6.15.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану

6.6.16.1

шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндер де сөйлем бөліктерін байлыныс тыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану

6.6.17.1

нақты ақпаратты сипаттау үшін жалпы таныс және оқу тақырыптары аясында if бар бағыныңқы сөйлемдерді (нөлдік шартты сөйлемдерде) where бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану,

before / after бар (өткен шақ мағынадағы) бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

7-сынып

төмен деңгей 1

7.6.1.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану

7.6.2.1

таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін too much, too many, none any, enough сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану

7.6.3.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою

7.6.4.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін қолдану

7.6.5.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды қолдану

7.6.6.1

көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолдану

7.6.7.1

таныс жалпы тақырыптар бойынша

таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану

7.6.8.1

көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты

келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты пайдалану

7.6.9.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс қолдану

7.6.10.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану

7.6.11.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолдану

7.6.12.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын қолдану

7.6.13.1

түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін

әртүрлі модальды формаларды қолдану

7.6.14.1

түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану

7.6.15.1

таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын

қолдану,
саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді және етістіктерді қолдана бастау

7.6.16.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды қолдану

7.6.17.1

жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope,

say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану,

sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді,

which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

8- сынып

орташа деңгей 1

8.6.1.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану

8.6.2.1

таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large /small number

/amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану

8.6.3.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша мысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді қолдану

8.6.4.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге

анықтаушы сөздерді қолдану

8.6.5.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын сұрақтарды қолдану

8.6.6.1

көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді қолдану

8.6.7.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану

8.6.8.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы

шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолдану

8.6.9.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды қолдану

8.6.10.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану

8.6.11.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасау, сұрақ қою үшін айту, сұрау, баяндау,

сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын

қолдану

8.6.12.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге *not as quickly as/far less quickly* сөздерін қолдану, етістік тің алдында, етістік тің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көп теген түрлерін қолдану

8.6.13.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әр түрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану

8.6.14.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану,

сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін *as, like to* көмекші сөздерін қолдану

8.6.15.1

таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану,

көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану

8.6.16.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, *since, as, so ... that, such a ... that* құрылымдарын қолдану

8.6.17.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if / unless / if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

9- сынып

жоғары деңгей 1

9.6.1.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану

9.6.2.1

таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді қолдану

9.6.3.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді қолдану

9.6.4.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтаушы және анықтаушы сөздерді қолдану

9.6.5.1

жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану

9.6.6.1

көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын қолдану

9.6.7.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алуан түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды,

мезгіл пысықтауыштарын қолдану

9.6.8.1

таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді қолдану

9.6.9.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолдану

9.6.10.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын қолдану

9.6.11.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлы, сұрау лы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды қолдану

9.6.12.1

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағына тын және ере жеге бағынбай тын үстеулердің әртүрлі салыс тырмалы форма ларын қолдану, етістіктің алдында, етіс тіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін қолдану

9.6.13.1

таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүр лі мақсаттағы модальды форма ларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модаль ды формаларын қолдану

<p>9.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістіктерден соң келетін көмекші сөздерді қолдану</p> <p>9.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий форма сын, көмекші сөздер форма сындағы етістіктерді және фразалық етіс тіктерді қолдану</p> <p>9.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану</p> <p>9.6.17.1 үшінші логикалық құрылымда if / if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
<p>15. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p> <p>16. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>	

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-9-сыныптарына арналған
«Ағылшын тілі» оқу пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасына
қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Ағылшын тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар
5-сынып

Тақырыптар		Бөлімдер	Оқу мақсаттары
1 тоқсан			
Үйде және үйден тыс жерде	Мазмұны	5.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 5.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту; 5.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану	
	Тыңдалым	5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну; 5.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну; 5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау; 5.2.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау	
	Айтылым	5.3.1.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру; 5.3.2.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;	

		<p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>
	Оқылым	<p>5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.5.1.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>5.5.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы абзацта сөйлемдерді мұғалімнің қолдауымен жүйелі жазу;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>5.6.1.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында заттарды сипаттаудасын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p> <p>5.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша any, no each, every сөздерін пайдалану;</p> <p>5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық</p>

		<p>есімдіктерін қолдану; 5.6.8.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында болжау үшін келер шақтың «болады» және «жиналу» формаларын пайдалану; 5.6.11.1 шектеулі таныс жалпы оқу және тақырыптары бойынша be / look / sound / feel / taste / smell like және be made of қолдану; 5.6.12.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулер, негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін last week, yesterday қолдану; 5.6.14.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт және орналасу жері туралы айту үшін көмекші сөздерді қолдану, тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін көмекші сөздерді, қозғалыс бағытын көрсету үшін to, into, out of, from, towards көмекші сөздерін қолдану</p>	
Тірі организмдер	Мазмұны	<p>5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 5.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану; 5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну; 5.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну; 5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну; 5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау</p>	
	Айтылым	<p>5.3.1.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру; 5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p>	

		<p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>
	Оқылым	<p>5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу;</p> <p>5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>5.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен қолдану;</p> <p>5.4.9.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.5.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы абзацта сөйлемдерді мұғалімнің қолдауымен жүйелі жазу;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану;</p> <p>5.5.8.1 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>5.6.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p>

		<p>5.6.9.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақ, ережеге бағынатын және бағынбайтын формаларды қолдану;</p> <p>5.6.13.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті көрсету үшін might may could қолдану; 5.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану</p>	
2 тоқсан			
Құндылықтар	Мазмұны	<p>5.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.2.1 жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>5.3.5.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында базалық деңгейде ақпарат алмасуда өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>	

	Оқылым	<p>5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну;</p> <p>5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>5.5.1.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.4.1 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>5.5.5.1 сөйлемдерді негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды пайдаланып мұғалімнің көмегімен өз бетімен байланыстыру;</p> <p>5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану; 5.5.8.1 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>5.6.1.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.2.1 "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыстырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p> <p>5.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында сұрақтарды, оның ішінде whose, how often, how long кеңейтілген жиынтықта қолдану;</p> <p>5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing, anything сандық</p>	

		<p>есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.7.1 таныс жалпы тақырыптарында шектеулі ортасы бойынша [белгісіз шақта] болған оқиғаны жеткізіп беру үшін аяқталған формада тұрған жалпы етістіктерді қолдану;</p> <p>5.6.13.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті көрсету үшін might may could қолдану;</p> <p>5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>5.6.17.1 жекелеген және таныс тақырыптарға осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
Мамандықтар әлемі	Мазмұны	<p>5.1.2 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>5.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.5.1 әр түрлі оқу тақырыптарында қысқаша сөйлесуде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.2.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау</p>	
	Айтылым	<p>5.3.2.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен</p>	

		синтаксисті пайдалану	
	Оқылым	5.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу; 5.4.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау; 5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау; 5.4.7.1 бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау	
	Жазылым	5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу; 5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру; 5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану; 5.5.8.1 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 5.5.9.1 бірқатар жалпы таныс тақырыптардағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану	
	Ағылшын тілін қолдану	5.6.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті саналатын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану; 5.6.2 "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта қолдану; 5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану; 5.6.9.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақ, ережеге бағынатын және бағынбайтын формаларды қолдану;	

		<p>5.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.14.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт және орналасу жері туралы айту үшін көмекші сөздерді қолдану, тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін көмекші сөздерді, қозғалыс бағытын көрсету үшін to, into, out of, from, towards көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>5.6.17.1 жекелеген және таныс тақырыптарға осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
3 тоқсан			
Жасампаздық	Мазмұны	<p>5.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>5.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>5.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>5.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну;</p> <p>5.2.5.1 әр түрлі оқу тақырыптарын да қысқаша сөйлесуде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	

	Айтылым	<p>5.3.1.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру;</p> <p>5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>5.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну;</p> <p>5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>5.5.1.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.4.1 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану</p>	
	Ағылшы	5.6.1.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша	

	н тілін қолдану	<p>тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырып тарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p> <p>5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану</p>	
Оқу (қызығып оқимыз)	Мазмұны	<p>5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>5.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>5.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>5.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну;</p> <p>5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну;</p> <p>5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.2.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің;</p> <p>5.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>5.3.2.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p>	

		<p>5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>5.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну;</p> <p>5.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу;</p> <p>5.4.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>5.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен қолдану;</p> <p>5.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен қолдану;</p> <p>5.4.9.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>5.5.1.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>5.5.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы абзацта сөйлемдерді мұғалімнің қолдауымен жүйелі жазу;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай</p>	

		<p>отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.4.1 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>5.5.5.1 сөйлемдерді негізгі сабақтастыр ғыш жалғаулықтарды пайдаланып мұғалімнің көмегінсіз өз бетімен байланыстыру;</p> <p>5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану</p>	
Ғажайыптар әлемінде	Мазмұны	<p>5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>5.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>5.1.10 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну;</p> <p>5.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының бірқатарын да қысқаша сөйлесу мәнмәтінінен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.2.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің</p>	
	Айтылым	<p>5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.5.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында базалық деңгейде ақпарат алмасуда өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>	
	Оқылым	5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа	

		<p>мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну;</p> <p>5.4.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну;</p> <p>5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>5.5.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы абзацта сөйлемдерді мұғалімнің қолдауымен жүйелі жазу;</p> <p>5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу;</p> <p>5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>5.5.8.1 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>5.5.9.1 бірқатар жалпы таныс тақырыптардағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>5.6.1.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p> <p>5.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша any, no each, every сөздерін пайдалану;</p> <p>5.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында сұрақтарды, оның ішінде whose, how often, how long кеңейтілген жиынтықта қолдану;</p> <p>5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing anything сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.7.1 таныс жалпы тақырыптарында шектеулі ортасы бойынша [белгісіз</p>	

		<p>шақта] болған оқиғаны жеткізіп беру үшін аяқталған формада тұрған жалпы етістіктерді қолдану;</p> <p>5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында болжау үшін келер шақтың «болады» және «жиналу» формаларын пайдалану;</p> <p>5.6.9.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақ, ережеге бағынатын және бағынбайтын формаларды қолдану;</p> <p>5.6.14.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт және орналасу жері туралы айту үшін көмекші сөздерді қолдану, тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін көмекші сөздерді, қозғалыс бағытын көрсету үшін to, into, out of, from, towards көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>5.6.17.1 жекелеген және таныс тақырыптарға осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
4 тоқсан			
Спорт	Мазмұны	<p>5.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>5.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>5.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>5.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>5.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p>	
	Тыңдалым	<p>5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну;</p> <p>5.2.2.1 жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну;</p> <p>5.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптары</p>	

		ның қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну; 5.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды қолдаумен отырып түсіну; 5.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну
	Айтылым	5.3.1.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру; 5.3.2.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру; 5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу; 5.3.7.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану
	Оқылым	5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну; 5.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу; 5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау; 5.4.7.1 бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау
	Жазылым	5.5.1.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 5.5.4.1 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу; 5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру
	Ағылшы	5.6.1.1 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті

	<p>н тілін қолдану</p>	<p>санала тын және саналмайтын зат есімдерді, оның ішінде мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын жалпы фразаларды орынды қолдану;</p> <p>5.6.2.1 "many, much, a lot of, a few" сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында шектеулі жиынтықта қолдану;</p> <p>5.6.3.1 жалпы және оқу тақырып тарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде тәуелдік сын есімдерді қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және таңдаулы шырай) қолдану;</p> <p>5.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша any, no each, every сөздерін пайдалану</p> <p>5.6.6.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік есімдік, сілтеу есімдігі мен some, any, something, nothing, anything сандық есімдіктерін қолдану;</p> <p>5.6.8.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты нақты жоспарлар туралы әңгімелеу барысында болжау үшін келер шақтың «болады» және «жиналу» формаларын пайдалану;</p> <p>5.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.6.12.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулер, негізгі және салыстырмалы формалар, жиілік пен мезгіл үстеулерін last week, yesterday қолдану;</p> <p>5.6.13.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті көрсету үшін might may could қолдану; 5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>5.6.14.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт және орналасу жері туралы айту үшін көмекші сөздерді қолдану, тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін көмекші сөздерді, қозғалыс бағытын көрсету үшін to, into, out of, from, towards көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>5.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив</p>	
--	------------------------	---	--

		формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану; 5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану
Демалыс	Мазмұны	5.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 5.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 5.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 5.1.8 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту
	Тыңдалым	5.2.1.1 сыныптағы нұсқаулар жүйелілігін қолдаумен түсіну; 5.2.2.1 жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды түсіну; 5.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының қарапайым сұрақтарын көмексіз түсіну; 5.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы бірқатар ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну
	Айтылым	5.3.2.1 бірқатар жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.3.3.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін сөйлеммен жеткізу; 5.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру; 5.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу
	Оқылым	5.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 5.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен түсіну; 5.4.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну; 5.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы оқу;

		5.4.6.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау
	Жазылым	5.5.3.1 адамдарды, жерлер мен нысандарды мәтін деңгейінде сипаттай отырып мұғалімнің қолдауымен нақты мәліметтерді жазу; 5.5.4.1 жеке ақпарат беру үшін ұзақ сөйлемдерді абзац көлемінде мұғалімнің қолдауымен жазу; 5.5.6.1 кейбір жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, біршама қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру; 5.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы кейбір жазбаша жанрларда мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен қолдану
	Ағылшын тілін қолдану	5.6.9.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты күнделікті өмірдегі рәсімдерді, әдеттерді және жағдайларды сипаттау үшін жай осы шақ және жай өткен шақ, ережеге бағынатын және бағынбайтын формаларды қолдану; 5.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасындағы созылмалы нақ осы шақ формаларын қолдану; 5.6.13.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті көрсету үшін might may could қолдану; 5.6.14.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша уақыт және орналасу жері туралы айту үшін көмекші сөздерді қолдану, тақырыпты белгілеу үшін, заттарды сипаттау үшін көмекші сөздерді, қозғалыс бағытын көрсету үшін to, into, out of, from, towards көмекші сөздерін қолдану; 5.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану; 5.6.17.1 жекелеген және таныс тақырыптарға осы және өткен шақтағы әрекеттерді сипаттау үшін when бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану

6-сынып

Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Біздің сынып	Мазмұны	6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу
	Тыңдалым	6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу
	Айтылым	6.3.1.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру; 6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою
	Оқылым	6.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну; 6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу; 6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану; 6.4.9.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау
	Жазылым	6.5.1.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу; 6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу; 6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа

		логикалық біріктіру	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>6.6.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары көпшілігі бойынша түрлі үстеулерді, оның ішінде мөлшерді білдіретін too, not enough, quite, rather үстеулерін қолдану;</p> <p>6.6.13.1 көптеген кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша модальды формаларды, оның ішінде mustn't (тыйым) need (қажеттілік) should (ұсыныс) сөздерін қолдану;</p> <p>6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану</p>	
Батырлар	Мазмұны	<p>6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p>	
	Тыңдалым	<p>6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>6.2.7.1 шектеулі жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау;</p> <p>6.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы көпшілік ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен</p>	

		түсіну	
	Айтылым	6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайымдау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу; 6.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын пікірталаста анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу; 6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 6.3.8.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарын дағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	6.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну; 6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу; 6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау	
	Жазылым	6.5.1.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу; 6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу; 6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	
	Ағылшын тілін қолдану	6.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану; 6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын	

		есімдерді қолдану; 6.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды кұрайтын сұрақтарды қолдану; 6.6.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары көпшілігі бойынша түрлі үстеулерді, оның ішінде мөлшерді білдіретін too, not enough, quite, rather үстеулерін қолдану; 6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану	
2-тоқсан			
Жергілікті жер	Мазмұны	6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 6.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану	
	Тыңдалым	6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну; 6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну; 6.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен анықтау	
	Айтылым	6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайымдау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу; 6.3.8.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарын дағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну; 6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу; 6.4.5.1 ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;	

		6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану
Жазылым		6.5.1.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу; 6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу; 6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру; 6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу
Ағылшын тілін қолдану		6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану; 6.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті формаларын дұрыс қолдану; 6.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ортақ жақсыз етістігі it және there сөздерімен бірге қолдану; 6.6.14.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты әрекетті кім және қандай құралдарды қолданумен орындағанын білдіру үшін уақыт, орналасқан жерді және бағытты білдіретін көмекші сөздердің алуан түрін, қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану; 6.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when,

		<p>where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>6.6.17.1 нақты ақпаратты сипаттау үшін жалпы таныс және оқу тақырыптары аясында if бар бағыныңқы сөйлемдерді (нөлдік шартты сөйлемдерде) where бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, before/after бар (өткен шақ мағынадағы) бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
Драма және комедия	Мазмұны	<p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>6.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>6.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>6.3.8.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарын дағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну;</p> <p>6.4.3.1 бірқатар ұзақ мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректемелерін түсіну</p>	

	Жазылым	<p>6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу;</p> <p>6.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен қолдаумен қолдану;</p> <p>6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.7.1 таныс жалпы тақырыптар бойынша аяқталмаған, белгісіз өткен шақты жеткізу үшін қарапайым аяқталған шақты қолдану;</p> <p>6.6.12.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары көпшілігі бойынша түрлі үстеулерді, оның ішінде мөлшерді білдіретін too, not enough, quite, rather үстеулерін қолдану;</p> <p>6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану</p>
3-тоқсан		
Денсаулық	Мазмұны	<p>6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>6.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>6.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>6.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.7.1 шектеулі жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау</p>
	Айтылым	<p>6.3.1.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру;</p>

		<p>6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайымдау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>6.3.4.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>6.3.5.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>6.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста өз ойын пікірталаста анық және нақты түрде сөйлеммен жеткізу;</p> <p>6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>	
	Оқылым	<p>6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.5.1 ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану</p>	
	Жазылым	<p>6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.5.1 ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану;</p>	

		<p>6.6.2.1 "more, little, few less, fewer not as many, not as much" сияқты сөздерді таныс, жалпы және оқу тақырыптарында кеңейтілген жиынтықта қолдану;</p> <p>6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты уәде беру, ұсыныс, және болжау жасау үшін келер шақтың «болады» формасын пайдалану;</p> <p>6.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>6.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бұрын болған іс-әрекет және оның түрін көрсету үшін созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.6.13.1 көптеген кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша модальды формаларды, оның ішінде mustn't (тыйым) need (қажеттілік) should (ұсыныс) сөздерін қолдану;</p> <p>6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану</p>	
Саяхат және демалыс	Мазмұны	<p>6.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>6.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p>	
	Тыңдалым	<p>6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптары</p>	

		ның көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен анықтау; 6.2.7.1 шектеулі жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау; 6.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы көпшілік ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну	
	Айтылым	6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайымдау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу; 6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану	
	Оқылым	6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну; 6.4.5.1 ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау; 6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау; 6.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау; 6.4.9.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау	
	Жазылым	6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу; 6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру; 6.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен пайдалану 6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	
	Ағылшы	6.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен	

	н тілін қолдану	<p>орналасу жерін сипаттай тын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.2.1 "more, little, few less, fewer not as many, not as much" сияқты сөздерді таныс, жалпы және оқу тақырыптарында кеңейтілген жиынтықта қолдану;</p> <p>6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.7.1 таныс жалпы тақырыптар бойынша аяқталмаған, белгісіз өткен шақты жеткізу үшін қарапайым аяқталған шақты қолдану;</p> <p>6.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты уәде беру, ұсыныс, және болжау жасау үшін келер шақтың «болады» формасын пайдалану;</p> <p>6.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бұрын болған іс-әрекет және оның түрін көрсету үшін созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану</p>	
Оқу (қызығып оқимыз)	Мазмұны	<p>6.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>6.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту</p>	
	Айтылым	6.3.5.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену	
	Оқылым	<p>6.4.1.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну;</p> <p>6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу;</p> <p>6.4.5.1 ұзын мәтіндерді қоса, кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p>	

		<p>6.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану;</p> <p>6.4.9.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>6.5.1.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу;</p> <p>6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>6.5.9.1 бірқатар жалпы таныс және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
4-тоқсан			
Көршілер	Мазмұны	<p>6.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>6.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу</p>	
	Тыңдалым	<p>6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну;</p> <p>6.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен</p>	

		<p>анықтау;</p> <p>6.2.7.1 шектеулі жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау;</p> <p>6.2.7.1 шектеулі жалпы және оқу тақырыптарында мұғалімнің көмегі көрсетілген ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын анықтау;</p> <p>6.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы көпшілік ұзақ сөйлесуді, оның ішінде әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>6.3.1.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпарат беру;</p> <p>6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>6.3.3.1 алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында пайымдау элементтерімен өз пікірін сөйлеммен жеткізу;</p> <p>6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>	
	Оқылым	<p>6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>6.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>6.5.1.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>6.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді мұғалімнің қолдауымен жазу;</p> <p>6.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарына мұғалімнің қолдауымен жеке сезімі мен пікірі туралы жазу;</p> <p>6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p>	

		<p>6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>6.5.9.1 бірқатар жалпы таныс және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен орналасу жерін сипаттайтын күрделі атаулы фразаларды және дерексіз зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік, сілтеу және сандық есімдіктерін someone somebody, everybody, no-one қолдану;</p> <p>6.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және кейбір пассивті формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>6.6.10.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша бұрын болған іс-әрекет және оның түрін көрсету үшін созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.6.13.1 көптеген кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша модальды формаларды, оның ішінде mustn't (тыйым) need (қажеттілік) should (ұсыныс) сөздерін қолдану;</p> <p>6.6.14.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты әрекетті кім және қандай құралдарды қолданумен орындағанын білдіру үшін уақыт, орналасқан жерді және бағытты білдіретін көмекші сөздердің алуан түрін, қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану</p>	
Көлік	Мазмұны	<p>6.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>6.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>6.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p>	

		6.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану	
	Тыңдалым	6.2.1.1 сыныптағы шексіз нұсқауларды қолдаумен түсіну; 6.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарының кең ортадағы күрделірек сұрақтарын қолдаумен түсіну; 6.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде негізгі ойларды шектеулі қолдау көрсетуімен түсіну; 6.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны қолдаумен анықтау	
	Айтылым	6.3.2.1 көпшілік жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 6.3.7.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 6.3.8.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптарын дағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	6.4.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясындағы қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз түсіну; 6.4.4.1 көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен оқу; 6.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау; 6.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау; 6.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолдану	
	Жазылым	6.5.6.1 әр түрлі жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, шамалы қолдаумен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру; 6.5.8.1 кейбір жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла	

		<p>тын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>6.5.9.1 бірқатар жалпы таныс және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>6.6.2.1 "more, little, few less, fewer not as many, not as much" сияқты сөздерді таныс, жалпы және оқу тақырыптарында кеңейтілген жиынтықта қолдану;</p> <p>6.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда шектеулі жиынтық бойынша салыстырмалы және таңдаулы шырайда алуан түрлі сын есімдер мен ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде all, other сөздерін қолдану;</p> <p>6.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты уәде беру, ұсыныс, және болжау жасау үшін келер шақтың «болады» формасын пайдалану;</p> <p>6.6.15.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында инфинитив формасындағы verb / verb + ing негізгі етістіктерді қолдану;</p> <p>6.6.17.1 нақты ақпаратты сипаттау үшін жалпы таныс және оқу тақырыптары аясында if бар бағыныңқы сөйлемдерді (нөлдік шартты сөйлемдерде) where бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, before/after бар (өткен шақ мағынадағы) бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>

7-сынып

Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаттары
------------	--------------	----------------

1-тоқсан		
Хобби және демалыс	Мазмұны	7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту; 7.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану
	Тыңдалым	7.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну; 7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ақпараттың біршама бөлігін шектеулі ортадағы ұзақ сөйлесуде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен түсіну; 7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарынды мағынаны шамалы қолдау көрсетумен түсіну
	Айтылым	7.3.1.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану; 7.3.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 7.3.3.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену; 7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану
	Оқылым	7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу

		<p>тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну, жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>7.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>7.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс және кейбір бейтаныс сандық не баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолдану</p>	
	Жазылым	<p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>7.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу;</p> <p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>7.5.8.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p> <p>7.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін too much, too many, none any, enough сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>7.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде</p>	

		<p>жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою;</p> <p>7.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық формаларды құрайтын сұрақтарды қолдану;</p> <p>7.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын қолдану;</p> <p>7.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді және етістіктерді қолдана бастау;</p> <p>7.6.17.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
Коммуникациялар және технологиялар	Мазмұны	<p>7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ақпараттың біршама бөлігін шектеулі ортадағы ұзақ сөйлесуде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен түсіну;</p> <p>7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>7.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	

	Тыңдалым	<p>7.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну;</p> <p>7.2.3.1 жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну;</p> <p>7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының кейбірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтай бастау;</p> <p>7.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>7.3.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;</p> <p>7.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>7.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну</p>	

	Жазылым	<p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен біршама қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>7.5.8.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін қолдану;</p> <p>7.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.7.1 таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану;</p> <p>7.6.17.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
2 тоқсан			
Демалыс және саяхат	Мазмұны	<p>7.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p>	

		7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту	
	Тыңдалым	7.2.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну; 7.2.3.1 жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну; 7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарынды мағынаны шамалы қолдау көрсетумен түсіну; 7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау	
	Айтылым	7.3.1.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану; 7.3.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 7.3.3.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 7.3.4.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру; 7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану	
	Оқылым	7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 7.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау	
	Жазылым	7.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы	

		<p>қолдаумен жазу;</p> <p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен біршама қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.5.9.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою;</p> <p>7.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>7.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>7.6.14.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>7.6.17.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша think know believe hope, say, tell бар бағыныңқы сөйлемдерді қолдану, sure, certain бар бағыныңқы сөйлемдерді, which, who, that, where бар салыстырмалы анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
Ғарыш және Жер	Мазмұны	<p>7.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p>	

		<p>7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>7.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>7.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>7.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну;</p> <p>7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ақпараттың біршама бөлігін шектеулі ортадағы ұзақ сөйлесуде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен түсіну;</p> <p>7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының кейбірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтай бастау;</p> <p>7.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>7.3.1.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану;</p> <p>7.3.2.1 бірқатар жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.3.3.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;</p> <p>7.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу</p>	

		<p>үшінсыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену</p>	
	Оқылым	<p>7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>7.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>7.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.4.6.1 әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>7.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>7.5.2.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу;</p> <p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына кейбір жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл форма сын қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен біршама қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш</p>	

		жалғаулықтар ды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру
	Ағылшын тілін қолдану	7.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану; 7.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін қолдану; 7.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолдану; 7.6.8.1 көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты пайдалану; 7.6.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану; 7.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өтініш жасау үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолдану; 7.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын салыстырмалы дәрежелі үстеулердің құрылымдарын қолдану
3 тоқсан		
Оқу (қызығып оқимыз)	Мазмұны	7.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану; 7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 7.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;

		7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту	
	Тыңдалым	7.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі санын, негізгі ойларды шамалы қолдау мен түсіну; 7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау; 7.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтай бастау; 7.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы әңгімелерді қолдаумен түсіну	
	Айтылым	7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену; 7.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну; 7.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқу; 7.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс және кейбір бейтаныс сандық не баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолдану; 7.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау	
	Жазылым	7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу; 7.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына кейбір жазбаша жанрда	

		орынды стилі мен тіл форма сын қолдаумен қолдану	
	Ағылшын тілін қолдану	7.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін too much, too many, none any, enough сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану; 7.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою; 7.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда саны шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, саны шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, фразалық етістіктерді және етістіктерді қолдана бастау	
Көңіл көтеру және медиа	Мазмұны	7.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 7.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану; 7.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 7.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану; 7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 7.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту	
	Тыңдалым	7.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ақпараттың біршама бөлігін шектеулі ортадағы ұзақ сөйлесуде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен түсіну; 7.2.3.1 жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну	
	Айтылым	7.3.3.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 7.3.4.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру; 7.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды	

		<p>жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшінсыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену;</p> <p>7.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну;</p> <p>7.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>7.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.4.6.1 әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>7.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына кейбір жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл форма сын қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою;</p> <p>7.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі</p>	

		<p>көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін қолдану;</p> <p>7.6.7.1 таныс жалпы тақырыптар бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану;</p> <p>7.6.13.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызмет үшін әртүрлі модальды формаларды қолдану</p>	
Табиғи апаттар	Мазмұны	<p>7.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>7.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>7.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>7.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>7.2.3.1 жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну;</p> <p>7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарынды мағынаны шамалы қолдау көрсетумен түсіну;</p> <p>7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының кейбірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>7.3.4.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>7.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу</p>	

		<p>үшінсыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену;</p> <p>7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>7.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну;</p> <p>7.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.4.6.1 әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>7.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>7.5.3.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына кейбір жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл форма сын қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves қоса өздік және еріксіз есімдіктерді қолдану;</p> <p>7.6.13.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі</p>	

		<p>қызмет үшін</p> <p>әртүрлі модальды формаларды қолдану;</p> <p>7.6.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды қолдану</p>	
4 тоқсан			
Салауатты әдеттер	Мазмұны	<p>7.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>7.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>7.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>7.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарынды мағынаны шамалы қолдау көрсетумен түсіну;</p> <p>7.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының кейбірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау;</p> <p>7.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әңгімелерді қолдаумен түсіну</p>	
	Айтылым	<p>7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену;</p> <p>7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>7.3.8.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>7.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну;</p>	

		<p>7.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс және кейбір бейтаныс сандық не баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолдану;</p> <p>7.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>7.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына кейбір жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл форма сын қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен біршама қолдаумен қолдану;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>7.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану;</p> <p>7.5.8.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі көрсеткіштерді, оның ішінде neither, either сөздерін қолдану;</p> <p>7.6.8.1 көптеген таныс жалпы және дағдылы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге болашақ мағынасында ұзартылған осы шақты пайдалану;</p> <p>7.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы</p>	

		және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс қолдану; 7.6.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары үшін түрлі жалғаулықтарды қолдану	
Киім және сән	Мазмұны	7.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 7.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 7.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану; 7.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану	
	Тыңдалым	7.2.3.1 жалпы және оқу шектеулі ортадағы кеңейтілген әңгімеде дәлелдің біраз бөлігін шамалы көмекпен түсіну; 7.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде сан алуан ұйғарынды мағынаны шамалы қолдау көрсетумен түсіну; 7.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының кейбірінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау; 7.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтай бастау	
	Айтылым	7.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттену; 7.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіруге әрекеттену; 7.3.7.1 әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану	
	Оқылым	7.4.1.1 таныс емес жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсіну; 7.4.2.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі	

		<p>арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>7.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>7.4.6.1 әр түрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>7.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>7.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс және кейбір бейтаныс сандық не баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмекпен қолдану</p>	
	Жазылым	<p>7.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауымен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>7.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарда негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>7.5.8.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.5.9.1 әртүрлі жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орынды сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>7.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша сын есім ретінде жалпы есімшені қолдану және зат есімнің алдына сын есімді дұрыс қою;</p> <p>7.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың және жетілдірілген жай формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>7.6.10.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын қолдану;</p>	

		7.6.14.1 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қарапайым көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді қолдану
8-сынып		
Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Бізді қоршаған орта	Мазмұны	8.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану; 8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 8.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару; 8.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану; 8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту; 8.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту; 8.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану; 8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану
	Тыңдалым	8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау
	Айтылым	8.3.1.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану; 8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;

		<p>8.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру ;</p> <p>8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру;</p> <p>8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>	
	Оқылым	<p>8.4.1.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары мәтіндерінің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>8.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылым	<p>8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>8.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу; 8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын қолдаумен қолдану;</p>	

		<p>8.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>8.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды қолдану</p> <p>8.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда шетеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>8.6.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын қолдану</p>
Күнделікті өмір және сауда	Мазмұны	<p>8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>8.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>8.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту</p>
	Тыңдалым	<p>8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну;</p> <p>8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде</p>

		дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау	
	Айтылым	8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау; 8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру ; 8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 8.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну; 8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу; 8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау	
	Жазылым	8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 8.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу; 8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық	

		<p>сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтар</p> <p>ды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>8.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орта деңгейдегі сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану; 8.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасау, сұрақ қою үшін айту, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын қолдану ;</p> <p>8.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда шетеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>8.6.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын қолдану</p>	
2 тоқсан			
Көңіл көтеру және медиа	Мазмұны	<p>8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және</p>	

		оған жауап қайтару; 8.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту; 8.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану; 8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану	
	Тыңдалым	8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну; 8.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен анықтау; 8.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау	
	Айтылым	8.3.1.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану; 8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру ; 8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау	
	Оқылым	8.4.1.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары мәтіндерінің негізгі идеясын түсіну; 8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу	

		<p>тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>8.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>8.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылым	<p>8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын қолдаумен қолдану;</p> <p>8.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану ;</p> <p>8.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және</p>	

		<p>саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large/small number /amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>8.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойыншамысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді қолдану;</p> <p>8.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>8.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әртүрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану, сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>8.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда шетеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>8.6.17.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if/unless/if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
Спорт, денсаулық, дене	Мазмұны	<p>8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p>	

шынықтыру		8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту
	Тыңдалым	8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну; 8.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен анықтау
	Айтылым	8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау; 8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру; 8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану
	Оқылым	8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 8.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну; 8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау
	Жазылым	8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 8.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу; 8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық

		<p>сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтар</p> <p>ды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану; 8.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әртүрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда шетеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>8.6.17.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if/unless/if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
3 тоқсан			
Оқу (қызығып	Мазмұн	8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;	

оқимыз)	ы	8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту; 8.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту
	Тыңдалым	8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну; 8.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен анықтау
	Айтылым	8.3.2.1 жалпы тақырыптар және бірқатар оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделірек сұрақтар қою; 8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 8.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру; 8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау
	Оқылым	8.4.1.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары мәтіндерінің негізгі идеясын түсіну; 8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 8.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну; 8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу; 8.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша

		<p>және кейбір ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>8.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>8.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды қолдану; 8.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану; 8.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасау, сұрақ қою үшін айту, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын қолдану ;</p> <p>8.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулермен бірге not as quickly as/far less quickly сөздерін қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында</p>	

		және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрлерін қолдану; 8.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану, сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін қолдану; 8.6.16.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша себептерді түсіндіру үшін әртүрлі жалғаулықтарды мысалы, since, as, so ... that, such a ... that құрылымдарын қолдану
Табиғат әлемі	Мазмұны	8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 8.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану; 8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту; 8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану
	Тыңдалым	8.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну; 8.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау; 8.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау; 8.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы көлемді әңгімелерді түсіну
	Айтылым	8.3.1.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану;

		<p>8.3.2.1 жалпы тақырыптар және бірқатар оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделірек сұрақтар қою;</p> <p>8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;</p> <p>8.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>8.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>8.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>8.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылым	<p>8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш</p>	

		<p>жалғаулықтар</p> <p>ды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>8.5.7.1 таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты шамалы қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>8.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орта деңгейдегі сауаттылықпен қолдану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану;</p> <p>8.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойыншамысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді қолдану;</p> <p>8.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді қолдану;</p> <p>8.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>8.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану</p>
Саяхат және көлік	Мазмұны	<p>8.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p>

		8.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту; 8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану	
	Тыңдалым	8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну; 8.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 8.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсіну	
	Айтылым	8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу; 8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау; 8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану	
	Оқылым	8.4.1.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс емес жалпы және оқу тақырыптары мәтіндерінің негізгі идеясын түсіну; 8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу; 8.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау ; 8.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану	
	Жазылы	8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі	

	м	<p>жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптарына жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын қолдаумен қолдану;</p> <p>8.5.6.1 жалпы таныс тақырыптарды негізгі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып, өз бетімен сөйлемді абзацқа логикалық біріктіру;</p> <p>8.5.8.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>8.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін орта деңгейдегі сауаттылықпен қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>8.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды қолдану;</p> <p>8.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әртүрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдер мен сын есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану, сын есімдерден кейін келетін тәуелді көмекші сөздерді қалайша қолдану</p>	

		керектігін көрсету үшін as, like to көмекші сөздерін қолдану	
4 тоқсан			
Тамақ және сусын	Мазмұны	<p>8.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>8.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>8.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>8.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>8.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну;</p> <p>8.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен анықтау;</p> <p>8.2.6.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігінде ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен анықтау</p>	
	Айтылым	<p>8.3.2.1 жалпы тақырыптар және бірқатар оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделірек сұрақтар қою;</p> <p>8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;</p> <p>8.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру ;</p> <p>8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды</p>	

		<p>жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру;</p> <p>8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>8.4.3.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында дәлел деректерін түсіну;</p> <p>8.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>8.4.5.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>8.4.7.1 көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>8.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды шамалы қолдаумен жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>8.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу; 8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық</p>	

		сауаттылықпен жазу; 8.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары на жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын қолдаумен қолдану
	Ағылшын тілін қолдану	8.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін "several, plenty, a large/small number /amount" сөздерімен қоса есептік сан есімдерді қолдану; 8.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойыншамысалы, as...as, much деңгейлерін көрсету үшін есімше мен салыстырмалы құрылым ретінде әр түрлі қарапайым сын есім мен күрделі сын есімді қолдану; 8.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтау рөлінде all, half, both [of] сөздерімен бірге анықтаушы сөздерді қолдану; 8.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолдану; 8.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде өздік және ырықсыз етіс түрінде берілген осы шақ, өткен шақтың әртүрлі формаларын орынды қолдану; 8.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану; 8.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әртүрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану; 8.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарда шетеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану
Мамандықтар	Мазмұн	8.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып

әлемі	ы	<p>шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>8.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>8.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>8.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>8.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>8.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ауқым бойынша біршама нақты ақпаратты кеңейтілген әңгімеде мұғалімнің шамалы қолдау көрсетуімен немесе өз бетінше түсіну;</p> <p>8.2.7.1 бірқатар ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>8.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы көлемді әңгімелерді түсіну</p>	
	Айтылым	<p>8.3.2.1 жалпы тақырыптар және бірқатар оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделірек сұрақтар қою;</p> <p>8.3.3.1 кез-келген жалпы және оқу тақырыптары аясында пікірін пайымдаумен жеткізу;</p> <p>8.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау элементтерімен біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру;</p> <p>8.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен біршама икемділікпен түсіндіру;</p>	

		<p>8.3.7.1 көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>8.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>8.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>8.4.6.1 ұзын мәтіндерді қоса, әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>8.4.9.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>8.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді шамалы қолдаумен жазу; 8.5.3.1 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>8.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі уақыттық және модальдық формаларды құрайтын <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>8.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша есімдіктерді, оның ішінде anybody, anyone, anything белгісіз есімдігі мен everyone, everything, none, more, less, a few сандық есімдіктерді қолдану;</p> <p>8.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша таяуда болған, белгісіз және аяқталмаған өткен шақты жеткізу үшін алуан түрлі қарапайым аяқталған шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.8.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, оның ішінде созылмалы осы шақ пен келер шақ мағынасындағы жай осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен</p>	

		<p>қатар ырықсыз етістіктің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>8.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәлімдеме жасау, сұрақ қою үшін айту, сұрау, баяндау, сонымен қатар тілекті қоса алғандағы төлеу сөздердің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>8.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салу тәрізді әртүрлі мақсатты білдіретін модальды формалардың көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>8.17 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша екінші бағыныңқы сөйлемде шартты if/unless/if only және wish [that] [present reference] шарттарын, “why” сөзі бар анықтауыш бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
--	--	--

9-сынып

Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
Хобби	Мазмұны	<p>9.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>9.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>9.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>9.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>9.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>9.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну</p>

	Айтылым	<p>9.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану;</p> <p>9.3.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру;</p> <p>9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p>	
	Оқылым	<p>9.4.1.1 көпшілік таныс емес жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау</p>	
	Жазылым	<p>9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>9.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен жазу;</p> <p>9.5.6.1 әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>9.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алуан түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл</p>	

		<p>пысықтауыштарын қолдану;</p> <p>9.6.8.1 таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>9.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолдану;</p> <p>9.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын қолдану;</p> <p>9.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін қолдану;</p> <p>9.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>9.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану</p>	
Дене шынықтыру және спорт	Мазмұны	<p>9.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған</p>	

		жауап қайтару; 9.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану; 9.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну; 9.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту
	Тыңдалым	9.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын қолдаусыз түсіну; 9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну; 9.2.7.1 көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау
	Айтылым	9.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.3.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу; 9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру; 9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау
	Оқылым	9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну; 9.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау; 9.4.9.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау
	Жазылы	9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі

	М	<p>жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>9.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен жазу;</p> <p>9.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары на әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен қолдану;</p> <p>9.5.5.1 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>9.5.8.1 шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі <u>сұрақтарды қолдану</u>;</p> <p>9.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолдану;</p> <p>9.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін қолдану;</p> <p>9.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен</p>	

		<p>шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын қолдану;</p> <p>9.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістіктерден соң келетін көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>9.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану;</p> <p>9.6.17.1 үшінші логикалық құрылымда if/if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>
2 тоқсан		
Планета және Жер, ондағы біздің орнымыз	Мазмұны	<p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>9.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану</p>
	Тыңдалым	<p>9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау;</p> <p>9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.2.7.1 көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>9.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді түсіне бастау</p>
	Айтылым	<p>9.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі</p>

		<p>икемділікпен түсіндіру;</p> <p>9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>9.4.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>9.4.9.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>9.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен жазу;</p> <p>9.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.5.1 шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен қолдану;</p> <p>9.5.6.1 әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу;</p> <p>9.5.8.1 шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу</p>	

	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану;</p> <p>9.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді қолдану;</p> <p>9.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтаушы және анықтаушы сөздерді қолдану;</p> <p>9.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алуан түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын қолдану;</p> <p>9.6.8.1 таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>9.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын қолдану</p>	
Қайырымдылық және қақтығыс	Мазмұны	<p>9.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану;</p> <p>9.1.2.1 сыныптастарының кері байланысын қамтамасыз ету үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын қолдану;</p> <p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>9.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>9.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну;</p> <p>9.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>9.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>9.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен</p>	

		көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану
Тыңдалым		<p>9.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну;</p> <p>9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау;</p> <p>9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.2.7.1 көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау</p>
Айтылым		<p>9.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми және бейресми регистрлерді пайдалану;</p> <p>9.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.3.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастары мен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру;</p> <p>9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану</p>
Оқылым		<p>9.4.1.1 көпшілік таныс емес жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>9.4.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы ұзақ</p>

		<p>мәтіндердегі дәлел деректерін түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.6.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтау;</p> <p>9.4.7.1 кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>9.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылым	<p>9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру;</p> <p>9.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары</p> <p>на әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен қолдану;</p> <p>9.5.6.1 әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу;</p> <p>9.5.7.1 жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы шексіз жазбаша жанрларда үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес қолдану;</p> <p>9.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>	
	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану;</p> <p>9.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік</p>	

		<p>есімдіктердің кең санын қолдану;</p> <p>9.6.7.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алуан түрлі қарапайым аяқталған, сонымен бірге пассивті формаларды, мезгіл пысықтауыштарын қолдану;</p> <p>9.6.8.1 таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді қолдану;</p> <p>9.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолдану;</p> <p>9.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын қолдану;</p> <p>9.6.17.1 үшінші логикалық құрылымда if/if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану</p>	
3 тоқсан			
Оқу (қызығып оқимыз)	Мазмұны	<p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>9.1.6.1 ақпаратты басқаларға түсінікті болатындай етіп ұйымдастыру және ұсыну</p>	
	Тыңдалым	<p>9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.2.7.1 көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау;</p> <p>9.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді түсіне бастау</p>	
	Айтылым	<p>9.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау мен және сөйлеммен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен жауап беру;</p>	

		<p>9.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастары мен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>9.4.1.1 көпшілік таныс емес жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын түсіну;</p> <p>9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>9.4.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.4.7.1 кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>9.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану;</p> <p>9.4.9.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтау</p>	
	Жазылым	<p>9.5.4.1 жалпы және оқу тақырыптары на әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен қолдану;</p> <p>9.5.7.1 жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы шексіз жазбаша жанрларда үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес қолдану;</p> <p>9.5.8.1 шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>	

	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.5.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.10.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша созылмалы осы шақ және созылмалы келер шақ формаларын, сонымен қатар ырықсыз етістіктің үздіксіз кеңейіп отыратын кейбір формаларын қолдану;</p> <p>9.6.11.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлы, сұраулы және бұйрық сөйлемдердегі төлеу сөздерде know, wonder on сөздерімен бірге келетін жанама сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану; етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын; көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;</p> <p>9.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байлыныстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану</p>	
Салт-дәстүр және тіл	Мазмұны	<p>9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу;</p> <p>9.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>9.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану;</p> <p>9.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>	
	Тыңдалым	<p>9.2.1.1 ұзақ әңгімелесумен жалпы және оқу тақырыптарының негізгі ойларын қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну;</p> <p>9.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау;</p> <p>9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау</p>	
	Айтылы	9.3.1.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлесу кезінде ресми	

	м	<p>және бейресми регистрлерді пайдалану;</p> <p>9.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.3.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру;</p> <p>9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану;</p> <p>9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>9.4.2.1 кейбір ұзақ мәтіндерді қоса, таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттер дегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.4.7.1 кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>9.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылы м	<p>9.5.2.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарында өткен тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен жазу;</p> <p>9.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.5.6.1 әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу;</p>	

		<p>9.5.8.1 шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.5.9.1 жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>
	Ағылшын тілін қолдану	<p>9.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>9.6.3.1 жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді деңгейі мен күшейтпелі сын есім көмегімен есімше ретінде салыстырмалы құрылымдарды, әр түрлі қарапайым сын есімдер мен күрделі сын есімдерді қолдану;</p> <p>9.6.6.1 көптеген жалпы таныс және оқу тақырыптары бойынша қатыстық, сілтеу, белгісіз және есептік есімдіктерді және өздік есімдіктердің кең санын қолдану;</p> <p>9.6.9.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөздерде осы және өткен шақтардың белсенді және пассивті жетілдірілген жай формаларын түрлерін дұрыс қолдану;</p> <p>9.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын қолдану;</p> <p>9.6.16.1 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін so, if, when, where, before, after жалғаулықтарын қолдану</p>
4 тоқсан		
Саяхат және туризм	Мазмұны	<p>9.1.4.1 басқалар берген кері байланысты конструктивті бағалау және оған жауап қайтару;</p> <p>9.1.5.1 жеке оқу мақсаттарын белгілеу үшін кері байланысты қолдану;</p> <p>9.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту;</p> <p>9.1.8.1 оқылым мен талдау арқылы мәдениаралық түсінікті дамыту;</p> <p>9.1.10.1 сөйлеу мен жазылымды әлемнің кең ауқымды пікірлері мен көзқарастарын талдау мен зерттеуде қолдану</p>
	Тыңдал	9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде

	ЫМ	дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 9.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін қолдаусыз түсіну; 9.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау; 9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау; 9.2.7.1 көпшілік ауызша жанрлардың сөз, сөйлем және мәтіндік деңгейдегі өзіне тән ерекшеліктерін анықтау
	Айтылым	9.3.2.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау мен және сөйлеммен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен жауап беру; 9.3.7.1 шексіз жалпы және оқу тақырыптары аясында пәнге тән лексика мен синтаксисті пайдалану; 9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау
	Оқылым	9.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау; 9.4.7.1 кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау; 9.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану
	Жазылым	9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдаусыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 9.5.3.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық

		сауаттылықпен жазу; 9.5.7.1 жалпы және бірқатар оқу тақырыптарындағы шексіз жазбаша жанрларда үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес қолдану
	Ағылшын тілін қолдану	9.6.2.1 таныс, жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер және атаулы топтар үшін есептік сан есімдерді қолдану; 9.6.4.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша алдын ала анықтаушы және анықтаушы сөздерді қолдану; 9.6.12.1 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ережеге бағынатын және ережеге бағынбайтын үстеулердің әртүрлі салыстырмалы формаларын қолдану, етістіктің алдында, етістіктің артында және етістіктің соңында келетін үстеулердің көптеген түрін қолдану; 9.6.14.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есім мен сын есімдердің алдында көмекші сөздердің көптеген түрін қолдану, зат есім мен сын есімнен соң келетін бірқатар тәуелді көмекші сөздерді және етістіктерден соң келетін көмекші сөздерді қолдану; 9.6.17.1 үшінші логикалық құрылымда if/if only қолдану, which сөзін қосып салыстырмалы бағыныңқы сөйлемдерді қолдану
Ғылым және технология	Мазмұны	9.1.1.1 топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын пайдалану; 9.1.3.1 түрлі көзқарастарды құрметтеу; 9.1.7.1 ауызша және жазбаша сөзде жүйелі дәлел келтіру және бекіту; 9.1.9.1 ойды, идеяларды, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолдану
	Тыңдалым	9.2.2.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы біршама нақты ақпаратты кең ауқымда кеңейтілген әңгімеде қолдаусыз өз бетінше түсіну; 9.2.3.1 жалпы және оқу тақырыптарын кең ортадағы ұзақ әңгімеде дәлелдің көп бөлігін іс жүзінде қолдаусыз түсіну; 9.2.4.1 жалпы және оқу тақырыптарын

		<p>дағы ұзақ әңгімеде ұйғарынды мағынаның үлкен бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.2.5.1 жалпы және оқу тақырыптарының көпшілігіндегі ұзақ әңгімеде сөйлеушінің (лердің) ойын анықтау;</p> <p>9.2.6.1 әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарында ұзақ сөйлесудегі мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.2.8.1 жалпы және оқу тақырыптарын дағы бірқатар ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді түсіне бастау</p>	
	Айтылым	<p>9.3.3.1 жалпы және оқу тақырыптарында өз көзқарасын түсіндіру және негіздеу;</p> <p>9.3.4.1 жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге пайымдау мен және сөйлеммен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен жауап беру;</p> <p>9.3.5.1 оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құру, серкіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастары мен өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>9.3.6.1 жұпта, топта және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе пайымдаумен белгілі бір деңгейдегі икемділікпен түсіндіру;</p> <p>9.3.8.1 көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзағырақ оқиғаларды мазмұндау</p>	
	Оқылым	<p>9.4.3.1 әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары аясындағы ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсіну;</p> <p>9.4.4.1 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқу;</p> <p>9.4.5.1 көпшілік таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтау;</p> <p>9.4.7.1 кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау;</p> <p>9.4.8.1 мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолдану</p>	
	Жазылы	9.5.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі	

	м	жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлау, жазу, түзету және тексеру; 9.5.6.1 әр түрлі сабақтастырғыш жалғаулықтарды қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазу; 9.5.8.1 шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарда жиі қолданыла тын сөздерді дұрыс жазу	
	Ағылшын тілін қолдану	9.6.1.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар бейтаныс тақырыптар бойынша әр түрлі дерексіз құрамды зат есімдер мен күрделі атаулы топтарды пайдалану; 9.6.8.1 таныс және жалпы оқу тақырыптарына қатысты келер шақтың әртүрлі формаларын, сонымен бірге кейбір пассивтерді қолдану; 9.6.13.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі мақсаттағы модальды формаларды, өкініш пен сынды білдіру үшін өткен шақтағы should/ shouldn't have to модальды формаларын қолдану; 9.6.15.1 таныс жалпы және оқу тақырыптарға етістіктер мен сын есімдердің шектеулі санынан кейін инфинитив формаларын қолдану, етістіктер мен көмекші сөздердің шектеулі санынан кейін герундий формасын, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану;	

Негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық білім берудің «Ағылшын тілі» пәні бойынша оқу бағдарламасының қорытындысы

Ағылшын тілін оқытудан мақсатымыз, ағылшын тілінің теориясын оқытып қоюмен шектелмей, білім алушы ағылшын тілін күнделікті өмірде, күнделікті қарым –қатынас жасай білуі, өзінің жеке басына немесе жұмысына қатысты қандайда бір мәліметтерді ағылшын тілінде дүниенің кез келген электронды кітапханасына іздеп ақпарат алуына; ағылшын тіліне қатысты халықаралық TOEFL, IELTS сияқты тесттерді сәтті тапсырып, қажетті нәтижелерге қол жеткізуін қамтамасыз ету; шет елге шыққан кезде сол тілде сөйлеуші елдермен қарым-қатынас жасауына мүмкіндік туғызу немесе белгілі бір орындарда, жұмыс орындарында халықпен араласу кезінде

қиындықтардың болмауына жағдай жасау болып табылады.

Сондықтан да бағдарламаны өзгертуге тура келді. Себептері:

Біріншіден, жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының қазақша нұсқасында сөз немесе сөйлемнің құрылымы өзгертілді. Мысалы, «Жазылым» мақсаттарында «жалпы және оқу тақырыптарына **жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын** қолдаумен қолдану», «кейбір жалпы таныс тақырыптарда **негізгі сабақтастырғыш жалғаулық тарды қолданып, біршама қолдау мен сөйлемді азат жолға логикалық біріктіру**» немесе «шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында **дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен педагог қолдауымен қолдану**» сияқты қателіктер барлық сыныптарда орын алған болса, «Тыңдалым» бөлімінде «жалпы және оқу тақырыпта рындағы ақпараттың бір шама бөлігін **шектеулі орта дағы ұзақ сөй лесуде** педагогтың шамалы қолдау көрсетуімен түсіну» деп жазылған. 5 сыныпта «Айтылым» мақсаттарында «алуан түрлі жалпы және оқу тақырыптары аясында күтпеген комментарийлерге біраз икемділікпен сөйлеммен жауап беру» деп жазылған болса, 5 сыныпта «Оқылым» мақсаттарында «бірқатар **жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтау**» деген мақсат қойылған. Сондай-ақ, 5 сыныпта «Ағылшын тілін қолдану» мақсаттарында «жалпы және оқу тақырып тарында заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде **тәуелдік сын есімдерді** қолдану, салыстыру үшін қарапайым бірбуынды және екібуынды сын есімді (салыс тырмалы және **тандаулы шырай** қолдану» деп жазылған.

Екіншіден, мақсаттарда нақтылық жоқ немесе күрделі түрде жазылған. Мысалы, «Ағылшын тілін қолдану» бөлімінде мақсаттарда «таныс жалпы және оқу тақырыптарда шектеулі етістіктер мен сын есімдерден кейін инфинитив формаларын қолдану, шектеулі етістіктер мен көмекші сөздерден кейін герундий формасын қолдану, көмекші сөздер формасындағы етістіктерді және фразалық етістіктерді қолдану» деп көрсетілен болса, «Жазылым» мақсаттарында 6 сыныпта «таныс жалпы және бірқатар оқу тақырып тарындағы әр түрлі жазбаша жанрлар үшін мәтін деңгейіне сәйкес форматты біршама қолдаумен пайдалану» деп жазылған. Үшіншіден, кей бір мақсаттар білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейді. Яғни күрделі берілген. Мысалы, «Ағылшын тілін қолдану» мақсаттарында 6 сыныпта «көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жай осы және өткен шақтардың белсенді және **кейбір пассивті формаларын дұрыс қолдану**» немесе «түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарына қатысты **әрекетті кім және қандай құралдарды қолданумен орындағанын білдіру үшін уақыт, орналасқан жерді және бағытты білдіретін көмекші сөздердің алуан түрін**, қарапайым **көмекші сөз тіркестерде зат есім мен сын есім алдында көмекші сөздерді** қолдану» сияқты көрсетілген болса, «Жазылым» мақсаттарында 5 сыныпта «кейбір жалпы және оқу тақырыптарында **мәтін деңгейіндегі жұмыстарды жоспарлау, жазу, түзету және тексеру**» деп көрсетілген.

Төртіншіден, кей бір сыныптарда білім алушылардың жас ерекшелігіне қатысты мақсаттар қойылмай кеткен. Бұл жағдай «Тыңдалым», «Оқылым» «Жазылым» және «Ағылшын тілін қолдану» мақсаттарында орын алады. Мысалы, 5 сыныпта «Тыңдалым» мақсаттарында «өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды тыңдап түсінеді»; «Жазылым» мақсаттарында 5 сыныпта «қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды қолданады» және «Ағылшын тілін қолдану» мақсаттарында 5 сыныпта «To be / to have көмекші етістіктерінің болымды, болымсыз және сұраулы сөйлемдерде қолданылуы» немесе «күнделікті қарапайым өмірдегі әрекеттерді «can» модалды етістігін болымды, болымсыз және сұраулы түрлерін қолданып сипаттау» мақсаттары, және де сол сияқты тағы да басқа мақсаттар қойылмаған.

Бесіншіден, мақсаттар бойынша білім алушыларға меңгертілетін материалдар көлемі шамадан тыс ұсынылған. Бұл тағы да, «Ағылшын тілін қолдану» бөлімінің мақсаттарында көрінеді.

Алтыншыдан, мақсаттарда білім алушылардың бойында ұлттық және адами құндылықтарды дамытуға бағытталған мақсаттар көрсетілмеген. 12 жылдық білім беру мазмұнында бейіндік оқуға және білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру қарастырылған. Сонымен қатар, ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру көзделген. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын және тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, ағылшын тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру негізге алынған.

«Ағылшын тілі» пәнін оқытудың міндеттеріне:

- ✓ білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;
- ✓ білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;
- ✓ ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;
- ✓ ағылшын тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;
- ✓ ағылшын тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауға бағдар беру;
- ✓ ағылшын тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;
- ✓ білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;
- ✓ білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;
- ✓ білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;
- ✓ білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;
- ✓ болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;
- ✓ білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту назарға алынған.

Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуына рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра); табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары; адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім); эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары); ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық); саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік) қарастырылған.

Теориялық материалдар білім алушылардың ағылшын тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді. «Ағылшын тілі» пәнін оқыту

арқылы білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау үшін: білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау; Блум таксономиясы бойынша білу, түсіну, қолдану, талдау (анализ), синтез, бағалау жүйесіне сәйкес жүргізу; білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашу; білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік беру; білім алушылардың ағылшын тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттыру; білім алушыларға ағылшын тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін беру; білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін беру; өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

Тілдік деңгей бойынша тыңдалым дағдысында: білім алушы түрлі жанрлардағы мәтіндерің негізгі мазмұнын (диалог, монолог, формалар, кестелер, сызбалар, диаграммалар арқылы берілген ақпараттың маңызды мағыналық, толық не ішінара іріктеу; мәтіндерде кездесетін терминдер мен лексикалық бірліктердің мағынасын түсіну; әртүрлі мәтіндердің жанры мен стильдерін ажырату; әртүрлі жанр мен стильдегі мәтінмен жұмыс жасауда сәйкестіктер мен ерекшеліктерді тауып, өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын контексте қарай ажыратуға өзгерген. Айтылым дағдысында: білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізу; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдар көмегімен, өз сөздерін дұрыс ресімдеу; қоршаған ортаға деген эмоционалды бағалаудағы көзқарасын білдіре алу; өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстыру; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдау; қорытынды шығарылған және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынған.

Оқылым дағдысы бойынша: оқыту стратегияларын қолдануды білу; оқиғалар мен құбылыстардың әсері және себеп-салдарлық өзара байланысын орнату; кітаптар және электронды ресурстарды пайдаланып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстыру; түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалау негізге алынған. Жазылым дағдысында: білім алушылар ақпаратты редакциялайды және түзету; орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтау; медиа-ақпарат негізіне сүйеніп түрлі мәтіндердегі мәселелерге өзінің көзқарасын білдіре алу мен проблемалық сұрақтарды талдау басты назарға алынған. Пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктерді ажыратуда ғылыми-танымдық құзыреттілікте ағылшын тілінің өзіндік ерекшеліктерін айқындау; ағылшын мәдениетінің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау; шетел тілін меңгеруде өзінің ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы; теориялық – практикалық білімдерді меңгеруі; оқытылатын шетел тілінің ұлттық, тілдік ерекшеліктерін танып білуі; ақпаратқа байланысты өз пікірін дәйектей алуы; көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы; функционалдық сауаттылығының қалыптасуы; әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі; шеттілдік білім жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі; шеттілдік мәтіндегі танымдық ақпаратты ана тілімен салғастыруы; берілген ақпарат желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан сипаттауы; мәтінді ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы; эссе жаза алуы; ақпараттың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі білім алушының бойына даруы керек. Енді мәдени-әлеуметтік құзыреттілікте шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білуі; рухани-мәдени құндылықтарды дәйектей алуы; әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін түсінуі; рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, қоғам мүшелерімен коммуникацияға түсуі көзделген. Коммуникативтік құзыреттілікте шеттілінде сөйлеудің қажеттілігін түсініп, түрлі жағдаяттарда қолдана алуы; өз ойын ауызша және жазбаша түрде жүйелі, дәлелді жеткізе білуі; шетел тілінде жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі,

қарым-қатынасқа түсе алуы қарастырылса, ақпараттық-технологиялық құзыреттілікте электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы; дереккөздерден қажетті ақпаратты іздеп табуы, өңдеп, қолдана білуі; шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі; ақпараттық технологиялық құралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы көзделген.

Қорыта келе, «Ағылшын тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және білім алушының білім жетістіктерін бағалау «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; шетел тілінде берілген мәтін не ақпараттың тақырыбын, идеясын, мазмұнын талдауда; өз көзқарасын дәлелдеуде; шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; сұрақтар құрастыруда; мәтінде көтерілген мәселелерді анықтауда; ұлттық құндылықтарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес оқытылып отырған шетел тілін ана тілімен салыстыруда; ана тілі мен оқытылып отырған шетел тілін өзара салыстыра отырып, тарихи және мәдени құндылығына баға беруде және шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін: көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; сыни ойлауда және сыни талқылауда; тіл жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде; қоршаған ортада оқиғалар мен адамдар әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде; тілдік ақпаратты өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, эссе жазуда қолданады.

Білім алушыға шетел тілін ұлттық мәдениет, ұлттық құндылықтар арқылы меңгерткен жағдайда ұлтына адал қызмет ететін, бүгінгі күнде жас ұрпақтың санасында туған халқына деген құрмет пен мақтаныш сезімін ұялатып, ұлттық рухты сіңіру, сондай-ақ, ана тілі мен әдебиетін, тарихы мен өнерін қастерлеп, халықтық салт-дәстүрлерді ойлай, ардақтай білуге тәрбиелей аламыз. Ендеше, білім алушыларға шетел тілдерін ұлттық құндылық арқылы үйрету үшін оқу мазмұнына түбегейлі өзгеріс енгізу күн тәртібінде тұрған негізгі мәселелердің бірі. Жас ұрпақтың ұлттық дүниетанымын қалыптастыруда қазақ халқының бай әдебиетінің орны ерекше. Өйткені оларда халықтың ғасырлар бойы жинақтаған терең тәжірибесі сақталған, ұлттық рухани байлықтың қайнар көзі мен мүмкіндігі көрініс тапқан.

Results of the standard curriculum of the updated content of the level of Basic Secondary Education and the curriculum of the discipline "English" of 12-year education

Our goal in teaching English is not limited to teaching the theory of the English language, but to ensure that the student can learn English in everyday life, communicate Daily, find information about their personality or work in any electronic library in the world in English; successfully pass international tests on the English language, such as TOEFL, IELTS and achieve the desired results; when traveling abroad, it is necessary to provide an opportunity to communicate with countries that speak the same language, or to create conditions for the absence of difficulties in communicating with the population in certain places and workplaces.

Therefore, we had to change the program. Causes:

First, the structure of a word or phrase has been changed in the Kazakh version of the standard curriculum with the updated content. For example, for the purposes of "writing", errors such as "applying appropriate style and language form in the written genre to general and educational topics", "using basic connotations in some common familiar topics and logically combining some support and sentences into a free line", or "using examples of fixing

arguments and justifying arguments in infinitely familiar general and educational topics " occurred in all classes, In the "Listening" section, it is written that " understanding a part of the information in general and on educational topics with little support from the teacher in a long speech in a limited environment". In the 5th grade, for the purposes of "pronunciation", it is written "to respond to unexpected comments in a sentence with some flexibility in the framework of various general and educational topics", and in the 5th grade, for the purposes of "reading", the goal is "to identify the properties inherent in a word, sentence and text in the framework of a number of written genres". Also, for the purposes of "using English" in the 5th grade, it is written "using adjectives, including dependent adjectives, to describe things in general and educational topics, using simple monosyllabic and double adjectives for comparison (comparative and selective use").

Secondly, the goals do not have clarity or are written in a complex way. "For example, in the section" "use of English"", it is indicated for the purposes" "use of infinitive forms after limited verbs and adjectives in familiar general and reading topics, use of gerundian forms after limited verbs and auxiliary words, use of verbs and phrasal verbs in the form of auxiliary words"", for the purposes of ""subscription ""in the 6th grade ""use of text-level format with some support for various written genres in familiar general and a number of educational topics""." Third, some goals do not correspond to the age characteristics of students. That is, given the complex. For example, for the purposes of" using English "in the 6th grade, it is indicated as" correct use of active and some passive forms of Simple Present and past participles on many familiar general and educational topics "or" a variety of auxiliary words denoting time, location, and direction to express who and by what means performed the action in relation to various familiar general and educational topics, using auxiliary words before nouns and adjectives", For "subscription" purposes, the 5th grade is defined as " planning, writing, correcting, and checking text-level work on some general and educational topics."

Fourth, some classes did not set goals related to the age characteristics of students. This happens for the purposes of "Listening", "Reading", " Writing "and" using the English language". For example, in the 5th grade, in the "listening" goals, "he understands by listening to simple questions about his family members, friends, and ordinary things around him"; For the purposes of" subscription "in the 5th grade" uses the writing of simple announcements (greetings, warnings, letters, etc.)", and for the purposes of" using the English language "in the 5th grade" use of the verbs to be / to have help in predictive, negative and interrogative sentences "or "description of everyday activities in ordinary life using the modal verb" can" predictive, negative and interrogative forms", and so on.

Fifth, the volume of materials to be mastered by students for the purpose is presented in excess. This is again reflected in the goals of the" using English " Section.

Sixth, the goals do not specify goals aimed at developing students ' national and human values.

The content of 12-year education provides for the formation of competencies necessary for specialized training and education in the Association of education, education, and creative development. In addition, it is planned to develop students ' knowledge through teaching English in continuity with national values, form cultural knowledge, taste, and skills. It is based on the formation of a person who knows the specifics of the art of speech through works of art, has acquired the knowledge, skills and abilities necessary for the spiritual and moral world of the individual, cognitive and emotional intelligence, critical thinking and self-vision and communicative perception of language phenomena, and is able to freely apply the acquired knowledge in everyday life, in the English-speaking environment.

To the tasks of teaching the subject "English": efforts to acquire students ' speech skills based on the technology of communicative learning;

- direct students to expand their knowledge of the cultural environment in which they live;

- to reveal the peculiarities of the English language (in comparison with the native language) ;
- make efforts to enrich students ' thinking and national worldview, the essence of spiritual ideas with human values through teaching English;
- orientation of reading fiction in English in the original, artistic analysis of its national character, content novelty;
- consolidation of the theoretical foundations of the English language through practical actions and harmonization of Language Teaching with functional literacy;
- formation of students ' comprehensive knowledge of cultural values;
- to focus on the formation and development of interaction skills, achieving the goals of self-development of the student through self-education; efforts to develop students ' algorithmic, heuristic, analytical, and creative thinking skills;
- development of students ' design, modeling, and research abilities;
- conscious choice of the future profession, profession, early adaptation to the profession, Organization of the formation of specialized reading skills;
- development of students ' skills of critical thinking, communication and information literacy.

Spiritual and cultural values (family, nationality, language, education, traditions, honor, conscience, spirit, hard work, demand, creation, history, mentality, science, culture, historical monuments, Nature, Natural Resources, production, family well - being); moral values (kindness, kindness, friendship, love, affection, Brotherhood, care, responsibility, virtue, kindness, kindness);, satisfaction, Grace, duty, faith); aesthetic values (observation, sensitivity, taste, works of art, literature, culture); national patriotism (Homeland, independence, patriotism, Law, Law, duty, freedom, duty, honor, freedom, tolerance); healthy values (life, health, time, Physical Culture, mental health, willpower, tolerance, flexibility).

Theoretical materials allow students to master the phonetic system, grammatic structure of the English language, learn lexical and grammatical material, test students ' knowledge, skills and abilities. To determine the expected results of students by teaching the subject " English " and evaluate the student's educational achievements: to determine the expected results of students and evaluate the student's educational achievements; to conduct them in accordance with the system of knowledge, understanding, Application, Analysis (analysis), synthesis, evaluation according to bloom's taxonomy; providing students with the opportunity to receive higher education in Kazakhstan and abroad; providing students with the opportunity to continue their professional education in Kazakhstan and abroad; increasing students ' access to news and information published in English; providing students with the opportunity to read original literary works in English; providing students with the opportunity to present Kazakhstan in their country and abroad; providing students with the opportunity to gain lifelong learning, develop skills, learn strategies and effectively use the knowledge gained in school.

In listening skills at the language level: the student is able to find and compare the main content of texts of different genres (dialogue, monologue, forms, tables, drawings, diagrams with the most significant semantic, full or partial selection of information provided; understand the meaning of terms and lexical units found in texts; distinguish genres and styles of different texts; find and compare differences and features in working with texts of different genres and styles, distinguish the meaning of unfamiliar words in the context. Pronunciation skills: the student conducts a dialogue in formal and informal everyday situations of communication; correctly formalize their speech using lexical and grammatical tools of the language; the ability to express their point of view in an emotional assessment of the environment; analyzes and compares texts with proof of their point of view; reasoning with an assessment of events, opinions and problems; summed up and proposed their own solutions to a given problem.

«Неміс тілі» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің кейбір бұйрықтарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 26 шілдедегі № 334 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2019 жылғы 29 шілдеде № 19105 болып тіркелді.</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 26 шілдедегі № 334 бұйрығына 7-қосымша Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 198-1-қосымша</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p>	<p align="right">ЖОБА</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы «__» _____ № ____ бұйрығына ____-қосымша</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № __ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Неміс тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен неміс тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің ұлттық дүниетанымын (өзіне, өзін қоршаған ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.</p>

2. Оқу пәнінің маңыздылығы оның әлем тілдерінің бірі болуымен, ғылым, білім және туризм тілі болып табылатындығымен анықталады. Қазақстан мектептерінде неміс тілінің оқытылуының тарихи негіздемесі мемлекетте этникалық немістердің тұруына, сонымен қатар кеңестік Қазақстан жерінде неміс тілінің үстем мәртебеге ие болуына байланысты. Неміс тілін оқыту:

- 1) әртүрлі өмірлік жағдайларда білім алушыларға табысты қарым-қатынасқа түсуді қамтамасыз етеді;
- 2) Немісдік жоғары оқу орындарына түсуге мүмкіндік береді – Германия, Аустрия, Швейцария;
- 3) неміс тіліндегі жаңалықтар мен ақпараттарды білім алушылардың қол жеткізуіне қамтамасыз етеді;
- 4) неміс тіліндегі әдеби шығармалардың аутенттілік мәтініне білім алушылардың қол жеткізуіне мүмкіндік береді;
- 5) мектепте алған білімдері, дағдылары және оқыту стратегияларына сүйене отырып, өмір бойы білім алуға мүмкіндік береді.

3. «Неміс тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасы білім алушылардың тіл дағдыларын дамыту бойынша тіл қызметінің төрт түрін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамытуға бағытталған. Негізгі орта білімді (5-9-сыныптар) аяқтаған кезде білім алушылар Жалпыеуропалық шет тілін меңгеру біліктілігіне сәйкес (Common European Framework of Reference, CEFR/Комон Еуроен Фрамуорк оф Реферанс, СИЕФАР) тілдік А2 деңгейін меңгерулері қажет.

2-тарау. «Неміс тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

«Неміс тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 16) 5-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;
- 17) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;
- 18) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;

3. «Неміс тілі» бағдарламасының мақсаты –білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Неміс тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру; тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, неміс тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

4. «Неміс тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;
- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;
- неміс тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;
- неміс тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;
- неміс тіліндегі қазақ көркем әдебиетті оқуға;
- неміс тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;
- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;
- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;
- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық,

19) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат;
9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 102 сағат.

Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 тіркелген).

5. Оқу бағдарламасы меңгеру деңгейіне сәйкес неміс тілін оқыту кезеңдерінен (сыныптарды), тілдік дағдылары мен сөйлеу қызметінің түрлері бойынша (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) бағалау критерийлерінен, оқудың барлық кезеңіне (5-9 - сыныптар) арналған ұзақ мерзімді жоспардан тұрады.

6. «Неміс тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері (Тыңдалым. Айтылым. Оқылым. Жазылым. Неміс тілін қолдану) бойынша құрылған.

7. Әрбір бөлімде белгіленген оқытудың мақсаты мұғалімге барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, неміс тілін қолдану) дамыту бойынша жұмысын жүйелі жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, оларды оқудың келесі кезеңдері туралы хабардар етуге мүмкіндік береді.

8. Бағдарламаның базалық мазмұнында (Inhalt/Инхальт) неміс тілін оқытудың жалпы мақсаттары сынып бөлінісінде ұсынылған.

9. Неміс тілін оқудың соңғы нәтижесіне бағытталған «Тыңдалым», «Айтылым», «Оқылым» және «Жазылым» бөлімдерінде Неміс тілін меңгерудің деңгейлеріне сәйкес (5 - сынып – А1.1, 6 - сынып – А1.2, 7 - сынып – А2.1, 8 және 9 - сыныптар – А2.2) тіл қызметі түрлерінің оқыту мақсаттары жазылған, олар неміс тілін оқытудың түпкі нәтижесіне қол жеткізуге бағытталған.

10. «Неміс тілін қолдану» бөлімінде білім алушылар неміс тілінің лексика-грамматикалық, синтаксистік құрылымдарын сөйлеуде

аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;

- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;

- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;

- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

5. Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуы:

- рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әлауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).

6. Теориялық материалдар білім алушылардың неміс тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

7. «Неміс тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасы білім

орынды қолдану талаптарымен танысады.

11. 5-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) шетел тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.1 – орта деңгейіне сай келеді.

12. 5-сыныптағы мәдениаралық –коммуникативті аспект:

1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен тұрмыстық және оқу деңгейінде қарым-қатынас жасау;

2) неміс тілінде бастауыш білімін көрсету;

3) қарапайым фразаларды түсіну;

4) күнделікті қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу;

5) өзін ауызша таныстыру;

6) қарапайым диалог жүргізу;

7) өзіне қажетті қарапайым ақпаратты (плакаттар, кестелер, жарнама) түсіну;

8) қарапайым ашық хат жазу;

9) ым-ишара арқылы, өзгертіліп айтылған, қайталап айтылған сөздердің мағынасын түсіну;

10) ана тіліне сүйеніп лексиканы интуицияға сүйеніп таба білу;

11) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдануға ұмтылу;

12) оқытылатын тіл елінің күнделікті өмірімен, салт-дәстүрлерімен, тілдік қарым-қатынас жасауда вербалды және бейвербалды құралдарды қолдану дағдыларымен танысу.

13. 5-сыныптағы тәрбиелік аспект:

1) неміс тілі мен мәдениетіне оң көзқарас қалыптастыру;

2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.

14. 5-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.

15. 5-сыныптағы дамыту аспектісі:

алушылардың тіл дағдыларын дамыту бойынша тіл қызметінің төрт түрін (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамытуға бағытталған.

8. Негізгі орта білімді (6-10-сыныптар) аяқтаған кезде білім алушылар Жалпыеуропалық шет тілін меңгеру біліктілігіне сәйкес (Common European Framework of Reference, CEFR/Комон Еуроен Фрамуорк оф Реферанс, СИЕФАР) тілдік А2 деңгейін меңгерулері қажет: 6 - сынып – А1.1, 7 - сынып – А1.2, 8 - сынып – А2.1, 9 және 10 - сыныптар – А2.2) тіл қызметі түрлерінің оқыту мақсаттары жазылған, олар неміс тілін оқытудың түпкі нәтижесіне қол жеткізуге бағытталған.

9. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

10. Негізгі орта мектептің түлегі бойында білім салалары бойынша күтілетін нәтиже түрінде қалыптасуға тиісті метапәндік құзыреттіліктер:

- ғылыми-танымдық құзыреттілік (когнитивтік қабілеттер, білімдік ақпаратты іріктеп алу, саралау, өңдеу, ғылыми жаңалықтарды игеру, ізденімпаздық, зерттеушілік, шығармашылық, үздіксіз білім алу)

- мәдени-әлеуметтік құзыреттілік (Мемлекеттік мүдделер мен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлеу және оларды қоғамдық, әлеуметтік және табиғи ортада жүзеге асыру, икемді дағдылар, жауапкершілік)

- тілдік-коммуникативтік құзыреттілік (Тілдік және қарым-қатынас мәдениеті, мемлекеттік тілді меңгеру)

- ақпараттық-технологиялық құзыреттілік (Цифрлық

1) тілдік қабілетті дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерді дамыту;

2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, тілді меңгеру үшін тиімді әдістерді қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік құбылысты тану, оны талдау, ана тілімен салыстыру) белсендендіру;

3) оқулықпен, сөздікпен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану.

16. 5-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның қарапайым деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.

17. 6-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) шетел тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.2 жоғары деңгейіне сай келеді.

23. 7-сыныпқа арналған арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) шетел тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.1 төмен деңгейіне сай келеді.

24. 7-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:

- 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау;
- 2) жиі қолданыстағы фразаларды түсіну;
- 3) жай сөйлемдерді қолданып, оқу, мектеп, өзі туралы, жақын адамдары және қарапайым тұрмыстық қажеттіліктер туралы әңгімелеу;
- 4) қарапайым мәтіндерді, хабарландыруларды, хаттарды оқу және түсіну;
- 5) жеке басына қатысты қысқаша жазбалар/хаттар жазу;
- 6) таныс тақырыптар және іс-әрекеттер шеңберінде ақпаратпен алмасуды талап ететін қарапайым, қалыптасқан жағдаяттарда қарым-қатынас жасау;
- 7) елтану бағытында білім алу, қарым-қатынас нормаларымен, неміс тілін тасымалдаушылардың ұлттық мінезі және ұлттық

сауаттылық, өндірістік технология процестерінің негіздерін меңгеру, қазіргі және болжамды кәсіптердің негіздерін игеру)

11. «Неміс тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

2-тарау. Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

2.1. «Неміс тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

- 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

6-сыныпқа арналған базалық мазмұн
6-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.1 – орта деңгейіне сай келеді.

6-сыныптағы мәдениаралық –коммуникативті аспект:

- 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен тұрмыстық және оқу деңгейінде қарым-қатынас жасау;
- 2) неміс тілінде бастауыш білімін көрсету;
- 3) қарапайым фразаларды түсіну;
- 4) күнделікті қарапайым сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу;
- 5) өзін ауызша таныстыру;
- 6) қарапайым диалог жүргізу;
- 7) өзіне қажетті қарапайым ақпаратты (плакаттар, кестелер, жарнама) түсіну;

<p>менталитетінің ерекшеліктерімен танысу;</p> <p>8) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану.</p> <p>25. 7-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>26. 7-сыныптағы жалпы білім беру аспектi: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>27. 7-сыныптағы дамыту аспектi:</p> <p>1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану;</p> <p>3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу;</p> <p>4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;</p> <p>5) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, өзінің оқу-әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді белсендендіру.</p> <p>28. 7-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.</p> <p>29. 8-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) шетел тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 орта деңгейіне сай келеді.</p> <p>30. 8-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативті аспект:</p> <p>1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік мәдени деңгейде қарым-қатынас жасау;</p>	<p>8) қарапайым ашық хат жазу;</p> <p>9) ым-ишара арқылы, өзгертіліп айтылған, қайталап айтылған сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>10) ана тіліне сүйеніп лексиканы интуицияға сүйеніп таба білу;</p> <p>11) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдануға ұмтылу;</p> <p>12) оқытылатын тіл елінің күнделікті өмірімен, салт-дәстүрлерімен, тілдік қарым-қатынас жасауда вербалды және бейвербалды құралдарды қолдану дағдыларымен танысу.</p> <p>6-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне оң көзқарас қалыптастыру;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>6-сыныптағы жалпы білім беру аспектi: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>6-сыныптағы дамыту аспектi:</p> <p>1) тілдік қабілетті дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерді дамыту;</p> <p>2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, тілді меңгеру үшін тиімді әдістерді қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік құбылысты тану, оны талдау, ана тілімен салыстыру) белсендендіру;</p> <p>3) оқулықпен, сөздікпен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану.</p> <p>6-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның қарапайым деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.</p> <p>6 сыныпқа арналған пәндік-тақырыптық мазмұн:</p> <p>1. Танысуға рұқсат етіңіз.</p> <p>1.1 Сыныпқа келген жаңа оқушы</p>
--	--

<p>2) әңгімелесу барысында жалпы ақпаратты, кейбір күрделілеу сөйлемдерді түсіну;</p> <p>3) күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімелесу;</p> <p>4) қарапайым мәтіндегі маңызды ақпаратты түсіну күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімеге қолдау жасау;</p> <p>5) жеке сипаттағы хаттар жазу;</p> <p>6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, тілді тасымалдаушылардың қарым-қатынас және стереотиптер нормаларын, ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу;</p> <p>7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану.</p> <p>31. 8-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>32. 8-сыныптағы жалпы білім беру аспектiсi: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>33. 8-сыныптағы дамыту аспектiсi:</p> <p>1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) кітаптарды, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;</p> <p>3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу, пікірталасқа қатысу;</p> <p>4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен салыстыру;</p> <p>5) шетел тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді</p>	<p>1.2 Қазақ және неміс есімдер</p> <p>1.3 Біздің айналамыздағы сандар: жас ерекшелігі, телефон нөмірі</p> <p>2. Менің шығу тегім</p> <p>2.1 Елдер мен континенттер</p> <p>2.2 Мен Қазақстаннанмын. Ал сен ше?</p> <p>2.3 Сен қайда тұрасың?</p> <p>3. Мектеп туралы</p> <p>3.1 Мектеп жабдықтары</p> <p>3.2 Сенің ұстазың кім?</p> <p>3.3 Менің 6 сыныбым</p> <p>4. Мектеп және менің бос уақытым</p> <p>4.1 Менің ұстазым</p> <p>4.2 Неміс тілі сабағы</p> <p>4.3 Мектепте және мектептен бос уақытта немен айналысасың?</p> <p>5. Күн тәртібі</p> <p>5.1 Уақыт</p> <p>5.2 Менің күн тәртібім (Қазақ оқушысы)</p> <p>5.3 Мониканың күн тәртібі (Неміс оқушысы)</p> <p>6. Мектепте өткен бір күнім</p> <p>6.1 Сабақ кестесі</p> <p>6.2 Сабақтан тыс</p> <p>6.3 Қазақстан мен Германияның мектептері</p> <p>7. Менің хоббиім</p> <p>7.1 Мен қалаймын және жасай аламын</p> <p>7.2 Концертке барғың келеді ме</p> <p>7.3 Қазақ және неміс оқушыларының хоббилері.</p> <p>8. Дүниежүзіндегі мектептер</p> <p>8.1 Ана тілі және шет тілдер</p> <p>8.2 Әлем оқушыларының мектепке дейінгі барар жолдары</p> <p>8.3 Досыммен хат алмасу</p>
--	--

<p>белсендендіру;</p> <p>34. 8-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.</p> <p>35. 9-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) шетел тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 жоғары деңгейіне сай келеді.</p> <p>36. 9-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-мәдени деңгейде қарым қатынас жасау; 2) Күнделікті жағдаятта «Тамақ және сусын», «Пәтер», «Киім», «Денсаулық», «Бос уақыт», «Саяхат және білім» тақырыптарында коммуникативтік ниетті іске асыру; 3) өзіндік әңгіме жүргізу; 4) күрделілігі орта деңгейдегі мәтіндердегі маңызды ақпаратты түсіну; 5) жеке басына қатысты қысқаша хаттар жазу; 6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, қарым-қатынас нормаларын, тіл тасымалдаушыларының ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу; 7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану. <p>37. 9-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру; 2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу. <p>38. 9-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы қоршаған орта туралы жалпы мәдениетті көтеру, ой-өрісін кеңейту, оқытылатын тіл елінің білімін үйрену.</p> <p>39. 9-сыныптағы дамыту аспектісі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту; 2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен 	<p>7-сыныпқа арналған базалық мазмұн</p> <p>7-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.2 жоғары деңгейіне сай келеді.</p> <p>7-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау; 2) базалық білім деңгейін көрсету; 3) күнделікті қолданылатын қарапайым сөйлемдерді, фразаларды түсіну; 4) күнделікті қолданылатын сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу, қарапайым диалог құрастыру; 5) өзін және өзге адамды таныстыру; 6) өзіне қажетті қарапайым ақпаратты (дүкенде, көшеде) қолдану; 7) қарапайым ашықхаттар жазу, өзі туралы хат жазу, сауалнама толтыру; 8) өзгертіп, қайталап айту ылған сөздердің мағынасын түсіну; 9) ана тіліне сүйеніп сөздердің мағынасын интуитивті түрде таба білу; 10) оқытылатын тіл елінің реалиясымен, салт-дәстүрімен; ауызша және ауызша емес дағдылары тәртібіндегі сөйлеу коммуникацияларымен танысу; 11) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану. <p>7--сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) неміс тілі мен мәдениетіне оң көзқарас таныту; 2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу. <p>7-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>7-сыныптағы дамыту аспекті:</p>
--	--

салыстыру;
 3) шетел тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді белсендендіру;
 4) тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;
 5) өз ойын қисынды және жүйелі түрде баяндау, жалпыға ортақ тақырыптардағы пікірталастарға қатысу;
 40. 9-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.

3-тарау. Оқытудың мақсаттар жүйесі

41. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екіншісі – оқу бөлімін, және үшіншісі – оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2 кодировкасында «5» – сынып, «1» – оқу бөлімі, «2» – оқыту мақсатының реттік нөмірі.
 1) 1-бөлім. Тыңдалым (Hören/Xёрен):

Білім алушылардың міндеттері:				
5 класс	6 класс	7 класс	8 класс	9 класс
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2
5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы	6.2.1 жалпы тақырыпта рдың көбі бойынша пікірталаст арда өзі және басқалар туралы	7.2.1 кейбір жалпы және оқу және оқу тақырыпта рында сөйлесуде формалды және бейформал	8.2.1 жалпы және оқу тақырыпта рының көбі бойынша сөйлесуде формалды және	9.2.1 жалпы және оқу тақырыпта рында сөйлесуде формалды және бейформал ы

1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;
 2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;
 3) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік құбылысты тану, оны талдау, ана тіліндегі оған барабар құбылыстармен салыстыру) белсендендіру;
 4) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану.

7-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның қарапайым деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.

7- сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұн:

1. Мектеп және оқу

1.1. Сағат неше?

1.2 Менің күн тәртібім

2. Біздің Отанымыз Қазақстан

2.1 Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан

2.2 Менің пәтерім. Жиһаз

3. Германия

3.1 Германияның астанасы – Берлин.

3.2 Мерекелер.

3.3 Ұлттық тағамдар.

4. Спорт

4.1 Әйгілі спортшылар.

4.2 Спорт менің отбасымда.

8-сыныпқа арналған базалық мазмұн

8-сыныпқа арналған арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт)
 Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.1 төмен

негізгі ақпаратты беру	негізгі ақпаратты беру	ды регистрлер ді қолдану	бейформалды регистрлер ді қолдану	регистрлер ді қолдану	деңгейіне сай келеді. 8-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект: 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау; 2) жиі қолданыстағы фразаларды түсіну; 3) жай сөйлемдерді қолданып, оқу, мектеп, өзі туралы, жақын адамдары және қарапайым тұрмыстық қажеттіліктер туралы әңгімелеу; 4) қарапайым мәтіндерді, хабарландыруларды, хаттарды оқу және түсіну; 5) жеке басына қатысты қысқаша жазбалар/хаттар жазу; 6) таныс тақырыптар және іс-әрекеттер шеңберінде ақпаратпен алмасуды талап ететін қарапайым, қалыптасқан жағдаяттарда қарым-қатынас жасау; 7) елтану бағытында білім алу, қарым-қатынас нормаларымен, неміс тілін тасымалдаушылардың ұлттық мінезі және ұлттық менталитетінің ерекшеліктерімен танысу; 8) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану. 8-сыныптағы тәрбиелік аспект: 1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру; 2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу. 8-сыныптағы жалпы білім беру аспектi: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру. 8-сыныптағы дамыту аспектi: 1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту; 2) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді
5.2.2 кейбір жалпы тақырыпта р аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою	6.2.2 жалпы тақырыпта рдың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау	7.2.2 кейбір жалпы және оқу т□қырыпта ары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою	8.2.2 жалпы тақырыпта р және кейбір оқу тақырыпта ры бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қою	9.2.2 жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою	
5.2.3 кей□ір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту	6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша талдау элементте рі бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту	7.2.3 жалпы және оқу тақырыпта рының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту	8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыпта ры аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту	9.2.3 жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша өз көзқарасы н негіздеу және түсіндіру	
5.2.4 әртүрлі	6.2.4 әртүрлі	7.2.4 жалпы	8.2.4 жалпы	9.2.4 жалпы	

<p>жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару</p>	<p>және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару</p>	<p>және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару</p>	<p>және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру</p>	<p>меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану; 3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу; 4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру; 5) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, өзінің оқу-әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді белсендендіру. 27. 8-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның 8-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны: 1. Менің Отаным-Қазақстан 1.1 Нұр-Сұлтан қаласының көрікті жерлері 1.2 Отанымның көрнекті тұлғалары 2. Өнер әлемінде 2.1 Қазақстанның кино және театры 2.2 Германиядағы кино және театр 2.3 Музыка және әдебиет 3. Мамандықтар әлемі 3.1 Менің арманымдағы мамандық 3.2 Болашақ мамандығы 3.3 Менің туған өлкемнің сұранысқа ие мамандықтары 4. Адам және оның тілдік мүмкіндіктері 4.1 Германиядағы тіл мерекелері 4.2 Дүние жүзіндегі мектеп алмасу бағдарламасы</p> <p style="text-align: center;">7-сыныпқа арналған базалық мазмұн</p> <p>7-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А1 деңгейінің А1.2 жоғары деңгейіне сай келеді.</p> <p>7-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект: 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау;</p>
<p>5.2.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде базалық деңгейде өзара ақпарат алмасу көру</p>	<p>6.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қатынас жасау көру</p>	<p>7.2.5 оқу міндеттері орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдықтарды белгілеу</p>	<p>8.2.5 оқу міндеттері орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдықтарды белгілеу</p>	<p>9.2.5 оқу міндеттері орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдықтарды белгілеу</p>	

		үшін өзара қарым-қатынас жасап көру	үшін өзара қарым-қатынас жасау	үшін өзара қарым-қатынас жасау	
5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу	6.2.6 пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу	7.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысу	8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру	9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру	<p>2) базалық білім деңгейін көрсету;</p> <p>3) күнделікті қолданылатын қарапайым сөйлемдерді, фразаларды түсіну;</p> <p>4) күнделікті қолданылатын сұрақтарға жауап беру және оларды қоя білу, қарапайым диалог құрастыру;</p> <p>5) өзін және өзге адамды таныстыру;</p> <p>6) өзіне қажетті қарапайым ақпаратты (дүкенде, көшеде) қолдану;</p> <p>7) қарапайым ашықхаттар жазу, өзі туралы хат жазу, сауалнама толтыру;</p> <p>8) өзгертіп, қайталап айту ылған сөздердің мағынасын түсіну;</p> <p>9) ана тіліне сүйеніп сөздердің мағынасын интуитивті түрде таба білу;</p> <p>10) оқытылатын тіл елінің реалиясымен, салт-дәстүрімен; ауызша және ауызша емес дағдылары тәртібіндегі сөйлеу коммуникацияларымен танысу;</p> <p>11) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану.</p> <p>7--сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне оң көзқарас таныту;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>7-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>7-сыныптағы дамыту аспекті:</p> <p>1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;</p> <p>3) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік</p>
5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы	6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде	7.2.7 эртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары	8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу	9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде	<p>1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;</p> <p>3) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалдық үдерістерді (белгіленген тілдік</p>

лексиканы және интаксисті қолдану	е арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	шеңберінд е арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	тақырыпта ры шеңберінд е арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	е арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	<p>құбылысты тану, оны талдау, ана тіліндегі оған барабар құбылыстармен салыстыру) белсендендіру;</p> <p>4) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану.</p> <p>7-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның қарапайым деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.</p> <p>7- сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұн:</p> <p>1. Мектеп және оқу</p> <p>1.1. Сағат неше?</p> <p>1.2 Менің күн тәртібім</p> <p>2. Біздің Отанымыз Қазақстан</p> <p>2.1 Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан</p> <p>2.2 Менің пәтерім. Жиһаз</p> <p>3. Германия</p> <p>3.1 Германияның астанасы – Берлин.</p> <p>3.2 Мерекелер.</p> <p>3.3 Ұлттық тағамдар.</p> <p>4. Спорт</p> <p>4.1 Әйгілі спортшылар.</p> <p>4.2 Спорт менің отбасымда.</p>
5.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыпта рындағы қарапайым әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыпта рындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыпта рындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	8.2.8 жалпы және □қу тақырыпта рының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	9.2.8 жалпы және оқу тақырыпта рының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	
3) 3-тарау. Оқылым (Leseverstehen/Лезеферштейн):					
Білім алушылардың міндеттер :					
5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9 -сынып	
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2	
5.3.1 жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша	6.3.1 жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша	7.3.1 кейбір бейтаньс жалпы және оқу тақырыпта	8.3.1 жалпы және оқу тақырыпта рындағы әртүрлі	9.3.1 әртүрлі бейтаньс жалпы және оқу тақырыпта	
8-сыныпқа арналған базалық мазмұн					
8-сыныпқа арналған арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт)					
Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.1 төмен деңгейіне сай келеді.					
8-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:					
1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-тұрмыстық және оқу деңгейлерінде қарым-қатынас жасау;					
2) жиі қолданыстағы фразаларды түсіну;					
3) жай сөйлемдерді қолданып, оқу, мектеп, өзі туралы, жақын адамдары және қарапайым тұрмыстық қажеттіліктер туралы					

кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну	шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну	ры шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну	бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну	рының шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіндегі негізгі ойды түсіну	<p>әңгімелеу;</p> <p>4) қарапайым мәтіндерді, хабарландыруларды, хаттарды оқу және түсіну;</p> <p>5) жеке басына қатысты қысқаша жазбалар/хаттар жазу;</p> <p>6) таныс тақырыптар және іс-әрекеттер шеңберінде ақпаратпен алмасуды талап ететін қарапайым, қалыптасқан жағдаяттарда қарым-қатынас жасау;</p> <p>7) елтану бағытында білім алу, қарым-қатынас нормаларымен, неміс тілін тасымалдаушылардың ұлттық мінезі және ұлттық менталитетінің ерекшеліктерімен танысу;</p> <p>8) оқылатын тіл елінің этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және неміс тілін мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста практикалық қолдану.</p> <p>8-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>8-сыныптағы жалпы білім беру аспектсі: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңеюін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру.</p> <p>8-сыныптағы дамыту аспектсі:</p> <p>1) білім алушылардың тілдік қабілеттерін дамыту, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықтарын, ерік жігері, есте сақтау сияқты қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) кітаппен, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, оқуға қатысты ақпаратты жазу, белгіленген мөлшерде тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін заманауи оқыту технологияларын қолдану;</p> <p>3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу;</p> <p>4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, шет тілін ана тілімен салыстыру;</p> <p>5) тілді меңгерудің тиімді әдістерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, өзінің оқу-әрекетін ұйымдастыру,</p>
5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну	6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну	7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну	8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну	9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну	

<p>5.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну</p>	<p>6.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну</p>	<p>7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну</p>	<p>8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну</p>	<p>9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну</p>	<p>интеллектуалдық үдерістерді белсендендіру. 8-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның</p> <p>8-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:</p> <p>1. Менің Отаным-Қазақстан</p> <p>1.1 Нұр-Сұлтан қаласының көрікті жерлері</p> <p>1.2 Отанымның көрнекті тұлғалары</p> <p>2. Өнер әлемінде</p> <p>2.1 Қазақстанның кино және театры</p> <p>2.2 Германиядағы кино және театр</p> <p>2.3 Музыка және әдебиет</p> <p>3. Мамандықтар әлемі</p> <p>3.1 Менің арманымдағы мамандық</p> <p>3.2 Болашақ мамандығы</p> <p>3.3 Менің туған өлкемнің сұранысқа ие мамандықтары</p> <p>4. Адам және оның тілдік мүмкіндіктері</p> <p>4.1 Германиядағы тіл мерекелері</p> <p>4.2 Дүние жүзіндегі мектеп алмасу бағдарламасы</p> <p>9-сыныпқа арналған базалық мазмұн</p> <p>9-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 орта деңгейіне сай келеді.</p> <p>9-сыныптағы мәденаралық-коммуникативті аспект:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік мәдени деңгейде қарым-қатынас жасау; 2) әңгімелесу барысында жалпы ақпаратты, кейбір күрделілеу сөйлемдерді түсіну; 3) күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімелесу; 4) қарапайым мәтіндегі маңызды ақпаратты түсіну күнделікті тұрмыстық іс-әрекет туралы әңгімеге қолдау жасау; 5) жеке сипаттағы хаттар жазу; 6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, тілді
<p>5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау</p>	<p>6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу</p>	<p>7.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа</p>	<p>8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен</p>	<p>9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа</p>	

		әдебиеттерден кейбір көлемді мәтіндерді оқу	және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу	әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу	тасымалдаушылардың қарым-қатынас және стереотиптер нормаларын, ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу; 7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану.
5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінін анықтау	6.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінін анықтау	7.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінің мәнмәтінін анықтау	8.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінін анықтау	9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің мәнмәтінін анықтау	9-сыныптағы тәрбиелік аспект: 1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру; 2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу. 9-сыныптағы жалпы білім беру аспектi: неміс тілі арқылы білім алушылардың жалпы мәдениеттерін, ой-өрістерінің кеңейінін, оқылатын тілдің елі туралы білімдерін, қоршаған әлем туралы білімдерін арттыру. 9-сыныптағы дамыту аспектi: 1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту; 2) кітаптарды, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істеу, тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану; 3) өз ойын логикалық түрде және дәйектілікпен жеткізе білу, пікірталасқа қатысу; 4) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен салыстыру; 5) Неміс тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді белсендендіру;
5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша	6.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа	7.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары	8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары	9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді	9-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу 9-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны: 1. Баламалы энергия көздері 1.1 Күн энергиясы 1.2 Жердің энергиясы

шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау	<p>2. Кәсібилік пен уақыт талабы</p> <p>2.1 Қазақстан мен Германиядағы білім беру</p> <p>2.2 Қазақстандағы мамандық таңдау</p> <p>2.3 Германияда мамандық таңдау</p> <p>3. Тұлға дамуы</p> <p>3.1. Мені шабыттандыратын Қазақстанның белгілі тұлғалары</p> <p>3.2 Менің жеке даму стратегиям</p> <p>4. Қазіргі әлемдегі адам</p> <p>4.1 Адам және қоршаған орта</p> <p>4.2 Адами құндылықтар</p> <p>4.3 Тұлға дамуына қоршаған ортаның әсері</p> <p>10-сыныпқа арналған базалық мазмұн</p> <p>10-сыныпқа арналған базалық мазмұн (Inhalt/Инхальт) Неміс тілін меңгеру деңгейіне сәйкес А2 деңгейінің А2.2 жоғары деңгейіне сай келеді.</p> <p>10-сыныптағы мәдениаралық-коммуникативтік аспект:</p> <p>1) өзге тілді мәдениет өкілдерімен әлеуметтік-мәдени деңгейде қарым қатынас жасау;</p> <p>2) Күнделікті жағдаятта «Тамақ және сусын», «Пәтер», «Киім», «Денсаулық», «Бос уақыт», «Саяхат және білім» тақырыптарында коммуникативтік ниетті іске асыру;</p> <p>3) өзіндік әңгіме жүргізу;</p> <p>4) күрделілігі орта деңгейдегі мәтіндердегі маңызды ақпаратты түсіну;</p> <p>5) жеке басына қатысты қысқаша хаттар жазу;</p> <p>6) елтану және мәдениеттану саласында білімінің болуы, қарым-қатынас нормаларын, тіл тасымалдаушыларының ұлттық сипаты мен ұлттық менталитетінің ерекшелігін білу;</p> <p>7) оқытылатын тілдің елі туралы этнолингвомәдени құндылықтарымен танысу және мәдениаралық жағдаяттардағы қарым-қатынаста неміс тілін практикалық қолдану.</p>
5.3.7 кейбір жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	
5.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын	6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын	7.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын	8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын	9.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын	

кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдаумен пайдалану	кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану	кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдау көрсету арқылы пайдалану	кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану	кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстардың көбін пайдалану	<p>10-сыныптағы тәрбиелік аспект:</p> <p>1) неміс тілі мен мәдениетіне деген оң көзқарас қалыптастыру;</p> <p>2) толерантты болу, түрлі көзқарастарды құрметтеу.</p> <p>10-сыныптағы жалпы білім беру аспектісі: неміс тілі арқылы қоршаған орта туралы жалпы мәдениетті көтеру, ой-өрісін кеңейту, оқытылатын тіл елінің білімін үйрену.</p> <p>10-сыныптағы дамыту аспектісі:</p> <p>1) тілдік қабілеттер мен тілді сезіну қабілеттерін, тіл мәдениеті әдебін, неміс тілін үйренуге деген қызығушылықты, тұлғаның ерік жігері, жады сияқты жағымды қасиеттерін дамыту;</p> <p>2) туған (өзінің) және өзге тіл мәдениетін тану, оны ана тілімен салыстыру;</p> <p>3) Неміс тілін меңгерудің тиімді тәсілдерін қолдану, өзінің оқу әрекетін ұйымдастыру, интеллектуалды үдерістерді белсендендіру;</p> <p>4) тілдің тиімді меңгерілуін қамтамасыз ететін оқытудың заманауи технологияларын белгіленген өлшемде қолдану;</p> <p>5) өз ойын қисынды және жүйелі түрде баяндау, жалпыға ортақ тақырыптардағы пікірталастарға қатысу;</p> <p>10-сыныптағы стратегиялық аспект: екінші тілді меңгерген тілдік тұлғаның базалық деңгейдегі қасиеттеріне ие болу.</p> <p>10-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:</p> <p>1. Табиғат құбылыстары</p> <p>1.1 Табиғи апаттар</p> <p>1.2 Біздің планетаның негізгі зиянкесі – адам</p> <p>2. Адам және оның мүмкіндіктері</p> <p>2.1 Адам ағзасының бірегей мүмкіндіктері</p> <p>2.2 Данышпан адамдар</p> <p>3. Қазақстанның және Германияның көрнекті тұлғалары</p> <p>3.1 Қазақстанның көрнекті тұлғалары</p> <p>3.2 Германияның көрнекті тұлғалары</p> <p>4. Замануи технологиялар</p>
5.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау	6.3.9 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау	7.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау	8.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау	9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау	

Білім алушылардың міндеттері:				
5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9 -сынып
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2
5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша мәтін деңгейінде жұмыстар ды жоспарлау , жазу оқып шығу, түзету	6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша мәтін деңгейінде жұмыстар ды қолдаумен жоспарлау , жазу, оқып шығу, түзету	7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша мәтін деңгейінде жұмыстар ды қолдаумен жоспарлау , жазу, оқып шығу, түзету	8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша мәтін деңгейінде жұмыстар ды аздаған қолдаумен жоспарлау , жазу, оқып шығу, түзету	9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша мәтін деңгейінде жұмыстар ды қолдаусыз жоспарлау , жазу, оқып шығу, түзету
5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдер ді	6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша шынайы, ойдан шығарылғ ан оқиғалар,	7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша шынайы, ойдан шығарылғ ан оқиғалар,	8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша шынайы, ойдан шығарылғ ан оқиғалар, әрекетер	9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша шынайы, ойдан шығарылғ ан оқиғалар, әрекетер

4.1 Технологиялық прогресс және ғылыми жетістіктер
4.2 Интернет барлық жерде
5. Жастар және оның мәселелері
5.1 Жастар субмәдениеті
5.2 Жастар арасындағы буллинг
6. Қайырымдылық және қақтығыстар
6.1 Қайырымдылық үйден басталады.
6.2 Жұмыссыздық
7. Неміс тілінде сөйлейтін мемлекеттер
7.1 Германия және оның тарихы
7.2 Австрия мен Швейцария
8. Қазақстан мен Германияның мәдени мұралары
8.1. Қазақстанның мәдени мұралары
8.2 Германияның мәдени мұралары

Күтілетін нәтижелер:

Тыңдалым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында *білім алушы:*

- халық ауыз әдебиетінің, балалар әдебиетінің үлгілерін, әдеби мәтінді, өлеңдерді, көркем шығармаларды түрлі мақсатта оқуды (мәнерлеп оқу, пайымдап оқу, зерделеп оқу, шолып оқу т.б.);
- кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен *түсінеді*
- бағдарламаға сәйкес 4-5 өлең (бұған поэмалардан үзінділер де кіреді) мен 3-4 прозалық туындыдан үзінділерді жатқа айтуды;
- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді баяндауды;
- көркем шығарманың тақырыбы мен идеясын ашуды;
- шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарын (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) *біледі.*

Тыңдалым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында *білім алушы:*

- тақырып бойынша жеке тіркестер мен ең көп қолданылатын

тізбектеп жазу	әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу	әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу	емесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу	немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу	сөздерді; - қолдаумен биографиялық сипаттағы ақпарат сұралған күрделілеу сұрақтарды; - кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен; - ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен; - ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен; - ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен; - шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен; - қолдаумен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзақ әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді <i>түсінеді</i> . Тыңдалым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы: - ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтауды - ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтауды <i>біледі</i> Тыңдалым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы: - жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік - ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі - ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы
5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу	6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу	7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматик алық сауаттылықпен жазу	8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматик алық сауаттылықпен жазу	9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматик алық сауаттылықпен жазу	
5.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жазу	6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу	7.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді	8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану	9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді	

		пайдалану		минималды қолдаумен пайдалану	жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі - ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз дерлік түсінеді - ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтауын - ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтауын біледі меңгерген білімін үлгі бойынша: -қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсінуін қолданады Тыңдалым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы: - тыңдалған мәтінде қолдау көрсетілмеген және қолдау көрсетілген негізгі кезеңдерді; -тыңдалған мәтінде әңгімелесу барысында, түрлі жағдаяттарда негізгі ақпаратты; -тыңдалған мәтіннен ақпаратты ала алады және негізгі мазмұнды, негізгі фактілерді; -тыңдалған мәтіннен іздеу мақсатында қажетті нақты ақпаратты немесе қызықтыратын ақпаратты; -қабылданған мәтіннің жүйелілік, логикалық байланыс фактілердің байланысын белгілей алады және толық мазмұнын; - бір тақырыпқа байланысты сөздерді қайталай алады және сөздерді - күрделілігі орташа мәтіндерден өмірбаяндық ақпарат бере алады және мазмұнын; -кейбір жалпы және білім беру тақырыптары бойынша ұзақ әңгімеде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздіктерді анықтай алады және түсінеді Айтылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім
5.4.5 базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыру	6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіреті отырып, дәлелдерді пайдалану	7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіреті отырып, дәлелдерді пайдалану	8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіреті отырып, дәлелдерді пайдалану	9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіреті отырып, дәлелдерді пайдалану	
5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы	6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы	7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдер	8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен	9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі	

сөйлемдер ді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру	аздаған қолдаумен сөйлемдер ді абзацқа қисынды біріктіру	ді абзацқа қисынды біріктіру	сөйлемдер ді абзацқа қисынды біріктіру	арқылы байланысқан мәтіндер жазу	<p>алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда - жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдана алады; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; - кейіпкер бейнесін сипаттап жазуда; - кейіпкерлерді өзара салыстыруда; - шығармадағы тілдік бейнелеу, суреттеу құралдарының (теңеу, эпитет, ауыспалы мағынадағы сөздер, қайталау, өлең құрылысы) мағынасын анықтауда меңгерген білімін үлгі бойынша қолданады <p>Айтылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы тақырыптардың көбі бойынша пікірталастарда өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беруді - жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдауды - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтаруды - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айтуды <i>біледі</i>. <p>меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қаныс жасап көруде; - пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізуде қолданады. <p>меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы
5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану	6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану	7.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану	8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану	9.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шектеусіз жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты өздігінен пайдалану	
5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді	6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданыла	7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданыла	8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын	9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданыла	

дұрыс жазу	тын сөздерді дұрыс жазу	тын сөздерді дұрыс жазу	сөздерді дұрыс жазу	тын сөздерді дұрыс жазу	лексиканы және синтаксисті; - кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуда қолданады . білімді шығармашылықпен меңгереді (немесе меңгерген білімін шығармашылықпен қолданады): - кейбір жалпы және оқу тақырыптары аясында ұсыныс деңгейінде пікір білдіреді. Айтылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы: - кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын - кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын түсінеді - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қоя - жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айта - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қоя - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айта - жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтара - оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көруді - жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысуды біледі меңгерген білімін үлгі бойынша: - оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен
5.4.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану	6.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану	7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану	8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану	9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану	
5) 5-тарау. Неміс тілін қолдану (Sprachverwendung/Шпрахфервендунг):					
Білім алушылардың міндеттері:					
5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2	
5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу	6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыпта	7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыпта	8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыпта	9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыпта	

тақырыпта ры бойынша мезгіл және мекенді сипаттайт ын тиісті зат есімдерді, сонымен қатар жалпы фразалард ы қолдану	ры бойынша мезгіл және мекенді сипаттайт ын зат есімдерді және күрделі фразалард ы қолдану	ры бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразалард ы қолдану	ры, сонымен қатар, бейтаныс тақырыпта р бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану	ры, сонымен қатар, бейтаныс тақырыпта р бойынша әртүрлі дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану	қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көруді - әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуын қолданады Айтылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы: - жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдануын түсінеді - жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қоя - кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айта - жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтара - жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қоя - кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айта біледі меңгерген білімін үлгі бойынша: - жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтаруды - жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен - жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолданады меңгерген білімін шығармашылықпен: жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айтуда қолданады
5.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта рының шектеулі спектрінде етістіктерд і қолдану	6.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта рының кең спектрінде тұрақты және тұрақсыз етістіктерд і қолдану	7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша саналатын және саналмайт ын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдану	8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша саналатын және саналмайт ын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдану	1. 9.5. 2 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша саналатын және саналмайт ын зат есімдер үшін есептік сан есімдерді және есімдік	

				топтарды қолдану	Айтылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында <i>білім алушы:</i>
5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыпта рына қатысты заттарды сипаттау барысында сын есімдер мен тәуелдік есімдігін қолдану	6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыпта рының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырм алы және күшейтпел і шырайлар ының алуан түрін қолдану, қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді қолдану	7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдану	8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша деңгейді көрсету үшін түрлі күрделі сын есімдерді және салыстырм алы құрылымд арды мысалы, mehr... als/мер... альс қолдану	2. 9.5. 3 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша деңгейді көрсетуге мүмкіндік беретін түрлі күрделі сын есімдерді, салыстырм алы құрылымд арды және күшейткіш сын есімдерді қолдану	<ul style="list-style-type: none"> -жалпы және білім беру тақырыптары бойынша орташа мәтіндердегі маңызды сәттерді түсінеді, ойын негіздеп айтуды; - кейбір ортақ тақырыптарда ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қоюды біледі және сұрақтарға жауап береді; - көптеген жалпы және білім беру тақырыптарында ұзақ әңгімелерде өз білімін қолданып, түсініп, өз көзқарасын баяндауды; - жалпы және оқу тақырыптарында өз пікірін ойын анық, нақты шығармашылықпен баяндайды, сөйлеседі және әңгімені қолдап, пікірін айтуды; - жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында айырықша ақпаратты және детальдары түсінеді, талдауды; - жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір түсініктемеге икемділікпен жауап береді; - әр түрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша жай, ұзақ оқиғаларды мазмұндауды; - белгілі дәрежедегі икемділік аясында басқалар айтқан ұсыныстар немесе пайымдауларды жұптық, топтық жұмыс, барлық сыныппен өткізілген жұмыстарда дәлелдеуді; - жалпы және білім беру тақырыптары бойынша орташа мәтіндердегі маңызды сәттерді түсінеді, негіздейді және дәлелдерді келтіруді; - кейбір ортақ тақырыптарда ақпарат алу үшін нақты сұрақтар қоюды біледі, сол ақпаратқа ойын білдіруді; - көптеген жалпы және білім беру тақырыптарында ұзақ әңгімелерде өз білімін қолданып, өз көзқарасын анықтауды; -жалпы және оқу тақырыптарында өз пікірін нақты шығармашылықпен баяндайды және әңгімені қолдап, сөйлесіп ойын анық біледі
5.5.4 таныс жалпы	6.5.4 толықтауы штты табыс	7.5.4 таныс жалпы	8.5.4 таныс жалпы	3. 9.5. 4 таныс	Оқылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында

<p>және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдану</p>	<p>септігінде қолдану, wohin?/вох ин сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздерінің көмегімен толықтауышты Akkusativ/Аккузатифте қолдану, Dativ/Датиф mit/мит, nach/нах, aus/аус, zu/цу, von/фон, bei/бай, seit/зайт. Akkusativ: durch/дурх, für/фюр, ohne/оне, um/ум,</p>	<p>және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қиысқан анықтауышты қолдану</p>	<p>және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдану</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Презент осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану</p>	<p>білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде; - сыни ойлауда және сыни талқылауда; - кейіпкерлер жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде; - әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде; - шығармадағы кейіпкерді өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазуда қолданады <p>Оқылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіне біледі. - жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды; - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді. <p>меңгерген білімін үлгі бойынша</p> <ul style="list-style-type: none"> - көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқуда; - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтауда қолданады. <p>меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтауда; - көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтауда; - мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалануда; - кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын,
--	--	---	--	--	---

	gegen/геген, bis/бис талап ететін көмекші сөздер				қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықтың анықтауда қолданады . Оқылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы: - кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды - таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды - таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді - таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден кейбір көлемді мәтіндерді оқи - әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтай - көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтай біледі меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: - мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдау көрсету арқылы пайдалануын - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтауда қолданады Оқылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы: жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды - әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды
5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыпта рынң ауқымды спектрінде W-Fragen/B-Fragen сұрақтары н, сонымен қатар Wie?/Ви? Wie lange?/Виланге? Wieviel?/Вифиль? сұраулы сөздерін қолдану	6.5.5 Präteritum/Претеритумда sein/зайн етістігінің жіктелуін, өздік етістігін, өздік етістіктерінің жіктелуін қолдану, модальді етістіктердің қолдану ерекшелігі н білу	7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыпта рында түрлі шақ формалар ында қолданыла тын сұрақтард ы пайдалану	8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыпта рында түрлі шақ және модальді формалар ында қолданыла тын сұрақтард ы пайдалану	9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыпта ры бойынша сұрақтард ың әртүрлі типтерін қолдану	
5.5.6 таныс жалпы	6.5.6 көптеген таныс	7.5.6 көптеген таныс	8.5.6 көптеген таныс	9.5.6 көптеген таныс	

<p>және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік және тәуелдік есімдіктері н, есептік және реттік сан есімдерді қолдану</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөйлемді сұраулы сөздерсіз, Wie?/Ви?, Wo?/Во?, Woher?/Воер?, Was?/Вас? Wann?/Ванн? Wieviel/e?/ Вифиль/э? Wessen?/Вессен? сұраулы сөздерін, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді, wozu?/воцу сұраулы сөзін және um/ум ... zu/цу инфинитив</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша mein, dein, unser/майн, дайн, унзер сөздерін қоса алғанда жіктік және тәуелдік есімдіктері н қолдану</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша man/ман белгісіз жіктік есімдігін және оның модальді етістіктері мен қолданылуын қоса алғанда, есімдіктерді пайдалану</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктердің септелуін қолдану</p>	<p>- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсінеді</p> <p>- таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқи</p> <p>- таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтай біледі</p> <p>- көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтауда</p> <p>- кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтауда қолданады</p> <p style="text-align: center;">Оқылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:</p> <p>- кішігірім қолдауы бар кейбір ұзақ мәтіндерді оқып, мәтіннің ең негізгі ойын анықтауды;</p> <p>- бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ, орташа деңгейдегі мәтіндердегі неізгі ақпаратты көңіл бөліп, мәтінді оңай түсінуді;</p> <p>- жалпы және білім беру тақырыптары бойынша ұзақ мәтіндерде автордың, көзқарасы немесе пікірін анықтай алууды;</p> <p>- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары аясында мәтіндерде арнайы ақпаратты және детальдарды түсіне алууды;</p> <p>- жазылған жанрлардың көпшілігінде сөздің, ұсыныстар мен мәтіннің сипаттамалық қасиеттерін анықтауды;</p> <p>- түсінудің құндылығын және кеңеюін тексеру үшін таныс және беймәлім қағаздар мен сандық ресурстарды қолдануды;</p> <p>- кез-келген жалпы және білім беру тақырыптары бойынша қарапайым және ортақ фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтай алууды;</p> <p>- танымал жалпы және білім беру тақырыптары шеңберінде</p>
---	---	--	---	--	---

	тік құрылымы н қолдану				көркем және көркем емес әдебиеттердің ұзақ мәтіндерін оқи алуды біледі; - танымал жалпы және білім беру тақырыптары шеңберінде ұзын мәтіннің мағынасын анықтай алуды біледі Жазылым дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы: - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзете алады; - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жаза алады; - адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жаза алады; - жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жаза алады; - базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыра алады; - кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіре алады; Жазылым дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы: - әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуді: - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды; - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдануды біледі. - әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді түсінеді.
5.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстері етістіктіктердің дара түрін қолдану	6.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша барыс септігіндегі толықтауышты, ілік септігіндегі зат есімдерді қолдану	7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Презенс (осы шақ) Präteritum/Претеритум (өткен шақ), Perfekt/Перфект (өткен шақ) формаларын қолдану	8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану	9.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präteritum – Plusquamperfekt/Претеритум - Плусквамперфект осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану	
5.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде іс-	6.5.8 жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің септелуін	7.5.8 көптеген үйреншікті жалпы және оқу тақырыптары бойынша warden/вер	8.5.8 Futurum/Футурум (келер шақ) туралы білімдерін жүйелеу, таныс	9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша оқылым барысында	

<p>әрекеттер туралы айту үшін Praesens/Презенс осы шақ формаларын қолдану</p>	<p>қолдану</p>	<p>ден етістігінің көмекші қызметін, Futurum/Футурумда (келер шақ) қолдану</p>	<p>жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын қолдану</p>	<p>während/веренд, indem/индем жалғаулықтарымен кіріктірілген бағыныңқы сөйлемдерді, deshalb/дешальб сөзімен құрмалас сөйлемдерді тану, оқу барысында етістіктердің пассивті формаларын (Passiv/Пассиф) түсіну</p>	<p>меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазуда; - жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы тақырыптарды абзацпен жазуда қолданады. <p>меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді; - таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен қолданады. <p>Жазылым дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуін - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазуын түсінеді - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазуды - жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалана - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалана - әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды біледі
<p>5.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының</p>	<p>6.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат</p>	<p>7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<p>8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<p>9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<p>меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді - әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша

<p>шектеулі шеңберінде процедура ларды, дағдылар мен жағдайды сипаттау үшін дұрыс және бұрыс формаларды, нақ осы шақты қолдану</p>	<p>есімдердің септелу түрлері түсінігін қолдану</p>	<p>ры бойынша wurde ... gegründet/в урде ... гегрюндет пассивті құрылымын сәйкесінше қолдану</p>	<p>ры бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше қолдану</p>	<p>ры бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және Passive/Пассив ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше қолдану</p>	<p>орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолданады</p> <p>Жазылым дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзетуін - жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалануын түсінеді - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазуды - әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазуды біледі - таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіруді - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалануын - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолданады <p>Жазылым дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қолдаумен кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы; - кейбір жалпы және білім беру тақырыптары үшін түйінді сөздерді дәйекті абзац ретінде; - әр түрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша мәтін
<p>5.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының</p>	<p>6.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының</p>	<p>7.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<p>8.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<p>9.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары</p>	<ul style="list-style-type: none"> - қолдаумен кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы; - кейбір жалпы және білім беру тақырыптары үшін түйінді сөздерді дәйекті абзац ретінде; - әр түрлі жалпы және білім беру тақырыптары бойынша мәтін

шектеулі шеңберінде haben/sein/хабен/зайн етістіктерінің формаларын қолдану	шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын қолдану	үйреншікті ауқымында үздіксіз осы және өткен шақ формаларын қолдану	ры бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолдану	ры бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар пассивті формалардың түрлерін қолдану	деңгейінде қолдау көрсетуді жоспарлайды, және сол жоспар бойынша қысқаша өз ойын біледі - кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы; меңгерген білімін үлгі бойынша - жеке ақпарат беру үшін қысқа электронды хаттарды қолдаумен; - кейбір танымал жалпы және білім беру тақырыптары бойынша кішігірім қолданым арқылы логикалық негізде негізгі сөздерді қолдана отырып, ұсыныстарды абзацқа біріктіре алып; - кейбір таныс жалпы және білім беру тақырыптары үшін мысалдармен егізделген және дәлелдермен қамтамасыз етілген жазыламдарды қолданады меңгерген білімін шығармашылықпен: - кейбір таныс жалпы тақырыптары бойынша жазбаша жұмыста кішігірім қолдаумен, логикалық түрде мини-эссе. - кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін дұрыс қолданады . Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 6-сыныптың соңында білім алушы: - әдебиетті басқа өнер түрлерімен (бейнелеу, сәулет, саз, мүсін, театр, кино, т.б.) салыстыруда; - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдана алады; - өз көзқарасын дәлелдеуде; - шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда; - сұрақтар құрастыруда; - таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктердің дара түрін қолдана алады; - көркем шығарманың тақырыбын, идеясын, сюжеті мен композициясын талдауда;
5.5.11 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде (күшті, әлсіз, анықтауыш сөз алды қосымшасы бар) етістіктерді қолдану	6.5.11 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жақсыз сөйлемдерді қолдану	7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану	8.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұранымдарды қосалғанда нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтармен командалар: айту,	9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтармен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формалар	

			сұрау, әнгімелеу үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолдану	ының түрлерін қолдану	-шығармадағы кейіпкерлерді өзара салыстыра отырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беруде; - кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалауда меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес қолданады Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы: - таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде 100-ге дейінгі сандық және реттік сан есімдерді қалай қолдануға болатындығын; - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орын мен уақытты сипаттайтын зат есімдер мен күрделі сөз тіркестерін қолдануды; - таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектрінде күшті және әлсіз етістіктерді қолдануды; - зат есімдердің генитикалық жағдайы, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Барыс септігіндегі қосымшаны; - жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімнің септелуін қолдануды; - таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдердің күшті/әлсіз / әйелдік септелуін қолдануды; - Präteritum/Präteritum-да sein / зайн етістігінің конъюгациясын қалай қолдануға болады / претерит, қайтарылатын етістіктер, қайтарылатын етістіктердің конъюгациясы, модальды етістіктерді қолдану ерекшеліктерін; - таныс жалпы және білім беру тақырыптарының шектеулі шеңбері бойынша индикативті және иелік есімдіктердің формаларын қолдануды; - әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жеке сөйлемдерді қолдануды; - жалпы және оқу тақырыптарының ауқымы бойынша бөлінетін және бөлінбейтін қосымшалармен етістіктерді қолдануды; - күрделі зат есімдерді қалай қолдануға болады: зат есім+зат есім: das Wörterbuch/das Vurterbuch, сын есім+зат есім:
5.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сөзжасамның түрлі формаларын қолдану	6.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында етістіктерді ажыратылатын және ажыратылатын сөз алды қосымшасымен қолдану	7.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеудің салыстырмалы шырай құрылымын қолдану	8.5.12 осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысу құрылымдарын қолдану, бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыру	9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыру қолдану	
5.5.13 кейбір таныс	6.5.13 зат есім+зат	7.5.13 түрлі таныс	8.5.13 таныс жалпы	9.5.13 таныс жалпы	

жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін модальді етістіктерді қолдану	есім: das Wörterbuch /дас Вёртербух, сын есім+зат есім: Leichtathletik/Лайхтатлетик, етістік + зат есім: Esslöffel, Fahrstuhl/Эслёффель, Фарстуль сөз қосындысын қолдану	жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі м□дальді формаларды қолдану	және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану	және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі модальді формаларды және өткен шақтағы модальді формалардың шектеулі санын қолдану	<p>Leichtathletik / Layhtatletik, етістік + зат есімді қолдануды; - wo сұрағына жауап беру кезінде жеке және иелік есімдіктерді Dativ/datif-ке in/in, an/an, auf/auf көмекші сөздер арқылы қалай қолдануға болады?/ wo? әр түрлі таныс және жалпы оқу тақырыптарында - әр түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарындағы көмекші von/фон, mit/mit, zu/цу сөздерді қолдануды біледі. Wo?/ Во?, Woher?/ Воер?, Was?/ Сіз?, Wann?/ Ванна?, Wieviel/e?/ Бетіл / Е?, Wessen?/ Вессен?. сұрақ сөзі бар сұраулы сөйлемдер, сұрақ сөзі wozu?/ воцу? көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша im/ақыл ... zu/цу инфинитивті айналымы қолданады. меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: - қазіргі кездегі әлсіз/күшті етістіктердің конъюгациясын, таныс жалпы және оқу тақырыптарының кеңейтілген спектріндегі сөйлемдегі сөз тәртібін (Тікелей/кері) қолданады. Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы: - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдануын түсінеді - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қиысқан анықтауышты қолдана - таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шак формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалана біледі меңгерген білімін үлгі бойынша: - көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mein, dein, unser/майн, дайн, унзер сөздерін қоса алғанда жіктік және</p>
5.5.14 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен мекенді айту үшін, заттарды сипаттау	6.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктік және тәуелдік есімдіктері	7.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вох	8.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты септікті пайдаланды қажет ететін зат	9.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктерді көмекші сөздермен қолдану	

<p>мен тақырыпты белгілеу үшін көмекші сөздерді қолдану, септіктерге сәйкес бағытты білдіретін көмекші сөздерді қолдану</p>	<p>н қолдану, wo?/во? сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздері арқылы толықтауышты Dativ/Дати ф-те қолдану</p>	<p>ин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен қолдану</p>	<p>есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану</p>		<p>тәуелдік есімдіктерін</p> <ul style="list-style-type: none"> - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Презенс (осы шақ) Präteritum/Претеритум (өткен шақ), Perfekt/Перфект (өткен шақ) шақ формаларын - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wurde ... gegründet/вурде ... гегрюндет пассивті құрылымын қолданады <p>меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - таныс жалпы және оқу тақырыптары үйреншікті ауқымында үздіксіз осы және өткен шақ формаларын - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеудің салыстырмалы шырай құрылымын - әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вохин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен - таныс жалпы және оқу тақырыптарында raten, empfehlen/ратен, эмпфелен етістіктерінен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын - таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды - жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, варум, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолданады <p>Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 9-сыныптың соңында білім алушы:</p> <p>таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс</p>
<p>5.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптағының шектеулі спектрінде</p>	<p>6.5.15 әртүрлі таныс жалпы және □қу тақырыптағында von, mit,</p>	<p>7.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптағында raten, empfehlen/</p>	<p>8.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптағында um... zu/цу...ин</p>	<p>9.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптағында um/ум ... zu/цу</p>	

етістіктің бұйрық райын қолдану	zu/фон, мит, цу көмекші сөздерін қолдану	ратен, эмпфелен етістіктері нен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын қолдану	финитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді қолдану	инфинитивтік құрылымы және damit/дами т жалғаулықтарымен мақсатты бағыныңқы сөйлемді қолдану	тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін түрлі күрделі сын есімдерді және салыстырмалы құрылымдарды мысалы, mehr... als/мер... альс қолдануын түсінеді - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдануын
5.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыпта рының шектеулі спектріндегі шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін көмекші сөздерді Dativ/Дати фпен қолдану	6.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыпта рының кең спектрінде сөйлемдегі сөздерде ің (тура/кері) реттілігін, күшті/әлсіз етістіктердің жіктелуін осы шақта қолдану	7.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды қолдану	8.5.16 жалпы және оқу тақырыптары түсіндіру барысында dass/дасс және ob/об жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш	9.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыбының шектеулі спектрінде міндеттілікті білдіретін haben + zu + Infinitiv/ха бен + цу + Инфинитив, sein + zu+ Infinitiv/за йн + цу+	таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалануын - таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдануын біледі - Futurum/Футурум (келер шақ) туралы білімдерін жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолданады меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: - бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұранымдарды қоса алғанда нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтармен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін төлеу сөздің кейбір формаларын

			сөйлемдері туралы білімдерін қолдану	Инфинитивті құрылымдарын қолдану	<p>- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды</p> <p>- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты септікті пайдалануды қажет ететін зат есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді</p> <p>- таныс жалпы және оқу тақырыптарындаum/ум... zu/цу...инфинитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді</p> <p>- жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында dass/дасс және ob/об жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін</p> <p>- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін der, welcher, die, welche, das, welches/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді</p> <p>-таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолданады</p> <p>меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <p>- осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысу құрылымдарын қолдану, бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге,төлеу сөзді төл сөзге айналдыруда қолданады</p> <p>Неміс тілін қолдану дағдысы бойынша 10-сыныптың соңында білім алушы:</p> <p>- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын зат есімдер мен күрделі фразаларды, орынды және уақытты сипаттайтын күрделі номиналды тіркестерді;</p> <p>-таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, дара бір буынды және екі буынды сын есімдерді;</p>
5.5.17 жеке және таныс тақырыпта рға қарапайым осы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін und/унд және aber/абер жалғаулықтарымен салалас құрмалас сөйлемдерді қолдану	6.5.17 таныс және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде 100-ге дейінг есептік және реттік сан есімдерді қолдану	7.5.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, warum, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолдану	8.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін der, welcher, die, welche, das, welches/де р, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді қолдану	4. 9.5.17 алдыңғы сыныптарда меңгерілген грамматикалық құбылыстарды жүйелеу	

42. Бұл бағдарлама негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының қосымшасындағы Ұзақ мерзімді жоспарға сәйкес жүзеге асырылады.

43. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылды.

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде етістіктерді түсінеді ;

- табыс септігіндегі толықтауышты, wohin? сұрағына жауап беру үшін in, an, auf предлогтарының көмегімен Akkusativ формасындағы толықтауышты қолдану, Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) пен Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) формасын қажет ететін предлогтарды;

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздық мағынасын беретін түрлі формаларды (Nein/nicht / kein);

көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөздерсіз сұраулы сөйлемдер құрастыру, Wie?, Wo?, Woher?, Was?, Wann?, Wieviel/e?, Wessen? сұрақ сөздерін қолдану, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді қолдану, wozu? сұраулы сөзін және um ... zu, damit (инфинитивтік оралымын);

- іс-әрекетті білдіру үшін sein и haben в Präsens/ Präteritum/ Perfekt, формаларындағы әлсіз және күшті етістіктердің жіктелуін қолдана алады және өздік етістіктерінің жіктелуін модаль етістіктерді біледі;

меңгерген білімін үлгі бойынша:

-таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында бөлінетін және бөлінбейтін префиксі бар етістіктерді;

бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және Passive/Пассив ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше;

-әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктеу есімдіктерін қолдану, барыс септігінде тәуелдік есімдіктерін қолдану, wo? сұрағына жауап беру барысында in, an, auf предлогтары арқылы жасалған Dativ формасындағы толықтауыштарды;

-әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu предлогтарын қолдана алды және Dativ und Akkusativ ті керек ететін предлогтарды (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über,

	<p>neben) қолданады; меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес: -табыс септігіндегі толықтауышты қолдану, wohin? сұрағына жауап беру үшін in, an, auf предлогтарының кәмегімен Akkusativ формасындағы толықтауышты қолдану, Dativ формасын қажет ететін mit, nach, aus, zu, von, bei, seit және Akkusativ формасын қажет ететін durch, für, ohne, um, gegen, bis предлогтарды; -таныс жалпы және оқу тақырыптарында starke, schwache, weibliche Deklination зат есімдердің септелуін; -таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын; - таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде und және aber, көмекші сөздерді қазіргімен бұрынғы әрекеттерді сипаттауда қолданады меңгерген білімін шығармашылықпен: - таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде есептік және реттік сан есімдерді, ай, күн ай аттарын, уақытты айтуды; - әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu предлогтарын қолдана алды және Dativ und Akkusativ ті керек ететін предлогтарды (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über, neben) қолданады</p>
--	---

42. Бұл бағдарлама негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасының қосымшасындағы Ұзақ мерзімді жоспарға сәйкес жүзеге асырылады.

43. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылды.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-9 -сыныптарына арналған
«Неміс тілі» оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы
Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің

5-9-сыныптарына арналған «Неміс тілі» оқу пәнінен
жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша Ұзақ мерзімді жоспар
1) 5-сынып (A1.1):

Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
<p>1. Мектеп және оқу: 1.1 Танысу. Менің мектебім. Сабақта. 1.2. Сыныптағы зағтар</p>	Тыңдалым	<p>5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау</p>
	Айтылым	<p>5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>
	Оқылым	<p>5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу; 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану</p>

Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын тиісті зат есімдерді, сонымен қатар жалпы фразаларды қолдану;</p> <p>5.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты заттарды сипаттау барысында сын есімдер мен тәуелдік есімдігін қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдану;</p> <p>5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды спектрінде W-Fragen/B-Fragen сұрақтарын, сонымен қатар Wie?/Ви? Wie lange?/Ви ланге? Wieviel?/Вифиль? сұраулы сөздерін қолдану;</p> <p>5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік және тәуелдік есімдіктерін, есептік және реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктіктердің дара түрін қолдану;</p> <p>5.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде іс-әрекеттер туралы айту үшін Praesens/Презенс осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде процедураларды, дағдылар мен жағдайды сипаттау үшін дұрыс және бұрыс формаларды, нақ осы шақты қолдану;</p> <p>5.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде haben/sein/хабен/зайн етістіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>5.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сөзжасамның түрлі формаларын қолдану;</p> <p>5.5.14 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен мекенді айту үшін, заттарды сипаттау мен тақырыпты белгілеу үшін көмекші сөздерді қолдану, септіктерге сәйкес бағытты білдіретін көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>5.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктің бұйрық райын қолдану</p>
2-тоқсан	

<p>2. Жер – біздің үйіміз: 2.1 Менің отбасым және достарым. 2.2 Менің хоббиім</p>	Тыңдалым	<p>5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты қолдаумен түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 5.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау; 5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 5.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдаумен пайдалану; 5.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
	Жазылым	<p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу; 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын тиісті зат есімдерді, сонымен қатар жалпы фразаларды қолдану; 5.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктерді қолдану;</p>

		<p>5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты заттарды сипаттау барысында сын есімдер мен тәуелдік есімдігін қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдану;</p> <p>5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды спектрінде W-Fragen/B-Fragen сұрақтарын, сонымен қатар Wie?/Би? Wie lange?/Би ланге? Wieviel?/Вифиль? сұраулы сөздерін қолдану;</p> <p>5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік және тәуелдік есімдіктерін, есептік және реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктердің дара түрін қолдану;</p> <p>5.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде іс-әрекеттер туралы айту үшін Praesens/Презенс осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде процедураларды, дағдылар мен жағдайды сипаттау үшін дұрыс және бұрыс формаларды, нақ осы шақты қолдану;</p> <p>5.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде haben/sein/хабен/зайн етістіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>5.5.11 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде (күшті, әлсіз, анықтауыш сөз алды қосымшасы бар) етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сөзжасамның түрлі формаларын қолдану;</p> <p>5.5.14 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен мекенді айту үшін, заттарды сипаттау мен тақырыпты белгілеу үшін көмекші сөздерді қолдану, септіктерге сәйкес бағытты білдіретін көмекші сөздерді қолдану</p>
3-тоқсан		
3. Қазақстан халықтарының тілі және мәдениеті:	Тыңдалым	<p>5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну;</p> <p>5.1.2 қарапайым сұрақтарды түсіну және биографиялық сипаттағы ақпарат ұсыну;</p> <p>5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.1.8 қолдаумен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну</p>
	Айты	<p>5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;</p>

	<p>5.2.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде базалық деңгейде өзара ақпарат алмасып көру;</p> <p>5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну;</p> <p>5.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
Жазылым	<p>5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу;</p> <p>5.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жазу;</p> <p>5.4.5 базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыру;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын тиісті зат есімдерді, сонымен қатар жалпы фразаларды қолдану;</p> <p>5.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты заттарды сипаттау барысында сын есімдер мен тәуелдік есімдігін қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдану;</p> <p>5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды спектрінде W-Fragen/V-Фраген сұрақтарын, сонымен қатар Wie?/Ви? Wie lange?/Ви ланге? Wieviel?/Вифиль? сұраулы сөздерін қолдану;</p> <p>5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік және тәуелдік есімдіктерін, есептік және реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктің дара түрін қолдану;</p>

		<p>5.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде іс-әрекеттер туралы айту үшін Praesens/Презенс осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде процедураларды, дағдылар мен жағдайды сипаттау үшін дұрыс және бұрыс формаларды, нақ осы шақты қолдану;</p> <p>5.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде haben/sein/хабен/зайн етістіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>5.5.11 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде (күшті, әлсіз, анықтауыш сөз алды қосымшасы бар) етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сөзжасамның түрлі формаларын қолдану;</p> <p>5.5.13 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін модальді етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.14 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен мекенді айту үшін, заттарды сипаттау мен тақырыпты белгілеу үшін көмекші сөздерді қолдану, септіктерге сәйкес бағытты білдіретін көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>5.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектріндегі шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін көмекші сөздерді Dativ/Датифпен қолдану;</p> <p>5.5.17 жеке және таныс тақырыптарға қарапайым осы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін und/унд және aber/абер жалғаулықтарымен салалас құрмалас сөйлемдерді қолдану</p>
4-тоқсан		
<p>4. Экология және өмір қауіпсіздігі: 4.1 Ас және сусындар. 4.2 Спорт. Тәні саудың –жаны сау</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну;</p> <p>5.1.5 шағын әңгімелесу барысында кейбір оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау</p>
	<p>Айтылым</p>	<p>5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;</p> <p>5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>

Оқылым	<p>5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау;</p> <p>5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.3.7 кейбір жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p>
Жазылым	<p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу;</p> <p>5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>5.4.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>
Тілді қолдану	<p>5.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қатысты заттарды сипаттау барысында сын есімдер мен тәуелдік есімдігін қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша болымсыздықты көрсететін түрлі формаларды (nicht/kein/нихт/кайн) қолдану;</p> <p>5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды спектрінде W-Fragen/В-Фраген сұрақтарын, сонымен қатар Wie?/Ви? Wie lange?/Ви ланге? Wieviel?/Вифиль? сұраулы сөздерін қолдану;</p> <p>5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі жіктік және тәуелдік есімдіктерін, есептік және реттік сан есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде орын алған іс-әрекетті білдіру үшін Präsens/Презенстегі етістіктердің дара түрін қолдану;</p> <p>5.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде іс-әрекеттер туралы айту үшін Praesens/Презенс осы шақ формаларын қолдану;</p> <p>5.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде процедураларды, дағдылар мен жағдайды сипаттау үшін дұрыс және бұрыс формаларды, нақ осы шақты қолдану;</p> <p>5.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде haben/sein/хабен/зайн етістіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>5.5.11 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде (күшті, әлсіз, анықтауыш сөз алды қосымшасы бар) етістіктерді қолдану;</p>

	<p>5.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сөзжасамның түрлі формаларын қолдану;</p> <p>5.5.13 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мүмкіндікті білдіру үшін модальді етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.14 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл мен мекенді айту үшін, заттарды сипаттау мен тақырыпты белгілеу үшін көмекші сөздерді қолдану, септіктерге сәйкес бағытты білдіретін көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>5.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде етістіктің бұйрық райын қолдану;</p> <p>5.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектріндегі шағын мәтіндерде сөйлем бөліктерін байланыстыру үшін көмекші сөздерді Dativ/Датифпен қолдану;</p> <p>5.5.17 жеке және таныс тақырыптарға қарапайым осы және өткен шақтағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін und/унд және aber/абер жалғаулықтарымен салалас құрмалас сөйлемдерді қолдану</p>
--	--

2) 6 -сынып (A1.2):

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырып	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Мектеп және оқу: 1.1 Сағат қанша? 1.2 Менің күн тәртібім	Тыңдалым	<p>6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну;</p> <p>6.1.2 қолдаумен биографиялық сипаттағы ақпарат сұралған күрделілеу сұрақтарды түсіну;</p> <p>6.1.3 кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен түсіну;</p> <p>6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну;</p> <p>6.1.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>6.2.1 жалпы тақырыптардың көбі бойынша пікірталастарда өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру;</p> <p>6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау;</p> <p>6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p>

	<p>6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
Оқылым	<p>6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу; 6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау; 6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану; 6.3.9 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>
Тілді қолдану	<p>6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу; 6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 6.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>
Жазылым	<p>6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану; 6.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде тұрақты және тұрақсыз етістіктерді қолдану; 6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді қолдану; 6.5.4 толықтауышты табыс септігінде қолдану, wohin?/вохин сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздерінің көмегімен толықтауышты Akkusativ/Аккузатифте қолдану, Dativ/Датиф mit/мит,</p>

		<p>nach/нах, aus/аус, zu/цу, von/фон, bei/бай, seit/зайт. Akkusativ: durch/дурх, für/фюр, ohne/оне, um/ум, gegen/геген, bis/бис талап ететін көмекші сөздер;</p> <p>6.5.5 Präteritum/Претеритумда sein/зайн етістігінің жіктелуін, өздік етістігін, өздік етістіктерінің жіктелуін қолдану, модальді етістіктердің қолдану ерекшелігін білу;</p> <p>6.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөйлемді сұраулы сөздерсіз, Wie?/Ви?, Wo?/Во?, Woher?/Воер?, Was?/Вас? Wann?/Ванн? Wieviel/е?/Вифиль/э? Wessen?/Вессен? сұраулы сөздерін, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді, wozu?/воцу сұраулы сөзін және um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымын қолдану;</p> <p>6.5.8 жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің септелуін қолдану;</p> <p>6.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдердің септелу түрлері түсінігін қолдану;</p> <p>6.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>6.5.11 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жақсыз сөйлемдерді қолдану;</p> <p>6.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында етістіктерді ажыратылатын және ажыратылмайтын сөз алды қосымшасымен қолдану;</p> <p>6.5.13 зат есім+зат есім: das Wörterbuch/дас Вёртербух, сын есім+зат есім: Leichtathletik/Лайхтатлетик, етістік + зат есім: Esstlöffel, Fahrstuhl/Эслёффель, Фарстуль сөз қосындысын қолдану;</p> <p>6.5.15 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu/фон, мит, цу көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>6.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде сөйлемдегі сөздердердің (тура/кері) реттілігін, күшті/әлсіз етістіктердің жіктелуін осы шақта қолдану;</p> <p>6.5.17 таныс және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде 100-ге дейінгі есептік және реттік сан есімдерді қолдану</p>
2-тоқсан		
<p>2. Жер - біздің үйіміз. 2.1 Менің қалам/менің ауылым.</p>	Тыңдалым	<p>6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну;</p> <p>6.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен түсіну;</p> <p>6.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>6.1.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің</p>

	<p>пікірін қолдаумен анықтау; 6.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзақ әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну</p>
Айтылым	<p>6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 6.2.6 пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
Оқылым	<p>6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу; 6.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
Жазылым	<p>6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>

	Тілді қолда	<p>6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p> <p>6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.4 толықтауышты табыс септігінде қолдану, wohin?/вохин сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздерінің көмегімен толықтауышты Akkusativ/Аккузатифте қолдану, Dativ/Датиф mit/мит, nach/нах, aus/аус, zu/цу, von/фон, bei/бай, seit/зайт. Akkusativ: durch/дурх, für/фюр, ohne/оне, um/ум, gegen/геген, bis/бис талап ететін көмекші сөздер;</p> <p>6.5.5 Präteritum/Претеритумда sein/зайн етістігінің жіктелуін, өздік етістігін, өздік етістіктерінің жіктелуін қолдану, модальді етістіктердің қолдану ерекшелігін білу;</p> <p>6.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөйлемді сұраулы сөздерсіз, Wie?/Ви?, Wo?/Во?, Woher?/Воер?, Was?/Вас? Wann?/Ванн? Wieviel/e?/Вифиль/э? Wessen?/Вессен? сұраулы сөздерін, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді, wozu?/воцу сұраулы сөзін және um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымын қолдану;</p> <p>6.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша барыс септігіндегі толықтауышты, ілік септігіндегі зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.8 жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің септелуін қолдану;</p> <p>6.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдердің септелу түрлері түсінігін қолдану;</p> <p>6.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>6.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында етістіктерді ажыратылатын және ажыратылмайтын сөз алды қосымшасымен қолдану;</p> <p>6.5.13 зат есім+зат есім: das Wörterbuch/дас Вёртербух, сын есім+зат есім: Leichtathletik/Лайхтатлетик, етістік + зат есім: Esslöffel, Fahrstuhl/Эслёффель, Фарстуль сөз қосындысын қолдану;</p> <p>6.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктік және тәуелдік есімдіктерін қолдану, wo?/во? сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздері арқылы толықтауышты Dativ/Датиф-те қолдану;</p> <p>6.5.15 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu/фон, мит, цу көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>6.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде сөйлемдегі сөздердердің (тура/кері) реттілігін, күшті/әлсіз етістіктердің жіктелуін осы шақта қолдану</p>
3-тоқсан		

<p>3. Қазақ және неміс мәдениеті: 3.1 Демалу және мәдениет. 3.2. Мейрамдар, ұлттық тағамдар</p>	Тыңдалым	<p>6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну; 6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну; 6.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау; 6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу; 6.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау; 6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану</p>
	Жазылым	<p>6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру; 6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Ті	<p>6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекенді сипаттайтын зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p>

		<p>6.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде тұрақты және тұрақсыз етістіктерді қолдану;</p> <p>6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.4 толықтауышты табыс септігінде қолдану, wohin?/вохин сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздерінің көмегімен толықтауышты Akkusativ/Аккузатифте қолдану, Dativ/Датиф mit/мит, nach/нах, aus/аус, zu/цу, von/фон, bei/бай, seit/зайт. Akkusativ: durch/дурх, für/фюр, ohne/оне, um/ум, gegen/геген, bis/бис талап ететін көмекші сөздер;</p> <p>6.5.5 Präteritum/Претеритумда sein/зайн етістігінің жіктелуін, өздік етістігін, өздік етістіктерінің жіктелуін қолдану, модальді етістіктердің қолдану ерекшелігін білу;</p> <p>6.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөйлемді сұраулы сөздерсіз, Wie?/Ви?, Wo?/Во?, Woher?/Воер?, Was?/Вас? Wann?/Ванн? Wieviel/e?/Вифиль/э? Wessen?/Вессен? сұраулы сөздерін, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді, wozu?/воцу сұраулы сөзін және um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымын қолдану;</p> <p>6.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша барыс септігіндегі толықтауышты, ілік септігіндегі зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.8 жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің септелуін қолдану;</p> <p>6.5.9 таныс жалпы және оқу тақырыптарында зат есімдердің септелу түрлері түсінігін қолдану;</p> <p>6.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында етістіктерді ажыратылатын және ажыратылмайтын сөз алды қосымшасымен қолдану;</p> <p>6.5.13 зат есім+зат есім: das Wörterbuch/дас Вёртербух, сын есім+зат есім: Leichtathletik/Лайхтатлетик, етістік + зат есім: Esslöffel, Fahrstuhl/Эслёффель, Фарстуйль сөз қосындысын қолдану;</p> <p>6.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктік және тәуелдік есімдіктерін қолдану, wo?/во? сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздері арқылы толықтауышты Dativ/Датиф-те қолдану;</p> <p>6.5.15 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu/фон, мит, цу көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>6.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде сөйлемдегі сөздердердің (тура/кері) реттілігін, күшті/әлсіз етістіктердің жіктелуін осы шақта қолдану</p>
4-тоқсан		
4. Са ла	Ты	<p>6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну;</p> <p>6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін</p>

		және детальдарын қолдаумен түсіну
	Айтылым	6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау; 6.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 6.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қаныс жасап көру; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту
	Оқылы	6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну
	Жазылым	6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу
	Тілді қолдану	6.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде тұрақты және тұрақсыз етістіктерді қолдану; 6.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрі бойынша сын есімдердің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларының алуан түрін қолдану, қарапайым бір буынды және екі буынды сын есімдерді қолдану; 6.5.4 толықтауышты табыс септігінде қолдану, wohin?/вохин сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздерінің көмегімен толықтауышты Akkusativ/Аккузатифте қолдану, Dativ/Датиф mit/мит, nach/нах, aus/аус, zu/цу, von/фон, bei/бай, seit/зайт. Akkusativ: durch/дурх, für/фюр, ohne/оне, um/ум, gegen/геген, bis/бис талап ететін көмекші сөздер; 6.5.5 Präteritum/Претеритумда sein/зайн етістігінің жіктелуін, өздік етістігін, өздік етістіктерінің жіктелуін қолдану, модальді етістіктердің қолдану ерекшелігін білу; 6.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұраулы сөйлемді сұраулы сөздерсіз, Wie?/Ви?, Wo?/Во?, Woher?/Воер?, Was?/Вас? Wann?/Ванн? Wieviel/e?/Вифиль/э? Wessen?/Вессен? сұраулы сөздерін, сұраулы сөздері бар сұраулы сөйлемдерді, wozu?/воцу сұраулы сөзін және um/ум ... zu/цу инфинитивтік

	<p>құрылымын қолдану;</p> <p>6.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша барыс септігіндегі толықтауышты, ілік септігіндегі зат есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.8 жалпы және оқу тақырыптары бойынша зат есімдердің септелуін қолдану;</p> <p>6.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі шеңберінде сілтеу және тәуелдік есімдіктерінің формаларын қолдану;</p> <p>6.5.11 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жақсыз сөйлемдерді қолдану;</p> <p>6.5.12 таныс жалпы және оқу тақырыптарының ауқымында етістіктерді ажыратылатын және ажыратылмайтын сөз алды қосымшасымен қолдану;</p> <p>6.5.13 зат есім+зат есім: das Wörterbuch/дас Вёртербух, сын есім+зат есім: Leichtathletik/Лайхтатлетик, етістік + зат есім: Esstlöffel, Fahrstuhl/Эслёффель, Фарстуль сөз қосындысын қолдану;</p> <p>6.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында барыс септігінде жіктік және тәуелдік есімдіктерін қолдану, wo?/во? сұрағына жауап беру барысында in, an, auf/ин, ан, ауф көмекші сөздері арқылы толықтауышты Dativ/Датиф-те қолдану;</p> <p>6.5.15 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында von, mit, zu/фон, мит, цу көмекші сөздерін қолдану;</p> <p>6.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының кең спектрінде сөйлемдегі сөздердердің (тура/кері) реттілігін, күшті/әлсіз етістіктердің жіктелуін осы шақта қолдану;</p> <p>6.5.17 таныс және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде 100-ге дейінгі есептік және реттік сан есімдерді қолдану</p>
--	---

3) 7 -сынып (A2.1):

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Менің Отаным: 1.1. Менің	Тыңдалым	<p>7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>7.1.2 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ұзақ әңгіме барысында белгіленген нақты ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>7.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір тұжырымдалған мағынадағы ақпаратты аздаған қолдаумен түсіну;</p> <p>7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну</p>

Айтылым	<p>7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>7.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысу;</p> <p>7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>
Оқылым	<p>7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>7.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдау көрсету арқылы пайдалану</p>
Жазылым	<p>7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру;</p> <p>7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>

	Тілді қолдану	<p>7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p> <p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қиысқан анықтауышты қолдану;</p> <p>7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану;</p> <p>7.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша mein, dein, unser/майн, дайн, унзер сөздерін қоса алғанда жіктік және тәуелдік есімдіктерін қолдану;</p> <p>7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану;</p> <p>7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wurde ... gegründet/вурде ... гегрюндет пассивті құрылымын сәйкесінше қолдану;</p> <p>7.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеудің салыстырмалы шырай құрылымын қолдану;</p> <p>7.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вохин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен қолдану;</p> <p>7.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында raten, empfehlen/ратен, эмпфелен етістіктерінен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын қолдану;</p> <p>7.5.16 таныс жалпы және оқу тақыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды қолдану</p>
2-тоқсан		
<p>2. Өнер әлемінде: 2.1 Кино және театр.</p>	Тыңдалым	<p>7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>7.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдердің көп бөлігін түсіну;</p> <p>7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау;</p> <p>7.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау;</p>

	<p>7.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтай бастау;</p> <p>7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну</p>
Айтылым	<p>7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>7.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көру;</p> <p>7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
Оқылым	<p>7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну</p>
Жазылым	<p>7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру;</p> <p>7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>

Тілді қолдану	<p>7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p> <p>7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қысқан анықтауышты қолдану;</p> <p>7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану;</p> <p>7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану;</p> <p>7.5.8 көптеген үйреншікті жалпы және оқу тақырыптары бойынша warden/верден етістігінің көмекші қызметін, Futurum/Футурумда (келер шақ) қолдану;</p> <p>7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wurde ... gegründet/вурде ... гегрюндет пассивті құрылымын сәйкесінше қолдану;</p> <p>7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>7.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеудің салыстырмалы шырай құрылымын қолдану;</p> <p>7.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вохин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен қолдану;</p> <p>7.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында raten, empfehlen/ратен, эмпфелен етістіктерінен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын қолдану;</p> <p>7.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды қолдану;</p>
	<p>7.5.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, warum, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
3-тоқсан	

<p>3. Мамандықтар әлемі: 3.1. Мен армандайтын мамандық. 3.2 Болашақтағы мамандықтар</p>	Тыңдалым	<p>7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын түсіну;</p> <p>7.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдердің көп бөлігін түсіну;</p> <p>7.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір тұжырымдалған мағынадағы ақпаратты аздаған қолдаумен түсіну;</p> <p>7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>7.2.4 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;</p> <p>7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>
	Жазылым	<p>7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және</p>

		<p>негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану; 7.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану; 7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>
	Тілді қолдану	<p>7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану; 7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану; 7.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары үйреншікті ауқымында үздіксіз осы және өткен шақ формаларын қолдану; 7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану; 7.5.13 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану; 7.5.14 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында wo?/во? (Dativ/Датиф) сұрағына және wohin?/вохин? (Akkusativ/Аккузатиф) сұрағына жауап беру барысында сөз тіркестерін in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor/ин, ан, ауф, хинтер, небен, убер, унтер, цвишен, фор көмекші сөздерімен қолдану; 7.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында raten, empfehlen/ратен, эмпфелен етістіктерінен кейін um... zu.../ум... цу инфинитивтік құрылымының формасын қолдану; 7.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды қолдану; 7.5.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, варум, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
4-тоқсан		
4. Адам және оның	Тыңдалым	<p>7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын түсіну; 7.1.2 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ұзақ әңгіме барысында белгіленген нақты ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p>

		<p>7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау;</p> <p>7.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау;</p> <p>7.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтай бастау;</p> <p>7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну</p>
	Айтылым	<p>7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>7.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көру;</p> <p>7.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысу</p>
	Оқылым	<p>7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>7.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден кейбір көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>7.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>7.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p>

Жазылым	<p>7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>7.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану;</p> <p>7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру</p>
Тілді қолдану	<p>7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз зат есімдерді және күрделі фразаларды қолдану;</p> <p>7.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімдердің септелуін пайдалана отырып, зат есімдердің алдында сын есімдердің алуан түрін қолдану;</p> <p>7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің септелу түрлерін, қиысқан анықтауышты қолдану;</p> <p>7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану;</p> <p>7.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану;</p> <p>7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау үшін құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>7.5.13 түрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану;</p> <p>7.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарында und, aber, oder, denn/унд, абер, одер, денн салалас мәнді жалғаулықтарды қолдану;</p> <p>7.5.17 жалпы және оқу тақырыптары бойынша dass, ob/дасс, об сөздерімен бағыныңқылы сөйлемдерді, wer, wie, was/вер, ви, вас, warum, welche/варум, вельхе жалғаулықты сөздерін, бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>

4) 8-сынып (А2.2):

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
I-тоқсан		
<p>1. Әлемдегі инновациялар: 1.1 Интернет. 1.2. Әлеуметтік желілер</p>	Тыңдалым	<p>8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну; 8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну; 8.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау; 8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау; 8.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсіну</p>
	Айтылым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану; 8.2.2 жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қою; 8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару; 8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру; 8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>

Оқылым	<p>8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану</p>
	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p>
Жазылым	<p>8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану;</p> <p>8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>

	Тілді қолдану	<p>8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін түрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдану;</p> <p>8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану;</p> <p>8.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша man/ман белгісіз жіктік есімдігін және оның модальді етістіктермен қолданылуын қоса алғанда, есімдіктерді пайдалану;</p> <p>8.5.8 Futurum/Футурум (келер шақ) туралы білімдерін жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше қолдану;</p> <p>8.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>8.5.12 осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысу құрылымдарын қолдану, бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыру;</p> <p>8.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану;</p> <p>8.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарындаum/ум... zu/цу...инфинитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді қолдану;</p> <p>8.5.16 жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында dass/дасс және ob/об жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін қолдану;</p> <p>8.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін der, welcher, die, welche, das, welches/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
2-тоқсан		
2. Мәдени мұра: 2.1	Қазақстан Тыңдалым	<p>8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну;</p>

	8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау
Айтылым	8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру; 8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту
Оқылым	8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну; 8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу; 8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау
Жазылым	8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу; 8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру; 8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану
Тілді қолдану	8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдану; 8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану; 8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану; 8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше қолдану;

		<p>8.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>8.5.12 осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысу құрылымдарын қолдану, бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыру;</p> <p>8.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында <i>am/um... zu/zu...инфинитивтік</i> құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді қолдану;</p> <p>8.5.16 жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында <i>dass/дасс</i> және <i>ob/об</i> жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін қолдану;</p> <p>8.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін <i>der, welcher, die, welche, das, welches/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес</i> қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
3-тоқсан		
<p>3. Бейбітшілік пен жасампаздық уақыты:</p> <p>3.1 Мода.</p> <p>3.2 Киім стилі</p>	Тыңдалым	<p>8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау;</p> <p>8.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру;</p> <p>8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>
	Оқылым	<p>8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p>

	<p>8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану</p>
Жазылым	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану;</p> <p>8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру;</p> <p>8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
Тілді қолдану	<p>8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану;</p> <p>8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін түрлі күрделі сын есімдерді және салыстырмалы құрылымдарды мысалы, mehr... als/мер... альс қолдану;</p> <p>8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдану;</p> <p>8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану;</p> <p>8.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша man/ман белгісіз жіктік есімдігін және оның модальді етістіктермен қолданылуын қоса алғанда, есімдіктерді пайдалану;</p> <p>8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану;</p>

		<p>8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше қолдану;</p> <p>8.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>8.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұранымдарды қоса алғанда нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар: айту, сұрау, әңгімелеу үшін төлеу сөздің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>8.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану;</p> <p>8.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарындаum/ум... zu/цу...инфинитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді қолдану;</p> <p>8.5.16 жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында dass/дасс және ob/об жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін қолдану;</p> <p>8.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін der, welcher, die, welche, das, welches/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
4-тоқсан		
<p>4. Адам және оның мүмкіндіктері: 4.1 Ғылым мен мәдениеттегі ұлы жетістіктер.</p>	Тыңдалым	<p>8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>8.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау</p>
	Айтылым	<p>8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру;</p> <p>8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>
	Оқ	8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді

	<p>мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну; 8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>
Жазылым	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу; 8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану; 8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру</p>
Тілді қолдану	<p>8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша кейбір дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану; 8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсету үшін түрлі күрделі сын есімдерді және салыстырмалы құрылымдарды мысалы, mehr... als/мер... альс қолдану; 8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша wenn/венн, als/альс және nachdem/нахдем жалғаулықтарымен мезгіл бағыныңқы сөйлемдерін (Temporalsätze/Темпоральзетце) қолдану; 8.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ және модальді формаларында қолданылатын сұрақтарды пайдалану; 8.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша man/ман белгісіз жіктік есімдігін және оның модальді етістіктермен қолданылуын қоса алғанда, есімдіктерді пайдалану; 8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша (Präteritum/Претеритум) өткен шақ, (Perfekt/Перфект) өткен шақ, Plusquamperfekt/Плусквамперфект (өткен шақты) қолдану; 8.5.8 Futurum/Футурум (келер шақ) туралы білімдерін жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын қолдану; 8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша суреттеуде және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ формаларын және аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін шақ формаларын сәйкесінше қолдану; 8.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын,</p>

	<p>сонымен қатар кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>8.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер: міндет, қажеттілік, мүмкіндік, рұқсат, өтініш, ұсыныс, тыйым салуды білдіру үшін әртүрлі модальді формаларды қолдану;</p> <p>8.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақты септікті пайдалануды қажет ететін зат есімдердің алдында кейбір көмекші сөздерді қолдану;</p> <p>8.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында <i>am/um... zu/zu...</i> инфинитивтік құрылымдарымен сұраулы сөйлемдерді қолдану;</p> <p>8.5.16 жалпы және оқу тақырыптарын түсіндіру барысында <i>dass/дасс</i> және <i>ob/об</i> жалғаулықтары, сонымен қатар жалғаулықты сөздері бар бағыныңқылы толықтауыш сөйлемдері туралы білімдерін қолдану;</p> <p>8.5.17 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көпше түр үшін <i>der, welcher, die, welche, das, welches/дер, вельхер, ди, вельхе, дас, вельхес</i> қатыстық есімдіктерімен бағыныңқылы анықтауыш сөйлемдерді қолдану</p>
--	---

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Балама энергия көздері: 1.2 Күн энергиясы. 1.3 Жер энергиясы	Тыңдалым	9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну; 9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну; 9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау
	Айтылым	9.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану; 9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру; 9.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру; 9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану
	Оқылым	9.3.1 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарының шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіндегі негізгі ойды түсіну; 9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу; 9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау
	Жазылым	9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу; 9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу;

	<p>9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>
	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша әртүрлі дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану; 9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсетуге мүмкіндік беретін түрлі күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді қолдану; 9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Perfekt/Презенс/Перфект осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану; 9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұрақтардың әртүрлі типтерін қолдану; 9.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктердің септелуін қолдану; 9.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präteritum – Plusquamperfekt/Претеритум - Плусквамперфект осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану; 9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша оқылым барысында während/веренд, indem/индем жалғаулықтарымен кіріктірілген бағыныңқы сөйлемдерді, deshalb/десхальб сөзімен құрмалас сөйлемдерді тану, оқу барысында етістіктердің пассивті формаларын (Passiv/Пассиф) түсіну; 9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және Passive/Пасив ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше қолдану;</p>

	Тілді қолдану	<p>9.5.10 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, сонымен қатар пассивті формалардың түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі модальді формаларды және өткен шақтағы модальді формалардың шектеулі санын қолдану;</p> <p>9.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есмдіктерді көмекші сөздермен қолдану;</p> <p>9.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында <i>im/um ... zu/zu</i> инфинитивтік құрылымы және <i>damit/дамит</i> жалғаулықтарымен мақсатты бағыныңқы сөйлемді қолдану;</p> <p>9.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыбының шектеулі спектрінде міндеттілікті білдіретін <i>haben + zu + Infinitiv/хабен + цу + Инфинитив</i>, <i>sein + zu+ Infinitiv/зайн + цу+ Инфинитив</i> құрылымдарын қолдану</p>
2-тоқсан		
<p>2. Кәсібилік және уақыт талабы:</p> <p>2.1 Қазақстандағы және Германиядағы білім беру.</p>	Тыңдалым	<p>9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау</p>
	Айтылым	<p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру;</p> <p>9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру;</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>

Жазылым	<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу;</p> <p>9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>
Тілді қолдану	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша әртүрлі дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсетуге мүмкіндік беретін түрлі күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұрақтардың әртүрлі типтерін қолдану;</p> <p>9.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктердің септелуін қолдану;</p> <p>9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша оқылым барысында während/веренд, indem/индем жалғаулықтарымен кіріктірілген бағыныңқы сөйлемдерді, deshalb/десхальб сөзімен құрмалас сөйлемдерді тану, оқу барысында етістіктердің пассивті формаларын (Passiv/Пассив) түсіну;</p> <p>9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және Passive/Пасив ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше қолдану;</p> <p>9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.13 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша түрлі қызметтер үшін әртүрлі модальді формаларды және өткен шақтағы модальді формалардың шектеулі санын қолдану;</p> <p>9.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктерді көмекші сөздермен қолдану;</p> <p>9.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымы және damit/дамит жалғаулықтарымен мақсатты бағыныңқы сөйлемді қолдану;</p>

		9.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыбының шектеулі спектрінде міндеттілікті білдіретін haben + zu + Infinitiv/хабен + цу + Инфинитиф, sein + zu+ Infinitiv/зайн + цу+ Инфинитиф құрылымдарын қолдану
3-тоқсан		
<p>3. Тұлғалық даму: 3.1 Мені шабыттандыратын тұлғалар. 3.2. Менің жеке даму стратегиям</p>	Тыңдалым	<p>9.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау;</p> <p>9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау;</p> <p>9.1.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында келтірілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтай бастау</p>
	Айтылым	<p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру;</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>

	Жазылым	<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу;</p> <p>9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу;</p> <p>9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>
	Тілді қолдану	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша әртүрлі дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсетуге мүмкіндік беретін түрлі күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Perfekt/Презенс/Перфект осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану;</p> <p>9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұрақтардың әртүрлі типтерін қолдану;</p> <p>9.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктердің септелуін қолдану;</p> <p>9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша оқылым барысында während/веренд, indem/индем жалғаулықтарымен кіріктірілген бағыныңқы сөйлемдерді, deshalb/десхальб сөзімен құрмалас сөйлемдерді тану, оқу барысында етістіктердің пассивті формаларын (Passiv/Пассиф) түсіну;</p> <p>9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыруды қолдану;</p> <p>9.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымы және damit/дамит жалғаулықтарымен мақсатты бағыныңқы сөйлемді қолдану;</p> <p>9.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде міндеттілікті білдіретін haben + zu + Infinitiv/хабен + цу + Инфинитиф, sein + zu+ Infinitiv/зайн + цу+ Инфинитиф құрылымдарын қолдану</p>
4-тоқсан		

<p>4. Қазіргі замандағы адам: 4.1 Адам және қоршаған орта. 4.2. Адами құндылықтар</p>	Тыңдалым	<p>9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау;</p> <p>9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау</p>
	Айтылым	<p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру;</p> <p>9.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру;</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>
	Оқылым	<p>9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>9.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстардың көбін пайдалану</p>
	Жазылым	<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шектеусіз жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты өздігінен пайдалану</p>
	Тілді	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар, бейтаныс тақырыптар бойынша әртүрлі дерексіз күрделі зат есімдерді және есімдік топтарды қолдану;</p> <p>9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша саналатын және саналмайтын зат есімдер үшін есептік сан</p>

5)
9-сынып
(A2.2):

	<p>есімдерді және есімдік топтарды қолдану; 9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша деңгейді көрсетуге мүмкіндік беретін түрлі күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді қолдану; 9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Präsens/Perfekt/Презенс/Перфект осы және өткен шақ бойынша шақтардың қиысуын қолдану; 9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сұрақтардың әртүрлі типтерін қолдану; 9.5.6 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктердің септелуін қолдану; 9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша оқылым барысында während/веренд, indem/индем жалғаулықтарымен кіріктірілген бағыныңқы сөйлемдерді, deshalb/десхальб сөзімен құрмалас сөйлемдерді тану, оқу барысында етістіктердің пассивті формаларын (Passiv/Пассиф) түсіну; 9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аяқталған өткен шақтың қарапайым формаларын және Passive/Пасив ырықсыз етістің активті және пассивті түрлерінің дара осы және өткен шақ формаларын хабарлауда және төлеу сөзде сәйкесінше қолдану; 9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша нақтылау, мәлімдеме жасау, сұрақтар мен командалар үшін ұсынылған сөйлеу формаларының түрлерін қолдану; 9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл сөзді төлеу сөзге, төлеу сөзді төл сөзге айналдыруды қолдану; 9.5.14 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қатыстық есімдіктерді көмекші сөздермен қолдану; 9.5.15 таныс жалпы және оқу тақырыптарында um/ум ... zu/цу инфинитивтік құрылымы және damit/дамит жалғаулықтарымен мақсатты бағыныңқы сөйлемді қолдану; 9.5.16 таныс жалпы және оқу тақырыптарының шектеулі спектрінде міндеттілікті білдіретін haben + zu + Infinitiv/хабен + цу + Инфинитиф, sein + zu+ Infinitiv/зайн + цу+ Инфинитиф құрылымдарын қолдану; 9.5.17 алдыңғы сыныптарда меңгерілген грамматикалық құбылыстарды жүйелеу</p>
--	---

«Неміс тілі» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қортынды

«Неміс тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен неміс тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің ұлттық дүниетанымын (өзіне, өзін қоршаған

ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.

«Неміс тілі» бағдарламасының мақсаты –білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Неміс тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру; тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, неміс тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

«Неміс тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;
- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;
- неміс тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;
- неміс тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;
- неміс тіліндегі қазақ көркем әдебиетті оқуға;
- неміс тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;
- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы кешенді білім қалыптастыру;
- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;
- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;
- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;
- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;
- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

5. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:

- рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);
- ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары;
- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);
- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);
- Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық,

толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік). Теориялық материалдар білім алушылардың неміс тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

- 1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;
- 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.

11. Негізгі орта мектептің түлегі бойында білім салалары бойынша күтілетін нәтиже түрінде қалыптасуға тиісті метапәндік құзыреттіліктер:

- ғылыми-танымдық құзыреттілік (когнитивтік қабілеттер, білімдік ақпаратты іріктеп алу, саралау, өңдеу, ғылыми жаңалықтарды игеру, ізденімпаздық, зерттеушілік, шығармашылық, үздіксіз білім алу)

- мәдени-әлеуметтік құзыреттілік (Мемлекеттік мүдделер мен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлеу және оларды қоғамдық, әлеуметтік және табиғи ортада жүзеге асыру, икемді дағдылар, жауапкершілік)

- тілдік-коммуникативтік құзыреттілік (Тілдік және қарым-қатынас мәдениеті, мемлекеттік тілді меңгеру)

- ақпараттық-технологиялық құзыреттілік (Цифрлық сауаттылық, өндірістік технология процестерінің негіздерін меңгеру, қазіргі және болжамды кәсіптердің негіздерін игеру)

«Неміс тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау: «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

6 сыныпқа арналған пәндік-тақырыптық мазмұн:

1. Танысуға рұқсат етіңіз.

1.1 Сыныпқа келген жаңа оқушы

1.2 Қазақ және неміс есімдер

1.3 Біздің айналамыздағы сандар: жас ерекшелігі, телефон нөмірі

2. Менің шығу тегім

2.1 Елдер мен континенттер

2.2 Мен Қазақстаннанмын. Ал сен ше?

2.3 Сен қайда тұрасың?

3. Мектеп туралы

3.1 Мектеп жабдықтары

3.2 Сенің ұстазың кім?

3.3 Менің 6 сыныбым

- 4. Мектеп және менің бос уақытым
  - 4.1 Менің ұстазым
  - 4.2 Неміс тілі сабағы
  - 4.3 Мектепте және мектептен бос уақытта немен айналысасың?
- 5. Күн тәртібі
  - 5.1 Уақыт
  - 5.2 Менің күн тәртібім (Қазақ оқушысы)
  - 5.3 Мониканың күн тәртібі (Неміс оқушысы)
- 6. Мектепте өткен бір күнім
  - 6.1 Сабақ кестесі
  - 6.2 Сабақтан тыс
  - 6.3 Қазақстан мен Германияның мектептері
- 7. Менің хоббиім
  - 7.1 Мен қалаймын және жасай аламын
  - 7.2 Концертке барғың келеді ме
  - 7.3 Қазақ және неміс оқушыларының хоббилері.
- 8. Дүниежүзіндегі мектептер
  - 8.1 Ана тілі және шет тілдер
  - 8.2 Әлем оқушыларының мектепке дейінгі барар жолдары
  - 8.3 Досыммен хат алмасу

7- сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұн:

Предметно-тематическое содержание в 7 классе:

- 1. Мектеп және оқу
  - 1.1. Сағат неше?
  - 1.2 Менің күн тәртібім
- 2. Біздің Отанымыз Қазақстан
  - 2.1 Қазақстанның астанасы – Нұр-Сұлтан
  - 2.2 Менің пәтерім. Жиназ
- 3. Германия
  - 3.1 Германияның астанасы – Берлин.
  - 3.2 Мерекелер.
  - 3.3 Ұлттық тағамдар.

4. Спорт

4.1 Әйгілі спортшылар.

4.2 Спорт менің отбасымда.

8-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:

1. Менің Отаным-Қазақстан

1.1 Нұр-Сұлтан қаласының көрікті жерлері

1.2 Отанымның көрнекті тұлғалары

2. Өнер әлемінде

2.1 Қазақстанның кино және театры

2.2 Германиядағы кино және театр

2.3 Музыка және әдебиет

3. Мамандықтар әлемі

3.1 Менің арманымдағы мамандық

3.2 Болашақ мамандығы

3.3 Менің туған өлкемнің сұранысқа ие мамандықтары

4. Адам және оның тілдік мүмкіндіктері

4.1 Германиядағы тіл мерекелері

4.2 Дүние жүзіндегі мектеп алмасу бағдарламасы

9-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:

1. Баламалы энергия көздері

1.1 Күн энергиясы

1.2 Жердің энергиясы

2. Кәсібилік пен уақыт талабы

2.1 Қазақстан мен Германиядағы білім беру

2.2 Қазақстандағы мамандық таңдау

2.3 Германияда мамандық таңдау

3. Тұлға дамуы

3.1. Мені шабыттандыратын Қазақстанның белгілі тұлғалары

3.2 Менің жеке даму стратегиям

4. Қазіргі әлемдегі адам

4.1 Адам және қоршаған орта

- 4.2 Адами құндылықтар
- 4.3 Тұлға дамуына қоршаған ортаның әсері
- 10-сыныптағы пәндік-тақырыптық мазмұны:
  - 1. Табиғат құбылыстары
    - 1.1 Табиғи апаттар
    - 1.2 Біздің планетаның негізгі зиянкесі – адам
  - 2. Адам және оның мүмкіндіктері
    - 2.1 Адам ағзасының бірегей мүмкіндіктері
    - 2.2 Данышпан адамдар
  - 3. Қазақстанның және Германияның көрнекті тұлғалары
    - 3.1 Қазақстанның көрнекті тұлғалары
    - 3.2 Германияның көрнекті тұлғалары
  - 4. Замануи технологиялар
    - 4.1 Технологиялық прогресс және ғылыми жетістіктер
    - 4.2 Интернет барлық жерде
  - 5. Жастар және оның мәселелері
    - 5.1 Жастар субмәдениеті
    - 5.2 Жастар арасындағы буллинг
  - 6. Қайырымдылық және қақтығыстар
    - 6.1 Қайырымдылық үйден басталады.
    - 6.2 Жұмыссыздық
  - 7. Неміс тілінде сөйлейтін мемлекеттер
    - 7.1 Германия және оның тарихы
    - 7.2 Австрия мен Швейцария
  - 8. Қазақстан мен Германияның мәдени мұралары
    - 8.1. Қазақстанның мәдени мұралары
    - 8.2 Германияның мәдени мұралары

Действующая типовая учебная программы (11 лет)	Образец Типовой учебной программы (12 лет)
<p style="text-align: right;">Anhang 198-1 zum Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom 3. April 2013 №115</p> <p style="text-align: center;">Einheitsbildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“ für die 5.-9. Klassen der Mittelschulbildung gemäß dem modernisierten Inhalt</p> <p style="text-align: center;">Kapitel 1. Allgemeines</p> <p>1. Das Bildungsprogramm ist in Übereinstimmung mit dem Staatlichen allgemeinverbindlichen Standard der Mittelschulbildung, der durch den Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom 31. October 2018 № 604 „Über Genehmigung der Staatlichen allgemeinverbindlichen Bildungsstandards aller Bildungsstufen“ (ins Register der staatlichen Registrierung der Normativ- und Rechtsakten der Republik Kasachstan unter № 17669 eingetragen) genehmigt wurde, ausgearbeitet.</p> <p>2. Die Relevanz des Schulfachs wird dadurch bestimmt, dass es als eine der Weltsprachen, Wissenschafts-, Bildungs- und Tourismussprache gilt. Das Erlernen der deutschen Sprache in den Schulen Kasachstans ist historisch durch die Bewohnung der ethnischen Deutschen im Lande und auch durch den dominierenden Status der deutschen Sprache auf dem Territorium sowjetischen Kasachstans bedingt.</p> <p>Das Erlernen der deutschen Sprache:</p> <p>1) gewährleistet effektive Kommunikation der Lernenden</p>	<p style="text-align: right;">PROJEKT Anhang ____ zum Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom ____ № ____</p> <p style="text-align: center;">Einheitsbildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“ für die 6.-10. Klassen der Mittelschulbildung</p> <p style="text-align: center;">Kapitel 1. Allgemeines</p> <p>1. Das Bildungsprogramm ist in Übereinstimmung mit dem Staatlichen allgemeinverbindlichen Standard der Mittelschulbildung, der durch den Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom ____ 20__ № ____ „Über Genehmigung der Staatlichen allgemeinverbindlichen Bildungsstandards aller Bildungsstufen“ (ins Register der staatlichen Registrierung der Normativ- und Rechtsakten der Republik Kasachstan unter № ____ eingetragen) genehmigt wurde, ausgearbeitet.</p> <p>2. Der Schwerpunkt des Schulfachs «Deutsch» ist die Schaffung von Möglichkeiten für die Bildung von persönlichen Qualitäten und die Entwicklung der kognitiven Aktivität durch die Beherrschung von Wissen, Fähigkeiten, Regeln der Kommunikation, Verbesserung der kommunikativen Fähigkeiten, Verbesserung der kommunikativen und interkulturellen Kompetenzen, Lernen der Selbständigkeit durch die Bildung der Fähigkeit zur Selbstbildung. Der Lernende wird lernen, seine nationale Weltanschauung (Einstellung zu sich selbst, seiner Umgebung, seinem Platz im sozialen Umfeld) zu bewerten, indem</p>

in verschiedenen Lebenssituationen;

2) ermöglicht den Zugang zur Hochschulausbildung im Ausland – in Hochschulen von Deutschland, Österreich, der Schweiz;

3) ermöglicht den Lernenden den Zugang zu den Nachrichten und Informationen, die in der deutschen Sprache verbreitet werden;

4) ermöglicht den Lernenden den Zugang zu den authentischen Texten der schöngeistigen Literaturwerken in der deutschen Sprache;

5) ermöglicht das lebenslange Lernen, das auf die Fertigkeiten, Lernstrategien und Kenntnisse, die in der Schule erworben wurden, basiert.

3. Das Bildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“ ist auf die Entwicklung von Sprachfertigkeiten der Lernenden in vier Sprechfertigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben) gerichtet. Nach dem Abschluss der Grundallgemeinbildung (5.-9. Klassen) erreichen die Lernenden Sprachniveau A2 dem Common European Framework of Reference (CEFR) gemäß.

Kapitel 2. Inhaltsaufbau vom Schulfach „Deutsch“

4. Der maximale Umfang von Schulfachbelastung im Schulfach „Deutsch“ beträgt:

1) in der 5. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

2) in der 6. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

3) in der 7. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

4) in der 8. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;

5) in der 9. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr.

er die Muttersprache und die deutsche Sprache vergleicht.

3. Die Hauptrichtung des Schulfachsfachs «Deutsch» - Bildung von Kompetenzen, die für die berufliche Ausbildung und des Lernens in der Einheit von Erziehung, Bildung, Kreativität und Entwicklung; die Entwicklung der kognitiven Aktivität der Lernenden, durch das Erlernen der deutschen Sprache in Kontinuität mit den nationalen Werten, die Bildung des kulturellen Wissens, der geistigen und moralischen Welt, kognitiv-emotionale Intelligenz, kritisches Denken und Ausdruck der Persönlichkeit durch künstlerische Werke. Bildung einer Person, die Kenntnisse, Fähigkeiten, Fertigkeiten besitzt, die für die kommunikative Wahrnehmung eines sprachlichen Phänomens notwendig sind, die das gewonnene Wissen im Alltag frei anwenden kann, im deutschsprachigen Umfeld.

4. Die Ziele des Schulfachs «Deutsch» sind die Entwicklung der kognitiven Tätigkeit des Lernenden durch das Erlernen der deutschen Sprache in der Kontinuität mit nationalen Werten, die Bildung von kulturellen Kenntnissen .die Bildung der Persönlichkeit, die die Kenntnisse, Fertigkeiten, Fertigkeiten besitzt, die für die kommunikative Wahrnehmung des Sprachphänomens notwendig sind, die das gewonnene Wissen im Alltag, im deutschsprachigen Umfeld frei anwenden kann.

6. Wertorientierung des Lerninhalts:

- spirituelle und kulturelle Werte (Familie, Patriotismus, Sprache, Bildung, Traditionen, Ehre, Gewissen, Geist, Fleiß, Bedürfnisse, Kreativität, Geschichte, Mentalität, Wissenschaft, Kultur, spirituelles und kulturelles Erbe);

-die Werte der natürlichen Reichtümer und Landressourcen (Heimat-Atameken, Heimatland, Shanyrak, historische Denkmäler, Natur, natürliche Ressourcen, Produktion, Wohlbefinden der Familie) ;

- moralische Werte (Güte, Nächstenliebe, Freundschaft, Liebe, Zuneigung, Brüderlichkeit, Fürsorge, Verantwortung,

Der Umfang der Schulfachbelastung im Schulfach hängt von dem Einheitsbildungsplan ab, der durch den Befehl des Ministers der Bildung und Wissenschaft der Republik Kasachstan vom 8. November 2012 № 500 “Über Genehmigung von Einheitsbildungsplänen der Grund-, Mittel- und allgemeinen Mittelschulbildung der Republik Kasachstan” (ins Register der staatlichen Registrierung der Normativ- und Rechtsakten der Republik Kasachstan unter № 8170 eingetragen) genehmigt wurde.

5. Das Bildungsprogramm enthält Lernschritte für Schulfach „Deutsch“ (Klassen) in Übereinstimmung mit dem Sprachniveau, Bewertungskriterien für Sprachfertigkeiten und –fähigkeiten in vier Sprechfähigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben), den Langzeitplan für die ganze Lernzeit (5.-9. Klassen).

6. Der Inhalt des Bildungsprogramms in Schulfach „Deutsch“ ist nach Lernabschnitten (Hören, Sprechen, Lesen, Schreiben, Sprachverwendung) strukturiert.

7. Lernziele, die für jeden Abschnitt bestimmt sind, ermöglichen dem Lehrer, die Arbeit nach der Entwicklung der vier Sprechfähigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen, Schreiben) systematisch zu planen, Leistungen der Lernenden einzuschätzen, sie über die weiteren Lernschritte zu informieren.

8. Im Grundinhalt des Bildungsprogramms sind allgemeine Lernziele im Bezug auf die deutsche Sprache für bestimmte Klassen dargestellt.

9. In Abschnitten „Hören“, „Sprechen“, „Lesen“ und „Schreiben“ sind die Lernziele in vier Sprechfähigkeiten niedergeschrieben, die mit den Sprachniveaus (5.Klasse - A1.1, 6.Klasse – A1.2, 7.Klasse – A2.1, 8. und 9.Klassen - A2.2) übereinstimmen. Das Erreichen der Lernziele entspricht dem Endlernergebnis in der deutschen Sprache.

10. Im Abschnitt „Sprachverwendung“ wird der Lernende mit Forderungen der korrekten Rede- und Schreibverwendung von lexisch-grammatischen, syntaktischen Strukturen der deutschen Sprache

Fürsorge, Verantwortung, Würde, Ehrlichkeit, Zufriedenheit, Nächstenliebe, Pflicht, Vertrauen);

- ästhetische Werte (Beobachtung, Sensibilität, Geschmack, Kunstwerke, Literatur, Kultur);

- kasachischer Patriotismus (Heimat, Unabhängigkeit, Patriotismus, Gesetz, Recht, Pflicht, Freiheit, Pflicht, Ehre, Freiheit, Ehre, Toleranz) ;

- werte der Gesundheit (Leben, Gesundheit, Zeit, körperliche Kultur, psychische Gesundheit, Wille, Ausdauer, Flexibilität).

6. Das theoretische Material ermöglicht es den Lernenden, das phonetische System, die grammatische Struktur der deutschen Sprache zu beherrschen, das Vokabular und das grammatische Material zu studieren, die Kenntnisse, Fähigkeiten und Fertigkeiten der Lernenden zu überprüfen.

7. Das Bildungsprogramm zum Schulfach „Deutsch“ ist auf die Entwicklung von Sprachfertigkeiten der Lernenden in vier Sprechfähigkeiten (Hören, Sprechen, Lesen und Schreiben) gerichtet.

8. Nach dem Abschluss der Grundallgemeinbildung erreichen die Lernenden Sprachniveau A2 dem Common European Framework of Reference (CEFR) gemäß (6.Klasse - A1.1, 7.Klasse – A1.2, 8.Klasse – A2.1, 9. und 10.Klassen - A2.2)).

9. Der Inhalt des Niveaus der grundlegenden sekundären Bildung und die Organisation des Lehr- und Bildungsprozesses beinhaltet die Festlegung und Umsetzung der folgenden drei Komponenten der Ziele in ihrer Einheit.

1) Pädagogische Ziele basierend auf Werten;

2) Bildungsziele, die auf die Bildung persönlicher Kompetenzen abzielen;

3) Entwicklungsziele: Basierend auf Kreativität und Kreativität.

10. Definiert metapredmetnyh Kompetenzen, die in Form von erwarteten Ergebnissen für das Thema am Ende des Niveaus

vertraut gemacht.

Grundinhalt für die 5.Klasse

11. Grundinhalt für die 5.Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.1 – mittleres Niveau A1.

12. Interkulturell-kommunikativer Aspekt:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den Alltags- und Lernebenen kommunizieren;

2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;

3) einfache Sätze verstehen;

4) auf einfache Alltagsfragen antworten und Fragen stellen;

5) sich selbst mündlich vorstellen;

6) elementare Dialoge führen;

7) einfache nützliche Informationen (aus Plakaten, Tabellen, Werbung) herausstellen;

8) einfache Postkarten schreiben;

9) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Gestik, Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;

10) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;

11) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und danach streben, deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch zu verwenden;

12) Realien, Sitten und Bräuche der deutschsprachigen Länder kennen lernen und Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen.

13. Erzieherischer Aspekt in der 5.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

14. Allgemeinbildender Aspekt in der 5.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

der primären Sekundarstufe gebildet werden:

kommunikativ-Sprachkompetenz - eine Sammlung von Sprachkenntnissen über die Regeln des Funktionierens von Sprachmitteln (phonetisch, Rechtschreibung, lexikalisch und grammatisch) in der Sprache und Fähigkeiten ihrer Verwendung für kommunikative Zwecke;

Soziokulturelle Kompetenz - eine Sammlung von Wissen über die national-kulturellen Besonderheiten der Länder der Sprache, die Fähigkeit, ihre Sprache und Nicht-Sprache Verhalten in Übereinstimmung mit dieser Besonderheit zu bauen, die Fähigkeit, auf dieser Grundlage ihr Land und ihre Kultur unter den Bedingungen der fremdsprachigen interkulturellen Kommunikation zu vertreten;

Lehr- und kognitive Kompetenz - die Gesamtheit der allgemeinen und speziellen Lernfähigkeiten, die für die Verwirklichung der selbständigen Tätigkeit nach der Beherrschung der Fremdsprache notwendig sind, die Erfahrung ihrer Nutzung;

Informationstechnologie-Kompetenz - eine Sammlung von Wissen und Fähigkeiten, um mit Computertechnik zu arbeiten, moderne Software zu verwenden, die für die Lösung professioneller Probleme entwickelt wurde, die Fähigkeit, die notwendigen Informationen mit Hilfe von Netzwerktechnologien zu erhalten

11. Die Bestimmung der erwarteten Ergebnisse im Lehrfach "Deutsch" und die Bewertung der pädagogischen Leistungen des Schülers erfolgt nach dem System «Wissen – verstehen – vorbildliches Wissen anwenden – Wissen unter neuen Bedingungen anwenden – Wissen kreativ anwenden».

Kapitel 2. Inhaltsaufbau vom Schulfach „Deutsch“

4. Der maximale Umfang von Schulfachbelastung im

<p>15. Entwicklungsaspekt in der 5.Klasse:</p> <p>1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;</p> <p>2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit deren der Muttersprache) aktivisieren;</p> <p>3) am Lehrbuch, Wörterbuch arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden.</p> <p>16. Strategischer Aspekt in der 5.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben. Grundinhalt für die 6.Klasse</p> <p>17. Grundinhalt für die 6. Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.2 – hohes Niveau A1.</p> <p>18. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 6.Klasse:</p> <p>1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;</p> <p>2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;</p> <p>3) einfache gebräuchliche Sätze und Phrasen verstehen;</p> <p>4) auf Alltagsfragen antworten, Fragen stellen, einfachen Dialog bilden;</p> <p>5) sich selbst und andere Person vorstellen;</p> <p>6) einfache nützliche Informationen (im Geschäft, auf der Straße) herausstellen;</p> <p>7) einfache Postkarten, persönliche Briefe schreiben, Fragebogen ausfüllen;</p> <p>8) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;</p> <p>9) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;</p> <p>10) Realien, Sitten und Bräuche, Traditionen der</p>	<p>Schulfach „Deutsch“ beträgt:</p> <p>1) in der 6. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;</p> <p>2) in der 7. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;</p> <p>3) in der 8. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;</p> <p>4) in der 9. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr;</p> <p>5) in der 10. Klasse – 3 Schulfachsstunden pro Woche, 102 Stunden im Schuljahr.</p> <p>Grundinhalt für die 6.Klasse Grundinhalt für die 6.Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.1 – mittleres Niveau A1.</p> <p>Interkulturell-kommunikativer Aspekt:</p> <p>1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den Alltags- und Lernebenen kommunizieren;</p> <p>2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;</p> <p>3) einfache Sätze verstehen;</p> <p>4) auf einfache Alltagsfragen antworten und Fragen stellen;</p> <p>5) sich selbst mündlich vorstellen;</p> <p>6) elementare Dialoge führen;</p> <p>7) einfache nützliche Informationen (aus Plakaten, Tabellen, Werbung) herausstellen;</p> <p>8) einfache Postkarten schreiben;</p> <p>9) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Gestik, Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;</p> <p>10) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;</p> <p>11) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und danach streben, deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch zu verwenden;</p> <p>12) Realien, Sitten und Bräuche der deutschsprachigen</p>
--	--

deutschsprachigen Länder kennen lernen, Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen;

11) den ethno-linguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

19. Erzieherischer Aspekt in der 6.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

20. Allgemeinbildender Aspekt in der 6.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

21. Entwicklungsaspekt in der 6.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

3) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit denen der Muttersprache) aktivisieren;

4) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden.

22. Strategischer Aspekt in der 6.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben..

Grundinhalt für die 7.Klasse

23. Grundinhalt für die 7. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.1 – niedriges Niveau A2.

24. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 7.Klasse:

1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen

Länder kennen lernen und Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen.

Erzieherischer Aspekt in der 6.Klasse:

1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;

2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 6.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 6.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit denen der Muttersprache) aktivisieren;

3) am Lehrbuch, Wörterbuch arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden.

Strategischer Aspekt in der 6.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 6. Klasse:

1. Darf ich mich vorstellen?

1.1 Neu in der Klasse

1.2 Kasachische und deutsche Namen

1.3 Zahlen um uns herum: Alter, Telefonnummer

2. Meine Herkunft

2.1 Länder und Kontinente

2.2 Ich komme aus Kasachstan. Und du?

2.3 Wo wohnst du?

3. Reden wir über die Schule

3.1 Schulbedarf

Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;
 2) oft gebräuchliche Sätze und Umgangssphrasen verstehen;
 3) in einfachen Sätzen über Lernen, Schule, Herkunft, nächste Umgebung und elementare Alltagsbedürfnisse erzählen;
 4) einfache Texte, Anzeigen, Briefe lesen und verstehen;
 5) kurze Zetteln, Briefe persönlichen Charakters schreiben;
 6) in einfachen typischen Situationen, die unmittelbaren Informationsaustausch im Rahmen der bekannten Themen und Tätigkeitsarten fordern, umgehen;
 7) landeskundliche Kenntnisse erwerben, sich mit Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern bekannt machen;
 8) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

25. Erzieherischer Aspekt in der 7.Klasse:
 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;
 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

26. Allgemeinbildender Aspekt in der 7.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

27. Entwicklungsaspekt in der 7.Klasse:
 1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;
 2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;
 3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen;
 4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

3.2 Ist das deine Lehrerin?
3.3 Meine 6-Klasse
4. Schule und Freizeit
4.1 Lehrer und Menschen anderer Berufe
4.2 Deutschstunde
4.3 Was kannst du in der Schule und in deiner Freizeit tun?
5. Tagesablauf
5.1 Zeit
5.2 Was und wann mache ich?
5.3 Mein bester Tag
6. Schultag
6.1 Stundenplan
6.2 Schule nach dem Unterricht
6.3 Schule in Kasachstan und Deutschland
7. Mein Hobby
7.1 Ich will und kann
7.2 Kommst du mit mir zum Konzert?
7.3 Hobbys kasachischer und deutscher Schüler
8. Schulen auf der ganzen Welt
8.1 Mutter- und Fremdsprachen
8.2 Der Weg zur Schule der Schüler verschiedener Länder
8.3 Brieffreund

Grundinhalt für die 7.Klasse
 Grundinhalt für die 7. Klasse entspricht dem Sprachniveau A1.2
 – hohes Niveau A1.

Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 7.Klasse:
 1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;
 2) Grundkenntnisse in der deutschen Sprache demonstrieren;
 3) einfache gebräuchliche Sätze und Phrasen verstehen;
 4) auf Alltagsfragen antworten, Fragen stellen, einfachen Dialog bilden;

<p>5) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivieren.</p> <p>28. Strategischer Aspekt in der 7.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.</p> <p>Grundinhalt für die 8.Klasse</p> <p>29. Grundinhalt für die 8. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – mittleres Niveau A2.</p> <p>30. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 8.Klasse:</p> <p>1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der soziokulturellen Ebene kommunizieren;</p> <p>2) einzelne schwierigere Sätze, allgemeine Informationen im Gesprächsverlauf verstehen;</p> <p>3) sich einem Gespräch über alltägliche irdische Dinge anschließen;</p> <p>4) wichtige Informationen in einfachen Texten verstehen;</p> <p>5) einfache Briefe persönlichen Charakters schreiben;</p> <p>6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern kennen;</p> <p>7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.</p> <p>31. Erzieherischer Aspekt in der 8.Klasse:</p> <p>1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;</p> <p>2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.</p> <p>32. Allgemeinbildender Aspekt in der 8.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.</p> <p>33. Entwicklungsaspekt in der 8.Klasse:</p> <p>1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften:</p>	<p>5) sich selbst und andere Person vorstellen;</p> <p>6) einfache nützliche Informationen (im Geschäft, auf der Straße) herausstellen;</p> <p>7) einfache Postkarten, persönliche Briefe schreiben, Fragebogen ausfüllen;</p> <p>8) den Sinn der Aussagen mit Hilfe von Umschreibungen, Wiederholungen verstehen;</p> <p>9) neue Lexik auf Muttersprache stützend intuitiv erraten;</p> <p>10) Realien, Sitten und Bräuche, Traditionen der deutschsprachigen Länder kennen lernen, Fertigkeiten von verbalen und nonverbalen Verhalten in der Kommunikation bewusst machen;</p> <p>11) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.</p> <p>Erzieherischer Aspekt in der 7.Klasse:</p> <p>1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;</p> <p>2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.</p> <p>Allgemeinbildender Aspekt in der 7.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.</p> <p>Entwicklungsaspekt in der 7.Klasse:</p> <p>1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;</p> <p>2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;</p> <p>3) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse (Erkennen von Spracherscheinungen, ihre Analyse, Vergleich mit deren der Muttersprache) aktivieren;</p> <p>4) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim</p>
---	---

<p>Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;</p> <p>2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;</p> <p>3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, diskutieren;</p> <p>4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;</p> <p>5) rationale Fremdspracherwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivieren.</p> <p>34. Strategischer Aspekt in der 8.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.</p> <p>Grundinhalt für die 9.Klasse</p> <p>35. Grundinhalt für die 9. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – hohes Niveau A2.</p> <p>36. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 9.Klasse:</p> <p>1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der soziokulturellen Ebene kommunizieren;</p> <p>2) kommunikative Absicht in alltäglichen Situationen: Essen und Trinken, Wohnung, Kleidung, Gesundheit, Freizeit, Reisen, Ausbildung realisieren;</p> <p>3) Gespräche selbstständig führen;</p> <p>4) wichtige Informationen in Texten mittlerer Schwierigkeit verstehen;</p> <p>5) Briefe persönlichen Charakters schreiben;</p> <p>6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern kennen;</p> <p>7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.</p> <p>37. Erzieherischer Aspekt in der 9.Klasse:</p> <p>1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur</p>	<p>Spracherwerb gewährleisten, verwenden.</p> <p>Strategischer Aspekt in der 7.Klasse: elementare Grundzüge von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.</p> <p>Thematische Inhalte in der 7. Klasse:</p> <p>1. Schule und Studium</p> <p>1.1. Wie spät ist es?</p> <p>1.2 Mein Tagesablauf</p> <p>2. Unsere Heimat ist Kasachstan</p> <p>2.1 Die Hauptstadt von Kasachstan- Nursultan</p> <p>2.2 Meine Wohnung. Die Möbel</p> <p>3. Deutschland</p> <p>3.1 Die Hauptstadt Deutschlands - Berlin</p> <p>3.2 Feiertage</p> <p>3.3 Nationale Gerichte</p> <p>4. Sport</p> <p>4.1 Berühmte Sportler</p> <p>4.2 Sport in meiner Familie</p> <p>Grundinhalt für die 8.Klasse</p> <p>Grundinhalt für die 8. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.1 – niedriges Niveau A2.</p> <p>Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 8.Klasse:</p> <p>1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf den sozialen Alltagslebens- und Lernebenen kommunizieren;</p> <p>2) oft gebräuchliche Sätze und Umgangssphrasen verstehen;</p> <p>3) in einfachen Sätzen über Lernen, Schule, Herkunft, nächste Umgebung und elementare Alltagsbedürfnisse erzählen;</p> <p>4) einfache Texte, Anzeigen, Briefe lesen und verstehen;</p> <p>5) kurze Zetteln, Briefe persönlichen Charakters schreiben;</p> <p>6) in einfachen typischen Situationen, die unmittelbaren Informationsaustausch im Rahmen der bekannten Themen und Tätigkeitsarten fordern, umgehen;</p> <p>7) landeskundliche Kenntnisse erwerben, sich mit</p>
--	---

bilden;
 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.
 38. Allgemeinbildender Aspekt in der 9.Klasse : allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.
 39. Entwicklungsaspekt in der 9.Klasse:
 1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;
 2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;
 3) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren;
 4) moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;
 5) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, zu allgemeinen Themen diskutieren.
 40. Strategischer Aspekt in der 9.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Kapitel 3. System von Lernzielen

41. Lernziele werden im Bildungsprogramm kodiert. Im Kodesystem bezeichnet die erste Ziffer die Klasse, die zweite Ziffer – den Abschnitt, die dritte Ziffer - die Nummer vom Lernziel.

1) Abschnitt 1. Hören:

Der Lernende muss:				
5. Klasse	6. Klasse	7. Klasse	8. Klasse	9. Klasse
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2
5.2.1 Hauptinfor mation	6.2.1 Hauptinfor mation	7.2.1 formale und	8.2.1 formale und	9.2.1 formale und

Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern bekannt machen;

8) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.

Erzieherischer Aspekt in der 8.Klasse:

- 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden;
- 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen.

Allgemeinbildender Aspekt in der 8.Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern.

Entwicklungsaspekt in der 8.Klasse:

1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln;

2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden;

3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen;

4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen;

5) rationale Fremdsprachenerwerbsmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren.

Strategischer Aspekt in der 8.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.

Thematische Inhalte in der 8. Klasse:

1.Meine Heimat ist Kasachstan

1.1 Sehenswürdigkeiten von NurSultan

1.2 Herausragende Persönlichkeiten meiner Heimat

2. In der Welt der Kunst

2.1 Das Kino und das Theater Kasachstans

2.2 Kino und Theater Deutschland

über sich selbst und andere Personen auf Ebene der einfachen Sätze in typischen Situationen übergeben	über sich selbst und andere Personen auf Ebene der Diskussion zu den meisten allgemeinen Themen übergeben	informelle Stichwortverzeichnisse im Gespräch zu einigen allgemeinen und Lernthemen verwenden	informelle Stichwortverzeichnisse im Gespräch zu den meisten allgemeinen und Lernthemen verwenden	informelle Stichwortverzeichnisse im Gespräch zu allgemeinen und Lernthemen verwenden	<p>2.3 Musik und Literatur 3. Welt der Berufe 3.1 Beruf meiner Träume 3.2 Beruf der Zukunft 3.3 Gefragte Berufe meiner Heimat 4. Der Mensch und seine Sprachfähigkeiten 4.1 Sprachurlaub in Deutschland 4.2 Schulaustauschprogramm weltweit 4.3 Kasachstan und seine Sprachfähigkeiten</p> <p>Grundinhalt für die 9. Klasse Grundinhalt für die 9. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – mittleres Niveau A2. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 9. Klasse: 1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der sozialkulturellen Ebene kommunizieren; 2) einzelne schwierigere Sätze, allgemeine Informationen im Gesprächsverlauf verstehen; 3) sich einem Gespräch über alltägliche irdische Dinge anschließen; 4) wichtige Informationen in einfachen Texten verstehen; 5) einfache Briefe persönlichen Charakters schreiben; 6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern kennen; 7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden.</p> <p>Erzieherischer Aspekt in der 9. Klasse: 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden; 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen. Allgemeinbildender Aspekt in der 9. Klasse: allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder</p>
5.2.2 einfache Fragen stellen, um Informationen zu einigen allgemeinen Themen zu bekommen	6.2.2 einfache Fragen stellen, um Informationen zu den meisten allgemeinen Themen zu bekommen, sich kurzem Gespräch einzuschließen	7.2.2 komplizierte Fragen stellen, um Informationen zu einigen allgemeinen Themen zu bekommen	8.2.2 komplizierte Fragen stellen, um Informationen zu allgemeinen und einigen Lernthemen zu bekommen	9.2.2 komplizierte Fragen stellen, um Informationen zu allgemeinen und Lernthemen zu bekommen	
5.2.3 die Meinung auf Ebene der Sätze	6.2.3 die Meinung auf Ebene der Sätze	7.2.3 die Meinung auf Ebene der	8.2.3 die Meinung auf Ebene der	9.2.3 eigenen Gesichtspunkt zu allgemeinen	

zu einigen allgemeinen und Lernthemen äußern	mit Argumentationselementen zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen äußern	Argumentation zu den meisten allgemeinen und Lernthemen äußern	Argumentation zu beliebigen allgemeinen und Lernthemen äußern	n und Lernthemen erklären und begründen	<p>und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern. Entwicklungsaspekt in der 9.Klasse: 1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln; 2) am Lehrbuch, Nachschlagewerk arbeiten, Lerninformationen aufschreiben, moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden; 3) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, diskutieren; 4) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen; 5) rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren. Strategischer Aspekt in der 9.Klasse: grundsätzliche Eigenschaften von sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.</p> <p>Thematische Inhalte in der 9. Klasse: 1. Alternative Energiequellen 1.1 Die Energie der Sonne 1.2 Energie der Erde 2. Professionalität und Zeitanforderungen 2.1 Bildung in Kasachstan und Deutschland 2.2 Berufswahl in Kasachstan 2.3 Berufswahl in Deutschland 3. Persönliche Entwicklung 3.1. Berühmte Persönlichkeiten Kasachstans, die mich inspirieren 3.2 Strategie meiner persönlichen Entwicklung 4. Der Mensch in der modernen Welt 4.1 Mensch und Umwelt 4.2 Allgemeine Werte 4.3 Auswirkungen der Umwelt auf die Persönlichkeitsentwicklung</p>
5.2.4 manche Kommentare mit einiger Flexibilität auf Ebene der Sätze zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen beantworten	6.2.4 manche Kommentare mit einiger Flexibilität auf Ebene der Sätze mit Argumentationselementen zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen beantworten	7.2.4 manche Kommentare mit einiger Flexibilität auf Ebene der Sätze mit Argumentationselementen zu den meisten allgemeinen und Lernthemen beantworten	8.2.4 Kommentare mit einiger Flexibilität auf Ebene der Sätze mit Argumentationselementen zu allgemeinen und Lernthemen beantworten	9.2.4 Kommentare mit bestimmter Flexibilität auf Ebene der Argumentation zu allgemeinen und Lernthemen beantworten	
5.2.5	6.2.5	7.2.5	8.2.5	9.2.5	

<p>beim Informationsaustausch zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen auf dem Basisniveau kommunizieren zu versuchen</p>	<p>beim andauernden Gespräch zu den meisten allgemeinen und Lernthemen kommunizieren zu versuchen</p>	<p>mit Mitschülerinnen zum Zweck der Zusammenarbeit, Besprechung, Übereinstimmung, Planung und Schwerpunktsetzung für Realisierung der Lernaufgaben zusammenwirken zu versuchen</p>	<p>mit Mitschülerinnen zum Zweck der Zusammenarbeit, Besprechung, Übereinstimmung, Planung und Schwerpunktsetzung für Realisierung der Lernaufgaben zusammenwirken</p>	<p>mit Mitschülerinnen zum Zweck der Zusammenarbeit, Besprechung, Übereinstimmung, Planung und Schwerpunktsetzung für Realisierung der Lernaufgaben zusammenwirken</p>	<p>Grundinhalt für die 10.Klasse Grundinhalt für die 10. Klasse entspricht dem Sprachniveau A2.2 – hohes Niveau A2. Interkulturell-kommunikativer Aspekt in der 10.Klasse: 1) mit Vertretern fremdsprachiger Kultur auf der sozialkulturellen Ebene kommunizieren; 2) kommunikative Absicht in alltäglichen Situationen: Essen und Trinken, Wohnung, Kleidung, Gesundheit, Freizeit, Reisen, Ausbildung realisieren; 3) Gespräche selbstständig führen; 4) wichtige Informationen in Texten mittlerer Schwierigkeit verstehen; 5) Briefe persönlichen Charakters schreiben; 6) landeskundliche und kulturologische Kenntnisse haben, Umgangsnormen, Spezifik vom Nationalcharakter und Besonderheiten der Mentalität von Deutschsprachträgern kennen; 7) den ethnolinguakulturellen Werten der deutschsprachigen Länder teilhaftig werden und deutsche Sprache in den Situationen des interkulturellen Zusammenwirkens praktisch verwenden. Erzieherischer Aspekt in der 10.Klasse: 1) positives Verhalten zur deutschen Sprache und Kultur bilden; 2) verschiedene Standpunkte respektieren, Toleranz zeigen. Allgemeinbildender Aspekt in der 10.Klasse : allgemeine Kultur erhöhen, den Gesichtskreis, Kenntnisse über deutschsprachige Länder und die Welt um uns herum anhand der deutschen Sprache erweitern. Entwicklungsaspekt in der 10.Klasse: 1) sprachliche Fähigkeiten, Kultur des Sprachverhaltens, Interesse an deutscher Sprache, positive Personeneigenschaften: Willensqualitäten, Gedächtnis entwickeln; 2) eigene und fremdsprachige Kultur erkennen, Muttersprache mit der Fremdsprache vergleichen; 3) rationale Fremdsprachenerwerbmethoden verwenden, eigene</p>
<p>5.2.6 sich auf Ebene der Sätze während der Paar-, Gruppen- und Klassenarbeit klar und logisch</p>	<p>6.2.6 sich auf Ebene der Sätze und im Laufe der Diskussion während der Paar-, Gruppen- und</p>	<p>7.2.6 mit einiger Flexibilität das, was die anderen auf Ebene der Sätze oder Argumentation während</p>	<p>8.2.6 mit einiger Flexibilität das, was die anderen auf Ebene der Sätze oder Argumentation während</p>	<p>9.2.6 mit bestimmter Flexibilität das, was die anderen auf Ebene der Sätze oder Argumentation</p>	

ausdrücken	Klassenarbeit klar und logisch ausdrücken	der Paar-, Gruppen- und Klassenarbeit gesagt haben, kommentieren zu versuchen	der Paar-, Gruppen- und Klassenarbeit gesagt haben, kommentieren	während der Paar-, Gruppen- und Klassenarbeit gesagt haben, kommentieren	<p>Lerntätigkeit organisieren, intellektuelle Prozesse aktivisieren; 4) moderne Lerntechnologien, die Effizienz beim Spracherwerb gewährleisten, verwenden; 5) eigene Gedanken logisch und nachvollziehbar darstellen, zu allgemeinen Themen diskutieren. Strategischer Aspekt in der 10.Klasse: grundsätzliche Eigenschaftenvon sekundärer Sprachpersönlichkeit erwerben.</p> <p>Thematische Inhalte in der 10. Klasse:</p> <p>1. Natürliche Phänomene</p> <p>2. Der Mensch und seine Fähigkeiten und</p> <p>2.1 Einzigartige Fähigkeiten des menschlichen Körpers</p> <p>2.2 Geniale Menschen</p> <p>3. Herausragende Menschen in Kasachstan und Deutschland</p> <p>3.1 Herausragende Menschen Kasachstans</p> <p>3.2 Herausragende Menschen in Deutschland</p> <p>4. Moderne Technik</p> <p>4.1 Technischer Fortschritt und wissenschaftliche Fortschritte.</p> <p>4.2 Internet überall</p> <p>5. Die Jugend und ihre Probleme</p> <p>5.1 Jugend-Subkultur</p> <p>5.2 Bulling unter Jugendlichen</p> <p>6. Nächstenliebe und Konflikte</p> <p>6.1 Wohltätigkeit beginnt zu Hause.</p> <p>6.2 Arbeitslosigkeit</p> <p>Erwartete Ergebnisse zum Studienfach "Deutsch" der Grundschulbildung</p> <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse durch die Sprechfähigkeit "Hören» :</p> <p>versteht: - mit Unterstützung für einzelne Sätze und die am häufigsten</p>
5.2.7 spezifische Lexik und Syntax zu einigen allgemeinen Themen verwenden	6.2.7 spezifische Lexik und Syntax zu einigen allgemeinen und Lernthemen verwenden	7.2.7 spezifische Lexik und Syntax zu verschiedenen allgemeinen und einigen Lernthemen verwenden	8.2.7 spezifische Lexik und Syntax zu den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwenden	9.2.7 spezifische Lexik und Syntax zu unbegrenzten allgemeinen und Lernthemen verwenden	
5.2.8 einfache Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen	6.2.8 einige längere Geschichten und Ereignisse zu manchen allgemeinen und Lernthemen	7.2.8 einige längere Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen	8.2.8 einige längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen	9.2.8 längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen nacherzählen	

nacherzählen	nacherzählen	nacherzählen	nacherzählen	n	<p>verwendeten Wörter nach Thema</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quizfragen und biografische Informationen zur Verfügung stellen - keine Unterstützung Quizfragen zu allgemeinen und Lernthemen - mit Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen - mit Unterstützung für die meisten spezifischen Informationen und Details in einem kurzen Gespräch zu einigen Unterrichtsthemen - unterstützt Geschichten, einschließlich einer längeren Konversation zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse durch die Fähigkeit "Hören»):</p> <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - einzelne Sätze und die am häufigsten verwendeten Wörter nach Thema - komplexere Fragen mit Unterstützung über die Bereitstellung persönlicher Informationen - unterstützung für komplexere Fragen zu einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen - mit begrenzter Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen - mit Unterstützung der meisten spezifischen Informationen und Details in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen <p>- unterstützt Sinn aus dem Kontext der langen Konversation zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen</p> <ul style="list-style-type: none"> - meinung des Sprechers(-sie) in einem langen Gespräch mit Unterstützung zu begrenzten allgemeinen und pädagogischen Themen - mit Geschichten Unterstützung, einschließlich einer längeren Konversation zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse durch die Fähigkeit "Hören»):</p>
3) Abschnitt 3. Leseverstehen:					
Der Lernende muss					
5. Klasse	6. Klasse	7. Klasse	8. Klasse	9. Klasse	
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2	
5.3.1 Schwerpunkte in einigen kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen verstehen	6.3.1 Schwerpunkte in kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen verstehen	7.3.1 Schwerpunkte in Texten zu einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen verstehen	8.3.1 Schwerpunkte in Texten zu verschiedenen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen verstehen, einige längere Texte einschließend	9.3.1 Schwerpunkte in langen Texten zu den meisten unbekanntem allgemeinen und Lernthemen verstehen	
5.3.2 spezifische Informationen und Details in kurzen einfachen Texten zu	6.3.2 spezifische Informationen und Details in kurzen einfachen Texten zu	7.3.2 spezifische Informationen und Details in Texten zu den meisten	8.3.2 spezifische Informationen und Details in Texten zu verschiedenen	9.3.2 spezifische Informationen und Details in Texten zu bekannten allgemeinen	

einigen allgemeinen und Lernthemen mit geringer Unterstützung verstehen	einigen allgemeinen und Lernthemen frei verstehen	bekanntesten allgemeinen und Lernthemen verstehen	bekanntesten allgemeinen und Lernthemen verstehen, einige lange Texte einschließend	n und Lernthemen verstehen, einige lange Texte einschließend	weiß: - mit wenig Sinn Unterstützung aus dem Kontext einer langen Konversation zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen versteht: - highlights in einem langen Gespräch über eine begrenzte Anzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen - mit wenig Unterstützung für einige detaillierte Informationen in einem langen Gespräch/Gespräch über eine begrenzte Palette von allgemeinen und pädagogischen Themen - wie man charakteristische Merkmale auf Wort-, Satz- und Textebene bestimmter mündlicher Genres identifiziert - mit Unterstützung für Geschichten zu allgemeinen und Lernthemen wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - mit etwas Unterstützung die meisten Details des Arguments in einem erweiterten Gespräch über eine begrenzte Palette von allgemeinen und pädagogischen Themen - mit ein wenig Unterstützung einige der impliziten Bedeutungen in einem langen Gespräch über einige allgemeine und pädagogische Themen besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an): - mit Unterstützung der Meinung des Sprechers(-sie) in einem längeren Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen
5.3.3 Argumentations-details zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verstehen	6.3.3 Argumentations-details zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verstehen, einige lange Texte einschließend	7.3.3 Argumentations-details zu den meisten bekannten allgemeinen und Lernthemen verstehen, einige lange Texte einschließend	8.3.3 Argumentations-details zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verstehen, einige lange Texte einschließend	9.3.3 Argumentationsdetails in langen Texten zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen verstehen	Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse durch die Fähigkeit "Hören» :
5.3.4 einige kurze Texte mit geringer Unterstützung lesen und einen	6.3.4 einige kurze, einfache Texte schöngeistiger Literatur	7.3.4 einige lange Texte schöngeistiger und nicht schöngeistiger	8.3.4 lange Texte verschiedener schöngeistiger und nicht schöngeistiger	9.3.4 lange Texte schöngeistiger und nicht schöngeistiger Literatur zu	weiß: - wie man mit geringfügiger Unterstützung die Meinung des Sprechers (-sie) in einem langen Gespräch zu allgemeinen und pädagogischen Themen zu bestimmen - wie man mit wenig Unterstützung Bedeutung aus dem Kontext einer langen Konversation zu den meisten allgemeinen und

Bericht zum Gelesenen erstatten	selbstständig lesen	Literatur zu bekannten und einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen lesen	ger Literatur zu bekannten und einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen lesen	bekanntem und einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen lesen	pädagogischen Themen zu identifizieren versteht: - praktisch ohne Unterstützung Highlights in einem langen Gespräch über allgemeine und pädagogische Themen - mit wenig Unterstützung oder ohne Unterstützung der spezifischsten Informationen in einem erweiterten Gespräch über eine Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen - praktisch ohne Unterstützung die meisten Details der Argumente in einem langen Gespräch über eine breite Palette von gemeinsamen und Lernthemen - wie man charakteristische Merkmale auf Wort-, Satz- und Textebene bestimmter mündlicher Genres definiert - große Geschichten zu allgemeinen und Lernthemen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse durch die Fähigkeit "Hören»): versteht: - highlights ohne Unterstützung oder mit Unterstützung im angehörten Text; - abgehörter Text, der in der Kommunikation in verschiedenen Situationen verwendet wird; - der volle Inhalt des hörbaren Textes und stellt die Reihenfolge, die logische Verbindung der Tatsachen, die in der Audionachricht übertragen werden; - wörter und wiederholen Sie nur diejenigen von ihnen, die zu einem Thema beziehen - texte von mittlerer Komplexität und biografische Informationen zur Verfügung stellen; -versteht und extrahiert die wichtigsten Inhalte, die wichtigsten Fakten in der angehörten Text enthalten; - und extrahiert, um die notwendigen spezifischen Informationen oder Informationen zu finden, die interessiert sind; - identifiziert Inkonsistenzen in den gegebenen Argumenten in
5.3.5 den Sinn aus dem Kontext in kurzen Texten zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	6.3.5 den Sinn aus dem Kontext zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen bestimmen, lange Texte einschließend	7.3.5 den Sinn aus dem Kontext in kurzen Texten zu den meisten bekannten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	8.3.5 den Sinn aus dem Kontext in kurzen und langen Texten zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	9.3.5 den Sinn aus dem Kontext in langen Texten zu den meisten bekannten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	
5.3.6 Einstellung und Meinung des Autors in kurzen Texten zu	6.3.6 Einstellung und Meinung des Autors in kurzen Texten zu	7.3.6 Einstellung und Meinung des Autors zu verschieden	8.3.6 Einstellung und Meinung des Autors zu verschieden	9.3.6 Einstellung und Meinung des Autors in langen Texten zu	

einigen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	den meisten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	einigen unbekannteren allgemeinen und Lernthemen bestimmen	einigen unbekannteren allgemeinen und Lernthemen bestimmen, lange Texte einschließen	den meisten allgemeinen und Lernthemen bestimmen	<p>einem langen Gespräch zu einigen allgemeinen und Lernthemen</p> <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse durch die Fähigkeit «Sprechen» weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man grundlegende Informationen über sich selbst und andere auf der Ebene der einfachen Sätze in typischen Situationen vermittelt - wie man einfache Fragen stellt, um Informationen innerhalb einiger allgemeiner Themen zu erhalten <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - versucht, auf einer grundlegenden Ebene des Informationsaustausches innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren - legt Gedanken klar und klar auf Satzebene während der dampfenden, Gruppenarbeit und der Arbeit der ganzen Klasse <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man mit einer gewissen Flexibilität auf der Vorschlagsebene auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - versucht, auf einer grundlegenden Ebene des Informationsaustausches innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren - legt Gedanken klar und klar auf Satzebene während der dampfenden, Gruppenarbeit und der Arbeit der ganzen Klasse <p>wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verwendet spezifisches Vokabular und Syntax innerhalb einiger gebräuchlicher Themen - erzählt einfache Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen <p>besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):</p>
5.3.7 Merkmale der Wörter, Sätze und Texte im Rahmen einiger geschrieben er Genres bestimmen	6.3.7 Merkmale der Wörter, Sätze und Texte im Rahmen meist geschrieben er Genres bestimmen	7.3.7 Merkmale der Wörter, Sätze und Texte im Rahmen meist geschrieben er Genres bestimmen	8.3.7 Merkmale der Wörter, Sätze und Texte im Rahmen meist geschrieben er Genres bestimmen	9.3.7 Merkmale der Wörter, Sätze und Texte im Rahmen beliebiger geschrieben er Genres bestimmen	
5.3.8 Papier- und Digitalressourcen für Bedeutungserschließung und Verstehens-erweiterung mit geringer	6.3.8 bekannte Papier- und Digitalressourcen für Bedeutungserschließung und Verstehens-erweiterung selbstständi	7.3.8 bekannte und einige unbekanntere Papier- und Digitalressourcen für Bedeutungserschließung und Verstehens-	8.3.8 bekannte und einige unbekanntere Papier- und Digitalressourcen für Bedeutungserschließung und Verstehens-	9.3.8 meist bekannte und unbekanntere Papier- und Digitalressourcen für Bedeutungserschließung und	

Unterstützung verwenden	g verwenden	erweiterung mit geringer Unterstützung verwenden	erweiterung verwenden	Verstehens-erweiterung verwenden	<ul style="list-style-type: none"> - äußert Stellungnahme auf Vorschlagsebene unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse durch die Fähigkeit «Sprechen»: weiß: - wie Informationen über sich selbst und andere auf Diskussionsebene zu den meisten gemeinsamen Themen zu vermitteln - wie einfache Fragen zu stellen, um Informationen innerhalb der meisten allgemeinen Themen zu erhalten und unterstützt eine kurze Konversation - äußert seine Meinung in den neuen Bedingungen auf der Ebene des Vorschlags mit Elementen der Argumentation in verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen versteht: - wie man Fragen mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen zu beantworten wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - versucht, in einem längeren Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen zu interagieren - legt die Gedanken klar und deutlich auf der Satzebene und während der Diskussion während des Paares, der Gruppenarbeit und der Arbeit der gesamten Klasse wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - verwendet spezifische Vokabeln und Syntax innerhalb einiger gebräuchlicher und lehrreicher Themen - erzählt einige längere Geschichten und Ereignisse zu einigen allgemeinen und Lernthemen besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an): - äußert Stellungnahme auf Vorschlagsebene unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse
5.3.9 den Unterschied zwischen der Tatsache und Meinung in kurzen einfachen Texten zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	6.3.9 den Unterschied zwischen der Tatsache und Meinung in kurzen einfachen Texten zu beliebigen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	7.3.9 Nichtübereinstimmungen in angeführten Argumenten in kurzen, einfachen Texten zu einigen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	8.3.9 Nichtübereinstimmungen in angeführten Argumenten in kurzen Texten zu einigen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	9.3.9 Nichtübereinstimmungen in angeführten Argumenten in langen Texten zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen bestimmen	
4) Abschnitt 4. Schreiben:					
Der Lernende muss:					
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2	
5.4.1 textbezogene Arbeiten zu einigen allgemeinen und	6.4.1 textbezogene Arbeiten zu verschiedenen	7.4.1 Arbeiten zu allgemeinen und Lernthemen	8.4.1 textbezogene Arbeiten zu allgemeinen und	9.4.1 textbezogene Arbeiten zu allgemeinen und	

Lernthemen planen, schreiben, korrigieren und auslesen	allgemeinen und Lernthemen mit Unterstützung planen, schreiben, korrigieren und auslesen	n mit Unterstützung planen, schreiben, korrigieren und auslesen	Lernthemen mit geringer Unterstützung planen, schreiben, korrigieren und auslesen	Lernthemen ohne Unterstützung planen, schreiben, korrigieren und auslesen	durch die Fähigkeit «Sprechen»: weiß: - wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben versteht: - herausfordernde Fragen, um Informationen in einigen allgemeinen und pädagogischen Themen zu erhalten wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - formale und informelle Register im Gespräch zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an): - in der Entwicklung des Wortschatzes, der für die selbständige Beherrschung der Fremdsprache notwendig ist - äußern Sie Ihre Meinung auf der Ebene der Argumentation innerhalb der meisten allgemeinen und pädagogischen Themen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - unter neuen Bedingungen in der Kommunikation in realen Situationen - einige längere Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse durch die Fähigkeit «Sprechen»: weiß - wie man formale und informelle Register im Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen verwenden - wie man komplexere Fragen stellt, um Informationen über allgemeine Themen und einige Lernthemen zu erhalten - wie man mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf Kommentare innerhalb der allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert - wie mit Klassenkameraden für die Zusammenarbeit,
5.4.2 folgerichtige Sätze zu einem Absatz zu einigen allgemeinen und Lernthemen mit Hilfe der Schlüsselwörter schreiben	6.4.2 über reale, ausgedachte Ereignisse, Handlungen und Erfahrung aus Vergangenheit zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen mit Unterstützung schreiben	7.4.2 über reale, ausgedachte Ereignisse, Handlungen und Erfahrung aus Vergangenheit zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen mit geringer Unterstützung schreiben	8.4.2 über reale, ausgedachte Ereignisse, Handlungen und Erfahrung aus Vergangenheit zu bekannten allgemeinen und Lernthemen mit geringer Unterstützung schreiben	9.4.2 über reale, ausgedachte Ereignisse, Handlungen und Erfahrung aus Vergangenheit zu bekannten allgemeinen und Lernthemen selbstständig schreiben	
5.4.3 textbezogen	6.4.3 über eigene	7.4.3 zu einigen	8.4.3 zu	9.4.3 zu	

ne tatsächliche Angaben, die Menschen, Orte und Objekte beschreiben , mit Unterstützung schreiben	Gefühle und Meinungen zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen mit Unterstützung schreiben	bekanntesten allgemeinen und Lernthemen mit angemessener grammatisc her Schreibfähigkeit schreiben	verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen mit angemessener grammatisc her Schreibfähigkeit schreiben	bekanntesten allgemeinen und Lernthemen mit angemessener grammatisc her Schreibfähigkeit schreiben	Diskussion, Abstimmung, Planung und Priorisierung zu interagieren, um Lernaufgaben zu erfüllen versteht: - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an): -wie man eine Meinung auf der Ebene der Argumentation zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen äußert - wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben -wie man einige längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen nacherzählt Zum Ende des Schuljahres Schüler 10 Klasse in der Fähigkeit "Sprechen»: weiß: - wie man formale und informelle Register im Gespräch zu den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen verwenden - wie man komplexere Fragen stellt, um Informationen über allgemeine Themen und einige Lernthemen zu erhalten - wie man mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf Kommentare innerhalb der allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert - wie mit Klassenkameraden für die Zusammenarbeit, Diskussion, Abstimmung, Planung und Priorisierung zu interagieren, um Lernaufgaben zu erfüllen versteht: - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten
5.4.4 folgerichtige lange Sätze für Übergabe von persönlicher Information mit Unterstützung schreiben	6.4.4 Themen in einem Absatz für Übergabe von persönlicher Information mit Unterstützung schreiben	7.4.4 entsprechende Stile und Register in einigen schriftlichen Genres zu allgemeinen und Lernthemen mit Unterstützung verwenden	8.4.4 entsprechende Stile und Register in schriftlichen Genres zu allgemeinen und Lernthemen mit Unterstützung verwenden	9.4.4 entsprechende Stile und Register in unterschiedlichen schriftlichen Genres zu allgemeinen und Lernthemen mit minimaler Unterstützung verwenden	
5.4.5 Sätze mit Hilfe von	6.4.5 Argumente mit	7.4.5 Argumente mit	8.4.5 Argumente mit	9.4.5 Argumente mit	

Verbindung swörtern mit Unterstützu ng bilden	Beispielen und Begründun g zu einigen bekannt allgemeine n und Lernthe n mit Unterstützu ng verwenden	Beispielen und Begründun g zu einigen bekannt allgemeine n und Lernthe n mit gewisser Unterstützu ng verwenden	Beispielen und Begründun g zu bekannt allgemeine n und Lernthe n mit Unterstützu ng verwenden	Beispielen und Begründun g zu unbegrenzt en bekannt allgemeine n und Lernthe n mit Unterstützu ng verwenden	<p>allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet - wie man spezifisches Vokabular und Syntax in den meisten allgemeinen und einigen Lernthemen verwendet <p>besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man eine Meinung auf der Ebene der Argumentation zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen äußert - wie man mit etwas Flexibilität kommentiert, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Dampfens, der Gruppenarbeit und der gesamten Klasse gesagt haben - wie man einige längere Geschichten und Ereignisse zu den meisten allgemeinen und Lernthemen nacherzählt <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse nach der Fertigkeit "Lesen»:</p> <p>weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man die charakteristischen Eigenschaften eines Wortes, Satzes und Textes innerhalb einiger geschriebener Genres bestimmt - wie man mit etwas Unterstützung vertraute Papier- und digitale Ressourcen verwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - highlights in einigen kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen - mit wenig Unterstützung für spezifische Informationen und Details in kurzen, einfachen Texten unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen - bedeutung aus dem Kontext in kurzen Texten unter einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liest mit wenig Unterstützung einige kurze Texte und macht auch eine Nachricht in Verbindung mit dem gelesenen Text
5.4.6 Sätze mit Hilfe von Verbindung swörtern zu einigen bekannt allgemeine n Themen mit gewisser Unterstützu ng logisch verbinden	6.4.6 Sätze mit Hilfe von Verbindung s-wörtern zu einem Absatz zu verschieden en bekannt allgemeine n Themen mit geringer Unterstützu ng logisch verbinden	7.4.6 Sätze mit Hilfe von Verbindung s-wörtern zu einem Absatz zu bekannt allgemeine n Themen logisch verbinden	8.4.6 Sätze mit Hilfe von Verbindung s-wörtern zu einem Absatz zu bekannt allgemeine n Themen selbstständi g logisch verbinden	9.4.6 logischverb undene Texte mit Hilfe von Verbindung s-wörtern zu bekannt allgemeine n und Lernthe n schreiben	
5.4.7 entsprechen	6.4.7 entsprechen	7.4.7 entsprechen	8.4.7 entsprechen	9.4.7 entsprechen	

des Format auf Textebene einiger schriftlicher Genres zu bekannten allgemeinen und einigen Lernthemen mit gewisser Unterstützung verwenden	des Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres zu bekannten allgemeinen und einigen Lernthemen mit gewisser Unterstützung verwenden	des Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres zu bekannten allgemeinen und Lernthemen mit minimaler Unterstützung verwenden	des Format auf Textebene für schriftliche Genres zu bekannten allgemeinen und Lernthemen mit minimaler Unterstützung verwenden	des Format auf Textebene unbegrenzt er schriftlicher Genres zu allgemeinen und Lernthemen selbstständig verwenden	wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - bestimmt die Einstellung oder Meinung des Autors in kurzen Texten zu einigen allgemeinen und lehrreichen Themen - ermittelt den Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse nach der Fertigkeit "Lesen»: weiß: - unabhängig von spezifischen Informationen und Details in kurzen, einfachen Texten unter einigen allgemeinen und pädagogischen Themen versteht: -highlights in kurzen, einfachen Texten zu allgemeinen und Lernthemen - Argumentdetails unter einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: -liest selbst einige kurze, einfache Texte - definiert Bedeutung aus dem Kontext innerhalb einiger bekannter allgemeiner und Lernthemen, einschließlich langer Texte wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - bestimmt die Einstellung oder Meinung des Autors in kurzen Texten innerhalb der meisten allgemeinen und lehrreichen Themen - definiert die charakteristischen Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb der meisten geschriebenen Genres - verwendet selbst vertraute Papier- und digitale Ressourcen, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern -der Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse nach der Fertigkeit "Lesen»: weiß:
5.4.8 oft gebräuchliche Wörter zu einigen allgemeinen Themen richtig schreiben	6.4.8 oft gebräuchliche Wörter zu einigen allgemeinen und Lernthemen richtig schreiben	7.4.8 oft gebräuchliche Wörter zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen richtig schreiben	8.4.8 oft gebräuchliche Wörter zu bekannten allgemeinen und Lernthemen richtig schreiben	9.4.8 oft gebräuchliche Wörter zu unbegrenzt bekannten allgemeinen und Lernthemen richtig schreiben	
5.4.9	6.4.9	7.4.9	8.4.9	9.4.9	

Interpunktionszeichen in schriftlichen Arbeiten mit angemessener Schreibfähigkeit auf Tetebene zu einigen bekannten allgemeinen Themen verwenden	Interpunktionszeichen in schriftlichen Arbeiten mit angemessener Schreibfähigkeit auf Tetebene zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	Interpunktionszeichen in schriftlichen Arbeiten mit angemessener Schreibfähigkeit auf Tetebene zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	Interpunktionszeichen in schriftlichen Arbeiten mit mittlerer Schreibfähigkeit auf Tetebene zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	Interpunktionszeichen in schriftlichen Arbeiten auf Tetebene zu bekannten allgemeinen und sachkundig verwenden	<ul style="list-style-type: none"> - nationale Besonderheiten anderer Nationalitäten durch Kenntnisse des fremdsprachigen Vokabulars - Argumentdetails innerhalb der meisten bekannten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte - charakteristische Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb einiger geschriebener Genres - wie man Volkslieder in einer Fremdsprache, ausdrucksstarke Lesung von Gedichten auswendig versteht: - highlights in Texten unter einigen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen - einige lange Texte der künstlerischen und nicht-künstlerischen Literatur innerhalb der bekannten und einige unbekanntem gemeinsame und pädagogische Themen - essenz und Inhalt der Lehrtexte - haltung oder Meinung des Autors zu verschiedenen unbekanntem allgemeinen und Lernthemen <p>wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mit etwas Unterstützung für vertraute Papier- und digitale Ressourcen, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse nach der Fertigkeit "Lesen»:</p> <p>weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man die Bedeutung aus dem Kontext in kurzen und einigen langen Texten innerhalb einer Vielzahl von vertrauten allgemeinen und Lernthemen bestimmt - wie man die Einstellung oder Meinung des Autors zu verschiedenen ungewohnten allgemeinen und Lernthemen einschließlich langer Texte bestimmt - wie man vertraute und einige unbekanntem Papier- und digitale Ressourcen verwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern
5) Abschnitt 5. Sprachverwendung:					
Der Lernende muss:					
5. Klasse	6. Klasse	7. Klasse	8. Klasse	9. Klasse	
A1.1.	A1.2	A2.1	A.2.2	A2.2	
5.5.1 entsprechende Substantive und allgemeine Ausdrücke, die Zeit und Ort	6.5.1 entsprechende Substantive und komplizierte Ausdrücke, die Zeit	7.5.1 einige abstrakte Substantive und komplizierte Ausdrücke zu	8.5.1 einige abstrakte zusammengesetzte Substantive und komplizierte	9.5.1 verschiedene abstrakte zusammengesetzte Substantive und komplizierte	

beschreiben, zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	und Ort beschreiben, zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	bekanntes allgemein und Lernthemen verwenden	Nominalgruppen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen, auch zu unbekannt Themen verwenden	Nominalgruppen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen, auch zu unbekannt Themen verwenden	<p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - highlights in den Texten von unbekannt verschiedenen allgemeinen und Lehr-Themen, darunter einige lange Texte - spezifische Informationen und Details in den Texten unter verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte - Argumentdetails in vertrauten allgemeinen und Lernthemen, einschließlich einiger langer Texte <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man Inkonsistenzen in den gegebenen Argumenten in kurzen Texten zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen erkennt <p>besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie lange Texte verschiedener künstlerischer und nicht künstlerischer Literatur innerhalb vertrauter und einiger ungewohnter allgemeiner und lehrreicher Themen zu lesen <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse nach der Fertigkeit "Lesen»:</p> <p>weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie begründet man die wichtigsten Punkte in den durchschnittlichen Texten zu allgemeinen und pädagogischen Themen - wie man spezifische Fragen stellt, um Informationen innerhalb einiger allgemeiner Themen zu erhalten; - wie man Wissen in der Erklärung und Interaktion in einer längeren Konversation zu den meisten allgemeinen und Lernthemen anwendet - wie man kreativ Ihre Meinung äußert, legt Gedanken klar und klar und unterstützt Gespräche im Rahmen einiger allgemeiner und lehrreicher Themen; <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie kann man spezifische Informationen und Argumentdetails in langen Texten innerhalb einiger allgemeiner und lehrreicher
5.5.2 Verben im beschränkten Spektrum bekannter allgemeiner und Lernthemen verwenden	6.5.2 starke und schwache Verben im erweiterten Spektrum bekannter allgemeiner und Lernthemen verwenden	7.5.2 verschiedene Grundzahlen für zählbare und unzählbare Substantive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.2 verschiedene Grundzahlen für zählbare und unzählbare Substantive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	9.5.2 Grundzahlen für zählbare und unzählbare Substantive und Nominalgruppen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	
5.5.3 Adjektive und Possessivpronomen	6.5.3 Vielfalt von Adjektiven im Komparativ	7.5.3 Vielfalt von Adjektiven vor	8.5.3 verschiedene komplizierte Adjektive	9.5.3 verschiedene komplizierte Adjektive	

<p>bei Beschreibungen von Gegenständen zu allgemeinen und einigen Lernthemen verwenden</p>	<p>und Superlativ im beschränkten Spektrum bekannter und Lernthemen verwenden, einfache ein- und zweisilbige Adjektive verwenden</p>	<p>Substantive und Deklination der Adjektive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>und Vergleichsstrukturen, z.B. mehr... als zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>und Vergleichsstrukturen, auch verstärkende Adjektive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>Themen frei definieren; - wie man mit einer gewissen Flexibilität auf der Vorschlagsebene auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen reagiert; wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - versucht, Wissen kreativ anzuwenden und reagieren mit einer gewissen Flexibilität auf Satzebene mit Argumentationselementen auf einige Kommentare innerhalb einer Vielzahl von allgemeinen und pädagogischen Themen; -versucht, einfache und lange Geschichten und Ereignisse zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen zu erzählen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - wenn Sie mit einem gewissen Grad an Flexibilität kommentieren, was andere auf Satz- oder Argumentationsebene während des Paarens, der Gruppenarbeit und der Arbeit der gesamten Klasse gesagt haben - in der Darstellung der Gedanken klar und klar auf der Ebene des Satzes und während der Diskussion während des Paares, Gruppenarbeit und die Arbeit der gesamten Klasse - bei der Verwendung von spezifischem Vokabular und Syntax innerhalb einiger allgemeiner und Lernthemen - bei der Übertragung von grundlegenden Informationen über sich selbst und andere auf Diskussionsebene zu den meisten gemeinsamen Themen</p> <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse durch die Fähigkeit "Schreiben»: weiß: - wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren Arbeiten auf Textebene zu einigen allgemeinen und Lernthemen - wie richtig häufig verwendete Wörter zu einigen gemeinsamen Themen zu schreiben versteht:</p>
<p>5.5.4 verschiedene Verneinungsformen (nicht/kein) zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>6.5.4 Ergänzung im Akkusativ, Gebrauch von Ergänzungen im Akkusativ mit Hilfe von Präpositionen in, an, auf bei der Antwort auf die Frage wohin?,</p>	<p>7.5.4 kongruentes Attribut, starke, schwache, gemischte, weibliche Deklination der Adjektive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>8.5.4 Temporalsätze mit Konjunktionen wenn, als und nachdem zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>9.5.4 Zeitkongruenz (Präsens – Perfekt) zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	

	Präpositionen, die Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) und Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) regieren, verwenden				<ul style="list-style-type: none"> - wie man Sätze mit Basiswortbündel mit Unterstützung verknüpfen - kombinieren Sie Sätze logisch mit etwas Unterstützung, indem Sie grundlegende Wörter bündeln, zu einigen vertrauten allgemeinen Themen <ul style="list-style-type: none"> wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - schreibt mit Unterstützung für Schlüsselwörter konsistente Sätze in einem Absatz zu einigen allgemeinen und pädagogischen Themen - schreibt mit Unterstützung für aktuelle Daten auf Textebene, beschreibt Menschen, Orte und Objekte - schreibt mit Unterstützung für eine Sequenz von langen Sätzen, um persönliche Informationen zu übertragen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: <ul style="list-style-type: none"> - verwendet das entsprechende Format auf der Textebene einiger geschriebener Genres auf vertraute allgemeine und einige Unterrichtsthemen - verwendet Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu einigen vertrauten allgemeinen Themen <p style="margin-left: 40px;">Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse durch die Fähigkeit "Schreiben»:</p> <p style="margin-left: 40px;">weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren Arbeiten mit Unterstützung auf Textebene zu verschiedenen allgemeinen und pädagogischen Themen - wie richtig häufig verwendete Wörter auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen zu schreiben - Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen
5.5.5 Fragen und W-Fragen (Wie? Wie lange? Wieviel?) im erweiterten Spektrum allgemeiner und Lernthemen verwenden	6.5.5 Konjugationen des Verbs sein im Präteritum, Reflexivverbena, Konjugationen der Reflexivverbena verwenden; Besonderheiten des Gebrauchs von Modalverben kennen	7.5.5 Fragen, die verschiedenen Zeitformen entsprechen, zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.5 Fragen, die verschiedene Zeit- und Modalformen einschließen, zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	9.5.5 verschiedene Fragentypen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	<ul style="list-style-type: none"> versteht: <ul style="list-style-type: none"> - kombinieren Sie Sätze logisch in einem Absatz mit
5.5.6 Personal-	6.5.6 Fragesätze	7.5.6 Personal-	8.5.6 Unbestimm	9.5.6 Deklination	

<p>und Possessivpronomen, Grund- und Ordnungszahlwörter zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>ohne Fragewort, Fragewörter : Wie? Wo? Woher? Was? Wann? Wieviel/e? Wessen?, Fragesätze mit Fragewort, Fragewort wozu? und Infinitivgruppe um ... zu.... zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>und Possessivpronomen (mein, dein, unser) zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>t-persönliches Pronomen man und seinen Gebrauch mit Modalverben zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>der Relativpronomen zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>geringfügiger Unterstützung, indem Sie grundlegende Wörter bündeln, zu verschiedenen vertrauten allgemeinen Themen wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - schreibt mit Unterstützung über persönliche Gefühle und Meinungen zu einigen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen - schreibt mit Unterstützung Thema in Absatz für die Übertragung von persönlichen Informationen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - verwendet Argumente, unterstützt durch Beispiele und Begründung, auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen - verwendet mit einiger Unterstützung das entsprechende Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres auf vertraute allgemeine und einige Lernthemen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse durch die Fähigkeit "Schreiben»: weiß: - mit einigen Argumente Unterstützung, mit Beispielen und Begründung, auf einige vertraute allgemeine und pädagogische Themen - richtig häufig verwendete Wörter zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen versteht: - mit Unterstützung für passenden Stil und Groß-/Kleinschreibung in einigen schriftlichen Genres auf allgemeine und pädagogische Themen - wie man mit den nationalen Werten der Menschen, die die Sprache zu lernen, durch das Erlernen einer Fremdsprache, und durch einen tieferen Vergleich - Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten mit mäßiger Alphabetisierung auf Textebene zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen</p>
<p>5.5.7 einfache Verbformen im Präsens verwenden, um auszudrücken, was zum</p>	<p>6.5.7 Substantive im Genitiv, Ergänzung im Dativ zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>7.5.7 Präsens, Präteritum, Perfekt zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>8.5.7 Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt zu bekannten allgemeinen und Lernthemen</p>	<p>9.5.7 Zeitkongruenz (Präteritum – Plusquamperfekt) zu bekannten allgemeinen und</p>	

begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen geschehen ist.			verwenden	Lernthemen verwenden	<ul style="list-style-type: none"> - mit minimaler Unterstützung für das entsprechende Format auf Textebene für verschiedene schriftliche Genres auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: <ul style="list-style-type: none"> - unter neuen Bedingungen beim Schreiben von Arten von Diktaten besitzt Wissen auf kreative Weise (oder wendet das gewonnene Wissen kreativ an): <ul style="list-style-type: none"> - in der mündlichen/schriftlichen Übertragung des Spiels mit Hilfe von Referenzwörtern, Zeichnungen und Symbolen, Zeichnung und Video; <ul style="list-style-type: none"> - sätze logisch in einen Absatz mit Basiswörtern Bündel, auf vertraute allgemeine Themen
5.5.8 Verbformen im Präsens verwenden, um über Handlungen zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen zu erzählen	6.5.8 Deklination der Substantive zu allgemeinen und Lernthemen verwenden	7.5.8 Hilfsverb werden im Futurum zu vielen gewöhnlichen allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.8 Wissen über Futurum systematisieren, Futurumformen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	9.5.8 Satzgefüge mit Konjunktionen während, indem, Satzreihe mit deshalb beim Lesen erkennen, Passiv zu bekannten allgemeinen und Lernthemen beim Lesen verstehen	<ul style="list-style-type: none"> Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse durch die Fähigkeit "Schreiben»: weiß: <ul style="list-style-type: none"> - wie man mit wenig Unterstützung über reale, fiktive Ereignisse, Handlungen oder Erfahrungen aus der Vergangenheit zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen schreibt - wie man Satzzeichen in schriftlichen Arbeiten auf mittlerer Alphabetisierungsstufe im Text zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie richtig häufig verwendete Wörter auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen zu schreiben - wie zu verwenden mit Unterstützung für passenden Stil und Groß-/Kleinschreibung in schriftlichen Genres auf allgemeine und pädagogische Themen versteht: <ul style="list-style-type: none"> - wie zu planen, zu schreiben, zu bearbeiten und zu subtrahieren
5.5.9 Präsens, regelmäßig	6.5.9 starke, schwache,	7.5.9 Passivkonstruktion	8.5.9 Vielfalt von	9.5.9 Vielfalt von	<ul style="list-style-type: none"> Arbeiten mit wenig Unterstützung auf Textebene auf allgemeine und pädagogische Themen <ul style="list-style-type: none"> - wie man Sätze logisch in einem Absatz kombiniert, indem man die grundlegenden Wörter des Bündels verwendet, zu vertrauten

<p>e und unregelmäßige Verben für Beschreibung von Handlungsweisen, Gewohnheiten und Zuständen zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>weibliche Deklination der Substantive zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>wurde ... gegründet zu gewöhnlichen allgemeinen und Lernthemen angemessen verwenden</p>	<p>einfachen Gegenwarts- und Vergangenheitszeitformen in beschreiben der und indirekter Rede zu allgemeinen und bekannten Lernthemen angemessen verwenden</p>	<p>einfachen Aktiv- und Passivformen in Gegenwart und Vergangenheit in narrativer und indirekter Rede zu bekannten allgemeinen und Lernthemen angemessen verwenden</p>	<p>allgemeinen Themen</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man mit minimaler Unterstützung das entsprechende Format auf Textebene für geschriebene Genres auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen verwendet wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an - schreibt mit moderater grammatikalischer Kompetenz zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse durch die Fähigkeit "Schreiben»: weiß: - wie man die grundlegende Bedeutung des Lesens mit wenig Unterstützung für einige durchschnittliche Texte zu verstehen, und wie man eine Nachricht in Verbindung mit dem gelesenen Text zu machen; - wie man die wichtigsten Punkte in den langen und mittleren Texten der meisten unbekannt allgemeinen und pädagogischen Themen versteht - wie man Sinn aus dem Kontext, Haltung oder Meinung des Autors in langen Texten innerhalb der meisten vertrauten allgemeinen und Lernthemen bestimmt versteht: - wie man Argumentdetails in einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen definiert; - wie die charakteristischen Eigenschaften von Wort, Satz und Text innerhalb der meisten geschriebenen Genres zu verstehen - wie man die meisten vertrauten und unbekannt Papier- und digitalen Ressourcen anwendet, um den Wert zu überprüfen und das Verständnis zu erweitern; wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - versucht, den Unterschied zwischen Tatsache und Meinung in einfachen und durchschnittlichen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen zu verstehen - versucht, die langen Texte der künstlerischen und nicht-
<p>5.5.10 Verbformen von haben/ sein zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>6.5.10 Formen von Demonstrativ- und Possessivpronomen zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen</p>	<p>7.5.10 Gegenwarts- und Vergangenheitszeitformen zu gewöhnlichen allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>8.5.10 Gegenwarts- und Vergangenheitszeitformen, einige Passivformen zu allgemeinen und bekannten Lernthemen</p>	<p>9.5.10 Gegenwarts- und Vergangenheitszeitformen, Vielfalt von Passivformen zu bekannten allgemeinen und</p>	

	verwenden		verwenden	Lernthemen verwenden	<p>künstlerischen Literatur im Rahmen der bekannten und einigen unbekanntem allgemeinen und pädagogischen Themen zu verstehen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bei der Bestimmung der Bedeutung aus den Kontexten der langen Texte innerhalb der meisten bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen - im Ausdruck der Haltung oder Meinung des Autors in kurzen Texten unter den meisten allgemeinen und pädagogischen Themen - bei der Bestimmung des Unterschieds zwischen Tatsache und Meinung in kurzen, einfachen Texten zu allen allgemeinen und pädagogischen Themen <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 6. Klasse nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»: weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man Verben in einem begrenzten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie Adjektive und Possessivpronomen verwenden, wenn Sie Themen zu allgemeinen und einigen Unterrichtsthemen beschreiben versteht: - in welchen Fällen verwenden Sie verschiedene Formen der Negation (nicht/kein / nicht / kein) auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen - wie man komplexe Sätze mit Gewerkschaften und/und und aber/aber baut, um einfache gegenwärtige und vergangene Aktionen zu persönlichen und vertrauten Themen zu beschreiben <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verwendet Fragen und W-Fragen/In-Frageneinschließlich Fragewörter Wie?/V? Wie lange?/Wie lange? Wieviel?/Beth? in einer erweiterten Palette von vertrauten allgemeinen und Lernthemen - verwendet modale Verben, um die Möglichkeit auszudrücken, zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen - verwendet die imperative Stimmung des Verbs in einem begrenzten Spektrum von bekannten allgemeinen und Lernthemen
5.5.11 starke, schwache Verben und Verben mit trennbaren Präfixen zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	6.5.11 unpersönliche Sätze zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	7.5.11 einige Formen der zusammengesetzten Sätze für Bestätigungen und Behauptungen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.11 einige Formen der indirekten Rede für Bestätigungen, Behauptungen, Fragen und Befehle: sagen, bitten, erzählen zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	9.5.11 Vielfalt von Redeformen für Bestätigungen, Behauptungen, Fragen und Befehle zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	
5.5.12 verschiedene Formen der Wortbildung zum begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen	6.5.12 Verben mit trennbaren und untrennbaren Präfixen zu gewöhnlichen allgemeinen	7.5.12 Adverbien im Komparativ zu bekannten allgemeinen und Lernthemen	8.5.12 Zeitkongruenz (Gegenwart - Vergangenheit) verwenden, direkte Rede in die	9.5.12 Umsetzung der direkten Rede in die indirekte Rede, der indirekten Rede in die direkte	

n und Lernthemen verwenden	und Lernthemen verwenden	verwenden	indirekte Rede und indirekte Rede in die direkte Rede zu bekannten allgemeinen und Lernthemen umsetzen	Rede zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - verwendet relevante Substantive, einschließlich allgemeiner Phrasen, die Zeit und Ort beschreiben, zu einigen vertrauten allgemeinen und Lernthemen - verwendet Formen der Gegenwart Praesens/Presence, um über Aktionen zu einem begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen zu sprechen - verwendet verschiedene Formen der Wortbildung über einen begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen - verwendet Präpositionen, um über Zeit und Ort zu sprechen Zum Ende des Schuljahres Schüler der 7. Klasse nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»: versteht: - wie man quantitative und Ordnungszahlen bis zu 100 in einem begrenzten Spektrum von bekannten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie man Substantive und komplexe Sätze verwendet, die Ort und Zeit nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen beschreiben - wie man starke und schwache Verben in einem erweiterten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - genitiv von Substantivnamen, Ergänzung im Dativ zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen - wie man die Deklination von Substantiven zu allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie benutzt man die starke/schwache/weibliche Deklination von Substantivnamen in vertrauten allgemeinen und Lernthemen - wie benutzt man die Konjugation des Verbs sein / zayn in Präteritum / Präteritum, wiederkehrende Verben, Konjugation von wiederkehrenden Verben, Merkmale der Verwendung von modalen Verben weiß: - wie man die Formen von Zeigefinger und Possessivpronomen
5.5.13 Modalverben zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden, um Möglichkeit auszudrücken	6.5.13 Wortbildung: Substantiv + Substantiv (das Wörterbuch), Adjektiv + Substantiv (Leichtathletik), Verb + Substantiv (Esslöffel, Fahrstuhl) verwenden	7.5.13 verschiedene Modalformen in verschiedenen Funktionen zu verschiedenen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.13 Vielfalt von Modalformen in verschiedenen Funktionen: Pflicht, Notwendigkeit, Möglichkeit, Erlaubnis, Bitte, Verbot, Absicht zu bekannten allgemeinen und Lernthemen	9.5.13 verschiedene Modalformen in verschiedenen Funktionen und einige Modalformen in Vergangenheit zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	

			verwenden		
5.5.14 Präpositionen verwenden, um über Zeit und Ort zu sprechen, Dinge zu beschreiben und Thema zu bestimmen, Präpositionen der Bewegungsrichtung gemäß dem Kasus zu einigen bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	6.5.14 Personal- und Possessivpronomen im Dativ, Ergänzungen im Dativ mit Präpositionen in, an, auf bei der Antwort auf die Frage wo? zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen verwenden	7.5.14 Wortverbindungen mit Präpositionen in, an, auf, hinter, neben, über, unter, zwischen, vor bei der Antwort auf die Fragen wo? (Dativ) und wohin? (Akkusativ) zu verschiedenen allgemeinen und Lernthemen verwenden	8.5.14 einige Präpositionen vor Substantiven, die den Gebrauch vom bestimmten Kasus fordern, zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	9.5.14 Relativpronomen mit Präposition zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden	für einen begrenzten Kreis von bekannten gemeinsamen und pädagogischen Themen verwendet - wie man unpersönliche Sätze zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie man Verben mit trennbaren und untrennbaren Präfixen nach einer Reihe von üblichen allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie Sie komplizierte Nomen: Nomen+Nomen: das Wörterbuch Adjektiv+Nomen: Leichtathletik/Лайхтатлетик, verb+Substantiv: Esslöffel/Эслэффель, Fahrstuhl/Фарштуль - wie benutzt man persönliche und possessive Pronomen im Dativ, Ergänzungen in Dativ / Datif mit Präpositionen in / in, an / an, auf / auf bei der Beantwortung der Frage wo?/in? in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen - präpositionen von/Hintergrund, mit/mit, zu/tsu in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: - verwendet Fragesätze ohne Fragewort, Fragewörter: Wie? /V?, Wo?/In?, Woher?Wowereit?, Was?Sie?, Wann?Wannes?, Wieviel/e?/Bethel/äh?, Wessen?Wessen?. fragesätze mit Fragewort, Fragewort wozu?/воцу? zu/tsu zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: - verwendet die Konjugation von schwachen/starken Verben im Präsens, die Reihenfolge der Wörter im Satz (vorwärts/rückwärts) in einem erweiterten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen
5.5.15 Imperativ zum begrenzten Kreis der bekannten	6.5.15 Präpositionen von, mit, zu zu verschiedenen	7.5.15 Infinitivgruppe um... zu... nach Verben raten,	8.5.15 Fragesätze mit Infinitivgruppe um... zu... zu	9.5.15 Finalsätze mit Infinitivgruppe um ... zu... und	Zum Ende des Schuljahres Schüler der 8. Klasse nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»: weiß: - einige abstrakte Substantive und komplexe Sätze zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen - eine Vielzahl von Adjektiven vor Substantiven, mit

allgemeine n und Lernthe men verwenden	bekannt en allgeme inen und Lernthe men verwenden	empfehl en zu bekannt en allgeme inen und Lernthe men verwenden	bekannt en allgeme inen und Lernthe men verwenden	Konjunk tio n damit zu bekannt en allgeme inen und Lernthe men verwenden	Deklina tion der Namen von Adj ektiven, nach ver trauten allgeme inen und Lern themen - fragen, die vers chiedene Zeitform en umfas sen, zu vertrau ten all gemeinen und Lern themen versteht: - konsis tente De finition, starke/ schwache/ weibliche und ge mischte Deklina tion von Adjekt iven nach vertrau ten all gemeinen und Lern themen
5.5.16 Präposi tionen mit Dativ für Verbind ung von Satzteil en in kle inen Texten zum begrenz ten Kreis der be kann ten all gemeinen und Lernthe men verwenden	6.5.16 Konjug ation der schwachen/ starken Verben im Präs ens, gerade und in vertierte Wortfol ge zu vielen bekannt en all gemeinen und Lernthe men verwenden	7.5.16 beior dnend e Bindew örter und, aber, oder, denn zu bekannt en all gemeinen und Lernthe men verwenden	8.5.16 Wissen über Objekts ätze mit Konjunk tionen dass und ob, auch mit Bindew örtern bei der Erklä rung der bekannt en all gemeinen und Lernthe men verwenden	9.5.16 Konstruk tionen haben + zu + Infinitiv, sein + zu + Infinitiv, die Notwend igkeit ausdrü cken , zum begrenz ten Kreis der be kann ten all gemeinen und Lernthe men verwenden	- verschiedene quantita tive Zah len für berechn ete und nicht zählbare Substant ive zu vertrau ten all gemeinen und Lern themen wendet das ge wonnene Wissen nach dem Muster an: - wie man das Wis sen rich tig passi ve Kon struktion wurde ... gegründ et/wurde ... geg ründet zu einer Vielzahl von üb lichen allgeme inen und pädagog ischen Themen - wie man Wissen unter neuen Beding ungen persön liche und possessi ve Pron omen, einsch ließ lich mein, dein, unser/ main, dein, Unser zu vielen bekannt en all gemeinen und Lern themen verwend et - zeitfor men Präs ens (Ge genwart), Präteri tum (ver gangene Erzähl zeit), Perfekt/ Perfekt (vergan gene Konversa tionszeit) zu vertrau ten all gemeinen und Lern themen - hilf sfunk tion des Verbs werden /werden in Futu rum / Futu rum (Zukun ft) zu vielen vertrau ten all gemeinen und Lern themen wendet das ge wonnene Wissen unter neuen Beding ungen an: - formen der ge genwärt igen kontinu ierlichen Zeit und vergan gener kontinu ierlicher Formen in einer Reihe von vertrau ten all gemeinen und pädagog ischen Themen - einige Formen von komplex en Vor schlägen für Aussagen, Aussagen zu einer Reihe von vertrau ten all gemeinen und pädagog ischen Themen
5.5.17 Satzrei he mit Konjunk tionen und	6.5.17 Grund- und Ordnungs zahlen bis 100 zum	7.5.17 Objekts ätze mit dass, ob und Bindew örter	8.5.17 Attribu tsätze mit Relativ pronomen der,	9.5.17 alle erwor benen gramma tischen	- die Struk turen des Ad verbs des ver gleich enden Grades nach einer Reihe bekannt er all gemeiner und lehrrei cher Themen - vers chiedene modale Formen für verschied ene Funk tionen zu verschied enen vertrau ten all gemeinen und Lern themen

<p>und aber für Beschreibung einfacher Handlungen in Gegenwart und Vergangenheit zu persönlichen und bekannten Themen verwenden</p>	<p>begrenzten Kreis der bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>rn wer, wie, was, warum, welche zu allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>welcher, die, welche, das, welches und die, welche im Plural zu bekannten allgemeinen und Lernthemen verwenden</p>	<p>Erscheinungen systematisieren</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nutzt das Wissen in den neuen Bedingungen der Wortkombination mit Präpositionen in / in, an / an, auf / auf, hinter / hinter, neben / neben, über / über, unter / unter, zwischen / zwischen, vor /for bei der Beantwortung von Fragen wo?/in? (Dativ/Datif) und wohin?/wohin? (Akkusativ/Akkusatif) zu verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen - form der unendlichen Umdrehung um/um... zu/zu... nach den Verben raten/raten, empfehlen/empfehlen in vertrauten allgemeinen und Lernthemen - komponierende Gewerkschaften und/und, aber/aber , oder/oder, denn/denn in vertrauten allgemeinen und Lernthemen - satzsätze, verwenden Sie Satzsätze mit dass/dass, ob/ob, verbündete Wörter wer/ver, wie/wi, was/Sie, warum/varum, welche/Welche zu allgemeinen und pädagogischen Themen <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 9. Klasse nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:</p> <p>weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man einige abstrakte zusammengesetzte Substantive und komplexe Namensgruppen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen sowie unbekannt Themen verwendet - wie man verschiedene quantitative Zahlen für berechnete und nicht zählbare Substantive zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie man Wissen über Futurum / Futurum (Future Time) systematisiert, zukünftige Zeitformen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen verwendet - wie Fragebogen mit infinitiv um/um... zu/zu... in vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man verschiedene komplexe Adjektive und Vergleichsstrukturen verwendet, wie mehr... als/mer... als, um das Niveau zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen anzugeben - wie benutzt man Fragen, die verschiedene zeitliche und
---	--	--	---	--------------------------------------	--

	<p>modale Formen beinhalten, zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie benutzt man Pronomen, einschließlich des unbestimmten persönlichen Man/Manpronomen und seiner Verwendung mit modalen Verben zu vielen bekannten allgemeinen und Lernthemen - wie man das Wissen über zusätzliche Sätze mit den Gewerkschaften dass / das und ob/ ob sowie mit verbündeten Wörtern verwendet, wenn man vertraute allgemeine und pädagogische Themen erklärt - wie verwenden Sie die Anhängsel definitive Sätze mit relativen Pronomen der/der, welcher/welcher, die /di, welche/welche, das/das, welches/welches für den Plural zu bekannten allgemeinen und Lernthemen <p>wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man die vergangene Erzählzeit (Präteritum), die vergangene Konversationszeit (Perfekt), Plusquamperfek (Plusquamperfek) auf vertraute allgemeine und pädagogische Themen verwendet - wie verwende ich Formen der gegenwärtigen kontinuierlichen Zeit und der Vergangenheit kontinuierlicher Formen, einschließlich einiger passiver Formen, zu einer Reihe von allgemeinen und vertrauten Lernthemen - wie man einige Formen der indirekten Rede für Aussagen, Aussagen, Fragen und Befehle verwendet: Sagen, fragen, erzählen, einschließlich Anfragen zu einer Reihe von vertrauten allgemeinen und Lernthemen <p>wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verwendet die Strukturen der Koordination der Zeiten in Bezug auf Gegenwart und Vergangenheit, um direkte Rede in indirekte, indirekte Rede in direkte auf einer Reihe von bekannten allgemeinen und Lehrthemen umzuwandeln - verwendet eine Vielzahl von modalen Formen für verschiedene Funktionen: Verpflichtungen, Notwendigkeiten,
--	--

	<p>Möglichkeiten, Genehmigungen, Anfragen, Vorschläge, Verbote - zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen</p> <ul style="list-style-type: none"> - verwendet einige Präpositionen vor Substantiven, die die Verwendung eines bestimmten Falles für eine Reihe von bekannten allgemeinen und Lernthemen erfordern <p>Zum Ende des Schuljahres Schüler der 10. Klasse nach der Fertigkeit "Gebrauch der deutschen Sprache»:</p> <p>weiß:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie man relevante abstrakte Substantive und komplexe Namensphrasen verwendet, die Ort und Zeit nach vertrauten allgemeinen und Lernthemen beschreiben; - wie man eine Vielzahl von Adjektiven in vergleichenden und ausgezeichneten Abschlüssen auf eine begrenzte Palette von vertrauten allgemeinen und pädagogischen Themen anwendet, verwenden Sie einfache einsilbige und zweisilbige Adjektive; - wie man Verben in einem begrenzten Spektrum von vertrauten allgemeinen und Lernthemen einbezieht -wie man eine Ergänzung im Akkusativ verwendet, die Verwendung einer Ergänzung in Akkusativ mit Präpositionen in, an, auf, bei der Beantwortung der Frage wohin? Präpositionen, die Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) und Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) erfordern; -verwenden Sie verschiedene Formen der Negation (Nein/ nicht/ kein/) zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen. <p>versteht:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie bewerbe ich Fragesätze ohne Fragewort, Fragewörter: Wie?,Wo?, Woher?, Was?, Wann?, Wieviel/e?, Wessen?. fragesätze mit Fragewort, Fragewort wozu? und die unendliche Wendung um ... zu, und die Vereinigung damit (damit) in vertrauten allgemeinen und Lehrthemen; - wie benutzt man die Konjugation des Verbs sein und haben in Präsens/ Präteritum/ Perfekt, schwache und starke Verben, wiederkehrende Verben, Konjugation von wiederkehrenden Verben,
--	---

	<p>in der Lage sein, modale Verben zu verwenden;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie anwenden Verben mit trennbaren und неотделяемыми Präfixen im Präsens/ Präteritum/ Perfekt, „Plusquamperfekt“ по Palette von üblichen Allgemeinen und pädagogischen Themen; - wie zu verwenden словосложение: Substantiv + Substantiv: das Wörterbuch, Adjektiv + Nomen: Leichtathletik, verb + Substantiv: Esslöffel, Fahrstuhl; - verwenden Sie persönliche Pronomen und Substantive im Dativ, possessive Pronomen im Dativ, verwenden Sie Ergänzungen in Dativ mit Präpositionen in, an, auf bei der Beantwortung der Frage wo? in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen; wendet das gewonnene Wissen nach dem Muster an: <ul style="list-style-type: none"> - versucht, Präpositionen von, Mit, zu in verschiedenen vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden. Und Präpositionen, die Dativ und Akkusativ erfordern (in, an, vor, auf, hinter, zwischen, unter, über, neben) - versucht, die Ergänzung im Akkusativ anzuwenden, die Verwendung der Ergänzung in Akkusativ mit Präpositionen in, an, auf, bei der Beantwortung der Frage wohin? Präpositionen, die Dativ (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit) und Akkusativ (durch, für, ohne, um, gegen, bis) erfordern; - versucht, starke, schwache, weibliche Deklination in vertrauten allgemeinen und Lernthemen zu verwenden; wendet das gewonnene Wissen unter neuen Bedingungen an: <ul style="list-style-type: none"> - verwendet Formen von Zeigefinger und Possessivpronomen für einen begrenzten Kreis von bekannten allgemeinen und pädagogischen Themen; - verwendet eine Reihe von Sätzen mit Gewerkschaften und und aber, um verschiedene gegenwärtige und vergangene Aktivitäten zu persönlichen und vertrauten Themen zu beschreiben; - verwendet quantitative und sequentielle numerische Datums- und Zeitbezeichnungen zu vertrauten allgemeinen und Lernthemen.
--	---

Негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық білім берудің «Француз тілі» пәні бойынша оқу бағдарламасының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы	12 жылдық білім берудің оқу бағдарламасы
<p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы « » _____ № ____ бұйрығына 8-қосымша</p> <p align="center">Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 198-қосымша</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Француз тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. Оқу пәнінің маңыздылығы коммуникация, ғылым, бизнес, туризм және спорт тілі боуымен анықталады. Француз тілін меңгеру:</p>	<p align="center">ЖОБА</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Француз тілі» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту француз тілінде)</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. 1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы _____ № ____ бұйрығымен бекітілген. Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Француз тілі» пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушыларды білім, білік, қарым-қатынас ережелерін меңгерту арқылы тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына және танымдық белсенділігінің дамуына, қатысымдық талғамдарының артуына, коммуникативтік - мәдениаралық құзыреттіліктерін жетілдіруге, өздігінен білім алу қабілетін қалыптастыру арқылы дербестікке үйретуге мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды өз ана тілі мен француз тілін салыстыра – салғастыра оқыту арқылы өзінің ҰЛТТЫҚ ДҮНИЕТАНЫМЫН (өзіне, өзін қоршаған ортаға, әлеуметтік ортадағы өзінің тұлға ретінде алатын орнына деген көзқарас) бағалай білуге үйретеді.</p>

- 1) білім алушылардың түрлі өмірлік жағдайларда қатынасқан кезде сенімділіктерін артады;
- 2) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашады;
- 3) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік береді;
- 4) білім алушылардың француз тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттырады;
- 5) білім алушыларға француз тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін береді;
- 6) білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін береді;
- 7) өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

3. «Француз тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасы білім алушылардың негізгі мектепті аяқтағанда В1 деңгейінде тілдік дағдыларын:

- 1) талдау, бағалау және сын тұрғысынан ойлау қабілетін дамытатын түрлі тапсырмалар беру;
- 2) кең ауқымды ауызша және жазбаша дереккөздермен жұмыс арқылы дамытуға бағытталған.

2-тарау. «Француз тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Француз тілі» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 2) 6-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 3) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 4) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;
- 5) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағатты құрайды.

5. «Француз тілі» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасының мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сынып бойынша

3. «Француз тілі» бағдарламасының мақсаты – бейіндік оқуға және білім алуға қажетті құзыреттіліктерді тәрбие, білім, шығармашылықты дамыту бірлестігінде қалыптастыру. Шетел тілін оқыту арқылы білім алушының танымын ұлттық құндылықтармен сабақтастықта дамыту, мәдени танымы мен талғамын, дағдысын қалыптастыру. Көркем туындылар арқылы сөз өнерінің өзіндік ерекшелігін танып, тұлғаның рухани-адамгершілік әлемін, танымдық-эмоционалдық зиятын, сыни ойлауы мен өзіндік көзқарасын қалыптастыру. Тілдік құбылысты коммуникативтік тұрғыда қабылдауға қажетті білім, білік, дағдыларды игерген, алған білімін күнделікті өмірде, шетел тілінде сөйлейтін ортада еркін қолдана білетін тұлға қалыптастыру.

4. «Француз тілі» пәнін оқытудың міндеттері:

- білім алушыларға коммуникативті оқыту технологиясы негізінде сөйлеу әрекетінің дағдыларын игертуге күш салу;
- білім алушыларды өздері өмір сүретін мәдени орта туралы білімдерін кеңейтуге бағыттау;
- шетел тілінің өзіндік ерекшеліктерін (ана тілімен салыстыра отырып) ашу;
- француз тілін оқыту арқылы білім алушылардың ойлау қабілеті мен ұлттық дүниетанымын, рухани идеялар болмысын адами құндылықтармен байытуға күш салу;
- француз тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауға бағдар беру;
- француз тілінің теориялық негіздерін практикалық әрекеттер арқылы бекіту және тіл оқытуды функционалдық сауаттылықпен үйлестіру;
- білім алушылардың бойында мәдени құндылықтар туралы

күтілетін нәтиже түріндегі оқыту мақсатын құрайтын бөлімшелерден тұрады.

6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқыту мақсаттары мұғалімге тілдік қызметтің барлық түрін (мазмұн, тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, француз тілінің қолданымын) дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, білім алушылардың жетістіктерін бағалауға, оларға оқытудың келесі кезеңі бойынша ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. «Мазмұн» бөлімі бойынша білім алушылар оларды әр түрлі оқу пәндерінде табысты қолдануға арналған дағдыларын дамытады: мәселелік тапсырмаларды шешуде айтылым мен тыңдалым дағдыларын қолданады, түсінікті және нақты ақпарат құрайды, оқу мен талдау арқылы мәдениетаралық түсінігін дамытады.

8. «Тыңдалым» бөлімі бойынша білім алушылар оқу бағдарламасының тақырыптары бойынша мәтіннің негізгі идеясын түсінеді, ақиқаттар мен ой пікірлерді анықтайды, таныс тақырыптар аясында жан-жақты түсінеді, қосымша ақпаратты алу мақсатында тыңдалған материал негізінде күрделі сұрақтарды тұжырымдайды, мәнмәтіндік тұспалдар көмегімен тыңдалған материалдан тұжырымдар жасайды, таныс тақырып бойынша ерекше ақпаратты анықтайды, таныс тақырып бойынша дәлелдерде сәйкессіздікті анықтайды.

9. «Айтылым» бөлімі бойынша білім алушылар таныс тақырып бойынша логикалық ұйымдастырылған оқиғалар негізінде мәтіннің негізгі идеясын жеткізеді, ресми және бейресми сөйлеу стильдерін қолданады, таныс тақырыптың фотосуреттері, тақырыптары, түйінді сөздері, үзінділері арқылы мәтіннің мазмұнын болжайды, нақты ақпаратты алу үшін қарапайым және күрделі сұрақтар қояды, тапсырмаларды орындау үшін оқушылармен (жүппен, топта) өзара қарым қатынас жасайды, таныс тақырып бойынша мәтінді қарама қарсы қояды және салыстырады, дәлелдерді бере отырып, ойын жеткізеді.

10. «Оқылым» бөлімі бойынша білім алушылар жалпы және таныс тақырып бойынша әр түрлі стиль мен жанрлардың мәтіндегі негізгі идеяны, сонымен қатар егжей тегжейін түсінеді, әр түрлі ақпарат көздерін қолданады (анықтамалық материалдар, сөздіктер, интернет),

кешенді білім қалыптастыру;

- білім алушының өздігінен білім алу арқылы өзін-өзі дамыту мақсаттарына қол жеткізу, өзара әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға бағыттау;

- білім алушылардың алгоритмдік, эвристикалық, аналитикалық, шығармашылық ойлау қабілеттерін қалыптастыруға күш салу;

- білім алушылардың жобалау, модельдеу, зерттеу қабілеттерін дамыту;

- болашақ кәсіпті, мамандықты саналы түрде таңдау, кәсіпке ерте бейімделу, бейіндік оқу дағдыларын қалыптастыруды ұйымдастыру;

- білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын дамыту.

5. Білім беру мазмұнының құндылықтарға бағытталуы:

- рухани - мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра);

- табиғи байлықтар (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әлауқаты) құндылықтары;

- адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім);

- эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары);

- ұлттық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық);

- саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім,

таныс тақырып бойынша түрлі стиль мен жанрдың мәтінінен ерекше ақпаратты анықтайды, тақырыптар, фотосуреттер, түйінді сөздер, үзінділер арқылы мәтіннің мазмұнын болжайды, автордың қатынасын және ойын анықтайды, әр түрлі мәтіндерден ақпаратты бағалайды.

11. «Жазылым» бөлімі бойынша білім алушылар кестелер, диаграммалар, сызбалар, сауалнамалар, формаларды толтырады, таныс тақырыптар бойынша мәтіндерді жоспарлайды, жазады, редакциялайды және оқып шығады, қарым-қатынастық тапсырмаларға сәйкес мәтінде белгі жасайды, оқытылған тақырыптардың ақпаратын қолдана отырып, өткен шақ, осы шақ және келер шақпен байланысты оқиғаларды суреттейді және көрсетеді, таныс тақырыптың мәтінінде сөйлемдер мен абзацтарды байланыстырады және үйлестіреді, таныс тақырыптың мәтінінде тыныс белгілерін дұрыс қолданады, сәйкес ережелер мен құрылымдарды қолдана отырып, әр түрлі стильдер мен жанрлар бойынша мәтіндер құрастырады.

12. «Француз тілінің қолданымы» бөлімі бойынша білім алушылар кең лексикалық ауқымды және тілдің түрлілігін әдеттегідей жоғары дәлдікпен қолданып, өзінің ойын білдіреді. Білім алушылар өткен шақ, осы шақ және келер шақ қатарын және модальді етістіктердің кең ауқымды түрін еркін қолданады. алушылардың француз тілінен А1 деңгейіне жетуі мақсатын көздейді.

3. Бастауыш сыныптардағы оқу бағдарламасының мазмұны білім алушыларды француз тілін күнделікті өмірде пайдалануға үйретуге, сондай-ақ француз тілін одан әрі үйрену үшін қажетті мықты негіз қалауға бағытталған. Бастауыш мектептің француз тілі оқу бағдарламасы білім алушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға, олардың француз тіліне деген қызығушылығын арттыруға, өз-өзіне деген сенімділікті нығайтып, француз тілін оқуға деген қызығушылығын қалыптастыруға бағытталған.

4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және француз тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.

икемділік).

6. Теориялық материалдар білім алушылардың француз тілінің фонетикалық жүйесін, грамматикалық құрылымын меңгеру, лексико-грамматикалық материалды білуге, оқушылардың білімін, іскерлігін, дағдысын тексеруге мүмкіндік береді.

7. «Француз тілі» пәнін оқыту арқылы білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау:

1) білім алушылардан күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау Блум таксономиясы бойынша білу, түсіну, қолдану, талдау (анализ), синтез, бағалау жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

2) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде жоғары білім алу мүмкіндігіне жол ашады;

3) білім алушыларға Қазақстанда және шет елдерде кәсіби білім алуын жалғастыруға мүмкіндік береді;

4) білім алушылардың француз тілінде шығарылатын жаңалықтар мен ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндіктерін арттырады;

5) білім алушыларға француз тіліндегі әдеби туындылардың түпнұсқасын оқу мүмкіндігін береді;

6) білім алушыларға Қазақстанды өз елінде және шет елдерде таныстыру мүмкіндігін береді;

7) өмір бойы білім алуға, дағдыларды дамытуға, стратегияларды үйренуге және мектепте алған білімді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді.

3-тарау. Білім алушылардың оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар.

Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:

1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;

5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік, құрмет, ынтымақтастық, еңбек пен шығармашылық, ашықтық, өмір бойы білім алу сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына көмектеседі. Білім алушылар осы құндылықтарды үнемі басшылыққа алады, яғни бұл құндылықтар олардың күнделікті жүріс-тұрысы мен мінез-құлқын анықтайды.

2-тарау. «Француз тілі» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. Сыныптар бойынша жылдық оқу жүктемесі:

- 1) 1-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 66 сағат;
- 2) 2-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 3) 3-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;
- 4) 4-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

7. «Француз тілі» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:
тыңдалым (Production orale): сабақтағы кейбір іс-әрекеттерге қатысты баяу және анық айтылатын қысқаша негізгі нұсқауларды тыңдау, баяу және анық айтылатын жеке басқа қатысты негізгі жалпы сұрақтар, жалпы есім және жер-су атаулары, күнделікті өмірде және сыныпта қолданылатын сөздердің кейбір ауқымының ауызша айтылатын түрі, «Бұл не?» түріндегі қысқаша негізгі сұрақтар, фонемалар мен фонемалар тіркесімдерінің дыбыстары, әліпби әріптерінің атаулары;
айтылым: адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі жеке мәлімдемелер; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы негізгі қарым-қатынас жасаудағы сұрақтар; таныс сөздер мен сөз тіркестерді анық айту; адамдар, нысандар және сыныптағы іс-әрекеттер туралы қолдау сұрақтары; басқалармен қарапайым өзара әрекеттесуде таныстыру және өтініш жасау;
оқылым (Compréhension des écrits): әліпбидің әріптерін дыбыстау және атау, есімдер мен жер-су атауларында бастапқы әріптерді тану,

2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БІЛІМДІК мақсат;

3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген ДАМУ мақсаты.

8. «Француз тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:

6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

9. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда «Француз тілі» пәні бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер.

1) тыңдалым дағдысы:

- білім алушы түрлі жанрлардағы мәтіндерің негізгі мазмұнын (диалог, монолог, формалар, кестелер, сызбалар, диаграммалар арқылы) берілген ақпараттың маңызды мағыналық, толық не ішінара іріктейді;

- мәтіндерде кездесетін терминдер мен лексикалық бірліктердің мағынасын түсінеді;

- әртүрлі мәтіндердің жанры мен стильдерін ажыратады;

- әртүрлі жанр мен стильдегі мәтінмен жұмыс жасауда сәйкестіктер мен ерекшеліктерді тауып, өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын контекстке қарай ажыратады;

2) айтылым дағдысы:

- білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізеді; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдар көмегімен, өз сөздерін дұрыс ресімдейді;

- қоршаған ортаға деген эмоционалды бағалаудағы

жергілікті ортаға тән кейбір таныс сөздерді анықтау, сөздің бірінші әріптерін әліпбилік ретпен орналастыру үшін әліпби қолдану; француз тілін қолдану (Utilisation de la langue): жекеше түрдегі зат есімдердің, көпше түрдегі зат есімдердің адамдар мен жер туралы сөйлескенде қолданылуы, 1-ден 20-ға дейінгі есептік сандар, адамдар мен заттарды сипаттайтын негізгі сын есімдер, бір нәрсенің не екенін/қай жерде екенін көрсету үшін un, un, certains, le, ce, ces қолданылуы; lequel, quoi, où, comment сұрау есімдіктері негізгі сұрақтарды қоюда қолданылуы; қандай да бір нәрселерді көрсетуде ce, cet. cette сілтеу есімдіктері қолданылуы; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдіктердің қолданылуы; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды түрде] қолдану; негізгі жеке мәліметтерді беру үшін осы шақ түрлері [болымды, болымсыз және сұраулы].

8. «Француз тілі» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны: тыңдалым (Production orale): сабақта берілетін бірқатар негізгі қысқаша қолдау нұсқаулары, жеке басқа қатысты негізгі жалпы көптеген сұрақтар, түске және санға қатысты күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі идеялары, түс және сан сияқты ерекшеліктерге қатысты қысқаша негізгі сұрақтар, сөздердегі қалдырылып кеткен көп нүктенің орнына жетіспейтін фонемаларды қою, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгімедегі арнайы ақпарат, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің мазмұнын болжау үшін мәнмәтіндік түйін сөздерді қолдану, күнделікті және таныс тақырыптар бойынша баяу және анық айтылған қысқаша әңгімелер, таныс сөздер мен сөйлемдердің ауызша айтылатын түрі;

айтылым (Production orale): таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша жеке ақпарат, адамдар және заттарға қатысты негізгі мәлідемелер, таныс тақырыптар мен күнделікті сабақтағы іс-әрекеттер бойынша негізгі қажеттіліктер мен ақпарат алуға қатысты сұрақтар; заттарды, іс-әрекеттерді және сыныптағы күнделікті іс-

көзқарасын білдіре алады;

- өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстырады; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдайды; қорытынды шығарылған және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынады;

3) оқылым дағдысы:

- оқыту стратегияларын қолдануды біледі;

- оқиғалар мен құбылыстардың әсері және себеп-салдарлық өзара байланысын орнатады;

- кітаптар және электронды ресурстарды пайдаланып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстырады;

- түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалайды;

4) жазылым дағдысы:

- білім алушылар ақпаратты редакциялайды және түзетеді;

- орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды;

- медиа-ақпарат негізіне сүйеніп түрлі мәтіндердегі мәселелерге өзінің көзқарасын білдіре алады, проблемалық сұрақтарды талдайды;

- әртүрлі тақырыпта эссе жазады (6-7 сыныптар үшін шекті көлемі – 170-200 сөз, 8- 10 сыныптар үшін 250 – 350 сөз).

10. Пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер ажыратылады:

ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- француз тілінің өзіндік ерекшеліктерін айқындау;

- француз мәдениетінің көркем эстетикалық, рухани-мәдени, дүниетанымдық сипатын айқындау;

- француз тілін меңгеруде өзінің ұлттық таным-түсінігінің қалыптасуы;

- теориялық – практикалық білімдерді меңгеруі;

- оқытылатын француз тілінің ұлттық, тілдік ерекшеліктерін

әрекеттерді сипаттау үшін негізгі сөздердің, сөз тіркестерінің және қысқа сөйлемдердің кейбір ауқымын қолдану; жеке және нақты ақпарат беретін негізгі қолдау сұрақтарына жауап беру; қысқа, қарапайым әңгімелерде қысқа жауаптарды орынды қолдану және басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; көп буынды сөздерге екпінді дұрыс орналастыру; басқаларға түсінікті болатын қарапайым нұсқаулар;

оқылым (Compréhension des écrits): жиі кездесетін дыбыс пен әріптің жазылу үлгілерін анықтау, есте сақтау және дыбыстау; таныс тақырыптар бойынша қарапайым сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді елеулі қолдау арқылы оқу; мәтінмәндік түйінді сөздерді қолдану арқылы таныс тақырыптардағы қарапайым сөйлемдердің негізгі идеялары; таныс тақырыптар бойынша қысқаша, қарапайым мәтіндегі арнайы ақпаратты елеулі, әсіресе көрнекі түрде қолдау көрсетуімен түсіну;

жазылым (Production écrite): қолдау көрсетумен сұрақтарға сөз тіркесі түрінде қысқа жауаптар жазу; дауыстап оқыған немесе әріптеп айтқан кезде әріптерді және жиі кездесетін сөздерді жазу; адамдарды, орындарды/жерлерді және заттарды анықтауға арналған қысқаша сөз тіркестер; білім алушыларға дауыстап оқу немесе әріптеп айтқан кезде әріптер мен жиі кездесетін сөздер, жиі кездесетін таныс сөздердегі бас әріптер мен кіші әріптерді жазғанда мұқият болу, мұғалімнің қолдауымен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде кейбір жиі кездесетін сөздерді дұрыс жазу, мұғалімнің көмегімен орындалатын жазбаша жұмыстар кезінде қысқа сөйлемдердің соңына нүкте қою;

француз тілін қолданды: жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – оның ішінде қарапайым сипаттамаларды беру кезінде кейбір ережеге бағынбайтын көпше түр; 1 - 50 дейінгі есептік сан есімдер, сипаттауда және қарапайым сезімдер туралы сөйлескенде жалпы сын есімдер қолдану; заттарды анықтау үшін таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/, la/, l'/, les/ белгілік артикльдерін, un/, une/юн, des/ белгісіздік артикльдерін және du/, de la/ ла, des/, de l'/ле/ эль сияқты артикльдерді қолдану адамдардың кім екенін және олар немен

танып білуі;

- ақпаратқа байланысты өз пікірін дәйектей алуы;
- көркем мәтінді эстетикалық тұрғыдан қабылдауы;
- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;
- әдеби шығармада бейнеленген оқиғалар мен кейіпкерлер әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруі;
- француз білім жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып, баға беруі;
- француз тіліндегі мәтіндегі танымдық ақпаратты ана тілімен салғастыруы;
- берілген ақпарат желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан сипаттауы;
- мәтінді ұлттық құндылық тұрғысынан талдай алуы;
- эссе жаза алуы;

-ақпараттың тарихи және көркемдік құндылығына баға беруі.

мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- француз мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білуі;
- рухани-мәдени құндылықтарды дәйектей алуы;
- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін түсінуі;
- рухани-адамгершілік құндылықтардың мәнін және адами ізгі қасиеттерді бағалап, әлеуметтік-қоғамдық, табиғи ортаға бейімделіп, қоғам мүшелерімен коммуникацияға түсуі;

-коммуникативтік құзыреттілік:

- француз тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсініп, түрлі жағдаяттарда қолдана алуы;

- өз ойын ауызша және жазбаша түрде жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;
- француз тілінде жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

айналысатынын сұрауға арналған qui que quel, сұрау есімдіктері, ақпарат сұрау үшін және ақпарат сұраған кезде жауап беру үшін cesі, ces, cela..., those сілтеу есімдіктерін қолдану; адамдар мен заттарды сипаттау үшін жіктеу есімдігі мен объектілік есімдік қолдану; қарапайым нұсқаулар үшін бұйрық формаларын [жағымды және жағымсыз түрде] қолдану; адамның не қалайтынын және ұнататынын және әдеттері мен фактілері туралы сөйлесу үшін осы шақты [болымды, болымсыз, сұраулы] және қысқартуларды қолдану; иесін сипаттау және анықтау үшін avoir қолдану; заттардың қайда екенін айту үшін où мекен үстеуін қолдану, қабілет туралы сөйлесу үшін және өтініш пен ұсыныстар жасау үшін can қолдану, рұқсат беру/сұрау үшін vouloir қолдану; орын мен бағыт көрсететін көмекші сөздер: адамдардың және заттардың қай жерде екенін сипаттау үшін sur, derrière, à côté de қолдану; уақыт білдіретін көмекші сөздер: күндер мен уақыт туралы сөйлесу үшін sur, sou, dans қолдану; ұнайтын немесе ұнамайтын нәрселерді білдіру үшін je voudrais; сөздер мен сөз тіркестерін байланыстыру үшін ou, mais жалғаулықтарды қолдану; қысқа жауап беру үшін me, too қолдану.

9. «Француз тілі» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) тыңдалым (Production orale): мұғалімнің көмегімен сабақта берілетін негізгі қысқаша нұсқаулар; жеке ақпаратты сұрау үшін кейбір мұғалімнің көмегімен сұрақтар; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, баяу және анық, түсінікті етіп айтылған әңгіменің негізгі ұстанымдары; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша мұғалім қолдау көрсететін сұрақтар; фонемикалық анық сөздердің арасындағы айырмашылықты ажырату; жалпы және кейбір оқу тақырыптары қысқаша, мұғалімнің қолдауы көрсетілген ақпарат немесе әңгімеге қатысты арнайы ақпарат; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша қолдау көрсетілген әңгімелердің мән-мәтіні бойынша мазмұнды болжау үшін жасырын әңгімелер; жалпы және кейбір оқу тақырыптарына қысқаша әңгіме айту; әр әрпі бойынша айтылған қысқаша негізгі сөздер;

2) айтылым Production orale: кейбір жалпы тақырыптарға жеке ақпараттарды ұсынатын негізгі ұстанымдар; кейбір жалпы және оқу

ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;
- дереккөздерден қажетті ақпаратты іздеп табуы, өңдеп, қолдана білуі;
- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;
- ақпараттық технологиялық құралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

11. «Француз тілі» пәнінен білім берудегі күтілетін нәтижелерді айқындау және оқушының білім жетістіктерін бағалау «білу – түсіну – білімді үлгі бойынша қолдану – білімді жаңа жағдайда қолдану – білімді шығармашылықпен қолдану» жүйесіне сәйкес жүргізіледі.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- өз ойын еркін әрі түсінікті жеткізуде;
- француз тілінде берілген мәтін не ақпараттың тақырыбын, идеясын, мазмұнын талдауда;
- өз көзқарасын дәлелдеуде;
- шығармашылық жұмыс түрлерін жазуда;
- сұрақтар құрастыруда;
- мәтінде көтерілген мәселелерді анықтауда;
- ұлттық құндылықтарды өзара салыстыруда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- оқытылып отырған француз тілін ана тілімен салыстыруда;
- ана тілі мен оқытылып отырған француз тілін өзара салыстыра отырып, тарихи және мәдени құндылығына баға беруде және шынайы өмірмен салыстырып бағалауда қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін:

- көтерілген мәселелер бойынша өз ойын анық жеткізуде;
- сыни ойлауда және сыни талқылауда;
- тіл жүйесінің заманауи жаңашылдығын өзара салыстырып баға беруде;

тақырыптарына қазіргі тәжірибені анықтау үшін сұрақтар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына адамдар мен объектілердің қысқаша, негізгі сипаттамасы, өткен тәжірибені бастап сипаттау; кейбір жалпы және оқу тақырыптарының сұрақтарына жауап беру; дауыстап оқыған кезде таныс сөздер мен қысқаша сөз тіркестерін анық айту; басқа адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу; қысқа жұптық, топтық және бүкіл сыныптық әңгімелер барысында кейбір орынды сөздерді, сөз тіркестерін және сөйлемдерді қолдану, пікір айту; жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша қысқаша, негізгі әңгімелер мен оқиғаларды қайтадан айту;

3) оқылым (Compréhension des écrits): қарапайым сөйлемдердегі кейбір таныс сөздерді мұғалімнің көмегімен ажырату, анықтау және айту; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты өте қысқа көркем және деректі мәтіндерді оқу және мұғалімнің көмегімен қайталап оқу; мұғалімнің көмегімен қарапайым суретті сөздікті қолдану; мәнмәтіндегі ой өрнекті қолданып кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты қысқа қарапайым сөйлемдердің негізгі мағынасын түсіну; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына елеулі қолдауды көрсете отырып қысқаша, қарапайым мәтіндерді түсіну;

4) жазылым (Production écrite): кейбір жеке, жалпы және кейбір оқу тақырыптарына едәуір қолдауды көрсете отырып, қысқа сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; сөздер мен сөз тіркестерін әдеттегі көлемде жазу; адамдарды, мекендерді және нысандарды айқындау үшін қысқа сөйлемдер жазу; сөздердің арасына тиісті орын қалдырып, қысқа қарапайым сөйлемдер жазу; қарапайым байланыс сөздерін қолданып көмекші сөздермен немесе сөз тіркестерімен байланыстыру; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жазған кезде есімдерді, мекендердің атауын және қысқа сөйлемдерді жазғанда бас әріптер мен кіші әріптерді дұрыс қолдану; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде жиі кездесетін көптеген таныс сөздерді дұрыс жазу; мұғалімнің көмегімен жазба жұмысын жасаған кезде қысқа, таныс сөйлемдерді жазу барысында нүктені орынды қолдану;

5) француз тілін қолдану (Utilisation de la langue): жекеше түрдегі зат

- қоршаған ортада оқиғалар мен адамдар әрекетіне өзіндік көзқарасын білдіруде;

- тілдік ақпаратты өзіндік құндылығы тұрғысынан талдап, әссе жазуда қолданады.

есімдер, көпше түрдегі зат есімдер – кейбір жалпы irregular plural forms қоса алғанда, меншік туралы әңгімені жүргізу үшін тәуелді түрдегі тиісті атаулар мен зат есімдер; 1-ден 100-ге дейінгі есептік сандар және 1-ден 10-ге дейінгі реттік сандар; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына қатысты тәуелдік сын есімдерді қоса алғанда сын есімдер, заттарды сипаттау үшін қарапайым бір буынды [салыстырмалы форма] және кейбір екі буынды сын есімдер; кейбір жалпы және оқу тақырыптарына заттарға қатысты келесі анықтауыштар заттарды анықтау үшін таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/, la/, l'/, les/ белгілік артикльдерін, un/, une/, des/ белгісіздік артикльдерін және du/, de la/ ла, des/, de l'/ле/ эль сияқты артикльдерді қолдану; кейбір таныс тақырыптарға келесі сұрау есімдіктерін қолдану: lequel, quoi, où, dont, combien, quel genre de ...lequel, quoi, où, dont, combien, quel genre de ... ; ашық және жабық сұрақтарда келесі сілтеу есімдіктерді қолдану сесі, ces, cela...; іс-әрекеттер және оқиғаларды сипаттау үшін жеке объектілік септіктегі жіктеу есемдіктері [жанама] және объектілік септіктегі тікелей есімдіктер; жалпы осы шақ түрлері present simple forms [болымды, болымсыз, сұраулы] және нені қалайсың және ұнатасың, тұрмыс қалпы және деректер, кестеде белгіленген болашақ қарапайым оқиғалар туралы әңгімелесу үшін contractions, іс-әрекеттер мен сезімдерді сипаттау үшін өткен шақ түрлері (Past Simple); қазіргі кездегі жағдай туралы сөйлесу туралы қысқаша жауаптар және құрылымдарды қоса алғанда жалпы common Present; қысқаша жауаптарды және құрылымдарды қоса алғанда, avoirсөйлемдер және сұрақтар; уақыт және қайталауға қатысты үстеулер: parfois, toujours souvent; сұраныс жасау және рұқсат сұрау, міндет туралы әңгіме айту үшін pouvoir vouloir орналасқан жері туралы көмекші сөздер: à, derrière, entre, dans, devant, près, à côté, sur, sous, au-dessus de, адамдар мен заттардың қайда екендігін сипаттау туралы: күндер және уақыт туралы сөйлесу үшін on, in, at және өткен жетіге қатысты көмекші сөздер; бір жерге шақыру және тиісті жауаптарды қолдану үшін merci s'il te plait, s'il vous plait; сөздер мен сөйлемдерді байланыстыру үшін conjunctions and, or; қысқаша жауапты беру үшін

10. «Француз тілі» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

тыңдалым (Production orale): көптеген сыныптағы нұсқаулар, жеке басқа қатысты көптеген қолдау сұрақтары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқаша қолдау әңгімелердің негізгі идеялары, жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көптеген қысқа қолдау сұрақтары, басында, ортасында және соңында келетін фонемалар мен аралас фонемаларды анықтау; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердегі егжей-тегжейлі және кейбір нақты ақпарат; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқаша әңгімелердің мазмұнын және мағынасын болжауға арналған мәнмәтіндік көмектер; көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша көмек ұсынылған қысқа әңгімелер; кейбір жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясындағы сөздерді, сондай-ақ ана тіліндегі сөздерге ұқсас сөздерді ажырату;

айтылым : көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат беретін қарапайым хабарлы сөйлемдер, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында басынан өткізген және осы шақтағы тәжірибе жайлы сұрастыруға арналған сұрақтар, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары аясында заттар мен адамдардың қысқаша қарапайым сипаттамалары, көптеген жалпы тақырыптар мен кейбір оқу тақырыптары бойынша сұрақтарға жауап, көптеген сөздер, қысқа сөз тіркестері мен қарапайым сөйлемдерді анық дауыстап айту, адамдармен қысқа, қарапайым әңгіме жүргізу барысында кезекпен сөйлеу, оң және теріс пікірін білдіру, кейбір жалпы тақырыптар мен оқу тақырыптары аясында қысқа, қарапайым оқиғаларды мазмұндау;

оқылым (Compréhension des écrits): мәтінде көптеген сөздерді танып, ажыратып, айту; мұғалімнің көмегімен қысқа, көркем әдеби және ғылыми-көпшілік қарапайым мәтіндері, көптеген жалпы тақырып және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі негізгі пікірлер, мұғалімнің көмегімен сынып немесе мектеп кітапханасында топтама бойынша кітаптарды, жұмыс парақшаларын және өзге де баспа материалдарын табу, мәнмәтіндік көмектерді

пайдалана отырып, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердің негізгі идеяларын анықтау, көптеген жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясындағы қысқа, қарапайым мәтіндердегі нақты және ұсақ ақпаратты мұғалімнің көмегімен түсіну;

жазылым (Production écrite): жеке басқа қатысты негізгі ақпарат, жалпы және кейбір оқу тақырыптары аясында мұғалімнің көмегімен сөйлемдерді жоспарлау, жазу және тексеру; кейбір жазба жұмыстарында бірге жазу әдісін қолдану, мұғалімнің көмегімен адам, орын және заттарды сипаттайтын қысқа сөйлемдер, жеке басқа қатысты негізгі ақпаратты беру мақсатында бір абзац болатын қысқа сөйлемдер тізбегін жазу, негізгі көмекші сөздер арқылы сөйлемдерді жалғастыру, есімдерді, орынды жазғанда бас және кіші әріптерді дұрыс қолданып, жеке жазбаша жұмыс орындағанда қысқа сөйлемдер жазу, жеке жазбаша жұмыс орындағанда ең жиі кездесетін таныс сөздерді дұрыс жазу, өз бетімен сөйлем жазғанда нүкте мен сұрақ белгісін дұрыс қою;

француз тілін қолдану (Utilisation de la langue): жекеше түрдегі зат есімдер, көпше түрдегі зат есімдер, оның ішінде жалпы ережеге бағынбайтын көпше түрдегі зат есімдер және саналмайтын зат есімдер, адам есімінен кейін келетін және тәуелділікті көрсететін 's/s', заттарды атау және сипаттау; 1-ден 1000-ға дейінгі натурал сандар мен 1-ден 100-ге дейінгі реттік сандар; заттарды сипаттау мақсатында жалпы және бағдарламада көрсетілген кейбір тақырыптар бойынша сын есімдер, оның ішінде тәуелдік сын есім; салыстыру жасау үшін бір буындық және кейбір екі буындық [comparative and superlative] сын есімдер; жалпы және оқу бағдарламасының кейбір тақырыптары бойынша заттарды анықтау үшін таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/, la/, l'/, les/ белгілік артикльдерін, un/, une/юн, des/ белгісіздік артикльдерін және du/, de la/ ла, des/, de l'/ле/ эль сияқты артикльдерді қолдану таныс тақырыптар бойынша сұрақ қоя алу үшін who, what, where, how many, how much, how often, how big, what kind of сұраулы есімдер; қысқа хабарлық сөйлемдер, сұрақтар мен жауаптардағы ceci, ces, cela..., сілтеуіш сөздері мен объектілік есімдіктер; жеке басқа қатысты

ақпаратты беру және әрекеттер мен оқиғаларды сипаттау үшін жіктік есімдерді және объектілік есімдерді, оның ішінде *le mien, le tien* тәуелдік есімдіктерін, қолдану; таныс тақырыптар бойынша қысқаша нұсқаулар беру үшін [болымды және болымсыз] бұйрық рай; жеке басқа қатысты ақпарат беру, әдеттегі істер, фактілер мен уақыты белгіленген болашақ жайлы әңгімелесу үшін қарапайым осы шақ *present* түрлерін, оның ішінде қысқа жауаптар мен қысқартуларды қолдану; іс-қимыл мен сезімдерді сипаттап, қарапайым оқиғалар жайлы әңгімелеу үшін ережеге бағынатын және бағынбайтын қарапайым өткен шақты, оның ішінде қысқы жауаптар мен қысқартуларды қолдану; нақ осы шақта не болып жатқанын және жоспарлап қойғанын әңгімелеу үшін жеке және таныс тақырыптардың шектеулі қатары бойынша *Present* нақ осы шақты, сондай-ақ таныс және сыныптағы іс-әрекеттерді сипаттау үшін зат есімге ұқсайтын формасын қолдану; орамдары, болымсыз және сұраулы сөйлемдер, оның ішінде қысқа және толық жауапта мен қысқартулар; қашан және қаншалықты жиі екенін көрсету үшін мерзім мен жиілік үстеулерін: *parfois, souvent, toujours, jamais*, қарапайым қимыл-сын үстеулерін, мысалы, *bien, mal*, сондай-ақ қимылды сипаттау үшін - жалғауымен аяқталатын қимыл-сын үстеулерін, мысалы *lentement, rapidement* қолдана бастау; *can* өтініш және рұқсат сұрау үшін; *must/mustn't/have to* міндет жайлы сөз болса, міндетті түрде істеу қажет заттар болғанда *avoir* тіркесін пайдалану; орналасу жерін, позиция мен бағытты білдіретін көмекші сөздер: *à, dans, sur, derrière, entre, devant, près, à côté, en face, au-dessus, en haut, en bas, à droite, à gauche*, уақытты білдіретін көмекші сөздер: *dans, sur, à, avant, après*, әрекеттің кіммен немесе немен болып жатқанын көрсету үшін *avec sans*, не арқылы екенін көрсету үшін *with* және кімге екенін көрсету үшін *pour; aimez-vous (... қалайсыз ба?)* – адамнан қалағанын сұрау үшін және оған сәйкесінше жауап *oui s'il vous plaît* (иә, рақмет), *non merci* (жоқ, рақмет), сондай-ақ *allons + етістік, allez етістік*; қарапайым іс-қимылды сипаттау үшін мақсатты білдіретін тұйық етістік және етістіктері + тұйық етістік, сезімді білдіру үшін сын есім + зат есім; сөздер мен сөз тіркестерін қосу үшін *et, ou, mais*, жалғаулықтары; қысқа

жауап бергенде Me, too және жеке және таныс тақырыптарда қарапайым осы және өткен шақтағы іс-қимылдар үшін орамын пайдалану.

11. Сөйлеу әрекетінің түрлері:

1) 1-бөлім «Тыңдалым» (Production orale): білім алушы таныс тақырыптардағы қысқаша әңгімелесудің негізгі идеяларын түсінеді, таныс сөздер мен сөз тіркестерін таниды, түстер мен сандар туралы қысқаша сұрақтарды түсінеді, таныс тақырыптардағы қысқаша әңгіменің мазмұнын және мағынасын болжау үшін мәнмәтінді пайдаланады, баяу және анық айтылған қысқа әңгімелердің жалпы мағынасын түсінеді;

2) 2-бөлім «Айтылым» Production orale: білім алушы қарапайым тілде өзі жайлы айтып береді, сұрақтар құрастырып, сұрақтарға жауап береді, заттар мен оқиғаларды сипаттайтын қарапайым сөздерді және сөз тіркестерін дауыстап айтады, сөйтіп дұрыс интонация мен екпінді көрсетеді, өзіне ұнайтын және ұнамайтын жайлы айтады;

3) 3-бөлім «Оқылым» (Compréhension des écrits): білім алушы көрнекі сөздікті қолданады, әлеуметтік және күнделікті өмір туралы қысқаша көркем әдебиет және деректі әдебиет мәтіндерді оқиды және түсінеді, қысқаша мәтіндердің негізгі идеясын анықтайды, қысқаша мәтіндерде нақты мәліметтерді анықтайды, қазақ және әлемдік әдеби шығармалардағы ортақ адами құндылықтарды анықтайды;

4) 4-бөлім «Жазылым» (Production écrite): білім алушы жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазып, сөйтіп олардың жазылуы мен айтылуы арасындағы айырмашылықты білетінін көрсетеді, диктант түрінде қысқа сөйлемдерді жазады және сөйлемнің соңында қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қояды;

5) 5-бөлім «Француз тілі грамматикасын қолдану» (Utilisation de la langue): білім алушы оқиғаларды суреттеу және жеке басқа қатысты мәліметтерді беру үшін базалық модальды етістіктерді және жалпы presentмен өткен шақтарын қолдану арқылы өз ойларын жеткізеді.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламадағы оқу мақсаттары кодтау арқылы ұсынылған. Код бойынша бірінші сан сыныпты, екінші сан оқу мақсаттарының нөмірін білдіреді.

14. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлімдерге бөлінген:

1) «Мазмұн» (content):

5-сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну

5.1.2 қарапайым сұрақтарды түсіну және биографиялық сипаттағы ақпарат ұсыну

5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну

5.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты қолдаумен түсіну

5.1.5 шағын әңгімелесу барысында кейбір оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну

5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау

5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау

5.1.8 қолдаумен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну

6 сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну

6.1.2 қолдаумен биографиялық сипаттағы ақпарат сұралған күрделілеу сұрақтарды түсіну

ЖОБА

) «Мазмұн» (content):

6-сынып

- жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін;
- жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді;
- оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;
- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.
- топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын;
- кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;
- ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде;
- ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды;
- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды;
- ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізу және ұсынуды қолданады.

6.1.3 кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен түсіну

6.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен түсіну

6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну

6.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен анықтау

6.1.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау

6.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзақ әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну

7 сынып

төмен деңгей 1

7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын түсіну

7.1.2 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ұзақ әңгіме барысында белгіленген нақты ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну

7.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша дәлелдердің көп бөлігін түсіну

7.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір тұжырымдалған мағынадағы ақпаратты аздаған қолдаумен түсіну

7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау

7.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау

7.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтай бастау

7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну

7 сынып «Мазмұн»

- жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарда құрметтеуді;
- оқылым мен тыңдалым арқылы мәдениаралық түсінік;
- ақпаратпен жұмыс істеу қабілетін;
- оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;
- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.
- топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен шешу үшін тыңдалым және айтылым дағдыларын;
- өз ойын анық және еркін жеткізуді;
- сыныптастарымен кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;
- кері байланысты бағалауды және жауап қайтаруды;
- сөйлем мен жазуда пікірлер мен көзқарастарын талдау мен дәріптеуді;
- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды;
- ойды, идеяларды, тәжірибе мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

8 сынып «Мазмұн»

- жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін;
- жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді;

8 сынып

орташа деңгей 1

8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну

8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну

8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну

8.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз дерлік түсіну

8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау

8.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау

8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау

8.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсіну

9 сынып

жоғары деңгей 1

9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну

9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну

9.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну

9.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін

- айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өздігінен жұмыс істеу қабілеттерін;
- оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын;
- тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өзін жетілдіру қабілеттерін;
- оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады.
- топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесіп отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын;
- кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын;
- ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды;
- ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді;
- шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салыстыруды;
- ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды қолданады.

9 сынып «Мазмұн»

- жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін;
- жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі

<p>қолдаусыз түсіну</p> <p>9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау</p> <p>9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау</p> <p>9.1.7 Көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау</p> <p>9.1.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында келтірілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтай бастау</p>	<p>көзқарастарды құрметтеуді;</p> <ul style="list-style-type: none"> - айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзігінен жұмыс істеу қабілеттерін; - оқу тақырыптар аясында білім алушылардың сыни ойлау, коммуникативті-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - тыңдалым және оқылымда өздігінен білім алу және өз-өзін жетілдіру қабілеттерін; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. арқылы білім алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершілік, мейірімділік, еңбексүйгіштік, сүйіспеншілік қасиеттері және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады - топ ішінде мәселелерді шығармашылықпен бірлесе отырып шешу үшін айтылым және тыңдалым дағдыларын; - кері байланыс орнату үшін айтылым және тыңдалым дағдысын; - ақпаратты басқаларға түсінікті түрде жіткізуді және ұсынуды; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдерді жүйелі түрде келтіруді; - ойды, идеялар, тәжірибелер мен сезімдерді білдіру үшін қиялды; - шетел мәдениетінің, халық тұрмысының, салт-дәстүрінің сипаттамалық ерекшеліктерін білу және салытстыруды; - айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады; <p>10-сынып «Мазмұн»</p>
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - жұптық және топтық жұмыстарда көз қарастарды шыдамдылықпен қабылдау қасиеттерін; - жеке, жұптық және топтық жұмыстарда түрлі көзқарастарды құрметтеуді; - айтылымда және жазылымда шығармашылық, әлеуметтік, танымдық және өзiгiнен жұмыс iстеу қабiлеттерiн; - оқу тақырыптар аясында бiлiм алушылардың сыни ойлау, коммуникативтi-ақпараттық сауаттылық дағдыларын; - тыңдалым және оқылымда өздiгiнен бiлiм алу және өзiн жетiлдiру қабiлеттерiн; - оқу тақырыптарына сай тыңдалым, оқылым және айтылымға арналған қарапайым көркем шығармалар, ертегiлер, өлеңдер және т.б. арқылы бiлiм алушының ұлтжандылық, рухани-адамгершiлiк, мейiрiмдiлiк, еңбексүйгiштiк, сүйiспеншiлiк қасиеттерi және отбасылық тәрбие құндылықтарын дамытады - топ iшiнде мәселелердi шығармашылықпен бiрлесе отырып шешу үшiн айтылым және тыңдалым дағдыларын; - керi байланыс орнату үшiн айтылым және тыңдалым дағдысын; - ақпаратты басқаларға түсiнiктi түрде жiткiзудi және ұсынуды; - ауызшы және жазбаша сөзде дәлелдердi жүйелi түрде келтiрудi; - ойды, идеялар, тәжiрибелер мен сезiмдердi бiлдiру үшiн қиялды; - шетел мәдениетiнiң, халық тұрмысының, салт-дәстүрiнiң сипаттамалық ерекшелiктерiн бiлу және салыстыруды;
--	--

2) 2-бөлім. «Тыңдалым» (Production orale/Продуксьон ораль):

5 сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру

5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою

5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту

5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару

5.2.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде базалық деңгейде өзара ақпарат алмасып көру

5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу

5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану

5.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту

6 сынып

орташадан жоғары деңгей 2

6.2.1 жалпы тақырыптардың көбі бойынша пікірталастарда өзі және

- айтылым мен жазылымда әлемнің кең ауқымды көзқарастарын талдайды және зерттеуде қолданады;

2) 2-бөлім. «Тыңдалым» (Production orale/Продуксьон ораль):

6 сынып

- сабақ барысында мұғалімнің қарапайым нұсқауларын;

- жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы қарапайым сұрақтарды;

- өзінің отбасы мүшелері, достары және айналадағы қарапайым нәрселер туралы қарапайым сұрақтарды;

- қарапайым әңгімелерді қолдаусыз;

- ұзақ әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз;

- ұзақ әңгімедегі негізгі ойды қолдау арқылы;

- қарапайым сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;

- ұзақ сөйлесудегі сөйлеушінің ойын қолдаумен;

- ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін қолдаумен;

- жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған қарапайым сөйлеуін;

- тыңдалған таспадан мәтіннің (сөйлеушінің) эмоциялық жағдайын түсінеді.

- қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

7 сынып «Тыңдалым»

- сабақ барысында мұғалімнің ұзақ немесе күрделірек нұсқауларын мұғалімнің қолдауымен;

- жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспаға жазылған ұзақ және күрделірек әңгімесін мұғалімнің шектеулі қолдауымен; ;

басқалар туралы негізгі ақпаратты беру

6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау

6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту

6.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару

6.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қаныс жасап көру

6.2.6 пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу

6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану

6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту

7 сынып
төмен деңгей 1

7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану

7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою

7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде өз пікірін айту

7.2.4 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару

7.2.5 Оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасап көру

7.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде икемді білдіруге тырысу

- жеке басына қатысты мәліметтерді ұсыну туралы күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - отбасы мүшелері, достары және айналасындағы нәрселер туралы ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - оқу тақырыптарына қатысты ұзақ және күрделірек сұрақтарды мұғалімнің қолдауымен;
  - ұзақ әңгімедегі арнайы ақпараттар мен бөлімдердің көп бөлігін шектеулі қолдаумен;
  - ұзақ және күрделірек әңгімедегі жалпы ойды қолдаусыз;
  - ұзақ және күрделірек әңгімедегі негізгі ойды қолдаумен;
  - ұзақ мәтіндегі мән- мәтінмен мағынаны қолдаумен;
  - ұзақ және күрделірек сөйлесудегі сөйлеушінің ойын;
  - жергілікті ағылшын тілінде сөйлеуші кісілердің таспадағы, бейнетаспадағы және басқа ақпарат көздеріндегі жазылған ұзақ және күрделірек әңгімелерін мұғалімнің көмегімен түсінеді.
  - қарапайым көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.
- 8 сынып «Тыңдалым»**
- ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойларды шамалы қолдаумен;
  - ұзақ әңгімелесудегі ақпараттың бір шама бөлігін шамалы қолдаумен;
  - кеңейтілген әңгімедегі негізгі ақпараттардың біраз бөлігін шамалы қолдаумен;
  - өмірдегі күнделікті тақырыптар бойынша таспаға жазылған түрлі үзінділерден қажетті ақпараттарды шамалы қолдаумен;
  - көпшілік ұзақ әңгімедегі сөйлеушінің (лердің) ойын

7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану

7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту

8 класс

орташа деңгей 1

8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану

8.2.2 жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қою

8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту

8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару

8.2.5 Оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау

8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру

8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану

8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту

9 сынып

жоғары деңгей 1

9.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану

9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою

9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру

қолдаумен;

- кейбір ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен;
- бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен түсінеді.
- көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

9 сынып «Тыңдалым»

- оқу-тақырыптары бойынша іс жүзінде өзара ұзақ әңгіме және әңгімелесудегі негізгі ойларды қолдаусыз;
- кең ауқымды әңгімеде бір шама нақты ақпаратты шамалы қолдаумен немесе өз бетінше;
- кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз;
- ұзақ әңгімеде сөйлеушінің ойын шамалы қолдау көрсетумен;
- ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннен мағынаны шамалы қолдаумен;
- бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін шамалы қолдаумен;
- оқу тақырыптарындағы көлемді әңгімелерді түсінеді.
- көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады.

10 сынып «Тыңдалым»

- ұзақ әңгімелесудегі негізгі ойды өз бетінше қолдаусыз;
- кеңейтілген әңгімеде біршама нақты ақпаратты өз

<p>9.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру</p> <p>9.2.5 Оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау</p> <p>9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>	<p>бетінше қолдаусыз;</p> <ul style="list-style-type: none"> - кең ортадағы ұзақ әңгімеде ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз; - ұзақ әңгімедегі болжамды мағынаның көп бөлігін қолдаусыз; - ұзақ әңгімеде сөйлеушінің(лердің) ойын қолдаусыз; - ұзақ әңгімелесудегі мәнмәтіннің мағынасын; - бірқатар ауызша жанрлардың өзіне тән ерекшеліктерін; - ұзақ әңгімеде келтірілген ақпараттағы шамалы сәйкессіздіктерді түсінеді. - көркем шығармалар, ертегілер, өлеңдер және т.б. тыңдау арқылы білім алушының ұлттық және адами құндылықтар және де басқа жағымды қасиеттерін дамытады. <p>3) 3 - бөлім. «Айтылым» (Parlant)</p> <p>8 сынып</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы тақырыптарды пайдаланып, сөйлем деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; - жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; - жалпы тақырыптар аясында пікірлерді түсінеді. - бірнеше түрлі оқу тақырыптары негізінде әртүрлі коментарийлерге икемділікпен толық сөйлеммен жауап беруді; - бірнеше жалпы оқу тақырыптар негізінде базалық деңгейде ақпарат алмасады, өзара қарым –қатынас жасауды біледі. - жұптық, топтық және барлық сыныппен пікір алмасуда өз ойын жеткізу үшін анық және нақты сөйлемдерді қолданады. - бірнеше жалпы тақырыптар негізінде пәндік лексика мен синтаксисті; - әр түрлі жалпы оқу тақырыптарындағы оқиғаларды
---	---

	<p>мазмұндайды, қолданады.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады <p>7-сынып «Айтылым»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жалпы тақырыптар негізінде пікірталас деңгейінде өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты; - Жалпы тақырыптар негізінде ақпарат алу мақсатында қарапайым сұрақтарды; - Бірнеше түрлі оқу тақырыптары аясында талқылау мақсатында сөйлеммен жеткізілген пікірлерді түсінеді. - Әртүрлі оқу тақырыптары негізінде кенеттен берілген комментарийлерге талқылау, ойтолғау арқылы сөйлеммен жауап беруді; - Ұзағырақ әңгімеде өзара қарым-қатынас жасауға әрекеттеніп, жалпы және оқу тақырыптарын пайдалануды біледі. - Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, пікірталаста бәсекеге сай нақты түрде өз ойын жеткізуде сөйлемдерді қолданады; - Пәндік лексика мен синтаксисті; - Ұзағырақ, күрделі оқиғаларды жалпы және оқу тақырыптарын қолданады. - Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады <p>8-сынып «Айтылым»</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бірнеше оқу тақырыптар негізінде сөйлесу кезінде ресми бейресми регистрлерді; - бірқатар оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды түсінеді.
--	--

- кенеттен берілген комментарийлерге сөйлемде ойтолғау элементтерін қолданып жауап беруді;
- оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды;
- серіктестік, талқылау, келісу үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі.
- жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын мазмұндауда сөйлемдерді немесе ойтолғауды қолданады;
- әр түрлі жалпы және бірқатар оқу тақырыптары негізінде пәнге тән лексика мен синтаксисті;
- әр түрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзағырақ оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.
- Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады

9-сынып «Айтылым»

- көпшілік оқу тақырыптары негізінде ресми және бейресми сөйлеу түрін;
- ақпарат алу үшін күрделі сұрақтарды түсінеді.
- кез-келген жалпы оқу тақырыптары негізінде пікірлерді, өз ойын жеткізуді;
- күтпеген комментарийлерге талқылау элементтерімен, сөйлеммен жауап беруді;
- оқу тапсырмаларын орындау мақсатында басымдықтарды жоспарлау мен құруды; серіктестік, талқылау, келісу үшін сынып тастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі;
- жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста басқалардың айтқанын сөйлеммен немесе талқылаумен түсіндіруді қолданады;
- көпшілік жалпы және бірқатар оқу тақырыптары

- негізінде пәндік лексика мен синтаксисті;
- көпшілік жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақ, күрделі оқиғаларды мазмұндайды, қолданады.
  - Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады

10-сынып «Айтылым»

- Сөйлесу кезінде ресми және бейресми стильді;
- Жалпы және оқу тақырыптары негізінде ақпарат алу мақсатында күрделі сұрақтарды;
- Жалпы және оқу тақырыптарын қолданып өз көзқарастарын түсінеді.
- Кенеттен берілген комментарийлерге сөйлеммен және талқылау арқылы жалпы және оқу тақырыптарын қолданып жауап беруді;
- Талқылау, келісу, серіктестік үшін сыныптастарымен өзара қарым-қатынас жасауды біледі.
- Жұптық, топтық және барлық сыныппен жұмыста, басқалардың ойларын түсіндіру мақсатында сөйлемдерді, ойтолғауды белгілі бір деңгейде қолданады;
- Пәндік лексика және синтаксисті шексіз жалпы және оқу тақырыптар негізінде;
- Күрделі, ұзақ оқиғаларды бірнеше жалпы және оқу тақырыптар негізінде мазмұндайды, қолданады.
- Көркем және көркем емес әдебиеттерде шығармалар, ертегілердің ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын, ұлттық және адами құндылықтарын көркемдік тұрғысынан талдауда қолданады

4) 4 - бөлім. «Оқылым» (Compréhension des écrits/Комрэансьон экрит):

6-сынып

3) 3 - бөлім. Оқылым (Compréhension des écrits/Комрэансьон экрит):

5 сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну

5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну

5.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну

5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау

5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау

5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

5.3.7 кейбір жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау

5.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдаумен пайдалану

5.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықтың анықтау

6 сынып

орташадан жоғары деңгей 2

- қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын;
- қарапайым, қысқа мәтіндерде арнайы ақпаратты мұғалімнің шамалы көмегімен;
- таныс тақырыптар аясында ақпараттарды;
- көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа мәтіндерді мұғалімнің шамалы көмегі арқылы түсінеді.
- қысқаша мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды;
- қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын;
- бірқатар жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді;
- көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін өзіне таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды мұғалімнен шамалы көмекпен;
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды;
- әр түрлі жалпы оқу тақырыптарында қарапайым қысқа мәтіндерде дерек мен пікірдің айырмашылығын анықтай алады және қолданады.

7 сынып «Оқылым»

- қарапайым қысқа мәтіндердің негізгі идеясын;
- қарапайым, қысқа мәтін дерде арнайы ақпаратты мұғалімнің көмегінсіз;
- таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын;
- көркем және көркем емес әдебиеттердегі кейбір қысқа қарапайым мәтіндерді өз бетімен;

6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну

6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну

6.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну

6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу

6.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау

6.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау

6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану

6.3.9 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау

7 сынып

төмен деңгей 1

7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну

7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну

7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну

7.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден кейбір көлемді

- таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндерден негізгі ойды түсінеді.
- қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын;
- жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді;
- көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі.
- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды өз бетімен қолданады;
- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды;
- кез-келген жалпы оқу тақырыптарындағы қарапайым қысқа мәтіндерде дерек пен пікірдің айырмашылығын анықтайды және дұрыс қолданады.

8 сынып «Оқылым»

- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын;
- жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердегі арнайы ақпаратты;
- таныс оқу тақырыптар аясында берілген ұзақ мәтіндердің ақпараттарын түсінеді.
- таныс және таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиет тердегі кейбір ұзақ мәтіндерді оқуды ;
- көпшілік таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды;
- көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды;

мәтіндерді оқу

7.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау

7.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау

7.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдау көрсету арқылы пайдалану

7.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау

8 сынып

орташа деңгей 1

8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну

8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну

8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну

8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу

8.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анық

8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау

8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің

- көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасеттерді дәріптеуді біледі.

- әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды;

- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды;

- шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады.

- мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды шамалы көмек пен қолданады;

9 сынып «Оқылым»

- әр түрлі таныс емес оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі негізгі идеяны;

- әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты;

- таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді.

- таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында түрлі көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды;

- әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында қысқаша және кейбір ұзын мәтіндердің мән-мәтінінен негізгі ойды анықтауды;

- көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасеттерді дәріптеуді біледі.

- әр түрлі бейтаныс оқу тақырыптарындағы ұзақ және

<p>және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p> <p>8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану</p> <p>8.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p> <p>9 сынып жоғары деңгей 1</p> <p>9.3.1 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарының шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіндегі негізгі ойды түсіну</p> <p>9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну</p> <p>9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну</p> <p>9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу</p> <p>9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау</p> <p>9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p> <p>9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p> <p>9.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстардың көбін пайдалану</p> <p>9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>	<p>қысқа мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын ажыратуды;</p> <ul style="list-style-type: none"> - көпшілік жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді анықтауды; - қысқа мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; - шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады. - мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін кейбір бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады; <p>10 сынып «Оқылым»</p> <ul style="list-style-type: none"> - таныс емес оқу тақырыптар аясында ұзақ мәтіндердің негізгі идеясын; - таныс оқу тақырыптары аясында кейбір ұзақ мәтіндердегі арнайы ақпаратты; - әр түрлі таныс оқу тақырыптары аясында ұзақ мәтіндердегі дәлел деректерін түсінеді; - таныс және кейбір бейтаныс оқу тақырыптары аясында көркем және көркем емес әдебиеттердегі ұзақ мәтіндерді оқуды; - таныс оқу тақырыптары аясында ұзын мәтіндердің мәнмәтінінен негізгі ойды анықтауды; - ұзын мәтіндерде автордың пікірін немесе көзқарасын анықтауды; - көркем және көркем емес әдебиеттерде оқиғаларды, кейіпкерлерді, құндылықтарды талдап және салыстыра отырып ұлттық және басқа да жағымды қасиеттерді дәріптеуді біледі. - кез-келген жазбаша жанрлар аясында сөз, сөйлем және мәтінге тән қасиеттерді; - әр түрлі оқу тақырыптарындағы ұзақ мәтіндерде
---	--

<p>4) 4-бөлім. Жазылым (Production écrite/Продюксьон экрит): 5 сынып орташадан төмен деңгей 2 5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету 5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу 5.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жазу 5.4.5 базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыру</p>	<p>келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды; - шетел тіліндегі көркем әдебиетті түпнұсқада оқуға, оның ұлттық сипатын, мазмұндық жаңалығын көркемдік тұрғысынан талдауды қолданады. - мағынаны тексеру және түсінігін кеңейту үшін көпшілік таныс және бейтаныс сандық немесе баспадан шыққан ресурстарды қолданады;</p> <p>5-бөлім. Жазылым (Production écrite/Продюксьон экрит): 6-сынып</p> <ul style="list-style-type: none"> - қарапайым хабарландыруларды (құттықтау, ескерту, хат және т.б) жазуды; - жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, мекен-жайы) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды толтыруды; - бір азат жолдық көлемдегі сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; - ақпарат беру үшін бір азат жолдық көлемдегі ұзақ сөйлемдерді қолдау арқылы жүйелі жазуды; - жалғаулық шылауларды пайдаланып сөйлемдерді өз бетімен байланыстыруды біледі. - ұнайтын және ұнамайтын нәрселер туралы ойын білдіріп жазуды; - таныс оқу-тақырыптары бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді; - адамдар, жерлер және нысандарды сипаттай отырып қолдау арқылы нақты мәліметтерді жазуды; - жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды қоюды қолданады. <p>7 сынып «Жазылым»</p> <ul style="list-style-type: none"> - қарапайым және қысқа хат-хабарларды (ризашылық білдіру және кешірім сұрау) жазуды;
---	---

5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру

5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану

5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

5.4.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану

6 сынып

орташадан төмен деңгей 2

6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету

6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу

6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу

6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу

6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану

6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру

6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану

6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

6.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс

- жеке мәліметтерді (аты-жөні, елі, қаласы, көшесі) қолданып қысқа және қарапайым сауалнамаларды қолдаусыз толтыруды;

- әр түрлі жеке мәліметтерді (аты-жөні, мекен-жайы, телефон номері, ұлты, отбасы) қолданып сауалнамаларды толтыруды;

- таныс оқу тақырыбына байланысты жеке пікірін білдіріп жазуды;

- бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;

- өзінің қарапайым биографиясын жазуды біледі.

- жеке басына қатысты іс-әрекеттерді сипаттап жазуды;

- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;

- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;

- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

8 сынып «Жазылым»

- жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді;

- өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды;

- жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды;

- ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;

- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі.

- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;

қолдану

7 сынып

төмен деңгей 1

7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету

7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу

7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу

7.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану

7.4.5

кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану

7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру

7.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану

7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану

8 сынып

орташа деңгей 1

8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету

8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу

8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа

- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді және қолдануды;
- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;
- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

9 сынып «Жазылым»

- жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді;
- өзі туралы мәліметтер, шынайы болған оқиғалар және әрекеттерді жазуды;
- жазбаша тапсырмаларды грамматикалық сауаттылықпен орындауды;
- ресми және бейресми түрдегі ақпараттарды жазуды;
- қысқа қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдегі сәйкессіздіктерді анықтауды біледі.
- әр түрлі оқу тақырыбы бойынша жалғаулық шылауларды қолданып, біршама қолдау арқылы сөйлемдерді логикалық тұрғыдан дұрыс біріктіруді;
- таныс емес жалпы оқу тақырыптары аясында мәтіндердің негізгі идеясын түсінуді;
- таныс оқу тақырыбына байланысты сөздерді дұрыс жазуды;
- жазбаша тапсырмаларда тыныс белгілерін орынды және сауатты қолданады.

10-сынып «Жазылым»

- Жалпы және оқу тақырыптарындағы мәтін деңгейіндегі жұмыстарды мұғалімнің қолдауынсыз жоспарлауды, жазуды, түзетуді және тексеруді;
- Таныс жалпы және оқу тақырыптарында өз тәжірибесін немесе шынайы болған оқиғалар, әрекеттерді өз бетімен баяндап жазуды;

грамматикалық сауаттылықпен жазу

8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану

8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану

8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру

8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану

8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану

9 сынып

жоғары деңгей 1

9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету

9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу

9.4.3 Таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу

9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді минималды қолдаумен пайдалану

9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану

9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу

9.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шектеусіз жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты өздігінен пайдалану

- Таныс жалпы және оқу тақырыптарын біркелкі грамматикалық сауаттылықпен жазуды;
- Жалпы және оқу тақырыптарына әр түрлі жазбаша жанрда орынды стилі мен тіл формасын шамалы қолдаумен орындауды біледі.
- Шексіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында дәлелдерді бекіту мысалдары және негіздеумен мұғалім қолдауымен;
- Әртүрлі жалғаулық сөздерді қолданып жалпы таныс және оқу тақырыптарына қатысты мәтіндерді жазуды;
- Шексіз жалпы таныс және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазуды;
- Жалпы және бірқатар оқу тақырыптарында шексіз жазбаша жанрларда лексиканы мәтін деңгейіне сәйкес форматты дербес;
- Жалпы таныс және оқу тақырыптарында мәтін деңгейіндегі жазбаша жұмыстарда тыныс белгілерін сауатты қолданады.

6) 6-бөлім. «Француз тілін қолдану» (Utilisation de la langue/Үтилизасьон дө лә лаңг):

6 сынып

- кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді;
- très/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында;
- жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде mon/моң, ma/ма, ton/тоң, ta/та, son/соң, sa/са, mes/мэ, tes/тэ, ses/сэ тәуелдік сын есімдерді;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла,

9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу

9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану

5) 5-бөлім. Француз тілін қолдану (Utilisation de la langue/Үтилизасьон дө лә ланг):

5 сынып

орташадан төмен деңгей 2

5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану

5.5.2 très/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қолдану

5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде mon/моң, ma/ма, ton/тоң, ta/та, son/соң, sa/са, mes/мэ, tes/тэ, ses/сэ тәуелдік сын есімдерді қолдану

5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану

5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сұрақтарды қолдану, оның ішінде comment/комаң, qui/ки, quoi/куа, que/кө сөздері қолданылған сұрақтарды пайдалану

5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу есімдіктерін және сілтеу сын есімдерін қолдану

5.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді қолдану

5.5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын қолдану

5.5.9 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттерді, әдеттерді және қалыптарды сипаттау үшін бұрыс етістіктердің осы шақ формасын қолдану

5.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасында қолданылатын осы шақ формаларын пайдалану

des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу есімдіктерін және сілтеу сын есімдерін;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын;
- осы шақта бір немесе бірнеше заттың бар екендігін көрсету үшін il/иль, уа/я жақсыз орамдарын;
- өтініш білдіру үшін je voudrais/жө вудрэ формасын қолданады.

7 сынып «Француз тілін қолдану»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мекен және мезгілді сипаттайтын кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды;
- trop/тро, très/, трэ сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында кеңінен;
- зат есімнің алдында және одан кейін бір буынды және екі буынды дара сын есімдерді;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді;
- таныс жалпы және оқу тақырыптарында шақ формаларындағы сұрақтарды;
- көптеген жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу және сілтеу есімдіктерін;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларын;
- өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұсыныстар жасау, уәде беру және болжам жасау үшін етістіктің келер шақ формаларын;

- 5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану
- 5.5.12 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекен туралы айту үшін предлогтарды қолдану
- 5.5.13 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін ет жалғаулығын қолдану
- 5.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы шақ түрінде айту үшін болымсыз мағына беретін *pe...pas/нө...па* тіркесін қолдану
- 5.5.15 осы шақта бір немесе бірнеше заттың бар екендігін көрсету үшін *il/иль, уа/я* жақсыз орамдарын қолдану
- 5.5.16 өтініш білдіру үшін *je voudrais/жө вудрэ* формасын қолдану
- 5.5.17 осы шақта бұйрық беру үшін бұйрық райды қолдану

6 сынып

орташадан төмен деңгей 2

- 6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мекен және мезгілді сипаттайтын кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды қолдану
- 6.5.2 *trop/тро, très/, трэ* сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында кеңінен қолдану
- 6.5.3 зат есімнің алдында және одан кейін бір буынды және екі буынды дара сын есімдерді қолдану
- 6.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану. Зат есімдердің алдында артикльдер қолданылмайтын жайларды білу
- 6.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында шақ формаларындағы сұрақтарды қолдану
- 6.5.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу және сілтеу есімдіктерін қолдану
- 6.5.7 ектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларын

- өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген осы және өткен шақтардың дара активті және кейбір пассивті формаларын сәйкесінше;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және аяқталмаған өткен шақ формаларын кейбір өткен шақ формасын жасау үшін;
- көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үстеулердің сан-алуан түрлерін, жай және салыстырмалы формаларын;
- әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша заттарды және мезгілді сипаттау үшін предлогтарды қолдану, бағыт мағыналы *à gauche/a* гош, *à droite/a* друат, *tout droit/ту друа* предлогтарын;
- осы шақта ауа райы жағдайы туралы айту үшін *il fait/иль фэ* жақсыз орамдарын;
- осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шартты рай формасын;
- өтініш білдіру, тілек айту, кеңес беру үшін бұйрық райды қолданады.

8 сынып «Француз тілін қолдану»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды;
- таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді, олармен бірге *beaucoup de/боку дө, pas beaucoup/па боку, de/дө, assez de/асэ дө, peu de/пө дө* сөздерін;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің алуан түрлілігін, қалыпты және ерекше өзгертін сын есімдерді, сын есімнің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларын;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану.

қолдану

6.5.8 өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұсыныстар жасау, уәде беру және болжам жасау үшін етістіктің келер шақ формаларын қолдану

6.5.9 өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген осы және өткен шақтардың дара активті және кейбір пассивті формаларын сәйкесінше қолдану

6.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және аяқталмаған өткен шақ формаларын кейбір өткен шақ формасын жасау үшін қолдану

6.5.11 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша устеулердің сан-алуан түрлерін, жай және салыстырмалы формаларын қолдану

6.5.12 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша заттарды және мезгілді сипаттау үшін предлогтарды қолдану, бағыт мағыналы à gauche/а гош, à droite/а друат, tout droit/ту друа предлогтарын қолдану

6.5.13 кең спектрдегі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін ои жалғаулығын қолдану

6.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne ... rien/нө ... рьен тіркесін қолдану

6.5.15 осы шақта ауа райы жағдайы туралы айту үшін il fait/иль фэ жақсыз орамдарын қолдану

6.5.16 осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шартты рай формасын қолдану

6.5.17 өтініш білдіру, тілек айту, кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану

7 сынып

төмен деңгей 1

7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды қолдану

7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және

Артикльдердің жалқы есімдердің алдында қолданылу ерекшеліктерін білу үшін;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларындағы сұрақтарды;
- таныс жалпы және оқу тақырыптарында жіктеу және белгісіздік есімдіктерін;
- шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделі өткен шақты көрсету үшін белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларының алуан түрлілігін;
- таныс және оқу тақырыптарында әртүрлі жалғаулықтарды;
- жеке және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne ... rien/нө ... рьен тіркесін;
- à/а және de/дө предлогтары бар жанама толықтауышты ауыстыру үшін у/и, en/аң предлогтарын қолданады.

9 сынып «Француз тілін қолдану»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді есімшенің орнына қолдану, мысалы, деңгейді көрсету үшін plus moins/муэң, assez/асэ ... que/кө...салыстырмалы құрылымын;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін, сын есім+зат есім тобының алдында, географиялық атаулардың алдында қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын;
- сөйлеуде quel (s)/кэль (эс)/quelle (кэл), сұраулы есімдіктерді, jamais/жамэ, rien/рьен, personne/пэрсон, ne... que/нө... кө болымсыздық мағынадағы

саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді, олармен бірге beaucoup de/боку дө, pas beaucoup/па боку, de/дө, assez de/асэ дө, peu de/пө дө сөздерін қолдану

7.5.3 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің алуан түрлілігін, қалыпты және ерекше өзгертін сын есімдерді, сын есімнің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларын қолдану

7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану. Артикльдердің жалқы есімдердің алдында қолданылу ерекшеліктерін білу

7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларындағы сұрақтарды қолдану

7.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жіктеу және белгісіздік есімдіктерін қолдану

7.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделі өткен шақты көрсету үшін белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларының алуан түрлілігін қолдану

7.5.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың алуан түрлерін, оның ішінде таяу келер шақ формасын пайдалану

7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін формаларды сәйкесінше қолдану

7.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын қолдану

7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дұрыс және бұрыс үстеулердің шырай құрылымдарын қолдану

7.5.12 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде зат есімнің және сын есімнің алдында предлогтарды қолдану

7.5.13 таныс және оқу тақырыптарында әртүрлі жалғаулықтарды қолдану

7.5.14 жеке және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз

шылауларды, ne...que/нө... кө шектеу мағынасындағы құрылымды;

- сөйлеуде барысында qui/ки, que/кө, dont/доң, où/у дара қатыстық есімдіктерін;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Le Passé composé/Лө пасэ композэ, L'Imparfait/лэңпарфэ, Le Plus-que-parfait/Лө плюс кө парфэ өткен шақ формаларын;
- Futur Simple/Фютюр сэңплө (келер шақ) туралы білімді жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын;
- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін сөз формаларын дұрыс;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде кейбір пассивті формаларды;
- сөйлеуде ou/у, mais/мэ, ni/ни...ni/ни жалғаулықты салалас құрмалас сөйлемдердерді;
- жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne...plus/нө...плю, jamais/жамэ, rien/рьэң, personne/пэрсон демеуліктерін, сонымен қатар ne...que/нө... кө шектеу орамын;
- сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолданады.

10 сынып «Француз тілін қолдану»

- таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар

мағына беретін ne ... rien/нө ... рьен тіркесін қолдану

7.5.15 à/а және de/дө предлогтары бар жанама толықтауышты ауыстыру үшін у/и, en/аң предлогтарын қолдану

7.5.16 осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шартты рай формасын қолдану

7.5.17 кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану

8 сынып

орташа деңгей 1

8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша кейбір күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану

8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану

8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді есімшенің орнына қолдану, мысалы, деңгейді көрсету үшін plus moins/муэң, assez/асэ ... que/кө...салыстырмалы құрылымын пайдалану

8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін, сын есім+зат есім тобының алдында, географиялық атаулардың алдында қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын пайдалану

8.5.5 Сөйлеуде quel (s)/кэль (эс)/quelle (кэл), сұраулы есімдіктерді, jamais/жамэ, rien/рьен, personne/пэрсон, ne... que/нө... кө болымсыздық мағынадағы шылауларды,

ne...que/нө... кө шектеу мағынасындағы құрылымды пайдалану

8.5.6 сөйлеуде барысында qui/ки, que/кө, dont/доң, où/у дара қатыстық есімдіктерін пайдалану

8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Le Passé composé/Лө пасэ композэ, L'Imparfait/лэңпарфэ, Le Plus-que-parfait/Лө плюс кө парфэ өткен шақ формаларын қолдану

8.5.8 Futur Simple/Фютюр сэңплө (келер шақ) туралы білімді жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын

таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды;

- таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі типтегі сұрақтарды;
- lui/сөлүи, celle/сэль, ceux/сө, le mien/лө мьэң, la mienne/лө мьэң, les miens/ле мьэң, les miennes/ле мьен сілтеу және тәуелдік есімдіктерін;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Concordance des temps/Қоңкордаңс дә таң осы және өткен шақты білдіру үшін шақтарды қиыстыру дағдыларын;
- таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтіндерді оқу және тыңдау барысында ашық райы формасындағы le present/лө прэзаң, le passé composé/лө пасэ қоңпозэ, le futur immediate/дө фютюр имэдиа, l'imparfait/лэңпарфэ, le plus-que-parfait/лө плюс кө парфэ, le futur dans/лө фютюр даң ,le passé/лө пасэ етістіктерін;
- бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтың активті және пассивті саналуан түрлерінің формаларын төл және төлеу сөзде дұрыс;
- сезімді білдіретін етістіктер мен сөйлемдерден кейін осы шақтағы шартты райды;
- сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолданады.

қолдану

8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін сөз формаларын дұрыс қолдану

8.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану

8.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану

8.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өзінен кейін белгілі предлогтардың қолданылуын талап ететін етістіктерді пайдалану

8.5.13 сөйлеуде ou/у, mais/мэ, ni/ни...ni/ни жалғаулықты салалас құрмалас сөйлемдерді қолдану

8.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne...plus/нө...плю, jamais/жамэ, rien/рьэң, personne/пэрсон демеуліктерін, сонымен қатар ne...que/нө... кө шектеу орамын қолдану

8.5.15 осы шақта рұқсат беруді, тілекті, тиым салуды білдіру үшін осы шақтағы шартты райды қолдану

8.5.16 сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолдану

8.5.17 құрмалас сөйлемдердегі қиысу заңдылықтарын түсіндіре білу

9 сынып

жоғары деңгей 1

9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану

9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және

саналмайтын зат есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану

9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшенің орнына деңгейді көрсету үшін қолдануға болатын әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді пайдалану

9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын пайдалану

9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі типтегі сұрақтарды қолдану

9.5.6 lui/сөлүи, celle/сэль, ceux/сө, le mien/лө мьэң, la mienne/лө мьэң, les miens/ле мьэң, les miennes/ле мьен сілтеу және тәуелдік есімдіктерін қолдану

9.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Concordance des temps/Қоңқордаңс дэ таң осы және өткен шақты білдіру үшін шақтарды қиыстыру дағдыларын қолдану

9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтіндерді оқу және тыңдау барысында ашық райы формасындағы le present/лө прэзаң, le passé composé/лө пасэ коңпозэ, le futur immediate/дө фютюр имэдиа, l'imparfait/лэңпарфэ, le plus-que-parfait/лө плюс кө парфэ, le futur dans/лө фютюр даң, le passé/лө пасэ етістіктерін тану

9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтың активті және пассивті саналуан түрлерінің формаларын төл және төлеу сөзде дұрыс қолдану

9.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде пассивті формалардың кең өрісін қолдану

9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлама жасау, сұрақ қою және команда беру үшін сөйлеу формаларының көптеген түрлерін қолдану

9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша

предлогпен қатыстық есімдіктерді қолдану

9.5.13 бағыныңқы сөйлем басыңқымен толықтауыштық, анықтауыштық қатынаста болатын кеңінен қолданылатын сабақтас құрмалас сөйлемдерді пайдалану, олардың көмегімен іс-әрекеттің мезгіл, себеп, мекенін білдіре білу

9.5.14

бағыныңқы сөйлем басыңқымен толықтауыштық, анықтауыштық қатынаста болатын кеңінен қолданылатын сабақтас құрмалас сөйлемдерді пайдалану, олардың көмегімен іс-әрекеттің мезгіл, себеп, мекенін білдіре білу

9.5.15 сезімді білдіретін етістіктер мен сөйлемдерден кейін осы шақтағы шартты райды қолдану

9.5.16 сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолдану

9.5.17 төл сөз бен төлеу сөздің айырмашылығын білу, l'Impératif/лэңператиф райының көмегімен талап етуді білдіру

15. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Француз тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9 -сыныптарына арналған "Француз тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Француз тілі" оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша

Ұзақ мерзімді жоспар

5-сынып

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Мектеп өмірі 1.1 Танысу 1.2 Оқу пәндері. Оқу құралдары	Тыңдалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау
	Айтылым	5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;

		5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	
	Оқылым	5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау	
	Жазылым	5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу; 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану	
	Тілді қолдану	5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану; 5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану; 5.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді қолдану; 5.5.9 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-	

		әрекеттерді, әдеттерді және қалыптарды сипаттау үшін бұрыс етістіктердің осы шақ формасын қолдану; 5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану		
2-тоқсан				
2. Адам. Отбасы. Үй 2.1 Менің шежірем 2.2 Отбасылық дәстүрлер	Тыңдалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты қолдаумен түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау		
	Айтылым	5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану		
	Оқылым	5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау; 5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 5.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдаумен пайдалану;		

		5.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықтың анықтау		
	Жазылым	5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу; 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу		
	Тілді қолдану	5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану; 5.5.2 trèс/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қолдану; 5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде топ/моң, та/ма, тон/тоң, та/та, сон/соң, са/са, мес/мэ, тес/тэ, сес/сэ тәуелдік сын есімдерді қолдану; 5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану; 5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сұрақтарды қолдану, оның ішінде comment/комаң, qui/ки, quoi/куа, que/кө сөздері қолданылған сұрақтарды пайдалану; 5.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді қолдану; 5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану; 5.5.17 осы шақта бұйрық беру үшін бұйрық райды қолдану		
3-тоқсан				

<p>3. Халықтардың тілі және мәдениеті</p> <p>3.1 Ұлттар және тілдер</p> <p>3.2 Атаулы күндер және мерекелер</p>	Тыңдалым	<p>5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну;</p> <p>5.1.2 қарапайым сұрақтарды түсіну және биографиялық сипаттағы ақпарат ұсыну;</p> <p>5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.1.8 қолдаумен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну</p>		
	Айтылым	<p>5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;</p> <p>5.2.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде базалық деңгейде өзара ақпарат алмасып көру;</p> <p>5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>5.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>		
	Оқылым	<p>5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну;</p> <p>5.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау</p>		
	Жазылым	<p>5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты</p>		

		<p>мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жазу; 5.4.5 базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыру; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>		
	Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану; 5.5.2 très/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қолдану; 5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану; 5.5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын қолдану; 5.5.9 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттерді, әдеттерді және қалыптарды сипаттау үшін бұрыс етістіктердің осы шақ формасын қолдану; 5.5.13 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін ет жалғаулығын қолдану; 5.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы шақ түрінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne...pas/нө...па тіркесін қолдану; 5.5.15 осы шақта бір немесе бірнеше заттың бар екендігін көрсету үшін il/иль, уа/я жақсыз орамдарын қолдану; 5.5.16 өтініш білдіру үшін je voudrais/жө вудрэ формасын қолдану</p>		
4-тоқсан				

4. Салауатты өмір салты 4.1 Менің әуес ісім және бос уақытым 4.2 Менің талғамдарым	Тыңдалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.5 шағын әңгімелесу барысында кейбір оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау		
	Айтылым	5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану		
	Оқылым	5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау; 5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау; 5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 5.3.7 кейбір жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау		
	Жазылым	5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды		

		<p>біріктіру;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>5.4.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>		
	Тілді қолдану	<p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану;</p> <p>5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу есімдіктерін және сілтеу сын есімдерін қолдану;</p> <p>5.5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын қолдану;</p> <p>5.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасында қолданылатын осы шақ формаларын пайдалану;</p> <p>5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану;</p> <p>5.5.12 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекен туралы айту үшін предлогтарды қолдану;</p> <p>5.5.13 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін et жалғаулығын қолдану;</p> <p>5.5.17 осы шақта бұйрық беру үшін бұйрық райды қолдану</p>		
5-сынып Білім алушылар білуге тиісті:				
Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаты		
1-тоқсан				
1. Мекте	Тыңдалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну;		

п өмірі 1.1 Таныс у 1.2 Оқу пәндері i. Оқу құралдары		5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау		
	Айтылым	5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану		
	Оқылым	5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау		
	Жазылым	5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу; 5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу; 5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру; 5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша		

		жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану		
	Тілді қолдану	5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану; 5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану; 5.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді қолдану; 5.5.9 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттерді, әдеттерді және қалыптарды сипаттау үшін бұрыс етістіктердің осы шақ формасын қолдану; 5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану		
2-тоқсан				
2. Адам. Отбасы. Үй	Тыңдалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым сұрақтарды қолдаусыз түсіну; 5.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты қолдаумен түсіну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау		
2.1 Менің шежірем				
2.2 Отбасылық дәстүрлер	Айтылым	5.2.1 қалыпты жағдаятта жай сөйлемдерді қолданып, өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану		
	Оқылым	5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;		

	<p>5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну;</p> <p>5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау;</p> <p>5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау</p>		
Жазылым	<p>5.4.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша түйінді сөздерді тірек етіп абзацтағы сөйлемдерді тізбектеп жазу;</p> <p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>		
Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.2 très/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қолдану;</p> <p>5.5.3 жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша заттарды сипаттауда сын есімдерді, оның ішінде mon/мон, ma/ма, ton/тоң, ta/та, son/соң, sa/са, mes/мэ, tes/тэ, ses/сэ тәуелдік сын есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану;</p> <p>5.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында сұрақтарды қолдану, оның ішінде comment/коман, qui/ки, quoi/куа, que/кө сөздері қолданылған сұрақтарды пайдалану;</p> <p>5.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттің болғанын көрсететін дара етістіктерді қолдану;</p> <p>5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді,</p>		

		жиілік үстеулерін пайдалану; 5.5.17 осы шақта бұйрық беру үшін бұйрық райды қолдану		
3-тоқсан				
3. Халық тардың тілі және мәдени еті 3.1 Ұлттар және тілдер 3.2 Атаулы күндер және мерекелер	Тындалым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну; 5.1.2 қарапайым сұрақтарды түсіну және биографиялық сипаттағы ақпарат ұсыну; 5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 5.1.8 қолдаумен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну		
	Айтылым	5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 5.2.5 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде базалық деңгейде өзара ақпарат алмасып көру; 5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 5.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы қарапайым әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту		
	Оқылым	5.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 5.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды аздаған қолдаумен түсіну; 5.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну; 5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау		

	Жазылы м	<p>5.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу;</p> <p>5.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдаумен үлкен сөйлемдерді дәйектеп жазу;</p> <p>5.4.5 базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы қолдаумен сөйлемдерді байланыстыру;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>		
	Тілді қолдану	<p>5.5.1 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша тиісті род түріндегі саналатын және саналмайтын зат есімдерді қолдану;</p> <p>5.5.2 très/трэ сөзін шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптарында қолдану;</p> <p>5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану;</p> <p>5.5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын қолдану;</p> <p>5.5.9 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттерді, әдеттерді және қалыптарды сипаттау үшін бұрыс етістіктердің осы шақ формасын қолдану;</p> <p>5.5.13 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін et жалғаулығын қолдану;</p> <p>5.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы шақ түрінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne...pas/нө...па тіркесін қолдану;</p> <p>5.5.15 осы шақта бір немесе бірнеше заттың бар екендігін көрсету үшін il/иль, уа/я жақсыз орамдарын қолдану;</p> <p>5.5.16 өтініш білдіру үшін je voudrais/жө вудрэ формасын қолдану</p>		
4-тоқсан				
4. Салауа	Тыңдал ым	5.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды қолдаумен түсіну;		

<p>тты өмір салты</p> <p>4.1 Менің әуес ісім және бос уақытым</p> <p>4.2 Менің талғамдарым</p>		<p>5.1.5 шағын әңгімелесу барысында кейбір оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну;</p> <p>5.1.6 қысқа әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны қолдаумен анықтау;</p> <p>5.1.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша қарапайым әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау</p>		
	Айтылым	<p>5.2.2 кейбір жалпы тақырыптар аясында ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою;</p> <p>5.2.3 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>5.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару;</p> <p>5.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу;</p> <p>5.2.7 кейбір жалпы тақырыптар шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>		
	Оқылым	<p>5.3.4 шағын мәтіндерді қолдаусыз оқу сонымен қатар, оқылған мәтін бойынша хабарлама жасау;</p> <p>5.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>5.3.6 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>5.3.7 кейбір жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p>		
	Жазылым	<p>5.4.3 адамды, мекенді және объектіні сипаттап, мәтін деңгейінде нақты мәліметтерді қолдаумен жазу;</p> <p>5.4.6 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді аздаған қолдаумен қисынды біріктіру;</p> <p>5.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>5.4.8 кейбір жалпы тақырыптарда жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>5.4.9 кейбір таныс жалпы тақырыптар бойынша орташа сауатты мәтін</p>		

		деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану		
	Тілді қолдану	5.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша le/лө, la/ла, l'/эль, les/ле белгілік артикльдерін, un/эн, une/юн, des/дэ белгісіздік артикльдерін және du/дю, de la/дө ла, des/де, de l'/ле/дө эль сияқты артикльдерді қолдану; 5.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу есімдіктерін және сілтеу сын есімдерін қолдану; 5.5.8 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы айту үшін етістіктің осы шақ формасын қолдану; 5.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және келер шақ мағынасында қолданылатын осы шақ формаларын пайдалану; 5.5.11 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жалпы үстеулерді, жиілік үстеулерін пайдалану; 5.5.12 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мезгіл және мекен туралы айту үшін предлогтарды қолдану; 5.5.13 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін et жалғаулығын қолдану; 5.5.17 осы шақта бұйрық беру үшін бұйрық райды қолдану		

6- сынып

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімде р	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Мектеп өмірі 1.1 Күнделікті істерім 1.2 Жыл	Тыңдалым	6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну; 6.1.2 қолдаумен биографиялық сипаттағы ақпарат сұралған күрделілеу сұрақтарды түсіну; 6.1.3 кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен түсіну; 6.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен түсіну; 6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша

мезгілдері		айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну; 6.1.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау		
	Айтылым	6.2.1 жалпы тақырыптардың көбі бойынша пікірталастарда өзі және басқалар туралы негізгі ақпаратты беру; 6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау; 6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту		
	Оқылым	6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу; 6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау; 6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану; 6.3.9 кез келген жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі фактілер мен пікірлердің арасындағы айырмашылықты анықтау		
	Жазылым	6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды;		

		6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 6.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану		
	Тілді қолдану	6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мекен және мезгілді сипаттайтын кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды қолдану; 6.5.2 trop/тро, très/, трэ сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында кеңінен қолдану; 6.5.8 өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұсыныстар жасау, уәде беру және болжам жасау үшін етістіктің келер шақ формаларын қолдану; 6.5.9 өрісі кеңейген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген осы және өткен шақтардың дара активті және кейбір пассивті формаларын сәйкесінше қолдану; 6.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін ne ... rien/нө ... рьен тіркесін қолдану; 6.5.17 тілек, кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану		
2- тоқсан				
2. Адам. Отбасы. Үй 2.1. Баспана 2.2. Менің қалам	Тыңдалым	6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну; 6.1.3 кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделілеу сұрақтарды қолдаумен түсіну; 6.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен түсіну; 6.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен анықтау; 6.1.7 шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау; 6.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзақ әңгімелерді, оның ішінде ұзақ әңгімелесуді түсіну		
	Айтылы	6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар		

М	<p>сөйлем деңгейінде өз пікірін айту; 6.2.6 пікірталас, жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында өз ойын сөйлем деңгейінде нақты және анық жеткізу; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>		
Оқылым	<p>6.3.1 жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу; 6.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі қысқа мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау</p>		
Жазылым	<p>6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу; 6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>		
Тілді қолдану	<p>6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мекен және мезгілді сипаттайтын кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды қолдану; 6.5.2 trop/тро, très/, трэ сөздерін таныс жалпы және оқу тақырыптарында кеңінен қолдану;</p>		

		<p>6.5.3 зат есімнің алдында және одан кейін бір буынды және екі буынды дара сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында шақ формаларындағы сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және аяқталмаған өткен шақ формаларын кейбір өткен шақ формасын жасау үшін қолдану;</p> <p>6.5.11 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша устеулердің сан-алуан түрлерін, жай және салыстырмалы формаларын қолдану;</p> <p>6.5.12 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша заттарды және мезгілді сипаттау үшін предлогтарды қолдану, бағыт мағыналы à gauche/a гош, à droite/a друат, tout droit/ту друа предлогтарын қолдану</p>		
3-тоқсан				
3. Тіл және мәдениет 3.1. Мерекелер. Ұлттық тағамдар 3.2 Тағам	Тыңдалым	<p>6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну;</p> <p>6.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша негізгі ақпаратты шектеулі қолдаумен түсіну;</p> <p>6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну;</p> <p>6.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны қолдаумен анықтау</p>		
	Айтылым	<p>6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау;</p> <p>6.2.3 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша талдау элементтері бар сөйлем деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>		
	Оқылым	6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым		

	<p>мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну;</p> <p>6.3.4 көркем әдебиеттен кейбір шағын, қарапайым мәтіндерді өздігінен оқу;</p> <p>6.3.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің, сонымен қатар көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>6.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс қағаз және цифрлық ресурстарды өздігінен пайдалану</p>		
Жазылым	<p>6.4.1 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу;</p> <p>6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу;</p> <p>6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу;</p> <p>6.4.6 әртүрлі таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы аздаған қолдаумен сөйлемдерді абзацқа қисынды;</p> <p>6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану;</p> <p>6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу</p>		
Тілді қолдану	<p>6.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мекен және мезгілді сипаттайтын кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді фразаларды қолдану;</p> <p>6.5.3 зат есімнің алдында және одан кейін бір буынды және екі буынды дара сын есімдерді қолдану;</p> <p>6.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында шақ формаларындағы сұрақтарды қолдану;</p> <p>6.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша белгісіз және аяқталмаған іс-әрекетті білдіретін дара өткен шақ формаларын қолдану;</p> <p>6.5.11 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша устеулердің сан-алуан түрлерін, жай және салыстырмалы формаларын қолдану;</p> <p>6.5.15 осы шақта ауа райы жағдайы туралы айту үшін il fait/иль фэ жақсыз</p>		

		орамдарын қолдану; 6.5.16 осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шартты рай формасын қолдану; 6.5.17 тілек, кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану		
4-тоқсан				
4. Салауатты өмір салты 4.1 Дене 4.2 Сыртқы келбет	Тыңдалым	6.1.1 тақырып бойынша жиі қолданылатын сөздерді және жекелеген фразаларды түсіну; 6.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша айырықша ақпараттың едәуір бөлігін және детальдарын қолдаумен түсіну		
	Айтылым	6.2.2 жалпы тақырыптардың көбі бойынша ақпарат алу үшін қарапайым сұрақтар қою, қысқа әңгімені қолдау; 6.2.4 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір пікірлерге икемді жауап қайтару; 6.2.5 жалпы және оқу тақырыптарының көбінің шеңберінде ұзақ әңгімелесу барысында өзара қарым-қаныс жасап көру; 6.2.7 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 6.2.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту		
	Оқылым	6.3.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды өздігінен түсіну; 6.3.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну; 6.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау		
	Жазылым	6.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы қолдаумен жазу; 6.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен жеке сезім, көзқарас туралы жазу; 6.4.4 жеке ақпарат беру үшін қолдау арқылы ұзын сөйлемдерді абзацпен дәйектеп жазу; 6.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаумен мысалдар		

		және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану; 6.4.7 таныс жалпы және кейбір оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты аздаған қолдаумен пайдалану; 6.4.8 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу		
	Тілді қолдану	6.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану. Зат есімдердің алдында артикльдер қолданылмайтын жайларды білу; 6.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында шақ формаларындағы сұрақтарды қолдану; 6.5.6 көптеген жалпы және оқу тақырыптарында негізгі жіктеу және сілтеу есімдіктерін қолдану; 6.5.10 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы шақ және аяқталмаған өткен шақ формаларын кейбір өткен шақ формасын жасау үшін қолдану; 6.5.11 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша устеулердің сан-алуан түрлерін, жай және салыстырмалы формаларын қолдану; 6.5.13 кең спектрдегі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндердегі сөйлемдердің бөліктерін байланыстыру үшін ои жалғаулығын қолдану; 6.5.15 осы шақта ауа райы жағдайы туралы айту үшін il fait/иль фэ жақсыз орамдарын қолдану; 6.5.16 осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шартты рай формасын қолдану; 6.5.17тілек, кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану		
7-сынып				
Білім алушылар білуге тиісті:				
Тақырыптар		Бөлімде	Оқу мақсаты	
		р		
1-тоқсан				
1. Туған өлкенің тарихы	Тыңдалым	7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу т	7.1.2 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары шеңбер	

<p>1.1 Туған өлкенің көрнекі жерлері 1.2 Қала және ауыл</p>		<p>түсіну; 7.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір тұжырымдалған мағынада түсіну; 7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну</p>		
	<p>Айтылым</p>	<p>7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және 7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін 7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде 7.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем білдіруге 7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>		<p>бейформа</p>
	<p>Оқылым</p>	<p>7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтін 7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөл 7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен тегжейлі 7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің е 7.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық рес арқылы пайдалану</p>		
	<p>Жазылым</p>	<p>7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарл 7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер аздаған қолдаумен 7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматика 7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдер 7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын 7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұм қолдану</p>		
<p>Тілді қолдану</p>		<p>7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі 7.5.3 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің алуан түрлілігін, қалыпты және ерек есімнің салыстырмалы және күшейтпелі шыра 7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану. Артикльд қолданылу ерекшеліктерін 7.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделі өткен шақты көрсету үшін белгісіз және а дара өткен шақ формаларының алуан т</p>		

		7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген формаларды 7.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша 7.5.12 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде зат есімнің және сын есімнің 7.5.13 таныс және оқу тақырыптарында әртүрлі жалғаулықтарды қолдану	осы, өткен шақ және соңғы сәйкесінше дұрыс және бұрыс үстеулердің ш мдерде зат есімнің және сын есімнің	аяқталған ердің ш есімнің
2-тоқсан				
2. Мәдени мұра 2.1 Тарихи көрнекі жерлер 2.2 Киноға, театрға, концертке шақыру	Тыңдалым	7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің 7.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша д 7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен 7.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны 7.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше 7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну	тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің жалпы және оқу тақырыптары бойынша д және оқу тақырыптары қолдаумен тақырыптары бойынша мағынаны мәтіндері деңгейінде олардың ерекше	
	Айтылым	7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін 7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінд 7.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісім белгілеу үшін өзара қарым-қатынас 7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы 7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	ақпарат алу үшін бойынша талдау деңгейінд орнату, талқылау, жоспарлау, келісім қарым-қатынас шеңберінде арнайы лексиканы мен оқиғалардың мазмұнын айту	
	Оқылым	7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтінд 7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөл 7.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбінде келтірілген дәлелдерді, сонымен тегжейлі түсіну	шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтінд көбіндегі арнайы ақпаратты және бөл бінде келтірілген дәлелдерді, сонымен	
	Жазылым	7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарл 7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе қолдаумен 7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтір 7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдер 7.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі ф пайдалану; 7.4.8 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу	жұмыстарды қолдаумен жоспарл шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе мысалдар және негіздемелер келтір сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдер жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі ф сөздерді дұрыс жазу	
	Тілді	7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану.	мағынасындағы сөздерді қолдану.	Артикль

	қолдану	қолданылу 7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында 7.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында 7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген формаларды 7.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша 7.5.13 таныс және оқу тақырыптарында 7.5.14 жеке және таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлері беретін не ... тіен/нө ... рьен 7.5.16 осы шақта болжам жасау, әдепті түрде өтініш, күмән білдіру үшін осы шақтағы шар 7.5.17 кеңес беру үшін бұйрық райды қолдану	ерекшеліктерін түрлі шақ формаларында жіктеу және белгісіздік осы, өткен шақ және соңғы аяқталған сәйкесінше үздіксіз осы және өткен шақ әртүрлі жал өткен шақ түрлері ... рьен білдіру үшін осы шақтағы шар	
3-тоқсан				
3. Бейбіт өмір және жасампаздық уақыты 3.1 Киім және мода 3.2 Таңдау және сатып алу	Тыңдалым	7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің		
		7.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары бойынша		
		7.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір тұжырым		
		7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін қолдаумен анықтау		
	Айтылым	7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлеуде формалды және бейформа		
		7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін		
		7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейін		
		7.2.4 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, кейбір		
		7.2.7 әртүрлі жалпы және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы		
	7.2.8 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптарындағы кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту			
	Оқылым	7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтін		
		7.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі арнайы ақпаратты және бөл		
7.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын, қарапайым мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйке				
Жазылым	7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер			
	7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматика			
	7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтір			
	7.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі ф			

		пайдалану; 7.4.9 әртүрлі кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарында қолдану		
	Тілді қолдану	7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі 7.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдермен қолдану de/боку дө, pas beaucoup/па боку, de/дө, assez де/acэ дө, peu де/пө 7.5.3 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің алуан түрлілігін, қалыпты және ерекшеліктерін таныс салыстырмалы және күшейтпелі шырақтармен қолдану 7.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптарында түрлі шақ формаларындағы есімдермен қолдану 7.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жіктеу және белгісіздіктерді таныс қолдану 7.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделі өткен шақты көрсету үшін белгісіз және алуан түрлерін қолдану дара өткен шақ формаларының алуан түрлерін қолдану 7.5.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың алуан түрлерін, оның ішінде таяу және алыс келер шақтың алуан түрлерін қолдану 7.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған есімдерді формаларды сәйкесінше қолдану 7.5.13 таныс және оқу тақырыптарында әртүрлі жазу түрлерін қолдану 7.5.15 à/а және de/дө предлогтары бар жанама толықтауышты ауыстыру үшін у/и, en/аң предлогтарын қолдану		
4-тоқсан				
4. Адам және оның мүмкіндіктері 4.1 Саяхат 4.2 Тілдік каникул	Тыңдалым	7.1.1 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің түсіну; 7.1.2 аздаған қолдаумен шектеулі жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде ұзақ әңгіме барысында белгіленген түсіну; 7.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің сөздерін түсіну; 7.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мағынаны түсіну; 7.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекшеліктерін түсіну; 7.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша әңгімелерді түсіну		
	Айтылым	7.2.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалы сөйлемдерді қолдану 7.2.2 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін сөйлемдерді қолдану 7.2.3 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша талдау деңгейінде сөйлемдерді қолдану 7.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісім-шарт жасау, өзара қарым-қатынас орнату үшін сөйлемдерді қолдану 7.2.6 жұпмен, топмен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлеммен білдіруге тырысу		

	Оқылым	7.3.1 кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын, қарапайым мәтіндер 7.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден алынған оқу; 7.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің мағынаны 7.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі автордың көзқарасын анықтау 7.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау		
	Жазылым	7.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаумен жоспарларды құрастыру 7.4.2 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекеттер немесе қолдаумен 7.4.3 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық талдау 7.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір жазбаша жанрларға сәйкес пайдалану; 7.4.5 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша аздаған қолдаумен мысалдар және негіздемелер келтіріп қолдану 7.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы сөйлемдерді абзацқа қисықпен жіктеу		
	Тілді қолдану	7.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша кейбір дерексіз зат есімдер мен күрделі сөздерді қолдану 7.5.3 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сын есімнің алуан түрлілігін, қалыпты және ерекше есімнің салыстырмалы және күшейтпелі шырайларын қолдану 7.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі сілтеу мағынасындағы сөздерді қолдану. Артикльдерді қолдану ерекшеліктерін 7.5.6 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жіктеу және белгісіздік белгілерін қолдану 7.5.7 шектеулі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша күрделі өткен шақты көрсету үшін белгісіз және аяқталмаған өткен шақ формаларының алуан түрлілігін қолдану 7.5.8 көптеген таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақтың алуан түрлерін, оның ішінде таяу келерді қолдану 7.5.12 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлемдерде зат есімнің және сын есімнің алуан түрлілігін қолдану 7.5.15 à/a және de/дө предлогтары бар жанама толықтауышты ауыстыру үшін у/и, en/аң предлогтарын қолдану		

8-сынып

Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1.	Тыңдалы	8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз

<p>Әлемдігі инновациялар 1.1 Масс-медиа. Интернет 1.2 Әлеуметтік желілер</p>	М	<p>дерлік түсіну;</p> <p>8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау;</p> <p>8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау;</p> <p>8.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсіну</p>	
	Айтылым	<p>8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту;</p> <p>8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару;</p> <p>8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру;</p> <p>8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану</p>	
	Оқылым	<p>8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану;</p> <p>8.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>	
	Жазылым	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p>	

	<p>8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу; 8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану; 8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану; 8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>	
Тілді қолдану	<p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану; 8.5.5 сөйлеуде quel (s)/кэль (эс)/quelle (кэл), сұраулы есімдіктерді, jamais/жамэ, rien/рьен, personne/пэрсон, ne...нө...que/кө болымсыздық мағынадағы шылауларды, ne...que/нө... кө шектеу мағынасындағы құрылымды пайдалану; 8.5.6 сөйлеуде барысында qui/ки, que/кө, dont/доң, où/у дара қатыстық есімдіктерін пайдалану; 8.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Le Passé composé/Лө пасэ композэ, L’Imparfait/лэңпарфэ, Le Plus-que-parfait/Лө плюс кө парфэ өткен шақ формаларын қолдану; 8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін сөз формаларын дұрыс қолдану; 8.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өзінен кейін белгілі предлогтардың қолданылуын талап ететін етістіктерді пайдалану; 8.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін plus/плю, jamais/жамэ, rien/рьэң, personne/пэрсон демеуліктерін, сонымен қатар ne...que/нө... кө шектеу орамын қолдану</p>	
2-тоқсан		

2. Мәден и мұра 2.1 Әдеби ет және кітап ы таңдау 2.2 Кітапх ана. Медиа тека	Тыңдалы м	8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну; 8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну; 8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну; 8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау; 8.1.8 қолдаумен жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді әңгімелерді түсіну	
	Айтылы м	8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру; 8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	
	Оқылым	8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну; 8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу; 8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;	

	8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау	
Жазылым	8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу; 8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану; 8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру; 8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану; 8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану	
Тілді қолдану	8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша кейбір күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану; 8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді есімшенің орнына қолдану, мысалы, деңгейді көрсету үшін plus moins/муэң, assez/асэ ... que/кө... салыстырмалы құрылымын пайдалану; 8.5.6 сөйлеуде барысында qui/ки, que/кө, dont/доң, où/у дара қатыстық есімдіктерін пайдалану; 8.5.8 Futur Simple/Фютюр сэнплө (келер шақ) туралы білімді жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын қолдану; 8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін сөз формаларын дұрыс қолдану; 8.5.13 сөйлеуде ou/у, mais/мэ, ni/ни...ni/ни жалғаулықты салалас құрмалас сөйлемдердерді қолдану; 8.5.15 осы шақта рұқсат беруді, тілекті, тиым салуды білдіру үшін осы шақтағы шартты райды қолдану; 8.5.17 құрмалас сөйлемдердегі келісу заңдылығын түсіндіруді білу	

3-тоқсан		
3. Бейбіт өмір және жасам паздық уақыт ы 3.1 Қорша ған орта және эколог ия 3.2 Күнде лікті өмірде гі жақсы әдетте р	Тындалы м	8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну; 8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну; 8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну; 8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау; 8.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау
	Айтылы м	8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану; 8.2.2 жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қою; 8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару; 8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру; 8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 8.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша кейбір ұзақтау әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту
	Оқылым	8.3.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы әртүрлі бейтаныс мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі негізгі ойды түсіну; 8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;

	<p>8.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану;</p> <p>8.3.9 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша шағын мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>	
Жазылым	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану;</p> <p>8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру;</p> <p>8.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>8.4.8 таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>8.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа сауатты мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін дұрыс қолдану</p>	
Тілді қолдану	<p>8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша кейбір күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p>	

		<p>8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді есімшенің орнына қолдану, мысалы, деңгейді көрсету үшін plus moins/муэн, assez/асэ ... que/кө ... салыстырмалы құрылымын пайдалану;</p> <p>8.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін, сын есім+зат есім тобының алдында, географиялық атаулардың алдында қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын пайдалану;</p> <p>8.5.6 сөйлеуде барысында qui/ки, que/кө, dont/доң, où/у дара қатыстық есімдіктерін пайдалану;</p> <p>8.5.8 Futur Simple/Фютюр сэнплө (келер шақ) туралы білімді жүйелеу, таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша келер шақ формаларын қолдану;</p> <p>8.5.14 жеке және таныс тақырыптар бойынша іс-әрекеттер туралы осы және өткен шақ түрлерінде айту үшін болымсыз мағына беретін plus/плю, jamais/жамэ, rien/рьэң, personne/пэрсон демеуліктерін, сонымен қатар ne...que/нө... кө шектеу орамын қолдану;</p> <p>8.5.16 сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолдану</p>	
4-тоқсан			
4. Адам және оның мүмкіндіктері 4.1 Прогресс және адам өмірі	Тыңдалым	<p>8.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен немесе қолдаусыз ауқымды шеңбердегі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпаратты егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>8.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дерлік дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>8.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз дерлік түсіну;</p> <p>8.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін аздаған қолдаумен анықтау;</p>	

4.2 Менің жеке жетісті ктерім		8.1.6 ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша мағынаны аздаған қолдаумен анықтау; 8.1.7 кейбір ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау
	Айтылым	8.2.1 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану; 8.2.2 жалпы тақырыптар және кейбір оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделілеу сұрақтар қою; 8.2.3 кез келген жалпы және оқу тақырыптары аясында талдау деңгейінде өз пікірін айту; 8.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде талдау элементтері бар жай сөйлемдерді қолданып, пікірлерге икемді жауап қайтару; 8.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 8.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде біршама икемділікпен білдіру; 8.2.7 жалпы тақырыптардың көбінің және кейбір оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану
	Оқылым	8.3.2 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 8.3.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндерде келтірілген дәлелдерді, сонымен қатар көлемді мәтіндерді егжей-тегжейлі түсіну; 8.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде әртүрлі көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу; 8.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі шағын және кейбір көлемді мәтіндердің мәнмәтінен мағынаны анықтау; 8.3.6 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі мәтіндердегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 8.3.7 көптеген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау; 8.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір

	бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстарды пайдалану	
Жазылым	<p>8.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды аздаған қолдаумен жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>8.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы аздаған қолдаумен жазу;</p> <p>8.4.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>8.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді пайдалану;</p> <p>8.4.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>8.4.6 таныс жалпы тақырыптар бойынша базалық байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы өздігінен сөйлемдерді абзацқа қисынды біріктіру</p>	
Тілді қолдану	<p>8.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша кейбір күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану;</p> <p>8.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>8.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді есімшенің орнына қолдану, мысалы, деңгейді көрсету үшін plus moins/муэн, assez/асэ ... que/кө ... салыстырмалы құрылымын пайдалану;</p> <p>8.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша төл және төлеу сөзде көптеген осы, өткен шақ және соңғы аяқталған іс-әрекет мағынасын білдіретін сөз формаларын дұрыс қолдану;</p> <p>8.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде кейбір пассивті формаларды қолдану;</p> <p>8.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша құрмалас сөйлемдердің кейбір формаларын қолдану;</p> <p>8.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша өзінен кейін белгілі предлогтардың қолданылуын талап ететін етістіктерді пайдалану;</p> <p>8.5.16 сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолдану</p>	

9-сынып		
Білім алушылар білуге тиісті:		
Тақырыптар	Бөлімдер	Оқу мақсаты
1-тоқсан		
1. Әлемдік инновациялар 1.1 Жаңартылатын энергия көздері 1.2 Жасыл энергияны дамыту	Тыңдалым Айтылым	<p>9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз түсіну;</p> <p>9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау;</p> <p>9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау;</p> <p>9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау</p> <p>9.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;</p> <p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру;</p> <p>9.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру;</p> <p>9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру;</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>

Оқылым	<p>9.3.1 әртүрлі бейтаныс жалпы және оқу тақырыптарының шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну;</p> <p>9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>9.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстардың көбін пайдалану;</p> <p>9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>	
Жазылым	<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу;</p> <p>9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу;</p> <p>9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>	
Тілді қолдану	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану;</p> <p>9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p>	

	<p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшенің орнына деңгейді көрсету үшін қолдануға болатын әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді пайдалану;</p> <p>9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын пайдалану;</p> <p>9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі типтегі сұрақтарды қолдану;</p> <p>9.5.6 lui/сөлүи, celle/сэль, ceux сө/le mien/лө мьэң, la mienne/лө мьэң, les miens/ле мьэң, les miennes/ле мьен сілтеу және тәуелдік есімдіктерін қолдану;</p> <p>9.5.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша Concordance des temps/Қоңқордаңс дә таң осы және өткен шақты білдіру үшін шақтарды қиыстыру дағдыларын қолдану;</p> <p>9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтіндерді оқу және тыңдау барысында ашық райы формасындағы le present/лө прэзаң, le passé composé/лө пасэ қоңпозэ, le futur immediate/дө фютюр имэдиа, l'imparfait/лэңпарфэ, le plus-que-parfait/лө плюс кө парфэ, le futur dans/лө фютюр даң ,le passé/лө пасэ етістіктерін тану;</p> <p>9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтың активті және пассивті саналуан түрлерінің формаларын төл және төлеу сөзде дұрыс қолдану;</p> <p>9.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде пассивті формалардың кең өрісін қолдану;</p> <p>9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлама жасау, сұрақ қою және команда беру үшін сөйлеу формаларының көптеген түрлерін қолдану;</p> <p>9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предлогпен қатыстық есімдіктерді қолдану;</p> <p>9.5.13 бағыныңқы сөйлем басыңқымен толықтауыштық, анықтауыштық қатынаста болатын кеңінен қолданылатын сабақтас құрмалас сөйлемдерді пайдалану, олардың көмегімен іс-әрекеттің мезгіл, себеп, мекенін білдіре білу;</p> <p>9.5.14 қарапайым таныс әрекеттерді сипаттау үшін ne ...pas (нө...па) болымсыз</p>	
--	--	--

		<p>демеулік түрін қолдану; 9.5.15 сезімді білдіретін етістіктер мен сөйлемдерден кейін осы шақтағы шартты райды қолдану; 9.5.16 сөйлеуде осы кезде және болашақта шарттың нақты және нақты емес екендігін білдіру үшін жай сөйлемде және пысықтауыштық мағынада байланысқан бағыныңқылы сабақтас құрмалас сөйлемде ұсыныс, болжамдар жасау, тілек, әдепті өтініш білдіру мақсатында шартты райды қолдану; 9.5.17 төл сөз бен төлеу сөздің айырмашылығын білу, l'Impératif райының көмегімен талап етуді білдіру</p>	
2-тоқсан			
<p>2. Кәсіпқойлық - уақыт талабы 2.1 Қазақ тандағы және Франц иядағы білім беру 2.2 Мамандық таңдау</p>	<p>Тыңдалым</p>	<p>9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну; 9.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну; 9.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз түсіну; 9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау; 9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау; 9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау; 9.1.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында келтірілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтай бастау</p>	
	<p>Айтылым</p>	<p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру; 9.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру; 9.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны</p>	

	жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру; 9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану; 9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту	
Оқылым	9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу; 9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау; 9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау; 9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау	
Жазылым	9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету; 9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу; 9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу; 9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді минималды қолдаумен пайдалану; 9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану; 9.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шектеусіз жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты өздігінен пайдалану	
Тілді қолдану	9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану; 9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат	

		<p>есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану; 9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшенің орнына деңгейді көрсету үшін қолдануға болатын әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді пайдалану; 9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі типтегі сұрақтарды қолдану; 9.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде пассивті формалардың кең өрісін қолдану; 9.5.11 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша хабарлама жасау, сұрақ қою және команда беру үшін сөйлеу формаларының көптеген түрлерін қолдану; 9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предлогпен қатыстық есімдіктерді қолдану; 9.5.15 сезімді білдіретін етістіктер мен сөйлемдерден кейін осы шақтағы шартты райды қолдану; 9.5.17 төл сөз бен төлеу сөздің айырмашылығын білу, l'Impératif райының көмегімен талап етуді білдіру</p>	
3-тоқсан			
3. Тұлғалық даму 3.1 Сізді шабыт тандыр атын тұлғалар 3.2 Менің тұлғал	Тыңдалым	<p>9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну; 9.1.3 ұзақ әңгімелесу барысында аздаған қолдаумен кең ауқымдағы жалпы және оқу тақырыптары бойынша қолдаусыз дәлелдердің көп бөлігін егжей-тегжейлі түсіну; 9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау; 9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау; 9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау; 9.1.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында келтірілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтай бастау</p>	
	Айтылым	9.2.1 жалпы және оқу тақырыптарында сөйлесуде формалды және бейформалды регистрлерді қолдану;	

Ық дамуы м		<p>9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою;</p> <p>9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру;</p> <p>9.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау;</p> <p>9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру;</p> <p>9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану;</p> <p>9.2.8 жалпы және оқу тақырыптарының көбі бойынша ұзағырақ әңгімелер мен оқиғалардың мазмұнын айту</p>	
	Оқылым	<p>9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну;</p> <p>9.3.4 таныс және кейбір бейтаныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде көркем әдебиеттен және басқа әдебиеттерден көлемді мәтіндерді оқу;</p> <p>9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау;</p> <p>9.3.6 жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбіне автордың көзқарасын немесе пікірін анықтау;</p> <p>9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау;</p> <p>9.3.9 әртүрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдердегі сәйкессіздікті анықтау</p>	
Жазылы м		<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шынайы, ойдан шығарылған оқиғалар, әрекетер немесе өзінің тәжірибесі туралы өздігінен жазу;</p> <p>9.4.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша орташа грамматикалық сауаттылықпен жазу;</p> <p>9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің</p>	

		көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу; 9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу; 9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану	
	Тілді қолдану	9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану; 9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану; 9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшенің орнына деңгейді көрсету үшін қолдануға болатын әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді пайдалану; 9.5.4 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша дерексіз және деректі зат есімдермен, болымсыз конструкцияларда қолданылатын артикльдерді, сандық мағына білдіретін сөздерден кейін қолданылатын артикльдердің түрлі формаларын пайдалану; 9.5.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі типтегі сұрақтарды қолдану; 9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтіндерді оқу және тыңдау барысында ашық райы формасындағы le present/лө прэзаң, le passé composé/лө пасэ коңпозэ, le futur immediate/дө фютюр имэдиа, l'imparfait/лэңпарфэ, le plus-que-parfait/лө плюс кө парфэ, le futur dans/лө фютюр даң ,le passé/лө пасэ етістіктерін тану; 9.5.9 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша осы және өткен шақтың активті және пассивті саналуан түрлерінің формаларын төл және төлеу сөзде дұрыс қолдану	
4-тоқсан			
4. Қазіргі заманд ағы адам	Тыңдалым	9.1.1 жалпы және оқу тақырыптарындағы ұзақ әңгіменің негізгі мазмұнын қолдаусыз түсіну; 9.1.2 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптарының ауқымды шеңберіндегі ақпаратты қолдаусыз егжей-тегжейлі түсіну; 9.1.4 ұзақ әңгімелесу барысында кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша	

4.1 Тұлғаа ралық қатына стар 4.2 Ынты мақтас тық. Өзара әрекет тестік		тұжырымдалған мағынадағы ақпараттың көп бөлігін қолдаусыз түсіну; 9.1.5 ұзақ әңгімелесу барысында жалпы және оқу тақырыптары бойынша сөйлеушінің/сөйлеушілердің пікірін анықтау; 9.1.6 түрлі жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу мәнмәтіннен мағынаны анықтау; 9.1.7 көптеген ауызша жанрлардың сөздері, сөйлемдері мен мәтіндері деңгейінде олардың ерекше жақтарын анықтау; 9.1.8 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша ұзақ әңгімелесу барысында келтірілген дәлелдердің сәйкессіздігін анықтай бастау	
	Айтылы м	9.2.2 жалпы және оқу тақырыптары бойынша ақпарат алу үшін күрделі сұрақтар қою; 9.2.3 жалпы және оқу тақырыптары бойынша өз көзқарасын негіздеу және түсіндіру; 9.2.4 жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде белгіленген дәрежедегі икемділікпен талдау деңгейінде пікірлерге жауап беру; 9.2.5 оқу міндеттерін орындау мақсатында сыныптастармен қызметтестік орнату, талқылау, жоспарлау, келісімге келу және басымдылықтарды белгілеу үшін өзара қарым-қатынас жасау; 9.2.6 жұппен, топпен және сыныппен жұмыс істеу барысында басқалардың айтқаны жайында өз пікірін сөйлем немесе талдау деңгейінде белгіленген икемділікпен білдіру; 9.2.7 шектеусіз жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде арнайы лексиканы және синтаксисті қолдану	
	Оқылым	9.3.2 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберінде мәтіндердің көбіндегі, сонымен қатар көлемді мәтіндердегі арнайы ақпаратты және бөліктеріндегі негізгі ойды түсіну; 9.3.3 әртүрлі таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндерде келтірілген дәлелдерді егжей-тегжейлі түсіну; 9.3.5 таныс жалпы және оқу тақырыптары шеңберіндегі көлемді мәтіндердің көбінің мәнмәтінінен мағынаны анықтау; 9.3.7 кез келген жазылған жанрлар шеңберінде сөздердің, сөйлемдердің және мәтіндердің ерекше сипаттарын анықтау; 9.3.8 мағынасын тексеру және түсіну аясын кеңейту үшін таныс және кейбір бейтаныс қағаз және цифрлық ресурстардың көбін пайдалану	

Жазылы м	<p>9.4.1 кейбір жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейінде жұмыстарды қолдаусыз жоспарлау, жазу, оқып шығу, түзету;</p> <p>9.4.4 жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі жазбаша жанрларға сәйкес стиль және регистрді минималды қолдаумен пайдалану;</p> <p>9.4.5 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мысалдар және негіздемелер келтіре отырып, дәлелдерді пайдалану;</p> <p>9.4.6 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша әртүрлі байланыстыру сөздерінің көмегі арқылы байланысқан мәтіндер жазу;</p> <p>9.4.7 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша шектеусіз жазбаша жанрларға сәйкес мәтін деңгейіндегі форматты өздігінен пайдалану;</p> <p>9.4.8 шектеусіз таныс жалпы және оқу тақырыптарында жиі қолданылатын сөздерді дұрыс жазу;</p> <p>9.4.9 кейбір таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтін деңгейіндегі жазба жұмыстарға тыныс белгілерін сауатты қолдану</p>	
Тілді қолдану	<p>9.5.1 таныс жалпы және оқу тақырыптары, сонымен қатар таныс емес тақырыптар бойынша әртүрлі күрделі дерексіз зат есімдер мен күрделі есімді топтарды қолдану;</p> <p>9.5.2 таныс жалпы және оқу тақырыптарында саналатын және саналмайтын зат есімдермен және есімді топтармен әртүрлі есептік сан есімдерді қолдану;</p> <p>9.5.3 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша есімшенің орнына деңгейді көрсету үшін қолдануға болатын әртүрлі дара және күрделі сын есімдерді, салыстырмалы құрылымдарды және күшейткіш сын есімдерді пайдалану;</p> <p>9.5.8 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша мәтіндерді оқу және тыңдау барысында ашық райы формасындағы le present/лө прэзаң, le passé composé/лө пасэ коңпозэ, le futur immediate/дө футюр имэдиа, l'imparfait/лэңпарфэ, le plus-que-parfait/лө плюс кө парфэ, le futur dans/лө футюр даң ,le passé/лө пасэ етістіктерін тану;</p> <p>9.5.10 таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша үздіксіз осы және өткен шақ шақ формаларын, оның ішінде пассивті формалардың кең өрісін қолдану;</p> <p>9.5.12 бірқатар таныс жалпы және оқу тақырыптары бойынша предлогпен қатыстық есімдіктерді қолдану;</p> <p>9.5.13 бағыныңқы сөйлем басыңқымен толықтауыштық, анықтауыштық қатынаста болатын кеңінен қолданылатын сабақтас құрмалас сөйлемдерді пайдалану, олардың көмегімен іс-әрекеттің мезгіл, себеп, мекенін білдіре білу;</p>	

	9.5.14 қарапайым таныс әрекеттерді сипаттау үшін не ...pas (нө...па) болымсыз демеулік түрін қолдану; 9.5.17 төл сөз бен төлеу сөздің айырмашылығын білу, l'Impératif райының көмегімен талап етуді білдіру	
--	--	--

**11 жылдық мектептің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасы мен
12 жылдық мектептің 6-7-сыныптарына арналған «Математика» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ
КЕСТЕСІ**

Қолданыстағы нұсқа	Ұсынылатын нұсқа
Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы	Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер	1-тарау. Жалпы ережелер
<p>28. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>29. Оқу бағдарламасының мақсаты - «Математика» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.</p> <p>30. Міндеттері:</p> <p>1) «Сандар», «Алгебра», «Геометрия», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын</p>	<p>1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>2. Оқу бағдарламасының мақсаты - «Математика» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.</p> <p>3. Міндеттері:</p> <p>11) математикалық білім, білік және дағдыларын</p>

калыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

калыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

12) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

13) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

14) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың дағдыларын қалыптастыру;

15) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

16) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

17) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

18) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

19) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

20) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын

	дамыту.
<p>2-тарау. «Математика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 5-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат; 6-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат.</p> <p>5. 5-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) «Натурал сандар және нөл». Натурал сандар және нөл саны. Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік. Натурал сандарды қосу. Натурал сандарды азайту. Натурал сандарды көбейту. Натурал сандарды бөлу. Арифметикалық амалдардың қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санды өрнектер. Әріпті өрнектер. Санды және әріпті өрнектердің мәндері. Өрнектерді ықшамдау. Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Формула. Формула арқылы есептеу. Натурал сандардан тұратын сандар тізбектері;</p> <p>2) «Натурал сандардың бөлінгіштігі». Натурал сандардың бөлгіші мен еселігі. Жай және құрама сандар. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері. 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштік белгілері. Жұп және тақ сандар. Дәреже. Дәреженің негізі. Дәреженің көрсеткіші. Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу. Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік;</p> <p>3) «Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Жай бөлшектерді оқу және жазу. Жай бөлшектің негізгі қасиеті. Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер. Аралас сан. Аралас санның бүтін және бөлшек бөліктері. Бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру. Аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу. Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу. Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру. Жай бөлшектерді қосу және азайту. Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды</p>	<p>2-тарау. «Математика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Математика» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 6-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат; 7-сынып – аптасына 5 сағат, оқу жылында – 170 сағат.</p> <p>5. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсатын келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:</p> <p>1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.</p> <p>6. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:</p> <p>1) ғылыми-танымдық құзыреттілік: - математикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы; - функционалдық сауаттылық; - өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс;</p> <p>- оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс; - индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс;</p> <p>- шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді құрастыра және шығара</p>

азайту. Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту. Өзара кері сандар. Жай бөлшектерді және аралассандарды бөлу. Жай бөлшектер мен аралас сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу. Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер;

4) «Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру. Ондық бөлшектерді қосу және азайту. Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді көбейту. Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу. Ондық бөлшекті 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу. Ондық және жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолдану. Ондық бөлшектерді дөңгелектеу. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері;

5) «Жиын». Жиын. Жиын элементтері. Жиындарды кескіндеу. Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын. Жиындардың бірігуі мен қиылысуы;

6) «Пайыз». Пайыз. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу. Мәтінді есептерді шығару;

7) «Бұрыш. Көпбұрыш». Бұрыш. Бұрыштың шамасы. Бұрышты салу және өлшеу. Транспортер. Бұрыштарды салыстыру. Көпбұрыш. Көпбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарын өлшеу, периметрін табу;

8) «Диаграмма». Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор. Диаграмма. Бағанды, сызықтық және дөңгелек диаграммалар. Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері;

9) «Кеңістік фигураларының жазбалары». Тік бұрышты параллелепипед (текше). Тік бұрышты параллелепипедтің (текшенің) жазбасы. Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер;

10) 5-сыныптағы математика курсының қайталау.

б. 6-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

білуі тиіс;

- ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс;

2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық

<p>1) 5-сыныптағы математика курсың қайталау.</p> <p>2) «Қатынас және пропорция». Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы. Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті. Тура пропорционалдық тәуелділік. Кері пропорционалдық тәуелділік. Мәтінді есептерді пропорция көмегімен шығару. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табуды пропорция арқылы шығару. Масштаб. Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера;</p> <p>3) «Рационал сандар және оларға амалдар қолдану». Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар. Бүтін сандар. Рационал сандар. Санның модулі. Рационал сандарды салыстыру. Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу. Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу. Рационал сандарды азайту. Координаталық түзде нүктелердің арақашықтығы. Рационал сандарды көбейту. Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері. Рационал сандарды бөлу. Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Мәтінді есептерді шығару;</p> <p>4) «Алгебралық өрнектер». Айнымалы. Айнымалысы бар өрнек. Жақшаны ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік. Алгебралық өрнектерді түрлендіру. Мәтінді есептерді шығару;</p> <p>5) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер». Санды теңдіктер және олардың қасиеттері. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәтінді есептерді шығару;</p> <p>6) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері». Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері. Сан аралықтары. Санаралықтарының бірігуі мен қиылысуы. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Мәндес теңсіздіктер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу. Бір айнымалысы бар сызықтық</p>	<p>талаптарына сай рәсімдей білуі;</p> <p>АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.</p> <p>7. 6-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>11) «Натурал сандар және нөл». Натурал сандар және нөл саны. Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік. Натурал сандарды қосу. Натурал сандарды азайту. Натурал сандарды көбейту. Натурал сандарды бөлу. Арифметикалық амалдардың қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санды өрнектер. Әріпті өрнектер. Санды және әріпті өрнектердің мәндері. Өрнектерді ықшамдау. Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Формула. Формула арқылы есептеу. Натурал сандардан тұратын сандар тізбектері;</p> <p>12) «Натурал сандардың бөлінгіштігі». Натурал сандардың бөлгіші мен еселігі. Жай және құрама сандар. Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері. 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштік белгілері. Жұп және тақ сандар. Дәреже. Дәреженің негізі. Дәреженің көрсеткіші. Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу. Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік;</p> <p>13) «Жай бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Жай бөлшектерді оқу және жазу. Жай бөлшектің негізгі қасиеті. Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер. Аралас сан. Аралас санның бүтін және бөлшек бөліктері. Бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру. Аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу. Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу. Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру. Жай бөлшектерді қосу және азайту. Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту. Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту. Өзара кері сандар. Жай бөлшектерді және</p>
--	---

теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу;

7) «Координаталық жазықтық». Жазықтық. Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер мен кесінділер. Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі. Центрілік симметрия. Осьтік симметрия;

8) «Кеңістіктегі фигуралар». Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, «көрінбейтін» сызықтар. Вектор ұғымы;

9) «Статистика. Комбинаторика». Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш. Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару.

10) «Шамалар арасындағы тәуелділіктер». Шамалар арасындағы тәуелділіктерді беру тәсілдері: аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл. Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу. Тура пропорционалдық және оның графигі.

11) «Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу және оның графигі. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу. Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару.

12) 5-6-сыныптардағы математика курсы қайталау.

7. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

аралассандарды бөлу. Жай бөлшектер мен аралас сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табу. Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер;

14) «Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану». Ondық бөлшек. Ondық бөлшектерді оқу және жазу. Ondық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Ondық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ondық бөлшектерді салыстыру. Ondық бөлшектерді қосу және азайту. Ondық бөлшекті натурал санға көбейту. Ondық бөлшектерді көбейту. Ondық бөлшекті натурал санға бөлу. Ondық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу. Ondық бөлшекті 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу. Ondық және жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолдану. Ondық бөлшектерді дөңгелектеу. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері;

15) «Жиын». Жиын. Жиын элементтері. Жиындарды кескіндеу. Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын. Жиындардың бірігуі мен қиылысуы;

16) «Пайыз». Пайыз. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу. Мәтінді есептерді шығару;

17) «Бұрыш. Көпбұрыш». Бұрыш. Бұрыштың шамасы. Бұрышты салу және өлшеу. Транспортир. Бұрыштарды салыстыру. Көпбұрыш. Көпбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарын өлшеу, периметрін табу;

18) «Диаграмма». Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор. Диаграмма. Бағанды, сызықтық және дөңгелек диаграммалар. Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері;

19) «Кеңістік фигураларының жазбалары». Тік бұрышты параллелепипед (текше). Тік бұрышты параллелепипедтің (текшенің) жазбасы. Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер;

20) 6-сыныптағы математика курсы қайталау.

8. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды: «Сандар», «Алгебра», «Геометрия», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ».
9. «Сандар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
- 1) Сандар және шамалар туралы түсініктер;
  - 2) Сандарға амалдар қолдану.
10. «Алгебра» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
- 1) Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру,
  - 2) Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары;
  - 3) Тізбектер және олардың қосындысы.
11. «Геометрия» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
- 1) Геометриялық фигуралар туралы түсінік;
  - 2) Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;
  - 3) Метрикалық қатыстар;
  - 4) Векторлар және түрлендірулер.
12. «Статистика және ықтималдықтар теориясы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
- 1) Жиындар теориясы және логика элементтері;
  - 2) Комбинаторика негіздері;
  - 3) Статистика және деректерді талдау.
13. «Математикалық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:
- 1) Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару;
  - 2) Математикалық тіл және математикалық модель.

8. 7-сыныпқа арналған математика пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

- 13) 6-сыныптағы математика курсы қайталау.
- 14) «Қатынас және пропорция». Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы. Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті. Тура пропорционалдық тәуелділік. Кері пропорционалдық тәуелділік. Мәтінді есептерді пропорция көмегімен шығару. Санның пайызын және пайызы бойынша санды табуды пропорция арқылы шығару. Масштаб. Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера;
- 15) «Рационал сандар және оларға амалдар қолдану». Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар. Бүтін сандар. Рационал сандар. Санның модулі. Рационал сандарды салыстыру. Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу. Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу. Рационал сандарды азайту. Координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығы. Рационал сандарды көбейту. Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері. Рационал сандарды бөлу. Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру. Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану. Мәтінді есептерді шығару;
- 16) «Алгебралық өрнектер». Айнымалы. Айнымалысы бар өрнек. Жақшаны ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік. Алгебралық өрнектерді түрлендіру. Мәтінді есептерді шығару;
- 17) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулер». Санды теңдіктер және олардың қасиеттері. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу. Айнымалысы модуль таңбасының

ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәтінді есептерді шығару;

18) «Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер және олардың жүйелері». Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері. Сан аралықтары. Санаралықтарының бірігуі мен қиылысуы. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Мәндес теңсіздіктер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу;

19) «Координаталық жазықтық». Жазықтық. Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер мен кесінділер. Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі. Центрлік симметрия. Осьтік симметрия;

20) «Кеңістіктегі фигуралар». Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, «көрінбейтін» сызықтар. Вектор ұғымы;

21) «Статистика. Комбинаторика». Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш. Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару.

22) «Шамалар арасындағы тәуелділіктер». Шамалар арасындағы тәуелділіктерді беру тәсілдері: аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл. Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу. Тура пропорционалдық және оның графигі.

23) «Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер мен олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу және

оның графигі. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу. Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару.

24) 6-7-сыныптардағы математика курсы қайталау.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

25) Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында «6» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

26) Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Сандар		
1. Сандар және шамалар туралы түсініктер	5.1.1.	6.1.1.
	5.1.1.1 - натурал сандар жиыны ұғымын меңгеру; 5.1.1.2 - тақ және жұп сандар ұғымдарын меңгеру; 5.1.1.3 - натурал сан дәрежесінің анықтамасын білу; 5.1.1.4 - натурал санды ондық жазылу түрінде көрсету; 5.1.1.5 - натурал санның бөлгіші мен еселігі анықтамаларын білу;	6.1.1.1 - екі санның қатынасы нені көрсететінін түсіну; 6.1.1.2 - қандай шамалар тура пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.3 - қандай шамалар кері пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.4 - координаталық түзудің анықтамасын білу және координаталық түзуді

3-тарау. Сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер

9. 6-сынып білім алушылары:

5) сандардың ең үлкен ортақ бөлгіші;

6) сандардың ең кіші ортақ еселігі;

7) жай бөлшек;

8) ондық бөлшек ұғымының мағынасын түсінеді.

10. 6-сынып білім алушылары:

20) сан бөлгішінің анықтамасын;

21) екі және бірнеше сандардың ортақ бөлгішінің анықтамасын;

22) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ бөлгішінің анықтамасын;

23) сан еселігінің анықтамасын;

24) екі және бірнеше сандардың ортақ еселігінің анықтамасын;

25) екі және бірнеше сандардың ең үлкен ортақ еселігінің анықтамасын;

26) жай санның анықтамасын;

27) құрама санның анықтамасын;

28) натурал сандардың 2; 3; 5; 9; 10 сандарына бөлінгіштік белгілерін;

29) бөлшектің негізгі қасиетін;

30) натурал, бөлшек және аралас сандармен орындалатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;

31) екі немесе одан көп арифметикалық амалдары бар

	<p>5.1.1.6 - жай және құрама сандардың анықтамаларын білу; 5.1.1.7 - ортақ бөлгіш, ортақ еселік, ең үлкен ортақ бөлгіш (ЕҮОБ), ең кіші ортақ еселік (ЕКОЕ) ұғымдарының анықтамаларын білу; 5.1.1.8 - өзара жай сандардың анықтамасын білу; 5.1.1.9 - жай бөлшек ұғымын меңгеру; 5.1.1.10 - дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажырату; 5.1.1.11 - аралас сан анықтамасын білу; 5.1.1.12 - өзара кері сандар анықтамасын білу; 5.1.1.13 - ондық бөлшек ұғымын меңгеру; 5.1.1.14 - ондық бөлшек түрінде жазылған сандардың теңдігін түсіну, мысалы, 1,3 және 1,30; 5.1.1.15 - санның жуық мәні ұғымын меңгеру; 5.1.1.16 - пайыз</p>	<p>салу; 6.1.1.5 - масштаб ұғымын меңгеру; 6.1.1.6 - бүтін сан ұғымын меңгеру; 6.1.1.7 - қарама-қарсы сандар ұғымын меңгеру, оларды координаталық түзуде белгілеу; 6.1.1.8 - рационал сан ұғымын меңгеру; 6.1.1.9 - санның модулі анықтамасын білу және оның мәнін табу;</p>	<p>санды өрнектерде арифметикалық амалдардың орындау ретін; 32) жай бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін; 33) ондық бөлшектерге қосу, азайту, көбейту және бөлу амалдарын қолдану алгоритмдерін; 34) сандарды дөңгелектеу ережесін; 35) пайыз ұғымының анықтамасын; 36) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табу тәсілдерін; 37) шеңбер мен дөңгелек элементтерін; 38) диаграмма түрлерін (сызықтық, бағанды, дөңгелек) біледі.</p> <p>11. 6-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:</p> <p>28) бөлшек және аралас сандарды оқу, жазу және салыстыру; 29) координаталары берілген нүктелерді координаталық (санды) сәуледе кескіндеу; 30) координаталық (санды) сәуледе кескінделген нүктелердің координаталарын табу; 31) санды және әріпті өрнектердің мәндерін табу; 32) арифметикалық амалдардың компоненттерінің арасындағы тәуелділіктерді қолданып, теңдеулерді шығару; 33) мәтінді есептерді арифметикалық тәсілдермен және теңдеудің көмегімен шығару; 34) транспортирдің көмегімен бұрыштың шамасын өлшеу; 35) шамасы берілген бұрышты салу; 36) натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу; 37) натурал сандардың ең үлкен ортақ бөлгішін табу; 38) натурал сандардың ең кіші ортақ еселігін табу; 39) бұрыс бөлшекті аралас санға айналдыру;</p>
--	---	---	---

	ұғымын меңгеру;		
2. Сандарға амалдар қолдану	5.1.2.	6.1.2.	40) аралас санды бұрыс бөлшек түрінде жазу; 41) жай бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 42) жай бөлшектерді қысқарту; 43) жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; 44) жай бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану; 45) санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға есептер шығару; 46) ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 47) ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру; 48) ондық бөлшектерге арифметикалық амалдарды қолдану; 49) ондық бөлшектерді дөңгелектеуді орындау; 50) берілгендер қатарының ең үлкен және ең кіші мәндерін табу; 51) сандардың арифметикалық ортасын, мода мен медианасын, ауытқуын табуда; 52) пайызы бойынша санды және саны бойынша пайызын табуда; 53) формулалар бойынша есептеуде; 54) сызықтық, бағанды, дөңгелек диаграмманы салу.
	5.1.2.1 - натурал сандарды салыстыру, сонымен қатар координаталық сәуленің көмегімен салыстыру; 5.1.2.2 - амалдар саны төрттен артық болатын жақшамен және жақшасыз берілген санды өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтау және мәндерін табу; 5.1.2.3 - санды өрнектердің мәндерін табу үшін көбейту мен қосу амалдарының қасиеттерін қолдану; 5.1.2.4 - бірдей сандардың көбейтіндісін дәреже түрінде жазу; 5.1.2.5 - натурал сандардың 2-ге, 5-ке, 10-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану; 5.1.2.6 - натурал сандардың 3-ке және 9-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану;	6.1.2.1 - сандардың қатынасы ұғымын меңгеру; 6.1.2.2 - берілген қатынасқа кері қатынасты табу; 6.1.2.3 - пропорция анықтамасын білу; 6.1.2.4 - пропорцияларды ажырату және құрастыру; 6.1.2.5 - пропорцияның негізгі қасиетін білу және қолдану; 6.1.2.6 - шамаларды берілген қатынаста бөлу; 6.1.2.7 - шамаларды берілген сандарға кері болатын пропорционал бөліктерге бөлу; 6.1.2.8 - бүтін сандарды салыстыру; 6.1.2.9 - координаталық түзуде рационал сандарды кескіндеу; 6.1.2.10 - бүтін сандарды координаталық түзу көмегімен қосу және азайтуды орындау; 6.1.2.11 - рационал сандардың ішкі жиындарын Эйлер-Венн дөңгелектері арқылы кескіндеу; 6.1.2.12 - рационал сандарды	7-сынып 12. 7-сынып білім алушыларда: 8) айнымалысы бар өрнек; 9) айнымалысы бар теңсіздік; 10) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі; 11) функцияның анықталу облысы; 12) екі айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі; 13) жиын және бос жиын; 14) жазықтық, сфера және шар туралы түсініктері

	<p>5.1.2.7 - құрама сандарды жай көбейткіштерге жіктеу;</p> <p>5.1.2.8 - натурал сандардың бөлгіштерін табу;</p> <p>5.1.2.9 - натурал сандардың еселіктерін табу;</p> <p>5.1.2.10 - көбейтіндінің берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау;</p> <p>5.1.2.11 - қосындының және айырымның берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау;</p> <p>5.1.2.12 - екі және одан артық сандардың ЕҮОБ-ін және ЕКОЕ-ін табу;</p> <p>5.1.2.13 - бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру;</p> <p>5.1.2.14 - жай бөлшектерді қысқартуда бөлшектің негізгі қасиетін қолдану;</p> <p>5.1.2.15 - жай бөлшекті жаңа бөлімге келтіру;</p>	<p>салыстыру;</p> <p>6.1.2.13 - таңбалары бірдей, таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосуды орындау;</p> <p>6.1.2.14 - рационал сандарды азайтуды орындау;</p> <p>6.1.2.15 - рационал сандарды көбейтуді орындау;</p> <p>6.1.2.16 - рационал сандарды бөлуді орындау;</p> <p>6.1.2.17 - рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану;</p> <p>6.1.2.18 - шектеулі ондық бөлшектер түрінде жазуға болатын жай бөлшектерді танып білу;</p> <p>6.1.2.19 - рационал санды шектеусіз периодты ондық бөлшек түрінде көрсету;</p> <p>6.1.2.20 - шектеусіз периодты ондық бөлшектің периодын табу;</p> <p>6.1.2.21 - шектеусіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру;</p> <p>6.1.2.22 - рационал сандармен арифметикалық амалдарды орындау;</p> <p>6.1.2.23 - тура пропорционал тәуелділіктерді танып білу және мысалдар келтіру;</p> <p>6.1.2.24 - координаталық</p>	<p>болады.</p> <p>13. 7-сынып білім алушылары:</p> <p>23) қатынас;</p> <p>24) пропорция;</p> <p>25) координаталық (сандық) түзу (ось);</p> <p>26) оң сан;</p> <p>27) теріс сан;</p> <p>28) санның модулі;</p> <p>29) санның абсолют шамасы;</p> <p>30) берілген санға қарама-қарсы сан;</p> <p>31) бүтін сан;</p> <p>32) рационал сан;</p> <p>33) шексіз периодты ондық бөлшек;</p> <p>34) коэффициент;</p> <p>35) ұқсас қосылғыштар;</p> <p>36) перпендикуляр кесінділер;</p> <p>37) параллель кесінділер;</p> <p>38) түзуге жүргізілген перпендикуляр;</p> <p>39) координаталық жазықтық;</p> <p>40) координаталық ширек;</p> <p>41) тікбұрышты координаталар жүйесі;</p> <p>42) центрлік симметрия;</p> <p>43) осьтік симметрия;</p> <p>44) масштаб ұғымдарының мағынасын түсінеді.</p> <p>14. 7-сынып алушылар:</p> <p>37) пропорцияның қасиетін;</p> <p>38) тура және кері пропорционалдық тәуелділіктердің қасиеттерін;</p> <p>39) қарама-қарсы сандар қасиетін;</p>
--	--	---	--

	<p>5.1.2.16 - жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; жай бөлшектерді, аралас сандарды салыстыру;</p> <p>5.1.2.17 - бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;</p> <p>5.1.2.18 - бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;</p> <p>5.1.2.19 - натурал саннан жай бөлшекті азайтуды орындау;</p> <p>5.1.2.20 - аралас сандарды қосу және азайтуды орындау;</p> <p>5.1.2.21 - жай бөлшектерді, аралас сандарды көбейтуді орындау;</p> <p>5.1.2.22 - берілген санға кері санды табу;</p> <p>5.1.2.23 - жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлуді орындау;</p> <p>5.1.2.24 - санның бөлігін табу және бөлігі бойынша санды табу;</p>	<p>түзуде нүктелердің арақашықтығын табу;</p>	<p>40) модульдің (санның абсолют шамасының) белгісін;</p> <p>41) рационал сандарға қолданылатын арифметикалық амалдардың қасиеттерін;</p> <p>42) жұп санның анықтамасын;</p> <p>43) тақ санның анықтамасын;</p> <p>44) $a \geq 0, a \leq 0$ теңсіздіктерінің мағынасын;</p> <p>45) ақиқат санды теңдіктердің қасиеттерін;</p> <p>46) ақиқат санды теңсіздіктердің қасиеттерін;</p> <p>47) айнымалы мәнінің анықтамасын;</p> <p>48) мағынасы болмайтын санды өрнектің анықтамасын;</p> <p>49) айнымалының мүмкін мәндерінің анықтамасын;</p> <p>50) айнымалының мүмкін емес мәндерінің анықтамасын;</p> <p>51) тепе-тең өрнектердің анықтамасын;</p> <p>52) тепе-тең түрлендірудің анықтамасын;</p> <p>53) тепе-теңдіктің анықтамасын;</p> <p>54) тепе-теңдікті дәлелдеу тәсілдерін;</p> <p>55) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;</p> <p>56) мәндел теңдеулердің анықтамасын;</p> <p>57) қосылғыштарды теңдеудің бір жақ бөлігінен екінші жақ бөлігіне көшіру арқылы теңдеуді шешу тәсілін;</p> <p>58) сан аралықтарының атауларын мен белгілеулерін;</p> <p>59) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктің анықтамасын;</p> <p>60) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік шешімінің анықтамасын;</p> <p>61) мәндел теңсіздіктердің анықтамасын;</p> <p>62) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесінің шешімінің анықтамасын;</p> <p>63) функцияның анықтамасын;</p>
--	--	---	--

	<p>5.1.2.25 - бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру;</p> <p>5.1.2.26 - ондық бөлшектерді салыстыру;</p> <p>5.1.2.27 - ондық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;</p> <p>5.1.2.28 - ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке көбейтуді орындау;</p> <p>5.1.2.29 - ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 көбейту ережелерін қолдану;</p> <p>5.1.2.30 - ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке бөлуді орындау;</p> <p>5.1.2.31 - ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 – бөлу ережелерін қолдану;</p> <p>5.1.2.32 - ондық бөлшектерді берілген разрядқа дейін</p>		<p>64) функция аргументінің анықтамасын;</p> <p>65) функция мәндер жиынының анықтамасын;</p> <p>66) функцияның берілу тәсілдерін;</p> <p>67) өспелі функцияның анықтамасын;</p> <p>68) кемімелі функцияның анықтамасын;</p> <p>69) сызықтық функцияның анықтамасын;</p> <p>70) сызықтық функцияның қасиеттерін;</p> <p>71) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің анықтамасын;</p> <p>72) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін шығару тәсілдерін біледі.</p> <p>15. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі келесі біліктерді қолданады:</p> <p>33) санның модулін табу;</p> <p>34) рационал сандарды салыстыру;</p> <p>35) рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану;</p> <p>36) шексіз периодты ондық бөлшектерді оқу мен жазу;</p> <p>37) өрнектің коэффициентін табу;</p> <p>38) ұқсас қосылғыштарды біріктіру мен жақшаны ашу;</p> <p>39) тепе-тең түрлендірулерді орындау;</p> <p>40) тепе-теңдіктерді дәлелдеу;</p> <p>41) құрамында жақша мен ұқсас қосылғыштары бар теңдеулерді шешу;</p> <p>42) айнымалысы бар өрнекті, теңдікті және теңсіздіктерді, тепе-теңдіктерді ажырату;</p> <p>43) бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;</p> <p>44) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеуді шығару;</p> <p>45) сан аралықтарын кескіндеу;</p> <p>46) сан аралықтарының бірігуін табу;</p> <p>47) сан аралықтарының қиылысуын табу;</p>
--	---	--	---

	дөңгелектеу; 5.1.2.33 - бөлшекті пайызға және пайызды бөлшекке айналдыру ; 5.1.2.34 - берілген санның пайызын табу; 5.1.2.35 - бір санның екінші санға пайыздық қатынасын және керісінше табу; 5.1.2.36 - берілген пайызы бойынша санды табу;		48) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару; 49) бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шығару; 50) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздікті шығару; 51) шеңбердің ұзындығы мен дөңгелектің ауданын есептеу; 52) координаталық түзу және координаталық жазықтықта координатасы рационал сан болатын нүктелерді салу; 53) координаталық түзуде және координаталық жазықтықта нүктенің координаталарын табу; 54) координаталық түзу нүктелерінің арақашықтығын табу; 55) нүктеден түзуге дейінгі қашықтықты табу; 56) центрлік-симметриялы және оське қарағанда симметриялы фигураларды салу; 57) формула, кесте және график бойынша берілген аргументке сәйкес функцияның мәнін және берілген функцияның мәніне сәйкес аргументтің мәнін табу; 58) $y = kx + b$ функциясының графигін салу; 59) сызықтық функцияның қасиеттерін анықтай білу; 60) графигі бойынша сызықтық функцияны формуламен беру; 61) формулалармен берілген сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуларын анықтай білу; 62) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеудің графигін салу; 63) екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелерін қосу және алмастыру тәсілдерімен, графигтік тәсілмен шығару; 64) мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шешу.
2-бөлім. Алгебра			
1.	5.2.1.	6.2.1.	
Алгебра-лық өрнектер және түрлендірулер	5.2.1.1 - қосу және көбейту амалдарының қасиеттерін қолданып, әріпті өрнектерді түрлендіру; 5.2.1.2 - әріптердің берілген мәндері бойынша әріпті өрнектердің мәндерін табу;	6.2.1.1 - алгебралық өрнек ұғымын меңгеру; 6.2.1.2 - айнымалылардың берілген рационал мәндері үшін алгебралық өрнектердің мәндерін есептеу; 6.2.1.3 - алгебралық өрнектегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 6.2.1.4 - айнымалылардың қандай мәндерінде алгебралық өрнектің практикалық есептер мәнмәтіндіде мағынасы бар болатынын түсіну; 6.2.1.5 - жақшаны ашу ережелерін білу;	

		<p>6.2.1.6 - коэффициент, ұқсас мүшелер ұғымдарының анықтамаларын білу;</p> <p>6.2.1.7 - алгебралық өрнектерде ұқсас мүшелерді біріктіруді орындау;</p> <p>6.2.1.8 - тепе-теңдік және тепе-тең түрлендіру анықтамаларын білу;</p> <p>6.2.1.9 - алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;</p> <p>6.2.1.10 - теңдіктерден бір айнымалыны екінші айнымалы арқылы өрнектеу;</p> <p>6.2.1.11 - $a - b$ өрнегінің геометриялық мағынасын түсіну;</p> <p>6.2.1.12 - тура пропорционалдықтың формуласын білу және графигін салу;</p> <p>6.2.1.13 - сандармен байланысты есептер шығаруда $\overline{ab} = 10a + b$, $\overline{abc} = 100a + 10b + c$ жазуларын қолдану.</p>	
2. Теңдеулер және теңсіздік-тер, олардың жүйелері және	5.2.2.	6.2.2.	
	5.2.2.1 - арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табу ережесі	6.2.2.1 - тура санды теңдіктердің қасиеттерін білу және қолдану; 6.2.2.2 - бір айнымалысы бар	

<p>жиынтық- тары</p>	<p>негізінде теңдеулерді шешу; 5.2.2.2 - теңдеудің шығары-луының дұрыстығын тексеру тәсілдерін қолдану;</p>	<p>сызықтық теңдеудің, мән-дес теңдеулердің анықтамаларын білу; 6.2.2.3 - бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу; 6.2.2.4 - $x \pm a = b$ түріндегі теңдеулерді шешу, мұндағы a және b – рационал сандар; 6.2.2.5 - тура санды теңсіздіктердің қасиеттерін білу және қолдану; 6.2.2.6 - теңсіздіктерді қосу, азайту, көбейту және бөлуді түсіну және қолдану; 6.2.2.7 - сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдалану; 6.2.2.8 - сан аралықтарды кескіндеу; 6.2.2.9 - сан аралықтардың бірігуін және қиылысуын табу; 6.2.2.10 - $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі сызықтық теңсіздіктерді шешу; 6.2.2.11 - алгебралық түрлендірулердің көмегімен теңсіздіктерді $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі теңсіздіктерге келтіру;</p>	
--------------------------	---	--	--

		<p>6.2.2.12 - теңсіздіктердің шешімдерін координаталық түзуде кескіндеу;</p> <p>6.2.2.13 - теңсіздіктердің шешімдерін сан аралығы арқылы және берілген сан аралығын теңсіздік түрінде жазу;</p> <p>6.2.2.14 - бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу;</p> <p>6.2.2.15 - $x > a, x \geq a, x < a, x \leq a$ теңсіздіктер түрінде берілген нүктелер жиынын координаталық түзуде кескіндеу;</p> <p>6.2.2.16 - екі айнымалысы бар теңдеудің анықтамасын және қасиеттерін білу;</p> <p>6.2.2.17 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесі туралы түсінігінің болуы;</p> <p>6.2.2.18 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесінің шешімі реттелген сандар жұбы болатынын түсіну;</p> <p>6.2.2.19 - теңдеулер жүйелесін алмастыру тәсілі және қосу тәсілі арқылы шешу;</p>	
--	--	---	--

3. Тізбектер және қосынды-лау	5.2.3.	6.2.3.
	5.2.3.1 - натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.2 - натурал сандар тізбегінің жеткіліксіз элементтерін табу; 5.2.3.3 - натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу; 5.2.3.4 - бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.5 - бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу;	
3-бөлім. Геометрия		
1. Геометриялық фигуралар туралы түсінік	5.3.1.	6.3.1.
	5.3.1.1 - өлшеудің түрлі ұзындық бірліктерін білу және координаталық сәуледегі бірлік кесінді дегенді түсіну; 5.3.1.2 - шеңбер, дөңгелек және	6.3.1.1 - координаталық жазықтық ұғымын меңгеру; 6.3.1.2 - тік бұрышты координаталар жүйесін салу; 6.3.1.3 - (x, y) реттелген сандар жұбы тікбұрышты координаталар жүйесінде

	<p>олардың элементтері (центр, радиус, диаметр) ұғымдарын меңгеру;</p> <p>5.3.1.3 - циркульдің көмегімен шеңберді салу;</p> <p>5.3.1.4 - бұрыш және оның градустық өлшемі ұғымдарын меңгеру, бұрыштарды белгілеу және салыстыру,</p> <p>5.3.1.5 - бұрыштардың түрлерін ажырату (сүйір, тік, доғал, жазыңқы, толық);</p> <p>5.3.1.6 - дөңгелек сектор ұғымын меңгеру;</p> <p>5.3.1.7 - көпбұрыш ұғымын меңгеру;</p> <p>5.3.1.8 - тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы туралы түсінігі болу;</p>	<p>нүктені беретінін және әрбір нүктеге нүктенің координаталары деп аталатын бір ғана реттелген сандар жұбының сәйкес болатынын түсіну;</p> <p>6.3.1.4 - координаталар жүйесінде нүктені оның координаталары бойынша салу және координаталық жазықтықта берілген нүктенің координаталарын табу;</p> <p>6.3.1.5 - осьтік және центрлік симметрия ұғымдарын меңгеру;</p> <p>6.3.1.6 - осьтік немесе центрлік симметриясы болатын фигуралар туралы түсінігі болуы;</p> <p>симметриялық және центрлік-симметриялы фигураларды ажырату;</p> <p>6.3.1.7 - шар мен сфера туралы түсінігінің болуы</p>	
2.	5.3.2.	6.3.2.	
Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы	5.3.2.1 - фигураларды қию және құрастыру арқылы есептер шығару;	6.3.2.1 - параллель, қиылысатын, перпендикуляр түзулердің анықтамаларын білу;	

		<p>6.3.2.2 - параллель, перпендикуляр түзулер мен кесінділерді ажырату;</p> <p>6.3.2.3 - кесінділердің, сәулелер немесе түзулердің бір-бірімен, координаталық осьтермен қиылысу нүктелерінің координаталарын графикалық тәсілмен табу;</p> <p>6.3.2.4 - кескіні бойынша фигураны ажырату, жазық және кеңістік фигураларын кескіндеу;</p> <p>6.3.2.5 - тік бұрышты координаталар жүйесінде координаталар басы және координаталық осьтерге қатысты симметриялы нүктелер мен фигураларды салу;</p>	
3. Метрикалық қатыстар	5.3.3.	6.3.3.	
	<p>5.3.3.1 - бұрышты транспортір көмегімен өлшеу;</p> <p>5.3.3.2 - градусық өлшемі берілген бұрышты транспортір көмегімен салу;</p> <p>5.3.3.3 - бұрыштың градусық өлшемін табуға, бұрыштарды</p>	<p>6.3.3.1 - координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығын табу;</p> <p>6.3.3.2 - шеңбер ұзындығының оның диаметріне қатынасы тұрақты сан екенін білу;</p> <p>6.3.3.3 - шеңбер ұзындығының формуласын білу және қолдану;</p>	

	салыстыруға берілген есептерді шығару;	6.3.3.4 - дөңгелек ауданының формуласын білу және қолдану;	
4. Векторлар және түрлендірулер	5.3.5.	6.3.5.	
		6.3.4.1 - вектор анықтамасын білу және оны кескіндеу;	
4-бөлім. Статистика және ықтималдықтар теориясы			
1. Жиын-дар теория-сы және логика элемент-тері	5.4.1.	6.4.1.	
	5.4.1.1 - жиын, оның элементтері, бос жиын ұғымдарын меңгеру; 5.4.1.2 - жиындардың қиылысуы және бірігуі анықтамаларын білу; 5.4.1.3 - берілген жиындардың қиылысуы мен бірігуін табу, нәтижесін $\cup$, $\cap$ символдарын қолданып жазу; 5.4.1.4 - ішкі жиын ұғымын меңгеру; 5.4.1.5 - жиындар арасындағы қатынастардың сипаттамасын анықтау (қиылысатын және қиылыспайтын жиындар);		

2. Комбинаторика негіздері	5.4.2.	6.4.2.
		6.4.2.1 - іріктеу тәсілмен комбинаторикалық есептерді шығару;
3. Статистика және деректерді талдау	5.4.3	6.4.3.
	5.4.3.1 - дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар туралы түсініктері болу;	6.4.3.1 - бірнеше сандардың арифметикалық ортасы, санды деректердің құлашы, медианасы, модасының анықтамаларын білу;
	5.4.3.2 - дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар салу; 5.4.3.3 - кесте немесе диаграмма түрінде берілген статистикалық ақпаратты алу;	6.4.3.2 - статистикалық санды сипаттамаларды есептеу;
5-бөлім. Математикалық модельдеу мен талдау		
1. Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару	5.5.1.	6.5.1.
	5.5.1.1 - натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдана отырып, мәтінді есептерді шығару; 5.5.1.2 - мәтінді есептерді шығаруда ЕҮОБ және ЕКОЕ қолдану; 5.5.1.3 - жай	6.5.1.1 - шамалары тура және кері пропорционалдықпен байланысты есептерді ажырату және шығару; 6.5.1.2 - пайызға берілген есептерді пропорция арқылы шешу; 6.5.1.3 - картамен, сызбамен, жоспармен жұмыс барысында масштабты

	<p>бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару (мысалы, бірлесіп жұмыс жасауға қатысты есептер және тағы басқа);</p> <p>5.5.1.4 - санның немесе шаманың бөлігін табу және бөлігі бойынша санды немесе шаманы табуға арналған есептерді құрастыру және шығару;</p> <p>5.5.1.5 - бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару;</p> <p>5.5.1.6 - пайызға байланысты мәтінді есептерді шығару;</p> <p>5.5.1.7 - Эйлер-Венн диаграммасын қолданып, есептер шығару;</p> <p>5.5.1.8 - әріпті өрнектерді құру және оларды есептер шығаруда қолдану;</p> <p>5.5.1.9 - мәтінді</p>	<p>қолдану;</p> <p>6.5.1.4 - рационал сандарды қолданып мәтінді есептерді шығару;</p> <p>6.5.1.5 - қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару;</p> <p>6.5.1.6 - мәтінді есептерді сызықтық теңдеулерді құру арқылы шығару;</p> <p>6.5.1.7 - мәтінді есептерді сызықтық теңдеулер жүйелерін құру арқылы шешу;</p>	
--	---	--	--

	есептерді шығару үшін формулаларды қолдану;		
2. Математикалық тіл және математикалық модель	5.5.2.	6.5.2.	
	5.5.2.1 - жай бөлшектерді оқу және жазу; 5.5.2.2 - натурал сандарды координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.3 - жай бөлшектерді, аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.4 - ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 5.5.2.5 - ондық бөлшектерді оқу және жазу; 5.5.2.6 – натурал сандарды салыстырудың нәтижесін $>$, $<$, $=$ белгілері арқылы жазу; 5.5.2.7 - натурал сандарды салыстыру мен реттеуді талап ететін жағдайды зерттеу;	6.5.2.1 - екі санның қатынасын оқу және жазу; 6.5.2.2 - пропорцияны оқу және жазу; 6.5.2.3 - шамаларды сипаттау үшін бүтін сандарды қолдану; 6.5.2.4 - мәтінді есептер шығаруда айнымалысы бар өрнектер мен формулалар құрастыру; 6.5.2.5 - шамалар арасындағы тәуелділікке есептер шығару; 6.5.2.6 - шамалар арасындағы тәуелділіктердің берілу тәсілдерін білу; 6.5.2.7 - сипаттамасы бойынша тәуелділіктің формуласын жазу; 6.5.2.8 - формуламен немесе графикпен берілген тәуелділіктердің кестесін құру; 6.5.2.9 - формуламен және кестемен берілген тәуелділіктердің графиктерін салу; 6.5.2.10 - шынайы	

	<p>5.5.2.8 - жиындармен жұмыс істеуде $\subset, \cup, \cap, \emptyset, \in, \notin$ символдарын қолдану; 5.5.2.9 - жазық фигуралардың және кеңістіктегі геометриялық фигуралардың жазбаларын салу (текше және тік бұрышты параллелепипед);</p>	<p>процестердің графиктерін қолданып, шамалар арасындағы тәуелділіктерді табу және зерттеу; 6.5.2.11 - тура пропорционал шамалардың арасындағы шынайы тәуелділік-тердің графиктеріне талдау беру; 6.5.2.12 - сипаттамасы бойынша тура пропорционалдың формуласын жазу; 6.5.2.13 - тура пропорционалдың графикін салу;</p>	
<p>Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>			
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» оқу пәнінен Жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Математика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар</p> <p>1) 5-сынып</p>		<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7-сыныптарына арналған «Математика» оқу пәнінің базалық мазмұнын оқу тоқсандары бойынша бөлу</p> <p>1. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7-сыныптарына арналған «Математика» оқу пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы базалық мазмұнды оқу тоқсандарына бөлуіне сәйкес жүзеге асырылады. 2. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>	

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Натурал сандар және нөл саны	Натурал сандар және нөл	5.1.1.1 - натурал сандар жиыны ұғымын меңгеру; 5.1.1.2 - тақ және жұп сандар ұғымдарын меңгеру;
	Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік	5.3.1.1 - өлшеудің түрлі ұзындық бірліктерін білу және координаталық сәуледегі бірлік кесінді дегенді түсіну; 5.5.2.2 - натурал сандарды координаталық сәуледе кескіндеу; 5.1.2.1 - натурал сандарды салыстыру, сонымен қатар координаталық сәуленің көмегімен салыстыру; 5.5.2.6 – натурал сандарды салыстырудың нәтижесін $>$, $<$, $=$ белгілері арқылы жазу; 5.5.2.7 - натурал сандарды салыстыру мен реттеуді талап ететін жағдайды зерттеу;
	Арифметикалық амалдардың	5.1.2.2 - амалдар саны төрттен артық болатын

3. 6-сыныптың базалық мазмұнының бөлінуі

1-тоқсан.

1-бөлім. Натурал сандар және нөл саны.

Бөлім мазмұны:

- 1) Натурал сандар және нөл
- 2) Координаталық сәуле. Натурал сандарды салыстыру. Қос теңсіздік
- 3) Арифметикалық амалдардың қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану
- 4) Санды және әріпті өрнектер, олардың мәндері. Өрнектерді ықшамдау
- 5) Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеуді шешу.
- 6) Формула. Формула арқылы есептеу. Мәтінді есептерді шығару. Натурал сандардан тұратын сандар тізбегі.

2-бөлім. Натурал сандардың бөлінгіштігі.

Бөлім мазмұны:

- 1) Натурал сандардың бөлгіштері мен еселіктері
- 2) Жай және құрама сандар
- 3) Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері
- 4) 2, 3, 5, 9, 10 сандарына бөлінгіштік белгілері
- 5) Дәреже
- 6) Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу
- 7) Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік.

3-бөлім. Жай бөлшектер.

Бөлім мазмұны:

- 1) Жай бөлшек. Жай бөлшектерді оқу және жазу
- 2) Жай бөлшектің негізгі қасиеті
- 3) Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер
- 4) Аралас сандар
- 5) Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу.

	қасиеттері. Натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдану	жақшамен және жақшасыз берілген санды өрнектердегі амалдардың орындалу ретін анықтау және мәндерін табу; 5.1.2.3 - санды өрнектердің мәндерін табу үшін көбейту мен қосу амалдарының қасиеттерін қолдану;		<p>2-тоқсан</p> <p>4-бөлім. Жай бөлшектерге амалдар қолдану.</p> <p>Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру 2) Жай бөлшектерді қосу және азайту 3) Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту 4) Жайбөлшектерді және аралас сандарды көбейту.Өзара кері сандар 5) Жай бөлшектерді және аралассандарды бөлу. <p>3-тоқсан</p> <p>5-бөлім. Мәтінді есептер.</p> <p>Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға берілген есептер 2) Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер. <p>6-бөлім. Мәтінді есептер.</p> <p>Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру 2) Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру 3) Ондық бөлшектерді қосу және азайту 4) Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді көбейту 5) Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу 6) Ондық бөлшектерді 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу 7) Ондық бөлшектерді дөңгелектеу. 8) Мәтінді есептерді шығару. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері. <p>7-бөлім. Жиын.</p>
	Санды және әріпті өрнектер, олардың мәндері. Өрнектерді ықшамдау	5.2.1.1 - қосу және көбейту амалдарының қасиеттерін қолданып, әріпті өрнектерді түрлендіру; 5.2.1.2 - әріптердің берілген мәндері бойынша әріпті өрнектердің мәндерін табу;		
	Теңдеу. Теңдеудің түбірі. Теңдеуді шешу.	5.2.2.1 - арифметикалық амалдардың белгісіз компоненттерін табу ережесі негізінде теңдеулерді шешу; 5.2.2.2 - теңдеудің шығарылуының дұрыстығын тексеру тәсілдерін қолдану;		
	Формула. Формула арқылы есептеу. Мәтінді есептерді шығару. Натурал сандардан тұратын	5.5.1.1 - натурал сандарға арифметикалық амалдар қолдана отырып, мәтінді есептерді шығару; 5.5.1.8 - әріпті өрнектерді құру және оларды есептер		

	сандар тізбегі	шығаруда қолдану; 5.5.1.9 - мәтінді есептерді шығару үшін формулаларды қолдану; 5.2.3.1 - натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.2 - натурал сандар тізбегінің жеткіліксіз элементтерін табу; 5.2.3.3 - натурал сандар тізбегінің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу;		Бөлім мазмұны: 1) Жиын. Жиынның элементтері. Жиындарды кескіндеу 2) Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын 3) Жиындардың бірігуі мен қиылысуы 4) Мәтінді есептерді шығару. 4-тоқсан. 8-бөлім. Пайыз. Бөлім мазмұны: 1) Пайыз 2) Санның пайызын және пайызы бойынша санды табу 3) Мәтінді есептерді шығару. 9-бөлім. Бұрыш. Көпбұрыш. Бөлім мазмұны: 1) Бұрыш. 2) Көпбұрыш. 10-бөлім. Диаграмма. Бөлім мазмұны: 1) Шеңбер. Дөңгелек. Дөңгелек сектор 2) Диаграмма 3) Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері. 11-бөлім. Кеңістік фигураларының жазбалары. Бөлім мазмұны: 1) Тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы 2) Фигураларды қиюға берілген есептер. Фигураларды құрастыруға берілген есептер. 12-бөлім. 6-сыныптағы математика курсы қайталау. 4. 7-сыныптың базалық мазмұнының бөлінуі 1-тоқсан. 1-бөлім. 6-сыныптағы математика курсы қайталау. 2-бөлім. Қатынас және пропорция Бөлім мазмұны:
Натурал сандардың бөлінгіштігі	Натурал сандардың бөлгіштері мен еселіктері	5.1.1.5 - натурал санның бөлгіші мен еселігі анықтамаларын білу; 5.1.2.8 - натурал сандардың бөлгіштерін табу; 5.1.2.9 - натурал сандардың еселіктерін табу;		
	Жай және құрама сандар	5.1.1.6 - жай және құрама сандардың анықтамаларын білу;		
	Бөлінгіштіктің негізгі қасиеттері	5.1.2.10 - көбейтіндінің берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау; 5.1.2.11 - қосындының және айырымның берілген натурал санға бөлінгіштігін талдау;		

	2, 3, 5, 9, 10 сандарына бөлінгіштік белгілері	5.1.2.5 - натурал сандардың 2-ге, 5-ке, 10-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану; 5.1.2.6 - натурал сандардың 3-ке және 9-ға бөлінгіштік белгілерін қолдану;		<ol style="list-style-type: none"> 1) Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы 2) Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті 3) Тура пропорционалдық 4) тәуелділік. Кері пропорционалдық 5) тәуелділік 6) Мәтінді есептерді пропорцияның көмегімен шығару 7) Масштаб 8) Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера. <p>3-бөлім. Рационал сандар. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар 2) Бүтін сандар. Рационал сандар 3) Санның модулі 4) Рационал сандарды салыстыру 5) Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу 6) Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу. 7) Рационал сандарды азайту. Координаталық түзде нүктелердің арақашықтығы. <p>2-тоқсан 4-бөлім. Рационал сандарға амалдар қолдану. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Рационал сандарды көбейту 2) Рационал сандарды қосу мен көбейтудің ауыстырымдылық және терімділік қасиеттері 3) Рационал сандарды бөлу 4) Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай
	Дәреже	5.1.1.3 - натурал сан дәрежесінің анықтамасын білу; 5.1.1.4 - натурал санды ондық жазылу түрінде көрсету; 5.1.2.4 - бірдей сандардың көбейтіндісін дәреже түрінде жазу;		
	Натурал сандарды жай көбейткіштерге жіктеу	5.1.2.7 - құрама сандарды жай көбейткіштерге жіктеу;		
	Ең үлкен ортақ бөлгіш. Өзара жай сандар. Ең кіші ортақ еселік	5.1.1.7 - ортақ бөлгіш, ортақ еселік, ең үлкен ортақ бөлгіш (ЕҮОБ), ең кіші ортақ еселік (ЕКОЕ) ұғымдарының анықтамаларын білу; 5.1.2.12 - екі және одан артық сандардың ЕҮОБ-ін және ЕКОЕ-ін табу; 5.1.1.8 - өзара жай сандардың анықтамасын білу;		

		5.5.1.2 - мәтінді есептерді шығаруда ЕҮОБ және ЕКОЕ қолдану;		бөлшекке айналдыру. 5) Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану 6) Мәтінді есептерді шығару.
Жай бөлшектер	Жай бөлшек. Жай бөлшектерді оқу және жазу	5.1.1.9 - жай бөлшек ұғымын меңгеру; 5.5.2.1 - жай бөлшектерді оқу және жазу;		5-бөлім. Алгебрлық өрнектер. Бөлім мазмұны:
	Жай бөлшектің негізгі қасиеті	5.1.2.14 - жай бөлшектерді қысқартуда бөлшектің негізгі қасиетін қолдану; 5.1.2.15 - жай бөлшекті жаңа бөлімге келтіру;		1) Айнымалы. Айнымалысыбар өрнек 2) Жақшаларды ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру 3) Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік 4) Алгебралық өрнектерді түрлендіру 5) Мәтінді есептерді шығару.
	Дұрыс және бұрыс жай бөлшектер	5.1.1.10 - дұрыс және бұрыс бөлшектерді ажырату;		3-тоқсан 6-бөлім. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Бөлім мазмұны:
	Аралас сандар	5.1.1.11 - аралас сан анықтамасын білу; 5.1.2.13 - бұрыс бөлшекті аралас санға және аралас санды бұрыс бөлшекке айналдыру;		1) Санды теңдіктер және олардың қасиеттері 2) Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу 3) Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу 4) Теңдеулер көмегімен мәтінді есептерді шығару.
	Жай бөлшектер мен аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу	5.5.2.3 - жай бөлшектерді, аралас сандарды координаталық сәуледе кескіндеу;		7-бөлім. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер. Бөлім мазмұны:
2-тоқсан				
Жай бөлшектерге амалдар қолдану	Жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру. Жай бөлшектерді және аралас сандарды салыстыру	5.1.2.16 - жай бөлшектерді ортақ бөлімге келтіру; жай бөлшектерді, аралас сандарды салыстыру;		1) Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері 2) Сан аралықтар. Сан аралықтардың бірігуі мен қиылысуы 3) Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу 4) Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу 5) Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік.

	Жай бөлшектерді қосу және азайту	5.1.2.17 - бөлімдері бірдей бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 5.1.2.18 - бөлімдері әртүрлі бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;		<p>Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу.</p> <p>8-бөлім. Координаталық жазықтық. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер және кесінділер 2) Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі 3) Центрілік симметрия. Осьтік симметрия <p>9-бөлім. Кеңістіктегі фигуралар. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Фигуралардың кеңістікте орналасуы. 2) Кеңістік фигураларын кескіндеу, «көрінбейтін» сызықтар. Вектор ұғымы. <p>4-тоқсан</p> <p>10-бөлім. Статистика. Комбинаторика. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш 2) Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару. <p>11-бөлім. Шамалар арасындағы тәуелділіктер. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Шамалар арасындағы тәуелділіктерді берілу тәсілдері:аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл 2) Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу 3) Тура пропорционалдық және оның графигі. <p>12-бөлім. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер және</p>
	Аралас сандарды қосу. Аралас сандарды азайту	5.1.2.19 - натурал саннан жай бөлшекті азайтуды орындау; 5.1.2.20 - аралас сандарды қосу және азайтуды орындау;		
	Жай бөлшектерді және аралас сандарды көбейту.Өзара кері сандар	5.1.2.21 - жай бөлшектерді, аралас сандарды көбейтуді орындау; 5.1.1.12 - өзара кері сандар анықтамасын білу; 5.1.2.22 - берілген санға кері санды табу;		
	Жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлу	5.1.2.23 - жай бөлшектерді және аралас сандарды бөлуді орындау;		
3-тоқсан				
Мәтінді есептер	Санның бөлігін және бөлігі бойынша санды табуға берілген есептер	5.1.2.24 - санның бөлігін табу және бөлігі бойынша санды табу; 5.5.1.4 - санның немесе шаманың бөлігін табу және бөлігі бойынша санды немесе шаманы табуға арналған есептерді		

		кұрастыру және шығару;	<p>олардың жүйелері. Бөлім мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу 2) Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері 3) Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу 4) Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару. <p>13-бөлім. 6-7-сыныптардағы математика курсы қайталау.</p>
	Бірлесіп орындалатын жұмыстарға қатысты есептер	5.5.1.3 - жай бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару (мысалы, бірлесіп жұмыс жасауға қатысты есептер және тағы басқа);	
Ондық бөлшектер және оларға амалдар қолдану	Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу және жазу. Ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру	5.1.1.13 - ондық бөлшек ұғымын меңгеру; 5.5.2.5 - ондық бөлшектерді оқу және жазу; 5.1.1.14 - ондық бөлшек түрінде жазылған сандардың теңдігін түсіну, мысалы, 1,3 және 1,30; 5.1.2.25 - бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру;	
	Ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу. Ондық бөлшектерді салыстыру	5.5.2.4 - ондық бөлшектерді координаталық сәуледе кескіндеу; 5.1.2.26 - ондық бөлшектерді салыстыру;	
	Ондық бөлшектерді қосу және азайту	5.1.2.27 - ондық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау;	
	Ондық бөлшекті натурал санға көбейту. Ондық бөлшектерді	5.1.2.28 - ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке көбейтуді орындау;	

	көбейту		
	Ондық бөлшекті натурал санға бөлу. Ондық бөлшекті ондық бөлшекке бөлу	5.1.2.30 - ондық бөлшекті натурал санға және ондық бөлшекке бөлуді орындау;	
	Ондық бөлшектерді 10; 100; 1000;... және 0,1; 0,01; 0,001;... сандарына көбейту және бөлу	5.1.2.29 - ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 көбейту ережелерін қолдану; 5.1.2.31 - ондық бөлшектерді 10, 100, 1000 және 0,1; 0,01; 0,001 – бөлу ережелерін қолдану;	
	Ондық бөлшектерді дөңгелектеу	5.1.1.15 - санның жуық мәні ұғымын меңгеру; 5.1.2.32 - ондық бөлшектерді берілген разрядқа дейін дөңгелектеу;	
	Мәтінді есептерді шығару. Бөлшектерден тұратын сандар тізбектері	5.5.1.5 - бөлшектерге арифметикалық амалдар қолданып мәтінді есептер шығару; 5.2.3.4 - бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын анықтау; 5.2.3.5 - бөлшектерден тұратын тізбектердің заңдылықтарын құрастыру және тізбектерді жазу;	
Жиын	Жиын. Жиынның	5.4.1.1 - жиын, оның	

	элементтері. Жиындарды кескіндеу	элементтері, бос жиын ұғымдарын меңгеру; 5.5.2.8 - жиындармен жұмыс істеуде $\subset, \cup, \cap, \emptyset, \in$, $\notin$ имволдарын қолдану;		
	Жиындар арасындағы қатынастар. Ішкі жиын	5.4.1.4 - ішкі жиын ұғымын меңгеру; 5.4.1.5 - жиындар арасындағы қатынастардың сипаттамасын анықтау (қиылысатын және қиылыспайтын жиындар);		
	Жиындардың бірігуі мен қиылысуы	5.4.1.2 - жиындардың қиылысуы және бірігуі анықтамаларын білу; 5.4.1.3 - берілген жиындардың қиылысуы мен бірігуін табу, нәтижесін $\cup, \cap$ символдарын қолданып жазу;		
	Мәтінді есептерді шығару	5.5.1.7 - Эйлер-Венн диаграммасын қолданып, есептер шығару;		
4-тоқсан				
Пайыз	Пайыз	5.1.1.16 - пайыз ұғымын меңгеру; 5.1.2.33 - бөлшекті пайызға және пайызды бөлшекке айналдыру ;		
	Санның пайызын және пайызы	5.1.2.34 - берілген санның пайызын табу;		

	бойынша санды табу	5.1.2.35 - бір санның екінші санға пайыздық қатынасын және керісінше табу; 5.1.2.36 - берілген пайызы бойынша санды табу;		
	Мәтінді есептерді шығару	5.5.1.6 - пайызға байланысты мәтінді есептерді шығару;		
Бұрыш. Көпбұрыш	Бұрыш.	5.3.1.4 - бұрыш және оның градустық өлшемі ұғымдарын меңгеру, бұрыштарды белгілеу және салыстыру, 5.3.1.5 - бұрыштардың түрлерін ажырату (сүйір, тік, доғал, жазыңқы, толық); 5.3.3.1 - бұрышты транспортир көмегімен өлшеу; 5.3.3.2 - градустық өлшемі берілген бұрышты транспортир көмегімен салу; 5.3.3.3 - бұрыштың градустық өлшемін табуға, бұрыштарды салыстыруға берілген есептерді шығару;		
	Көпбұрыш	5.3.1.7 - көпбұрыш ұғымын меңгеру;		
Диаграмма	Шеңбер.	5.3.1.2 - шеңбер, дөңгелек		

	Дөңгелек. Дөңгелек сектор	және олардың элементтері (центр, радиус, диаметр) ұғымдарын меңгеру; 5.3.1.3 - циркульдің көмегімен шеңберді салу; 5.3.1.6 - дөңгелек сектор ұғымын меңгеру;		
	Диаграмма	5.4.3.1 - дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар туралы түсініктері болу; 5.4.3.2 - дөңгелек, сызықтық және бағанды диаграммалар салу;		
	Статистикалық деректерді көрсету тәсілдері	5.4.3.3 - кесте немесе диаграмма түрінде берілген статистикалық ақпаратты алу;		
Кеңістік фигураларының жазбалары	Тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы	5.3.1.8 - тік бұрышты параллелепипед (текше) және оның жазбасы туралы түсінігі болу; 5.5.2.9 - жазық фигуралардың және кеңістіктегі геометриялық фигуралардың жазбаларын салу (текше және тік бұрышты параллелепипед);		
	Фигураларды қиюға берілген есептер.	5.3.2.1 - фигураларды қию және құрастыру арқылы есептер шығару;		

	Фигураларды құрастыруға берілген есептер		
5-сыныптағы математика курсы қайталау			
1) 6-сынып			
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары	
1-тоқсан			
5-сыныптағы математика курсы қайталау			
Қатынастар және пропорциялар	Екі санның қатынасы. Екі санның пайыздық қатынасы	6.1.1.1 - екі санның қатынасы нені көрсететінін түсіну; 6.1.2.1 - сандардың қатынасы ұғымын меңгеру; 6.1.2.2 - берілген қатынасқа кері қатынасты табу; 6.5.2.1 - екі санның қатынасын оқу және жазу;	
	Пропорция. Пропорцияның негізгі қасиеті	6.1.2.3 - пропорция анықтамасын білу; 6.1.2.4 - пропорцияларды ажырату және құрастыру; 6.1.2.5 - пропорцияның негізгі қасиетін білу және қолдану;	

		6.5.2.2 - пропорцияны оқу және жазу;	
	Турапропорционалдық тәуелділік. Керіпропорционалдық тәуелділік	6.1.1.2 - қандай шамалар тура пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.1.1.3 - қандай шамалар кері пропорционалды болатынын түсіну және оларға мысалдар келтіру, есептер шығару; 6.5.1.1 - шамалары тура және кері пропорционалдықпен байланысты есептерді ажырату және шығару;	
	Мәтінді Есептерді Пропорцияның Көмегімен шығару	6.5.1.2 - пайызға берілген есептерді пропорция арқылы шешу; 6.1.2.6 - шамаларды берілген қатынаста бөлу; 6.1.2.7 - шамаларды берілген сандарға кері болатын	

		пропорционал бөліктерге бөлу;	
	Масштаб	6.1.1.5 - масштаб ұғымын меңгеру; 6.5.1.3 - картамен, сызбамен, жоспармен жұмыс барысында масштабты қолдану;	
	Шеңбердің ұзындығы. Дөңгелектің ауданы. Шар. Сфера	6.3.3.2 - шеңбер ұзындығының оның диаметріне қатынасы тұрақты сан екенін білу; 6.3.3.3 - шеңбер ұзындығының формуласын білу және қолдану; 6.3.3.4 - дөңгелек ауданының формуласын білу және қолдану; 6.3.1.7 - шар мен сфера туралы түсінігінің болуы	
Рационал сандар және оларға амалдар қолдану	Оң сандар. Теріс сандар. Координаталық түзу. Қарама-қарсы сандар	6.1.1.4 - координаталық түзудің анықтамасын білу және координаталық түзуді салу; 6.1.1.7 - қарама-қарсы сандар ұғымын меңгеру, оларды	

		координаталық түзуде белгілеу;	
	Бүтін сандар. Рационал сандар	6.1.1.6 - бүтін сан ұғымын меңгеру; 6.5.2.3 - шамаларды сипаттау үшін бүтін сандарды қолдану; 6.1.1.8 - рационал сан ұғымын меңгеру; 6.1.2.9 - координаталық түзуде рационал сандарды кескіндеу; 6.1.2.11 - рационал сандардың ішкі жиындарын Эйлер-Венн дөңгелектері арқылы кескіндеу;	
	Санның модулі	6.1.1.9 - санның модулі анықтамасын білу және оның мәнін табу; 6.2.1.11 - $ a - b $ өрнегінің геометриялық мағынасын түсіну; 6.3.3.1 - координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығын табу;	
	Рационал сандарды салыстыру	6.1.2.8 - бүтін сандарды салыстыру; 6.1.2.12 - рационал	

		сандарды салыстыру;	
	Рационал сандарды координаталық түзудің көмегімен қосу	6.1.2.10 - бүтін сандарды координаталық түзу көмегімен қосу және азайтуды орындау;	
	Теріс рационал сандарды қосу. Таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосу.	6.1.2.13 - таңбалары бірдей, таңбалары әртүрлі рационал сандарды қосуды орындау;	
	Рационал Сандарды азайту. Координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығы.	6.1.2.14 - рационал сандарды азайтуды орындау; 6.1.2.24 - координаталық түзуде нүктелердің арақашықтығын табу;	
2-тоқсан			
Рационал сандарға амалдар қолдану	Рационал сандарды көбейту	6.1.2.15 - рационал сандарды көбейтуді орындау;	
	Рационал сандарды қосу мен көбейтудің Ауыстырымдылық Және Терімділік қасиеттері	6.1.2.17 - рационал сандарды қосу мен көбейтудің қасиеттерін қолдану;	
	Рационал сандарды бөлу	6.1.2.16 - рационал сандарды бөлуді орындау;	
	Рационал санды шексіз периодты ондық бөлшек	6.1.2.18 - шектеулі ондық бөлшектер	

	түрінде беру. Шексіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру.	түрінде жазуға болатын жай бөлшектерді танып білу; 6.1.2.19 - рационал санды шектеусіз периодты ондық бөлшек түрінде көрсету; 6.1.2.20 - шектеусіз периодты ондық бөлшектің периодын табу; 6.1.2.21 - шектеусіз периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру;		
	Рационал сандарға арифметикалық амалдар қолдану	6.1.2.22 - рационал сандармен арифметикалық амалдарды орындау		
	Мәтінді есептерді шығару	6.5.1.4 - рационал сандарды қолданып мәтінді есептерді шығару;		
Алгебрлық өрнектер	Айнымалы. Айнымалысыбар өрнек	6.2.1.1 - алгебралық өрнек ұғымын меңгеру; 6.2.1.2 - айнымалылардың берілген рационал мәндері үшін алгебралық		

		<p>өрнектердің мәндерін есептеу;</p> <p>6.2.1.3 - алгебралық өрнектегі айнымалының мүмкін мәндерін табу;</p> <p>6.2.1.4 - айнымалылардың қандай мәндерінде алгебралық өрнектің практикалық есептер мәнмәтіндіде мағынасы бар болатынын түсіну;</p>	
	<p>Жақшаларды ашу. Коэффициент. Ұқсас қосылғыштар. Ұқсас қосылғыштарды біріктіру</p>	<p>6.2.1.5 - жақшаны ашу ережелерін білу;</p> <p>6.2.1.6 - коэффициент, ұқсас мүшелер ұғымдарының анықтамаларын білу;</p> <p>6.2.1.7 - алгебралық өрнектерде ұқсас мүшелерді біріктіруді орындау;</p>	
	<p>Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Тепе-теңдік</p>	<p>6.2.1.8 - тепе-теңдік және тепе-тең түрлендіру анықтамаларын білу;</p>	
	<p>Алгебралық өрнектерді түрлендіру</p>	<p>6.2.1.9 - алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді</p>	

		орындау;	
	Мәтінді есептерді шығару	6.5.2.4 - мәтінді есептер шығаруда айнымалысы бар өрнектер мен формулалар құрастыру; 6.2.1.10 - теңдіктерден бір айнымалыны екінші айнымалы арқылы өрнектеу;	
3 тоқсан			
Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу	Санды теңдіктер және олардың қасиеттері	6.2.2.1 - тура санды теңдіктердің қасиеттерін білу және қолдану;	
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу. Мәндес теңдеулер. Бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу	6.2.2.2 - бір айнымалысы бар сызықтық теңдеудің, мәндес теңдеулердің анықтамаларын білу; 6.2.2.3 - бір айнымалысы бар сызықтық теңдеулерді шешу;	
	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңдеу	6.2.2.4 - $ x \pm a = b$ түріндегі теңдеулерді шешу, мұндағы a және b – рационал сандар;	
	Теңдеулер көмегімен	6.5.1.6 - мәтінді	

	мәтінді есептерді шығару	есептерді сызықтық теңдеулерді құру арқылы шығару;	
Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер	Санды теңсіздіктер және олардың қасиеттері	6.2.2.5 - тура санды теңсіздіктердің қасиеттерін білу және қолдану; 6.2.2.6 - теңсіздіктерді қосу, азайту, көбейту және бөлуді түсіну және қолдану;	
	Сан аралықтар. Сан аралықтардың бірігуі мен қиылысуы	6.2.2.7 - сан аралықтарын жазу үшін белгілеулерді пайдалану; 6.2.2.8 - сан аралықтарды кескіндеу; 6.2.2.9 - сан аралықтардың бірігуін және қиылысуын табу;	
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу	6.2.2.10 - $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі сызықтық теңсіздіктерді шешу; 6.2.2.11 - алгебралық түрлендірулердің көмегімен теңсіздіктерді $kx > b$, $kx \geq b$, $kx < b$, $kx \leq b$ түріндегі	

		теңсіздіктерге келтіру; 6.2.2.12 - теңсіздіктердің шешімдерін координаталық түзуде кескіндеу; 6.2.2.13 - теңсіздіктердің шешімдерін сан аралығы арқылы және берілген сан аралығын теңсіздік түрінде жазу;	
	Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесі. Бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу	6.2.2.14 - бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктер жүйесін шешу;	
	Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздік. Айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар сызықтық теңсіздіктерді шешу	6.2.2.15 - $ x > a, x \geq a, x < a, x \leq a$ теңсіздіктер түрінде берілген нүктелер жиынын координаталық түзуде кескіндеу;	
Координаталық жазықтық	Перпендикуляр түзулер және кесінділер. Параллель түзулер және кесінділер	6.3.2.1 - параллель, қиылысатын, перпендикуляр түзулердің	

		<p>анықтамаларын білу; 6.3.2.2 - параллель, перпендикуляр түзулер мен кесінділерді ажырату;</p>		
	<p>Координаталық жазықтық. Тікбұрышты координаталар жүйесі</p>	<p>6.3.1.1 - координаталық жазықтық ұғымын меңгеру; 6.3.1.2 - тік бұрышты координаталар жүйесін салу; 6.3.1.3 - $(x; y)$ реттелген сандар жұбы тікбұрышты координаталар жүйесінде нүктені беретінін және әрбір нүктеге нүктенің координаталары деп аталатын бір ғана реттелген сандар жұбының сәйкес болатынын түсіну; 6.3.1.4 - координаталар жүйесінде нүктені оның координаталары бойынша салу және координаталық жазықтықта берілген</p>		

		<p>нүктенің координаталарын табу; 6.3.2.3 - кесінділердің, сәулелер немесе түзулердің бір-бірімен, координаталық осьтермен қиылысу нүктелерінің координаталарын графиктік тәсілмен табу;</p>		
	<p>Центрлік симметрия. Осьтік симметрия</p>	<p>6.3.1.5 - осьтік және центрлік симметрия ұғымдарын меңгеру; 6.3.1.6 - осьтік немесе центрлік симметриясы болатын фигуралар туралы түсінігі болуы; симметриялық және центрлік-симметриялы фигураларды ажырату; 6.3.2.5 - тік бұрышты координаталар жүйесінде координаталар басы және координаталық</p>		

		осьтерге қатысты симметриялы нүктелер мен фигураларды салу;	
Кеңістіктегі фигуралар	Фигуралардың кеңістікте орналасуы. Кеңістік фигураларын кескіндеу, «көрінбейтін» сызықтар. Вектор ұғымы.	6.3.2.4 - кескіні бойынша фигураны ажырату, жазық және кеңістік фигураларын кескіндеу; 6.3.4.1 - вектор анықтамасын білу және оны кескіндеу;	
4-тоқсан			
Статистика. Комбинаторика	Статистикалық деректер және олардың сипаттамалары: арифметикалық орта, мода, медиана, құлаш	6.4.3.1 - бірнеше сандардың арифметикалық ортасы, санды деректердің құлашы, медианасы, модасының анықтамаларын білу; 6.4.3.2 - статистикалық санды сипаттамаларды есептеу;	
	Қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару. Іріктеу тәсілі арқылы комбинаторикалық есептер шығару.	6.5.1.5 - қозғалыстың орташа жылдамдығын табуға есептер шығару; 6.4.2.1 - іріктеу тәсілмен комбинаторикалық есептерді шығару;	

Шамалар арасындағы тәуелділіктер	Шамалар арасындағы тәуелділіктерді берілу тәсілдері:аналитикалық (формула арқылы), кестелік, графиктік тәсіл	6.5.2.5 - шамалар арасындағы тәуелділікке есептер шығару; 6.5.2.6 - шамалар арасындағы тәуелділіктер-дің берілу тәсілдерін білу; 6.5.2.7 - сипаттамасы бойынша тәуелділіктің формуласын жазу; 6.5.2.8 - формуламен немесе графикпен берілген тәуелділіктердің кестесін құру; 6.5.2.9 - формуламен және кестемен берілген тәуелділіктердің графиктерін салу;		
	Нақты процестердің графиктерін қолданып шамалар арасындағы тәуелділіктерді зерттеу	6.5.2.10 - шынайы процестердің графиктерін қолданып, шамалар арасындағы тәуелділіктерді табу және зерттеу;		
	Тура пропорционалдық және оның графигі	6.1.2.23 - тура пропорционал тәуелділіктерді танып		

		білу және мысалдар келтіру; 6.2.1.12 - тура пропорционалдың формуласын білу және графигін салу; 6.5.2.11 - тура пропорционал шамалардың арасындағы шынайы тәуелділік-тердің графиктеріне талдау беру; 6.5.2.12 - сипаттамасы бойынша тура пропорционалдың формуласын жазу; 6.5.2.13 - тура пропорционалдың графигін салу;		
Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер және олардың жүйелері	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеу	6.2.2.16 - екі айнымалысы бар теңдеудің анықтамасын және қасиеттерін білу;		
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері	6.2.2.17 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесі туралы түсінігінің болуы; 6.2.2.18 - екі		

		айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесінің шешімі реттелген сандар жұбы болатынын түсіну;	
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін қосу тәсілімен және алмастыру тәсілімен шешу	6.2.2.19 - теңдеулер жүйелерін алмастыру тәсілі және қосу тәсілі арқылы шешу;	
	Мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйелері арқылы шығару	6.2.1.13 - сандармен байланысты есептер шығаруда $\overline{ab} = 10a + b$, $\overline{abc} = 100a + 10b + c$ жазуларын қолдану; 6.5.1.7 - мәтінді есептерді сызықтық теңдеулер жүйелерін құру арқылы шешу;	
5-6-сыныптардағы математика курсын қайталау			

ЖОБА

**11 жылдық мектептің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасы мен
12 жылдық мектептің 8-10-сыныптарына арналған «Алгебра» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ
КЕСТЕСІ**

Қолданыстағы нұсқа	Ұсынылатын нұсқа
--------------------	------------------

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы	Негізгі орта білім беру деңгейінің 8-10-сыныптарына арналған «Алгебра» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы
<p style="text-align: center;">1 тарау. Жалпы ережелер</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді. 2. Оқу бағдарламасының мақсаты – «Алгебра» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту. 3. Міндеттері: <ol style="list-style-type: none"> 11) «Сандар», «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау; 12) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру; 13) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау; 14) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру; 15) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін 	<p style="text-align: center;">1 тарау. Жалпы ережелер</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді. 2. Оқу бағдарламасының мақсаты – «Алгебра» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту. 3. Міндеттері: <ol style="list-style-type: none"> 1) математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау; 2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру; 3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

<p>логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;</p> <p>16) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;</p> <p>17) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;</p> <p>18) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;</p> <p>19) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;</p> <p>20) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.</p>	<p>4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;</p> <p>6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;</p> <p>7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;</p> <p>8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;</p> <p>9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;</p> <p>10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.</p>
<p>2-тарау. «Алгебра» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Алгебра» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 1) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;</p>	<p>2-тарау. «Алгебра» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Алгебра» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 1) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында –</p>

<p>2) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 3) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат. 5. 7-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады: 1) 5-6 сыныптардағы математика курсын қайталау. 2) «Бүтін көрсеткішті дәреже». Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Санның стандарт түрі. Өте кіші және өте үлкен сандармен байланысты практикалық есептер шығару. Абсолюттік және салыстырмалы қателік. Құрамында дәрежесі бар сандар тізбектері. 3) «Көпмүшелер». Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Көпмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүше мен көпмүшені стандарт түрі. Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. 4) «Функция. Функцияның графигі». Функция ұғымы. Функцияның графигі. Сызықтық функция және оның графигі. Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графикалық тәсілмен шешу. $y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері. 5) «Статистика элементтері». Бас жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдары. Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі. Жиілік алқабы. 6) «Қысқаша көбейту формулалары». Екі өрнектің квадраттарының айырымының формуласы. Екі өрнектің қосындысының квадраты және айырымының квадратының формулалары. Екі өрнектің қосындысының кубы және айырымының кубының формулалары. Екі өрнектің кубтарының қосындысы және кубтарының айырымының формулалары. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Теңдеу және теңсіздік құру арқылы берілген мәтінді есептерді шығару. 7) «Алгебралық бөлшектер». Алгебралық бөлшектер және оның негізгі қасиеті. Алгебралық бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару. Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру. 8) 7-сыныптағы алгебра курсын қайталау. б. 8-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі</p>	<p>102 сағат; 2) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат; 3) 10-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат. 5. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады: 1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты. 6. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған: 1) ғылыми-танымдық құзыреттілік: - математикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы; - функционалдық сауаттылық; - өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс; - оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс; - индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс; - шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді</p>
---	---

<p>тараулардан тұрады:</p> <p>1) 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау.</p> <p>2) «Квадрат түбір және иррационал өрнектер». Иррационал сандар. Нақты сандар. Квадрат түбір. Квадрат түбірдің жуық мәні. Арифметикалық квадрат түбір. Арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттері. Көбейткішті түбір таңбасының алдына шығару. Көбейткішті түбір таңбасының ішіне енгізу. Бөлшектің бөлімін иррационалдықтан босату. Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру. Нақты сандарды салыстыру. $y = \sqrt{x}$ функциясы, оның қасиеттері және графигі.</p> <p>3) «Квадрат теңдеулер». Квадрат теңдеу. Толымсыз квадрат теңдеулер. Келтірілген квадрат теңдеу. Екімүшенің толық квадратын айыру. Квадрат теңдеу түбірлерінің формулалары. Дискриминант. Виет теоремасы. Виет теоремасына кері теорема. Квадрат үшмүше. Квадрат үшмүшенің түбірі. Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу. Квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулер. Биквадрат теңдеу. Жаңа айнымалы енгізу әдісі. Бүтін рационал теңдеу. Бөлшек-рационал теңдеу. Рационал теңдеу. $ax^2 + bx + c = 0$; $ax^2 + b x + c = 0$ түріндегі теңдеулер. Квадрат теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару.</p> <p>4) «Квадраттық функция». Квадраттық функция. $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$ және $y=a(x-m)^2+n$ ($a \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың қасиеттері және графиктері. $y=ax^2+bx+c$ ($a \neq 0$) түріндегі квадраттық функция, оның қасиеттері және графигі.</p> <p>5) «Статистика элементтері». Жиілік. Жиіліктер кестесі. Интервалдық кесте. Гистограмма. Жинақталған жиілік. Орта мән. Дисперсия. Стандартты ауытқу. Алқап.</p> <p>6) «Теңсіздіктер». Квадрат теңсіздік. Квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару. Рационал теңсіздік. Интервалдар әдісі. Бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесі. Квадрат теңсіздіктер жүйесі.</p> <p>7) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау.</p> <p>7. 9-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p>	<p>құрастыра және шығара білуі тиіс;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс; <p>2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы; - Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі; - әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі; <p>3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс - сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы; - ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі; - жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы. <p>4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы; - дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы; - электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;
--	---

1) 8-сыныптағы алгебра курсың қайталау.

2) «Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықты емес теңдеулер. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі көмегімен мәтінді есептер шығару. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесі.

3) «Комбинаторика элементтері». Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері). Санның факториалы. Қайталанбайтын «орналастыру», «алмастыру» және «теру» ұғымдары. Комбинаториканың негізгі формулалары. Комбинаторика формулаларын қолдану арқылы есептер шығару. Ньютон биномы және қасиеттері.

4) «Тізбектер». Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері. Арифметикалық прогрессия. Арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Геометриялық прогрессия. Геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысы. Математикалық индукция әдісі.

5) «Тригонометрия». Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері. Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндері. Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Келтіру формулалары. Екі бұрыштың қосындысы мен айырымының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосбұрышы және жартыбұрышының формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулалары. Тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулалары. Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

6) «Ықтималдықтар теориясының элементтері». Оқиға, кездейсоқ оқиға,

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

6. 8-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 6-7 сыныптардағы математика курсың қайталау.

2) «Бүтін көрсеткішті дәреже». Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Санның стандарт түрі. Өте кіші және өте үлкен сандармен байланысты практикалық есептер шығару. Абсолюттік және салыстырмалы қателік. Құрамында дәрежесі бар сандар тізбектері.

3) «Көпмүшелер». Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Көпмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүше мен көпмүшені стандарт түрі. Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

4) «Функция. Функцияның графигі». Функция ұғымы. Функцияның графигі. Сызықтық функция және оның графигі. Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу. $y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері.

5) «Статистика элементтері». Бас жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдары. Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі. Жиілік алқабы.

6) «Қысқаша көбейту формулалары». Екі өрнектің

ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға. Элементар оқиғалар. Қолайлы нәтижелер. Тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар. Ықтималдықтың классикалық анықтамасы. Статистикалық ықтималдық. Геометриялық ықтималдық.

7) 7-9 сыныптардағы алгебра курсың қайталау.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. Оқу пәнінің мазмұны төрт бөлімді қамтиды: «Сандар», «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ».

10. «Сандар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

3) Сандар және шамалар туралы түсініктер;

4) Сандарға амалдар қолдану.

11. «Алгебра» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

4) Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру,

5) Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және

жиынтықтары;

6) Тізбектер және олардың қосындысы;

7) Тригонометрия.

12. «Статистика және ықтималдықтар теориясы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

4) Жиындар теориясы және логика элементтері;

5) Комбинаторика негіздері;

6) Ықтималдықтар теориясының негіздері;

7) Статистика және деректерді талдау.

13. «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

3) Математикалық анализ бастамалары;

4) Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару;

квадраттарының айырымының формуласы. Екі өрнектің қосындысының квадраты және айырымының квадратының формулалары. Екі өрнектің қосындысының кубы және айырымының кубының формулалары. Екі өрнектің кубтарының қосындысы және кубтарының айырымының формулалары. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Теңдеу және теңсіздік құру арқылы берілген мәтінді есептерді шығару.

7) «Алгебралық бөлшектер». Алгебралық бөлшектер және оның негізгі қасиеті. Алгебралық бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару. Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

8) 8-сыныптағы алгебра курсың қайталау.

7. 9-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 8-сыныптағы алгебра курсың қайталау.

2) «Квадрат түбір және иррационал өрнектер».

Иррационал сандар. Нақты сандар. Квадрат түбір. Квадрат түбірдің жуық мәні. Арифметикалық квадрат түбір. Арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттері. Көбейткішті түбір таңбасының алдына шығару. Көбейткішті түбір таңбасының ішіне енгізу. Бөлшектің бөлімін иррационалдықтан босату. Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру. Нақты сандарды салыстыру. $y = \sqrt{x}$ функциясы, оның қасиеттері және графигі.

3) «Квадрат теңдеулер». Квадрат теңдеу. Толымсыз квадрат теңдеулер. Келтірілген квадрат теңдеу. Екімүшенің толық квадратын айыру. Квадрат теңдеу түбірлерінің формулалары. Дискриминант. Виет теоремасы. Виет теоремасына кері теорема. Квадрат үшмүше. Квадрат үшмүшенің түбірі. Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу. Квадрат теңдеуге келтірілетін

5) Математикалық тіл және математикалық модель.

теңдеулер. Биквадрат теңдеу. Жаңа айнымалы енгізу әдісі. Бүтін рационал теңдеу. Бөлшек-рационал теңдеу. Рационал теңдеу. $|ax^2 + bx| + c = 0$; $ax^2 + b|x| + c = 0$ түріндегі теңдеулер. Квадрат теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару.

4) «Квадраттық функция». Квадраттық функция. $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$ және $y=a(x-m)^2+n$ ($a \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың қасиеттері және графиктері. $y=ax^2+bx+c$ ($a \neq 0$) түріндегі квадраттық функция, оның қасиеттері және графигі.

5) «Статистика элементтері». Жиілік. Жиіліктер кестесі. Интервалдық кесте. Гистограмма. Жинақталған жиілік. Орта мән. Дисперсия. Стандартты ауытқу. Алқап.

6) «Теңсіздіктер». Квадрат теңсіздік. Квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару. Рационал теңсіздік. Интервалдар әдісі. Бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесі. Квадрат теңсіздіктер жүйесі.

7) 9-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

8. 10-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

2) «Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі көмегімен мәтінді есептер шығару. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесі.

3) «Комбинаторика элементтері».

Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері). Санның факториалы. Қайталанбайтын «орналастыру», «алмастыру» және «теру» ұғымдары. Комбинаториканың негізгі формулалары. Комбинаторика формулаларын қолдану арқылы есептер шығару. Ньютон биномы және қасиеттері.

4) «Тізбектер». Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері. Арифметикалық прогрессия. Арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Геометриялық прогрессия. Геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысы. Математикалық индукция әдісі.

5) «Тригонометрия». Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері. Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндері. Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Келтіру формулалары. Екі бұрыштың қосындысы мен айырымының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосбұрышы және жартыбұрышының формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулалары. Тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға

	<p>түрлендіру формулалары. Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру.</p> <p>б) «Ықтималдықтар теориясының элементтері». Оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға. Элементар оқиғалар. Қолайлы нәтижелер. Тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар. Ықтималдықтың классикалық анықтамасы. Статистикалық ықтималдық. Геометриялық ықтималдық.</p> <p>7) 7-9 сыныптардағы алгебра курсы қайталау.</p>												
<p>3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі</p> <p>9. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.</p> <p>10. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:</p> <table border="1" data-bbox="165 935 1240 1458"> <thead> <tr> <th colspan="4">1-бөлім. Сандар</th> </tr> <tr> <th>1. Сандар және шамалар туралы түсініктер</th> <th>7.1.1.</th> <th>8.1.1.</th> <th>9.1.1.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу;</td> <td>8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру; 8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және</td> <td>9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;</td> </tr> </tbody> </table>	1-бөлім. Сандар				1. Сандар және шамалар туралы түсініктер	7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.		7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу;	8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру; 8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және	9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;	<p>3 тарау. Күтілетін нәтижелер</p> <p>8-сынып</p> <p>9. 8-сынып білім алушыларында:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) көпмүшенің стандарт түрі; 2) көпмүшені көбейткіштерге жіктеу туралы түсінігі болады. <p>10. 8-сынып білім алушылары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) натурал көрсеткішті дәреженің анықтамасын; 2) бүтін көрсеткішті дәреженің анықтамасын; 3) бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін; 4) санның стандарт түрінің анықтамасын; 5) бірімүшенің анықтамасын; 6) көпмүшенің анықтамасын; 7) бірімүше дәрежесінің анықтамасын; 8) көпмүше дәрежесінің анықтамасын; 9) көпмүшелерді қосудың ережесін; 10) көпмүшелерді азайтудың ережесін; 11) көпмүшелерді көбейтудің ережесін; 12) бірімүшені бірімүшеге бөлудің ережесін; 13) көпмүшені бірімүшеге бөлудің ережесін; 14) қысқаша көбейту формулаларын; 15) көпмүшені көбейткіштерге жіктеу тәсілдерін;
1-бөлім. Сандар													
1. Сандар және шамалар туралы түсініктер	7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.										
	7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу;	8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру; 8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және	9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;										

		ұғымдарын ажырату;		
2. Сандарға амалдар қолдану	7.1.2. 7.1.2.1 - натурал көрсеткішті дәреже анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 - санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.3 - нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 - бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.5 - алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін	8.1.2. 8.1.2.1 - арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.2.2 - квадрат түбірдің мәнін бағалау; 8.1.2.3 - көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу; 8.1.2.4 - бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту; 8.1.2.5 - құрамында түбір таңбасы бар өрнектерді түрлендіруді орындау; 8.1.2.6 - нақты сандарды салыстыру;	9.1.2. 9.1.2.1 - градусы радианға және радианды градусқа айналдыру;	16) рационал бөлшектің негізгі қасиетін; 17) абсолют қателіктің анықтамасын; 18) салыстырмалы қателіктің анықтамасын; 19) кездейсоқ оқиғаның анықтамасын біледі. 11. 8-сынып білім алушылары келесі біліктерін қолданады: 1) бүтін көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану; 2) бірімүшені стандарт түрде жазу; 3) көпмүшені стандарт түрде жазу; 4) бірімүшенің дәрежесін таба білу; 5) көпмүшенің дәрежесін таба білу; 6) көпмүшенің ұқсас мүшелерін біріктіру; 7) көпмүшелермен қосу, азайту және көбейтуді орындау; 8) бірімүше мен көпмүшені бірімүшеге бөлуді орындау; 9) ортақ көбейткішті жақшаның сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көпмүшені көбейткіштерге жіктеуді орындау; 10) қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 11) рационал бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару; 12) рационал өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау; 13) санды стандарт түрде жазу; 14) $y = ax^2$ функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау; 15) $y = ax^3$ функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау; 16) $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және қасиеттерін анықтау;

	<p>қолдану; 7.1.2.6 - көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.1.2.7 - стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану; 7.1.2.8 - стандарт түрде жазылған санның мәнді бөлігін және ретін табу; 7.1.2.9 - стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру; 7.1.2.10 - шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу; 7.1.2.11 - шамалардың жуық мәндерін табу және оларды</p>			<p>17) шама мен санның жуық мәнін жазу; 18) сандардың жуық мәндерімен амалдар орындау; 19) шама мен санның жуық мәнінің абсолют қателігін табу; 20) шама мен санның жуық мәнінің салыстырмалы қателігін табу.</p> <p style="text-align: center;">9-сынып</p> <p>12. 9-сынып білім алушыларында: 1) функцияның таңба тұрақтылық аралықтары; 2) жиындағы функциялардың ең үлкен және кіші мәндері туралы түсінігі болады.</p> <p>13. 9-сынып білім алушылары: 1) иррационал санның анықтамасын; 2) нақты санның анықтамасын; 3) арифметикалық квадрат түбірдің анықтамасын; 4) арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін; 5) құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендірудің түрлерін; 6) квадрат теңдеудің анықтамасын; 7) квадрат теңдеудің түрлерін; 8) келтірілген квадрат теңдеудің анықтамасын; 9) биквадрат теңдеудің анықтамасын; 10) квадрат теңдеу түбірлерінің формулаларын; 11) Виет теоремасын және Виет теоремасына кері теореманы; 12) квадрат үшмүшенің анықтамасын; 13) квадрат үшмүше түбірлерінің анықтамасын; 14) бөлшек-рационал теңсіздіктің анықтамасын; 15) интервалдар әдісінің мағынасын; 16) кездейсоқ оқиғаның анықтамасын біледі.</p> <p>14. 9-сынып білім алушылары келесі біліктерді үлгі</p>
--	--	--	--	---

	стандарт түрде жазу; 7.1.2.12 - жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу; 7.1.2.13 - калькулятордың көмегімен жуықтап есептеулерді орындау; 7.1.2.14 - тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 7.1.2.15 - натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану;			бойынша қолданады: 1) $y = \sqrt{x}$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау; 2) $y = ax^2 + n$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау; 3) $y = a(x - m)^2$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау; 4) $y = a(x - m)^2 + n$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау; 5) $y = ax^2 + bx + c$ функция графигін салу және қасиеттерін анықтау; 6) құрамында квадрат түбірі бар өрнектерді тепе-тең түрлендіру; 7) квадрат теңдеуді шығару; 8) Виет теоремасын және Виет теоремасына кері теореманы қолдану; 9) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген квадрат теңдеуді шығару; 10) квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулерді шығару; 11) бөлшек-рационал теңдеуді шығару; 12) айнымалысы модуль таңбасының ішінде берілген бір айнымалысы бар бөлшек-рационал теңдеуді шығару; 13) квадрат және бөлшек-рационал теңдеудің көмегімен мәтінді есептерді шығару; 14) квадрат үшмүшенің түбірлерін табу; 15) квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу; 16) квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі және интервалдар әдісімен шығару; 17) рационал теңсіздіктерді интервалдар әдісімен шығару.
2-бөлім. Алгебра				
1.	7.2.1.	8.2.1.	9.2.1.	
Алгебралық өрнек-тер және түрлендірулер	7.2.1.1 - санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану; 7.2.1.2 - бірімүше	8.2.1.1 - квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 8.2.1.2 - үшмүшеден екімүшенің толық квадратын бөлу;		

	<p>анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу; 7.2.1.3 - бірімүшені стандарт түрде жазу; 7.2.1.4 - бірімүшелерді көбейтуді орындау және бірімүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету; 7.2.1.5 - көпмүше анықтамасын білу және оның дәрежесін табу; 7.2.1.6 - көпмүшені стандарт түрге келтіру; 7.2.1.7 - көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.8 - көпмүшені бірімүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.9 - көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау;</p>	<p>8.2.1.3 - квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу;</p>		<p style="text-align: center;">10-сынып</p> <p>15. 10-сынып білім алушылары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) теңдеулердің мәндестігі туралы теоремаларды және олардан шығатын салдарды; 2) екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеудің анықтамасын; 3) бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесінің анықтамасын; 4) екі айнымалысы бар теңсіздіктің анықтамасын; 5) екі айнымалысы бар теңсіздікті шығару алгоритмін; 6) екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесінің анықтамасын; 7) сандар тізбегінің анықтамасын; 8) сандар тізбегінің қасиеттерін; 9) сандар тізбегінің берілу тәсілдерін (баяндау, аналитикалық, рекурренттік, графиктік тәсілдер); 10) арифметикалық прогрессияның анықтамасын; 11) арифметикалық прогрессияның n-ші мүшесінің формуласын; 12) арифметикалық прогрессияның негізгі қасиетін; 13) арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласын; 14) геометриялық прогрессияның анықтамасын; 15) геометриялық прогрессияның n-ші мүшесінің формуласын; 16) геометриялық прогрессияның негізгі қасиетін; 17) геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласын; 18) шексіз кемімелі геометриялық прогрессияның мүшелерінің қосындысының мәнін есептеу формуласын; 19) математикалық индукция әдісінің маңызын;
--	--	--	--	--

	<p>7.2.1.10 - $a^2 - b^2 = (a - b)(a + b)$, $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.11 - $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2)$, $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.12 - алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.13 - көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең</p>			<p>20) өлшемі 1 радианға тең бұрыштың анықтамасын; 21) бірлік шеңбердің анықтамасын; 22) бұрыштың градустық және радиандық өлшемдері арасындағы байланысты беретін формуланы; 23) кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсы және котангенсының анықтамасын; 24) 0°, 30°, 45°, 60°, 90° бұрыштарының синусының, косинусының, тангенсының және котангенсының мәндерін; 25) тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын; 26) тригонометриялық функциялардың қасиеттерін (периодтылығы, жұптығы, тақтығы); 27) негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді; 28) келтіру формулаларын; 29) қосу формулаларын; 30) қосбұрыш және жартыбұрыштардың формулаларын; 31) тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулаларын; 32) тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулаларын; 33) классикалық ықтималдықтың анықтамасын; 34) геометриялық ықтималдықтың анықтамасын біледі.</p> <p>16. 10-сынып білім алушылары келесі біліктерді үлгі бойынша қолданады:</p> <p>1) екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулерді шығару; 2) екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер</p>
--	--	--	--	---

	<p>түрлендірулерді орындау; 7.2.1.14 - алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.15 - қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау ; 7.2.1.16 - алгебралық бөлшектерді танып білу; 7.2.1.17 - алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 7.2.1.18 - алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану:</p>			<p>жүйесін шығару; 3) мәтінді есептерді екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі арқылы шығару; 4) бір айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шығару; 5) екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шығару; 6) екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйелерін шығару; 7) сандар тізбегінің жалпы мүшесінің формуласын табу; 8) сандар тізбегінің түрін анықтау; 9) сандар тізбегінің қасиеттерін анықтау; 10) арифметикалық және геометриялық прогрессияларды ажырату; 11) арифметикалық прогрессияның n-ші мүшесін табу; 12) арифметикалық прогрессияның n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу; 13) геометриялық прогрессияның n-ші мүшесін табу; 14) геометриялық прогрессияның n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу; 15) шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысының мәнін есептеу; 16) математикалық тұжырымдарды математикалық индукция әдісінің көмегімен дәлелдеу; 17) бұрыштың градустық және радиандық өлшемдерін табу; 18) бұрыштың градустық және радиандық өлшемдері арасындағы байланысты беретін формуланы қолдану; 19) тригонометриялық функциялардың мәндерін табу;</p>
--	--	--	--	---

	$\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0$; 7.2.1.19 - алгебралық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.20 - алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау; 7.2.1.21 - құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау;			20) негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қолдану; 21) келтіру формулаларын қолдану; 22) қосу формулаларын қолдану; 23) қосбұрыш және жартыбұрыштардың формулаларын қолдану; 24) тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру; 25) тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру; 26) құрамында тригонометриялық функциялары бар өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау; 27) оқиғаның классикалық ықтималдығын табу; 28) оқиғаның геометриялық ықтималдығын табу; 29) таңдауда арифметикалық ортаны, мода мен медиананы табу.
2. Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйеле-рі және жиынтықтары	7.2.2.	8.2.2.	9.2.2.	
		8.2.2.1 - квадрат теңдеудің анықтамасын білу; 8.2.2.2 - квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату; 8.2.2.3 - квадрат теңдеулерді шешу; 8.2.2.4 - Виет теоремасын	9.2.2.1 - екі айнымалысы бар сызықтық және емес теңдеулерді ажырату; 9.2.2.2 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін	

		<p>қолдану; 8.2.2.5 - $ax^2 + bx + c = 0$; $ax^2 + b x + c = 0$ түріндегі теңдеулерді шешу; 8.2.2.6 - бөлшек- рационал теңдеулерді шешу; 8.2.2.7 - квадрат теңдеулерге келтірілетін теңдеулерді шешу; 8.2.2.8 - квадрат теңсіздіктерді шешу; 8.2.2.9 - рационал теңсіздіктерді шешу; 8.2.2.10 - біреуі сызықтық, екіншісі - квадрат теңсіздік болатын екі теңсіздіктен құралған жүйелерді шешу; 8.2.2.11 - құрамында екі квадрат теңсіздігі бар жүйелер мен жиынтықтарды шешу;</p>	<p>шешу; 9.2.2.3 - екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу; 9.2.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шешу;</p>	
3. Тізбектер	7.2.3.	8.2.3.	9.2.3.	

және қосындылау	7.2.3.1 - құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау;		<p>9.2.3.1 - сандар тізбегі туралы түсінік болу;</p> <p>9.2.3.2 - тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы:</p> $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$ <p>;</p> <p>9.2.3.3 - математикалық индукция әдісін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.4 - сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық және геометриялық прогрессияны ажырату;</p> <p>9.2.3.5 - арифметикалық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p>	
-----------------	---	--	--	--

			<p>9.2.3.6 - геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.7 - арифметикалық немесе/және геометриялық прогрессияларға байланысты есептер шығару;</p> <p>9.2.3.8 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану;</p> <p>9.2.3.9 - шексіз кемімелі геометриялық</p>	
--	--	--	---	--

			прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану;	
4.Триго- номет-рия	7.2.4.	8.2.4.	9.2.4.	
			<p>9.2.4.1 - тригонометриялық функциялардың анықтамаларын білу;</p> <p>9.2.4.2 - бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары ($\cos \alpha$, $\sin \alpha$) мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын білу;</p> <p>9.2.4.3 - бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қорытып шығару және қолдану;</p> <p>9.2.4.4 - келтіру формулаларын</p>	

			<p>қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.5 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 9.2.4.6 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын , бірсарындылығын және таңбатұрақтылық аралықтарын түсіндіру; 9.2.4.7 - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру</p>	
--	--	--	--	--

			<p>формуларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.8 - тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;</p>	
3-бөлім. Статистика және ықтималдықтар теориясы				
1. Комбинаторика негіздері	7.3.1.	8.3.1.	9.3.1.	
			<p>9.3.1.1 - комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 - санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формуларын</p>	

			білу; 9.3.1.5 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару; 9.3.1.6 - Ньютон биномы формуласын және оның қасиеттерін білу және қолдану;	
2. Ықтималдық-тартеориясының негіздері	7.3.2.	8.3.2.	9.3.2.	
			9.3.2.1 - оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын меңгеру; 9.3.2.2 - элементар және элементар емес оқиғаларды ажырату; 9.3.2.3 -	

			Ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және есептер шығару үшін оны қолдану; 9.3.2.4 - ықтималдықтың статистикалық анықтамасын білу; 9.3.2.5 - геометриялық ықтималдықты есептер шығаруда қолдану;	
3. Статистика және дерек-терді талдау	7.3.3. 7.3.3.1 - басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру; 7.3.3.2 - нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 - статистикалық деректерді жинау және оны кесте	8.3.3. 8.3.3.1 - таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 - жиіліктердің интервалдық кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру; 8.3.3.3 - жинақталған жиілік	9.3.3.	

	<p>түрінде көрсету; 7.3.3.4 - таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету 7.3.3.5 - кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру; 7.3.3.6 - таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 - кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау;</p>	<p>анықтамасын білу; 8.3.3.4 - статистикалық кестемен, алқаппен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау; 8.3.3.5 - дисперсия, стандартты ауытқу анықтамаларын және оларды есептеу формулаларын білу;</p>		
4-бөлім. Математикалық модельдеу мен талдау				
1.Мате-Матика-лық анализ бастамалары	7.4.1.	8.4.1.	9.4.1.	
	<p>7.4.1.1 - функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру; 7.4.1.2 - функцияның берілу тәсілдерін білу; 7.4.1.3 - функцияның</p>	<p>8.4.1.1 - $y = \sqrt{x}$ функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу; 8.4.1.2 – $y = a(x - m)^2$, $y = ax^2 + n$ және $y = a(x - m)^2 +$</p>		

	<p>анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 7.4.1.4 - $y = kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.5 - $y = kx + b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.6 - сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу; 7.4.1.7 - $y = kx + b$</p>	<p>$n, a \neq 0$, түрдегі квадраттық функциялардың қасиеттерін білу және графиктерін салу; 8.4.1.3 - $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$, түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу;</p>		
--	--	---	--	--

	<p>сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау;</p> <p>7.4.1.8 - сызықтық функция графиктерінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу</p> <p>7.4.1.9 - графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу;</p> <p>7.4.1.10 - $y = ax^2$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;</p> <p>7.4.1.11 - $y = ax^3$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;</p>			
--	---	--	--	--

	7.4.1.12 - $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;			
2.	7.4.2.	8.4.2.	9.4.2.	
Математикалық модельдеудің көмегі-мен есептер шығару	7.4.2.1 - өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға байланысты есептер шығару; 7.4.2.2 - мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару; 7.4.2.3 - шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгертінін бағалау; 7.4.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін	8.4.2.1 - мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.2 - мәтінді есептерді бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.3 қолданбалы есептерді шығару үшін квадраттық функцияны қолдану;	9.4.2.1 - мәтінді есептерді теңдеулер жүйелері арқылы шығару; 9.4.2.2 - геометриялық және арифметикалық прогрессияларға байланысты мәтінді есептерді шығару;	

	графиктік тәсілмен шешу;			
3.	7.4.3.	8.4.3.	9.4.3.	
Математикалық тіл және математикалық модель	7.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;	8.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;	9.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;	
<p>16. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p> <p>17. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>				
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар</p>				

1) 7-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
5-6-сыныптардағы математика курсы қайталау		
Бүтін көрсеткішті дәреже	Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.1 - натурал көрсеткішті дәреже анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 - санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.15 - натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану; 7.4.2.3 - шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгертінін бағалау;
	Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.3 - нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 - бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.6 - көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.2.1.1 - санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті

		дәреже қасиеттерін қолдану;		
	Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру	7.1.2.5 - алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін қолдану; 7.2.3.1 құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау;		
	Санның стандарт түрі	7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу; 7.1.2.7 - стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану; 7.1.2.8 - стандарт түрде жазылған санның мәнді бөлігін және ретін табу; 7.1.2.9 - стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру; 7.1.2.10 - шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу; 7.1.2.11 - шамалардың жуық мәндерін табу және оларды стандарт түрде жазу; 7.1.2.12 - жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу; 7.1.2.13 - калькулятордың көмегімен жуықтап есептеулерді орындау;		
	Мәтінді есептерді шығару	7.4.2.1 - өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға		

		байланысты есептер шығару;		
Көпмүшелер	Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	7.2.1.2 - бірмүше анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу; 7.2.1.3 - бірмүшені стандарт түрде жазу; 7.2.1.4 - бірмүшелерді көбейтуді орындау және бірмүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету;		
	Көпмүшелер. Көпмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	7.2.1.5 - көпмүше анықтамасын білу және оның дәрежесін табу; 7.2.1.6 - көпмүшені стандарт түрге келтіру -		
	Көпмүшелерге амалдар қолдану	7.2.1.7 - көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.8 - көпмүшені бірмүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.9 - көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау;		
	Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу	7.2.1.12 - алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу;		
	Өрнектерді тепе-тең түрлендіру	7.2.1.13 - көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау;		
2-тоқсан				
Функция. Функцияның графигі	Функция және функцияның графигі	7.4.1.1 - функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру;		

		7.4.1.2 - функцияның берілу тәсілдерін білу; 7.4.1.3 - функцияның анықталу облысы мен мәндер жиынын табу;	
	Сызықтық функция және оның графигі	7.4.1.4 - $y = kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.5 - $y = kx + b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.6 - сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу; 7.4.1.7 - $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау;	
	Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы	7.4.1.8 - сызықтық функция графиктерінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу 7.4.1.9 - графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу;	
	Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу	7.4.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу;	

	$y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері	7.4.1.10 - $y = ax^2$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.11 - $y = ax^3$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.12 - $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;	
Статистика элементтері	Вариациялық қатар	7.3.3.1 - басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру;	
	Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі	7.3.3.2 - нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 - статистикалық деректерді жинау және оны кесте түрінде көрсету; 7.3.3.4 - таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету 7.3.3.5 - кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру;	
	Жиілік алқабы	7.3.3.6 - таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 - кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау;	
3-тоқсан			
Қысқаша көбейту формулары	Қысқаша көбейту формулары	$7.2.1.10 - a^2 - b^2 = (a - b)(a + b)$, $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$	

		қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.11 - $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2)$, $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану;	
	Қысқаша көбейту формулаларының көмегімен өрнектерді түрлендіру	7.1.2.14 - тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 7.2.1.14 - алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.15 - қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау ;	
	Мәтінді есептерді шығару	7.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру; 7.4.2.2 - мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару;	
4-тоқсан			
Алгебралық бөлшектер	Алгебралық бөлшек және оның негізгі қасиеті	7.2.1.16 - алгебралық бөлшектерді танып білу; 7.2.1.17 - алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 7.2.1.18 - алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану: $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0$;	
	Алгебралық	7.2.1.19 - алгебралық бөлшектерді	

	бөлшектерге амалдар қолдану	қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.20 - алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау;	
	Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	7.2.1.21 - құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау;	
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау			
2) 8-сынып			
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары	
1-тоқсан			
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау			
Квадрат түбір және иррационал өрнек	Нақты сандар	8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру;	
	Квадрат түбір	8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және ұғымдарын ажырату; 8.1.2.1 - арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.2.2 - квадрат түбірдің мәнін бағалау;	
	Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру	8.1.2.3 - көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу ; 8.1.2.4 - бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту; 8.1.2.5 - құрамында түбір таңбасы бар өрнектерді түрлендіруді	

		орындау; 8.1.2.6 - нақты сандарды салыстыру;
	$y = \sqrt{x}$ функциясы, оның графигі және қасиеттері	8.4.1.1 - $y = \sqrt{x}$ функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу;
2-тоқсан		
Квадрат теңдеулер	Квадрат теңдеу	8.2.2.1 - квадрат теңдеудің анықтамасын білу; 8.2.2.2 - квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату;
	Квадрат теңдеулерді шешу	8.2.2.3 - квадрат теңдеулерді шешу; 8.2.2.4 - Виет теоремасын қолдану;
	Квадрат үшмүше	8.2.1.1 - квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 8.2.1.2 - үшмүшеден екімүшенің толық квадратын бөлу; 8.2.1.3 - квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу;
	Теңдеулерді шешу	8.2.2.5 – $ ax^2 + bx + c = 0$; $ax^2 + b x + c = 0$ түріндегі теңдеулерді шешу; 8.2.2.6 - бөлшек-рационал теңдеулерді шешу; 8.2.2.7 - квадрат теңдеулерге

		келтірілетін теңдеулерді шешу;
3-тоқсан		
Квадрат теңдеулер	Мәтінді есептерді шығару	8.4.2.1 - мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.2 - мәтінді есептерді бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен шешу;
Квадраттық функция	Квадраттық функция және оның графигі	8.4.1.2 - $y = a(x - m)^2$, $y = ax^2 + n$ және $y = a(x - m)^2 + n$, $a \neq 0$, түрдегі квадраттық функциялардың қасиеттерін білу және графиктерін салу; 8.4.1.3 - $y = ax^2 + bx + c$, $a \neq 0$, түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу;
	Мәтінді есептерді шығару	8.4.2.3 - қолданбалы есептерді шығару үшін квадраттық функцияны қолдану; 8.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;
Статистика элементтері	Жиілік алқабы, жиілік гистограммасы	8.3.3.1 - таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 - жиіліктердің интервалдық

		кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру;	
	Орта мән. Дисперсия. Стандартты ауытқу	8.3.3.3 - жинақталған жиілік анықтамасын білу; 8.3.3.4 - статистикалық кестемен, алқашпен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау; 8.3.3.5 - дисперсия, стандартты ауытқу анықтамаларын және оларды есептеу формулаларын білу;	
4-тоқсан			
Теңсіздіктер	Квадрат теңсіздік	8.2.2.8 - квадрат теңсіздіктерді шешу;	
	Рационал теңсіздік	8.2.2.9 - рационал теңсіздіктерді шешу;	
	Теңсіздіктер жүйелерін шешу	8.2.2.10 - біреуі сызықтық, екіншісі - квадрат теңсіздік болатын екі теңсіздіктен құралған жүйелерді шешу; 8.2.2.11 - құрамында екі квадрат теңсіздігі бар жүйелер мен жиынтықтарды шешу;	
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау			
3) 9-сынып			
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары	
1-тоқсан			
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау			

Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер, және олардың жүйелері	Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер және олардың жүйелері	9.2.2.1 - екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес теңдеулерді ажырату; 9.2.2.2 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу; 9.4.2.1 - мәтінді есептерді теңдеулер жүйелері арқылы шығару; 9.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;
	Екі айнымалысы бар теңсіздіктер	9.2.2.3 - екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу;
	Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйелері	9.2.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шешу;
Комбинаторика элементтері	Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері)	9.3.1.1 - комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 - санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу;
	Комбинаторика	9.3.1.5 - қайталанбайтын

	<p>формулаларын қолданып есептер шешу</p> <p>Ньютон биномы және оның қасиеттері</p>	<p>орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару;</p> <p>9.3.1.6 - Ньютон биномы формуласын және оның қасиеттерін білу және қолдану;</p>	
2-тоқсан			
Тізбектер	<p>Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері</p> <p>Арифметикалық және геометриялық прогрессиялар</p>	<p>9.2.3.1 - сандар тізбегі туралы түсінік болу;</p> <p>9.2.3.2 - тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$;</p> <p>9.2.3.3 - математикалық индукция әдісін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.4 - сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық және геометриялық прогрессияны ажырату;</p> <p>9.2.3.5 - арифметикалық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.6 - геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.7 - арифметикалық немесе/және геометриялық</p>	

		прогрессияларға байланысты есептер шығару	
	Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия	9.2.3.8 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану;	
	Мәтінді есептерді шығару	9.2.3.9 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.4.2.2 - геометриялық және арифметикалық прогрессияларға байланысты мәтінді есептерді шығару;	
3-тоқсан			
Тригонометрия	Бұрыш пен доғаның градусық және радиандық өлшемдері	9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.2.1 - градусы радианға және радианды градусқа айналдыру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;	
	Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыш синусының, косинусының, тангенсінің және	9.2.4.1 - тригонометриялық функциялардың анықтамаларын білу; 9.2.4.2 - бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары ($\cos \alpha, \sin \alpha$) мен тригонометриялық	

	котангенсінің мәндері	функциялардың өзара байланысын білу;	
	Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері	9.2.4.5 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 9.2.4.6 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңбатұрақтылық аралықтарын түсіндіру;	
	Тригонометрия формулалары	9.2.4.4 - келтіру формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.3 - бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қорытып шығару және қолдану;	
4-тоқсан			
Тригонометрия	Тригонометрия формулалары	9.2.4.7 - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қорытып шығару және қолдану;	
	Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	9.2.4.8 - тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;	

Ықтималдықтар теориясының элементтері	Ықтималдықтар теориясының негіздері	9.3.2.1 - оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын меңгеру; 9.3.2.2 - элементар және элементар емес оқиғаларды ажырату; 9.3.2.3 - ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және есептер шығару үшін оны қолдану; 9.3.2.4 - ықтималдықтың статистикалық анықтамасын білу;		
	Мәтінді есептерді шығару	9.3.2.5 - геометриялық ықтималдықты есептер шығаруда қолдану;		
7-9-сыныптардағы алгебра курсының қайталау				

ЖОБА

11 жылдық мектептің 7-9-сыныптарына арналған «Геометрия» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасы мен
12 жылдық мектептің 8-10-сыныптарына арналған «Геометрия» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ
КЕСТЕСІ

Қолданыстағы нұсқа	Ұсынылатын нұсқа
Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы	Негізгі орта білім беру деңгейінің 8-10-сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>2. Оқу бағдарламасының мақсаты - «Геометрия» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.</p> <p>3. Міндеттері:</p> <p>21) математикалық білім, және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;</p> <p>22) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;</p> <p>23) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;</p> <p>24) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>25) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуға лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;</p> <p>26) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты</p>	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>2. Оқу бағдарламасының мақсаты - «Геометрия» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.</p> <p>3. Міндеттері:</p> <p>1) математикалық білім, және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;</p> <p>2) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;</p> <p>3) есептерді шешу мақсатында</p>

<p>түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;</p> <p>27) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;</p> <p>28) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;</p> <p>29) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;</p> <p>30) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.</p>	<p>оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;</p> <p>4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;</p> <p>6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;</p> <p>7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;</p> <p>8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;</p> <p>9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;</p>
---	--

	10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.
<p>2-тарау. «Геометрия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Геометрия» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат. <p>5. 7-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>9) «Геометрияның алғашқы мәліметтері». Геометрияның негізгі ұғымдары. Геометрияның қарапайым фигуралары. Аксиома және теорема. Фигуралардың теңдігі. Теореманы дәлелдеу. Дәлелдеудің кері жору әдісі. Сыбайлас және вертикаль бұрыштар және олардың қасиеттері. Бұрыштың биссектрисасы. Перпендикуляр.</p> <p>10) «Үшбұрыштар». Үшбұрыш және оның түрлері. Үшбұрыштардың теңдігі. Үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Теңбүйірлі үшбұрыш. Үшбұрыштың биссектрисасы, медианасы және биіктігі, орта сызығы.</p> <p>11) «Түзулердің өзара орналасуы». Екі түзуді қиышымен қиғанда пайда болған бұрыштар. Түзулердің параллельдік белгілері. Параллель түзулердің қасиеттері. Үшбұрыштардың бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы. Үшбұрыштардың теңсіздігі. Тікбұрышты үшбұрыштың теңдік белгілері. Тік бұрышты үшбұрыштың қасиеттері. Перпендикуляр түзулер. Көлбеу және оның проекциясы. Түзуге жүргізілген перпендикулярдың біреу ғана болуы.</p> <p>12) «Шеңбер. Геометриялық салулар». Шеңбер, дөңгелек және оның элементтері мен бөліктері. Центрілік бұрыш. Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы. Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері. Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер. Салу есептері.</p> <p>13) 7-сыныптағы геометрия курсы қайталау.</p> <p>6. 8-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан</p>	<p>2-тарау. «Геометрия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Геометрия» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 2) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат; 3) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат. <p>5. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсаттың келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат; 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат; 3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты. <p>6. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ғылыми-танымдық құзыреттілік: <ul style="list-style-type: none"> - математикалық тұжырымдарға дәйек

тұрады:

8) 7-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

9) «Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу». Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш. Көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы. Көпбұрыштың сыртқы бұрышы. Көпбұрыштың сыртқы бұрыштарының қосындысы. Параллелограмм және оның қасиеттері. Параллелограммның белгілері. Тіктөртбұрыш, ромб және шаршы, олардың қасиеттері және белгілері. Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер. Трапеция. Тікбұрышты және теңбүйірлі трапециялар, олардың қасиеттері. Үшбұрыштың орта сызығы. Трапецияның орта сызығы. Үшбұрыштың тамаша нүктелері. Үшбұрыштың медианаларының қасиеті.

10) «Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар». Тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Пифагор теоремасы. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер және оның салдары. Синус, косинус, тангенс және котангенстің $30^0, 45^0, 60^0$ бұрыштарындағы мәндері. Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу. α және $(90^0 - \alpha)$ бұрыштарының тригонометриялық функциялары.

11) «Аудан». Аудан ұғымы. Тең шамалас және тең құрамдас фигуралар. Шаршының, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, ромбтың, үшбұрыштың және трапецияның аудандары.

12) «Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі. Жазықтықтағы нүктенің координаталары. Кесінді ортасының координаталары. Екі нүктенің арақашықтығы. Шеңбердің теңдеуі. Түзудің теңдеуі. Теңдеулерімен берілген түзулер мен шеңберлердің өзара орналасуы. Координаталарды есептер шығаруда қолдану.

13) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау

7. 9-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

8) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

9) «Жазықтықтағы векторлар». Вектор ұғымы. Нөлдік вектор. Бірлік вектор. Коллинеар векторлар. Вектордың ұзындығы (модулі). Векторлардың теңдігі. Векторларды қосу және оның қасиеттері, векторларды азайту, векторды санға көбейту. Жазықтықтағы векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу. Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану. Векторлардың коллинеарлық белгісі. Нүктенің радиус-векторы. Жазықтықтағы

келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы;

- функционалдық сауаттылығының қалыптасуы;

2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы;

- Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі;

- әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі;

3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:

- ана тілінде сөйлеудің қажеттілігін түсінуі, өмірлік жағдаяттарда қолдана алуы;

- сөз әдебі талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы;

- ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі;

- жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы.

4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы;

- дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы;

- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы;

- шығармашылық жұмыстарын цифрлық

нүктелердің координаталары мен векторлардың координаталары арасындағы байланыс. Векторлардың арасындағы бұрыш. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Векторларды есептерді шығаруда қолдану.

10) «Жазықтықта түрлендіру». Жазықтықты түрлендіру, қозғалыс және оның қасиеттері. Түрлендірулердің композициясы (көбейтіндісі). Фигуралардың теңдігі және оның қасиеттері. Жазықтықтағы қозғалыстар – осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру. Гомотетия, ұқсастық түрлендіру және оның қасиеттері. Ұқсас фигуралар. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығы.

11) «Үшбұрыштарды шешу». Синустар және косинустар теоремалары. Үшбұрыштарды шешу. Практикалық мазмұнды есептерді шешу. Шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштың ауданын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулалары.

12) «Шеңбер. Дұрыс көпбұрыштар». Іштей сызылған бұрыш және оның қасиеттері. Шеңбердің хордалары мен қиюшы кесінділерінің пропорционалдығы туралы теорема. Шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштар. Дұрыс көпбұрыштар және олардың қасиеттері. Шеңбер доғасының ұзындығы. Сектор мен сегмент ауданы. Іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын көпбұрыштың қабырғаларымен, периметрімен және ауданымен байланыстыратын формулалар. Дұрыс көпбұрыштарды салу.

13) 7-9 сыныптардағы геометрия курсы қайталау.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. Оқу пәнінің мазмұны бір бөлімді қамтиды: «Геометрия».

10. «Геометрия» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

- 1) Геометриялық фигуралар туралы түсінік;
- 2) Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;
- 3) Метрикалық қатыстар;

сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі;

- АКТ, медиакұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы.

7. 8-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Геометрияның алғашқы мәліметтері». Геометрияның негізгі ұғымдары. Геометрияның карапайым фигуралары. Аксиома және теорема. Фигуралардың теңдігі. Теореманы дәлелдеу. Дәлелдеудің кері жору әдісі. Сыбайлас және вертикаль бұрыштар және олардың қасиеттері. Бұрыштың биссектрисасы. Перпендикуляр.

2) «Үшбұрыштар». Үшбұрыш және оның түрлері. Үшбұрыштардың теңдігі. Үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Теңбүйірлі үшбұрыш. Үшбұрыштың биссектрисасы, медианасы және биіктігі, орта сызығы.

3) «Түзулердің өзара орналасуы». Екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштар. Түзулердің параллельдік белгілері. Параллель түзулердің қасиеттері. Үшбұрыштардың бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы. Үшбұрыштардың теңсіздігі. Тікбұрышты үшбұрыштың теңдік белгілері. Тік бұрышты үшбұрыштың қасиеттері. Перпендикуляр түзулер. Көлбеу және оның проекциясы. Түзуге жүргізілген перпендикулярдың біреу ғана болуы.

4) «Шеңбер. Геометриялық салулар». Шеңбер, дөңгелек және оның элементтері мен

4) Векторлар және түрлендірулер.

бөліктері. Центрлік бұрыш. Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы. Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері. Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер. Салу есептері.

5) 8-сыныптағы геометрия курсының қайталауы.

8. 9-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 8-сыныптағы геометрия курсының қайталауы.

2) «Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу». Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш. Көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы. Көпбұрыштың сыртқы бұрышы. Көпбұрыштың сыртқы бұрыштарының қосындысы. Параллелограмм және оның қасиеттері. Параллелограммның белгілері. Тіктөртбұрыш, ромб және шаршы, олардың қасиеттері және белгілері. Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер. Трапеция. Тікбұрышты және теңбүйірлі трапециялар, олардың қасиеттері. Үшбұрыштың орта сызығы. Трапецияның орта сызығы. Үшбұрыштың тамаша нүктелері. Үшбұрыштың медианаларының қасиеті.

3) «Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар». Тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Пифагор теоремасы. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер және оның салдары. Синус, косинус, тангенс және

котангенстің $30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ бұрыштарындағы мәндері. Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу. α және $(90^\circ - \alpha)$ бұрыштарының тригонометриялық функциялары.

4) «Аудан». Аудан ұғымы. Тең шамалас және тең құрамдас фигуралар. Шаршының, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, ромбтың, үшбұрыштың және трапецияның аудандары.

5) «Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі. Жазықтықтағы нүктенің координаталары. Кесінді ортасының координаталары. Екі нүктенің арақашықтығы. Шеңбердің теңдеуі. Түзудің теңдеуі. Теңдеулерімен берілген түзулер мен шеңберлердің өзара орналасуы. Координаталарды есептер шығаруда қолдану.

6) 9-сыныптағы геометрия курсы қайталау

9. 10-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 9-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

2) «Жазықтықтағы векторлар». Вектор ұғымы. Нөлдік вектор. Бірлік вектор. Коллинеар векторлар. Вектордың ұзындығы (модулі). Векторлардың теңдігі. Векторларды қосу және оның қасиеттері, векторларды азайту, векторды санға көбейту. Жазықтықтағы векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу. Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану. Векторлардың коллинеарлық белгісі. Нүктенің

радиус-векторы. Жазықтықтағы нүктелердің координаталары мен векторлардың координаталары арасындағы байланыс. Векторлардың арасындағы бұрыш. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі. Векторларды есептерді шығаруда қолдану.

3) «Жазықтықта түрлендіру». Жазықтықты түрлендіру, қозғалыс және оның қасиеттері. Түрлендірулердің композициясы (көбейтіндісі). Фигуралардың теңдігі және оның қасиеттері. Жазықтықтағы қозғалыстар – осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру. Гомотетия, ұқсастық түрлендіру және оның қасиеттері. Ұқсас фигуралар. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығы.

4) «Үшбұрыштарды шешу». Синустар және косинустар теоремалары. Үшбұрыштарды шешу. Практикалық мазмұнды есептерді шешу. Шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштың ауданын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулалары.

5) «Шеңбер. Дұрыс көпбұрыштар». Іштей сызылған бұрыш және оның қасиеттері. Шеңбердің хордалары мен қиюшы кесінділерінің пропорционалдығы туралы теорема. Шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштар. Дұрыс көпбұрыштар және олардың қасиеттері. Шеңбер доғасының ұзындығы. Сектор мен сегмент ауданы. Іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын көпбұрыштың қабырғаларымен, периметрімен және ауданымен

				байланыстыратын формулалар. Дұрыс көпбұрыштарды салу. 6) 8-10 сыныптардағы геометрия курсын қайталау.
3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі				3-тарау. Білім беруден күтілетін нәтижелер
10. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.				10. 8-сынып білім алушылары:
11. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:				1) геометрия нені оқытатынын;
1-бөлім. Геометрия				2) геометрия аксиомаларын;
1.Гео- метрия- лық фигура- лар туралы түсінік	7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.	3) кесіндінің анықтамасын;
	7.1.1.1 - планиметрияның негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу;	8.1.1.1 - көп-бұрыш, дөңес көпбұрыш, көпбұрыш элементтері анықтамаларын білу;	9.1.1.1 - доға ұзындығының формуласын қорытып шығару және қолдану;	4) сәуленің (жартытүзудің) анықтамасын;
	7.1.1.2 - нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын білу және қолдану;	8.1.1.2 - көп-бұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын қорытып шығару;	9.1.1.2 - сектор мен сегмент ауданының формулаларын қорытып шығару және қолдану;	5) бұрыштың анықтамасын;
	7.1.1.3 - аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату;	8.1.1.3 - параллелограмм анықтамасын білу;	9.1.1.3 - іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу;	6) кесінділердің теңдігінің анықтамасын;
	7.1.1.4 - теоремаларды	8.1.1.4 - параллелограмм қасиеттерін қорытып шығару және қолдану;	9.1.1.4 - дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды	7) бұрыштардың теңдігінің анықтамасын;
		8.1.1.5 - паралле-		8) фигуралардың теңдігінің анықтамасын;
				9) бұрыштың биссектрисасының және кесіндінің ортасының анықтамаларын;
				10) кесінділерді және бұрыштарды салыстыруды;
				11) теореманы, теореманың шарты мен қорытындысын, теореманы дәлелдеуді, теоремалардың түрлерін;
				12) сыбайлас бұрыштардың анықтамасын;
				13) сыбайлас бұрыштардың қасиеттерін;
				14) вертикаль бұрыштардың анықтамасын;

	<p>дәлелдеу әдістерін білу: тура дәлелдеу және «кері жору» әдістері; 7.1.1.5 - кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу; 7.1.1.6 - кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.7 - тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.1.8 - кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.9 - сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу; 7.1.1.10 - сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін</p>	<p>логграмм белгілерін қорытып шығару және қолдану; 8.1.1.6 - тіктөрт-бұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын білу және олардың қасиеттері мен белгілерін қорытып шығару; 8.1.1.7 - Фалес теоремасын білу және қолдану; 8.1.1.8 - пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану; 8.1.1.9 - циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні бірдей n бөлікке бөлу; 8.1.1.10 - пропорционал кесінділерді салу; 8.1.1.11 - трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу; 8.1.1.12 - үшбұрыштың орта сызығының қасиетін дәлелдеу және қолдану; 8.1.1.13 - трапецияның орта сызығының қасиетін дәлелдеу және қолдану.</p>	<p>білу және қолдану;</p>	<p>15) вертикаль бұрыштардың қасиеттерін; 16) үшбұрыштың анықтамасын, үшбұрыштардың түрлерін; 17) үшбұрыштың медианасының, биссектрисасының және биіктігінің анықтамаларын; 18) үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы; 19) үшбұрыштар теңдігінің белгілерін; 20) теңбүйірлі үшбұрыштың қасиеттері мен белгілерін; 21) перпендикуляр түзулердің анықтамасын; 22) берілген түзуге перпендикуляр мен көлбеудің анықтамасын; 23) перпендикуляр түзулердің қасиеттерін; 24) тікбұрышты үшбұрыштың анықтамасын; 25) тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін; 26) үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының арасындағы қатыстарды; 27) үшбұрыштың теңсіздігін; 28) сүйір бұрышы 30° және 45° болатын тікбұрышты үшбұрыштардың қасиеттерін; 29) параллель түзулердің анықтамасын; 30) параллельдік аксиомасын; 31) екі түзуді үшінші түзу қиғанда пайда болған бұрыштардың анықтамаларын; 32) түзулердің параллельдік белгілерін; 33) параллель түзулердің қасиеттерін;</p>
--	--	---	---------------------------	---

	<p>дәлелдеу және қолдану; 7.1.1.11 - берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу; 7.1.1.12 - үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикулярлары, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу; 7.1.1.13 - үшбұрыштардың түрлерін ажырату; 7.1.1.14 - теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу; 7.1.1.15 - сүйір бұрышты, доғал бұрышты және тікбұрышты үшбұрыштардың биіктіктерінің орналасуын</p>			<p>34) үшбұрыш бұрыштарының қосындысы туралы теореманы; 35) шеңбердің анықтамасын; 36) радиустың, диаметрдің, доғаның және хорданың анықтамаларын; 37) шеңберге жүргізілген жанаманың анықтамасын; 38) диаметр мен хорданың перпендикулярлығы туралы теореманы және оған кері теореманы; 39) шеңберді қиюшының анықтамасын; 40) шеңберге одан тыс жатқан нүктеден жүргізілген жанамалардың қасиетін; 41) центрлік бұрыш пен доғаның градусық өлшемінің анықтамасын; 42) екі шеңбердің өзара орналасуын; 43) үшбұрышқа сырттай сызылған шеңбердің анықтамасын; 44) үшбұрышқа іштей сызылған шеңбердің анықтамасын; 45) нүктелердің геометриялық орны ұғымын; 46) кесінділердің ұштарынан және бұрыштың қабырғаларынан бірдей қашықтықта жатқан нүктелердің жиынын; 47) «геометриялық салу» ұғымының мәнін; 48) салу есептерін шешу кезеңдерін; 49) салудағы талдаудың мәнін; 50) салу есептерін шешудегі дәлелдеуді және зерттеуді; 51) сызбаларды орындаудың қарапайым ережелерін біледі.</p>
--	---	--	--	--

<p>салыстыру; 7.1.1.16 - үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын дәлелдеу; 7.1.1.17 - үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.18 - үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын білу және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы дәлелдеу; 7.1.1.19 - үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану; 7.1.1.20 - үшбұрыштың бұрыштары мен</p>			<p>11. 8-сынып білім алушылары келесі біліктерін қолданады: 1) сызу құралдарымен жұмыс істеу; 2) фигуралардың белгілеулерін дұрыс оқи білу және жаза білу; 3) геометриялық фигураларды кескіндеу; 4) есептің шарты бойынша сызбаларды орындау; 5) сызбалардан геометриялық фигураларды танып білу және олардың өзара орналасуын ажырата білу; 6) қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу; 7) фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп және қосымша салуларды қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу; 8) суретте нүктелерді, кесінділерді және түзулерді белгілеу, кесінділерді және транспортірдің көмегімен бұрыштарды салыстыру, бұрыштың биссектрисасын жүргізу; 9) нүктелердің, кесінділердің және түзулердің өзара орналасуын анықтау және сипаттау; 10) суретте аталған фигураларды өзара орналасуы бойынша кескіндеу; 11) кесінділерге амалдар орындау; 12) сүйір, тік, доғал және жазыңқы бұрыштарды ажырата білу; 13) сүйір, тік, доғал және жазыңқы бұрыштарды кескіндеу; 14) суреттен вертикаль және сыбайлас бұрыштарды табу;</p>
--	--	--	---

	<p>қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.21 - үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу және дәлелдеу; 7.1.1.22 - үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығару мен дәлелдеулерде қолдану; 7.1.1.23 - теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану; 7.1.1.24 - теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.25 - тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін дәлелдеу;</p>			<p>15) берілген бұрышпен вертикаль немесе сыбайлас болатын бұрышты салу; 16) вертикаль немесе сыбайлас бұрыштардың біреуінің белгілі градустық өлшемі бойынша екіншісінің градустық өлшемін табу; 17) суреттен берілген үшбұрыштарды және олардың қабырғаларын, төбелері мен бұрыштарын табу; 18) үшбұрыштарды кескіндеу және олардың периметрін табу; 19) үшбұрыштың биссектрисасын, биіктігін және медианасын салу; 20) сүйірбұрышты, тікбұрышты және доғалбұрышты үшбұрыштарды ажырата білу және оларды суреттерде кескіндеу; 21) қабырғалары әртүрлі, теңбүйірлі және теңқабырғалы үшбұрыштарды ажырата білу және оларды суреттерде кескіндеу; 22) есептерді шешуде теңбүйірлі және теңқабырғалы үшбұрыштардың қасиеттерін пайдалану; 23) екі тең үшбұрыштардың сәйкес элементтерін табу; 24) есептерді шешуде үшбұрыштар теңдігінің белгілерін пайдалану; 25) берілген нүкте арқылы берілген түзуге перпендикуляр түзуді жүргізу; 26) перпендикуляр түзулердің қасиеттерін қолдануға есептер шешу; 27) ұзындығы берілген нүктеден берілген түзуге дейінгі қашықтыққа тең болатын кесіндіні анықтау;</p>
--	--	--	--	--

	<p>7.1.1.26 - тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығаруда қолдану;</p> <p>7.1.1.27 - тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттерін қолдану;</p> <p>7.1.1.28 - шеңбер мен дөңгелектің және олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу;</p> <p>7.1.1.29 - центрлік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану;</p> <p>7.1.1.30 - шеңбер диаметрі мен хордасының перпендикулярлығы туралы теоремаларды дәлелдеу және қолдану;</p> <p>7.1.1.31 -</p>			<p>28) есептерді шешуде тікбұрышты үшбұрыштардың белгілерін қолдану;</p> <p>29) параллель екі түзуді үшінші түзу қиғанда пайда болған бұрыштардың теңдігін орнату;</p> <p>30) суреттен айқыш, сәйкес және тұстас бұрыштардың жұптарын көрсету;</p> <p>31) түзулердің параллельдігіне арналған есептерді шешу;</p> <p>32) үшбұрыштың екі бұрышының белгілі шамалары бойынша үшінші бұрышының шамасын табу;</p> <p>33) үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысын табу;</p> <p>34) шеңберге жанама жүргізу;</p> <p>35) үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің центрлерінің, радиустарының және жанасу нүктелерінің орналасуын көрсету;</p> <p>36) есептерді шешуде жанаманың қасиеттерін пайдалану;</p> <p>37) суретте үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлерді кескіндеу;</p> <p>38) үшбұрышқа сырттай сызылған шеңбердің центрін табу;</p> <p>39) үшбұрышқа іштей сызылған шеңбердің центрін табу;</p> <p>40) кесінділердің ұзындықтарын және бұрыштардың шамасын өлшеуге, сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін қолдануға, салуға арналған есептерді шешу;</p> <p>41) сызу құралдарының көмегімен кесіндіні және бұрышты тең екі бөлікке бөлу;</p>
--	---	--	--	---

	нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу; 7.1.1.32 - перпендикуляр ұғымын біледі;			42) бұрыштың биссектрисасын салу; 43) кесіндінің орта перпендикулярын жүргізу; 44) берілген түзуге перпендикуляр түзуді салу; 45) белгілі элементтері бойынша тікбұрышты үшбұрышты, үшбұрышты салу; 46) кесіндіні берілген қатынаста бөлу; 47) төртінші пропорционал кесіндіні салу.
2. Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы	7.1.2.	8.1.2.	9.1.2.	12. 8-сынып білім алушылары: 1) төртбұрыштың, дөңес төртбұрыштың анықтамаларын; 2) төртбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теореманы; 3) параллелограмның анықтамасын және оның элементтерін; 4) параллелограмның қасиеттері мен белгілерін; 5) тіктөртбұрыштың, ромбтың және квадраттың анықтамаларын, белгілерін және қасиеттерін; 6) Фалес теоремасын; 7) пропорционал кесінділер туралы теореманы; 8) трапецияның, теңбүйірлі және тікбұрышты трапециялардың анықтамаларын және олардың элементтерін; 9) үшбұрыштың орта сызығының анықтамасын және оның қасиеттерін; 10) трапецияның орта сызығының анықтамасын және оның қасиеттерін; 11) үшбұрыштың төрт тамаша
	7.1.2.1 - нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын білу және қолдану (реттік аксиомасы); 7.1.2.2 - түзулердің параллельдік аксиомасын білу; 7.1.2.3 - екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды танып білу; 7.1.2.4 - түзулердің параллельдік белгілерін дәлелдеу; 7.1.2.5 - түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 - параллель		9.1.2.1 - шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 9.1.2.2 - дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.2.3 - дұрыс көпбұрыштарды салу; 9.1.2.4 - дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арасындағы байланысты білу және қолдану; 9.1.2.5 - дұрыс көпбұрыштың	

	<p>түзулердің қасиеттерін дәлелдеу; 7.1.2.7 - параллель түзулердің қасиеттерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.8 - перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарын меңгеру; 7.1.2.9 - нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы дәлелдеу және қолдану; 7.1.2.10 - перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.2.11 - шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу; 7.1.2.12 - түзу мен шеңбердің, екі</p>		<p>кабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу және қолдану; 9.1.2.6 - үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу және қолдану;</p>	<p>нүктелерінің атауларын; 12) үшбұрыштың медианаларының, биіктіктерінің, биссектрисаларының және кабырғаларына жүргізілген орта перпендикулярлардың қасиеттерін; 13) тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің анықтамаларын; 14) Пифагор теоремасын және оған кері теореманы; 15) негізгі тригонометриялық тепе-теңдікті және кейбір басқадай тепе-теңдіктерді; 16) 30°, 45°, 60° бұрыштардың тригонометриялық функцияларының мәндерін; 17) тікбұрышты үшбұрыштарды шешудің негізгі әдістерін; 18) кесінді ортасының координаталарының формуласын; 19) тікбұрышты координаталар жүйесіндегі екі нүктенің арақашықтығының формуласын; 20) түзу мен шеңбердің теңдеулерін; 21) теңшамалы және теңқұралған фигуралардың анықтамаларын; 22) аудандарды өлшеу аксиомаларын, аудандардың өлшем бірліктерін; 23) тіктөртбұрыш, квадрат, үшбұрыш, параллелограмм және трапецияның аудандарын табу формулаларын біледі. 13. 9-сынып білім алушылары келесі біліктерді қолданады: 1) қоршаған әлемдегі заттарды суреттеуде геометриялық тілді пайдалану;</p>
--	--	--	--	--

	<p>шеңбердің өзара орналасу жағдайларын талдау; 7.1.2.13 - есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.2.14 - үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу; 7.1.2.15 - үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің центрлерінің орналасуын түсіндіру; 7.1.2.16 - берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың биссектрисасын салу, кесіндіні қаж бөлу; 7.1.2.17 - кесіндінің орта</p>			<p>2) талдау жүргізу, салыстыру, жалпылау, нақтылау, аналогияны қолдану, ой қорыта білу; 3) сызу құралдарымен жұмыс істеу; 4) есептің шарты бойынша сызбаларды орындау; 5) қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу; 6) геометриялық шамалардың (ұзындықтар, бұрыштар, аудандар) мәндерін есептеу; 7) 0-ден 90°-қа дейінгі бұрыштардағы тригонометриялық функциялардың мәндерін анықтау, белгілі бір мәні бойынша тригонометриялық функциялардың мәндерін табу; 8) үшбұрыштардың, төртбұрыштардың қабырғаларын, бұрыштарын және аудандарын табу; 9) фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп, қосымша салуларды, алгебралық және тригонометриялық аппаратты қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу; 10) параллелограмды, тіктөртбұрышты, квадратты, ромбты және трапецияны сипаттауды және ажырата білу; 11) суреттен төртбұрыштарды және олардың қабырғаларын, төбелері мен бұрыштарын табу; 12) суретте төртбұрышты, оның диагональдары мен биіктіктерін кескіндеу; 13) параллелограмның элементтерінің арасындағы қатыстарды бейнелейтін есептерді</p>
--	--	--	--	---

	перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу; 7.1.2.18 - берілген элементтері бойынша үшбұрыш салу;			шешу; 14) циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні тең n бөлікке бөлу; 15) пропорционал кесінділерді салу; 16) берілген екі кесіндінің қатынасындай етіп кесіндіні қатынасқа бөлу; 17) трапецияның белгісіз элементтерін табуға арналған есептерді шешу; 18) үшбұрыш пен трапецияның орта сызықтарының қасиеттерін қолдануға арналған есептерді шешу; 19) үшбұрыштың тамаша нүктелерін пайдаланып есептерді шешу; 20) сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндерін табуға арналған есептерді шешу; 21) тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін сүйір бұрыштың тригонометриялық функцияларын қолдану; 22) тікбұрышты үшбұрыштың қабырғаларын табу үшін Пифагор теоремасын қолдану; 23) қабырғалары бойынша үшбұрыштың тікбұрышты болатынын тексеру; 24) геометриялық есептерді шешуде негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қолдану; 25) $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $\operatorname{tg} \alpha$ және $\operatorname{ctg} \alpha$ мәндерінің біреуінің белгілі мәні бойынша қалғандарының мәндерін табу; 26) үшбұрыш элементтерінің жуық сандық мәндерін табуға арналған есептерді шешу;
3.Метрикалық қатыстар	7.1.3.	8.1.3	9.1.3.	
	7.1.3.1 - үшбұрыш теңсіздігін білу және қолдану;	8.1.3.1 - үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін білу және қолдану; 8.1.3.2 - бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу; 8.1.3.3 - Пифагор теоремасын дәлелдеу және қолдану; 8.1.3.4 - тікбұрышты үшбұрыштың тік бұрышының төбесінен гипотенузасына түсірілген	9.1.3.1 - вектордың координаталарын табу; 9.1.3.2 - вектордың ұзындығын табу; 9.1.3.3 - координаталарымен берілген векторларға амалдар қолдану; 9.1.3.4 - векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.3.5 - векторлар арасындағы бұрышты есептеу; 9.1.3.6 - косинустар теоремасын білу және қолдану; 9.1.3.7 - синустар теоремасын білу және	

		<p>биіктігінің қасиеттерін дәлелдеу және қолдану; 8.1.3.5 - бұрышты оның синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің белгілі мәні бойынша салу; 8.1.3.6 - тікбұрышты үшбұрышты 30°, 45°, 60° - қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану; 8.1.3.7 - тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін 30°, 45°, 60° - қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану; 8.1.3.8 - берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу; 8.1.3.9 көпбұрыш ауданының анықтамасы мен қасиеттерін білу; 8.1.3.10 - тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу; 8.1.3.11 - параллелограммның,</p>	<p>қолдану; 9.1.3.8 - іштей сызылған үшбұрыштың ауданын ($S = \frac{abc}{4R}$, мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының ($S = p \cdot r$, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p – көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану; 9.1.3.9 - шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу және қолдану; 9.1.3.10 - синустар және косинустар</p>	<p>27) синус, косинус, тангенс және котангенстің белгілі мәндері бойынша бұрышты салу; 28) кесінді ортасының координаталарын оның ұштарының координаталары бойынша табу; 29) нүктелердің арақашықтығын (кесіндінің ұзындығын) осы нүктелердің координаталары бойынша табу; 30) тікбұрышты координаталар жүйесіндегі екі нүктенің арақашықтығын табу формуласын пайдаланып есептер шешу; 31) центрінің координаталары мен радиусы бойынша шеңбердің теңдеуін жазу; 32) берілген теңдеуі бойынша шеңбердің центрінің координаталары мен радиусын табу; 33) екі нүкте арқылы өтетін немесе координаталық осьтердің біреуіне параллель болатын түзудің теңдеуін табу; 34) түзулердің, түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің қиылысу нүктесін табу; 35) берілген элементтері бойынша квадраттың, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, үшбұрыштың және трапецияның аудандарын есептеу; 36) тіктөртбұрыштың, квадраттың, үшбұрыштың, параллелограммның және трапецияның аудандарын табу формулаларын қолдану. 14. 10-сынып білім алушылары: 1) бағытталған кесіндінің және вектордың анықтамасын; 2) вектордың ұзындығының, нөлдік</p>
--	--	--	---	--

		<p>ромбтың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану; 8.1.3.12 - үшбұрыштың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану; 8.1.3.13 - трапецияның ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану; 8.1.3.14 - жазықтықта координаталарымен берілген екі нүктенің арақашықтықтығын есептеу; 8.1.3.15 - кесінді ортасының координаталарын табу; 8.1.3.16 - кесіндіні берілген қатынаста бөлетін нүктенің координаталарын табу; 8.1.3.17 - центрі (a, b), радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу; 8.1.3.18 - берілген теңдеуі бойынша шеңбер салу; 8.1.3.19 - түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу: $ax + by + c = 0, \frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1}$;</p>	<p>теоремаларын үшбұрыштарды шешуде және қолданбалы есептерді шығаруда қолдану;</p>	<p>вектордың анықтамасын; 3) бірдей және қарама-қарсы бағытталған векторларды, бағытталған кесінділердің және векторлардың теңдігін; 4) нүктеден векторды салу туралы теореманы; 5) векторларды қосу мен азайту амалдарының анықтамаларын; 6) екі векторды қосудың үшбұрыш және параллелограмм ережелерін; 7) үшбұрыш, параллелограмм және көпбұрыш ережелерін қолдану аймағын; 8) векторлардың айырымын салудың әртүрлі тәсілдерін; 9) векторларды қосу амалының қасиеттерін; 10) векторды санға көбейтудің анықтамасын; 11) векторлардың коллинеарлық критерийін; 12) векторды санға көбейтудің қасиеттерін; 13) векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу туралы теореманы; 14) вектордың координаталарының анықтамасын; 15) вектордың координаталарын оның ұштарының координаталары бойынша табу ережесін; 16) координаталары берілген векторлардың теңдігін; 17) координаталары берілген векторларға амалдар қолдану туралы</p>
--	--	---	---	--

		<p>8.1.3.20 - координаталармен берілген қарапайым есептерді шығару ;</p> <p>8.1.3.21 - Пифагор теоремасын пайдаланып, $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ формуласын қорытып шығару және есептер шешуде қолдану;</p> <p>8.1.3.22 - негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қорытып шығару және қолдану;</p> <p>8.1.3.23 - α және $(90 - \alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану;</p> <p>8.1.3.24 - $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $tg \alpha$ және $ctg \alpha$ мәндерін олардың біреуінің берілген мәні бойынша табу;</p>		<p>теореманы;</p> <p>18) коллинеар векторлардың координаталары арасындағы байланысты;</p> <p>19) вектордың ұзындығын есептеу формуласын;</p> <p>20) екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын;</p> <p>21) вектордың координаталарын оның ұзындығы және осы вектормен Ox осі арасындағы бұрышы арқылы өрнектелуін;</p> <p>22) векторлардың скалярлық көбейтіндісінің анықтамасын және қасиеттерін;</p> <p>23) координаталары берілген векторлардың скалярлық көбейтіндісін;</p> <p>24) векторлардың арасындағы бұрыштың косинусының формуласын;</p> <p>25) векторлардың перпендикулярлық шартын;</p> <p>26) тікбұрышты координаталар жүйесінде түзудің әртүрлі берілу тәсілдерін;</p> <p>27) түзудің бұрыштық коэффициентінің анықтамасын;</p> <p>28) түзудің бұрыштық коэффициентінің геометриялық мағынасын;</p> <p>29) түзулердің параллельдік және перпендикулярлық шарттарын;</p> <p>30) екі нүктемен, нүкте және бұрыштық коэффициентімен берілген түзудің теңдеулерін;</p> <p>31) жазықтықтағы қозғалыстың және оның дербес түрлерінің параллель (көшіру, осьтік және центрлік симметриялар, бұру)</p>
4. Век-	7.1.4.	8.1.4.	9.1.4.	

торлар және түрлендірулер			<p>9.1.4.1 - вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу;</p> <p>9.1.4.2 - векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.3 - векторлардың коллинеарлық шартын қолдану;</p> <p>9.1.4.4 - векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу;</p> <p>9.1.4.5 - екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу;</p> <p>9.1.4.6 - векторлардың скаляр көбейтіндісін табу;</p> <p>9.1.4.7 - есептерді векторлық әдіспен шешу;</p> <p>9.1.4.8 - қозғалыстың түрлерін,</p>	<p>анықтамаларын;</p> <p>32) фигуралардың теңдігі туралы теореманың тұжырымдамасын;</p> <p>33) гомотетияның анықтамасын және оның қасиеттерін;</p> <p>34) ұқсастық түрлендірудің және ұқсас фигуралардың анықтамасын;</p> <p>35) ұқсас фигуралардың қасиеттерін;</p> <p>36) ұқсастық түрлендірудің қасиеттерінің тұжырымдамасын;</p> <p>37) үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін;</p> <p>38) ұқсас фигуралардың аудандарының арасындағы байланысты;</p> <p>39) дөңес көпбұрыштың анықтамасын;</p> <p>40) дөңес n-бұрыштың бұрыштарының қосындысы туралы теореманы;</p> <p>41) іштей сызылған бұрыштың өлшемі туралы теореманы;</p> <p>42) шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттерін және белгілерін;</p> <p>43) дұрыс көпбұрыштың анықтамасын;</p> <p>44) дұрыс көпбұрыштардың қасиеттерін;</p> <p>45) дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің бар болуы туралы теореманы;</p> <p>46) іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын дұрыс көпбұрыштың қабырғасы арқылы өрнектейтін формулаларды;</p> <p>47) дұрыс көпбұрыштың ауданын оның</p>
---------------------------	--	--	--	---

			<p>композициясын және олардың қасиеттерін білу;</p> <p>9.1.4.9 - симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу;</p> <p>9.1.4.10 - жазықтықта түрлендіруді қолдана отырып есептер шығару;</p> <p>9.1.4.11 - гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу;</p> <p>9.1.4.12 - гомотетия кезінде әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу;</p> <p>9.1.4.13 - ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу;</p> <p>9.1.4.14 - үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.15 - тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.16 - үшбұрыш</p>	<p>периметрі мен оған іштей сызылған шеңбердің радиусы арқылы өрнектейтін формуланы;</p> <p>48) дұрыс көпбұрыштың ауданын оған сырттай сызылған шеңбердің радиусы арқылы өрнектейтін формуланы;</p> <p>49) кейбір дұрыс көпбұрыштарды салуды;</p> <p>50) косинустар теоремасын;</p> <p>51) синустар теоремасын;</p> <p>52) үшбұрыштың бұрыштарының косинустарын оның қабырғалары арқылы өрнектейтін формуланы;</p> <p>53) бұрыштың (доғаның) градустық және радиандық өлшемдерінің арасындағы байланысты;</p> <p>54) доға ұзындығының оның градустық және радиандық өлшемдері арқылы өрнектелуін;</p> <p>55) π санының үтірден кейін екі таңбаға дейінгі дәлдікпен алынған жуық мәнін;</p> <p>56) шеңбердің ұзындығын оның радиусы және диаметрі арқылы өрнектейтін формулаларды;</p> <p>57) доға ұзындығының формуласын;</p> <p>58) бұрыштың градустық өлшемін радианға көшіру ережесін;</p> <p>59) бұрыштың радиандық өлшемін градусқа көшіру ережесін;</p> <p>60) дөңгелектің және сектордың аудандарының формулаларын;</p> <p>61) сегменттің ауданын есептеу ережесін;</p> <p>62) стереометрия аксиомаларын және</p>
--	--	--	---	---

		<p>биссектрисасының қасиетін білу және қолдану; 9.1.4.17 - ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу 9.1.4.18 - дұрыс көрбұрыштардың симметрияларын білу; 9.1.4.19 - есептер шығаруда векторларды қолдану.</p>	<p>олардың қарапайым салдарларын; 63) түзулердің, түзу мен жазықтықтың, екі жазықтықтың өзара орналасуының түрлерін; 64) кеңістіктегі параллель түзулердің қасиеттерін; 65) параллель жазықтықтардың анықтамасын; 66) түзу мен жазықтықтың параллельдігінің анықтамасын; 67) түзу мен жазықтықтың арасындағы бұрыштың анықтамасын; 68) түзулердің, түзу мен жазықтықтың перпендикулярлығының анықтамасын біледі. 15. 10-сынып білім алушылары келесі біліктерді қолданады: 1) қоршаған әлемдегі заттарды суреттеуде геометриялық тілді пайдалану; 2) талдау жүргізу, салыстыру, жалпылау, нақтылау, аналогияны қолдану, ой қорыта білу; 3) сызу құралдарымен жұмыс істеу; 4) жазық және кеңістіктік геометриялық фигураларды кескіндеу; 5) есептің шарты бойынша сызбаларды орындау; 6) фигураларды түрлендіру; 7) сызбалардан геометриялық фигураларды танып білу, олардың өзара орналасуын ажырата білу; 8) қоршаған әлемдегі геометриялық фигураларды танып білу; 9) дөңес және дөңес емес көпбұрыштарды ажырата білу;</p>
<p>12. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. 13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>			

- 10) векторларға амалдар қолдану, вектордың ұзындығын және координаталарын, векторлардың арасындағы бұрышты есептеу;
- 11) геометриялық шамалардың (ұзындықтар, бұрыштар, аудандар) мәндерін есептеу;
- 12) фигуралардың оқып игерілген қасиеттеріне және олардың арасындағы қатынастарға сүйеніп және қосымша салуларды, алгебралық және тригонометриялық аппаратты, симметрия түсінігін қолдана отырып, геометриялық есептерді шешу;
- 13) жазық және кеңістіктік фигураларды ажырата білу;
- 14) векторларды суретте кескіндеу және белгілеу немесе жазылудан вектордың басы мен ұшын ажырата білу;
- 15) жазықтықтағы екі және бірнеше векторлардың қосындысын табу;
- 16) суретте екі вектордың қосындысы мен айырымын геометриялық түрде кескіндей білу;
- 17) векторлардың қосындысын табу үшін үшбұрыш, параллелограм және көпбұрыштар ережелерін қолдану;
- 18) вектордың санға көбейтіндісін табу;
- 19) коллинеар векторларды ажырата білу;
- 20) векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу;
- 21) векторлардың жіктелуін суретте кескіндеу;
- 22) векторды екі коллинеар емес

	<p>векторлар бойынша жіктеуге арналған есептерді шешу;</p> <p>23) вектордың координаталарын оның басы мен ұшының координаталары бойынша табу;</p> <p>24) бірнеше векторлардың қосындысының (айырымының) және вектордың санға көбейтіндісінің координаталарын табу;</p> <p>25) есептерді шешуде координаталары берілген векторлардың теңдігі мен коллинеарлық шарттарын пайдалану;</p> <p>26) координаталары бойынша вектордың ұзындығын табу;</p> <p>27) векторлардың скалярлық көбейтіндісін табу;</p> <p>28) координаталары берілген векторлардың скалярлық көбейтіндісін табу;</p> <p>29) векторлардың арасындағы бұрыштың косинусын табу;</p> <p>30) есептеуге және дәлелдеуге арналған есептерді шешуде векторлардың скалярлық көбейтіндісін пайдалану;</p> <p>31) екі нүктемен, нүкте және бұрыштық коэффициентімен берілген түзудің теңдеулерін табу;</p> <p>32) түзудің бұрыштық коэффициентін табу;</p> <p>33) геометриялық есептерді шешуде түзулердің параллельдік және перпендикулярлық шарттарын пайдалану;</p> <p>34) осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру кезіндегі</p>
--	---

фигуралардың бейнелерін салу;
35) гомотетия кезіндегі әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу;
36) ұқсас үшбұрыштардың сәйкес элементтерін табу;
37) үшбұрыштардың ұқсастық коэффициентін табу;
38) есептерді шешуде үшбұрыштар ұқсастығының белгілерін пайдалану;
39) ұқсас фигуралардың аудандарының арасындағы қатынасты қолдану;
40) дұрыс көпбұрыштың төбесіндегі бұрыштарды табу;
41) дөңес n -бұрыштың бұрыштарының қосындысын және дұрыс n -бұрыштың бұрыштарын, бұрыштарының қосындысы бойынша дұрыс көпбұрыштың қабырғаларының санын табу;
42) центрлік және іштей сызылған бұрыштарды суретте кескіндей және таба білу;
43) есептерді шешуде центрлік және іштей сызылған бұрыштардың қасиеттерін қолдану;
44) дұрыс көпбұрыштың қабырғасын және ауданын оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арқылы өрнектеу;
45) үшбұрыштың элементтерін табу үшін синустар және косинустар теоремаларын қолдану;
46) геометриялық есептерді шешуде тригонометрияны қолдану;

	<p>47) шеңбердің ұзындығын және доғаның ұзындығын табу;</p> <p>48) доғаның және бұрыштың градустық өлшемін радианға және керісінше көшіруді орындау;</p> <p>49) дөңгелектің ауданын радиусы және диаметрі бойынша табу;</p> <p>50) центрлік бұрышы градуспен немесе радианмен өлшенген сектордың ауданын, сегменттің ауданын табу;</p> <p>51) негізгі кеңістіктік фигураларды кескіндеу;</p> <p>52) түзулердің және жазықтықтардың өзара орналасуын сызбаларда көрнекі түрде бейнелеу;</p> <p>53) призманың, пирмиданың, цилиндрдің, конустың, шардың кескіндерін салу.</p>									
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар</p> <p>1) 7-сынып</p> <table border="1" data-bbox="147 1300 1265 1450"> <thead> <tr> <th data-bbox="147 1300 448 1380">Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі</th> <th data-bbox="448 1300 844 1380">Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны</th> <th data-bbox="844 1300 1265 1380">Оқыту мақсаттары</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="147 1380 448 1417">1-тоқсан</td> <td data-bbox="448 1380 844 1417"></td> <td data-bbox="844 1380 1265 1417"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="147 1417 448 1450">Геометрияның</td> <td data-bbox="448 1417 844 1450">Геометрияның негізгі</td> <td data-bbox="844 1417 1265 1450">7.1.1.1 - планиметрияның</td> </tr> </tbody> </table>	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары	1-тоқсан			Геометрияның	Геометрияның негізгі	7.1.1.1 - планиметрияның	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары								
1-тоқсан										
Геометрияның	Геометрияның негізгі	7.1.1.1 - планиметрияның								

<p>алғашқы мәліметтері</p>	<p>ұғымдары. Аксиома. Теорема</p>	<p>негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу; 7.1.1.5 - кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу; 7.1.1.2 - нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.3 - аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату; 7.1.2.1 - нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын білу және қолдану (реттік аксиомасы); 7.1.1.6 - кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.8 - кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.11 - берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу; 7.1.2.2 - түзулердің параллельдік аксиомасын</p>		
--------------------------------	---------------------------------------	---	--	--

		білу;		
	Фигуралар теңдігі	7.1.1.7 - тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану;		
	Теореманы дәлелдеу әдістері: тура дәлелдеу және «кері жору» әдісі	7.1.1.4 - теоремаларды дәлелдеу әдістерін білу: тура дәлелдеу және «кері жору» әдістері		
	Сыбайлас және вертикаль бұрыштар, олардың қасиеттері	7.1.1.9 - сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу; 7.1.1.10 - сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін дәлелдеу және қолдану; 7.1.1.32 - перпендикуляр ұғымын біледі;		
2-тоқсан				
Үшбұрыштар	Үшбұрыш және оның түрлері	7.1.1.13 - үшбұрыштардың түрлерін ажырату;		
	Үшбұрыштың биссектрисы, медианасы, биіктігі және орта сызығы	7.1.1.14 - теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу; 7.1.1.12 - үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикулярлары, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу; 7.1.1.15 - сүйір бұрышты, доғал бұрышты және тікбұрышты		

		үшбұрыштардың биіктіктерінің орналасуын салыстыру;		
	Үшбұрыштар теңдігінің белгілері	7.1.1.21 - үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу және дәлелдеу; 7.1.1.22 - үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығару мен дәлелдеулерде қолдану;		
	Теңбүйірлі үшбұрыш, оның қасиеттері және белгілері	7.1.1.23 - теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану; 7.1.1.24 - теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану;		
3-тоқсан				
Түзулердің өзара орналасуы	Параллель түзулер, олардың белгілері және қасиеттері	7.1.2.3 - екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды танып білу; 7.1.2.4 - түзулердің параллельдік белгілерін дәлелдеу; 7.1.2.5 - түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 - параллель түзулердің қасиеттерін дәлелдеу; 7.1.2.7 - параллель түзулердің қасиеттерін есептер шығаруда қолдану;		

	<p>Үшбұрыш бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы</p>	<p>7.1.1.16 - үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын дәлелдеу; 7.1.1.17 - үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.18 - үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын білу және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы дәлелдеу; 7.1.1.19 - үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану;</p>		
	<p>Үшбұрыш теңсіздігі</p>	<p>7.1.1.20 - үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану; 7.1.3.1 - үшбұрыш теңсіздігін білу және қолдану;</p>		
	<p>Тікбұрышты үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттері</p>	<p>7.1.1.25 - тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін дәлелдеу; 7.1.1.26 - тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер</p>		

		шығаруда қолдану; 7.1.1.27 - тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттерін қолдану;		
	Перпендикуляр түзулер. Перпендикуляр, көлбеу және оның проекциясы	7.1.2.8 - перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарын меңгеру; 7.1.2.9 - нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы дәлелдеу және қолдану; 7.1.2.10 - перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану;		
4-тоқсан				
Шеңбер. Геометриялық салулар	Шеңбер, дөңгелек, олардың элементтері мен бөліктері. Центрлік бұрыш	7.1.1.31 - нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу; 7.1.1.28 - шеңбер мен дөңгелектің және олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу; 7.1.1.29 - центрлік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.1.30 - шеңбер диаметрі мен хордасының перпендикулярлығы туралы		

		теоремаларды дәлелдеу және қолдану;		
	Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы	7.1.2.12 - түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің өзара орналасу жағдайларын талдау;		
	Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері	7.1.2.11 - шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу; 7.1.2.13 - есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану;		
	Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер	7.1.2.14 - үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу; 7.1.2.15 - үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің центрлерінің орналасуын түсіндіру;		
	Салу есептері	7.1.2.16 - берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың биссектрисасын салу, кесіндіні қақ бөлу; 7.1.2.17 - кесіндінің орта перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу; 7.1.2.18 - берілген элементтері бойынша		

		үшбұрыш салу;		
7-сыныптағы геометрия курсын қайталау				
2) 8-сынып				
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары		
1-тоқсан				
7-сыныптағы геометрия курсын қайталау				
Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу	Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш	8.1.1.1 - көпбұрыш, дөңес көпбұрыш, көпбұрыш элементтері анықтамаларын білу; 8.1.1.2 - көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын қорытып шығару;		
	Параллелограмм, ромб, тіктөртбұрыш, шаршы және олардың қасиеттері мен белгілері	8.1.1.3 - параллелограмм анықтамасын білу; 8.1.1.4 - параллелограмм қасиеттерін қорытып шығару және қолдану; 8.1.1.5 - параллелограмм белгілерін қорытып шығару және қолдану; 8.1.1.6 - тіктөртбұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын білу және олардың қасиеттері мен белгілерін қорытып шығару;		

	Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер	8.1.1.7 - Фалес теоремасын білу және қолдану; 8.1.1.8 - пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану; 8.1.1.9 - циркуль мен сызғыштың көмегімен кесіндіні бірдей n бөлікке бөлу; 8.1.1.10 - пропорционал кесінділерді салу;		
	Трапеция, оның түрлері мен қасиеттері. Трапеция мен үшбұрыштың орта сызықтары	8.1.1.11 - трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу; 8.1.1.12 - үшбұрыштың орта сызығының қасиетін дәлелдеу және қолдану; 8.1.1.13 - трапецияның орта сызығының қасиетін дәлелдеу және қолдану.		
	Үшбұрыштың тамаша нүктелері	8.1.3.1 - үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін білу және қолдану;		
2-тоқсан				
Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен	Тікбұрышты үшбұрыштың сүйір бұрыштарының	8.1.3.2 - бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты		

бұрыштары арасындағы қатыстар	тригонометриялық функциялары. Пифагор теоремасы	үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу; 8.1.3.3 - Пифагор теоремасын дәлелдеу және қолдану; 8.1.3.4 - тікбұрышты үшбұрыштың тік бұрышының төбесінен гипотенузасына түсірілген биіктігінің қасиеттерін дәлелдеу және қолдану;		
	Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер	8.1.3.21 - Пифагор теоремасын пайдаланып, $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ формуласын қорытып шығару және есептер шешуде қолдану; 8.1.3.22 - негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді қорытып шығару және қолдану; 8.1.3.23 - α және $(90 - \alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану 8.1.3.24 - $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $tg \alpha$ және $ctg \alpha$ мәндерін олардың біреуінің 8.1.3.5 - бұрышты оның		

		синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің белгілі мәні бойынша салу;		
	Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу	8.1.3.6 - тікбұрышты үшбұрышты 30° , 45° , 60° - қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану; 8.1.3.7 - тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін 30° , 45° , 60° - қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану; 8.1.3.8 - берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу;		
3-тоқсан				
Аудан	Фигураның ауданы және оның қасиеттері	8.1.3.9 - көпбұрыш ауданының анықтамасы мен қасиеттерін білу; 8.1.3.10 - тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу;		
	Төртбұрыштар мен үшбұрыштардың аудандары	8.1.3.11 - параллелограммның, ромбтың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану;		

		8.1.3.12 - үшбұрыштың ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану; 8.1.3.13 - трапецияның ауданы формулаларын қорытып шығару және қолдану;		
4-тоқсан				
Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі	Жазықтықтағы координаталар әдісі	8.1.3.14 - жазықтықта координаталарымен берілген екі нүктенің арақашықтықтығын есептеу; 8.1.3.15 - кесінді ортасының координаталарын табу; 8.1.3.16 - кесіндіні берілген қатынаста бөлетін нүктенің координаталарын табу; 8.1.3.17 - центрі (a, b), радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу; 8.1.3.18 - берілген теңдеуі бойынша шеңбер салу; 8.1.3.19 - түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу: $ax + by + c = 0$, $\frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1}$;		
	Мәтін есептерді шығару	8.1.3.20 - координаталармен берілген қарапайым		

		есептерді шығару ;		
8-сыныптағы геометрия курсы қайталау				
3) 9-сынып				
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары		
1-тоқсан				
8-сыныптағы геометрия курсы қайталау				
Жазықтықтағы векторлар	Вектор. Векторларға амалдар қолдану. Коллинеар және коллинеар емес векторлар	9.1.4.1 - вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу; 9.1.4.2 - векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану; 9.1.4.4 - векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу; 9.1.4.5 - екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу; 9.1.4.6 - векторлардың скаляр көбейтіндісін табу; 9.1.4.7 - есептерді векторлық әдіспен шешу;		
	Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген	9.1.3.1 - вектордың координаталарын табу; 9.1.3.2 - вектордың ұзындығын табу;		

	векторларға амалдар қолдану	9.1.4.3 - векторлардың коллинеарлық шартын қолдану; 9.1.3.3 - координаталарымен берілген векторларға амалдар қолдану; 9.1.3.4 - векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.3.5 - векторлар арасындағы бұрышты есептеу;		
	Есептерді шешуде векторларды қолдану	9.1.4.19 - векторды есептер шығаруда қолдану;;		
2-тоқсан				
Жазықтықтағы түрлендірулер	Қозғалыс және оның қасиеттері	9.1.4.8 - қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу; 9.1.4.9 - симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу; 9.1.4.10 - жазықтықта түрлендіруді қолдана отырып есептер шығару;		
	Гомотетия және оның қасиеттері	9.1.4.11 - гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.12 - гомотетия кезінде әртүрлі фигуралардың бейнелерін салу;		
	Ұқсас фигуралар және олардың қасиеттері. Үшбұрыштар	9.1.4.13 - ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.14 - үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану;		

	ұқсастығының белгілері	<p>9.1.4.15 - тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.16 - үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.1.4.17 - ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу;</p>		
3-тоқсан				
Үшбұрыштарды шешу	Үшбұрыштарды шешу	<p>9.1.3.6 - косинустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>9.1.3.7 - синустар теоремасын білу және қолдану;</p> <p>9.1.2.3 - дұрыс көпбұрыштарды салу;</p> <p>9.1.3.8 - іштей сызылған үшбұрыштың ауданын ($S = \frac{abc}{4R}$, мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының ($S = p \cdot r$, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p – көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану;</p> <p>9.1.3.9 - шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу</p>		

		және қолдану; 9.1.3.10 - синустар және косинустар теоремаларын үшбұрыштарды шешуде және қолданбалы есептерді шығаруда қолдану;		
4-тоқсан				
Шеңбер. Көпбұрыштар	Шеңбер және дөңгелек. Доғаның ұзындығы. Дөңгелек, сектор және сегменттің аудандары	9.1.1.1 - доға ұзындығының формуласын қорытып шығару және қолдану; 9.1.1.2 - сектор мен сегмент ауданының формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.1.1.3 - іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 9.1.1.4 - дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды білу және қолдану;		
	Дұрыс көпбұрыштар, олардың қасиеттері және симметриялары	9.1.2.1 - шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 9.1.2.2 - дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.2.4 - дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арасындағы байланысты білу және қолдану; 9.1.2.5 - дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай		

		сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу және қолдану; 9.1.2.6 - үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.4.18 - дұрыс көрбұрыштардың симметрияларын білу		
7-9-сыныптардағы геометрия курсы қайталау				

«Информатика» оқу пәнінің бағдарламасы бойынша салыстырмалы кесте

Қолданыстағы оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Ұсынылып отырған оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 26 шілдедегі № 334 бұйрығына 9-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 34-қосымша</p>	ЖОБА
Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұн бойынша үлгілік оқу бағдарламасы	Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған "Информатика" пәнінен жаңартылған мазмұн бойынша үлгілік оқу бағдарламасы
1- тарау. Жалпы ережелер	1- тарау. Жалпы ережелер 1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға

1. Оқу бағдарламасы "Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).

2. "Информатика" оқу пәнін оқыту мақсаты білім алушыларды заманауи ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану үшін базалық білім, білік және дағдылармен қамтамасыз ету болып табылады.

3. Негізгі міндеттер:

- 1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс-әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын түсінуді қалыптастыру;
- 2) ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс-әрекетінде тиімді пайдалану біліктерін дамыту;
- 3) білім алушыларды жүйелерді талдау, шешімдерді әзірлеу, программалық қосымшаларды жасау, өздерінің өнімдерін бағалау үшін компьютермен жұмыс істеудің базалық қағидаларды түсінуін қамтамасыз ету;
- 4) талдау, абстракциялау, модельдеу және программалау арқылы түрлі тапсырмалар шеше білуді дамыту;
- 5) білім алушылардың бойынша жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және жалпы заңдылықтарды айқындау, қойылған міндеттерді шешудің тиімді және ұтымды тәсілдерін іздеу қабілеттілігін қамтитын логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеу ойлауын дамыту;
- 6) білім алушылардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған қағидаларды сақтау, жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғам мүдделерін ескеру;
- 7) білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуына ықпал ету.

міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).

2. "Информатика" оқу пәнін оқыту мақсаты білім алушыларды ақпаратпен жұмыс істеудің, жалпы оқу және жалпы мәдениеттілік негіздерін қалыптастыру, ақпараттық және коммуникациялық технологияларды меңгеру, заманауи ақпараттық технологияларды тиімді пайдалану үшін базалық білім, білік және дағдылармен қамтамасыз ету болып табылады.

3. Негізгі міндеттер:

- 1) білім алушыларда ақпараттық процестердің қоғамдағы түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс-әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын түсінуді қалыптастыру;
- 2) ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс-әрекетінде тиімді пайдалану

	<p>біліктерін дамыту;</p> <p>3) білім алушыларды жүйелерді талдау, шешімдерді әзірлеу, программалық қосымшаларды жасау, өздерінің өнімдерін бағалау үшін компьютермен жұмыс істеудің базалық қағидаларды түсінуін қамтамасыз ету;</p> <p>4) талдау, абстракциялау, модельдеу және программалау арқылы түрлі тапсырмалар шеше білуді дамыту;</p> <p>5) білім алушылардың бойынша жалпылау және ұқсастық, есепті құрамдас бөліктерге бөлу және жалпы заңдылықтарды айқындау, қойылған міндеттерді шешудің тиімді және ұтымды тәсілдерін іздеу қабілеттілігін қамтитын логикалық, алгоритмдік, сондай-ақ есептеу ойлауын дамыту;</p> <p>6) білім алушылардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы қабылданған қағидаларды сақтау, жеке адамның және бүкіл қазақстандық қоғам мүдделерін ескеру;</p> <p>7) білім алушылардың академиялық тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуына ықпал ету.</p>
<p>2-тарау. "Информатика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. "Информатика" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <p>1) 5-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p> <p>2) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p> <p>3) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p>	<p>2-тарау. "Информатика" пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. "Информатика" оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <p>1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу</p>

<p>4) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты; 5) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды. Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі "Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 тіркелген) 5. Оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқыту мақсаттары көрсетілетін бөлімшелерге бөлінген: дағды немесе білік, білім немесе түсінік. 6. "Информатика" пәні бойынша бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды: 1) компьютерлік жүйелер; 2) ақпараттық процестер; 3) компьютерлік ойлау; 4) денсаулық және қауіпсіздік. 7. "Компьютерлік жүйелер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) компьютердің құрылғылары; 2) бағдарламалық қамтамасыз ету; 3) компьютерлік желілер. 8. "Ақпараттық процестер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) ақпаратты өлшеу мен ұсыну; 2) ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру. 9. "Компьютерлік ойлау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) модельдеу; 2) алгоритмдер; 3) программалау; 4) робототехника. 10. "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) эргономика; 2) ақпараттық қауіпсіздік.</p>	<p>жылында 34 сағатты; 2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты; 3) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты; 4) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты; 5) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды. 5. Оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқыту мақсаттары көрсетілетін бөлімшелерге бөлінген: дағды немесе білік, білім немесе түсінік. 6. "Информатика" пәні бойынша бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды: 1) компьютерлік жүйелер; 2) ақпараттық процестер; 3) компьютерлік ойлау; 4) денсаулық және қауіпсіздік. 7. "Компьютерлік жүйелер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) компьютердің құрылғылары; 2) бағдарламалық қамтамасыз ету; 3) компьютерлік желілер. 8. "Ақпараттық процестер" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды: 1) ақпаратты өлшеу мен ұсыну; 2) ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру.</p>
--	--

	<p>9. "Компьютерлік ойлау" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) модельдеу; 2) алгоритмдер; 3) программалау; 4) робототехника. <p>10. "Денсаулық және қауіпсіздік" бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) эргономика; 2) ақпараттық қауіпсіздік.
<p>11. 5-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) "Компьютердің құрылғылары". Ақпараттың цифрлық тасымалдаушылары; 2) "Компьютерлік желілер". Ортақ файлдармен жұмыс (орналастыру, редакциялау, жүктеу); 3) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпаратты әртүрлі нысандарда ұсыну. Байланыс арналары, ақпарат көздері және қабылдағыштары. Мәтіндік ақпаратты кодтау. Ақпараттың екілік көрінісі; 4) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Мәтіндік редактор: беттің параметрлері, алдын ала қарау. Компьютерлік графика: растрлық кескіндерді жасау және өңдеу, векторлық суреттер жасау және өңдеу, растрлық және векторлық графиканың артықшылықтары мен кемшіліктері; 5) "Программалау". Роботтың бұрыштық бейімділігін анықтау. Роботты көрсетілген градусқа бұру. Робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс датчигі. Объектіні табу үшін ультрадыбыстық датчик; 6) "Робототехника". Роботты анықтау. Робот түрлерінің үлгілері және оларды қолдану салалары. Робототехника саласындағы адамзаттың техникалық жетістіктерінің мысалдары. Гироскопиялық датчик, жұмыс істеу принципі; 7) "Эргономика". Қауіпсіздік техникасының ережелері. 8) "Ақпараттық қауіпсіздік". Біреудің жұмысын көшірудің заңсыздығы. Құжаттарға арналған пароль. 	
<p>12. 6-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) "Компьютердің құрылғылары". Есептеу техникасының даму тарихы. Компьютерлік негізгі құрылғылардың әрекеттестігі; 	<p>12. 6-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p>

<p>2) "Программалық қамтамасыз ету". Операциялық жүйелердің негізгі функциялары. IDE (ай ди и) (Integrated Development Environment (интегрейтед девелопмент энвайронмент)) интерфейсiнiң мүмкiндiктерi;</p> <p>3) "Компьютерлiк желiлер". Сымсыз байланыстың артықшылықтары;</p> <p>4) "Ақпараттық объектiлердi құру және түрлендiру". Мәтiндiк құжаттардағы сiлтемелердi ұйымдастыру. Сiлтемелер. Гиперсiлтемелер. Мазмұны. Реферат құру;</p> <p>5) "Модельдеу". 3D-модельдер қолдану мысалдары. 3D-редактордың мүмкiндiктерi. 3D-редакторының графикалық примитивтердi құруға арналған құралдары. Айналу денелерiн құру және түрлендiру. 3D-редактордағы объектiлердiң модельдерi. Басып шығару үшiн 3D-үлгiнi экспорттау. 3D-баспаны баптау;</p> <p>6) "Алгоритмдер". Python (пайтон) тiлiндегi сызықтық алгоритмдер.</p> <p>7) "Программалау". Бағдарламалау тiлiннiң алфавитi және синтаксисi. Мәлiметтер типтерi;</p> <p>8) "Эргономика". Эргономика мiндеттерi (барынша жайлылық пен тиiмдiлiк үшiн);</p> <p>9) "Ақпараттық қауiпсiздiк". Интернетке тәуелдiлiктiң проблемалары. "Авторлық құқық", "плагиат" ұғымдары. Авторға сiлтеме жасайтын ақпаратты сақтау.</p>	<p>1) "Компьютердiң құрылғылары". Есептеу техникасының даму тарихы. Компьютерлiк негiзгi құрылғылардың әрекеттестiгi; Компьютердiң жады түрлерi (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы жады, кеш-жады); Процессор және оның негiзгi сипаттамалары; Мақсатына байланысты компьютердiң аппараттық конфигурациясын таңдау;</p> <p>2) "Программалық қамтамасыз ету". Операциялық жүйелердiң негiзгi функциялары. IDE (ай ди и) (Integrated Development Environment (интегрейтед девелопмент энвайронмент)) интерфейсiнiң мүмкiндiктерi;</p> <p>3) "Эргономика". Эргономика мiндеттерi (барынша жайлылық пен тиiмдiлiк үшiн);</p> <p>4) "Компьютерлiк желiлер". Сымсыз байланыстың артықшылықтары;</p>
<p>13. 7-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық бiлiм мазмұны келесi бөлiмшелердi қамтиды:</p> <p>1) "Компьютердiң құрылғылары". Компьютердiң жады түрлерi (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы жады, кеш-жады);</p> <p>2) "Программалық қамтамасыз ету". Бiрдей ақпаратты сақтайтын түрлi форматтағы файлдардың өлшемдерiн салыстыру. Ақпаратты қысу, архиватор-бағдарламалар. Мұрағаттарды құру және ашу;</p> <p>3) "Компьютерлiк желiлер". Компьютерлiк желiнiң мақсаты, жiктелуi (ауқымы бойынша, топологиясы бойынша, тиiстiлiгi бойынша);</p> <p>4) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпаратты өлшеу бiрлiктерi, ақпаратты бiр өлшем бiрлiгiнен басқаға аудару;</p>	<p>13. 7-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық бiлiм мазмұны келесi бөлiмшелердi қамтиды:</p> <p>1) «Компьютердiң құрылғылары». Процессор және оның сипаттамасы, Компьютердiң конфигурациясы; Компьютер құнын есептеу;</p> <p>2) "Алгоритмдер". Python (пайтон) тiлiндегi сызықтық алгоритмдер; Салынған және құрамдас шарттарды;</p>

<p>5) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Мәтіндік процессордағы кестелерді жасау, өңдеу және пішімдеу. Электрондық кестелер, электрондық кестенің негізгі ұғымдары. Деректерді енгізу, редакциялау және пішімдеу, маркер толтыру. Деректер типтері. Формулалар енгізу. Шартты пішімдеу. Диаграммаларды құру;</p> <p>6) "Алгоритмдер". Салынған және құрамдас шарттарды, тармақталған алгоритмдерді программалау;</p> <p>7) "Программалау". Файлдарды оқу және жазу;</p> <p>8) "Ақпараттық қауіпсіздік". Ақпаратты зиянды бағдарламалардан қорғау;</p>	<p>тармақталған алгоритмдерді программалау;</p>
<p>14. 8-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <p>1) "Компьютердің құрылғылары". Процессор және оның негізгі сипаттамалары;</p> <p>2) "Компьютерлік желілер". Компьютерлік желінің өткізу қабілеті;</p> <p>3) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпараттың көлемін бағалаудың алфавиттік тәсілі;</p> <p>4) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Электрондық кестелердегі деректер пішімдері. Абсолюттік және салыстырмалы сілтемелер. Функциялар графиктерін құру. Кірістірілген функцияларды пайдалану: математикалық (сомасы, көбейтіндісі, дәрежесі), статистикалық (ең төменгі, ең жоғары, орташа, есеп), логикалық (егер);</p> <p>5) "Модельдеу". Интеграцияланған дайындау ортасында қолданбалы міндеттерді шешу;</p> <p>6) "Алгоритмдер". Алгоритм трассировкасы. Интеграцияланған дайындау ортасында міндеттерді шешу;</p> <p>7) "Программалау". Цикл операторлары (параметрі бар цикл, алғышартты цикл, кейінгі шартты цикл).</p> <p>8) "Эргономика". Электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері, электрондық құрылғылардың теріс әсерінен қорғау тәсілдері.</p> <p>9) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желідегі пайдаланушының қауіпсіздігі: алаяқтық, интернеттегі агрессия.</p>	<p>14. 8-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <p>1) "Компьютерлік желілер". ". Компьютерлік желінің мақсаты, жіктелуі (ауқымы бойынша, топологиясы бойынша, тиістілігі бойынша); Компьютерлік желінің өткізу қабілеті; Бұлтты технологияларды қолдану арқылы құжаттармен ортақ жұмыс істеу;</p> <p>2) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпараттың көлемін бағалаудың алфавиттік тәсілі; Ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аудару;</p> <p>3) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Мәтіндік құжаттардағы сілтемелерді ұйымдастыру. Сілтемелер. Гиперсілтемелер. Мазмұны. Реферат құру; Электрондық кестелердегі деректер пішімдері. Абсолюттік және салыстырмалы сілтемелер. Функциялар графиктерін құру. Кірістірілген функцияларды пайдалану;</p>

	<p>математикалық (сомасы, көбейтіндісі, дәрежесі), статистикалық (ең төменгі, ең жоғары, орташа, есеп), логикалық (егер); Мәтіндік процессордағы кестелерді жасау, өңдеу және пішімдеу. Электрондық кестелер, электрондық кестенің негізгі ұғымдары. Деректерді енгізу, редакциялау және пішімдеу, маркер толтыру. Деректер типтері. Формулалар енгізу. Шартты пішімдеу. Диаграммаларды құру;</p> <p>4) "Модельдеу". Интеграцияланған дайындау ортасында қолданбалы міндеттерді шешу; Процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде зерттеу және құру;</p> <p>5) "Программалау". Цикл операторлары (параметрі бар цикл, алғышартты цикл, кейінгі шартты цикл); Бағдарламалау тіліннің алфавиті және синтаксисі. Мәліметтер типтері; Сұрыптау;</p> <p>6) "Эргономика". Электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері, электрондық құрылғылардың теріс әсерінен қорғау тәсілдері.</p> <p>7) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желідегі пайдаланушының қауіпсіздігі: алаяқтық, интернеттегі агрессия.</p>
<p>15. 9-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <p>1) "Компьютердің құрылғылары". Мақсатына байланысты компьютердің аппараттық конфигурациясын таңдау;</p>	<p>15. 9-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <p>1) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу".</p>

<p>2) "Программалық қамтамасыз ету". Пайдаланушының қажеттіліктеріне байланысты бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдау;</p> <p>3) "Компьютерлік желілер". Бұлтты технологияларды қолдану арқылы құжаттармен ортақ жұмыс істеу;</p> <p>4) "Ақпаратты ұсыну және өлшеу". Ақпарат қасиеттері (өзектілігі, дәлдігі, анықтығы, құндылығы);</p> <p>5) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Дерекқор, өріс, жазба. Электрондық кестеде деректер базасын құру. Деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеу;</p> <p>6) "Модельдеу". Процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде зерттеу және құру;</p> <p>7) "Программалау". Бір өлшемді массив. Екі өлшемді массив. Массивтерді өңдеудің негізгі алгоритмдері: массив элементтерін іздеу, сұрыптау, орнын ауыстыру, жою және қою. PyGame (пайгейм) кітапханасы. Ойынның артқы фоны. Ойынға арналған дайын кейіпкерлер. Кейіпкер қозғалысы. Дайын сценарий бойынша ойын программалау. Ойын нәтижелерін есептеу;</p> <p>8) "Эргономика". Компьютерде ұзақ уақыт жұмыс істеу тәуекелін бағалау;</p> <p>9) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желіде жұмыс істеудің этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарлары</p>	<p>Ақпарат қасиеттері (өзектілігі, дәлдігі, анықтығы, құндылығы);</p> <p>2) "Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру". Дерекқор, өріс, жазба. Электрондық кестеде деректер базасын құру. Деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеу;</p> <p>3) "Модельдеу". Компьютер құнын есептеу; Мәселені қалыптастыру; Алгоритмді әзірлеу; Алгоритмді программалау; Программаны тестілеу.</p> <p>4) "Программалау". Мәліметтер типтері; Файлдарды оқу және жазу; Кірістірілген шарттарды программалау; Тармақталған алгоритмдерді программалау; Күрделі шарттарды программалау; Таңдауды ұйымдастыру; While (уайл) циклі; For (фор) циклі; Continue (континю) циклін басқару; Break (брик) циклін басқару; Else (элс) циклін басқару; Алгоритмнің трассировкасы;</p> <p>5) "Эргономика". Компьютерде ұзақ уақыт жұмыс істеу тәуекелін бағалау;</p> <p>6) "Ақпараттық қауіпсіздік". Желіде жұмыс істеудің этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарлары</p>
	<p>10-сыныпқа арналған "Информатика" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <p>1) "Программалау". Бір өлшемді массив. Екі өлшемді массив. Массивтерді</p>

өндеудің негізгі алгоритмдері: массив элементтерін іздеу, сұрыптау, орнын ауыстыру, жою және қою. RuGame (пайгейм) кітапханасы. Ойынның артқы фоны. Ойынға арналған дайын кейіпкерлер. Кейіпкер қозғалысы. Дайын сценарий бойынша ойын программалау. Ойын нәтижелерін есептеу;

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

16. Бағдарламада "оқыту мақсаттары" кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 6.2.1.4. кодында "6" – сынып, "2.1" – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, "4" – оқыту мақсатының реттік саны.

17. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1) Компьютерлік жүйелер

Білім алушылар міндетті:

Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Компьютердің құрылғылары	5.1.1.1 ақпараттың цифрлық тасымалдау құралдарын сипаттау	6.1.1.1 компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы әңгімелеу; 6.1.1.2 компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін түсіндіру	7.1.1.1 компьютердің жады түрлерінің мақсаттарын сипаттау (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы жады, кеш-жады)	8.1.1.1 процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсіндіру	9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау

3-тарау. Оқу пәнінің мазмұны оқыту бөлімдері бойынша күтілетін нәтижелер

Компьютерлік жүйелер

Білім алушы:

- компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы;
- компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін;
- операциялық жүйелердің негізгі функцияларын;
- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауды және ашуды;
- компьютерлік желілерді жіктеуді;
- бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыруды;
- пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдауды біледі;

Білім алушы:

2. Программалық қамтамасыз ету		6.1.2.1 операциялық жүйелердің негізгі функцияларына атау; 6.1.2.2 IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолдану	7.1.2.1 бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыру; 7.1.2.2 Түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашу		9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай программалық жасақтаманы таңдау	<p>- компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысының жұмысын, сыртқы жады, кеш-жады);</p> <p>- бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыруды;</p> <p>- сымсыз байланыстың артықшылықтарын;</p> <p>- желінің өткізу қабілетін анықтауды;</p> <p>- процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсінеді;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <p>- мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдауды қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады.</p> <p>Ақпараттық процестер</p> <p>Білім алушы:</p> <p>- ақпараттың қасиеттерін анықтауды (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық,</p>
3. Компьютерлік желілер	5.1.3.1 ортақ пайдалану файлдарын орналастыру, редакциялау, жүктеу	6.1.3.1 сымсыз байланыстың артықшылықтарын түсіндіру	7.1.3.1 компьютерлік желілерді жіктеу	8.1.3.1 желінің өткізу қабілетін анықтау	9.1.3.1 бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру	
2) Ақпараттық процестер						
Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1. Ақпаратты ұсыну және өлшеу	5.2.1.1 әртүрлі ақпарат түрлерінің мысалдарын келтіру және ақпаратты әртүрлі нысандарда ұсыну;		7.2.1.1 ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аударуды жүзеге асыру	8.2.1.1 ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсіл қолдану	9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін анықтау (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық)	
	5.2.1.2					

	байланыс арналары, ақпарат көздері және қабылдағыштарының мысалын келтіру; 5.2.1.3 мәтіндік ақпаратты кодтау және декодтау; 5.2.1.4 компьютерге арналған барлық ақпарат екілік көрініс түрінде ұсынылғанын түсіндіру					кұндылық); - кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыруды біледі; Білім алушы: - "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсінеді; Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аударуды жүзеге асыруды; - ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсілді; - абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді; - электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды қолданады; - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;
2. Ақпараттық объектілерді құру және түрлендіру	5.2.2.1 басып шығару үшін құжатты тиімді ұйымдастыру (бет параметрлерін орнату, алды ала қарауды орындау); 5.2.2.2 растрлық кескіндерді жасау және	6.2.2.1 сілтемелерді ұйымдастыру (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер)	7.2.2.1 мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеу; 7.2.2.2 электрондық кестенің элементтерін пішімдеу; 7.2.2.3 электрондық кестеде	8.2.2.1 электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалану; 8.2.2.2 абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді пайдалану;	9.2.2.1 "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсіндіру; 9.2.2.2 электрондық кестеде деректер базасын жасау; 9.2.2.3 Деректерді іздеу, сұрыптау	Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер); - мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеуді; - электрондық кестенің элементтерін пішімдеуді;

	<p>өңдеу; 5.2.2.3 векторлық суреттер жасау және өңдеу; 5.2.2.4 растрлық және векторлық графиканың артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау</p>		<p>диаграммаларды жасау; 7.2.2.4 электрондық кестеде шартты пішімдеуді қолдану; 7.2.2.5 электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін қолдану; 7.2.2.6 электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасау</p>	<p>8.2.2.3 Электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану; 8.2.2.4 кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыру</p>	<p>және сүзгілеуді жүзеге асыру</p>	<p>- электрондық кестеде диаграммаларды жасауды; - электрондық кестеде шартты пішімдеуді; - электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін; - электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасауды; - электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін; - электрондық кестеде деректер базасын; - деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыруды қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: - сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер); - электрондық кестеде диаграммаларды жасауды; - электрондық кестеде деректер базасын құруды қолданады;</p>
--	--	--	--	--	-------------------------------------	---

3) Компьютерлік ойлау

Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Модельдеу		<p>6.3.1.1 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіру; 6.3.1.2 3D-редактордың мүмкіндіктерін</p>		<p>8.3.1.1 Python программалау тілінде тапсырма модельдерін жасау</p>	<p>9.3.1.1 Процесс моделдерін (физикалық, биологиялық экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеу</p>

3) Компьютерлік ойлау

Білім алушы:

- 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіруді;
- 3D-редактордың мүмкіндіктерін;
- басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттауды;
- процесс моделдерін (физикалық,

		сипаттау; 6.3.1.3 3D- редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын пайдалану 6.3.1.4 айналу денелерін құру және оларды түрлендіру; 6.3.1.5 3D- редактордағы объектілердің модельдерін құру; 6.3.1.6 басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттау 6.3.1.7 3D- баспасын баптау.				биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде эзірлеу және зерттеуді; - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды; - While (уайл) цикл операторын пайдалануды; - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды; - пернетақтадан кейпкерді басқаруды біледі; Білім алушы: - пернетақтадан кейпкерді басқаруды; - ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді түсінеді; Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - деректер түрлерін жіктеуді; - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды; - For (фор) цикл операторын; - PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды; - ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын
2. Алгоритмде р		6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде	8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	9.3.2.1 сұрыптау алгоритмдерін қолдану	

		алгоритмдерді жазу	тармақталған алгоритмдерді жазу			модульдерін; - ойынның артқы фонын құруды; - кейіпкер қозғалысын программалауды; - дайын сценарий бойынша ойын әзірлеуді қолданады;
3. Программа лау	5.3.3.1 роботтың бұрыштық бейімділігін анықтау үшін программалар жасау; 5.3.3.2 Роботты көрсетілген градусқа бұру үшін программалар жасау; 5.3.3.3 Робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс датчигін қолдану; 5.3.3.4 Объектіні табу үшін ультрадыбыстық датчикті пайдалану	6.3.3.1 деректер түрлерін жіктеу	7.3.3.1 Python программалау тілінде файлды оқу және жазу; 7.3.3.2 Python программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды қолдану; 7.3.3.3 Python программалау тіліндегі күрделі шарттарды қолдану	8.3.3.1 While (уайл) цикл операторын пайдалану; 8.3.3.2 For (фор) цикл операторын пайдалану 8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс))	9.3.3.1 Бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программалар жасау; 9.3.3.2 Екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программалар жасау; 9.3.3.3 PyGame (пайгейм) кітапханасын қосу; 9.3.3.4 ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын	Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын; - айналу денелерін құру және оларды түрлендіруді; - Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасауды; - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды; - сұрыптау алгоритмдерін; - For (фор) цикл операторын; - цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс)); - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды; - кейіпкер қозғалысын программалауды қолданады; Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: - 3D-редактордағы объектілердің модельдерін құруды; - Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазуды;

					<p>модульдерін пайдалану; 9.3.3.5 Ойынның артқы фонын құру 9.3.3.6 Ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеу 9.3.3.7 Кейіпкер қозғалысын программалау 9.3.3.8 пернетақтадан кейіпкерлерді басқару; 9.3.3.9 Дайын сценарий бойынша ойын әзірлеу 9.3.3.10 Ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыруды; - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды; - PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды; - ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін; - ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыруды; - ойынның артқы фонын құруды қолданады. <p>4) Денсаулық және қауіпсіздік Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдауды және шешуді; - интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылауды; - желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтауды (интернетте алаяқтық пен агрессия) біледі; <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын;
4. Робототехн	5.3.4.1 робот анықтамасын					

ика	тұжырымдау; 5.3.4.2 Роботтардың түрлерінің үлгілеріне және оларды қолдану салаларына мысал келтіру; 5.3.4.3 Робототехника саласындағы адамзаттың техникалық жетістіктеріне мысалдар келтіру; 5.3.4.4 Гироскопиялық датчиктің жұмыс істеу принципін түсіндіру					<p>- әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалануды;</p> <p>- компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалауды;</p> <p>- "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын;</p> <p>- желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдарын түсінеді;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <p>- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;</p> <p>- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <p>- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;</p> <p>- компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <p>- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді қолданады.</p>
4) Денсаулық және қауіпсіздік						
Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1. Эргономика	5.4.1.1 қауіпсіздік ережелерін бұзу салдары туралы талдау	6.4.1.1 Эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін)	7.4.1.1 Пайдаланушы интерфейсдердің эргономикалықтығын	8.4.1.1 әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар	9.4.1.1 Компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалау	

		тұжырымдау және шешу	бағалау	келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалану		
2. Ақпараттық қауіпсіздік	5.4.2.1 біреудің жұмысын көшіру заңсыздығы туралы айту; 5.4.2.2 құжаттарға арналған пароль орнату	6.4.2.1 Интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылау; 6.4.2.2 "Авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру 6.4.2.3 авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіру	7.4.2.1 компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау	8.4.2.1 желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернетте алаяқтық пен агрессия)	9.4.2.1 желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдары туралы айту	
18. Осы оқу бағдарламасы қосымшаға сәйкес негізгі орта білім деңгейінің 5-9 сыныптарына арналған "Информатика" пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы үлгілілік оқу жоспарының ұзақ мерзімді жоспарына қосымшасына сәйкес іске асырылады.						4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер
1) 5-сынып:						5-сыныпта «Цифрлық сауаттылық пәнінде оқытылады»
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары				
1-тоқсан						
Ақпаратты ұсыну	Біздің айналамыздағы ақпарат	5.2.1.1 әртүрлі ақпараттың мысалдарын келтіру және ақпаратты әртүрлі нысандарда ұсыну; 5.2.1.2 байланыс арналары, ақпарат көздері және				

	Ақпарат беру	қабылдағыштарының мысалын келтіру;	
	Ақпаратты шифрлау	5.2.1.3 мәтіндік ақпаратты кодтау және декодтау;	
	Екілік ақпаратты ұсыну	5.2.1.4 компьютерге арналған барлық ақпарат екілік түрінде ұсынылғанын түсіндіру	
2-тоқсан			
Компьютерлік графика	Растрлық суреттерді құру және редакциялау	5.2.2.2 растрлық кескіндерді жасау және өңдеу;	
	Растрлық суреттерді өңдеу	5.2.2.2 растрлық кескіндерді жасау және өңдеу;	
	Векторлық суреттерді құру	5.2.2.3 векторлық суреттер жасау және өңдеу;	
	Қисық бетімен жұмыс	5.2.2.3 векторлық суреттер жасау және өңдеу;	
	Растрлық және векторлық суреттерді салыстыру	5.2.2.4 растрлық және векторлық графиканың артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау	
3-тоқсан			
Робототехника	Робот түрлері және оларды қолдану	5.3.4.1 робот анықтамасын тұжырымдау;	
		5.3.4.2 Роботтардың түрлерінің үлгілері және оларды қолдану салаларына мысал келтіру;	
	Робототехника тарихы және перспективалары	5.3.4.3 робототехника саласындағы адамзаттың техникалық жетістіктеріне мысалдар келтіру;	
	Гироскопиялық датчик	5.3.4.4 гироскопиялық датчик жұмыс істеу принципін түсіндіру;	
Роботтардың жарысы	Бұрылыстар	5.3.3.1 роботтың бұрыштық бейімділігін анықтау үшін бағдарламалар жасау;	
		5.3.3.2 роботты көрсетілген градусқа бұру үшін бағдарламалар жасау;	
	Роботтың сызық бойымен қозғалысы	5.3.3.3 робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс датчигін қолдану;	
	Робо-сумо	5.3.3.4 объектіні табу үшін ультрадыбыстық датчикті пайдалану;	

		5.3.3.3 робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс датчигін қолдану;		
4-тоқсан				
Компьютер және қауіпсіздік	Компьютерде жұмыс істеу кезінде өзіңе зиян келтірмеуге қалай болады?	5.4.1.1 қауіпсіздік ережелерін бұзу салдары туралы талдау		
	Ақпаратты цифрлы тасымалдаушылары	5.1.1.1 сандық ақпараттың цифрлық тасымалдау құралдарын сипаттау		
	Интернетте жұмыс істеудің қандай қауіп-қатері бар?	5.4.2.1 біреудің жұмысын көшіру заңсыздығы туралы айту;		
	Компьютеріңіздегі деректерді қалай қорғауға болады?	5.4.2.2 құжаттарға арналған пароль орнату		
	Шағын жоба		5.1.3.1 ортақ пайдалану файлдарын орналастыру, редакциялау, жүктеу	
			5.4.2.2 құжаттарға арналған пароль орнату	
		5.2.2.1 құжатты басып шығару үшін тиімді ұйымдастыру (бет параметрлерін орнату, алдын ала қарауды орындау);		
		5.1.3.1 ортақ пайдалану файлдарын орналастыру, редакциялау, жүктеу		
2) 6 класс:				
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары		
1-тоқсан				
Компьютерлік жүйелер және желілер	Эргономика дегеніміз не?	6.4.1.1 эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдау және шешу 6.4.2.1 интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылау	Күтілетін нәтижелер: Білім алушы: - эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдауды және шешуді; - интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылауды; - компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы; - операциялық жүйелердің негізгі функцияларын біледі; Білім алушы:	
	Есептеу	6.1.1.1 компьютерлік технологияның даму тарихы		

	техникасының даму тарихы	мен келешегі туралы әңгімелеу;	
	Компьютер қалай жұмыс істейді	6.1.1.2 компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін түсіндіру	
	Сымсыз желілер	6.1.2.1 операциялық жүйелердің негізгі функцияларын атау;	
		6.1.3.1 сымсыз байланыстың артықшылықтарын түсіндіру;	
2-тоқсан			
3D - баспа	3D - редакторы	6.3.1.1 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіру;	
		6.3.1.2 3D-редактордың мүмкіндіктерін сипаттау;	
	3D -редактор құралдары	6.3.1.3 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын пайдалану;	
	Конус, цилиндр және сфера құру	6.3.1.4 айналу денелерін құру және оларды түрлендіру;	
	Объектілердің 3D модельдері	6.3.1.5 3D-редактордағы объектілердің модельдерін құру;	
	3D - баспасы	6.3.1.6 басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттау;	
		6.3.1.7 3D-баспасын баптау;	
3-тоқсан			
Python (пайтон) тілінде программалау	IDE (ай ди и) -мен танысу	6.1.2.2 IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолдану;	
	Тіл әліппесі. Синтаксис	6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;	
	Мәліметтер типтері	6.3.3.1 деректер түрлерін жіктеу;	
	Арифметикалық амалдардың жазылу ережелері	6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;	
			<p>- "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын;</p> <p>- компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін;</p> <p>- компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысының жұмысын, сыртқы жады, кеш-жады) түсінеді.</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <p>- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <p>- авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіруді;</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін;</p> <p>- IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолданады;</p>

	Санды енгізу және шығару	6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;		
	Сызықтық алгоритмдерді программалау	6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;		
4-тоқсан				
Мәтіндік құжатпен жұмыс жасау	Сілтемелер (сноски)	6.2.2.1 сілтемелерді (гиперсілтемелер, мазмұны, түсіндірмелер)	ұйымдастыру тақырыптар,	
	Гиперсілтемелер	6.2.2.1 сілтемелерді (гиперсілтемелер, мазмұны, түсіндірмелер)	ұйымдастыру тақырыптар,	
		6.4.2.3 авторға сілтеме жасайтын ілестіру	ақпаратпен	
		6.4.2.2 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру		
	Мазмұны	6.2.2.1 сілтемелерді (гиперсілтемелер, мазмұны, түсіндірмелер)	ұйымдастыру тақырыптар,	
	Реферат	6.2.2.1 сілтемелерді (гиперсілтемелер, мазмұны, түсіндірмелер)	ұйымдастыру тақырыптар,	
		6.4.2.2 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру		
		6.4.2.3 авторға сілтеме жасайтын ілестіру	ақпаратпен	
	3) 7 класс:			
	Ұзақ мерзімді жоспардың	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары	

Күтілетін нәтижелер:

Білім алушы:

- түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауды және ашуды;
- пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдауды біледі;

Білім алушы:

- сымсыз байланыстың артықшылықтарын;
- пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын;
- бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыруды;
- процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі

бөлімдері			<p>бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауда; - түрлі форматтағы мұрағаттарды жасауда және ашуда қолданады; <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау кезінде; - компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғауды; - түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашуда қолданады; <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазуды қолданады;
1-тоқсан			
Компьютерлік жады және ақпараттық өлшембірлік	Ақпараттың өлшем бірліктері	7.2.1.1 ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аударуды жүзеге асыру	
	Компьютер жады	7.1.1.1 компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын сипаттау (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы жады, кеш-жады)	
	Файлдар мөлшері	7.1.2.1 бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыру;	
Желі қауіпсіздік және	Компьютерлік желілер және олардың жіктелуі	7.1.2.2 түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашу 7.1.3.1 компьютерлік желілерді жіктеу	
	Антивирустық қауіпсіздік	7.4.2.1 компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау	
	Пайдаланушы интерфейсі	7.4.1.1 пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын бағалау	
2-тоқсан			
Электронды арқылы шығару кесте есеп	Мәтіндік процессордағы кесте	7.2.2.1 мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеу;	
	Электрондық кестелер элементтерін пішімдеу	7.2.2.2 электрондық кестенің элементтерін пішімдеу;	
	Деректер типтері	7.2.2.5 электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін қолдану;	
		7.2.2.6 электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасау;	
Шартты пішімдеу	7.2.2.4 электрондық кестеде шартты пішімдеуді қолдану;		

	Кестелік деректерді графикалық ұсыну	7.2.2.3 электрондық кестеде диаграммаларды жасау;	
	Электрондық кестелердегі процестерді модельдеу	7.2.2.2 электрондық кестенің элементтерін пішімдеу;	
		7.2.2.5 электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін қолдану;	
		7.2.2.4 электрондық кестеде шартты пішімдеуді қолдану;	
		7.2.2.3 электрондық кестеде диаграммаларды жасау;	
3-тоқсан			
Python (пайтон) тілінде алгоритмдерді программалау	Файлдармен жұмыс	7.3.3.1 Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазу;	
	Тармақталған алгоритмдерді программалау	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	
	Кірістірілген шарттарды программалау	7.3.3.2 Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды қолдану;	
	Күрделі шарттарды программалау	7.3.3.3 Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды қолдану;	
	Таңдауды ұйымдастыру	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	
4-тоқсан			
Практикалық программалау	Мәселені қалыптастыру	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	
	Алгоритмді әзірлеу	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	
	Алгоритмді	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде	

	программалау	тармақталған алгоритмдерді жазу;	
	Программаны тестілеу	7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	
4) 8 класс:			<p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіруді; - басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттауды; - 3D-баспасын баптауды; - желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтауды (интернетте алаяқтық пен агрессия); - 3D-редактордың мүмкіндіктерін; - компьютерлік желілерді жіктеуді; - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды; - бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыруды; - кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыруды біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - желінің өткізу қабілетін анықтауды; - әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары	
1-тоқсан			
Компьютер мен желінің техникалық сипаттамалары	Ақпараттарды өлшеу	8.2.1.1 ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсіл қолдану	
	Процессор және оның сипаттамасы	8.1.1.1 процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсіндіру	
	Компьютерлік желілер	8.1.3.1 желінің өткізу қабілетін анықтау	
Денсаулық және қауіпсіздік	Компьютерді пайдаланудың теріс аспектілері	8.4.1.1 әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалану	
	Желідегі қауіпсіздік	8.4.2.1 желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернетте алаяқтық пен агрессия)	
2-тоқсан			
Электрондық кестелердегі	Статистикалық мәліметтер	8.2.2.2 абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді пайдалану; 8.2.2.1 электрондық кестелер мәселелерді шешу	

ақпаратты өңдеу		үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалану;	келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалануды; - электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалануды; Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды; - ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсілді; - абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді; - электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды қолданады; Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - сілтемелерді ұйымдастыруды (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түнідірмелер); - 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын; - айналу денелерін құру және оларды түрлендіруді; - электрондық кестенің элементтерін пішімдеуді; - электрондық кестеде диаграммаларды жасауды; - электрондық кестеде шартты пішімдеуді; - электрондық кестеде деректердің
	Кірістірілген функция	8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану;	
	Қолда бар ақпаратқа негізделген деректерді талдау	8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану;	
	Қолданбалы міндеттерін шешу	8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану; 8.2.2.1 электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалану; 8.2.2.4 кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыру	
3-тоқсан			
Python (пайтон) тілінде алгоритмдерді программалау	While (уайл) циклі	8.3.3.1 While (уайл) цикл операторын пайдалану;	
	For (фор) циклі	8.3.3.2 For (фор) цикл операторын пайдалану	
	Continue (континю) циклін басқару	8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс))	
	Break (брик) циклін басқару	8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс))	
	Else (элс) циклін басқару	8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс))	
	Алгоритмнің трассировкасы	8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	
4-тоқсан			
Практикалық программалау	Мәселені қалыптастыру	8.3.1.1 Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасау	

	Алгоритмді әзірлеу	8.3.1.1 Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасау	<p>әртүрлі түрлерін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасауды; - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды; - электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін; - мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеуді; - сұрыптау алгоритмдерін қолданады. <p>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - редактордағы объектілердің модельдерін құруды; - алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыруды қолданады.
	Алгоритмді программалау	8.3.1.1 Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасау	
	Программаны тестілеу	8.3.1.1 Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасау	
		8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	
		8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	
		8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	
5) 9 класс:			<p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - While (уайл) цикл операторын пайдалануды; - ақпараттың қасиеттерін анықтауды (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық) - электрондық кестеде деректер базасын жасауды; - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды біледі; <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалауды; - желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдары туралы айту
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары	
1-тоқсан			
Ақпаратпен жұмыс жасау	Ақпараттың сипаттары	9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін анықтау (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық) 9.4.1.1 компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалау	
	Құжаттармен бірлесіп жұмыс жасау	9.1.3.1 бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру	
	Желілік этикет	9.4.2.1 желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдары туралы айту	

Компьютер таңдаймыз	Компьютердің конфигурациясы	9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау	нормаларын бұзу салдарын; - "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсінеді; Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша: - деректер түрлерін жіктеуді; - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды; - For (фор) цикл операторын; - электрондық кестеде деректер базасын жасауды қолданады; Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда: - деректер түрлерін жіктеуді; - Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазуды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды; - For (фор) цикл операторын; - цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс)); - электрондық кестеде деректер базасын; - деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыруды; - электрондық кестеде деректер базасын жасауды;
	Бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдау	9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау	
	"Компьютер құнын есептеу"	9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау	
		9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау	
2-тоқсан			
Деректер базасы	Деректер базасы	9.2.2.1 "дерекқор, жазба, өріс" терминдерін түсіндіру;	
	Электрондық кестеде деректер базасын құру	9.2.2.2 электрондық кестеде деректер базасын жасау;	
	Ақпаратты іздеу әдістері	9.2.2.3 деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыру	
	Деректерді сұрыптау және сүзгілеу	9.2.2.3 деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыру	
	Деректер базасымен жұмыс	9.2.2.2 электрондық кестеде деректер базасын жасау; 9.2.2.3 деректерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеуді жүзеге асыру	
3-тоқсан			
Python (пайтон) программалау тілінде алгоритмдерді	Бірөлшемді массив	9.3.3.1 бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды	

программалау		жасау;	<ul style="list-style-type: none"> - бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды; - Python (пайтон) программалау тілінде тапсырма модельдерін жасауды қолданады; Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: - Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазуды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды; - Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды; - For (фор) цикл операторын; - цикл басқару нұсқаулығын (continue (континю), break (брик), else (элс)) қолданады; 	
	Белгіленген сипаттары бар элементті іздеу	9.3.3.1 бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасау;		
	Элементтердің орнын ауыстыру	9.3.3.1 бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасау;		
	Екіөлшемді массив	9.3.3.2 екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасау;		
	Сұрыптау	9.3.2.1 сұрыптау алгоритмдерін қолдану		
		9.3.3.1 бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасау;		
9.3.3.2 екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасау;				
Элементті жою және кірістіру	9.3.3.1 бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасау;			
	9.3.3.2 екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасау;			
4-тоқсан				
Python (пайтон) программалау тілінде 2D	PyGame кітапханасы	9.3.3.3 PyGame (пайгейм) кітапханасын қосу;		

ойынын құру		9.3.3.4 ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін пайдалану;	
	Артқы фон мен ойын кейіпкерлері	9.3.3.5 ойынның артқы фонын құру	
		9.3.3.6 ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеу	
	Кейіпкерлерді анимациялау	9.3.3.7 кейіпкер қозғалысын программалау	
		9.3.3.8 пернетақтадан кейіпкерді басқару;	
Шарттарды программалау	9.3.3.9 дайын сценарий бойынша ойын әзірлеу		
	9.3.3.10 ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыру		
			<p>10-сынып</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді; - екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды; - пернетақтадан кейіпкерді басқаруды; - ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеуді;

- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- пернетақтадан кейпкерді басқаруды;
- ойынға арналған дайын кейіпкерлер жүктеуді түсінеді;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- бір өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде программаларды жасауды;
- дайын сценарий бойынша ойын әзірлеуді;
- кейіпкер қозғалысын программалауды;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;
- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;
- ойынның артқы фонын құруды қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- кейіпкер қозғалысын программалауды;
- екі өлшемді массивтер пайдаланып Python (пайтон) программалау тілінде бағдарламаларды жасауды;
- сұрыптау алгоритмдерін қолданады;

Білім алушы меңгерген білімін

шығармашылықпен:

- ойынның нәтижелерін есептеу алгоритмін іске асыруды;
- PyGame (пайгейм) кітапханасын қосуды;
- ойын терезесін жасау үшін PyGame (пайгейм) кітапханасының дайын модульдерін;
- ойынның артқы фонын құруды қолданады.

Қорытынды

Жаңартылған білім беру мазмұны енгізілген сәттен бастап информатика саласында оқушыларды даярлау сапасының айтарлықтай төмендеуі байқалады. Бағдарламада шиыршық әдістемесімен оқыту робототехника, бағдарламалау, компьютерлік графика және қолданбалы кеңсе бағдарламалары сияқты бөлімдерді оқытуда тиімсіз екенін көрсетеді. Бірінші жылы үйренген білімін келесі жыл жалғастыруға келгенде мұғалімдерде біраз қиындықтар туындайды. Оқушы өткен білімін көбінде ұмытып қалып алғашқы сағат соны қайталаумен өтіп, сабақ жоспарынан қалып қойып жатады.

Оқушылар Paint, Microsoft Word, Excel, Power Point және т.б. сияқты маңызды қосымшаларды пайдаланудың тұтас жүйесін қалыптастырмайды, өйткені бағдарламада бұрын зерттелген материалды бір жыл бұрын қайталауға арналған сағаттар қарастырылмаған.

Тағы бұл әдістің салдарынан білім алушылар бағдарламалауды үйренуге деген қызығушылығын күрт жоғалтады. Өйткені бір жылдан кейін олар бұрын зерттелген материалды есіне түсіре алмайды және тіпті қарапайым мәселелерді шеше алмайды.

Сондай-ақ жаңартылған білім беру мазмұны бағдарламасында кейбір тақырыптарды зерделеу қисыны бұзылған. Көптеген жағдайларда оқушылардың жас ерекшеліктері ескерілмейді.

Кейбір жағдайларда қойылған оқу мақсаттарының саны мен күрделілігі осы мақсаттарды іске асыруға бөлінетін сағаттардың санына сәйкес келмейді.

Сондай-ақ, зияткерлік даму мен оқу уәждемесінің жоғары деңгейі бар НЗМ оқушылары үшін әзірленген және сынақтан өткен бағдарламаны оқыту қабілеті орташа және төмен балалар, халықтың әлеуметтік жағынан қолайсыз топтарынан шыққан балалар және т. б. оқитын жалпы білім беретін мектептерге енгізуге болмайтынын атап өту керек.

Сондай-ақ, жалпы білім беретін мектептердің техникалық жарақтандырылуы мен материалдық қамтамасыз етілуінің жеткіліксіз деңгейін ескеру қажет (техника, лицензиялық бағдарламалық қамтамасыз ету).

Осылайша, жоғарыда айтылғандардың бәріне сүйене отырып, информатика пәні бойынша қолданыстағы оқу бағдарламасына келесі

мәселелер бойынша өзгерістер енгізу ұсынылады:

5-сынып

Тоқсан	Оқу мақсаттары	Ұсынылған өзгерістердің себептері
1-тоқсан	5.2.1.1 әртүрлі ақпараттың мысалдарын келтіру және ақпаратты әртүрлі нысандарда ұсыну; 5.2.1.2 байланыс арналары, ақпарат көздері және қабылдағыштарының мысалын келтіру; 5.2.1.3 мәтіндік ақпаратты кодтау және декодтау; 5.2.1.4 компьютерге арналған барлық ақпарат екілік түрінде ұсынылғанын түсіндіру	Бұл жастағы балалар материалды игермейді және бірден ұмытып қалады. Ақпараттың екілік ұсынылуы жоғары сыныптарда логика мен сандық жүйелермен бірге жақсы зерттелген.
2-тоқсан	5.2.2.2 растрлық кескіндерді жасау және өңдеу; 5.2.2.2 растрлық кескіндерді жасау және өңдеу; 5.2.2.3 векторлық суреттер жасау және өңдеу; 5.2.2.3 векторлық суреттер жасау және өңдеу; 5.2.2.4 растрлық және векторлық графиканың артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау	Осындай қысқа мерзім ішінде білім алушылар растрлық және векторлық бейнелерді жасау дағдыларын қалыптастыра алмайды. Білім алушылар 8 сағат ішінде екі графикалық редакторды игеруі керек. Осы мақсаттарды іске асыруға аз сағат бөлінген.
3-тоқсан	5.3.4.1 робот анықтамасын тұжырымдау; 5.3.4.2 Роботтардың түрлерінің үлгілері және оларды қолдану салаларына мысал келтіру; 5.3.4.3 робототехника саласындағы адамзаттың техникалық жетістіктеріне мысалдар келтіру; 5.3.4.4 гироскопиялық датчик жұмыс істеу принципін түсіндіру; 5.3.3.1 роботтың бұрыштық бейімділігін анықтау үшін бағдарламалар жасау; 5.3.3.2 роботты көрсетілген градусқа бұру үшін бағдарламалар жасау; 5.3.3.3 робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс датчигін қолдану; 5.3.3.4 объектіні табу үшін ультрадыбыстық датчикті пайдалану; 5.3.3.3 робот қозғалысын ұйымдастыруға арналған түс	Робототехниканы шиыршық әдіспен оқыту қиындық тудырады. Бір жылдық үзілістен кейін қысқа мерзімде гироскопиялық сенсорды зерттеп, СУМО роботтарын және сызық бойымен қозғалыстарды жинау ұсынылады. Бұл спорттық робототехника бойынша олимпиада бағдарламасы! Мұндай роботтарды құрастыруға және орнатуға көп уақыт кетеді. Сабақтарда біз тек осы жарыстардың қалай өтетінін видеоматериалдардан ғана көре аламыз.

	датчигін қолдану;	
4-тоқсан	<p>5.4.1.1 қауіпсіздік ережелерін бұзу салдары туралы талдау</p> <p>5.1.1.1 сандық ақпараттың цифрлық тасымалдау құралдарын сипаттау</p> <p>5.4.2.1 біреудің жұмысын көшіру заңсыздығы туралы айту;</p> <p>5.4.2.2 құжаттарға арналған пароль орнату</p> <p>5.1.3.1 ортақ пайдалану файлдарын орналастыру, редакциялау, жүктеу</p> <p>5.4.2.2 құжаттарға арналған пароль орнату</p> <p>5.2.2.1 құжатты басып шығару үшін тиімді ұйымдастыру (бет параметрлерін орнату, алдын ала қарауды орындау);</p> <p>5.1.3.1 ортақ пайдалану файлдарын орналастыру, редакциялау, жүктеу</p>	<p>Осы тоқсанда қол жеткізуге болатын мақсаттардың қисынсыз берілуі.</p> <p>Бұл бөлімде біз құжаттарымызға парольдерді қалай орнатуға және жалпы мақсаттағы файлдарды жүктеуге болатындығын зерттеуіміз керек, дегенмен білім алушылар әлі бірде-бір мәтіндік файл жасамаған.</p> <p>Білім алушылардың мәтінмен жұмыс істеу дағдылары жоқ. Олар тіпті редакциялау мен пішімдеудің негізгі әдістерін білмейді. Сондай-ақ, оқушылар пернетақтаны меңгерудің өте төмен дағдыларына ие, оны зерттеуге алдыңғы сыныптардың бағдарламасында берілмеген</p>

6-сынып

1-тоқсан	<p>6.4.1.1 эргономика міндеттерін (барынша жайлылық пен тиімділік үшін) тұжырымдау және шешу</p> <p>6.4.2.1 интернетке тәуелділіктің проблемаларын талқылау</p> <p>6.1.1.1 компьютерлік технологияның даму тарихы мен келешегі туралы әңгімелеу;</p> <p>6.1.1.2 компьютердің негізгі құрылғыларының өзара әрекеттесуін түсіндіру</p> <p>6.1.2.1 операциялық жүйелердің негізгі функцияларын атау;</p> <p>6.1.3.1 сымсыз байланыстың артықшылықтарын түсіндіру;</p>	<p>Бұл бөлімнің тақырыптары жас ерекшеліктеріне сәйкес келеді және бұрын зерттелген материалға қайшы келмейді.</p>
2-тоқсан	<p>6.3.1.1 3D-модельдер қолдану мысалдарын келтіру;</p> <p>6.3.1.2 3D-редактордың мүмкіндіктерісипаттау;</p> <p>6.3.1.3 3D-редакторының графикалық примитивтерді құруға арналған құралдарын пайдалану;</p> <p>6.3.1.4 айналу денелерін құру және оларды түрлендіру;</p> <p>6.3.1.5 3D-редактордағы объектілердің модельдерін құру;</p> <p>6.3.1.6 басып шығару үшін 3D-үлгіні экспорттау;</p> <p>6.3.1.7 3D-баспасын баптау;</p>	<p>Негізгі мәселе-графикалық және 3D редакторларын зерттеуге арналған лицензиялық бағдарлама жоқ.</p> <p>Пайдалануға мәжбүр болған қысқартылған тегін нұсқалар 3D басып шығаруды экспорттауға және жүзеге асыруға мүмкіндік бермейді. Сондай-ақ, 3D редакторын тиісті деңгейде зерттеуге аз жүктеме берілген.</p>
3-тоқсан	<p>6.1.2.2 IDE (ай ди и) интерфейсінің мүмкіндіктерін қолдану;</p>	<p>Бағдарламалауды шиыршық әдіспен оқыту тиімсіз.</p>

	<p>6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;</p> <p>6.3.3.1 деректер түрлерін жіктеу;</p> <p>6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;</p> <p>6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;</p> <p>6.3.2.1 Python (пайтон) тіліндегі сызықтық алгоритмдерді жазу;</p>	Әсіресе, мұндай ерте жаста.
4-тоқсан	<p>6.2.2.1 сілтемелерді ұйымдастыру (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түсіндірмелер)</p> <p>6.2.2.1 сілтемелерді ұйымдастыру (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түсіндірмелер)</p> <p>6.4.2.3 авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіру</p> <p>6.4.2.2 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру</p> <p>6.2.2.1 сілтемелерді ұйымдастыру (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түсіндірмелер)</p> <p>6.2.2.1 сілтемелерді ұйымдастыру (гиперсілтемелер, мазмұны, тақырыптар, түсіндірмелер)</p> <p>6.4.2.2 "авторлық құқық", "плагиат" ұғымдарын түсіндіру</p> <p>6.4.2.3 авторға сілтеме жасайтын ақпаратпен ілестіру</p>	Жоғарыда айтылғандай, бағдарламада бұған дейін мәтіндік құжаттарды, тізімдер мен кестелерді құрудың және редакциялаудың қарапайым әдістері оқытылмаған. Бірден сілтемелер, еренсілтемелер және мазмұн қою оқытылады. Бұл өте күрделі материал, оны тіпті жоғары сынып білім алушылары да игеріп, қиындықпен есте сақтайды.

7-сынып

1-тоқсан	<p>7.2.1.1 ақпаратты өлшеу бірліктері, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқаға аударуды жүзеге асыру</p> <p>7.1.1.1 компьютердің жад түрлерінің мақсаттарын сипаттау (жедел есте сақтау құрылғысы, тұрақты есте сақтау құрылғысы, сыртқы жады, кеш-жады)</p> <p>7.1.2.1 бірдей ақпаратты сақтайтын түрлі форматтағы файлдардың өлшемдерін салыстыру;</p> <p>7.1.2.2 түрлі форматтағы мұрағаттарды жасау және ашу</p> <p>7.1.3.1 компьютерлік желілерді жіктеу</p> <p>7.4.2.1 компьютерді зиянды бағдарламалардан қорғау</p>	<p>Алдымен компьютердің құрылғысын оқып, содан кейін жад түрлерін үйренуіңіз керек.</p> <p>Осы тоқсандағы меңгеру керек мақсаттар көлемі көп. Оқушылардың материалды игеруге және бекітуге үлгермейді, әсіресе ақпаратты өлшеу бірліктерін аудару, жад түрлері және желілерді жіктеуді оқытуда.</p>
----------	--	---

	7.4.1.1 пайдаланушы интерфейстердің эргономикалылығын бағалау	
2-тоқсан	7.2.2.1 мәтіндік процессордағы кестелерді пішімдеу; 7.2.2.2 электрондық кестенің элементтерін пішімдеу; 7.2.2.5 электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін қолдану; 7.2.2.6 электрондық кестеде есептеулер үшін формулаларды жасау; 7.2.2.4 электрондық кестеде шартты пішімдеуді қолдану; 7.2.2.3 электрондық кестеде диаграммаларды жасау; 7.2.2.2 электрондық кестенің элементтерін пішімдеу; 7.2.2.5 электрондық кестеде деректердің әртүрлі түрлерін қолдану; 7.2.2.4 электрондық кестеде шартты пішімдеуді қолдану; 7.2.2.3 электрондық кестеде диаграммаларды жасау;	Excel-ді шиыршық әдісімен оқыту мүмкін емес. Тоқсанға жеті мақсат жоспарланған. Бұл ретте дағдыларды пысықтауға уақыт қарастырылмаған. Оқушылар электрондық кестелерді пайдаланудың тұтас жүйесін қалыптастырмайды. Ең алдымен, электрондық кестелерді құруға және пішімдеуге көп көңіл бөлу керек. Содан кейін, функцияларды қолдана отырып, деректер форматтарын және формулаларды енгізуді үйреніңіз. Шартты пішімдеуді деректерді сұрыптау және сүзгілеумен бірге оқыту ұсынылады.
3-4-тоқсан	7.3.3.1 Python (пайтон) программалау тілінде файлды оқу және жазу; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу; 7.3.3.2 Python (пайтон) программалау тіліндегі кірістірілген шарттарды қолдану; 7.3.3.3 Python (пайтон) программалау тіліндегі күрделі шарттарды қолдану; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу; 7.3.2.1 Python (пайтон) программалау тілінде тармақталған алгоритмдерді жазу;	Бағдарламада бір жыл бұрын өткен материалды қайталауға уақыт қарастырылмаған.

8-сынып

1-тоқсан	8.2.1.1 ақпараттың көлемін анықтағанда алфавиттік тәсіл қолдану 8.1.1.1 процессордың функцияларын және оның негізгі сипаттамаларын қарапайым деңгейде түсіндіру 8.1.3.1 желінің өткізу қабілетін анықтау 8.4.1.1 әртүрлі электрондық құрылғылардың адам ағзасына әсері туралы мысалдар келтіріп, қорғау әдістерін тиімді пайдалану 8.4.2.1 желідегі пайдаланушының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернетте алаяқтық пен агрессия)	Бірінші бөлімнің тақырыптары бір-бірімен байланысты емес. Бұрын оқытылған материалды қайталауға жүктеме берілмеген.
2-тоқсан	8.2.2.2 абсолютті және салыстырмалы сілтемелерді пайдалану; 8.2.2.1 электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалану; 8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану; 8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану; 8.2.2.3 электрондық кестелерді қолдану арқылы есептерді шешу үшін кірістірілген функцияларды пайдалану; 8.2.2.1 электрондық кестелер мәселелерді шешу үшін түрлі деректер пішімдерін пайдалану; 8.2.2.4 кестеде көрсетілген функциялардың графиктерін құрастыру	Excel-ді шиыршық әдісімен оқыту мүмкін емес. Бағдарламада бір жыл бұрын өткен материалды қайталауға жүктеме қарастырылмаған. 7-9 сыныптарда материалды ұсыну дәйектілігінде логика жоқ.
3-тоқсан	8.3.3.1 While (уайл) цикл операторын пайдалану; 8.3.3.2 For (фор) цикл операторын пайдалану 8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс)) 8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue (континю), break (брик), else (элс)) 8.3.3.3 цикл басқару нұсқаулығын қолдану (continue	Бағдарламада бір жыл бұрын өткен материалды қайталауға жүктеме қарастырылмаған.

(континю), break (брик), else (элс)) 8.3.2.1 алгоритмнің трассировкасын жүзеге асыру	
---	--

9-сынып

1-тоқсан	<p>9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін анықтау (маңыздылық, дәлдік, сенімділік, құндылық)</p> <p>9.4.1.1 компьютерде ұзақ уақыты жұмыс істеу тәуекелін сыни түрде бағалау</p> <p>9.1.3.1 бұлтты технологияларды қолданатын құжаттармен бірлескен жұмысты жүзеге асыру</p> <p>9.4.2.1 желідегі этикалық және құқықтық нормаларын бұзу салдары туралы айту</p> <p>9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау</p> <p>9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау</p> <p>9.1.1.1 мақсатына байланысты компьютердің конфигурациясын таңдау</p> <p>9.1.2.1 пайдаланушының қажеттілігіне қарай бағдарламалық жасақтаманы таңдау</p> <p>9.3.1.1 процесс моделдерін (физикалық, биологиялық, экономикалық) электрондық кестеде әзірлеу және зерттеу</p>	Тақырыптар өзара байланыспайды
----------	---	--------------------------------

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық мектептің 7-10-сыныптарына арналған «Биология» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ КЕСТЕСІ

Қолданыстағы оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Ұсынылып отырған оқу бағдарламасы (12 жылдық)
Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы «25» қазандағы	Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының
	ЖОБА

<p>№ 545 бұйрығына 15-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 204-қосымша</p>	<p>20... жылғы « » .....</p> <p>№ ... бұйрығына ....қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына ....-қосымша</p>
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p>	<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы</p>
<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Биология» пәнінің мақсаты – оқушыларға органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан құбылыстар мен үдерістердің заңдары мен заңдылықтары, сонымен қатар адам оның ажырамас бөлігі туралы білім мен түсінік жүйелерін беру.</p> <p>3. Оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымды-функционалды және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін қалыптастыру;</p> <p>2) экологиялық этика нормалары мен ережелерін,</p>	<p>1-тарау. Түсінік хат</p> <p>1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің ... жылғы .... № ... қаулысымен бекітілген Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Биология» пәнінің оқу бағдарламасы негізгі биологиялық түсініктер мен құбылыстарды био жүйенің ағзалық деңгейінен бастап жоғары деңгейлерге дейін қарастыру мен эволюциялық және экологиялық ойлауды қалыптастыратын жүйелі сабақтастықты қамтамасыз етеді.</p> <p>3. «Биология» пәнінің мақсаты –білім алушыларға тірі ағзалардың көптүрлілігі, биологиялық заңдылықтар туралы білім беріп, адами және ұлттық құндылықтар негізінде психологиялық, физиологиялық және моральдық тұрғыда денсаулықты сақтауға баулып, генетикалық сауаттылықты қалыптастыру, табиғатқа жауапкершілікпен қарайтын экологиялық мәдениет пен тұлғалық қасиеттерін дамыту.</p> <p>4. Оқу пәнінің міндеттері:</p>

<p>табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;</p> <p>3) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздері, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;</p> <p>4) оқушылардың тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға ұмтылу, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология, экологиялық менеджмент және қоршаған ортаны қорғау саласындағы практикалық іс-шараларға қатысу.</p>	<p>1) органикалық дүниенің құрылымын, жер бетіндегі тірі ағзалардың құрылысы мен тіршілік әрекетіндегі ерекшеліктер туралы, биоценоз тіршілік құрылымының ерекше формалары ретінде және биологиялық алуантүрлілік табиғаттағы тұрақты дамудың бейнесі екенін білу;</p> <p>2) табиғатты, биологиялық көптүрлілікті сақтауда биологиялық білімнің рөлін түсіну, биологиялық апаттардың алдын алу, экологиялық этика нормалары мен ережелері бойынша экологиялық тәрбие беру;</p> <p>3) гендік, хромосомалық аурулардың алдын алу үшін генетикалық сауаттылықты қалыптастыру, салауатты өмір салты негіздеріне баулу, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;</p> <p>4) кәсіби бағдар және еңбек тәрбиесі, биологиялық білім беру саласында алған білімдерін жүзеге асыруы негізінде оқушылардың бір сала бойынша өмір жолын таңдауы, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология,</p> <p>5) биологиялық процестердің заңдылықтарын проблемалық оқыту негізінде логикалық ой-өрісті және танымдық қызығушылығын дамыту,</p> <p>6) биологиялық эксперимент нәтижелерін өздігінен талдау қабілетін және биологиялық білімді өмірде қолдана білетін, нәтижелі іс-әрекет жүргізу мүмкіндігіне қолжеткізетін тәжірибелік дағдылықтарын дамыту.</p>
<p>2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында</p>	<p>2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68</p>

<p>68 сағатты;</p> <p>3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>5. «Биология» оқу пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған.</p> <p>6. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.</p> <p>7. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:</p> <p>1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;</p> <p>2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;</p> <p>3) ағза мен қоршаған орта;</p> <p>4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.</p> <p>8. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;</p> <p>2) қоректену;</p> <p>3) заттардың тасымалдануы;</p> <p>4) тыныс алу;</p> <p>5) бөліп шығару;</p> <p>6) қозғалыс;</p> <p>7) координация және реттелу.</p> <p>9. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) көбею;</p> <p>2) жасушалық айналым;</p> <p>3) өсу және даму;</p> <p>4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;</p> <p>5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.</p>	<p>сағатты құрайды;</p> <p>4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>5. «Биология» оқу пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған.</p> <p>6. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.</p> <p>7. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:</p> <p>1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;</p> <p>2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;</p> <p>3) ағза мен қоршаған орта;</p> <p>4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.</p> <p>8. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) тірі ағзалардың көптүрлілігі;</p> <p>2) қоректену;</p> <p>3) заттардың тасымалдануы;</p> <p>4) тыныс алу;</p> <p>5) бөліп шығару;</p> <p>6) қозғалыс;</p> <p>7) координация және реттелу.</p> <p>9. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) көбею;</p> <p>2) жасушалық айналым;</p> <p>3) өсу және даму;</p> <p>4) тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары;</p> <p>5) эволюциялық даму мен селекция негіздері.</p> <p>10. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) биосфера, экожүйе, популяция;</p> <p>2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.</p>
---	--

<p>10. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: 1) биосфера, экожүйе, популяция; 2) адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.</p> <p>11. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: 1) молекулалық биология мен биохимия; 2) жасушалық биология; 3) микробиология және биотехнология; 4) биофизика.</p>	<p>11. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: 1) молекулалық биология мен биохимия; 2) жасушалық биология; 3) микробиология және биотехнология; 4) биофизика.</p>
<p>12. 7-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады: 1) «Экожүйелер». Органың экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс: «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)». Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу «Қоректік тізбек пен торды құру». Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы. Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері; 2) «Тірі ағзаларды жүйелеу». Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы.</p>	<p>12. 7-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады: «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі 1) «Тірі ағзаларды жүйелеу». Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану. Өсімдіктер құрылысындағы ерекшеліктер. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар; саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; Зертханалық жұмыс «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу» «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі: 3) «Жасушалық биология». Жасуша, ұлпа, мүше,</p>

Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер. Дихотомиялық әдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану;

3) «Жасушалық биология». Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.

4) «Су және органикалық заттар». Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылу сыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс «Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу». Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс: «Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу». Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор,). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы);

5) «Заттардың тасымалдануы». Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс: «Сабақтың ішкі

мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.

Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға

Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу».

Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль

«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері»

3) Қоректену

Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы

Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс «Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу»

Күтілетін нәтижелер:

фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу

4) Заттардың тасымалдануы

Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі

Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу

құрылысын зерттеу». Зертханалық жұмыс: «Тамыр аймақтарын зерттеу». Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері. Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар;

6) «Тірі ағзалардың қоректенуі». Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: «Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу»;

7) «Тыныс алу». Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында. Зертханалық жұмыс: «Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу». Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу: «Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру». Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу жолдарының құрылысы мен газ алмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау);

8) «Бөліп шығару». Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін

аймақтары.

Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс «Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу».

Зертханалық жұмыс «Тамыр аймақтарын зерттеу»

Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру

5) Тыныс алу

Өсімдіктер үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі.

Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында өсімдіктердің тынысалуын зерттеу.

Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тынысалуын зерттеу»

6) Бөліп шығару

Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу»

7) Қозғалыс

Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі

«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі

8) Көбею. Өсу және даму.

Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы

Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қаламшелеу, сұлатпа өркен, телу (қаламшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен.

Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердегі вегетативті көбею

<p>маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс: «Өсімдіктердің тыныс алу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу». Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру;</p> <p>9) «Қозғалыс». Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау;</p> <p>10) «Координация және реттелу». Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс: «Тізе рефлексі». Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуі. Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы</p>	<p>тәсілдері»</p> <p>Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы</p> <p>Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит</p> <p>Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі</p> <p>Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар.</p> <p>Зертханалық жұмыс «Жылдық сақинаны санау»</p> <p>«Ағза мен қоршаған орта» бөлімі</p> <p>9) Биосфера, экожүйе, популяция</p> <p>Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, өсімдіктер).</p> <p>Зертханалық жұмыс «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)»</p> <p>10) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері</p> <p>Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген өсімдіктері</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі</p> <p>11) Молекулалық биология мен биохимия</p> <p>Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Зертханалық жұмыс «Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу».</p> <p>Микро- (мырыш, темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы</p>
--	---

үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері;

11) «Тұқымқуалау мен өзгергіштік». Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы рөлі. Жүре пайда болған және тұқым қуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы жайлы түсінік. Модельдеу «Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу». Әртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны;

12) «Көбею». Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс: «Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері». Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану. Тозандану түрлері (өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы;

Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс «Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу»

Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)

12) Микробиология және биотехнология

Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы.

Зертханалық жұмыс «Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру» Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары

Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері

<p>13) «Өсу және даму». Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: «Жылдық сақинаны санау». Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру»;</p> <p>14) «Микробиология және биотехнология». Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс: «Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру». Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс: «Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу». Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс: «Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу». Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.</p>	
<p>13. 8-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) «Жасушалық биология». Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар</p>	<p>13. 8-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері»</p> <p>1)Тірі ағзалардың көптүрлілігі</p> <p>Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер</p> <p>Дихотомиялықәдіс.</p> <p>Дихотомиялық кілттерді қолдану</p> <p>Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама.</p>

<p>ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшық ет, жүйке. Зертханалық жұмыс: «Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу». Зертханалық жұмыс: «Жануарлар ұлпаларын жіктеу»;</p> <p>2) «Молекулалық биология». Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасуның пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері;</p> <p>3) «Тірі ағзалардың көп түрлілігі». Зертханалық жұмыс: «Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырактәрізділер, ашық тұқымдылар және жабық тұқымдылар. Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу». Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама. Демонстрация «Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау»;</p> <p>4) «Қоректену». Жауын құртының, сиырдың және адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу «Адамның, сиырдың және жауынкұртының» асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның ас қорыту жолдарының</p>	<p>Демонстрация «Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау»</p> <p>Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау»</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:</p> <p>2) Жасушалық биология</p> <p>Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға.</p> <p>Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері</p> <p>«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі</p> <p>3) Қоректену</p> <p>Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы.</p> <p>Модельдеу «Адамның, сиырдың және жауынкұртының» асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру</p> <p>4) Заттардың тасымалдануы</p> <p>Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар</p> <p>Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі.</p> <p>Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері.</p> <p>5) Тыныс алу</p>
--	--

құрылысы. Ас қорыту бездері. Ас қорыту мүшелерінің қызметі. Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери-бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлак, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс: «Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау; 5) «Заттардың тасымалдануы». Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық; 6) «Әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу» зертханалық жұмысы Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру. Иммуниет. Гуморальдық және жасушалық иммуниет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В- лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес (ұшық). Иммуниет. Иммуниеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммуниет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммуниетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу. Қан топтары. Қан күйі. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт.

жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тынысалуы салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жылықанды/суыққанды жануарлар Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу «Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тынысалу жүйесі мүшелерін салыстыру» 6) Бөліп шығару Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату 7) Қозғалыс Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыстәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау 8) Координация және реттелу Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі

<p>Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қан тамырларының құрылысы мен қызметі. Қан тамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Зертханалық жұмыс: «Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу». Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау;</p> <p>7) «Тыныс алу». Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі. Тыныс алудың минуттық көлемі. Әртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу»;</p> <p>8) «Бөліп шығару». Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, куық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліп шығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері). Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің</p>	<p>«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі</p> <p>9) Көбею Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею</p> <p>10) Жасушалық айналым Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы</p> <p>11) Өсу және даму Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру»</p> <p>12) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары Жануарларда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Үй жануарларының шығу орталықтары Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі</p> <p>13) Биосфера, экожүйе, популяция Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі</p> <p>14) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері</p>
--	--

реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары;

9) «Қозғалыс». Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс: «Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы». Демонстрация «Сүйектің химиялық құрамы». Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы. Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс: «Бұлшық ет ұлпаларының құрылысын зерттеу» Адам денесінің бұлшық еттерін жіктеу. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары;

10) «Биофизика». Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшық еттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер;

11) «Координация және реттелу». Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс: «Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу». Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс «Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу»

экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру;

Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары

ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары

«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі

15) Молекулалық биология мен биохимия

Микробиология және биотехнология

Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес

(құлақтың есту қабілетін анықтау). Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: «Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі». «Гормондар», «Гуморальдық реттелу» ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция). Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморецепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар). Зертханалық жұмыс: «Тері сезімталдығын зерттеу». Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі. Температураға сезімталдық. Терморецепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі;

12) «Көбею». Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі;

13) «Өсу және даму». Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез;

14) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері. Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары. Қазақстан аумағында кездесетін

<p>егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер;</p> <p>15) «Биосфера, экожүйе, популяция». Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру». Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі. Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарым-қатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі;</p> <p>16) «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері». Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.</p>	
<p>14. 9-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) «Жасушалық биология». Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері. Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару</p>	<p>14.9-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:</p> <p>1) Жасушалық биология Ұлпалардың әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс «Ұлпаларды жіктеу» ұлпалардың түрлерін жіктеу «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі</p> <p>2) Қоректену Адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу «Адамның асқорыту жүйесінің құрылысын</p>

<p>(сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу «Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу»; 2) «Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе». Өртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс: «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті жердің) анықтау». Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы. Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі; 3) «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері». Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері; 4) «Қоректену». Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс: «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу». Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс «Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу»; 5) «Заттар тасымалы». Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді</p>	<p>салыстыру» Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В1 авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлак, Д авитаминоздағы мешел аурулары. Зертханалық жұмыс «Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау» Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу» Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс «Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу» 3) Заттардың тасымалдануы Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>
---	---

<p>тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс: «Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс: «Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (сірқабық (кутикула) мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері». Сыртқы факторлардың флоремада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық;</p> <p>б) «Тыныс алу». Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыны салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері;</p> <p>7) «Бөліп шығару». Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар (кариес, іріңді ангина. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак,</p>	<p>эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер құрамын сипаттау. Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В-лимфоциттердің әрекет етуі; Адам жүрегінің құрылысы мен қызметі Адамның қанайналым жүйесі</p> <p>Зертханалық жұмыс «Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу»</p> <p>Жүрек-қан тамырлар жүйесі аурулары (гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.</p> <p>4) Тыныс алу</p> <p>Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері</p> <p>Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)</p> <p>Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы</p> <p>Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкөттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру;</p> <p>Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері.</p> <p>Зертханалық жұмыс «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу»</p> <p>5) Бөліп шығару</p>
--	--

несепнәр, несеп қышқылы;

8) «Координация және реттелу». Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу «Жүйке ұлпаларын зерттеу». Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу «Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу». Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тыныс алу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс: «Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу»;

9) «Қозғалыс». Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшық ет қозғалысын реттеу». Зертханалық жұмыс: «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»;

10) «Молекулалық биология». Дезоксирибонуклеин қышқылы молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу «Дезоксирибонуклеин қышқы молекуласын құру»;

11) «Жасушалық цикл». Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2. Митоз. Митоз фазалары.

Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несеппағар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Бүйректің құрылысы (қыртысты және миы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері) Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау;

Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері

Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, ірінді ангина т.б.)

бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау;

Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары

б) Қозғалыс

Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі

Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы.

Зертханалық жұмыс «Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы». Демонстрация «Сүйектің химиялық құрамы»

Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы

Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі

буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың

<p>Зертханалық жұмыс: «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу». Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу «Митоз кезеңдерін зерттеу»;</p> <p>12) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Г.Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру. Модельдеу «Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру». Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауылшаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары;</p> <p>13) «Микробиология және биотехнология». Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауыл шаруашылығында). Инсулин</p>	<p>қызметтері арасындағы байланысты орнату;</p> <p>Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс «Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу» Адам денесінің бұлшықеттерін жіктеу</p> <p>Бұлшық еттің жұмысы.</p> <p>Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу»</p> <p>Зертханалық жұмыс «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»</p> <p>Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары</p> <p>7) Координация және реттелу</p> <p>Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері</p> <p>Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары</p> <p>Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері</p> <p>Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері</p> <p>Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы.</p> <p>Зертханалық жұмыс «Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу»</p>
--	---

<p>өндірісі;</p> <p>14) «Көбею». Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс «Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу». Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Менструалдық цикл. Менструалдық циклдағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы. Контрацепция түрлері, олардың қолданылуы мен маңызы. Жыныстық жолмен берілетін аурулар: Жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы, сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары;</p> <p>15) «Өсу және даму». Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері;</p> <p>16) «Эволюциялық даму». Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу «Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)». «Түр» ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. «Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері;</p> <p>17) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.</p>	<p>Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы.</p> <p>Зертханалық жұмыс «Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу». (құлақтың есту қабілетін анықта)</p> <p>«Гормондар», «Гуморальдық реттелу» ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар</p> <p>эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау;</p> <p>бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру;</p> <p>Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)</p> <p>Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар).</p> <p>Зертханалық жұмыс «Тері сезімталдығын зерттеу»</p> <p>«Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі</p> <p>8) Көбею. Өсу және даму.</p> <p>Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу</p> <p>Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы, сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары</p> <p>жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру</p> <p>Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі</p> <p>9) Молекулалық биология мен биохимия</p> <p>Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық</p> <p>Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасуның пен хитиннің маңызы және қызметтері.</p>
--	--

	<p>Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз</p> <p>Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері</p> <p>нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау</p> <p>10) Биофизика</p> <p>Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер</p>
	<p>15.10-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі</p> <p>1) Тірі ағзаларды жүйелеу</p> <p>Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау»</p> <p>2) Биосфера және экожүйе</p> <p>Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі:</p> <p>3) Жасушалық биология</p> <p>Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері</p> <p>Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ</p>

	<p>жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр). Модельдеу «Микрофотографияларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу»</p> <p>4) Қоректену Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу»</p> <p>5) Заттардың тасымалдануы Зертханалық жұмыс «Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу». Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс «Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс «Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының (кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері»</p> <p>6) Тыныс алу Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері</p> <p>7) Бөліп шығару Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация.</p>
--	---

	<p>Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Фильтрация мен кері фильтрацияның себептері</p> <p>Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы</p> <p>8) Қозғалыс</p> <p>Бұлшық еттің жұмысы.</p> <p>Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу»</p> <p>Зертханалық жұмыс «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»</p> <p>9) Координация және реттелу</p> <p>Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу «Жүйке ұлпаларын зерттеу»</p> <p>Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және әрекет потенциалы. Модельдеу «Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу»</p> <p>Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер</p> <p>Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер</p> <p>Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі</p> <p>нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру</p> <p>« Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі</p>
--	---

	<p>10) Биофизика Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі «компьютер-ми» интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс «Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу» «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі</p> <p>11) Жасушалық айналым Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2 Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу» Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу «Митоз кезеңдерін зерттеу»</p> <p>12) Өсу және даму Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез</p> <p>13) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік Өртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан</p>
--	---

	<p>сұрыптау түрлері</p> <p>Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі</p> <p>Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы</p> <p>Аллельді гендердің әрекеттесуі: толықжәне толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы</p> <p>Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм</p> <p>Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор</p> <p>Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Модельдеу «Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру»</p> <p>Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары.</p> <p>Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жана баламалы жолдары</p> <p>14) Эволюциялық даму мен селекция негіздері</p> <p>Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері</p> <p>Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы</p> <p>Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинтивтік) рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түрішілік, тұраралық). Модельдеу «Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу</p>
--	--

	<p>(көбелек)»</p> <p>«Түр» ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. «Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері</p> <p>«Ағза мен қоршаған орта» бөлімі</p> <p>15) Биосфера, экожүйе, популяция</p> <p>Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру»</p> <p>Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)» Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу «Қоректік тізбек пен торды құру».</p> <p>Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы</p> <p>Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру»</p> <p>Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі</p> <p>Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі</p> <p>Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы</p> <p>Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері</p> <p>Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі</p>
--	---

	<p>16) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі</p> <p>17) Молекулалық биология мен биохимия Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу» Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу «Дезоксирибонуклеин қышқылы» молекуласын құру»</p> <p>18) Микробиология және биотехнология Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі</p>
--	---

	<p>бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс «Өндірісте йогурт және ірімшік жасауды зерттеу» Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс «Антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу» Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі</p>														
<p>3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі</p> <p>15. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.</p> <p>16. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.</p> <p>1) тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері:</p> <table border="1" data-bbox="293 1155 1055 1449"> <tr> <td colspan="4" data-bbox="293 1155 1055 1193">Білім алушылар білуі тиіс:</td> </tr> <tr> <td data-bbox="293 1193 472 1232">Бөлім</td> <td data-bbox="472 1193 696 1232">7-сынып</td> <td data-bbox="696 1193 920 1232">8-сынып</td> <td data-bbox="920 1193 1055 1232">9-сынып</td> </tr> <tr> <td data-bbox="293 1232 472 1449">1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі</td> <td data-bbox="472 1232 696 1449">7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде</td> <td data-bbox="696 1232 920 1449">8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымд</td> <td data-bbox="920 1232 1055 1449">9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттау бинарлы номенкл</td> </tr> </table>	Білім алушылар білуі тиіс:				Бөлім	7-сынып	8-сынып	9-сынып	1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде	8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымд	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттау бинарлы номенкл	<p>Оқытудан күтілетін нәтижелер 7-сыныпта: «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі</p> <p>1)Тірі ағзаларды жүйелеу жүйелеудің маңызын түсіндіру; жүйеленуде тірі ағзалардың орынын анықтау; жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану; балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату;</p> <p>2)Жасушалық биология жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымын түсіндіру; өсімдіктер жасушаларын ажырату; өсімдік ұлпаларын жіктеу; прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын</p>		
Білім алушылар білуі тиіс:															
Бөлім	7-сынып	8-сынып	9-сынып												
1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйеленуде	8.1.1.1 балдырлар мүктәрізділер, қырықжапырақ тәріздестер, ашықтұқымд	9.1.1.1 әртүрлі түрлерді сипаттау бинарлы номенкл												

	тірі ағзалардың орынын анықтау; 7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; 7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану	ылар және жабықтұқымдылар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау; 8.1.1.2 саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату; 8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану	аны қолдану; 9.1.1.2 өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері танып білу (анықтамалары бойынша)	салыстыру; 3) Қоректену жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру; фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу; 4) Заттардың тасымалдануы тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру 5) Тыныс алу өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу; 6) Бөліп шығару өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу; 7) Қозғалыс өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау; 8) Көбею. Өсу және даму өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау;
2. Қоректену	7.1.2.1 жапырақтың	8.1.2.1 омыртқасызда	9.1.2.1 адамның	өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; аяқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы

	ішкі құрылысын сипаттау және құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру	р, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	асқорыту жолдарының ұзындығы үдерістерін сипаттау	тықшылықтарын сипаттау; мүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау; мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру; ағзалардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; өсімдіктердің онтогенез кезеңдерін ажырату;
	7.1.2.2 фотосинтез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу	8.1.2.2 әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру;	9.1.2.2 ас қорыту үдерісінде органикалық заттар мен ферменттердің арасындағы байланысын орнату; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігі не әсер ететін әр түрлі жағдайларды зерттеу;	9) Биосфера, экожүйе, популяция жерілік жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген өңірдің өсімдіктеріне мысал келтіру; 10) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жерілік өңірдің өсімдіктеріне мысал келтіру «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі 11) Молекулалық биология мен биохимия ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау; азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; өсімдіктер үшін минералдық тыңайтқыштар құрамындағы азот, күл және фосфордың маңызын оқып білу. 12) Микробиология және биотехнология

		8.1.2.4 ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; 8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау; 8.1.2.7 азық-түлік құрамындағы С дәруменін анықтау	9.1.2.4 өткізгіш әсерінен майлардың эмульгациялануы дерісін зерттеу	бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау 8-сыныпта: «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» 1) Тірі ағзалардың көптүрлілігі омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау; жануарларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану; буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану; әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану 2) Жасушалық биология жануарлар жасушаларын ажырату; жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 3) Қоректену омыртқасыздар, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; 4) Заттардың тасымалдануы жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау;
3. Заттардың тасымалдануы	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру;	8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдануы салыстыру; 9.1.3.2	тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру. 6) Бөліп шығару

	<p>7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 ксилема мен флоэма элементтерінің құрылысын салыстыру; 7.1.3.6 жануарлар а заттар тасымалына қатысатын мүшелерді</p>	<p>әртүрлі ағзалардың қан жасушаларын ың құрылыс ерекшеліктері н зерттеу; 8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; 8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.5 лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.6 аурулардың алдын алуындағы</p>	<p>өсімдіктердегі транспирация үдерісінң мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; 9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэманы арқылы тасымалдауға әсерін зерттеу</p>	<p>омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру; әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының ың өнімдері арасындағы байланысты орнату; 7) Қозғалыс және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру; ірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; 8) Координация және реттелуі жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру; үйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау; 9) Көбею жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 10) Жасушалық айналым әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау; тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру. 11) Өсу және даму жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру; 12) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары</p>
--	--	---	--	---

	танып білу	<p>вакцинацияның ролін бағалау; 8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 8.1.3.8 жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.11 дене</p>	<p>жануарлар ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; үздік және үздіксіз өзгергіштікті атау; белгілерді анықтаудағы гендердің ролін түсіндіру; хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклейн қышқылының маңызын түсіндіру</p> <p>13) Биосфера, экожүйе, популяция популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру</p> <p>14) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жануарларын сипаттау; Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мысал келтіру;</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі 15) Молекулалық биология мен биохимия қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау</p> <p>9-сыныпта: «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі: 1) Жасушалық биология</p>
--	------------	--	---

		жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; 8.1.3.12 қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау		ұлпалардың түрлерін жіктеу; 2) Қоректену адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру; әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; ас қорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану белгілерін анықтау; адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды
4. Тыныс алу	7.1.4.1 тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату; 7.1.4.3 өсімдіктердің тыныс алу үдерісін зерттеу; 7.1.4.4 омыртқасыз және	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; 8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; 8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық	9.1.4.1 тыныс алу реакциясын химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; 9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты анаэробты	(температура, рН) зерттеу; ұттың әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу 3) Заттардың тасымалдануы лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер құрамын сипаттау; лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау; гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; адам жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; қантамырларының құрылысы мен қызметі қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі сипаттау; адамның қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу; қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау

	<p>омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру; 7.1.4.5 адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу; 7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру</p>	<p>жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p>	<p>тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру; байланысты қарастыру</p>	<p>4) Тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру; өпке мен ұлпадағы газ алмасу механизмдерін сипаттау; тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру; өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау</p> <p>5) Бөліп шығару адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру; нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау; зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру.</p>
5. Бөліп шығару	<p>7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетіндегі бөліп шығарудың маңызын сипаттау; 7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктері</p>	<p>8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық</p>	<p>9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін</p>	<p>6) Қозғалыс тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу; сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану; бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке</p>

	н зерттеу; 7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарларды ң бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	бөліктерін танып білу; 8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 8.1.5.4 тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру	сипаттау; төзімділігін зерттеу; 9.1.5.3 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының үйректің тәуелділігін зерттеу; жұмысының динамика салдарын атау; әсер ететін факторлар болу себептерін анықтау ы сипаттау; 7) Координация және реттелу 9.1.5.4 зерттеу орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін шығару салыстыру; жүйесі, жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; бүйрек ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін аурулардың ұйқының маңызын түсіндіру; ң алдын алу жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін шараларын түсіндіру; түсіндіру; жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік 9.1.5.5 заттардың әсерін түсіндіру; әртүрлі көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ағзалардың ережелерін сипаттау; мекен етуды бысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту ортасы мен мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау; з □ т «Гормондар», «Гуморальдық реттелу» ұғымдары. Эндокринді, алмасулардың эндокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар ның соңғы өнімдері эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан арасындағы жерлерін анықтау; байланысты бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; орнату эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған 9.1.6.1 қол ауруларды атау; бұлшық терінің сезімталдығын зерттеу; еттерінің жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық максималды белгілердің дамуын сипаттау; ы жұмыс жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын
6. Қозғалыс	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп,	8.1.6.1 тірек- қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау;	9.1.6.1 қол ауруларды атау; бұлшық терінің сезімталдығын зерттеу; еттерінің жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық максималды белгілердің дамуын сипаттау; ы жұмыс жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын

	<p>қозғалыстың маңызын сипаттау (тропизмдер, таксистер); 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау; 7.1.6.4 омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру</p>	<p>8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу; 8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; 8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы мен олардың қызметтері арасындағы байланысты орнату; 8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 8.1.6.6 адам</p>	<p>күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 9.1.6.2 бұлшық еттің жиырылуына әсерін зерттеу; жұмысын тәуелділігін зерттеу</p>	<p>және шараларын түсіндіру адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа зиянды заттар әсерінің салдарын түсіндіру</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі 9) Молекулалық биология мен биохимия биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; вирустардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау</p> <p>10) Биофизика тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу</p> <p>10-сыныпта</p> <p>«Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі 1) Тірі ағзаларды жүйелеу әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)</p> <p>2) Биосфера және экожүйе популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау</p> <p>«Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі: 3) Жасушалық биология</p>
--	---	---	--	---

		бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану; 8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау		өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу 4) Қоректену ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату; ферменттердің белсенділігіне әсер ететін әр түрлі жағдайларды (температура, рН) зерттеу; 5) Заттардың тасымалдануы дайын микропрепараттар арқылы әртүрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу; сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу
7. Координация және реттелу	7.1.7.1 жануарлардың жүйесінің типтерін салыстыру; 7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компонентерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының	8.1.7.1 көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау; 8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту	9.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 9.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық	6) Тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру 7) Бөліп шығару нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; фльтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату 8) Қозғалыс

	<p>құрылымдық бөліктерін анықтау; 7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру; 7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру; 7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін</p>	<p>мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау; 8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 8.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау;</p>	<p>қол бұлшық еттерінің қызметтерін талдау; 9.1.7.3 жүйке импульстарының туындауы мен өтуін сипаттау; 9.1.7.4 нейромуральді реттеу механизмдерін түсіндіру; 9.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы бөлім гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; 9.1.7.6 үдерістерді түсіндіру; өсімдіктердің өсуі мен дамуына митоз бен мейоз үдерісін салыстыру заттардың әрекетін</p>	<p>қол бұлшық еттерінің қызметтерін талдау; 9) Координация және реттелу жүйке жасушасының байланыс орнату; жүйке ұлпалары мен оның қызметтерін талдау; жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау; 10) Биофизика ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы бөлім гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; 11) Жасушалық айналым ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың кезеңдерін сипаттау; митоз бен мейоз үдерісін салыстыру 12) Өсу және даму ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру</p>	<p>бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу 9) Координация және реттелу жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау; ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу «Колданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму» бөлімі Жасушалық айналым ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың кезеңдерін сипаттау; митоз бен мейоз үдерісін салыстыру 2) Өсу және даму ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру</p>
--	---	---	---	--	--

	ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру; 7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру	8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу; 8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	талдау	<p>ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау; эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау</p> <p>13) Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары белгілерді анықтаудағы гендердің ролін түсіндіру; хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклейн қышқылының маңызын түсіндіру әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санының әртүрлілігін түсіндіру тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу; ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау;</p>
2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму:				
1. Көбею	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
<p>негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру; талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; жынысты анықтау теориясын сипаттау; жынысты анықтау кезінде хромосомалардың ролін түсіндіретін сызба жасау; адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; шежіре сызбасын құру; мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи</p>				

<p>7.2.1.1 өсімдіктердің жыныссыз және жынысты көбеюін сипаттау; 7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 7.2.1.3 айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау; 7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау</p>	<p>8.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру; 8.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.3 ашық тұқымды және жабық тұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру</p>	<p>9.2.1.1 адамның ағзасын зерттеу жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының ерекшеліктерін зерттеу; 9.2.1.3 жетілу кезеңіндегі екінші реттік белгілердің дамуын сипаттау; 9.2.1.4 менструальды цикл мен экстроген прогестеронның маңызын сипаттау; 9.2.1.5 контрацепцияның маңызын түсіндіру</p>	<p>адамның ағзасын зерттеу жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 14) Эволюциялық даму мен селекция негіздері К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 15) Эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау және аналық жыныс жасушаларының бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін түсіндіру; «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі 15) Биосфера, экожүйе, популяция экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; су және құрлық экожүйелерін салыстыру; жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік</p>
---	---	--	---

			9.2.1.6 үлгілерінің қысық сызықтарының графиктерін талдау; жыныстық энергия ағымының тиімділігін есептеу; жолмен энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; таралатын азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру аурулардың салдары мен (б) Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері алдын алу адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; шараларын экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық түсіндіру салаларынан мысалдар келтіру; биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау;
2. Жасушалық айналым	7.2.2.1 әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау	8.2.2.1 тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	9.2.2.1 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру 9.2.2.2 «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі 17) Молекулалық биология мен биохимия биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 9.2.2.3 мейоз көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 9.2.2.4 митоз нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау ферменттің әрекет ету механизмін оқып тану; ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу;
3. Өсу	7.2.3.1	8.2.3.1	9.2.3.1 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос

және даму	ағздардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру	эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 8.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциациясын сипаттау	ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 9.2.3.3 адамның дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру	шиыршықты құрылымын сипаттау; дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу 18) Микробиология және биотехнология прімшік және йогурт өндірісін зерттеу; антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау; қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру.
4. Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	7.2.4.1 адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу;	8.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу; 8.2.4.2 ағзалар селекциясы	9.2.4.1 генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау; 9.2.4.2	

	<p>7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікті атау;</p> <p>7.2.4.3 белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру;</p> <p>7.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклейн қышқылының маңызын түсіндіру</p>	<p>үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау;</p> <p>8.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу;</p> <p>8.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау</p>	<p>моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару;</p> <p>9.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару;</p> <p>9.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру;</p> <p>9.2.4.5 талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау;</p> <p>9.2.4.6 жынысты</p>	
--	--	---	---	--

			<p>анықтау теориясын сипаттау; 9.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жазау; 9.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауы және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 9.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 9.2.4.10 шежіре сызбасын құру; 9.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылы</p>	
--	--	--	---	--

			ық технологиялардың қолданылуын зерттеу	
5. Эволюциялық даму мен селекция негіздері			9.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 9.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 9.2.5.4 ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 9.2.5.5 түрдің құрылымы мен	

			критерийдерін сипаттау; 9.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру; 9.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу
3) ағза мен қоршаған орта:			
1.	7-сынып	8-сынып	9-сынып
Биосфера, экожүйе, популяция	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу; 7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбекті және қоректік торларды құру; 7.3.1.4 экологиялық	8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру; 8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау;	9.3.1.1 популяция өсімінің экспонендік және сигмоидтік үлгілер қисық сызықтың графика талдау; 9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия

	сукцессия үдерісін сипаттау	8.3.1.4 ағзалардың түрлі тірі қалу тәсілдерін зерттеу; 8.3.1.5 жыртқыш- құрбан қарым- қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату; 8.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым- қатынас түрлерін сипаттау; 8.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдері н түсіндіру	биомасса және сандар пирамидалар ын салыстыру; 9.3.1.4 азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру	
2. Адам қызметін	7.3.2.1 адам мен экожүйе	8.3.2.1 биологиялық	9.3.2.1 пайдалы	

<p>ің қоршаған ортаға әсері</p>	<p>арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің ануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру</p>	<p>әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 8.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау; 8.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру</p>	<p>қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 9.3.2.3 жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру</p>	
---------------------------------	--	--	---	--

4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар:

Бөлім	7-сынып	8-сынып	9-сы
1. Молекулалық биология мен биохимия	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің ролін сипаттау; 7.4.1.3 азық-түліктер құрамындағы нәруыз, май, көмірсулардың бар болуын дәлелдеу; 7.4.1.4 өсімдіктер үшін минералдық тыңайтқыштар құрамындағы азот, калий және фосфордың	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау	9.4.1.1 ферменттер әрекеті механикалық оқып та 9.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылы молекуланың қосылуы мен құрылымын сипаттау 9.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылы құрылымын қағидалық негізінде үлгілеу

	маңызын оқып білу			
2. Жасушалық биология	7.4.2.1 жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымын түсіндіру; 7.4.2.2 жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату	8.4.2.1 өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу; 8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру; 9.4.2.2 микрофотографияны қолданып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу	
3. Микробиология және биотехнология	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау; 7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу; 7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің	8.4.3.1 қарапайымдылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	9.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 9.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге	

	қолданылуын сипаттау; 7.4.3.4 вирус□ардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру		мысал келтіру	
4. Биофизика		8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	9.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу; 9.4.4.2 «компьютер-ми» инте□фейс технологиясының ерекшеліктерін зерттеу	
Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша				
Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар				
1)7-сынып				

Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
Білім алушылар:		
1-тоқсан		
Экожүйелер	Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық (температура, жарық, рН, ылғалдылық) биотикалық (микроағзалар, жануарлар, өсімдіктер). Зертханалық жұмыс «Жергілікті жердің экожүйелерін зерттеу (мектеп ауласы мысалында)»	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу
	Қоректік тізбектер және қоректік торлар. Модельдеу «Қоректік тізбек пен торды құру»	7.3.1.2 табиғи қоректік тізбектерді салыстыру; 7.3.1.3 қоректік тізбектер және қоректік торларды құрастыру
	Экологиялық сукцессиялар: Бірінші және екінші реттік сукцессиялар. Экожүйелердің алмасуы	7.3.1.4 экологиялық сукцессия үдерісін сипаттау
	Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау
	Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру
	Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау

	Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері	7.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру		
Тірі ағзаларды жүйелеу	Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама: прокариоттар, протисталар, саңырауқұлақтар, өсімдіктер, жануарлар. Өсімдіктер мен жануарлардың негізгі жүйелік топтары: Патшалықтар. Типтер. Бөлімдер. Кластар. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орынын анықтау		
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	7.1.1.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау		
	Дихотомиялықәдіс. Дихотомиялық кілттерді қолдану	7.1.1.4 жекелеген ағзаларға қарапайым дихотомиялық кілттерді қолдану		
Жасушалық биология Су және органикалық заттар	Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары: пластидтер, вакуоль, ядро, цитоплазма, жасушалық мембрана, жасушалық қабырға	7.4.2.1 «жасуша», «ұлпа», «мүше», «мүшелер жүйесі» туралы түсініктер; 7.4.2.2 өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату		
	Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі. Зертханалық жұмыс «Судың тірі ағзалар үшін маңызы мен қасиеттерін зерттеу». Микро- (мырыш,	7.4.1.1 судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау		

	темір, селен, фтор) және макроэлементтердің (магний, кальций, калий, фосфор) тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы		
	Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар. Зертханалық жұмыс «Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу»	7.4.1.3 азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар екендігін дәлелдеу	
	Өсімдіктерде макроэлементтердің тапшылығы (азот, калий, фосфор). Тыңайтқыштар: органикалық және минералдық (азотты, калийлі және фосфорлы)	7.1.1.4 минералды тыңайтқыштардағы азот, калий және фосфордың өсімдіктер үшін маңызын танып білу	
2-тоқсан			
Заттардың тасымалдануы	Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі	7.1.3.1 тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу	
	Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы: қабық, камбий, сүрек, өзек. Тамыр аймақтары: бөліну, өсу, сору және өткізу аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы: флоэма, ксилема, камбий. Зертханалық жұмыс «Сабақтың ішкі құрылысын зерттеу». Зертханалық жұмыс «Тамыр аймақтарын зерттеу»	7.1.3.3 тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу; 7.1.3.4 тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау	
	Ксилема, флоэма және олардың құрылымдық элементтері	7.1.3.5 флоэма мен ксилеманың элементтерін құрылысын салыстыру	

	Жануарлардағы қанайналым мүшелеі: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар	7.1.3.6 жануарларда заттар таымалына қатысатын мүшелерді танып білу		
Тірі ағзалардың қоректенуі	Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы	7.1.2.1 жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру		
	Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс «Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу»	7.1.2.2 фотосинтезге қажетті жағдайларды зерттеу		
Тыныс алу	Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тыныс алу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру: оттегінің қатысында/қатысынсыз, статикалық/динамикалық жұмыс, жыықанды/суыққанды жануарлар	7.1.4.1 тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау; 7.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу типтерін ажырату		
	Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тыныс алуы мысалында Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тыныс алуын зерттеу»	7.1.4.3 өсімдіктердегі тыныс алуды зерттеу		
	Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері (бунақденелілердің демтүтіктері, балықтарының желбезектері, құстардың және сүтқоректілердің өкпесі). Модельдеу «Омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың тыныс алу жүйесі мүшелерін салыстыру»	7.1.4.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру		
	Тыныс алу мүшелері. Адамның тыныс алу	7.1.4.5 адамның тыныс алу		

	жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері	мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу		
	Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары (өкпе обыры, астма, бронхит, туберкулез, тұмау)	7.1.4.6 тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру		
3-тоқсан				
Бөліп шығару	Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері	7.1.5.1 ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру		
	Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердің тынысалу ерекшеліктерін өскіндер мысалында зерттеу»	7.1.5.2 өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу		
	Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру	7.1.5.3 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру		
Қозғалыс	Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жарықтың түсу деңгейіне қарай өсімдіктердің бейімделуі. Фотопериодизм күннің жарық түсу ұзақтығына ағзалардың бейімделуі	7.1.6.1 өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау; 7.1.6.2 жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 өсімдіктердегі фотопериодизм ролін сипаттау		
	Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы	7.1.6.4 омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру		

	байланыстарды анықтау			
Координация және реттелу	Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, □ сатылы, түйнекті, түтіктәрізді	7.1.7.1 жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру		
	Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы: денесі, дендриттер, аксон. Нейронның қызметтері	7.1.7.2 жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 жүйке жасушасының компоненттерін анықтау		
	Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері: сопақша ми, артқы (ми көпірі, мишық), орталық және аралық ми. Үлкен ми сыңарлары	7.1.7.4 орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру		
	Рефлекстік доға: рецептор, сезгіш, аралық, қозғалыс нейрондары, жұмыс мүшесі. Зертханалық жұмыс «Тізе рефлексі»	7.1.7.5 рефлекстік доғаны зерттеу		
	Мінез-құлықтың рефлекторлық табиғаты: шартсыз және шартты рефлекстер. Шартты рефлекстердің сөнуді	7.1.7.6 мінез-құлықтың рефлекторлық табиғатын түсіндіру		
	Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі	7.1.7.7 вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау		
	Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері: баяу және жылдам ұйқы. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері	7.1.7.8 ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.9 жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру		
	Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері	7.1.7.10 жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін		

		түсіндіру
4-тоқсан		
Тұқым қуалау мен өзгергіштік	Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік Модельдеу «Адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу»	7.2.4.1 адам ағзасындағы тұқымқуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 үздік және үздіксіз өзгергіштікті атау; 7.2.4.3 белгілерді анықтаудығы гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.4 хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы рөлін түсіндіру
	Өртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны	7.2.2.1 өртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санының өртүрлілігін түсіндіру
Көбею. Өсу және даму	Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	7.2.1.1 өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау
	Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Өсімдік өсіруде өсімді жолмен көбею тәсілдерін қолдану. Қалемшелеу, сұлатпа өркен, телу (қалемшелермен, көзшелермен), көбею ұлпаларымен. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктердегі вегетативті көбею тәсілдері»	7.2.1.2 өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру
	Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері	7.2.1.3 өздігінен және айқас тозаңданудың шамалы

	(өздігінен, айқас, жасанды). Өсімдіктердегі ұрықтану туралы түсінік және зиготаның түзілуі. Қосарлы ұрықтану. Қосарлы ұрықтанудың биологиялық маңызы	артықшылықтарын сипаттау; 7.2.1.4 гүлді өсімдіктердегі қосарлы ұрықтанудың маңызын сипаттау		
	Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабақтың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс «Жылдық сақинаны санау»	7.2.3.1 ағзалардың өсу және даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерістерін зерттеу		
	Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру»	7.2.3.3 өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру		
Микро биология және биотехнология	Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Зертханалық жұмыс «Пішен таяқшасының сыртқы пішінін қарастыру» Бұршақ тұқымдастардың тамырындағы түйнек бактериялары	7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау		
	Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Зертханалық жұмыс «Өндіріште йогурт және ірімшік жасауды зерттеу»	7.4.3.2 ірімшік және йогурт өндірісін зерттеу		
	Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Зертханалық жұмыс «Антибиотиктер, антисептиктер және	7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау		

	залалсыздандыру өнімдерін қолдануды зерттеу»		
	Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері	7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру	
2) 8-сынып:			
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері	Тақырыптары/ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Оқыту мақсаты. Білім алушылар білуге тиісті.	
1-тоқсан			
Жасушалық биология	Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы: ядроның болуы және орналасуы, жасуша қабырғасы, жасуша мембранасы, пластидтер, митохондрия, рибосомалар, Гольджи аппараты, вакуоль	8.4.2.2 прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру	
	Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі: түзуші, жабын, негізгі, өткізгіш, механикалық, бөліп шығарушы ұлпа. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі: эпителий, дәнекер, бұлшықет, жүйке. Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер ұлпаларын жіктеу». Зертханалық жұмыс «Жануарлар ұлпаларын жіктеу»	8.4.2.1 өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын классификациялау	

Молекула лық биология	Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық	8.4.1.1 биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау	
	Көмірсулар – энергия көзі. Глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасұнық пен хитиннің маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі: майлар, фосфолипидтер, балауыз	8.4.1.2 көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау	
	Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері	8.4.1.3 нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі	
Тірі ағзаларды ң көп түрлілігі	Зертханалық жұмыс «Өсімдіктер бөлімдеріндегі ерекшелік белгілерді анықтау. Балдырлар, мүктәрізділер, қырықжапырақтәрізділер, ашықтұқымдылар және жабықтұқымдылар	8.1.1.1. балдырлар, мүктер, қырықжапырақ тәріздестер, ашық және жабықтұқымдыар мысалында өсімдіктердің ерекшеліктерін сипаттау	
	Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар	8.1.1.2 саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау	
	Зертханалық жұмыс «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу»	8.1.1.3 даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату	
	Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай	8.1.1.4 буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері	

	салыстырмалы сипаттама. Демонстрация «Хордалы жануарлар мен буынаяқтылардың ерекшелік белгілерін анықтау»	бойынша тану		
Қоректену	Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Модельдеу «Адамның, сиырдың және жауынқұртының» асқорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	8.1.2.1 омыртқасыз (жауынқұрт), күйіс қайыратын (сиыр) жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру		
	Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы. Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі	8.1.2.2 тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты анықтау		
	Тамақтану гигиенасы. Асқорыту мүшелерінің жұқпалы аурулары және олардың алдын алу. Тағамнан уланудың алдын алу. Алғашқы жәрдем шаралары. Ішек құрт ауруларының алдын алу	8.1.2.4 асқорыту жолы ауруларының себептерін және астан улану себепін ашу		

	<p>Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер. Дәрумендердің тәуліктік мөлшері. Авитаминоз, гиповитаминоз және гипервитаминоз. А авитаминоздағы ақшам соқыр, В₁ авитаминоздағы бери – бери ауруы, С авитаминоздағы қыркұлақ, Д авитаминоздағы мешел аурулары.</p> <p>Зертханалық жұмыс «Тағамдық заттар құрамынан С дәруменді анықтау»</p>	<p>8.1.2.5 адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау;</p> <p>8.1.2.6 құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау;</p> <p>8.1.2.7 азық түлік құрамындағы С дәруменін анықтау</p>		
2-тоқсан				
Заттардың тасымалдануы	<p>Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Ағзаның ішкі ортасы: қан, лимфа, ұлпа сұйықтығы</p>	8.1.3.5 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау		
	<p>Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі: транспорттық, гомеостаздық, қорғаныштық</p>	8.1.3.1 қан құрамы мен қызметін сипаттау		
	<p>Зертханалық жұмыс «Әр түрлі ағзалардың қан жасушаларын зерттеу». Қан жасушаларын формасына, мөлшеріне, санына және ядросының болуына қарай салыстыру</p>	8.1.3.2 дайын микропрепараттар арқылы әр түрлі ағзалардың қан жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу		
	<p>Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет.</p>	8.1.3.3 лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау;		

	Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т- және В-лимфоциттердің әрекет етуі	8.1.3.4 гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру	
	Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу: амебалық қантышқақ, фитофтороз, оба, күл, лейшмания, герпес	8.4.3.1 қарапайымдылар, саңырауқұлақтар, бактериялар мен вирустар қоздыратынмен туындайтын аурулардың ерекшеліктерін сипаттау және алдын алу шараларын сипаттау	
	Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммунитет. Екпенің (вакцин) түрлері және оның жасанды иммунитетті қалыптастырудағы маңызы. Жұқпалы аурулардың алдын алу	8.1.3.6 аурудың алдын алуғағы вакцинацияның рөлін бағалау	
	Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт	8.1.3.7 агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру	
	Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі	8.1.3.8 жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.9 қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату	
	Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі	8.1.3.10 жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау	
	Зертханалық жұмыс «Дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу»	8.1.3.11 дене жаттығуларының жүрек жұмысына әсерін зерттеу	
	Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары	8.1.3.12 қантамыр жүйесі	

	(гипертония, инфаркт, тахикардия, ишемиялық ауру, атеросклероз, инсульт). Аурудың себептері: тұқым қуалайтын ауруларға бейімділік, салауатты өмір салтын дұрыс ұстанбау, т.б.	ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау	
Тыныс алу	Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Қанның көмірқышқыл газына қанығуы, жасушаның оттекке қанығуы	8.1.4.1 өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау	
	Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алу және тыныс шығарудағы көкеттің маңызы. Ауа жүретін жолдардағы қысымның өзгеруі	8.1.4.2 тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру	
	Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу»	8.1.4.3 өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау	
3-тоқсан			
Бөліп шығару	Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы (бүйрек, несепар, қуық, несеп жолы) мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері.	8.1.5.1 адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау; 8.1.5.2 бүйректің құрылымдық	

	Бүйректің құрылысы (қыртысты және милы қабат, нефрон, пирамида, астауша, бүйрек өзекшелері)	бөліктерін танып білу	
	Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	8.1.5.3 терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау	
	Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары (қышыма, теміреткі, безеу бөртпелері). Белгілері мен алдын алу шаралары	8.1.5.4 тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру	
Қозғалыс. Биофизика	Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	8.1.6.1 тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау	
	Сүйектің макро- және микроскопиялық құрылысы. Сүйектің химиялық құрамы. Зертханалық жұмыс «Сүйектің макро және микроскопиялық құрылысы». Демонстрация «Сүйектің химиялық құрамы»	8.1.6.2 сүйектің химиялық құрамын, макро және микроскопиялық құрылысын зерттеу	
	Сүйектің байланыс түрлері: қозғалмайтын, жартылай қозғалмалы, қозғалмалы	8.1.6.3 сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру	
	Буынның құрылысы және қызметтері. Сүйек буындарының атқаратын қызметіне сәйкес бейімделуі	8.1.6.4 буынның әр түрлі типтерінің құрылысы және олардың қызметтерінің арасында байланыс орнату	
	Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі (бірыңғай салалы, көлденең жолақты қаңқа, көлденең жолақты жүрек). Зертханалық жұмыс «Бұлшықет ұлпаларының құрылысын зерттеу» Адам денесінің	8.1.6.5 бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау; 8.1.6.6 адам бұлшық еттерінің құрылысы мен бұлшықет топтарын оқып тану	

	бұлшықеттерін жіктеу		
	Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары	8.1.6.7 гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.8 сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау	
	Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты бұлшықеттің маңызы. Тік жүру кезіндегі дененің ауырлық орталығы. Адам денесіндегі иіндер	8.4.4.1 тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	
Координация және реттелу	Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Көру гигиенасы. Зертханалық жұмыс «Көру жітілігі мен көру аймағының шегін зерттеу»	8.1.7.1 көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау	
	Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Есту мүшесінің гигиенасы. Зертханалық жұмыс «Дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу». (құлақтың есту қабілетін анықтау)	8.1.7.2 дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау	
	Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс «Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі»	8.1.7.3 көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру	

	«Гормондар», «Гуморальдық реттелу» ұғымдары. Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	8.1.7.4 эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру	
	Эндокринді бездер қызметінің бұзылуынан туындаған аурулар (гипо- және гиперфункция)	8.1.7.6 эндокриндік бездер қызметінің бұзылуынан туындаған ауруларды атау	
	Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары (терморцепторлар, механорецепторлар, ноцицепторлар). Зертханалық жұмыс «Тері сезімталдығын зерттеу»	8.1.7.7 терінің сезімталдығын зерттеу	
	Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі. Температураға сезімталдық. Терморцепторлардың температураның өзгеруіне бейімделуі	8.1.7.8 жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	
4-тоқсан			
Көбею	Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы	8.2.2.1 тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	
	Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею	8.2.1.1 жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру	
	Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит	8.2.1.2 мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру	
	Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі	8.2.1.3 ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін	

		түсіндіру	
Өсу және даму	Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез	8.2.3.1 эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 8.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануын сипаттау	
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Өзгергіштік пен қоршаған орта жағдайларына бейімделгіштік арасындағы өзара байланыс	8.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу	
	Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қолдан сұрыптау түрлері	8.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау	
	Мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу орталықтары	8.2.4.3 мәдени өсімдіктер мен үй жануарларының шығу тегінің орталықтарын оқып білу	
	Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер	8.2.4.4 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау	
Биосфера, экожүйе, популяция	Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Модельдеу «Су және құрлық экожүйелерін салыстыру»	8.3.1.1 экожүйелердің жалпы құрылымының сызбасын жасау; 8.3.1.2 су және құрлық экожүйелерін салыстыру	

	<p>Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. Ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдері. (Тіршілікті сақтаудың К және r стратегиялары). «Жыртқыш-жемтік» қарымқатынас түрі. Популяция санының өзгеруі</p>	<p>8.3.1.3 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.4 ағзалардың тіршілікке қабілеттілігінің әртүрлі тәсілдерін зерттеу; 8.3.1.5 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау</p>	
	<p>Тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлері. Ағзалардың тікелей және жанама қарымқатынас түрлері. Қоршаған орта жағдайларының өзгерістеріне ағзалардың бейімделуі</p>	<p>8.3.1.6 тірі ағзалардың өзара қарым-қатынас түрлерін сипаттау; 8.3.1.7 тірі ағзалардың қоршаған ортаның өзгермелі жағдайларына бейімделу механизмдерін түсіндіру</p>	
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	<p>Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Табиғатты қорғау. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Дүниежүзілік Тұқым қоры</p>	<p>8.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 8.3.2.2 Дүниежүзілік Тұқым қорының маңызын бағалау</p>	
	<p>Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары</p>	<p>8.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру</p>	
9-сынып:			
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі	Тақырып/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті.	
1-тоқсан			

Жасушалық биология	<p>Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары: плазмалық мембрана, цитоплазма, ядро, эндоплазмалық тор, жасуша орталығы, рибосомалар, Гольджи аппараты мен лизосомалар, митохондрия, пластидтер, қозғалыс органоидтары, жасушаның қосындылары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері</p>	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру		
	<p>Жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу. Ұлғаю, актуальды өлшемі және суреттің нақты өлшемі. Өлшем бірліктерін СИ жүйесіне аудару (сантиметр-миллиметр-микромметр-наномметр).</p>	9.4.2.2 микрофотографияны қолданып, жасушалардың сызықтық ұлғаюын есептеу		

	Модельдеу «Микрофотография ларды пайдаланып жасушаның сызықтық ұлғаюын есептеу»			
Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Зертханалық жұмыс «Анықтағыш көмегімен өсімдіктер мен жануарлар түрлерін (жергілікті регионның) анықтау»	9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану; 9.1.1.2 Өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін ерекшелік белгілері бойынша танып білу (анықтағыш бойынша)		
	Популяцияның өсуінің экспоненциалды және сигмоидты қисығы	9.3.1.1 популяция өсімінің экспоненциалдық және сигмоидтік үлгілерінің қисық сызықтарының графиктерін талдау		
	Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық	9.3.1.2 энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру		

	пирамида түрлері		
	Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі	9.3.1.4 азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру	
Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.1 пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру	
	Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.2 пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру	
	жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы . Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	9.3.2.3 парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру	

Қоректену	Бідырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару	9.1.2.1 адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 9.1.2.2 ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату		
	Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы. Зертханалық жұмыс «Ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу»	9.4.1.1 ферменттер механизмін оқып тану; 9.1.2.3 ферменттердің белсенділігіне әр түрлі жағдайлардың (температура, рН) әсерін зерттеу		
	Өттің әсерінен майлардың эмульгациясы. Зертханалық жұмыс «Өттің әсерінен майлардың эмульгациялануын зерттеу»	9.1.2.4 өттің әсерінен майлардың эмульгациялануы үдерісін зерттеу		
Заттар тасымалы	Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен	9.1.3.1 активті және пассивті тасымалдарды салыстыру		

	<p>айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды</p>			
	<p>Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Зертханалық жұмыс «Транспирация үдерісі кезіндегі сыртқы факторларды (температура, ылғалдылық пен су буының қысымы, ауа қозғалысын) зерттеу. Зертханалық жұмыс «Ішкі факторларды: Буландыратын беттің ауданы және бұл беттік ауданның өсімдік көлеміне қатынасының</p>	<p>9.1.3.2 өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 ішкі және сыртқы факторлардың транспирацияға әсерін зерттеу</p>		

	(кутикула мен лептесіктер) транспирация үдерісіне әсері»		
	Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық	9.1.3.4 сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу	
2-тоқсан			
Тыныс алу	Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыны салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері	9.1.4.1 тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру	
	Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің	9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру	

	қажуы. Аэробты және анаэробты тынысалуға физикалық жүктемелердің әсері		
Бөліп шығару	Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері	9.1.5.1 нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау	
	Бүйрек жұмысына әсер ететін факторлар: тамақтану рационы, дене температурасының күрт түсуі, дәрілік препараттар, созылмалы және инфекциялық аурулар(кариес, іріңді ангина т.б.)	9.1.5.3 бүйректің жұмысына әсер ететін факторларды сипаттау	
	Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек	9.1.5.4 бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру	

	және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары		
	Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері. Құрамында азоты бар органикалық заттардың ыдырау өнімдері: аммиак, несепнәр, несеп қышқылы	9.1.5.5 әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату	
Координация және реттелу	Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі (глиальды жасушалар). Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және	9.1.7.1 жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату; 9.1.7.2 жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау	

	<p>медиаторлар. Модельдеу «Жүйке ұлпаларын зерттеу»</p>		
	<p>Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Өткізу жылдамдығы. Мембраналық потенциал, тыныштық потенциалы және эрекет потенциалы. Модельдеу «Жүйке импульстарының туындауы мен таралу жылдамдығын зерттеу»</p>	9.1.7.3 жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау	
	<p>Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер</p>	9.4.4.1 тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу	
	<p>Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі.</p>	9.1.7.4 нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру	

	Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі		
	Нейрокомпьютерлік интерфейс. Компьютер мен ми арасындағы ақпарат алмасу жүйесі	9.4.4.2 «компьютер-ми» интерфейс технологиясының ерекшеліктерін оқып білу	
	Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері	9.1.7.5 ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру	
	Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші. Зертханалық жұмыс «Ауксиннің өсімдіктерге әсерін зерттеу»	9.1.7.6 өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау	
3-тоқсан			
Қозғалыс	Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын	9.1.6.1 қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу; 9.1.6.2 бұлшық еттің жиырылу жиілігіне бұлшықет жұмысының тәуелділігін зерттеу	

	реттеу» Зертханалық жұмыс «Статикалық және динамикалық жұмыс кезіндегі бұлшық еттің қажуын зерттеу»			
Молекулалық биология	Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы. Модельдеу «Дезоксирибонуклеин қышқылы» молекуласын құру»	9.4.1.2 дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 9.4.1.3 дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу		
Жасушалық цикл	Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G1, S және G2	9.2.2.1 жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру		
	Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу»	9.2.2.2 митоздың кезеңдерін сипаттау		

	Митоз. Митоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру. Модельдеу «Митоз кезеңдерін зерттеу»	9.2.2.3 мейоз кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.4 митоз және мейоз үдерістерін салыстыру		
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі	9.2.4.1 генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің ролін бағалау		
	Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті және дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы	9.2.4.2 моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 9.2.4.3 дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару		
	Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және	9.2.4.4 толық және толымсыз доминаттылықты салыстыру; 9.2.4.5 талдаушы будандастырудың маңыздылығын		

	толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы	бағалау	
	Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм	9.2.4.6 жынысты анықтау теориясын сипаттау; 9.2.4.7 жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау	
	Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор	9.2.4.8 адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру	
	Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Модельдеу «Адамның	9.2.4.9 адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 9.2.4.10 шежіре сызбасын құру	

	генеалогиялық шежіре ағашын құру»		
	Өнімділікті арттыратын заманауи ауыл шаруашылық технологиялары. Өнімділігі жоғары ауыл шаруашылықты жүргізудің жаңа баламалы жолдары	9.2.4.11 мәдени өсімдіктердің өнімділігін арттыру үшін заманауи ауылшаруашылық технологияларды қолданылуын зерттеу	
Микробиология және биотехнология	Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі	9.4.3.1 инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 9.4.3.2 биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру	
4-тоқсан			
Көбею	Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі	9.2.1.1 адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау	
	Зертханалық жұмыс «Аталық және аналық гаметалардың құрылысын	9.2.1.2 аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу	

	зерттеу»		
	Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу	9.2.1.3 жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау	
	Менструалдық цикл: менструалдық циклындағы эстроген мен прогестерон гормондарының маңызы	9.2.1.4 менструалдық цикл мен эстроген және прогестеронның маңызын сипаттау	
	Контрацепция түрлері және олардың қолданылуы мен маңызы.	9.2.1.5 контрацепцияның маңызы мен түрлерін түсіндіру	
	Жыныстық жолмен берілетін аурулар: жүре пайда болған иммундық дефицитінің синдромы, сифилис, гонорея, гепатит В,С. Алдын алу шаралары	9.2.1.6 жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру	
Өсу және даму	Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері.	9.2.3.1 ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру	

	Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы		
	Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	9.2.3.3 адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру	
Эволюциялық даму	Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері	9.2.5.7 Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу	
	Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы	9.2.5.1 К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 Эволюция ілімінің қалыптасуындағы. Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру	
	Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің (мутациялық, комбинативтік) рөлі.	9.2.5.3 эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 9.2.5.4 ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау	

	<p>Табиғи сұрыпталу, оның түрлері (қозғаушы және тұрақтандырушы). Тіршілік үшін күрес (түршілік, тұраралық). Модельдеу «Бейімделгіштікті табиғи сұрыпталу нәтижесі ретінде зерттеу (көбелек)»</p>			
	<p>«Түр» ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. «Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері</p>	<p>9.2.5.5 түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау; 9.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру</p>		

Қорытынды

Биологиялық білім берудің ерекшелігі – өмір туралы ғылым болып табылатындығымен ерекшеленеді. Биология өмірдің негізгі заңдары, тірі ағзалардың көптүрлілігі, органикалық әлемнің даму теориясы туралы білім беріп, табиғатты саналы түрде пайдалануға, қорғауға баулиды.

Қазіргі уақытта оқу бағдарламаларындағы, оқулықтардағы және оқу-әдістемелік құралдардағы биологиялық білімнің мазмұны тірі табиғат туралы қазіргі ғылыми идеяларға толық сәйкес келмейді. Атап айтқанда адам омыртқалы жануарлардың тіршілік үрдістерін оқытудың моделі ретінде қарастырылып, оның әлеуметтік мәні, дүниенің ғылыми бейнесіндегі орны; өмір сүруінің мақсаты, құндылығы және қазіргі замандағы адамтану ғылымының аса маңызды мәселелері мектептегі бүкіл білім мазмұнынан тыс қалған.

Осыдан, мектептегі биологиялық білім мазмұнының ізгіліктендіру ұстанымын жүзеге асыруға мүмкіндік жоқ, білім алушылардың тіршіліктің біртұтас ғылыми бейнесін қалыптастыратындай, экологиялық сауаттылығын арттырып, экологиялық мәдениетін тәрбиелейтіндей, ойлауын дамытатындай әлеуеті төмен екендігін көруге болады.

Бұл проблеманы шешу үшін биологиялық білім беру мазмұнын ғылыми, қол жетімділік, жүйелілік, сабақтастық, оқытудың тәрбиелік және дамытушылық сипаты қағидаттары негізінде жаңғырту қажеттігі туып отыр.

Жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» оқу пәні бойынша оқу бағдарламасында білім алушылардың жас ерекшеліктері ескерілмеген, оқыту мақсаттарына қарай құрылған күрделі тақырыптар жүйесіз берілген.

12 жылдық білім беру бойынша оқу бағдарламасын әзірлеу кезінде практик-мұғалімдермен талқылау жүргізілді және педагогикалық қауымдастықтың ұсыныстары ескерілді.

Төменде мұғалімдер мен ғалымдардың ұсыныстары берілген:

1. Оқу бағдарламаларын әзірлеушілер оқу бағдарламаларын әзірлегенде логикалық бірізділікті, жүйелілікті сақтауы қажет;
2. Жалпы білім беретін мектептерде жаңартылған мазмұндағы бағдарламаларда берілген практикалық жұмыстарды өз деңгейінде жүргізуге материалдық базаның талаптарға сай еместігінен немесе тіпті жабдықталмағандықтан толық іске асырылмайтынын ескеру қажет.
3. Бағдарламалардың сабақтастығы жоқ.

Мазмұндық сипаттағы проблемалар

Жаңартылған мазмұндағы бағдарлама бойынша негізгі 4 бөлім қарастырылған. 2013 жылғы бағдарламадағы 6 сыныпта оқылатын «Табиғи бірлестіктер», 9 сыныпта оқылатын «Экожүйелер», 11 сыныптың «Экология» тарауларындағы тақырыптар, жаңартылған мазмұндағы бағдарламада «Экожүйелер» тарауында 7 сыныпта қарастырылады. Яғни, 7-сыныпқа арналған «Биология» пәнінің оқу бағдарламасы «Экожүйелер» бөлімшесімен басталады.

7-сыныпта 1-тоқсанында «Жасушалық биология. Су және органикалық заттар» тарауы берілген. Мұнда тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау мақсаты бар. Ал химиялық элементтермен танысу 7-сыныптың «Химия» пәнінің 2-тоқсанында ғана басталады!

Осы бөлімде «Азық-түліктердегі органикалық заттар: нәруыздар, майлар, көмірсулар» тақырыбы және «Азық-түліктерде көмірсулар, нәруыздар және майлардың бар болуын зерттеу» зертханалық жұмысы берілген. Органикалық заттар туралы алғашқы ұғымдар «Химия» пәнінен 9-сыныптың 4-тоқсанында басталады.

8-сыныптың 1-тоқсанында «Молекулалық биология» бөлімі берілген. Мұнда жасушаның құрамындағы органикалық заттар, мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық, көмірсулар - глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, жасунық пен хитиннің маңызы және қызметтері, липидтердің, нәруыздардың қасиеттері мен қызметі берілген. Ал бұл тақырыптар «Химия» пәнінде 9-сыныптың 4-тоқсанында ғана беріледі. Органикалық химиямен таныспаған оқушылар, глюкоза, сахароза, гликоген, крахмал, нәруыздың құрылысын, жалпы сипаттамаларын білмей тұрып, оны жасушалық деңгейде қарастыру дұрыс емес!

8-сыныпта «Тірі ағзалардың көп түрлілігі» тарауында саңырауқұлақтар болып келеді де, келесі тақырып «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу» деген тақырыппен зертханалық жұмыс берілген. Бір сабақ бойы зертханалық жұмыс жүргізу де білім алушыларды тез шаршау мен жалығуға алып келеді.

«Қоректену» бөлімінде жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы бірге берілген.

Адамның ағзасын жеке қарастыру керек, онда денсаулық, салауатты өмір салты сынды өмірлік маңызы бар құндылықтар қамтылуы тиіс. Адамның тыныс алу, асқорыту, зәр шығару, жүйке жүйелері, жалпы биологиялық құрылымы денсаулықты қалай күту керектігін білетіндей деңгейде жеке қарастырылуы керек.

«Заттардың тасымалдануы» бөлімінде «Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі» тақырыбы берілген, осы тақырыптың оқу мақсатында жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау деп көрсетілген. Адамның қантамырлар жүйесі туралы оқу мақсаты қойылмаған.

12 жылдық білім беруге көшуде осындай кемшіліктер ескеріліп, бірізді жүйелілікті сақтай отырып, білім алушылардың жас ерекшеліктерінесай оқу бағдарламасы әзірленді.

Биологиялық білім тірі ағзалардың көптүрлілігімен, жасуша құрылысымен танысудан басталуы қажет.

«Биология» оқу пәнін оқытудағы проблемалар

- оқу материалдарын беруде білім алушылардың жас ерекшелігі ескерілмеген, оқушы ұғымына өте ауыр, күрделі болып есептеледі;

- оқу мақсаттарына қарай құрылған тақырыптар жүйесіз, шашыраңқы берілген;

- ұсынылған зертханалық жұмыстар көп уақытты қажет етеді, арнайы дағдылар мен жабдықтарды қажет етеді, көбінесе қажетті нәтиже алу мүмкін емес, сонымен қатар олар ғылыми көрсеткіш болып саналамайды, яғни олар теориялық материалды ашпайды, суреттемейді.

Биологиялық білім берудің мақсаттары мен міндеттері

Биологиялық білімнің мақсаттары:

- Жердегі өмірдің көптүрлілігін, тірі табиғаттың барлық топтарының түрлерінің құрылымын оқып-үйрену, биосферадағы өзінің мінез-құлқын биосфераның құнды бөлігі тіршілікке сыйластық негізінде құра білуге оқушыларды оқыту;
  - оқушының есте сақтауын, байқағыштығын, тұрақты танымдық қызығушылығын, шығармашылық қабілеттерін, теориялық ойлауын, өзіндік білім алуға ұмтылысын және биологиялық білімін практика жүзінде қолдана білуді қалыптастыру;
  - өзі және басқа адамдардың денсаулығына деген оң көзқарасты қалыптастыру, табиғаттағы мәдени тәртіпке, салауатты өмір сүру салтына дұрыс тәрбиелеу;
  - кәсіби бағдар және еңбек тәрбиесі, биологиялық білім беру саласында алған білімдерін жүзеге асыруы негізінде оқушылардың бір сала бойынша өмір жолын таңдауы;
  - табиғатқа қатысты ұқыптылыққа, оны тиімді пайдалану негіздеріне тәрбиелеу және оны қорғау қажеттілігін түйсіну;
  - биосфераны қорғауда биологияның, биологиялық көптүрліліктің рөлін түсіну, биологиялық апаттардың алдын алу туралы экологиялық тәрбие беру;
  - білім алушыларды қазіргі эволюциялық теориялармен таныстыру.
- Негізгі мектепте биологияны оқытудың міндеттері:
- оқушыларда негізгі ұғымдар мен терминдер, фактілі материалдар базасындағы биологиялық ғылымның теориялық негіздері туралы маңызды қажетті білім қалыптастыру;
  - биологиялық процестердің заңдылықтарын проблемалық оқыту негізінде логикалық ой-өрісті және танымдық қызығушылығын, биологиялық эксперимент нәтижелерін өздігінен талдау қабілетін және қорытынды шығару білігін дамыту;
  - жан-жақты білімді тұлғаны қалыптастыру үшін қажетті, іргелі пәннің бірі ретінде биологияны терең меңгеруге тәрбиелеу.

«Биология» пәнінің білімнің құрылымы мен мазмұны

Білім мазмұнының күрделеніп, деңгейінің біртіндеп жоғарылауы оған жаңа ұғымдардың қосылуы есебінен ғана емес, сонымен қатар және ең бастысы, биологиялық іргелі теориялар мен тірі табиғатқа ортақ заңдылықтар тұрғысынан қисынды жүйеленіп қарастырылуы заңдылықтар арқылы қамтамасыз етіледі.

Базалық биологиялық білім беру 7-10 сыныптарда оқытылады. Оқытудың екінші (жүйелілік) кезеңі біртұтас курстың жеке оқу пәндерінің берілуіне сәйкес өз кезегінде төрт сатыға бөлінеді.

7-сыныпта білім алушылар өсімдіктер әлемімен, олардың түрлерімен, құрылысымен және даму ерекшеліктерімен, олардың табиғаттағы және шаруашылықтағы маңызымен танысады. Қазақстанда өсетін өсімдіктер түрлері, олардың табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы, дәрілік өсімдіктер туралы, биологиялық білімдерінің негізінде ата-бабаларымыздың емдік өсімдіктермен түрлі ауруларды емдеу тәсілдерімен танысады.

8-сыныпта төменнен жоғарыға, қарапайымнан күрделіге – табиғи жүйесіне сәйкес жануарлар әлемінің типтері, класстарын және тұқымдастарын жүйелі қарастыру енгізіледі.

Жануарлар әлемінің көптүрлілігі және олардың топтарының ерекшеліктері туралы түсініктерді қалыптастыруға, пайда болуы және

туыстық байланыстарын анықтауға, эволюция факторларының рөлін айқындауға мүмкіндік береді. Қарастырудың мұндай жолы басқа биологиялық ғылымдардың негіздерін меңгеруге қажет болатын, оқушылардың дидактикалық, эволюциялық-биологиялық көзқарастарының қалыптасуына мүмкіндік береді.

9-сыныпта білім алушылар адамды биоэлеуметтік тіршілік иесі ретінде қабылдауға бағдарлайды. Адамды тірі организмдердің жоғары сатысы ретінде қарастырады.

Осы курста оқытылатын анатомия, физиология және гигиена медициналық білім негізін құрайды және олар өзара тығыз байланысты, түрлі аурулардың туу себептерін және одан қорғану жолдарын, денсаулықты сақтауда биологиялық білімнің маңыздылығын түсіндіреді.

Пән мазмұны денсаулықтың қадірін, оны сақтай білуді, зиянды заттардың ағзаға әсерін, дұрыс тамақтану мен иммундық жүйені нығайтуда, генетикалық аурулардың алдын алуда ұлттық тәрбиенің ролін, жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде түсіндіреді.

10 сыныптағы оқу бағдарламасында тіршіліктің бірлігі – жасуша, ағзалардың көбеюі, жеке дамуы, филогенезі, генетика мен селекция негіздері, түрлердің пайда болу теориясы, эволюциялық процестердің механизмі бар. Жер бетінде тіршіліктің пайда болуы, дамуы, адамның пайда болуы берілген. Экология негіздері, биосфера және оны қорғау, адамның биосфераға әсері қарастырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық мектептің 7-10-сыныптарына арналған «География» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ КЕСТЕСІ

Қолданыстағы			12 жылдық білім беру стандарт жобасы бойынша
Негізгі орта білім берудің мақсаттары (7-9-сыныптар)			Негізгі орта білім берудің мақсаттары мен мазмұнын түзету үшін ұсыныстар (7-10-сыныптар)
Бөлім	Бөлімше	7-сынып	7-сынып
1. Географиялық зерттеу әдістері	1.1 Зерттеулер және зерттеушілер	<p>7.1.1.1 - географияның зерттеу нысандарын анықтайды;</p> <p>7.1.1.2 - саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді;</p> <p>7.1.1.3 - географиялық дерек көздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар;</p> <p>7.1.1.4 - географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды;</p> <p>7.1.1.5 - географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды;</p> <p>7.1.1.6 - географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің ерекшеліктерін графикалық түрде көрсете алады: сызба, диаграмма, профиль, график.</p>	<p>Географиялық зерттеу негізінде зерттеушілер туралы география нысандарының ашылу тарихы деректер базасын жинау бағытында қарастырылмақ. Қазақстан контенті ретінде қазақ жерін зерттеушілерді мысал ретінде келтірілген жөн.</p> <p>«7.1.1.3 - географиялық дерек көздермен жұмыс істейді: карта, сурет, мәтін, фотосуреттер, графикалық материалдар» осы мақсат негізінде мақсаттарды құру керек.</p> <p>Төмендегі мақсаттар қазіргі мектеп практикасында орындалмайды, сондықтан осындай мақсаттарды оңтайландыру қарастырылады: «7.1.1.4 - географиялық нысандардың қасиеттерін тәжірибелік жолмен анықтайды; 7.1.1.5 - географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды;»</p>
2. Картогра-	2.1 Географиялық	7.2.1.1 - тақырып бойынша	Географиялық карталардың тарихын оқып үйрену,

фия және географиялық деректер базасы	карталар	картосхемалар жасай алады; 7.2.1.2 - географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді.	картографиялық проекциялар және тағы басқалар мақсаттан тыс қалған.
	2.2. Географиялық деректер базасы	7.2.2.1 - географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді.	Географиялық деректер базасы мақсаты өзгертіледі.
3. Физикалық география	3.1 Литосфера	7.3.1.1 - литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды; 7.3.1.2 - жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды; 7.3.1.3 - жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг; 7.3.1.4 - литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді; 7.3.1.5 - литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін жергілікті компонент негізінде түсіндіреді.	Физикалық география бөлімі Литосфера, Атмосфера, Гидросфера жеке қабықтарға бөлінбей, Биосфера шеңберінде қарастырылуға тиісті. «7.3.1.3 - жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды: дрейф, коллизия, субдукция, спрединг» мақсаты оның берілу себептері нақты емес. Литосфералық катаклизмдерді түсіндіруші геохронология, тектоникалық қозғалыстар, оның салдары, себептері берілген.
	3.2 Атмосфера	7.3.2.1 - атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 - атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін графикалық түрде бейнелеп, түсіндіреді; 7.3.2.3 - «ауа райы» ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 - метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығын анықтайды;	Биосфера тақырыбы бойынша мазмұндық құрылым жасалынады. Физикалық география заңдылықтары жер жағдайында талданады. «7.3.4.1 - биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды; 7.3.4.2 - топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын графикалық түрде көрсетеді; 7.3.4.3 - Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды; 7.3.4.4 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді;

		<p>7.3.2.5 - метеорологиялық элементтердің көрсеткіштерін өлшеп, метеорологиялық құрал-жабдықтарды қолданумен тіркейді;</p> <p>7.3.2.6 - жергілікті жер мүмкіндігі бойынша температура, қысым, жел, бұлттылық, жауын-шашын, ылғалдылық метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды;</p> <p>7.3.2.7 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады.</p>	<p>7.3.4.5 - топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады» осы мақсаттар нақылтанып географиялық қабықтың біртұтастығын көрсету керек.</p>
	3.3 Гидросфера	<p>7.3.3.1 - гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды;</p> <p>7.3.3.2 - су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді;</p> <p>7.3.3.3 - дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды;</p> <p>7.3.3.4 - мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>7.3.3.5 - мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды;</p> <p>7.3.3.6 - мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді;</p> <p>7.3.3.7 - мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады;</p> <p>7.3.3.8 - Дүниежүзілік мұхит</p>	

		проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсынады.	
	3.4 Биосфера	7.3.4.1 - биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды; 7.3.4.2 - топырақ құрамын, түрлерін анықтап, құрылымын графикалық түрде көрсетеді; 7.3.4.3 - Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды; 7.3.4.4 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді; 7.3.4.5 - топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады.	
	3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	7.3.5.1 - географиялық қабық, материктер мен мұхиттар, зоналар және белдеулер, ландшафт табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді; 7.3.5.2 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде түрлі деңгейдегі табиғи кешендерді жоспар бойынша сипаттайды.	Табиғи-аумақтық кешендері материктер бойынша дәстүрлі ретпенен орналасу аумағы табиғат белдеулері мен зоналары, жер бедері, геологиясы мен тектоникасы, содан кейін топырақ-өсімдік жамылғысы қарастырылады. 12-жылдық бағдарламада 7-сынып материалдары физикалық географияға кіріспе ретінде қарастырылады. 7-сыныпта картография негіздері тереңдетіліп берілгені орынды. Информатикамен сабақтастық қажет. Технология пәні негізінде ізденушілік жобалаушылық зерттеушілікті жолға қояламыз.
4. Әлеуметтік география	4.1 Халық географиясы	7.4.1.1 - дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді; 7.4.1.2 - дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды; 7.4.1.3 - халықтың этникалық және	«Әлеуметтік география», «Экономикалық география», «Елтану және саяси география негіздері» бөлімдері жоғары 8,9,10-сыныптарда қарастырылуы керек. Шиыршық тәсілі осы сыныптарда қолданылады.

		<p>діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени/ өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді;</p> <p>7.4.1.4 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады.</p>	
5. Экономикалық география	5.1 Табиғи ресурстар	<p>7.5.1.1 - табиғи ресурстарды жіктейді;</p> <p>7.5.1.2 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды;</p> <p>7.5.1.3 - табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді;</p> <p>7.5.1.4 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынады.</p>	«Экономикалық география» бөлімі 9-10-сыныптарда қарастырылуы тиісті.
	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	<p>7.5.2.1 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді;</p> <p>7.5.2.2 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді.</p>	«Әлеуметтік-экономикалық ресурстар» бөлімшесі 9-10-сыныптарда қарастырылуы тиісті.
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық	7.5.3.1 - ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді.	«Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы» бөлімшесі 10-сыныптарда қарастырылуы тиісті.

	құрылымы		
	5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері		«Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы» бөлімшесі 10-сыныптарда қарастырылуы тиісті.
6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүние жүзі елдері	7.6.1.1 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.3 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.4 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.5 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.1.6 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды.	«Елтану және саяси география негіздері» бөлімі 10-сыныптарда қарастырылуы тиісті.
Бөлім	Бөлімше	8-сынып	8-сынып
1.	1.1	8.1.1.1 - география ғылымының	«Географиялық зерттеу әдістері» және «Картография және

Географиялық зерттеу әдістері	Зерттеулер және зерттеушілер	салаларға бөлінуін графикалық түрде көрсетіп түсіндіреді; 8.1.1.2 - география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды; 8.1.1.3 - далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады; 8.1.1.4 - сандық және сапалық деректер географиялық деректерді өңдеп, талдайды; 8.1.1.5 - географиялық нысандардың, құбылыстардың және үдерістердің модельдерін түрлі материалдардан немесе түрлі техникаларда жасау арқылы ерекшеліктері мен қасиеттерін түсіндіреді; 8.1.1.6 - зерттеу нәтижелерін түрлі формада ұсынады.	географиялық деректер базасы» бөлімдерінің оқу мақсаттары оңтайландыруды қажет етеді. 7-сыныптағы бөлімдердің қайталануын басқаша беру мақсатында және Қазақстанның физикалық және экономикалық географиясының 7 мен 11-сыныптарда шашылып жатуын жинақтау мақсатында 8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясы жаңартылыған бағдарлама ретіне сай кешенді түрде қарастырылады. 9-сыныпта Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық географиясы физикалық география пәні аясында қарастырылуы географиялық білім беруді бір жүйеге келтірілмек.
2. Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	8.2.1.1 - тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады: профиль, диаграмма, график, кесте; 8.2.1.2 - географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқиды; 8.2.1.3 - географиялық номенклатура нысандарын кескін картадан көрсетеді.	«Картография және географиялық деректер базасы» бөлімі бойынша «2.1 Географиялық карталар» және «2.2. Географиялық деректер базасы» бөлімшелерін жеке тарау ретінде қарастырудың қажеті жоқ деп санаймыз.
	2.2. Географиялық деректер базасы	8.2.2.1 - ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын	

		құрастырады.	
3. Физикалық география	3.1 Литосфера	<p>8.3.1.1 - жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді;</p> <p>8.3.1.2 - жер бедері түрлерін жіктейді;</p> <p>8.3.1.3 - жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>8.3.1.4 - материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады;</p> <p>8.3.1.5 - тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді;</p> <p>8.3.1.6 - тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды;</p> <p>8.3.1.7 - тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды;</p> <p>8.3.1.8 - тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді;</p> <p>8.3.1.9 - геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады;</p> <p>8.3.1.10 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді.</p>	8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясында қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.
	3.2 Атмосфера	8.3.2.1 - климат қалыптастырушы	8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясында

		<p>факторларды талдайды; 8.3.2.2 - атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіреді; 8.3.2.3 - климаттық белдеулерді талдайды; 8.3.2.4 - әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады; 8.3.2.5 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді; 8.3.2.6 - адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырып, шешу жолдарын ұсынады.</p>	<p>қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.</p>
	3.3 Гидросфера	<p>8.3.3.1 - құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды; 8.3.3.2 - құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді; 8.3.3.3 - өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді; 8.3.3.4 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді; 8.3.3.5 - көлдер мен мұздықтарды жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.3.6 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 8.3.3.7 - жергілікті компонентті</p>	<p>8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясында қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.</p>

		қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады.	
	3.4 Биосфера	8.3.4.1 - табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 - жоспар бойынша табиғат зоналарын сипаттайды; 8.3.4.3 - әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады; 8.3.4.4 - мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды; 8.3.4.5 - өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсынады.	8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясында қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.
	3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	8.3.5.1 - географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын графикалық түрде көрсетіп, түсіндіреді; 8.3.5.2 - географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді.	8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясында қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.
4. Әлеуметтік география	4.1 Халық географиясы	8.4.1.1 - халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.4.1.2 - дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді; 8.4.1.3 - елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептейді: халық саны, туу және өлім коэффициенттері, табиғи және механикалық өсім, жалпы өсім, жас-жыныстық көрсеткіштер, ұлттық және	9-сыныпта Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық географиясында қазақстандық контент негізінде қарастырылуы тиіс.

		<p>діни құрам;</p> <p>8.4.1.4 - елдердің демографиялық көрсеткіштерін графикалық түрде ұсынып, түсіндіреді;</p> <p>8.4.1.5 - дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді;</p> <p>8.4.1.6 - «демографиялық саясат» ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады.</p>	
5. Экономикалық география	5.1 Табиғи ресурстар	<p>8.5.1.1 - табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды;</p> <p>8.5.1.2 - дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды;</p> <p>8.5.1.3 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды.</p>	
	5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	8.5.2.1 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді.	
	5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық	<p>8.5.3.1 - өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді;</p> <p>8.5.3.2 - қазақстандық компонентті</p>	«5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы» 10-сыныпта қарастырылуы тиіс.

	құрылымы	қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды; 8.5.3.3 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды; 8.5.3.4 - дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды.	
	5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері		«5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері» 10-сыныпта қарастырылуы тиіс.
6. Елтану және саяси география негіздері	6.1 Дүние жүзі елдері	8.6.1.1 - саяси картаның басты нысандарын сипаттайды; 8.6.1.2 - елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады; 8.6.1.3 - саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды; 8.6.1.4 - елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді; 8.6.1.5 - саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді; 8.6.1.6 - Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды.	«6.1 Дүние жүзі елдері» 10-сыныпта қарастырылуы тиіс.
Бөлім	Бөлімше	9-сынып	9-сынып
1.	1.1	9.1.1.1 - география ғылымының	«Географиялық зерттеу әдістері» және «Картография және

Географиялық зерттеу әдістері	Зерттеулер және зерттеушілер	<p>дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды;</p> <p>9.1.1.2 - география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды;</p> <p>9.1.1.3 - географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды;</p> <p>9.1.1.4 - қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді;</p> <p>9.1.1.5 - зерттеу нәтижелерін түрлі академиялық формада ұсынады.</p>	<p>географиялық деректер базасы» бөлімдерінің оқу мақсаттары оңтайландыруды қажет етеді.</p> <p>7-сыныптағы бөлімдердің қайталануын басқаша беру мақсатында және Қазақстанның физикалық және экономикалық географиясының 7 мен 11-сыныптарда шашылып жатуын жинақтау мақсатында 9-сыныпта Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық географиясы жаңартылыған бағдарлама ретіне сай кешенді түрде қарастырылады.</p>
2. Картография және географиялық деректер базасы	2.1 Географиялық карталар	<p>9.2.1.1 - маңызды географиялық нысандарды, үдерістер мен құбылыстарды карталардан көрсету барысында сипаттайды;</p> <p>9.2.1.2 - географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді.</p>	
	2.2. Географиялық деректер базасы	<p>9.2.2.1 - жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерін сипаттап, маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді;</p> <p>9.2.2.2 - шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпараттық технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды.</p>	
3. Физикалық география	3.1 Литосфера	<p>9.3.1.1 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды;</p>	<p>«3. Физикалық география» бөлімінің оқу мақсаттары оңтайландыруды қажет етеді.</p>

		<p>9.3.1.2 - басты орографиялық нысандарды сипаттайды;</p> <p>9.3.1.3 - қазақ оронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.1.4 - Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды;</p> <p>9.3.1.5 - Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды;</p> <p>9.3.1.6 - Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді;</p> <p>9.3.1.7 - минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырып, шешу жолдарын ұсынады.</p>	
	3.2 Атмосфера	<p>9.3.2.1 - Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды;</p> <p>9.3.2.2 - Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды;</p> <p>9.3.2.3 - Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды;</p> <p>9.3.2.4 - Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады;</p> <p>9.3.2.5 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және</p>	

		климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды.	
	3.3 Гидросфера	<p>9.3.3.1 - Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды: өзендер мен көлдер, мұздықтар мен мәңгі тоң, жерасты сулары;</p> <p>9.3.3.2 - қазақ гидронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.3.3.3 - Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді;</p> <p>9.3.3.4 - жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>9.3.3.5 - Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі.</p>	
	3.4 Биосфера	<p>9.3.4.1 - Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды;</p> <p>9.3.4.2 - қорықтар, қорықшалар, ұлттық саябақтар ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді;</p> <p>9.3.4.3 - Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді;</p> <p>9.3.4.4 - тақырыпқа қатысты қазақтың</p>	

		табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады; 9.3.4.5 - ноосфераның қалыптасу шарттарын зерттейді; 9.3.4.6 - Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесін бағалайды.	
	3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	9.3.5.1 - Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 9.3.5.2 - қазақтың табиғи хоронимдерін жіктеп, мағынасын түсіндіріп, транслитерациясын үш тілде ұсынады; 9.3.5.3 - жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешен-деріне әсерін зерттейді; 9.3.5.4 - антропогендік ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады: рекультивация, мелиорация, ландшафттық дизайн.	«3.5 Табиғи-аумақтық кешендер» 8-сыныпта қарастырылады.
4. Әлеуметтік география	4.1 Халық географиясы	9.4.1.1 - Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды; 9.4.1.2 - дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.3 - Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды; 9.4.1.4 - көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады; 9.4.1.5 - қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен	

		<p>салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді;</p> <p>9.4.1.6 - Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады;</p> <p>9.4.1.7 - Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді;</p> <p>9.4.1.8 - елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды;</p> <p>9.4.1.9 - Қазақстандағы ойконимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.4.1.10 - Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>9.4.1.11 - урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>9.4.1.12 - Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді.</p>	
5. Экономикалық география	5.1 Табиғи ресурстар	<p>9.5.1.1 - Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды;</p> <p>9.5.1.2 - Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды;</p> <p>9.5.1.3 - табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады;</p> <p>9.5.1.4 - тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды;</p> <p>9.5.1.5 - Қазақстанда табиғатты</p>	

		<p>пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады;</p> <p>9.5.1.6 - жергілікті компонент негізінде табиғатты пайдалануға байланысты зерттеу жүргізеді.</p>	
	<p>5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар</p>	<p>9.5.2.1 - ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды;</p> <p>9.5.2.2 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады;</p> <p>9.5.2.3 - Қазақстанда адам капиталының әлеуетін арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді;</p> <p>9.5.2.4 - Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды;</p> <p>9.5.2.5 – Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді;</p> <p>9.5.2.6 - Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады.</p>	
	<p>5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы</p>	<p>9.5.3.1 - Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды;</p> <p>9.5.3.2 - Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді.</p>	<p>Бөлімшенің атауын түзету керек.</p>

	<p>5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері</p>	<p>9.5.4.1 - дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 9.5.4.2 - халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 9.5.4.3 - халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 9.5.4.4 - дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда; 9.5.4.5 - дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 9.5.4.6 - дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды; 9.5.4.7 - Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды; 9.5.4.8 - Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды.</p>	<p>«9.5.4.1 - дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 9.5.4.2 - халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 9.5.4.3 - халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 9.5.4.4 - дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды: жалпы ішкі өнім, жалпы ұлттық өні оның ішінде жан басына шаққанда; 9.5.4.5 - дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 9.5.4.6 - дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды;» мақсаттары оңтайландыруды қажет етеді. Сонымен бірге бұл мақсаттарды 10-сыныпта қарастырылған жөн дейміз.</p>
<p>6. Елтану және саяси география негіздері</p>	<p>6.1 Дүние жүзі елдері</p>	<p>9.6.1.1 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады; 9.6.1.2 - қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады; 9.6.1.3 - Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді;</p>	<p>«6. Елтану және саяси география негіздері» бөлімінің мақсаттарын жөндеу керек. 10-сыныпта қарастырылған жөн.</p>

		<p>9.6.1.4 - Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді жіктеп, мағынасын түсіндіреді және транслитерациясын үш тілде ұсынады;</p> <p>9.6.1.5 - Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындайды.</p>	
--	--	---	--

Талдау

2017-2018 жылдардағы жаңартылған бағдарлама осы негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартқа сай білім саласына енгізілді.

Қазіргі білім беру жүйесінің алдында білім беру процесін жаңа идеяларға негізделген жаңа мазмұнмен қамтамасыз ету міндеті тұр. Мектеп - бұл оқу ортасы, ал оның өзегі - мұғалім. Жаңа формация мұғалімі рефлексивті, өзін-өзі жүзеге асыратын әдістемелік, зерттеу және басқа құзыреттіліктің жоғары деңгейімен сипатталатын рухани, моральдық, азаматтық жауапкершілікке ие болуы керек дей отырып оларды қолданысқа енгізілетін ғылыми тұрғыда негізделген бағдарламалармен оқулықтармен қамтамасыз етуіміз керек.

Негізгі орта білім берудің жалпы білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары осы стандартқа және оқу бағдарламалары мен үлгілік оқу жоспарларына сәйкес іске асыруда.

Нәтижеге бағытталған білім беру моделі және басқарудың жаңа парадигмасы аясында оқытудың белгілі тұжырымдамалары мен нормаларын және тиімді технологияларын меңгеру үшін мұғалімдердің кәсіби мәдениетін дамытуға бағытталған оқыту қажеттілігі туындайды. Осы мақсатта географиялық білім беру қандай жолда деген сұрақ қазіргі кезде мектеп мұғалімдері ғана емес ата аналарды да ойландырады.

Жаңартылған оқу бағдарламасы орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленгені факт. 5-6-сыныптарда жаратылыстану пәні енгізілген.

Білім беру процесінің мазмұндық негізін айқындайтын білім берудің құндылықтары мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланыстылығы мен өзара шарттылығына негізделген оқыту мен тәрбиенің бірлігі қағидатын іске асыру шиыршық бағытында жүзеге асыру керек болатын және оқытудың баламалылығын қамтамасыз ету көзделген.

Инновациялық практиканы қолдауға және дамытуға бағытталған географияны оқыту мақсаттары толықтай жүзеге асырылмады.

Білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруға бағытталған іс-шаралар мұғалім жұмысында қиындықтар тудырды.

Сабақтан тыс іс-әрекет – біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі ретінде пәнге берілген мақсаттары толық емес.

Дәстүрлі білім беру жүйесіндегі негізгі мақсат - оны нәтижеге бағдарланған, жеке тұлғаның құзыреттілігіне негізделген қамтамасыз ету, неғұрлым білікті адамды даярлау және әлемдік білім беру кеңістігіне кіру.

Біз оқыған бағдарлама бүгінгі күні толық емес болып көрінеді, сондықтан оған өзгерістер, жаңартулар қажет. Кейбіреулер кеңестік білім беру жүйесіне оралғысы келеді, онда бәрі түсінікті болды, бірақ қазіргі уақытта бұл мүмкін емес. Мектеп алдындағы басты міндет-балаларға білім беру ғана емес, алған білімдерін күнделікті өмірде қолдануға үйрету. Біз цифрландыру мүмкіндіктерін пайдалана отырып, оқушыларды өз бетінше білім алуға және ақпарат іздеуге қызықтыруымыз керек. Бұл жаңартылған мазмұнның мәні.

Егер біз балаларды өз білімдерін күнделікті өмірде қолдануға үйреткіміз келсе, мұны оқытылатын пәндердің мысалдарымен жасау керек. Әр түрлі формалар мен әдістер бар. Мысалы, жобаларды әзірлеу, сарапшылар мен басқарушылар болу, топтардағы жұмыс, туристік-өлкетану, экологиялық жұмыстардың мүмкіндіктерін пайдалану және т.б. сондықтан, уақыт талаптарына сәйкес, біз өскелең ұрпақты жаңа әдістемелер бойынша оқытып, тәрбиелеуіміз керек. Біздің ойымызша, әдістеме бізде жақсы, ойластырылған пәндер бағдарламасы болған

кезде жұмыс істейді.

Оқытудың спиральды формасы бүкіл оқу барысында күрделене түсетін материалды қайта қарау дәстүрлі оқыту формаларына қарағанда қазіргі оқушының дамуында үлкен артықшылық береді деп болжайды. Авторлар оқыту белсенді болуы керек, құрылған бірлескен орта жағдайында жүргізілуі керек, білім беру процесінде оқытуды саралау керек деп болжайды. Пәнаралық байланыстарда іске асырылуы тиіс. Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды (АКТ) пайдалану міндетті болып табылады. Жаңартылған мазмұн бойынша негізгі орта білім берудің 7-9 сыныптары үшін "География" оқу пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы ҚР БҒМ 2013 жылғы 3 сәуірдегі №115 бұйрығымен бекітілген.

Үлгілік бағдарламаға сәйкес оқу бағдарламасы және жаңа буын оқулықтары әзірленді.

Оқу бағдарламасы орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленді. «География» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;
- 2) 8 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;
- 3) 9 – сыныпта-аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.

Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімнен тұрады:

- 1) географиялық зерттеу әдістері;
- 2) Картография және географиялық деректер базасы;
- 3) физикалық география;
- 4) әлеуметтік география;
- 5) Экономикалық география;
- 6) саяси географияның негіздерімен елтану.

Бұл бөлімдер 7-9-сыныптарда оқытылады. Бағдарламада көрсетілгендей, жоғары сыныптардағы (10-11-сыныптар) «География» оқулығының мақсаты географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындайтын геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және жаһандық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімді, дағдылар мен іскерліктерді қолдану үшін оқушыларға жағдай жасау болып табылады. Мысалы: 1 Бөлім. Географиялық зерттеу әдістері тақырып бойынша - осындай мақсаттар қойылған географиялық зерттеулердің өзекті әдістері:

- 11.1.1.1-зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық сараптама элементтерін қолдану;
- 11.1.1.2-зерттеу тақырыбына сәйкес сараптамалық бағалау әдістерін қолдану;
- 11.1.1.3-зерттеу тақырыбына сәйкес модельдеу әдістерін қолдану;
- 11.1.1.4-зерттеу тақырыбына сәйкес аудандастыру әдістерін қолдану.

Жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттардағы «География» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 10-сыныпта - ЖМБ - аптасына 4 сағат, ҚГБ-оқу жылының аптасына 3 сағат;
- 2) 11-сыныпта - ЖМБ - аптасына 4 сағат, ҚГБ-оқу жылының аптасына 3 сағат.

Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімнен тұрады:

- 1) географиялық зерттеу әдістері;
- 2) картография және геоинформатика;
- 3) табиғатты пайдалану және геоэкология;
- 4) геоэкономика;
- 5) геосаясат;
- 6) елтану;
- 7) адамзаттың жаһандық мәселелері.

Бүгінгі таңда жаңартылған бағдарлама бойынша оқулықтар жазылды және мазмұнда көптеген қайталанулар мен қайталанулар бар екенін көруге болады. Қазақстанның географиясы 7-11-сыныптар аралығында орналасқан. Геоэкономика және елтану бойынша географияның қаралмаған өзекті мәселелері бар. Туризм саласы мүлдем жоқ.

Оқытудың жаңартылған мазмұнына көшумен сүйемелденетін қазақстандық білім беруді жаңғырту оқыту сапасын арттыруға, оқытудағы жеке тұлғаға бағдарланған тәсілге, нақты пәндерді оқу кезінде уәждемені күшейтуге бағытталған. Сондықтан бұл ұсыныстарды енгізу ерекше өзекті болып табылады білім беру процесіне. Тұлғаға бағытталған оқыту, оны әлемдік тәжірибеде жүзеге асырудың әртүрлі нұсқалары және оқуға деген көзқарастар-оқытудың әртүрлі көріністеріндегі саралаудың мәні Полат Е.С. және т. б. жұмысында сипатталған.

Білім беру саласын жаңғырту әлемдегі және қазақстандық қоғамдағы терең саяси және әлеуметтік-экономикалық қайта құрулар аясында жүріп жатыр. Болып жатқанның бәрі геосаяси және нарықтық қатынастарға көшумен байланысты.

11-сыныптың «География» пәнінің мақсаты-оқушылардың функционалдық сауаттылығын, геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және жаһандық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, дағдылары мен іскерліктерін дамыту.

7-10-сыныптарда алған біліктер мен дағдылар уақыт өте келе күрделене түседі, 11-сыныпта олар қолданбалы сипатқа ие болады.

Негізгі міндеттері пәннің болып табылады:

1) географиялық және кеңістіктік ойлауды дамыту, жаһандық, өңірлік және жергілікті тәсілдерді түсіну, әсіресе Геоэкология, геоэкономика және геосаясат бөлімдері бойынша;

2) елтану мен адамзаттың жаһандық проблемаларын зерделеу кезінде ГАЖ деректерін өңдеудің қазіргі заманғы әдістерін қолдану үшін жағдай жасау;

3) «Информатика» пәні бойынша алған білімдері мен іскерліктерін пайдалану, оқулықтағы практикалық жұмыстар мен тапсырмаларды орындауды іске асыру;

4) геокеңістіктік әдістермен және деректермен байланысты әр түрлі қызмет түрлерін орындау арқылы білім алушыларды кәсіптік бағдарлау.

Оқу материалы студенттердің ғылыми, логикалық тұрғыдан құрылған, ақпараттық сөйлеуін дамыту үшін жасалған. Оқулықта берілген тапсырмалар көбінесе практикаға бағытталған және зерттеу дағдыларын, логикалық ойлауды, есте сақтауды, байқауды және жеке тұлғаның жеке қасиеттерін дамытуға бағытталған.

Оқулықтың әдістемелік моделінің жетекші идеялары:

- көрнекілік;
- қол жетімділік;
- сана мен белсенділік;
- беріктік білім;
- ғылымилық;
- теорияның практикамен байланысы;
- природосообразности;
- тәрбиелік оқыту;
- дамыта оқыту.

Оқушылар тапсырмаларды орындау кезінде салыстыру, жалпылау, абстракциялау, жіктеу, жүйелеу, талдау, синтездеу әдістерін меңгереді. Ұсынылған позицияның ақиқатын дәлелдеу, тезистерді дәлелдеу, негізгі ойды бөліп көрсету, маңызды және қайталама белгілерді ажырату, нақты материалды талдау негізінде қорытынды жасау қажет болатын оқыту әдістеріне ерекше назар аудару керек. Шығармашылық және репродуктивті әдістердің оңтайлы үйлесімімен білімді, дағдыларды практикада қолдану психикалық дамуға әсер етеді.

Оқу құралының мәтінінде әр түрлі технологиялар, жаттығулар түрлері (зерттеулер, презентациялар, шығармашылық тапсырмалар), жеке және топтық жұмыс түрлері қолданылады, әр оқушының жеке ерекшеліктерін кеңінен ашуға маңызды алғышарттар жасалады.

Осы әдістемелік нұсқаулықта көрсетілген критериалды бағалау жүйесінің құрылымы мен механизмін қолдана отырып, нәтижеге бағытталған оқытуды жүзеге асыруға, білім алушылардың дербес іздестіру қызметін жүзеге асыру, Оқу пәнінің барлық бөлімдері бойынша оқытуды жүзеге асыру, атап айтқанда:

- 1) географиялық зерттеу әдістері
- 2) картография және геоинформатика
- 3) табиғатты пайдалану және геоэкология
- 4) геоэкономика
- 5) геосаясат
- 6) елтану
- 7) адамзаттың жаһандық мәселелері

Әрбір оқушы 9-10 сыныптарда алған білім негізінде функционалдық сауаттылықтың даму деңгейін объективті бағалай алады.

«ТМС Үшөлшемді әдістемелік жүйесі» педагогикалық оқыту технологиясының басқалардан айырмашылығы әдістемелік жүйенің барлық компоненттерінің үш өлшемділігі (мақсаттары, мазмұны, әдістері, нысандары мен құралдары) болып табылады. Әдістемелік жүйенің әр компоненті бір-бірімен иерархиялық байланысқа ие. Біріншіден, дамудың үш деңгейінің мақсаттары бір-біріне тәуелсіз туындайды. Біртіндеп қол жеткізілетін аралық нәтижелер болжамды түрде қойылады (белгілі бір ұпай санын өлшеу үшін). Әрбір деңгейдің мақсаттарына сәйкес бірін-бірі толықтыратын, тереңдететін және күрделендіретін деңгейлік тест тапсырмаларының дәйектілігі іріктеледі.

География сабақтарында мақсат қою-педагогикалық іс-әрекеттің ең проблемалық кезеңдерінің бірі. Мақсатты тұжырымдау арқылы мақсат нәтиженің моделі екенін түсіну керек.

Егер дәстүрлі оқытуда оқу-тәрбие процесінде мұғалім басты рөл атқарса, қазір оқушы белсенді жұмыс істейді, яғни ол өзі оқиды. Дәстүрлі оқытуда мұғалім оқушыға тиісті ақпарат береді, оқушы тек материалды тыңдайды және қабылдайды. Сабақтарда көбінесе репродуктивті әдістер қолданылады (дәріс, сұрақ-жауап, жаттығуларды орындау және т.б.).

Қазіргі уақытта оқушының өзі іздейді, өзі оқиды. Сабақта проблемалық оқыту жүзеге асырылады (жағдайды шешу, баланың ойлауы, «ми шабуылы», пікірталас және т.б.). Сабақта мұғалім басқарушылық рөл атқарады, оқушыларды бағыттайды. Ол әр оқушының мүдделерін ескере отырып, жеке мүмкіндіктерді, зерттеу қабілеттерін анықтауға баса назар аударады.

Оқушының іс-әрекеті көптеген жеке қасиеттерімен бағаланады (интеллектуалды даму, сөйлеу мәдениеті, тәуелсіздік, өзін-өзі реттеу, бастама, жауапкершілік және т.б.). Әр оқушы басқа оқушымен емес, өзімен салыстырылады. Оқушыға өзін-өзі бағалау мүмкіндігі беріледі.

Бұл технологияда жеке және топтық оқыту формалары негізгі болып табылады. Топтық оқытудың негізгі мақсаты-оқушыларды шағын топтарда бірлесіп жұмыс істеуге тарту. Мұндай топта оқушы өзінің жеке басын жоғалтпайды. Қажет болған жағдайда студенттер бір-біріне көмек сұрап, жалпы мәселелерді шеше алады, яғни өзара оқыту процесі жүреді. Сабақта әр оқушы өзінің жетістіктерін бағалап немесе кемшіліктерін түсініп қана қоймай, оның жалпы нәтижеге қалай әсер ететінін көре алады.

Оқытудың жеке формасы белгілі бір тапсырмалары бар студенттерге мүмкіндік береді, олар өздері мен мұғалімнің алдында тапсырмаларды орындау нәтижесіне жауапты болуға үйретеді. Оқытудың мұндай формалары оқушының өзіне деген сенімін дамытады, Ар-намыс пен өзін-өзі бағалаудың жеке сапасын ынталандырады.

Осы технология бойынша күнтізбелік жоспарды әзірлеу кезінде барлық тақырыптарды модульдерге бөлу керек.

Модуль - бұл үлкен, ауқымды тақырып немесе бірнеше параграфтан тұратын тарау. Бұл жоспарлаудың ерекшелігі - әр тарау (немесе модуль) үш Қорытынды сессиямен аяқталады:

- деңгейлік тапсырмалардан тұратын тақырыптық өзіндік жұмыс;
- түзету жұмыстары;
- деңгейлік тапсырмалардан тұратын Бақылау жұмысы.

1-қадам: «білу» тапсырмасы

- картаны оқи білу;
- информатика курсынан диаграммаларды, кестелерді және т. б. құру үшін бағдарламаны игеру;
- елдердің географиялық орналасуын сипаттай, сипаттай білу;
- географиялық және геосаяси терминдерді білу.

2-қадам: «түсіну» тапсырмасы

- зерттеу түрлері мен әдістерінің мақсатын түсіну;
- неліктен елдердің аумағын зерттеу өте маңызды;
- саяси карталар неге өзгереді;
- елдер мен аумақтардың дамуына қандай факторлар әсер етеді.

3-қадам: тапсырма «қолдану»

- аэроғарыштық суреттер мен карта жасау әдістерін қолдану;
- зерттеу тақырыптарын, объектілерін аудандастыру және модельдеу үшін шартты белгілер мен символдарды қолдану;
- практикалық жұмыстарды орындау үшін әртүрлі бағдарламаларды пайдалану;
- ГАЖ-технологияларды пайдалана отырып, жекелеген елдердің географиялық және геосаяси жағдайын бағалау.

4-қадам: «талдау» тапсырмасы

- оқулықтың кестелері мен карталарын пайдалана отырып, Қазақстан мен әлем елдерінің геоэкономикасына, геосаясатына талдау жасау;

- мәліметтер базасын құру, аудандастыру және модельдеу, зерттеу тақырыбына жан-жақты талдау жасау.

5-қадам: «синтез» тапсырмасы

- оқытудың әртүрлі әдістерін қолдана отырып, перспективаларды анықтау және болжау үшін мүмкіндіктер мен кемшіліктерді анықтаңыз;

- практикалық жұмыстарды орындау нәтижесінде қорытынды жасап, ұсыныстар беру.

6-қадам: «бағалау» тапсырмасы

- сараптамалық бағалау кезінде мұғалім немесе оқушылардың өздері бағалайтын міндеттерді шешудің объективтілігін, дұрыстығын анықтаңыз;

- жұмыс жеке және топта.

Бақылау - өлшеу материалдарын дайындауға, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануға, интернет-ресурстармен жұмыс істеуге және т.б. (акт) ерекше көңіл бөлінеді. Нәтижесінде оқушылардың оқу процесінде, бос уақытында және қарым-қатынас кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сауатты және шығармашылықпен пайдалана білуі қамтамасыз етіледі. Оқытудың жаңа моделі АКТ-ны әртүрлі нысандарда кеңінен қолдануды білдіреді: тест қабықшалары, оқыту бағдарламалары мен платформалар, электрондық ресурстар, Интернет. Сондай-ақ, компьютерлік технологияларды қолдану қағидаттарына негізделген оқытудың жаңа формаларына көшудің өзектілігі атап өтілді.

Оқушылар ақпаратты іздеу, өңдеу және өндіру, деректермен және идеялармен алмасу, өзара әрекеттесу, бағалау және жетілдіру дағдыларын дамытады әр түрлі жабдықтар мен қосымшаларды қолдана отырып жұмыс жасаңыз. Пәнді оқу мақсатында келесі интерактивті сабақ түрлерін пайдалану қарастырылған: іскерлік ойын; кейс-технологиялар; шағын топтардағы жұмыс. Сонымен қатар, ғалымдармен, саяхатшылармен, сондай-ақ өндірістегі қызметкерлермен кездесулер ұйымдастыру ұсынылады.

Мұғалім өз жұмысына шығармашылықпен қарауы, сабақ құрылымына бейімделуі, әдістерді өзгертуі, студенттермен жұмыс жасауды қамтитын көмекші құралдарды қолдануы керек.

Оқушыларға келесі жұмыс түрлері ұсынылады:

- негізгі оқу және қосымша материалды өз бетінше түсіну;
- хабарлама құрастыру-баяндама, реферат, PowerPoint бағдарламасында презентация, постер, кластер, картосхема;
- жобалық, практикалық, зерттеу, шығармашылық қызмет;

- дербес, жеке, жұптық жұмыс.

Оқу-әдістемелік кешенді оқушылардың жас ерекшеліктерін жақсы білетін тәжірибелі оқытушылар мен ғалымдар дайындады.

Бұл білім беру кешені инновациялық сипатқа ие, тұлғаны тәрбиелеу мен жан-жақты дамытудағы жаңа білім жүйесіндегі қазіргі қоғамның талаптарына сәйкес келеді.

Бағдарламаның жағымды жақтары да бар. Жеке және әлеуметтік дамудың арқасында оқушылар қоғам құндылықтары мен жеке құндылықтарды анықтауды, қайта қарауды және бағалауды үйренеді. Олар сонымен қатар өз қабілеттерін бағалауға, өз бетінше жұмыс істеуге, сондай-ақ ұжымда шешім қабылдауға мүмкіндік беретін дағдыларды дамытады. Бірақ оқу жоспарының мазмұны әзірленбеген, өйткені сағаттардың бөлімдер бойынша бөлінуінің сәйкессіздігін байқады. «Табиғатты пайдалану және геоэкология» бөлімі мазмұнның үштен бірін алады. Білім беру бағдарламасы мұғалімнен келесі дағдыларды талап етеді:

- нәтижелерге қол жеткізу үшін оқу мақсаттарын тұжырымдау;
- оқу материалын меңгеруді ұйымдастыру бойынша оқу үдерісін құру;
- оқу мақсаттарына сәйкес оқу материалдарын дайындау;
- оқу процесі үшін ақпараттық ортаның әлеуетін пайдалану;
- оқушылардың тұлғалық-әрекеттік бағытта озыңқы дамуына жағдай жасау;
- қойылған мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған ағымдағы нәтижелерді бағалау;
- олардың алдында туындаған проблеманы шешу жолдарын өздері табуына көз жеткізу;
- оқушылардың барлық жеке қабілеттері ескерілетіндей оқу үдерісін жүргізу және дайындау;
- топта және жұпта жұмыс істеу үшін тапсырмаларды көбірек пайдаланыңыз;
- көпдеңгейлі мәселелерді олар мәселеге тереңірек үңілетіндей етіп құру;

- оқушылардың сыни ойлауын дамытуға аса байсалды көзқарас. Осылайша, авторлық коллетив, жаңартылған бағдарлама бойынша оқулық жазамын, жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, әдістемелік құрал жинақтауға ерекше назар аударды. География бойынша 11–сынып оқу-әдістемелік кешені Қазақстан Республикасының сексен мектебінде тәртіпшен апробацияланды.

Осы кезеңде негізгі кемшіліктер оқулықтарды қатаң түрде бағдарлама бойынша жазу болып табылады. Авторларға білім беру географиясының кейбір тұстарын қосуға мүмкіндік бермейді.

Барлық жерде цифрландыруға қарамастан, мектептердің материалдық-техникалық базасы әлсіз. Жаңа буын оқулықтарын апробациялау кезінде мектептер бойынша интернетке және мультимедиялық және ұйымдастыру техникасына шектеулі қолжетімділік, моральдық - ескірген жабдықтар, жеткіліксіз жабдықтау анықталды мұғалімдердің айтуынша, бастапқы кезеңде үлгерім төмендейді. Кейбір оқушылар ұйымдастырылған, өйткені 7-ден 11-ге дейін сыныптар тақырыптар мен бөлімдер қайталады. Нәтижесінде оқушылар география негіздерін географиялық заңдылықтар, геология, тектоника және картография ретінде нашар біледі. Әсіресе геоинформатика, геоэкономика, геосаясат бөлімдері қиындықпен игеріледі.

Орта білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу кезінде мектеп мұғалімдерін даярлау мен қайта даярлауды ескерген жоқ. Танылған бағдарлама бойынша қысқа мерзімді курстар қажетті нәтиже бермеді.

Жаңартылған бағдарламаға көшу барлық білім беру жүйесін жаңғыртуды талап етеді. Мұндай ауысуды жүзеге асыру үшін

өзгерістерді өздерінен және білім беру мекемелерінде педагог кадрлар даярлаудан бастау керек.

Мектептер мен ЖОО-ларда Қазақстанда соңғы бес жыл ішінде қалыптасқан географиялық білім беру жүйесі, әсіресе қазіргі уақытта дезинтеграция жағдайында тұр, бұл педагогтер мен мектептердің өздерінің дайындығын ескермей, жалпы білім беретін мектепте жаңартылған бағдарламаны енгізуге байланысты көрінеді.

Егер жақында мұғалімдердің басты талабы мектеп географиялық білімінің толық еместігі болса, олар сыныптар бойынша қисынсыз бөлінеді, атап айтқанда географияны оқыту принципі, біз сұрақ қоямыз - ол қандай болуы керек.

Қалыптасқан жағдайға байланысты және география пәнінің мұғалімдерінің авторларының пікірінше, білім берудің географиялық моделі келесі құрылымға ие болуы керек.

- 7-сыныпта физикалық география негіздерін оқу.
- 8-сыныпта Қазақстанның физикалық географиясын оқу
- 9-сыныпта Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік географиясын оқу.
- 10-сыныпта геоэкономика (әлемдік) және геоэкология
- 11-сыныпта елтану және адамзаттың жаһандық мәселелері

- 1) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

«География» пәні оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге бағытталған болатын. Бірақта 7-сыныптан бастап төмендегі бөлімдердің берілуі мұғалімдердің жұмыстарын қиындатты және географияның негізгі заңдылықтарын, қағидаттарын оқытуға кедергі жасады.

7-9-сыныптарда оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды:

- 1) географиялық зерттеу әдістері;
- 2) картография және географиялық деректер базасы;
- 3) физикалық география;
- 4) әлеуметтік география;
- 5) экономикалық география;
- 6) елтану және саяси география негіздері.

Алты бөлім шиыршық тәсілі бойынша оқыту барысында 7-сыныпта бұрынғы жоғары сыныптарда оқытылатын география мазмұнын әлеуметтік география, экономикалық география, елтану және саяси география негіздері тақырыптарын қарастырады.

Экономикалық география тақырыптарының орнына физикалық географияның кейбір мазмұндық тақырыптық енбей қалған. Географиялық білім беру жаратылыстану пәннің жалғасы ретінде табиғат өоршаған орта ондағы құбылыстар мен заңдылықтарды меңгеруді қажет етеді. Қазіргі кезде материктер мен мұхиттар географиясы тектоника климаттық белдеулер мен зоналардың орналасу заңдылықтарын толықтай бере алмайды. Оның орнына төмендегі бөлімшелер қарастырылған:

- «Географиялық зерттеу әдістері» бөлімі «Зерттеу және зерттеушілер» бөлімшесінен тұрады.
- «Картография және географиялық деректер базасы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Географиялық карталар; Географиялық деректер базасы;
- «Физикалық география» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Литосфера; Атмосфера; Гидросфера; Биосфера; Табиғи-аумақтық кешендер. Физикалық география тарауы толық емес. Төмендегі бөлімшелермен шектеледі.

Қолданыстағы география пәні бойынша бағдарламаның мазмұнына кірмей қалған тақырыптар: жеке 6 материктердің және 4 мұхиттың табиғи кешендері. Нәтижесінде тұтастай жүйелілік сақталмаған.

Қалған бөлімшелер 9-сыныптан ары қарай қарастырылуға тиісті.

- «Әлеуметтік география» бөлімінің Халықтар географиясы бөлімшесі;
- «Экономикалық география» бөлімінің келесі бөлімшелері: Табиғи ресурстар; Әлеуметтік-экономикалық ресурстар; Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы; Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері;
- «Елтану және саяси география негіздері» бөлімінің «Дүниежүзі елдері» бөлімшесі.

Жоғарыда көрсетілген бөлімшелер жеңілден күрделіге қарай принципіне сай келмейді. Сол себепті 12-жылдық білім беру стандарт жобасында қарастырылуға тиісті. Төмендегі 1-кестеде негізгі орта білім мақсаты бойынша оқу бағдарламасына енбей қалған не қайталануға түсетін мақсаттар сараланады.

Кесте 2 – «Жаратылыстану және технология» білім саласының мазмұнына қойылатын талаптарды салыстыру

НЕГІЗГІ ОРТА БІЛІМ БЕРУДІҢ СТАНДАРТЫ	
Қолданыстағы стандарт	12 жылдық білім беру стандарт жобасы
Мазмұнына қойылатын талаптар	
«Жаратылыстану» білім беру саласының мазмұны «Жаратылыстану», «Физика»,	«Жаратылыстану және Технология» білім беру саласының мазмұны «Жаратылыстану», «Физика», «Химия», «Биология», «География»,

<p>«Химия», «Биология», «География» оқу пәндерінде іске асырылады.</p> <p>«Жаратылыстану» білім беру саласының мазмұны функционалдық білім мен біліктерді, жоспарлау, талдау және өңдеу, түсіндіру, жүйелеу, алгоритм бойынша жұмыс, зерттеу, практикалық-эксперименттік дағдыларды жетілдіру, қорытындыларды бағалау және тұжырымдау дағдыларын қалыптастыруды; әлемнің қазіргі жаратылыстану көрінісінің негізінде жатқан іргелі ұғымдарды, заңдылықтарды, теориялар мен қағидаттарды, табиғатты ғылыми тану әдістерін, табиғатты, экономиканы және қоғамды кешенді зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті проблемаларын түсінуді тереңдетуді; экологиялық мәдениетті, ғылыми, жобалық және кеңістіктік ойлауды дамытуды; патриоттық сезімдерді, қоршаған ортаға деген жауапкершілікті және ұқыпты қарауды тәрбиелеуді; білім алушыларды жаратылыстану ғылымдары бағытында кәсіби бағдарлауды іске асыруды қамтамасыз етеді.</p>	<p>«Технология» оқу пәндерінде іске асырылады.</p> <p>«Жаратылыстану және Технология» білім беру саласының мазмұны мыналарды қамтамасыз етуі тиісті:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жаратылыстану ғылымдарының негіздері мен жалпы заңдылықтарын, табиғаттың даму заңдылықтарын, «адам-қоғам-табиғат» жүйесіндегі үйлесімділік қағидаларын, оларды адам игілігіне қолдану әдістері мен құралдарын білуді; - білім алушының заманауи жаратылыстану дүниетанымын қалыптастыру және дамыту; - ғылыми танымдық терминологияны меңгеру, ғылыми ұғымдарды пайдалана білу, бірыңғай ғылыми заңдылықтар мен принциптерді жалпылау және іріктеу; - табиғатты, экономиканы және қоғамды кешенді зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті мәселелерін түсіну (шешуімен бірге); - ғылыми, кеңістіктік ойлауды дамыту және географиялық, геоэкологиялық мәселелерді шешудегі зерттеу, графика және жобалау дағдыларды қалыптастыру; - ұлттық құндылықтарға негізделген экологиялық мәдениет қалыптастыру, тіршілік қауіпсіздігін сақтауға, қоршаған ортаға жауапкершілікпен, құрметпен қарауға тәрбиелеу; - адамгершілікке, отансүйгіштікке, туған жер табиғатына қамқорлық жасауға, табиғи байлықты сақтауға баулу; - жаратылыстану ғылыми бағыттары бойынша өздігінен білім алу және кәсіби бағдар беру; - білімді кіріктіру және қолданбалы сипатын арттыру арқылы білім алушылардың бастапқы өндірістік, тәжірибелік, инженерлік және SMART-технология дағдыларын қалыптастыру
---	---

12-жылдық білім беру стандарты «Жаратылыстану және технология» білім беру саласы бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер

Негізгі орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

- бастапқы географиялық, биологиялық, физикалық және химиялық ұғымдарды; заманауи өмірдегі жаратылыстану ғылымының рөлін; негізгі биологиялық, физикалық және химиялық теориялар мен заңдардың мәнін, жаратылыстану пәндерінің өзара байланысын; жаратылыстану ғылымдарының қалыптасуы мен дамуына қосқан атақты ғалымдардың үлесін;

- энергия көздерін, сонымен қатар баламалы, оның түрлерін және қолданылу салаларын; практикалық және эксперименттік жұмыстарды орындау барысында қауіпсіздік техникасының ережелерін; физикалық және химиялық шамалардың өлшем бірліктерін; механика (кинематика, динамика, статика, сақталу заңдары), жылу физикасы (молекулалық физика және термодинамика), электр және магнетизм (электростатика, тұрақты және айнымалы электр тогы, магниттік өріс, электромагнитті индукция), оптика (геометриялық және толқындық), кванттық физика элементтері, атом физикасы, астрономия бөлімдеріндегі ұғымдарды, формулаларды, заңдарды және физикалық тұрақты шамаларды;

- атом-молекулалық ілімді, атомның құрылысы және элементтер қасиетін; химиялық таңбаларды; заттардың жіктелуін; химиялық және физикалық, биологиялық құбылыстарды; химиялық байланыс және заттардың құрылысын; химиялық реакциялардың типін, жүру белгілерін және заңдылықтарын; бейорганикалық және органикалық қосылыстардың маңызды кластарын және олардың қасиеттерін; электролиттік диссоциация теориясын; химиялық элементтердің периодтық заңын, жүйесінің құрылымын; Қазақстанның химия және металлургия өнеркәсіптерінің маңызды салаларын, өндірістік циклдің жобалау сызбасын біледі;

- микробиология, молекулалық, жасушалық биология негіздерін; өсімдіктер және жануарлар ағзаларының ішкі ортасы мен мүшелер жүйесінің компоненттерін; тірі ағзалардың мүшелер жүйесінің құрылысы мен функциясын; өсімдіктердің және жануарлардың негізгі топтарын; тірі ағзалардың адам және табиғи кешен үшін маңызын; эволюциялық дамудың негізі мен заңдылықтарын; сұрыптау әдістерін; биогеоценоздар мен агроценоздардың құрылымын; тірі ағзаларға қоршаған орта факторларының әсерін, өсімдіктерді қорғаудағы қолданатын әс-шараларды технология тұрғысында біледі, адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсерін;

- географиялық зерттеулер әдістерін, географиялық-экологиялық әс-шараларды өткізуде технологиялық процестерді пайдалану жолдарын үйренеді, **біледі**;

- аумақтық кешендерді, географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың мәнін, жіктелуін, таралу және орналасу ерекшеліктерін; заманауи геоақпараттық жүйелердің жұмыс істеу ерекшеліктері мен қолдану аясын; географиялық қабық пен географиялық ортаның, геосфералардың құрамын, құрылымын, заңдылықтарын, дамуының басты кезеңдерін; картография негізін және карталардың түрлерін, жіктелуін және элементтерін; материктер мен мұхиттардың, жекелеген аумақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының табиғаты ерекшеліктерін; әлем, жекелеген өңірлер, елдер және Қазақстан Республикасы шаруашылығының аумақтық және салалық құрылымын, даму жағдайлары мен факторларын; халықаралық экономикалық қатынастардың мақсаттары мен нысандарын; елді мекендердің түрлерін, құрылымын, функцияларын, орналасу факторлары мен даму серпінін; ғаламдық және өңірлік демографиялық проблемаларды; жекелеген аймақтардың, елдердің және Қазақстан Республикасының демографиялық саясаты ерекшеліктерін; Қазақстан Республикасының экономикалық және саяси географиялық жағдайын, аумақтық-әкімшілік бөлінуін; Қазақстан аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін; елдердің типологиясын; экономикалық жүйелердің модельдерін; халықаралық байланыстардың түрлерін; табиғатты қорғау шараларын және тұрақты даму қағидаттарын **біледі**;

- жаңа технологияларды жаратылыстану ғылым саласында **қолданады**;
- зертханалық және сарамандық жұмыстарда оқыту мақсатына сай қарапайым жобалауды жасауды, оны күнделікті тіршілікте пайдалануды **біледі**;
- шамалардың физикалық мағынасын, механика, электр және магнетизм, оптика, атом физикасы, астрономияның негізгі терминдері мен заңдарын; биологиялық, физикалық және химиялық құбылыстардың адам өміріндегі маңыздылығын;
- химиялық реакциялардың жүру жағдайларын; тотығу және қалпына келу процесін; органикалық және бейорганикалық заттар кластарының арасындағы айырмашылықтарды; ИЮПАК Теориялық және қолданбалы химияның халықаралық одағы халықаралық номенклатурасын; химиялық өндірістің технологияларын және ғылыми қағидаттарын;
- микробиологияның медицинадағы, ауыл шаруашылығындағы және өнеркәсіптегі маңызын; жасушалардағы молекулалар және органоидтар деңгейінде жүретін процестерді; өсімдік және жануарлар ағзаларының ішкі ортасы мен мүшелер жүйесінің функцияларын, өсімдік пен жануарлардың негізгі топтарының жіктелу қағидаттарын; метаболизм процестерін;
- жаһандық және жергілікті экологиялық проблемаларды; жердегі биокөптүрлілікті сақтаудағы Қызыл кітаптың рөлін; табиғи және әлеуметтік-экономикалық заңдылықтардың, процестердің, құбылыстардың мәнін; заманауи географиялық кеңістіктің, аумақтық кешендердің ерекшеліктерін; географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың өзара байланыстарын; географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестердің себептерін, кезеңдерін, салдарын, мәнін; геосаяси процестерді; геосаясат субъектілерінің рөлі мен ықпал өрісін, өзара әрекеттестігін; «Байқоңыр» ғарыш айлағының өңірлік және халықаралық маңыздылығын **түсінеді**;
- «Жасыл Қазақстан» және тағы басқа табиғатты қорғауға бағытталған жобалар аясында зерттеушілік жұмыстарды **жүргізеді**;
- тірі және өлі табиғаттағы объектілерді, процестер мен құбылыстарды сипаттау үшін негізгі физикалық, химиялық, биологиялық, географиялық ұғымдар мен терминдерді; тәжірибелік-эксперименттік және зерттеу жұмыстарын қауіпсіз жүргізу әдістерін; қолданбалы және оқу тапсырмаларын шешу, практикалық және зертханалық жұмыстарды орындау барысында физика, химия, биология, географияның заңдары мен формулаларын; нәтижелерді ұсынуда графикалық тәсілдерді, өлшем бірліктердің Халықаралық жүйесін; биологиялық, физикалық және химиялық құбылыстардың жүру жағдайларын және процестерді түсіндіруге алынған білімдерін; ағзалардың әртүрлі топтарын сипаттаған кезде бинарлық номенклатураны; географиялық қабық пен географиялық орта компоненттерінің сандық және сапалық сипаттамаларын анықтау әдістерін; картометрия тәсілдерін, кеңістікте бағдарлау және навигациялық дағдыларды **қолданады**;
- ғылыми-жаратылыстану эксперименті нәтижелері бойынша қорытынды **жасайды**; графиктік және кестелік нысанда ақпаратты береді; заттардың қасиетінің сапалық және сандық құрамына және оның құрылымына тәуелділігін; заттардың қасиеті мен қолданылуы арасындағы себеп-салдарлық байланысты; биологиялық процестер мен құбылыстардың заңдылықтарын **анықтайды**;
- адам ағзасының химиялық құрамын және оның дұрыс жұмыс істеуі үшін микроэлементтер мен макроэлементтердің маңызын; трансгендік технологияларды қолдануға байланысты проблемаларды; географиялық қабық пен географиялық ортадағы процестер мен құбылыстардың себеп-салдарлық байланыстарын **анықтайды**;
- биогеоценоздағы заттар айналымының процестерін; жаратылыстану ғылымдары саласындағы жетістіктер мен ғылыми жаңалықтарды қолдану аясын; географиялық объектілердің орналасу факторларын; қоғамдық өндірістің ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; Қазақстан контент арқылы геоэкономикалық, геоэкологиялық және геосаяси жағдайды,

экономикалық-әлеуметтік дамудың ерекшеліктері мен факторларын **сипатай алады**;

- кесте, сызбанұсқа, хабарлама, баяндама, таныстырылым түрінде көрсету үшін деректерді, ақпаратты жинау және өңдеу тәсілдерін; гипотезаларды, дәлелдеу мен түсініктемелерді ұсыну үшін негіздеме **жасай алады**; эксперимент және зерттеу жүргізу жоспарын **кұра алады**;

- жасалған эксперименттің нәтижелерін қорытындылай алады; түрлі биологиялық, физикалық және химиялық процестердің адамның тыныс-тіршілігі мен қоршаған ортаға әсеріне; табиғи биогеоценоздар мен агроценоздардың жағдайына; өнеркәсіптің технологиялық қағидаттарының тірі табиғат компоненттері арасындағы тепе-теңдікті сақтауға әсеріне; табиғи ресурстарды дұрыс пайдаланудың маңыздылығына; әртүрлі мақсаттар мен қызмет түрлері үшін географиялық объектілердің, процестер мен құбылыстардың жарамдылық және пайдалану дәрежесіне баға **бере алады**.

Қорытынды

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын талдау барысында және Республика бойынша мониторинг нәтижесі төмендегідей:

1. Бағдарламада шиыршық әдістемені берілген бөлімдер негізделмеген.

2. 7-сыныпта физикалық география білім саласының қажетті тақырыптары бағдарламадан тыс қалған. Оның орына экономикалық география, әлеуметтік, елтану тақырыптары енгізілген. Бұл шиыршық тәсілі үшін жасалынған.

3. Мектеп тәжірибесінде 7 мен 9-сынып аралығындағы бөлімдердің географиялық білім қалыптастырудағы кемшілік тұстарын көрсетеді.

4. Физикалық географиялық заңдылықтарды, деректер базасын, картографиялық білімін кеңінен қолдану мақсатында 7-сынып таза физикалық географияның негізі болуы қажет.

5. Қазіргі бағдарламада Қазақстан географиясы 7-11 сынып аралығында жүйесіз шашыранқы берілгендіктен Қазақстан географиясы толық қарастырылмаған.

Инновациялық практиканы қолдауға және дамытуға бағытталған географияны оқыту мақсаттары толықтай жүзеге асырылмады.

Білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруға бағытталған іс-шаралар мұғалім жұмысында қиындықтар тудырады.

Сабақтан тыс іс-әрекет – біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі ретінде пәнге берілген мақсаттар толық емес.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-12-сыныптарына арналған 12-жылдыққа арналған «География» пәнінен мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын құрастыруда төмендегідей қорытындыға келеміз:

1. 7-сыныпта толықтай физикалық география материктер мен мұхитатар географиясын қоса картография, геология, тектоника, қоршаған орта мәселелеріне бағытталады. Нәтижеге жету үшін кешенді түрде қарастырылған мақсаттар болады.

2. 8-сынып Қазақстан физикалық географиясының мақсаттары арқылы 7-сыныптағы мақсаттарды толықтыра күрделеніде отырып

пән мақсаттарын құру.

3. 9-сынып экономикалық география кіріспесі ретінде Қазақстанның экономикалық әлеуметтік геосаяси географиясы ұсынылады. Шиыршық тәсілін қолдана отырып, физикалық географиямен экономикалық географиясы арасындағы кіріктіру мәселелері қарастырылады.

4. 10-сынып геоэкономика, геоэкология негізінде әлемдік экономика, халық географиясы, әлем елдері, геоэкологиялық, геосаяси тұрғыда оқытылады.

Географияны оқыту тұжырымдамасы бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сынып аралығында географиялық білімді қарапайымнан күрделіге қарай кіріктіре отырып, кешенді түрде қарастыру көзделеді. Қазіргі таңда географиялық білім ең алдымен Қазақстанның географиясы арқылы әлем географиясын тану.

Дәстүрлі білім беру жүйесіндегі негізгі мақсат - оны нәтижеге бағдарланған, жеке тұлғаның құзыреттілігіне негізделген қамтамасыз ету, неғұрлым білікті адамды даярлау және әлемдік білім беру кеңістігіне кіру.

12-жылдық бағдарлама бойынша

- білім алушының заманауи жаратылыстану дүниетанымын қалыптастыру және дамыту;
- ғылыми танымдық терминологияны меңгеру, ғылыми ұғымдарды пайдалана білу, бірыңғай ғылыми заңдылықтар мен принциптерді жалпылау және іріктеу;
- табиғатты, экономиканы және қоғамды кешенді зерттеу негізінде адамзаттың ғаламдық және жергілікті мәселелерін түсіну (шешуімен бірге);
- ғылыми, кеңістіктік ойлауды дамыту және географиялық, геоэкологиялық мәселелерді шешудегі зерттеу, графика және жобалау дағдыларды қалыптастыру;
- ұлттық құндылықтарға негізделген экологиялық мәдениет қалыптастыру, тіршілік қауіпсіздігін сақтауға, қоршаған ортаға жауапкершілікпен, құрметпен қарауға тәрбиелеу;
- адамгершілікке, отансүйгіштікке, туған жер табиғатына қамқорлық жасауға, табиғи байлықты сақтауға баулу;
- жаратылыстану ғылыми бағыттары бойынша өздігінен білім алу және кәсіби бағдар беру;
- білімді кіріктіру және қолданбалы сипатын арттыру арқылы білім алушылардың бастапқы өндірістік, тәжірибелік, инженерлік және SMART-технология дағдыларын қалыптастыру көзделеді.

Сондықтан да жаратылыстану және технология білім саласы 12-жылдыққа еңгізілмек. Сол себепті 11-12-сыныпта STEM-бағытындағы бейндік оқытылу жоспарлануда. Жаратылыстану және технология білім саласы тереңдетіле оқытылып оқушының кәсіби бағдар таңдауда жол көрсетеді.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық мектептің 7-10-сыныптарына арналған «Физика» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ КЕСТЕСІ

Қолданыстағы нұсқа	Ұсынылатын нұсқа
<p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p>	<p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы</p>
<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>31. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>2. 7-9-сыныптардағы физика курсының оқытудың мақсаты – оқушылардың ғылыми көзқарасының негізін қалыптастыру. Әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауды, бақылау қабілеттерін дамыту және табиғат құбылыстарын талдау және тандау арқылы өмірге қажетті практикалық есептердің шешімдерін таба білуге дағдыландыру.</p> <p>3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:</p> <p>5) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеру;</p> <p>6) оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлективтік мәдениетін дамытуға; физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;</p> <p>7) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;</p>	<p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>• 1. Оқу бағдарламасы пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – бағдарлама) «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелген) сәйкес әзірленді.</p> <p>• 2. 7-9-сыныптардағы физика курсының оқытудың мақсаты – оқушылардың ғылыми көзқарасының негізін қалыптастыру. Әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауды, бақылау қабілеттерін дамыту және табиғат құбылыстарын талдау және тандау арқылы өмірге қажетті практикалық есептердің шешімдерін таба білуге дағдыландыру.</p> <p>3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:</p> <p>9) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми</p>

<p>8) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.</p>	<p>әдістерін меңгеру;</p> <p>10) оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға; физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;</p> <p>11) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;</p> <p>12) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.</p>
<p>2-тарау. «Физика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>4) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>5) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>6) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>5. Оқу пәнінің мазмұны 8 бөлімді қамтиды:</p> <p>1) Физикалық шамалар мен өлшеулер;</p> <p>2) Механика;</p> <p>3) Жылу физикасы;</p> <p>4) Электр және магнетизм;</p> <p>5) Геометриялық оптика;</p> <p>6) Кванттық физика элементтері;</p> <p>7) Астрономия негіздері;</p> <p>8) Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі.</p> <p>6. «Физикалық шамалар мен өлшеулер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p>	<p>2-тарау. «Физика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>7) 7-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>8) 8-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>9) 9-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>5. Негізгі орта білім берудің мазмұнын құру және оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру мақсатын келесі үш компонентінің ажырамас бірлестігінде қарастырылады:</p> <p>1) құндылықтарға негізделген тәрбиелік мақсат;</p> <p>2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған білімдік мақсат;</p> <p>3) шығармашылық пен креативтілікке негізделген дамыту мақсаты.</p> <p>6. Негізгі орта білім беруді аяқтағанда пән бойынша</p>

<p>1) Физика – табиғат туралы ғылым;</p> <p>2) Физикалық шамалар;</p> <p>3) Физикалық өлшеулер.</p> <p>7. «Механика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) Кинематика негіздері;</p> <p>2) Динамика негіздері;</p> <p>3) Сақталу заңдары;</p> <p>4) Статика;</p> <p>5) Тербелістер мен толқындар.</p> <p>8. «Жылу физикасы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) Молекулалы-кинетикалық теория негіздері;</p> <p>2) Термодинамика негіздері.</p> <p>9. «Электр және магнетизм» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) Электростатика негіздері;</p> <p>2) Электр тогы;</p> <p>3) Магнит өрісі;</p> <p>4) Электромагниттік толқындар және тербеліс.</p> <p>10. «Геометриялық оптика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) Геометриялық оптика заңдары.</p> <p>11. «Кванттық физика элементтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>1) Атом мен атом ядросының құрылысы;</p> <p>2) Радиоактивтілік;</p> <p>3) Элементар бөлшектер.</p> <p>12. «Астрономия негіздері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <p>6) Жер және Ғарыш;</p> <p>7) Астрофизика элементтері.</p> <p>13. «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі» бөлімі «Физиканың дүниетанымдық мәні» бөлімшесінен тұрады.</p> <p>14. Оқу пәнінің 7-сыныптағы базалық білім мазмұны:</p> <p>11) «Физика – табиғат туралы ғылым». Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері.</p>	<p>білім алушылардан күтілетін нәтижелер түрінде қалыптасатын метапәндік құзыреттіліктер айқындалған:</p> <p>1) ғылыми-танымдық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физикалық тұжырымдарға дәйек келтіруі немесе өз пікірін дәйектей алуы; - функционалдық сауаттылық; - өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және өз мүмкіндігін жүзеге асыру қабілеттілігі болуы тиіс; - оқу және танып білу ынтасының қалыптасуы тиіс; - индукциялық және дедукциялық ойлау тәсілдерін қолдануы, есептерді шешудің әртүрлі жолдарын көре білуі тиіс; - шамаларды табуға байланысты (қажеттілігіне қарай анықтамалықтарды және техникалық құралдарды пайдаланып) практикалық есептерді құрастыра және шығара білуі тиіс; - ғылыми ақпараттарды жинақтай, талдай, өңдей және пайдалана білуі тиіс; <p>2) мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқу материалдарындағы рухани-мәдени құндылықтарды ажырата алуы; - Қазақстанның, туған өлкесінің табиғаты мен байлықтарын үнемдеудің, мәдени мұраларды сақтаудың қажеттілігін түсінуі, олардың ұлттық құндылықтарға жататынын білуі; - әр халықтың өзіндік ерекшелігін, ұлттық болмысы мен мәдениетін білуі; <p>3) тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мемлекеттік тілді және өз ана тілін білуі, қазақ халқының және Қазақстанда өмір сүріп жатқан басқа да ұлыстардың тарихына, мәдениетіне, салт-дәстүріне және басқа құндылықтарына құрметпен қарауы тиіс
---	---

<p>12) «Физикалық шамалар мен өлшеулер». Халықаралық бірліктер жүйесі (SI); скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;</p> <p>Зертханалық жұмыс:</p> <p>№ 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.</p> <p>13) «Механикалық қозғалыс». Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; қозғалыстың салыстырмалылығы; тұзусыздықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу.</p> <p>14) «Тығыздық». Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау. <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау.</p> <p>15) «Денелердің өзара әрекеттесуі». Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зертханалық жұмыс: • № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; • № 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - сөз әдеби талаптарын сақтап, қарым-қатынас жасай алуы; - ойын ауызша және жазбаша жүйелі, дәлелді жеткізе білуі; - жұптық және топтық жұмыстарда, түрлі жағдаяттарда басқалармен ой бөлісуі, пікірлесуі, қарым-қатынасқа түсе алуы. <p>4) ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алуы; - дереккөздерден қажетті мәтінді іздеп табуы, өңдей алуы, қолдана алуы; - электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолдануы; - шығармашылық жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдей білуі; - АКТ, медиақұралдардың мүмкіндіктерін пайдалана алуы. <p>6. Оқу пәнінің 7-сыныптағы базалық білім мазмұны:</p> <p>21) «Физика – табиғат туралы ғылым». Физика – табиғат туралы ғылым; табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері.</p> <p>22) «Физикалық шамалар мен өлшеулер». Халықаралық бірліктер жүйесі (SI); скаляр және векторлық физикалық шамалар; өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі; үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;</p> <p>Зертханалық жұмыс:</p> <p>№ 1 зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер</p>
--	--

<p>динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу.</p> <p>16) «Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым». Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш;</p> <p>Зертханалық жұмыс:</p> <p>№ 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.</p> <p>17) «Жұмыс және қуат». Механикалық жұмыс; қуат.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.</p> <p>18) «Энергия». Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.</p> <p>19) «Жай механизмдер». Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті.</p> <p>№ 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау;</p> <p>№ 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; <p>3) практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;</p>	<p>шығару; аспап шкаласындағы бөліктің құнын анықтау.</p> <p>23) «Механикалық қозғалыс». Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары; санақ жүйесі; қозғалыстың салыстырмалылығы; тұзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар; жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу; әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; координатаның уақытқа тәуелділік графигін зерттеу.</p> <p>24) «Тығыздық». Масса және денелердің массасын өлшеу; дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу; заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі; тығыздықты есептеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • № 3 зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау. <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; электрондық және иіндік таразыларды қолданып, әр түрлі денелердің массасын анықтау.</p> <p>25) «Денелердің өзара әрекеттесуі». Инерция құбылысы; күш; тартылыс құбылысы және ауырлық күші; салмақ; деформация; серпімділік күші, Гук заңы; үйкеліс күші; үйкеліс әрекетін техникада ескеру; бір тұзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зертханалық жұмыс: • № 4 зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу; • № 5 зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; динамометр көмегімен өлшеу; ауырлық күшін зерттеу; түрлі денелердің созылуын зерттеу.</p> <p>26) «Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым».</p>
---	--

<p>түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.</p> <p>20) «Жер және Ғарыш». Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).</p> <p>15. Оқу пәнінің 8-сыныптағы базалық білім мазмұны:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) «Жылулық құбылыстар». Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; <p>Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау.</p> <ul style="list-style-type: none"> 2) «Заттың агрегаттық күйлері». Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау. №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу.</p> <p>8) «Термодинамика негіздері». Термодинамиканың бірінші</p>	<p>Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы; қатты денелердегі қысым; сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы; қатынас ыдыстар; гидравликалық машиналар; атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу; манометрлер, сорғылар; кері итеруші күш;</p> <p>Зертханалық жұмыс:</p> <p>№ 6 зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> № 7 зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; кез-келген пішінді қатынас ыдыстардағы бірдей және әртүрлі сұйықтардың беттерінің орналасуын зерттеу; атмосфералық қысымның бар екендігін зерттеу.</p> <p>27) «Жұмыс және қуат». Механикалық жұмыс; қуат.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; жұмыстың мәнін график бойынша анықтау; ауырлық күші мен үйкеліс күшінің жұмысын салыстыру; транспорт түрлерінің қуатын бағалау.</p> <p>28) «Энергия». Кинетикалық энергия; потенциалдық энергия; энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; үстел теннисіне арналған шариктің тебілу биіктігін анықтау.</p> <p>29) «Жай механизмдер». Жай механизмдер; дененің массалық центрі; иіндіктің тепе-теңдік шарты; пайдалы әрекет коэффициенті.</p> <p>№ 8 зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау;</p> <p>№ 9 зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> № 10 зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың
--	---

<p>заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу.</p> <p>9) «Электростатика негіздері». Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор;</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау.</p> <p>10) «Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы).</p> <p>№3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; • №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; • №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды 	<p>пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;</p> <p>3) практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; түсірілген күштің айналу осіне дейінгі қашықтыққа тәуелділігін зерттеу.</p> <p>30) «Жер және Ғарыш». Аспан денелері туралы ғылым; Күн жүйесі; Күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).</p> <p>7. Оқу пәнінің 8-сыныптағы базалық білім мазмұны:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1) «Жылулық құбылыстар». Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия; температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары; ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері; жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару; табиғаттағы және техникадағы жылу берілу; жылу құбылыстарының тірі ағзалардың өмірлеріндегі ролі; жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы; отынның энергиясы; отынның меншікті жану жылуы; жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы. • №1 зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру; <p>Практикалық жұмыстар: денені қыздыру үшін қажетті немесе оны суытқанда бөлінетін жылу мөлшерін есептеу; заттың меншікті жылу сыйымдылығын анықтау; заттың агрегаттық күйлері өзгерген кездегі жылу мөлшерін есептеу; жылу мөлшерінің дене массасына тәуелділігін зерттеу; жылу мөлшерінің қыздыру температурасына тәуелділігін зерттеу; әртүрлі отынның жану тиімділігін бағалау.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2) «Заттың агрегаттық күйлері». Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы; булану және конденсация; қаныққан және қанықпаған булар; қайнау, меншікті булану жылуы; қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау.
---	--

<p>зерделеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөгіндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.</p> <p>11) «Электромагниттік құбылыстар». Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар.</p> <p>№8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №9 зертханалық жұмыс: электрмагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері.</p> <p>12) «Жарық құбылыстары». Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар.</p> <p>№10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • №2 зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; заттың фазалық ауысу графигін зерттеу; мұздың балқу температурасын зерттеу; булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу.</p> <p>13) «Термодинамика негіздері». Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы; жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы; жылу қозғалтқыштары; жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті; Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; ішкі энергияның механикалық энергияға айналуын зерттеу; жылулық тепе-теңдік орныққандағы энергияның сақталу заңын зерттеу.</p> <p>14) «Электростатика негіздері». Денелердің электрленуі, электр заряды; өткізгіштер мен диэлектриктер; электр зарядының сақталу заңы; қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі; Кулон заңы, элементар электр заряды; электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі; электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор;</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; бір-бірінен қандай-да бір арақашықтықта орналасқан және жіңішке жіпке ілінген екі бірдей ауа шарының әрекеттесуін зерттеу; электроскопты жасау.</p> <p>15) «Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері; электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу; тізбек бөлігі үшін Ом заңы; өткізгіштің электр кедергісі; өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат; өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу; электр тогының жұмысы мен қуаты; электр тогының жылулық әсері, Джоуль-</p>
--	--

<p>қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру.</p> <p>16. Оқу пәнінің 9-сыныптағы базалық білім мазмұны:</p> <p>9) «Кинематика негіздері». Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; тұзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу.</p> <p>№1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері.</p> <p>10) «Астрономия негіздері». Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.</p> <p>11) «Динамика негіздері». Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене</p>	<p>Ленц заңы; металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі; асқын өткізгіштік; электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар; электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы).</p> <p>№3 зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №4 зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу; • №5 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей қосуды зерделеу; • №6 зертханалық жұмыс: өткізгіштерді параллель қосуды зерделеу; • №7 зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; тізбектегі ток күшін өлшеу; тізбек бөліндегі кернеуді өлшеу; өткізгіш кедергісінің материал тегіне тәуелділігі; қыздыру шамының қуаты мен жұмысын өлшеу; тізбектей қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу; параллель қосылған шамдардың ток қуатын зерттеу.</p> <p>16) «Электромагниттік құбылыстар». Тұрақты магниттер, магнит өрісі; тогы бар тұзу өткізгіштің магнит өрісі; тогы бар шарғының магнит өрісі; электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар; электромагниттік индукция, генераторлар.</p> <p>№8 зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №9 зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер</p>
---	--

қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу.

12) «Сақталу заңдары». Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.

13) «Тербелістер және толқындар». Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы.

№3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау;

• №4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периоды есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі.

14) «Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар». Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы.

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару.

15) «Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті

шығару; су компасын (құбылнамасын) жасау; магнит өрісінің түрлі материалдар арқылы өтуін зерттеу; түрлі тиындардың магниттік қасиеттерін зерттеу; үйкеліс арқылы магниттеу; магниттің қасиетіне температураның әсері.

17) «Жарық құбылыстары». Жарықтың түзу сызықты таралу заңы; жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар; сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу; жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу; линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы; линзаның көмегімен кескін алу; көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері; оптикалық аспаптар.

№10 зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;

• №11 зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау;

Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қарапайым перископты жасау; калейдоскопты жасау; жазық айнадағы кескінді зерттеу; ойыс айнаға түскен және шағылған стандартты сәулелердің жүрісі; жинағыш және шашыратқыш линзадағы негізгі сәулелердің жүрісі; көз бен фотоаппараттың оптикалық жүйелерін салыстыру.

8. Оқу пәнінің 9-сыныптағы базалық білім мазмұны:

17) «Кинематика негіздері». Механикалық қозғалыс; векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу; түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру; дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі; қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы; сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар; центрге тартқыш үдеу.

<p>ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау периоды есептеу.</p> <p>16) «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі». Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.</p>	<p>№1 зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №2 зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу; <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; қозғалыстың салыстырмалылығы; денелердің қозғалысын сипаттау тәсілдері.</p> <p>18) «Астрономия негіздері». Жұлдызды аспан; аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі; әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт; Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары; Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау.</p> <p>19) «Динамика негіздері». Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері; механикадағы күштер; Ньютонның екінші заңы, масса; Ньютонның үшінші заңы; Бүкіләлемдік тартылыс заңы; дененің салмағы, салмақсыздық; денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы; Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; күшті өлшеудің практикалық тәсілдері; жердің ауырлық өрісіндегі дене қозғалысының параметрлерін есептеу; дененің еркін түсу үдеуін өлшеу.</p> <p>20) «Сақталу заңдары». Дене импульсі және күш импульсі; импульстің сақталу заңы; реактивті қозғалыс; механикалық жұмыс және энергия; энергияның сақталу және айналу заңы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; дененің кинетикалық энергиясының өзгеруіне қатысты күштің жұмысын салыстыру; денелердің соқтығысуы кезіндегі импульстің сақталу заңын зерттеу.</p>
--	---

	<p>21) «Тербелістер және толқындар». Тербелмелі қозғалыс; тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі; тербелмелі қозғалыстың теңдеуі; математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері; еркін және еріксіз тербелістер, резонанс; еркін электромагниттік тербелістер; толқындық қозғалыс; дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық; электромагниттік толқындар; электромагниттік толқындар шкаласы.</p> <p>№3 зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау;</p> <ul style="list-style-type: none"> • №4 зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау. <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; әр түрлі маятниктер тербелісінің периодын есептеу; еркін және еріксіз тербелістерді зерттеу; толқындардың сипаттамасын зерттеу; ұялы телефонның жұмыс істеу принципі; аналогті сигналдың берілуі; Морзе әліппесі.</p> <p>22) «Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар». Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы; фотоэффект құбылысы; рентген сәулелері; радиоактивтілік; радиоактивті сәулеленудің табиғаты; Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару.</p> <p>23) «Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер; массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы; ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы; ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция; ядролық реактор; термоядролық реакциялар; радиоизотоптар, радиациядан қорғану; элементар бөлшектер.</p> <p>Практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару; радиоактивті элементтердің жартылай ыдырау</p>
--	--

				<p>периодын есептеу.</p> <p>24) «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі». Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы; экологиялық мәдениет.</p> <p>1)</p>
3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі				3-тарау. Сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер
<p>17. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» – сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.</p> <p>18. Білім алушылар білуі тиіс:</p>				7-сынып
				9. 7-сынып білім алушылары:
				20) табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату;
				21) физикалық шамаларды олардың SI- жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру;
				22) дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;
				23) кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;
				24) тұзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу;
				25) s -тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуға координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу;
				26) - дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын;
				27) электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу;
				28) тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру;
				29) сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау;
				30) серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;
Бөлімшелер	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым	7.1.1.1 - физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру			
	7.1.1.2 - табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату			
1.2 Физикалық шамалар	7.1.2.1 - физикалық шамаларды олардың SI(Халықаралық бірліктер жүйесі) жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру			
	7.1.2.2 - скаляр және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру;			

	7.1.2.3 - үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, санды : стандартты түрде жазу			31) пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру; 32) заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау; 33) қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау;
1.3	7-сынып	8-сынып	9-сынып	34) газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 35) 7.3.1.5 - сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану; 36) қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру 37) гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 38) гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеуді түсінеді.
Физикалық өлшеулер	7.1.3.1 - дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу	8.1.3.1- эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу	9.1.3.1 - алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау	
	7.1.3.2 - кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау	8.1.3.2 - тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау	9.1.3.2 эксперимент-тің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну	7-сынып білім алушылары: 14) физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру; 15) скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру; 16) келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру; 17) механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру; 18) үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру; 19) күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету; 20) денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау;
	7.1.3.3 - физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	8.1.3.3 - физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	9.1.3.3 - физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	
2.1	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
Кинематика	7.2.1.1 - келесі		9.2.1.1 -	

негіздері	терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру		материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану	21) механикалық энергияның екі түрін ажырату; 22) күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 23) тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 24) геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру; 25) Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу; 26) жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіруді т.б. біледі. 11. 7-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады:
	7.2.1.2 - механикалық қозғалыстың салыстырмалылығын а мысалдар келтіру		9.2.1.2 - векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту	29) үлкен және кіші сандарды жазған кезде еселік және үлестік қосымшаларды білу және қолдану, : санды: стандартты түрде жазу; 30) қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу;
			9.2.1.3 - вектордың координаталар остеріне проекцияларын анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу	31) бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау; 32) әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану; 33) тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
	7.2.1.3 - түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу		9.2.1.4 - уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау	34) инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру; 35) күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру; 36) масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату;

7.2.1.4 - қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу		9.2.1.5 - түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану	37) Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу; 38) тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау; 39) есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану; 40) есептер шығаруда Архимед заңын қолдану; 41) механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану;
		9.2.1.6 - түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану	42) атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну; 43) манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау; 44) кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу; 45) сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 46) дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу;
		9.2.1.7 - тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау	47) механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 48) қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 49) кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану;
7.2.1.5 - s -тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу		9.2.1.8 - тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін	50) жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану; 51) энергияның түрленуіне мысалдар келтіру; 52) механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану; 53) «Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру;

		тұрғызу және оларды түсіндіру	54) жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау;
7.2.1.6 - дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын		9.2.1.9 - еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану	55) тәжірибеде индiктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; 56) көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау. • • 8-сынып • 12. 8-сынып білім алушылары: 15) температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу; 16) техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру;
7.2.1.7 - бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау		9.2.1.10 - теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау	17) заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру; 18) отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау; 19) су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау; 20) меншікті булану жылуын анықтау; 21) қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру; 22) жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 23) электр зарядын сипаттау;
		9.2.1.11 - горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау	24) Үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру; 25) электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтіру; 26) электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; 27) Кулон заңын есептер шығаруда қолдану;
		9.2.1.12 -	28) электр өрісі және оның күштік сипаттамасы

			горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу	<p>ұғымдарының физикалық мағынасын түсінеді.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13. 8-сынып білім алушылары: <p>16) молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау;</p> <p>17) Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау;</p> <p>18) дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;</p> <p>19) жылу берілудің түрлерін салыстыру;</p> <p>20) әр түрлі температураларда тірі ағзалардың бейімделуіне мысалдар келтіру;</p> <p>21) жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау;</p> <p>22) тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>23) жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану;</p> <p>24) молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау;</p> <p>25) балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;</p> <p>26) заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау;</p> <p>27) термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру;</p> <p>28) термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру;</p> <p>29) жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;</p>
			9.2.1.13 - дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау	
			9.2.1.14 - сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану	
			9.2.1.15 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану	
2.2	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
Динамика негіздері	7.2.2.1 - инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру		9.2.2.1- инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының	

		мағынасын түсіндіру	30) жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау т.б. біледі.
7.2.2.2 - күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру		9.2.2.2 - Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	<ul style="list-style-type: none"> • • 14. 8-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі • біліктерді қолданады: 54) жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу;
7.2.2.3 - пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру		9.2.2.3 - ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру	55) заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; 56) эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау;
7.2.2.4 - серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау		9.2.2.4- Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	57) молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 58) жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну 59) іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
7.2.2.5 - Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу		9.2.2.5 - Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	60) біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; 61) электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу; 62) потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; 63) конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау;
7.2.2.6 - тыныштық, домалау және сырғанау үйкелістерін сипаттау		9.2.2.6 - бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану	64) электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру 65) электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану; 66) кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру

7.2.2.7 - үйкеліс күшінің пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру		9.2.2.7 - ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру	67) электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау; 68) физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
7.2.2.8 - күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету		9.2.2.8-тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау	69) тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 70) эксперименттен деректерін жинақ-тау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу 71) тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда
7.2.2.9 - денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау		9.2.2.9 - бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану	колдану; 72) кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру; 73) есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану 74) өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы алу;
7.2.2.10 - масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату		9.2.2.10 - үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау	75) өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау; 76) өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр
7.2.2.11 - электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу		9.2.2.11- салмақсыз-дық күйді түсіндіру	тізбектеріне есептеулер жүргізу 77) жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану 78) Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану; 79) эксперимент көмегімен электр тогының
7.2.2.1- әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш			жұмысы мен қуатын анықтау; 80) кВт*сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау; 81) металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау

	цилиндрді(мензурка) қолдану			82) қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру
	7.2.2.13 - тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру			83) сұйықтардағы электр тогын сипаттау 84) магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;
	7.2.2.14-сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау			85) магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; 86) тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау 87) жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;
	7.2.2.15 - тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану			88) магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 89) электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру 90) электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру;
2.3 Сақталу заңдары	7.2.3.1 - механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру		9.2.3.1 - дене импульсі мен күш импульсін ажырату	91) Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру 92) Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу; 93) эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау;
	7.2.3.2 - механикалық энергияның екі түрін ажырату		9.2.3.2 - импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	94) айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 95) дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау 96) жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу;
	7.2.3.3 - кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану		9.2.3.3 - табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа	97) жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару; 98) тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру

			мысалдар келтіру	99) экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау;
	7.2.3.4 - жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және серпімді дененің формуласын қолдану		9.2.3.4 - Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру	100) сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау 101) жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану; 102) линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графикалық есептер шығару үшін қолдану;
	7.2.3.5 - энергияның түрленуіне мысалдар келтіру		9.2.3.5 - механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілмен анықтау	103) жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру 104) жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау; 105) көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау
	7.2.3.6 - механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану		9.2.3.6 - жұмыспен энергияның байланысын түсіндіру	106) қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру
	7.2.3.7 - қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру		9.2.3.7 - энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	9-сынып: 15. 9-сынып білім алушылары: 20) теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 21) горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау ; 22) горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу;
	7.2.3.8 - механикалық жұмыспен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану		•	23) дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; 24) сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану;
2.4 Статика	7-сынып	8-сынып	9-сынып	25) центрге тартқыш үдеу формуласын есептер
	7.2.4.1-		•	

«Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру			шығаруда қолдану 26) абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; 27) жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау; 28) аспан сферасының негізгі элементтерін атау; 29) жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан
7.2.4.2 - күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру		•	жұлдыздардың аспан координатасын анықтау; 30) әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; 31) жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
7.2.4.3 - жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау		•	32) Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру 33) Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін
7.2.4.4-тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану		•	қолдануды түсіндіру; 34) инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; 35) Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану 36) ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
7.2.4.5 - тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау		•	37) Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану 38) Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдануды түсінеді.
7.2.4.6 - көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау		•	13. 9-сынып білім алушылары: 38) Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын

2.5 Тербелістер мен толқындар	7-сынып	8-сынып	9-сынып	түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану;
			9.2.5.1 -еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру	39) вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу; 40) уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
			9.2.5.2- эксперимент-тік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау	41) Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану; 42) үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; 43) салмақсыздық күйді түсіндіру; 44) бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану;
		•	9.2.5.3 - формулалар-ды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау	45) ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 46) дене импульсі мен күш импульсін ажырату; 47) импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану;
		•	9.2.5.4 - тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау	48) механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; 49) табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; 50) Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру; 51) жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру;
			9.2.5.5 - гармоника-лық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу	52) энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 53) еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; 54) тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау; 55) алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау; 56) еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші

		•	9.2.5.6 - әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру	күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; 57) резонанс құбылысын сипаттау; 58) тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау; 59) механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру;
		•	9.2.5.7 - маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу	60) электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 61) шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру; 62) толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; 63) Планк формуласын есептер шығаруда қолдану;
		•	9.2.5.8 - математика-лық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау	64) фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; 65) фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану; 66) рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру;
		•	9.2.5.9 - период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау	67) рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру; 68) α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру; 69) α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау; 70) ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 71) атом ядросының масса ақауын анықтау; 72) радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын
		•	9.2.5.10 - еріксіз тербеліс амплитудасының	түсіндіру; 73) радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану

		мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау	74) тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау т.б. біледі
		• 9.2.5.11 -резонанс құбылысын сипаттау	14. 9-сынып білім алушыларының үлгі бойынша келесі біліктерді қолданады: 33) векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту;
		• 9.2.5.12 -толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану	34) түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; 35) түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану;
		• 9.2.5.13 -көлденең және бойлық толқындарды салыстыру	36) теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау; 37) эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну;
		• 9.2.5.14 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау	38) теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру; 39) еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану;
		• 9.2.5.15 -дыбыстың пайда болу және таралу	40) эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 41) формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау 42) тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 43) гармониялық тербелістердің графиктері

			шарттарын атау	бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің
			<ul style="list-style-type: none"> • 9.2.5.16 -дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру 	<ul style="list-style-type: none"> 44) маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу 45) математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; 46) период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 47) әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда
			<ul style="list-style-type: none"> • 9.2.5.17 -резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру 	<ul style="list-style-type: none"> болу себептерін түсіндіру; 48) су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау 49) дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; 50) дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру;
			<ul style="list-style-type: none"> • 9.2.5.18 -жаңғырық-тың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау 	<ul style="list-style-type: none"> 51) резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 52) жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; 53) табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру;
			<ul style="list-style-type: none"> • 9.2.5.19 -табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру 	<ul style="list-style-type: none"> 54) көлденең және бойлық толқындарды салыстыру; 55) жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау; 56) ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 57) атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
3.1	7-сынып	8-сынып	9-сынып	58) ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
Молекулалы- кинетика	7.3.1.1 - заттардың молекулалық	8.3.1.1 - молекулалы-	<ul style="list-style-type: none"> • 	

лық теория негіздері	құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау	кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау		59) ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 60) радиактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; 61) радиациядан қорғану әдістерін сипаттау 62) элементар бөлшектерді жіктеу 63) адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;
	7.3.1.2 - қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау	8.3.1.2 - температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу		64) жаңа технологиялардың қоршаған ортаға ықпалының артықшылығы мен қауіптілігін бағалау;
	7.3.1.3 - есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану	8.3.1.3 - температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау		
	7.3.1.4 - газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру	8.3.1.4 - молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау		
	7.3.1.5 -	8.3.1.5-		

	сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану	молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау		
	7.3.1.6 - қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру			
	7.3.1.7 - гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау			
	7.3.1.8- гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу			
	7.3.1.9 - атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну			
	7.3.1.10 - манометр мен сорғылардың жұмыс істеу			

	принципін сипаттау			
	7.3.1.11 - кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу			
	7.3.1.12 - сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру			
	7.3.1.13 - есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану			
	7.3.1.14 - дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу			
3.2	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
Термодинамика негіздері		8.3.2.1 - дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау		
		8.3.2.2 - жылу берілудің түрлерін салыстыру		
		8.3.2.3 - техникада және тұрмыста жылу берілу		

		түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру		
		8.3.2.4 - әртүрлі температураға тірі ағзалардың бейімделуі (мысалдар келтіру).		
		8.3.2.5- жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау		
		8.3.2.6 - заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру		
		8.3.2.7 - отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау		
		8.3.2.8 - жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу		

		8.3.2.9 - жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану		
		8.3.2.10 - балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда қолдану		
		8.3.2.11 - заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау		
		8.3.2.12 - эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау		
		8.3.2.13 - булану		

		және конденсациялан у кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау		
		8.3.2.14 - су буының мысалында қанығу күйін сипаттау		
		8.3.2.15 - меншікті булану жылуын анықтау		
		8.3.2.16 - қайнау температурасын ың сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру		
		8.3.2.17 - термодинамика ның бірінші заңының мағынасын түсіндіру		
		8.3.2.18 - термодинамика- ның екінші заңының		

		мағынасын түсіндіру		
		8.3.2.19 - жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау		
		8.3.2.20 - іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау		
		8.3.2.21 - жылу қозғалтқыштарының жетілдіру жолдарын ұсыну		
		8.3.2.22 - жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау		
		8.3.2.23 - жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына		

		әсерін бағалау		
4.1 Электро статика негіздері		8.4.1.1 - электр зарядын сипаттау		
		8.4.1.2 - үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру		
		8.4.1.3 - электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру		
		8.4.1.4 - электр зарядының сақталу заңын түсіндіру		
		8.4.1.5 - Кулон заңын есептер шығаруда қолдану		
		8.4.1.6 - электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру		

		8.4.1.7 - біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу		
		8.4.1.8 - электр өрісін күш сызықтар арқылы графиктік кескіндеу		
		8.4.1.9 - потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру		
		8.4.1.10 - конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау		
4.2 Электр тогы		8.4.2.1 - электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру		
		8.4.2.2 - электр схемасын		

		графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану		
		8.4.2.3 - кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру		
		8.4.2.4 - электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау		
		8.4.2.5 - тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру		
		8.4.2.6 - тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда		

		қолдану		
		8.4.2.7 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну		
		8.4.2.8 - есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану		
		8.4.2.9 - өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау		
		8.4.2.10 - өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау		
		8.4.2.11 - өткізгіштерді тізбектей және параллель		

		жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу		
		8.4.2.12 - жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану		
		8.4.2.13 - Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану		
		8.4.2.14 - эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау		
		8.4.2.15 - кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық		

		есептеулермен алу		
		8.4.2.16 - металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау		
		8.4.2.17 - қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру		
		8.4.2.18 - сұйықтардағы электр тогын сипаттау		
4.3 Магнит өрісі		8.4.3.1 - магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу;		

		8.4.3.2 - магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру;		
		8.4.3.3 - тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау;		
		8.4.3.4 - жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;		
		8.4.3.5 - магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау		
		8.4.3.6 - электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру		

		8.4.3.7 - электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру		
		8.4.3.8 - Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру		
4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
			9.4.4.1 - тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау	
			9.4.4.2 - механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру	
			9.4.4.3 -электромагниттік толқындар шкаласын	

			сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру	
			9.4.4.4 - шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру	
5.1	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
Геометриялық оптика заңдары		8.5.1.1 - Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу		
		8.5.1.2 - эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау		
		8.5.1.3 - айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру		

		8.5.1.4 - жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау		
		8.5.1.5 - дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау		
		8.5.1.6 - жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу		
		8.5.1.7 - жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару		
		8.5.1.8 - тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру		
		8.5.1.9 - экспериментте		

		шынының сыну көрсеткішін анықтау		
		8.5.1.10 - сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау		
		8.5.1.11 - жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану		
		8.5.1.12 - линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану		
		8.5.1.13 - жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру		
		8.5.1.14 - жұқа		

		линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау		
		8.5.1.15 - көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау		
		8.5.1.16 - қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру		
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
			9.6.1.1 - сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау	
			9.6.1.2 - Планк формуласын есептер шығаруда қолдану	
			9.6.1.3 - фотоэффект	

			кұбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру	
			9.6.1.4 - фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану	
			9.6.1.5 - рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру	
			9.6.1.6 - рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру	
			9.6.1.7 - α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау	
			9.6.1.8 - ядролық күштердің қасиеттерін	

			сипаттау	
			9.6.1.9 - атом ядросының масса ақауын анықтау	
			9.6.1.10 - атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану;	
			9.6.1.11 - ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану	
6.2 Радиоактивтілік			9.6.2.1 - α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру	
			9.6.2.2 - радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру	
			9.6.2.3 - радиоактивті ыдырау заңын	

			есептер шығаруда қолдану	
			9.6.2.4 - тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау	
			9.6.2.5 - ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау	
			9.6.2.6 - ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру	
			9.6.2.7 - радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру	
			9.6.2.8 - радиациядан қорғану әдістерін сипаттау	
6.3 Элементар бөлшектер			9.6.2.9 - элементар бөлшектерді жіктеу	
7.1 Жер және Ғарыш	7-сынып	8-сынып	9-сынып	
	7.7.1.1 - геоцентрлік және гелиоцентрлік			

	жүйелерді салыстыру			
	7.7.1.2 - Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу			
	7.7.1.3 - жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру			
7.2	7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	
Астро-физика элементтері			9.7.2.1 - абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату	
			9.7.2.2 - жұлдыздыр-дың жарқырауына әсер ететін факторларды атау	
			9.7.2.3 - аспан сферасының негізгі элементтерін атау	
			9.7.2.4 - жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың	

			аспан координатасын анықтау	
			9.7.2.5 - әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру	
			9.7.2.6 - жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру	
			9.7.2.7 - Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру	
			9.7.2.8 - Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	
8.1 Физиканың дүниетаны			9.8.1.1 - адамның дүниетанымдық көзқарасының	

мдық мәні			қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру	
			9.8.1.2 - жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау	
<p>19. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p> <p>20. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>				

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы мен 12 жылдық мектептің 7-10-сыныптарына арналған «Химия» пәні бойынша Үлгілік оқу бағдарламасының САЛЫТЫРМАЛЫ КЕСТЕСІ

Қолданыстағы оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Ұсынылып отырған оқу бағдарламасы (12 жылдық)
---	---

<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы «25» қазандағы № 545 бұйрығына 14-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 203-қосымша</p>	<p style="text-align: right;">ЖОБА</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 20... жылғы « » ..... № ... бұйрығына ....қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына ....-қосымша</p>
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p>	<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-10-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p>
<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. «Химия» оқу пәні әлемнің біртұтас ғылыми бейнесін, оқушылардың жаратылыстану-ғылымитанымын, табиғатты аялау, сын тұрғысынан ойлау және зерттеу дағдыларын дамытуды қалыптастыруда маңызды.</p> <p>3. «Химия» оқу пәнінің мақсаты:</p> <p>1) заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру;</p> <p>2) заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану біліктерін дамыту.</p> <p>4. Химия курсы оқып аяқтағаннан кейін оқушылар:</p>	<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің ... жылғы ... № ... қаулысымен бекітілген Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес әзірленген.</p> <p>2. Химия курсының мазмұны жалпы химияның іргелі негіздерін игеруге, Химия бөлімдерінің теориялық ережелерін және Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық прогресі үшін химия ғылымы мен химия өнеркәсібінің рөлін түсінуге бағытталған.</p> <p>3. «Химия» оқу пәнінің мақсаты:</p> <p>1) заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру;</p> <p>2) заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану біліктерін дамыту.</p> <p>4. Оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) Заттардың атомдармен молекулаларының құрылымын,</p>

<p>1) заттардың атомдармен молекулаларының құрылымын, химиялық реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруін;</p> <p>2) химиялық реакциялар кезіндегі зат массасы мен энергия сақталу заңдарын;</p> <p>3) химиялық реакцияның жылдамдығының әртүрлі жағдайда өзгеру заңдылықтарын;</p> <p>4) химиялық реакцияларды жүргізу ережелерін, өмір мен қоршаған орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтауды;</p> <p>5) эксперименттерді жоспарлаудың ғылыми әдістері;</p> <p>6) химиялық процестер мен олардың заңдылықтарын болжау және түсіндіру үшін химияның басты заңдылықтарын қолдануды және бағалауды білулері қажет.</p>	<p>химиялық реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруін;</p> <p>2) химиялық реакциялар кезіндегі зат массасы мен энергия сақталу заңдарын;</p> <p>3) химиялық реакцияның жылдамдығының әртүрлі жағдайда өзгеру заңдылықтарын;</p> <p>4) химиялық реакцияларды жүргізу ережелерін, өмір мен қоршаған орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтауды;</p> <p>5) эксперименттерді жоспарлаудың ғылыми әдістері;</p> <p>6) химиялық процестер мен олардың заңдылықтарын болжау және түсіндіру үшін химияның басты заңдылықтарын қолдануды және бағалауды білулері қажет.</p>
<p>2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>5.«Химия»оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 7 сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p> <p>2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>6. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:</p> <p>1) заттардың бөлшектері;</p> <p>2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;</p> <p>3) химиядағы энергетика;</p> <p>4) химия және қоршаған орта;</p> <p>5) химия және өмір.</p> <p>7. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерге бөлінген. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға,</p>	<p>2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>5. «Химия» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1) 7 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>2) 8 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;</p> <p>3) 9 сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды;</p> <p>4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.</p> <p>6. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды:</p> <p>1) заттардың бөлшектері;</p> <p>2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;</p> <p>3) химиядағы энергетика;</p> <p>4) химия және қоршаған орта;</p> <p>5) химия және өмір.</p> <p>7. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерге бөлінген. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу</p>

<p>оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.</p> <p>8. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) атомдар, иондар және молекулалар; 2) атомның құрамы мен құрылысы; 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы; 4) химиялық байланыстардың түрлері. <p>9. «Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі; 2) химиялық реакциялардың жіктелуі; 3) зат массасының сақталу заңы; 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары. <p>10. «Химиядағы энергетика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы; 3) химиялық тепе-теңдік; 4) қышқылдар мен негіздер теориясы. <p>11. «Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) заттардың жіктелуі; 2) Жер химиясы; 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы. <p>12. «Химия және өмір» бөлімі «Биохимия» бөлімшесінен тұрады.</p>	<p>мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.</p> <p>8. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) атомдар, иондар және молекулалар; 2) атомның құрамы мен құрылысы; 3) атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы; 4) химиялық байланыстардың түрлері. <p>9. «Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі; 2) химиялық реакциялардың жіктелуі; 3) зат массасының сақталу заңы; 4) металдардың электрохимиялық кернеу қатары. <p>10. «Химиядағы энергетика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; 2) химиялық реакциялардың жылдамдығы; 3) химиялық тепе-теңдік; 4) қышқылдар мен негіздер теориясы. <p>11. «Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) заттардың жіктелуі; 2) Жер химиясы; 3) көміртек және оның қосылыстары химиясы. <p>12. «Химия және өмір» бөлімі «Биохимия» бөлімшесінен тұрады.</p>
<p>13. 7- сыныпқа арналған «Химия» оқу пәнінің базалық мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Химия пәні. Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік 	<p>3-тарау. Оқу пәнінің базалық мазмұны</p> <p>12. 7-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p>

<p>техникасының ережелері, таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері, жәй және күрделі заттар, элемент, химиялық қосылыстар:</p> <p>№ 1 практикалық жұмыс «Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу»;</p> <p>№ 1 зертханалық тәжірибе «Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру»;</p> <p>№ 2 зертханалық тәжірибе «Ластанған ас тұзын тазарту»;</p> <p>2) «Заттар күйінің өзгеруі». Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газ тәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері:</p> <p>№ 3 зертханалық тәжірибе «Химиялық реакциялардың белгілерін зерттеу»;</p> <p>№ 4 зертханалық тәжірибе «Аспирин немесе салолдың салқындау үдерісін зерттеу»;</p> <p>№ 5 зертханалық тәжірибе «Судың қайнау үдерісін зерттеу»;</p> <p>№ 1 бақылау жұмысы;</p> <p>3) «Атомдар. Молекулалар. Заттар». Атомдар мен молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;</p> <p>4) «Ауа. Жану реакциясы». Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану үдерісі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері:</p>	<p>1) Химия пәні.</p> <p>№1 практикалық жұмыс «Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу» Элемент, қоспа және қосылыс.</p> <p>№1 зертханалық тәжірибе «Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру» Қоспаларды бөлу әдістері.</p> <p>№2 зертханалық тәжірибе «Ластанған ас тұзын тазарту» Күтілетін нәтижелер: химия ғылымының негізін оқытатынын білу химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; элемент (жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу</p> <p>қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу</p> <p>2) Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі Атомдар мен молекулалар Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар Күтілетін нәтижелер: атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу</p>
--	--

<p>№ 6 зертханалық тәжірибе: «Балауыз шамның жануы»; № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім «Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттегінде жануын салыстыру»; № 2 бақылау жұмысы; 5) «Химиялық реакциялар». Табиғи қышқылдар мен сілтілер; «қышқылдық» және «сабынды» қасиеттері, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтар, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері, сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция; № 7 зертханалық тәжірибе «Ерітінділердің қышқылдық, негіздік ортасын анықтау»; № 8 зертханалық тәжірибе «Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы»; № 9 зертханалық тәжірибе «Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен реакциясы»; № 10 зертханалық жұмыс «Сутекке сапалық реакция»; № 3 практикалық жұмыс «Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция»; 6) «Химиялық элементтердің периодтық кестесі». Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі ядро заряды, атомдағы элементер бөлшектер; 7) «Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар». Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық</p>	<p>алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын білу 3) Ауа. Жану реакциясы. Ауа. Ауаның құрамы №6 зертханалық тәжірибе «Балауыз шамның жануы» Жану үдерісі № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім «Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру» Күтілетін нәтижелер: ауа құрамын білу; заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызын түсіну затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білу заттардың таза оттеkte жақсырақ жанатындығын түсіну 4) Химиялық реакциялар Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар. №7 зертханалық тәжірибе «Ерітінділердің қышқылдық, сілтілік ортасын анықтау». №8 зертханалық тәжірибе «Хлорсутек қышқылының бейтараптану реакциясы» Сұйылтылған қышқылдардың металдармен әрекеттесуі. №9 зертханалық тәжірибе «Мырыштың сұйылтылған тұз қышқылымен әрекеттесуі». №10 зертханалық тәжірибе «Сутекке сапалық реакция» Сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі. № 3 практикалық жұмыс «Сұйылтылған қышқылдар мен карбонаттардың әрекеттесуі. Көмірқышқыл газына сапалық реакция»</p>
--	--

<p>масса, салыстырмалы молекулалық/формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру, қосылыстардағы атомдардың қатынастары:</p> <p>есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу;</p> <p>№ 3 бақылау жұмысы;</p> <p>8) «Адам ағзасындағы химиялық элементтер». Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер (O, C, H, N, Ca, P, K), химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро- макроэлементтердің биологиялық рөлі, тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі;</p> <p>№ 4 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау»;</p> <p>№ 11 зертханалық тәжірибе «Тыныс алу үдерісін зерттеу»;</p> <p>9) «Геологиялық химиялық қосылыстар». Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері:</p> <p>№ 4 бақылау жұмысы.</p>	<p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу</p> <p>pH шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу</p> <p>сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау</p> <p>сұйылтылған қышқылдардың әртүрлі металдармен реакцияларын зерттеу және сутек газының сапалық реакциясын жүзеге асыру кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларын зерттеу және көмірқышқыл газының сапалық реакциясын жүзеге асыру</p> <p>4) Химиялық элементтердің периодтық кестесі</p> <p>Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы.</p> <p>Периодтық кестенің құрылымы</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру;</p> <p>периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен периодтар</p> <p>5) Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула.</p> <p>Салыстырмалы атомдық масса Валенттілік. Химиялық формулалар.</p> <p>Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу</p> <p>химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу</p>
--	--

	<p>б) Адам ағзасындағы химиялық элементтер Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау» Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №11 зертханалық тәжірибе «Тыныс алу үдерісін зерттеу» Күтілетін нәтижелер: тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну; адам ағзасына кіретін элементтерді (O, C, H, N, Ca, P, K) білу;</p> <p>7) Геологиялық химиялық қосылыстар Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері Күтілетін нәтижелер: Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну; Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу; табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу.</p>
<p>14. 8-сыныпқа арналған «Химия» оқу пәнінің базалық мазмұны: 1) «Атомдардағы электрондардың қозғалысы». Атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және p орбитальдарының пішіндері, электрондық конфигурация, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, «нольдік қосынды» әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру: № 1 зертханалық тәжірибе «Атомдардың модельдерін жасау»; 2) «Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері». Химиялық формула, химиялық реакция теңдеулері, заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу, табиғаттағы химиялық реакциялар, тірі</p>	<p>13. 8-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі 1) Химияның ұғымдары және заңдары Ғылым және химия. Қауіпсіздік техникасының ережелері №2 практикалық жұмыс «Су жылыту» Жалын құрылымы Таза заттар, қосылыстар және қоспалар Қоспадағы заттарды бөлу әдістері. Химия және қоршаған орта</p>

<p>организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар: № 1 көрсетілім «Заттардың массасының сақталу заңын дәлелдейтін тәжірибе»; № 2 зертханалық тәжірибе «Әрекеттесуші заттардың массасының қатынасы»; есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша химиялық бірігудегі элементтің массалық үлесін есептеу, элементтердің массалық үлестері бойынша заттың қарапайым формуласын анықтау; 3) «Металдардың химиялық белсенділігі». Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі, металдардың сумен әрекеттесуі, металдардың қышқыл ерітінділерімен, металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, металдардың белсенділігін салыстыру: № 2 көрсетілім «Белсенді металдардың сумен әрекеттесуі»; № 3 зертханалық тәжірибе «Металдардың қышқылдар ерітіндісімен әрекеттесуі»; № 3 көрсетілім «Тұз ерітінділерінен металдарды ығыстыру»; № 1 практикалық жұмыс «Металдардың белсенділігін салыстыру»; № 1 бақылау жұмысы; 4) «Заттың мөлшері». Заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы: есептеуге берілген есептер: жәй және күрделі заттардың салыстырмалы молярлық массасын есептеу, химиялық формула бойынша заттың молярлық массасын, массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың белгілі мөлшеріндегі атомдардың (молекулалардың) сандарын есептеу; 5) «Стехиометриялық есептеулер». Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар; есептеуге берілген есептер: химиялық формула бойынша заттың</p>	<p>Күтілетін нәтижелер: химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну зертханалық құрал-жабдықтармен танысу және оларды қолдану әдістері суды жылыту әдісжай затты (элемент) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну; таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу; жай зат (элемент), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу; қосылыстардың және элементтердің физикалық қасиеттері туралы алған білімдерін қоспа құрамындағы таныс заттарды ажыратуға қолдана алу 2) Затты құрайтын ұсақ бөлшектер. Атом Химиялық элемент Атомдық масса. Салыстырмалы атомдық масса. Изотоп. Атом және молекула. Атом-молекулалық ілім Күтілетін нәтижелер: атомның ашылу тарихын түсіндіру атомның құрамы және құрлысың анықтаған ғалымдар протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу; әрбір химиялық элементтің таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; алғашқы 20 элементтің атом құрылысы (p^+, n^0, e^-) мен атом ядросының құрамын білу; атомдық массаны анықтамасын білу салыстырмалы атомдық массаны табу изотоп түсінігін білу табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну; 8.2.10 жердегі элементтердің басым бөлігі планеталардың қалыптасу кезінде</p>
--	--

<p>молярлық массасын , массасын және заттың мөлшерін есептеу, заттың берілген массасы немесе заттың мөлшері бойынша атомдар мен молекулалардың сандарын есептеу, химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін (газдың) және зат мөлшерін есептеу, қалыпты жағдайлардағы газдың көлемін, газдардың салыстырмалы тығыздығын есептеу, оттегі және ауа бойынша газдардың салыстырмалы тығыздықтарын есептеу, заттың мөлшері, молярлық масса, газдың молярлық көлемі, Авогадро заңы ұғымдарын пайдаланып формулалар бойынша есептеулер жасау, химиялық реакциялар кезіндегі газдардың көлемдік қатынастары түсініктерін қолданып есептеулер жасау;</p> <p>б) «Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу». Отынның жануы және энергияның бөлінуі, көміртекті отынның жануы кезінде көмірқышқыл газы, иіс газы немесе көміртек түзілуі мүмкіндігі, жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері, кинетикалық бөлшектер теориясы тұрғысынан энергия өзгерісі, реакцияның жылу эффектісі, термохимиялық теңдеулер:</p> <p>№ 4 зертханалық тәжірибе «Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: реакциялардың термохимиялық теңдеулері бойынша реакцияның жылу эффектісін есептеу;</p> <p>7) «Сутек. Оттегі және озон». Сутек – химиялық элемент және жәй зат, сутектің изотоптары (протий, дейтерий және тритий), сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттегі – химиялық элемент және жәй зат, оттектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары, табиғатта таралуы, оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттекті алу, Жер бетіндегі озон қабатының маңызы;</p> <p>№ 4 көрсетілім «Сутек пероксидінің ажырауы»;</p> <p>№ 2 практикалық жұмыс «Сутекті алу және оның қасиеттерін</p>	<p>пайда болған изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну атомдар, иондар мен молекулалардың айырмашылығын білу атом-молекулалық ілімнің негізгі ережелерін түсіндіру</p> <p>3) Химиялық формула Валенттілік. Биэлементтік қосылыстардың химиялық формулалары. Құрам тұрақтылық заңы. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу</p> <p>Күтілетін нәтижелер: элементтер валенттіліктерін анықтау элементтердің атауларын, валенттілікті және олардың қосылыстардағы атомдық қатынастарын қолдана отырып, биэлементті химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу құрам тұрақтылық заңын түсіну және қолдану химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу</p> <p>4) Заттардың өзгерісі. Физикалық және химиялық құбылыстар. Заттардың агрегаттық күйлері</p> <p>Күтілетін нәтижелер: физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясын пайдалана отырып, өз бақылауларын түсіндіру заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру</p> <p>5) Химиялық есептер</p>
---	---

<p>зерттеу»;</p> <p>№ 3 практикалық жұмыс «Сутектің перексидінен оттекті алу және оның қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: реакцияға қатысатын немесе реакция нәтижесінде түзілген өнімнің белгілі массасы, заттың мөлшері немесе көлемі бойынша заттың массасын, заттың мөлшерін, (газдың) көлемін есептеу;</p> <p>№ 2 бақылау жұмысы;</p> <p>8) «Химиялық элементтердің периодтық жүйесі». Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, периодтың, топтың, атом нөмірінің физикалық мәні, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи тектестері, сілтілік металдардың, галогендердің, инертті газдардың тектестері, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;</p> <p>9) «Химиялық байланыс түрлері». Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;</p> <p>10) «Ерітінділер және ерігіштік». Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, кристаллогидраттар, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттарды ерігіштігіне температураның әсері;</p> <p>№ 5 зертханалық тәжірибе «Заттардың ерігіштігін зерттеу»;</p> <p>№ 4 практикалық жұмыс «Қатты заттардың ерігіштігіне температураның әсері»;</p>	<p>Күрделі заттың құрамын сандық талдау. Химиялық формула табу. Зат мөлшері. Моль.Молярлық масса. Авогадро заңы. Молярлық көлем. Тығыздық. Салыстырмалы тығыздық. Газдардың салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы. Химиялық реакция типтері Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы.Көлемдік үлес. Мольдік үлес. Орташа молярлық масса. Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар.</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>химиялық формула бойынша атомдардың валенттілігін анықтау</p> <p>химиялық формула бойынша массалық үлес, массалық қатынас табу</p> <p>атомдардың валенттілігіне сәйкес қосылыстардың формулаларын құру</p> <p>массалық үлес және массалық қатынас бойынша заттардың химиялық формуланы табу</p> <p>зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде –мольді білу 8.5.6 масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу</p> <p>молярлық массасын есептей алу</p> <p>зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде –мольді білу және Авогадро санын білу;</p> <p>молярлық көлемді табу</p> <p>газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу;</p> <p>газдардың қатысуымен жүретін реакциялар бойынша есептер шығаруда газдардың көлемдік қатынас заңын қолдану</p> <p>бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу</p> <p>әрекеттесетін заттар қатынасын эксперименттік жолмен анықтау;</p> <p>реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру;</p> <p>заттар массасының сақталу заңын білу</p>
--	--

<p>№ 5 практикалық жұмыс «Берілген пайыздық және молярлық концентрациялы ерітінділерді дайындау»; есептеуге берілген есептер: заттардың судағы ерігіштігін есептеу, тығыздығы мен көлемі бойынша ерітіндінің массасын анықтау, еріген заттың және еріткіштің массасын, еріген заттың массалық үлесін есептеу, ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу;</p> <p>№ 3 бақылау жұмысы;</p> <p>11) «Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары». Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс, қышқылдар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, негіздер: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, тұздар: құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы, бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс;</p> <p>№ 6 зертханалық тәжірибе «Оксидтердің химиялық қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>№7 зертханалық тәжірибе «Қышқылдардың химиялық қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>№ 8 зертханалық тәжірибе «Негіздердің химиялық қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>№ 9 зертханалық тәжірибе «Тұздардың қасиеттері және алынуы»; есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;</p> <p>12) «Көміртек және оның қосылыстары». Көміртектің жалпы</p>	<p>көлемдік үлес, мольдік үлес және орташа молярлық массаны табу табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау</p> <p>6) Химиялық элементтердің периодтық кестесі Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы. Периодтық кестенің құрылымы. Металдар. Бейметалдар. Бейорганикалық заттардың түрлері Күтілетін нәтижелер: И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен периодтар I-II топ металдар мен V-VII топ бейметалдар атомдарының құрамы және құрылысы бойынша сипаттау және салыстыру бейорганикалық заттардың түрлерін білу, салыстыру және сипаттау</p> <p>7) Заттар Металдар мен бейметалдар және олардың қосылыстары. I-II топ металдар мен V-VII топ бейметалдардың химиялық қасиеттері. Биэлементтік заттар. Гидридтер. Оксидтер. №3 Практикалық жұмыс «Негізгі, қышқыл оксидтердің қасиеттері». Негіздер. Қышқылдар. Индикаторлар. Тұздар. Генетикалық байланыс. №4 Практикалық жұмыс «Металдар мен бейметалдардың қосылыстарының генетикалық байланысы». №5 Практикалық жұмыс «Негізгі, қышқыл оксидтердің қасиеттері». Сандық есептердің тәжірибелік шешімі. Күтілетін нәтижелер: металдар мен бейметалдарға жіктеу; заттарды құрамына қарай металдар, бейметалдар және күрделіге заттарды жіктеу металдар (натрий, кальций) мен бейметалдардың (фосфор, сера, хлор) химиялық қасиеттерін зерттеу биэлементтік заттардың жіктелуін, химиялық формулаларың және</p>
---	--

<p>сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы:</p> <p>№ 6 практикалық жұмыс «Көміртектің физикалық және химиялық қасиеттері»;</p> <p>№ 7 практикалық жұмыс «Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттері зерттеу»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша реакцияға қатысушы немесе реакция нәтижесінде түзілген бір заттың белгілі массасы, мөлшері немесе көлемі бойынша табиғатта жүретін процестер мен химиялық реакция нәтижесінде түзілген өнімнің немесе реагенттің массасын, заттың мөлшерін, көлемін есептеу, ерітіндінің белгілі массасы және еріген заттың массалық үлесі бойынша реакция өнімінің массасын, көлемін және заттың мөлшерін есептеу;</p> <p>13) «Су». Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, су – табиғи әмбебап еріткіш, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, ауыз суын тазарту, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, сусыз мыс (II) сульфатының көмегімен суды анықтау әдісі:</p> <p>№ 10 зертханалық тәжірибе «Судың кермектігін анықтау»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: еріген заттың массалық үлесін, еріткіштің, еріген заттың массасын есептеу;</p>	<p>атауларын білу</p> <p>гидридтерді білу және қасиеттерін сипаттау</p> <p>оксидтердің жіктелуін білу</p> <p>оксидтердің қасиеттерін сипаттау</p> <p>негізгі мен қышқыл оксидтердің физикалық және химиялық қасиеттерінің зерттеу</p> <p>негіздердің, сілтілердің жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу</p> <p>негіздердің қасиеттерін сипаттау, алу әдістерін түсіндіру</p> <p>қышқылдардың жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу</p> <p>«қышқылдық» және «сабындылық» қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу; химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу;</p> <p>pH шкаласы негізінде әмбебап индикаторды қолданып, сілтілер мен қышқылдарды анықтай алу;</p> <p>«антацидтік заттарды» қолдану мысалында қышқылдардың бейтараптануын түсіну</p> <p>Тұздардың жіктелуін, химиялық формулаларың және атауларың білу</p> <p>орташа тұздардың физикалық және химиялық қасиеттері</p> <p>негіздердің, қышқылдардың және тұздардың бір бірімен және олардың қосылыстарының генетикалық байланысың түсіну</p> <p>металдар мен бейметалдардың қосылыстарының генетикалық байланысың зерттеу</p> <p>негізгіздер, қышқылдар, тұздардың химиялық қасиеттерінің анықтау</p> <p>металдар мен бейметалдардың қосылыстарының химиялық қасиеттеріне байланысты есептер шешу</p> <p>8) Тірі организмдегі химиялық элементтер</p> <p>Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 4 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау». Адам</p>
---	---

<p>№ 4 бақылау жұмысы.</p>	<p>ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. Күтілетін нәтижелер: тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну тағамдық өнімдердің бір қатарын: қант, крахмал, (көмірсулар), нәруыз, майларды білужәне анықтай алу адам ағзасына кіретін элементтерді (О, С, Н, N, Са, Р, К) білу; тыныс алу үдерісін түсіну 9) Геохимия және экохимия Жер қыртысындағы химиялық элементтер. Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы. Қазақстанның пайдалы қазбалары. Химия және экология. Қоршаған ортадағы заттардың өзгерісі. Қышқыл жаңбыр. Экологияға байланысты есептер Күтілетін нәтижелер: кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу; металды алу үшін кенді өңдеу үдерісін сипаттау Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу; табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу минералдарды өндірудің экологиялық аспектілерін түсіндіру табиғаттағы заттардың ашытуының ыдырау процесін түсіндіру қышқыл жаңбырдың құрамына қандай заттар кіретінін білу қышқыл жаңбырдың пайда болу себептерін білу экологиялық мазмұны бар есептер шешу</p>
<p>15. 9-сынып оқу пәнінің базалық мазмұны: 1) «Электролиттік диссоциация». Электролиттер және бейэлектролиттер, С. Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы,</p>	<p>14. 9-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі 1) Электролиттік диссоциация Электролиттер мен бейэлектролиттер. №1 көрсетілім «Иондық және ковалентті полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы». Электролиттік диссоциациялану теориясы. Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. №1 зертханалық тәжірибе «Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН -ын анықтау». Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз</p>

<p>көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі;</p> <p>№ 1 көрсетілім «Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы»;</p> <p>№ 1 зертханалық тәжірибе «Қышқыл, сілті ерітінділерінің рН анықтау»;</p> <p>№ 1 практикалық жұмыс «Ион алмасу реакциялары»;</p> <p>№ 2 зертханалық тәжірибе «Тұздар гидролизі»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың мөлшерін, массасын, реакция өнімінің көлемін есептеу, диссоциациялану дәрежесін есептеу;</p> <p>2) «Бейорганикалық заттарға сапалық талдау». Катиондарға сапалық реакциялар, жалын түсінің боялуы бойынша Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондарын анықтау, аниондардың сапалық реакциялары, бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау;</p> <p>№ 3 зертханалық тәжірибе жалын түсінің боялуы бойынша «Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} катиондарын анықтау»;</p> <p>№ 4 зертханалық тәжірибе «Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар»;</p> <p>№ 5 зертханалық тәжірибе «Сулы ерітіндідегі Cl^-, Br^-, I^-, PO_4^{3-}, SO_4^{2-}, CO_3^{2-}, NO_3^-, SiO_3^{2-} аниондарын анықтау»;</p> <p>№ 2 практикалық жұмыс «Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: егер әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілсе химиялық теңдеулер бойынша есептеу;</p> <p>3) «Химиялық реакциялардың жылдамдығы». Химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық</p>	<p>электролиттер. №1 практикалық жұмыс «Ион алмасу реакциялары». Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері. Тұздар гидролизі. №2 зертханалық тәжірибе. «Тұздар гидролизі»</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру</p> <p>заттардың ерітінділері немесе балқымаларының электрөткізгіштігі химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру</p> <p>электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу</p> <p>иондық және коваленттік полюсті байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациялану механизмін түсіндіру</p> <p>ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату</p> <p>қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру</p> <p>күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу</p> <p>алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру</p> <p>ион алмасу реакцияларының жүру себептерін түсіндіру</p> <p>қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру</p> <p>қышқылдар және негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін тәжірибе жүзінде зерттеу және қорытынды жасау</p> <p>орта тұз ерітіндісінің ортасын тәжірибе жүзінде анықтау</p> <p>орта тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру</p> <p>орта тұз ерітіндісінің реакция ортасын болжау</p> <p>2) Бейорганикалық қосылыстардың сапалық талдауы</p> <p>Катиондарға сапалық реакциялар. №3 зертханалық тәжірибе. «Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} катиондарын жалын</p>
---	---

<p>тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері:</p> <p>№ 2 көрсетілім «Түрлі химиялық реакциялардың жылдамдығы»;</p> <p>№ 6 зертханалық тәжірибе «Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері»;</p> <p>№ 3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»;</p> <p>4) «Қайтымды реакциялар». Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік;</p> <p>№ 3 көрсетілім «Қайтымды химиялық реакциялар»;</p> <p>№ 7 зертханалық тәжірибе «Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы»;</p> <p>5) «Тотығу-тотықсыздану реакциялары». Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі;</p> <p>6) «Металдар мен қорытпалар». Металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары, металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу:</p> <p>№ 4 көрсетілім «Металдардың кристалдық торы модельдері»;</p> <p>№ 5 көрсетілім «Металдар және қорытпалар»;</p>	<p>түсінің боялуы бойынша анықтау». №4 зертханалық тәжірибе «Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарына сапалық реакциялар».</p> <p>Аниондардың сапалық реакциялары. №5 зертханалық тәжірибе. «Сулы ерітіндідегі Cl^-, Br^-, I^-, PO_4^{3-}, SO_4^{2-}, CO_3^{2-}, NO_3^-, SiO_3^{2-} аниондарын анықтау». №2 практикалық жұмыс «Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы».</p> <p>Есептер шығару. «Әрекеттесуші заттардың біреуі артық мөлшерде берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер»</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>Li^+, Na^+, K^+, Ca^{2+}, Sr^{2+}, Ba^{2+}, Cu^{2+} металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау</p> <p>Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+} катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу</p> <p>хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияларды тәжірибе жүзінде жүргізу және ион алмасу реакцияларын бақылап нәтижесін сипаттау</p> <p>белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p> <p>әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу</p> <p>3) Химиялық реакция жылдамдығы</p> <p>Химиялық реакциялардың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. №2 көрсетілім «Өртүрлі реакциялар жылдамдығы». №6 зертханалық тәжірибе «Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері». Катализаторлар. Ингибиторлар. №3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру</p> <p>реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p>
--	--

<p>есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі бір массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда реакция теңдеуі бойынша заттың массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;</p> <p>7) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары, 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосылыстары, алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екі дайлы қасиеттері;</p> <p>№ 6 көрсетілім «Натрийдің, кальцийдің сумен әрекеттесуі»;</p> <p>№ 8 зертханалық тәжірибе «Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі»;</p> <p>№ 7 көрсетілім «Алюминий мен оның қорытпалары»;</p> <p>№ 9 зертханалық тәжірибе «Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі»;</p> <p>№ 4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару;</p> <p>есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның белгілі массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болғанда, заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын реакция теңдеуі бойынша есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу;</p>	<p>4) Қайтымды реакциялар Қайтымды және қайтымсыз химиялық реакциялар. Химиялық тепе-теңдік. №3 көрсетілім. «Қайтымды химиялық реакциялар». №7 зертханалық тәжірибе «Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы» Күтілетін нәтижелер: қайтымды және қайтымсыз реакцияларды білу тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау химиялық тепе – теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлар өзгерісінің әсерін түсіну және ажырату химиялық тепе-теңдікті бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру</p> <p>5)Тотығу-тотықсыздану реакциялары Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану. Тотығу-тотықсыздану реакциялары. Электрондық баланс әдісі. Күтілетін нәтижелер: тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну тотығу-тотықсыздану реакцияларын тотығу дәрежесі өзгере жүретін реакциялар ретінде түсіну тотығу процесін электронды беру, ал тотықсыздану-электронды қосып алу деп түсіну электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою</p> <p>6) Металдар мен құймалар Металдардың жалпы сипаттамасы. №4 көрсетілім «Металдардың кристалдық тор модельдері». Металдар құймалары. №5 көрсетілім «Металдар және құймалар». Металдарды алу. Есептер шығару «Реакция теңдеуі бойынша қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда зат массасын</p>
--	--

<p>№ 2 бақылау жұмысы; 8) 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары.(VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы, 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосылыстары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері, 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосылыстары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 8 көрсетілім «Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері»; № 5 практикалық жұмыс «Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу»;</p>	<p>есептеу» Күтілетін нәтижелер: металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау және металл атомдарының тек тотықсыздандырғыш қасиет көрсететінін түсіндіру құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру кеннен металды алу үдерісін сипаттау коспаньың белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу 7) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары. №6 көрсетілім «Натрийдің сумен әрекеттесуі». 2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары. №8 зертханалық тәжірибе «Кальцийдің сумен және қышқыл ерітіндісімен әрекеттесуі». 13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары. №7 көрсетілім «Алюминий мен оның құймалары».№9 зертханалық тәжірибе «Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі» №4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару. Күтілетін нәтижелер: атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік</p>
---	--

<p>№ 10 зертханалық тәжірибе «Азот молекуласының моделін дайындау»;</p> <p>№ 11 зертханалық тәжірибе «Аммиак молекуласының моделін дайындау»;</p> <p>№ 6 практикалық жұмыс «Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>№ 12 зертханалық тәжірибе «Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері»;</p> <p>№ 9 көрсетілім «Минералды тыңайтқыштар»;</p> <p>№ 10 көрсетілім «Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық торларының модельдері»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: химиялық реакция теңдеуі бойынша есептеу, бірі зат бастапқы заттардан артық берілген есептер, егер реакция өнімінің практикалық шығымының массалық үлесі белгілі болса, химиялық реакция теңдеуі бойынша заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, құрамындағы қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы бойынша реакция өнімінің массасын есептеу;</p> <p>9) «Адам ағзасындағы химиялық элементтер». Адам ағзасының химиялық құрамы, макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы: (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe), Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері;</p> <p>№ 13 зертханалық тәжірибе «Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау»;</p> <p>№ 14 зертханалық тәжірибе «Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау»;</p> <p>№ 3 бақылау жұмысы;</p> <p>10) «Органикалық химияға кіріспе». Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық</p>	<p>қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 1 (I) және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттерін түсіндіру және қолданылуын сипаттау атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу 8) 17 (VII), 16 (VI), 15 (VI), 14 (IV) -топ элементтері және олардың қосылыстары Галогендер. Хлор. Хлорсутек қышқылы. №10 зертханалық тәжірибе. «Хлорсутек ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу». 16 (VI)-топ элементтері. Күкірт. №7 көрсетілім. «Күкірттің аллотропиялық түр өзгерістері». Күкірттің қосылыстары. №5 практикалық жұмыс «Сұйылтылған күкірт қышқылы ерітіндісі және оның тұздарының химиялық қасиеттерін зерттеу». Есеп шығару «Теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімі шығымының массалық /көлемдік үлестеріне есептеулер». Азот. №11 зертханалық тәжірибе «Азот молекуласының моделі». Аммиак. №12 зертханалық тәжірибе «Аммиак молекуласының моделі». Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы. №6 практикалық жұмыс. «Аммиактың алынуы және оның қасиеттерін зерттеу». Аммиак өндірісі. Азот қышқылы. №13 зертханалық тәжірибе. «Азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттері». Азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері. Фосфор және оның қосылыстары. Минералды тыңайтқыштар. №8 көрсетілім «Минералды тыңайтқыштар». Кремний және оның қосылыстары. №9 көрсетілім. «Алмаз, кремний, кремний диоксиді мен кремний карбидінің кристалдық</p>
---	---

<p>қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосылыстардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың номенклатурасы, органикалық қосылыстардың изомериясы:</p> <p>№ 11 көрсетілім «Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері»;</p> <p>№ 12 көрсетілім «Алкандардың алғашқы бес өкілдерінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері»;</p> <p>№ 13 көрсетілім «Пентан изомерлерінің модельдері»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: элементтердің массалық үлесі және салыстырмалы тығыздығы бойынша газтәрізді заттардың молекулалық формулаларын табу;</p> <p>11) «Көмірсутектер. Отын». Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы:</p> <p>№ 14 көрсетілім «Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі»;</p> <p>№ 15 көрсетілім «Отын түрлері»;</p> <p>есептеуге берілген есептер: реакция өнімінің массасы немесе көлемі және белгілі заттың салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық заттың формуласын анықтау;</p>	<p>торының модельдері»</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>галоген молекулаларының электрондық формулаларын құрастыру және кристалдық тор түрі мен байланыс типін анықтау</p> <p>топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау</p> <p>хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі</p> <p>хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу</p> <p>16 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау</p> <p>күкірттің аллотропиялық түрөзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру және күкірт диоксидінің физиологиялық әсерін түсіндіру</p> <p>қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру</p> <p>күкірт қышқылы ерітіндісі мен оның тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу</p> <p>теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу</p> <p>азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру</p> <p>аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру</p> <p>аммиакты алу</p> <p>қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру</p> <p>аммиакты аммоний тұзы ерітіндісі мен сілті ерітіндісін әрекеттестіру жолымен алу</p> <p>білу және газ тәрізді аммиак пен оның ерітіндісінің қасиеттерін зерттеу</p> <p>аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау;</p>
--	---

<p>12) «Оттекті және азотты органикалық қосылыстар». Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері, этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы, карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі:</p> <p>№ 15 зертханалық тәжірибе «Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу»;</p> <p>№ 16 зертханалық тәжірибе «Нәруыздардың денатурациясы»; есептеуге берілген есептер: егер құрамында қоспаның массалық үлесі бар басқа заттың массасы белгілі болған жағдайда, реакция теңдеуі бойынша органикалық заттың (реагенттің немесе өнімнің) массасын есептеу, өндірістік және экологиялық мазмұндағы теориялық мүмкін мәнімен саластырғандағы заттың шығымы массасын есептеу, метан, бутан, этанолдың жану реакция теңдеуі бойынша оттектің, ауаның көлемдерін есептеу;</p> <p>№ 4 бақылау жұмысы</p>	<p>азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру; азоттан азот қышқылын алудың реакция теңдеуін құрастыру</p> <p>азот қышқылының басқа қышқылдармен жалпы ортақ қасиеттерін зерттеу</p> <p>сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>нитраттың термиялық айрылуының ерекшелігін түсіндіру, реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>фосфордың аллотропиялық түрөзгерістерін салыстыру</p> <p>фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау</p> <p>фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру</p> <p>минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау</p> <p>азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу</p> <p>кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру</p> <p>кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор түрін сипаттау</p> <p>кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>9) Адам ағзасындағы химиялық элементтер</p> <p>Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы. Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау.</p> <p>№14 зертханалық тәжірибе «Сүйек құрамындағы кальцийді анықтау».</p> <p>№15 зертханалық тәжірибе. «Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау». Ауыр металдармен қоршаған ортаның</p>
---	---

	<p>ластануы.</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру (O, C, H, N, Ca, P, K, S, Cl, Mg, Fe)</p> <p>Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру</p> <p>адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру</p> <p>тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау</p> <p>коршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру</p> <p>10) Органикалық химияға кіріспе</p> <p>Органикалық заттардың ерекшеліктері. Органикалық қосылыстардың жіктелуі. №10 көрсетілім «Метан, этан, этен, этин, этанол, этаналь, этан қышқылы, глюкоза, аминокетан қышқылы модельдері». Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. №11 көрсетілім «Алкандардың алғашқы бес өкілінің және сызықты құрылымды спирттердің модельдері» Органикалық қосылыстардың номенклатурасы Органикалық қосылыстардың изомериясы. №12 көрсетілім «Пентан изомерлерінің модельдері». Есеп шығару «Элементтердің массалық үлестері мен салыстырмалы тығыздық бойынша газтекес заттардың молекулалық формуласын табу»</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себепін түсіндіру</p> <p>көмірсутектердің және олардың туындылары: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, көмірсулар, аминқышқылдарының жіктелуін білу</p> <p>функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру</p> <p>гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу</p> <p>органикалық қосылыстардың негізгі кластары: алкандар, алкендер, алкиндер, арендер, спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары, аминқышқылдары үшін IUPAC номенклатурасын</p>
--	--

	<p>қолдану</p> <p>изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру</p> <p>газтекес заттардың молекулалық формуласын салыстырмалы тығыздық пен элементтердің массалық үлестері арқылы анықтау</p> <p>11) Көмірсутектер. Отын .</p> <p>Алкандар. Алкендер. Алкиндер. Ароматты көмірсутектер. Бензол</p> <p>Көмірсутекті отындар. №14 көрсетілім «Отын түрлері». Мұнай.</p> <p>№15 көрсетілім «Мұнай және мұнай өнімдері» №13 көрсетілім «Этиленнің жануы, бром суы мен калий перманганаты ерітінділерін түссіздендіруі».</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу</p> <p>еріткіштерді алу үшін алкандарды хлорлаудың маңызы мен бұл еріткіштердің қауіптілік дәрежесін түсіндіру</p> <p>қанықпағандық ұғымын сипаттау</p> <p>этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;</p> <p>полиэтилен мысалында полимерлену реакциясының механизмі мен полимерлердің құрылымының ерекшеліктерін түсіндіру;</p> <p>пластиктің ыдырау мерзімінің ұзақтық мәселесін түсіну және оқып білу, қоршаған ортада пластик материалдардың көбеюінің зардабын білу</p> <p>этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін (жану, гидрлеу, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялар) оқып үйрену, химиялық реакция теңдеулерімен дәлелдеу;</p> <p>бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау;</p> <p>құрамында көміртек бар қосылыстардың отын ретінде пайдалану мүмкін екендігін білу және альтернативті отын түрлерін зерттеу, олардың артықшылықтары мен кемшіліктерін атау;</p>
--	---

	<p>Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау</p> <p>12) Оттекті және азотты органикалық қосылыстар Оттекті органикалық заттар. Спирттер. Карбон қышқылдары. №16 зертханалық тәжірибе «Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу». Күрделіэфирлер мен майлар. Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар. Көмірсулар. Амин қышқылдары. Нәруыздар. №17 зертханалық тәжірибе «Нәруыздардың денатурациясы»</p> <p>Күтілетін нәтижелер: оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру; этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу; карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау; күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру; сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру; нәруыздағы аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; 29-нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру.</p>
--	--

15. 10-сыныпқа арналған «Химия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі

1) Металдардың жалпы қасиеттері

Металдардың жалпы сипаттамасы. Металдардың белсенділік қатары. Металдарды алу. Металдар құймалары. Металдар коррозиясы. Есептер шығару.

Күтілетін нәтижелер:

металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу

металдарға тән физикалық және химиялық қасиеттерді сипаттау

металдардың электрохимиялық қатарында орналасу принципін түсіну

кеннен металды алу үдерісін сипаттау

шойын мен болаттың құрамы мен қасиеттерін салыстыру;

Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
коррозия түрлерін, оның пайда болу себептерін білу және оның металл конструкцияларының қызмет ету мерзіміне теріс әсерін түсіндіру

құйма немесе қоспадағы металдың массалық үлесін есептеу

2) s-элементтері

s-элементтерінің жалпы сипаттамасы. Натрий, калий және олардың маңызды қосылыстары. Кальций, магний және олардың қосылыстары. Судың кермектігі және оны жою тәсілдері. Қазақстан жер қойнауындағы сілтілік және сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстары.

Күтілетін нәтижелер:

s-элементтерінің жалпы қасиеттерін олардың атомдарының құрылымы негізінде түсіндіру;

металдық, тотықсыздану қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құру;

натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарын алу тәсілдерін білу;

сумен реакциялардағы натрий, калий және кальцийдің химиялық белсенділігінің айырмашылығын түсіндіру;

натрий және калий қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру;

кальций, магний және олардың маңызды қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;

натрий, калий, кальций иондарына сапалық реакцияларды зерттеу;

кальций және магний қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру

судың кермектігін және оны жою тәсілдерін түсіндіру;

Қазақстанда таралған сілтілік және сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстарын білу;

металдар мен олардың қосылыстарының генетикалық байланысын көрсететін химиялық теңдеулер бойынша

реагент затының немесе өнімнің массасын, мөлшерін есептеу.

3) d-элементтері

Периодтық жүйеде d-элементтердің орналасуы, атомдардың құрылымдық ерекшеліктері. Мыс және оның маңызды қосылыстары. Хром және оның маңызды қосылыстары. Темір және маңызды қосылыстары. №4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару.

Күтілетін нәтижелер:

d-элементтердің атомдарының құрылымы негізінде периодтық жүйеде орнын түсіндіру;
Қазақстандағы мыс, темір, хром кен орындарын және олардың қосындыларын атау
Мыстың және оның маңызды қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру;
Cu²⁺иондарын тани білу
хром мен оның қосылыстарының қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру
өзіне тән физикалық және химиялық қасиеттерін, темір мен оның қосылыстарының өндірілуін сипаттау;
Fe²⁺, Fe³⁺иондарын айыра білу
металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу

4) Екі ұдайлы металдар

Мырыш және оның қосылыстары. Алюминий және оның қосылыстары
№ 2 Практикалық жұмыс. «Катиондарға сапалық реакциялар»

Күтілетін нәтижелер:

мырыш қосылыстарының екі дайлы қасиеттерін зерттеу;
мырыштың қолданылуын сипаттау
алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екідайлы қасиеттерін зерттеу
описывать применение атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларынның қолдану аймағын атау
Li⁺, Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Sr²⁺, Ba²⁺ металл катиондарын анықтау үшін жалын түсінің боялу реакциясын жүргізу және сипаттау 10.1.4.33 Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺ Al³⁺; Zn²⁺ катиондарын анықтау үшін сапалық реакция жүргізу

5) Бейметалдар химиясы

Бейметалдардың жалпы сипаттамасы.14 (IV) топ элементтері. Көміртек және оның қосылыстары. Кремний және оның қосылыстары. Қазақстан силикат өнеркәсібі.15 (V) топ элементтері. Азот. Аммиак, аммоний тұздары. Азот қышқылы және оның тұздары. Фосфор және оның қосылыстары. 16 (VI) топ элементтері. Күкірт және оның қосылыстары. Күкірт қышқылы және оның тұздары.17 (VII) топ элементтері. Галогендер. Хлор. Хлорсутек, тұз қышқылы және хлоридтер. Йод. Йодтың адам өміріндегі биологиялық рөлі. Есептер шығару. №3 практикалық жұмыс «Кейбір аниондарға сапалық реакциялар тақырыбындағы эксперименттік есептерді шешу»

Күтілетін нәтижелер:
бейметалдар құрылысының ерекшеліктерін білу
бейметалдардың және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы туралы білу;
кейбір бейметалдар мен олардың қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін зерттеу
көміртектің, кремнийдің және олардың қосылыстарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;
улы газбен уланудың қалай болатынын түсіндіру және алғашқы көмек көрсету тәсілдерін сипаттау
кремнийдің қолданылу саласын және оның жартылай өткізгіш ретіндегі маңызын түсіндіру;
кремний мен оның қосылыстарының негізгі химиялық қасиеттерін сипаттау, реакция теңдеулерін құру; 10.2.1.7
шыны мен цемент өндіру процесін және оларды қолдануды сипаттау
молекула құрылысы негізінде азоттың төмен химиялық белсенділігін түсіндіру;
газ тәрізді аммиак пен оның сулы ерітіндісінің алынуы мен химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция
теңдеулерін құрастыру;
азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топыраққа және су ресурстарына әсерін талдау
азоттан азот қышқылын алу реакцияларының теңдеулерін құру;
азот қышқылының басқа қышқылдармен ортақ қасиеттерін зерттеу;
сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесу ерекшелігін сипаттау және реакция
теңдеулерін құрастыру;
нитраттардың термиялық ыдырауының ерекшеліктерін түсіндіру, теңдеулерін жазу.
азот және Фосфор қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін азайту мәселесін шешу жолдарын ұсыну;
фосфордың, ортофосфор қышқылының және фосфаттардың физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу;
қоршаған ортаға азот оксидтерінің, нитраттар мен фосфаттардың әсерін түсіндіру
16 (VI) топ элементтерінің жалпы сипаттамасын сипаттау;
реакцияның, күкірттің аллотропты түрленуінің теңдеуін құрастырудың физикалық қасиеттерін салыстыру және
күкірттің химиялық қасиеттерін көрсету;
қышқыл жаңбырдың пайда болуына күкірт диоксидінің рөлін және олардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
сұйылтылған және концентрацияланған күкірт қышқылының қасиеттерін салыстыру;
күкірт қышқылының тұздарының физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
топтағы галогендердің физикалық және химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру;
тұз қышқылының химиялық қасиеттерін зерттеу және оны қолдану саласын білу
адам ағзасындағы йодтың биологиялық рөлін білу және Қазақстан аумағында йод тапшылығымен байланысты
аурулардың пайда болуын түсіндіру, осы проблеманы шешу жолдарын ұсыну
теориялық мүмкіндікпен салыстырғандағы реакция өнімінің шығымын есептеу

хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат - иондарға сапалы реакцияларды білу аниондарды анықтау бойынша эксперимент жоспарын құру және оны іс жүзінде жүзеге асыру

6) Органикалық химияға кіріспе

Органикалық қосылыстардың құрамы мен құрылысы. Жіктелуі. А.М. Бутлеровтың химиялық құрылыс теориясы. Көміртек атомын будандастыру Гомологиялық қатарлар. IUPAC номенклатурасы. Изомерия түрлері.

Күтілетін нәтижелер:

органикалық химияны көмірсутектер және олардың туындылары химиясы ретінде түсіну;

көмірсутектердің эмпирикалық, молекулалық, құрылымдық және кеңістіктік формулаларын ажырату;

көмірсутектер мен олардың туындыларының жіктелуін білу: спирттер, альдегидтер, карбон қышқылдары,

көмірсулар, амин қышқылдары;

қосылыстардың осы класына тән химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде функционалдық топ ұғымын түсіндіру

А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидаларын білу

гомологиялық қатарлардың қалыптасуын және олардың гомологтарының қасиеттерінің ұқсастығын түсіндіру;

қосылыстардың құрылымдық формулаларын құрастыру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау

изомерияның түрлерін атау және көміртек қаңқасы, еселі байланыстың орналасуы, функционалдық топтар және класаралық изомерлерінің формулаларын құру

7) Көмірсутектер

Алкандар. Құрылымы, физикалық қасиеттері, алу әдістері. Алкандардың химиялық қасиеттері. Қолданылуы.

Есептер шығару. Алкендер. Құрылымы, изомериясы. Алкендердің физикалық және химиялық қасиеттері. Алу

әдістері және қолданылуы. Алкадиендер. Құрылысы, гомологиялық қатары, изомериясы, алынуы. Алкадиендердің

физикалық және химиялық қасиеттері. Каучук. Алкиндер. Изомерияның құрылысы, гомологиялық қатары,

қасиеттері, алынуы және қолданылуы. Ароматты көмірсутектер. Бензол гомологтары. Көмірсутектер кластары

арасындағы генетикалық байланыс.

Күтілетін нәтижелер:

алкандардың молекула құрылысын, алу әдістерін білу

алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оларды реакция теңдеулерімен растау;

алкандарды галогендеу мысалында алмастыру реакциясының еркін-радикалды механизмін түсіндіру;

алкандардың жану өнімдерін және қоршаған орта үшін экологиялық салдарын бағалау

элементтердің массалық үлестері және олардың буларының салыстырмалы тығыздығы бойынша органикалық

заттардың қарапайым және молекулалық формулаларын шығару;

жану өнімдері мен гомологиялық қатарлар бойынша заттың молекулалық формуласын анықтау

«Қанықпау» терминін және қанықпаудың қосылыстың қасиеттеріне әсерін түсіндіру;
 цис және транс-изомерлер молекулаларын ажырату және оны стереоизомерияның бір түрі ретінде түсіну
 қосу реакцияларының теңдеулерін құру: галогендеу, гидрогалогендеу, гидрогенизация, гидратация; алкендердің тотығуы, полимеризация
 полимерлеу реакцияларының мәнін түсіндіру;
 полиалкендерді қолдану саласын атау және оларды қайта өңдеу өнімдерінің маңыздылығын бағалау
 алкадиендердің қасиеттерін олардың құрылысы негізінде түсіндіру;
 изомерлер формулаларын құрастыру
 алкадиендердің қасиеттерін білу;
 каучук пен резеңке алуды зерттеу
 алкиндердің құрылымдық формулаларын құрастыру
 этиннің мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін зерттеу (жану, гидрогенизация, гидратация, галогендеу, сапалық реакциялардың теңдеулерімен растау
 бензол молекуласының құрылымын түсіндіру;
 бензол молекуласындағы байланыс түзілу энергиясын электрондардың делокализациясы позициясынан түсіндіру;
 бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларын құрастыру
 бензол мен оның гомологтарына тән қосу реакцияларын құрастыру;
 толуол молекуласындағы атомдардың өзара әсерін түсіндіру
 әр түрлі көмірсутектер арасындағы генетикалық байланысты растайтын өзгерістер схемасын жасау

8) Көмірсутектердің табиғи көздері
 Табиғи газ. Көмір. Мұнай, құрамы, өңдеу әдістері және мұнай өнімдері. Көмірсутек шикізатын өндіруге және тасымалдауға байланысты экологиялық проблемалар.
 Күтілетін нәтижелер:
 құрамында көміртегі бар қосылыстар отын ретінде пайдаланылатынын білу және отынның баламалы түрлерін зерттеу және олардың кемшіліктері мен артықшылықтарын белгілеу;
 Қазақстандағы көмір, мұнай және табиғи газ кен орындарын атау
 мұнайды фракциялау процесін және фракцияларды қолдану саласын түсіндіру;
 каталитикалық және термиялық крекинг процестерін түсіндіру
 көмірсутек шикізатын өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру

9) Көмірсутектердің галоген туындылары
 Көмірсутектердің галоген туындыларын алу. Галоген туындыларының химиялық қасиеттері
 Күтілетін нәтижелер:

	<p>галоген туындылар алу реакцияларының радикалды механизмін түсіндіру; галоген туындыларының әсеріне байланысты қоршаған ортаның проблемаларын анықтау галогеноалкандардың орынбасу реакцияларының теңдеулерін құрастыру</p> <p>10) Оттекті және азотты органикалық қосылыстар</p> <p>Оттекті органикалық заттар. Спирттер: жіктелуі, изомериясы. Біратомдық спирттердің қасиеттері. Көпатомды спирттер. Альдегидтер. Карбон қышқылдары. Күрделі эфирлер мен майлар. Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар. Көмірсулар. Амин қышқылдары. Нәруыздар. Органикалық қосылыстар кластары арасындағы генетикалық байланыс</p> <p>Күтілетін нәтижелер:</p> <p>оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу; спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын білу этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру; метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру этиленгликоль мен глицериннің физикалық қасиеттері мен қолданылуын білу; көпатомды және біратомдық спирттерге сапалы реакциялар жүргізу альдегидтердің құрамын білу, химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау</p> <p>күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру нәруыздағы α- аминқышқылдар арасында пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру нәруыз денатурациясының реакциясын зерттеу; нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру; органикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланысты растайтын өзгерістер схемасын жасау</p>
--	---

Қорытынды

«Химия» пәні бойынша білім алушылардың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

білім алушылар білуі тиіс:

химия символикасы, маңызды жаратылыстану-ғылыми ұғымдар, заңдар, химия теориялары; қарапайым және күрделі заттарды танудың

эксперименттік әдістері; химиядағы стехиометрия және сандық қатынастар туралы түсінік; химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрамы мен құрылымы; қарапайым заттардың, екілік қосылыстардың, оксидтердің, қышқылдардың, негіздердің, тұздардың және органикалық қосылыстардың жіктелуі, номенклатурасы, құрамы, қасиеттері, алынуы және қолданылуы; табиғаттағы заттардың табылуы мен айналымы және олардың биосферадағы экологиялық рөлі; микро-және макроэлементтердің биологиялық рөлдері; бейорганикалық заттар кластары арасындағы генетикалық байланыстар; органикалық қосылыстар кластарының өзара байланысы; химиялық реакциялар ағымының жіктелуі мен заңдылықтары және олардың табиғаттағы, өндірістегі және адам өміріндегі рөлі; зертханада және өнеркәсіпте адам өміріне қажетті заттар мен материалдарды алу тәсілдері;

аса маңызды заттар мен олардың туындыларын қолдану салалары; ауаны, су ресурстарын қорғауда, табиғи суды ластанудан тазартуда экологиялық проблемалар мен оларды шешу жолдары; аса маңызды заттар мен материалдардың органикалық синтезі; А. М. Бутлеровтың Органикалық заттардың химиялық құрылымы теориясының негізгі ережелері, изомерия және гомология туралы ұғымдар, көміртек атомдары арасындағы қарапайым және бірнеше байланыстар, көмірсутек радикалы, органикалық қосылыстардың маңызды функционалды топтары, заттардың органикалық қосылыстардың әртүрлі кластарына жататындығы; зерттелген көмірсутектердің химиялық құрылымы, қасиеттері, табиғатта болуы және практикалық маңызы, олардың оттегі және азот бар туындылары;

органикалық заттар реакцияларының негізгі түрлері: алмастыру, қосу, изомерлеу, гидрогенизация, гидратация, этерификация; ұғымдар: мономер, полимер, құрылымдық буын, полимеризация дәрежесі, полимерлердің сызықтық және кеңістіктік құрылымы; істей алу керек: химиялық эксперименттерді орындау кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтау; заттардың қасиеттерін болжау, зертханада қарапайым және күрделі заттарды алу, заттарды индикатор және сапалы реакциялар көмегімен тану; табиғаттың химиялық объектілерін сипаттау, бақылау және практикалық зерттеу негізінде заттардың қасиеттерін сипаттау; күнделікті өмірде заттармен жұмыс істеу бойынша алынған білім мен дағдылар; Д. И. Менделеевтің химиялық элементтерінің периодтық жүйесінің негізгі заңдылықтарын атомдардың құрылысы туралы білім негізінде түсіндіру; А. М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылысы теориясының негізгі ережелері;

логикалық, танымдық, сандық және сапалық есептеу есептерін шешу; зерттелген Бейорганикалық және органикалық заттардың қасиеттерін, олардың генетикалық байланысын, алудың маңызды тәсілдерін растайтын химиялық реакциялар теңдеулерін құру; заттардың қасиеттерін олардың химиялық құрылымы негізінде түсіндіру; зерттелетін Органикалық заттардың құрылымдық формулаларын құру және оларды халықаралық және тривиалды номенклатура бойынша атау; Органикалық заттардың алуан түрлілігінің себептерін, органикалық және бейорганикалық қосылыстардың өзара байланысын, заттардың құрамы, құрылымы, қасиеттері мен практикалық қолданылуы арасындағы себептік байланысты түсіндіру; органикалық заттармен қарапайым тәжірибелер жүргізу, қосылыстар мен Полимерлік материалдарды белгілі белгілері бойынша тану; Органикалық заттардың қатысуымен химиялық формулалар мен теңдеулер бойынша есептеулер жүргізу;

Қоршаған ортаның химиялық ластануының адам ағзасына және басқа тірі организмдерге әсерін бағалау; әртүрлі дереккөздерді (ғылыми-танымал басылымдар, компьютерлік деректер базасы, интернет желісінің ресурстары) пайдалана отырып, химиялық ақпаратты өз бетінше іздеуді жүргізу; заттардың құрамын, қасиеттерін, класын анықтау; химиялық байланыс; химиялық реакциялардың типтері; заттардың формулаларын жасау; металдардың, бейметалдардың және олардың қосылыстарының қасиеттерін сипаттайтын химиялық теңдеулер;

металдар мен бейметалдардың генетикалық қатарлары; атомдардың құрылымын және металдардың, бейметалдардың және олардың қосылыстарының қасиеттерін химиялық элементтердің периодтық жүйесіндегі орны бойынша түсіндіру; атомдардың құрылысы туралы білім негізінде қышқыл-негізгі және тотығу-тотықсыздану қасиеттерінің өзгеру мерзімділігі;

Қауіпсіздік техникасы ережелерін сақтай отырып демонстрациялар, зертханалық тәжірибелер, практикалық жұмыстар жүргізу, химиялық жабдықтармен жұмыс істеу, газдарды алу, жинау және тану; Бейорганикалық заттарға сапалы реакциялар; катиондарды (Na^{2+} , Ba^{2+} , Ca^{2+} , Al^{3+} , Fe^{3+}) и аниондарды (SO_4^{2-} , S^{2-} , CO_3^{2-} , CL^-) тану; химиялық формулалар бойынша есептеу; химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша реакцияға қатысатын заттардың біреуінің белгілі мөлшері, массасы немесе көлемі бойынша заттың массасын немесе газ көлемін; химиялық реакцияның жылу әсерін; бастапқы заттар туралы белгілі деректер бойынша заттың массасын, көлемін (газын) немесе мөлшерін; реакция өнімі шығымының теориялық мүмкін болатын массалық немесе көлемдік үлесі бойынша, қоспаның құрамындағы заттың массалық үлесі бойынша; заттың молекулалық формуласын табу; әртүрлі ақпараты бар және әртүрлі нысандағы мәтіндерді;

қолдану: практикада-бағдарланған интеграцияланған білім, оқудағы іскерліктер мен дағдылар; заттарды, табиғи құбылыстарды, айналымды тану және табиғатта заттарды табу әдістері, өмірде практикалық қолданылатын заттардың құрылымы, құрамы мен қасиеттері; функционалдық әмбебап қабілеттер, оқу және өмірлік проблемаларды шешу үшін ойлау және шығармашылық дербестік; бейіннің өзін-өзі анықтау және таңдау үшін білім жүйесі, рефлексивті іскерліктер, өз қызметін талдау дағдылары; өзінің әлеуетті резервтерін және әртүрлі бейіндер бойынша білім алуды жалғастыру қабілеттерін объективті бағалау; коммуникативтік-ақпараттық цифрлық білім беру ресурстары, химиялық және экологиялық мазмұндағы презентациялар, бейнероликтер жасаудағы компьютерлік бағдарламалар.

«Қазақ тарихы» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы «26» шілдедегі № 334 бұйрығына 10-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің</p>	ЖОБА

2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 206-қосымша

**Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік
оқу бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді).

2. Тарихи сана – тарихты білу, тарихи тәжірибе мен оның сабақтарын ұғынып түсіну, әлеуметтік болжау, өз іс-әрекеті үшін тарихи жауапкершілікті түсіну. Оқу-тәрбие процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылатын тарихи білім тұлғаның, азамат пен патриоттың қалыптасуына көмектеседі.

3. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұны әлем тарихындағы Қазақстанның алатын орны мен рөлін, оның жалпыәлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін түсінуге мүмкіндік береді.

4. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, өз елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет, өз ата-бабаларының жетістіктеріне деген мақтаныш сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адамзаттық

**Негізгі орта білім беру деңгейінің
6-10-сыныптарына арналған «Қазақ тарихы» пәнінен
12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20____ жылғы «__» қазандағы №____ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № _____ болып тіркелді).

2. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің мазмұны әлем тарихындағы Қазақстанның алатын орны мен рөлін, оның жалпыәлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін түсінуге мүмкіндік береді.

3. «Қазақ тарихы» оқу пәнінің мақсаты – ұлттық құндылықтар арқылы білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, елінің тарихы мен мәдениетіне құрмет сезімін қалыптастыру, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.

4. Оқу пәнінің міндеттері:

<p>құндылықтарды дарыту, зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.</p> <p>5. Оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) Қазақстан аумағындағы ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;</p> <p>2) Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;</p> <p>3) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;</p> <p>5) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;</p> <p>6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);</p> <p>7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.</p>	<p>1) қазақ елінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;</p> <p>2) қазақ елінің тарихи даму негізінде мәдениет пен мемлекеттілік дәстүр сабақтастығы, түркілер өркениеті тарихының дүниетанымдық, әлеуметтік, мәдени, саяси үлгілері туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>Қазақстанның тарихи дамуы барысында қалыптасқан ұлттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;</p> <p>3) Қазақстанның тарихи дамуының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен процестердің мәні туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>- ұлттық кодты, тарихи және мәдени ескерткіштерді қалпына келтіру мен сақтау, ұлттық мұра мен салт-дәстүрлерге құрметпен қарауға тәрбиелеу;</p> <p>4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;</p> <p>5) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;</p> <p>6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);</p> <p>7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс</p>
--	--

	<p>істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, жарияланым мен электронды құралдарды қолдану.</p> <p>5. Бағдарламада білім мазмұнының тұғырнамасы ретінде төмендегі құндылықтар қарастырылған:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рухани-мәдени құндылықтар (отбасы, ұлтжандылық, тіл, білім, дәстүр, намыс, ар-ождан, рух, еңбекқорлық, талап, жасампаздық, тарих, діл, ғылым, мәдениет, рухани-мәдени мұра); - ел-жер байлығы (атамекен, туған жер, шаңырақ, тарихи ескерткіштер, табиғат, табиғи байлықтар, өндіріс, отбасы әл-ауқаты) құндылықтары - адамгершілік құндылықтар (ізгілік, мейірім, достық, махаббат, сүйіспеншілік, бауырмалдық, қамқорлық, жауапкершілік, ізет, ынсап, қанағат, рақым, парыз, сенім) - эстетикалық құндылықтар (байқампаздық, сезімталдық, талғам, өнер, әдебиет, мәдениет туындылары) - Қазақстандық патриотизм (Отан, тәуелсіздік, елжандылық, заң, құқық, міндет, еркіндік, борыш, намыс, бостандық, толеранттық) - саламаттық құндылықтар (өмір, денсаулық, уақыт, дене мәдениеті, психикалық саулық, ерік-жігер, төзім, икемділік).
<p>2-тарау. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>6. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 5-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 2) 6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 3) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 4) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 	<p>2-тарау. «Қазақ тарихы» оқу пәнін ұйымдастыру</p> <p>6. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)6-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 2)7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 3)8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат; 4)9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

<p>5) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;</p> <p>6) 9-сынып (өтпелі кезең) – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.</p> <p>Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).</p> <p>7. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.</p> <p>8. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) әлеуметтік қатынастардың дамуы; 2) мәдениеттің дамуы; 3) мемлекеттің дамуы; 4) Қазақстанның экономикалық дамуы. <p>9. «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) этникалық қатынастар; 2) әлеуметтік қатынастар. <p>10. «Мәдениеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дүниетаным мен дін; 2) өнер мен әдебиет; 3) білім және ғылым. <p>11. «Мемлекеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) мемлекеттің ішкі саясаты; 2) мемлекеттің сыртқы саясаты. <p>12. «Қазақстанның экономикалық дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шаруашылық; 	<p>5)10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;</p> <p>Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).</p> <p>7. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.</p> <p>8. «Қазақ тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация. <p>9. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:</p> <p>1) «Өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды, сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін</p>
--	---

<p>2) өндірістік қатынастар және сауда.</p> <p>13. Оқу мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді.</p> <p>14. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.</p> <p>15. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктерге) негізделеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация. <p>16. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды, сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді; 2) «Себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды; 	<p>(критерийлер) түсіндіреді;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) «Себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды; 3) «Дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды; 4) «Ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады. 5) «Маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды; 6) «Интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды. <p>10. Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:</p> <p><i>Ғылыми-танымдық құзыреттілік:</i></p>
--	---

<p>3) «Дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды;</p> <p>4) «Ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады.</p> <p>5) «Маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды;</p> <p>6) «Интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды.</p> <p>17. 5-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі. Тас дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау мен терімшілік). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары. Екіншілік пен мал шаруашылығының қалыптасуы. Ботай мәдениеті. Қола дәуіріндегі Қазақстан: Қазақстан аумағындағы мыс пен қалайы металдарының кен орындары. Андрон мәдениеті. Қола дәуірі кезіндегі шаруашылық пен қоғамдық құрылыс. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Ә. Марғұлан және басқа да Қазақстанның ежелгі дәуірін зерттеушілер;</p> <p>2) ежелгі көшпелілердің өмірі. Темір дәуірінің ерекшеліктері. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Көшпелі мал</p>	<ul style="list-style-type: none"> - отан тарихы дамуының тұтастығы мен үздіксіздігін сипаттайтын негізгі оқиғалардың, құбылыстар мен процестердің маңызы туралы ойын жеткізе алады; - тарихи картадағы өзгерістерді, түрлі объектілердің орналасқан жерін анықтау арқылы білімдік ақпаратты іріктейді; - проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді өңдейді, - қоғамда болып жатқан қазіргі заманғы саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағдарлану үшін тарихи мәліметтерді саралайды; - тарихи оқиғалардың себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды. <p><i>Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи даму барысында қалыптасқан ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлейді; - археологиялық деректерге сүйене отырып, ежелгі және орта ғасырлық мәдениет ошақтарының маңыздылығын анықтайды; - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды; - «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалап, өмірлік жағдайда қолданады; - қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдап, қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді; - ұлттық материалдық мәдениеттің қолдану ерекшеліктерін сипаттау арқылы, қазіргі кездегі қолданбалы өнердің даму тенденцияларын айқындайды; <p><i>Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;
--	--

<p>шаруашылығының қалыптасуы. Алғашқы көшпелілердің өмір сүруді қамтамасыз ету жүйесі. Көшпелілердің жылжымалы баспанасы. Алғашқы көшпелілердің дүниетанымы;</p> <p>3) сақтар. Қазақстан аумағындағы сақ тайпалары. Сақтар тарихы туралы деректер. Сақтардың саяси тарихы. Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. "Аңдық стиль". Есік өлжасы – "Алтын адам". Шілікті алқабының патша қорғандары. Берел қорымы. Бесшатыр қорғандары. Тасмола мәдениеті;</p> <p>4) Үйсіндер мен қаңлылар. Үйсіндер. Үйсіндер туралы жазба деректер. Үйсіндердің қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы. Қаңлылар. Қаңлылар тарихына қатысты қытай және парсы деректері. Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндердің, қаңлылардың археологиялық ескерткіштері;</p> <p>5) ғұндар (хунну). Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың саяси тарихы мен мемлекеттік құрылысы. Халықтардың ұлы қоныс аударуы (ғұндардың Батысқа жылжуы). Аттила және оның жорықтары. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы;</p> <p>6) сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті;</p> <p>7) ежелгі Қазақстан тарихына шолу. Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Ежелгі Қазақстан тарихының негізгі оқиғалары, құбылыстары мен үдерістері. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы;</p> <p>8) өлкетану: Туған өлкенің аңыз-ертегілері. Өлкенің тарихи ескерткіштері. Өңірдің тарихи тұлғалары: билер, батырлар және</p>	<ul style="list-style-type: none"> - тарихи терминдердің мағынасын ажырата алады; - тарихи оқиғаларға қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады; - тарих пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады; - зерттеу жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады; - жұптық және топтық жұмыстарда, тарихи оқиғалар мен процестерді талқылауда ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі; - тарихи деректер негізінде тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады; <p><i>Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады; - тарихи деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады; - электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады; - жобалық зерттеу жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді; - тарих пәні бойынша, цифрлы Қазақстан, әлемдік қауымдастық және Қазақстан туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады; - тақырып мазмұнына сәйкес тарихи деректі, бейнефильм материалдарын меңгереді; - ақпараттық технологияның озық үлгілерін қолдана отырып, тарихи мұражайға 3D вертуалды саяхат жасау арқылы оқу материалын меңгереді; - «Рухани жаңғыру» аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады.
--	--

ақындар. Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер.

3-тарау. Оқу пәнінің базалық мазмұны

6-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

Тарихқа кіріспе. Қазақ тарихы туралы біз қандай деректерден білеміз? Қазақстанның тарихи картасы. Қазақстанның ежелгі тарихын кезеңдеу.

1) Тас дәуіріндегі Қазақстан: Палеолит. Қазақстанда алғашқы адамның пайда болуы, әлеуметтік ұйымдасудың алғашқы формалары: алғашқы қауымдық тобыр және рулық қауым. Ежелгі адамдардың кәсібі (аң аулау, терімшілік және балық аулау). Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің ескерткіштері: тұрақтар, петроглифтер және т.б. Мезолит. Неолит - неолиттік революция. Екіншілік пен мал шаруашылығы, қолөнер және ерте металлургияның түрлі формалары. Атқа міну мәдениетінің пайда болуы. Қазақстанның археологиялық мәдениеттері (Ботай мәдениеті).

2) Қола дәуіріндегі Қазақстан. Қазақстан аумағындағы этникалық үдерістер. Қазақстан аумағындағы тарихи-мәдени қауымдастықтар. Шаруашылық және қоғамдық құрылыс. Қазақстанның ежелгі металлургиясы. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Мал шаруашылығының түрлі формаларының пайда болуы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Ежелгі қоныстар. Ежелгі наным-сенімдер және өнер.

3) Ерте мемлекеттік құрылымдар. Ерте мемлекеттік құрылымдардың тарихы. Грек, парсы жазба ескерткіштері. Сақ патшайымы Томирисінің парсы патшасы Кирге қарсы күресі, Шырақтың ерлігі, Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы

күресі; Қоғамдық құрылысы. Шаруашылығы мен тұрмысы. Материалдық және рухани мәдениеті. «Андық стиль». Есік қаласының қорғаны – «Алтын адам». Шілікті, Берел, Бешатыр, Тасмола және т.б. археологиялық ескерткіштер.

4) Савромат-сарматтар. Сарматтардың ежелгі замандағы саяси оқиғаларға қатысуы. Сарматтардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Сарматтардың қоғамдық құрылысы. Сарматтардың археологиялық ескерткіштері. Мәдениеті

5) Алғашқы мемлекеттік бірлестіктер. Үйсіндер мен Қаңлылар. Үйсіндер мен Қаңлылар туралы жазба деректер. Үйсін мемлекетінің саяси және этникалық тарихы. Үйсіндер мен Қаңлылардың қоныстануы, шаруашылығы мен тұрмысы. Үйсіндер мен Қаңлылардың қоғамдық құрылысы. Үйсіндер мен Қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті. «Полихромдық стиль».

6) Қазақстан тарихындағы ғұндар. Қытай деректеріндегі ғұндардың ерте тарихы. Мөде шаньюй-ғұн мемлекетінің негізін салушы. Ғұндардың мемлекеттік құрылысы. Ғұндардың ыдырауы. Ғұндардың жаппай қоныс аударуының басталуы. Ғұн көсемі: Аттила және оның жорықтары. Халықтардың ұлы қоныс аударуы. Ғұндардың шаруашылығы мен қоғамдық құрылысы. Ғұндар дәуіріндегі мәдениеттің дамуы.

7) Қазақстан аумағындағы ежелгі адамдардың антропологиялық бет-әлпеті. Этногенез. Ежелгі Қазақстанның мәдени мұрасы.

8) Өлкетану. Туған өлкенің аңыз-ертегілері. Біздің айналамыздағы өлке тарихы мен табиғатының ескерткіштері. Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер.

18. 6-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Наймандар, керейіттер, жалайырлар. Қыпшақ хандығы. "Дешті Қыпшақ" түсінігі. Шаруашылығы: **көшпелі, отырықшы**. Сауда. Қала мәдениеті. Ұлы Жібек жолының тарихи маңызы. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті **ойшылдары**;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. Шыңғыс ханның жаулаушылық соғыстары. Отырар қорғанысы. Моңғол империясының құрылуы. Алтын Орда. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір жорықтары. **Ноғай** Ордасы. Әбілқайыр хандығы. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы. Мәдениет;

4) қазақ халқының қалыптасуы. Қазақтар – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. "Қазақ" этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы;

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің "Тарихи Рашиди" еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек.

7-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) VI - IX ғасырдағы Қазақстан. Ортағасырлық Қазақстан тарихының кезеңделуі. Ұлы Түрік қағанатының құрылуы. **Түркі империясының әлем тарихындағы рөлі**. Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз мемлекеті, Қимақ қағанаты. Атлах шайқасының тарихи маңызы. Түркі мемлекеттерінің қоғамдық-саяси құрылысы. Түркілердің әскери өнері. Шаруашылығы. Сауда және қала мәдениетінің дамуы;

2) X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан. Қарахан мемлекеті. Қазақстан аумағына исламның тарала басталуы. Наймандар, керейіттер, жалайырлар, **кидандар**. Қыпшақ хандығы. **Қазақ халқының қалыптасуындағы қыпшақтардың рөлі**. «Дешті Қыпшақ» түсінігі. Шаруашылығы: **жайылымдық мал шаруашылығы, отырықшы-егіншілік**. Сауда. **Қолөнер мен металлургия**. Қала мәдениеті. **Сәулет және қала құрылысын дамыту**. Ұлы Жібек жолы: тарихи маңызы. **Түркі жазба ескерткіштері**. Түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесі. Түркі әлемінің көрнекті **мәдениет және ғылым қайраткерлері**;

3) XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан. **Шыңғыс қаған империясының пайда болуы**. Шыңғыс қаған жорықтары. Отырар қорғанысы. **Шыңғыс қаған империясының бөлінуі**. **Жошы ұлысының құрылуы және кеңеюі**. **Жошы ұлысының әлемдік тарихтағы орны**. Алтын Орда. **Ұлық-Ұлыс**. Ақ Орда. Моғолстан мемлекеті. Әмір Темір әскери жорықтары. **Ноғайлы** Ордасы. Әбілқайыр хандығы. **Сібір хандығы**. XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы мемлекеттердің

Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы;

6) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тәуке ханның билігі. "Жеті жарғы". Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы;

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер. Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік;

8) өлкетану: Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы). Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық қолөнері. Бір халық – бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары). **Туған өлке тарихының қазіргі куәгерлері.**

қоғамдық-саяси құрылысы. Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстан туралы. Шаруашылық. Сауданың дамуы.

XIII – XV ғғ. мәдениет. Қобыланды. Алпамыс. Едіге, Орақ-Мамай. Кетбұға. Асан қайғы. Сыпыра жырау. Өтеміс қажы.

4) қазақ халқының қалыптасуы. Қазақтар – Ұлы Дала мұрагері: тарихи және этникалық сабақтастық. «Қазақ» этнонимі. Қазақ халқының біртұтас халық болып қалыптасу үдерісінің аяқталуы.

5) біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы. Қазақ ұлттық мемлекетінің құрылу алғышарттары. Қазақ хандығының құрылуы (аумағы, халықтың этникалық құрамы). Мемлекеттің негізін салушылар – Жәнібек пен Керей. М.Х. Дулатидің «Тарихи Рашиди» еңбегі – Қазақ хандығының алғашқы тарихы жөніндегі құнды дерек. Қазақ хандығы қалыптасуының алғашқы жылдарындағы ішкі және сыртқы саясаты. **Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси бірлігін қалпына келтіру.** Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызы.

6) қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы. Қасым хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының нығаюы. Хақназар хан билігі тұсындағы Қазақ хандығының одан әрі нығаюы және саяси өркендеуі. Тәуекел ханның ішкі және сыртқы саясаты. Есім ханның ішкі және сыртқы саясаты. Жәңгір хан. Орбұлақ шайқасы. Тәуке ханның билігі. «Жеті жарғы». Қазақтың ұлы билері. Қазақ хандығының мемлекеттік-әкімшілік құрылымы. Қазақ қоғамының әлеуметтік стратификациясы.

7) XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет. Қазақ халқының мәдениеті: материалдық, рухани мәдениет. Әдебиет пен өнер: ақын-жыраулар, халық әншілері мен композиторлардың шығармашылығы, музыкалық өнер.

	<p>Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы: мал шаруашылығы, егіншілік, сауданың дамуы және қолөнер.</p> <p>8) Өлкетану. Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы). Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық қолөнері. Бір халық – бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары).</p>
<p>19. 7-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. "Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама" заманы. Қарақұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;</p> <p>2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;</p> <p>3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;</p> <p>4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың</p>	<p>8-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақ хандығы: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. «Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама» заманы. Қарақұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;</p> <p>XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының саяси тарихы. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты.</p> <p>2) Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезендері мен барысы, нәтижелері). 1773-1776 жж. Е. Пугачев бастаған шаруалар көтерілісі.</p> <p>3) XVIII ғасырдағы қазақ халқының материалдық және</p>

<p>қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары).</p> <p>XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;</p> <p>5) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;</p> <p>б) XIX ғасыр-XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.</p> <p>XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н. Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев).</p>	<p>рухани мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері.</p> <p>4) Қазақ халқының отарлауға қарсы ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). Әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуі. 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары).</p> <p>XIX ғасырдың 40-60 жылдардағы Ұлы даланың отарлау объектісіне айналуы. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Кенесары-Ұлы даланың соңғы ханы. Жанқожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XIX ғасыр басындағы қазақ мемлекеттігінің құлдырауы.</p> <p>5) XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елі. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің жер және қоныстандыру және саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық өміріндегі өзгерістер. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Қазақ-қытай қатынастар және шекара мәселелері (Қоқанмен, Хиуа, Маңғыстау, Ресеймен шекаралық мәселелер).</p>
---	---

<p>Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және К. Халидтің тарихи еңбектері.</p> <p>7) өлкетану: Туристік маршруттар. Жомарт жүрек. Туған өлкенің шежіресі. Мектебімнің тарихы.</p>	<p>Капиталистік қатынастардың ене бастауы. Қалалар. XIX ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар (аграрлық отарлау). Сауда қатынастарының дамуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. XIX ғасырдағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы.</p> <p>6) XIX ғасыр – XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.</p> <p>XIX ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (Г.Н. Потанин, В.В. Радлов, Т.И. Седельников, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Ақан сері, Жаяу Мұса, Дәулеткерей Шығайұлы). Қоғамдық сананың дағдарысы – Зар Заман. Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және К. Халид, Нұржан Наушабайдың тарихи еңбектері.</p> <p>7) өлкетану: Туристік маршруттар. Жомарт жүрек. Туған өлкенің шежіресі. Мектебімнің тарихы.</p>
<p>20. 8-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпіннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы.</p>	<p>9-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) XX ғасырдың басындағы Қазақстан. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. XX ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы.</p>

XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы ("Қазақ" газеті, "Айқап" журналы). 1917 жылғы революциялар. "Алаш" партиясының құрылуы. "Алаш-Орда" үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Б. Қаратаев, М. Тынышпаев, М. Шоқаев). XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

2) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. "Үш Жүз" қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының "Алаш-Орда" үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. "Әскери коммунизм саясаты". **1921 жылғы жұт және аштық:** Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. **Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі.** Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). "Кіші Қазан" (мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың ("Бесеудің хаты") қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси нрәңестер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік "еңбек

Столыпиннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның XX ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. **Жадид қозғалысы. Қарқаралы петициясы. I және II Мемлекеттік Дума құрамындағы қазақ депутаттары.** Ұлттық баспаның дамуы («Қазақ» газеті, «Айқап» журналы). 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. **қазақ, қырғыз халқының геноциді.** 1917 жылғы революциялар. «Алаш» партиясының құрылуы. «Алашорда» үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары: **Ә. Бөкейханның қоғамдық-саяси және мемлекеттік қызметі; А. Байтұрсыновтың қоғамдық-саяси және ағартушылық қызметі; М. Дулатовтың қоғамдық-саяси және шығармашылық қызметі; М. Тынышбаевтың қоғамдық-саяси және кәсіби қызметі; М. Шоқайдың қоғамдық-саяси көзқарасы мен қызметі.** XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері мен мұралары;

2) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы. «Үш Жүз» және оның көсемі **Көлбай Тоғысов.** Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының «Алашорда» үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. «Әскери коммунизм саясаты». **Қырревком қызметі. 1921-1922 жж. аштық. Жер-су реформасы.** Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. **1924-25 жылдардағы шекараны қайта межелеу.** Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы, бекітілуі. **Қазақ зиялыларының қазақ елі шекарасын анықтаудағы рөлі.** Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1928 жылдар) **табыстары**

<p>түзеу" концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар);</p> <p>4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым . Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А. Байтұрсынов – "ұлт ұстазы". Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж. Аймауытов, М. Жұмабаев, Б. Майлин, І. Жансүгіров, Е.—Сейфуллин, С. Мұқанов, Ғ. Мүсірепов, Ғ. Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік реализм;</p> <p>5) Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында. Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б. Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М. Әуезов, Ж. Жабаев, Д. Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино).</p>	<p>және салдары. XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;</p> <p>3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде («социализм, марксизм теориясы» мақсатта көрсету). Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). Республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуы туралы пікір-талас - С. Сәдуақасов. «Кіші Қазан» (мазмұны және жүзеге асырылуы). 1928 ж. 27 тамыздағы «Байлар шаруашылықтарын тәркілеу туралы» Республика Аткомы мен Халық Комиссарлар Кеңесінің Декреті. «Бай шаруашылықтарының тәркілеу» туралы. Ауыл шаруашылығындағы жаппай күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының қасіретті салдары. 1929-1932 жылдардағы шаруалар көтерілістері және наразылықтар. 1931-1933 жылдардағы ашаршылық. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың («Беседің хаты») қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер, сталиндік қуғын-сүргіндер. Қазақстан аумағындағы кеңестік «еңбек түзеу» концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар). 1936 ж. КСРО-ның жаңа «толық жеңіске жеткен социализмнің» сталиндік Конституциясының қабылдануы. 1936-1938 жж. «Үлкен террор» және оның Қазақстандағы салдары. Қазақстанға одақтас республика «дәрежесінің» берілуі (Қазақстан шекарасындағы өзгерістер мақсатта көрсетілу);</p> <p>4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі,</p>
--	---

орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А. Байтұрсынов – «ұлт ұстазы». Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ. Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж. Аймауытов, **С. Торайғыров**, М. Жұмабаев, **Қ. Кемеңгерұлы**, Б. Майлин, І. Жансүгіров шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. **1936 ж. Мәскеудегі қазақ өнері мен әдебиетінің он күндігі.** Мәдениет саласындағы кеңестік идеология (Т. Жүргенов, **Ж. Шанин т.б.**). Социалистік реализм (С. Сейфуллин, С. Мұқанов, **Ғ. Мүсірепов, Ғ. Мұстафин**);

5) II дүниежүзілік соғыс және қазақстандықтар. Кеңес-Герман соғысының басталуы. Фашистік басшылығының жоспарларында Қазақстанның соғыс және соғыстан кейінгі жылдарындағы орны. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың **II дүниежүзілік соғыс** шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б. Момышұлы – аңызға айналған тұлға. **Қазақ қыздарының соғыстағы өшпес ерлігі (М. Мәметова, Ә. Молдағұлова, Х. Доспанова және т.б.).** Қазақстан – майдан арсеналы. Соғыстың қорытындысы және нәтижелері. Республика еңбекшілерінің жеңіске жету ісіне қосқан үлесі. Соғыс кезінде Кеңес мемлекетінің ұлт қатынастары саласындағы саясаты. Бірқатар халықтардың Қазақстанға депортациялануы және олардың тағдырлары. Соғыс жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М. Әуезов, **Ә. Марғұлан**, Ж. Жабаев, Д. Снегин, И. Шухов және тағы басқалар).

	Өнердің дамуы (театр, кино).
<p>21. 9-сыныпқа арналған "Қазақстан тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. "Бекмаханов ісі";</p> <p>2) Қазақстан "Жылымық" кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда "Хрущевтік кезеңдегі" өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен ("Байқоңыр" ғарыш айлағы). "Жылымық кезеңі". 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;</p> <p>3) Қазақстан "Тоқырау" кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985-жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж. Шаяхметов, Д. Қонаев, Ж. Тәшенов);</p> <p>4) кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә. Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Шаханов). Өнер (театр, кино);</p> <p>5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). "Қайта құру" жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары.</p>	<p>10-сыныпқа арналған «Қазақ тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) Қазақстандағы соғыстан кейінгі саяси-жағдай (1945-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. «Бекмаханов ісі». Ж. Шаяхметовтің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі;</p> <p>2) Сталиннің өлімі және республиканың кейінгі қоғамдық-саяси өміріндегі өзгерістер. Хрущевтік волонтаристік жүйенің қалыптасуы және Қазақстан (1953-1964 жж.). «Жылымық» кезеңі. Кеңгір лагеріндегі көтеріліс, Карлаг жүйесінің жойылуы. Қазақстанда «Хрущевтік кезеңдегі» өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен («Байқоңыр» ғарыш айлағы). «1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір, мемлекет қайраткері Ж. Тәшенов (1915-1986 жж.) (Тың өлкесін құруға қарсылық мақсатта көрсету), Н. Ондасынов (1904-1989). 1959 ж. Теміртау оқиғасы. Отандастарымыздың Қытайдан оралуы;</p> <p>3) 1964-1982 жылдардағы Қазақстан. Сегізінші («алтын») бесжылдықтың (1966-1970 жж.) Қазақстандағы қорытындылары. Қазақстан «Тоқырау» кезеңінде (1970-1985 жылдар). 1970-1980-жылдардың ортасындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық</p>

Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. "Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация" (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы "Тамыз бүлігі"). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. "Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының" қабылдануы;

6) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991-1997 жылдар). "Мемлекеттік тәуелсіздік туралы" Конституциялық заңның қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә. Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. **1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;**

7) Қазақстан Республикасының нығаюы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. "Қазақстан – 2030" стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. "Қазақстан-2050" стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты.

"5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам" Ұлт жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

дамуы. Экономиканың шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы **әкімшілік-әміршілдік** қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноград **оқиғасы**. Д.А. Қонаевтың (1912-1993 жж.) мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі;

4) кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1945-1985-жылдар): **жетістіктері және қайшылықтары**. Білім беру, денсаулық сақтау салаларындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә. Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Мағауин, М. Шаханов, Ә. Кекілбаев, Қ. Мырзалы т.б.). Өнер (театр, кино Ш. Айманов, А. Қарсақбаев, С. Қожықов т.б.);

5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). «Қайта құру» жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, мәселелері, қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986 жылғы желтоқсан **көтеріліс** (себептері, барысы мен салдары). 1986 жылғы желтоқсан **көтерілісінің** қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. «Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация» (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы «Тамыз бүлігі»). КСРО-ның ыдырауы. Семей полигонының жабылуы. **Қазақстан Компартиясының таралуы**. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар, **көппартиялық саяси жүйе қалыптастыруға талпыныстар**. «Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының» қабылдануы;

6) Қазақ мемлекетінің қайта жаңғыруы (1991-1997 жылдар). «Мемлекеттік тәуелсіздік туралы» Конституциялық заңның қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә. Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш

<p>8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. "Болашақ" мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. "Мәдени мұра" мемлекеттік бағдарламасы. "Мәңгілік Ел" жалпыұлттық біріктіруші идеясы. "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" бағдарламасы.</p>	<p>Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы (ұлттық әскер, қауіпсіздік органдар). Мемлекеттік құрылысы және әкімшілік аумақтық құрылымы. Қазақстандағы көппартиялық жүйенің қалыптасуы. Азаматтық қозғалыстар және қоғамдық ұйымдар. Нарықтық экономикаға көшу: маңызы және қиыншылықтары. Дербес ақша-қаржы жүйесінің қалыптасуы. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері және наградалары. Қазақстанның әлемдік қауымдастықта және әлем елдерімен дипломатиялық қатынастар орнату. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. Этно-демографиялық өзгерістер. Халық санағы. Шет елдердегі қазақ диаспорасы. Дүние жүзі қазақтарының құрылтайы. Қазақстандық диаспоралар. 1993 және 1995 жылдардағы Конституция;</p> <p>7) Қазақстан Республикасының нығаюы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. «Қазақстан – 2030» стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі, аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Халықаралық саясаттағы Қазақстанның бастамалары. Қазақстан Республикасының БҰҰ, АӨСШК, ШЫҰ, ЕЭК және т.б. мүше болуы. ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа Елордасы. Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуы. Қазақстанның мемлекеттік стратегиялық даму құжаттары мен бағдарламалары («Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты,</p>
--	--

	<p>«5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам» Ұлт жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә. Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі; «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. Қоғамдық қозғалыстар. Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан Президенттігіне сайлануы. Ұлттық қоғамдық кеңестің құрылуы. (Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2 қыркүйек 2019 ж. Қазақстан халқына арналған «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы мақсатта көрсету). «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаланың қойып отырған міндеттері. Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістері мен қаупі (2020-2021 жж.).</p> <p>8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. «Болашақ» мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. 2019-2020 жж. – Жастар жылы. Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттері. Қазақстандағы қоғамдық келісімді сақтау саясаты. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары. «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы. Ұлттық құндылықтардың артуы. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы. «Ұлы даланың жеті қыры».</p>
24. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:	4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы:

Білім алушылар					
Бөлімше	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	6- сынып VI – XVII ғасырлар	7- сынып XVIII – XIX ғасырлар	8- сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9- сынып XX ғасырды ң екінші жартысы нан бүгінгі күнге дейін
1.1 Этника лық қатынас тар	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антрополо гиялық белгілерін сипаттау	6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, олардың аумақтық орналасуын картада көрсету	7.1.1.1 жоңғар шапқын шылығы кезіндегі демогра фиялық өзгерістер ді және миграциял ық процестер ді түсіндіру	8.1.1.1 демогра фиялық өзгерістер дің себептері мен салдарын анықтау	9.1.1.1 демограф ия лық өзгерісте р дің себеп- салдарлы қ байланы сын талдау арқылы дәйекті қорытын ды жасау

нәтижелер

6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

6-сыныптың соңында білім алушы:

- қазақ тарихының кезеңделуін;
- тас дәуіріндегі ежелгі адамдардың өміріндегі өзгерістерді; кәсіптерін;
- көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын;
- Ботай мәдениетінің ежелгі Қазақ тарихындағы маңызын
- ежелгі адамдар өміріндегі металды игерудің маңыздылығын;
- андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін;
- Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін;
- Арқайым қаласының мысалында қола дәуірінің ежелгі қоныстарының ерекшеліктерін;
- алғашқы адамдардың наным-сенімдерін, дүниетанымын;
- Шілікті және Бесшатыр, Берел, Тасмола археологиялық мәдениеттерінің ерекшеліктерін;
- көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін;
- Қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдардың ерекшеліктерін;
- Есік обасынан табылған «Алтын адам» археологиялық олжасының

<p>5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау</p>	<p>6.1.1.2 XIII-XV ғасырлар дағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау</p>	<p>7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау</p>		<p>9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдер мен сабақтас тықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру</p>	<p>ерекшеліктерін; - Сақ патшайымы Томирисінің, сақ жауынгері Шырақтың тарихтағы ролін; - Сарматтардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынасын; - алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің (үйсіндер мен қаңлылар) құрылуын; - алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің материалдық және рухани мәдениетітегі жетістіктерін; - Ұлы Жібек жолының пайда болуын; - тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін <i>біледі</i>. <i>Білім алушы:</i> - қазақ жеріндегі ерте мемлекеттік құрылымдар мен бірлестіктердің арасындағы сабақтастық байланысты; - атқа міну мәдениеті пайда болуының мәнін; - металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын; - Сақтардың материалдық және рухани мәдениетінің ерекшеліктерін; - ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін; - өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын; - өлкенің аңыз- ертегілерінің мән-мағынасын <i>түсінеді</i> <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i> - ежелгі адамдар өміріндегі өзгерістерді</p>
<p>5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету</p>	<p>6.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқының қалыпта суындағы негізгі кезеңдерді</p>			<p>9.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау</p>	

		анықтау				<p>сипаттауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтауда; - туған өлкенің археологиялық ескерткіштерін сипаттауда; - картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсетуде; - ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсетуде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - археологиялық ескерткіштерді Қазақстан картасынан көрсетуде; - тарихи мұраны жеткізудегі жәдігердің рөлін сипаттауда; - Ә. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындауда; - Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтауда қолданады; <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсетуде; - мұражай жәдігерлеріне вертуалды саяхат жасау арқылы қазақ жеріндегі материалдық және рухани мәдениеттегі жетістіктерін анықтауда; - тарихи деректер негізінде сақтардың шаруашылығының ерекшеліктерін, еңбек құралдары мен қару түрлерін анықтауда
		6.1.1.4 «қазақ» этнонимінің мағынасын түсіндіру				
1.2 Әлеуметтік қатынастар	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету	6.1.2.1 қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау	7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау	9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистика	

					лық мәліметтер негізінде талдау		қолданады.
	5.1.2.2.Әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	6.1.2.2. Өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттау	7.1.2.2. қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	8.1.2.2. соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау			<p>7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p>Пәндік нәтижелер бойынша 7-сыныптың соңында білім алушы</p> <ul style="list-style-type: none"> - ортағасырлық Қазақ тарихының кезеңделуін; - ерте орта ғасырлардағы мемлекеттер: Батыс Түрік қағанаты, Түргеш қағанаты, Қарлұқ қағанаты, Оғыз қағанаты, Қимақ қағанатының даму ерекшеліктерін; - X ғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін, қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін; - түркі мәдениетінің әлемдік өркениеттің дамуына қосқан үлесін; - түркі әлемінің көрнекті мәдениет және ғылым қайраткерлерін; - XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді; - XIII - XV ғасырлардағы мемлекеттердің қоғамдық-саяси құрылысындағы ортақ белгілерді; - ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін; - Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін; - «қазақ» этнонимінің мағынасын; - Қазақ хандығы құрылуының тарихи
2) мәдениеттің дамуы:							
Бөлімше	5- сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын -V ғасыр	6- сынып VI – XVII ғасырлар	7- сынып XVIII – XIX ғасырлар	8- сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9- сынып XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін		

2.1 Дүние таным мен дін	5.2.1.1 алғашқы адамдар дың наным- сенімдерін сипаттау	6.2.1.1 түркілердің дүниетаным- дық ерекшелікте рін түсіндіру	7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет- ғұрыптард ың құндылық тары мен маңызды лығын анықтау	8.2.1.1 мемлекет тің діни саясаты ның мақсаты мен салдарын анықтау	9.2.1.1 дәстүрлі және деструктив ті діни ағымдар мен ұйымдард ың іс- әрекетін талдау	<p>маңызын;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің тарихи маңызын; - Біртұтас қазақ мемлекеті қалыптасуының тарихи маңызын; - қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін; - қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін <i>біледі</i>. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ерте орта ғасырлардағы мемлекеттердің қазақ халқының қалыптасуындағы рөлін; - Атлах шайқасының тарихи маңызын; - қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын; - Жошы ханның әлем тарихындағы орнын; - Қазақ хандарының сыртқы саясатын; - Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін; - көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын; <p>Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - қазақ халқының қалыптасуындағы негізгі кезеңдерді; - «Ұлық Ұлыс» ұғымын мәнін; - түркілердің дүниетанымдық
	5.2.1.2 ежелгі тайпалар дың дүниетаны мын сипаттау	6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау	7.2.1.2 отаршыл дық саясаттың ұлттық құндылық тарға кері әсерін талдау		9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблея сының дінаралық, этносарал ық келісім мен ішкі тұрақтылы қ ты нығайтуда ғы ықпалын бағалау	

		6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтас-тығын сипаттауда «Ұлы Дала Елі» ұғымын қолдану			9.2.1.3 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау	ерекшеліктерін; - ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын; - күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын; - ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін; - түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын;
2.2 Өнер мен әдебиет	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау	7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санға тигізген әсеріне баға беру	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау	- көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін; - көшпелілердің әскери өнер жетістіктерін; - Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін; - Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси біртұтастығының қалпына келуінің тарихи маңызын; - туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін; - тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін; - Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарихи-Рашиди» еңбегінің тарихи маңызын; - ортағасырдағы Қазақстан жерін зерттеген саяхатшылардың еңбектерінің тарихи маңызын; - қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін;

<p>5.2.2.2 археология лық деректерге сүйене отырып, Андронов мәдениеті нің белгілерін анықтау</p>	<p>6.2.2.2 ортағасыр лық сәулет өнері ескерткіш терінің ерекшелікте рін түсіндіру</p>	<p>7.2.2.2 А. Құнан баевтың ақын, ойшыл, қоғам қайрат кері ретіндегі рөлін айқындау</p>	<p>8.2.2.2 Ахмет Байтұр сыновты қазақ тіл білімінің негізін салұшы, қоғам қайраткері ретінде бағалау</p>	<p>9.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығарма лары ның әлем әдебиетін дегі орнын бағалау</p>	<p>- Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін түсінеді. <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - түркі тілдес тайпалардың аумақтық орналасуын картада көрсетуде; - XIII-XV ғасырлардағы Қазақстан аумағында құрылған мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтауда; - өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын, салт-дәстүрін сипаттауда; - Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректерді қолдану арқылы қоғамның тұрмысы мен мәдениетінің ерекшеліктерін талдауда; - «Ұлы Дала Елі» ұғымын тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда; - Қазтуған, Доспамбет, Шалкиіз, Жиёмбет, Марғасқа, Ақтамберді шығармаларындағы ұлттық құндылықтарды сипаттауда; <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректер негізінде Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтауда;
<p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшелік терін сипаттау</p>	<p>6.2.2.3 көшпелілер дің әскери өнер жетістікте рін сипаттау</p>	<p>7.2.2.3 ұлттық музыка лық аспаптар дың қолдану ерекшелік терін сипаттау</p>	<p>8.2.2.3 өнер мен әдебиет тегі өзгерістер ді анықтау</p>	<p>9.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденция ла рын айқындау</p>	<p>- тарихи деректерді қолдану арқылы қоғамның тұрмысы мен мәдениетінің ерекшеліктерін талдауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Ұлы Дала Елі» ұғымын тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда; - Қазтуған, Доспамбет, Шалкиіз, Жиёмбет, Марғасқа, Ақтамберді шығармаларындағы ұлттық құндылықтарды сипаттауда; <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректер негізінде Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтауда;

<p>5.2.2.4 Есік обасынан табылған «Алтын адам» археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде Махмұд Қашғари, Жүсіп Баласағұн және Ахмет Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру</p>	<p>7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау</p>	<p>8.2.2.4 Ә. Қашау баев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру</p>	<p>9.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу («Мәдени мұра», «Болашақ абағдар:рухани жаңғыру» бағдарламалары)</p>	<p>- «Кодекс Куманикус» сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтауда қолданады.</p> <p>8-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p><i>Пәндік нәтижелер бойынша 8-сыныптың соңында білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайын; - Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және Отан қорғаушы батырларды; - XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясатының мәнін; - Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатын; - Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын; - Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуін; - XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерін;
---	--	---	--	--	--

5.2.2.5 Ә. Марғұланды ғалым-археолог ретінде айқындау	6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау	7.2.2.5 өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын құру	8.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау		<p>- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді <i>біледі</i>.</p> <p><i>Білім алушы:</i></p> <p>- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саяси жағдайындағы өзгерістерді;</p> <p>- Қазақ-жоңғар соғыстарының барысын және батырлардың . Отан қорғаудағы маңыздылығын;</p>
5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну	6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру	7.2.2.6 түрлі дереккөздер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау			<p>- XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясатының мәнін;</p> <p>- Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының ішкі және сыртқы саясатының ерешеліктерін;</p> <p>- Ресей империясының отаршылдық саясатына қарсы ұлт-азаттық күресінің маңызын;</p>
5.2.2.7 тарихи мұраны жеткізудегі жәдігердің рөлін сипаттау	6.2.2.7 өлкенің дәстүрлі көркем мәдениетін жандандыруға үлесін қосқан шеберлерді айқындау				<p>- Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы және Ресейдің әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілу себептерін;</p> <p>- XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстарының себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдерінің ерекшеліктерін;</p> <p>- XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елінің әлеуметтік</p>

	5.2.2.8 өлкедегі тарихи ескерткіш тердің құндылығын түсіну					<p>экономикалық және мәдени өміріндегі өзгерістерді;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін; - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын; - Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын; - патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді; - отаршылдық саясаттың ұлттық құндылықтарға кері әсерін; - Жәңгір ханның билігі кезіндегі Бөкей ордасындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістерді; - отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін; -Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын <i>түсінеді.</i> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - қазақ хандығындағы әскери бекіністердің салынуының мақсаттарын талдауда; - қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қортындысына сүйніп, олардың қызметін сипаттауда; - қазақ хандығындағы әскери
	5.2.2.9 өлкенің аңыз- ертегілерінің мән- мағынасын түсіндіру					
2.3 Білім және ғылым	5.2.3.1 қазақстан дық ғалымдар дың археология лық жаңалықта рын білу	6.2.3.1 көне түркі жазуының тарихи маңызын түсіндіру	7.2.3.1 Ш. Уәли хановтың ғылыми зерттеу лерінің тарихи құндылы ғын анықтау	8.2.3.1 ұлттық баспасөз дің қоғамдық- саяси сананы оятудағы рөліне баға беру	9.2.3.1 Е.Бекмаха новтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау	

	6.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау	7.2.3.2 XIX ғ. білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру	8.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын нықтау	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру	<p>бекіністердің салынуының мақсаттарын анықтауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығының тарихи деректеріне сүйене отырып, оның ішкі және сыртқы саясатының жетістіктерін баяндауда; - қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің деректерін пайдаланып, себеп-салдарын талдауда; - қолданбалы өнер материалдарын зерделеп жетістіктерін сипаттауда; - салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын сипаттауда; - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беруде; - Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдауда; - Жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді талдауда; - Қазақ жеріне жасалған әскери-барлау экспедициялардың қызметін сипаттауда; - Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалауда;
	6.2.3.3 «Кодекс Куманикус» сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау	7.2.3.3 Ы. Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау	8.2.3.3 XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау		
	6.2.3.4 Мұхаммед Хайдар Дулатидің «Тарихи-Рашиди» еңбегінің тарихи маңызын түсіндіру	7.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің тарихи	8.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне		

			дерек ретіндегі маңызын айқындау	баға беру			<ul style="list-style-type: none"> - қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалауда; - Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтауда қолданады; <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда; - салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтауда; - дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтауда; - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалауда қолданады.
			7.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну				

3) мемлекеттің дамуы:

Бөлімше	5-сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын – V ғасыр	6-сынып VI-XVII ғасырлар	7-сынып XVIII - XIX ғасырлар	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
3.1. Мемлекеттің ішкі саясаты	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік	7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру

9-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

9-сыныптың соңында білім алушы:

- XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді;
- қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметін;
- «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы

	қағанатының құрылуының тарихи маңызын анықтау	халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру	Мемлекеттік Думасындағы ызметіне баға беру	және өзіндік интерпретация жасау	<p>қызметін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметін; - Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30 жылдардағы экономикалық саясатын; - Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатының салдарын; - күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын; - XX ғасырдың 20-30-жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын; - XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді; - қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсыновтың қазақ тіл білімінің негізін салып, дамытудағы қызметін; - Көрнекті жазушылар Ж.Аймауытов, С.Торайғыров, М.Жұмабаев, Қ.Кемеңгерұлы, Б. Майлин, І. Жансүгіровтың шығарамаларының мақсатын; - Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы қызметін - Қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін; - Б. Момышұлының Ұлы Отан
5.3.1.2	6.3.1.2	7.3.1.2	8.3.1.2	9.3.1.2	
ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау	Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау	XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру	қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру	
5.3.1.3	6.3.1.3	7.3.1.3	8.3.1.3	9.3.1.3	
тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін түсіндіру	X ғ. – XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп,	Ресей империясының отарлық саясатының себеп-	1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау	Қазақстан Республикасының Конституциясын мемлекеттің тұрақты	

	олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау	салдарын анықтау	және тұлғалардың рөліне баға беру	даму кепілі ретінде бағалау	<p>Соғысы кезіндегі көрсеткен ерлігін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ұлы Отан Соғысында батырлығымен танылған қазақтың батыр қыздарының ерлігін; - соғыс жылдарындағы халық рухын көтерген өнер мен әдебиеттің белгілі тұлғаларының (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) қызметін біледі <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестердің мәнін; - қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін; - 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің салдары (қазақ, қырғыз халқының геноциді) мен тарихи маңызын; - «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы идеясын - қазақ зиялыларының (М.Дулатов, А.Байтұрсынов, Ж.Досмұхамедов, Х.Досмұхамедов, М.Тынышбаев, М.Шоқай) қоғамдағы рөлі мен қызметінің ұлттық санаға тигізген әсерін; - XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын; - 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін;
	6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру	7.3.1.4 патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру	8.3.1.4 «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын талдау	9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау	
	6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау	7.3.1.5 халықтың отаршылыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау	8.3.1.5 Әлихан Бөкейхановтың саяси көшбасшылық қызметіне баға беру	9.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру	
	6.3.1.6 картаны қолданып	7.3.1.6 ұлт-азаттық	8.3.1.6 Қазақстанда	9.3.1.6 Қазақстанның	

		XIII-XV ғасырлар дағы мемлекеттер дегі саяси үдерістерді түсіндіру	көтеріліс басшыларының рөлін баға беру	құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру	тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау	<ul style="list-style-type: none"> - қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін; - Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөлін; - қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін; - соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын; - соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестердің мәнін сипаттауда; - қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметінің ролін көрсетуде; - тарихи деректер негізінде «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту жолындағы қызметін сипаттауда; - Қазақ халқының саяси көшбасшыларының қоғамдық-саяси, мемлекеттік және ағартушылық қызметінің қажеттілігін баяндауда; - деректер негізінде Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы және 20-30 жылдардағы экономикалық саясатын
		6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау		8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 – жылдар дағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау	9.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру	
		6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау			9.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау	
		6.3.1.9 Қазақ хандығы			9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік	

		құрылуының тарихи маңызын анықтау			стратегияларды талдау	<p>себепін анықтауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректер негізінде қазақ зиялыларының Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» саясатына қарсылығын анықтауда; - күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарының себепін талдауда; - XX ғасырдың 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының кері әсерін көрсетуде - XX ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістердің ерекшеліктерін айқындауда <i>қолданады</i> <i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i> - XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді салыстырмалы талдауда (жұмысшылар ереуілдері, Қарқаралы петициясы); - 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беруде; - «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту саясатын салыстырмалы талдауда; - тарихи деректер негізінде Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшық қызметіне баға беруде; - тарихи картаны пайдаланып, азамат соғысының негізгі оқиғаларын сипаттауда; - Қазақстанда құрылған ұлттық
		6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау			9.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөліне баға беру	
		6.3.1.11 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау			9.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау	
		6.3.1.12 туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерліктері мен				

		еңбегін сипаттау				автономиялардың маңыздылығына баға беруде; - ХХ ғасырды 20-30 –жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдауда; - тарихи картаны пайдаланып, Қазақ АКСР-нің шекараның өзгеруін анықтап, сипаттауда; - соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И.Шухов) халық рухын көтерудегі маңызын бағалауда; - ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беруде; - тарихи деректер негінде кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын талдап, анықтауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерге талдағанда; - күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдап, сипаттағанда; - 1921-1922 жылдардағы жер-су реформаларының маңыздылығы мен нәтижелерін сипаттағанда; - тарихи құжаттар бойынша Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдауда;
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау	6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциялық үдерісін түсіндіру	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру	8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау	9.3.2.1 ХХ ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау	
	5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау	7.3.2.2 қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау	8.3.2.2 Б. Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау	9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беру	
		6.3.2.3 Атлаш шайқасының тарихи	7.3.2.3 Абылай ханның диплома		9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық	

	маңызын талдау	тиялық шеберлігі мен саясатын бағалау		және халықаралық ұйымдармен байланыстарын талдау	<p>- деректер негізінде Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдегенде қолданады.</p> <p>10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p><i>10-сыныптың соңында білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған саяси- әлеуметтік, экономикалық мәселелерді; - XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын; - Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін - Кеңес үкіметі кезіндегі қоғам қайраткерлерінің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметін - Карлаг жүйесінің жойылуына Кеңгір лагеріндегі көтерілістің әсерін анықтау - өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасауды; - әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдауды; - 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығын; - «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын; - Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі
	6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау			9.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау	
	6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру				

		6.3.2.6 Қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау				<p>тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын;</p> <ul style="list-style-type: none"> - өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын; - Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын; - Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалауды; - ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды; - Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін; - қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын; - Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуын тарихи құжаттар негізінде сипаттауды; - Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін; - қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын; - «Байқоңыр» ғарыш айлағының әлемдік ғылымдағы рөлін; - қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөлін ;
		6.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау				
4) Қазақстанның экономикалық дамуы:						
Бөлім□е	5-сынып шамамен 1 миллион жыл бұрын - V ғасыр	6-сынып VI-XVII ғасырлар	7-сынып XVIII - XIX ғасырлар	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы нан бүгінгі күнге дейін	
4.1 Шаруашылық	5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау	6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы	7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының	8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашы	

	өзара экономикалық байланыстарын анықтау	шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау	жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау	лығында орын алған өзгерістерге баға беру	<ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттерін; - Қазақ КСР-ң тілдер туралы Заңы қабылдануының маңыздылығын; - Сегізінші «алтын» бесжылдық халықтың әл-ауқатын көтерудегі ықпалын; - Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын; - Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістер мен қаупін түсінеді. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдауда; - ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» мақаласының өзектілігін айқындауда; - Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалауда; - ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік «Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламаларының қажеттілігін сипаттауда; - Елбасы Н.Назарбаевтың еңбектерін зерделеуде; - «Мәңгілік Ел» Жалпыұлттық идеясы, «Ұлы Даланың жеті қыры»
5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру	6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау	8.4.1.2 күштеп ұжымдас тыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын талдау	9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік экономикалық мәселелерді талдау	
		7.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметіне баға беру		9.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау	
		7.4.1.4		9.4.1.4	

			өлке дамуының маңызды кезеңдерін анықтау		аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау	<p>мақаласының маңыздылығын бағалауда қолданады.</p> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беруде; - дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдауда; - қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беруде; - қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасауда; - білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беруде қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдауда; - нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдауда; - Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдауда; - сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеуде; - демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау	7.4.2.1 капиталистік қатынастардың экономикаға ықпалын анықтау	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриаландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау	9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау	
	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру	6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау	8.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделгендігін дәлелдеу	9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау	
	5.4.2.3 Ұлы Жібек				9.4.2.3 Қазақстан	

	жолының пайда болуын түсіндіру				ның әлемдік экономикаға кірігуін талдау	<p>арқылы дәйекті қорытынды жасауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы танылуына баға беруде; - Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен байланыстарын талдауда; <p>Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындауда қолданады.</p>
					9.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу	
<p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы Үлгілік оқу бағдарламасына қосымша</p> <p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар</p> <p>1) 5-сынып:</p>						<p style="text-align: center;">Салыстырмалы кесте бойынша талдау</p> <p>Пәннің атауы "Қазақ тарихы" болып өзгертілді. Пәннің аты «Қазақ тарихы» болғанымен, оның негізгі өзегі Қазақстанның тарихи дамуын қарастыратыны анық.</p> <p>«Қазақ тарихы» пәнінен меңгерілетін</p>

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары	білім мазмұны бойынша метапәндік құзыреттіліктер енгізілді. Пәннің базалық мазмұн бойынша төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. 6-сыныпқа арналған базалық мазмұн білім алушыларды тарихты түсінуге дайындау мақсатында кіріспемен толықтырылды: <i>Тарихқа кіріспе. Қазақ тарихы туралы біз қандай деректерден білеміз? Қазақстанның тарихи картасы. Қазақстанның ежелгі тарихын кезеңдеу.</i> Кіріспеде пәннің алғаш оқытылып жатқандығын ескере отырып, оларды тарихи кезеңдеудің негіздерімен, Қазақстанның тарихи картасымен таныстыру қарастырылады. Сонымен қатар этникалық тарих бойынша тақырыптар
1- тоқсан			
Қазақстандағы ежелгі адамдардың өмірі	Кіріспе сабақ	Ежелгі Қазақстан тарихына жалпы шолу	
	Зерттеу сұрағы: Қазақстанның ежелгі тарихында не оқытылады?		
	Алғашқы адамдардың өмірі	5.1.1.1 алғашқы адамдардың антропологиялық белгілерін сипаттау;	
	Зерттеу сұрағы: Алғашқы адамдар қалай өмір сүрді?	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс-тіршілігін шығармашылық түрде көрсету	
	Қазақстан аумағындағы тас дәуірінің тұрақтары	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу;	
Зерттеу сұрағы: Археологтар Қазақстан жерінен тас дәуіріне жататын қандай олжаларды тапты?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау		
Адамдардың шаруашылық өміріндегі өзгерістер және еңбек құралдарының жетілдірілуі	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау;		
Зерттеу сұрағы: Мезолит пен неолит дәуірлерінде алғашқы адамдардың өмірі қалай өзгерді?	5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау		
Ботай мәдениеті	5.4.1.1 ежелгі адамдардың кәсібін сипаттау		
Зерттеу сұрағы: Не себепті ботайлықтарды жылқыны алғашқы қолға үйретушілер			

	деп атайды?		мен түсініктер енгізілді: <i>Қола дәуіріндегі Қазақстан. Қазақстан аумағындағы этникалық үдерістер. Қазақстан аумағындағы тарихи-мәдени қауымдастықтар. Беғазы-Дәндібай мәдениеті. Мал шаруашылығының түрлі формаларының пайда болуы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Ежелгі қоныстар. Ежелгі наным-сенімдер және өнер. Ерте мемлекеттік құрылымдар. Ерте мемлекеттік құрылымдардың тарихы. Грек, парсы жазба ескерткіштері. Сақ патшайымы Томирисінің парсы патшасы Кирге қарсы күресі, Шырақтың ерлігі, Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы күресі; Білім</i>
	Қазақстан аумағында металлургияның пайда болуы Зерттеу сұрағы: Қазақстан жерінде металды өндіру ежелгі адамдардың өмірін қалай өзгертті?	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру	
	Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы қола дәуірі ескерткіштерінің қандай ерекшеліктері бар?	5.2.2.2 археологиялық деректерге сүйене отырып, андронов және беғазы-дәндібай мәдениеттерінің белгілерін анықтау; 5.2.2.5 Ә.Марғұланның Қазақстан археологиясының дамуына қосқан үлесін айқындау	
	Қазақстандағы жартастарға салынған ежелгі суреттер Зерттеу сұрағы: Тасқа салынған суреттер ежелгі адамдардың дүниетанымын қалай бейнелейді?	5.2.1.1 алғашқы адамдардың наным-сенімдерін сипаттау; 5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау	
	Ежелгі адамдардың өміріне саяхат	5.1.2.1 алғашқы адамдардың тұрмыс- тіршілігін шығармашылық түрде көрсету	
Өлкетану	Туған өлкенің аңыз-ертегілері	5.2.2.9 өлкенің аңыз-ертегілерінің мән-мағынасын түсіндіру	
2- тоқсан			
Ежелгі көшпелілер өмірі	Қазақстан аумағында темірдің игерілуі Зерттеу сұрағы: Темір өндіру	5.4.2.2 металл өндірісі жетілуінің шаруашылық салаларына тигізген ықпалын түсіндіру	

	<p>адамдар өмірін қалай өзгертті?</p>		<p>алушыларда Қазақстан тарихын оқытылу басталғаннан бастап қазақтар осы аумақтың автохтонды халқы болып табылатындығы туралы нақты түсінік қалыптасуы үшін осы тақырыптарға назар аудару қажет. Ерте ортағасырлық мемлекеттерді оқытуға арналған бөлімдерде материал неғұрлым нақтыланған, түркі мемлекеттерінің тарихын тереңірек және жан-жақты оқытуға бағытталған бірқатар мақсаттар енгізілген. Тарихи картаны және тарихи деректерді пайдалануға назар аударылады. Бағдарламаға жоғары деңгейдегі бағалау, талдау, түсіндіру дағдыларын қалыптастыруға бағытталған мақсаттар енгізілген.</p> <p>Білім</p>
<p>Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Көшпелі мал шаруашылығы неліктен Қазақстанның ежелгі тұрғындары шаруашылығының негізгі түріне айналды?</p>	<p>5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін білу</p>		
<p>Ежелгі көшпелілердің материалдық мәдениеті</p> <p>Зерттеу сұрағы: Көшпелілер баспанасының ерекшелігі неде?</p>	<p>5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну</p>		
<p>Ежелгі көшпелілердің дүниетанымы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің қандай салт-дәстүрлері бүгінгі күнге дейін сақталды?</p>	<p>5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау</p>		

Сақтар	Сақтар туралы тарихи мәліметтер Зерттеу сұрағы: Қандай тарихи дереккөздер сақтар туралы мәлімет береді?	5.3.1.1 картадан тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	алушыларды қажетті ғылыми терминологиямен таныстыру мақсатында бірқатар мақсаттар өзгертіліп, толықтырылды. Мәселен, «ежелгі адамның кәсібін сипаттау» мақсаты орнына «палеолит дәуіріндегі алғашқы адамдардың кәсіптерін сипаттау» мақсатымен ауыстырылды. Бұрын дәуірдің бір бөлімінде қарастырылған мезолит пен неолит осы дәуірлердің әрқайсысында адам өмірінде айтарлықтай өзгерістер болғанына сүйене отырып, екі түрлі тарауда ұсынылды Білім алушылардың Қазақстан аумағында алғаш рет жылқылар қолға үйретілгендігін түсінуі үшін атқа міну мәдениеті ұғымы енгізілді. Бір мақсатта бұрын қаралған
	«Алтын адам» археологиялық олжасы Зерттеу сұрағы: Есік обасынан табылған «Алтын адам» кім болды?	5.2.3.1 қазақстандық ғалымдардың археологиялық жаңалықтарын білу; 5.2.2.4 Есік обасынан табылған «Алтын адам» археологиялық олжасының ерекшеліктерін анықтау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	
Өлкетану	Өлкенің тарихи ескерткіштері	5.2.2.8 өлкедегі тарихи ескерткіштердің құндылығын түсіну	
3- тоқсан			
Сақтар	Шілікті және Бесшатыр патша қорғандары Зерттеу сұрағы: Неліктен Шілікті мен Бесшатыр «патша қорғандары» деп аталады?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшелік терін түсіндіру; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	
	Берел қорғандары Зерттеу сұрағы. Берел қорымынан табылған олжалар сақтардың мәдениетін қалай сипаттайды?	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау	
	Тасмола археологиялық	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау;	

	<p>мәдениеті</p> <p>Зерттеу сұрағы: «Мұртты обалардың» ерекшелігі неде?</p>	5.2.1.2 ежелгі тайпалардың дүниетанымын сипаттау	<p>Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері үшін осы мәдениеттердің ерекше ерекшеліктеріне сүйене отырып, 2 мақсат тұжырымдалды. Білім алушыларды қола дәуірінің көне қалаларымен таныстыру мақсатында ежелгі Арқайым қонысы туралы мақсат қойылды. Бағдарламаның мазмұнына Қазақстан аумағында болған этникалық процестерге қатысты толықтырулар енгізілді. «Қазақстан тарихындағы ғұндар» бөлімін оқыту кезінде қазақ этносының қалыптасу жолдары туралы түсінікті қалыптастыру үшін «этногенез» ұғымы енгізіледі.</p> <p>«Қазақ тарихы» пәні бойынша базалық білім мазмұнына сәйкес 6-10 сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер</p>
	<p>Сақ патшайымы Томирис</p> <p>Зерттеу сұрағы: Тарихи деректерде Томирисің бейнесі қалай сипатталған?</p>	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау	
	<p>Шырақтың ерлігі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Сақтар тәуелсіздік үшін қалай күресті?</p>	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау	
	<p>Сақтардың Александр Македонский әскеріне қарсы күресі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Александр Македонский дің сақтарға жасаған жорығы сәтсіз аяқталды?</p>	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау	
Үйсіндер мен қаңлылар	<p>Үйсіндер туралы жазба деректер</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қытай авторлары үйсіндердің өмірін қалай сипаттады?</p>	5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	
	<p>Қаңлылардың қалалық мәдениетінің дамуы</p>	5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы	

	Зерттеу сұрағы: Қаңлыларда қала мәдениетінің дамуы немен байланысты?	мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	берілген.
	Қаңлылардың қоғамдық құрылысы Зерттеу сұрағы: Сыма Цянь қаңлы қоғамын қалай сипаттады?	5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	
	Үйсіндер мен қаңлылардың материалдық және рухани мәдениеті Зерттеу сұрағы: Үйсіндер мен қаңлылар мәдениетінің ерекшеліктері қандай?	5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.2.2.6 көшпелілердің әлемдік өркениетке қосқан үлесін түсіну	
Өлкетан	Өңірдің тарихи тұлғалары: билер, батырлар және ақындар	5.3.1.3 тарихи тұлғалардың туған өлке тарихындағы ролін түсіндіру	
4- тоқсан			
Ғұндар	Ғұн тайпаларының бірігуі Зерттеу сұрағы: Неге Мөде шаньюй «Жер – мемлекеттің негізі» деді?	5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.3.1.2 ежелгі мемлекеттік бірлестіктердің құрылуын түсіндіру	
	Ғұндардың көрші мемлекеттермен қарым-қатынастары	5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	

	<p>Зерттеу сұрағы: Ғұндармен Ұлы Қытай қорғанының салынуы арасында қандай байланыс бар?</p>		
	<p>Ғұндардың Батысқа қоныс аударуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ғұндардың Батысқа қоныстануы қандай өзгерістерге әкелді?</p>	5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету	
	<p>Атилла және оның жаулаушылық жорықтары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ежелгі авторлар Атиллаға қандай баға береді?</p>	5.1.1.3 ғұндардың қоныс аудару бағыттарын тарихи картадан көрсету; 5.3.2.2 Қазақстан аумағындағы алғашқы мемлекеттік бірлестіктердің көрші елдермен қарым-қатынасын анықтау	
Сармат тар	<p>Сарматтардың қоғамдық құрылысы мен шаруашылық өмірі</p> <p>Зерттеу сұрақтары: Сармат қоғамы несімен ерекшеленеді?</p>	5.2.2.1 археологиялық ескерткіштерді сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі тайпалардың қолданбалы өнер ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.1 картада тайпалық одақтардың орналасуын көрсету; 5.1.2.2 әлеуметтік топтардың ерекшеліктерін түсіндіру	
	<p>Сарматтардың саяси тарихы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Сарматтар қандай мемлекеттермен өзара қарым-қатынаста болды?</p>	5.3.2.1 Қазақстан аумағындағы ерте көшпелілердің халықаралық сахнадағы орнын анықтау	
Ежелгі Қазақстан тарихына шолу	Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты	5.1.1.2 Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпатын анықтау	

	Зерттеу сұрағы: Ежелгі Қазақстан адамдарының антропологиялық тұрпаты қалай өзгерді?	
	Ежелгі Қазақстанға саяхат	5.4.1.1 ежелгі адамдардың алғашқы кәсібін сипаттау; 5.4.1.2 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің қалыптасуын түсіндіру; 5.4.2.1 еңбек құралдары мен қару түрлерін сипаттау; 5.4.2.3 Ұлы Жібек жолының пайда болуын түсіндіру
Өлкетану	Өлкетану мұражайы және тарихи жәдігерлер	5.2.2.7 тарихи мұраны жеткізудегі жәдігерлердің рөлін сипаттау
Қайталау		

2) 6- сынып:

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
VI - IX ғасырлардағы Қазақстан	Кіріспе сабақ	Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихына жалпы шолу
	Зерттеу сұрағы: Орта ғасырлардағы Қазақстан тарихы нені оқытады?	
	Қазақстан аумағындағы ерте ортағасырлық мемлекеттер	6.3.1.1 оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы Түрік қағанаты құрылуының тарихи маңызын анықтау;
	Зерттеу сұрағы: VI-IX ғасырларда билік құрған қай қағандардың есімдері тарихта	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын

	сақталды?	анықтау; 6.3.2.2 ерте түрік қағанаттарының сыртқы саясатының негізгі бағыттарын анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттау үшін «Ұлы Дала» ұғымын қолдану	
	Көне түркі жазуы Зерттеу сұрағы: Білге қаған мен Күлтегіннің мемлекетті нығайтудағы саясаты бізге қандай деректерден белгілі?	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.3.1 көне түркі жазуының маңызын түсіндіру	
	Атлах шайқасы Зерттеу сұрағы: Неліктен Атлах шайқасын «халықтар шайқасы» деп атайды?	6.3.2.3 Атлах шайқасының тарихи маңызын талдау; 6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау	
	Оғыз мемлекеті Зерттеу сұрағы: Қазақстанның орта ғасырлар тарихында Оғыз мемлекетінің алатын орны қандай?	6.3.1.2 VI-IX ғасырлардағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау	
	Қимақ қағанаты Зерттеу сұрағы: Қимақтарда қалалық мәдениетінің дамуын қандай деректер дәлелдейді?	6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау; 6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарды анықтау	
	Түріктер туралы тарихи деректер Зерттеу сұрағы: Қытай және	6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау;	

	араб деректері түркілер туралы қандай ақпарат береді?	6.2.1.1 түркілердің дүниетанымдық ерекшеліктерін түсіндіру	
	Түркі әлемі қалыптасуының басталуы Зерттеу сұрағы: Түрік тілдес халықтардың миграциясы Еуразия тарихына қаншалықты әсерін тигізді?	6.3.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын табу арқылы түркі тілдес тайпалардың миграциясын түсіндіру; 6.1.1.1 түркі тілдес тайпаларды атап, картадан олардың аумақтық орналасуын көрсету	
Өлкетану	Топонимдер – өткен заманның куәгерлері (жер-су атауларының тарихы).	6.2.2.6 жергілікті жер, қала, өзен, көл, тау атауларының шығу тарихын түсіндіру	
2- тоқсан			
X ғасыр – XIII ғасырдың басындағы Қазақстан	X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан аумағындағы саяси процестер Зерттеу сұрағы: X ғасыр - XIII ғасырдың басында саяси карта қаншалықты өзгерді?	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау	
	Қарахан мемлекеті Зерттеу сұрағы: Неліктен Қарахан мемлекеті ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялады?	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 6.2.1.2 ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 6.3.1.4 тарихи ұғымдарды қолданып, Қарахан мемлекетіндегі жер иелену ерекшеліктерін түсіндіру	
	Наймандар, керейіттер және жалайырлар	6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын	

	<p>Зерттеу сұрағы: Наймандар, керейіттер мен жалайырлардың ортағасырларлық саяси сахнадағы рөлі қандай болды?</p>	<p>анықтау</p>	
	<p>Қыпшақ хандығы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Не себепті Еуразия даласы «Дешті Қыпшақ» деп аталды?</p>	<p>6.3.1.3 X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау;</p> <p>6.3.2.4 қыпшақтардың Еуразия тарихындағы орнын анықтау;</p> <p>6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау;</p> <p>6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттауда «Ұлы Дала» ұғымын қолдану</p>	
	<p>Халықаралық байланыстардың дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы халықаралық байланыстардың дамуына ықпал етті ме?</p>	<p>6.4.2.2 Ұлы Жібек жолының халықаралық қатынастардың дамуындағы орнын анықтау</p>	
	<p>Ортағасырлық Қазақстанның экономикалық және мәдени дамуына Ұлы Жібек жолының ықпалы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Ұлы Жібек жолы ортағасырлық Қазақстанның экономикалық</p>	<p>6.4.2.1 Ұлы Жібек жолының қала мәдениетінің дамуына әсерін анықтау;</p> <p>6.4.1.1 көшпелілер мен отырықшылар арасындағы өзара экономикалық байланыстарын анықтау;</p> <p>6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру</p>	

	және мәдени дамуына қалай әсер етті?		
	Түріктердің материалдық және рухани мәдениеті Зерттеу сұрағы: Әлем өркениетінің дамуына түрік мәдениеті қандай үлес қосты?	6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау; 6.2.2.2 ортағасырлық сәулет өнері ескерткіштерінің ерекшеліктерін түсіндіру; 6.2.3.2 Әл-Фарабидің және басқа да ғалымдардың ортағасырлық ғылымның дамуына қосқан үлесін анықтау; 6.2.2.4 түркі кезеңіндегі қоғамды бейнелеуде М. Қашғари, Ж. Баласағұн және А. Яссауи еңбектерінің тарихи құндылығын түсіндіру; 6.2.3.3 «Кодекс Куманикус» сөздігінің халықаралық байланыстардағы рөлін анықтау	
Өлкетану	Мәдени-тарихи дәстүрді сақтаушылар: өлкенің ұлттық қолөнері	6.2.2.7 өлкенің дәстүрлі көркем мәдениетін жандандыруға үлесін қосқан шеберлерді айқындау	
Қайталау			
3- тоқсан			
XIII - XV ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақстан	Моңғол империясының құрылуы Зерттеу сұрағы: Моңғолдар мемлекеттілік деңгейге қалай жетті?	6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнеріндегі жетістіктерін сипаттау; 6.3.1.6 картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру	
	Қазақстандағы моңғол шапқыншылығы Зерттеу сұрағы: Неліктен Шыңғыс хан әскерлері Отырарды алты ай бойы ала алмады?	6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру; 6.3.1.5 Отырарды қорғаудағы қала халқының ерлігін сипаттау	

<p>Моңғол шапқыншылықтарының салдары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Орталық Азияға ең үлкен өзгерісті әкелген кімдер: қыпшақтар ма, әлде моңғолдар ма?</p>	<p>6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p> <p>6.3.1.8 Қазақстан аумағындағы мемлекеттердің басқару жүйесінің ерекшеліктерін анықтау</p>	
<p>Қазақстан аумағында ұлыстардың құрылуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Моңғол ұлыстарының құрылуы нәтижесінде саяси картада қандай өзгерістер болды?</p>	<p>6.3.1.6 картаны қолдану арқылы XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси процестерді түсіндіру;</p> <p>6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p> <p>6.3.1.7 ортағасырлық мемлекеттердің ыдырауының негізгі және жанама себептерін анықтау</p>	
<p>Ақ Орда</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы Ақ Орданың рөлі қандай болды?</p>	<p>6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру;</p> <p>6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p> <p>6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру</p>	
<p>Моғолстан. Әбілқайыр хандығы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Моғолстан мен Әбілқайыр мемлекеттеріндегі оқиғалар</p>	<p>6.3.1.6 картаны қолданып XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердегі саяси үдерістерді түсіндіру;</p> <p>6.1.1.2 XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің этноәлеуметтік құрылымын анықтау;</p>	

	қандай саяси өзгерістерге әкелді?	6.3.2.5 тарихи оқиғалардың өзара байланысын анықтап, Қазақстан аумағында XIII - XV ғасырларда құрылған мемлекеттердің сыртқы саясатын түсіндіру
	XIII - XV ғасырлардағы Қазақстанның мәдениеті Зерттеу сұрағы: XIII - XV ғасырлардағы өнер мен әдебиет ортағасырлық қоғамды қалай бейнелейді?	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау
	Ортағасырлық саяхатшылардың Қазақстан туралы мәліметтері Зерттеу сұрағы: Ортағасырлық саяхатшылар Қазақстанды қалай сипаттады?	6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау; 6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнер жетістіктерін сипаттау
Қазақ халқының қалыптасуы	Қазақ халқының қалыптасу процесінің аяқталуы Зерттеу сұрағы: Ұлы Дала мұрагері – қазақ халқы қалай қалыптасты?	6.1.1.3 ежелгі және ортағасырлар тарихының оқиғалары арасында байланыс орнату арқылы қазақ халқы қалыптасуының негізгі кезеңдерді анықтау; 6.1.1.4 «қазақ» этнонимінің мағынасын түсіндіру
Біртұтас қазақ мемлекетінің құрылуы	Қазақ хандығының құрылуы Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақ хандығы Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет деп саналады?	6.3.1.9 Қазақ хандығы құрылуының тарихи маңызын анықтау; 6.2.3.4 М.Х.Дулатидің «Тарихи-Рашиди» еңбегінің маңыздылығын түсіндіру; 6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.2.1.3 тарихи оқиғалар мен процестердің

		сабақтастығын сипаттауда «Ұлы Дала» ұғымын қолдану	
Өлкетану	Бір халық – бір ел – бір тағдыр (менің өлкемнің халықтары)	6.1.2.2 өлкедегі әр түрлі ұлттардың тарихын,салт-дәстүрін сипаттау	
4- тоқсан			
Қазақ хандығының XVI - XVII ғасырлардағы дамуы	Қасым хан тұсындағы Қазақ хандығының күшеюі Зерттеу сұрағы: Не себепті Қадырғали Жалайыр: «Жәнібек ханның ұлдарының арасында аса белгілі болғаны Қасым хан еді...» деп жазды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау	
	Хақназар хан кезіндегі Қазақ хандығының сыртқы саясаты Зерттеу сұрағы: Неліктен Хақназар хан билеген кезеңді Қазақ хандығының «қайта жаңғыруы» деп атайды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау	
	Тәуекел хан тұсындағы Қазақ хандығының оңтүстік шекараларының нығаюы Зерттеу сұрағы: Тәуекел хан қазақ жерлерін біріктіру мақсатында қандай саясат ұстанды?	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау	
	Есім хан билігі кезіндегі Қазақ хандығы бірлігінің нығаюы	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау;	

	<p>Зерттеу сұрағы: Есім хан Қазақ хандығының біртұтастығын қалай сақтап қалды?</p>	6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау	
	<p>Жәңгір хан тұсындағы қазақ-жоңғар қарсылығы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Орбұлақ шайқасының әлемдік әскери өнер тарихындағы алатын орны қандай?</p>	6.2.2.3 көшпелілердің әскери өнері жетістіктерін сипаттау; 6.3.2.7 Орбұлақ шайқасындағы қазақ жасағының әскери өнердегі шеберлігі мен ерлігін бағалау	
	<p>Тәуке хан тұсындағы қазақтардың қоғамдық-құқықтық жүйесі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен А. Левшин Тәуке ханды «Дала Ликургі» деп атады?</p>	6.3.1.10 қазақ хандарының мемлекетті нығайтудағы рөлін анықтау; 6.3.2.6 қазақ хандарының сыртқы саясатын талдау	
	<p>Қазақ хандығының әлеуметтік құрылымы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Әлеуметтік топтар қазақ қоғамында қандай рөл атқарды?</p>	6.1.2.1 Қазақ хандығындағы әлеуметтік топтардың орнын анықтау; 6.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдегі сұлтан, би, батыр, жыраулардың қызметтерін сипаттау	
XVI - XVII ғасырлардағы экономика мен мәдениет	<p>XVI-XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениеті</p> <p>Зерттеу сұрағы: XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың рухани мәдениетінде халық өмірі қалай көрініс табады?</p>	6.2.2.1 күй, аңыз, шежіре, эпостық жырлардың тарихи дереккөзі ретіндегі маңыздылығын айқындау	

	XVI - XVII ғасырлардағы қазақтардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Неліктен киіз үй көшпелілердің материалдық мәдениетінің ең жоғарғы үлгісі деп саналады?	6.2.2.5 көшпелілердің қолданбалы өнердегі жетістіктерін сипаттау
	Қазақтардың дәстүрлі шаруашылығы Зерттеу сұрағы: Көшпелілердің дәстүрлі шаруашылығының ерекшелігі неде?	6.4.1.2 көшпелілердің шаруашылық өмірінің ерекшеліктерін анықтау
Өлкетану	Туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлері	6.3.1.12 туған өлке тарихының қазіргі кездегі куәгерлерінің ерлік істері мен еңбегін сипаттау
Қайталау		

3) 7-сынып:

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Қазақ-жоңғар соғыстары	Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы Зерттеу сұрағы: Не себепті «Елім-ай» бүкілхалықтық әнге айналды?	7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау;

		7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау	
	Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы Зерттеу сұрағы: Неліктен Ордабасы ел бірлігінің нышаны болды?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру	
	Қазақ-жоңғар шайқастары Зерттеу сұрағы: Неліктен Аңырақай шайқасы қазақ-жоңғар соғысындағы түбегейлі бетбұрыс деп саналады?	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру	
XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастарының тарихы Зерттеу сұрағы: Неліктен Ресей Қазақстанды Азияға шығудың «кілті мен қақпасы» деп санады?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау	
	Қазақ хандығының Ресей империясына қосылуының басталауы Зерттеу сұрағы: Әбілқайыр ханның Анна Иоанновна патшайымға жазған хатының себептері мен салдары қандай	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау	

	болды?		
	Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты Зерттеу сұрағы: Дербес Қазақ мемлекетін сақтап қалудағы Абылай ханның рөлі қандай?	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау; 7.3.2.3 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау	
Өлкетану	Туристік маршруттар	7.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну	
2-тоқсан			
XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті Зерттеу сұрағы: XVIII ғасырда ақын-жыраулар шығармаларында тарихи оқиғалар қалай көрініс тапты?	7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау	
	XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті Зерттеу сұрағы: Қазақтың ұлттық қолданбалы өнерінің бірегейлігі неде?	7.2.2.4 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау	
Отарлау және ұлт-азаттық күрес	XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы Зерттеу сұрағы: Қазақстанды отарлауды Ресей империясы қалай жүзеге асырды?	7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау	
	Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс	7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының	

	<p>Зерттеу сұрағы: Сырым Датұлы Кіші жүз қазақтарының құқықтарын қорғауды көздеді?</p>	рөліне баға беру
	<p>1822-1824 жылдардағы патша реформалары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен ХХ ғасырдың 20-шы жылдарында Қазақстанда әкімшілік реформалар жүргізілді?</p>	<p>7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>
	<p>1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Исатай Тайманұлы мен Махамбет Өтемісұлын қандай ортақ идея біріктірді?</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
	<p>Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс</p> <p>Зерттеу сұрағы: Кенесары хан бастаған ұлт-азаттық күрес неліктен жалпы ұлттық сипатқа ие болды?</p>	<p>7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>
Өлкетану	Жомарт жүрек	7.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметіне баға беру
Қайталау		
3-тоқсан		

Отарлау және ұлт-азаттық күрес	<p>XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен Орта Азия хандықтарының Қазақстанның оңтүстік аймақтарына экспансиясы күшейді?</p>	<p>7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөліне баға беру</p>	
	<p>Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның оңтүстік аймақтарының Ресей империясына қосылуының ерекшеліктері қандай?</p>	<p>7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын талдау;</p> <p>7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау</p>	
Қазақстан Ресей империясының құрамында	<p>XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар</p> <p>Зерттеу сұрағы: Патша өкіметі тарапынан «бөліп ал да, билей бер» ұстанымы қалай жүзеге асты?</p>	<p>7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау;</p> <p>7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру;</p> <p>7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау</p>	
	<p>Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі</p> <p>Зерттеу сұрағы: XIX ғасырдың</p>	<p>7.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау</p>	

	жылдарындағы ұлт-азаттық көтерілістердегі халық талаптарының сабақтастығы неден көрінді?		
	Қазақстандағы жаппай отаршылдық қоныс аудару саясаты Зерттеу сұрағы: Патша өкіметінің қоныстандыру саясаты қазақ қоғамының өмірін қалай өзгертті?	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін талдау; 7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау	
Қазақстан Ресей империясының құрамында	Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстанның өнеркәсіптік дамуы қалай басталды?	7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау	
	Жәрмеңке саудасының дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақстанда неліктен жәрмеңке саудасы дамыды?	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау	
	XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы Зерттеу сұрағы: «Зар заман» өкілдерінің қоғамдық-саяси көзқарастары қандай факторлардың әсерінен қалыптасты?	7.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау; 7.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	
Өлкетану	Туған өлкенің шежіресі	7.4.1.4 өлке дамуының маңызды кезеңдерін	

		анықтау; 7.2.2.5 өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын құру		
4- тоқсан				
XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы Зерттеу сұрағы: Неге XIX ғасыр қазақ халқының дәстүрлі музыка өнерінің гүлденген дәуірі деп саналады?	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалау; 7.2.2.3 ұлттық музыкалық аспаптардың қолдану ерекшеліктерін сипаттау		
	XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі Зерттеу сұрағы: XIX ғасырда Қазақстанда оқу-ағартушылық мекемелер қандай түрде дамыды?	7.2.3.2 XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру		
	Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы Зерттеу сұрағы: Неге С. Мұқанов Шоқан Уәлихановқа арналған шығармасын «Аққан жұлдыз» деп атады?	7.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау		
	Ы. Алтынсарин – жаңашыл – педагог Зерттеу сұрағы: Ыбырай Алтынсариннің халық ағарту	7.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін бағалау		

	саласындағы жаңашылдығы неден байқалады?		
	Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл Зерттеу сұрағы: Неліктен Абай Құнанбайұлын «Хәкім Абай» деп атады?	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі қызметіне баға беру	
	XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы Зерттеу сұрағы: Ш. Құдайбердіұлы, М. Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің тарихи құндылығы неде?	7.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау	
Өлкетану	Менің мектебімнің тарихы	7.2.2.6 түрлі дереккөздер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау	
Қайталау			

4) 8- сынып:

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
XX ғасырдың басындағы Қазақстан	Қазақстанның XX ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы Зерттеу сұрағы: Не себепті А. Байтұрсынов: «Қазақ ұлтының	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметіне баға беру; 8.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру

	өмір сүруінің өзі проблемаға айналды», - деп санады?		
	Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс Зерттеу сұрағы: 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс неліктен бүкілхалықтық сипат алды?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру; 8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру	
	1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері Зерттеу сұрағы: Қазақстанда 1917 жылы саяси белсенділіктің артуы қандай оқиғалардан көрініс тапты?	8.3.1.2 XX ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру	
	«Алаш» қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы Зерттеу сұрағы: Неліктен «Алаш» партиясы халық қолдауына ие болды?	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.3.1.4 «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын талдау; 8.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөліне баға беру	
	XX ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері Зерттеу сұрағы: Қазақ зиялылары ұлттық мүдделерді	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 8.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси	

	қалайша қорғады?	көшбасшылық қызметіне баға беру
2- тоқсан		
Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар) Зерттеу сұрағы: Қазан революциясының ұрандары халық арасында қандай үміт тудырды?	8.3.1.2 XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерге баға беру
	Қазақстандағы ұлттық автономиялар Зерттеу сұрағы: Алаш Орда үкіметі мен Түркістан (Қоқан) автономиясының идеялары неліктен жүзеге аспады?	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы Зерттеу сұрағы: Қазақ Автономиялық Кеңестік Республикасы құрылуының тарихи маңызы неде?	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңыздылығына баға беру; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау
	Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу Зерттеу сұрағы: Қазақстан	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.4.1.1 деректер мен дәйектерді салыстыру арқылы жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау

	үшін жаңа экономикалық саясаттың артықшылықтары қандай болды?			
Қайталау				
3-тоқсан				
Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы индустрияландыру саясатының қарама-қайшылығы неде?	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау		
	Қазақстандағы ұжымдастыру Зерттеу сұрағы: Неліктен ұжымдастыру саясаты «ұлы нәубетке»әкеліп соқтырды?	8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардап тарын талдау; 8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау		
	1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар Зерттеу сұрағы: Сталиндік режим не себепті зиялыларға «халық жауы» деген айып тақты?	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын талдау; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін талдау		
Кеңестік Қазақстанның	Ахмет Байтұрсынов – «ұлт ұстазы»	8.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде		

мәдениеті: білім мен ғылым	Зерттеу сұрағы: Ахмет Байтұрсыновтың ғылыми мұрасы қандай?	бағалау	
	XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым Зерттеу сұрағы: Білім мен ғылым саласының қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды?	8.2.3.2 кеңес дәуіріндегі қазақ тілінің ахуалын анықтау; 8.2.3.3 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді талдау	
	Қ.Сатбаев – жан-жақты ғалым Зерттеу сұрағы: Қаныш Сәтбаевтың феномені неде?	8.2.3.4 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру	
4- тоқсан			
Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақ әдебиетінде социалистік реализм қалай көрініс тапты?	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру	
	XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы Зерттеу сұрағы: Қазақ өнерінің жаңа белеске	8.2.2.4 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөліне баға беру; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру;	

	көтерілуі неден байқалды?	8.2.2.3 өнер мен әдебиеттегі өзгерістерді анықтау	
Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы Зерттеу сұрағы: Ұлы Отан соғысының қандай батырлары халық есінде сақталды?	8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін бағалау; 8.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін айқындау	
	Қазақстан – майдан арсеналы Зерттеу сұрағы: «Бәрі майдан үшін, бәрі Жеңіс үшін!» ұраны қалай жүзеге асты?	8.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайларына бейімделгендігін дәлелдеу; 8.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	
	Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті Зерттеу сұрағы: Соғыс жылдарындағы Қазақстанның мәдени жетістіктері қандай болды?	8.2.2.5 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын бағалау	
	Қазақстанға КСРО халықтарының депортациясы Зерттеу сұрағы: Қазақстан қалайша депортацияланған халықтардың өлкесіне айналды?	8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау	

Қайталау

5) 9- сынып:

Бөлім	Тақырыптар, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан		
Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Соғыстан кейінқазақстандықтардың өмірі қалай өзгерді?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру; 9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау
	Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені Зерттеу сұрағы: Неліктен Қазақстан ядролық сынақтар алаңына айналды?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау
	Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері Зерттеу сұрағы: Неліктен тарихшы Ермұхан Бекмаханов 25 жылға бас бостандығынан айырылды?	9.2.3.1 Ермұхан Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
Қазақстан «жылымық» кезеңінде (1954-	«Жылымық» кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау

1964 жылдар)	Зерттеу сұрағы: «Жылымық кезеңі» қоғамға қандай өзгеріс әкелді?	
	Тың игеру жылдарындағы Қазақстан Зерттеу сұрағы: Тың және тыңайған жерлерді игеру саясаты Қазақстанға қалай әсер етті?	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	Қазақ КСР экономикасы- ның шикізатқа бағытталуы Зерттеу сұрағы: Қазақстанның табиғи ресурстарын игеруде ұлттық мүдде қаншалықты ескерілді?	9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын талдау; 9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау
2-тоқсан		
Қазақстан «тоқырау» кезеңінде (1965-1985 жылдар)	1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы Зерттеу сұрағы: Не себепті 1965-1985 жылдар «тоқырау» кезеңі деп аталды?	9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтап, қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерге баға беру
	XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар Зерттеу сұрағы: XX	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау; 9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөліне баға беру

	<p>ғасырдың екінші жартысында ұлттық мүдделерді қорғау қалай жүзеге асырылды?</p> <p>«Тоқырау» жылдарындағы демографиялық процестер</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы урбандалу процесіне қандай факторлар әсер етті?</p>	<p>9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау;</p> <p>9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру</p>	
<p>Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)</p>	<p>XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру жүйесінің дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Кеңестік білім беру саласындағы реформалар қандай мақсат көздеді?</p>	<p>9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру</p>	
	<p>XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы қазақстандық ғалымдардың ғылымды дамытудағы жетістіктері</p> <p>Зерттеу сұрағы: XX ғасырдың екінші жартысында ғылымның қай салалары көбірек дамыды?</p>	<p>9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру</p>	
	<p>XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Кеңестік</p>	<p>9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін талдау;</p> <p>9.2.2.2 Мұхтар Әуезов шығармаларының әлем әдебиетіндегі орнын бағалау</p>	

	идеология қазақ мәдениетінің дамуына қалай әсер етті?		
Қайталау			
3-тоқсан			
Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	Қазақстан «Қайта құрудың» бастапқы кезеңінде Зерттеу сұрағы: КСРО-ның ыдырауы: заңдылық па әлде кездейсоқтық па?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау; 9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды талдау	
	Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғаларының сипаты қандай болды?	9.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңыздылығына баға беру; 9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарын салыстырып, талдау	
	«Қайта құру» жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер Зерттеу сұрағы: Демократиялық процестер қоғамдық сананы қалай өзгертті?	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру және өзіндік интерпретация жасау	
Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы Зерттеу сұрағы: «Қазақстан Республикасының тәуелсіздік туралы» Конституциялық Заңының тарихи маңызы	9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау; 9.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, Қазақстан тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру	

		қандай?		
		<p>Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті</p> <p>Зерттеу сұрағы: Саяси көшбасшының мемлекет тарихының бетбұрысты кезеңдеріндегі рөлі қандай болды?</p>	<p>9.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөліне баға беру</p>	
		<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар</p> <p>Зерттеу сұрағы: 1995 жылғы жаңа Конституцияны қабылдаудың тарихи маңызы неде?</p>	<p>9.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау;</p> <p>9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтап, қорытындылау;</p> <p>9.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау</p>	
		<p>Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі қалай жүзеге асты?</p>	<p>9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру;</p> <p>9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау</p>	

	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Неліктен нарықтық экономикаға көшу барысында қиыншылықтар орын алды?</p>	<p>9.4.1.3 Қазақстан Республикасындағы жекешелендіру процесінің экономикаға ықпалын талдау;</p> <p>9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау;</p> <p>9.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикаға кірігуін талдау</p>	
	<p>Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстандағы әлеуметтік-демографиялық процестердің ерекшеліктері неде?</p>	<p>9.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау;</p> <p>9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру;</p> <p>9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау;</p> <p>9.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау</p>	
4-тоқсан			
Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	<p>Қазақстан - 2030» Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең</p> <p>Зерттеу сұрағы: «Қазақстан - 2030» Стратегиясын қабылдау қажеттілігі неден туындады?</p>	<p>9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау;</p> <p>9.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын талдау</p>	
	<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап экономикалық дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстан</p>	<p>9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін талдау;</p> <p>9.4.1.4 аграрлық секторды модернизациялау бағыттарын талдау;</p>	

	<p>Республикасының ХХІ ғасырдағы экономикалық дамуының негізгі бағыттары қандай?</p>	<p>9.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін зерттеу</p>	
	<p>Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік дамуы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайы қалай өзгерді?</p>	<p>9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде талдау</p>	
	<p>Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан</p> <p>Зерттеу сұрағы: Қазақстанның жаңа әлемдегі орны қандай?</p>	<p>9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын талдау;</p> <p>9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру</p>	
	<p>Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы</p> <p>Зерттеу сұрағы: Астананы көшіру неліктен ұтымды стратегиялық шешім болып табылды?</p>	<p>9.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау</p>	
	<p>«Қазақстан – 2050» стратегиялары</p> <p>Зерттеу сұрағы: «Қазақстан – 2050» Стратегиясы қандай жаңа саяси бағытты белгіледі?</p>	<p>9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау</p>	
	<p>Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары</p>	<p>9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау</p>	

		Зерттеу сұрағы: «5 институционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам» ұлт жоспары неліктен қабылданды?	
Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы	Зерттеу сұрағы: Жаһандану жағдайындағы қазақстандық білім мен ғылымның даму тенденциялары қандай?	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатқа баға беру
	Тәуелсіз Қазақстан мәдениетінің дамуы	Зерттеу сұрағы: Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті дамыту мен сақтау жолдары қандай?	9.2.2.3 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 9.2.2.4 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу («Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы)
	Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі	Зерттеу сұрағы: Қазақстан қоғамында зайырлы мемлекет және діни сенім бостандығы ұстанымдары қалай үйлесім табууда?	9.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін талдау; 9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау

<p>«Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы</p> <p>Зерттеу сұрағы: «Мәңгілік Ел»: идеясының біріктірушілік рөлі неде?</p>	<p>Ел»</p> <p>Ел»:</p> <p>рөлі</p>	<p>9.2.1.3 «Мәңгілік Ел» Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау;</p> <p>9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын бағалау</p>	
<p>Қайталау</p>			

«Қазақ тарихы» пәні бойынша талдау

Пәннің атауы «Қазақ тарихы» болып өзгертілді. Пәннің аты «Қазақ тарихы» болғанымен, оның негізгі өзегі Қазақстанның тарихи дамуын қарастыратыны анық.

«Қазақ тарихы» пәнінен меңгерілетін білім мазмұны бойынша метапәндік құзыреттіліктер енгізілді.

Пәннің базалық мазмұн бойынша төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. 6-сыныпқа арналған базалық мазмұн білім алушыларды тарихты түсінуге дайындау мақсатында кіріспемен толықтырылды: *Тарихқа кіріспе. Қазақ тарихы туралы біз қандай деректерден білеміз? Қазақстанның тарихи картасы. Қазақстанның ежелгі тарихын кезеңдеу.* Кіріспеде пәннің алғаш оқытылып жатқандығын ескере отырып, оларды тарихи кезеңдеудің негіздерімен, Қазақстанның тарихи картасымен таныстыру қарастырылады. Сонымен қатар этникалық тарих бойынша тақырыптар мен түсініктер енгізілді: *Қола дәуіріндегі Қазақстан. Қазақстан аумағындағы этникалық үдерістер. Қазақстан аумағындағы тарихи-мәдени қауымдастықтар. Бегазы-Дәндібай мәдениеті. Мал шаруашылығының түрлі формаларының пайда болуы. Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы. Ежелгі қоныстар. Ежелгі наным-сенімдер және өнер. Ерте мемлекеттік құрылымдар. Ерте мемлекеттік құрылымдардың тарихы. Грек, парсы жазба ескерткіштері. Сақ патшайымы Томиристің парсы патшасы Кирге қарсы күресі, Шырақтың ерлігі, Сақтардың Александр Македонскийдің әскеріне қарсы күресі;* Білім алушыларда Қазақстан тарихын оқытылу басталғаннан бастап қазақтар осы аумақтың автохтонды халқы болып табылатындығы туралы нақты түсінік қалыптасуы үшін осы тақырыптарға назар аудару қажет.

Білім алушыларды қажетті ғылыми терминологиямен таныстыру мақсатында бірқатар мақсаттар өзгертіліп, толықтырылды. Мәселен, «ежелгі адамның кәсібін сипаттау» мақсаты орнына «палеолит дәуіріндегі алғашқы адамдардың кәсіптерін сипаттау» мақсатымен

ауыстырылды. Бұрын дәуірдің бір бөлімінде қарастырылған мезолит пен неолит осы дәуірлердің әрқайсысында адам өмірінде айтарлықтай өзгерістер болғанына сүйене отырып, екі түрлі тарауда ұсынылды

Білім алушылардың Қазақстан аумағында алғаш рет жылқылар қолға үйретілгендігін түсінуі үшін атқа міну мәдениеті ұғымы енгізілді. Бір мақсатта бұрын қаралған Андронов және Беғазы-Дәндібай мәдениеттері үшін осы мәдениеттердің ерекше ерекшеліктеріне сүйене отырып, 2 мақсат тұжырымдалды. Білім алушыларды қола дәуірінің көне қалаларымен таныстыру мақсатында ежелгі Арқайым қонысы туралы мақсат қойылды. Бағдарламаның мазмұнына Қазақстан аумағында болған этникалық процестерге қатысты толықтырулар енгізілді. «Қазақстан тарихындағы ғұндар» бөлімін оқыту кезінде қазақ этносының қалыптасу жолдары туралы түсінікті қалыптастыру үшін «этногенез» ұғымы енгізіледі.

7-сынып бойынша X ғасыр - XIII ғасырдың басындағы Қазақстан бойынша оқу тақырыптары Қазақ халқының қалыптасуындағы қыпшақтардың рөлі, Шаруашылығы: жайылымдық мал шаруашылығы, отырықшы-егіншілік. Сауда. Қолөнер мен металлургия. Сәулет және қала құрылысын дамыту. Түркі жазба ескерткіштері. Түркі әлемінің көрнекті мәдениет және ғылым қайраткерлері сияқты өзгерістер енгізілді, ортағасырлық мемлекеттерді оқытуға арналған бөлімдерде материал неғұрлым нақтыланған, түркі мемлекеттерінің тарихын тереңірек және жан-жақты оқытуға бағытталған бірқатар мақсаттар енгізілді. Тарихи картаны және тарихи деректерді пайдалануға назар аударылады. Бағдарламаға жоғары деңгейдегі бағалау, талдау, түсіндіру дағдыларын қалыптастыруға бағытталған мақсаттар енгізілді.

XIII - XV ғасырлардың бірінші жартысындағы Қазақстан бойынша Шыңғыс қаған империясының пайда болуы. Шыңғыс қаған жорықтары. Шыңғыс қаған империясының бөлінуі. Жошы ұлысының құрылуы және кеңеюі. Жошы ұлысының әлемдік тарихтағы орны. Ұлық-Ұлыс. Сібір хандығы. XIII – XV ғғ. мәдениет. Қобыланды. Алпамыс. Едіге, Орақ-Мамай. Кетбұға. Асан қайғы. Сыпыра жырау. Өтеміс қажы. Шығыс Дешті Қыпшақтың саяси бірлігін қалпына келтіру оқу мазмұнымен толықтырылды.

8-сыныпта XVIII ғасыр мәдениеті тақырыбы, XVIII ғасыр тарихындағы барлық тақырыптардан кейін соңында қарастырылады. XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығының саяси тарихы бойынша келесі өзгерістер енгізілді: Қазақ халқының отарлауға қарсы ұлт-азаттық күрес. Әкімшілік-аймақтық басқару жүйесінің енгізілуі. XIX ғасырдың 40-60 жылдардағы Ұлы даланың отарлау объектісіне айналуы. Кенесары-Ұлы даланың соңғы ханы. XIX ғасыр басындағы қазақ мемлекеттігінің құлдырауы.

Қазақстан Ресей империясының құрамында бөлімі XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақ елі атауымен өзгертілді. Төмендегі тарихи оқиғалар қосылды: Қазақ елінің әлеуметтік экономикалық өміріндегі өзгерістер, Қазақ-қытай қатынастар және шекара мәселелері (Қоқанмен, Хиуа, Маңғыстау, Ресеймен шекаралық мәселелер) және мәдениет бойынша Қазақстанның ғылыми зерттелуі (Г.Н. Потанин, В.В. Радлов, Т.И. Седельников, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев), Қоғамдық сананың дағдарысы – Зар Заман, Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және К. Халид, Нұржан Наушабайдың тарихи еңбектерімен толықтырылды.

9-сынып бойынша XX ғасырдың басындағы Қазақстан бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілді: Жадид қозғалысы. Қарқаралы петициясы. I және II Мемлекеттік Дума құрамындағы қазақ депутаттары, 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. қазақ, қырғыз халқының геноциді, Қазақ халқының саяси көшбасшылары: Ө. Бөкейханның қоғамдық-саяси және мемлекеттік қызметі; А. Байтұрсыновтың қоғамдық-саяси және ағартушылық қызметі; М. Дұлатовтың қоғамдық-саяси және шығармашылық қызметі; М. Тынышбаевтың қоғамдық-

саяси және кәсіби қызметі; М. Шоқайдың қоғамдық-саяси көзқарасы мен қызметі.

Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы бөлім бойынша төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енгізілді: Қазақстандағы Кеңес үкіметінің заңсыз орнығуы. «Үш Жүз» және оның көсемі Көлбай Тоғысов, Қырревком қызметі. 1921-1922 жж. аштық. Жер-су реформасы, 1924-25 жылдардағы шекараны қайта межелееу, Қазақ зиялыларының қазақ елі шекарасын анықтаудағы ролі.

Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңі бойынша төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енгізілді: Республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуы туралы пікір-талас - С. Сәдуақасов, 1928 ж. 27 тамыздағы «Байлар шаруашылықтарын тәркілеу туралы» Республика Аткамы мен Халық Комиссарлар Кеңесінің Декреті, 1936 ж. КСРО-ның жаңа «толық жеңіске жеткен социализмнің» сталиндік Конституциясының қабылдануы. 1936-1938 жж. «Үлкен террор» және оның Қазақстандағы салдары. Қазақстанға одақтас республика «дәрежесінің» берілуі (Қазақстан шекарасындағы өзгерістер мақсатта көрсетілу);

Ұлы Отан соғысы II дүниежүзілік соғыс және қазақстандықтар тақырыбы болып өзгертілді, Кеңес-Герман соғысының басталуы. Фашистік басшылығының жоспарларында Қазақстанның соғыс және соғыстан кейінгі жылдарындағы орны, Қазақстандықтардың II дүниежүзілік соғыс шайқастарына қатысуы, Қазақ қыздарының соғыстағы өшпес ерлігі (М. Мәметова, Ә. Молдағұлова, Х. Доспанова және т.б.). Қазақстан – майдан арсеналы. Соғыстың қорытындысы және нәтижелері. Республика еңбекшілерінің жеңіске жету ісіне қосқан үлесі. Соғыс кезінде Кеңес мемлекетінің ұлт қатынастары саласындағы саясаты. Бірқатар халықтардың Қазақстанға депортациялануы және олардың тағдырлары. Әдебиеттегі жетістіктер (М. Әуезов, Ә. Марғұлан, Ж. Жабаев, Д. Снегин, И. Шухов және тағы басқалар).

10- сынып бойынша оқу пәнінің базалық білім мазмұны төмендегідей өзгерістер мен толықтырулар енгізілді: Ж. Шаяхметовтің мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі; Сталиннің өлімі және республиканың кейінгі қоғамдық-саяси өміріндегі өзгерістер. Хрущевтік волонтаристік жүйенің қалыптасуы және Қазақстан (1953-1964 жж.). «Жылымық» кезеңі. Кеңгір лагеріндегі көтеріліс, Карлаг жүйесінің жойылуы. Қазақстанда «Хрущевтік кезеңдегі» өнеркәсіптің дамуы. «1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір, мемлекет қайраткері Ж. Тәшенов (1915-1986 жж.) (Тың өлкесін құруға қарсылық мақсатта көрсету), Н. Ондасынов (1904-1989). 1959 ж. Теміртау оқиғасы. Отандастарымыздың Қытайдан оралуы;

3) 1964-1982 жылдардағы Қазақстан. Сегізінші («алтын») бесжылдықтың (1966-1970 жж.) Қазақстандағы қорытындылары. Д.А. Қонаевтың (1912-1993 жж.) мемлекеттік және қоғамдық-саяси қызметі; Әдебиеттің дамуы (Ә. Нұрпейісов, Б. Момышұлы, І. Есенберлин, О. Сүлейменов, М. Мағауин, М. Шаханов, Ә. Кекілбаев, Қ. Мырзалы т.б.). Өнер (театр, кино Ш. Айманов, А. Қарсақбаев, С. Қожықов т.б.); Қазақстан Компартиясының таралуы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар, көппартиялық саяси жүйе қалыптастыруға талпыныстар. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы (ұлттық әскер, қауіпсіздік органдар). Мемлекеттік құрылысы және әкімшілік аумақтық құрылымы. Қазақстандағы көппартиялық жүйенің қалыптасуы. Азаматтық қозғалыстар және қоғамдық ұйымдар. Нарықтық экономикаға көшу: маңызы және қиыншылықтары. Дербес ақша-қаржы жүйесінің қалыптасуы. Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері және наградалары. Қазақстанның әлемдік қауымдастықта және әлем елдерімен дипломатиялық қатынастар орнату. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. Этно-демографиялық өзгерістер. Халық санағы. Шет елдердегі қазақ диаспорасы. Дүние жүзі қазақтарының құрылтайы. Қазақстандық диаспоралар. 1993 және 1995 жылдардағы Конституция; Халықаралық саясаттағы Қазақстанның бастамалары. Қазақстан Республикасының БҰҰ, АӨСШК, ШЫҰ, ЕЭҚ және т.б. мүше болуы.

Астана – Қазақстан Республикасының жаңа Елордасы. Каспий теңізі аймағы шекараларының айқындалуы. Қазақстанның мемлекеттік стратегиялық даму құжаттары мен бағдарламалары, Қоғамдық қозғалыстар. Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан Президенттігіне сайлануы. Ұлттық қоғамдық кеңестің құрылуы. (Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2 қыркүйек 2019 ж. Қазақстан халқына арналған «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауы мақсатта көрсету). «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаланың қойып отырған міндеттері. Covid-19 пандемиясының қоғамдық-саяси өмірге әкелген өзгерістері мен қаупі (2020-2021 жж.). 2019-2020 жж. – Жастар жылы. Қазақстан Республикасын нығайту мен модернизациялаудағы қазақстандық жастардың рөлі мен міндеттері. Қазақстандағы қоғамдық келісімді сақтау саясаты. Ұлттық құндылықтардың артуы. «Ұлы даланың жеті қыры».

«Қазақ тарихы» пәні бойынша базалық білім мазмұнына сәйкес 6-10 сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер берілген.

«Шетелдер тарихы» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы «26» шілдедегі № 334 бұйрығына 10-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 207-қосымша</p> <p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына</p>	<p>Жоба</p> <p style="text-align: center;">Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-10-сыныптарына арналған «Шетелдер тарихы» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу</p>

<p>арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді).</p> <p>2. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.</p> <p>3. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;</p> <p>2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;</p> <p>3) негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерінің мәні туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде</p>	<p>бағдарламасы</p> <p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы «__» _____ №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде №__ болып тіркелді).</p> <p>2. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және зерттеушілік, ойлау, коммуникативті дағдыларды дамыту.</p> <p>3. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) - адамзат өркениетінің ежелгі заманнан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы базалық білім беру;</p> <p>- тарихты зерделеудің көпөлшемділігі және тарихи процестің дамуының альтернативті жолдары туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;</p> <p>3) негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерінің мәні туралы түсінік қалыптастыру;</p> <p>4) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін дүниежүзі тарихы контекстінде сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;</p> <p>5) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын</p>
---	---

<p>сын тұрғысынан талдау және баға беру дағдыларын қалыптастыру мен дамыту;</p> <p>5) тарихи деректердің негізінде дәлелді пайымдау дағдыларын дамыту;</p> <p>6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);</p> <p>7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.</p> <p>2-тарау. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 5-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 2) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 3) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 4) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 5) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 6) 9-сынып (өтпелі кезең) – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат. <p>Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан</p>	<p>дамыту;</p> <p>6) тарихи зерттеу жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, зерттеу сұрақтарын құрастыру, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);</p> <p>7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерде бағдарлану үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>8) коммуникативті дағдыларды қалыптастыру, соның ішінде, өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, командада жұмыс істей алу, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қоса алғанда, басылымдар мен электронды құралдарды қолдану.</p> <p>2-тарау. «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4. «Шетелдер тарихы» пәні бойынша оқу жүктемесінің жоғары шекті көлемі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 6-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 2) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 3) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат. <p>Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім</p>
--	---

<p>Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).</p> <p>5. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.</p> <p>6. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) әлеуметтік қатынастардың дамуы; 2) мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі; 3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі; 4) экономикалық қатынастардың дамуы. <p>7. «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) әлеуметтік құрылымдар; 2) әлеуметтік өзара әрекеттестік. <p>8. «Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) дін; 2) өнер; 3) философиялық жүйелер; 4) ғылым. <p>9. «Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі; 2) империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар. <p>10. «Экономикалық қатынастардың дамуы» бөлімі келесі</p>	<p>және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).</p> <p>5. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.</p>
---	--

<p>бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік; 2) экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері. <p>11. Оқу бағдарламасы базалық тарихи ойлау дағдыларын: тарихи деректердің интерпретациясы, уақыт пен кеңістікте бағдарлану, тарихи талдау және түсіндіруді қалыптастыруға бағытталған.</p> <p>12. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктер) негізделеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация. <p>13. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды; сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді; 2) «себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды; 	<ol style="list-style-type: none"> 6. «Шетелдер тарихы» оқу пәні бойынша тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру және оқу мақсаттарын тиімді жүзеге асыру төмендегі тарихи концептілерге (түсініктер) негізделеді: <ol style="list-style-type: none"> 1) өзгеріс пен сабақтастық; 2) себеп пен салдар; 3) дәлел; 4) ұқсастық пен айырмашылық; 5) маңыздылық; 6) интерпретация. 7. Тарихи концептілер негізінде оқытудың күтілетін нәтижелері: <ol style="list-style-type: none"> 1) «өзгеріс пен сабақтастық» бойынша білім алушылар: сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды уақыт пен кеңістікте талдайды және бағалайды; сабақтастық пен өзгеріске қатысты тарихи мысалдарды ұзақ уақыт бойы ауқымды тарихи процестер мен тақырыптарға дейін біріктіреді, тарихи оқиғалар мен процестердің белгілі бір уақыт межесінде жүйеленуі мен ұйымдасуының негізін (критерийлер) түсіндіреді; 2) «себеп және салдар» бойынша білім алушылар: бір немесе бірнеше себептердің және/немесе ықпалдардың өзара әрекеттесуін талдайды және бағалайды; ұқсастықтарды, себеп-салдарды, өзара байланысты көрсете отырып тарихи себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды; 3) «дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге
---	--

<p>себептілікті түсінеді, тарихи құбылыс, оқиға немесе процесті басқа ұқсас тарихи құбылыстармен уақыт пен кеңістікте байланыстырудың әдістерін түсіндіреді және бағалайды;</p> <p>3) «дәлел» бойынша білім алушылар: қарастырылып отырған дәлелге қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды,</p> <p>4) «ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады;</p> <p>5) «маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды;</p> <p>6) «интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды.</p>	<p>қатысты: аудитория, мақсаттар, көзқарастар, формат, аргумент, шектеулер және контекст сынды тарихи айғақтың ерекшеліктерін талдайды, тарихи айғақтарды талдау және бағалау негізінде дәйекті қорытынды жасайды, өткен заман туралы объективті түсінік қалыптастыру мақсатында түпнұсқалық және қосалқы деректерден әртүрлі, қарама-қайшы айғақтарды талдайды,</p> <p>4) «ұқсастық пен айырмашылық» бойынша білім алушылар: белгілі бір жерде, белгіленген бір уақыт кезеңінде және/немесе әртүрлі қоғамдарда, немесе бір қоғамның ішіндегі өзара байланысқан тарихи оқиғаларды салыстырады;</p> <p>5) «маңыздылық» бойынша білім алушылар: қоғамның дамуы үшін тарихи оқиғаның, құбылыстың, процестің маңыздылығын анықтайды;</p> <p>6) «интерпретация» бойынша білім алушылар: белгілі бір тарихи оқиғаға, құбылысқа, процеске қатысты әртүрлі көзқарастарды түсіндіреді және бағалайды.</p> <p>7. Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:</p> <p>Ғылыми-танымдық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шетелдердегі негізгі оқиғалар, құбылыстар және мен тарихи даму процестерін жалпыадамзаттық тарих контекстінде талдайды; - саяси оқиғаларға байланысты тарихи картадағы өзгерістерді анықтау арқылы білімдік ақпаратты іріктейді; - проблемалық сұрақтарға жауап беру үшін түрлі тарихи дереккөздерді өндейді, - шетелдерде болып жатқан жаһандық, саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағдарлану үшін тарихи мәліметтерді саралайды; - тарихи оқиғалардың себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды. <p>Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи даму барысында қалыптасқан жалпыадамзаттық
--	---

мәдени құндылықтарды қастерлейді;

- тарихи деректерге сүйене отырып, ежелгі өркениет ошақтарының маңыздылығын анықтайды;
- дүниежүзілік өнер туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;
- әлемдік ғалымдардың білім мен ғылымдағы ашқан жаңалықтарының маңыздылығын бағалап, өзіндік өнертапқыштық дағдысын дамытуда қолданады;
- шетелдер тарихындағы демократия мен парламентарлық жүйенің қалыптасу процесін талдау негізінде демократиялық қоғам құндылықтарын айқындайды.

Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік;

- тарихи деректердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;
- тарихи терминдердің мағынасын ажырата алады;
- тарихи оқиғаларға қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады;
- тарих пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады;
- зерттеу жұмысын жүргізуде өзгелерді тындай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады;
- жұптық және топтық жұмыстарда, тарихи оқиғалар мен процестерді талқылауда ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі;
- тарихи деректер негізінде тарихи оқу-танымдық ақпараттарды түсініп, ойын еркін жеткізе алады;

Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:

- электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады;
- тарихи деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады;
- электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады;
- жобалық зерттеу жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді;

<p>14. 5-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) терімшілер-аңшылардан бастап егіншілер мен малшыларға дейін. Адамның пайда болуы туралы теориялар. Адамдардың алғашқы бірлестік формалары: адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Ежелгі адамдардың өмір салты. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері (терімшілік, аңшылық, балық аулау, мал шаруашылығы, егіншілік, металл өңдеу, айырбас сауда). "Неолиттік төңкеріс" ұғымы. Ежелгі діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі және түрлері;</p> <p>2) өзен алқаптарының өркениеттері. Алдыңғы Азия мен солтүстік-шығыс Африканың табиғи жағдайлары. Месопотамия тарихының ежелгі кезеңі: Шумер және Аккад мемлекеттері. Ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесі мен өнері;</p> <p>3) Ежелгі Египет. Табиғи жағдайлары. Египеттегі мемлекеттің пайда болуы. Пирамидалар құрылысының дәуірі. Ежелгі Египеттің әлеуметтік құрылымы, экономика, діни</p>	<ul style="list-style-type: none"> - шетелдер тарихындағы маңызды тарихи оқиғалар туралы ақпараттарды электрондық, оқу ресурстардан, әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады; - тақырып мазмұнына сәйкес тарихи деректі, бейнефильм материалдарын меңгереді; - ақпараттық технологияның озық үлгілерін қолдана отырып, әлемдік тарихи мұражайға 3D вертуалды саяхат жасау арқылы оқу материалын меңгереді; - шетелдер тарихы аясында әзірленген электрондық ресурстарды тиімді пайдаланады. <p style="text-align: center;">3-тарау. Оқу пәнінің мазмұны</p> <p>8. Сыныптар бойынша оқу пәндерінің базалық мазмұны</p> <p>6-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:</p> <p>1) Тарих, уақыт және кеңістік. Тарих дегеніміз не? Тарих және археология. Артефактілер. Жазба деректер. Тарихи уақыт. Уақыт кезеңдерін анықтайтын терминдер: жыл, онжылдық, ғасыр, дәуір. Мерзімдермен қолданылатын терминдер: біздің заманымызға дейінгі, біздің заманымыз. Уақыт таспасы. Бұл оқиға қайда болды? Тарих және география. Тарихи кеңістік. Географиялық және тарихи карталар.</p> <p>2) Алғашқы адамдар және қоғам. Африкадағы адамның пайда болуы. Адам және табиғат. Гоминидтер және ең көне адамдар. Тас дәуірінің құралдары. Аңшылар мен терімшілер және оның қоғамы. Ежелгі адамдардың көші-қоны және жаңа жерлерді игеру. Адамдардың жаңа ортаға бейімделуі. Жаңа құралдар мен технологиялар. «Неолиттік революция» ұғымы. Иемденуші және өндіруші шаруашылық түрлері: мал шаруашылығы мен егіншіліктің</p>
---	---

наным-сенімдер мен ғылыми білімдері;

4) қос дөңгелекті арбалар мен империялар. "Империя" түсінігі. Ежелгі замандағы әскери өнер: соғыс арбалары мен атты әскердің пайда болуы. Жаулаушылық соғыстар мен империялар шекараларының өзгеруі. Таяу және Орта Шығыс империялары. Орталық Азияның ежелгі мемлекеттері. Әлеуметтік ұйымдасу, шаруашылығы мен мәдениеті;

5) Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы. Табиғи жағдайлары. Үндістанда мемлекеттің қалыптасуы. Ежелгі Үндістандағы индуизм мен буддизм. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Мәдениеті мен ғылыми білімдердің дамуы;

6) Ежелгі Қытай. Табиғи жағдайлары. Ежелгі Қытай мемлекетінің қалыптасуы. Конфуций және Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті;

7) Ежелгі Грекия. Ежелгі Грекияның географиялық жағдайы. Грекияның ежелгі өркениеттері. Грекиялық қала-мемлекеттер. Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы;

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері);

9) Рим империясының гүлденуі. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және республика кезеңі тұсында). Римнің жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі.

пайда болуы. **Көне** діни наным-сенімдер. Алғашқы қауымдық өнердің түсінігі мен түрлері.

3) Ежелгі өзенаралық өркениеттері. **«Құнарлы жарты айдың»** табиғи жағдайлары. Месопотамиядағы **қала-мемлекеттер**: Шумер және Аккад. **Абыздар, әскербасылар мен билеушілері. Алғашқы әулеттер. Шаруашылық жүйесі, мәдениет, діни наным-сенімдер. Саргонның жаулап алуы және алғашқы империя. Вавилон империясы және Хаммурапи заңдары. Инд алқабы өркениеті. Ніл өркениеті: Мысырдың алғашқы патшалығы. Перғауындар. Хуанхэ өзені бойындағы өркениет. Қытайдың өзенаралық әулеттері. Ежелгі Орта Азия. өркениеті.** Малшаруашылығы қоғамдары. Атқа мінушілер мен дөңгелекті арбалар.

4) Ежелгі Мысыр. **Орта және Жаңа патшалық.** Ежелгі Мысырдың әлеуметтік құрылымы, экономикасы, діни наным-сенімдері және ғылыми білімі.

5) Ежелгі Үндістан. Ежелгі Үндістанның әлеуметтік құрылымы (касталық жүйе). Шаруашылығы. Ежелгі Үндістандағы индуизм және буддизм. Мәдениет пен ғылыми білімді дамыту.

6) Ежелгі Қытай. Империялардың дүниеге келуі. Учение Конфуций мен Лао Цзы ілімдері. Ежелгі Қытайдың саяси, экономикалық және әлеуметтік құрылымы. Ежелгі Қытайдың мәдениеті.

7) Ежелгі Грекия. **Гомер кезеңі және архаикалық дәуір. Классикалық кезең. Грекиялық қала-мемлекеттер.** Афина мемлекеті. Ежелгі Спарта. Ежелгі Грекияның саяси, шаруашылық және қоғамдық құрылысы. Грек-парсы соғыстары. Александр Македонский империясы.

8) Ежелгі Грекия мәдениеті. Ежелгі Грекияның тарихшылары мен философтары. Ежелгі Грекиядағы білім мен ғылым. Ежелгі Грекияның мәдениеті (күнделікті өмірі мен мерекелері, Олимпиада ойындары, діни наным-сенімдер, аңыздар мен мифтер, театр, сәулет және мүсін өнері).

9) Ежелгі Рим. Апеннин түбегінің табиғи-географиялық ерекшеліктері. Ежелгі Римнің саяси және қоғамдық құрылысы (патшалық басқару және ерте республика кезеңі тұсында). **Кейінгі республика.** Римнің

Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы;

10) дәуірлер кезеңіндегі Рим. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы: жазу, әлемнің ғылыми бейнесі, ежелгі Римдегі техниканың дамуы.

15. 6-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Рим империясының құлауы. Тарихтағы "орта ғасыр" түсінігі. Орта ғасырлар тарихының хронологиялық шеңбері мен кезеңдері. Халықтардың ұлы қоныс аударуы және Батыс Рим империясының құлауы. Византия империясы. Византия мен Түрік қағанатының дипломатиялық қарым-қатынастары. Киев Русінің құрылуы. Киев Русінде христиандықтың қабылдануы;

2) феодализм. "Феодализм" түсінігі. Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырлық қалалар мен өнердің даму ерекшеліктері;

3) ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. Араб халифаты. Мұсылман әлемі мәдениетінің дамуы;

4) крест жорықтары. Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдары. Крест жорықтарынан кейінгі христиандық Еуропа мен мұсылман әлемі;

5) моңғолдар. Шыңғыс хан. Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия этносаяси картасының қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының

жаулаушылық соғыстары. Рим империясы. Рим империясындағы басқару жүйесі мен әлеуметтік ұйымдасу. Спартак бастаған құлдар көтерілісі. Шаруашылығы мен тұрмысы. Мәдениет. Империя дағдарысы. Христиандықтың пайда болуы. Рим империясындағы алғашқы христиандар. Мемлекеттік басқару жүйесі. Ұлы Константиннің діни реформасы. Рим империясының құлауы. Рим және батыс өркениетінің тамыры.

10) **Қазақстан аумағындағы ежелгі қоғамдар. Қазақстан аумағындағы ежелгі мемлекеттер. Ежелгі әлемдегі көшпенділердің рөлі. Ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымы. Шаруашылық жүйесі. Халықтардың ұлы қоныс аударуына жол салған тайпалар.**

7-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) **Ортағасырдың басталуы. Батыс Рим империясы құлауының салдары.** Тарихтағы «орта ғасыр» түсінігі. Орта ғасырлар тарихын кезеңдеу. «Феодализм» түсінігі. **Франктер корольдігіндегі феодалдық қатынастардың пайда болуы.** Феодалдық шаруашылық түрінің ерекшеліктері. Феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымы. Ортағасырдағы **батыс және шығыстық қалалар** мен өнердің даму ерекшеліктері.

2) Византия империясы. **Юстиниан I, Юстиниан II** тұсындағы Византияның Түрік қағандығымен дипломатиялық қарым-қатынастары. Византия және Киев Русі.

3) Ислам тарихы. Ислам дінінің пайда болуы. 610 және 1258 жылдар аралығындағы ислам тарихындағы басты оқиғалар. **Ортағасырлық шығыс мәдениетінің дамуы.**

4) Крест жорықтар. **Орта ғасырдағы католик шіркеуі.** Крест жорықтарының (1-4 крест жорықтары) себептері, барысы мен салдары.

5) **Шыңғыс империясы.** Моңғол империясының құрылуы. Моңғолдардың әскери өнері. Еуразия орталықтанған мемлекеттерінің

<p>әсері;</p> <p>6) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. "Қара індет". Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк;</p> <p>7) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Ресей, Англия, Қытай, Жапония, Осман империясы). "Парламент", "Бас штаттар", "сейм", "кортес", "Бояр Думасы" ұғымдары;</p> <p>8) сауда, қолөнер және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолы. Халықаралық сауда мен саяхаттар. Қытайдағы Мин әулетіндегі теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдары. XV ғасырдағы Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания);</p> <p>9) Қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстың ортағасырлық мәдениеті;</p> <p>10) Реформация. Реформация себептері мен оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер наразылығының тарихи маңызы;</p> <p>11) ғылыми революция. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар және олардың ізбасарлары (Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно, Иоганн Кеплер).</p> <p>16. 7-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің</p>	<p>қалыптасуына моңғол шапқыншылықтарының әсері</p> <p>6) Осман империясы. Осман империясының құрылуы мен гүлденуі. Мехмет II және сұлтан Сүлеймен I кануни.</p> <p>7) XIV ғасырдағы - XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам. «Қара індет». Франция мен Англиядағы шаруалар көтерілісі. Феодалдық соғыстар (Жүз жылдық соғыс, Ал қызыл және Ақ раушандар соғысы) және Еуропадағы бір орталықтанған мемлекеттердің қалыптасуы. Жанна д'Арк.</p> <p>8) Батыс пен Шығыстағы абсолютизм. Феодалдық мемлекеттің даму кезеңдері. таптық-өкілдік монархия. Батыс пен Шығыс мемлекеттеріндегі абсолютизмнің ерекшеліктері (Франция, Англия (Генрих VIII Тюдор), Қытай, Жапония, Үндістан (Ұлы Моғолдар империясы)).</p> <p>9) Халықаралық сауда және әлемді игеру. Ұлы Жібек жолының батыс және шығыс елдерінің мәдени және экономикалық дамуына әсері. Қытайдағы Мин әулетінің теңіз саяхаттары (Чжен Хе басшылығымен). XV ғасырдың соңы - XVI ғасырдың басындағы Ұлы географиялық ашулар мен олардың салдары. Колумбтың келуіне дейінгі Америка халықтары. Алғашқы отарлық империялар (Португалия, Испания).</p> <p>10) Қайта өрлеу дәуірі. Батыс Еуропадағы қайта өрлеу дәуірінің мәдениеті. Гуманистер идеялары. Шығыстық ренессанс (Бабыр, Фирдауси, Низами, Навои, Алишер).</p> <p>11) реформация. Реформацияның себептері мен маңызы және оның Еуропа елдеріндегі таралуы. Мартин Лютер және Жан Кальвин. Контрреформация.</p> <p>12) Кейінгі орта ғасырдағы ғылымның дамуы. Зайырлылық және әлемге көзқарастардың өзгеруі. Әлемнің қазіргі ғылыми бейнесінің негізін қалаушылар (Ұлықбек, Николай Коперник, Галилео Галилей, Джордано Бруно, Иоганн Кеплер).</p>
---	--

базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) жаңа заманның басталуы. Курсқа кіріспе. "Жаңа заман" түсінігі, оның мәні мен кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын бұржуазиялық революциясы. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы және салдары. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғамның әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының ерекшеліктері;

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы және күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. Франция мен Ұлыбританияның Үндістанға үстемдік жүргізудегі бәсекелестігі. Британ отарлық империясының құрылуы. XVIII ғасырдағы Үндістанның әлеуметтік-экономикалық жағдайы;

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. "Ағартушылық абсолютизмі". Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық процестердің таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. Солтүстік Америкадағы Британ отарлары. Отар елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. "Тәуелсіздік декларациясы";

4) Француз бұржуазиялық революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз бұржуазиялық революциясының негізгі оқиғалары. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Антифранцуздық коалициялар. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Наполеон

8-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) жаңа заманның басталуы. Курсқа кіріспе. «Жаңа заман» түсінігі, **жаңа заман тарихын кезеңдеу**. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. **Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту**. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. XVII ғасырдағы ағылшын бұржуазиялық революциясы. Өнеркәсіп төңкерісі, мәні, маңызы және салдары. Индустриалды қоғамның әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының ерекшеліктері.

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы және күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. **Франция мен Ұлыбританияның Үндістанға үстемдік жүргізудегі бәсекелестігі**. Британ отарлық империясының құрылуы. XVIII ғасырдағы Үндістанның әлеуметтік-экономикалық жағдайы.

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері **және олардың қоғам дамуына көзқарастары**. «Ағартушылық абсолютизмі». Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық процестердің таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. Солтүстік Америкадағы ағылшын отарларының әлеуметтік-экономикалық дамуы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. «Тәуелсіздік декларациясы».

4) Француз бұржуазиялық революциясы. Француз абсолютизмнің дағдарысы. **XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революциясының негізгі оқиғалары**. Ағартушылық дәуірі идеяларының **революцияның барысы мен нәтижелеріне әсері**. **Революциялық оқиғалардың Франция бейнелеу өнеріндегі көрінісі**. Республикалық құрылыстың ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. **Азаматтық кодекс**. Антифранцуздық коалициялар. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Наполеон империясының күйреуі.

империясының күйреуі;

5) XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі. Ұлыбритания мен Ресейдің Иранға ықпал ету бәсекелестігі. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Ресей. Қырым соғысының себептері мен салдары;

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі ("боксерлер" көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды "ықпал ету аймақтарына" бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы. "Миссионерлік", "экспансия", "фактория", "отарлау" түсініктері;

7) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі;

8) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы;

9) XIX ғасырдағы еуропалық отарлық үстемдік. 1857-1859

5) XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі. XVIII ғасырдың II - жартысындағы **Осман империясының әлсіреуі**: ішкі және сыртқы саясат. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Ресей. Қырым соғысының себептері мен салдары; Ұлыбритания мен Ресейдің Иранға ықпал ету бәсекелестігі. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері.

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі («боксерлер» көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды «ықпал ету аймақтарына» бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы. «Миссионерлік», «экспансия», «фактория», «отарлау» түсініктері.

7) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Германия, Италия мемлекеттерінің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы. **Либерализм, национализм, социализм.** Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі.

8) **XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы және әлеуметтік-экономикалық даму.** Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы.

9) XIX ғасырдың **II жартысындағы** еуропалық отарлық үстемдік. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы отаршылдыққа қарсы (сипайлар) көтеріліс. Үндістанды басқарудағы өзгерістер. XIX ғасырдың соңында әлемдік отарлық жүйенің қалыптасуы.

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Америка Құрама Штаттарының «Айқын болашақ» идеясы және АҚШ территориясының ұлғаюы. Қиыр шығыстық саясат. «Жапонияны ашу». «**Мейдзи**»

жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. XIX ғасырдың соңында әлемдік отарлық жүйенің қалыптасуы;

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Америка Құрама Штаттарының "Айқын болашақ" идеясы және АҚШ территориясының ұлғаюы. Қиыр шығыстық саясат. "Жапонияны ашу". Трансатлантикалық құл саудасы. 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы. Өнеркәсіптің өркендеуі және әлеуметтік-экономикалық даму;

11) суретшілер және жазушылар көзқарастарымен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский);

12) ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г. Мендель және тағы басқалар).

17. 8-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың басындағы әлем. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

2) Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. XX ғасырдың басындағы жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері.

1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының

реформалары. Канонер дипломатиясы. Трансатлантикалық құл саудасы. 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы және Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы. **XIX ғасыр соңындағы өнеркәсіптің өркендеуі және әлеуметтік-экономикалық даму.**

11) XIX ғасырдағы өзгерістерге суретшілер және жазушылар көзқарастарымен шолу. XIX ғ. әдебиет пен өнер. Өнер стилдері. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э.Золя, **А.Құнанбаев**, Ч.Диккенс, Ф.М.Достоевский, **Р. Тагор**);

12) Ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч.Дарвин, Г.Мендель және т.б.).

9-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Бірінші дүниежүзілік соғыс. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. XX ғасырдың басындағы жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі;

2) **Версаль-Вашингтон жүйесі.** Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың күйреуі. Мандаттық жүйе. Ұлттар Лигасының құрылуы және қызметі. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі;

3) **Ресейдегі революциялық оқиғалар және оның салдары.** Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. «Еңбекшілер құқығы туралы Декларация». Азамат соғысы және шетел интервенциясы. «Әскери коммунизм» саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

4) **Азия елдері соғысаралық кезеңде.**

жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдары.

Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың күйреуі. Мандаттық жүйе. Ұлттар Лигасының құрылуы және қызметі. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі;

3) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. "Еңбекшілер құқығы туралы Декларация". Азамат соғысы және шетел интервенциясы. "Әскери коммунизм" саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

4) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гоминьдан қызметі. Азамат соғысы. Синьхай революциясы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Біртұтас майдан мәселесі.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. "Танака меморандумы" және басқыншылық саясат. "Антикоминтерндік пакт" пен "Үштік пакт". Жапонияның Қытайдағы және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты.

М. Гандидің Үндістан тәуелсіздігіне қол жеткізудегі көзқарастары;

5) әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдары. "Гүлдену" кезеңіндегі Америка Құрама Штаттарының экономикалық және саяси дамуы.

Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың **Түрік Республикасын құрудағы рөлі. Ататүрік реформалары.**

Париж бітім конференциясында «Қытай мәселесі». Синьхай революциясы. Гоминьдан үкіметі мен Қытай коммунистік партиясының күресі. Сунь Ятсеннің **«Үш халықтық принципі».** 1925-1927, 1927-1937 жылдардағы Азамат соғысы. **Жапонияға қарсы біртұтас майдан құру мәселесі.** Чан Кайши үкіметінің саясаты.

Үнді ұлттық конгресі мен Мұсылмандар Лигасы лидерлері Үндістанның тәуелсіздігіне қол жеткізу жолындағы күрестегі ұстанымдары. М. Гандидің басшылығымен күш қолданбай қарсыласу (сатыграха) науқандары.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония (күріш бүлігі). «Танака меморандумы» және басқыншылық саясат. «Антикоминтерндік пакт» пен «Үштік пакт». Жапонияның Қытайдағы және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты;

5) әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдары. «Гүлдену» кезеңіндегі Америка Құрама Штаттарының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдары.

Франклин Делано Рузвельттің «Жаңа бағыты». Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штаттарының сыртқы саясаты. Германияның, Францияның, Жапонияның әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдары;

6) **Тоталитаризм мен демократияға қарсы тұру. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитарлық саяси режим (әкімшілік-әміршілік жүйе).** Индустрияландыру. Ұжымдастыру. **Социалистік реализм, Сталиндік жеке басқа табыну.** Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі.

I дүниежүзілік соғыстан кейінгі Италия. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. «Маттеотти

Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдары.

Франклин Делано Рузвельттің "Жаңа бағыты". Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штаттарының сыртқы саясаты. Германияның, Францияның, Жапонияның әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдары;

б) еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдер. И.В. Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі.

XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Социалистік реализм.

Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. "Маттеотти дағдарысы". Б. Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты.

Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия және тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майдан үкіметі.

Соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы;

7) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері. Мюнхен келісімі,

дағдарысы». Б. Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты.

Германия. **Веймар республикасының құрылуы.** Соғыс салдары, экономикалық және саяси дағдарыстар. **А. Гитлер және ұлттық социалистік партия.** Тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты.

Халықтық майдан.

Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майдан үкіметі.

Соғысаралық кезеңдегі Испания. **Примо де Ривера әскери-монархиялық режимі.** Буржуазиялық-демократиялық революция. Республиканы жариялау. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және

1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы;

7) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері. **Берлин-Рим-Токио осінің қалыптасуы. Антикоминтерн пактісі. Австрия аншлюсі.** Мюнхен келісімі, Молотов-Риббентроп пактісі.

Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік «Жаңа тәртіп».

Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы.

Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штаттарының соғысқа кірісуі. Антифашистік коалиция. Ленд-лиз туралы заң. Соғыс кезіндегі түбегейлі өзгеріс. **«Үлкен үштік». «Екінші майдан» ашу.**

Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен сабақтары;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым. **Өнер стильдерінің әлеуметтік жағдайы** (реализм, авангардизм, символизм,

Молотов-Риббентроп пактісі, Антифашистік коалиция, Ленд-лиз заңының қабылдануы, "Үлкен үштік".

Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік "Жаңа тәртіп". Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штаттарының соғысқа кірісуі. Соғыс барысындағы түбегейлі бетбұрыс. "Екінші майдан" ашу мәселесі.

Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы.

Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдары;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым. Мәдениет дамуының ерекшелігі. Көпшілік мәдениет. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі.

XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер.

18. 9-сыныпқа арналған "Дүниежүзі тарихы" оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Отарсыздану үдерісінің күшеюі. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы және күйреуі. Британдық Үндістанды бөлу және екі мемлекеттің (доминионның) қалыптасуы. Тәуелсіз Үндістанның жариялануы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі.

Маршалл жоспары. "Қырғи қабақ соғыстың" басталуы. У.Черчилдің Фултон сөзі. Трумэн доктринасы. Екі полюсті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы.

модерн). Бұқаралық мәдениет. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі.

XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер.

10-сыныпқа арналған «Шетелдер тарихы» оқу пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Отарсыздандыру процесін күшейту және әлемдік отарлық жүйенің ыдырауы. Британдық Үндістанды бөлу және **екі мемлекеті: Үндістан және Пәкістанның қалыптасуы. Үндіқытайдағы отаршылдық мәселесінің шиеленісуі.** Африка жылы.

Маршалл жоспары. У.Черчилдің Фултондағы сөзі және «қырғи қабақ соғыстың» басталуы. Трумэн доктринасы. Екі полюсті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Әлемдік «социалистік лагерьдің» қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. 1948-1962

Әлемдік "социалистік лагерьдің" қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. 1948-1962 жылдардағы "қырғи қабақ соғыстың" негізгі оқиғалары;

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы.

XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. 50-60 жылдардағы "экономикалық ғажайып". Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы "мемлекеттік әл-ауқаттылық" негізінің қалыптасуы.

КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. "Хрущев жылымығы". Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. "Тоқырау" кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы);

4) екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге бағыт алу үдерісі.

1979-1985 жылдардағы "қырғи қабақ соғыстың" түйінді оқиғалары және оның аяқталуы. Саманта Смиттің КСРО-ға келуі. "Қырғи қабақ соғыстың" салдары: әлем картасындағы өзгерістер, жергілікті әскери шиеленістер;

5) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдардың рөлі. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі. "Араб көктемі": әлемдік саясат үшін себептері мен

жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» негізгі оқиғалары;

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы.

XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы);

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. 50-60 жылдардағы «экономикалық ғажайып». Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы «мемлекеттік әл-ауқаттылық» негізінің қалыптасуы.

КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. «Хрущев жылымығы». Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. «Тоқырау» кезеңі (1960 жылдың II жартысы – 1980 жылдың соңы);

4) екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге бағыт алу үдерісі. 1979-1991 жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» түйінді оқиғалары және оның аяқталуы. КСРО-дағы қайта құру саясаты, «жаңа саяси ойлау». «Қырғи қабақ соғыстың» салдары: әлем картасындағы өзгерістер (**барқыт төңкерісі, Германияның бірігуі, распад КСРО-ның ыдырауы**);

5) **XX ғасырдың екінші жартысындағы Таяу Шығыс**. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. «Араб көктемі»: әлемдік саясат үшін себептері мен салдары;

6) XX ғасырдың екінші жартысындағы Батыс елдерінің даму ерешеліктері. Ұлыбританиядағы консерватизмнің неоконсерватизмге ауысуы. «Тэтчеризм». Социализмнің «швед үлгісінің» қалыптасуы мен ерекшеліктері. Германиядағы «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» белгілері. Жоғары дамыған Еуропа елдерінің әлеуметтік құрылымы мен адамдардың өмір сүру деңгейі;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму

салдары;

6) Батыс елдерінің XX ғасырдың екінші жартысындағы даму ерешеліктері. Ұлыбританиядағы консерватизмнің неоконсерватизмге ауысуы. "Тэтчеризм". Швеция үлгісіндегі социал-демократиялық мемлекеттің қалыптасуы. Германиядағы "әлеуметтік-нарықтық шаруашылық" белгілері. Әлемдегі жоғары дамыған елдердің әлеуметтік құрылымы мен адамдардың өмір сүру деңгейі;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерешеліктері. Коммунистік Қытай: саяси және әлеуметтік-экономикалық жүйе сипаттамасы. Үндістанның тәуелсіз дамуы: мәселелер және шешу жолдары. XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы.

1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік "экономикалық ғажайыптың" себептері;

8) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қауіпі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер. Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті сақтау мәселесі;

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогрестің жаңа кезеңі. АҚШ-тағы ғылыми техникалық революцияның елдердің дамуына әсері. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. "Байқоңыр" ғарыш айлағы. Қоғамның бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы білім берудің рөлі;

10) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары.

ерешеліктері. Коммунистік Қытай: саяси және әлеуметтік-экономикалық жүйе сипаттамасы. Үндістанның тәуелсіз дамуы: мәселелер және шешу жолдары. XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы;

1950-1960 жылдардағы жапондық «экономикалық ғажайыптың» себептері. **«Азиялық секіріс» және жаңа индустриялық елдердің құрылуы;**

8) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті сақтау мәселесі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер және оның салдары;

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, мәдениет.

Ғылымның негізгі даму бағыттары. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогрестің жаңа кезеңі. АҚШ-тағы ғылыми техникалық революцияның елдердің дамуына әсері. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. Ғарышты игері, «Байқоңыр» ғарыш айлағы. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Қоғамның бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы білім берудің рөлі.

Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

20. Оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

21. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) әлеуметтік қатынастардың дамуы:

Бөлімше	5-сыныпшамамен 2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр. Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы,	6-сынып V ғасыр. - XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Араб халифаты,	7-сынып XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері
---------	--	---	---	--	--

4-тарау. «Шетелдер тарихы» пәні бойынша күтілетін нәтижелер

6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

6-сыныптың соңында білім алушылар:

- ежелгі дүние тарихының негізгі кезеңдерін;
- тарихтағы жыл санау жүйесін;
- түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын;
- адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын;
- ежелгі дүниедегі алғашқы мемлекеттер тарихының өзіндік ерекшеліктерін;
- алғашқы өркениет ошақтарының маңызын;
- Қосөзен, Египет, Үндістан, Қытай, Греция, Рим және Қазақ жеріндегі ежелгі мемлекеттердің қалыптасу, даму ерекшеліктерін;
- Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын;
- Ежелгі мемлекеттердің мәдениеттегі жетістіктерін;
- Орта Азия халықтарының грек-македон басқыншыларына қарсы күресін;
- ежелгі дүние тарихында болған аса маңызды оқиғаларды;
- мәдени-экономикалық дамудағы Ұлы Жібек жолының сауда жолы ретіндегі маңызын;
- Ежелгі Грекия мен Римде мемлекеттің пайда

	Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	Византия империясы		Арабиясы, Жапония		болып дамуының өзіндік ерекшеліктерін мәдени өмірін және антик мәдениеттің әлемдік мәдениетке қосқан үлесін; - Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісінің себептерін; - ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын; - ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін; - әр түрлі халықтар мен этностардың мифтерін, аңыздарын және шежірелерін; - тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді <i>біледі</i> <i>Білім алушылар:</i> - ежелгі дәуірдегі уақыттық және кеңістіктік өлшемдердің мәнін; - ежелгі дүниенің табиғи-климаттық жағдайындағы ерекшеліктерді және оның адамдардың өмір сүруіне әсерін; - ежелгі дүние тарихы шеңберіндегі тарихи оқиғалардың негізгі себептерін; - ежелгі адамдардың еңбек құралдарын, баспанасын, киімдерін, сыртқы келбетіндегі ерекшеліктерін - басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін <i>түсінеді</i> . <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i> - Үндістандағы «касталық жүйе» ұғымын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіруде; - «алғашқы қауымдық өнер» ұғымын ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттауда; - тарихи деректер негізінде Ежелгі Египеттің ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттауда; - «империя» ұғымын ежелгі заман тарихындағы
1.1 Әлеуметтік құрылымдар	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау	7.1.1.1 «капитал», «буржуазия», «жұмысшы табы» \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісі әсерін сипаттау	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау	
	5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формалары және олардың		7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмыс		

	ұқсастық тары мен айырма шылықтар ын түсіндіру		байланысты анықтау	шы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесі ндегі өзгерісті талдау		<p>мемлекетаралық қатынастарды түсіндіруде;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттауда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи деректер негізінде ежелгі дүние өнерінің ерекшеліктерін сипаттауда; - тарихи деректерге сәйкес Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін себептерін анықтауда - кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруа шылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттауда; - Месопотамия, Инд алқабы өркениеті. Ніл Хуанхэ ежелгі өркениеттеріннің шаруашылық жүйесін салыстыруда қолданады. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекетпен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын дәлелдеуде; - экономикалық ілгерілеуді анықтау үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыруда; - археологиялық деректер негізінде ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттауда қолданады.
			7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)			
1.2 Әлеуметтік өзара әрекеттестік	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау	6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен	7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакция	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсас	<p><i>7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</i></p> <p><i>7-сыныптың соңында білім алушылар:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - орта ғасырдағы дүние жүзі тарихының негізгі кезеңдерін; - Батыс Рим империясы ыдырауының салдарын; - ортағасырлық қоғамның негізгі белгілері мен ерекшеліктерін, феодалдық қатынастардың мәнін;

	шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау		шыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылық) таралуықпалын талдау;	тықтары мен айырмашылықтарын анықтап, әлеуметтік тігінен және көлденеңнен мобильділікке мысал келтіру	<ul style="list-style-type: none"> - орта ғасырлардағы қоғамның әлеуметтік құрылымын; - орта ғасырлардағы мемлекеттік құрылыс пен билік түрлерін; - V-X ғасырлардағы орталықтанған мемлекеттердің құрылуының алғышарттары мен хронологиясын; - VI-X ғасырлардағы арабтардың орта ғасырлық тарихын, ислам дүниесіндегі мәдениеттің ерекшеліктерін; - XI-XV ғасырлардағы Еуропа мемлекеттері дамуындағы ерекшеліктерді; - крест жорықтарының нәтижелерін; - ортағасырлардағы Шығыс әлемінің тарихи көрінісін; - Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын; - XI-XV ғасырлардағы Орта және Орталық Азия мемлекеттерінің әлеуметтік дамуын; - моңғол-татар шапқыншылығы қарсаңындағы феодалдық бытыраңқылықты; - Еуропада орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуын; - орыс жерлерін біріктірудің аяқталуы мен Алтын Орданың құлауын; - орта ғасырдағы тарихи тұлғалар мен ғылымның, мәдениеттің көрнекті қайраткерлерін; - орта ғасырдағы өркениет аймақтары және олардың маңызын; - Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттауды біледі. <p><i>Білім алушылар:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - орта ғасырлардағы жер иеленудің, салықтың 	
5.1.2.2	ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	7.1.2.2	транссатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау	9.1.2.2	әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау	
5.1.2.3	қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру			9.1.2.3	қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей	

	үшін Үндістанда ғы «касталық жүйе» ұғымын қолдану				отырып, жаһандану процесіне байланыс ты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістер ді бақылау (еңбек миграция сы, әлеуметтік интеграция)	негізгі түрлерін; - тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын; - Ортағасырлық қалалардың сәулеті мен өнерінің бейнеленуін; - қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін; - ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін; - «феод» және «феодализм», «отаршылдық саясат», «парламент», «Бас штаттар», «сейм», «кортес», «Боярлар Думасы», «гуманизм», «реформация», «протестантизм», «лютеранство», «кальвинизм», «контрреформация», «кезуиттер ордені ұғымдарын»; - адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін; - жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтарды түсінеді. <i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i> - ортағасырлық түрлі деректерден тарихи ақпараттарды таба білуде; - деректер негізінде Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттауда; - Ортағасырлық ойшылдардың гуманистік идеяларын орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтауда; - қайта өрлеу мәдениеті туындылары бойынша ортағасырлық өнерді сипаттауда; - дереккөздеріне сүйене отырып, тарихи диктант жазуда;
					9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптас тыруда бұқаралық ақпарат құралдары ның рөлін анықтау	
2) мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі:						
Бөлімше	5-сынып шамамен	6-сынып V ғасыр -	7-сынып XVII	8-сынып XX ғасыр	9-сынып XX	

	2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр Ежелгі Грекия, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Египет, Месопотамия және Парсы, Бактрия, Кушан хандығы, Эфталит мемлекеттері	XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Англия, Италия, Испания, Қытай, Үндістан, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб халифаты, Византия империясы	ғасырдың ортасы - XIX ғасыр Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы, Иран	дың бірінші жартысы Франция, Германия, Англия, АҚШ, Жапония, Қытай, Үндістан, Ресей империясы, КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы	ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб елдері	<ul style="list-style-type: none"> - картадағы шартты белгілер бойынша крест жорықтарының себеп-салдарын анықтауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i> - оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда; - тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда; - Орта ғасырлардағы тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда; - орта ғасырдағы тарихи оқиғалар мен фактілерді талдауда; - орта ғасырдағы тарихи үдерістің маңызды белгілерін анықтауда; - орта ғасырдағы тарихи оқиғалардың себеп-салдарын анықтауда; - Хлодигтік Франк мемлекеті және Ұлы Карлдың Франк империясы мысалында ерте феодалдық мемлекеттің даму ерекшеліктерін сипаттауда; - Ортағасырлық мемлекеттердің сыртқы саясатын көршілес мемлекеттермен қарым-қатынасы мысалында сипаттауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - талдамалық ақпарат беруде; - тарихи зерттеу жұмыстарын жазуда; - ортағасырлық кескін картамен тарихи оқиғаларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда; - тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде; - орта ғасырдағы қалалық мәдениет пен қайта өрлеу дәуірінің визуалды дереккөздері жәдігерлерді, суреттер мен сәулет ескерткіштерін талдамалық-
2.1 Дін	5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадат хана,	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуі не байланысты адамдар	8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып,	9.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың	

	абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру	себептерін анықтау	өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау	мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	іс-әрекетіне баға беру	зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда; - қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтарды игеруде ортағасырдағы мәдени құндылықтардың маңызын бағалауда қолданады.
	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу	6.2.1.2 тарихи процестер контекстінде «гуманизм», «реформация», «протестантизм», «лютеранство», «кальвинизм», «контрреформация», «кезуиттер ордені» ұғымдарын түсіндіру	7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау	8.2.1.2 «секуляризация» «ұждан бостандығы», «зайырлы мемлекет», «мемлекеттік дін» ұғымдарын түсіндіру	9.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану	8-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер: 8-сыныптың соңында білім алушылар: - жаңа замандағы дүниежүзі тарихының хронологиялық шеңберін, негізгі кезеңдерін; - Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін; - қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын; - Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді; - отарлау саясатының мәнін, отаршылдыққа қарсы қозғалыстарды; - Француз буржуазиялық революциясының себебі мен нәтижесін; - әлемдік саясаттың өзгеруіне әсер еткен империалистік соғыстарды; - қоғамдық дамуға әсер еткен Ағартушылық дәуір идеяларын; - XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді;
	5.2.1.3 ежелгі қоғамның				9.2.1.3 тарихи процестің сабақтасты	

	дамуына діндердің ықпалын сипаттау				ғын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау	<ul style="list-style-type: none"> - еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді; - XVII-XIX ғасырлардағы дүниежүзі мәдениетінің негізгі жетістіктерін, мәдениеттің дамуына үлес қосқан көрнекті тұлғаларды; - Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсерін; - XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ой және әлеуметтік-экономикалық дамуды; - XIX ғасыр–XX ғасырдың басындағы дүние жүзі елдерінің дамуында болған негізгі белгілер мен ерекшеліктерді; - XIX ғ. дүние жүзі елдерінің даму үдерісін және негізгі ерекшеліктерді; - халықаралық қатынастардың өзекті мәселелерді; - XIXғ мәдениеттің дамуын, әлемдік ғылым мен көркем мәдениеттің маңызды жетістіктерін <i>біледі</i>. <p><i>Білім алушылар:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін; - трансатлантикалық құлдың ерекшеліктерін; - қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде опалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын; - еуропалық революциялардың солтүстік америкалық қоғамның дамуына ықпалын <i>түсінеді</i> <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - өнер туындыларын пайдаланып тарихи оқиғаларды интерпретациялауда; - деректер негізінде өнердегі негізгі стильдер мен
2.2 Өнер	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын сипаттау үшін «алғашқы қауымдық өнер» ұғымын білу	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану	8.2.2.1 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм)	9.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру	
	5.2.2.2 Ежелгі Египеттің ғибадатханалары	6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына	7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдар	8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында	9.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың	

	мен пирамидаларын сипаттау	қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау	дың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау	бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау	ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтауда; - Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтауда; - республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтауда; - картаны пайдаланып ХІХ ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттауда; - «басыбайлы құқық», «декабристер», «халықшылдар», «жеке террор», «пролетариат диктатурасы» ұғымдарын тарихи оқиғаны түсіндіруде; - деректер бойынша Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттауда; - «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын тарихи оқиғаларды түсіндіруде; - «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіруде; - тарихи картаны пайдаланып Еуропа және Азия мемлекеттерінің шекараларын, шайқастар, көтерілістер орындарын; колониялар мен жартылай колонияларды тарихын сипаттауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</i> - Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтауда; - әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтауда; - тарихи деректер негізінде ХVІІІ–ХІХ ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді
	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру	6.2.2.3 антикалық мәдениет пен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау			9.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау	
		6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық				

		мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау				сипаттауда; - отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтауда;
2.3 Философиялық жүйелер	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру	6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын түсіндіру	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау	8.2.3.1 «позитивизм», «прагматизм», «экзистенциализм» ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану	9.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау	- тарихи құжат бойынша АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін талдауда; - XIX ғасыр жазушыларының қоғамдық қызметінің маңызын анықтау үшін Ч.Диккенс, Ф.Достоевский, Абай, Р.Тагор шығармаларын тарихи талдауда қолданады. <i>Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:</i> - Наполеон соғыстары мысалында басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалауда; - тарихи деректер негізінде түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін талдауда; - өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдауда;
		6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау	7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау		9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалау	- тарихи түпдерек материалдар негізінде тарихи үдерістер мен оқиғаларға, тарихи тұлғаларға сипаттама беруде; - тарихи деректерден жаңа замандағы тарихи оқиғалардың даму заңдылықтарын және себеп-салдарлық байланыстарын талдап, сипаттауда; - жаңа заман кезеңіндегі саяси тарихтағы негізгі өзгерістерді бүгінгі күнмен салыстыра талдауда қолданады.

			7.2.3.3 Карл Маркстың көзқарас тарын және марксизм нің қоғам дық өмірге ықпалын түсіндіру		9.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылық тарды сақтаудың маңыздылы ғын дәлелдеу	<p>9-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p>9-сыныптың соңында білім алушылар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын; - Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары, себептері мен негізгі шайқастарын; - Ресейдегі революциялық оқиғалар, олардың салдарын - Алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін; - Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдерінің саяси дамуын, мемлекет құрудағы қайраткерлердің саяси-қызметін; - Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді; - Еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдердің қоғам өміріндегі орнын; - алғашқы социалистік мемлекет - КСРО-ның қалыптасу процесін; - Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын - Ұлы Отан соғысы жылдарындағы кеңес өкіметі адамдарының ерліктерін; - «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысын дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін <i>біледі</i>.
2.4 Ғылым	5.2.4.1 ежелгі қоғам ның дамуын дағы жазудың рөлін сипаттау	6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру	7.2.4.1 өзгерістер мен сабақтас тықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалық тардың маңызын талдау	8.2.4.1 әлем мемлекет терінің әлеуметтік - экономика лық дамуын дағы Дж. Кейнс теориясы ның рөлін сипаттау	9.2.4.1 ғылыми- техникалық революция ның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпрета циялау	
	5.2.4.2 ғылымда рдың (арифме тика, геомет	6.2.4.2 жараты лыс тану ғылым дары		8.2.4.2 тарихи оқиғалар дың себептерін , нәтижеле	9.2.4.2 адамзат өркеніетінің дамуын үлгілеу арқылы	

<p>рия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау</p>	<p>ның келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау</p>		<p>рін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік - экономикалық дамуындағы рөлін бағалау</p>	<p>жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау</p>	<p>Білім алушы</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін; - XX ғасырдың бірінші жартысындағы ғылыми ашулар мен жаңа технологиялардың маңыздылығын; - тарихи кезеңді сипаттауда «позитивизм», «прагматизм», «экзистенциализм», «секуляризация» «ұждан бостандығы», «зайырлы мемлекет», «мемлекеттік дін» ұғымдарын; - қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын; - әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Дж. Кейнс теориясының рөлін; - АҚШ, Франция, Германия мысалында дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын; - тоталитаризм қалыптасу мен дамуының алғышарттарын; түсіндіру - социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдауда; - фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын <i>түсінеді</i>. <p style="text-align: right;"><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін үлгі бойынша:</p>
	<p>6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырдағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы геогра</p>		<p>8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының</p>	<p>9.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам</p>	

		фиялық жаңалықтардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау		рөлін бағалау	дамуына ықпалын талдау	<ul style="list-style-type: none"> - Дүниежүзінің картасы бойынша I дүниежүзілік соғыстан кейінгі әлем картасының өзгеруін сипаттауда; - тарихи оқиғаның нәтижелерін дереккөздер арқылы талдау бойынша әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісі әсерін сипаттауда; - тақырыпқа байланысты тарихи картаны пайдалануда; - фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда; - әлемнің саяси картасындағы өзгеріс терді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдауда; <p style="text-align: center;"><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда; - Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда; - Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау мен бағалауда; - XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалауда; - фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра
3) саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі:						
Бөлім ше	5-сынып шамамен 2,5 миллион жыл бұрын - V ғасыр	6-сынып V ғасыр - XVII ғасырдың ортасы	7-сынып XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр.	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы XXI ғасыр	
	Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Мысыр, Месопотамия, Бактрия, Кушан патшалы	Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Үндістан, Жапония, Киев Русі, Мәскеу мемлекеті, Осман империясы, Иран, Араб	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы, Италия, Дания, Венгрия, Осман империясы, Иран	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы, КСРО, Сауд Арабиясы, Түркия,	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия,	

	ғы, Эфта литтер мемлекеті	халифа ты, Византия империя сы, Түркі қағанаты		Австро - Венгрия	Жапония	отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда - тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде <i>қолданады.</i>
3.1 Мемлекет: белгі лері, құрылымы және басқару тәртібі	5.3.1.1 ежелгі мемлекетте рдің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау	6.3.1.1 «ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар» хронологиялық шегін білу және уақыт сызығын да белгілеу	7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтау	8.3.1.1 қоғамдық -саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау	9.3.1.1 «Мемлекеттік әл-ауқаттылық» ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану	Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: - тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау - арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалауда; - Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын бағалауда - Дүниежүзілік соғыстар мен соғыстан кейінгі бейбіт әлемді қалыптастырудағы халықаралық конференциялар мен іс-шараларды талдау, салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда; - XX ғасырдағы мәдениет және ғылымның визуалды дереккөздерін талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда; - «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда; - Пәннің қазіргі заманда өзекті болып отырған мәселелері бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда <i>қолданады.</i>
	5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын	7.3.1.2 XIX ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территория	8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл- әкімшіл жүйе сияқты	9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конститу	10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік

болуын түсіндіру	(сословие лік-өкілдік және шексіз билік) ажырату	сының кеңею үдерісін сипаттау	саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру	циялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы Еуропаның Қауіпсіздік пен Ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот)	<p>нәтижелер:</p> <p>10-сыныптың соңында білім алушылар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді; - пән бойынша негізгі ұғымдарды; - 1946-1991 жж. қырғи қабақ соғыс және әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді; - халықаралық ұйымдардың құрылуын; - XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуын; - халықаралық аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын; - Шығыс Еуропадағы қақтығыстар «барқыт төңкерісі» себептері мен салдарын; - халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін; - XX ғасырдың екінші жартысындағы Таяу Шығыстағы дағдарысты; - XX ғасырдың екінші жартысындағы батыс елдерінің даму ерекшеліктерін; - Германдық «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» ерекшеліктерін; - XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерекшеліктерін; - қазіргі әлемнің жаһанданудың ерекшеліктерін; - жаһанданудың әлемдік экономика мен саясаттың дамуына ықпал етуін; - қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын; - АҚШ тағы Ғылыми техникалық революцияның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына әсерін; - әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш
	6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау	7.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін «басыбайлы құқық», «декабристер»,	8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау	

			«халық шылдар», «жеке террор», «пролетариат диктатурасы» ұғымдарын қолдану	дүние жүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)		<p>айлағының маңызын;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Адамзаттың мәдени мұрасын сақтау бойынша ЮНЕСКО-ның қызметін біледі. <p>Білім алушы</p> <ul style="list-style-type: none"> - XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесін; - Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын; - қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін; - Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің бейбіт жолдарын; - әлемнің дамыған мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды; - социализмнің «шведтік моделінің» белгілерін; - Ұлыбритания мысалында неоконсерватизм саясатының ерекшеліктерін; - Қытайда 1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесіндегі өзгерістерді; - Үндістан тәуелсіздік алғаннан кейінгі аумақтық өзгерістердің себептері мен салдарын; - қазіргі Түркия Республикасының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктерін; - ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын; - XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын түсінеді. <p>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дүниежүзінің картасы бойынша «қырғи қабақ 	
	6.3.1.4	феодалдық соғыстар мен орталық тандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату	7.3.1.4	әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау	9.3.1.4	тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
	6.3.1.5						

		саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі ел билеушілерінің қызметін салыстыру				соғыс» кезеңіндегі әлем картасының өзгеруін сипаттауда; <ul style="list-style-type: none"> - тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтарды сипаттауда; - тарихи оқиғаның нәтижелерін халықаралық конференция шешімдер бойынша талдауда; - «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдауда; - «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, ХХ ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялауда; - «жаһандану» ұғымын қолдана отырып, қазіргі әлемнің даму тенденцияларын талдауда; - ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдауда; - ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялауда; фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтауда; - әлемдегі қоғамдық-саяси өзгерістер мен құбылыстарды сипаттау арқылы КСРО-ның ыдырау себептерін тұжырымдауда; <p style="text-align: center;"><i>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - оқытылған кезеңдегі түрлі аймақтардағы болған тарихи оқиғаларды салыстырғанда; - адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі
3.2 Империя	5.3.2.1 ежелгі заман	6.3.1.6 басқару формасына сипаттама беру үшін «парламент», «Бас штаттар», «сейм», «кортес», «Боярлар Думасы» ұғымдарын түсіндіру	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы	8.3.2.1 Бірінші дүние	9.3.2.1 отаршылдық жүйе	

лар, соғыстар, көтерілістер және революциялар	тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану	сынығыдырау себептерін анықтау және жіктеу	буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау	жүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау	күйреуінің себептері мен салдарын талдау	<p>халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын бағалауда;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазіргі әлемдегі тарихи оқиғалар мен процестердің сабақтастығын сипаттағанда; - «жаңа саяси ойлау» ұғымын қолдана отырып, КСРО-ның сыртқы саясатындағы өзгерістерді анықтауда; - Швеция мысалында Солтүстік Еуропа елдеріндегі әлеуметтік мемлекеттің ерекшеліктерін сипаттауда; - Батыстағы «әл-ауқатты мемлекеттердің» даму ерекшеліктерін аналитикалық қорытындылау мен бағалауда; - Жапония және Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды айқындауда; - қазіргі әлемдегі жаһандану процесіне байланысты әлеуметтік өзгерістерді анықтауда; - тарихи оқиғалар желісінің тарихи уақыт пен тарихи кеңістікте жүйелі дамуын көрсетуде; - адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасауда; <i>қолданады.</i> <p style="text-align: center;"><i>Білім алушы</i> меңгерген білімін шығармашылықпен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазіргі заманғы жалпыадамзаттық құндылықтардың маңызын айқындап, ұлттық құндылықтарды дәріптеуде; - жаһандану жағдайында саяси және экономикалық интеграцияның маңыздылығын бағалауда; - постиндустриалды қоғамның басты
	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру	6.3.2.2 кейінгі орта ғасыр кезеңіндегі антифеодалдық көтерілістердің себептері мен салдарын анықтау	7.3.2.2 XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себеп	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау	

				терін тұжырымдау		экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтауда;
5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу	7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау	9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау		<ul style="list-style-type: none"> - жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеуде; - адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудың маңыздылығын бағалауда; - XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау бойынша пікір сайыстарда тұжырым жасауда; - ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) нәтижелерін білім алушының өнертапқыштық қабілеті мен дағдысын дамытуда; - Байқоңыр ғарыш айлағының ғарышты игерудегі рөлін бағалау бойынша зерттеу жұмыстарында; - Жаһандық әлемдегі өзгерістер мен оқиғаларды салыстыру, синтез сынды ойлау операциясы арқасында өз бетінше ақпарат алуда; - Қазіргі замандағы қоғамдағы көкейкесті мәселелерге талдамалық-зерттеуге бағыттайтын тапсырмаларды орындауда; - «Шетелдер тарихы» пәнінен оқу мазмұнына сәйкес, зерттеу жобалық жұмыстарын орындауда; - Жаһандық мәселелер бойынша тұжырымдалған пікірлерін ой талқы, пікір сайыстарда қолданады.
	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып,	7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында)	8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау		

		сипаттау				«Шетелдер тарихы» пәні бойынша талдау
		6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылық тар кезін дегі халық аралық қатынас тардың ерекшеліктерін анықтау	7.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын қолдану	8.3.2.5 ХХ ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау	<p>Еліміздің мектептерінде «Қазақстан тарихы» және «Дүниежүзілік тарих» атты екі дербес оқу пәні оқытылады. «Дүниежүзілік тарих» пәні бойынша шет елдердің (немесе Қазақстаннан басқа, әлемнің барлық елдерінің) тарихы оқытылады. «Дүниежүзілік тарих» атауы пәннің нақты мазмұнын көрсетпейді, себебі оқушыларда Қазақстан тарихы дүниежүзілік тарихтың бөлігі емес, ол ерекше деген жалған түсінік қалыптасады. Сондықтан жұмыс тобы шешімімен аталған пәнді «Шет елдердің тарихы» деп атау ұсынылады.</p> <p>«Шет елдердің тарихы» пәні үшін жаңа бағдарламаны әзірлеу мен материалды іріктеудің негізіне мынадай принциптер алынуға тиісті:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тарихи процесті зерттеудің хронологиялық және логикалық бірізділігін (реттілігін) сақтау. 2. Оқу материалын саясаттандырудан, тарихты детерминистік тұрғыдан талдаудан, тарихтағы әскери қақтығыстар, соғыстар мен жорықтар, тап күресі мен зорлық-зомбылықтың рөлін асыра бағалаудан бас тарту. Мұның орнына қазақ халқы мен әлемнің басқа халықтарының материалдық және рухани мәдениетінің дамуындағы жетістіктерді көрсету қажет. 3. Моноцентризмнен бас тарту. Шағын немесе үлкен екеніне қарамастан, кез келген ұлт адамзат өркениетінің дамуына нақты үлес қосатынын көрсету қажет. Бұған бір аумақты, бір елді немесе бір ұлтты адамзаттың нақты кезеңде дамуының негізгі үрдісін анықтайтын қандай да бір жаңа үдеріс, құбылыс немесе оқиғаның үлгілік мысалы ретінде көрсету арқылы
		6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын	7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарының анықталуын сипаттау		9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау	

		анықтау				қолжеткізуге болады.
		6.3.2.7 «отаршылдық саясат» ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	7.3.2.7 еуропалық революциялардың солтүстік америкалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау		9.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау	4. Жастардың бойына толеранттылық қасиетін, діни көзқарастардың теңдігі туралы идеяны, басқа ұлттардың мәдениеті мен дәстүрлеріне деген құрметті дарыту. Бұл үшін Еуразия далсының орталығындағы ашық әрі толерантты ортаны қалыптастырудың негізділігі мен себептерін анықтап, көрсету; сонымен қатар жас буынды әлемнің басқа ұлттарының тарихы және дүниежүзілік мәдениеттің ұлы үлгілерімен таныстыру қажет. Сондай-ақ, парламентаризм, демократия, зайырлы сана мен еркін ойлаудың қалыптасу процесінің қалай болғанын, зайырлы мемлекет, құқықтық мемлекет, шет елдердегі азаматтық қоғамның қалай пайда болғанын көрсету қажет.
					9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді тұжырымдау және бағалау	5. Қазақстан мен шет елдер тарихының күрделі, дискуссиялық мәселелерін қатаң ғылыми тұрғыдан талдау. Ірі тарихи оқиғалар мен құбылыстарды, тарихи тұлға қызметтерін бағалауда қатал идеологиялық ұстанымнан бас тарту.
4) экономикалық қатынастардың дамуы:						
Білім алушылар:						
Бөлім ше	5-сынып шамамен	6-сынып V ғасыр -	7-сынып XVII ғасыр	8-сынып XX ғасыр	9-сынып XX ғасыр	6. Пән мазмұны аясында Қазақстан аумағында қалалық мәдениет пен егіншілік шаруашылығының ерте пайда болуы, олардың мал шаруашылығы және көшпеді тұрмыспен өзара байланысы туралы идеяны көрсету.
8. Тарихтың ұғымдық-категориялық аппаратына өзгерістер енгізу, формациялық теориясына негізделген терминологиялық базадан бас тарту.						
«Шетелдер тарихы» пәнін оқу оқушыларда тарихи сананың, мәдени-идеологиялық плюрализм құндылықтарының қалыптасуына, тарихи процесс логикасын, тарихи дамудың бейсызықтық сипатын түсінуге септігін тигізеді. Дүниежүзілік тарих оқушыларды көне дәуірден қазіргі заманға дейінгі						

	2,5 миллион жыл бұрын – V ғасыр Ежелгі Греция, Ежелгі Рим, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Персия, Египет, Месопотамия, Бактрия, Кушан хандығы, эфталит тер мемлекеті	XVII ғасырдың ортасы Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Үндістан, Осман империясы, Парсы мемлекеті, Араб халифаты, Византия империясы	дың ортасы- XIX ғасыр Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, АҚШ, Парсы мемлекеті, Осман империясы	дың бірінші жартысы Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Түркия, Египет	дың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, КСРО, Ресей, Араб елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Жапония	<p>адамзат қоғамының тарихында болған негізгі және едәуір маңызды оқиғалармен, әлем ұлттары мәдениетінің әртүрлілігімен таныстырады, қоршаған ортаны ғылыми тұрғыдан қабылдау дағдыларын қалыптастырады, сонымен қатар өзінің тарихи тамырларын және Отанының дүниежүзілік-тарихи процестегі орнын түсінуге көмектеседі. «Шетелдер тарихы» тарихи қоғамдардың даму мазмұнын ашатын саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени-рухани үдерістер туралы білімдерді кешенді меңгеруге бағытталған.</p> <p>«Шетелдер тарихы» пәнінен меңгерілетін білім мазмұны бойынша метапәндік құзыреттіліктер енгізілді.</p> <p>Пәннің базалық мазмұн бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. 6-сынып бойынша:</p> <p>Базалық мазмұнға кіріспе бөлімі қосылды. Бұл тарихты оқыту, негізгі тұжырымдамалық аппарат, тарихи карта, уақыт лентасын жөнінде түсінік береді. Білім алушының жас ерекшелігіне сәйкес келмейтін адамның пайда болу теориялары туралы ақпарат қысқартылды.</p> <p>Мысыр мен Ежелгі Қытай тарихына қатысты тақырыптар тақырыпшалармен толықтырылды.</p> <p>Ежелгі Грекия тарихының ерте кезеңі туралы ақпарат қосылды. Ежелгі әлем тарихы туралы тұтас түсінік қалыптастыру үшін Батыс Рим империясының құлауы туралы ақпарат енгізілді.</p> <p>Ежелгі қазақ тарихының әлемдік тарихтағы орны мен рөлі туралы түсінікті қалыптастыру мақсатында пән мазмұны Қазақстан аумағында ежелгі мемлекеттердің даму ерекшеліктерін ашатын тараумен толықтырылды.</p>
4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттес	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық,	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасы	7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан	8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістікте	9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-	

тік	балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау	рлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау	капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру	рінің (конвейер өндірісі, стандарт тау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау	салдарын талдау	<p>7-сынып бойынша:</p> <p>Рим империясының құлауы туралы ақпарат қысқартылды, өйткені бұл оқу материалы 6-сынып бағдарламасында қарастырылады.</p> <p>Феодализмнің ерекшеліктерін мысал арқылы қарастыру үшін Франк империясы тақырыбы енгізілді.</p> <p>Византия империясының билеушісі Юстиниан II туралы тақырып енгізілді. Ислам тарихы бөлімінде ортағасырлық Шығыс мәдениеті тақырыбы қарастырылады. Византия мен Осман империясының тарихы туралы тақырыптар жеке көрсетілген.</p> <p>Тақырыптар оқу процесін гуманизациялау мақсатында нақты тарихи тұлғалардың есімдерін көрсетумен нақтыланды. Қайта өрлеуге арналған бөлімде Шығыс мәдениетіне баса назар аударылған.</p> <p>Реформация бөліміне орта ғасырдың аяғындағы тарихи процестер туралы нақты оқиғаларды сипаттау үшін реформацияға қарсылық туралы ақпарат енгізілді.</p>
5.4.1.2 «неолиттік төңкеріс» ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру	7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыпта суындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау	8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін «модернизация» ұғымын пайдалану	9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау		<p>8 сынып бойынша:</p> <p>Жаңа заман кезеңдегі саяси процестер мен оқиғалар туралы білім алушылардың толық түсінігін қалыптастыру мақсатында «Мэйджи революциясы», «Азаматтық кодекс» сияқты маңызды ұғымдар енгізілді.</p> <p>Хронологиялық бірізділікті сақтау мақсатында XX ғасырдың тарихы I дүниежүзілік соғыстан басталады. Тарихты оқытуда Азия елдері туралы ақпарат кеңейтілді.</p> <p>II дүниежүзілік соғыстың тарихы туралы объективті және толық түсінік қалыптастыру мақсатында Еуропа елдеріндегі халық майданының қызметі туралы, «лендлиз туралы» Заң туралы ақпарат қосылды.</p>
5.4.1.3		7.4.1.3	8.4.1.3	9.4.1.3		

<p>ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау</p>		<p>АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау</p>	<p>тарихи оқиғаларды талдау үшін «бағалы қағаздар нарығы», «акция», «алыпсатарлық», «қор биржасы», «несие», «банкроттық, инфляция» ұғымдарын пайдалану</p>	<p>жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау</p>	<p>9-сынып бойынша: «Саманта Смиттің КСРО-ға сапары» тақырыбы қысқартылды. «Жаңа индустриалды елдер» туралы ақпарат кеңейтілді. «Шетелдер тарихы» пәні бойынша базалық білім мазмұнына сәйкес 6-10 сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер берілген.</p>
		<p>7.4.1.4 «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру</p>	<p>8.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну</p>	<p>9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды</p>	

				теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау	анықтау	
				8.4.1.5 1930- жыл дардағы құрылым дық эконо микалық дағдарыс тың нәти жесінде экономика да орын алған өзгерістер ді анықтау	9.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекетте рінің қарқынды экономика лық дамуына ықпал ететін негізгі факторлар ды талдау	
4.2 Экономи калық жүйелер дің тарихи үлгілері	5.4.2.1 экономи калық ілгерілеу ді түсіну үшін шаруа шылық тың иемдену ші және өндіруші түрлерін	6.4.2.1 экономи калық қатынас тардың формала рын түсіндіру арқылы феодал дық шаруашы лықтың	7.4.2.1 түрлі мемлекет тердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесі нің ерекше ліктерін анықтау	8.4.2.1 «жоспарлы экономи ка», «нарық тық эконо мика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр дың бірінші жартысын	9.4.2.1 экономика лық жүйелердің тиімділігін интерпрета циялау және негіздеу	

салыстыру	ерекшеліктерін сипаттау		дағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру	
		7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің айырмашылығын анықтау		9.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін бағалау
		7.4.2.3 дүниежүзі тарихының жаңа кезеңін сипаттау үшін «жаңа заман» ұғымын қолдану		
22. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған				

мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

23. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

24. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған
мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге
асыру бойынша
ұзақ мерзімді жоспар

1) 5-сынып:

Бөлім	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Терімшілер- аңшылардан бастап егіншілер мен мал өсірушілерге дейін	Алғашқы адам қалай пайда болды?	5.1.1.1 түрлі теориялар негізінде адамның пайда болуын түсіндіру; 5.1.1.2 адамдар тобыры, ру, қауым, тайпа секілді алғашқы бірлестік формаларын және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын түсіндіру
	Неліктен ежелгі	5.2.2.1 ежелгі адамдардың тұрмыс салтын

	адамдар Ласко үңгірінің қабырғаларына сурет салған?	сипаттау үшін «алғашқы қауымдық өнер» ұғымын пайдалану; 5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу	
	Неліктен адамдар егіншілікпен және мал шаруашылығымен айналыса бастады?	5.4.1.1 кәсіп және шаруашылық түрлерін (терімшілік, аңшылық, балық аулау, егіншілік, мал шаруашылығы, металл өңдеу, айырбас сауда) сипаттау; 5.4.1.2 «неолиттік төңкеріс» ұғымын түсіндіру, оның мәнін ашу; 5.4.2.1 экономикалық ілгерілеуді түсіну үшін шаруашылықтың иемденуші және өндіруші түрлерін салыстыру	
2-бөлім. Өзен алқаптары өркениеттері	Неліктен ежелгі өркениеттер өзен алқаптарында дамыды?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау	
	Өзен алқаптарындағы өркениеттер туралы қалай біле аламыз?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүниенің өнеріне сипаттама беру	
3-бөлім. Ежелгі Египет	Неліктен Египет «Қара жер» деп аталған?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау	

	Ежелгі Египет пирамидалары қалай салынды?	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау	
	Пунт жеріне перғауын Хатшепсут кемелерін не үшін жіберді?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау	
	Ежелгі Египет тұрғындарының өмірі туралы Тутанхамон табытханасы қандай сыр шертеді?	5.2.1.2 тотемизм, анимизм, фетишизм, магия сияқты ежелгі діни наным-сенімдерді білу; 5.2.2.2 Ежелгі Египет ғибадатханалары мен пирамидаларын сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау	
2-тоқсан			
4-бөлім. Қос дөңгелекті арбалар және империялар	Қос дөңгелекті арбаның пайда болуы әлемді қалай өзгертті?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертеркенін талдау	
	Хаммурапи патша Вавилонды қалай	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру	

	қуатты империяға айналдырды?	үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау
	Таяу және Орта Шығыстағы ежелгі империялар неліктен қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
	Ежелгі Орта Азия империялары қаншалықты қуатты болды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгерткенін талдау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау
5-бөлім. Ежелгі Үндістан: буддизмнің гүлденуі мен индуизмнің салтанат құруы	Ежелгі Мохенджо-Даро қаласы қалай жойылып кетті?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Неліктен Ежелгі Үндістанда индуизм	5.1.2.3 қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін «касталық жүйе» ұғымын

	буддизмнен басым болды?	қолдану; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі сауда орталығы ретіндегі Үндістанның рөлі қаншалықты маңызды болды?	5.4.1.3 ежелгі өркениеттердің шаруашылық жүйесін сипаттау; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі Үндістанда ғылыми білімдер қаншалықты дамыды?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын анықтау
3-тоқсан		
6-бөлім. Ежелгі Қытай	Ежелгі Қытайдың ойшылдары нені үйретті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Терракот әскері Ежелгі Қытай туралы қандай ақпарат береді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау
	Ежелгі Қытайдың қандай ғылыми жаңалықтары бүгінгі күнге дейін жетті?	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау
7-бөлім.	Ежелгі Грекия	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама

Ежелгі Грекия	өркениеті бастауын қайдан алады?	беру
	Неліктен Ежелгі Грекияны демократияның отаны деп атайды?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.3.1.2 Афина мемлекетінде демократияның пайда болуын түсіндіру; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Ежелгі Спарта Афиныдан несімен ерекшеленді?	5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау; 5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау
	Неліктен Александр Македонский скифтерді бағындыра алмады?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертеркенін талдау
8-бөлім. Ежелгі Грекия мәдениеті	Ежелгі Грек философтары мінсіз қоғамды қалай елестетті?	5.2.3.1 ежелгі философтардың көзқарастарына қарапайым түсіндірме беру
	Ежелгі Грекия өнері қандай болды?	5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру
	Ежелгі Грекияның гимназия, лицей,	5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда

	академиялары нені үйретті?	болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау; 5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау	
4-тоқсан			
9-бөлім. Рим империясының гүлденуі	Рим ежелгі дүниенің ең қуатты империясына қалай айналды?	5.3.2.1 ежелгі заман тарихындағы мемлекетаралық қатынастарды түсіндіру үшін «империя» ұғымын білу және пайдалану; 5.3.1.1 ежелгі мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертеркенін талдау	
	Ежелгі римдік қоғамның дамуы мәдениет арқылы қалай айқындалады?	5.1.2.1 ежелгі қоғамның әлеуметтік ұйымдасуын сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру	
	Спартактың көтерілісі ежелгі Римдегі құлдықты қалай сипаттайды?	5.1.2.2 ежелгі дүниедегі құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 5.3.2.3 Ежелгі Римдегі Спартак көтерілісін сипаттау, себептерін анықтау	
10-бөлім. Дәуірлер кезеңіндегі Рим	I-III ғасырларда Рим империясы қалай дамыды?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгертеркенін түсіндіру; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына	

		діндердің ықпалын сипаттау; 5.2.1.1 негізгі діни ұғымдарды (Құдай, ғибадатхана, абыз, қасиетті жазбалар, пұт) түсіндіру
	IV-V ғасырларда Рим империясы қалай өзгерді?	5.3.2.2 басқыншылық соғыстар мен империялардың пайда болуы мемлекеттердің шекараларын қалай өзгергерткенін түсіндіру; 5.2.1.3 ежелгі қоғамның дамуына діндердің ықпалын сипаттау
	Ежелгі дүниенің мәдени мұрасы қандай?	5.2.4.1 ежелгі қоғамның дамуындағы жазудың рөлін сипаттау; 5.2.2.3 ежелгі дүние өнеріне сипаттама беру; 5.2.4.2 ғылымдардың (арифметика, геометрия, астрономия, медицина) пайда болып, дамуына шаруашылық іс-әрекет пен әлеуметтік өзгерістердің ықпалын сипаттау

2) 6-сынып:

Бөлім	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Рим империясының құлауы	Кіріспе. Неліктен Батыс Рим империясы құлады?	6.3.1.1 «ерте, орта, кейінгі орта ғасырлар» хронологиялық шегін білу және уақыт сызығында белгілеу; 6.3.2.1 Рим империясының ыдырау

		себептерін анықтау және жіктеу	
	Рим империясы Шығыста неліктен сақталды?	6.3.2.3 Византияның ішкі саясатын сипаттап, оның ұзақ өмір сүруінің себептерін анықтау және жіктеу	
	Неліктен Византия 568 жылы түрік қағаны Истемиге елші жіберді?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау	
	Княгиня Ольганың Константинопольге сапары Киев Русін қалай өзгертті?	6.3.2.4 Византияның дипломатиялық саясатын оның көршілес елдермен қарым-қатынасының мысалында қарастырып, сипаттау	
2-бөлім. Феодализм	Феодалдық экономика ерекшеліктері неде?	6.4.2.1 экономикалық қатынастардың формаларын түсіндіру арқылы феодалдық шаруашылықтың ерекшеліктерін сипаттау; 6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму ерекшеліктерін сипаттау; 6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау	
	Феодалдық қоғам қалай ұйымдасқан?	6.1.1.1 феодалдық қоғамның әлеуметтік құрылымын сипаттау; 6.1.2.1 үстемдік етушілер мен бағыныштылардың (феодалдар мен шаруалардың) өзара қатынасын сипаттау	
	Ортағасырлық қоғамды қаланың сәулеті мен өнері	6.4.1.1 қолөнер мен сауданың рөлін анықтай отырып, ортағасырлық қалалардың даму	

	қалай бейнелейді?	ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.2.2 өнердің (сәулет, сурет өнері) дамуына қоғамдағы өзгерістердің ықпалын анықтау	
3-бөлім. Ислам тарихы	Исламның тарихында 610 - 1258 жылдар аралығында қандай басты оқиғалар орын алды?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың сипатын түсіндіру	
	Неліктен VIII-XII ғасырды ислам мәдениетінің "алтын ғасыры" деп атайды?	6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндерің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 6.2.3.1 Шығыс ойшылдары жетістіктерінің маңызын бағалау	
2-тоқсан			
4-бөлім. Крест жорықтары	Неліктен крест жорықтары ұйымдастырылды?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау	
	Крест жорықтары христиандық Еуропа мен мұсылман әлемін қалай өзгертті?	6.3.2.6 картада оқиғаларды даму динамикасында белгілей отырып, 1-4 жорықтар мысалында крест жорықтарының себеп-салдарын анықтау; 6.2.2.1 тарихи оқиғалардың өзара байланысын орнату арқылы діндердің әлемдік мәдениетке ықпалын анықтау	
5-бөлім. Моңғолдар	Моңғолдар әлемдік империяны қалай құрды?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау	

	Моңғолдардың жорықтары Еуразияның саяси картасын қалай өзгертті?	6.3.2.5 ортағасырлық шапқыншылықтар кезіндегі халықаралық қатынастардың ерекшеліктерін анықтау
6-бөлім. XIV ғасыр- XVI ғасырдың бірінші жартысындағы ортағасырлық еуропалық қоғам	«Қара індет» не себепті жылдам таралды ?	6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру
	«Қара індет» шаруалар көтерілістері мен феодалдық соғыстардың басты себебі болды ма?	6.3.2.2 У.Тайлер, Г. Каль жетекшілігімен болған антифеодалдық көтерілістердің себептері мен маңызын анықтау; 6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Еуропада орталықтандырылған мемлекеттер қалай құрылды?	6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
	Неліктен Жанна д'Арк француз халқының есінде сақталады?	6.3.1.4 феодалдық соғыстар мен орталықтандырылған мемлекеттердің құрылуы арасында байланыс орнату
3-тоқсан		
7-бөлім. Абсолютизм: Батыс пен Шығыс	XIV Людовик және Ұлы Петр: кімнің билігі айтарлықтай шексіз болды?	6.3.1.3 феодалдық мемлекеттің даму кезеңдерін сипаттау; 6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.6 «парламент», «Бас штаттар», «сейм», «кортес», «Боярлар Думасы» ұғымдарын түсіндіру
	Юнлэ мен Токугава билігі	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия

	Батыс билеушілерінің билігіндей шексіз болды ма?	формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әр түрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру	
	Неліктен I Карл мен II Осман шексіз монарх бола алмады?	6.3.1.2 Батыс пен Шығыстағы монархия формаларын (сословиелік-өкілдік және шексіз билік) ажырату; 6.3.1.5 саяси биліктің ерекшеліктерін анықтау үшін әртүрлі елдердің билеушілерінің қызметін салыстыру	
8-бөлім. Сауда, қолөнер және әлемді игеру	Ұлы Жібек жолы Шығыс пен Батысты қалай байланыстырды?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру	
	Қытайлықтар мен еуропалықтардың теңіз саяхаттарының айырмашылығы неде?	6.4.1.2 ортағасырлардағы халықаралық сауда мен саяхаттардың рөлін түсіндіру; 6.2.4.3 картада XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау	
	Ұлы географиялық ашулар әлемді қалай өзгертті?	6.2.4.3 картадан XV-XVI ғасырлардағы саяхатшылардың негізгі бағыт-бағдарларын белгілей отырып, Ұлы географиялық ашылулардың адамдардың әлем туралы түсінігіне ықпалын анықтау; 6.3.2.7 «отаршылдық саясат» ұғымын түсіндіру (Испания және Португалияның жаулап алуының мысалында)	

4-тоқсан		
9-бөлім. Қайта өрлеу дәуірі	Қайта өрлеу дәуірі өнердің дамуын қалай өзгертті?	6.2.2.3 Антикалық мәдениетпен байланыс орнату арқылы Қайта өрлеу дәуірінің мәдениетін (бейнелеу, мүсін өнері) сипаттау; 6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау
	Шығыстағы Ренессанс әлемдік мәдениетті қалай байытты?	6.2.3.2 гуманистік идеялардың орта ғасырлық мәдениеттің дамуына ықпалын анықтау; 6.2.2.4 Шығыстың ортағасырлық мәдениетінің ерекшеліктерін сипаттау
10-бөлім. Реформация	Мартин Лютердің наразылығы Еуропаны қалай өзгертті?	6.2.1.1 адамның дүниетанымы мен қоғамдық өмірдегі дін рөлінің өзгеру себептерін анықтау; 6.2.1.2 тарихи процестердің контекстінде «гуманизм», «реформация», «протестантизм», «лютеранство», «кальвинизм», «контр-реформация», «кезуиттер ордені» ұғымдарын түсіндіру
11-бөлім. Ғылыми революция	Коперниктің теориясы қаншалықты бірегей болды?	6.2.4.2 жаратылыстану ғылымдарының келешектегі дамуы үшін кейінгі орта ғасырлар кезеңінде Жердің құрылысы туралы жасалған ғылыми жаңалықтардың маңыздылығын анықтау; 6.2.4.1 адам өміріндегі қоршаған орта туралы білімнің рөлін түсіндіру
	Орта ғасырлар тарихы бойынша қорытынды сабақ	Бөлімдер бойынша негізгі оқыту мақсаттарын қайталау

3) 7-сынып:

Бөлім	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Жаңа заманның басталуы	Курсқа кіріспе. XVII ғасырдың ортасындағы бұржуазиялық революциясы маңызға ие болды? Ағылшын қандай	7.4.2.3 дүниежүзі тарихының жаңа кезеңін сипаттау үшін «жаңа заман» ұғымын қолдану; 7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.1.1 «капитал», «буржуазия», «жұмысшы табы» \пролетариат\ ұғымдарын қоғамның әлеуметтік құрылымын түсіндіру үшін қолдану; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау
	Өнеркәсіп төңкерісі әлемді қалай өзгертті?	7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.1.1.2 мануфактура, фабрикалардың пайда болуы мен жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы арасындағы байланысты анықтау; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы

		айырмашылығын анықтау	
2-бөлім. XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания	Ағылшындар саудагерлерден билеушілеріне айналды? Үндістан қалай	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.4 «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру	
3-бөлім. Ағартушылық идеяларының таралуы	Ағартушылық дәуірдің қандай идеялары еуропалық монархтардың қызметінде көрініс тапты?	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	
	Ағартушылық идеялар американдықтарға қалай әсер етті?	7.3.2.7 еуропалық революциялардың солтүстікамерикалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау	
2 -тоқсан			

4-бөлім. Француз буржуазиялық революциясы ның көрінісі	1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау; 7.1.1.1 «капитал», «буржуазия», «жұмысшы табы» \пролетариат\ ұғымдарын тарихи оқиғаны жан-жақты түсіндіру үшін қолдану	
	Неліктен Давид пен Бодридің Марат туралы көзқарастары әртүрлі болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 7.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау	
	Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.3.2.4 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында); 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау	
5-бөлім. XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	Ресей мен Британия Иранға ықпал ету үшін неге бақталас болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау; 7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру	

	Танзимат саясаты Осман империясын күшейтуге әсер етті ме?	7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін салыстыру; 7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
3-тоқсан		
6-бөлім. XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	Англия және Қытай үкіметтерінің хат алысуынан империализм туралы не біле аламыз?	7.3.2.2 XVIII - XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
	Неліктен Апиын соғыстары осы күнге дейін қытай халқының есінде?	7.1.1.3 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау; 7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.1.4 «экспорт», «импорт», «экспансия», «отарлау», «фактория» ұғымдарын қолдану арқылы, тауар-ақша қатынастарының дамуын түсіндіру
7-бөлім. Революциялық	1848 жылғы революциялар Еуропада қандай саяси	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау;

идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері	идеяларды қалыптастырды?	7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау; 7.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру; 7.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын қолдану	
	Италия және Германияның бірігу жолдары қаншалықты бір-біріне ұқсас болмады?	7.3.1.4 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау; 7.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын қолдану	
8-бөлім. XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	Неліктен II Александр патша «Халық еркі» ұйымының құрбаны болды?	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау; 7.3.1.3 тарихи оқиғаны түсіндіру үшін «басыбайлы құқық», «декабристер», «халықшылдар», «жеке террор», «пролетариат диктатурасы» ұғымдарын қолдану	
9-бөлім. XIX	1857-1859 жылдардағы. Үндістандағы оқиғаларды	7.1.1.3 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия	

ғасырдағы еуропалық отаршыл үстемдік	XIX ғасырдағы британдықтар мен қазіргі кездегі үндістер қалай баяндайды?	мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау
	Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?	7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау
4-тоқсан		
10-бөлім. Америка Құрама Штаттарының күшеюі	АҚШ-тың батыс бағыттағы аумағы қалай кеңейді?	7.3.1.2 XIX ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттау
	АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	7.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау; 7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау
	Неліктен АҚШ өз әскери кемелерін Жапонияға жіберді?	7.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 7.3.2.6 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау; 7.4.2.2 қоғамның индустрияға дейінгі және индустриялық даму кезеңдерінің арасындағы

		айырмашылығын анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау
11-бөлім. Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	7.2.2.2 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау; 7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану
	Эмиль Золяның «Мен айыптаймын!» атты мақаласы сөз құдіретін қалай көрсетеді?	7.2.2.1 тарихи оқиғаларды интерпретациялау үшін өнер туындыларын пайдалану; 7.3.2.5 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «ұлтшылдық» ұғымдарын қолдану
12-бөлім. Ғылыми ойдың дамуы	XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	7.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау; 7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау

4) 8-сынып:

Бөлім	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. XX ғасырдың	XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай	8.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің

басындағы әлем	болды?	саяси құрылымын сипаттау	
	XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми ашулар мен жаңа технологиялар ерекше маңызды болды?	8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын бағалау; 8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін «модернизация» ұғымын пайдалану	
	XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?	8.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	
2-бөлім. Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары	Бірінші дүниежүзілік соғыстың қандай себептері?	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау;	
	Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау	
	Бірінші дүниежүзілік	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы	

	соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау
	Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау және бағалау
2 -тоқсан		
3-бөлім. 1917 жылғы Ресейдегі революция	Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси даму үлгісін сипаттау: әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия
	Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	Неліктен қоғам «қызылдар» мен «ақтарға» қақ жарылды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
	1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау; 8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
4-бөлім. Бірінші	Неліктен Мұстафа Кемалді «Ататүрік» деп	8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің

дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	атады?	өзара қатынасын сипаттау
	Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау
	«Танака меморандумы» қаншалықты қауіпті болды?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
	Махатама Гандидің идеялары Үндістандағы ұлттық сананың өсуіне қалай әсер етті?	8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
3-тоқсан		
5-бөлім. Әлемдік экономикалық дағдарыс	Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды «гүлдену кезеңі» деп атайды?	8.4.1.2 индустриялық қоғамның даму процесін түсіндіру үшін «модернизация» ұғымын пайдалану; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын

		бағалау	
	Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	8.4.1.3 тарихи оқиғаларды талдау үшін «бағалы қағаздар нарығы», «акция», «алыпсатарлық», «қор биржасы», «несие», «банкроттық», «инфляция» ұғымдарын пайдалану; 8.4.1.4 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау	
	Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	8.2.4.1 әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы Дж. Кейнс теориясының рөлін сипаттау; 8.4.1.5 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау; 8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарырыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)	
6-бөлім. Еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдер	Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?	8.1.1.2 социалистік қоғамның дамуына байланысты әлеуметтік топтардың (жұмысшы табы, шаруалар, зиялылар) мәртебесіндегі өзгерісті талдау; 8.4.2.1 «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, ХХ ғасыр бірінші жартысындағы капитализм	

		мен социализмнің экономикалық жүйелерін салыстыру; 8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру	
	«Адамның жандүниесінің инженерлері»: Сталин халыққа ықпал ету үшін өнерді қалай пайдаланды?	8.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	
	Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.3.1.2 тоталитаризм, авторитаризм сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру	
	Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру	

	Франция мен Испаниядағы «Халық майданы» қаншалықты тұрақты болды?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау	
4-тоқсан			
7-бөлім. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңы мен барысында елдер арасында қандай келісімшарт қарым-қатынастары қалыптасты?	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау	
	Екінші дүниежүзілік соғыстың қандай оқиғалары түйінді болып табылады?	8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау	
	Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау; 8.2.4.3 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегиялардың рөлін бағалау	
	Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау; 8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың	

		себептерін, сипаты мен салдарын талдау
8-бөлім. XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым	XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениеттің даму ерекшеліктері қандай?	8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыру арқылы мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау; 8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау; 8.2.3.1 «позитивизм», «прагматизм», «экзистенциализм» ұғымдарын тарихи кезеңді сипаттау үшін қолдану
	XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым қалай дамыды?	8.2.4.2 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау

1) 9-сынып:

Бөлім	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары.
1-тоқсан		
1-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау

	XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау	
	Әлемнің екі полюсті жүйесі қалай қалыптасты?	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау	
	1946-1963 жж. қырғи қабақ соғыстың ерекшелігі неде?	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау	
2-бөлім. Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасуы	

		жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокенес, Гаагадағы Халықаралық сот)	
	Соғыстан кейінгі уақыттағы еуропалық интеграцияның себептері қандай?	9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау; 9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау	
2-тоқсан			
3-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында «әл-ауқатты мемлекеттер» экономикалық дағдарысқа ұшырады?	9.3.1.1 «әл-ауқатты мемлекеттер» ұғымын 1970 - 1980 жж. әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау	

	XX ғасырдың 60-70-жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын интерпретациялау; 9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 9.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу	
4-бөлім. Екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге	1979-1985 жылдар аралығындағы «қырғи-қабақ соғысы» оқиғаларының ерешеліктері қандай?	9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
	Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау	
	Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және	

	қауіпсіздік артты ма?	дезинтеграциялық процестерді айқындау; 9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
5-бөлім. Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар	БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау
	«Араб көктемінің» себептері мен салдары қандай?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін бағалау; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының ролін анықтау
3-тоқсан		
6-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы батыс елдерінің даму ерекшеліктері	Неліктен Ұлыбританияда консерватизм жаңа консерватизммен ауысты?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы ролін бағалау
	Социализмнің «шведтік моделінің» белгілері қандай?	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтап, мобильділікке тігінен және

		көлденеңінен мысал келтіру; 9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 9.3.1.1 «әл-ауқатты мемлекеттер» ұғымын 1970 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану	
	Германдық «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» ерекшеліктері қандай?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 9.3.1.1 «әл-ауқатты мемлекеттер» ұғымын 1970 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану	
7-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерекшеліктері	1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесінде Қытай қалай өзгерді?	9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
	«Азиялық серпіліс» неліктен мүмкін болды?	9.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін интерпретациялау және негіздеу; 9.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау;	

		9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін анықтау	
	Тәуелсіз Үндістанның қандай мәселелері отарлық өткенімен байланысты?	9.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
	XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы қалай айқындалды?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.2.1.3 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау	
4-тоқсан			
8-бөлім. Қазіргі әлемнің жаһандануы	Жаһандандудың негізгі ерекшеліктері қандай?	9.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) бақылау; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау	
	Жаһандану саясат пен әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	9.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдеу) отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді бақылау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция);	

		<p>9.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын бағалау;</p> <p>9.4.2.2 постиндустриалды қоғамның басты экономикалық ресурсы ретінде ақпараттың рөлін анықтау</p>	
	Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті?	<p>9.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау;</p> <p>9.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру;</p> <p>9.2.1.2 қазіргі қоғамдық-саяси мәселелерді түсіну және интерпретациялау үшін дін туралы білімдерін пайдалану</p>	
	Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті қалай сақтауға болады?	<p>9.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу;</p> <p>9.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын бағалау</p>	
9-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы	АҚШ тағы Ғылыми техникалық революцияның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына әсері қандай?	<p>9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау;</p> <p>9.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау;</p>	

ҒЫЛЫМ, БІЛІМ, ТЕХНОЛОГИЯ		9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
	Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын бағалау және интерпретациялау; 9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
	Қазіргі әлемдегі білімнің маңызы неде?	9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
10-бөлім. XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет	XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады?	9.2.2.1 танымал өнер қайраткерлерінің қоғамның дамуына ықпалын талдау және олардың қызметіне дүниежүзілік тарих контекстінде өзіндік баға беру; 9.2.2.3 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 9.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын бағалау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
	Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?	9.2.2.2 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына

		ықпалын бағалау; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау	
--	--	---	--

«Шетелдер тарихы» пәні бойынша талдау

Еліміздің мектептерінде «Қазақстан тарихы» және «Дүниежүзілік тарих» атты екі дербес оқу пәні оқытылады. «Дүниежүзілік тарих» пәні бойынша шет елдердің (немесе Қазақстаннан басқа, әлемнің барлық елдерінің) тарихы оқытылады. «Дүниежүзілік тарих» атауы пәннің нақты мазмұнын көрсетпейді, себебі оқушыларда Қазақстан тарихы дүниежүзілік тарихтың бөлігі емес, ол ерекше деген жалған түсінік қалыптасады. Сондықтан жұмыс тобы шешімімен аталған пәнді «Шет елдердің тарихы» деп атау ұсынылады.

«Шет елдердің тарихы» пәні үшін жаңа бағдарламаны әзірлеу мен материалды іріктеудің негізіне мынадай принциптер алынуға тиісті:

1. Тарихи процесті зерттеудің хронологиялық және логикалық бірізділігін (реттілігін) сақтау.
2. Оқу материалын саясаттандырудан, тарихты детерминистік тұрғыдан талдаудан, тарихтағы әскери қақтығыстар, соғыстар мен жорықтар, тап күресі мен зорлық-зомбылықтың рөлін асыра бағалаудан бас тарту. Мұның орнына қазақ халқы мен әлемнің басқа халықтарының материалдық және рухани мәдениетінің дамуындағы жетістіктерді көрсету қажет.
3. Моноцентризмнен бас тарту. Шағын немесе үлкен екеніне қарамастан, кез келген ұлт адамзат өркениетінің дамуына нақты үлес қосатынын көрсету қажет. Бұған бір аумақты, бір елді немесе бір ұлтты адамзаттың нақты кезеңде дамуының негізгі үрдісін анықтайтын қандай да бір жаңа үдеріс, құбылыс немесе оқиғаның үлгілік мысалы ретінде көрсету арқылы қолжеткізуге болады.
4. Жастардың бойына толеранттылық қасиетін, діни көзқарастардың теңдігі туралы идеяны, басқа ұлттардың мәдениеті мен дәстүрлеріне деген құрметті дарыту. Бұл үшін Еуразия далсының орталығындағы ашық әрі толерантты ортаны қалыптастырудың негізділігі мен себептерін анықтап, көрсету; сонымен қатар жас буынды әлемнің басқа ұлттарының тарихы және дүниежүзілік мәдениеттің ұлы үлгілерімен таныстыру қажет. Сондай-ақ, парламентаризм, демократия, зайырлы сана мен еркін ойлаудың қалыптасу процесінің қалай болғанын, зайырлы мемлекет, құқықтық мемлекет, шет елдердегі азаматтық қоғамның қалай пайда болғанын көрсету қажет.
5. Қазақстан мен шет елдер тарихының күрделі, дискуссиялық мәселелерін қатаң ғылыми тұрғыдан талдау. Ірі тарихи оқиғалар мен құбылыстарды, тарихи тұлға қызметтерін бағалауда қатал идеологиялық ұстанымнан бас тарту.
6. Пән мазмұны аясында Қазақстан аумағында қалалық мәдениет пен егіншілік шаруашылығының ерте пайда болуы, олардың мал шаруашылығы және көшпеді тұрмыспен өзара байланысы туралы идеяны көрсету.
8. Тарихтың ұғымдық-категориялық аппаратына өзгерістер енгізу, формациялық теориясына негізделген терминологиялық базадан бас тарту.

«Шетелдер тарихы» пәнін оқу оқушыларда тарихи сананың, мәдени-идеологиялық плюрализм құндылықтарының қалыптасуына, тарихи процесс логикасын, тарихи дамудың бейсызықтық сипатын түсінуге септігін тигізеді. Дүниежүзілік тарих оқушыларды көне дәуірден қазіргі заманға дейінгі адамзат қоғамының тарихында болған негізгі және едәуір маңызды оқиғалармен, әлем ұлттары мәдениетінің әртүрлілігімен таныстырады, қоршаған ортаны ғылыми тұрғыдан қабылдау дағдыларын қалыптастырады, сонымен қатар өзінің тарихи тамырларын және Отанының дүниежүзілік-тарихи процестегі орнын түсінуге көмектеседі. «Шетелдер тарихы» тарихи қоғамдардың даму мазмұнын ашатын саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени-рухани үдерістер туралы білімдерді кешенді меңгеруге бағытталған.

«Шетелдер тарихы» пәнінен меңгерілетін білім мазмұны бойынша метапәндік құзыреттіліктер енгізілді.

Пәннің базалық мазмұн бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. 6-сынып бойынша:

Базалық мазмұнға кіріспе бөлімі қосылды. Бұл тарихты оқыту, негізгі тұжырымдамалық аппарат, тарихи карта, уақыт лентасын жөнінде түсінік береді. Білім алушының жас ерекшелігіне сәйкес келмейтін адамның пайда болу теориялары туралы ақпарат қысқартылды.

Мысыр мен Ежелгі Қытай тарихына қатысты тақырыптар тақырыпшалармен толықтырылды.

Ежелгі Грекия тарихының ерте кезеңі туралы ақпарат қосылды. Ежелгі әлем тарихы туралы тұтас түсінік қалыптастыру үшін Батыс Рим империясының құлауы туралы ақпарат енгізілді.

Ежелгі қазақ тарихының әлемдік тарихтағы орны мен рөлі туралы түсінікті қалыптастыру мақсатында пән мазмұны Қазақстан аумағында ежелгі мемлекеттердің даму ерекшеліктерін ашатын тараумен толықтырылды.

7-сынып бойынша:

Рим империясының құлауы туралы ақпарат қысқартылды, өйткені бұл оқу материалы 6-сынып бағдарламасында қарастырылады.

Феодализмнің ерекшеліктерін мысал арқылы қарастыру үшін Франк империясы тақырыбы енгізілді.

Византия империясының билеушісі Юстиниан II туралы тақырып енгізілді. Ислам тарихы бөлімінде ортағасырлық Шығыс мәдениеті тақырыбы қарастырылады. Византия мен Осман империясының тарихы туралы тақырыптар жеке көрсетілген.

Тақырыптар оқу процесін гуманизациялау мақсатында нақты тарихи тұлғалардың есімдерін көрсетумен нақтыланды. Қайта өрлеуге арналған бөлімде Шығыс мәдениетіне баса назар аударылған.

Реформация бөліміне орта ғасырдың аяғындағы тарихи процестер туралы нақты оқиғаларды сипаттау үшін реформацияға қарсылық туралы ақпарат енгізілді.

8 сынып бойынша:

Жаңа заман кезеңдегі саяси процестер мен оқиғалар туралы білім алушылардың толық түсінігін қалыптастыру мақсатында «Мәйджи революциясы», «Азаматтық кодекс» сияқты маңызды ұғымдар енгізілді.

Хронологиялық бірізділікті сақтау мақсатында XX ғасырдың тарихы I дүниежүзілік соғыстан басталады. Тарихты оқытуда Азия елдері туралы ақпарат кеңейтілді.

II дүниежүзілік соғыстың тарихы туралы объективті және толық түсінік қалыптастыру мақсатында Еуропа елдеріндегі халық майданының қызметі туралы, «лендлиз туралы» Заң туралы ақпарат қосылды.

9-сынып бойынша:

«Саманта Смиттің КСРО-ға сапары» тақырыбы қысқартылды. «Жаңа индустриалды елдер» туралы ақпарат кеңейтілді.
 «Шетелдер тарихы» пәні бойынша базалық білім мазмұнына сәйкес 6-10 сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер берілген.

«Құқық негіздері» пәні бойынша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы 2017 жылғы «25 » қазандағы № 545 бұйрығына 19-қосымша</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығына 208-қосымша</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес</p>	<p align="right">ЖОБА</p> <p align="center">Негізгі орта білім беру деңгейінің 10-сыныбына арналған «Құқық негіздері» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы</p> <p align="center">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық</p>

әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді).

32. «Құқық негіздері» пәнінің мақсаты - құқық жөнінде негізгі білімдерді игеру арқылы құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу және олардың бойында заңды құрметтеу дәстүрі мен құқықтық мәдениетті қалыптастыру, өз азаматтық құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға қажетті білім мен дағдыларды қалыптастырып дамыту.

33. Пәннің міндеттері:

- 1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;
- 2) іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру;
- 3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;
- 4) оқу және практикалық іс-әрекетте құқықтық ақпаратты табу, талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;
- 5) құқықпен реттелетін әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық білімдер мен дағдыларын қолдануды қалыптастыру және дамыту;
- 6) бүгінгі күнгі өзекті қоғамдық және құқықтық мәселелерге қатысты пікірталасқа қатысу дағдыларын дамыту;
- 7) сын тұрғысынан талдау және қоғамда құқықтық қатынастармен байланысты практикалық жағдаяттарды бағалау дағдыларын қалыптастыру мен дамыту.

2-тарау. «Құқық негіздері» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

34. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі

35. 9-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыруды көздейтін бөлімшелерден тұрады.

деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы «__» қазандағы №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде №__ болып тіркелді).

2. «Құқық негіздері» пәнінің негізгі мақсаты – білім алушылардың құқықтық сауаттылығы мен құқықтық мәдениетін арттыру, жалпыадамзаттық құндылықтарға: патриотизм, азаматтық жауапкершілік, ынтымақтастық, ашықтық және өмір бойы білім алу қажеттілігіне негізделген құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімдерін қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1. Құқық және оның қоғамдық процестерді реттеудегі рөлі туралы негізгі білімді қалыптастыру;

2. Оқу-тәжірибелік іс-әрекетте құқықтық ақпаратты іздеу, талдау және қолдану қабілетін қалыптастыру;

3. Оқушылардың коммуникативті дағдыларын, дәлелді талқылау дағдыларын дамыту;

4. Тәжірибелік жағдаяттарды шешу кезінде құқықтың негізгі білімдерін күнделікті өмірде

<p>6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға және олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.</p> <p>7. «Құқық негіздері» оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді құрайды.</p> <p>8. «Құқық және мемлекет» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) құқық түсінігі; 2) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. <p>9. «Конституциялық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары; 2) мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі. <p>10. «Азаматтық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) азаматтық құқық түсінігі; 2) меншік құқығы; 3) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік; 4) тұтынушылар құқығын қорғау. <p>11. «Еңбек құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) еңбек құқығы түсінігі; 2) еңбек жағдайлары; 3) еңбекті қорғау; 4) еңбек шарты. <p>12. «Отбасы құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) отбасы құқығының түсінігі; 2) некені қию және тоқтату жолдары; 3) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері; 4) отбасының қоғамдағы маңыздылығы. <p>13. «Әкімшілік құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) әкімшілік құқық түсінігі; 2) әкімшілік жауапкершілік; 3) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. <p>14. «Қылмыстық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) қылмыстық құқық түсінігі; 2) қылмыс ұғымы; 	<p>қолдануға мүмкіндік беретін құқықтық ойлау дағдыларын дамыту;</p> <p>5. Құқық нормалары мен жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу, өз іс-әрекеті үшін азаматтық-құқықтық жауапкершіліктің қажеттілігін саналы түрде түсіну.</p> <p>2-тарау. «Құқық негіздері» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>4.«Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі 10-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.</p> <p>Оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі «Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы № 500 бұйрығымен бекітілген үлгілік оқу жоспарына тәуелді (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 8170 болып тіркелді).</p> <p>5. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыруды көздейді. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша оқу мақсаттары,</p>
--	--

<p>3) қылмыстық жауапкершілік;</p> <p>4) жазалау және гуманизм мәселесі.</p> <p>15.«Құқық негіздері» пәнінің базалық мазмұны:</p> <p>1) құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар;</p> <p>2) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық құрылыс негіздері. Адамдар мен азаматтардың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері;</p> <p>3) азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігі негізіндегі мүліктік қатынас. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар, абырой;</p> <p>4) еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдігі;</p> <p>5) неке және отбасы құқығы түсінігі. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) түсінігі;</p> <p>6) әкімшілік құқық түсінігі. Басқару құқығы. Әкімшілік құқық бұзушылық;</p> <p>7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық пен жазаланушылық;</p> <p>8) мемлекеттік басқару органдардың конституциялық жүйесі. Жоғарғы билік органдарының негізгі қызмет бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары;</p> <p>9) меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығына ие болу және тоқтатылуының негізгі жолдары;</p> <p>10) еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттері;</p> <p>11) некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу;</p> <p>12) қылмыс ұғымы. Қылмыстың түрлері мен белгілері. Қылмыстың объектісі, субъектісі. Қылмыстың объективті және субъективті жақтары;</p> <p>13) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемелерді орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемелерді қамтамасыз ету амалдары;</p> <p>14) еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Жасөспірімдер</p>	<p>мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға және олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.</p> <p>6. Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік құзыреттіліктер қалыптасады:</p> <p>Ғылыми-танымдық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қолданыстағы заңнама нормаларын сақтаудың маңыздылығы туралы түсінік бере алады; - қарым-қатынаста құқықтық терминологияны сауатты қолданады; - қолданыстағы заңнама нормаларына сүйене отырып, өз көзқарасын дәлелдей алады; - құқықтық мәтіндерді, нормативтік құқықтық актілерді талдау және жұмыс істеу әдістерін меңгереді. <p>Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қолданыстағы заңнама нормаларын сақтау және құрметтеу қажеттілігін түсінеді; - басқа адамдардың құқықтары мен мүдделерін құрметтейді; - мемлекеттік мүдделер мен демократиялық құндылықтарды қорғау -Қазақстан Республикасының әрбір азаматының міндеті екенін түсінеді; <ul style="list-style-type: none"> - Қазақстанның табиғаты мен байлығын, туған жерін сақтау, мәдени мұраларды сақтау қажеттігін түсінеді, олардың ұлттық
--	--

<p>еңбегінің құқықтық реттелуі;</p> <p>15) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Бала құқығы;</p> <p>16) әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылық белгілері мен түрлері. Әкімшілік өндіріп алу түрлері мен оларды қолдану тәртібі;</p> <p>17) қылмыстық жауапкершілік. Құқыққа қарсы әрекет үшін қылмыстық жауапкершілік және жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың субъектілері;</p> <p>18) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі;</p> <p>19) тұтынушылар құқығын қорғау. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдары. Тұтынушылардың өз құқықтарын қорғау құқығы;</p> <p>20) еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны;</p> <p>21) отбасының қоғамдағы маңыздылығы. Отбасы қатынастарын мемлекеттік қолдау және қорғау;</p> <p>22) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік құқық бұзушылық нормаларының рөлі мен маңызы;</p> <p>23) жазалау мен гуманизм мәселесі. Қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидаты.</p> <p style="text-align: center;">3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі</p> <p>16. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімшенің, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.</p> <p>17. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша берілген:</p> <p>1) «құқық және мемлекет» бөлімі:</p>	<p>құндылықтарға жататынын біледі.</p> <ul style="list-style-type: none"> - рухани-адамгершілік құндылықтар мен адами ізгі қасиеттердің мәнін бағалайды, әлеуметтік және табиғи ортаға бейімделеді, оның мүшелерімен қарым-қатынас жасайды; Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік; - құқықтық мәтіндердің, нормативтік құқықтық актілердің мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіреді; - құқықтық актінің мазмұнына талдау жасап, оны тәжірибеде қолдана алады; - заң терминдерінің мағыналарын ажырата алады; - негізгі құқықтық құжатты (өтініш, жеке шарт) дұрыс ресімдеуді біледі; - қолданыстағы заңнама нормаларын дәлелдей отырып, өз ойын жүйелі түрде ауызша айтады; - жұппен және топпен, әр түрлі жағдайда пікір алмасады; <p>Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын пайдалана алады; - ақпараттық ресурстар мен жүйелерді пайдалана отырып, мемлекеттік қызметтерді ала алады және электрондық үндеу жібере алады; - қажетті құқықтық актіні дереккөздерден табады, өңдейді және пайдаланады; - мақсатына сәйкес электрондық анықтамалықтарды, нормативтік құқықтық актілерді пайдаланады;
--	--

Білім алушылар:		- шығармашылық жұмыстарды цифрлық сапаттылық талаптарына сай рәсімдейді.
Бөлімше	9-сынып	
9.1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру	3. Оқу пәнінің базалық мазмұны
9.1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен анықтау	«Құқық негіздері» пәнінің негізгі мазмұны: «Құқық және мемлекет» бөлімі:
	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының ролі мен анықтау	1. Құқық: құқықтың түсінігі, принциптері және қайнар көздері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: моральдық нормалар, діни нормалар, әдет-ғұрыптар, корпоративтік нормалар.
2) «конституциялық құқық» бөлімі:		
Білім алушылар:		
Бөлімше	9-сынып	
9.2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру	2. Мемлекет қоғамды басқарудың саяси институты ретінде. Мемлекеттік белгілер. Мемлекеттің егемендігі.
	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау	3. Қазақстан Республикасы Конституциясының жалпы сипаттамасы. Конституциялық құрылыстың негіздері.
9.2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтап, салыстыру	4. Адам мен азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері.
	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау	5. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен принциптері. 6. Азаматтық қоғамның түсінігі, негізгі элементтері және институттары.
3) «азаматтық құқық» бөлімі:		
Білім алушылар:		
Бөлімше	9-сынып	
9.3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру	7. Қоғамды демократияландыру процесі аясында құқықтық мәдениетті қалыптастыру. Қазақстан Республикасының 2020-2030 жылдарға арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы
9.3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау	«Қоғамдық құқық» бөлімі:
	9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды	8. Конституциялық құқық жүйесі. Конституциялық құқық институттары:

	талдау арқылы анықтау
9.3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдап, жауапкершіліктерін анықтау
9.3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну

4) «еңбек құқығы» бөлімі:

Білім алушылар:	
Бөлімше	9-сынып
9.4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру
9.4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі баптарының негізінде еңбек жағдайларын анықтау
	9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді
9.4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәметке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды талдау
	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну
9.4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 құқықтық жағдаяттарды талдап еңбек шартының мазмұнын ашу

5) «отбасы құқығы» бөлімі

Білім алушылар:	
Бөлімше	9-сынып
9.5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру

Президент, Парламент, Үкімет, Конституциялық Кеңес, Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару.

9. Сот жүйесі. Судьялардың мәртебесі.

10. Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдары: прокуратура, ішкі істер органдары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет.

11. Қазақстан Республикасының азаматтығы: алу және тоқтату негіздері.

12. Азаматтардың мемлекеттік басқаруға қатысуы. Азаматтардың мемлекеттік органдар мен соттарға жүгіну тәртібі. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы.

13. Әкімшілік құқық жүйесі. Әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілері. Әкімшілік жазалардың түрлері және оларды қолдану тәртібі;

14. Қылмыстық құқық жүйесі. Қылмыстық құқықтың мазмұны мен құрылымы. Қылмыстық жауапкершілік. Қылмыстық құқық бұзушылықтар және қылмыстық жауапкершілікке тартылған тұлғалар. Қылмыстық жаза түсінігі және одан босату.

«Жеке құқық» бөлімі:

15. Азаматтық құқықтың жүйесі және негізгі институттары. Азаматтық құқықтың принциптері. Азаматтық құқықтың объектілері мен субъектілері. Мәмілелердің түсінігі және түрлері. Меншік құқығының түсінігі және қорғалуы.

16. Отбасы құқығы жүйесі. Отбасы

9.5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау
9.5.3. Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын талдау
9.5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау

6) «Әкімшілік құқық» бөлімі:

Білім алушылар:	
Бөлімше	9-сынып
9.6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
9.6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау
	9.6.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру
9.6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызына баға беру

7) «Қылмыстық құқық» бөлімі:

Білім алушылар:	
Бөлімше	9-сынып
9.7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
9.7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату

құқығының қайнар көздері. Отбасылық қатынастарды құқықтық реттеу. Неке қию және бұзу тәртібі. Отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері.

17. Еңбек құқығы жүйесі. Қазақстан Республикасындағы еңбек қатынастарын құқықтық реттеу. Еңбек шартының мазмұны.

18. Тұтынушылардың құқықтары туралы заңнама. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау.

4-тарау. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер

10-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:

10-сыныптың соңында білім алушы:

- Конституцияда кепілдік берілген адам мен азаматтың құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін;
- ұлттық құқық салаларының негізгі мазмұнын (конституциялық, отбасылық, еңбек, әкімшілік, қылмыстық, азаматтық құқық);
- негізгі заң терминологиясын;
- қажетті нормативтік құқықтық актіні қайдан табу керек, онымен қалай жұмыс істеу керек және өмірлік жағдайларды шешу кезінде заңдылықты қалай қолдану керектігін;
- қолданыстағы заңнама нормаларына сүйене отырып, өз көзқарасын қалай

<p>9.7.3 Қылмыстық жауапкершілік</p>	<p>9.7.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы қылмыстық жауаптылықты және жаза түрлерін анықтау</p> <p>9.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді талдау</p>	<p>дәлелді түрде білдіруге болатынын;</p> <ul style="list-style-type: none"> - цифрландырудың құқықтық аспектілері, мемлекеттік қызметтерді алу және мемлекеттік органдарға жүгіну кезінде ақпараттық ресурстарды пайдалану жолдарын біледі. <p><i>Білім алушы:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасын сақтау, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетін; - Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік істерді басқаруға тікелей және өз өкілдері арқылы қатысуға, жеке өтініш жасауға, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарына жеке және ұжымдық өтініштер жолдауға құқығы бар екенін; - құқықтың негізгі қызметін - қоғамдық процестерді реттеу және қорғау, мемлекеттің тұрақты құқықтық және саяси жүйесін құру қызметін; - Қазақстан Республикасында биліктің бірден-бір көзі халық екенін; құқықтар міндеттермен тығыз байланыстылығын; - басқа тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын бұзғаны үшін заң алдындағы жауапкершілігін; - адамның табиғатты сақтауға және табиғат байлығын ұқыпты ұстауға міндеттілігін; - Қазақстан Республикасын қорғау әрбір
<p>9.7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі</p>	<p>9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасына баға беру</p>	

18. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

19. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

20. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Негізгі орта білім беру деңгейінің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар тиісті:
I-тоқсан		
9.1 Құқық түсінігі	Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық ұғымы мен ролін түсіндіру
9.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	Қазақстан Республикасында адам мен азаматтың қандай құқықтары мен міндеттері бар?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын талдау арқылы адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін анықтау
	Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде жариялайды?	9.2.1.1 конституциялық құрылым негіздерін түсіндіру
9.1 Азаматтық құқық түсінігі	Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.1 Еңбек құқығы түсінігі	ҚР Конституциясының 24-ші бабы нені көздейді?	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру

азаматтың қасиетті борышы міндеттілігін түсінеді.

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- негізгі құқықтық құжаттарды (өтініштер, өтініштер, жеке шарттар) дайындауда;
- заңдылықты, нормативтік құқықтық актінің мазмұнын талдауда;
- негізгі заң терминологиясын қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайға сәйкес:

- өмірлік жағдаяттарды шешу кезінде (келісімшарттар жасасу, өз ісін ашу, сатып алу-сату, жалға беру және т.б.);
- негізгі құқықтық құжаттарды зерделеуде қолданады.

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- жеке және топтық зерттеулер жасағанда;
- болжау, жоспарлау, жобаны қорғауда;
- алынған құқықтық ақпаратты мақсатына сәйкес жинағанда, талдауда және өңдеуде;
- өз бетінше зерттеу нәтижелерін кесте, диаграмма, диаграмма, постер түрінде құрастырғанда;
- заң терминологиясын сөйлеуде және жазуда қолданады.

9.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	Заңнамада отбасы қалай қорғалған?	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру	
9.1 Әкімшілік құқық түсінігі	Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді?	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру	
9.1 Қылмыстық құқық түсінігі	Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан ерекшелігі неде?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру	
2-тоқсан			
9.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылысы	Мемлекеттік органдардың қызметі қандай?	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтап, салыстыру	
	Мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлі қандай?	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуындағы сайлаудың маңызы мен ролін анықтау	
9.2 Меншік құқығы	Қалай меншік иесі бола аламыз?	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы анықтау	
9.2 Еңбек	Заңнамамен еңбек жағдайлары қалай реттеледі?	9.4.2.1 ҚР еңбек кодексінің баптарының негізінде еңбек	

жағдайлары		жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру	
9.2 Некені қию және тоқтату жолдары	Неке қандай жағдайда қиылады және тоқтатылады?	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау	
9.2 Қылмыс ұғымы	Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату	
3-тоқсан			
9.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершіліктерді туындатады?	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелерді талдап, жауапкершіліктерін анықтау	
9.3 Еңбекті қорғау	Еңбек даулары қалай шешіледі?	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын ұсыну	
	Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқық нормаларын талдау	
9.3 Отбасы мүшелерінің	Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау	

құқығы мен міндеттері	Бала құқығы қалай қорғалады?	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйеніп қоғам мен отбасындағы балалар құқығын талдау	
9.3 Әкімшілік жауапкершілік	Қандай жағдайларда әкімшілік жауапкершілік туындайды?	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау; 9.6.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру	
9.3 Қылмыстық жауапкершілік	Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы қылмыстық жауапкершілікті және жаза түрлерін анықтау	
	Кімдер сыбайлас жемқорлықтың субъектілері болып табылады	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді талдау	
4-тоқсан			
9.4 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекеттің басты идеялары неде?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау	
	Азаматтық қоғамды қалыптастырудың маңызы неде?	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын анықтау	
9.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын ұсыну	
9.4	Еңбек шарты қандай құқықтар	9.4.4.1 құқықтық	

Еңбек шарты	мен міндеттерді туындатады?	жағдаяттарды талдап еңбек шартының мазмұнын ашу	
9.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	Отбасының әлеуметтік мәні неде?	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын бағалау	
9.4 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	Әкімшілік құқықтық нормалардың қажеттілігі мен маңызы неде?	9.6.3.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызына баға беру	
9.4 Жазалау мен гуманизм мәселесі	Қылмыстық құқықта гуманизм қағидасы қажет пе?	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасына баға беру	

«Музыка» пәні бой

ыңша оқу бағдарламаларының салыстырмалы кестесі

Қолданыстағы үлгілік оқу бағдарламасы (11 жылдық)	Үлгілік оқу бағдарламасы (12 жылдық)
<p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрі міндетін атқарушысының 2017 жылғы 2017 жылғы «25» қазандағы № 545 бұйрығы</p> <p>Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі</p>	<p>ЖОБА</p> <p>Негізгі орта білім беру деңгейінің 6-7 сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен 12 жылдық білім берудің үлгілік оқу бағдарламасы</p>

<p>ҚР БҒМ Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Музыка» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы</p>	
<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді). 2. Білім алушының жеке тәжірибесі негізінде музыка өнерінің табиғатын танып білу мен үздік шығармаларды қабылдауы арасында өзара байланыс орнату осы бағдарлама құрылымының маңызды принциптерінің бірі болып саналады. 3. Пәнді оқытудың мақсаты – қазақтың дәстүрлі музыкасы, әлем халықтары шығармашылығы, әлемдік классика және заманауи музыканың үздік үлгілері негізінде білім алушылардың музыкалық мәдениеттілігін қалыптастыру, шығармашылық қабілетін дамыту. 4. Пәнді оқытудың міндеттері: <ol style="list-style-type: none"> 1) өзге өнер түрлері мен оқу пәніне музыка өнерін кіріктіре отырып әлем тұтастығының бейнесі жөнінде түсінігін қалыптастыру; 2) музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі рөлі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру; 3) сыни тұрғыда ойлауы мен музыкаға деген оң көзқарасты 	<p>1-тарау. Жалпы ережелер</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 20__ жылғы «__» _____ №__ бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ____ болып тіркелді). 8. Білім алушының жеке тәжірибесі негізінде музыка өнерінің табиғатын танып білу мен үздік шығармаларды қабылдауы арасында өзара байланыс орнату осы бағдарлама құрылымының маңызды принциптерінің бірі болып саналады. 9. Пәнді оқытудың мақсаты – қазақтың ұлттық музыкасы жайлы тереңірек мағлұмат беру, домбыра аспабының құрылымымен таныстыру және тартып үйренудің алғашқы қадамдарын меңгерту, ұлттық құндылықтар негізінде білім алушылардың музыкалық мәдениеттілігін, шығармашылық қабілетін дамыту; 10. Пәнді оқытудың міндеттері: <ol style="list-style-type: none"> 1) Қазақтың ұлттық, кәсіби музыкасы мен бейнелеу

<p>дамыту, музыкалық іс-әрекет дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>4) музыкалық шығармалар мен тапсырмаларды талдау, зерттеу және орындаушылық пен импровизациялау, презентациялау оқу пәндік-тақырыптық білім, білік, дағды аясында дамыту;</p> <p>5) музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту;</p> <p>6) музыка өнері негізінде коммуникация формалары жөнінде білімін қалыптастыру;</p> <p>7) музыкалық-шығармашылық жұмыстарға идеялар қосу негізінде өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тану және өзін-өзі дамытуын қалыптастыру (шығармалар жазу, импровизация және өңдеу);</p> <p>8) ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолдану барысында музыкалық-орындаушылық және техникалық білімі мен біліктілігін қалыптастыру, дамыту.</p>	<p>өнерінің өзара үндестігі жайлы, этностардың музыкалық мәдениеті жайлы түсінігін қалыптастыру;</p> <p>2) музыка өнерінің жалпы адамзаттық қажеттілікті құбылыс ретінде, оның адам өміріндегі рөлі мен маңыздылығы туралы түсінігін қалыптастыру;</p> <p>4) Өнер түрлеріне қызығушылығын дамыту, өнер арқылы ұлттық әдет-ғұрыппен салт-дәстүрлерді құрметтеу сезімін қалыптастыру;</p> <p>5) Оқушының көркемдік-бейнелеу іскерліктерін, музыкалық қабілеттерін, шығармашылық әлеуеті мен қиялын дамытуды қалыптастыру;</p> <p>6) Өнер туындылары жайында ақпарат іздестіру, қабылдау, түсіну, талдау, зерттеу және орындаушылық, өздігінен пайдалау дағдыланы қалыптастыру;</p> <p>7) Өз шығармашылық іс-әрекеттері арқылы ойын бейнелеп, дәлелдей білу, музыкалық қабілеттілігін, белсенді шығармашылығын, орындаушылығы мен зерттеушілік дағдысын дамыту;</p> <p>8) музыка өнері негізінде эстетикалық талғамын, сезімталдығын қалыптастыру;</p> <p>11. музыкалық-шығармашылық жұмыстарға идеялар қосу негізінде өзін-өзі бағалау, өзін-өзі тану және өзін-өзі дамытуын қалыптастыру;</p> <p>Негізгі орта білім беруде меңгерілетін білім салалары бойынша төмендегідей метапәндік</p>
--	---

құзыреттіліктер қалыптасады:

Ғылыми-танымдық құзыреттілік:

- музыка тарихы дамуының тұтастығы мен үздіксіздігінің маңызы туралы ойын жеткізе алады;
- Музыкалық мәдениетті тану арқылы білімдік ақпаратты іріктейді;
- Музыкалық туындылардың шығу кезеңдеріне сай сипаттамасын саралайды;
- Музыкалық туындаларды талдау арқылы дәйекті қорытынды жасайды.

Мәдени-әлеуметтік құзыреттілік:

- Атадан мұра болып жеткен ұлттық мәдени құндылықтарды қастерлейді;
  - Халықтық және классикалық музыканы таратушы өнер адамдары шығармашылықтарының маңыздылығын анықтайды;
  - халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын бағалайды;
  - «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалап, өмірлік жағдайда қолданады;
  - қазақ күйшілерінің шығармашылық мұрасын талдап, қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға береді;
  - ұлттық материалдық мәдениеттің қолдану ерекшеліктерін сипаттау арқылы, қазіргі кездегі музыка өнерінің даму тенденцияларын айқындайды;
- Тілдік-коммуникативтік құзыреттілік:*
- Ұлттық құндылықтардың мазмұнын түсініп, өз пікірін білдіре алады;
  - музыкалық терминдердің мағынасын ажырата алады;

	<ul style="list-style-type: none"> - тақырыпқа қатысты негізгі және қосалқы ақпаратты таба алады; - музыка пәнінен алған білімдеріне сүйене отырып пікірталас, әңгіме жүргізе алады; - Тыңдау, талдау жұмысын жүргізуде өзгелерді тыңдай біледі, ұтқыр пікірін білдіреді, ұстанымын дәйекті дәлелдей алады; - музыкалық туындыны жұптық және топтық орындаушылық кезінде ой бөліседі, пікірлеседі, қарым-қатынасқа түседі; <p style="text-align: center;"><i>Ақпараттық-технологиялық құзыреттілік:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - электронды оқулықтар мен оқу ресурстарын қолдана алады; - музыка тарихы мен әдебиеті бойынша деректерден қажетті ақпаратты табады, өңдеп, қолданады; - электрондық анықтамалықтарды мақсатына сай қолданады; - талдау жұмыстарын цифрлық сауаттылық талаптарына сай рәсімдейді; әртүрлі дереккөздерінен іздеп тауып, өңдейді және қажетіне қарай қолданады;
<p>2-тарау. «Музыка» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>12. «Музыка» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>10) 5-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p> <p>11) 6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.</p> <p>13. «Музыка» пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны бөлімдер бойынша ұйымдастырылған.</p> <p>14. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтижені қамтитын мақсаттары бар бөлімшелерге бөлінген.</p>	<p>2-тарау. «Музыка» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру</p> <p>9. «Музыка» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:</p> <p>1)6-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;</p> <p>2)7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.</p> <p>10. «Музыка» пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны бөлімдер бойынша ұйымдастырылған.</p> <p>11. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерден тұрады:</p>

<p>15. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерден тұрады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) музыка тыңдау, орындау және талдау; 2) музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау; 3) музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау. <p>16. «Музыка тыңдау, орындау және талдау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) музыка тыңдау және талдау; 2) музыкалық сауаттылық; 3) музыкалық-орындаушылық іс-әрекет. <p>17. «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) идеялар және материалдарды жинақтау; 2) музыка шығару және импровизация. <p>18. «Музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау» бөлімі келесі бөлімшені қамтиды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау. <p>12. «Музыка» пәнінің 5-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Қазақ халқының музыкалық мұрасы: Қазақ халық әнінің әуенділігі. Айтыс өнері. Күй құдіреті. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру; 2) Қазақтың дәстүрлі тұрмыс-салт әндері және заманауи музыка: Қазақ халқының тұрмыс-салт әндері. Жаңғырған салт-дәстүр әндері. Халық музыкасының интерпретациясы. Халық музыкасын өндеу (интерпретация). Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру; 3) Әлем халықтарының музыкалық дәстүрі: Түркі халықтарының музыкалық дәстүрі. Шығыс халықтарының музыкалық дәстүрі. Еуропа халықтарының музыкалық дәстүрі. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) «Танымдық»; 2) «Музыка тыңдап, орындау»; 3) «Музыкалық-шығармашылық жұмысты таныстыру және бағалау»; <p>1) «Танымдық» бөлімінде тақырып бойынша музыка тарихынан мәлімет беріледі.</p> <p>2) «Музыка тыңдап, орындау» бөлімінде үйренетін туындыны тыңдалады, үйрену, музыкалық-орындаушылық іс-әрекет.</p> <p>3) «Музыкалық-шығармашылық жұмыстар жасау» бөлімінде тақырып бойынша өздік жұмыс-қосымша мәліметтер жинақтау;</p> <p>3-тарау. «Музыка» пәні базалық мазмұны: 6-сынып</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Қазақ халқының музыка тарихы <ul style="list-style-type: none"> - Қазақ халқының күйшілік мектебі. Төкпе және шертпе күй - Халық композиторлары мен күйшілерінің мұралары. - Кәсіби күйшілік мектебі - Ұлт аспаптар оркестрі, этно-фольклорлық ансамбльдер - Күй-классикалық музыка әлемінде - Заманауи күй орындаушылық мектебі - Қазақ халқының ән мұрасы. Халық әндері, жыр, терме, толғау <p>дәстүрлі тұрмыс-салт әндері және заманауи музыка: Қазақ халқының тұрмыс-салт әндері. Жаңғырған салт-дәстүр әндері. Халық музыкасының интерпретациясы.</p> <p>7-сынып.</p>
---	--

<p>4) Музыка тілі – достық тілі: Қазақстан халықтарының музыкасы. Бір шаңырақ астында. Менің – Отаным! Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру;</p> <p>5) Өлкетану: Туған өлке симфониясы.</p> <p>13. «Музыка» пәнінің базалық мазмұны. 6-сынып.</p> <p>1) Классикалық музыканың үздік туындылары: Орган музыкасы. Симфониялық музыка. Опера өнері. Балет өнері. Қазақстанның кәсіби музыкасы. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру;</p> <p>2) Заманауи музыка мәдениеті: Эстрадалық музыка. Заманауи музыкалық жанрлар. Джаз музыкасы. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру;</p> <p>3) Музыка және өнер түрлері: Музыка және поэзия. Музыка және бейнелеу өнері. Музыка және театр. Музыка және кино. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру;</p> <p>4) Музыка – өмір тынысы: Интеллектуалды музыка. Жан жадыратар әуен. Музыка және технология. Дыбыстау және музыкамен көркемдеу. Жобаны жоспарлау және құрастыру. Жобаның нәтижесін таныстыру;</p> <p>5) Өлкетану: Туған жердің таланттары.</p>	<p>1) Халықтық және классикалық музыканың үздік туындылары: Симфониялық музыка. Опера өнері. Балет өнері. Қазақстанның кәсіби музыкасы.</p> <p>2) Заманауи музыка мәдениеті: Эстрадалық музыка. Заманауи музыкалық жанрлар. Джаз, поп, рок, рэп стиліндегі музыка.</p> <p>3) Музыка және өнер түрлері: Музыка және поэзия. Музыка және бейнелеу өнері. Музыка және театр. Музыка және кино.</p> <p>4) Музыка – өмір тынысы: Интеллектуалды музыка. Музыка және технология. Дыбыстау және музыкамен көркемдеу.</p>
<p style="text-align: center;">3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі</p> <p>14. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 5.2.1.4. кодында «5» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.</p> <p>1) музыка тыңдау, орындау және талдау:</p> <p><input style="width: 100%;" type="text" value="Білім алушылар:"/></p>	<p style="text-align: center;">4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>6-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p>6-сыныптың соңында білім алушы:</p> <p>1. Қазақ музыка тарихындағы халық композиторларының өмір жолдары, шығармашылықтары жайлы және атадан ұрпаққа үздіксіз жалғасып келе жатқан күйшілік дәстүр бойынша терең мағлұмат алады.</p>

Бөлімшелер	5 сынып	6 сынып	
1.1 Музыка тыңдау және талдау	5.1.1.1 музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы (туған өлкедегі музыкалық өнердің ерекшеліктері туралы түсінігінің болуын) талдау	6.1.1.1 туған өлкенің жыршы-термеші, әнші және сазгерлерінің шығармашылығы туралы тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі мен жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтау	<p>2. Әр өңірдің күйшілік мектебінің ерекшеліктері және айырмашылықтарын ажырата алатын болады. Күйдің орындалуына және сипатына қарай қай өңірдің, қандай күйші-композиторының шығармасы екендігін тани алу мүмкіндігіне ие болады.</p> <p>3. Домбыра аспабының тек музыкалық аспап қана емес, қазақ халқымен ғасырдан ғасыр бойы бірге келе жатқан қасиетті де киелі, ажырамас жан серігі екендігін түйсінеді.</p> <p>4. Домбыра аспабының тиегінен бастап құлағына дейін құрылымымен таныс болады. Сабақ барысында «құйма құлақ» әдісі арқылы үйренген күйлерін жеке-дара немесе екі-үш бала болып та бірге қосылып домбырада орындап бере алатын болады. Топпен жұмыс жасай білу қабілеті қалыптасады.</p> <p>5. Музыкалық қабілеттері-ырғақты сезіну, аспаптық дыбысты дауыспен қайталау арқылы таза ала білу дағдысы қалыптасады.</p> <p>6. Өткен ғасырлардан ұрпақтан ұрпаққа жеткен күй мұраларының қазіргі заманда насихатталып, таратылуында еңбек сіңірген заманауи күйші-композиторлар, орындаушы-күйшілер шығармашылығынан хабардар болады.</p> <p>7. Бұрынғы орындау мен жаңаша орындау үлгісін тыңдап, салыстыра алады. Күйдің тек халықтық дәстүрде ғана емес классикалық және эстрадалық музыка әлемінде алып отырған ерекше жанр екендігін түйсінеді.</p> <p>8. Халық әндері, сал-серілер шығармашылығымен танысады. Қазақ халқының өте бай, тек ұлтымызға ғана тән өнер туындылары- өсиетке толы терме-толғау, жыр-дастандарымен сусындайды.</p>
	5.1.1.2 әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыру	6.1.1.2 оркестрлер түрлеріндегі музыкалық аспаптардың дыбысталуын ажытару, оларды топтар бойынша жіктеу	
1.2 Музыкалық сауаттылық	5.1.2.1 дәстүрлі халық әндері («Менің туған өлкемнің 30 әні мен әуені» аудиокаталогын құрастырудың бастапқы дағдыларын) және аспаптық музыканың жанры мен стилін, айтыстың түрлерін анықтау	6.1.2.1 классикалық музыка жанрлары мен түрлерін анықтау	
	5.1.2.2 дәстүрлі әншілік мектептердің және	6.1.2.2 эстрада музыкасының	

	халық композиторларының шығармаларын салыстыру	жанрлары мен бағытын анықтау	<p>9. Қазіргі таңда халық музыкасын кеңінен насихаттап, таратып жүрген ұлт-аспаптар оркестрлері және этно-фольклорлық ансамбльдер, оны ұйымдастырушы продюсер-музыканттар еңбегі жайлы мағлұматтар алады.</p> <p>10. Ұлттық музыка әлемі бойынша жалпы дүниетанымы толығымен қалыптасады. Күй тыңдау дағдысы қалыптасады.</p> <p>7-сынып білім алушыларынан күтілетін пәндік нәтижелер:</p> <p>7-сыныптың соңында білім алушы:</p> <p>1.Музыкалық жанрын, стилін, түрін және көркемдеуші құралдарды анықтау, тыңдалған шығарманы (туған өлкедегі музыкалық өнердің ерекшеліктері туралы біледі. Туған өлкенің жыршы-термеші, әнші және сазгерлерінің шығармашылығы туралы тыңдаған музыкалық шығарманы талдау және өнердің түрлері, стилі мен жанрларын, сонымен қатар, өнердің өзге түрлері мен байланысын анықтайды.</p> <p>2. Әлем халықтары музыкалық аспаптарын жасалуы мен дыбысталуына қарай топтастыру, түрлі контекстерде салыстыра алады.</p> <p>3.Қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерінен хабардар болады.</p> <p>4. Қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерінің заманауи интерпретациясын салыстыра алады.</p> <p>5. Әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізуді түйсінеді.</p> <p>6. әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып,</p>
	5.1.2.3 қазақ халқының және әлем халықтары музыкалық дәстүрлерінің ерекшеліктерін анықтау	6.1.2.3 көркем бейнені құруда музыка және өнердің басқа түрлерінің көркемдеуші құралдарын салыстыру	
	5.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану	6.1.2.4 ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминологияны пайдалану	
1.3 Музыкалық-орындаушылық іс-әрекет	5.1.3.1 әнді орындау барысында музыканың көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізу	6.1.3.1 әуеннің көңіл-күйі мен көркем бейнесін жеткізе отырып, екі дауысты немесе канон элементтерін пайдаланып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау	
	5.1.3.2 қазақ халқының дәстүрлі тұрмыс-салт әндерінің орындау тәсілдерін заманауи интерпретациясымен салыстыру	6.1.3.2 әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыру	

	5.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерін музыкалық аспаптарда бірлесіп орындау	6.1.3.3 музыкалық шығармалардың қарапайым үзінділерінің сипатын жеткізу, партия бойынша және (немесе) ансамбльмен аспаптарда орындау	екі дауысты немесе канон элементтерін пайдаланып, әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндерді орындау мәнері қалыптасады. Әртүрлі стильдегі және жанрдағы әндердің орындау түрлерін салыстыра алады.
2) музыкалық- шығармашылық жұмыстарды жасау:			
Бөлімшеле р	5 сынып	6 сынып	
2.1 Идеялар және материалдарды жинақтау	5.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және материал жинақтау	6.2.1.1 музыкалық-шығармашылық жұмыс жасау үшін идеялар ұсыну, жоспарлау және музыкалық материалға интерпретация жасау	
2.2 Музыка шығару және импровизация	5.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, қарапайым композициялар шығару және импровизация жасау	6.2.2.1 музыкалық көркем құралдарын, музыкалық аспаптар мен дауысты қолдана отырып, музыкалық композициялар шығару және импровизация жасау	
	5.2.2.2 компьютерлік бағдарламаларды (Audacity, Soundation, Windows Movie Maker, Киностудия) қолдана	6.2.2.2 компьютерлік бағдарламаларды (Audacity, Soundation, Windows Movie Maker, Киностудия) қолдана	

	отырып, музыкалық композицияларды редакциялау және интерпретация жасау	отырып, музыкалық композицияларды редакциялау және интерпретация жасау	
3) музыкалық шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау:			
Бөлімше	5 сынып	6 сынып	
3.1 Шығармашылық жұмыстарды таныстыру және бағалау	5.3.1.1 өз жұмысын шығармашылықпен көрсету, критерийлерге сәйкес бағалау және өзінің жұмысын жақсарту үшін ұсыныстар енгізу	6.3.1.1 шығармашылық көрсетілімнің бағдарламасын таныстыру, оларды критерийлерге сәйкес бағалау, өзінің және өзгелердің жұмысын жақсарту үшін түрлі ұсыныстар енгізу	
<p>16. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 5-6-сыныптарына арналған «Музыка» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.</p> <p>17. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.</p>			

«Бейнелеу өнері» пәндерінің үлгілік оқу бағдарламаларының салыстырмалы талдауы

(оқыту қазақ тілінде)

11 жылдық негізгі білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (Біріктірілген)	12 жылдық негізгі білім берудің «Бейнелеу өнері» пәнінің үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытылатын 6-7-сыныптарға арналған) (ЖОБА)
<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 тіркелген).</p> <p>2. «Көркем еңбек» пәнін оқытудың мақсаты – жеке тұлғаның қалыптасуы және өз ойын білдіруінің негізі ретінде, рухани-адамгершілік мәдениетін дамыту, шығармашылық, кеңістіктік-образдық ойлауын, көркемдік-технологиялық білімінің негізін қалыптастыру.</p> <p>3. «Көркем еңбек» оқу пәнінің міндеттері:</p> <p>1) әртүрлі іс-әрекеттерді кіріктіру арқылы пәндік білімдерді, дағдыларды және қабілеттерді дамыту;</p> <p>2) ұлттық және әлемдік материалдық мәдениет пен өнер шығармаларымен таныстыру арқылы</p>	<p style="text-align: center;">1-тарау. Жалпы ережелер</p> <p>1. Оқу бағдарламасы «Білім берудің барлық деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің ... жылғы ... № ... бұйрығымен бекітілген Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеу тізілімінде № ... тіркелген).</p> <p>«Бейнелеу өнері» пәні оқу бағдарламасының негізгі мақсаты - оқушыларды пән бойынша білім, білік, іскерлік дағдыларын қалыптастыру және жетілдіру, өнерге деген қызығушылықтары мен оң көзқарастарын дамыта отырып, оқушылардың бойында табиғат пен әлеуетке негізделген көркем шығармашылық жеке қабілеттерін арттыру, эмоциялық-бейнелі, көркемдік ойлау түрін қалыптастыруға бағытталып тұлғаның рухани іс-әрекеті қалыптасуының шарты болып табылады;</p> <p>Бейнелеу өнерін оқытудың мақсаты оқушылардың жан-жақты көркемдік және шығармашылық дамуы болып табылады:</p> <p>9) эстетикалық сезімдерді, бейнелеу өнеріне қызығушылығын тәрбиелеу;</p> <p>10) өнегелі тәжірибесін байыту, ізгілік пен зұлымдық туралы ойларын дамыту; адамгершілік сезімдерін тәрбиелеу, Қазақстан және басқа елдердегі халықтардың мәдениетін құрметтеу;</p> <p>11) қиялын, кез келген іске шығармашылық тұрғыдан қарау ниеті мен икемділігін, өнер мен қоршаған әлемді қабылдау қабілетін, көркемдік қызметте бірлесіп жұмыс істеу шеберліктері мен дағдыларын дамыту;</p>

<p>құндылық бағыттарын қалыптастыру;</p> <p>3) білім алушылардың визуалды және эстетикалық қабылдауын, сыни ойлауын дамыту үшін терминологиялық аппарат қалыптастыру;</p> <p>4) бақылау, эксперимент жүргізу және көрсетілім жасау арқылы зерттеу дағдыларын дамыту;</p> <p>5) әртүрлі материалдар мен құралдарды қолдану арқылы шығармашылықпен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру;</p> <p>6) білім алушылардың өзін-өзі бағалауын жоғарылату және жағымды көзқарас қалыптастыру;</p> <p>7) коммуникацияның бір тілі ретінде ұлттық және әлемдік мәдениет мұраларының мағынасын, көркем еңбектің рөлін түсіндіру;</p> <p>8) өз жұмысын жасау үшін, әртүрлі ақпарат түрлерін (іздеу, жинау, сұрыптау) бағдарлау қабілетін дамытуға ықпал жасайтын, әртүрлі танымдық, коммуникативтік, ұйымдастырушылық және адамгершілік сипаттағы міндеттерді өздігінен шешу тәжірибелерін қалыптастыру;</p> <p>9) ұжымдық, топтық және жеке жұмыстарды орындау процесінде қолдың моторикасын, сенсорикалық, қиялдауы мен шығармашылығын, елестетуін және қабылдауын дамыту.</p> <p>4. Оқу бағдарламасында үш тілде білім беруді жүзеге асыру қарастырылған, онда үш тілді меңгертіп қана қоймай, сол сияқты білім алушылардың сыныптан тыс жұмыстарын да үш (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) тілде ұйымдастыру қарастырылған.</p> <p>5. Жеке тұлғалық қасиеттердің кең ауқымды дағдылармен бірлесе дамытылуы білім берудің «қазақстандық патриотизм мен азаматтық</p>	<p>12) өнер құралдарының көмегімен оқушылардың шынайы өмірге деген эстетикалық көзқарасын тәрбиелеу және өмірлік түйсігін қалыптастыру;</p> <p>13) туған табиғатына, халқының мәдениетіне, халық шығармашылығына деген қызығушылығы мен сүйіспеншілігін тәрбиелеу;</p> <p>14) графика, кескіндеме, мүсін, сәндік – қолданбалы өнер, дизайн, сәулет өнер түрлері және олардың адам мен қоғамдағы рөлі туралы негізгі білімді меңгеру;</p> <p>15) әртүрлі көркем өнер материалдармен жұмыс жасау тәжірибесін алу, негізгі бейнелеу сауаттылығын меңгеру;</p> <p>16) оқушылардың көркемдік талғамын, аналитикалық қабілеттерін және эстетикалық ынтасын олардың жеке көркем композициясын жасау кезінде, сондай-ақ сыныпта орындалған жұмыстарды қарау және талқылау процесінде дамыту.</p> <p>Бұл мақсатқа жету келесі негізгі міндеттерді шешуді қамтиды:</p> <p>1) оқушылардың бейнелеу әлемін эмоционалды – образды түрде қабылдауы және оны көркемдік тұрғыда танып білуге қызығушылығын және образды ассоциативті ойлауын және көркемдік шығармашылық қабілетін дамыту;</p> <p>2) өзінің қоршаған әлемге көзқарасын шығармашылық жұмыстарында көрсете білу қабілетін дамыту және сурет, кескіндеме, композиция бойынша бейнелеу сауаты негіздерімен таныстыру;</p> <p>3) оқушылардың сәулет, кескіндеме, графика, мүсін сәндік – қолданбалы өнер, халық өнері және дизайн өнерлерінің әйгілі мәдениет ескеркіштерімен қарым-қатынасы негізінде эстетикалық талғамы мен эстетикалық көзқарасын және бейнелеу өнеріне деген тұрақты қызығушылығын қалыптастыру;</p> <p>4) жылы және суық түстермен таныстыру және оларды айыра білуге үйрету және бейнелеу өнерінің түрлерімен (графика, кескіндеме, сәндік-қолданбалы өнер, мүсін, дизайн, сәулет өнері) және жанрларымен (пейзаж, портрет, натюрморт, анималистика және т.б.) таныстыру;</p> <p>5) бейнелеу, сәндік – қолданбалы, сәулет, мүсін және дизайн өнерлерінің туындыларын қабылдау мәдениетін тәрбиелеу, көркемдік дағдыларды меңгеру (әртүрлі материалдармен жұмыс істеу және әртүрлі бейнелеу техникасын игеру);</p>
---	--

жауапкершілік», «құрмет», «ынтымақтастық», «еңбек пен шығармашылық», «ашықтық», «өмір бойы білім алу» сияқты құндылықтарын бойына сіңіруіне, Отанына риясыз қызмет ететін, білімді, білікті, рухани терең азамат болып қалыптасуына негіз болады.

2-тарау. «Көркем еңбек» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. Пән бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 1-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 33 сағат;
- 2) 2-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 3) 3-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;
- 4) 4-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

7. Әртүрлі жұмыстарды орындау барысында еңбек гигиенасының және қауіпсіздік техникасының ережелері сақталады.

8. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімнен тұрады:

1) «Шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту» бөлімі: қоршаған әлемді, әртүрлі материалдарды зерттеу арқылы зерттеушілік дағдыларын және шығармашылық елестету қабілеттерін дамыту, қазақ халқының және басқа халықтардың дәстүрі мен мәдениетін зерделеу, өзінің шығармашылық идеяларын әзірлеу;

2) «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау» бөлімі: қоршаған ортаны бейнелеуде практикалық дағдыларын дамыту, әртүрлі

б) оқушыларда сезімдік-эмоциялық белгілерді дамыту және зейін, есте сақтау, қиял, елестету шынайы өмірде көркем мәдениеттің көрінісін байқай білу қабілетін дамыту (мұражайлар, сәулет, дизайн, мүсін және т.б.);

7) оқушылардың қолдарының моторикасын, илгіштігін, икемділігін және көзбен шамалау дәлдігін жақсарту, көркем шығармашылықтың әртүрлі тәсілдерін меңгеру процесімен таныстыру және практикалық көркем іс – әрекетте тәжірибе жинақтау;

8) өзінің көлемді композицияларын жасау немесе жазық және көлемді-кеңістіктік тәсілдер үйлесімдіктерін пайдалану арқылы көркемдік құрастыру элементтерімен таныстыру.

2-тарау. Оқу пәнін ұйымдастыру

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру жүйелілік, сабақтастық, бірізділік және көрнекілік ұстанымдарына негізделеді.

«Бейнелеу өнері» пәнін ұйымдастыру білім алушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеріп, заманауи білім беру технологиялары мен ресурстарын ұтымды қолдану арқылы жүзеге асады.

Оқу үдерісінде білім алушылардың ынтасын, білімге құштарлығын арттыратын, көркемдік шығармашылық қабілеттерін дамытып, эстетикалық талғамдарын қалыптастыратын, көркемдік тұрғыда ойлай, қабылдай білу қабілеттерін дамытатын шығармашылық тұрғыда тапсырмалар орындау көзделеді.

Сабақ мақсаты мынадай үш ажырамас бірлікте айқындалады:

- 1) құндылықтарға негізделген ТӘРБИЕЛІК мақсат;
- 2) тұлғалық құзыреттер қалыптастыруға бағытталған БЛІМДІК мақсат;
- 3) көркем шығармашылық іс әрекеттер мен креативтілікке негізделген

ДАМЫТУ мақсаты;

3-тарау. «Бейнелеу өнері» пәнінің базалық мазмұны

материалдармен эксперимент жүргізу, әртүрлі жұмыс техникаларын меңгеру, өзінің іс-әрекетін жоспарлау;

3) «Презентация, талдау және бағалау» бөлімі: презентация арқылы коммуникативтік және сөйлеу дағдыларын дамыту, соның аясында өзінің және басқалардың жұмысын бағалау, презентациялау және түсіндіру.

9. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 1-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), жасанды әлемнің визуалды сипаттамасы (түс, пішін, өлшем, фактура), өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, қазақ халқының қолданбалы өнері, ою-өрнектер, шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдары арқылы көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету;

2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік,

Пәннің базалық білім мазмұны стандартта айқындалған құндылықтарға (рухани-мәдени құндылықтар, ел-жер байлығы, адамгершілік құндылықтар, эстетикалық құндылықтар, Қазақстандық патриотизм, саламаттық құндылықтар, мемлекеттік тіл құндылығы) негізделіп құрылады.

«Бейнелеу өнері» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 6-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

2) 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

Бейнелеу өнері пәнінің базалық мазмұны төмендегідей негізгі бөлімдерді қамтиды:

- графика; кескіндеме; сәндік қолданбалы өнер; мүсін өнері; сәулет өнері; дизайн.

- бейнелеу өнері туралы білім жүйесі;

- жақын және алыс шетел халықтарының өнер тарихын, сәндік-қолданбалы өнерін, қазіргі заманғы бейнелеу өнерін білу;

- бейнелеу іс-әрекетінде білім, іскерліктер және дағдылар (әуедегі перспективаны анықтау, берілген тақырыпта композиция орындау, композиция мазмұнын ашу);

- мәдениет және сәулет ескерткіштері саласындағы білім мен дағдылар;

- заманауи дизайн саласындағы білім.

Оқу пәнінің базалық білім мазмұны

1. «Өнер мен көркемдік іс-әрекеттің адам өміріндегі және қоғамдағы рөлі»:

1) өнер мен көркемдік іс-әрекеттің адам өмірінде және мәдениетті дамытудағы рөлі, өнердің бастауы мен мәні, өнер және дүниетаным, халықтық дәстүрлі өнер, бейнелеу символикасы мен дәстүрлі бейнелердің мәдениетті

<p>табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;</p> <p>3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.</p> <p>10. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 2-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p> <p>1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғи әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, жасанды әлемнің (түс, пішін, өлшем, фактура) визуалды сипаттамасы, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, Қазақстан халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерді (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау;</p> <p>2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар,</p>	<p>дамытудағы рөлі, тарихи дәуірлер және көркемдік стилдер, мәдениетті көзбен бейнелеу тұтастығы;</p> <p>2) адамның көркемдік іс-әрекетінің әлемді игерудегі рөлі;</p> <p>3) әлем, өмірдегі және табиғаттағы құбылыстар туралы түсініктерін өнер туындыларында бейнелеу;</p> <p>4) әртүрлі тарихи дәуірлерде адамның эстетикалық бейнесі өзгергіштігінің өнерде көрініс алуы, тарихи ескерткіштердің көркемдік-эстетикалық мәні, визуалды-кеңістік өнерлерінің Отан бейнесін қалыптастырудағы рөлі;</p> <p>5) мәдениеттердің көркемдік диалогы, әртүрлі тарихи дәуірлер мен халықтардың кеңістік-визуалды өнері, Батыс және Шығыс халықтарының көркем мәдениетіндегі мәнерлілік құралдарының ерекшеліктері;</p> <p>6) өнердегі негізгі көркемдік стилдер мен бағыттар, әлемнің бейнелеу өнерінің ұлы шеберлері, әлемдегі ең ірі көркем мұражайлар;</p> <p>7) өнердің адам өмірінің материалдық ортасын құрудағы рөлі, өнердің адам өмірінің заттық-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі қазіргі замандағы өнер;</p> <p>8) қазіргі замандағы бейнелеу өнері, сәулет, дизайн;</p> <p>9) визуалды өнерлердің бейнелік табиғаты, олардың қазіргі әлемдегі рөлі, мұражайдың қазіргі заман мәдениетіндегі рөлі.</p> <p>2. «Өмір мен өнердің рухани-адамгершілік проблемалары»:</p> <p>1) өнер бейнелерінде адамзаттың өнегелі ізденісін, жеке адамның өнегелі таңдауын көрсету;</p> <p>2) өнерде көрініс тапқан отбасылық өмірдің дәстүрлі және қазіргі замандағы тіршілік салты;</p> <p>3) өмірдегі және өнердегі әлем, Отанды қорғау бейнелері;</p> <p>4) өнердегі және қазіргі өмірдегі халық мерекелері, әдет-ғұрыптар;</p> <p>5) өмірдегі және өнердегі халықтар арасындағы, әртүрлі буын ұрпақтары арасындағы өзара байланыстар.</p> <p>3. «Әсем өнерлер тілі және көркем бейне»:</p> <p>1) көркем бейнелеу ерекшелігі, көркем бейне – кез келген өнердің негізі мен мақсаты, көркем бейнелеудің шарттылығы, өнердегі шынайылық пен қиял;</p> <p>2) көркемдік мәнерлеу құралдары, көркемдік материалдар және көркемдік техникалар;</p>
--	---

жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау пайымдаулары, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

11. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 3-сыныпқа арналған базалық мазмұны:

1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық

3) кескіндеме, графика, мүсін материалдары;

4) композиция – көркем шығарманың басты мәнерлілік құралы, композицияда шығарманың болмысын ашу, пропорциялар, желілік және әуе перспективасы, композициядағы қарама-қарсылық;

5) түс, түстік байланыстар, картина реңкі, түстің қарбаластығы мен қанықтығы, жарық пен түс, бояудың сипаты;

6) сызық, штрих, дақ және көркем бейне;

7) табиғаттың, адамның, аңның эмоциялық жай-күйін кескіндеу құралдарымен жеткізу;

8) көлем және пішін, заттай әлемнің көптүрлі пішіндерін жазықтық пен кеңістікте бейнелеп көрсету, пішіндерді өзгерту және стильдеу, пішін мен сипаттың өзара байланысы;

9) кескіндеме мен суретте, сәулет, сәндік-қолданбалы өнерде композиция жасаудағы ырғақтың рөлі.

4. «Әсем өнер түрлері мен жанрлары»:

1) кескіндеме, графика, мүсін, өнердің алуан түрлеріндегі көркем бейненің ерекшеліктері;

2) портрет, пейзаж, натюрморт, тұрмыстық, тарихи, анималистикалық жанрлар;

3) өнер туындысындағы сюжет және мазмұн, заттай әлемді бейнелеу;

4) натурадан салу, көзге елестету арқылы салу;

5) бейнелеу өнеріндегі тарихи, мифологиялық тақырыптар;

6) көркем шығармашылық тәжірибесі;

7) өнердің конструктивтік түрлері, сәулет және дизайн, өнердің адам өмірінің заттай-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі;

8) сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық, архитектуралық бейне, сәулет – ғасырлар шежіресі, дизайн түрлері;

9) өнеркәсіптік дизайн, сән индустриясы, архитектуралық және ландшафтты дизайн;

10) жобалау мәдениеті, кеңістік және заттай ортаны жобалау, графикалық дизайн, арт-дизайн, компьютерлік графика және анимация;

11) сәндік-қолданбалы өнер түрлері, халық өнері, сәндік-қолданбалы өнер

<p>идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;</p> <p>2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;</p> <p>3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.</p> <p>12. «Көркем еңбек» оқу пәнінің 4-сыныпқа арналған базалық мазмұны:</p>	<p>бастаулары, халық өнеріндегі бейне семантикасы, ою-өрнек және оның шығу тегі, ою-өрнек түрлері, сәндік бейнені стильдеу және белгілік сипаты, сәндік-қолданбалы өнер материалдары, адам өміріндегі безендіру, сәндік-қолданбалы өнерінің қоғам өміріндегі функциялары.</p> <p><u>б-сынып бойынша базалық мазмұн:</u></p> <p>Өнер туындыларын қабылдау:</p> <p>1) ұлттық-мәдени дәстүрлерді ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу қабілетін дамыту, өзінің отандық өнердің тағдырына қатыстылығын саналы түрде сезінуін, Қазақстанның көркем мұраларына құрметпен әрі ұқыппен қарауын тәрбиелеу;</p> <p>2) әлем халықтарының өнеріне деген қызығушылығын тәрбиелеу, өнердің алуан түрлері мен жанрларындағы туындыларды қабылдау және талдау қабілеттерін қалыптастыру.</p> <p>Графика:</p> <p>1) әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істеу тәсілдері;</p> <p>2) суреттің өнердегі рөлі: негізгі және қосалқы;</p> <p>3) сурет құралдарымен бейнеленген табиғаттың, адамның, ғимараттардың, заттардың әсемдігі мен алуан түрлілігі;</p> <p>4) ағаштарды, құстарды, аңдарды бейнелеу: ортақ және өзіндік сипаттары;</p> <p>5) сурет салу материалдары және техникасы: қарындаш, қалам, фломастер, көмір, пастель, борлар және т.б.;</p> <p>6) «Жыл құстары», «Қазақстанның көне қалалары», «Спорттық жарыстар», «Қысқы пейзаж» атты тақырыптарға сурет салу;</p> <p>7) суретші-графиктер В.Антощенко-Оленевтің, Е.Сидоркиннің, С.Романовтың, М.Қисамединовтың және әлемдегі басқа да суретші-графиктердің туындыларымен танысу.</p> <p>Кескіндеме:</p> <p>1) түс – кескіндеу тілінің негізі;</p> <p>2) сурет құралдарымен бейнеленген табиғаттың, адамның, ғимараттардың, заттардың әсемдігі мен алуан түрлілігі;</p> <p>3) алға қойылған міндеттерге сәйкес кескіндік бейне жасау үшін көркемдік</p>
--	--

<p>1) шығармашылық идеяларды зерттеу және дамыту: қоршаған ортаны білу және түсіну, табиғатпен жаратылған сәндік өрнектер (ою-өрнектер) және формалар, табиғи формаларды интерпретациялау, өнер, мәдениет пен дәстүрді білу және түсіну, отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармалары, қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнері (ою-өрнектер, бұйымдар, ұлттық киімдер), шығармашылық идеяларды дамыту, шығармашылық идеяларды жасау, шығармашылық идеяларды жүзеге асыру, өнердің суреттеу құралдарымен көркем бейнелер (образдар) мен сезімдерін (көңіл-күйін, мінезін) көрсету, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс, жұмыс барысын жоспарлау, жұмыс орнын ұйымдастыру;</p> <p>2) шығармашылық жұмысты жасау және дайындау: қоршаған ортаны бейнелеу, әртүрлі көркем материалдармен табиғаттың мәнерлік бейнелерін (қар, жапырақтың түсуі) жасау, флора мен фаунаның өкілдерін бейнелеу, шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары, көркемдік материалдар мен құралдар, шығармашылық жұмысқа арналған табиғи және жасанды материалдар, шығармашылық жұмысқа арналған дәстүрлі емес материалдар, әртүрлі материалдармен (көркемдік, табиғи және жасанды) және техникалармен (монотипия, кляксография, баспа) эксперименттер жүргізу, дайындау технологиясы, өлшеу құралдарымен жұмыс, қарапайым тәсілдермен материалдар мен компоненттерді біріктіру, көлемді пішіндерді жасау, мүсіндеу техникасы, қағаз пластикасы, қазақ ұлттық мәдениетінің элементтері бар шығармашылық</p>	<p>мәнерлеу құралдарын таңдау;</p> <p>4) кескіндемедегі табиғат пен адам бейнелері;</p> <p>5) түстің эмоциялық мүмкіндіктері, түстердің араласуы; түстің көмегімен кейіпкердің мінез-құлқын, оның эмоциялық жай-күйін көрсету;</p> <p>6) пастозды кескіндеме, композициялық орталық, қозғалыс;</p> <p>7) «Ғарыш», «Күзгі жаңбыр», «Жаңажылдық карнавал», «Қысқы каникулдар», «Астана-менің іңкәрім» атты тақырыптарға сурет салу;</p> <p>8) кескіндеу материалдары: акварель және гуашь, палитра;</p> <p>9) әртүрлі тақырыптарға композициялар салу (натюрморт, пейзаж, портрет және т.б.);</p> <p>10) 20 ғасырдың 80-90-жылдарындағы қазақстандық суретші-кескіндемешілердің туындыларымен танысу.</p> <p>Композиция:</p> <p>1) композицияның мәнерлілігіне өлшем мен пішіннің әсері, композициядағы тепе-теңдік;</p> <p>2) композициядағы статикалық, динамикалық, қозғалыс;</p> <p>3) желілік және әуе перспективасы, композициядағы қарама-қарсылық, композицияда туындының болмысын ашу.</p> <p>Сәндік-қолданбалы өнер:</p> <p>1) қазақ халқының және әлем халықтарының қолөнер түрлері, Қазақстанның дәстүрлі халықтық қолданбалы өнері, сәндік-қолданбалы өнер материалдары, адам өміріндегі безендіру, жиһаз, музыкалық аспаптар;</p> <p>2) киім, аяқ киім және тұрмыста қажетті басқа да заттар;</p> <p>3) икебана, коллаж;</p> <p>4) ою-өрнек және оның шығу тегі, ою-өрнек түрлері, әлемдік өнердегі негізгі ою-өрнек нақыштары;</p> <p>5) символдарды қолдана отырып шығармашылық ою-өрнекті композиция орындау, сәндік бейнені стильдеу және белгілік сипаты, сәндік бейненің қоғам өміріндегі функциялары;</p> <p>6) Қазақстанның және әлемнің әртүрлі елдеріндегі халық шеберлері мен сәндік-қолданбалы өнер суретшілерінің туындыларымен танысу.</p> <p>Мүсін:</p>
--	--

жұмыстар, қауіпсіздік техникасын сақтау, қауіпсіздік техникасының ережелері;

3) презентация, талдау және бағалау: презентация, шығармашылық жұмыстардың презентациясы, өнердегі тәсілдерді талдау, әртүрлі өнер туындыларын талдау, бағалау сараптамасы, шығармашылық жұмыстарды талқылау және бағалау.

13. Бағдарлама мазмұны әртүрлі көркемдік-шығармашылық әрекетті қарастырады. Сабақ барысында іске асырылатын шығармашылық әрекеттің түрлерін көркем еңбек мұғалімнің өзі анықтайды. Бұл ретте көркемдік-шығармашылық әрекеттің негізгі үш түрі: құрылымдау, бейнелеу және сәндеу әрекеттері міндетті түрде іске асырылады.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада оқу мақсаттары кодтық белгімен белгіленген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім және бөлімшенің ретін, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 1.2.1.1 кодында: «1» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «1» – оқу мақсатының реттік нөмірі.

15. Оқу мақсаттарының жүйесі:

1) 1-бөлім «Шығармашылық идеяны зерттеу және дамыту»:

Бөлім - шелер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып
1.1 Қорш	1.1.1.1 қоршаған	2.1.1.1 қоршаған	3.1.1.1 табиғатпе	4.1.1.1 табиғатпен

1) монументті және қондырғылы мүсін, тас мүсіндер, жұмырлы мүсін (ұсақ пластика), композицияның тұтастығы, типтендіру, мүсіннің негізгі тақырыптары;

2) халық ертегілерінің сарынымен екі, үш тұлғалы композициялар жасау;

3) мәнерлі бейне жасау үшін пластикалық мүсіндеу материалдарымен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдері (ермексаз, сазбалшық – илеу, көлемін жинастыру, пішінді созу және құрастыру) ;

4) натурадан, есте қалғанын және көзге елестету арқылы мүсін жасау;

5) суретші-мүсіншілер Н. Журавлёвтің, Е. Мергеновтың, Х. Наурызбаевтың, М. Әйнековтың, Т. Досмағамбетовтың және әлемнің атақты суретші-мүсіншілерінің туындыларымен танысу.

21. Көркемдік құрастыру, дизайн және сәулет:

1) өнердің адам өмірінің заттай-кеңістік ортасын ұйымдастырудағы рөлі;

2) графикалық дизайн, компьютерлік графика және анимация, стильдеу, арт-дизайн;

3) сәулет және дизайн, сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық.

7-сынып бойынша базалық мазмұн:

Өнер туындыларын қабылдау:

1) көркемдік-эстетикалық даму – жеке тұлғаның адамзат мәдениеті әлеміне енуіне, сондай-ақ өзін-өзі сәйкестендіру және бірегей жеке тұлғасын бекітуге ықпал ететін оны әлеуметтендірудің маңызды шарты;

2) өзінің көркем-шығармашылық іс-әрекеті тәжірибесін кеңейту; шығармашылық әлеуетін дамыту, көркем жоба-импровизациялар жасай білу.

Графика (6 сағат):

1) сызық, штрих, дақ және көркем бейне;

2) табиғаттың, адамның, аңның эмоциялық жай-күйін графика құралдары арқылы жеткізу;

3) әртүрлі графикалық материалдармен жұмыс істеу тәсілдері;

4) суреттің өнердегі рөлі: негізгі және қосалқы;

5) петроглифтер;

6) ағаштарды, құстарды, аңдарды бейнелеу: ортақ және өзіндік сипаттары.

аған ортан ы білу және түсіну	ортамен танысу барысында а нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) анықтау	ортамен танысу барысында а нысандар мен құбылыстардың визуалды сипаттамасын (түс, пішін, өлшем, фактура) суреттеу және түсіндіру	н жасалған сәндік өрнектер (ою- өрнек) мен формалар ды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	жасалған сәндік өрнектер (ою-өрнек) мен формаларды анықтау және тану, оларды өз жұмыстарында интерпретациялау	<p>7) сурет салу материалдары және техникасы: қарындаш, қалам, фломастер, көмір, пастель, борлар және т.б.;</p> <p>8) «Күзгі натюрморт», «Алғашқы қар», «Түнгі пейзаж», «Арман қала» атты тақырыптарға сурет салу;</p> <p>9) суретші-графиктер В.Антощенко-Оленевтің, Е.Сидоркиннің, С.Романовтың, М.Қисамединовтың және әлемнің танымал суретші-графиктерінің туындыларымен танысу.</p> <p>Кескіндеме:</p> <p>1) өнердің алуан түрлеріндегі көркем бейненің ерекшеліктері;</p> <p>2) портрет, пейзаж, натюрморт, тұрмыстық, тарихи, анималистикалық жанрлар;</p> <p>3) өнер туындысындағы сюжет және мазмұн;</p> <p>4) түстік байланыстар, картина реңкі, түстің қарбаластығы мен қанықтығы, жарық пен түс, бояудың сипаты, түс спектрі, қарама-қарсылық (қарама-қарсы түстер), эмоциялық бейнелеу мен бейненің мәнерлілігіндегі ақ және қара бояулардың рөлі, түстің эмоциялық мүмкіндіктері;</p> <p>5) түстің көмегімен кейіпкердің мінез-құлқын, оның эмоциялық жай-күйін көрсету;</p> <p>6) түс – кескіндеу тілінің негізі, түстердің ашық және қою реңктері, түс пен көлеңке, қоңыр түске түскен ақ дақ, рефлекс;</p> <p>7) кескіндемедегі табиғат пен адам бейнелері;</p> <p>8) пастозды кескіндеме, композициялық орталық, қозғалыс;</p> <p>9) «Гүлдер, көкөністер мен жемістер», «Жаңбыр астында», «Менің бөлmem», «Қазақстанның сәулет өнері» атты тақырыптарға сурет салу;</p> <p>10) кескіндеу материалдары: акварель және гуашь, палитра;</p> <p>11) әртүрлі тақырыптарға композициялар салу (натюрморт, пейзаж, портрет және т.б.);</p> <p>12) қазіргі қазақстандық суретші-кескіндемешілердің туындыларымен танысу.</p> <p>26. Композиция:</p> <p>1) сюжет таңдау, композиция ойын қалыптастыру;</p> <p>2) композицияның түстік шешімін орындау, композициядағы түстің</p>
1.2 Өнер, мәдениет және дәстүрлерді білу және түсіну	1.1.2.1 бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары н анықтау	2.1.2.1 бейнелеу өнерінің түрлері мен жанрлары н анықтау және олардың айырмашылық ерекшеліктерін (сипаттамасын)	3.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы)	4.1.2.1 отандық және әлемдік өнердің әртүрлі шығармаларын білу және олардың ерекшеліктерін (жанры, орындау техникасы,	

		суреттеу	ы, көңіл-күйі) түсіндіру	көңіл-күйі) түсіндіру	
	1.1.2.2 қазақ халқының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	2.1.2.2 Қазақстан халықтарының қолданбалы өнерінің негізгі элементтерін (ою-өрнектері, түстер, материалдар) анықтау	3.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	4.1.2.2 қазақ халқының және әлем халықтарының қолданбалы өнерінің ұлттық ерекшеліктерін анықтау және суреттеу	қарбаластығы мен қанықтығы; 3) кітаптардағы суреттер композициясын әзірлеу; 4) сәулет пен дизайндегі көркем және функционалдық тұтастық. Сәндік-қолданбалы өнер: 8) қазіргі замандағы сәндік өнер туралы қысқаша мәліметтер; 9) қазіргі стильдер, батик, батиктің шығу тарихы және түрлері (салқын, түйіншекті, ыстық, шибори); 10) композициялық ою-өрнек, қазіргі замандағы сәндік өнер ерекшелігі, жапсыру; 11) қазақтың ұлттық киім үлгілері; 12) әлем халықтарының сәндік-қолданбалы өнері (мысалы, дымков ойыншығы), әртүрлі елдер мен халықтардың дәстүрлі көркем қолөнер бұйымдары; 13) сәндік өнер, дәстүрлі технология, символ, стильдеу, контур, пропорциялар, ою-өрнек түрлері мен құрылымы, раппорт, әртүрлі халықтардың ою-өрнектеріндегі солярлық белгілер, табиғи пішіндерді стильдеу; 14) Қазақстанның және басқа елдердің халық шеберлерінің туындыларымен танысу. Мүсін: 6) қазіргі замандағы мүсін өнері туралы қысқаша мәліметтер: горельеф, барельеф, мемориал; 7) көлем – мүсіндеу тілінің негізі, мүсіндеудің негізгі тақырыптары, жұмырлы мүсін (ұсақ пластика); 8) композицияның тұтастығы, типтендіру, қозғалыстағы аңдардың мүсіндерін жасау техникасы; 9) мәнерлі бейне жасау үшін пластикалық мүсіндеу материалдарымен жұмыс істеудің қарапайым тәсілдері (ермексаз, сазбалшық – илеу, көлемін жинастыру, пішінді созу және құрастыру); 10) суретші-мүсіншілер Н. Журавлёвтің, Е. Мергеновтың, Х. Наурызбаевтың, М. Әйнековтың, Т. Досмағамбетовтың және әлемнің атақты суретші-мүсіншілерінің туындыларымен танысу. Көркемдік құрастыру, дизайн және сәулет:
1.3 Шығармашылық идеяларды дамыту	1.1.3.1 шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдар	2.1.3.1 шығармашылық идеялар мен сезімдерін (көңіл-күйі, мінезі) өнердің суреттеу құралдар	3.1.3.1 орындау техникасын негіздеп таңдай отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін	4.1.3.1 әртүрлі орындау техникасын үйлестіре отырып, шығармашылық идеялар мен сезімдерін	

	мен көрсету	мен көрсету	н (көңіл-күйі, мінезі) көрсету	(көңіл-күйі, мінезі) көрсету	1) архитектуралық бейне, сәулет – ғасырлар шежіресі; 2) дизайн түрлері, өнеркісіптік дизайн, сән индустриясы, архитектуралық және ландшафтты дизайн; 3) жобалау мәдениеті.
		2.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін белгілі дереккөздерден ақпаратты жинау	3.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден ақпарат жинау	4.1.3.2 шығармашылық идеяларды дамыту үшін әртүрлі дереккөздерден (АКТ-ны қосқанда) ақпаратты іріктеп алу	<p align="center">4-тарау. Оқу пәні бойынша күтілетін нәтижелер</p> <p>Оқу пәнінен күтілетін нәтижелер бастауыш білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандартында айқындалған метапәндік құзыреттіліктерге (ғылыми-танымдық, мәдени-әлеуметтік, тілдік-коммуникативтік, ақпараттық-технологиялық) бағдарланады.</p> <p>«Бейнелеу өнері» пәнінен күтілетін нәтижелер: 6-сынып бойынша Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнерінің адам мен қоғам өміріндегі орны мен мәні туралы; - бейнелеу өнерінің барлық кезеңдерде өмір сүргені туралы, әртүрлі дәуірлердегі өнердің бейнелі тілдерінің көптүрлілігі және әлемді тану ерекшеліктері туралы түсінігін; - бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрлары, өнер тарихында портреттің, пейзаждың және натюрморттың негізгі даму кезеңдері туралы; - бейнелеу өнеріндегі көркем мәнерлеудің негізгі құралдары (сызық, дақ, рең, түс, пішін, перспектива), бейнені ырғақты ұйымдастыру ерекшеліктерін; - әлемдік және қазақстандық өнердегі портрет, пейзаж және натюрморт жанрларындағы көрнекті суретшілер мен өнер туындыларының аттарын; - сәндік-қолданбалы өнердің бейнелі тілінің бастаулары мен ерекшелігін; <ul style="list-style-type: none"> - суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін ; - кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ; <p>омпозиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін - Қазақстанның бірнеше</p>
1.4	Жоспарлау	2.1.4.1 шығармашылық жұмысты орындаудың реттілігін анықтау	3.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	4.1.4.1 жұмыс орнын дұрыс ұйымдастыру және жұмыс барысын жоспарлау	
2) 2-бөлім «Шығармашылық жұмысты жасау және дайындау»:					
Бөлім	1-сынып	2-сынып	3-сынып	4-сынып	
-					

шелер					<p>халықтық көркем қолөнерін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - бейнелеу өнерінің негізгі түрлері мен жанрларын ажырата; - Қазақстан Республикасының мемлекеттік ұлттық рәміздері, туған өлкенің өнері мен мәдениетінің айрықша өзіндік белгілерін, көркемдік тарихи көне ескерткіштерінің атаулары мен орындарын; - қазақстандық және шетелдік өнердің көрнекті өкілдері мен олардың негізгі көркем шығармаларының атауларын; - кескіндеме түрлері (станоктық, монументалды, сәндік, миниатюралар т.б.) мен техникаларын; - мүсін түрлері, (бедер, бюст, мүсін, ескерткіш және т.б.) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды; - сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін біледі. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - әртүрлі көркемдік материалдар, көркемдік техникалар және олардың көркем бейне жасаудағы мәнін; - бейнелеу өнері заңдылықтарын, терминдерін, <i>техникаларын атауларын және түрлерін;</i> - <i>нақты материалмен жазық немесе көлемді сәндік композициялар жасау процесінде фактураны, түсті, пішінді, көлемді, кеңістікті мәнерлі пайдаланудың практикалық дағдыларын;</i> - <i>элементтік және қазақстандық өнердегі портрет, пейзаж және натюрморт жанрларындағы көрнекті суретшілер мен өнер туындыларының аттарын;</i> - <i>бояуларды (гуашь және акварель), бірнеше графикалық материалдарды (қарындаш, көмір) қолдану, мүсін жасау дағдыларын меңгеру, коллаж техникасын түсінеді;</i> - табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ рендерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі рендік, сызықтық қатынастарын ; - оқу шығармашылық тапсырманы орындауда, ақпарат көздерінен қажетті материалдарды іріктеу, таңдау, жинау, өңдеу мен талдау қажет екенін ;
2.1 Қоршаған ортаны бейнелеу	1.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді қарапайым тәсілдермен бейнелеу	2.2.1.1 қоршаған ортадағы белгілі бір визуалды элементтерді әртүрлі тәсілдер және құралдармен бейнелеу	3.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдермен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	4.2.1.1 қоршаған ортаның визуалды элементтерін әртүрлі тәсілдермен құралдарды үйлестіре отырып бейнелеу	
2.2 Шығармашылық жұмысты орындау материалдары мен техникалары	1.2.2.1 қарапайым әдістермен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды	2.2.2.1 әртүрлі әдістермен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды	3.2.2.1 аса күрделі әдістермен тәсілдерді пайдаланып, материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және құралдарды	4.2.2.1 әртүрлі әдістермен тәсілдерді пайдаланып, өздігімен таңдалған материалдарды (көркемдік, табиғи және жасанды) және	

	қолдану, эксперимент жүргізу	қолдану, эксперимент жүргізу	қолдану, эксперимент жүргізу	құралдарды қолдану, эксперимент жүргізу	<ul style="list-style-type: none"> - заттарды түсіне, пішініне, өлшеміне қарай салыстыру, теңестіру, кеңістікті; - геометриялық фигураларды нұсқадан қарап салу немесе геометриялық денелерден композициялық жұмысты құрау қажеттігін <i>түсінеді</i>. <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сәндік қолөнер түрлері, (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) тарихи ерекшеліктері мен мүсіндік материалдарды; - елдің және әлемнің көркем мұражайларының атауларын ; - монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстарды; - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын; - суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық жұмыс жасау іс әрекеттерін; <p>Білім алушы:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жалпы өнердің, бейнелеу өнерінің қоғамда, адам өмірінде алатын орны мен маңызын; - көркем шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекетінің себептерін, шығарма кейіпкерлерінің іс-әрекеттеріне жеке көзқарасын білдіру, олардың іс-әрекеттерін нақты өмірлік жағдаяттарға сайып жобалауды ; - көркем шығармаларды орындаудың логикалық, конструктивтік және техникалық құрастыру мен жобалау әдіс-тәсілдерін; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі өнер арасындағы уақыт, кеңістік, форма мен мазмұн құрау, семантикалық және семионтикалық мағыналық ерекшеліктері ажыратып; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі халықтық өнер мүмкіндіктерінің айырмашылықтары мен ұқсастықтарын; - өнердегі және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті; сиықсыздық пен жалғандықтың айырмашылығын; - табиғат пен өнер шығармасын салыстыру, талдау мен қарастыру барысында олардың ерекшелігін;
			3.2.2.2 жұмысты орындау үшін әртүрлі әдістер мен материалдарды ұсыну	4.2.2.2 жұмысты орындауда және материалдарды қолдануда тиімді шешімдер қабылдайды	
2.3 Дайындау технологиялары	1.2.3.1 қарапайым тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау,	2.2.3.1 әртүрлі тәсілдермен материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және	3.2.3.1 нақты дәлдігіне жетіп материалдарды және компоненттерді өлшеу, белгілеу, қию, формасын келтіру, жинақтау, қосу және	4.2.3.1 тиімді тәсілдермен анықталған материалдарды және компоненттерді нақтылықты сақтай отырып, өлшеу, белгілеу, қию,	

	қосу және біріктіру	біріктіру	біріктіру	формасын келтіру, жинақтау, қосу және біріктіру	<ul style="list-style-type: none"> - ұлттық суретшілердің реалистік шығармаларымен бірге абстракциялық композицияларын, дәстүрлі қол өнер бұйымдарымен бірге, жаңа бағыт, мотивте жасалған жаңа бұйымдарын, сувенирлік сипаттағы шығармаларды терең; - жаңа формалардың пайда болуы, дәстүрлі қол өнер бұйымдарының жаңаша сипаты мен мағынасын; - көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің көркемдік құралдары арқылы композиция құраудың маңызын; - қазақ халық ертегілерінде жағымды, жағымсыз кейіпкерлердің көркемдік образдық шешімін дұрыс құрауды; - көркем безендіру жұмысы бағытында кітәп иллюстрациясының рөлін, маңызын, айырмашылығын; - бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесін; - суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі қол өнер бұйымдарының алатын орны мен маңызы, жалпы ою-өрнек мотивтерін құрауда, жаңа қол өнер бұйымдарының сувенирлік сипаттағы айырмашылығын; - сәулет құрылыстарының түрлері, (ежелгі сәулет, қазіргі заманғы сәулет, тұрғын үй ғимараттары, кесене, мешіт, мұнара т.б.) тарихи, табиғи ерекшеліктерін ; - елдің және әлемнің көркем өнер мұражайларында орын алған көркем туындыларды және олардың авторларын ажыратып ; - монотопия, лессировка, мозайка, витраж, қағазды сулап бояу, аралас материалды қолдану т.б. технологиясы бойынша шығармашылық жұмыстардың ерекшеліктерін ; - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, перспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын ; - суретші шеберханалары: кескіндемеші, графикші, мүсінші, ағаш ұсталарыны, зергерлердің шығармашылық іс әрекеттерін; - кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін ;
	1.2.3.2 айқындалған материалдармен (ермексаз, қолданыс тан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндерді жасау	2.2.3.2 айқындалған тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыс тан шыққан, қағаз материалдары) қарапайым көлемді пішіндер жасау	3.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен және материалдармен (ермексаз, қолданыс тан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	4.2.3.2 әртүрлі тәсілдермен, және үйлестірілген материалдармен (ермексаз, қолданыс тан шыққан, қағаз материалдары) көлемді пішіндер жасау	
	1.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында	2.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында	3.2.3.3 шығармашылық жұмыстарды дайындау барысында	4.2.3.3 көркем жұмысты орындау үшін әдіс-тәсілдерді өздігінен	

	а қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	а қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	а қазақ ұлттық мәдениетінің элементтерін қолдану	таңдау	<ul style="list-style-type: none"> - кескіндеме өнерінің өзіндік ерекшелігін түсініп, бояумен жұмыс жасалу жолы мен әдістерін ; - бейнелеу өнері іс- әрекетінде тақырыптық шығармашылық композицияның негізгі бағытын, жанрын, стилін, мәні мен мазмұнын <i>түсінеді</i>; - композиция құрай білу біліктілігі және шығармашылық жұмысты талдай білу, көркемдік тұрғыда дұрыс баға бере білу қажеттігін; - кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибеде пайдалану қажеттігін <i>түсінеді</i>. <p><i>Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - негізгі және құрама, жылы және суық түстерді араластыру арқылы, түстік шешімдерді тауып, палитрада оқу жаттығуларын <i>орындайды</i>; -оқу, шығармашылық жұмыстарын орындауда көркем материалдарды (гуашь, акварель) тиімді ; - ойша немесе еркін тақырыптарда композиция құрастыруда, көркем бейненің логикалық, контруктивтік тұрғыда орындалу реттілігін сақтай отырып оқу тапсырмасын <i>орындайды</i>; - көркем шығармалардың сюжеттік сарынын анықтауда композициялық шешімді тиімді; - тақырыптық сюжеттік композиция құрастыруда көркем бейнелі шығарманың образдық, семантикалық белгілерін тиімді; - көркемдік стиль мен орындау техникаларын ұстана отырып заманауи қолөнер бұйымдарының жаңа үлгілерін (қағаз пластикасы, икебана, коллаж, граттаж т.б.) жасауда сюжеттік мотивтерді тақырыптық сурет құрастыруда тиімді; - Қазақстан кәсіби суретшілерінің көркем туындыларындағы сюжеттік мотивтерді қолдана отырып, өзіндік баға беріп, талдау жасап қолданады; - оқу және көркем-шығармашылық міндеттерді шешудің тиімді жолдарын; -оқу, шығармашылық жұмыс және практикалық қызметтің басқа да түрлерін орындау барысында игерілген білімді; -заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды оқу
2.4	1.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтау	2.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды	3.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды	4.2.4.1 қауіпсіздік техникасын сақтап, материалдарды және құралдарды қолдану	

	қолдану	қолдану	қолдану	
3) 3-бөлім «Презентация, талдау және бағалау»:				
Бөлімш елер	1-сынып	2-сынып	3-сынып	
3.1 Презент ация	1.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) қарапайым тәсілдермен таныстыру	2.3.1.1 өзінің жұмысын (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін түсіндіріп, таныстыру	3.3.1.1 өз жұмысының (эскиз, бұйым) негізгі идеясын және процесін арнайы терминологияны пайдаланып, таныстыру	<p>тапсырмаларын орындау барысында тиімді қолданады.</p> <p>Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда; - сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда ; - балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда; - ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда; - бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда ; -ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдау, құрастыруда ; - көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда; - ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін; - бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда; - тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде; - ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде ; - табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын,
3.2 Өнердегі тәсілдерді талдау		2.3.2.1 өнердің әртүрлі туындыларының негізгі суреттеу құралдары мен орындау материалдарын анықтау	3.3.2.1 арнайы терминдерді қолдана отырып, өнердің әртүрлі туындыларының суреттеу құралдары мен орындау материалдар	

			ын анықтау және салыстыру	және көшбасшылығын танытуда қолданады. Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен: айырмашылығын көрсету
3.3 Шығармашылық жұмысты талқылау және бағалау	1.3.3.1 шығармашылық жұмысын түсіндіру	2.3.3.1 шығармашылық жұмыстарын түсіндіру және жақсартудың идеясын ұсыну	3.3.3.1 шығармашылық жұмысты бағалау және жақсартуға идеяларды ұсыну	4.3.3.1 кәсіп иллюстрациясының құрастыруда ; - бейнелеу өнері бойынша сурет салу, композиция құрау, анализ беру тәжірибесінде; - шығармашылық жұмысты суретшілердің реалистік көркем өнер шығармаларымен қатар дәстүрлі жақсартуға халықтық қол өнер бұйымдарының үлгілерін құрастыруда ою-өрнек мотивтерін ұсыныс жасап, құрауда; - критерийлерге сәйкес табиғат құбылыстарындағы өзгерісті, қысқа мерзімді табиғатты бақылау барысында аспан мен жердің, жер мен қардың, күзгі жапырақ реңдерінің, алыс-жақын үйлердің бояу түсіндегі реңдік қатынастарын оқу тапсырмаларында; - бағалау ежелгі сәулет құрылыстарында орын алатын форма мен мазмұндық шешімдері мен ою-өрнек үлгілерін шығармашылық тапсырмаларды орындау барысында; - сәндік қолөнер түрлері (зергерлік өнер, ағашқа сурет салу, керамика, кілем тоқу) және көркемдік қол өнер материалдарының түрлерін ажыратып; - тұстану, негізгі және қосымша түстер, және аралас түстерді, реңк түрлерін, колорит, өң, прспектива, жарық пен көлеңке, сызықтық бейнелеу түрлерін, композицияның негізгі заңдылықтарын оқу тапсырмаларын орындау барысында ; - кескіндеме өнерінің «монотопия», «лессировка», «пуантелизм», «бояуды сулап жағу» т.б. әдістерінің түрлері мен орындау техникаларының ерекшеліктерін тақырыптық композициялар орындау барысында; - кескіндеме өнерінің, бейнелеу өнерінің басқа салаларынан айырмашылығын, өзіндік ерекшелігін, жаңалығын көре білуі мен өздігінен жаңа шешімдер құрып, игерген білімдері мен іскерліктерін қажетіне қарай тәжірибесінде шығармашылықпен қолданады. - сәндік-қолданбалы өнер туындыларындағы (халықтық, классикалық, қазіргі замандағы) конструктивтік, сәндік, бейнелеу элементтерін анықтап, материалдың, пішіні мен декордың тұтастығын; - бірыңғай стилистикамен біріктірілген заттай ортаның көркемдік-сәндік
16. Осы оқу бағдарламасы қосымшада келтірілген бастауыш білім беру деңгейінің 1-4-сыныптарына арналған «Көркем еңбек» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.				

нысандарын (тұрмыс заттары, жиһаз, киім) жасауды;
- әртүрлі материалдармен натурадан, есте сақтау және елестету арқылы шығармашылық композициялық жұмыстар жасауды;
- өнер туындыларын белсенді қабылдау және өз түйсігінің әртүрлі деңгейлерін дәлелді түрде талдау, бейнелеу метафораларын түсіну және өнер туындысына тән әлемнің тұтас картинасын шығармашылықпен қолданады.

7-сынып бойынша:

Білім алушы:

- бейнелеу өнері бойынша көркем туындыларының әлемдік, отандық озық туындылардың авторларын және олардың шығармаларының атауларын ажырата;
- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұнының бірегейлігінің мағынасы мен мазмұнын талдай;
- бейнелеу өнерінде композициялық заңдылықтар (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) мен ережелерге сүйеніп, шығармашылық тапсырмаларды сауатты орындай;
-
- бейнелеуші және айқындаушы көркем құрал-тәсілдердің негізінде шығармашылықпен таңдай, талдай;
- әлемдік классикалық және қазіргі кезеңдегі өнерге қалыптасқан көркемдік талғам негізінде баға беруді;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер шығармаларына байланысты жаттығуларды орындай;
- қарапайым бейнелеу өнерінің көркем өнертану ұғымдарының мәнін, мағынасын;
- бейнелеу өнеріндегі жанрлық жүйе туралы және өнердің дамуын талдау және әлем танымын өзгерту, оны бейнелеу тәсілдерін түсіну үшін оның мәнін;
- бейнелеу өнеріндегі тақырыптық картинаның рөлі мен тарихы және оның жанрлық түрлері (тұрмыстық және тарихи жанр, өнердегі мифологиялық тақырыптар) туралы;

- туындының тұтастығы мен бейнелік құрылымы ретіндегі композиция туралы, туындының композициялық құрылымы, пішіннің рөлі, туынды көлемінің мәнерлілік мәні, тұтас және бөлшектің ара қатынасы, әрбір фрагменттің мәні және оның метафоралық мағынасы туралы **біледі**.

Білім алушы:

- бейнелеу өнеріндегі, халықтық шығармашылықты, табиғаттағы, адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын;

- ою-өрнектің эмоционалды-мазмұндық мүмкіндіктерін бейнелеу өнерінің көркемдік әдіс-құралдары секілді қарастыру қажеттігін;

- оқу, жаттығу тапсырмаларын орындауда бейнелеу өнерінде қалыптасқан композициялық заңдылықтар мен ережелерді (перспектива, түс, тепе-теңдік, ырғақ, динамика, статика, композиция ортасы, форма мен мазмұнның бірлігі және т.б.) қатаң ұстануды;

- көркем өнер туындыларында бейнелеу өнерінің құрал тәсілдерінің мен маңызын;

- мүсін өнерінің тарихи, табиғи сипаты, ертедегі тастардың діни-мифологиялық түсініктерінен, ерекшеліктерін ;

- қазақтың дәстүрлі ұлттық музыкалық аспаптарының түрлерін, формаларын, түстерін;

- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек өнерінің тарихи, табиғи ерекшеліктерін **түсінеді**;

- құлпытастар, таңбалар, белгілер мен олардың дәстүрлі өнерде алатын орнын;

- ою-өрнек киімді, үй жиһаздарын, әшекей бұйымдарын сәндеу, өрнектеу үшін пайдаланатынын;

- бейнелеу өнерінде пайдаланатын сурет, жарық пен көлеңке, перспектива заңдылықтарына сәйкес кеңістік, жеке нәрсенің ұқсастығын;

- бейнелеу өнеріндегі, көркем эстетика мен әлемдік және отандық мәдениет негіздерін;

- қол өнері бұйымдарының әшекейін әсемдік тұрғыдан барынша толығырақ қабылдап, өзінің жеке қатынасын орнату қажеттігін **түсінеді**;

Білім алушы меңгерген білімін үлгі бойынша:

- көркем-образдық шығармаларда және табиғаттағы әсемдікті және үйлесімділікті сиықсыздық пен жалғандықтың белгілерінен ажыратып, өздерінің тақырыптық, сюжеттік композицияларын құрауда;
- қазақ халқының дәстүрлі сәнді-қолданбалы өнер түрлерімен және оның ішіндегі ою-өрнек бойынша композиция құрастыруда ;
- табиғи материалдарды көркемдеп өңдеуде (шөптер, тастар, тамырлар, дәнді-дақылдар т.б);
- қол өнері бұйымдарының (ши, орау, тоқыма тоқу, кесте тігу т.б) қарапайым үлгілерін құрауда шығармашылық тапсырмаларда *қолданады*;
- бейнелеу өнерінің түрлері (сурет, графика, кескіндеме, мүсін, сәулет, сәнді қолданбалы өнер, дизайн) мен жанрлары бойынша (пейзаж, портрет, натюрморт, тарихи, тұрмыстық, моринистік, анималистік, батальды) композиция құрауда;
- бейнелеу өнерінің мазмұнында орын алған халықтық қол өнер шығармашылығының үлгілерін оқу тапсырмаларында;
- көркем-образдық шығармаларда, табиғат, қоршаған орта үйлесімділігінің белгілерін ажыратып, өздерінің тақырыптық композицияларын құрауда;
- бейнелеу өнерінің негізгі көркемдік стильдері, жанрлық ерекшеліктері мен негізгі бағыттарын тақырыптық суретті құрауда;
- танымал көркем туындылардың әлемдік және отандық озық үлгілерінің авторлары мен атаулары жайлы пікір айтып мазмұндауда;
- бейнелеу өнері туындыларының форма мен мазмұн құрастыру бірегейлігін ажыратып, олардың маңызын терең талдауда;
- бейнелеу өнерінің өзіндік ұқсастық белгілері мен айырмашылықтарын ажыратып, оқу тапсырмаларында және білім мен іскерлікті бекітуде, сыныпта талданған оқу материалдарын кеңітіп, тереңдетуде, жаттығуларды өзбетінше орындау іскерлігін мен машықтылығын қалыптастыруда, жеке өзіне берілген тапсырмаларды орындау барысында өзбетінше жұмыс жасағанда *қолданады*.

Білім алушы меңгерген білімін жаңа жағдайда:

- көркемдік, ғылыми-танымдық шығармалардың көркем образдық мазмұнын талдау барысында жеке композициялық жұмыстарын орындауда;

- сюжеттік белгілі бір тақырыпта шығармашылық тапсырмаларды құрастыру, сомдау мен орындауда;
- балалар ертегі кітаптарын өз бетінше көркем иллюстрациялауда белгілі бір образдарды құрастыруда;
- ұсынылған бейнелеу өнері туындылары (әлемдік, отандық танымал суретшілер туындылары) мен көркем шығармалардағы ұлттық дүниетанымдық, тәрбиелік мәні мен мағынасы бар бейнелік нысандар: өз отбасыларының тарихы, айналадағы табиғи құбылыстар жайында тақырыптық сурет құрастыруда;
- бейнелеу өнері мен дәстүрлі қол өнер арасындағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарына тұжырымдар жасауда;
- ұсынылған тақырыпқа байланысты көркем өнер шығармаларын талдау, баға беру, жинақтау, сомдап құрастыруда:
  - көркем өнер шығармаларының негізгі тақырыбын, идеясын, мазмұны мен формасын анықтауда;
  - ұлттық мерекелерге байланысты өз қалауы бойынша ойша, елестете отырып, композициялық шығармаларында ұлттық дүниетаным нысандарының образдық белгілерін;
  - бейнелеу өнері бойынша әлемдік және отандық танымал көркем шығармалардың негізгі тақырыбын, мазмұнын және идеясын талдауда;
  - тақырыптық, сюжеттік композициялық шығарманың идеясын, тақырыбын, мазмұнын көркемдік сын тұрғысынан талдап, талқылап, ұлттық өнер туындыларына өзіндік баға беруде, көркемдік ой елегінен өткізуде;
  - ақпарат көздерінен белгілі бір композициялық шығармашылық тапсырманы орындауда, қажетті материалдар жинауда, оларды іріктеуде, таңдауда, өңдеуде, талдау мен түсіндіруде;
  - өз ойын бейнелі және графикалық тұрғыда, шығармашылық тапсырмасында сомдап, құрастырып жеткізуде;
  - бейнелеу өнерінде табиғаттағы, халықтық шығармашылығындағы адам бойындағы нағыз сұлулықты сиықсыздықтан, жылтырақтықтан айырмашылығын ажырата отырып, сыни ойлап, шешім қабылдауда;
  - табиғи және жасанды көркем материалдарымен жоба, шығармашылық

тапсырмалар орындауда өзінің талғампаздығын, бастамашылдығын, көшбасшылығын танытуда қолданады.

- *ірі тарихи оқиғалардың құрметіне ескерткіштер жасаудағы өнердің ролі, суретші жасаған бейненің тарих оқиғаларын түсінуге тигізер әсері туралы;*

- *өнерде стильдер мен бағыттардың болуы және суретшінің шығармашылық даралығының ролі туралы шығармаларды қолданады.*

Білім алушы меңгерген білімін шығармашылықпен:

- табиғат құбылыстары, қазіргі заманауи қоғамда адамдар, қоршаған орта, өз отбасының, тұрған жерінің тарихы, танымал тұлғалар, суретшілер жөнінде композициялық шығармаларды орындауда;

- *20 ғасырдағы Қазақстан және әлемдік бейнелеу өнерінің күрделі, қарама-қайшылықты және көркем оқиғаларға қанық жолдарын;*

сәулет және дизайнның негізгі даму және тарихи кезеңдері, қазіргі конструктивті өнер үрдістерін;

- суретшілер шығармашылығында ашылатын күнделікті өмірдің поэтикалық әсемдігін сезіну; адам өмірінің әрбір сәтінің маңыздылығын көрсетуде, адамның өз болмысы мен әлемнің сұлулығын түсінуді және сезінуіндегі өнердің ролін түсінуді;

- натурадан және көзге елестету арқылы адам мүсіндегі тепе-теңдіктер мен қозғалыстарды көрсете білудің бастапқы дағдыларын қолдануды;

- жас ерекшелігіне қарай қолжетімді деңгейде кескіндеу, графика және жапсыру материалдарын;

- шынайы өмірді қабылдауда жітілік пен белсенділік қалыптастыратын қоршаған күнделікті өмірді байқағыштық, бейнелі көру дағдыларын қолдануды;

- көркемдік-танымдық материал жинағын шамалайтын тақырыптық композициялар құрудағы шығармашылық тәжірибені қолдану, таңдап алынған тақырып бойынша авторлық көзқарас қалыптастыру және оны көрсете білу тәсілдерін іздеуді;

- нақты материалмен (батик және т.б.) жұмыс істеу дағдыларын қолдануды;

- сәулет және дизайн туындыларын талдау; конструктивтік өнерлердің әсем өнерлер қатарындағы орнын, олардың ортақ бастамалары мен ерекшелігін;

- конструктивтік өнер түрлерінің бейнелеу тілінің ерекшеліктерін,

	<p>функционалдык және көркем-бейнелік бастамалардың тұтастығы мен олардың әлеуметтік рөлін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - көлемдік-кеңістік композицияларын құрастыру, сәулет-дизайндік нысандарды (графикада және көлемде) үлгілеуді; - өз шығармашылығында конструктивтік өнерлердегі көркемдік-өндірістік процестің негізгі кезеңдерін үлгілеуді әлемдік және отандық көркем өнер мұражайларында орын алған туындыларды және олардың авторларын көркемдік талдау жасау барысында шығармашылықпен қолданады.
--	---

**12 жылдық орта білім беруге көшуді оқу-әдістемелік қамтамасыз ету
әдістемелік ұсынымдар**

Басуға 24.11.2021 қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 167,5.